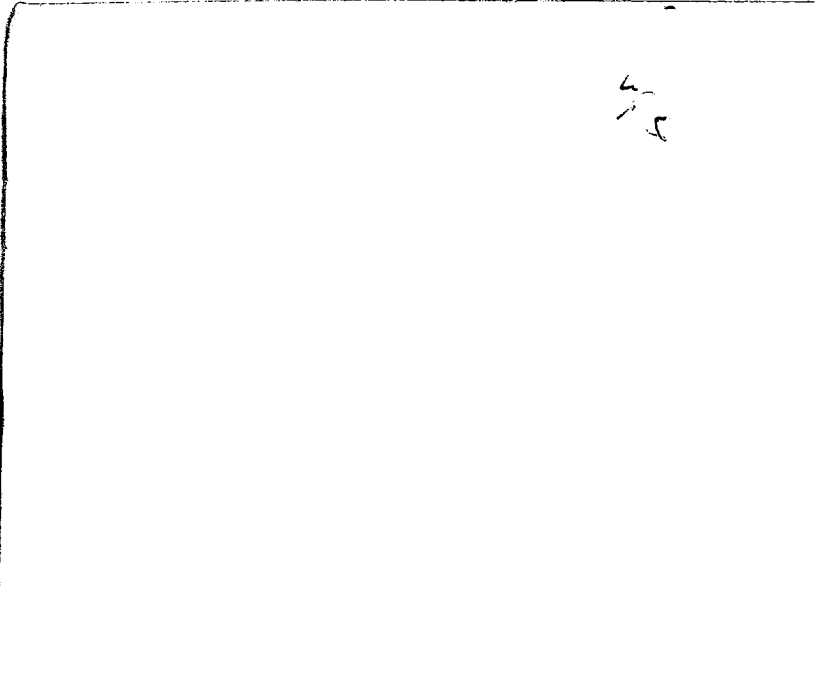

DICȚIONAR
MEDICAL

VOL. II

I-Z

DICTIONAR MEDICAL

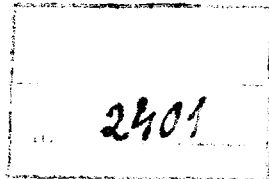
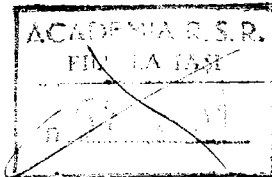
VOL. II

I—Z

EDITURA MEDICALĂ
BUCUREȘTI, 1969

Coperta de: VIOLETA COMȘA

Redactor responsabil

Dr. P. SIMICI

Redactori coordonatori

**Dr. A. MINCU,
Dr. G. IONESCU-AMZA,
Dr. STELA CĂRNARU**

Redactori

Dr. F. ALDEA, Dr. M. ANGELESCU, Dr. MARIA ATANASIU, Dr. P. BALENTY, Dr. N. CHIOTAN, Dr. D. ENĂCHESCU, Dr. VICTORIA HAGIOPOL, Dr. N. IONESCU, Dr. L. JDIC, Dr. I. JOCU, Dr. SPERANȚA MARINESCU, Dr. V. MIHĂILESCU, Dr. N. MUICĂ, Dr. V. NEGULESCU, Dr. B. OGHINĂ, Dr. N. PETROVICI, Dr. P. PETROVICI, Dr. AL. POPESCU, Dr. S. SIBILA, Dr. TH. SPANDONIDE, Dr. A. SPORN, Dr. V. STROESCU, Dr. ȘT. ȘUȚEANU, Dr. S. TACORIAN, Dr. P. TĂUTU, Dr. P. TRIFU, Dr. N. VOICULEȚ, Dr. M. ZAMFIRESCU.

Autori

Profesori: N. CAJAL (22), E. COSTA (39), I. HĂULICĂ (15), I. MORARU (17), VAL. POPESCU (38), V. PREDESCU (35).

Conferențieri: TR. BARAN (6), M. DAVID (28), N. N. GHEORGHIU (18), GH. GOLDIȘ (33), D. NANU (21), GR. PAMBUCCIAN (2), GH. PANAITESCU (25), L. PILAT (9), V. SĂHLEANU (7), N. SIMIONESCU (1).

Doctori în medicină: MADELEINE ANGELESCU (38), S. ANTOHI (17), CL. BACIU (24), FL. BARCAN (36), O. BINSTOC (4), G. N. CONSTANTINESCU (35), M. CUCU (20), T. GHEORGHIU (10), I. GHERMAN (31), N. GINGOLD (19), O. HOANCĂ (25), FLORICA IONESCU (36), IRINA IONESCU-POGĂCEANU (38), A. JELEA (34), Z. LENGYEL (17), ADRIANA KRAUS-MANOLESCU (23), M. MIHĂILESCU (29), B. MOSCOVICI (9), N. MUICĂ (9), M. MUNTENESCU (30), N. NEICU (35), B. NESTORESCU (9), T. NICOLAESCU (16), G. NICOLAU (12), GH. NOAGHEA (12), L. NORZ (36), V. PAPANICU (18), E. PĂUNESCU (5), V. PETRESCU (18), ILEANA PREDĂ (23), N. PREDĂ (9), I. PREDESCU (8), N. ROBĂNESCU (24), A. SĂSĂRMAN (3), P. SIMICI (11), M. SIMIONESCU (26), I. STAMATOIU (27), GH. STOICESCU (32), V. STROESCU (14), M. STURZA (38), CL. TAINDEL (8), P. TĂUTU (37), A. VÎLCU (19).

Doctor în farmacie: V. ZOTTA (13).

Doctor în științe juridice și economice: C. RUDESCU (39).

I. Simbolul iodului (5).

¹³¹I. Izotopul radioactiv al iodului, cu număr de masă 131. Timp de înjumătățire: 8,04 zile. Emite radiații β și γ . Se obține pe cale artificială, prin expunerea iodului natural în reactor. Are radiotoxicitate mare. Este utilizat ca trazor radioactiv pentru investigația funcțională a glandei tiroide, pentru marcarea unor proteine etc. (5).

¹³²I. Izotopul radioactiv al iodului, cu număr de masă 132. Timp de înjumătățire: 2,5 ore. Emite radiații γ și β . Se obține prin fisiunea atomului de uraniu, supus bombardamentului cu neutroni. Are radiotoxicitate medie. Din cauza perioadei mici, nu are utilizare în medicină și biologie (5).

-ia (gr. *ia* = substantiv primitiv cu sens de acțiune sau de idee). Sufix cu sensul de stare, situație de (32).

Iacobovici, Iacob, 1879—1959. Procedul ~ 1. Procedul de închidere a bontului duodenal după rezecția gastrică, în care se folosește și mucoclaza în zona bontului duodenal (11). 2. Procedul de închidere chirurgicală a bontului duodenal după secționare, printr-o sutură continuă cu fir de catgut (11).

Iakovenko. Metoda ~, metoda utilizată ca orientare în igiena comunală pentru determinarea SO₂ prin adsorbție pe hîrtie de filtru (20).

Ianăș. Operația ~, artrodeză tibiotarsiană și subastraliană anterioară, posterioară și laterală cu grefoane tibiale (24).

Ianovici-Ciainski, S.M. Grefă eutanată ~, grefă cutanată liberă, insulară, groasă, care cuprinde în grosimea ei toată pielea (24).

Iarba stupului. *Melissa officinalis*.

-iasis. Vezi -ază.

Iatrofizică (gr. *iatros* = medic + *physikos*, de la *physis* = natură). Concepție materialistă-mecanicistă în medicină care explică toate procesele fiziologice numai prin legi ale fizicii (4).

Iatrogenie (gr. *iatros* = medic + gr. *genan* = a produce). Stare psihică reactivă deter-

minată de atitudinea greșită a medicilor și personalului sanitar (35).

Iawson-Iațenko. Grefă cutanată ~, grefă cutanată liberă, folosită pentru prima dată, încă din 1871, de Iawson și Iațenko, care au recurs la „transplantarea de lambouri mici de piele“, pentru acoperirea suprafețelor întinse granulate (24).

Iazicov. Metoda ~, metodă stimulatorie complexă de tratament a întârzierilor în consolidarea osoasă, care se bazează pe dietoterapie, vitaminoterapie, diatermie precoce, urmată de ionizări cu calciu și fizioterapie (24).

Ibogaină. Alcaloid din *Tabernante iboga*, avînd proprietăți psihotomimetice (14).

Icard. Semnul ~, Semnul forcipresurii.

Iehi osos. Grefon osos de formă prismatică, introdus ca o „pană“ între două paturi osoase (24).

Ichtyosis (gr. *ichtys* = pește + *-osis*). Ihtioză. ~ *eyprina*, vezi Ihtioză. ~ *tabescen-tium*, Ihtioza cașecticilor. ~ *vera*, Ihtioză.

Ieonometru (gr. *eikon* = imagine + *metron* = măsură). Aparat pentru măsurarea asimetriei imaginii retiniene între cei doi ochi (28).

Ieonomov, Il. Ischiotomia transtuberică ~, în luxația congenitală a șoldului, dedublarea tuberozității ischiatice și menținerea acestei poziții cu ajutorul unui grefon osos (24). **Operația** ~. 1. Intervenție plastică în paralizia de nerv median constînd din prelungirea tendonului mușchiului biceps brahial cu ajutorul fasciei lata, plină la tendoanele flexoare ale degetelor (24). 2. Cinematizarea tendoanelor flexoare ale degetelor, asociată cu o tunelizare pe fața anterioară a antebrațului (24). 3. Artrodeză simultană radiocarpiană și a primului metacarpian în poziție funcțională, în paralizia de nerv radial (24).

ICSH. Abreviere pentru luteostimulină (7).

Ieter (gr. *ikteros*). Simptom constînd din colorarea în galben mai mult sau mai puțin intens a pielii și mucoaselor, datorită impreg-

nării acestora, ca și a țesuturilor în general cu bilirubină. Se descriu ictere prehepatice (hemolitice), ictere hepatice (hepatocelulare, hepatocaniculare și familiale) și ictere posthepatice (mecanice) (16). ~ **acolurie**, icter fără eliminare de pigmenți biliari prin urină (16). ~ **bronzat hematurie**, Boala bronzată hematurică. ~ **de campanie**, sin. : *Icter de tabără*, denumire pentru hepatita epidemică, subliniind frecvența cazurilor în cursul războaielor (8). ~ **ataral**, denumire ieșită din uz pentru hepatita epidemică (2). ~ **colostatic**, Icter hepatocanicular. ~ **eronic acolurie**, Sindromul Minkowski-Chauffard, vezi Minkowski-Chauffard. ~ **eronic familial hemolitic**, Sindromul Minkowski-Chauffard, vezi Minkowski-Chauffard. ~ **eronic familial nehemolitic**, Icter familial. ~ **epidemie**, Hepatită epidemică. ~ **eronic idiopatic**, Icter familial. ~ **familial**, sin. : *Icter eronic familial nehemolitic*, *Icter eronic idiopatic*, icter cronic benign, ereditar, determinat de malformații genetice: absența glucuronidazei (sindrom Gilbert) sau tulburări în excreția celulară a bilirubinei (sindrom Dubin-Johnson, sindrom Rotor) (16). ~ **fiziologie al nou-născutului**, icter benign, care apare uneori la nou-născuți și care este produs de hemoliza rapidă a eritrocitelor, la care se asociază imaturitatea funcțiilor hepatice și renale (33). ~ **grav al nou-născutului**, formă clinică de boală hemolitică a nou-născutului, reprezentată de un icter hemolitic prin izoimunizare fetomaternală (în sistemul Rh sau ABO). Vezi și Eritroblastoza fetală (19). ~ **hemolitic**, icter acoluric, determinat de acumularea în sânge și țesuturi a bilirubinei neconjugate (bilirubină indirectă), datorită hemolizei exagerate în cursul diferitelor afecțiuni toxice, infecțioase, parazitare, imunologice; se caracterizează prin tulburări hematologice, creșterea urobilinogenului urinar și a stercobilinogenului fecal, absența bilirubinei în urină, negativitatea testelor funcționale hepatice (16). ~ **hemolitic congenital**, Sindromul Minkowski-Chauffard, vezi Minkowski-Chauffard. ~ **hemolitic dobândit**, Boala Abrami, vezi Abrami. ~ **hepatie**, icter caracterizat prin creșterea bilirubinei conjugate și neconjugate (directă și indirectă) în sânge și țesuturi, scăderea pigmentilor biliari din scaun și creșterea lor în urină, alterări funcționale și morfologice hepatocelulare și hepatocaniculare (16). ~ **hepatocanicular**, sin. : *Icter colostatic*, icter hepatic produs prin disfuncția canalelor biliare, de origine toxică medicamentoasă sau virotică (16). ~ **hepatocelular**, icter hepatic determinat de lezarea celulelor hepatice prin factori infecțioși (virusuri, leptospire, bacterii), toxici (alcool, fosfor etc.) sau hemodinamici (ficatd e stază) (16). ~ **infecțios**. 1. Hepatită epidemică. 2. Termen

generic pentru icterele de origine infecțioasă: virale, bacteriene, spirochetoze etc. (8). ~ **de inoculare**, Hepatită de inoculare. ~ **mecanic**, icter posthepatocelular prin retenție biliară extrahepatocelulară (bilirubină conjugată), determinat de obstrucția completă sau incompletă a căilor biliare extrahepatocelulare (calcul, cancer, stricturi, paraziți ș.a.); se caracterizează prin creșterea pigmentilor biliari (bilirubină conjugată) și a sărurilor biliare în sânge, țesuturi și urină, creșterea colesterolului și a fosfatazelor alcaline în sânge, decolorarea scaunelor, absența atingerii hepatice (la început) (16). ~ **nuclear**, sindrom observat numai la nou-născut și caracterizat, din punct de vedere anatomic, prin alterări și impregnări cu pigmenți biliari ale celulelor din nucleii cenușii de la baza creierului. Clinic, pe lângă colorația icterică a tegumentelor și mucoaselor, se constată dispnee, inapetență, apatie cu hipertonie musculară și moartea survine în câteva zile. Vindecarea este rară și deseori urmată de întârzieri psihomotrici cu stare spastică a membrilor. Cel mai adesea, icterul nuclear este o formă a bolii hemolitice a nou-născutului (2). ~ **pierie**, icter provocat artificial, în scop de simulare, prin ingestie de acid picric 0,30—1 g; după 24 ore apare colorația galbenă a tegumentelor, mucoaselor și corneei; în urină se pune în evidență acid picramic (23). ~ **prin retenție**, icter datorit retenției biliare fie în urma unui proces hepatocanicular, fie în urma unei compresiuni pe canalele biliare extrahepatocelulare (16). ~ **septicemic**, icter apărind în cursul diverselor septicemii, ca rezultat al lezării toxice sau septică a ficatului (8). ~ **de tabără**, Icter de campanie.

Vezi și: Gubler.

Icterigen (*icter* + gr. *gennan* = a produce). Care determină apariția unui icter (16).

Ictometru (lat. *ictus* = lovitură + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru determinarea intensității șocului apexian (10).

Ictus (lat. = lovitură). Denumire dată stărilor morbide instalate brusc (27). ~ **apoplectie**, debut brusc al accidentelor vasculare cerebrale însoțite de pierderea stării de cunoștință (27). ~ **laringian**, sin. : *Vertij laringian*, fenomen denumit și „tuse sincopală” și caracterizat prin pierderea cunoștinței în timpul unui acces sever de tuse, survenind la un bolnav cu obstrucție traheobronșică; este datorit împiedicării întoarcerii venoase prin hipertensiune intratoracică de moment, ca și unei creșteri a presiunii intracraniene (10).

-idă (gr. *eidōs* = formă). 1. Sufix care introduce semnificația de asemănare ca formă cu termenul cărui este atașat (32). 2. Sufix

pentru leziunile apărute prin sensibilizarea pielii, la distanță de focarul primordial care conține agentul etiopatogen (32). 3. Sufix indicînd un element mic sau tînăr (de ex. spermatidă) (32).

Idee (gr. *idea*). Reflectarea realității în conștiință (Dicționarul limbii române moderne). ~ **dominantă**, sin.: *Idee obsesivă*, idee adoptată de personalitatea individului și care capătă rol preponderent în orientarea activității acestuia (35). ~ **obsesivă**, Idee dominantă. (35). ~ **prevalentă**, judecată eronată care pornește de la realitate și care ocupă o poziție exagerată, preponderentă în conștiința individului, datorită coloraturii intens afective; nu schimbă în esență concepția individului despre lumea înconjurătoare (35).

Identificare. În medicina legală, stabilirea identității prin consemnarea semnelor generale antropometrice, dactiloscopice și a semnelor particulare (tatuaje, stigmatе profesionale, vicii de conformație) (23). ~ **armei de foc**, expertiză medico-legală prin care se stabilește arma de foc care a produs o rănire, prin studiul orificiului de intrare, al tatuajului și prin urmele lăsate de țeava armei pe proiectil (23). ~ **biologică**, diferențierea biologică, identificarea speciei zoologice prin seruri precipitante (23). ~ **cadavrelor**, stabilirea caracterelor fizice ale unui cadavru necunoscut, în scopul identificării (23). ~ **dinților**, studiul dentiției și stabilirea particularităților morfologice și patologice ale dinților și lucrărilor protetice, în scopul stabilirii identității (23). ~ **părului**, stabilirea caracterelor morfologice macroscopice și microscopice ale firului de păr, în scopul stabilirii originii și apartenenței de specie și individuală (23). ~ **scheletului**, studierea originii și caracterelor resturilor osoase, în scopul stabilirii sexului, vârstei, taliei, caracterelor individuale și a cauzei și datei morții (23). ~ **unghiilor**, stabilirea particularităților unghiilor, în scop de identificare (23).

Identificație. În psihiatrie, identificarea propriei persoane cu o altă persoană (35).

Ideovascular. Termen referitor la modificările circulației determinate de procese ideative sau halucinatorii (10).

Idio- (gr. *idios* = propriu). Element de compunere care introduce în termeni sensul de propriu, particular, specific (32).

Idioaglutinină. Aglutinină apărută în sine fără o cauză cunoscută (injecție de antigen sau transfer pasiv de anticorpi) (15).

Idiopatie (*idio-* + gr. *pathos* = boală). Denumire generică dată fenomenelor normale sau patologice de cauză necunoscută (15).

Idiosincrazie (*idio-* + gr. *syn* = cu + *kra-sis* = temperament). Termen preluat din vechea teorie umorală și însemnînd inițial o constituție particulară a unui individ, datorită unui anumit amestec al „umorilor fundamentale”. A fost utilizat apoi (fără implicarea sensului precedent) pentru a desemna reactivitatea patologică a unei persoane față de diverse substanțe (alimente, medicamente, polen etc.), care nu provoacă nici o reacție supărătoare la majoritatea indivizilor. Astăzi, fiind cunoscut că este vorba de reacții alergice, termenul de idiosincrazie a ieșit din uz (3). ~ **psihică**, repulsie nemotivată față de obiecte, persoane, fenomene din mediul înconjurător (35).

Idiotrofie (*idio-* + gr. *trophe* = nutriție). Care are aptitudinea de a-și asigura propria nutriție (4).

Idiotie (gr. *idiotes* = idiot). Gradul cel mai avansat de oligofrenie, în care funcțiile psihice chiar cele mai elementare nu sînt evaluate, ceea ce duce la incapacitatea dezvoltării limbajului și needucabilitate (35). ~ **amaurotică**, Degenerescență cerebromaculară. ~ **mixede-matoasă**, tulburare de dezvoltare neuropsihică, datorită hipotiroidismului congenital sau infantil (7). ~ **mongoloidă**, Boala Down, vezi Down.

Idioventricular (*idio-* + lat. *ventriculus* = ventricul). Denumire dată manifestărilor cardiace de cauză exclusiv ventriculară (15).

Idiozom (*idio-* + gr. *soma* = corpuscul), sin.: *Centrolecă*. Aparatul central al unui spermatoцит, incluzînd aparatul Golgi și mitocondriile (1).

Ienupăr. *Iuniperus communis*.

Igienă (gr. *hygiainein* = a fi sănătos). Ramură a științei medicale care studiază influența condițiilor de viață asupra sănătății omului și elaborează măsurile îndreptate spre profilaxia apariției bolilor și crearea condițiilor ce asigură păstrarea și promovarea sănătății (21). ~ **bucală**, acțiune de menținere în stare de echilibru fiziologic normal a cavității bucale, prin asigurarea condițiilor de autocurățire și prin practicarea măsurilor profilactice (spălarea dinților, detartraj) (38). ~ **muncii**, ramură a igienei care studiază modificările fiziologice ale organismului în timpul muncii și interrelația organismului cu factorii de mediu industrial, dînd indicații asupra măsurilor organizatorice, sanitaro-epidemice și curativo-profilactice necesare menținerii capacității de muncă și stării de sănătate a muncitorilor (21).

Ignipunctură (lat. *ignis* = foc + *punctura* = înțepătură). Aplicarea cu ajutorul termo- sau electrocauterului a unor puncte de foc, în vederea distrugerii unui țesut (11).

Ignis sacer (lat. = focul sfînt). Denumire folosită în evul mediu pentru forma gangrenoasă a ergotismului (23).

Ignizare (lat. *ignis* = foc). Hipertermie produsă prin încălzire la surse calorice artificiale (4).

Ihnogramă (gr. *ichnos* = urma piciorului, *talpa* + *gramma* = notare). Înregistrarea urmei pașilor pe sol, formînd o imagine a mersului, din care se poate determina direcția urmată, lărgimea și unghiul pasului; metoda poate fi folosită în diagnosticul unor afecțiuni ca piciorul plat incipient etc. (4; 23).

Ihtilism (gr. *ichtys* = pește), sin.: *Inhtiozism*. Intoxicație datorită consumului de carne de pește alterat sau al unor specii de pești care sînt toxici (unele specii de *Muraena*, *Synanceae*, *Tallasophrynes*) (23).

Ihtiol. Produs obținut prin distilarea șisturilor bituminoase, avînd acțiune antiinflamatorie și decongestivă; în uz extern este keratolitic (concentrație 10%) și keratoplastic (concentrație 1—5%), antiseptic și antipruriginos (13).

Ihtioză (gr. *ichtys* = pește + *-oză*), sin.: *Ichtyosis*, *Ichtyosis vera*, *Ihtioză vulgară*. Dermatoză cu caracter familial, care începe în copilărie și persistă toată viața, constînd din acoperirea permanentă a pielii cu scuame uscate ce amintesc solzii peștilor. Acoperirea cu scuame este generalizată și dispusă simetric respectînd marile pli și porțiunile învecinate. Este considerată ca o malformație a pielii, constînd dintr-o diminuare a secreției sebacee și sudoripare. După intensitatea uscăciunii și aspectul scuamelor există următoarele forme: i. furfuracee sau pitiaziformă; i. neagră; i. netedă; i. saurodermică (sin.: *Ichtyosis cyprina*, *Sauriază*); i. scutulară; i. sidefie etc. (12). ~ **anserină juvenilă**, **Keratoză pilară**. ~ **eașecticilor**, sin.: *Ichtyosis tabescentium*, *Pseudoihtioza eașecticilor*, stare de uscăciune și descuamare a pielii, interesînd mai ales trunchiul și fețele de extensiune ale membrelor, aparînd la eașectici și fiind determinată de o tulburare a secrețiilor cutanate și o troficitate imperfectă a epidermului (12). ~ **eongenitală**, **Ihtioză fetală**. ~ **cornoașă**, **Keratoză pilară**. ~ **fetală**, sin.: *Hiperkeratoza difuză fetală*, *Ihtioza congenitală*, *Keratoma malign difuz congenital*, malformație congenitală constatată chiar din momentul nașterii și care se manifestă printr-o îngroșare considerabilă a epidermului și apariția de fisuri profunde. După Riecke sînt 3 tipuri: a) gravă, ducînd la deces; b) larvată sau ușoară, copilul supraviețuiește; c) tardivă, aceasta suprapunîndu-se cu ihtioza vulgară (12). ~ **foliculară**, denumire desuetă folosită de White pentru cazuri de keratoză foliculară sau diskeratoză foliculară (12). ~ **liniară circumflexă** (Comel), dermatoză de etiologie neprecizată, întîlnită la femei; este localizată pe regiunea abdominală și formată din

elemente hiperkeratozice serpiginoase sau policiclice, formînd ghirlande paralele de o parte și de alta a liniei mediane (12). ~ **vulgară**, **Ihtioză**.

II. Simbolul iliniului (5).

Ileită (*ileon* + *-ită*). Afecțiune inflamatorie a ileonului (16). ~ **terminală**, **Boala Crohn**, vezi **Crohn**.

Ileo-, ilio- (lat. *ileum* = pintece). Element de compunere care introduce în termeni referirea la os *itium* sau la porțiunea ileală a intestinului subțire (32).

Ileocolită (*ileo-* + gr. *kolon* = intestin gros + *-ită*). Inflamație a ileonului și colonului (2). ~ **ulceroasă cronică**, ileocolită cu evoluție îndelungată, manifestată prin diaree, anemie, febră și avînd leziuni cu caracter ulcerativ (2).

Ileocoloplastie (*ileo-* + gr. *kolon* = intestin gros + *plassein* = a forma). Interpunerea operatorie a unei anse intestinale pe traiectul colonului, pentru a se permite refacerea continuității digestive după colectomie (11).

Ileocolotifus (*ileo-* + gr. *kolon* = intestin gros + gr. *typhos* = tifos). Formă de febră tifoidă la care, pe lângă leziunile de la nivelul ileonului, se observă leziuni similare ale foliculilor intestinului gros (2).

Ileon (lat. *ileum*). **Ileum**.

Ileoproctie (*ileo-* + gr. *proktos* = rect). Ileostomie.

Ileorectocoloplastie. Interpunerea operatorie a unei anse ileale pe traiectul colonului și parțial a rectului, în scopul de a se permite restabilirea continuității digestive după rectocoliectomie (11).

Ileosigmoidoanastomoză. Ileosigmoidostomie.

Ileosigmoidostomie, sin.: *Ileosigmoidoanastomoză*. Crearea operatorie a unei anastomoze între ileon și colonul sigmoid, în scopul de a se scurta circuitul un obstacol colic (11).

Ileostomie (*ileo-* + gr. *stoma* = gură, deschidere), sin.: *Ileoproctie*. Deschiderea unei anse intestinale ileale la piele, în scopul de a se permite evacuarea conținutului intestinal (11).

Ileotifus (*ileo-* + gr. *typhos* = tifos). Formă obișnuită de febră tifoidă la care leziunile plăcilor Peyer și ale foliculilor se găsesc în segmentul inferior al ileonului (2).

Ileotransversoanastomoză. Ileotransversostomie.

Ileotransversostemie, sin.: *Ileotransversoanastomoză*. Crearea operatorie a unei anastomoze între ileonul terminal și colonul transvers, în scopul de a se scurta circuitul un obstacol cecal sau colic drept (11).

Ileum (lat. = ileon), sin.: *Ileon*. Porțiunea distală a intestinului subțire, care se întinde de la jejun la intestinul gros (1).

Ileus (gr. *eileos*, de la *eilein* = a răsuci). Sindrom de ocluzie intestinală prin răsucire (*volvulus*). Termenul se folosește impropriu, pentru a defini orice fel de ocluzie intestinală (11).

Ilfeld-Holder. **Diformitatea** ~, proeminența scapulei, cu dificultate în mișcarea de abducție a brațului, mai ales de la 90° în sus (24).

Iliacus. Vezi Tabelul mușchilor. ~ **minor**, variantă a mușchiului iliac care se inserează pe capsula articulației șoldului (1).

Iliadelphus (*ilium* + gr. *adelphos* = frate). *Iliopagus*.

Ilikibiologie (C.I. Parhon). Biologia vîrsteilor (7).

Iliniu. Simbol Il. Denumire veche folosită pentru definirea elementului chimic cu numărul atomic 61, promețiu (5).

Ilio-. Vezi Ileo-.

Iloecapsulotrochantericus. Variantă a mușchiului *iliacus minor*, în care unele fibre se inserează și pe trohanterul mic (1).

Iliococcygeus. Porțiune a mușchiului *levator ani*, care acoperă mușchiul obturator intern (1).

Iliofemuroplastie. Termen folosit în literatura anglo-saxonă pentru artrodeza coxofemurală cu grefon extraarticular (24).

Iliopagus (*ilio-* + gr. *pagos* = care este fixat), sin.: *Iliadelphus*. Monstruoziitate bigemelară, în care feții sînt uniți prin regiunea iliacă (1).

Iliothoracopagus (*ilio-* + lat. *thorax* = torace + gr. *pagos* = care este fixat). Monstruoziitate bigemelară în care feții sînt uniți lateral prin regiunile toracică și iliacă (1).

Ilioxiphopagus (*ilio-* + *xifoid* + gr. *pagos* = care este fixat). Monstruoziitate bigemelară în care feții sînt uniți de la xifoid pînă la regiunea iliacă (1).

Ilium (lat. = bazin, flanc). 1. Flanc. 2. Porțiunea superioară mare a osului coxal, constituind un os separat la fetus (1).

Ilyes. **Pielotomia** ~, procedeu de pielotomie prin deschiderea bazinetului dedesubtul vaselor pediculare (11).

Iuminare (lat. *illuminare* = a ilumina). Densitatea fluxului luminos care cade pe o anumită suprafață. Unitatea de măsură este luxul (20). ~ **laterală** a **ochiului**, iluminarea ochiului prin focalizarea cu ajutorul unei lentile puternice a unei surse laterale de lumină, în scopul examinării polului anterior al ochiului (28).

Iuminat. Modul de realizare a iluminării într-un anumit loc. Se deosebesc iluminatul natural, asigurat de lumina solară, și iluminatul

artificial. În funcție de activitate, iluminatul trebuie să aibă anumite valori. În încăperile cu activitate obișnuită (scris, citit), iluminatul minim este de 70—100 luchi (20). ~ **general**, iluminat în care sursele de lumină sînt repartizate astfel încît să lumineze întreaga încăpere de lucru (9). ~ **local**, iluminat care realizează o iluminare intensă numai a anumitor obiecte, printr-o amplasare adecvată a surselor de lumină (9). ~ **mixt**, sistem de iluminat care folosește iluminatul general și cel local (9).

Iluzie (lat. *illusio*). Percepție falsă cu obiect real (35). ~ **de afect**, iluzie datorită unei tensiuni afective puternice (mai frecvent prin anxietate) (35). ~ **Fregoli** (după numele unui iluzionist), falsă recunoaștere a unor persoane despre care bolnavul afirmă că reprezintă următorul său sub diferite deghizări (35). ~ **de neatenție**, iluzie datorită scăderii atenției, apărînd în oboseală, precum și la delirranți, paralitici (35). ~ **optică**, senzație vizuală produsă printr-o interpretare incorectă a unui stimul luminos (28). ~ **sosiilor**, sin.: *Sindromul Capgras*, falsă recunoaștere a unei persoane cunoscute, bolnavul considerînd că aceasta este înlocuită cu o persoană străină care are aceeași înfățișare (35).

Imagine (lat. *imago*). Reprezentare corticală a unui obiect din lumea exterioară, prin intermediul aparatului receptor al analizorului optic (28). ~ **adevărată**, termen folosit în caz de diplopie pentru imaginea primită de ochiul nedeviat și care este proiectată pe maculă (28). **Imagini chistice osoase**. Imagini radiografice caracterizate prin exces de transparență, cu localizare centrală sau subcorticală, solitare sau multiple, care deformează moderat osul; au ca substrat histologic un țesut neosificabil (displazii și distrofii) (36). ~ **de „coajă de ou”**, calcificare a capsulei ganglionilor hilari, întîlnită în silicoza avansată, mai rar în tuberculoză (9). ~ **consecutivă**, sin.: *Postimagine*, imagine care persistă un timp după încetarea unui stimul luminos (28). ~ **corporală** (Lhermitte), Schemă corporală. ~ **dublă**, două imagini, una falsă și una reală, care sînt văzute cînd un ochi este deviat (28). ~ **electronică**, figură care reflectă imaginea unui obiect, obținută cu ajutorul unui flux electronic; se poate obține prin transmitere, cînd electronii străbat obiectul, prin reflectarea electronilor de către obiect, prin emisiune în care obiectul însuși este sursă de electroni (6). ~ **entoptică**, proiectarea în focarul anterior al dioptrului ocular a imaginii unor elemente din interiorul ochiului (28). ~ **falsă**, imagine realizată prin ochiul deviat în strabism; apare diplopie, deoarece

Imaginea este proiectată pe o parte periferică a retinei și nu pe maculă (28). ~ de „**furtună de zăpadă**”, aspect radiologic al silicozei (stadiul al II-lea), caracterizat prin existența de numeroși noduli de dimensiuni relativ mari (4—5 mm) (9). ~ **hidroaerică**, imaginea radiologică a unei cavități în care există lichid și aer; este formată din opacitate lichidiană orizontală, deasupra căreia se găsește o zonă de hiperluminozitate (aer); se întinde în abcesul pulmonar, caverna tuberculoasă, hidropneumotorax etc. (34). ~ **laenară**, în radiologie, imaginea unei formațiuni tumorale care proemină în lumenul unui organ cavitat umplut cu o substanță de contrast, determinând o lipsă de umplere parțială (36). ~ **paradoxală de pneumotorax**, aspect radiologic neobișnuit al unui pneumotorax în care punga de aer apare mai intens opacă decât imaginea plămînelui colabat; se explică prin îngroșarea accentuată a pleurei parietale (36). **Imagini pulmonare mixte**. Imagini radiologice pulmonare complexe constind din zone de transparentă crescută și zone de opacifiere cu nivel de lichid. Înălțimea nivelului de lichid variază în funcție de poziția (sediul) bronhiile de drenaj perneabile (36). ~ **răsturnată**, imagine inversă realității (28). ~ **reală**, imaginea formată în focarul posterior al unei lentile convergente (28). ~ **reflecată**, imagine formată pe o suprafață reflectantă (28). ~ **remanentă**, persistența imaginii pe ecranul înțărît (folie), datorită fenomenului de fosforescență (36). ~ **de rozetă**, vezi Hargraves. ~ **stereoscopică**, imagine în relief (28). ~ de „**stielă pisată**”, aspect radiologic de voal cu mici neomogenități, întilnită în azbestoza pulmonară (9).

Vezi și: Purkinje-Sanson, Stierling.

Imago (lat. = asemănare, chip). Stadiul de dezvoltare completă a diferitelor insecte (forma adultă) (31).

Imagocid (lat. *imago* + *caedere* = a omorî). Substanță cu acțiune de distrugere asupra insectelor adulte (31).

Imatur. Termen înlocuit astăzi, conform avizului comisiei de specialişti a O.M.S., cu acela de prematur (33).

Imbecilitate (lat. *imbecillus* = slab de minte). Oligofrenie de gravitate mijlocie, în care deficitul de dezvoltare a funcțiilor psihice nu permite școlarizarea, însă este posibilă însușirea unor cunoștințe elementare, dobîndirea în oarecare măsură a limbajului și a unor deprinderi de muncă fără tehnicitate (35).

Imbibicție (lat. *imbibere* = a sorbi). 1. Absorbția unui lichid de către un corp solid, fără schimbări chimice în structura lor (15). 2. Pătrunderea unui lichid în țesuturi, printre spațiile intercelulare (2). ~ **cadaverică**, la cada-

vru, hemoglobina globulelor roșii trece în plasmă și împreună cu ea difuzează prin pereții vaselor în țesuturile învecinate, așa încît endocardul, endarterele și chiar țesuturile învecinate capătă culoarea roșie-cafenie (2).

Imersiune (lat. *immergere* = a scufunda).

1. Introducerea parțială sau totală a unui corp în lichide (4). 2. Vezi Lichid de imersiune. 3. Vezi Obiectiv de imersiune.

Imhoff, Karl. Bazinul ~, bazin de sedimentare care comunică în porțiunea inferioară cu un al 2-lea bazin în care cade sedimentul (nămolul). Prezintă avantajul că nămolul rezultat este supus unei descompuneri înainte de evacuare și deci nu mai este nociv (20). **Paharul** ~, dispozitiv pentru determinarea sedimentului din ape, format dintr-un pahar conic de 1 000 cm³ gradat în cm (20).

Imidazol, sin.: *Glioxalină*. C₃H₄N₂. Substanță cu nucleu heterociclic diazotat, cu proprietăți bazice accentuate. Constituie structura de bază a numeroși metaboliți intermediari, cunoscuți sub numele de imidazoli, din care fac parte: histidina (β-imidazolil-α-alanina) și produsul său de decarboxilare (acidul urocanic), histamina (imidazolil-4 β-etil-amina) și derivații săi (N-acetil-, 1-metil-, 3-metil- și 1,3-dimetilhistamina), imidazolacetații etc. (5).

β-**Imidazolil-α-alanină**. Histidină.

Imidazolil-4 (β-etil)-amină. Histamină.

Iminență (lat. *imminens*). Stare gata să se producă (32). ~ **de infarct**, vezi Sindrom coronarian intermediar. ~ **de naștere**, stare întilnită uneori la o gravidă între luna a VII-a și termen, caracterizată prin dureri lomboabdominale ritmice, însoțite câteodată de eliminare de glere, pierderi de lichid amniotic și scurtarea colului uterin. Starea poate fi trecătoare sau prevestește începutul nașterii (18). ~ **de ruptură perineală**, stare a perineului la naștere în timpul degajării craniului fetal, caracterizată prin destinderea sa maximă; tegumentele capătă un aspect lucios și se albește în zona în care se produce ruptura (18). ~ **de ruptură a unei sareini extrauterine**, stare întilnită uneori la o gravidă cu sarcină extrauterină și caracterizată prin dureri mai mult sau mai puțin intense în etajul abdominal inferior, predominînd într-o fosă iliacă, mici pierderi de sînge prin vagin și uneori stări sublipotimice. Constituie semne premergătoare rupei unei trompe gravide, însă nu obligatorii (18). ~ **de ruptură uterină**, sin.: *Sindromul Bandl-Frommel*, stare premergătoare unei rupturi uterine, manifestată în cursul travaliului și caracterizată prin dureri abdominale intense, tensiunea ligamentelor rotunde și creșterea în înălțime a segmentului inferior (ridicarea spre ombilic a inelului Bandl) (18).

Iminodipeptidază, sin. : *Prolinază*. Enzimă care catalizează hidroliza dipeptidelor în a căror structură intră prolina sau hidroxiprolina. Ionul Mn^{2+} este necesar pentru activarea enzimei (5).

Imipramină. Derivat iminodibenzilic cu acțiune antidepressivă, folosit în melancolie și alte stări depresive (13).

Imobilitate pupilară, sin. : *Rigiditate pupilară*. Areflexie pupilară (28).

Imobilizare (lat. *immobilitas*). 1. Acțiunea de a aduce în stare de nemișcare, de neclintire (24). 2. În ortopedie imobilizarea se poate referi la una, la mai multe articulații sau la întreg corpul; este simptomatică (prin boală) sau terapeutică, fiind se realizează fie cu mijloace conservatoare (aparate gipsate sau ortopedice, extensiune continuă sau mijloace improvizate), fie cu mijloace chirurgicale (artrodeză). Poate să fie absolută sau relativă, definitivă, temporară, provizorie sau intermitentă (24). ~ **corzii vocale**, pierderea mobilității corzii vocale produsă prin cauze variate: infiltrație difuză a unui neoplasm, paralizie recurențială, artrită cricoaritenoidiană (30).

Impact (lat. *impactus*). Forța exercitată prin proiecția unui obiect asupra altuia. Se folosește pentru desemnarea unui principiu de recoltare a aerosolilor din aer (pulberi, microorganisme) constând din proiectarea unui jet de aer pe o suprafață adezivă (impact uscat) sau într-un lichid (impact umed) (20).

Impactare. Menținere în contact strins (24). ~ **dentară**, Incluziune dentară. ~ **osoasă**, Compactare osoasă.

Impactor. Aparat folosit pentru impactare, cu ajutorul prinderii fragmentelor osoase în broșe sau șuruburi, impactarea având loc în acest caz în mod gradat, cu ajutorul unui șurub fără sfârșit sau prin adaptare la o extremitate osoasă pe care se bate cu ciocanul (24).

Vezi și : Smith-Petersen.

Impaludare (*in-* + lat. *palus* = mlaștină). Apariția și înmulțirea cazurilor de malarie într-un teritoriu anumit (31). ~ **terapeutică**, Malarioterapie.

Imparidigitat (lat. *impar* = desperecheat + *digitus* = deget). Care are un număr inegal de degete la mâini sau picioare (1).

Impedanță (lat. *impedire* = a împiedica). 1. Mărime reală și pozitivă caracteristică unui circuit electric dipolar de curent alternativ în regim permanent sinusoidal de frecvență dată, egal cu raportul dintre tensiunea aplicată la borne și valoarea efectivă a curentului care trece prin circuit când în acesta nu se induc tensiuni electromotorii. Se exprimă prin rela-

ția $Z = \sqrt{R^2 + \left(L\omega - \frac{1}{C\omega}\right)^2}$ dintre reactanța

inductivă ($L\omega$) și reactanța capacitivă $\left(\frac{1}{C\omega}\right)$

Unitatea de măsură este ohmul (Ω). La țesuturile biologice nu apare reactanța inductivă, impedanța fiind alcătuită numai din sumarea rezistenței ohmice și a capacității (reactanța sau rezistența capacitivă). Se modifică în cazul excitării, leziunii și morții celulelor (6). 2. Forță de opunere a mediilor prin care trece vibrația acustică în drumul ei din aerul înconjurător până la organul acustic Corti; este în funcție de frecare, masă, rigiditate, frecvența sunetului. Cu cât impedanța este mai mare, cu atât sunetul ajunge la urechea internă cu o intensitate mai mică, pragul auditiv fiind mai ridicat (30).

Imperforație (*in-* + lat. *perforare* = a perfora). Lipsa unui orificiu (32). ~ **anală**, Anus imperforat. ~ **coanală**, sin. : *Atrezie coanală*, ocluzie anormală congenitală a orificiului coanal, parțială sau totală, membranoasă sau osoasă (30). ~ **esofagiană**, anomalie congenitală constând din întreruperea esofagului la un nivel oarecare, segmentul cranial (de 2-7 cm) terminându-se în fund de sac (11). ~ **himenială**, sin. : *Atrezie himenială*, malformație congenitală caracterizată prin lipsa orificiului himenial. După pubertate determină producerea de hematocolpos (18).

Impetiginizare. Suprainfectarea unei leziuni banale cutanate cu strepto-stafilococi; duce la o piodermizare care îmbracă aspectul clinic al unui impetigo (12).

Impetigo (lat. = pecingine). Denumire dată unui grup de dermatoze infecțioase streptococice sau stafilococice, caracterizate prin formarea de bule sau veziculopustule, care după deschidere formează eroziuni acoperite cu cruste (12). ~ **Bockhard**, Impetigo folicular. ~ **circinat**, formă de impetigo contagios, în care leziunile se dispun în arcuri de cerc (12). ~ **comisural**, Zăbăluță. ~ **contagios**, sin. : *Impetigo streptococic*, *Impetigo Tilbury-Fox*, dermatoză infecțioasă streptococică inoculabilă și autoinoculabilă, debutând în general la față, la copii, prin bule cu conținut la început clar, apoi purulent care se erodează, iar suprafețele se acoperă cu cruste de culoarea mierii (cruste melicerice) (12). ~ **folicular**, sin. : *Impetigo Bockhart*, *Impetigo stafilococic*, dermatoză infecțioasă stafilococică, debutând prin foliculite care, prin autoinoculare, se extind formând placarde erodate acoperite cu cruste (12). ~ **herpetiform**, afecțiune rară a pielii, de cauză necunoscută, aparținând mai ales la femeile gravide și constând dintr-o erupție acută de mici pustule miliare sterile, care confluează în placarde eritematoase vaste, crustoase la centru și pustuloase la periferie. Se însoțește de fenomene generale grave: febră,

frisoane, tetanie, eclampsie; în peste 25% din cazuri are prognostic fatal (12). ~ **periunghiat**, Turniolă. ~ **seabida** (Alibert), varietate de parakeratoză asemănătoare cu falsa tenie amiantacee, interesând regiunea păroasă a pielii capului și avînd drept cauză favorizantă pediculoza. Leziunile crustoase, dîrînd luni de zile, lasă în urma lor cicatrice alopecice definitive (12). ~ **stafilococic**, Impetigo folicular. ~ **streptococic**, Impetigo contagios. ~ **Tilbury-Fox**, Impetigo contagios. ~ **ulceros**, Ectimă. ~ **vulgar**, formă de impetigo pricinuit de o infecție dublă, stafilococică și streptococică (12).

Vezi și: Bockhart, Tilbury-Fox.

Impinger. Aparat care funcționează după principiul impactului și care este folosit pentru recoltarea, în lichid, a particulelor suspendate în aer. Este întrebuințat pentru determinări graviconimetrice, avînd o eficiență de 80—98% (9).

Implant (*in-* + lat. *plantare* = a însămînța). 1. Fragment de țesut izolat introdus într-un alt țesut similar sau de alt fel (11). 2. Substanță medicamentoasă sub formă solidă introdusă într-un țesut, în vederea unei acțiuni sau resorbției lente (11). **Implante hormonale**. Comprimate de compuși hormonali preparate steril, destinate a fi introduse printr-o mică incizie sub piele, permițînd o resorbție lentă care asigură o acțiune prelungită (13). ~ **osos**, Grefon osos. ~ **protetic**, procedeul în care se introduce chirurgical, subperiostal, un implant metalic, confecționat pe un model care-i garantează adaptarea intimă pe os. Implantul în formă de schelet prezintă stîlpi care perforază mucoasa și pe care se fixează lucrarea protetică dentară. Este practicat de obicei în edentația totală a arcadei inferioare mandibulare (38).

Implantare (*in-* + lat. *plantare* = a însămînța). Metodă terapeutică care constă din aplicarea unui implant (11). ~ **cap la cap**, anastomozarea termino-terminală a două segmente intestinale sau vasculare (11). ~ **celulară**, metastaze prin implantare, cînd celule izolate sau grupe de celule tumorale pot să se fixeze în condiții speciale pe anumite suprafețe (de ex. carcinomul buzei, în care metastazarea se poate face de la buza inferioară la cea superioară sau invers, prin implantare celulară) (2). ~ **dentară**, introducerea unui dinte într-o alveolă naturală sau creată artificial (38). ~ **de fistulă**, procedeul de cură a unui traiect fistulos care comunică cu un organ secretor prin implantarea capătului exterior al traiectului într-un segment al tubului digestiv (11). ~ **ovariană**, intervenție chirurgicală constînd din extirparea totală sau parțială a ovarului, fixîndu-l în mușchii drepecți abdominali, în miometru sau în alt țesut (18). ~ **ovarouterină**, fixarea ovarului, după extir-

parea trompei obstruate, în orificiul uterin al acesteia. Se utilizează în tratamentul chirurgical al sterilității feminine (18). ~ **tubară**, intervenție chirurgicală constînd din fixarea trompei la uter, după rezecarea porțiunii obliterare, pentru restabilirea permeabilității uterotubare. Este indicată în sterilitatea feminină, prin obliterare tubară în porțiunea istmică sau interstițială (18). ~ **tubouterină**, fixare prin sutură a unui fragment distal al trompei uterine, în uter, după extirparea unui fragment proximal, pentru a obține permeabilitatea tubară. Se utilizează în tratamentul chirurgical al sterilității feminine (18).

Impotentia (*in-* + lat. *potentia* = putere), sin.: **Impotență**. Lipsă de vigoare; neputință (15). ~ **coeundi**, incapacitate de copulare, prin lipsa erecției, vicii de conformație a organelor genitale sau boli generale, sau din cauze psihice (23). ~ **generandi**, incapacitatea de procreare datorită lipsei spermatozoidilor sau unei defecțiuni fizice (boală sau viciu de conformație) (23). ~ **gestandi**, la femeie, incapacitate de a duce sarcina la termen (23). ~ **parturiendi**, la femeie, incapacitatea de a da naștere fătului pe cale naturală (23).

Impotență (*in-* + lat. *potentia* = putere). **Impotentia**. ~ **funcțională**, imposibilitatea de a mobiliza activ un membru sau un segment de membru, semn major în afecțiunile traumatice și ortopedice (24). ~ **lungului peronier**, termen folosit de Duchenne pentru piciorul plat (24). ~ **psihică**, impotență sexuală pe fond de anxietate, cu determinare psihogenă, de obicei temporară (35). ~ **sexuală**, imposibilitatea bărbatului de a îndeplini în mod normal actul sexual (11).

Impregnare (lat. *impregnare* = a impregna). Depunerea unui corp solid, transformat în particule foarte mici, în alt corp solid (2). ~ **difuză de fier**, depunere de hemosiderină în fibrele colagene și elastice ale țesuturilor învecinate zonelor cu hemoliză intra- și extravasculară sau în hemocromatoză; procesul se observă mai frecvent în pereții vaselor mici ale creierului, lângă vechile focare de hemoragie și de ramoliție, în trabeculele și vasele splinei în cazul hemosiderozei și în diferite organe în cazul hemocromatozei (2). ~ **metalică**, metodă de punere în evidență a unor componente celulare și tisulare după precipitarea unei cantități de metal redus la nivelul lor (2).

Impresiune (lat. *impressio*). **Impressio**. ~ **bazilară**, Platibazie. ~ **digitală**, urma, amprenta desenului papilar al unui deget (23). ~ **palmară**, amprenta desenului palmar (23). **Impresiuni papilare**. Reproducerea desenelor papilare digitale, palmare și plantare, în scopul identificării

persoanei căreia aparțin (23). ~ **plantară**, amprenta desenului plantei (23).

Impressio (lat. = impresiune), sin. : *Impressiune*. Zonă în suprafața exterioră a unui organ prin care acesta ia contact direct cu alt organ vecin a cărui formă este ușor imprimată pe această față (1). **Impressiones digitatae**. Urmele circumvoluțiilor cerebrale pe fața endocraniană a oaselor bolții (1). ~ **ligamenti costoclavicularis**, sin. : *Tuberositas costalis claviculae*, arie pe suprafața inferioară a extremității mediale a claviculei, pe care se inserează ligamentul costoclavicular (1).

Impuls (lat. *impulsus* = impuls, imbold). 1. Forță care determină o acțiune (4). 2. Mărime egală cu produsul dintre valoarea medie a forței și intervalul de timp în care se studiază acțiunea sa. Impulsul de tensiune realizează excitația și are cel mai des o formă rectangulară (6). ~ **nervos**, impuls transmis prin intermediul căilor nervoase (27).

Impulsiune (lat. *impulsus* = impuls, imbold). Comiterea unor acte neașteptate și nemotivate de multe ori cu caracter agresiv (35).

Impurificare (in- + lat. *purificare* = a curăța). Alterarea compoziției normale a unui mediu sau a unui produs, prin adăugarea uneia sau a mai multor substanțe străine (20). ~ **aerului**, pătrunderea în aer a unor substanțe străine de compoziția lui normală (microorganisme, pulberi, gaze, vapori toxici) (20). ~ **apei**, pătrunderea în apă a unor substanțe în afara a celor care rezultă din fenomenele fizico-chimice și biologice desfășurate în mod natural în cadrul circuitului apei în natură. Impurificarea se realizează cu floră străină apei (de impurificare), cu substanțe toxice, de biosensii, substanțe plutitoare. Prezența acestora poate modifica procesele biologice naturale ale apei și provoca îmbolnăvirea persoanelor care o consumă (20).

Imun (lat. *immunis* = scutit, apărat). Termen care se aplică unui organism nereceptiv față de o infecție sau rezistent la acțiunea nocivă a agenților infecțioși și a substanțelor produse de aceștia (boală infecțioasă sau toxiinfecțioasă). Se aplică (rareori) și rezistenței la alte boli (3).

Imunitate (lat. *immunitas*). Stare de lipsă de receptivitate a organismului față de un agent infecțios sau un produs nociv. Termenul se folosește atît pentru desemnarea stării de nereceptivitate totală față de o infecție, cît și pentru lipsa de receptivitate parțială. În funcție de natura ei, imunitatea poate fi înăscută (rezistență naturală) sau dobîndită (3). ~ **activă**, stare de imunitate dobîndită, indusă prin contactul cu agentul patogen sau cu produsele acestuia, putînd apărea fie în urma trecerii printr-o boală (imunitate dobîndită activ pe

cale naturală), fie în urma vaccinării (imunitate dobîndită activ pe cale artificială). Imunitatea activă se instalează lent, în câteva săptămîni, și este de lungă durată (3). ~ **antibacteriană**, tip de imunitate întîlnit în cazul bolilor determinate în mod esențial de multiplicarea și difuzarea în organism a unui agent patogen bacterian (3). ~ **antitoxică**, tip de imunitate întîlnit în cazul bolilor determinate în mod esențial de componenta toxică (exotoxină) a agentului patogen (b. difteric, b. tetanic etc.). Factorul răspunzător de imunitate antitoxică este antitoxina (3). ~ **artificială**, stare de imunitate dobîndită, care se conferă printr-un mijloc artificial fie în mod activ (vaccinare), fie în mod pasiv (seroterapie) (3). ~ **celulară**, una dintre componentele imunității naturale, reprezentată de capacitatea de fagocitoză a unor celule mezenchimale, determinînd apariția unui proces inflamator la locul de pătrundere a unui agent nociv, cu scopul localizării, distrugerii și eliminării sale. Uneori, termenul se folosește în sensul sinonim imunității tisulare (3). ~ **colectivă**, gradul de rezistență a unei populații față de o anumită infecție, conferit de imunitatea parțială sau totală dobîndită prin îmbolnăviri manifeste sau inaparente anterioare (8). ~ **congenitală**, stare de imunitate dobîndită, care apare la nou-născut în urma transferului de anticorpi serici materni pe cale naturală (placentă, colostru); este o stare de imunitate dobîndită pasiv pe cale naturală (3). ~ **dobîndită**, imunitate cîștigată de organism fie în mod activ prin contactul cu agentul patogen sau produsele acestuia (trecere prin boală sau vaccinare), fie în mod pasiv prin transferul de anticorpi (3.) ~ **de infecție**, sin. : *Premuniție*, stare de imunitate dobîndită, care se manifestă prin incapacitatea unui organism de a se suprînfecta cu un agent patogen în cursul unei infecții determinate de același germen. Imunitatea de infecție se întîlnește în special în boli cronice cu evoluție lungă, cum ar fi sifilisul, tuberculoza, boli în care agentul etiologic rămîne cantonat în organism un timp îndelungat (3). ~ **inerueșată**, imunitate față de o infecție, obținută prin imunizare naturală sau artificială cu un microorganism diferit de agentul etiologic al infecției respective, dar cu care acesta prezintă o înrudire antigenică (3). ~ **innăscută**, Imunitate naturală. ~ **locală**, stare de imunitate realizată în măsură mai mare la nivelul porții de intrare în organism a agentului patogen sau a organului de elecție decît în restul organismului (3). ~ **naturală**, sin. : *Imunitate înăscută*, *Rezistență naturală*, stare de nereceptivitate totală și înăscută a organismului față de infecții, condiționată de particularități biologice, proprii unei anumite specii animale. Este

o trăsătură de specie care se transmite ereditar. Principalele proprietăți biologice care determină imunitatea naturală sînt barierele cutanate și mucoase, inflamația și fagocitoza, factorii umorali nespecifici etc. (3). ~ **parazitară**, stare de rezistență naturală sau dobîndită a organismului față de diferiți paraziți (31). ~ **pasivă** imunitate dobîndită prin transfer de anticorpi de la un alt organism, pe cale naturală (transfer transplacentar, colostru, lapte) sau artificială (seroprofilaxie, seroterapie) (3). ~ **tisulară**, stare de rezistență specifică bazată pe formarea de anticorpi tisulari sau pe modificări ale metabolismului celular sub acțiunea germeilor respectivi vii, atenuați sau modificați, dar niciodată morți (22). ~ **umorală**, tip de imunitate dobîndită, în care anticorpii circulanți joacă rolul hotărîtor (3).

Imunizare (fr. *immuniser* = a imuniza). Dobîndirea unei stări de rezistență specifică față de o anumită infecție (3). ~ **activă**, imunizare care are loc prin vaccinare sau în urma trecerii prin boală, cînd organismul își elaborează singur factorii rezistenței specifice față de agentul în cauză (3). ~ **ocultă**, imunizare activă produsă printr-un mecanism insuficient clarificat, rezultînd uneori în urma unei infecții inaparente (3). ~ **pasivă**, imunizare de scurtă durată, care are loc prin administrarea parenterală a unui ser bogat în anticorpi corespunzători, în general, de la animale hiperimunizate în mod activ (3).

Imuno- (lat. *immunis* = scutit, apărut). Element de compunere care introduce în termeni referirea la starea de imunitate (32).

Imunoaglutinină. Aglutinină imună.

Imunointeorp (lat. *immunis* = scutit, apărut + *anticorp*). Anticorp format în urma unui proces cunoscut de imunizare naturală sau artificială, în opoziție cu anticorpii ziși naturali (3).

Imunochimie. Disciplină de graniță, între imunologie și biochimie, care studiază din punct de vedere chimic componentele celulelor microbiene ale plantelor și ale animalelor capabile să participe la procesele imunitare (5).

Imunocompetent. Termen care se aplică celulelor implicate în reacțiile de imunitate, în special celor capabile de a forma anticorpi, sau unui organism capabil de a prezenta reacții de imunitate (3).

Imunoelectroforeză. Adaptare a tehnicii electroforetice pentru studiile imunochimice; se bazează pe identificarea, prin seruri imune, a componentelor antigenice dintr-un produs, după separarea lor electroforetică (5).

Imunofluorescență. Reacție de imunofluorescență.

Imunogen (*imuno-* + gr. *gennan* = a produce). Care are proprietatea de a conferi imunitate (22).

Imunoglobulină. Frațiune proteică din serul sanguin care migrează electroforetic cu viteza cea mai redusă și care conține majoritatea anticorpilor sanguini. În practica medicală este folosită, sub formă injectabilă (gamaglobulină), pentru creșterea rezistenței organismului contra unor infecții. Se deosebesc în prezent 5 clase, desemnate prin IgG, IgA, IgM, IgD, IgE și care pot fi subdivizate după diverse criterii (3; 5).

Imunohematologie (*imuno-* + *hemato* + gr. *logos* = știință). Ramură nouă a hematologiei, bazată pe concepția că o serie de hemopatii, caracterizate prin scăderea numărului elementelor sanguine — în mod izolat, combinat sau global — rezultă din acțiunea unor factori imunologici — anticorpi — formați sub impulsul dat de unii factori antigenici, exogeni sau endogeni (19).

Imunohemoliză (*imuno-* + gr. *haima* = sînge + *lysis* = distrucție). Liza hematiilor sub acțiunea anticorpilor antieritrocitari corespunzători și a complementului. Complementul nu acționează decît asupra hematiilor care s-au combinat cu anticorpii (hematii „sensibilizate”) (3).

Imunohemolizină. Hemolizină care acționează în prezența anticorpului specific (3).

Imunologie (*imuno-* + gr. *logos* = știință). 1. Inițial, știința care se ocupă cu studiul fenomenelor de rezistență la infecție și la bolile infecțioase (3). 2. Știința care se ocupă cu studiul fenomenelor care rezultă din introducerea unui antigen în organism pe o cale potrivită, incluzînd și studiul reacțiilor ulterioare între celulele imunocompetente sau produsele lor (anticorpi) și antigenul respectiv, *in vivo* sau *in vitro* (3).

Imunoprofilaxie (*imuno-* + gr. *pro* = înainte + *phylaxis* = protecție). Prevenirea unei boli contagioase prin conferirea stării de imunitate (prin vaccinare sau prin administrare de seruri specifice, γ -globuline) (22).

Imunoproteine. Proteine care manifestă proprietăți protectoare față de efectele unui antigen (15).

Imunosupresiv. Substanță medicamentoasă capabilă să inhibeze procesele imunogenetice, împiedicînd formarea și înmulțirea celulelor imunologic competente. Imunosupresivele fac parte dintre substanțele citotoxice: agenți alchilanți, antipurine, antipirimidine, antifolice, derivați de actinomycină. Indicația terapeutică principală o constituie bolile autoimune (14).

Imunotransfuzie (*imuno-* + *trans-* + lat. *fusio* = vărsare). Transfuzie de sînge recoltat de la donatori vaccinați în prealabil sau convalescenți după boli infecțioase (19).

In- (lat. *in* = în, înăuntrul, ne-). 1. Prefix care introduce în termenii compuși sensul de localizare în interiorul a ceva (32). 2. Prefix cu semnificație negativă sau privativă față de termenul la care este atașat (32).

In. 1. Simbolul indului (5). 2. *Linum usitissimum*.

In vitro (lat. = în sticlă, în eprubetă). Termen folosit în biologie pentru a desemna faptul că o reacție sau o experiență se desfășoară în afara unui organism viu (3).

In vivo (lat. = într-un organism viu). Termen folosit în biologie pentru a desemna faptul că o reacție sau o experiență se desfășoară într-un organism viu (3).

Inactivare (lat. *in-* + *activus* = activ). 1. Suprimarea unei activități (3). 2. În bacteriologie, proces constând din suspendarea activității unui agent biologic în urma acțiunii unui factor fizic sau chimic; poate reprezenta un proces reversibil sau ireversibil (3). ~ **serului**, încălzirea unui ser timp de 30 minute la 56°, pentru a distruge activitatea alexinei, prezentă în orice ser normal proaspăt recoltat (3).

Inaniție (lat. *inanitio*). Stare de denutriție extremă rezultând din lipsă de aport alimentar sau defecte mari în asimilație (16).

Inapetență (*in-* + lat. *appetere* = a dori, a-i plăcea). Lipsa poftei de mâncare (15).

Inatenție tactilă (Critschley). Extincție tactilă.

Incapacitate. Neputința de a face ceva (32). ~ **de muncă**, pierderea capacității de a munci, temporar sau definitiv, ca urmare a unui accident sau unei boli; poate fi totală, pentru orice fel de activitate profesională, sau numai parțială, capacitatea de muncă fiind redusă sau pierdută numai pentru o anumită profesiune (23).

Incest (lat. *incestus*). Infracțiune constând din raport sexual sau de inversiune sexuală între rude apropiate în linie directă ori între frate și soră (23).

Inchacao. Sindrom carențial complex, cu predominanța hipovitaminozei B₁, întâlnit în unele regiuni ale Braziliei, și care determină adesea insuficiență cardiacă dismetabolică mortală (10).

Incidență (lat. *incidere* = a surveni, a întâlni). 1. În epidemiologie, numărul de cazuri de îmbolnăviri umane provocate de o anumită boală infecțioasă, pe o perioadă dată, raportat la populația totală (8). 2. În radiologie, situația corpului de iradiat (în diagnostic sau terapie) față de sursa de radiații. Se cunosc incidențe antero-posterioare, postero-anterioare, laterale, oblice, excentrice, cranio-caudale, caudo-craniale etc. (36). ~ **frontomastoidiană**, tehnică radiografică care permite un studiu comparativ

privind conductul auditiv extern, *aditus ad antrum*, antrul mastoidian, labirintul osos și canalul carotidian (36). ~ **normală**, noțiune epidemiologică referitoare la numărul și succesiunea cazurilor de boală, la distribuția geografică și la incidența sezonieră, care, toate împreună, constituie așa-numita „curbă de incidență normală” pentru orice boală, într-o regiune dată și într-un anumit anotimp al anului; devierea de la incidența normală semnalează apariția unei epidemii (8). ~ **occipitozigomatică**, tehnică radiografică pentru studiul comparativ al regiunii petromastoidiene, care pune în evidență conductul auditiv intern, urechea internă, antrul mastoidian, sinusul lateral, foseta ganglionului Gasser, canalul nervului facial (36). ~ **sezonieră**, frecvență crescută a cazurilor de îmbolnăvire cu atingerea acmenului curbei epidemiologice într-un anumit anotimp al anului, indicând dependența epidemiei de factorul sezonier (8). ~ **temporoorbitală**, tehnică radiografică de punere în evidență a găurii optice și a planului sfenoidal (36). ~ **temporotimpanică**, metodă radiografică ce permite studierea comparativă a regiunilor petromastoidiene, redând detalii de structură a celulelor mastoidiene, poziția *tegmen timpani* și a sinusului lateral (36). ~ **vertexsubmentală**, tehnică radiologică pentru punerea în evidență a elementelor scheletice ale bazei craniului (36). ~ **zigomaticomalară**, tehnică radiografică pentru punerea în evidență a osului malar și a apofizei zigomatice (36).

Vezi și: Bretton, Chaussé, Parma, Tcheboul.

Incinerare (lat. *incinerare* = a arde pînă la cenușă), sin.: *Cremațiune*. Arderea completă a unui corp sau obiect, pînă la transformarea lui în cenușă (23). ~ **reziduurilor**, metodă folosită pentru îndepărtarea reziduurilor solide în mediul urban, prezentînd numeroase avantaje de ordin igienic (20).

Incisivi. Vezi *Dentes incisivi*.

Incisura (lat. = tăietură, crăpătură), sin.: *Incizură*. Termen utilizat în anatomie cu semnificația de crăpătură, creștătură (1). ~ **acetabuli**, sin.: *Incizura ischiopubiană*, scobitura marginii inferioare a găurii acetabulare (1). ~ **angularis**, sin.: *Angulus ventriculi*, șanț format în timpul peristaltismului lingă unghiul gastric și pus în evidență în mod constant pe curbura mică a stomacului, prin examenul radiologic (1). ~ **anterior auris**, sin.: *Șanțul helicotragic*, șanțul anterior al pavilionului urechii (1). ~ **cardiaca pulmonis sinistri**, scobitura pe care o face inima pe fața mediastinală a plămînilui stîng (1). ~ **cardiaca ventriculi**, șanțul dintre esofag și fornixul stomacului (*fundus ventriculi*) (1).

Incisurae cartilaginis meatus acustici, sin. : *Incizurile Santorini*. Unul sau două șanțuri verticale ale porțiunii cartilagiinoase a meatusului auditiv extern, a căror prezență constituie un indiciu pentru componența din 3 piese a lamei cartilagiinoase (1). ~ *clavicularis*, scobitura sternului pentru articularea cu clavicula (1). **Incisurae costales**. Scobiturile de pe marginile sternului pe care se prind cartilajele costale (1). ~ *ethmoidalis*, scobitura osului frontal prin care acesta se articulează cu etmoidul (1). ~ *fibularis*, scobitura laterală a epifizei distale a tibiei, care se articulează cu porțiunea corespunzătoare a peroneului (1). ~ *interarytenoidea*, *Rimula*. ~ *interlobaris pulmonis*, sin. : *Fisura obliqua pulmonum*, scizura oblică a celor doi plămâni care separă lobii pulmonari (1). ~ *intertragica*, sin. : *Incizura concăi*, creștătura dintre *tragus* și *antitragus* (1). ~ *ischiadica major*, scobitura osului coxal, situată superior de spina ischiatică (1). ~ *ischiadica minor*, scobitura osului coxal, situată inferior de spina ischiatică (1). ~ *jugularis ossis occipitalis*, scobitura care, împreună cu cea de pe stinca temporalului, formează *foramen jugulare* (1). ~ *jugularis ossis temporalis*, scobitura care, împreună cu cea a osului occipital, formează *foramen jugulare* (1). ~ *jugularis sterni*, depresiune a marginii superioare a sternului, situată între incizurile claviculare (1). ~ *laecrialis*, scobitura de pe marginea superioară a maxilarului (1). ~ *ligamenti teretis hepatis*, sin. : *Incisura umbilicalis hepatis*, scobitura de pe marginea anterioară a ficatului, prin care trece ligamentul rotund (1). ~ *nasalis maxillae*, scobitura inferioară a feței anterioare a corpului maxilarului (1). ~ *pancreatis*, creștătura caudală situată la trecerea dintre capul și corpul pancreasului (1). ~ *parietalis ossis temporalis*, scobitură pe marginea posterioară a temporalului, articulată cu unghiul osului parietal (1). ~ *preoccipitalis cerebri*, șanț pe marginea superioară a emisferei cerebrale, trecind și pe fețele medială și externă între lobii occipital și parietal (1). ~ *pterygoideae*, spațiu în porțiunea inferioară a fosei pterigoide între laminele mediale și laterale (1). ~ *radialis ulnae*, suprafața articulară de pe fața laterală a apofizei coronoide, care se articulează cu capul osului radius (1). ~ *scapulae*, sin. : *Incizura coracoidiană*, scobitura marginii superioare prin care trece *nervus suprascapularis* (1). ~ *sphenopalatina ossis palatini*, scobitură a marginii superioare a lamei sagitale care împreună cu osul sfenoid formează *foramen sphenopalatinum* (1). ~ *supraorbitalis*, *Foramen supraorbitalis*. ~ *tentorii*, creștătura profundă în *tentorium cerebelli* pentru creierul mijlociu (1).

~ *terminalis auris*, creștătura profundă care separă *lamina tragica* și cartilajul auditiv extern de cartilajul auricular principal (1). ~ *thyreoidea inferior*, creștătura mediană de pe marginea inferioară a cartilajului tiroid (1). ~ *thyreoidea superior*, creștătura mediană de pe marginea superioară a cartilajului tiroid (1). ~ *trochlearis ulnae*, sin. : *Marea cavitate sigmoidă*, incizură semilunară, deschisă anterior, a osului ulnar și în care pătrunde trohlea humerală (1). ~ *ulnaris radii*, sin. : *Cavitatea sigmoidă a radiului*, scobitura de pe fața medială a extremității inferioare a radiului, servind articulației cu osul ulna (1). ~ *umbilicalis hepatis*, *Incisura ligamenti teretis hepatis*. ~ *vertebralis*, scobitură situată pe fața cranială (*incisura vertebralis superior*) sau caudală (*incisura vertebralis inferior*) a pediculului vertebral (1).

Incizie (lat. *incisio*). Secționarea chirurgicală a țesuturilor cu ajutorul bisturiului sau al altui instrument tăios (11). ~ *axilară*, incizie verticală situată înnapoia marginii inferioare a mușchiului pectoral mare, folosită pentru extirparea tumorilor benigne ale glandei mamare când acestea sînt situate foarte lateral (11). ~ *în baionetă*, incizie care urmează forma unei linii frînte, asemănătoare siluetei pe care o are baioneta montată la virful armei (24). ~ *erucială*, incizie formată din două segmente perpendiculare unul pe altul, folosită pentru deschiderea furuncului antracoid (11). ~ *în epolet*, Incizia Kozlovski, vezi Kozlovski. ~ *periareolară*, incizie estetică arciformă, urmînd semicircumferința superioară a areolei mamare, folosită pentru extirparea tumorilor benigne ale sînului, dacă acestea sînt situate în cadranele superioare (11). ~ *radiată transareolară*, incizie trasată în sensul unei raze a areolei mamare, folosită pentru abordarea canalelor galactofore (11). ~ *în seară*, incizie de forma treptelor unei scări, folosită în special cu scopul de a se face schimbări de lambouri (24). ~ *submamă*, incizie estetică ascunsă în șanțul submamar, folosită pentru extirparea tumorilor benigne mamare, dacă acestea sînt situate în cadranele inferioare ale mamelei (11). ~ *în „U” inversat*, incizie în potcoavă cu concavitatea în jos, care ocolește rotula; este folosită în abordarea articulației genunchiului (24). ~ *în zig zag*, incizie în linii frînte, folosită în special în plastii (24). ~ *în Ω*, incizie de forma literei omega mult deschise. Față de incizia dreaptă oferă un cîmp mai larg și nu predispune la cheloide retractile. Este folosită cu predilecție în abordarea coloanei vertebrale și a articulației metatarsofalangiene a halucelui (24).

Vezi și : Alamartine, Alglave, Ausland-Steindler, Auvray, Bakulev, Barker, Baudet-Navar-

ro, Bazy, Bevan, Bier, Boeminghaus, Böhler, Bosch-Arana, Bougot de la Rue, Broster, Bryant, Bunnell, Burian, Cahili, Campbell, Ceballos, Champeau-Pineau, Chassaignac, Cherney, Chevassu, Constantini, Cordier, Diakonov-Volkovici, Didot, Djanelidze, Dubrov, Ducroquet-Launay, Dujarier-Klapp, Fairbank, Farabeuf, Fedorov, Fergusson, Fey, Fiolle, Garlock, Gernez, Gibson, Grégoire, Hadjstamov, Helfrich-Lecène, Hey-Tavernier, Hueter, Huguier, Hyroop, Iselin, Jäger, Jalaquier, Kanavel, Kartel, Kehr, Kennedy, Key-Stromberg-Lecène, Klapp, Kocher, Kolesnikov, Kornev, Koslovski, Kulik, Labbé, Langenbeck, Lauwers, Lecène, Lefort, Lenormand, Lexer, Ludloff, MacBurney, Mac Even, Mallet-Guy, Massart-Naquet, Mathieu, Matzen, Ménard, Millin, Moreau, Moure, Murphy, Murphy-Lexer, Ollier, Ombredanne, Pauchet, Payr, Péan, Pfannenstiel, Plaumaer-Heitz Boyer, Pogorelko, Popescu-Urlueni, Posadas, Putti, Ranke-Wakefield, Rio Branco, Robson, Roux, Roux-Picot, Rudler, Salișev, Sauerbruch, Savinh, Sédillot-Allingham, Sellers-Overholt, Severeanu, Simon-Richer, Smith-Petersen, Sozon-Iarosevici, Sprengel, Summer-Koch, Taylor, Textor, Tobiask, Uglov, Volkovici, Warstadt, Watson-Jones, Young, Zur Werth-Klapp.

Incizură (lat. *incisura*). *Incisura*. ~ **conceai**, *Incisura intertragica*. ~ **coraeoidiană**, *Incisura scapulae*. ~ **ischiopubliană**, *Incisura acetabuli*.

Vezi și: Santorini, Schmidt-Lantermann.

Inclinatio pelvis. Poziția înclinată ventral a pelvisului față de scheletul axial; se apreciază după înclinația strimtorilor sale față de orizontală (cu care strimtoarea superioară face un unghi de 60°, iar cea inferioară de 10°) (1).

Incluzie (lat. *inclusio* = întemnițare). Incluziune. **Incluzii celulare**. Formațiuni intracelulare temporare, de structură și formă variabilă, rezultate de obicei din activitatea secretorie sau fagocitară a celulei (1). ~ **dentară**, Incluziune dentară.

Incluziogeneză (*incluzie* + gr. *genesis* = naștere). Dinamica constituirii incluziunilor (22).

Incluziune (lat. *inclusio* = întemnițare), sin.: *Incluzie*. Formațiuni sau particule heteromorfe conținută într-o celulă sau într-un țesut (15). ~ **bacteriană**, formațiune morfologică situată în citoplasma bacteriilor, constituită din substanțe greu solubile. Apare sub forma unor granulații sau cristale, la anumite specii bacteriene. Formarea incluziunilor este dependentă de condițiile de mediu (3). ~ **dentară**, sin.: *Impactare dentară*, *Incluzie dentară*, *Retenție dentară*, anomalie dentomaxilară, caracterizată prin rămânerea dinților în profunzimea osului alveolar după trecerea termenului de

erupție, fără tendința de a erupe (39). ~ **embrionară**, făt nedezvoltat, în stare rudimentară (parazit), care se găsește înăuntrul fătului dezvoltat (autozit) (2). ~ **virală**, neoformație intracelulară, constituită din corpusculi inframicrobieni degenerați, aglutinați și sudați în blocuri compacte sub acțiunea de apărare a organismului; se colorează în roșu cu metoda Mann (22). ~ **virală citoplasmică**, sin.: *Cytooykon*, incluziune virală situată în citoplasma unor celule (de ex. incluziunile din turbare — corpii Babeș-Negri, din vaccină — corpii Guarnieri) (22). ~ **virală nucleară**, sin.: *Kariooykon*, incluziune virală situată în interiorul nucleului (de ex. incluziunile din febra galbenă, hepatita epidemică, boala Borna etc.) (22).

Vezi și: Mott, Prowazek-Halberstädter.

Incoagulabilitatea singelul. Lipsă de coagulare a singelui care se obține *in vitro* prin adaos de diferite substanțe anticoagulante, iar *in vivo* prin administrare de substanțe de tipul heparinei etc. (19).

Incoerență. Lipsa legăturilor logice între gândire și vorbire (35).

Incolinism (lat. *incolere* = a locui). Mod de conviețuire în care un organism folosește gazda numai ca adăpost (31).

Incompatibilitate (fr. *incompatibilité*). Raportul existent între elemente care se exclud reciproc (32). ~ **medicamentoasă**, proces fizicochimic sau biologic care are loc între componentele asociate într-o formulă medicamentoasă și care produce modificări în detrimentul calității medicamentului (13).

Incompetență cervicală, sin.: *Incontinență de col uterin*. Termen utilizat pentru a caracteriza starea de insuficiență a unor coluri uterine, care poate condiționa avortul spontan (18).

Incongruență (lat. *incongruentia*). Pierderea corespondenței suprafețelor articulare; este un factor mecanic determinant pentru instalarea proceselor artrozice ulterioare (24).

Incontinenția (lat. = *incontinență*), sin.: *Incontinență*. Incapacitatea de a reține (15). ~ **pigmentă**, sin.: *Melanoză degenerativă*, *Nevo cromatofoar*, afecțiune rară, considerată ca o malformație congenitală de natură nevică sau ca o disemבריoplazie, uneori familială, constând dintr-o pigmentație brună-cenușie dispusă în rețea, mici pete sau striuri; afecțiunea apare în copilărie și uneori poate să retrocedeze spontan; de multe ori se însoțește și de alte malformații congenitale (12).

Incontinență. *Incontinenția*. ~ **afectivă**, labilitate marcată emoțională, cu pierderea posibilităților de stăpânire a exteriorizării reacțiilor emotive (35). ~ **de col uterin**, Incompetență cervicală. ~ **falsă de urină**, pierderea involuntară

de urină la un bolnav care are senzație cvasipermanentă de a urina, senzație pe care nu o poate stăpîni (11). ~ de fecale, emisiune involuntară de materii fecale (16). ~ de urină, scurgere involuntară și inconștientă a urinei din vezică (11). ~ de urină prin „prea plin“, scurgere involuntară de urină la un bolnav în retenție cronică, la care presiunea intravezicală forțează obstacolul care se opune unei evacuări normale (11).

Incoordonare (*in-* + *cum-* + lat. *ordinare* = a aranja). Imposibilitatea de a face mișcări coordonate, cauzată de leziuni ale sistemului nervos sau stări patologice ale aparatului locomotor (4).

Ineret. Secreție endocrină (7).

Ineretină. Hormon ipotetic secretat de duoden, componentă a secretinei, stimulînd secreția endocrină a pancreasului (7).

Inerustație (lat. *incrustare* = a încrusta). 1. Depozitare de săruri — de obicei de calciu — în țesuturi (de ex. în tendoane, pe media arterelor mari etc.) (4). 2. Element protetic care se inserează într-o cavitate preparată în țesutul dur al dintelui. Este folosit ca obturație a unei cavități de carie, ca mijloc de agregare pentru protezele conjuncte intercalate reduse, ca mijloc de sprijin pentru protezele adjuante în edentațiile intercalate reduse, ca mijloc de imobilizare a dinților parodontotici, pentru refacerea dimensiunii verticale în ocluziile joase sau coborîte (38).

Incubație (lat. *incubatio*). Perioadă de timp care se scurge din momentul infectării unei persoane receptive la o boală și pînă la apariția primelor semne de boală, perioadă în care, pe lângă multiplicarea și răspîndirea agentului patogen în organism, au loc modificări biochimice, umorale, morfologice, sanguine și de reactivitate generală a organismului; persoana în incubație poate fi adeseori contagioasă pentru cei din jur. Durata poate fi: a) scurtă (între 1 și 7 zile), ca în gripă, erizipel, scarlatină, difterie etc.; b) medie (între 7 și 14 zile), ca în febra tifoidă, tifosul exantematic, rujeolă, varicelă etc.; c) lungă (de peste 14 zile), în rubeolă, orion, hepatită epidemică, turbare etc. (8). ~ **maximă**, perioadă de timp maximă pînă la care se pot instala simptomele unei boli infecțioase și care începe imediat după momentul infectant (de ex. în febra tifoidă, maximum 28 zile) (8). ~ **medie**, durata de timp medie a incubației unei boli infecțioase și care se repetă cel mai frecvent în îmbolnăvirile prin boala respectivă (de ex. în rujeolă 11 zile) (8). ~ **minimă**, intervalul cel mai mic de timp scurs între momentul infectant și apariția simptomelor unei boli infecțioase oarecare (de ex. în febra

tifoidă, 6 zile) (8). ~ **prelungită**, incubație care depășește intervalul de timp obișnuit pentru o anumită boală; prelungirea incubației este întîlnită în cazurile de seroatenuare a rujeolei sau în profilaxia acestei boli cu γ -globuline (rujeola mitigată cu incubație lungă) (8). ~ **variabilă**, incubație a cărei durată de timp poate fi foarte variabilă, cu interval mare între formele cu durată minimă și maximă (de ex. în tetanos, unde variază între 3 și 25 zile, fiind invers proporțională cu gravitatea bolii, o incubație scurtă denotînd un tetanos grav) (8).

Incurbare (*in-* + lat. *curvare* = a îndoi, a arcui). Îndoire (32). ~ **osoasă**, sin.: **Inflexiune osoasă**. Îndoirea unui os lung, de obicei al membrului inferior dincolo de curbele fiziologice; se datorează unui proces patologic care diminuează rezistența osului (24).

Indemn (*in-* + lat. *damnum* = pagubă). Termen care indică lipsa unei infecții sau îmbolnăvirii a unui individ, a unei colectivități, a unui teritoriu etc. (8).

Index (lat. = indice, semn). 1. Degetul arătător (1). 2. Indice. ~ **acetabularis**, sin.: **Unghiul acoperișului cotiloidian**, unghiul format de orizontala care trece prin mijlocul cotilului cu linia oblică, care plecînd din același punct taie virful sprîncenei cotiloide; acest indice indică înclinarea cotilului. Limita superioară a valorilor normale este de 28°. Peste 28°, șoldul este luxabil (24). ~ **altitudinal**, Index lungime-înălțime al craniului. ~ **cefalie**, raportul dintre lățimea cea mai mare a capului, calculată în plan orizontal perpendicular pe planul sagital $\times 100$ și cea mai mare lungime luată în plan sagital între *glabella* și *opistokranion*. Valorile sale se clasifică astfel: dolicocefalic, $\times -75,9$; mezocefalic, 76—80,9; brahiocefalic, 81—85,4; hiperbrahiocefalic = 85,5— x (1). ~ **enemie**, raportul dintre diametrul medio-lateral (transvers) al diafizelor tibiei (distanța dintre marginea medială și crestele interosoase) $\times 100$ și diametrul dorso-ventral sau sagital (distanța dintre *crista anterior* și *facies posterior*), ambele diametre ajungînd la nivelul găurii nutritive. Valorile indexului sînt clasificate astfel: platicnemic, $x-64,9$; mezocnemic, 65—69,9; euricnemic 70— x (1). ~ **cranial**, proporția între diametrul craniului, determinat pe oasele parietale sau pe *squama temporalis* în plan orizontal, perpendicular pe planul sagital $\times 100$ și diametrul, în plan sagital, între *glabella* și *opistokranion*. Valorile indexului sînt clasificate astfel: ultradolicocranial, $x-64,9$; hiperdolicocranial, 65—69,0; dolicocranial, 70—74,9; mezocranial, 75—79,9; brahocranial, 80—84,9; hiperbrahocranial 85—89,9; ultrabrahocranial,

90—x (1). ~ **facial**, raportul dintre înălțimea $\times 100$ și lățimea părții faciale a cutiei craniene (1). ~ **frontoparietal transvers**, în craniometrie, raportul dintre diametrul frontal minim (determinat între punctele frontotemporale) $\times 100$ și lățimea cea mai mare a craniului, determinată între oasele parietale sau părțile scuamoase ale oaselor temporale (cu condiția ca punctele terminale ale liniei lățimii mari să fie situate în același plan orizontal și frontal) (1). ~ **gnatic**, raportul dintre lungimea feței (apreciată prin distanța dintre *basion* și *proktion*) $\times 100$ și lungimea bazei craniului (apreciată prin distanța dintre *basion* și *nasion*). Valorile indexului se clasifică astfel: ortognatic, x—97,9; mezognatic, 98—102,9; prognatic, 103—x (1). ~ **hieric**, proporția dintre lățimea sacrului, determinată între virfurile distanței antero-laterale mari a fețelor auriculare și distanța, în plan sagital, de la promontoriul sacral la marginea ventrală a virfului sacrului $\times 100$. Valorile indexului sint clasificate astfel: dolicohieric (sacrum subțire), x—99,9; subplathieric (lățime moderată), 100—105,9; plathieric (sacrum lat), 106,0—x (1). ~ **humeral-dial**, proporția dintre lungimea humerusului $\times 100$ și lungimea osului radius (1). ~ **ischion-pubis**, raportul $\frac{\text{lungimea pubisului} \times 100}{\text{lungimea ischionului}}$, care permite, în cele mai multe cazuri, determinarea sexului unui pelvis la adult, indexul fiind mai mare decât 90 la femeie și mai mic decât 90 la bărbat (1). ~ **lungime-inălțime al craniului**, sin.: *Index altitudinal*, raportul dintre înălțimea *basion-bregma* a cutiei craniene și lungimea ei mare $\times 100$ (1). ~ **nazal**, proporția dintre lărgimea mare a aperturii *piriformis* $\times 100$ și înălțimea scheletului nazal, care este distanța dintre *nasion* și punctul nazospinal. Valorile sale se clasifică astfel: leptorinic, x—46,9; mezorinic, 47—50,9; camerinic, 51—57,9; hipercameric, 58—x (1). ~ **orbital**, proporția dintre înălțimea orbitei (măsurată la unghiul drept dintre marginile orbitale superioară și inferioară) $\times 100$ și lățimea orbitei (măsurată între marginea maxilo-frontală și cea laterală a orbitei). Valorile indexului sint clasificate astfel: cameconcal, x—75,9; mezoconcal, 76,0—84,9; ipsiconcal, 85,0—x (1). ~ **orbitonazal**, proporția lărgimii orbitonazale (măsurată de la marginile laterale ale orbitelor la nivelul unghiurilor laterale ale fisurilor palpebrale, ruleta trecând peste porțiunea inferioară a nasului) $\times 100$ și lățimea externă a orbitei (măsurată direct). Valorile indexului sint clasificate astfel: platiopic, x—109,9; mezopic, 110—112,9; prozopic, 113,0—x (1). ~ **palatoma-**

xilar, index folosit pentru a ilustra formele variate ale arcului dental și palatului. Este exprimat lățimea palatomaxilară $\times 100$

prin formula: $\frac{\text{lățimea palatomaxilară}}{\text{lungimea palatomaxilară}}$. Lățimea este măsurată între marginile externe ale arcului alveolar, exact deasupra mijlocului dintelui molar secundar, iar lungimea este măsurată de la punctul alveolar, la mijlocul liniei transversale care atinge marginile posterioare ale celor două maxilare (1). ~ **pelvian**, relația între diametrele antero-posterioare și transversale ale pelvisului (1). ~ **platimeric**, proporția dintre diametrul antero-posterior al diafizei proximale a femurului $\times 100$ și diametrul transvers măsuraat paralel cu planul axului gâtului femural la nivelul lungimii sale mari, la 2—5 cm distal de baza trohanterului mic. Diametrele pot fi măsurate în unghi drept pe fiecare parte. Valorile indexului se clasifică astfel: hiperplatimeric, x—74,9; platimeric, 75—84,9; eurimeric, 84—99,9; stenomic, 100—x (1). ~ **sacral**, proporția dintre lățimea osului sacru $\times 100$ și lungimea lui (1). ~ **stephanozigomatice** raportul între distanța dintre punctele *stephanion* $\times 100$ și distanța dintre procesele zigomatice (1). ~ **strimtorii superioare a pelvisului**, proporția dintre diametrul sagital sau *conjugata vera* a găurii pelviene (măsurată între punctele unde planul sagital intră în promontoriul sacral și marginea posterioară a suprafeței superioare a simfizei pubiene) $\times 100$ și diametrul transvers (măsurat între punctele liniilor arcuate situate cel mai lateral față de linia mediană, în unghiuri drepte față de *conjugata vera*). Valorile indexului sint clasificate astfel: plati-pelvic, x—89,9; mezatipelvic, 90—94,9; dolico-pelvic, 95—x (1). ~ **toracice**, raportul dintre diametrele toracice antero-posterior și transvers exprimat în procente (1). ~ **vertical**, raportul dintre diametrul vertical al cutiei craniene și cel antero-posterior maxim $\times 100$ (1).

Vezi și: Flower.

Indican urinar. Derivați ai indolului, cuprinzând compuși de conjugare, monoesterei ai acidului sulfuric (indoxil-0-sulfat de potasiu) și ai acidului glucuronic (indoxil- β -glucuronat de potasiu). Indicanul urinar reprezintă una dintre formele de eliminare renală a produșilor de detoxifiere. În urina normală se elimină între 40 și 160 mg indican/24 ore la adult și între 0 și 150 mg/24 ore la copil (0—16 ani), media fiziologică fiind de 100 mg/24 ore. Creșteri importante (280 mg/24 ore) ale indicanului urinar au fost semnalate în pelagra gravă cu tulburări psihice persistente. De asemenea, valori crescute ale indicanului urinar se observă în

unele afecțiuni intestinale, unele dermatoze, boala Hartnup etc. (5).

Indicanemie. Retenție sanguină a indicanului (sarea de potasiu a acidului indoxilsulfuric, format prin sulfoconjugarea indolului rezultat în intestin din triptofan). Concentrația sa depășește cifra normală (0,045 mg %) în afecțiunile intestinale și în insuficiența renală (25).

Indicanhidroză (*indican* + gr. *hidros* = sudoare). Transpirație de culoare albastră, datorită prezenței indicanului (4).

Indicanurie (*indican* + gr. *ouron* = urină), sin.: *Indoxilurie*. Eliminarea urinară a indicanului (normal 5—20 mg/24 ore); este crescută în afecțiunile intestinale și scăzută în insuficiența renală (25).

Indicator (lat. *indicare* = a arăta). 1. Substanță utilizată în analiza volumetrică ce arată finalul unei reacții chimice prin schimbarea culorii sau apariția unui precipitat (32). 2. Dispozitiv care indică o anumită mărime sau o caracteristică într-un sistem tehnic (32). **Indicatori acidobazici**, sin.: *Indicatori de pH*. Substanțe care au proprietatea de a se prezenta într-o formă dublă, în funcție de aciditatea sau alcalinitatea mediului. Astfel, forma acidă (I_a) se află în echilibru la o concentrație mare de ioni H^+ , în timp ce forma bazică (I_b) se află în echilibru la o concentrație slabă de ioni H^+ . Echilibrul dintre cele două forme este dat de relația: $I_a \rightleftharpoons I_b + H^+$, în care constanta de echilibru este $K_I = [H^+] \cdot \frac{[I_b]}{[I_a]}$ Indicatorul, în funcție

de forma de echilibru pe care o dobîndește la un anumit pH, prezintă o anumită culoare, făcînd posibilă aprecierea pH-ului soluției în care a fost introdus (5). **Indicatori de pH**. Indicatori acido-bazici. **Indicatori radioactivi**, sin.: *Precursoari marcați*, *Trasori*. Elemente chimice radioactive sau substanțe în compoziția cărora se găsește un atom radioactiv, folosite pentru studiul proceselor metabolice (6). ~ sanitar, valori fizice, chimice, biologice, bacteriologice, fiziologice, statistice, care caracterizează starea sanitară a unui factor de mediu (20). ~ statistic, expresie numerică a laturii cantitative a unui fenomen, studiat cu ajutorul metodelor statistice (7).

Vezi și: Andrade.

Indice (lat. *index*), sin.: *Index*. 1. Mărimi medii, absolute sau relative, care în sectorul sanitar reprezintă fenomene demografice, de morbiditate, de dezvoltare fizică sau de eficiență a activității. Prin indice statistic se înțelege mărimile relative prin care se compară un fenomen cu altul, cercetînd raporturile dintre doi indicatori statistici. În acest raport, numitorul frac-

ției este baza de raportare, iar numărătorul este mărimea raportată (29). 2. În biometrie, indicele poate fi folosit pentru caracterizarea importanței relative a unui segment, pentru studii de formă (de ex. indicele cefalic) (7). 3. În statistică, indicele se obține raportînd, una la alta, două frecvențe (7). ~ **acidofil**, procentul de celule acidofile într-un preparat microscopic (de ex. indicele acidofil vaginal se referă la frotiul vaginal și reflectă impregnarea cu estrogeni) (7). ~ **de acizi grași volatili**, cantitatea de acizi grași volatili dintr-un preparat biologic. Acești acizi — care cuprind primii termeni ai seriei acizilor grași (pînă la acidul caprilic, cu 8 atomi de C) — sînt antrenabili cu ajutorul unui jet de vapori de apă, introdus în preparatul biologic și pot fi separați în două fracțiuni, după cum sînt sau nu solubili în apă. Astfel, cantitatea de acizi, butiric și caproic, corespunde indicelui de acizi volatili solubili, iar restul acizilor formează indicele acizilor volatili insolubili (5). ~ **de aglomerare cu consultații**,

nr. consultații într-o perioadă oarecare

nr. total de ore prestate de medicii care consultă (29). ~ **de analize de laborator**,

nr. analize de laborator

nr. bolnavi

indice folosit în anchetele malarice și care rezultă din stabilirea proporției de anofeli proaspăt gorjați, care dau o reacție la precipitine pozitivă pentru singele de om (31). ~ **Arneth**, vezi Formula leucocitară. ~ **de asigurare a**

populației cu medicii, $\frac{\text{nr. locuitori}}{\text{nr. medici}}$ (29). ~ **de**

asigurare a populației cu paturi, $\frac{\text{nr. paturi} \times 1\,000}{\text{nr. locuitori}}$

(29). ~ **asistenței la nașteri**, $\frac{\text{nr. nașteri asistate} \times 100}{\text{nr. total nașteri}}$

(29). ~ **de calcificare Howland**, vezi Howland.

~ **de calcificare Roch-Garcia**, vezi Roch-Garcia.

~ **cardiac**, raportul dintre debitul cardiac și suprafața corporală (normal = 2,2 l/m²)

(10). ~ **de claudicație**, distanță — exprimată în pași — la care apare fenomenul

de claudicație intermitentă, datorită unei insuficiențe a debitului sanguin al trunchiului arterial principal și al circulației colaterale (10). ~

colemic, raportul dintre sărurile biliare și pigmentii biliari; în obstrucțiile coledociene este găsit peste 1:10, iar în hepatite sub această

valoare (10). ~ **coli**, Coliindex. ~ **de contagiozitate**, sin.: *Grad de contagiozitate*, indice care

se referă la numărul de cazuri secundare pe care le poate genera un caz primar de boală

contagioasă în masa contactorilor receptivi, exprimat în general în procente; indicele este variabil în raport cu diferite boli [de ex. este ridicat în rujeolă și varicelă (peste 95%), moderat în tuse convulsivă (60%) și scăzut în rujeolă (15%)] (8). ~ **de conversiune a iodului**, raportul dintre iodul radioactiv organificat și cel total în singe; valorile peste 40% indică hipertiroidismul (7). ~ **de corpolență**, Indicele Bouchard, vezi Bouchard. ~ **eremie rezidual**, diferența dintre cantitatea de glucoză și de derivați glucidici totali prezenți într-un produs biologic, dozați prin titrare iodometrică, după prealabilă oxidare menajată sub acțiunea unui amestec de bicromat de potasiu și acid sulfuric. În mod normal, indicele cromatic rezidual are valori între 0,30 și 0,40, care reprezintă: (substanțe glucidice totale) — (glicemia × 1,33). Indicele cromatic rezidual prezintă valori crescute în toate afecțiunile care reduc metabolismul glucidic, fără a influența valorile glicemiei (5). ~ **de culoare**, sin.: *Valoarea globulară*, raportul dintre numărul de globule roșii și conținutul în hemoglobină, comparat cu al unui individ normal. În mod normal, indicele este unitar (19). ~ **de depistare**,

nr. zile de la imbolnăvire la descoperirea cazului

nr. bolnavi depistați

(29). ~ **descoperirii sursei de infecție**, indice de apreciere a eficienței activității antiepidemice, rezultând din raportul dintre numărul de cazuri cu surse de infecție cunoscute înmulțit cu 100 și numărul total de cazuri depistate (8). ~ **de deservire a populației cu consultații**, nr. consultații

(29). ~ **de dispnee**, raportul nr. locuitori

dintre debitul ventilator de efort × 100 și cel maxim; exprimă măsura în care sînt epuizate în cursul efortului rezervele ventilatorii, dispneea aparînd cînd debitul ventilator maxim este folosit în proporție de peste 30% (34). ~ **de diureză tubulară a apei**, unul dintre indicii determinați prin proba Romeo, calculat în procente, din raportul dintre concentrația sanguină a creatininei și concentrația ei urinară. Valorile lui (normal, 1—3%) scad în retențiile hidrice și cresc în diureza apoasă (25). ~ **dura-**

nr. zilelor de internare

tei medii de internare,

contabile

nr. celor ieșiți din spital

(29). **Indicii eritrocitari**. Serie de relații între diferiți parametri eritrocitari, valori relative față de cifre normale. Exprimarea rezultatelor în cifre absolute, mai precisă, reprezintă constantele eritrocitare. În literatura de specialitate nu se face

distincție între aceste două categorii de cifre și ele sînt numite, de obicei, indici. Indicii mai importanți sînt: coeficientul de culoare (conținutul mediu în Hb a eritrocitului), volumul eritrocitar mediu; concentrația medie în hemoglobină a eritrocitului; grosimea eritrocitară medie; greutatea eritrocitară medie; suprafața medie eritrocitară (19). ~ **de evidență**, indicele prin care se exprimă starea de morbiditate și prin care se înțelege numărul bolnavilor (noi și vechi) de o boală la fiecare 100 de locuitori (8). ~ **de excursie a uterului**, indice obstetrical folosit de autorii vechi pentru precizarea măririi uterului în cursul sarcinii și a micșorării lui în lehozie (18). ~ **fenolie**, Coeficient fenolic. ~ **de fertilitate brută**, numărul mediu de copii născuți de fiecare femeie în vîrstă de 15—49 ani; permite o apreciere mai exactă a fenomenului fertilității decît indicii fertilității generale și ai celei specifice (8). ~ **de fertilitate generală**, proporția de copii născuți vii la 1 000 de femei în vîrstă de procreare, adică între limitele 15 și 49 ani; se calculează după formula:

$$\frac{\text{nr. născuți vii} \times 1000}{\text{nr. femei de vîrstă 15—49 ani}}$$

(8). ~ **de forță**,

criteriu de apreciere a gradului de dezvoltare a forței fizice. Se calculează înmulțind cu 100 semisuma forței mușchilor flexori de la ambele mîini citită pe dinamometru și împărțind la greutatea individului cercetat (în kg). Normal = 60—70 kg la bărbați și 50 kg la femei (24). ~ **de frecvență a cazurilor de incapacitate temporară de muncă**, indice care servește la stabilirea proporției morbidității; se calculează după formula:

nr. cazuri incapacitate temporară de muncă × 100

nr. salariați

(8). ~ **gametocitie**, indice folosit în anchelele malarice și care rezultă din raportul procentual dintre numărul persoanelor purtătoare de gametociti (g) și numărul total al celor cercetați (n):

$$\frac{g \cdot 100}{n}$$

(39). ~ **haptoglobinemie**, cantitatea de

globuline serice care activează acțiunea paroxizică a hemoglobinei (haptoglobina sanguină descrisă de Polonovski și Jayle). La subiecți normali, indicele haptoglobinemie are valori cuprinse între 0,4 și 1,1. Patologic, în orice stare inflamatorie și în special în tuberculoză, valorile indicelui haptoglobinemie sînt crescute, putînd ajunge pînă la 9 (5). ~ **de infecțiozitate**, indice care se referă la numărul absolut sau procentual al cazurilor de infecție, cuprinzînd toate formele clinice manifeste, pe cele subclinice și pe cele inaparente, generate de o sursă co-

mună de infecție în cadrul unei epidemii date (8). ~ **de inteligibilitate auditivă**, procent de cuvinte monosilabice care este recunoscut de către examinat la audiometria vocală. Logatomii (cuvintele monosilabice) sînt emise cu o anumită intensitate sonoră, perceptibilă în decibeli. Diferența dintre indicele corect, 100 %, și procentul găsit la examinat se numește deficit de discriminare auditivă (30). ~ **de iod**, Indicele Hübl, vezi Hübl. ~ **de izolare**, unul din indicii importanți de apreciere a eficienței antiepidemice, care reiese din raportul dintre numărul de zile scurse de la descoperire pînă la izolarea cazurilor și numărul bolnavilor depistați (8). ~ **de înlocuire**, raportul dintre apa ingerată și apa pierdută (transpirație, urină, fecale). Se folosește în investigația bilanțului hidric în munca la temperaturi ridicate, unde poate avea valori subunitare (21). ~ **leucocitar Krebs**, vezi Krebs. ~ **leucopenie**, test de alergie, constînd din determinarea numărului de leucocite după ingestia unui aliment considerat ca agent alergizant (19). ~ **limfomonocitar**, indice utilizat la aprecierea extinderii unei leziuni tuberculoase în raport cu rezistența bolnavului (19). **Indicii malariei**, indicii prin care se poate aprecia intensitatea endemiei malarice, prin cercetarea atît a factorului om, cît și a insectei vectoare. Pentru cercetarea gradului de răspîndire a bolii la om, există în special indicele plasmodic și indicele splenic, iar pentru cercetarea insectei vectoare, indicele oochistic și indicele sporozoitic (31). ~ **malarie absolut**, Indice malaric endemic. ~ **malarie endemic**, sin.: *Indice malaric absolut*, indice folosit în anchetele malarice și care rezultă din raportul procentual al sumei persoanelor la care au fost găsiți paraziții, dar nu au splenomegalie și al persoanelor la care se constată splenomegalie și prezența de paraziți în sînge față de numărul total al celor cercetați. (31). ~ **de manifestare**, raportul dintre îmbolnăvirile aparente și infecțiile inaparente într-o boală infecțioasă oarecare (8). ~ **medular**, raportul dintre diametrul canalului medular și al diametrului firului de păr, permițînd stabilirea originii animale sau umane a părului; la om, indicele medular este sub 0,30, la animale depășește 0,50 (23). ~ **mitotie**, expresia numărului de mitoze întîlnit la un număr determinat de celule de același fel. Reprezintă un element foarte important pentru cunoașterea gradului de proliferare a țesuturilor sau a dinamicii hematopoiezei (de ex. pentru seria granulocitară. indicele mitotic normal este de 10 mitoze la 1 000 de elemente; pentru seria eritropoietică, indicele mitotic normal este de 40 mitoze la 1 000 de elemente (19)). ~ **de mixaj intrapulmonar**, aprecierea gradului de ventilație alveolară

(adesea inegală în emfizem), prin dozarea azotului din aerul alveolar, după inhalarea — timp de 7 minute — de oxigen pur; sub 2,5 % la normali, indicele variază între 4 și 15 % la emfizematoși (10). ~ **de morbiditate**, proporția îmbolnăvirilor în sinul unei populații, raportată la o anumită perioadă de timp; se calculează diferit în cadrul morbidității generale și morbidității specifice (8). ~ **de morbiditate generală**, indice care exprimă intensitatea fenomenului de morbiditate și care se calculează după for-

$$\frac{\text{nr. îmbolnăviri noi} \times 1\,000}{\text{nr. populației din teritoriul studiat}} \quad (8). \sim$$

de morbiditate specifică, indice care se referă la îmbolnăvirile de o boală sau de un grup de boli și care se calculează de regulă la 100 000 locuitori, după formula :

$$\frac{\text{nr. cazuri noi (de acea boală)} \times 100\,000}{\text{nr. locuitori}}$$

(8). ~ **de mortalitate**, indice care exprimă mortalitatea și se calculează raportînd numărul deceselor survenind în sinul populației într-o anumită perioadă de timp la numărul de locuitori; se calculează indici pe mortalitate generală, specială, infantilă (8). ~ **de mortalitate fetoinfantilă**, raportul dintre decesele sub 1 an și născuții morți laolaltă față de născuții vii și se calculează după formula :

$$\frac{\text{nr. născuți morți} + \text{nr. decese sub 1 an}}{\text{nr. născuți vii}} \times 1\,000$$

(8). ~ **de mortalitate generală**, indice care exprimă mortalitatea generală; se calculează după formula :

$$\frac{\text{nr. decese} \times 1\,000}{\text{nr. populației la 1 iulie}} \quad (8). \sim \text{de mortalitate infantilă, proporția deceselor sub 1 an la 1 000 născuți vii; se calculează anual după formula :}$$

$$\frac{\text{nr. decese sub 1 an} \times 1\,000}{\text{nr. născuți vii}}; \text{ pentru măsuri}$$

operative de ocrotire a sănătății copiilor mici, acest indice se calculează în fiecare lună, după formula :

$$\frac{\text{nr. decese 0—1 an în luna respectivă} \times 100}{\text{nr. născuți vii în luna respectivă}}$$

(8). ~ **de mortalitate maternă**, raportul dintre numărul deceselor survenite în cursul unui an din cauza nașterii și a complicațiilor sarcinii, nașterii și lehuziei față de numărul născuților vii din același an; deoarece decesul unei mame survenind în primele 10 zile de

la naștere se consideră datorită uneia din cauzele de mai sus, formula de calcul a acestui indice este:

$$\frac{\text{nr. decese de mame în primele 10 zile de la naștere} \times 100\ 000}{\text{nr. născuți vii}}$$

(8). ~ **de mortalitate postoperatorie**,

$$\frac{\text{nr. decese postoperatorii} \times 100}{\text{nr. bolnavi operați}}$$

(29). ~ **de mortalitate proporțională**, raportul dintre decesele unui grup de vîrstă și în special a celui de peste 50 ani față de toate decesele survenite într-o populație și un timp dat; se calculează după formula:

$$\frac{\text{nr. decese la grup a 50 și peste 50 ani} \times 100}{\text{nr. total decese de toate vîrstele}}$$

(8). ~ **de mortalitate**, proporția nașterilor de copii morți în raport cu numărul născuților vii, care se calculează raportînd numărul copiilor născuți morți la 100 sau 1 000 născuți vii; în țara noastră, formula de calcul este următoarea:

$$\frac{\text{nr. născuți morți} \times 100}{\text{nr. născuți vii}} \quad (8). \sim \text{de na-$$

talitate, raportul dintre numărul născuților vii dintr-o populație și un timp dat față de numărul populației respective; se calculează de obicei pe 1 an, după formula:

$$\frac{\text{nr. născuți vii} \times 1\ 000}{\text{populația la 1 iulie}}$$

(8). ~ **numeric**, Indicele Piquet, vezi Piquet. ~ **de nupțialitate**, indice care exprimă numărul de căsătorii la 1 000 de locuitori și se calculează după formula:

$$\frac{\text{nr. căsătorii} \times 1\ 000}{\text{nr. populației}}$$

(7). ~ **oehistic**, indice folosit în anchetele malarice, care are ca obiectiv cercetarea în teren a insectei vectoare. Rezultă din stabilirea procentului de femele de anofeli gorjate, la care, prin disecție, s-au găsit oochiști în stomac (31). ~ **opsonocitofagie**, Reacția opsonocitofagică. ~ **orbital**, indice folosit în craniometrie pentru determinarea mărimii orbitei; se stabilește pe baza formulei:

$$\frac{\text{înălțimea orbitei} \times 100}{\text{lungimea orbitei}} \quad (28). \sim \text{oscilometrie,}$$

amplitudinea deviațiilor oscilometrului în funcție de intensitatea pulsațiilor arterei examinate

(10). ~ **plasmodie**, indice folosit în investigațiile malarice pentru cercetarea gradului de parazitare cu parazitul malariei al unei populații sau al unei anumite grupe de vîrstă; rezultă din raportul procentual dintre numărul persoanelor cu paraziți în sine și numărul total al celor cercetați. (31). ~ **plasmodie total**, indice folosit în investigații malarice, la calcularea căruia sînt luate în considerație atît formele schizogonice, cît și formele sporogonice ale parazitului, găsite la persoanele parazitare (31). ~ **de profunzime**, distanța dintre două proiecții ortoradiografice ale proeminenței arcului cardiac inferior stîng în poziție frontală și după deplasarea tubului cu 10 cm spre stînga (normal între 7 și 14 mm); creșterea sa arată o hipertrofie sau o dilatație a ventriculului stîng (10). ~ **protrombinie**, raportul dintre timpul Quick normal și cel găsit la bolnav (19). ~ **de refracție**, raportul dintre sinusul unghiului de incidență și sinusul unghiului de refracție. În mod obișnuit se determină indicele de refracție relativ al mediului respectiv față de aer. Indicele de refracție absolut se consideră față de vid, fiind exprimat prin raportul dintre viteza luminii în vid și viteza luminii în mediul respectiv. Indicele de refracție se determină cu ajutorul refractometrelor la temperatură constantă. Indicele de refracție al serului normal este cuprins între 1,3487 și 1,3517, al urinei între 1,33 și 1,34 (6). ~ **renal**, unul dintre indicii determinați prin proba Romeo, calculat prin raportarea concentrației urinare a creatininei la concentrația urinară a ureei. Valorile lui (normal 0,09—0,12) cresc în disfuncțiile predominant tubulare și scad în disfuncțiile predominant glomerulare (25). ~ **de reproducere brută**, numărul mediu de copii de sex feminin pe care-l poate avea o femeie pînă la 50 de ani; se obține pornind de la indicele de fertilitate brută și de la calculul procentului fetițelor față de născuții vii dintr-o perioadă dată (de ex. dacă indicele de fertilitate brută a fost 3 și proporția de fetițe 45 % se va înmulți 3 cu 0,45 (3 × 0,45 = 1,35) (8). ~ **de retenție aromatică**, probă funcțională renală bazată pe determinarea fotocolorimetrică simplă și rapidă a retenției sanguine de corpi fenolici (normal 18—28 u.) (25). ~ **de saponificare**, Indicele Kottstorfer, vezi Kottstorfer. ~ **de saturație**, exprimare în termeni relativi a concentrației corpusculare medii de hemoglobină. Se calculează raportul dintre cifra hemoglobinică în grame %, înmulțită cu 6,9 și cifra hematocritului %, înmulțită cu 2,3 (19). ~ **splenie**, Indicele I Ross, vezi Ross. ~ **splenie mediu**, Indicele II Ross, vezi Ross. ~ **splenometrie**, indice folosit în anchetele malarice,

care aduce precizări atât asupra frecvenței, cit și a gradului splenomegalii (31). ~ **sporozoitie**, indice folosit în anchetele malarice pentru cercetarea insectei vectoare prinsă din natură gorjată și care rezultă din stabilirea procentului de țințari anofeli ce în primele 24 ore au prezentat sporozoiți în glandele salivare (31). ~ **stenotie**, raportul dintre gradientul de presiune ventricul drept — arteră pulmonară și debitul cardiac, indicînd gradul de stenozare a arterei pulmonare (10). ~ **terapeutică**, raportul dintre doza letală medie și doza eficace medie. Exprimă valoarea terapeutică a unui medicament, ținînd seama de toxicitate și eficacitate (14). ~ **toracic Hirtz**, Ampliație toracică. ~ **de utilizare**

nr. zile de spitalizare
a paturilor de spital, _____
contabile

nr. mediu de paturi

(29). ~ **de viteză**, raportul dintre procentajul debitului ventilator maxim și procentajul capacității vitale, măsurate față de valoarea lor teoretică; în mod normal este egal sau mai mare decît 1; este un indice a rapidității cu care poate fi mobilizat aerul la nivelul căilor respiratorii (34).

Vezi și: Alf, Böhlau, Bouchard, Broca, Erisman, Fritz, Hlebnikov, Hübl, Izard, Jinich, Koby, Köttstorfer, Lewis, Macruz, Manouvrier, Pont, Quest-Fouet, Quételet, Ross I și II, Ruffier, Schlomka, Sokolov-Friedländer, Sullivan, Vervaeck, Wright.

Indiferentism (fr. *indifférentisme*). În psihiatrie, scădere patologică a afectivității ducînd pînă la lipsa reacțiilor afective (35).

Indigestie (lat. *indigestio*). Prelucrarea insuficientă, parțială sau totală a alimentelor în tubul digestiv; se utilizează uneori impropriu pentru sindromul dispeptic prin care se exteriorizează indigestia (16).

Indigocarmîn. Indigodisulfonat de sodiu.

Indigodisulfonat de sodiu, sin.: *Indigocarmîn*. Pulbere albastră-închisă folosită drept colorant în explorarea funcțională a rinichiului, în industria alimentară, în cosmetică (13).

Indigotină. Produs de degradare a indicanului urinar obținut prin saponificarea și oxidarea menajată a acestuia în mediu alcalin, procese care au loc în mod spontan în urările alcaline, depozitate la aer. Indigotina este o substanță cromogenă, de nuanță albastră, identică cu indigotina din indicanul vegetal al plantelor de indigo (5).

Indirubină, sin.: *Roșu-indigo*. Produs de degradare a indicanului urinar, obținut prin saponificarea, și oxidarea menajată a acestuia în mediu acid, procese care au loc în mod spontan în urările acide, depozitate la aer. Indiru-

bina este o substanță cromogenă de culoare roșie (5).

Indiu. Simbol In. Element în stare metalică, trivalent, cu număr atomic 49 și greutate atomică 114,82. În stare pură este solid, de culoare albă-cenușie, moale. În natură se găsește împreună cu sulfura de zinc, sub formă de blendă sau alte minerale (5).

Indol, sin.: *2,3-Benzopirrol*. C_8H_7N . Nucleu aromatic heterociclic, component al triptofanului, din care este eliberat sub acțiunea triptofanazei. Alături de scatol, indolul este prezent în materiile fecale, ca rezultat al acțiunii florei intestinale asupra triptofanului din alimente (5).

Indolaceturie. Excreție a acidului indolacetic prin urină; fiind produs de degradare finală a serotoninei, eliminarea sa urinară este crescută mult în sindromul carcinoid (15).

Indolil-3-acetat. Metabolit intermediar cu potențial toxic, rezultat din procesul de degradare a derivaților indolici de tipul triptofanului, serotoninei, graminei, psilocibinei, indolacetonitrilului etc. Se elimină în urină sub formă conjugată cu glutamina, care îi neutralizează toxicitatea (5).

Indometacină. Derivat indolic cu proprietăți antiinflamatorii, antipiretice și analgezice, eficace în poliartrita reumatoidă, spondilita anchilozantă și alte afecțiuni reumatice; produce frecvent efecte nedorite și toxice, fiind relativ greu de minuit terapeutic (14).

Indoxil, sin.: *3-Oxindol*. Produs de degradare a triptofanului din proteinele alimentare. Cînd degradarea are loc la nivelul intestinului, produsul final este indolul. Dacă degradarea are loc la nivelul ficatului, indolul este la rîndul său hidroxilat, rezultînd indoxil (5).

Indoxilglucuronafi. Metaboliți intermediari în procesul de degradare a derivaților indolici, forma finală de eliminare a acestor compuși (5).

Indoxilsulfafi. Formă de eliminare a produselor de catabolism ale derivaților indolici (5).

Indoxilurie. Indicanurie.

Indresație. Manevră care constă dintr-o serie de mișcări de rotație a membrului inferior, după reducerea luxației congenitale de șold, cu scopul de a se introduce mai profund capul femural în cavitate (24).

Inductor în reglarea genetică. Factor al controlului genetic, care are proprietatea de a inhiba activitatea represorului; induce sinteza enzimelor, care este inhibată de acțiunea represorului (17).

Inductotermie. Producerea de căldură cu ajutorul inducției electromagnetice (4).

Inducție (lat. *inductio*). Producerea unui fenomen sau proces ca urmare a unei activități în alt corp sau sector apropiat (inductor și indus) (4). ~ **imediată**, principiu de acțiune reflexă potrivit căruia combinarea simultană sau succesivă a unor stimuli care produc același răspuns reflex, facilitează producerea răspunsului reflex respectiv chiar cînd stimulii sînt subliminari (27). ~ **mutației**, Mutagenază. ~ **psihică**, transmiterea unor fenomene psihopatologice, mai frecvent a ideilor delirante, la persoane strîns legate afectiv de inductor, cu sugestibilitate mare, nivel de cultură mediocră și concepții asemănătoare despre viață (35). ~ **reciprocă** (Pavlov), fenomen fiziologic în activitatea sistemului nervos central, datorită căruia un proces de excitație induce în jurul lui o zonă de inhibiție (inducție negativă) și, invers, un focar de inhibiție induce în jurul lui o zonă de excitație (inducție pozitivă) (27). ~ **succesivă**, principiu de acțiune reflexă potrivit căruia producerea unui efect agonist provoacă fenomenul de facilitare a reflexului antagonist (27).

Indurație (lat. = indurație). Indurație. ~ **penis plastica**, sin.: *Boala Peyronie, Chorda venerea*, **Indurația plastică a corpiilor cavernoși**, **Indurația plastică a penisului**, proces de sclerozare a corpiilor cavernoși, conducînd la formarea de noduli de consistență dură, ceea ce are ca rezultat o indoire a penisului însoțită de dureri în momentul erecției (12).

Indurație (lat. *induratio*), sin.: *Induratio*. Condensarea și întărirea unui țesut sau organ, ca urmare a unui proces inflamator cronic cu hiperplazie de țesut conjunctiv (indurație fibroasă), stază sanguină de lungă durată ș.a. (2). ~ **brună a plămînilui**, densificare pulmonară care apare ca urmare a unei staze cronice în mica circulație, în cazurile de insuficiență cardiacă, cînd are loc o îngustare a cavităților alveolare prin îngroșarea septurilor interalveolare; capilarele dilatate sînt pline cu sînge, iar elementele celulare locale sînt proliferate, cu un grad mai mult sau mai puțin accentuat de fibroză; culoarea plămînilui este la început roșie, pentru ca în stadiile următoare să devină brună (2). ~ **cianotică**, proliferare a țesutului conjunctiv, ca urmare a unei staze sanguine persistente, dînd organului respectiv o consistență crescută și o culoare cianotică (2). ~ **congelativă submentonieră**, varietate de pernioză interesînd regiunea submentonieră (12). ~ **plastică a corpiilor cavernoși**, **Induratio penis plastica**. ~ **plastică a penisului**, **Induratio penis plastica**. ~ de stază, staza prelungită însoțită de necroza parenchimatului provoacă o neoformare de țesut conjunctiv prin colagenizarea fibrelor argentafine pre-

existente (scleroză acelulară), mărindu-se consistența organului (2).

Indusium (lat. *induere* = a se îmbrăca, a se acoperi). Termen folosit în anatomie, cu semnificația de acoperiș membranos (1). ~ **griseum**, sin.: *Stratum griseum corporis callosi*, pătură subțire de substanță cenușie în contact cu suprafața superioară a corpului calos și care se continuă lateral ca substanță cenușie a girului *cinguli* (1).

Inel (lat. *anellus*). Termen generic folosit în anatomie pentru structuri de forma unui cerc (1). ~ **colorat extern**, **Anulus iridis major**. ~ **colorat intern**, **Anulus iridis minor**. ~ **cornean Kayser-Fleischer**, vezi **Kaiser-Fleischer**. ~ **erural**, **Anulus femoralis**. ~ **inghinal abdominal**, **Anulus inguinalis profundus**. ~ **inghinal extern**, **Anulus inguinalis superficialis**. ~ **inghinal intern**, **Anulus inguinalis profundus**. ~ **inghinal subcutanat**, **Anulus inguinalis superficialis**. ~ **de metalizare**, depunere de particule de metal în formă de inel în regiunea leziunilor produse prin arme de foc; particulele metalice sînt formate prin frecarea proiectilului de peretele țevii în timpul tragerii (23). ~ **de montare**, piesă dentară metalică rotundă (inelară) și detașabilă a articulatorului, pe care sînt fixate modelele în cursul montării pe articulator (39). ~ **ortodontic fix**, element de agregare a aparatului ortodontic fix, care constă dintr-o centură metalică cimentată în jurul coroanei dintelui la oarecare distanță de marginea gingivală și de obicei fără să blocheze ocluzia; de această centură se fixează un cîrlig de sîrmă sau un tubușor, care face legătura cu elementul de acțiune a aparatului ortodontic fix (39). ~ **ortodontic mobil**, element de ancorare a aparatelor ortodontice mobile, de forma unui croșet circular solidarizat la placa aparatului (39). ~ **ortodontic Simon**, vezi **Simon**. ~ „**eu pecete**”, termen folosit pentru primul stadiu evolutiv al schizonților parazitelor din genul *Plasmodium*, cînd parazitul ocupă 1/3—1/5 din diametrul eritrocitului. Protoplasma descrie o circumferință (inelul), iar corpul cromatic — nucleul — constituie „**pecetea**” inelului (31). ~ **traumatică**, Gulerăș de eroziune. ~ **de turnare**, formă cilindrică de metal folosită să limiteze ambalajul machetei unei proteze parțiale, coroane sau inlay (39).

Vezi și: **Bandl**, **Cabot**, **Cannon**, **Flieringa**, **Landolt**, **Newton**, **Ramonède**, **Schwalbe**, **Vieussens**, **Waldeyer**, **Zinn**.

Inerție (lat. *inertia*). Stare caracterizată prin rezistență față de o forță care tinde să schimbe o anumită poziție sau să imprime o anumită mișcare (15). ~ **cefei**, paralizie flască a musculaturii cefei, manifestată prin căderea capului pe spate în timpul manevrei de ridicare a bolnavu-

lui de umeri către poziția șezând; este întilnită în perioada preparalitică și paralitică a poliomielitei (8). ~ **mintală**, Eradipsihie. ~ **uterină**, sin.: *Atonie uterină*, tulburare de dinamică uterină caracterizată prin absența contracțiilor fibrei musculare; apare uneori în timpul travaliului, înainte de expulsiunea fătului, sau în perioada de expulsiune a placentei. Poate fi primară sau secundară, după cum apare chiar la începutul travaliului sau, mai târziu, ca o consecință a epuizării musculaturii uterine (18).

Inervație (fr. *innervation*). Distribuția unui nerv într-un organ sau țesut (1). ~ **dublă**, distribuție într-un țesut sau organ a două tipuri de nervi, de obicei antagoniști din punct de vedere funcțional (1). ~ **reciprocă**, efectul reciproc al excitării reflexe a mușchilor antagoniști, consecutiv căruii unui se relaxează, în timp ce ceilalți se contractă (1).

Infantileid (lat. *infans* = copil + *caedere* = a omori). Uciderea unui făt născut la termen sau aproape de termen, care s-a născut viu și a respirat, indiferent dacă a fost sau nu viabil (23).

Infantilism (Lasègue) (lat. *infans* = copil). Tulburare de dezvoltare ducând la păstrarea caracterelor somatice și psihice ale copilăriei, cu imaturitate sexuală și, adeseori, cu hipotrofie staturoponderală. Este legat, de obicei, de tulburări endocrine: infantilism hipofizar (microsomie hipofizară), infantilism tiroidian (infantilism endemic, în zonele strumigene), infantilism în diabet, infantilism în hipogonadism; alte variante sînt legate de tulburări viscerale (infantilism intestinal, renal, cardiac etc.) (7). ~ **angioplastic**, hipodezvoltare somatică, sexuală și psihică, determinată de o formare defectuoasă a sistemului vascular (10). ~ **genital**, stare caracterizată prin faptul că aparatul genital, oprit în dezvoltare, își păstrează în totalitate sau în parte morfologia din copilărie (18). ~ **hipofizar**, formă de infantilism datorită insuficienței hipofizare, avînd drept consecință o insuficiență corelativă a gonadelor, tiroidei și suprarenalelor; se manifestă ca nanism cu infantilism (7). ~ **intestinal**, Celiachie. ~ **psihic**, insuficientă dezvoltare și maturizare a psihicului, în raport cu vîrsta, cu păstrarea unor particularități de reacție de tip infantil însoțită de dificultăți în adaptarea corectă la mediul ambiant (35).

Vezi și: Paltauf.

Infaret (lat. *infarctus*, de la *infarcire* = a umple). Necroză zonală a unui organ datorită opririi irigației prin vasul teritoriului respectiv; se mai folosește uneori acest termen și pentru obstruarea tubilor uriniferi cu substanțe insolubilizate la nou-născut (10). ~ **alb**, sin.:

Infarct anemic, Infarct ischemic, infarct lipsit de sînge, prezentînd o necroză de coagulare cu imbibitiie hidrică consecutivă. Apare într-un viscer cu circulație (anatomic sau funcționat) terminală (2; 10). ~ **anemic**, Infarct alb. ~ **bilirubinic**, în icterul nou-născuților, bilirubina cristalizează în medulara rinichîului, determinînd formarea infarctelor bilirubinice, sub forma unor dungii de culoare portocalie, dispuse radier (2). ~ **cerebral**, ramoliție albă a creierului (2). ~ **chistic**, infarct înconjurat de o membrană (10). ~ **colesterolic**, infarct în papiile renale în unele tulburări ale metabolismului lipidelor (hipercolesterolemie) (2). ~ **hemoragie**, sin.: *Infarct roșu*, infarct cu aspect anatomopatologic de necroză hemoragică apărînd într-un organ cu textură laxă, bogat vascularizat și cu tendință la stază (plămîn, mezențer) (10). ~ **intestinal**, infarct care apare în cazurile de obstrucție a unei ramuri mai importante a arterei mezenterice; are totdeauna un caracter hemoragic (2). ~ **intestinomezenteric**, sindrom abdominal acut generat de un infarct al mezențerului și intestinului și caracterizat printr-o durere bruscă, violentă, urmată de vărsături, alterare rapidă a stării generale și instalarea unei grave stări de șoc, la care se asociază hiperleucocitoză marcată și meteorism mat (11). ~ **ischemic**, Infarct anemic. ~ **mezenteric**, obstrucția unor artere sau vene mezenterice urmată de ischemia și infiltrația sanguină a unei porțiuni de mezențer și intestin, exprimată clinic prin sindrom peritoneal și melenă (16). ~ **miocardic**, necroză de diferite întinderi a miocardului, cauzată de o insuficiență coronariană totală, bruscă și îndelungată, tradusă de obicei clinic printr-o criză anginoasă excepțional de intensă și rezistentă, electrocardiografic prin semne directe (*T* ischemic, *ST* de leziune, *Q* de necroză) sau indirecte, iar biologic prin leucocitoză, creșterea V.S.H. și sindrom de citoliză. Acțiunea trece evolutiv prin 3 faze: în faza acută (24—48 ore) — pe lingă unda *Q* de necroză — se adaugă „marea undă monofazică“, înglobînd *T*; în faza de regresie (0—4 săptămîni) unda coronariană Pardee (degașarea lui *T*); în faza tardivă (4—6 săptămîni), necroza și fenomenele ischemice. *Tipuri*: infarctul anteroseptal, apical, antero-lateral, în „H“, lateral, multiplu, posterior, septal, subendocardic, sînt forme topografice, diferențiate electrocardiografic, ale infarctului ventricular sting. Infarctul atrial, ventricular drept, papilar, reprezintă localizări rare ale infarctului. Infarctul cicatriceal este înlocuirea scleroasă definitivă a zonei necrozate (10). ~ **osos**, proces de necroză aseptică osoasă prin embolie sau tromboză, adesea asimptomatic.

Apare ca simptom radiografic frecvent în boala scafandrilor (24). ~ **placental anemie**, leziune placentară întințită destul de frecvent fie sub forma unei plăci mai mult sau mai puțin întinse, fie sub formă de noduli rotunzi sau ovalari, de culoare albă, de consistență fermă, situați în general sub corion, formați din depozite de fibrină dispuse în lamele stratificate, înglobând vilozități coriale necrotice; apare ca o consecință a trombozelor vasculare și transformării fibrinoase a singelui din lacurile sanguine (18). ~ **placental hemoragie**, leziune placentară întințită sub forma unor focare hemoragice intraplacentare, în număr de două pînă la 10 sau mai mult, variabile ca volum, de culoare roșie și de consistență fermă. Conținutul este constituit din sînge roșu lichid sau din sînge coagulat, de culoare închisă (18). ~ **pulmonar**, leziune parenchimotoasă pulmonară a unui teritoriu vascular în care circulația este întreruptă. Se produce o infiltrație a țesutului de tip transsudativ fără prezența de fenomene septice. Clinic apar semne de condensare, iar radiologic, un aspect triunghiular caracteristic (34). ~ **pulmonar difuz festonat**, infarct pulmonar de tip roșu, determinat de embolii mici care produc hemoragii punctiforme (34). ~ **renal**, necroza parenchimului renal, consecință a obliterării arterei respective; totdeauna ischemic, poate fi parțial sau total (11.) ~ **retinian**, infarct al unui teritoriu din retină; are un caracter ischemic, dar datorită asocierii frecvente cu fenomene de stază poate lua ulterior un caracter hemoragic (2). ~ **roșu**, Infarct hemoragie. ~ **septic**, infarct produs prin emboli septici cu punct de plecare de la un focar septic din organism (2). ~ **splenic**, infarct de obicei ischemic, deși în cazurile de stază accentuată poate fi și hemoragic; în caz de infarct septic pot apărea fenomene de peritonită (2). ~ **uratic**, infarct datorit depozitării cristalelor de acid uric în tubii renali; se întîlnește la nou-născut sub forma unor dungi de culoare roșie-gălbuie, dispuse în evantai, ca niște raze ce converg spre o papilă renală (2).

Vezi și: Brewer.

Infartizare. Producerea unei necroze de colorație roșie într-un țesut unde circulația de întoarcere venoasă este oprită; se deosebește de infarctul roșu prin formă neregulată și prin evidențierea microscopică a venei obliterată (2).

Infecție (lat. *inficere* = a strica, a otrăvi). Interacțiunea microorganismului patogen al unei boli cu organismul omului sau al animalului în care acesta a pătruns; se desfășoară în cadrul unor anumite condiții de mediu extern, evoluind sub o formă clinică manifestă (boală aparentă) sau asimptomatic (boală sau infecție inapa-

rentă) (8). ~ **aerogenă**, infecție care se transmite pe calea aerului, îndeosebi prin picături Flügge (de ex. scarlatina, rujeola, difteria etc.) (8). ~ **alimentară**, infecție care se transmite prin alimente contaminate (de ex. febra tifoidă, toxinfecțiile alimentare, dizenteria etc.) (8). ~ **amniotică**, stare patologică acută provocată de pătrunderea germeilor infecțioși în cavitatea amniotică. În general se produce în cursul travaliului, după ruperea membranelor, dar poate apărea și pe membrane intacte și chiar în timpul evoluției sarcinii (18). ~ **ante-partum**, stare patologică provocată de diverși germeni microbieni, manifestată înainte de naștere (18). ~ **autohtonă**, termen care se referă la o boală care apare și se menține, evoluind uneori, cu unele caractere particulare, pe un teritoriu anumit (de ex. encefalita Nilului de Vest, febra hemoragică de Omsk) (8). ~ **chirurgicală**, infecție care apare ca o complicație a unei plăgi operatorii (11). ~ **de contact**, modalitate de infecție în care îmbolnăvirea organismului sănătos se face percutanat sau permuco, prin contactul direct cu bolnavul sau purtătorul de germeni (de ex. sifilisul, infecția gonococică, tricofizia etc.) (8). ~ **criptogenetică**, infecție localizată în diverse țesuturi și organe, foarte greu de decelat și precizat prin metodele clinice și paraclinice obișnuite, exteriorizată prin fenomene infecțioase generale (8). ~ **cutanată**. 1. Infecție în care agentul patogen pătrunde în organism prin tegument (de ex. cărbunele, tetanosul etc.) (8). 2. Termen folosit pentru dermatozele provocate de agenți piogeni (12). ~ **digestivă**, modalitate de infecție în care agentul patogen pătrunde în organism prin tractul gastrointestinal (de ex. febra tifoidă, hepatita epidemică etc.) (8). ~ **dublă**, infectarea concomitentă a aceluiași bolnav cu 2 agenți patogeni diferiți, indiferent dacă amîndoi provoacă manifestări clinice (de ex. scarlatina și difterie; rujeolă și varicelă etc.) sau numai unul dintre ei (de ex. hepatită epidemică și prezența streptococului hemolitic în faringe) (8). ~ **endogenă**, infecție provocată de agenții infecțioși care rămîn cantonați în stare latentă în organism, în special în sistemul reticulohistiocitar și care pot declanșa reîmbolnăviri în condiții de minoră rezistență a organismului (8). ~ **exogenă**, infecție provocată de agenți patogeni din mediul înconjurător (8). ~ **de focar**, infecție în care microorganismele există în focare circumscrise în anumite țesuturi, de unde trec în circulația sanguină în mod intermitent. Localizările cele mai frecvente ale infecțiilor de focar sînt amigdalele, sinusurile nazale, țesutul periodontoidian, prostata etc. (3). ~ **inaparentă**, sin.: *Infecție subclinică*, infecție care nu ajunge la

exteriorizare clinică, ci se traduce de cele mai multe ori numai prin modificări serologice (de ex. mare parte din bolile date de enterovirusuri, arbovirusuri, etc.) (8). ~ **intra-partum**, afecțiune provocată de germeni microbieni, manifestată în cursul nașterii (18). ~ **intraspitalicească**, infecție care se produce într-un spital fie între bolnavi de boli diferite ajunși în contact unii cu alții, fie de la bolnavi sau purtători proveniți din rindul personalului de îngrijire (8). ~ **de însoțire**, infecție care apare mai mult sau mai puțin concomitent cu o altă infecție de bază, care constituie un factor favorizant (8). ~ **labilă**, infecție care se stinge cu ușurință fie din pricina numărului mic de germeni, fie a slabei virulențe a acestora sau datorită rezistenței deosebite a organismului (8). ~ **latentă**, infecție la limita perceptibilității clinice, evoluind torpid și provocând modificări imunobiologice; poate trece la un moment dat în boală clinică manifestă (8). ~ **de masă**, infecție care cuprinde o mare porțiune a populației dintr-un teritoriu dat (de ex. gripa în perioadele epidemice) (8). ~ **mixtă**, termen care se referă la două sau mai multe infecții ce evoluează simultan la același individ, provocând răspunsuri serologice corespunzătoare (8). ~ **nozocomială**, infecție care se produce în sinul unor colectivități (spitale, creșe, cămine); este mai frecventă pentru bolile aerogene cu indice mare de contagiozitate (rujeolă, varicelă). Apare în condiții diferite (de ex. în urma unui contact cu un bolnav necunoscut, aflat în perioada de incubație, sau prin întâlnirea unor bolnavi cu boli diferite prin organizare defectuoasă a circuitelor) (8). ~ **ocultă**, infecție care nu se manifestă prin simptomatologie clinică fie din cauza unei virulențe scăzute a tulpinii agentului patogen, fie din cauza rezistenței crescute a macroorganismului sau a reactivității deosebite a acestuia; are rol deosebit în imunizarea unei populații (8). ~ **post-abortum**, afecțiune localizată sau generalizată, provocată de germeni microbieni și manifestată după avorturi, în general după avorturile incomplete (18). ~ **post-partum**, afecțiune a organismului matern, provocată de diverși germeni microbieni, întâlnită după naștere și în legătură cu actul nașterii, în condiții de asepse și antisepsie necorespunzătoare (18). **Infecții profesionale**. Boli infecțioase sau parazitare care apar consecutiv contactului profesional cu diferite surse de virusuri, microbi sau paraziți (9). ~ **puerperală**, infecție survenită în cursul puerperalității, în urma pătrunderii germeilor patogeni în tractul genital. După autorii clasici este considerată infecție puerperală o stare febrilă în cursul leuziei, care se menține la 38°C cel puțin 48 ore (18). ~ **puerperală autogenă**, sin.: *Infecție puerperală endo-*

genă, infecție provocată de diverși germeni microbieni aflați în organism, a căror virulență se exacerbează în diversele etape ale puerperalității, în special în cursul nașterii (18). ~ **puerperală endogenă**, Infecție puerperală autogenă. ~ **puerperală exogenă**, infecție puerperală provocată de germeni microbieni veniți din afara organismului, cu ocazia unei nașteri efectuată în condiții lipsite de asepse (18). ~ **respiratorie**. 1. Infecție care se transmite pe cale aerogenă, îndeosebi prin picături Flügge (8). 2. Infecție localizată la nivelul arborelui respirator (8). ~ **secundară**. 1. Din punct de vedere epidemiologic, se referă la un caz de boală care urmează infecției primare apărute în populația respectivă (8). 2. Din punct de vedere clinic, infecția care urmează sau complică o primă infecție; prin modificarea anumitor condiții de rezistență generală și locală a organismului, infecția primară pregătește calea infecției secundare (de ex. infecțiile bacteriene secundare în gripă, rujeolă, varicelă etc.) (8). ~ **subclinică**, Infecție inaparentă. ~ **supraadăugată**, infecție care se declanșează pe fondul unei alte infecții sau al unei boli neinfecțioase a organismului (de ex. septicemie și diabet, icter mecanic și hepatită virală etc.) (8). ~ **urinară**, ansamblul de simptome generale datorite pătrunderii în organism, printr-un punct oarecare al aparatului urinar, a germeilor sau a toxinelor microbiene (11). ~ **urliană**, Parotidită epidemică.

Infecțiozitate. Capacitatea unui germen de a pătrunde într-un organism nou, receptiv, de a se menține și înmulți în așa fel încât transmiterea de la organismul invadat la altul să se poată face cu ușurință; durata infecțiozității, denumită și perioadă de contagiozitate, este variabilă de la boală la boală și de la organism la organism (8).

Inferență statistică. Operațiile statistice prin care ajungem să facem aprecieri asupra colectivității generale pe baza sondajelor, în așa fel încât probabilitatea unei aprecieri corecte să fie stabilită pe temeiul unor ipoteze statistice alternative asupra colectivității (37).

Infertilitate (*in-* + lat. *fertilitas* = fertilitate). Imposibilitatea femeii de a concepe un făt viabil sau viu. Este confundată în mod greșit cu sterilitatea (18).

Infestare (lat. *infestare* = a strica, a devasta). Pătrunderea în organismul omului sau a animalelor a diferitelor specii de paraziți (31).

Infibulație (*in-* + lat. *fibula* = cingătoare, centură). Operație practică de unele popoare înapoiate cu scopul de a suprima coitul. Constă din inserarea unui inel prin orificiul prepușial la bărbat sau prin buzele mici și mari la femeie (12).

Infiltare subterană. Procedeu de îndepărtare și neutralizare prin sol a reziduurilor lichide, constând din conducerea apelor reziduale printr-o conductă subterană, perforată la extremitatea ei pe unde apele subterane se infiltrează în sol. Are avantajul sanitar de a nu contamina straturile superioare ale solului, însă trebuie asigurată protecția corespunzătoare a apei subterane. Metoda poate fi aplicată numai pentru colectivități mici (20).

Infiltrat (fr. *infiltrat*). Formă de reactivitate locală a unui țesut sau organ consecutivă unor fenomene inflamatorii. Este realizată de cele mai multe ori prin aglomerarea de celule cu rol fagocitar (2). ~ **eozinofil cronic** (Kartagener), vezi Infiltrat pulmonar eozinofil. ~ **eozinofil Löffler**, Sindrom Löffler, vezi Löffler. ~ **eozinofil tropical**, vezi Infiltrat pulmonar eozinofil. ~ **fugace cu eozinofile**, Sindrom Löffler, vezi Löffler. ~ **inflamator**, elemente celulare de origine vasculară sau locală, cu aranjament difuz sau nodular, care apare în procesele inflamatorii în interstițiu, având structuri variabile în funcție de natura agentului cauzal și de etapa evolutivă (granulocite, limfocite, plasmocite, histiocite etc.) (2). ~ **leucezie**, infiltrat format din elemente tinere ale seriei albe limfoide sau mieloidă și care apare în cursul leucozelor în diferite țesuturi sau organe, deosebindu-se de infiltratele inflamatorii prin monotonia și prin lipsa fenomenelor vasculare (2). ~ **nebulos** (Raedeker), leziune de început a tuberculozei secundare asemănătoare cu infiltratul Assmann. Deosebirea constă din faptul că aspectul radiologic este acela al unei nebuloase formată dintr-o serie de opacități pneumogene, de dimensiuni variabile și contururi neregulate. Sediul poate varia, de predilecție fiind însă regiunea subclaviculară (34). ~ **neoplazic**, invazia stromei de către elementele celulare neoplazice, realizând în țesutul celulo-grăsos (țesutul conjunctiv lax) aspectul cunoscut sub numele de celulită neoplazică (2). ~ **nodular apical**, formă incipientă de ftizie, care ia naștere din reactivarea sau conglomerarea mai multor noduli (leziuni minime); radiologie apar opacități nodulare multiple, cu contur imprecis delimitat, cu tendință la confluare, incluzând și noduli calcificați (34). ~ **pulmonar eozinofil**, condensare pulmonară de etiologie alergică (alveolită exsudativă), circumscrisă, fugace sau persistentă, cu eozinofilie sanguină și locală și o simptomatologie clinică variată și benignă. Se cunosc: infiltratul Löffler (de etiologie parazită); infiltratul eozinofil tropical (cu evoluție acută sau cronică și durată mai îndelungată); infiltratul eozinofil prin alergene microbiene (în cursul reumatismului, tuberculozei etc.); infiltratul eozinofil cronic (Kartagener) (34). ~

pulmonar rotund, Infiltrat Assmann, vezi Assmann. ~ **pulmonar virotic**, infiltrat pulmonar întâlnit în cursul virozelor, având simptomatologie subiectivă și obiectivă mai acută și evoluție mai scurtă decât a infiltratului tuberculos. Se constată: leucopenie cu limfocitoză, prezența aglutininei la rece, intradermoreacție la tuberculină negativă, leucoliză tuberculinică negativă (34).

Vezi și: Assmann.

Infiltrație (fr. *infiltration*). Procesul de introducere la nivelul unui țesut a unei substanțe medicamentoase, anestezice în special, în cantitate mai mare, în vederea unei resorbții de lungă durată (11). ~ **anestezică H₁** (Aburel), infiltrație preconizată pentru relaxarea perineului la naștere. Constă din infiltrația subcutanată de novocaină în formă de H, ramura transversală trecând între comisura vulvară posterioară și anus, iar ramurile longitudinale infiltrând labiile și părțile laterale ale perineului (18). ~ **anestezică H₂** (Aburel), la infiltrația H₁ se adaugă infiltrația profundă a perineului îndreptându-se acul paravaginal către plexul hipogastric inferior (18). ~ **grasă**, distrofie grasă reversibilă, deosebindu-se de steatoza degenerativă prin faptul că nucleul celei nu prezintă modificări (2). ~ **medicamentoasă**, introducere în scop antialgic sau antiinflamator a unor soluții medicamentoase în țesuturi sau în zone afectate (4). ~ **suprasimfizară** (Leghencenko), injecție de soluție de novocaină 0,5% în parametre, pe cale transparietală abdominală, deasupra simfizei pubiene. Se practică la naștere cu scop analgezic și antispastic (18).

Infirm (lat. *infirmus*). Persoană lipsită de o parte a corpului (anatomic) sau de o funcție (29).

Infirmare (lat. *infirmare* = a infirma). În medicină, acțiune prin care se comunică autorităților sanitare, telefonic sau în scris, înălțurarea suspiciunii unei boli infecțioase; este obligatorie pentru bolile din grupa A a bolilor transmisibile (8).

Infirmerie (fr. *infirmierie*). Încăpere dotată cu paturi, în care sînt reținuți bolnavi pentru a fi tratați de afecțiuni ușoare. Se organizează infirmerii de obicei în cadrul internatelor, unităților mici militare, șantierelor mici etc. (29).

Infirmieră (fr. *infirmière*). Cadru elementar sanitar, subordonat sorei (asistentei medicale), care acordă îngrijiri elementare la patul bolnavului (igiена bolnavului, schimbarea patului, însoțirea bolnavului la diverse examene, ajută bolnavul să mănînce etc.) (29).

Infirmitate (lat. *infirmitas*). Lipsa sau starea anormală a unui segment sau a întregului corp, condiționind o diformitate cu grad variat de impotență funcțională (24).

Inflamație (lat. *inflammatio* = aprindere, inflamație). Ansamblu de fenomene reacionale locale din partea organismului față de un agent patogen, însoțit de cele mai multe ori și de manifestări generale; inflamațiile pot fi septice și aseptice, iar ca evoluție pot fi acute, subacute și cronice, acestea din urmă putând fi banale sau specifice; fenomenele reacionale sînt: hiperemia, edemul, diapedeza leucocitelor, mobilizarea celulelor locale și metamorfoza lor, iar în unele cazuri proliferarea acestora, constituind inflamația proliferativă sau productivă (2). ~ **acută**, inflamație caracterizată printr-o evoluție în general rapidă, cu căldură și roșeață locale, avînd la bază un aflux mare de sînge în capilare și cu apariția unui infiltrat granulocitar (2). ~ **alergică**, formă de inflamație cu manifestări locale și generale accentuate, apărînd în urma unui proces de sensibilizare prealabilă; morfopatologic, pe primul plan se află fenomene vasculare (2). ~ **alterativă**, formă în care predomină fenomenele alterative ale elementelor parenchimotoase (inflamație parenchimotoasă) (2). ~ **atarală**, Catar. ~ **cronică**, inflamație caracterizată printr-o evoluție de lungă durată, ca urmare a cronicizării unei inflamații acute sau de la început cu acest caracter; poate fi de natură banală sau specifică (tuberculoză, sifilis etc.) și se deosebește prin infiltratul limfoid, la care se adaugă în evoluția ulterioară o reacție scleroasă (2). ~ **erupoasă**, inflamație difteroidă, în care necroza interesează numai celulele superficiale ale epitelului respectiv, iar exsudatul, bogat în fibrinogen, se coagulează (2). ~ **difteroidă**, inflamație cu leziuni necrotice mai importante decît în forma crupală a inflamației fibrinoase; exsudatul bogat în fibrinogen se coagulează pe loc (angina difteroidă și faringita în cazul difteriei etc.) (2). ~ **exsudativă**, formă de inflamație în care predomină modificările vasculare (2). ~ **fibrinoasă**, formă de inflamație caracterizată prin apariția unui exsudat, care după ieșirea din vase se coagulează (prin existența fibrinogenului și sub acțiunea procesului fermentativ de la nivelul țesuturilor necrozate) (2). ~ **fibrinopurulentă**, inflamație cu exsudat fibrinos bogat în leucocite, cu transformare în piocite (2). ~ **gangrenoasă**, sin.: *Inflamație putridă*, formă de inflamație exsudativă determinată de pătrunderea unor agenți microbieni de putrefacție; se însoțește de procese de necroză și formare de gaze cu miros fetid (2). ~ **granulomatoasă**, inflamație hiperplazică și cu formarea unui țesut conjunctiv tînăr (de granulație); poate fi banală sau specifică (2). ~ **interstițială**, formă de inflamație care interesează în special spațiile conjunctivovasculare, cu edem și infiltrat celular (2). ~ **necrotică**, inflamație alterativă în care pre-

domină necroza țesuturilor, ca urmare a tulburărilor profunde ale troficității (2). ~ **parazitară**, inflamație datorită unor paraziți animalii sau unor ciuperci, avînd anumite particularități morfologice (eozinofilie, aspecte granulomatoase etc.) (2). ~ **parenchimotoasă**, inflamație în care predomină alterările distrofice ale elementelor epiteliale (distrofie granulară, grasă, descuamări etc.) (2). ~ **productivă**, formă de inflamație în care predomină în tabloul histopatologic al procesului factorul proliferativ al stromei și parenchimului (proliferare de limfocite, țesut conjunctiv și neovase, epitelii etc.) (2). ~ **purulentă**, formă de inflamație cu exsudat bogat în leucocite (în cea mai mare parte neutrofile), albumine și globuline, realizînd în ansamblu puroiul, de consistență cremoasă și culoare cenușie sau cenușie-gălbuie (2). ~ **putridă**, Inflamație gangrenoasă. ~ **seroasă**, inflamație cu exsudat care conține proteine (mai ales serumalbumine), dar care fiind în concentrație mică nu coagulează (2). ~ **serofibrinoasă**, inflamație seroasă bogată în fibrinogen (2). ~ **specifică**, procese inflamatorii exsudative sau proliferative, caracterizate prin aspecte anatomopatologice mai mult sau mai puțin caracteristice, în special cînd predomină reacția tisulară, cum ar fi în tuberculoză, sifilis, lepră, rinosclerom, morvă ș.a.; evoluția este de obicei cronică, cu necroze și infiltrate inflamatorii cu limfocite, plasmocite, celule epitelioide, celule gigante ș.a., într-un anumit aranjament în formele tipice (2). ~ **subacută**, inflamație care se situează clinic ca evoluție între inflamația cronică și cea acută: histopatologic se caracterizează printr-un infiltrat inflamator polimorf, cu prezența eozinofilelor (2).

Inflexiune (lat. *inflexio* = îndoire, aplecare). Îndoire, curbare (32). ~ **osoasă**. 1. Fractură incompletă, angrenată, cu îndoirea osului (24). 2. Incurbare osoasă.

Influență (ital. *influence*). Gripă.

Influx (lat. *influer* = a curge, a se vărsa). Termen folosit pentru a indica scurgerea (unui curent, unor particule) (32). ~ **celular**, mișcare netă a particulelor unui solvit din mediul extern celulei spre interiorul celulei. Cînd se face numai în baza gradientilor de concentrație se numește influx pasiv; dacă intervine un factor activ în transportul prin membrană, ca la pompa de Na — K, influxul acesta este denumit și el influx activ (6). ~ **nervos**, propagarea în sens centrifug sau centripet a unei de excitație într-o fibră nervoasă (27).

Informator (lat. *informare* = a face, a schița, a plăsmui). Mesager.

Informație (lat. *informatio* = plan, schiță, reprezentare). În matematică, tip de reflectare;

formă particulară și specifică de legătură între sisteme și procese materiale (în care cantități mici de substanță și energie sînt eficiente în calitate de semnal sau de comandă); măsura specificului stării unui sistem, a ordinii lui intrinseci (informație structurală). Pentru un sistem oarecare, informația reflectă evenimentele care au loc în interiorul, dar chiar și în exteriorul lui. În definiția clasică (antropocentrică) a informației, ea trebuie să înlăture o nedeterminare. Informația poate fi liberă sau legată, după cum evenimentele din sistem sînt actualmente manifeste sau aparțin stărilor sale potențiale (7). ~ **genetică**, cantitatea de determinare pe care o poartă un mesaj genetic sau însuși determinismul genetic al stabilității caracterelor unui organism dat, al cărui mod de funcționare își are cheia de înțelegere în biosinteza enzimatică replicativă (17).

Infra- (lat. *infra* = sub). Prefix care exprimă o poziție sau o formare dedesubtul termenului de care este atașat (32).

Infracondilism (*infra-* + gr. *kondylos* = virf). Devierea în jos a condililor mandibulari (1).

Infracțiune (lat. *infractio* = distrugere, spargere). Termen care arată o abatere (32). ~ **osoasă**, fisură sau fractură angrenată cu fragmentele penetrate și sistemul trabecular lezată (24).

Vezi și: Freiberg.

Infragermen (*infra-* + lat. *germen* = germen, sămînță, vîlstar). Virus.

Inframastită (*infra-* + gr. *mastos* = mamelă + *-ită*). Inflamația a stratului conjunctiv lax retromamar (11).

Inframierob (*infra-* + gr. *mikros* = mic + *-bios* = viață). Denumirea dată germenilor dintr-un grup de microorganisme care cuprinde virusurile, pararickettsiile și rickettsiile (22).

Inframicrobiologie (*infra-* + gr. *mikros* = mic + *bios* = viață + *logos* = știință). Știința care se ocupă cu studiul inframicrobilor (22).

Inframicrobioză (*infra-* + gr. *mikros* = mic + *bios* = viață + *-oză*). Boală produsă de inframicrobi (22).

Infraroșii (fr. *infrarouge*). Vezi Radiații infraroșii.

Infrasunet (*infra-* + lat. *sonitus* = sunet). Vibrații sonore cu o frecvență foarte mică (sub 16 Hz); nu sînt percepute de urechea omească, însă pot fi semnalate de simțul tactil, cu ajutorul unor captoare de vibrații (6).

Infratemporal (*infra-* + lat. *temporalis*, de la *tempus* = timp). Punct craniometric situat pe creasta infratemporală a aripii mari a osului sfenoid și folosit pentru măsurarea celei mai mici lățimi a craniului (1).

Infratentorial (*infra-* + lat. *tentorium* = cort), sin.: *Subtentorial*. Care este situat sub tentoriul (cortul) cerebelului (26).

Infravirus (*infra-* + lat. *virus* = agent patogen). Termen dat de Șt. S. Nicolau unor acizi nucleici deveniți autonomi și presupuși capabili să determine anumite afecțiuni, printre care cancerul, encefalita von Economo etc. În scara taxonomică, infravirusurile au o poziție inferioară față de virusuri (22).

Infundibul (lat. *infundibulum*). *Infundibulum*. ~ **cardiac**, *Conus arteriosus*.

Infundibulectomie (*infundibul* + gr. *ektome* = excizie). Operația Brocq. Vezi Brocq.

Infundibulotom. Instrument metalic folosit pentru executarea unei infundibulotomii pulmonare (11).

Infundibulotomie (*infundibul* + gr. *tome* = tăiere). Rezecția infundibulului arterei pulmonare sau a valvulelor pulmonare, executată izolat sau combinat, în funcție de leziune în stenoza infundibulară și valvulară izolată sau asociată sau în tratamentul chirurgical al tetralogiei Fallot (11).

Infundibulum (lat. = infundibul), sin.: *Infundibul*. Termen utilizat în anatomie cu semnificația de trecere în formă de plnie (1). ~ **ethmoidale**, porțiunea ventrală, lărgită a hiatului semilunar, în care se deschide sinusul frontal prin intermediul unor celule anterioare în meatul mijlociu al nasului (1). ~ **hypothalami**, continuarea regiunii tubulare cu tija hipofizară (1). ~ **tubae uterinae**, sin.: *Pavilionul trompei uterine*, porțiune laterală, largă, în formă de con, a tubei uterine, cu terminația ei fimbriată (1).

Infusoria. *Ciliata*.

Infuzie (lat. *infusio*). Soluție extractivă apoasă obținută din produsele vegetale menținute un anumit timp în contact cu apa la temperatură ridicată, aproape de fierbere (13).

Ingelrans, P. **Semnul** ~, scurtarea aparentă a membrului inferior de partea bolnavă în sacrocoxalgie (24).

Ingesta (lat. *ingerere* = a duce în). Substanțele alimentare introduse în organism; componentă a bilanțului nutrițional (16).

Ingestie (lat. *ingestio*). Introducerea în stomac a alimentelor sau a altor substanțe solide sau lichide (16).

Ingresiunea dintelui. Deplasarea verticală, prin infundare, a dintelui aflat în suprapoziție, ca urmare a presiunilor verticale supralimnare (39).

Inguen (lat. = stinghia piciorului). Plica inghinală (1).

Inhalare (*in-* + lat. *halare* = a sufla). Introducere în plămîni a aerului sau altor substanțe antrenate sub formă de vapori, pulberi etc. (15).

Inhalator. 1. Aparat pentru administrarea pe cale respiratorie a unor substanțe foarte fin pulverizate (4). 2. Stabiliment în care există aparate și dispozitive necesare pentru cura de inhalatie (4).

Inhalatie (fr. *inhalation*). Inspirarea în scop terapeutic, în special în bolile respiratorii, a aerului în condiții speciale sau a unor soluții medicamentoase sau ape minerale cu acțiune descongestionantă, calmantă, pulverizate în picături de micri dimensiuni (4).

Inhibină. Hormon ipotetic secretat de epiteliul testicular, cu acțiune frenatoare asupra hipofizei (7).

Inhibitor (lat. *inhibere* = a împiedica). Care deprimă sau suprimă o acțiune (15). ~ **al carboanhidrazei**, substanță care deprimă activitatea carboanhidrazei, enzimă care catalizează formarea acidului carbonic din bioxid de carbon și apă. Inhibarea carboanhidrazei prin acetazolamidă are consecințe diuretice, deoarece diminuează schimburile dintre ionii de hidrogen (care rezultă prin disocierea acidului carbonic) și ionii de sodiu la nivelul tubilor distali (14). **Inhibitori enzimatici**, sin.: *Antienzime*, *Antifermenți*. Substanțe care reduc sau opresc activitatea unui proces enzimatic, putând acționa prin: a) acțiune directă, de combinare ireversibilă cu enzima (de ex. gruparea sulfhidrică, ionul cian etc.); b) acțiune indirectă, de combinare reversibilă cu enzima sau substratul (de ex. sulfonamidele, produșii de autoliză, sărurile metalelor grele, produșii rezultați din însăși acțiunea enzimei etc.) (5). ~ **al monoaminoxidazei**, substanță cu proprietăți antidepressivă prin deprimarea activității monoaminoxidazei, enzimă care inactivează o serie de amine biogene (catecolamine, 5-hidroxitriptamină) (14). ~ **nespecifice**, substanță din serul omului sau al unor animale având capacitate inhibantă a activității unor virusuri (mixovirusuri, enterovirusuri etc.). Se cunosc inhibitorii α , β , γ (22).

Inhibiție (lat. *inhibitio*). 1. Termen utilizat în fiziologie pentru încetarea reversibilă a funcției unor formațiuni biologice fără alterarea structurii lor (27). 2. Fenomen fiziologic fundamental, care alături de fenomenul de excitație exprimă aspectul stării funcționale a diverselor formațiuni de la nivelul sistemului nervos central (I.P. Pavlov). Se disting: a) inhibiție activă (internă, condiționată), formă de inhibiție cîștigată în mod reflex condiționat; b) inhibiție pasivă (externă, necondiționată), formă innăscută a inhibiției (27). ~ **enzimatică**, procesul de reducere sau oprire a unei activități enzimatice. Poate fi: a) de tip competitiv, cînd inhibitorul se substituie grupării active a enzimei; b) de tip necompetitiv, cînd are loc o reacție directă între inhibitor și enzimă. Inhibiția competitivă

este reversibilă, în timp ce inhibiția de tip necompetitiv este în general ireversibilă (5). ~ **prin produs final**, vezi Legătură inversă.

Inhtiozism. Ihtiism.

Inhtiocephalus (*inion* + gr: *enkephalos* = creier). Malformație fetală caracterizată printr-o fisură occipitală a craniului cu protruzia substanței creierului, combinată cu rahischizis și retroflexia coloanei cervicale (1).

Inimă (lat. *anima* = viață, suflet). Cor. ~ **biauriculară**, *Cor triloculare biatrium*. ~ „**în cuirasă**”, vezi *Panzerherz*. ~ **iritabilă**, Sindromul Da Costa, vezi Da Costa. ~ „**în sabot**”, aspect radiologic caracteristic al inimii, determinat de hipertrofia ventriculară dreaptă în stenoza pulmonară (10). ~ **senilă**, configurație radiologică particulară a inimii, caracterizată printr-o orizontalizare mai mult sau mai puțin evidentă (10). ~ **de soldat**, Sindromul Da Costa, vezi Da Costa. ~ **de sportiv**, inimă mare, stenică și lentă, adaptată funcțional pentru sportul de performanță (10). ~ **tigrată**, distrofie grasă interesînd grupe de fibre miocardice din vecinătatea venelor mici, atît dinspre epicard, cît și dinspre endocard, constînd din dungi paralele de culoare gălbuie; este caracteristică pentru unele anemii (2).

Iniodymus (*inion* + gr. *didymos* = geamăn), sin.: *Diprosopus tetraophthalmus*. Monstru care prezintă duplicitatea feței (4 ochi, două nasuri, două guri și 2-3 sau chiar 4 urechi) (1).

Inion (gr. = spatele capului). Protuberanța externă a osului occipital, unul din punctele craniometrice situate în planul median (1).

Iniopagus (*inion* + gr. *pagos* = care este fixat), sin.: *Cephalopagus occipitalis*, *Craniopagus occipitalis*. Monstruozitate gemelară dublă, constînd din unirea indivizilor prin oasele occipitale (1).

Iniops (*inion* + gr. *ops* = ochi), sin.: *Cephalothoracopagus monosymmetros*, *Janiceps ateleus*, *Janus asymmetros*, *Syncephalus asymmetros*. Tip de *cephalothoracopagus* la care fuzionarea capetelor nu este totală, existînd două fețe opuse, dintre care cea posterioară este incompletă (1).

„**Inițial foei**” (Malmross-Hedval). Focare nodulare cu un potențial ftziogen foarte ridicat. Apar ca imagini nodulare imprecis delimitate, de intensitate slabă, care continuă o primă infecție tuberculoasă și evoluează de obicei spre un infiltrat precoce sau, mai rar, spre leziuni fibro-nodulare (34).

Injector (fr. *injecteur*). Aparat care insuflă aer cu o anumită viteză într-o conductă de ventilație, creînd în spațiul înconjurător o depresiune care duce la antrenarea aerului viciat (9).

Injecție (fr. *injection*). Introducerea în țesuturi a unei substanțe medicamentoase cu ajutorul unor seringi (11). ~ **hipodermică**, Injecție subcutanată. ~ **intraarterială**, injectarea unei substanțe într-un lumen arterial, în sens centripet sau centrifug (11). ~ **intracardiacă**, injecție făcută direct în mușchiul cardiac, la nivelul atriului sau al ventriculului, executată cu ajutorul unui ac de rahianestezie care este introdus în spațiul al IV-lea intercostal stîng, juxtasternal (11). ~ **intradermică**, injectare (în grosimea dermului) a unei substanțe medicamentoase sau (în special) a serurilor și vaccinurilor (11). ~ **intramusculară**, injecție servind la introducerea unei substanțe medicamentoase într-o masă musculară (11). ~ **intravenoasă**, injecție utilizată pentru introducerea unei substanțe medicamentoase direct în sînge, prin puncționarea unei vene (11). ~ **sclerozantă**, injecție intravenoasă cu o substanță caustică, în scopul de a se obține o tromboză localizată prin leziunea produsă de substanța caustică asupra endovenei (11). ~ **subcutanată**, sin.: *Injecție hipodermică*, introducerea unei substanțe medicamentoase sub piele (11).

Inlay. Obturație dentară pregătită în laborator după amprenta cavității. Se poate confecționa din metal, porțelan sau acrilat. După suprafețele de dinți pe care le restaurează, inlay-urile sînt clasificate în 5 clase: clasa I, cele aplicate numai pe suprafața ocluzală a unui molar sau premolar, inclusiv suprafața facială sau linguală a dinților frontali; clasa a II-a, cele aplicate pe suprafața ocluzală și cea mezială sau distală a unui dinte; clasa a III-a, cele aplicate pe suprafața mezială sau distală a unui dinte anterior, fără a reface unghiul incizal al dintelui; clasa a IV-a, cele aplicate pe suprafața mezială sau distală a unui dinte anterior, restabilind și unghiul incizal al dintelui; clasa a V-a, cele aplicate numai pe suprafața facială a unui dinte (39).

Ino- (gr. *is*, *inos* = fibră). Element de compunere care introduce în termeni referirea la o fibră sau la un țesut fibros (32).

Inoblast (*ino-* + gr. *blastos* = germen). Termen vechi pentru fibroblast (1).

Inoeluzie (*in-* + lat. *occludere* = a închide). Lipsa de contact ocluzal a arcadei dentare (39). ~ **fiziologică**, raportul în care se află în mod normal cele două arcade dentare între ele în stare de repaus a mandibulei; se caracterizează prin existența unui spațiu de 2-4 mm între suprafețele ocluzale antagoniste (39).

Inocondrită (*ino-* + gr. *chondros* = cartilaj + *-ită*). Inflamația unui fibrocartilaj (4).

Inoculare (lat. *inoculare* = a inocula). 1. Introducerea unui agent infecțios (inframicrob, microb parazit) într-o gazdă (animal, ou em-

brionat, cultură celulară) sau într-un mediu de cultură, în scopul de a favoriza multiplicarea și activitatea sa. Inocularea se face pe căi variate, în funcție de gazdă și de microorganism (cerebrală, subcutanată, peritoneală, oculară, în cazul animalelor de experiență); intraamniotică, intravitelină, pe membrana corioalantoidiană etc., în cazul oului embrionat (20). 2. Administrare la om și animal de vaccinuri în scop profilactic sau curativ (22). ~ **contaminativă**, în parazitologie, transmiterea pasivă de către unele insecte vectoare a paraziților pe care-i găzduiesc. Pătrunderea formelor infecțioase ale paraziților, eliberată prin strivirea insectei infectate sau prin dejecțiile acesteia, are loc printr-o soluție de continuitate a pielii (31). ~ **inoculativă**, în parazitologie, transmiterea activă de către unele insecte vectoare a paraziților pe care îi găzduiesc. Pătrunderea paraziților în organism se efectuează o dată cu înțepătura insectei respective (31). ~ **preventivă**, vezi Vaccinare.

Inogle (*ino-* + gr. *glia* = clei, gumă). Fibroglie.

Inolit (*ino-* + gr. *lythos* = piatră). Concrețiune fibroasă (4).

Inoscleroză (*ino-* + gr. *sklerosis* = întărire). Indurație sau scleroză care apare ca urmare a dezvoltării excesive a țesutului fibros (de ex. scleroza pulmonară) (4).

Inostoză (*in-* + gr. *osteon* = os). Reformarea țesutului osos în zonele unde acesta a fost distrus (4).

Inotropism (*ino-* + gr. *trepos* = întoarcere). Proprietatea de a se contracta a miocardului adult (dar — foarte redusă — și a celui embrionar), ca urmare a unui stimul, pe baza eliberării energiei biochimice potențiale acumulate de fibră în complexe fosfatate macroergice și prin desfășurarea glicolizei anaerobe. În acest proces se obțin prin transformare, energiile termică, electrică (curenți de acțiune) și mecanică (contractie musculară) (10).

Inozină. Nucleotid format prin dezaminarea adenozinei (15).

Inozită 1. Inflamație a țesutului fibros (4). 2. Inozitol.

Inozitol, sin.: *Bios I*, *Ciclohexanhexol*, *Damboză*, *Inozită*. (CHOH)₆. Polialcool derivat al ciclohexanului, care participă la sinteza lipidelor și în special a fosfogliceridelor. În sînge, inozitolul se găsește în concentrații de 0,59 ± 0,4 mg/100 ml. În urina de 24 ore se elimină între 8 și 144 mg inozitol, fără a se putea face vreo corelație cu dieta alimentară. Eliminarea urinară de inozitol este crescută la diabetici (5).

Inozitolfosfokinază. Enzimă care catalizează transferul grupărilor fosforice de pe nucleotide di- și trifosforate (citidindifosfatglicerid și citi-

dintrifosfatglicerid) pe inozitol, rezultând esteri fosforici ai acestuia (5).

Inproconă. Compus etileniminic activ în leucemiile cronice și în reticulosarcom (14).

Inscriptio (lat. = scriere, inscripție). Inscriptie. ~ **tendinea**, *Intersectio tendinea*.

Inscripție (lat. *inscriptio*), sin.: *Inscriptio*. 1. Parte a rețetei care cuprinde numele medicamentului sau medicamentelor recomandate într-o formulare și cantitățile potrivite (35). 2. În anatomie, o linie sau o amprentă (1).

Insecta. Clasă din încrengătura *Arthropoda* cuprinzând trei ordine importante în medicina umană: *Hemiptera*, *Diptera* și *Siphonoptera* (31).

Insectar. În parazitologie, instalație special amenajată pentru păstrarea sau pentru creșterea țânțarilor și altor insecte (31).

Insectă (lat. *insectum*). Artropod din clasa *Insecta* (31). ~ **vector**, insectă care transmite o boală contagioasă de la bolnav sau purtător la omul sănătos; de cele mai multe ori, agentul patogen suferă în organismul insectei un proces de reproducere și multiplicare, care realizează sau nu îmbolnăvirea insectei (8).

Insecticid (*insectă* + lat. *caedere* = a omori). Substanță chimică toxică folosită pentru distrugerea insectelor (8). ~ **de contact**, insecticid care pătrunde prin receptorii senzoriali din cuticula de chitină și se răspindește prin căile nervoase în organismul insectei, provocând intoxicația și moartea acesteia (de ex. săpunurile de sodiu sau de potasiu, precum și substanțele pe bază de acizi naftenici, ca acidul fenic, lizolul, creolina) (8). ~ **de ingestie**, insecticid utilizabil împotriva artropodelor înzestrate cu aparat bucal pentru rupt și supt sau împotriva unor larve în organismul cărora pătrunde pe cale digestivă (de ex. sărurile de arsen, mercurul, fluorul, taliul) (8). ~ **remanent**, insecticid de contact, a cărui proprietate importantă constă din așa-numitul „efect rezidual” de păstrare a capacității insecticide câteva luni pe suprafețele tratate; acest tip de insecticide cuprinde substanțe făcând parte din grupul hidrocarburilor ciclice colorate (de ex. diclorodifeniltriclorotanul (DDT), hexaclorociclohexanul (HCH), lindanul etc.) (8). ~ **de respirație**, insecticid care pătrunde în organismul insectei pe cale respiratorie, prezentându-se sub formă de gaz sau de lichid care trece ușor în stare gazoasă (de ex. bioxidul de sulf, hidrogenul fosforat, acidul cianhidric, cloropicrina, formolul) (8). ~ **de șoc**, insecticid cu acțiune imediată, manifestată prin paralizarea sistemului nervos al insectelor, dar realizând uneori o intoxicație reversibilă (de ex. piretrul, singur sau asociat cu DDT) (8).

Insectifug (*insectă* + lat. *fugare* = a fugări). Substanță care prin mirosul particular, dezagreabil insectelor, împiedică apropierea acestora,

protejind animalele și plantele; de ex. unele uleiuri volatile (melisă, eucalipt, lavandulă) și naftalina (14).

Inseminare (*in-* + lat. *seminare* = a însămînța). Fecundație artificială.

Inserție (lat. *insertio*). Fixarea unui organ sau a unei părți de organ pe un alt corp, de obicei mai rezistent (de ex. inserția tendonului pe os) (4). ~ **epitelială**, manșetă epitelială care înconjură smalțul și corespunde epitelului adamantin, redus în momentul cînd coroana dintelui și-a făcut erupția pe creasta alveolară; se continuă cu epitelul gingival, coboară în decursul vieții și ajunge progresiv pînă la cement (38). ~ **velamentoasă de cordon**, inserție anormală a cordonului ombilical, pe membrane, la oarecare distanță de masa placentară, anomalie care expune la suferința sau la moartea fătului în cursul travaliului, fie prin hemoragia fetală (dacă ruperea pungii amniotice interesează vasele funculare), fie prin comprimarea vaselor funculare de către partea fetală (18).

Inserție în mutație. Tip de schimbare a secvenței bazelor conținute în molecula de ADN, în procesul mutației, în care este adăugată o bază în plus față de secvența bazică a catenei originale (17).

Insolație (lat. *insolatio*), sin.: *Helioză*. Boală provocată de radiațiile calorice, de obicei solare, prin acțiunea directă asupra meningelui (congestie meningiană). Se caracterizează prin cefalee intensă, greață și vărsături, amețeli, colaps (20).

Insomnie (*in-* + lat. *sonnus* = somn), sin.: *Agripnie*. Imposibilitatea de a dormi (15).

Inspeție (lat. *inspectio*). Metodă de cercetare a unui bolnav constind din înregistrarea manifestărilor patologice constatate vizual (34).

Inspir (lat. *inspirare* = a inspira). Inspirație.

Inspirație (lat. *inspiratio*), sin.: *Inspir*. În fiziologia aparatului respirator, faza activă a respirației în care, prin mărirea diametrelor cutiei toracice, produsă de mișcările elementelor mobile (prima coastă cu manubriul sternal, coastele a 2-a — a 12-a, diafragma) și ale unei serii de mecanisme auxiliare (mușchi respiratori auxiliari, musculatura abdominală) se creează o presiune negativă intratoracică care are drept consecință pătrunderea aerului în plămîni (34). ~ **profundă**, inspirație în cursul căreia este mobilizat și volumul complementar în afara volumului de aer curent. Se produce reflex în hiperventilațiile fiziologice și patologice (34).

Instabilitate (lat. *instabilitas*). Stare de echilibru precar care se modifică repede la variația chiar ușoară a unuia din factorii echilibrului (32). ~ **testiculară**, Pseudocriptohidie.

Instalație (fr. *installation*). Ansamblu de construcții, de mașini etc., montate astfel încât să formeze un tot, în scopul executării unei anumite operații (Dicționarul limbii române moderne). ~ de aprovizionare cu apă, totalitatea procedurilor de asigurare a populației cu apă potabilă. Se disting instalații locale (fântini, izvoare, izvoare captate, benturi etc.), care asigură apă pentru o familie, un grup de familii sau o colectivitate mică, și instalații centrale, care asigură cu apă o colectivitate mare (o localitate) (20). **Instalații tehnico-sanitare**. Instalațiile de ventilație, iluminat, încălzit sau de aer condiționat, precum și anexele social-sanitare necesare asigurării condițiilor prevăzute de normele igienice (9).

Instilație (fr. *instillation*). Metodă terapeutică prin care se administrează, sub formă de picături, medicamente dezinfectante, descongescionante în afecțiunile localizate pe mucoase (30).

Instinet (lat. *instinctus* = impuls, imbold, ațîțare). Complex înăscut de reflexe necondiționate care asigură diferitele forme de adaptare ale ființelor viei la mediu (35).

Instrucție (lat. *instructio* = aranjare, orînduire), sin. : *Signatură*. Ultima parte a rețetei; cuprinde recomandări privind felul cum trebuie administrate medicamentele prescrise; se începe obișnuit cu prescurtarea *Ds* (lat. *detur et signetur*) (14).

Insuficiență (lat. *insufficiencia*). Stare de inferioritate fiziologică a unui organ sau glandă incapabilă de a-și îndeplini integral funcțiile (32). ~ **aortică**, retracția a valvulelor orificiului aortic, cu imposibilitatea închiderii perfecte a lumenului în diastolă, afecțiune de natură reumatismală (sin. : *Boala Corrigan*), luetică (sin. : *Boala Hodgson*), posttraumatică sau funcțională. Aceasta din urmă se observă în insuficiențe ventriculare stîngi acute, la mari hipertensivi etc., probabil prin distensia infundibulului sau a regiunii suprasigmoidiene, care modifică în mod secundar poziția reciprocă a valvulelor (10). ~ **aripilor nasului**, insuficiență respiratorie determinată de aspirația și apropierea părților moi ale fețelor laterale ale nasului, în timpul inspirației, din cauza unei tulburări în dezvoltarea cartilajelor alare și musculaturii dilatatorilor narinari (30). ~ **cardiacă**, situație patologică în care inima nu mai poate asigura debitul sanguin adecvat necesităților normale ale organismului, datorită unei contracții deficitare (insuficiență sistolică). Poate fi consecința a două tipuri de cauze : 1. Suprasolicitarea miocardică primitivă : a) datorită necesității menținerii unui debit ridicat, prin aflux sanguin crescut sau prin nevoi mărite de oxigen ; b) datorită necesității învingerii unei rezistențe crescute, mecanice sau dinamice. 2. Reducere

primitivă a eficienței miocardice : a) datorită unor leziuni organice de tipul miocarditelor, miocardosclerozei, infarctului sau miocardio-patiilor miopatie, collagenotice, teaurismotice ; b) datorită unor tulburări metabolice primare ale fibrei miocardice prin deficit al producerii și înmagazinării energiei sau perturbări ale proceselor de transfer al energiei (insuficiență cardiacă dismetabolică sau energodinamică, sindromul Hegglin) (10). ~ **cardiacă compensată**, fază inițială a insuficienței cardiace, în care inima poate încă să asigure necesitățile curente ale organismului, dar nu mai face față eforturilor sau unor probe funcționale adecvate (10). ~ **cardiacă congestivă**, sin. : *Insuficiență cardiacă cu plus-decompensare*, formă clinică de insuficiență cardiacă frecvent întâlnită, caracterizată prin creșterea masei circulante (10). ~ **cardiacă dismetabolică**, vezi Insuficiență cardiacă. ~ **cardiacă energodinamică**, vezi Insuficiență cardiacă. ~ **cardiacă globală**, formă de insuficiență cardiacă afectînd simultan una sau succesiv ambele ventricule (10). ~ **cardiacă hipodiastolică**, sindrom hemodinamic, greșit încadrat uneori în noțiunea de insuficiență cardiacă și care este caracterizat prin scăderea debitului datorită diminuării volumului diastolic ventricular fie prin scurtarea diastolei (tahicardii paroxistice importante și prelungite), fie prin limitarea relaxării inimii (pericardită constrictivă, fibroelastoza endocardică, tamponadă etc.) (10). ~ **cardiacă cu minus-decompensare**, formă de insuficiență cardiacă fără hipovolemie (10). ~ **cardiacă cu plus-decompensare**, Insuficiență cardiacă congestivă. ~ **cardiopulmonară**, insuficiență mixtă, cardiacă și pulmonară, în care componenta cardiacă succede de obicei celei respiratorii, cu hipertensiune pulmonară (10). ~ **coronariană**, dezechilibru, absolut sau relativ, între aportul de sînge oxigenat și nevoile miocardului, datorit unei strîmtoări organice sau spastice a coronarelor sau unor tulburări hemodinamice sau modificări sanguine ; intensitatea și bruschețea acestui dezechilibru poate determina formele fruste, crizele de angină pectorală, sindromul intermediar, infarctul miocardic sau moartea subită (10). ~ **coronariană acută**, vezi Sindrom coronarian intermediar. ~ **coronariană cronică**, fond permanent de tulburare a irigației coronariene, pe care pot apărea accesele anginoase de efort (10). ~ **glomerulară**, insuficiență renală parțială, determinată de leziuni acute sau cronice care afectează glomerulii, și care este caracterizată fie prin alterarea funcției de filtrare (insuficiența glomerulară de filtrare), fie prin permeabilizarea membranei filtrante glomerulare la macropoteinele plasmatică (și chiar la

elementele figurate ale singelui), fie prin prezența concomitență a ambelor disfuncții (insuficiență glomerulară globală); practic, insuficiența glomerulară este aproape totdeauna asociată cu disfuncții tubulare (insuficiență renală globală) (25). ~ **hepatică**, stare patologică caracterizată prin alterarea, mai mult sau mai puțin pronunțată, a unora sau a tuturor funcțiilor ficatului, manifestându-se clinic prin sindrom toxic (autointoxicație endogenă), sindrom hemoragipar (hemoragii de aspecte variate) și sindrom carențial (ergone, proteine). Se întâlnește în diferite boli hepatice (hepatite acute și cronice, ciroze, colelitiaze, neoplasme, parazitoze etc.), putând fi progresivă sau trecătoare, cronică sau acută și variind ca intensitate de la insuficiența hepatică ușoară pînă la coma hepatică (16). ~ **mitrală**, afecțiune valvulară, cu retracție și alterare a valvelor, cel mai adesea de origine reumatică, dar în care pot fi incriminate și endocardite bacteriene sau alergice, ateromatoză, excepțional traumatisme și, după unii, vicii congenitale (10). ~ **musculoligamentară**, termen generic pentru slăbirea rezistenței musculare și a ligamentelor articulare. Insuficiența musculoligamentară generează diformități. Este prezentă în boli de creștere, poliomielită, scolioză, spate rotund, picior plat etc. Poate fi simptomatică (poliomielită) sau esențială (boala Schanz-Denucé) (24). ~ **pancreaticeă**, stare patologică determinată de alterarea difuză a pancreasului exocrin, caracterizată prin diminuarea debitului și / sau diminuarea concentrației sucului pancreatic în săruri (bicarbonat) și enzime (lipază, tripsinogen, amilază); se întâlnește în pancreatitele acute sau cronice și se manifestă prin dureri epigastrice și tulburări dispeptice cu denutriție în legătură cu malabsorbția secundară. Se poate asocia uneori cu insuficiența pancreasului endocrin (diabet) (16). ~ **pulmonară**. 1. Deficiență funcțională pulmonară produsă prin tulburări ventilatorii restrictive (amputare a volumelor pulmonare) sau obstructive (astm, bronșită, emfizem) sau prin blocaj alveolocapilar (azbestoză, berilioză, sarcoidoză, granulie), ducind în ultimă instanță la alterarea concentrației oxigenului și bioxidului de carbon în sânge (34). 2. Incontință organică a aparatului valvular al orificiului arterei pulmonare, de natură congenitală (de obicei asociată cu comunicare interventriculară, stenoză pulmonară etc.) sau cîștigată (reumatism etc.); se descriu și forme funcționale (10). ~ **renală**, condiție clinică caracterizată prin reducerea capacității funcționale a rinichilor, ca urmare a unor procese patologice renale de etiopatogenie variată (25). ~ **renală acută**, sindrom clinic și umoral unitar, provocat de

suprimarea bruscă, completă și potențial reversibilă a funcțiilor renale, ca urmare a acțiunii, de obicei brutale a numeroși factori etiologici (hemodinamici, traumatici, toxici, infecțioși, alergici), care produc prin agresiune directă sau / și prin mecanism ischemic leziuni renale difuze, degenerative (necrotice) și obstructive, vasculare și tubulare; acțiunea factorului cauzal este urmată, imediat sau după o scurtă perioadă de latență, de instalarea oligoanuriei și a unui sindrom uremic acut în determinarea căruia intervine preponderent suferința celulară mai mult sau mai puțin generalizată, provocată de agentul etiologic și întreținută de perturbările postanurice ale homeostaziilor; în cazul evoluției spre vindecare, restabilirea funcției renale se traduce prin reluarea diurezei (trecind printr-o perioadă poliurică) și prin amendarea treptată a tulburărilor clinice și umorale (25). ~ **renală compensată**, insuficiență renală cronică în stadiul în care, cu toată alterarea mecanismelor funcționale renale, mecanismele compensatorii reușesc, cel puțin în condiții obișnuite, să mențină homeostaziile mediului intern (izovolemia, izoionia, izoosmia, izohidria) (25). ~ **renală cronică**, insuficiență renală globală consecutivă distrugerii progresive, de regulă ireversibile, a parenchimului renal funcțional, prin leziuni cronice bilaterale, de natură variată; instalarea tulburărilor clinice și umorale caracteristice acestei stări se face în etape, în raport cu extinderea proceselor distructive renale și cu intervenția diferitelor mecanisme compensatorii (25). ~ **renală decompensată**, insuficiență renală cronică în stadiul în care, mecanismele compensatorii fiind depășite, se instalează perturbări permanente și progresive ale concentrațiilor plasmatice de cataboliți azotați și ale echilibrului hidroelectrolitic și acido-bazic (25). ~ **renală globală**, insuficiență renală acută sau cronică, determinată de reducerea concomitentă (dar, adeseori, inegală) a funcțiilor glomerulare și a celor tubulare (25). ~ **renală parțială**, sin.: *Insuficiență renală segmentară*, insuficiență renală caracterizată prin afectarea izolată a funcțiilor glomerulare (insuficiență glomerulară) sau a funcțiilor tubulare (insuficiență tubulară) (25). ~ **renală segmentară**, Insuficiență renală parțială. ~ **respiratorie**, sindrom funcțional complex provocat de tulburări izolate sau conjugate ale verigilor pulmonară, cardiocirculatorie, hematică sau tisulară ale respirației și caracterizat prin alterarea homeostaziei gazelor respiratorii (hipoxie arterială însoțită sau nu de hipercapnie (34). ~ **respiratorie anemică**, insuficiență respiratorie provocată de scăderea cantitativă sau calitativă a hemoglobinei (34). ~ **respiratorie histotoxiceă**, insuficiență respiratorie pro-

vocată de blocarea toxică a hemoglobinei (sulf-carboxi- sau methemoglobină) sau a fermenților respiratori (34). ~ **respiratorie ischemică**, insuficiență respiratorie generată de o insuficiență cardiocirculatorie; este o consecință a scăderii volumului de sânge arterializat furnizat țesuturilor periferice (34). ~ **respiratorie latentă**, insuficiență respiratorie care apare numai la eforturi fizice, concentrația gazelor respiratorii din sânge fiind normală în repaus; poate fi ușoară (apare la peste 80—100 W/sec.), moderată (40—80 W/sec. și severă (sub 40 W/sec.) (34). ~ **respiratorie manifestă**, insuficiență respiratorie de repaus (în condiții bazale) caracterizată prin subsaturație oxihemoglobinică arterială (O_2 sub 85%), cu sau fără hipercapnie; poate fi parțială (ventilația inegală a diferitelor teritorii pulmonare determină scăderea PO_2 arterial și nu influențează PCO_2), globală (hipoventilația alveolară globală determină scăderea PO_2 (hipoxie) și retenție de CO_2 (acidoză respiratorie); aceasta din urmă se poate produce prin tulburări de difuziune alveolocapilară (pneumoză, scăderea patului capilar și scurtarea timpului de contact dintre aerul alveolar și singele capilar, ceea ce determină hipoxie, PCO_2 fiind normală sau chiar scăzută); prin scurtcircuit vascular (șuntarea singelui venos provenit din teritorii perfuzate, dar neaerate, determină hipoxie fără hipercapnie); prin hipoventilație alveolară (caracterizată prin hipoxemie și hiper-capnie — în condiții de hiperoxie, hipoxemia crește, iar hipocapnia se menține sau se accentuează); prin tulburări de distribuție, caracterizată prin distribuția neuniformă a aerului inspirat (hipoxemie cu normo- sau hipocapnie) (34). ~ **respiratorie nazală**, dificultate în respirația nazală datorită unei obstrucții nazale consecutive unor inflamații, corpi străini, tumori benigne sau maligne (30). ~ **tricuspidă**, leziune valvulară ducând la închiderea incompletă a orificiului atrioventricular drept, de natură în special funcțională (10). ~ **tubulară**, insuficiență renală parțială determinată de procese patologice acute sau cronice, care afectează tubii renali și care este caracterizată fie prin alterarea, de regulă cronică, a unei singure sau a unui grup de funcții tubulare (insuficiențe tubulare disociate), fie prin pierderea totală, de obicei bruscă, a funcțiilor tubulare (insuficiență tubulară acută) (25). **Insuficiențe tubulare disociate**. Tulburări parțiale ale funcțiilor tubulare, interesând unul sau mai multe mecanisme funcționale fie prin perturbări ale sistemelor enzimatică de transport transtubar (enzimopatii renale), fie prin lipsa de receptivitate a epitelului tubular la factorii endocrini de control (pseudoendocrinopatii renale) și având ca sub-

strat anatomopatologic leziuni histologice sau numai biochimice congenitale-displazice sau cistigate-degenerative (toxice, metabolice etc.) (25). ~ **velopalatină**, defect de închidere a nazofaringelui în timpul deglutiției, datorit unui vâl scurt, unei luete scurte, defect compensat uneori de hipertrofia amigdalelor palatine și amigdalei faringiene, motiv pentru care se recomandă ca la acești copii să nu se facă amigdaloadenoidectomia (30). ~ **venoasă**, termen folosit diferit fie pentru faza terminală a unor varice ireductibile, fie cuprinzând însăși etapa de dilatație varicoasă simplă; flebectaziile, edemul, durerile, pigmentarea, dermatozele și ulceratiile compun și complică tabloul clinic (10). ~ **ventriculară dreaptă**, totalitatea tulburărilor generate în organism de incapacitatea ventriculului drept de a expulza întreaga masă de sânge primită în diastolă. *F o r m e*: a) cronică, cu instalarea lentă a simptomelor (de ex. cordul pulmonar cronic); b) acută, prin cedarea bruscă a capacității funcționale a ventriculului drept (de ex. în emboliile pulmonare). Principalele simptome clinice sînt: dispneea, cianoza, staza venoasă, edemul subcutanat (10). ~ **ventriculară stîngă**, totalitatea tulburărilor consecutive incapacității ventriculului stîng de a expulza în aortă întreaga cantitate de sânge primită în diastolă, ceea ce antrenează un debit sistolic deficitar și stază retrogradă în atriul stîng și circulația pulmonară. Poate fi consecința unor cauze diverse: valvulopatii aortice, hipertensiune arterială, infarct miocardic etc. *F o r m e*: a) cronică, cu debut insidios și evoluție progresivă, întretăiată de accidente acute și în care simptomatologia este dominată de dispneea de efort; b) acută, caracterizată prin crize de dispnee paroxistică, sub forma astmului cardiac sau a edemului pulmonar acut (10). ~ **vertebrală**, Boala Schanz-Denucé, vezi Schanz-Denucé.

Insuflație (fr. *insufflation*). Introducerea, de obicei sub presiune, a aerului, a unui gaz sau a unor corpuri solide pulverizate în plămîn sau într-o cavitate a corpului (32). ~ **eraniană**, Pneumoencefalografie. ~ **gazoasă**, introducere directă a unei cantități de gaz, sub control radioscopic, în stomac (Béclère), colon (Ledoux-Lebard). Fischer și Béclère au pus în practică procedeul contrastului dublu, prin introducerea de gaz, după ce în prealabil mucoasa organului de cercetat a fost tapisată cu o substanță de contrast radioopacă (36). ~ **gură la gură**, metodă veche preconizată odinioară pentru reanimarea nou-născutului, prin insuflarea de aer în gura copilului, pentru a-i destinde căile respiratorii (18), ~ **intrapleurală**, injectare de gaz în cavitatea pleurală, în scop diagnostic sau

terapeutic (34). ~ **intratraheală**, insuflarea plămînuului prin intermediul unei sonde traheale în timpul respirației asistate sau controlate (11). ~ **pulmonară**, destinderea unui plămîn colabat într-o toracotomie prin insuflarea de O_2 pe sonda de intubație sau prin presiune cu masca (11). ~ **tubară**. 1. Introducerea de aer prin colul uterin, pentru verificarea permeabilității trompelor (18). 2. Politizerizare.

Insula (lat. = insulă). Porțiune a cortexului care acoperă *corpus striatum*; în creierul adult este situată în partea profundă a fisurii laterale (1).

Insulinază. Enzimă hepatică care inactivează insulina (7).

Insulină. Hormon pancreatic hipoglicemiant de natură holoproteică (greutate moleculară 34 500), conținând cantități importante de tirozină și în special de cistină (12%). Insulina este secretată de celulele β ale insulelor pancreatice Langerhans. Conținutul pancreatic în insulină variază cu vârsta, fiind de aproximativ 8u./g țesut la 6 luni și de 4 u./g țesut la 40 ani. Acțiunea fiziologică a insulinei se manifestă prin creșterea utilizării glucozei de către țesuturi, probabil prin controlul accesului acesteia în celule. Hipoinsulinemia se însoțește de fenomene diabetogene, caracterizate prin hiperglicemie, cetonemie, glicozurie și uneori leziuni vasculare. În mod normal, urina de 24 ore conține 0,16—0,40 u. insulină; la diabetici are loc o scădere a eliminării renale de insulină pînă la 0,07—0,03 u./24 ore (5). ~ **globin-zinc**, preparat insulnic de depozit cu efect care se instalează lent și durează 12—18 ore (14). ~ **protamin-zinc**, preparat insulnic de depozit cu efect întîrziat (2—6 ore) și prelungit (24 ore) (13).

Insulinemie (*insulină* + gr. *haima* = sînge). Concentrația insulinei în sînge (15).

Insulinlipodistrofie (*insulină* + gr. *lipos* = grăsime + *dis-* + *trophe* = nutriție). Distrofie a țesutului gras subcutanat, care apare, uneori, în locul injectării insulinei (7).

Insulinom (*insulină* + *-oma*). Tumoare cu punct de plecare în celulele insulelor Langerhans (7).

Insulinorezistență (*insulină* + lat. *resistere* = a rezista). Stare care poate apărea în cursul diabetului zaharat caracterizată prin creșterea nevoii de insulină; diabetul poate fi insulinorezistent, prin apariția unor factori antiinsulinici și prin hipertonia glandelor endocrine hiperglicemiante (hipofiză, suprarenală, tiroidă etc.) (7).

Integrală definită. Limita sumei produselor dintre valorile succesive ale funcției $f(x)$ și valorile intervalelor Δx corespunzătoare, înfinit mici. Limitele de însumare sînt o limită inferioară ($x = a$) și o limită superioară ($x = b$) (7). ~ **nedefinită**, funcția „primitivă” $F(x)$ a unei

funcții date $f(x)$, unde $F'(x) = f(x)$. Astfel, $F(x) + C = \int f(x)dx$, unde C este o constantă arbitrară. Expresia $F(x) + C$ cuprinde toate funcțiile primitive pentru $f(x)$. Simbolul arată că pe expresia $f(x)dx$ se efectuează operația inversă diferențierii (7).

Integrare (lat. *integrare* = a întregi, a completa). 1. Unificare prin fuzionarea funcțională a părților componente în urma intervenției a două mecanisme deosebite (32). 2. Includerea în personalitatea individului a unor evenimente vechi sau noi, a unor date sau emoții (32). 3. Construirea prin adaos; anabolism (32). ~ **în genetică**, fixare liniară, într-un grup ligatural, a unui segment genetic cu cuprinderea acestui segment în sistemul de replicare și în sistemul de determinism genetic al caracterului dependent de acel segment. Integrarea este mecanismul de formare a recombinanților (17).

Integumentum commune. *Cutis*.

Intensimetru. Aparat de măsurare a intensității radiațiilor Röntgen care se bazează pe proprietățile electrice ale unei celule de seleniu sub impulsuri ionizante (36).

Intensitate (lat. *intensus* = intens). 1. Stare de activitate sau forță sporită (32). 2. Măsura sau gradul unui anumit fenomen (32). 3. Densitatea sau tăria unui cîmp electric (32). 4. În psihologie, gradul de eficiență a unei senzații (32). ~ **echivalentă a sunetului**, Nivel de intensitate auditivă. ~ **luminii**, fluxul luminos emis într-o anumită direcție de o sursă de lumină punctiformă, raportat la unitatea de unghi solid. Se măsoară în candelile internaționale (9). ~ **muncii**, cantitatea de forță de muncă cheltuită pe unitatea de timp pentru producerea unui bun (9). ~ **sunetului**, flux de energie sonoră, care trece într-o secundă printr-o suprafață de 1 cm^2 , perpendicular pe direcția de propagare a unei sonore. Se măsoară în erg/sec. cm^2 (9).

Inter- (lat. *inter* = între). Element de compunere care introduce în termeni sensul de poziție mijlocie (32).

Intercostal (*inter-* + lat. *costa* = coastă). Situat între două coaste (4).

Interiază (*inter-* + gr. *phasis* = aparență). Timpul intermitotic.

Interferență (fr. *interférence*). 1. Efect de suprapunere a unor mișcări vibratorii de aceeași perioadă, provenind din surse diferite, ajungîndu-se la neutralizarea reciprocă în anumite poziții de coincidență (32). 2. Interacțiune reciprocă între doi agenți patogeni (32). 3. Întîlnire a fronturilor de unde a doi stimuli cardiaci cu puncte de plecare diferite (două ritmuri corelate periodice), avînd ca efect instalarea fazei refractare și încetinirea transmiterii sau anihilarea lor. Cînd întîlnirea are loc în masa miocardului, după prealabilă activare, apar așa-numitele

„bătăi fuzionate”, atriale sau ventriculare. Când joncțiunea este atrioventriculară și se produce în perioada refractară absolută a nodului, ia naștere o „disociație completă”; în perioada refractară relativă stimulul nu trece, dar descarcă celălalt centru („conducere ascunsă”) sau preia chiar, momentan, conducerea („intricare de ritmuri”); în afara fazei refractare determină „capturi” (10). ~ **acustică**, fenomen fizic, care poate interesa atât frecvența, cât și intensitatea sunetelor percepute de urechea internă, perturbându-le. Se pare că această tulburare a percepției undelor sonore este determinată de o dereglare a funcționalității celor două ferestre labirintice, fereastra ovală și fereastra rotundă (30). ~ **de chiasmă**, termen impropriu pentru imposibilitatea formării unei alte chiasme între două cromatide a doi cromozomi omologi, în apropierea unei chiasme gata formate (17). ~ **optică**, fenomen de obscuritate realizat când diferența drumului optic a două raze luminoase este egală cu o jumătate de lungime de undă (28). ~ **virală**, blocarea dezvoltării unui virus într-o celulă (virus interferit) prin pătrunderea anterioară a unui alt virus (virus interferent) (22).

Interferometrie (*interferență* + gr. *metron* = măsură). Măsurarea distanțelor sau mișcărilor cu ajutorul interferenței a două raze de lumină (15).

Interferometru. Aparat care măsoară diferența indicilor de refracție între substanța comparată și cercetată la fluide (soluții, gaze); se bazează pe fenomenul de interferență a luminii (6).

Interferon (Alice Isaacs). Substanță antivirală sintetizată de celula-gazdă sub acțiunea unui virus, a unui acid nucleic viral sau, în mod excepțional, chiar a unui acid nucleic normal. Este net diferită de anticorpi (22).

Interkinesis (*inter-* + gr. *kinesis* = mișcare). Timp intermitotic.

Interlinie (*inter-* + lat. *linea* = linie). Linia care corespunde, la suprafața tegumentelor, traectului unei articulații (1). ~ **articulară**, aspectul radiologic al articulației normale care apare ca un spațiu liber real între două suprafețe osoase paralele. Cavitatea articulației fiind virtuală, imaginea liberă este datorită cartilajelor hialine și țesutului subcondral, care sînt neopace la razele Röntgen (24).

Intermediar (*inter-* + lat. *medius* = mijloc). În proteza dentară, element dentar artificial care alcătuiește corpul de punte protetică. Poate fi intermediar din metal, nefizionomic și folosit pentru regiunile laterale, înlocuind molarii; intermediar parțial fizionomic, în care porțiunea orală, fața ocluzală și marginile incizale sînt metalice, iar fața vestibulară din material fizionomic, acrilat; intermediar complet fizio-

nom, confecționat în întregime din acrilat sau porțelana (38).

Intermedină. Hormon secretat de lobul intermediar al hipofizei, cu acțiune stimulatorie asupra melanoforelor și xantoforelor (7).

Intermitotie (*inter-* + gr. *mitos* = ață, fir). Vezi Timp intermitotic.

Intermural (*inter-* + lat. *murus* = perete). Situat între pereții unui organ (1).

Internare (fr. *interner* = a interna). Cazare în spital (sanatoriu) a unui bolnav, în vederea stabilirii diagnosticului și administrării tratamentului necesar (29).

Internuneial (lat. *internuntius* = care servește de intermediar). Servind ca legătură sau mediu, cum sînt neuronii internunciali (1).

Interoceptorii, sin.: *Visceroceptorii*. Organe terminale nervoase situate în viscere, primind stimulii activității viscerale (digestia, excreția, circulația etc.) (1).

Interpolare (lat. *interpolare* = a introduce, a insera). Determinarea valorii y_i corespunzătoare unei abscise intermediare x_i , situată între valorile cunoscute y_1 și y_2 corespunzătoare unor abscise date x_1 și x_2 . Pe lângă metoda grafică (simplă, dar deseori grosolană), se folosesc alte metode cu precizie crescîndă: metoda părților proporționate, metoda Gregory-Newton, metoda Lagrange etc. Interpolarea prin părți proporționale se mai numește adesea interpolare liniară (7).

Interpoziție (Portmann) (lat. *interpositio* = inserare, intercalare). Metodă cofochirurgicală prin care, după deanchilozarea scârței, se interpune între suprafețele bolnave o grefă de venă sau de mucoasă (30).

Interpretare (lat. *interpretatio*). Mod de explicare a unor fenomene (32). ~ **delirantă**, interpretare eronată în sens delirant a unor fenomene și obiecte existente în mod real în mediu și percepute corect (35).

Interrenal (*inter-* + lat. *renalis* = renal). Organ care, la vertebralele inferioare, corespunde corticosuprarenalelor (7).

Interrenalism. Termen puțin utilizat pentru hipercorticism (7).

Interrenină. Termen aproape ieșit din uz, pentru extract sau hormon corticosuprarenal (7).

Interseapular (*inter-* + lat. *scapulum* = umăr, spată). Care este situat între cele două margini interne ale omoplaților (4).

Intersectio (lat. = intersecție). Structură la nivelul încrucișării a două formațiuni anatomice (1). ~ **museuli recti abdominis**, intersecții aponevrotice, în număr de 3-4, care alternează cu porțiunile cărnoase ale mușchilor drepti abdominali (1). ~ **tendinea**, sin.: *Inscriptio tendinea*, bandă fibroasă care împarte un mușchi în două porțiuni (1).

Intersexualitate (*inter-* + lat. *sexus* = sex). Hermafroditism.

Interstițial (fr. *interstitiel*). 1. Termen care se referă la spațiile sau formațiunile anatomice situate între elementele organelor sau țesuturilor ce se găsesc la distanțe foarte mari între ele (1). 2. Termen pentru țesutul conjunctiv lax situat în spațiile dintre celelalte țesuturi ale organelor (de ex. țesutul interstițial al testiculului, stroma interstițială a splinei etc.) (1).

Interstițiu (lat. *interstitio* = interval). Țesutul conjunctivovascular de susținere a unui organ parenchimatous (2).

Intertrigo (*inter-* + lat. *terere* = a roade). Leziune cutanată localizată în pliuri, constând dintr-un eritem mai mult sau mai puțin intens, bine delimitat, uneori zemuț, provocată în majoritatea cazurilor de streptococi sau agenți micotici, care găsesc în aceste regiuni condiții favorabile de dezvoltare (12).

Interval (lat. *intervallum*). Distanța dintre două puncte sau elemente alăturate; timpul dintre două fenomene consecutive (32). ~ **de clasă**, în statistica matematică, diferența dintre limitele inferioare (sau dintre centrele) a două clase vecine, în cazul grupării valorilor caracteristice în clase (7). ~ **de încredere**, sin.: *Interval de siguranță*, în statistica matematică, interval care acoperă — cu o probabilitate dată — valoarea unui parametru statistic. Cu cât intervalul este mai mic, iar probabilitatea mai mare, cu atât indicațiile cu privire la valoarea parametrului sînt mai precise (7). ~ **de oscilație**, în statistica matematică, interval dat (α , β) în limitele cărui sînt cuprinse valorile unei variabile aleatoare (37). ~ **PQ**, element electrocardiografic reprezentînd timpul de conducere atrioventricular (normal, 0,12—0,21 sec., în funcție de frecvență); este mărit în blocuri și micșorat în sindromul Wolff-Parkinson-White și în ritmul nodal (10). ~ **serial**, timpul care se scurge de la infectarea unei persoane pînă la transmiterea mai departe a infecției la o altă persoană (8). ~ **de siguranță**, Interval de încredere. ~ **de toleranță**, interval similar intervalului de încredere din statistica matematică, reprezentînd o măsură a domeniului valorilor care cuprind o selecție dată (37). ~ **TP**, element electrocardiografic reprezentînd diastola generală (10).

Intestin (lat. *intestinum*). *Intestinum*. ~ **gros**, vezi *Intestinum*. ~ **primitiv**, *Archerteron*. ~ **subțire**, vezi *Intestinum*.

Intestinum (lat. = intestin), sin.: *Intestin*. Partea tubului digestiv care se întinde de la pilor la anus. Este format din *intestinum tenue* (intestinul subțire) și *intestinum crassum* (intes-

tinul gros). Intestinul subțire are o lungime de 5—6 m și se întinde de la pilor la joncțiunea sa cu cecul. Sînt descrise 3 segmente: duodenul (22 cm lungime), jejunul și ileonul. Intestinul gros are aproximativ 1,6 m lungime și constă din cec (cu apendicele vermiformă), colon și rect. Peretele intestinului este alcătuit din 4 pături: mucoasa, submucoasa, musculara și seroasa. Incluse în perete sînt glande mici și villi proiectați la suprafață în intestinul subțire (1). ~ **caecum**, vezi *Caecum*. ~ **crassum**, vezi *Intestinum*. ~ **jejunum**, *Jejunum*. ~ **rectum**, *Rectum*. ~ **tenue**, vezi *Intestinum*. ~ **tenue mesenteriale**, porțiunea intestinului subțire care are mezenter (*jejunum* și *ileum*) (1).

Intimă (lat. *intima* = cea mai profundă). Pătura histologică cea mai dinăuntru a pereților vaselor sanguine (1).

Intoleranță (lat. *intolerantia* = nesuportare). Imposibilitatea organismului de a suporta anumiți agenți, care nu sînt în mod obișnuit toxici (14). ~ **la fructoză**, enzimopatie ereditară cu caracter recesiv, caracterizată prin apariția de simptome patologice (vărsături, paloare, transpirație, tulburări ale senzoriului, somnolență, rareori icter, albuminurie) după ingerare de alimente care conțin fructoză. În singe se constată creșterea concentrației fructozei și scăderea glicemiei. Cauza bolii este blocajul metabolismului fructozei la etapa fructoză-1-fosfat, din cauza lipsei 1-fosfofructaldolazei (33). ~ **medicamentoasă**, imposibilitatea organismului de a suporta o substanță medicamentoasă la doze care nu produc, în mod normal, reacții nedorite. Intoleranța este de obicei de natură alergică, fiind datorită caracterului de antigen sau de haptenă a medicamentului care provoacă sensibilizarea. În alte cazuri, cauza este genetică, reacțiile nedorite fiind datorite unui deficit enzimatic sau altor particularități metabolice, care scad rezistența tisulară, cresc toxicitatea medicamentului sau îi modifică procesele de biotransformare (14).

Intoxicație (*in-* + gr. *toxikon* = otrăvă), sin.: *Otrăvire*. Modificări patologice organice sau funcționale determinate de substanțe toxice (23). ~ **cu acetona**, vezi *Acetona*. ~ **cu acid acetic**, intoxicație în care datorită efectului toxic caustic se constată: necroze și hemoragii în ficat, hemoliză, uneori nefroză necrotică; doza mortală este în funcție de concentrație (12—15 g acid acetic anhidru, 20—50 ml esență de oțet comercială) (23). ~ **cu acid azotic**, intoxicație caracterizată prin descompunerea albuminelor, cu constituirea unor escare de culoare galbenă, formare de methemoglobină în singe și leziuni renale cu caracter necrotic; doza mortală este de aproximativ 8—10 ml acid azotic concentrat. (23). ~ **cu acid cianhidric**, intoxicație ra-

pid mortală la doze de 0,005—0,1 g pentru acidul cianhidric pur și de 0,15—0,25 g pentru cianura de potasiu ; moartea survine cu tulburări respiratorii și convulsii, urmate de oprirea respirației. La autopsie se constată lividități roșii-purpurii și, uneori, miros de migdale amare ale viscerelor (23). ~ **cu acid clorhidric**, ingerarea de acid clorhidric concentrat provoacă dureri vii pe traiectul esofagului și stomacului, vărsături incoercibile, agitație, convulsii, însoțite de necroze ale mucoasei tubului digestiv. Moartea se poate produce prin șoc, prin asfixie (edem laringian) sau, în caz de perforație gastrică, prin peritonită ; doza mortală este de aproximativ 10—20 g acid clorhidric concentrat (23). ~ **cu acid oxalic**, în intoxicația acută prin ingestie apar vărsături de culoare brună, diaree cu sînge, oligurie, trismus, contracții tetaniforme, midriază, escare albe-cenușii pe mucoasa gurii și esofagului. Doza mortală este de 5—20 g. Intoxicația cronică duce la cașexie (23). ~ **cu acid sulfuric**, în intoxicația prin ingestie apar tulburări grave, cu dureri pe traiectul esofagului și stomacului, vărsături incoercibile, de culoare negricioasă, necroza mucoaselor, esofagului și stomacului, perforarea acestor organe, agitație motorie ; local se găsesc escare cenușii ; doza mortală este de 5—10 g acid sulfuric concentrat (23). ~ **acidă**, tulburări generale (sindrom astenic, tulburări dispeptice, modificări ale reflexelor), atribuite absorbției prelungite — prin inhalare — de gaze, vapori sau cețuri acide (9). ~ **cu aconitină**, intoxicație în care inițial apare o excitație a sistemului nervos central, urmată de paralizii ; se produc tulburări senzitive (parestezii difuze) și senzoriale (surditate, ambliopie), însoțite de tulburări cardiace (aritmie, senzație de anxietate), dispnee, slăbiciune musculară, lipotimii ; moartea survine prin sincopă. Doza mortală este de 0,004—0,005 g (23). ~ **cu alcool amilic**, intoxicație datorită acțiunii puternice a alcoolului amilic asupra sistemului nervos central ; inițial apare o stare de ebrietate, urmată rapid de pierderea cunoștinței, cu cianoză, uneori convulsii. Moartea se produce de obicei în cursul primei ore de la ingerare, prin paralizie bulbară. Doza mortală este de 10—15 g (23). ~ **cu alcool metilic**, intoxicație de mare gravitate, în care simptomele apar după 3—4 ore sau chiar 1—3 zile de latență și constau din tulburări oculare de acomodare, cu midriază, uneori amauroză, asociate cu dureri abdominale ; starea de ebrietate poate lipsi ; tabloul clinic se agravează rapid, apărînd dispnee, cianoză, convulsii, colaps, comă. Doza mortală este de 20—100 ml (23). ~ **cu aldrină**, intoxicație de obicei acută, în care apar vărsături, tenesme, agitație, hiperreflectivitate, stare subcomatoasă, moarte ; la autopsie se găsește stază generalizată, plină

la aspect hemoragic (23). ~ **alimentară**, intoxicație produsă prin consumarea unor alimente care conțin substanțe toxice fie în mod natural (ciuperci, anumite specii de pești etc.), fie, mai frecvent, apărute prin procese microbiene, prin activitatea biologică a unor paraziți ai produselor alimentare (secara cornută etc.), prin impurificarea cu substanțe toxice rezultate din ambalaje (Pb, Zn, Cu), recipiente etc. sau care au fost introduse în mod nepermis ca adjuvanți alimentari, precum și prin prezența unor insectofungicide cu care a fost tratat produsul (20). ~ **cu anilină**, sin. : *Anilism*, în intoxicația acută apar manifestări nervoase, constînd din euforie, urmată de cefalee, amețeală, convulsii, vărsături, apoi astenie, somnolență, dispariția progresivă a reflexelor, comă și moarte ; cianoza intensă, care apare precoce, se datorește formării methemoglobinei ; coexistă subicter, hemoglobinurie și prezența de pigmenți biliari în urină. Intoxicația cronică se manifestă prin anemie hemolitică, cu astenie, cefalee, amețeli, tulburări de vedere (ambliopie, scotom), puls frecvent, tegumente palide ; pot surveni și tulburări digestive, hemoglobinurie ; la persoane sensibilizate pot apărea dermite de tip eczematoid (23). ~ **cu arsenic**, intoxicația acută se manifestă la început prin xerostomie și sialoree ; mai târziu apar fenomene gastrointestinale (vărsături, diaree coleriformă), moartea survenind prin deshidratare, cu insuficiență circulatorie sau cu fenomene cerebrale (cefalee, paralizii, comă). Intoxicația cronică (arsenicism) determină nevrită arsenicală (mai frecvent paralizii ale extensorilor membrelor), melanoză, hiperkeratoză, cașexie (23). ~ **cu atropină**, intoxicație în care la 10—20 minute de la ingestie (mai repede în cazul administrării parenterale) apar fenomene de agitație psihică, cu delir și halucinații, midriază, xerostomie, eritem al feței, care se întinde la gît și torace, puls frecvent, neregulat, respirație accelerată, apoi încetinită, vărsături și diaree, urmate de pareză intestinală ; la doze mari se instalează coma (23). ~ **cu barbiturice**, intoxicație caracterizată prin somn profund, hipotensiune arterială, puls neregulat, respirație stertoroasă, răcirea extremităților, comă ; moartea survine de obicei după 24 ore sau 2—3 zile, prin complicații pulmonare ; doza mortală diferă în funcție de derivat (5—20 g) (23). ~ **cu bariu**, în intoxicația acută apar vărsături, diaree, convulsii, paralizia respirației ; intoxicația cronică se manifestă prin slăbire (23). ~ **cu benzină**, intoxicația se produce cel mai adesea prin inhalare, rareori prin ingestie. O doză mică provoacă cefalee, vîjiituri în urechi, convulsii, jenă respiratorie, greutate în vorbire (beție benzinică) ; ingestia de doze mari produce midriază, con-

vulsii cu trismus, dispnee, paralizii și comă, urmată în general de moarte; doza mortală este de 20–40 g (23). ~ **eu bor**, sin.: *Borism*, intoxicație rară care poate surveni după spălături sau tratament al rănilor sau ingestie de acid boric în alimente; poate fi acută sau cronică; apar erupții cutanate (exanteme), hemoragii peteșiale, în special pe mucoasa gastrică, diaree, hematurie, stare de agitație, urmate de colaps; se cunosc și cazuri mortale (23). ~ **eu brom**, sin.: *Bromism*, inhalarea vaporilor de brom produce iritația puternică a aparatului respirator. Sub formă lichidă, bromul are o acțiune caustică asupra tegumentelor. Intoxicația acută consecutivă ingestiei de bromuri este caracterizată prin uscăciunea gâtului, erupții cutanate buloase, eczeme, purpură, acnee, foliicule de culoarea vinului roșu, formând apoi pustule. În intoxicația cronică apare astenie fizică și psihică, iar manifestările cutanate iau un caracter vegetant, ulcerativ (9; 23). ~ **eu chinină**, în intoxicația acută apar vițeli, greață, cefalee, tulburări vizuale și auditive, tremurături, uneori convulsii tonicoclonice, delir; moartea se produce fie prin paralizie respiratorie, fie prin insuficiență circulatorie; doza mortală pentru adult este de 8–20 g. În intoxicația cronică apar exanteme, urticarie, purpură, vărsături și hemoragii intestinale; după ingerarea de doze mari de chinină pot apărea icter și hematurie (23). ~ **eu ciuperei**, vezi *Amanita muscaria*, *Amanita phalloides*, *Helvella esculenta*. ~ **eu cloral hidrat**, sin.: *Cloralism*, în intoxicația acută apare hipotermie, stupoare, căderea tensiunii arteriale, bradipnee și cianoză; moartea se produce prin colaps cardiac. Intoxicația cronică este rară; apar erupții urticariene, eritematoase, manifestări de gastrită, insuficiență hepatică și renală (23). ~ **eu clorat de potasiu**, intoxicație acută caracterizată prin dureri gastrice, vărsături, cianoză, dispnee, colaps; se produce hemoliză și formare de metemoglobină; moartea survine la câteva ore de la ingestie; în forma trenantă apar leziuni de nefrită acută, deseori cu uremie, care poate evolua letal (23). ~ **prin cocaină**, vezi *Cocainism* și *Cocainomanie*. ~ **eu conină**, sin.: *Cicutism*, intoxicație acută manifestată prin sialoree, dispnee, delir; caracteristică este paralizia motorie, care se instalează inițial la membrele inferioare și progresează ascendent, urmată de anestezie; moartea survine în 1–2 ore, rareori în 24 ore sau mai mult, prin paralizie respiratorie (23). ~ **prin cuvânt**, Perseverare verbală. ~ **digitalică**, sin.: *Digitalism*, intoxicație datorită preparatelor digitale, constind din tulburări digestive, nervoase și cardiace (tahicardie bloc A–V, subdenivelare ST, extrasistolie, bigeminism, tahicardie paroxistică și fibrilație ventriculară) (10).

~ **endogenă**, intoxicație prin substanțe produse în organism fie de germeni vii, fie de organismul însuși (32). ~ **exogenă**, intoxicație prin substanțe toxice din afara organismului (32). ~ **eu fosfor**, în intoxicația acută apar vărsături, diaree sanguinolentă, icter cu atrofie galbenă acută a ficatului, albuminurie, febră, convulsii, paralizii motorii, comă urmată de moarte. Intoxicația cronică se manifestă prin anorexie, diaree, dureri și paralizii ale extremităților, fragilitate osoasă, necroza maxilarului inferior, icter, steatoză hepatică, cardiacă și musculară. Doza letală este de 0,20 g (23). ~ **prin gesturi**, Perseverare gestuală. ~ **eu hidrogen arseniat**, prin respiraere timp de 5–10 minute într-o atmosferă care conține 0,03 vol. % H_3As apar, după 3–6 ore, dureri de cap, stenocardie, vărsături bilioase, astenie gravă, anurie urmată de uremie și moarte în a 4-a – a 5-a zi (23). ~ **eu hidrogen fosforat**, în intoxicațiile acute apar stare de rău cu vărsături, colici, diaree, convulsii clonice și tonice, midriază, edem pulmonar și moarte prin insuficiență cardiorespiratorie (23). ~ **eu hidrogen sulfurat**, în intoxicația supraacută survine pierderea bruscă a cunoștinței, paloare, midriază, contracturi și convulsii, urmate de moarte prin anoxie (mefitism); în forma acută apar tulburări nervoase și respiratorii; în formele subacute, iritații ale căilor respiratorii, bronșită, uneori moarte după un interval de 5–8 zile, prin edem pulmonar (23). ~ **eu iod**, vezi *Iodism* și *Iodide*. ~ **eu mercur**, în intoxicația acută apar simptome gastrointestinale, cu colici și diaree, urmate de colaps și de simptome renale (anurie, uremie), prin leziuni de nefroză, care duc la moarte în 5–8 zile. Intoxicația subacută, medicamentoasă, prin intoleranță sau depășire de doză, se manifestă prin astenie, crampe, eriteme, stomatită mercurială, enterite dizenteriforme. Intoxicația cronică se manifestă prin stomatită, dispnee, diaree, slăbire, oboseală, apatie, tremurături, polinevrite, intoleranță la alcool (23). ~ **eu morfină**, intoxicație acută care se caracterizează prin fenomene de excitație psihomotorie, urmată de amețeli, greață, bradicardie și mioză caracteristică, somn și comă. Vezi și *Morfomanie* (23). ~ **eu α -naftilfiouree**, vezi *α -Naftilfiouree*. ~ **eu nicotină**, în forma acută apar amețeli, cefalee, transpirații, sialoree, tulburări de vedere (scotom), bradicardie, delir și comă; în forma cronică (sin.: *Tabagism*) se produc tulburări cardiace, simptome neurasteniforme, tremurături, catar al căilor respiratorii (23). ~ **eu oxid de carbon**, Oxicarbonism. ~ **eu paration**, intoxicație produsă în urma absorbției parationului prin piele, tub digestiv, inhalații; doza letală 20 mg/kilocorp, acționând prin inhibiție electivă și ireversibilă a acetilcolinesterazei;

în intoxicația acută *per os* apar semne de intoxicație nicotinică (stimulare, urmată de paralizii ale mușchilor striati), de intoxicație muscarinică (vărsături, sialoree, diaree, edem pulmonar și mioză) și semne din partea sistemului nervos central (ataxie, tremor, convulsii și comă) (23). ~ **cu plumb**, intoxicație accidentală sau profesională cronică sau acută, datorită inhalării sau ingestiei compuşilor plumbului. Formele acute sau subacute, foarte rare, se manifestă prin leziuni hepatorenale grave, colici, vărsături, hipotermie, colaps. Vezi și Saturnism. (9). ~ **cu sandolină**, în forma acută apar gastroenterite, tulburări respiratorii, apoi comă și moarte; în intoxicația cronică, prelungită, cu doze mici, apar fenomene de insuficiență hepatică (23). ~ **cu seacă cornută**, Ergotism. ~ **cu sublimat**, sublimatul este toxic în dozele de 0,1–0,2 g, doza mortală fiind de 0,5 g; intoxicația se manifestă prin dureri și arsuri esofagiene și gastrice, vărsături sanguinolente, colici abdominale, diaree sanguinolente, urmate de colaps, leziuni renale severe, care duc la moarte în 5–7 zile, prin anurie și uremie (23). ~ **cu talii**, în intoxicația acută cu săruri de talii apar tulburări gastrointestinale, urmate de tulburări nervoase (polinevrite, tulburări oculare) și psihice, căderea părului, comă, urmată de moarte în hipertermie, în 1–3 săptămâni. În intoxicația cronică, de obicei profesională, survin tulburări digestive, tahicardie, cefalee, slăbire, insomnie, iritabilitate, albuminurie, anemie moderată cu eozinofilie, căderea părului; la necropsie se găsesc leziuni parenchimatoase hepatorenale (23). ~ **cu Verde de Paris**, vezi Acetoarseniat de cupru.

Intra- (lat. *intra* = înăuntru). Element de compunere, care arată o poziție sau o formare în interiorul elementului indicat de cuvântul la care este atașat (32).

Intraeisternal (*intra-* + lat. *cisterna* = cisternă). Care este situat în *cisterna magna* (15).

Intradermoreacție (*intra-* + gr. *derma* = piele + *reacție*). Reacție alergică după introducerea intradermică a unui antigen microbial, virotic sau parazitar (22). ~ **la histoplasmină**, reacție de diagnostic în histoplasmoză, constind din injectarea intradermică de 0,2 ml histoplasmină; testul este pozitiv în general târziu la bolnavi și nu este strict specific (8). ~ **la maleină**, reacție de diagnostic în morvă, constind din injectarea intradermică a 0,2 ml maleină diluată 1/10 000–1/1 000 (8). ~ **la tularină**, reacție de diagnostic în tularemie, utilizând 0,1 ml alergen tularemie; este pozitivă chiar în primele zile de boală (8).

Vezi și: Burnet, Dick, Frei, Molloney.

Intragalvanizare. Galvanizarea suprafeței interne a unui organ (4).

Intraluminal (*intra-* + lat. *lumen* = lumină). Situat în lumenul unei cavități sau într-o structură în formă de tub (1).

Intramural (*intra-* + lat. *muralis*, de la *murus* = zid). Situat în structura pereților unui organ (de ex. fibrele intramurale ale uterului, microganglionii nervoși intramurali ai plămânului, tubului digestiv, vaginului etc.) (1).

Intraoral (*intra-* + lat. *os, oris* = gură). Situat înăuntru cavității bucale (1).

Intra-partum (*intra-* + lat. *parturire* = a da naștere). În timpul nașterii (18).

Intraperitoneal (*intra-* + *peritoneu*). Situat în cavitatea peritoneală (15).

Intrapiretie (*intra-* + gr. *pyr* = foc). Care se produce în timpul evoluției unui proces febril (4).

Intraspinal (*intra-* + lat. *spina* = coloană vertebrală). Situat în coloana vertebrală (1).

Intratecal (*intra-* + gr. *theke* = teacă). Termen vechi pentru intraspinal (1).

Intratubal (*intra-* + lat. *tubus* = tub). Situat înăuntru unui organ cu structură tubulară (de ex. în tuba uterină) (1).

Intricare de ritmuri (Spang). Noțiune electrocardiografică referitoare la existența unei paraaritmii, în care unul din ritmuri descarcă repetat centrul celuilalt, determinând contracția întregii inimi (10).

Intrinsec (lat. *intrinsecus*). 1. Calitatea unui element de a face parte din însăși structura unui organism (32). 2. Mușchi ai extremităților cu originea și inserția pe întinderea aceluiași membru (32). 3. Vezi Factor intrinsec.

Introspecție (lat. *intro-* = înăuntru + *spec-tio* = privire). Metodă veche de cercetare psihologică, bazată pe observația propriilor trăiri psihice (35).

Introversiune (Jung) (lat. *intro* = înăuntru + *vertere* = a întoarce). Termen psihanalitic prin care se înțelege îndreptarea libidoului spre propria persoană (35).

Introzii. **Procedeu** ~, procedeu de refacere a continuității digestive după duodenopancreatctomie prin colecisto- și gastrojejunostomie, fără reimplantarea bontului pancreatic (11).

Intruție (lat. *intrudere* = a împinge cu violență). Pătrunderea unei formațiuni anatomice bine constituită într-o altă formațiune anatomică vecină, subiacentă, fie în mod lent progresiv, fie brutal sub acțiunea unei forțe traumatice (38). ~ **dentară**, împingerea unui dinte în grosimea osului maxilar din penetrația transalveolară a rădăcinii care se produce prin aplicarea unei forțe traumatice în axul dintelui (38).

Intubație (*in-* + lat. *tubus* = tub). Introducerea unei sonde sau a unui cateter în interiorul unui organ tubular, în scopul aplicării unor substanțe medicamentoase sau anestezice sau

în scopul golirii de conținut patologic. Termenul este folosit în mod curent astăzi, pentru a desemna introducerea intratraheală a unei sonde în vederea aplicării anesteziei prin inhalație (11). ~ **bronșică**, introducerea unei canule de intubație pînă la nivelul bronhiilor (11). ~ **nazotraheală**, metodă folosită în special în anestezie și reanimare, în care o sondă traheală este introdusă pe cale nazală sub control laringoscopic sau prin metoda oarbă (atunci cînd bolnavul respiră spontan) (11). ~ **oroatraheală**, metodă folosită în special în anestezie și reanimare, prin care introducerea sondei de intubație se face cu ajutorul oglinzii laringiene sau a laringoscopului, prin orofarinx (11). ~ **traheală**, introducerea în trahee a unei sonde de cauciuc sau de material plastic, în scopul administrării sub presiune sau în afara mișcărilor respiratorii normale, spontane, a unei substanțe anestezice, a oxigenului sau în scopul aspirării secrețiilor bronșice (11). ~ **traheală oarbă**, introducerea sondei traheale sub control digital (11).

Intumescență (lat. = umflare), sin.: *Intumescență*. Formațiune anatomică, organ sau porțiune de organ umflată, tumefiată (32). ~ **cervicalis**, sin.: *Bulb brahial*, porțiunea dilatată superioară a măduvei spinării de la nivelul căreia emerg rădăcinile plexului cervicobrahial (1). ~ **lumbalis**, porțiunea dilatată inferioară a măduvei spinării de la nivelul căreia emerg rădăcinile plexului lombar (1). ~ **tympanica**, *Ganglion tympanicum nervi glossopharyngei*.

Intumescență (lat. *intumescencia*). *Intumescencia*. ~ **clară**, distrofie hidroprotidică cu hidratare în exces a citoplasmei; celula apare tumefiată, clară, cu limite celulare evidente și cu nucleu de aspect normal, bine colorat (2). ~ **crystalinului**, mărirea volumului cristalinelor în cursul evoluției cataractei, prin creșterea conținutului apos, putînd duce la creșterea tensiunii intraoculare (28). ~ **granulară**, Degenerescență granulară. ~ **ture**, distrofie hidroprotidică cu hidratare în exces a citoplasmei. Organul este mărit de volum, palid, cu capsula întinsă și răzbuzează la secționare; are un aspect turbure și umed, de carne fiartă. Celula este ușor mărită, conține numeroase granule mici și se colorează mai intens (leziune reversibilă) (2).

Inulani. Vezi Fructozani.

Inulază sin.: *Inulinază*. Enzimă prezentă în numeroase vegetale; catalizează hidroliza inulinei în *D-fructoză* (5).

Inulinază. Inulază.

Inulină. Polimer lipsit de azot, format din *D-fructoză* (fructan), cu structură similară aceleia a amidonului. Este prezentă în unele plante (*Dahlia*, *Helianthus tuberosus* etc.). Are o greutate moleculară relativ mică, însă este greu solubilă în apă, cu care are tendința de a forma cris-

tale sferoidale, dublu refractive. Injectată în sine, este eliminată exclusiv de glomerulii renali, fiind utilizată pentru această proprietate în probele de *clearance* renal (5).

Inundație (lat. *inundatio*). În sens medical, pătrundere lichidiană într-un țesut sau organ cavitat (32). ~ **bronșică**, complex de tulburări consecutiv pătrunderii în arborele bronhial a secrețiilor patologice sau a lichidelor alimentare în urma blocării sistemului de apărare prin pierderea sensibilității laringiene sau în cursul unei comunicări anormale esofagobronhiale (30). ~ **peritoneală**, denumire dată revărsatelor sanguine intraperitoneale, provocate de obicei de ruperea unei sarcini ectopice sau de un avort tuboabdominal (18). ~ **ventriculă**, sin.: *Hemorație ventriculară*; revărsare de sînge în ventriculii cerebrali, caracterizată clinic prin comă profundă cu semnul Babinski bilateral, contractură precoce, hipertermie exprimată; evoluează rapid în câteva ore sau zile spre moarte (27).

Invaginație (in- + lat. *vagina* = teacă). Pătrunderea unei porțiuni dintr-un tub flexibil în tubul însuși (11). ~ **apendiculară**, pătrundere în formă de deget de mînușă întors pe dos a apendicelui în cavitatea cecală (11). ~ **cecocolică**, invaginație în care fundul cecului și apendicele pătrund mai întîi în cavitatea cecului și apoi în colon (11). ~ **colocolică**, pătrundere prin telescopare a unui segment de colon în segmentul imediat subiacent (11). ~ **ileocolică**, pătrunderea ileonului terminal în cavitatea cecului, capul de invaginație fiind format de valvula Bauhin și de un coleret colic (11). ~ **ileocolică**, pătrunderea ileonului terminal în cavitatea cecului, trecînd prin valvula Bauhin (11). ~ **ileoileală**, pătrunderea prin telescopare a unui segment ileal în segmentul imediat subiacent (11). ~ **intestinală**, sin.: *Hernia intestinului în intestin*, pătrunderea unui segment de intestin în segmentul imediat subiacent (11).

Invalid (lat. *invalidus* = bolnav). Persoană care a suferit o invaliditate (32). ~ **locomotor**, Estropiat.

Invaliditate. Pierderea parțială sau totală a capacității de muncă în urma unei boli sau a unui accident (9). ~ **de gradul I**, pierderea capacității de muncă, implicînd necesitatea de îngrijire și supraveghere a invalidului de către o altă persoană (9). ~ **de gradul al II-lea**, pierderea capacității de muncă, care lasă totuși invalidului posibilitatea de a se autoservi (9). ~ **de gradul al III-lea**, pierderea parțială a capacității de muncă, invalidul avînd posibilitatea să presteze în profesiunea sa un program redus de muncă sau o muncă permanentă în altă profesiune (9).

Invazie (lat. *invasio*), sin.: *Perioadă de invazie*, *Stadiu prodromal*. Stadiu în evoluția ci-

clică a unei boli infecțioase, care durează de la apariția primelor semne de boală (prodrom) pînă la instalarea fenomenelor clinice caracteristice perioadei de stare (8).

Invazină. Hialuronidază.

Inversare (lat. *invertere* = a întoarce), sin. : *Inversiune*. Schimbare de sens (32). ~ în mutație, tip de schimbare a secvenței bazelor conținute în molecula de ADN, în procesul mutației, în care un număr de baze aflate într-un segment scurt al catenei își schimbă ordinea într-o secvență inversă decît cea originală (17).

Inversiune (lat. *inversio*). Inversare. ~ **afectivă**, modificare a afectivității constînd din înlocuirea unor sentimente avute anterior față de o persoană cu sentimente contrarii (35). ~ **sexuală**, Homosexualitate. ~ **termică**, condiție meteorologică în care temperatura nu scade permanent cu înălțimea (gradientul normal), ci datorită unor mase de aer mai cald situate la o anumită înălțime, există o zonă în care temperatura aerului crește cu înălțimea. Din punct de vedere sanitar, inversiunea termică prezintă importanță, deoarece împiedică autopurificarea aerului, fiind astfel una dintre condițiile meteorologice care contribuie la creșterea impurificării aerului în centrele populate (20). ~ **uterină**, accident din perioada de dezlipire a placentei, caracterizat printr-o invaginare a uterului, al cărui fund se deprimă, ajunge la nivelul colului și se poate chiar exterioriza complet din căile genitale. Există și inversiuni uterine mai mult sau mai puțin accentuate, produse lent în unele cazuri de fibroame uterine submucoase, care antrenează peretele uterin o dată cu ele, atunci cînd uterul tinde să se expulzeze prin col (18).

Invertază. Enzimă transfructozilantă care catalizează hidroliza zaharozei și transferul concomitent al grupării fructozice pe un acceptor anumit (5).

Invertină. Zaharază.

Invertit (lat. *invertere* = a schimba, a denatura). Homosexual.

Investigație epidemiologică. Cercetare privind factorii primari și secundari care intervin în declanșarea, menținerea și stingerea unei epidemii și al cărei rezultat se înscrie în fișa de anchetă epidemiologică (8).

Involuție (lat. *involutio*). Atrofie fiziologică consecutivă scăderii funcției unui organ sau țesut (de ex. timusul la sfîrșitul perioadei de creștere; atrofia tuturor țesuturilor și organelor la bătrînețe — involuție senilă — sau a unor glande și organe legate de activitatea endocrină — atrofia uterului și a glandelor mamare după menopauză) (2). ~ **timică**, proces de liză pe care-l suferă timusul : a) lent, la pubertate (sub influența hormonilor sexuali) ; b) rapid, în stress (involuție accidentală, sub influența glucocorti-

coizilor) (7). ~ **uterină**, revenire, progresivă, după naștere, a uterului la starea normală (18).

Iod. Simbol I. Metaloid monovalent din grupa halogenilor, avînd numărul atomic 53 și greutatea atomică 126,92. În organism se găsește în cantități mici în toate organele : intervine în funcția glandei tiroide, intrînd în compoziția hormonilor tiroidieni și reglînd producerea acestora. În sine se găsește atît sub formă liberă ($1,1 \pm 0,7 \mu\text{g/ml}$), cit mai ales sub formă fixată pe proteine ($5,7 \pm 0,83 \mu\text{g}/100 \text{ ml}$). Urina de 24 ore conține în medie 150 μg iod, din care aproximativ 10% este iod organic (tiroxină și diiodotirozină). În proteinurii și hipertiroidism se constată o creștere importantă a eliminării renale de iod organic. Iodul se folosește extern ca antimicrobian și antifungic ; compușii anorganici și organici ai iodului au acțiuni farmacologice și utilizări terapeutice variate (5 ; 14). ~ **radioactiv**, izotop radioactiv al iodului. Mai întrebuintat este I^{131} , care are o perioadă de înjumătățire de 8 zile și emite raze β și γ . Forma farmaceutică utilizată este soluția de radioiodură de sodiu, folosită pentru explorarea funcțională a tiroidei și pentru tratamentul hipertiroidismului și al neoplasmului tiroidian (13).

Iodamoeba, sin. : *Pseudolimax*. Gen de amibă nepatogenă din clasa *Rhizopoda*. Unele specii : *I. buetschlii* și *I. schevjakovi* au fost întilnite uneori în intestinul uman (31).

Iodbasedow. Boală Basedow care apare la un purtător de gușă, în urma unui tratament neadecvat (intempestiv) cu iod (7).

Iodemie. Conținutul singelui în iod. Valorile normale variază între 4 și 8 $\mu\text{g}/100 \text{ ml}$ sînge (15).

Iodide, sin. : *Iododerma*, *Toxidermie iodică*. Erupții cutanate, de cele mai multe ori buloase, provocate de preparate iodice, în special de iodura de potasiu. O formă particulară este iodida (iododerma) tuberoasă, formă vegetantă (12).

Iodipamid. Adipiodonă.

Iodism. Intoxicație cu iod, tradusă prin coriză, tuse, cefalee, fenomene astmatiforme, acnee, pemfigus, erupții purpurice, uneori semne de tireotoxicoză ; poate ajunge la cașexie și moarte (23).

Iodocaptare. Fixarea iodului radioactiv de către tiroidă, ca probă de funcție glandulară (7).

Iododerma. Iodide.

Iododezoxiuridină. Derivat pirimidinic cu acțiune antivirală, eficientă față de virusul herpetic. Acționează ca antimetabolic al timidinei, interferînd cu sinteza de ADN (14).

Iodoform sin. : *Triiodmetan*. Compus de iod topic, slab antiseptic, folosind mai ales în stomatologie (13).

Iodofalein sodiu. Substanță de contrast folosită pentru colecistografie; este și slab antiseptic (13).

Iodopsină, sin. : *Fotopsină*. Substanță fotosensibilă conținută în celulele conice ale retinei (28).

Iodotirină. Nume, aproape ieșit din uz, pentru a desemna fracțiunea iodată a extractului tiroidian (7).

Iodotirozină. Nume sub care sînt cuprinși derivații iodați ai tirozinei: 3-iodotirozina sau monoiodotirozina și 3,5-diiodotirozina. Cuplarea acestor compuși dă naștere celor 2 hormoni tiroidieni: 3,5,3'-triiodotironina și 3,5,3', 5'-tetraiodotironina sau tiroxina (14).

Iodoventriculografie. Metodă radiologică, care utilizează o substanță de contrast iodată pentru punerea în evidență a cavităților ventriculare ale inimii (36).

Iodtiroglobulină. Precursor macromolecular al hormonilor tiroidieni, rezultat din iodarea tiroglobulinei (7).

Ioduri. Săruri ale acidului iodhidric, cele mai frecvent folosite fiind iodura de potasiu și iodura de sodiu. În doze mici au efecte bune în tratamentul gusei, acționînd ca medicație de substituție; în doze mari au acțiune antitiroidiană, prin inhibarea captării ionilor de iod de către tiroidă, fiind folosite mai ales preoperator în boala Basedow. Iodurile au și acțiune expectorantă (se elimină prin secrețiile mucoasei bronhiale). În sifilisul terțiar grăbesc vindecarea leziunilor de tip gomos, probabil favorizînd procesele locale de apărare și refacere (14).

Iofobie (gr. *ios* = otrăvă + *phobos* = frică). Fobia de a nu fi otrăvit (35).

Iohimbina. Alcaloid izolat din scoarța de *Corynathae yohimbe* (*Rubiaceae*), folosit sub forma de clorhidrat; are acțiune simpatică, vasodilatatorie periferică și afrodisiacă (13).

Ion (gr. *ion* = care merge). Atom ionizat. ~ **atmosfera**, vezi Ionizarea aerului. ~ **negativ**, Anion. ~ **pozitiv**, Cation.

Ionescu, Thoma, 1860—1926. Acul ~, ac pentru sutură totală cu fir de metal, a cărui tijă tubulară este tăiată în bizou lung, permițînd trecerea firului metalic (11). **Cura** ~, procedeu de cură chirurgicală a anginei pectorale prin rezecția totală a simpaticului cervical (11). **Depărtătorul** ~, depărtător autostatic, abdominal, format dintr-un suport lombar la care sînt atașați doi stilpi laterali de care se pot fixa valve abdominale de diferite mărimi (11). **Operația** ~ histerectomie totală lărgită cu eviderare iliolumbopelvică, extirpîndu-se o dată cu uterul și anexele, toate grupele ganglionare și tot țesutul

conjunctiv al pelvisului de la aortă în jos, practică pentru cura chirurgicală a cancerului de col uterin (11). **Rahianestezia** ~, rahianestezie în care substanța anestezică este introdusă intrarahidian în regiunea cervicală înaltă sau suboccipital (11).

Ionizare. Transformarea unor atomi sau grupe de atomi neutri în ioni care posedă un sens electric prin pierderea, respectiv adăugarea unui electron; ionizarea se poate realiza prin curent electric, raze ultraviolete, raze Röntgen, radiații radioactive etc. (4). ~ **aerului**, în aer se găsesc particule purtătoare de sarcini electrice + sau -, de dimensiuni variabile denumite ioni atmosferici. Se disting ioni mici (10^{-8} — 10^{-7} cm), mijlocii (10^{-7} — 10^{-5} cm) și mari (10^{-5} — 10^{-4} cm). În atmosfera joasă se găsesc în mod normal 400—700 perechi/ml aer de ioni mici negativi și pozitivi (n^-, n^+) și 1 000—1 500 perechi/ml aer de ioni mari pozitivi și negativi (N^+, N^-). Numărul de ioni și raporturile dintre ionii pozitivi și negativi mari și mici variază în raport cu condițiile geografice, clima, impurificarea aerului etc. În ceea ce privește acțiunea asupra organismului s-a constatat în special acțiunea favorabilă a ionilor negativi, încercîndu-se și utilizarea lor în terapeutică (aerionoterapie). Unii cercetători consideră că efectul favorabil din anumite stațiuni balneoclimatice s-ar datorii și modificărilor de spectru ionic (20). ~ **medicamentoasă**, Cataforeză.

Ionoforeză (*ion* + gr. *pherein* = a purta, a duce). Cataforeză. ~ **dentară**, metodă de tratament endodontic care constă din introducerea de medicamente (iod, cupru etc.) sub formă de ioni, printr-un curent continuu, pentru sterilizarea canalelor radiculare. Electrocul negativ este un ac introdus în canal, electrocul pozitiv este o plăcuță aplicată pe brațul bolnavului. Se folosește un curent de 2—3 mA, timp de 3—10 minute (38).

Ionografie (*ion* + gr. *graphein* = a scrie). Vezi Densigrafie.

Ionometru (*ion* + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru determinarea ionilor din aer, bazat pe principiul electroscopului (20).

Ionosferă (*ion* + gr. *sphaira* = sferă). Vezi Atmosferă.

Iontoforeză (*ion* + gr. *pherein* = a purta, a duce). Cataforeză.

Iontomat. Aparat construit pe baza principiului elementelor fotoelectrice, cu ajutorul căruia se poate aprecia exact regimul necesar executării unei radiografii optime (36).

Iordănescu-Baciu (Iordănescu, C.; Baciu, Cl.) Scara ~ scară folosită în examenul bolnavilor de poliomielită la determinarea capacității funcționale musculare pe baza examinării mixte atit clinice, cît și electrice, valorile înregistrate fiind

notate de la 0 (paralizie totală) la 5 (mușchi normali) (24).

Ipeca. *Uragoga ipecacuanha*.

Iphondrie (gr. *hypochondria*). Sindrom caracterizat prin idei de îmbolnăvire cu caracter obsesiv prevalent sau delirant și prin ceno-stopatii (35).

Ipoteză (gr. *hypothesis*). Presupunere privind cauza, mecanismul de desfășurare sau natura unui fenomen, structura unui obiect etc. Servește pentru impulsivizarea și călăuzirea unor cercetări experimentale sau de observație. Verificarea unei ipoteze îi dă calitatea de teză, putând deveni componentă a unei teorii (7). ~ **cuantelor Planck**, vezi Planck. ~ **nulă**, în statistica matematică este presupunerea după care regularitățile, coincidențele și variațiile concomitente observate se datoresc numai întâmplării sau fluctuației de eșantionaj. Pentru a stabili semnificația statistică a unui rezultat obținut se cere să demonstrăm că probabilitatea ipotezei nule este infimă ($p < 0,05$ în biologie) (7).
Vezi și: Goertler, Penso.

Ipsi- (gr. *hypsi* = înalt). Element de compunere care introduce în termeni sensul de înalt (32).

Ipsiconcal (*ipsi-* + gr. *konche* = scoică). Vezi Index orbital.

Ipsilateral (lat. *ipse* = același + *lateralis* = lateral). Omolateral.

Ipsimus (lat. *ipse* = același, însuși). Masturbație.

Ipsos. Material preparat din gips prin arderea acestuia în cuptoare speciale pentru a i se extrage o moleculă și jumătate de apă. Are numeroase aplicații practice în clinica stomatologică și laboratorul de tehnică dentară (39). ~ **cu acceleratori**, ipsos dentar, special preparat, folosit pentru luarea amprentelor și în a cărui compoziție intră, pe lângă ipsosul obișnuit, acceleratori de priză (clorură de sodiu 2,50% sau sulfat de potasiu 2%), coloranți (roz, albastru, galben sau verde), substanțe de gust (mentol) și uneori amidon (pentru a-l face solubil în apă fierbinte) (39). ~ **dur**, ipsos preparat special dintr-un gips de calitate, cu adăugarea unor încetiniți de priză. Se prezintă sub forma unei pulberi de culoare albastră-deschisă sau galbenă-deschisă. Se folosește pentru modele dentare (39).

Ir. Simbolul iridiului (5).

Iradiere (lat. *irradiare* = a lumina). 1. Proces prin care un corp este supus acțiunii unor radiații ionizante în scop terapeutic, diagnostic sau accidental (36). 2. Difuziunea unui impuls nervos, de la o zonă la alta (15). ~ **cinetică**, metodă de iradiere în care fie tubul, fie bolnavul se găsesc în mișcare în timpul iradierii. Când se realizează prin mișcările tubului se

deosebesc varietățile: circulară, convergentă, pendulară, pendulară-convergentă. Scopul acestor metode este concentrarea unei doze maxime asupra focarului patologic, cu menajarea porții de intrare, respectiv pielea și țesuturile normale situate în jurul tumorii (36). ~ **convergentă**, metodă de iradiere cinetică, cu deplasarea tubului în vultură (36). ~ **externă**, iradierea organismului cu o sursă radioactivă situată în afara acestuia; poate fi profesională, pentru cei care lucrează cu surse de radiații sau neprofesională, naturală, medicală (în scop diagnostic sau terapeutic) (6). ~ **cu fascicule încrucișate**, metodă de iradiere cu fascicule multiple, fixe, care urmărește concentrarea lor la locul de încrucișare, realizând o doză suficient de mare pentru a asigura stabilizarea procesului. Alegerea numărului de porți și orientarea fasciculului se face, între altele, în funcție de sediul, mărimea și natura procesului (36). ~ **fracționată**, metodă de iradiere în care doza totală se împarte în mai multe doze zilnice (36). ~ **internă**, iradierea organismului cu o sursă radioactivă situată în interiorul acestuia; poate fi accidentală sau neaccidentală, prin introducerea în organism a substanțelor radioactive, în scop diagnostic sau terapeutic. În iradierea internă se admite un debit al dozei biologice de 100 mrem/săptămână, când localizarea are loc în organismul întreg sau în organele cele mai sensibile (6). ~ **interstițială**, metodă de iradiere cu ace de radium sau izotopi radioactivi; sursa de radiații folosită este introdusă prin înțepare în regiunea de iradiat (36). ~ **paliativă**, metodă de iradiere cu radiații ionizante, urmărind atenuarea simptomelor clinice subiective (36). ~ **pendulară**, metodă de iradiere cinetică, în care tubul radiogen se deplasează de-a-lungul unui arc de cerc, în jurul unui ax orizontal (36). ~ **profilactică postoperatorie**, iradiere postoperatorie a unui bolnav operat pentru o tumoră malignă, urmărind profilaxia metastazelor (atitudine și termene improprii, majoritatea autorilor fiind de acord că nu se poate vorbi de o iradiere profilactică) (36). ~ **rotatorie**, metodă de iradiere cinetică în care tubul radiogen se deplasează circular față de un ax (reprezentat de focarul propriu-zis). Există metode în care tubul rămâne fix, iar bolnavul suferă o mișcare de rotație în jurul axului său (36). ~ **tangențială**, iradiere externă cu raza centrală dirijată tangențial pe regiunea de iradiat; se utilizează în procesele superficiale, cu scopul de a menaja restul organismului de efectele nocive ale radiațiilor ionizante (36). ~ **în timp lung**, metodă de iradiere fracționată sau diluată, în care se urmărește administrarea unei anumite cantități de radiații ionizante într-un timp mai

îndelungat (36). ~ **unică**, metodă veche de iradiere (în prezent părăsită), imaginată de Seitz și Wintz, în care întreaga doză se administrează într-o singură ședință (36). ~ **în volum redus**, denumire generală pentru metodele de iradiere care folosesc aparate și localizoare cu distanță scurtă focus-piele, prin care se realizează iradierea unor volume reduse din organism (36).

Iresponsabilitate (fr. *irresponsabilité*). Lipsa de răspundere a actelor săvârșite, prin lipsă de discernământ și de control, datorită unei boli psihice (23).

Ireversibilitate (fr. *irréversibilité*). 1. Proprietatea unui fenomen natural de a se produce într-un singur sens (32). 2. Calitatea unei reacții chimice de a nu se putea efectua în sens invers (32).

Iridectomie (*irido-* + gr. *ektome* = excizie). Secționarea unei porțiuni din iris (28). ~ **antiglaucomatoasă**, prima intervenție hipotonizantă în glaucomul congestiv, inițiată de Graefe (28). ~ **optică**, iridectomie cu scopul de a crea o pupilă artificială (28).

Iridemie (*irido-* + gr. *haima* = sînge). Hemoragie iriană (28).

Irideneleisis (Hoit) (*irido-* + gr. *enklein* = a închide). Intervenție antiglaucomatoasă constînd din inclavarea a două lambouri iriene într-o plagă sclerocorneană (28).

Irideremie (*irido-* + gr. *eremia* = absență). Absența congenitală a irisului (28).

Iridiu. Simbol Ir. Element în stare metalică, tri- și tetravalent, din familia platiniei, cu număr atomic 77 și greutate atomică 192,2. În natură se găsește în stare nativă, în minereurile de platină. Nu este atacat de acizi, nici chiar de apa regală. Are o duritate foarte mare, motiv pentru care este utilizat la confecționarea virfurilor de penițe pentru stilouri și, mai recent, la o serie de materiale din industria aeronautică (5).

Irido- (gr. *iris* = curcubeu). Element de compunere care introduce în termeni referirea la irisul ochiului sau la un cerc colorat (32).

Iridocelilită (*irido-* + gr. *kyklos* = cerc + *-ită*). Inflamația irisului și corpului ciliar (28).

Iridodializă (*irido-* + gr. *dialysis* = separare). Separarea sau ruperea traumatică sau chirurgicală a irisului de la inserția sa (28).

Iridodonesis (*irido-* + gr. *donesis* = vibrație, tremurătură). Mișcări tremurătoare ale irisului prin lipsa de suport a cristalinului; se observă în luxația cristalinului sau afakie (28).

Irideplegie (*irido-* + gr. *plege* = lovitură). Paralizia sfincterului pupilar al irisului (28).

Irideptopsis (*irido-* + gr. *ptosis* = cădere). Prolaps al irisului (28).

Iridoschizis (*irido-* + gr. *schisis* = diviziune). Atrafia stromei irisului (28).

Iridosclerotomie (*irido-* + *scleră* + *tome* = tăiere). Intervenție hipotonizantă antiglaucomatoasă preconizată de Lagrange și care constă din secționarea unui mic lambou de scleră în regiunea limbului superior și secționarea periferică sau totală a irisului (28).

Iridotomie (*irido-* + gr. *tome* = tăiere). Intervenție chirurgicală care constă din secționarea irisului fie în scopul unei lărgiri a orificiului pupilar, fie pentru ușurarea sau restabilirea drenajului umorii apoase din camera posterioară în camera anterioară (28).

Irigare (lat. *irrigare* = a iriga). Vezi Cîmp de irigare. ~ **prevegetațională**, metodă de prevenire a bolilor parazitare provocate de geohelminți, constînd din limitarea irigării grădinilor de zarzavat cu ape reziduale numai în perioadele cînd zarzavaturile nu sînt în rod (31).

Irigoscopie (lat. *irrigare* = a iriga + gr. *skopein* = a vedea). Procedeu de examinare radiologică a colonului după introducerea unei substanțe de contrast pe cale rectală (36). ~ **cu dublu contrast** (Fischer), irigoscopie cu utilizarea unui contrast dublu (bariu și aer), folosită pentru a se urmări integritatea pereților colonului în diagnosticul diferențial al tumorilor, ulceracțiilor etc. (36).

Iris (gr. = curcubeu). Disc circular colorat, parte a uveei oculare, suspendat în umoarea apoasă prin corpul ciliar. Suprafața sa posterioară rămîne pe lentilă, separînd camerele anterioară și posterioară; partea centrală prezintă o perforație circulară, pupila. Este alcătuit dintr-o stromă conjunctivă de tipul mezenchimului embrionar, acoperit anterior de epiteliu, iar posterior de o foiță pigmentară ce reprezintă partea iridiană a retinei (*pars iridica retinae*). Două fișii de celule musculare netede controlează dimensiunile pupilei: una circulară, situată în marginea pupilară, formînd sfincterul pupilei, și alta, situată radial, dilatatorul pupilei. Culoarea este dată de numărul de melanofori din stromă (1). ~ „în tomată”, aspect dat de prolabarea irisului spre camera anterioară, în timp ce marginea pupilară este fixată prin secluzie la cristalin (28).

Iris germanica, sin.: *Stinjenel*. Plantă din familia *Iridaceae*, ai cărei rizomi conțin amidon și un ulei esențial bogat în cetone ciclice, acizi alifatici și terpeni; este folosită la prepararea unor prafuri și paste de dinți și pentru a corija gustul și mirosul neplăcut al unor medicamente; are și acțiune expectorantă (13).

Iritabilitate (lat. *irritabilitas*). Proprietatea materiei vii de a reacționa la un stimul (15).

Irită (*iris* + *-ită*). Inflamația membranei

iriene, asociată de obicei cu inflamația corpului ciliar (28).

Ishemie (gr. *ischein* = a suprima + *haima* = sînge). Deficit circulator local prin micșorarea afluxului de sînge arterial în țesutul respectiv, datorită unui obstacol în calea circulației arteriale (spasm, obturare, compresiune) (2). ~ **miocardică**, ischemie datorită debitului coronarian redus; se manifestă clinic prin dureri precordiale caracteristice, iar electrocardiografic prin prezența unei unde T ascuțite și simetrice, negativă în ischemia subepicardică a peretelui ventricular stîng anterior, pozitivă în ischemia subendocardică a aceluiași perete și subepicardică a peretelui posterior (și apropiată de linia izoelectrică în ischemiile subendocardice posteroare) (10).

Ischialgie (*ischio-* + gr. *algos* = durere). 1. Nevralgie sciatică avînd cel mai des o cauză anatomică, de iritație a uneia din rădăcinile nervoase L₄, L₅, S₁ (24). 2. Denumire folosită în mod greșit pentru durerea localizată pe fața posterioară a articulației coxofemorale în cadrul osteoartritei tuberculoase a șoldului (24).

Ischidroză (gr. *ischein* = a suprima + *hydros* = sudoare + *-oză*). Supresiunea secreției sudorale (4).

Ischio- (gr. *ischion* = șold). Element de compunere care introduce în termeni referirea la ischium sau șold (32).

Ischiodidymus (*ischio-* + gr. *didymos* = gemeni). Gemeni uniți în regiunea sacră sau ischiatică (1).

Ischiomelus (*ischio-* + gr. *melos* = extremitate). Individ cu un membru accesoriu atașat de regiunea ischiatică (1).

Ischiopagus (*ischio-* + gr. *pagos* = care este fixat). Monstruoziitate bigemelară în care feții sînt uniți prin regiunea lor sacră sau ischiatică. *Ischiopagus tetrapus* are 4 picioare, *ischiopagus tripus* are 3 picioare (1).

Ischiopubiotomie (Farabeuf) (*ischio-* + *pubis* + gr. *tome* = tăiere). Intervenție chirurgicală practică în trecut în nașterile cu bazin Năgele, constînd din secționarea ramurii ascendente a osului ischion și a ramurii orizontale a osului pubis, precum și a arcadei crurale și a membranei obturatorii, dacă acestea se opuneau îndepărtării oaselor (18).

Ischiotomie (*ischio-* + gr. *tome* = tăiere). Osteotomie, parțială sau totală, a osului ischion (24). ~ **transuberică** **Iconomov**, vezi **Iconomov**.

Iselin, Marc. **Boala** ~, vezi **Epifizită**. **Inci-zia** ~. 1. Procedeu de cură chirurgicală a flegmonului tecii sinoviale a mîinii, printr-o incizie discontinuă palmară și antebrahială (11). 2. Procedeu de cură a panarițiului pulpar digi-

tal, printr-o incizie în formă de semivalvă (11). 3. **Incizie** în scară în palma mîinii, folosită pentru alungirea tendoanelor sau pentru aponevrectomie în boala Dupuytren (24). **Operația** ~. 1. Aponevrectomie prin incizie în Z în boala Dupuytren (24). 2. Sutura întirziată a tendoanelor flexorii ale degetelor (24). **Procedeu** ~. 1. Incizii transversale pe traiectul unui tendon flexor al mîinii pentru suturarea lui (24). 1. Manevră de autoreducere a luxației antero-inferioare scapulohumerale. Bolnavul apucă cu mîna luxată piciorul unei mese, cu mîna sănătoasă trage de cotul în adducție și face o mișcare de răsucire cu trunchiul de partea opusă umărului luxat (24).

Iseliu-Dubau. **Operația** ~, procedeu de apicoliză extrafascială totală cu toracoplastie complementară (11).

Ishihara, Shinobu. **Tabelele** ~, tabele cu teste pentru determinarea tulburării simțului cromatic (28).

Ishiofonie. Vorbire cu voce scăzută (35).

Ishofonie. Bîlbîială (35).

Isop. *Hyssopus officinalis*.

Isozpora. Gen de protozoare din clasa *Sporozoa*. Unele specii: *I. belli* și *I. hominis* au fost întâlnite la om în cazuri de coccidioză intestinală (31).

Isterie (de la gr. *hystera* = uter). Nevroză isterică. ~ **laringiană**, tablou morbid caracterizat prin tulburări motorii, sub formă de spasme sau de paralizii, sau prin tulburări senzitive caracterizate prin anestezie sau hiperestezie și afonie apărute în timpul unei nevroze isterice (30). ~ **rabiofobă**, sin.: *Rabie imaginară*, sindrom psihopatic, care apare la persoane nevrotice sau ipocondriace, constînd din simularea unor semne clinice de turbare, în special hidrofobia; diagnosticul poate fi dificil mai ales la bolnavi mușcați de un animal dubios (8).

Isthmus (lat. = istm), sin.: *Istm*. Denumire generică în anatomie pentru gîtul sau partea îngustată a unui organ (1). ~ **aortae**, constricția aortei fetale între artera subclavie stîngă și *ductus arteriosus* (1). ~ **columnae dorsalis**, *Cervix columnae posterioris medullae spinalis*. ~ **faucium**, sin.: *Istmul gîtlejului*, trecerea dintre cavitatea bucală și faringe, delimitată superior de vălul palatin, lateral, de arcurile palatine și inferior de baza limbii (1). ~ **glandulae thyroideae**, partea transversală, subțire, pretraheală a tiroidei, care unește lobi săi laterali (1). ~ **gyri eiuguli**, sin.: *Isthmus gyri fornicati*, circumvoluție îngustă care leagă *gyrus hippocampi* cu *gyrus cinguli* (1). ~ **gyri fornicati**, *Isthmus gyri cinguli*. ~ **prostatae**, sin.: *Lobul mijlociu al prostatei*, porțiunea parenchimului prostatic care leagă cei 2 lobi laterali ai glandei (1). ~ **rhombencephali**, constricția dintre a 3-a vezi-

culă primară a creierului și creierul mijlociu (1). ~ *tubae auditivae*, porțiunea mai îngustă a trompei Eustachio situată în dreptul regiunii sale osoase (1). ~ *tubae uterinae*, partea tubei uterine situată lângă uter (1). ~ *uteri*, sin.: *Istm uterin*, porțiune îngustată a uterului, situată între corpul și colul uterin; are o importanță deosebită în dezvoltarea segmentului inferior, în cursul sarcinii și travaliului (18).

Istm (lat. *isthmus*). *Isthmus*. ~ **gitlejului**, *Isthmus faucium*. ~ **uterin**, *Isthmus uteri*.

Itard, Jean Marie Gaspard, 1774–1838. **Sonda** ~, cateter metalic prin intermediul căruia se poate insufla aer în urechea medie (30).

-ită, -itis (gr. *ites*, fem. *itis* = asemănător cu, aparținând). Sufix indicând prezența inflamației (32).

Iterațiune (fr. *itération*). Acțiune repetată (32). ~ **motorie**, repetarea automată a actelor motorii (35). ~ **verbală**, termen generic pentru logoclonie și palilalie (35).

-itis. Vezi -ită.

Ito, Hiromu. **Operația** ~, abordarea directă a morbului Pott lombar pe cale anterioară, cu rahisiteză anterioară sau posterioară cu grefon tibial (24).

Ito-Reenstierna (Ito, Hayazo; Reenstierna, John). **Reacția** ~, intradermoreacție specifică practică cu o suspensie de culturi omorite de streptococii Petersen-Ducrey, în diagnosticul șancrului moale și complicațiilor acestuia (12).

Iuniperus communis, sin.: *Ienupăr*. Plantă din familia *Cupressaceae*, ale cărei pseudobace conțin un ulei esențial bogat în hidrocarburi ciclice și terpeni, precum și glucide; are acțiune spasmolitică, diuretică, stomahică și expectorantă (13).

Ivanisseviev. **Procedeu** ~, procedeu de cură a varicocelului, prin ligatură murală, subperitoneală, în fosa iliacă, a venelor spermatice (11).

Ivoriu (fr. *ivoire*). *Dentium*.

Ivy, A.C., **Metoda** ~, metodă folosită pentru determinarea timpului de sîngerare; este mai exactă decît aceea utilizată în general (înțeparea pulpei degetului sau a lobului urechii). Se efectuează provocînd o ușoară stază la nivelul brațului, deasupra cotului (manșeta aparatului de tensiune la 40 mmHg); se înțeapă cu o lanțetă pielea feței antero-superioare a antebrațului; se suge cu o hîrtie de filtru singele care se scurge pe antebraț, fără să se atingă rana sau cheagul format. Normal, timpul de sîngerare cu această metodă este de 1–9 minute (19).

Ixodes. Gen de căpușă din familia *Ixodidae*, clasa *Arachnida*. *Specii mai impor-*

tante: *I. bicornis* trăiește în Mexic, puțin provoca la om o boală febrilă gravă; *I. calvopalpus* este întâlnită în Africa; *I. frequens* trăiește în Japonia; *I. persulcatus* este rezervor de virus și vector pentru encefalita rusă de primăvară-vară; *I. ricinus* transmite piroplasmoza bovideelor, iar la om poate provoca o iritație locală însoțită de prurit (31).

Ixodism. Leziuni cutanate generale determinate de înțepătura căpușelor din familia *Ixodidae* (31).

Ixodorickettsioză asiatică. Tifos de căpușă al Asiei de Nord.

Izard, G. **Indicii** ~, relații stabilite de Izard între anumite dimensiuni considerate normale ale feței și anume: lărgimea maximă a arcadei dentare superioare, măsurată între punctele cele mai îndepărtate de pe fața vestibulară a arcadei, este jumătate din distanța bizigomatică osoasă; lungimea arcadei dentare superioare, măsurată de la punctul interincisiv superior la linia care unește cele două conducte auditive externe (39).

Izatin β-tiosemicarbazonă. Antivirotic activ față de virusul vaccinal (14).

Izelconie (gr. *isos* = egal + *eikon* = imagine). Izoconie.

Izmă. *Mentha piperita*.

Izo- (gr. *isos* = egal). 1. Element de compunere, care introduce în termeni sensul de egal, la fel (32). 2. Prefix care indică un izomer al unui corp chimic (32).

Izoaglutinare (izo- + lat. *agglutinare* = a alipi). Aglutinarea eritrocitelor unui individ de serul unui alt individ din aceeași specie, dependentă de grupurile sanguine (19).

Izoaglutinină. Anticorp care provoacă aglutinarea celulelor ce conțin izoantigeni specifici (15). ~ **anti-A**, α-Izoaglutinină. ~ **anti-B**, β-Izoaglutinină. ~ **imună**, Izoaglutinină naturală. ~ **naturală**, sin.: *Agglutinină de grup*, *Izoaglutinină imună*, izoaglutinină rezultată din imunizarea unui individ cu antigen heterogrup (19). α-Izoaglutinină, sin.: *Agglutinină α*, *Izoaglutinină anti-A*, izoanticorp de grup, prezent în mod natural în plasma indivizilor din grupele sanguine B sau O (19). β-Izoaglutinină, sin.: *Agglutinină β*, *Izoaglutinină anti-B*, izoanticorp de grup, prezent în mod natural în plasma indivizilor din grupele sanguine A sau O (19).

Izoaloxazină. Substanță cu proprietăți colorante, conținînd 3 nuclee heterociclice condensate, dintre care primul este benzenic, iar al 3-lea aloxanic. Derivații izoaloxazinei formează clasa flavinelor, substanțe cu rol biologic însemnat (vitamine, coenzime etc.) (5).

Izoamilanină. Produs de degradare a leucinei, obținut prin decarboxilare; face parte din produsele de putrefacție a cărnii (5).

Izoamiloză. Forma ramificată a moleculelor de amidon, deosebită de amiloza normală; termen folosit pentru desemnarea amidonului cu molecule liniare (5).

Izoanticorp (*izo-* + *anticorp*). Anticorp care reacționează specific cu un antigen de la un organism aparținând aceleiași specii ca și organismul la care există anticorpul. Poate fi un anticorp natural sau un imunanticorp (3).

Izoantigen (*izo-* + *antigen*). Antigen prezent numai la anumiți indivizi ai unei specii și deci capabili de a provoca formarea de izoanticorpi specifici la indivizii aceleiași specii care nu-l posedă sau de a reacționa cu acești anticorpi (3).

Izohare (*izo-* + *gr. baros* = greutate). 1. Linii care unesc punctele de egală presiune într-o diagramă (4). 2. Două sau mai multe substanțe chimice care au aceeași greutate atomică, dar numere atomice diferite (4).

Izoecelular (*izo-* + *lat. cellula* = celulă). Care este compus din celule cu aceeași caracteristici (1).

Izoцитrat. Izomer al citratului, substanță cu rol metabolic important, care participă la ciclul glixalatului (5).

Izoerie (*izo-* + *gr. kore* = pupilă). Egalitate pupilelor la ambii ochi (28).

Izocortex (*izo-* + *lat. cortex* = scoarță), sin.: *Cortex homogenetic*, *Cortex homotipic*, *Neocortex*, *Neopallium*. Partea cortexului cerebral care este, filogenetic, cea mai recentă; cuprinde tot cortexul, cu excepția porțiunii olfactive, a regiunilor hipocampice și a arilor piriforme. Prezintă cele 6 pătri caracteristice, fiecare pătură având celule predominante și unele caractere histologice comune tuturor arilor izocortice (1).

Izocromazie (*izo-* + *gr. chroma* = culoare). Colorație asemănătoare sau analogă a unor obiecte. Se folosește pentru determinarea anomalilor vederii colorate prin compararea unor eșantioane de lină, de culori și nuanțe variate (28).

Izocromozom (*izo-* + *cromozom*). Cromozom anormal format printr-un proces implicând fracturarea transversă a centromerului, urmată de duplicarea brațelor lungi sau a celor scurte, formându-se astfel un cromozom meta-centric având lungimea brațelor egală cu a brațelor lungi sau a celor scurte din care au provenit (17).

Izodactilism (*izo-* + *gr. daktylos* = deget). Malformație caracterizată prin existența unor degete cu aceeași lungime la mâini sau la picioare (1).

Izodifazie (*izo-* + *di-* + *gr. phasis* = fază, aparență). Aspect grafic al unei unde, care se înscrie de ambele părți ale liniei de zero, cu

suprafețe sensibil egale, având deci o sumă algebrică nulă (10).

Izodinamie (*izo-* + *gr. dynamis* = forță). Termen atribuit alimentelor și altor substanțe, care în timpul combustiei liberează aceeași cantitate de energie (15).

Izodonție (*izo-* + *gr. odous* = dinte). Dențiție formată din același tip de dinți (întilnită la reptile) (38).

Izodoză (*izo-* + *gr. dosis* = doză). Suprafețe (reprezentate grafic prin linii) care unesc toate punctele la nivelul cărora are loc absorbția unor doze egale de energie radiantă (36).

Izodrom (*izo-* + *gr. dromos* = drum). Paralelometru de tip special, al cărui ax vertical este format dintr-o piesă de mână dreaptă care se poate cupla cu un motor dentar și în care se pot aplica freze și pietre de diferite forme și măsurii. Cu ajutorul lui se realizează șlefuirii de dinți cu pereți perfect paraleli, precum și diferite locașe pe dinți (tuneluri, șanțuri etc.) care necesită un paralelism riguros (39).

Izoduleită. Ramnoză.

Izoelectric (*izo-* + *fr. électrique* = electric).

1. Înregistrarea grafică a unui curent de acțiune, traseu plat, de fond, lipsit de deflecțiuni (unde) pozitive sau negative, având la bază echilibrul dintre sarcinile pozitive și negative (15). 2. Curent electric care se menține la același potențial (4).

Izogeneză (*izo-* + *gr. genesis* = naștere). Identitatea de origine în procesul de dezvoltare (1).

Izognat (*izo-* + *gr. gnatos* = falcă). Care are creste alveolare superioare și inferioare egale, cu aceeași deschidere de arc; în ocluzie, dinții vin în contact cap la cap (38).

Izogravurie. Condiție în care se elimină o urină finală cu greutate specifică constantă, aproximativ egală cu aceea a plasmii dealbuminate ($D = 1.011$) (25).

Izogrefă (*izo-* + *fr. greffe*). Metodă de înlocuire a unor țesuturi sau organe bolnave, prin transplantare de la indivizi de aceeași specie sănătoși (19).

Izohemaglutinină. Anticorp natural, care are proprietatea de a aglutina specific hematiile provenite de la indivizii aparținând aceleiași specii (3).

Izohemoliză (*izo-* + *gr. haima* = sînge + *lysis* = distrucție). Liza hematiilor provenite de la o anumită specie, de către serul unor indivizi din aceeași specie (3).

Izohemolizină. Hemolizină care acționează asupra globulelor roșii de aceeași specie (19).

Izoiconie (*izo-* + *gr. eikon* = imagine), sin.: *Izeiconie*. Egalitate de mărime a imaginilor retiniene la ambii ochi, condiție fiziologică pentru vederea binoculară (28).

Izoimunizare (*izo-* + lat. *immunitas* = imunitate). Proces de imunizare față de antigene de grup (de ex. formarea de anticorpi anti-Rh la indivizii Rh-negativi, prin transfuzie de sînge Rh-pozitiv sau la mamele Rh-negative purtătoare de făt Rh-pozitiv) (19).

Izolare (fr. *isoler* = a izola). 1. Acțiune care are ca rezultat o separare sau o despărțire (8). 2. Acțiune epidemiologică prin care omul bolnav sau purtător de germeni este separat de alte persoane, pe o durată de timp variabilă în raport cu perioada de contagiune a bolii respective, în scop de întrerupere a lanțului de transmitere a infecției în colectivități; în unele boli se aplică și la contactii pe durata incubăției maxime (8). ~ **cavității dentare**, aplicarea unui strat de lac într-o cavitate preparată pe dinte, înainte de obturarea acestuia, în scopul izolării dentinei și pentru a se preveni infiltrarea fluidelor din gură între pereții cavității și obturație (39). ~ **fonică**, izolarea unei încăperi față de ambianța sonoră, prin diferite procedee; prezintă importanță sanitară în special pentru combaterea zgomotului în clădiri de locuit, publice și industriale (20). ~ **microbiană**, operație de laborator, care constă din obținerea unui microorganism în cultură pură, pornind de la un produs patologic sau de la un produs oarecare contaminat cu germeni (aliment, apă, aer, sol etc.) (3). ~ **termică**, izolarea unei încăperi față de condițiile termice ambiante prin diferite procedee tehnice. Procedeele de izolare termică prezintă importanță deosebită la asigurarea unui microclimat corespunzător în clădiri de locuit, publice sau industriale, în special în cazurile folosirii materialelor de construcții monolite (20).

Izolator (fr. *isolateur*). Dielectric.

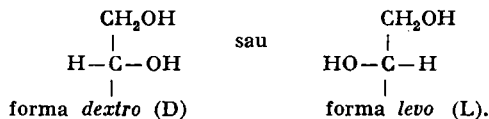
Izoleucină, sin.: *Acid α -amino- β -metilvalerianic*. Aminoacid esențial cu lanț carbonic ramificat, izomer al leucinei. Intră în compoziția a numeroase polipeptide și proteine din organism. Prin urină se elimină în 24 ore cantități medii între 11,5 și 18 mg izoleucină (5).

Izomeraze. Enzime care catalizează procesul de transformare a aldolazelor (manoză, arabinoză, xiloză, ramnoză, fucoză, glucuronat etc.) în cetozele corespunzătoare (fructoză, ribuloză, xiluloză, ramnuloză, fuculoză, fructuronat etc.) (5).

Izomeri. Substanțe care au aceeași compoziție chimică (și aceeași formulă chimică brută), dar au însușiri fizico-chimice deosebite și formule chimice spațiale diferite (de ex. glucoza, manoză, altoza, aloza etc.) (5).

Izomerie (*izo-* + gr. *meros* = parte). Proprietatea unor substanțe, care au aceeași compoziție chimică, de a prezenta însușiri fizice și chimice diferite, datorită modului diferit de

așezare a atomilor în moleculă (5). ~ **optică**, proprietatea unor substanțe organice cu carbon asimetric în moleculă de a se comporta în mod diferit din punct de vedere optic, cu toate că au aceeași compoziție chimică. Acești izomeri diferă între ei prin modul de așezare a carbonului asimetric și se numesc levogiri cînd asimetria este pe stînga și dextrogiri cînd asimetria este pe dreapta:

După cum rotesc planul de polarizare a luminii către dreapta sau către stînga, izomerii optici se notează cu (+) sau cu (-). Notarea completă a izomerilor optici se face atît cu litere, cît și cu semne [de ex. D(+)-glucoză, D(-)-fructoză] (5). ~ **de poziție**, sin.: *Stere-izomerie geometrică*, proprietatea unor substanțe, cu aceeași compoziție chimică, de a prezenta proprietăți fizico-chimice diferite, în funcție de modul de aranjare în spațiu a atomilor din moleculă. La substanțele organice, numărul izomerilor de poziție este determinat de numărul carbonilor asimetrici din moleculă. Astfel, în cazul hexozelor, care au 4 carboni asimetrici (C₂-C₅), există 8 izomeri de poziție (5).

Izomorfism (*izo-* + gr. *morphe* = formă). Proprietatea unor substanțe, cu compoziție chimică diferită, dar cu structură înrudită, de a cristaliza în aceleași forme structurale; dacă sînt prezente într-o aceeași soluție mai multe substanțe izomorfe, atunci ele cristalizează împreună dînd cristale mixte. În cristalele de substanțe izomorfe, atomii echivalenți din rețeaua cristalului sînt echivalenți și în structura moleculelor acestor compuși (5).

Izoniazidă. Hidrazida acidului izonicotinic.

Izoosmie (*izo-* + gr. *osmos* = impuls). Izo-tonie.

Izoosmotie. Izotonic.

Izopren, sin.: *2-Metil-(1,3)-butadienă*. CH₂:CH.C(CH₃):CH₂. Hidrocarbură nesaturată, monomer de bază în sinteza cauciucului pe cale naturală și industrială (cauciuc poliizoprenic). Izoprenul intră în compoziția terpenelor și a pigmentilor carotenoizi, dintre care fac parte provitaminele A și vitamina A (5).

Izoprenalină. Amină simpatomimetică cu acțiune predominant inhibitorie; provoacă bronhodilație și vasodilație, diminuează tonusul și motilitatea gastrointestinală și are efect antiastmatic (13).

Izopter (*izo-* + gr. *opter* = observator). Linie care unește punctele cîmpului vizual ce corespund aceleiași sensibilități retiniene (28).

Izorefracturie. Condiție în care se elimină o urină finală cu refractivitate constantă, aproximativ egală cu aceea a plasmei dealbuminate ($\approx 44 \Delta n \times 10^4$) (25).

Izoritmie (*izo-* + gr. *rhythmos* = ritm). Termen utilizat în cardiologie, pentru fenomenele care apar și se repetă cu același ritm (15).

Izostenurie (*izo-* + gr. *sthenos* = concentrație, forță + *ouron* = urină). Condiție în care se elimină o urină finală cu presiune osmotică constantă, aproximativ egală cu aceea a plasmei dealbuminate (≈ 330 mOsm/l) (25).

Izosterie. Proprietatea unor substanțe de a avea aceleași structuri spațiale, fără să aibă compoziții chimice identice. Similitudinea structurilor spațiale permite ca substanțele izostere să se substituie între ele în complexii biologici; substituția este de tip antagonist și se realizează în favoarea izosterului cu concentrația cea mai mare. Fenomenul de izosterie stă la baza mecanismului de acțiune a multor substanțe terapeutice, care acționează prin antagonism de tip competitiv (5).

Izosterurie. Condiție în care se elimină o urină finală cu conținut total în substanțe solvite constant, aproximativ egal cu acela al plasmei (2,8g%) (25).

Izoterme. 1. Homeoterme. 2. Linii care unesc valorile de reacție ale mai multor sisteme ce își desfășoară activitatea la aceeași temperatură (5).

Izotermie (*izo-* + gr. *therme* = căldură). Stare caracterizată prin menținerea temperaturii în limite constante (15). ~ *eutanată*, simptom constând din existența aceleiași temperaturi pe toate punctele cercetate pe suprafața tegumentară; poate fi întâlnit uneori în boala Basedow (4).

Izotermognozie (*izo-* + gr. *thermos* = cald + *gnosis* = cunoaștere). Sensibilitate patologică în care durerea, frigul etc. sînt percepute ca senzație de căldură (4).

Izotiocianat. Compus organic, ester al acidului izotiocianic, care conține radicalul anionic $S=C=N-$ (5). ~ *de fluoresceină*, substanță fluorescentă. Poate cupla cu un ser imun și este folosită în detectarea antigenului viral specific în celule prin metoda imunofluorescen-

ței, permițînd o identificare rapidă a virusului respectiv (22).

Izotonie. sin.: *Izoosmotic*. Termen prin care se arată caracterul unui lichid sau al unei soluții de a avea o presiune osmotică egală cu aceea a unei alte soluții, luată de referință (în biologie, soluția de referință obișnuită este serul sanguin) (5).

Izotonie (*izo-* + gr. *tonos* = tensiune), sin.: *Izoosmie*. Calitatea mai multor soluții de a avea aceeași presiune osmotică și același punct de congelare. Soluțiile izotone sînt în echilibru față de membranele semipermeabile (5).

Izotopi (*izo-* + gr. *topos* = loc). Elemente chimice care au același număr de ordine în tabloul lui Mendeleev, dar diferă între ele prin masa (greutatea) atomică. Toți izotopii unui element chimic au aceleași proprietăți chimice, avînd un număr egal de electroni periferici. Ceea ce îi diferențiază este numărul de neutroni din nucleu, care le conferă mase (greutăți) atomice diferite (5). ~ *radioactivi*, sin.: *Radioizotopi*, izotopii unui element radioactiv. După natura lor, izotopii radioactivi sînt naturali (existenți în natură) și artificiali (obținuți în laborator). Datorită proprietății de a emana radiații radioactive detectabile cu aparate speciale, izotopii radioactivi sînt folosiți ca trăsori radioactivi în studiul unui mare număr de procese fizice, chimice și biologice. În biochimie și medicină, izotopii radioactivi permit investigații fine de metabolism intermediar (5).

Izotrop (*izo-* + gr. *tropos* = întoarcere). Proprietate a unui corp de a se comporta la fel în toate direcțiile din punct de vedere optic, datorită faptului că îi lipsește o organizare sistematică a traiectoriei electronului de legătură. Gazele, lichidele, ca și corpurile solide amorse sînt în starea lor naturală continuu izotrope (6).

Izouree, sin.: *Pseudouree*. Formă tautomeră a ureei. Se pare că are numai o existență teoretică, deoarece acțiunea enzimei hidrolizante (ureaza) nu permite distincția între cele două forme tautomere (5).

Izumi. Vezi Febră de Izumi.

Izvor de infecție. Sursă de infecție.

Îmbălsămare (lat. *in-* + *balsamum* = balsam). Procedeu de conservare artificială a cadavrului, prin impregnarea cu diverse substanțe chimice care opresc putrefacția; de obicei se întrebuițează formalina concentrată, introdusă (prin artera femurală) în arborele vascular și în cavitatea abdominală, sau alcool, eventual amestecat cu sublimat, glicerină etc. (23).

Împachetare (*in-* + fr. *paquet* = pachet). Acoperirea sau înfășurarea unui segment sau a întregului corp cu un cearșaf înmuiat în apă și bine stors. Împachetări se pot face și uscate sau cu nămol, parafină, nisip etc. Ele acționează asupra organismului în 3 faze: de excitare, de calmare și de hipertermizare (4).

Împușcare. În medicina legală, leziune produsă de un proiectil tras cu armă de foc (23).

Înălțare. Rădicare (32). ~ fiziologică a ocluziei, înălțarea planului ocluzal, produsă fiziologic în cursul erupției dinților. Intervine în 3 perioade: după erupția primilor molari de lapte, după erupția frontalilor, după erupția caninilor inferiori (39). ~ mecanică a ocluziei, înălțarea planului ocluzal prin mijloace protetice (39).

Înălțimea cuspidilor. Unul dintre cei 5 factori de bază ai articulării dinților, după Hanau, care se referă la lungimea și unghiul versantelor cuspidiene ale dinților posteriori (39).

Încarcerare. Termen folosit în limbajul medical cu sensul de reținere, fixare (32). ~ herniară, fixarea fără strângulare a conținutului unui sac herniar în conținătorul său, cu apariția de fenomene locale și generale (11). ~ placentei, Placentă încarcerată.

Încălzire. În cultura fizică, totalitatea exercițiilor fizice premergătoare antrenamentului sau concursului sportiv, care au scopul de a pregăti organismul în vederea unui efort deosebit (24).

Încărcare grasă. Distrofie reversibilă lipidică, care are loc într-un organ în care se găsesc în mod normal lipide, având de obicei drept cauză un aport exagerat de substanțe grase (2).

Începuire. Termen folosit în ortopedie pentru fixarea unui fragment osos tăiat astfel încât să se potrivească într-o scobitură din alt os (32). ~ bicéfalică, operație imaginată de Ombrédanne pentru sechelele poliomielitei piciorului la copilul mic și al cărei scop este de a preveni și corecta devierea în valg sau var a piciorului. Constă din transfixia astragalului și calcaneului cu un grefon osos care fixează articulația (24). ~ centro-centrală (Juvara-Albee), osteosinteză cu grefon osos centro-central (24). ~ centromedulară, sin.: Osteosinteză centromedulară, începuire cu cui sau tijă metalică, prin canalul medular (24).

Înclinația pantei condiliane. Unghiul pe care-l face panta condiliană cu un plan orizontal convențional (planul orizontal Frankfurt) (39).

Îneruețire. Întretăiere (32). ~ piriformă Spitzka, *Decussatio lemniscorum*. ~ reciprocă, *Crossing over*.

Înerustare (lat. *incrustare* = a încrusta). Depunere de precipitate ale diferitelor săruri care se găsesc în stare de soluție în organism pe anumite mucoase, pe anumite substanțe organice de secreție sau inflamatorii, pe elemente celulare necrozate sau în jurul unor paraziți în faza de închistare (*Trichinella*) (2).

Îndepărtarea reziduurilor. Totalitatea mijloacelor folosite pentru a înlătura din colectivități reziduurile industriale, menajere și de stradă, în vederea neutralizării lor ulterioare. Asigurarea în condiții igienice a îndepărtării reziduurilor reprezintă un element sanitar important în igiena colectivității (20).

Îndințare osoasă. sin.: *Fixare telescopică*. Procedeu chirurgical de menținere a reducerii unei fracturi diafizare, prin introducerea unui fragment în canalul medular al celuilalt (24).

Înecare (*in-* + lat. *necare* = a omori), sin.: *Submersie*. Obstruarea orificiilor respiratorii cu lichide care pătrund prin căile respiratorii

în plămâni, înlocuind aerul și ducând la moarte prin asfixie mecanică (23).

Înghețare. Congelare.

Îngropare. Înhumare.

Înhumare, sin.: *Îngropare.* În medicina legală, punerea în pământ și acoperirea cu pământ a unui cadavru (23).

Înregistrare interocluzală. Înregistrarea raporturilor poziționale dintre dinții antagoniști printr-o amprentă din material plastic (ceară, gips, pastă de oxid de zinc-eugenol etc.), prin arc gotic (Gysi) sau cu ajutorul unui gnatograf. După raportul în care se găsesc maxilarele, înregistrarea interocluzală poate fi: centrată, excentrică, laterală, protrusivă etc. (39).

Însămânțare. Manevră prin care se depune într-un țesut, organ sau mediu nutritiv celulele sau germeii care urmează să se înmulțească (32). ~ *artificială, Fecundație artificială.* ~ **epitelială,** grefă cutanată liberă strict epidemică, care se obține prin raclarea suprafeței cutanate, după îndepărtarea stratului cornos, terciul obținut, compus din celule epiteliale și singe, fiind apoi întins pe suprafața plăgii (24).

Însurubare. În ortopedie, osteosinteză cu șuruburi metalice a fragmentelor unei fracturi, de obicei oblice, sau a fracturilor apofizelor (24).

Întindere musculară, sin.: *Elongație musculară.* Accident traumatic, constând dintr-o suprasolicitare a fibrelor unui mușchi (de obicei la membre), peste posibilitățile lor de întindere, și mergând pînă la ruptură musculară (24).

Întoreător de pleoape. Instrument pentru examinarea conjunctivei palpebrale și a fundurilor de sac (28).

Înterupători de presiune, sin.: *Spărgători de forțe.* Elemente mixte ale protezei dentare parțiale mobile care, pe de o parte, mențin proteza în cavitatea bucală printr-un anumit sistem de croșet, iar pe de altă parte permit șeilor să se deplaseze, sub influența masticației, fără să exercite tracțiuni pe dinții-stilpi, realizând astfel o independență între sistemul de croșetare și șeile protezei și menajarea țesuturilor parodontale. Sînt folosiți deosebi în protezele parțiale mobile terminale (39).

Înțândărire. Procedeu chirurgical folosit în pseudartroză și întîrzierea în consolidare și care constă din practicarea unor mici osteotomii longitudinale „în raze”, pe capetele celor două fragmente osoase ale fracturii (24).

Înțintuire. În ortopedie, osteosinteză cu cui metalic a fragmentelor fracturilor (24).

Jaboulay, Mathieu, 1860—1913. Butonul de anastomoză ~, buton de anastomoză intestinală folosit la anastomozele latero-laterale (11).

Jaccard. Areul abraziv ~, foaie de metal sau de carton, acoperită cu praf de diamant, folosită pentru șlefuirea funcțională a dinților în parodontopatiile prin ocluzie traumatizantă. Se interpune între arcade, bolnavul executând diferite mișcări de lateralitate și propulsie (38).

Jaccoud, Sigismond, 1830—1913. Febra ~, tip de curbă febrilă descris în febra tifoidă și în care se distîng : perioada oscilațiilor ascendente, micile oscilații din perioada de stare și perioada oscilațiilor descendente (8). ~ **Semnul**, aspect caracteristic al limbii întilnit în perioada de stare a febrei tifoide : albă, saburală, cu centrul ușor erodat, scoțînd în evidență „V”-ul lingual roșiatic (8).

Jaccoud-Osler (Jaccoud, Sigismond, 1830—1913; Osler, William, 1849—1919). Boala ~, sin. : *Boala Osler, Endocardita lentă*, infecție bacteriană malignă a endocardului, cu evoluție lentă, datorită în principal streptococului *viridans*. Este caracterizată prin puseuri febrile succesive, artralгии, sufluri cardiace, accidente embolice cutanate (noduli Osler, purpură, peteșii), viscerale (infarct renal, splenic, retinian, cerebral etc.), leziuni arteriale (anevrism, endarterită), iar anatomopatologic prin vegetații endocardice cu ulceratii și chiar perforația valvei (32).

Jackson, Chevalier. Semnul ~, prelungirea zgomotului expirator deasupra unei zone de tuberculoză pulmonară (10). **Sonda** ~, sondă esofagiană din cauciuc moale, de diferite grosimi, folosită pentru dilatarea stenozelor cicatriceale ale esofagului (11).

Jackson, Jabez North, 1868—1935. Membrana ~, pericolită dreaptă la cec și apendice, reprezentată printr-o membrană subțire situată pre- și laterocecal (11).

Jackson, James Jr., 1810—1854. Semnul ~, sin. : *Deficitul pulsului*, diferența dintre alura cardiacă și frecvența pulsului, determinată de faptul că unele contracții ale inimii sînt ineficace hemodinamic (de ex. în fibrilația atrială) (10).

Jackson, John Hughlings, 1835—1911. Epilepsie jacksoniană, Epilepsie Bravais-Jackson, vezi Bravais-Jackson. **Sindromul** ~, paralizie a nervilor spinal și hipoglos, manifestată clinic prin hemiplegia vîlului, a laringelui, atrofia mușchilor sternocleidomastoidian și trapez, precum și prin hemiatrofia limbii (30).

Jackson, V.H., 1850—1929. Croșetul dentar ~, croșet care trece călare, linguovestibular, pe versantele proximale ale feței ocluzale. Este confecționat prin turnare și folosit la prozele mobile în edentațiile terminale unilaterale sau în edentațiile frontale. Croșetul Jackson prelungit are două prelungiri care se sprijină pe fețele vestibulare ale dinților vecini, mezial și distal, mărindu-se astfel retentivitatea (38).

Jacksonism. Epilepsie Bravais-Jackson. Vezi Bravais-Jackson.

Jacobaeus, Hans Christian, 1879—1937. Operația ~, intervenție operatorie endopleurală, prin care se face secționarea bridelor intrapleurale ce împiedică colapsul pulmonar în cursul pneumotoraxului terapeutic (34).

Jacobson, Ludwig Levin, 1783—1843. Canalul ~, sin. : *Canaliculus tympanicus*, conduct osos care se deschide pe suprafața inferioară a porțiunii petroase a osului temporal, între canalul carotidian și fosa jugulară; prin el trece ramura timpanică a nervului glosfarin-gian (1). **Cartilaj vomerian** ~, sin. : *Cartilago vomeronasalis jacobsoni, Cartilaj vomerian Huschke*, bandă de cartilaj hialin care se întinde de la spina nazală anterioară deasupra și dedesubtul fiecărei părți a cartilajului septal al nasului,

fiind lipit de marginea anterioară a vomerului (1). **Nervul** ~, ramura timpanică a nervului glosfaringian (1). **Plexus tympanicus jacobsoni**, *Plexus tympanicus*.

Jacquemier, Jean Marie, 1806—1879. **Manevra** ~, manevră obstetricală utilizată în scopul degajării umerilor reținuți în excavație în caz de exces de volum fetal, cind fătul este viu. Se pătrunde cu mna în excavație, se apucă și se degajează brațul posterior; dacă acest lucru nu este suficient, se transformă brațul anterior în braț posterior, după care se extrage în același mod (18).

Jaectatio capitis nocturna. Ticul somnului.

Jadassohn-Lewandowsky (Jadassohn, Josef, 1863—1936; Lewandowsky, Felix, 1879—1921). **Sindromul** ~, distrofie congenitală, mai ales la copii de sex masculin, constind din papule cornoașe foliulare, plăci keratozice, keratodermie palmoplantară, pahionichie (12).

Jaffé, Max, 1841—1911. **Reacția** ~, reacție de punere în evidență a creatinei, bazată pe proprietatea picratului de sodiu de a dezvolta o culoare roșie în prezența acestui metabolit (5).

Jaffé-Lichtenstein (Jaffé, Henry, L.; Lichtenstein, Louis) **Boala** ~, sin.: *Polioștoză fibroasă displazică*, osteopatie fibrochistică mono- sau polioștică, care se deosebește de boala Recklinghausen prin absența sindromului umoral (hipercalcemie, hipofosfatemie) și prin originea neendocrină (7).

Jäger, Eduard Retter von Jasthal, 1818—1884. **Incizia** ~, linie de incizie chirurgicală proiectată vertical la jumătatea distanței dintre protuberanța occipitală externă și marginea medială a mastoidei, folosită pentru abordarea unghiului pontocerebelos (26).

Jakob-Creutzfeld (Jakob, Alfons, 1844—1931; Creutzfeld, Hans Gerhard). **Boala** ~, boală degenerativă de origine nedeterminată, caracterizată prin simptome extrapiramidale, piramidale, tulburări psihice grave, trofice cutanate și digestive. Anatomopatologic se constată leziuni degenerative difuze diseminate în parenchimul cerebral (27).

Jaksch-Hayem-Luzet (Jaksch, Rudolf von, 1855—1947; Hayem, Georges, 1841—1933; Luzet, Charles). **Anemia** ~, sin.: *Anemie infantilă pseudoleucemică*, complex de simptome, caracterizat prin anemie, hepatosplenomegalie, leucocitoză cu elemente albe imature la periferie și eritroblastoză, expresia unei hematopoezie intense extramedulare de cauză necunoscută. În prezent, majoritatea autorilor contestă individualitatea sindromului, încadrându-l fie în anemii hemolitice cronice, fie în anemii post-infecțioase, care evoluează la copii mici, distrofici și rahitici (33).

Jalaguier, Adolphe, 1853—1924. **Incizia** ~, incizie verticală paramediană dreaptă, subombilicală, la nivelul proiecției marginii externe a mușchiului drept abdominal, folosită pentru abordarea chirurgicală a apendicelui (11).

Jalapa. Rășină de jalapa.

Jaleș. *Salvia officinalis*.

Jamais vu (fr.). Tulburare de percepție în care persoane sau locuri nu sînt recunoscute de bolnav, deși îi sînt familiare. Poate apărea în cursul unui acces epileptic (26).

Janet, Pierre, 1861—1940. **Bisturiul** ~, bisturiu cu lamă îngustă, curbă și butonată, folosit pentru secțiunea canalelor paraureterale (11). **Canula** ~, 1. Canulă de sticlă pentru spălături ureterale (11). 2. Canulă oarbă și boantă de platină, cu care se injectează soluții antiseptice în canalele glandelor Skene și Bartholin (11). **Etuva** ~, etuvă metalică pentru sterilizarea prin formolizare a sondelor de cauciuc și de gumă (11).

Janeway, Edward Gamaliel, 1841—1911. **Semnul** ~, pete echimotice conjunctivale, observate în endocardita lentă (10).

Janiceps ateleus. *Iniops*.

Janus asymmetros. *Iniops*.

Jargonofazie (fr. *jargon* + gr. *phasis* = cuvînt). Tulburare de limbaj în cadrul afaziei, constind din utilizarea de către bolnavi, în cursul exprimării, a unor cuvinte noi, formate de ei, neexistente și fără semnificație (27).

Jarisch-Bezold. **Reflexul** ~, bradicardie, reducerea debitului sistolic și hipotensiune arterială, determinate de excitația chemoceptorilor coronarieni, miocardici și — poate — pulmonari (10).

Jarisch-Herxheimer (Jarisch, Adolf, 1850—1902; Herxheimer, Karl, 1861—1944). **Reacția** ~, **Reacția Herxheimer**, vezi Herxheimer.

Javel. Localitate în Franța. Vezi Apă.

Javillier, G. **Mediul** ~, soluție salină complexă, care permite întreținerea calităților fiziologice și biochimice ale unei celule suspendate în acest mediu. Principala proprietate a soluției este de a realiza o izoosmie în condiții de neutralizare a efectelor nocive ale antagonismului ionic (5).

Jaworski, Valery, 1849—1924. **Semnul** ~, semn clinic în stenoza mediogastrică sau stomacul bilocular constind din imposibilitatea de a retrage apa introdusă prin spălătură gastrică (11).

Jay. Vezi Grupe sanguine.

Jeanin, Cyrille. **Procedul** ~, operație cezariană care constă din suturarea marginilor peritoneului vezicouterin, după decolarea lui, la peritoneul parietal, astfel încît se realizează izo-

larea cavității abdominale; își are indicația în cazuri de infecție intrauterină (18).

Jeghers-Peutz. Sindromul ~, polipoză intestinală familială, asociată cu pete pigmentare de culoare brună pe mucoasa bucală, pe tegumentele peribucale și pe pleoape sau pe degete (33).

Jejunită (lat. = *jejunum* = flămînd + *ită*). Afecțiune inflamatorie a jejunului (16).

Jejunostomie (*jejun* + gr. *stoma* = gură, deschidere). Deschiderea operatorie a unei anse jejunale la piele, în scopul introducerii alimentelor (11). ~ în **potcoavă**, Jejunostomie Albert, vezi Albert. ~ în **Y**, Jejunostomie Maydl, vezi Maydl. ~ în **Ω**, Jejunostomie Albert, vezi Albert.

Vezi și : Albert, Maydl.

Jejunum (lat. = flămînd), sin. : *Intestinum jejunum*. A doua diviziune a intestinului subțire care se întinde între duoden și ileum, avînd 2—2,5 m lungime (1).

Jellinek, Stefan. Semnul ~, pigmentație brună a pleoapelor, determinînd un cerc periorbital întunecat, observată în hipertiroidism (7).

Jelts. Operația ~, procedeu de cură chirurgicală a unei stenoze rectale, prin secționarea țesuturilor fibroase perirectale (11).

Jendrassik, Ernő, 1858—1921. Manevra ~, manevră care are drept scop distragerea atenției bolnavului în timpul examinării reflexelor membrilor inferioare. Bolnavul este solicitat să se tragă de mîini în sens contrar, cu degetele acroșate (24).

Jenkins. Procedeu ~, procedeu de cură chirurgicală a megalocolonului congenital, prin sfincterectomie internă pe cale intraanală și excizia laterală a unor benzi de mucoasă și fibre sfincteriene interne (11).

Jenner. Edward, 1749—1823, **Vaccinare jenneriană**, denumire dată vaccinării antivariolice, care a fost aplicată pentru prima dată de Jenner (8).

Jenner. Louis Leopold, 1866—1904, Colorantul ~, Colorantul May-Grünwald, vezi May-Grünwald.

Jersild, M. Sindromul ~, sin. : *Sindromul anogenitoretal*, complicație tardivă a limfogranulomatozei inghinale subacute (Nicolas-Favre), constînd dintr-o anorectită vegetantă și steno-zantă, putînd evolua spre un elefantiazis al regiunii anogenitale, cu fistulizări (12).

Jervină. $C_{27}H_{39}O_3N$. Compus steroid și alcaloid, prezent în unele plante (specii de *Solanum* și *Veratrum*), cu structură inrudită aceleia a colesterolului și cu proprietăți farmacologice similare (5).

Jesionek, Albert, 1870—1935. Lumina ~, metodă de tratament cu ajutorul lămpii Jesionek, care emite radiații luminoase puternice ce

constituie așa-numitele băi de soare artificial (4).

Jgheab de gips, sin. : *Gutieră gipsată*. Aparat gipsat amovibil în formă de jgheab, recomandat pentru cazurile în care este necesar un control direct asupra regiunii imobilizate sau cînd imobilizarea este intermitentă cu alte mijloace terapeutice (24).

Jianu, Amza, 1881—1959. Ligatura ~, procedeu de hemostază a parenchimului hepatic, prin fir continuu înodat în lanț (11).

Jianu, Ion. Procedeu ~, procedeu de esofagoplastie cutanată pretoracică (11).

Jigodia. Boala Carré. Vezi Carré.

Jiniech. Indicele ~, indice electrocardiografic, calculat din derivațiile unipolare, pe baza formulei $I = (U_{avL} + D_{avF}) - (U_{avF} + D_{avL})$, în care *U* și *D* reprezintă valorile celei mai mari deflexiuni pozitive (*Up* = sus), respectiv negative (*Down* = jos). Valori peste 11 mm pledează pentru o hipertrofie ventriculară stîngă, cele sub -11 mm pentru o hipertrofie ventriculară dreaptă (10).

Joffroy, Alexis, 1844—1908. Semnul ~, în hipertiroidism, incapacitatea contracției mușchilor frontali, cînd bolnavul privește în sus (7).

Johansen, Sven. Cuful ~, vezi Sven Johansen.

Johnson, George, 1818—1896. Cleștele ~, clește ale cărei ramuri active au un vîrf concav și celălalt convex; este folosit în tehnica dentară pentru modelarea convexităților și a conturului inelelor, reproducînd forma anatomică a dintelui (38).

Jolly, Friedrich, 1844—1904. Reacția ~, aspect caracteristic al excitabilității neuromusculare în miastenie; la aplicarea unui curent faradic tetanizant, durata și amplitudinea contracției musculare scad pe măsura repetării excitației, ajungîndu-se chiar pînă la o inexcitabilitate temporară (27).

Jolly, Justin Marie Jules, 1870—1953. Corpuseului ~, Corpuseului Howell-Jolly, vezi Howell-Jolly.

Jolly. Semnul ~, în fracturile vertebrei C_7 , antebrațul este ținut în flexiune și umărul în abducție, adducția fiind imposibilă (24).

Jonețiune (lat. *junctio*). *Junctura*. ~ **dermo-epidermică**, legătura dintre epiderm și derm, realizată în special prin fibre de colagen și ciment intercelular amorf (1). ~ **neuromusculară**, legătura fibrei nervoase cu cea musculară, realizată prin intermediul unor structuri complexe la care participă exoplasma și veziculele sinaptice ale terminației nervoase, sarcoplasma, teaca Schwann, membranele pre- și postsinaptice ș.a. (1).

Jones, sir. Robert, 1858—1933. Operația ~, rezecție-artrodeză în 2 timpi (mediotarsiană cu

subastragaliană și tibiotarsiană) pentru corectarea piciorului *talus-cavus* (24). **Poziția** ~, poziție de flexiune maximă a antebrăului pe braț, folosită în reducerea fracturilor de condil intern humeral (24).

Jonxis, J.H.P. Sindromul ~, tubulopatie parțială, manifestată prin rahitism renal hipofosfatic, cu hiperaminoacidurie și hiperfosfaturie (33).

Josserand. Semnul ~. 1. Accentuarea zgomotului al II-lea la focarul arterei pulmonare în pericardita uscată. 2. Zgomotul al II-lea la focarul arterei pulmonare normal, în comparație cu asigurarea celorlalte, semn întâlnit în endocardita reumatismală recentă (10).

Joule, James Prescott, 1818–1889. Echivalentul ~, echivalentul mecanic al căldurii, reprezentând cantitatea de lucru pe care o produce o unitate de căldură (1 calorie, $4,185 \times 10^7$ ergi) (4). **Efectul** ~, cantitatea de căldură degajată de un curent constant care trece printr-un conductor este proporțională cu patratul intensității curentului și cu timpul. Această cantitate de căldură depinde de rezistența fiecărui conductor (6).

Joule. Unitate de măsură a energiei și a lucrului mecanic, egală cu lucrul mecanic efectuat de forța de un newton când punctul ei de aplicație se deplasează cu un metru în direcția și sensul forței (Dicționarul limbii române moderne).

Jucevski. Reflexul ~, reflex patologic care apare în leziunile căii piramidale; constă din flexiunea plantară a degetelor piciorului la percepția bazei lor de implantare (27).

Judd, E. Operația ~. 1. Procedeu de piloroplastie prin duodenosfincterotomie anterioară, cu rezecția a 2/3 din sfincterul piloric (11). 2. Procedeu de cură a eventrației cicatriceale, prin excizia exclusivă a cicatricei cutanate, restul cicatriceal fiind folosit pentru refacerea peretelui abdominal (11).

Judet, Jean. Freza ~, freză emisferică pentru regularizarea extremităților osoase ale articulației șoldului; există una concavă pentru capul femural și alta convexă pentru cavitatea cotiloidă (24).

Judet-Ducroquet (Judet, Jean; Ducroquet, L.). Poziția ~, poziție șezând, în care se imobilizează fracturile de col femural în aparat gipsat cu coapsa în flexiune de 90° pe bazin (24).

Judet-Judet (Judet, R.; Judet, J.). Operația ~. 1. Înlocuirea capului femural cu o endoproteză acrilică în coxartroze, pseudartroze de col femural, necroza aseptică a capului femural sau fractură recentă de col (24). 2. Înlocuirea scafoidului cu pseudartroză, printr-o endoproteză acrilică (24).

Jugal (lat. *jugalis* = de jug). 1. Termen utilizat în anatomie cu semnificația de conexiune sau unire (1). 2. Care se referă la obraz (1).

Jugum (lat. = jug, legătură, unire). Formațiune de aspectul unei creste sau al unei depresiuni care unește două structuri vecine (1). **Juga alveolaria mandibulae**. Relieful alveolelor dentare vizibile pe fața anterioară a corpului mandibulei (1). **Juga alveolaria maxillae**. Relieful alveolelor dentare vizibile pe fața anterioară a apofizei alveolare a maxilei; cel mai pronunțat este relieful caninului (1).

Juhovički. Operația ~, intervenție osteoplastică în pseudartroza largă a tibiei, constând din înfigerea peroneului secționat în canalul medular al fragmentului tibial superior și introducerea unui grefon osos suplimentar între cele două fragmente (24).

Juillard-Piguet. Sindromul ~, tubulopatie parțială, manifestată prin glicozurie cu hiperaminoacidurie (33).

Julep gumos. Soluție oficială 20 % de gumă arabică în apă aromatizată; se adaugă în porțiuni, în scop corectiv, pentru a proteja mucoasele de acțiunea iritantă sau pentru stabilizarea suspensiilor (14).

Junctura (lat. = unire, legare), sin.: *Joncțiune*. Locul de unire a două formațiuni anatomice, de obicei de structură identică sau similară (1). **Juncturae ossium**. Denumire dată articulațiilor dintre oase; pot fi de tip fibros (*junctura fibrosa*), de tip cartilagos (*junctura cartilaginea*) și de tip sinovial (*junctura synovialis*) (1). ~ *sacrocoecygea*, sin.: *Symphysis sacrocoecygea*, articulația virfului osului sacru cu baza osului coccis (1). ~ *synovialis*, *Diarthrosis*. **Juncturae tendinum**. *Connexus intertendineus*.

Junghi. Durere intensă, cu caracter de obicei intermitent și localizare toracică, întâlnită în afecțiuni pleuropulmonare (pneumonie, pleurezie), cardiace (angor, infarct etc.) (32). ~ *atrial*, durere localizată la nivelul regiunii scapulovertbrale stîngi (în dreptul vertebrelor D₅–D₈), apărînd spontan sau la percepție în unele cazuri de stenoză mitrală. Vaguez a atribuit-o iritației filetelor nervoase din mediastinul posterior prin dilatația atriului stîng (10).

Jüngling. Otto. Boala ~, osteită tuberculoasă multiplă chistică. Formă cu evoluție lentă, localizată la nivelul metafizei și epifizei unui os lung, cu respectarea cartilajului de creștere, leziunea constînd din chisturi de diverse dimensiuni, care uneori confluează (19).

Juniperină, sin.: *Acid hidroxi-16-palmitic*. C₁₆H₃₂O₃. Acid-alcool prezent în constituția cerurilor unor conifere (etolide) care au proprietăți sensibilizante asemănătoare cerurilor C și D extrase din bacilii tuberculozei (5).

Juvara, Ernest, 1870 – 1933. **Depărtătorul** ~, depărtător autostatic abdominal, format dintr-un cadru metalic de care se pot atașa valve abdominale (11). **Operația** ~. 1. „Butée” a sprâncenei cotiloide, cu greșon tibial. în subluxația coxofemurală (24). 2. Rezecția osteoplastică a genunchiului în tumorile extremității inferioare a femurului, porțiunea rezecată fiind înlocuită cu jumătatea extremității superioare a tibiei răsturnate (24). 3. Osteosinteză cu fixator extern Juvara (24). 4. Rezecție cuneiformă cu bază internă în treimea medie a primului metatarsian, pentru corectarea de *hallux-valgus* (24). **Transfixatorul** ~, aparat de osteosinteză, alcătuit dintr-o tijă metalică care traversează osul în lățimea sa, o piesă extensibilă care exercită presiuni asupra fragmentului osos, cîteva piese de presiune și cîte o piesă de blocaj care se fixează pe tijă cu un șurub la cele două capete ale tijei. Aparatul este folosit în fracturile platoului tibial (24).

Juvecaină. Novocaină.

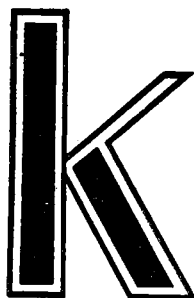
Juxta- (lat. *juxta* = lângă). Prefix indicînd o poziție lângă elementul indicat de cuvîntul la care este atașat (32).

Juxtaarticular (*juxta-* + lat. *articulatio* = încheietură), sin. : *Paraarticular*. Noțiune clinică folosită pentru localizarea afecțiunilor din imediata apropiere a unei articulații (24).

Juxtaglomerular (*juxta-* + lat. *glomerulus*, dim. de la *glomus* = ghem). Care se găsește în vecinătatea glomerulului renal (de ex. celulele epiteliale situate lângă glomerulul renal — aparatul juxtaglomerular — incriminate în elaborarea reninei) (1).

Juxtapoziție (*juxta-* + lat. *positio* = poziție). Poziție de imediată alăturare (24).

Jversen-Roholm. **Acul** ~, ac pentru puncție-biopsie prin aspirație, format dintr-o canulă cu lungimea de 180 mm, diametrul exterior de 2 mm și cel interior de 1,5 mm, avînd 3–4 virfuri la orificiul terminal; mandrenul are virful piramidal și depășește canula cu cîteva mm (11).

K. Simbolul potasiului (14).

Kabat, H. Metoda ~, metodă de reeducare în patologia neuromusculară, care folosește mișcarea de ansamblu, executată după 8 scheme în diagonală sub rezistență; este fundamentată pe teoria facilitării contracției unui mușchi prin contracția izometrică a grupelor corelate funcțional sau a antagoniștilor (24).

Kafir-Pox. Alastrim.

Kahler, Otto, 1849—1893. Boala ~, sin.: *Boala Rustițki-Kahler, Mielom multiplu, Mielomatoza decalcifiantă difuză*, afecțiune malignă cu evoluție uneori lungă (10—20 ani), caracterizată printr-un proces proliferativ atipic difuz sau tumoral (tumori multiple), interesind elementele plasmocitare din sistemul reticulohistiocitar. Se caracterizează clinic printr-un complex de sindroame: osos (dureri, fracturi spontane, tumori osoase), renal, neurologic, pulmonar, hemoragic. Radiologic se constată procese de osteoliză (geode) și osteoporoză, iar hematologic, anemie, infiltrație plasmocitară medulară (element de importanță diagnostică majoră), uneori și invadare plasmocitară periferică (leucocă plasmocitară). Biochimic se evidențiază o alterare a metabolismului protidic: disproteinemie, paraproteinemie și paraproteinurie (albuminourie Bence-Jones) (19). **Legea lui** ~, lege care indică modul de așezare a fibrelor sensibilității profunde în cordoanele posterioare (pe măsură ce vin din regiuni mai înalte, fibrele se așază în afara celor inferioare) (27).

Kahn, E.A. Semnul ~, în secțiunile nervilor membrului superior, la studiul cu oftalmoscopul (lentila nr. 20) al plicilor cutanate ale pulpei degetelor, se constată că acestea sînt uscate, pe cînd, în mod normal, în ele se găsesc picături de sudoare (24).

Kahn, Reuben Leon. Reacția ~, reacție de floclare, utilizată în diagnosticul serologic al sifilisului, antigenul fiind un extract alcoolic colesterinat din pulbere de inimă de bou (3).

Kala-azar. Leishmanioza viscerală.

Kaliercină. Enzimă proteolitică formată în anumite condiții în pancreas, singe și intestin. Acționează asupra kalidinogenului, formînd kalidina. Terapeutic se folosesc preparatele de kaliercină pentru acțiunea vasodilatatoare și adrenolitică (14).

Kalidină. Plasmakinină care se formează dintr-un precursor (kalidinogen), sub influența enzimatică a kaliercinei. Este posibil să aibă funcție vasodilatorie, să intervină în reacțiile alergice și în geneza procesului inflamator (14).

Kalidinogen. Precursor al kalidinei (14).

Kaliemie, sin.: Potasemie. Concentrația potasiului în singe. Valori normale (în mg/100 ml): $174,1 \pm 11,6$ pentru singele total; $16,07 \pm 1,2$ pentru plasmă; $371 \pm 11,2$ pentru eritrocite (5).

Kaliu, sin.: Potasiu. Simbol K. Metal alcalin monovalent, puternic reactiv, cu număr atomic 19 și greutate atomică 39,1. Sub formă ionică predomină în mediul intracelular, fiind indispensabil fenomenelor electrice de membrană: participă la procesul de sinteză a glicogenului și proteinelor, fixarea celulară a cationului fiind crescută în cursul reacțiilor anabolice; intervine în echilibrul acido-bazic. Farmacodinamic, ionii de potasiu stimulează, apoi paralizează miocardul, musculatura striată și musculatura netedă. Unele săruri de potasiu au acțiune diuretică. Sărurile disociabile de potasiu se folosesc pentru corectarea hipopotasemiei, în paralizia familială periodică, în *miastenia gravis* și în intoxicații cu substanțe curarizante antidepolarizante, ca diuretic și în chirurgia cardiacă. Supradozarea provoacă fenomene toxice de hiperpotasemie (14).

Kaliureză. Eliminare crescută a potasiului prin urină, întîlnită mai ales în cazurile de hipersecreție a glandelor corticosuprarenale (15).

Kaliurie, sin.: Potasurie. Eliminarea urinară a potasiului (normal, 1,2—3,5 g, respectiv 30—90 mEq/24 ore); raportul dintre valorile urinelor de noapte și cele de zi este 0,25—0,50 (5; 25).

Kalk, H. Aparatul ~, aparat pentru laparoscopie format dintr-un trocar cu lungimea de 9,7 cm, avînd un mandren cu virf triunghiular și o canulă cu diametrul de 9 mm dotată cu o supapă pentru împiedicarea ieșirii aerului intrabdominal insuflat; i se poate adapta și sistem de fotografiere (11).

Kamala. Glandele și perii fructelor de *Malolotus philippinesis* (*Euphorbiaceae*), care conține rotlerina și homorotlerina, derivați de floroglucină cu acțiune tenifugă, și în special față de botriocelal; în doze mari este purgativ violent (13).

Kanamiecină. Antibiotic izolat din culturile de *Streptomyces kanamyceticus*; are spectru antibacterian larg, cuprinzînd germeni gram-pozitivi și gram-negativi; are efect toxic renal și pentru nervul acustic; este folosită pe cale generală în infecțiile cu germeni sensibili numai la acest antibiotic (13).

Kanavel, Allen Buckner, 1874—1938. Aparatul ~, aparat de kineziterapie pentru exersarea flexorilor și interosoșilor degetelor mîinii cu ajutorul unor săculețe de nisip suspendate pe scripeți (24). **Inezia** ~. 1. Incizie discontinuă digitală palmară și antebrahială, folosită pentru deschiderea flegmonului tecilor sinoviale ale mîinii (11). 2. Incizie laterală neîntreruptă în lungul degetului și adusă la nivelul comisurii digitale pe linia mediană, pentru a deschide fundul de sac sinovial digital superior (folosită pentru deschiderea unei tenosinovite digitale) (11). **Semnul** ~, în tenosinovite se constată o tumefacție maximă în centrul eminenței hipotenare (24).

Kandinsky-Olérambault (Kandinsky, Victor Chisanofovici, 1828—1889; Olérambault, Gatian de, 1872—1934). **Sindromul** ~, sin.: *Automatism mental*, senzație patologică de influențare, impunere și dirijare din afară a activității psihice (35).

Kantor, John Leonard. **Sonda** ~, sondă pentru aspirație intestinală prevăzută cu rezervor de mercur, care îi asigură progresiunea (11).

Kaodera. Vezi Tripanosomiază.

Kaoni, sin.: Mezonii K. Particule elementare, descoperite în radiație cosmică; mezonii K sînt mai grei decît mezonii II. Au o masă de aproximativ 966 mase electronice și se întînesc ca particule încărcate (pozitiv și negativ), respectiv neutre. Toți mezonii K sînt instabili. Cei încărcăți au o viață medie de ordinul 10^{-2} microsecunde. Cu ajutorul cosmotronului au fost creați mezonii K și artificial. Kaonii sînt numiți „particule strani”, deoarece în mod ciudat ei și antiparticula lor apar totdeauna în perechi, nefiind niciodată generate cîte una (6).

Kaplan, E.B. **Operația** ~. 1. Osteosinteză de col femural efectuată cu ajutorul aparatului Kaplan (24). 2. Neurotomia ramurii senzitive

radiale pentru regiunea epicondiliană în epicondilită (24).

Kaposi, Moritz Kohn, 1837—1902. **Angiomatoza** ~, **Boala Kaposi.** **Boala** ~, sin.: *Angiomatoza Kaposi, Sarcomatoza multiplă idiopatică hemoragică*, afecțiune tumorală de etiologie necunoscută, clasată diferit de autori în grupa reticulozelor, angiomatozelor sau sarcomatozelor. Clinic se caracterizează prin noduli, plăci roșii-violacee, mai ales la extremități, evoluînd lent și progresiv spre ulceratii. Ulterior sau concomitent survin atingeri viscerale asemănătoare, cașectizare și sfîrșit letal. Histologic se găsesc neoformații vasculare și un infiltrat constituit din celule fibroblastice, hemoragii și depuneri de pigment hematic (12). **Pustuloza varioliformă acută** ~, **Boala Kaposi-Iuliusberg**, vezi Kaposi-Iuliusberg.

Kaposi-Iuliusberg (Kaposi, Moritz Kohn, 1837—1902; Iuliusberg Fritz). **Boala** ~, sin.: *Ecemă herpetiformă, Ecema vaccinatum, Pustuloză vacciniiformă, Pustuloză varioliformă, Pustuloză varioliformă acută Kaposi*, complicație gravă de natură infecțioasă (piococi banali, virusul herpetic, virusul vaccinal) a eczemei infantile; clinic se manifestă prin fenomene generale accentuate (febră mare, sindrom toxic), care însoțesc o erupție papuloveziculoasă ce evoluează rapid spre ombilicare, cu edem important și tendință la supurații și hemoragii; boala decurge sever, cu evoluție letală în 25% din cazuri (8).

Karber. Metoda ~, statistică de calculare a valorii unui efect biologic (letalitate, infectivitate, efect citopatic etc.) asupra a 50% din efectivul analizat (animale, culturi celulare, ou embrionat). Metodă folosită mult în inframicrobiologie pentru determinarea D.L.₅₀ etc. (22).

Kariookykon. Incluziune virală nucleară.

Kartagener, Manes. **Sindromul** ~, sindrom congenital rar întîlnit, caracterizat prin triada *situs inversus*, polipoză nazală cu infecție cronică rinofaringiană și dilatații ale bronhiilor (34).

Kartel. Incizia ~, incizie formată din 3 segmente duble, două călare pe al doilea și al treilea pliu digital și al treilea la nivelul fundului de sac superior; este folosită pentru deschiderea unei tenosinovite digitale (11).

Karyokinesis (gr. *karyon* = nucleu + *kinesis* = mișcare), sin.: *Cariokineză, Kariomitozis*. Vezi Mitoză.

Karyomitozis. *Karyokinesis*. Vezi Mitoză.

Karyorrhexis (gr. *karyon* = nucleu + *rhexis* = ruptură), sin.: *Carioreză, Cromatoreză*. Fragmentarea sau fisurarea nucleului celular într-un număr de particule care se împrăștie în citoplasmă (1).

Karyostasis (gr. *karyon* = nucleu + *stasis* = reținere). Timp intermitotic.

Karyotheea (gr. *karyon* = nucleu + *theke* = teacă, înveliș). Denumire pentru membrana nucleară (1).

Kasabach-Merritt. Sindromul ~, afecțiune a sugarilor, caracterizată printr-o purpură trombotenică-trombotică și hemangioame gigante, a căror exereză normalizează modificările sanguine (10).

Kast. Sindromul ~, Sindromul Maffucci, vezi Maffucci.

Kastert. Centrul de greutate ~, nume dat focarului osteoarticular care se manifestă clinic evident în faza secundară a tuberculozei și în care există diseminare miliară osteoarticulară clinic inaparentă (24).

Kastle-Meyer (Kastle, A.; Meyer, W.). **Reacția** ~, test biochimic pentru punerea în evidență a singelui în urină, fecale, pete, având la bază reacția de oxidare a fenolftaleinei prin apă oxigenată, care are loc în prezența hemoglobinei, cu virarea culorii soluției în roșu (5).

Katz, A.I. Aparatul ~, aparat ortodontic fix, care constă din coroane cimentate pe incisivi superiori și un grilaj de sîrmă sudat de coroașă (39).

Kauffmann-White. Schema ~, schemă de clasificare a germeilor din genul *Salmonella*, bazată pe structura lor antigenică și în care subdiviziunea în grupuri se face pe baza antigenelor somatice („O”), iar împărțirea în tipuri are la bază antigenele flagelare („H”) (3).

Kawasoye. Procedeu ~, innodare a ureterului în scopul de a se obține moartea lentă a rinichiului prin hialonefroză (11).

Kayon. Grefă osoasă autoplăstică ~, operație prin care se anchilozează genunchiul cu ajutorul unei grefe triunghiulare osteoperiostice prelevate din tibie, împreună cu inserția tendonului rotulian, care se răstoarnă în sus peste articulație (24).

Kayser-Fleischer (Kayser, Bernhard; Fleischer, Bruno). **Inelul cornean** ~, pigmentare inelară brună-verzuie a corneei la nivelul limbului sclerocornean, care apare în cadrul degenerescenței hepatolenticulare (mai ales în tipul Westphall-Strümpell). Este datorită unor depuneri de cupru la nivelul membranei Descemet. Uneori este vizibilă numai la examinarea cu lampa cu fantă (27).

Keen. Semnul ~, lărgirea diametrului frontal al gleznei în fractura extremității inferioare a peroneului (24).

Kefrină hidroclorică. Adrenalon.

Kehr, Hans, 1862—1916. Drenul ~, tub de cauciuc în T, pentru drenajul canalului cole-

doc (11). **Incizia** ~, incizie cudadă, formată dintr-un segment vertical median și continuată într-un unghi rotunjit cu un segment orizontal, folosită pentru abordarea căilor biliare (11).

Kehrer, Ferdinand Adolph, 1837—1914.

Operația ~, procedeu chirurgical pentru cura mamelonului invaginat, prin excizia unei porțiuni din tegumentul înconjurător (11).

Keilin, D. Teoria lui ~, teorie care caută să explice mecanismele proceselor de oxidoreducere prin dubla activare a oxigenului molecular și a hidrogenului atomic, din combinarea acestora rezultînd apă (5).

Keith. Legea lui ~, în chirurgia ortopedică, ligamentele nu se folosesc niciodată ca suport continuu al unei articulații sau segment (24).

Keith-Flack (Keith, Arthur, sir; Flack, Martin). **Nodul** ~, *Nodus sinuatialis*.

Kelină. Compus izolat din semințele de *Ammi visnaga* (*Umbelliferae*); are acțiune antispastică asupra musculaturii netede, fiind utilă în astmul bronșic și angina pectorală (13).

Kell-Cellano. Vezi Grupe sanguine.

Kellenberger. Tehnica ~, tehnică folosită pentru studiul fibrelor colagene ale osului la microscopul electronic. O suprafață osoasă este polizată și tamponată cu acetona, apoi acoperită cu o foaie de celuloză de 0,3 mm grosime. În câteva ore se obține o amprentă, după care se prepară o altă amprentă pe monoxid de silicium pentru microscopul electronic și o altă mai groasă pe U-metilmetacrilat pentru microscopul optic (24).

Keller, A. Supă maltozată ~, preparat dietetic pentru sugari, cuprinzînd lapte, făină de grâu, extract de malț Keller și apă. Valoarea calorică la 1 litru = aproximativ 800 calorii (33).

Kelly, Howard Atwood, 1858—1943. Operația ~, tehnică chirurgicală curentă de histerec-tomie constînd din secționarea inițială a anexei dintr-o parte, apoi a ligamentului rotund din aceeași parte, secționarea istmului uterin și apoi a ligamentului rotund și a anexei de partea opusă (18). **Pensa** ~, pensă lungă cu capete rotunjite, folosită ca disector în chirurgia cardiacă (11). **Procedeu** ~, procedeu de cură a stenozei joncțiunii pieloureterale printr-o pieloureterotomie extramucoasă, urmată de sutura transversală a inciziei (11).

Keloid (gr. *kele* = tumoare + *eidōs* = formă). Formațiune tumorală benignă, dezvoltată de obicei pe pielea care a prezentat o leziune inflamatorie sau la nivelul unei cicatrice hipertrofice și care poate fi punctul de plecare al unei neoplazii (2).

Keloidoză (Schridde) (gr. *kele* = tumoare + *eidōs* = formă + *-oză*). Dispoziție înăscută

a țesutului conjunctiv subcutanat și al altor organe de a reacționa printr-o proliferare exuberantă (2).

Kempner, Walter. Dieta ~, alimentație compusă numai din fructe și orez, folosită în tratamentul unor forme de hipertensiune arterială și al unor nefropatii cu retenție hidrosalină; este rar folosită astăzi (16).

Kendall, Edward Calvin. Compușii ~, denumire dată de Kendall pentru unii hormoni corticopurarenali (compusul B = corticosteron; compusul E = cortizon; compusul F = cortizol) (7).

Kennedy, Foster. Ineizia ~, incizie oblică în fosa supraclaviculară, de la mijlocul claviculei până în treimea medie a sternocleidomastoidianului, folosită pentru neuroлиза sau neurosinteza trunchiurilor plexului brahial în paralizia obstetrică a umărului (24). **Operația** ~, neuroлизă sau neurosinteză a trunchiurilor plexului brahial în paralizia obstetrică a umărului (24). **Sindromul** ~, sindrom caracterizat prin atrofie optică primitivă la un ochi, prin compresiune directă pe nervul optic și stază papilară la celălalt ochi prin hipertensiune intracraniană. Se întâlnește în tumorile regiunii orbitare a lobului frontal și în tumorile din treimea internă a aripii mici a osului sfenoid (26; 27).

Kenny, Elizabeth, 1886—1952. Metoda ~, tehnică de kineziterapie preconizată de sora Kenny, utilizată în tratamentul poliomielitei, constând din înlocuirea imobilizării prelungite (dovedită nocivă) prin reluarea precoce și corect dirijată a mișcărilor. Metoda este completată și de un procedeu pentru combaterea spasmelor musculare și durerilor, constând din 3—4 ședințe/zi de împachetări umede și calde (8).

Kenofobie (gr. *kenos* = larg deschis + *phobos* = frică) Agorafobie.

Kenotron. Supapă care permite în instalațiile de raze Röntgen trecerea curentului într-o singură direcție, cu scopul redresării unei inverse (36).

Kent, Albert Frank Stanley, 1863—1958. Fasciculul ~, cale de conducere atrioventriculară aberantă, a cărei existență congenitală ar explica apariția sindromului Wolff-Parkinson-White (10).

Keratalgie (*kerato-* + gr. *algos* = durere). Durere corneană (28).

Keratectazie (*kerato-* + gr. *ektasis* = dilatație). Prolabarea corneei în afară (28).

Keratectomie (*kerato-* + gr. *ektome* = excizie). Excizia chirurgicală a unei porțiuni din cornee (28).

Keratină. Holoproteidă fibroasă bogată în sulf, existentă în stratul cornos al epidermului la mamifere, în lână, păr etc. În compoziția keratinei intră un număr de 18 aminoacizi,

dintre care predomină acidul glutamic, cistina, prolina și arginina. Keratinele de diferite origini se deosebesc între ele prin compoziția variată a aminoacizilor (5).

Keratinizare. Încărcare cu keratină a fibrelor intracelulare ale celulelor superficiale din epiderm și fanere, prin formarea unui infrasclet de lanțuri polipeptidice care devine apoi sediul depunerii de keratină (1).

Keratitis (*kerato-* + *-ită*). Inflamație supurativă sau nesupurativă a corneei (28). ~ în **bandeletă**, Keratitis fasciculată. ~ **buloasă**, keratitis degenerativă cu prezența de bule sau vezicule subepiteliale și care apare în cazuri de iridociclite, glaucom, sau edem cornean (28). ~ **diseiformă**, tip de keratitis constând dintr-o infiltrație centrală nesupurativă, de formă discoidă, de natură herpetică sau traumatică (28). ~ **fasciculată**, sin.: *Keratitis în bandeletă*, ulcer flietenular serpiginos, care se propagă în corneea sub forma unei benzi înguste, vascularizate (28). ~ **filamentoasă**, formă de keratitis care prezintă aspectul de filamente aderente la fața anterioară a corneei (28). ~ **flietenulară**, formă de keratitis tuberculoalergică, constând din apariția pe corneea a unor noduli gălbui inflamatori, impropriu numiți flietene, cu tendința la ulcerare și suprainfectare secundară. Apare cu deosebire la copiii între 3 și 15 ani, având un caracter eruptivoalergic. Se disting 3 forme clinice: o formă simplă cu flietene izolate sau în grupe, o formă miliară pericorneană și o formă papuloulceroasă (28). ~ în **grilaj**, degenerescență corneană manifestată prin opacități nodulare subepiteliale centrale (28). ~ **inelară**, formă de keratitis ale cărei leziuni constau dintr-un inel cornean periferic infiltrativ, supurativ (28). ~ **interstițială**, sin.: *Keratitis parenchimotoasă*, inflamație nesupurativă a straturilor profunde ale corneei, în general de cauză alergică (28). ~ **lagofthalmică**, formă de keratitis produsă prin uscarea corneei în urma neînchiderii fantei palpebrale (28). ~ **maculoasă**, Keratoconjunctivită epidemică. ~ **neurolitică**, keratitis produsă prin afectarea nervului trigemen, care duce la uscarea corneei și iritarea ei mecanică (28). ~ **parenchimotoasă**, Keratitis interstițială. ~ **parenchimotoasă sifilitică**, keratitis parenchimotoasă care apare ca o manifestare de sifilis congenital tardiv la copiii și tineri; face parte din triada Hutchinson, împreună cu surditatea și dinții tip Hutchinson (28). ~ **punctată superficială**, keratitis virotică sau toxică medicamentoasă, manifestată prin infiltrații punctiforme superficiale (28). ~ **rozacee**, formă de keratitis caracterizată prin mici infiltrate la periferia corneei, abordate de vase; însoțește de cele mai multe ori acneea rozacee (28). ~ **selerozantă**, formă de keratitis profundă

asociată cu sclerită (28). ~ **superficială**, formă de keratită în care leziunile primitive sînt limitate la epiteliu, membrana Bowman sau lamele superficiale din țesutul propriu al corneei (28). ~ **supurativă**, inflamație supurativă a corneei; de cele mai multe ori evoluează ca un ulcer cornean serpiginos cu hipopion (28). ~ **trahomatoasă**, Panus trahomatos. ~ **xerotică**, Keratomalacie.

Kerato- (gr. *keras, keralos* = corn, cornee). Element de compunere care introduce în termeni referirea la cornee sau la țesutul cornos (32).

Keratoacantom (*kerato-* + gr. *akantha* = spin + *-oma*). Tumoră cutanată benignă, constînd dintr-un mic nodul proeminent, emisferic, dur, care crește repede (cîteva săptămîni) pînă la diametrul de 1—2 cm, se stabilizează, devine mai moale, se ulcerează, luînd aspectul unui crater plin cu detritusuri cornoase, apoi se turtește și dispăre spontan. Aspectul clinic și histologic pretează la confuzii cu epiteliomul spinocelular (12).

Keratocel (*kerato-* + gr. *kele* = hernie), sin.: *Descemetocel*. Hernia membranei Descemet printr-o ulcerăție corneană invadantă în profunzime (28).

Keratocenteză (*kerato-* + gr. *kentesis* = înțepătură). Paracenteza camerei oculare anterioare (28).

Keratocon (*kerato-* + lat. *conus* = con). Deformație conică a polului anterior al corneei (28).

Keratoconjunctivită (*kerato-* + *conjunctivă* + *-ită*). Inflamație simultană a corneei și a conjunctivei (28). ~ **epidemică**, sin.: *Conjunctivită epidemică infecțioasă, Keratită maculoasă*, viroză benignă cu manifestări conjunctivocorneene, determinată în special de adenovirusuri (tipurile 7, 8 și 11) (22). ~ **sieca**, formă de keratoconjunctivită care apare în sindromul Sjögren și este caracterizată prin uscăciunea corneei (28).

Keratoderma (*kerato-* + gr. *derma* = piele). Keratodermie.

Keratodermatită (*kerato-* + gr. *derma* = piele + *-ită*). Keratodermie. ~ **hipoestrogenă palmară și plantară** Lynch, Boala Haxthausen, vezi Haxthausen.

Keratodermie (*kerato-* + gr. *derma* = piele), sin.: *Keratoderma, Keratodermită*. Denumire generică pentru hiperplazii ale stratului cornos cuprinzînd anumite teritorii (12). ~ **arsenică**, formă rară de keratodermie datorită unei intoxicații arsenicale cronice (medicamentoasă, profesională, alimentară sau criminală) și caracterizată prin leziuni eritematoscuamoase sau buloase urmate de hiperkeratoză, cu sau fără pigmentații, și, în unele cazuri, de degenerescență malignă (12). ~ **blenoragică**, complicație foarte rară a blenoragiei, constînd dintr-o erupție si-

metrică (pe mîini și picioare) de plăci hiperkeratozice cu tendință la confluare (12). ~ **climaetrică**, Boala Haxthausen, vezi Haxthausen. ~ **eritematoasă simetrică**, formă clinică de keratodermie palmoplantară, caracterizată printr-un proces congestiv, eritematos, cu hiperkeratoză și descuamație uscată, discretă (12). ~ **excentrică**, Porokeratoză inelară Mibelli, vezi Mibelli. ~ **familială diseminată**, vezi Keratodermia palmoplantară simetrică familială. ~ **palmoplantară**, termen generic pentru keratodermii esențiale de cauză necunoscută (congenitale sau dobîndite) sau simptomatice (apărînd în cursul altor boli), localizate palmoplantar și cu durată indefinită. Unele, dobîndite, înflînțe la adult, sînt mai benigne și curabile (12). ~ **palmoplantară simetrică familială**, sin.: *Boala Hovorka-Ehlers, Boala Thost-Urna*, afecțiune de cauză necunoscută, care începe în primele săptămîni după naștere sau mai tîrziu, printr-un eritem, urmat de îngroșarea progresivă a stratului cornos al pielii. Cînd cuprinde și alte regiuni este denumită keratodermie familială diseminată sau boala de Melada (12). **Keratodermii traumatice și medicamentoase**. Îngroșări ale stratului cornos consecutive unor traumatisme repetate (profesionale) sau utilizării unor medicamente (de ex. arsenic) (12).

Keratoesteziometrie (*kerato-* + gr. *aisthesis* = percepere + *metron* = măsură). Măsurarea sensibilității corneei (28).

Keratogen (*kerato-* + gr. *gennan* = a produce). Producător de keratită (22).

Keratoglob (*kerato-* + lat. *globus* = sferă, glob). Deformarea globuloasă a corneei (28).

Keratohialină (*kerato-* + gr. *hyalos* = transparent). Substanță din stratul granulos al epitelului scuamos stratificat keratinizat; etapă timpurie în formarea keratinei (1).

Keratoirită (*kerato-* + gr. *iris* = curcubeu + *-ită*). Inflamația corneei asociată cu irită (28).

Keratoleucom (*kerato-* + gr. *leukos* = alb + *-oma*). Leucom cornean.

Keratolitice. Vezi Decapant.

Keratoliză (*kerato-* + gr. *lysis* = distrucție). Separarea și îndepărtarea fiziologică sau patologică a stratului cornos al epidermului (12). ~ **buloasă**, *Epidermoliză buloasă*.

Keratom (*kerato-* + *-oma*). Denumire generică pentru keratodermii, de cele mai multe ori circumscrie (12). ~ **difuz neviform palmar și plantar**, tip de keratodermie descrisă de Brauer, care pare a fi localizarea palmoplantară a unui nev keratozic papulos, sistematizat și generalizat (12). ~ **malign difuz congenital**, ihtioză fetală. ~ **senil**, dermatoză precanceroasă apărînd la bătrîni, mai ales pe față și părțile descoperite (dosul mîinilor), sub formă de pete brune

care devin din ce în ce mai rugoase, apoi verucoase, ducând destul de frecvent la transformare epitelomatoasă (12).

Keratomalacie (*kerato-* + gr. *malakia* = înmuiere), sin. : *Keratită xerotică*. Topirea purulentă a corneei (28).

Keratomegalie (*kerato-* + gr. *megas* = mare), sin. : *Macrocornee*, *Megalocornee*. Mărirea diametrului suprafeței corneei; malformație congenitală asociată obișnuit cu buftalmia (28).

Keratometru (*kerato-* + gr. *metron* = măsură). Instrument pentru măsurarea curburii corneei (28).

Keratomicoză (*kerato-* + gr. *mykes* = ciupercă + *-oză*). Dermatomicoză limitată la straturile superficiale ale epidermului cornos sau cuticula perilor. După sistematizarea lui Arievică cuprinde: pitiriazisul versicolor, eritrasma, trichosporia nodulară și tricomicoza axilară (12). ~ **nigricantă palmară**, *Keratoză neagră palmară*.

Keratoplastie (*kerato-* + gr. *plassein* = a forma). Agent terapeutic cu acțiune de activare a keratinizării celulelor epiteliale, respectiv de favorizare a formării stratului cornos al pielii (13).

Keratoplastie (*kerato-* + gr. *plassein* = a forma), sin. : *Grefă corneană*, *Transplantare de cornee*. Operație de înlocuire a unei porțiuni de cornee opacă prin cornee transparentă (28). ~ **lamelară**, înlocuirea unei porțiuni din straturile lamelare superficiale ale corneei (28). ~ **perforantă**, înlocuirea unei porțiuni din cornee care interesează toate straturile (28). ~ **tectonică**, transplantarea de cornee care repară o fistulă sau o cicatrice corneană, cu sau fără inclavare iriană (28).

Keratoscop (*kerato-* + gr. *skopein* = a vedea). Disc Placido. Vezi Placido.

Keratosis (*kerato-* + *-osis*). Hiperkeratoză. ~ **nigricans** (Kaposi), *Acanthosis nigricans*. ~ **rubra congenita** Rille, vezi Brocq.

Keratoză (*kerato-* + *-oză*). Hiperkeratoză. ~ **centrifugă atrofiantă**, Prokeratoza inelară Mibelli, vezi Mibelli. ~ **folieulară**, keratoză cu punct de plecare în foliicul pilosebaceu (12). ~ **folieulară acuminată**, Lichen spinulos. ~ **folieulară artificială**, lărgire a orificiului pilosebaceu, cu formarea de papule și leziuni de tip acnee, provocată de contactul cu hidrocarburi și uleiuri. Cel mai des este de natură profesională și se localizează pe antebrate și brațe (la tractoriști, strungari etc.) (12). ~ **folieulară epidemică** (Schuppli), sin. : *Boala din Basel*, keratoză profesională cu patogenie neclarificată apărând la persoanele care lucrează cu staniol (12). ~ **folieulară serpiginoasă** (Lutz-Miescher), sin. : *Elastom intrapapilar perforant veruciform*, afecțiune de cauză necunoscută, apărând la băieți, în a doua copilărie și caracterizată prin

papule cornoase, dispuse serpiginos în regiunea feței și pe părțile laterale ale gâtului (12). ~ **folieulară spinuloasă** (Unna), Lichen spinulos. ~ **neagră palmară**, sin. : *Keratomicoză nigricantă palmară*, *Tinea nigra palmaris*, înțocșă datorită parazitului *Cladosporia wernicki*, începând printr-o serie de puncte negre pe degete și palme, care cresc și formează pete policiclice, netede, ușor scuamoase (12). ~ **pillară**, sin. : *Foliculitis rubra*, *Keratoză suprafolieulară albă și roșie*, *Ihtioză anseriană juvenilă*, *Ihtioză cornoasă*, *Lichen pilar*, *Ulerythema ophyrogenes*, afecțiune caracterizată prin formarea la nivelul orificiilor pilare a unor mici conuri cornoase, mai mult sau mai puțin proeminente, uneori roșii (varietatea roșie). Se localizează de predilecție pe fețele de extensiune ale membrilor. Este frecventă la virsta copilăriei, ștergându-se apoi progresiv (12). ~ **pillară prescorbutică**, Scorbutide. ~ **punetată**, Porokeratoza palmoplantară Mantoux, vezi Mantoux. ~ **spinuloasă cu trico-stază**, *Desmothrix*. ~ **suprafolieulară albă și roșie** (Unna), *Keratoză pillară*. ~ **verucoasă**, sin. : *Lichen ruber obtusus*, *Neurodermita folieulară circumscrisă*, varietate de keratoză pillară pruriginoasă, localizată de predilecție simetric la gambe; uneori, leziunile pot conflua formând placarde (12).

Kerazină. Vezi Cerebrozidă.

Kerekring, Theodor, 1640—1693. Valvule conivente ~, *Plicae circulares*.

Kerghen. Operația ~, costopleurectomie aplicabilă în empieme vechi parțiale sau totale, cu sau fără fistulă (34).

Kerion (Celsi) (gr. = fagure), sin. : *Foliculită acuminată*. Formă clinică de deratomicoză inflamatorie provocată de cele mai multe ori de trichofitoni de origine animală. Are aspect de placă rotundă-ovalară, proeminentă, roșie, zemuindă, ca un burete, localizată mai ales în pielea capului, barbă, mustață (12).

Keriterapie. Tratamentul prin băi de parafină (4).

Kerley. Linii ~, semn radiologic observat în hipertensiunea pulmonară cronică și reprezentat de opacități liniare subțiri, orizontale, dispuse deasupra sinusului costodiafragmatic (mai evidente în dreapta), produse de dilatația vaselor limfatice și îngroșarea spațiilor de clivaj interlobular (34).

Kerr, K.M. Acul ~, instrument stomatologic fin de mină, format dintr-un miner scurt și o tijă de oțel răsucită, folosit pentru tratamentul mecanic la lărgirea canalelor dentare prin răzuire (38).

Kerschner. Operația ~, chistoduodenostomie pentru drenajul unei cavități chistice a capului pancreasului, efectuată pe cale transduodenală (11).

Key, Ernst Axel Henrik, 1832—1901. Ori-ficiul ~, sin. : *Oriificiul Retzius*, deschidere mică în plafonul ventriculului al IV-lea, care permite trecerea lichidului cefalorahidian în spațiul subarahnoidian (1).

Key-Charnley. Aparatul ~, dispozitiv pentru fixarea și compactarea suprafețelor osoase rezecate ale genunchiului. Constă din două lame metalice transscheletice, supuse din două părți unei apropieri permanente și gradate (24).

Key-Stromberg-Lecène. Incizia ~, incizie în "L" pe fața internă a genunchiului pentru ex-tirparea meniscului intern (24).

Kg-cal. Abreviere pentru calorie mare (4).

Kidd. Vezi Grupe sanguine.

Kienböck. Robert, 1871—1953, Boala ~. 1. Osteocondrită posttraumatică a osului semi-lunar (sin. : *Osteocondrita semilunarului*) (24). 2. Formațiune cavitară posttraumatică în cor-purile vertebrale (24). **Fenomenul** ~, fenomen observat radiologic în paralizia unui hemidia-fragm (pleurezie, frenicectomie, pareză diafrag-matică). În timpul inspirației, diafragmul urcă de partea bolnavă, o dată cu coastele, spre deo-sebiră de partea sănătoasă, unde coboară (34).

Kiernan, Francis, 1800—1874. Spațiul ~, spații conjunctive intrahepatice situate în jurul vaselor intralobulare (1).

Kiesselbach, Wilhelm, 1839—1902. Aria ~, regiunea antero-inferioară a mucoasei septului nazal, în dreptul căreia se găsește o bogată rețea vasculară; loc de predilecție al epistaxi-sului (1).

Killian, Gustav, 1860—1921. Gura ~, reper anatomoradiologic vizibil „pe gol” și cu substanță de contrast la nivelul îngustării hipofaringelui; este produsă de sfincterul gurii eso-fagului (36). **Procedeu** ~, tehnică chirurgicală utilizată pentru rezecția septului nazal deviat (30). **Speculul** ~, instrument utilizat pentru examinarea foselor nazale (30).

Kimbarovski. Operația ~, cură în redingotă a herniei inghinale asociată la suturarea prin eversare a tranșei superioare de secțiune mus-culoaponevrotică la marginea posterioară a arcadei femurale (11).

Kimmelstiel-Wilson (Kimmelstiel, Paul; Wil-son, Clifford). Sindromul ~, sindrom clinic prop-riu nefropatiei diabetice; se instalează treptat și este caracterizat, în forma lui completă, prin proteinurie marcată, edeme masive, hiper-tensiune arterială și insuficiență renală (25).

Kimograf (gr. *kyma* = val, undă + *graphein* = a scrie). 1. Aparat pentru înregistrarea varia-țiilor anumitor parametri biologici (de ex. presi-unea sanguină, respirația etc.) (15). 2. Dispo-zitiv al aparatului de roentgendiagnostic, folo-sit pentru punerea în evidență a caracterelor mișcării unui organ (36).

Kimografie. 1. Metodă de investigație con-stind din înregistrarea grafică a variațiilor anu-mitor parametri biologici (15). 2. Metodă de examen radiologic care pune în evidență pe filmul radiografic, cu ajutorul unei grile speciale, caracterele mișcării unui organ (amplitudine, viteză, profunzime etc.) în stare normală sau patologică. Se poate executa cu grila mobilă și filmul fix sau invers (36).

Kimogramă (gr. *kyma* = val, undă + *gram-ma* = notare). Reprezentarea grafică a mișcă-rilor unui organ, efectuată cu ajutorul kimogra-fului (36).

Kinanestezie (gr. *kinesis* = mișcare + *an-* + *aisthesis* = percepere). Pierderea senzației de mișcare prin tulburări ale sensibilității pro-funde (4).

Kinaze, sin. : Fosfokinaze. Enzime care cata-lizează procesele de fosforilare, prin transferul grupării fosfat de pe un metabolit macroergic (de regulă adenozintrifosfatul) pe un substrat. Kinazele sînt specifice pentru anumite sub-strate a căror fosforilare o mijlocește (5).

Kindunolagnie. Perversiune constind din obținerea plăcerii sexuale în situații care com-portă un risc de a fi surprins, pedepsit etc. (35).

Kinestezie (gr. *kinein* = a mișca + *aisthe-sis* = percepere). Posibilitatea de a simți, fără participare vizuală, prin intermediul sensi-bilității profunde, mișcările imprimare pasiv diverselor segmente ale corpului (27).

Kineto- (gr. *kinetos* = mobil). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de mobi-litate (32).

Kinetocor (kineto- + gr. *chora* = spațiu). Centromer.

Kinetoplast (kineto- + gr. *plassein* = a forma). Corp accesoriu intracelular observat la multe protozoare și alcătuit din două porțiuni : blefaroplastul și corpul parabazal, unite prin fibrile subțiri (1).

Kinetoterapie (kineto- + gr. *therapeia* = tra-tament). Kineziterapie.

Kinezialgie (gr. *kinesis* = mișcare + *algos* = durere). Durere musculară care apare la mișcările unor segmente ale corpului (27).

Kinezie (gr. *kinesis* = mișcare). Termen general pentru mișcare (27). ~ **paradoxală**, fenomen întâlnit în cadrul sindromului parkin-sonian, caracterizat prin faptul că bolnavi, care, datorită contracturii musculare, se depla-sează foarte greu sau sînt imobilizați, în impre-jurări emoționale pot executa în mod para-doxal, pentru un anumit timp, unele acțiuni : să fugă, să danseze, să vorbească repede (27).

Kinezimetru (gr. *kinesis* = mișcare + *me-tron* = măsură). Instrument pentru măsurarea unei mișcări (4).

Kineziologie (gr. *kinesis* = mișcare + *logos* = știință). Știința anatomiei, fiziologiei și mecanicii mișcărilor musculare la om (1).

Kinezioterapie (gr. *kinesis* = mișcare + *therapeia* = tratament), sin.: *Kinetoterapie*. Termen generic pentru terapeutică prin mișcare. Folosește ca mijloace mișcările active și pasive, cu scopul recuperării unei funcții cit mai complete (24).

Kinine. Polipeptide formate din precursori inactivi, care se găsesc în plasmă sau în diferite țesuturi (sistem nervos central, intestin). Au efecte hemodinamice, crescînd sau scăzînd presiunea arterială; modifică permeabilitatea capilară și stimulează musculatura netedă a diferitelor organe (14).

Kinoscop (gr. *kinein* = a mișca + *skopein* = a vedea). Tip de articular toraxului, care reproduce mecanic mișcările individuale ale mandibulei, pe baza înregistrărilor interocluzale (centrică, printrusivă și laterale) (39).

Kinureninază. Enzimă care catalizează hidroliza kinureninei (5).

Kinurenină, sin.: *Acid 4-oxichinolin-2-carbonic*. $C_{10}H_7O_3N$. Metabolit intermediar în sinteza inelului nicotinic și a triptofanului. Ca produs de degradare a triptofanului, kinurenina și derivații săi sint eliminați pe cale renală. Urina de 24 ore conține în mod obișnuit cantități de 9–17 μ moli kinurenină, 1–6 μ moli 3-hidrokinurenină și 14–16 μ moli acid kinurenic. Cantitățile eliminate urinar cresc cu vîrsta; se mai constată valori crescute în urina gravidelor, în unele stări febrile, în neoplazii, hemoblastoze, tuberculoză, endocrinopatii, boli renale și hepatice (5).

Kinureninformatidază. Formilază.

Kiriński, A.R. Mecanismul ~, o excitație termică provoacă vasodilatație sau vasoconstricție în teritoriul unde a fost aplicată și — consensual — în tot metamerul respectiv (de ex. o baie caldă la mîna dreaptă provoacă atît local, cît și simetric — la stînga — precum și în circulația miocardică, vasodilatație) (4).

Kirmisson, Edouard, 1848–1927. Operația ~, transplantarea tendonului ahilian pe mușchii lungul peronier în piciorul varus echin poliomielitice (24). **Osteotomia** ~, osteotomie subtrohanteriană de direcție a femurului în luxația congenitală a soldului (24). **Semnul** ~, în fractura supracondiliană a humerusului se produce o echimoză liniară transversală (24).

Kirschner, Martin, 1879–1942. Aparatul ~, motor electric de mînă folosit în chirurgia ortopedică pentru introducerea transosoasă a broșelor metalice sau pentru mînuirea frezelor și ferăstraielelor circulare (24). **Broșa** ~, broșă metalică de forma unei andreele, din oțel inoxidabil, de grosimi variate, care se adaptează la un perforator electric sau de mînă. Se folosește

la perforarea osului, extensiune transscheletică, conductor pentru cuiul de osteosinteză petrohanterocervicocapitală, osteosinteză etc. (24).

Operația ~. 1. Intervenție recomandată în pseudartroza strînsă a tibiei, care constă din dăltuirea bonturilor osoase și osteotomie oblică sau rezecția unui scurt fragment din peroneu (24). 2. Suspendarea capului humeral cu ajutorul unei chingii din *fascia lata*, în luxația recidivantă de umăr (24). **Osteotomia** ~, sin.: *Osteotomie lamelară*, osteotomii multiple longitudinale în corectarea diafizelor incurbate (24).

Kirschner. Depărtătorul ~, depărtător abdominal autostatic format dintr-un cadru metalic patrat, de care se pot fixa în poziția dorită 4 valve abdominale (11). **Procedeeul** ~. 1. Procedeeu de oprire a unei hemoragii splenice traumatice prin sutura rupturii și acoperirea ei cu epiploon (11). 2. Procedeeu de esofagoplastie realizată prin folosirea ascensionării stomacului în întregime (11).

Kisch, Bruno. Reflexul ~, sin.: *Reflexul de închidere a ochilor*. 1. Închiderea fantei palpebrale la presiunea nervului supraorbitar (28). 2. Închiderea fantei palpebrale la stimularea canalului auditiv extern (28).

Kjeldahl, Johan Gustav Christoffer, 1849–1900. Metoda ~, metodă de dozare a azotului organic care — după mineralizarea probei în prezența acidului sulfuric — dozează titrimetric N-amoniacal dislocat cu sodă din $(NH_4)_2SO_4$, format în timpul mineralizării (5).

Klapp, Rudolf, 1873–1949. Gimnastica ~, program complex de gimnastică recomandat în tratamentul scoliozelor (24). **Incizia** ~. 1. Incizie discontinuă digitală, palmară și antebrahială, folosită pentru deschiderea unui flegmon al tecilor sinoviale ale mîinii (11). 2. Două incizii paramediane întrerupte la nivelul pliurilor articulare interfalangiene, folosite pentru deschiderea unei tenosinovite digitale (11). **Mersul** ~, mers în 4 labe, efectuat ca exercițiu cu scop corector al scoliozelor, în cadrul gimnasticii Klapp (24).

Klebs-Löffler (Klebs, Theodor Albrecht Edwin, 1834–1913; Löffler, Friedrich August Johannes, 1852–1915). **Bacilul** ~, *Corynebacterium diphtheriae*.

Klebsiella. Gen de bacterii de formă bacilară din familia *Enterobacteriaceae*, care cresc ușor pe medii de cultură obișnuite. Sint întîlnite frecvent în tractul respirator, intestinal și urogenital al omului (3). ~ *pneumoniae*, sin.: *Pneumobacilul Friedländer*, bacil întîlnit în flora de asociere a pneumoniilor și altor inflamații ale tractului respirator (3).

Kleine-Levin (Kleine, W.; Levin M.). **Sindromul** ~, sindrom care se caracterizează prin

crize periodice de hipersomnie asociate cu senzație de foame, instabilitate motorie, iritabilitate și confuzie mintală. Este considerat ca expresie a unei suferințe hipotalamice (26).

Kleist, Karl. Fenomenul de opoziție motorie ~, Fenomenul Mayer-Reisch, vezi Mayer-Reisch.

Klimov, K.M. Agrafa ~, piesă metalică inoxidabilă și electric neutră, asemănătoare agrafelor de încopciat dosarele. Se folosește în osteosinteză, cele două lame ale agrafei fixând placa de osteosinteză prin desfacere pe fața medulară a osului (24).

Kilnefelter, Harry Jr. Sindromul ~, stare intersexuală, caracterizată prin scleroză atrofică a tubilor seminiferi, asociată adeseori cu ginecomastie bilaterală, aspect eunucoid, testicule anormal de mici, hiperactivitate a hormonilor foliculostimulanți ai hipofizei anterioare și azoospermie cu sterilitate. Sexul cromozomic este cel femel (33).

Klippel-Feil (Klippel, Maurice; Feil, André). Sindromul ~, malformație a coloanei vertebrale cervicale, caracterizată clinic prin absența aparentă a gâtului cu implantarea capului direct pe trunchi. Anatomic se constată o sudare a vertebrelor cervicale într-un bloc osos larg deschis înapoi printr-o *spina bifida*, care se întinde de la baza craniului pînă la primele vertebre dorsale (27).

Klippel-Trénaunay. Sindromul ~, sin.: *Hemangiectazia hipertrofică a membrilor, Nev vascular osteohipertrofic, Sindromul Parkes Weber*, hipertrofie segmentară a părților moi și a scheletului, în cadrul unei displazii vasculare congenitale (cu aplazie venoasă), asociind angiomatoză cutanată plană, varicozități, malformații limfatice și alte leziuni cutanate (edeme etc.) (10).

Klippel-Weil (Klippel, Maurice; Weil, Mathieu Pierre). Semnul ~, reflex patologic care se pune în evidență în faza spastică a sindromului piramidal, cînd degetele membrului superior sînt fixate în flexiune. Deflexiunea pasivă a degetelor index, mediu sau inelar produce accentuarea flexiunii policelului (27).

Klumpke-Déjérine, A., 1859—1927. Paralizia ~, paralizia plexului brahial, observată la nou-născut, secundară traumatismelor nervilor corespunzînd C₇, C₈ și D₁ sau trunchiurilor lor. Uneori pot fi lezate și fibrele simpatice ale D₁ (33).

Kluver-Buey. Sindromul ~, sindrom descris prima dată la maimuță, după lobectomie temporală bilaterală. Se caracterizează prin apetit vorace, cecitate psihică, hipermetamorfază, dispariția reacției agresive și de teamă, hipersexualitate, tendință exagerată de a folosi nasul și gura pentru obiecte comestibile și necomestibile (26).

K.M.E.F. (Keratină — Miozină — Epidermină — Fibrinogen). Grup de proteine contractile avînd drept trăsătură caracteristică transformarea reversibilă a structurilor scurte în structuri lungi, contractia musculară fiind considerată ca o transformare a tuturor unităților în „molecule scurte”. Trecerea de la „starea scurtă” la „starea lungă” se realizează prin depășirea unei bariere de energie, care are aceeași mărime în ambele direcții de transformare (6).

Kuapp, Hermann Jakob, 1831—1911. Triada ~, triadă simptomatică caracteristică tumorilor lobului temporal, formată din tulburări de echilibru, semne piramidale heterolaterale și pareză de nerv motor ocular comun, mai frecvent homolaterală (27).

Knaus, Hermann. Testul ~, dispariția reactivității mușchiului uterin la hormonul oclitic retrohipofizar, datorită acțiunii progesteronei (18).

Knaus-Ogino. Legea ~, principiu biologic conform căruia femeia rămîne gravidă numai între a 11-a și a 19-a zi după începutul menstruației, perioadă care corespunde principialei ovulației; nu are o valoare absolută (18).

Kneipp, Sebastian, 1821—1897. Cura ~, metodă de tratament nespecific, urmînd restabilirea raporturilor naturale dintre individ și mediul înconjurător, cu ajutorul factorilor naturali, la care se adaugă aplicații hidroterapice: băi, dușuri, aburi etc. Este indicată în scop fortifiant sau în unele afecțiuni respiratorii, cardiovasculare, reumatismale, ca și în convalescența diferitelor boli (32).

Knipping. Aparatul ~, tip de spirograf în circuit închis, la care așezarea inversă a pompei și a spălătorului de CO₂ obligă aerul expirat să treacă direct în absorbantul de CO₂ (34).

Knock-out (engl.). Lovitură de înlăturare în box, care se aplică cu forță asupra bărbiei sau a regiunilor bogat inervate simpatice și care are ca rezultat scoaterea din luptă, fie printr-o comoziție cerebrală, fie printr-o lipotimie datorită unui efect inhibitor cu punct de plecare vestibular, fie prin fenomene de repercusivitate simpatice (24).

Knoop. Teoria lui ~, sin.: *Teoria β-oxidării*, teorie care susține că acizii grași naturali derivă unii din alții prin oxidarea și ruperea lanțurilor de carbon la nivelul carbonului β (al doilea după gruparea carboxilică) (5).

Knopp. Site ~, dispozitiv format dintr-o serie de site suprapuse, cu ochiuri de dimensiuni diferite, folosit pentru determinarea structurii mecanice a solului (dimensiunea granulelor solului) (20).

Knud Faber. Vezi Faber.

Köbner, Heinrich, 1838—1904. Boala ~, Epidermoliza buloasă. *Fenomenul* ~, apariția

de eflorescențe caracteristice pentru dermatoza în cauză, în locuri supuse unui traumatism (12).

Kobrak. Metoda ~, procedeu de investigație a funcției vestibulare prin excitarea labirintului, irigând urechea cu cantități mici de lichid, la temperatura de 35–36°C (30).

Koby. Indicele ~, criteriu de apreciere a dezvoltării fizice armonioase, care se calculează scăzând perimetrul centurii abdominale din perimetrul toracic mediu, înmulțirea rezultatului cu amplitudinea toracică și împărțirea la numărul centimetrelor taliei (24).

Koch, Robert, 1843–1910. Bacilul ~, sin. : *Mycobacterium tuberculosis*. **Fenomenul** ~, fenomen care trădează o reacție modificată la suprainfecție, fiind expresia unei stări de hipersensibilitate (alergie tuberculoasă). Dacă unui cobai, care prezintă o infecție tuberculoasă, i se inoculează o nouă doză de bacili tuberculoși, animalul reacționează în 1–2 zile prin formarea unui nodul, care se ulcerază și se vindecă rapid, spre deosebire de prima infecție, care își urmează cursul. Fenomenul Koch se poate reproduce și prin inocularea de bacili omorâți sau tuberculină la animale infectate anterior cu bacili virulenți (3). **Postulatele lui** ~, condițiile pe care trebuie să le îndeplinească un germen, pentru a fi considerat agentul etiologic al unei boli : a) agentul patogen trebuie să fie găsit cu regularitate în boală respectivă ; b) trebuie să fie posibilă izolarea lui în culturi pure ; c) culturile pure inoculate la animal trebuie să determine boala experimentală ; d) de la animalul bolnav să se poată izola, din nou, agentul patogen (3).

Koch. Metoda ~, metodă de determinare a florei microbiene din aer, bazată pe principiul sedimentării și constând din expunerea deschisă a unor plăci Petri cu mediul de cultură la locul de determinare și incubarea lor ulterioară (20).

Koch-Weeks (Koch, Robert, 1843–1910 ; Weeks, John Elnor, 1853–1949), **Bacilul** ~, *Haemophilus aegyptius*.

Kocher, Emil Theodor, 1841–1917. Fractura ~. 1. Fractură trohanteriană cu traiect transversal în grosimea marelui și micului trohanter (24). 2. Fractură a extremității inferioare a osului humerus, cu traiect orizontal, separînd de o parte condilul și trohlea, iar de alta restul osului (sin. : *Fractură diacondiliană*) (24). **Incizia** ~. 1. Incizie în cirlig folosită pentru abordarea posterioară a articulației umărului (24). 2. Incizie pe fața externă a cotului folosită pentru abordarea acestei articulații (24). 3. Incizie dorso-cubitală folosită pentru abordarea articulației gâtului mîinii (24). 4. Incizie pentru abordarea posterioară a articulației coxofemorale (24). 5. Incizie pe fața anterioară a genunchiului, laterorotuliană externă, terminată în

undită sub tuberozitatea anterioară a tibiei (24). 6. Incizie în baionetă folosită pentru abordarea căilor biliare ; este formată dintr-un segment cranial median, care se continuă cu un alt segment, vertical, paralel cu marginea externă a tecii mușchiului drept (11). 7. Incizie oblică, paralelă cu rebordul costal, folosită pentru abordarea chirurgicală a căilor biliare (11). **Operația** ~, 1. Cura chirurgicală a gușii parenchimotoase difuze sau coloide prin tiroidectomie parțială extracapsulară (11). 2. Rezecție artroplastică a extremității superioare a humerusului, pe cale posterioară, cu secționarea acromionului (24). **Pensa** ~. 1. Pensă hemostatică de 10–15 cm lungime, cu virfurile terminate în gheară (11). 2. Pensă intestinală, butonată pe margini, dreaptă sau curbă, cu șanțuri în axul lung (11). 3. Pensă „în inimă”, prevăzută cu gheare, folosită în chirurgia toracică (11). **Procedeul** ~, manevră pentru reducerea luxației scapulohumerale, compunîndu-se din : adducția și rotația externă a brațului, apropierea cotului de linia mediană și rotația internă bruscă cu aruncarea mîinii pe umărul opus (24).

Koeks, Joseph, 1846–1916. Operația ~, procedeu de ligamentopexie constînd din scurtarea ligamentelor largi, prin vagin, în caz de prolaps și retroversiune (18).

Koenen. Tumorile ~, proliferări ale rebordului unghial, patognomonice pentru epiloia (12).

Koeppe. Fenomenul ~, în determinarea hematocritului, în cazul unei centrifugări puternice și durabile, masa globulară devine translucidă, din cauză că nu mai rămîne — practic — plasmă între globulele roșii (19).

Köhler, Alban, 1874–1947. Boala I ~, Scafoidită tarsiană a copiilor. **Boala a II-a** ~, vezi Epifizită. **Linia** ~, pe radiografia de față a șoldului, linia orizontală care unește în mod normal partea de jos a „lacrimii cotiloidiene” cu partea de jos a colului femural. În luxația de șold, această linie se oblicizează (24).

Kohn, Hans. Porii ~, deschideri mici (diametru = 10 μ), rotunde sau ovale, în septurile interalveolare, prin care se realizează o comunicare între alveolele care aparțin unor unități morfofuncționale diferite, dar adiacente (34).

Koilonichie (gr. *koilos* = cavitate + *onyx* = unghie). Deformație a unghiilor, observată în sideropenii, anemii, eczeme, disendocrinii, afecțiunii nervoase și constînd din inversarea curburilor, suprafața lor prezentînd la centru o depresiune la nivelul căreia unghia are o consistență moale ; unghiile au aspect de lopată (12).

Kojevnikov, Alexis A., 1836–1902. Epilepsia ~, sin. : *Epilepsie parțială continuă*, formă localizată de epilepsie, caracterizată prin mio-

clonii cu caracter continuu, peste care se supra-pun crize motorii focale, în special cu caracter jacksonian (27).

Kolesnikov, I.S. Incizia ~, toracotomie printr-o incizie în Z, cu secționarea juxtaster-nală a coastelor a 3-a și a 4-a, după care incizia merge dorsal până la linia axilară posterioară, între a 4-a și a 5-a coastă, de unde este întoarsă în jos, secționându-se coastele a 5-a și a 6-a (11).

Kolkvitz. Camera ~, celulă pentru numărât organismele în examenul biologic al apei (20).

Kollmann, Arthur, 1885—1941. Dilatatorul ~, dilatator uretral, drept sau curb, format din 4 ramuri care se pot îndepărta printr-un șurub gradat (11).

Kolmogorov-Smirnov. Criteriul ~, criteriu de verificare a ipotezei statistice în legătură cu concordanța dintre o repartiție empirică și una teoretică; ambele repartiții trebuie să fie continue. Acest criteriu aparține statisticii neparametrice (37).

Kolomin. Operația ~, cauterizarea țesu-turilor lezate în articulația șoldului, prin ignipunctură (24).

Konforti, B.I. Operația ~. 1. Artrodeză a genunchiului prin osteotomie în scară a femu-rului și tibiei și alunecarea verticală a celor două fragmente libere opuse. Operația este recoman-dată în genunchiul paralytic și, spre deosebire de rezecția de genunchi, nu scurtează membrul, ci îl alungește (24). 2. Artrodeza intraarticulară de șold cu grefon recoltat din metafiza femurală și introdus printr-o tranșee creată în colul și capul humeral până în cotul (24).

Konforti-Ivanov. Operația ~, în pseudar-troza colului femural, osteotomie intertrohanteriană cu rezecție prismatică triunghiulară aso-ciată cu împingerea fragmentului distal înăuntru și solidarizarea lui la cel trohanterian cu ajuto-rul unui șurub (24).

König, Franz, 1832—1910. Boala ~, Osteo-condrita disecantă a genunchiului, vezi Osteocondrita disecantă (24). **Operația** ~, reducere sîngerindă a luxației congenitale a șoldului, cu osteoplastia sprincenei cotiloale a osului iliac (24). **Pana** ~, sin.: *Redresorul König*, triunghi de lemn folosit pentru corectarea piciorului strîmb congenital (24). **Redresorul** ~, Pana König.

König, Fritz. Sindromul ~, mînunchi de simptome ale unei stenoze cronice incomplete a colonului, constînd din colici abdominale, senzație de tensiune și hiperperistaltism intestinal cu borborigme abdominale care cedează complet, pentru a reveni ulterior (11).

König-Wittek. Operația ~, coborîrea omo-platului în boala Sprengel; se face prin osteo-tomia marginii interne a omoplatului, reinserarea mușchilor supraspinoși și fixarea vîrfului

omoplatului cu un fascicul muscular din marele dorsal. Wittek a completat operația fixînd fasci-culul profund din marele dorsal la mușchii subscapulari (24).

Kopcev. Operația ~, intervenție plastică în laxitatea ligamentelor colaterale externe ale gleznei, constînd în întărirea acestora cu ajuto-rul unei langhete din tendonul ahilian (24).

Koplik, Henry, 1858—1927. Semnul ~, semn caracteristic perioadei de invazie a rujeo-lei, constînd din apariția în a 2-a — a 4-a zi de boală a unor mici depozite albicioase, de mă-rimea unor grăunțe de griș, pe un fond de hipe-remie a mucoasei jugale în dreptul celui de-al 2-lea premolar; depozitele dispar de obicei pu-țin timp după apariția erupției (8).

Koprowski. Tulpinile ~, tulpinile de polio-virusuri modificate, lipsite de neurovirulență, utilizate în prepararea vaccinului antipoliomie-litic tip Koprowski, pentru administrare peror-ală (22).

Korabelnikov. Procedeu ~, procedeu opera-tor în hernia diafragmatică posttraumatică (11).

Korff. Fibrele ~, sin.: *Fibre dentinogenice*, fibre colagene provenite din pulpa dentară; se insinuează în spirală, între odontoblaste, și se termină în penaj paralel cu fibrele Tomes între pulpă și smalț sau cement (38).

Korkhaus, Gustav. Compasul tridimensional ~, instrument în formă de compas gradat, care permite stabilirea raportului dintre pozi-ția dinților centrali și linia interpremolară, pre-cum și a adîncimii bolții palatine (39).

Körner, Legea lui ~, dezvoltarea abceselor cerebrale otogene se face în contiguitate cu le-ziunea osoasă primitivă (de ex. abces temporal contiguu unei petrosite) (26).

Kornev, P.G. Incizia ~, incizie paracondi-liană în „U”, de ambele părți, pentru abordarea articulației genunchiului (24). **Operația** ~. 1. Rezecție economică de genunchi, efectuată prin incizie Textor (24). 2. Rezecție atipică economi-că, în furcă, indicată la copii în osteoartrita tuberculoasă a cotului, întrucît respectă carti-lajele de creștere (24).

Korotkov, Nikolai Sergheievici. Sunetele ~, succesiune de sunete care se percep în timpul determinării tensiunii arteriale și care sînt provo-cate de distensia bruscă a arterei al cărei perete a fost în prealabil relaxat prin presiunea manșe-tei (10).

Korsakov, Serghei, 1854—1900. Boala ~, psihoză alcoolică caracterizată printr-un sin-drom amnestic însoțit de polinevrită (35). **Sin-dromul** ~, complex simptomatologic constînd din amnezie anterogradă și retrogradă, dezorien-tare amnestică, confabulații și false recunoașteri, întîlnit mai frecvent în demența senilă de tip

presbifrenic, demența arteriosclerotică, traumatisme craniocerebrale, diferite intoxicații (35).

Kortzeborn. Operația ~, operație pentru refacerea mâinii deformate de paralizia nervului median. Mușchiul extensorul policelui este alungit, iar policele este fixat de partea cubitală a mâinii cu o bandă de *fascia lata* (24).

Koslovski, A.A. Incizia ~, sin.: *Incizie în epolet*, incizie folosită pentru abordarea articulației scapuloumerale. Coboară de la virful acromionului spre "V"-ul deltoidian și urcă apoi pînă la spina omoplatului (24). **Operația** ~, rahisinteză lombosacrată pe cale posterioară, cu ajutorul unui grefon tibial în formă de "U" (24). **Osteotomia** ~, osteotomie practică în imediata vecinătate a unui focar de tuberculoză osteoarticulară, cu scopul de a stimula biologic evoluția focarului (24).

Kostariov, S.I. Procedeeul ~, metodă de acoperire a bonturilor prin amputație circulară, cu ajutorul extensiunii continue aplicate la tegumente (24).

Kostecka. Operația ~, secționarea orizontală sau oblică a ramurii verticale mandibulare pentru corectarea progeniei (38).

Köster, Karl, 1843—1904. Folieculul ~, Folicul tuberculos.

Kotov-Desin. Proba ~, probă funcțională cardiovasculară pentru sportivii de performanță, constind din examinarea circulației după un efort mare (3 minute fugă pe loc cu 190 pași/min.) (10).

Köttstorfer. Indicele ~, sin.: *Indicele de saponificare*, numărul de miligrame de hidroxid de potasiu necesare pentru a saponifica un gram din grăsimea supusă cercetării (5).

Kouzov. Microcelonul ~, dispozitiv de determinare a pulberilor din aerul de aspirație, bazat pe principiul ciclului, folosit la reținerea prafului în industrie; are utilizare redusă (20).

Kovaes. Reactivul ~, reactiv conținând paradimetilamidobenzaldehidă, alcool amilic și acid clorhidric. Servește la punerea în evidență a producerii de indol la bacterii (3).

Kovaes. Tehnica ~, tehnică radiologică pentru examinarea găurilor de conjugare și a formațiunilor care le limitează. Bolnavul, culcat lateral, cu partea dureră pe film, este invitat să se aplece ușor cu abdomenul spre film, pînă ce planul său frontal formează un unghi de 60° cu filmul. Tubul este dirijat cranial sau caudal într-un unghi de 25—35°, încît raza centrală intră pe deasupra crestei iliace opuse, trece prin vertebra L₅ și iese la mijlocul arcadei crurale de partea bolnavă (24).

Kowarsky, I. Metoda ~, metodă volumetrică pentru determinarea cantității de uree dintr-un produs biologic (singe, urină). Se ba-

zează pe descompunerea ureei în prezența hipobromitului de sodiu în mediu alcalin; cantitatea de azot liberată, măsurată volumetric, este proporțională cu cantitatea de uree prezentă în produsul analizat (5).

Koyanagi. Sindromul ~, sindrom caracterizat prin prezența de vitiligo, polioză și alopecie, uveită și uneori tulburări auditive (28).

Krabbe, Knud. Boala ~, formă infantilă a leucodistrofiei ereditare progresive (33).

Kraepelin, Emil, 1856—1926. Boala ~, sin.: *Catatonie tardivă*, catatonie cu debut la vîrsta presenilă, caracterizată printr-o psihoză atipică cu fenomene catatonice și evoluție rapidă spre demență, sfîrșind letal după cîțiva ani (35).

Clasificația ~, sistematizare a bolilor psihice, bazată pe etiologie, evoluție și prognostic, și care constituie pînă în prezent punctul de plecare al nosologiei psihiatrice (35). **Semnul** ~, semn prin care se pune în evidență sugestibilitatea crescută a schizofrenicilor: bolnavul scoate limba de cîte ori i se cere, deși de fiecare dată i se provoacă o senzație dureră prin înțeparea ei (35).

Krammer. Semnul ~, semn întîlnit în rupturile de menisc; bolnavul acuză dureri la abducția și adducția gambei ușor flectate (24).

Krasavitov. Procedeeul ~, secțiunea pediculului și folosirea tegumentelor decolate ca o grefă liberă în decolările tegumentare post-traumatice cu pedicul, la nivelul piciorului și mîinii (24).

Kraske, Paul, 1851—1930. Operația ~, procedee de rezecție a rectului pe cale transscrată (11).

Kraske. Operația ~, osteotomie cuneiformă a gîtului femural pentru corectarea unei *coxa vara* esențială (24).

Kraurosis (gr. *krauros* = uscare). Sindrom de scleroatrofie avansată a mucoasei vulvare (*Kraurosis vulvae*, sin.: *Boala Ereisky*, *Scleroza atrofiantă a vulvei*, *Vulvita atrofiantă progresivă*), sau penicne (*Kraurosis glandis et preputii*), la persoane în vîrstă putînd suferi uneori transformare malignă (12).

Krause, Fedor Victor, 1857—1937. Grefa eutanată ~, grefă cutanată liberă, groasă, de piele totală, sub formă de lame (24).

Krause, Karl Friedrich Theodor, 1797—1868. Glandele ~, sin.: *Glandele Krause-Ciaccio*, *Glandulae conjunctivales*, *Glandulae mucosae tunicae conjunctivae krausei*, glande lacrimale accesorii, situate în conjunctiva bulbară și palpebrală, a căror secreție contribuie la menținerea umidității conjunctivei și corneei (1).

Krause, Wilhelm Johann Friedrich, 1833—1910. Bulbi terminali ~, *Corpuscula bulboidea*. **Corpuseulii** ~, *Corpuscula bulboidea*. **Membrana**

~, sin. : *Banda Z*, *Discul Amici*, *Dise intermediar*, *Discul Z*, *Linia Dobie*, *Telofragma*, membrană subțire care intersectează discul izotrop în fibra musculară relaxată și formează marginea unei sarcomere (1).

Krause-Ciaccio (Krause, Karl Friedrich Theodor, 1797—1868; Ciaccio, Giuseppe Vincenzo, 1824—1901). **Glandele** ~, Glandele Krause, vezi Krause.

Krauss. Metoda ~, în tratamentul entorselor, mobilizarea sub crieroterapie obținută printr-un jet de kelen (24).

Krauze-Saratov. Operația ~, reconstrucție plastică a extremității superioare a femurului în pseudartroza de col cu necroza capului, constând din rezecția capului și a unei părți de sub trohanterul mare, modelarea bontului la cavitatea cotiloidă și coborirea și fixarea marelui trohanter cu surub (24).

Krebs, Hans Adolf. Ciclul ~, sin. : *Ciclul acidului citric*, *Ciclul acizilor tetracarbonici-tricarboxilici*, calea metabolică oxibiotică cea mai obișnuită de degradare a compușilor dicarbonici rezultați din catabolismul lipidelor și glucidelor, precum și a aminoacizilor rezultați din catabolismul proteinelor. Constituie „placa turnantă” a metabolismului intermediar, realizând legătura dintre metabolismele plastice (al proteinelor, lipidelor, glucidelor) și metabolismul energetic. Reacțiile constituente se succed ciclic și au ca rezultat oxidarea completă a unei molecule de acid acetic : $\text{CH}_3\text{COOH} + \text{CO}_2 \rightarrow 2\text{CO} + 2\text{H}_2\text{O}$. Totodată, cei 8 atomi de hidrogen care rezultă dintr-un ciclu complet, precum și procesul de formare a succinatului inițiază reacții de formare a compușilor macroergici (ATF), de importanță deosebită în sinteza biochimică (5).

Krebs, Martin. Indice leucocitar ~, indice rezultat din împărțirea numărului leucocitelor neutrofile prin numărul limfocitelor (normal, 2—2,5) (19).

Krebs-Henseleit (Krebs H.A.; Henseleit, W.). **Metoda** ~, metodă enzimatică de dozare a ureei sanguine sau urinare; are la bază decarboxilarea prin urează a ureei și estimarea CO_2 eliberat (5).

Kreindler, Arthur. Proba ~, sin. : *Proba solicitării funcției antigravitice*, probă pentru diferențierea tremurărilor de origine cerebeloasă de cele de origine extrapiramidală. Se așază în mina bolnavului o greutate de 500—1 000 g și se cere să execute astfel manevra indice-nas. În aceste condiții, tremurătura cerebeloasă se atenuază sau dispăre, iar cea extrapiramidală nu este influențată. Oscilațiile datorite unei pareze a membrului respectiv sint accentuate. de această probă (27). **Semnul** ~, sin. : *Semnul indicelui*, semn clinic descris în corea

acută și constind din faptul că bolnavii nu pot menține degetul index întins, avînd tendința de a-l flecta. El indică existența unei impersistențe motorii, adică a imposibilității de a menține o poziție voluntară (27).

Kretschmer, Ernst. Clasificația ~, clasificare a tipurilor constituționale în care se face încercarea de a găsi corelații între structura somatică, particularitățile caracteriale și tipurile de tulburări psihice. Neținînd seama de rolul factorilor sociali, a alunecat pe panta constituționalismului idealist, iar interpretarea mecanicistă a unui număr restrîns de observații lipsește concepția respectivă de o fundamentare riguros științifică (35).

Kreuzfuchs. Metoda ~, metodă radiologică de măsurare a diametrului aortei la nivelul crosei, cu ajutorul opacifierii esofagului cu bariu (36).

Kristeller, Samuel, 1820—1900. Manevra ~, manevră folosită pentru angajarea forțată a craniului fetal, cu apăsarea asupra acestuia prin intermediul peretelui abdominal, precum și ajutorarea expulsiei craniului fetal prin exprimarea fundului uterin în timpul contracțiilor explosive (18).

Krogh, August, 1874—1949. Constanta ~, constantă de difuziune reprezentată de volumul de gaz în ml, care traversează membrana pulmonară într-un minut, cînd diferența de presiune parțială între gazul alveolar și cel capilar este de 1 mmHg (34).

Kromayer, Ernst Ludwig, 1862—1933. Lampa ~, tip de lampă cu cuarț și aburi de mercur, folosită ca sursă de raze ultraviolete în locul lămpii cu cărbune Finsen, care este mai greoaie și mai costisitoare (12).

Kronecker. Legile lui ~, sin. : *Legea oboselii*, mușchiul supus unor excitații de intensitate și frecvență constante prezintă curba oboselii sub formă de linie dreaptă sau hiperbolă în funcție de sarcină. Pe de altă parte, unghiul format cu abscisa va fi cu atît mai mare cu cît intervalele dintre excitații vor fi mai mici, iar diferența de oboseală (distanța dintre virfurile a două secuse succesive) va diminua pe măsură ce intervalele vor crește (15).

Krönlein, Rudolf Ulrich, 1847—1910. Procedeeul ~, Procedeeul Reichel-Polya, vezi Reichel-Polya. **Schema** ~, schemă de topografie cranioencefalică, cu ajutorul căreia putem repăra la suprafața scalpului proiecția principalelor girusuri și șanțuri de pe convexitatea creierului (26).

Krönlein-Balfour (Krönlein, Rudolf Ulrich, 1847—1910; Balfour, Donald Church). **Procedeeul** ~, procedeeu de refacere a continuității digestive după gectrectomie prin gastrojejuno-

stomie precolică, anastomoza fiind făcută pe toată tranșa de secțiune gastrică (11).

Kropff. Tubul ~, tub lung, rigid, folosit pentru intubarea esofagului cu stenoză neoplazică; este introdus prin gastrostomie (11).

Krukenberg, Friedrich Ernst, 1871—1946. Fus pigmentar ~, depozitare fuziformă verticală de pigment pe endoteliul corneei, bilateral, probabil de natură degenerativă (28).

Krukenberg, Georg Peter Heinrich, 1856—1899. Tumoarea ~, metastază de carcinom mucipar în ovar, cu punct de plecare de la un cancer al tubului digestiv și în special al stomacului (2).

Krukenberg, Hermann. Operația ~, operație plastică prin care bontul antebrahial este despicat într-o pensă prehensoare, cu un braț radial și unul cubital (24). **Osteotomia** ~, dublă osteotomie în sens invers, pentru corectarea diafizelor osoase incurbate. Între liniile de osteotomie se formează un fragment intermediar triunghiular (24).

Kruse-Dochez (Kruse, Walther, 1864—1943; Dochez, Alphonse Raymond). Virusul ~, agentul patogen (ipotetic) al reumatismului cataral, descris de Neergard (4).

K-Stoff, sin.: Clorură de fenilcarbamilamină. Substanță toxică, cu acțiune vomitivă, întrebuințată ca gaz de luptă; produce iritație oculară și nazală, greață, vărsături, colici, diaree (23).

Kubitenco. Operația ~, intervenție chirurgicală de transfixie acromioclaviculară cu un cui metalic, în diastazisul acromioclavicular (24).

Kudicke-Steuer. Reacția ~, variantă mult simplificată a reacției Weil-Felix, prin demonstrarea aglutinării bacilului *Proteus* pe lamă (22).

Kufs, H. Vezi Degenerescență cerebromaculară.

Kugel-Stoloff. Sindromul ~, cardiomegalie congenitală prin miocardopatie tezaurismică lipidică (10).

Kulenkampff, Dietrich. Anestezia ~, anestezie trunchiulară sau de plex pentru blocarea plexului brahial, în care analgezia se obține prin injectarea substanței anestezice la nivelul plexului brahial supraclavicular, în dreptul mijlocului claviculei, iar în profunzime la nivelul primei coaste (11).

Kulik. Incizia ~, incizie arciformă, trasată la jumătatea distanței dintre coccis și anus, folosită pentru abordarea pe cale perineală a rectului și spațiului perirectal (11)

Kușițki, Nicolai, 1856—1925. Celula ~, Celulă argentafină.

Kumagawa-Suto (Kumagawa, M.; Suto, K.). Metoda ~, tehnică de extracție a lipidelor tisulare, avînd ca principiu tratarea țesutului broiat

cu alcool la fierbere și apoi cu eter sulfuric sau cu benzen (5).

Kümmell, Hermann, 1852—1937. Spondilită ~, Boala Kümmell-Verneuil, vezi Kümmell-Verneuil.

Kümmell-Verneuil (Kümmell, Hermann, 1852—1937; Verneuil, Aristide August, 1823—1895). Boala ~, sin.: *Spondilită Kümmell, Spondilită traumatică, spondilită posttraumatică*, constînd din dureri la nivelul vertebrei în cauză, nevralgie intercostală și gibozitate variabilă, însoțite uneori de tulburări motorii în membrele inferioare (4).

Kundrat, Hans, 1845—1893. Boala ~, vezi Limfosarcom.

Kunkel. Testul ~, 1. Probă de precipitare a lipidelor serice, executată cu soluție de fenol în ser fiziologic, utilă în ateroscleroză și hiperlipemii (variante KL₁₂ normal 50 u., varianta KL₆ normal 30 u.) (10). 2. Test de disproteinemie, bazat pe flocularea serului cu sulfat de zinc sau cupru, pozitiv în special în creșterile γ -globulinelor (10).

Kunlin, Y. Procedeu ~, procedeu de refacere a continuității vasculare, prin interpunerea unui grefon din material viu conservat sau din material plastic (în punte) (11).

Küntseker, Gerhard. Cuiul ~, tijă metalică dintr-un aliaj special, de o formă caracteristică, de calibru și lungime variabile, destinat începurii centromedulare a oaselor lungi în cadrul osteosintezei Kuntscher (24).

Kupffer, Karl Wilhelm, 1829—1902. Celulele ~, sin.: *Celule stelate*, macrofage fixe fagocitare înglobate în sistemul reticulohistiocitar, care mărginesc sinusoidale hepatice; în perioada embriofetală sînt dotate cu proprietăți hematopoietice (1; 19).

Kurlov, Mihail Georgievici. Corpii ~, formațiuni de morfologie variată (corpuseculare, bacilare, filamentose etc.), întîlnite în citoplasma unor mononucleare din singele cobailor, de origine și semnificație discutată (22).

Kurtosis. Boltire.

Kuru. Boală virală descrisă în Noua Guinee, manifestată clinic prin simptome asemănătoare parkinsonismului postencefalitic; evoluția este totdeauna mortală în interval de aproximativ 1 an (8).

Kuslik, M.I. Operația ~. 1. Intervenție plastică în cifozele costale scoliotice, constînd fie din superpoziția, fie din transpoziția coastelor rezecate (24). 2. Rezecție tarsiană în formă de seceră (24).

Küss. Aparatul ~, aparat de pneumotorax bazat pe principiul vaselor comunicante, cu ajutorul căruia se introduce aer sau gaz în cavitatea pleurală. Este format din două vase egale ca volum, dintre care unul mobil, legate

între ele și cu exteriorul printr-un tub. Un capăt al tubului se conectează la acul care a pătruns în cavitatea pleurală, iar celălalt capăt se închide; prin deplasarea vasului mobil se introduce gazul în cavitatea pleurală (34).

Küss, René. Operația ~. 1. Procedeu de cură a incontinenței urinare prin suspensia retropubiană a uretrei membranoase (11). 2. Procedeu de ureteroplastie cu lambou vezical tubular, în care extremitatea distală a ureterului este anastomozată termino-terminal la tubul vezical creat (11). **Sindromul ~**, sindrom de ocluzie extrinsecă a colonului sigmoid, prin pericolită generată de o infecție genitală (11).

Kussmaul, Adolf, 1822—1902. Respirația ~, tip de hiperpnee compusă din 4 timpi egali: inspirație, pauză, expirație, pauză, aparînd în acidoza metabolică (cel mai frecvent în diabet și nefrită), tulburări bulbare organice (encefalită, poliomielită etc.) sau funcționale (intoxicație salicilică) (34). **Semnul ~.** 1. Turgescență inspiratorie a jugularelor în mediastinopericardită sau în tumorile mediastinale (10). 2. Diminuare accentuată a intensității pulsului în timpul inspirației — semn de jenă în circulația intratoracică — observată în special în simfizele pericardice (sin.: *Puls paradoxal, Semnul Griessinger-Kussmaul*) (10). 3. Semn clinic în stenoza pilorului, constînd din prezența undulațiilor peristaltice vizibile, care pleacă din hipocondrul stîng către linia mediană (sin.: *Undele Kussmaul*) (11). **Undele ~**, vezi Semnul Kussmaul.

Kussmaul-Maier (Kussmaul, Adolf, 1822—1902; Maier, Rudolf, 1824—1888). **Boala ~**, Periarterita nodoasă.

Küster, E. Procedeuul ~, procedeu de cură a stenozei joncțiunii pieloureterale, prin implantarea bivalvă a ureterului în bazinet (11).

Küstner, Otto Ernst, 1850—1931. Manevra ~, manevră pentru verificarea decolării pla-

centei, constînd din împingerea în sus (spre ombilic) a corpului uterin, prin intermediul peretelui abdominal, apăsînd cu mîna deasupra simfizei pubiene. În caz că placenta nu este dezlipită, cordonul ombilical urcă în vagin o dată cu ascensiunea corpului uterin; dacă placenta este dezlipită, cordonul ombilical nu urmează ascensiunea corpului uterin, coborînd chiar și mai mult prin vagin (18).

Kutschera-Eichenberg. Vaccinul ~, auto-vaccin din sputa bacilară a bolnavului; se aplică prin scarificație (34).

Küttner. Tumoarea ~, inflamație cronică interstițială de cauză necunoscută a unor glande salivare (submaxilară, sublinguală); anatomo-patologic, țesuturile prezintă infiltrate limfocitare, focare de granulație, microabcese (38).

Kuzminski, S.I. Atela ~, atelă alcătuită din două cirje căpтуșite și moi, reunite prin două ramuri care se alungesc și sînt fixate pe cirje prin balamale. Este folosită în tratamentul fracturilor de claviculă (24).

Kuznețov, I.B. Grefă cutanată ~, grefă cutanată liberă de piele totală (24).

Kvelm, Morten Ansgar. Testul ~, intradermoreacție specifică sarcoidozei; se injectează intradermic 1/10 sau 2/10 ml suspensie de ganglion sarcoidozic recoltat aseptice; în caz de reacție pozitivă, între a 2-a și a 5-a săptămîină apare o papulă indurată, care persistă luni de zile și a cărei structură este identică cu sarcoidul (34).

Kwashiorkor. Vezi Sindromul Kwashiorkor.

Kyrle, J. Boala ~, sin.: *Hiperkeratoza foliulară și parafoliulară*, afecțiune cronică de etiologie necunoscută, mai frecventă la femei peste 40 ani, constînd din papule cornoase, cenușii, cu areolă roșcată și centru hiperkeratotic, localizate mai ales pe membre (gambe) (12).

L. Vezi Forma L.

L-. Prefix utilizat în trecut pentru desemnarea capacității levorotatorie a unei substanțe; în prezent, sensul levogir al rotirii planului luminii polarizate se notează cu (-), pentru a se evita confuzia cu prefixul *L-*, care definește seria sterică L (5).

L-. Prefix utilizat în stereochimie pentru definirea derivațiilor seriei sterice L, cuprinzând substanțele care au aceeași configurație spațială cu aldehida L-glicerică, indiferent de caracterul rotatorii ale compusului (5).

La. Simbolul lantanului (5).

Labarraque, Antoine Germain, 1777–1850. **Soluția** ~, soluție alcalină de hipoclorit de sodiu, folosită pentru curățirea și dezinfectarea plăgilor; acțiunea sa iritantă constituie un inconvenient terapeutic (14).

Labbé, Leon, 1832–1916. **Incizia** ~, incizie paralelă cu rebordul costal de partea stângă, folosită pentru abordarea chirurgicală a stomacului (11).

Labferment, sin.: *Chimozină*. Enzimă prezentă în sucul gastric, mai ales la copii, având proprietatea de a coagula laptele (15).

Labial (lat. *labium* = buză). Care se referă la buze (39).

Labilitate (lat. *labilis* = nestatornic). În biologie, proprietatea materiei vii de a-și modifica starea în care se găsește în funcție de diverși factori (15). ~ **emoțională**, trecerea rapidă de la o stare emoțională la alta, uneori opusă ca sens; se întâlnește în stări nevrotice, psihopatii, arterioscleroză cerebrală, cerebrastenii (35). ~ **funcțională** (Vvedenski), limita pînă la care un țesut excitabil poate răspunde la numărul excitațiilor ce i se transmit sau i se aplică (27).

Labio- (lat. *labium* = buză). Element de compunere care introduce în termeni referirea la buză (32).

Labiodonție (*labio-* + gr. *odous* = dinte). Rapoarte de ocluzie în care dinții incisivi frontali de pe arcada superioară se întîlnesc pe mar-

ginea incisivă cu cei de pe arcada inferioară, ducînd la abraziune dentară (38).

Labiogresiune. Localizare anormală a dinților, mai anterior decît poziția lor normală (1).

Labioversiune (*labio-* + lat. *versio*, de la *vertere* = a întoarce). Înclinare anterioară (vestibular) a grupului dinților frontali (38).

Labirint (lat. = *labyrinthus*). *Labyrinthus*.

Labirintită (*labirint* + *-ită*). Inflamație acută sau cronică a labirintului, apărînd ca o complicație gravă a otomastoiditei. Se produce pe calea ferestrelor ovală sau rotundă, pe cale osteitică, prin efracții chirurgicale sau traumatisme ale capsulei labirintice, pe cale hematogenă de vecinătate sau pe cale meningogenă. Se manifestă prin semne vestibulare și cohleare, asociate sau nu cu semne meningiene (30).

Labirintotomie (*Hautant*) (*labirint* + gr. *tome* = tăiere). Operație prin care se trepanează labirintul, ridicînd puntea osoasă dintre fereastra ovală și fereastra rotundă, după executarea prealabilă a unei evidări petromastoidiene totale; este indicată în tratamentul labirintitelor supurate (30).

Labirintoză (*labirint* + *-oză*). Afecțiune caracterizată prin degenerescența elementelor neurosenzoriale vestibulare sau cohleare, determinată de acțiunea toxică a unor substanțe medicamentoase (streptomycină, kanamicină, neomicină, chinină, salicilat de sodiu, cloramfenicol) (30).

Labium (lat. = buză), sin.: *Buză*. 1. Termen generic pentru părțile moi care mărginesc superior și inferior orificiul bucal (1). 2. Termen generic pentru formațiuni anatomice în formă de muchie sau de plică (1). ~ **anteriorius portionis vaginalis uteri**, buza anterioară, uneori mai mare, a orificiului extern al colului uterin (1). ~ **inferius oris**, buza inferioară, mandibulară, a orificiului bucal (1). ~ **inferius valvulae coli**, denumire dată uneori plicii inferioare a valvulei ileocecale (1). ~ **limbi tympanicum**, buza timpanică a canalului cohlear al urechii interne (1). ~ **limbi vestibulare**, buza vestibulară a canalului

cochlear al urechii interne (1). ~ **majus pudendi**, sin. : *Buză mare*, pliu cutanată pereche la nivelul organelor genitale externe la femeie; pliurile pleacă de dedesubtul pubisului și înconjură intrarea vulvară (1). ~ **minus pudendi**, sin. : *Buză mică, Nympha*, pliu pereche pe suprafața internă a labiilor mari (1). **Labia oris**. Denumire pentru buzele inferioară și superioară care delimitează orificiul bucal (1). ~ **posterius portionis vaginalis uteri**, buza posterioară a orificiului extern al colului uterin (1). ~ **superius valvulae coli**, termen vechi pentru plica superioară a valvei ileocecale (1).

Laborde. Metoda ~, metodă de respirație artificială, constând din tracțiuni ritmice ale limbii în afara gurii (aproximativ 15 tracțiuni/min.). În mod reflex, tracțiunea în afară declanșează inspirația, iar încetarea tracțiunii declanșează expirația (18).

Laborit. Metoda ~, vezi Hibernare.

Labrociit (gr. *labros* = lacom, avid + *kytos* = celulă). Mastocit.

Labrum (lat. = buză). Structura anatomică în formă de buză (1). ~ **acetabulare**, înel fibrocartilaginos care completează periferia fosei acetabulare a osului coxal (1). ~ **glenoidale**, înel fibrocartilaginos care înconjură fosa glenoidală a scapulei în care este primit capul osului humerus (1).

Labyrinthus (lat. = labirint, sin. : *Labirint*). 1. Sistem de canalicule și cavități anatomice intercomunicante (1). 2. Sistem canicular format dintr-un conținător numit labirint osos, săpat în stinca osului temporal și un conținut numit labirint membranos. Topografic, se împarte într-un labirint anterior sau cochlear și un labirint posterior sau sistemul canaliculovestibular (sin. : *Urechea internă*) (30). ~ **ethmoidalis**, complexul de cavități (celule) din porțiunea laterală a osului etmoid (1). ~ **membranaeus**, complex de punși și canale membranoase care corespund labirintului osos al urechii interne; labirintul membranos este înconjurat de perilimfă și conține endolimfă (1). ~ **osseus**, complex de cavități săpate în stinca temporalului, conținând elementele urechii interne (labirintul membranos scaldat în perilimfă) (1).

Lac, sin. : *Regiunea Lac*. Segment de ADN din cromozomul bacterian, locus pentru metabolizarea lactozei (17).

Lac. 1. *Lacus*. 2. Produs industrial conținând esențe volatile, folosit pentru anumite izolari (32). ~ **cerebelos inferior**, *Cisterna cerebellomedullaris*. ~ **dentar**, lac folosit pentru izolarea obturațiilor dentare pînă la realizarea prizei definitive, pentru izolarea coroanelor de aur și pentru izolarea fundului cavităților dentare profunde, înainte de a se aplica obturația defi-

nitivă. (38). ~ **lacrimal**, *Lacus lacrimalis*. ~ **peripeduncular**, *Cisterna interpeduncularis*. **Lacuri subarahnoidiene**. *Cisternae subarachnoideales*. ~ **sylvian**, *Cisterna fossae lateralis cerebri*.

Lacassagne, Antoine Marcellin. **Cadranul convențional** ~, împărțirea himenului în 12 sectoare, corespunzătoare cifrelor cadranelor ceasornicului, în scopul localizării rupturilor himenale (23).

Lacază, sin. : *Polifenoloxidază*. Enzimă care catalizează oxidarea polifenolilor (*p*-fenilendiamina, hidrochinona, *o*-difenoli), fiind lipsită de acțiune asupra monofenolilor. Structural, este o proteină cuprică, în care cuprul constituie aproximativ 0,34% și poate fi eliminat prin dializă contra ionului cian. Apeenzima poate fi reactivată prin adăugare de cupru (5).

Laertus. Mică fișie de fibre conjunctive, continuând ca o expansiune colaterală aponevroza unui mușchi (1). ~ **fibrosus**, *Aponeurosis musculi bicipitis brachii*. ~ **museuli recti lateralis bulbi**, expansiune aponevrotică situată la originea mușchiului drept lateral al globului ocular (1).

Lachapelle. Manevra ~, sin. : *Turul de spiră*, manevră folosită în cursul aplicării forcepsului în pozițiile oblice; se imprimă mînerului celei de a 2-a linguri introduse o mișcare combinată de coborîre și rotație mare, ceea ce face ca lingura să execute înconjurul capului fetal și să se așeze pe bosa parietală anterioară (18).

Lacodaeristomie. Intervenție chirurgicală de restabilire a drenajului lacrimal între sacul conjunctival și sacul lacrimal (28).

Lacorinostomie. Restabilirea drenajului între lacul lacrimal și mucoasa pituitară, în lipsa sacului lacrimal (28).

Lacrimază. Enzimă din secreția lacrimală care asigură fluiditatea lichidului lacrimal și un oarecare grad de protecție antibacteriană a secreției conjunctivale (28).

Lacrimă cotiloidiană. Imagine radiologică întâlnită între modificările degenerative ale articulațiilor. Se prezintă sub formă de imagine calcară (aspect de lacrimă) pe lângă extremitățile articulare ale oaselor, în vecinătatea cotilului (sau și a glenei humerale) (36).

Lacrimi (lat. *lacrima*). Produsul lichid de secreție a glandei lacrimale principale și a glandelor lacrimale accesorii (28).

Lactacidemie. Prezența acidului lactic în sânge. Efortul fizic, predominanța simpatică și în special adrenalina provoacă hiperlactacidemie tranzitorie; acumularea acidului lactic în timpul efortului muscular constituie unul din factorii umorali ai oboselii musculare (15).

Laetacidurie. Eliminarea urinară de acid lactic (normal, 80–100 mg/24 ore) (25).

Lactalbumină. Albumină prezentă în laptele mamiferelor, cu structură diferențiată după specie (de ex. laptele de femeie conține aproximativ 9⁰/₁₀₀ lactalbumine — din totalul de 16⁰/₁₀₀ proteine; laptele de vacă conține 15⁰/₁₀₀ lactalbumină — dintr-un total de 35⁰/₁₀₀ proteine) (5).

Lactami. Forme tautomere ale substanțelor cu nucleu purinice sau pirimidinice, constând din prezența grupărilor =CO în aceste nucleu (de ex. timina, uracilul și citozina). Formele lactamice nu prezintă caractere acide (5).

Lactariu. Centru de colectare și distribuire a laptelui de femeie, care este recoltat aseptice, de la donatoare sănătoase, controlat chimic și bacteriologic, pasteurizat și păstrat la rece (33).

Lactarivoliin. Substanță cu proprietăți antibiotice, extrasă din pigmentul ciupercii *Lactarius deliciosus*; este activă față de micobacterii (3).

Lactat. Sare sau ester al acidului lactic (5). ~ **de calciu** ($C_3H_5O_3$)₂Ca.5H₂O, sare de calciu a acidului lactic, cu rol recalcifiant, slab anti-septic intestinal și antialergic (13). ~ **de fier** Fe(CH₂CH(OH)COO)₂.3H₂O, compus de fier, cu miros ușor neplăcut, puțin solubil în apă și alcool, solubil în glicerină; este utilizat ca medicament antianemic în anemiile feriprive (13). ~ **de sodiu**, CH₂CH(OH)COONa, sarea de sodiu a acidului lactic; se utilizează ca alcalinizant, antidisepctic și antiseptic intestinal (13).

Lactază, sin.: β-Galactozidază. Enzimă prezentă în mucoasa gastrică având rolul de a cataliza hidroliza lactozei, din care rezultă galactoză și glucoză (5).

Lactimi. Forme tautomere ale substanțelor cu nucleu purinice sau pirimidinice, constând din prezența grupărilor = C(OH) — în aceste nucleu (de ex. citozina, uracilul și timina, formele dihidroxi). Formele lactimice prezintă caractere acide (5).

Lacto- (lat. *lac, lactis* = lapte). Element de compunere care introduce în termeni referirea la lapte (32).

Lactobacillus. Gen de bacterii, format din bacili imobili, grampozitivi. Fermentează hidrații de carbon cu producere de acid lactic. Se întâlnesc mai ales în produse alimentare fermentate. Unele specii sint utilizate în industria alimentară. Specii mai cunoscute: *L. lactis*, *L. acidophilus*, *L. bifidus*, *L. bulgaricus*, *L. casei* etc. (3).

Lactofenină. Analog lactil al fenacetinei cu proprietăți analgezice și antipiretice asemănătoare acesteia (14).

Lactoflavina de nindinucleotid. Flavinadenindinucleotid.

Lactoflavină, sin.: *Riboflavină, Vitamina B₂*. C₁₇H₂₀O₆N₄. Substanță flavinică, colorant cu 3 nucleu condensate, derivate de la izoaloxazină.

A fost izolată din lapte, ouă, drojdie de bere, ficat, dar se obține și pe cale sintetică. Derivatul fosforilat al lactoflavinei, în combinație cu o proteină specifică, formează fermentul galben respirator identificat de Warburg. Sub formă de lactoflavinadenindinucleotid constituie cofactorul dezaminazei *D*-aminoacizilor. Lactoflavina intră de asemenea în compoziția coenzimelor altor fermente, ca: xantinoxidaza, aldehyddehidraza, diaforaza, glicocoloxidaza, dezaminaza *L*-aminoacizilor etc. În plasma sanguină se găsesc în mod obișnuit concentrații de 252 ± 11 μg/100 ml. În urina normală se elimină 0,5—1,25 μg/24 ore la adult și 2,1—3,78 μg/24 ore la copil. În dieta zilnică, vitamina B₂ este necesară în cantități minime de 1 mg; la gravide de 1,5 mg; în perioada de lactație de cel puțin 2 mg zilnic (5).

Lactogeneză (*lacto-* + gr. *genesis* = naștere). Denumire dată fenomenului de producere a laptelui (15).

Lactoglobulină. Proteină de tip globulinic existentă în lapte. Laptele de femeie conține aproximativ 5,3 g globuline/litru, reprezentând 3,5% din totalul proteinelor existente în lapte (5).

Lactonază, sin.: *Gluconolactonază*. Enzimă care catalizează clivarea hidrolitică a gluconolactonei în acid gluconic; catalizează și clivarea fosfolactonei, rezultând acid 6-fosfogluconic. Activitatea lactonazei se desfășoară în special la nivelul rinichiului; a fost de asemenea descrisă la o serie de microorganisme (levuri, *Azotobacter vinelandii* etc.) (5).

Lactonă. Esterul intern al unui acid-alcool, rezultat din eliminarea unei molecule de apă între hidrogenul carboxilului și hidroxilul alcoolic (5).

Lactoperoxidază. Enzimă cu activitate peroxidică, prezentă în laptele proaspăt. În prezența pirogalolului și a apei oxigenate, lactoperoxidaza liberează purpurogalină, de culoare roșie-purpurie, rezultată din oxidarea pirogalolului. Această reacție este uneori folosită pentru identificarea prospețimii laptelui (5).

Lactoser. Partea lichidă care rămâne din lapte după îndepărtarea coagulului format sub acțiunea fermenților; conține albumina și globulinele din lapte, precum și cea mai mare parte din lactoză și săruri minerale (5).

Lactoză. C₁₂H₂₂O₁₁.H₂O. Dizaharid compus dintr-o moleculă de glucoză și una de galactoză, prezent în lapte (70 g/litru în laptele de femeie și 53 g/litru în colostru). Urina normală a noul-născutului (0—6 luni) conține în medie 37 mg lactoză/100 ml, valoare care scade la aproximativ 9 mg între 6 luni și 12 ani și la aproximativ 7 mg/100 ml în urina adultului. În urina

gravidelor se constată de asemenea o creștere continuă a lactozei eliminate, cu un maxim la naștere. Are utilizare terapeutică ca diuretic, laxativ și ca excipient pentru pulberi, pilule, comprimate (5).

Lactozurie. Prezența lactozei în urină; este fiziologică la nou-născut, copii, în perioada de gravitate etc. (5).

Lactroductism. Intoxicație provocată de un gen de păianjeni răspândiți în America, Africa, dar și în U.R.S.S. și Europa; forma determinată de așa-numita „văduvă neagră” duce rapid la tulburări grave nervoase și circulatorii și la moarte (10).

Lacuna (lat. = lipsă, deficit, șanț, groapă), sin.: **Lacună**. 1. Depresiune sau spațiu mic (1). 2. Spațiu din matrice ocupat de o celulă cartilaginooasă sau de corpul unei celule osoase (1). **Lacunae laterales.** Spații neregulate în *dura mater*, situate de fiecare parte a sinusului sagittal superior și comunicând cu el. Granulațiile arahnoidice sînt proiectate uneori în aceste spații (1). **Lacunae laterales sinus sagittalis superioris.** Mici adincituri pe fața internă a calvariei, de fiecare parte a sinusului sagittal superior, produse de proeminanța la acel nivel a granulațiilor arahnoidice (1). ~ **magna**, pungă inconstantă situată superior de peretele dorsal al fosei naviculare a penisului (1). ~ **musculorum**, spațiu situat dedesubtul ligamentului inghinal, lateral de *lacuna vasorum*, și care conține mușchiul iliopsoas și nervul femural (1). **Lacunae urethrales** (Morgagni). Orificiile glandelor uretrale mari (glandelor Littre) (1). ~ **vasorum**, spațiu situat dedesubtul ligamentului inghinal, medial de *lacuna musculorum*; conține artera și vena femurală, precum și vase limfatice; este separat de *lacuna musculorum* prin *bandeleta ileopectinea* (1). **Lacunae venosae durae matris.** Mici spații între păturiile durei mater care leagă venele emisare și diploice cu sinusurile venoase (1).

Lacunarism (lat. *lacuna* = lacună). Demență lacunară.

Lacună (lat. = *lacuna*). **Lacuna.** **Lacune dentinare.** Denumire folosită pentru lacunele Howship ale dinților (38). ~ **osoasă** (Lièvre), Geodă osoasă.

Vezi și: Howship.

Lacunome (lacună + -oma). Vacuole și lacune afate în jurul centrozomului, colorabile postvital cu roșu neutru (1).

Lacus (lat. = lac), sin.: **Lac**. 1. Întindere mare de apă stătătoare (32). 2. Termen folosit în anatomie pentru acumulări de lichid în spații delimitate (32). ~ **lacrimalis**, sin.: **Lac lacrimal**, porțiunea adincită din unghiul medial al ochiului în care se adună lacrimile; este delimitată posterior de caruncula lacrimală și de plica semilunară (1).

Lacustru (fr. *lacustre*). Care se referă la lacuri. Climatul lacustru este sedativ, acționînd favorabil asupra bolnavilor cu sindrom astenic, insomnii, în convalescență etc. (4).

Laënnec, René Théophile Hyacinthe, 1781—1826. **Ciroza** ~, sin.: **Ciroză atrofică**, **Ciroză portală**, **Ciroză septală**, ciroză care survine de obicei în cursul unor tulburări toxice (etilism) sau nutriționale și care se caracterizează prin apariția unor benzi (septuri) groase, regulate, de țesut conjunctiv, de cele mai multe ori avînd punct de plecare în spațiile porte; ele determină alterarea lobulilor hepatici și alterează cu noduli regenerativi mici de dimensiuni variabile (16).

Laffont, A. **Semnul** ~, durere înaltă, tardivă, pe care o resimt, în umăr, omoplat, subclavicular, bolnavele cu sarcină tubară și inundație peritoneală. Semnul este prezent și în unele inflamații genitale, precum și în insuficiențele uterosalpingiene la trecerea aerului în cavitatea abdominală (18).

Lag. Perioadă de latență în dezvoltarea unui fenomen (17). ~ **mutațional**, timp scurs de la acțiunea unui agent mutagen pînă la exprimarea fenotipică a unei mutații induse de același agent (17).

Lagoftalmie (gr. *lagos* = iepure + *ophthalmos* = ochi). Imposibilitatea de a închide complet pleoapele. Este înțilnită în special în cadrul paraliziei faciale periferice, datorită paraliziei mușchiiului orbicular al pleoapelor (28).

Lagrot. **Cuțitul** ~, brici montat la un aparat special care realizează întinderea tegumentului înaintea tășului și permite astfel ridicarea unei grefe subțiri (11).

La Guardia. **Tehnică** ~, tehnică de anestezie tronculară periferică mandibulară, în cazuri de trismus accentuat. Se practică cu un ac lung de 7—10 cm, introdus paralel cu marginea festonului gingival superior spre baza apofizei coronoide și gîtul condilului, pe sub mușchiul pterigoidian intern. Infiltrază nervii: lingual, dentar inferior, bucal, pterigoidian intern, pterigoidian extern și maseteri (38).

Lahey, F.H. **Drenul** ~, tub de cauciuc în formă de Y pentru drenajul canalelor hepatice (11). **Manevra** ~, manevră pentru evidențierea intraoperatorie a canalului coledoc, prin imobilizarea către stînga a unghiului colic drept și a duodenului (11).

Lain, Everett Samuel. **Boala** ~, eroziuni bucolinguale provocate de electrogalvanismul bucal determinat de prezența unor proteze dentare bi- sau polimetalice (4).

Laki-Lorand (Laki, K., Lorand L.). **Factorul** ~, factor de coagulare descoperit recent. În nomenclatura internațională este denumit factorul XIII sau factorul de stabilizare a fibrinei. Lipsa congenitală sau dobîndită a acestuia

factor dă naștere la manifestări hemoragice. Este un factor plasmatic, dar se găsește și în trombocite (19).

-**lalie** (gr. *lalein* = a vorbi). Sufix care introduce în termeni referirea la vorbire (32).

Lalouette, Pierre, 1711—1792. **Piramida** ~, *Lobus pyramidalis glandulae thyreoideae*.

Lamarek, Jean Baptiste de Monet de, 1744—1829. **Legea lui** ~. 1. Legea adaptării, a exersării sau a neexersării organelor. La orice animal, folosirea mai frecventă a unui organ duce la dezvoltarea sa, iar lipsa întrebuințării are drept consecință atrofierea, mergând uneori pînă la dispariția organului în cauză (32). 2. Legea eredității sau a transmiterii caracterelor dobîndite. Modificările suferite de organe sub influența condițiilor schimbate de mediu se transmit urmașilor, dacă sînt comune ambelor sexe (32). **Teoria lui** ~, perfecționarea organismului este continuă și ea are loc printr-o adaptare activă la mediul înconjurător, conform legilor adaptării și eredității (32).

Lamas-Mondino. **Operația** ~, sin.: **Operația Lamas-Prat**, tratamentul chistului hidatic pulmonar prin chistotomie în pleură simfizată (11).

Lamas-Prat. **Operația** ~, Operația Lamas-Mondino, vezi Lamas-Mondino.

Lamă (lat. *lamina*). **Lamina** ~ **adamantină laterală**, rezultatul separării complete a legăturii pediculului foliculilor epiteliali în două foi, dintre care una este continuarea lamei dentale, iar cealaltă este lama adamantină laterală. Între ele se află nișa adamantină (38). ~ **bucogingivală**, Lamă vestibulară. ~ **dentală**, formațiune epitelială embrionară din care se dezvoltă dinții. Se formează în a 6-a săptămîină a vieții intrauterine, prin proliferarea și invaginarea epitelului care acoperă arcurile maxilare (38). ~ **elastică**, pătură de fibre elastice, mai evidentă în membrana mucoasă a faringelui, laringelui și tractului respirator (1). ~ **elastică externă**, Membrană elastică externă. ~ **labială**, Lamă labiogingivală. ~ **labiodentală**, pătură epitelială care formează lama labiogingivală și lama dentală (1). ~ **labiogingivală**, sin.: **Lamă labială**, porțiunea lamei vestibulare opusă buzelor (1). ~ **neurală**, porțiune laterală a arcului neural al vertebrei (1). ~ **periclaustrală**, pătură de substanță nervoasă albă situată între *claustrum* și scoarța insulei (1). ~ **spirală**, platou subțire în urechea internă, osos în partea internă și membranos în cea externă, care împarte tubul spiral al cohleei în *scala tympani* și *scala vestibuli* (1). ~ **subtrohanteriană Rodet**, vezi Rodet. ~ **vestibulară**, sin.: **Lamă bucogingivală**, lamă verticală de ectoderm oral, care se desparte pentru a forma vestibulul gurii (1). ~ **vitroasă**

(Bruch), stratul intern al coroidei situat între retină și stratul coriociapilar (28).

Vezi și: Putti-Purham.

Lambda; (gr. = litera λ). În craniometrie, punctul unde sutura sagitală întîlnește sutura lambdoidă (1).

Lambert. **Anus artificial** ~, Anus artificial cu trompă.

Lambert, Johann Heinrich, 1728—1777. **Unitate** ~, unitate metrică de luminanță (1 lux = 10⁴ lambert) (28).

Lamblia, sin.: **Giardia**. Gen de protozoar din familia *Octomitidae*, clasa *Flagellata*. **Specie mai importantă**: *L. intestinalis* (sin.: *Cercomonas intestinalis*, *Dicercomonas muris*, *Giardia intestinalis*, *Giardia lamblia*, *Megastoma entericum*). Parazitul poate ajunge în intestinul omului o dată cu apa în care se găsesc formele de rezistență sau prin intermediul fructelor și zarzavaturilor nespălate, determinînd lambliaza (31).

Lambliază, sin.: **Giardioză**. Boală parazitată determinată de prezența în intestin a protozoarului *Lamblia intestinalis*. Se manifestă în general prin tulburări intestinale (dureri abdominale, diaree etc.), dar la copii se poate însoți și de tulburări nervoase. Diagnosticul se face prin identificarea formelor vegetative în bilă sau a formelor de rezistență în materiile fecale (31).

Lambotte, Albin, 1856—1912. **Cleștele** ~, clește metalic puternic, de diferite dimensiuni și de o formă specifică, cu ajutorul căruia se obține, în timpul intervențiilor, o priză solidă asupra unui os care trebuie manevrat (24). **Tensorul** ~, aparat folosit la stringerea firelor metalice de osteosinteză (24). **Tractorul** ~, aparat de extensiune continuă (24).

Lambou (fr. *lambeau*). **Grefă pediculată**. ~ **eutanat**, **Grefă cutanată**. ~ **tubular**, Lambou Filatov, vezi Filatov. ~ în „**tulpină**”, Lambou Filatov, vezi Filatov.

Vezi și: Filatov, Gillies.

Lambret, O. **Operația** ~, gastropexie prin suspendarea și culisarea mării curburi a stomacului pe o bandă aponevrotică pediculată din teaca mușchiului drept anterior al abdomenului, care este trecută printr-o butonieră intercostală și fixată la ligamentul rotund al ficatului (11).

Lambrinudi, Constantine, 1890—1943. **Semnul** ~, semn întîlnit în rupturile de menisc: dizlocarea antero-externă a reliefului platoului tibial se însoțește de un „**clac**” specific (24).

Lambrinudi-Boppe (Lambrinudi, C., Boppe, P.). **Operația** ~, artrodeză, subastragaliană și mediotarsiană folosită în piciorul varus echin poliomielitice pentru efectul său de artroriză posterioară. Suprafețele articulare se rezecă

pe o secțiune piramidală cu baza anterioară, a cărei înălțime variază cu gradul deformației de corectat. Capul astragalului, decorticat, se introduce într-un lăcaș creat în jumătatea inferioară a scafoidului (24).

Lamelă (lat. *lamella*). *Lamella*. ~ concentrică platou osos care alcătuiește sistemul haversian în osul compact (1). ~ **circumferențială**, pătură subțire osoasă situată sub periost sau sub *endosteum* (1). **Lamele dentinare**. Fibrele Enber. Vezi Enber. ~ **emailată**, fișie organică, subțire, întinsă de la suprafața smalțului înspre și uneori în dentina dinților; poate fi uneori datorită unei tulburări de dezvoltare locală sau unei crăpături pline cu materie organică (1). ~ **haversiană**, denumirea straturilor concentrice, subțiri, de os, care înconjură un canal haversian (1). ~ **interstițială**, denumirea păturilor osoase ale regiunii cuprinse între sistemele haversiene (1). **Lamele petaloide**. Emisiuni citoplasmice lamelare, inconstante, dinamice (1).

Lamella (lat. = lamelă), sin.: *Lamelă*. Lamă subțire de țesut osos (1). 2. Expansiune celulară în formă de lamă (1).

Lamina (lat. = lamă, foaie subțire), sin.: *Lamă*, *Pătură*. Un strat subțire făcând parte din structura unei formațiuni anatomice compuse (1). ~ **affixa**, linia de unire a unei emisfere cerebrale cu talamusul (1). ~ **alara**, sin.: *Platou alar*, peretele lateral al tubului neural, situat dorsal de *sulcus limitans* (1). **Lamine albae cerebelli**, sin.: *Laminae medullares cerebelli*. Lamelele de substanță albă situate în mijlocul foliilor cerebeloase; unite spre centru, ele formează centrul medular, iar imaginea de ansamblu, pe secțiune, poartă numele de arborile vieții (1). ~ **areus vertebrae**, porțiunea din arcul vertebral care unește procesul transvers cu procesul spinos (1). ~ **basalis**, sin.: *Platou bazal al tubului neural*, peretele lateral al tubului neural, situat ventral de *sulcus limitans* (1). ~ **basalis choroideae**, sin.: *Membrana bazală Bruch*, *Membrană vitroasă*, membrană omogenă care acoperă suprafața internă a coroidei (1). ~ **basilaris cochleae**, peretele, posterior al canalului cohlear; se continuă cu lama spirală (1). ~ **cartilaginis ericoideae**, porțiunea posterioară sau pecetea cartilajului cricoid (1). ~ **cartilaginis lateralis tubae auditivae**, porțiunea laterală, predominant membranoasă, a segmentului cartilajinos al tubei auditive (1). ~ **cartilaginis medialis tubae auditivae**, porțiunea medială, cartilajinoasă, a segmentului cartilajinos al tubei auditive (1). ~ **cartilaginis thyroideae (dextra et sinistra)**, cele două lame din care este format cartilajul tiroid; ele se unesc antero-median, formând un unghi deschis posterior (1). ~ **chorioepapilaris**, pătură internă a coroidei formată dintr-un plex capilar (1). ~ **chorioidea**

epithelialis thalamencephali, pătură coroidiană situată în interiorul ventriculului al III-lea cerebral (1). ~ **chorioidea epithelialis ventriculi lateralis**, pătura coroidiană situată în interiorul fiecărui ventricul lateral al emisferelor cerebrale (1). ~ **chorioidea epithelialis ventriculi quarti**, pătura coroidă situată în interiorul ventriculului al IV-lea cerebral (1). ~ **cribrosa ossis ethmoidalis**, sin.: *Platou cribriform*, lama orizontală, de formă dreptunghiulară, care astupă incizura etmoidală; prin micile ei orificii trec filetele olfactive spre bulbul olfactiv (1). ~ **cribrosa sclerae**, porțiunea sclerei care este perforată, permițând trecerea nervului optic (1). ~ **densa**, sin.: *Membrana bazală glomerulară*, element component al membranei filtrante glomerulare, situat între straturile endotelial (intern) și epitelial (extern) ale acesteia; continuă membrana bazală a tubilor renali la nivelul glomerulului și se prezintă ca o formațiune omogenă, cu o grosime de 600–800 Å, lipsită de pori (sau cu pori foarte mici) (25). ~ **dura**, porțiune de os care mărginește alveolele dentare, numită astfel datorită densității sale la radiografie (1). ~ **episclearis**, lama celulară situată între conjunctiva bulbară și scleră (1). ~ **externa ossium cranii**, sin.: *Tabla externă*, lamă compactă exterioară a oaselor cutiei craniene (1). ~ **fenestrata**, sin.: *Endoteliul capilar glomerular*, elementul intern al membranei filtrante glomerulare, alcătuit dintr-un strat de celule ale endoteliului capilarelor, cu o grosime de aproximativ 500 Å și cu numeroși pori de 500–2000 Å diametru, care perforază citoplasma endotelială (25). ~ **fibrocartilaginea interpubică**, *Discus interpubicus*. ~ **fusca sclerae**, pătura profundă a sclerei, formată din fibre fine, printre care se află și celule pigmentare care-i dau un aspect brun (1). ~ **interna ossium cranii**, sin.: *Tablă internă*, lama compactă internă a oaselor cutiei craniene (1). ~ **lateralis processus pterygoidei**, lama laterală (mai scurtă și mai lată decât cea medială) a procesului pterigoid al osului sfenoid; pe marginea ei posterioară se găsește *processus pterygospinosus* (1). ~ **limitans anterior corneae**, Membrana Bowman, vezi Bowman. ~ **limitans posterior corneae**, sin.: *Membrana Demours*, *Membrana Descemet*, membrană omogenă, transparentă, elastică, ce acoperă suprafața posterioară a substanței proprii a corneei (1). ~ **medialis processus pterygoidei**, lama medială (mai lungă și mai îngustă decât cea laterală) a osului sfenoid; se termină în jos cu *hamulus pterygoideus*, iar la baza sa se găsește *processus vaginalis* (1). **Laminae medullares cerebelli**. *Laminae albae cerebelli*. ~ **medullaris lateralis corporis striati**, fișie de substanță nervoasă albă care separă

putamen de globus pallidus (1). ~ **medullaris medialis corporis striati**, fișia de substanță nervoasă albă care separă în două *globus pallidus* (1). **Laminae medullares thalami**. 1. Pătură de fibre nervoase situată în lungul marginii laterale a talamusului, pe care-l separă de stratul reticular și de capsula internă (lama medulară externă) (1). 2. Pătură subțire de fibre care imparte talamusul într-o zonă laterală și una medială (lama medulară internă) (1). ~ **membranaea tubae auditivae**, porțiunea medială, membranoasă, care completează porțiunea cartilagineasă a tubei auditive (1). ~ **modioli**, partea superioară a lamei spirale osoase (1). ~ **muscularis mucosae**, pătură subțire de mușchi neted, simplă sau dublă, situată pe fața profundă a unor membrane mucoase (de ex. în multe segmente ale tubului digestiv) (1). ~ **muscularis mucosae intestini crassi**, pătură de mușchi netezi ai mucoasei intestinului gros (1). ~ **muscularis mucosae intestini recti**, pătură de mușchi netezi ai mucoasei rectului, pînă aproape de porțiunea lui terminală (1). ~ **muscularis mucosae intestini tenuis**, pătură de mușchi netezi ai mucoasei intestinului subțire (1). ~ **muscularis mucosae oesophagi**, pătură de mușchi netezi ai mucoasei esofagului, prezentă mai ales în partea lui inferioară (1). ~ **muscularis mucosae ventriculi**, pătură de mușchi netezi ai mucoasei stomacului (1). ~ **orbitalis ossis ethmoidalis**, sin.: *Lamina papyracea*, *Os planum*, platou osos subțire, neted, alungit, care acoperă celulele etmoidale și formează o mare parte a peretelui medial al orbitei (1). ~ **papyracea**, *Lamina orbitalis ossis ethmoidalis*. ~ **parietalis pericardii serosi**, foiță parietală a pericardului seros care căptușește pericardul fibros. Între lama parietală și cea viscerală a pericardului seros se află cavitatea pericardică (1). ~ **parietalis tunicae vaginalis testis**, sin.: *Periorchium*, porțiunea seroasei peritesticulare, care este lipită de fascia spermatică internă (1). ~ **perpendicularis ossis ethmoidalis**, lamă verticală mediosagitală a osului etmoid care ia parte la formarea septului nazal (1). ~ **pretrachealis**, vezi *Fascia cervicalis*. ~ **prevertebralis**, sin.: *Fascia prevertebralis*, vezi *Fascia cervicalis*. ~ **propria membranae tympani**, pătura mijlocie sau pătura fibroasă a membranei timpanice (1). ~ **propria mucosae**, denumire dată țesutului conjunctiv al unei membrane mucoase (1). ~ **quadrigemina**, *Lamina tecti*. ~ **rostralis corporis callosi**, continuarea ciocului corpului calos în *lamina terminalis* (1). ~ **septi pellucidi**, lamă (pereche) de substanță albă, întinsă între corpul calos și fornix; ambele lame alcătuiesc *septum pellucidum* (1). ~ **spiralis ossea**, lamă osoasă subțire, de formă spirală, pornind de la modioli și subîmpărțind parțial cohlea; este

continuată de membrana bazilară pînă la perețele extern al cohleei (1). ~ **suprachoroidea**, membrană subțire de țesut conjunctiv care unește coroida cu sclera ochiului (1). ~ **teeti**, sin.: *Lamina quadrigemina*, platoul alar al creierului mijlociu, situat în porțiunea tectală a mezencefalului și purtînd pe el coliculi cvadrigemeni (1). ~ **terminalis cerebri**, pătură de țesut conjunctiv situată între chiasma optică și comisura anterioară; se continuă cu *lamina rostralis* (1). ~ **tragi**, lama cartilagineasă care formează relieful tragusului pavilionului urechii (1). ~ **vasculosa choroideae**, pătură externă, pigmentată, a coroidei, compusă din artere și vene mici (1). ~ **vasculosa testis**, țesut conjunctiv vascular, situat profund în tunica albuginee a testiculului (1). ~ **visceralis pericardii serosi**, sin.: *Epicardium*, foița pericardului seros care acoperă miocardul și vasele sale superficiale (1). ~ **visceralis tunicae vaginalis testis**, sin.: *Epiorchium*, porțiune a seroasei peritesticulare care aderă de albuginea testiculului (1).

Laminarie. Algă marină care crește în special în Marea Nordului. Este folosită pentru dilatarea lentă a colului uterin; corpul uscat al algei, de formă cilindrică, introdus în col, se dilată lent prin imbibitiie hidrică (18).

Laminașe. Așezarea unor elemente anatomice în pături, straturi sau zone suprapuse sau concentrice (de ex. scoarța cerebrală, porțiunea corticală a glandei suprarenale etc.) (1).

Laminectomie (lat. *lamina* = lamă + gr. *ektome* = excizie). Intervenție chirurgicală pe coloana vertebrală constînd din ablația procesului spinos și a celor două lame adiacente pînă la procesele articulare, pentru afecțiuni privind canalul medular, discul intervertebral sau emergența rădăcinilor nervoase; se poate practica și în scop explorator (26).

Laminită (lat. *lamina* = lamă + *-ită*). Proces inflamator al lamei vertebrale (24).

Laminotomie (lat. *lamina* = lamă + gr. *tome* = excizie). Secțiunea uneia sau mai multor lame vertebrale (24).

Lampă (fr. *lampe*). Aparat care produce lumină prin arderea unui combustibil sau cu ajutorul curentului electric (Dicționarul limbii române moderne). ~ **cu arc**, lampă formată din 2 electrozi de cărbune supuși unei mari diferențe de potențial; între electrozi se instalează un „arc” electric, care produce o lumină intensă, caracterizată printr-un spectru foarte larg de lungimi de undă (ultraviolet, vizibil, infraroșu) (5). ~ **de cuarț cu vapori de mercur**, lampă formată dintr-un tub de cuarț, închis etanș, care are în interiorul său 2 electrozi, mercur și un gaz inert. Vaporii de mercur existenți conduc electricitatea și se dezvoltă o

lumină foarte intensă, bogată în radiații albastre vizibile și mai ales în ultraviolete; nu sînt emise radiații roșii sau infraroșii (5). ~ **cu fantă**, aparat care transmite o lamă îngustă și intensă de lumină în ochi, asociat la biomicroscop (28). ~ **scialitică**, sursă luminoasă pentru sălile de operație, avînd calitatea, prin așezarea oglinzilor și a proiecției sale, să nu producă umbre și să nu încălzească (11).

Vezi și: Finsen, Kromayer, Wood.

Lamson. Operația ~, procedeu de cură a eventrației cicatriceale paramediane, prin rătăbateră de lambou aponevrotic (11).

Lamy, L. Operația ~, evidarea nucleilor osoși în tratamentul piciorului strîmb congenital la copiii mici (24).

Lamy-Bricot. Procedeu ~, procedeu pentru repunerea duodenului în circuitul digestiv după gastrectomie, prin interpoziția între bontul gastric și duoden a unui segment intestinal în continuitate, care este stenozat prin ligatură dedesubtul anastomozei jejunoduodenale (11).

Lanatozid C. Glucozidă obținută din frunzele de *Digitalis lanata* (*Scrophulariaceae*): are acțiune tonicardiacă rapidă și de durată scurtă, fără fenomene cumulative, fiind indicată în decompensării cardiace acute (31).

Lance, Pierre. Operația ~. 1. Artrodeză extra- și intraarticulară de umăr prin rezecția suprafețelor articulare și solidarizarea extremității superioare a humerusului la acromion și apofiza coracoidă, cu ajutorul a două grefoane osoase (24). 2. Osteoplastie de sprinceană cotiloidă (24). 3. Transplantarea mușchiului gambier anterior pe marginea externă a piciorului și inserarea lui pe osul cuboid în piciorul varus poliomieltic (24). **Semnul** ~, în luxația congenitală de șold, fanta vulvară privește membrul luxat (24).

Lancefield, Rebecca Craighill. Clasificarea ~, clasificarea pe criterii serologice a streptococilor, bazată pe structura antigenică a germenilor și pe existența unor antigene specifice de grup și de tip (3).

Lancisi, Giovanni Maria, 1654—1720. Stria ~, *Stria longitudinalis medialis corporis callosi*.

Landeker-Steinberg. Lumina ~, emisiune de unde luminoase asemănătoare celor solare, din care lipsesc însă cele ultraviolete (4).

Landis, Eugene Markley. Proba ~, metodă de apreciere a permeabilității capilare prin determinarea ieșirii lichidului și proteinelor din vasele unui teritoriu cutanat supus la presiuni negative (10).

Landolfi. Semnul ~, contracție sistolică și dilatare diastolică a pupilei, aparînd în insuficiența aortică (10).

Landolt, Edmund, 1876—1926. Inelele ~, imagini în formă de inele incomplete, de mărimi

diferite, folosite pentru măsurarea acuității vizuale (28).

Landouzy, Louis Théophile Joseph, 1845—1917. Semnul ~, în hernia de disc, diminuarea reflexelor cutanate ale membrului interesat (24).

Landouzy-Déjérine (Landouzy, Louis Théophile Joseph, 1845—1917; Déjérine, Joseph Jules, 1849—1917). **Distrofia** ~, sin.: *Atrofia facioscapulohumerală*, formă clinică facioscapulohumerală a miopatiei primitive progresive, caracterizată prin atrofiile care încep la musculatura feței și se extind apoi la mușchii centurii scapulohumerale (27).

Landry, Jean Baptiste Octave, 1826—1865. Paralizia ~, sin.: *Mielită ascendentă*, *Paralizie ascendentă acută*, paralizie cu evoluție ascendentă, înfîlînită în cursul poliomielitei anterioare acute, poliradiculonevritelor și al unor mielite. Reprezintă o complicație gravă, datorită prinderii nucleului nervului frenic (paralizia diafragmului) și a centrilor cardiorespiratori bulbari (27).

Landzert, Teodor. Hernia ~, Hernie Treitz, vezi Treitz.

Lane, sir Arbuthnot W., 1856—1943. Brida ~, bridă peritoneală întinsă între cec și ileon, situată de obicei la 5 cm de vărsarea acestuia în cec și determinînd o curbură în V inversat a ultimei porțiuni ileale (11). **Pensa** ~, pensă compusă pentru anastomoză gastrică, dreaptă sau curbă, formată din două pense gemene (11).

Langdon-Down, John Langdon Haydon, 1828—1896. Boala ~, sin.: *Mongolism*, afecțiune congenitală cu defecte în dezvoltarea fizică și psihică (idioție) și facies caracteristic; se datorește unei anomalii cromozomiale (trizomie) (7).

Lange, Fritz. Operația ~ 1. Intervenție recomandată în luxația recidivantă a umărului și care constă din introducerea unui cui în colul omoplatului și transplantarea în afară a mușchiului subscapular (24). 2. Artrodeză a cotului prin fixarea unui grefon pe fața anterioară a acestuia între oasele humerus și radius (24). 3. Artrodeză extra- și intraarticulară de șold, realizată prin incizie arciformă Watson-Jones, cu ajutorul unui cui metalic transtrohanterocervicocapitocotiloidian și al unui grefon osos recoltat din marele trohanter, care se introduce într-un lăcaș creat în sprinceană și partea superioară a capului femural (24). 4. Intervenție chirurgicală prin care se creează un ligament artificial din fire de mătase sau nylon, pentru a suplini insuficiența unor mușchi (sechele de poliomieltă) și a împiedica astfel apariția unei diformități (sin.: *Filodeză*) (24). **Poziția** ~, poziție de imobilizare în luxația congenitală de șold, cu

coapsa în ușoară flexiune, abducție 45° și rotație internă (24).

Langenbeck, Bernard Rudolf Konrad von, 1810—1887. **Incizia** ~. 1. Incizie dorsoradială folosită pentru abordarea articulației radiocarpiene (24). 2. Incizie longitudinală folosită în abordarea anterioară a articulației coxofemorale (24). 3. Incizie folosită în abordarea chirurgicală a ramurii senzitive a șoldului din nervul pătratului crural. Pornește de la spina iliacă postero-inferioară spre baza marelui trohanter (24). 4. Incizie pe fața anterioară a genunchiului care coboară vertical pe tendonul rotulian, ocolește rotula înăuntrul ei și se prelungeste pînă la tuberozitatea anterioară a tibiei (24). 5. Incizie deltopectorală pentru abordarea umărului (24). 6. Incizie pentru abordarea articulației scapulo-humerale, cu traiect lateral vertical, de la marginea externă a acromionului, prin mușchiul deltoid (24). 7. Incizie pentru abordarea articulației cotului pe cale posterioară (24). **Pensa** ~, pensă în platou, folosită în cura hemoroizilor procidenți (11). **Semnul** ~, semn întilnit în hemortrozele sau hidartrozele articulației coxofemorale. Artera femurală bate mai puternic de partea Kolnavă, fiind proiectată înainte de capsula destinsă (24). **Triunghiul** ~, regiune topografică de formă triunghiulară pe fața anterioară a șoldului, formată dintr-o linie spinoischiatrică, o linie spinotrohanteriană tangentă la marea trohanter și o linie orizontală paralelă cu ischionul. Orice orificiu de intrare, ieșire sau traiect al unui proiectil, situat în acest triunghi, trebuie considerat ca fiind producător al unei plăgi articulare coxofemorale (24).

Langenbuch. **Operația** ~, procedeu de colecistectomie prin liberarea veziculei de la fund către canalul cistic (11).

Langenskjold, A. **Operația** ~, în paralizia policelui, transplantarea flexorului superficial inelar prin ligamentul transvers carpian la perostul feței dorsocubitale a capului primului metacarpian (24).

Langerhans, Paul, 1847—1888. **Celulă** ~. 1. Celulă din insulele pancreatice. Există 4 tipuri: α , β , γ și δ ; tipurile α și β conțin granule; cele γ sînt agranulare; celulele δ , găsite numai în pancreasul uman (Bloom), nu sînt prea bine cunoscute; celulele β ocupă periferia insulelor, sînt mai mici decît celelalte și produc hormon antidiabetic (2). 2. Celulă epidermică întilnită mai ales printre celulele stratului bazal și pusă în evidență prin impregnarea cu săruri de aur sau de argint; poate fi înrudită cu celulele dendritice și celulele clare sau poate fi derivată din melanocite (1).

Langhans, Theodor, 1839—1915. **Celulă gigantă** ~, element celular cu nucleu numeroși dispuși în coroană la periferia citoplasmei, con-

siderat caracteristic pentru granulomul tuberculos. După unii autori (Sabin etc.) derivă din celula epitelioidă poliploidă, aceasta la rîndul ei rezultînd din transformarea unor monocite adulte. După alți autori derivă din elemente reticulohistiocitare nediferențiate (19). **Celulele** ~, celule cuboidale mici care formează pătura citotrofoblastică a vilozităților corionice în cursul primei jumătăți a sarcinii (1). **Pătura** ~, sin.: *Citotrofoblast*, pătură celulară internă a trifoblastului, care acoperă corionul și vilozitățile coriale în timpul primei jumătăți a sarcinii (1).

Langoria. **Semnul** ~. relaxarea musculaturii extensorii a coapsei în fracturile colului femural (24).

Lannelongue, Odillon Marc. **Semnul** ~, durere la presiune, pe fața internă a coapsei, imediat sub ramura ischiopubiană în osteoartrita tuberculoasă a șoldului (24).

Lannelongue-Ostgood-Schlatter (Lannelongue, Odillon Marc; Ostgood, Robert Bayley; Schlatter, Carl). **Boala** ~, vezi Apofizită.

Lanolină, sin.: *Adeps lanae*. Produs neutru obținut prin purificarea grăsimilor de pe lina oilor; conține esteri colesterolici ai acizilor grași superiori; este folosită ca emulgator, emolient, bază de unguente (13).

Lanosterol. Metabolit intermediar în procesul de sinteză a sterolilor. Rezultînd din ciclizarea scalenului, lanosterolul este principalul precursor în sinteza colesterolului (5).

Lantan. Simbol La. Element chimic cu proprietăți metalice, cu număr atomic 57 și greutate atomică 132,92; este trivalent și dă compuși analogi cu cei ai aluminiului; face parte din grupa metalelor alcalinopămîntoase, fiind capul de serie al grupului de „pămînturi rare”, cunoscute sub numele de lantanide (5).

Lantanide, sin.: *Pămînturi rare*. Elemente chimice care au numărul atomic între 58 și 71 și care urmează după lantan. Aici sînt cuprinse: ceriul, praseodimiul, neodimiul, promețiul, samariul, europiul, gadoliniul, terbiul, disprosiul, holmiul, erbiul, tuliul, yterbiul și lutețiul. Sînt trivalente și au o comportare chimică foarte asemănătoare cu cea a lantanului: în natură se găsesc totdeauna împreună (5).

Lanț. În matematică, proces stochastic în care parametrul l ia valori discrete (1, 2, ..., n) (7). ~ **epidemie**, Lanț de transmitere. ~ **de infecție eterogen**, fenomen epidemiologic constînd din cuprinderea alternativă a unor specii diferite în succesiunea cazurilor de îmbolnăvire (de ex. în cazul malariei: omul bolnav — țînțar — omul sănătos) (8). ~ **de infecție eterogen-eteronom**, fenomen epidemiologic realizat atunci cînd succesiunea cazurilor se produce de

la o specie oarecare, prin intermediul unei alte specii, la o specie străină [de ex. în encefalita de căpușă: rozătoare (rezervor de virus) — căpușe — om; în ciumă: șobolan de corabie — purice — șobolan de casă — purice — om] (8). ~ **de infecție eterogen-omonom**, lanțul epidemic care subliniază faptul că îmbolnăvirea exemplarelor de aceeași specie, deci omonome, se realizează prin intermediul unei specii străine, deci eterogene (de ex. bolnav de tifos exantematic — păduche — om sănătos). (8). ~ **de infecție omogen**, sin.: *Lanț de infecție omonom*, lanț epidemic în care succedarea cazurilor de boală se face în cadrul unei aceleiași specii, de la exemplarul bolnav la cel sănătos (de ex. transmiterea rujeolei, varicelei etc., de la om la om) (8). ~ **de infecție omogen-omonom**, denumire care accentuează transmiterea directă de la om la om sau de la animal la animal de aceeași specie (de ex. bolile cu mare indice de contagiozitate: rujeolă, varicelă etc.) (8). ~ **de infecție omonom**, Lanț de infecție omogen. ~ **de transmitere**, sin.: *Lanț epidemic*, succedarea cazurilor de îmbolnăvire în cursul unei epidemii, de la omul bolnav sau purtător la persoanele sănătoase fie prin contact direct, fie prin interpunerea unor obiecte, alimente sau a unor vectori (8).

Lantetă (fr. *lancette*). Bisturiu cu lamă fină, scurtă, de obicei triunghiulară, cu două tășuri, folosit pentru scarificarea tegumentului (11).

Lanugo (lat. = puf), sin.: *Puf*. 1. Perii foarte fini care acoperă fătul (1). 2. Fire de păr subțiri și scurte, întâlnite în afara regiunilor păroase propriu-zise (12).

Lanz, Otto, 1865—1933. **Semnul** ~, semn clinic constând din durere la palparea unui punct situat în treimea dreaptă a liniei biliace în apendicita cronică (11).

Laparato-. Vezi Laparo-

Laparatocele (*laparato-* + gr. *kele* = hernie). Hernie ventrală.

Laparo-, **laparato-** (gr. *lapara* = abdomen). Element de compunere care introduce în termenii referirea la abdomen (32).

Laparonefrectomie (*laparo-* + gr. *nephros* = rinichi + *ektome* = excizie). Nefrectomie efectuată printr-o laparotomie (11).

Laparoscop (*laparo-* + gr. *skopein* = a vedea). Aparat pentru explorarea viscerelor abdominale, format dintr-un tub cu trocar, un sistem optic și un sistem de iluminare, la care se poate adapta aparatura de foto- sau cinematografie (11).

Laparoscopie (*laparo-* + gr. *skopein* = a vedea), sin.: *Peritoneoscopie*. Explorarea cavității peritoneale, în prealabil destinsă prin pneumoperitoneu, cu ajutorul laparoscopului introdus transperietal printr-un trocar (16).

Laparotomie (*laparo-* + gr. *tome* = tăiere), sin.: *Celiotomie*. Deschidere operatorie a cavității abdominale (11). ~ **exploratorie**, laparotomie practică pentru explorarea cavității și a organelor abdominale, în scop diagnostic; îndrumază tactica operatorie de urmat, putând deveni exploratorie din cauza inoperabilității leziunilor constatate (11). ~ **iterativă**, laparotomie care se execută după un interval oarecare de la o altă deschidere a abdomenului (11). ~ **mediană**, deschiderea cavității peritoneale printr-o incizie trasată pe linia mediană a abdomenului, în axul său lung (11). ~ **mediană ombilicosuprapubiană**, Laparotomie mediană subombilicală. ~ **mediană subombilicală**, sin.: *Laparotomie mediană ombilicosuprapubiană* deschiderea cavității abdominale printr-o incizie pe linia mediană trasată de la ombilic la pubis (11). ~ **mediană supraombilicală**, sin.: *Laparotomie mediană xifoombilicală*, deschiderea cavității abdominale printr-o incizie mediană trasată de la apendicele xifoid la ombilic (11). ~ **mediană xifoombilicală**, Laparotomie mediană supraombilicală. ~ **oblică**, deschiderea cavității abdominale printr-o incizie trasată într-un unghi variabil cu unul din axele principale ale abdomenului (11). ~ **în ogivă**, laparotomie executată printr-o incizie care urmărește ambele reborduri costale (11). ~ **paramediană**, deschiderea cavității abdominale printr-o incizie verticală trasată la o distanță oarecare de linia mediană (11). ~ **secundară**, redeschiderea cavității peritoneale la scurt interval după o primă laparotomie, înainte de cicatrizarea completă a tranșei operatorii, în scopul completării primei intervenții sau tratării unor eventuale complicații (18). ~ **transversală**, deschiderea cavității abdominale printr-o incizie situată pe axul scurt al abdomenului sau paralelă cu acesta (11). ~ **verticală**, deschiderea cavității peritoneale printr-o incizie trasată în axul lung al abdomenului sau paralel cu acesta (11).

Laparotoracofrenotomie (*laparo-* + lat. *thorax* = torace + gr. *phren* = diafragm + *tome* = tăiere). Incizie care interesează concomitent peretele abdominal, peretele toracic și diafragmul (11).

Lapieque, Louis, 1866—1952. **Legea lui** ~, între cronaxie și diametrul fibrei nervoase respective există un raport de proporționalitate inversă (4).

Lapinizare (fr. *lapin* = iepure). Operație de adaptare a virusului vaccinal la iepure pe cale tegumentară (22).

Laplace. **Testul** ~, probă funcțională a insuficienței arteriale periferice, constând din eforturi dinamometrice continue ale unui membru, în prealabil ischemizat (10).

Laplace-Gauss (Laplace, Pierre Simon de, 1749—1827; Gauss, Karl Friedrich, 1777—1855). **Distribuția** ~, Repartiție normală.

Lapte (lat. *lac, lactis*). 1. Produsul normal de secreție a glandelor mamare în activitate. Aliment complet, laptele conține în afară de proteine, glucide și lipide, săruri minerale (calciu, clor, magneziu, fosfor, potasiu, sodiu, sulf) și o serie întreagă de vitamine (vitaminele liposolubile: A, D, E, K, acid ascorbic, biotină, acid folic, inozitol, colină, acid nicotinic, acid pantotenic, piridoxină, riboflavină, tiamină, vitamină B₁₂) (5). 2. Denumire folosită pentru soluții lactescente (32). ~ **acidulat**, lapte de vacă acidulat artificial, prin adăugarea de substanțe acide (soluție de acid lactic, de acid citric, zeamă de lămiie). Laptele acidulat integral se prepară cu 2% făină și 5% zahăr. Valoarea calorică: 980 cal./litru lapte acidulat (33). ~ **albuminos** (Finkelstein și Meyer), lapte bogat în cazeină și delactozat, ușor acid. Se prepară prin adăugarea unei linguri de presură (labferment) la 1 litru lapte de vacă pasteurizat sau fiert în prealabil. Valoarea calorică: 420—450 ml/litru (33). ~ **caleie** (Moll), preparat dietetic, utilizat la sugari, caracterizat prin precipitarea cazeinei din lapte cu lactat de calciu și adaos de mucilagiu de orez; se prepară în diluție de 1/2 și 2/3 (33). ~ **praf**, lapte de vacă, din care s-a scos prin diferite procedee industriale aproape toată cantitatea de apă (33). ~ **uterin**, vezi Histotrof. ~ **de var**, vezi Hidroxid de calciu.

Lardenois-Okinezyc. **Hernia** ~, hernie inghinală fără sac a intestinului gros, produsă prin bascularea cecului (11).

Laricină. Abietină.

Laringe (gr. *larynx*). *Larynx*.

Laringectomie (*laringo-* + gr. *ektome* = excizie). Intervenție chirurgicală pentru extirparea laringelui (30). ~ **parțială**, operație prin care se extirpă numai porțiunea laringiană invadată de un țesut neoplazic, menținând pe cât posibil partea sănătoasă a laringelui, suficientă pentru păstrarea funcțiilor. *Varietăți*: hemilaringectomie, epiglottectomie, laringectomie fronto-orizantală supraglotică, laringectomie frontolaterală etc. (30). ~ **totală**, extirparea totală a laringelui, indicată în cazul în care o tumoare neoplazică a invadat ambele hemilaringe (30).

Laringită (*laringo-* + *-ită*). Inflamație acută sau cronică a mucoasei laringiene consecutivă unei infecții microbiene sau virotice, favorizată de debilitate, expunere îndelungată la umezeală și la frig, inflamații cronice rinosinuzale, faringiene, traheobronșice și hepatorenale, mediu cu gaze și pulberi toxice, efort vocal prelungit (30). ~ **atrofică**, formă de laringită însoțită de atrofia mucoasei (2). ~ **eronică**, formă secundară

a unor procese laringiene acute, a fumatului excesiv sau a alcoolismului, interesând și coardele vocale; ca urmare a iritației cronice pot să apară ulcerarea sau proliferări papilomatoase (2). ~ **difterică**, Difterie laringiană. ~ **gripală**, inflamație catarală a mucoasei laringiene, survenind în gripă (8). ~ **obstruantă**, sindrom de obstrucție laringiană, de etiologie diversă: virală, bacteriană, mai rar micotică, realizând diverse grade de obstrucție, de severitate variabilă (8). ~ **sifilitică**, laringită înflăcăată fie în faza secundară a sifilisului ca o inflamație catarală, caracterizată prin răgușeală, fie în faza terțiară sub formă ulcerativă sau papilomatoasă; prin cicatrizare poate să producă stenoze ale glotei (2). ~ **striduloasă**, sin.: *Crup spasmodic*, tip de laringită caracterizată prin edem al laringelui și glotei și spasme ale mușchilor laringieni, apărând îndeosebi la copiii mici cu diateză exsudativă; clinic se manifestă cu debut brusc, de regulă nocturn, dispnee intensă, respirație striduloasă, tiraj, tuse lătrătoare, cianoză, anxietate; după câteva minute, mai rar după 1—2 ore, accesul se termină brusc (8). ~ **tuberculoasă**, formă de laringită produsă prin însămintarea bacililor Koch proveniți dintr-o tuberculoză pulmonară; se formează tuberculii în țesutul subepitelial, iar prin necroză aceștia dau ulcerării lenticulare interesând și corzile vocale (2).

Laringo- (gr. *larynx* = laringe). Element de compunere care introduce în termeni referirea la laringe (32).

Laringocele (*laringo-* + gr. *kele* = tumoare). Tumoare chistică aeriană, care se dezvoltă la nivelul ventriculului Morgagni, pe baza unei predispoziții congenitale. Se poate extinde spre vestibulul laringelui sau la exterior în regiunea antero-laterală a gâtului. Hernierea mucoasei ventriculare determină o simptomatologie obstructivă, cu tulburări respiratorii și fonatorii (30).

Laringofisură (*laringo-* + lat. *fissura* = crăpătură), sin.: *Laringotomie*, *Tirotomie*. Operație prin care se secționează cartilajul tiroid vertical pe linia mediană, se deschide laringele și se examinează în vederea prelevării unei biopsii directe, sau pentru efectuarea unei exereze (30).

Laringologie (*laringo* + gr. *logos* = știință). Ramură a otorinolaringologiei, care studiază laringele, organul respirației și al fonației și afecțiunile sale (30)

Laringoplegie (*laringo-* + gr. *plege* = lovitură). Paralizie a laringelui (2).

Laringoscop (*laringo-* + gr. *skopein* = a vedea). Instrument optic pentru examinarea laringelui (30). ~ **eu lamă curbă**, vezi MacIntosh. ~ **eu lamă dreaptă**, laringoscop folosit, pentru intubație traheală (11).

Laringoseopie. Examinarea optică a laringelui (30). ~ **directă**, metodă de examinare a laringelui, prin intermediul tubului laringoscopic (30). ~ **indirectă**, metodă de examinare a laringelui cu ajutorul oglinzii laringiene (30)

Laringospasm (*laringo* + gr. *spasmos* = spasm), sin.: *Spasm glotic*, *Spasm laringian*. Spasm al mușchilor glotei provocând dispnee și disfonie; se întâlnește la bolnavii debilitați, spasmocalcemici, adenoidieni, isterici (30).

Laringostroboscop. Aparat utilizat pentru studiul mobilității corzilor vocale. Se bazează pe efectul stroboscopic, care constă din faptul că examinând corzile vocale aflate în mișcare în timpul fonației cu o iluminare a cărei frecvență este aceeași cu sunetul emis de laringele examinatului, se obține o falsă imobilitate a corzilor vocale sănătoase (30).

Laringotifus. 1. Modalitate rară de debut a febrei tifoide, prin fenomene catarale laringiene (8). 2. Complicație gravă a febrei tifoide, excepțional de rară, constând din localizarea ulcerărilor tifice la nivelul laringelui (8).

Laringotomie (*laringo* + gr. *tome* = tăiere). Laringofisură. ~ **interiericotiroidiană**, incizia membranei cricotiroidiene, mijloc eroic de a asigura, temporar, salvarea vieții unui bolnav în stare de asfizie (30).

Laringotraheobronșită. Inflamație concomitentă a laringelui, traheei și bronhiilor (34). ~ **acută**, laringotraheobronșită la copii, aparținând obiceiului brutal, cu tuse, sufocație, dispnee și febră mare; evoluția este gravă, uneori mortală (34).

Laroyenne. Operația ~, plastia ligamentelor laterale ale genunchiului cu *fascia lata* așezată „în cadru” prin două tunele osoase — tibial și femural — paralele în plan frontal (24).

Larrey, Dominique Jean, 1766—1842. **Dezarticulația** ~, extirparea membrului toracic, folosindu-se la tegument o incizie în rachetă cu mineralul vertical, plecând de la nivelul acromionului până pe fața externă a brațului (11). **Hernia** ~, hernie diafragmatică congenitală, mai frecventă la dreapta, cu dublu sac peritoneal și pleural, produsă la nivelul spațiului Larrey (11). **Puncția** ~, puncție pericardică efectuată prin unghiul dintre apendicele xifoid și al 5-lea cartilaj costal (11). **Semnul** ~, în sacrocoxalgie, apăsarea pe umăr a bolnavului în poziție șezând determină durere (24). **Spațiul** ~, spațiu cuprins între inserțiile sternale și costale ale mușchiului diafragm (11).

Larsen-Johansson (Larsen, Sinding; Johansson, Sven). **Boala** ~, vezi Apofizită.

Laruella. Semnul ~, semn caracteristic în cadrul tulburărilor respiratorii neurogene, caracterizat prin faptul că tusea devine dificilă, slabă sau chiar imposibilă (27).

Larva (lat. = mască), sin.: *Larvă*. În parazitologie, stadiu din evoluția artropodelor sau a unor viermi paraziți care urmează după acela de ou. Se prezintă sub diferite forme și mărimi. În unele cazuri, larvele reprezintă forma sub care parazitul pătrunde în organismul uman (31). ~ **migrans**, sin.: *Dermatita linitoră mioratorie*, *Miaza cutarctă rampantă*, *Morbus repens*, formă superficială de miază cutanată datorită larvelor de *Gastrophilus* sau *Ancylostoma*. Larva pătrunde sub epiderm, unde își sapă galerii sinuoase, care apar ca linii roșii al căror capăt înaintează 1—4 cm pe zi (12). ~ **migras viscerală**, boală parazitară caracterizată prin hepatomegalie, leucocitoză, eozinofilie, datorită migrațiunii în organismul uman a unor larve de nematode, în special de *Toxocara canis* parazit obișnuit al ciinelui și mai rar al omului (31).

Larvă (lat. *larva* = mască). *Larva*. ~ **acefală**, larvă fără cap, aparținând unor specii de insecte din ordinul *Diptera* (31). ~ **amfipneustică**, larvă care posedă stigmată respiratorie atât la partea anterioară, cât și la partea posterioară a corpului (31). ~ **asifonată**, larvă fără sifon aparținând speciilor din genul *Anopheles*, deosebită de larvele sifonate din genul *Culex* la care tuburile traheale se deschid în virful prelungirii segmentului al 8-lea, numit sifon (31). ~ **cavicolă**, larvă aparținând unor specii de insecte din familia *Oestridae*, care se dezvoltă în diferite cavități ale organismului omului sau animalelor (31). ~ **cuticulă**, larvă de insecte care se dezvoltă sub pielea diferitelor mamifere (31). ~ **filariformă**, Larvă strongiloidă. ~ **gastricolă**, larvă care se dezvoltă în tubul digestiv al unor animale (31). ~ **hexapodă**, larvă de acarian, înzestrată cu 3 perechi de picioare (31). ~ **infuzoriiformă**, sin.: *Coracidium*, embriofor care provine din oul de botriocelal; înconjurat de cili vibrațiali, este capabil să înnoate liber prin apă asemănător unui infuzor (31). ~ **meta-pneustică**, larvă ale cărei stigmată respiratorii se găsesc numai la partea posterioară a corpului (31). ~ **pleroceroidă**, stadiu din evoluția botriocelalului, care se dezvoltă la pește, cea de a doua gazdă a parazitului și care urmează după acela de larvă proceroidă. Larva măsoară 1—2 cm în lungime și 2—3 mm în lărgime și nu prezintă cavități veziculară. Larva pleroceroidă este forma de infestare a parazitului (31). ~ **proceroidă**, formă larvară în evoluția botriocelalului, cu ocazia trecerii în ciclu (prima gazdă intermediară a parazitului) (31). ~ **rabditoidă**, larva unor viermi paraziți, caracterizată printr-un esofag prevăzut cu o dublă umflătură (31). ~ **sifonată**, larvă care prezintă un sifon respirator, ce se detașează oblic de corp

(31). ~ **strongiloidă**. sin. : *Larvă filariformă*, larvă care rezultă în general din evoluția larvelor rabditoide și este caracterizată prin prezența unui esofag alungit avînd o singură umflătură (31).

Larvicid (*larvă* + lat. *caedere* = a omori). Substanță care are proprietatea de a distruge larvele (31).

Larvigen (*larvă* + gr. *gennan* = a produce). Care este favorabil dezvoltării larvelor (31).

Larvivor (*larvă* + lat. *vorare* = a mânca, a înghiți lacom). Care se hrănește cu larve (31).

Laryngopharynx (gr. *larynx* = laringe + *pharynx* = gîtlej). Vezi *Pharynx*.

Larynx (gr. laringe), sin. : *Laringe*. Organul fonației, situat între trahee și baza limbii. Este format dintr-o serie de cartilaje neperechi : tiroid, cricoid, epiglotic și din 3 perechi de cartilaje : aritenoide, corniculate, cuneiforme, toate fiind căptușite de o membrană mucoasă și mișcate de mușchii laringelui. Mucoasa este, pe fiecare parte, ridicată de două pliuri transverse, care constituie benzile sau pliurile vocale, cele superioare fiind false, cele inferioare fiind adevăratele pliuri vocale. Spațiul dintre pliurile vocale este numit *glottis*, iar marginile sale alcătuiesc *rima glottidis* (1).

Lasègue, Ernest Charles, 1816–1883. **Manevra** ~, manevră folosită în diagnosticul sciaticii, constînd din flexiunea coapsei de partea bolnavă pe bazin cu genunchiul flectat și extensiunea consecutivă a genunchiului (24). **Semnul** ~, sciatalgia produsă în momentul elongării nervului sciatic, prin efectuarea manevrei Lasègue (24). **Semnul** ~ în picioare, **Semnul Léri**, vezi Léri.

Laser (termen abreviat de la engl. *light amplification by stimulated emission of radiation*). Amplificator molecular al undelor luminoase ; este un generator cuantic de unde electromagnetice, care pot fi transmise înmănunchiat, coerent, la distanțe foarte mari, unde pot degaja o energie concentrată considerabilă (4).

Lassar, Oskar, 1849–1907. **Pasta** ~, pastă calmantă, antiflogistică, propusă de către Lassar în tratamentul unor dermatoze, avînd în compoziție talc și oxid de zinc aa 10 g, vaselină 30 g (12).

Lassueur — **Graham-Little** (Lassueur, A. ; Graham-Little, Ernest Gorion, 1867–1950). **Sîndromul** ~, asociere de lichen spinulos al pielii cu alopecie atrofică a pielii capului și alopecie cicatriceală la axile și pube (12).

Latență (fr. *latence*, de la lat. *latere* = a se ascunde). 1. În fiziologia neuromusculară, timpul care desparte momentul de aplicare a unei excitații de acela de apariție a efectului ; este foarte scurt la țesutul nervos și de mai mare

durață la mușchii netezi (4). 2. În radiobiologie, perioada de timp care se scurge între momentul administrării radiației ionizante și apariția reacției. Se deosebește o latență adevărată și o falsă latență. De fapt, nu există o adevărată latență, întrucît fenomenele consecutive acțiunii energiei radiante asupra unei structuri biologice sînt declanșate instantaneu. Latența nu se explică decît prin insuficiența mijloacelor noastre actuale de a obiectiva modificările inițiale (36).

Latero- (lat. *latus* = latură). Element de compunere care introduce în termeni sensul de extern, lateral (32).

Laterocidența cordonului. Alunecarea unei anse a cordonului ombilical, în cursul travaliului, de o parte a părții prezentate ; ansa se angajează și coboară o dată cu prezentația, fără însă a o depăși (18).

Lateroducție (*latero-* + lat. *ducere* = a duce, a purta). Mișcare de la medial spre lateral (de ex. deplasarea laterală a globilor oculari) (1).

Lateroflexie (*latero-* + lat. *flexio* = îndoire, încovoiere). Arcuirea sau curbarea unui organ spre lateral (de ex. modificarea formei uterului prin îndoirea axei sale înspre lateral) (1).

Lateropulsune (*latero-* + lat. *pulsus* = împingere). 1. Tulburare de echilibru în cadrul sindroamelor cerebeloase unilaterale, caracterizată prin prezența unei senzații de tracțiune laterală a corpului, ceea ce face ca bolnavii să devieze în cursul mersului de partea emisferei cerebeloase lezate (27). 2. Vezi Pulsune.

Laterosporină. Antibiotic elaborat de *Bacillus laterosporus*, activ împotriva streptococilor, salmonelilor, bacilului tuberculos, bacilului coli (3).

Latex. Secreție a celulelor specializate ale arborelui de cauciuc. În afară de particule microscopice de cauciuc (care formează la *Hevea brasiliensis* pînă la 30 % din produs), latexul mai conține proteine și o serie de metaboliți cu greutate moleculară mică, cum sînt unii polimeri de acizi nucleici (5).

Latirism. Boală determinată de folosirea îndelungată (mai ales unilaterală) în alimentație a unei specii de mazăre furajeră, denumită *Lathyrus sativus* ; începe de obicei brusc, cu tremurături, crampe și contracturi în membrele inferioare, după care se instalează rapid o parareză spastică, fără tulburări de sensibilitate, însoțită de tulburări urinare. Patogenic, boala este explicată prin carență vitaminică și intoxicație (existența unei toxine) (27).

Lativnlt. Euriprozop.

Latrină (lat. *latrina*). Sistem de îndepărtare a dejecțiilor umane în localitățile lipsite de canalizare. Condițiile de construcție și întreținere

trebuie să împiedice contaminarea solului și a apei subterane, ca și accesul insectelor (muște) și al animalelor. Cele mai răspândite tipuri sînt latrina cu groapă simplă, latrina cu groapă betonată, latrina cu tanc de metal, latrina cu tanc septic (20).

Lattes. Metoda ~, metodă pentru identificarea serologică a petelor de singe; după maccarea petei și după evaporare se testează cu hematii-test A și B (23).

Laub. Boala ~, vezi Apofizită.

Laubry. Proba ~, examen funcțional cardiovascular, care constă din numărarea frecvenței pulsului înainte și după o cursă de 100—300 m (24).

Lauestein. Poziția ~, poziție folosită pentru efectuarea radiografiei articulației coxofemorale. Coapsa flectată pe bazin este perpendiculară pe masă, în abducție și rotație externă; tubul se așază ca pentru o radiografie obișnuită de față (24).

Laugier, Stanislas, 1799—1872. Fractura ~, fractură izolată a trohleei humerale (24). **Hernia** ~, hernie crurală în care sacul traversează ligamentul Gimbernat (11). **Semnul** ~. 1. În fracturile de col femural, deformarea regiunii de la baza triunghiului Scarpa, datorită ridicării țesuturilor moi de către fragmentul de col rotat în afară (sin.: *Tumoarea Laugier*) (24). 2. Ascensiunea stiloidei radiale în fractura extremității inferioare a radiusului (24). **Tumoarea** ~, vezi Semnul Laugier.

Laur. Datura stramonium.

Laurence-Moon-Bardet-Biedl (Laurence, John Zachariah, 1830—1874; Moon, Robert Charles, 1844—1914; Bardet, Georges; Biedl, Artur, 1869—1933). **Sindromul** ~, tip rar de distrofie adipozogenitală, însoțită de întârziere mintală, deformări craniene și malformații congenitale (printre care polidactilii și retinită pigmentară); are caracter familial (7).

Laurer, J. Fr. Canalul ~, canal care la unele trematode face legătura între oviduct și fața dorsală a corpului (31).

Lauwers. Incizia ~, incizie în fosa supraclaviculară, de la inserția claviculară a mușchiului sternocleidomastoidian pînă la marginea anterioară a mușchiului trapez, folosită pentru neuloliza sau neurosinteza trunchiurilor plexului brahial, în paralizia obstetricală a umărului (24).

Lavandula vera, sin.: *Levănțică*. Plantă din familia *Labiatae* ale cărei flori conțin un ulei esențial bogat în hidrocarburi, alcooli, aldehide, terpeni, precum și esterii ai linalolului; are acțiune sedativă și este folosită ca aromatizant al unor forme farmaceutice, în industria parfumurilor, în cosmetică și ca insectifug (13).

Lavendulină. Antibiotic elaborat de *Actinomyces lavendulae*, activ împotriva bacilului cărbunos, pneumococului, shigelelor etc. (3).

Laveran, A. Corpusculli ~, denumire dată hematozooarului malariei, agentul etiologic al malariei (31).

Laverié. Sindromul ~, paralizie flască periodică familială prin modificări electrolitice și energetice musculare intermitente, cu tulburări ale repolarizării miocardice (10).

Law, W.A. Operația ~, procedeul de artroplastie a genunchiului care folosește ca material de interpunere o cupă fixă de vitaliu (24).

Lawmann. Operația ~, artrosinteză sternoclaviculară cu ajutorul unei benzi de fascie sau periost, trecută transfixiant prin cele două oase (24).

Lawrence-Louvel. Semnul ~, provocare prin tuse a durerii la nivelul unui proces trombotic venos (10).

Lawrenciu. Simbol Lw. Element chimic transuranic cu număr atomic 103 și greutate atomică 257. A fost obținut în 1961, prin supunerea californiului unui bombardament cu nuclee de bor accelerate. Are timp de înjumătățire foarte scurt (8 secunde) și emite particule α (5).

Lawson-Tait. Procedeul ~, colpo-perineografie practică în rupturile complete de perineu, în care se procedează la dedublarea septului rectovaginal (18).

Laxativ (fr. *laxatif*). Substanță care provoacă eliminarea unuiu sau mai multor scaune moi, crescînd peristaltismul intestinal sau ușurînd tranzitul intestinal prin lubrifiere și emulsinare (14).

Laxitate (lat. *laxus* = destins). Mobilitate crescută (32). ~ **articulară**, mobilitate articulară anormală ca amplitudine sau sens, datorită unei leziuni ligamentare (ruptură, insuficiență), unei paralizii sau unor cauze congenitale (24). ~ **articulară congenitală**, Sindromul Ehlers-Danlos, vezi Ehlers-Danlos. ~ **meniscală**, mobilitate anormală a meniscurilor, care poate stimula ruptura acestora (24).

Lăcrămoară. Convallaria majalis.

Lămiță. Chenopodium ambrosioides.

Lăuzie (neogr. *lehusa* = lăuză), sin.: *Lehuzie*. Starea în care se găsește femeia timp de 6 săptămîni după naștere (18). ~ **fiziologică** lăuzie care evoluează normal, organismul revenind progresiv la starea dinaintea sarcinii (18) ~ **imediată**, perioada lăuziei care cuprinde primele 24 ore după naștere (18). ~ **patologică**, lăuzie caracterizată prin apariția unor procese patologice și în special a infecției puerperale (18). ~ **secundară**, perioada lăuziei care cuprinde primele 12 zile după naștere (18). ~ **tardivă**, perioada cuprinsă între începutul săptămîinii a

3-a și sfârșitul săptămânii a 6-a după naștere, când organismul femeii revine la starea dinaintea sarcinii (18).

L.C.R. Abreviere pentru lichid cefalorahidian (1).

Leadbetter, W.F. Procedeuul ~, procedeu de ureterocolostomie mixtă, constind din anastomoză termino-laterală și tunelizare (11).

Leb, Anton, 1891—1965. Proba ~, metodă radiologică de studiu al tulburărilor de digestie prin urmărirea radioscopică a unei pilule de bariu înglobată într-un strat de grăsime sau de proteină de o grosime constantă (36).

Leber, Theodor von, 1840—1917. Atrofie optică ~, boală ereditară și familială care debutează prin nevroză optică subacută și ajunge la atrofie optică bilaterală. Apare între 30 și 40 ani, afectind mai frecvent sexul masculin (28). **Plexul** ~, plex venos episcleral în jurul limbului sclerocornean, prin care este absorbită în circulația generală umoarea apoasă, drenată din ochi prin venele apoase (28).

Lecanopagus (gr. *lekane* = bazin + *pagos* = care este fixat). Gemeni simetrici fuzionați mai mult sau mai puțin complet la nivelul pelvisului (1).

Lecène. Incizia ~. 1. Incizie continuă în Y, cu mîner median, folosită pentru deschiderea flegmonului tecilor sinoviale ale mîinii (11). 2. Incizie oblică ventro-caudal care pleacă de la rebordul costal (cartilajul al 9-lea) și se îndreaptă către linia mediană pe care o atinge la nivelul ombilicului; este folosită pentru abordarea chirurgicală a splinei (11).

Lecha-Marzo. Reacția ~. 1. Reacția folosită în scopul identificării petelor de singe; se dizolvă pata, la cald, în câteva picături de piridină, se adaugă o picătură de soluție iodoiodurată, iar după evaporare se adaugă cîte o picătură de piridină și de sulfhidrat de amoniac; cînd reacția este pozitivă, apar cristale de hemocromogen, roșii-brune, rombice sau dreptunghiulare (23). 2. Reacție folosită în scopul identificării petelor de spermă umană; picăturile sau maceratul apos se tratează cu o soluție de acid fosfomolibdenic; cînd reacția este pozitivă apar cristale hexagonale, galbene sau galbene-verzui, rezistente la acțiunea cloroformului și care în prezența potasiului virează în albastru-deschis (23). **Semnul** ~, cercetarea acidității lacrimale, în scopul verificării morții reale, prin aplicarea subpalpebrală a unei hîrtii de turnesol neutru; hîrtia se înroșește în cazul morții reale (23).

Lecitinaze, sin.: *Fosfolipaze*. Enzime care catalizează hidroliza fosfolipidelor. După modul de acțiune și specificitatea față de substrat, se deosebesc 4 tipuri: a) lecitinaza A, care liberează a din moleculele de acid gras din lecitină; b) lecitinaza B, care acționează asupra

lizolecitinei, liberind cea de-a doua moleculă de acid gras; c) lecitinaza C, care hidrolizează legătura fosforică liberă a lecitinei ce unește colina de glicerol; d) lecitinaza D, care liberează baza organică din lecitină (sin.: *Fosfolecitinaza*) (5).

Lecitine. Lipide fosforate, lipsite de sulf, conținind azot (care le conferă un caracter amfoter), sînt constituite dintr-un trialcool (glicerina), care are două funcții esterificate cu acizi grași (oleic, stearic etc.), iar a 3-a funcție este esterificată cu o bază organică fosforilată (fosforilcolina sau fosforiletanolamina). După poziția grupării ester cu acidul fosforic al bazei organice fosforate se deosebesc forme α și β ale lecitinelor. Lecitinele intră în compoziția chimică a mai multor țesuturi. Aproape 60% din lipidele plasmii sanguine și 40% din acelea ale hematiilor sînt formate din compuși de lecitină; lecitina din ou, care este distearoglicerofosfat de colină, este stimulantă a nutriției, activează schimburile azotate și favorizează fixarea fosforului; are acțiune favorabilă în anemii, convalescență, neurastenie, tulburări de creștere (5; 13).

Leclereq. Semnul ~, în ruptura tendonului mușchiului supraspinos, la mișcarea de abducție activă, pe radiografia de față, se constată ascensiunea capului humeral sub bolta acromioclaviculară (24).

Ledderhose. Boala ~, sin.: *Retracția aponevrozei plantare*. Aponevrozită plantară, cu nodozități de-a lungul tendonului flexorului comun al degetelor (24).

Lederberg, Joshua. Testul ~, sin.: *Tehnica de selectare indirectă, Testul inoculării replicate*, cea mai directă metodă pentru demonstrarea originii spontane a mutațiilor bacterieni, constînd, în principiu, din transferarea unei culturi bacteriene de pe o placă cu mediu nutritiv, pe o altă placă neinoculată, păstrîndu-se identică topografia creșterii celulare (17).

Lederer-Brill (Lederer, Max, 1885—1952; Brill, Nathan, E., 1860—1925). **Anemie** ~, anemie hemolitică acută, idiopatică, cu debut brusc, dramatic și vindecare tot atît de rapidă. Se pare că în acest grup intră și cazurile de anemii hemolitice acute enzimorenice (19).

Lee. Virusul ~, tulpină de virus gripal de tip B (22).

Lee-White. Metoda ~, metodă simplă și foarte răspîndită pentru determinarea timpului de coagulare globală a singelui, folosind eprubete simple sau siliconate. Timpul de coagulare normal în a 3-a eprubetă este de 8—14 minute (19).

Lefèvre. Procedeu ~, refacerea continuității digestive după duodenopancreatectomie

prin colecisto- și gastrojejunostomie, fără reimplantarea bontului pancreatic (11).

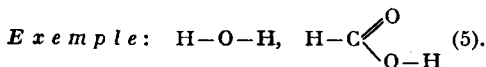
Lefort. Incizia ~, cale de acces pentru abordarea chirurgicală a inimii printr-o incizie verticală pe marginea stângă a sternului, de la al 3-lea la al 5-lea cartilaj costal și o incizie perpendiculară pe prima, la nivelul spațiului al IV-lea intercostal (11).

Le Fort, Léon Clément, 1829—1893. **Liniiile** ~, liniile de fractură orizontală ale maxilarului superior. Linia tip Le Fort I, numită și tip Guérin, determină o fractură joasă, care desprinde palatul dur, creasta alveolară și partea inferioară a apofizelor pterigoide de restul maxilarului; linia tip Le Fort II, clasificată de alți autori tip Le Fort I, determină o fractură mijlocie, iar linia tip Le Fort III, clasificată și ca Le Fort II, determină o fractură înaltă sau disjuncție craniofacială (38). **Operația** ~, sin.: *Colpocleizis*, închiderea vaginului pe cale chirurgicală, practică la femei în vîrstă, în cazuri de prolaps genital total (18).

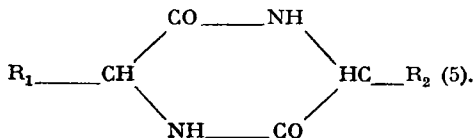
Le Fort-Ingelrans (Le Fort, R; Ingelrans, P.). **Operația** ~, artrodeza sacroiliacă cu ajutorul porțiunii posterioare a osului iliac, rezecată și aplicată peste sacru și iliac (24).

Legal, Emmo, 1859—1922. **Testul** ~, test pentru identificarea acetonei și acidului acetic în urină, bazat pe culoarea violetă pe care o dezvoltă în prezența acestor substanțe nitroprusiatul de sodiu (soluție 10%) în mediu puternic amoniacal (5).

Legătură (lat. *ligatura*). În chimie, forța interatomică ce asigură legarea atomilor între ei în molecula unui compus chimic. În formulele chimice de constituție, este reprezentată simbolic prin una sau mai multe linii, în funcție de numărul de valențe al fiecărui atom ce intră în compoziția compusului chimic respectiv.

Legături dieetopi perazinică. Tip de legături chimice existente între aminoacizii prezenți într-un peptid, unirea realizîndu-se printr-o dublă funcție amidică, cu formarea unui ciclu dietopiperazinic

~ **heteropolară**, Electrovalență. ~ **de hidrogen**, legătură de natură electrostatică între atomi strict învecinați; această posibilitate ține de faptul că sarcina pozitivă a nucleului de hidro-

gen, concentrată într-un volum mic, nu este complet acoperită de electronul hidrogenului legat de un alt element (17). ~ **inversă**, sin.: *Feedback*. 1. Principiul de bază în sistemele de reglaj; constă din faptul că de la dispozitivul efector al mașinii sau al omului pornesc căi care întorc spre un centru regulator informația asupra modului de desfășurare a acțiunii, a devierii ei eventuale de la nivelul fixat, iar acest centru trimite imediat influxuri corectoare, moderatoare sau acceleratoare pentru a reduce automat activitatea la valoarea prescrisă (6). 2. Mecanism de reglare cantitativă a activității unui sistem enzimatic, într-o cale metabolică. Metabolitul terminal sintetizat constituie un inhibitor puternic și specific al propriei sale sinteze (sin.: *Inhibiție prin produsul final*, *Retroinhibiție*) (17). ~ **ionică**, Electrovalență. **Legături peptidice.** Tip de legături chimice realizate între doi aminoacizi, unirea realizîndu-se prin eliminarea unei molecule de apă între gruparea carboxil a unui aminoacid și gruparea aminică a celui alt aminoacid (5). ~ **statistică**, sin.: *Legătură stochastică*, legătură de dependență în care la un anumit x corespunde o distribuție de valori y_i , fiecare cu o anumită probabilitate y_i . Legătura în care la un anumit x corespunde un anumit y_j se numește legătură dinamică sau funcțională. În legătura statistică, relația dintre cauză și efect este complexă, intervenind factori accesorii, condiționali și întimplători (7). ~ **stochastică**, Legătură statistică.

Lege (lat. *lex, legis*). Formulă care exprimă un fapt sau un număr de fapte comun unui grup de fenomene sau acțiuni; expresie a legăturilor esențiale reciproce și a interdependenței lor (32). ~ **absorbției radiațiilor**, Legea Bragg-Pierce, vezi Bragg-Pierce. ~ **acomodării fetale**, Legea lui Pajot, vezi Pajot. ~ **acțiunii maselor**, în stare de echilibru, raportul dintre produsul concentrațiilor substanțelor care intră într-o reacție chimică și produsul concentrațiilor substanțelor ce rezultă din reacția chimică este constant, dacă fiecare concentrație este ridicată la o putere egală cu numărul molilor din substanța prezentă ce ia parte la reacție (5). ~ **anticipării**, Legea lui Mott, vezi Mott. ~ **asortării independente**, lege mendeliană în virtutea căreia la progenii rezultați din fertilizarea parentallor contrastanți ca trăsături, distribuția trăsăturilor alelomorfice are loc pentru fiecare caracter diferențiat, în parte, independent de celelalte caractere. Fiecare progen moștenește două alele ale aceluiași caracter, cîte una de la fiecare parental. În funcție de întimplare, un progen va moșteni ambele alele dominante, ambele alele recesive sau cîte una de fiecare tip, pentru același caracter (17)

~ **balansării**, Legea lucrului constant. ~ **centrului trohanterian**, sin.: *Centraj trohanterian*, după Ombredanne, trohanterul este în mod normal centrul unui evantai muscular și rămâne în fața cavității cotiloide prin echilibrul forțelor musculare, chiar după schimbarea poziției de flexie din viața intrauterină în poziție de extensie, după naștere. Prin această trecere de la flexie la extensie, fibrele mușchilor se alungesc și capul femural este apăsat în cavitatea cotiloidă. Dacă sprijinul cotiloidian nu este suficient, se produce luxația congenitală a șoldului (24). **Legile combinațiilor chimice**. Legile de bază ale chimiei: a) *legea conservării masei*, care arată că, în orice proces chimic, suma maselor corpurilor ce intră în reacție este egală cu suma maselor corpurilor ce rezultă din reacție; b) *legea proporțiilor definite*, care arată că elementele se combină totdeauna în anumite proporții constante de masă; c) *legea proporțiilor multiple*, care arată că diferitele cantități dintr-un element, ce formează mai multe combinații cu aceeași cantitate dintr-un alt element, se află între ele într-un raport de numere întregi, mici (5). ~ **conservării energiei**, Principiul I al termodinamicii. ~ **conservării masei**, vezi Legile combinațiilor chimice. ~ **deplasării elementului radioactiv** (Soddy-Fajans), elementul radioactiv se deplasează în sistemul periodic, cu două căsuțe mai la stînga cînd emite o particulă α și cu o căsuță mai la dreapta cînd emite o particulă β (36). ~ **diluțiilor**, într-o soluție de acid slab (sau de bază slabă), de concentrație dată (c), concentrația ionilor de hidrogen (H_3O^+) este proporțională cu rădăcina patrată a constantei de ionizare K : $[H_3O^+] = c \sqrt{K}$. (5). ~ **echilibrului azotat**, într-un organism adult normal, orice exces de protide ingerat va fi integral catabolizat; cantitatea de N-proteic ingerată în exces este eliminată urinar, iar organismul păstrează numai resturile neazotate, pe care le depozitează ca substanțe de rezervă sub formă de glucide sau lipide (5). ~ **inducției reciproce**, Legea lui Sherrington, vezi Sherrington. ~ **inervației contrare**, Legea lui Meltzer, vezi Meltzer. ~ **iritabilității specifice**, Legea lui Müller, vezi Müller. ~ **lucrului constant**, sin.: *Legea balansării*, cînd o supraapăsare se face constant asupra unei jumătăți de cartilaj de creștere, aceasta dă naștere unui os consistent și într-un volum mai micșorat, pe cînd partea osoasă de la presiunea normală produce un os spongios mărit de volum. Legea are valoarea în perioada de creștere (24). ~ **numerelor mari**, lege statistică obiectivă care arată că există șiruri de variabile aleatorii care tind (converg) „în probabilitate” (adică în sensul teoriei proba-

bilităților) către o constantă. În anumite condiții, media aritmetică a unui număr suficient de mare de variabile aleatorii își pierde (oarecum) caracterul aleator, iar acțiunea combinată a unui mare număr de factori întîmplători duce la un rezultat care depinde puțin de întîmplare (7). ~ **oboselii**, Legile lui Kronecker, vezi Kronecker. ~ **pătratului distanței**, în radiobiologie, relație de variație a intensității iradiției distanței; intensitatea fascicului radiant scade direct proporțional cu patratul distanței (36). ~ **proporțiilor definite**, vezi Legile combinațiilor chimice. ~ **proporțiilor multiple**, vezi Legile combinațiilor chimice. ~ **proporțiilor reciproce**, consecință a legii lui Proust a proporțiilor definite: elementele se combină între ele în proporții de masă constante, combinîndu-se totdeauna cu un echivalent caracteristic de hidrogen sau cu o cantitate de 8 ori mai mare de oxigen (5). ~ **segregării**, lege mendeliană în virtutea căreia, două forme alelice ale unității ereditare, care provin de la doi parentali, nu fuzionează în progenul hibrid, nu se amestecă, nici nu se contaminatează reciproc. Ele se află în relații de alielism cînd sînt împreună, dar în generațiile următoare se separă. În generațiile următoare, alela recesivă se va manifesta la indivizii la care va fi reprezentată de două ori (17). ~ **suprafețelor**, raportul dintre producerea de căldură și unitatea de suprafață corporală are aceeași valoare pentru toate viețuitoarele homeoterme (5). ~ „**totului sau nimic**”, caracteristică a excitabilității miocardice de a da un răspuns maxim la cel mai slab stimul în stare să provoace o contracție (10). ~ **transformării osoase**, Legea lui Wolff, vezi Wolff. ~ **celor trei sigma**, dacă o variabilă aleatoare X este normală, atunci abaterea sa în valoarea absolută nu depășește întreitul valorii sale medii patratice (3σ). Probabilitatea unei atare abateri este 0,0026 (sau 0,26%), adică, practic vorbind, este nulă (37).

Vezi și: Albee, Arndt-Schulz, Avogadro-Babinski-Jarkovski, Baskirțev-Petrov, Behring, Bell-Magendie, Bergonié-Tribondeau, Bessel-Hagen, Böhler, Bonnet, Boyle-Mariotte, Brogg-Lierce, Buhl, Bunsen-Roscoe, Colles-Baumés, Dalton, Dastre-Marat, Delpech, Derrien, Digby, Duane-Hunt, Du Bois-Reymond, Faraday, Fechner, Fick, Flourens, Förster, Gay-Lussac, Grotthus, Guérin, Gunn, Haeckel, Hagen-Poiseuille, Hauffe, Henry, Hess, Holznecht, Hooke, Hoorweg, Kahler, Keith, Knaus-Ogino, Körner, Levret, Kronecker, Lamarck, Marey, Marfan, Meltzer, Mendel, Messerer, Morgan, Mott, Müller, Nastrucci, Newton, Nysten, Ohm, Ollier, Pajot, Pauwels, Poiseuille, Profeta, Proust, Raoult, Ribot, Roux, Scherb, Schwarzschild, Sherrington, Starling, Stokes,

Teevan, Valleix, Weber-Fechner, Weber-Fick, Weiss, Wolff.

Leger, Lucien. **Operația** ~, procedeu de cură a incontinenței de urină la femei, prin cervicocistopexie cu bandă aponevrotică (11).

Leger-Perrin. **Operația** ~, procedeu de cură a incontinenței de urină la femeie prin suspendarea cu fire neresorbabile a vezicii și feței anterioare a colului vezical la peretele abdominal anterior (11).

Legg-Perthes-Calvé (Legg, Arthur Thornton, 1874—1939; Perthes, Georg Clemens, 1869—1927; Calvé, Jacques, 1875—1954). **Boala** ~, vezi Epifizită.

Legueu, Felix, 1863—1939. **Depărtătorul** ~, depărtător vezical autostatic cu 3 valve: două laterale și una mediană, mobilă (11). **Histeropexia** ~, procedeu operator care constă din fixarea uterului cu 3 fire duble la peretele abdominal (18). **Operația** ~, procedeu de cură a fistulei vezicovaginale pe cale transpectineovezicală (11). **Pensă** ~. 1. Pensă lungă, cudată, cu virful întors în undiță, pentru prinderea și ligaturarea ureterului (11). 2. Pensă-clamp puternică, cu virful cudat aproape în unghi drept, folosită pentru prinderea pediculului renal (11).

Lehmans-Vinzent. **Metoda** ~, metoda de tratament local în parodontopatii, prin vaccino-terapie cu germeni anaerobi izolați prin puncție gingivală (38).

Lehndorff-Bromer. **Semnul** ~, sin.: *Linia scorbutică*, aspectul radiologic de înălțare a cartilajelor de conjugare în scorbutul infantil (24).

Lehuzie (neogr. *lehusa* = lăuză). Lăuzie. **Leifson**, Einar. **Colorația** ~, metodă de colorare a cililor bacterieni, utilizând fucsina în prezența acidului tanic ca mordant, urmată de spălare cu apă și recolorare cu albastru de metilen (3).

Leiner-Lehndorff (Leiner, C.; Lehndorff, H.). **Eritem inelar** ~, placarde policiclice sau inele circinate, pe trunchi și abdomen, care apar în reumatismul Bouillaud-Sokoliski (33).

Leiner-Moussous. **Boala** ~, sin.: *Eritrodermia descuamativă a sugarului*, eritrodermie benignă cu scuame umede, grase, ușor detașabile, cu punct de plecare o dermatită seborică a pielii capului sau fesieră (12).

Leio- (gr. *leios* = neted). Element de compunere care introduce în termeni referirea la structuri cu aspect neted (32).

Leiomiofibrom (*leio-* + gr. *mys* = mușchi + lat. *fibra* = fibră + *-oma*). Vezi Miofibrom.

Leiomiom (*leio-* + gr. *mys* = mușchi + *-oma*). Tumoare benignă încapsulată a musculaturii netede, constituită din fibre cu aspect histologic normal (2).

Leiomiomiosarcom (*leio-* + gr. *mys* = mușchi + *sarx* = carne + *-om*). Tumoare malignă a țesutului muscular neted cu nuclei mari și cu multiple figuri de mitoză (malignitate mare) (2).

Leipomeria (gr. *leipein* = a lipsi + *meros* = parte, coapsă + *-ia*). Absența congenitală a unui sau mai multor membre (1).

Leishman, William Boog, 1865—1926. **Anemie** ~, anemie care însoțește boala Kala-azar (19).

Leishmania. Gen de protozoar din familia *Tripansomidae*, clasa *Flagellata*. Evoluția diferitelor specii se face printr-o gazdă vertebrată (gazda principală sau primară) și o gazdă nevertebrată (gazda secundară sau intermediară), care este o insectă hematofagă. La om produce boala numită leishmanioză. *Specii mai importante*: *L. brasiliensis*, care determină leishmanioza americană; *L. donovani*, agent etiologic al leishmaniozei viscerale; *L. infantum*, identică morfologic cu *L. donovani*, provoacă leishmanioza splenică infantilă, formă de leishmanioză viscerală; *L. tropica* (sin.: *L. nilotica*) determină leishmanioza cutanată (31).

Leishmanioză. Boală parazitară determinată de specii de protozoare din genul *Leishmania*. Răspîndirea se face prin intermediul unor specii de flebotomi, pe cale inoculativă (prin înțepare) sau pe cale contaminativă (prin dejecțiile depuse pe pielea excoriată) (31). ~ **americană**, sin.: *Bouba braziliană*, *Espundia*, *Leishmanioză braziliană*, *Leishmanioză mucocutanată*, *Ulcer de Bahia*, determinată de *Leishmania brasiliensis*, se caracterizează prin ulcerării pe piele și mucoase, urmate de leziuni hiperkeratozice (31). **braziliană**, *Leishmanioză americană*. ~ **cutanată**, sin.: *Bulon de Bombay*, *Bulon de Cairo*, *Bulon de Orient*, provocată de *Leishmania tropica*, se caracterizează prin leziuni papuloase, care se transformă treptat în leziuni ulcerocrustoase, papilomatoase, verucoase (31). ~ **infantilă**, sin.: *Leishmanioză mediteraneană*, provocată de *Leishmania infantum*, se caracterizează în special prin splenomegalie marcată, apărînd la copii în diferite țări din jurul Mării Mediterane (31). ~ **mediteraneană**, *Leishmanioză infantilă*. ~ **mucocutanată**, *Leishmanioză americană*. ~ **viscerală**, sin.: *Febră cașectică*, *Febră dumdum*, *Febră neagră*, *Kala-azar*, *Ponos*, provocată de *Leishmania donovani*, se caracterizează prin anemie, febră neregulată și de lungă durată, hipertrofia splinei, însoțite uneori de leziuni ulcerative cutanate și ducînd cu timpul la cașexie și moarte (31).

Lejars. Cadrul ~, ansă metalică semidreptunghiulară folosită la osteosinteza prin transfixie dublă a oaselor lungi (24).

Lembert. Sutura ~, sutură digestivă cu fire separate seromusculo-seroase invaginate (11).

Lemniscus (lat. = panglică). Cale senzorială secundară a sistemului nervos central, care de obicei începe în măduvă sau trunchiul cerebral și se termină în talamus (1). ~ **acusticus**, **Lemniscus lateralis**. ~ **lateralis**, sin.: **Lemniscus acusticus**, **Panglica laterală Reil**, cale auditivă secundară, care provine din nucleul cochlear și se termină în coliculul inferior și corpul geniculat medial; se încrucșează în corpul trapezoid. (1). ~ **medialis**, sin.: **Lemniscus sensitivus**, **Panglica medială Reil**, fascicul care ia naștere în nucleul gracil și nucleul cuneat din bulb, se încrucșează imediat ca fibre arcuate interne și se termină în nucleul ventral postero-lateral al talamusului (1). ~ **sensitivus**, **Lemniscus medialis**. ~ **spinalis**, denumire pentru tracturile spinotalamice lateral și ventral din măduva spinării, considerate împreună (1). ~ **trigeminalls**, sin.: **Tractul trigeminotalamic**, fibre secundare provenite de la nucleul senzorial principal al nervului trigemen și nucleul nervului trigemen, constituite într-un tract terminat în nucleul ventral postero-medial al talamusului (1).

Lemmoplast (gr. *lemma* = teacă + *blastos* = germen). Celulă neurilemă primitivă (1).

Lenoble-Aubineau. **Sindromul ~**, sindrom eredo-familial caracterizat prin nistagmus congenital asociat cu fasciculații musculare, tremurătură a capului și membrelor și tulburări vasomotorii (26).

Lenormant, Ch. **Ineiziă ~**, incizie transversală supraombilicală la nivelul mușchiului drept abdominal de partea stângă, folosită pentru abordarea chirurgicală a splinei (11).

Lens (lat. = lentilă), sin.: **Cristalin**, **Lens crystallina**. Organul refracției pentru acomodare; corp elastic biconvex transparent, situat în capsula sa imediat înapoia pupilei ochiului, suspendat de corpul ciliar în zona ciliară (1). ~ **crystallina**, **Lens**.

Lenticon (lat. *lens* = lentilă + gr. *konos* = con). Deformație conică a cristalinului (lenticon anterior și posterior) (28).

Lenticular (lat. *lens* = lentilă). Care are forma unei lăntile (28).

Lentiginoză (lat. *lentigo* = pistrii + *-oză*). Denumire generică pentru afecțiunile în care apar, în număr mai mic sau mai mare, leziuni de lentigo. **Forma comună**: 1. profuză (pete pe întreg tegumentul, cu predilecție pentru față și membre), cu structură histologică de nev

pigmentar banal. **Alte forme**: 1. centro-facială, 1. periorificială și digestivă (12).

Lentiglob (lat. *lens* = lentilă + *globus* = = sferă, glob). Deformație globuloasă a cristalinului (28).

Lentigo (lat. = pistrii). Pată pigmentară cu aspect histologic de nev pigmentar banal (12). ~ **malign**, sin.: **Melanoza circumscrisă precanceroasă**, **Melanoza lenticulară progresivă**, nev pigmentar cu localizare de predilecție la față, avînd tendința la creștere și transformare malignă (12).

Lentigoepiteliomatoză. **Xeroderma pigmentosum**.

Lentilă (fr. *lentille*, de la lat. *lens*). Mediu transparent care refractă razele luminoase (28). ~ **uromatică**, lentilă lipsită de aberații cromatice (28). ~ **apocromatică**, lentilă corectată pentru aberații cromatice și sferice (28). ~ **bicilindrică**, lentilă pentru corectarea astigmatismelor mixte; are un meridian concav și celălalt convex (28). ~ **biconcavă**, lentilă concavă pe ambele fețe (28). ~ **biconvexă**, lentilă convexă pe ambele fețe (28). ~ **bifocală**, lentilă compusă din două suprafețe cu refringență diferită, folosită pentru corectarea vederii la distanță și aproape (28). ~ **bisferică**, lentilă la care ambele suprafețe au forma sferică (28). ~ **cilindrică**, lentilă neutră într-un meridian și convexă sau concavă în celălalt meridian, folosită la corectarea astigmatismului (28). ~ **concavă**, care deviază în afara axei optice razele paralele de la infinit, avînd curbura îndreptată înăuntru și cu focar virtual (negativ) (38). ~ **de contact**, lentilă fină de sticlă sau material plastic transparent, care se aplică pe globul ocular pentru corectarea vederii (28). ~ **convexă**, lentilă care focalizează razele luminoase de la infinit, avînd curbura îndreptată în afară și cu focar pozitiv (28). ~ **convex-concavă**, lentilă care are o față convexă și una concavă (28). ~ **izocromă**, lentilă colorată cu intensitate uniformă, prin placarea superficială a unei lame de sticlă colorată (28). ~ **multifocală**, Lentilă omnifocală. ~ **omnifocală**, sin.: **Lentilă multifocală**, lentilă a cărei rază de curbură este progresiv variabilă, făcînd posibilă vederea la infinit și distanțe intermediare pînă la vederea de aproape (28). ~ **ortoscopiceă**, lentilă care dă un cîmp de vedere foarte curat și nemodificat (28). ~ **periscopiceă**, lentilă concav-convexă sau convex-concavă (28). ~ **plan-concavă**, lentilă plană pe o suprafață și concavă pe cealaltă (28). ~ **plan-convexă**, lentilă plană pe o suprafață și convexă pe cealaltă (28). ~ **sferică**, lentilă care are o suprafață un segment de sferă (28). ~ **trifocală**, lentilă cu 3 segmente cu refringențe

diferite care permit vederea la infinit, la o distanță intermediară și în apropiere (28).

Vezi și : Finsen, Hallauer, Hruby.

Lentoptosis (lat. *lens*, *lentis* = lentilă + gr. *ptosis* = cădere). Hernia cristalinului (28).

Lenz. Colorația ~, metodă de colorație pentru incluziuni inframicrobiene, cu aplicație specială pentru incluziunile rabice, folosind albastrul de metilen bazic și eozina (22). **Corpii** ~, denumirea incluziunilor citoplasmice caracteristice jigodiei (22).

Leon. Virusul ~, prototip al virusului poliomieltic de tip III (22).

Leonte-Nicoladoni. Operația ~, procedeu autoplasic de policizare prin grefă cutanată și osoasă succesivă (24).

Leontiazis (gr. *leon* = leu), sin : *Facies leonin*. Aspect al feței caracterizat prin prezența de infiltrate masive întretăiate de șanțurile naturale. Poate fi întâlnit în lepră (lepra lepromatoasă), în sifilis (sifilide tuberoase) și în elefantiazisul facial (12).

Leonurus cardiaca, sin. : *Talpa gștei*. Plantă din familia *Labiatae* a cărei parte aeriană, folosită sub formă de infuzie și extracte, conține glicozide, alcaloizi și unele rezine; are acțiune sedativă, antiastmatică, hipotensivă și calmantă cardiacă (13).

Lepine. Colorația ~, metodă de colorare a incluziunilor inframicrobiene, în special a celor nucleare, în care se folosește fucsina, safranina și albastrul policrom Unna (22).

Lepothrix (gr. *lepos* = solz + *thryx* = păr). Tricomicoza vulgară.

Lepră (gr. *lepros* = solzos, rîios), sin. : *Boala Hansen*. Boală infecțioasă cronică produsă de *Mycobacterium leprae*, bacil acidorezistent descoperit de Hansen; este localizată deosebi pe piele, în sistemul nervos periferic, în sistemul limfatic și diverse viscere. **Clasificare**: a) lepra lepromatoasă („L”), cu varietățile maculoasă, difuză, infiltrată, nodulară, nevritică pură; b) lepra tuberculoidă („T”), cu varietățile maculoasă, minoră (micro-papuloasă), majoră (cu plăci, cu leziuni inelare etc.), reacțională și nevritică pură; c) lepra nedeterminată sau nediferențiată („I”), cu varietățile maculoasă, nevritică pură; d) lepra bordelină („B”) sau dimorfă, cu varietățile infiltrată, maculoasă, nevritică pură; leziunile caracteristice sînt infiltrate cu tendință vegetantă urmată de cicatrice, uneori mutilante (12). ~ anestezică, sin. *Boala Danielssen*, forma nevritică pură, fără manifestări cutanate, a leprei nediferențiate („I”) (12). ~ *lazarină*, formă specială de lepră, zisă tip „Lucio”, manifestată prin apariția de bule (lepră buloasă) (12). ~ *malignă*, formă de lepră care duce

la distrugerii întinse și profunde (lepră mutilantă) (12). ~ *mutilantă*, vezi *Lepra malignă*.

Lepride. Pete pigmentare de diferite aspecte (maculoase, pigmentare, reziduale etc.), apărînd în cursul leprei (12).

Leprom (*lepră* + *-oma*). Leziune elementară tipică a leprei; se prezintă ca un tubercul infiltrat, de consistență fermă, de culoare roșie-brună-cenușie, care evoluează spre ramolire și ulcerăție (12).

Lepromină. Extract preparat din țesuturile leproase, care se utilizează ca antigen specific în testele cutanate pentru diagnosticul leprei (3).

Leprozerie. Clădiri și terenuri unde sînt izolați și în același timp tratați bolnavii de lepră (12).

Lepto- (gr. *leptos* = subțire, fin). Element de compunere care introduce în termeni sensul de subțire, delicat (32).

Leptocefalie (*lepto-* + gr. *kephale* = cap). Micșorarea anormală a cutiei craniene (1).

Leptocit (*lepto-* + gr. *kytos* = celulă), sin. : *Platlelit*. Globul roșu cu grosimea redusă, dar cu diametrul mărit (indice de sfericitate crescut). Prezintă o masă centrală de hemoglobină ca în celulele „în semn de tras la țintă” (19).

Leptoitoză ereditară. Talasemie.

Leptoeromatic (*lepto-* + gr. *chroma* = culoare). Care este caracterizat pînă-un reticul cromatinian fin diferențiat (1).

Leptocurara. Grupă de substanțe curarizante cu moleculă mică sau liniară, acționînd obișnuit prin depolarizarea prelungită a plăcii terminale (de ex. decametoniu, suxametoniu) (14).

Leptodaetil (*lepto-* + gr. *daktylos* = deget). Care este caracterizat prin subțierea degetelor de la mîini, de la picioare sau de la toate membrele (1).

Leptodont (*lepto-* + gr. *odous* = dinte). Care este caracterizat prin dinți anormal de subțiri (1).

Leptomeninges (*lepto-* + lat. *meninges*, de la gr. *meninx* = membrană). Denumire comună pentru arahnoidă și pia mater (1).

Leptomeningită (*lepto-* + gr. *meninx* = membrană + *-ită*), sin. : *Piarahnită*. Inflamație a leptomeningelui (2).

Leptomicrognație (*lepto-* + gr. *mikros* = mic + *gnatos* = falcă). Grad moderat de micrognație (1).

Leptomonadă (*lepto-* + gr. *monas* = unitate). *Leptomonas*.

Leptomonas, sin. : *Leptomonadă*. Tip porfologic întîlnit în ciclul de evoluție a protozoarelor din genul *Trypanosoma*, în care flagelul nu formează încă membrană ondulantă (31).

Leptomorf (*lepto-* + gr. *morphe* = formă). Leptozom.

Leptoni. Particule elementare ușoare din care fac parte mezonii μ , electronii și neutrinii (6).

Leptoprosopie (*lepto-*, + gr. *prosopon* = față). Față de tip îngust, combinată de cele mai multe ori cu o dolicocefalie (38).

Leptorinie (*lepto-*+ gr. *rhis* = nas). Vezi Index nazal.

Leptosomatie (*lepto-* + gr. *soma* = corp). Tip constituțional, avînd corpul subțire și lung (15).

Leptospira. Gen de bacterii, din familia *Treponemataceae*, format din organisme de formă spiralată. Mobile, se pot pune în evidență la microscop pe fond întunecat în stare nativă, colorîndu-se greu cu coloranții obișnuiți. Soluția Giemsa și impregnarea argentică permit evidențierea lor. Specia tip este *L. icterohaemorrhagiae*, patogenă pentru om, determinînd boala Weil. S-a mai descris un număr mare de leptospire patogene (*L. canicola*, *L. autumnalis*, *L. pomona*, *L. grippotyphosa*, *L. hebdomadis*, *L. sejroe*). Leptospirele patogene determină la om leptospirozele, boli cu manifestări multiple și cu gravitate variabilă. Rezervorul de leptospire în natură este reprezentat de rozătoare, care fac o boală ușoară (3).

Leptospiroză. Denumire generică pentru un grup de boli infecțioase, provocate de diferite tipuri de leptospire, germeni din familia *Treponemataceae*, cu patogenitate diferită pentru animale și om; clinic, se manifestă printr-un prim stadiu septicemic, uneori cu hemocultură pozitivă, urmat de un al 2-lea stadiu de leziuni organice de gravitate diferită; există forme clinice multiple, dintre care cea mai gravă este forma icterohemoragică; evoluție variabilă, cel mai adesea benignă (8). ~ **anicterică**, denumire generică pentru leptospirozele fără icter, reprezentînd forma clinică cea mai obișnuită în majoritatea leptospirozelor benigne (8). ~ **D. W.**, tip de leptospiroză întîlnită în orientul îndepărtat și manifestată clinic prin îmbolnăviri anicterice, cu febră însoțită de exantem, irascibilitate și fenomene neurologice (8). ~ **icterohemoglobinurică**, sin.: *Spirochetoză biliohemoglobinurică*, varietate de leptospiroză icterică cu hemoglobinurie, aparînd în Africa Centrală și Sumatra (8). ~ **icterohemoragică**, sin.: *Boala Weil*, *Febră bilioasă*, *Febră galbenă mediteraneană*, afecțiune cu evoluție variabilă, deseori severă, întîlnită mai ales în țările calde; este provocată de *Leptospira icterohaemorrhagiae* și are ca sursă de infecție și rezervor de virus șobolanul cenușiu; infecția umană se realizează în special pe cale percutanată sau permucoasă; clinic, se manifestă prin debut brusc, curbă termică cu două valuri febrile, stare generală alterată, astenie, adinamie, cefalee, anxietate, delir, alгии diverse, greață,

vărsături, congestie conjunctivală, epistaxis, herpes hemoragic, peteșii, mai rar hemoragii gastrointestinale, deseori cu icter franc, rubiniu, hepatomegalie, sindrom meningian, albuminurie, hematurie, cilindriurie, azotemie; anatomopatologic, se constată leziuni hepatice caracterizate prin dislocarea celulelor cu leziuni de omogenizare și citoliză, picnoză nucleară, cariorexă și hipertrofia celulelor Kupffer încărcate cu pigment biliar (2; 8). ~ **cu Leptospira australis** A, varietate de leptospiroză avînd rezervor de infecție șobolanii de cîmp; apare la muncitorii din plantațiile de trestie de zahăr în Australia sau din orezării și agricultură în Europa. În Australia prezintă manifestări clinice similare bolii Weil; în Europa evoluează sub formă benignă, anicterică cu prognostic variabil, în general favorabil (8). ~ **cu Leptospira ballum**, tip de leptospiroză transmisă la om prin mușcătură de șoarece, manifestată clinic în special prin forme anicterice, cu evoluție benignă (8). ~ **cu Leptospira bataviae**, varietate de leptospiroză, avînd ca rezervor-animal în Indonezia șobolanul *Rattus norvegicus*, pisici și cîini, iar în Europa, șoarecii; aspect clinic în Indonezia ca al bolii Weil, în Europa aspect de boală febrilă benignă, anicterică (8). ~ **cu Leptospira bovis**, tip de leptospiroză avînd ca sursă de infecție bovinele și provocînd rareori îmbolnăviri umane; prezintă manifestări clinice variate, îmbrăcînd forme similare bolii Weil, forme meningiene și pseudo-reumatismale (8). ~ **cu Leptospira canicola**-tip de leptospiroză avînd ca sursă de infecție, cîinele și, în mod secundar, șobolanul; infectarea omului se face pe cale hidrică (prin ingestie de ape poluate) sau în urma îmbăierii. Simptomatologia este polimorfă, predominînd forma pseudogripală, mai rar întîlnită fiind forma icterică sau meningiană (8). ~ **cu Leptospira Giffen**, boală descrisă în Israel, manifestată la om cel mai adesea ca o leptospiroză benignă, foarte rar cu meningită, icter sau nefrită (8). ~ **cu Leptospira grippotyphosa**, sin.: *Febră de apă*, *Febră de cîmp*, *Febră de cosit*, *Febră de inundație*, *Febră de ml*, *Febră de seceriș*, *Tifos eritematos*, boală cu apariție epidemică în verile călduroase cu precipitații bogate, în regiunile mlăștinoase și inundabile; îmbolnăvirile umane survin după îmbăiere sau activitate în regiunile inundabile. Clinic, se manifestă prin debut brusc, cefalee intensă, febră care scade în criză în a 7-a zi, urmată adeseori de o nouă ascensiune termică și erupție fugace polimorfă de tip morbiliform sau scarlatiniform (8). ~ **cu Leptospira javanica**, tip de leptospiroză avînd ca rezervor de infecție șoarecele de cîmp, probabil și pisicile și cîinii; clinic evoluează

ca o leptospiroză benignă, apărind la lucrătorii din orezării în Indonezia (8). ~ cu **Leptospira mitis**, varietate de leptospiroză avind rezervor-animal porcii, descrisă în Elveția și Australia, la cei care vin în legătură cu porcii; se manifestă clinic prin cefalee, algi, febră, uneori meningită (8). ~ cu **Leptospira pyrogenes**, leptospiroză benignă, rar icterică, cu letalitate mică, apărind la muncitorii din plantații și, în primul rând, la înotători (8). ~ cu **Leptospira Sax-Koebing**, tip de leptospiroză febrilă, anicterică, cu evoluție benignă (8). ~ cu **Leptospira sejrøe**, tip de leptospiroză avind ca izvor de infecție șoarecele de casă sau de cîmp, cu apariție mai frecventă toamna, la muncitorii de cîmp și forestieri; clinic se caracterizează prin febră bifazică, conjunctivită, meningită seroasă, rar leziuni renale discrete sau subicter; evoluție benignă (8). ~ **pomona**, sin. *Boala porcarilor*, *Febră pomona*, boală provocată de *Leptospira pomona*, avind ca sursă de infecție și rezervor de virus porcul și șobolanul, mai rar alte animale domestice; infectarea oamenilor se face prin intermediul solului, apei, alimentelor; apare predominant în mediul rural, incidența sezonieră maximă fiind în august-septembrie; evoluează clinic sub diferite forme: icterică, meningiană, tifică, pseudogripală sau atipică și are un prognostic variabil, în general benign (8). ~ **pulmonară**, formă de debut a leptospirozei, sub aspectul unei pneumopatii hemoragice (34).

Leptostafilin (*lepto-* + gr. *staphyle* = palat). Care are un indice palatal mai mic de 80 (1).

Leptozom (*lepto-* + gr. *soma* = corp), sin.: *Leptomorf*, *Longitip*. Tipul constituțional longilin în clasificatia lui Kretschmer (7).

Léri, André, 1875—1930. **Reflexul** ~, flexiunea forțată a mîinii determină în mod reflex o flexiune a antebrațului; reflexul este abolit în leziunile căii piramidale (27). **Semnul** ~. 1. În hemiplegia spastică, prin flexiunea pasivă a mîinii și gîtului mîinii nu mai este posibilă flexiunea normală a cotului (24). 2. În sciatica vertebrală, aplecarea trunchiului înainte provoacă dureri (sin.: *Semnul Laséque în picioare*) (24). **Sindromul** ~, sindrom de origine luetică, caracterizat prin atrofia bilaterală a mîinilor, picioarelor și gambelor, tulburări de sensibilitate profundă, abolire de reflexe, la care se adaugă modificări pupilare caracteristice și pareze de nervi cranieni (în special de *abducens*) (27).

Léri-Lonjumeau. **Semnul** ~, în coxartroză, limitarea precoce a hiperextensiunii coapsei pe bazin (24).

Léri-Weil (Léri, André, 1875—1930; Weil, J. A.). **Sindromul** ~, sin.: *Discondrosteatoză familială*, diformitate familială constînd din

nanism asociat cu deformarea extremităților prin scurtarea gambelor și antebrațelor cu incurbarea în afară a radiusului și luxația posterioară a extremității distale a cubitusului (24; 33).

Leriche, René, 1879—1955. **Boala** ~, sin.: *Eburnare algică posttraumatică*, *Osteită condensantă posttraumatică*, formă de osteită condensantă consecutivă unui traumatism (24). **Cura** ~, cura chirurgicală a anginei pectorale prin stectomie făcută cu scopul intreruperii arcului reflex (11). **Operația** ~, sin.: *Simpsectomie periarterială*, rezecția operatorie a adventicele arteriale împreună cu filetele simpatiche pe care le conține, în scopul obținerii unei vasodilatații periferice (11). **Semnul** ~, persistența, în insuficiența circulatorie periferică, a unei zone albe pe tegumentele degetului, comprimat în prealabil de examinador (10.) **Sindromul** ~, sin.: *Embolia aortei terminale*, embolie a bifurcației aortice (10).

Lermoyez, Marcel, 1858—1929. **Sindromul** ~, afecțiune vestibulară constînd din apariția, la surzi, a unei amețeli puternice, în urma căreia azul revine (30).

Leroux, Laurent Charles, 1730—1792. **Metoda** ~, metodă de tamponament vaginal foarte strins în hemoragiile placentei previa din timpul travaliului; astăzi are interes practic redus (18).

Lesage. **Manevra** ~, manevră care se utilizează la sugari pentru evidențierea unei meningite: se ridică sugarul susținut de torace; în mod normal, membrele inferioare se extind succesiv cu aspect de pedalare; în cazul existenței unei meningite, membrele inferioare rămîn flectate, imobile, iar capul este aplecat pe spate (27).

Lesbianism (de la insula grecească Lesbos, în care poeta Sapho a înființat o comunitate de femei care practicau homosexualitatea), sin.: *Ginecofilie*. Variantă a homosexualismului constînd din relații sexuale între femei (35).

Letal. Mortal, fatal (2).

Letalitate (lat. *letalis* = letal, mortal). Raportul dintre numărul de decese datorite unei anumite boli înmulțit cu 100 și numărul deceselor de toate cauzele survenite într-un anumit interval de timp. Formula de calcul este:

$$\frac{\text{nr. decese boală „x”} \times 100}{\text{nr. decese prin toate cauzele}} \quad (8). \sim \text{infantilă},$$

proporția deceselor survenite în perioada 0—1 an față de numărul total al deceselor de toate vîrstele (8). ~ **neonatală**, letalitate precoce. ~ **postneonatală**, letalitatea grupei de vîrstă dintre 28 zile și 1 an, respectiv proporția deceselor din această perioadă de viață față de

toate decesele sub 1 an vîrstă (8). ~ **precoce**, sin.: *Letalitate neonatală*, proporția deceselor din prima săptămîină (0—6 zile) sau din primele 27 zile față de toate decesele sub vîrsta de 1 an; se exprimă la 100 (8).

Letargie (gr. *lethargia* = somnolență), sin.: *Moarte aparentă*. Somn profund, prelungit, însoțit de diminuarea funcțiilor vitale, întîlnit și în encefalita letargică ca o expresie a leziunilor diencefalice. În psihiatrie, acces de somn amîntind de somnul hipnotic observat în cursul sindroamelor catatonice și isterice (35). ~ **electrică**, stare de moarte aparentă, prin oprirea respirației, în caz de electrocutare (23).

Letenieur, Pierre. **Fraetura** ~, fractură marginală anterioară a extremității inferioare a radiusului (24).

Letterer-Siwe (Letterer, Erich; Siwe, Sture August). **Boala** ~, Boala Abt-Letterer-Siwe, vezi Abt-Letterer-Siwe.

Letunov. Proba ~, test funcțional cardiovascular complex, bazat pe modificările tensiunii arteriale și pulsului în variate probe de efort, desfășurate succesiv; 20 de genuflexii, o alergare pe loc cu maximum de intensitate (15 secunde) și o alergare pe loc cu 180 de pași/min., timp de 3 minute (10).

Leucanemie. Denumire depășită, dată mai de mult unor anemii grave, însoțite de un tablou leucemoid (19).

Leucemide. Denumire generică pentru erupții de diferite aspecte care apar în cursul hemato-dermiilor leucemice (12).

Leucemie (*leuco-* + gr. *haima* = sînge). Termen folosit de unii autori pentru leucoză (19).

Leucină, sin.: *Acid α -aminoizocaproic*. Acid monoaminocarboxilic cu lanț carbonic ramificat, intrînd în compoziția unui mare număr de **protide** din organism. Prin transformare în acid mevalonic ia parte la sinteza carotenoizilor (precursorii vitaminei A). În urina normală de 24 ore se elimină obișnuit între 14 și 25 mg leucină, cu variații importante în funcție de regimul alimentar (5).

Leuco- (gr. *leukos* = alb). Element de compunere care introduce în termeni referirea la culoarea albă, la un corpuscul alb sau la globulele albe sanguine (32).

Leucoaglutinine. Anticorpi care aglutinează leucocitele (15).

Leucoblast (*leuco-* + gr. *blastos* = germen). Celulă imatură din seria albă; ocupă o poziție de trecere între mieloblast și promielocit (15).

Leucoblastoză (*leuco-* + gr. *blastos* = germen + *-oză*). Denumire generică, dată înmulțirii excesive a leucocitelor, ca urmare a metaplasției organelor hematopoietice (15).

Leucoeidină (*leucocit* + lat. *caedere* = a omorî). Factor toxic, produs de unele microorganismе patogene, avînd acțiune distructivă asupra leucocitelor (3).

Leucocit (*leuco-* + gr. *kytos* = celulă), sin.: *Globul alb*. Celulă nucleată, din singele periferic normal. Termenul cuprinde elementele mieleide numite și granulocite (neutrofile, eozinofile, bazofile), elementele limfatice (limfocite), precum și elementele care — în circulația periferică — reprezintă sistemul reticulo-histiocitar (monocite). În mod normal, leucocitele se găsesc în număr de 6 000—8 000/mm³ sînge. Ele joacă un rol important în mecanismele de apărare a organismului prin fagocitoză, formarea de anticorpi, activitate antialergică, participare la funcțiile de repartiție tisulară (15; 19). ~ **acidofil**, Leucocit eozinofil. ~ **bazofil**, sin.: *Bazofil*, *Granulocit bazofil*, element de origine medulară, seria granulocitară, care prezintă granulații bazofile, colorabile metacromatic cu albastru de toluidină. În formula leucocitară se găsesc în proporție de 0—0,5%, numărul lor putînd crește în leucoza mieleică cronică, leucoza cu bazofile etc. (19). ~ **eozinofil**, sin.: *Eozinofil*, *Granulocit eozinofil*, *Leucocit acidofil*, element al seriei granulocitare, caracterizat prin granulații eozinofile în citoplasmă și un nucleu de obicei bilobat. În formula leucocitară se găsesc în proporție de 1—3%, numărul lor putînd crește în stări alergice, parazitozes, stări emoționale etc. (19). ~ **neutrofil**, sin.: *Granulocit neutrofil*, *Neutrofil*, element al seriei granulocitare, caracterizat prin prezența în citoplasma sa de granulații fine, colorate cărămiziu-violet (prin colorația panoptică). Posedă un nucleu care, în raport cu gradul de maturitate a celulei, poate fi ca o bandă sau segmentat (în 2 sau mai mulți lobi). În formula leucocitară se găsesc în proporție de 60—65%, numărul lor putînd crește în infecții acute, leucoze etc. (19). **Leucocite α** . Leucocite care se dezintegrează în cursul procesului de coagulare sanguină (19).

Leucocitoblast (*leucocit* + gr. *blastos* = germen). Precursorul leucocitului (1).

Leucocitoliză (*leucocit* + gr. *lysis* = distrucție). Liza leucocitelor (2).

Leucocitopenie (*leucocit* + gr. *penia* = sărăcie). Leucopenie.

Leucocitopoieză (*leucocit* + gr. *poiesis* = producere), sin.: *Leucopoieză*. Formare a diferite tipuri de globule albe (15).

Leucocitotaxie *leucocit* + gr. *taxis* = ordine). Deplasare a leucocitelor și în special a neutrofilelor spre locul unde anumite microorganismе amenință integritatea tisulară (15).

Leucocitoză (*leucocit* + *-oză*). Creșterea numărului de leucocite peste cifrele normale (6 000—8 000), ca răspuns la un proces de apărare a organismului; se deosebește de fenomenul întâlnit în leucoze, unde alături de creșterea numerică mare se găsește și o modificare calitativă a leucocitelor (2).

Leucociturie (*leucocit* + gr. *ouron* = urină). Prezența leucocitelor în urină. În mod normal, leucocitele din sedimentul urinei proaspete sînt intacte, izolate unele de altele și nu apar în număr mai mare de 1—2 pe câmpul microscopic (respectiv 0—7/mm³, 0—500/min. 60 000—3 600 000/24 ore). În procesele inflamatorii renale sau ale căilor genitourinare, leucocituria crește, iar leucocitele apar alterate și grupate (25).

Leucoderivat. Forma incoloră a unor substanțe colorante, obținută în urma unui proces de reducere prin fixarea de H⁺ de către molecula de colorant. Prin oxidare, leucoderivații își recapătă culoarea inițială. Fenomenul se utilizează pentru a pune în evidență modificări ale potențialului de oxido-reducere în mediile care servesc la cultivarea germinilor anaerobi sau apariția unor substanțe care pot servi ca acceptori de hidrogen (3).

Leucodermie (*leuco* + gr. *derma* = piele). Termen generic pentru a defini absența pigmentului melanic din piele. Simptom principal și patognomonic în unele afecțiuni ca vitiligo, albinism, leucodermia poate apărea ca simptom însoțitor în unele boli de piele ca lepra, unele mieloză cutanate, unele boli profesionale (lucrători cu cauciuc) (12).

Leucodistrofie (*leuco* + *distrofie*). Leziune distrofică interesând substanța nervoasă albă (27). **Leucodistrofiile infantile**. Denumire care încadrează un grup neomogen de boli familiale cu evoluție progresivă, caracterizate prin demielinizări și scleroze cerebrale difuze (27).

Leucoencefalită (*leuco* + gr. *enkephalos* = creier + *-ită*). Inflamație a substanței albe a creierului, cu demielinizarea fibrelor nervoase și proliferarea nevroglii (2). ~ **demielinizantă concentrică** (Balo), boală caracterizată anatomopatologic prin existența unor focare de demielinizare concentrică (alternanță de zone circulare de demielinizare cu zone întregi); clinic, îmbracă aspectul unei leucoencefalite subacute cu aspect frecvent pseudotumoral (hemiplegie, crize convulsive, tulburări de vorbire, stază papilară) (27). ~ **hemoragică acută primară** (Westen-Hurst), encefalită caracterizată prin leziuni necrotice ale vaselor mici, hemoragii și demielinizări perivasculare. Este considerată ca o formă acută în cadrul leucoencefalitelor demielinizante cu patogenie alergică

(27). ~ **periaxială difuză**, Boala Schilder, vezi Schilder. ~ **sclerozantă subacută** (von Bogaert), leucoencefalită de origine nedeterminată, cu evoluție subacută. Afectează cu predilecție vârstele tinere. Debutază de obicei prin tulburări psihice, febră, hipertonie, hiperkinezii. Evoluează rapid cu dezintegrare psihică profundă și cașexie, ajungînd în stadiul final la rigiditate prin decerebrare (27).

Leucofereză (*leuco* + gr. *pherein* = a purta, a duce), sin. : *Leucofereză*. Procedeu de recoltare de sânge de la un donator și reinjectarea la același donator, după îndepărtarea leucocitelor cu ajutorul unui aparat special construit. Metoda servește studiului dinamicii și al duratei de viață a leucocitelor, precum și pentru obținerea — în cantități mai mari — de leucocite izolate, pentru scopuri de cercetare sau terapeutice. Un aparat cu totul special permite izolarea fracționată a limfocitelor, necesare preparării de ser antilimfocitar, utilizat în special în terapia imunosupresivă, alături de corticosteroizi și de citostatice (19).

Leucoferment (*leuco* + *ferment*), sin. : *Ferment leucocitar*. Nume generic dat oricăruia dintre numeroșii fermenți aflați în leucocite (19).

Leucofereză (*leuco* + gr. *pherein* = a purta, a duce). Leucofereză.

Leucogramă (*leucocit* + gr. *gramma* = notare). O parte a hemogramei care cuprinde numai numărătoarea leucocitelor și formula leucocitară. Este un element de laborator clinic foarte important în stabilirea diagnosticului, urmărirea evoluției, fixarea prognosticului și controlul conduitei terapeutice în cele mai variate stări de boală (19).

Leucokeratoză (*leuco* + gr. *keras* = corn + *-oză*). Leucoplazie.

Leucolaetoflavină, sin. : *Leucoriboflavină*. Derivat incolor al riboflavinei rezultat din hidrogenarea acesteia (5).

Leucom (*leuco* + *-oma*). Tip de leziune caracterizată prin apariția de opacități albe (2). ~ **cornean**, sin. : *Keratoleucom*, opacitate albă a corneei, rezultată prin ulcer, traumatism sau afecțiuni inflamatorii (28). ~ **unghial**, Leuconichie.

Leucomelalgie (*leuco* + gr. *melos* = extremitate + *algos* = durere). Stare caracterizată prin tulburări circulatorii periferice la extremități, care se însoțesc de dureri, răceală și paloare tegumentară (4).

Leucomelanoderma (*leuco* + gr. *melas* = negru + *derma* = piele), sin. : *Melanoleuodermie*. Termen generic pentru afecțiuni sau sindroame cutanate, în care pe un anumit teritoriu alternează în spațiu zone hiperpigmentate cu zone hipopigmentate (12). ~ **sifilitică**, sin. : *Sifilide pigmentare*, rețea cutanată hiperpigmentată în

ochiurile căreia se găsesc zone leucodermice; este situată în regiunea toracică superioară și pe gt, aparținând în faza secundară înaintată a infecției sifilitice (12).

Leucomelanotrichia alternantă ritmică. *Monilethrix*.

Leucomielită (*leuco-* + *gr. myelos* = măduvă + *-ită*). Inflamație a substanței albe a măduvei spinării (2). ~ **posterioară cronică**, substratul anatomopatologic al lezinilor din tabelele dorsale (2).

Leuconevraxită (*leuco* + *gr. neuron* = nerv + *axis* = axă + *-ită*). Vezi Scleroză în plăci.

Leuconichie (*leuco-* + *gr. onix* = unghie), *sin.*: *Leucom unghial*, *Nephele unguium*, *Selene unguium*. Pete albe pe unghii datorite unor cauze multiple și având aspecte diferite (noițe). *Forme clinice*: l. punctată, l. striată, l. striată semilunară, l. totală (12).

Leuconostoe. Gen de bacterii de formă sferică, grampozitive, unele tipuri potând produce un strat mucos abundent în medii cu zaharoză. Cresc pe medii obișnuite. Se întâlnesc în lapte și sucuri de fructe. *Specia tip*: *Leuconostoc mesenteroides*, care produce dextran în mediile cu zaharoză (3).

Leucopathia aquisita. Vitiligo.

Leucopedeză (*leucocit* + *gr. pedan* = a trece peste). Procesul de migrare a leucocitelor (2).

Leucopenie (*leucocit* + *gr. penia* = sărăcie), *sin.*: *Hipoleucocitoză*, *Leucocitopenie*. Scăderea cifrei leucocitare în sangele periferic sub cifra de 4 000 elemente/mm³. De obicei, este însoțită de neutropenie (19).

Leucopenină. Substanță izolată de Menkin din exsudate inflamatorii; injectată intravenos la animale provoacă leucopenie (19).

Leucoplachie (*leuco-* + *gr. plax* = farfurie). Leucoplazie.

Leucoplazie (*leuco-* + *gr. plassein* = a forma), *sin.*: *Leucokeratoză*, *Leucoplachie*. Plăci de culoare albă-sădăie, situate în special pe mucoasele bucală și genitală, observate în fazele avansate ale sifilisului, în urma unor traumatisme repetate ale mucoasei (l. nicotinică, l. electrogalvanică, în cazurile de proteze bimetalice, l. sticlurilor) sau ca o manifestare de sine stătătoare. Este considerată de unii autori ca o stare precancerosă (12). ~ **laringiană**, formă de laringită cronică hiperplazică, în care corzile vocale sînt acoperite cu plăci albicioase sîdefii, leucoplazice, rezistente la încercarea de ablație chirurgicală, cu tendință la extindere și cu posibilitate de malignizare (30).

Leucopoieză (*leuco-* + *gr. poiesis* = producere). Leucocitopoieză.

Leucoporfirie. Formă de porfirie caracterizată prin apariția în urină de uroporfirină, ne-

însoțită de porfobilinogen și de anemie de tip toxic. Se observă în intoxicații grave cu plumb (19).

Leucopterină. Vezi Pterine.

Leucoree (*leuco-* + *gr. rhoia* = curgere), *sin.*: *Fluor albus*, *Pterideri albă*. Denumire generică dată oricărei scurgeri albe din vagin (18). ~ **amicrobiană**, leucoree banală, la examenul căreia nu se constată germeni patogeni; termenul este impropriu, deoarece există germeni saprofiți (18). ~ **cancerosă**, leucoree constatată în cancerul de col sau de corp uterin, de aspect serosanguinolent sau de „spălătură de carne”, murdară și fetidă (18). ~ **fetidă**, leucoree urit mirositoare, constatată în infecțiile genitale și în cancerul de col sau de corp uterin (18). ~ **prin infecție**, leucoree provocată de diverși germeni patogeni (gonococ, streptococ, stafilococ, enterococ), protozoare parazite sau ciuperci (18). ~ **putridă**, leucoree cu aspect murdar, cenușiu sau verzui, cu miros fetid, întâlnită uneori în stările de infecție cu germeni anaerobi dezvoltăți în uter (18). ~ **sanguinolentă**, leucoree striată de sînge, întâlnită în fibromatoza uterină, în cancerul uterin etc. (18). ~ **prin tulburări hormonale**, leucoree întâlnită ca o consecință a unor dereglări hormonale, în special prin insuficiență estogenică, tulburare care favorizează stările inflamatorii. Uneori însoțește stările de hiperestrogenie. La hiperfoliulinice se constată o leucoree mai abundentă în perioada ovulației (18).

Leucoriboflavină. Leucolactoflavină.

Leucosarcom (*leuco-* + *gr. sarx* = carne + *-oma*). Sarcocoleucoză.

Leucosarcomatoză leucemică. Sarcocoleucoză.

Leucotaxină (*leucocit* + *gr. taxis* = ordine). Amestec de polipeptide care cresc permeabilitatea capilară, înlesnind astfel migrarea leucocitelor din vase spre țesuturi (15).

Leucotomie (*leuco-* + *gr. tome* = tăiere), *sin.*: *Lobotomie*. Operație folosită în unele boli psihice constînd din întreruperea anatomică a fibrelor talamofrontale (26).

Leucotrichie (*leuco-* + *gr. thrix* = păr), *sin.*: *Acromotrichie*. Decolorarea congenitală a părului (12).

Leucotrombopenie. Scăderea anormală a numărului de leucocite și trombocite din sînge (2).

Leucovorin. Factor de creștere înrudit cu acidul folic, necesar dezvoltării speciei de *Leuconostoc citrovorum* (3).

Leucoză (*leuco-* + *-oză*). Proces proliferativ neoplazic al mezenchimului leucoblastic, caracterizat în general prin creșterea insolită a numărului de elemente leucocitare mieloidale sau limfoide, însoțită de metaplazii ale organelor hema-

topoietice și de apariția frecventă a elementelor proliferate în singele periferic sub formă de elemente tinere (nemature) (2; 19). ~ **acută**, leucoză cu celule nediferențiate sau puțin diferențiate (mieloblastică, limfoblastică, monocitară), cu debut brusc, simulind o boală infecțioasă, adeseori însoțită de sindrom hemoragic și cu evoluție fatală în scurt timp. Diagnosticul de certitudine îl pune examenul hematologic al organelor hematopoietice la nivelul cărora se constată metaplazia blastică, cu hiatusul leucemic. Leucoza acută poate fi leucemică, subleucemică, aleucemică, după aspectul singelui periferic. Adeseori, leucoza acută prezintă leucopenie (19). ~ **acută limfoblastică**, formă de leucoză întâlnită în special la copii. La adult reprezintă adeseori o eroare de diagnostic, în realitate fiind vorba de leucoză acută cu micromieloblaști (19). ~ **acută megacarioblastică**, entitate descrisă de unii autori, dar contestată de alții care consideră că este vorba de leucoza acută mieloblastică. Teoretic, proliferarea „leucemică” izolată a sistemului megacariocitar este posibilă (19). ~ **acută micromieloblastică**, formă de leucoză acută în care elementele predominante sînt mieloblaști atipici, de talie mică (micromieloblaști) (19). ~ **acută mieloblastică**, forma cea mai frecventă de leucoză acută la adult, caracterizată în special prin hiatusul leucemic și prezența mieloblaștilor în singele periferic. În citoplasma mieloblaștilor se găsesc uneori corpusculi Auer. Poate evolua ca atare de la început sau poate fi faza terminală a unei leucoze mielocice cronice, a unei eritemii sau a unei policitemii tip Vaquez. *Varietăți*: 1. acută micromieloblastică, 1. acută paramieloblastică, 1. acută promieloblastică (19). ~ **acută monoblastică**, formă de leucoză acută în care celulele atipice sînt identificate cu monocite, monoblaști sau celule reticulohistocitare. Tipul Naegeli cuprinde cazurile în care elementele cu aspect monocitoid sînt de fapt paramieloblaști. Tipul Schilling cuprinde cazurile — mai rare — de adevărată leucoză monoblastică, forme care de fapt reprezintă reticuloze cu invazie sanguină („leucemică”) (19). ~ **acută paramieloblastică**, vezi Leucoză acută mieloblastică. ~ **acută promielocitară**, vezi Leucoză acută mieloblastică. ~ **aleucemică**, formă rară de leucoză, în care cifra leucocitară periferică nu depășește normalul, dar în care se găsesc elemente atipice, caracteristice tipului de leucoză. Cam un sfert din cazurile de leucoză acută sînt aleucemice; în leucemia cronică, formele aleucemice sînt mai puțin frecvente. Se admite că apariția elementelor atipice în circulația periferică depinde de locul de proliferare intensă a acestor elemente: dacă sediul este mai ales medular, apariția în circulație este mai dificilă

din cauza barierelor meduloematice; dacă focarele de proliferare sînt mai ales extramedulare, apariția în circulație a elementelor patologice este mai frecventă (19). ~ **cu bazofile**, formă de leucoză în care tipul celular predominant este constituit din elemente celulare bazofile. Nu s-a stabilit încă definitiv dacă este vorba de o formă specială de leucemie mielocică sau de o leucemie mielocică cu predominanța elementelor granulocitare bazofile (variantă a leucemiei „granulocitare”). Există și o formă de leucoză cu mastocite (bazofile tisulare), care este de fapt o reticuloză mastocitară „leucemică” (19). ~ **benzenică**, forma cea mai gravă a hemopatiei benzenice profesionale (9). ~ **cu celule limfosarcomatoase**, Sarcocleucoză. ~ **cu celule de origine**, Leucoză hemoblastică. ~ **cronică**, formă de leucoză în care elementul esențial îl constituie tipul citologic și nu durata de evoluție. Este vorba de leucoze cu celule diferențiate, spre deosebire de cele nediferențiate, caracteristice formelor acute. După tipul celular se clasifică în leucoze cronice mielocice, limfocitare și monocitare (cazuri rare). În general, formele celulare mai diferențiate, mai evaluate, implică un oarecare grad de benignitate față de cele nediferențiate, care sînt — de obicei — mult mai maligne (19). ~ **cutanată generalizată**, formă anatomoclinică a leucozelor cronice în care manifestările cutanate (eritrodermie, leziuni nodulare, edeme, îngroșări ale pielii) domină tabloul clinic. Leziunile cutanate reprezintă un prognostic grav în leucoza cronică granulocitară (19). ~ **cu eozinofile**, formă de leucoză cronică granulocitară, cu predominanța elementelor granulocitare eozinofile (19). ~ **granulocitară cronică**, Leucoză mielocitară cronică. ~ **hemoblastică**, sin.: *Leucoză cu celule de origine*, *Leucoză hemocitoblastică*, *Leucoză leucoblastică*, formă de leucoză acută cu celule nediferențiate și a căror origine (limfatică, mielocică, reticulară) nu poate fi precizată (19). ~ **hemocitoblastică**, Leucoză hemoblastică. ~ **leucoblastică**, Leucoza hemoblastică. ~ **leucopenică**, formă de leucoză cu cifra leucocitară subnormal. Se observă mai ales în leucoza acută (19). ~ **limfatică cronică**, Leucoză limfocitară. ~ **limfocitară**, sin.: *Leucoză limfatică cronică*, formă de leucoză cronică, cu proliferare tumorală a sistemului limfopoietic, cu apariția în singele periferic a unui număr mare de leucocite (pînă la un milion/mm³), cu predominanță absolută (pînă la 100%) a limfocitelor diferențiate în formula leucocitară, însoțite de un număr mare de umbre Gumprecht și de invazia măduvei oaselor și a altor organe (ficat, mai ales) cu elemente limfocitare (metaplazie limfocitară) (19). ~ **mastocitară**, vezi Leucoză cu bazo-

file. ~ **mieleocitară cronică**, sin.: *Mieloleucoză cronică*, *Leucoză mioleică cronică*, *Leucoză granulocitară cronică*, formă de leucoză cronică în care seria celulară interesată este seria granulocitară (19). ~ **mieleică cronică**, *Leucoză mioleică cronică*, ~ **eu neutrofile**, formă de leucoză mioleică cronică, caracterizată prin prezența, la periferie, de granulocite neutrofile adulte, fără devierea spre stînga a formulei leucocitare. Este contestată de mulți autori și considerată ca o formă specială de reacție leucemoidă (19). ~ **plasmocitară**, formă specială de leucoză cu celule plasmocitare. Considerată de majoritatea autorilor ca entitate aparte, este interpretată de alții ca un aspect special al plasmocitomului (19). ~ **retiniană**, *Retinită proliferantă*. ~ **subleucemieă**, formă de leucoză cu numărul de leucocite crescut moderat în singele periferic (19).

Leucozină. Proteină cu structură albuminoidă, identificată în constituția bobului de grâu (5).

Leukină. Factor bactericid, termostabil, extras din leucocite (3).

Levaditi-Nicolau (Levaditi, Constantin, 1874—1948; Nicolau, S. Ștefan, 1896—1967). **Zona electivă** ~, sin.: *Zona entezimală*, regiune în lobul piriform prezentînd cele mai intense leziuni în cursul infecției herpetice experimentale (22).

Levalorfan. Derivat de morfinan, antagonist al analgezicelor opiacee și similare; are acțiune favorabilă în profilaxia și tratamentul depresionilor respiratorii produse de acestea (13).

Levan. Substanță de natură polizaharidică, cu activitate optică, produsă de anumite microorganisme (*Streptococcus salivarius*) pe mediile cu zaharoză. Producerea de levan este un criteriu important de diferențiere între *Streptococcus salivarius* și *Streptococcus sanguis*, care produce dextran pe mediile cu zaharoză (3).

Levanpollază, sin.: β -2:6-*Fructanază*. Enzimă care catalizează hidroliza polimerilor de levuloză (levani) (5).

Levansuerază. Enzimă care catalizează sinteza polimerilor de levuloză (levani), pe seama zaharozei; reacția este însoțită de liberare de glucoză (5).

Levarterenol. Izomer levogir al noradrenalinei; este forma activă biologic și folosită în terapeutică (14).

Levay. Vezi Grupe sanguine.

Levănțică. *Lavandula vera*.

Leveuf, J. Burghiul ~, instrument ortopedico-chirurgical pentru reducerea luxației traumatice centrale a șoldului. Este format dintr-un burghiu care se introduce în trohanter și care

face extensiunea față de o apărătoare tegumentară (24). **Operația** ~, reducere sîngerîndă a luxației congenitale a șoldului la copilul mare și adult, cu ajutorul unei rezecții trapezoidale a extremității superioare a femurului (24). **Procedeu** ~. 1. Manevră ortopedică folosită în reducerea decolărilor epifizare ale extremității inferioare a femurului. Bolnavul este culcat la marginea mesei, cu membrul inferior atîrnînd liber; un ajutor ține coapsa în treimea inferioară prînsă într-o eșarfă după ceafă, iar cu minile fixează mijlocul coapsei; un alt ajutor face tracțiunea gambei în ușoară flexiune a genunchiului, în timp ce operatorul împinge înapoi fragmentul deplasat anterior (24). 2. Procedeu de orhidopexie; coborîrea testiculului se face omolateral, prin tracțiune elastică timp de 10 zile (11).

Levlier (fr. *levier*). Instrument obstetrical, folosit odinioară pentru degajarea craniului fetal la naștere (18).

Levine. Mediul ~, mediu de cultură diferențială pentru izolarea germenilor de *Escherichia coli*, conținînd eozină și albastru de metilen (3).

Levo- (lat. *laevus* = stîng). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de stîng sau spre stînga (32).

Levocardie (*levo-* + gr. *kardia* = inimă). Malformație constînd dintr-un situs inversus, cu păstrarea poziției normale a inimii (10).

Levocardiogramă (*levo-* + gr. *kardia* = inimă + *gramma* = notare). Partea dintr-o cardiogramă normală aparținînd teoretic activității ventriculului stîng (32).

Levomepromazină. Derivat fenotiazinic cu acțiune tranchilizantă, hipnotică, antipsihotică și antiemetică (13).

Levorfanol. Derivat de morfinan; are proprietăți analgezice asemănătoare morfinei, dar este mai activ și provoacă mai puțin constipație; poate dezvolta eufomanie (14).

Levret, André. Legea lui ~, în placentă previa, cordonul ombilical este inserat pe placentă marginal; legea nu are valoare absolută (18).

Levuloză. Fructofuranoză.

Levură. Ciupercă unicelulară, care se înmulțește prin înmugurire. Deși se diferențiază de ciupercile levuriforme prin faptul că îi lipsește pseudomiceliul, unii autori o înglobează totuși în aceeași categorie. După Langeron, levurile se împart în levuri anascosporate (fără asce) și ascosporate (cu asce) (12).

Levuridă. Leziune cutanată secundară, îndemnă de paraziți, de obicei în focare multiple, apărînd pe pielea sensibilizată a unui bolnav cu leziuni levurice situate în alte regiuni (12).

Levurină. Extract preparat din culturile de levuri, folosit în scop diagnostic (intradermo-reacții) și terapeutic (12).

Lewandowsky, Felix, 1879—1921. Tuberculozele rozaeiforme ~, varietate de tuberculoză cutanată atipică, asemănătoare cu *acnitis*, cu necroză centrală a tuberculilor, însă pe un fond congestiv cu telangiectazii (12).

Lewinthal-Lillie-Cole. Corpusculii ~, corpusculii elementari din psittacoză (8).

Lewis, Thomas, 1881—1945. Indicele ~, indice electrocardiografic calculat după formula: $I = (R_I + S_{III}) - (R_{III} + S_I)$, variind în mod normal între +17 și -14 mm; indicii peste 17 mm pledează pentru o hipertrofie ventriculară stângă, iar cei sub -14 mm pentru o hipertrofie ventriculară dreaptă (10). Substanța ~, sin.: *Substanța H*, substanță de tip histaminic (4).

Lewis. Vezi Grupe sanguine.

Lewisită, sin.: *Clorvinildictorarsină*. Lichid incolor, cu miros de mușcată, întrebuințat ca gaz de luptă cu latență scurtă. Are acțiune vezicantă și este un iritant al căilor respiratorii (23).

Lexer. Incizia ~, trei incizii paramediane, situate două de o parte și una de alta a feței palmare a degetului și folosite pentru deschiderea unei tenosinovite (11). **Operația ~,** excizia ganglionului gasserian (24).

Lexer-Whitmann. Operația ~, coborîrea marelui trohanter, cu scopul de a întinde musculatura fesieră, mărindu-i funcționalitatea (24).

Lexer-Wittek. Operația ~, artroplastie de genunchi realizată prin incizie Ollier, cu detașarea tuberozității anterioare a tibiei, răsturnarea în sus a aparatului extensor, respectarea ligamentelor laterale și a ligamentului încrucișat posterior, ridicarea economică arciformă a suprafețelor articulare ale tibiei, femurului și rotulei și acoperirea condililor femurali și a feței posterioare a rotulei cu fascia lata (24).

Leyden, Ernst Victor, 1832—1910. **Ataxie acută ~,** Boala Leyden. **Boala ~,** sin.: *Ataxie acută Leyden*, nevraxită primitivă cu atingerea predilectă a cerebelului și cu extindere spre mezocefal și măduvă, caracterizată printr-o ataxie acută de tip cerebelos, însoțită deseori de semne piramidale (27).

Leyden. Semnul ~, semn clinic în abcesul subfrenic cu evoluție toracică; constă din apariția unei zone mate la baza toracelui cu murmur vezicular abolit și reapariția bruscă a acestuia în zona imediat supraiacentă (34).

Leyden-Moebius (Leyden, Ernst Victor, 1832—1910; Moebius, Paul Julius, 1853—1907). **Miopatie coxofemurală ~,** tip clinic în cadrul miopatiilor primitive, caracterizat prin predo-

minanța atrofiilor la musculatura centurii pelviene și la cea sacrolombară (27).

Leydig, Franz von, 1821—1908. **Celulă ~,** celulă interstițială din testicul, poligonală pe secțiune și așezată în cuiburi perivasculare între tubii seminiferi (glande interstițiale); are diametrul de 12—14 μ și conține incluziuni lipidice, lipofuscină și cristaloizi Reinke; secretă hormoni androgeni și, probabil, și estrogeni, sub influența hormonului gonadotrop hipofizar B (7). **Celulă ~ ovariană (Kohn),** denumire pentru celulele simpaticotrope din hilul ovarului, din cauza asemănării lor morfologice cu celulele interstițiale din testicul (7). **Tumoarea ~,** tumoare cu punct de plecare celulele Leydig din testicul (2).

Leziune (lat. *laesio*). 1. Plăgă sau alt prejudiciu adus corpului de o forță exterioară (32). 2. Modificare patologică la nivelul țesuturilor (32). ~ prin **centralovitură,** leziune corticală cerebrală produsă indirect, la polul opus al unei lovituri directe, prin izbirea creierului de peretele cranian (23). ~ **degenerativă,** alterare distrofică ireversibilă (cu modificări nucleare) (2). ~ **elementară eutanată,** modificare cu caracter morfologic bine precizat în aspect clinic al pielii. Poate fi primitivă, ca o primă urmare a acțiunii noxei în cauză (pata, papula urticariană, papula, pustula, vezicula, bula și tuberculul), sau secundară, rezultind din transformarea unei leziuni primitive sau din acțiunea unor factori supraadăugați (scuama, crusta, ulceratiia, ragada, atrofia, cicatricea) (12). ~ **funcțională,** modificări funcționale fără substrat patologic, unde însă tehnicile moderne de histo-chimie, histoenzimologie și microscopie electronică permit a se decela existența unor abateri de la normal (2). ~ **de menise,** Ruptură de menisc. ~ **mitroaortică,** afectare concomitentă sau succesivă a endocardului aparatului valvular mitral și a celui aortic, de tip stenoză, insuficiență sau leziune mixtă (10). ~ **organică,** leziune în care se decelează existența unor modificări macro- și microscopice (cu caracter reversibil sau ireversibil) (2). ~ **trofleă,** modificări macro- și microscopice, care au la bază tulburări metabolice datorite unei reduceri sau compromiteri ale influxului nervos într-un teritoriu tisular sau de organ, ca urmare a lezării unui segment din sistemul nervos periferic sau central (2). **Leziuni tuberculoase minime.** Denumire pentru leziunile tuberculoase nodulare cu evoluție spontan abortivă sau, după unii autori, pentru leziunile cu o proiecție mai mică de 1 cm² pe radiografia standard (fiind excluse leziunile calcificate, cavitățile vizibile pe radiografii și tuberculoamele); în cazul mai multor elemente desemnate în diferite teritorii, supra-

fața lor nu trebuie să depășească 10 cm² (34). **Leziuni de uzură.** În anatomia patologică, epuizarea substanțelor active citotissulare și acumularea de alte substanțe inactivate (grăsimi) sau micșorarea de volum (atrofie) în urma funcției exagerate sau de lungă durată (2).

Lezius, A. Cura ~. 1. Obținerea unei îmbunătățiri a vascularizației miocardice în angina pectorală, prin fixarea unui segment pulmonar la miocard (11). 2. Întreruperea bronșică prin ligatură și secționare în tratamentul tuberculozei pulmonare (11).

Lf. Abrevierea termenului „*limes flocculans*”. Unitate antigenică folosită la titrarea toxinelor și anatoxinelor prin reacția de floclare după Ramon. O unitate Lf reprezintă cantitatea de toxină sau anatoxină care flocliază cel mai rapid cu o unitate antitoxică de ser antitoxic. Se utilizează mai ales la titrarea toxinei și anatoxinei difterice (3).

LH. Abreviere pentru luteostimulină (7).

Lhermitte, Jean, 1877–1959. **Halucinoză pedunculară** ~, halucinoză care survine în leziunile pedunculare, caracterizată prin desfășurarea în fața ochilor a unor imagini de tip cinematografic, mobile și foarte colorate (27). **Semnul** ~, semn caracteristic în sindromul neuroanemic, constând din apariția de disestezii sub formă de furnicături, amorțeli, senzații de descărcări electrice care se întind de la ceafă până la extremitatea degetelor (27).

Lhomme. Banda ~, bandă hemostatică metalică flexibilă, adaptată la un aparat care permite decomprimarea momentană în timpul unei operații; este folosită pentru efectuarea hemostazei provizorii în intervențiile pe coapsă (11).

Li. Simbolul litiului (5).

Lian. Proba ~, examen funcțional cardiovascular constând din numărarea frecvenței pulsului înainte și după executarea unui pas alergător pe loc timp de un minut, cu viteză de doi pași pe secundă (24).

Lian-Garcin. Sindromul ~, complex simptomatic constând din asocierea unor tromboze venoase recidivante cu hernie sau eventrație diafragmatică și adesea cu anemie (10).

Lian-Goblin. Derivația ~, derivație electrocardiografică neconvențională bipolară toracică, având aplicat electrodul brațului drept pe manubriul sternal și electrodul brațului stâng în spațiul al V-lea intercostal stâng; realizează uneori degajarea undelor P suprapuse undelor T în derivațiile convenționale (10).

Liarché. Petele ~, semn de moarte reală, constând din pierderea luciului și zăbrăcirea suprafeței globului ocular, în locul expus aerului, între pleoapele întredeschise apărând pete sub

forma unor triunghiuri echilaterale de culoare galbenă-cenușie, datorite desicării (23).

Libericid (lat. *liberi* = copii născuți din părinți liberi + *caedere* = a omori). Ucidere de către părinți a copilului (23).

Libido (lat. = dorință, pasiune, plăcere). Termen utilizat pentru desemnarea tonusului biologic al instinctului și trebuințelor sexuale. Libidoului i s-a atribuit de către psihanalisti în mod idealist sensul forței motrice unice și dominante a întregii vieți psihice a individului și a interrelațiilor dintre el și societate (35).

Libman, Emanuel, 1872–1946. **Semnul** ~, sufuziuni sanguine sau echimoze ale mucoasei bucale înțelnite în endocardita lentă (10).

Libman-Sacks (Libman, Emanuel, 1872–1946; Sacks, Benjamin). **Endocardita** ~, endocardită parietovalvulară verucoasă, probabil colagenotică, apărând adesea în cadrul lupusului eritematos diseminat (10).

Licantropie (gr. *lykos* = lup + *anthropos* = om). Ideea delirantă de a fi devenit lup (35).

Lichen (gr. *leichen*). Denumire generică pentru o serie de afecțiuni de cauze multiple, având ca leziuni elementare mici papule (12). ~ **albus** (Zumbusch), formă de lichen plan caracterizată prin mici pete sau placarde albicioase, porcelanee, scleroatrofice, care, în absența de papule tipice de lichen plan, este considerată de unii autori ca o adevărată sclerodermie „în picătură” (12). ~ **amiloid**, vezi Amiloidoză cutanată. ~ **axilar**, Boala Fox-Fordyce, vezi Fox-Fordyce. ~ **factitius**, apariția de papule tipice pe leziuni traumatiche la un bolnav de lichen plan (dermografism lichenian), prin fenomenul de izomorfism lezional Köbner (12). ~ **gyratus**, Eczema seboreică. ~ **de Islanda**, *Cetraria islandica*. ~ **miliar acut**, varietate de lichen plan cu evoluție acută și erupție de papule mici, generalizate (12). ~ **nitidus** (Pinkus), erupție constituită din mici papule rotunde, strălucitoare, de culoare roz, puțin pruriginoase; cu tot aspectul clinic de lichen plan, examenul histologic arată un infiltrat tuberculinic cu celule gigante, situat în dermul superficial (12). ~ **peripilaris**, *Pityriasis rubra pilaris*. ~ **pilar**, Keratoză pilară. ~ **plan**, sin.: *Lichen ruber planus*, *Lichen Wilson*, dermatoză cronică, de cauză neprecizată, caracterizată printr-o erupție de papule intens pruriginoase, mici, poligonale, de culoare roșie-liliachie, cu suprafața lucitoare și uneori scuamoasă, urmate de o pigmentare persistentă. Localizate de predilecție pe fețele anterioare ale pumnului și antebrațelor, pe regiunile lombare și organele genitale, leziunile se pot grupa în inele (l. inelar), arcuri de cerc (l. circinat), benzi (l. liniar sau l. zoni-form). Leziunile bucale, de aspect particular, sînt de asemenea constante (vezi lichenul plan

bucal). Uneori, erupția papuloasă se poate generaliza (l. eritrodermic) (12). ~ **plan atrofie**, formă de lichen plan, caracterizată histologic, printr-un infiltrat cu mononucleare în dermul mijlociu, separat de epiderm prin țesut scleros; clinic, papulele tipice sînt urmate de atrofie (12). ~ **plan bucal**, varietate de lichen plan cu localizare exclusivă pe mucoasa bucală (fața internă a obrazilor), unde se observă ca mici treneuri albicioase, comparate cu frunzele unei ferigi (12). ~ **plan bulos**, formă de lichen plan în care, pe papulele caracteristice pot apărea (mai ales în formele acute) vezicule sau bule (12). ~ **plan folicular**, sin.: *Lichen plan peripilar*, formă de lichen plan cu mici papule acuminat, localizate în grămezi sau corimbiform în jurul foliculilor piloși (12). ~ **plan hipertrofie**, sin.: *Lichen verucos*, formă de lichen plan caracterizată prin plăci hipertrofice, așezate uneori liniar, acoperite cu scuame groase, aderente (12). ~ **plan obtusus**, formă de lichen plan cu papule mari, emisferice, brune sau violacee, puțin pruriginoase (12). ~ **plan peripilar**, Lichen plan folicular. ~ **plan pigmentar „d'emblée”**, formă de lichen plan apărînd ca o pigmentare în aparență primitivă; de cele mai multe ori se însoțește de leziuni bucale tipice și de rare papule izolate situate la marginea placardelor; pruritul este inconstat (12). ~ **plan postterapeutic**, erupție eritematoscuamoasă violacee, presărată cu papule de lichen plan și zone infiltrate, de cele mai multe ori generalizată (formă eritrodermică), apărînd în cursul terapiei cu săruri de aur, arsenic, taliu (12). ~ **plan scarlatiniform**, formă acută de lichen plan constituită din suprafețe eritematoscuamoase, în care papulele tipice se disting cu mare greutate (12). ~ **polimorf feroce**, vezi Hebra. ~ **ruber acuminatus**, *Pityriasis rubra pilaris*. ~ **ruber obtusus**, *Keratoza verucoasă*. ~ **ruber planus**, Lichen plan. ~ **scleros și atrofie**, formă de trecere între lichen plan atrofie și scleroderma, pentru care Miescher a propus termenul de *Weissfleckenkrankheit*, iar Gougerot pe acela de *sclerolichen* (12). ~ **seorbutic**, *Scorbutic*. ~ **serofulosorum**, *Tuberuloza cutanată lichenoidă*. ~ **simplu acut** (Vidal), Prurigo acut al adultului. ~ **simplu eronic** (Vidal), Neurodermită. ~ **simplu obtuz**, vezi Prurigo cronic al adultului. ~ **spinulos** (Crocker), sin.: *Acnee cornoasă*, *Keratoză foliculară acuminată*, *Keratoză foliculară spinuloasă*, *Spinulozism*, hiperkeratoză banală a orificiului pilar, considerată de unii autori ca o formă de lichen plan (12). ~ **tropic**, vezi *Miliaria*. ~ **urticatus**, Prurigo acut al adultului. ~ **variegatus**, vezi Parapsorizis. ~ **verucos**, Lichen plan hipertrofie.

Vezi și: Wilson.

Lichenificare (*lichen* + lat. *facere* = a face). Leziune elementară primitivă sau secundară, intens pruriginoasă, caracterizată printr-o îngroșare a unui teritoriu cutanat a cărei suprafață capătă cadrulaj accentuat, cute adinei (12).

Lichenină. Poliozid format din glucoză (sub formă de celobioză), avînd o structură similară cu aceea a celulozei. Intră în compoziția chimică a lichenilor (*Cetraria islandica*, *Usnea longissima*, *Rocella montagnei*) (5).

Lichid (lat. *liquidus*). Corp aflat într-o stare de agregare, în care coeziunea dintre particule este mai mare decît a gazelor, dar mai mică decît a solidelor. Lichidele au formă variabilă, fără ca volumul să se schimbe. Prezintă tensiune superficială și tensiune de vapori; punctul de fierbere, care este caracteristic pentru fiecare substanță lichidă, variază foarte mult cu presiunea exterioară, precum și cu tipul și proporțiile moleculelor amestecate cu/sau dizolvate în lichidul de bază (5). ~ **amniotic**, lichid situat în interiorul sacului format de învelișurile oului și în care se mișcă fătul. Secretat de către un ghem vascular întins al plăcii coriale a placentei (provine deci din circulația fetală) este de culoare cenușie-albicioasă-gălbui, cu pH alcalin. Conține apă, săruri, picături de grăsime, lanugo, celule fetale, urina fătului și uneori meconiu. Lichidul amniotic se rennoiește repede (în 3—4 ore). În sarcina la termen, volumul său este de 500—1 500 cm³ (18). ~ **bucal**, denumire dată de Dold mediului cavității bucale rezultat din produsul glandelor salivare, lizozim, inhibine, lizine etc. (38). ~ **cefalorahidian**, abreviat L.C.R., sin.: *Lichid cerebrospinal*, *Liquor cerebrospinalis*, *Neurolimfă*, produs biologic cu structură coloidală, rezultat al secreției plexurilor coroide; umple sistemul ventricular cerebral, canalul endimar spațiile subarahnoidiene cerebrale și medulare și mijlocește schimburile metabolice la nivelul țesutului nervos central. Are un punct crioscopic identic cu cel al plasmei sanguine ($\Delta = -0^{\circ}56$), însă diferă de aceasta prin compoziția chimică globală și prin concentrația unor componente cu rol biologic general: glicorahia = 0,6^g/₁₀₀; pH-ul = 7,6; putere tamponată mai redusă; greutate specifică = 1,008; raportul albumine/globuline = 3 (5). ~ **cerebrospinal**, Lichid cefalorahidian. ~ **hidatic**, lichid incolor și limpede, denumit din această cauză și „apă de stîncă” și care se găsește în cavitatea chistului hidatic (31). ~ **de imersie**, lichid cu indice de refracție ridicat, utilizat în microscopie pentru obiectivele cu imersie. În general, se utilizează uleiul de cedru ($i = 1,51$), care se interpune între preparat și lentila frontală a obiectivului (3). ~ **pleural**, lichid de origine transsudativă sau exsudativă, produs prin tulburări circulatorii, inflamatorii sau neopla-

zice, acumulat în cavitatea pleurală; clinic se evidențiază prin dispariția vibrațiilor vocale și a murmurului vezicular, matitate, semnul banului pozitiv, eventual prin prezența suflului pleuretic și prin puncție pleurală exploratorie (34). ~ **pleural chiliform**, lichid pleural lipsit de chil, dar cu aspect lactescen prin degenerescență grasă a celulelor endoteliale, a leucocitelor și a fibrinei (34). ~ **pleural ehilos**, lichid pleural care conține chil, provenit din canalul toracic lezat (traumatism toracic, tuberculoză), comprimat (formațiuni tumorale intratoracice) sau obstruat (paraziți); are aspect lactescen, cu reflexe verzui și conține globule de grăsimi, peptonă și zahăr (34). ~ **pleural hemoragic**, lichid pleural caracterizat prin prezența sîngelui; se întîlnește în pleurezii tuberculoase, neoplazice, infarct pulmonar, reticulopatii și diferite sindroame hemoragice (34). ~ **pleural purulent**, lichid pleural caracterizat prin prezența granulocitelor polinucleare și a germeilor piogeni întîlnit în pleurezii metapneumonice, tuberculoase, secundare unei supurații de vecinătate (pulmonare, mamare, subdiafragmatice) sau metastatice (34). ~ **pleural serofibrinos**, exsudat pleural caracterizat prin prezența unei mari cantități de fibrină care determină coagularea în vas; este întîlnit în pleureziile tuberculoase, neoplazice, reumatismale, inframicrobiene, ca și în toate pleureziile prin reacții de vecinătate (34). ~ **seminal**, Plasmă seminală. ~ **sinovial**, sin.: *Sinovie*, *Synovia*, lichid articular, galben, viscos, transparent, cu pH = 7,4 și densitate 1 008—1 010, a cărui funcție este de a mări adeziunea suprafețelor articulare și de a ușura alunecarea lor. În cantitate foarte redusă, în mod normal, este un transsudat, membrana sinovială asigurînd echilibrul osmotic cu foarte puține protide și un exces de NaCl. În stări patologice articulare, cantitatea sa crește apreciabil prin exsudație (24).

Lichtenauer, F. **Procedeu** ~, **Procedeu** **Payne**, vezi **Payne**.

Lichtenberg, Alexander von, 1880—1943. **Operația** ~, cura stenoziei joncțiunii pieloureterale, prin pieloureterostomie latero-laterală (11).

Lichtheim, Ludwig, 1845—1928. **Boala** ~, sin.: *Sindromul neuroanemic*, scleroză combinată a măduvei spinării, caracterizată prin demielinizări însoțite de proliferări nevroglice, care prind fasciculele lungi ascendente și descendente din cordoanele antero-laterale și posterioare ale măduvei. Se întîlnește ca o complicație a anemiei pernicioase Biermer (27).

Lichtheim-Déjérine (**Lichtheim**, Ludwig, 1845—1928; **Déjérine**, Joseph Jules, 1849—1917). **Proba** ~, probă utilizată pentru aprecierea tulburărilor psihovizuale din afazie; constă în a cere bolnavului să socotească numărul sila-

belor dintr-un cuvînt pe care nu-l poate pronunța. Imposibilitatea efectuării ei indică afectarea limbajului interior. Afazicii motori, al căror limbaj interior este conservat, pot efectua fără dificultate această probă (27).

Lieviriție. *Glycyrrhiza glabra*.

Lidocaină, sin.: *Lignocaină*. Anestezic local cu efect rapid și acțiune prelungită; termostabil în soluție și fără acțiune antisulfamidică (13).

Lidski, T.A. **Operația** ~, procedeu de prostatectomie retropubiană (11).

Lieberkühn, Johann Nathanael, 1711—1756. **Glandele** ~, *Glandulae intestinales*.

Liebermann-Burchard (**Liebermann**, C.; **Burchard**, J.). **Reacția** ~, test pentru punerea în evidență a sterolilor prezenți într-un produs biologic; testul se bazează pe colorația violacee pe care o dezvoltă sterolii (colesterolul) în contact cu aldehida acetică, într-un mediu acidulat cu acid sulfuric (5).

Lien (lat. = splină), sin.: *Splina*. Organ compact, atașat sistemului port hepatic și situat în partea stîngă a etajului supravezocolic. Are o funcție hematocică, cu o participare hematopoietică și o componentă hematolitică exercitată în special asupra hematiilor hiper-mature. De asemenea joacă rol în reglarea circulației, acționînd datorită contractilității ca un depozit. I se mai atribuie o funcție metabolică cu asimilarea de minerale (fier), o funcție secretorie internă încă incomplet elucidată etc. (1; 32). ~ **acesorius**, sin.: *Splină accesorie*, porțiune de parenchim splenic izolată și situată de obicei în vecinătatea splinei (cel mai frecvent în ligamentele acesteia) (1).

Lienal (lat. *lien* = splină). Aparținînd splinei (2).

Lienită (*lieno-* + *-ită*), sin.: *Splenită*. Inflamația splinei (2).

Lieno- (lat. *lien* = splină). Element de compunere care introduce în termenii compuși referirea la splină (32).

Lienocel (*lieno-* + gr. *kele* = hernie). Hernie a splinei (2).

Lienografie (*lieno-* + gr. *graphein* = a scrie). Radiografia splinei prin crearea de contrast în urma injectării unei substanțe opacifiante, iodate, intraoperator sau transcutanată (36).

Lienterie (gr. *lienteria*, de la *leios* = neted + *enteron* = intestin). Diaree cu trecerea nedigerată a alimentelor (2).

Liepmann, Hugo Carl, 1863—1925. **Semnul** ~, metodă de punere în evidență a pregătirii halucinatorii sau a halucinațiilor vizuale, prin apăsarea globilor oculari după închiderea ochilor (35).

Lieutaud, Joseph, 1703—1780. Trigonul ~, *Trigonum vesicae*.

Ligament (lat. *ligamentum*). *Ligamentum*. ~ **adipos**, *Plica synovialis infrapatellaris*. **Ligamente alare**. *Plicae alares*. ~ **alveolodentar**, aparatul ligamentar de legătură al dintelui în alveola sa, realizând articulația dentomaxilară și amortizând presiunile masticatorii, pe care le transformă în tracțiuni funcționale (38). ~ **circular alveolar**, fibre conjunctive colagene, situate circular în jurul coletului dintelui; se descriu fibre descendente, ascendente și transseptale (38).. ~ **galben**, *Ligamentum flavum*, vezi Tabelul ligamentelor. ~ **hialoidocapsular**, denumire generică pentru ligamentele fine dintre cristaloïda posterioară și hialoïda regiunii patelare (28). ~ **inelar anterior al carpului**, *Retinaculum flexorum*, ~ **inelar extern**, *Retinaculum musculorum peroneorum (fibularium) inferius*. ~ **inelar intern**, *Retinaculum musculorum flexorum*. ~ **inelar posterior al carpului**, *Retinaculum extensorum*. ~ **infundibuloovarian**, *Ligamentum suspensorium ovarii*. ~ **larg**, *Ligamentum latum uteri*. ~ **occipitoatloïdian anterior**, *Membrana atlantooccipitalis anterior*. ~ **occipitoatloïdian posterior**, *Membrana atlantooccipitalis posterior*. ~ **posterior al articulației genunchiului**, *Ligamentum popliteum obliquum*, vezi Tabelul ligamentelor ~ **rotund al ficatului**, *Ligamentum teres hepatis*. ~ **rotund al uterului**, *Ligamentum teres uteri*. ~ **serotal al testiculului**, *Gubernaculum testis hunteri*, vezi Hunter. ~ **suspensor al eristalinului**, *Zonula Zinn*, vezi Zinn. ~ **suspensor al ficatului**, *Ligamentum falciforme hepatis*. ~ **tiroaritenoidian inferior**, *Ligamentum vocale*. ~ **tiroaritenoidian superior**, *Ligamentum ventriculare*. ~ **triunghiular al plămînuului**, *Ligamentum pulmonale*. ~ **uteroovarian**, *Ligamentum ovarii proprium*. ~ **uterosacral**, denumirea pliurilor peritoneale întinse de la partea posterioară a regiunii cervicovaginale la peritoneul care acoperă fața anterioară a sacrului, înconjurînd rectul; în grosimea lor se află mult țesut fibros (1).

Vezi și : Arantius, Bigelow, Bourger, Burns, Carcassone, Colles, Gimbernat, Hesselbach, Hey, Meckel, Poupert, Valsalva, Weitbrecht, Zinn.

Ligamentopexie (lat. *ligamentum* = ligament + gr. *pēxis* = fixare). 1. Refacerea aparatului ligamentar al unei articulații prin sutura directă, cu ajutorul fasciei lata, pielii, tendoanelor de cangur, fibrelor metalice etc. (24). 2. Operația de scurtare a ligamentelor rotunde ale uterului (24).

Vezi și : Cadenat.

Ligamentoplastie (lat. *ligamentum* = ligament + gr. *plassein* = a forma). Procedeu chirurgical de refacere a ligamentelor rupte sau relaxate ale unei articulații — mai cu seamă

ale genunchiului. Plastia se face cu tendoanele mușchilor din apropiere cu grefe libere din fascia lata, meniscul intern sau mănunchiuri de fire de mătase și cu grefe armate — fascia lata însălată cu un fir subțire metallic (24).

Ligamentum (lat. = ligament), sin. : *Ligament*. 1. Bandă de țesut conjunctiv fibros, alb, dens, flexibil, rezistent, care leagă extremitățile articulare ale oaselor, inclus de obicei în capsula articulară (1). 2. Repliu peritoneal care leagă diverse organe abdominale între ele sau cu peretele (1). **Ligamenta annularia trachealia**. Porțiunile membranei traheale, cuprinse între arcurile cartilajinoase ale traheei, sub forma unor ligamente circulare; posterior, cartilajele lipsind, ligamentele inelare se contopesc, formînd o membrană plată numită *paries membranaceus tracheae* (1). ~ **arcuatum laterale**, ligament format de fascia mușchiului patrat lombar; dă naștere unei porțiuni lombare a diafragmului (1). ~ **arcuatum mediale**, ligament format de fascia mușchiului psoas; dă naștere unei porțiuni lombare a diafragmului (1). ~ **acutum medianum**, ligament care unește stîlpul diafragmului peste fața anterioară a aortei (1). ~ **arteriosum**, vestigiul canalului arterial, întins între arcul aortic și artera pulmonară stîngă (1). **Ligamenta auricularis**, sin. : *Ligamente Valsalva*. Cele două ligamente extrinseci care fixează cartilajul pavilionului urechii de osul temporal (1). ~ **coronarium hepatis**, ligament care unește fața posterioară a ficatului cu mușchiul diafragm; rezultă din reflectarea peritoneului visceral hepatic pe peretele posterior al etajului supravezicolic; între foițele sale se află zona extraperitoneală a ficatului (1). ~ **ericothyroideum**, ligament inserat pe lama cricoidului și pe linia mediană a faringelui (1). ~ **ericothyroideum**, ligament inserat pe partea inferioară a lamei cartilajului tiroid și pe arcul cartilajului cricoid (1). ~ **ericothyroideum**, ligament care unește marginea inferioară a cartilajului cricoid cu primul inel traheal; posterior se continuă cu peretele membranos al traheei (1). ~ **denticulatum**, prelungire laterală prin care pia mater se unește cu dura mater în spațiile dintre rădăcinile nervilor spinali (1). ~ **epididymidis inferius**, repliu seros care unește coada epididimului cu extremitatea inferioară a testiculului (1). ~ **epididymidis superius**, repliu seros care unește capul epididimului cu mediastinul testiculului, conținînd și vasele testiculare (1). ~ **falciforme hepatis**, sin. : *Ligamentul suspensor al ficatului*, *Mesohepaticum ventrale*, mezoventral, sagital, situat între fața superioară a ficatului, pe de o parte, și diafragm și peretele abdominal anterior pînă la ombilic, pe de altă parte;

în marginea sa liberă conține ligamentul rotund al ficatului (1). ~ **fundiforme penis**, bandă de fibre elastice care pornesc de pe linia albă și din fibrele intercururale, trec anterior de simfiza pubiană și apoi se împart, înconjurând penisul și coborînd și în scrot (1). ~ **gastrocoelicum**, formațiune peritoneală care leagă marea curbura a stomacului cu colonul transvers; este produsă prin fuziunea mezocolonului transvers embrionar cu o parte a epiploonului mare (1). ~ **gastrolieuale**, sin.: *Epiploon gastrosplenic*, punte peritoneală întinsă între partea stîngă a curburii mari a stomacului și hilul splinei; conține vasele gastrice scurte și gastroepiploice stîngi (1). ~ **gastrophrenicum**, punte peritoneală care leagă o zonă a fornixului gastric cu fața inferioară a diafragmului (1). ~ **genitoinguinale**, vestigiul lăsat la adult de *gubernaculum testis* (1). ~ **hepatocolicum**, prelungire în jos, spre colonul transvers, a ligamentului hepatoduodenal (1). ~ **hepatoduodenale**, porțiunea epiploonului mic care se întinde între ficat și duoden (1). ~ **hepatogastricum**, *Omentum minus*. ~ **hepatorenale**, repliu peritoneal întins de la suprafața inferioară a ficatului la rinichiul drept (1). ~ **hyoepiglotticum**, membrană fibroasă care unește marginea inferioară a osului hioid cu epiglota (1). ~ **inguinale**, sin.: *Arcada crurală*, *Arcada femurală*, *Ligamentul Poupart*, porțiunea inferioară a aponevrozei mușchiului oblic extern, întinsă de la spina iliacă anterioară la tuberculul pubian și linia pectinee (1). ~ **inguinale reflexum**, *Ligamentum reflexum*. ~ **interfoveolare**, sin.: *Ligamentul Hesselbach*, îngroșare a fasciei transversale, arcuită în jos, medial, de inelul inghinal abdominal (1). ~ **laciniatum**, *Retinaculum musculorum flexorum*. ~ **laenare**, sin.: *Ligamentul Gimbernat*, partea aponevrozei mușchiului oblic extern care este reflectată posterior și lateral, prinzîndu-se de linia pectinee; baza sa, subțire și ascuțită, formează marginea medială a inelului femural (1). ~ **latum uteri**, sin.: *Ligament larg*, repliu seros peritoneal (pereche) care se formează de o parte și de alta a uterului, între marginile acestuia și pereții pelvisului; porțiunea sa superioară are raporturi intime cu trompa uterină și ovarul, iar baza conține elementele vasculonervoase și limfatice ale parametrelui (1). ~ **ovarior proprium**, sin.: *Chorda uteroovarica*, *Ligamentul uteroovarian*, coardă fibroasă întinsă între cornul uterin și extremitatea medială a ovarului (1). ~ **palpebrale laterale**, bandă fibroelastică unind extremitățile laterale ale plăcilor tarsale; se inserează pe tuberculul orbital al osului zigomatic (1). ~ **palpebrale mediale**, bandă fibroelastică unind extremitățile mediale ale plăcilor tarsale; se prinde pe maxilar înaintea crestei lacrimale

anterioare (1). ~ **pectinatum anguli iridocornealis**, zonă de aspect pectinat, ocupînd o parte din joncțiunea iridocorneană (1). ~ **phrenicoelicum**, repliu peritoneal (pereche) care se întinde de la diafragm la unghiul splenic, respectiv hepatic al colonului. Ligamentul frenicocolic stîng, pe care se sprijină poțul inferior al splinei, este cunoscut și sub numele de *sustentaculum lienis* (1). ~ **phrenicolicenale** (*lienorenale*), repliu peritoneal întins fie între splină și diafragm, fie între splină și rinichiul stîng (1). ~ **praeurethrale**, *Ligamentum transversum perinei*. ~ **puboprostaticum**, îngroșare a fasciei pelviene, care merge de la capsula prostatică la osul pubis; există de fiecare parte fibre mediale și laterale. La femeie se numește *ligamentum pubovesicale* (1). ~ **pubovesicale**, îngroșare fibrilară a fasciei pelviene care merge de la vezica urinară la osul pubic la femeie; sînt descrise grupuri de fibre mediale și laterale de fiecare parte. La bărbat se numește *ligamentum puboprostaticum* (1). ~ **pulmonale**, sin.: *Ligament triunghiular al plămînilui*, repliu al pleurei întins între partea inferioară a suprafeței mediastinale a plămînilui și pericard (1). ~ **reflexum**, sin.: *Ligament Colles*, *Ligamentum inguinale reflexum*, stîlpul posterior al inelului inghinal superficial, format din fibrele aponevrozei mușchiului oblic extern din partea opusă (1). ~ **spirale cochleae**, îngroșare de formă spiroidă a periostului canalului cohlear, pe care se inserează membrana bazală (1). **Ligamenta sternopericardiaca**. Benzi fibroase (una superioară și alta inferioară) întinse între fața posterioară a sternului și fața anterioară a pericardului fibros (1). ~ **stylohyoideum**, cordon fibros întins între vârful procesului stiloid al osului temporal și cornul mic al osului hioid, derivat din cartilajul Reichert (1). ~ **suspensorium clitoridis**, bandă fibroconjunctivă care fixează clitorisul de simfiza pubiană (1). **Ligamenta suspensoria mammae**. Grup de fascicule fibroase, care unesc *corpus mammae* cu corionul pielii (1). ~ **suspensorium ovarii**, sin.: *Ligament infundibuloovarian*, *Plica suspensoria ovarii*, repliu peritoneal conținînd pediculul vasculonervos ovarian, întins de la extremitatea tubară a ovarului la peritoneul parietal din regiunea lombară, peste vasele iliace și mușchiul psoas (1). ~ **suspensorium penis**, bandă fibroasă care se întinde de la linia albă și simfiza pubiană pînă la suprafața superioară a rădăcinii penisului, continuîndu-se cu teaca fascială a acestuia (1). ~ **teres hepatis**, sin.: *Chorda venae umbilicalis*, *Ligamentul rotund al ficatului*, cordon fibros care rezultă din obstrucția venei ombilicale; este situat în incizura hepatică și în continuare în șanțul omonim de pe fața viscerală a ficatului (1). ~ **teres uteri**, sin.: *Chorda utero-*

inguinalis, *Ligamentum rotund al uterului*, cordon fibroelastic întins de la cornul uterin, prin ligamentul larg și canalul inghinal, la labiile mari (1). ~ *thyreoepiglotticum*, bandă fibroelastică întinsă de la marginea superioară a cartilajului tiroid pînă la epiglotă (1). ~ *transversum eruris*, *Retinaculum musculorum extensorum pedis superius*. ~ *transversum pelvis*, *Ligamentum transversum perinei*. ~ *transversum perinei*, sin.: *Ligamentum praeurethrale*, *Ligamentum transversum pelvis*, porțiunea anterioară, fibroasă, a diafragmului urogenital (1). ~ *triangulare dextrum hepatis*, extremitatea dreaptă a ligamentului coronar al ficatului (1). ~ *triangulare sinistrum hepatis*, extremitatea stîngă a ligamentului coronar al ficatului (1). ~ *vaginale*, bandă fibroasă inconstantă, vestigiu din *processus vaginalis* (1). ~ *venosum*, Ligamentul Arantius, vezi Arantius. ~ *ventriculare*, sin.: *Ligament tiroaritenoidian superior*, bandă fibroelastică subțire întinsă pe sub ligamentul tiroepiglotic pînă pe muchia anterioară a cartilajului aritenoid, imediat deasupra inserției ligamentului vocal (1). ~ *vocale*, sin.: *Ligament tiroaritenoidian inferior*, bandă fină, fibroelastică, situată în interiorul marginii libere a corzii vocale adevărate; se întinde între muchia cartilajului tiroid și apofiza vocală a aritenoidului (1).

TABELUL LIGAMENTELOR (1)

Abrevieri: A., a. = *articulatio, articulationes*, articulație, articulații; L., l. = *ligamentum, ligamenta*, ligament, ligamente.

L. acromioclaviculare — l. al a. omonime inserat pe suprafața superioară a acromionului și extremitatea acromială a claviculei; întărește partea superioară a capsulei articulare.

L. alaria — l. ale a. atlantoepistrofice mediane, inserat pe partea postero-laterală a extremității dintelui axisului și lateral pe condili osului occipital; limitează rotația capului.

L. anococcygeum, sin.: *Rafeu anococcigian* — fascicul fibros care leagă fibrele posteroare ale sfincterului anusului și cocxisului.

L. anulare radii — l. al a. cotului. Este inserat pe marginile anterioară și posterioară ale găurii ulnare a radiusului și înconjură strins capul acestui os.

L. anulare stapedis — l. inserat pe baza scârței și pe *fenestra vestibul* a urechii interne.

L. anularea trachealia — l. care leagă cartilajele traheale între ele.

L. apicis dentis axis — l. al a. atlantoepistrofice mediane, inserat pe virful dintelui axisului

și pe lîngă marginea anterioară a găurii mari a occipitalului.

L. bifurcatum — structură fibroasă de forma literei Y pe partea dorsală a piciorului, cuprinzînd l. calcaneonavicular și calcaneocuboidian.

L. calcaneocuboideum — l. al a. tarsului; se inserează pe fața superioară a calcaneului și pe fața dorsală a cuboidului.

L. calcaneocuboideum plantare — parte din l. profunde ale tarsului, inserat pe fața plantară a calcaneului și pe osul cuboid.

L. calcaneofibulare — l. al a. talocrurale, inserat pe fața laterală a maleolei laterale și pe fața laterală a calcaneului.

L. calcaneonavicular — parte din l. profunde ale tarsului; este inserat pe fața superioară a calcaneului și pe fața laterală a navicularului.

L. calcaneonavicular plantare — parte din l. profunde ale tarsului; se inserează pe marginea anterioară a lui *sustentaculum tali* și pe fața plantară a navicularului; susține pe suprafața sa profundă un fibrocartilaj care ajută la suportul capului talusului.

L. capitis costae intraarticulare — l. care se inserează pe creasta care separă cele două fațete articulare ale capului coastei și pe discul intervertebral, împărțind articulația capului coastei în două cavități. Lipsește la coastele I, X, XI și XII.

L. capitis costae radiatum — l. între fața ventrală a capului costal și două vertebre adiacente, inclusiv discul intervertebral dintre ele.

L. capitis femoris — l. situat extrasinovial în a. șoldului; unește partea antero-superioară a foveei capului femural cu marginea acetabulei și l. său transvers.

L. capitis fibulae anterior — l. al a. genunchiului; se inserează pe partea posterioară a capului fibulei și pe condilul lateral al tibiei.

L. capitis fibulae posterior — l. al a. genunchiului; se prinde pe partea posterioară a capului fibulei și pe condilul lateral al tibiei.

L. carpi radiatum — l. pe fața palmară a a. mediocarpiene; este format din șapte benzi fibroase care, de la osul *capitat*, diverg spre oasele scafoid, *lunat* și *triquetrum*.

L. carpometacarpea dorsalia — l. ale a. omonime; realizează punți de legătură între metacarpianul al II-lea și trapez, trapezoid și *capitat*, între metacarpianul al III-lea și *capitat*, între metacarpianul al IV-lea și *capitat* și *hamat*, între metacarpianul al V-lea și *hamat*.

L. carpometacarpea palmaria — l. ale a. omonime; realizează punți de legătură între metacarpianul al II-lea și trapez, între metacarpianul al III-lea și trapez, *capitat* și *hamat*,

între metacarpiantul al IV-lea și *hamat*, între metacarpiantul al V-lea și *hamat*.

L. collateralia articulationum interphalangeorum manus — l. ale a. omonime; sînt benzi diagonale interfalangiene cu capătul proximal situat dorsal și cel distal situat palmar.

L. collateralia articulationum interphalangeorum pedis — l. ale a. omonime, inserate de fiecare parte a încheieturilor interfalangiene ale degetelor piciorului.

L. collateralia articulationum metacarpophalangeorum — l. ale a. omonime; sînt inserate de ambele părți ale fiecărei încheieturi interfalangiene.

L. collateralia articulationum metatarsophalangeorum — l. ale a. omonime; sînt inserate de ambele părți ale fiecărei încheieturi metatarsofalangiene.

L. collaterale carpi radiale — l. al a. radiocarpine, inserat pe vîrfurile procesului stiloid al radiusului și pe osul scafoid.

L. collaterale carpi ulnare — l. al a. mîinii, inserat pe vîrfurile procesului stiloid al ulnei și pe oasele *triquetrum* și pisiform.

L. collaterale fibulare — l. al a. genunchiului, inserat pe partea posterioară a epicondiluului lateral al femurului și pe partea laterală a capului fibulei.

L. collaterale radiale — l. al a. cotului, inserat pe epicondilul lateral al humerusului și pe partea laterală a l. inelar al radiusului.

L. collaterale tibiale — l. al a. genunchiului, inserat pe epicondilul medial al femurului și pe suprafața medială a corpului tibiei.

L. collaterale ulnare — l. al articulației cotului, întins între epicondilul medial al humerusului și fața medială a olecranului.

L. conoideum — partea postero-medială a l. coracoclavicular, inserat pe baza procesului coracoid al scapulei și pe fața inferioară a claviculei.

L. coracoacromiale — l. intrinsec al scapulei, inserat pe marginea laterală a procesului coracoid și pe vîrfurile acromionului.

L. coracoelaviculare — l. inserat pe procesul coracoid al scapulei și pe extremitatea acromială a claviculei. Este format din două părți: l. trapezoid și l. conoid.

L. coracohumerale — l. al a. umărului, inserat pe marginea laterală a procesului coracoid al scapulei și pe tuberculul mare al humerusului.

L. costoclaviculare — l. inserat pe marginea superioară a primului cartilaj costal și pe suprafața inferioară a extremității sternale a claviculei.

L. costotransversarium — l. al articulației omonime, inserat pe fața dorsală a gîtului unei coaste și pe fața anterioară a procesului transversal al vertebrei corespunzătoare.

L. costotransversarium laterale — l. al a. omonime, inserat pe fața posterioară a procesului transvers vertebral și pe partea nearticulată a tuberculului coastei corespunzătoare.

L. costotransversarium superius — l. al a. omonime, inserat pe gîtul unei coaste și pe procesul transvers al vertebrei supraiacente. Absent la prima coastă.

L. costoxifhoidea — l. inserate pe fața anterioară, uneori și pe cea posterioară, a cartilajelor costale VI și VII și pe fața anterioară a procesului xifoid al sternului.

L. cricoarytenoideum posterius — l. al a. omonime, inserat pe lama cartilajului cricoid și pe fața medială a bazei și pe procesul muscular al cartilajului aritenoid.

L. cruciatum anterius genus — l. al a. genunchiului, inserat pe partea postero-medială a condilului lateral al femurului și pe depresiunea anterioară intercondiliană a tibiei.

L. cruciata genus — benzi în formă de cruce inserate între condilii femurului.

L. cruciatum posterius genus — l. inserat pe fața antero-laterală a condilului medial al femurului și pe aria intercondilară posterioară a tibiei.

L. cruceiforme atlantis — l. al a. atlantoaxiale mediane, structură fibroasă în formă de cruce, alcătuită din l. transvers al atlasului (orizontal) și l. longitudinal posterior (vertical).

L. cuboideonavicular dorsale — l. al a. omonime, inserat pe fețele dorsale ale oaselor cuboid și navicular.

L. cuboideonavicular plantare — l. al a. omonime, inserat pe fețele plantare ale cuboidului și navicularului.

L. cuneocuboideum dorsale — l. al a. omonime, inserat pe fața dorsală a cuboidului și pe cuneiformul lateral.

L. cuneocuboideum interosseum — l. al a. omonime, inserat pe zonele centrale ale fețelor adiacente ale cuboidului și cuneiformului lateral.

L. cuneocuboideum plantare — parte din l. profunde ale tarsului, inserat pe fețele plantare ale cuboidului și cuneiformului lateral.

L. cuneometatarsea interossea — l. ale a. omonime, inserate pe fețele adiacente ale oaselor cuneiforme și metatarsiene.

L. cuneonavicularia dorsalia — l. ale a. omonime, inserate pe fața dorsală a osului navicular

și pe fețele dorsale ale celor trei oase cuneiforme.

L. euneonavicularia plantaria — l. ale a. omonime, inserate pe fața plantară a navicularului și pe fețele plantare adiacente ale celor trei cuneiforme.

L. deltoideum. L. mediale.

L. flavum, sin. : *Ligament galben* — l. care unește porțiunile ventrale ale lamelor a două vertebre adiacente ; sînt prezente de la *axis* pînă la *sacrum* exclusiv.

L. glenohumeralia — l. al a. scapulohumeral- le ; leagă marginea cavității glenoide a scapulei cu gîtul anatomic al humerusului.

L. iliofemorale — l. al a. coxofemorale ; se inserează pe partea inferioară a spinei iliace antero-inferioare și pe linia intertrohanterică a femurului.

L. iliolumbale — l. care leagă procesele transversale ale vertebrelor L_4 și L_5 cu marginea internă a crestei iliace de aceeași parte.

L. incedis posterius — l. care unește brațul scurt al nicovalei cu *fossa incedis*.

L. incedis superius — l. care leagă corpul nicovalei cu plafonul cavității timpanice.

L. intercarpea dorsalia — benzi fibroase de aspect variabil unind fețele dorsale ale oaselor carpiene.

L. intercarpea interossea — l. care unesc suprafețe adiacente ale oaselor carpiene.

L. intercarpea palmaria — l. care unesc fețele palmare ale oaselor carpiene.

L. interclaviculare — l. care unește fețele superioare ale extremităților sternale ale celor două clavicule, trecînd transversal peste marginea superioară a manubriului sternal.

L. intercuneiformia dorsalia — l. care unesc fețele dorsale ale celor trei oase cuneiforme.

L. intercuneiformia interossea — l. care unesc suprafețele adiacente ale celor trei oase cuneiforme.

L. intercuneiformia plantaria — l. care leagă fețele plantare ale oaselor cuneiforme.

L. interspinale — l. întinse între procesele spinosae a două vertebre adiacente ; unesc ligamentul galben (ventral) cu ligamentul supraspinos (dorsal) ; sînt formate din țesut fibros elastic alb și galben și lipsesc în regiunea cervicală.

L. intertransversarium — l. care unește procesele transversale a două vertebre adiacente ; lipsesc în regiunea cervicală.

L. ischiofemorale — l. al a. șoldului ; de la insertia sa ischiadică situată postero-inferior de *acetabulum* se îndreaptă supero-latero-anterior spre partea internă a fosei trohanterice a femurului.

L. laterale articulationis temporomandibularis — l. care unește procesul zigomatic al osului temporal cu fețele laterală și posterioară ale gîtului procesului condiloid al mandibulei.

L. longitudinale anterius — l. care coboară de la osul occipital și tuberculul anterior al atlasului spre *sacrum*, unind fețele ventrale ale corpurilor vertebrale.

L. longitudinale posterius — l. întins de la occipital la coccis ; leagă fețele dorsale ale corpurilor vertebrale.

L. lumbocostale — l. care unește ultima coastă cu virful proceselor transversale ale vertebrelor L_1 și L_2 .

L. malei anterius — l. care leagă gîtul ciocanului de peretele anterior al cavității timpanice și spina angulară a sfenoidului.

L. malei laterale — l. care unește capul sau gîtul ciocanului cu porțiunea posterioară a inci-zurii timpanice.

L. malei superius — l. care leagă capul ciocanului cu plafonul cavității timpanice.

L. mediale, sin. : *L. deltoideum* — l. al a. talocrurale ; unește maleola tibială cu oasele tarsului prin patru benzi : *pars tibionavicularis*, *pars tibiocalcanea*, *pars tibiotalaris anterior* și *pars tibiotalaris posterior*.

L. meniscofemorale anterius — l. al a. genunchiului ; leagă partea posterioară a meniscului lateral cu ligamentul cruciat anterior.

L. meniscofemorale posterius — l. al a. genunchiului ; se inserează pe partea posterioară a meniscului lateral și pe condilul medial al femurului.

L. metacarpea dorsalia — l. ale a. intermetacarpene ; unesc între ele fețele dorsale ale bazelor metacarpienelor II—V.

L. metacarpea interossea — l. ale a. intermetacarpene ; unesc porțiunile distale ale fețelor articulare adiacente ale metacarpienelor II—V.

L. metacarpea palmaria — l. ale a. intermetacarpene ; unesc fețele palmare ale bazelor oaselor metacarpene II—V.

L. metacarpeum transversum profundum — unește pe fața lor palmară capetele metacarpienelor II—V.

L. metacarpeum transversum superficiale — l. situate în spațiile dintre benzile longitudinale ale aponevrozei palmare.

L. metatarsea dorsalia — unesc fețele dorsale ale bazelor metatarsienelor II—V.

L. metatarsea interossea — l. ale a. intermetatarsiene ; unesc fețele adiacente ale bazelor metatarsienelor II—V.

L. metatarsea plantaria — unesc fețele plantare ale bazelor metatarsienelor II—V.

L. metatarseum transversum profundum — unește fețele plantare ale capetelor oaselor metatarsiene.

L. metatarseum transversum superficiale — i. situat în fascia superficială a plantei, în dreptul capetelor metatarsienelor.

L. nuchae — l. elastic, ce se întinde de la protuberanța occipitală externă și linia nuchă mediană la procesul spinos al vertebrei C₇.

L. ossiculorum auditus — cuprinde l. inelar al scârței, l. superior și posterior ale nicovalii și l. superior, lateral și anterior ale ciocanului.

L. palmaria — l. ale a. metacarpofalangiene; unesc fețele palmare ale bazelor falangelor proximale; sînt parțial legate și de oasele metacarpene.

L. patellae — l. al a. genunchiului; continuă tendonul mușchiului *quadriceps* de la rotulă la tuberozitatea tibiei.

L. pectineale — continuă de-a lungul liniei pectineale ligamentul lacunar al regiunii inghinale.

L. pisohamatum — l. al a. omonime; unește pisiformul cu cîrligul osului *hamat*.

L. pisometacarpeum — l. care leagă pisiformul de bazele metacarpienelor III, IV și V.

L. plantaria articulationum metatarsophalangearum — l. care unesc, pe fața plantară, l. colaterale ale a. metatarsofalangiene.

L. plantare longum — l. inserat pe suprafața inferioară a calcaneului și pe bazele metatarsienelor II—V.

L. popliteum arcuatum — l. al a. genunchiului; pornește de pe virful capului fibulei și se fuzionează cu capsula articulară.

L. popliteum obliquum, sin.: *Ligamentul Bourgeri*, *Ligamentul posterior al articulației genunchiului* — l. al a. genunchiului; parțial individualizat de tendonul semimembranosului, se inserează pe condilul medial al tibiei și pe epicondilul lateral al femurului.

L. pterygospinale — l. care se întinde între marginea superioară a aripilor pterigoidiene laterale și spina sfenoidului.

L. pubicum superius — l. întins transversal, aderent de marginea superioară a simfizei pubiene, pînă la tuberculul pubic.

L. pubofemorale — l. al a. șoldului; pornește de pe creasta obturatorie a pubisului și fuzionează apoi cu capsula articulară.

L. quadratum — l. al a. cotului; unește gîtul radiusului cu marginea distală a feței radiale a ulnei.

L. radiocarpeum dorsale — l. al a. omonime; unește marginea posterioară a extremității distale a radiusului cu fețele dorsale ale oaselor *triquetrum*, *lunat* și ale l. intercarpiene dorsale.

L. radiocarpeum palmare — l. al articulației omonime; unește partea distală a marginii anterioare și procesul stiloid al radiusului cu oasele *lunat*, *triquetrum*, *capitat* și *hamat*.

L. sacrocoecygeum dorsale profundum — continuare a l. longitudinal posterior al coloanei vertebrale; unește fețele dorsale ale vertebrei S₅ și coccisului.

L. sacrocoecygeum dorsale superficiale — l. care se întinde între marginea hiatusului sacral și fața dorsală a coccisului.

L. sacrocoecygeum laterale — l. care unește unghiul infero-lateral al sacrului cu procesul transversal al primei vertebre coccigiene.

L. sacrocoecygeum ventrale — fibre întinse ventral între partea inferioară a sacrului și coccis.

L. sacroiliaca dorsalia — l. ale a. omonime, întinse de la tuberozitatea iliacă și spinele iliace posterioare la creasta intermediară și suprafețele învecinate ale sacrului.

L. sacroiliaca interossea — l. ale a. omonime; unesc tuberozitățile și suprafețele alăturate ale sacrului și ileonului.

L. sacrospinale — l. întins între spina ischionului și marginile laterale ale sacrului și coccisului.

L. sacrotuberale — l. întins între tuberozitatea ischiadică, marginea laterală a sacrului și coccisului și spina iliacă infero-posterioară.

L. sphenomandibulare — l. inserat pe spina angulară a sfenoidului și pe lingula mandibulei.

L. sternoclaviculare anterius — l. ale a. omonime; unesc fața antero-superioară a extremității sternale a claviculei cu fața anterioară a manubriului sternal.

L. sternoclaviculare posterius — l. al a. omonime; unește fața postero-superioară a extremității sternale a claviculei cu fața posterioară a manubriului sternal.

L. sternocostale intraarticulare — l. în mijlocul a. sternocostale II; unește virful cartilajului costal cu joncțiunea fibroasă dintre manubriu și corpul sternului, împărțind articulația în două.

L. sternocostalia radialis — l. care radiază de pe marginea sternală a unui cartilaj costal spre fața ventrală a sternului.

L. stylomandibulare — bandă fibroasă întinsă între virful procesului stiloid al osului temporal și ramura mandibulei.

L. supraspinale — l. care unește virfurile proceselor spinoase ale vertebrelor de la ultima cervicală la *sacrum*; în regiunea cervicală se continuă cu l. *nuchae*.

L. talocalcaeuum interosseum — fascicule fibroase care, trecînd prin *sinus tarsi*, unește fețele adiacente ale calcaneului și talusului.

L. talocalcaeuum laterale — l. al a. omonime; unește fețele laterale ale talusului și calcaneului.

L. talocalcaeuum mediale — l. al a. omonime; leagă tuberculul medial al talusului cu *susten-taculum tali* al calcaneului.

L. talofibulare anterius — l. al a. talocrurale; unește fața anterioară a maleolei fibulare cu marginea anterioară a feței articulare laterale a talusului.

L. talofibulare posterius — l. al a. talocrurale; leagă fața postero-medială a maleolei fibulare cu procesul posterior al talusului.

L. talonavicular — l. al a. omonime, inserat pe fețele dorsală și laterală a gîtului talusului și pe fața dorsală a navicularului.

L. tarsi dorsalia — grupă de benzi fibroase situate pe fața dorsală a piciorului și incluzind ligamentele: bifurcat, cuboideonavicular dorsal, cuneocuboidian, cuneonavicular, intercuneiform și talonavicular.

L. tarsi interossea — gruparea formată din l. cuneocuboidian, l. interosos, l. intercuneiform, l. talocalcanean.

L. tarsi plantaria — grupare care cuprinde ligamentele: plantar lung, calcaneocuboidian plantar, calcaneonavicular, cuneonavicular, cuboideonavicular, intercuneiform și cuneocuboidian.

L. tarsometatarsa dorsalia — l. ale a. omonime, inserate pe fețele dorsale ale bazelor metatarsienelor și pe fețele dorsale ale oaselor cuboid și cuneiforme.

L. tarsometatarsa plantaria — l. ale a. omonime; unesc fețele plantare ale bazelor metatarsienelor cu fețele plantare ale cuboidului și cuneiformelor.

L. thyrohyoideum — l. întins între cornul superior al cartilajului tiroid și cornul mare al hidoidului; formează marginea posterioară a membranei tirohioidiene.

L. thyrohyoideum medianum — îngroșare centrală a membranei tirohioidiene; unește corpul hidoidului cu incizura superioară a cartilajului tiroid.

L. tibiofibulare anterius — l. al a. distale dintre tibie și fibulă; unește fețele anterioare ale extremităților distale ale celor două oase.

L. tibiofibulare posterius — l. al a. distale dintre tibie și fibulă; leagă fețele posterioare ale extremităților distale ale fibulei și tibiei.

L. transversum acetabuli — l. situat în interiorul a. coxofemorale; continuă, completînd marginea acetabulei.

L. transversum atlantis — partea orizontală a ligamentului cruciform al a. atlantoaxială mediană; unește masele laterale ale atlasului.

L. transversum genus — l. situat în interiorul a. genunchiului; unește marginea anterioară a meniscului lateral cu extremitatea anterioară a meniscului medial.

L. transversum scapulae inferius — l. intrinsec al scapulei care unește marginea laterală a spinei scapulei cu marginea apropiată a cavității glenoide.

L. transversum scapulae superius — l. care transformă fisura scapulară într-un orificiu pentru nervul suprascapular; unește procesul coracoid cu marginea medială a fisurii scapulare.

L. trapezoideum — l. al a. acromioclaviculare, inserat pe fața superioară a procesului coracoid al scapulei și pe creasta feței inferioare a claviculei.

L. ulnocarpeum palmare — l. care unește procesul stiloid al ulnei cu oasele carpiene.

L. vestibulare — l. inserat pe cartilajul tiroid și pe fața antero-laterală a cartilajului aritenoid.

Ligatură (lat. *ligatura*). 1. Actul chirurgical prin care, cu un fir din material resorbabil sau neresorbabil, se face hemostaza definitivă a unui vas sanguin (11). 2. Procedeu de oprire a tranziului printr-un organ tubular (32). 3. Procedeu de legătură (32). ~ **cu ansă simplă**, element de agregare a aparatului ortodontic fix, care constă dintr-un fir de sîrmă tras în jurul coletului de dinte și al arcului din compunerea aparatului. Capetele firului de sîrmă se scot prin spațiile proximale spre vestibular și se unesc prin răsucire sau îndoire (39). ~ **aortei**, ligatură provizorie care se pune pentru refacerea peretelui aortic lezat sau pînă la grefarea arterei (11). ~ **cojocărească**, element de agregare al aparatului ortodontic fix, care constă dintr-un fir de sîrmă tras în jurul dinților și al arcului din compunere a aparatului în forma unei cusături „cojocărești”. Se poate folosi și în mobilitățile patologice ale dinților pentru a obține o fixare bună, fără lezarea țesuturilor parodontale marginale (39). ~ **cordonului ombilical**, manevră simplă constînd din aplicarea unei ligaturi pe cordonul ombilical, efectuată pentru realizarea hemostazei vaselor funculare după secționarea cordonului ombilical la naștere (18). ~ **dublă**, ligatură vasculară pe pediculii mari, făcută cu 2 fire de ligatură separate, suprapuse sau la mică distanță unul de altul (11). ~ **elastică**, ligatură efectuată cu fir din material elastic, folosită cel mai des în cura fistulelor perineale intrasfincteriene (11). ~ **cu inel**, element de agregare al aparatului ortodontic fix, care constă dintr-un inel aplicat pe dinte, inelul avînd sudat pe el un cîrlig. Ligatura cu arcul se face prin acest cîrlig (39). ~ **laterală**, ligatură plasată pe peretele lateral al unui vas sanguin (11). **Ligaturi metalice**. Elemente de agregare ale aparatelor ortodontice fixe, constînd din fire metalice (viplă moale, alamă ș.a.) prinse în diferite moduri de dinți și de elementul de acțiune al aparatului. Sînt folosite și ca transmisători de forță și mijloc de contenție (imobilizarea fracturilor) (39). ~ **ocluzivă**, ligatură prin

care se oprește complet circuitul într-un vas sanguin sau într-un organ tubular (11). ~ **provizorie**, ligatură plasată pe traiectul unui vas, în scopul asigurării unei hemostaze provizorii (11). ~ **terminală**, ligatura aplicată pe capătul tăiat al unui vas sau al unui segment de intestin (11). ~ **triplă**, ligatură vasculară făcută cu 3 fire de ligatură separate; se folosește în special la legarea canalului arterial (11). ~ **vene cave**, metodă terapeutică folosită ca mijloc profilactic în flebitele extensive pelviene și ca mijloc paliativ în insuficiența cardiacă (11).

Vezi și: Angle. Jianu, Michon.

Light Wod, R. **Sindromul** ~, acidoză renală hipercloremică primitivă a sugarului (25).

Lignae-Faneoni. **Sindromul** ~, Sindromul Aberhalden-Fanconi, *vezi* Aberlanden-Fanconi.

Lignani. Polimeri fenolici prezenți în plante (în special conifere), constituiți din derivați ai fenilpropilului (5).

Lignificare (lat. *lignum* = lemn). Transformare cadaverică conservatoare, care are loc în mediu acid, producându-se un proces de tăbăcire a pielii și o dizolvare a proteinelor și calciului; pielea devine închisă la culoare și dură, organele și mușchii scad sau dispar, iar oasele devin flexibile (23).

Lignocaină. Lidocaină.

Ligula. Gen de viermi paraziți din clasa *Cestoda*. Specia *L. intestinalis* a fost întâlnită în unele cazuri și la om (31).

Ligulectomie (lat. *ligula* = limbă mică + gr. *ektome* = excizie). Rezecție operatorie reglată a teritoriului ligular din lobul superior pulmonar stâng (11).

Liljestrånd-Zander. **Formula** ~, formulă empirică de apreciere clinică a debitului cardiac (D.C.):

$$D.C. = \frac{(\text{tensiunea maximă} - \text{tensiunea minimă}) \times 100}{\text{tensiunea medie}} \times \text{puls (10)}.$$

Lillehei. **Tehnică** ~, tehnică chirurgicală reconstructivă în insuficiența mitrală, constând dintr-o anuloplastie cu fire sprijinite pe butoane de ivalon (10).

Limb (lat. *limbus* = bandă cusută pe marginea vestmintelor). **Limbus**. ~ **scleroocornean**, *Limbus corneae*.

Limbaj (fr. *langage*). Sistem de semne alcătuite din sunete articulate specific oamenilor, prin care aceștia își exprimă gândurile și sentimentele. Limbajul și gândirea formează o unitate indisolubilă. Pe plan neurofiziologic, potrivit teoriei lui Pavlov, limbajului îi corespunde cel de al 2-lea sistem de semnalizare, activitate

specifică a emisferelor cerebrale (32). ~ **interior**, procesul psihic care se petrece înainte de exprimarea unui cuvânt vorbit sau scris (27).

Limbă (lat. *lingua*). **Glosa**. ~ **aerată**, hiperplazie de obicei congenitală, care de cele mai multe ori fixează limba de planșeul bucal, dând o anchiloglosie (38). ~ **aeromégalică**, Macro-glosie. ~ **bifidă**, Despicătură linguală. ~ **geografică**, Glosită exfoliativă marginată. ~ **glabră**, limbă netedă prin dispariția papilelor filiforme (38). ~ **lăcuită**, aspect neted uniform al suprafeței limbii realizat prin micșorarea papilelor, hipertrofiate anterior, și prin reparația epitelului descuamat; este caracteristică în scarlatină, în a 6-a — a 7-a zi de boală (8). ~ **neagră piloasă**, Glosita superficială hiperkeratozică. ~ **de papagal**, limbă uscată, prăjită, saburală în centru, cu vârful și marginile hiperemiate; aspect descris în special în febra tifoidă, în perioada de stare (8). ~ **pleată**, Glosita cerebriformă. ~ **de porțelan**, aspect al limbii observat în special în gripă, comparația fiind sugerată prin faptul că limba este acoperită în întregime de un depozit alb (8). ~ **serotală**, Glosita cerebriformă. ~ **zmeurie**, aspect particular al limbii, realizat prin hipertrofierea papilelor linguale și erodarea epitelului lor, limba luând aspectul de fruct de zmeură; aspect caracteristic între a 3-a și a 6-a zi de scarlatină (8).

Limbrie (lat. *lumbricus*). Denumire populară a parazitului *Ascaris lumbricoides* (31).

Limbus (lat. = bandă cusută pe marginea vestmintelor), sin.: *Limb* margine. 1. Creasta circumferențială a unor organe sau elemente anatomice (1). 2. Formațiunea cartilagineoasă marginală a cavității cotiloide la copiii mici (24). ~ **alveolaris maxillae**, *Arcus alveolaris maxillae*. ~ **eorneae**, sin.: *Limb scleroocornean*, circumferința corneei la joncțiunea sa cu sclera (1). ~ **fossae ovalis**, sin.: *Inel Vieussens*, marginea îngroșată a fosei ovale a atriei drepte, reprezentând marginea găurii ovale din septul embrionar secundar (1). ~ **laminae spiralis osseae**, îngroșare a periostului la marginea lamei spirale osoase a cohleei; de aceasta este prinsă *membrana tectoria* (1). ~ **membranae tympani**, marginea de inserție periferică a membranei timpanice, mijlocită de un fin inel fibrocartilagineos, incomplet în dreptul incizurii timpanice (1). **Limbii palpebrales anteriores**. Buzele anterioare rotunjite ale marginilor pleoapelor, pe care sînt implantate genele (1). **Limbii palpebrales posteriores**. Buzele posterioare ascuțite ale marginilor pleoapelor, aplicate pe globul ocular; aici este limita dintre piele și membrana conjunctivă (1).

Limen (lat. = prag, hotar). Termen utilizat în anatomie cu semnificația linie de hotar, despărțitoare, limită (1). ~ **insulae**, linia imaginară

care separă substanța perforată anterioară de *insula* (1). ~ *nasi*, linia de delimitare între porțiunile osoasă și cartilaginoasă ale cavității nazale (1).

Limes floclans. Vezi Lf.

Limfadenectazie (*limfo-* + gr. *aden* = glandă + *ektasis* = dilatație). Boala Virchow. Vezi Virchow.

Limfadenie (*limfo-* + gr. *aden* = glandă). Hipertrofia ganglionilor limfatici. Termen sub care sînt cuprinse afecțiuni diferite caracterizate prin proliferare excesivă a țesutului hematopoietic, îndeosebi la nivelul ganglionilor limfatici care cresc de volum. Țesutul neformat poate fi analog celui normal (limfom) sau poate fi atipic, tumoral (32). ~ *aleuemieă*, Adenie. ~ *cutanată*, denumire generică dată leziunilor cutanate infiltrative care apar în cursul leucemiilor limfoide (12).

Limfadenită (*limfo-* + gr. *aden* = glandă + *-ită*). Adenită. ~ *acută*, inflamație acută, ganglionară, putînd prezenta o formă catarală, o formă necrotică sau supurativă cu leziuni exsudative sau o formă hiperplazică (hiperplazia foliculilor) (2). ~ *cronică*, formă de limfadenită cu evoluție prelungită, care poate îmbrăca un aspect hiperplazic (hiperplazie a țesutului limfoid) sau scleros (fibros), cu atrofia țesutului limfadenoid (2). ~ *idiotopică*, Mononucleoză infecțioasă. ~ *reticuloitară abcedată*, denumire pentru pasteureloza pseudotuberculoasă, în special forma sa apendiculară (8).

Limfadenom (*limfo-* + gr. *aden* = glandă + *-oma*). Limfom.

Limfadenoză (*limfo-* + gr. *aden* = glandă + *-oză*). Hiperplazia limfoganglionilor în cursul leucozelor limfatice leucemice (limfadenoză leucemică) sau al celor aleucemice (limfadenoză aleucemică) (2). ~ *benignă cutanată*, Boala Băfverstedt, vezi Băfverstedt.

Limfagog (*limfo-* + gr. *agogos* = conducere, călăuzire). Agent care stimulează producția de limfă (10).

Limfangiectazie (*limfo-* + gr. *ageion* = vas + *ektasis* = dilatație, sin.: *Limflectazie*. Dilatație a vaselor limfatice (2).

Limfangiectomie (*limfo-* + gr. *ageion* = vas + *ektome* = excizie). Rezecție operatorie a rețelei vasculare limfatice superficiale (11). ~ *totală*, Operația Servelle, vezi Servelle.

Limfangioendoteliom (*limfo-* + gr. *ageion* = vas + *endoteliom*). Proliferare tumorală a endoteliilor vaselor limfatice, realizînd structuri foarte variate, uneori cu atipii celulare; proliferarea se poate dispune pe mai multe straturi, ceea ce dă tumorii un aspect compact de cordoane ramificate sau tubulare, conținînd în lumenul lor un lichid proteic (limfa); poate să evolueze malign (2).

Limfangiom (*limfo-* + gr. *ageion* = vas + *-oma*). Tumoare benignă constituită dintr-o hiperplazie și ectazie a vaselor limfatice (12). ~ *cavernos*, vezi Limfangiom circumscris dermoepidermic. ~ *ehistic*, vezi Limfangiom circumscris dermoepidermic. ~ *circumscris dermoepidermic*, formațiune tumorală fluctuantă cu contururi rău delimitate (limfangiom cavernos) sau cu pereți îngroșați (limfangiom chistic), conținînd limfă (12). ~ *difuz*, edem elephantiazic congenital al unei regiuni (limbă, pleoapă, penis), acoperit de un tegument hiperkeratozic și datorit unei tulburări obstructive în circulația limfatică (12). ~ *fisural*, formă de limfangiom localizată la nivelul fantei fetale (10). ~ *simplu*, formă comună limitată de limfangion (10). ~ *superficial*, plăci de pseudovezicule constituite din mari cavități situate în dermul superficial, limitate de un endoteliu simplu și conținînd limfă coagulată (12). ~ *tuberos multiplu*. Sirirngadenom.

Limfangioplastie (*limfo-* + gr. *ageion* = vas + *plassein* = a forma). Operație de refacere a circulației limfatice, prin introducerea unor fire tubulare lungi de mătase în țesutul subcutanat (10).

Limfangiosarcom (*limfo-* + gr. *ageion* = vas + *sarcom*). Neoplasm vascular limfatic, apărînd sub forma unor noduli constituiți din cordoane endoteliale și proliferări angioblastice (10).

Limfangită (*limfo-* + gr. *ageion* = vas + *-ită*). Inflamație a vaselor sau trunchiurilor limfatice (11). ~ *carelnomatoasă*, inflamație proliferativă a limfaticelor peritoneale cu formare de tumori locale (10). ~ *gangrenoasă*, apariție în lungul treneurilor de limfangită a unor flictene de gangrenă pline cu lichid roșatic, lăsînd, după ruperea lor, dermul acoperit de false membrane (11). ~ *ombilicală*, infecția sistemului limfatic periombilical, observată uneori la nou-născuți; este caracterizată printr-o zonă de roșeață periombilicală, fără burelet periferic și fără reacție generală importantă; poate provoca uneori complicații septice la distanță (18). ~ *reticulară*, placard de limfangită apărînd în cursul evoluției unor plăgi, sub forma unor fine rețele de treneuri roșii, dar necorespunzînd limfaticelor tributare regiunii plăgii, tegumentul respectiv fiind umflat și foarte dureros (11). ~ *reticulară carelnomatoasă*, formă de metastază care apare ca opacifieri în pete mici, cu dispoziție trabeculară; încrucișarea acestor benzi dă impresia unui reticul cu noduli mici (34). ~ *supurată*, formă de limfangită constînd din apariția de abcese în lungul treneurilor rezultate din limfaticile inflamate (11). ~ *trunculară*, inflamație a trunchiurilor limfatice, vizibilă mai ales la braț și antebraț,

caracterizată prin apariția pe traiectul acestora a unor treneuri roșii, paralele și anastomozate între ele (11). ~ **tuberculoasă**, element component în complexul primar tuberculos Ranke, făcând legătura între afectul primar și ganglionii sateliți (2).

Limfatism (lat. *lymphā* = apă, limfă). Dia-teză limfatică.

Limfă (lat. *lymphā*). *Lymphā*.

Limfectazie (*limfo-* + gr. *ektasis* = dilatație). Limfangiectazie.

Limfedem (*limfo-* + gr. *oidema* = edem), sin.: *Edem limfatic*. Edem bogat în proteine și dur, datorit prezenței în țesuturi a unui exces de limfă, consecutiv afectării circulației limfatice (10). ~ **congenital**, edem limfatic al unui singur membru inferior, nefișorit de alte fenomene patologice și datorit unor dilatații anormale ale limfaticelor, cu fibroză consecutivă. Există o formă izolată și una ereditară a acestei boli, descrisă de Milroy (10). ~ **cronic neinflamator**, limfedem cu evoluție prelungită, apărând în lipsa unui proces inflamator; se descriu forme primitive (*praecox*, congenitală) și secundare (adenopatii neoplazice, rezecții chirurgicale, radioterapie) (10). ~ **inflamator**, limfedem de origine inflamatorie; se descriu forme acute sau cronice, banale sau specifice (filarioză); (10). ~ **praecox**, edem limfatic al unui membru inferior, de cauză necunoscută, apărând la femei în preajma adolescenței (10). ~ **streptococic cronic**, Elefantiazis streptococic cronic.

Limfo- (lat. *lymphā* = apă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la limfă (32).

Limfoblast (*limfo-* + gr. *blastos* = germen). Celulă considerată precursor al limfocitelor. Nucleul are o structură cromatiniană mai fină decât aceea a limfocitelor, dar mai groasă decât a mieloblastelor și are un singur nucleol mare. Se observă adeseori o arie perinucleară clară în citoplasmă (1).

Limfoblastom (*limfo-* + gr. *blastos* = germen + *-oma*). Varietate malignă de limfom în care tumori unice sau multiple se dezvoltă din limfoblaști (19). ~ **foliular gigant**, Boala Brill-Symmers, vezi Brill-Symmers.

Limfocel (*limfo-* + gr. *kele* = tumoare). Tumoare cu conținut limfatic (10).

Limfocit (*limfo-* + gr. *kytos* = celulă). Celulă formată în organele limfatice (ganglioni, splină, timus etc.) și reprezentând stadiul terminal al seriei limfocitare. Ca dimensiuni variază între 6 și 16 μ (limfocite mari și limfocite mici). Nucleul este rotund sau ușor reniform, cu cromatina dispusă în mase compacte, tahicromatice. Citoplasma în majoritatea cazurilor este redusă, albastră ca cerul și conține incon-

stant granulații azurofile. În formula leucocitară, limfocitele se găsesc într-o proporție de 25–30%. Ele joacă rol în sinteza anticorpilor și participă la procesele de apărare a organismului împotriva unor infecții cronice (19).

Limfoeitom (*limfo-* + gr. *kytos* = celulă + *-oma*). Limfom. ~ **cutanat benign**, Sarcoid Spiegel-Fendt, vezi Spiegel-Fendt.

Limfoeitopenie (*limfocit* + gr. *penia* = sărăcie), sin.: *Limfopenie*. Scăderea numărului de limfocite în sînge (2).

Limfoeitorexă (*limfocit* + gr. *rhexis* = rup-tură). Distrugerea limfocitelor cauzată de acțiunea substanțelor citostatice (azotoperită etc.), exercitată la nivelul țesutului limfopoietic (19).

Limfoeitoză (*limfocit* + *-oză*). Denumire folosită pentru a indica creșterea numărului de limfocite peste valorile normale; poate fi relativă (datorită scăderii granulocitelor) sau absolută (la copii pînă la 4 ani, în diferite infecții acute sau cronice, în leucoza limfatică etc.) (19). ~ **acută benignă asimptomatică**, Boala Smith, vezi Smith. ~ **infecțioasă acută**, Boala Smith, vezi Smith.

Limfografie (*limfo-* + gr. *graphein* = a scrie). Evidențierea radiologică a vaselor limfatice, opacificate cu substanțe de contrast (10).

Limfogramulom (*limfo-* + *granulom*). Denumire dată leziunilor histologice din boala Hodgkin, pentru a sublinia caracterul mixt, inflamator și tumoral (19).

Limfogramulomatoză (*limfo-* + *granulom* + *-oză*). Infecție granulomatoasă a sistemului limfatic (2). ~ **inghinală subacută**, sin.: *Boala a patra veneriană*, *Boala Durand-Nicolas-Favre*, *Boala Nicolas-Favre*, *Poradenita inghinală subacută*, boală contagioasă de natură virotică, transmisă pe cale veneriană, cu afinitate pentru mezoderm și localizare primitivă limfatică. Forma obișnuită este reprezentată de adenita inghinală subacută (consecutivă unui șancru de inoculare, deseori neobservat), cu supurație și fistulizare în focare multiple și cu periadenită (11). ~ **malignă**, Boala Hodgkin-Paltauf-Sternberg, vezi Hodgkin-Paltauf-Sternberg. ~ **pulmonară malignă**, denumire dată localizării pleuropulmonare a bolii Hodgkin; afectează de obicei hîlul, determinînd adenopatii și extinderi de-a lungul bronhiilor, excepțional noduli izolați în parenchim; pleura participă printr-o pleurezie serofibrinoasă sau hemoragică; clinic, alături de simptomatologia generală a bolii, apar fenomene de compresiune și insuficiență respiratorie (34).

Limfoidoeit (*limfo-* + gr. *eidōs* = formă + *kytos* = celulă). Celulă tulpină.

Vezi și: Pappenheim.

Limfom (*limfo-* + *-oma*), sin.: *Limfadenom*, *Limfocitom*. 1. Tumoare cu arhitectură de gan-

gion limfatic, constituită din limfocite (2). 2. Nume generic pentru toate tumefacțiile ganglionare de diferite cauze (2). ~ **clasmatoeitar**, tumoare reticulohistiocitară ganglionară cu caractere monocitare (monocitom) (19). ~ **gigantocelular**, Boala Brill-Symmers, vezi Brill-Symmers. ~ **macrofoliular**, Boala Brill-Symmers, vezi Brill-Symmers. ~ **malign**, nume generic pentru toate limforeticulopatiile maligne (boli limfoproliferative), utilizat în literatura anglo-saxonă (19).

Limfomatoză (*limfo* + *-oză*). Hiperplazie limfoidă generalizată, fără caractere de malignitate (limfadenoză, limfocitom) (2). ~ **granulomatoasă**, Boala Hodgkin-Paltauf-Sternberg, vezi Hodgkin-Paltauf-Sternberg.

Limfomide. Manifestări cutanate nespecifice observate în cazuri de limfom malign (prurit, erupții pigmentare, eritem etc.). Se observă mai ales în boala Hodgkin (19).

Limfopatie (*limfo* + *gr. pathos* = boală). Termen folosit pentru orice afectare a vaselor limfactice sau a ganglionilor limfatici (32). ~ **ataxică**, tumefiere bruscă a ganglionilor limfatici în timpul unei crize dureroase viscerale tabetice (10).

Limfopenie (*limfo* + *gr. penia* = sărăcie). Limfocitopenie.

Limfopoleză (*limfo* + *gr. poiesis* = producere). Formarea limfocitelor sau a țesutului limfatic (2).

Limforagie (*limfo* + *gr. rhegnyai* = a curge), sin.: *Limforee*. Scurgerea limfei printr-o ruptură de vas limfatic (2).

Limforee (*limfo* + *gr. rhoia* = curgere). Limforagie.

Limforeticuloză benignă de inoculare, sin.: *Boala ghearelor de pisică*, *Felinoză*, *Galeonicoză*. Limfadenită infecțioasă acută benignă, provocată de un virus și transmisă de obicei prin zgrietură de pisică; se caracterizează clinic prin prezența șancrului de inoculare la poarta de intrare, urmat de adenopatie regională unică sau multiplă (adenopatii etajate) cu tendință la supurație, febră 38–39°C, uneori artralgi, mialgii, astenie, cefalee, tulburări digestive, erupții cutanate (8).

Limfosarcom (*limfo* + *gr. sarx* = carne + *-oma*). Tumoare malignă a ganglionului limfatic, cu alterarea arhitectonicii normale glandulare și invazie capsulară. După elementul celular malign dominant se deosebesc: limforeticulosarcom, sarcom limfoblastic și limfom limfocitar. Există forme diseminate sau generalizate (boala Kundrat), cu sau fără apariția elementelor patologice în circulația periferică (forma leucemică Sternberg sau leucosarcomatoza leucemică) (19).

Liminometru (lat. *limen* = prag, limită + *gr. metron* = măsură). Instrument care măsoară intensitatea-limită a unui stimul care, aplicat pe un tendon, poate provoca un reflex (4).

Limită (lat. *limen* = prag, limită). Numărul a pentru un șir $x_1, x_2, \dots, x_n, \dots$ (corespunzând valorilor unei variabile), dacă într-un proces de variație dat, abaterea $|x_n - a|$ devine și rămâne inferioară unei valori predeterminate oricât de mici, ε

$$|x_n - a| < \varepsilon$$

Numărul a se numește limita lui x (7). ~ **de audibilitate**, sin.: *Prag auditiv*, cea mai mică intensitate a unui ton percepută de ureche la examenul audiometric tonal sau vocal (30). ~ **de saturare**, concentrație maximă dintr-o substanță care se poate dizolva într-un anumit solvent, la o temperatură dată. Se exprimă de obicei în g/100 ml sau în milimoli/ml (6).

Limonadă. Soluție acidulată, îndulcită și aromatizată, obținută prin dizolvarea în apă, în anumite proporții, a unor acizi organici, anorganici sau săruri ale acestora. Se administrează intern în scop terapeutic sau ca simplă băutură răcoritoare (13).

Vezi și: Rogé.

Limoterapie (*gr. limos* = foame + *therapeia* = tratament). Cura de foame sau de reducere substanțială a alimentației (4).

Linberg. Operația ~, cura cavității reziduale după empiem cronic, prin toracoplastie în scară (11).

Lincomicină. Antibiotic obținut din culturile de *Streptomyces lincolnensis*; reunește în moleculă un aminoacid și un aminozahăr. Are spectru antibacterian asemănător penicilinei, fiind utilă mai ales în infecțiile cu stafilococi (14).

Lindgaard. Fenomenul ~, creșterea consumului de oxigen după încetarea efortului static față de consumul din timpul acestei activități (9).

Linia (lat. = linie), sin.: *Linie*. Formațiune anatomică oarecum dreaptă, deseori proeminentă, care unește alte structuri anatomice învecinate (1). ~ **alba**, intricare liniară tendinoasă întinsă pe linia mediană a abdomenului, de la pubis la procesul xifoid; este formată dintr-un mănunchi de aponevroze ale mușchilor oblici și transvers din ambele părți, uniți pe linia medioventrală (1). ~ **arcuata**, sin.: *Arcada Douglas*, *Linia semicircularis*, marginea inferioară, curbă, a lamei interne a aponevrozei mușchiului oblic intern și a mușchiului transvers abdominal, de unde aceștia nu mai acoperă suprafața posterioară a mușchiului drept abdominal (1). ~ **arcuata ossis ilii**, porțiunea iliacă a liniei ileopectineale (1). ~ **aspera femoris**,

creastă longitudinală, groasă, situată pe suprafața posterioară a treimii mijlocii a diafizei femurale, servind ca loc de inserție mușchilor vaști femurali, adductori și biceps femural (capul scurt) (1). ~ **axillaris**, linie convențională, care coboară vertical din vârful gropii axilare pe peretele lateral al toracelui (1). ~ **epiphysialis**, în osteologie, linia care corespunde joncțiunii epifizodiazifare în dreptul căreia, în primă perioadă a vieții, se găsește cartilajul de conjugare (1). ~ **fusca Haxthausen**, *Anulus brunus-faciei*. ~ **glutea anterior**, creastă pe fața laterală a osului coxal; începe la extremitatea anterioară a crestei iliace și se arcuiește în jos și înapoi pînă la marginea superioară a incizurii ischiadice mari (1). ~ **glutea inferior**, creastă pe fața laterală a osului coxal; se întinde de la spina inferioară-anterioară a osului iliac spre mijlocul incizurii ischiadice mari (1). ~ **glutea posterior**, creastă pe fața laterală a osului coxal; începe lângă extremitatea posterioară a crestei osului iliac și se arcuiește în jos spre partea posterioară a incizurii ischiadice mari (1). ~ **intercondylaris femoris**, creastă pe suprafața posterioară a extremității inferioare a femurului, formînd limita superioară a fosei intercondiliene (1). ~ **intermedia cristae iliaceae**, proeminentă pe creasta iliacă situată între buzele internă și externă ale acesteia (1). ~ **intertrochanterica**, linie rugoasă pe suprafața anterioară a femurului, între gît și corp, întinzîndu-se de la tuberculul marelui trohanter pînă la un punct situat dedesubtul trohanterului mic (1). ~ **mamillaris**, linie convențională verticală care trece prin vârful mamelonului; deseori corespunde cu linia medioclaviculă (1). ~ **mediana anterior**, linie convențională care coboară vertical anterior în planul mediosagital al corpului (1). ~ **mediana posterior**, linia convențională care coboară vertical-posterior în planul mediosagital al corpului (1). **Lincae musculares scapulae**. Linii proeminente situate pe suprafața anterioară a scapulei; pe ele se prind grupuri de fibre ale mușchiului subscapular (1). ~ **musculi solei**, sin.: *Linca poplitea tibiae*, creastă oblică situată pe suprafața posterioară a tibiei, întinsă de la fațeta articulară cu capul fibulei pînă la mijlocul marginii mediale a diafizei (1). ~ **nuchae inferior**, creastă transversă care, pornind de la linia nucală mediană, încrucișează suprafața externă a osului occipital, la scurtă distanță dedesubtul liniei nucale superioare (1). ~ **nuchae superior**, creastă semicirculară orizontală, întinzîndu-se lateral de protuberanța occipitală externă (1). ~ **nuchae suprema**, creastă semicirculară situată pe planul exocranian al occipitalului, deasupra liniei nucale superioare (1). ~ **obliqua cartilaginis thyroideae** linie proeminentă care merge în jos și lateral pe

fața laterală a fiecărei lame tiroidiene (1). ~ **obliqua mandibulae**, continuarea marginii anterioare a ramurii mandibulei sub forma unei creste orientată antero-inferior pe fața laterală a corpului acestui os (1). ~ **parasternalis**, linie convențională verticală situată între marginea laterală a sternului și linia mamară (1). ~ **pectinea**, creastă teșită situată pe suprafața posterioară a femurului, orientată inferior de trohanterul mic și dînd inserție mușchiului pectineu (1). ~ **poplitea tibiae**, *Linca musculi solei*. ~ **scapularis**, linie convențională verticală care trece prin unghiul inferior al scapulei (1). ~ **semicircularis**, *Linca arcuata*. ~ **semilunaris**, sin.: *Linca semilunară Spieghel*, linie convexă lateral, marcînd limita dintre porțiunea musculară și cea aponevrotică a mușchilor oblic intern și transvers ai abdomenului (1). ~ **sternalis**, linia convențională care coboară vertical, tangent la marginea sternului (1). ~ **temporalis inferior ossis parietalis**, linie arcuită situată pe fața laterală a craniului, marcînd limita superioară a fosei temporale și pe care se inserează mușchiul temporal (1). ~ **temporalis ossis frontalis**, creastă osoasă arcuită în sus și înapoi de la procesul zigomatic al osului frontal și care se bifurcă în liniile temporale superioară și inferioară (1). ~ **temporalis superior ossis parietalis**, linie arcuită situată pe fața laterală a craniului, loc de inserție pentru fascia temporală (1). ~ **terminalis pelvis**, sin.: *Linca ileopectineală*, creastă oblică situată pe fața internă a osului ileon; se continuă spre pubis formînd marginea inferioară a fosei iliace, separînd pelvisul fals de cel adevărat (1). **Lincae transversae**, sin.: *Linile Beau*. Linii în formă de șanțuri ale unghiilor, limitate proximal de creste ridicate, subțiri, care apar în lunulă și înaintează o dată cu dezvoltarea unghiei pînă ce dispar în marginea ei liberă (1). ~ **trapezoidea claviculae**, ridicătură rugoasă pe suprafața inferioară a extremității acromiale a claviculei, situată în dreptul procesului coracoid al scapulei, alături de *tuberculum conoideum claviculae* și pe care se inserează ligamentul coracoclavicular (1). ~ **visus**, linie convențională care unește un punct exterior cu *macula lutea* (1).

Linestrol. Compus semisintetic înrudit cu noretisteronul, inhibitor activ al secreției de hormoni gonadotropi hipofizari; folosit continuu suprimă ovulația și menstruația. Este indicat în endometrioze (14).

Lingoare (lat. *languor* = slăbiciune, boală). Febră tifoidă.

Lingua (lat. = limbă). *Glossa*.

Lingual. Care se referă la limbă (39).

Linguatula. Gen de parazit din familia *Linguatulidae*. clasa *Arachnida*. Specia *L. serra-*

ta (sin. : *L. rhinaria*) poate fi întâlnită în sinusurile feței la om (31).

Lingula (dim. lat. *lingua* = limbă). Structură anatomică în formă de limbă mică (1). ~ **cerebelli**, lobul mic al vermisului situat între *velum medullare anterius* și *lobulus centralis cerebelli* (1). ~ **mandibulae**, sin. : *Spina Spix*, proces osos subțire proeminent, care înconjură în parte *foramen mandibulae* (1). ~ **pulmonis sinistri**, porțiunea inferioară a lobului pulmonar stâng, corespunzătoare lobului mijlociu al plămînului drept (1). ~ **sphenoidalis**, apofiză mică, în formă de limbă, care se întinde în jos în unghiul format de corpul sfenoidului și fiecare din aripile sale mari (1).

Lingură. În instrumentarul chirurgical, instrument metalic format dintr-o parte ovală și un mâner, folosit pentru golirea de conținut a cavităților chistice (mai ales hidatice) (11). 2. Parte a unui instrument avînd forma de lingură sau apropiată de aceasta (lingura unui forceps) (11). ~ **de amprentă**, dispozitiv folosit în stomatologie pentru amprentarea cîmpului protetic, în vederea efectuării protezelor dentare. Poate fi standard sau individuală (38). ~ **pentru melot**, dispozitiv metalic folosit în laboratoarele de tehnică dentară pentru topirea melotului (metal cu temperatură de fuziune joasă), necesar construirii matriței și patriței protetice (38).

Vezi și : Black, Holz knecht, Murphy.

Linie (lat. *linea*). **Linea**. ~ **A**, în protetica dentară, reper care marchează limita dintre palatul dur și palatul moale. Se pune în evidență cerind bolnavului să pronunțe fonema „A” sau să expiră forțat pe nas, în timp ce se obstruează nările (38). **Linii de acrețiune**, sin. : **Linii de creștere osoasă**. Linii de ciment reprezentînd faza activă de creștere a osului (24). ~ **altragus**, Linia Camper, vezi Camper. ~ **albă a pelvisului**, *Arcus tendineus fasciae pelvis*. ~ **americană**, relief creat pe suprafața mucozală, de-a lungul și paralel cu marginile protezei, pentru obținerea succiunii la protezele mobile (39). ~ **avasculară Hyrtl**, vezi Hyrtl. ~ **bitrohanteriană** (Mathieu-Péter), sin. : **Linia simfizară orizontală**, linie care trece prin virfurile marilor trohantere. În mod normal, ea trece prin marginea superioară a simfizei pubiene și este paralelă cu linia care unește spinele iliace antero-superioare. Paralelismul nu se mai păstrează dacă unul din trohantere este deplasat în sus sau în jos printr-o diformitate a soldului (24). ~ **brună subombilicală**, linie de culoare negricioasă, constituită dintr-un depozit de pigment în tegumente, dispusă topografic de-a lungul liniei albe. Apare de obicei în cursul sarcinii; poate exista însă și în afara ei, observîndu-se cîteodată înainte de pubertate (18). ~

celulară, populație celulară cultivată *in vitro*, care în urma unor transformări a dobîndit caracterul de creștere nelimitată în timp. În același timp se constată prezența unui antigen similar celui din celula canceroasă *in vivo* (cele mai cunoscute linii celulare sînt : Hela, KB, Detroit) (22). ~ **cervicală a dintelui**, Linia coletului dintelui. ~ **cervicoobturatorie**, Linia Ménard, vezi Ménard. **Linii de ciment**. Zone histologic argenteofobe ale osului, care apar în osteogeneza intermitentă fie prin perioade de întreprerere ale ei, fie prin alternarea cu procese de resorbție (24). ~ **coletului dintelui**, sin. : **Linia cervicală a dintelui**, linia de unire dintre coroană și rădăcina dintelui, care are în general o formă ondulată, iar de la incisivi la ultimii molari devine tot mai lină (39). ~ **de confort**, indicator al stării de confort termic în anumite combinații ale factorilor de microclimat; se exprimă în „grade de temperatură efectivă” (9). ~ **C.P.C.**, linia imaginată (canin-papilă-canin) care trece prin virfurile caninilor superiori și centrul papilei incisive (39). **Linii de creștere osoasă**. Linii de acrețiune. ~ **croșetelor**, linie imaginată în stomatologie, care unește virfurile retentive a două croșete aplicate pe 2 dinți-stilpi. Pentru asigurarea unei bune retenții, este necesar ca această linie să treacă prin mijlocul protezei (39). ~ **ecuatorială anatomică**, sin. : **Ecuator anatomic**, în stomatologie, linia sinusoidală care reprezintă circumferința transversală maximă de pe coroana anatomică a unui dinte într-un plan orizontal. (39) ~ **ecuatorială protetică**, sin. : **Ecuator protetic**, în stomatologie, linia ecuatorială a coroanei unui dinte-stîlp, perpendiculară pe axul de inserare a protezei; delimitează partea flexibilă a unui croșet de partea sa rigidă (39). ~ **ileopectineală**, **Linia terminalis pelvis**. ~ **de inserție a protezei dentare**, drumul parcurs de o proteză parțial mobilă cînd se inserează și se scoate de pe dinți. După această linie se trasează croșetele cu ajutorul paralelometrului (39). ~ **mediană**. 1. În protetica dentară, linia de reper ce se trasează pe șabloanele de ocluzie după stabilirea ocluziei centrate, corespunzătoare planului sagital median al feței și uneori al filtrului buzei superioare (38). 2. Linia care trece prin mijlocul unei formațiuni anatomice, împărțind-o în două jumătăți egale (32). ~ **nucală mediană**, **Crista occipitalis externa**. ~ **de orientare ocluzală**, linia dreaptă care unește două puncte extreme de pe o hemiarcadă dentară : unul mezial situat pe virful caninului și altul distal situat pe cuspidul distovestibular al molarului al treilea (39). ~ **profilului**, în protetica dentară, linie de reper medio-sagitală a feței care trece prin glabelă, *nasion*, spina nazală anterioară și *gnation*. După forma

ei se individualizează diferitele profiluri faciale : convexe, concave, drepte (38). ~ scorbutică, Semnul Lehdorff-Bromer, vezi Lehdorff-Bromer. ~ semilunară Spieghel, *Linea semilunaris*. ~ simfizară orizontală (Peter), Linia bitrohanteriană. ~ surisului, în protetica dentară, reper ce se trasează pe șablonul de ocluzie superior, corespunzând marginii inferioare a buzei superioare în momentul cînd bolnavul execută mimica surisului (38). ~ unghială Feer, Semnul Feer, vezi Feer.

Vezi și : Beau, Brucke, Camper, Chamberlain, Dobie, Fischgold-Metzger, Gant, Gubler, Kerley, Köhler, Le Fort, Ménard, Mikulicz-Radecki, Monro-Richter, Nélaton-Roser, Owen, Schömacher, Ullmann.

Liniment (fr. *liniment*). Preparat farmaceutic lichid sau semisolid cu aspect limpede sau lăptos, folosit pentru fricțiuni sau aplicații locale (13). ~ oleoclear, liniment care conține un amestec de ulei de in și apă de calciu, folosit în tratamentul arsurilor (13).

Linină. Acromatină.

Linită (gr. *linom* = țesut + *-ită*). Inflamația țesutului celular al stomacului (2). ~ plastică, inflamație cu caracter proliferativ a țesutului conjunctiv submucoas al stomacului. În forma benignă ia aspectul de gastrită indurată ; în forma malignă apar grupe celulare neoplazice tahicromatice, ducînd la o infiltrare difuză a peretelui gastric și la un cancer schiros (2).

Linker. Factor de legătură între moleculele de ADN ale cromatidelor, aceste molecule avînd la fiecare extremitate cîte două grupări libere (17).

Linton. Clasificarea ~, clasificarea germenilor din genul *Vibrio* pe baza structurii proteinei și polizaharidului, determinate prin metode chimice, în 6 grupuri. Vibrionii holerigeni intră în grupurile I și al II-lea, iar vibrionii El Tor în grupul al IV-lea (3).

Linum usitatissimum, sin. : *In*. Plantă din familia *Linaceae*, ale cărei semințe conțin un ulei gras, proteine, substanțe mucilaginoase și glicozide (linamarina și linacinamarina); acizii grași nesaturați din ulei au funcție de vitamină F; emulsia de ulei în apă de calciu se utilizează în tratamentul arsurilor; făina se folosește sub formă de cataplasme calde, emoliente; semințele, cu conținut bogat în mucilagii, sînt indicate în constipație (13).

Lioenzimă (gr. *lyein* = a dizolva + *enzimă*). Enzimă extracelulară.

Liofil (gr. *lyein* = a dizolva + *philein* = a iubi). Proprietate a coloizilor de a avea afinitate pentru moleculele mediului de dispersie (6).

Liofilizare, sin. : *Criodesicare*. Procedeu pentru conservarea unor preparate biologice (cul-

turi microbiene, vaccinuri, seruri, antigene etc.) prin înghețare și îndepărtarea apei înghețate folosind evaporarea în vid (3).

Liofob (gr. *lyein* = a dizolva + *phobos* = frică). Proprietatea coloizilor de a nu avea afinitate pentru moleculele mediului de dispersie (6).

Liotironină. Hormon tiroidian cu acțiune mai rapidă și mai puternică decît tiroxina (13).

Lipaze. Enzime de tip esterazic, care catalizează procesul de hidroliză a esterilor organici. Unitatea de activitate lipazică se exprimă în ml 0,05 N NaOH folosiți pentru a neutraliza acidul liberat în decurs de 4 ore de contact între enzimă și substrat la 37°C. Lipazele sînt prezente în toate celulele și țesuturile. Cantități mai importante există în pancreas și suc pancreatic. În singe, valorile normale se situează între 0,06 și 0,87 u./ml ser; creșteri importante s-au semnalat în pancreatita acută (1,5–3 u./ml) și în tuberculoză (1–1,5 u./ml). În urina de 24 ore se elimină între 180 și 780 u., fără variații apreciabile în funcție de regimul alimentar (5).

Lipazurie. Eliminarea urinară de lipază (25).

Lipedem (gr. *lipos* = grăsime + *oidema* = umflătură, edem). Afecțiune de obicei familială, atingînd sexul feminin și care se manifestă printr-o tumefiere simetrică și persistentă a membrilor inferioare, prin edem însoțit de depozite anormale de grăsime sub piele (10).

Lipemie (gr. *lipos* = grăsime + *haima* = singe). sin. : *Lipidemie*. Conținutul singelui în lipide totale (în mod normal variază între 400 și 800 mg%). Apar crescute fiziologic postprandial, iar patologic în unele afecțiuni hepatice, ateroscleroză, alcoolism cronic, unele fracturi etc. (15).

Lipide (gr. *lipos* = grăsime). Substanțe organice, componente ale mătării vii, constituite din acizi grași și derivați ai acestora, esterificați cu diferiți alcooli (lineari sau ciclici, saturați sau nesaturați, azotați sau neazotați). După complexitatea moleculară, se deosebesc : a) l. simple sau l. ternare, printre care intră gliceridele neutre, steridele, ceridele și etolidele ; b) l. complexe ; l. fosforate, printre care acizii fosfatidici (lipsiți de azot, dar cu caracter acid net), acetalfosfatidele (la care acizii grași sînt substituiți prin aldehida corespunzătoare), fosfoaminolipidele (conținînd și azot în moleculă) ; l. azotate nefosforate, printre care acil-sfingozina și cerebrozidele ; l. sulfurate, cum sînt sulfatidele. Lipidele sînt prezente în toate celulele. Țesutul hepatic uman conține 6% lipide totale, 2,5% fosfolipide și 3% steroli. Plasma sanguină umană conține în medie 0,6–0,9% lipide totale, iar hematiile 0,6% (5).

Lipidemie (gr. *lipos* = grăsime + *haima* = sînge). Lipemie.

Lipidogramă (gr. *lipos* = grăsime + *gramma* = notare). Curba electroforetică a lipoproteinelor (10).

Lipidurie (gr. *lipos* = grăsime + gr. *ouron* = urină), sin.: *Lipoidurie*, *Lipurie*. Eliminarea urinară de lipide, evidențiată prin aspectul opalescent al urinei sau prin apariția la examenul microscopic a picăturilor de grăsimi neutre, a vacuolelor lipidice în citoplasma celulelor epiteliale, a depozitelor birefringente de colesterol, a cilindrilor grăsoși etc. În sindroamele nefrotice, lipiduria poate crește pînă la 1 g/24 ore (normal, 6-8 mg^{0/100}) (25).

Lipiodol. Substanță radioopacă utilizată în diferite explorări radiologice; conține iod 40% în ulei de sesam (34).

Lipitoare. Denumire populară pentru viermi din genul *Hirudo* (31).

Lipmann-Warburg-Dickens. Cielul ~, sin.: *Cielul pentozic*, *Șuntul hexozomonofosforic*, calea metabolică de transformare a hexozelor în pentoze, care interesează 4 reacții biochimice: a) oxidarea glucozo-6-fosfatului, în prezența dehidrogenazei specifice (trifosfopiridinnucleotidică); b) hidroliza lactonei, în prezența lactonazei; c) oxidarea și decarboxilarea concomitentă a acidului; d) izomerizarea pentozofosfatului format (5).

Lipo- (gr. *lipos* = grăsime). Element de compunere care introduce în termenii compuși referirea la grăsime (32).

Lipoartrită (*lipo-* + gr. *arthron* = încheietură + *-ită*), sin.: *Lipoartroza genunchilor*. Afecțiune cronică a articulațiilor genunchiului; apare la femei în perioada de menopauză și se caracterizează prin dureri, impotență funcțională și creșterea țesutului adipos periarticular (4).

Lipoartroza genunchilor. Lipoartrită.

Lipoblast (*lipo-* + gr. *blastos* = germe), sin.: *Celulă adiposă*, *Celulă grasă*. Celulă rotundă, formativă, cu protoplasma plină cu mici picături de grăsime în stadiul tînăr și care ulterior se maturizează prin confluarea picăturilor; apare în regenerarea țesutului grăsos fie din resturile de protoplasmă ale celulelor grase în care s-a păstrat nucleul, fie din celulele obișnuite ale țesutului conjunctiv (2).

Lipocae (*lipo-* + gr. *kaein* = a arde), sin.: *Lipocaină*. Hormon pancreatic, cu rol în metabolizarea și depozitarea grăsimilor (15).

Lipocaină. Lipocain.

Lipocondrodistrofie (*lipo-* + gr. *chondros* = cartilaj + *distrofie*). Sindromul Hurler. Vezi Hurler.

Lipocromi. Pigmenți liposolubili, de culoare galbenă, aparținînd grupei carotenoizilor, prezenți în grăsimea țesutului adipos (5).

Lipodehidrogenază. Enzimă care catalizează dehidrogenarea acidului stearic, transformîndu-l în acidul nesaturat la C₉₋₁₀ corespunzător, acidul oleic. Acidul adenilic constituie coenzima acestei dehidrogenaze (5).

Lipodiereză (*lipo-* + gr. *diairesis* = separare). Inactivarea prin fixare a lipidelor în anumite organe (15).

Lipodistrofie (*lipo-* + *distrofie*). Distrofie a țesutului conjunctivoadipos subcutanat, cu liză a grăsimilor și eliberare de acizi grași și glicerină (2). ~ **insulinică locală**, sin.: *Lipomatoză insulinică locală*, dispariția sau reducerea țesutului gras la nivelul injecțiilor de insulină, ducînd la denivelări cutanate (12). ~ **intestinală**, Sindromul Whipple, vezi Whipple. ~ **progresivă**, Boala Barraquer-Simons, vezi Barraquer-Simons.

Lipofag (*lipo-* + gr. *phagein* = a mîncea). Macrofag care fagocitează particule de grăsime (2).

Lipofaneroză (*lipo-* + gr. *phaneros* = vizibil + *-oză*). Apariția de grăsimi în celule prin desfacerea complexelor lipoprotidice (grăsimea mascată) (2).

Lipouscină, sin.: *Pigment de uzură*. Pigment cafeniu cu suport lipidic, care apare sub forma de mici granule în protoplasma unor celule atrofiate, probabil ca un produs al metabolismului intracelular oprit în celule din cauza scăderii vitalității lor (2).

Lipogeneză (*lipo-* + gr. *genesis* = naștere). Formare de lipide fie din degradarea grăsimilor ingerate, fie din conversiunea glucidelor și proteinelor (15).

Lipogranulom (*lipo-* + *granulom*), sin.: *Granulom gras*, *Granulom lipofagic*. Inflamație productivă granulomatoasă aseptică provocată de iritația produsă de descompunerea țesutului gras, rezultînd acizi grași, în cursul unor traumatisme sau boli infecțioase consumptive (2).

Lipohemartroză (*lipo-* + *hemo-* + gr. *arthron* = încheietură + *-oză*). Prezența concomitentă într-o articulație de sînge și grăsimi (4).

Lipoedehidrogenază. Enzimă care catalizează dehidrogenarea acidului dihidrolipoic, în prezența difosfopiridinnucleotidului, care servește de acceptor de hidrogen. Coenzima lipoedehidrogenazei este lavinadenindinucleotidul (5).

Lipoietransacetilază. Enzimă care catalizează reversibil transferul acetatului de acetilcoenzima A la forma redusă, hidrosolubilă, a acidului lipoic (acid dihidrolipoic) (5).

Lipoietranssucinilază. Enzimă care catalizează reversibil transferul succinatului de la succinilcoenzima A la forma redusă, hidrosolubilă, a acidului ilipoic (acid dihidrolipoic) (5).

Lipoidurie (*lipo-* + gr. *eidos* = formă + *ouron* = urină). Lipidurie.

Lipoliză (*lipo-* + gr. *lysis* = distrucție). Descompunere chimică a lipidelor (15).

Lipom (*lipo-* + *-oma*). Tumoare benignă a țesutului adipos, în general bine delimitată și de consistență moale (2). ~ **eutanat**, tumoare benignă formată prin proliferarea țesutului gras. *V a r i e t ă ț i*: l. moale, l. dur, l. chistic, l. osificat, l. solitar, l. arborescent (12). ~ **osos**, tumoare osoasă benignă, globuloasă când este mică, multilobulată când este mare, formată din globule adipose, înconjurate de lamele conjunctive. Poate fi extraosoasă — penetrantă — sau subperiostică (24). ~ **preherniar**, lipom dezvoltat în jurul unui sac herniar inghinal sau femural pe care-l maschează (11). ~ **al sinovialei genunchiului**, Boala Hoffa, vezi Hoffa.

Lipomatoză (*lipom* + *-oză*). Denumire generică pentru afecțiuni sau sindroame în care este interesat țesutul grăos hipodermic (2). ~ **cardiacă**, încărcare grasă subepicardică, cu infiltrare de adipocite între fibrele miocardice și diminuare concomitentă a forței contractile (2). ~ **circumscrisă multiplă** (Krabbe, Bartels), Lipomatoza nodulară multiplă. ~ **dureroasă Dereum**, Boala Dereum, vezi Dereum. ~ **dure-roasă pararotuliană**, Boala Hoffa, vezi Hoffa. ~ **insulinică locală**, Lipodistrofia insulinică locală. ~ **nodulară multiplă** (Roch), sin.: *Lipomatoză circumscrisă multiplă*, afecțiune ereditară și familială, caracterizată prin prezența a numeroși noduli grăsoși subcutanați la nivelul trunchiului, brațelor și coapselor. Se însoțește deseori de tulburări nervoase (dureri, modificări ale sensibilității etc.) (2).

Lipomenie. Termen folosit de vechii autori francezi pentru a desemna melancolia (35).

Lipomixom. Lipom cu transformare mixomatoasă a elementelor conjunctive (2).

Liponecroză (*lipo-* + gr. *nekros* = moarte + *-oză*). Necroză a țesutului gras; poate fi punctul de plecare în formarea unui lipogranulom (2).

Lipopexie (*lipo-* + gr. *pexis* = fixare). Acumulare de grăsimi în țesuturi (2).

Lipoproteine. Complecși macromoleculari formați din proteine cernapsate cu lipide. Sînt prezente în toate tipurile de membrane celulare și intracelulare (membrane mitocondriale, reticuloendoplasmice, nucleare). Serul sanguin conține de asemenea lipoproteine (aproximativ 0,9%), separabile prin ultracentrifugare în 3 fracțiuni distincte (A, B și C), care corespund fracțiunilor globulinice β , α_2 și α_1 (5).

Liposareom (*lipo-* + gr. *sarx* = carne + *-oma*). Tumoare malignă rară a țesutului gras, apărînd prin malignizarea unui fibrolipom (2).

Lipotimie (gr. *leipein* = a cădea + *thymos* = spirit). Pierdere bruscă, de scurtă durată, a cunoștinței, cu relaxare musculară parțială sau completă. Este datorită scăderii marcate a pre-

sionii sanguine, cu reducerea debitului sanguin cerebral (27).

Lipotrop (*lipo-* + gr. *tropos* = întoarcere). Factor care previne acumularea de grăsimi în ficat (15).

Lipotropină. Hormon proteic secretat de hipofiza anterioară, avînd rol în metabolismul lipidic (7).

Lipoxidază. Enzimă care catalizează oxidarea acizilor grași cu duble legături, rezultînd peroxizi. Lipoxidaza la parte la metabolizarea carotenoizilor, heminei, glutatationului, clorofilei, acidului ascorbic etc., atunci cînd are loc și oxidarea enzimatică a linoleatului (5).

Lipping (engl.). Dezvoltarea în artroză a unui aspect care la examen radiologic apare asemănător unei buze prin răsfrîngerea în afară a marginilor platourilor vertebrale (4).

Lippmann, Gabriel, 1845—1921. **Electrometrul** ~, sin.: *Electrometru capilar*, instrument de măsurare electrostatică a diferențelor de potențial și a curenților foarte slabi, folosind fenomenele de electrocapilaritate (5).

Lippmann, R.K. **Semnul** ~, semn întîlnit în periartrita scapulo humerală și care constă din provocarea durerii prin deplasarea în afară a tendonului lungului biceps, o dată cu abducția brațului, cotul fiind în flexiune de 90° și apoi lăsarea liberă a brațului (24).

Lipresină. Vasopresină secretată de hipofiza anterioară la unele specii animale; este caracterizată prin prezența argininei în poziția 8 a moleculei polipeptidice (14).

Lipsehütz, Benjamin, 1878—1931. **Clasificarea** ~, clasificarea incluziunilor după sediul intracelular în: nucleare (kariooikon), citoplasmice (citooikon) și mixtonucleare și citoplasmice (kariocitooikon) (22). ~ **Corpii**, incluziuni inframicrobiene citoplasmice și nucleare caracteristice zonei zoster (22).

Lipurie (*lipo-* + gr. *ouron* = urină). Lipidurie.

Liquor (lat. = lichid). 1. Termen anatomic general, care definește anumite lichide ale organismului (1). 2. Termen folosit pentru unele soluții (13). ~ **ammonii acetiei**, soluție de acetat de amoniu (13). ~ **Burowi**, Soluție Burow, vezi Burow. ~ **cerebrospinalis**, Lichid cefalorahidian. ~ **follicular**, lichid conținut de foliculii veziculoși ovarieni (de Graaf) (1). ~ **pericardii**, lichid conținut în mod normal de cavitatea pericardică (1).

„Lira”. Dispozitiv ortopedic avînd forma instrumentului muzical care-i poartă numele (24).

Vezi și: Friedland-Tiporki.

Lisencefal (gr. *lissos* = neted + *enkephalos* = creier). Encefal cu scoarța cerebrală netedă, fără șanțuri și circumvoluții. Aspect anatomic întîlnit în unele encefalopatii infantile (27).

Lisencefalie, sin. : *Agirie*. Lipsa dezvoltării circumvoluțiilor cerebrale (1).

Lisfranc, Jacques, 1790—1847. **Cuțitul** ~, cuțit pentru amputație cu lama de 15 cm lungime și cu virful pe marginea tăioasă de la care pleacă convexitatea părții teșite (11). **Dezarticulația** ~, dezarticulație a metatarsului de tars, folosindu-se pentru acoperirea bontului restant un lambou plantar (11). **Tuberculul** ~, *Tuberculum musculi scaleni anterioris*.

Lisoform. Soluție săpunoasă de formaldehidă folosită limitat ca dezinfectant (14).

Lisol. Emulsie de crezol cu săpun folosită pentru dezinfecția mâinilor (diluție 0,5—1%) și a excretelor (5%) (14).

Lissauer, Heinrich, 1861—1891. **Paralizia** ~, formă clinică de paralizie generală progresivă în tabloul căruia predomină semnele neurologice de focar (afazie, apraxie, hemiplegie) (35).

Listeria. Gen de bacterii aerobe din familia *Corynebacteriaceae*, cuprinzând bacili grampozitivi scurți, mobili, cu cili peritrihi. Specia *L. monocytogenes* este patogenă pentru om și animale, cauzând listerioza (3).

Listeriom. Denumire pentru granulomul provocat de *Listeria monocytogenes*. Vezi și *Listerioză* (8).

Listerioză. Boală produsă de *Listeria monocytogenes*, întâlnită la unele animale sănătoase și bolnave (cine, porc, păsări, vițel), dar putând infecta și omul. Se caracterizează prin formarea de noduli miliari (granulom și necroză) în organe interne (plămâni, ficat, splină, rinichi, intestin, creier), provocând simptome variate în raport cu organul atins. La nou-născuți și în special la prematur (*Granulomatoză infantilă septică*), boala evoluează cu tabloul clinic de septicemie: febră, dispnee, cianoză, hepatosplenomegalie, convulsii, fenomene meningiene și granuloame la nivelul tegumentelor (33). ~ **gravidelor**, formă de listerioză care apare în ultimele zile ale sarcinii, având drept particularitate transmiterea infecției la nou-născuți (8). ~ **oculoglandulară**, formă clinică de listerioză întâlnită mai ales la adulți, manifestată fie prin conjunctivită simplă, fie prin conjunctivită asociată cu meningită sau cu tumefierea glandelor parotide și submaxilare (8).

Liston, Robert, 1794—1847. **Cleștele** ~, instrument chirurgical de forma unor foarfece foarte puternice, pentru secționarea oaselor (24).

Litargă. Oxid de plumb, PbO. Compus toxic de plumb cu variate utilizări industriale : metalurgie, vopsitorie, industria petrolului, a sticlei optice, în electrotehnică etc. (9).

Lithopedion (gr. *lithos* = piatră + *paidion* = copil), sin. : *Fetus calcificat*. Fetus mort care s-a calcificat sau pietrificat (1).

Litiază (gr. *lithos* = piatră), sin. : *Calculoză*. Formarea de calculi (concrețiuni) în diferite cavități sau canale anatomice (2). ~ **billară**, sin. : *Colelitiază*, afecțiune hepatobiliară, caracterizată prin focare de concrețiuni pure sau mixte de colesterol, pigmenți și săruri biliare în căile biliare și îndeosebi în veziculă; produsă de unele modificări în concentrația și echilibrul coloidal al bilei secretate sau depozitate, colelitiiza se trădează în majoritatea cazurilor prin colici biliare și uneori prin icter (16). ~ **nazală**, sin. : *Rinolitiază*, formarea de calculi în fosele nazale prin precipitarea sărurilor de calciu din secrețiile nazale și lacrimale asupra unor mici particule stagnante în cavitățile nasului sau prin aglomerarea de particule pulverulente în anumite industrii. Prezența calculului nazal determină fenomene obstructive și inflamatorii (30). ~ **pancreatică**, afecțiune rară, caracterizată prin depunere de săruri și formare de calculi în căile excretorii ale pancreasului, cu predilecție în canalul principal. Boala poate fi latentă clinic sau se exprimă prin colici epigastrice, putându-se complica cu o pancreatită acută sau cronică (16). ~ **primară**, litiază metabolică datorită creșterii concentrației unor săruri care în mod normal se află în disoluție (2). ~ **salivară**, Sialolitiază. ~ **secundară**, litiază inflamatorie datorită schimbării pH-ului și perturbării acțiunii coloizilor protectori, sau datorită constituirii unor nuclei organici ca centre de condensare (în inflamațiile catarale) (2). ~ **urinară**, condiție patologică aparent benignă, dar cu potențial distructiv renal grav, caracterizată prin formarea de calculi în aparatul urinar, ca urmare a unor tulburări generale sau locale care modifică starea fizico-chimică a urinei. Factorii etiopatogenici principali sînt reprezentați de : a) condiții generale : dietă cu aport excesiv de cristaloiți litogeni și aport insuficient de lichide; tulburări endocrinometabolice cu hipercalcemie, hiperoxalurie, hiperuricemie; tulburări ale echilibrului acido-bazic; avitaminoze (A, B₆); b) condiții locale : insuficiențe tubulare disociate, stază urinară, infecții cronice ale căilor urinare și ale parenchimului renal. O dată constituită, litiiza urinară poate rămâne asimptomatică sau se poate manifesta clinic prin colică renală, hematurie, semne de infecție urinară sau de insuficiență renală acută sau cronică. Particularitățile clinice și evolutive sînt determinate de natura calculilor și de localizarea lor, renală (nefrolitiază) sau uretrală (uni- sau bilaterală), vezicală, uretrală (25).

Litiu. Simbol Li. Metal monovalent, puternic alcalin, cu număr atomic 3 și greutate atomică 6,939; în organism se găsește în can-

tități extrem de mici (oligoelement); unii dintre compoziții săi au utilizări în terapeutică (5).

Litmocidină. Antibiotic extras din *Proactinomyces cyaneus*, activ împotriva streptococilor, shigelelor, salmonelilor, bacilului tuberculos (8).

Lito- (gr. *lithos* = piatră). Element de compunere care introduce în termeni sensul de calcificare, sau referirea la o piatră sau un calcul (32).

Litotomie (*lito-* + gr. *tome* = tăiere). Operație de extirpare a unui calcul, prin simpla deschidere a viscerului care-l conține (11).

Litotritor (*lito-* + gr. *tribein* = a sfărâma). Instrument metallic cu ajutorul căruia se pot sfărâma și apoi extrage calculii vezicali pe cale endoscopică (11).

Litotriție. Manevră de spargere și extragere a calculilor vezicali pe cale endoscopică (11).

Little, William John, 1810–1894. Boala ~, sin.: *Diplegie spastică infantilă*, paralizie spastică, de origine congenitală, datorită unei agenezii congenitale a fasciculelor nervoase piramidale. Poate îmbrăca forme de paraplegie, tetraplegie sau monoplegie. Există și sindroame Little false, care se datorează mai totdeauna unei encefalite intrantrale sau din prima perioadă a vieții (24).

Litré, Alexis, 1658–1726. Glandele ~, *Glandulae urethrales masculinae. Hernia* ~, hernie inghinală în al cărei conținut se găsește un diverticul Meckel (11). **Spațiul** ~, spațiu virtual situat între cordoanele celulare ale ficatului și celele marginale ale sinusoidelor; în edemele ficatului spațiile sînt pline cu transsudat, apărînd lărgite în mod caracteristic (1).

Litzmann, Karl Konrad Theodor, 1815–1890. Bazinul ~, malformație congenitală a bazinului, caracterizată prin lipsa de sutură a simfizei pubiene (18).

Livedo (lat. = pată marmorată), sin.: *Asfixie reticulară, Cutis marmorata, Livor cutis*. Erupție eritematoasă de diverse nuanțe (violaceu, roz), sub formă de marmorății, cu ochiuri mai mari sau mai mici, datorită alternării unor teritorii de arterioloconstricție cu altele de dilatații capilaro-venoase. După aspect: 1. inelar, 1. difuz, 1. lenticular; după cauză: 1. a frigore, 1. caloric (boala radiatoarelor electrice), 1. inflamator, 1. mecanic (prin stază) (10; 12).

Livid (lat. *lividus* = palid, livid). Nuanță de culoare de un albastru-pal (plumburiu), caracteristică pentru țesuturi sau organe cu aport redus de sînge arterial (2).

Lividitate (lat. *lividus* = palid, livid). 1. Plăci de colorație violacee a pielii la cadavru, ce se observă în părțile declive, fiind cauzate de acumularea singelui împins de artere în sistemul venos imediat după încetarea inimii și

apoi, în virtutea gravitației, scurgerea acestuia în părțile care vin în contact cu solul, patul etc. (2). 2. Termen folosit în mod figurativ pentru suprafețe cutanate mai palide decît normal (32). ~ *cadaverică*, modificare cadaverică precoce, pete cadaverice de culoare roșie-albăstruie, care se formează -la 3–6 ore după moarte, în părțile declive ale cadavrului, datorită hipostazei (23).

Livierato, Panagino, 1860–1936. Semnul ~, sin.: *Reflexul abdominocardiac*, producerea unei vasoconstricții, pe calea excitării simpaticului abdominal, prin lovirea tegumentelor liniei xifoombilicale (10).

Livor cutis. Livedo.

Lixoză. $C_5H_{10}O_5$. Glucid cu 5 atomi de carbon (pentoză), forma aldolică, izomer cu xiloza, arabinoza și riboza (5).

Lizat. Produs de distrugere (liză) a unor structuri biologice (15).

Liză (gr. *lysis* = distrucție, dizolvare). 1. Fenomenul de dezintegrare a unei celule, datorită unei multitudini de factori: fizici, chimici, biologici. Dintre factorii biologici fac parte bacteriofagul, alexina (în prezența anticorpului specific), β -lizina, lizozimul etc. În funcție de celula în cauză, fenomenul este denumit bacterioliză, hemoliză sau, nediferențiat, citoliză (3). 2. Descreșterea treptată a intensității simptomelor într-un caz de boală (8).

Lizereu (fr. *liséré*). Linie de demarcație între două aspecte tisulare (2). ~ *bismutic*, vezi Gingivită bismutică. ~ *gingival*, pigmentația marginii festonului gingival, apărînd de obicei în intoxicațiile cronice ca o dungă lată de 1–2 mm, care conturează coletul dinților, în special la frontalii inferiori. Colorația este diferită după metalul care a produs intoxicația: cenușie-albăstruie pentru plumb, albastră-neagră pentru mercur, albastră pentru bismut, verde pentru cupru etc. Pigmentația se însoțește de cele mai multe ori de fenomene de gingivită și stomatită (38). ~ *mercerial*, vezi Gingivită mercurială. ~ *de siguranță*, semn radiologic care constă din continuitatea conturului tubului digestiv după ce s-a practicat un examen radiologic cu dublu contrast, cu o tehnică și o pregătire bună a bolnavului (36).

Vezi și: Burton.

Lizină. 1. Aminoacid esențial diaminomono-carboxilic, cu rol important în dezvoltarea somatică a copiilor, în menținerea echilibrului azotat și în hematopoezia normală. Ca rezultat al catabolismului proteic, în urina de 24 ore se elimină în mod normal între 53 și 150 mg lizină (sin.: *Acid L- α , Σ -diaminocapronic*) (5). 2. Agent biologic cu acțiune litică asupra celulelor. Lizinele cu acțiune asupra bacteriilor se numesc bacteriolizine, iar cele active asupra

hematiilor, hemolizine (sin. : *Citolizin*) (3). <x>, factor litic termolabil (3). factor litic termostabil existent în serul normal, activ asupra bacteriilor grampozitive (3).

Lizo- (gr. *lysis* = dizolvare, distruc ie). Element de compunere care introduce în termeni sensul de topire, dizolvare, distruc ie (32).

Lizofosfatide. Fosfolipide derivate de la acidul fosfatidic, în care numai una dintre cele dou func ii alcool sînt esterificate cu un acid gras. Dup pozi ia grup rii ester, se deosebesc dou forme izomere : a-acil i p-acil (5).

Lizogenizare. Ac iune prin care un bacteriofag confer lizogenie unei bacterii nelizogene, prin trecerea bacteriofagului în stare de profag (17).

Lizolecitin . Fosfolipid, derivat al lecitinei, din molecula c reia unul din cei 2 acizi gra i esterifica i a fost pus în libertate. În organism se ob ine sub ac iunea lecitinazei A. Lizolecitina este prezent împreun cu alte fosfolipide în g lbenu ul de ou (aproximativ 1% din greutatea uscat), în ficat (aproximativ 3,4% din fosfolipide) etc. Produce cre terea permeabilit ii membranei eritrocitare pentru lichidele din mediul înconjur tor, favorizînd liza acestora. Se utilizeaz în experiment în teste de rezisten eritrocitar (5; 19).

Lizozim. Polipeptid bazic, neramificat, care provoac liza a numeroase celule bacteriene i în special a celor de *Micrococcus lysodeikticus*. Este prezent în cele mai multe umori, printre care saliv , lacrimi, plasma sanguin , urin ; de asemenea este prezent în mari cantit i în albu ul de ou i în polinucleare. A fost cristalizat din albu ul de ou i din splina de iepure. Ac iunea sa litic are la baz poten ialul depolimerizant fa de mucopolizaharidul prezent în peretele celular bacterian (5). ~ **fagic**, enzim-cozii fagului, un polipeptid cu greutate molecular de aproximativ 20 000 i cu 156 aminoacizi în constitu ie, localizat în coada fagului si care faciliteaz invazia celulei bacteriene de c tre particula fagic . Substratul de ac iune a enzimei este format din componentele chimice ale peretelui celular al bacteriei (17).

Lizozom (*lizo-*, + gr. *soma* = corpusul). Mic organit intracitoplasmic vizibil cu microscopul electronic în numeroase tipuri de celule. Con ine un grup larg de enzime, îndeosebi hidrolitice, care sînt eliberate în citoplasm în cursul proceselor citolitice de diferite intensit i i cauze (1).

Loa. Gen de viermi parazi i din familia *Filariidae*, clasa *Nematoda*. *Specie mai important* : *L. loa* (sin. : *Filaria diurna*, *Filaria Loa*, *Filaria oculi*), agentul patogen al loiazei (31).

Lob (lat. *lobus*). *Lobus*. ~ caudat Spieghel, vezi Spieghel. ~ cuneat, *Cuneus*. ~ dentar, zone de dezvoltare a din ilor. Din ii superior, se dezvolt din cîte 4 lobi, cu excep ia molarului 3, care uneori se dezvolt din 3 lobi. Frontalii, premolarii i molarii 2 inferiori se dezvolt din 4 lobi. Primul molar inferior se dezvolt din 5 lobi, iar molarul 3 inferior se dezvolt din 4 sau 5 lobi. Lobii dentari sînt delimita i între ei prin anurile de dezvoltare (39). ~ mijlociu al prostatei, *Isthmus prostatea*. ~ placentar, Cotiiedon placentar. ~ pneumogastricului, *Flocculus cerebelli*. ~ renal, poriune de parenchim renal alc tuit dintr-o piramid Malpighi i din corticala înconjur toare ; rinichiul uman normal este format din 4-6 lobi (25).

Lobectomie (lat. *lobus* = lob.+ gr. *ektome* = excizie). 1. Rezec ie pulmonar par ial , reglat în func ie de pediculul vasculobron ic i care const din abla ia unui lob (11). 2. Abla ia în totalitate a unuia din lobii cerebrali (26). ~ paliativ , procedeu de rezec ie pulmonar pentru cancer bronhopulmonar, care urm re te u urarea bolnavului, deoarece opera ia radical nu poate fi realizat sau nu poate fi suportat de bolnav (11). ~ superioar l rgit , rezec ie operatorie reglat a unui lob pulmonar împreun cu extirparea în bloc a ganglionilor laterotraheali (11).

Lobelia inflata. Plant din familia *Lobeliaceae*; cre te în America de Nord; p r ile aeriene con in lobelin , alcaloid nicotinic folosit

din citeva anse capilare glomerulare reunite în apropierea polului vascular printr-un pedicul; într-un glomerul normal se găsesc 3-4 lobuli (25). ~ **pliului curb**, *Gyrus angularis*. ~ **renal**, porțiune de parenchim renal alcătuită dintr-o piramidă Ferrein și din corticala înconjurătoare; un lob renal este alcătuit din aproximativ 1 000 lobuli (25).

Lobulus (lat. = lob mic), sin.: *Lobul*. Subdiviziune mică, macroscopică sau microscopică, a unui organ parenchimatous (1). ~ **auriculae**, porțiunea inferioară, rotunjită, necartilaginoasă, a pavilionului urechii (1). ~ **biventer**, partea antero-inferioară a lobului ansiform al cerebelului (1). ~ **centralis**, segment al vermisului superior al cerebelului (1). **Lobuli corticales renis**. Porțiuni poligonale mici ale corticalei renale, mai mult sau mai puțin distincte pe suprafața rinichiului, corespunzând unei radiații medulare (1). **Lobuli epididymidis**, sin.: *Coni epididymidis*. Subdiviziuni separate prin septuri, în care se găsesc porțiuni succesive ale canalului epididimar (1). **Lobuli glandulae mammariae**. Subdiviziuni ale lobilor parenchimatous glandei mamare; sint despărțiți prin septuri interlobulare (1). **Lobuli glandulae thyroideae**. Subdiviziuni ale parenchimatous tiroidian, separate prin septuri conjunctive interlobulare (1). **Lobuli hepatis**. Unitățile morfo-funcționale histologice din care este alcătuit parenchimul hepatic; sint delimitați de o tramă conjunctivă cu spații perilobulare, în care se găsesc ramificațiile cele mai fine ale venei porte, arterei hepatice și căilor biliare; lobulii sint centrați de vena centrolobulară (1). ~ **para-centralis**, circumvoluție patulateră situată pe fața medială a emisferei cerebrale, înconjurând extremitatea superioară a șanțului central (1). ~ **parietalis inferior**, subdiviziune a lobului parietal al emisferei cerebrale; conține girul supramarginal și girul angular (1). ~ **parietalis superior**, subdiviziune a lobului parietal al creierului, separată de lobulul parietal inferior prin șanțul intraparietal (1). **Lobuli pulmonis**. Unități mai mult sau mai puțin distinct conturate ale țesutului pulmonar, alcătuite dintr-un sistem propriu bronhial și vascular (1). ~ **quadrangularis**, zonă de pe emisfera cerebeloasă corespunzând cu *monticulus vermis* (1). ~ **semilunaris inferior**, zonă de pe emisfera cerebeloasă corespunzând cu *tuber vermis* (1). ~ **semilunaris superior**, zonă de pe emisfera cerebeloasă corespunzând cu *folium vermis* (1). ~ **simplex cerebelli**, partea cea mai anterioară a lobului posterior al cerebelului (1). **Lobuli testis**. Subdiviziuni ale parenchimatous testicular despărțiți prin septur desprinse din albuginee și convergind spre mediastinul testicular (1). **Lobuli thymi**. Porțiuni

ale parenchimatous timic, uneori separate prin țesut conjunctiv adipos (1).

Lobus (lat. = lob), sin.: *Lob*. Porțiune sau subdiviziune macroscopică a unui organ compact, parenchimatous (1). ~ **anterior hypophyseos**, sin.: *Adenohipofiză*, *Antehipofiză*, *Prehipofiză*, porțiunea anterioară, epitelială, de origine faringiană, a hipofizei, separată la unele specii animale și la om de lobul posterior prin lobul intermediar (1). ~ **caudatus**, sin.: *Eminența portă posterioară*, *Lobul caudat Spieghel*, subdiviziunea posterioară a porțiunii intermediare a feței viscerale a ficatului, situată înapoia hilului, între fisura ligamentului venos și fisura venei cave inferioare (1). **Lobi eerebri**. Regiuni ale scoarței cerebrale alcătuite din lobuli sau giri, separate între ele prin fisuri sau șanțuri și denumite, după poziția lor, lob frontal, parietal, temporal, occipital etc. (1). ~ **frontalis**, porțiune a emisferei cerebrale situată antero-superior de șanțul lateral și șanțul central (1). **Lobi glandulae mammariae**. Subdiviziuni din care este alcătuit parenchimul glandei mamare (1). ~ **glandulae thyroideae**, denumire dată fiecăreia din cele două porțiuni laterale ale glandei tiroide: dreaptă (*dexter*) și stângă (*sinister*), unite prin istm (1). ~ **hepatis dexter**, partea dreaptă a ficatului pînă la ligamentul falciform (pe fața diafragmatică) și șanțul longitudinal drept (pe fața viscerală). După vechea împărțire a ficatului, lobii patrat și caudat erau considerații drept subdiviziuni ale lobului drept (1). ~ **hepatis sinister**, partea stângă a ficatului pînă la ligamentul falciform (pe fața diafragmatică) și șanțul longitudinal stîng (pe fața viscerală) (1). ~ **inferior pulmonis**, partea inferioară a parenchimatous pulmonar, separată de rest prin fisura oblică (1). ~ **medius prostatae**, lobul intermediar al prostatei, inconstant, retrouretural, extrasfinceterian, situat între lobii laterali, corespunzând șanțului median longitudinal posterior dintre aceștia (1). ~ **medius pulmonis dextri**, lobul cuprins între fisurile orizontală și oblică ale plămîinului drept (1). ~ **occipitalis cerebri**, porțiune a emisferei cerebrale situată posterior de șanțul parietooccipital, în continuare directă cu lobul temporal prin girurile temporo-occipitale și cu lobul parietal prin girurile occipitoparietale (1). ~ **parietalis cerebri**, porțiune a emisferei cerebrale situată între șanțul central, șanțul lateral și șanțul parietooccipital(1): ~ **posterior hypophyseos**, sin.: *Neurohipofiza*, *Retrohipofiza*, porțiunea neurală a glandei pituitare, dezvoltată ca o evaginație posterioară a ectodermului neural din podeaua diencefalului. Are 3 subdiviziuni: a) *pars nervosa* (procesul infundibular, *pars neuralis*, *pars posterior*, lobul posterior al hipofizei), situată inferior;

b) tija (*infundibulum*); c) eminența mediană a tuber-cinereum, situată superior. Este separată de lobul anterior prin *pars intermedia* și unită cu hipotalamusul prin tija hipofizară (1). ~ **prostatae**, denumire dată fiecăreia din cele două porțiuni principale laterale: dreaptă (*dexter*) și stângă (*sinister*), extrasfincteriene ale parenchimului prostatic, unite printr-un istm și uneori separate printr-un lob mijlociu, inconstant (1). **Lobi pulmonum**. Cei 5 lobi ai plămînilor, subîmpărțiți fiecare în segmente (*segmenta bronchopulmonalia*) și repartizați astfel: la plămînul drept — a) *lobus superior*, cu *segmentum apicale*, *segmentum posterius*, *segmentum anterius*; b) *lobus medius*, cu *segmentum laterale*, *segmentum mediale*; c) *lobus inferior*, cu *segmentum apicale (superius)*, *segmentum subapicale (subsuperius)*, *segmentum basale anterius*, *segmentum basale laterale*, *segmentum basale posterius*, *segmentum basale mediale (cardiacum)*; la plămînul stîng — a) *lobus superior*, cu *segmentum apicoposterius*, *segmentum anterius*, *segmentum lingulare superius*, *segmentum lingulare inferius*; b) *lobus inferior*, cu *segmentum apicale (superius)*, *segmentum subapicale (subsuperius)*, *segmentum basale mediale (cardiacum)*, *segmentum basale anterius*, *segmentum basale laterale*, *segmentum basale posterius* (1). ~ **pyramidalis glandulae thyreoideae**, sin.: *Piramida Lalouette*, lob inconstant al tiroidei, urcînd pe cîtiva cm din istmul glandei spre osul hioid (1). ~ **quadratus**, sin.: *Eminența portă anterioară*, porțiune din fața viscerală a ficatului situată anterior de hil, între fisura ligamentului rotund și fosa veziculei biliare (1). **Lobi renales**. Subdiviziuni ale parenchimului renal, mai evidente la făt (1). ~ **superior pulmonis**, porțiunea superioară a parenchimului pulmonar, situată deasupra fisurii oblice (plămînul stîng) sau fisurii orizontale (plămînul drept) (1). ~ **temporalis cerebri**, porțiune a emisferei cerebrale situată inferior de șanțul lateral al creierului (1). ~ **thymi**, denumire dată fiecăreia din cele două fișii alungite de țesut: dreaptă (*dexter*) și stîngă (*sinister*), care alcătuiesc timusul, inconstant unite printr-un istm; forma lor este variabilă (1).

Loc (lat. *locus*), sin.: *Locus*. Porțiune determinată în spațiu (Dicționarul limbii române moderne). ~ **de muncă**, locul pe care-și desfășoară activitatea un muncitor și care cuprinde suprafața ocupată de mașina-unealtă și aceea necesară pentru deservirea ei (9).

Localieism. În biologie, concepție mecanicistă în care procesele locale sînt studiate fără decelarea repercusiunilor asupra organismului privit ca un tot unitar (2).

Localizator. Piesă metalică sau de sticlă plumbată, cu ajutorul căreia se limitează fasciculul de radiații Röntgen, reprezentînd un diafragm primar și o piesă de protecție pentru bolnav și personalul din laboratoarele de radiologie (36).

Locke, Frank Spiller, 1871—1949. **Soluția** ~, soluție fiziologică cu care se poate întreține contractilitatea ritmică a inimii izolate de mamifer; conține 0,9 g clorură de sodiu, 0,024 g clorură de calciu, 0,042 g clorură de potasiu, 0,01—0,03 g bicarbonat de sodiu și 0,1 g dextroză/100 ml apă distilată (15).

Locomoție (lat. *locus* = loc + *motio* = mișcare). Deplasare în spațiu. La om, ea are loc prin mișcarea coordonată a sistemului osteo-artromuscular, ca urmare a unor reflexe medulare și a activității nervoase superioare (4). ~ **patrupedă**, mersul pe 4 membre, caracteristic animalelor. Termenul este folosit în ortopedie pentru a desemna locomoția bolnavilor cu sechele grave de poliomielită, care folosesc și membrele superioare ca sprijin direct în mers (24).

Loeus (lat. = loc.). 1. Loc. 2. Distanța ocupată de o genă într-un grup ligatural. Un *locus* dat este specific unei gene date și este delimitat de genele adiacente (17). ~ **coeruleus**, sin.: *Nucleus pigmentosus pontis*, proeminență pe planșel ventriculului al IV-lea al creierului subiacent de care există celule pigmentate; primește fibre de la nucleul intertrigeminal și cei mai mulți din axonii săi formează fasciculul Probst (1). ~ **minoris resistentiae**, teritoriul al organismului care prezintă o apărare mai slabă, ca urmare a unei trofici-tăți scăzute sau evoluției anterioare a unor leziuni (2).

Loewenhardt. *Nefrita lentă* ~ glomerulonefrită trombocapilară în care leziunile renale preced, aparent, pe cele endocardice (25).

Loewenthal, Nathan. **Tractul** ~, *Tractus tectospinalis*.

Löffler, Friedrich August Johannes, 1825—1915. **Colorantul** ~, soluție de albastru de metilen alcalinizată prin adăugare de hidroxid de potasiu (3). **Mediul** ~, mediu de elecție pentru cultivarea bacilului difteric, conținînd un amestec de bulion glucozat și ser de bou, coagulat în poziție înclinată (3).

Löffler, Wilhelm. **Sindromul** ~. 1. Endocardită caracterizată prin leziuni fibroplastice și infiltrate eozinofilice ale endocardului parietal (sin.: *Endocardită parietală fibroplastică cu eozinofile*) (10). 2. Sindrom pulmonar caracterizat prin infiltrat pulmonar, eozinofilia sanguină crescută, dispariție rapidă a simptomelor radioclinice; patogenie ar fi vorba de o manifestare alergică, întilnită în ascarioză sau

alte parazitoze, astm și tuberculoză tratată cu doze mari de hidrazidă (sin.: *Infiltrat eozinofil Loffler, Infiltrat fugace cu eozinofile*) (34).

Löfgren, Sven. Sindromul ~, complex simptomatic constând din eritem nodos, adenopatie mediastinală și anergie tuberculinică (34).

Lofocerear. Cercar al cărui corp este prevăzut cu o puternică membrană înotoătoare longitudinală (31).

Lofotrih (gr. *lophos* = smoc + *thrix* = păr). Termen utilizat în bacteriologie pentru a desemna prezența unui mănunchi de cili la un bacil (3).

Logan, Franck E. Coroana ~, coroană de substituție artificială, prefabricată din porțelan sau acrilat și care este prevăzută cu un pivot de fixare în canalul radicular al dintelui (38).

Logaritm. Exponentul y al unui număr pozitiv oarecare, b ($b \neq 1$), dacă $b^y = x$. Numărul b se numește bază. Prin urmare, $y = \log_b x$ înseamnă exponentul la care trebuie ridicată baza b pentru a obține numărul x . Partea întreagă a logaritmului se numește caracteristică, iar partea zecimală mantisă (7).

Logatom. Cuvânt monosilabic (ver, map, mec, tap, măs, etc.), fără sens, format din grupuri de consoană-vocală-consoană, utilizat în audiometria vocală pentru depistarea inteligibilității (30).

-logie (gr. *logos* = cuvânt, studiu, știință). Sufix exprimând studiul subiectului indicat de termenul la care este atașat (32).

Logo- (gr. *logos* = cuvânt, studiu, știință). Element de compunere care introduce în termeni referirea la vorbire (32).

Logoclonie (*logo-* + *klonos* = agitație). Iterațiune verbală constând din repetarea unei părți de cuvânt, de obicei cu pronunțarea ulterioară a cuvântului integral și care este determinată de contractiile clonice ale musculaturii aparatului logomotor. Se întâlnește în logonevroze, fiind determinată de o stare anxioasă; de asemenea, se întâlnește în unele boli organice demențiale (demența senilă, boala Alzheimer) (35).

Logoeofoză (*logo-* + gr. *kophosis* = surditate). Surditate verbală.

Logofobie (*logo-* + gr. *phobos* = frică). Fobia de a pronunța cuvinte dificil de articulat, provocată de teama nereușitei acestui act, întâlnită la logonevrotici (35).

Logonevroză (*logo-* + *nevroză*). Complex de tulburări ale exprimării articulate a cuvintelor, caracterizat îndeosebi prin modificări de tonus ale musculaturii logomotorii, fonației și respirației, de aspect tonic, clonic sau tonico-clonic (bilbilă sau gîngăveală) (35).

Logopatie (*logo-* + gr. *pathos* = boală). Tulburarea vorbirii prin viciu anatomic sau funcțional (38).

Logopedie (*logo-* + (*orto*)*pedie*), sin.: *Ortografie*. Ramură a laringologiei, care studiază și tratează defectele de pronunțare și de emisiune vocală (30).

Logoplegie (Magnan) (*logo-* + gr. *plege* = lovitură). Alalie.

Logoree (*logo-* + gr. *rhoia* = curgere). Creștere patologică a ritmului, debitului și tonalității exprimării verbale, corespunzătoare unui ritm ideativ crescut (fugă de idei), întâlnită de obicei în sindromul maniacoal (35).

Logreseino. Operația ~, osteotomie cuneiformă a primului metatarsian, cu bază internă în metafiza distală, osteotomie în metafiza proximală și introducerea în acest ultim focar de osteotomie a rondeliei rezecate din focarul distal (în cura pentru *hallux-valgus*) (24).

Lohii (gr. *lochos* = naștere, facere). Denumire dată scurgerilor provenite din uter, întâlnite la lăuze; sint succesiv sanguinolente, serosanguinolente, seroase (18). ~ albe, Lohii seroase. ~ cărămizii, lohii roșii-gălbui, întâlnite de obicei în cazurile de retenție a acestora, îndeosebi în endometrita puerperală (18). ~ fiziologice, lohii întâlnite în lăuzia normală; în primele 3-4 zile după naștere sint sanguinolente, apoi serosanguinolente și ulterior seroase, cu miros fad, asemănător celui de spermă (18). ~ patologice, lohii modificate fie ca aspect (cărămizii, purulente), fie cantitativ (prea abundente sau prea reduse), fie ca miros (fetide, putride) (18). ~ sanguinolente, lohii alcătuite din sînge pur sau amestecate cu cheaguri, observate în primele 3-4 zile după naștere; persistența lor peste 6-7 zile este patologică (18). ~ seroase, sin.: *Lohii albe*, lohii translucide, întâlnite în mod normal după a 8-a, — a 9-a zi de lăuzie; succed lohiiilor serosanguinolente (18). ~ serosanguinolente, lohii întâlnite de obicei după a 4-a zi a lăuziei; succed lohiiilor sanguinolente și preced lohiiile seroase (18).

Lohiometrie (*lohii* + gr. *metra* = uter). Tulburare caracterizată prin absența scurgerii normale a lohiiilor în cursul lăuziei, provocată de obicei de o poziție anormală a uterului (hiperanteflexie, retroflexie) sau de o refacere ori închidere prea rapidă a colului uterin. Dacă nu este tratată la timp, poate determina o endometrită puerperală (18).

Lohiometrită (*lohii* + gr. *metra* = uter + -ită). Endometrită puerperală (2).

Löhlein, Max, 1877-1921. Nefrită embolică ~, sin.: *Glomerulonefrită trombofilaritică*, formă anatomopatologică de nefrită, caracteristică suferinței renale din endocardita lentă, manifestată prin prezența în 2-75% din glo-

meruli a unor leziuni, inițial parcelare, de necroză fibrinoidă și tromboză capilară, urmate de infiltrație inflamatorie circumscrișă, de proliferări epiteliale și de hialinizare sau fibroză glomerulară; pe plan clinic, leziunile pot fi asimptomatice sau, mai frecvent, se însoțesc de hematurie microscopică și, eventual, de insuficiență renală (25).

Löhr. Metoda ~, metodă folosită în tratamentul ocluziv al plăgilor; constă din aplicarea unei pomezii conținând vitaminele A și D și imobilizarea segmentului într-un aparat gipsat fără vată (24).

Loiază. Boală parazitată provocată de viermi paraziți din genul *Loa*, transmisă de insecte tabanide din genul *Chrysops*. Se caracterizează prin edeme fugace, pruriginoase, cu localizări diferite (vezi și Edem de Calabar), și prin leziuni oculare datorite pătrunderii paraziților între sclerotică și conjunctivă (31).

Loison-Bălăcescu. Operația ~, osteotomie cuneiformă cu bază internă a primului metatarsian în cura pentru *hallux-valgus* (24).

Lombalgie (lat. *lumbus* = șale + gr. *algos* = durere), sin.: *Lumbalgie, Lumbodinic*. Sindrom algic de intensitate medie sau redusă, localizări la masele musculare lombare (4).

Lombalizare (lat. *lumbus* = șale). Anomalie a coloanei vertebrale în care vertebra D₁₂ sau S₁ ia caracterul unei vertebre lombare (24).

Lombartrie (lat. *lumbus* = șale + *arthron* = încheietură), sin.: *Lumbartriază*. Formă de reumatism cronic degenerativ localizat la coloana lombară, unde se pot constata și modificări radiologice. Clinic, simptomatologia este comună cu aceea a spondilozei lombare (4).

Lombosciatalgie (lat. *lumbus* = șale + *sciatic* + gr. *algos* = durere). Durere lombară cu iradiere pe traiectul nervului sciatic (27).

Lombosciatică (lat. *lumbus* = șale + *sciatică*). Sindrom patologic asociind lumbago cu sciatica. Se caracterizează, în faza acută, prin dureri lombare iradiate în partea externă și posterioară a unuia sau a ambelor membre inferioare. Se datorează cel mai frecvent iritației radiculare, provocată de un prolaps sau o hernie a nucleului pulpos intervertebral (4).

Lombostat (lat. *lumbus* = șale + gr. *statikos* = care oprește), sin.: *Centură ortopedică*. Aparat ortopedic pentru imobilizarea regiunii lombare. Se folosește în patologia coloanei lombare, sprijinind coloana în stațiune. Se confecționează din pânză cu balene de os sau de oțel, din celuloză sau material plastic (24).

Lombotomie (lat. *lumbus* = șale + gr. *tomē* = tăiere). Incizia peretelui lojii lombare (11). ~ *exploratorie*, deschiderea lojii renale în vederea precizării unui diagnostic (11). ~ *pentru flegmon perinefretic*, lombotomie prin-

tr-o incizie mică situată în porțiunea mijlocie a inciziei de lombotomie obișnuită, folosită pentru deschiderea și drenarea unui flegmon perinefretic (11).

Longilin (lat. *longus* = lung. + *linca* = linie). Tip constituțional cu predominanța diametrelor longitudinale (lung, deșirat) (7).

Longitip (lat. *longus* = lung + gr. *typos* = tip). Leptozoom.

Longmire. William Polk. **Operația** ~, procedeu paliativ de derivație biliară în neoplasmul căilor biliare, constând dintr-o colangojejunostomie intrahepatică, cu rezecție parțială de țesut hepatic (11).

Longuet. Procedeu ~, procedeu de cură a varicocelului și hidrocelului, prin transplantare extrasercasă a testiculului (11).

Looser, Emil, 1877—1936. Zonele ~, benzi de demineralizare în oase, în special în osteopatiile de inanție; ele indică posibilitatea — în aceste zone — a unor fracturi spontane sau care apar la eforturi minime (4).

Lorain-Lévi (Lorain, Paul Joseph, 1827—1875; Lévi, Leopold, 1868—1933). **Sindromul** ~, tip de insuficiență a lobului anterior al hipofizei, apărând înaintea osificării cartilajelor de conjugare și manifestându-se cu simptome de infantilism (7).

Lordoză (fr. *lordose*). Încurbarea coloanei vertebrale, realizând la nivelul regiunii lombare o convexitate orientată anterior, urmată de o încurbare compensatorie toracică cu convexitatea orientată posterior (2). ~ *paralitică*, lordoză exagerată, consecutivă paralizei prin poliomielită a musculaturii abdominale (24).

Lorenz, Adolf, 1954—1946. Metoda ~, metodă de redresare modclantă ortopedică, cu ruperea bridelor fibroase în torticolisul cronic (11). **Piramida** ~, sin.: *Redresorul Lorenz*, dispozitiv prismatic din lemn, cu o muchie rotunjită, pe care se face reducerea manuală a piciorului strîmb congenital varus echin (24). **Pozițiile** ~, Pozițiile Pacci-Lorenz, vezi Pacci-Lorenz. **Procedeu** ~, Metoda Pacci-Lorenz, vezi Pacci-Lorenz. **Redresorul** ~, Piramida Lorenz.

Lorenz-von Bayer. Bifurcarea ~, osteotomie de sprijin în luxația congenitală a șoldului (24).

Loreta, Pietro, 1831—1889. Operația ~, cură a anevrismului arterial, cu introducerea unui fir metalic subțire prin care se face electroliză (11).

Lorin-Epstein. Manevra ~, infiltrație cu novocaină a cordonului spermatic sau a ligamentului rotund în colica nefretică (11).

Lorrain. Semnul ~, în cazul morții reale, producerea unei arsuri pe tegument este urmată de formarea unei fliclene cu aer (23).

Lortat-Jacob, J. L. Procedeu ~, procedeu de cură operatorie a herniei hiatale, prin alunecare pe cale abdominală, prin închiderea hiatusului înapoia esofagului și închiderea unghiului His (11).

Lot. Aliaj folosit în stomatologie la lipirea elementelor coronare protetice, a inelelor, a corpului de punte de elementele de agregare. Există loturi caracteristice pentru fiecare metal, avînd caracteristic faptul că punctul lor de fuziune este mai coborît decît al metalului pe care-l lipește (38).

Lota vulgaris. Specie de pește (popular mihalț), care poate fi infestată cu plerocerciozi rezultați din evoluția botriocefalului. Consumarea de asemenea pești infestați, insuficient prelucrați termic, duce la apariția botriocefalozei (31).

Louis, Antoine, 1723—1792 . Unghiul ~, *Angulus sterni*.

Louis, Pierre Charles Alexandre, 1787—1872. Angină ulcerosă ~, angină înflinită în cursul febrei tifoide grave, apărînd tardiv (septenarul al 3-lea — al 4-lea), datorită unei suprainfecții bacteriene; constă din ulceratii mari cu localizare în faringele inferior și laringe și poate duce la abces retrofaringian, retroamigdalian, laringian (8).

Louping-ill (engl.). Encefalită scoțiană.

Loutit, J. F. Anemia ~, formă de anemie hemolitică dobîndită, în care eritrocitele bonavului, transfuzate unui individ sănătos, prezintă o durată de viață normală; în schimb, eritrocitele unui individ sănătos introduse în circulația bolnavului sînt distruse (19).

Lowe, Charles Upton, Sindromul ~ Acidurie organică.

Lowe-Terry-MacLachlan. Sindromul ~, Acidurie organică.

Löwen. Boala ~, sin.: *Condromalacia rotulei*, degenerarea cartilajului retrorotulian; apare de obicei la soldații tineri și produce, în timpul mobilizării articulației genunchiului, un zgomot caracteristic (24).

Löwenberg. Semnul ~, durere vie produsă la nivelul unui membru cu tromboză venoasă, prin aplicarea manșetei unui aparat de tensiune și exercitarea unei oarecare presiuni (10).

Löwensteiu, Ernst. Mediul ~, mediu de cultură pe bază de ou, utilizat pentru a se izola *Mycobacterium tuberculosis* (3).

Lower, Richard, 1631—1691. Tuberculul ~, *Tuberculum intervenosum*.

Loxia (gr. *loxos* = oblic). Torticolis.

Lygüe-Carbonnet. Procedeu ~, procedeu de cură a prolapsului rectal prin suspensia rectului la discul intervertebral L₅—S₁, după preafabilă degajare a ampulei și ascensionarea ei la nivelul promontoriului (11).

LTH. Abreviere pentru *Luteotropic Hormone*. Vezi Prolactină (7).

Lu. Simbolul lutejiului (5).

Luboțki. Proiecția ~, proiecție a articulației coxofemorale, reprezentată de o linie care se suprapune arcadei crurale și de o perpendiculară care cade pe mijlocul acesteia (24).

Lucas-Championnière, Just Marie Marcellin. Metoda ~, metodă de tratament al fracturilor, de obicei angrenate, prin mobilizarea activă din primele zile. Are indicații majore în unele forme de fracturi, cum ar fi fractura angrenată a colului femural la bătrîni, deoarece previne atrofia musculară, complicațiile pulmonare și escarele (24).

Lucatello, Luigi, 1863—1926. Semnul ~, temperatura axilară este cu cîteva diviziuni mai mare decît cea cavitătară (orală, rectală). Semnul apare uneori în hipertiroidism (4).

Luchin. Semnul ~, hemoragii ale conjunctivei palpebrale inferioare, apărînd în endocardita lentă (10).

Luciani. Triada ~, sindrom de deficit motor, care apare după perioada inițială de exaltare a contractilității mușchilor extensori, caracterizat prin astenie, atonie și tulburări de statică (astazie) (15).

Luciferază. Enzimă care catalizează „activarea” luciferinei: formarea de adenilluciferină. Enzima mijlocește transferul grupării adenilice de pe adenozintrifosfat, ionul magneziu fiind activator (5).

Lucilia. Gen de insecte diptere din familia *Calliphoridae*, avînd culoare verde și reflexe metalice. *Specii mai importante*: *L. argyrocephala*, *L. caesar*, *L. nobilis*, *L. sericata*. Larvele lor pot produce miază la om sau animale. Larvele de *L. sericata* atacă țesuturile necrozate, respectînd pe cele sănătoase (31).

Lucită (lat. *lux* = lumină + *-ită*), sin.: *Actinodermatoză*, *Dermatită*, *actinică*, *Fotodermatoză*. Termen creat de Gougerot pentru afecțiunile cutanate datorite luminii solare, prin mecanism fototraumatic (ca în cazul eritemului solar), fotodinamic (prin intervenția substanțelor fotodinamice care sensibilizează bolnavul la radiații: porfirinele, vitamina PP, sulfamidele, anumiți coloranți) sau fotoanafilactic (prin formarea unor substanțe care acționează ca antigene). Simptomatologia este foarte variată, în raport cu mecanismul de producere și intensitatea luminii (eriteme, bule, pigmenții etc.) (12). ~ solară labială, Cheilita actinică.

Lucoterapie (lat. *lux* = lumină + gr. *therapeia* = tratament). Fototerapie.

Lueru. 1. Obiect material (32). 2. Activitate întreprinsă într-un anumit scop; acțiune (32). ~ mecanic, mărime fizică definită ca

produsul dintre componenta forței care acționează asupra unui corp în direcția deplasării punctului ei de aplicație și mărimea acestei deplasări. În sistemul C.G.S. se măsoară în ergi, în M.K.S. în jouli, iar în sistemul M.Kf.S. în kilogrammetri (32). ~ **meccanic ventilator**, produsul dintre variația de presiune și variația de volum în cursul unui ciclu ventilator; se exprimă în kgm/min., kgm/litru sau în gcm/cm³ (34).

Ludington, Semnul ~, semn întilnit în ruptura tendonului mușchiiului lungul biceps. Se așază palmele pe cap cu degetele încrucișate și în această poziție se contractă bicepsii. De partea rupturii, contractia nu este posibilă (24).

Ludloff, Karl, 1864—1945. **Incizia** ~, incizie pentru abordarea pe cale antero-internă a articulației coxofemorale (24). **Operația** ~, osteotomie oblică a primului metatarsian, în cura pentru *hallux-valgus* (24). **Pata** ~, aspect normal care apare pe radiografia de profil a genunchiului în extensiune, din cauza suprapunerii contururilor regulate, eliptice, ale condililor femurali (24). **Semnul** ~, semn întilnit în fracturile izolate ale micului trohanter (smulgeri). Bolnavul șezând pe un scaun nu poate flecta coapsa pe trunchi (24).

Ludwig, Daniel, 1625—1680. **Unghiul** ~, *Angulus sterni*.

Ludwig, Wilhelm Friedrich, 1790—1865. **Angină** ~, sin.: *Flegmon difuz al planșeului bucal*, infecție streptococică a țesuturilor planșeului bucal, cu caracter difuz, flegmonos, infiltrativ și necrotic, însoțită de febră și stare generală alterată (38).

Luer, **Seringa** ~, seringă confecționată în întregime din sticlă, pistonul fiind și el un cilindru de sticlă; are avantaajul de a putea fi sterilizată cu mai multă ușurință (12).

Lues (lat. = plagă). Termen folosit în trecut pentru orice boală molipsitoare venerică (*Lues venerea*); astăzi este sinonim pentru sifilis (2).

Luetă (fr. *luette*). *Uvula palatina*.

Luetină (Noguchi). Cultură omorită de *treponema pallida* în agar cu ascită; a fost folosită pentru practicarea unei reacții biologice în diagnosticul sifilisului (2).

Lugol, Jean, 1786—1851. **Soluția** ~, sin.: *Soluție iod-iodurată*, soluție conținând 1 g iod și 2 g iodură de potasiu/300 ml apă, utilizată ca mordant în colorația Gram și ca medicație iodică în tratamentul hipertiroidiei și al gușei simple (3, 7).

Lukanov, **Operația** ~, rezecție atipică de genunchi cu păstrarea unui dinte antero-medial al extremității inferioare de femur, care se încastrează într-un lăcaș creat în platoul tibial (24).

Lumbago (lat. = durere de șale), sin.: *Mialgie lombară*. Sindrom caracterizat prin dureri și contractură în masele musculare lombare. Se datorează fie unor afecțiuni neuromusculare locale, fie unor stări patologice ale coloanei vertebrale lombare (discopatii, spondiloză, spondilită etc.) (4).

Lumbalgie (at. *lumbus* = șale + gr. *algos* = durere). Lombalgie.

Lumbartroză (lat. *lumbus* = șale + gr. *arthron* = încheietură + -oză). Lombartrie.

Lumbodinie (lat. *lumbus* = șale + gr. *odyne* = durere). Lombalgie.

Lumbus (lat. = șale). Porțiunea dorsală a trunchiului cuprinsă între torace și pelvis și întinsă lateral până la marginea laterală a mușchilor erectori spinali (1).

Lumen (lat. = lumină). 1. Spațiul din interiorul unui organ sau formațiune tubulară, cum ar fi vasele sanguine și limfatice, intestinul etc. (1). 2. Unitate de flux luminos egală cu fluxul luminos emis în unitate de unghi solid de o sursă punctiformă, care are intensitate luminoasă de o luminare internațională (8).

Lumiiflavină. Derivat al riboflavinei care, sub acțiunea luminii, pierde lanțul oxidrilic, trecind în luminiflavină, substanță fiziologic inactivă, solubilă în cloroform (5).

Luminaj (lat. *luminare* = a lumina). Densitatea fluxului luminos care cade pe o anumită suprafață; unitatea de luminaj este un lux, care corespunde fluxului unei luminări ce cade pe o suprafață de 1 m² (28). ~ **foeal**, lumina concentrată în focarul anterior al unei lentile (28).

Luminator. Panou transparent sau translucid care înlocuiește o porțiune dintr-un acoperiș sau plafon, pentru a permite iluminarea unei încăperi ce nu are deschideri spre exterior sau ale cărei deschideri sînt insuficiente pentru iluminare (9).

Lumină (lat. *lumen*). Formă a materiei care constă din eliberarea de unde electromagnetice cu o lungime de 0,770—0,390 mμ și cu viteză de propagare în vid de 300 000 km/sec., capabilă de a excita retina și de a da senzația de vedere (28). ~ **aetinică**, lumină care produce efecte chimice (4). ~ **albă**, lumină care corespunde fie unui ansamblu de radiații avînd ca centru de gravitate radiațiile între 559 și 561 mμ, fie unui amestec de radiații diferite, numite complementare (28). ~ **aneritră**, lumină din care lipsește culoarea roșie a spectrului; este folosită pentru precizarea unor detalii vasculare sau hematice discrete la examenul oftalmoscopic (28). ~ **axială**, lumină paralelă cu axa vizuală (28). ~ **inaetinică**, lumină care nu impresionează emulsia fotografică de pe film. Pentru filmele radiologice este lumina

roșie (36). ~ **mezopică**, lumina atenuată, crepusculară (28). ~ **monocromatică**, lumină a cărei lungime de undă este în limitele unei singure culori a spectrului luminos (28). ~ **neagră**, raze ultraviolete invizibile, care provoacă fluorescența unor corpuri; este folosită în diagnosticul precoce al microsporiei (28). ~ **polarizată**, lumină transformată prin reflexie sau refracție în vibrații paralele între ele într-un plan, în cercuri sau elipse (28). ~ **rece**, radiații luminoase apropiate de radiațiile emise de un corp negru; sint radiațiile cu lungime de undă scurtă din spectrul solar (violet, albastru, indigo) (28). ~ **reflectată**, lumină ale cărei raze se întorc înapoi de pe suprafața iluminată (28). ~ **refractată**, lumină ale cărei raze sint deviate prin trecerea printr-un mediu refringent (28).

Vezi și: Finsen, Jesionek, Landeker-Steinberg.

Luminescență (fr. *luminescence*). Producere de lumină — fără ridicare a temperaturii — prin diverse metode, luind și denumirile corespunzătoare: fosforescență, fluorescență, electroluminescență, chemoluminescență, bioluminescență etc. (4).

Luminofor (lat. *lumen* = lumină + gr. *pherein* = a purta, a duce). Substanță utilizată pentru a transforma radiația ultravioletă în radiație luminoasă. Se utilizează în becurile fluorescente (20).

Lumisterol. Compus sterolic, izomer al ergosterolului și precalciferolului, obținut sub acțiunea luminii ultraviolete (5).

Luminare internațională. Intensitatea luminoasă — după direcția normalei — a unui radiator integral cu suprafața de 1/60 cm², la temperatura de solidificare a platinei (9).

Luminăriea. *Verbascum thapsus*.

Lunatism. Somnambulism.

Lund, Frederic Bates. **Operația** ~, astragalotomie pentru corectarea diformităților congenitale sau cîștigate ale piciorului (24).

Lunula unguis. Arie semilunară, albă, a unei unghii, situată lângă rădăcina ei (1). **Lunulae valvularum semilunarium**. Marginile subțiri ale valvelor semilunare ale aortei și arterei pulmonare situate de fiecare parte a nodulului (1).

Lupanină, sin.: *Chinolizidină*. C₁₅H₂₄ON₂. Alcaloid cu ciclul chinolizidinic, derivat al sparteinei, solubil în apă și solvenți organici, prezent într-o serie de plante (specii de *Lupinus* și de *Cytisus* și alte papilionacee). Are acțiune farmacologică similară cu aceea a sparteinei (5).

Lupă (fr. *loupe*). Lentilă convergentă măritoare (28). ~ **binooculară**, lentilă măritoare adaptată la o ramă specială care permite ca obiectele mărite să fie văzute cu ambii ochi (28).

Lupocritematoviscerită. Vezi Eritematodes.

Lupoid (lat. *lupus* = lup, ulcer + gr. *eidos* = formă). Termen generic pentru leziuni asemănătoare ca aspect cu lupusul tuberculos (12). ~ **miliar**, vezi Besnier-Boeck-Schaumann.

Vezi și: Boeck.

Lupom (lat. *lupus* = lup, ulcer + *-oma*). Leziune elementară a lupusului tuberculos, constînd dintr-un tubercul infiltrativ de mărimea unei gămălii de ac, situat subepidermic, de consistență moale, de culoare roșiatică, apărînd la vitropresiune gălbui (de culoarea marmeladei de mere). Crește foarte încet și poate conflua cu alte lupoame din vecinătate, formînd placardul lupic. După vindecare lasă cicatrice (12).

Luptă în focar. Totalitatea măsurilor cu caracter antiepidemic menite să suprimă un focar de contagiune prin izolarea bolnavului (bolnavilor) într-o unitate sanitară, depistarea și izolarea (în funcție de afecțiunea contagioasă) contactilor, dezinfectarea locuinței și eliminarea altor surse de infecție (apa, alimentele, lîntării transmîțători de malarie etc.) (29).

Lupulan. Antibiotic secretat de *Humulus lupulus* și activ împotriva a numeroși coci, bacili, ciuperci, levuri etc. (3).

Lupulescu. **Semnul** ~, semn clinic în paralizia nervului sciatic popliteu extern; constă din absența contractiei mușchiului gambier anterior și a mușchiului extensor comun al degetelor piciorului, cînd bolnavul, fiind în ortostatism, este împins de piept puțin înapoi (27).

Lupus (lat. = lup, ulcer). Termen foarte vechi din medicina greacă și arabă, fără sens precis pînă în secolul a XIX-lea, denumind toate ulcerările trebrante, cu mers lent, progresiv. În prezent, dacă nu este însoțit de un adjectiv, se înțelege sub acest nume lupusul tuberculos (12). ~ **angiomatos**, formă de lupus congestiv în care dilatațiile vasculare sint atît de masive încît pot simula o tumoare erectilă (12). ~ **congestiv**, formă de lupus tuberculos în care o vasodilatație banală poate masca în totalitate leziunile infiltrative tuberculoase, simulînd o rozacee (12). ~ **eritematos**, Eritematodes. ~ **eritematotuberculos**, formă de lupus congestiv asociat cu reacții epiteliale simulînd un lupus eritematos (12). ~ **foliular diseminat**, formă de lupus tuberculos situat foliular, mai ales pe față, cu tendință redusă la necroză; este greu de diferențiat de anumite forme de tuberculide (12). ~ **limfangitie „en nappe”**, formă de lupus congestiv al nasului cu leziuni tipice ale mucoasei endonazale (12). ~ **mixomatos**, formă de lupus tuberculos localizat mai ales pe lobul urechii, formînd o masă proeminentă, mamelonată, gălbuiă, de

consistență gelatinoasă (12). ~ **pernio**, vezi Besnier-Boeck-Schaumann. ~ **plan**, vezi Lupus tuberculos. ~ **proeminent**, vezi Lupus tuberculos. ~ **pustulos**, vezi Lupus tuberculos papulonodular. ~ **scleros**, Tuberculoza cutanată verucoasă. ~ **scleros papilomatos**, Tuberculoza cutanată verucoasă. ~ **tuberculos**, sin.: *Lupus vulgar*, tuberculoză cutanată tipică, avind ca leziune caracteristică lupomul. Prin confluența lupoamelor se formează placardul lupic, care în lupusul tuberculos plan apare de culoare roșie-violacee, cu margini neregulate, mai active, și centrul ocupat de cicatrice vicioase presărate cu lupoame active. În lupusul tuberculos proeminent se formează o masă depășind cu 2—3 mm nivelul pielii înconjurătoare, infiltrată, roșie-gălbuie. În unele cazuri, placardele lupice se ulcereză. Pe mucoase, lupusul tuberculos apare sub formă de infiltrate gălbui presărate cu proeminente moi care se ulcereză ușor, ducând la mutilări și sinechii (12). ~ **tuberculos papulonodular**, formă de lupus tuberculos în care lupoamele nu prezintă tendință la confluaire, ci se ulcereză și se acoperă de cruste gălbui (lupus pustulos) (12). ~ **tuberculos scleros**, formă de lupus tuberculos localizat mai ales pe membre; se aseamănă cu o tuberculoză verucoasă, de care se deosebește prin prezența lupoamelor și o evoluție mai lentă (12). ~ **tuberculos ulceroserpiginos**, formă de lupus tuberculos localizat mai ales pe membre; placardul lupic, de formă neregulată și cu extensiune lentă, prezintă la periferie lupoame mari, ulcerocrostoase, simulând uneori un placard de sifilis terțiar (12). ~ **tuberculos vegetant ulceros**, formă de lupus tuberculos localizat mai ales la nas; placardul lupic proeminent se ulcereză, acoperindu-se de cruste și mase vegetante, păstrând în același timp tendința către distrugere în profunzime (12). ~ **tumidus**, formă de lupus tuberculos proeminent și neulcerat, localizat mai ales pe obraji, cu evoluție lentă și foarte rezistent la tratament (12). ~ **verueos**, Tuberculoza cutanată verucoasă. ~ **vorax**, formă de lupus tuberculos ulceros cu mers rapid, ducând la mutilații importante (12). ~ **vulgar**, Lupus tuberculos.

Luria-Delbrutek. Testul ~, sin.: *Testul fluctuației*, probă experimentală care clarifică modul de apariție a rezistenței la bacteriofagi a unei tulpini sensibile, făcând dovada existenței mutațiilor spontane (17).

Lusehka, Hubert von, 1820—1875. **Bursa** ~, sin.: *Bursa pharyngea*, gropiță situată caudal față de amigdala faringiană (1). **Canalele** ~, canale biliare aberante situate în peretele vezicii biliare, putând fi unite cu ductul biliar, dar niciodată cu lumenul vezicii biliare (1). **Cartilajul** ~. 1. Nodul mic, cartilagos,

inconstant, situat în contact cu pliurile vocale (sin.: *Cartilago sesamoidea ligamenti vocalis*) (1). 2. Mic cartilaj hialin, inconstant, situat în capsula sau în septurile tonsilei palatine (sin.: *Cartilaj subfaringian*) (1). **Gaura** ~, sin.: *Apertura lateralis ventriculi quarti*, deschiderea fiecăruia dintre recesele laterale ale ventriculului al IV-lea, permițând trecerea lichidului cefalorahidian în spațiul subarahnoidian; terminațiile libere ale plexurilor coroide se proiectează prin ele (1). **Glandele** ~, sin.: *Glandulae mucosae biliosae*, glande situate în mucoasa vezicii biliare (1).

Lust. **Semnul** ~, în spasmodic percuția sciaticului popliteu extern pe capul osului *fibula* provoacă flexiunea dorsală a piciorului (4).

Luteină. 1. Xantofile. 2. Progesteron.

Luteinizare. Transformarea ovarului în sensul elaborării și secreției progesteronului (luteinizarea tecii interne, transformarea foliculului dehiscent în corp galben etc.) (7).

Lutembacher, René. **Sindromul** ~, cardiopatie congenitală, constând din asocierea unui defect septal atrial cu o stenoză mitrală (10).

Luteocit (lat. *luteus* = galben + gr. *kytos* = celulă). Celulă secretorie a corpului galben, elaborând progesteron (7).

Luteoid (lat. *luteus* = galben + gr. *eidōs* = formă). Hormon steroic cu acțiune progestativă (7).

Luteol. Xantofilie.

Luteom (lat. *luteus* = galben + *-oma*). Tumoare benignă a corpului galben al ovarului cu consecințe hormonale caracterizate din punct de vedere morfolologic prin transformarea decidualformă a endometrului, asemănătoare transformărilor de sarcină (2). ~ **chistie**, sin.: *Chist luteic*, chist ovarian format prin degenerarea corpului galben sau din foliculi atrezici; se manifestă prin hemoragii, uneori severe, simulând o sarcină tubară ruptă (2).

Luteostimulină, sin.: *Gonadotrofină B.*, *Hormon gonadotrop A*, abreviat LH, ICSH. Hormon hipofizar glicoproteic necesar la femeie pentru ovulare și formării corpului galben, iar la bărbat troficității și secreției celulelor Leydig (7).

Luteotrofină (lat. *luteus* = galben + gr. *trophe* = nutriție). Prolactină.

Luteotropice hormone, abreviat LTH. Prolactină.

Lutețiu. Simbol Lu. Vezi Lantanide.

Lutheran. Vezi Grupă sanguină.

Lutz-Splendore-Almeida. **Boala** ~, Blastomicoză sud-americană.

Lux, abreviat lx. Unitate de măsură pentru iluminare; reprezintă iluminarea unei suprafețe de 1 m², care primește un flux de 1 lumen repartizat uniform (9).

Luxatio erecta. Luxație subglenoidiană a capului humeral, brațul fiind ridicat (ca un catarg), blocat în această poziție și în imposibilitatea de a fi coborât (24).

Luxație (lat. *luxare* = a scriinti, a luxă). Leziune articulară, de obicei traumatică, în care suprafețele articulare își pierd raporturile lor normale (24). ~ **bicepsului crural**, deplasarea tendonului distal al mușchiului biceps crural înaintea capului osului *fibula*, în mișcarea de extensie a genunchiului (24). ~ **centrală a capului femural**, vezi Protruzie acetabulară. ~ **completă**, pleonasm folosit pentru deosebirea ei de subluxația sau luxația parțială (24). ~ **congenitală a șoldului**, sin. : *Boală preluxantă*, *Malformație luxantă*, malformație congenitală a unui sau ambelor șolduri, de obicei prin aplazia cavității cotiloide (la care se adaugă mulți alți factori), ceea ce face ca înainte, în timpul sau imediat după naștere, capul femural să se luxeze în fosa iliacă externă (24). ~ **crystalinului**, deplasarea cristalinelor din sediul anatomic normal, de cauză congenitală sau traumatică (28). ~ **dentară**, dislocarea parțială sau totală, patologică (de cele mai multe ori prin traumatisme) sau terapeutică, a unui dinte din alveola sa. Ruperea brutală a ligamentului alveolodentar se însoțește uneori de fractura concomitentă a pereților osoși alveolari (38). ~ **deschisă**, luxație în care articulația comunică cu exteriorul printr-o plagă (24). ~ **divergentă**, luxație la nivelul epifizelor a două oase paralele, care se deplasează în urma traumatismului, unul anterior și altul posterior, epifiza articulară opusă intrând între ele (24). ~ **habituală**, sin. : *Luxație recidivantă*, luxație care se repetă la aceeași articulație a unui individ, în condițiile unui traumatism, uneori neînsemnat. Cele mai obișnuite sînt luxațiile recidivante de umăr sau de rotulă (24). ~ **imperfectă**, termen impropriu pentru o leziune traumatică articulară, în urma căreia raporturile celor două suprafețe articulare nu au fost stricate (24). ~ **incoeribilă**, luxație care se reface imediat după repunere; elementele anatomice de conținere a articulației fiind lezate, nu mai pot menține raporturile normale ale articulației (24). ~ **încălețită**, Subluxație. ~ **închisă**, luxație în care articulația nu comunică cu exteriorul printr-o plagă (24). ~ **parțială**, Subluxație. ~ **peronierilor**, deplasarea tendoanelor peronierilor din șanțul retromaleolar înaintea malleolei peroniere, în mișcarea de flexiune dorsală a piciorului (de obicei traumatică sau ca sechelă tardivă a unui traumatism) (24). ~ **recidivantă**, Luxație habituală. ~ **recidivantă de nerv cubital**, hipermobilitatea nervului cubital la nivelul șanțului epitrohleoolecranian

(24). ~ **subastragaliană**, luxație a articulației dintre astragal și calcaneu (24). ~ **tendinoasă**, accident care se poate observa la mușchii ale căror tendoane trec printr-o gutieră osoasă, în afara căroră se pot luxa consecutiv unui traumatism (11). ~ **totală**, luxație în care suprafețele articulare nu mai au nici un contact între ele (24).

Vezi și : Galen, Godmer.

Luxație-fractură. Luxație însoțită de fractura unei margini articulare sau a cavității articulare, care determină luxația. Termenul ia în considerație aspectul patologic major, la fel cu fractura-luxație, unde fractura este mai importantă, dar este etiologic secundară luxației (24). ~ **trapezometacarpiană**, Fractura-luxație Bennett, vezi Bennett.

Luxmetru. Aparat pentru determinarea iluminatului. Luxmetrul subiectiv se bazează pe compararea iluminării cercetate cu aceea produsă de o sursă-etalon. La luxmetrele obiective, cu celule fotoelectrice care transformă energia luminoasă (flux de fotoni) în energie electrică (flux de electroni), iluminatul se citește cu ajutorul unui galvanometru etalonat direct în lux (20).

Luys, Jules Bernard, 1828—1897. **Corpul** ~, *Nucleus subthalamicus*. **Nucleul centromedian** ~, *Nucleus centralis thalami*.

Lw. Simbolul lawrenciului (5).

lx. Abreviere pentru lux (20).

Lycopodium clavatum. Plantă din familia *Lycopodiaceae*, ai cărei spori se folosesc ca pulbere inertă pentru consergarea pilulelor și în unele preparate dermatologice (13).

Lyell, A. **Sindromul** ~, sin. : *Epidermoliză toxică acută*, *Neuroliză ectodermică buloasă*, erupție acută generalizată eritematobuloasă, uneori cu caracter hemoragic, prin mecanism alergotoxic, ca urmare a unei intoleranțe medicamentoase (12).

Lyle-Ney. **Operația** ~, transplantarea mușchiului micul palmar pe scurtul extensor al policelui (24).

Lympha (gr. = apă, limfă), sin. : *Limfă*. Produs biologic cu structură coloidală, rezultat din transsudarea plasmiei sanguine la nivelul spațiilor limfatice; asigură schimbul metabolic la nivelul țesuturilor și celulelor, fiind sursa de origine a plasmiei interstițiale. Are o compoziție variată, fiind mai concentrată la nivelul chiliferelor intestinale (punctul crioscopic $\Delta = -0^{\circ}64$), mai puțin concentrată în mușchi ($\Delta = -0^{\circ}62$) și cu concentrație mai apropiată de aceea a serului sanguin ($\Delta = -0^{\circ}56$) în interiorul canalului limfatic ($\Delta = -0^{\circ}61$). Față de plasmă, are o concen-

trație mai mică în protide (și mai ales în fibrinogen), însă mai mare în cloruri (5).

Lymphoglandula (gr. *lympa* = apă, limfă + *glandula*). *Nodus lymphaticus*.

Lymphonodus (gr. *lympa* = limfă, apă + lat. *nodus* = nod). *Nodus lymphaticus*.

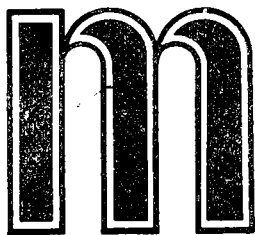
Lynch, F. W. **Keratodermita hipoestrogenă palmară și plantară** ~, Boala Haxthausen, vezi Haxthausen.

Lyons-Simon. **Procedeul** ~, cura stenozei unei colo- sau ileoproctii prin plastie în Z (11).

Lyra davidis. *Commissura fornicis*.

Lyssa. Turbare.

Lythrum salicaria, sin. : *Răchită*. Plantă din familia *Lythraceae*, ale cărei părți aeriene conțin materii tanante și o glicozidă (salicarina) cu acțiune antidiareică, astringentă, cicatrizantă (13).

- m. Abreviere pentru *misc*e (13).
M. 1. Simbol pentru prefixul mega (5).
2. Abreviere pentru mol (5).
Ma. Simbolul mazurii (5).

Mac. *Papaver somniferum*.

Macaca. Gen de maimuțe folosite în medicina experimentală. Specii mai importante: *M. mulatta*, *M. rhesus* (22).

Mac Ausland-Albee. Operația ~, artroplastie de cot, fără rezecție și cu interpunere de *fascia lata* (24).

Mac Burney, Charles, 1845—1914. **Cole-docotomia** ~, sin.: *Coledocotomie intraduodenală*, coledocotomie minimă efectuată printr-o secțiune a buzei craniale a ampulei Vater pentru extirparea unui calcul inclavat la acel nivel (11). **Duodenotomia** ~, duodenotomie verticală la nivelul porțiunii a II-a a duodenului, pentru abordarea chirurgicală a coledocului terminal și ampulei Vater (11). **Incizia** ~, incizie oblică în fosă iliacă dreaptă folosită pentru abordarea chirurgicală a apendicelui (11). **Punctul** ~, punct situat la jumătatea liniei care unește spina iliacă antero-superioară dreaptă cu ombilicul; corespunde zonei de proiecție viscerosomatică a apendicelui vermiform (1). **Semnul** ~, semn clinic în apendicită constând din durerea produsă la palpare în punctul Mac Burney (11).

Mac Carthy, Joseph Francis. **Uretroscopul** ~, uretoscop cu viziune indirectă prin aparat optic și circulație de apă (11).

Macchiavello. **Colorația** ~, metoda de colorație electivă pentru corpusculii rickettsieni și pararickettsieni, folosind albastru de metilen, fucsină bazică și acid citric (22).

Mac Collum. **Ancorarea** ~, ancorare în tehnica dentară prin folosirea unei culise sau a unui sistem matrice-patrice în formă de „T”, în care matricea este cuprinsă într-un dispozitiv coronar, iar patricea este solidarizată de proteză sau de o bară metalică; dispozitivul are scopul de a menține lucrarea pro-

tetică, permițând o păsuire între patrice și matrice (38).

Mac Donald. **Sonda** ~, sondă cu dublu curent, folosită pentru spălarea canalului hepatoledoc (11).

Macerat. 1. Rezultatul unei macerații (3).
2. Ingredient de bază în prepararea mediilor de cultură bacteriene, obținut prin macerarea țesutului muscular în apă, urmată de fierbere și filtrare; prin adăugarea de peptonă (1%) și NaCl (0,5%) se obține bulionul (3).

Macerafie (lat. *macerare* = a înmuia). Proces aseptice de necroză cu lichefacție; se realizează în general prin ținerea țesutului respectiv în apă la temperatura obișnuită un timp mai îndelungat (2).

MaeEwen, sir William, 1848—1924. **Incizia** ~, incizie dreaptă, verticală, pe fața internă a metafizei inferioare a femurului pentru osteotomie supracondiliană (24). **Osteotomia** ~, osteotomie liniară, supracondiliană, de femur, pentru corectare de *genu-valgum* (24). **Triunghiul** ~, sin.: *Triunghiul suprameatal*, mică arie topografică între peretele posterior al meatului acustic extern și rădăcina posterioară a procesului zigomatic; are importanță în intervențiile pe mastoidă și urechea medie (1).

Mache, Heinrich. **Unitatea** ~, cantitatea de emanație radioactivă care dă o ionizare a aerului prin radiațiile α , egală cu o unitate absolută electrostatică. Pentru ca o apă minerală să fie radioactivă trebuie să conțină 80 unități Mache la litru (4).

Machetă (fr. *maquette*). În tehnica dentară, formă de ceară de dimensiunile și conturul unei piese protetice, folosită pentru realizarea, prin ambalare, a tiparului acestei piese. Confecționarea machetei este în general o fază obligatorie pentru toate lucrările protetice, exceptând coroanele de porțelan și inelul coroanei din două bucăți (39).

MaeIntoe. Operația ~, aponevrectomie printr-o incizie distală, transversală, în plica pal-

mară și una în „Z” la nivelul bazei degetului, în boala Dupuytren (24).

MacIntosh, R. R. **Laringoscopul** ~, laringoscop cu lamă curbă care poate fi introdus în șanțul glosopiglotic, în scopul intubației endotraheale (11).

Mackenzie. **Operația** ~, dezarticulație tibio-tarsiană în care lamboul de acoperire a bontului restant este luat de pe fața medială a gleznei (11).

MacKinov. **Operația** ~, cura chistului hidatic prin chistectomie cu ablația adventivei (11).

MacLeod, Roderick, 1795–1852. **Reumatismul** ~, artrită reumatismală care prinde capsulele sinoviale, bursele și tendoanele (4).

McMurray, Thomas Porter. **Operația** ~, osteotomie intertrohanteriană de sprijin în coxartroză (27). **Semnul** ~, sin.: *Semnul „clicului”*, semn întâlnit în rupturile de menisc ale articulației genunchiului; când se trece de la flexiunea gambei la extensiunea cu rotație, se aude un zgomot în articulație, iar bolnavul acuză dureri la nivelul interliniei articulare (24).

Maeracantorhynchus, *Echinorhynchus*.

Macro (gr. *makros* = mare). Element de compunere care introduce în termeni semnificația de: mare, anormal de mare (32).

Macroabsorbitor (*macro* + lat. *absorbere* = a absorbi). Vas de absorbție folosit la recoltarea aerului pentru determinarea diferitelor substanțe din aer. Aerul este barbotat prin lichidul de absorbție conținut în vasul macroabsorbitor și care reține substanțele căutate (20).

Macroblast (*macro* + gr. *blastos* = germe). Element medular intermediar al seriei eritropoietice, situat între celula cap de serie (proeritroblastul) și normoblastul de talie mică (19).

Macrobrahie (*macro* + lat. *brachium* = braț). Dezvoltare excesivă a brațelor (1).

Macrocardius (*macro* + gr. *kardia* = inimă). Făt cu o inimă foarte mare (2).

Macrocefalie (*macro* + gr. *kephale* = cap). Anomalie constând din dimensiuni anormal de mari ale capului (35).

Macrocheilie (*macro* + gr. *cheilos* = buză). Macrocheilită.

Macrocheilită (*macro* + gr. *cheilos* = buză + *-ită*), sin.: *Cheilită hipertrofică*, *Macrocheilie*. Denumire generică pentru o serie de afecțiuni care duc la mărirea de volum a buzelor. După Miescher, cheilitele hipertrofice sînt de 3 tipuri: a) macrocheilite banale, datorite unei inflamații cronice; b) macrocheilita parenchimatooasă hiperplazică de origine nevică; c) macrocheilita granulomatoasă Miescher (sin.: *Cheilită granulomatoasă*), afecțiune care cuprinde ambele buze, evoluind în puseuri și ajungînd la o stare elefantiazică (elefantiazis al buzelor) (12).

Macrocheirie (*macro* + gr. *cheir* = mînă). Anomalie constînd dintr-o dezvoltare excesivă a mîinilor (1).

Macrocit (*macro* + gr. *kytos* = celulă). Globul roșu cu diametrul între 8–10 μ și un volum de 100 μ^3 . Apariția de macrocite în singele periferic denotă o tulburare a eritropoiezei (de ex. în anemia pernicioasă). Este întâlnit în mod normal la nou-născut (19).

Macrocitoză (*macro* + gr. *kytos* = celulă + *-oză*). Prezența de eritrocite anormal de mari în singe (2).

Macroclimă (*macro* + gr. *klima* = climă). Climatul unui teritoriu mai întins (20).

Macrocoacervat. Vezi Coacervat.

Macrocornee (*macro* + *corneae*). Keratomegalie.

Macrodaectilie (*macro* + gr. *daktylos* = = deget). Anomalie constînd din dezvoltarea excesivă a unuia sau mai multor degete de la mîini sau picioare (1).

Macrodentism. Macroodontie.

Macroodontie (*macro* + gr. *odous* = dinte + *-ia*), sin.: *Macroodontism*, *Megalodontie*. Anomalie constînd din dezvoltare excesivă a dinților (1). ~ *relativă*, anomalie dentomaxilară, caracterizată prin dinți prea voluminoși în raport cu dezvoltarea facială a individului. Poate provoca ectopie sau retenție dentară (39).

Macroencefalie (*macro* + gr. *enkephalos* = creier). Megalencefalie.

Macrofag (*macro* + gr. *phagein* = a mânca). Celulă fixă sau liberă derivată din sistemul reticulohistiocitar (histiocit, monocit), avînd proprietatea de a îngloba elemente celulare sau diferite particule străine, de dimensiuni variabile. Macrofagul reprezintă un element foarte important în mecanismul de apărare a organismului (19).

Macrogamet (*macro* + gr. *gametes* = soț). Vezi Gamet.

Macrogametocit (*macro* + gr. *gametes* = = soț + *kytos* = celulă). Vezi Gametocit.

Macrogenie (*macro* + gr. *geneion* = bărbie). Dezvoltare anormală a feței prin creștere exagerată a etajului său inferior. Apare constant în acromegalie (38).

Macrogenitosomie (*macro* + lat. *genitalia* = organe genitale + gr. *soma* = corp). Dezvoltare precoce a corpului și în special a organelor genitale, ca urmare a unor tulburări endocrine încadrate în sindromul genitoadrenal (2).

Macrogirie (*macro* + lat. *gyrus* = cerc, circuit). Mărire importantă a circumvoluțiilor cerebrale (35).

Macroglobulină. Componentă a complexului proteinelor serice, cu o greutate moleculară extrem de mare (peste un milion) și cu constanta

de sedimentare la ultracentrifugare de peste 15 unități Svedberg. Există și în mod normal în ser, în concentrații foarte mici. Anticorpul Wassermann, izoanticorpul de grup sanguin, properdina și factorul reumatoid sînt macroglobuline (19).

Macroglobulinemie. Prezența de macroglobuline în ser, în cantități supranormale; constituie caracteristica biochimică a unor afecțiuni ca: macroglobulinemie primitivă sau idiopatică și macroglobulinemie secundară, asociată cu holi neoplazice, colagenoze, infecții cronice, hepatită cronică, ciroză hepatică etc. (19). ~ **primară**, Sindromul Waldenström, vezi Waldenström.

Macroglosie (*macro-* + *gr. glossa* = limbă), sin.: *Limbă acromegalică*. Mărire de volum a limbii datorită unei hipertrofii musculare, unor tulburări metabolice (amiloidoză) sau prin dezvoltarea unor formațiuni tumorale benigne: limfoame, angioame, lipoame (38).

Macrognatism (*macro-* + *gr. gnathos* = = falcă). Macrognatie, ~ **progenie**, Progenie.

Macrognatie (*macro-* + *gr. gnatos* = falcă), sin.: *Macrognatism*. Dezvoltare anormală a feței prin creștere exagerată a maxilarului, ca rezultat, de cele mai multe ori, al unor tulburări endocrine; manifestarea clinică obișnuită este prognatismul (38).

Macromastie (*macro-* + *gr. mastos* = mamele), sin.: *Macromastie*. Dezvoltare excesivă a mamelelor (2).

Macromazie (*macro-* + *gr. mazos* = mamele), Macromastie.

Maeromelie (*macro-* + *gr. melos* = extremitate). Dezvoltare excesivă a uneia sau mai multor extremități (1). ~ **parestezieică**, iluzie constînd din senzația de mărire a extremităților (35).

Maeromelus (*macro* + *gr. melos* = extremitate). Făt cu dezvoltare exagerată a membrilor (2).

Maeromer (*macro-* + *gr. meros* = parte). Blastomer mare (18).

Maeronezie. Hipertrofia insulelor Langerhans (7).

Macropie (*macro-* + *gr. ops* = ochi). Macropisie.

Macropodie (*macro-* + *gr. pous* = picior). Hipertrofie congenitală a piciorului. Dezvoltarea exagerată a țesuturilor este inegală, scheletul fiind cel mai puțin interesat (24).

Macropolieit (*macro-* + *poli-* + *gr. kytos* = celulă). Granulocit gigant.

Macroprosopie (*macro-* + *gr. prosopon* = față), sin.: *Megaprosopie*. Dezvoltare exagerată a feței (38).

Macropsie (*macro-* + *gr. opsis* = vedere), sin.: *Macropie*, *Megalopsie*. Tulburare de ve-

dere cu caracter halucinator, care constă din impresia de mărire a obiectelor și persoanelor pe care le privește bolnavul (27).

Macroschelie (*macro-* + *gr. skeletos* = schelet). Dezvoltare excesivă a oaselor scheletale (4).

Macroscopic (*macro-* + *gr. skopein* = a vedea). Ceea ce poate fi văzut cu ochiul liber (23).

Macrofigmie (*macro-* + *gr. sphygmos* = puls). Puls cu amplitudine exagerată, înfîlțit în vasodilatație, eretism cardiac, hipertensiune arterială, insuficiență aortică (10).

Macrosomie (*macro-* + *gr. soma* = corp). Dezvoltare somatică exagerată, de obicei de origine hipofizară (7).

Macrostoma mesnii. Vezi *Chilomastix*.

Macrostomie (*macro-* + *gr. stoma* = gură). Mărire exagerată a orificiului bucal printr-o dehiscentă exagerată a comisurilor bucale; poate fi congenitală (despicătura transversală facială uni- sau bilaterală) sau ca sechelă post-traumatică (38).

Macrotie (*macro-* + *gr. ous* = ureche). Mărire exagerată, congenitală, a pavilionului auricular (30).

Maerulie. Proliferarea țesutului parodontal marginal, cu hipertrofia gingiei (38).

Maeruz. Indicele ~, indice electrocardiografic calculat după formula:
$$\frac{\text{durata unde } P}{\text{segment } PR}$$
;

crește în tulburările de conducere intraatrială (10).

Macula (lat. = pată), sin.: *Maculă*. 1. Termen anatomic avînd semnificația de pată, arie deosebită structural de restul suprafeței din care face parte (1). 2. În dermatologie, leziune elementară caracterizată printr-o modificare de culoare a pielii (12). **Maculae caeruleae**. Pete albastrii, localizate mai ales pe flancuri, abdomen, coapse, la bolnavii de ftiriază, pe locul înțepăturilor parazitului (12). ~ **communis**, îngroșare a peretelui medial al veziculei otice, care se împarte pentru a forma *maculae, cristae* și organul Corti în urechea internă (1). ~ **cribroasa inferior**, arie mică în ampula canalului semicircular osos anterior, perforată de fibrele nervoase provenind din ampula corespunzătoare a canalului semicircular membranos (1). ~ **cribroasa media**, depresiune circulară mică în recesul sferic al vestibulului, perforată de fibrele componente saculare a nervului vestibular (1). ~ **cribroasa superior**, depresiune ovală mică în recesul eliptic al vestibulului, perforată de fibrele componente utriculoampulare a nervului vestibular (1). ~ **densa**, îngroșare ale epitelului brațului anterior al ansei Henle la nivelul unde vine în contact cu polul vascular al corpusculului renal (1). **Maculae distensae**. Vergeturi. ~ **lutea**,

sin. : *Pata galbenă*, depresiune ovalară în retina polului posterior al globului ocular, conținând aproape exclusiv celule cu conuri și fiind caracterizată printr-o viziune deosebit de clară (28). ~ *saceuli*, sin. : *Pata acustică a saculei*, arie îngroșată, ovală, în porțiunea anterioară a saculei, de unde pleacă fibrele componentei saculare a nervului vestibular (1). ~ *utriculi*, sin. : *Pata acustică a utriculei*, arie îngroșată, ovală în podeaua și porțiunea anterioară a utriculei, de unde pleacă fibrele componentei utriculare a nervului vestibular (1).

Maculă (lat. *macula* = pată). *Macula*. **Macule atrofice liniare**. Vergeturi. ~ **corneană**, sin. : *Nebulum*, *Nefelion*, *Nubeculă*, pată permanentă pe corneea care rămâne după un ulcer sau un proces de keratită (28). **Macule rotunde**. Vezi Vergeturi. **Madaroză** (gr. *madaros* = chel, pleșuș + -oză). Lipsa genelor (28).

Madden-Kim. Procedeu ~, procedeu de cură a ulcerului varicos prin ligaturi multiple ale venelor perilcerose, efectuate prin incizii perilezionale (11).

Maddox, Ernest Edmund, 1860—1933. **Bagheta** ~, lentilă formată din mai multe componente cilindrice foarte convergente, care transformă un punct luminos într-o imagine în formă de linie verticală sau orizontală, după poziția imprimată lentilei; se folosește pentru determinarea heteroforiilor și măsurarea unghiului de deviație strabică (28). **Crucea** ~, cruce murală în centrul căreia se găsește un punct luminos, iar brațele verticale și orizontale comportă două serii de diviziuni gradate, folosind respectiv pentru măsurarea unghiului strabic și determinarea heteroforiilor la distanța de 5 m sau 1 m (28).

Madelung, Otto Wilhelm, 1846—1926. **Diformitatea** ~, sin. : *Radius curvus*, afecțiune întâlnită la adolescenți, mai ales la fete, constând din deformarea antebrațului prin incurbarea radiusului cu convexitatea în afară și luxația posterioară a extremității inferioare a cubitusului. Se consideră că ar fi o formă atenuată a bolii Léry-Weil (33).

Maddener, Max, 1868—1951. **Operația** ~. 1. Procedeu paliativ de cură a ulcerului gastric cu sediu cardiac sau la nivelul fornixului, prin rezecția antrului și pilorului, urmată de gastrojejunostomie (11). 2. Sterilizare pe cale chirurgicală a femeii prin dubla ligatură a fiecărei trompe (18).

Madurella. Gen de ciuperci din clasa *Adelomyces*, cuprinzând specii patogene care provoacă micetoame: *M. americana*, *M. boboi*, *M. grisea*, *M. mycetomii*, *M. tozeuri* etc. (12).

Maduromicoză. Micetom.

Maferid. Omolog al sulfanilamidei, la care gruparea amino este legată de inelul aromatic

prin intermediul unui atom de carbon. Acțiunea sa bacteriostatică nu este antagonizată de acidul paraaminobenzoic, ceea ce îi explică eficacitatea în aplicarea locală pe plăgi purulente sau în prezența țesuturilor necrozate, ca și unele particularități ale spectrului antimicrobian: activitate mai mare față de germeni anaerobi, interesarea unor germeni rezistenți la sulfamidele obișnuite (14).

Maffueei, Angelo, 1845—1903. **Sindromul** ~, sin. : *Sindromul Kast*, hipertrofia unui membru inferior datorită unor procese de osteocondrodistrofie și angiomatoză (24).

Magendie, François 1783—1855. **Gaura** ~ *Apertura mediana ventriculi quarti*.

Magma (lat. = drojdie, reziduu). **Magmă**. ~ **reticulare**, substanță primordială gelatinoasă a mezodermului extraembrionar care învecinează celomul extraembrionar la embrionul uman tânăr (1).

Magmă (lat. *magma* = drojdie, reziduu), sin. *Magma*. 1. Material rezultat dintr-un proces de necroză sau topire purulentă a unor țesuturi (2). 2. Material de aspect gelatinos (2).

Magnan, Valentin Jacques Joseph, 1835—1916. **Semnul** ~, halucinații constând din perceperea unor corpuri străine, insecte sau animale mici care se mișcă pe sub piele; semnul este întâlnit în cocainomanie (35).

Magnetotropism (gr. *magnes* = magnet + gr. *tropos* = întoarcere). Tendința de creștere a unor organisme sub influența unui câmp magnetic (4).

Magnetron. Diodă cu catod cilindric de nichel, încălzit indirect și anod masiv de cupru, în interiorul căruia se află un număr de cavități de rezonanță. Furnizează un câmp puternic de oscilații electromagnetice și este folosit la producerea undelor de foarte înaltă frecvență (4).

Magnezie. Denumire veche pentru oxidul de magneziu (5). ~ **calcinată**, Oxid de magneziu. ~ **usta**, Oxid de magneziu.

Magneziu. Simbol Mg. Metal bivalent, alcalinopământos, cu numărul atomic 12 și greutatea atomică 24,32, factor indispensabil în alimentație. Este prezent, în mici cantități, în toate organismele; funcționează biologic ca activator al unor enzime, deținând roluri importante în procesele de metabolism. Constituie partea activă a moleculei de clorofilă; activează procesele de transport al acidului fosforic și de fosforilare; este indispensabil desfășurării activității musculare. Farmacodinamic, ionul de magneziu are acțiune sedativă, narcotică, deprimantă motorie centrală, hipotensivă și de relaxare a musculaturii netede (5; 14).

Magnin-Hanish. Speleotomia ~, tehnică de speleotomie pentru cavernă tuberculoasă în 2 timpi operatori: în primul timp se rezecă peretele osteomuscular din dreptul cavernei, tegumentele fiind suturate la pereții acesteia; în al 2-lea timp operator este deschisă și tratată caverna (11).

Magnus-Kleijn (Magnus, R.; Kleijn, de A.). Fenomenul ~, fenomen constind dintr-o acțiune tonică reflexă de modificare a atitudinii membrului în raport cu poziția capului (reflexe tonice labirintice) și cu mișcările gâtului (reflexe tonice cervicale) (27).

Magnuson, P. B. Operația ~, translocarea în afara culisei bicipitale a mușchiului subscapular în luxația recidivantă a umărului (24).

Magrassi. Fenomenul ~, concurență virală descrisă în hepes, identică cu fenomenul de interferență virală. Constă din inhibarea reciprocă a acțiunii patogene a două tulpini de virus herpetic introduse în organism în locuri diferite și la anumite intervale de timp; această inhibare condiționează apariția bolii cronice, latente, sau procese de autosterilizare (8).

Mahamari. Pestă.

Mahler, Richard. Puls cășărător ~, tahicardie progresivă, anunțând instalarea unei tromboflebite *post-partum* (10).

Maidism. Pelagră.

Maisonneuve, Jacques Gilles Thomas, 1809—1877. Fractură ~, sin.: *Fractură peroneo-maleolară, Fractură genuperonieră*, fractura maleolei tibiale și a peroneului în treimea superioară; se însoțește de diastazis tibioperonier (24). **Semnul** ~, mișcare exagerată de extensiune dorsală a gâtului minii, posibilă în fractura extremității inferioare a radiusului (24).

Maissiat, Jacques Henri, 1805—1878. Bandelea ~, *Tractus iliotalibialis*.

Maitland. Cultura ~, metodă de cultură de fragmente de țesut în suspensie în mediu lichid, utilizată în laboratoarele de inframicrobiologie (22). **Mediul** ~, mediu nutritiv folosit în metoda Maitland, constituit din ser de pasăre și soluție salină Tyrode (22).

Majocchi, Domenico, 1849—1929. Granulomul tricofit ~, vezi Tricofit. **Purpura** ~, sin.: *Purpura annularis telangiectodes Majocchi, Purpura inelară telangiectoidă Majocchi, Telangiectazia foliculară inelară*, afecțiune cutanată de cauză încă necunoscută, manifestată prin leziuni purpurice de aspect special, inelar, însoțite de telangiectazii, și întâlnită mai frecvent la adulții de sex masculin (12).

Majorana hortensis, sin.: *Măghiran*. Plantă din familia *Labiatae* ale cărei părți aeriene conțin un ulei esențial bogat în carvacrol, cavicol, terpineol, precum și unele terpene biciclice și

avînd acțiuni stomahică, carminativă și antispastică (13).

Mal (lat. *malum* = rău, boală), sin.: *Malum*. Stare de boală (32). ~ **comițial**, Epilepsie. ~ **de los pintos**, Pinta. ~ **perforant**, ulceratie cronică, nedureroasă, cu tendință de progresiune în profunzime, apărînd-*ca* o tulburare trofică de cauze diverse. Se descriu diferite forme, după localizare (bucală, facială, nazală, palmară, plantară) (27). ~ **perforant bucal**, tulburări trofice în cursul tabesului, caracterizate clinic prin căderea dinților, resorbția alveolelor, fistulizare și perforarea maxilarului sau a cerului gurii. În unele cazuri, perforarea este consecutivă deschiderii unei gome sifilitice (2). ~ **perforant plantar**, necroză locală a părților moi ale plantei piciorului urmată de o ulceratie adîncă datorită tabesului, diabetului sau leprei, ca urmare a tulburărilor trofice cauzate de leziuni nervoase sau prin obliterarea unor vase (endotelită, tromboză) (2). ~ **perforant plantar familial**, Mielodisplazie familială.

Malabsorbție (lat. *malum* = rău, boală + *absorbere* = a absorbi). Tulburare ce digestie determinată de deficiență enzimatică în hidrolizarea grăsimilor, glucidelor și proteinelor, precum și alterarea absorbției prin modificarea transportului alimentelor digerate din interiorul intestinului în sânge și limfă, manifestîndu-se clinic prin denutriție și steatoree. Se descrie o malabsorbție primară în boala celiacă, sprue, determinată de un viciu genetic al intestinului și o malabsorbție secundară în afecțiuni ale ficatului, pancreasului sau intestinului (ciroza hepatică, pancreatita cronică, enterita cronică etc.) (16).

Malacie (gr. *malakia* = înmuier). Micșorarea sau pierderea consistenței unui organ sau țesut. Se folosește cu același sens și ca sufix (32).

Malarie (it. *mala aria* = aer rău), sin.: *Febră paludică, Febră palustră, Friguri de baltă, Paludism*. Boală infecțioasă endemoepidemică, sezonieră, răspîdită pe tot globul, provocată de hematozoarul palustru, avînd ca sursă și rezervor de infecție omul infestat, de la care boala se transmite la omul sănătos prin țînțarul anofel; se manifestă clinic în perioada acută, prin accese tipice caracterizate prin frisoane, paroxism febril și transpirație, apărînd la intervale regulate de timp, splenomegalie, anemie, astenie, adinamie, facies palid, hepatomegalie, icter, leziuni inflamatorii renale; după faza acută urmează perioada de latență, variabilă, în care se menține splenomegalia, după care accesele pot reapărea sub o formă mai atenuată și în număr mai redus, recăderile devenind din ce în ce mai rare, cu

cît timpul de la episodul inițial este mai îndepărtat (8). ~ **algidă**, formă clinică de malarie cu evoluție severă, în care, în evoluția accesului pernicios, predomină fenomenele de insuficiență circulatorie periferică: hipotermie, extremități reci, sudori reci, facies supt, ochi excavați (8). ~ **cerebrală**, denumire generică pentru formele nervoase, encefalitice, psihotice, hemiplegice, cerebeloase, afazice, convulsive etc. ale accesului pernicios malaric, care evoluează concomitent cu hiperpirexie, tulburări circulatorii și respiratorii, colaps, terminându-se adesea cu comă și moarte (8). ~ **comatoasă**, sin.: *Comă malarică*, comă care survine atît în cursul malariei primare, cît și în cea cronică, fiind mai frecventă în malarie cu *Plasmodium falciparum*; prezintă diverse grade de intensitate a comei, însoțită de hipotensiune, respirație neregulată, polipnee; în majoritatea cazurilor sfințit mortal, mai ales la indivizi subnutriți, surmenați, alcoolici (8). ~ **cuartă**, sin.: *Cuarta, Febră cuartă*, formă clinică de malarie provocată de *Plasmodium malariae*, în care accesele apar la 72 ore (8). ~ **holeriformă**, formă clinică a malariei, în care colapsul și crampele musculare domină simptomatologia obișnuită (8). ~ **de inoculare**, malarie transmisă prin transfuzia cu sînge conservat recoltat de la un malaric (8). ~ **pernicioasă**, formă clinică gravă a malariei cu *Plasmodium falciparum*. Vezi și Acces pernicios malaric (8). ~ **de primoinfecție**, perioada de început a malariei la un organism pînă atunci indemn, precedînd instalarea acceselor tipice; se manifestă clinic prin fenomene necaracteristice: febră continuă nesistemată, frisoane repetate, cefalee, inapetență, dureri abdominale, dureri musculare difuze: durează 2-8 zile, după care accesele febrile se sistematizează (8). ~ **septicemică**, formă a malariei tropice în care parazitarea globulelor roșii este intensă (fiecare al 3-lea sau al 2-lea eritrocit fiind parazitat); evoluează cu tablou clinic grav, cu tulburări cardiovasculare precoce (8). ~ **terță**, sin.: *Febră terță, Malarie terță benignă*, formă clinică de malarie provocată de *Plasmodium vivax*, în care accesele febrile se produc la interval de 48 ore (8). ~ **terță benignă**. Malarie terță. ~ **terță malignă**, sin.: *Febră estivoautumnală, Febră terță malignă*, formă gravă de malarie determinată de *Plasmodium falciparum*, al cărui ciclu de evoluție durează 24, 48 ore sau intervale cu totul neregulate, accesele febrile survenind din această cauză, la intervale variabile (31). ~ **tifoidică**, formă a malariei pernicioase, cu febră continuă și somnolență, reproducînd starea tifică.

Malariologie (malarie + gr. *logos* = știință), sin.: *Paludologie*. Specialitate medicală care se ocupă cu studiul malariei (31).

Malariometrie (malarie + gr. *metron* = măsură), sin.: *Paludometrie*. Ansamblu de cercetări întreprinse în vederea măsurării endemicității malariei, prin investigații în diferite grupe de vîrstă (31).

Malarioterapie (malarie + gr. *therapeia* = tratament), sin.: *Impaludare*. Metodă de tratament constînd din inocularea parazitului malariei în vederea obținerii de temperaturi ridicate, folosită în special la bolnavii cu sifilis nervos, rezistenți la tratamentul penicilinic (31).

Malassez, Louis Charles, 1842-1909. Resturile epiteliale ~, rețea de celule epiteliale în care este fragmentată teaca radiculară epitelială într-o anumită etapă a procesului de embriogeneză a dintelui; celulele pot persista în tot cursul vieții, formînd uneori punctul de plecare al unor chisturi intraosoase (38).

Malassezia. Gen de levuri anascosporate avînd ca specie tip *Malassezia furfur* (sin.: *Microsporon furfur*), agentul patogen al pitiriazisului versicolor (12).

Malatdehidrogenază. Enzimă care catalizează dehidrogenarea malatului, rezultînd oxaloacetat (5).

Malation, sin.: *Dimetilditiofosfat de dietilmercaptosuccinat*. Compus anticolinesterazic organofosforic folosit ca insecticid, avînd o slabă toxicitate pentru organisme superioare (14).

Malatsintetază, sin.: *Glioalitransacetază*. Enzimă care catalizează procesul de formare a malatului prin acetilarea glioilatului (5).

Maleat. Sare și ester ai acidului maleic. Maleații pot fi mono- sau bibazici. Sint folosiți pentru prepararea unor sisteme-tampon, utilizate în enzimologie, serologie etc. (5). ~ **de ergometrină**, sare a ergometrinei folosită terapeutic ca ocitocic (13).

Malécot. Sonda ~, sondă de cauciuc sau de material plastic, prevăzută la un capăt cu o ciupercă și terminată la celălalt capăt în plînie (11).

Maleină. Filtratul autoclavat și concentrat al unei culturi de *Malleomyces mallei* (bacilul morvei) în bulion glicerinat. Servește la depistarea prin intradermoreacție a cazurilor cronice de morvă la animale (3).

Maleolă (lat. *malleolus*, dim. de la *malleus* = ciocan). *Malleolus*. ~ **laterală**, *Malleolus lateralis*. ~ **medială**, *Malleolus medialis*.

Malformație (lat. *malum* = rău + *formatio* = întocmire, alcătuire). Anomalie congenitală constînd din oprire în dezvoltare sau heterotipii. Spre deosebire de diformitate, este numai congenitală și se poate referi la orice

organ al corpului (24). ~ luxantă, Luxație congenitală a șoldului. ~ metabolică, tulburare innăscută a metabolismului datorită sintezei unor enzime defectuoase sau absenței unor enzime (7).

Malgaigne, Joseph François, 1806—1865. **Cirligele** ~, instrument metalic format din două perechi de cirlige mici, cu ajutorul cărora se pot apropia fragmentele unei rotule fracturate (11). **Fractura** ~, fractură dublă verticală a centurii pelviene (24). **Procedeul** ~, manevră pentru reducerea pe cale ortopedică a fracturii de extremitate inferioară de radius cu deplasare (24). **Semnul** ~, sin.: *Semnul Nélaton*, schimbarea raporturilor reperelor osoase epicondil-epitrohlee-olecran în luxația cotului, fractura condiliană cu deplasare sau fractura olecranului cu deplasare (24).

Malign (lat. *malignus* = primejdios, periculos). Termen care indică natura gravă a unui proces patologic, în care însăși viața este primejduită; se întrebuințează mai ales pentru tumori, indicând caracterul recidivant și metastazant al acestora și ducind la exitus (2).

Malleolus (dim. lat. *malleus* = ciocan), sin.: *Maleolă*. Apofiză osoasă care are forma unui cap de ciocan (1). ~ *fibulae*, *Malleolus lateralis*. ~ *lateralis*, sin.: *Maleolă laterală*, *Malleolus fibulae*, extremitatea inferioară a fibulei (1). ~ *medialis*, sin.: *Maleolă medială*, *Malleolus tibiae*, apofiză pe suprafața medială a extremității inferioare a tibiei (1). ~ *tibiae*, *Malleolus medialis*.

Mallet-Guy, Pierre. **Canula** ~, canulă metalică pentru cateterismul canalului cistic în radiomanometrie (11). **Ineizia** ~, cale de acces suprascapulară pentru rezecția primei coaste, ca prim timp al unei toracoplastii (11). **Metoda** ~, metodă de explorare radiomanometrică peroperatorie a căilor biliare executată în 2 timpi succesivi: întâi manometria, apoi colangiografia (11). **Operația** ~, sin.: *Neurectomie periarterială hepatică*, simpatectomie realizată în jurul arterei hepatice, în cura anumitor forme de ictere prelungite (11). **Procedeul** ~, refacerea continuității digestive după duodenopancreatectomie prin reimplantarea bontului pancreatic în intestin și colecistogastrostomie (11).

Mallet-Guy-Desjaques. **Calea** ~, cale de acces suprascapulară pentru abordarea primelor două coaste în toracoplastia parțială (11).

Malleus (lat. = ciocan). Unul din oscioarele urechii interne, avind formă de ciocănaș (1).

Mallory, Frank Burr, 1862—1941. **Colorația** ~, metodă de colorație bazată pe hematoxilină fosfotungstică, utilizată în diagnosticul diferențial al unor incluzii inframicrobiene (22).

Mallory-Weiss (Mallory, Frank Burr, 1862—1941; Weiss, Soma, 1899—1942). **Sindromul** ~, sindrom constind din hemoragii masive digestive, datorite dilatației esofagului în urma unor vărsături violente și repetate pe fondul unei gastrite cronice etilice și al unei ciroze etilice cu varice esofagiene (16).

Malocluzie (lat. *malum* = rău + *occludere* = a închide). Deviație de la ocluzia normală a dinților, de obicei asociată cu o dezvoltare anormală a maxilarelor (1).

Malonat. Sare sau ester al acidului malonic. Malonații pot fi monobazici sau neutri (5). ~ **activat**, Malonilcoenzima A.

Malonil-coenzima A, sin.: *Malonat activat*, *Malonil-S-CoA*. $\text{HOOC}\cdot\text{CH}_2\cdot\text{CO}-\text{S}-\text{CoA}$. Metabolit de bază în sinteza acizilor grași cu număr impar de atomi de carbon. În organism, sinteza malonil-S-CoA se realizează prin carboxilarea acetil-coenzimei A, proces care are loc în prezența biotinei, ATP și ionilor Mn^{2+} (5).

Malonil-S-CoA. Malonil-coenzima A.

Maloniluree. Acid barbituric.

Malpighi, Marcello, 1628—1694. **Corpuseulii** ~. 1. *Corpuscula renis*. 2. *Folliculi lymphatici lienales*. **Glomerulul** ~, element morfofuncțional al nefronului, alcătuit din 15—50 anse capilare, neanastomozate între ele, care iau naștere prin ramificarea arteriolei aferente și care, reunindu-se, formează arteriola eferentă; ghemul de anse capilare este învelit de foia internă a capsulei Bowman, de care aderă strins; glomerulul malpighian și capsula Bowman alcătuiesc împreună corpuseculul Malpighi (25). **Piramidele** ~, *Pyramides renales*. **Stratul** ~, sin.: *Strat germinativ*, *Strat mucos*, *Strat spinos*, strat din epiderm situat între stratul celulelor bazale și stratul granulos. Este format din 7—8 rânduri de celule poliedrice, bine fixate între ele prin desmozomi (12).

Malpoziție (lat. *malum* = rău + *positio* = poziție). Așezare defectuoasă (32). **Malpoziții dentare**. Pozițiile dinților erupti paraaxiali (în afara sau înăuntrul arcadei dentare) sau roțiți (39).

Maltază, sin.: α -*Glucozidază*. Enzimă care catalizează hidroliza α -glucozidelor de tipul maltozei, punind în libertate glucoză. Maltaza este prezentă în sucul intestinal; în cantități foarte mici a fost identificată și în urina proaspătă (5).

Maltoză. $\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}\cdot\text{H}_2\text{O}$. Dizaharid cu legătură α -monocarbonilică, format din două molecule de glucoză. Este prezentă într-un mare număr de alimente de origine vegetală (legume și fructe). În intestin este dedublă în glucoză, sub acțiunea maltazei (5).

Malum (lat. = rău, boală). Mal. ~ *coxae*, sindrom patologic încadrat în reumatismul degenerativ și localizat la articulația coxofemurală (4). ~ *coxae infantilis*, vezi Epifizită. ~ *coxae senilis*, osteoartrită a articulației coxofemorale care apare la oameni mai în vîrstă. Această coxartroză este primitivă la bătrîni și are un debut polar superior (4).

Malva silvestris, sin.: *Nalbă*. Plantă din familia *Malvaceae*; frunzele și florile conțin materii tanante, mucilagi și o glicozidă (malvina); au acțiune emolientă, expectorantă și slab astringentă (13).

Malvină. Vezi *Malva silvestris*.

Mamectomie (*mamo-* + gr. *ektome* = excizie), sin.: *Mastectomie*. Rezecție operatorie a glandei mamare împreună cu tegumentul care o acoperă (11).

Mamelon (fr. *mamelon*). 1. Excrescență pe creasta incisivă a unui dinte erupt recent (1). 2. *Mammilla*. 3. Termen folosit în anatomie pentru formațiuni proeminente (1). ~ *supranumerar*, mamelon rudimentar, unic sau multiplu, localizat în regiunea pectoroaxilară, evidențiat la femeia lăuză în cursul perioadei de alăptare, după care regresează. În cazuri mai rare se pot observa mameloane supranumerare și în alte regiuni: toracică inferioară, abdominală, chiar vulvară, de-a lungul liniei de dezvoltare embriologică (18).

Mamoplastie (Kehrer) (*mamo-* + gr. *plastein* = a forma). Intervenție chirurgicală pentru remedierea mamelonului ombilicat (18).

Mamită (*mamo-* + *-ită*). Mastită.

Mamma (lat. de la gr. *mamme* = sinul mamei, mamelă), sin.: *Stn*. Glanda mamară lactogenă, cu țesuturile care o înconjură și împreună cu care formează cele două proeminente simetrice pretoracice, bine dezvoltate la femeie, relativ rudimentare la bărbat. Definește animalele mamifere (purtătoare de mamele) (1). **Mammae accessoriae**. Glande mamare accesorii, anormale, prezente uneori, indiferent de sex, pe linia care unește axila cu plica inghinală și trigonul femural (1). ~ *masculina*, glanda mamară rudimentară a bărbatului (1).

Mamma. Operația ~, procedeu de colecistoduodenostomie, cu crearea unui neocolecoc cu papilă din peretele vezicular (11).

Mammear-Chute. Operația ~, procedeu de prostatoveziculectomie pe cale retropubiană, pentru cancer prostatic (11).

Mammilla (lat. = mamelă), sin.: *Mamelon*. Virful mamelei (1).

Mamo- (gr. *mamme* = sinul mamei, mamelă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la sin și la glanda mamară (32).

Mamografie (*mamo-* + gr. *graphein* = a scrie). Radiografia glandei mamare.

Mamotrofină. Prolactină.

Manani. Polimeri de manoză, sintetizați de celulele unor microorganisme (*Saccharomyces cerevisiae*, *Aspergillus niger*, *Penicillium charlessi*, specii de *Rhodophyceae*), și plante (specii de *Aloe*, *Iris*, *Orchidaceae*, *Leguminosae*) (5).

Manasse. *Boala* ~, tip de otospongioscleroză cu localizare labirintică, în care surditatea este de la început de percepție, în opoziție cu tipul obișnuit în care predomină surditatea de transmisiune (30).

Maneinism (lat. *mancus* = ciung, mutilat). Utilizarea, exclusivă sau nu, a minii stîngi pentru prehensiune, scris și alte operații manuale (4).

Mandelat. Sare sau ester al acidului mandelic (5). ~ *de amoniu*, sare de amoniu a acidului α -hidroxifenilacetic; are acțiune anti-septică și acidifiantă urinară (14). ~ *de calciu*, sare de calciu a acidului mandelic, folosită ca antiseptic în infecțiile urinare (14).

Mandibulometru (lat. *mandibula* = maxilar inferior + gr. *metron* = măsură). Instrument folosit mai ales în antropologie și stomatologie pentru determinarea dimensiunilor și unghiurilor mandibulei, constînd dintr-o placă prevăzută cu două orificii dreptunghiulare în care pătrund apofizele coroanoide (39).

Mandrin (fr. *mandrin*). Tijă metalică de diferite grosimi, pentru cateterizarea acelor de injecții sau a altor instrumente metalice sau de cauciuc cu lumen (11). ~ *dentar*, instrument dentar format dintr-o tijă metalică, scurtă sau lungă, aplicabilă la piesa de mină sau în contraunghi; are un capăt detașabil în șurub, pentru a fixa discul sau piatra de șlefuit (38).

Manevră (fr. *manoeuvre*, de la lat. *manus* = mină + *opera* = lucru). Efectuarea unor gesturi bine codificate în succesiunea lor (11). ~ *Praga*, manevră obstetricală preconizată de școala din Praga, folosită pentru degajarea craniului în presentațiile pelviene, în cazul în care există o oprire a bărbiei fătului sub simfiza pubiană; cu o mină se apucă copilul din spate, peste umeri, cu cealaltă i se apucă picioarele și i se răstoarnă corpul spre abdomenul mamei; este o manevră brutală, puțin utilizată astăzi (18). **Manevre vagale**. Tehnici de excitație a vagului (prin compresiunea sinusului carotidian, a globilor oculari etc.) exercitate cu scop diagnostic și terapeutic în tahicardii; frecvența diminuează pentru durata excitației în tahicardia sinuzală (lent și puțin) și în flutterul atrial (brusc), revine la normal în tahicardia paroxistică atrială și nu este modificată în cea ventriculară și în fibrilație (10).

Vezi și: Barker, Bracht, Brodie-Trendelenburg, Champetier de Ribes, Chassaingnac, Chila-

diti, Contremoulin-Robineau, Glénard, Gowers, Guyon, Hayes, Jacquemier, Jendrassik, Kristeller, Küstner, Lachapelle, Lahey, Lasègue, Lesage, Lorin-Epstein, Mantel-Pinard, Mațkiewicz, Mauriceau, Müller-Hillis, Müller-Pinard, Neri, Pinard, Ritgen, Tillaux, Trendelenburg, Tavianov, Wigand.

Mangan. Simbol Mn. Metal bivalent cu numărul atomic 25 și greutatea atomică 54, 93, folosit în aliaje, iar sub formă de compuși ca reactiv industrial; este prezent ca oligoelement în diferite umori și țesuturi; așezată activarea unei serii de enzime (lacaza, polifenoloxidaza etc.) (5).

Manganism. Intoxicație cronică cu mangan, caracterizată în special în perioada de stare prin tulburări de tip parkinsonian (9).

Manie (gr. *mania* = nebunie, furie). Stare psihică caracterizată printr-o triadă simptomatică compusă din: dispoziție euforică, accelerarea ritmului ideativ până la fugă de idei și hiperactivitate (35). ~ **acută**, episod psihotic de obicei de scurtă durată, caracterizat printr-o stare de excitație psihomotorie, logoree, gestulație accentuată și agitație dezordonată, avînd debut acut (35). ~ **confuzivă**, manie acută, la apogeul evoluției căreia se instalează un sindrom confuziv tranzitoriu cu halucinații, idei delirante și incoerență a gândirii (35). ~ **delirantă**, formă de manie în care se întîlnesc idei delirante de mărire, bogăție și uneori de prejudiciu și urmărire (35).

Manierism (fr. *maniérisme* = afectare, superficialitate). Gesturi mimice și pantomimice lipsite de naturalețe, exagerate, afectate, uneori cu o notă bizară sau puerilă (35).

Maniluviu, sin.: *Manuluviu*. Baie de miini (4).

Manipulare (fr. *manipuler* = a minui, a manevra). 1. Anumite mișcări imprimare pasiv unor segmente de membru, fie pentru a pune în evidență un semn clinic, fie în scop terapeutic (24). 2. **Minuirea** unei aparaturi complexe, conform instrucțiunilor de folosire (24). ~ **rotatorie** (Shumata), metodă de tratament a herniei discale, care constă din repetarea ritmică de fiecare parte, de câteva ori, a manevrei Bonnet, în timp ce cu cealaltă mînă se menține umărul bolnavului pe loc, fixat la pat (24).

Manită. Manitol.

Manitol, sin.: *Manită*. Polialcool, derivat de manoză; filtrează glomerular (*clearance*-ul său exprimă valoarea filtratului) și nu se absoarbe tubular, provocînd diureză predominant de tip osmotic. Administrat în perfuzie intravenoasă, este indicat pentru profilaxia insuficienței renale, în anurie, în sindroamele de intoxicație cu apă. Folosirea terapeutică nejudicioasă poate fi cauză de supraîncărcare cir-

culatorie acută sau deshidratare globală severă (14). ~ **hexanitrat**, vasodilatator coronarian cu acțiune prelungită, util ca tratament de fond în angina pectorală (13).

Mann, Gustav, 1864–1921. **Colorația** ~, metodă de colorație pentru incluzii inframicrobiene, folosind albastrul de metil și eozina (22).

Mann, Ludwig, 1866–1936. **Proba** ~, probă pentru evidențierea tulburărilor de echilibru static în leziuni vestibulare sau ale căilor sensibilității profunde, constînd din menținerea echilibrului ortostatic cu picioarele așezate unul în fața celuilalt pe aceeași linie. Proba este considerată pozitivă dacă bolnavul își poate menține poziția ortostatică cu ochii deschiși, dar se dezechilibrează imediat ce închide ochii (27).

Manna. Sucul uscat de *Fraxinus ornus* (13).

Mannkopf, Emil Wilhelm, 1836–1918. **Semn**ul ~, tahicardie provocată de apăsarea unei zone dureroase; nu apare la simulanți (10).

Manometrie (gr. *manos* = puțin dens + *metron* = măsură). Metodă biofizică de măsurare a cantităților de gaze liberate sau consumate într-o reacție biochimică. Metoda este folosită în biologie, mai ales pentru măsurarea intensității proceselor enzimatice de fermentație, oxidare, decarboxilare, respirație și asimilație (5). ~ **pleurală**, explorarea presiunilor intrapleurale cu ajutorul unui ac și a unui manometru. Normal, în decubit lateral, există o depresiune inspiratorie de 6 cm apă și o depresiune expiratorie de 2 cm apă, raportul dintre ele fiind de 3 la 1. În caz de atelectazie, presiunea negativă scade la 10–40 cm apă, iar în caz de simfize se reduce (34).

Manometru (gr. *mano*- = puțin dens + *metron* = măsură). Aparat care permite măsurarea presiunii unui gaz cuprins într-un spațiu închis (5).

Manomustină. Agent alkilat citotoxic cu acțiune similară azotiperitelor; are efecte favorabile în tratamentul leucozei limfoide și mieloid cronice, limfogranulomatozei maligne și limfosarcomului (13).

Manouvrier. **Indicele** ~, sin.: *Indicele scheletic*, criteriu de apreciere a dezvoltării fizice, reprezentat de raportul dintre lungimea membrilor inferioare și înălțimea bustului (24).

Manoză. C₆H₁₂O₆. Monozaharid hexozic, forma aldozică, izomer al fructozei (5).

Manson-Bahr. **Semnul** ~, în febra galbenă, limba, la început nemodificată sau ușor eritematoasă, devine cu timpul uscată și saburală, apărînd mică și ascuțită (8).

Mansoneliază. Boală parazitară întîlnită în America Centrală și America de Sud, determinată de filaria *Mansonella ozzardi*, prin intermediul speciilor de țîțari din genul *Culicoides*.

Parazitul a fost găsit la om în mezenterul și în stratul grăos al viscerelor abdominale (31).

Mansonella. Gen de viermi paraziți din familia *Filariidae*, clasa *Nematoda*. *Specie mai importantă: M. ozzardi* (sin.: *Filaria ozzardi*), care determină mansoneliiza (31).

Manșon (fr. *manchon*). Parte a protezelor și aparatelor ortopedice confecționată din piele și care îmbracă segmente diferite, de unde denumirile de manșon de coapsă, manșon de gambă, manșon antebrațial, manșon brațial etc. (24).

„**Mantaua**” **pulmonară** (Felix). Denumire pentru rețeaua limfaticelor cortexului pulmonar (34).

Mantel-Pinard. **Manevra** ~, Manevra Pinard, vezi Pinard.

Mantoux, Charles, 1877—1947. Porokeratoza palmoplantară ~, sin.: *Keratoza punctată, Porokeratoza spinuloasă palmară și plantară*, dermatoză caracterizată prin mici cornificări miliare, punctiforme, dure, transparente, grupate sau diseminate pe palme și plante (12).

Reacția ~, test pentru depistarea stării de alergie la tuberculină. Reacția se efectuează prin injectarea intradermică de tuberculină diluată 1/10 000, în volum de 0,1—0,2 ml, sau de 0,00002 P.P.D. (*purified protein derivative*). Reacția pozitivă începe după 6—8 ore și se intensifică pînă la 24—48 ore, caracterizîndu-se prin infiltrație și hiperemie (3).

Manubrium (lat. = mîner, toartă). Structură anatomică sau o parte a unei structuri, avînd formă de mîner (1). ~ **mallei**, apofiză în formă de mîner a osului *malleus* (1). ~ **sterni**, porțiunea superioară a sternului, situată cranial de unghiul Louis (1).

Manuluviu. Maniluviu.

Manus (lat. = mînă), sin.: *Mînă*. Segmentul cel mai distal al membrului superior, articulat cu antebrațul și format din porțiunea carpometa-carpiană corespunzătoare palmei și dosului mîinii și din porțiunea digitală, reprezentată de cele 5 degete (1). ~ **cava**, mînă deformată printr-o concavitate palmară exagerată (24). ~ **extensa**, sin.: *Manus supraextensa*, mînă deformată prin devierea ei în extensiune dorsală (24). ~ **flexa**, mînă deformată prin devierea ei în flexiune palmară (24). ~ **plana**, deformație a mîinii constînd din turtirea arcului pe care-l descrie în mod normal rîndul proximal al carpului (24). ~ **supraextensa**, *Manus extensa*. ~ **valga**, sin.: *Mînă radială*, diformitate a mîinii, constînd din devierea axului ei în afară (24). ~ **vara**, sin.: *Mînă cubitală*, diformitate a mîinii, constînd din devierea înăuntru a axului mîinii;

este caracteristică în paralizile de nerv cubital (24).

Manustupratio (lat. *manus* + *stuprare* = a profana, a pingări). Masturbație.

Maragliano, Edoardo, 1849—1940. Corpii ~, aspecte de pseudoinclusiuni sau chiar de nucleu, datorite unor fenomene degenerative în eritrocite; se pot confunda și cu paraziții de malarie (19).

Marasm (gr. *marasmos*, de la *marainein* = a se veșteji). (Stare generală gravă constînd din prăbușirea funcțiilor psihice, iar pe plan somatic cașectizare, formare de ulcere trofice și scădere marcată a rezistenței la infecții, apărînd spre sfîrșitul unor boli consumptive sau la vîrste foarte înaintate (35).

Marburg. Triada ~, complex simptomatic caracteristic pentru diagnosticul sclerozei în plăci: abolirea reflexelor abdominale, paloare temporală a papilelor optice și contractură musculară spastică (27).

Marebolid. Antiseptic mercurial. Se utilizează în soluție 1/1 000 (3).

Marcade. Procedul ~, colpoperineorafie anterioară la care se suturează mușchii ridicători anali la mucoasa vaginală anterioară după rezecția ei în formă de romb (18).

Mareă (fr. *marque*). Semn distinctiv (32). ~ **electrică.** Electrodermită.

Marchand, Felix Jacob, 1846—1928. Vezi Adrenală Marchand.

Marchant-Contiades. Operația ~, ligamentoplastie a ligamentului colateral extern al genunchiului cu ajutorul unei bandelete recoltate din mușchii biceps femural (24).

Marchesani, Oswald, 1900—1953. Sindromul ~, distrofie mezodermală congenitală hiperplastică, caracterizată prin brahimorfie, țesutul adipos și musculatura bine dezvoltate, sferofakie sau microfakie și uneori ectopie cristalină și microcorie (28).

Marchiafava-Bignami (Marchiafava, Ettore, 1847—1935; Bignami, Amico, 1862—1929). **Boala** ~, boală rară, caracterizată clinic prin demență progresivă, disartrie, hipertonie generalizată, tremurături, manifestări convulsive, tulburări de statică și mers, mutism akinetic. Histologic se constată o demielinizare, ce poate merge pînă la necroza fibrelor mijlocii ale părții rostrale a corpului calos. Boala este datorită sensibilității electivă a acestor fibre la diverși factori toxici (alcool), infecțioși sau carențiali (27).

Marchiafava-Micheli (Marchiafava, Ettore; Micheli F.). **Boala** ~, sin.: *Hemoglobinurie paroxistică nocturnă*, sindrom hemolitic cronic cu crize nocturne de deglobulinizare, cu hemoglobinurie și hemosiderinurie, asociat cu anemie hemolitică. Declanșarea pare explicabilă

prin acțiunea unei autohemolizine activată de acidoza respiratorie nocturnă (19).

Marekwald, Max. Operația ~, sin.: *Operația Simon-Marekwald*, amputarea colului uterin prin excizarea a două felii prismatice (18).

Marconiterapie. Tratatamentul cu unde scurte (4).

Mareus Gunn. Vezi Gunn.

Marea cavitate sigmoidă. *Incisura trochlearis ulnae.* **Marea circumvoluție limbică.** *Gyrus fornicatus.* **Marele cord reumatismal** (Duroziez). Formă malignă a reumatismului cardiac, observată mai ales la copii sub 7 ani și caracterizată printr-o pancardită gravă (10). **Marea extracție pelviană.** Manevră obstetricală aplicată în prezența pelviană decomplesă, modul feselor, pentru a extrage fătul. Constă din introducerea mâinii în uter pentru flectarea gambei „anterioare” a fătului, apucarea piciorului și coborârea lui la vulvă, după care urmează degajarea fătului (18). **Marea seizură interemisferică.** *Fisura longitudinalis cerebri.* **Marea undă monofazică.** Aspect electrocardiografic caracteristic fazei precoce, acute (24–48 ore), a infarctului miocardic situat „direct” față de electrodul explorator, determinat de existența unor importanți vectori patologici de leziune (10). **Marea venă limfatică.** *Ductus lymphaticus dexter.*

Marcy, Etienne Jules, 1830–1904. **Legea lui** ~, creșterea presiunii arteriale determină apariția unui reflex bradicardizant (10).

Marfan, Bernard-Jean Antonin, 1858–1942. **Boala** ~, manifestare a sifilisului congenital tardiv, caracterizată clinic printr-o paraplegie spastică de tip Erb, asociată cu keratită interstițială, sindrom Arhgl-Robertson și tulburări psihice (sin.: *Paraplegia spastică erodosifilitică*) (27). **Legea lui** ~, tuberculoza pulmonară este rară și cu evoluție benignă la indivizii cu adenite bacilare cervicale în antecedente (33). **Sindromul** ~. 1. Anomalie congenitală a scheletului și a țesutului mezenchimal elastic, caracterizată prin lungimea anormală a degetelor și extremităților (arahnodactilii), asociată uneori cu hipermotilitatea articulațiilor, anomalii oculare (subluxație de cristalin, cataractă, coloboma), anomalii ale toracelui și malformații congenitale cardiace (sin.: *Distrofie mezodermală congenitală hipoplastică*) (33). 2. Complex simptomatic care survine în evoluția difteriei maligne prelungite după ameliorarea fenomenelor locale; constă din semne generale de intoxicație secundară asociate cu importante tulburări cardiovasculare: tahisfigmie, ritm de galop, asurzirea zgomotelor cardiace. În majoritatea cazurilor evoluează către colaps ireversibil sau stop cardiac; rareori se înregistrează remisuni lente (sin.: *Sindromul toxic secundar al difteriei maligne*) (8). **Tehnică** ~,

puncționarea pericardului prin epigastru, dînd acului de puncție o direcție ascendentă sub-xifoidiană, bolnavul aflîndu-se în poziție semi-șezînd (10).

Margaropus. Gen de acarian din familia *Ixodidae*, clasa *Arachnida*. *Specia mai importantă*: *M. annulatus* (sin.: *Boophilus bovis*), care transmite piroplazmoza și spirochetoza bovină; *M. decoloratus*, care provoacă la om o afecțiune febrilă însoțită de adenită, cunoscută sub numele de boala de căpușă; *M. australis*, care transmite virusul febrei galbene (31).

Margine (lat. *margo*). *Margo.* ~ **ciliară**, marginea pleoapelor, prevăzută cu cili (28). ~ **externă a tibiei**, *Crista interossea tibiae*. ~ **incizală**, marginea liberă, tăioasă, a unui dinte frontal, rezultată din unirea feței vestibulare cu cea orală (39). ~ **striată a osteoclastului**, regiunea osteoclastului care intră în contact cu suprafața trabeculelor osoase. Fibrele apar radiind convergent sau divergent, după cum osteoclastul se găsește într-o lacună sau pe un spicul osos și dau aspectul striat acestei regiuni a celulei bogată în vacuole (24).

Margo (lat. = margine), sin.: *Margine*. Muchia sau marginea unui organ sau a altei structuri anatomice (1). ~ **alveolaris maxillae**, *Arcus alveolaris maxillae*. ~ **anterior fibulae**, sin.: *Crista anterior fibulae*, marginea anterioară a diafizei fibulare (1). ~ **anterior hepatis**, *Margo inferior hepatis*. ~ **anterior lienis**, *Margo superior lienis*. ~ **anterior pancreatis**, marginea antero-inferioară a pancreasului, pe care se inserează mezocolonul transvers (1). ~ **anterior testis**, muchia rotunjită, anterioară, liberă a testiculului; la nivelul ei se fac biopsiile testiculare (1). ~ **anterior tibiae**, sin.: *Crista anterior tibiae*, marginea anterioară, ascuțită a diafizei tibiale (1). ~ **ciliaris iridis**, circumferință exterioară, mare, prin care irisul vine în contact cu corpul ciliar (1). ~ **dexter cordis**, muchia rotunjită a feței drepte, mediastinale, a inimii (1). ~ **falciformis fasciae latae**, Ligamentul Burns, vezi Burns. ~ **frontalis alae majoris**, marginea anterioară a aripii mari a osului sfenoid prin care acesta se articulează cu osul frontal (1). ~ **frontalis ossis parietalis**, marginea anterioară a osului parietal prin care acesta se articulează cu marginea parietală a osului frontal (1). ~ **inferior hepatis** sin.: *Margo anterior hepatis*, marginea antero-inferioară, ascuțită a ficatului (1). ~ **inferior lienis**, sin.: *Margo posterior lienis*, marginea postero-inferioară, rotunjită a splinei (1). ~ **inferior pancreatis**, sin.: *Margo posterior pancreatis*, muchia rotunjită, postero-inferioară a pancreasului, mai vizibilă la nivelul corpului și cozii (1). ~ **inferior pulmonis**, marginea inferioară a plă-

minului. Are aspectul unei muchii și delimitează baza plăminului de fețele costală și medială ale acestuia (1). ~ **infraorbitalis**, muchia inferioară a orificiului anterior al orbitei, formată de corpul osului maxilar și osul zigomatic (1). ~ **interossea fibulae**, sin.: *Crista interossea fibulae*, marginea diafizei fibulare pe care se prinde membrana interosoasă a gambei (1). ~ **interossea radii**, sin.: *Crista interossea radii*, muchia diafizei radiale, pe care se prinde membrana interosoasă a antebrațului (1). ~ **interossea ulnae**, sin.: *Crista interossea ulnae*, muchia diafizei ulnei, pe care se prinde membrana interosoasă antebrahială (1). ~ **lacrimalis maxillae**, muchia medială a marginii dorsale a șanțului lacrimal (1). ~ **lambdoideus ossis occipitalis**, muchia anterioară a osului occipital prin care acesta participă la formarea suturii lambdoide (1). ~ **lateralis renis**, marginea laterală, convexă, a rinichiului (1). ~ **lateralis unguis**, marginea laterală, implantată, a unghiei (1). ~ **lateralis uteri**, *Margo uteri*. ~ **liber ovarii**, marginea posterioară a ovarului, liberă în cavitatea peritoneală, opusă marginii mezoovarice (1). ~ **liber unguis**, marginea distală, neacoperită, a unghiei (1). ~ **linguae**, marginea porțiunii bucale a limbii (1). ~ **mastoideus ossis occipitalis**, muchia prin care osul occipital se articulează cu procesul mastoidian al osului temporal (1). ~ **medialis glandulae suprarenalis**, muchia ascuțită, supero-medială, a glandei suprarenale (1). ~ **medialis renis**, marginea medială a rinichiului, scobită de sinus și de hil, în care pătrunde pediculul renal (1). ~ **mesovarleus ovarii**, marginea anterioară a ovarului, pe care se prinde mezoul ovarian dependent de ligamentul lat și la nivelul căreia se găsește hilul ovarian (1). ~ **nasalis ossis frontalis**, marginea osului frontal care ia parte la formarea suturii frontonazale (1). ~ **occipitalis ossis parietalis**, muchia prin care osul parietal ia parte la sutura occipitoparietală (lambdoidă) (1). ~ **occipitalis ossis temporalis**, muchia prin care osul temporal se articulează cu osul occipital (1). ~ **ocultus unguis**, muchia proximală, acoperită, a unghiei (1). ~ **posterior fibulae**, sin.: *Crista lateralis fibulae*, muchia posterolaterală a diafizei fibulare (1). ~ **posterior lienis**, *Margo inferior lienis*. ~ **posterior pancreatis**, *Margo inferior pancreatis*. ~ **posterior testis**, marginea dorsală a testiculului prin care acesta vine în raport cu epididimul (1). ~ **pupillaris iridis**, circumferința interioară, mică, a irisului, care formează pupila (1). ~ **sagittalis ossis parietalis**, marginea osului parietal care ia parte la formarea suturii sagittale interparietale (1). ~ **sphenoidalis ossis temporalis**, muchia prin care osul temporal ia

parte la articulația cu osul sfenoid (1). ~ **squamosus alae majoris**, muchia laterală prin care aripa mare a sfenoidului se articulează cu solzul osului temporal (1). ~ **squamosus ossis parietalis**, marginea concavă, inferioară, a osului parietal prin care acesta se articulează cu solzul osului temporal (1). ~ **superior glandulae suprarenalis**, muchia supero-laterală, ascuțită, care continuă muchia medială a glandei suprarenale (1). ~ **superior lienis**, sin.: *Margo anterior lienis*, marginea antero-superioară, deseori crenelată, a splinei (1). ~ **superior pancreatis**, marginea cranială a pancreasului, în dreptul căreia se află duodenul superior și artera splenică (1). ~ **supraorbitalis**, muchia superioară a orificiului anterior al orbitei, formată de osul frontal (1). ~ **uteri**, sin.: *Margo lateralis uteri*, denumire dată fiecăreia din cele două margini laterale, dreaptă (*dextra*) și stângă (*sinistra*), prin care uterul vine în raport cu ligamentele late și cu arterele uterine (1). ~ **zygomaticus alae majoris**, marginea anterioară a aripii mari a sfenoidului care se articulează cu osul zigomatic, separând suprafața orbitală de suprafața temporală (1).

Marie, Pierre, 1853—1940. **Boala** ~. 1. Boală cronică, datorită hipersecreției de hormon somatotrop, ca urmare a unui adenom eozinofilic al hipofizei și caracterizată prin hipertrofia miinilor, picioarelor, mandibulei, oaselor, viscerelor și prin tulburări complexe ale metabolismelor proteice, hidrocarbonat și mineral (sin.: *Acromegalie*) (7). 2. Boală degenerativă, eredofamilială, înfîlînită la adolescenți și adulți și caracterizată prin ataxie cerebeloasă, nistagmus, semne piramidale, leziuni de nervi cranieni (sin.: *Ataxie ereditară spastică, Eredoataxia cerebeloasă*) (27). 3. Afecțiune osoasă cronică însoțind unele pneumopatii cronice și caracterizată printr-o hiperostoză simetrică a membrilor (falangele și epifizele distale ale antebrațelor și gambelor), cu etiopatogenie obscură (sin.: *Osteoartrită hipertrofiantă pneumatică, Osteoartropatie hipertrofiantă pneumatică, Osteopatie hipertrofiantă pneumatică*) (34).

Marie-Foix (Marie, Pierre, 1853—1940; Foix, Charles, 1882—1927). **Proba** ~, probă pentru punerea în evidență a paraliziei faciale la bolnavi în stare de comă; se comprimă bilateral nervul facial înapoia condilului mandibulei și se observă o contracție a mușchilor feței numai de partea sănătoasă (27).

Marie-Sainton (Marie, Pierre; Sainton, Raymond). **Boala** ~, sin.: *Disostoză cleidocraniană ereditară*, boală cu caracter ereditar, caracterizată prin hidrocefalie, persistența fontanelor, lipsă de sudură a bolții palatine, prognatism și absență congenitală a claviculelor (27).

Marijuana. Vezi *Cannabis indica*.

Marinescu, Gheorghe, 1863—1938. Semnul ~, sin. : *Semnul mîinii suculente*, bolnavii de siringomieli prezintă tulburări trofice, printre care un edem cianotic și rece al mîinii (27).

Marinescu-Radovici. Reflexul ~, sin. : *Reflexul palmomentonier*, reflex patologic reprezentat prin contracția mușchilor bărbiei la excitația tegumentului regiunii palmare, la nivelul eminenței tenare. Se întîlnește în cursul leziunilor piramidoextrapiramidale (sindrom pseudobulbar) (27).

Marinescu-Sjögren-Garland (Marinescu, Gheorghe, 1863—1938; Sjögren, Henrik Samuel Conrad; Garland, George Minot, 1848—1926). **Sindromul** ~, sindrom care se caracterizează prin ataxie cerebeloasă ereditară, cataractă bilaterală, anomalii scheletice și întîrziere în dezvoltarea psihică (26).

Marion, G. Cistoureteroplastia ~, procedeu de cură a extrofiei vezicale prin reconstruirea cavității vezicale după liberarea pereților vezicii și crearea unui neoureter (11). **Etuva** ~, etuvă electrică pentru sterilizarea instrumentarului urologic la 60°; instrumentele se mențin în aceeași etuvă în vapori de formol, pînă la folosire (11). **Incizia** ~, cale de acces trans- și laterovezicală pentru abordarea chirurgicală a ureterului terminal (11). **Operația** ~, procedeu de cură a incontinenței de urină la femeie prin plicaturarea subcervicală (11). **Procedeele** ~. 1. Procedeu de cură a hidronefrozei produse de vas polar, prin secționarea vasului și rezecția zonei ischemiate din parenchim (11). 2. Obliterarea cavității Douglas constînd din însăilarea și închiderea sa, în cazuri de elitrocel (18). **Tubul** ~, tub de cauciuc gros, cusut, prevăzut cu dublu curent, pentru spălături vezicale (11). **Uretroplastia** ~, procedeu de creare a unei noi uretre prin tunelizarea țesuturilor subpubiene (11).

Mariotte, Edmé, 1620—1684. Pata ~, sin. : *Pata oarbă*, scotom care corespunde în câmpul vizual regiunii discului optic (28).

Marique-Gaeter. Metoda ~, metodă funcțională de tratament al fracturilor de claviculă cu deplasare, constînd dintr-o imobilizare de cîteva zile și reluarea precoce a mișcărilor (24).

Marjolin, Jean Nicolas, 1780—1850. Semnul ~, sin. : *Semnul geambașului*, în osteoartrita tuberculoasă a șoldului, în timpul mersului, bolnavul evită să calce pe membrul inferior bolnav, ceea ce determină un ritm neregulat (24).

Marker. Diferența dintre două sau mai multe trăsături ale aceluiși caracter, folosită în stabilirea transmisiei genetice, precum și a variabilității de recombinare sau de mutație. Marker poate fi orice caracter genetic stabil, care are

trăsături contrastante accesibile cercetării (17). **Markeri genetici umani.** Markeri reprezentați în principal prin grupele sanguine și alte antigene umane, prin haptoglobine, defecte metabole (17).

Markov. Procesul ~, proces stohastic a cărui trăsătură esențială este faptul că starea procesului la un anumit moment este condiționată numai de starea acestuia la momentul imediat anterior (valoarea variabilei aleatoare X_n este condiționată numai de valoarea lui X_{n-1}). Procesele Markov pur discrete se mai numesc și lanțuri Markov (37).

Marmită. Drojdie de bere autolizată, introdusă de Wills în tratamentul unor forme de anemie macrocitară „nutrițională” din regiunile tropicale. Ar conține un al treilea factor hematopoietic, în afară de vitamina B₁₂ și acidul folic (19).

Maroxidină. Derivat biguanidic cu acțiune antivirotică, activ față de virusul gripal (14).

Marrubium vulgare, sin. : Unguraș. Plantă din familia *Labiatae* ale cărei părți aeriene conțin un principiu amar, marubina, și un ulei esențial; are acțiune expectorantă, astringentă, colagogă (13).

Marsh, James, 1794—1846. Aparatul ~, dispozitiv pentru punerea în evidență a arsenicului: prin reducere cu hidrogen în stare născîndă, în hidrogen arseniat, care este descompus de căldură după antrenare în tub de sticlă; arsenicul se precipită pe peretele tubului (oglindea de arsenic) (23).

Marsh. Factorul ~, proteină miocardică solubilă, cu rol probabil în determinarea proceselor fazei de relaxare (10).

Marshall, S. F. Operația ~, jejunoesofagoduodenoplastie cu colon transvers așezat antiperistaltic, pentru refacerea tranzitului digestiv după gastrectomie totală (11).

Marshall-Carlson. Procedeele ~, refacerea continuității digestive după gastrectomie totală, prin interpunerea colonului drept între esofag și duoden (11).

Marshall-Marchetti. Operația ~. 1. Procedeu de cură a incontinenței de urină la femeie, prin fixarea uretrei la fața posterioară a simfizei pubiene și a feței posterioare a vezicii urinare la teaca mușchilor drepți (11). 2. Histerepexie prin fixarea uterului la peritoneul feței posterioare a simfizei pubiene (18).

Marsupializare (lat. *marsupium* = pungă). Deschiderea la piele, printr-un orificiu creat operator, a unei colecții purulente și în special a chisturilor hidatice voluminoase ale ficatului (11).

Martegiani, J. Area ~, sin. : *Fossa hyaloidea*, depresiune pe suprafața anterioară a corpului vitros, pentru cristalin (1).

Martel, Ch. de. Ecrazorul ~, ecrazor de dimensiuni mai mici, folosit în special pentru intestinul gros și prevăzut cu o teacă protectoare a tranșei de secțiune intestinală prinsă între brațele instrumentului (11).

Martin, Remy Ch. Aparatul ~, cadru de lemn pentru luarea corectă a mularului de gips la amputații, în vederea confecționării protezei (24).

Martin. Peptona ~, produs rezultat în urma digestiei peptice a țesutului animal, conținând fracțiuni proteice cu greutate moleculară relativ ridicată (peptone). Se prepară, în general, prin autodigestia stomacurilor de porc la pH acid și temperatură de 50°C. Se utilizează la prepararea mediilor de cultură pentru bacterii, prin suplimentare cu macerat de carne (bulion Martin) și eventuală solidificare cu agar-agar (geloză Martin) (3).

Martin-Albricht (Martin, F.; Albright, Fuller). **Sindromul** ~, Sindromul Albright, vezi Albright.

Martinet. Proba ~, examen funcțional cardiovascular constând din numărarea frecvenței pulsului înainte și după 20 genuflexiuni (executate cu viteza de 6 genuflexiuni/min.) (24).

Martînov, A. V. Operația ~, cura herniei inghinale prin plicaturarea aponevrozei, fără participare musculară (11). **Tiroidectomia** ~, tiroidectomie subtotală executată de jos în sus, cu efectuarea treptată a hemostazei (11).

Martonită V. Bromacetonă.

Martor (lat. *martur*). 1. În sens general, se referă la orice element, fenomen sau proces care poate constitui în condiții cunoscute un termen de comparație pentru relevarea diferitelor aspecte ale unui alt element, fenomen sau proces analog, mai complex și mai puțin cunoscut (8). 2. În sens restrâns, conceptul-martor capătă nuanțări speciale, în raport cu diferitele domenii de aplicare: martor biologic, martor epidemiologic, martor serologic, martor chimic etc. (8). ~ **extern**, în cadrul experimentului epidemiologic, termenul definește grupul de persoane care trăiesc în afara teritoriului în care se aplică măsurile epidemiologice, dar care se află în condiții sanitare și epidemice analoge cu cele asupra cărora se acționează. În experimentul epidemiologic se aplică în special în aprecierea eficacității vaccinărilor, a chimioprofilaxiei sau a altei metode profilactice (8). ~ **de gips**, porțiune de gips folosită pentru controlul efectuării prizei gipsului în amprentarea cimpului protetic (38). ~ **intern**, în cadrul experimentului epidemiologic, termenul definește grupul de persoane dintr-un teritoriu sau colectivitate, care rămâne în afara unor acțiuni epidemiologice

efectuate în populația sau teritoriul respectiv și care poate constitui termen de comparație și de apreciere a eficacității măsurilor luate (de ex. rămânerea în afara vaccinării sau chimioprofilaxiei a unui anumit număr de persoane) (8).

Martorelli, Fernando. Sindromul ~, ulcere simetrice ale fețelor antero-laterale ale gambelor (în special juxtamaleolar), dureroase și rezistente la tratament, aparând la femeii în vîrstă de peste 50 de ani, pe fondul unei ischemii locale în condiții de hipertensiune (10).

Mas y Magro. Sindromul ~, sindrom hemoragipar prin defecte vasculare înnăscute, formînd așa-numita „hemoragioză constituțională” (10).

Masaj (fr. *massage*). Influențare mecanică, manuală sau instrumentală a anumitor părți ale corpului, în scop terapeutic. Se compune din diverse mișcări, dintre care cele mai importante sînt mîngierea (efleurajul), fricțiunea, frămîntarea (petrisajul), baterea (tapotajul) și vibrația (4). ~ **cardiac extern**, metodă de tratament al sincopei cardiace, prin compresiune ritmică cu palma (60 compresii/min.) a jumătății inferioare a sternului către coloana vertebrală, cu 3–6 cm (11). ~ **cardiac intern**, metodă de tratament a sincopei cardiace prin masajul direct al inimii prinsă între policele mîinii drepte plasat anterior și celelalte degete posterior (11). ~ **electrovibrator**, masaj practicat cu ajutorul unui vibrator electric (4). ~ **ginecologic**, metodă de stimulare a troficității organelor genitale interne prin tact vaginal combinat cu palpare abdominală. Se utilizează în perimetrite, parametrite și deviații ale uterului (18).

Masă (lat. *massa*). 1. Denumire utilizată pentru desemnarea cantității de materie care este conținută într-un corp sau care ia parte la o reacție chimică ori la un proces oarecare. Masa unui corp se definește prin raportul dintre greutatea acestuia și accelerație, fiind practic independentă de locul unde se află corpul considerat (5). 2. *Massa*. 3. Mulțime de oameni (32). 4. (lat. *mensa*). Placă sau platformă pe care se așază obiecte, se fac operații tehnice (Dicționarul limbii române moderne). **Mase de aer**. Cantități mari de aer cu proprietăți fizico-chimice identice, care se deplasează în straturile inferioare ale atmosferei. În apropierea solului, ele se deplasează permanent și dau caracterul vremii în teritoriul unde se găsesc. Pot fi calde (tropicale) sau reci (polare), uscate (continentale) sau umede (maritime). Zona de contact dintre două mase de aer se numește front meteorologic. Meteoropatologia și meteorosensibilitatea depind în mare măsură de

deplasarea maselor de aer (20). **Mase de ambalat.** Materiale dentare termorezistente, folosite pentru ambalarea machetelor de proteze dentare în chiuvetă, obținute din combinarea ipsosului obișnuit sau a ipsosului dur, sau a ambelor, cu silicați și unele substanțe modificatoare (fie acceleratori, fie încetinitori, fie ambele). Datorită acestor adaosuri, ele pot rezista la temperaturi înalte (1 000—1 500°C), cu un coeficient de dilatare fix și precis controlabil, fără să se deformeze sau să se deterioreze (39). ~ **celulară intermediară**, Nefrotom. ~ **de instrumente**, masă chirurgicală metalică de dimensiuni reduse cu picior excentric, glisind telescopic (11). ~ **interfilară**. Hialoplasmă. ~ **de operație**, masă chirurgicală metalică formată din mai multe părți angrenate între ele, permițând înclinării totale sau parțiale în diverse planuri, ca și ridicarea și coborîrea planului operator (11). ~ **ortopedică**, sistem de dispozitive mecanice, care asigură fixarea bolnavului în poziția dorită, în vederea aplicării aparatelor gipsate, luării mulajelor sau efectuării diverselor intervenții chirurgicale asupra aparatului locomotor. Piese principale sînt: piesele care fixează membrele inferioare, permițînd cel puțin extensiunea lor, pelvisuportul și toracoasuportul (24). ~ **receptivă**, sin.: *Colectivitate receptivă*, a 3-a verigă principală, indispensabilă, a lanțului epidemiologie, care se referă la acel grup de populație dintr-un teritoriu dat, receptiv la o anumită boală infecțioasă și transmisibilă, față de care nu a fost imunizat prin infecții anterioare (clinice sau subclinice) sau prin imunizări artificiale (8). **Mase termoplastice pentru amprente dentare.** Materiale dentare folosite pentru luarea amprentelor, îndeosebi pentru modelele mici din orice material sau ale celor mari din amalgam, precum și pentru confecționarea de plăci de bază pentru linguri individuale și valuri de ocluzie; în compoziția lor intră diferite rășini, talc, uleiuri mirositoare și coloranți (39). ~ **de vertebroterapie**, masă specială folosită pentru elongația vertebrală (24). ~ **vibratorie**, aparat dentar, compus dintr-un motor electric prevăzut pe axul rotorului cu un ax excentric, care pune în mișcare de vibrație o măsuță de dimensiuni reduse (15 × 20—20 × 30 cm), folosită la condensarea prin vibrație a masei de ambalat (39).

Vezi și: De Sèze-Lavendrière, Spitzky.

Maseă (fr. *masque*). Dispozitiv metalic sau de cauciuc, care se poate adapta etanș pe figură, în scopul administrării unor substanțe gazoase (11). 2. Aspect al feței (32). ~ **echimotică**, acoperirea feței cu pete punctiforme roșii, echimotice, datorită traumatismelor cu compresiune toracoabdominală (23). ~ **de filtrare**,

mască prevăzută cu un filtru, folosită pentru protecția împotriva prafului, gazelor, fumurilor etc. Este indicată numai în atmosferele conținînd cel puțin 16% oxigen (9). ~ **izolantă**, mască prin care se inhalează oxigen din rezervoare externe (pneumatofor) sau prin formare interioară (pneumatogen). Este indicată într-o atmosferă conținînd sub 16% oxigen (9). ~ **monovalentă**, mască prevăzută cu un filtru care are putere de reținere numai asupra unui singur toxic (9). ~ **oboseli**, mimică ce apare în cursul sau după un efort intens și este caracterizată prin paloare, cianoza buzelor, încercănare, dispariția bulei Bichat (24). ~ **pentru oxigenoterapie**, mască din cauciuc sau cu margini cauciucate, etanșe la față, adaptabilă la aparatele de oxigenoterapie pentru aplicare în circuit închis și semîncchis (11). ~ **polivalentă**, mască prevăzută cu un filtru care are putere de reținere pentru două sau mai multe toxice (9). ~ **tetanieă**, Ris sardonice. ~ **tropicală**, Cloasmă bronzată. ~ **universală**, mască — teoretic posibilă — prevăzută cu filtre care au putere de reținere asupra oricărei substanțe toxice (9).

Vezi și: Esmarch, Filatov, Ombrédanne, Schimmelbusch.

Masculin (lat. *masculus*). Care se referă la sexul producător de spermatozoizi (7).

Masculinovoblastom (lat. *masculus* = masculin + *ovarium* = ovar + gr. *blastos* = germen + *-oma*). Tumoare ovariană virilizantă (7).

Maser. Amplificator molecular prin emisiune stimulată a radiațiilor cu ajutorul micro-undelor (4).

Masicot. Formă de transformare polimorfă a oxidului de plumb (9).

Masochism (de la Leopold von Sacher-Masoch, scriitor austriac, 1836—1895). Perversiune constînd din obținerea satisfacției sexuale prin suferințe fizice și morale produse de către partener (35).

Massa (lat. *masă*), sin.: *Masă*. Termen anatomic general definind o porțiune compactă de țesut (1). ~ **intermedia**, *Adhesio interthalamica*. ~ **lateralis atlantis**, denumirea ficăreia din cele două porțiuni laterale ale osului atlas unite între ele prin arcurile anterior și posterior (1).

Massart. Operația ~, refacerea bolții transverse în piciorul plat anterior cu ajutorul unui tendon de cangur, strîns în jurul oaselor metatarsiene, imediat deasupra capetelor lor (24).

Massart-Ducroquet (Massart P.; Ducroquet, R.). Operația ~, artrodeză extraarticulară de șold, realizată cu ajutorul unui grefon recoltat din regiunea subtrohanteriană, introdus prin trohanter în osul iliac (24).

Massart-Magnoni d'Intignano. Operația ~, secțiunea tendonului ahilian, ligamentului lateral extern, ligamentului posterior și ligamentului lateral intern, pentru corectarea piciorului strîmb congenital varus echin (24).

Massart-Naquet. Incizia ~, incizie de forma literei L, folosită pentru abordarea articulației sacroiliace; ramura verticală merge în lungul apofizelor spinoase sacrate și cea orizontală spre creasta iliacă (24). **Operația** ~, artrodeză intraarticulară cu transplant tibial a articulației scapulohumerale, practică în osteoartrita tuberculoasă (24).

Massell-Ettinger. Tehnica ~, splanhnicosimpatectomie toracolombară D₂-L₃, realizată pe cale transpleurală, fără rezecție costală (10).

Masselon, Michel Julien, 1844-1917. Metoda ~, metoda „celor 3 cuvinte” pentru cercetarea capacității de combinație, constind din a cere bolnavului să formeze cît mai multe propoziții în care să se găsească cuvintele date (35).

Mastectomie (gr. *mastos* = mamelă + *ektome* = excizie). Mamectomie.

Master, Arthur Morris. Proba ~, test funcțional cardiovascular, în care subiectul este supus la un efort greu (urcarea și coborîrea unor trepte de 22 cm într-un ritm indicat în funcție de vîrstă și greutate), urmărindu-se modificările electrocardiografice (10).

Mastic, sin.: *Mastix*. Rășină a arborelui *Pistacia lentiscus*. Solubil în benzen, eter, cloroform, terebentină și tetraclorură de carbon, insolubil în apă. Este folosit în laboratorul de tehnică dentară, în compunerea unor ceri dentare (39).

Masticafie (lat. *masticare* = a mesteca). Acțiune combinată, mecanică și fizico-chimică, datorită căreia alimentele introduse în cavitatea bucală sînt secționate, sfîșiate, zdrobite, fărîmițate și supuse acțiunii secreției salivare înainte de deglutiție; se îndeplinește de aparatul dentomaxilar, limbă și glandele salivare. După predominanța mișcărilor mandibulare, se deosebesc: tipul „tocător” (mișcări verticale), tipul „frecător” (mișcări laterale) și tipul intermediar (mixt) (39).

Mastigophora, sin.: *Flagellata*. Clasă de protozoare. După unii autori, *Flagellata* ar fi o subdiviziune a clasei *Mastigophora* (31).

Mastisol. Soluție adezivă în compoziția căreia intră colofoniu, alcool, benzen și *oleum helianthi* (13).

Mastită (gr. *mastos* = mamelă + *-ită*), sin.: *Mamită*. Afecțiune inflamatorie a glandei mamare (18). ~ **cronică**, inflamație cronică a glandei mamare, localizată cel mai des la un lob glandular (11). ~ **eronică chistică**, inflamație cronică a glandei mamare, caracte-

rizată prin nodozități datorite dilatației chistice a canalelor galactofore și depozitelor de țesut fibros (11). ~ **interstițială**, inflamația țesutului glandei mamare dintre glandele galactofore (11). ~ **de lactație**, mastită apărînd în perioada de alăptare; poarta de intrare este reprezentată de leziunile traumatice ale mameelonului (11). ~ **neerozantă**, infecție difuză a întregii glande mamare și a straturilor conjunctive care o înconjură (11). ~ **pubertară**, mastită apărînd în perioada pubertății, mai frecventă la băieți, cauzată cel mai des de traumatisme repetate și ajungînd excepțional de rar la supurație (11). ~ **puerperală**, mastită survenită după o naștere (18). ~ **supurată**, mastită urmată de supurație, întilnită în general în cursul lăuziei (18). ~ **urliană**, localizare rară a infecției urliene la nivelul glandelor mamare; se manifestă prin tumefacție dureroasă a glandelor mamare cu colorație roșie-albăstruie a areolei (8).

Mastix. Mastic,

Mastocit (germ. *Mast* = aliment + gr. *kytos* = celulă), sin.: *Labrocit*, *Mastzelle*. Element celular din măduva oaselor, derivat din celulele reticulohistiocitare și caracterizat prin marea cantitate de granulații bazofile, metacromatice în citoplasmă. Mastocitele se găsesc răspîndite în organism în diferite țesuturi, mai ales în țesutul conjunctiv, în jurul vaselor, și sînt purtătoare de heparină, histamină și acid hialuronic (19).

Mastocitoză (*mastocit* + *-oză*). Denumire generică pentru afecțiuni în care mastocitele joacă un rol mai mult sau mai puțin important. *Forme clinice*: m. eruptivă sau urticaria pigmentară, m. cutanată difuză, m. multinodulară, m. în placă unică, m. papuloasă, m. buloasă, mastocitoze cutaneo-viscerale grave (12).

Mastodinie (gr. *mastos* = mamelă + *odyne* = durere). Sindrom caracterizat prin dureri mamare și care survine la femeile prezentînd angorjare discrinică mamară (11).

Mastoidă (gr. *mastos* = mamelă + *eidōs* = formă). *Processus mastoideus*.

Mastoidectomie (*mastoidă* + gr. *ektome* = excizie). Antrocelulotomie maximă.

Mastoidită (*mastoidă* + *-ită*). Inflamație acută sau cronică a mucoasei și a țesutului osos al mastoidei, realizînd un adevărat osteoflegmon (30).

Mastopatie (gr. *mastos* = mamelă + *pathos* = boală). Denumire generică dată oricărei afecțiuni a mamelei (18). ~ **fibrochistică**, Boala Reclus, vezi Reclus.

Mastopexie (gr. *mastos* = mamelă + *pexis* = fixare). Operație prin care se corectează

ptoza mamară; în unele cazuri intervenția este completată cu transpoziția mamelonului (11).

Vezi și: Dartigues.

Mastoptoză (gr. *mastos* = mamelă + *plosis* = cădere). Ptoză a mamelei (18).

Mastoză (gr. *mastos* = mamelă + *-oză*). Modificări ale mamelor, care au la bază o stare de hiperfolliculinie; sînt caracterizate prin apariția de chisturi ce se simt la palpate și care au un conținut seros sau mucos (2). ~ **chistică**. Boala Reclus, vezi Reclus.

Masturbație (lat. *masturbatio*), sin.: *Ipsismus*, *Manusturpatio*, *Cranie*. Obținerea orgasmului prin autoexcitația, de obicei manuală, a organelor genitale (23).

Mastzelle (germ.) Mastocit.

Masugi. Nevrita ~, model experimental de glomerulonefrită difuză acută realizat la iepure, prin injectarea de ser „antirinicchi de iepure”, obținut de la rațe sau de la șobolani, care au fost în prealabil sensibilizați la rinichiul de iepure (25).

Mașina Pintilie-Zara. Vezi Pintilie-Zara.

Matas, Rudolph, 1860—1956. **Operația** ~, sin.: *Aneurismorafie plastică*, cura aneurismului arterial prin endoaneurismorafie obliterativă (11). **Testul** ~, ocluzie digitală temporară a carotidei interne la gît (10—30 sec.), pentru a testa permeabilitatea anastomozelor dintre teritoriul carotidei interne și teritoriile vecine, în scopul ligaturării arterei carotide primitive ca prim timp al chirurgiei aneurismelor și angioamelor intracraniene (26).

Matematică actuarială. Ramură a matematicii economice, care se ocupă de teoria asigurărilor asupra vieții. Folosește anumite „funcții biometrice” (de ex. probabilitatea de viață și de deces, funcția de supraviețuire, viața medie etc.) (7).

Material (lat. *materialis*). Totalitatea materiilor prime sau semifabricate din care se fac diverse bunuri (Dicționarul limbii române moderne). **Materiale pentru amprente dentare**. Materiale folosite pentru amprentarea cîmpului protetic dentar. Din punctul de vedere al elasticității sau rigidității lor, ele se clasifică în: rigide (gipsuri, polimetilmetacrilat); semirigide (*stents*, *kerr*, rezinoplast, *adhesal*, ceara, pasta de eugenat de zinc); elastice (alginat, elastomere de sinteză, siliconi, hidrocoloizi) (39). **Materiale dentare pentru proteze**. Materialele din care se confecționează protezele dentare și care sînt grupate în două mari categorii: metalice (aliaje inoxidabile de tip Wipla, aliaje inoxidabile de tip crom-cobalt, aliaje de aur și platină, aliaje de paladium și argint, aliaje pentru lipituri) și nemetalice (cauciuc, polimetacrilat, poliamide, porțelan) (39). ~ **de interpunere**, material biologic sau alogen (orga-

nic sau anorganic) folosit în artroplastie pentru a fi aplicat între suprafețele articulare nou create (24).

Materie (lat. *materia*). 1. Realitate obiectivă, cunoscută de om prin intermediul senzațiilor, dar existînd independent de ele. Constituie factorul prim al existenței, avînd o proprietate fundamentală: mișcarea cu care alcătuiește o unitate indestructibilă. Toate fenomenele din natură sînt diferite forme ale materiei în mișcare (32). 2. Substanță sau material din care sînt constituite lucrurile și organismele vii (32). **Materii fecale**. Conținutul sigmoidian, reprezentînd resturile alimentare nedigerate, după ce au suferit acțiunea florei intestinale. În 24 ore, un organism uman sănătos, supus unui regim alimentar mixt, elimină între 80 și 200 g materii fecale. În compoziția chimică a materiilor fecale, apa intră în proporție de 72—80%. Reziduul uscat conține (valori medii %): 32,7 cenușă, în care fosfați de calciu și de magneziu formează majoritatea; 4,8 celuloză; 17,8 lipide (de obicei nesaponificabile); 33,6 protide; 31,1 alte substanțe organice (5).

Maternohemoterapie (lat. *maternus* = matern + *hemo-* + gr. *therapea* = tratament). Metodă de tratament, prin injectarea la copil a singelui provenit de la mama sa. În majoritatea cazurilor se urmărește un efect desensibilizant (32).

Mathieu. Incizia ~, incizie pentru abordarea articulației coxofemorale. Pornește de la jumătatea crestei iliace, merge pe creastă pînă la spina iliacă antero-superioară, se îndreaptă distal pînă la nivelul regiunii subtrohanteriene și cotește extern spre această regiune (24). **Operația** ~, scapulopexie prin fixarea coastelor a 3-a și a 5-a rezeccate, cu ajutorul unor fire metalice, la baza și la virful omoplatului (24).

Matitate (fr. *matité*). Sunet estompat de intensitate mică, de durată scurtă și tonalitate ridicată, obținut prin percutarea organelor și țesuturilor lipsite de conținut aerian. Poate fi: a) matitate femurală, expresia absolută a sunetului mat, obținută prin percutarea coapsei; b) matitate lichidiană, matitate datorită existenței unui revărsat lichidian, de obicei pleural sau peritoneal; este absolută și însoțită de o senzație de rezistență la percuție; c) matitate pneumonică, obținută prin percutarea unui bloc pneumonic; este mai puțin compactă și rezistență decît aceea lichidiană, deoarece infiltrația alveolară nu goleşte complet lobul pulmonar de conținutul său aerian (34). ~ **cardiacă**, proiecție triunghiulară, cu sunet mat, a zonei în care inima ajunge în contact nemijlocit cu peretele toracic (matitate absolută) sau arie submată, mai mare, care corespunde porțiunii

acoperite de lamele pulmonare (matitate relativă). Asocierea cu matitatea hepatică constituie matitatea cardiohepatică (10). ~ **cardiacă** în brișă, Scobitura Sibson, vezi Sibson.

Matricaria chamomilla, sin.: *Mușețel*, *Romaniță*. Plantă din familia *Compositae* ale cărei inflorescențe conțin un ulei esențial bogat în chamazulen și sescviterpene, precum și derivați flavonici și compuși cumarinici; are acțiune antiinflamatorie și emolientă, carminativă și spasmolitică, antiseptică (13).

Matrice (lat. *matrix*). 1. Lanț preexistent de acid dezoxiribonucleic (ADN) pe tiparul căruia se va sintetiza, printr-un lung proces enzimatic, ADN sau ARN. ADN sintetizat are aceleași caractere fizico-chimice cu ADN preformat, secvențele nucleotidice ale matricei fiind copiate în timpul sintezei. Prin biosinteză replicativă, dintr-o matrice monocatenară rezultă totdeauna molecule bicatenare identice cu molecula bicatenară din care s-a obținut matricea monocatenară (17). 2. În matematică, dispunerea unor numere în coloane și linii. Dacă a_{ij} sint elementele matricei ($i = 1, 2, \dots, m; j = 1, 2, \dots, n$), tabloul dreptunghiular

$$\begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{pmatrix} = ||a \text{ ig}||$$

se numește matrice dreptunghiulară, cu m linii și n coloane (în locul barelor drepte, matricea se poate înscrie și între două paranteze mari) (37). 3. Țesut care schițează modelul viitorului țesut matur, adult (1). 4. Partea țesutului în care stau unele organe sau procese; de ex. matricea unghiei (*matrix unguis*) (1). 5. Substanța intercelulară a unui țesut, cum este cartilajul (1). ~ **citoplasmică fundamentală**, sin.: *Plasmă fundamentală*, partea fundamentală, nediferențiată, omogenă, granuloasă sau filamentoasă a citoplasmei (1). ~ **dentară**, bandă metalică subțire, elastică, de oțel, special conturată pentru a înconjura coroana dintelui în scopul refacerii pereților lipsă la cavități de clasa a II-a când se aplică obturația de amalgam. Este susținută și aplicată pe dinte cu ajutorul portmatricei (38). ~ **mitochondrială**, substanța fundamentală nediferențiată a mitocondriilor, gel cu proteine globulare (1).

Matronism (lat. *matrona* = matroană). Deformație somatică cu obezitate pelviană fiind de tulburări ovariene complexe (7).

Matti. Operația ~. 1. În pseudartroza de scafoid, evidarea fragmentelor și umplerea

lor cu grefoane spongioase recoltate din creasta iliacă. 2. Transplantarea în afara culisei bicipitale a mușchiiului subscapular în luxația recidivantă a umărului. 3. Artrodeză extraarticulară de șold, realizată prin răsturnarea unui grefon iliac spre trohanter și alunecarea marelui trohanter în sus (24).

Maturare (lat. *maturus* = matur). 1. Procesul ajungerii la stadiul dezvoltării depline (32). 2. Stadiu al diviziunii celulare în formarea celulelor sexuale, în timpul căruia numărul cromozomilor este redus la jumătate față de numărul caracteristic speciei. Echivalează cu meioza sau diviziunea reductivă (32). 3. Stadiu final al dezvoltării foliculului ovarian (32). ~ **smalțului**, fază de evoluție în erupția dintelui, caracterizată prin apoziția treptată de săruri minerale, cristalizarea lor și pierderea de apă din matrice, rezultând stratul de smalț adult (38).

Matzen, P.F. Incizia ~, incizie pentru abordarea articulației coxofemorale, urmînd o linie dreaptă pe partea externă și ușor posterioară, de la creasta iliacă pînă la diafiza femurului (24).

Mațkievici. Manevra ~, sin.: *Testul elongației*, manevră folosită în diagnosticul herniilor discale lombare înalte și care urmărește elongarea nervului femural. Constă din extensiunea coapsei pe bazin, bolnavul fiind în decubit ventral și flectarea consecutivă a gabei (24). **Semnul** ~, cruralgia produsă în caz de hernii discale lombare înalte prin elongarea nervului crural, în urma efectuării manevrei Mațkievici (24).

Mauck. Operația ~, ligamentoplastie de genunchi prin coborîrea inserției tibiale a ligamentului colateral cu placa lui osoasă (24).

Mauclair. Boala ~, vezi Epifizită.

Maurer, Georg. Granulațiile ~, sin.: *Granulațiile Stephens-Christophers*, granulații mari și colțuroase în eritrocitele parazitare de specia *Plasmodium falciparum* (31).

Maurer. Drenajul ~, speleostomie realizată prin crearea unui traiect de drenaj exterior cu ajutorul laminariilor progresive și alternînd drenajul cu tamponamentul cu substanțe antibiotice (11). **Procedeu** ~, sin.: *Toracoplastie extraperiostală*, toracoplastie în care se scot coastele împreună cu periostul (11).

Mauriceau, François, 1637—1709. Manevra ~, procedeu de degajare a craniului fetal în nașterile în prezența pelviană, după ce membrele inferioare, abdomenul, trunchiul și membrele superioare s-au exteriorizat; constă în a așeza fătul călare pe antebrațul stîng, în timp ce indexul și mediusul aceleiași mîini i se introduc în gură spre a se produce flectarea și degajarea craniului; indexul și mediusul celeilalte mîini a operatorului se așază în furculiță

pe ceafa fătului, exercitind presiuni în jos pe fosele supraspinoase (18).

Maximum (lat. superlativ de la *magnum* = mare). Valoarea cea mai mare pe care o ia o funcție (7).

May-Grünwald (May, Richard, 1863—1936; Grünwald, Ludwig). **Colorantul** ~, sin.: *Colorantul Jenner*, element de tehnică, fundamental pentru cercetările hematologice curente. Rezultă dintr-un amestec de eozină și albastru de metilen, în alcool metilic. Constituie prima parte a metodei de colorație panoptică (19).

May-Hegglin (May, R.; Hegglin, R.). **Anomalialia** ~, Anomalia citoplasmatică constituțională Hegglin, vezi Hegglin.

Maydl, Karl, 1853—1903. **Anus artificial** ~, Anus artificial pe baghetă. **Jejunostomia** ~, sin.: *Jejunostomia in Y*, scoaterea la piele a capătului distal al unei anse jejunale secționată, al cărei capăt proximal a fost anastomozat la piciorul capătului scos la piele (11). **Operația** ~, cura extrofiei vezicale prin ureterorectostomie (11).

Mayer. Operația ~. 1. Procedeu de artroplastie a genunchiului în care nu se face interpunere de material între extremitățile articulare (24). 2. Corectarea echinului din piciorul strîmb congenital, prin alungirea tendonului ahilian și bascularea calcaneului, cu ajutorul unui cui Steinmann introdus în tuberozitatea posterioară și fixat în aparatul gipsat (24).

Mayer, Karl, 1862—1932. **Reflexul** ~, reflex fiziologic constînd din producerea unei adducții a policelui în urma flexiunii forțate a primei falange a indexului (27).

Mayer-Lange. Operația ~, transplantarea mușchiului trapez cu o prelungire din *fascia lata* în locul mușchiului deltoid paralizat după rezecția acromionului (pentru a nu împiedica excursia mușchiului) (24).

Mayer-Reisch. Fenomenul ~, sin.: *Fenomenul de opoziție motorie Kleist*, fenomen de opoziție motorie a musculaturii la imprimarea unei mișcări pasive, întîlnit în leziunile regiunii anterioare a lobului frontal (24).

Mayrier. Bazin ~, bazin rahitic, turtit transversal (18). **Semnul** ~, consistența elastică a uterului gravid din a 10-a — a 12-a săptămînă de sarcină (18).

Mayo, William James, '1861—1939. **Eerazorul** ~, ecrazor de diferite dimensiuni (pentru stomac, intestin subțire și intestin gros), format din două brațe reunite printr-o cvadruplă articulație (11). **Operația** ~, procedeu de colecistectomie mucoasă (11). **Procedeu** ~. 1. Refacerea continuității digestive după gastrectomie prin gastrojejunostomie termino-laterală precolică, anastomoza fiind parțial superioară pe tranșa de secțiune gastrică (11). 2. Cură a her-

niei ombilicale, prin excizia sacului și sutura transversală a aponevrozei dreptilor (11). 3. Procedeu de închidere a bontului duodenal după rezecția prin sutură seromusculoasă, fără sutura mucoasei (11). 4. Manevră de reducere pe cale ortopedică a luxației de rotulă, prin flexiune forțată, cu șoldul extins (24).

Mayo-Robson. Semnul ~, semn clinic în pancreatita hemoragică, constînd din durere provocată la percuția paravertebrală în dreptul L₂—L₃, în special de partea stîngă (11).

Mayor, Mathias Louis, 1775—1846. **Eșarfa** ~ eșarfă triunghiulară pentru imobilizarea relativă a membrului superior, cu cotul în unghi drept (24).

Mazurlu. Simbol Ma. Nume vechi al elementului chimic cu numărul atomic 43, denumit actualmente tehnetiū (5).

Mazzoni, Vittori, 1823—1885. **Corpuseul** ~, sin.: *Corpusculul Golgi-Mazzoni*, terminație corpusculară a unui nerv senzorial, similară corpusculului Krause (1).

Măceș. *Rosa canina*.

Măciucă. Butelie.

Măduvă (lat. *medulla*). *Medulla*. ~ **osoasă**, *Medulla ossium*. ~ **osoasă hipoplastică**, măduvă osoasă care atît la punctia osoasă, cît și la examenul histologic arată o scădere a procesului de proliferare celulară (19).

Măghiran. *Majorana hortensis*.

Mănușă. Obiect de ață sau de cauciuc care protejează mîna aceluia care execută anumite examene ale bolnavului sau care operează (11). ~ **de ață**, mănușă chirurgicală care se pune sub mînușa de cauciuc pentru a absorbi secreția sudorală; se poate pune și pe deasupra mînușilor de cauciuc, pentru a se obține o mai bună priză pe viscere (11). ~ **fără degete**, mijloc ortodontic folosit pentru înlăturarea obiceiului de a suge degetul; constă dintr-o mănușă fără despărțituri distincte pentru degete (39). ~ **invizibilă**, Cremă de protecție. „**Mănușa**” **morții**. Desprinderea sub formă de mănușă a tegumentelor, macerate și zbrîcrite, ale mîinilor, la cadavrele care au stat în apă timp îndelungat (23).

Vezi și: Chaput.

Mărgăritărel. 1. *Vezi* Candidoză. 2. *Convallaria majalis*.

Mărime. Tot ceea ce poate fi mai mare, egal sau mai mic decît altceva, putînd fi, deci, comparat, măsurat cu acesta. Mărimea cu care se face comparația este o mărime de referință, numită unitate de măsură. Raportul dintre cele două mărimi este un număr (măsura mării-mii), care exprimă de cîte ori unitatea de măsură este cuprinsă în mărimea dată (7).

Mărul lui Adam. Denumire populară pentru *Prominentia laryngea* (1).

Măselariță. *Hyoscyamus niger.*

Măsele (de la lat. *maxilla*). *Dentes molares.*

Măsurătoare. Acțiunea de a măsura (32). ~ **toracică diametrică**, metodă de măsurare a diametrelor frontal, sagital și oblic ale toracelui, cu ajutorul unui compas (34). ~ **toracică perimetrică**, metodă de măsurare a perimetrului toracelui și hemitoracelui separat, la niveluri diferite, ca și a diferenței dintre poziția inspiratorie și cea expiratorie (normal 7 cm) (34).

Măsurî. Dispoziții luate pentru realizarea unui anumit scop (Dicționarul limbii române moderne) (32). ~ **antiepidemice generale**, măsuri cu caracter epidemiologic, prin care se previne, pe baza unui plan dinainte stabilit, apariția îmbolnăvirilor transmisibile. Acestea constau din măsuri de asanare a mediului, măsuri de igienă individuală, acțiuni de educație sanitară (29). ~ **antiepidemice speciale**, măsuri cu caracter epidemiologic care se iau în momentul apariției sau iminenței de apariție a unor boli transmisibile și care constau din atacarea verigilor lanțului epidemiologic, sursa de infecție, căile de transmitere, mediul ambiant, izolarea bolnavilor, suspectilor și contactilor (29). ~ **igienico-sanitare**, ansamblu de mijloace igienico-sanitare, tehnice și legislative, privind condițiile de muncă și de viață și avînd drept scop asigurarea stării de sănătate a populației (9).

Mătâni costale. Lanț de nodozități rotunjite, localizate la nivelul joncțiunilor condrocostale, produse de hipertrofia cartilajelor condrocostale. Sînt întîlnite mai ales în rahitism (33).

Mătrăgună. *Atropa belladonna.*

me. Simbol pentru milicurie (a mia parte dintr-un curie) (5).

Me. 1. Simbol pentru megacurie (1 000 curie) (5). **2.** Simbol pentru megaciclu (1 000 cicli) (5).

Md. Simbolul mendeleviului (5).

Meat (lat. *meatus* = trecere). *Meatus.*

Meatostomie (lat. *meatus* = trecere + *stoma* = gură, deschidere). Cura operatorie a stenozei de meat uretral, prin secționarea acestuia și sutură cu fire separate a mucoasei uretrale la mucoasa balanică (11).

Meatotom. Instrument metalic pentru meatotomie, format din două ramuri articulate, din care una rămîne încastrată în cealaltă, cînd instrumentul este închis; prin apăsarea pe un mîner, partea ascuțită iese în afară pe o porțiune reglabilă (11).

Meatotomie (lat. *meatus* = trecere + gr. *tome* = tăiere). Secționarea operatorie a meatului uretral, în scopul lărgirii sale (11).

Meatus (lat. = trecere), sin.: *Meat.* Termen anatomic avînd semnificația de deschidere sau trecere (1). ~ **aeusticus externus** sin.: *Antrum auris*, *Conductul auditiv extern*, porțiunea ure-

chii externe dintre pavilion și membrana timpanică, avînd forma unui canal (1). ~ **aeusticus internus**, sin.: *Conductul auditiv intern*, canal osos în stîncă temporalului orientat din afară înăuntru și dinainte-înapoi și care conține nervii: facial, acustic și intermediar, precum și formațiunea vasculară arteriovenoasă auditivă internă (30). ~ **nasi communis**, cavitate comună întregii fose nazale, în care se deschid meaturile nazale; se întinde de la *apertura piriformis* pînă la coane (1). ~ **nasi inferior**, spațiul de sub cornetul nazal inferior, în care se deschide canalul lacrimonazal (1). ~ **nasi medius**, spațiul de sub cornetul nazal mijlociu, în care proemină bula etmoidală și apofiza uncinată a osului etmoid și în al cărui infundibul se deschid sinusurile frontal, maxilar și etmoidale anterioare (1). ~ **nasi superior**, spațiul de sub cornetul nazal superior, în care se deschid 2-3 celule etmoidale posterioare și înapoia căruia se află *foramen sphenopalatinum* (1). ~ **nasopharyngeus**, spațiul situat înapoia cornetelor nazale și care se deschide prin coane în faringe (1).

Mecamilamină. Amină secundară cu acțiune ganglioplegică durabilă; se administrează pe cale orală, fiind utilă în tratamentul bolii hipertensive (14).

Mecanism. Totalitatea elementelor care constituie un sistem funcțional și modul său de acțiune (32). ~ **autoimun**, mecanismul prin care un organism (în condiții speciale) formează anticorpi sau dobîndește o reactivitate alergică de tip întîrziat față de un antigen din propria sa constituție (3). ~ **nașterii**, ansamblul mișcărilor pasive împrimate fătului în cursul trecerii sale prin filiera pelvigenitală, de către elementul forță, pe de o parte și elementul rezistență, pe de altă parte; include 3 elemente: forța (contractiile uterine și ale peretelui abdominal); rezistența (colul uterin și canalul pelvigenital) mobilul (fătul și punga apelor) (18).

Vezi și: Kiricinsky.

Mecanoterapie (lat. *mechanicus* = mecanic + gr. *therapeia* = tratament). Metodă de recuperare a mobilității articulare și de tonifiere musculară, care folosește în aceste scopuri o aparatură specială, adecvată fiecărui segment și, uneori, fiecărei mișcări (24).

Mecanotermie (lat. *mechanicus* = mecanic + gr. *therme* = căldură). Producere de căldură cu ajutorul exercițiilor fizice, a masajului etc. (4).

Meckel, Johann Friedrich, 1714-1774. **Banda** ~, sin.: *Ligamentul Meckel*, bandă fibroasă care se inserează la baza procesului lung al osului *malleus* din urechea mijlocie (1). **Cavitatea** ~, *Cavum trigeminale*. **Eminentia lateralis meckelii**. **Eminenția collateralis ventriculii lateralis**. **Ligamentul** ~, *Banda Meckel*.

Meckel, Johann Friedrich, 1781—1933. Cartilajul ~, sin.: *Cartilaj mandibular*, bandă cartilaginoasă a primului arc visceral embrionar mandibular, care se resoarbe, mandibula dezvoltându-se ulterior ca os de membrană (1). **Diverticulul** ~, *Diverticulum ilei*. **Ganglionul sfenopalatin** ~, *Ganglion pterygopalatinum*.

Mecodin. Metadonă.

Meconism (gr. *mekon* = mac). Opiofagie.

Meconiul (gr. *mekonium* = suc de mac). 1. Scaun format în cursul vieții fetale și eliminat în primele ore sau zile după naștere; este compus din lichid amniotic înghițit, celule epidermice descumate ale stratului cornos, fire de lanugo, secreții ale tubului digestiv și glandelor anexe (33). 2. Vechea denumire a opiului (23).

Mecotan. Betanecol.

Mediană (lat. *mediana*). Valoarea medie de structură a unei repartiții statistice, care împarte un șir ordonat de valori ale unei caracteristici în două grupe egale ca efectiv (7).

Mediastin (lat. *medianus* = de mijloc). *Mediastinus*.

Mediastinită (*mediastin* + gr. *-ită*). Inflamația a țesutului conjunctiv mediastinal, prin propagări de procese inflamatorii din pericard sau pleură sau prin perforarea esofagului (2).

Mediastinopericardită (*mediastin* + *pericard* + *-ită*). Simfiză extrapericardică unind prin aderențe pericardul cu mediastinul (10). ~ **calcificată**, formă de mediastinopericardită cu depozite calcare (10). ~ **caloasă**, boala Griesinger-Kussmaul, vezi Griesinger-Kussmaul. ~ **fibrocazoasă**, formă de mediastinopericardită de natură bacilară (10).

Mediastinoscopie (*mediastin* + gr. *skopein* = a vedea). Metodă chirurgicală pentru explorarea în scop diagnostic a mediastinului, inițiată de Carlens, Palva, Schiessle și alții, permițând explorarea și biopsia ganglionilor mediastinali. Se execută prin introducerea pe cale chirurgicală, sub anestezie generală, a mediastinoscopului la nivelul fosei supraclaviculare. Permite explorarea mediastinului pînă la bifurcația traheală, cu prelevare biopsică de la nivelul formațiunilor ganglionare mediastinale în adenopatiile mediastinale de etiologie necunoscută (34).

Mediastinotomie (*mediastin* + gr. *tome* = tăiere). Intervenție chirurgicală prin care se deschide mediastinul. Poate fi anterioară sau posterioară (11).

Mediastinum (lat. *medianus* = de mijloc), sin.: *Cavum mediastinale thoracis*, *Mediastin*, *Spațiul intermediar*. Regiunea cuprinsă între cele două cavități pleurale, limitată anterior de planul sternocostai, posterior de coloana vertebrală, inferior de diafragm și superior continuându-se cu baza gâtului de care o separă un plan convențional care trece prin apertură toracică

superioară (1). ~ **anterius**, *Cavum mediastinale anterius*. ~ **posterius**, *Cavum mediastinale posterius*. ~ **testis**, sin.: *Antrum testis*, *Corpus Highmori*, sept situat în porțiunea posterioară a testiculului, format din prelungirea interioară a albugineei (1).

Mediator (lat. *mediator*). Factor intermediar de mediere și transmitere a unui semnal oarecare (nervos, umoral, de la un organ la altul (de ex. transmiterea chimică a influxului nervos de la un nerv la altul sau de la un nerv la diverse organe efectoare — mușchi, țesut glandular etc.) (15). ~ **chimie**, substanță chimică cu structură diferențiată, eliberată la nivelul terminațiilor nervoase, în vederea transmiterii influxului nervos la neuronul următor sau la organul efector tributar. Mediatorul chimic al fibrelor parasimpatice este acetilcolina, iar al terminațiilor simpatice, amestecul de adrenalină și noradrenalină (15).

Medicament (lat. *medicamentum*). Substanță folosită pentru prevenirea, ameliorarea, ușurarea sau vindecarea bolilor (13).

Medicație (lat. *medicatio*). Complex de medicamente eficiente cauzal, patogenice sau simptomatice în diferite afecțiuni (14).

Medicină (lat. *medicina*). Știință care se ocupă cu prevenirea îmbolnăvirilor și restabilirea sănătății, studiul anatomiei și fiziologiei corpului omenesc, al cauzelor și mecanismelor de producere, al simptomelor, diagnosticului și tratării bolilor (32). ~ **aeronautică**, Aeromedicină. ~ **constituțională**, medicina care ține seama de importanța constituției pentru diagnostic, prognostic și tratament (7). ~ **cosmică**, medicina care studiază condițiile fiziologice și patologice ale oamenilor care se deplasează în zboruri cosmice (4). ~ **culturii fizice**, sin.: *Medicină sportivă*, specialitate a medicinei care se ocupă cu studiul și îngrijirea oamenilor care practică sportul, cu scopul dezvoltării armonice a indivizilor, prevenirii accidentelor și îmbolnăvirilor prin sport și creșterii capacității funcționale a sportivilor în vederea realizării performanțelor sportive maxime (24). ~ **experimentală**, investigația științifică a problemelor medicale prin experimentări pe animale (32). ~ **internă**, ramură a medicinei ocupându-se în special cu diagnosticul și tratamentul bolilor organelor interne ale corpului uman (32). ~ **legală**, sin.: *Medicină judiciară*, disciplină medicală care pune cunoștințele medicale și biologice în slujba justiției (23). ~ **judiciară**, Medicină legală. ~ **muncii**, ramură a medicinei preventive, avînd drept scop păstrarea și ameliorarea stării de sănătate a muncitorilor din producție. Cuprinde: fiziologia muncii, igiena muncii, depistarea și prevenirea bolilor profesionale, expertiza capacității de muncă diferențiată (boli

profesionale și afecțiuni banale), survenind la muncitorii în producție (9). ~ **nerivistă**, medicina care ține seama de rolul integrator al sistemului nervos în organism și de participarea sa în reacțiile morbide (Botkin, I.P. Pavlov). Medicina nerivistă pavlovistă pune accentul pe rolul scoarței cerebrale (7). ~ **preventivă**, medicina care se ocupă de aspectele profilactice ale bolilor (4). ~ **profesională**, vezi Medicina muncii. ~ **psihosomatică**, sin.: *Patologie corticoviscerală*, ramură a medicinei care studiază totalitatea tulburărilor somatice de origine psihogenă. Vezi și Concepție psihosomatică (35). ~ **sănătății**, medicina orientată spre promovarea stării de sănătate (7). ~ **sportivă**, Medicina culturii fizice.

Medicopedagogie. Defectologie.

Medie (lat. *media*). În statistica matematică, valoarea tipică centrală a unei repartiții. Momentul de ordinul întâi ($k=1$) al unei variabile aleatoare x . Pentru cazurile speciale $k=-1$, $k=0$, media este armonică, respectiv geometrică (7). **Medii de selecție**. În statistica matematică, valori tipice centrale ale unei selecții:

$$\bar{x} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

a) *Media aritmetică simplă* se folosește atunci când variantele caracteristicii studiate se întind pe o singură dată; b) dacă valorile au ponderi diferite, se folosește *media aritmetică ponderată*; c) celelalte medii de selecție sint, de asemenea, simple sau ponderate: media armonică, media pătratică, media cubică și, în general, *medii de ordin superior*. Media armonică reprezintă media unui raport dintre două caracteristici, fiind preferată în cazul repartițiilor asociate unor curbe în J. Media geometrică este utilă la determinarea ritmului mediu al creșterilor (regulate) cumulate în timp, când aceste creșteri se fac în progresie geometrică (7).

Mediocaleoză (lat. *media* = medie + *calx* = var + -oză). Boala Mönckeberg. Vezi Mönckeberg.

Medionecroză chistică. Afecțiune de origine necunoscută a aortei, putînd duce la anevrism (10).

Mediu (lat. = *medium*). 1. Substanță în care se desfășoară un proces fizic sau chimic (32). 2. Vehicul lichid care menține o substanță în stare de soluție sau suspensie (32). 3. Substanță care asigură transmiterea impulsurilor (32). ~ **biologie**, totalitatea ființelor vii, animale și vegetale cu interrelațiile și influențele reciproce (6). **Medii chimie definite**. Medii sintetice. ~ **de conservare**, mediu care nu permite multiplicarea

germenilor, dar păstrează viabilitatea lor. Este o soluție de NaCl, izotonică tamponată, cu adăos de glicerină sau alte substanțe. Se utilizează în cazurile cînd produsul patologic nu poate fi însămintat imediat, în special cînd se urmărește izolarea unor germeni cu sensibilitate marcată față de factorii de mediu (3). ~ **de creștere**, mediu nutritiv complex, folosit în perioada de creștere a culturilor celulare, înainte de infectarea cu virusuri (22). ~ **de cultură**, substrat nutritiv lichid sau solid, care servește la cultivarea bacteriilor. Mediile de cultură trebuie să conțină toate substanțele necesare dezvoltării germenilor (surse de azot, surse de carbon, factori de creștere, vitamine, surse energetice, săruri minerale), să aibă o tensiune osmotică, pH și rH adecvate și să fie sterile. Aportul principal de substanțe nutritive în mediile uzuale este adus de peptone (vezi peptona bacteriologică) și macerat (infuzie de carne). Mediile speciale necesită adăugarea unor ingrediente cerute de anumite specii bacteriene (3). ~ **de cultură diferențial**, mediu de cultură solid, care permite diferențierea unor bacterii pe baza unuia sau mai multor caractere diferențiale (3). ~ **de cultură electiv**, mediu de cultură care favorizează în mod deosebit dezvoltarea unei specii (3). ~ **de cultură selectiv**, mediu de cultură, care prin prezența unor substanțe chimice sau antibiotice, inhibează în mod selectiv dezvoltarea florei de asociație, influențînd puțin sau de loc dezvoltarea germenului căutat (3). ~ **de cultură semisolid**, mediu de cultură conținînd concentrații de geloză între 0,5 și 1%, repartizat în tuburi și solidificat în poziție verticală, folosit în special pentru cultivarea germenilor în profunzime (anaerobi) sau pentru întreținerea tulpinilor, întrucît se deshidratează mai greu decît mediile solide (3). ~ **de cultură sintetică**, mediu de cultură preparat din substanțe chimice determinate și perfect dozate. Se folosește în special în studii de metabolism, genetică microbiană etc. (3). ~ **de cultură solid**, mediu de cultură solidificat prin adăugarea gelozei în concentrație de 2%, care formează un gel la temperaturi sub 42°C (3). ~ **de cultură special**, mediu de cultură folosit pentru anumiți germeni sau pentru studiul unor proprietăți ale lor (3). ~ **de cultură uzual**, mediu de cultură care permite dezvoltarea majorității bacteriilor a căror cerințe sint satisfăcute de prezența în mediu a peptonei, maceratului și a NaCl (3). ~ **de cultură vegetal**, mediu de cultură conținînd ingrediente de origine vegetală (3). ~ **de dispersie**, faza continuă în care se găsește răspîndită o fază dispersă. Mediul de dispersie poate fi gazos, lichid sau solid (9). ~ **epidemie**, totalitatea agenților declanșatori, rezervoarelor de infecție și condițiilor naturale

favorizante, care împreună cu masa receptivă condiționează apariția și menținerea unei epidemii (8). ~ **exterior**, în sens epidemiologic, termenul include totalitatea factorilor și condițiilor externe organismului uman, care favorizează apariția și menținerea unei epidemii: aerul, apa, condiții meteorologice, factori naturali, economicosociali etc. (8). ~ **cu gelatină**, mediu de cultură bacterian, conținând bulion nutritiv cu adaos de 20% gelatină. Se prezintă lichid la o temperatură mai mare de 22°C și semisolid (gel) sub această temperatură. Servește la punerea în evidență a activității gelatinaze a culturilor bacteriene (3). ~ **de imbogățire**, mediu de cultură lichid, care favorizează multiplicarea mai rapidă a unui anumit germen comparativ cu a florei de asociație, ceea ce duce la schimbarea raportului numeric dintre cele două categorii, permițând astfel izolarea germenilor patogeni din produse, în care datorită numărului lor inițial redus, creșterea acestora ar fi mascată de flora de asociație (3). **Mediile refringente ale ochiului.** Elementele anatomice ale ochiului, transparente și refringente: corneea, umoarea apoasă, cristalinul și corpul vitros care constituie în totalitate dioptrul ocular (28). **Medii sintetice**, sin.: *Medii chimice definite*. Soluții saline complexe, care realizează condițiile de menținere și întreținere a vieții celulelor, prin asigurarea izosmiei, echilibrului ionic, aportului alimentar etc. Cele mai cunoscute medii sintetice sînt soluțiile Locke, Ringer și Tyrode. Pentru culturi celulare, mediile sînt deosebit de complexe, conținând un număr important de aminoacizi, vitamine, baze purinice și pirimidinice, coenzime, acizi organici etc., în proporții bine studiate (5).

Vezi și: Bordet-Gengou, Brewer, Clark-Lubs, Dieudonné, Dorset, Endo, Francis, Hiss, Istrati-Meitert, Javillier, Levine, Löffler, Löwenstein, Maitland, Müller-Kauffmann, Pasteur, Puck, Rappaport, Raulin, Sabouraud, Sauton, Simons, Wilson-Blair, Youmans.

Medulectomie suprarenală. Ablația chirurgicală a zonei medulare a glandei suprarenale (11).

Medulla (lat. = măduvă), sin.: *Măduvă*. Porțiunea centrală a unor organe situată în interior față de porțiunea lor corticală (1). ~ **glandulae suprarenalis**, sin.: *Substantia medullaris glandulae suprarenalis*, țesutul glandular central al glandei suprarenale (medulosuprarenala), înconjurat de corticosuprarenală; este alcătuit din adrenocite și noradrenocite, care elaborează catecolamine vasopresorii (1). ~ **lymphonodi**, sin.: *Substantia medullaris lymphoglandulae*, porțiunea centrală a parenchimului unui nodul limfatic (1). ~ **oblongata**, sin.: *Bulb rahidian*, *Bulbus medullae*, partea inferioară a trunchiului

cerebral care se întinde de la punte la măduva spinării (1). ~ **ossium**, sin.: *Măduva osoasă*, țesut răspîdit în cavitățile scheletului osos. Cuprinde în linii mari o parte parenchimatooasă (organul hematopoietic propriu-zis) și o parte de stromă formată din elemente conjunctivo-vasculare și mezenchimale, acestea din urmă făcînd parte din sistemul reticulohistiocitar. Parenchimul medular prezintă o activitate eminentă citopoietică, formînd elementele seriilor granulocitară, eritocitară și trombocitară. Stromă prezintă pe de o parte o activitate citogenetică foarte importantă, pe de altă parte o activitate metabolică variată; are rol important în mecanismele complexe de apărare celulară, umorală etc. (19). ~ **ossium flava**, măduvă galbenă din oasele lungi ale adultului; înlocuiește măduva roșie a unor oase începînd de la vîrsta de 6 ani și reprezintă o rezervă nutritivă (1). ~ **ossium rubra**, măduvă roșie, hematogenă, fetală; se substituie treptat măduvei roșii osteogene; apare din luna a IV-a embrionară, iar la adult persistă în corpul vertebrelor, stern, coaste, oasele bazei craniului, ilion (1). ~ **renis**, sin.: *Substantia medullaris renis*, porțiune centrală, perisinuzală a parenchimului renal, ocupată în special de piramidele renale (1). ~ **spinalis**, sin.: *Myelon*, *Cordon spinal*, porțiunea neuraxului situată caudal de trunchiul cerebral, în interiorul canalului vertebral, acoperită de meningele rahidiene, dînd naștere nervilor spinali și formată din cordoane de substanță albă la periferie și cordoane de substanță cenușie în centru. Este sediul arcurilor reflexe simple și conține principalele căi ascendente și descendente ale sistemului nervos central (1).

Meduloblast (lat. *medulla* = măduvă + gr. *blastos* = germen). Celulă primitivă a tubului neural (1).

Meduloblastom (*meduloblast* + *-oma*). Tumoare, de obicei cerebeloasă, fără limite precise, constituită din celule mici, rotunde sau ușor ovalare, cu nucleu tahicromatici și protoplasmă redusă (elemente nervoase nediferențiate) (2). ~ **gliomatos**, sin.: *Neurospongionom* formă de meduloblastom în care celulele tumorale se diferențiază în direcția spongionomilor cu prelungiri (gliocite) (2). ~ **neuromatos**, formă de meduloblastom în care diferențierea se face în direcție neuroblastică, cu apariția unor celule voluminoase al căror nucleu conține un nucleol. Celulele se pot grupa în jurul unui vas sanguin, formînd pseudorozete (2).

Medulocultură (lat. *medulla* = măduvă + *cultura* = cultură). Metodă de diagnostic în bolile infecțioase, constînd din cultivarea germenilor din măduva oaselor, în special sternală; este utilă mai ales în febra tifoidă, bruceleoză și septicemii, atunci cînd venocultura rămîne

negativă, germeul depășind faza sanguină și localizându-se în organele profunde (8).

Medulogramă (lat. *medulla* = măduvă + gr. *gramma* = notare), sin. : *Mielogramă*. Formula elementelor celulare medulare determinată pe froiturile preparate din punctatul măduvei oaselor (19).

Meduloscleroză (lat. *medulla* = măduvă + gr. *sklerosis* = întărire). Scleroza terapeutică a medulosuprarenalei, propusă ca tratament al hipertensiunii arteriale (7).

Medulosuprarenalom. Tumoare benignă sau malignă a țesutului cromafin din glanda suprarenală (7).

Mees. Benzile ~, striatii transversale de culoare albicioasă care apar pe unghii în cursul polinevritelor determinate de intoxicațiile cu arsenic și taliu (27).

Mefenezină. Eter al glicerolului cu crezolul, cu proprietăți relaxante pentru musculatura striată, probabil prin blocarea unor căi polisimplice în sistemul nervos central; este depășită terapeutic (14).

Mefenitoină. Anticonvulsivant hidantoinic folosit în epilepsie (13).

Mefobarbital. Metilfenobarbital.

Mega- (gr. *mezas* = mare). 1. Element de compunere pentru unități de măsură exprimând un multiplu de 1 milion de ori (10⁶). Se exprimă prin simbolul M (32). 2. Element de compunere care introduce în termenii sensul depășirii dimensiunilor obișnuite (32).

Megacardie (gr. *mezas* = mare + *kardia* = inimă). Cardiomegalie.

Megacarioblast (gr. *mezas* = mare + *karyon* = nucleu + *blastos* = germen). Elementul de origine al seriei megacariocitare, cu sediul normal în măduva oaselor. Celulă cu diametrul de 20–30 μ, ocupată aproape în întregime de un nucleu mare, cu 2–3 nucleoli. Citoplasma, foarte redusă, este intens bazofilă, lipsită de granulații (19).

Megacariocit (gr. *mezas* = mare + *karyon* = nucleu + *kytos* = celulă). Element medular gigant, cu nucleu bazofil, polilob, care derivă din megacarioblast și care, printr-un proces de fragmentare, dă naștere trombocitelor din sângele circulant. Reprezintă cea mai mare celulă din măduva oaselor normală și este singura celulă normală poliploidă. După gradul de maturare se deosebește: megacariocitul bazofil (sin. : *Promegacariocit*), megacariocitul granulat neutrofilogen și megacariocitul granulat trombocitogen (19).

Megacariogramă (gr. *mezas* = mare + *karyon* = nucleu + *gramma* = notare), sin. :

Formula megacariocitară. Proporția megacariocitelor în diverse faze de maturare (19).

Megacecum (gr. *mezas* = mare + *cecum* = cec). Anomalie congenitală constând dintr-un cec cu un lumen foarte larg (1).

Megacefalie (gr. *mezas* = mare + *kephale* = cap), sin. : *Megalocranie*. Dezvoltare exagerată a craniului (27).

Megacolon (gr. *mezas* = mare + *kolon* = intestin gros). Dilatația unei părți mai mult sau mai puțin întinse a colonului, cu îngroșarea stratului muscular, exprimată clinic prin distensie enormă a abdomenului, constipație, stază fecală și stercoremie. Poate fi congenitală, determinată de aplazia plexului mienteric intestinal (boala Hirschsprung), sau secundară fie unui obstacol endo- sau exocolic, fie unui dezechilibru neurovegetativ (16).

Megadiafragm (gr. *mezas* = mare + *diaphragma* = închidere). Eventrație diafragmatică.

Megadolicocolon (gr. *mezas* = mare + *dolichos* = alungit + *kolon* = intestin gros). Malformație congenitală constând din mărirea de calibru și alungirea colonului (11).

Megadolicoureter (gr. *mezas* = mare + *dolichos* = alungit + *oureter* = ureter). Dilatație permanentă a ureterului asociată cu alungirea acestuia.

Megaduoden (gr. *mezas* = mare + *duoden*). Dilatarea duodenului (16).

Megaesofag (gr. *mezas* = mare + *esofag*). Dilatare enormă a esofagului fie congenitală, fie secundară unui spasm prelungit al cardiei (16).

Megalencefalie (Fletscher) (*megalo-* + gr. *enkephalos* = creier), sin. : *Macroencefalie*. Malformație cerebrală caracterizată printr-o mărire de volum a encefalului în absența unei hidrocefalii, edem sau tumori cerebrale. Mărirea de volum poate interesa toate elementele constitutive ale creierului sau numai țesutul interstital. Are deseori un caracter eredofamilial (27).

Megaleritem infecțios. Eritem infecțios acut.

Megalo- (gr. *megalos* = mare). Element de compunere care introduce sensul de dimensiuni mari ale termenului la care este atașat (32).

Megaloblast (*megalo-* + gr. *blastos* = germen). Element nucleat patologic din seria eritropoietică de dimensiuni mai mari decât eritroblastul, cu structura cromatiniană extrem de fină (aspect „perlat”). După gradul de maturare, megaloblastul poate fi bazofil, policromatofil sau oxifil. Este caracteristic anemiei pernicioase și unei serii de anemii bazate pe același mecanism de tulburare a eritropoieziei (19).

Megalocefal (*megalo-* + gr. *kephale* = cap). Individ având o cutie craniană a cărei capacitate depășește 1 450 ml (1).

Megalocit (*megalo-* + gr. *kytos* = celulă). Element derivat din megaloblast, după ce acesta a pierdut nucleul. Prezintă în general o formă eliptică, avînd diametrul de peste 12 μ (19).

Megalocornee (*megalo-* + *cornee*). Kerato-megalie.

Megaloeranie (*megalo-* + *kranion* = craniu). Megacefalie.

Megalodermie (*megalo-* + gr. *derma* = piele), sin.: *Dermomegalie*. Atofiohipertrofie congenitală a pielii (12).

Megalodontie (*megalo-* + gr. *odous* = dinte). Macroodontie.

Megaloftalmie (*megalo-* + gr. *ophthalmos* = ochi). Glob ocular excesiv de voluminos (18).

Megalomanie (*megalo-* + gr. *mania* = nebunie). Tendință la exagerarea morbidă a calităților proprii persoanei (35). ~ *delirantă* (Foville), delir constînd dintr-un complex de idei delirante de mărire (35).

Megalomelie (*megalo-* + gr. *melos* = extremitate). Gigantismul unuia sau ambelor membre superioare (1).

Megalopsie (*megalo-* + gr. *opsis* = vedere). Macroopsie.

Megalosplanhnie (*megalo-* + gr. *splanchnos* = viscer), sin.: *Splanhnomegalie*. Hipertrofia viscerelor (de ex. în acromegalie) (7).

Megamononucleoză. Sindrom sanguin descris de Ștefan S. Nicolau, caracterizat prin monocitoză și apariția de celule tinere (Rieder, Türk), și care este determinat de diferite stări de intoxicație (22).

Megaprosopie (gr. *megas* = mare + *proso-* *pon* = față). Macroprosopie.

Megaprosopus. Individ avînd o față neobișnuit de mare (1).

Megasigmoid (gr. *megas* = mare + litera sigma). Sigmoid anormal, lung și gros, cu lumen larg (2).

Megastoma entericum. Vezi *Lambli*a.

Megaureter (gr. *megas* = mare + *oureter* = ureter). Malformație congenitală caracterizată prin dilatația permanentă a ureterelor. Poate fi primitiv, fără cauză obstructivă, sau secundar, consecutiv unui obstacol anatomic (11). ~ *segmentar*, dilatație ureterală afectînd numai un segment ureteral, deasupra și dedesubtul acestuia conductul avînd un calibru normal (11).

Mehregan-Butler (Mehregan, A.H.; Butler, M.G.). **Tumoarea** ~, tumoare benignă, bine diferențiată, derivată din infundibulul pilar (12).

Meibomită. Inflamația glandelor Meibomius (28).

Meibomius sau Meibom, Heinrich, 1638–1700. **Glandele** ~, *Glandulae tarsales meibomi*.

Meige, Henri, 1866–1940. **Edem cronic familial** ~, sin.: *Edem Milroy*, *Edem segmentar*, *Pseudoelefantiazis neuroartritic*, *Sindromul Meige*, *Trofedem*, edem cronic familial indolor, alb și dur, interesînd mai frecvent membrul inferior și caracterizat prin hipertrofia țesutului adipos subcutanat și a diverselor elemente conjunctive, fără hiperplazia țesutului limfatic (24). **Semn**ul ~, adducția piciorului la excitarea marginii interne a plantei. Se întîlnește în leziunile căii piramidale și are semnificația unui reflex patologic, ca și semnul Babinski (27). **Sindromul** ~, Edem cronic familial Meige. **Spasm facial** ~, sin.: *Paraspasm facial*, sindrom caracterizat prin contracții spasmodice bilaterale ale pleoapelor (blefarospasm), care apar în paroxisme declanșate de excitații senzoriale (lumină, zgomot) sau de emoții, mai rar poate prinde și alți mușchi ai feței (27).

Meinicke, Ernst, 1878–1945. **Reacția** ~, tip de reacție de floclulare pentru serodiagnosticul sifilisului, în care se folosește un extract de inimă de bou la care se adaugă balsam de Tolu și albastru Victoria. Există mai multe variante, mai mult sau mai puțin sensibile și specifice, dintre care astăzi se mai practică reacția de clarificare varianta a II-a (Meinicke Klärungsreaktion II, abreviat MKR II), după formula originală preconizată de Meinicke sau după modificarea introdusă de Mary Pangborn, care înlocuiește extractul de inimă de bou cu extract cardioliptic (12).

Melo- (gr. *meioun* = a face mai mic). Element de compunere care introduce în termeni sensul de descreștere (32).

Meiolecitie (*meio-* + gr. *lekithos* = gălbenuș de ou). Oligolecitic.

Melopragie (*meio-* + gr. *prassein* = a circula). Rezistență scăzută (7).

Meioză (gr. *meiosis* = micșorare), sin.: *Diviziune reducțională*. Modificări nucleare care au loc în ultimele două diviziuni celulare în procesul de formare a celulelor germinale. Cromozomii se divid o dată, dar corpul celular se divide de două ori, astfel încît nucleul oului matur sau al spermiei conține numărul de cromozomi redus (haploid) (1).

Meissner, Georg, 1829–1905. **Corpuseculi taetili** ~, *Corpuscula tactus*. **Plexul** ~, sin.: *Plexus submucosus*, rețea nervoasă situată în submucoasa tubului digestiv (1).

Mekaplon. Dozimetru în care descărcarea și încărcarea sint conduse electric (36).

Meladinină. Compus cu efect de pigmentare a pielii indicat în vitiligo și peladă (13).

Melalgie (gr. *melos* = extremitate + *algos* = durere). Dureri cu caracter nevralgic în membre (4).

Melaminsulfonă. Compus asemănător chimic amidopirinei, solubil în apă la un pH apropiat de cel fiziologic, putând fi injectat; are proprietăți analgezice, antipiretice și antiinflamatorii (14).

Melancolie (gr. *melas* = negru + *ekole* = bilă). Termen utilizat pentru desemnarea stărilor depresive (35). ~ **de involuție**, psihoză cu evoluție cronică, apărând mai frecvent la vârsta de 50-55 ani, caracterizată prin dispoziție depresiv-anxioasă însoțită de obicei de neliniște psihomotorie și idei delirante de autoacuzare, persecuție, urmărire, idei ipohondrice și uneori prin sindrom Cotard (35).

Melanemie (*melano-* + gr. *haima* = sînge). Prezența pigmentilor melanici în sînge, stare care însoțește de obicei dezvoltarea tumorilor melanice în organism (5).

Melanhidroză (*melano-* + gr. *hydros* = sudoare + *-oză*). Bromhidroză.

Melanină. Pigment de culoare brună-neagră, de natură albuminoidă, depozitat sub formă de granule în celulele tegumentului, în fanere, coroidă etc. Este solubilă în medii puternic alcaline sau acide și conține 8-13% azot și cantități variabile de fier (1-10%). Poate rezulta din condensarea oxidativă a unor aminoacizi cu nucleu fenolic (dioxifenilalanina); adrenalina — prin intermediul adrenocromului — este considerată ca precursorul melaninei. În boala Addison și în tumorile melanice, formarea melaninelor este mult intensificată, provocînd melanemie și melanurie (5).

Melanism. Pigmentație excesivă a părului și a acelor regiuni cutanate care și în mod normal sînt mai închise la culoare (regiunea genitală, areola mamară). De obicei familială, ar fi o formă atenuată de melanoblastoză neurocutanată (12).

Melano- (gr. *melas* = negru). Element de compunere care introduce în termeni referirea la culoarea negru (32).

Melanoblast (*melano-* + gr. *blastos* = germe). 1. Celulă primordială formatoare de melanină (1). 2. În biologie, celulă pigmentară imatură a originii crestei neurale, la unele vertebrate (1). 3. În medicină, celulă elaboratoare de melanină (1).

Melanoblastom (*melano-* + gr. *blastos* = germe + *-oma*). Cromatoforom.

Melanoblastoză (*melano-* + gr. *blastos* = germe + *-oză*). Afecțiune caracterizată prin formațiuni pigmentate multiple (12). ~ **neurocutanată**, tip rar de displazie neuroectodermică, uneori familială, gravă, mortală, caracterizată prin nevi pigmentari și melanoză meningiană (12).

Melanocarcinom. Vezi Melanom malign.

Melanocianoderma (*melano-* + gr. *kyanos* = albastru + *derma* = piele). Argiriază cutanată.

Melanocit (*melano-* + gr. *kytos* = piele). Celulă matură, formatoare de melanină, întilnită la joncțiunea dermoepidermală; poate fi dopa- sau tirozinazopozitivă. În secțiuni colorate cu hematoxilină-eozină apare ca o celulă clară, iar în secțiuni impregnate cu argint, ca o celulă dendritică (1).

Melanodermie (*melano-* + gr. *derma* = piele). Denumire generică pentru hiperpigmentări cutanate difuze sau circumscrise, localizate sau generalizate; pot apărea din cauza unor infecții cronice, a unor tulburări metabolice, endocrine (boala Addison), a unui parazitism cutanat prelungit sau a unor intoxicații (arsenic, săruri de aur etc.) (12).

Melanodermită (*melano-* + gr. *derma* = piele + *-ită*). Denumire generică pentru dermitele prezentînd pigmențație melanică (12). ~ **toxică lichenoidă și buloasă**, boala Hoffmann-Habermann, vezi Hoffmann-Habermann.

Melanodonție (*melano-* + gr. *odous* = dinte). Distrofie dentară întilnită exclusiv la nivelul dentiției temporare la incisivii superiori pe fața lor vestibulară, la copii între 1 și 2 ani. Se formează pete murdare pe smalț; dentina secundară apare de culoare brună în locurile unde smalțul a fost distrus; dinții ajung niște bonturi negre sau brune (38).

Melanoepteliom. Epiteliom cuprinzînd celule melanice (12). ~ **benign**, Epiteliom bazocelular pigmentat.

Melanofor (*melano-* + gr. *pherein* = a purta, a duce). Celulă conjunctivă mobilizată care transportă pigmentul melanic; nu produce melanină (reacția dopa negativă) (2).

Melanogeneză (*melano-* + gr. *genesis* = naștere). Formare de melanină în țesuturile vii (15).

Melanoglosie (*melano-* + gr. *glossa* = limbă). Glosită superficială hiperkeratozică.

Melanoleucodermie (*melano-* + gr. *leukos* = alb + *derma* = piele). Leucomelanodermie.

Melanom (*melano-* + *-oma*), sin.: **Tumoare pigmentară.** Termen generic pentru formațiuni tumorale provenite din celule formatoare de pigment melanic (12). ~ **malign**, tumoare malignă dezvoltată din celulele formatoare de pigment melanic (melanoblaste), avînd caracter invaziv și putere metastazantă foarte mare pe cale limfatică și sanguină. Celulele componente sînt de cele mai multe ori poliedrice (melanocarcinom, nevocarcinom) sau fuziforme (melanosarcom) (2).

Melanoonichie (*melano-* + gr. *onyx* = unghie), sin.: **Melonichie.** Pigmentație în negru a unghiilor, rareori totală, deseori parțială, sub

forma de striuri longitudinale sau în segmente, de cauze diferite, ca: tulburări de nutriție, infecții eronice (sifilis) etc. (12).

Melanoplachie (*melano-* + gr. *plax* = farfurie). Melanoplazie.

Melanoplazie (*melano-* + gr. *plassein* = a forma), sin.: *Melanoplachie*. Pigmenția de cauze diferite la nivelul mucoasei bucale (12).

Melanosarcom. Vezi Melanom malign.

Melanosis (*melano-* + *-osis*). Melanoză. ~ eoli, sindrom în care mucoasa colonului prezintă o colorație negricioasă, datorită faptului că în stromă există o mare cantitate de melanină (2).

Melanoză (*melano-* + *-oză*), sin.: *Melanosis*. Termen generic pentru afecțiuni cutaneomucoase, în care simptomul principal este pigmenția sau hiperpigmenția (12). ~ **circumscrisă precanceroasă** (Dubreuilh), **Lentigo malign**. ~ **degenerativă**, **Incontinentia pigmenti**. ~ **lenticulară progresivă**, **Lentigo malign**.

Vezi și: Riehl.

Melantoină. Compus hidantoinic anticonvulsivant, fără acțiune hipnotică, util în epilepsie (13).

Melanurie (*melano-* + gr. *ouron* = urină). Prezența pigmenților melanici în urină, stare care însoțește de obicei dezvoltarea tumorilor melanice în organism sau sindromul addisonian. Melaninele din urinile melanice prezintă o structură chimică diferită de aceea a pigmenților melanici din piele, fiind lipsite de azot și ușor solubile în eter (5).

Melatonină. Hormon epifizar înrudit chimic cu serotonina; acționează asupra melanocitelor și asupra axei hipofizoovariene (7).

Meleitoză, sin.: *Glucozilfructozilglucozid*. Trihlozidă formată din glucoză și turanoză (izomer al zaharozei). Este sintetizată de o serie de plante (*Pinaceae*, *Tiliaceae*), care participă la formarea diverselor tipuri de manani (5).

Meleda (denumirea jugoslavă = Mjelet). Insulă în Marea Adriatică, în care s-au găsit numeroase cazuri de keratodermie palmoplantară simetrică familială (boala de Meleda) (12).

Melena. Melenă. ~ **neonatorum**, sin.: *Dia-teză hemoragică a nou-născutului*, sindrom hemoragic, uneori fatal, care apare în primele zile după naștere, datorită deficitului complexului protrombinic (19).

Melenă (gr. *melaina*, fem. de la *melas* = negru), sin.: *Melena*. Simptom constând din evacuarea prin anus de singe negru (digerat), amestecat sau nu cu materii fecale, având aspect de păcură (16).

Meli- (gr. *meli* = miere). Element de compunere care introduce în termeni sensul de dulce sau referirea la miere sau la albine (32).

Melibiază, sin.: α -*Galactozidază*. Enzimă care catalizează hidroliza α -galactozidelor (de tipul melibiozei), eliberând galactoză (5).

Melibioză, sin.: α -*Galactozil-6-glucoză*. Diholozidă cu structură α -galactozidică, formată din o moleculă de glucoză și o moleculă de galactoză și care ia parte la formarea trihlozidului rafinoză; este sintetizată de o serie de plante (specii de *Malvaceae*, *Oleaceae*, *Ranunculaceae*) (5).

Melioidoză, sin.: *Boala Whitmore*. Boală infecțioasă cu prognostic sever, asemănătoare morvei, provocată de *Malleomyces pseudomallei* răspândită în țările din sudul Asiei, Indonezia, Madagascar și având ca izvor de infecție rozătoare și oile; este transmisă la om prin contactul cu șobolanii sau cu excretele lor și se manifestă clinic ca o septicemie gravă, cu noduli granulomatoși generalizați (8).

Melisoterapie (*meli-* + gr. *therapeia* = tratament), sin.: *Apiterapie*. Tratament cu venin de albine (4).

Melissa officinalis, sin.: *Iarba stupului, Roiniță*. Plantă din familia *Labiatae* ale cărei frunze conțin un ulei esențial cu acțiune sedativă, bogat în alchide și alcooli alifatici; este utilizată ca stomahic și carminativ (13).

Melitococie. Bruceloză caprină.

Melitoză. Rafinoză.

Melitrioză. Rafinoză.

Meliturie (*meli-* + gr. *ouron* = urină). Eliminarea de monozaharide (glucoză, fructoză, galactoză, pentoze) sau de dizaharide (zaharoză, lactoză, maltoză) în urină (25).

Melkersson-Rosenthal (Melkersson, E.; Rosenthal, Curt). **Sindromul** ~, sindrom de origine nedeterminată întâlnit mai ales la femei, caracterizat prin paralizie facială periferică uni- sau bilaterală, însoțită de o infiltrație edematoasă cutaneomucoasă a feței și uneori și a buzelor. Limba are un aspect plicaturat (27).

Melnikov, A. V., 1899-1958. **Procedul** ~. variantă a mijloacelor de refacere a continuității tractului digestiv după rezecția gastrică, constând din infundarea părții restante din mica curbă după efectuarea anastomozei (11).

Melodidimie (gr. *melos* = extremitate + *didymos* = de două ori). Anomalie caracterizată prin prezența unuia sau mai multor membre accesorii (1).

Melonichie (*melano-* + gr. *onyx* = unghie). Melanoonichie.

Meloreostoză (gr. *melos* = extremitate + *rhein* = a curge + *osteon* = os + *-oză*), sin.: *Osteopicnoză*, *Osteoscleroză*, *Osteoză eburnizantă monomelică*. Boală a oaselor, caracterizată prin condensarea puternică și neregulată a unei părți din corticală, care ia înfățișarea de ceară topită ce curge de-a lungul unei luminări aprinse (24).

Meloschizis (gr. *melos* = extremitate + *schisis* = diviziune). Malformație congenitală caracterizată printr-o despicătură oblică a feței, care pornește de la buza superioară și ajunge la orbită, despicind și pleoapa inferioară (38).

Melosira. Diatomee, de 6–16 μ ; se caută în examenul planctonului acvatic la inecați (23).

Melot. Metal ușor fuzibil, compus din 5 părți Zn, 3 părți Pb și 8 părți Bi, folosind la confecționarea ștanțelor pentru prelucrarea coroanelor dentare artificiale (metalice) (38).

Melotus (gr. *melon* = obraz + *ous* = ureche). Individ la care urechea este congenital așezată pe obraz (1).

Meltzer. **Boxa** ~, tip de cameră de izolare individuală (pentru bolnavii sau suspecții de o boală transmisibilă), care comunică direct cu exteriorul (pe unde este adus și pe unde pleacă bolnavul), pe de o parte, iar cu coridorul pe unde circulă personalul de îngrijire, pe de altă parte (8).

Meltzer. **Legea lui** ~, sin.: *Legea inervației contrare*, funcțiile vitale sînt controlate de factori stimulatori și inhibitori antagoniști (15).

Meltzer-Lyon (Meltzer, Samuel J., 1851–1920; Lyon, Vincent, 1880–1953). **Proba** ~, test de stimulare a contracției veziculei biliare, constind din introducerea, prin sonda de tubaj duodenal, după recoltarea „bilei A”, a 30 ml soluție 30% sulfat de magneziu, încălzită la 37°C. După 15 minute se aspiră, obținindu-se 30–40 ml dintr-un lichid brun (bila veziculară sau „bila B”) (5).

Membrana (lat. = membrană), sin.: *Membrana*. Pătură subțire de țesut care înconjură o formațiune, separînd-o de cavitățile adiacente, mărginește o cavitate sau leagă structurile adiacente (1). ~ **atlantooccipitalis anterior**, sin.: *Ligament occipitoatlantoidian anterior*, membrană densă care se întinde de la suprafața ventrală și marginea cranială a arcului anterior al atlasului la marginea anterioară a găurii occipitale mari și suprafața inferioară a părții bazilare a osului occipital (1). ~ **atlantooccipitalis posterior**, sin.: *Ligament occipitoatlantoidian posterior*, membrană densă care se întinde de la suprafața posterioară și marginea cranială a arcului posterior al atlasului spre marginea posterioară a găurii occipitale mari (1). ~ **basalis ductus semicircularis**, membrana fibroconjunctivă bazală pe care este așezat epiteliul canalului semicircular (1). ~ **decidua**, sin.: *Caduca*, *Decidua*, membrana cea mai externă a oului, derivată din mucoasa uterină și care este expulzată la naștere (18). ~ **fibroelastica laryngis**, aparatul ligamentar intern al laringelui, în formă de dublu con trunchiat; virfurile trunchiate ale conurilor se privesc față în față la

nivelul zonei glotice. Conul superior este reprezentat de *membrana quadrangularis*, iar cel inferior de *conus elasticus* (1). ~ **fibrosa capsulae articularis**, sin.: *Stratum fibrosum capsulae articularis*, pătura conjunctivă fibroasă, densă, a capsulei articulare, în care se prelungesc unele tendoane și ligamente (1). ~ **hyaloidea**, *Membrana vitrea*. ~ **intercostalis (interna et externa)**, formațiuni fasciale ale spațiului intercostal care continuă straturile mușchilor intercostali interni și externi (1). ~ **interossea antebrachii**, membrană fibroasă, rezistentă, întinsă între marginile interosoase ale oaselor radius și ulna (1). ~ **interossea cruris**, membrană fibroasă întinsă între marginile interosoase ale tibiei și fibulei (1). ~ **obturatoria**, membrană fibroasă a pelvisului care închide gaura obturată a osului coxal (1). ~ **perinei**, *Fascia diaphragmatis urogenitalis inferior*. ~ **propria ductus semicircularis**, foiță membranoasă care formează peretele canalelor semicirculare ale urechii interne (1). ~ **pupillarlis**, membrană formată de mezoderm pe suprafața anterioară a epiteliului cristalinelui la embrion. Periferic, ea se unește cu *pars iridica retinae*, pentru a forma irisul; central, ea dispore formînd pupila ochiului (1). ~ **quadrangularis**, conul superior al aparatului ligamentar intern al laringelui; se întinde de la ligamentele ventriculare (limita inferioară) la pliurile ariepiglotice și ligamentul tirohioidian (limita superioară) (1). ~ **reticularis ductus cochlearis**, membrana care acoperă zona celulelor externe ale cohleei (1). ~ **spiralis cochleae**, porțiune membranoasă a lamei spirale care separă *scala vestibuli de scala tympani*, întinzîndu-se de la bază la virful cohleei și susținînd organul Corti (1). ~ **stapedis**, membrană subțire care închide orificiul dintre stîlpii și platoul scăriței din urechea medie (1). ~ **statoconiorum macularum**, porțiune din petele acustice ale labirintului membranos al urechii interne care conține și elemente ale neuroepiteliului urechii (*statoconia*, nisip autidiv) (1). ~ **sterni**, pătură fibroasă care îmbracă sternul pe fețele sale anterioară și posterioară (1). ~ **suprapleuralis**, sin.: *Fascia Sibson*, fascia extrapleurală atașată de marginea internă a primei coaste și care aderă de domul pleural, acoperindu-l (1). ~ **synovialis capsulae articularis**, sin.: *Capsulă sinovială*, *Membrană sinovială*, *Stratum synoviale capsulae articularis*, tunica seroasă sinovială care captusește fața internă a stratului fibros capsular și secretă lichidul sinovial în cavitatea articulară; lipsește peste suprafețele articulare (1). ~ **tectoria articulationis atlantoaxialis**, membrană fibroasă care se inserează între apofiza bazilară și fața internă a condiliilor occipitali (sus)

și fața posterioară a corpului vertebrei axis (jos) (1). ~ **tectoria ductus cochlearis**, membrană situată deasupra organului Corti; aderă de marginea lamei spirale osoase, iar în porțiunea ei externă plutește liberă în endolimfă; joacă un rol important în transmiterea impulsurilor sonore celulelor Corti (1; 30). ~ **tympani**, sin.: *Timpan*, membrană care închide medial conductul auditiv extern și îl desparte de căsuța timpanului (urechea medie); are diametrul de 10 mm și grosimea de 0,1 mm, fiind foarte rezistentă la presiune datorită structurii sale fibroase în partea inferioară (*pars tensa*), spre deosebire de porțiunea superioară (*pars flaccida*), unde stratul fibros este absent. Are rolul de a transmite lanțului de oscioare impulsurile sonore primite prin urechea externă (30). ~ **tympani secundaris**, sin.: *Membrana ferestrei rotunde*, membrană conjunctivă epitelială care acoperă fereastra rotundă, separând urechea mijlocie de cea internă (1). ~ **thyreo-hyoidea**, membrană care unește cartilajul tiroid cu osul hioid (1). ~ **vestibularis**, *Partes vestibularis ductus cochlearis*. ~ **vitrea**, sin.: *Membrana hyaloidea*, membrană limitantă care înconjură corpul vitros și formează ligamentul suspensor și *zonula* (1).

Membrană (lat. *membrana*). *Membrana*. ~ **anală**, sin.: *Platou anal*, partea dorsală a membranei cloacale, situată caudal de septul urorectal; prin resorbția ei se formează orificiul anal (1). ~ **animală**, membrană alcătuită din țesut animal, folosită în dializă (1). ~ **atlasoaxială**, formațiune ligamentară situată între arcul posterior al atlasului și arcul axisului (1). ~ **bazală**, membrană subțire, acelulară, pe care stă un epiteliu sau mezotelium (1). ~ **bazală Bruch**, *Lamina basalis choroideae*. ~ **bazală glomerulară**, *Lamina densa*. ~ **bazilară**, formațiune care alcătuiește peretele posterior al canalului cochlear, pe care îl desparte de rampa timpanică a melcului; este întinsă între lama spirală și ligamentul spiral, pe suprafața ei găsindu-se celulele senzoriale Corti (30). ~ **biologică**. 1. Membrană filtrantă formată la suprafața filtrului lent (20). 2. Peliculă fină cu o structură formată din straturi subțiri de lipide și protide, separate prin canale sau picături mici apoase. Prin ea se realizează schimburi selective de materii prime și energetice. Caracteristica membranelor vii este selectivitatea lor în raport cu necesitățile funcționale ale celulei, țesutului sau organismului cărui li aparține. Cu privire la structura și funcționalitatea sa există numeroase teorii. Pentru lămurirea proprietăților membranei sempermea, bile s-au propus mai multe scheme și modele-cu ajutorul cărora s-a încercat explicarea legilor permeabilității la diferite substanțe (6).

~ **bucofaringiană**, sin.: *Membrană faringiană*, *Membrană orală*, *Platou oral*, *Platou stomodeal*, membrană care separă stomodeul de faringe și care este compusă din ectoderm și endoderm (1). ~ **bucconazală**, sin.: *Membrană oronazală*, membrană epitelială subțire; formată la nivelul coanelor primare prin apozitia epitelului stomodeal și olfactiv și care se rupe în timpul celei de a 7-a săptămâni de viață intrauterină (1). ~ **celulară**, Capsulă celulară. ~ **cloacală**, sin.: *Platou cloacal*, membrană subțire formată de ectoderm și endoderm, care separă intestinul posterior embrionar de cloaca externă sau ectodermală (1). ~ **de colodiu**, membrană obținută prin uscarea colodiului, folosită pentru ultrafiltrarea virusurilor; se pot obține membrane cu porozitate cunoscută (22). ~ **corioalantoidiană**, foiță embrionară folosită printre altele (în cazul embrionilor de găină) pentru inocularea și cultivarea unor virusuri (22). ~ **costocoracoidiană**, pătură densă fascială care se întinde între mușchii subclavicular și pectoral mic, formind porțiunea anterioară a tecii vaselor axilare (1). ~ **difteroidă**, exsudat fibrinos pe suprafața unei mucoase (faringe, endometru, intestin, vezică urinară), care se detașează cu greutate, fiind legată intim de țesutul subiacent; după înlăturare lasă să se vadă o suprafață ulcerată și cu mici puncte hemoragice (2). ~ **elastică externă**, sin.: *Lama elastică externă*, membrana care formează, în peretele unor artere, hotarul între tunica medie și adventice (1). ~ **elastică internă**, membrană care formează limita dintre *tunica intima* și *tunica media*, fiind bine dezvoltată în arterele de calibru mic și mijlociu (1). ~ **exocelomică**, membrană subțire, ca un mezotelium, mărginind exocelomul blastocistului; este continuată de mezodermul extraembrionar și endodermul primar; poate fi derivată dintr-una sau din ambele foițe (1). **Membrane extraembrionare**, sin.: *Membrane fetale*. Membranele care înconjură embrionul sau fătul și care se pierd la naștere (1). ~ **faringiană**, Membrană bucofaringiană. ~ **fenestrată**, noțiune de microscopie electronică care definește pătura de țesut elastic din *tunica media* și *tunica intima* a arterelor mari (1). ~ **ferestrei rotunde**, *Membrana tympani secundaria*. **Membrane fetale**. Membrane extraembrionare. ~ **filtrantă glomerulară**, element funcțional prin care se realizează procesul de filtrare glomerulară, situat între lumenul anselor capilare malpighiene și sinusul capsulei Bowman; este alcătuit din: a) stratul endotelial capilar; b) membrana bazală; c) stratul epitelial capsular (25). ~ **granuloasă**, *Stratum granulosum*. ~ **hialină**. 1. Membrana de bază a unui epitelium (1). 2. Membrana dintre pătura fibroasă in-

ternă a foliculului părului și rădăcina învelisului său protector extern (1). ~ **hidrică**, sin.: *Membrană de solvatare*, membrană formată prin aderarea la suprafața micelilor a unei părți din solvent (6). ~ **hioglosiană**, aponevroză intramusculară situată în porțiunea posterioară a limbii și care unește limba cu osul hioid; pe ea se inserează fibrele posterioare ale mușchiului genioglos (1). ~ **intraeoroidiană**, membrană ependimală situată sub fisura coroidiană a embrionului (1). ~ **limitantă externă**. 1. La ochi, membrana subțire dintre pătura nucleară externă a retinei și aceea a conurilor și bastonașelor (1). 2. În embriologie, membrana de pe suprafața externă a tubului neural (1). ~ **limitantă internă**. 1. La ochi, pătura internă a retinei (1). 2. În embriologie, membrana care căptușește lumenul tubului neural (1). ~ **mucosă**, denumire a stratului de celule epiteliale situate pe o lamă conjunctivă bazală, care căptușește canalele și cavitățile ce comunică cu mediul extern (de ex. canalul alimentar, calea respiratorie, tractul genitourinar etc.) (1). ~ **nucleară**, pătură de nucleoplasmă condensată la periferia nucleului celular (1). ~ **orală**, Membrană bucofaringiană. ~ **oronazală**, Membrană buconazală. **Membranele oului la termen**. Membranele care alcătuiesc pereții pungii în care se află fătul și lichidul amniotic; sînt constituite, dinăuntru-înafară de amnios, corion și caducă (18). ~ **peridentală**, Membrană peridentală. ~ **periodontică**, sin.: *Membrană peridentală*, *Pericementum*, *Periodontium*, *Periosteum alveolare*, țesut conjunctiv situat între rădăcina dinților și osul procesului alveolar sau întins de la rădăcina pînă la gingie (1). ~ **piogenă**, termen impropriu etimologic, prin care se înțelege capsula de limitare a unui abces, constituită din țesut conjunctiv lamelar; în cazurile de abces rece, această membrană este într-adevăr piogenă (tuberculoză) (2). ~ **placentară**, sin.: *Barieră placentară*, țesuturile placentei care separă sistemele sanguine fetal și matern (1). ~ **plasmică**, Capsulă celulară. ~ **pleuopericardică**, membrană embrionară derivată din septul transvers, separînd celomul pericardic de cavitățile pleurale (1). ~ **pleuoperitoneală**, membrană embrionară derivată în cea mai mare parte din septul transvers, separînd canalul pleural de partea peritoneală a celomului; din ea rezultă o parte a mușchiului diafragm (1). ~ **proligeră**, membrană care reprezintă porțiunea fertilă a chistului hidatic (31). ~ **respiratorie**, denumire dată complexului morfofuncțional, la nivelul căruia au loc schimburile gazoase dintre sînge și aerul alveolar; este alcătuit din stratul de lichid care umectează alveola, celula alveolară, peretele

capilarului sanguin, plasma și membrana eritrocitului (34). **Membrane reținute**. Denumire dată membranelor ovulare care n-au fost încă expulzate din cavitatea uterină (18). **Membrane reținute post-abortum**. Denumire dată membranelor reținute în cavitatea uterină, în urma unui avort (18). **Membrane reținute post-partum**. Denumire dată membranelor reținute în cavitatea uterină după naștere (18). **Membrane rupte artificial**. Membrane ovulare rupte prin intervenția activă a medicului (18). **Membrane semipermeabile**. Membrane care lasă să treacă numai solventul, de cele mai deseori apa; membranele biologice sînt în general semipermeabile (6). ~ **sinaptică**, sin.: *Sinaptotomă*, membrană unică (demonstrată printr-o colorație specială) care separă, la sinapse, citoplasma terminației lărgite a unui axon de citoplasma celei nervoase (1). ~ **sinovială**, *Membrana synovialis capsulae articularis*. ~ **de solvatare**, Membrană hidrică. ~ **suturală**, țesutul fibros dintre suturile craniului (1). ~ **urogenitală**, partea membranei cloacale situată cranial sau ventral de septul urorectal; formează planșeul scobiturii uretrale a penisului (1). ~ **vasculară a cristalinului**, membrană vasculară care acoperă cristalinul în timpul vieții intrauterine, asigurîndu-i nutriția prin vasele hialoidiene (28). ~ **vitelină**, membrană citoplasmică fără structură, situată pe suprafața oului. Membrana vitelină a embrionilor de găină este folosită pentru inocularea și cultivarea unor inframicrobi (1; 22). **Membrane vitreene**. Flocoane vitreene în formă de membrane plutitoare, care se traduc prin senzații eutoptice de muște zburătoare, puncte negre, fire de păianjen în fața ochiului. Apar ca urmare a degenerării vitrosului prin afecțiuni inflamatorii ale tractului uveal, degenerescențe vasculare și retinocoroidiene diatezice, senile, miopice, dezlipire de retină etc. (28). ~ **vitroasă**, *Lamina basalis choroideae*.

Vezi și: Bauer, Bowman, Demours, Descemet, Jackson, Krause, Nasmyth, Reissner, Schneider, Shrapnell, Wachendorf.

Membu (lat. *membrum*). **Membrum**. ~ **fantomă**, denumire pentru senzația bizară de prezență a segmentului absent pe care o au bolnavii ce au suferit amputații la nivelul membrilor. Tulburarea se datorește persistenței încă o perioadă variabilă de timp a vechii scheme corporale (27). ~ **inferior**, *Extremitas inferior corporis*. ~ **superior**, *Extremitas superior corporis*.

Membrum (lat. = membru), sin.: *Membru*. În anatomie, prelungire articulată și pereche a corpului (1). ~ **inferius**, *Extremitas inferior corporis*. ~ **superius**, *Extremitas superior corporis*.

Memorie (lat. *memoria*). Funcția de fixare, conservare, evocare și recunoaștere a fenomenelor și obiectelor percepute (35).

Menadiol natriudifosfat. Compus de sinteză hidrosolubil, din grupa vitaminelor K; este indicat în stările de hipoprotrombinemie și în general în hemoragii diverse, ca substanță coagulantă (14).

Menadionă, sin.: *Vitamină K₃*. Compus sintetic din grupa vitaminelor K; intervine în sinteza hepatică a protrombinei, având acțiune antihemoragică (13). ~ **natriubisulfid**, compus sintetic având acțiunea vitaminei K; este hidrosolubil și se absoarbe bine din intestin, chiar în absența bilei; este folosită ca substanță coagulantă, mai ales în hemoragiile care survin în stările de hipoprotrombinemie (14).

Ménard, Maxim, 1872—1926. „**Chenarul de doliu**” ~, imagine radiografică în faza de vindecare a osteoartritei tuberculoase a șoldului, reprezentată printr-o zonă densă de condensare în jurul procesului tuberculos (24). **Incizia** ~, incizie pentru abordarea chirurgicală a articulației coxofemorale. Pornește de la spina iliacă antero-superioară și urmează un traiect distal până la nivelul regiunii subtrohanteriene, către care se îndreaptă apoi, formînd un unghi drept (24). **Linia** ~, sin.: *Linie cervicoobturatorie*, aspect radiografic dat de linia formată de marginea inferioară a colului femural și marginea superioară a găurii obturatorii; în mod normal, această linie este continuă (36). **Operația** ~, evacuare a abceselor reci în paraplegiile din morbul Pott, prin costotransversectomie. Operația Ménard este și o cale de acces pentru abordarea chirurgicală antero-laterală a coloanei vertebrale dorsale (24). **Semnul** ~. 1. În morbul Pott, semn radiografic constînd din pensarea discului intervertebral (24). 2. În morbul Pott, dacă se urmărește cu degetul de jos în sus linia apofizelor spinose, cele de la nivelul focarului apar mai proeminente (sin.: *Semnul „în treaptă de scară”*) (24). 3. Aspect radiologic constînd din întreruperea continuității liniei cervicoobturatorii în luxațiile și subluxațiile șoldului (24).

Menarhă (lat. *mensis* = lună + gr. *archaios* = de la început). Denumire dată fenomenului fiziologic de stabilire a ciclului menstrual (prima menstruație) (15).

Mendel, Gregor Johann, 1822—1884. **Legile lui** ~. 1. Legea uniformității caracterelor. Reprezentanții primei generații de hibridi proveniți din încrucișarea a 2 parteneri vegetali sau animali de rasă pură au caractere uniforme (32). 2. Legea disjuncției caracterelor. Urmașii proveniți din încrucișarea hibridilor își pierd uniformitatea, caracterele părinților ieșind din nou la iveală. În a doua generație hibridă,

50% din indivizi vor reproduce caracterele hibridilor din prima generație, 25% vor avea o formă pură, similară unuia din părinți, cu caractere denumite dominante, iar 25% vor avea o formă pură cu caractere recesive (32). 3. Legea independenței caracterelor sau purității gameților. În generațiile următoare, caracterele hibridilor se transmit independent unele de altele în diferite combinații potrivit legilor probabilității statistice (32).

Mendel, Kurt, 1874—1946. **Semnul auricular** ~, semn descris în meningita meningococică și constînd din hiperestezia peretelui posterior al conductului auditiv extern, evidențiată prin apăsare cu sonda canelată sau cu o pensă (8).

Mendel-Bechterew (Mendel, Kurt, 1874—1946; Bechterew, Vladimir Mihailovici, 1857—1927). **Reflexul** ~, flexiunea degetelor piciorului prin percuția feței dorsale a tarsului la nivelul osului cuboid. Are valoarea unui reflex patologic și se întîlnește în leziunile căii piramidale (27).

Mendeleev, Dimitri Ivanovici, 1834—1907. **Sistemul** ~, sin.: *Sistemul periodic al elementelor*, sistem de clasificare a elementelor chimice, care folosește drept criteriu periodicitatea proprietăților fizico-chimice ale acestor elemente în funcție de greutatea lor atomică. Prima formă mai completă a sistemului a fost elaborată în 1871 de către Mendeleev. În prezent, în sistemul periodic, elementele sînt așezate după numărul lor atomic, rezultînd 9 coloane (grupe) verticale — din care ultima este „coloana zero”, a gazelor rare (inerte) — și 7 perioade orizontale. Coloanele sistemului conțin elementele cu reactivitate chimică similară, iar perioadele conțin un număr foarte variabil de elemente (de la 2 la 32), după felul în care se grupează în coloanele verticale (5).

Mendeleeviu. Simbol Md. Element chimic transuranic, cu numărul atomic 101 și greutate atomică 256. A fost obținut în ciclotron, prin bombardarea einsteinului cu nuclee de heliu. Are timpul de înjumătățire de o jumătate de oră (5).

Mendelsohn. **Sindromul** ~, asfixie acută determinată de inhalarea conținutului gastric cu pH acid; apare tabloul edemului pulmonar toxic (34).

Ménétrier, Pierre, 1859—1935. **Boala** ~, sin.: *Gastrită hipertrofică gigantă*, varietate a gastritei cronice, caracterizată prin hipertrofia considerabilă a mucoasei gastrice cu hiperplazie glandulară și exsudare masivă de proteine (16).

Mengo. Grup de virusuri producător de encefalite, înrudit cu virusurile MM, Columbia-SK, EMC (22).

Menhidroză (gr. *men* = lună + *hidros* = sudoare). Apariția periodică la femei, lunar, în timpul catamenialului, a unui exces de secreție sudorală. La amenoreice, ea apare ca un fenomen de supleanță (4).

Ménière, Prosper, 1799—1862. **Sindromul** ~, sin.: *Claudicație intermitentă a labirintului*, *Vertij auricular*, afecțiune caracterizată prin: vertij, surditate, acufene, grețuri, vărsături, apărând în crize cu durată variabilă (de la câteva ore pînă la 48 de ore); între crize, bolnavul este normal sau prezintă tulburări labirintice minime. Sindromul este datorit probabil unui spasm al arterei auditive interne (30).

Meninge (lat. *meninges*, de la gr. *meninx* = membrană). *Meninges*.

Meninges (lat. = meninge), sin.: *Meninge*. Membranele care acoperă creierul și măduva spinării, alcătuite din *dura mater*, *pia mater* și arahnoidă (1).

Meningiom (*meninge* + *-oma*). Termen generic prin care sînt desemnate tumorile cerebrale sau medulare care derivă din elementele histologice ale meningelor. *Varietăți*: a) m. ale convexității care, față de inserția lor raportată la sinusul sagital și la coasa creierului, se împart în: m. parasagitale, m. ale coasei creierului și m. ale convexității propriu-zise; b) m. ale bazei care, în raport cu locul de inserție, sînt: m. olfactive, m. ale micii aripi a sfenoidului, m. de pterion, m. supraselare; c) m. intraventriculare care se dezvoltă la nivelul rîspintiei ventriculare, în contact cu glomusul coroid și mai rar în ventriculul al III-lea; d) m. de fosă posterioară care, în raport cu locul lor de inserție durală, se subîmpart în: m. ale convexității cerebelului, m. ale tentoriului, m. ale feței posterioare a stîncii, m. de clivus, m. de gaură occipitală (26).

Meningiomatoză (*meninge* + *-oma* + *-oză*). Meningioame multiple dezvoltate pe o suprafață mai mult sau mai puțin întinsă a meningelor (26).

Meningism. Sindrom caracterizat prin prezența clinică a manifestărilor caracteristice meningiene: redoarea cefei, semnul Kernig, semnul Brudzinski, cu lichid cefalorahidian uneori hipertensiv, dar cu citologie și compoziție chimică normală; apare în diverse infecții: gripă, pneumonie, sinuzite acute, angine bacteriene etc. (8).

Meningită (*meninge* + *-ită*). Inflamația meningelor, de cauze diverse: infecțioase, toxice, alergice, prin factori fizici, prin factori chimici. Clinic, forma acută se manifestă prin febră, cefalee, agitație, alitudine în cocoș de pușcă,

prezența semnelor de contractură meningiană (redoarea cefei, semele Kernig I și II, semnul Brudzinski al cefei, semnul Brudzinski contralateral), fotofobie, hiperestezie cutanată, tulburări vasomotorii cutanate (dunga meningitică Trousseau etc.), vărsături de tip central (fără efort), constipație, stare generală alterată, precum și lichid cefalorahidian modificat în mod variat, în raport cu agentul cauzal: de aspect purulent, hemoragic, xantocrom, opalescent, clar și cu importante perturbări în citologie și compoziție chimică (8). ~ **abacteriană**, Meningită seroasă acută. ~ **abortivă**, termen generic, care se referă la unele forme de meningită a căror evoluție clinică încetează în câteva zile, dispărînd febra, cefaleea, vărsăturile; sindromul meningian este atenuat, iar elementele celulare din lichidul cefalorahidian moderat crescute (8). ~ **alergică**, inflamație rară a meningelor, cu patogenie alergică, apărînd în verminoză, boala serului, urticarie, edem angioneurotic, reumatism poliarticular acut, după introducere de penicilină intrarahidian etc.; se însoțește uneori de eozinofilie sanguină; lichidul cefalorahidian este clar, cu ușoară reacție citoalbuminurică (8). ~ **cerebrospinală epidemică**, sin.: *Meningită meningococică*, leptomeningită acută purulentă, primitivă, contagioasă, cu caracter endemic-epidemic, provocată de meningococ, cu evoluție în general mai favorabilă decît aceea a altor meningite purulente, dacă antibioterapia este aplicată precoce și corect. Uneori are o evoluție supraacută, cu fenomene de insuficiență suprarenală acută și sindrom Waterhouse-Friederichsen (8). ~ **circumscrișă**, formă de meningită caracterizată prin limitarea procesului inflamator la zona învecinată focarului primitiv, de la care s-a însămintat din aproape în aproape meningele (de ex. meningita circumscrișă la nivelul unui proces osteitic vertebral, tuberculos, posttraumatic etc.) (8). ~ **eloazonată**, închistarea procesului inflamator la nivelul unei anumite zone a canalului cefalorahidian, devenită inaccesibilă terapiei pe cale generală; survine în special în meningitele purulente cu producere mare de fibrină (pneumococice sau stafilococice) sau în cele tardive sau insuficient tratate (8). ~ **cu exantem**, termen folosit în special pentru meningitele seroase acute provocate de virusurile ECHO, survenind de multe ori în epidemii și însoțite adesea de erupții rubeoliforme sau rujeoliforme (8). ~ **fulminans**, sin.: *Meningită siderans*, forma fulgerătoare de meningită purulentă, în special cea în care se realizează un sindrom malign infecțios (sindrom Waterhouse-Friederichsen) (8). ~ **hemoragică**, varietate clinică și etiologică a meningitelor bacteriene,

provocată de obicei de bacteridia cărbunoasă și excepțional de meningococ; evoluția este în general gravă (8). ~ **de iritație**, reacție inflamatorie a meningelor provocată de vecinătatea unui proces infecțios sau prin substanțe chimice, terapeutice, factori fizici (căldură, insolatie) etc. (8). ~ **laevisima**, formă clinică în special a meningitei meningococice, survenind în epidemii sau sporadic, cu simptomatologie clinică discretă și benignă; în unele cazuri, boala poate fi tratată ambulatoriu; lichidul cefalorahidian prezintă uneori numai modificări de presiune (8). ~ **cu lichid clar**, nume generic pentru acele forme de meningită în care lichidul cefalorahidian este clar; de cele mai multe ori este vorba de meningite virale cu o pleiocitoză de ordinul zecilor sau sutelor pe 1 mm^3 , dar poate apărea și în infecții bacteriene, mai ales cu bacil Koch (8). ~ **limfocitară benignă**, Coriomeningită limfocitară benignă. ~ **meningococică**, Meningită cerebrospinală epidemică. ~ **mialgică**, denumire pentru meningita seroasă acută provocată de virusurile *Coxsackie*, mai ales grupul B, în care sindromul meningian se însoțește de mialgii puternice sau de pleurodinie (8). ~ **otică**, Meningită otitică. ~ **otitică**, sin.: *Meningită otică*, *Meningită otogenă*, inflamația meningelor cerebrale sau cerebeloase, datorită extinderii unei infecții pornită de la un focar otomastoidian acut sau cronic. Meningita otitică poate fi septică sau aseptică, difuză sau închistată (30). ~ **otoгенă**, Meningită otitică. ~ **pneumococică**, varietate etiologică frecventă de meningită purulentă, secundară unor focare otice, sinuzale, mastoidiene sau unor infecții pulmonare, însoțită de obicei de fenomene encefalice și avînd tendință la cloazonare și recidive; evoluția este variabilă, de obicei foarte gravă (8). ~ **poliomielitică**, meningită benignă provocată de virusurile poliomielitice, putînd constitui frecvent, în perioada epidemiiilor de poliomielită, manifestarea primară și unică a infecției poliomielitice; lichidul cefalorahidian este clar cu disociație citoalbuminică inițial, apoi albuminocitologică în a 2-a — a 3-a săptămîină a bolii (8). ~ **prelungită**, formă de meningită purulentă în care, datorită fie lipsei de reactivitate a organismului, fie unui tratament incorect, procesul infecțios trenează prin recrudescențe, oscilații și recăderi, precum și prin reinsămînțări în meninge și diseminări sanguine; evoluează cu febră remitentă, tulburări de cunoștință, emaciere progresivă și cașexie spre sfîrșit letal (8). ~ **puriformă aseptică**, varietate de meningită denumită după aspectul lichidului cefalorahidian care este tulburat, cu frecvente polinucleare intacte, nealterate; de etiologie multiplă, cel mai adesea

virală, poate fi determinată și de alte cauze neinfecțioase, care duc la mărirea permeabilității barierei hematoencefalice (uremie, reacție Herxheimer) (8). ~ **purulentă**, denumire generică pentru acel grup de meningite acute, primitive sau secundare grave, provocate de diverse bacterii, manifestate clinic zgomotos, cu sindrom meningian intens, stare generală alterată, interesare encefalică; lichidul cefalorahidian este purulent, cu mii sau zeci de mii de elemente pe mm^3 , cu predominanță, de polinucleare alterate și cu prezența germeului patogen, evidențiable în frotiu sau cultură (8). ~ **serică**, meningită cu lichid clar, de patogenie alergică, traducînd sensibilizarea locală a meningelor, întîlnită după administrare intrarahidiană în scop terapeutic de ser imun eterolog (de ex. ser antitetanic) (8). ~ **seroasă acută**, sin.: *Meningită bacteriană*, *Meningită seroasă epidemică*, denumire generică pentru grupul de meningite cu lichid cefalorahidian clar sau opalescent, provocate în special de virusuri (coriomeningitic, mixovirusuri, enterovirusuri, arbovirusuri etc.), de apariție epidemică sau sporadică, cu evoluție clinică benignă (8). ~ **seroasă epidemică**, Meningită seroasă acută. ~ **seroasă primară**, meningită seroasă în care afectarea meningelui este primară și obligatorie, simptomatologia meningiană constituind unicul tablou clinic al îmbolnăvirii; este provocată de virusuri cu tropism meningian primar și care provoacă foarte rar îmbolnăviri extrameningiene (de ex. coriomeningita limfocitară benignă) (8). ~ **seroasă secundară**, meningită care survine facultativ, ocazional, ca un sindrom adăugat în cursul unei viremii, și numai pe fondul bolii generale (de ex. meningita urliană, zosteriană etc.) (8). ~ **siderans**, Meningită fulminans. ~ **simpatică**, meningită seroasă de vecinătate, concomitentă unor focare juxtameningiene purulente: otomastoidită, epidurită, abces cerebral etc.; lichidul cefalorahidian este hipertensiv, clar, cu citologie și albuminorahie moderat crescute (8). ~ **stafilococică**, meningită acută purulentă, care apare în cursul septicemiei stafilococice, secundar unui focar osos, cutanat, pulmonar etc.; are o evoluție lungă, severă, cu tendință la închistare și formare frecventă de abcese cerebrale (8). ~ **torulozică**, meningită foarte rară, produsă de *Cryptococcus neoformans* (*Torula histolytica*), cu lichid cefalorahidian clar sau opalescent, evoluînd cronic cel mai adesea către sfîrșit letal (8). ~ **toxică**, varietate de meningită cu lichid cefalorahidian clar, provocată fie prin introducerea de substanțe chimice, medicamente sau substanțe de contrast în lichidul cefalorahidian, fie

prin toxice exogene administrate pe cale generală (alcool, atebriină, sulfone, CO), fie prin toxice endogene (uremie, intoxicație amoniacală în coma hepatică) (8). ~ **tuberculoasă**, meningită acută, cea mai importantă din grupul meningitelor cu lichid cefalorahidian clar, provocată de bacilul Koch; se manifestă clinic prin debut insidios cu fenomene de intoxicație tuberculoasă, stare generală progresiv alterată, febră moderată, pierdere în greutate, sindrom meningian, leziuni nervoase cu paralizii de tip spastic de nervi cranieni sau de membre. Lichidul cefalorahidian este clar, face vâl în care se găsesc adesea bacilii Koch, iar numărul de elemente este de ordinul a câteva sute, cu predominanța marcată a limfocitelor adulte. Se mai întâlnește albuminorahie crescută, clorurahie scăzută (8). ~ **urliană**, localizare frecventă a infecției urliene, apărind fie în cursul oreionului, ca o localizare secundară, fie ca o determinare meningiană de sine stătătoare; simptomatologia clinică este aceea a unei meningite seroase acute cu evoluție benignă (8). ~ **verminoasă**, meningită cu lichid cefalorahidian clar, de patogenie alergică, apărind în cursul infestațiilor helmintice; are o evoluție în general benignă (8). ~ **virotică primitivă**, denumire dată acelor forme de meningită în care simptomatologia meningiană este dominantă, ca urmare a localizării unor virusuri cu afinitate principală pentru meninge (de ex. coriomeningita limfocitară) (22). ~ **virotică secundară**, denumire dată acelor forme de meningită în care simptomatologia meningiană este numai o componentă, cu caracter de complicație, a unui tablou simptomatologic determinat de virusuri ce produc de obicei manifestări morbide neînsoțite de inflamații ale meningelui (de ex. meningita herpetică, meningita poliomieltică, meningita cu virus Cocksackie etc.) (22). ~ **zosteriană**, meningită seroasă acută rară, provocată de virusul zosterian, cu simptomatologie clinică discretă și evoluție benignă (8).

Meningo- (gr. *meninx* = membrană). Element de compunere care introduce în termeni referirea la meninge (32).

Meningocel (*meningo-* + gr. *kele* = hernie). Hernierea meningelor printr-un defect al craniului sau al coloanei vertebrale (2). ~ **intratoracic**, cea mai rară tumoare mediastinală, condiționată de o dehiscență anormală a găurii de conjugare, asociată uneori cifoscoliozei sau altor deformații ale coloanei vertebrale (11).

Meningococ. *Neisseria meningitidis*.

Meningocemie, sin.: **Febră peteșială**. Bacteriemie și septicemie cu meningococ, cu loca-

lizări posibile meningiene, cutanate (embolii septice), pulmonare și altele (8).

Meningoencefalită (*meningo-* + gr. *enkephalos* = creier + *-ită*). Inflamație a meningelor și a creierului (2). ~ **bifazică**, Encefalită bifazică. ~ **hemoragică acută**, boala Strümpell-Leichtenstern, vezi Strümpell-Leichtenstern.

Meningoliză (*meningo-* + gr. *lysis* = distrucție). Desfacere chirurgicală a aderențelor meningelor creierului sau măduvei spinării (26).

Meningomieliță (*meningo-* + gr. *myelos* = măduvă + *-ită*). Inflamație a măduvei spinării și a meningelor sale (2).

Meningomielocele (*meningo-* + gr. *myelos* = măduvă + *kele* = hernie). Mielocel.

Meningoradiculită (*meningo-* + lat. *radix* = rădăcină + *ită*). Proces inflamator de etiologie variată, interesând rădăcinile spinale și meningele radiculomedulare (26).

Meningorafie (*meningo-* + gr. *rhaphe* = sutură). Sutura durei mater (26).

Meningoragie (*meningo-* + gr. *rhegnynai* = a curge). Hemoragie meningiană (27).

Meningotifus (*meningo-* + gr. *typhos* = stupeoare). 1. Modalitate rară de debut în febra tifoidă (8). 2. Complicație nervoasă a febrei tifoide, manifestată sub forma unei meningite purulente (mai ales la copii), sub forma unei meningite seroase sau, foarte rar, sub forma unei meningite hemoragice (8).

Menise (lat. *meniscus*, din gr. *meniskos* = = crescind). **Meniscus**. ~ **articular**, **Meniscus articularis**. **Meniscuri intervertebrale**. **Disci intervertebrale**. ~ **tactil**, Corpusul Merkel, vezi Merkel.

Meniscectomie (*menisc* + gr. *ektome* = excizie). Intervenție chirurgicală în care se scoate meniscul rupt, dezinserat sau bolnav (chist), parțial sau total (24).

Meniseită (*menisc* + *-ită*). Inflamația unui cartilaj semilunar al genunchiului. Termenul se folosește generic și pentru procesele degenerative (24).

Meniscopatie (*menisc* + gr. *pathos* = boală). Termen generic folosit mai ales pentru afecțiunile cartilajelor semilunare ale articulației genunchiului (24).

Meniscotom (*menisc* + gr. *tome* = tăiere). Instrument chirurgical folosit în meniscectomie pentru secționarea inserției meniscului pe capsulă și în cornul său posterior (24).

Meniseoză (*menisc* + *-oză*). Proces degenerativ al cartilajelor semilunare ale articulației genunchiului (24).

Meniscus (lat. = menisc), sin.: **Menisc**. Formațiune anatomică în formă de lentilă sau inel (32). ~ **articularis**, sin.: **Menisc articular**, fibrocartilaj discoidal intraarticular. Ter-

menul este folosit mai ales pentru fibrocartilajele semilunare ale articulației genunchiului (1; 24). ~ **lateralis articulationis genu**, sin.: *Fibrocartilajul semilunar lateral*, fibrocartilaj al articulației genunchiului, de formă inelară, dezvoltat pe cavitatea glenoidă laterală a tibiei (1). ~ **medialis articulationis genu**, sin.: *Fibrocartilajul semilunar medial*, fibrocartilaj al articulației genunchiului, de formă semiinelară, dezvoltat pe cavitatea medială a tibiei (1).

Mennell, James Beaver. Semnul ~, în sacrocoxalgie, torsiunea bazinului în jurul axei sale determină durere (24).

Meno- (gr. *men* = lună). Element de compunere care introduce în termeni referirea la menstrre (32).

Menometroragie (*meno-* + gr. *metra* = uter + *rhegnynai* = a curge). Flux menstrual prelungit, depășind ca durată 7 zile (limita superioară în timp a fluxului menstrual fiziologic). Sindrom cu etiologie diferită și uneori complexă (factori inflamatori, endocrini, neuropsihici) (18).

Menopatie (*meno-* + gr. *pathos* = boală). Termen generic pentru afecțiuni în legătură cu tulburări menstruale (18). ~ **disovariacă**, termen folosit pentru tulburările menstruale datorite disendocriniei ovariene (7).

Menopauză (*meno-* + gr. *pausis* = încetare). Climacteriu feminin. ~ **artificială**, menopauză după o castrare chirurgicală sau radiologică. În cazuri rare, oprirea menstruației poate surveni după un șoc psihic sau după tratamente hormonale care inhibează funcția hipofizoovariană (18). ~ **chirurgicală**, menopauză după exereza ambelor ovare sau a uterului (18). ~ **fiziologică**, menopauză care survine de obicei între 45 și 48 ani, prin scăderea fiziologică a funcției hormonale normale (18). ~ **precoce**, menopauză la o vîrstă mai timpurie decît cea obișnuită (înainte de 40 ani) (18). ~ **tardivă**, menopauză la o vîrstă mai înaintată decît cea obișnuită (după 48—50 ani) (18).

Menoragie (*meno-* + gr. *rhegnynai* = a curge). Menstruație abundentă, care durează mai mult de 7 zile (18).

Menoree (*meno-* + gr. *rhoia* = curgere). Menstre normale (15).

Menotoxină (*meno-* + gr. *toxikon* = otravă). Toxină ipotetică, prezentă în organismul feminin în timpul menstruației și mai ales în singele menstrual (7).

Mens (lat. *mens, mentis* = minte, spirit). Minte; activitate psihică conștientă (35). **Mentis aberratio**. Termen generic pentru nevroze

și psihopatii (35). **Mentis alienatio**. Alienție mintală.

Menstruație (lat. *menstruus* = în fiecare lună), sin.: *Flux menstrual*. Scurgere fiziologică de sînge pe cale vaginală, provenind din uter și avînd caracter periodic — la aproximativ 4 săptămîni; durata normală este de 2—6 zile, iar limitele ritmului normal între 28 și 32 zile (18). ~ **anovulatorie**, menstruație survenită după involuția atretică a foliculului de Graaf, adică fără expulsiia ovulului și fără formarea corpului galben (18). ~ **patologică**, menstruație anormală prin: a) cantitatea fluxului (foarte abundent sau foarte redus); b) durată (sub 2 zile sau peste 7 zile); c) fenomene patologice însoțitoare (dureri, tulburări digestive, urinare, nervoase) (18). ~ **regurgitantă**, sin.: *Menstruație retrogradă*, menstruație la care sîngele în loc să se exteriorizeze la vulvă trece retrograd prin trompe în cavitatea peritoneală (18). ~ **retrogradă**, Menstruație regurgitantă.

Mental fading (engl.). Formă atenuată a barajului gîndirii tradus printr-o încetinire progresivă și tranzitorie în vorbirea bolnavului (35).

Mentă. *Mentha piperita*.

Mentha piperita, sin.: *Izmă, Mentă*. Plantă din familia *Labiatae* ale cărei frunze conțin un ulei esențial bogat în mentol, mentonă, acizi alifatici, alcoolii alifatici, aldehide, hidrocarburi ciclice și sescviterpene biciclice, precum și materii tanante; are acțiune răcoritoare, slab antiseptică, spasmolitică, colagogă, ușor anestezieică locală, antiemetică și antiidiareică (13).

Mentism (lat. *mens, mentis* = minte, spirit). Desfășurare tumultuoasă, incoercibilă a ideilor și amintirilor (35).

Mentol, Component al uleiului esențial din *Mentha piperita*; se folosește ca antiseptic în pudre, inhalatii, pulverizații, în infecțiile rino-faringiene și ca antipruriginos și slab anestezieic local, în nevralgii, cefalee și unele boli de piele (13).

Mentum (lat. = bărbie), sin.: *Bărbie*. Proeminența anterioară, mediană, rotunjită a mandibulei (1).

Menținător. Care menține într-o anumită poziție (32). ~ **de spațiu**, aparat ortopedic care se aplică în urma extracțiilor dentare premature la copii, pentru a împiedica mezializarea sau distalizarea dinților vecini, în vederea păstrării spațiului necesar erupției dintelui permanent de înlocuire (38).

Menyanthes trifoliata, sin.: *Trifoiște*. Plantă din familia *Gentianaceae*, ale cărei frunze conțin principii amare și glicozide (loganină, rutină, hipericină), folosite în terapeutică pentru acțiunea stomahică (13).

Mepacrină. Derivat de acridină, antimalaric schizonticid folosit limitat pentru tratamentul acceselor de malarie; este toxic pentru cestodele mari și *Lambliia intestinalis* și eficace uneori în lupusul eritematos discoid (14).

Meperidină. Petidină.

Mepiramină. Compus cu acțiune antihistaminică folosit pentru tratamentul stărilor alergice (13).

Meprobamat. Ester carbamic al propandiolului folosit ca tranchilizant, relaxant al musculaturii striate, slab analgezie (13).

mEq. Simbol pentru miliechivalent (a mia parte dintr-un echivalent) (5).

Meralgie (gr. *meros* = coapsă + *algos* = durere). Durere în coapsă (35). ~ parestezie, sin.: *Boala Bernhard*, nevralgie a nervului femurocutanat, caracterizată prin dureri cu caracter de arsură, localizate pe fața externă a coapsei și însoțite de senzație de constricție și de îndurare a tegumentului (27).

Merbromină. Compus organic al mercurului; cuprinde metalul într-un complex care eliberează ioni R — Hg⁺ activi. Este folosită, în soluție diluată, pentru antiseptia pielii, a unor mucoase și a plăgilor (14).

Mereaptani. Tioli.

Mereaptomerină. Diuretic mercurial cu acțiune rapidă, utilizat în tratamentul edemelor cardiace și al ascitei cirotice (14).

6-Mercaptopurină. Antimetabolit de sinteză, care interferează metabolismul purinelor și mecanismele de sinteză a acizilor nucleici; se administrează în leucemia mieloidă acută și cronică (13).

Mercier-Fauteux. **Procedeu** ~, metodă de tratament chirurgical pentru îmbunătățirea vascularizației miocardice în insuficiența coronariană cronică prin ligatura sinusului coronar, asociată cu nevrectomie pericoronariană (11).

Mercier-Guyon (Mercier, Louis-Auguste, 1811—1882; Guyon, Jean Casimir Félix, 1831—1920). **Exploratorul** ~, sin.: *Explorator metalic vezical*, instrument format dintr-o tijă metalică plină, terminată la extremitatea opusă cu un mîner rezonator pentru a percepe șocul instrumentului pe un corp dur (calcul) (11).

Mercur, sin.: *Hidrarqir*. Simbol Hg. Metal bivalent lichid, care se evaporă la temperatura camerei. Diferite săruri anorganice și o serie de compuși organomercuriali au proprietăți dezinfectante și toxice generale, datorite inhibării reversibile, prin ionii de mercur, a enzimelor sulfhidrilice. Alți compuși organomercuriali au acțiune diuretică (14).

Mercurofilină. Medicament cu acțiune diuretică puternică constând din asocierea unui compus organomercurial cu teofilina (13).

Mercururie (*mercur* + gr. *ouron* = urină) Eliminarea de mercur prin urină (9).

Merendino. **Procedeu** ~, procedeu de cură a herniei diafragmatice cu esofag scurt, prin transpoziția anterioară a esofagului pe cale toracică (11).

Mericism (gr. *merkismos* = care rumege). Fenomen rar constând din reîntoarcerea voluntară sau involuntară a alimentelor din stomac în gură, unde sînt din nou masticate (16).

Meridianus (lat. = de la amiază). Linie trasată convențional pe suprafața unui corp sferic sau sferoid, marcînd intersecția cu un plan care trece prin axul acestuia (1). **Meridiani bulbi oculi.** Linii convenționale rezultînd pe globul ocular din secționarea imaginată a acestuia de către planurile perpendiculare pe ecuatorul bulbului, planuri ce conțin poli (anterior și posterior) ai globului ocular (1).

Merion. Rozător (*Meriones Shawi*) folosit în laboratoarele de virusologie, sensibil la virusurile Coxsackie (22).

Merișor. *Vaccinum vitidis idaea*.

Merkel, Friedrich Siegismund, 1845—1919.

Corpusecul ~, sin.: *Corpusculum Grandry-Merkel*, *Discul Merkel*, *Disc tactil*, *Menisc tactil*, receptor pentru pipăit format dintr-o dilatație terminală a unui axon în contact cu o celulă epitelială specializată din epiderm (1). **Discul** ~, *Corpusculum Merkel*.

Merkel, Karl Ludwig, 1812—1876. **Filtrul** ~, *Filtrum ventriculi*. **Pintenul** ~, fascicul de travee osoase care pleacă de pe suprafața superioară a lamei subtrohanteriene Rodet și se răspîndește în evantai spre capul femural (24).

Merklen. **Semnul** ~, pulsații ale lueței în insuficiența aortică (10).

Mero- (gr. *meros* = parte). Element de compunere care introduce în termeni semnificația de parțial (32).

Meroacranie (*mero-* + *a-* + gr. *kranion* = = craniu). Absența congenitală a unei părți din craniu (1).

Meroblastie (*mero-* + gr. *blastos* = germen). Care se divide numai în parte; termenul se referă la oul ale cărui diviziuni de clivaj au loc la polul animal, în prezența unei cantități mari de vitelus (1).

Meroocrine (*mero-* + gr. *krinein* = a secreta). Vezi Glande meroocrine.

Merodiastolie (*mero-* + gr. *diastole* = dilatare). Termen care definește o modificare prezentă numai într-o porțiune a diastolei (10).

Merogenot. Porțiune de cromozom care devine atașată factorului F, în starea F₂. Vezi și Factorul F (17).

Merogonie (*mero-* + gr. *gonos* = naștere). Dezvoltare anormală a numai uneia din por-

țiunile oului, fie a porțiunii care conține pronucleii mascul și femel fuzionați (merogonie diploidă), fie a părții care conține nucleul (merogonie partenogenetică) (1).

Meromer. Termen definind o parte, un segment, dintr-un organism animal întreg (1).

Meromicrosomie (*mero-* + gr. *mikros* = mic + *soma* = corp). Mișcare anormală a unor părți ale corpului (1).

Meromieloschizis (*mero-* + gr. *myelos* = măduvă + *schisis* = diviziune). Defect de închidere a tubului neural primitiv, limitat la câteva segmente ale măduvei spinării (26).

Meromiozină. Element molecular component al miozinei, format din 4 meromiozine de tip L (mici, lungi) și 2 de tip H (mari, groase), dispuse la capetele lanțului (10).

Meromixie. Totalitatea proceselor de transfer genetic parțial sau a proceselor de fecundare din conjugarea bacteriană, prin care rezultă un zigot incomplet (17).

Meroparestezie (*mero-* + *para-* + gr. *ais-thesis* = percepere). Tulburări ale sensibilității tactile la extremități (4).

Merorahischizis (*mero-* + *rahis* + gr. *schisis* = diviziune). Închidere incompletă a sclerotomului sau /și a tubului neural primitiv, limitată la câteva segmente ale coloanei vertebrale (26).

Merosistolie (*mero-* + gr. *systole* = contracție). Termen care definește o modificare prezentă numai într-o parte a sistolei (10).

Merotomie (*mero-* + gr. *tome* = tăiere). Secționarea unei celule vii pentru studiul transformărilor ulterioare ale segmentelor sale; prin extensiune termenul este aplicat diviziunii experimentale a organismelor unicelulare, ca *amoeba* (1).

Merozigot (*mero-* + gr. *zygotos* = înjuțați împreună). Zigot incomplet (diploid parțial), rezultat din procesul de conjugare bacteriană cu transfer genetic parțial (17).

Merozoit (*mero-* + gr. *zoon* = animal). Formă tinăra a parazitului malariei produsă prin segmentarea unui schizont înainte de a pătrunde într-o celulă-gază nouă. Merozoizii sînt găsiți fie separați, fie în schizontul original (31).

Merozom (*mero-* + gr. *soma* = corp). Metamer.

Mers. Deprindere motorie prin care se realizează în mod obișnuit locomotia pe uscat a corpurilor vii care au membre (24). ~ **antalgice**, mers anormal datorit unei atitudini antalgice a bolnavului, din cauza unei afecțiuni a aparatului de statică și locomotie (24). ~ **în bustru**, Stepaj. ~ **calciograd**, mers pe călcie (24). ~ **cosind**, mers caracteristic al bolnavilor cu hemiplegie spastică, caracterizat prin faptul

că, în cursul mersului, membrul inferior afectat descrie o mișcare semicirculară cu convexitatea în afară, din cauza contracturii în extensiune (27). ~ **digitigrad**, variantă a mersului în echin. La fiecare pas, sprijinul piciorului pe sol se face pe capetele metatarsienelor (24). ~ **ebrios**, mers caracterizat prin imposibilitatea de menținere a direcției, cu deviații și tendința de cădere; se întilnește la bolnavii cu leziuni cerebeloase și imită mersul persoanelor în stare de ebrietate (27). ~ **echin**, mers anormal, caracterizat prin sprijin digitigrad; datorit piciorului echin. În afecțiunile în care există și o scurtare a membrului inferior (poliomielită), echinul este compensator al inegalității. Dacă membrele inferioare sînt egale ca lungime, mersul echin se însoțește de flexiunea genunchiului respectiv (24). ~ **în foarfece**, mers anormal în care membrele inferioare sînt obligate să calce înăuntrul liniei mediane, încălecindu-se la fiecare pas, datorită contracției adductorilor. Este caracteristic pentru poliomieliță (24). ~ **galinaceu**, mers caracteristic al bolnavilor cu paraplegie spastică, caracterizat prin faptul că, în cursul deplasării, neputînd flecta membrele inferioare din genunchi din cauza contracturii mușchilor extensori, trecerea din pas posterior în pas anterior este făcută prin deplasarea membrilor în abducție, ceea ce determină legănarea trunchiului (27). ~ **gluteal**, mers de sfidare datorit insuficienței musculaturii fesiere (24). ~ **heliceopodal**, mers în care piciorul descrie semicercuri (4). ~ **legănat**, sin. : *Mers de rață*, mers anormal, în care corpul se înclină mult la fiecare pas în partea membrului inferior de sprijin. Este caracteristic în luxația congenitală de șold sau la bolnavii cu miopatii însoțite de atrofia musculaturii pelvillombare (27; 24). ~ **de paiață**, mers caracteristic al bolnavilor cu coree acută, fiind însoțit de mișcări involuntare dezordonate (27). ~ **paralitic**, mers în care picioarele se mobilizează greu, tinzînd a păstra cît mai mult contactul cu solul (4). ~ **plantigrad**, mers în care sprijinul piciorului pe sol se face cu toată planta (24). ~ **de rață**, Mers legănat. ~ **salutînd**. 1. Mers anormal în care corpul se apleacă mult, de fiecare dată cînd sprijinul se face pe membrul inferior bolnav. Aceasta prezintă de obicei o anchiloză vicioasă, în flexiune, a șoldului. Salutul este cu atît mai accentuat, cu cît este mai mare flexiunea care nu poate fi compensată prin lordoză. Este caracteristic pentru coxalgia vicios consolidată (24). 2. Mersul în poliomieliță cu paralizie totală a mușchiiului cvadriceps, ceea ce obligă bolnavul să-și fixeze extensiunea genunchiului cu ajutorul mîinii (24). ~ **de sfidare**, mers anormal în lor-

doză exagerată, datorită deficienței musculaturii posterioare a coloanei și șoldului, care obligă bolnavul să-și mute proiecția centrului de greutate înapoia axelor articulare (24). ~ **spastic**, mers dificil din cauza contracturilor în musculatura membrilor inferioare (4). ~ **în stea**, vezi Babinski-Weil. ~ **stepat**, Stepaj. ~ **tabetocerebelos**, tulburare patologică a mersului care îmbracă în același timp aspectul mersului ataxic tabetic și al celui ebrios cerebelos (27). ~ **tabetospasmodic**, tulburare patologică a mersului care se întâlnește în sclerozele combinate ale măduvei. La mersul ataxic de tip tabetic se asociază spasticitatea determinată de leziunile fascicului piramidal (27). ~ **talonat**, mers caracterizat prin lovirea solului cu călcăiele, datorită unei tulburări în dimensionarea mișcărilor (ataxie) (27). ~ **titubant**, mers nesigur, cu oscilații ale trunchiului, apare la bolnavii cu ataxie (27).

Vezi și: Klapp.

Mersalii. Diuretic mercurial folosit de obicei în asociere cu teofilina (13).

Mershon. **Arcul** ~, aparat ortodontic fix, care constă dintr-o bară palatinală fixată pe două inele aplicate pe ultimii molari și arcuri secundare de diferite forme, fixate pe această bară, care își exercită acțiunea separat, pe cite 1—2 dinți (39). **Procedeu** ~, procedeu special de confecționare a tubușoarelor ortodontice, care constă din conformarea tablei cu ajutorul unui clește special și obținerea unui tubușor în formă de jgheab cu două prelungiri orizontale laterale care se fixează de inel prin punctare electrică (39).

Mertiolat de sodiu, sin.: *Elilmercurtiosalicilat de sodiu*, *Tiomersal*, *Tiomersolat*. Substanță antiseptică solubilă în apă și în alcool, utilizată în mod curent ca prezervant al sterilității produselor biologice. Ca antiseptic se utilizează în concentrație de 1/1000, iar ca prezervant 1/10000. Nu are acțiune asupra sporilor bacterieni (3).

Mertoxol. Derivat mercuric (acetoximercur-2-etilhexilfenosulfonic), cu acțiune antiseptică, utilizat în concentrație de 1/1 000 (3).

Méry-Cowper (Méry, Jean, 1645—1722; Cowper, William, 1666—1709). **Glandele** ~, *Glandula bulbourethralis*.

Mesager (fr. *messenger*), sin.: *Informator*. Termen utilizat în genetică pentru desemnarea fracțiunii celulare, solubilă, de acid ribonucleic care are o viteză de reinnoire deosebit de rapidă și care transmite informația genetică de la acidul dezoxiribonucleic la proteina pe cale de sintezare (5).

Mesaj (fr. *message*). În genetică, text particular de informație cu conținut cantitativ și calitativ dat (17). ~ **genetic**, întreaga cantitate de informație înmagazinată în moleculele ADN

— prin distribuția liniară, într-un anumit fel, a nucleotizilor — pentru un organism dat. Mesajul genetic, alcătuit din unități de cod genetic, este caracteristic pentru un organism dat și este aproximativ același pentru toate organismele unei specii (17).

Mesangium (gr. *mesos* = mijlociu + *ageion* = vas). Mezou conjunctiv situat între ansele capilare ale glomerulului renal (1).

Mesealină, sin.: β -*Feniletilamină*. 1. Amină aromatică cu proprietăți de alcaloid, sintetizată pe seama unor aminoacizi (fenilalanină, tirozină). În organism este oxidată de benzilaminoxidaza sau este cuplată cu glutamina, formând compuși de conjugare netoxici (5). 2. Alcaloid izolat din *Lophophora williamsi*, cactus care crește în Mexic; are proprietăți psihotomimetice (14).

Mesencephalon (gr. *mesos* = mijlociu + *enkephalos* = creier), sin.: *Creierul mijlociu*. Partea creierului care se dezvoltă din vezicula cerebrală mijlocie; este constituită din lama tectală, tegmentul și pedunculii cerebrali și este străbătută de apeductul cerebral (1).

Mesenteriolom (dim. lat. din gr. *mesos* = mijloc + *enteron* = intestin). Mezentor mic (1). ~ **appendiceis vermiformis**, sin.: *Mesenteriolom processus vermiformis*, *Mesoappendix*, repliu al peritoneului care leagă apendicele vermiforme cu mezenterul, ileonul și cecul; conține pediculul vasculonervos și limfaticile apendicelui (1). ~ **processus vermiformis**, *Mesenteriolom appendiceis vermiformis*.

Mesenterium (gr. *mesos* = mijloc + *enteron* = intestin), sin.: *Mesostenium*, *Mezentor*. 1. Pliu al peritoneului care leagă intestinul subțire cu peretele abdominal posterior; conține vasele sanguine, nervii și vasele și ganglionii limfatici ai intestinului subțire (1). 2. Plică membranoasă care unește un organ de peretele corpului (1). ~ **dorsale commune**, mezenterul tubului digestiv primitiv, legat de peretele abdominal posterior (1).

Mesiodens (gr. *mesos* = mijloc + lat *dens* = dinte). Dinte supranumerar care se dezvoltă dintr-un mugure dentar suplimentar, aflat între cei 2 incisivi centrali superiori. De obicei este mult mai mic și poate să rămână inclus, dînd o largă diastemă, alteori apare ca un dinte în plus pe linia mediană a suturii intermaxilare (38).

Mesmerism. Metodă de tratament bazată pe ipoteza emisă de Fr. Mesmer, potrivit căreia între organismele umane există influențări reciproce printr-un fluid magnetic. Persoanele înzestrate natural cu un asemenea magnetism pot influența favorabil o serie de boli cu substrat nervos. Mesmerismul este socotit un precursor al terapiei prin hipnoză și sugestie (32).

Meso-, mezo- (gr. *mesos* = mijloc). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de intermediar, mijlociu (32).

Mesoappendix (*meso-* + lat. *appendix* = apendice). *Mesenteriolum appendicis vermiformis*.

Mesocolon (*meso-* + gr. *kolon* = intestin gros), sin.: *Mezocolon*. Pliu peritoneal care leagă colonul cu peretele abdominal posterior; conține vasele sanguine, nervii, vasele și ganglionii limfatici ai acestei porțiuni a intestinului (1). ~ *ascendens*, mezoou inconstant, liber, de obicei lipit de perete, care leagă colonul ascendent de peretele posterior al abdomenului (1). ~ *descendens*, mezoou inconstant, liber, de obicei lipit de perete, care leagă colonul descendent de peretele posterior al abdomenului (1). ~ *sigmoideum*, sin.: *Mesosigmoideum*, mezoou porțiunii sigmoide a colonului (1). ~ *transversum*, mezoou care leagă, constant, colonul transvers de peretele posterior al abdomenului. Separă etajul supra- de cel inframezocolic (1).

Mesoduodenum (*meso-* + lat. *duodenum* = duoden), sin.: *Mezoduoden*. Porțiunea mezenterului care, la embrion, leagă duodenum cu peretele posterior al cavității abdominale; în dezvoltare dispare aproape complet prin procesele de coalescență (1).

Mesoesophagus (*meso-* + lat. *oesophagus* = esofag), sin.: *Mezoesofag*. Mezentelul dorsal al porțiunii inferioare a esofagului embrionar (1).

Mesogastrium (*meso-* + gr. *gaster* = stomac), sin.: *Mesogastrium ventrale*, *Mezogastru*, *Mezogastru ventral*. Mezentelul primitiv care leagă porțiunea superioară a intestinului de peretele anterior al abdomenului; din el derivă: epiploonul mic, ligamentul gastrohepatic, ligamentul hepatoduodenal, ligamentele ficatului (1). ~ *dorsale*, sin.: *Mezogastru dorsal*, porțiunea gastrică a mezenterului comun dorsal; din el derivă marele epiploon și ligamentele pancreaticosplenic, gastrosplenic și gastrocolic (1) ~ *ventrale*, *Mesogastrium*.

Mesognathion (*meso* + gr. *gnathos* = falcă). Porțiunea laterală ipotetică a premaxilei, considerată separat de porțiunea medială (*endognathion*) (1).

Mesohepaticum ventrale. *Ligamentum falciiforme hepatis*.

Mesometrium (*meso-* + gr. *metra* = uter). Porțiunea ligamentului larg atașată direct de uter (1).

Mesonephros (*meso-* + gr. *nephros* = rinichi), sin.: *Mezonefros*. Corpul Wolff. *Vezi Wolff*. ~ *paragenitalis*, sin.: *Mezonefros caudal*, partea funcțională a mezonefrosului, situată caudal de partea genitală, la vertebrele

inferioare sau la embrionul vertebratelor inferioare și superioare; la formele superioare, el persistă ca *paradidymis* sau *paroophoron* (1).

Mesopulmonum (*meso-* + lat. *pulmo* = plămân). Mezoou embrionar al plămânului, atașat de mezoesofag (1).

Mesorchium (*meso-* + gr. *orchis* = testicul). Mezoou testiculului fetal prin care acesta este atașat de mezonefros; la adult este reprezentat de un pliu între testicul și epididim (1).

Mesorectum (*meso-* + lat. *rectum* = rect). Pliu îngust de peritoneu care leagă partea superioară a rectului cu osul sacru (1).

Mesorinie (*meso* + gr. *rhis* = nas). 1. În craniometrie, termen desemnând situațiile în care *apertura piriformis* este aproximativ de două ori mai înaltă decât lată, avind un index nazal de 47—50,9 (1). 2. În somatometrie, nas moderat de lung și lat, avind indexul înălțimelătime de 70—84,9 (1).

Mesosalpinx (*meso-* + gr. *salpinx* = trompă). Partea superioară a ligamentului larg, care înconjură tuba uterină (1).

Mesosigmoideum (*meso* + *sigmoid*). *Mesocolon sigmoideum*.

Mesostenium. *Mesenterium*.

Mesothelium (*meso-* + *epitelium*), sin.: *Mezotelium*. 1. Tip special de epiteliu care câptușește peretele cavității primitive a corpului, situat între somatopleură și splanhnopleură (1). 2. Epiteliu celular scuamos simplu care câptușește cavitățile pleurală, pericardică, peritoneală și scrotală (1).

Mesovarium (*meso-* + *ovar*). Pliu peritoneal care leagă ovarul de fața posterioară a ligamentului larg; la embrion, face legătura dintre ovar și corpul Wolff (1).

Messae. Rasă de țințari din specia *Anopheles maculipennis*, cunoscută ca vector al malariei (31).

Messerer. *Legea lui ~*, lege care încearcă să explice orientarea liniilor de fractură ale craniului în cazul unui agent vulnerant cu suprafața mare, dar cu viteză cinetică mică (26).

Mesuximidă. Succinimidă antiepileptică; este eficace împotriva micului rău și uneori în epilepsia psihomotorie (14).

Meșaj (fr. *mèche* = meșă). Umplerea unei cavități cu meșe (11).

Meșalkin, E. N. *Cura ~*, procedeu de cură operatorie a canalului arterial prin secționarea sa și închiderea capetelor secționate cu agrafe de tantal (11).

Meșă (fr. *mèche*). Fișie de tifon lungă de aproximativ 1 m și lată de aproximativ 3—5 cm (11).

Met-. Vezi *Meta-*.

Meta- (gr. *meta* = după). 1. Prefix care introduce în termenii compuși sensul „după” sau noțiunea de schimbare, transformare (32). 2. Prefix care indică un polimer (de ex. metaldehidă) sau, în chimia minerală, corpuri mai puțin hidratate (32). 3. Prefix care indică, în seria benzenică, derivații disubstituiți în poziția 1, 3. Prefixul *meta* se scrie *met*, dacă termenul la care se atașează începe cu o vocală (32).

Metabolimetru (*metabolism* + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru măsurarea metabolismului bazal (15).

Metabolism (gr. *metaballein* = a se schimba). Suma proceselor de asimilație și dezasimilație, care se desfășoară într-un organism viu și care are drept rezultat menținerea vieții (5). ~ **bazal**, consum minim de energie, necesar întinerii funcțiilor de bază ale organismului (respirație, circulație, secreție), determinat în condiții de repaus fizic și psihic complet, la temperatura de 20°C. Determinarea sa este importantă în diagnosticul bolilor endocrine (mai ales în diagnosticul bolilor tiroidiene) (7; 15). ~ **intermediar**, lanțul proceselor de degradare (catabolism) și de sinteză (anabolism), care contribuie la ciclul continuu al schimburilor dintre protoplasma celulei și mediul ambiant (5).

Metabolit. Substanță care ia parte la desfășurarea proceselor de metabolism (5).

Metacariocit (*meta* + gr. *karyon* = nucleu + *kytos* = celulă). Vezi *Normoblast*.

Metacelom (*meta* + gr. *kytos* = cavitate). Celomul propriu-zis, dezvoltat în platoul lateral al mezodermului (1).

Metacerear. Formațiune închisată de formă rotundă și transparentă, care rezultă din evoluția cercarilor unor trematode, după ce aceștia își pierd coada, iar celelalte chistogene au secretat substanța necesară formării membranei chistului (31).

Metacilină. Antibiotic tetraciclinic obținut prin semisinteză. Se elimină lent, realizând concentrații sanguine mari și durabile, ceea ce permite folosirea a două doze pe zi. Este asemănătoare celorlalte tetraciline ca eficacitate și efecte nedorite (14).

Metacolină. Derivat metilat al acetilcolinei; are proprietăți parasimpatometice, predominând acțiunile vasodilatatorie și deprimantă cardiacă; este folosită limitat în tratamentul unor afecțiuni vasculospastice periferice și în cazurile rebele de tahicardie (14).

Metacon (*meta* + lat. *conus* = con). Virful posterior extern (distobucal) al unui dinte molar superior (1).

Metaconid (*meta* + lat. *conus* = con + gr. *eidos* = formă). Virful anterior intern (meziolingual) al unui dinte molar inferior (1).

Metaconul (*meta* + dim. lat. *conus* = con). Virf intermediar mic între metacon și protocon al dinților molari superiori (1).

Metacrilat. Ester sau sare a acidului metacrilic. Metacrilatii se prezintă în stare lichidă, sint inflamabili și se polimerizează cu ușurință. Se folosesc pentru obținerea sticlei organice (plexiglass) și a unor copolimeri cu alți compuși nesaturați (5). ~ **de metil**, rășină sintetică folosită în stomatologie și în ortopedie la confecționarea protezelor. Se găsește sub forma de lichid ce conține molecule de metil metacrilat, izolate și pulbere care conține molecule ce s-au unit între ele în lanțuri foarte lungi. Pulberea se amestecă cu lichidul și se face polimerizarea fie la rece, spontan (autopolimerizare), fie prin încălzire (termopolimerizare) (38).

Metacriptozoit. Stadiu în evoluția parazitului malariei, care urmează celui de criptozoit și precede invadarea globulelor roșii (31).

Metacromazie (*meta* + gr. *chroma* = culoare). Fenomenul prin care, după colorare, țesutul apare colorat altfel decât soluția colorantă, fapt explicat prin punerea în libertate a bazei colorante, care prezintă un alt spectru de absorbție decât sarea colorată, sau prin deplasarea echilibrului în favoarea tautomerului metacromatic (2).

Metacronoză (*meta* + gr. *chronos* = timp). Modificări în timpul de cronaxie al nervilor și mușchilor, constind de obicei din scăderi ale acestuia (4).

Metadonă, sin.: *Mecodin*. Analgezic de tip morfonic, folosit și ca deprimant al respirației și antitusiv; produce eufomanie (13).

Metafază (*meta* + gr. *phasis* = fază, aparență). Stadiu mijlociu al mitozei, în care cromozomii se găsesc aproape într-un singur plan, la ecuatorul fusului, formând platoul ecuatorial; urmează profazei și precede anafaza (1).

Metafiză (*meta* + gr. *phyein* = a crește). Partea osului care face legătura între epifiză și diafiză. La copil, metafiza are în mijlocul ei, transversal, cartilajul de creștere (24).

Metafosfataze. Enzime care catalizează procesele de hidratare a anhidridelor ciclice ale acidului fosforic, rezultând polifosfații liniari corespunzători (5).

Metagonimiază. Boală parazitară întilnită în special în unele regiuni din Asia, determinată de trematodul *Metagonimus yokogawai*; în infestări mai masive se însoțește de tulburări digestive. Omul se infestează prin intermediul peștilor parazițați, care servesc drept a doua gazdă intermediară (31).

Metagonimus. Gen de parazit din familia *Heterophidae*, clasa *Trematoda*. *Specie mai importantă*: *M. yokogawai*, parazit intestinal la om, putînd provoca metagonimiază (31).

Metagranulocit (*meta-* + *granulocit*). Metamielocit.

Metal (lat. *metallum*). Element electropozitiv, care în procesele de electroliză migrează la catod și ai cărui oxizi dau oxiacizi în combinație cu apa. În organisme au fost identificate un mare număr de metale: calciu, sodiu, potasiu, magneziu, fier, zinc, cupru, nichel, cobalt, mangan, aluminiu, plumb, titan, stibiu, molibden; printre oligoelemente au fost semnalate și vanadiul, rubidiul, cesiul, litiul, bariul, stronțitul, argintul și cromul (5). ~ **Prinz**, varietate de metal cu punct de fuziune la temperaturi joase, asemănător melotului; este folosit la confecționarea matricei și patricei în protetica dentară (38).

Vezi și: Babbit, Newton, Rose.

Metalergie (*meta-* + *alergie*). Stare care apare în cadrul alergiei specifice și în care organismul reacționează față de alte substanțe în același fel ca și față de alergenul specific (3).

Metalizare. 1. Depunere pe tegument sau și în profunzimea lui, a particulelor de metal, la locul de contact al pielii cu un conductor electric (23). 2. Procedeu tehnic pentru acoperirea obiectelor cu un strat metalic protector; prezintă riscul de expunere la aerosoli metalici toxici (9).

Metaloid (*metal* + gr. *eidos* = formă). Element electronegativ, care în procesele de electroliză migrează la anod și ai cărui oxizi dau baze în combinație cu apa. În organisme au fost identificate un mare număr de metaloide: carbon, oxigen, azot, sulf, fosfor, clor, fluor, brom, iod, arsenic, siliciu, bor (5).

Metamer (*meta-* + gr. *meros* = parte), sin.: *Merozom*. Unul din seria liniară de segmente, mai mult sau mai puțin similare, ale corpului, aparținînd diferitelor animale (1).

Metamerism. Repetiția părților sau segmentelor mai mult sau mai puțin similare, din care este alcătuit corpul unui animal. Vestigii ale acestui mod de alcătuire persistă și în unele structuri anatomice ale omului (1).

Metamfetamină. Amină de trezire, înrudită cu amfetamina; are proprietăți stimulante psihomotorii marcate și proprietăți simpaticomimetice relativ slabe (14).

Metamielocit (*meta-* + gr. *myelos* = măduvă + *kytos* = celulă), sin.: *Metagranulocit*. Element celular intermediar din seria granulocitară, între mielocit și granulocitul nesegmentat. Citoplasma și granulațiile prezintă caracterele granulocitelor complet maturate, nucleul

prezintă structura nucleului mielocitului, dar ceva mai condensat și cu forma modificată (nucleu scobit). Normal, nu apare în singele circulante (19).

Metamorfozie (*meta-* + gr. *morphe* = formă + *opsis* = vedere). Vedere, deformată a obiectelor, datorită unor boli ale retinei sau imperfecțiunii mediilor optice (28). ~ **cerebrală**, metamorfopsie determinată de leziuni ale regiunii temporoparietoooccipitale a creierului (27).

Metamorfoză (*meta-* + gr. *morphosis* = formare). 1. Schimbare în formă, structură sau funcție (32). 2. Trecere dintr-un stadiu inferior al dezvoltării la altul (de ex. transformarea din forma embrionară în cea de larvă și de maturitate sexuală la insecte) (32).

Metanal. Formaldehidă.

Metandienonă. Derivat steroidic cu acțiune anabolizantă puternică și efecte androgene reduse, indicat în diferite stări care necesită un aport proteic deosebit, în special în stările postoperatorii, convalescență, distrofii musculare, întâzieri ale creșterii și pubertății (13).

Metandriol. Steroid cu acțiune anabolizantă proteică (13).

Metandrostenolon. Steroid cu acțiune anabolizantă proteică (13).

Metanephros (*meta-* + gr. *nephros* = rinichi). Rinichiul permanent sau definitiv al reptilelor, păsărilor și mamiferelor; se dezvoltă la om din partea caudală a cordonului nefrogenic, în asocieri cu mugurele ureteric al canalului mezonefrotic (1).

Metanol. Alcool metilic.

Metantelină. Compus cu acțiune anticolinergică parasimpatolitică și ganglioplegică; este folosită pentru efectul său relaxant asupra mușchilor netezi ai tractului gastrointestinal, biliar și genitourinar; diminuează secrețiile digestive (13).

Metaplasmă (*meta-* + gr. *plasma* = formație). Incluziuni elaborate în protoplasma celulară (1).

Metaplazie (*meta-* + gr. *plassein* = a forma). Schimbarea structurii unui țesut, ca proces de acomodare și adaptare, în funcție de modificările mediului; poate fi fiziologică (de ex. metaplazia osoasă în procesul de osteogeneză) și patologică, de obicei ca urmare a unor procese inflamatorii de lungă durată (de ex. transformarea epitelului cilindric al endocervixului în epitelul malpighian) (2). ~ **directă**, trecerea unui țesut în altul, fără proliferare de celule (de ex. trecerea țesutului conjunctiv în țesut osos sau trecerea celulelor conjunctive în osteoblaste) (2). ~ **indirectă**, metaplazie avînd la bază o proliferare celulară, care la început constituie un țesut nediferențiat; ulterior, prin

diferențiere, se ajunge la un țesut deosebit de cel inițial (2). ~ **mieloidă agnogenă**, termen folosit de unii autori pentru mielofibroză (19). ~ **progresivă**, sin.: *Metaplazie prosoplatică* formă de metaplazie în care țesutul rezultat din procesul de metaplazie este mai diferențiat decât cel care l-a precedat (de ex. apariția celulelor hepatice în locul epiteliului canalelor biliare) (2). ~ **prosoplatică**, *Metaplazie progresivă*.

Metapneumonie (*meta- + pneumonie*). Care survine după vindecarea unei pneumonii (2).

Metaproteină. Albuminat.

Metaqualonă. Derivat de chinazolină folosit ca hipnotic (14).

Metaraminol. Amină simpatomimetică cu acțiune asemănătoare efedrinei; produce vasoconstricție durabilă, bronhodilatație, stimulează respirația; se folosește în tratamentul colapsului, ca decongestiv local și ca antiastmatic (14).

Metarteriolă (*meta- + dim. lat. arteria = arteră*), sin. *Capilar arteriolar*, *Capilar joncțional*, *Precapilar*. Vas de singe intermediar ca poziție și ca structură caracteristică între arteriolă și un capilar adevărat (1).

Metarubricit (*meta- + lat. rubrum = roșu + gr. kytos = celulă*). Vezi Normoblast.

Metascolex (*meta- + gr. skolex = vierme*). Scolex mort din nisipul hidatic. Nu se colorează cu soluția Lugol (31).

Metasifilis. Parasifilis.

Metastazare (*gr. metastasis = deplasare*), sin.: *Metastază*. Transportul unor elemente celulare sau materiale organice sau anorganice, pe cale sanguină sau pe cale limfatică, din locul în care se află la distanță, unde determină noi focare ale bolii de bază sau alte leziuni (2).

Metastază (*gr. metastasis = deplasare*). 1. Metastazare. 2. Leziune apărută printr-un proces de metastazare (2). ~ **calcică**, transportul sărurilor de calciu de la nivelul scheletului în anumite organe (plămîn, rinichi), în unele cazuri de spoliere a sărurilor minerale din schelet (osteomalacie) (2). ~ **neoplazică**, grefarea celulelor neoplazice la distanță de locul lor de formare, în diferite organe și țesuturi, transportate pe cale sanguină sau limfatică, prin permeabilizarea realizată de depolimerizarea mucopolizaharidelor și emiterea de pseudopode de către celule canceroase dotate cu această proprietate (2). ~ **osoasă**, tumoare malignă propagată secundar la schelet prin metastazare. Mai frecvent localizată la coloana vertebrală și bazin, metastaza reproduce macroscopic structura citologică a organului de proveniență (24). ~ **septică**, localizare secundară a unui agent

infecțios diseminat pe cale sanguină de la un focar septic preexistent (8).

Metatars (*meta- + gr. tarsos = tars*). *Metatarsus*.

Metatarsalgie (*meta- + gr. tarsos = tars + algos = durere*). Termen generic folosit de autorii francezi pentru durerile de la nivelul capetelor metatarsienilor (24).

Metatarsus (*meta- + gr. tarsos = tars*), sin.: *Metatars*. Porțiune a scheletului piciorului situată între oasele tarsiene și falange, conținând 5 oase metatarsiene (1). ~ **adductocavus**, diformitate a piciorului, în care un proces de *metatarsus adductus* este asociat cu un picior cav (24). ~ **adductovarus**, deformație complexă a piciorului constînd din deviația porțiunii sale anterioare către linia mediană, asociată cu ridicarea marginii interne, călcîiul rămînd în poziție neutră sau în ușor *valgus*; este cauzată de retracția țesuturilor moi, cu deformarea oaselor, întilnită numai la bătrîni și datorită unor cauze complexe (1). ~ **adductus**, deformare congenitală a piciorului constînd din deviația părții anterioare a piciorului către linia mediană, călcîiul rămînd în poziție normală sau în ușor *valgus*. La naștere nu există această deformare, deviația metatarsului fiind produsă de retracția țesutului moale. La bătrîni, deformarea oaselor se poate produce datorită unei adaptări secundare (1). ~ **atavicus**, diformitate congenitală constînd din existența unui prim metatarsian mai scurt (24). ~ **latus**, Picior plat anterior. ~ **varus**, sin.: *Pes antice adductus*. 1. Diformitate congenitală în care antepiciorul este răsucit astfel, încît calcă numai pe marginea sa externă, planta privind median (24). 2. Derotarea în afară a primului metatarsian, care însoțește de obicei *hallux valgus* (24).

Metathalamus (*meta- + gr. thalamos = cameră dinăuntru*). Corpii geniculați lateral și medial ai diencefalului (1).

Metatraumatic (*meta- + gr. trauma = rană*). Apărut nemijlocit, ca urmare a unui traumatism (4).

Metatrombină. Derivat inactiv de fibrină, format în timpul procesului de retracție a cheagului (15).

Metenamină, sin.: *Acetoform*, *Aminoform*, *Hexametilentetramină*, *Hexamină*. Compus organic rezultat din condensarea formaldehidei cu amoniacul. Administrat oral se elimină prin urină, eliberînd în mediul acid urinar formaldehidă, cu acțiune antiseptică locală (13).

Metencephalon (*meta- + gr. enkephalos = creier*). Partea superioară a rombencefalului care dă naștere cerebelului și punții Varoli (1).

Meteorism (*gr. meteorizein = a ridica în aer*). Distensia abdomenului prin acumulare

de gaze fie în intestin în cursul unor afecțiuni digestive, fie în spațiul peritoneal (pneumoperitoneu) (16).

Meteoro- (gr. *meteoros* = ridicat în aer). Element de compunere care introduce în termeni referirea la fenomenele meteorologice (32).

Meteorobiologie (*meteo-* + gr. *bios* = viață + *logos* = știință). Studiul acțiunii condițiilor atmosferice asupra vietuitoarelor (4).

Meteorolabilitate (*meteo-* + lat. *labilis* = = nestabil). Sensibilitate crescută la schimbările de vreme cu apariția unor tulburări subiective (cefalee, insomnie sau somnolență, fenomene vegetative, în special vasculare etc.) (20).

Meteorologie (*meteo-* + gr. *logos* = știință). Studiul condițiilor atmosferice și al vremii (4). ~ **medicală**, parte a meteorologiei care studiază relațiile dintre diverșii factori atmosferici, influența lor asupra echilibrului biologic al organismelor și condițiile patologice care pot apărea ca urmare a influenței acestor factori (4).

Meteoropat (*meteo-* + gr. *pathos* = boală). Persoană care reacționează patologic la schimbările de vreme (20).

Meteoropatologie (*meteo-* + gr. *pathos* = boală + *logos* = știință). Știința care se ocupă cu raporturile dintre patologia umană sau animală și fenomenele meteorologice, studiind stările morbide declanșate de fenomenele naturale (32).

Meteorosensibilitate (*meteo-* + lat. *sensibilitas* = sensibilitate). Sensibilitate la schimbarea vremii. Este un fenomen biologic general: reacțiile excesive pot duce la tulburări subiective neplăcute (meteorolabilitate) sau chiar la declanșarea unor boli (20).

Meteorotropism (*meteo-* + gr. *trepein* = a întoarce). Modificări favorabile sau nefavorabile provocate de acțiunea condițiilor atmosferice asupra organismelor (4).

Metformină. Compus diguanidic cu acțiune hipoglicemiantă, activ pe cale bucală; este util în tratamentul unor forme de diabet (13).

Methemalbumină. Complex circulant, format din unirea dintre hematină cu o albumină. Reprezintă semnul unei hemolize intravasculare, indiferent de origine (19).

Methemoglobină. Derivat de hemoglobină în care complexul porfirinic feros este convertit în forma ferică. Nu se combină cu oxigenul, deci este inutilizabilă pentru respirație. Intoxicațiile cu anilina, fenacetina, acetanilida, sulfonamide etc. pot duce la formarea de methemoglobină. Există și methemoglobină congenitală sau familială, asemenea cazuri putând constitui adevărate enzimpatii datorită lipsei methemoglobinreductazei sau difosfopiridinucleotid-diaforazei (19).

Methemoglobinizant. Vezi Toxice methemoglobinizante.

Methylenum coeruleum. Albastru de metilen.

Meticilină. Dimetoxifenilpenicilină obținută prin semisinteză. Este activă față de stafilococii insensibili la benzilpenicilină, fiind rezistentă la penicilinaza secretată de aceștia. Nu este eficientă pe cale orală, deoarece este distrusă de suclic gastric acid, ceea ce impune administrarea în injecții intramusculare (14).

Metilamină. $\text{CH}_3\text{—NH}_2$. Amina metanului, bază alifatică produsă prin degradarea microbiană anaerobă a unor protide. Este dotată cu proprietăți de mezocatalizator (5).

Metilare. Proces chimic de fixare a unei grupări metil pe o moleculă. În organism, metilarea este folosită pentru detoxifierea unor produși și are loc prin intermediul nucleotidului metioninei (S-adenozilmetionină, metionină „activată”) la nivelul ficatului, rinichiului, splinei, creierului, intestinului subțire, plămânilor și mușchiului cardiac. Sunt supuse proceselor de metilare o serie de amine alifactice (acidul guanidoacetic, noradrenalina, dimetilaminoetanolul), de substanțe cu heterociclu azotat (piridina, histamina), de fenoli (acizii mono-, di- și trihidroxibenzoici), precum și de tiopirimidine (tiouracilul) (5).

Metilbenzen. Toluen.

Metilbromură de homatropină. Alcaloid cu acțiune parasimpatolitică, folosit ca antisecretor și antispastic al tractului gastrointestinal (13).

2-Metil- (1, 3) -butadienă. Izopren.

Metilcarnozină, sin.: *Anserină*, *Alaninmetilhistidină*. Dipeptid compus din β -alanină și histidină metilată. Este prezent în mușchii păsărilor și are structură similară cu aceea a carnozinei, dipeptidul din mușchii mamiferelor (5).

Metilceluloză. Eter metilic al celulozei; este folosit ca laxativ de volum, precum și pentru realizarea unor forme farmaceutice (13).

Metilergometrină. Derivat semisintetic al ergometrinei, cu acțiune ocitocică intensă și durabilă, având aceleași indicații ca aceasta; se folosește sub formă de tartrat sau maleat (14).

α -**Metilfenetilamină**. Amfetamină.

Metilfenidat. Substanță înrudită cu amfetamina; este un stimulant psihomotor cu efecte simpatomimetice slabe, fiind indicat în depresii nervoase, intoxicații acute cu hipnotice și ca accelerator al trezirii din narcoză (14).

Metilfenobarbital, sin.: *Mefobarbital*, *Pro-minal*. Derivat barbituric cu acțiune sedativă și antiepileptică (13).

Metilhistamină. Produs de degradare a histaminei, găsit în urina umană (15).

3-Metilindol. Scatol.

Metilmorfină. Codeină.

Metiloxidare. Proces biochimic de înlocuire a unui radical metil prin gruparea carboxilică. Asemenea procese au loc în cazul ω -oxidării unui acid gras sau în cazul trecerii de la colesterol la acizii biliari (5).

Metilparafinol. Metilpentinol.

Metilpentinol, sin.: *Metilparafinol.* Alcool acetilic terțiar folosit ca sedativ, hipnotic cu acțiune rapidă și de durată medie, anticonvulsivant; are efect sinergic cu barbituricele (13).

Metilpenoze. Aldopenoze în care un hidrogen de la carbonul 5 este substituit cu un metil. Se deosebesc de hexoze prin faptul că al 6-lea carbon (al radicalului metil) nu poartă funcție alcoolică. Printre metilpenoze se numără ramnoza, fucoza, rodeoza, chinovoza (5).

Metilprednisolon. Derivat steroidic cu acțiune antiinflamatorie, antialergică și analgezică, activ în insuficiența corticosuprarenală gravă, stări de șoc, reacții alergice grave (13).

Metilrozanilină, sin.: *Violet de gențiană.* Colorant, derivat de trifenilmetan, folosit ca antihelmintic (activ în oxiuriasă), topic bactericid și antifungic (13).

Metiltestosteron. Steroid cu acțiune androgenă și, mai ales, anabolică (7).

Metiltiouracil. Antitiroidian de sinteză; administrat pe cale orală inhibează procesele de formare și de secreție ale hormonilor tiroidieni (13).

Metiltransferază. Enzimă care catalizează procesul de transfer al grupării metil de la metionina „activată” (S-adenozilmetionină) la un acceptor (5).

5-Metiluracil. Timină.

Metimazol. Tiamazol.

Metionină. $\text{CH}_3\text{-S-(CH}_2\text{)}_2\text{-CH-(NH}_2\text{).COOH.$ Tioaminoacid monoaminomonocarboxilic cu rol important în metabolismul intermediar, precursor al altor tioaminoacizi; contribuie la echilibrul lipidic în țesutul hepatic prin efectul lipotrop pe care îl manifestă; sub formă „activată” (S-adenozilmetionină) cedează grupări metil, contribuind la procesele de metilare etc. Împreună cu cistina, este un aminoacid esențial, fiind necesar în alimentația zilnică a adultului în concentrații de aproximativ 0,4% (5).

Metisergidă. Derivat al acidului lisergic cu acțiune antagonistă față de 5-hidroxitriptamină, folosită ca antimigrenos și în tratamentul carcinoamelor secretorii de 5-hidroxitriptamină (14).

Metodă (gr. *methodos*, de la *meta* + gr. *odos* = cale). 1. Mod rațional de cercetare a unei probleme sau complex de probleme (32).

2. Mod rațional de efectuare a unei anumite operații: tratament al unei boli, act chirurgical, proces chimic, analiză etc. (32). ~ **asociației libere**, metodă psihologică în care subiectul redă asociația ideilor și sentimentelor sale așa cum apar ele, spontan, în conștiința sa (32). ~ **bilanțului nutritiv**, metodă pentru determinarea cantității de energie adusă de un regim alimentar prin calcularea diferenței dintre căldura de combustie a alimentelor ingerate și aceea dată de *excreta*. Pentru corecție se determină și diferența dintre cantitatea de azot adusă de alimente și aceea eliminată prin excreții (5). ~ **braziliană**, metodă de tratament al anevrismelor prin aplicații locale (intraanevrismale) de curent continuu (10). ~ **eitoenzimatică**, metodă de determinare a activității enzimatică intracelulare (peroxidaze, oxidaze, fosfataze, dehidrogenaze etc.); este utilizată în diagnosticul diferențial al diferitelor hemopatii (19). ~ **diluției**, tehnică general utilizată în biologie, bazată pe scăderea — de obicei exponențială — a concentrației (activității) unei substanțe indicatoare (colorant macromolecular, izotop etc.) în sine, datorită eliminării ei prin diversele emonctorii care trebuie explorate (rinichi, ficat, plămîn) sau fixării de diferite organe (tiroidă, măduvă osoasă). Din punct de vedere hemodinamic, metoda este utilă în determinarea debitului cardiac, vitezei de circulație, volumelor sanguine (total, intratoracic, pulmonar, cardiac sting) etc. (10). ~ **dublu-orb**, metodă întrebunțată în farmacologia clinică, constând din folosirea medicamentului de studiat și a unui placebo sau substanță de referință sub forme identice, care să nu poată fi recunoscute nici de bolnav, nici de medicul care face tratamentul. În consecință, este exclusă componenta psihică ce poate denatura rezultatele cercetării. Metoda dublu-orb este utilă mai ales în cazul medicamentelor cu acțiuni slabe sau moderate, care nu pot fi obiectivate cu ușurință (14). ~ **eeranelor**, metodă folosită pentru determinarea pulberilor din aer, utilizând suprafețe de dimensiuni cunoscute pe care se depun pulberi care ulterior sînt analizate; este o variantă a metodelor de recoltare a pulberilor prin sedimentare (20). ~ **cu fluoresceină**, metodă folosită pentru diagnosticul morții reale; se injectează în epigastru sau în flanc 2 g fluoresceină sau soluție alcalină de fluoresceină 1/5; în cazul morții aparente, datorită absorbției în sine și difuzibilității rapide, apare o colorație galbenă a conjunctivei și mucoaselor (23). ~ **gipsului ocluziv**, metodă de tratament al fracturilor deschise sau plăgilor de orice natură, constînd din tratamentul local al plăgii, urmat de aplicarea unui aparat gipsat închis, care împiedică orice manevră ulterioară la nivelul plăgilor, pînă

la vindecare (24). **Metode gnatostatice.** Diferite metode de precizare prin măsurători a devierilor dentomaxilare în cele 3 planuri de orientare (39). ~ **eu hipobromit de sodiu**, măsurarea gazelor (N și CO₂) degajate de ureea descompusă în prezența hipobromitului (5). ~ **izolării** (Sherrington), Metoda sensibilității reziduale. ~ **mediilor mobile**, metodă de ajustare a seriilor dinamice cu oscilații mari, în scopul de a nivela aceste oscilații. Dacă seria are x_1, x_2, \dots, x_n termeni, se pot alege cite 3 termeni pentru calculul mediei mobile:

$$\bar{x}_I = \frac{x_1 + x_2 + x_3}{3} ; \bar{x}_{II} = \frac{x_2 + x_3 + x_4}{3} \dots \bar{x}_{n-1} = \frac{x_{n-2} + x_{n-1} + x_n}{3}$$

După cum se observă, media astfel calculată este „mobilă”, întrucît se deplasează de-a lungul întregii serii (37). ~ **celor mai mici patrate**, metodă de ajustare a datelor întemeiată pe principiul că suma patratelor diferențelor dintre mărimile reale, y , și mărimile obținute prin ajustare y' adică $\varepsilon (y-y')^2$, trebuie să fie minimă (7). ~ **Monte-Carlo**, Metoda numerelor aleatorii. ~ **numerelor aleatorii**, sin.: *Metoda Monte-Carlo*, metodă statistică pentru reprezentarea unui sistem fizic sau matematic printr-un procedeu de selecție guvernate de legile teoriei probabilităților. Soluțiile unor sisteme de ecuații sint considerate ca probabilități într-un proces stohastic, obținind aproximări pe baza legii numerelor mari. Metoda numerelor aleatorii a fost folosită în studiul stohastic al creșterii populațiilor, răspîndirii epidemiilor, formării coloniilor de elemente hematopoietice în splină etc. (37). ~ **restului senzitiv**, Metoda sensibilității reziduale. ~ **rezistenței maxime** (Grossiord), metodă de reeducare funcțională, recomandată în tratamentul urmărilor poliomielitei, în care contracțiile au loc sub rezistența maximă pe care poate să o învingă mușchiul (24). ~ **sensibilității reziduale**, sin.: *Metoda izolării*, *Metoda restului senzitiv*, metodă pentru determinarea dermatomelor, utilizată de Sherrington la pisici și maimuțe. Pentru a determina exact suprafața ocupată de o singură rădăcină spinală s-au secționat 3 rădăcini deasupra și 3 rădăcini dedesubtul rădăcinii care este cercetată. Zona sensibilă a pielii, limitată sus și jos de o zonă anestezică, indică zona de distribuție a rădăcinii intacte (27). ~ **stenezelor artificiale**, metodă bronhometrică de măsurare a calibrului bronhial cu ajutorul unor diafragme sau tuburi diferit calibrate interpusse în drumul aerului expirat și care modifică debitul sau presiunea

acestui în momentul în care diametrul lor scade sub cel bronhial (34). ~ **stratului subțire**, metodă radiologică de examinare a mucoasei tubului digestiv, a lumenului bronhial sau a altor organe cavitate cu ajutorul unei mici cantități de substanță de contrast, care se mulează pe neregularitățile organelor de examinat (36). ~ **ureazică**, dozarea amoniacului degajat de ureea supusă acțiunii ureazei (5). ~ **verosimilității maxime**, metodă de estimare a unui parametru necunoscut, cu ajutorul căreia se definește o repartiție; constă din punea condiției ca valoarea cea mai verosimilă pentru acest parametru să fie valoarea maximă a funcției de verosimilitate (L) (37).

Vezi și: Abbot, Abé-Estlander, Ackermann, Addis, Albanese, Arcé-Alivisatos, Ashby, Aubry-Giraud, Baer, Banzscheidt, Beck, Beijerinck, Benedict, Bergonié, Bertrand, Bial, Bielschowski, Bobath, Bonnaire, Broemser-Ranke, Bryant, Bull, Burri, Calot, Canfield-Sturman, Caroli, Carrel, Chervin, Cloué, Claudius, Cou-teaud, Crédé, Crowe, Cutler, Daldorf, Dameshek, Delalande, Delmas, Delore, Deniges, Donders, Douglas-Haldane, Doumer, Dubau, Duchosal-Sulzer, Duke, Eblinghaus, Eggleston, Elson-Morgan, Epstein, Filatov, Filipi, Fink, Fink-Öttingen, Folin-Ronchèse, Fosse, Friedland, Fülleborn, Ganter, Georgescu, Gerota, Gömöri, Grigaut, Grishman, Grossich, Hay, Hessian, Hicks, Hurtado-Fray, Iakovenko,, Iazikov, Ivy, Kabat, Karber, Kenny, Kjeldahl, Kobrak, Koch, Kowarsky, Krauss, Krebs-Henseleit, Kreuzfuchs, Kumagawa-Suto, Laborde, Laborit, Lattes, Lee-White, Lehmann-Vinzent, Leroux, Löhr, Lorenz, Lucas-Championnière, Mallet-Guy, Marique-Gaeter, Masselon, Momburg, Morin, Moșkov, Mudl, Müller, Nasta, Nicloux, Nikolaev, Noyon, Oberst, Orr, Paci-Lorenz, Pachon, Pajot, Papp, Pasteur, Pauling, Phelps, Pijper, Proetz, Puzos, Quick, Rainer-Burrough, Reed-Muench, Reynolds-Ollier, Riberi, Roger, Römer, Sahli, Sakel, Sanetis, Sargnon, Sato-Sekiya, Scanzoni, Schellong, Schmidt, Schöffner, Schultze, So-rensen, Sourdille, Stacke, Stansfeld-Webb Stracker-Tipkin-Hurghin, Stroganov, Svedberg, Teleman-Langeron, Temple-Fay, Thorton, Bond Van den Bergh, Vaguez-Bordet, Veit Smellie, Voron, Warburg, Wetler-Böger, Widmark, Zatepin și Abarbannel, Zuelzer.

Metodologie (*metodă* + gr. *logos* = știință). 1. Studiul metodelor de cercetare științifică (32). 2. Totalitatea metodelor de cercetare utilizate într-o știință (32).

Metohexital. Barbituric cu acțiune de foarte scurtă durată, folosit ca narcotic în administrare intravenoasă; este deosebit de activ și poate produce deprimare respiratorie (14).

Metomanie (gr. *methe* = beție + *mania* = nebunie). Alcoolomanie.

Metopagus (gr. *metopon* = frunte + *pagos* = care este fixat). *Craniopagus frontalis*.

Metopic (gr. *metopon* = frunte). 1. Care aparține părții anterioare a craniului (*frontal*) (1). 2. Aparținând la, sau desemnând un craniu cu o sutură mediofrontală (1).

Metopion (gr. *metopon* = frunte). Punct craniometric situat la încrucișarea liniei care unește punctele cele mai înalte ale eminențelor frontale cu planul sagital (1).

Metopon. Derivat semisintetic de morfină folosit ca analgezic puternic; are efecte secundare nedorite mai slabe decît ale morfinei (deprimare respiratorie, vomă, constipație); poate provoca eufomanie (14).

Metopopagus (gr. *metopon* = frunte + *pagos* = care este fixat). *Craniopagus frontalis*.

Metopromazină. Derivat de fenotiazină cu acțiune neuroleptică, vagolitică, simpatolitică, antiemetică; mărește acțiunea hipnoanestezicelor (13).

Metotrexat. Analog chimic și antagonist metabolic al acidului folic; este folosit în tratamentul leucemiei acute, în special la copii (13).

Metoxamină. Amină simpatomimetică cu acțiune vasoconstrictorie puternică și relativ durabilă, folosită în tratamentul stărilor hipotensive și colapsului (14).

Metoxifluran. Eter diclorodifluoretimelic; este un narcotic cu acțiune intensă, provocînd analgezie și relaxare musculară de bună calitate, dar este relativ toxic (14).

Metras. Sonda ~, cateter de cauciuc semirigid utilizat pentru introducerea unei substanțe medicamentoase sau de contrast într-o bronhie segmentară (34).

Metriocefalie (gr. *metrios* = moderat + *kephale* = cap). Termen folosit pentru cutia craniană în care arcul vertexului este moderat în înălțime (nefiind nici acrocefalic, nici platicefalic) (1).

Metrică (gr. *metra* = uter + *-itã*), sin. : *Miometrică*. Inflamație a parenchimului uterin, de cele mai multe ori ca urmare a unor leziuni endometriale (2). ~ **acută**, inflamație acută a uterului, care se manifestă prin febră și dureri abdominopelviene, cu iradieri în regiunea lombosacrată. *Metrică* acută poate fi, catarală, supurată (purulentă) sau, în mod excepțional, gangrenoasă (18). ~ **cervicală**, *Cervicită*. ~ **corporeală**, formă de *metrică* care interesează corpul uterin (18). ~ **cronică**, inflamație cronică a uterului, care interesează mucoasa uterină, stratul muscular sau membrana seroasă. Are o evoluție lentă, succedînd fazei acute sau subacute (18). ~ **disecantă**, *metrică* supurată cu abcese multiple, ducînd la eliminarea unor

fragmente endometriale (18). ~ **gangrenoasă**, formă foarte gravă de inflamație uterină provocată de germeni anaerobi, caracterizată prin eliminarea unor fragmente uterine sfacelate (18). ~ **post-abortum**, inflamație a uterului în urma unui avort, de obicei provocat (18). ~ **post-partum**, inflamație a uterului survenită după o naștere (18). ~ **puerperală**, stare patologică a puerperalității caracterizată printr-o inflamație endometrială, acută sau subacută (18).

Metro- (gr. *metra* = uter). Element de compunere care introduce în termeni referirea la uter (32).

Metrocit (gr. *meter* = mamă + *kytos* = celulă). Termen ieșit din uz pentru megaloblast (1).

Metroelitrografie (*metro* + gr. *elytron* = teacă + *rhaphe* = sutură). Intervenție chirurgicală care urmărește unirea peretelui vaginal anterior sau a feței anterioare a colului uterin cu peretele posterior al vaginului (18).

Metroflebită (*metro-* + gr. *phleps* = venă + *-itã*). Inflamație a venelor uterine în inflamația puerperală (2).

Metromanie (*metro-* + gr. *mania* = nebunie). Nimfomanie.

Metronidazol. Derivat de nitroimidazol; are acțiune toxică puternică față de *Trichomonas vaginalis* (13).

Metropatie (*metro-* + gr. *pathos* = boală). 1. Termen folosit de Aschoff pentru leziunile neinflamatorii cronice ale uterului (procese degenerative, atrofici sau hiperplastice, tulburări circulatorii) (2). 2. Termen generic pentru orice afecțiune uterină (2). ~ **hemoragică**, afecțiune endocrină, avînd la bază o stare de hiperfoliculinie și caracterizată prin metroragii și aspect de hiperplazie glandulochistică a mucoasei (2).

Metroperitonită (*metro-* + *peritoneu* + *-itã*). Inflamație a uterului cu difuzare peritoneală a procesului (2).

Metroptoză (*metro-* + gr. *ptosis* = cădere). Poziție coborîtă a uterului în axul vaginului (18).

Metroragie (*metro-* + gr. *rhegnynai* = a curge). Scurgere de sînge de proveniență uterină, prin vagin, produsă în afara fluxului menstrual (18).

Metroree (*metro-* + gr. *rhoia* = curgere). Scurgere mucoasă sau seroasă provenind din cavitatea uterină (18).

Metroterapie (*metro-* + gr. *therapeia* = tratament). Metodă psihoterapeutică prin măsurătoare. Demonstrează bolnavului progresele realizate în urma tratamentului, prin măsurarea corectă a creșterii amplitudinii mișcărilor voluntare într-o articulație (24).

Metroză (*metro-* + *-oză*). Afecțiune uterină de origine hormonală sau nervoasă. Metroza de receptivitate se datorează scăderii sensibilității la hormonii estrogeni și gestageni (7).

Metule. Ramurile scurte ale unei culturi de levuri (3).

Meulengracht, Einar. Testul ~, test folosit pentru stabilirea indexului icteric al serului sanguin; 1 ml ser este diluat cu o soluție de citrat de sodiu 5 %, pînă cînd culoarea devine asemănătoare unei soluții-etalon care conține 0,01 % bicromat de potasiu (19).

MeV. Unitate care măsoară energia de radiație. Un MeV este egal cu 1 000 000 electroni volți (24).

Meyers. Operația ~, sin.: *Caudectomie*, rezecția capului nucleului caudat în unele dischinezii extrapiramidale (parkinsonism etc.), astăzi părăsită (26).

Meynert, Theodor Herman, 1833–1892.

Banda ~, *Fasciculus retroflexus*. **Celulele** ~, celule piramidale gigante aranjate într-un singur rînd în aria vizuală a cortexului cerebral (1). **Comisura** ~, *Commissura dorsalis*.

Meynet, Paul Claude Hyacinthe, 1831–1892.

Nodulii ~, formațiuni mici, sferice sau ovoidale care apar în vecinătatea unor articulații, în timpul evoluției unui reumatism Bouillaud (4).

Mezangiu (*mezo-* + gr. *ageion* = vas). Țesut fin, format din celule endoteliale și țesut mezenchimatous ca canalicule (endenchim), care menține capilarele glomerulului renal și se poate inflama în glomerulele intercapilare (10).

Mezaortită (*mezo-* + *aortă* + *-ită*). Inflamație a tunicii medii aortice, plecată de la *vasa vasorum* (10). ~ *sifilitică*, formă de mezaortită prin localizarea infecției treponemice în tunica medie a aortei în cursul perioadei secundotertiare; se caracterizează anatomopatologic prin infiltrat inflamator limfoplasmocitar și microgome, cu alterarea fibrelor elastice și înlocuirea lor cu fibre conjunctive, fapt care compromite elasticitatea peretelui, ducînd la formarea de anevrisme (2).

Mezatiplavie (gr. *mesatos* = mijloc + lat. *pelvis* = bazin). Vezi Indexul strîmtoarei superioare a pelvisului.

Mezaxon (*mezo-* + gr. *axon* = axon). Porțiune a membranei periaxonice care unește axonul cu exteriorul celulei (1).

Mezectoderm (*mezo* + *ectoderm*). Partea mezenchimului derivată din ectoderm, care formează în special crestele neurale din regiunea capului, anterior de somite; se pare că contribuie la formarea meningelor, iar la unele animale la elaborarea celulelor pigmentare sau melanofore (1).

Mezencefalotomie (Walker) (*mezencefal* + gr. *tome* = tăiere). Secționarea tractului spino-

talamic la nivelul mezencefalului în durerile intratabile (26).

Mezenchim (*mezo-* + gr. *enchyma* = infuzie, amestec). Porțiune neepitelială a mezodermului care produce toate țesuturile conjunctive ale corpului, vasele de sînge, vasele întregului sistem limfatic și inima. Reprezintă elementul de bază al hematopozei embrionetale, iar postfetal, țesutul de origine al sistemului reticulohistiocitar. Mezenchimul adultului, deși specializat în diferite direcții (mezenchim dinamic), păstrează — în stare latentă — toate proprietățile embrionare (mezenchim static) (1; 19).

Mezenter (*mezo-* + gr. *enteron* = intestin). **Mesenterium**. ~ *cav*, mezenter embrionar, separat de mezenterul primitiv al stomacului prin recesul mezenteric, în care se dezvoltă o parte a venei cave inferioare și lobul caudat al ficatului (1).

Mezenterită (*mezenter* + *-ită*). Inflamație a mezenterului (16). ~ *retractilă*, afecțiune rară, de cauză neprecisă, constînd din retractarea locală sau difuză a mezenterului, fapt care antrenează adesea ocluzia intestinală (16).

Mezentoderm (*mezo-* + *entoderm*). 1. Porțiunea endodermală a mezodermului (1). 2. Țesut indiferent, din care se dezvoltă atât endodermul, cît și mezodermul (1). 3. Porțiune a mezodermului din care derivă unele structuri ale tractului digestiv (1).

Mezial (gr. *mesos* = mijloc, intermediar). Termen opus aceluia de distal, utilizat în stomatologie pentru a indica acea parte a arcadei dentare sau a unui dinte care privește spre linia mediană (38).

Mezializare (gr. *mesos* = mijlociu, intermediar). Migrare spre linia mediană a dinților situați distal față de dintele care a fost extras și care tind să ocupe spațiul rămas liber; se petrece o dată cu distalizarea grupului dentar anterior spațiului edentat (38). ~ **mandibulară**, creștere în sens sagital a porțiunii frontale a mandibulei în cursul dezvoltării aparatului dentomaxilar. În această perioadă se produc două mezializări fiziologice: în timpul alăptatului, ca urmare a mișcării mandibulare de sugere, și între 4 și 6 ani, în vederea eruperii dinților permanenți (39).

Mezo-. Vezi *Meso-*.

Mezobilifuscină. Produs intermediar al catabolismului hemoglobinic. Poate apărea în urină în unele anemii hemolitice cu corpi de incluziune (Heinz etc.) (19).

Mezobilirubină. Derivat hidrogenat al bilirubinei, format în ileonul terminal sub acțiunea florei intestinale (5).

Mezobilirubinogen. Produs de hidrogenare a pigmentilor biliari (bilirubină), format în ileonul terminal sub acțiunea florei bacteriene intes-

tinale. În cea mai mare parte, mezobilirubino-genul format este absorbit și revine în ficat, închizând ciclul enterohepatic al pigmentilor biliari. Cantitatea de mezobilirubinogen neabsorbită este în continuare hidrogenată și transformată în stercobilinogen (pigment galben) și stercobilină (pigment brun), care colorează materiile fecale (5).

Mezoblast (*mezo-* + gr. *blastos* = germen). Mezoderm.

Mezocard dorsal. Mezul embrionar dorsal al inimii; dispune în cursul dezvoltării, în locul său rămânând sinusul transvers al pericardului (1).

Mezocardie (*mezo-* + gr. *kardia* = inimă). Malpoziție cardiacă pe linia mediană (10).

Mezocatalizatori. Termen utilizat pentru denumirea unor substanțe — ca aminoacizii și cetoacizii — care, fără să dețină proprietăți enzimatiche, asigură trecerea reversibilă de la azotul organic la cel neorganic, prin procesele de aminare, dezaminare și transaminare, la care participă în mod nemijlocit (5).

Mezocece (*mezo-* + lat. *cecum* = cec). Porțiunea mezenterului care, în unele cazuri, leagă cecul cu fosa iliacă dreaptă (1).

Mezocefalie (gr. *mesos* = mijloc + *kephale* = cap). Vezi Index cefalic.

Mezoenemie (gr. *mesos* = mijloc + *kneme* = picior). Vezi Index cnemic.

Mezocolon (*mezo-* + gr. *kolon* = intestin gros). Mesocolon.

Mezocolopexie (*mezo-* + gr. *kolon* = intestin gros + *pexis* = fixare). Operație prin care se fixează mezocolonul la peretele abdomenului, pentru a se împiedica hernierea colonului (11).

Mezocoloplicatură (*mezo-* + gr. *kolon* = intestin gros + lat. *plica* = cută). Scurtarea prin plicaturare operatorie a mezocolonului (11).

Mezoconcal (gr. *mesos* = mijloc + *konche* = scoică). Vezi Index orbital.

Mezo cranial (gr. *mesos* = mijloc + *kranion* = craniu). Vezi Index cranial.

Mezoderm (*mezo-* + gr. *derma* = piele), sin.: *Mezoblast*. A 3-a pătură germinală, situată între ectoderm și endoderm; formează țesutul conjunctiv, mușchii, sistemul urogenital, corticosuprarenala, sistemul vascular și epiteliul care mărginește celomul (1). ~ **amniotic**, Mezoderm extraembrionar. ~ **axial**, Mezoderm paraxial. ~ **extraembrionar**, sin.: *Mezoderm amniotic*, mezodermul timpuriu al embrionului, derivat din trofoblast; formează o parte a amniosului, corionului și sacului vitelin, precum și alte elemente extraembrionare (1). ~ **intermediar**, Nefrotom. ~ **intraembrionar**, mezodermul embrionului cu componentele lui organoide și dispersate (1). ~ **lateral**, mezodermul situat lateral de cel intermediar;

după formarea celomului, el este împărțit în mezoderm somatic și mezoderm splanhnic (1). ~ **paraxial**, sin.: *Mezoderm axial*, partea medială a mezodermului; formează o masă plată, care se segmentează pentru a forma somitele (1). ~ **protocardiac**, mezodermul situat anterior de membrana bucofaringiană și din care se dezvoltă inima și celomul pericardiac (1). ~ **somatic**, pătura externă de mezoderm lateral, asociată cu ectodermul după formarea celomului (1). ~ **splanhnic**, pătura internă de mezoderm lateral, asociată cu endodermul după formarea celomului (1).

Mezodermoză (*mezo-* + gr. *derma* = piele + *-oză*). Termen folosit de Levaditi și Nicolau pentru virozele ai căror agenți etiologici inframicrobieni au o afinitate specială pentru țesuturile și organele provenite din mezoderm (22).

Mezodiastolie (*mezo-* + gr. *diastole* = dilatare). Fenomen stetacustic cardiac apărut în mijlocul diastolei (15).

Mezoduoden (*mezo-* + *duoden*). *Mesoduodenum*.

Mezoepitimpanită (*mezo-* + *epi-* + gr. *tympanon* = tobă, timpan + *-ită*). Inflamație de obicei cronică, care interesează mucoasa, pereții osoși și oscioarele casei timpanului. Determină o perforație largă a timpanului, supurație mucopurulentă fetidă și scăderea acuității auditive (30).

Mezoesofag (*mezo-* + *esofag*). *Mesoesophagus*.

Mezofil (*mezo-* + gr. *philein* = a iubi). Organism care se dezvoltă în limite de temperatură cuprinse între 10 și 45°C, cu un optim între 30 și 40°C (3).

Mezogastru (*mezo-* + gr. *gaster* = stomac). *Mesogastrium*. ~ **dorsal**, *Mesogastrium dorsale*. ~ **ventral**, *Mesogastrium*.

Mezoglie (*mezo-* + *nevroglie*). Tip de fagocite amiboide, găsite în țesutul nevroglic. Mezogliile sînt probabil de origine mezodermică (1).

Mezogliom (*mezo-* + *nevroglie* + *-oma*). Oligodendrogliom.

Mezognatie (*mezo-* + gr. *gnathos* = falcă). Vezi Index gnatic.

Mezoinozitol. Vitamină din grupul B; factor lipotrop (13).

Mezomer (*mezo-* + gr. *meros* = parte). Nefrotom.

Mezomorfi (*mezo-* + gr. *morphe* = formă). Mediozom.

Mezonefros (*mezo-* + gr. *nephros* = rinichi). Corpul Wolff. Vezi Wolff. ~ **caudal**, *Mesonephros paragenitalis*. ~ **cranial**, partea mezonefrosului situată anterior de gonadă și care involuează în timpul dezvoltării (1). ~ **genital**, partea mezonefrosului situată în

dreptul gonadei și ai cărui tubi devin ducturi eferente (1).

Mezoni, sin.: *Mezotroni*. Particule elementare instabile cu o masă de repaus intermediară între masa electronului și aceea a protonului; prevăzuți teoretic de fizicianul român Al. Proca și japonezul Yukawa, au fost puși în evidență de Anderson și Neddermeyer în radiațiile cosmice. *T i p u r i*: mezoni π^+ , π^- și neutri (6). \sim K. Kaoni \sim π , Pioni.

Mezopic (*mezo-* + gr. *ops* = față). Vezi Index orbitonazal.

Mezorahischizis (*mezo-* + *rahis* + gr. *schisis* = diviziune). Rahischizis parțial (4).

Mezorinie (*mezo-* + gr. *rhis* = nas). Vezi Index nazal.

Mezoseră (*mezo-* + gr. *sphaira* = sferă). Vezi Atmosferă.

Mezosistolie (*mezo-* + gr. *systole* = contracție). Situat în mijlocul sistolei (32).

Mezoteliom (*mezo-* + *epiteliu* + *-oma*). Endoteliom al foițelor seroase (pleură, peritoneu etc.) (2).

Mezotelium (*mezo-* + *epitelium*). *Mesothelium*.

Mezotendon (*mezo-* + lat. *tendo* = tendon). Pliu membranei sinoviale întins pînă la tendon și care conține elemente vasculonervoase destinate acestuia (1).

Mezotimpan (*mezo-* + gr. *tympanon* = = tobă, timpan). *Pars tensa membranae tympani*.

Mezotimpanită (*mezo-* + gr. *tympanon* = = tobă, timpan + *-ită*). Inflamație a mucoasei casei timpanului, fără leziuni osoase parietale (30).

Mezotoriu. Izotop al toriului situat între raidum și radiotoriu. Se obține prin dezintegrarea toriului. Are utilizări în tratamentul cancerului; în diagnostic a fost părăsit datorită proprietăților sale cancerigene (36).

Mezotroni. Mezoni.

Mezoxaliluree. Aloxan.

μ g. Abreviere pentru microgram (9).

Mialgie (gr. *mys* = mușchi + *algos* = durere), sin.: *Miodinie*. Durere musculară (4). \sim **epidemică**, Boala din Bornholm. \sim **lombară**, Lumbago.

Miastenie (gr. *mys* = mușchi + *astheneia* = slăbiciune). Boala Erb-Goldflam. Vezi Erb-Goldflam. \sim **gravă**, boala Erb-Goldflam, vezi Erb-Goldflam.

Miatonie (gr. *mys* = mușchi + *a-* + *tonos* = tensiune). Amiotonie. \sim **congenitală**, Amiotonie congenitală.

Miatrofie (gr. *mys* = mușchi + *a-* + *trophe* = nutriție). Amiotrofie.

Miază (gr. *myia* = muscă), sin.: *Entomoză*. Afecțiune întâlnită la om sau animale, determinată de localizarea sau dezvoltarea larvelor

de muște în pielea, țesuturile sau diferite cavități ale organismului. *F o r m e c l i n i c e*: m. cutanate, date de prezența larvelor în piele; m. intestinale, determinate de dezvoltarea larvelor în tractul intestinal; m. uretrale, determinate de prezența larvelor în uretră; oculomiaze, prezența larvelor în ochi; otomiaze, prezența larvelor în conductul auditiv; nazomiaze, prezența larvelor în fosele nazale etc. (31). \sim **eutanată**, sin.: *Creeping-disease*, *Hipodermiază*, denumire generică pentru afecțiuni datorite pătrunderii în piele sau țesutul celular subcutanat a unor larve de diptere (din familia *Muscideelor* sau din familia *Oestrideelor*) sau de nematode (*Ancylostoma brasiliense*). *F o r m e c l i n i c e*: m. furunculoasă, m. cu tumori ambulatorii sau tumori periodice, m. liniară. Vezi și *Larva migrans* (12). \sim **eutanată rampantă**, *Larva migrans*.

Mibelli, Vittorio, 1860–1910. **Angiokeratomul** \sim , angiom cu suprafața hiperkeratotică, verucoasă, localizat la extremități. Se observă la tineri suferind de acroasfixie, degerături sau de tuberculoză ganglionară. Un tip mai aparte este angiokeratomul cu suprafață verucoasă, de origine nevică, situat pe limbă sau pe scrot (*angiokeratoma scroti*) (12). **Porokeratoza inelară** \sim , sin.: *Hiperkeratoza excentrică*, *Keratodermie excentrică*, *Keratoza centrifugă atrofiantă*, *Nev keratoatropic*, afecțiune rară, probabil de natură nevică, caracterizată prin leziuni keratozice rotunde, ovalare, cu marginile ca un burelet proeminent și centrul deprimat, localizată de predilecție pe extremitățile membrelor (12).

Mica extracție pelviană. Termen puțin uzitat, pentru a descrie extracția pelvisului fetal în prezența pelviană completă (18).

Mica menștră. Singurare intermenstruală care apare, uneori, în zilele ce urmează ovulației (6).

Mică. Silicați de aluminiu și potasiu, cu amestec de Fe, Mn, V, Mg, Li. Inhalarea foarte prelungită a pulberilor de mică poate da pneumoconioză (silicatoză) (9).

Mictism (gr. *mykes* = ciupercă). Intoxicație cu ciuperci (23).

Micetom (gr. *mykes* = ciupercă + *-oma*), sin.: *Boala Ballingall*, *Maduromicoză*, *Picior de Cochîn*, *Picior de Madura*. Leziune inflamatorie cronică, infiltrativă, extensivă și distructivă, multifistuloasă, provocată mai ales de ciuperci din speciile *Actinomyces*, *Streptomyces*, *Nocardia*, *Madurella*. Puroiul conține grăunți albi, gălbui, roșii sau negri, după tipul ciupercii parazite. Sediul cel mai frecvent este la picior (inoculare directă), mai rar la mîini sau alte regiuni. *F o r m e c l i n i c e*: m. chistic, m. scleros, m. supurat (12).

Michaelis, Gustav Adolf, 1798—1848. **Rombul** ~, regiune topografică delimitată superior de vârful apofizei spinoase L₅, inferior de vârful plicii interfesiere și lateral de cele două spine iliace postero-superioare. La bazinele normale, triunghiul superior al rombului este isoscel (24).

Michel, Gaston, 1875—1937. **Agrafa** ~, agrafă formată dintr-o mică plăcuță de tablă, folosită pentru afrontarea și menținerea buzelor unei plăgi operatorii (11).

Michel, L. **Operația** ~, artroză anterioară a gleznei, cu ajutorul unor mici grefoane autogene introduse în partea anterioară a suprafeței articulare a astragalului, după ridicarea înainte a marginii lui anterioare (24).

Michetti. **Operația** ~, dezinserție extrapleurală a simfizelor pleurale pe cale endopleurală sub controlul pleuroscopului (34).

Michon, Louis. **Ligatura** ~, ligatură a pediculului renal după ancorarea firului la pedicul, prin trecerea sa cu acul printre elementele acestuia (11). **Operația** ~. 1. Anastomoză ureterovezicală latero-laterală (11). 2. Intervenție chirurgicală care are ca principiu excluderea zonei operatorii de restul cavității peritoneale în cursul operațiilor cezariene segmentare transversale (18). 3. Procedeu de cură a incontinenței de urină la femeie, prin suspendarea colului vezical la un lambou aponevrotic prelevat din teaca mușchilor drepti (11).

Mico- (gr. *mykes* = ciupercă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la ciuperca (32).

Micobacterii. *Mycobacterium*. ~ **atipice**, categorie eterogenă de micobacterii, având caracter intermediare între micobacteriile patogene și cele saprofite. Pot fi grupate în mai multe categorii, în funcție de intensitatea pigmentogenezei în prezența luminii și anume: fotocromogenii, scotocromogenii (se pigmentează la întuneric; nepatogeni), nefotocromogenii (neinfluențați de lumină, se apropie prin unele trăsături de *Mycobacterium avium*; cresc mai rapid decât micobacteriile patogene, dar mai lent decât cele saprofite) și bacilii cu creștere rapidă (se dezvoltă rapid, chiar la temperatura camerei, în 3—5 zile) (3). ~ **saprofite**, bacterii acidoalcoolorezistente, foarte răspândite în natură, lipsite în condiții naturale de patogenitate pentru om și animale. Se dezvoltă pe mediile obișnuite, într-un interval de timp scurt, chiar la temperatura camerei. Coloniile se pigmentează frecvent. Dintre micobacteriile saprofite pot fi amintite: *Mycobacterium phlei*, *Mycobacterium smegmatis* (3).

Micologie (*mico-* + gr. *logos* = știință). Ramură a microbiologiei care se ocupă de ciupercile microscopice (3).

Micostatic (*mico-* + gr. *statikos* = care oprește), sin.: *Fungistatic*. Substanță avind o acțiune inhibantă asupra dezvoltării ciupercilor (3).

Micoză (*mico-* + *-oză*). Afecțiune datorită unei ciuperce (12). ~ **eutanată**, Dermatomycoză. ~ **pulmonară**, denumire generică dată oricărei afecțiuni pulmonare provocată de ciuperca din genurile *Candida*, *Coccidioides*, *Aspergillus*, *Blastomyces* sau *Actinomyces*; se caracterizează prin tendința la supurație și fistulizare la perete, evoluție cronică spre cașexie, amiloidoză și insuficiență pulmonară (34).

Vezi și: Posadas-Wernicke.

Micozis fungoid, sin.: *Granulom fungoid*, *Granuloma sarcomatoses*, *Plan fungoid*. Granulomatoză din grupul hematodermiilor cu simptome cutanate predominante și constante, avind evoluție lentă în ani și sfârșit letal. Forma clinică obișnuită, tipul d'Alibert-Bazin, începe cu prurit, erupții premicozice polimorfe; după ani de zile apar tumori cutanate de mărimi diferite, de consistență moale, roșii-închise, brune, apoi bolnavul intră în stadiul cașectic, final. *Alte forme clinice*: m. eritrodermic, mai întâi localizat, cuprinde ulterior întreaga suprafață a pielii; m. fungoid, cu tumori d'emblee fără erupții premicozice (12).

Micro- (gr. *mikros* = mic). 1. Element de compunere cu sensul „mic”. Este utilizat în denumirea unităților de măsură pentru a indica a milioana parte dintr-o unitate (10⁻⁶). Se notează cu simbolul μ (32). 2. Prefix introducând numeroși termeni de microchimie (32).

Microabsorbitor (*mico-* + lat. *absorbere* = a înghiți, a absorbi). Vas de absorbție de dimensiuni mici utilizat la recoltarea substanțelor toxice din aer prin aspirație. Conținând o cantitate mică de lichid absorbant, este indicat în special în cazul când concentrația în aer a substanței cercetate este foarte redusă (20).

Microaerofil (*mico-* + gr. *aer* = aer + *philein* = a iubi). Microorganism capabil să se dezvolte în limite foarte apropiate de rH (rH + 12—14), echivalând cu prezența unei cantități reduse de oxigen în mediul de cultură (3).

Microangiografie (*mico-* + gr. *ageion* = = vas + *graphein* = a scrie). Metodă radiologică de punere în evidență — *in vivo* și pe piese anatomopatologice — a arteriolelor, venulelor, capilarelor și micilor limfatici, după mărirea de câteva sute de ori a filmelor sau observarea microscopică a preparatelor (10).

Microangiopatie (*mico-* + gr. *ageion* = = vas + *pathos* = boală). Termen generic pentru orice îmbolnăvire a vaselor capilare (2).

Microb (*mico-* + gr. *bios* = viață). Microorganism.

Microbidă. Pioalergidă.

Microbiologie (*micro-* + gr. *bios* = viață + *logos* = știință). Știință care se ocupă cu studiul microorganismelor; în sens larg, ea include bacteriologia, virologia, micologia și protozoologia medicală; în sens restrins, ea se confundă cu bacteriologia (3). ~ **medicală**, ramură a microbiologiei, care se ocupă de microorganismele patogene, de relațiile acestora cu procesul morbid, de diagnosticul microbiologic și profilaxia specifică a bolilor determinate de microorganismele patogene (3). ~ **sanitară**, ramură a microbiologiei care studiază microorganismele factorilor de mediu cu importanță pentru sănătate (20).

Microblast (*micro-* + gr. *blastos* = germen). 1. Celulă sanguină imatură (1). 2. Celulă roșie sanguină anucleată, mică (1).

Microblefaron (*micro-* + gr. *blepharon* = = pleopă). Anomalie caracterizată prin pleoape foarte mici (28).

Microbrachius (*micro-* + lat. *brachium* = = braț). Monstru cu brațe extrem de scurte (2).

Microbrahie (*micro-* + lat. *brachium* = = braț). Malformație congenitală caracterizată prin brațe foarte mici (1).

Microcardie (*micro-* + gr. *kardia* = inimă). Inimă congenitală foarte mică (1).

Microcefalie (*micro-* + gr. *kephale* = cap), sin.: **Nanocefalie**. Anomalie caracterizată prin craniu cu dimensiuni inferioare datelor antropometrice corespunzătoare vârstei, datorită sinostozei premature a suturilor craniene (33).

Microcentrală de apă. Instalație centrală de alimentare cu apă pentru o colectivitate mică (întreprindere, școală, G.A.S., S.M.T. etc.). Utilizează în general apă de profunzime, care se pompează într-un rezervor de unde se distribuie colectivității respective (20).

Microcheilie (*micro-* + gr. *cheilos* = buză). *Brachicheilia*.

Microchirie (*micro-* + gr. *cheir* = mână). Anomalie caracterizată prin mâini foarte mici (4).

Microcielon (*micro-* + gr. *kyklos* = cerc). Ciclone de dimensiuni reduse, utilizat pentru separarea și colectarea rapidă a particulelor mari de praf din aer (9).

Vezi și: Kouzov.

Microcirculație celulară. Curenți observați în protoplasma celulară, explicați prin modificări ale tensiunii superficiale, ca urmare a diferențelor de concentrație în diferitele zone ale celulei (6).

Microcit (*micro-* + gr. *kytos* = celulă). Globul roșu, cu diametrul sub 6μ (19).

Microcitemie (*microcit* + gr. *haima* = sînge). Microcitoză.

Microcitoză (*microcit* + -oză), sin.: *Microcitemie*. Stare caracterizată prin prezența unui

număr crescut de microciți în singele circulant (15).

Microclimat (*micro-* + gr. *klima* = inclinare). Climatul unui teritoriu restrins care are anumite particularități. Se disting: microclimat de păduri, microclimat de oraș, microclimat de încăpere, microclimat vestimentar etc. (20).

Microclimatologie (*micro-* + *climatologie*). Studiul climatic al unor localități sau stațiuni balneoclimatice (4).

Microcnemie (*micro-* + gr. *kneme* = tibie). Anomalie constând din existența unor gambe foarte scurte (4).

Microcoacervat. Vezi Coacervat.

Micrococcaeeae. Familie de bacterii din ordinul *Eubacteriales*, de formă sferoidală, nesporulate, aerobe sau anaerobe. Diviziunea se face după 2-3 planuri, iar uneori (micrococi anaerobi) după un singur plan, rezultând lanțuri. Germenii sînt dispuși singuri sau în perechi (tetrade, pachete cubice, mase neregulate sau lanțuri, de cele mai multe ori imobile, grampozitivi, uneori la limită. Multe specii formează un pigment galben, portocaliu, roz sau roșu, insolubil în apă. Sînt saprofiti sau paraziți, uneori patogeni. Micrococci aerobi sînt întîlniți pe piele și în secreția glandelor anexe. Speciile anaerobe se întîlesc în materii organice în descompunere (3).

Microcorie (*micro-* + gr. *kore* = pupilă). Anomalie congenitală bilaterală a irisului, caracterizată prin pupile foarte mici (sub 2 mm diametru) (28).

Microdaetilie (*micro-* + gr. *daktylos* = = deget). Anomalie caracterizată prin dezvoltarea insuficientă a degetelor de la mîini sau picioare (15).

Microdisecție (*micro-* + lat. *dissectio* = = disecție). Disecție foarte fină, cu instrumente speciale, sub controlul microscopului (1).

Microdonție (*micro-* + gr. *odous* = dinte). Nanism dentar.

Microelectrod (*micro-* + gr. *elektron* = = chihlimbar + *hodos* = drum). Electrode foarte fine, metalice sau din sticlă, folosite în cercetările de fiziologie, în vederea excitării sau a înregistrării curenților de acțiune din zone foarte limitate (15).

Microelemente. Oligoelemente.

Microencefalie (*micro-* + gr. *enkephalos* = = creier). Malformație constînd din existența unui creier foarte mic (1).

Microestezie (*micro-* + gr. *aisthesis* = percepere). Tulburare de sensibilitate care constă din recepția diminuată a volumului și greutateii obiectelor (27).

Microfag (*micro-* + gr. *phagein* = a mânca). 1. Denumire pentru un granulocit neutrofil migrat în țesuturi (1). 2. Fagocit mic (1).

Microfakie (*micro-* + gr. *phakos* = lentilă). Cristalin mic (28).

Microftalmie (*micro-* + gr. *ophthalmos* = ochi). Glob ocular mic (28).

Microgamet (*micro-* + gr. *gametes* = soț). Vezi Gamet.

Microgametocit (*micro-* + gr. *gametes* = soț + *kytos* = celulă). Vezi Gametocit.

Miogastrie (*micro-* + gr. *gaster* = stomac). Dezvoltare insuficientă a stomacului (15). ~ primitivă, stomac mic determinat de dezvoltarea sa incompletă; se întâlnește îndeosebi la femeii și se manifestă prin sughiț, eructații, vărsături, repetate etc. (16).

Mierogenie (*micro-* + gr. *geneion* = bărbie), sin.: *Față de pasăre*. Hipoplazie mandibulară congenitală sau cistigată, care duce la opistogenie (ștergerea reliefului mentonier) (38).

Mierogenitalism (*micro-* + lat. *genitalia* = organe genitale). Dezvoltare insuficientă a organelor genitale (15).

Mierogirie (*micro-* + gr. *gyros* = învîrtitură). Malformație a scoarței cerebrale, caracterizată prin circumvoluții foarte mici, datorită unei opriri în dezvoltare sau unui proces de atrofie (27).

Mieroglie (*micro-* + *nevroglie*). Celule Hortega. Vezi Hortega.

Mieroglosic (*micro-* + gr. *glossa* = limbă). Limbă redusă de volum față de normal, defect de obicei congenital (38).

Mierognație (*micro-* + gr. *gnathos* = falcă). Brahignație.

Mierogram, sin.: *Gamma*. Simbol μg , γ . Submultiplu al gramului ($1 \mu\text{g} = 1.10^{-6}\text{g}$), folosit la exprimarea cantităților și concentrațiilor foarte mici (9).

Mierohematoerit (*micro-* + *hemato-* + *kri-nein* = a separa). Metodă de determinare a hematocritului cu cantități minimale de sînge (19).

Mierohematurie (*micro-* + gr. *haima* = sînge + *ouron* = urină). Hematurie microscopică.

Mierimpinger. Impinger de dimensiuni mici, cu o eficiență redusă (50–60%) de reținere a pulberilor (9).

Mierolitiază (*micro-* + gr. *lithos* = piatră). Litiază cu calculi mici (32). ~ *alveolară*, boală rară, caracterizată prin prezența de microformațiuni calcare în lumenul alveolelor pulmonare. Evoluția este de obicei asimptomatică, dar se poate însoți de dispnee și hemoptizii (34).

Mierolupus folicular diseminat. Varietate de lupus miliar al feței cu leziuni extrem de mici, foliculare, diseminate (12).

Mieromanipulator. Aparat de laborator care servește la manipularea obiectelor microscopice. Există mieromanipulatoare mecanice sau pneumatice. Avantajele ultimelor sînt evidente în cazul mieromanipulărilor bacteriologice (3).

Mieromastie (*micro-* + gr. *mastos* = mamelă). Stare constituțională a unei femei caracterizată prin prezența de sîni anormal de mici (1).

Mieromelie (*micro-* + gr. *melos* = extremitate). Termen folosit pentru extremități foarte scurte, dar cu prezența tuturor segmentelor (33). ~ *parestezieă*, iluzie constînd din senzația de micșorare a extremităților (35).

Mierometodă. Metodă (în special de diagnostic serologic) care folosește o cantitate extrem de mică de reageni (22).

Vezi și: Giroud.

Mierometru (*micro-* + gr. *metron* = măsură). Instrument folosit la măsurarea obiectelor foarte mici (3). ~ *obiectiv*, anexă a microscopului fonic, reprezentată de o lamă de sticlă pe care sînt gravate diviziuni la distanța de 10 μ , servind la etalonarea mierometrului ocular (3). ~ *ocular*, anexă a microscopului fonic, reprezentată de o scară gravată pe o placă de sticlă circulară, care se introduce în ocular la nivelul diafragmului, servind la determinarea dimensiunilor obiectelor microscopice (3).

Mieromicrocurie. Picocurie.

Mieromicrogram. Picogram.

Mieromieli (*micro-* + gr. *myelos* = măduvă). Dezvoltare incompletă în lungime a măduvei spinării (26).

Mieromieloblast (*micro-* + gr. *myelos* = măduvă + *blastos* = germen). Mieloblast atipic ce poate fi confundat cu limfocitul normal, de care se deosebește însă printr-o structură nucleară mai fină, prezența unui nucleol și o citoplasmă mai intens bazofilă (19).

Mieromonosporină. Substanță antibiotică produsă de culturi de *Micromonospora* și activă față de bacterii grampozitive (3).

Mieron. Unitate de măsură, reprezentînd 1/1000 mm, utilizată pentru determinarea dimensiunilor obiectelor microscopice (3).

Microorganism sin.: *Microb*. Organism microscopic, invizibil cu ochiul liber (3).

Mieropie (*micro-* + gr. *opsis* = vedere). Micropsie.

Mieropinocitoză (*micro-* + gr. *pinein* = a bea + *kytos* = celulă + *-oză*). Fenomen de pinocitoză vizibil numai la microscopul electronic, constînd din înglobarea unor molecule mici de către celule (3).

Mieropletismografie (*micro-* + gr. *plethynhein* = a crește + *graphein* = a scrie). Metodă de studiu pletismografic a pulsului digital (10).

Micropodie (*micro-* + gr. *pous* = picior). Anomalie de dezvoltare a piciorului, care rămâne cu dimensiuni mici (24).

Micropoteză (*micro-* + gr. *prothesis* = proteză). Lucrare protetică dentară, care reconstituie morfologia naturală a unui dinte afectat de leziuni coronare (coroana de substituție, coroana de înveliș, încrustațiile) (39).

Micropsie (*micro-* + gr. *opsis* = vedere), sin.: *Micropie*. Tulburare de percepție vizuală în care obiectele apar mai mici ca în realitate (28).

Microradiografie. Radiografie medicală.

Microradiografie. Radiografia unor preparate microscopice incluzionate cu substanță de contrast (argint etc.), utilizând regimuri extrem de mici. Termenul nu trebuie să se confunde cu microradiografia (36).

Microscop (*micro-* + gr. *skopein* = a vedea). Instrument optic de laborator folosit la mărirea unor obiecte de dimensiuni foarte reduse. Partea optică este alcătuită din două sisteme de lentile: sistemul obiectiv, care dă o primă imagine mărită a obiectului, și sistemul ocular, care funcționează ca o lupă, mărind și mai mult imaginea furnizată de obiectiv (3). ~ **centrifugal** (Harvey-Loomis), microscop folosit pentru determinarea coeficientului de viscozitate a protoplasmei celulare; este compus dintr-o centrifugă echipată cu un sistem optic de la un microscop care permite observarea proceselor declanșate prin centrifugare în celulele unice (6). ~ **cu contrast de fază**, microscop în al cărui obiectiv sau ocular a fost introdusă o plăcuță de fază care realizează un contrast între obiect și fond; utilizarea lui permite examinarea țesuturilor biologice proaspete, fără fixare și colorare prealabilă; el transformă diferențele de fază în diferențe de amplitudine sau de intensitate, făcând astfel obiectul vizibil (6). ~ **cornean**, aparat pentru examenul microscopic al ochiului pe viu (28). ~ **electronic**, sin.: *Microscop electronoptic*, microscop la care iluminatul cu fascicul de lumină este înlocuit cu un fascicul de electroni, în scopul măririi puterii de rezoluție a aparatului; un fascicul îngust de electroni, care provine de la o sursă punctiformă, traversind o bobină inelară, este deviat sub acțiunea cîmpului magnetic, astfel că traiectoriile electronilor se curbează și converg într-un punct, care este o adevărată imagine a sursei punctiforme de electroni. Această bobină are rolul analog unei lentile optice pentru razele luminoase (6). ~ **electronoptic**, Microscop electronic. ~ **cu fluorescență**, microscop la care iluminarea preparatului se face cu o lumină ultravioletă intensă pentru a produce fluorescența unor anumite

structuri microscopice, spontan fluorescente, sau făcute fluorescente prin colorare cu coloranți speciali (fluorocromi) (6). ~ **polarizant**, microscop care folosește lumina polarizată pentru observarea obiectelor; utilizează 2 nicoli: un nicol polarizor, și dat în sistemul de iluminare a microscopului și un nicol analizor montat deasupra ocularului microscopic. Este folosit pentru identificarea diferitelor resturi alimentare nedigerate (granule de amidon, fibre musculare) sau a unor ouă de paraziți intestinali. În histologie se folosește pentru determinarea anizotropiei sau izotropiei optice a diferitelor elemente din țesuturi (lamelle osoase, miofibrile, mielina fibrelor nervoase, cromatina, mitocondrii etc.) (6).

Microscopie. Ansamblul metodelor care folosește microscopul pentru examinarea corpurilor sau structurilor cu dimensiuni extrem de mici (6). ~ **în fluorescență**, metodă care folosește proprietatea unor substanțe de a transforma unele luminoase scurte (ultraviolete) în unde luminoase lungi (lumină vizibilă). Astfel de substanțe, numite fluorocromi, devin fluorescente cînd sint excitate cu radiații ultraviolete. Formînd legături chimice cu substanțe din celulă, fluorocromii evidențiază componente importante, cum ar fi acizii nucleici (22).

Microsferocit (*micro-* + gr. *sphaira* = sferă + *kytos* = celulă). Sferocit.

Microsfigmie (*micro-* + gr. *sphygmos* = puls). Amplitudine redusă a pulsului, înțîlnită în leziunile miocardice, colaps, stenoză aortică sau mitrală, hipoplazie arterială etc. (10).

Microsomie (*micro-* + gr. *soma* = corp). Nanism. ~ **hipofizară**, *Ateliosis*. ~ **parestezieică**, senzația de micșorare a corpului (35).

Microspectrofotometrie. Metodă pentru studiul cantitativ al elementelor chimice componente ale diferitelor țesuturi, cu ajutorul spectrelor de emisie și de absorbție (6).

Microsplanhnie (*micro-* + gr. *splanchnos* = = viscer), sin.: *Splanhnomerie*. Scăderea volumului și greutateii viscerelor (de ex. în insuficiența hipofizară globală). Din punct de vedere constituțional, indivizii normali se situează între extremele unui tip microsplanhnic (leptosom, dolicomorf) și ale unui tip megalosplanhnic (picnic, brahimorf) (7).

Microspondilie (*micro-* + gr. *spondylos* = vertebră). Cifoză, uneori importantă, care se manifestă radiologic prin oprirea în dezvoltare a unuia sau două corpuri vertebrale (24).

Microsporide. Erupții secundare, alergice, apărînd în cursul microsporiei (mai ales a formei inflamatorii), putînd lua aspecte diferite: eritematoveziculoase (eczematoase), lichenoid (micropapuloase) (12).

Microsporie, sin.: *Boala Gruby, Tondantă microsporică*. Dermatomicoză rară la adult, foarte contagioasă la copii, interesând îndeosebi pielea păroasă a capului, unde apare ca una sau câteva plăci rotunde, cu perii rupți la câțiva mm de la emergența lor și înconjurați de o teacă cretoasă formată din spori. Poate fi superficială sau profundă (kerion microsporice) (12).

Microsporon. *Microsporum*. ~ furfur, vezi Malassezia.

Microsporum, sin.: *Microsporon, Sabouraudites*. Gen de dermatofiti caracterizați prin spori mici care parazitează abundent firul de păr, provocând microsporia; cuprinde numeroase specii parazite pentru om și animale, ca: *M. Audouini, M. canis (felineum), M. ferrugineum, M. gypseum, M. equinum* etc. (12). ~ *minutissimum*, vezi *Nocardia*.

Microstezie (*micro-* + gr. *aisthesis* = percepere). Apreciere a volumului și greutateii corpurilor ca fiind mai mici decât în realitate (35).

Microstomie (*micro-* + gr. *stoma* = gură). Micșorare exagerată a deschiderii bucale fie de origine congenitală, fie ca sechelă după leziuni patologice sau traumatice (arsuri) (38).

Mierotie (*micro-* + gr. *ous* = ureche). Atrofie congenitală a pavilionului auricular (30).

Microtraumatism. Traumatism de intensitate foarte mică, dar care, dacă se repetă frecvent, devine cauza unor boli. Microtraumatismele sînt în special noxe profesionale. Folosirea termenului pentru desemnarea unui traumatism mic — care a produs o contuzie sau o fractură de mică importanță — este greșită (24).

Microtubuli (*micro-* + lat. *tubulus* = tub mic). Organite celulare de forma unor tubușoare ai căror pereți au diametrul extern de 250—270 Å și sînt formați din 10—14 fibrile elementare, cu aspect moniliform și proprietăți contractile. Au rol în rezistența celulei (elemente ale citoscheletului), în deplasarea cromozomilor spre cei doi poli ai celulei în anafază sau ca elemente de transport (prin lumenul lor) (1).

Microunde. Unde electromagnetice cu lungime sub 1 m. Sînt decimetrice, centimetrice sau milimetrice, iar ca frecvență au un număr de perioade mergînd de la 300 MHz pînă la 300 GHz (4).

Microvilozități (*micro-* + lat. *villositas* = vilozitate). Prolungiri citoplasmice lungi de 0,1—0,2 μ și groase de 500 Å, mobile, variabile cu stadiul funcțional al celulei (1).

Microzom (*micro-* + gr. *soma* = corpuscul). Termen în prezent ieșit din uz, care desemna ribozomii impuri, pe care erau fixate resturi ale formațiunilor membranoase din reticulul endoplasmic (17).

Micțiune (lat. *mictio*). Act fiziologic de eliminare a urinei pe căile naturale (15). ~ **imperioasă**, imposibilitatea de a reține mai mult timp urina din momentul în care senzația nevoii de a urina s-a făcut simțită; denotă o suferință a colului vezical și imposibilitatea sfincterului striat sau a musculaturii perineale de a se opune voluntar emisiei de urină (11).

M.I.D.A. Abreviere folosită în obstetrică pentru poziția mentoiliacă dreaptă anterioară, varietate de poziție în prezența facială, craniul fiind orientat cu bărbia la extremitatea anterioară a diametrului oblic drept (la eminența iliopectinee dreaptă) al strîmătorii superioare (18).

Middlebrook-Dubos (Middlebrook, Gardener; Dubos, René Jules). **Reacția** ~, reacție de hemaglutinare pasivă folosind ca suport pentru adsorbția tuberculopolizaharidului hematiile, care devin astfel aglutinabile de către serurile provenite de la indivizi infectați cu bacili tuberculoși. Prezența anticorpilor umorali specifici reprezintă doar un test de infecțiozitate, fără raporturi directe cu evoluția bolii (3).

M.I.D.P. Abreviere folosită în obstetrică pentru poziția mentoiliacă dreaptă posterioară, varietate de poziție în prezența facială, craniul fiind orientat cu bărbia la extremitatea posterioară a diametrului oblic drept (la simfiza sacroiliacă stîngă) al strîmătorii superioare (18).

Midriatie. Medicament care produce midriază (28).

Midriază (*mydriasis* = mărirea pupilei). Dilatarea exagerată a pupilei (28). ~ **alternantă**, midriază care la lumină normală și la reacție de convergență interesează mai întii un ochi, apoi celălalt; se datorează unor tulburări în sistemul nervos central (28). ~ **paralitică**, midriază datorită paraliziei nervului motor ocular comun (28). ~ **simpatică**, midriază datorită excitației simpaticului (28). ~ **spastică**, midriază realizată printr-o supraactivitate simpatică asupra mușchiului dilatator al irisului (28). ~ **spinală**, midriază produsă prin iritația centrului ciliospinal (28).

M.I.D.T. Abreviere folosită în obstetrică pentru poziția mentoiliacă dreaptă transversă, varietate de poziție în prezența facială, craniul fiind orientat cu bărbia la extremitatea dreaptă a diametrului transvers al strîmătorii superioare (18).

Mielemie (gr. *myelos* = măduvă + *haima* = sînge). Prezența de celule din măduvă în sînge (2).

Mielină (gr. *myelos* = măduvă). Substanță lipoidică complexă, albă, care formează teaca unor nervi; este dublu refractilă și conține fosfatide și colesterol (1).

Mielinizare. Proces prin care fibrele nervoase se învelesc cu mielină în timpul dezvoltării nervilor (1).

Mielinoză pontină centrală. Sindrom descris la persoane alcoolice sau subalimentate. Constituie o entitate îndeosebi histopatologică, fiind reprezentată prin leziuni demielinizante simetrice în raport cu linia mediană, situate în piciorul protuberanței și care pătrund uneori pe linia mediană și în calotă. Simptomatologia clinică este variabilă; alături de cazuri cu tetraplegie și semne de suferință protuberanțială s-au descris altele cu simptomatologie atipică sau inaparentă (27).

Mielită (gr. *myelos* = măduvă + *-ită*).

1. Inflamația măduvei osoase, arareori independentă, coexistând de cele mai multe ori cu procese inflamatorii ale osului (osteomielită) (2). 2. Inflamație acută, subacută sau cronică a măduvei spinării de etiologie variabilă: infecțioasă (microbiană sau virotică), alergică, toxică, traumatică. Se manifestă prin paralizii (tetraplegii sau paraplegii), tulburări de sensibilitate, tulburări sfinteriene, tulburări trofice (27). ~ **ascendentă**, Paralizie Landry, vezi Landry. ~ **bulbară**, formă de mielită localizată la nivelul bulbului rahidian (2). ~ **cavitară**, mielită cu formare de cavități (2). ~ **centrală**, formă de mielită care interesează în special substanța cenușie a măduvei (2). ~ **diseminată**, mielită caracterizată prin leziuni multiple dispersate la mai multe niveluri ale măduvei (27). ~ **transversă**, mielită în care procesul inflamator interesează într-un anumit segment măduva în toată suprafața sa, dând o simptomatologie de secțiune medulară completă (27).
Vezi și: Erb.

Mielo- (gr. *myelos* = măduvă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la măduva osoasă și măduva spinării (32).

Mieloblast (*mielo-* + gr. *blastos* = germe), sin.: *Granuloblast*. Celulă tânără, precursoră a seriei granulocitare, având un nucleu cu structură cromatiniană omogenă sau fin granulară și nucleoli și o citoplasmă intens bazofilă (1).

Mieloblastom (*mieloblast* + *-oma*). Leucemie acută mieloidă sau mielom cu mieloblaști (2).

Mielocel (*mielo-* + gr. *kele* = hernie), sin.: *Meningomielocel*, *Mielorahischizis*. Malformație congenitală din grupul spinei bifide chistice, caracterizată printr-o lipsă de sudură a canalului rahidian pe linia mediană, ceea ce face ca întreg conținutul canalului vertebral să hernieze sub forma unei tumorete în afara canalului (27).

Mielocistocel (*mielo-* + gr. *kystis* = vezică + *kele* = hernie), sin.: *Hidromielocel*, *Siringomielocel*. Varietate de mielomeningocel în

care există și o dilatație chistică a canalului central medular (26).

Mielocit (*mielo-* + gr. *kytos* = celulă). Element din seria granulocitară cu un diametru de aproximativ 15 μ, cu sediul normal în măduva osoasă roșie, apărând în cazuri de leucemie; este precursor al leucocitelor granulare, derivă din promielocit și are citoplasma acidofilă cu granulații specifice; după gradul de maturitate și numărul granulațiilor, mielocitele se împart în 3 grupe: A, B și C (2).

Mielocitom (*mielocit* + *-oma*). Mielom cu mielocite (2).

Mielodisplazie (*mielo-* + *dis-* + gr. *plassein* = a forma). Termen generic pentru viciile de dezvoltare ale măduvei spinării (26). ~ **familială**, sin.: *Mal perforant plantar familial*, *Siringomielie lombară familială*, *Trofopatie mielodisplazică a extremităților inferioare*, boală familială caracterizată prin tulburări trofice grave, mutilante, care afectează în mod simetric extremitățile inferioare (27).

Mielofibroză (*mielo-* + lat. *fibra* = fibră + *-oză*), sin.: *Osteomielofibroză*, *Osteomieloscleroză*. Boală malignă a măduvei osoase, cu evoluție lungă, în care, activitatea hematopoietică fiind redusă pînă la dispariție, apar focare de hematopoieză extramedulară, în special în splină, ajungându-se la splenomegalii foarte voluminoase. Din această cauză, boala a mai fost denumită și hepatosplenomegalie megacariocitară mieloidă sau mieloză megacariocitară aleucemică sau metaplazie mieloidă agnogenă. În singele periferic se întilnește un aspect leucemoid (19).

Mielografie (*mielo-* + gr. *graphein* = a scrie). Metodă de investigație radiologică, de punere în evidență, cu ajutorul unei substanțe de contrast, a canalului medular și a conținutului său (36).

Mielogramă (*mielo-* + gr. *gramma* = notare). Medulogramă.

Mieloleucoză cronică. Leucoză mielocitară cronică.

Mielolimfocit (*mielo-* + *limfocit*). Limfocit mic format în măduva oaselor (1).

Mielom (*mielo-* + *-oma*). Termen generic pentru neoformatii, de obicei multiple, de sistem, care apar în măduva oaselor și care, prin creșterea lor, pot să distrugă osul; sînt constituite din proliferarea unora sau altora din celulele măduvei (mielocitar, mieloblastic, limfocitar, plasmocitar) (2). ~ **multiplu**, Boala Kahler, vezi Kahler. ~ **pulmonar**, metaplazie plasmocitară în parenchimul pulmonar în cursul bolii Kahler (34). ~ **osos**, tumoare osoasă care se dezvoltă din țesutul măduvei osoase (24). ~ **solitar**, sin.: *Plasmocitom*, *Plasmom*, formă rară de mielom unlocalizat, cu

un caracter benign (24). ~ solitar cu celule eozinofile, Granulom eozinofilic.

Mielomalacie (*mielo-* + gr. *malakia* = înmuire). Ramoliment al măduvei spinării (27). ~ **angiodisgenetică**, Sindromul Foix-Alajouanine, vezi Foix-Alajouanine.

Mielomatoză decaelefiantă difuză. Boala Kahler. Vezi Kahler.

Mielomeningocel (*mielo-* + *meningocel*). Varietate de meningocel spinal, în care măduva spinării și rădăcinile sînt incluse în sac (26).

Mielomeningocistocel (*mielo-* + *meningocistocel*). Malformație complexă rezultînd din asocierea unui mielocistocel cu un mielomeningocel (26).

Mielomer (*mielo-* + gr. *meros* = parte). Segment din măduva spinării (1).

Mielomonocit (*mielo-* + *monocit*). Monocit dezvoltat în măduva oaselor (1).

Mielopatie (*mielo-* + gr. *pathos* = boală). Termen generic folosit pentru îmbolnăvirile măduvei spinării (2). ~ **osteogenă**, afecțiune a măduvei spinării cu punct de plecare osos (24). ~ **vertebrală**, totalitatea semnelor clinice de suferință radiculomedulară produse de unele procese vertebrale cervicotoracice: protruzii discale, osteofitoză, stenoza canalului vertebral etc. (26).

Mieloplast (*mielo-* + gr. *plassein* = a forma). Leucocit din măduva oaselor (1).

Mielopor (*mielo-* + gr. *poros* = por). Canal sau deschidere în măduva spinării (1).

Mieloradiculită (*mielo-* + lat. *radix* = rădăcină + *-ită*). Inflamație a măduvei spinării și a rădăcinilor nervilor spinali (2).

Mielorahischizis (*mielo-* + *rahis* + gr. *schisis* = diviziune). Mielocel.

Mielosarcom (*mielo-* + gr. *sarx* = carne + *-oma*). Tumoare malignă cu celule voluminoase, derivată din elementele măduvei osoase sau dintr-un mielom cu creștere agresivă (2).

Mieloschizis (*mielo-* + gr. *schisis* = diviziune). Denumire generică pentru defectele de închidere a tubului neural primitiv spinal (26).

Mieloseintigramă. Explorare mielografică a măduvei spinării cu un amestec de aer și un izotop radioactiv (26).

Mieloscleroză (*mielo-* + gr. *sklerosis* = întărire). Scleroză a măduvei spinării sau a măduvei osoase (2).

Mielotomie (*mielo-* + gr. *tome* = tăiere). Termen generic desemnînd secționarea anumitor cordoane sau fascicule din măduva spinării, cu diferite scopuri terapeutice (26). ~ **longitudinală**, intreruperea fibrelor colaterale dintre conexiunile neuronilor din coarnele posterior și anterior ale măduvei spinării (26).

Mielotransfuzie (*mielo-* + lat. *trans* = dincolo + *fusio* = vărsare). Transplant de măduvă.

Mieloză (*mielo-* + *-oză*). Denumire mai recentă a leucemiilor mielocice și a hemopatiilor tumorale ale celorlalte serii hematopoietice (mieloză eritremică, megacariocitară) (19). ~ **eritremică acută**, Boala Di Guglielmo, vezi Di Guglielmo. ~ **funiculară**, sindrom cu etiologie variată (anemie pernicioasă, leucemie, cancer, scorbut, diabet, boală Addison, pelagră, latirism) din grupul sclerozelor combinate ale măduvei, caracterizat anatomic prin demielinizări urmate de scleroză, localizate în cordoanele postero-laterale ale măduvei. Clinic se manifestă prin semne piramidale (Babinski), tulburări de sensibilitate profundă, ataxie de tip spinal (27). ~ **megacariocitară aleucemică**, termen folosit de unii autori pentru mielofibroză (19).

Miere (lat. *mel*). Substanță zaharată produsă de albină (*Apis mellifica*); conține între 70 și 80% glucoză și levuloză în proporții echimoleculare, mici cantități de zaharoză (3-10%), urme de acid formic, substanțe azotate și săruri minerale. Compoziția și mai ales aroma diferă după florile din regiunea producătoare (5).

Miescher. 1. Vezi Macrocheliită. 2. Vezi Papilomatoza cutanată.

Migrație (lat. *migratio*). Deplasare (32). ~ **dentară**, deplasarea dinților în urma unei extracții pentru a se stabili noi contacte între suprafețele lor proximale și deci un nou echilibru articular. Este determinată de acțiunea forțelor masticatorii (38). ~ **ombilicului**, vezi Semnul migrației ombilicului.

Migrenă (fr. *migraine*). Sindrom caracterizat prin crize paroxistice de cefalee, cu localizare sau predominanță hemicraniană, însoțite de tulburări digestive (grețuri, vomimente), vasomotorii (paloare sau roșeață) și uneori de tulburări senzoriale (scotoame luminoase, zgomote auriculare). Există și crize prelungite, timp de mai multe zile în șir (*status hemicranicus*) (27). ~ **abdominală**, migrenă în care domină simptomatologia digestivă (27). ~ **albă**, migrenă în care paroxismul dureros este însoțit de paloarea feței (27). ~ **asociată**, migrenă asociată cu paralizii oculomotorii, tulburări afazice, crize convulsive, hemianopsii, hemiparezezii sau chiar hemiplegii trecătoare (27). ~ **menstruală**, cefalee care însoțește uneori menstruația (18). ~ **oftalmică**, migrenă în care paroxismul dureros este precedat de tulburări vizuale, reprezentate prin scotoame, la început întunecate, apoi luminoase, scînteietoare, care pot lăsa în urma lor o hemianopsie sau amauroză trecătoare ce dispăre în câteva minute sau ore (27). ~ **oftalmoplegică**, Boala Moebius, vezi Moebius. ~ „sine migrena”, migrenă în care lipsește cefaleea

și sint prezente numai simptomele accesorii, vasomotorii și digestive (27).

Migroascaridioză (E. N. Pavlovski). Manifestările patologice determinate de formele larvare ale unor ascarizi neadaptăți la om în stadiul de adult (31).

Mikid. Dermatofitidă.

Mikulicz. **Procedeu** ~, procedeu de cură a prolapsului rectal, prin rezecția totală a mucoasei prolabate (11).

Mikulicz-Radecki, Johann, von, 1850—1905.

Boala ~. 1. Osteodistrofie fibroasă chistică juvenilă, interesind metacarpul și falangele și avind radiologie și anatomopatologic aspectul bolii osoase Recklinghausen (24). 2. Afecțiune caracterizată prin tumefacție nedureroasă, frecvent bilaterală, a glandelor salivare, concomitentă de multe ori cu aceea a glandelor lacrimale. Fluxul salivar poate fi la început crescut, ca apoi să scadă ducind la xerostomie. Boala apare uneori în cadrul anemiei limfactice cronice (38). **Celula** ~, element reticular hipertrofiat cu citoplasma clară, întilnit în rinoclerom (2).

Drenajul ~, drenaj folosit în special în chirurgia pelvisului, format dintr-o compresă mare pătrată, cu laturile de 10 cm, în mijlocul căreia este fixată o fișie de tifon care servește de tractor la scoaterea compresei; compresa se așază pe pereții pelvisului, formind un sac care se umple cu meșe de tifon, realizându-se în acest fel atît drenajul, cît și tamponamentul (11). **Linia** ~, axul funcțional al membrului inferior, reprezentat de linia care de față unește centrele articulației coxofemorale, genunchiului și gleznei (24). **Operația** ~. 1. Cura chirurgicală a gusei chistice sau nodulare prin enucleerezecție (11). 2. Cura chirurgicală a torticolisului muscular prin rezecția mușchiului sternocleidomastoidian (11). 3. Procedeu de cură chirurgicală a cancerului colic, prin colectomie în 2 timpi (11). **Pensa** ~, pensă-clamp folosită pentru strivirea pintelului intestinal dintre capetele proximal și distal ale unei anse colice exteriorizate în anus contra naturii (11). **Sutura** ~, punct de sutură chirurgicală pentru tractul digestiv cu firul trecut pe o buză a plăgii de la mucoasă la seroasă și pe cealaltă buză de la seroasă la mucoasă, întinzind apoi și legind firul către înăuntru (11).

Milch, H. **Operația** ~, procedeu de reconstrucție plastică a extremității superioare a femurului, constind din rezecția capului și colului femural și osteotomie subtrohanteriană de unghiulare, sprijinul făcându-se pe micul trohanter. Osteotomia se fixează pe placă cudadă (24).

Mili- (lat. mille = o mie). Element de compunere utilizat în denumirea unităților de măsură pentru a indica a mia parte dintr-o unitate.

Se notează cu simbolul m, care precede simbolul unității respective (de ex. mV = milivolt) (32).

Milian, Gaston, 1871—1945, **Gangrenă cutanată** ~, gangrenă de obicei a organelor genitale, mult mai rară în alte regiuni; provocată de *Bacillus gangrenae cutis* (12). **Trisindromul** ~, asociere de dishidroză, parakeratoză în medalioane și plăci eritematoedematoase, mai mici sau mai mari, pe care autorul le-a considerat de origine streptococică (12).

Miliaria, sin.: *Crystallina, Eczema tropică, Sudamina.* Afecțiune caracterizată prin mici vezicule superficiale, situate la nivelul orificiilor glandelor sudoripare și conținind un lichid clar sau opalescent. Diseminate pe pielea sănătoasă, ele apar în cursul transpirațiilor profuze (boli febrile, temperaturi exterioare ridicate). *Forme clinice:* m. eritematoasă sau roșie (*milliaria rubra*, sin.: *Lichen tropical*); m. albă (cristalină) (12). ~ **vaccinală**, formă clinică de vaccină (12).

Miliechivalent. Formă de exprimare a valorilor ionilor din umorile organismului. Numărul de mEq/l =

$$\frac{\text{mg}/100 \text{ ml} \times 10 \times \text{valența ionului respectiv}}{\text{greutatea atomică}}$$

În serul sanguin se găsesc de ex. 130 mEq/litru ioni de Na și 4,3 mEq/litru ioni de K (15).

Miligram-element-oră. Unitate de doză a preparatelor radioactive. Se administrează un miligram-curie-oră cînd se iradiază cu 1 mg radium, timp de o oră (36).

Milimieron. Unitate de măsură egală cu 1/1 000 000 mm (22).

Milimol. A mia parte dintr-un gram-moleculă (15).

Milium coloid, sin.: *Degenerescență coloidă a dermului, Hyaloma, Pseudomilium coloid.* Mici tumorete transparente, de culoare gălbuie-roșiatică, localizate pe nas, obraji, buza superioară, dosul mîinilor, mai rar pe mucoasa buzelor și cea conjunctivală; sint rar întilnite, mai ales la bărbații expuși la temperaturi înalte, după vîrsta de 45 ani (12). ~ **al nou-născutului,** sin.: *Acneea nou-născutului,* erupție formată din mici papule diseminate pe față, provocate de o secreție sebacee crescută, cu retenție de sebum și resturi epiteliale, care dispar la cîteva zile după naștere (33).

Milkman, Louis Arthur, 1895—1951. **Sindromul** ~, Diabet fosfoglicidic.

Milkman-Looser (Milkman, Louis Arthur, 1895—1951; Looser, Emil, 1877—1936). **Boala** ~, osteopatie carențială („de foame”), carac-

terizată prin fisurarea spontană a oaselor, în care apar clasicele zone de resorbție (24).

Millard-Gubler (Millard, August L. J., 1830—1915; Gubler, Adolf, 1821—1879). **Sindromul** ~, sin.: *Sindromul Gubler*, sindrom altern protuberanțial caracterizat prin paralizie facială de tip periferic de partea leziunii (uneori se asociază și paralizia nervului motor ocular extern) și paralizia membrelor de partea opusă (27).

Miller, Willoughby Dayton, 1853—1907. **Acul** ~, ac de oțel flexibil, fin, rotund sau cu muchii, folosit pentru sondarea canalelor dentare sau ca suport pentru introducerea meșelor în canalele dentare (38). **Port-acul** ~, dispozitiv în formă de mîner în care se fixează acul Miller în timpul tratamentelor de canal radicular dentar (38).

Miller-Abbott. **Sonda** ~, sondă intestinală din cauciuc sau material plastic, prevăzută cu un balonaș distal a cărui umplere favorizează avansarea sondei prin împingere peristaltică (11).

Millin, Terence John. **Inciția** ~, cale de acces retropubiană pentru abordarea chirurgicală a vezicii și prostatei (11). **Operația** ~. 1. Procedeu de cură a incontinenței urinare la bărbat prin suspendarea uretrei pe un lambou de fascia lata trecut pe dinaintea pubelui (11). 2. Procedeu de cură a incontinenței de urină la femeie, prin rezecția unei bandelete din fața dorsală a uretrei (11). **Pensa** ~, pensă lungă cudată, cu extremitatea în T și prevăzută cu gheare mici, folosită pentru prinderea colului vezical (11).

Millon, Auguste Nicolas Eugène, 1812—1867. **Reacția** ~, test de identificare a prezenței tirozinei într-un produs biologic, bazat pe culoarea roșie pe care o dă acest aminoacid prin încălzire cu o soluție azotică diluată de nitrat mercuric (5).

Mills, Charles Karsner, 1845—1931, **Boala** ~, sin.: *Hemiplegia spinală cronică ascendentă*, boală rară, de origine nedeterminată, caracterizată printr-o hemiplegie spastică cu debut la membrul inferior și cu progresiune lentă la membrul superior de aceeași parte (27).

Miloliză. Defect de structură la suprafața dintelui, rezultat prin lipsa discontinuă a stratului de smalț (38).

Milroy, William Forsyth, 1855—1942. **Edem** ~, Edem cronic familial Meige, vezi Meige.

Mimetism (gr. *mimesis* = imitație). 1. Adoptarea permanentă sau temporară a unor însușiri de culoare sau de formă ale mediului ambiant, pentru o cît mai bună adaptare (35). 2. În psihologie, stadiul primitiv al imitației (35). 3. În psihopatologie, imitarea unei boli (35). ~ **afectiv**, labilitate emoțională extremă

însoțită de tulburări vasomotorii totdeauna în concordanță cu conținutul emoțiilor (35).

Minakov. **Pete** ~, sufuziuni sanguine subendocardice, în special în ventriculul stîng, care apar la examenul anatomopatologic în decesele prin boli cardiace, septicemii, unele intoxicații sau prin hemoragiile mari (23).

Mineralizare. Conținutul în substanțe organice minerale ale unui anumit volum dintr-un anumit corp (4).

Mineralocorticoizi, sin.: *Halocorticoizi*, *Halocortine*. Hormoni suprarenali cu acțiune predominantă asupra metabolismului apei și sărurilor (de ex. aldosteronul, dezoxicorticosteronul) (7).

Minervini. **Semnul** ~, sin.: *Puls lingual*, animarea limbii de pulsații sistolice, după comprimarea ei moderată cu un apăsător, semn observat uneori în insuficiența aortică (10).

Mingazzini, N. **Probele** ~, probe pentru evidențierea parezelor ușoare; se solicită bolnavul să mențină membrele superioare întinse paralele; membrul de partea cu deficit motor cade încet în jos. Pentru membrele inferioare, bolnavul trebuie să le mențină ridicate de pe planul patului și așezate paralele cu coapsele semiflectate pe bazin și gambele flectate pe coapsă în unghi drept. De partea deficitară, gamba cade încet în jos (27).

Minge medicinală. Minge din piele umplută cu cîlți sau paie, folosită în cultura fizică medicală (24).

Minimum (lat. = cel mai puțin, foarte puțin). Limită inferioară în ceea ce privește cantitatea, calitatea sau alte proprietăți (32). ~ **eficace**, condiționarea acțiunii unei substanțe asupra organismului de o anumită doză de la care începe să devină manifestă (32). ~ **lizibil**, cele mai mici caractere vizibile cu ochiul liber (28). ~ **perceptibil**, intensitatea minimă de lumină necesară pentru a da naștere unei excitații luminoase pe suprafața retiniană atinsă (28). ~ **separabil**, intervalul minim necesar între două puncte pentru a fi văzute separat (28). ~ **vizibil**, minimum de dimensiune necesar unei imagini proiectate pe retină pentru a fi văzută cu ochiul liber; corespunde unei imagini retiniene de 0,0043 mm², suprafața unei celule-con (28).

Miniu, sin.: *Oxid de plumb*. Pb₃O₄. Pigment pentru vopsele protectoare pentru metale; are acțiune toxică pentru organism (9).

Minkowski-Chauffard (Minkowski, Oskar, 1858—1931; Chauffard, Anatole Marie Emile, 1855—1932). **Sindromul** ~, sin.: *Anemie sferocitară*, *Icter cronic acoluric*, *Icter cronic familial*, *Icter hemolitic congenital*, *Sferocitoză ereditară*, anemie cu icter datorită probabil unei hemolize endogene cu caracter ereditar; se manifestă

prin sferocitoză cu fragilitate crescută a hematiilor, reticulocitoză, splenomegalie, eliminare crescută de pigmenți alături de anemie și icter moderat (16).

Minor, Lazar Salomovici. **Boala** ~, sin.: *Tremurătură ereditară*, boală ereditară de origine nedeterminată al cărei unic simptom îl constituie tremurările membrelor superioare, uneori și ale capului (27). **Reacția** ~, procedeu utilizat pentru aprecierea intensității sudorației. Se aplică pe suprafața cutanată tinctură de iod amestecată cu ulei de ricin, iar după uscare se presară amidon. Prezența secreției sudorale face să apară pete albastre prin dizolvarea amidonului. Intensitatea sudorației se apreciază în raport cu numărul și dimensiunile acestor pete (20).

Minut-volum. Debit cardiac.

Mio- (gr. *mys, myos* = mușchi). Element de compunere care introduce în termeni referirea la mușchi (32).

Mioalbumină. Albumină din mușchi (5).

Mioarhitectonică (*mio-* + fr. *architectonique*). Structura și aranjarea fibrelor musculare (1).

Mioatrofie (*mio-* + *a-* + gr. *trophe* = nutriție). Scăderea volumului unui mușchi, ca urmare a tulburărilor metabolice locale datorite inactivității (imobilizare), unor procese distrofice (distrofia ceroasă Zenker), unor inflamații (miozita sclerozantă) sau unor procese neurotrofice (poliomielită) (2).

Mioblast (*mio-* + gr. *blastos* = germe), sin.: *Celulă sarcogenică*. Celulă embrionară de origine mezenchimală care dă naștere unei fibre musculare (1).

Mioblastom (*mio-* + gr. *blastos* = germe + *-oma*). Tumoare Abrikosov. Vezi Abrikosov. **Miocard** (*mio-* + gr. *kardia* = inimă). *Myocardium*.

Miocardie (gr. *meion* = mai puțin + *kardia* = inimă). Termen creat de Laubry, corespunzător oarecum actualelor miocardiopatii dismetabolice (10).

Miocardită (*mio-* + gr. *kardia* = inimă + *-ită*). Afecțiune inflamator-degenerativă a miocardului determinată, în formele acute, de cauze alergice (reumatism etc.), infecțioase (difterie, tifos exantematic etc.), parazitare (trichinoză), micotice, iar în formele cronice de infecții specifice sau apărând ca sechele (10). ~ **acută**, forma cea mai frecventă de miocardită nesupurată, caracterizată anatomopatologic prin cord flasc cu aspect tigrat (2). ~ **cronică**, formă de miocardită caracterizată anatomopatologic printr-un infiltrat limfoproliferativ și scleroză (2). ~ **interstițială** (Fiedler), formă de miocardită, probabil de origine virotică, observată mai ales la copii și caracterizată

anatomopatologic prin edem și infiltrat neutrofilic și eozinofilic, apoi limfoproliferativ, evoluind spre fibroză difuză (2). ~ **nou-născuților**, miocardită gravă însoțită de obicei de fenomene meningiene, determinată la nou-născuți de virusuri *Coxsackie* grup B (în special de tipul 4) (22). ~ **reumatismală**, formă de miocardită caracterizată anatomopatologic prin nodulii Aschoff și degenerescență fibrinoidă (2). ~ **sifilitică**, miocardită difuză sau gome, cu necroză de coagulare și apoi ramoliment, putând fi întâlnită la sfârșitul perioadei secundare, dar mai ales în perioada terțiară a sifilisului (2). ~ **tuberculoasă**, formă rară de miocardită, având aspect de infiltrat tuberculos sau numai de leziuni distrofice ale fibrelor miocardice (miocardita tuberculosului) (2).

Miocardomalacie (*mio-* + gr. *kardia* = inimă + *malakia* = înmuiere). *Miodegeneratio cordis*.

Miocardiopatie (*mio-* + gr. *kardia* = inimă + *pathos* = boală). Afecțiune cardiacă neinflamatorie, cu aspect predominant degenerativ, apărând fie în tulburările generale ale metabolismului (miocardiopatii dismetabolice), fie în cadrul unor boli difuze ale țesutului conjunctiv (colagenoze) sau muscular (miopatii, miastenii etc.) (10). ~ **dismetabolică**, miocardiopatie având la bază tulburări biochimice complexe, secundare unor cardiopatii preexistente sau primitive, în cadrul unor stări dismetabolice generale: a) disproteinemii (miocardoze); b) sindroame diselectrolitice (sindrom Hegglin); c) carențe vitaminice (beri-beri, scorbut, pelagra); d) disendocrinii (tiroidiene, hipofizare); e) hipoxemie; f) depozitari anormale de diferite substanțe (glicogenoză, adipoză, hemocromatoză, amiloidoză) (10).

Miocardopneumoplexie (*miocard* + gr. *pneumon* = plămân + *pexis* = fixare). Operație de revascularizare a inimii, în insuficiența coronariană cronică, prin crearea unor aderențe (cu neovase consecutive) cu plămânul sting (10).

Miocardoscleroză (*miocard* + gr. *sklerosis* = întărire). Termen folosit de obicei pentru leziunile sclerodegenerative ale diferitelor forme de insuficiență coronariană (relativă, cronică, sechele de infarct), dar care este extins de unii autori și asupra fibrozei cicatriceale restante a miocarditelor sau a unora dintre miocardiopatii (10).

Miocardoză (Wuhrman) (*mio-* + gr. *kardia* = inimă + *-oză*). Miocardiopatie apărând în cadrul unor afecțiuni cu disproteinemie intensă (ciroze, sindroame nefrotice, carențe etc.) (10).

Miocel (1. *mio* + gr. *kollon* = cavitate; 2. *mio-* + gr. *kele* = hernie). 1. Cavitatea somitei. 2. Hernie musculară.

Miocelulită (*mio-* + lat. *cellula* = celulă + *-ită*). Miozită însoțită de inflamația țesutului conjunctiv lax înconjurător (2).

Miocit (*mio-* + gr. *kytos* = celulă). Celulă musculară (1).

Vezi și: Anicikov.

Mioclonie (*mio-* + gr. *klonos* = dezordine). Contractie musculară involuntară, bruscă, similară cu aceea produsă prin stimulare electrică (27). ~ epileptică familială. Boala Unverricht-Lundborg, vezi Unverricht-Lundborg. ~ laringovelopalatină, Nistagmus laringovelopalatin.

Mioelipită (*mio-* + gr. *kolpos* = vagin + *-ită*). Inflamația musculaturii netede a peretelui vaginal (2).

Mioerom (*mio-* + gr. *chroma* = culoare). Pigment roșu, prezent în mușchi, cu structură cromoproteidică similară cu aceea a hemoglobinei, de care diferă numai prin constituția proteinei-suport (5).

Miod degeneratio cordis, sin.: *Miocardomalacie*. Denumire relativ veche a leziunilor fibrodegenerative ale miocardosclerozei (10).

Miodopsie (gr. *myiodes* = asemănător unor muște + *opsis* = vedere). Perceperea de fosfene cu aspect de „muște zburătoare” care se întâlnesc frecvent la bolnavii cu spasme vasculare în cadrul unei hipertensiuni arteriale (10).

Miodidymus (gr. *meion* = mai puțin, fără + *didymos* = gemăn). Monstru dicefalic având un cap mic fuzionat cu occipitalul unui cap de dimensiuni vvasinormale (1).

Miodinamometru (*mio-* + gr. *dynamis* = forță + *metron* = măsură). Instrument cu care se poate măsura puterea de contracție a unor grupe musculare (4).

Miodinie (*mio-* + gr. *odyne* = durere). Mialgie.

Miodistonie (*mio-* + *dis-* + gr. *tonos* = tensiune). Termen generic pentru tulburările tonicității musculare (4).

Mioelastofibroză (*mio-* + gr. *elastes* = care se întinde + lat. *fibra* = fibră + *-oză*). Hipertrofie a tunicii musculare și a întimei unui vas sanguin, cu participarea fibrelor elastice, care formează straturi concentrice, îngustând mult lumenul vascular; leziunea se întâlnește la indivizii cu tensiunea arterială crescută, fără a fi vorba de depuneri lipidice propriu-zise (2).

Miofibrile (*mio-* + dim. lat. *fibra* = fibră). Elemente longitudinale, contractile, cu structură periodică, ale fibrei musculare; sînt formate din miofilamente (1).

Miofibrom (*mio-* + lat. *fibra* = fibră + *-oma*). Tumoare benignă a țesutului muscular neted (leiomiobrom) sau striat (rabdomiobrom), la care se asociază leziuni fibroase conjunctive (2).

Miofibrozită (*mio-* + lat. *fibra* = fibră + *-ită*). Inflamația *perimysium*-ului (4).

Miogeloză (*mio-* + gr. *gelare* = a îngheța). Indurație nodulară în țesutul muscular (4). ~

Schade-Lange, degenerescență hialină a fibrei musculare, fără fenomene inflamatorii, produsă de factori care diminuează irigația (9).

Miogeni. Proteine musculare cu structură diferențiată de aceea a miozinei. Mușchii netezi conțin o cantitate mai mare de miogeni (23%), comparativ cu mușchii striati (17%) (5).

Mioglobină. Frațiune globulinică din mușchi, cu conținut bogat în fier (15).

Mioglobinurie. Eliminarea urinară de mioglobină, caracterizată prin emisiunea unei urini cu aspect de drojdie de cafea; este întâlnită mai frecvent în sindromul de strivire și după eforturi fizice mari (marșuri) (25).

Miograf (*mio-* + gr. *graphein* = a scrie). Aparat pentru înregistrarea grafică a contracției musculare (15).

Miografie. Înregistrare mecanică sau electrică a contracției musculare, sub forma unui traseu numit miogramă (4).

Miokimie (*mio-* + gr. *kyma* = undă). Mișcare ondulatorie lentă și de suprafață, similară miocloniei, însă localizată numai la un grup muscular, un mușchi sau un segment muscular; apare în nevrite, isterie, intoxicații cu metale grele etc. și se însoțește de tulburări de sensibilitate (4).

Miokinază. Adenilatkinază.

Mioliză (*mio-* + gr. *lysis* = distrucție, dizolvare). 1. Topirea țesutului muscular (2). 2. Desfacerea unui corp muscular dintr-un proces cicatriceal (24).

Miologie (*mio-* + gr. *logos* = știință). Știință despre natura, structura și funcțiile mușchilor (1).

Miom (*mio-* + *-oma*). Tumoare benignă a țesutului muscular neted (leiomiom) sau a celui striat (rabdomiom) (2). ~ **malign**, Miosarcom. ~ **telangiectazie**, formă de miom cu numeroase telangiectazii (2).

Miomalacie (*mio-* + gr. *malakia* = înmuiere). Necroză de colicvație secundară a musculaturii (2). ~ **cordului**, topirea țesutului necrotic din zona infarctului miocardic (2).

Miomatoză (*mio-* + *-oma* + *-oză*). Formare de mioame în diferite regiuni ale corpului (2).

Miomectomie (*mio-* + *-oma* + gr. *ektome* = excizie). Intervenție chirurgicală conservatoare constînd din extirparea unui miom uterin (18).

Miomectomie (*mio-* + gr. *metra* = uter + *ektome* = excizie). Intervenție chirurgicală conservatoare constînd din extirparea unui miom uterin și a unei părți din peretele uterin (18). ~ **sagitală**, Procedul Aburel, vezi Aburel.

Vezi și: Cirio.

Miometrită (*mio-* + gr. *metra* = uter + *-ită*). Metrită.

Miometru (*mio-* + gr. *metra* = uter). *Tunica muscularis uteri*.

Vezi și: Hartenberg.

Mioneurom (*mio-* + gr. *neuron* = nerv + *-oma*). Neurom conținând țesut muscular (2).

Mionevralgie. Nevralgie musculară (4).

Miopatie (*mio-* + gr. *pathos* = boală). Denumire generică pentru orice boală musculară; poate fi primară (idiopatică) sau secundară (neuropatică) (2). ~ **coxofemurală Leyden-Moebius**, vezi Leyden-Moebius. ~ **osteoplastică**, Miozită osificantă. ~ **primitivă progresivă**, sin.: *Distrofie musculară progresivă*, boală musculară ereditară cu evoluție lentă, progresivă care afectează cu predilecție vârsta copilăriei și adolescenței, determinând atrofii musculare simetrice, cu predominanță la musculatura proximală a membrilor, însoțite de abolirea precoce a reacției idiomusculare. În unele forme clinice se asociază și pseudohipertrofii musculare (localizate în special la mușchii posteriori ai gambei, deltoizi și musculatura buzei superioare) (27). ~ **tardivă progresivă** (Nevm), afecțiune musculară cu tablou clinic miopatic, dar cu instalare tardivă (adulți și vârste mai înaintate) și cu un aspect histologic particular (necroze focale cu miofagie, fără reacție inflamatorie interstițială și cu prezența unor fenomene de regenerare). Nu are o încadrare nosologică clarificată, fiind discutată apartenența ei la miopatie sau miozită (27).

Vezi și: Raymond-Guillain.

Miopie (gr. *myein* = a închide + *ops* = ochi). Defect de vedere în care razele vizuale paralele, de la infinit, se unesc într-un focar înaintea retinei; subiectul vede mai bine de aproape decât la distanță (28). ~ **de axă**, miopie în care axul antero-posterior al ochiului, fiind prea lung, nu corespunde cu focarul posterior al aparatului dioptric (28). ~ **malignă**, formă de miopie cu caracter progresiv, însoțită de leziuni ale coroidii și retinei (28). ~ **profesională**, miopie constituțională agravată și eventual precipitată de unele profesii care obligă la un efort de acomodare vizuală (cartografi, microscopiști, gravori) (9). ~ **progresivă**, formă de miopie care progresează și la adult (28). ~ **de refracție**, miopie datorită creșterii puterii de refracție a mediilor refringente ale ochiului (28).

Mioplasmă (*mio-* + gr. *plasma* = formație). Citoplasmă unei celule sau fibre musculare (1).

Micoplastie (*mio-* + gr. *plassein* = a forma). Trănsplantare musculară.

Miorafie (*mio-* + gr. *rhaphe* = sutură). Sutura unui mușchi (24).

Miorelaxant (*mio-* + lat. *relaxare* = a se destinde). Substanță care relaxează musculatura striată contractată patologic, acționând

probabil la nivelul căilor polisinaptice subcorticale și spinale, unde blochează neuronii de asociație. Se folosește terapeutic în spasmele reactive ale musculaturii striate și în contracțiile piramidale (14).

Miorexă (*mio-* + gr. *rhēxis* = rupătură). Clacaj.

Mioritmii (*mio-* + gr. *rhythmos* = ritm, cadență). Mișcări involuntare care constau în deplasarea regulată (ritmică) și lentă a unor segmente, imitând mișcări cu caracter voluntar; se întâlnesc în special în parkinsonismul postencefalic (27).

Miosarcom (*mio-* + gr. *sarx* = carne + *-oma*, sin.: *Miom malign*). Tumoare malignă a țesutului muscular neted (leiomiosarcom) sau a celui striat (rabdomyosarcom), cu polimorfism celular accentuat și caracter infiltrativ (2).

Mioscleroză (*mio-* + gr. *sklerosis* = întărire). Scleroza țesutului muscular, de obicei consecutivă unui proces inflamator cronic (2). ~ **progresivă retractilă senilă**, boală care apare la bătrâni și constă din atrofii musculare scleroase cu retracții, predominând la membrele inferioare, pe care le fixează într-o poziție rigidă de semiflexiune (27).

Miospasm (*mio-* + gr. *spasmos* = spasm). Conracție musculară spasmodică — crampe musculare (4).

Miostenometru (*mio-* + gr. *sthenos* = forță, putere + *metron* = măsură). Instrument pentru măsurarea puterii de contracție a grupelor musculare (4).

Mioterapie dentomaxilară. Tratament funcțional al anomaliilor dentomaxilare, care urmărește a remedia prin exerciții gimnastice dezechilibrul forțelor musculare care acționează aparatul maxilar (39).

Miotie (gr. *meiosis* = micșorare). Care produce mioză (28).

Miotom (*mio-* + gr. *tomē* = tăiere). 1. Partea unei somite care se diferențiază în mușchi scheletici (1). 2. Grup muscular inervat de un singur nerv spinal (1).

Miotonie (*mio-* + gr. *tonos* = tensiune). 1. Spasm tonic al unui mușchi (4). 2. Boală cu caracter ereditară, caracterizată printr-o contracție foarte dificilă a mușchilor la executarea primelor mișcări voluntare, dar care se atenuază progresiv după repetarea mișcărilor (27). ~ **atrofică**, Boala Talma, vezi Talma. ~ **congenitală**, Boala Thomsen, vezi Thomsen. ~ **intermitentă** (Martins-Hausemann), varietate de miotonie congenitală în care sindromul miotonic apare intermitent, fiind declanșat mai ales de frig (27).

Miotonometru (*mio-* + gr. *tonos* = tensiune + *metron* = măsură). Instrument care măsoară tonicitatea musculară (4).

Miotropism (*mio-* + gr. *trepein* = a întoarce). Afinitate pentru țesutul muscular (22).

Mioză (gr. *meiosis* = micșorare). Contractie excesivă a pupilei (28).

Miozină. Globulină insolubilă, cu greutate moleculară mare (10^6), dând soluții opalescente, cu birefringență puternică. Este prezentă în țesutul muscular, formând aproape 40% din proteina musculară și putând fi extrasă cu o soluție salină clorurosodică 6⁰/₁₀₀. Miozina deține rolul de catalizator biochimic în procesele de contractie musculară, asigurând hidroliza compușilor macroergici (adenozintrifosfat), ceea ce duce la eliberarea energiei stocată în legăturile fosforice. Activitatea adenzintrifosfatazică a miozinei este activată de ionii Ca^{2+} și K^+ , fiind în schimb blocată în prezența agenților chela-tanți (EDTA) și a ionului Mg^{2+} (5).

Miozită (*mio-* + *-ită*). Inflamație a unui mușchi striat (4). ~ **epidemică**, Boala din Bornholm. ~ **fibroasă progresivă**, Boala Wagner. ~ **osificantă**, sin.: **Miopatie osteoplastică**, meta-plazie osoasă a țesutului conjunctiv interstițial și leziuni distrofice ale fibrelor musculare, ca urmare a unui traumatism sau unui proces inflamator (leziuni locale). În forma progresivă, procesul tinde să ia un caracter generalizat (miozita osificantă progresivă) (2). ~ **osificantă progresivă**, Boala Münchmeyer, vezi Münchmeyer. ~ **scelerozantă progresivă generalizată**, Boala Wagner.

Miquel. Dispozitivul ~, aparat care permite recoltarea apei pentru analiză de la adâncimea dorită; este format dintr-un suport pentru flaconul de recoltă prevăzut cu capac, care cu ajutorul unui ac menține flaconul închis; se introduce în apă, iar la adâncimea la care vrem să facem recolta se deschide capacul cu ajutorul unui lanț care ajunge pînă la suprafață (20).

Miracidium. Embrion ciliat, de formă triunghiulară, care se dezvoltă din oul unor trematode (31).

Miraj. În inframicrobiologie, operație de examinare — de obicei prin transiluminare — a ouălor incubate, cu scopul de a stabili prezența, starea și dezvoltarea embrionului (22).

Miringită (lat. *myringa* = timpan + *-ită*). Inflamație a membranei timpanice (30).

Mirizzi, Pablo. Bisturiul ~, bisturiu cudad folosit pentru secționarea coledocului și a cărui lamă de diferite lungimi face un unghi de 60° pe axul minerului (11). **Operația** ~. 1. Colecistectomie executată pe o veziculă biliară mică, scleroasă, ascunsă în patul hepatic și care se realizează printr-o hepatotomie inițială, paralelă cu axul veziculei (sin.: **Colecistectomie trans-**

hepatică) (11). 2. Îndepărtarea unui obstacol coledocian prin coledocoduodenostomie la nivelul coledocului retrododenal, executată cu ajutorul unei pense speciale (11). **Sindromul** ~, complex simptomatic determinat de îngustarea sau obstrucția canalului hepatic, în urma unor spasme prelungite, procese inflamatorii sau alte leziuni organice locale (16).

Mironov. Operația ~, toracoplastie anterioară cu plombaj muscular care se aplică în cavitățile pleurale limitate, apicale sau axilare, situate cît mai anterior (34).

Misandrie (gr. *misein* = a urî + *aner* = bărbat). Repulsie morbidă față de bărbați și tot ce se referă la ei (35).

Misee (lat. = amestecă), abreviat m. Termen folosit curent în prescripțiile medicale; indică obligativitatea omogenizării ingredientelor la prepararea unui medicament (13).

Miscibilitate (lat. *miscere* = a amesteca). Proprietatea a două sau a mai multor substanțe de a forma un amestec omogen; gazele sînt complet miscibile; lichidele pot fi parțial sau total miscibile (6).

Misoginie (gr. *misein* = a urî + *gyne* = femeie). Repulsie morbidă față de femei și tot ce se referă la acestea (35).

Misonieism (gr. *misein* = a urî + *nos* nou). Aversiune față de tot ce este nou (35).

Misopedie (gr. *misein* = a urî + *pais* = copil). Repulsie morbidă față de copii (35).

M.I.S.P. Abreviere folosită în obstetrică pentru mentoiliaca stîngă posterioară, varietate de poziție în prezența facială, bărbia aflîndu-se situată la extremitatea posterioară a diametrului oblic drept al strîmtoarei superioare (simfiza sacroiliacă stîngă) (18).

M.I.S.T. Abreviere folosită în obstetrică pentru mentoiliaca stîngă transversă, varietate de poziție în prezența facială, bărbia aflîndu-se la extremitatea stîngă a diametrului transversal al strîmtoarei superioare. (18).

Mișcare. Schimbarea suferită de materie, atît ca deplasare mecanică a unui corp în raport cu un sistem de referință, cît și ca transformare în sine a materiei. Mișcarea este însușirea esențială a materiei (32). **Mișcări amiboidale**. Deformări sau mișcări ale unei celule, realizate prin emiterea de pseudopode (31). ~ **de „băsculă”**, coexistența unei retracții sistolice a „vîrfului” cu un șoc diastolic al bazei, în pericarditele adezive, dar și în cazul unui contact mai intim între inimă și perete (torace strîmt, hipertrofie cardiacă importantă). Cînd această mișcare este mai ondulată, cu un caracter reptator, ea este denumită „mișcare de hula”, iar cînd i se asociază și o retracție sistolică pluricostală se numește „mișcare de balans” (10). ~ **migratorie**, fenomen demografic caracterizat prin deplasarea

unor grupe de locuitori dintr-un loc în altul. **Tipurii**: migrare continuă, în care populația se deplasează permanent dintr-un loc în altul (de ex. de la sat la oraș, ca efect al industrializării); migrare periodică (temporară). În care deplasarea are loc în anumite perioade ale anului (vara, iarna), în diferite locuri în care sînt necesare forțe de muncă mai numeroase; migrare nomadă, în care grupe de populații (triburi) se mută dintr-un loc în altul pentru căutarea unor condiții mai bune de trai, tip de migrare specific țărilor cu regim de exploatare semifeudală sau țărilor coloniale (29). **Mișcări oculare asociate**. Mișcări binoculare reflexe, cu sau fără paralelism al axelor oculare, în funcție de nevoile fuziunii binoculare (28). **Mișcări oculo-gire**. Mișcări asociate de lateralitate și verticalitate ale globilor oculari (27).

Vezi și: Bennett, Bonwill, Ferrein.

Mitchell, Silas Weir, 1829–1914. *Boala* ~. Eritromelalgie.

Mitigare (lat. *mitigare* = a calma, a liniști). Atenuarea simptomatologiei unor boli infecțioase prin administrarea, în primele zile după contactul infectant, de γ -globuline hiperimune specifice, ser de convalescent sau diferite antibiotice (8).

Mitoelazie (gr. *mitos* = ață, fir + *klasis* = ruptură). Toxic mitotic.

Mitocondrii (gr. *mitos* = ață, fir + *chondrion* = granulă). Organite citoplasmice de formă ovoidă sau alungită, înconjurată de o dublă membrană și conținând în interior creste interne transversale, cu dublă membrană, pe care sînt fixate unele din enzimele celulei legate mai ales de sistemele oxido-reductoare (1).

Mitom (gr. *mitos* = ață, fir + *-oma*). Fire de reticul în citoplasma unei celule (citomitom) sau în nucleoplasmă (cariomitom) (1).

Mitomanie (gr. *mythos* = mit, legendă + *mania* = nebunie). Tendință morbidă spre minciună și fabulație (35).

Mitomiecină C. Antibiotic produs de *Streptomyces caespitosus*; are acțiune citotoxică, fiind util terapeutic în unele cazuri de cancer ale bronhiilor, capului și gîtului, tubului digestiv, ovarului, tumori Wilms, coriocarcinom (14).

Mitoplasmă (gr. *mythos* = ață, fir + *plasma* = formație). Cromatină.

Mitoză (gr. *mythos* = ață, fir + *-oză*). 1. Diviziune nucleară indirectă, desfășurată de obicei în 4 stadii: profază, metafază, anafază și telofază (sin.: *Cariokineză*) (1). 2. Diviziunea celulară indirectă (1). ~ **anastrală**, mitoză care are loc fără formarea asterilor (1). ~ **patologică**, mitoză atipică, neregulată, asimetrică și multipolară, caracteristică pentru tumorile maligne (1).

Mitozom (gr. *mythos* = ață, fir + *soma* = corpusul). Corp citoplasmic rezultat din rămășițele fusului mitozelor precedente (1).

Mitral (lat. *mitra* = mitră). Care se referă la aparatul valvular mitral (10).

Mitralizare. Modificarea configurației radiologice a inimii din insuficiența aortică, atunci cînd se adaugă o insuficiență mitrală funcțională și apar semnele dilatării atriului drept și a vaselor pulmonare (10).

Mitridatizare. Rezistență față de anumite substanțe toxice, cîștigată prin consumarea de cantități tot mai mari din substanțele toxice respective. Termenul derivă de la numele regelui Pontului, Mitridate al VI-lea (132--63 î.e.n.) care experimentase, din teama de a fi otrăvit, numeroase metode de rezistență la toxice. Astăzi, termenul se folosește mai ales pentru alpinștii care iau doze tot mai mari de arsenic pentru a deveni rezistenți la eforturile profesionale (4).

Mixedem (*mixo-* + gr. *oidema* = umflătură), sin.: *Boala Gull*. Formă tipică a insuficienței tiroidiene avansate, caracterizată prin infiltrația mucoasă a pielii și mucoaselor. După patogenie, se deosebesc varietățile: mixedem hipotalamic, mixedem hipofizar, mixedem tiroidian (7). ~ **circumseris**, infiltrație cu mucopolizaharide în condiții de hipotiroidism sau de secreție excesivă de TSH (7). ~ **juvenil**, formă mai puțin severă de mixedem; se dezvoltă între vîrsta de 1 an și pubertate, însoțindu-se de întîrzierea procesului de osificare (2). ~ **lichenoid**, formă cutanată de mixedem, descrisă de Gougerot și Carreaud, caracterizată printr-o infiltrație hipodermică difuză și mici papule dermice, lichenoidale (12). ~ **postoperator** (Reverdin), mixedem prin ablația glandei tiroide (2). ~ **spontan**, formă de mixedem mai frecventă între vîrsta de 40 și 50 ani, cu predominanță la femei, datorită unei atrofii a parenchimului tiroidian; se caracterizează prin acumularea în spațiile intercelulare a unor mucoproteine, a electroliților și a apei, cu scăderea proceselor oxidative (metabolismul bazal scăzut), hiperlipemie, miocardoză cu dilatație cardiacă, disfuncție hormonală gonadică și b radipsihie (2). ~ **tuberos**, formă cutanată de mixedem caracterizată prin nodozități izolate sau conglomerate, cu margini nete sau difuze (12).

Mixidiofie. Mixedem cu deficit mental marcat (2).

Mixo- (gr. *myxa* = mucus). Element de compunere care introduce în termeni referirea la mucus, mucozități (32).

Mixoblastom (*mixo* + gr. *blastos* = germen + *-oma*). Mixosarcom.

Mixocit (*mixo-* + gr. *kytos* = celulă). Celulă mare poliedrică sau stelată, întilnită în țesutul mucos (1).

Mixom (*mixo-* + *-oma*). Fibrom cu aspect mixomatos; rezultă din transformarea mucoidă a fibrelor, ceea ce dă tumorii un aspect lax, iar celulele apar rotunde sau stelate, cu prelungiri care formează între ele o rețea fină (2). ~ **iepurilor**, sin.: *Mixom infecțios*, *Mixomul Sanarelli*, viroză gravă acută, extrem de contagioasă, a iepurilor, caracterizată prin fenomene generale însoțite de leziuni cu aspect de tumoare mixomatoasă. Virusul este înrudit antigenic cu virusul fibromului infecțios al iepurilor (22). ~ **infecțios**, *Mixomul iepurilor*.

Vezi și: Sanarelli.

Mixomatoză. Stare caracterizată prin formarea de mixoame multiple (2).

Mixosarcom (*mixom-* + gr. *sarx* = carne + *-oma*), sin.: *Mixoblastom*. Mixom malignizat, caracterizat prin prezența de atipii celulare și mitoze (2).

Vezi și: Fujinami.

Mixoscopie (*mixo-* + gr. *skopein* = a vedea). Hoieruism.

Mixoviroze. Denumire generică pentru îmbolnăvirile umane provocate de mixovirusuri, și anume: gripa, parainfluența, parotidita epidemică, rujeola și alte boli virale respiratorii (8).

Mixovirus (*mixo-* + lat. *virus* = virus). Grup de virusuri în care sînt cuprinse virusurile gripale, paragripale, virusul oreionului, al pseudopestei aviare (22).

Miyagawa, Yoneji. Corpuseului ~, sin.: *Pararickettsia*, corpuseului elementari ai limfogranulomatozei inghinale subacute. Termenul a fost generalizat apoi la întregul grup pararickettsian (Levaditi a propus denumirea de *Pararickettsia miyagawi*) (22).

Mizantropie (gr. *misein* = a urî + *anthropos* = om). Repulsie morbidă față de oameni (35).

Mizofobie (gr. *mysos* = murdărie + *phobos* = frică). Fobia de murdărie, necurătenie, de a se murdări prin atingerea obiectelor (35).

Mizuo. Fenomenul ~, revenirea la normal a aspectului fundului de ochi după șederea la întuneric în boala Oguchi (28).

Mînă (lat. *manus*). Manus. ~ „în baionetă” (Déjérine), aspect caracteristic al mîinii în hemiplegia infantilă, dat de hiperextensiunea primei falange și flexiunea ultimelor două (27). ~ **balantă**, mînă ale cărei mișcări active sînt imposibile datorită unei laxități ligamentare exagerate, lipsei carpului, paraliziei totale a mușchilor, secțiunii tuturor tendoanelor (24). ~ „boantă”, deformație congenitală sau dobîndită caracterizată prin flexiunea permanentă a mîinii

pe antebraț (18). ~ **cubitală**, *Manus vara*. ~ „în gheară”, Mînă „în grifă”. ~ „în gît de lebădă”, aspect caracteristic al mîinii în leziunile nervului radial. La ridicarea antebrațului, mîna cade în jos, realizînd un aspect de gît de lebădă (27) ~ „în grifă”, sin.: *Mînă „în gheară”*, aspect particular al mîinii, determinat de paraliziiile mușchilor interosoși și lombricali, ceea ce are ca urmare hiperextensiunea primelor falange ale degetelor, cu flexiunea ultimelor două (27). ~ **indicatoare**, aspect al mîinii în paraliziiile nervului median. Deoarece primele falange ale policelui și indicelui nu se pot flecta, aceste degete rămîn extinse, dînd aspectul indicării unei direcții (27). ~ „de maimuță”, sin.: *Mînă „simiană”*, diformitate a mîinii rezultată prin paraliziiile tuturor nervilor. Mîna este în flexiune, cu degetele ușor indoite, policele pierzînd abducția și opoziția, cu eminentele tenară și hipotenară șterse (24). ~ **de mamoș**, vezi Semnul mîinii de mamoș. ~ **mecanică**, partea distală a protezei mecanice de antebraț, care urmărește să redea estetic forma, iar funcțional posibilitatea de prehensiune activă a mîinii (24). ~ „de paradă”, proteză estetică de antebraț, care înlocuiește numai forma mîinii pierdute (24). ~ „de predicator”, aspect caracteristic al mîinii realizat de atrofia mușchilor flexori ai degetelor și ai mîinii, ceea ce duce la preponderența acțiunii tonice a mușchilor extensori și deci la hiperextensiunea mîinii. Apare în paraliziiile izolate ale nervilor median și cubital, cu integritatea nervului radial (37). ~ **radială**, *Manus valga*. ~ „simiană”, Mînă „de maimuță”. ~ **strîmbă congenitală**, diformitate congenitală a mîinii (24). ~ **strîmbă radială**, diformitate a mîinii, constînd din devierea ei în afară, datorită unor diformități ale radiusului, de obicei absența sa congenitală. De multe ori se însoțește de alte variate anomalii ale mîinii (24). ~ **suculentă** (Marinescu), aspect particular al mîinii în siringomieliile, determinat de existența unor tulburări trofice la nivelul țesuturilor moi ale mîinii, sub forma unui edem dur al țesutului subcutanat și piele lucioasă (27). ~ **talamică**, aspect particular al mîinii în sindromul talamic caracterizat prin flectarea ușoară a primelor falange cu hiperextensiunea ultimelor două falange și răsfirarea degetelor într-o poziție de denivelare a unora față de celelalte (27).

Vezi și: Carnes.

Mlohaș. Tinovă.

MN. Vezi Grupe sanguine.

Mnemastenii (gr. *mneme* = memorie + *astenie*). Slăbirea memoriei (35).

Mo. Simbolul molibdenului (5).

Moarte (lat. *mors*, *mortis*), sin.: *Moarte biologică*. Încetarea proceselor biologice la nivelul țesuturilor și organelor; reanimarea nu este posi-

bilă, datorită leziunilor ireversibile ale sistemului nervos central (23). ~ **aparentă**, Letargie. ~ **aparentă a nou-născutului**, termen uzual prin care se înțelege hipoxia de gradele al II-lea și al III-lea (18). ~ **clinică**, încetarea funcțiilor vitale ale sistemului nervos, respirației și circulației; durează aproximativ 6 minute, după care se instalează moartea biologică (23). ~ **fiziologică**, moarte neviolentă, datorită uzurii organismului, fără cauză de boală, survenind la vîrstă înaintată (23). ~ **prin inhibiție**, moarte subită, prin microtraumatism, la un individ fără leziuni organice evidente (23). ~ **naturală**, moarte neviolentă, fie fiziologică, prin uzura organismului, fie patologică, datorită unei boli (23). ~ „obișnuită“ a fătului în uter, moarte a unor feți în cursul mai multor sarcini succesive, la aceeași epocă sau la epoci diferite (18). ~ **precoce**, moarte naturală neviolentă, patologică, datorită unei boli, sau moarte violentă, datorită acțiunii brutale a unui factor de mediu (23). ~ **rapidă**, Moarte subită ~ **reală**, moarte care se produce în 2 etape : moarte clinică, urmată de moarte biologică (23). ~ **subită**, sin. : *Moarte rapidă*, moarte care survine în stare de sănătate aparentă (23). ~ **subită funcțională**, moarte subită, fără leziuni organice decelabile (de ex. prin evoluție supraacută a unei boli) (23). ~ **suspectă**, moarte care survine în condiții suspecte, fără a se cunoaște cauza ei (23). ~ **timică**, moarte subită întîlnită la copii și adulți cu timus mare. A fost explicată prin jenă mecanică, prin sincopă reflexă, prin acțiunea unor ergone timice, prin hipocorticism etc. (7). ~ **violentă**, moarte datorită unui factor extern : traumatic, fizic, chimic, mecanic, biologic sau psihic (23).

Mobilitate (lat. *mobilitas*). 1. Proprietatea de a se mișca (32). 2. Mărimă care caracterizează mișcarea unei particule și care este egală cu viteza acelei particule sub acțiunea unei forțe egală cu unitatea (32). ~ **articulară anormală**, mobilitate articulară care depășește limitele de amplitudine normală a mișcărilor sau care permite mișcări în axe, pe care articulația respectivă nu le are. Mobilitatea articulară anormală este datorită luxației, diformităților congenitale sau unei articulații balante (24). ~ **osoasă anormală**, semn obiectiv de certitudine, întîlnit în fracturile complete, în care fragmentele sînt mobile unul pe altul (24). ~ **simfizelor**, fenomen întîlnit în cursul sarcinii, datorit imbibiției hormonale gravidice ; constă din faptul că oasele bazinului unite prin simfize se pot mișca mai ușor unul față de altul, favorizînd actul nașterii (18).

Mobilizare (fr. *mobiliser*). Mișcarea pasivă, activă, instrumentală sau chirurgicală de la stadiul de imobilizare a întregului corp, a membre-

lor, a unei articulații, a unei fracturi, în scopul restabilirii formei și funcției normale (24). ~ **activă**, recuperarea mișcărilor într-o articulație, pe care o realizează bolnavul prin contractia activă musculară. Mobilitatea activă se referă și la reluarea mersului. Gimnastica medicală este un mijloc de mobilizare activă, spre deosebire de mecanoterapie (24). ~ **focarului de fractură**. 1. Manevră prin care se caută mobilitatea anormală (24). 2. Manevră de stimulare a formării calusului, preconizată de Celsius, astăzi proscrisă (24). ~ **imediată a lăuzei**, mobilizarea femeii care a născut la două ore după expulzarea placentei (18). ~ **pasivă**, recuperarea mișcărilor într-o articulație, cu ajutorul unor mijloace care nu solicită forța musculară a bolnavului. Mecanoterapia este o formă de mobilizare pasivă (24). ~ **precoce**, mobilizare a lăuzelor sau a operatelor în primele zile după naștere sau intervenție chirurgicală (18). ~ **sternală**, Operația Sauerbruch-Mathieu, vezi Sauerbruch-Mathieu. ~ **tardivă**, mobilizare a lăuzelor la două săptămîni după naștere (18). ~ **de toxic**, procedeu terapeutic constînd din administrare de substanțe care pot îndepărta din organism anumite toxice acumulate, legîndu-le în compuși ușor eliminabili și cît mai netoxici. Complexul cu calciu al acidului etilendiamintetraacetic este mobilizantul cel mai eficient pentru multe metale toxice. Mobilizarea poate constitui și un indice de diagnostic (9).

Mochet-Gouverneur. Operația ~, rezecție clasică a cotului, fără întrerupere de material organic (24).

Mod, sin. : *Dominantă*. În statistica matematică, valoare medie de structură a unei repartiții statistice, reprezentînd valoarea caracteristicii căreia îi corespunde frecvența maximă (7).

Model (fr. *modèle*). 1. Lucru care poate servi ca orientare pentru reproduceri sau imitații (Dicționarul limbii române moderne). 2. În tehnica dentară, reproducerea pozitivă a cîmpului protetic reobținută prin intermediul amprentelor și care servește pentru executarea pe ele a lucrărilor protetice dentare. În funcție de scopul în care sînt folosite modelele pot fi: de studiu, didactice, anatomice, funcționale, parțiale, totale, de lucru, duplicate (39). ~ **atomic**, reprezentare intuitivă și matematică a structurii interne a atomului. Primul model al lui J. J. Thomson era un model static (electronii ca particule în echilibru plutind într-un nor de electricitate pozitivă). De la acesta se trece la modelul planetar imaginat de E. Rutherford (1911), ca un sistem solar (nucleul pozitiv în centru, înconjurat de particule negative care circulă ca planetele în jurul centrului co-

mun). Acest model, neputînd explica existența spectrelor de linii și legile de repartiție a liniilor spectrale, este completat de N. Bohr, care combinînd ideea de bază a modelului lui Rutherford cu ipoteza cuantelor lui M. Planck formulează teoria sa bazată pe cele două postulate ale lui Bohr: a) atomul are un număr de stări staționare în care nu emite radiații; b) trecerea de la una din aceste stări la alta are loc sub formă de salt, saltul cuantic, însoțit de absorbția sau emisiunea unei cuante de lumină (6). ~ **biologic**, orice experiență efectuată pe un organism viu, în care se studiază un anumit sistem, mai mult sau mai puțin izolat, influența diferiților factori și răspunsul sistemului față de aceștia sau reacția în ansamblu a organismului cercetat. Experiențele de fiziologie, fiziopatologie, farmacodinamie etc. sînt modele experimentale biologice. Formulînd o ipoteză pe baza datelor cunoscute, țînînd seama de manifestările esențiale ale fenomenului, se urmărește stabilirea legilor, a legăturii cauzale între ele. Multitudinea factorilor care influențează fenomenele biologice constituie o dificultate în izolarea perfectă a sistemului studiat (6). ~ **fizic**, sistem material care stimulează, în general într-un mod simplificat, comportarea unui sistem sau desfășurarea în timp a unui proces. Dispozitivul modelului nu poate fi identificat cu sistemul modelat (un dispozitiv electronic care modelează un nerv nu este un nerv). În model nu este necesar să avem aceeași formă de mișcare a materiei, ca aceea din sistemul modelat. Modelele fizice pot imita procesele biologice și activitatea unor organe ale organismului viu (6). ~ **matematic**, transcrierea în simbolica matematică a unor ipoteze în general simplificate despre modul de desfășurare a unui proces sau despre modul de alcătuire a unui sistem sau a unei structuri (6). ~ **de nerv**, model care reprezintă analogi fizici ai conducerii influxului nervos prin nerv. Un prim model de nerv a fost acela al unui fir care arde, apoi aprinderea unui amestec gazos exploziv, care deși oglindește labilitatea nervului reprezintă modelul unei singure excitații. Alt model reprezentat dintr-o sîrmă de fier în acid azotic concentrat, de care s-a ocupat Wilhelm Ostwald, dar mai ales Lilie, demonstrează conducerea excitației și perioada refractară. Bethe utilizează un cuplaj basculant (o lampă cu incandescență legată în paralel cu un condensator), care nu demonstrează conducerea excitației, însușire pe care o are modelul lui Grey-Walter. Acesta constă dintr-o înșurire de circuite basculante. Modelul lui Franck este alcătuit dintr-un tub de sticlă, sudat la capete, ce conține acid sulfuric; în pereții tubului, transversal, sînt implantați electrozi de fier, iar întregul sistem

scăldat în acid azotic concentrat. Modelele lui Lilie, Franck, Grey-Walter se bazează pe teoria cablului lui Cole și Curtis și consideră că excitația se transmite în salturi prin strangulațiile Ranvier, reprezentînd modele ale nervilor mielinizați. Există și modele care consideră transmiterea excitației din aproape în aproape (6).

Modelare (fr. *modeler*). 1. Metodă de cercetare științifică întemeiată pe construirea și analiza modelelor. Un model se poate prezenta ca o reprezentare sau ca o construcție logică și matematică sau ca un dispozitiv fizic concret. Modelele pot fi similare (care seamănă exterior), analogice (care funcționează după aceleași relații matematice) sau simulatoare. Modelarea poate servi la verificarea unor ipoteze, la adîncirea studiului unor obiecte sau fenomene (7). 2. Modificare de formă dată unui lucru (32). ~ **calusului**. 1. Proces final în evoluția calusului, prin care regiunea fracturată își recîștigă aspectul normal (24). 2. Intervenție chirurgicală prin care se rețesează un calus hipertrofic (24).

Modelator hand. *Trabecula septomarginalis ventriculi dextri*.

Modificare (fr. *modifier* = a modifica). Proces de prefacere sau transformare (32). **Modificări cadaverice**. Modificări fizice și chimice care se produc după moarte; se împart în precoce (răcire, desicare, lividități, rigiditate, autoliză) și tardive, care pot fi distructive (putrefacție) sau conservatorii (mumificare, lignificare, formare de adipoceară, înghețare) (23). **Modificări fisurale ortodontice**, modificările de țesuturi obținute prin tratament ortodontic (cu mijloace biomecanice) (39).

Modiolus (lat. = butuc de roată), sin.: *Columella cochleae*. Stîlpul sau axul central al cochleei, în jurul căruia canalul spiral se rotește de două ori și jumătate (1).

Modul (lat. *modulus*). Mărime caracterizată statistic printr-o frecvență mai mare într-o suită de valori înregistrate: tehnic, prin raportul dintre două angrenaje; electronic, prin corelațiile rezultate din asamblarea miniaturizată a unui complex de elemente (tranzistoare, diode, rezistoare, condensatoare, elemente de memorie etc.). În cibernetică, modulul este un element de bază pentru verificarea practică și îmbogățirea teoriei prin practica de modelare (5). ~ **de elasticitate**, Modulul Young, vezi Young.

Vezi și: Young.

Moebius, Paul Julius, 1853—1907. **Boala** ~, sin.: *Migrenă oftalmoplegică*, migrenă întovărășită de paralizii oculomotorii, cu interesarea mai ales a nervului motor ocular comun (27). **Semnul** ~, insuficiența convergenței la privirea de aproape în exoftalmie (28). **Sindromul** ~, sin.: *Akinesia algera*, akinezie datorită existen-

ței unor dureri puternice care se exacerbează în cursul mișcărilor active, obligând bolnavul să evite orice activitate (27).

Moeller, Alfred. **Colorația** ~, metodă de colorare a sporului bacterian, cu fucsină Ziehl la cald (3).

Moëna. Formă de diateză hemoragică asemănătoare hemofiliei ușoare, considerată altădată ca o entitate de sine stătătoare (19).

Mofetă (fr. *mofette*). Sursă de gaze care se ivesc la suprafața solului sub forma de emanații uscate, în special de bioxid de carbon. Mofetele se găsesc în țara noastră la Covasna, Tușnad etc. și sînt folosite în tratament balnear. Ele se recomandă mai ales la suferinzi cu indicație pentru cura externă carbogazoasă, dar care nu pot primi băi (în cazurile în care există ulceratii, gangrene) sau la cei care nu suportă presiunea mecanică a apei în baie (hiposistolii, insuficiență respiratorie etc.) (4).

Mohr-Westphal. **Balanța** ~, vezi **Balanță**.

Mohs. **Scara de duritate** ~, scară comparativă în 10 trepte a durității unor materiale dentare: talc; gips și calcită; piatră de var; fluorit; apatită; feldspat; cuarț; topaz; corindon; diamant (39).

Mojar (magh. *morszár*). Vas farmaceutic din sticlă, porțelan sau agat, cu fundul excavat, emisferic, în care se amestecă prin frecare diferite substanțe (38).

Mojdrean. *Fraxinus ornus*.

Mol, abreviat M. Cantitatea în grame dintr-o substanță, egală numeric cu greutatea ei moleculară (5).

Molar (lat. *[dens] molaris* = măsea). Vezi *Dentes molares*. ~ **de 6 ani**, dinte pluriradicular din dentiția definitivă, care erupe la vârsta de 6 ani și reprezintă cheia susținerii și dezvoltării ocluziei la adult; există câte unul pe fiecare hemiarcadă (38). ~ **de 12 ani**, dinte pluriradicular din dentiția definitivă, care erupe la vârsta de 12 ani și fixează ocluzia; există câte unul pe fiecare hemiarcadă (38). ~ **de minte**, sin.: *Dens sapientia*, *Dens serotinus*, ultimul dinte care apare pe arcadă, între 18 și 25 ani, și care provoacă frecvent accidente de erupție (38).

Molă (lat. *moles* = masă fără formă). Termen generic prin care se definesc o serie de modificări ale trofoblastului, în special ale corionului, care determină în majoritatea cazurilor avortul sau nașterea prematură (18). ~ **hidatiformă**, sin.: *Molă veziculară*, degenerescență chistică a vilozităților coriale, cu aspect macroscopic de ciorchine de strugure; este însoțită de fenomene disgravidice, metroragii, hiperplazemie, uterul gravid avînd un volum mai mare decît cel corespunzător vârstei sarcinii. Gravitatea acestei stări patologice constă din evoluția

posibilă spre corioepiteliom (18). ~ **hidatiformă discantă**, varietate de molă hidatiformă caracterizată prin pătrunderea elementelor molei și mai ales a celulelor sincitiale gigante în perețele uterului, necesitînd histerectomie pentru oprirea hemoragiei; se poate adesea maligniza, dînd corioepiteliomul (2). ~ **veziculară**, Molă hidatiformă.

Vezi și: **Breus**.

Moldină. Varietate de pămînt moale (argilă) amestecat cu glicerină. Asemănătoare plastilinei, este folosită în tehnica de protetică dentară (38).

Moleculă (lat. *molecula* = mică masă de materie). Partea cea mai mică dintr-o substanță, care păstrează intacte toate proprietățile fizice și chimice caracteristice ale substanței respective (5).

Molibden. Simbol Mo. Metal de culoare albă-cenușie, lucios, cu punct de topire foarte ridicat, avînd număr atomic 42 și greutate atomică 95,95. Se găsește în foarte mici cantități în rinichi, ochi (cristalin și iris); la parte, ca purtător de electroni, la procesul de reducere a nitraților în nitriți (la fungi și plante superioare) (5).

Molid. *Picea excelsa*.

Molimen (lat. = boală). Termen rar uzitat singur, cu semnificația de boală, afecțiune. Este însoțit de alte cuvinte care precizează natura bolii respective (18). ~ **catamenial**, tulburări neurovegetative, mai mult sau mai puțin intense, care preced și uneori însoțesc fluxul menstrual; se caracterizează prin cefalee, greață, vărsături, balonare, edem, constipații sau diaree, irascibilitate, apatie etc. (18). ~ **intermenstrual**, Criză intermenstruală.

Molisch, Hans, 1856—1937. **Testul** ~, test calitativ de identificare a mucinelor, constînd din formarea unui inel roșu-violet la suprafața de separare dintre acidul sulfuric și soluția ce conține mucine, la care s-a adăugat în prealabil cîteva picături dintr-o soluție alcoolică 10% de α -naftol (5).

Moll, Jacob Antonius, 1832—1914. **Glandele** ~, *Glandulae ciliares*.

Möller-Barlow (Möller, Julius Otto Ludwig, 1845—1917; Barlow, Thomas, 1845—1945). **Boala** ~, sin.: *Osteopatia hemoragică infantilă*, *Scorbut infantil*, afecțiune caracterizată prin fibroza măduvei osoase și liza substanței osoase (de unde posibilitatea apariției de fracturi spontane și sufuiziuni sanguine subperiostale), însoțite de sîngerări la nivelul mucoaselor (gingii) și keratoză foliculară (2).

Mollities ossium (lat. = inmuierea oaselor). Osteomalacie.

Molluscum (lat. = moale), sin.: *Moluscum*. Termen generic pentru o serie de formațiuni

tumorale benigne cutanate, unele dintre ele putând fi asemănătoare cu o moluscă (ca moli-ciune sau formă) (12). ~ **contagiosum**, sin.: *Boala Bateman*, *Moluscum epitelial*, *Molluscum sebaceum*, *Verucă sebacee*, afecțiune contagioasă, virotică, caracterizată prin tumorete ombili-cate, localizate de predilecție pe față, gt, re-giunea genitală și perigenitală; apare mai frec-vent la copii și tineri. *Forme clinice*: m.gigant, m.miliar, m.pediculat, m.sifiloid, m.solitar (12). ~ **pendulum**, vezi *Nev molluscum*. ~ **sebaceum**, *Molluscum contagiosum*.

Moloney, Paul Joseph, 1870—1939. **Intra-dermoreacția** ~, reacție biologică utilizată pen-tru testarea stării de hipersensibilitate față de anatoxina difterică; se efectuează prin inocu-lare intradermică a 0,1—0,2 ml anatoxină dif-terică diluată 1/100, înainte de vaccinarea adul-ților, pentru a evita eventualele fenomene supă-rătoare, care pot apărea la indivizii sensibilizați. În cazul unei reacții Moloney pozitive, vacci-narea se face cu doze foarte mici, care se măresc treptat (3).

Molotkov. **Operația** ~, rezecția nervilor cu-tanați periferici în tratamentul neuroanglioa-melor dureroase ale bonturilor (24).

Moluscum (lat. *molluscum* = moale). *Mollus-cum*. ~ **epitelial**, *Molluscum contagiosum*.

Momburg, Friedrich. **Metoda** ~, comprimare a aortei abdominale cu ajutorul unei benzi de cauciuc, strânsă puternic în jurul taliei lăuzei, folosită pentru oprirea hemoragiilor uterine *post-partum* (18).

Moment (lat. *momentum*). În statistica mate-matică, parametru al repartiției unei variabile aleatorii X . Momentul este media funcției $g(X) = X$; ordinul fiecărui moment este indicat de puterea la care este ridicată variabila aleatorie (7). ~ **electric al dipolului**, produsul între sar-cina electrică a unuia din capetele sale și dis-tanța dintre sarcini (6). ~ **infectant**, momentul în care s-a produs infectarea unui organism in-demn de la o sursă de infecție cu care a venit în contact (8). ~ **mușchiului**, fază de acțiune a unui corp muscular, în care incidența perpen-diculară pe pîrghie îi permite să acționeze cu maximum de forță (24). ~ **unui vector în ra-port cu un punct**, produsul dintre modulul vec-torului și distanța de la vector la punct; se mai poate defini ca fiind numeric egal cu dublul ariei triunghiului care are ca bază vectorul dat și ca vîrf punctul considerat sau ca fiind nume-ric egal cu aria paralelogramului construit cu vectorul dat și cu segmentul de dreaptă ce unește originea vectorului cu punctul considerat (6).

Mommford, E. B. **Operația** ~, rezecția ex-tremității externe a claviculei în luxația acro-mioclaviculară (24).

Mommsen. **Aparatul** ~, aparat gipsat cu sucitor (24). **Osteotomia** ~, osteotomie sub-trohanteriană în care se creează un dinte drep-tunghiular în corticala externă (24).

Momsen, H. **Colorația** ~, metodă de evi-dențiere a granulațiilor toxice în granulocitele neutrofile (19).

Monakow, Constantin von, 1853—1930. **Fas-ciculul** ~, *Tractus rubrospinalis*. **Nucleul** ~, *Nucleus cuneatus accesorius*. **Semnul** ~, reflex patologic care survine în leziunile căii pirami-dale. Percuția marginii laterale a piciorului este urmată de eversiunea și abducția piciorului (27). **Sindromul** ~, sindrom altern mezencefalic caracterizat prin paralizia nervului motor ocu-lar comun de aceeași parte cu leziunea, asociată cu hemiparezezii și mișcări involuntare coreo-atetozice de partea opusă leziunii (27).

Monaldi, Vincenzo. **Drenaj cavitărilor** ~, Aspi-rație endocavitărilor.

Monari. **Anastomoza** ~, anastomoză urete-roureterală latero-laterală (11).

Monaster (*mono-* + gr. *aster* = stea). 1. Aspect determinat de așezarea cromozomilor în planul ecuatorial la terminarea profazei mito-zei (1). 2. Aster unic format într-un tip aberant de mitoză, în care cromozomii sînt dubli, dar corpul celular nu s-a divizat (1).

Monbrun-Bénisty. **Sindromul** ~, nevralgie trigeminală secundară leziunilor orbitei și ale globului ocular (27).

Mönckeberg, Johann Georg, 1877—1925. **Boala** ~, sin.: *Arterioscleroză medială*, *Medio-calcoză*, atrofie fibroasă, necroză, calcificare sau degenerescență chistică a mediei arterelor mij-locii, apărînd în special în cadrul uzurii senile; arterele prezintă aspectul de „țevă de pipă” (10).

Monerief. **Sindromul** ~, asociere de zaharo-zurie, hernia prin hiatul esofagian și oligo-frenie (33).

Mondor, Henri, 1885—1962. **Boala** ~, trom-boflebită unei vene toracoepigastrice, vizibilă sub forma unui cordon subcutanat dur și lung, de fapt o tronculită subcutanată, subcutată, a peretelui toracic antero-lateral (10).

Moneră (fr. *monère*). Microorganism fără nucleu adevărat, plastidii și reproducere se-xuată (3).

Monge, Carlos. **Boala** ~, boală cronică de altitudine, caracterizată prin poliglobulie și emfizem pulmonar (19).

Mongolism. **Boala** Langdon-Down. Vezi Langdon-Down.

Monilethrix (lat. *monile* = colier + gr. *thrix* = păr), sin.: *Aplazie pilară intermitentă*, *Aplazie pilară moniliformă*, *Hipoplazie pilară inter-mitentă*, *Leucomelanotrichia alternantă ritmică*, *Pili annulati*, *Pili moniliformis*. Distrofie con-

genitală ereditară, atingând bulbul pilos. Părul are strangulații intermitente. Se însoțește de zone de alopecie în regiunile temporale și occipitale (12).

Monilia. *Candida*.

Moniliază. Candidoză. ~ **tropicală**, formă digestivă de candidoză caracterizată prin diaree albă, întilnită în regiunile ecuatoriale și provocată de *Candida tropicalis*, *Candida albicans*, *Candida intermedia* (12).

Monitor. În protecția muncii, organ de supraveghere în munca cu risc de expunere la radiații ionizante, avînd în sarcină măsurarea și evidența expunerii și aplicarea măsurilor de protecție (9).

Monneret, Jules Edouard Auguste, 1810—1868. **Pulsul** ~, puls plin, lent, întilnit în unele cazuri de icter (32).

Mono- (gr. *monos* = unul). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de unic (32).

Monoaminooxidaze. Vezi Aminooxidaze.

Monoartrită (*mono-* + gr. *arthron* = încheietură + *-ită*). Inflamația unei singure articulații; apare mai ales în metastazele infecțioase articulare și în reumatismul secundar (4).

Monobenzon, sin.: *Parabenziloxifenol*. Compus autooxidant care inhibează sinteza melaninei; aplicat pe piele provoacă, în câteva săptămîni, decolorare, fiind util în afecțiunile dermatologice caracterizate prin hiperpigmentare (14).

Monoblast (*mono-* + gr. *blastos* = germen). Celulă mare cu un nucleu mare ovalar cu structură cromatiniană foarte fină, cu 1—2 nucleoli, greu de diferențiat de histioblast. Este considerată, în concepția polifiletică a hematopoiezei, ca celulă de origine a monocitului sanguin (19).

Monobloc. Aparat folosit în ortodonție pentru corectarea anomaliilor dentomaxilare (38).

Vezi și: Andresen.

Monobrachius (*mono-* + lat. *brachium* = braț). Monstru caracterizat prin lipsa unui braț (2).

Monocit (*mono-* + gr. *kytos* = celulă). 1. Celulă mare (15—25 μ), cu nucleul variabil ca formă, cu structură cromatiniană regulată (nucleu „pieptănat”), citoplasma albastră-cenușie („ca cerul pe vreme de furtună”), cu fine granulații azurofile. Monocitul reprezintă în circulația sistemul endotelial din care derivă. În formula leucocitară, monocitele se găsesc într-o proporție de 6—8% (19). 2. Termen generic pentru celulele mari, mononucleate, de origine histiopoliblastică, cu acțiune macrofagică, care apar în stadiile tardive ale unui proces inflamator acut și în unele tipuri de inflamație cronică; provin din singe sau sînt ele-

mente tisulare reticulohistiocitare (2). ~ **tinăr**, vezi Promonocit.

Monocitom (*monocit* + *-oma*). Tumoare reticulohistiocitară de tip sarcomatos (9).

Monocitoză (*monocit* + *-oză*). Cifra monocitelor în cadrul formulei leucocitare, indiferent de procent (normal, crescut, scăzut). În limbajul curent se înțelege creșterea cifrei monocitelor în singele periferic. Se constată în tuberculoză, endocardită lentă, bruceloză, febră tifoidă (uneori), în faza de vindecare a agranulocitozelor, infecții cu protozoare, rickettsii, malarie, leishmanioză, boala Hodgkin, tezurismoze (Gaucher), intoxicație cu tetracloretan etc. (19).

Monoclorhidrat de rozanilină. Fucsină.

Monoclu (*mono-* + lat. *oculus* = ochi). Lentilă corectoare pentru un singur ochi (28).

Monocord (*mono-* + gr. *chorde* = coardă). Instrument pentru explorarea funcției auditive, constituit dintr-o coardă de oțel a cărei tensiune poate fi reglată după dorință (30).

Vezi și: Struycken.

Monocromatie (*mono-* + gr. *chroma* = culoare). Cu o singură culoare (28).

Monod. Operația ~, rezecție subcondrală și subperiostală a părții inferioare a sternului fără apendicele xifoid și a cartilajelor costale al 4-lea — al 8-lea bilateral în toracele în plinie (24).

Monodactilism (*mono-* + gr. *daktylos* = deget). Anomalie care constă din prezența unui singur deget la mînă sau la picior (1).

Monofazie. Aspect grafic al manifestărilor electrice sau mecanice, caracterizat prin prezența unei singure faze (pozitivă sau negativă) (15).

Monofazie (*mono-* + gr. *phasis* = vorbire). Tip de tulburare a vorbirii în care bolnavul repetă mereu un singur sunet, un cuvînt sau o propoziție (35).

Monofenoloxidază. Tirozinază.

Monofobie (*mono-* + gr. *phobos* = frică). Fobia de a fi în singurătate (35).

Monoftalmie (*mono-* + gr. *ophthalmos* = ochi). 1. Ochi unic. 2. Monstru născut cu un singur ochi (ciclop) (28).

Monogliceride. Lipide simple, monoesteri ai glicerolului cu un acid gras, formă la care se oprește hidroliza grăsimilor în intestin, în vederea fosforilării lor pentru a fi absorbite (5).

Monoiodtirozină. Produs monoiodat al tirozinei, precursor al hormonilor tiroidieni (15).

Monomanie (Esquirol) (*mono-* + gr. *mania* = nebunie). Termen desuet pentru a desemna afecțiunile psihice caracterizate prin tulburări parțiale (monosimpptomice) (35).

Monomeri (*mono-* + gr. *meros* = parte). Moleculele de bază din care se constituie macromoleculele din structura polimerilor (39).

Monomiozită (*mono-* + gr. *mys* = mușchi + *-ită*). Inflamația unui mușchi izolat. Termenul este folosit în special pentru miozita cu caracter recidivant a mușchiiului biceps brahial (4).

Monomorfism (*mono-* + gr. *morphe* = formă). Concepție susținând că fiecărei bacterii îi este proprie o anumită formă care se menține stabilă, independent de condițiile de mediu. Această concepție a avut în momentul apariției sale un rol progresist, permițând un studiu sistematic al bacteriilor. Ulterior, caracterul metafizic al monomorfismului a devenit o piedică în dezvoltarea mai departe a microbiologiei, venind în contradicție cu noile date ale științei și cu aplicarea concepțiilor evoluționiste în lumea bacteriilor (3).

Monomphalus (*mono-* + gr. *omphalos* = ombilic). Gemen unit cu fratele său printr-un cordon ombilical comun (1).

Mononuclear (*mono-* + lat. *nucleus* = simbură). Celulă sanguină prevăzută cu un singur nucleu. După mărimea și forma celulei și nucleului, mononuclearele se împart în limfocite și monocite (15).

Mononucleoză (*mononuclear* + *-oză*). Prezența unui număr crescut de leucocite mononucleare în sînge (15). ~ infecțioasă, sin.: *Adenolinfoidită acută benignă*, *Angină monocitară*, *Boala Pfeiffer*, *Febră ganglionară*, *Febră ganglionară limfemoidă*, *Febră studenților*, *Febră Tokushima*, *Limfadenită idiopatică*, boală infecțioasă, contagioasă, uneori epidemică, benignă, probabil de origine vireotică, afectînd în special sistemul reticulohistioitar. Se caracterizează clinic prin angină, febră, adenohepatosplenomegalie și erupții cutanate variate. Tabloul hematologic arată prezența în sîngele periferic de elemente limforeticulare cu caractere monocitoide sau plasmocitoide. Serologic, se constată prezența unor anticorpi heterofili, puși în evidență orientativ prin reacția Paul-Bunnell și diferențial prin reacția Davidsohn (19).

Monooocular (*mono-* + lat. *oculus* = ochi). Referitor la un singur ochi (28).

Monoplegie (*mono-* + gr. *plege* = lovitură). Paralizie care afectează un singur membru (27).

Monopodie (*mono-* + gr. *pous* = picior). Malformație caracterizată prin prezența unui singur membru inferior (1).

Monopus. Monstru caracterizat prin lipsa unei extremități inferioare (2).

Monorehidism (*mono-* + gr. *orchis* = testicul). Absența unui testicul; poate fi congenitală sau datorită coborîrii în scrot a unui singur testicul (1; 2).

Monorrhinus (*mono-* + gr. *rhis* = nas). Monstru cu o singură cavitate nazală mediană (1).

Monosporioză. Afecțiune micotică rară datorită ciupercii *Monosporium apiospermum*, manifestîndu-se sub formă de micetom, meningită (12).

Monotermie (*mono-* + gr. *therme* = căldură). Anomalie în termoreglare constînd din menținerea neschimbată a temperaturii corpului în tot cursul zilei (4).

Monotrih (*mono-* + gr. *thrix* = păr). Prevăzut cu un singur cil terminal (3).

Monoxen (*mono-* + gr. *xenos* = gazdă). Terțmen care caracterizează ciclul evolutiv al acelor paraziți care nu necesită în dezvoltarea lor decît o singură gazdă (31).

Monozom (*mono-* + gr. *soma* = corpusul). Mod de prezentare a ribozomilor atunci cînd aceștia se află în citoplasmă separați unul de altul (1).

Monro, Alexander (Secundus), 1733–1817. **Foramen interventriculare monroi**, *Foramen interventriculare*. **Gaura** ~, *Foramen interventriculare*. **Semnul** ~, semn clinic în apendicita cronică constînd din producerea durerii prin palparea unui punct situat la intersecția liniei spinoombilicale cu mușchiiul mare drept al abdomenului (11). **Șanțul** ~, *Sulcus hypotalamicus*.

Monro-Richter (Monro, Alexander, 1733–1817; Richter, August Gottlieb, 1742–1812). **Linia** ~, linie convențională care unește spina iliacă antero-superioară cu ombilicul (1).

Mons (lat. = munte). Proeminență rotunjită (1). ~ **pubis**, eminență situată antero-superior de simfiza pubiană (1).

Monson, G. S. **Teoria lui** ~, cursa condiliană și planul ocluzal formează un segment dintr-o sferă cu diametrul de 20 cm, pe suprafața căreia se află și virfurile triunghiului Bonwill. Centrul sferei, situat în regiunea glabelei, este „centrul comun de rotație” al tuturor mișcărilor mandibulare. Aceste mișcări au două axe de rotație: una care trece prin centrul comun și alta în jurul axei condiliilor (39).

Monstru (lat. *monstrum*). Făt incapabil să realizeze funcțiile vitale, avînd o dezvoltare congenitală defectuoasă, datorită unor deficiențe sau excese ale unor părți, diferite de tipul normal al speciei; intră în cadrul teratismului (1).

Monteggia, Giovanni Battista, 1762–1815. **Fractura** ~, fractura diafizei cubitale la unirea treimii medii cu treimea superioară (sau în treimea superioară), asociată cu luxația capului radial (24).

Montgomery, William Fetherstone, 1797–1859. **Tuberculii** ~, *Glandulae areolares mammae*.

Monticulus (dim. lat. *mons* = munte). Mică proeminență rotunjită (1). ~ **cerebelli**, porțiunea centrală, proeminentă, a vermisului superior al cerebelului (1).

Montură (fr. *monture*). Parte dintr-un sistem tehnic în care se fixează o piesă (32). ~ **de probă**, ramă de ochelari pentru încercat lentile corectoare (28).

Moore, Charles Hewitt, 1821—1870. **Cura** ~, cura anevrismului aortic prin introducerea în sacul acestuia a unui fir metalic prin care se trece curent galvanic (11).

Moore, Edward Mott, 1814—1902. **Fractura** ~, fractură Galeazzi în care apofiza stiloidă este încanelată de ligamentul inelar al corpului (24). **Operația** ~. 1. Artroplastie de șold cu endoproteză Moore-Austin, efectuată prin incizia „calea sudică de abord” (24). 2. Osteosinteza colului femural cu ajutorul a 4 cuie, fixate la suprafața trohanterului printr-un dispozitiv patruater (24).

Moots, Charles William, 1869—1933. **Testul** ~, indice de apreciere clinică a funcției cardiovasculare, în vederea stabilirii prognosticului operator (normal = 40—60):

$$I = \frac{(\text{Tensiunea maximă} - \text{Tensiunea minimă}) \times 100}{\text{Tensiunea minimă}} \quad (10).$$

Morax-Axenfeld (Morax, Victor, 1866—1935; Axenfeld, Theodor, 1867—1930). **Bacilul** ~, *Haemophilus duplex*.

Moraxella. Gen de bacterii aerobe din familia *Brucellaceae*, de formă bacilară, prezentînd elemente mici, scurte, dispuse în diplo, imobile, gramnegative. Pot fi patogene la animale cu sînge cald, la care provoacă în special afecțiuni oculare. Specia tip: *Moraxella lacunata* (3). ~ **lacunata**, *Haemophilus duplex*.

Morb (lat. *morbus*). *Morbus*.

Vezi și: Pott.

Morbiditate (lat. *morbidus* = bolnăvicios). Indicator important al stării de sănătate, care reprezintă fenomenul îmbolnăvirilor noi apărute într-o anumită perioadă de timp, cel mai adesea

1 an, în sinul unei populații (8). ~ **generală**, toate cazurile noi de îmbolnăvire apărute într-o populație (8). ~ **generală globală**, morbiditate care cuprinde numărul total al cazurilor noi de îmbolnăvire într-o populație dintr-un teritoriu dat și o perioadă de timp dată (8). ~ **eu incapacitate temporară de muncă**, aspect al morbidității studiat în raport cu influența bolii asupra capacității de muncă a persoanei afectate (8). ~ **reală**, numărul tuturor cazurilor de îmbolnăvire care se produc și a căror evidență și cunoaștere deplină este posibilă mai ales în țările în care sarcina organizării asistenței me-

dicale a populației este problemă de stat; cunoașterea ei depinde de 3 factori principali: accesibilitatea asistenței medicale, adresabilitatea populației și natura specifică a bolii (8). ~ **specifică**, morbiditatea calculată în raport cu anumite criterii, cel mai adesea pe o anumită boală sau un grup de boli și pe grupe de vîrstă (8). ~ **suceesivă**, morbiditate care rezultă din așa-numitul studiu longitudinal, prin care un anumit și același lot de populație se studiază mai mulți ani de-a rîndul, înregistrîndu-se toate cazurile noi, cazurile de agravare, complicațiile, bolile asociate; permite găsirea legăturilor de cauzalitate în apariția, asocierea sau concomitența mai frecventă a bolilor (8).

Morbili. Rujeolă.

Morbilizare, sin.: *Rujeolizare*. Transmiterea rujeolei la persoane sănătoase prin administrarea de sînge de la un bolnav, în scopul obținerii unei imunizări active printr-o boală ușoară; se practica în trecut la copiii receptivi, cu o slabă rezistență (8).

Morbiloid. Rujeolă mitigată.

Morbus (lat. = boală), sin.: *Morb*. Boală; în general se asociază numele propriu al auturului sau un caracter esențial al afecțiunii (32). ~ **coxae senilis**, Coxartroză. ~ **nauticus**, Rău de mare. ~ **noduliformis**, Nodozităti juxtaarticulare. ~ **polycysticus hereditarius**, Steatocistomatoză. ~ **polycysticus sebaceus**, Steatocistomatoză. ~ **repens**, *Larva migrans*. ~ **sacer**, denumire veche pe care o dădeau romanii epilepsiei, considerînd-o ca o pedeapsă dată de zei. Apariția unei crize epileptice la unul din participanții la comiții (adunări, consilii) era considerată ca un semn de rău augur și adunarea era suspendată (de aici denumirea de mal comițial) (27).

Mordex (lat. = mușcătură), sin.: *Mușcătură*. Raporturi de ocluzie interdentară între arcada superioară și cea inferioară în poziție de gură închisă (38). ~ **apertus**, ocluzie deschisă, interincisiv. Dinții anteriori ai celor două arcade nu se apropie, păstrînd între ei un spațiu mai mult sau mai puțin accentuat (38).

Moreau. **Inezia** ~, incizie în forma literei H pe fața anterioară a genunchiului. Două incizii verticale, paralele și simetrice, în dreptul marginilor condililor sînt unite printr-o incizie transversală subrotuliană (24).

Moreschi-Rindfleisch. **Operația** ~, cură chirurgicală a ulcerului varicos prin incizia în spirală sau circulară a tegumentului pînă la aponevroză, deasupra ulcerului (11).

Morfea (gr. *morphe* = formă). Denumire generică folosită în mod obișnuit pentru plăci mici, circumscrise, de sclerodermie localizată. Se mai numesc astfel, mai rar, leziunile leproase maculoanestezice și, foarte rar, plăcile de viti-

ligo. *Varietăți*: m.albă (sclerodermia în plăci sau atrofică); *m.guttata* (sclerodermia în picături); m liniară (sclerodermia liniară); m. neagră (lepra maculopigmentată); m. roșie (lepra maculoeritematoasă și eritematopigmentară); m. tuberoasă (12).

Morfină. Praf alb, cristalin, greu solubil în apă, reprezentând alcaloidul principal din opiu; are acțiune analgezică centrală puternică; este depresiv respirator și împiedică reflexul tusei; întârzie eliminarea conținutului gastric, inhibează secreția biliară și pancreatică și motilitatea intestinală; crește tonusul sfincterian, determinând dificultăți urinare; poate provoca eufomie (morfinomanie) (13).

Morfinism. Obișnuință la morfină, ca urmare a întrebuințării în scop terapeutic sau accidental; duce la decădere fizică și psihică (23).

Morfinomanie. Toxicomanie, intoxicație cronică cu morfină, cu nevoia și obsesia morfinei pe care și-o administrează de obicei în injecții hipodermice, în doze crescînde; duce la decădere psihică și fizică, pînă la delir și cașexie (23).

Morfo- (gr. *morphe* = formă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la formă, conformație (32).

Morfogeneză (*morfo-* + gr. *genesis* = naștere), sin.: *Topogeneză*. Transformările morfologice incluzînd dezvoltarea păturilor germinale și diferențierea celulelor și țesuturilor în timpul dezvoltării (1).

Morfognozie (*morfo-* + gr. *gnosis* = cunoaștere). Posibilitate de a identifica numai prin tact forma obiectelor (27).

Morfogramă (*morfo-* + gr. *gramma* = notare). Grafic reprezentativ al unor mărimi importante pentru constituția corporală (greutate, înălțime, perimetru toracic, diametru bitrohanterian etc.). Este util în antropologie, endocrinologie (unde poate da indicații asupra gradului de diferențiere sexuală), pediatrie, medicină sportivă etc. (7).

Morfologie (*morfo-* + gr. *logos* = știință). Ramură a biologiei care se ocupă cu structura și forma; ea cuprinde anatomia, histologia și citologia organismelor în diferite stadii ale vieții (1).

Morgagni, Giovanni Battista, 1682—1771. *Apendicele* ~, *Appendices vesiculosae*. *Caruncula* ~, lobul median al prostatei (1). *Cataracta* ~, Cataractă hiper matură. *Coloanele* ~, sin.: *Columnae anales, Columnae rectales morgagnii*, pliuri verticale ale mucoasei părții superioare a canalului anal (1). *Foramen caecum linguae morgagnii*, gaură oarbă localizată pe fața dorsală a limbii, la vârful șantului terminal, reprezentînd orificiul superior al canalului tireoglos (1). *Fossa navicularis urethrae morgagnii*, sin.: *Fossa navicularis urethrae masculinae*, porțiune

dilatată a uretrei, situată la nivelul glandului penisului (1). *Hidatida pediculată* ~, *Appendix epididymidis*. *Hidatida sesilă* ~, *Appendix testis*. *Glandele* ~, *Glandulae urethrales urethrae masculinae*. *Nodulii* ~, vezi *Noduli valvularum semilunarium*. *Orificiile* ~, sin.: *Orificiile parasternale ale diafragmului*, două arii ale inserției diafragmului, situate între porțiunea lui sternală și fiecare porțiune costală; pot fi sediul herniei diafragmatice (1). *Papilla morgagnii*, *Papilla analis*. *Sindromul* ~, Sindromul Steward-Morel, vezi Steward-Morel. *Ventriculul laringian* ~, *Ventriculus laryngis*.

Morgagni-Adams-Stokes (Morgagni, Giovanni Battista, 1682—1771; Adams, Robert, 1791—1875; Stokes, William, 1804—1878). *Sindromul* ~, sin.: *Sindromul Adams-Stokes*, ischemie cerebrală acută, mergînd pînă la pierderea cunoștinței, determinată de o rărire bruscă și extremă (sau chiar întrerupere) a contracțiilor ventriculare sau de o tahicardie excesivă, cu diastole insuficiente (10).

Morgagni-Morel (Morgagni, Giovanni Battista, 1682—1771; Morel, Benoit Augustin, 1809—1870). *Sindromul* ~, sin.: *Craniopatie metabolică, Hiperostoza frontală internă*, sindrom care survine la femei în legătură cu menopauza, determinat probabil de tulburări hipofizare și caracterizat prin cefalee, astenie, insomnii, tulburări, vizuale, adipozitate, uneori diabet. Radiografia arată o hiperostoza frontală internă (27).

Morgan. Legea lui ~, lege după care parenchimul pulmonar infiltrat este inextensibil și inexpandibil (34).

Morgă (fr. *morgue*). Clădire afectată păstrării cadavrelor; prin extindere, și încăpere în care se fac autopsiile (23).

Moria (Jastrowitz) (gr. *moria* = nebulie, prostie). Sindrom observat în leziuni ale lobului frontal constînd din excitație, euforie, puerilism și tendință de a face calambururi uneori însoțite de erotism (35).

Morin. Metoda ~, decelarea celulelor canceroase în spută după centrifugare și includere în parafină (34).

Moritz. Fenomenul ~, fenomen Wintrich întrerupt, obținut în decubit dorsal, din cauza obstrucției bronhiei de drenaj de către lichidul din cavernă (34).

Morley. Procedeul ~, procedeul de cură a eventrației diafragmatice prin rezecția țesutului patologic și frenorafie (11).

Mornbrun-Athanasiu-Bénisty. Sindromul ~, nevralgie facială de origine neurovegetativă caracterizată prin dureri unilaterale, retrooculare, însoțite de vasodilatație facială, hiperhidroză și hiperestezie cutanată de aceeași parte (26).

Moro, Ernst, 1874—1951. **Fiertura** ~, preparat dietetic preconizat la sugarii fără diaree, compus din lapte complet la care se adaugă făină albă, unt și zahăr (33). **Reflexul** ~, reflex prin care, sub influența unor excitații variate, brațele și gambele se depărtează în semipronație și iau o atitudine de semiflexiune. Reflexul este prezent la nou-născut. Persistența lui la o vîrstă mai mare indică o întîrziere în maturarea motrică (33).

Moron (engl. de la gr. *moros* = prost). Debil mental (35).

Morpon. *Phthirus pubis*.

Morquio, Luis, 1867—1935. **Boala** ~, nanism asociat cu deformații ale trunchiului care este scurt și turtit în sens antero-posterior, cu proeminarea sternului, cu gît scurt (capul apărînd înfundat între umeri), *genu valgum*, picior plat valg, poziție în ușoară flexiune a membrelor. Este o boală ereditară, cu caracter recesiv automic (33).

Morquio-Bonara-Soto. **Semnul** ~, semn radiologic descris în chistul hidatic sub formă de imagine transparentă semilunară, la polul superior al chistului hidatic; este datorit prezenței unei mici cantități de aer între adventicea și membrana proligeră a chistului (36).

Morris, Robert T., 1857—1945. **Semnul** ~, semn clinic în apendicita cronică constînd din durere produsă la palparea unui punct situat la un lat de deget de ombilic pe linia biliacă (11).

Morrison, A. B. **Semnul** ~, semn întilnit în rupturile de menisc: durere la extensiunea genunchiului în ruptura cornului anterior și durere la flexiunea genunchiului în ruptura cornului posterior (24).

Morsier. **Sindromul** ~, sindrom diencefalic posterior caracterizat prin diskinezii paroxistice care survin în crize de 5—10 minute și care se însoțesc frecvent de pierderea cunoștinței. Crizele pot fi precedate sau urmate de halucinații auditive sau vizuale și se mai pot însoți de paroxisme de hipertermie și hipersudație (27).

Mortalitate (lat. *mortalitas*). Fenomen demografic care reprezintă proporția de decese în sinul unei populații dintr-un teritoriu dat și pe timp de 1 an; se exprimă prin indici la 1 000 cînd se studiază mortalitatea generală și la 100 000 cînd se studiază mortalitatea datorită anumitor boli (8). ~ **comparată**, Mortalitate corectată. ~ **corectată**, sin.: *Mortalitate comparată*, *Mortalitate standardizată*, mortalitatea generală dintr-un teritoriu dat, corectată prin eliminarea influențelor asupra nivelului mortalității care țin de deosebiri în structura pe grupe de vîrstă a populației. Permite aducerea la o bază comună a diferitelor proporții care indică mortalitatea generală în diferite teri-

torii, permițînd o mai justă comparare a mortalității generale teritoriale (8). ~ **endogenă**, mortalitatea infantilă determinată de cauze care țin fie de constituția copilului, fie de malformații congenitale, fie de tare genetice, cu alte cuvinte, care nu depind de mediul extern și pe care copilul le poartă în sine sau pe care le suferă în mod inevitabil (8). ~ **exogenă**, mortalitate infantilă cauzată de agresiuni externe: accidente, intoxicații, infecții (8). ~ **fetoinfantilă**, raportul dintre decesele sub 1 an împreună cu născuții morți față de născuții vii (8). ~ **generală**, proporția de decese înregistrate într-un an, raportată la numărul populației din acel an. Se referă la toate decesele, indiferent de vîrstă sau cauza care le-a provocat, exceptînd numai pe cei născuți morți; se calculează după formula:

$$\frac{\text{nr. decese (într-un an)} \times 1\,000}{\text{nr. locuitori (la 1 iulie)}} \quad (8).$$

~ **infantilă**, mortalitate survenită la copii din grupa de vîrstă sub 1 an; ea ocupă un loc deosebit în structura mortalității pe grupe de vîrste, prin ponderea mare în ansamblul deceselor populației și prin cauzele specifice care o determină (8). ~ **infantilă pe grupe de vîrstă**, decesele survenite în primul an de vîrstă exprimate diferențiat, mortalitatea scăzînd cu înaintarea în vîrstă a sugarului și fiind mai mare în primele zile, în prima săptămînă și în prima lună de viață; în mod obișnuit se studiază pe următoarele grupe de vîrstă: prima săptămînă (0—6 zile), primele 4 săptămîni (0—27 zile), ultimele 11 luni (28 zile—12 luni) (8). ~ **maternă**, mortalitate survenită în rîndul femeilor din cauza nașterii și din cauza complicațiilor sarcinii, nașterii și lăuziei; se exprimă printr-un raport între numărul deceselor prin aceste cauze survenite în cursul unui an și numărul născuților vii din același an (8). ~ **neonatală**, mortalitate în primele 4 săptămîni de viață (0—27 zile); se calculează după formula:

$$\frac{\text{nr. decese între 0 și 27 zile} \times 1\,000}{\text{nr. născuți vii}} \quad (8).$$

~ **perinatală**, proporția deceselor din prima săptămînă plus născuții morți la 1 000 născuți vii; se calculează după formula:

$$\frac{\text{nr. (decese 0—6 zile + născuți morți)} \times 1\,000}{\text{nr. născuți vii}} \quad (8).$$

~ **precoce**, mortalitate în primele 6 zile de viață; se calculează cu ajutorul formulei:

nr. decese în primele 6 zile de viață $\times 1\ 000$

nr. născuți vii

(8).

~ **proporțională**, proporția deceselor survenite într-o grupă de vîrstă față de toate decesele; permite o mai bună cunoaștere a stării de sănătate a populației decît mortalitatea generală, deoarece este mai puțin influențată de structura populației după vîrstă: în practică prin mortalitate proporțională se înțelege cel mai des proporția deceselor celor de peste 50 ani față de totalul deceselor survenite într-o populație dată (8). ~ **specifică**, mortalitate pe grupe speciale de populație și în primul rînd de vîrstă sau în funcție de cauzele care o provoacă (8). ~ **specifică pe cauză de deces**, mortalitate care urmărește stabilirea cauzelor principale de deces; se calculează după formula:

nr. decese de o anumită cauză $\times 100\ 000$

nr. locuitorilor

(8).

~ **specifică pe grupă de vîrstă**, mortalitate specifică, exprimată cu ajutorul formulei:

nr. decese pe grupe de vîrstă $\times 1\ 000$

nr. populației din aceeași grupă de vîrstă

(8).

~ **standardizată**, Mortalitate corectată.

Mortar (lat. *mortarium*). Material de construcție constituit dintr-un liant în stare fluidă sau păstoasă și un agregat inert, mărunț. Mortarul devine solid prin întărirea liantului, datorită unor fenomene fizice (uscarea, răcire) sau chimice (hidratare) (32). ~ **osos**, sin.: *Salată de os*, fărîmătură de os obținută prin măcinarea unui transplant cu ajutorul unei pense ciupitoare în fragmente foarte mici. Se folosește în plastia osoasă (24).

Mortificare (lat. *mors* = moarte + *facere* = a face). Pierderea funcțiilor unui țesut sau organ (necroză), datorită unui proces septic sau ca urmare a întreruperii irigației sanguine în teritoriul respectiv (2). ~ **pulpară**, moartea pulpei dentare favorizată de factori generali: arterioscleroză, tromboze, tulburări vasomotorii, intoxicații, hipovitaminoze, anumite stări fiziologice (travalii) și locali: traumatisme, infecții microbiene, agenți termici, chimici, toxici. Se poate prezenta sub formă de necroză simplă pulpară și gangrenă pulpară (38).

Mortinatalitate (lat. *mors* = mort + *natus* = născut). Fenomen demografic care reprezintă proporția nașterilor de copii morți; este considerată ca mortalitate endogenă (8).

Morton, Thomas George, 1835—1903. **Boala** ~, sin.: *Pododinie*, afecțiune a piciorului manifestată prin dureri localizate la partea

anterioară, în dreptul capetelor metatarsienilor și care este datorită unui nevrom interdigital al nervului plantar din spațiul al II-lea sau al III-lea (24).

Morton, William James, 1846—1920. **Current** ~, sin.: *Current static indus*, curent electric care produce contracții musculare foarte puternice și nedureroase, putînd fi aplicat, din exterior, asupra unor organe profunde cu musculatură netedă (de ex. în atonia gastrică) (4).

Moruat de sodiu. Denumire sub care sînt cuprinse sărurile de sodiu ale acizilor grași din untura de pește. Are acțiuni iritantă locală; injectat în venele varicoase provoacă sclerozarea peretelui și le obliterează (14).

Morulă (lat. *morum* = mură). Tip de blastulă solidă, fără blastocel, dar avînd celule centrale fără suprafață liberă. Uneori, termenul este folosit incorect pentru stadiul de clivaj tîrziu al ovulului mamiferelor (1). ~ **veziculară**, Blastulă.

Morvan, Augustin Marie, 1819—1897. **Boala** ~, *Panarițiu analgezic*, panarițiu nedureros cu tendință la necroză, mutilare și amputare spontană a degetului, de natură insuficient lămurită. Poate afecta unul sau mai multe degete. Unele cazuri sînt atribuite siringomieliei, altele sînt determinate de nevrice toxiinfecțioase și mai ales de nevrice leproasă (27). **Coreea fibrilară** ~, afecțiune datorită probabil unui virus neurotrop, caracterizată prin secuse musculare fibrilare sau fasciculare asociate cu dureri în membre, acroparestezii, acroeritem, crize sudorale, anxietate și uneori chiar manifestări delirante (27).

Morvă (fr. *morve*), sin.: *Farcin*, *Răpciugă*. Boală infecțioasă extrem de contagioasă și deseori mortală, cauzată de bacilul *Malleomyces mallei*, apărînd în special la animale (cai, catiri), de la care poate fi transmisă la om; se manifestă clinic prin afectarea căilor respiratorii sau prin leziuni cutanate (nodozități și abcese torpide). Anatomopatologic se constată noduli granulomatoși constituiți din celule epitelioide și granulocite cu tendință la necroză și supurație (2; 8).

Moschowitz, Alexis V., 1865—1933. **Hernia** ~, hernie femurală în care sacul herniar este situat înaintea și în teaca vaselor femurale (11). **Procedeu** ~, procedeu de derivație urinară prin intermediul unui segment izolat de ansă intestinală (vezică ileală), anastomozat la colonul transvers (11).

Mosehowitz, Elli. **Proba** ~, metodă de apreciere a sediului unui obstacol arterial și a eficienței circulației colaterale, prin observarea recolorării membrului golit de sînge, după ridicarea bruscă a unei ligaturi pusă în prealabil. În ateroscleroză, recolorarea se face mult mai

încet (10). **Sindromul** ~, sin.: *Anemie hemolitică microangiopatică trombozantă, Purpura trombocitopenică, Tromboză generalizată capilară și arterioară*, formă specială de purpură trombocitopenică cu tromboză vasculară, anemie hemolitică, manifestări fugace ale sistemului neurocerebral și febră, probabil printr-un mecanism imunologic; evoluează spre exitus în citeva săptămâni (19).

Moseley, H. F. Semnul ~. 1. Blocare temporară cu durere a mișcării de ridicare și coborâre a umărului, în diastazisul acromioclavicular, însoțit de leziunea meniscului. La palparea, în cursul mișcărilor de circumducție pasivă a umărului se simte un „clic“ intraarticular (24). 2. Mărirea distanței coracoclaviculare în diastazisul acromioclavicular, constatată radiologic la umărul interesat, bolnavul având în fiecare mână o greutate de aproximativ 11 kg (24).

Mosher. Drenul ~, tub metalic (din cupru) sub forma unui trunchi de con, folosit pentru drenaj în răniile creierului (11).

Mosler, Karl F., 1831–1911. Diabetul ~, poliurie masivă determinată de excreția urinară patologică a inozitolului (16).

Mosorul Carassini. Vezi Carassini.

Mosse, Max. Sindromul ~, sin.: *Policitemia rubra vera cu ciroză hepatică*, formă rară de policitemie cu splenomegalie, icter și ciroză hepatică (19).

Mostră (neogr. *mostra*). Probă.

Moșkov, V. N. Metoda ~, modificare a gimnasticii Klapp, din care sint eliminate mișcările asimetrice (24). **Operația** ~. 1. Procedeu de tenoplastie în defectele tendoanelor cu ajutorul unui tub de *fascia lata* (24). 2. Reconstrucție plastică a extremității superioare a humerusului, cu ajutorul claviculei rezecate de aceeași parte (24).

Mothes. Procedeu ~, manevră pentru reducerea luxației scapulohumerale, cu ajutorul unei tracțiuni progresiv crescînde a brațului în abducție (24).

Motilitate (lat. *motitare* = a se mișca). Capacitatea de a executa mișcări în mod activ sau pasiv (15).

Motoneuron (lat. *motor* = care mișcă + gr. *neuron* = nerv), sin.: *Celulă motorie*. Celulă nervoasă cu funcție motorie (15).

Mott, sir Frederick Walker, 1853–1926. Celulele ~, sin.: *Celule morulare, Celule Stich*, plasmocite cu incluziuni de mucopolizaharide rezultate (probabil) din activitatea secretorie în legătură cu imunitatea (19). **Incluziunile** ~, globule clare întlnite în plasmocite; sint caracteristice mai ales pentru celula mielomatoasă (19).

Mott. Legea lui ~, sin.: *Legea anticipării*, denumire dată fenomenului de apariție a unei

boli mintale moștenite la o vîrstă mai tinăra decît aceea la care s-au îmbolnăvit părinții (15).

Mouchet, Albert. Operația ~, transplantarea inserției ligamentului rotulian și a unui fascicul din mușchiul vast intern în luxația recidivantă a rotulei (24). **Procedeu** ~, restabilirea tranzitului digestiv după gastrectomie totală, prin interpoziția interesofagoduodenală a unei anse jejunale (11).

Mounier-Kuhn. Sindromul ~, asociere morbidă caracterizată prin: rinoree mucopurulentă, traheobronșită, bronșiectazie, observată la bolnavi cu diateze, artrism, la alergici (30).

Moure. Canula ~, instrument folosit în otolaringologie pentru spălătura aticii (30). **Chiureta** ~, instrument chirurgical folosit pentru etmoidectomie (30). **Ineizia** ~, incizie utilizată în abordarea paralateronazală a proceselor nazosinuzale (30). **Procedeu** ~, metodă chirurgicală utilizată pentru abordarea leziunilor etmoidale pe cale externă (30).

Moxon. Paraplegia ~, paralizie flască sau spastică a membrilor inferioare, caracterizată prin leziuni în măduva toracolombară, de etiologie necunoscută, apărînd în timpul sarcinii și puerperului (26).

Moynihan, Berkeley George Andrew, 1865–1936. Operația ~, cura ulcerului duodenal prin excizia leziunii (11).

Mozaie (fr. *mosaique*). 1. Aspect al mucoasei colului uterin, constatată la examenul colposcopic, sub forma de suprafețe poligonale sau ovale, colorate discret alb-galben, separate unele de altele printr-o dungă roșiatică (strat malpighian proliferat); este socotit de unii autori ca o stare precanceroasă (18). 2. Denumire generică dată unor viroze vegetale (de ex. mozaicul tutunului, mozaicul tomatelor), datorită aspectului „mozaicat” al leziunilor frunzelor bolnave (22).

Much, Hans Christian, 1880–1932. Granulațiile ~, granulații grampozitive descrise în interiorul celulelor de *Mycobacterium tuberculosis* sau libere în sputa bolnavilor de tuberculoză. Semnificația lor este încă necunoscută (3).

Mucha, Victor, 1877–1919. Parapsoriasis varioliform ~, vezi Parapsoriasis.

Mucilaginoase. Grupă de substanțe folosite pentru protejarea unor mucoase, formînd cu apa soluții coloidale viscoase, filante și aderente (de ex. guma arabică, guma Tragacanth, agar-agarul, amidonul, pectinele, mucinele din secrețiile unor glande mucoase) (14).

Mucine. Glicoproteine azotate conținînd aproximativ 4% hexozamină. Sint prezente într-un mare număr de secreții, mai ales în acelea ale epitelului tubului digestiv, acinilor

salivari, aparatului respirator și aparatului genital, avînd rol protector. În sutul gastric, mucinele se află în concentrație de 0,6—15 g/litru. Urina normală conține $146 \pm 7,5$ mg mucoproteine la bărbat și $106 \pm 6,4$ mg la femeie. Glicoproteinele urinare prezintă valori crescute în cazurile inflamatorii și neoplazii, în special în cazurile cu procese exsudative și necrotice (5).

Mucinoză. Distrofie mucinoasă sau mucoidă, care se observă în țesutul epitelial cu precădere, dar și în cel conjunctiv, în cadrul proceselor dismetabolice, inflamatorii sau tumorale (2). ~ **foliculară**, Alopecia mucinoasă Pinkus, vezi Pinkus.

Mucoasă (fr. *muqueuse*, din lat. *mucus* = mucus). Pătură tisulară căptușind în general un organ cavitat și formată din celule epiteliale uni- sau pluristratificate (1). ~ **bucală**, epiteliu pavimentos stratificat, care acoperă toate componentele și țesuturile cavității bucale, în afară de dinți. Prezintă două zone: mucoasa fixă, la nivelul proceselor alveolare și bolții palatine, aderentă de periost și mucoasa mobilă (mucoasa sublinguală, vestibulară, geniană) (38). ~ **gingivală**, mucoasa care acoperă procesul alveolar și crestele alveolare (39). ~ **turbinală**, porțiune a pituitarei, care căptușește cornetele nazale. În mucoasa turbinală, la nivelul cornetelor inferioare, se găsește o bogată rețea vasculară, de tip cavernos, care joacă un rol important în încălzirea aerului inspirator (30). ~ **uterină**, *Endometrium*.

Muco- (lat. *mucus* = mucus). Element de compunere care introduce în termeni referirea la mucus, mucozități (32).

Mucocele (*muco-* + gr. *kele* = tumoare). Formațiune chistică rezultată din retenția unei secreții mucoase (30). ~ **nazosinuzal**, afecțiune caracterizată prin producerea și retenția unei secreții mucoase, gelatinoase, în cavitatea unui sinus paranasal, un adevărat chist intraos, a cărui dezvoltare progresivă determină uzura pereților sinuzali și exteriorizarea mucozelului în cavitățile nasului sau în regiunile vecine. Produce fenomene obstructive nazale, inflamația mucoasei rinosenozale și deformarea regiunii invadate (30).

Mucoclază (*muco-* + gr. *klasis* = ruptură), sin.: *Demucozare*. Ridicarea operatorie sau prin cauterizare a unei suprafețe mucoase (11). ~ **veziculară**, Operația Pribram, vezi Pribram.

Mucolipide, sin.: *Gangliozide*. Grup de sfin-golipide care conțin, în afară de sfingozină, și acizi sialici, în special sub formă de acid N-ace-tilneuraminic. Se găsesc în celulele ganglionare, au greutatea moleculare mari (100 000—250 000) și conțin 21 % acid neuraminic, 13 % sfingozină, 20 % acizi grași (mai ales stearic), 43 % zaharuri

(mai ales galactoză, glucoză și glucozamină) (5).

Mucolitic (*muco-* + gr. *lysis* = distrucție). Substanță enzimatică cu acțiune litică față de mucusul bronșic (tripsină, α -chemotripsină etc.) (34).

Mucoproteine. Glicoproteide care conțin în molecula lor zaharuri aminate și proteine. Din grupa mucoproteinelor fac parte mucinele (de tipul acidului condroitinsulfuric) și mucoizii (din ser, albușul de ou etc.). Sînt substanțe cu viscozitate mare; precipită cu acid acetic la pH slab acid (5).

Mucormicoze. Afecțiuni micotice discutabile, datorite unor specii din genul *Mucor*, manifestîndu-se prin pneumopatii acute, colite ulceroase și perforante, micoze oculare, otomicoze, paronichii (12).

Mucoviscidoză, sin.: *Fibroză chistică de pancreas*. Boală congenitală ereditară, transmisă recesiv autozom, determinată de modificarea mucopolizaharidelor secretate de glandele exocrine, care conțin o substanță precipitabilă printr-un amestec de benzol și etanol și insolubilă în apă. Secreția mucoasă îngroșată provoacă în organele lezate (pancreas, bronhii, glandele mucoaselor digestive) dilatații chistice și fibroză. Clinic se manifestă prin aspecte polimorfe: la nou-născut prin ileus meconial, la sugari și copii mai mari prin sindrom digestiv (insuficiență pancreatică) și sindrom respirator (bronșiectazie). Testul sudoral arată o creștere a concentrației electroliților în sudoare (33).

Mucus (lat. *mucus*). Lichid secretat de glandele mucoase, constînd din mucină, săruri anorganice, celule epiteliale, leucocite, în suspensie apoasă (1).

Mudl. Metoda ~, procedeu de echilibrare oculază prin șlefuire selectivă în plan sagital care constă din șlefuirea mai întîi a versantelor distale ale cuspidilor inferiori și apoi a versantelor meziale ale cuspidilor superiori (39).

Muguet (fr.). Mărgăritărel.

Mugure. 1. Excrescență tisulară, formată în special din țesut conjunctiv (32). 2. Termen folosit în anatomie pentru formațiuni primitive, din care se vor diferenția formațiuni mai evoluat (32). ~ **cărnos**, țesut conjunctiv de reacție exuberant, caracteristic cicatrizărilor *per secundam* (11). ~ **dentar**, Bulb dentar. ~ **hepatic**, Diverticul hepatic. **Muguri musculari**. Mase protoplasmice care apar în continuarea fibrelor musculare rupte, ca urmare a proeminării sarcoplasmei (2) ~ **terminal**, *Folium vermis*. **Muguri vasculari**. Vase de neoformație în țesutul de granulație (2).

Mulaj (fr. *moulage*). Reproducerea formei unei regiuni anatomice, prin aplicarea unei paste

care se ridică după uscare, păstrînd amprenta segmentului (23). ~ de gips, reproducerea formei unuia sau mai multor segmente ale corpului cu ajutorul feșilor gipsate (24).

Müller, Arthur, 1863—1926. Procedeu ~, cloazonare a vulvei realizată prin colpectomie totală, cu suturarea în bursă a inelului vulvar, pentru cura prolapsului genital total la femeile bătrîne (18).

Müller, Friederich von, 1858—1941. Metoda ~, manevră executată de bolnav sub ecranul radiosopic, cu scopul de a studia capacitatea de adaptabilitate și situația morfofuncțională a inimii: după o expirație profundă, bolnavul execută un efort de inspirație cu nasul și gura închise (36). **Semn** ~, pulsații ale lutei și congestie amigdalovelopalatină, sincronă cu contracțiile cardiace, care se observă în insuficiența aortică (10).

Müller, Heinrich. Fibrae circulares muelleri, Fibrae circulares muscoli ciliaris. Fibrele ~, celule nevroglice modificate care traversează perpendicular păturile retinei, aderînd de membranele limitante externă și internă (1). **Mușchiul** ~. 1. Mușchiul orbital (1). 2 Mușchii tarsali (1).

Müller, Johannes Peter, 1801—1858. Canalul ~, *Ductus paramesonephricus*. **Tubereulul** ~, proeminență pe peretele dorsal al tubului urogenital la orificiul canalelor mezonefrice (1).

Müller. Legea lui ~, sin.: *Legea iritabilității specifice*, fiecare nerv senzitiv reacționează la un anumit stimul și dă naștere unei anumite senzații (15).

Müller-Hillis. Manevra ~, manevră practică pentru degajarea umerilor și a brațelor în nașterile în prezentație pelviană: fătul este apucat cu mâinile de ambele coapse și șolduri, policele fiind la nivelul sacrului; se trage în jos pînă cînd umărul anterior apare sub simfiză, apoi se rotează fătul cu 180° și se degajează brațul anterior (18).

Müller-Kauffmann. Mediul ~, sin.: *Bulion tetrațional*, mediu de îmbogățire pentru izolarea germeilor din genul *Salmonella*, conținînd bulion, carbonat de calciu, tiosulfat de sodiu, soluție iodoiodurată, verde brilliant, bilă (3).

Müller-Pinard (Müller, Arthur, 1863—1926; Pinard, Adolphe, 1844—1934). Manevra ~, sin.: *Palpare mensuratorie Müller-Pinard*, metodă clinică obstetricală prin care se apreciază posibilitatea angajării în bazin a unui craniu fixat la strîmtoarea superioară. Palparea poate surprinde disproporții între bazin și craniul fetal, atunci cînd volumul acestuia depășește anterior marginea superioară a simfizei pubiene. Metoda constă din prinderea craniului fetal între police și restul mîinii, la nivelul segmentului superior; imediat deasupra simfizei pubiene

(18). **Palpare mensuratorie** ~, Metoda Müller-Pinard.

Multiceps. Gen de viermi paraziți din familia *Taeniidae*, clasa *Cestoda*. *Specii importante*: *M. multiceps* (sin.: *Taenia coenurus*) și *M. serialis* (sin.: *Taenia serialis*). Larvele se pot dezvolta și la om, determinînd cenuraza (31).

Multiciclon. Baterie de cicloane legate în serie pentru reducerea prafului și funinginiilor eliminate de industrii (20).

Multifid (lat. *multifidus* = despicat în mai multe capete). Care este divizat în mai multe componente (1).

Multipară (lat. *multus* = mult + *parere* = a da naștere). Femeie care a născut de mai multe ori (18).

Mumificare (ar. *momia* = mumie + lat. *facere* = a face). 1. Gangrenă uscată. 2. Transformare conservatoare a cadavrului, prin deshidratare în regiuni cu climat cald și uscat, în terenuri nisipoase sau în încăperi cu ventilație bună; cadavrul se usucă, scade în volum și greutate, pielea devine brună, uscată, asemănătoare pergamentului (23). ~ **fătului**, transformare survenită la un făt mort în lunile a III-a — a IV-a de viață intrauterină, dacă oul nu s-a infectat; se caracterizează prin micșorarea volumului fetal, cu încrețirea tegumentelor, care capătă o culoare galbenă-deschisă sau pămîntie și devin uscate, pergamentoase, retractate pe oase; craniul devine plat, peretele abdominal excavat (18). ~ **pulpei dentare**, metodă terapeutică folosită în stomatologie pentru păstrarea sterilă a pulpei dentare radiculare inaccesibilă extirpării. Se realizează cu substanțe pe bază de formol (tricrezolformalină, trioximetilen etc.) (38).

Mummery, Lockhart. Operația ~, sigmoidectomie urmată de invaginarea capătului colic, care se coboară în rect (11).

Muncă. Activitate conștientă a omului îndreptată spre un anumit scop (20). ~ **dinamică**, muncă avînd ca rezultat deplasarea unui mobil sau a corpului și care se efectuează în special prin intermediul contracției musculare izotonice (9). ~ **fizică**, activitate umană desfășurată pe baza unui proces fiziologic complex, la care participă, pe lîngă mușchi, toate aparatele și sistemele organismului uman (9). ~ **intelectuală**, activitate umană caracterizată prin participarea preponderentă a activității nervoase superioare (9). ~ **de intensitate mare**, eforturi fizice care se efectuează în condițiile unui fals echilibru stabil al oxigenului; durata lor este cuprinsă între 2 și 30 minute (9). ~ **de intensitate normală**, eforturi fizice care se efectuează în condițiile echilibrului stabil al oxigenului.

Se subîmparte în: munci ușoare, cu consum de oxigen sub 0,5 litri/min.; munci medii, între 0,5 și 1 litru/min.; munci grele, peste 1 litru oxigen/min. (9). ~ **de intensitate plafonală**, eforturi fizice în cursul cărora consumul de oxigen atinge nivelul (plafonul) maxim, în medie de 3 litri/min. (9). ~ **statică**, muncă ce nu comportă mișcări și nu produce deplasări, implică energia de tensiune dezvoltată printr-o contracție musculară izometrică (9).

Münehmeyer. Boala ~, sin.: *Miozita osificată progresivă*, invadarea progresivă a musculaturii striate și a anexelor ei de un proces de osificare heterotopică cu tendință la generalizare (24).

Murchison-Pel-Ebstein (Murchison, Charles, 1830—1879; Pel, Pieter Klases, 1852—1919; Ebstein, Wilhelm, 1836—1912). **Febră** ~, aspect undulant al febrei descris în unele cazuri de boală Hodgkin (19).

Murexid, sint: *Purpurat de amoniu*. Substanță de culoare roșie care rezultă din oxidarea nitrică a nucleului pirimidinic; este un indicator al prezenței unei pirimidine într-un produs biologic tratat cu acid azotic (5).

Murmur (lat. *murmur*). Zgomot ușor, continuu, asemănător aceluia produs de o expirație forțată cu gura deschisă, ascultat la nivelul inimii, plămînilor sau vaselor sanguine (32). ~ **asistoliei**, denumirea suflului dulce, cu frecvență redusă, al insuficienței tricuspidiene funcționale, consecutivă dilatației ventriculare drepte (10). ~ **vezicular**, zgomot respirator cu caracter aspirativ, dulce, perceput la auscultarea plămînilor normal în inspirație și la începutul expirației; este datorit undelor sonore care iau naștere prin trecerea aerului din bronhiola supraalobulară în vestibul prin strictura terminală (34).

Murphy, John Benjamin, 1857—1916. Butonul ~, buton de anastomoză de formă discooidală, găurit la mijloc, care poate fi folosit pentru orice tip de anastomoză intestinală (11). **Drenaajul** ~, drenaj suprapubian minim în peritonita gravă după plagă abdominală, printr-o simplă butonieră parietală (11). **Semnul** ~, semn clinic în colecistită, constind din provocarea durerii prin palparea la nivelul hipocondrului sing. subcostal, în cursul unei inspirații profunde (11).

Murphy. Incizia ~, incizie folosită pentru abordarea articulației genunchiului, avind două traiecte longitudinale pararotuliene, unul extern și altul intern (24). **Lingura** ~, instrument chirurgical de forma unei linguri, cu ajutorul căreia se introduce capul femural luxat în cavitatea cotiloidă (24). **Operația** ~. 1. Artroplastie a șoldului, folosind o incizie în diapazon, secțiunea marelui trohanter și interpunerea unui

lambou pediculat celulo-grăsos (24). 2. Artroplastie a genunchiului, care folosește incizia Murphy, secționarea capsulei și ligamentului extern, luxarea înăuntru a aparatului extensor și interpunerea unui lambou pediculat fibrogrăsos de pe fața externă a coapsei după rezecție modelantă (24).

Murphy-Lexer. Incizia ~. 1. Incizie în potcoavă cu concavitatea superioară, pentru abordarea articulației cotului pe cale posterioară (24). 2. Incizie tip Ollier pentru șold, prelungită în fața femurului cu un braț (24).

Murray, G. Procedeu ~, tratamentul chirurgical al comunicației interauriculară prin suturarea septului cu fire puse în înălțime (11).

Murray-Begg. Endoteliom ~, sin.: *Endoteliom MH₂*, tumoare virotică a găinilor, cu localizare primară în cavitatea abdominală (22).

Murray-Gordon. Operația ~, intervenție chirurgicală de transfixie acromioclaviculară cu broșe Kirschner în luxația acromioclaviculară (24).

Musca. Gen de insecte diptere din familia *Muscidae*. *Specii mai importante*: *M. autumnalis* este frecventă în Europa; *M. domestica* este cunoscută sub numele de muscă de casă. În limba, română, termenul de muscă se folosește și pentru insecte din alte genuri: musca albastră (*Calliphora vomitoria*), musca cadavrelor (*Sarcophaga carnaria*), musca columbacă (*Simulium columbacense*), musca de grajd (*Stomoxys calcitrans*), musca țe-țe (specii din genul *Glossina*), musca verde (specii din genul *Lucilia*). Muștele pot fi vectori mecanici pentru numeroase boli (febră tifoidă, dizenterie, tuberculoză, boli parazitare etc.). Larvele lor se pot dezvolta în cavitățile sau țesuturile omului sau unor animale, provocind miază (31).

Muscarină. Alcaloid toxic din *Amanita muscaria* (burete pestriț); are acțiune parasimpatomimetică, interesind specific receptorii colinergici de la nivelul sinapselor neuroefectorii parasimpatice (14).

Muscarinice. Grup de substanțe care acționează ca și muscarina, electiv, la nivelul sinapselor parasimpatice periferice, interesind specific receptorii colinergici de pe membrana structurilor vegetative efectorii (mușchi netezi, miocard, glande) (14).

Muscă (lat. *musca*). Vezi *Musca*. „**Muște zburătoare**”. Vezi Flocoane vitreene.

Musculus (dim. lat. *mus* = șoarece), sin.: *Mușchi*. 1. Țesut muscular compus din fibre musculare individuale sau cele musculare. Se clasifică în funcție de observațiile microscopice (mușchi netezi și striati), controlul volițional (voluntari și nevoluntari), localizarea în

corp (scheletici, cardiaci sau viscerali) (1). 2. Organ contractil compus din țesut muscular, care efectuează mișcările organelor și părților corpului; mușchiul scheletic este atașat prin tendoane sau aponevroze de os, de fiecare parte a unei articulații, efectuând mișcările articulației prin scurtarea fibrelor (1). ~ *suspensorius duodeni*, Mușchiul Treitz, vezi Treitz.

TABELUL MUȘCHILOR (1)

Abrevieri: *M.*, *m.* = *musculus*, *musculi*, mușchiul, mușchii; *n* = *nervus*, *nervi*, nervul, nervii.

M. abductor digiti minimi manus — origine: osul pisiform și tendonul *m. flexor carpi ulnaris*; inserție: fața medială a bazei falangei proximale a degetului mic; inervație: *n. ulnaris*; acțiune: abducția degetului mic.

M. abductor digiti minimi pedis — origine: *processus lateralis* și *processus medialis tuberis calcanei*, *aponeurosis plantaris*; inserție: fața laterală a bazei falangei proximale a degetului mic; inervație: *n. plantaris lateralis*; acțiune: abducția degetului mic.

M. abductor hallucis — origine *processus medialis tuberis calcanei*, *aponeurosis plantaris*; inserție: fața medială a bazei falangei proximale a halucelui; inervație: *n. plantaris medialis*; acțiune: abducția și flexiunea halucelui.

M. abductor pollicis brevis — origine: *os scaphoideum*, *tuberculum ossis trapezii*, *retinaculum flexorum*; inserție: fața laterală a bazei falangei proximale a policelui; inervație: *n. medianus*; acțiune: abducția și flexiunea policelui.

M. abductor pollicis longus — origine: *facies posterior ulnae*, *os radius*, *membrana interossea antebrachii*; inserție: fața laterală a bazei primului metacarpian, *os trapezium*; inervație: *n. radialis* (*n. interosseus antebrachii posterior*); acțiune: abducția și extensiunea policelui.

M. adductor brevis — origine: *os pubis*; inserție: *linea aspera femoris* și proximal de ea; inervație: *n. obturatorius*; acțiune: abducția coapsei.

M. adductor hallucis (*caput obliquum* și *caput transversum*) — origine: *aponeurosis plantaris*, baza metatarsienelor II, III și IV, ligamentul transvers metatarsian, capsulele metatarsofalangiene; inserție: fața laterală a bazei falangei proximale a halucelui; inervație: *n. plantaris lateralis*; acțiune: abducția halucelui.

M. adductor longus — origine: *os pubis*; inserție: *linea aspera femoris*; inervație: *n. obturatorius*; acțiune: abducția coapsei.

M. adductor magnus — origine: *ramus inferior ossis pubis*, *ramus ossis ischii*, *tuber ischia-*

dicum; inserție: *linea aspera femoris*, *tuberculum adductorium femoris*; inervație: *n. tibialis*; acțiune: abducția coapsei, extensiunea articulației șoldului.

M. adductor pollicis (*caput obliquum* și *caput transversum*) — origine: *os trapezium*, *os trapezoideum*, *ossa metacarpalia II, III, IV*, *os metacarpale III*; inserție: fața medială a bazei falangei proximale a policelui; inervație: *n. ulnaris*; acțiune: abducția și opoziția policelui.

M. anconeus — origine: fața posterioară a epicondilului lateral al humerusului; inserție: *olecranon*; inervație: *n. radialis*; acțiune: extensiunea cotului.

M. antitragicus — origine: fața laterală a antitragusului; inserție: antehelix și coarda antehelixului; inervație: *n. facialis*.

M. articularis — mușchi inserat pe o articulație.

M. articularis eubiti — câteva fibre musculare provenite de pe fața profundă a *m. triceps brachii*; inserție: ligamentul posterior și membrana sinovială a articulației cotului.

M. articularis genus — origine: partea distală a feței anterioare a femurului; inserție: membrana sinovială a articulației genunchiului; inervație: *n. femoralis*; acțiune: trage capsula proximal în cursul extensiunii genunchiului.

M. aryepiglotticus — origine: virful aritenoidului; inserție: marginea laterală a epiglottei; inervație: *n. laryngeus recurrens*; acțiune: închide intrarea în laringe.

M. arytenoideus obliquus — origine: fața dorsală a procesului muscular al aritenoidului; inserție: virful aritenoidului opus; inervație: *n. laryngeus recurrens*; acțiune: închide glota.

M. arytenoideus transversus — continuă mușchii tiroaritenoidieni.

M. auricularis anterior — origine: *galea aponeurotica*; inserție: *helix*; inervație: *n. facialis*; acțiune: mișcă urechea externă.

M. auricularis posterior — origine: *processus mastoideus*; inserție: urechea; inervație: *n. facialis*; acțiune: mișcă urechea externă.

M. auricularis superior — origine: *galea aponeurotica*; inserție: *antehelix*; inervație: *n. facialis*; acțiune: mișcă urechea externă.

M. biceps brachii (*caput longum* și *caput breve*) — origine: *tuberculum supraglenoidale scapulae*, *processus coracoideus scapulae*; inserție: *tuberositas radii*, *fascia antebrachii*; inervație: *n. musculocutaneus*; acțiune: flectează antebratul și face supinație.

M. biceps femoris (*caput longum* și *caput breve*) — origine: *tuber ischiadicum*, *linea aspera femoris*; inserție: *caput fibulae*, *condylus lateralis femoris*, *fascia lata*; inervație: *n. peroneus*, *n. tibialis*; acțiune: flexiunea genunchiului și extensiunea coapsei.

M. bipennatus — mușchi ale cărui fibre se inseră și pe fețele unor benzi intramusculare, dând aspectul de pană.

M. brachialis — origine: *facies anterior humeri*; inserție: *processus coronoideus ulnae*; inervație: *n. musculocutaneus*; acțiune: flexiunea cotului.

M. brachioradialis — origine: muchia supracondiliană laterală a humerusului; inserție: extremitatea distală a radiusului; inervație: *n. radialis*; acțiune: flexiunea cotului.

M. bronchooesophageus — fibre întinse între pătura longitudinală a esofagului și bronhia stângă.

M. buccinator — origine: *processus alveolaris maxillae*, *pars alveolaris mandibulae*, *raphe pterygomandibularis*; inserție: *orbicularis oris*; inervație: *n. facialis*; acțiune: compresia obrazului și rețracția unghiurilor gurii.

M. bulbocavernosus — origine: centrul perineului, rafeul median al bulbului; inserție: fascia perineului și penisului; inervație: *n. perinealis*; acțiune: compresia uretrei; contractia orificiului vaginal și compresia bulbilor vestibulari.

M. cervicalis ascendens — termen vechi pentru *m. iliocostalis cervicis*.

M. chondroepitrochlearis — fișie inconstantă de mușchi situată în fascia axilară.

M. chondroglossus — origine: *cornu minus ossis hyoidei*; inserție: limba; inervație: *n. hypoglossus*; acțiune: coboară limba.

M. chondrohumeralis — fișie inconstantă de mușchi, situată în fascia axilară.

M. chondropharyngeus — porțiunea chondrofaringiană a mușchiului constricator mijlociu al faringelui, inserată pe osul hioid.

M. ciliaris — origine: *sclera*, sfincterul corpului ciliar; inserție: procesele ciliare; inervație: *n. oculomotorius* (parasimpatic); acțiune: acomodarea vizuală.

M. coequeus — origine: *spina ischiadica*, *ligamentum sacrospinale*; inserție: marginea laterală a sacrului și coccisului; inervație: a IV-a pereche de nervi sacrali; acțiune: participă la formarea diafragmului pelvian.

M. constrictor pharyngis inferior (*pars thyropharyngea* și *pars cricopharyngea*) — origine: *linea obliqua cartilaginis thyroideae*, laturile cricoidului; inserție: *raphe pharyngis*; inervație: *n. accessorius*, *n. laryngeus superior*; acțiune: contractă faringele.

M. constrictor pharyngis medius (*pars chondropharyngea* și *pars ceratopharyngea*) — origine: *cornua ossis hyoidei*, *ligamentum stylohyoideum*; inserție: *raphe pharyngis*; inervație: *n. accessorius* (plexul faringian); acțiune: contractă faringele.

M. constrictor pharyngis superior (*pars pterygopharyngea*, *buccopharyngea*, *mylopharyngea* și *glossopharyngea*) — origine: *lamina medialis processus pterygoidei*, *raphe pterygomandibularis*, *sulcus mylohyoideus mandibulae*, *fibræ transversae linguae*; inserție: *tuberculum pharyngeum*, *ossis occipitalis*, *raphe pharyngis*; inervație: *n. accessorius*; acțiune: contractă faringele.

M. coracobrachialis — origine: *processus coracoideus scapulae*; inserție: *facies medialis humeri*; inervație: *n. musculocutaneus*; acțiune: flexiunea și adducția brațului.

M. corrugator supercilii — origine: *margo supraorbitalis ossis frontalis*; inserție: pielea frunții; inervație: *n. facialis*; acțiune: mică (încruntare).

M. cremaster — origine: continuă marginea inferioară a mușchilor oblic intern și transvers ai abdomenului; inserție: *fascia spermatica interna*; inervație: *n. genitofemoralis*; acțiune: ridică testiculul.

M. cricoarytenoideus lateralis — origine: fața laterală a cartilajului cricoid; inserție: procesul muscular al aritenoidului; inervație: *n. laryngeus recurrens*; acțiune: apropie corzile vocale.

M. cricoarytenoideus posterior — origine: fața posterioară a cricoidului; inserție: procesul muscular al aritenoidului; inervație: *n. laryngeus recurrens*; acțiune: depărtează corzile vocale.

M. eriothyroideus (*pars recta* și *pars obliqua*) — origine: *arcus cartilaginis cricoideae*; inserție: *lamina cartilaginis thyroideae*; inervație: *n. laryngeus superior* (*ramus externus*); acțiune: întinde corzile vocale.

M. cutaneus — mușchi inserat cu unul din capete pe corionul pielii.

M. deltoideus — origine: *clavicula*, *acromion*, *spina scapulae*; inserție: *tuberositas deltoidea humeri*; inervație: *n. axillaris*; acțiune: abducția brațului; anteducția și rotația medială a brațului (fasciculul clavicular); retroducția și rotația laterală a brațului (fasciculul scapular).

M. depressor anguli oris — origine: *linea obliqua mandibulae*; inserție: comisura buzelor; inervație: *n. facialis*; acțiune: coboară comisura buzelor.

M. depressor labii inferioris — origine: *mandibula*; inserție: pielea peribucală; inervație: *n. facialis*; acțiune: mică.

M. depressor septi nasi — origine: foseta mirtiformă; inserție: *septum nasi*, *alae nasi*; inervație: *n. facialis*; acțiune: mică.

M. depressor supercilii — origine: *cartilagine nasi*, *ossa nasalia*; inserție: pielea intersprincenoasă; inervație: *n. facialis*; acțiune: mică.

M. diaphragma (*pars lumbalis, pars costalis* și *pars sternalis*) — origine: *vertebrae lumbales*, cartilajele ultimelor 6 coaste, *processus xiphoides*; inserție: centrul tendinos; inervație: *n. phrenicus*; acțiune: inspirație, presa abdominală.

M. digastricus (*venter anterior* și *venter posterior*) — origine: *fossa digastrica mandibulae, processus mastoideus*; inserție: *cornu minus ossis hyoidei*; inervație: *n. mylohyoideus, n. facialis*; acțiune: ridică și fixează hioidul.

M. dilator pupillae — origine: circumferința irisului; inserție: marginea pupilei; inervație: simpatic; acțiune: dilată pupila.

M. dorsoepitrochlearis — mușchi inconstant, situat în partea posterioară a axilei, întins de la tendonul *m. latissimus dorsi* la structuri nou formate; este numit uneori ridicătorul tendonului *m. latissimus dorsi*.

M. epieranius (*m. occipitofrontalis, m. temporoparietalis*) — origine: *galea aponeurotica, linea nuchae superior*; inserție: pielea frunții, *galea aponeurotica*; inervație: *n. facialis*; acțiune: mișcă sprincenele și scalpul.

M. erectores pilorum — origine: corion; inserție: foliculi piloși; inervație: simpatic; acțiune: ridică părul.

M. erector spinae — compus din: *longissimus, iliocostalis, spinalis, transversospinalis, semispinalis*.

M. extensor carpi radialis brevis — origine: *epicondylus lateralis humeri*; inserție: *basis ossium metacarpium II, III*; inervație: *n. radialis*; acțiune: extensiunea articulației mîinii.

M. extensor carpi radialis longus — origine: *epicondylus lateralis humeri*; inserție: *basis ossis metacarpalis II*; inervație: *n. radialis*; acțiune: extensiunea articulației mîinii.

M. extensor carpi ulnaris (*caput humerale* și *caput ulnare*) — origine: *epicondylus lateralis humeri, margo posterior ulnae*; inserție: *basis ossis metacarpalis V*; inervație: *n. radialis*; acțiune: extensiunea articulației mîinii.

M. extensor digitorum brevis pedis — origine: fața superioară a calcaneului (*sulcus calcanei*); inserție: tendoanele extensorului degetelor II, III, IV, V ale piciorului; inervație: *n. peroneus profundus*; acțiune: extensiunea degetelor piciorului.

M. extensor digitorum longus pedis — origine: *facies medialis fibulae, condylus lateralis tibiae, membrana interossea cruris*; inserție: fața posterioară a falangelor a II-a și a III-a de la degetele II, III, IV și V; inervație: *n. peroneus profundus*; acțiune: extensiunea degetelor, dorsoflexia piciorului.

M. extensor digitorum manus — origine: *epicondylus lateralis humeri*; inserție: fața posterioară a falangelor a II-a și a III-a de la dege-

tele II, III, IV și V; inervație: *n. interosseus antebrachii posterior (n. radialis)*; acțiune: extensiunea articulației mîinii și degetelor.

M. extensor digiti minimi — origine: *epicondylus lateralis humeri*; inserție: fața dorsală a falangei proximale a degetului mic; inervație: *n. radialis*; acțiune: extensiunea articulației metacarpofalangiene a degetului mic.

M. extensor hallucis brevis — origine: fața superioară a calcaneului (*sulcus calcanei*); inserție: baza falangei proximale a halucelui; inervație: *n. peroneus profundus*; acțiune: extensiunea halucelui.

M. extensor hallucis longus — origine: *facies medialis fibulae, membrana interossea cruris*; inserție: baza falangei terminale a halucelui; inervație: *n. peroneus profundus*; acțiune: extensiunea halucelui.

M. extensor indicis — origine: *facies posterior ulnae*; inserție: tendonul extensorului comun al indexului; inervație: *n. interosseus antebrachii posterior (n. radialis)*; acțiune: extensiunea indexului.

M. extensor pollicis brevis — origine: *facies posterior radii, membrana interossea antebrachii*; inserție: fața dorsală a falangei proximale a policelui; inervație: *n. interosseus antebrachii posterior (n. radialis)*; acțiune: extensiunea articulației metacarpofalangiene a policelui.

M. extensor pollicis longus — origine: *facies posterior ulnae, membrana interossea antebrachii*; inserție: fața posterioară a falangei distale a policelui; inervație: *n. interosseus antebrachii posterior (n. radialis)*; acțiune: extensiunea și abducția policelui.

M. flexor accessorius. M. quadratus plantae.

M. flexor carpi radialis — origine: *epicondylus medialis humeri*; inserție: *basis ossis metacarpalis II*; inervație: *n. medianus*; acțiune: flexiunea articulației mîinii.

M. flexor carpi ulnaris (*caput humerale* și *caput ulnare*) — origine: *epicondylus medialis humeri, marginea medială a olecranului*; inserție: *os pisiforme, hamulus ossis hamati, basis ossis metacarpalis V*; inervație: *n. ulnaris*; acțiune: flexiunea articulației mîinii.

M. flexor digitorum brevis pedis — origine: *processus medialis tubaris calcanei, aponeurosis plantaris*; inserție: falangele mijlocii ale ultimelor patru degete; inervație: *n. plantaris medialis*; acțiune: flexiunea articulațiilor metatarsfalangiene și interfalangiene ale degetelor respective.

M. flexor digitorum longus pedis — origine: *facies posterior tibiae*; inserție: baza falangei distale a ultimelor patru degete; inervație: *n. tibialis*; acțiune: flexiunea degetelor piciorului.

M. flexor digiti minimi brevis manus — origine: *hamulus ossis hamati, retinaculum flexorum*; inserție: fața medială a falangei proximale a degetului mic; inervație: *n. ulnaris*; acțiune: flexiunea articulației metacarpofalangiene a degetului mic.

M. flexor digiti minimi brevis pedis — origine: *basis ossis metatarsalis V, aponeurosis plantaris*; inserție: fața laterală a bazei falangei proximale a degetului mic; inervație: *n. plantaris lateralis*; acțiune: flexiunea degetului mic.

M. flexor digitorum profundus — origine: *facies anterior ulnae, membrana interossea antebrachii*; inserție: baza falangei distale a ultimelor patru degete; inervație: *n. ulnaris* (partea medială); acțiune: flexiunea degetelor (articulația interfalangiană distală), ajută la flexiunea mâinii și a degetelor în general.

M. flexor digitorum superficialis (caput humeroulnare și caput radiale) — origine: *epicondylus medialis humeri, processus coronoideus ulnae, margo anterior radii*; inserție: baza falangei mijlocii a degetelor; inervație: *n. medianus*; acțiune: flexiunea articulației interfalangiene proximale; ajută la flexiunea mâinii și a articulațiilor metacarpofalangiene.

M. flexor hallucis brevis — origine: fața plantară a cuboidului, *aponeurosis plantaris*; inserție: baza falangei proximale a halucelui; inervație: *n. plantaris medialis*; acțiune: flexiunea articulației metatarsofalangiene a halucelui.

M. flexor hallucis longus — origine: *facies posterior fibulae*; inserție: baza falangei distale a halucelui; inervație: *n. tibialis*; acțiune: flexiunea halucelui, flexiunea plantară a piciorului, sustentanța bolții plantare.

M. flexor pollicis brevis — origine: *retinaculum flexorum manus*, creasta trapezoidului; inserție: baza falangei proximale a policelui; inervație: *n. medianus*; acțiune: flexiunea articulației metacarpofalangiene a policelui.

M. flexor pollicis longus — origine: *facies anterior radii, membrana interossea*; inserție: baza falangei distale a policelui; inervație: *n. medianus*; acțiune: flexiunea policelui.

M. fusiformis — mușchi de forma unui fus.

M. gastrocnemius (caput laterale și caput mediale) — origine: *condylus lateralis femoris, condylus medialis femoris*; inserție: *tuber calcanei*; inervație: *n. tibialis*; acțiune: flexiunea plantară a gleznei și flexiunea genunchiului.

M. gemellus inferior — origine: *tuber ischiadicum*; inserție: *trochanter major femoris*; inervație: *n. mușchiului patratului femural*; acțiune: rotația laterală a femurului.

M. gemellus superior — origine: *spina ischiadica*; inserție: *trochanter major femoris*; iner-

vație: *n. mușchiului obturator intern*; acțiune: rotația laterală a femurului.

M. genioglossus — origine: *spina mentalis* (tuberculul superior); inserție: *os hyoideum*, porțiunea laterală a limbii; inervație: *n. hypoglossus*; acțiune: coboară limba, protruza limbii.

M. geniohyoideus — origine: *spina mentalis* (tuberculul inferior); inserție: *corpus ossis hyoidei*; inervație: *n. hypoglossus* (ramura descendentă) (C_1, C_2); acțiune: ridică și trage anterior hioidul.

M. gluteus maximus — origine: fața laterală a ilionului (posterior), *facies dorsalis ossis sacri, ligamentum sacrotuberale*; inserție: *tuberositas glutea femoris, tractus iliotibialis*; inervație: *n. gluteus inferior*; acțiune: extensiunea șoldului, extensiunea trunchiului pe coapsă (în poziția șezând).

M. gluteus medius — origine: fața laterală a ilionului (mijlociu); inserție: *trochanter major femoris*; inervație: *n. gluteus superior*; acțiune: abducția femurului.

M. gluteus minimus — origine: fața laterală a ilionului (antero-inferior); inserție: *trochanter major femoris*; inervație: *n. gluteus superior*; acțiune: abducția și rotația medială a femurului.

M. gracilis — origine: *os pubis*; inserție: *facies medialis tibiae* (porțiunea superioară), *pes anserinus*; inervație: *n. obturatorius*; acțiune: adducția femurului, flexiunea genunchiului.

M. heliis major — origine: *spina heliis*; inserție: partea ascendentă a helixului; inervație: *n. facialis*.

M. heliis minor — origine: *spina heliis*; inserție: *crus heliis*; inervație: *n. facialis*.

M. hyoglossus — origine: *corpus et cornu majus ossis hyoidei*, inserție: limba; inervație: *n. hypoglossus*; acțiune: coboară limba.

M. iliacus — origine: fosa iliacă și *sacrum*; inserție: *trochanter minor femoris*; inervație: *n. femoralis*; acțiune: flexiunea șoldului și trunchiului pe membrul inferior.

M. iliococcygeus — porțiune din *m. levator ani*.

M. iliocostalis — complexul muscular format din: *m. iliocostalis cervicis, m. iliocostalis thoracis* și *m. iliocostalis lumborum*.

M. iliocostalis cervicis — origine: unghiul coastelor a 6-a, a 5-a, a 4-a, a 3-a; inserție: tuberculi posteriori ai apofizelor transverse C_3, C_4, C_5, C_6 ; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali cervicali; acțiune: extensia coloanei, ajută mișcările laterale ale trunchiului.

M. iliocostalis lumborum — *crista iliaca, vertebrae lumbales, sacrum, fascia thoracolumbalis*; inserție: ultimele șase coaste; inervație: ramu-

rile posterioare ale nervilor spinali lombari; acțiune: extensiunea coloanei, ajută mișcările laterale ale trunchiului.

M. iliocostalis thoracis — origine: unghiul ultimelor șapte coaste; inserție: unghiul primelor șase coaste; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali toracici; acțiune: extensiunea coloanei, ajută mișcările laterale ale trunchiului.

M. iliopsoas — complexul muscular format din *m. iliacus* și *m. psoas*.

M. infraclavicularis — mușchi inconstant, care se întinde de deasupra părții claviculare a *m. pectoralis major* până la *fascia m. deltoidei*.

M. infrahyoidei — mușchii: *sternohyoideus*, *omohyoideus*, *sternothyroideus*, *thyrohyoideus*, *levator glandulae thyreoideae*, *longus colli* și *scaleni*.

M. infraspinatus — origine: *fossa infraspinata scapulae*; inserție: *tuberculum majus humeri*; inervație: *n. suprascapularis*; acțiune: rotația laterală a humerusului.

M. intercostales externi — origine: marginea coastei (lateral); inserție: marginea coastei (lateral); inervație: ramurile anterioare ale nervilor toracici (intercostali); acțiune: inspirație.

M. intercostales interni — origine: marginea coastei (medial); inserție: marginea coastei (medial); inervație: ramurile anterioare ale nervilor toracici (intercostali); acțiune: expirație.

M. intercostales intimi — origine: marginea coastei (medial de cei interni); inserție: marginea coastei (medial de cei interni); inervație: ramurile anterioare ale nervilor toracici (intercostali); acțiune: expirație.

M. interossei dorsales manus — origine: pe metacarpienele adiacente (prin 2 capete); inserție: tendoanele extensorii ale degetelor II, III și IV ale mîinii; inervație: *n. ulnaris*; acțiune: adducția degetelor, flexiunea articulațiilor metacarpofalangiene, extensiunea articulațiilor interfalangiene.

M. interossei dorsales pedis — origine: pe metatarsienele adiacente (prin 2 capete); inserție: tendoanele extensorii ale degetelor II, III și IV ale piciorului; inervație: *n. plantaris lateralis*; acțiune: abducția degetelor, flexia plantară a articulației metatarsofalangiene, extensiunea articulației interfalangiene.

M. interossei palmares — origine: fețele metacarpienelor II, IV și V; inserție: tendoanele extensorilor degetelor II, IV și V ale mîinii; inervație: *n. ulnaris*; acțiune: adducția degetelor.

M. interossei plantares — origine: fața medială a metatarsienelor III, IV și V; inserție: tendoanele extensorilor degetelor III, IV și

V; inervație: *n. plantaris lateralis*; acțiune: extensiunea degetelor III, IV și V.

M. interspinales cervicis — origine: apofiza spinoasă a vertebrei cervicale supraiacente; inserție: apofiza spinoasă a vertebrei cervicale subiacente; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali cervicali; acțiune: extensiunea coloanei vertebrale.

M. interspinales lumborum — origine: apofiza spinoasă a vertebrei lombare supraiacente; inserție: apofiza spinoasă a vertebrei lombare subiacente; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali lombari; acțiune: extensiunea coloanei vertebrale.

M. interspinales thoracis — origine: apofiza spinoasă a vertebrei toracice supraiacente; inserție: apofiza spinoasă a vertebrei toracice subiacente; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali toracici; acțiune: extensiunea coloanei vertebrale.

M. intertransversarii — origine: apofiza transversă a vertebrei; inserție: apofiza transversă a vertebrei; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali; acțiune: înclinația laterală a trunchiului.

M. intertransversarii anteriores cervicis — origine: tuberculul anterior al apofizei transverse; inserție: tuberculul anterior al apofizei transverse; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali cervicali; acțiune: înclinația laterală a coloanei cervicale.

M. intertransversarii laterales lumborum — origine: vârful apofizei transverse supraiacente; inserție: vârful apofizei transverse subiacente; inervație: ramurile posterioare ale nervilor lombari; acțiune: înclinația laterală a trunchiului.

M. intertransversarii mediales lumborum — origine: tuberculul accesoriu al apofizei transverse supraiacente; inserție: tuberculul accesoriu al apofizei transverse subiacente; inervație: ramurile posterioare ale nervilor lombari; acțiune: înclinația laterală a trunchiului.

M. intertransversarii posterior cervicis (pars medialis și pars lateralis) — origine: tuberculul posterior al apofizelor transverse (supraiacent); inserție: tuberculul posterior al apofizelor transverse (subiacent); inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali cervicali; acțiune: înclinația laterală a coloanei cervicale.

M. intertransversarii thoracis — fibre musculare slabe, inconstante, întinse între apofizele transverse ale vertebrelor.

M. ischiobulbosus — parte variabilă a *m. bulbocavernosus*.

M. ischioavernosus — origine: *os ischii*; inserție: *raphe perinei*; inervație: *n. perineales*; acțiune: erecția penisului (clitorisului).

M. ischiopubicus — parte variabilă a *m. sphincter urethrae membranaceae*.

M. latissimus dorsi — origine: apofizele spinoase ale ultimelor 6 vertebre toracice și ale vertebrelor lombare, *fascia thoracolumbalis*, *crista iliaca*, ultimele coaste, *angulus inferior scapulae*; inserție: *sulcus intertubercularis humeri*; inervație: *n. thoracodorsalis*; acțiune: adducția și extensiunea humerusului, accesoriu în respirație.

M. laryngopharyngeus — termen vechi pentru *m. constrictor inferior* al faringelui.

M. levator anguli oris — origine: *maxilla*; inserție: pielea comisurii bucale; inervație: *n. facialis*; acțiune: mimică (ridică comisura bucală).

M. levator ani — origine: *spina ischiadica*, *fascia pelvis*, *os pubis*; inserție: *centrum tendineum perinei*, *ligamentum anococcygeum*, *os coccygis*; inervație: ramurile anterioare S_3 , S_4 , *n. perineales*; acțiune: suportă viscerele pelviene, ridică și dilată anusul (în defecație).

M. levatores costarum breves — origine: apofizele transverse ale vertebrelor toracice; inserție: coasta subiacentă; inervație: ramurile anterioare ale nervilor spinali toracici (intercostali); acțiune: ajută ridicarea coastelor în inspirație.

M. levatores costarum longi — origine: apofizele transverse ale vertebrelor toracice; inserție: a doua coastă subiacentă; inervație: ramurile anterioare ale nervilor spinali toracici (intercostali); acțiune: ajută ridicarea coastelor în inspirație.

M. levator glandulae thyreoideae — origine: *os hyoideum*; inserție: *isthmus glandulae thyreoideae*.

M. levator labii superioris — origine: *maxilla*; inserție: pielea buzei superioare; inervație: *n. facialis*; acțiune: mimică.

M. levator labii superioris alaeque nasi — origine: *processus frontalis maxillae*, *os nasale*; inserție: pielea buzei superioare, pielea aripii nasului; inervație: *n. facialis*; acțiune: mimică.

M. levator palpebrae superioris (*lamina profunda* și *lamina superficialis*) — origine: tavanul orbitei; inserție: pielea pleoapei superioare și a tarsului superior; inervație: *n. oculomotorius*; acțiune: ridică pleoapa superioară.

M. levator prostatae, sin.: *M. puboprostaticus* — fibrele mediale ale porțiunii pubococcigene a *m. levator ani* (la bărbat).

M. levator scapulae — origine: apofizele transverse ale vertebrelor cervicale superioare (I—V); inserție: *margo vertebralis* și *angulus superior scapulae*; inervație: *n. dorsalis scapulae* și ramurile anterioare ale nervilor C_3 și C_4 ; acțiune: ridică umărul, execută rotația medială a umărului inferior al scapulei.

M. levator veli palatini — origine: virful stincii temporalului, cartilajul tubei auditive; inserție: aponevroza palatului moale; inervație: *n. accessorius* (plexul faringian); acțiune: ridică vălul palatin.

M. longissimus capitis — origine: apofizele transverse ale vertebrelor toracice 1—6 și apofizele articulare ale vertebrelor cervicale 4—7; inserție: *processus mastoideus ossis temporalis*; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali cervicali; acțiune: extensia coloanei cervicale, ajută rotația și înclinarea ei laterală.

M. longissimus cervicis — origine: apofizele transverse ale celor 6 vertebre toracice superioare; inserție: apofizele transverse ale vertebrelor C_2 — C_6 ; inervație: ramurile posterioare ale nervilor cervicali și toracici; acțiune: extensiunea coloanei, ajută rotația și înclinarea ei laterală.

M. longissimus thoracis — origine: *crista iliaca*, *ligamenta sacroiliaca*, apofizele spinoase lombare și sacrale; inserție: coastele și apofizele transverse ale vertebrelor toracice și lombare superioare; inervație: ramurile posterioare ale nervilor toracici și lombari; acțiune: extensiunea coloanei, ajută rotația și înclinarea ei laterală.

M. longitudinalis inferior linguae — origine: baza limbii; inserție: virful limbii; inervație: *n. hypoglossus*; acțiune: scurtează limba.

M. longitudinalis superior linguae — origine: baza limbii; inserție: virful limbii; inervație: *n. hypoglossus*; acțiune: scurtează limba.

M. longus capitis — origine: apofizele transverse ale vertebrelor cervicale 3—6; inserție: *pars basilaris ossis occipitalis*; inervație: ramurile anterioare ale nervilor cervicali I, II, III și IV; acțiune: flexiunea capului.

M. longus colli — origine: corpul vertebrelor C_1 , C_2 , C_3 ; apofizele transverse C_3 , C_4 , C_5 ; corpurile vertebrelor cervicale (ultimele trei) și corpurile primelor 3 vertebre toracice; inserție: tuberculul anterior al vertebrelor C_4 , C_5 , C_6 ; corpurile vertebrelor C_2 , C_3 , C_4 ; inervație: ramurile anterioare ale nervilor cervicali; acțiune: flexiunea coloanei vertebrale.

M. lumbricales manus — origine: tendoanele flexorului profund al degetelor; inserție: tendonul extensorului degetului respectiv; inervație: *n. medianus* (cei doi laterali), *n. ulnaris* (cei doi mediali); acțiune: flexiunea articulației metacarpofalangiene și extensiunea articulației interfalangiene.

M. lumbricales pedis — origine: tendoanele flexorului lung al degetelor; inserție: tendonul extensorului degetului respectiv; inervație: *n. plantaris medialis* (cel medial), *n. plantaris lateralis*; acțiune: flexiunea articulației meta-

tarsofalangiene și extensiunea articulației interfalangiene.

M. maseter (*pars profunda* și *pars superficialis*) — origine: *arcus zygomaticus*; inserție: *ramus* și *angulus mandibulae*; inervație: *n. mandibularis*; acțiune: masticăție.

M. mentalis — origine: fosa incisivă a mandibulei; inserție: pielea bărbiei; inervație: *n. facialis*; acțiune: mimică.

M. multifidus — origine: *sacrum, ligamenta sacroiliaca*, tuberculi mamilari ai vertebrelor lombare, apofizele transverse ale vertebrelor toracice, apofizele articulare ale ultimelor 4 cervicale; inserție: apofizele spinoase vertebrale; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali; acțiune: extensiunea și rotația coloanei vertebrale.

M. mylohyoideus — origine: *sulcus mylohyoideus mandibulae*; inserție: *os hyoideum*; inervație: *n. mylohyoideus (mandibularis)*; acțiune: ridică hioidul și suportă planșeul bucal.

M. nasalis (*pars transversa* și *pars alaris*) — origine: *maxilla*; inserție: pielea aripilor nasului; inervație: *n. facialis*; acțiune: mimică.

M. obliquus auriculae — origine: *helix*; inserție: *antehelix*; inervație: *n. facialis*.

M. obliquus capitis inferior — origine: apofiza spinoasă a axisului; inserție: apofiza transversă a atlasului; inervație: ramura posterioară a nervului C₁; acțiune: ajută extensiunea și mișcările laterale ale capului.

M. obliquus capitis superior — origine: apofiza transversă a atlasului; inserție: *os occipitalis*; inervație: ramura posterioară a nervului C₁; acțiune: ajută extensiunea și mișcările laterale ale capului.

M. obliquus externus abdominis — origine: ultimele opt coaste; inserție: *processus xiphoides linea alba, os pubis, crista iliaca*; inervație: ultimii șase nervi intercostali; acțiune: presa abdominală, flexiunea coloanei vertebrale.

M. obliquus inferior bulbi — origine: fața medială a planșeului orbitei; inserție: *sclera*; inervație: *n. oculomotorius*; acțiune: rotația globului ocular în sus și înafară.

M. obliquus internus abdominis — origine: *fascia thoracolumbalis, crista iliaca, ligamentum inguinale*; inserție: ultimele trei coaste, *linea alba, processus xiphoides, os pubis*; inervație: ultimii 6 nervi intercostali și *n. iliohypogastricus*; acțiune: presa abdominală, flexiunea coloanei vertebrale.

M. obliquus superior bulbi — origine: marginea găurii optice; inserție: *sclera*; inervație: *n. trochlearis*; acțiune: rotația globului ocular înafară și în jos.

M. obturatorius externus — origine: *os pubis, os ischii, membrana obturatoria* (fața exter-

nă); inserție: *fossa trochanterica femoris*; inervație: *n. obturatorius*; acțiune: rotația laterală a femurului.

M. obturatorius internus — origine: *os pubis, os ilium, os ischii, membrana obturatoria* (fața internă); inserție: *trochanter major femoris*; inervație: *n. mușchiului obturator intern*; acțiune: rotația laterală a femurului.

M. omohyoideus (*venter superior* și *venter inferior*) — origine: tendonul intermediar, *margo superior scapulae*; inserție: *os hyoideum* (tendonul intermediar); inervație: *n. hypoglossus* (ramura descendentă cervicală); acțiune: coboară hioidul.

M. opponens digiti minimi manus — origine: *retinaculum flexorum, hamulus ossis hamati*; inserție: fața medială a metacarpianului V; inervație: *n. ulnaris*; acțiune: adducția degetului mic.

M. opponens pollicis — origine: *os trapezium, retinaculum flexorum*; inserție: *os metacarpale I*; inervație: *n. medianus*; acțiune opoziția policelui.

M. orbicularis — mușchi care înconjură un orificiu.

M. orbicularis oculi (*pars palpebralis, pars orbitalis* și *pars lacrimalis*) — origine: fața medială a orbitei; inserție: pielea pleoapelor; inervație: *n. facialis*; acțiune: închide pleoapele.

M. orbicularis oris (*pars labialis* și **pars marginalis*) — în pielea din jurul orificiului bucal; inervație: *n. facialis*, acțiune: micșorează orificiul bucal, mimică.

M. orbitalis — origine și inserție: *fissura orbitalis inferior*; inervație: simpatic.

M. palatoglossus — origine: fața inferioară a palatului moale; inserție: limba; inervație: *n. accessorius*; acțiune: ridică limba și contractă gitlejul.

M. palatopharyngeus — origine: *palatum molle, tuba auditiva*; inserție: *fascia pharyngobasilaris*; inervație: *n. accessorius* (plexus faringian); acțiune: deglutiție.

M. palmaris brevis — origine: *aponeurosis palmaris*; inserție: pielea marginii mediale a mîinii; inervație: *n. ulnaris*; acțiune: accentuează scobitura palmei.

M. palmaris longus — origine: *epicondylus medialis humeri*; inserție: *retinaculum flexorum, aponeurosis palmaris*; inervație: *n. medianus*; acțiune: flexiunea articulației mîinii.

M. papillares ventriculi dextri (*anterior, posterior* și *septales*) — origine: pereții anterior și posterior ai ventriculului drept, septul interventricular; inserție: valvulele atrioventriculare corespunzătoare; inervație: simpatică, parasimpatică, țesut nodal; acțiune: dinamica valvulelor atrioventriculare drepte.

M. papillares ventriculi sinistri (*pars anterior* și *pars posterior*) — origine: pereții ventriculului stîng și septul interventricular (uneori); inserție: valvulele atrioventriculare corespunzătoare; inervație: simpatică, parasimpatică, țesut nodal; acțiune: dinamica valvulelor atrioventriculare stîngi.

M. pectinați — mușchi în formă de pieptene, situați pe fața internă a atriului drept, începînd de la creasta terminală spre orificiul atrioventricular.

M. pectineus — origine: *os pubis*; inserție: femur (distal de *trochanter minor*); inervație: *n. femoralis*, *n. obturatorius* (uneori); acțiune: adducția și rotația medială a humerusului, flexiunea umărului.

M. pectoralis major (*pars clavicularis*, *pars sternocostalis*, *pars abdominalis*) — origine: *clavicula*, *sternum*, primele 6 coaste, aponevroza *m. obliquus externus abdominis*; inserție: *sulcus intertubercularis humeri*; inervație: *n. pectoralis medialis*; acțiune: adducția și rotația medială a humerusului; flexiunea umărului.

M. pectoralis minor — origine: coastele a 3-a, a 4-a și a 5-a; inserție: *processus coracoideus scapulae*; inervație: *n. pectoralis lateralis*; acțiune: coboară scapula și o trage înaintea.

M. peroneus (fibularis) brevis — origine: *facies lateralis fibulae*; inserție: *basis ossis metatarsalis V*; inervație: *n. peroneus superficialis*; acțiune: flexiunea și eversiunea piciorului.

M. peroneus (fibularis) longus — origine: *condylus lateralis tibiae* și *facies lateralis fibulae*; inserție: *os cuneiforme mediale*, *os metatarsale I*; inervație: *n. peroneus superficialis*; acțiune: flexiunea plantară și eversiunea piciorului, susținerea botinei.

M. peroneus (fibularis) tertius — origine: *facies medialis fibulae*; inserție: *os metatarsale V*; inervație: *n. peroneus profundus*; acțiune: flexiunea dorsală și eversiunea piciorului.

M. piriformis — origine: vertebrele S_1-S_4 , *os ilium*, *ligamentum sacrotuberale*; inserție: *trochanter major femoris*; inervație: ramurile anterioare ale nervilor S_1 și S_2 ; acțiune: rotația laterală a femurului.

M. plantaris — origine: *condylus lateralis femoris*; inserție: *calcaneus (tendocalcaneus)*; inervație: *n. tibialis*; acțiune: flexiunea articulației genunchiului, flexiunea plantară a piciorului.

M. platysma — origine: *fascia cervicalis (lamina superficialis)*; inserție: pielea peribucală, *corpus mandibulae*; inervație: *n. facialis*; acțiune: mimică.

M. pleuroesophageus — fibre musculare întinse de la pătura longitudinală a esofagului la lama submezotelială a pleurei mediastinale.

M. popliteus — origine: *condylus lateralis femoris*; inserție: *facies posterior tibiae*; inervație: *n. tibialis*; acțiune: rotația medială a tibiei, flexiunea genunchiului.

M. procerus — origine: pielea nasului; inserție: pielea feței; inervație: *n. facialis*; acțiune: mimică.

M. pronator quadratus — origine: *facies anterior ulnae*; inserție: *facies anterior radii*; inervație: *n. interosseus anterior (n. medianus)*; acțiune: pronția antebrăului.

M. pronator teres (*caput humerale* și *caput ulnare*) — origine: *epicondylus medialis humeri*, *processus coronoideus ulnae*; inserție: *facies lateralis radii*; inervație: *n. medianus*; acțiune: pronția antebrăului.

M. prostaticus, sin.: *Substantia muscularis prostatae* — țesutul muscular al prostatei.

M. psoas major — origine: *vertebrae lumbales*, *fascia thoracolumbalis*; inserție: *trochanter minor femoris*; inervație: ramurile anterioare ale *n. spinali L₂, L₃*; acțiune: flexiunea șoldului și trunchiului pe membrul inferior.

M. psoas minor — origine: *vertebrae T₁₂, L₁*; inserție: *eminentia iliopubica*; inervație: ramura anterioară a *n. spinal L₁*; acțiune: flexiunea trunchiului pe pelvis.

M. pterygoideus lateralis — origine: *os sphenoidale*, *lamina lateralis processus pterygoidei*; inserție: *collum mandibulae* și capsula articulației temporomandibulare; inervație: *n. mandibularis*; acțiune: masticție, protruția mandibulei.

M. pterygoideus medialis — origine: *lamina lateralis processus pterygoidei*; inserție: *tuberositas pterygoidea mandibulae*; inervație: *n. mandibularis*; acțiune: masticție.

M. pubococcygeus — porțiune a *m. levator ani*.

M. puboprostaticus. *M. levator prostatae*.

M. puborectalis — fibrele mijlocii ale porțiunii pubococcigene a *m. levator ani*.

M. pubovaginalis — fibrele mediale ale porțiunii pubococcigene a *m. levator ani* (la femei).

M. pyramidalis — origine: *os pubis*; inserție: *linea alba*; inervație: ramura anterioară a *n. spinal T₁₂*; acțiune: presa abdominală.

M. pyramidalis auriculae — porțiune a *m. tragus*.

M. quadratus femoris — origine: *tuber ischiadicum*; inserție: *crista intertrochanterica femoris*; inervație: *n. patratului femural*; acțiune: adducția și rotația laterală a femurului.

M. quadratus lumborum — origine: *crista iliaca*, *fascia thoracolumbalis*, *vertebrae lumbales*; inserție: ultima coastă; inervație: ramurile anterioare ale primilor trei nervi lombari; acțiune: ajută mișcările laterale ale coloanei vertebrale

M. quadratus plantae, sin.: *M. flexor accesorius* — origine: *calcaneus, aponeurosis plantaris*; inserție: tendoanele flexorului lung al degetelor; inervație: *n. plantaris lateralis*; acțiune: ajută flexiunea degetelor.

M. quadriceps femoris — mușchi format din *m. rectus femoris* și cei 3 mușchi vaști femurali.

M. rectooccygeus — fibre musculare care se întind de la tunica musculară (stratul longitudinal) al rectului la *os coccygis*.

M. rectourethralis — fibre musculare inconstante întinse între stratul extern longitudinal al rectului și uretră.

M. rectouterinus — fibre musculare care leagă rectul de fața posterioară laterală a uterului.

M. rectovesicalis — fibre musculare întinse de la pătura musculară longitudinală a rectului la vezica urinară.

M. rectus abdominis — origine: *os pubis*; inserție: *processus xiphoides*, cartilajele costale al 5-lea, al 6-lea și al 7-lea; inervație: ultimii 6 n. intercostali; acțiune: presa abdominală, flexiunea coloanei vertebrale.

M. rectus capitis anterior — origine: *massa lateralis atlantis*; inserție: *os occipitale*; inervație: ramurile anterioare ale n. spinali C_1, C_2 ; acțiune: flexiunea capului.

M. rectus capitis lateralis — origine: *processus transversus atlantis*; inserție: *os occipitale*; inervație: ramura anterioară a n. spinal C_1 ; acțiune: ajută mișcările laterale ale capului.

M. rectus capitis posterior major — origine: *processus spinosus vertebrae axis*; inserție: *os occipitale*; inervație: ramura posterioară a n. spinal C_1 ; acțiune: extensiunea capului.

M. rectus capitis posterior minor — origine: *tuberculum posterius atlantis*; inserție: *os occipitale*; inervație: ramura posterioară a n. spinal C_1 ; acțiune: extensiunea capului.

M. rectus femoris — origine: *spina iliaca anterior inferior*, sprinceană cotiloidă; inserție: *patella* și *tuberositas tibiae*; inervație: *n. femoralis*; acțiune: extensiunea articulației genunchiului, flexiunea șoldului.

M. rectus inferior bulbi — origine: marginea inferioară a găurii optice; inserție: *sclera*; inervație: *n. oculomotorius*; acțiune: rotația în jos a ochiului.

M. rectus medialis bulbi — origine: marginea medială a găurii optice; inserție: *sclera*; inervație: *n. oculomotorius*; acțiune: rotația medială a ochiului.

M. rectus superior bulbi — origine: marginea superioară a găurii optice; inserție: *sclera*; inervație: *n. oculomotorius*; acțiune: rotația în sus a ochiului.

M. rhomboideus major — origine: apofizele spinoase ale vertebrelor T_2-T_5 ; inserție: *margo*

vertebralis scapulae; *n. dorsalis scapulae*; acțiune: trage scapula posterior și rotește unghiul ei inferior medial.

M. rhomboideus minor — origine: apofizele spinoase ale vertebrelor C_7-T_1 ; inserție: *margo vertebralis scapulae*; inervație: *n. dorsalis scapulae*; acțiune: trage scapula posterior și rotește unghiul ei inferior, medial.

M. risorius — origine: *fascia masseterica*; inserție: pielea comisurii bucale; inervație: *n. facialis*; acțiune: mimică.

M. rotatores (cervicis, thoracis, lumborum) — mușchii transversospinoși, care se inserează pe prima vertebră supraiacentă (scurți) sau pe a doua (lungi).

M. sacrooccygeus dorsalis — origine: ultima vertebră sacrală, *spina iliaca posterior inferior*; inserție: *os coccygis*; inervație: plexul rușinos (S_2-S_4).

M. sacrooccygeus ventralis — origine: ultimele două vertebre sacrale; inserție: *os coccygis*; inervație: plexul rușinos (S_2-S_4).

M. salpingopharyngeus — porțiunea m. palatofaringian, care ia naștere de pe *tuba auditiva*.

M. sartorius — origine: *spina iliaca anterior superior*; inserție: *tibia (pes anserinus)*; inervație: *n. femoralis*; acțiune: flexiunea șoldului și genunchiului, rotația laterală a femurului, rotația medială a tibiei.

M. scalenus anterior — origine: apofizele transverse ale vertebrelor C_3-C_6 ; coasta 1; inervație: ramurile anterioare ale nervilor spinali C_3 și C_4 ; acțiune: flexiunea laterală a coloanei vertebrale, inspirator (secundar).

M. scalenus medius — origine: apofizele transverse ale vertebrelor C_3-C_6 ; inserție: coasta 1; inervație: ramurile anterioare ale nervilor spinali C_3 și C_4 ; acțiune: flexiunea laterală a coloanei vertebrale, inspirator (secundar).

M. scalenus minimus (inconstant) — origine: apofiza transversă a vertebrei C_6 ; inserție: coasta 1; domul pleural; inervație: ramura anterioară a n. C_3 .

M. scalenus posterior — origine: apofizele transverse ale vertebrelor C_4-C_6 ; inserție: coasta a 2-a; inervație: ramurile anterioare ale nervilor spinali C_3 și C_4 ; acțiune: flexiunea laterală a coloanei vertebrale, inspirator (secundar).

M. semimembranosus — origine: *tuber ischiadicus*; inserție: *condylus medialis tibiae*; inervație: *n. tibialis*; acțiune: flexiunea genunchiului, extensiunea șoldului, rotația medială a tibiei.

M. semispinalis capitis — origine: apofizele transverse ale primelor 6 vertebre toracice, apofizele articulare ale ultimelor 4 vertebre

cervicale; inserție: *os occipitale*; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali; acțiune: extensiunea capului.

M. semispinalis cervicis — origine: apofizele transverse ale primelor 6 vertebre toracice și ultimelor 4 cervicale; inserție: apofizele spinose ale vertebrelor C_2-C_5 ; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali; acțiune: extensiunea și rotația coloanei vertebrale.

M. semispinalis thoracis — origine: apofizele transverse ale ultimelor 6 vertebre toracice; inserție: apofizele spinose ale ultimelor 2 vertebre cervicale și primelor 4 toracice; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali; acțiune: extensiunea și rotația coloanei vertebrale.

M. semitendinosus — origine: *tuber ischiadicus*; inserție: fața medială a porțiunii proximale a tibiei (*pes anserinus*); inervație: *n. tibialis*; acțiune: flexiunea genunchiului, extensiunea șoldului, rotația medială a tibiei.

M. serratus anterior — origine: primele 8—9 coaste; inserție: *margo vertebralis scapulae*; inervație: *n. thoracicus longus*; acțiune: trage scapula înainte și lateral unghiul ei inferior; accesoriu în respirație.

M. serratus posterior inferior — origine: *fascia thoracolumbalis*, apofizele spinose ale vertebrelor $T_{12}-L_1$; inserție: ultimele 4 coaste; inervație: nervii intercostali inferiori; acțiune: accesoriu în respirație.

M. serratus posterior superior — origine: *ligamentum nuchae*, apofizele spinose ale vertebrelor C_7, T_1 ; inserție: coastele a 2-a — a 5-a; inervație: nervii intercostali T_2 și T_3 ; acțiune: ridică coastele, accesoriu în respirație.

M. soleus — origine: *fibula, tibia, fascia poplitee*; inserție: *calcaneus (tendo calcaneus)*; inervație: *n. tibialis*; acțiune: flexiunea plantară a gleznei.

M. sphincter ampullae hepatopancreaticae — complex muscular format din fibrele circulare ale duodenului (sfincterul bazal), fibrele longitudinale ale duodenului (retractorul papilei) și fibre proprii ale canalului coledoc (sfincterul porului papilar).

M. sphincter ani externus (pars subcutanea, pars superficialis și pars profunda) — origine: virful cocicisului; inserție: perianal; inervație: *n. pudendus*; acțiune: închide anusul.

M. sphincter ani internus — face parte din pătura circulară a rectului.

M. sphincter pupillae — fibrele circulare ale irisului; inervație: *n. oculomotorius*; acțiune: contractă pupila.

M. sphincter pylori — face parte din pătura circulară a stomacului.

M. sphincter urethrae — origine: *ramus inferior ossis pubis*; inserție: *raphe perinei*; inervație: *n. perineales*; acțiune: compresia uretrei.

M. sphincter vesicae urinariae — îngroșarea fibrelor circulare ale colului vezical și porțiunii superioare a uretrei prostatice.

M. spinalis capitis — origine: apofizele spinose ale ultimelor vertebre cervicale și primelor vertebre toracice; inserție: *os occipitale*; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali; acțiune: extensiunea capului.

M. spinalis cervicis — origine: apofizele spinose ale ultimelor vertebre cervicale și primelor vertebre toracice; inserție: apofizele spinose ale vertebrelor C_2-C_4 ; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali; acțiune: extensiunea coloanei vertebrale.

M. spinalis thoracis — origine: apofizele spinose ale ultimelor 2 vertebre toracice și primelor 2 lombare; inserție: apofizele spinose ale vertebrelor toracice superioare; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali; acțiune: extensiunea și rotația coloanei vertebrale.

M. splenius capitis — origine: *ligamentum nuchae*, apofizele spinose ale ultimelor vertebre cervicale și primelor toracice; inserție: *processus mastoideus ossis temporalis*; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali; acțiune: extensiunea capului.

M. splenius cervicis — origine: *ligamentum nuchae*, apofizele spinose ale ultimelor vertebre cervicale și primelor toracice; inserție: apofizele transverse ale primelor vertebre cervicale; inervație: ramurile posterioare ale nervilor spinali; acțiune: extensiunea coloanei vertebrale.

M. stapedius — origine: *eminentia pyramidalis*; inserție: gîtul scăriței; inervație: *n. scăriței*; acțiune: trage baza scăriței spre cavitatea timpanică.

M. sternalis (inconstant) — origine: fascia peretelui toracic anterior; inserție: fascia peretelui toracic anterior; inervație: *n. pectorales*.

M. sternocleidomastoideus — origine: *manubrium sterni, clavicula*; inserție: *processus mastoideus ossis temporalis*; inervație: *n. accessorius*, ramurile anterioare ale nervilor spinali C_2 și C_3 ; acțiune: flexiunea și înclinația capului.

M. sternohyoideus — origine: *manubrium sterni*; inserție: *os hyoideum*; inervație: *n. hypoglossus*; acțiune: coboară hioidul.

M. sternothyroideus — origine: *manubrium sterni*; inserție: *cartilago thyroidea*; inervație: *n. hypoglossus (ansa cervicalis)*; acțiune: coboară laringele.

M. styloglossus — origine: *processus styloideus ossis temporalis*; inserție: limba; inervație: *n. hypoglossus*; acțiune: ridică limba.

M. stylohyoideus — origine: *processus styloideus ossis temporalis*; inserție: *os hyoideum*; inervație: *n. facialis*; acțiune: ridică hioiul.

M. stylopharyngeus — origine: *processus styloideus ossis temporalis*; inserție: peretele lateral al faringelui; inervație: *n. glossopharyngeus*; acțiune: trage faringele în sus.

M. subelavius — origine: coasta 1 și primul cartilaj costal; inserție: *clavicula*; inervație: *n. subclavicularului*; acțiune: coboară extremitatea laterală a claviculei.

M. subcostales — origine: ultimele coaste; inserție: ultimele coaste; inervație: nervii intercostali; acțiune: respirație.

M. subscapularis — origine: *fossa subscapularis scapulae*; inserție: *tuberculum minus humeri*; inervație: *n. subscapularis*; acțiune: rotația medială a humerusului.

M. supinator — origine: *epicondylus lateralis humeri, ulna*; inserție: *radius*; inervație: *n. interosseus antebrachii posterior (radialis)*; acțiune: supinația antebrațului.

M. suprahyoidei — grupă formată din mușchii digastrici, stilohioidieni, milohioidieni și geniohioidieni.

M. supraspinatus — origine: *fossa supraspinata scapulae*; inserție: *tuberculum majus humeri*; inervație: *n. suprascapularis*; acțiune: abducția brațului.

M. suspensorius duodeni — fibre musculare care se întind de la flexura duodenojejunală la stîlpul sting al diafragmului și fața anterioară a aortei.

M. tarsalis inferior — mușchi neted situați în interiorul pleoapei inferioare, posterior față de m. orbicularul pleoapelor.

M. tarsalis superior — mușchi neted situați în interiorul pleoapei superioare, posterior față de m. orbicularul pleoapelor.

M. temporalis — origine: *fossa temporalis*; inserție: *processus coronoideus mandibulae*; inervație: *n. mandibularis*; acțiune: masticatie.

M. tensor fasciae latae — origine: *crista iliaca*; inserție: *tractus iliotibialis, tibia*; inervație: *n. gluteus superior*; acțiune: abducția membrului inferior, flexiunea șoldului, extensiunea genunchiului.

M. tensor tympani — origine: *pars cartilaginea tubae auditivae*; inserție: *manubrium mallei*; inervație: *n. mandibularis*; acțiune: întinde membrana timpanică.

M. tensor veli palatini — origine: *fossa scaphoidea ossis sphenoidalis, tuba auditiva*; inserție: aponevroza palatului moale; inervație: *n. mandibularis*; acțiune: întinde vâlul palatin, deschide tuba auditivă.

M. teres major — origine: *margo lateralis scapulae*; inserție: *sulcus intertubercularis humeri*; inervație: *n. subscapularis*; acțiune: adducția și rotația medială a humerusului.

M. teres minor — origine: *margo lateralis scapulae*; inserție: *tuberculum majus humeri*; inervație: *n. axillaris*; acțiune: adducția și rotația laterală a humerusului.

M. thyreoarytenoideus — origine: *lamina cartilagini thyreoideae*; inserție: *processus muscularis cartilagini arytenoideae*; inervație: *n. laryngeus recurrens*; acțiune: relaxează corzile vocale, închide vestibulul laringian.

M. thyreoepiglotticus — origine: *lamina cartilagini thyreoideae*; inserție: *epiglottis*; inervație: *n. laryngeus recurrens*; acțiune: închide intrarea laringelui.

M. thyreoahyoideus — origine: *cartilago thyreoidea*; inserție: *os hyoideum*; inervație: *n. hypoglossus*, ramura descendentă (C_1, C_2); acțiune: apropiere hioidul de tiroid.

M. tibialis anterior — origine: *tibia, membrana interossea cruris*; inserție: *os cuneiforme mediale, os metatarsale I*; inervație: *n. peroneus profundus*; acțiune: flexiunea dorsală și inversiunea piciorului.

M. tibialis posterior — origine: *fibula, tibia, membrana interossea cruris*; inserție: bazele metatarsienelor și oasele tarsiene cu excepția talusului; inervație: *n. tibialis*; acțiune: flexiunea plantară și inversiunea piciorului, susține bolta plantară.

M. trahealis — mușchi neted, care completează posterior inelele traheale.

M. tragicus — peste *tragus*.

M. transversospinalis — complex muscular format din m. semispinali, multifizi și rotatorii coloanei vertebrale.

M. transversus abdominis — origine: cartilajele costale ale ultimelor 8 coaste, *fascia thoracolumbalis, crista iliaca, ligamentum inguinale*; inserție: *processus xiphoideus, linea alba, ligamentum inguinale, os pubis*; inervație: ultimii 6 nervi intercostali, *n. iliohypogastricus*; acțiune: presa abdominală, flexiunea coloanei vertebrale.

M. transversus auriculae — încrucișează spațele pavilionului urechii.

M. transversus linguae — origine: rafeul median al limbii; inserție: *dorsum linguae*; inervație: *n. hypoglossus*; acțiune: îngustează limba.

M. transversus menti (inconstant) — în regiunea mentonieră, face parte din grupa mușchilor mimicii.

M. transversus nuchae (inconstant) — în regiunea cervicooccipitală; face parte din grupa mușchilor erectori spinali ai gîtului.

M. transversus perinei profundus — origine: *ramus ossis ischi*; inserție: *centrum tendineum perinei*; inervație: *n. perineales*; acțiune: statica pelvisului.

M. transversus perinei superficialis — origine: *tuber ischiadicum*; inserție: *centrum tendineum perinei*; inervație: *n. perineales*; acțiune: statica pelvisului.

M. transversus thoracis — origine: *corpus sterni, processus xiphoides* (fața posterioară); inserție: cartilajele costale al 2-lea — al 5-lea; inervație: *n. intercostali*.

M. trapezius — origine: *os occipitale, ligamentum nuchae*, apofizele spinose C_7 și T_1-T_{12} ; inserție: *clavicula, acromion, spina scapulae*; inervație: *n. accessorius*, ramurile anterioare ale nervilor spinali C_3 și C_4 ; acțiune: rotație laterală a umărului inferior al scapulei; ridică umărul, trage scapula înapoi.

M. triceps brachii (*caput longum, caput laterale, caput mediale*) — origine: *tuberculum infraglenoidale scapulae, diafiza humerusului*; inserție: *olecranon*; inervație: *n. radialis*; acțiune: extensiunea cotului, adducția humerusului.

M. triceps surae — complex muscular format din *m. gastrocnemius, soleus* și *plantaris*.

M. uvulae — origine: *spina nasalis posterior*; acțiune: aponevroza palatului moale; inervație: *n. accessorius* (plexul faringian).

M. vastus intermedius — origine: fața antero-laterală a femurului; inserție: *patella, tuberositas tibiae*; inervație: *n. femoralis*; acțiune: extensiunea genunchiului.

M. vastus lateralis — origine: capsula șoldului, fața laterală a femurului; inserție: *patella, tuberositas tibiae*; inervație: *n. femoralis*; acțiune: extensiunea genunchiului.

M. vastus medialis — origine: fața medială a femurului, inserție: *patella, tuberositas tibiae*; inervație: *n. femoralis*; acțiune: extensiunea genunchiului.

M. verticalis linguae — origine: fața dorsală a limbii; inserție: laturile și baza limbii; inervație: *n. hypoglossus*; acțiune: îngustează limba.

M. vocalis — origine: *cartilago thyreoidea*; inserție: *processus vocales cartilaginis arytenoideae*; inervație: *n. laryngeus recurrens*; acțiune: apropiere sau scurtează corzile vocale.

M. zygomaticus major — origine: *zygoma*; inserție: pielea peribucală; inervație: *n. facialis*; acțiune: mimică.

M. zygomaticus minor — origine: *zygoma*; inserție: pielea buzei superioare; inervație: *n. facialis*; acțiune: mimică.

Museux. *Pensa* ~, pensă alcătuită din două ramuri încrucișate, având fiecare la o extremitate un inel pentru apucat, iar la cealaltă extremitate 2 dinți care se îmbucă cu dinții

ramurii opuse; servește la prinderea și tragearea colului uterin, precum și la apucarea corpului uterin în operațiile de histerectomie (18).

Musset. *Semnul* ~, oscilații ale capului, sincrone cu pulsațiile carotidei, datorite creșterii presiunii diferențiale în insuficiența aortică. Au fost descrise inițial la poetul Alfred de Musset (10).

Mustiear. Polog.

Mușcătură. 1. Plagă contuză produsă cu dinții, cu strivire și smulgere tisulară și cu aspect caracteristic, păstrind urma dinților (23).
2. *Mordex*.

Mușchi (lat. *musculus*). *Musculus*. ~ **acesor**, bandă musculară adăugată unui mușchi (de ex. *scalenus minimus*, mușchi inserat pe prima coastă, ca adaos la *scalenus anterior*) (1). ~ **antigravital**, Mușchi postural. ~ **articular**, mușchi inserat în parte pe capsula fibroasă a unei articulații (1). ~ **axial**, mușchi inserat pe coloana vertebrală (1). ~ **biepital**, mușchi care are două capete la origine (1). ~ **bipenat**, sin.: *Mușchi bipeniform*, mușchi ale cărui fibre se inserează angular pe două fețe ale unui tendon central (1). ~ **bipeniform**, Mușchi bipenat. ~ **ceratofaringian**, *Pars ceratopharyngea musculi constrictoris pharyngis medii*. ~ **eliliar**, mușchi neted al corpului ciliar care acționează asupra cristalinului, modificându-i curbura (1). ~ **eiropenat**, mușchi ale cărui fibre se inserează pe toate fețele unui tendon central (1). ~ **eleidooccipital**, porțiune incostantă a mușchului sternocleidomastoidian, care se întinde de la osul occipital spre claviculă (1). ~ **eutanat**, mușchi avind inserația sau altă originea cît și inserția în piele (1). ~ **digastrie**, mușchi avind două pîntece unite printr-un tendon intermediar (1). ~ **erector**, mușchi care produce sustentarea unei formațiuni (de ex.: *musculus erector spinae*) sau intervine în mecanismul erecției corpilor cavernoși și spongioși (1). ~ **extensor**, mușchi care produce o întindere sau o depărtare a celor două oase pe care se inserează (opus flexorului) (1). ~ **extrinsec**, mușchi cu originea în afara unui organ, iar inserția în/sau pe organul respectiv (de ex. mușchii drepti și oblici ai ochiului) (1). ~ **flexor**, mușchi care angulează (flectează) un membru sau o parte a lui, apropiind segmentele care-l compun; este opus extensorului (1). ~ **infracostal**, nume vechi pentru mușchiul subcostal (1). ~ **intrinsec**, mușchi avind altă originea, cît și inserția într-un organ, cum este mușchiul transvers al limbii (1). ~ **involuntar**, mușchi a cărui contracție nu se află sub controlul voinței; de obicei constă din țesut muscular neted și este situat într-un viscer sau este asociat cu pielea (1). ~ **mimetice**, mușchi cutanat al feței; ansamblul mușchi-

lor care realizează expresia feței (mimica) (1). ~ **multieipital**, mușchi care are mai mult decât două capete de origine (1). ~ **papilar**, eminență musculară în ventriculele inimii de la care pleacă *chordae tendinae* (1). ~ **penat**, mușchi ale cărui fibre se inserează pe un tendon central (1). ~ **postaxial**, mușchi aflat pe fața posterioară a unei extremități (1). ~ **postural**, sin.: *Mușchi antigravital*, mușchi aparținând mai ales grupei extensorilor, a cărui contracție participă la susținerea poziției diferitelor porțiuni ale corpului împotriva gravitației (1). ~ **preaxial**, mușchi situat pe fața anterioară a unei extremități (1). ~ **pubicavernos**, porțiune inconstantă a mușchiului ischiocavernos (1). ~ **scheletic**, sin.: *Mușchi voluntar*, mușchi atașat de unul sau mai multe oase ale scheletului, participând la mișcările corpului (1). ~ **sinergie**, mușchi care nu este interesat direct într-o mișcare particulară, dar ajută alți mușchi pentru a efectua o mișcare mai eficientă (1). ~ **unipenat**, mușchi ale cărui fibre se inserează oblic pe o față a unui tendon (1). ~ **uterin**, *Tunica muscularis uteri*. ~ **vestigial**, mușchi rudimentar la om, dar bine dezvoltat la animalele inferioare (1). ~ **visceral**, mușchi derivat din mezenchimul nesomatic; intră în compoziția tunicii principalelor conducte (respiratorii, digestive, urinare, genitale) a vaselor sanguine, în capsula unor viscere etc. Este format din fibre musculare netede și este de obicei involuntar (1). ~ **voluntar**, Mușchi scheletic.

Vezi și: Bell, Brücke, Horner, Müller, Rouget, Sandström, Treitz.

Mușețel. *Matricaria chamomilla*. ~ **roman**, *Anthemis nobilis*.

Muștar alb. *Brassica alba*. ~ **negru**, *Brassica nigra*.

Mutagen (lat. *mutatio*, de la *mutare* = a schimba + gr. *gennan* = a produce). Element capabil să realizeze o mutație (22).

Mutageneză (lat. *mutatio*, de la *mutare* = a schimba + gr. *genesis* = naștere), sin.: *Inducția mutației*. Procesul de schimbare a materialului genetic, indus de un agent mutagen, precum și consecințele ulterioare acțiunii agentului mutagen în ceea ce privește procesele de replicare enzimatică și expresie fenotipică a materialului genetic schimbat (17).

Mutanți. Organisme care manifestă caractere schimbate față de parentalii săi și față de celelalte organisme ale speciei. Schimbarea produsă prin mutație poate viza mai multe caractere sau numai un caracter; schimbarea este transmisă ereditar progenilor organismului mutant (17). ~ **auxotrofi**, mutanți de bacterii, care necesită anumiți factori de creștere în mediul de cultură, care nu sînt ceruți de restul de bacterii ale speciei din care fac parte

(bacterii prototrofe). Auxotrofia realizează **markeri** foarte prețioși în analiza structurii genetice a bacteriilor. Mutanții auxotrofi au fost foarte utili și în cercetările biochimice ale căilor metabolice de sinteză a unor compuși chimici (17). ~ **bacterieni purtători de markeri**, mutanți bacterieni care servesc la analiza structurii genetice. Pot fi împărțiți în: mutanți rezistenți la agenți fizici, chimici și biologici (de ex. mutanți rezistenți la antibiotice); mutanți biochimici (mutanți fermentativi, cu schimbarea proprietăților fermentative ale bacteriilor în plus sau în minus, mutanți auxotrofi); mutanți avînd drept caracter marker: structura antigenică, prezența sau absența capsulei, a cililor, producția de colicine, sporogeneză (17). ~ **condiționat letali**, mutanți care nu se pot dezvolta în condiții de mediu în care populația sălbatică din care au provenit se dezvoltă normal. Au fost descriși la virusuri (bacteriene, animale) și la factorul sexual F din sistemul de conjugare din *Escherichia coli* K₁₂ (17). ~ **sensibili la temperatură**, mutanți ai fagilor și virusurilor, care se dezvoltă în celula-gazdă similar tipului sălbatic la o anumită temperatură, dar la temperatură mai ridicată, dezvoltarea lor este blocată. Nivelul de blocare în ciclul de sinteză a fagului este diferit de la mutant la mutant, așa că mutanții pot fi localizați în toată lungimea genomului. Mutanții sensibili la temperatură au fost recent descriși și la virusuri animale. Acești mutanți fac parte din marele grup al mutanților condiționat letali (17).

Mutație (lat. *mutatio*, de la *mutare* = a schimba). 1. Eveniment care constă din schimbări ale mesajului genetic, schimbări care rămîn apoi stabile în succesiunea generațiilor. Mutațiile pot fi spontane (apar în natură în condiții obișnuite de mediu, fără intervenția unui factor artificial, datorită unor cauze puțin cunoscute) sau induse (provocate artificial, cu ajutorul unor agenți mutageni) (17). 2. Fenomen presupus a sta la baza proceselor tumorale, reprezentînd transformarea celei normale în celulă tumorală (2). ~ **calitativă**, mutație a genelor structurale, care are ca efect schimbarea calitativă a expresiei fenotipice a acelor gene (de ex. în anemie cu celule falciforme, mutația genei β are ca efect producerea unui lanț polipeptidic β în aceeași cantitate, dar calitativ defectuos, care intră în constituția unei hemoglobine patologice S, deosebită de hemoglobina A normală) (17). ~ **cantitativă**, sin.: *Mutație pleiotropă*, mutație a genelor de control cantitativ, a genelor regulatorii și operatorii (17). ~ **incompletă**, mutație din care rezultă un mutant la care mai persistă, într-o măsură slabă, expresia fenotipică a caracterului neschimbat

(17). ~ **inexpresivă fenotipic**, schimbare în mesajul genetic, fără expresie fenotipică perceptibilă cu mijloacele pe care le avem la dispoziție la un moment dat (17). ~ **inversă**, sin. : *Mutație înapoi*, *Retromutație*, mutație care schimbă mesajul genetic al unui mutant în așa fel încât progenii lui se manifestă fenotipic asemănător parentalului din care a provenit mutantul; este deci o reîntoarcere la forma sălbatică (17). ~ **înainte**, mutație care pleacă de la un mesaj genetic și constă dintr-o schimbare în mesaj nouă față de mesajul genetic considerat ca punct de plecare (de tip sălbatic) (17). ~ **înapoi**, Mutație inversă. ~ **letală**, mutație în care schimbările din mesaj privesc gene a căror expresie fenotipică este esențială pentru existența organismului. Suprimarea funcției acestor gene are efect letal în anumite condiții de mediu (17). ~ **pleiotropă**, Mutație cantitativă. ~ **punctiformă**, mutație care schimbă cea mai mică unitate chimică a materialului genetic, sub raport funcțional cea mai mică grupare de mesaj genetic, adică un codon. Din punct de vedere chimic, ea schimbă un singur nucleotid cu altul, modificând astfel mesajul genetic (17). ~ **supresoare**, fenomen asemănător mutației inverse, care însă nu reface complet mesajul genetic. Expresia fenotipică a acestor mutații reprezintă o revenire a caracterelor la tipul sălbatic, cu manifestare asemănătoare, dar nu identică. După localizarea lor în aparatul genetic, mutațiile supresoare pot fi împărțite în următoarele categorii : a) mutații supresoare localizate în alt grup ligatural față de mutațiile primare asupra cărora au influența de revenire la fenotipul sălbatic ; b) mutații supresoare localizate în același grup ligatural, dar în altă genă decât aceea în care a avut loc mutația primară ; c) mutații supresoare localizate în aceeași genă în care a avut loc evenimentul mutațional primar, dar nu în același loc din locusul genei respective (17).

Mutază. Enzimă care catalizează procesele de dismutație, adică oxido-reducerea între două funcții chimice identice (5).

Muteleă. Dispozitiv de strângere a unui surub (24).

Mutilare (lat. *mutilare* = a schilodi). Pierdere a unui membru sau a unei mase tisulare (musculare, osoase), cu deformarea regiunii respective, datorită unei infecții, unui traumatism, accidental sau voluntar (23).

Mutism (lat. *mutus* = mut). Inhibiție tranzitorie verbală întâlnită în stările reactive sau ca manifestare de negativism catatonie (35). ~ **akinetie** (Cairns), sindrom caracterizat printr-o tulburare a stării de cunoaștere, cu anularea motricității și a vorbirii. Bolnavul rămâne inert, exceptând ochii care urmăresc obiectele în mișcare și pot fi deviați prin zgomote. Patogenia

lui a fost legată de leziuni la diverse niveluri ale sistemului reticular activator ascendent (27). ~ **akinetie ireversibil** (Sager-Mareș), varietate anatomoclinică a mutismului akinetic realizată prin leziuni ale trunchiului cerebral și caracterizată clinic printr-o simptomatologie persistentă (27). ~ **akinetie reversibil** (Sager-Mareș), varietate anatomoclinică a mutismului akinetic realizată prin leziuni vasculare diencefalice. Apare în cazurile în care insuficiența circulatorie interesează ambele regiuni mediale ale talamusului, iar simptomatologia clinică a mutismului akinetic evoluează în general cu alternanțe care pot merge pînă la remisie (27).

Muton. Subunitate minimă de mutație. Benzer, care a definit această noțiune, consideră că ea reprezintă, din punct de vedere molecular, 5 perechi nucleotidice din materialul genetic. Datele recente sugerează că mutonul se reduce numai la un singur nucleotid și complementul său, adică o pereche nucleotidică din structura bicatenară (17).

Mutualism (lat. *mutuum* = reciprocitate). Mod de viață între două populații (sau indivizi) asociate pentru a se ajuta reciproc (31).

Mycobacteriaceae. Familie de bacterii din ordinul *Actinomycetales*, avind o formă sferică sau bacilară, fără ramificații evidente pe medii ordinare, fără conidii, aerobe, mezofile, gram-pozitive, întâlnite în sol, produse lactate sau ca parazite la animale și om (3).

Mycobacterium sin. : *Micobacterii*. Gen de bacterii din familia *Mycobacteriaceae*; cuprinde elemente de formă bacilară, acidoalcoolorezistente, subțiri, drepte sau ușor incurbate, uneori filamentoase, foarte rar ramificate, imobile, aerobe. Unele specii (*M. leprae*) sînt parazite obligatorii și nu pot fi cultivate decît în prezența unor celule vii; alte specii cresc lent pe toate mediile în 2-4 săptămîni (speciile patogene pentru animalele superioare) sau în 2-4 zile (speciile saprofite). Speciile saprofite sînt mai puțin acidorezistente decît cele parazite (3). ~ **avium**, agentul etiologic al tuberculozei păsărilor (3). ~ **leprae**, sin. : *Bacilul Hansen*, specie de micobacterie, agentul cauzal al leprei (3). ~ **phlei**, vezi *Micobacterii saprofite*. ~ **smegmatis**, vezi *Micobacterii saprofite*. ~ **tuberculosis**, sin. : *Bacilul Koch*, micobacterie cu 2 tipuri principale *var. hominis*, agentul patogen al tuberculozei umane, cu dezvoltare luxuriantă pe mediile glicerinate (dezvoltare eugonică) și *var. bovis*, agentul patogen al bovideilor, parțial inhibat pe mediile glicerinate (dezvoltare disgonică) (3).

Myeoderma. *Blastomyces*.

Mycoplasma. Gen de microorganisme din familia *Mycoplasmataceae*, clasa *Schyzomycetes*.

Aspectele morfologice particulare ale acestor microorganisme nu au permis să se dea o interpretare clară modului lor de dezvoltare și multiplicare. Pentru creștere necesită prezența serului în mediul de cultură. Unii dintre reprezentanții acestui gen (*Mycoplasma hominis*), cunoscuți și sub denumirea de P.P.L.O. (*Pleuropneumonia like organisms*), joacă un rol etiologic în producerea unor uretrite negonococice și a altor infecții la om (5).

Mycotorula. Candida.

Myelencephalon (gr. *mys* = măduvă + *enkephalos* = creier). Partea inferioară a creierului embrionar din care se dezvoltă măduva prelungită (1).

Myelon (gr. *myelos* = măduvă). *Medulla spinalis*.

Myenteron (gr. *mys* = mușchi + *enteron* = intestin). Pătură musculară din intestin (1).

Mylander. Operația ~, cura chirurgicală a hipertensiunii portale prin stabilirea unei cir-

culații colaterale prin transpoziție toracică a splinei (11).

Myocardium (gr. *mys* = mușchi + *kardia* = inimă), sin. : *Miocard*. Denumire dată mușchiului cardiac, constituit din fibre musculare striate și celule nervoase excitoconductive. Datorită structurii sale sincitiale, mușchiul cardiac reacționează la stimulii elaborați de sistemul excitoconductor intrinsec (nodul Keith-Flack și nodul Aschoff-Tawara), conform legii totului sau nimic, prin contracții maxime ale întregului organ. Activitatea contractilă ritmică a inimii este precedată de manifestări electrice, care, înregistrate pe electrocardiogramă, dau indicații asupra stării funcționale a mușchiului cardiac (15).

Myometrium (lat. de la gr. *mys* = mușchi + *metra* = uter). *Tunica muscularis uteri*.

Myriapoda. Clasă de *Arthropoda*. Indivizii au două antene și un corp alungit. Toracele nu se deosebește de abdomen, fiind format din mai multe segmente prevăzute cu 1-2 perechi de picioare (31).

n

N. Simbolul azotului (5).

Na. Simbolul sodiului (5).

Naboth, Martin, 1675—1721. Chisturi ~, Ouă Naboth. **Glandele** ~, glande mucoase ale feței externe a colului uterin, în jurul orificiului extern (1). **Ouă** ~, sin.: *Chisturi Naboth*, denumire improprie dată unor proeminente chistice vizibile pe exocol, situate imediat în jurul orificiului extern al colului uterin sau la o mică distanță de el. Au o culoare albicioasă, gălbuie, uneori albastruie și sînt datorite proeminării sub exocol a fundului glandelor endocervicale, în urma obstrucției canalului lor excretor. Sînt întîlnite frecvent la femei hiperfoliculice (18).

Nachles. Semnul ~, semn pus în evidență în hernia de disc și în afecțiuni ale articulației sacroiliace, constînd din apariția de dureri provocate de tracțiunea în jos a coapsei la un bolnav așezat în decubit ventral cu coapsa atîrnînd peste marginea patului (24).

Naegeli, Otto, 1871—1938. **Triada** ~, sindrom hematologic caracteristic al anemiei pernicioase caracterizat prin megalocitoză, hiperromatoză și anizocitoză (27).

Naevus (lat. = semn din naștere, pată pe corp). **Nev.** ~ *araneus*, Angiom stelar. ~ *caeruleus*, Nev albastru. ~ *flammeus*, formă de angiom plan difuz, apărînd de obicei la față și avînd o culoare roșie-vie (pete de foc) (12). ~ *fuscocaeruleus ophtalmomaxilaris*, nev melanotic oftalmomaxilar, de culoare albastruie-brună (12).

Nafazolină. Derivat de naftilimidazolină cu acțiune simpatomimetică; este un vasoconstrictor și descongestionant nazal și ocular, util în rinite acute și cronice, conjunctivită, keratită și ca hemostatic local (13).

Nafelină. Penicilină semisintetică cu catenă laterală etoxinaftilică; este eficace față de stafilococii secretori de penicilinază, rezistenți la benzilpenicilin; se administrează pe cale orală, fiind stabilă în mediul gastric acid (14).

Nafestezină. Pastă concentrată cuprinzînd fluorură de sodiu 75 % și glicerină 25 %, folosită de Lukomski pentru profilaxia cariei dentare prin fluorizare locală; se aplică la fiecare 6 luni prin frecare pe toate suprafețele dintelui copilului (38).

Naiffziger, Howard Christian, 1844—1961. **Operația** ~, ablație uni- sau bilaterală a tavanului orbital, practică în exoftalmia basedowiană (26). **Sindromul** ~, sin.: *Sindromul defileului costoclavicular*, *Sindromul scalenilor*, ansamblu simptomatic caracterizat prin crize în membrele superioare, care sînt fie algice (nevralgii), fie paretezice (acroparezezii), fie vasomotorii (sindrom Raynaud). La originea acestor tulburări stă în mod obișnuit o iritație a arterei subclaviculare sau a unui nerv, prin compresiune între o coastă cervicală sau prima coastă de o parte și mușchiul scalen anterior de cealaltă parte (4).

Naftalan. Produs extras din păcura de Caucaz, conținînd hidrocarburi aromatice, produși oxigenați și sulfurați; este folosit ca topic antipruriginos, antiinflamator, anaigetic, anti-septic, epitelizant, keratoplastic, fiind indicat în eczeme, piodermite, prurituri diverse (13).

Naftalen, sin.: *naftalină*. $C_{10}H_8$. Hidrocarbură ciclică nesaturată, al cărei nucleu aromatic este prezent în multe combinații organice (naftalene), sintetizate mai ales de mușcagaiuri: acidul fulvic din *Penicillium griseofulvum*, citromicetina din specii de *Citromyces*, purpurogenona din *Penicillium purpurogenum* etc. Derivații naftalenici, cu potențial toxic pentru organism, sînt neutralizați fie prin transformare în acid mercapturic fie prin conjugare cu glutatiunul, în vederea eliminării lor pe cale renală (5).

Naftalină. Naftalen.

Naftilamină. Reactiv important pentru sinteze cu efect toxic neurotrop, metabolic și methemoglobinizant; are acțiune cancerigenă, îndeosebi marcată pentru izomerul β (cancer al vezicii urinare) (9).

β-Naftilbenzoat. Compus al acidului benzoic cu efect antiseptic intestinal și urinar, parazitocid (13).

α-Naftiltiuree, abreviat ANTU. Preparat toxic întrebuințat ca raticid. În intoxicațiile acute apar gastroenterite și somnolență. Doza mortală, la adult, este de 15–25 g (23).

β-Naftol. Antiseptic extern folosit în afecțiuni parazitare, eczemă, acnee, psoriazis; antiseptic al cavității bucale (13).

Nägele, Franz Karl, 1777–1851. **Bazin** ~, bazin deformat congenital de formă oblică, ovalară; deformația interesează jumătatea stângă sau dreaptă a bazinului, rezultând o asimetrie foarte pronunțată (18).

Nagler. **Reacția** ~, producerea unei opalescențe în serul uman, în urma adăugării toxinei bacilului *perfringens*. Este datorită activității lecitinaze a α-toxinei bacilului *perfringens* (3).

Nalbă. *Malva silvestris*. ~ **mare**, *Althea officinalis*.

Nalorfină. Analog chimic antagonist al morfinei; este un excitant respirator în intoxicațiile cu morfină sau alte analgezice opiacee (13).

Nandrolon. Derivat steroidic cu acțiune anabolizantă prelungită; stimulează creșterea, previne degradarea țesuturilor și are acțiune tonifiantă generală. Este folosit în tratamentul pre- și postoperator în cancerul sînuului, fracturi, osteoporoze, astenii, tulburări de creștere, convalescență. Este contraindicat în carcinomul prostatei și graviditate (13).

Nanism (gr. *nanos* = pitic), sin.: *Microsomie*, *Nanosomie*. Hipotrofie staturală și ponderală, însoțită sau nu de infantilism; în primul caz se vorbește de nanoinfantilism (de ex. nanoinfantilismul hipofizar). Nanismul poate avea un determinism ereditar (acondroplazie), o patologie endocrină (nanism hipofizar, tiroidian, ovarian), poate însoți afecțiuni viscerale (nasim cardiac, intestinal — în boala celiacă, renal) sau metabolice (nanism rahitic, nanism lipodistrofic). Nanismul acromicric, cu extremități mici, este datorit insuficienței hipofizare (7). ~ **congenital**, nanism caracterizat prin recunoașterea tulburărilor de dezvoltare chiar de la naștere (7). ~ **dentar**, sin.: *Microdonție*, anomalie de formă și volum în special la incisivii superiori laterali, datorită tulburărilor trofice; dintele apare mai mic și în formă de bob de orez (38). ~ **esențial**, formă de nanism la care tulburările de dezvoltare apar treptat în prima copilărie (7). ~ **mitral**, aspect hipostatural, infantil, al unor bolnavi suferind de stenoză mitrală din copilărie (10). ~ **renal**, vezi Osteopatie renală. ~ **senil**, Sindromul Hutchinson-Gilford, Vezi Hutchinson-Gilford.

Vezi și: Hanhart.

Nanivirusuri. Virusuri Picorna.

Nano- (gr. *nanos* = pitic). Element de compunere care introduce în termeni semnificația „de dimensiuni mici” (32).

Nanocefalie (*nano-* + gr. *kephale* = cap). Microcefalie.

Nanocephalus (*nano-* + gr. *kephale* = cap). Fetus cu capul foarte mic (1).

Nanocormie (*nano-* + gr. *kormos* = trunchi). Anomalie caracterizată prin dimensiuni foarte reduse ale trunchiului sau ale corpului în totalitate (1).

Nanoftalmie (*nano-* + gr. *ophthalmos* = ochi). Tip de *microphthalmus* la care globul ocular, orbita și fisura palpebrală sînt anormal de mici (1).

Nanomelie (*nano-* + gr. *melos* = extremitate). Scurtarea anormală a unuia sau a mai multor membre (4).

Nanomelus (*nano-* + gr. *melos* = extremitate). Individ caracterizat prin membre scurte, mici (1).

Nanosomie (*nano-* + gr. *soma* = corp). Nanism.

Nanukayami. Febră de 7 zile.

Narath, Albert, 1864–1924. **Operația** ~, nefropexie constînd din suspendarea rinichiului la coasta a 12-a printr-un tunel creat sub capsula feței sale posterioare (11). **Procedeul** ~, omentopexie prin care lamboul de epiploon este fixat între aponevroză și pielea peretelui ventral al abdomenului (11).

Nară (lat. *naris*). *Naris*.

Nareeină. Alcaloid din opiu, practic fără utilizare terapeutică (13).

Narcisism (*Narcissus* = personaj din mitologia greacă), sin.: *Autoerastie*, *Autosexualism*. Dragoste de persoana proprie, care devine obiceiul instinctului sexual deviat; termenul a fost utilizat în psihanaliză, ca fixare a libidoului asupra propriei persoane (35).

Narco- (gr. *narke* = narcotic). Element de compunere care introduce în termeni referirea la narcotice sau la starea de narcoză (32).

Narcoanaliză (*narco-* + *analiză*). Metodă psihanalitică de investigație a subconștientului prin narcoză. Termenul a fost extins ca metodă adjuvantă de psihoterapie în stare de narcoză ușoară (35).

Narcobioză (*narco-* + gr. *bios* = viață + *-oză*). Desfășurarea proceselor vitale la limita capacităților biologice, sub influența a diverși factori (narcotice etc.) (15).

Narcobipnoză (*narco-* + gr. *hypnos* = somn + *-oză*). Sugestie hipnotică făcută în timp ce bolnavul este sub influența unui medicament psihotrop cu acțiune hipnotică (35).

Narcolepsie (*narco-* + gr. *lepis* = fixare). Manifestare morbidă care survine în crize repe-

tate, de durată variabilă, caracterizate printr-o nevoie imperioasă și irezistibilă de somn, căreia bolnavul nu i se poate opune. Crizele de narcolepsie pot fi simptomatice sau idiopatice (boala Gélinau) (27).

Nareomanie (*narco-* + gr. *mania* = nebunie). Tendință irezistibilă de a-și administra substanțe cu efect narcotic (35).

Narcoterapie (*narco-* + gr. *iherapeia* = tratament). Terapie prin somn (11). ~ **fragmentată**, metodă de anestezie aplicabilă în perioada post-operatorie, constând din injectarea intravenoasă de 2 ori pe zi a unei soluții alcoolice de glucoză (100 ml glucoză la 200 ml alcool) (11).

Narcotie (fr. *narcotique* din gr. *narke*), sin. : **Anestezie generală**. Substanță cu acțiune deprimantă reversibilă asupra oricărei celule vii și în special asupra celulelor sistemului nervos central; suprimă cunoștința, provocând un somn profund cu anestezie, dispariția majorității reflexelor și relaxarea musculaturii scheletice (13).

Narcotină, sin. : **Nascapină**. Alcaloid din opiu; are acțiune calmantă asupra centrului tusei, în măsură mai mare decât codeina, fără a deprima centrul respirator (13).

Nareoză (*narco-* + *-oză*). Anestezie generală. ~ **de bază**, metodă adjuvantă a narcozei, prin care se urmărește realizarea unei stări de inconștiență (somn narcotic superficial) cu fenomene de excitație prealabilă minime; nu permite realizarea actului chirurgical, dar ușurează inducția și favorizează acțiunea substanței narcotice care îi urmează; tribrometanolul și tiopentalul sînt principalele narcotice de bază folosite preoperator (14). ~ „**Rausch**”, Anestezie à la reine.

Vezi și : Schleich.

Narină (lat. *naris*). **Naris**.

Narinoscopie (lat. *naris* = nară + gr. *skopein* = a vedea). Examenul vestibulului nazal prin inspecție (30).

Naris. **Nară**, **Narină**. Orificiul anterior al vestibulului nazal, acoperit de tegument (30).

Nas (lat. *nasus*). **Nasus**.

Nasilov, I.I., 1842–1907. **Calea ~**, cale de abordare chirurgicală extrapleurală posterioară a mediastinului (11).

Nasion (lat. *nasus* = nas), sin. : **Punct nazal**. Punct craniometric situat la locul unde planul sagital intersectează sutura frontonazală (1).

Nasmyth, Alexander. **Membrana ~**, sin. : **Cuticula dentis**, **Cuticula smalului**, membrană keratinică secretată la sfîrșitul amelogenezei; constituie (după unii autori) un strat protector împotriva microorganismelor cariogene (38).

Nasopharinx (lat. *nasus* = nas + gr. *pharynx* = faringe). **Pars nasalis pharyngis**.

Nasta, Traian. **Metoda ~**, metodă de explorare endoscopică intraoperatorie prin gastro-

tomie, pentru diagnosticul ulcerului gastroduodenal (11).

Nastrucei. **Legea lui ~**, în transplantările musculare care se fac în paralizii poliomielitice se va urmări să se obțină un echilibru al forțelor musculare care mobilizează articulația (24).

Nasus (lat. = nas), sin. : **Nas**. Proeminență mediană a feței prin care începe calea respiratorie. Partea lui externă are un segment cartilagos continuat cu unul osos, care mărginesc lateral începutul foselor nazale, separate între ele prin septul nazal (1).

Naștere (lat. *nascere* = a naște), sin. : **Parturiție**. Actul fiziologic prin care fătul viabil, este expulzat sau extras pe căile naturale (18). ~ **artificială**, naștere la care, cel care o asistă este obligat să intervină prin metode obstetricale sau chirurgicale pentru a extrage fătul (18). ~ **dirijată** (Voron-Pigeaud), conduită obstetrică la o naștere declanșată spontan, în decursul căreia însă se intervine cu medicamente sau prin ruperea artificială a pungii apelor, pentru a corecta unele tulburări survenite în dinamica uterină (18). ~ **eutoaică**, sin. : **Eutocie**, termen pleonasmic, de uz curent, prin care se înțelege nașterea normală (18). ~ **întîrziată**, naștere care survine după a 300-a zi de sarcină (18). ~ **prin manevre obstetricale**, naștere care nu se poate termina spontan și în care trebuie făcută o versiune, o mare extracție sau o aplicație de forceps (18). ~ **prin operație cezariană**, naștere în care fătul este extras pe cale operatorie, secționînd uterul, fie pe cale abdominală, fie pe cale vaginală. Se practică în cazurile în care nașterea nu se poate efectua pe căile naturale, în unele cazuri de sarcină prelungită și în unele cazuri de suferință fetală (18). ~ **precipitată**, naștere în care perioadele și timpii travaliului durează mai puțin decît în mod normal (18). ~ **prelungită**, naștere care se efectuează într-un timp mai lung decît cel normal, adică peste 12–15 ore la primipare și peste 6–8 ore la multipare (18). ~ **prematură**, naștere care se produce la 180–240 zile de sarcină, greutatea fătului fiind de cel puțin 1 000 g (18). ~ **provocată**, naștere declanșată în mod artificial, prin mijloace medicamentoase, obstetricale (practicînd ruperea artificială a pungii apelor) sau mecanice (dilatarea artificială a colului uterin etc.) (18). ~ **spontană**, naștere la care expulsiia fătului și a placentei se face prin propriile forțe ale parturientei, fără vreo intervenție din afară (18).

Natalitate (lat. *natales* = naștere). Fenomen demografic care reprezintă proporția nașterilor în raport cu volumul populației; este un factor important în asigurarea unei populații suficient de numeroase și se exprimă prin coeficientul sau indicele de natalitate (8).

Natremie. Concentrația sodiului din sînge. Normal : 320—340 mg % (136—142 mEq/l) (15).

Natriu. Sodiū.

Natriurezã. Pierderea prin urinã a unor cantitãți mari de ioni de sodiu, ca urmare a tulburãrii funcției de reabsorbție a tubilor renali (15).

Natriurie. Eliminarea urinarã de sodiu, variabilã, la normal în raport cu cantitatea ingeratã și cu pierderile lui extrarenale (în diete desodate scade pînã la 0; în cele hipersodate crește peste 5 g⁰/₁₀₀); scade, de asemenea, în caz de transpirații mari, vãrsãturi, diaree, aspirație gastrointestinalã, evacuãri de colecții lichidiene mari, insuficiență renalã cronicã oliguricã, insuficiență renalã acutã în stadiul oligoanuric, formare de edeme, sindrom Conn, administrare de DOCA, de aldosteron; natriuria crește în administrãrile de soluții saline, boala Addison, insuficiența renalã acutã sau cronicã în stadiul poliuric, „nefrita care pierde sare”, nefropatii tubulare diverse cu alterãri ale reabsorbției proximale sau cu acidozã tubularã, în diurezele osmotice și dupã administrarea de diuretice natriurice (25).

Naturism (lat. *natura* = naturã). Naturopatie.

Naturopatie (lat. *natura* = naturã + gr. *pat-hos* = boalã), sin. : *Naturism*. Sistem terapeutic care exclude utilizarea medicamentelor și folosește numai factori naturali ca aerul, apa, soarele și metode kinetoterapeutice (4).

Naupatie (gr. *naus* = navã + *pathos* = boalã). Rãu de mare.

Nazalizare (lat. *nasus* = nas), sin. : *Voce nazonalã*, *Voce de flcovnic*. Defect de tehnicã vocalã datoritã cãruia se obține o rezonanțã exageratã în producerea sunetelor (30).

Nazarof. Fenomenul ~, dupã bãi reci repetate se poate constata o scãdere progresivã a diferenței dintre temperatura rectalã luatã înainte și dupã fiecare baie (4).

Nazo- (lat. *nasus* = nas). Element de compunere care introduce în termeni referirea la nas (32).

Nazofaringe (*nazo-* + gr. *pharynx* = faringe). *Vezi Pharynx*.

Nazomiazã (*nazo-* + *miazã*). *Vezi Miazã*.

Nazospinal (*nazo-* + lat. *spina* = șira spinãrii). Punct craniometric localizat la intersecția planului medio-sagital cu o linie care unește punctele cele mai caudale ale marginilor nazale (1).

Nazoturbinal (*nazo-* + lat. *turbinatus* = asemãnãtor unei creste). Creastã medianã între extremitatea anterioarã a cornetului nazal mediu și rãdãcina nasului, întilnitã la multe mamifere inferioare. La om, omologul sãu rudimentar este *agger nasi* (1).

Nãmol (ucr. *namil*). Substanțã naturalã de origine variatã, formatã din particule fin divizate, insolubile în apa în care stau în suspensie și avînd aspectul unui terci (4). ~ **activ**, nãmol utilizat pentru epurarea apelor reziduale (metoda nãmolului activat); rezultã din ape reziduale aerate care conțin o cantitate mare de florã aerobã ce realizeazã mineralizarea substanțelor organice (20). ~ **mineral**, peloid din care partea organicã a dispãrut aproape total (4). ~ **sapropelic**, nãmol de origine vegetalã-animalã (4). ~ **de turbã**, nãmol de origine vegetalã care conține numeroase componente organice și anorganice; are hidro- și termopexie ridicatã și este mult folosit în terapeuticã (4).

Nãscut mort. Produs al concepției, al cãruia deces a survenit înaintea expulsiei sau extracției complete din corpul mamei, dupã o gestație de cel puțin 28 sãptãmîni. Moartea este indicatã de faptul cã dupã aceastã separație, fãtul nu a respirat cel puțin o datã și nu a manifestat nici un fel de semn de viațã (bãtãi ale inimii, pulsații ale cordonului ombilical, contracții efective ale vreunui mușchi) (29). ~ **viu**, produs al concepției expulzat sau extras complet din corpul mamei, indiferent de durata gestației, și care dupã separația de mamã respirã cel puțin o datã sau manifestã orice alt semn de viațã (bãtãi ale inimii, pulsații ale cordonului ombilical, contracții ale vreunui mușchi), indiferent dacã cordonul ombilical a fost tãiat sau nu și dacã placenta a rãmas sau nu atașatã (29).

Nh. Simbolul niobiului (5).

Nd. Simbolul neodimiului (5).

Ne. Simbolul neonului (5).

Nebularinã. Antibiotic elaborat de *Clitocibe nebularis*, activ împotriva micobacteriilor (3).

Nebulum. Maculã corneanã.

Nebunie. Termen popular desemnînd tulburãrile psihice de intensitate psihoticã (35). „**Nebunie**” cardiacã. Psihozã cardiacã.

Necator. Gen de viermi intestinali din familia *Ancylostomidae*, clasa *Nematoda*. Specia tip, *Necator americanus* (sin : *Ancylostoma americanum*, *Uncinaria americana*), este agentul patogen principal al anchilostomiaziei, care poartã și denumirea de necatoriazã (31).

Necatoriazã, sin. : *Necatorozã*. Boalã parazitãrã determinatã de viermi paraziți din genul *Necator*. Se însoțește de anemie și tulburãri digestive. Infestarea omului se face în mod obișnuit pe cale cutanatã, larvele pãtrunzînd activ prin piele (31).

Necatorozã. Necatoriazã.

Necesar de clor. Cantitatea minimã de clor necesarã pentru a realiza dezinfecția. Se poate determina în anumite împrejurãri pentru stabilirea cantitãții minime utile de clor în

dezinfecția apei. Este utilizat și ca indice de impurificare a apei, consumul de clor fiind în raport cu cantitatea de substanțe organice din apă (20).

Neero- (gr. *nekros* = mort). Element de compunere care introduce în termeni referirea la moarte sau la un corp neînsuflit (32).

Necrobioză (*necro-* + gr. *bios* = viață) (Virchow). Necroză ce apare ca urmare a unor leziuni distrofice anterioare (2). ~ **lipoidică a diabetilor**, Dislipoidoza Urbach-Oppenheim, vezi Urbach-Oppenheim. ~ **pulpară**, fază intermediară de trecere a țesutului pulpar spre necroză, caracterizat prin modificări degenerative în celule și în substanța fundamentală (vacuolizare, hialinizare, degenerescență grasă sau hialină etc.) (38).

Necrofagie (*necro-* + gr. *phagein* = a mânca). Tendință morbidă la ingerare de carne cadaverică, de obicei pentru a obține o satisfacere sexuală (35).

Necrofilie (*necro-* + gr. *philein* = a iubi). Perversiune constind din obținerea satisfacției sexuale cu cadavrele (35).

Necrofobie (*necro-* + gr. *phobos* = frică). Fobia de cadavre și tot ce este în legătură cu moartea (35).

Necroliză (*necro-* + gr. *lysis* = dizolvare, distrucție). Topirea unui țesut care a suferit un proces de necroză (colicvație secundară); apare ca urmare a modificărilor fizico-chimice și a inhibiției apoase (hidrofilie), sub acțiunea enzimatică a elementelor celulare locale sau de origine sanguină, sau ca urmare a acțiunii unor enzime bacteriene (2). ~ **ectodermică buloasă**, Sindrom Lyell, vezi Lyell.

Necromanie (*necro-* + gr. *manie* = nebunie). Preocupare patologică dominantă privind moartea sau persoane moarte (35).

Necropsie (*necro-* + gr. *opsis* = vedere). Autopsie.

Necrosadism. Tendință patologică către satisfacerea sexuală prin batjocorirea și mutilarea cadavrelor (35).

Necrospermie (*necro-* + gr. *sperma* = sămînță). Necrozoospermie.

Necrotomie. Îndepărtare chirurgicală de țesut osos necrozat (24). ~ **osteoplastică**, sechestrutomie prin crearea unei clape osoase, care apoi se repune la locul ei (24).

Necrotuberculoză. Tuberculoză experimentală care se obține prin injectarea intravenoasă la iepure de bacili tuberculoși omoriți la 115°, fapt care demonstrează că bacilii Koch conțin toxine termorezistente (34).

Necroză (*necro-* + *-oză*). 1. În anatomia patologică, distrugerea unui teritoriu tisular, care nu mai are condițiile de mediu, nutriție și oxigenare indispensabile vieții (10). 2. Noțiune

electrocardiografică, referitoare la prezența unui infarct actual sau cicatrizat, al cărui deficit de masă miocardică determină, prin deplasarea vectorilor spre zona sănătoasă sau prin fenomenul de „fereastră” electrică, apariția unei unde Q patologice (largă, peste 0,04 sec., amplitudine cel puțin 25% din valoarea R și neprecedată de vreo altă undă pozitivă imediată) (10). ~ **acidă a dinților**, abraziunea smalțului dentar la muncitorii expuși acizilor (halogenați și azotic), care emit vapori și la temperatură obișnuită (9). ~ **cazeoasă**, formă de necroză de coagulare, care apare în tuberculoză sub acțiunea toxinelor bacilului Koch, realizându-se zone amorfe sau fin granulare, eozinofile (2). ~ **de coagulare**, sin.: *Necroză uscată*, necroză care rezultă din acțiunea ionului H al acizilor care provoacă coagularea și degradarea albuminelor și distrugerea hematiilor cu formarea de hematină acidă, de culoare cafenie-închisă (23). ~ **de colicvație**, sin.: *Necroză umedă*, necroză care rezultă din acțiunea asupra țesuturilor a ionului hidroxilic al bazelor, care provoacă o inhibiție (colicvație) a albuminelor cu formarea de albuminate alcaline; țesuturile sînt moi, edemate, singele nu se coagulează, hemoglobina se transformă în hematină alcalină, de culoare cafenie (23). ~ **corticală renală**, formă anatomică particulară, deosebit de severă, a rinichiului de șoc, întîlnită mai ales la femei și caracterizată prin necroză parțială (focală) sau extinsă a structurilor corticalei renale, ca urmare probabil a unei vasoconstrucții corticale intense și prelungite (25). ~ **endomiocardică**, tip de leziuni întîlnite frecvent în Africa Orientală, de origine necunoscută (alergică, colagenotică) și caracterizate prin zone de necroză cu mase de țesut elastic endocardic (10). ~ **hemoragică a pancreasului**, sin.: *Apoplexie pancreatică*, boală acută a pancreasului caracterizată printr-o reacție neurovasculară alergică cu vasodilatație și creșterea permeabilității capilarelor, urmată de hemoragii și necroze (2). ~ **medulară renală**, necroză papilară renală extinsă la întreaga medulară renală (25). ~ **osoasă aseptică**, proces distructiv al osului datorit unei necrozări care nu are o origine infecțioasă (de ex. necroza aseptică posttraumatică a capului femural, boala Kienböck, infarctul osos, necroza acoperișului cotiloidian etc.). În general, unele teorii consideră toate procesele osteocondritice (apofizitele și epifizitele) ca fiind procese de necroză aseptică (24). ~ **papilară renală**, entitate anatomică întîlnită în spe; cial în pielonefrită, mai frecvent la femei și cu deosebire la diabetici, caracterizată prin necroza ischemică a mai multor papile renale (uneori a întregii medulare), cu necroză tubulară și supu-

rație interstițială; tabloul clinic depinde de extinderea leziunilor, variind de la leucociturie cu hematurie pînă la insuficiență renală acută (25). ~ **pulpară dentară**, moartea pulpei dentare în condiții sterile, cauzată de factori de ordin general și local (38). ~ **umedă**, Necroză de colicvație. ~ **useată**, Necroză de coagulare. ~ **prin zahăr**, leziuni dentare care pot duce la pierderea dinților la lucrătorii din fabricile de zahăr și ciocolată sau în industria de panificație (brutari, morari) (9).

Necrozină. Factor descris de Menkin, rezultat din distrugerea leucocitelor în focarele de inflamație (19).

Neerozoospermie (*necro-* + gr. *zoon* = animal + *sperma* = sămință), sin.: *Necrospermie*. Prezența în spermă, în exclusivitate a spermatozoizilor morți, cauză de sterilitate masculină (7).

Nédélee. Operația ~, procedeu de cistectomie totală cu extraperitonizarea inițială a vezicii (11).

Neencephalon (*neo-* + gr. *enkephalos* = creier), sin.: *Neolncephalon*. Termen comun pentru *neopallium* și porțiunile filogenetic mai noi ale cerebelului și talamusului (1).

Nefelinoză (gr. *nephele* = nor + *-oză*). Boală profesională produsă de inhalarea prafului de aluminosilicat de sodiu și potasiu (industria de sticlă și ceramică etc.). Aspectul clinic este asemănător cu cel din talcoză, iar cel radiologic cu al silicozei; evoluția este benignă (34).

Nefelion (gr. *nephele* = nor). Maculă corneană.

Nefelometru (gr. *nephele* = nor + *metron* = măsură). Aparat pentru determinarea numărului de particule dintr-o suspensie (15).

Nefotoeromogeni. Vezi Micobacterii atipice.

Nefrectomie (gr. *nephros* = rinichi + *ektomie* = excizie). Ablatie chirurgicală a rinichiului (11). ~ **abdominală anterioară**, ablație chirurgicală a unui rinichi, efectuată printr-o cale de acces creată la nivelul peretelui anterior al abdomenului (11). ~ **lombară**, ablație chirurgicală a unui rinichi, efectuată printr-o lombotomie (11). ~ **marginală**, rezecție chirurgicală a unei porțiuni din marginea convexă a rinichiului (la unirea celor două treimi superioare cu treimea inferioară), prin care se pătrunde cu o pensă pînă în bazinet (11). ~ **mediorenală**, rezecție chirurgicală a porțiunii de rinichi cuprinsă între cei 2 poli (11). ~ **prin morselare**, ablație chirurgicală prin rezecția tesutului din aproape în aproape a unui rinichi transformat într-o masă scleropulentă, în care nu mai există planul de clivaj subcapsular (11). ~ **paraperitoneală**, ablație chirurgicală a unui rinichi efectuată printr-o cale de acces extraperitoneală (11). ~ **parțială**, ablație chirurgicală a unui segment

din rinichi (11). ~ **polară inferioară**, rezecție chirurgicală a polului inferior al rinichiului (11). ~ **polară superioară**, rezecție chirurgicală a polului superior al rinichiului (11). ~ **subcapsulară**, ablație chirurgicală a rinichiului, în cazurile cu perinefrită intensă, prin folosirea planului de clivaj existent între parenchimul renal și capsulă (11).

Nefrită (gr. *nephros* = rinichi + *-ită*). Denumire utilizată în trecut pentru desemnarea unei afecțiuni renale bilaterale, acute sau cronice, de natură inflamatorie sau degenerativă; în prezent este folosită numai referitor la nefropatiile interstițiale, la modelele experimentale ale nefropatiilor sau, ocazional, pentru nefropatii de natură încă necunoscută sau incertă (nefrita de campanie, nefrita epidemică ș.a.) (25). ~ **acută analbuminurică**, vezi Nefrită „fără nefrită”. ~ **din Balcani**, Nefrita interstițială endemică din Balcani. ~ **de campanie**, sin.: *Nefrita de tranșee*, glomerulonefrită difuză acută cu tablou clinic și anatomopatologic și cu evoluție asemănătoare cu cele din glomerulonefrita difuză acută poststreptococică, dar cu etiologie probabil virotică și cu caracter epidemic; a fost denumită astfel pentru că s-a descris la combatanți în timpul ultimelor două războaie mondiale (25). ~ **embolică Löhlein**, vezi Löhlein. ~ **epidemică**, glomerulonefrită difuză acută epidemică cu tablou clinic paucisimptomatic și cu evoluție benignă, produsă de un virus cu tropism exclusiv renal (25). ~ **ereditară cu surditate**, nefropatie ereditară asociată frecvent cu surditate de percepție, avînd etiologie necunoscută și evoluție ireversibilă către moarte; este caracterizată clinic printr-un sindrom urinar, în general discret, sau prin hematurie macroscopică, la care se adaugă ulterior semnele de insuficiență renală cronică, și anatomopatologic printr-un tablou de pielonefrită cronică; asocierea la aceste manifestări a unor malformații oculare realizează sindromul Alport (25). ~ **experimentală**, model experimental de nefropatie (de obicei, glomerulară), realizat fie prin injectarea unică de ser nefrototoxic (nefrită nefrototoxică, nefrită Masugi), de γ -globuline sau de albumine străine, de streptococi hemolitici A₁₂ sau de alte bacterii, fie prin provocarea apariției de autoanticorpi antirinichi (nefrita Cavelti) (25). ~ **interstițială**, nefropatie acută sau cronică, predominant interstițială (dar cu afectare tubulară și glomerulară secundară), care, anatomopatologic și etiopatogenic, se poate prezenta sub una dintre următoarele 3 forme: nesupurată, de regulă abacteriană (toxică, toxicălergică, imunoalergică, virotică); supurată, de etiologie bacteriană nespecifică; granulomatoasă, de etiologie bacteriană specifică, micotică, metaplastică ș.a. (25). ~ **interstițială**

acută, nefropatie acută, apărută în cursul unor boli infecțioase generale (scarlatină, difterie, febră tifoidă, septicemii), al unor procese infecțioase extrarenale localizate sau în cadrul unor reacții alergice; este caracterizată anatomopatologic prin edem și infiltrat inflamator interstițial limfohistioplasmocitar, difuz sau în focar, iar clinic, printr-un sindrom urinar discret sau, în formele severe, prin insuficiență renală acută; este definitorie pentru această nefropatie interstițială absența germenilor din interstițiul renal, leziunile fiind produse probabil prin mecanism toxic sau toxicergic (25). ~ **interstițială endemică din Balcani**, sin.: *Nefrită din Balcani*, nefrită interstițială primitiv cronică, cu etiologie necunoscută și cu caracter endemic, descrisă în Bulgaria, în Iugoslavia și în sud-vestul țării noastre (25). ~ **interstițială epidemică**, nefrită interstițială acută provocată probabil de un virus (neidentificat încă) cu nefrotropism particular (25). ~ **interstițială primitiv cronică**, entitate anatomoclinică cu etiologie variată (intoxicații exogene, infecții de focar, boli metabolice, iradiație cronică), caracterizată, din punct de vedere anatomopatologic, printr-un proces inflamator interstițial cronic, dominat de infiltrație celulară inflamatorie difuză și de scleroză interstițială, la care se asociază obligatoriu leziuni tubulare, glomerulare și vasculare; din punct de vedere clinic, se caracterizează, într-un prim stadiu, numai printr-un sindrom urinar discret, în stadiul următor prin semne clinice de insuficiență tubulară (frecvent asociată) și, în ultimul stadiu, prin tabloul insuficienței renale cronice; sînt definitorii pentru acest tip de nefropatie, absența germenilor microbieni în interstițiul renal (leziunile fiind produse probabil prin mecanism toxic, toxicergic sau imunoalergic) și lipsa antecedentelor de nefrită interstițială acută (25). ~ **intraînfectioasă**, sin.: *Nefrită parainfecțioasă*, nefropatie apărută în cursul unui episod infecțios acut (virotic, rickettsian, bacterian, spirochetoic etc.) și datorită fie agresiunii directe a agentului patogen asupra rinichilor, fie iritației sistemului nervos vegetativ, fie declanșării mecanismelor imunoalergice nefritigene, pregătite de o infecție streptococică anterioară; cel mai frecvent, nefrita intraînfectioasă îmbracă aspectul clinic și anatomopatologic al glomerulonefritei parcellare, dar poate apărea și sub forma glomerulonefritei difuze acute, a nefritei interstițiale acute sau a nefritei mixte (glomerulotubulointerstițială) (25). ~ **lentă Loewenhardt**, vezi Loewenhardt. ~ **lobulară**, Glomerulonefrită lobulară. ~ **membranoasă**, Glomerulită membranoasă. ~ **mercurială**, varietate etiologică de tubulonefroză toxică datorită sărurilor de mercur (sublimat, cianură de mercur etc.) (25). ~ „**fără**

nefrită”. Formă clinică particulară de glomerulonefrită difuză acută, caracterizată prin absența din tabloul clinic a sindromului urinar și prin prezența fie numai a hipertensiunii arteriale și a edemelor de tip nefritic, fie numai a hipertensiunii (hipertensiune postinfecțioasă acută), fie numai a edemelor (nefrita acută albuminurică și anhipertensivă) (25). ~ **nefrotoxică**, nefropatie experimentală provocată la un animal receptor, de o specie oarecare (șobolan, iepure), prin injectare de ser nefrototoxic obținut de la un animal de altă specie (rață, găină, cobai) sensibilizat în prealabil față de rinichiul furnizat de un alt animal din prima specie (șobolan, iepure); în raport cu doza de anticorpi antirinchici injectată se pot obține leziuni renale variate, de tipul glomerulonefritei difuze sau parcellare, al glomerulonefrozei sau al nefritei interstițiale. Cel mai cunoscut tip de nefrită nefrotoxică este nefrita Masugi (25). ~ **parainfecțioasă**, Nefrită intraînfectioasă. ~ „**care pierde apă**”, formă particulară de nefropatie caracterizată prin poliurie hipostenurică marcată și constantă, rezistentă la pitresină și datorită unei areceptivități cîștigate la ADH a celulelor epiteliale din tubii distali și canalul colector, ca urmare a leziunilor tubulare distale ce însoțesc unele nefropatii cronice (pielonefrite cronice, uropatii obstructive, nefropatie kalio-penică, mielomatoasă, nefrocalcinoză ș.a.) (25). ~ „**care pierde potasiu**”, formă particulară de nefropatie, caracterizată prin tulburări neurologice (astenie, pareze sau paralizii musculare), cardiace (tulburări de ritm, modificări electrocardiografice) și digestive (constipație, pareze intestinale), la care se adaugă acidoză hipercloremică, poliurie hipostenurică și eventual hiperazotemie; tulburările sînt consecința unei pielonefrite sau a unei alte tubulopatii secundare (uropatii obstructive, ureterosigmoidostomie), în care se pierde capacitatea tubulară de reglare a eliminării de potasiu și de acidificare a urinei (25). ~ „**care pierde sare**”, sin.: *Diabet salin*, formă rară de nefropatie caracterizată clinic prin deshidratare și poliurie, la care se adaugă hiponatremie, hipernatriurie marcată și, eventual, hiperazotemie, acidoză, proteinurie; prezența asteniei și a hiperpigmentației cutaneo-mucoase poate împinge pînă la confuzie asemănarea cu tabloul clinic al bolii Addison, dar, de regulă, tensiunea arterială este normală (sau chiar crescută), iar hiperkaliemia lipsește. Tulburările sînt consecința unei pielonefrite sau a unei alte tubulopatii secundare (hidronefroză, uropatie obstructivă, nefrocalcinoză), în care se pierde capacitatea tubulară de reglare a eliminării de sodiu (25). ~ **postinfecțioasă**, nefropatie apărută după un interval liber variabil

de la debutul unui episod infecțios acut, produsă probabil printr-un mecanism alergic nefritigen și caracterizată de regulă prin leziuni și prin tablou clinic de glomerulonefrită difuză acută; prototipul ei este glomerulonefrita difuză acută poststreptococică (25). ~ **de tranșee**, Nefrită de campanie. ~ **traumatică**, nefrită care apare în urma unei contuzii renale (11).

Vezi și : Cavelti, Masugi.

Nefro- (gr. *nephros* = rinichi). Element de compunere care introduce în termeni referirea la rinichi (32).

Nefroangioscleroză (*nefro-* + gr. *aggeion* = vas + *sklerosis* = întărire), sin. : **Angioscleroză renală**. Nefropatie prin mecanism vascular; de cele mai multe ori reprezintă un stadiu lezional renal (visceralizare) al hipertensiunii arteriale; poate evolua lent sau rapid progresiv (malign), prin interesarea unui mare număr de glomeruli; apar procese de hialinizare și atrofie, mergând pînă la necroze glomerulare prin trombozarea arteriolelor aferente; într-un stadiu mai avansat se constată și leziuni degenerative și de atrofie a tubulilor (2).

Nefroblastom (*nefro-* + gr. *blastos* = germeni + *oma*). Tumoare disontogenetică pluritistulară a rinichiului (adenosarcom), care se întâlnește la copii; după unii autori este un adenomiosarcom (2).

Nefrocalcinoză (*nefro-* + lat. *calx* = var + *-oză*). Infiltrație calcară, difuză și bilaterală, a parenchimului renal; poate fi: secundară, produsă prin calcificarea celulelor epiteliale necrozate (în tubulonefroze toxice sau ischemice) sau a infiltratelor tisulare patologice (glomerulonefrite, pielonefrite, nefropatie mielomatoasă); primară, datorită depunerii de săruri de calciu în celulele epiteliale, în interstițiu și în tubii renali normali, consecutivă unui aport caloric excesiv (sindrom lapte-alkaline), unei hiperabsorbții intestinale de calciu (intoxicație cu vitamină D, sarcoidoză), unei mobilizări crescute a calciului din oase (hiperparatiroidie, osteoporoze senile sau endocrine, osteolize posttraumatice sau neoplazice), unei hipercalcemii idiopatice, unei perturbări a eliminării renale a cationului (hipercalcemie idiopatică, hiperaminoacidurii renale), unor tulburări ale acidificării urinei (acidoze sistemice) sau asocierii acestor două ultime mecanisme (acidoze tubulare renale). Frecvent, nefrocalcinoza se asociază cu litiaza renală, eventual infectată, și evoluează spre insuficiență renală cronică (25).

Nefroel (*nefro-* + gr. *koilos* = cavitate). Cavitate embrionară a unui nefrotom (1).

Nefroeroză. Scleroză renală.

Nefrogenie (*nefro-* + gr. *gennan* = a produce). 1. Avînd posibilitate de a produce țesutul renal (1). 2. De origine renală (1).

Nefrografie (*nefro-* + gr. *graphein* = a scrie). Tehnică radiografică de evidențiere a rinichiului, cu ajutorul unei substanțe de contrast iodată (36). ~ **izotopică**, metodă de explorare funcțională renală prin injectarea intravenoasă a unui preparat radioactiv adecvat (36).

Nefrolitiază (*nefro-* + gr. *lithos* = piatră). Vezi Litiază urinară.

Nefrolitotomie (*nefro-* + gr. *lithos* = piatră + *tome* = tăiere). Ablația chirurgicală a unui calcul renal, prin secționarea prealabilă a parenchimului (11). ~ **în 2 timpi**, Operația Gayet, vezi Gayet.

Nefrologie (*nefro-* + gr. *logos* = știință). Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul rinichiului normal și patologic (15).

Nefromer (*nefro-* + gr. *meros* = parte). Nefrotom.

Nefron (gr. *nephros* = rinichi). Unitatea morfologică a rinichiului; este format din capsula glomerulară, glomerul și tubul urinifer respectiv (1). ~ „**aglomerular**”, nefron cu funcția de filtrare alterată, dar cu funcțiile tubulare păstrate (25). ~ „**impotent**”, nefron cu funcțiile tubulare alterate, dar cu funcțiile de filtrare intacte (25).

Nefronoftizie familială (Fanconi), sin. : **Degenerescența tubulară progresivă familială**. Nefropatie familială foarte rară, caracterizată prin poliurie hipotonă, polidipsie, acidoză, hiperazotemie și evoluție ireversibilă spre *exitus*, datorită unei degenerescențe hiale glomerulotubulare de cauză necunoscută (25).

Nefroomenotopexie (*nefro-* + lat. *omentum* = măruntaie + gr. *pexis* = fixare). Fixarea chirurgicală a unui lambou epiploic la rinichi în vederea unei ameliorări a vascularizației acestuia (11).

Nefropatie (*nefro-* + gr. *pathos* = boală). Termen generic pentru orice afecțiune renală uni- sau bilaterală, indiferent de origine, de etiologie, de tipul anatomopatologic al leziunilor, de structura anatomică renală lezată predominant, de evoluție (25). ~ **amiloidă**, Glomerulonefroză amiloidă. ~ **cirotică**, denumire generică pentru tulburările morfologice renale întâlnite în cirozele hepatice, constînd din oligurie, eventual microhematurii izolate, stază venoasă renală sau chiar în leziuni tubulonefroze, glomerulonefritice sau nefritice interstițiale (25). ~ **diabetică**, denumire utilizată pentru desemnarea tipurilor principale de suferință renală secundară diabetului (glomeruloscleroza, nefroangioscleroza, pielonefrita cronică, necroza papilară) sau numai referitor la glomeruloscleroza diabetică (25). ~ **funcțională**, Azotemie extrarenală, vezi Azotemie.

~ **glomerulară**, boală renală primitivă sau secundară, cu etiologie multiplă, interesind cu predominantă glomerulul și care poate fi sediul fie al unor leziuni preponderent inflamatorii (glomerulonefrită), fie al unor leziuni predominant degenerative (glomerulonefroză) (25). ~ **gravidică**, Glomerulonefroză gravidică. ~ **gripală**, nefrită interstițială acută, produsă de virusurile gripale (25). ~ **interstițială**, boală renală cu localizare primitiv și predominant interstițială (dar cu afectare glomerulară și tubulară secundară practic obligatorie). Vezi și Nefrită interstițială (25). ~ **kaliopenică**, suferință morfofuncțională renală secundară perturbărilor metabolice intracelulare determinate de stările kaliopenice (cu hipocalciție) severe și prelungite, caracterizată inițial printr-un deficit funcțional tubular distal (poliurie hipostenurică sau izostenurică rezistentă la vasopresină, izoacidurie) și, ulterior, prin leziuni tubulare (degenerescență vacuolară a celulelor epiteliale din tubii proximali, degenerescență granulară și atrofie a celulelor epiteliale din tubii distali, edem interstițial), urmate de apariția de elemente patologice în sedimentul urinar (proteinurie, cilindurie, leucociturie); reversibilitatea tulburărilor funcționale și a leziunilor morfologice după corectarea deficitului de potasiu confirmă rolul patogen al hipokaliemiei (25). ~ **lupusului eritematos diseminat**, denumire utilizată atât pentru suferința renală secundară din lupusul eritematos diseminat, cât și pentru formele renale aparent primitive ale bolii, la baza cărora stau leziuni de glomerulită membranoasă în focar, hialinizare și scleroză glomerulară, traduse clinic printr-un sindrom nefrotic, un sindrom glomerulonefritic sau un sindrom pielonefritic, toate dominate în final de insuficiență renală; evoluția este de regulă nefavorabilă, către moarte (25). ~ **mielomatoasă**, formă anatomopatologică specifică suferinței renale din mielomul multiplu, prezentă la 75-80% din bolnavi și manifestată prin leziuni predominant tubulare (aspect pseudochistic și obstrucții ale tubilor, prin cilindri hialini giganti, formați uneori din straturi concentrice, ca un „bulb de ceapă”; leziuni degenerative epiteliale) și interstițiale (scleroză, infiltrație mielomatoasă) (25). ~ **mioglobinurie**, nefropatie care apare în sindromul de strivire, atribuită mioglobinuriei; reprezintă una dintre formele etiologice ale rinichiului de șoc (25). ~ **periarteritei nodoase**, denumire utilizată atât pentru suferința renală secundară din periarterita nodoasă, cât și pentru formele renale izolate ale bolii, la baza cărora stau leziuni caracteristice de tip predominant vascular (afectind arterele interlobare, arcuate și interlobulare) sau predominant glomerular (glomerulonefrită proliferativă și necrotizantă), traduse clinic prin hi-

perensiune arterială și, respectiv, prin sindrom glomerulonefritic; evoluția suferinței renale este aceea a bolii de bază (25). ~ **sclerodermiei**, suferință renală secundară sclerodermiei generalizate, caracterizată prin leziuni inițial și predominant vasculare (tumefacție mucoidă și necroză fibrinoidă a intimei), îngroșare a membranei bazale glomerulare și scleroză interstițială, cărora le corespunde pe plan clinic un sindrom urinar necaracteristic, asociat cu retenție azotată și, uneori, cu hipertensiune (25). ~ **sifilitică**, leziuni renale în sifilisul congenital, caracterizate printr-o inflamație interstițială și prezența unui număr mare de treponeme, sau în sifilisul căpătat secundar sau terțiar, cu leziuni nefrotice sau gomoase, localizate în cortex (2). ~ **tubulară**, sin.: *Tubulopatie*, boală renală primitivă sau secundară, cu etiologie multiplă, afectind inițial și predominant tubii renali, ale căror celule pot fi sediul unor leziuni histologice sau numai biochimice congenitale (tubulodisplazie) sau al unor leziuni degenerative dobândite, de natură hipoxică, toxică, metabolică etc. (tubulonefroză); pe plan funcțional, primului tip de leziuni îi corespunde mai ales alterarea cronică a unei singure funcții sau a unui grup de funcții tubulare (insuficiență tubulară disociată), iar celui de-al 2-lea tip, mai ales pierderea globală, de obicei bruscă, a funcțiilor tubulare (în insuficiența tubulară acută) (25). ~ **vaseulară**, denumire dată acelor afecțiuni renale, primare sau secundare, caracterizate printr-un proces patologic inițial și predominant vascular, din care fac parte: anomalii primitive ale vaselor renale (anevrismele arterei renale, stenoza arterei renale, hiperplazia fibromusculară a arterei renale, comunicările arteriovenoase congenitale, vasele renale aberrante), obstrucții ale vaselor renale mari (infarctul ischemic, tromboza venelor renale), nefroangeite (panarterita nodoasă, trombangeita obliterantă), nefroangioscleroze (25).

Nefropexie (*nefro-* + gr. *pexis* = fixare). Fixarea chirurgicală în poziție normală a rinichiului ptozat (11). ~ **capsulară**, nefropexie în care se utilizează, ca material de fixare a rinichiului în poziția normală, segmente din capsulă (11). ~ **parenchimotoasă**, nefropexie în care fixarea rinichiului în poziție normală se face prin fire trecute prin parenchimul organului (11).

Nefropielolitolomie. Extragerea unui sau unor calculi dintr-un rinichi printr-o incizie care interesează atât bazinetul, cât și parenchimul renal (11).

Nefroptoza (*nefro-* + gr. *ptosis* = cădere), sin.: *Ptoză renală*, *Rinichi flotant*. Coborrea rinichiului în condiții patologice din locul pe care-l ocupă în mod normal în loja renală (11).

Nefroscleroză (*nefro-* + gr. *sklerosis* = întărire). Scleroză renală.

Nefrostomie (*nefro-* + gr. *stoma* = gură, deschidere), sin. : *Pielostomie transrenală*. Crearea chirurgicală a unei comunicații a cavităților pielice cu exteriorul (11). ~ de *derivație*, nefrostomie efectuată în scopul de a se deriva urina din rinichi către exterior (11). ~ *directă*, nefrostomie efectuată printr-o incizie pe marginea convexă a rinichiului, la unirea celor două treimi superioare cu treimea inferioară; prin incizie se pătrunde cu o pensă pînă în bazinet (11). ~ de *drenaj*, nefrostomie efectuată în scopul drenării unei colecții purulente din rinichi (11). ~ *transpielică*, nefrostomie prin abordarea directă a bazinetului după bascularea polului inferior al rinichiului (11).

Nefrotom, sin. : *Masă celulară intermediară*, *Mezoderm intermediar*, *Mezomer*, *Nefromer*. Masă îngustă, nesegmentată, de mezoderm care leagă somitele cu mezodermul lateral și din care se dezvoltă pronefrosul, mezonefrosul, metanefrosul și canalele lor (1).

Nefrotomie (*nefro-* + gr. *tome* = tăiere), sin. : *Pielotomie transrenală*. Deschidere chirurgicală a cavităților pielice prin parenchimul renal (11).

Nefrotomografie (*nefro-* + gr. *tome* = tăiere + *graphein* = a scrie). Tomografie a rinichilor după realizarea unui contrast cu o substanță iodată sau după crearea unui pneumoren (36).

Nefroureterectomie (*nefro-* + gr. *oureter* = ureter + *ektome* = excizie). Ablație chirurgicală într-un singur bloc a rinichiului și a ureterului respectiv (11). ~ *totală*, nefroureterectomie la care se asociază și extirparea unui colecter vezical din jurul meatului ureteral (11).

Nefroză (*nefro-* + *-oză*). Denumire utilizată în trecut pentru desemnarea bolilor renale caracterizate prin leziuni degenerative tubulare; în prezent este folosită ca termen secundar pentru a preciza caracterul degenerativ al unor nefropatii predominant glomerulare (glomerulonefroze) sau degenerativ-necrotic al unor nefropatii predominant tubulare (tubulonefroze) (25). ~ *amiloidă*, Glomerulonefroză amiloidă. ~ *lipoamiloidă*, glomerulonefroză amiloidă și lipoidică asociate (25). ~ *lipoidică*, Glomerulonefroza lipoidică. ~ *necrozantă*, Tubulonefroză toxică. ~ *nefronului inferior*, denumire inadecvată folosită pentru descumarea leziunilor tubulare din sindromul de zdrobire, bazată pe părerea (dovedită inexactă) că aceste leziuni sînt localizate la segmentele tubulare distale (25). ~ *toxică*, leziuni tubulare cu oligurie sau anurie produse de toxicele cu tropism renal (hidrogen arseniat, glicoli, tetraclorură de carbon, sublimat, clorat de potasiu etc.) (9).

Nefrozonefrită. Glomerulonefrită lobulară. **Neg** (lat. *naevus*). Termen popular pentru verucă (12).

Negativism (lat. *negativus* = negativ). Tendința unor bolnavi psihici de a se opune solicitărilor din afară și uneori chiar și satisfacerii propriilor nevoi fiziologice (35); ~ *activ*, executarea unor acțiuni contrare celor solicitate (35).

Negatoscop (fr. *négatoscope*). Aparat utilizat pentru transiluminarea radiografiilor în scopul studierii lor. Este construit dintr-o cutie de lemn sau metal, cu o sursă luminoasă omogenă în interior. Unele aparate, prin construcția lor, permit ecranarea cimpului luminos (36).

Negatron. Electron.

Negri. **Semnul** ~, crepitație specială percepută la un făt mort în a 2-a jumătate a sarcinii, prin palparea și aplicarea craniului pe strămoștoarea superioară (18).

Negro, Camillo, 1861–1927. **Semnul** ~, semn caracteristic în paralizia facială constînd din faptul că, dacă bolnavul privește în sus, globul ocular de partea bolnavă pare mai ridicat, ascensiune aparentă creată de hipotonia pleoapei inferioare de partea bolnavă (27).

Nebb. **Derivațiile** ~, sistem neconvențional de înregistrare electrocardiografică constînd din unirea succesivă a cîte două din cele 3 virfuri ale „micului triunghi cardiac” (a II-a articulație condrocotală dreaptă, apexul și proiecția orizontală a acestuia pe linia axilară posterioară) (10).

Neisseria. Gen de bacterii aerobe sau anaerobe, hemolitice sau nu, din familia *Neisseriaceae*, de formă coccidă, dispuse în perechi, cu fețele adiacente turtite, gramnegative. Unele specii produc pigmenți galbeni sau cafenii (3). ~ **gonorrhoeae**, sin. : *Gonococ*, diplococ gramnegativ, reniform, agentul etiologic al infecției gonococice la om. Pe frotiurile din secreția uretrală a bolnavilor se găsesc abundenți coci gramnegativi, dispuși intracelular. Greu cultivabil pe mediile obișnuite, izolarea se poate face pe medii speciale, ca geloză-ascită, geloză singe-șocolat, Peizer și Steffen etc. (3). ~ **meningitidis**, sin. : *Meningococ*, diplococ gramnegativ, agentul causal al meningitei cerebrospinale epidemice la om. Nu este întîlnit la animale (3).

Nélaton, Auguste, 1807–1873. **Semnul** ~. 1. **Semnul Malgaigne**. 2. În fracturile bicondiliene ale extremității inferioare de femur, genuchiul apare mult lătit transversal: această lățime poate fi redusă printr-o presiune laterală de ambele părți, exercitată asupra condililor femurali (24). **Sonda** ~, sondă de cauciuc cu un capăt rotunjit și prevăzută cu un orificiu

lateral, celălalt capăt fiind terminat în pilnie (11).

Nélaton-Roser (Nélaton, Auguste, 1807—1873; Roser, Wilhelm, 1817—1888). **Linia** ~, linia care unește ischionul cu spina iliacă antero-superioară, trecind prin vârful marelui trohanter. Bolnavul este în decubit dorsal cu coapsa ușor flectată. Dacă această linie este depășită de vârful marelui trohanter, este vorba de o scurtare a membrului inferior prin luxație, fractură, *coxa vara* etc. (24).

Nélaton-Velpeau (Nélaton, Auguste, 1807—1873; Velpeau, Alfred Armand Louis Marie, 1795—1867). **Semnul** ~, deformație caracteristică a mîinii în „dos de furculiță”, în fractura Pouteau-Colles (24).

Nelfet. Operația ~, eliberarea nervului digital la nivelul marginii interne a halucelui din țesutul cicatriceal care îl înglobează la sesamoidul lateral și la tendonul lungului flexor (24).

„Neliniștea tromboticilor”. Stare de anxietate caracteristică uneori perioadei de instalare a unei tromboze venoase (10).

Nelson-Mayer (Nelson R. A.; Mayer, J. A.). **Testul** ~, sin.: *Reacția de imobilizare a treponemelor*, abreviat T.I.T., T.P.I., test de imobilizare a treponemelor patogene de tulpină Nichols de către anticorpii imobilizanti din serul bolnavilor de sifilis. Fiind foarte sensibil și specific este considerat ca test de referință în serodiagnosticul sifilisului (12).

Nemathelminthes. Subîncręgătură din încręgătura *Helminthes*, care cuprinde viermi paraziți cilindrici. Se împarte în 3 clase: *Acanthocephala*, viermi fără tub digestiv; *Gordiaceae*, viermi cu tub digestiv atrofiat la adult; *Nematoda*, viermi cu tub digestiv complet (31).

Nematoda. Clasă de viermi din subîncręgătura *Nemathelminthes*, prevăzuți cu un tub digestiv complet. Au sexe separate, iar în timpul creșterii larvele lor năpîrlesc de mai multe ori (31).

Neo- (gr. *neos* = nou). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de nou, recent sau străin de (32).

Neoarsfenamină. Compus organic al arsenului cu acțiune spirochetocidă; folosit limitat (din cauza toxicității) în tratamentul sifilisului (13).

Neoartroză (*neo-* + gr. *arthron* = încheietură). 1. Articulație nou creată între două extremități osoase aflate în raporturi anatomice anormale (24). 2. Articulație creată prin artroplastie într-o anchiloză osoasă (24).

Neoscaris. Gen de paraziți intestinali din familia *Ascaridae*, clasa *Nematoda*. Specia tip este *Ascaris vitulorum*, care se întîlnește la bovidee (31).

Neocerebellum (*neo-* + lat. *cerebellum* = creier mic). Partea cerebelului care este, filogenetic, cea mai recentă, cuprinzînd: lobul simplu, *folium* și *tuber vermis*, lobul ansiform și lobul paramedian. Primește impulsurile cortexului cerebral prin tractul corticopocerebellos (1).

Neocortex (*neo-* + lat. *cortex* = scoarță). Izocortex.

Neocotil (*neo-* + gr. *kotyle* = cupă). Cavitățile cotiloidiană de neoartroză în luxația congenitală a șoldului (24).

Neodontatum (*neo-* + lat. *dens* = dinte). Partea ventro-laterală, filogenetic recentă, a nucleului dințat al cerebelului (1).

Neodimiu. Simbol Nd. Vezi Lantanide.

Neoenkephalon (*neo-* + gr. *enkephalos* = creier). *Neencephalon*.

Neoezerină. Neostigmină.

Neofobie (*neo-* + gr. *phobos* = frică). Fobia de tot ceea ce este nou, de tot ce se schimbă (35).

Neoglicogeneză (*neo-* + gr. *glykys* = dulce + *genesis* = naștere). Formare de glucoză din proteine sau lipide (15).

Neohipocratism. Curent al medicinei contemporane care preconizează întoarcerea la principiile metodologice și deontologice ale lui Hipocrat. Este o reacție la doctrina celulară, la medicina analitică și la mecanicism, accentuînd în mod exagerat umoralismul și punctul de vedere constituțional. Fără o fundamentare nervistă, neohipocratismul poate aluneca ușor spre vitalism și spre alte forme de idealism (7).

Neologism (*neo-* + gr. *logos* = cuvînt). În psihiatrie, cuvînt inventat, inexistent în vocabular, folosit de schizofreni mai ales pentru expresia simbolică a gândirii patologice (35).

Neomicină. Grup de antibiotice extrase din *Streptomyces fradiae*. Se cunosc 3 neomicine — A, B și C — active asupra germenilor gramnegativi și grampozitivi și îndeosebi asupra stafilococilor patogeni (3).

Neon. Simbol Ne. Element în stare gazoasă, aparținînd familiei gazelor nobile, cu număr atomic 10 și greutate atomică 20,183. Prezintă 3 izotopi naturali stabili (din care cel cu numărul de masă 20 constituie 90,5% din total) și 2 izotopi artificiali radioactivi. Se găsește în aerul atmosferic (numai sub formă liberă, necombinată) în proporție de 0,015 ⁰/₁₀₀, în volume (5).

Neopallium (*neo-* + lat. *pallium* = manta). Izocortex.

Neoplasm (*neo-* + gr. *plasma* = formație). Tumoare malignă (cancer), caracterizată prin invazia țesuturilor învecinate, recidivă după

ablație, alterarea stării generale și răspîndire în organism pe cale limfatică și sanguină (metastaze) (2).

Neoplastopalat (*neo-* + gr. *plassein* = a forma + lat. *palatum* = palat). Masă plastică elastică, obținută prin combinarea acrilatelor cu diferiți plastifianți, folosită ca material protetic (obturatoare de despăcături velopalatine, în bruxism ș.a.) (39).

Neoplazie (*neo-* + gr. *plassein* = a forma). Formare de țesuturi noi în sensul unei heteroplazii; în mod obișnuit, termenul se folosește pentru tumorile maligne (2).

Neorickettsii. Inframicrobi considerați de P. Giroud ca formînd un grup intermediar între pararickettsii și rickettsii, dar care recent au fost reintroduși în grupul pararickettsian (22).

Neostigmină, sin.: *Eustigmină*, *Neoezerină*. Uretan, bază cuaternară de amoniu; parasimpatomimetic prin acțiune anticolinesterazică, excitant al peristaltismului intestinal, stimulant al musculaturii striate deprimată în *miaslenia gravis* sau prin substanțe curarizante (13).

Neostriatum (*neo-* + lat. *striatum* = dungat). Grupul nucleilor cenușii centrali din *corpus striatum* de origine filogenetică mai nouă reprezentat prin *nucleus caudatus* și *putamen* (27).

Neothalamus (*neo-* + gr. *thalamos* = cameră dinăuntru). Partea filogenetic cea mai nouă a talamusului, reprezentată prin nucleii care au conexiuni corticale (1).

Neovezieă (*neo-* + lat. *vesica* = vezică). Rezervor creat de obicei dintr-un segment distal al tubului digestiv, izolat sau în continuitatea sa, menit să recepționeze și să colecteze, după implantarea ureterelor, totalitatea urinelor (11).

Nephele unguium. Leuconichie.

Neptuniu. Simbol Np. Element transuranic, radioactiv, cu număr atomic 93. Prezintă 11 izotopi, obținuți pe cale artificială, cu număr de masă de la 231 pînă la 241. Izotopul 237 are o mare stabilitate, timpul de înjumătățire fiind de $2,22 \times 10^6$ ani; emite particule α . Proprietățile chimice ale neptuniului sînt similare cu cele ale uraniului (5).

Neri, Vincenzo, **Manevrele** ~, manevre de elongație a rădăcinilor nervului sciatic, utilizate în scop diagnostic: a) în clinostatism, flexiunea capului și trunchiului determină o durere vie de-a lungul nervului sciatic afectat; b) în ortostatism, flexiunea anterioară a trunchiului determină flexiunea coapsei și a gambei de parte dureroasă (27).

Nernst, Hermann Walter, 1864–1941. **Ecuația** ~, expresia valorii potențialului care ia naștere la contactul dintre un metal și soluția ionilor săi în raport cu presiunea osmotică a ionilor și presiunea de dizolvare a metalului.

Cele două presiuni sînt proporționale cu concentrațiile respective ale ionului, putînd fi înlocuite cu valorile acestora din urmă; aceeași ecuație exprimă și valoarea potențialului de echilibru al unui ion (potențialul de membrană), cînd concentrațiile aceluși ion sînt în echilibru de o parte și de alta a membranei (6).

Nerv (lat. *nervus*). *Nervus*. **Nervi accelera-tori**. Denumire generică dată nervilor stimulatori ai activității organelor prevăzute cu funcții vegetative. *Exemple*: nervii simpatici ai inimii, a căror excitare determină creșterea frecvenței bătăilor cardiace; nervii vegetativi (parasimpatici) stimulatori ai peristalticii gastrointestinale (15). **Nervi depresori**. Denumire dată nervilor senzitivi ai regiunilor sinocaridiană (nervul Hering) și endocardoaortică (nervul Ludwig-Cyon), a căror acțiune este deprimantă (15). ~ **electronic**, model fizic al conducerii excitației prin nerv, utilizînd de obicei o înșurire de circuite basculante. Modelul posedă, pe lîngă labilitate, și posibilitatea stării refractare; el permite imitarea multor fenomene electrice ale excitației nervoase și mai ales studiul fenomenelor ritmice care se întîlnesc la aproape toate fibrele nervoase (6). **Nervi vasomotori**. Nervi a căror excitare produce dilatarea sau îngustarea lumenului vaselor sanguine (15).

Vezi și: Arnold, Bell, Cyon, Jacobson, Vidius, Wrisberg.

Nervism (lat. *nervus* = nerv). Orientare fiziologică (dezvoltată de I. M. Secenov și I. P. Pavlov), bazată pe concepția materialistă asupra vieții psihice, care atribuie creierului rolul de substrat material al activității psihice, de conducător în reglarea tuturor funcțiilor organismului și scoate în evidență rolul sistemului nervos în asigurarea unității organismului și în echilibrarea lui la mediu (27).

Nervonă. *Vezi* Cerebrozidă.

Nervotabes (Djéjérine) (lat. *nervus* = nerv + *tabes*). Denumire pentru sindroamele pseudotabetice determinate de leziuni ale nervilor periferici care interesează în special fibrele proprioceptive (27).

Nervus (lat. = nerv), sin.: *Nerv*. **Mănunchi** de fibre nervoase situate în afara creierului sau măduvei spinării; fibrele nervoase sînt reunite prin țesut conjunctiv numit *endoneurium* (în lăuntru fascicului nervos) și *perineurium* teaca înconjurătoare (1).

TABELUL NERVIILOR (1)

Abrevieri: m. = *musculus*, *musculi*, mușchiul, mușchii; n. = *nervus*, *nervi*, nervul, nervii; pl. = *plexus*, plexul, plexurile; r. = *ramus*, *rami*, ramura, ramurile.

N. abducens, sin.: *N. motor ocular extern* — origine: *pons (nucleus abducens)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: *m. rectus lateralis* al globului ocular.

N. accessorius — origine: *radices craniales (medulla oblongata), radices spinales (medulla spinalis cervicalis)*; componentă: parasimpatică motorie; ramuri: *r. internus, r. externus, r. comunicante* pentru *n. vag* și pentru *pl. cervical*; distribuție: *m. trapez, m. sternocleidomastoidian, m. striați* ai laringelui și faringelui, viscere toracoabdominale.

N. acusticus. N. vestibulocochlearis.

N. alveolaris inferior — origine: *n. mandibularis*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *pl. dentales inferior, r. dentales inferiores, r. gingivales inferiores, n. mylohyoideus, n. mentalis (r. mentales, r. labiales inferiores)*; distribuție: *m. milohioidian* și pînțelele anterior al digastricului, dinții mandibulari, pielea buzei inferioare.

N. alveolares superiores — origine: *n. maxilaris*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. alveolares superiores posteriores, r. alveolaris superior medius, r. alveolares superiores anteriores, pl. dentales superior (r. dentales et gingivales superiores), r. palpebrales inferiores, r. nasales, r. labiales superiores*; distribuție: dinții maxilari, mucoasa sinusului maxilar, mucoasa planșeului nazal.

N. ampullaris anterior — origine: *pars vestibularis n. octavi*; componentă: senzitivă (mișcarea în spațiu a capului); ramuri: fibre; distribuție: ampula canalului semicircular anterior.

N. ampullaris lateralis — origine: *pars vestibularis n. octavi*; componentă: senzitivă (mișcarea în spațiu a capului); ramuri: fibre; distribuție: ampula canalului semicircular lateral.

N. ampullaris posterior — origine: *pars vestibularis n. octavi*; componentă: senzitivă (mișcarea în spațiu a capului); ramuri: fibre; distribuție: ampula canalului semicircular posterior.

N. anococcygei — origine: *pl. coccygeus (S₄, S₅)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea din dreptul cocciului.

N. articularis — nerv destinat unei articulații.

N. auricularis anterior — origine: *n. auriculotemporalis*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: *m. intrinseci* ai pavilionului urechii.

N. auricularis magnus — origine: *pl. cervicalis (C₂, C₃)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. anterior, r. posterior*; distribuție: pielea din jurul urechii.

N. auricularis posterior — origine: *n. facialis*; componentă: motorie; ramuri: *r. occipitalis*; distribuție: *m. occipital* și *m. intrinseci* ai pavilionului urechii.

N. auriculotemporalis — origine: *n. mandibularis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *n. meatus acustici externi, r. membranae tympani parotidei, r. comunicantes cum n. faciali, n. auriculares anteriores, r. temporales superficiales*; distribuție: pielea capului și a templei.

N. axillaris — origine: *pl. brachialis (C₅, C₆)*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *r. musculares, n. cutaneus brachii lateralis superior, r. articulare*; distribuție: *m. deltoid* și rotundul mic; articulația și pielea umărului.

N. buccalis, sin.: *N. buccinatorius* — origine: *n. mandibularis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: obraji (pielea și mucoasa).

N. buccinatorius. N. buccalis.

N. canalis pterygoidei (radix facialis ganglion pterygopalatini), sin.: *N. vidian* — origine: *ganglion pterygopalatinum*; ramuri: *n. petrosus major, n. petrosus profundus*; distribuție: vezi ramurile respective.

N. cardiaei thoracici — origine: *pars thoracica systematis autonomici*; componentă: simpatică, viscerosenzitivă; ramuri: fibrele plexului cardiac; distribuție: inima.

N. cardiaeus cervicalis inferior — origine: *ganglion cervicotoracicum (stellatum)*; componentă: simpatică, viscerosenzitivă; ramuri: fibrele plexului cardiac; distribuție: inima.

N. cardiaeus cervicalis medius — origine: *ganglion cervicale medium*; componentă: simpatică, viscerosenzitivă; ramuri: fibrele plexului cardiac; distribuție: inima.

N. cardiaeus cervicalis superior — origine: *ganglion cervicale superius*; componentă: simpatică, viscerosenzitivă; ramuri: fibrele plexului cardiac; distribuție: inima.

N. carotiei externi — origine: *ganglion cervicale superius*; componentă: simpatică; ramuri: *pl. arterei carotide externe* și ramurilor ei; distribuție: *m. netezi* și glandele capului.

N. caroticotympaniei — origine: *n. tympanicus (IX)*; componentă: simpatică; ramuri: *pl. timpanic*; distribuție: regiunea timpanică și glanda parotidă.

N. caroticus internus — origine: *ganglion cervicale superius*; componentă: simpatică; ramuri: *pl. arterei carotide interne* și ramurilor ei; distribuție: *m. netezi* și glandele capului.

N. cavernosi clitoridis — origine: *pl. hypogastricus inferior (plexus pelvinus)*; componentă: simpatică; ramuri: fibre; distribuție: clitoris.

N. cavernosi penis — origine: *pl. hypogastricus inferior (plexus pelvinus)*; componentă: simpatică; ramuri: fibre; distribuție: penis.

N. cerebrales. N. craniales.

N. cervicales — origine: *medulla spinalis*; componentă: motorie, senzitivă; ramuri: *r. dorsales: medialis, lateralis, suboccipitalis, occipitalis major, occipitalis tertius; r. ventrales*; distribuție: formează plexul cervical și o parte a plexului brahial.

N. ciliares breves — origine: *ganglion ciliare (III), n. nasociliaris (V)*; componentă: parasimpatică, somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: m. ciliar, fibrele constrictoare ale irisului, globul ocular.

N. ciliares longi — origine: *n. nasociliaris (V)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: globul ocular.

N. clunium inferiores — origine: *n. cutaneus femoris posterior*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea regiunii fesiere inferioare.

N. clunium medii — origine: *n. sacrales (r. dorsales, r. laterales) (S₁, S₂, S₃)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea regiunii fesiere mijlocii.

N. clunium superiores — origine: *n. sacrales (r. laterales) (S₁, S₂, S₃)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea regiunii fesiere superioare.

N. coccygeus — origine: *medulla spinalis (S₅)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *pl. coccygeus, n. anococcygei*; distribuție: pielea din dreptul coccisului.

N. cochleae. Pars cochlearis n. statoacustici (n. octavi). Vezi *N. vestibulocochlearis*.

N. craniales, sin.: N. cerebrales. Vezi: *n. olfactorii, n. opticus, n. oculomotorius, n. trochlearis, n. trigeminus, n. abducens, n. facialis, n. vestibulocochlearis (octavi), n. glossopharyngeus, n. vagus, n. accessorius, n. hypoglossus.*

N. cutaneus — nerv destinat pielii.

N. cutaneus antebrachii lateralis — origine: *n. musculocutaneus*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea feței laterale a antebrăului.

N. cutaneus antebrachii medialis — origine: *pl. brachialis (C₈, T₁)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. anterior, r. ulnaris*, fibre; distribuție: pielea feței mediale a brațului și antebrăului.

N. cutaneus antebrachii posterior — origine: *n. radialis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea porțiunii inferioare a feței posterioare a brațului și a feței posterioare a antebrăului.

N. cutaneus brachii lateralis inferior — origine: *n. radialis*; componentă: somatosenzitivă;

ramuri: fibre; distribuție: pielea feței latero-inferioare a brațului.

N. cutaneus brachii lateralis superior — origine: *n. axillaris*; componentă: somatosenzitivă, ramuri: fibre; distribuție: pielea feței supero-laterale a brațului.

N. cutaneus brachii medialis — origine: *pl. brachialis (T₁)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea feței mediale a brațului.

N. cutaneus brachii posterior — origine: *n. radialis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea feței posterioare a brațului.

N. cutaneus colli. N. transversus colli.

N. cutaneus dorsalis intermedius pedis — origine: *n. fibularis communis (n. fibularis superficialis)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *digitales dorsales pedis*; distribuție: pielea dosului piciorului.

N. cutaneus dorsalis lateralis pedis — origine: *n. suralis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea dosului piciorului.

N. cutaneus dorsalis medialis pedis — origine: *n. fibularis communis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea dosului piciorului.

N. cutaneus femoris lateralis — origine: *pl. lumbalis (L₂, L₃)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea feței laterale a coapsei.

N. cutaneus femoris medialis — origine: *n. femoralis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea feței mediale a coapsei și o parte a fesei.

N. cutaneus femoris posterior, sin.: N. micul sciatic — origine: *pl. sacralis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *n. clunium inferiores, r. perineales*; distribuție: pielea regiunii fesiere inferioare, a feței posterioare a coapsei și a perineului.

N. cutaneus surae lateralis — origine: *n. fibularis communis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea feței laterale a piciorului.

N. cutaneus surae medialis — origine: *n. tibialis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea feței mediale a piciorului.

N. digitales dorsales hallucis lateralis et digiti secundi medialis — origine: *n. peroneus (fibularis) profundus*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea dorsală a degetelor I și II ale piciorului.

N. digitales dorsales n. radialis — origine: *n. radialis (r. superficialis)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea dorsală a degetelor mîinii (I, II și III).

N. digitales dorsales n. ulnaris — origine: *n. ulnaris (r. dorsalis)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea dorsală a degetelor mîinii (IV și V).

N. digitales dorsales pedis — origine: *n. peroneus (fibularis) communis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea dorsală a degetelor piciorului (III, IV și V).

N. digitales palmares communes n. mediani — origine: *n. medianus*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *n. digitales palmares proprii*; distribuție: pielea palmară a degetelor.

N. digitales palmares communes n. ulnaris — origine: *n. ulnaris (r. superficialis)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *n. digitales palmares proprii*; distribuție: pielea palmară a degetelor.

N. digitales palmares proprii n. mediani — origine: *n. medianus*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea palmară a degetelor.

N. digitales palmares proprii n. ulnaris — origine: *n. ulnaris (r. superficialis)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea palmară a degetelor.

N. digitales plantares communes — origine: *n. plantaris medialis (tibialis)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *n. digitales plantares proprii*; distribuție: pielea plantară a degetelor.

N. digitales plantares proprii — origine: *n. plantaris medialis (tibialis)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea plantară a degetelor.

N. dorsalis clitoridis — origine: *n. pudendus*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea din jurul clitorisului.

N. dorsalis penis — origine: *n. pudendus*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea din jurul penisului.

N. dorsalis scapulae — origine: *pl. brachialis (C₆)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: *m. levator scapulae*, *m. romboid mare* și *romboid mic*.

N. erigentes. N. splanchnici pelvini.

N. ethmoidalis anterior — origine: *n. nasociliaris (ophthalmicus) (V)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. nasales*; distribuție: mucoasa nazală și sinusul etmoidal anterior.

N. ethmoidalis posterior — origine: *n. nasociliaris (ophthalmicus) (V)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. nasales*; distribuție: mucoasa sinusurilor sfenoidale și etmoidale posterior.

N. facialis — origine: *pons (nucleus facialis)*; componentă: motorie; ramuri: *n. stapedius*, *n. petrosus major*, *r. communicans cum plexu tympanico*, *n. auricularis posterior*, *r. digastricus*, *r. parotideus*, *r. temporales*, *r. zygomatici*, *r. buccales*, *r. marginalis mandibulae*,

r. colli (lingualis); distribuție: *m. mimicii*, *m. stapedius*, *m. stylohyoideus*, pintecele posterior al *m. digastric*.

N. femoralis — origine: *pl. lumbalis (L₂, L₃, L₄)*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *r. musculares*, *r. cutanei anteriores*, *n. saphenus*, *r. infrapatellaris*, *r. cutanei cruris mediales*; distribuție: *m. pectineu*, *cvadriiceps*, *femural*, pielea feței anterioare a coapsei și mediale a piciorului, articulațiile șoldului și genunchiului.

N. fibularis communis. N. peroneus communis.

N. fibularis profundus. N. peroneus profundus.

N. fibularis superficialis. N. peroneus superficialis.

N. frontalis — origine: *n. trigeminus (ophthalmicus)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *n. supraorbitalis (r. lateralis, r. medialis)*, *n. supratrochlearis*; distribuție: pielea pleoapei superioare, a frunții și a scalpului.

N. genitofemoralis — origine: *pl. lumbalis (L₁, L₂)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. genitalis (sin.: n. spermaticus externus)*, *r. femoralis*; distribuție: pielea coapsei și a labiei mari (scrotului), cremasterul.

N. glossopalatinus. N. intermedius.

N. glossopharyngeus — origine: *n. craniales (IX)*, nucleii nervului IX (*medulla oblongata*); componentă: motorie, viscerosenzitivă, gustativă, parasimpatică; ramuri: *n. tympanicus*, *pl. tympanicus*, *n. petrosus minor*, *n. carotico-tympanici*, *r. tubarius*, *r. communicans cum r. auricularis n. vagi*, *r. sinus carotici*, *r. pharyngei*, *r. musculus stylopharyngei*, *r. tonsillares*, *r. linguales*; distribuție: *m. stilofaringian*, palatului moale și faringelui, mucoasa treimii posterioare a limbii, faringelui, urechii medii și celulelor mastoideene; glanda parotidă (*via ganglion oticum*).

N. gluteus inferior — origine: *pl. sacralis (L₅, S₁, S₂)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: *m. fesier mare*.

N. gluteus superior — origine: *pl. sacralis (L₄, L₅, S₁)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: *m. fesier mediu*, *fesier mic*, *tensor al fasciei lata*.

N. haemorrhoidales. N. rectales inferiores.

N. hypoglossus — origine: *medulla oblongata (nucleus n. XII)*; componentă: motorie; ramuri: *r. linguales*; distribuție: *m. limbii*.

N. iliohypogastricus — origine: *pl. lumbalis (L₁)*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *r. cutaneus lateralis*, *r. cutaneus anterior*; distribuție: *m. peretelui abdominal anterior*, pielea peretelui abdominal și a părții superolaterale a fesei.

N. ilioinguinalis — origine: *pl. lumbalis (L₁)*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri:

n. scrotales anteriores, n. labiales anteriores; distribuție: m. peretelui anterior al abdomenului, pielea peretelui anterior al abdomenului și a labiilor mari sau scrotului.

N. infraorbitales — origine: *n. maxillaris*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. alveolares superiores anteriores et medius, r. palpebrales inferiores, r. nasales externi, r. labiales superiores*; distribuție: dinții maxilari, mucoasa planșului nazal, pielea feței.

N. infratrochlearis — origine: *n. nasociliaris (ophthalmicus)* (V); componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. palpebrales*; distribuție: pielea a pleoapelor și rădăcina nasului.

N. intercostobrachiales — origine: *n. thoracici* (T₂); componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea axilei și feței mediale a brațului.

N. intermediar Wrisberg. N. intermedius.

N. intermedius, sin.: *N. glossopalatinus, N. intermediar Wrisberg* — origine: nucleu pontin; componentă: parasimpatică, senzorială (gustativă); ramuri: *ganglion geniculi, n. chorda thympani, n. petrosus major*; distribuție: glandele palatului și nasului, 2/3 anterioare ale limbii, glandele submaxilară și sublinguală.

N. interosseus antebrachii anterior — origine: *n. medianus*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: fibre musculare și articulare; distribuție: m. flexor lung al policelui, m. flexor profund al degetelor, m. pronator patrat, articulația mîinii.

N. interosseus antebrachii posterior — origine: *n. radialis*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: fibre musculare și articulare; distribuție: m. extensor scurt radial al carpului, m. supinator, m. extensor al degetelor, m. extensor al degetului V, m. extensor ulnar al carpului, articulația mîinii.

N. interosseus cruris — origine: *n. tibialis*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: porțiunile profunde ale mușchilor posteriori ai gambei.

N. ischiadicus, sin.: *N. marele sciatic* — origine: *pl. sacralis* (L₄, L₅, S₁, S₂, S₃); componentă: vezi ramurile lui; ramuri: *n. peroneus (fibularis) communis, n. tibialis*; distribuție: vezi ramurile lui.

N. jugularis — origine: *ganglion cervicale superius*; ramuri: ramură comunicantă pentru *n. vag.*

N. labiales anteriores — origine: *n. ilioinguinalis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: partea anterioară a labiilor mari.

N. labiales posteriores — origine: *n. perineales (pudendus)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: partea posterioară a labiilor mari.

N. lacrimalis — origine: *n. ophthalmicus* (V); componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. communicans cum n. zygomatico*; distribuție: pielea regiunii comisurii laterale a pleoapelor.

N. laryngeus inferior — origine: *n. laryngeus recurrens*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: mușchii intrinseci ai laringelui.

N. laryngeus recurrens, sin.: *N. recurent* — origine: *n. vagus*; componentă: motorie, parasimpatică; ramuri: *r. traches, r. esophagei, n. laryngeus inferior, r. communicans cum r. laryngeo interno*; distribuție: m. intrinseci ai laringelui, m. constrictor inferior al laringelui, trahee, esofag.

N. laryngeus superior — origine: *n. vagus*; componentă: motorie, viscerosenzitivă; ramuri: *r. externus, r. internus, r. communicans cum n. laryngeo inferior, r. cardiaci superiores, r. cardiaci inferiores*; distribuție: m. cricotiroidian și constrictor inferior al faringelui, mucoasa laringelui, baza limbii.

N. lingualis — origine: *n. trigeminus (mandibularis)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. isthmi faucium, r. communicans cum n. hypoglosso, r. communicans cum chorda thympani, n. sublingualis, r. linguales*; distribuție: mucoasa planșului bucal și 2/3 anterioare ale limbii.

N. lumbales — origine: *medulla spinalis* (L₁, L₂, L₃, L₄, L₅); componentă: motorie, somatosenzitivă, viscerosenzitivă, simpatică; ramuri: r. anterioare și posterioare; distribuție: m. spatelui (r. posterioare), pl. lombar (r. anterioare).

N. lumbinguinalis — denumire folosită pentru *Ramus femoralis n. genitofemoralis*.

N. mandibularis — origine: *n. trigeminus*; componentă: motorie, somatosenzitivă; distribuție: *r. meningeus* (sin.: *N. spinosus*), *n. massetericus, n. temporales profundi, n. pterygoideus lateralis, n. pterygoideus medialis, n. buccalis, n. auriculotemporalis, n. lingualis, n. alveolaris inferior, ganglion oticum* cu ramurile, *ganglion submandibulare* cu ramurile; distribuție: m. tensor timpanal, tensor al vălului palatin, m. milohioidian, m. digastric (pîntecele anterior), m. masticatori, dinții inferiori, mucoasa celor 2/3 anterioare ale limbii, planșul gurii, obrații, partea anterioară a feței, meningele.

N. marele sciatic. N. ischiadicus.

N. massetericus — origine: *n. mandibularis* (V); componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. maseter.

N. maxillaris — origine: *n. trigeminus*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. meningeus, n. pterygopalatini, n. zygomaticus, n.*

infraorbitalis, *r. alveolares superiores*; distribuție: meningele, pielea porțiunii superioare a feței, dinții maxilari, mucoasa nasului, a palatului și a obrazilor.

N. meatus acustiei externi — origine: *n. auriculotemporalis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea me-tului auditiv extern.

N. medianus — origine: *pl. brachialis* (C₅, C₆, C₇, T₁); componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *n. interosseus antebrachii anterior*, *r. musculares*, *r. palmaris n. mediani*, *r. communicans cum n. ulnari*, *n. digitales palmares communes*; distribuție: m. pronator rotund, m. flexor radial al carpului, m. palmar lung, m. flexor superficial al degetelor, m. flexor profund al degetelor, m. scurți ai police-lui, m. lombricali (2 laterali), pielea palmei, a mîinii și a degetelor, articulațiile cotului, mîinii și degetelor.

N. meningeus (medius) — origine: *n. maxil-laris*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: meningele.

N. mentalis — origine: *n. alveolaris inferior (mandibularis)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. mentales*, *r. labiales inferiores*; distri-buție: pielea buzei inferioare și a bărbiei.

N. mieul sciatic. *N. cutaneus femoris pos-terior*.

N. motor ocular extern. *Nervus abducens*.

N. musculocutaneus — origine: *pl. brachia-lis* (C₄, C₅, C₆); componentă: motorie, somato-senzitivă; ramuri: *r. musculares*, *n. cutaneus antebrachii lateralis*; distribuție: m. coraco-brahial, m. biceps brahial, m. brahial, pielea feței laterale a antebrățului.

N. mylohyoideus — origine: *n. alveolaris in-ferior (mandibularis)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. milohioidian, m. digastric (plntecele anterior).

N. nasociliaris — origine: *n. ophtalmicus* (V); componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. communicans cum ganglione ciliare*, *n. ciliares longi*, *n. ethmoidales (anterior et posterior)*, *n. infratrochlearis*; distribuție: globul ocular, pielea și mucoasa pleoapelor, mucoasa sinusur-ilor etmoidale și sfenoidale.

N. nasopalatinus — origine: *ganglion ptery-gopalatinum (maxillaris)*; componentă: soma-tosenzitivă; ramuri: *r. nazale*, *r. postero-superioare*; distribuție: mucoasa nasului și palatului dur.

N. obturatorius — origine: *pl. lumbalis* (L₂, L₃, L₄); componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *r. anterior*, *r. cutaneus*, *r. posterior*, *r. musculares*; distribuție: m. obturator extern, *m. gracilis*, m. adductori, pielea feței mediale a coapsei, articulațiile șoldului și genunchiului.

N. occipitalis major — origine: *n. cervicales* (*r. dorsales*) (C₂); componentă: somatosenzi-tivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea regiunii occipitale.

N. occipitalis minor — origine: *pl. cervicalis* (C₂, C₃); componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea regiunii occipitale și a părții posterioare a urechii.

N. occipitalis tertius — origine: *n. cervicales* (*r. dorsales*) (C₃); componentă: somatosenzi-tivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea regiunii posterioare a gîtului și a scalpului.

N. oculomotorius — origine: *n. craniales* (nu-cleul mezencefalic); componentă: motorie, para-simpatică; ramuri: *r. superior*, *r. inferior*, *ganglion ciliare*, *radix oculomotoria*, *n. ciliares breves* (*r. sympathicus ad ganglion ciliare*), *r. communicans cum nervo nasociliaris*; distri-buție: m. ridicător al pleoapei superioare, m. drepți (inferior, superior), m. oblic inferior, m. ciliar, sfinterul pupilei.

N. olfactorii — origine: *n. craniales* (nucleii olfactivi); componentă: senzorială (miros); ramuri: fibre; distribuție: mucoasa olfactivă.

N. ophtalmicus — origine: *n. trigeminus*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. ten-torii*, *n. lacrimalis*, *n. frontalis*, *n. nasociliaris*; distribuție: pielea frunții, pleoapa superioară, orbita și globul ocular, meningele, mucoasa nasului și a sinusurilor frontal, etmoidal și sfenoidal.

N. opticus — origine: *n. craniales* (nucleii optici); componentă: senzorială (văz); ramuri: fibre; distribuție: retina.

N. palatinus anterior. *N. palatinus major*.

N. palatinus major, sin.: *N. palatinus ante-rior* — origine: *ganglion pterygopalatinum (ma-xillaris)*; componentă: somatosenzitivă; ra-muri: fibre; distribuție: mucoasa palatină.

N. palatini minores, sin.: *N. palatinus me-dius* — origine: *ganglion pterygopalatinum (ma-xillaris)*; componentă: somatosenzitivă; ra-muri: fibre; distribuție: mucoasa palatului moale, uvula și tonsila palatină.

N. palatinus medius. *N. palatini minores*.

N. pectoralis lateralis — origine: *pl. bra-chialis* (C₅, C₆, C₇); componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. pectoral mare și m. pectoral mic.

N. pectoralis medialis — origine: *pl. bra-chialis* (C₆, T₁); componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. pectoral mare și m. pec-toral mic.

N. perineales — origine: *n. pudendus*; com-ponentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *n. scrotales posteriores*, *n. labiales posteriores*, *n. dorsalis penis*, *n. dorsalis clitoridis*; distri-buție: pielea rădăcinii penisului și scrotul (labiile mari).

N. peroneus communis, sin.: *N. fibularis communis* — origine: *n. ischiadicus (pl. sacralis)* (L_4, L_5, S_1, S_2); componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *n. cutaneus surae lateralis, r. communicans peroneus (fibularis), n. peroneus (fibularis) superficialis, r. musculares, n. cutaneus dorsalis medialis pedis, n. cutaneus dorsalis intermedius pedis, n. peroneus (fibularis) profundus, n. digitales dorsales pedis*; distribuție: capul scurt al m. biceps femural, articulația genunchiului (vezi și ramurile lui).

N. peroneus profundus, sin.: *N. fibularis profundus* — origine: *n. peroneus communis*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *r. musculares, r. digitales, r. dorsales hallucis (lateralis) et digiti secundi (medialis)*; distribuție: m. tibial anterior, m. extensor lung al halucelui, m. extensor al degetelor, m. peronier al treilea, pielea dintre degetele I și II, articulațiile gleznei și piciorului.

N. peroneus superficialis, sin.: *N. fibularis superficialis* — origine: *n. peroneus communis*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *r. musculares, n. cutaneus dorsalis medialis, n. cutaneus dorsalis intermedius*; distribuție: m. peronier lung și scurt, pielea feței laterale a gambei și a feței dorsale a piciorului.

N. petrosus major, sin.: *N. petrosus superficialis major* — origine: *ganglion geniculi*; componentă: viscerosenzitivă, parasimpatică; ramuri: n. canalului pterigoid și ganglionul sfenopalatin; distribuție: mucoasa și glandele palatului.

N. petrosus minor, sin.: *N. petrosus superficialis minor* — origine: *ganglion oticum (V)*; componentă: parasimpatică; ramuri: fibre care unesc ganglionul geniculat și r. timpanică (IX); distribuție: glanda parotidă.

N. petrosus profundus — origine: *pl. caroticus (internus)*; componentă: simpatică; ramuri: fibre; distribuție: de-a lungul ramurilor palatine ale ganglionului sfenopalatin.

N. petrosus superficialis major. *N. petrosus major*.

N. petrosus superficialis minor. *N. petrosus minor*.

N. pharyngeus (maxillaris) — origine: *ganglion pterygopalatinum (maxillaris)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: mucoasa faringelui.

N. phrenicus — origine: *pl. cervicalis* (C_3, C_4, C_5); componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. diafragm.

N. phrenici accessorii — origine: *pl. cervicalis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. pericardiacus, r. phrenicoabdominales*; distribuție: pericardul, diafragma, pleura.

N. plantaris lateralis — origine: *n. tibialis*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri:

r. superficialis, n. digitales plantares communes, n. digitales plantares proprii, r. profundus; distribuție: m. plantar patrat, m. adductor, al halucelui, m. degetului V, m. interosoși, m. lumbricali, pielea laterală a plantei, articulațiile metatarsiene și tarsiene.

N. plantaris medialis — origine: *n. tibialis*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *n. digitales plantares communes, n. digitales plantares proprii*; distribuție: m. abductor al halucelui, m. flexor scurt al degetelor, m. lumbrical I, pielea părții mediale a plantei, articulațiile tarsiene și metatarsiene.

N. presacralis. *Plexus hypogastricus superior*.

N. pterygoideus lateralis — origine: *n. mandibularis*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: m. pterigoidian lateral, articulația temporomandibulară.

N. pterygoideus medialis — origine: *n. mandibularis*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. pterigoidian medial, m. tensor timpanal, m. tensor al văului palatin.

N. pterygopalatini, sin.: *N. sphenopalatini* — origine: *n. maxillaris*; componentă: simpatică, parasimpatică; ramuri: fibre: distribuție: glandele palatului și nasului.

N. pudendus, sin.: *Plex rușinos, Plexus pudendus nervosus* — origine: pl. sacrat (S_2-S_4); ramuri: *n. rectales inferiores, n. perineales, r. parasimpatice pentru viscerele pelviene*; distribuție: vezi ramurile.

N. radialis — origine: *pl. brachialis* (C_5, C_6, C_7, C_8); componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *n. cutaneus brachii posterior, n. cutaneus brachii lateralis inferior, n. cutaneus antebrachii posterior, r. musculares, r. profundus, r. superficialis*; distribuție: m. triceps brahial, m. anconeu, m. extensori antebrachiali, m. brahioradial, pielea feței posterioare a brațului, a antebrățului și a mîinii, articulațiile cotului și ale mîinii.

N. rectales inferiores, sin.: *N. haemorrhoidales* — origine: *n. pudendus*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: sfincterul extern al anusului și pielea perianală.

N. recurent. *N. laryngeus recurrens*.

N. saccularis — origine: *pars vestibularis n. octavi*; componentă: senzitivă (poziția spațială a capului); ramuri: fibre; distribuție: macula acustică a saculei.

N. sacrales — origine: *n. spinales* (S_1-S_5); componentă: motorie, somatosenzitivă, parasimpatică, viscerosenzitivă; ramuri: *r. dorsales, r. ventrales*; distribuție: mușchii și pielea spatelui (r. dorsale), pl. sacral și pl. pelvin (r. anterioare).

N. saphenus — origine: *n. femoralis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. infra-*

patellaris, *r. cutanei cruris mediales*; distribuție: pielea feței mediale a gambei și a piciorului.

N. serotales anteriores — origine: *n. ilioinguinalis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea pubisului și a scrotului.

N. serotales posteriores — origine: *n. pudendus (n. perineales)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea porțiunii posterioare a scrotului.

N. spermaticus externus. Vezi *N. genitofemoralis (r. genitalis)*.

N. sphenopalati. *N. pterygopalatini*.

N. spinales — origine: măduva spinării (*n. cervicales, thoracici, lumbales, sacrales et coccygei*); componentă: motorie, somatosenzitivă, simpatică; ramuri: *n. cervicales, pl. cervicalis, pl. brachialis, n. thoracici, n. lumbales, n. sacrales et n. coccygeus, pl. lumbosacralis, pl. sacralis*; distribuție: vezi ramurile lor.

N. spinosus. Vezi *N. mandibularis (r. meningeus)*.

N. splanchniei lumbales — origine: *pars abdominalis et pelvina systematis autonomici*; componentă: simpatică, viscerosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pl. hipogastric inferior (pl. pelvin).

N. splanchniei pelvini, sin.: *N. erigentes* — origine: *pars abdominalis et pelvina systematis autonomici*; componentă: parasimpatică, viscerosenzitivă; ramuri: fibre (*via n. somatici sacrali*); distribuție: pl. hipogastric inferior (pl. pelvin).

N. splanchniei sacrales — origine: *pars abdominalis et pelvina systematis autonomici*; componentă: simpatică, viscerosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pl. hipogastric inferior (pl. pelvin).

N. splanchnicus imus — origine: *pars thoracica systematis autonomici* (ganglion T_{11}); componentă: simpatică, viscerosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pl. renal.

N. splanchnicus major — origine: *pars thoracica systematis autonomici* (ganglionii $T_5, T_6, T_7, T_8, T_9, T_{10}$); componentă: simpatică viscerosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pl. cardiac, pl. pulmonar, pl. esofagian, pl. celiac.

N. splanchnicus minor — origine: *pars thoracica systematis autonomici* (ganglionii T_{11}, T_{12}); componentă: simpatică, viscerosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pl. celiac.

N. stapedi — origine: *n. facialis*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: *m. stapedi*.

N. statoacusticus (oetavus). *N. vestibulocochlearis*.

N. subclavius — origine: *pl. brachialis (C_4, C_5, C_6)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: *m. subclavius*.

N. suboccipitalis — origine: *n. cervicales (r. dorsales) (C_1)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. profunzi ai cefei.

N. subscapularis — origine: *pl. brachialis (C_5, C_6)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. subscapular și rotund mare.

N. supraclaviculares — origine: *pl. cervicalis*; componentă: vezi ramurile; ramuri: *n. supraclaviculares mediales, n. supraclaviculares intermedii, n. supraclaviculares laterales (posteriores)*; distribuție: vezi ramurile.

N. supraclaviculares intermedii — origine: *pl. cervicalis (n. supraclaviculares) (C_3, C_4)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea feței anterioare a bazei gâtului și toracelui.

N. supraclaviculares laterales posteriores — origine: *pl. cervicalis (n. supraclaviculares) (C_3, C_4)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea feței laterale a gâtului și umărului.

N. supraclaviculares mediales — origine: *pl. cervicalis (n. supraclaviculares) (C_3, C_4)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea feței anterioare a bazei gâtului și a toracelui, articulația sternoclaviculară.

N. supraorbitalis — origine: *n. frontalis (ophthalmicus)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. medialis, r. lateralis*; distribuție: pielea pleoapei superioare și a frunții, mucoasa sinusului frontal.

N. suprascapularis — origine: *pl. brachialis (C_4, C_5, C_6)*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: fibre musculare și articulare; distribuție: m. supraspinos și m. infraspinos, articulațiile umărului și acromioclaviculară.

N. supratrochlearis — origine: *n. frontalis (ophthalmicus)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: pielea feței mediale a frunții, a rădăcinii nasului și a pleoapei superioare.

N. suralis — origine: *n. tibialis*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *n. cutaneus dorsalis lateralis pedis, r. calcanei laterales*; distribuție: pielea feței laterale și posterioare a gambei, articulațiile gleznei și tarsului.

N. temporales profundi — origine: *n. mandibularis*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. temporal.

N. tensoris tympani — origine: *ganglion oticum (V)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. tensor al timpanului.

N. tensoris veli palatini — origine: *ganglion oticum (V)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. tensor al vălului palatin.

N. tentorii. Vezi *N. ophthalmicus (r. tentorii)*.

N. terminales — origine: *medulla spinalis* (segmentul toracic), *pars cephalica et cervicalis*

systematis autonomiei; componentă: necunoscută; ramuri: *ganglion terminale*; distribuție: necunoscută.

N. thoracici — origine: *n. spinales (medulla spinalis thoracalis)*; componentă: motorie, somatosenzitivă, viscerosenzitivă, simpatică; ramuri: *r. dorsales, r. ventrales (intercostales), r. intercostobrachiales, r. cutaneus anterior (pectoralis et abdominalis), n. subcostalis*; distribuție: mușchii și pielea spatelui (*r. dorsale*), pl. brahial, n. intercostali (*r. ventrale*).

N. thoracicus longus — origine: *pl. brachialis (C₅, C₆, C₇)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. dințat anterior.

N. thoracodorsalis — origine: *pl. brachialis (C₆, C₇, C₈)*; componentă: motorie; ramuri: fibre; distribuție: m. dorsal mare.

N. tibialis — origine: *pl. sacralis (L₄, L₅, S₁, S₂, S₃)*; componentă: vezi ramurile; ramuri: *r. musculares, n. interosseus cruris, n. cutaneus surae medialis, n. suralis, r. calcanei medialis, n. plantaris laterales*; distribuție: vezi ramurile.

N. transversus colli, sin. *N. cutaneus colli* — origine: *pl. cervicalis (C₂, C₃)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. superiores, r. inferiores*; distribuție: pielea triunghiului anterior al gâtului.

N. trigeminus — origine: *n. craniales (V)* (nucleii din trunchiul cerebral); componentă: vezi ramurile; ramuri: *n. ophthalmicus, n. maxillaris, n. mandibularis*; distribuție: vezi ramurile.

N. trochlearis — origine: *n. craniales* (nucleii din mezencefal); componentă: motorie; ramuri: *decussatio nervorum*; distribuție: m. oblic superior al globului ocular.

N. tympanicus — origine: *n. glossopharyngeus*; componentă: viscerosenzitivă, parasimpatică; ramuri: *ganglion tympanicum, pl. tympanicus (n. petrosus minor, n. caroticotympanici, r. tubarius)*; distribuție: mucoasa urechii medii, celulele mastoidiene, tuba auditivă, ganglionul otic, glanda parotidă.

N. ulnaris — origine: *pl. brachialis (C₆, T₁)*; componentă: motorie, somatosenzitivă; ramuri: *r. musculares, r. cutaneus palmaris, r. dorsalis (n. ulnaris), r. palmaris (n. ulnaris), r. superficialis, r. profundus, r. dorsalis manus*; distribuție: m. flexor ulnar al carpului, m. flexor profund al degetelor, m. adductor al policelui, m. eminentei tenare, m. interosoși, m. lumbricali (1, 2), pielea regiunii mediale a mîinii, articulațiile cotului, mîinii, carpului și metacarpului.

N. utriculoampullaris — origine: *pars vestibularis n. octavi*; componentă: senzitivă (poziția spațială a capului); ramuri: fibre; distribuție: utricula.

N. vaginales — origine: *pl. uterovaginalis (pl. pelvinus)*; componentă: parasimpatică, simpatică, viscerosenzitivă, somatosenzitivă; ramuri: fibre; distribuție: vaginul.

N. vagus — origine: *n. craniales* (nucleii din măduva prelungită); componentă: parasimpatică motorie, somatosenzitivă, viscerosenzitivă; ramuri: *r. meningeus, r. auricularis, r. communicans cum n. glossopharyngeo, r. pharyngei, pl. pharyngeus, n. laryngeus superior, n. laryngeus recurrens, r. bronchiales, r. pulmonalis, pl. esophageus, truncus vagalis anterior, truncus vagalis posterior, r. gastrici anteriores, r. gastrici posteriores, r. hepatici, r. celiacii, r. renales*; distribuție: m. striați ai faringelui și laringelui, miocardul, musculatura netedă a viscerelor toracice și abdominale, pielea meatului auditiv extern, meningele, mucoasa faringelui, canalului alimentar și a viscerelor toracice.

N. vascularis — nerv care inervează vasele sanguine.

N. vertebralis — origine: *ganglion cervicothoracicum (stellatum)*; ramuri: *pl. vertebralis*.

N. vestibuli. Vezi *N. vestibulocochlearis (pars vestibularis)*.

N. vestibulocochlearis, sin.: *N. acusticus, N. statoacusticus (octavus)* — origine: *n. craniales* (n. din *medulla oblongata*); componentă: senzitivă (poziția și mișcarea capului); ramuri: *pars vestibularis* (sin.: *N. vestibuli*); *ganglion vestibulare, pars cochlearis, n. statoacustici, ganglion spirale, n. sacularis*; distribuție: ampulele și canalele semicirculare, maculele acustice ale utriculei și saculei.

N. vidian. *N. canalis pterygoidei*.

N. zygomaticus maxillaris — origine: *n. trigeminus (V)*; componentă: somatosenzitivă; ramuri: *r. zygomaticotemporalis, r. zygomaticofacialis*; distribuție: pielea regiunii zigomatice și a regiunii anterioare temporale.

Nesbit, Reed Miller. Procedeu ~. 1. Procedeu de ureterocolostomie termino-laterală cu sutură într-un singur plan de fire separate (11). 2. Procedeu de ureterocolostomie cu secționarea eliptică a capătului ureteral în vederea obținerii unei suprafețe mai largi pentru anastomoză (11). 3. Procedeu de ureterocolostomie directă cu adăugarea periureterală a unui manșon seromuscular creat din peretele intestinal (11).

Nesidioblast (gr. *nesidion* = insulă + *blastos* = germen). Celulă din insulele Langerhans (7).

Nesidioblastom (gr. *nesidion* = insulă + *blastos* = germen + *-oma*). Tumoare din celulele insulare (7).

Nestiatrie (gr. *nestis* = post + *iatreia* = tratament). Nestoterapie.

Nestoterapie (gr. *nestis* = post + *therapeia* = tratament), sin.: *Nestiatricie*. Tratament prin cură de foame sau restricție substanțială a alimentației (4).

Nettleship. Boala ~, *Urticaria pigmentară. Neubauer-Fischer. Testul ~, sin.: *Testul cu glicintriptofan*, test pentru carcinomul gastric. Se bazează pe reacția de culoare roșie-violetă pe care o dă, după adăugarea unei picături de brom, un amestec de filtrat de suc gastric incubat 24 ore la 37°C de la un carcinomatos, cu glicintriptofanul (5).*

Neuber, Gustav Adolf, 1850–1932. Operația ~, umplerea unei cavități patologice a osului cu grefoane de piele prelevate din buzele plâgii (24).

Neuberg, C. Esterul ~, ester monofosforic al fructozei, izomer al esterului Robinson, din care derivă, în prezența fosfohexomutazei (5).

Neufeld, Fred, 1861–1945. Fenomenul ~, sin.: *Fenomenul de umflare a capsulei*, reacție antigen-anticorp, constând din umflarea capsulei bacteriene în prezența unui ser specific și utilizată la diferențierea tipurilor de pneumococ; tehnica reacției constă din punerea în contact a germenilor capsulați cu diferite seruri de tip în prezența albastrului de metilen (3).

Neugebauer-Ribemont. Paralelogramul ~, în semiologia bazinului, paralelogramul dorsal delimitat de linia dreaptă care unește crestele iliace și cea care unește cele două trohantere (24).

Neuhauser. Operația ~, procedeu autoplastic de policizare, prin grefă cutaneoosoasă simultană (24).

Neuhof. Procedeul ~, excizie sistematică a venei axilare în amputația mamelei pentru cancerul de sin (11).

Neuralgie (gr. *neuron* = nerv + *algos* = durere). Nevralgie.

Neurapraxie (*neuro-* + *aprazie*). Suprimare temporară a conducerii unui nerv periferic, în unele cazuri de traumatism nervul păstrându-și integritatea anatomică (26).

Neurastenie (*neuro-* + *astenie*), sin.: *Nevroză astenică*. Nevroză caracterizată clinic prin astenie, cefalee și insomnie (35). ~ **anxioasă**, neurastenie caracterizată prin existența unei anxietăți, de obicei difuză sau legată de starea de boală (35). ~ **cenestopată**, neurastenie caracterizată prin existența cenestopatiilor (35). ~ **depresivă**, neurastenie caracterizată prin dispoziție tristă, deprimată, deznădejde în posibilitatea vindecării, coexistând cu simptomele de bază ale neurasteniei și cu o atitudine critică (35). ~ **simplă**, sindrom caracterizat prin existența dominantă a triadei neurasrenice, pe plan psihic dominând iritabilitatea labilitatea

emoțională, labilitatea atenției, senzația subiectivă de slăbire a memoriei (35).

Neurectomie (*neuro-* + gr. *ektome* = excizie), sin.: *Neurectomie*. Secționarea și rezecarea uncia sau mai multor porțiuni de filete nervoase, de obicei senzitive, cu scopul intreruperii continuității sale și deci sedarea durerii. Constituie de obicei un timp al enervăției (24). ~ **optico-ciliară**, intervenție constând din secționarea retrobulbară a nervului optic și a nervilor ciliari, cu păstrarea globului ocular; era practică în trecut ca metodă de supleare a enucleației, în scopul prevenirii oftalmiei simpatice, luând în considerație ipoteza propagării pe cale nervoasă a acestei afecțiuni (28). ~ **periarterială hepatică**, Operația Mallet-Guy, vezi Mallet-Guy.

Neuricrinie (*neuro-* + gr. *krinein* = a secreta). Activitatea endocrină a celulelor nervoase (neurosecreție) (7).

Neurilema (*neuro-* + gr. *lemma* = teacă). Teaca Schwann. Vezi Schwann.

Neurilemom (*neurilemă* + *-oma*). Neurinom.

Neurină. $\text{CH}_2=\text{CH.N}(\text{OH})(\text{CH}_3)_3$. Produs de degradare a colinei, deosebit de toxic pentru organism; se formează în cursul proceselor de putrefacție (5).

Neurinom (*neuro-* + *-oma*), sin.: *Neurilemom*, *Neurinoma*, *Schwannom*. Tumoare, în general benignă, dezvoltată din celulele Schwann ale tecilor rădăcinilor spinale și nervilor periferici craniospinali (26). ~ **acustic**, tumoare benignă a nervului acustic manifestată în faza otologică prin surditate, amețeală, și nistagmus, iar în faza neurologică, prin participarea altor perechi de nervi cranieni și fenomene de hipertensiune intracraniană (30).

Neurinoma (*neuro-* + *-oma*). Neurinom. ~ **cutis**, sin.: *Gliom periferic*, *Neurofibrom*, proliferare neoplazică interesând teaca fibrei nervoase terminale, traducându-se clinic prin mici tuberculi subcutanați (12). ~ **multiplex**, Boala Recklinghausen, vezi Recklinghausen.

Neuro- (gr. *neuron* = nerv). Element de compunere care introduce în termeni referirea la nervi sau la sistemul nervos (32).

Neuroangiomatoză (*neuro-* + gr. *ageion* = vas + *-oma* + *-oză*). Proces tumoral cu punct de plecare de la glomusul carotidian, caracterizat histologic ca angiomiom (2). ~ **encefalofacială**, Boala Sturge-Weber-Krabbe, vezi Sturge-Weber-Krabbe.

Neuroartrism (*neuro-* + lat. *arthriticus* = care are gută). Predispoziție constituțională către stări patologice articulare, nervoase, de nutriție etc. (4).

Neurobiologie (*neuro-* + gr. *bios* = viață + *logos* = știință). Știință care se ocupă cu biologia sistemului nervos (15).

Neurobiotaxie (Ariens Kappers) (*neuro-* + *gr. bios* = viață + *taxis* = ordine). Teorie care dă o explicație biologică modului de dezvoltare, migrare și așezare neuronală: excitațiile venite de la neuronii vecini ar exercita o influență asupra dezvoltării și așezării neuroblastului, denumită fibrilație stimulogenă (27).

Neuroblast (*neuro-* + *gr. blastos* = germen). Ectoderm neural. ~ **apolar**, neuroblast fără procese protoplasmice (1).

Neuroblastom (*neuroblast* + *-oma*). Tumoare formată din celule asemănătoare cu celele embrionare nervoase (neuroblaste) și având ca loc de elecție sistemul nervos vegetativ și substanța medulară a suprarenalelor (2).

Neurobruceoză. Formă clinică a bruceozei în care predomină complicațiile nervoase: meningită, encefalită, mielită, radiculonevrită (8).

Neurocel (*neuro-* + *gr. koilos* = cavitate). Sistem de cavități și ventriculi în sistemul nervos central primitiv (1).

Neurocit (*neuro-* + *gr. kytos* = celulă). Neuron.

Neurocitom (*neurocit* + *-oma*), sin.: *Gangliocitom*. Tumoare neuroblastică, care se caracterizează prin tendința de a forma rozete și prin prezența fibrelor gliale și chiar a neurofibrilelor (2).

Neuroeraniu (*neuro-* + *gr. kranion* = craniu). *Cranium cerebrale*.

Neuroerinie (*neuro-* + *gr. krinein* = a secreta). Vărsarea unei secreții interne într-un țesut sau organ nervos (7). 2. Proprietate secretorie pe care o au unele celule nervoase (27).

Neurodermatită (*neuro-* + *gr. derma* = piele + *-ită*). Neurodermită.

Neurodermatoză (*neuro-* + *gr. derma* = piele + *-oză*). Termen generic definind o întreagă categorie de dermatoze în apariția cărora mecanismul nervos joacă un rol preponderent și având ca simptom fundamental pruritul. În acest grup intră: neurodermitele, diferite tipuri de prurigo (Hebra, Besnier, autotoxice) etc. (12).

Neurodermită (*neuro-* + *gr. derma* = piele + *-ită*), sin.: *Lichen simpli cronic*, *Neurodermatită*, *Neurodermită*, *Prurigo cronic circumscris*, *Prurit cu lichenificare*. Dermatoză alergică, localizată mai ales pe fețele laterale ale gitului, ceafă, coapse, regiunile anogenitale și constind din unul sau mai multe placarde eritematoscuamoase, lichenificate, pigmentate, foarte pruriginoase (12). ~ **foliulară circumscrisă**, *Keratoza verucoasă*. ~ **nodulară**, vezi *Prurigo cronic al adultului*.

Neurodinie (*neuro-* + *gr. odyne* = durere). Neuralgie.

Neurodoc. Partea nervului care stă într-un canal osos (de ex. în canalul intervertebral) (4).

Neurodocită (Sicard). Inflamația segmentului de nerv situat în afara meningelor, în canalul (spațiul) de conjugare intervertebral al rădăcinii nervului spinal respectiv (4).

Neuroectodermoze (*neuro-* + *gr. ektos* = afară + *derma* = piele + *-oză*). Denumire generică pentru un ansamblu de manifestări neuroectodermice, cum sînt: boala Recklinghausen, boala Hippel-Lindau, boala Bourneville-Pringle etc. (27).

Neuroendoerin. Care aparține sistemelor nervos și endocrin în relații anatomice sau funcționale (de ex. aparatul neuroendocrin pe care-l constituie nucleii hipotalamici și glanda pituitară sau epifiza și epitalamusul etc.) (1).

Neuroendocrinologie. Ramură a fiziologiei și a fiziopatologiei care se ocupă cu corelațiile neuroendocrine (7).

Neuroenterie (*neuro-* + *gr. enteron* = intestin). Care aparține canalului neural embrionar și intestinului (1).

Neuroepiteliom (*neuro-* + *epiteliom*). Ependimom. ~ **gliomatos**, *Adenogliom*. ~ **retinian**, *Gliom retinian*.

Neuroepiteliu. Structură epitelială specializată constituind terminațiile nervilor cu anumită sensibilitate, cum sînt celulele cu conuri și bastonașe din retină, celulele olfactive ale mucoasei nazale, celulele auditive din urechea internă, celulele gustative din corpusculii gustativi (1).

Neurofibrom (*neuro-* + *lat. fibra* = fibră + *-oma*). *Neurinoma cutis*.

Neurofibromatoză. Sindrom caracterizat prin prezența de neurofibroame multiple (2). ~ **Recklinghausen**, *Boala Recklinghausen*, vezi *Recklinghausen*.

Neurofilaxie (*neuro-* + *gr. phylaxix* = apărare). Acțiune de protejare a sistemului nervos (27).

Neurofiziologie. Parte a fiziologiei care se ocupă cu studiul fenomenelor normale ale diferitelor forme de activitate nervoasă (15).

Neurofonie (*neuro-* + *gr. phone* = voce). Emiterea unui țipăt determinat de un spasm al mușchilor respiratori (35).

Neurogen (*neuro-* + *gr. gennan* = a produce). Care este determinat de sistemul nervos (15).

Neuroglie (*neuro-* + *gr. glia* = clei), sin.: *Celulă glială*, *Celulă nevroglică*, *Gliacit*, *Neuroglie*. 1. Termen general pentru elementul de suport al structurilor nervoase derivate în special din ectoderm. Cuprinde ependimul, marginea epitelială a plexurilor coroide, nevroglia propriu-zisă, microglia; de asemenea, în sistemul nervos periferic este reprezentată prin neurii-

lema celulelor tecii nervilor și celulele satelite ale ganglionilor (1). 2. Termen specific pentru neuroglia propriu-zisă, referindu-se la astrocit și oligodendroglia din sistemul nervos central (1).

Neurogliom (*neuroglie* + *-oma*). Tumoare a sistemului nervos central, care rezultă din proliferarea țesutului neuroglial (2). ~ **ganglionar**, formă de neurogliom cu punct de plecare din celulele nervoase ganglionare (2).

Neurogliomatoză centrală (Cestan). Neoplazie sistemică a sistemului neurogligic, caracterizată prin asocierea unei neurofibromatoze cu glioame ale nervilor periferici și ale sistemului nervos central (27). ~ **generalizată**, Boala Recklinghausen, vezi Recklinghausen.

Neurohipofiză. *Lobus posterior hypophyseos*.

Neurohormon. Substanță biologică activă, eliberată de impulsul nervos (adrenalina) sau formată de celule neurosecretorii (hormonii retrohipofizari) (15).

Neuroinfecție. Boală infecțioasă a sistemului nervos (27). ~ **autosterilizată mortală** (C. Levaditi), infecție a sistemului nervos cu un virus neurotrop, în care conflictul virus-organism s-a soldat cu leziuni incompatibile cu viața, dar și cu dispariția virusului (22). ~ **autosterilizată nemortală** (Șt. S. Nicolau), infecție a sistemului nervos cu un virus neurotrop, în care conflictul virus-organism s-a tradus printr-o infecție aparentă sau inaparentă clinic, vindecată, cu dispariția virusului și cu imunitatea consecutivă (22).

Neurokinine. Polipeptide active formate în sistemul nervos central. Principala neurokinină este *substanța P*, izolată atât din sistemul nervos central, cât și din intestin. Ea funcționează probabil ca mediator la unele sinapse centrale și ca factor fiziologic al motilității intestinale (14).

Neurolema (*neuro-* + *gr. lemma* = teacă). Teacă Schwann. Vezi Schwann.

Neuroleptie (*neuro-* + *gr. lepsis* = fixare), sin.: *Neuroplegic*. Medicament psihotrop cu efect sedativ, fără acțiune narcotică, diminuând fenomenele de excitație psihomotorie, agresivitate, sindroamele psihotice acute și cronice și producând frecvent fenomene extrapiramidale (35).

Neurolimfă (*neuro-* + *gr. lymph* = limfă, apă). Lichid cefalorahidian.

Neurolimfomatoză periferică (Lhermitte-Trelles). Boală foarte rară, de origine nedeterminată, caracterizată printr-o infiltrație limfoblastică a nervilor periferici care determină paralizii și amiotrofiile în teritoriile afectate (27)

Neurolipidoze. Neurolipidoze.

Neurolipidoze (*gr. neuron* = nerv + *lipos* = grăsime + *idos* = formă), sin.: *Neuroli-*

pidoze. Varietate în cadrul lipidozelor, caracterizată prin depuneri de grăsime la nivelul sistemului nervos. Include un grup numeros de boli diferite atât ca simptomatologie clinică, cât și în ceea ce privește natura lipidelor ce se depun: b. Tay-Sachs (ganglioziide), b. Fabry (ceramide, hexozide), b. Gaucher (glucocerebrozide), b. Niemann-Pick (sfingomieline), b. Refsum b. Wolman (esteri de colesterol, gliceride), b. Tangier (esteri de colesterol) (27).

Neurolipomatoză (Alsberg) (*gr. neuron* = nerv + *lipos* = grăsime + *-oma* + *-oză*). Varietate în cadrul lipomatozelor, caracterizată prin prezența unor semne de suferință a sistemului nervos (27). ~ **dureroasă**. Boala Dercum. Vezi Dercum.

Neuroliză (*neuro-* + *gr. lysis* = distrucție).

1. Distrugerea țesutului nervos. 2. Desfacerea aderențelor cicatriceale dintre un nerv și teritoriile înconjurătoare (26). ~ **ectodermică buleasă**, Sindromul Lyell, vezi Lyell.

Neurologie (*neuro-* + *gr. logos* = știință). Disciplină medicală care se ocupă cu studiul bolilor sistemului nervos (27).

Neurom (*neuro-* + *-oma*). Nevrom.

Neuromer (*neuro-* + *gr. meros* = parte). Segment embrionar al creierului sau măduvei spinării (1).

Neuromielită (*neuro-* + *gr. myelos* = măduvă + *-ită*). Boală neurologică acută gravă, cu orbire (neuromielita optică) sau cu paralizii mușchilor striaiți, prezentând asemănări cu scleroza multiplă (2). ~ **optică**, Boala Devic, vezi Devic.

Neuromimezie (*neuro-* + *gr. mimia* = imitare). Tulburare psihogenă constind din reproducerea semnelor unor leziuni organice ale sistemului nervos central inexistente (35).

Neuromiozită (*neuro-* + *gr. mys* = mușchi + *-ită*). Inflamație concomitentă a unui nerv și a mușchiului deservit de acesta (2).

Neuromixom (*neuro-* + *gr. myxa* = mucus + *-oma*). Neurofibrom cu transformare mixomatoasă a elementelor fibroase (2).

Neuron (*gr.* = nerv), sin.: *Neurocit*. Celulă nervoasă completă, formată din corpul celular sau pericarion, axon, dendrite și care este specializată în conducerea impulsurilor nervoase (1). ~ **afereent**. 1. Neuron care conduce impulsurile la un centru nervos (1). 2. În sistemul nervos periferic, neuronul care conduce impulsurile la nucleii din sistemul nervos central (1). ~ **ajustor**, Celulă interneuronală. ~ **autonom**, neuron component al sistemului nervos autonom (simpatic sau parasimpatic) (1). ~ **efereent**. 1. Neuron care conduce impulsurile de la un centru nervos (1). 2. În sistemul nervos periferic, neuron care conduce impulsurile de la sistemul nervos central spre un organ, țesut sau ganglion

de legătură (neuron preganglionar) (1). ~ **intercalat**, neuron situat între neuronii senzoriali și motori ai unei căi reflexe (1). ~ **internuncial**, Celulă interneuronală. ~ **motor central**, denumire dată neuronilor care participă la formarea căii motorii principale (piramidale) și sint situați în scoarța cerebrală (27). ~ **motor periferic**, denumire dată neuronilor care participă la formarea căii motorii finale comune. Celula (pericarionul) se găsește în cornul anterior al măduvei și nucleii motori din trunchiul cerebral, iar prelungirea axonică formează rădăcinile anterioare și componenta motorie a nervilor periferici și cranieni (27). ~ **parasimpatie**, neuron care aparține sistemului nervos parasimpatic cranian sau pelvian. Din punct de vedere biochimic funcțional, specific parasimpaticului, este numai neuronul postganglionar colinergic (1). ~ **postganglionar**, neuron din sistemul nervos autonom, avînd corpul celular într-un ganglion, iar axonul mergînd la un organ sau țesut (1). ~ **preganglionar**, neuron din sistemul nervos autonom care are corpul celular în creier sau măduva spinării, iar axonul se termină într-un ganglion (1). ~ **senzitiv**, Neuron senzorial. ~ **senzorial**, sin.: *Neuron senzitiv*, neuron care conduce impulsurile venite de la un organ de simț sau de la o terminație receptorie senzitivă sau senzorială (1). ~ **simpatic**, neuron care aparține sistemului nervos autonom adrenergic, reprezentat prin nucleii simpatici din neurax, ganglionii trunchiului laterovertebral și ai plexurilor prevertebrale cu prelungirile lor axonice (1).

Neuroniehie (*neuro- + gr. onyx = unghie*). Modificări unghiale în cursul neurodermitei sau onicoză distrofică apărînd în cursul a diferite boli nervoase, ca: nevrite traumatice sau de altă natură, boala Morvan, sindromul Raynaud, tabes etc. (12).

Neuronofagie (Marinescu) (*neuron + gr. phagein = a mânca*). Fenomen care apare în leziunile nervoase acute, caracterizat prin pătrunderea în interiorul celulelor nervoase lezate a unor celule nevroglice tinere; i s-a atribuit semnificația unei fagocitoze a celulelor nervoase (27).

Neurooftalmologie. Studiul tulburărilor oftalmologice datorite leziunilor nervoase (26).

Neuropaludism. Denumire dată determinărilor nervoase ale malariei (27).

Neuropatie (*neuro- + gr. pathos = boală*). Termen generic pentru afecțiunile sistemului nervos (27). ~ **ischemică**, afectarea prin irigare deficitară a filetelor nervoase în insuficiențele circulatorii periferice, ducînd la o durere severă, persistentă și difuză, cu paroxisme fulgurante și modificări ale culorii pielii (10).

Neuropatologie. Denumire generică dată studiului bolilor sistemului nervos. În accepțiunea actuală denumirea este limitată îndeosebi la anatomia patologică a sistemului nervos (27).

Neuropil (*neuro- + gr. pilos = pîslă*). Rețea de fibre subțiri amielinice care străbate întregul sistem nervos central (conține puține celule nervoase). Se crede că difuzează și iriază impulsurile nervoase (1).

Neuroplasmă (*neuro- + gr. plasma = formație*). Protoplasma care umple interstițiile dintre fibrilele celulelor nervoase (1).

Neuroplastie (*neuro- + gr. plassein = a forma*). Metodă chirurgicală care urmărește înlocuirea unor întinse soluții de continuitate a nervilor periferici cu ajutorul unor omogrefe de lungime corespunzătoare prelevate din măduva spinării sau alți nervi periferici și aplicate fie proaspăt, fie după prealabilă formolizare (26).

Neuroplegie (*neuro- + gr. plege = lovitură*). Neuroleptic.

Neuropodium (*neuro- + gr. pous = picior*), sin.: *Bulb terminal*. Termen folosit (rar) pentru expansiunile în formă de bulb ale terminației unui axon într-o sinapsă (1).

Neuropor (*neuro- + gr. poros = por*). Deschiderea terminală, anterioară sau posterioară, a tubului neural embrionar, înainte de a avea loc închiderea sa completă (în jurul stadiului cu 20-25 somite) (1). ~ **anterior**. Deschidere situată la terminația cefalică a tubului neural (1). ~ **posterior**. Deschidere situată la terminația caudală a tubului neural (1).

Neuroprobazie (*neuro- + pro- + gr. basis = mers*). Termen introdus de Levaditi în inframicrobiologie, pentru migrarea unui virus neurotrop de la periferie spre nevrax (22).

Neurorafie (*neuro- + gr. rhapshe = sutură*). Sutura capetelor unui nerv secționat în prealabil (26).

Neuroretinită. Inflamația nervului optic și a retinei (28).

Neuroretinopatie (*neuro- + retină + gr. pathos = boală*). Afecțiune retiniană pe bază nervoasă (28). ~ **hipertensivă**, complex de leziuni neuroretiniene neinflamatorii care apar în cursul afecțiunilor de origine renală sau hipertonică; se traduce la examene de fund de ochi prin edem papilar și parapapilar, exsudate floconoase și striuri în formă de stea în regiunea maculară, hemoragii în flăcări în jurul papilei și rotunde și mici în regiunea maculară (28).

Neurosecție (*neuro- + lat. secretio = secreție*). 1. Activitate endocrină a unor grupe de celule nervoase (de ex. celulele din nucleii supraoptic și paraventricular din hipotalamus) (7). 2. Denumire dată fenomenului de trecere a unor substanțe hormonale de la locul lor de for-

mare în anumite structuri nervoase (de ex. hipotalamus) în torentul sanguin (15).

Neurosifilis. Denumire dată determinărilor nervoase ale sifilisului (27).

Neurospongionom (*neuro-* + lat. *spongia* = burete + *-oma*). Meduloblastom gliomatos.

Neurotizare (gr. *neuron* = nerv). Operație în paralizii musculare ale poliomielitei, constând din transplantarea nervului motor al unui mușchi sănătos, cu sau fără placa sa motorie, în mușchii paralizați (24).

Neurotomezis (*neuro-* + gr. *temesis* = secționare). Leziune a nervilor periferici caracterizată prin întreruperea continuității anatomice (26).

Neurotom (*neuro-* + gr. *tome* = tăiere). Instrument care servește la secționarea nervilor (26).

Neurotomie, sin.: *Neurotomie*. 1. În sens restrâns, secționarea fără rezecție a rădăcinii senzitive a unui din nervii cranieni (26). 2. În sens larg, secționarea unui nerv periferic (26). ~ **opticooculară**, secționarea pediculului nervos al globului ocular pentru a evita enuclearea unui ochi dureros și fără vedere (28). ~ **retrogasseriană**, Operația Spiller-Frazier, vezi Spiller-Frazier.

Neurotoxidermie polieromă ortlată. Dermografism.

Neurotoxină (*neuro-* + gr. *toxikon* = otrăvă). Toxină capabilă să se fixeze pe sistemul nervos, unde determină tulburări importante. Neurotoxinele bacteriene cele mai puternice sînt: toxina botulinică, toxina tetanică, toxina difterică etc. (3).

Neurotropism (*neuro-* + gr. *trepein* = a întoarce). Denumire dată fenomenului de afinitate deosebită pentru sistemul nervos (15).

Neurovaecină. Tulpină de virus vaccinal obținută de Levaditi și Nicolau prin adaptare la sistemul nervos central al iepurelui. Este folosită în vaccinarea antivariolică (22).

Neurovegetativ. Referitor la sistemul nervos organovegetativ (15).

Neuroviroză. Boală infecțioasă de origine virotică, cu localizare și simptomatologie predominant nervoasă (22).

Neurulă (gr. *neuron* = nerv). În embriologie, stadiul care urmează gastrulei, caracterizat prin apariția plăcii neurale și a structurilor axiale (1).

Neutraeid. Produs stomatologic care se utilizează în terapia cariei simple pentru izolarea fundului cavităților profunde și protejarea pulpei dentare (38).

Neutrino. Particulă elementară, formată de un corpuscul cu masa mai mică decît aceea a electronului. Nu are sarcină electrică, de aceea trece ușor prin materie (6).

Neutro- (lat. *neuter* = neutru, indiferent). Element de compunere care introduce în termenii sensul de indiferent, neutru (32).

Neutrofil (*neuro-* + gr. *philein* = a iubi). Leucocit neutrofil.

Neutrofile. 1. Proporția de granulocite neutrofile în formula leucocitară. În limbajul curent: creșterea cifrei relative sau/și absolute a granulocitelor neutrofile (19). 2. Afinitate tinctorială atât pentru coloranți acizi, cît și pentru cei bazici (19).

Neutron. Particulă elementară prezentă în nucleul atomilor, lipsită de sarcină electrică și avînd masa egală cu unitatea (5).

Neutropenie (*neuro-* + gr. *penia* = sărăcie). Reducerea proporției, respectiv a cifrei absolute, de granulocite neutrofile în circulația periferică (19). ~ **ciclică a copilului**, afecțiune rară de cauză necunoscută, care apare la copii și se continuă și la adult, caracterizată prin scăderea periodică, pe o durată de 2-3 săptămîni, a granulocitelor neutrofile și a numărului total de leucocite în singele periferic. Faza de neutropenie se manifestă clinic prin febră, ulcerații ale mucoaselor, uneori otită, faringită, adenită, artralgii. Înaintea fazei de neutropenie, măduva arată o deviere spre stînga, cu apariția de elemente tinere (33). ~ **cronică hipoplastică**, sindrom cu evoluție cronică, asemănător cu cel descris în neutropenia splenică primară, dar cu măduva hipoplastică (19). ~ **familială**, formă de manifestare a neutropeniei cronice, în care dispoziția familială este evidentă. Transmiterea genetică autozomală recesivă este probabilă. Se observă în anumite regiuni (de ex. în Suedia de nord) (19). ~ **malignă, Agranulocitoză**. ~ **neonatală tranzitorie**, tablou hematologic produs prin mecanism imunologic (izoimunizare), datorit anticorpilor antileucocitari produși de mamă și transmiși fătului pe cale transplacentară (19). ~ **splenică**, vezi Hiperplenism.

Nev (lat. *naevus*), sin.: *Naevus*. Formațiune circumscrisă de origine embrionară sau evolutivă, datorită unei tulburări în dezvoltarea unuia sau mai multor elemente celulare ale pielii (displazie). **Clasificare.** I. *Nevi plani*: 1) nevi pigmentari (lentigo, efelide, *naevi spilli*, lentigo malign); 2) nevi albaștri; 3) nevi aplazici (alopecici, acromici, anemici, atrofici). II. *Nevi hipertrofici*: 1) nevi verucoși moi (celulari, pigmentari sau nepigmentari, veruce moi); 2) nevi verucoși duri (hiperkeratozici), sistematizați sau nesistematizați; 3) nevi *molluscum*; 4) nevi piloși; 5) nevi hipertrofici propriu-ziși. III. *Nevi glandulari*. IV. *Nevi vasculari* (angioame) (12). ~ **acantotie**, Verucă senilă. ~ **acneiform**, sin.: *Nev comedonian*, *Nev follicular*, nev care interesează foliculul

pilosebaceu (12). ~ **acromie**, sin.: *Nev alb*, *Nev depigmentat*, varietate rară de nev în care pielea nu prezintă modificări de colorație (12). ~ **adenomatos**, sin.: *Adenomata*, *Nev glandular*, nev interesând glanda sebacee sau sudoripară. *Varietăți*: nev sebaceu nesimetric sau adevărat; nev sebaceu simetric; nev sebaceu senil; adenom sudoripar; tricoadenom (12). ~ **alb**, Nev acromic. ~ **albastru**, sin.: *Naevus caeruleus*, pată albastră, bine delimitată, lenticulară, situată pe față, membre și mai rar pe trunchi. Reprezintă o modificare de natură nevică a aparatului pigmentar din piele constând dintr-o acumulare de celule conjunctive melanogene în corion (12). ~ **angiomatos**, sin.: *Pată rubinie*, leziune cutanată, ușor reliefată, apărând adesea în cadrul unei insuficiențe hepatice, poate datorită inactivării defectuoase a histaminei și tiraminei (10). ~ **cartilaginos**, varietate de nev interesând cartilajul pavilionului urechii (12). ~ **comedonian**, Nev acneiform. ~ **eromator**, *Incontinentia pigmenti*. ~ **depigmentat**, Nev acromic. ~ **epidermohipertrofie periarticular**, varietate de nev localizat periarticular, la mâini și picioare, realizând o pahidermie plicaturată și fiind însoțit de leziuni osoase de tip periostozic (12). ~ **epitelimatos chistic**, Acantom adenoid chistic. ~ **folicular**, Nev acneiform. ~ **glandular**, Nev adenomatos. ~ **hemiplegie**, nev unilateral, de o singură parte a liniei mediane (12). ~ **junctional**, nev caracterizat prin prezența în stratul bazal al epidermului a numeroase celule dendritice, însoțite, din loc în loc, de celule clare și de celule nevice încercate cu pigment (12). ~ **keratoatrofie**, Porokeratoza inelară Mibelli, vezi Mibelli. ~ **keratozie papulos**, keratomul difuz neviform palmar și plantar (12). ~ **leucopigmentar**, Boala Sutton, vezi Sutton. ~ **liniar**, formă clinică de nev, de aspect liniar, putând apărea de-a lungul unui trunchi nervos (12). ~ **molluscum**, varietate de nev de origine probabil neurogliomatoasă, de consistență moale. *Forme clinice*: fibrom *molluscum*, proeminent; *molluscum pendulum*, proeminent și pediculat (12). ~ **organomatos**, denumire generică pentru nevii sebaceu, sudoripar și pilos (12). ~ **pavimentos**, vezi Adenoame sebacee simetrice. ~ **pigmentar**, pată congenitală pigmentară, de culoare brună-închisă, de mărimi diferite, ridicată sau la același nivel cu pielea (24). ~ **plan vascular**, *naevus flammeus* care nu prezintă nici o denivelare la palpate (24). ~ **seboreic**, Verucă senilă. ~ **siringadenomatos papilifer**, Siringadenom papilifer. ~ **sistemizat**, denumire generică pentru nevi cu o topografie bine precizată (simetrici, liniari, zoniformi etc.) sau nevi care interesează mai multe elemente ale aceluiași țesut (angiomatoze,

neurofibromatoza Recklinghausen (12). ~ **tricoepitelimatos**, Acantom adenoid chistic. ~ **tricosebaceu**, Steatocistomatoză. ~ **vascular**, Hemangiom. ~ **vascular osteohipertrofie**, Sindromul Klippel-Trénaunay, vezi Klippel-Trénaunay. ~ **xantelasmoid**, Nev xantomatoid. ~ **xantomatoid**, sin.: *Nev xantelasmoid*, varietate de xantom întilnită la copii (12).

Nevisev. **Operația** ~, în luxația veche scapulohumerală, reducere singurând și transfixia capului și a glenei cu un cui sau șurub amovibil de vitaliu, pentru prevenirea reluării (24).

Nevo- (lat. *naevus* = nev). Element de compunere care introduce în termeni referirea la nevi (32).

Nevocarcinom (*nevo-* + gr. *karkinos* = cancer + *-oma*). Vezi Melanom malign.

Nevo-fibromatoza miliară Touraine-Solente. Vezi Touraine-Solente.

Nevoxantodoteliom (*nevo-* + gr. *xanthos* = galben + *endoteliom*), sin.: *Xantelasma nevi-formă*. Varietate de xantom juvenil, apărând la naștere sau în copilărie, caracterizat prin leziuni pigmentare. Unii autori îl consideră un xantom congenital, alții un histiocitom încărcat cu lipoizi (12).

Neuralgie (gr. *neuron* = nerv + *algos* = durere), sin.: *Neuralgie*, *Neurodinie*. Durere resimțită - spontan sau la provocare - pe traiectul unui nerv senzitiv sau al ramificațiilor sale (4). ~ **facială**, Neuralgie trigeminală. ~ **ganglionului ciliar**, Sindromul Cerise-Thurel, vezi Cerise-Thurel. ~ **ganglionului geniculat**, Sindromul Ramsay Hunt, vezi Hunt. ~ **ganglionului sfenoplatin**, Sindromul Sluder, vezi Sluder. ~ **intercostală**, neuralgie caracterizată prin dureri toracice circulare sau hemitoracice, însoțite de tulburări de sensibilitate. Apare în afecțiunile pleurale, ale coloanei vertebrale dorsale, în zona zoster etc. sau în stări inflamatorii proprii ale nervilor intercostali (4). ~ **pelviană**, sindrom dureros cu leziuni organice minime, întilnită adesea după o naștere, intervenție chirurgicală sau metoranexită; poate apărea la pubertate sau în cursul vieții genitale. Survine mai ales în ovaritele sclerochistice și în inflamațiile genitale cronice (18). ~ **sciatică**, Sciatică. ~ **trigeminală**, sin.: *Neuralgie facială*, neuralgie a teritoriului de distribuție al nervului trigemen sau al unora din ramurile sale (27). ~ **trigeminală esențială**, Boala Fothergill, vezi Fothergill. ~ **trigeminală idiopatică**, Boala Fothergill, vezi Fothergill. ~ **trigeminală seundară**, sin.: *Neuralgie trigeminală simptomatică*, varietate clinică a neuralgiei trigeminale care apare ca expresie a unor procese patologice de origine diferită (tumori, anevrisme, infecții etc.), care comprină sau afectează nervul tri-

gemen. Se manifestă prin dureri continue, care se pot intensifica în paroxisme, aparând în teritoriul de distribuție al nervului trigemen sau al unora din ramurile sale. Se însoțește de tulburări de sensibilitate obiectivă (hipoestezie sau anestezie în teritoriul trigeminal afectat) și de diminuarea sau abolirea precoce a reflexului cornean (27). ~ **trigeminală simptomatică**, Nevralgie trigeminală secundară.

Vezi și: Hunt, Vail.

Nevrax (gr. *neuron* = nerv + *axis* = axă). *Systema nervosum centrale*.

Nevraxită (*nevra* + *-ită*). Inflamația nevrașului (27).

Nevrectomie (gr. *neuron* = nerv + *ektome* = excizie). Neurectomie.

Nevrită (gr. *neuron* = nerv + *-ită*). Inflamația unui nerv (27). ~ **chirurgicală**, leziune de cauză externă a unui nerv, consecutivă unui traumatism sau unei supurații prelungite de contact (11). ~ **interstitală**, inflamație a nervului caracterizată printr-o reacție conjunctivă cu infiltrație limfoplasmocitară și reacție fibroblastică în perinerv, cât și în endonerv. Din cauza hiperplaziei țesutului conjunctiv, nervul se îngroașe și se poate palpa sub piele, în locurile unde este mai superficial (27). ~ **optică**, Inflamație a nervului optic (28). ~ **optică axială**, sin.: *Nevrită optică retrobulbară*, inflamație, a nervului optic în porțiunea posterioară punctului de pătrundere a vaselor centrale retiniene în nerv (28). ~ **optică retrobulbară**, Nevrită optică axială. ~ **parenchimatooasă**, nevrită caracterizată inițial prin alterarea tecii de mielină și proliferarea nucleilor tecii Schwann, iar într-un stadiu mai avansat prin alterarea cilindroxului (27). ~ **puerperală**, afecțiune rară, consecință a unei infecții puerperale, localizată de obicei la un grup de nervi. La membrul superior interesează nervul median și cel cubital; la membrul inferior, sciaticul popliteu extern. Gravitatea ei este în raport cu cea a infecției puerperale (18). ~ **segmentară periaxială**, nevrită parenchimatooasă în care leziunile îmbracă un caracter segmentar (27).

Nevrodermită (gr. *neuron* = nerv + *derma* = piele + *-ită*). Neurodermită.

Nevrodocită (Sicard). Proces inflamator la nivelul canalelor osteofibroase prin care trec trunchiurile nervoase, ceea ce face ca nervul să sufere o comprimare în interiorul canalului inextensibil (27).

Nevroglie (gr. *neuron* = nerv + *glia* = clei). *Neuroglia*.

Nevrom (gr. *neuron* = nerv + *-oma*), sin.: *Neurom*. Tumoare a unui nerv (2). ~ **amielinic**, tumoare rară cu punct de plecare din fibre nervoase sinuoase, fără mielină, împletite între ele și răspândite în țesutul conjunctiv; pot fi

ramificații regenerative (nevroame de amputație) (2). ~ **de amputație**, nevromul care se dezvoltă la nivelul de secțiune a unui nerv într-o amputație (24). ~ **mielinic**, nevrom constituit din fibre sinuoase, cu mielină (2). ~ **plexiform** (Ranke), viciu de dezvoltare a unor nervi dispuși în zone restrinse (pleoapă, tîmple, gît, spate, piept), reprezentat printr-o rețea de nervi, relativ groși, umflați pe alocuri și care se anastomozează (2).

Nevromatoză (*nevrom* + *-oză*). Nevroame multiple (2).

Nevrotomie (gr. *neuron* = nerv + *tome* = tăiere). Neurotomie.

Nevroză (gr. *neuron* = nerv + *-oză*). Afecțiune psihică cu cauză psihogenă, care apare în condiții de suprasolicitare ca reacție patologică, de obicei reversibilă și care nu se însoțește de tulburări de conștiință, percepție, glandire și, în general, de tulburări marcate ale personalității (35). ~ **anxioasă**, variantă a nevrozei obsesivofobice, al cărei tablou clinic se caracterizează prin stare de neliniște și anxietate difuză (35). ~ **de asociație**, denumire utilizată pentru nevrozele caracterizate prin reapariția tulburărilor morbide inițiale, ori de câte ori o trăire amintește situația traumatizantă cauzatoare (35). ~ **astenică**, Neurastenie. ~ **de așteptare**, nevroză caracterizată printr-o așteptare anxioasă a unui succes în îndeplinirea acțiunilor pe care și le propune bolnavul. Concentrarea atenției asupra detaliilor îndeplinirii unei mișcări se însoțește de o tulburare și mai gravă în îndeplinirea mișcării, aparând deseori spasme, mișcări parazitare, mergînd pînă la imobilitate (35). ~ **cardiacă**, sin.: *Astenie neurocirculatorie*, complex de tulburări cardiace subiective (stenocardii, palpitații, sufocație), trecînd uneori pe primul plan al unei nevroze astenice (10). ~ **de coordonare**, afecțiune nervoasă de origine funcțională datorită suprasolicitării și caracterizată prin tulburări de coordonare a anumitor mișcări musculare (de ex. crampa profesională) (9). ~ **ideativă**, nevroză caracterizată prin predominanța ideilor obsedante (35). ~ **ipohondrică**, nevroză caracterizată prin fobia unor îmbolnăviri, de obicei grave (35). ~ **isterică**, sin.: *Isterie*, nevroză caracterizată printr-o complexitate variabilă de tulburări psihice motorii și viscerovegetative, care apar ca reacții la anumiți factori psihogeni sub formă de crize și accidente capabile de a fi reproduse prin sugestie și care pot dispărea sub influența persuasiunii (35). **Nevroze mixte**. Nevroze în care pe fondul unei simptomatologii neurastenice și obsesivofobice apar tulburări motorii sub forma ticurilor și contracturilor tonico-clonice (35). ~ **obsesivofobică**, nevroză al cărei tablou clinic se caracte-

risează prin obsesii, fobii, tendințe și acțiuni obsedante (35). ~ de organ (cardiacă, gastrică, respiratorie etc.), termen utilizat pentru a desemna tulburările somatice din nevroze, exprimate în mod preponderent la nivelul unui organ (35). ~ respiratorie, stare patologică datorită modificării funcției ventilatorii din cauza tulburării centrilor respiratori subcorticali (alternanță între hipo- și hiperventilație), apărută în urma dereglării dinamicii nervoase superioare, asociată cu o componentă astenică care modifică dinamica toracică (limitarea amplitudinilor toracice și a mobilității diafragmice) și cu tulburarea adaptării la efort (34). ~ sexuală, termen incorect utilizat pentru desemnarea tulburărilor funcțiilor sexuale din nevroze (35). ~ vegetativă, sin.: *Simpatoză*, termen utilizat pentru denumirea tulburărilor vegetative din nevroze (35).

Newmann, David, 1854–1924. *Bujie* ~, sin.: *Bujie electrolitică*, bujie folosită pentru dilatațiile electrolitice (11).

Newton, Isaac, 1642–1727. *Binomul lui* ~, binom de forma $(x + a)^n$, care se dezvoltă după o formulă dată de Newton, folosind analiza combinatorie. Dacă $x = a = 1$, conform teoriei binomului, deducem $(1 + 1)^n = C_n^0 + C_n^1 + C_n^2 + \dots + C_n^n = 2^n$ Numerele $C_n^0, C_n^1, C_n^2, \dots$ (în general C_n^k) se numesc coeficienți binomiali. Formula lui Newton este folosită în teoria probabilităților și statistica matematică (7). *Inelele* ~, cercuri concentrice luminoase, alternând cu altele întinse, rezultate ca urmare a trecerii radiației luminoase prin orificii mici, condiție care favorizează fenomenul de interferență optică (5). *Legea lui* ~, sin.: *Legea gravitației*, forța de atracție F dintre două corpuri cu masele m_1 și m_2 este proporțională cu produsul dintre cele două mase și este invers proporțională cu patratul distanței r , dintre cen-

trele celor două corpuri: $F = f \frac{m_1 \cdot m_2}{r^2}$ (5).

Metalul ~, aliaj dentar ușor fuzibil compus din 2 părți plumb, 3 părți cositor și 3 părți bismut (39). **Unitate** ~, unitate de măsură pentru forță, în sistemul mks. Se definește ca forța ce poate imprima unui corp cu masa de 1 kg o accelerație absolută de $1 \text{ m}^2/\text{s}^2$ (5).

Ni. Simbolul nichelului (5).

Niacină. Nicotinamidă.

Nialamidă. Hidrazină inhibitorie a monoaminoxidazei, avînd acțiune antidepressivă (13).

Nicotamidă, sin.: *N, N-Dietilnicotinamidă, Niketamidă.* Analeptic respirator prin stimularea centrilor bulbari (13).

Nichel. Simbol Ni. Metal alb-cenușiu, lucios, relativ moale, rezistent, maleabil și ductil, cu număr atomic 28 și greutate atomică 58,69. Se găsește în compoziția chimică a ochiului (cristalin, umoarea vistroasă) la unele animale (bovidee); a fost identificat în urina umană normală (0,15 mg/litru) (5). ~ carbonil, Ni(CO)₄, compus al nichelului, produs în procesele de obținere a nichelului pur, metalizări etc. Are toxicitate mare, acționînd ca iritant (edem pulmonar), toxic neurotrop și carcinogen (cancer nazal, pulmonar) (9).

Nielosamidă. Compus de sinteză cu acțiune tenicidă puternică, interesînd toate cestodele care parazitează intestinul (14).

Nieloux. Metoda ~, macrometodă pentru dozarea alcoolului în sânge, bazată pe oxidarea la cald, cu bicromat de potasiu, a alcoolului, în mediu sulfuric și virajul de culoare prin formarea sulfatului de sesquioxid de crom (23).

Nicol. Dispozitiv pentru producerea și analizarea luminii polarizate; este format din cristal de spat de Islanda, tăiat și slefuit convenabil pentru a elimina raza ordinară, iar raza extraordinară trece nedeviată prin prismă. Vibrațiile razelor emergente se produc în planul principal al nicolului. Se folosește atît ca polarizor, cît și ca analizor (6).

Nicola. Operația ~, fixarea capului humeral după reducere cu ajutorul tendonului mușchiului lungul biceps în luxația-fractură a extremității superioare a humerusului (24).

Nicolas-Favre (Nicolas, Joseph; Favre, Maurice). *Boala* ~, Limfogranulomatoza inghinală subacută. *Perireetită* ~, complicație a limfogranulomatozei inghinale subacute care se caracterizează anatomopatologic printr-un infiltrat inflamator limfoplasmocitar cu caracter disecant și reacție sclerogenă puternică (rectită stenoizantă) (2).

Nicolau, Ștefan S., 1896–1967. *Colorația* ~, metodă de colorație a corpusculilor elementari inframicrobieni pe froțiuri, folosind albastrul de isamină fenicată (22).

Nicolau-Kopciowska (Nicolau, Ștefan S., 1896–1967; Kopciowska). *Colorația* ~, metodă adecvată pentru colorarea corpusculilor elementari inframicrobieni pe secțiuni de organe. Folosește albastrul de metil oxalatat și fucsină acidă oxalatată (22).

Nicotiana tabacum. Plantă erbacee din familia *Solanaceae*, originară din America de Sud, actualmente cultivată în lumea întreagă. Frunzele conțin nicotină, alcaloid toxic nicotinic; se folosesc pentru prepararea tutunului (14).

Nicotinamidadenindinucleotid. Difosfopiridin-nucleotid.

Nicotinamidadenindinucleotidfosfat. Trifosforidinnucleotid.

Nicotinamidă, sin.: *Factor PP*, *Niacină*, *Vitamină antipelagrosă*, *Vitamină PP*. Amida acidului nicotinic, $C_5H_4N.CONH_2$. Face parte din grupa vitaminelor B și are acțiune antipelagrosă. Se găsește în ficat, carnea de pește, drojdia de bere, guli, sfeclă roșie. Nicotinamida ia parte activă la procesele de metabolism al nucleotidelor piridinice și are legătură directă cu metabolismul triptofanului, din care este sintetizată prin intermediul kinureninei, ca metabolit intermediar. Necesarul zilnic de nicotinamidă (prin aport alimentar) este de 10–20 mg pentru bărbați și de 9–15 mg pentru femei (5).

Nicotinamidmononucleotid, sin.: *Nicotinamidribozid*. Nucleotid piridinic care deține rol important în metabolismul nucleotidelor piridinice (DPN, TPN) și al nicotinamidei (5).

Nicotinamidribozid. Nicotinamidmononucleotid.

Nicotină. Alcaloid toxic cu nucleu piridinic, extras din *Nicotiana tabacum*; stimulează, apoi paralizază ganglionii vegetativi, musculatura striată și unele formațiuni din sistemul nervos central; acționează electiv asupra receptorilor colinergici nicotiniici; este folosit în medicina experimentală și ca insecticid (14).

Nicotiniee. Grupă de substanțe care, ca și nicotina, acționează electiv la nivelul neuronilor din ganglionii vegetativi, asupra receptorilor colinergici specifici; de asemenea acționează asupra receptorilor colinergici de la placa terminală motorie și din sistemul nervos central; provoacă inițial stimularea, apoi (dacă doza este mare) paraliza ganglionilor vegetativi și a celorlalte formațiuni interesate (14).

Nicotinolitice. Substanță capabilă să împiedice unele efecte ale nicotinei, datorită blocării receptorilor colinergici acționați specific de aceasta. *Nicotinoliticele periferice*, de felul ganglioplegicelor sau curarizantelor, blochează receptorii colinergici nicotiniici de la nivelul ganglionilor vegetativi și al plăcii terminale motorii; ele împiedică acțiunea excitoganglionară a nicotinei, respectiv acțiunea sa de stimulare a musculaturii striate. *Nicotinoliticele centrale* blochează receptorii colinergici nicotiniici din sistemul nervos central, împiedicând tremorul, rigiditatea și convulsile provocate de dozele mari de nicotină la unele animale de laborator. Nicotinoliticele centrale pot avea terapeutic proprietăți antiparkinsoniene, reducând rigiditatea, hipokinezia și tremorul din parkinsonism (14).

Nictalgie (gr. *nyx* = noapte + *algos* = durere). Durere care apare în timpul somnului (4).

~ parestezie, nictalgie localizată în membrele superioare (4).

Nictalopie (gr. *nyx* = noapte + *alao* = obscur + *ops* = ochi). Cecitate nocturnă.

Nictatio spastica (lat. = clipire spastică). Blefarospams clonic (27).

Nictofobie (gr. *nyx* = noapte + *phobos* = = frică). Teama de întuneric în general și de întunericul nocturn în special (35).

Nieturie (gr. *nyx* = noapte + *ouron* = = urină). Condiție în care ritmul nictemeral de eliminare a urinei este inversat, volumul urinei nocturne reprezentând mai mult de jumătate din volumul total eliminat în decurs de 24 ore (normal, 1/4) (25).

Nidație (lat. *nidus* = cuib). Fixare a oului fecundat în mucoasa uterină, care suferă modificări anatomice și fiziologice. Fenomenul se petrece în a 21-a zi a ciclului în care s-a produs fecundația (18).

Nidus (lat. = cuib). Aspectul radiologic al nucleului foarte vascularizat al osteomului osteoid. Apare în corticala unui os lung, sub forma unei zone mai clare, de mărimea unui bob de mazăre, rotundă sau ovalară, înconjurată de un strat de os condensat (24).

Nielsen. Bronhia ~, sin.: *Bronhia apicală inferioară*, *Bronhia dorsală medie*, *Prima bronhie dorsală inferioară*, bronhie segmentară de gradul al III-lea, care se detașează de pe fața posterioară a bronhiei primitive la 5 cm de pintelul traheal (la același nivel cu bronhia lobului mijlociu). Are un traiect antero-posterior foarte scurt (0,5 cm), după care se divide într-un trunchi intern cu o ramură apicală și una posterioară și într-un trunchi extern (34).

Niemann-Pick (Niemann, Albert, 1880–1921; Pick, Ludwig, 1868–1935). **Boala ~**, sin.: *Histiocitoză lipoidică*, reticuloză dismetabolică apărând în copilărie și caracterizată prin supraîncărcare cu fosfolipide (sfingomielină și lecitină) a celulelor sistemului reticulohistocitar, mai ales din splină, ficat și creier, realizând celulele Niemann-Pick. Clinic se manifestă prin hepato- și splenomegalie, anemie, leucocitoză, oprire în dezvoltarea psihică, tegumente emaciate (19). **Celula ~**, celulă reticulară teaurizantă care conține sfingomielină și lecitină, fiind caracteristică bolii cu același nume; are diametrul de 20–40 μ, nucleul ușor excentric, mic și citoplasma vacuolată, spongioasă (19).

Nifoblepsie (gr. *nipha* = zăpadă + *ablepsia* = oribire). Orbire provocată de strălucirea zăpezii (35).

N.I.H. (National Institutes of Health). **Metoda ~**, metodă specială de recoltare, permițând diagnosticul oxuriazei prin identificarea ouălor depuse de femelă în regiunea anală.

Constă din introducerea în orificiul anal a unei baghete de sticlă prevăzută cu o bandă de celofan. Metoda a fost modificată de prof. Nitulescu, prin înlocuirea celofanului cu o peliculă formată după înmuierea vîrfului baghetei într-o soluție de colodiu (31).

Niketamidă. Nicetamidă.

Nikitin, A. A. Operația ~, tenoplastie de tendon ahilian cu ajutorul jumătății externe a părții superioare a acestuia, răsfrîntă în jos (24).

Nikolaev, M. P., 1893—1949. Metoda ~, tratament de reanimare intrauterină instituit în cursul travaliului pentru a preveni hipoxia fetală. Se administrează soluție glucozată izotonică, pentazol și inhalatii ritmice de oxigen, la care se adaugă uneori vitamină C și benzedrină (18). **Procedeu ~,** procedeu de prevenire a crizei tiroidiene postoperatorii prin irigație cvasipermanentă peroperatorie cu novocaină (11).

Nikolsky, Piotr Vasilievici. Semnul ~, provocarea de bule în mod artificial, prin aplicarea unui traumatism (frecare, lovire) la bolnavi prezentînd fenomenul de epidermoliză (pemfigus, epidermoliză buloasă) (12).

Nimfomanie (gr. *nympha* = labie mică vulvară + *mania* = nebunie, furie), sin.: *Andromanie, Estromanie, Furie uterină, Metromanie, Uteromanie*. Stare de hiperexcitație sexuală, asociată cu excitație psihică, survenind la femei hipersexuale, posibil datorită unor tulburări hormonale (23).

Nimfotomie (gr. *nympha* = labie mică vulvară + *tome* = tăiere). Incizarea labiei mici vulvare (18).

Ninhidrină, sin.: *Hidrat de tricetohidrinden*. Reactiv folosit pentru punerea în evidență într-un produs biologic a aminoacizilor, cu care dezvoltă o culoare albastră-vioacee; este utilizat ca reactiv în analiza cromatografică pe hirtie a aminoacizilor (5).

Nisină. Substanță antibiotică, obținută din culturi de streptococi lactici, activă față de bacterii grampozitive, inclusiv *Mycobacterium tuberculosis* (3).

Nisip. Rocă detritică sedimentară, rezultată din fărîmițarea cuarțului, feldspaților, micelor etc. Se diferențiază nisipuri: argiloase, cuarțoase, dolomitice etc.; de dune, de fluvii, de mări, zburătoare etc.; albe, gălbui, roșii, cenușii etc. Nisipul este folosit ca material de construcție, în industria sticlei, în ceramică, în turnătorie, ca abraziv etc. (5). ~ **auditiv, Statoconia.** ~ **cerebral,** sin.: *Acervulus cerebri, Corpora arenacea,* corpi psammomici deseori încărcăți cu săruri calcare, localizați de cele mai multe ori în corpul pineal și în vecinătatea lui (1). ~ **hidatic,** material fin și grăunțos din

lichidul hidatic, format din vezicule prolifere și scolecși liberi (31).

Nissen, R. Procedeu ~. 1. Procedeu de corecție a malpoziției cardiotorozitare în hernia diafragmatică axială, prin fixarea feței anterioare a stomacului la buza stîngă a plăgii de celiotomie paramediană supraombilicală stîngă (11). 2. Procedeu de corecție a refluxului gastroesofagian, prin înfășurarea esofagului abdominal într-un manșon format din marea tuberozitate gastrică (11).

Nisel, Franz, 1860—1919. Corpii ~, sin.: *Corpii tigoizi,* granule mici proteice care se colorează cu substanțe bazice și formează substanța reticularului citoplasmic al unei celule nervoase (1).

Nistagmograf (gr. *nystagmos* = oscilație + *graphein* = a scrie). Aparat pentru înregistrarea mișcărilor nistagmice (28).

Nistagmus (gr. *nystagmos* = oscilație). Mișcări involuntare ale globilor oculari sub formă de oscilații (secuse) ritmice, horizontale, verticale sau giratorii (în sens orar sau antiorar) (27). ~ **ex ambliopia,** nistagmus care atinge ambliopii din naștere (28). ~ **ex anopsia,** nistagmus care atinge orbii din naștere (28). ~ **calorie,** nistagmus provocat de excitația termică a labirintului (28). ~ **ciștigat,** sin.: *Nistagmus dobîndit, Nistagmus simptomatic,* nistagmus datorit unor leziuni ale aparatului vestibular periferic, ale nervului vestibular sau ale căilor vestibulare centrale. La oscilațiile ritmice ale globilor oculari se distinge o secusă lentă (tonică) de origine vestibulară și alta rapidă (clonică) de revenire la poziția inițială. Direcția nistagmusului se apreciază după secusa rapidă care este mai evidentă (27). ~ **congenital,** nistagmus care există de la naștere. Se observă și la privirea din față, are secusele egale și nu este însoțit de tulburări subiective (amețeală, greață) (27). ~ **disociat,** nistagmus predominant sau exclusiv la un singur ochi. Poate fi datorit leziunii izolate a unui nerv oculomotor sau unei leziuni a căilor vestibulare centrale (bandeleta longitudinală posterioară) (27). ~ **dobîndit,** Nistagmus ciștigat. ~ **de fixare,** nistagmus epuizabil, reprezentat prin cîteva secuse nistagmice la privirea externă de lateralitate. Nu are semnificație patologică (27). ~ **laringovelopalatin,** sin.: *Mioclonie laringovelopalatină,* denumire improprie dată miocloniilor laringovelopalatine. Este caracterizat prin mioclonii sincrone ale vălului palatului, faringelui și laringelui. Originea acestui sindrom o constituie o degenerescență hipertrofică a celulelor olivare bulbare consecutivă leziunilor fasciculului central al calotei sau nucleului dințat al cerebelului

(27). ~ **lateral**, mișcări nistagmice ale globilor oculari în sens orizontal (28). ~ **minerilor**, nevroză profesională cu tulburări funcționale ale centrilor nervoși ai musculaturii oculare, datorită în special iluminatului insuficient din mine și traumatismului psihic realizat în condițiile de muncă din subteran. ~ **ondulatoriu**, nistagmus cu mișcări pendulare ale globilor oculari (28). ~ **optokinetice**, nistagmus care apare la deplasarea rapidă a obiectelor din fața privirii (27). ~ **oscilator**, nistagmus cu mișcări pendulare ale globilor oculari (28). ~ **paralitie**, nistagmus care apare în cazuri de paralizii ale nervilor oculomotori, în momentul cînd bolnavul încearcă să ducă globii oculari în direcția mușchiului paralizat. Are un caracter disociat, apărînd de partea mușchiului paralizat (27). ~ **pendular**, nistagmus cu mișcări în două faze de durată și amplitudine egală (28). ~ **de poziție**, nistagmus care apare numai în unele poziții ale capului sau corpului; se însoțește de amețeală (28). ~ **provoeat**, nistagmus determinat prin intermediul unor probe instrumentare: calorică, voltaică, rotatorie (27). ~ **retractor**, sindrom congenital sau cîștigat constînd din adducția și retracția globilor oculari la încercările voluntare de ridicare a acestora. Dacă efortul de ridicare este menținut, retracția globilor oculari devine sacadată, nistagmică. Adesea se asociază și o retracție a pleoapei superioare. Nistagmusul retractor poate fi declanșat și de ridicarea automatocreflexă a globilor oculari ce se produce la ridicarea ochilor. Are semnificația unei leziuni a trunchiului cerebral în vecinătatea tuberculilor cvadrigemeni (27). ~ **revelat**, nistagmus care apare numai în cursul deplasării ochilor ce urmăresc un obiect (27). ~ **rotator**, mișcare nistagmică a globilor oculari în jurul axului de fixație (28). ~ **simptomatie**, Nistagmus cîștigat. ~ **spontan**, nistagmus produs prin leziuni labirintice ale nervului sau centrului vestibular (28). ~ **vertical**, mișcări nistagmice ale globilor oculari în axul vertical (28). ~ **vestibular**, nistagmus produs printr-o leziune vestibulară (28).

Nistatină. Antibiotic izolat din mediile de cultură de *Streptomyces noursei* și *Streptomyces aureus*; are acțiune antifungică asupra ciupercilor levuriforme, în special din genul *Candida* (13).

Nișă (fr. *niche*). 1. Imagine radiologică a unui ulcer gastroduodenal și a anumitor forme de cancer gastric, rezultînd din umplerea cu substanță baritată a cavității patologice. Se evidențiază fie ca o proeminență depășînd conturul organului, fie ca o pată persistentă după evacuare, rotundă, înconjurată de o zonă circulară mai clară, ca o cocardă (32). 2. Instalație

de izolare (32). 3. Mic spațiu sub formă de intrînd (32). ~ **de aspirare**, instalație specială pentru lucru cu substanțe care dezvoltă, la temperatura obișnuită sau prin încălzire, vapori sau gaze toxice (9). ~ **înceastrată**, nișă situată în masa tumorală a unui cancer gastric. Ea apare în interiorul conturului stomacului baritat, în plin semiton radiologic (36). ~ **mas-ticatorie**, șanțul situat deasupra punctului de contact interdentar, format din planurile declive ale suprafețelor masticatorii ale cuspizilor dinților învecinați (38). **Nișe subecuatoriale**. Depresiunile cu direcție ocluzocervicală, create în ceara subecuatorială aplicată pe model, destinate a fi ocupate de antebrățele elastice ale croșetelor. Întinderea lor este în funcție de adîncimea zonelor respective (39).

Vezi și: Haudek.

Nitavirusuri. Grup cuprinzînd virusuri de tip ADN sensibile la eter și a căror multiplicare are loc în nucleu cu formare de incluziuni; grupează virusurile herpetic, citomegalic, virozei aviare și celule neclasate (22).

Niton. Radon

Nitrat, sin.: *Azotat*. Sare sau ester al acidului azotic cu metale sau radicali organici (5). ~ **de argint**, compus azotat de argint, cu proprietăți antiseptice și astringente în soluții diluate și proprietăți caustice în soluții concentrate sau sub formă de creioane. În stomatologie este folosit ca accelerator de priză a gipsului și pentru cauterizarea coletelor dentare sensibile (13; 39).

Nitratreductază. Enzimă care catalizează transformarea nitraților în nitriți. Coenzima sa este difosfopiridinnucleotidul redus (DPNH) (5).

Nitrificatori. Floră nitrificatorie.

Nitriili. Cianuri organice. Iritanți și toxice metabolice (9).

Nitrit. Grupă de substanțe care cuprinde săruri și eteri ai acizilor nitric și nitros, avînd acțiune vasodilatatorie mai ales la nivelul coronarelor, cu efecte antianginoase consecutive; în doze mari, nitriții au acțiune toxică asupra sistemului nervos central și acțiune methemoglobinizantă (14). ~ **de amid**, compus amilic al acidului azotos. Are efect vasodilatator coronarian cu durată scurtă de acțiune; relaxează spasmul musculaturii bronhiale, biliare, intestinale și uterine; se administrează prin inhalăție (13). ~ **de sodiu**, sarea de sodiu a acidului azotos, cu efect vasodilatator, mai ales coronarian și bronhodilatator (mai puțin activ) (13).

Nitro-. 1. Grupare monovalentă ($-NO_2$), prezentă în molecula nitroderivaților (32). 2. Element de compunere indicînd prezența grupării nitro- într-o moleculă (32).

Nitrobaeter. Vezi Floră nitrificatorie.

Nitrobenzen. Nitroderivat al benzenului, folosit ca materie primă la sinteza unor coloranți și ca dizolvant în industria chimică. Inhalarea de vapori este toxică pentru om, putând duce la formarea de methemoglobină (9).

Nitroderivați. Compuși organici conținând una sau mai multe grupări nitro-, folosiți în industria organică de sinteză și ca dizolvanți. Pot acționa ca toxici neurotropi și methemoglobinizanți (9).

Nitrofenoli. Compuși azotați, rezultați din nitratarea directă a fenolilor. Tratarea menajată duce la formarea de mononitrofenoli, cea prelungită la dinitrofenoli, iar cea puternică la 2, 4, 6-trinitrofenol (sau acidul picric). Deoarece culoarea nitrofenolilor variază cu pH-ul mediului, aceste substanțe (în special paranitrofenolul și 2,4-dinitrofenolul) sînt folosiți ca indicatori ai gradului de aciditate a mediilor biologice (5).

Nitrofurural. Nitrofurazonă.

Nitrofururan. Nucleu organic cuprinzînd heterociclicul furan (care prezintă 4 atomi de carbon și unul de oxigen) și gruparea nitro ($-NO_2$); intră în constituția unor medicamente cu acțiune antiseptică locală, urinară sau digestivă (14).

Nitrofurantoină. Derivat de nitrofururan cu acțiune bacteriostatică și bactericidă; este folosit în infecțiile tractului urinar și ale prostatei (13).

Nitrofurazonă, sin.: *Nitrofurural*. Derivat de nitrofururan, bacteriostatic și bactericid puternic față de mulți germeni grampozitivi și gramnegativi; este folosit mai ales în aplicații locale, fiind toxic pe cale generală (13).

Nitrogen. Azot.

Nitroglicerină. Lichid uleios, incolor, vasodilatator coronarian puternic, cu acțiune rapidă și de scurtă durată, întrebuințat în accesele de angină pectorală; are și acțiune relaxantă asupra tractului gastrointestinal și urinar. În doze mari (peste 1 g) este un toxic neurotrop și methemoglobinizant (13).

Nitroproteine. Derivați nitroși ai proteinelor, obținuți sub acțiunea menajată a acidului azotic. Nitroproteinele sînt folosite în studiile imunologice (5).

Nitrosemonas. Vezi Floră nitrificatorie.

Nivel (fr. *niveau*). 1. Înălțimea unui punct, a unei linii sau a unei suprafețe în raport cu o anumită suprafață luată ca referință (32). 2. Stadiu, grad sau treaptă a unei calități (32). ~ **flebotatic**, plan orizontal care trece la jumătatea distanței dintre baza apendicelui xifoid și masa pe care culcăm bolnavul, corespunzînd nivelului atrului drept, cu presiune venoasă nulă (nivel de referință în determi-

narea presiunii venoase) (16). ~ **de intensitate auditivă**, sin.: *Intensitate efectivă a sunetului*, valoarea fiziologică a percepției sunetului, ținînd seama de diferența de sensibilitate a urechii interne față de sunetele cu frecvențe diferite (9). ~ **de sorbțiune al protoplasmiei**, termen care reprezintă mărimea solubilității, a adsorbției și a capacității de legare chimică a protoplasmiei în raport cu o substanță oarecare. Cu cît nivelul sorbțiunii unei celule, pentru o anumită stare funcțională, este mai mare față de o anumită substanță, cu atît această substanță va pătrunde în măsură mai mare în celulă (6).

No. 1. Simbolul nobeliului (5). 2. Abreviere pentru *numero* (13).

Nobeliu. Simbol No. Element transuranic, cu număr atomic 102. Se obține în ciclotron, prin bombardarea curiului cu ioni pozitivi de carbon sau oxigen. Are un timp de înjumătățire foarte scurt, de cîteva secunde (5).

Noble, Charles, P., 1863-1935. **Operația** ~, sin.: *Enteroptichie*, efectuarea unui proces aderențial dirijat al anselor intestinale, prin sutura buclor, în scopul prevenirii unei ocluzii (11). **Semnul** ~, în sarcinile trecute de 10 săptămîni, se percepe, prin tactul vaginal, corpul uterin globulos, umplînd parțial fundurile de sac ale vaginului (18).

Nocardia. Gen de ciuperci din familia *Actinomycetaceae*, clasa *Schizomyces*. Corespunde grupului *Minores* după clasificarea lui Fourleton. Specia tip este *Nocardia asteroides* (izolată din micetome). Alte specii parazite patologice: *N. brasiliensis*, *N. brumpti*, *N. keratolytica*, *N. indica*, *N. londinensis*, *N. madurae*, *N. minutissima* (sin.: *Microsporium minutissimum*, agentul eritrasmei), *N. pelletieri*, *N. tenuis* (provoacă tricomicoze) etc. (12).

Nocardiază, sin.: *Nocardoză*, *Oosporoză*. Micoză datorită unei ciuperci din genul *Nocardia* (12).

Nocardoză. Nocardiază.

Noci- (lat. *nocere* = a vătăma). Element de compunere care introduce în termeni sensul de lezare (32).

Noceptiv (*noci-* + lat. *capere* = a primi). Capabil să capteze influențe dăunătoare asupra organismului (15).

Noctambulism (lat. *nox* = noapte + *ambulare* = a merge). Somnambulism.

Nod (lat. = *nodus*). *Nodus*. **Noduri adevărate** ale cordonului ombilical. Noduri simple sau multiple ale cordonului, a căror formare este favorizată de lungimea exagerată a cordonului sau de existența unui hidramnios; se pot produce și în timpul travaliului, cînd fătul se degajează printr-o circulară de cordon. Pot provoca

mărtaea fătului (18). ~ **cardiac**, grup de celule diferențiate, avind proprietatea de a elabora spontan stimuli și a întreține astfel automatismul cardiac (de ex. nodul Keith-Flack, nodul Aschoff-Tawara etc.) (15). ~ **chirurgical**, nod în care unul din capetele firului este trecut de două ori în jurul celuilalt capăt (11). **Noduri false ale cordonului ombilical**. Îngroșări localizate ale cordonului, provocate de o neregularitate în traiectul vaselor ombilicale, care în unul sau mai multe puncte formează o ansă sau circumvoluții vasculare (18).

Vezi și: Aschoff-Tawara, Bianchi, Keith-Flack.

Nodal (lat. *nodus* = nod). Care are origine în nodul atrioventricular al inimii (15).

Nodozități (lat. *nodositas*). Denumire generică dată indurațiilor circumscrise hipodermice sau dermohipodermice, de dimensiuni mai mari decît un nodul (de ex. nodozități juxtaarticulare leproase, reumatismale etc.) (12). ~ **framboesiforme**, **Nodozități juxtaarticulare**. ~ **juxtaarticulare**, sin.: *Gomă fibroasă, Morbus noduliformis, Nodozități framboesiforme, Xantom tropical*, nodozități subcutanate multiple, indolore, rotunde sau lobulate, dure, de mărime între o alună și un ou de găină, localizate în vecinătatea articulațiilor și creștelor osoase. Se întîlnesc la bolnavii cu sifilis și mai ales cu pian (12).

Vezi și: Bouchard.

Nodul (lat. *nodulus* = nod mic), sin.: *Nodulus*. 1. Leziune granulomatoasă adeseori rotundă și de obicei îndurată a unui viscer (plămîn, inimă), a pielii, a țesuturilor subcutanate sau osteoarticulare (10). 2. Termen descriptiv radiologic pentru opacitățile pulmonare, expresie a leziunilor nodulare ale plămînilor (10). ~ **cerebelului**, *Nodulus cerebelli*. ~ **cîntăreților**, *Nodul vocal*. ~ **eutanat**, indurație circumscrisă, hipodermică sau dermohipodermică, de mărimea unei alună (în medie). Se întîlnește în dermatoze variate, ca: eritem nodos, eritem îndurat Bazin, hipodermite de gambă etc. (12). ~ **exantematice**, *Nodulul Popov, vezi Popov*. ~ **gutos**, *Tofus gutos. Nodulii mulgătorilor*, sin.: *Granulomul mulgătorilor, Panarițiul mulgătorilor, Paravaccina, Tubercula mulgentium*. Boală profesională caracterizată prin noduli roșietice-violecei, situați la degete sau mînă, produși de inocularea unui virus din grupul pox (variolă-vaccină) (12). ~ **primitiv**, *Nodulul Hensen, vezi Hensen*. ~ **rabie**, proliferare a celulelor gliale în zonele cu rarefiere a țesutului nervos, întîlnită în turbare (2). ~ **sinuzal**, *Nodus sinuatialis*. ~ **tife**, *Granulom tific*. ~ **vocal**, sin.: *Nodulul cîntăreților*, tumoare benignă de dimensiuni mici, așezată simetric și proeminînd pe marginea internă a

corzilor vocale, la unirea treimii lor anterioare cu cea medie; este observată de obicei la profesioniștii vocali (30).

Vezi și: Abrikosov, Arantius, Aschoff, Aschoff-Puhl, Babeș, Bianchi, Birch-Hirschfeld, Bracht-Wächter, Haygarth, Heberden, Hensen, Meynet, Morgagni, Popov, Schmorl, Simon, Van Gehuchten.

Nodulus (lat. = nod mic). *Nodul*. ~ **cerebelli**, sin.: *Nodulul cerebelului*, mic lobul pe subdiviziunea anterioară a vermisului inferior al cerebelului (1). **Noduli thymiei accesorii**. Denumire pentru grupurile de țesut timic accesori situate în regiunea cervicomedială (1). **Noduli valvularum semilunarium**. Mici tuberculi situați cîte unul pe mijlocul marginii libere a fiecărei valvule semilunare aparținînd orificiilor: aortic (*n. valvularum semilunarium aortae*, sin.: *Nodulii Bianchi, Nodulii Arantius*) sau pulmonar (*n. valvularum semilunarium trunci pulmonaris*, sin.: *Nodulii Morgagni*) (1).

Nodus (lat. = nod), sin.: *Nod*. 1. Loc de legătură (1). 2. Aglomerare locală (1). ~ **atrioventricularis**, sin.: *Nodul Aschoff-Tawara*, masă redusă de fibre miocardice embrionare din sistemul cardionector, situată în corpul fibros central al inimii, la joncțiunea atrioventriculară (1). ~ **lymphaticus**, sin.: *Ganglion limfatic, Lymphoglandula, Lymphonodus*, masă de țesut limfatic în lungime de 1—25 mm, adesea de forma unui bob de fasole, intercalată în lungul vaselor limfatice, mai mult sau mai puțin bine încapsulată într-o capsulă de țesut conjunctiv. Conține trabecule în nodulii corticali și cordoane medulare în centru, care formează limfocite; și sinusurile limfatice din ganglion se filtrează limfa, permițînd activitatea fagocitară a celulelor reticulare și a macrofagelor (1). **Nodi lymphatici axillares**. Ganglioni limfatici situați în axilă și subîmpărțiți în mai multe grupuri topografice denumite după poziția lor: *apicales* (virful axilei), *centrales* (centrul axilei), *laterales*, *pectorales*, *subscapulares*. Întreaga grupă primește limfa membrului superior, umărului, peretelui toracic și din regiunea abdominală supraombilicală și trimite vase mai departe la canalul toracic (stînga) sau canalul limfatic drept (1). **Nodi lymphatici bronchopulmonales**. Ganglioni limfatici care primesc limfa plămînilor, sînt legați cu subgrupele *tracheobronchiales inferiores* și *tracheobronchiales superiores* și sînt situați sub bifurcația traheei, pînă aproape de hilul pulmonar (1). **Nodi lymphatici buccales**. Ganglioni limfatici situați pe rafeul buccinotofaringian și pe traiectul arterei maxilare interne; primesc aferențe de la musculatura masticatorie, formațiunile foselor temporală, infra-temporală, pteriogopalatină, de la orbită, fosele

nazale, vălul palatului, faringe; trimit eferențe la ganglionii cervicali profunzi (1). **Nodi lymphatici cervicales profundi.** Ganglioni limfatici situați de-a lungul mănunchiului vasculonervos al gîtului, mai ales în jurul venei jugulare interne (1). **Nodi lymphatici cervicales superficiales.** Grup de 4—6 ganglioni situați pe marginea posterioară a mușchiului sternocleidomastoidian în jurul venei jugulare externe; primește aferențe de la lobul urechii și regiunea parotidiană, eferențele mergînd la ganglionii cervicali profunzi (1). **Nodi lymphatici coelici.** Grup de 15—20 ganglioni situați pre- și latero-aortic în regiunea celiacă, retropancreatico-duodenal (1). **Nodi lymphatici coliei dextri.** Grup ganglionar limfatic situat de-a lungul vaselor colice drepte (1). **Nodi lymphatici coliei medii.** Grup ganglionar limfatic situat de-a lungul vaselor colice medii (1). **Nodi lymphatici coliei sinistri.** Grup ganglionar limfatic situat de-a lungul vaselor colice stingi (1). **Nodi lymphatici cubitales.** Grup format din cîțiva ganglioni superficiali situați de-a lungul venei bazilice deasupra epicondiliului medial și din cîțiva ganglioni profunzi subfasciali; primește aferențe de la partea ulnară a minii și antebrațului și trimite eferențe către ganglionii axilari (1). **Nodi lymphatici epigastriei.** Grup ganglionar situat de-a lungul vaselor epigastrice inferioare și care primește limfa din porțiunea subombilicală a peretelui abdominal (1). **Nodi lymphatici gastriei dextri.** Grup ganglionar limfatic situat în lungul arterei gastrice drepte (1). **Nodi lymphatici gastriei sinistri.** Grup ganglionar situat pe curbura mică a stomacului, în jurul arterei gastrice stingi (1). **Nodi lymphatici hepaticiei.** Grup ganglionar limfatic dispersat din hilul hepatic de-a lungul venei porte pînă în ligamentul hepatoduodenal (1). **Nodi lymphatici ileocoliei.** Grup ganglionar limfatic situat de-a lungul vaselor ileocolice; primesc limfa ileonului terminal, cecului și apendicelui (1). **Nodi lymphatici iliaci.** Grup ganglionar limfatic format din 5—7 ganglioni situați de-a lungul venei iliace comune; primește aferențe de la celelalte grupuri ganglionare iliace și de la viscerele pelviene și trimite eferențe spre ganglionii lombari (1). **Nodi lymphatici iliaci interni,** sin.: *Ganglioni limfatici hipogastriei.* Grup ganglionar limfatic situat în contact cu vena iliacă internă și care primește aferențe de la viscerele bazinului, trimițînd eferențe la grupul iliac (1). **Nodi lymphatici inguinales profundi.** Grup ganglionar limfatic situat sub *fascia cribriformis* în trigonul femural; primește eferențe din grupul superficial și din părțile profunde ale membrului inferior (1). **Nodi lymphatici inguinales superficiales.** Grup ganglionar limfatic situat subcutanat în trigonul

femural; primește aferențe de la membrul inferior, fesă, perineu, peretele abdominal subombilical (1). **Nodi lymphatici jugulodigastriei.** Unul sau mai mulți ganglioni limfatici situați aproape de locul de vărsare a trunchiului venos tirolinguofacial sau pe vena jugulară internă, în dreptul cornului mare al osului hioid (1). **~ lymphaticus juguloomohyoideus,** ganglion situat pe vena jugulară internă, imediat deasupra tendonului mușchiului omohioidian; primește aferențe de la limbă (1). **Nodi lymphatici linguales.** Subgrupă a ganglionilor cervicali profunzi (1). **Nodi lymphatici lumbales.** Grup ganglionar situat paraaortic și paracav în regiunea lombară (rareori pre- sau retroaortic) (1). **Nodi lymphatici mediastinales anteriores.** Ganglioni limfatici situați în special pe traiecul venei cave superioare; primesc ca aferențe vasele limfatice ale grupurilor parasternale, traheale, de la inimă, timus și vasele mari (1). **Nodi lymphatici mediastinales posteriores.** Grup ganglionar limfatic așezat de-a lungul aortei toracice și esofagului (1). **Nodi lymphatici mesenteriei.** Grup ganglionar foarte numeros (pînă la 150—200), situat în mezen-ter, de-a lungul ramurilor vaselor mezenterice superioare (1). **Nodi lymphatici mesenteriei inferiores.** Grup ganglionar limfatic în contact cu trunchiurile principale ale vaselor mezenterice inferioare (1). **Nodi lymphatici occipitales.** Grup de 2—3 ganglioni situați pe inserția mușchilor trapez și *splenius*, sub linia curbă occipitală inferioară; primesc aferențe de la regiunea occipitală și trimit vase la ganglionii cervicali superiori (1). **Nodi lymphatici pancreaticeolienales.** Grup ganglionar limfatic situat de-a lungul arterei splenice (1). **Nodi lymphatici parasternales.** Grup ganglionar situat de-a lungul vaselor toracice (mamare) interne (1). **Nodi lymphatici parotidei.** Ganglioni limfatici situați în loja parotidiană; unii se găesc imediat sub fascie (*superficiales*) și primesc limfa din regiunile temporală, parietală și frontală; alții din profunzimea lojii parotidiene (*profundi*) primesc vase limfatice de la urechea mijlocie, vălul palatin, limbă, fosele nazale (1). **Nodi lymphatici pectorales.** Grup ganglionar limfatic axilar situat în contact cu zonele postero-laterale ale mușchilor pectorali (1). **Nodi lymphatici poplitei.** Grup de 4—8 ganglioni așezați în contact cu vasele poplitee, superficial sau profund; primesc aferențe din regiunile subiacente ale membrului inferior și trimit eferențe la ganglionii inghinali profunzi (1). **Nodi lymphatici pulmonares.** Ganglioni limfatici situați în interiorul parenchimului pulmonar, aproape de hil; drenează unele zone ale plămînului și se continuă cu ganglionii tra-

heobronșici (1). **Nodi lymphatici pylorici.** Grup ganglionar situat pe capul pancreasului în contact cu pilorul și cu bifurcația arterei gastroduodenale; primesc aferențe din regiunea pilorului, partea superioară a duodenului și din ganglionii gastroepiploici drepti (1). **Nodi lymphatici retroauriculares,** sin.: *Grup ganglionar mastoidian.* Ganglioni limfatici situați în poala pavilionului urechii, pe inserția mușchului sternocleidomastoidian; primesc vase de la regiunea parietală și fața externă a pavilionului și trimit eferențe la ganglionii parotidieni și cervicali (1). **Nodi lymphatici retropharyngei.** Grup ganglionar situat în spațiul retrofaringian, mai bogat la copii; primește vase de la urechea medie și tuba auditivă (1). **Nodi lymphatici sacrales.** Grup ganglionar limfatic situat pe fața pelviană a sacrului, retro-latero-rectal, în contact cu vasele sacrale mijlocii și rectale superioare (1). **Nodi lymphatici submandibulares.** Grup de 6–12 ganglioni limfatici situați în interiorul lojii glandei submandibulare, de-a lungul marginii inferioare a mandibulei; primesc aferențe de la față, buze, nas, limbă și dinți și trimit eferențe către grupul jugular (1). **Nodi lymphatici submentales.** Grup ganglionar situat deasupra osului hioid, între cei doi mușchi digastrici; continuă lanțul limfatic cervical (1). **Nodi lymphatici subscapulares.** Grup de 6–8 ganglioni limfatici situați în axilă în jurul vaselor subscapulare; primesc aferențe de la ceafă și umăr (posterior) (1). **~ lymphaticus tibialis anterior,** unul (sau 2) ganglioni, pe traiectul vaselor tibiale anterioare; primește aferențe de la fața dorsală a piciorului, fața anterioară a gambei și trimit eferențe la grupul popliteu (1). **Nodi lymphatici tracheales.** Ganglioni limfatici situați în contact cu fețele laterale ale traheei; continuă lanțul traheobronșic (1). **Nodi lymphatici tracheobronchiales inferiores.** Grup de ganglioni situați distal de cei traheobronșici superiori în zona bifurcației traheobronșice. Primesc aferențe de la ganglionii limfatici pulmonari și trimit eferențe spre cei traheobronșici superiori (1). **Nodi lymphatici tracheobronchiales superiores.** Grup de ganglioni situați în contact cu bifurcația traheobronșică. Primesc aferențe de la ganglionii limfatici traheobronșici inferiori și trimit eferențe spre cei traheali (1). **~ sinuatrialis,** sin.: *Nodul Keith-Flack, Nodul sinuzal,* grup de fibre miocardice embrionare ale sistemului cardionector situat la joncțiunea venei cave superioare cu atriul drept (1).

Nöel. Operația ~, mastopexie realizată prin rezecția din regiunea supra- și periareolară a unui segment de piele în formă de corn (11).

Noguchia. Gen de bacterii din familia *Brucellaceae*, clasa *Schizomyces*, prezentînd

elemente scurte, de formă bacilară, încapsulate mobile prin cili peritrihi, gramnegative, care cresc greu pe mediile uzuale în special la izolare. Se găsesc pe conjunctivă la om și animale, determinînd leziuni foliculare. *Specie tip: Noguchia granulosis* (3).

Noica, M. D. Proba ~, sin.: *Semnul Noica,* probă de evidențiere a hipertoniilor extrapiramidale latente. În timp ce bolnavul așezat în decubit dorsal plimbă încet în sus și în jos membrul inferior, examinatorul execută mișcări pasive de flexiune și extensiune ale mîinii acestuia din articulația radiocubitocarpiană. În caz de hipertonie extrapiramidală se constată o rezistență musculară care cedează sacadat sau tinde să blocheze mișcarea (27). **Semnul ~, Proba Noica.**

Noițe. Vezi Leuconichie.

Noma (gr. *nome* = răspîndire), sin.: *Stomatită gangrenoasă.* Ulcerație a peretelui obrazului pe care îl perforază uneori, făcînd să comunice cavitatea bucală cu exteriorul, datorită unor tulburări trofice de cauză infecțioasă; poate să apară ca o complicație a unei stomatite ulceroase necrotice sau în boli generale epuizante, îndeosebi la copii (scarlatină, rujeolă, difterie). Procesul începe pe mucoasa bucală jugală, pe care o necrozează, o sfăclează și o elimină, erodînd pe rînd straturile peretelui bucal; uneori distruge și osul, deschizînd sinusul maxilar. Prognosticul, nefavorabil în trecut, este mai favorabil astăzi, boala fiind influențată de tratamentul cu antibiotice în doze masive (38).

Nomogramă (gr. *nomos* = lege + *gramma* = notare). Reprezentare geometrică a unor relații funcționale. Redă variația unei mărimi în funcție de una sau mai multe variabile, conform unei legi exprimate printr-o relație matematică (7).

Vezi și: Friedenwald.

Nona. Boala Economo. Vezi Economo.

Nonne-Apelt (Nonne, Max, 1861–1960; Apelt, Friedrich, 1877–1911). **Reacția ~,** reacție de punere în evidență a globulinelor în lichidul cefalorahidian prin precipitare cu sulfatul de amoniu (27).

Noorden, Carl Harko von, 1858–1944. **Regimul ~,** regim avînd la bază făină de orez, preconizat în tratamentul diabetului, în etapa preinsulinică (16).

Nor-. Prefix utilizat pentru indicarea substanțelor izomere în care atomul de azot nu este integrat într-un radical. Provine din prescurtarea termenului german *Nitrogen ohne Radikal* (5).

Nor de praf. Aerosol în care faza dispersă este solidă și ale cărei particule au dimensiunea de 10–0,1 μ (9).

Noradrenalină, sin.: *Arterenol*, *Norepinefrină*. Mediator simpatic și hormon suprarenal, izomer al adrenalinei; produce vasoconstricție puternică și crește presiunea arterială fiind folosită în perfuzie intravenoasă în tratamentul colapsului (13).

Norandrostenoion. Steroid cu acțiune anabolică, folosit în afecțiuni însoțite de deficit proteic (13).

Norepinefrină. Noradrenalină.

Norestran. Ciclopentanoperhidrofenantren, nucleul de bază al steroizilor naturali (7).

Noretinodrel. Derivat de 19-nortestosteron; progestativ cu acțiune anticoncepțională, datorită probabil inhibării ovulației (14).

Noretinodron. Noretisteron.

Noretisteron, sin.: *Noretinodron*. Derivat de 19-nortestosteron din grupa progestativelor; folosit ca anticoncepțional (14).

Norlèn, Gôsta. **Operația ~**, ganglioliză a ganglionului Gasser prin abordare extradurală și deschidere largă a cavumului Meckel; se practică în caz de nevralgie trigeminală (26).

Norleucină, sin.: *Acid α -amino-n-caproic*. $\text{CH}_3(\text{CH}_2)_3\text{CH}(\text{NH}_2)\text{COOH}$. Aminoacid monoaminomonocarboxilic, izomer al leucinei (5).

Normalitate. Interval de variație compatibil cu ideea de tip sau sănătate. Anomaliile rare sînt frecvent cazuri de boală; de aceea se folosește deseori un criteriu statistic de stabilire a normei. Pentru repartițiile simetrice apropiate de repartiția Laplace-Gauss se admit convențional limitele $x \pm \sigma$ (care cuprind 66% din colectivitate), $x \pm 2\sigma$ (care cuprind 95%) sau $x \pm 3\sigma$ (care cuprind peste 99%). Pentru repartiții asimetrice limitele se stabilesc după procedul centilelor. Cînd materialul seriat este foarte abundent se poate încerca depistarea modurilor secundare care apar la extremitățile intervalului de variație. Normalitatea nu trebuie identificată cu valoarea medie sau cu valoarea dominantă (7).

Normativ (fr. *normalif*). Instrucțiune obligatorie fixată prin dispoziții legale sau uz (32). ~ **igienic**, o serie de norme igienice care caracterizează un obiectiv sau un grup de obiective igienice cu caractere comune (20).

Normă igienică, sin.: *Standard igienic*. Condiție igienică bine precizată (de obicei cantitativ); în mare parte constituie obligativități stabilite prin lege (20).

Normergie (*normo-* + gr. *ergon* = lucru). Capacitatea reacțiilor normală a organismului la acțiunea diversilor excitanți (4).

Normo- (lat. *norma* = normă, regulă, lege, model). Element de compunere care introduce în termeni sensul de reglementar, în conformitate cu regula (32).

Normoblast (*normo-* + gr. *blastos* = germen). Element nuclear al seriei roșii derivat din macroblast și care dă naștere eritrocitului. Se încarcă progresiv cu hemoglobină, trecînd prin etapele de n. bazofil (sin.: *Eritroblast bazofil*, *Prorubricit*), n. policromatofil (sin.: *Cariocit*, *Rubricit*) și n. eozinofil (acidofil), încercat complet cu hemoglobină (sin.: *Eritroblast eozinofil* sau *acidofil*, *Metacariocit*, *Metarubricit*) (19).

Normocit (*normo-* + gr. *kytos* = celulă). Eritrocit.

Normocitoză. Caracteristica generală a eritrocitelor observate într-un frociu de singe, care nu prezintă devieri patologice de la parametrii normali de dimensiune, formă și colorabilitate (19).

Normocromazie (*normo-* + gr. *chroma* = culoare). Reacție normală a colorant la colorat a unei celule sau a unui țesut (2).

Normotensiv (*normo-* + lat. *tensio* = tensiune). Subiect cu presiune sanguină normală (maxima = 12-14 cmHg; minima = 7-9 cmHg) (15).

Normotip (*normo-* + gr. *typos* = tip). Tipul „normal”, sănătos, echilibrat structural și funcțional (7).

Normotopie (*normo-* + gr. *topos* = loc). Localizarea normală a formațiunilor anatomice (1).

Nortriptilină. Compus triciclic asemănător amitriptilinei; are acțiune antidepressivă, utilă în melancolie și alte stări depresive (14).

Norvalină, sin.: *Acid α -aminovalerianic*. $\text{CH}_3(\text{CH}_2)_2\text{CH}(\text{NH}_2)\text{COOH}$. Aminoacid monoaminomonocarboxilic, izomer al valinei (5).

Noscapină. Narcotică.

Nosencefalie (gr. *nosos* = boală + *enkephalos* = creier). Aplazie cerebrală limitată la lobii frontal și temporal bilateral (26).

Noso-, nozo- (gr. *nosos* = boală). Element de compunere care introduce în termeni referirea la boală (32).

Nosologie (*noso-* + gr. *logos* = știință). Studiul științific al descrierii și clasificării bolilor (32).

Nosofobie (*noso-* + gr. *phobos* = frică). Teama de îmbolnăvire și de boli (35).

Notalgie (gr. *noton* = spinare, spate + *algos* = durere). Durere dorsolombară (4). ~ **parestezieică**, nevrită limitată la ramurile posterioare ale nervilor spinali (26).

Notencefalocel (gr. *noton* = spinare, spate + *enkephalos* = creier + *kele* = hernie). Monstruozitate congenitală caracterizată prin hernierea encefalului sub forma unei tumori pediculate prin regiunea occipitală a craniului, care rămîne deschisă (27).

Nothnagel. **Semnul ~**, sin.: *Semnul balonului*, perceperea unui timpanism prin asocierea

percuției cu ascuțita la nivelul ansei dilatate în ileus (11).

Notocord (gr. *noton* = spinare, *spate + chorde* = coardă), sin.: *Chorda dorsalis*, *Coardă dorsală*. Cordon alungit de celule inclus în teci slab structurate; constituie scheletul axial primitiv al embrionului, servind ca ax focal în jurul căruia se dezvoltă corpurile vertebrale; persistă ca nucleii pulpoși ai discurilor intervertebrale (1).

Notomelus (gr. *noton* = spinare, *spate + melos* = extremitate). Monstru la care membrele supranumerare sînt prinse înapoia corpului (1).

Nou-născut. Denumire dată fătului născut viu, în primele 30 zile de viață (18). ~ **distrofie**, nou-născut insuficient dezvoltat, subnutrit; are lungimea corespunzătoare vârstei sarcinii, însă greutatea sub vârsta sarcinii (18). ~ **eutrofie**, sin.: *Nou-născut fiziologic*, *Nou-născut la termen*, făt născut la termen, cîntărind în medie 3 250 g, avînd 50 cm lungime și o conformație normală (18). ~ **fiziologie**, *Nou-născut eutrofie*. ~ **hipermatur**, făt care la naștere are peste 300 zile de viață intrauterină și prezintă plante și palme „de spălătoreasă”, unghiile crescute peste marginea degetelor și foarte puțin *vernix caseosa*; aceste caracteristici atribuite sînt totuși incerte (18). ~ **patologie**, făt viu născut la termen, caracterizat prin diferite malformații congenitale, unele fiind compatibile cu supraviețuirea (18). ~ **subponderal**, nou-născut care cîntărește 2 500—3 000 g și are lungimea de 50 cm (18). ~ **la termen**, *Nou-născut eutrofie*.

Novacenko. Operația ~, reconstrucție osteoplastică a extremității superioare a femurului, prin dedublarea acesteia și frîngerea jumătății ei interne în cavitatea cotiloidă (24).

Nové-Josserand, Gabriel. Operația ~. 1. Corectarea piciorului strîmb congenital varus echin prin dedublarea tendonului ahilian, secțiunea capsulei și ligamentelor posterioare și sindesmotomie internă (24). 2. Artroză posteroară a piciorului, care folosește lama osoasă obținută din dubla artroză pe care o introduce în calcaneu în fața tendonului ahilian (24). 3. Scapulopexie, prin fixarea unei coaste, la baza spinei, cu sîrmă (24). 4. Arthrodeză intraarticulară de șold cu grefon osos transtrohanterocervicocapitocotiloidian (24). **Procedeu** ~, procedeu de plastic uretrală prin grefarea unei porțiuni tunelizate (11). **Semn** ~, sin.: *Semn* *Încrucțării*, în luxația congenitală de șold, coapsa se poate duce și culca pe plica inghinală opusă (24).

Nové-Josserand-Rendu (Nové-Josserand, Gabriel; Rendu, Henri, Jules Louis Marie, 1844—1902). **Semn** ~, în sacralizarea vertebrei L₅,

genunchii se flectează cu dificultate dincolo de unghiul drept (24).

Novoblocină. Antibiotic izolat din mediile de cultură de *Streptomyces spheroides* și *Streptomyces niveus*; este foarte activ asupra germeniilor grampozitive, mai ales a stafilococilor, fiind indicat în stafilocociile penicilinorezistente (13).

Novocaină, sin.: *Procaină*, *Sincaină*, *Juvocaină*, *Scurocaină*. C₁₃H₂₀N₂O₂. Substanță sub formă cristalizată aciformă, solubilă în apă (1 : 200), alcool, eter, benzen, cloroform. Are proprietăți anestezice pronunțate, fiind folosită în anestezia locală și rahianestezie, precum și ca analgezic (5).

Noxă (lat. *noxă* = vătămare). Termen generic pentru orice agent patogen sau influență nefavorabilă a unei acțiuni oarecare exercitată asupra organismului (2).

Noyon. **Metoda** ~, metodă de determinare a oxigenului din aerul alveolar, pe baza modificării conductibilității termice și a rezistenței unei punți electrice în echilibru (10).

Nozo. **Vezi** **Noso**.

Nozocomial (*nozo-* + gr. *komeion* = a avea grijă). **Vezi** **Infecție nozocomială**.

Np. Simbolul neptuniului (5).

Nubauer. **Procedeu** ~, refacerea continuității digestive după duodenopancreatectomie prin reimplantarea bontului pancreatic în intestin și gastrojejunostomie (11).

Nubeulă (lat. *nubecula* nor mic). Maculă corneană.

Nuca vomieă. Semințele de *Strychnos nuxvomica* din familia *Loganiaceae*: conțin stricnină, brucină (alcaloizi) și loganină (glicozidă); tinctura este folosită ca aperitiv amar, excitant al secrețiilor gastrice și stimulent al motricității gastrointestinale (13).

Nueal (lat. *nucha* = ceafă). Care se referă la regiunea cefei (4).

Nueha (lat. = ceafă, sin.: *Ceafă*). Regiunea dorsală a gîtului întinsă între craniu și regiunea toracoscăpulară, iar lateral pînă în dreptul apofizelor transverse ale vertebrelor cervicale (1).

Nuek, Anton, 1650—1692. **Canalul** ~, vestigiu al canalului peritoneovaginal la femeie; se continuă pînă în labiele mari, unde poate persista sub forma unui diverticul sau a unei formațiuni chistice (1).

Nuelează. Enzimă care descompune acizi nucleici (2).

Nucleinat. Sare a acizilor nucleici (ARN și ADN) cu metalele (5). ~ **de sodiu**, sarea sodică a acidului nucleic, avînd efecte multiple: stimulează leucopoieza, accelerează schimburile nutritive și eliminarea toxinelor, mărește rezistența organismului la infecții, are ușoară ac-

ține piretogenă prin intermediul hipotalamusului (13).

Nucleo- (lat. *nucleus* = simbur). Element de compunere care introduce în termeni referirea la nucleu (32).

Nucleohialoplasmă (*nucleo-* + gr. *hyalos* = sticlă + *plasma* = formație). Termen vechi pentru lichidul viscos care ocupă în nucleu spațiul din jurul nucleolului, liniei și cromatinei (1).

Nucleohistone. Proteine cu caracter bazic pronunțat, existente în nucleul celulelor, unde sînt cuplate cu acizii nucleici. Nucleohistonele se găsesc în mari cantități în timus (5).

Nucleol (lat. *nucleolus*). Plasmozom.

Nucleolini. Formațiuni granulare, intens metacromatice, cu aspect izomorfic, răspîndite uniform în *pars amorfa* a nucleolului (1).

Nucleolus (lat. = nucleu mic). Plasmozom.

Nucleomiosoma (*nucleo-* + *micro-* + gr. *soma* = corpusul). Corpusul care formează fiecare fibră a rețelei nucleare (1).

Nucleon. Denumire dată protonului și neutronului (6).

Nucleophaga. Organism vegetal care parazitează nucleul amibelor (31).

Nucleoplasmă (*nucleo-* + gr. *plasma* = formație). Carioplasmă.

Nucleoproteine. Proteine complexe, formate din cuplarea unei proteine simple cu acidul nucleic (15).

Nucleoreticulum (*nucleo-* + lat. *reticulum* = rețea). Dispoziția materialului cromatinian intranuclear sub formă de rețea, evidentă mai ales în fazele intermitotice (1).

Nucleotid, sin.: *Nucleozidfosfat*. Ester al acidului fosforic cu un nucleozid. După cum în constituția lor intră D-riboza sau D-2-dezoxiriboza, nucleotidele vor fi ribonucleotide sau dezoxiribonucleotide. Ele pot fi nucleotide pirimidinice sau purinice, după cum se află asociată în moleculă o bază pirimidinică sau purinică. După gradul de fosforilare, nucleotidele pot fi: nucleozidmonofosfați, nucleoziddifosfați și nucleozidtrifosfați (5; 17).

Nucleotidază. Enzimă care hidrolizează nucleotidele, liberînd fosfat și nucleozidul corespunzător (5).

Nucleotidpirofosfatază. Enzimă care catalizează hidroliza difosfopiridinucleotidului (5).

Nucleoze. Denumire veche utilizată pentru albumozele din categoria nuclealbuminelor vegetale. Aceste protide pot constitui o sursă de alimente; unele dintre ele au însă calități bactericide, fungicide sau diuretice (5).

Nucleozid. Compus chimic format dintr-o moleculă de riboză sau dezoxiriboza de tip β -D-ribofuranozic și o bază purinică sau pirimidinică. În funcție de baza nucleică legată

în nucleozide, acestea pot fi: adenzin, guanozin, uridin, citidin, timidin (17).

Nucleozidaze. Enzime care catalizează hidroliza nucleozidelor, liberînd baza azotată și pen-toza respectivă (riboză sau dezoxiriboza) (5).

Nucleozidfosfați. Nucleotide.

Nucleozidfosforilază. Enzimă care catalizează hidroliza fosforilantă a nucleozidelor (5).

Nucleu (lat. *nucleus* = nucleu, simbur). *Nucleus*. ~ **acesor al nervului facial**, grup mic de celule motorii, situat dorso-medial față de nucleul principal al facialului (1). ~ **analizorului motor**, Aria motorie. ~ **analizorului senzitiv**, Aria somestică. ~ **ansei lenticulare**, Nucleu entopeduncular. ~ **arcuat**, nucleul ventral postero-medial al talamusului; primește fibre de la tractul trigeminal secundar (1). ~ **bacterian**, nucleul bacteriilor, a cărui existență a fost contestată pînă nu demult, s-a dovedit o formațiune morfologică net distinctă de citoplasmă, cu o structură proprie fibrilară alcătuită în cea mai mare parte din ADN și, avînd funcțiile nucleului de la celulele organismelor superioare. Spre deosebire însă de acesta, nucleul bacterian este lipsit de membrană nucleară și se divide amitotic (3). ~ **bazal magno-celular**, denumire generică pentru substanța cenușie din tractul olfactiv, trigonul olfactiv, aria olfactivă, girul subcalos și aria paraolfactivă (1). ~ **central inferior**, *Nucleus raphei*. ~ **central magno-celular**, Nucleu propriu al cornului dorsal. ~ **centrodorsal**, Nucleu propriu al cornului dorsal. ~ **centromedian Luys**, *Nucleus centralis thalami*. ~ **comisural**, grup de celule nervoase în măduva prelungită, format de joncțiunea nucleelor tractului solitar la extremitatea inferioară a ventriculului al IV-lea (1). ~ **comisurii posterioare**, Nucleul Darkșevici vezi Darkșevici ~ **crystalinian**, *Nucleus lentis*. ~ **cuneat lateral**, *Nucleus cuneatus accesorius*. ~ **diseminat**, Nucleu propriu al cornului ventral. ~ **dorsal lateral**, masă neuronală care, împreună cu nucleul lateral posterior, face parte din diviziunea dorsală a nucleului lateral al talamusului. Acești nuclei se continuă cu pulvinarul, primesc fibre de la alți nuclei talamici și au conexiune cu scoarța lobului parietal (1). ~ **dorsal paramedian**, bandă de celule mici pe fața dorsală a formațiunii reticulare a măduvei prelungite, de fiecare parte a liniei mediane, dedesubtul strict al epindimului, întinzîndu-se pe toată lungimea ventriculului al IV-lea (1). ~ **entopeduncular**, sin. *Nucleul ansei lenticulare*, celule nervoase localizate în lungul fibrelor ansei lenticulare care aparent primesc fibre de la *putamen* și nucleul caudat și care contribuie la fibrele ansei lenticulare (1). ~ **epifizar**, punct de osificare a unei epifize (24). ~ **gelatinos**, *Nucleus pulposus*. ~ **ger-**

minai, vezi *Pronucleus*. ~ **gustativ**, nucleu situat în măduva prelungită, medial de nucleul tractului solitar și în care se termină fibrele gustative ale coardei timpanului, nervilor glossofaringian și vag (1). ~ **hipotalamic anterior**, vezi *Hypothalamus*. ~ **hipotalamic lateral**, vezi *Hypothalamus*. ~ **hipotalamic posterior**, vezi *Hypothalamus*. ~ **intercalat staderini**, *Nucleus intercalatus*. ~ **intermediomedian**, grup celular difuz situat în coloana cenușie intermediară a măduvei spinării, mai proeminentă în segmentele cervicale superioare; își trimite axonii la funiculul lateral de pe aceeași parte (1). ~ **intertrigeminal**, mic grup de celule nervoase situate în punte lângă nucleul motor al nervului trigemen; primește colaterale de la nucleul mezencefalic, iar axonii săi trimit colaterale spre nucleul motor al nervului trigemen și merg spre *locus caeruleus* (1). ~ **laeral**, nucleu vegetativ parasimpatic localizat lângă nucleul salivator superior, la joncțiunea punții și măduvei prelungite; axonii săi merg spre ganglionul sfenopalatin (1). ~ **lateral posterior**, vezi Nucleu dorsal lateral. ~ **mamilar intercalat**, nucleu situat în corpul mamilar, lateral de nucleul mamilar medial (1). ~ **mamilar lateral**, nucleu în corpul mamilar, situat ventrolateral de nucleul mamilar intercalat (1). ~ **mamilar medial**, nucleu principal al corpului mamilar, situat pe fața lui medială (1). ~ **mamiloinfundibular**, ansamblul grupărilor celulare ale nucleilor hipotalamici posteriori și laterali ai regiunii mamilare și infundibulare, din care pornesc fibrele destinate regiunii inferioare a trunchiului cerebral (1). ~ **marginal**, Nucleu posteromarginal. ~ **masticator**, *Nucleus motorius nervi trigemini*. ~ **median anterior**, platou vertical de celule mici situat ventral de nucleul Edinger-Westphal, reprezentând continuarea rostrală a acestuia (1). ~ **motor**, grup neuronal în care își are originea un nerv motor (1). ~ **motor al măduvei spinării**, grup de neuroni motori somatici, situați în cornul anterior al măduvei și ai căror axoni merg spre mușchii voluntari (striați) (1). ~ **mucos**, *Nucleus pulposus*. ~ **nervului spinal**, *Nucleus nervi accessorii*. ~ **ooeit**, nucleul gametului femel primordial (1). ~ **paratrigeminal**, grup de celule situat ventro-lateral de colicului inferior și lateral de lemniscul lateral; aparent trimite fibre spre nucleii laterali ai punții (1). ~ **perifornical**, pătură de celule nervoase hipotalamice care înconjură coloanele anterioare ale fornixului cerebral (1). ~ **peripeduncular**, pătură de neuroni care acoperă suprafața dorsală a pedunculului cerebral, lateral de *substantia nigra* (1). **Nuclei de picătură** (Wells). Termen utilizat pentru a desemna o parte a florei microbiene din aer. Este vorba de stropii

de secreție nazofaringiană de dimensiuni mici, care sedimentând lent se evaporă înainte de a se depune, rămânând germeii și un rest de substanță organică. Dimensiunea lor redusă le conferă stabilitate mare în aer, putând să fie transportați de curenții de aer la distanță mai mare decât picăturile Flügge, contribuind astfel la răspândirea infecțiilor aerogene (20). ~ **pontobulbar**, grup neuronal la granița bulbo-pontină, care caudal este situat dorso-lateral de pedunculul cerebelos inferior, iar superior se află ventral de acesta (1). ~ **postero-marginal**, sin.: *Nucleus magnocellularis pericornualis*, *Nucleus marginal*, pătură subțire de neuroni situată în zona spongioasă a măduvei, mai proeminentă în segmentele lombosacrale, ai cărei axoni merg la coloanele albe, laterale, și se bifurcă în fibrele ascendente și descendente, formând probabil tracturile intersegmentare (1). ~ **pre-mamilar**, grup mic de neuroni situat pe fața superioară a nucleului mamilar medial (1). ~ **propriu al cornului dorsal**, sin.: *Nucleus central magnocellular*, *Nucleus centrodorsal*, *Nucleus spinotalamic*, coloană celulară situată în capul și gîtul cornului dorsal al măduvei, constituind originea fibrelor spinotalamice lungi încrucișate și spinotectale (1). ~ **propriu al cornului ventral**, sin.: *Nucleus disseminat*, celule nervoase mici risipite între celulele motorii somatice din cornul ventral; servesc pentru legăturile intranucleare (1). ~ **reticular lateral**, nucleu situat în partea laterală a formațiunii reticulare a trunchiului cerebral; primește fibrele spinoreticulare de la coloanele cenușii dorsale ale măduvei spinării și, de asemenea, colaterale de la tractul spinocerebelar ventral; axonii săi contribuie la alcătuirea fibrelor arcuate externe ventrale (1). ~ **reticular motor**, grup neuronal difuz situat în formațiunea reticulară a trunchiului cerebral; axonii săi se bifurcă într-un ram ascendent și unul descendent și formează tracturile reticulobulbar, reticulospinal, reticuloolivar și reticuloreticular; primește fibre de la neuronii aferenți secundari, nucleul roșu, *tectum mesencephali* și *corpus striatum* (1). ~ **retropiramidal**, sin.: *Nucleus centrotterminalis*, prelungire laterală a nucleului central inferior (*nucleus raphei*) (1). ~ **semilunar**, Nucleu talamic postero-medial ventral. ~ **simpatie lateral**, denumire pentru grupul neuronilor preganglionari ortosimpatici situați în coloana intermediolaterală a măduvei spinării, întinsă de la segmentul C₃ la L₂ (1). ~ **simpatie medial**, sin.: *Nucleus myoleiotoxicus*, coloană de neuroni preganglionari ortosimpatici cuprinsă între L₃ și *conus terminalis*; este situată în lungul marginii mediale a cornului ventral în segmentele lombare și sacral superior și devine

amestecată cu porțiunea inferioară a coloanei intermedio laterale în segmentele sacrale inferioare; axonii lor merg la ganglionul pelvian (1). ~ **spinoerebelar**, *Nucleus thoracicus*. ~ **spinothalmic**, Nucleu propriu al cornului dorsal. ~ **sublingual**, Nucleu Roller, vezi Roller. ~ **subthalmic reticular**, masă de substanță cenușie compusă din nucleul tegmental și din neuroni împrăștiați în lungul fasciculelor talmic și lenticular (1). ~ **superior central**, grup de neuroni situați în formațiunea reticulară, la nivelul porțiunii superioare a punții (1). ~ **suprageniculat**, unul din nucleii posteriori ai talamusului, situat ventral de pulvinar și dorso-medial de corpul geniculat medial (1). ~ **supramamilar**, pătură de neuroni mari situată pe fața dorsală a nucleului mamilar medial; se continuă cu nucleul interpeduncular (1). ~ **supraspinal**, denumirea celulelor motorii somatice ale primului nerv cervical, situate în coloana cenușie ventrală a măduvei spinării și intrând pe o mică porțiune în măduva prelungită (1). ~ **supratrigeminal**, nucleu situat lângă nucleul motor al nervului trigemen, asemănător funcțional cu nucleul intertrigeminal (1). **Nuclei talmiciei de asociație**. Nuclei care primesc fibre de la alți nucleii talmici sau de la colateralele senzoriale și își trimit fibrele eferente la arile de asociație ale scoarței cerebrale (1). ~ **talmic lateral central**, nucleu intralaminar al talamusului, situat dorsal, în lama medulară internă (1). ~ **talmic lateral ventral**, nucleu al diviziunii ventrale a nucleului lateral al talamusului; primește fibre de la pedunculul cerebelar superior și trimite fibre scoarței motorii și scoarței premotorii a lobului frontal (1). **Nuclei talmiciei mijlocii**, sin.: *Nucleus reuniens*. Nuclei talmici difuzi, situați lângă peretele ventriculului al III-lea și în *adhaesio interthalmica* și care sînt legați de nucleii hipotalamici și intralaminari (1). ~ **talmic paracentral**, grup de nucleii intralaminari ai talamusului, situați ventro-lateral de nucleul dorso-medial (1). ~ **talmic parafascicular**, grup de nucleii intralaminari ai talamusului, situați ventral de porțiunea caudală a nucleului dorso-medial (1). ~ **talmic paratenial**, grup de nucleii mediani ai talamusului situat lângă *stria medullaris thalami* (1). ~ **talmic paraventricular**, grup de nucleii mediani ai talamusului, situați în peretele ventricular dorsal (1). ~ **talmic posterior**, grup nuclear alcătuit din *pulvinar*, corpii geniculați și nucleul suprageniculat (1). ~ **talmic postero-lateral ventral**, grup neuronal făcînd parte din *nucleus lateralis thalami*, situat lateral de nucleul ventral postero-medial; primește fibrele căii spinothalmice și bulbotalmice (1). ~ **talmic postero-medial ventral**, sin.: *Nucleu semilunar*, grup neuronal făcînd parte

din *nucleus lateralis thalami*, situat ventral de nucleul talmic central; primește fibre senzoriale de la nucleul tractului spinal al nervului trigemen și de la nucleul senzorial al nervului trigemen (1). ~ **talmic reticular**, grup neuronal făcînd parte din *nucleus lateralis thalami* situat între lama medulară externă și capsula internă; se continuă ventral cu *zona incerta* (1). ~ **talmic submedian**, sin.: *Nucleu ventromedial*, parte din nucleii intralaminari ai talamusului, situată ventral de nucleul dorso-medial (1). **Nuclei tețali**. Denumire generică pentru nucleii: *fastigii*, *globosus* și *emboliformis* ai cerebelului (1). ~ **triunghiular**, *Nucleus vestibularis medialis*. **Nuclei vagali**. Vezi *Nucleus dorsalis nervi vagi*, *Nucleu dorsal sensorial al nervului vag*, *Nucleus ambiguus*, *Nucleus tractus solitarii*. ~ **ventro-medial**, Nucleu talmic submedian. ~ **vestibular descendent**, *Nucleus vestibularis inferior*. ~ **vestibular principal**, *Nucleus vestibularis medialis*.

Vezi și: Balbiani, Bechterew, Béclard, Burdach, Cajal, Clarke, Darkșevici, Deiters, Edinger-Westphal, Goll, Monakov, Perlia, Roller, Schwalbe, Stilling.

Nucleus (lat. = nucleu, simbură), sin.: *Nucleu*. 1. Protoplasma centrală diferențiată a unei celule, înconjurată de o dublă membrană și care reprezintă centrul trofic (1). 2. Grup de neuroni din creier sau măduva spinării, înzestrat cu o funcție particulară (1). ~ **accessorius (autonomicus) nervi oculomotorii**, sin.: *Centrul pupiloconstrictor*, *Nucleu Edinger-Westphal*, nucleu situat în creierul mijlociu, dorso-medial de nucleul oculomotor și în care își au originea fibrele parasimpatice preganglionare pentru constrictorul pupilei și mușchiul ciliar (1). ~ **alae cinerăe**, *Nucleus dorsalis nervi vagi*. ~ **ambiguus**, coloană de celule situată în jumătatea laterală a formațiunii reticulare a bulbului; celulele sale reprezintă originea fibrelor eferente ale nervilor glosofaringian, vag și accesori (1). ~ **amygdalae**, *Corpus amygdaloideum*. ~ **anterior thalami**, nucleul care ocupă partea anterioară a talamusului și este separat de restul acestuia prin brațele lamei medulare interne; primește fibre din tractul mamilotalmic și trimite fibre la *girus cinguli* (1). ~ **arcuati**, grupuri celulare mici neregulate localizate în măduva prelungită, ventral de piramide (1). ~ **caudatus**, masă cenușie arcuată, alungită, care se proiectează în și face parte din peretele lateral al ventriculului lateral al emisferei cerebrale; este o parte din *corpus striatum* (1). ~ **centralis thalami**, sin.: *Nucleul centromedian Luys*, nucleu central al talamusului, inclus parțial în lama medulară internă (1). ~ **centroterminalis**, Nucleu retropiramidal. **Nuclei cochleares**. Mase nucleare pon-

tine în care se termină fibrele nervului cohlear. În funcție de localizarea față de corpul restiform, se descrie un nucleu cohlear ventral (*ventralis*) și unul dorsal (*dorsalis*) (1). ~ *colliculii inferioris*, masă de celule nervoase situate în interiorul colicului inferior al *tectum*-ului mezencefalic (1). **Nuclei cornucomisurali**. Două coloane celulare care se întind pe lungimea măduvei spinării, ocupând marginea medială a coarnelor dorsal și ventral; aparțin căii sensibilității exteroceptive (1). ~ **corporis geniculati lateralis**, denumire a celulelor din interiorul corpului geniculat lateral; este aferentat de calea optică (1). ~ **corporis geniculati medialis**, denumire a celulelor din interiorul corpului geniculat medial; este situat pe calea acustică (1). **Nuclei corporis mamillaris**. Denumire a celulelor din corpul mamilar, care au drept căi aferente fibrele fornixului cerebral și de la care pornesc fibre spre talamus (1). ~ **cuneatus**, sin.: **Nucleul Burdach**, **Nucleus funiculi cuneati**, asociere de celule nervoase situate pe fața dorsală a măduvei prelungite în care se termină fibrele din *fasciculus cuneatus* și care constituie originea unei părți din fibrele lemniscului medial (1). ~ **cuneatus accessorius**, sin.: **Nucleu cuneat lateral**, **Nucleul Monakow**, grup de celule situat lateral de nucleul cuneat din bulb; axonii lor formează fibrele arcuate dorsale externe (1). ~ **dentatus cerebelli**, masă neuronală ovală, neregulată, mare, localizată în centrul medular al cerebelului, ale cărei celule dau naștere fibrelor care formează pedunculul cerebelos superior (1). ~ **dorsalis**, **Nucleus thoracicus**. ~ **dorsalis corporis trapezoidi**, sin.: **Olivea superioară**, masă mică de substanță cenușie situată pe suprafața dorsală a părții laterale a corpului trapezoid al punții, imediat deasupra olivei bulbare (1). ~ **dorsalis nervi vagi**, sin.: **Nucleus alae cinereae**, coloană de celule situată în măduva prelungită, în planșelul ventriculului al IV-lea; este punctul de origine al fibrelor parasimpatice preganglionare ale nervului vag (1). ~ **dorsalis stillingi-clarkii**, **Nucleus thoracicus**. ~ **dorsomedialis hypothalami**, grup de celule situat periventricular și lateral de zona infundibulară a hipotalamusului (1). ~ **emboliformis**, nucleu din porțiunea medulară a cerebelului, situat medial de partea superioară a nucleului dentat; primește fibrele aferente de la paleocerebel și trimite fibre eferente în pedunculul cerebelos superior (1). ~ **eminentiae teretis**, prelungire laterală a nucleului paramedian dorsal (1). ~ **fastigii**, nucleu din cerebel situat dorsal de extremitatea superioară a ventriculului al IV-lea; primește fibre de la nervul vestibular și nucleul vestibular superior și trimite fibre eferente în creier

(1). ~ **funiculi euneati**, **Nucleus cuneatus**. ~ **funiculi gracilis**, **Nucleus gracilis**. ~ **globosus**, nucleu al cerebelului localizat între **nucleus fastigii** și **nucleus emboliformis**; primește fibre de la paleocerebel și trimite fibre eferente la nucleul roșu (1). ~ **gracilis**, sin.: **Nucleus funiculi gracilis**, **Nucleul Goll**, nucleu situat pe fața dorsală a măduvei prelungite, în care se termină fibrele din *fasciculus gracilis* și în care își au originea o parte din fibrele lemniscului medial (1). ~ **habenulae**, nucleu diencefalic situat în *habenula*, care servește ca un centru corelativ al căii olfactive (1). ~ **hypothalamicus**, **Nucleus subthalamicus**. ~ **interealatus**, sin.: **Nucleul intercalat staderini**, nucleu al măduvei prelungite, situat în substanța cenușie centrală a planșelului ventriculului al IV-lea, între nucleul hipoglos și nucleul motor dorsal al vagului (1). ~ **interpeduncularis**, sin.: **Ganglion interpedunculare**, nucleu hipotalamic situat între pedunculii cerebrali și în care se termină fibrele tractului habenulopeduncular (1). **Nuclei intralaminare thalami**. Nuclei talamici difuzi situați în lama medulară internă. Aparțin acestui grup: nucleul central lateral, nucleul paracentral, nucleul parafascicular și nucleul submedial (1). ~ **lateralis thalami**, grup de nuclei talamici situați între lama medulară internă și capsula internă. După clasificarea veche, acest nucleu este compus din nucleii ventral anterior, dorsal-lateral, ventral-lateral, lateral-posterior, postero-lateral-ventral, postero-medial-ventral și nucleul reticular al talamusului (1). ~ **lemnisei lateralis**, mici nuclei pontini intercalați pe traiectul lemniscului lateral, făcând deci parte din calea auditivă (1). ~ **lentiformis**, masă nucleară importantă, situată la baza emisferei cerebrale, alcătuită din *globus pallidus* și *putamen*; face parte din corpii striați și are funcție extrapiramidală (1). ~ **lentis**, sin. **Nucleu cristalini**, condensare sferoidală a centrului cristalinelui, proces fiziologic care începe din viața intrauterină (28). ~ **magno-celularis pericornualis**, Nucleu postero-marginal. ~ **medialis thalami**, grup de nuclei situați între nucleii liniei mediane ai talamusului și lama medulară internă, cuprinzând nucleii centro-median și dorso-medial din vechea clasificare (1). ~ **motorius nervi trigemini**, sin.: **Nucleu masticator**, coloană ovoidă de celule nervoase din formațiunea reticulară a punții, situată dorsal de **nucleus dorsalis corporis trapezoidi**, și în care își au originea fibrele motorii ale nervului trigem (1). ~ **myelotileus**, Nucleu simpatic medial. ~ **nervi abducentis**, nucleu situat dedesubtul planșelului ventriculului al IV-lea, la joncțiunea punții și bulbului; reprezintă originea nervului *abducens* (1).

~ **nervi accessorii**, sin.: *Nucleus nervului spinal*, coloană neuronală discontinuă, de o lungime considerabilă, situată în extremitatea caudală a măduvei prelungite și în primele 5 segmente ale măduvei spinării cervicale; este alcătuită din neuroni motori și se găsește lateral de celulele motorii ale rădăcinilor cervicale superioare (1). ~ **nervi facialis**, acumulare ovoidă de celule nervoase în porțiunea laterală a formațiunii reticulare a punții, în care își au originea fibrele motorii ale nervului facial (1). **Nuclei nervi glossopharyngei**. Vezi *Nucleus ambiguus*, *Nucleus salivatorius inferior*, *Nucleus tractus solitarii*. ~ **nervi hypoglossi**, nucleu lung și cilindric localizat în bulb, lateral de linia mediană; depășește în lungime măduva prelungită; în neuronii săi își au originea fibrele motorii ale nervului hipoglos (1). ~ **nervi oculomotorii**, nucleu de constituție și formă complexă situat în etajul superior al mezencefalului, antero-inferior de apeductul creierului, lângă linia mediană; din el își iau originea fibrele motorii pentru majoritatea mușchilor extrinseci ai ochiului (1). ~ **nervi trochlearis**, nucleu situat în etajul inferior al mezencefalului, ventral de apeductul creierului și dorsal de fasciculul longitudinal medial; constituie originea fibrelor motorii ale nervului trochlear care inervează mușchiul oblic superior al ochiului (1). **Nuclei nervi vestibulocochlearis**. Termen generic pentru *nuclei cochleares* și *nuclei vestibulares*. **Nuclei nervorum cranialium**. Nucleii de origine sau de terminație ai nervilor cranieni (1). ~ **niger**, *Substantia nigra*. ~ **olivaris**, sin.: *Nucleus olivaris inferior*, *Oliva bulbară*, bandă de substanță cenușie pereche, deschisă medial, situată dorsal de piramide, ocupând cele două treimi superioare ale măduvei prelungite și ale cărei celule dau cele mai multe fibre ale tractului olivocerebelar (1). ~ **olivaris accessorius dorsalis**, masă mică de substanță cenușie situată posterior de nucleul olivar al măduvei prelungite (1). ~ **olivaris accessorius medialis**, masă mică de substanță cenușie situată medial de nucleul olivar al măduvei prelungite (1). ~ **olivaris inferior**, *Nucleus olivaris*. ~ **originis**, grup de celule nervoase în sistemul nervos central care dă fibre unui nerv sau unui tract nervos (1). ~ **paraabducens**, grup de neuroni în formațiunea reticulară, situat lângă celulele motorii ale nucleului nervului *abducens*; trimite fibre spre nucleul oculomotor pe calea fasciculului longitudinal medial (1). ~ **paraventricularis hypothalami**, platou subțire de celule nervoase mari în hipotalamusul anterior, ai căror axoni se amestecă cu cei ai nucleului supraoptic pentru a forma tractul supraopticohipofizar (1). ~ **pigmentosus pontis**, *Locus coeruleus*. **Nuclei pontis**. Acumulări neuronale

numeroase răspândite în porțiunea bazilară a punții, disociind fasciculele piramidale. Nucleii fac parte din sistemul extrapiramidal, fiind intercalați pe calea corticopontocerebeloasă (1). **Nuclei preolivari**. Doi nucleii (intern și extern) situați ventral de oliva superioară și intercalați în calea auditivă secundară (1): ~ **prepositus**, grup de neuroni mari întins de la limita orală a nucleului hipoglosului la limita caudală a nucleului nervului *abducens*; primește fibre de la tractul periependimal și nucleul vestibular medial și trimite fibre la formațiunea reticulară și probabil la nucleul nervului hipoglos și la nucleul dorsal al vagului (1). ~ **pulposus**, sin.: *Nucleus gelatinosus*, *Nucleus mucosus*, substanță moale, gelatinoasă, situată în centrul unui disc intervertebral, rămășiță a notocordului (1). ~ **raphei**, sin.: *Nucleus central inferior*, acumulare de celule nervoase în porțiunea mijlocie a formațiunii reticulare a măduvei prelungite (1). ~ **reuniens**, Nuclei talamici mijlocii. ~ **ruber**, sin.: *Nucleus Stilling*, nucleu oval, mare, situat în creierul mijlociu ventral de apeductul cerebral; în creierul proaspăt are culoaretrandafir. Face parte din sistemul extrapiramidal, primește fibre de la pedunculii cerebeloși superiori și dă fibre tracturilor rubrospinal și rubroolivari (1). ~ **salivatorius inferior**, nucleu situat în bulb, anterior de *nucleus ambiguus*; trimite fibre autonome preganglionare în ganglionul optic prin nervul glossofarințian; reglează secreția glandei parotide (1). ~ **salivatorius superior**, nucleu situat la nivelul punții, în formațiunea reticulară, caudal de nucleul facial; trimite fibre autonome preganglionare la ganglionul submandibular prin *nervus intermedius*, nervul facial și *chorda tympani* și spre ganglionul sfenopalatin prin nervul petros mare superficial; intervine în reglarea secreției glandelor submaxilare, sublinguale și lacrimale (1). ~ **sensibilis proprius**, grup de celule de talii diferite, situate ventro-medial de *substantia gelatinosa rolandi*. (1). ~ **sensorius superior nervi trigemini**, masă cenușie mare situată în *tegmentum pontin*, în care se termină cele mai multe fibre aferente trigeminale; este probabil interesat în pipăit și presiune (1). ~ **subthalamicus**, sin.: *Corpus Luys*, *Nucleus hypothalamicus*, nucleu biconvex situat între capsula internă și pedunculul cerebral; face parte din sistemul extrapiramidal și primește fibre de la *globus pallidus* (1). ~ **supraopticus hypothalami**, grup de celule mari, bine definit, situat în partea cefalică a hipotalamusului ventral, aproape de tractul optic. Fibrele sale eferente se unesc cu acelea ale nucleului paraventricular, pentru, a forma tractul hipotalamohipofizar (1). **Nuclei tegmenti mesencephali**. Grupe neuronale risipite printre fibrele tegmentului mezencefalic,

considerate ca făcând parte din formațiunea reticulară (1). ~ **terminationis**, grup de celule nervoase în care se termină axonii unui tract nervos sau ai unei rădăcini nervoase (1). ~ **thoracicus**, sin.: *Coloana Clarke*, *Nucleu spinocerebelar*, *Nucleus dorsalis*, *Nucleus dorsalis stillingi-clarkii*, nucleu situat la baza cornului cenușiu dorsal al măduvei spinării; conține celulele de origine ale tractului spinocerebelos dorsal (1). ~ **tractus mesencephalici nervi trigemini**, coloană neuronală formată din celule rotunde, veziculoase, mari, întinsă ventro-lateral de apeductul creierului mijlociu; în acest nucleu se termină rădăcina mezencefalică a porțiunii senzitive a nervului trigemen (1). ~ **tractus solitarii**, colpană de celule nervoase din măduva prelungită care înconjură tractul solitar și în care se termină o parte din fibrele acestuia, provenind din nervii intermediar (Wrisberg), glosofaringian și vag (1). ~ **tractus spinalis nervi trigemini**, coloană lungă de neuroni situată în bulb și măduva cervicală superioară, medial de tractul spinal al nervului trigemen; este nucleul senzitiv inferior al trigemenului, în care se termină fibrele tractului spinal al acestui nerv (1). **Nuclei tuberales hypothalami**. Grup celular circular, situat în partea laterală a *tuber cinereum*-ului, producând adesea mici proeminențe pe suprafața bazală a hipotalamusului (1). ~ **ventralis corporis trapezoidi**, grup de celule nervoase dispersate printre fibrele corpului trapezoid și dând naștere unor fibre care participă la formarea lemniscului lateral (1). ~ **ventralis thalami**, nucleu situat în porțiunea inferioară a talamusului, subîmpărțit în alte grupuri de neuroni; servește ca sistem de legătură somestetic, primind fibre de la lemniscul medial, tracturile spinotalamice și tractul trigeminal secundar; are legături și cu corpii striați (1). ~ **ventralis thalami anterior**, subdiviziunea anterioară a nucleului ventral al talamusului; primește fibre de la *globus pallidus* și trimite fibre la corpul striat (1). ~ **ventralis thalami intermedius**, subdiviziunea mijlocie a nucleului ventral al talamusului (1). ~ **ventralis thalami posterior**, subdiviziunea posterioară a nucleului ventral al talamusului (1). **Nuclei vestibulares**. Nuclei situați sub partea laterală a planșeului ventriculului al IV-lea, în zona bulbo-pontină, având rol în funcția echilibrului. La acești neuroni ajung fibrele porțiunii vestibulare a nervului vestibulocohlear (stetoacustic). Topografic se împart în: *medialis*, *lateralis*, *superior* și *inferior* (1). ~ **vestibularis inferior**, sin.: *Nucleu vestibular descendens*, nucleu situat dorso-lateral față de *tractus solitarius*; reprezintă nucleul nervos terminal pentru tractul vestibular spinal (1). ~ **vestibularis lateralis**, sin.: *Nucleul Deiters*, grup de celule

mari diseminate la marginea caudală a punții, între corpul restiform și tractul spinal al nervului trigemen (1). ~ **vestibularis medialis**, sin.: *Nucleul Schwalbe*, *Nucleu triunghiular*, *Nucleu vestibular principal*, nucleu din planșeul ventriculului al IV-lea, situat medial de aria vestibulară și lateral de *ala cinerea* (1). ~ **vestibularis superior**, sin.: *Nucleul Bechterew*, nucleu situat dorsal față de nucleul vestibular lateral, la limita laterală a ventriculului al IV-lea (1).

Nuhn, Anton, 1814–1889. **Glandele** ~, Glandele Blandin, vezi Blandin.

Nuligestă (lat. *nullus* = niciunul + *gestatio* = sarcină). Femeie care nu a fost niciodată gravidă (18).

Nulipară (lat. *nullus* = niciunul + *parere* = a naște). Femeie care nu a dus nici o sarcină la termen sau cel puțin peste 180 zile (18).

Număr (lat. *numerus*). Concept fundamental al matematicii, „cea mai pură determinare cantitativă din câte cunoaștem” (Engels). Întreaga clasificare a numerelor pornește de la mulțimea numerelor $N: \{1, 2, 3, \dots, n, \dots\}$. Orice număr poate fi scris algebric sub forma $a + b\sqrt{n}$, în care a și b sînt numere reale, iar n un număr negativ (7). ~ **atomic**, numărul de protoni din nucleul atomic sau numărul de electroni periferici. Se calculează scăzînd din numărul de masă A , numărul neutronilor. Reprezintă numărul de ordine (z) al celui element în sistemul periodic al elementelor (6). ~ **cuantic azimutal**, Număr cuantic secundar. ~ **cuantic magnetic**, număr care determină poziția planului orbitei electronului în spațiu sau direcția în care este alungit norul electronic (6). ~ **cuantic principal**, număr care determină nivelul de energie căruia îi corespunde o orbită dată; poate căpăta valori de la 1 pînă la infinit (6). ~ **cuantic secundar**, sin.: *Număr cuantic azimutal*, număr care caracterizează momentul cantității de mișcare a electronului în raport cu centrul orbitei (6). ~ **cuantic al spinului**, număr cuantic care poate avea două valori corespunzător celor două sensuri posibile de rotație a electronului (6). ~ **e**, Numărul Euler, vezi Euler. ~ **somatic de cromozom**, numărul de cromozomi stabiliți pe celulele somatice. La organisme diploide sexuate, numărul somatic este totdeauna de $2N$ cromozomi, spre deosebire de numărul cromozomilor celulelor sexuale ale aceluiași organism, care este de N cromozomi (17).

Vezi și: Avogadro, Euler, Reynolds.

Numero (lat. = numărul), abreviat No. Termen folosit curent în prescripțiile medicale și care indică obligativitatea divizării medicamentului într-un număr anumit de doze unitare (13).

Nunn, Thomas William. Corpuseculi ~, formațiuni corpusculare care apar în cadrul distrofiei grase a chisturilor ovariene (2).

Nupțialitate (lat. *nuptialis* = referitor la nuntă). Fenomen demografic care reprezintă proporția de căsătorii la mia de locuitori (8).

Nursing (engl.). Termen consacrat internațional și folosit de O.M.S. pentru funcția specifică și originală a sorei diplomate, prin care ajută individul bolnav sau sănătos să îndeplinească acele activități care contribuie la menținerea sau recuperarea sănătății sale (29).

Nutație (lat. *nutatio* = balansare). Basculare înainte a bazei sacrului și înapoi a cocisului, produsă spontan la naștere în momentul degajării prezentației; mărește diametrul antero-posterior al strîmtoarei inferioare (18).

Nutriție (lat. *nutritio*). Funcție comună animalelor și plantelor, constind din procesele de digestie, absorbție, asimilație și excreție a substanțelor ingerate (15).

Nylander, Emmo, 1835–1904. Reactivul ~, reactiv pe bază de subnitrat de pișniut, utilizat pentru punerea în evidență a glucidelor: în prezența substanțelor reducătoare (glucide), reactivul este redus, dînd naștere la un precipitat negru de bismut metalic (5).

Nympha (lat. din gr. *nymphē* = labie mică a vulvei). *Labium minus pudendi*.

Nysten, Pierre Hubert, 1774–1817. Logea lui ~, rigiditatea cadaverică se instalează începînd în regiunea mușchilor maxilari și se extinde treptat în jos, fiind completă în 24 ore și dispărînd după 1–2 zile, în aceeași ordine în care s-a instalat (23).

O. Simbolul oxigenului (5).

O₂ Oxigen molecular (5).

O₃ Simbolul ozonului (20).

Obelion (gr. *obelos* = frigare). Punctul unde linia care unește găurile parietale încrucișează sutura sagitală (1).

Ober, Frank R. **Operația** ~. 1. Operație de susținere a șoldului paralic, care constă din eliberarea fasciei lata din inserția sa inferioară, trecerea ei printr-un tunel creat în marele trohanter și suturarea sa la mușchiul sacroiliac corespunzător (24). 2. Operație plastică în luxația recidivantă a rotulei, prin folosirea fasciei lata (24). 3. Aponevrectomie plantară, cu sindesmotomie internă și tenotomie subcutanată a tendonului ahilian în cura piciorului strimb congenital (24).

Oberst, Maximilian, 1849–1925. **Metoda** ~, introducerea subcutanată de apă distilată sau ser fiziologic, în scopul producerii unei anestezii locale (4).

Obersteiner-Redlich (Obersteiner, Heinrich, 1847–1922; Redlich, Emil, 1866–1930). **Aria** ~, zonă de intrare a rădăcinii dorsale a nervului spinal în măduva spinării; la acest nivel, rădăcina este îngustată și lipsită de mielină (1).

Obex (lat. = barieră, piedică). Lamă triunghiulară subțire formată din întâlnirea teniilor coroidiene ale ventriculului al IV-lea peste extremitatea inferioară a cavității (1).

Obezitate (lat. *obesitas*). Sindrom metabolic constând din exces ponderal prin tezurizare de lipide neutre. La patogenia obezității participă în grad variabil cortexul cerebral, hipotalamusul, unele glande endocrine (pancreasul, corticosuprarenala, gonadele, tiroida) și sistemul nervos simpatic. Obezitatea este simptomatică în sindromul adipozogenital, în sindromul Cushing (obezitate osteoporotică hipertensivă), în macrogenitosomia precoce, în hiperinsulinism etc. Ea definește o formă clinică particulară, în diabetul zaharat (diabet gras). După localizarea adipozității, se deosebesc: obezitările

distrofice (lipodistrofii), obezitările androide și obezitările ginoide (7). ~ **endogenă**, obezitate în care factorii determinanți principali sînt endogeni (tulburări sau leziuni neurocentrale sau/și endocrine), prin opoziție cu obezitările prin aport excesiv exogen (7). ~ **hiperinsulinară**, obezitate prin exces funcțional al insulelor Langerhans, elementul patogenetic dominant fiind hiperinsulinismul (7). ~ **hipersuprarenaliană**, obezitate prin exces de corticoizi, cu mai multe varietăți clinice și patologice (obezitatea din sindromul Cushing — cu exces de glucocorticoizi; obezitatea din tulburările congenitale ale hormonosintezei — ca în sindromul Eberlein-De Bongiovanni; și unele obezitări mixte din sindroamele pe virilizare, cum ar fi sindromul Stein-Leventhal) (7). ~ **hipogonadică**, obezitate legată de insuficiența ovariană, respectiv testiculară, cu mai multe eventualități patologice (insuficiență de sexoizi cu repercusiuni metabolice; influențare negativă a funcției gonadale prin obezitate; cauză comună — hipotalamohipofizară) (7). ~ **osteoporotică senilă**, variantă de obezitate a vârstei de involuție (7).

Obiectiv (lat. *objectivus*). 1. Vezi Obiectiv microscopic. 2. Vezi Obiectiv sanitar. ~ **aeromat**, obiectiv la care s-a corectat aberația cromatică prin suprapunerea imaginilor furnizate de două din culorile spectrului (3). ~ **eu apertură variabilă**, obiectiv care permite modificarea aperturii prin rotirea unui inel. Se folosește la examenul pe fond întunecat (3). ~ **aplanat**, obiectiv la care s-a corectat aberația de sfericitate (3). ~ **apocromat**, obiectiv la care s-a corectat aberația cromatică prin suprapunerea imaginilor furnizate de 3 din culorile spectrului. Se folosește numai cu ochelare compensatorii (3). ~ **de contrast de fază**, obiectiv care prezintă în interior o placă de fază pentru examenul microscopic în contrast de fază. Are gravate literele Ph (3). ~ **eu imersie**, obiectiv utilizat pentru examenul microscopic cu un lichid de imersie, de obicei ulei de cedru, care se interpune

între preparat și obiectiv, în scopul măririi puterii de separare (3). ~ **microscopie**, parte componentă a microscopului fonic, formată dintr-un sistem de lentile, care furnizează o imagine reală, mărită și răsturnată a obiectului microscopic. Mărirea furnizată variază în limite foarte largi : 10—120 X, fiind înscrisă pe obiectiv. Calitatea cea mai importantă a unui obiectiv este nu atât puterea lui de mărire, cât puterea lui de rezolvare a unor detalii fine, care ține de mărirea unghiului de deschidere și de indicele de refracție a mediului interpus între preparat și obiectiv. Aceste două elemente s-au reunit într-un indice important înscris pe obiectiv și denumit apertura numerică (3). ~ **sanitar**, termen generic utilizat pentru a denumi acele unități sau instituții asupra cărora este necesar să se desfășoare o activitate de control și îndrumare în problemele de igienă și epidemiologie : întreprinderi, fabrici, școli, unități de producție și de desfacere a alimentelor, restaurante, hoteluri, spitale etc. (29). ~ **uscat**, obiectiv la care între preparat și lentila frontală se găsește aer (3).

Oblicvîmetru (lat. *obliquus* = oblic + gr. *metron* = măsură). Instrument cu care se măsoară unghiurile de înclinație ale axelor bazinului și înclinația simfizei pubiene pe aceste axe (18).

Obligeană. *Acorus calamus*.

Obnubilare (lat. *obnubilare* = a acoperi cu un nor). Tulburare a stării de conștiință în care funcțiile psihice sînt încetinite, pragul percepției este crescut, ducînd la îngreuierea percepțiilor și în general a contactului și posibilităților de orientare în mediul ambiant, neurmată de amnezie (35). ~ **vizuală**, întreruperi trecătoare, scurte, ale vederii ; este un simptom premonitoriu în staza papilară (28).

Oboseală (bulg. *oboseja*). Stare tranzitorie produsă de o activitate excesivă sau prelungită și caracterizată prin scăderea potențialului funcțional al organismului și printr-o senzație subiectivă caracteristică (9). ~ **de acomodatie**, oboseala mușchiului ciliar, organul motor al acomodatiei (28). ~ **de convergență**, obosirea mușchilor dreپți interni prin suprasolicitarea convergenței (28). ~ **oculară**, sin. : *Astenopie*, *Surmenaj ocular*, oboseală survenind la eforturi vizuale (28). ~ **retiniană**, astenopie a acuității luminoase prin epuizarea celulelor senzoriale (28).

Obsesie (lat. *obsessio* = asediu). Reprezentare, idee, acțiune, temere, care apar în conștiința bolnavului, contrar voinței acestuia, ca elemente parazitare față de care bolnavul, păstrînd o atitudine critică, luptă să le înlăture, de cele mai multe ori însă fără să reușească (35).

Obsistină (Colobert și Kirn). Sistem bacteriologic nespecific identificat în serul sanguin normal al omului și al unor maimuțe. Este consti-

tuită din 2 factori termolabili separabili prin dializă, acționează la pH neutru și este inhibată de ionii de Ca^{++} și Mg^{++} . Are capacitatea de a dizolva peretele celular al unor bacterii gramnegative : *Salmonella typhi*, *Salmonella paratyphi A* și *B*, *Shigella dysenteriae*, *Escherichia coli*, *Vibrio comma* etc. Nivelul obsistiniei crește în serul indivizilor vaccinați antitifoparatic (3).

Obstetrică (lat. *obstetrix* = moașă). Studiul stării femeii din momentul fecundației pînă la sfîrșitul lăuziei (18).

Obstrucție (lat. *obstructio*). Jenă sau întrerupere totală a circulației normale a materiilor solide sau lichide într-un conduct al organismului (32). ~ **laringiană**, diminuarea lumenului laringian, determinată de inflamații, corpi străini sau tumori, manifestată prin disfonie și dispnee cu cornaj și tiraj (30). ~ **nazală**, diminuarea lumenului foselor nazale, determinată de malformații, corpi străini, inflamații sau tumori și manifestată prin jenă respiratorie, voce nazală și hiposmie (30). ~ **traheobronșică**, diminuarea lumenului căilor respiratorii inferioare datorită inflamațiilor, corpurilor străini, tumorilor, manifestată clinic prin jenă respiratorie, tuse, zgomot de drapel, tiraj laterocostal (30). ~ **trompei Eustachio**, diminuarea permeabilității trompei Eustachio urmată de imposibilitatea pătrunderii aerului în casa timpanului datorită unei inflamații sau tumori nazofaringiene și manifestată prin hipoacuzie, senzație de ureche infundată etc. (30).

Obturator (lat. *obturare* = a astupa). În stomatologie, placă protetică care închide defecte traumatiche sau congenitale ce nu pöt fi închise chirurgical, restabilind contenția cavității bucale și funcțiile de fonație, masticatie și deglutiție, ca și menținerea reliefului feței. Se confecționează din materiale acrilice (38).

Obturație (lat. *obturatio*). 1. Închiderea sau micșorarea secțiunii conductei prin care trece un fluid sau un material pulverulent (32). 2. Închiderea cu ajutorul unui dispozitiv a deschiderii congenitale sau accidentale dintr-o formațiune anatomică (32). ~ **dentară**, metodă terapeutică reparatorie în cariile dentare. După curățirea procesului carios și după prepararea corespunzătoare, se umple cavitatea cu cement, amalgam de argint, cupru sau folii de aur, realizîndu-se o refacere a formei dintelui și o închidere etanș marginală. Deoarece în trecut obturația se făcea și cu plumb, a rămas expresia, de plombare dentară (38).

Obturazol. Substanță cu calitatea de izolator care se aplică pe fundul unei cavități dentare profunde, sub obturații de silicat, spre a proteja pulpa (38).

Occipitalizarea atlasului. Fuziune occipito-atloidiană congenitală.

Occiput (lat. = ceafă). Regiunea posterioară a capului (1).

Ochelari. Lentile montate într-o ramă, folosite pentru corectarea defectelor vizuale (28). ~ **de protecție**, ochelari profesionali pentru protecția ochiului de traumatisme (28). ~ **de soare**, ochelari cu lentile absorbante pentru lumină (28). ~ **stenopeiei**, ochelari obturați, cu un mic orificiu median corespunzător diametrului pupilar (28). ~ **pentru sudori**, ochelari cu lentile prin care nu trec razele ultraviolete și calorice (28). ~ **telescopiei**, ochelari pentru corectarea sau ameliorarea defectelor vizuale mari (28). ~ **verzi și roșii**, ochelari cu o lentilă roșie și una verde, folosiți pentru examenul vederii binoculare (28).

Vezi și: Bartels.

Ochi (lat. *oculus*). *Oculus*. ~ „artificiali de păpușă” (Rădulescu), aspectul clinic, albastru ucios al ochilor, în boala Lobstein (24). ~ **lulului**, *Plantago psyllium*. ~ „de pisică amaurotică”, midriază, aspect gălbui al cîmpului pupilar și amauroză, apărînd în gliomul retinian la copil (28). ~ **redus**, sistem optic simplificat care rezultă din confundarea celor două puncte principale și a celor două puncte nodale ale sistemului optic obișnuit. Ochiul redus prezintă o singură suprafață curbă și are un indice de refracție constant. Indicele de refracție a mediului omogen al ochiului redus se ia egal cu cel dintre apă și aer (1,333). Punctul nodal al acestui sistem se află în centrul de curbură. Retina ochiului redus se află la o distanță de 15 mm de punctul nodal (6).

Ochsner, Albert John, 1858—1925. Sfinetelul ~, grup de fibre musculare circulare situate în jurul deschiderii canalului pancreatic la nivelul ampulei hepatopancreatice (1).

Ocitocic (gr. *okys* = rapid + *tokos* = naștere). Substanță cu acțiune stimulantă asupra miometrului; provoacă fie contracții fazice, fie contractură uterină, accelerează travaliul; contractura uterului poate avea drept consecință oprirea menoragiei sau metroragiei, prin comprimarea sinusurilor venoase din miometru; principalele substanțe ocitocice sînt ergometrina și ocitocina (14).

Oxitocină, sin.: *Oxitocină*. Hormon cu structură polipeptidică secretat de hipotalamus și depozitat în hipofiza posterioară, avînd acțiune stimulatorie asupra musculaturii netede a uterului (7).

Ocludator (lat. *occludere* = a închide). Aparat folosit în laboratorul de tehnică dentară pentru a reproduce, cu ajutorul modelelor de gips, raportul dintre cele două arcade dentare în ocluzie (38).

Ocludator-analizor Berliner. Tip de ocluzor care permite răsuirea pe modelul de lucru și

apoi șlefuirea în gură a contactelor premature înregistrate succesiv, realizînd în acest fel metodic și progresiv un angrenaj perfect în ocluzia centrată (39).

Ocluzie (lat. *occlusio*). Închiderea unei conducte, tub, canal, cavități (11). ~ **arterială acută**, întrerupere bruscă a circulației arteriale, rezultată prin embolie, tromboză, spasm sever sau ligatură (10). ~ **de balans**, Ocluzie balansată. ~ **balansată**, sin.: *Ocluzie de balans*, raporturi interdentare ce se creează în timpul masticăției între arcadele dentare de partea opusă părții active (38). ~ **dentară**, raport de angrenare între dinții arcadei inferioare și cei ai arcadei superioare. Factorii anatomofiziologici care concurează la realizarea ocluziei arcadele dentare sînt: articulația temporomandibulară, neuromusculatura respectivă, dinții și procesele alveolare (38; 39). ~ **dentară adîncă laterală**, ocluzie adîncă caracterizată prin egressiunea dinților laterali. Se produce în cazul unei mandibule comprimate și dinți laterali lingualizați (39). ~ **dentară blocață**, raport de ocluzie centrată a celor două arcade dentare, care nu permite mișcări de lateralitate ale mandibulei. Caracterizează masticatorii de tip tocător (39). ~ **dentară cap la cap**, ocluzie în care dinții frontali superiori nu depășesc pe cei frontali inferiori, ci vin în contact direct cu ei prin marginile lor incizale. Persoanele cu astfel de ocluzie pot face mișcări mandibulare de contact în toate sensurile și din această cauză adoptă stereotipul de masticăție prin frecare (măcinare) (39). ~ **dentară centrată**, raport de contact bine definit și simetric al mandibulei față de maxilă, caracterizat prin următoarele semne: liniile interincisive ale celor două arcade dentare coincid pe aceeași linie dreaptă; suprafețele ocluzale ale celor două arcade dentare au un contact maxim între ele; mandibula are o poziție simetrică neutră, nici propulsată, nici retractată; condiții mandibulei sînt situații simetric pe porțiunile cele mai distale ale tuberculilor articulari; mușchii ridicători ai mandibulei sînt bilaterali și uniform contractați; contractura accentuată a mușchilor ridicători provoacă stoarcerea glandelor salivare, creînd nevoia de înghițire (39). ~ **dentară distalizată**, raportul de articulare interdentară în care linia perpendiculară dusă prin mijlocul cuspidului meziostibular al primului molar superior cade mezial de șanțul intercuspidian al primului molar inferior (38). ~ **dentară inversă totală**, anomalie dentomaxilară în care linia arcadei inferioare depășește în totalitate linia arcadei superioare (39). ~ **dentară mezializată**, linia perpendiculară care trece prin cuspidul meziostibular al primului molar superior cade distal de șanțul

intercuspidian al primului molar inferior (38). ~ **dentară normală**, sin. : *Eugnatie*, raportul de articulare interdentară în care linia perpendiculară trasă prin cuspidul meziostibular al primului molar superior trece prin șanțul intercuspidian al primului molar inferior (38). ~ **intestinală**, sindrom clinic produs de cauze diverse și caracterizat prin oprirea completă a tranzitului intestinal (11). ~ **intestinală acută**, ocluzie manifestată prin oprirea bruscă a tranzitului intestinal, însoțită de fenomene generale care se agravează rapid (11). ~ **intestinală prin astupare**, ocluzie intestinală mecanică datorită astupării lumenului intestinal printr-un corp străin, unei neformații endointestinale sau unei compresiuni din afara intestinului, cu păstrarea integrității vascularizației segmentului digestiv respectiv (11). ~ **intestinală cronică**, ocluzie datorită unui obstacol permanent, care tulbură parțial tranzitul intestinal și la care se pot adăuga, din timp în timp, crize de ocluzie acută (11). ~ **intestinală funcțională**, ocluzie intestinală datorită unei tulburări a motilității intestinale produsă de o dereglare a sistemului nervos mienteric care produce fie paralizia intestinului, fie un spasm la un oarecare nivel (11). ~ **intestinală mecanică**, ocluzie datorită unui obstacol anatomic care împiedică tranzitul intestinal prin astuparea sau strangularea intestinului (11). ~ **intestinală paralizică**, sin. : *Pseudostrangulare intestinală*, ocluzie intestinală funcțională datorită unei tulburări în dinamica intestinului de cauză nervoasă (11). ~ **intestinală spastică**, ocluzie funcțională datorită unei tulburări în dinamica intestinului, care are ca rezultat un spasm la un anumit nivel (11). ~ **intestinală prin strangulare**, ocluzie intestinală mecanică în care, pe lângă întreruperea tranzitului digestiv la un nivel oarecare, se produce și comprimarea vaselor sanguine din segmentul mezenteric respectiv (11). ~ **intestinală subacută**, ocluzie manifestată prin instalarea treptată a opririi tranzitului intestinal, evacuarea gazelor putându-se face în acest timp (11). ~ **palpebrală**, închiderea pleoapelor (28). ~ **pupilară**, astuparea cîmpului pupilar prin exsudate organizate (28).

O'Connell, Thomas Columba James. Sutura ~, punct de sutură chirurgicală pentru tractul digestiv: acul străbate tunicile celor două tranșe de suturat, face un pas de 5 mm și le străbate din nou, astfel încît cele două capete ale firului să fie de aceeași parte și să se înnoade înăuntrul lumenului intestinal (11).

Oerodermie (gr. *ochros* = galben, palid + *derma* = piele). Carotenodermie.

Oerometru (gr. *ochros* = palid + *metron* = măsură). Instrument care măsoară presiunea în capilarele sanguine, prin înregistrarea forței cu

care se apasă asupra unui balon de cauciuc pînă ce pielea devine palidă (4).

Oeronoză (gr. *ochros* = galben + *nosos* = boală). Stare patologică caracterizată prin colorație cenușie-brună sau neagră a cartilajelor și a țesutului conjunctiv și, uneori, colorație galbenă-brună a pielii. Se datorează fie unui exces de introducere în organism a fenolilor, în care caz urina devine neagră la expunere la aer, fie incapacității organismului de a metaboliza acidul homogentizinic (alcaptonurie) (4).

Octanoietikiniză. Enzimă care catalizează procesul intermediar de „activare” cu ajutorul coenzimei A, a benzoiladenilatului (rezultat din acțiunea acidului benzoic în ficat și rinichi). Reacția catalizată de octanoietikiniză este premergătoare formării acidului hipuric (5).

Octo- (lat. *octo* = opt). Element de compunere care introduce în termeni sensul de 8 sau de 8 ori (32).

Octomitus. Gen de protozoar din familia *Octomitidae*, clasa *Flagellata*, parazitînd uneori intestinul uman (31).

Ocular (lat. *oculus* = ochi). 1. Care se referă la ochi (1). 2. Vezi Ocular microscopic. ~ **compensator**, ocular corectat, care se utilizează în cazul obiectivelor apocromate. Notarea lui se face prin litera K (3). ~ **microscopic**, parte componentă a microscopului optic, formată dintr-un sistem de lentile, care funcționează ca o lupă, avînd rolul de a mări imaginea furnizată de obiectiv. Mărirea furnizată de ocular variază între 5 și 15 ori și este înscrisă pe ocular (3).

Vezi și : Huyghens, Ramsden.

Oculo- (lat. *oculus* = ochi). Element de compunere care introduce în termeni referirea la ochi (32).

Oculogir (*oculo-* + lat. *gyrus* = întoarcere). 1. Vezi Crize oculogire. 2. Vezi Mișcări oculogire.

Oculomiază (*oculo-* + *miază*). Vezi Miază. **Oculomotor** (*oculo-* + lat. *motor* = care mișcă). Termen care se referă la mișcarea globului ocular sau la nervii și mușchii oculomotori (28).

Oculus (lat. = ochi), sin. : *Ochi*. Organul vederii, reprezentat prin globul ocular și anexe sale (1).

Oddi, Ruggero. Semnul ~, durere la micțiune, îndeosebi la sfîrșitul ei, observată în caz de hemoperitoneu (16). **Sfincterul** ~, *Sphincter ampullae hepatopancreaticae*.

Oddită. Inflamația sfincterului Oddi (16).

Odihnă. Repaus psihofizic (24). ~ **activă**, odihnă petrecută prin practicarea unei activități sportive în limitele în care nu provoacă oboseală (24).

Odinofagie (gr. *odyne* = durere + *phagein* = a mânca). Durere la deglutiție, semn important în afecțiunile faringelui și laringelui (30).

Odinofobie (gr. *odyne* = durere + *phobos* = frică). Fobia de durere (35).

Odontalgie (gr. *odous* = dinte + *algos* = durere). Durere dentară (38).

Odonto- (gr. *odous, odontis* = dinte). Element de compunere care introduce în termeni referirea la dinți (32).

Odontoblast (*odonto-* + gr. *blastos* = germen), sin.: *Celulă dentinală, Odontoplast*. Element celular al pulpei dentare, rezultat din diferențierea celulelor mezenchimale din papila germinului dentar și avînd rol în formarea dentinei. Are o formă cilindrică, cu o prelungire numită impropriu „fibră Tomes”, care pătrunde într-un canalicul dentinar și-l străbate în toată lungimea sa (38).

Odontoclast (*odonto-* + gr. *klasis* = ruptură). Celulă multinucleară, morfologic identică cu un osteoclast și care intervine în resorbția rădăcinii dinților (1).

Odontoclastom (*odontoclast* + *-oma*). Tumoră din grupul epulidelor constituită din celule gigante de tipul odontoclastelor (2).

Odontocelazie (*odonto-* + gr. *klasis* = ruptură). Distrugere morfologică a țesuturilor dentare, prin vicii metabolice sau inflamatorii (38).

Odontogenie (*odonto-* + gr. *gennan* = a produce). Procesul de dezvoltare a dinților (15).

Odontografie (*odonto-* + gr. *graphein* = a scrie). Notarea dinților pe fișe cu diferite simboluri (pentru arcada superioară și inferioară, pentru dinții temporari și permanenți, dreapta și stînga) (38).

Odontolitiază (*odonto-* + gr. *lithos* = piatră). Tartar dentar.

Odontoliză (*odonto-* + gr. *lysis* = distrucție). Eroziunea dinților (15).

Odontologie (*odonto-* + gr. *logos* = știință). Disciplină care se ocupă cu studiul odontonului (dinții împreună cu complexul parodontal) (38).

Odontom (*odonto-* + *-oma*). Dentom. ~ **benign dur**, tip de odontom constituit din cement (2). ~ **foliular**, formațiune odontală intraosoasă care rămîne în stadiul de încapsulare foliculară, fără a mai evolua spre creasta alveolară pentru a da naștere unui dinte (38). ~ **moale**, tip de odontom format din țesut conjunctiv nediferențiat, care conține insule sau trabecule de epiteliu al smalțului (2). ~ **radiular**, odontom satelit sudat la rădăcinile dentare pe care le deformează; dă dificultăți în extracția dentară (38).

Odonton (Gräff) (gr. *odous* = dinte). Denumire dată organului dentar care înglobează dintele împreună cu aparatul său de susținere, ca unitate funcțională (38).

Odontoplast (*odonto-* + gr. *plassein* = a forma). Odontoblast.

Odontoplastie. Replaniere dentară.

Odontoplerozis (*odonto-* + gr. *plerosis* = creștere). Creșterea numărului dinților peste limitele normale (15).

Odontoporoză (*odonto-* + gr. *poros* = orificiu, trecere + *-oză*). Distrofie dentară secundară de origine nervoasă sau neuroendocrină la dinții maturi și aparent normali; se caracterizează prin dezlipirea neregulată a smalțului coronar decalcificat, dentina subiacentă fiind decalcificată, brună și extrem de sensibilă (38).

Odontoragie (*odonto-* + gr. *rhegnynai* = a curge). Pierdere de sînge la nivelul alveolelor, după o extracție dentară (15).

Odontoscleroză (*odonto-* + gr. *sklerosis* = întărire). Proces degenerativ de tip sclerogen, care apare în pulpa dinților cu distrofie secundară (38).

Odontosterezis. Pierderea dinților (15).

Odontotheca (*odonto-* + gr. *theke* = teacă). Foliculul dintelui; sacul dental (1).

Odorimetrie (lat. *odor* = miros + gr. *metron* = măsură). Determinarea gradului de percepere a senzațiilor olfactive (15).

Odorivector (lat. *odor* = miros + *vector* = căraș, purtător). Particulă de substanță miroitoare, care, solvîndu-se în mucusul secretat de mucoasa pituitară, impresionează terminațiile senzoriale olfactive de la acest nivel (30).

Oenillism (gr. *oinos* = vin). Formă de alcoolism cronic provocat prin abuzul exclusiv de vin (35).

Oenomanie (gr. *oinos* = vin + *mania* = nebunie). Impulsul morbid de a bea vin (23).

Oesophagus (lat. din gr. *oisophagos* = gîtlej), sin.: *Esofag*. Porțiunea din tubul digestiv care continuă faringele și se continuă cu stomacul, cu care comunică prin orificiul cardia (1).

Oestrus (lat. din gr. *oistros* = dorință, impuls). 1. Fază din ciclul sexual al femelelor, caracterizată prin receptivitate deosebită față de masculi (sin.: *Estru*) (15). 2. Gen de insectă din familia *Oestridae*, ordinul *Diptera*; specia *O. hominis* provoacă uneori miază la om (31). **Ofidism** (gr. *ophidion* = șarpe mic). Otrăvirea prin venin de șarpe (23).

Oftalmie (gr. *ophthalmos* = ochi). Denumire generică pentru unele inflamații oculare severe care interesează mai multe membrane ale ochiului sau globul ocular în totalitate (28). ~ **egipteană**, Conjunctivită granuloasă. ~ **electrică**, conjunctivită produsă printr-o lumină electrică

intensă sau prin arc voltaic (28). ~ **gonococică** formă de conjunctivită severă, purulentă, provocată de infecția gonococică (28). ~ **nou-născutului**, conjunctivită purulentă a nou-născutului, de obicei de natură gonococică (25). ~ **purulentă**, conjunctivită cu secreție purulentă, deseori gonococică (28). ~ **simpatică**, inflamația ochiului sănătos după un traumatism perforant al celuilalt ochi (28). ~ „de zăpadă”, leziune corneonconjunctivală produsă prin reflexarea luminii de pe zăpadă (28).

Oftalmo- (gr. *ophthalmos* = ochi). Element de compunere care introduce în termeni referirea la ochi (32).

Oftalmodesmită (*oftalmo-* + gr. *desmos* = bandă + *-ită*). Inflamația tendoanelor mușchilor oculomotori (28).

Oftalmodiafanoscop. Aparat pentru măsurarea polului posterior al ochiului, prin transiluminare prin gură (28).

Oftalmodiafanoscopie. Transiluminarea membranelor oculare (28).

Oftalmodiagnostie (*oftalmo-* + *dia-* + gr. *gnosis* = cunoaștere). Diagnostic bazat pe reacția oculară produsă prin instilarea în ochi a unei toxine specifice (28).

Oftalmodinamometrie (*oftalmo-* + gr. *dynamis* = forță + *metron* = măsură). Măsurarea presiunii în vasele retiniene, cu ajutorul unui oftalmodinamometru (normal, 30–40 mmHg) (15).

Oftalmodinamometru, sin.: *Tonoscop*. Aparat care măsoară presiunea arterei centrale a retinei, sub control oftalmoscopic (28).

Oftalmodinie (*oftalmo-* + gr. *odyne* = durere). Durere la nivelul globului ocular (15).

Oftalmoeikonometru (*oftalmo-* + gr. *eikon* = imagine + *metron* = măsură). Aparat pentru măsurat mărimea imaginilor retiniene (28).

Oftalmofacommetru (*oftalmo-* + gr. *phakos* = lentilă + *metron* = măsură). Instrument pentru măsurarea curburii anterioare a cristalinului (28).

Oftalmolit (*oftalmo-* + gr. *lithos* = piatră). Calcul lacrimal (28).

Oftalmologie (*oftalmo-* + gr. *logos* = știință). Specialitate medicochirurgicală care se ocupă cu studiul aparatului vizual și al bolilor de ochi (28).

Oftalmomalacie (*oftalmo-* + gr. *malakia* = înmuiere). Hipotonia exagerată a globului ocular (28).

Oftalmometrie (*oftalmo-* + gr. *metron* = măsură). Determinarea instrumentală a viciilor de refracție ale ochilor și în special a astigmatismului cornean (28).

Oftalmometru (*oftalmo-* + gr. *metron* = măsură). Aparat care servește la măsurarea razelor de curbura a corneei în diferite direcții,

folosit în special pentru determinarea astigmatismului cornean. Unele oftalmometre permit și măsurarea curburilor feței posterioare a corneei, a celor două fețe ale cristalinului și pozițiile relative ale acestor fețe (28).

Oftalmomiază (*oftalmo-* + *mitază*). Infestarea ochiului cu ouă de insecte care produc larve (28).

Oftalmomiozită (*oftalmo-* + gr. *mys* = mușchi + *-ită*). Inflamația mușchilor extrinseci ai ochiului (28).

Oftalmoneuromielită (*oftalmo-* + gr. *neuron* = nerv + *myelos* = măduvă + *-ită*). Boala Devic, vezi Devic.

Oftalmopatie (*oftalmo-* + gr. *pathos* = boală). Termen generic pentru afecțiuni oculare (28).

Oftalmoplegie (*oftalmo-* + gr. *plege* = lovitură). Paraliză unuia sau mai multor mușchi motori ai globului ocular (15). ~ **exoftalmică**, oftalmoplegie care apare în cursul exoftalmiei basedowiene; mușchii ridicători sînt primii atinși, apoi mușchii orizontali, apoi coborătorii, iar în cele din urmă chiar imobilitate totală (28).

~ **externă**, paraliză mușchilor motori extraoculari (28). ~ **internă**, paraliză sfîcterului și mușchiiului ciliar (28). ~ **nucleară**, paraliză datorită unor leziuni în nucleii de origine ai nervilor motori ai ochiului (28). ~ **nucleară progresivă**, sin.: *Polioencefalită superioară cronică*, paraliză progresivă a mușchilor globilor oculari; ptoza palpebrală bilaterală realizează aspectul de facies Hutchinson. Atribuită altădată unei degenerări a nucleilor nervilor oculomotori din trunchiul cerebral, astăzi este considerată ca expresie a unei miopatii localizată exclusiv la mușchii oculari (27).

Oftalmoptozis (*oftalmo-* + gr. *ptosis* = cădere). Exoftalmie.

Oftalmoragie (*oftalmo-* + gr. *rhegnynai* = a curge). Hemoragie oculară (15).

Oftalmoreacție (*oftalmo-* + lat. *reagere* = a reacționa). Reacție conjunctivală alergică în urma aplicării alergenului pe conjunctiva unui individ sensibilizat. Se utilizează mai ales în medicina veterinară pentru evidențierea alergiei la tuberculină (reacția Calmette) sau maeleină, dar și în diagnosticul alergiilor umane (3).

Vezi și: Calmette.

Oftalmoseop (*oftalmo-* + gr. *skopein* = a vedea). Instrument pentru examinarea interiorului ochiului. Constă esențial dintr-o oglindă cu un orificiu central, prin care examinătorul privește interiorul ochiului, iluminat prin lumina reflectată de oglindă, care se reîntoarce în ochiul examinătorului prin orificiul oglinzii. Aparatele sînt prevăzute cu lentile pentru neutralizarea viciilor de refracție a ochilor examinați (28).

Oftalmoseopie. Examinarea fundului de ochi cu oftalmoscopul (28). ~ **directă**, oftalmoscopie în care imaginea fundului de ochi se vede direct, apropiind oftalmoscopul de ochi (28). ~ **indirectă**, oftalmoscopie în care fundul de ochi este văzut răsturnat. Observatorul stă la 40 cm de bolnav și ține în fața ochiului acestuia o lentilă biconvexă de 20 D; iluminând ochiul cu oglinda prin această lentilă, imaginea inversată a fundului de ochi apare aeriană și inversă (28).

Oftalmostat (*oftalmo-* + gr. *statikos* = care oprește). Blefarostat.

Oftalmostomatohgroză intermitentă (Creux și Lévy). Sindrom caracterizat prin rinoree excesivă, lăcrimare cu dureri oculare, algii cervicale și epicraniene (28).

Oftalmotonometru (*oftalmo-* + gr. *tonos* = tensiune + *metron* = măsură). Instrument pentru determinarea tensiunii globilor oculari (15).

Oftat. Inspirație bruscă și profundă care întrerupe ritmul normal respirator; se însoțește de neliniște, uneori de senzație acută de lipsă de aer; este expresia unei tulburări a reglării nervoase a respirației. Permanentizarea pînă la obsesie a tulburărilor constituie „sindromul suspinului”, formă a nevrozei respiratorii (34).

Oglivie, H. Sindromul ~, falsă obstrucție a colonului, caracterizată prin colică abdominală, constipație, balonare, pierdere progresivă în greutate, simptome determinate de infiltrația carcinomatoasă a simpaticului abdominal (16).

Oglindă. Suprafață lucioasă cu formă geometrică regulată, mai des plană sau sferică, din metal sau sticlă, acoperită cu un strat subțire metalic, avînd proprietatea de a reflecta razele de lumină și de a forma astfel imaginea obiectelor (32). ~ **dentară**, instrument stomatologic format dintr-un mîner metalic și o oglindă rotundă cu diametrul de 1,5—3 cm; servește la reflectarea imaginii și luminii asupra cîmpului operator intrabucal, la îndepărtarea părților moi (limbă, obraz). Poate fi plană sau concavă (38). ~ **frontală**, instrument utilizat în otorinolaringologie pentru reflectarea luminii dată de o sursă electrică, în cavitățile organelor studiate (39). ~ **laringiană**, instrument cu ajutorul căruia se poate face examinarea indirectă a laringelui (30). ~ **rinoseopieă**, instrument cu ajutorul căruia se poate face explorarea vizuală a nazofaringelui, prin metoda rinoseopiei posterioare (30). ~ **de schiascopie**, oglindă plană sau concavă cu orificiu median și suport pentru examinarea refracției (28).

Vezi și: Glatzel, Helmont.

Ognev, B. V. Operația ~, procedeu de cură a tulburărilor vasculare de tip spasm arterial

al membrului superior prin extirparea celui de al 2-lea ganglion simpatic toracal (11).

Ogston, Alexander, 1844—1929. Operația ~, artrodeză astragaloscafoidiană în cura chirurgicală a piciorului plat, uneori cu rezecție trapezoidală cu bază inferioară pentru refacerea bolții (24).

Oguchi, Chuta, 1875—1945. Boala ~, formă de degenerescență tapetoretiniană ereditară cu hemeralopie și aspect de fund de ochi alb-cenușiu, reversibil la normal după ședere la întuneric (28).

Ohara, Hachiro. Boala ~, Tularemie.

Ohm, George, 1787—1854. Legea lui ~, intensitatea curentului electric este egală cu raportul dintre tensiunea electromotorie a generatorului și rezistența totală a circuitului (internă și externă) (36). **Unitatea** ~, unitate de rezistență electrică în sistemul M.K.S. (36).

Oicofobie (gr. *oikos* = casă + *phobos* = frică). Fobia de a se întoarce acasă după ieșirea din spitalul de psihiatrie, înfîlînită la bolnavi de vîrstă presenilă și senilă (35).

Oidomicoză. Candidoză.

Oidium. Candida. ~ **imite**, vezi *Coccidioides*.

-ol. Sufix care indică funcția chimică de alcool sau fenol a unei substanțe (32).

Oleandomieină. Antibiotic izolat din culturile de *Streptomyces antibioticus*; are un spectru de activitate asemănător penicilinei și eritromicinei, fiind folosită mai ales în stafilocociile penicilinorezistente (13).

Oleandrină. Principiu activ (glicozid) din *Nerium oleander* (*Apocynaceae*); tonicardiac minor, diuretic; nu se acumulează în organism (13).

Olează. Sistem de enzime, de tip esterazic, care hidrolizează esterii acidului oleic, liberînd acidul oleic și alcoolii respectivi (5).

Olecraneetomie (gr. *olekranon* = virful cotului + *ektome* = excizie). Rezecție totală sau parțială a olecranului (24).

Olecranizarea tibiei. 1. Sinostoză congenitală a rotulei la tibie (24). 2. Artroriză anterioară de genunchi prin procedeu Wollenberg (24).

Olecranon (gr. *olekranon* = virful cotului). Eminență osoasă situată în partea superioară și posterioară a extremității proximale a ulnei; în extensiunea antebrațului intră în fosa olecranului humerusului (1).

Oleide. Esteri ai acidului oleic, prezentîndu-se în stare lichidă la temperatura ordinară. Oleidele sînt prezente în concentrații mai mari în fracțiunea lipidică a laptelui și în țesutul adipos (67,7% la copii și 69,8% la adult, din totalul grăsimilor din țesutul adipos) (5).

Oleo- (lat. *oleum* = ulei). Element de compunere care introduce în termeni referirea la substanțe uleioase (32).

Oleoartroză (*oleo-* + gr. *arthron* = încheietură + *-oză*). Introducerea unor substanțe uleioase în articulații, în scop terapeutic (4).

Oleom (*oleo-* + *-oma*), sin.: *Elaioma*. Granulom de corp străin apărând consecutiv injectării unui preparat medicamentos uleios (12).

Oleoperitoneografie (*oleo-* + *peritoneu* + gr. *graphein* = a scrie). Radiografie a cavității peritoneale după injectarea unei cantități de ulei iodat, în scopul creării unui contrast (36).

Oleostearogliceride. Esteri micști ai glicerolului, conținând atât acid oleic, cât și acid stearic (5).

Oleotorax. Prezența unei substanțe uleioase în cavitatea pleurală, realizată prin injectare în cursul pneumotoraxului terapeutic, având ca scop reducerea unui revărsat și împiedicarea simfizei. În același scop se poate injecta și în pungea de pneumotorax extrapleural (34).

Oleum (lat. = ulei). Ulei. ~ *bergamottae*, ulei eteric obținut din fructele plantei *Citrus bergamia* Riss și *Citrus aurantium*. Conține produși terpenoidici, fiind folosit ca aromatizant (13). ~ *caecao*, sin.: *Butyrum cacao*, Unt de cacao, ulei obținut prin presarea la cald a semințelor decorticate de *Theobroma cacao* (*Sterculiaceae*), compus din gliceride ale acizilor oleic, palmitic, stearic, linolic; este folosit ca bază pentru supozitoare și unguente, precum și ca lubrifiant (13). ~ *helianthi*, sin.: *Ulei de floarea soarelui*, ulei obținut prin presarea la rece a semințelor de *Helianthus annuus* (*Compositae*). Este folosit ca ulei comestibil, ca ulei tehnic și ca emolient în unele forme medicamentoase de uz extern (13). ~ *hydnocarpi*, sin.: *Ulei de chaulmoogra*, ulei obținut prin presarea semințelor mature, proaspete, ale unor arbori din genul *Hydnocarpus* (*Flacurtiaceae*); conține acid hidnocarpic și chaulmoogric și are acțiune antileproasă (13). ~ *jecoris*, sin.: *Untură de pește*, ulei obținut din ficatul proaspăt al peștelui *Gadus morrhua* din familia *Garidae*; conține gliceride ale acizilor grași nesaturați, vitamine A și D (13). ~ *niaouli*, Gomenol. ~ *petroselini*, Apiol. ~ *ricini*, ulei nescicativ obținut din semințele plantei *Ricinus communis*, prin presare la rece și purificare. Conține 80–82% trigliceride ale acidului ricinoleic, alături de alți esterii ai glicerinei cu acizi grași superiori nesaturați. Este folosit ca purgativ (13). ~ *sinapis*, sin.: *Ulei de muștar*, ulei obținut prin antrenare cu vapori de apă, din semințele de *Brassica nigra*, familia *Cruciferae* și care conține izotiocianat de alil; are acțiune iritantă locală și revulsivă, cu stimularea reflexă a centrilor respirator și vasomotor (13).

Olfacto- (lat. *olfactus* = miros). Element de compunere care introduce în termeni referirea la simțul mirosului (32).

Olfactometrie (*olfacto-* + gr. *metron* = măsură). Determinarea gradului de sensibilitate a simțului mirosului (15).

Olfactometru (*olfacto-* + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru aprecierea acuității olfactive în unități numite olfaccii (30).

Olfacție (lat. *olfactus* = miros). Denumire generică pentru procesele neurochimice care stau la baza simțului mirosului (15). ~ **hematogenă**, capacitatea de percepere a mirosurilor unor substanțe introduse în circulația sanguină (30). ~ **retrogradă**, capacitatea de percepere a mirosurilor care au o origine endogenă, fiind vehiculate de aerul expirator (30).

Olighemie (*oligo-* + gr. *haima* = sînge). Reducerea cantității de sînge din organism (15).

Olighidrie (*oligo-* + gr. *hydor* = apă), sin.: *Oligidrie*, *Oligohidrie*. Diminuarea secreției sudorale (4).

Oligidrie (*oligo-* + gr. *hydor* = apă). Olighidrie.

Oligo- (gr. *oligos* = puțin). Element de compunere cu sensul: puțin, insuficient, cîtiva (32).

Oligoamnios (*oligo-* + *amnios*). Afecțiune caracterizată prin existența unei cantități reduse de lichid amniotic (sub 200 ml). Deseori coexistă cu malformații fetale, nașterea fiind prelungită (18).

Oligoitemie (*oligo-* + gr. *kytos* = celulă + *haima* = sînge), sin.: *Hipocitemie*, *Hipoglobulie*. Scăderea volumului eritrocitar total (19).

Oligodaactilie (*oligo-* + gr. *daktylos* = deget). Anomalie caracterizată prin număr mai mic decît normal al degetelor de la mîini sau de la picioare (1).

Oligodendrocit (*oligo-* + gr. *dendron* = arbore + *kytos* = celulă). Oligodendroglie.

Oligodendroglie (*oligo-* + gr. *dendron* = arbore + *neuroglie*), sin.: *Oligodendrocit*, *Oligoglie*. Celulă de suport, mică a sistemului nervos, situată în jurul celulelor nervoase, între fibrele nervoase (sateliți perineurali) și în lungul vaselor de sînge (sateliți perivasculari); este caracterizată prin nuclee sferoizi sau ovoizi și prelungiri citoplasmice fine (1).

Oligodendrogliom (*oligodendroglie* + *-oma*), sin.: *Mexogliom*. Tumoare relativ rară, formată din celule nervoase de suport mici, cu număr redus de prelungiri și dintr-o substanță reticulată intercelulară (2).

Oligodinamie (*oligo-* + gr. *dynamis* = forță). Care desfășoară activitate chimică în cantități foarte mici (15).

Oligodontie (*oligo-* + gr. *odous* = dinte). Hipodontie.

Oligoelemente, sin.: *Microelemente*. Elemente care se găsesc în organism în mod constant, însă în cantități foarte mici, neputînd deține un rol plastic. Oligoelementele indepli-

nesc un rol catalitic particular. Metale oligoelemente: fierul, magneziul, zincul, cuprul, nichelul, cobaltul, manganul, aluminiul, plumbul, titanul, stibiul și molibdenul. Metaloide oligoelemente: iodul, fluorul, bromul, arsenicul siliciul și borul (5).

Oligofagie (*oligo-* + gr. *phagein* = a mânca). Scăderea poftei de mâncare (16).

Oligofrenie (*oligo-* + *phren* = spirit, minte). Stare de nedezvoltare psihică globală prin leziuni cerebrale, determinate de factori nocivi care acționează prenatal, intranatal sau în primii 2—3 ani de viață (35). ~ **fenilpiruvieă**. Fenilcetonurie.

Oligofrenopedagogie. Vezi Defectologie.

Oligohidrie (*oligo-* + gr. *hydor* = apă). Oligohidrie.

Oligoglie (*oligo-* + *neuroglie*). Oligodendroglie.

Oligo-1,6-glucosidaza. Enzimă de tip glucosidazic, care catalizează procesele de hidroliză a legăturilor din poziția α -1,6 a moleculelor de dextrine, izomaltoză, pentoze și izomaltotrioza; este lipsită de acțiune asupra dextranului, glicogenului sau altor polimeri similari. Există în mucoasa intestinală, în particulele celulare microzomale, unde participă la digestia finală a glucidelor (5).

Oligohidramnion (*oligo-* + gr. *hydor* = apă + *amnion*). Cantitate redusă de lichid amniotic rezultând fie din resorbția lichidului, fie din scurgerea lui prin ruperea membranelor (2).

Oligohidroază (*oligo-* + gr. *hydor* = apă + *-oză*). Hipohidroază.

Oligolecție (*oligo-* + gr. *lekithos* = gălbenuș de ou), **Meiolecție**. Care are un sac vitelin mic (1).

Oligomanie (*oligo-* + gr. *mania* = nebunie). Termen utilizat pentru desemnarea afecțiunilor psihice care cuprind un număr restrins de bolnavi sau afectează doar o mică parte din totalitatea funcțiilor psihice (35).

Oligomelle (*oligo-* + gr. *melos* = extremitate). Subțiere congenitală excesivă a membrelor sau deficiență în numărul lor (1).

Oligomenoree (*oligo-* + gr. *men* = lună + *rhoia* = curgere). Sindrom caracterizat prin survenirea menstruațiilor la un interval mai mare de 32—35 zile (18).

Oligometalie. Care conține metale în cantitate foarte mică (4).

Oligopeptide. Polimeri de aminoacizi constituiți dintr-un număr redus (3—5) de molecule; rezultă din digestia (hidroliza) proteinelor. Se diferențiază de polipeptide prin faptul că nu sînt pozitive la reacția biuretului (sau dezvoltă o ușoară nuanță violacee, în timp ce polipeptidele dau o reacție roz-violacee evidentă) (5).

Oligoptialism (*oligo-* + gr. *ptyalon* = salivă), **sin.** : **Oligosialie**. Reducerea secreției salivare (15).

Oligoribonucleotide. Polimeri nucleotidici constituiți dintr-un număr redus (2—6) de ribonucleotide, unite între ele prin legături de tip ester între acidul fosforic al unui nucleotid și oza nucleotidului învecinat. Constituie verigi intermediare în sinteza biochimică a poliribonucleotidelor și au fost obținute în laborator prin polimerizarea ribonucleozidtrifosfaților în prezența polinucleotidfosforilazei (5).

Oligosialie (*oligo-* + gr. *sialon* = salivă). Oligoptialism.

Oligospermie (*oligo-* + gr. *sperma* = sămînță). 1. Scăderea numărului spermatozoizilor în ejaculat, expresie a unei insuficiențe orbitice de origine nervoasă, endocrină sau toxică (7). 2. Cantitate mică de ejaculat, datorită scăderii secreției prostatice (23).

Oligotricoză (*oligo-* + gr. *thrix* = păr + *-oză*). Hipotricoză.

Oligotrofie (*oligo-* + gr. *trophe* = nutriție). Nutriție deficientă (15).

Oligozaharide. Polimeri de monozaharide, constituiți dintr-un număr redus (3—5) de zaharuri simple. Dintre oligozaharide fac parte maltotrioza și maltotetroza (polimerii superiori ai maltozei conținind 3 și respectiv 4 resturi glucopiranozice); celotrioza (polimerul superior al celobiozei) etc. Transcrierea structurală a oligozaharidelor se face ținind seama de poziția legăturilor esterice (desemnate prin *O*) la atomii de carbon ai moleculei (desemnați prin numărul lor unit cu o săgeată) (5).

Oligozoospermie (*oligo-* + gr. *zoon* = animal + *sperma* = sămînță). Cantitate mică de ejaculat, datorită scăderii secreției de spermă (23).

Oligurie (*oligo-* + gr. *ouron* = urină). Condiție caracterizată prin reducerea sub 800 ml a volumului de urină eliminat în 24 ore, produsă printr-unul sau mai multe din următoarele mecanisme: a) scăderea filtratului glomerular, prin reducerea suprafeței de filtrare (glomerulonefrite acute și cronice, scleroze renale), a debitului sanguin renal (insuficiență cardiacă, hemoragii) sau a presiunii eficace de filtrare (șoc, colaps, deshidratare); b) creșterea reabsorbției tubulare, ca urmare a unor leziuni (toxice, anoxice) sau a secreției excesive de ADH (aport redus de apă, pierderi lichidiene extrarenale) sau de mineralocorticoizi (stări edematoase diverse); c) blocarea parțială a scurgerii urinii spre vezică, prin obstrucții ureterale parțiale (calculi, stricturi, compresii) (25).

Oliva (lat. = măslină). 1. Formațiune anatomică proeminentă și rotunjită (sin. *Olivă*) (1). 2. Proeminentă rotunjită situată latero-superior de fiecare piramidă a măduvei prelungite. Conține în interior nucleul olivar (sin. : *Olivă bulbară*) (1). ~ **cerebellaris**, denu-

mire pentru aspectul macroscopic pe secțiune al nucleului dentat al cerebelului (1).

Olivă (lat. *oliva* = măslină). Vezi *Oliva*. ~ **bulbară**. 1. *Nucleus olivaris*. 2. Vezi *Oliva*. ~ **superioară**, *Nucleus dorsalis corporis trapezoidel.*

Oliver, William Silver, 1836—1908. **Semnul** ~, Semnul Cardarelli, vezi Cardarelli.

Oliver, L. C., **Operație** ~, secționarea tractului piramidal lateral la nivelul măduvei spinării în parkinsonism (26).

Oliver-Mac Donnel. **Semnul** ~, coborîrea sistolică a laringelui, observată în anevrismul concavității crosei aortice (care împinge în jos bronhia stîngă) (10).

Olivinoză. Boală profesională generată de inhalarea de ortosilicat de magneziu și fier. Apare la muncitorii din industria de cărămidă refractară și are o evoluție clinică benignă. Radiologic apare o fibroză difuză și modificări pleurale (34).

Ollier, Louis Xavier Edouard Léopold, 1830—1900. **Boala** ~, sin.: *Condroadisplazie unilaterală*, condrodistrofie care interesează cu predominanță numai o jumătate din corp (24).

Grefă cutanată ~, grefă cutanată liberă, subțire, despicate în lambouri, sub formă de lame (24). **Grefă osoasă** ~, grefă osoasă autoplăstică osteoperiostică, recoltată de pe tibie (24).

Incizia ~, 1. Incizie pentru abordarea articulației coxofemorale, avînd formă de U cu ramura orizontală la baza marelui trohanter (24). 2. Incizie verticală mediană pe fața anterioară a genunchiului, abordarea articulației făcîndu-se transrotulian (24). 3. Incizie folosită în abordarea articulației genunchiului, avînd forma unei potcoave cu concavitatea în sus, folosită în mod clasic în rezecția de genunchi (sin.: *Incizia Farabeuf*) (24). 4. Incizie „în baionetă” folosită pentru abordarea posterioară a articulației cotului. În dreptul epitrohleei face o cotitură oblică pînă sub virful olecranului și merge apoi vertical de-a lungul ulnei (24).

Legea lui ~, în cazurile a două oase paralele, care sînt unite la extremități prin ligamente, oprirea în creștere a unuia din ele aduce tulburări de creștere a celuilalt (24). **Operația** ~, rezecția capului humeral în osteoartrita tuberculoasă (24).

Ollier-Thiersch. **Grefa** ~, Grefa Thiersch, vezi Thiersch.

Ollivier. **Boala** ~, sarcomatoza primitivă a meningelor (27).

Om (lat. *homo*). Ființă superioară socială, caracterizată prin facultatea de a gîndi și de a avea un limbaj articulat (32). „**Om fără gît**”. Aspect clinic în sindromul Klippel-Feil. Din cauza malformațiilor coloanei cervicale, gîtul este scurt, cu o implantare joasă a părului

la ceafă și mișcările de rotație ale capului foarte mult reduse (24). ~ **mediu** (Quételet), noțiune care ar reprezenta abstracția statistică cu care trebuie să opereze medicina, economia politică etc.; în realitate, mediile trebuie calculate pe grupe și pe tipuri (7).

„**Om-șarpe**”. Caracter clinic de mare laxitate articulară în clovnismul congenital și în miopia Oppenheim (24).

-oma (gr. *oma* = umflătură). Sufix care introduce în termenii compuși semnificația de tumoare, tumefacție (32).

Omacephalus (gr. *omos* = umăr + *a-* + *kephale* = cap). Gemen parazit placentar caracterizat printr-o dezvoltare imperfectă a capului și absența extremităților superioare (1).

Omag. *Aconitum napellus*.

Omagră (gr. *omos* = umăr + *agra* = prindere, acces, atac). Afectare gutoasă a articulației umărului (4).

Omalgie (gr. *omos* = umăr + *algos* = durere). Scapulaigie.

Omartrită (gr. *omos* = umăr + *arthron* = încheietură + *-ită*). Inflamație a articulației umărului (4).

Ombilie (lat. *umbilicus*). *Umbilicus*.

Ombilicare (lat. *umbilicus* = ombilic). 1. Adîncitură în formă de ombilic (32). 2. Formarea unei depresiuni, de formă asemănătoare ombilicului, în virful unei papule, vezicule sau pustule (32). ~ **mamelonului**, malformație, de obicei reversibilă, caracterizată prin înfundarea mamelonului în areola sinului, făcînd alăptarea copilului imposibilă sau dificilă (18).

Ombredanne, Louis, 1871—1956. **Beala** ~, sin.: *Exostoze osteogenice generalizate*, boală cu caracter osteogenic, constînd din anomalii de dezvoltare a proceselor osteogenice care depind de cartilajul de conjugare, cu producere de exostoze diseminate (24). **Incizia** ~. 1. Incizie în S pentru abordarea articulației coxofemorale trecînd prin virful marelui trohanter (24). 2. Incizie în zig-zag folosită în plastia șanțurilor amniotice (24). **Masea** ~, aparat pentru administrarea anesteziei generale în circuit semideschis (11). **Operația** ~. 1. Operație plastică în șanțurile amniotice constînd din excizia șanțului și în plastia în zig-zag a tegumentelor (24). 2. Început bicefalică (24). 3. Artrodeză extra- și intraarticulară de umăr, cu ajutorul unui cui metalic transtuberocervicocapitolegnoidian și al unui fir metalic transfixiant prin tuberozitatea humerală și acromion (24). 4. Rezecție artroplăstică a cotului cu interpunerea unui transplant autogen tendinos (24). 5. Reducere pe cale sîngerîndă a luxației congenitale coxofemorale, cu rezecție subtrohanteriană (24). 6. Chistoduodenostomie latero-la-

terală, realizată pentru drenajul cavităților chistice ale capului pancreasului (11). **Procedeu** ~. 1. Procedeu de cură a hipospadiasului prin plastie cutanată (11). 2. Procedeu de uretroplastie pentru redresarea penisului (11). **Semn** ~. 1. În luxația congenitală de șold, coapsa de partea luxată este mai scurtă și scîndura aplicată deasupra genunchiului indoit se înclină de această parte (24). 2. În paralizia obstetricală a umărului, bolnavul nu-și poate duce mina la gură decît îndepărtînd mult cotul de torace și ținînd antebrațul orizontal (24). 3. Prezența unor semne clinice de ocluzie intestinală, concomitent cu hemoragie anorectală, impune diagnosticul de invaginație intestinală (11). **Țepușa** ~, instrument ortopedicochirurgical foarte ascuțit la vîrf, folosit la perforarea osului în diferite intervenții (24).

Ombredanne-Alexander. Operația ~, intervenție chirurgicală pentru toracele în plînie, constînd din sternotomie în T cu rezecții condrale sau costale și fixarea în poziție corectă a fragmentelor plastronului (24).

Ombredanne-Garnier. Operația ~, modificarea a procedeuului chirurgical Sauerbruch-Niessen pentru sternul infundat, constînd din rezecție largă, cu freza, a cartilajelor costale, în 2 timpi la 7 zile interval (24).

Omento- (lat. *omentum* = viscer). Element de compunere care introduce în termeni referirea la unele replii peritoneale ale stomacului (32).

Omentopexie (*omento-* + gr. *pexis* = fixare). Operația Talma. Vezi Talma.

Omentotomie (*omento-* + gr. *tome* = tăiere). Secționarea sau decolarea coloepiploică operatorie a ligamentului gastrocolic, în scopul de a se ajunge în cavitatea dinapoia epiploanelor (11).

Omentum (lat. = viscer), sin.: *Epiploon*. Pliu al peritoneului care leagă unele viscere abdominale cu stomacul (1). ~ **majus**, sin.: *Epiploon gastrocolic*, *Epiploon mare*, pliu al peritoneului atașat de marea curbura a stomacului, atîrnînd ca un șorț și revenind peste fața anterioară a colonului transvers, fuzionînd cu mezocolonul transvers. Între pliurile ascendent și descendent se găsește cavitatea omentului mare (1). ~ **minus**, sin.: *Epiploon gastrohepatic*, *Epiploon mic*, *Ligamentum hepatogastricum*, pliu al peritoneului care unește curbura mică a stomacului cu șanțul transvers al ficatului. Spre dreapta, marginea sa este liberă și cuprinde toate elementele pediculului hepatic care intră în hilul ficatului (vena portă, artera hepatică, canalul biliar, nervii și limfaticile). Înapoia marginii sale libere se găsește *foramen epiploicum* (1).

Omfalectomie (*omfalo-* + gr. *ektome* = excizie). În cura herniei ombilicale, operația prin care se extirpă sacul herniar și învelșurile sale

după reducerea conținutului în cavitatea abdominală (11).

Omfalie (gr. *omphalos* = ombilic). Care aparține ombilicului (1).

Omfalită (*omfalo-* + *-ită*). Inflamația regiunii ombilicale. *Varietăți*: o. gonococică; o. difterică; o. fuzospirilară; o. micotică; o. stafilococică; o. streptococică etc. (12).

Omfalo- (gr. *omphalos* = ombilic). Element de compunere care introduce în termeni referirea la ombilic (32).

Omfalocavoanastomoză. Derivație portocavă aplicată în ciroza Cruveilhier-Baumgarten, realizabilă numai după ce prin splenoportografie s-a pus în evidență permeabilitatea venei ombilicale (11).

Omfalocel (*omfalo-* + gr. *kele* = hernie). Aplazia congenitală a peretelui ventral realizînd o hernie ombilicală de tip fetal sau embrionar, neacoperită de tegumente (33). ~ **diverticular**, omfalocel al cărui conținut este format din diverticulul Meckel (11). ~ **urinar**, omfalocel al cărui conținut este format dintr-o prelungire a cavității vezicii urinare, prin persistența permeabilității uracăi (11).

Omfalogeneză (*omfalo-* + gr. *genesis* = naștere). Dezvoltarea sacului vitelin (1).

Omfalomezenterie (*omfalo-* + *mezo-* + gr. *enteron* = intestin). Care aparține atît mezentelului, cît și ombilicului (1).

Omfaloragie (*omfalo-* + gr. *rhegnynai* = a curge). Hemoragie la nivelul cordonului ombilical (15).

Omfalotomie (*omfalo-* + gr. *tome* = tăiere). Incizarea sau secționarea ombilicului ori a cordonului ombilical (18).

Omfalotrib (*omfalo-* + gr. *tribein* = a strivi). Instrument de forma unei pense folosit pentru omfalotripsie (18).

Omfalotripsie (*omfalo-* + gr. *tripsis* = strivire). Strivire a cordonului ombilical, înlocuind practica ligaturii cordonului la nou-născut. Omfalotribul se menține pe cordonul ombilical 24-36 ore; metoda nu prezintă suficientă securitate (18).

Omfalozit (*omfalo-* + gr. *sitos* = hrană). Făt dublu (sarcină gemelară univitelină), caracterizat prin faptul că unul din ei are un cord rudimentar sau absent. Circulația omfalozitului este inversă. Suprimarea legăturii dintre gemeni duce la moartea omfalozitului (18).

Omni- (lat. *omnis* = tot). Element de compunere care introduce în termeni sensul de totalitate (32).

Omniscop (*omni-* + gr. *skopein* = a vedea). Stativ care permite examinarea radiologică a bolnavului în toate incidențele (36).

Omogenate. Preparate tisulare obținute prin ruperea pereților celulari și dispersia omogenă

a organelor celulare într-un mediu corespunzător, care să împiedice distrugerea structurilor organelor celulare. Mediile de omogenizare cele mai obișnuite sînt constituite din soluții apoase de zaharoză, care asigură conservarea morfologică și permit izolarea nucleilor, mitocondriilor, materialului Golgi, reticulului endoplasmic (microzomi) și a altor componente subcelulare (5).

Omogenizare (gr. *homos* = asemănător + *genos* = gen). În tehnologia dentară, operația prin care un aliaj neomogen devine omogen în urma unui anumit tratament termic (recoacere de omogenizare); se folosește pentru omogenizarea aliajelor dentare dezomogenizate (39).

Omogenizor. Aparat care permite obținerea de omogenate tisulare (5).

Omolateral (gr. *homos* = asemănător + lat. *lateralis* = lateral, sin.: *Ipsilateral*. Care este situat de aceeași parte (15).

Omolog (gr. *homologos* = în armonie). În anatomie, corespunzător în structură, fie direct, fie prin referirea tipului fundamental (1).

Omphaloanglopagus (gr. *omphalos* = ombilic + *ageion* = vas + *pagos* = care este fixat). *Allantoïdoangiotopagus*.

Omphalochorion (gr. *omphalos* = ombilic + *chorion* = piele), sin.: *Chorion omphaloideum*, *Placenta sacului vitelin*. Corionul sau partea vascularizată de vasele sanguine omfalomezenterice ale sacului vitelin (1).

Omsk. Vezi Febră hemoragică de Omsk.

Omucidere (lat. *homo* = om + *caedere* = a omori). Omorirea semenului; poate fi patologică, la alienați cu halucinații, la epileptici sau la alcoolici (23).

Omueldere-suleid. Omucidere urmată de sinucidere; se întâlnește în psihoze melancolice sau mistice, ca urmare a unor idei delirante (23).

Omușor. *Uvula palatina*.

Onanie (de la Onan, personaj biblic). Masturbație. ~ *conjugală*, Coit incomplet. ~ *psihică*, imaginarea de scene erotice, în scopul satisfacerii sexuale (23).

Onchocerea. Gen de viermi paraziți din familia *Filaridae*, clasa *Nematoda*. *Specii mai importante*: *O. caecutiens*, întâlnită mai ales în America Centrală și *O. volvulus* (sin.: *Filaria volvulus*) întâlnită mai ales în Africa. Determină la om boala numită oncocercoză (31).

Onc- (gr. *onkos* = masă, tumoare). Element de compunere care introduce în termeni referirea la o tumefacție, masă sau tumoare (32).

Oncocercoză. Boală parazitată determinată de viermi paraziți din genul *Onchocerca* și transmisă la om de insecte din genul *Simulium*. Se caracterizează prin noduli subcutanați situați în regiunea cefalică (oncocercoză americana)

sau pe trunchi (oncocercoză africană). Complicațiile datorite localizării oculare a larvelor sînt deosebit de periculoase, putînd duce la orbire (31). ~ *africană*, sin.: *Scabie tropicală*, formă de oncocercoză manifestată prin erupție papulopustuloasă, pruriginoasă, asemănătoare scabiei și întâlnită în Africa Centrală; este provocată de *Onchocerca volvulus* și transmisă de la animal la om prin anumite specii de diptere (12). ~ *americană*, formă de oncocercoză provocată de *Onchocerca caecutiens*, manifestată prin tumefieri erizipelatoase ale feței (erizipel de la Costa) mergînd pînă la pahidermie. În cazul formării de chisturi verminoase în interiorul cutiei craniene apar tulburări oculare și nervoase (12).

Oncocit (*onco-* + gr. *kytos* = celulă). Celulă columnară cu citoplasma eozinofilă granulară, găsită în glandele salivare și unele glande endocrine, mucoasa nazală și în alte locuri; reprezintă o celulă epitelială nediferențiată și se poate întîlni singură sau în agregate (1).

Oncocitom (*onco-* + gr. *kytos* = celulă + *-oma*). Tumoare adenomatoasă formată din oncocite (1).

Oncograf (*onco-* + gr. *graphein* = a scrie). Aparat pentru măsurarea variațiilor de volum ale unui organ oarecare, ca urmare a modificărilor sale vasculare (15).

Oncografie. Reprezentarea grafică a volumului, locului și configurației unui organ oarecare, cu ajutorul oncografului (15).

Oncologie (*onco-* + gr. *logos* = știință). Studiul caracterelor fizice, chimice, biologice ale diferitelor manifestări clinice, al etiopatogeniei și terapiei neoplasmelor (32).

Oncometru (*onco-* + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru măsurarea locului și configurației unui organ (15).

Ondinism (Ellis). Excitație erotică produsă de undele de apă (35).

Ondometru (fr. *onde* = undă + gr. *metron* = măsură). Undametrul.

Oneirofrenie (Meduna) (gr. *oneiros* = vis + *phren* = minte, spirit). Termen propus pentru a desemna ca entitate nosologică psihozele cu stări oneiroide, dar care nu s-a confirmat clinic, deoarece stările oneiroide pot avea etilogii diferite (35).

Oneiroïde (Mayer-Gross) (gr. *oneiros* = vis + *eidōs* = formă). Stare de tulburare de conștiință cu trăiri halucinatorii delirante sub formă de scene de vis, cu posibilitatea de a fi reproduse integral după dispariția fenomenelor confuzive; se întâlnește în stările toxice, infecțioase și în schizofrenie (35).

Ongleu. Mică piesă metalică semicilindrică adaptată la extremitatea distală a cistoscopului

de cateterism, cu ajutorul căruia sonda ureterală poate fi ghidată către meatul ureteral (11).

Vezi și: Dogliotti.

Onicalgie (*onico-* + *gr. algos* = durere). Hiperestezia unghiilor; dureri la cea mai mică atingere a lor, datorite unei tumori glomice (12).

Onicartroză ereditară. Sindrom caracterizat prin atrofiile unghiale însoțite de anomalii ale articulațiilor (mai ales ale cotului și genunchiului) (12).

Onicatrofie (*onico-* + *atrofie*). Onichie atrofiantă caracterizată prin subțierea unghiei, care ia un aspect papiraceu, cu suprafața ondulată (12).

Onichie (*gr. onyx* = unghie), sin.: *Onicoză*, *Onixis*. Termen folosit pentru afecțiunile unghiilor (12).

Onichorrhexis (*gr. onyx* = unghie + *rhexis* = ruptură). Subțiere și fragilitate a unghiilor datorite unei fisuri longitudinale și putând apărea în condiții diferite: traumatisme, imbolnăviri profesionale, eczeme, peladă etc. (12).

Onico- (*gr. onyx* = unghie). Element de compunere care introduce în termeni referirea la unghie (32).

Onicoelazie (*onico-* + *gr. klasis* = ruptură). Ruptura unghiei (11).

Onicoeriptoză (*onico-* + *gr. kryptein* = a ascunde). Unghie încarnată (12).

Onicofagie (*onico-* + *gr. phagein* = a mânca), sin.: *Onicotilomanie*, *Tililomanie*. Tic nervos, mai frecvent la copii, constind din obiceiul de a-și roade unghiile cu dinții (12).

Onicogriroză (*onico-* + *gr. gryposis* = încovoiere), sin.: *Griroză*. Formă deosebită de îngroșare a unghiilor, care iau aspectul de gheară; se întâlnește în nevrite, sindrom varicos etc. (12).

Onicoliză (*onico-* + *gr. lysis* = distrucție). Dezlipire a unghiei de pe patul ei. Varietate profesională: onicoliza semilunară a spălătoreșelor. Poate fi totală, parțială sau intermitentă (12).

Onicomalacie (*onico-* + *gr. malakia* = înmuiere). Consistență anormal de moale a unghiilor (12).

Onicomicoză (*onico-* + *gr. mykes* = ciupercă + *-oză*). Parazitarea unghiilor cu ciuperci patogene (12).

Onicoschizis (*onico-* + *gr. schisis* = diviziune). Dezlipirea unghiilor de pe patul unghiei (12).

Onicotilomanie (*onico-* + *gr. tillein* a roade + *mania* = nebunie, furie). Onicofagie.

Onicotrofie (*onico-* + *gr. trophe* = nutriție). Nutriția unghiilor (15).

Onicoză (*onico-* + *-oză*). Onichie.

Oniomanie (*gr. onios* = de vinzare + *mania* = nebunie, furie). Tendința patologică către risipă, prin cumpărături excesive (35).

Onirism (*gr. oneiros* = vis). Termen utilizat de psihiatră franceză pentru a desemna sindroamele confuzionale însoțite de halucinații vizuale multiple panoramice asemănătoare stărilor de vis (35).

Onixis (*gr. onyx* = unghie). Onichie.

Onkosis. Resorbție osoasă. Termenul aparține lui Recklinghausen, care credea că procesul începe în celule (24).

Onley. Dispozitiv ortopedic sub formă de incrustație extratisulară, care reface una sau mai multe fețe coronare distruse ale dintelui (38).

Onomatomanie (*gr. onyma* = nume + *mania* = nebunie). Tendință obsesivă către amintirea tuturor numelor persoanelor pe care bolnavul le-a văzut și le-a cunoscut cândva (35).

Onomomanie (*gr. onyma* = nume + *mania* = nebunie). Tendință către aducerea aminte obsesivă, uneori rituală a unor cuvinte sau nume (35).

Ontogeneză (*gr. ontos* = ființă + *genesis* = naștere). Originea și dezvoltarea unui organism de la oul fecundat la adult (1).

Oo- (*gr. oon* = ou). Element de compunere care introduce în termeni referirea la ou (32).

Oocephalus (*oo-* + *gr. kephale* = cap). *Tri-gonocephalus*.

Oochinet. Stadiu în dezvoltarea parazitului malariei, care rezultă după fecundarea gamețului femel (macrogameți) de unul din microgameți și care se petrece în stomacul insectei vectoare (țânțar). Oochinetul se localizează sub tunica elasticomusculară a stomacului, unde se imobilizează și se transformă în oochist (31).

Oochist. Celulă-femelă fecundată (zigot) de *Plasmodium* după închistarea oochinetului în învelișul musculoelastice al stomacului țânțarului. Herniind în cavitatea generală, dau stomacului aspectul de „acoperit cu mărgelile” (31).

Oocit (*oo-* + *gr. kytos* = celulă), sin.: *Ovocit*. Celulă germinativă derivată din oogonium (1). ~ **primar**, oocit imediat înaintea perioadei de maturare (1). ~ **secundar**, oocit între perioada primară și cea secundară de maturare (1).

Ooforalgie (*ooforo-* + *gr. algos* = durere). Durere ovariană (18).

Ooforectomie (*ooforo-* + *gr. ekstome* = excizie), sin.: *Ovariectomie*. Extirparea uni- sau bilaterală a ovarelor (18).

Ooforită (*ooforo-* + *-ită*). Ovarită.

Ooforo- (*gr. oon* = ou + *pherein* = a purta). Element de compunere care introduce în termeni referirea la ovar (32).

Ooforcepilepsie (*ooforo-* + *epilepsie*), sin.: *Ooforomanie*. Denumire dată de Batley unor accidente nervoase caracterizate prin crize epileptice, întovărășite de tulburări menstruale, fenomene atribuite odinioară unor leziuni ovăriene (18).

Ooforomanie (*ooforo-* + gr. *mania* = nebunie). Ooforoepilepsie.

Ooforografie (*ooforo-* + gr. *rhaphe* = sutură). Intervenție chirurgicală constând din suturarea ovarului (18).

Ooforosalpingectomie. Anexectomie.

Ooforosalpingită (*ooforo-* + gr. *salpinx* = trompă + *-ită*). Anexită.

Oogeneză (*oo-* + gr. *genesis* = naștere). Procesul originii, dezvoltării și formării ovulului și prepararea sa pentru fecundație (1).

Oogonium (*oo-* + gr. *gone* = naștere). Celula ovariană primordială în stadiul premergător începerii maturației, având capacitatea de a da naștere oocitului primar (1).

Ookinensis (*oo-* + gr. *kinesis* = mișcare). Fenomenul mitotic în celula-ou, în timpul maturației și fecundației (1).

Oolemma (*oo-* + gr. *lemma* = teacă). *Zona pellucida*.

Oophoron (*oo-* + gr. *pherein* = a purta). *Ovarium*.

Ooplasma (*oo-* + gr. *plasma* = formație). Citoplasma oului; cuprinde vitelusul sau deutoplasma (1).

Oosporoză. Nocardiază. ~ **pulmonară**, microză pulmonară de obicei saprofită supraadăugată în unele pneumopatii cronice (34).

Ootip. Locul de întilnire a mai multor canale reproducătoare la *Cestoda* și *Trematoda*, unde se formează oul (31).

Opacitate (lat. *opacitas* = umbră, întunecime). 1. Proprietatea unui corp de a nu lăsa să treacă prin el anumite radiații (32). 2. Zonă limitată opacă sau lipsită de transparență (32). ~ **în bandeletă**, keratită în bandeletă (28). ~ **corneană**, pierderea transparenței corneei (28). ~ **crystaliniană**, pierderea transparenței unei zone din cristalini (28). **Opacități pulmonare**, sin.: *Pete pulmonare*, *Umbre pulmonare*, semne elementare pulmonare radiologice sub formă de diminuări ale transparenței. Traduc procese de înlocuire a aerului alveolar printr-un lichid sau formațiuni celulare în interstițiu. După dimensiunile lor se împart în micronodulare, macronodulare, opacități întinse. După forma lor se deosebesc: opacități rotunde, neregulate, liniare și în bandă (36).

Opalgie (gr. *ops* = față + *algos* = durere). Nevralgie facială (4).

Opărire. Leziuni de arsură datorite lichidelor fierbinți sau aburilor supraîncălziți (23).

Operator (lat. *operari* = a lucra, a face). 1. Genă operatorie. 2. În matematică, regulă care asociază unei funcții f o altă funcție g ; $g = Af$, unde A este operatorul. Domeniul de definiție al operatorului A este mulțimea funcțiilor f , pentru care există funcția g (37). ~ **de performanțe**, Funcție de trecere.

Operația (lat. *operatio*). 1. Acțiune terapeutică chirurgicală; act executat cu instrumentele sau mâinile asupra unor organe sau țesuturi bolnave (32). 2. Activitate mecanizată manuală sau intelectuală efectuată pentru obținerea unui efect (32). 3. Regulă după care se execută un calcul matematic (32). ~ **antireflux**, Operația Bischoff, vezi Bischoff, ~ **cezariană**, intervenție chirurgicală constând din incizarea uterului și extragerea fătului (18). ~ **cezariană abdominală**, operație cezariană în care abordarea uterului se face pe cale abdominală (18). ~ **cezariană corporeală**, varietate de operație cezariană, în care uterul este incizat în regiunea segmentului superior (18). ~ **cezariană extraperitoneală**, varietate de operație cezariană, în care se incizează segmentul inferior al uterului după decolarea peritoneului și a vezicii urinare de jos în sus, prin intermediul fundului de sac vezicouterin, cavitatea peritoneală rămânând închisă (18). ~ **cezariană, post-mortem**, operație cezariană practică în cazurile în care gravida la termen a decedat fătul fiind încă viu; intervenția este justificată în primele 15 minute de la moartea gravidei (18). ~ **cezariană segmentară longitudinală**, varietate de operație cezariană, în care segmentul inferior este incizat longitudinal, incizia mergând în sus până la segmentul superior (18). ~ **cezariană segmentară transversală** (Doerfler-Fux), sin.: *Operație cezariană suprasimfizară*, varietate de operație cezariană în care segmentul inferior este incizat urmând o linie transversală curbă cu concavitatea în sus (18). ~ **cezariană suprasimfizară**, Operație cezariană segmentară transversală. ~ **cezariană vaginală** (Dührssen-Acconci), varietate de operație cezariană constând din incizarea colului și a segmentului inferior al uterului, pe cale vaginală (18). ~ **de la Manchester**, intervenție chirurgicală pe cale vaginală utilizată în prolapsul genital de gradul al II-lea, la femeile cu alun-gire hipertrofică de col; constă din amputarea colului uterin asociată cu colporafie anterioară și colpoperineorafie posterioară (18).

Vezi și: Abramian, Adson, Albarran, Albarran-Marion, Albee, Albrecht, Alexander, Alglave, Ali-Krogius, Allen, Alquié-Alexander-Adams, Alsborg, Anderson, Andreev, Andrews, Anel, Anișenko, Annandalle, Anzoletti, Ariev, Aubagnac, Babici, Bakey, Baldwin-Mori, Ballfour, Ball, Banaquer, Bankart, Baron, Barra-

quer, Barsky, Barwell, Bastos-Ansart, Bauer, Bayer, Bayer-Gussenbauer, Bazy, Beck, Bennett, Bérard-Alglave, Berg, Berger, Bertrand, Biesalski-Mayer, Billroth, Bircher-Jianu, Bischoff, Blalock-Taussig, Blochin, Boari, Bobrov, Boeminghaus, Bogdanov, Bogoraz, Böhler-Jörg, Bonnet-Carcassonne, Bonniot, Boppe, Borthen, Bosworth, Bouilly-Volkman, Bourg, Brackett-Albee, Brackett-Braitév, Bralley, Brandes, Brador, Brenner-Riedl, Brett, Brittain, Brock, Brodski, Brooke-Tornbucc, Brooks-Seddon, Brophy, Bucy, Bunnell, Burch, Burjeva, Caldwell-Luc, Calvé-Galland, Camera, Campbell, Ceballos, Celesnik, Cernavski, Cervelle, Champeau-Pineau, Chandler, Charnley, Chevalier, Churchill-Holman, Ciaklin, Clagett, Clark, Codivilla, Coffey, Collins, Collona, Cooper, Cornet, Cosăcescu, Couvelaire, Crétin, Crowe, Cunéo, Dandy, Danielopolu, Darget, D'Aubigné, Daviel, Davies-Colley, Dega, Delagenière, Delannoy, Delbet-Vadder, Delchef, Delinotte, Delitala, Della Vedova, Délorme, Del Torto, Diakonov, Diaz, Dicescu, Dikson, Didot-Rogers, Djanelidze, Dollinger, Dos Santos, Dott, Doyen, Dubrov, Ducroquet-Ducroquet, Deyarier, Dunn, Durham, Ebin, Edebohl, Eden-Hybinette, Ehalt, Eisman-Melzer, Episcopo, Eremici, Erlacher, Fazakas, Fedotenzov, Felix, Felizet, Folley, Fontaine, Fontan, Förderl, Förster, Förster-Thomson, Frantz, Frazier, Frédet, Freyer, Friedland, Fritsch, Frumina, Galeazzi, Gallie, Gallie-Le Mesurier, Gaudard, Gayet, Ghirgolav, Gil-Vernet, Gill, Gilles, Gleich, Gocht, Goebel-Stockel, Goldberg, Goinin, Gotlieb, Goynard, Graber-Duvernay, Graham, Grekov, Grice, Grigoriu, Gross, Gruça, Guermonprez-Gosset, Guleke, Haas, Haberer, Hacker, Hahn-Huntington, Haim-Belt, Hallock, Halsted, Halsted-Pólya, Harris, Hartmann-Miculicz, Hebel, Heimanovici, Heineke-Miculicz, Heller, Henderson, Henle, Herbert, Herßen, Hey-Groves-Smith, Heyn, Heyrovsky, Hibbs, Hilgenfeld, Hilgenfeld-Boron-Fabre, Hindmarsh, Hinman, Hirsch-Jianu, Hocke, Hoffa, Hofmeister-Ochsner, Hohmann, Holevici, Holmes, Horsley, Huber, Huc, Hueter-Mayo, Hufnagel, Hugues-Moore, Huguier, Hustings, Hyroop, Ianăş, Ionomov, Ionescu, Iselin, Iselin-Dubau, Ito, Jacobaeus, Jelts, Jones, Judd, Juvara, Kaplan, Kehler, Kelly, Kennedy, Kerghen, Kerschner, Kimbarovski, Kirmisson, Kirschner, Köcher, Kocks, Kolomnin, Kondoleon, Konforti, Konforti-Ivanov, König, König-Witteck, Kopcev, Kornev, Kortzeborn, Koslovski, Kosticka, Kraske, Krauze-Saratov, Krukenberg, Kubitenko, Kuslik, Küss, Lamas-Mondino, Lamas-Prat, Lambert, Lambrinudi-Boppe, Lamson, Lamy, Lance, Lange, Langenbuch, Langenskjold, Laroyenne, Law, Lawmann, Le

Fort, Le Fort-Ingelrass, Leger, Leger-Perin, Leguen, Leonte-Nicoladoni, Leriche, Leveuf, Lexer, Lexer-Whitmann, Lexer-Witteck, Lichtenberg, Lidski, Linberg, Lobet-Varsi, Logroscino, Loison-Bălăcescu, Longmire, Loreta, Ludloff, Lukanov, Lund, Lyle-Ney, Mac Ausland-Albee, Mac Intoe, Mackenzie, Mac Kinov, Murray, Madlener, Magnuson, Mallet-Guy, Mammana, Mammaaar-Chute, Marchant-Contiades, Marckwald, Marshall, Marshall-Marchetti, Martinov, Massart, Massart-Ducroquet, Massart-Magnoni d'Intignano, Massart-Naquet, Matas, Mathieu, Matti, Mauck, Maydl, Mayer, Mayer-Lange, Mayo, Ménard, Meyers, Michel, Michetti, Michon, Miculicz-Radecki, Milch, Millin, Mirizzi, Mironov, Mochet-Gouverneur, Molotkov, Mommford, Monod, Moore, Moreschi-Rindfleisch, Moşkov, Mouchet, Moynihan, Mummery, Murphy, Murray-Gordon, Mylander, Naffziger, Narath, Néddélec, Nelfet, Neuber, Neuhauser, Neviashev, Nicola, Nikitin, Noël, Norlen, Novacenko, Nove-Josserand, Ober, Ognev, Ogston, Oliver, Ollier, Ombrédanne, Ombrédanne-Alexander, Ombrédanne-Garnier, Orlov, O'Shaughnessy, Osten-Saken, Oudard, Pagel, Pais, Partsh, Pawlik, Payr, Péan, Péan-Billroth I, Peet, Perez-Fontana, Perrin, Perthes, Petrov, Phemister, Pintilie-Denisch, Podrez, Politano-Leadbetter, Pollock, Poncet-Berard, Porc, Portes, Potts-Smith-Gibson, Pribram, Puigver, Putnam, Putti, Putti-Platt, Putti-Scaglietti, Rankin, Rădulescu, Reclus, Reclus-Wick, Resende, Réverdin, Richet, Rieuneau, Rijn, Robinson, Rocher, Rometti-Senni, Routier, Roux, Roux-Bérard, Roux-Picot, Ruggi, Rusakov, Sabadinin, Sabaneev, Salaverri, Sauerbruch, Sauerbruch-Mathieu, Sauerbruch-Niessen, Sauvė-Kapandji, Savariaud, Schanz, Schauta, Schauta-Wertheim, Schlede, Scheele, Schepelmann-Cotte, Schiassi, Schiede, Schloffer, Scholder, Schwartz, Schwyzer, Sebestyen, Selig, Sencert, Servelle, Shirodka, Sipacev, Silver, Silvestri, Simon-Marchwald, Sitenko, Sjöqvist, Smith-Petersen, Smithwick, Soave, Soresi-Brocq, Sorrel, Sourdille, Soutter, Spalding-Richardson, Speed, Speed-Kellog, Spiller-Frazier, Sprengel, Stefanini, Steinach, Steinberg-Barraya, Steindler, Stiles, Stoffel, Stone, Strassmann, Streissler, Stuert, Subinski, Taarnhj, Talma, Tavernier, Tenev, Textor, Thiemann, Tierny, Tiersch, Toprover, Tord-Skoog, Toupet, Trendelenburg, Trendelenburg-Estor, Trillat, Troianov, Trose, Trumble, Tubby, Turner, Turner-Thomas, Ullery, Ullmann, Vainstein, Van der Stricht, Vasilievskaja, Venable-Stokes, Vercescu-Whitehead, Vergès, Verral, Verral-Massart, Vineberg, Vişnevski, Vladimirov-Miculicz, Vogel, Volkmann-Kirmisson, Volkovici, Voronoff, Vreden, Vulpius, Wallet, Watson-Jones, Wen-

del, Wertheim, Whitehead, Whitmann, Wildbolz, Wilmoth-Lenormant, Wilms-Sauerbruch, Wilson, Wilson-McKeeves, Winter, Wittek, Witzel, Wollenberg, Zaccary, Zahradnicek, Zanolli, Zațepin, Zeller.

Opercul (lat. *operculum* = capac). 1. În parazitologie, căpăcel care se găsește la polul superior al ouălor paraziților din genul *Fasciola*, *Diphyllobotrium* etc. (31). 2. **Operculum**. ~ **trofoblastie**, capac format de trofoblast, care acoperă cicatricea din endometru făcută de oul implantat (1).

Vezi și: Cavaiillon.

Operculum (lat. = capac), sin.: **Opercul**. Complexul de circumvoluții cerebrale care înconjură și acoperă lobul insulei (1). ~ **frontale**, sin.: *Pars frontalis operculi*, *Pars opercularis gyri frontalis inferioris*, circumvoluție cerebrală de formă patulateră cuprinsă între porțiunea inferioară a șanțului precentral și ramura ascendentă a șanțului lateral (1). ~ **frontoparietale**, porțiunea girilor cerebrali care acoperă partea superioară a insulei (1). ~ **temporale**, porțiunea lobului temporal care acoperă insula (1).

Operon. Totalitatea genelor structurale a căror expresie fenotipică este controlată de un operator; unitate genetică a cărei expresie fenotipică este reglată de un represor. Operonul poate să conțină una sau mai multe gene structurale. Cercetări recente sprijină concepția potrivit căreia un operon, indiferent de numărul genelor structurale pe care îl cuprinde, determină, printr-o reacție de transcriere, o singură moleculă de ARNm (17).

Ophiasis. Vezi Peladă.

Ophryon (gr. *ophrys* = sprinceană). În craniometrie, punctul unde planul mediosagital intersectează diametrul frontal minim (linia cea mai scurtă între crestele temporale ale osului frontal) (1).

Opiaceu. Preparat farmaceutic care conține sau provine din opiu (13).

Opiofagie (*opiu* + gr. *phagein* = a mânca), sin.: **Meconism**. Toxicomanie prin ingerare de opiu (35).

Opipramol. Compus tricyclic înrudit cu imipramina; are proprietăți antidepressive asemănătoare acestora (14).

Opisthen. Partea cea mai înaltă a corpului unui animal (1).

Opisthion (*opisthios* = posterior). În craniometrie, punctul unde planul sagital taie marginea posterioară a găurii mari (*foramen magnum*) (1).

Opisthoeranion (gr. *opisthen* = înapoi + *kranion* = craniu), sin.: **Punct occipital maxim**. Punctul din planul sagital al osului occipital, care marchează extremitatea posterioară a

diametrului lung al cutiei craniene, măsurat de la glabelă; nu este considerat punct craniometric (1).

Opisto- (gr. *opisthen* = îndărăt, înapoi, în spate). Element de compunere care introduce în termeni sensul de localizare, înapoi sau referirea la spate (32).

Opistodontie (*opisto-* + gr. *odous* = dinte). Situarea dinților frontali ai arcadei inferioare mult înapoia celor superiori, datorită unei dezvoltări insuficiente a mandibulei (38).

Opistogenie (*opisto-* + gr. *gēneion* = bărbie). Ștergerea reliefului bărbiei prin lipsă de dezvoltare a ramurilor orizontale mandibulare. Arcul mandibular hipoplazic dă naștere la tulburări în erupția dinților, ducând la vicii de erupție, malpoziții și tulburări de ocluzie interdentară (38).

Opistognatism (*opisto-* + gr. *gnathos* = falcă), sin.: **Endognație**. Distalizarea maxilarului superior, ca urmare a unei dezvoltări insuficiente (39).

Opistorehis. Gen de viermi paraziți din familia *Opistorchidae*, clasa *Trematoda*. *Specii mai importante*: *O. felineus* (sin.: *Distoma conus*, *Distoma felineum*); determină opistorcoza; *O. noverca* (sin.: *Distoma conjunctum*) (31).

Opistorcoză. Boală parazitară determinată de localizarea în căile biliare (sau pancreatice) a trematodului *Opistorchis felineus*. Se însoțește de dureri în etajul superior al abdomenului, inapetență, grețuri, vărsături, cefalee, amețeli, insomnie etc. (31).

Opistotonus (*opisto-* + gr. *tonos* = tensiune). Atitudine particulară observată frecvent la bolnavii de tetanos, datorită contracturii mușchilor extensori ai trunchiului; corpul descrie un arc de cerc cu concavitatea posterioară, bolnavul sprijinindu-se în pat numai pe creștetul capului și pe călcâie (8).

Opitz. H. Boala ~, splenomegalie, însoțită sau nu de fenomene de hipersplenism hematologic, datorită unei tromboze sau tromboflebite a venelor splenice (19).

Opiu (lat. *opium*). Sucul uscat (latex) obținut prin incizii practice în capsulele plantei *Papaver somniferum*; conține peste 25 alcaloizi, principalii fiind morfina, codeina, papaverina, narcotina; are acțiune analgezică, deprimantă respiratorie, antitusivă, antiidiareică (13).

Opocephalus (gr. *ops* = față + *kephale* = cap). Monstru caracterizat prin fuziunea urechilor, prezența unei singure orbite și absența gurii și nasului (1).

Opodidymus (gr. *ops* = față + *didymos* = = gemăn, dublu), sin.: **Diprosopus**. Monstru

avind o cutie craniană unică, însă două fețe distincte (1).

Opoterapie (gr. *opos* = suc + *therapeia* = tratament). Terapie prin extracte glandulare (7).

Oppel. Reflexul ~, dilatare a unei artere, secundară ligaturii venei adiacente (10).

Oppenheim, Hermann, 1858—1919. Boala ~, Amiotonie congenitală. Semnul ~, reflex patologic care se poate întâlni în leziunile căii piramidale: presiunea (comprimarea) în sens descendent a musculaturii antero-externe a gambei în vecinătatea crestei tibiei determină extensiunea halucelui și flexiunea cu respirare în evantai a celorlalte degete (27).

Opritori de basculare. Denumire generică pentru elementele de menținere indirectă a protezei dentare parțial-mobile care împiedică bascularea, nepermițând ridicarea sau rotirea (pintenii ocluzali, contracroșetele, croșetele continue) (39).

Opsurie (gr. *opse* = tirziu + *ouron* = urină). Eliminarea întârziată a urinei care apare în cantități mai reduse după mese decît în timpul perioadei de foame, datorită întârzierii absorbției intestinale. Volumul total al urinei nu echivalează pe acela al aportului lichidian decît după mai mult de 4 ore de la ingerare (15, 25).

Opsomenoree (gr. *opse* = tirziu + *men* = lună + *rhoia* = curgere). Hipomenoree.

Opsonină, sin.: Bacteriotropină. Anticorp specific, termostabil, a cărui acțiune constă din a face bacteriile susceptibile la fagocitoză (3).

Optică (lat. *optica*). Știința care se ocupă cu legile luminii, refracției și reflexiei și relațiile ei cu vederea (28). ~ **electronică**, ramură a opticii care se ocupă cu emisiunea și propagarea electronilor și factorii care anihilează și modifică cursul lor, în special cu aplicație la microscopia electronică (28). ~ **fiziologică**, ramură a opticii care se referă la aspectul dioptic al ochiului (28).

Opto- (gr. *optos* = vedere). Element de compunere care introduce în termeni referirea la vedere (32).

Optochină. Derivat al chininei cu acțiune bactericidă importantă. Vezi și Testul cu optochină (3).

Optometru (*opto-* + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru testarea vederii și potrivirea ochelarilor (28).

Optotip (*opto-* + gr. *typos* = tip). Tablou-tip pentru măsurarea acuității vizuale (28).

Ora (lat. = margine, hotar). Termen generic pentru unele formațiuni cu aspectul unei creste sau margini (1). ~ **serrata**, marginea anterioară a retinei senzoriale, situată înapoia corpului ciliar (28).

Oral (lat. *os, oris* = gură). Care are relații sau raporturi cu cavitatea bucală (38).

Orbell, Leon Abgarovici, 1882—1958. Efectul ~, oboseala unui mușchi excitat prin intermediul nervului său somatic este suprimată prin excitarea concomitentă a fibrelor vegetative simpatice care merg la același mușchi sau prin administrare de adrenalină (27).

Orbicular (lat. *orbiculatus* = rotund). Circular. Termen folosit de obicei pentru mușchi circulari, ca de ex. mușchiul orbicular al ochiului (*m. orbicularis oculi*), mușchiul orbicular al gurii (*m. orbicularis oris*) (1).

Orbită (lat. *orbita*). Cavitate osoasă care conține ochiul; este formată de oasele frontal, sfenoid, etmoid, nazal, lacrimal, maxilar și palatin (1).

Orbito- (lat. *orbita* = orbită). Element de compunere care introduce în termeni referirea la orbită (32).

Orbitotomie (*orbito-* + gr. *tome* = tăiere). Incizie de acces în cavitatea orbitară (28).

Orbitotonometrie (*orbito-* + gr. *tonos* = tensiune + *metron* = măsură). Măsurarea presiunii conținutului orbitar (28).

Orbire (lat. *orbis* = orb), sin.: *Cecitate, Typhlosis*. Pierdere completă, definitivă și incurabilă a vederii ambilor ochi. Sînt admise în prezent următoarele categorii de orbire: a) orbire completă, absolută, totală, fără nici o percepție luminoasă; b) orbire completă cu percepție luminoasă, dar cu incapacitatea de a percepe formele și obiectele; c) orbire care permite perceperea mișcărilor și vag a formelor; d) orbire proctică, profesională, relativă, cu scăderea vederii sub 1/20 (28).

Ordonată (lat. *ordinata*). Coordonata carteziană *y* a unui punct *P* pe axa verticală *Oy* (axa ordonatelor) (7).

Oreion (fr. *oreillons*). Parotidită epidemică.

Organ (lat. *organum*). *Organum*. ~ **central**, organ avînd o linie axială centrală (de ex. globul ocular) (1). ~ **efector**, sin.: *Organ-țintă*, organul care reprezintă adresa principală a unei stimulări (comenzi) endocrine sau nervoase (de ex.: uterul pentru ovar) (7). ~ **de șoc**, organ afectat de reacțiile alergice (15).

Vezi și: Corti, Giraldès, Golgi, Rosenmüller.

Organ-țintă. Organ efector.

Organism (fr. *organisme*). Corpul unei ființe, care reprezintă un tot închegat, adaptîndu-se permanent la condițiile de mediu (2). **Organisme indicatoare.** Forme biologice caracteristice pentru starea sanitară a principalilor factori de mediu. Termenul se referă în special la biologia apei (20). ~ **receptiv**, organism aflat în condițiile de a contracta o boală infecțioasă, lipsindu-i o imunitate pentru boala respectivă (8).

Organit (fr. *organite*). Element morfologic intracelular, reprezentînd un test al activității celulare (2).

Organizare (fr. *organiser* = a organiza). Orînduire în vederea unei activități conformă unui plan corespunzător (32). ~ **ocrotirii sănătății publice**, sin. : *Organizarea sanitară*, știința care se ocupă cu legile ce definesc relațiile dintre sănătate și condițiile sociale, care studiază principiile de ocrotire a sănătății pe baza analizei dezvoltării istorice a acestora și elaborează formele și măsurile practice de organizare în funcție de starea de sănătate a populației și etapa istorică de dezvoltare a statului. Obiectul său de studiu este starea de sănătate a populației și scopul său îmbunătățirea permanentă a acesteia (29). ~ **sanitară**, *Organizarea ocrotirii sănătății publice*.

Organizator (fr. *organisateur*). 1. Cel care pregătește o acțiune potrivit unui plan dinainte stabilit (32). 2. Sector embrionar care influențează unele părți vecine, asigurîndu-le diferențierea histologică și morfologică. Porțiunile rezultate din această acțiune de inducție și care la rîndul lor induc alte sectoare sînt socotite ca organizatori de gradele al II-lea, al III-lea etc. (32). **Organizatori nucleolari**. Cromozomi care atașează nucleolii în profază; nucleolii devin progresiv mai mici, iar în faza următoare a diviziunii dispar, ca și cum ar fi absorbiți de cromozomul de care sînt atașați (17).

Organo- (gr. *organon* = organ). Element de compunere care introduce în termeni referirea la un organ (32).

Organogenie (*organo-* + gr. *gennan* = a produce). Dezvoltarea unui organ (2).

Organografie (*organo-* + gr. *graphein* = a scrie). Descrierea unui organ (2).

Organoleptie (*organo-* + gr. *lepsis* = fixare). Denumire dată substanțelor cu afinitate deosebită pentru un anumit organ (15).

Organopexie (*organo-* + gr. *pexis* = fixare). Fixarea chirurgicală a unui organ devenit anormal mobil în poziția sa fiziologică (11).

Organoterapie (*organo-* + gr. *therapeia* = tratament). Terapia prin administrarea pulberilor de extracte de organe sau a organelor ca atare (7).

Organotropie (*organo-* + gr. *tropos* = întoarcere). Avînd afinitate pentru țesuturile unui organ, ceea ce explică unele localizări de predilecție ale unor microbi sau virusuri pe de o parte și acțiunile electice ale unor substanțe utilizate în scop terapeutic pe de altă parte (2).

Organum (lat. = organ), sin. : *Organ*. Parte diferențiată a unui organism, adaptată la o funcție definită și alcătuită din mai multe țesuturi sau tipuri celulare (1). **Organa genitalia**. Organele aparatului genital (gonadele, căile

gonoforice și glandele anexate lor), mai puțin organele genitale externe (1). **Organa genitalia feminina**. Denumirea complexului organic pe care-l formează : ovarul, tuba uterină, vaginul, *epoophoron* și *paroophoron* (1). **Organa genitalia masculina**. Denumirea complexului organic pe care-l formează : *testis*, *epididymis*, *ductus deferens*, *vesicula seminalis*, *prostata* și *glandula bulbourethralis* (1). ~ **gustus**, mugure gustativ, situat în interiorul mucoasei linguale (1). **Organa oculi accessoria**. Denumire pentru fasciile orbitale, mușchii bulbului, sprîncelele, pleoapele, conjunctiva și aparatul lacrimal (1). ~ **olfactus**, termen care definește regiunea olfactivă a mucoasei nazale cu corpusculii receptori olfactivi cuprinși în ea și glandele olfactive (1). **Organa sensuum**. Organele de simț, receptoare sensibile la modificări fizice și chimice ale mediului extern sau intern, modificări care declanșează formarea unor excitații ce sînt transmise la centrul nervos unde sînt transformate în senzații (1). ~ **spirale Corti**, vezi Corti. ~ **vestibulocohleare**, complexul format de urechea internă, urechea medie și urechea externă, referindu-se în special la acele elemente interesate direct în funcția auditivă și în cea a echilibrului (1). ~ **visus**, aparatul bulboocular cu toate componentele și anexele sale care servesc funcției văzului (1). **Organa uropoetica**. Termen care definește complexul morfofuncțional format din rinichi, pelvis, calice, ureter și vezica urinară (1).

Orgasm (gr. *orgein* = a fi pasionat). Denumire dată crizei de excitare sexuală și senzațiilor care însoțesc ejacularea (15).

Orgelet (gr. *orgelet*). Inflamație purulentă a glandei Zeiss din marginea ciliară, de cele mai multe ori de natură stafilococică (28).

Orhi- (gr. *orchis* = testicul). Element de compunere care introduce în termeni referirea la testicul (32).

Orhidectomie (*orhi-* + gr. *ektome* = excizie), sin. : *Orhiectomie*. Extirparea chirurgicală a testiculului (7).

Orhidopexie (*orhi-* + gr. *pexis* = fixare), sin. : *Criptorhidopexie*. Coborîrea și fixarea testiculului ectopic în poziție normală (11).

Orhidotomie (*orhi-* + gr. *tome* = tăiere). Secționarea operatorie a testiculului (11).

Orhiectomie (*orhi-* + gr. *ektome* = excizie). Orhidectomie.

Orhiepididimită (*orhi-* + *epididim* + *-ită*). Inflamație acută sau cronică a testiculului și epididimului, de cele mai deseori de origine blenoragică sau bacilară (11).

Orhită (*orhi-* + *-ită*). Inflamație a testiculului (2). ~ **bruceoasă**, complicație a bruceozei survenind mai frecvent în epidemii ; se mani-

festă prin tumefacție, durere și edemație a testicilor (8). ~ **gonococică**, complicație a unei epididimite gonococice, caracterizată printr-o inflamație seroasă cu infiltrat bogat granulocitar și plasmocitar sau flegmonoasă cu necroze și scleroză consecutivă, ducând la sterilitate în cazul leziunilor bilaterale (2). ~ **sifilitică**, orhită sub formă productivă difuză cu infiltrat inflamator limfoplasmocitar la început, urmat de proliferare conjunctivă cu atrofia tubilor sau sub formă gomoasă cu zone de necroză având în jur un țesut de granulație cu infiltrat epitelioidolimfoplasmocitar (2). ~ **tuberculoasă**, propagarea infecției tuberculoase de la epididim la testicul, pe cale limfatică, sub formă de noduli gigantofoliculari, cu sau fără necroză de caseificare; în cazul unei tuberculoze miliare generalizate se pot găsi noduli în stroma testiculului fără o îmbolnăvire prealabilă a epididimului (2). ~ **urliană**, complicație a parotiditei epidemice, produsă de localizarea virusului urlian la nivelul testiculelor; în majoritatea cazurilor este bilaterală și se însoțește de sterilitate (8).

Orientare (fr. *orienter* = a orienta). Funcție psihică complexă prin care se stabilește raportul dintre persoana proprie, timpul, locul și ambianța în care se află (35). ~ **allopsihică**, orientare asupra mediului și persoanelor din jur (35). ~ **autopsihică**, orientare asupra propriei persoane (35).

Orificiu (lat. *orificium*). Deschiderea unei cavități la suprafața sau într-o altă cavitate (1). ~ **dentar apical**, orificiul de deschidere a canalului radicular la nivelul vârfului rădăcinii, prin care pătrunde pachetul vasculonervos (38). ~ **extern al colului uterin**, orificiu situat la extremitatea intravaginală a colului uterin și făcând comunicarea între vagin și cavitatea cervicală. Are forme diferite: la virgine și nuligeste este circular, punctiform, cu marginile regulate și netede; la primipare și multipare orificiul este liniar, dispus transversal, cu marginile neregulate, prezentând cicatrice mai mult sau mai puțin profunde, dispuse în special la comisuri. În caz de inflamații ale colului prezintă aspecte diferite (18). ~ **herniar extern**, zona de dehiscență parietală prin care herniază sacul herniar cu conținutul său (11). ~ **herniar intern**, sin.: *Orificiu herniar peritoneal*, orificiul profund sau peritoneal al unei hernii inghinale complete (11). ~ **herniar peritoneal**, Orificiul herniar intern. **Orificiile inelative**. Orificiile Stensen. Vezi Stensen. ~ **interatrial primitiv**, *Foramen primum*. ~ **intern al colului uterin**, orificiu situat la nivelul inferior al istmului uterin, făcând legătura între canalul cervical și cavitatea uterină (18). ~ **infrapiriform**, spațiu situat inferior de muș-

chiul piramidal pelvian (piriform), prin care unele formațiuni vasculonervoase ies din cavitatea pelviană; este o subdiviziune a marelui orificiu ischiadic (1). ~ **jugular fals**, Orificiu jugular primitiv. ~ **jugular primitiv**, sin.: *Orificiu jugular fals*, orificiu în osul temporal al embrionului prin care trece o venă de la sinusul lateral la vena jugulară externă (1). **Orificiile parasternale ale diafragmului**. Orificiile Morgagni. Vezi Morgagni. ~ **sacrosciatic mare**, *Foramen ischiadicum majus*, vezi Găurile ischiatice. ~ **sacrosciatic mic**, *Foramen ischiadicum minus*, vezi Găurile ischiatice. ~ **suprapiriform**, spațiu situat superior de mușchiul piramidal pelvian, prin care trec vasele gluteale și nervul gluteal superior, mergând în afara pelvisului; este o subdiviziune a găurii mari ischiadice (1). **Orificii transverse accesorii**. Orificii anormale în apofizele transverse ale vertebrelor cervicale, prin care trece o arteră vertebrală accesorie inconstantă (1).

Vezi și: Bochdaleck, Botallo, Key, Morgagni, Retzius, Scarpa, Stensen.

Origanum vulgare, sin.: *Sovirf*. Plantă din familia *Labiatae*; părțile aeriene conțin un ulei esențial bogat în compuși fenolici, timol, carvacrol, precum și unele terpene; are acțiune antiseptică, expectorantă, antispasmodică și stomahică (13).

Origine (lat. *origo*). În geometrie, punct de plecare într-un sistem de coordonate. În sistemul de coordonate carteziene este punctul de concurență O, al celor două axe de referință (7).

Orinoterapie (gr. *oreinos* = aparținând munților + *therapeia* = tratament). Cură de altitudine în regiuni muntoase (4).

Orizontală (lat. *horizon* = orizont). Dreaptă perpendiculară pe verticală, alcătuită împreună un sistem de coordonate carteziene rectangulare; poziția orizontală este (pe porțiuni suficiente de mici) paralelă cu suprafața ideală a pământului (7). ~ **Frankfurt**, dreapta care trece tangent la marginea inferioară a orbitelor și marginea superioară a meatului auditiv extern, reperate pe o radiografie simplă de profil a craniului (26).

Orlov, G. A. Operația ~, suspendarea capului humeral prin lunga porțiune a mușchiului biceps trecută printr-un tunel și fixată la humerus; se practică în luxația recidivantă a humerusului (24).

Ornithodorus. Gen de căpușe din familia *Ixodidae*, clasa *Arachnida*. *Specii mai importante*: *O. eraticus* (sin.: *O. maroccanus*) și *O. moubata*, care transmit unele febre recurente (31).

Ornitină, sin.: *Acid α , δ -diamino-n-valerianic*. $H_2N.(CH_2)_3.CH(NH_2).COOH$. Aminoacid

care deține un rol important în procesele de eliminare a amoniacului din organism, sub formă de uree, prin intermediul așa-numitului ciclu ornitină-arginină-citrulină. Ia parte la sinteza inelului pirolidinic al nicotinei, împreună cu prolina și acidul glutamic. Prin dezaminarea ornitinei se formează putresceină. În urina normală se elimină, în 24 ore, cantități ceva mai mici de 10 mg ornitină (5).

Ornitoză (gr. *ornis* = pasăre + *-oză*). Infecție virală a păsărilor, transmisă pe cale aerogenă la om, la care evoluează ca infecție inaparentă sau îmbolnăvire clinică manifestă, de aspect și gravitate diferite; forma pseudogripală este mai ușoară, formele pulmonară și tifoidică reprezintă aspecte mai severe (8).

Oro- (lat. *os, oris* = gură). Element de compunere care introduce în termeni referirea la gură (32).

Orofaringe (oro- + lat. *pharynx* = faringe). Vezi *Pharynx*.

Orr, Winnett, 1877-1956. **Metoda** ~, tratamentul fracturilor deschise prin gipsuri ocluzice (24).

Ortel, Max Joseph, 1835-1897. **Cura** ~, cură de teren constând din antrenarea organismului bolnavilor cu afecțiuni ale aparatului circulator la eforturi progresive de mers în plan orizontal sau înclinat (4).

Ortheză. Aparat ortopedic care controlează o postură sau o mișcare. Este termenul opusului de proteză care înlocuiește un segment sau un membru absent (24).

Orthiauehenus. Cutie craniană în care unghiul format între *radius fixus* și linia care unește *basion* cu *inion* este între 38 și 49° (1).

Orthiochordus. Cutie craniană în care unghiul format între *radius fixus* și linia care unește *hornion* cu *basion* este între 33,2 și 52° (1).

Orthiocoryphus. Cutie craniană în care unghiul format între *radius fixus* și linia care unește *bregma* cu *lambda* este între 29 și 41° (1).

Orthiodontus. Cutie craniană în care unghiul între *radius fixus* și linia care unește punctele alveolar și subnazal este între 88 și 121° (1).

Orthiometopus. Cutie craniană în care unghiul dintre *radius fixus* și linia care unește *bregma* cu punctul nazal este între 47 și 60° (1).

Orthiopisthius. Cutie craniană în care unghiul dintre *radius fixus* și linia care unește *lambda* cu *inion* este între 84 și 95° (1).

Orthiopisthoeranius. Cutie craniană în care unghiul format între *radius fixus* și linia care unește *lambda* cu *opisthion* este între 107 și 119° (1).

Orthioprotopus. Cutie craniană în care unghiul format între *radius fixus* și linia care

unește *nasion* cu punctul alveolar este între 89,4 și 100° (1).

Orthiopylus. Cutie craniană în care unghiul format între *radius fixus* și linia care unește *basion* cu *episthion* este între 15,5 și 24° (1).

Orthiorrhinus. Cutie craniană în care unghiul format între *radius fixus* și linia care unește *nasion* cu punctul subnazal este între 87,5 și 98° (1).

Orthiuraniscus. Cutie craniană în care unghiul format între *radius fixus* și o linie care unește marginea posterioară a fosei incisive cu punctul alveolar este între 40 și 60° (1).

Orthomesocephalus (gr. *orthos* = drept + *meso-* + *kephale* = cap). În craniometrie, o cutie craniană cu un index transverso-vertical între 75,1 și 79,9° și un index vertical între 70,1 și 75° (1).

Orthoză (gr. *orthos* = drept + *-oză*). Ortopedie.

Ortner, Norbert. **Sindromul** ~. 1. Durere paroxistică abdominală determinată de scăderea bruscă a debitului sanguin al arterei mezenterice, de cele mai multe ori datorită aterosclerozei și în rare cazuri spasmului vascular mezenteric (sin.: *Angină abdominală*, *Angor abdominis*, *Dispragie arteriosclerotică*) (16). 2. Paralizie recurențială stângă, înțilnită în stenoza mitrală, fie prin compresiune exercitată pe nerv de atriu dilatat sau de artera pulmonară, fie printr-o nevrită (mediastinită) (10).

Orto- (gr. *orthos* = drept). 1. Element de compunere care introduce în termeni sensul de : drept, corect, conform cu (32). 2. Prefix utilizat în chimie indicând : a) acizi, săruri, cu un grad sporit de hidratare față de formele meta ; b) substituții în poziția 1, 2 pe nucleul benzenic (32).

Ortocaină. Anestezic local greu solubil ; este folosit ca topic în ulceratii dureroase (13).

Ortocefalie (orto- + gr. *kephale* = cap). Cutie craniană cu un index vertical între 70,1 și 75° (1).

Ortochromatic (orto- + gr. *chroma* = culoare). Care, prin colorare, capătă culoarea substanței întrebuintate (2).

Ortodigramă (orto- + gr. *diagramma* = desen), sin.: *Actinocardiogramă*. Determinarea conturului și dimensiunilor unui organ cu ajutorul razelor Röntgen paralele (15).

Ortodontologie (orto- + gr. *odous* = dinte + *logos* = știință). Specialitate a stomatologiei care se ocupă cu studiul anomaliilor dento-maxilare și tratamentul lor ortodontic (32).

Ortofonie (orto- + gr. *phone* = voce). Logopedie.

Ortoforie (orto- + gr. *pherein* = a purta). 1. Tendință la paralelism a axelor vizuale (28). 2. Echilibru muscular normal al ochilor (28).

Ortogeneză (*orto-* + *gr. genesis* = naștere). Ortogeneză normală (7).

Ortogenie (*orto-* + *gr. gennan* = a produce). Dezvoltare simetrică a arcadelor dentare superioare și inferioare. Dinții se întîlnesc în acest caz ocluzal cap la cap (38).

Ortognatie (*orto-* + *gr. gnathos* = falcă). Vezi Index gnatic.

Ortograd, *sin.* : *Ortoroentgenograd*. Efect de optică radiologică ce apare cînd un corp sau un organ este situat axial în conul de radiații Röntgen (36).

Ortolani, I. Semnul ~, *sin.* : *Semnul alunecării, Semnul saltului*, în luxația congenitală a șoldului, dacă se duce coapsa în abducție, capul intră în cavitatea coticoidă și dacă se duce în adducție, alunecă înapoi, afară din cavitate (24).

Ortomorfie (*orto-* + *gr. morphe* = formă). Ortopedie.

Orton, F. A. Coroană ~, coroană dentară metalică confecționată prin turnare, prin metodă indirectă. Bontul dentar se șlefuieste conic, lăsînd o muchie între zona șlefuită coronară și cea neșlefuită radiculară. La acest nivel, coroana de înveliș se modelează foarte subțire (38).

Orton, Semnul ~, lipsă de variație în gradul de luminozitate a unui vîrf pulmonar în timpul inspirației și expirației, consecutivă unei condensări patologice (34).

Ortopedie (*orto-* + *gr. paideia* = creștere), *sin.* : *Ortomorfie*. Știința care ne învață să cunoaștem diformitățile aparatului locomotor, aitt congenitale, cît și cîștigate în decursul întregii vieți, în vederea prevenirii și înlăturării lor. Recîștigarea formei și funcției pierdute se face printr-o terapie chirurgicală reparatoare sau creatoare (Al. Rădulescu) (27). ~ **chirurgică**, vezi Chirurgie ortopedică. ~ **mecanică**, termen impropriu, folosit înainte pentru mecanoterapie, ca și pentru corijarea diformităților cu ajutorul aparatelor celor mai diverse (24).

Ortopnee (*orto-* + *gr. pnoia* = respirație). Respirație în poziție șezînd; atitudine preferată de bolnavii cu insuficiență ventriculară stîngă sau insuficiență cardiacă globală, deoarece favorizează creșterea capacității pulmonare, prin coborîrea diafragmului tracționat sub greutatea viscerelor abdominale, reducerea întoarcerii venoase și deci a congestiei pulmonare, realizarea unui drenaj bronșic mai bun și activarea centrilor respiratori (34).

Ortoptică (*orto-* + *optică*). Ramura oftalmologiei care se referă la tratamentul ambliopiei, educarea vederii stereoscopice și tratamentul dezechilibrului muscular în strabism (28).

Ortoroentgenograd. Ortograd.

Ortoscolex (*orto-* + *gr. skolex* = vierme). Scolex viu din lichidul hidatic; spre deosebire de scolecții morți (metascolecși), ortoscolecșii se colorează cu soluție Lugol (31).

Ortosimpatie (*orto-* + *simpatic*). Componenta simpatică a sistemului nervos vegetativ (15).

Ortostatism (*orto-* + *gr. statikos* = care stă). Fenomenul de menținere a corpului în poziție verticală, ortostatică (15).

Ortotast (*orto-* + *gr. tassein* = a aranja, a reglementa). Ortoterion.

Ortoterion (*gr. orthoter* = care stă drept), *sin.* : *Ortotast*. Instrument pentru corectarea gradată a incurbării anormale a unui os (24).

Ortotonus (*orto-* + *gr. tonos* = tensiune). Atitudine particulară înflînită în tetanos datorită contracturii musculaturii somatice și care imprimă corpului o poziție rigidă, astfel încît susținînd bolnavul de ceață și ridicîndu-l către poziția de ortostatism, corpul se menține drept ca o scîndură (8).

Os (*lat. os, ossis* = os și *os, oris* = gură).
1. Organ provenit din țesut conjunctiv metaplaziat, împregnat cu săruri de calciu; este alcătuit din țesut osos compact și spongios în proporții variabile și poate conține, în centrul său, țesut medular hematopoietic. Deshidratate și degresate, oasele conțin cam 32% substanță organică (în special oseină și osteomucoid) și 68% săruri minerale, dintre care: 60% fosfat tricalcic, 6,4% carbonat de calciu și 1,4% fosfat trimagnezic; raportul fosfați și carbonați este de 9/1. În oase există, de asemenea, mici cantități (0,01%) de clor, fluor, sodiu, potasiu, fier și aluminiu (1; 5).
2. Gură. 3. Simbolul osmiului (5). ~ **acetabul**, *sin.* : *Os cotiloid*, centru osificat în cartilajul triradiat. Există unul anterior între porțiunile iliacă și pubiană a acetabulului și unul posterior între porțiunile iliacă și ischiadică (1). ~ **acromial**, denumire a acromionului, atunci cînd nu este unit cu scapula (1). ~ **alveolar**, porțiune din osul maxilar în care sînt săpate alveolele dentare (38). ~ **basioctium**, *sin.* : *Os prebasioccipital*, centru separat de osificare situat între partea bazală a osului occipital și sfenoid (1). ~ **basioccipital**, denumire a procesului bazilar al osului occipital al adultului. La multe animale vertebre inferioare formează axul central al cutiei craniene (1). ~ **bregmatie**, os sutural, ocazional, datorit prezenței unui centru separat de osificare în fontanela anterioară (1) ~ **breve**, *sin.* : *Os scurt*, os cu dimensiuni reduse, sensibil egale (1). ~ **cotiloid**, *Os acetabuli*. ~ **ectopic**, *Os heterotopic*. ~ **entomion**, os supranumerar situat la punctul craniometric denumit entomion (1). ~ **epiptericum**, os supranumerar situat lingă pterion (1). ~ **falciforme**.

os mic în formă de seceră situat la terminația inferioară a radiusului (1). ~ **haversian**, țesut osos secundar alcătuit din sisteme haversiene (24). ~ **heterotopic**, sin.: *Os ectopic*, os produs prin osificarea heterotopică, în afara scheletului (24). ~ **inca**, Osul incarial. ~ **incarial**, sin.: *Osul inca*, de fapt o anomalie în care porțiunea superioară a scuamei occipitale este separată de restul osului prin una sau mai multe suturi. Denumirea este datorită faptului că anomalia a fost întâlnită la vechii incași (1). ~ **incisivum**, denumire pentru porțiunea osului maxilar care poartă dinții incisivi și care, la multe vertebrate, este un os separat (osul incisiv); la om, în cursul dezvoltării, alcătuiește premaxila, care ulterior fuzionează cu maxila propriu-zisă pentru a forma osul adult (1). ~ **interfrontal**, os mic, accesoriu, ocazional, situat în partea anterioară a suturii metopice (1). ~ **intermetatarsium**, os în formă de pană, dezvoltat ocazional pe fața dorsală a piciorului, între oasele cuneiform mediale și oasele metatarsiene I și al II-lea (1). ~ **japonicum**, os zigomatic divizat, caracteristic japonezilor (1). ~ **lamelar**, țesut osos constituit din lamele osoase (24). ~ **longum**, sin.: *Os lung*, os a cărui lungime depășește celelalte dimensiuni (1). ~ **lung**, *Os longum*. ~ **magnum**, termen vechi pentru *os capitatum* (1). **Oase metapodiale**. Termen generic pentru oasele metacarpiene și metatarsiene (4). ~ **modelabil**, material osos special preparat, folosit ca homogrefă osoasă și care are calitatea de a fi ușor modelabil, dar și defectul de a fi prea fragil (24). ~ **modelabil G**, homogrefă osoasă pregătită din os modelabil amestecat în proporție de 1/1,5 cu o soluție gelatină 40% dizolvată în apă caldă 38–43°C). După amestecare și presare într-un compresor, materialul este lăsat 24 ore la temperatura camerei și ajunge astfel să cîștige o rezistență la rupere de 78,35 kg/cm (24). ~ **novum** (Svan-te Orell), termen pentru osul nou, obținut prin implantare subperiostală de *os purum* (24). ~ **odontoideum**, denumire a apofizei odontoide a axisului, cînd există ca un mic os separat (1). ~ **orbicular**, procesul lenticular al nicovalei (1). ~ **orbital**, mod anormal de prezentare a osului zigomatic, căruia o mică sutură orizontală îi separă uneori două mici fragmente superioare, vecine orbitei (1). ~ **orbitosfenoid**, porțiunea orbitală a osului sfenoid, separată la unele vertebrate inferioare și la embrion, reprezentată la mamifere și om de aripa mică a osului sfenoid (1). ~ **penis**, os situat la unele mamifere, cum este cîinele, în septul penisului; la om este observat rar, numai în condiții patologice (1). ~ **planum**. 1. *Lamina orbitalis ossis ethmoidalis*. 2. Termen generic pentru oasele

plate, fără extremități (1). ~ **prebasiooccipital**, *Os basioiticum*. ~ **primar**, țesut osos neorganizat, ca primă formă de țesut osos, în evoluția osteogenezei și osificării (24). ~ **purum** (Svan-te Orell), termen pentru osul curățat de țesut conjunctiv și grăsime prin mijloace fizico-chimice și folosit pentru grefare osoasă (24). ~ **secundar**, țesut osos organizat, care succede în evoluția normală osului primar (24). ~ **sesamoid**, mic nodul osos dezvoltat în interiorul unui tendon care este de obicei supus unei presiuni mai puternice (1). ~ **styloideum**, denumirea procesului stiloid al celui de-al III-lea os metacarpian, în cazurile în care acesta este întâlnit ca un mic os separat (1). ~ **vesalii**. 1. Mic os accesoriu, situat ocazional între hamat și al V-lea os metacarpian (1). 2. Mic os accesoriu, ocazional, situat la baza celui de-al V-lea os metatarsian (1).

Vezi și: Bertin.

TABELUL OASELOR (1)

Anvil. Incus.

Astragal. Astragalus.

Astragalus, sin.: *Astragal, Talus* — sediu: osul central al tarsului; componente principale: *caput tali, collum tali, corpus tali, trochlea tali* (cu *facies superior, facies malleolaris medialis, facies malleolaris lateralis, processus lateralis tali, facies articularis calcanea posterior, sulcus uli, facies articularis calcanea media, facies articularis calcanea anterior, facies articularis navicularis, processus posterior tali (sulcus tendinis muscui flexoris hallucis longi, tuberculum mediale, tuberculum laterale), os trigonum tarsi* — inconstant; articulare: *tibia, fibula, calcaneus, os naviculare*.

Atlas — sediu: prima vertebră cervicală; componente principale: *massa lateralis* (cu *fovea articularis superior, fovea articularis inferior*), *arcus anterior* (cu *fovea dentis, tuberculum arterius*), *arcus posterior* (cu *sulcus arteriae vertebralis, tuberculum posterius*); articulare: *os occipitale, axis (epistropheus)*.

Axis, sin.: *Epistropheus* — sediu: a doua vertebră cervicală; componente principale: *dens (facies articularis anterior, facies articularis posterior)*; articulare: *atlas, vertebra a III-a cervicală*.

Calcaneus, sin.: *Os calcis* — sediu: osul călcîiului; componente principale: *tuber calcanei* (cu *processus medialis tuberis calcanei, processus lateralis tuberis calcanei*), *sustentaculum tali* (cu *sulcus tendinis muscui flexoris hallucis longi*), *sulcus calcanei, sinus tarsi, facies articularis talaris anterior, facies articularis talaris media, facies articularis talaris posterior, sulcus tendi-*

num musculorum peroneorum, trochlea fibularis, facies articularis cuboidea; articulare: talus, os cuboideum.

Carpus. *Vezi Ossa carpi.*

Cavum nasi — sediu: cavitare simetrică a feței prin care începe calea respiratorie; componente principale: *septum nasi osseum, apertura piriformis, meatus nasi superior, meatus nasi medius, meatus nasi inferior, canalis lacrimonasalis, recessus sphenothmoidalis, meatus nasopharyngeus, choanae, foramen sphenopalatinum.*

Ciocan. *Malleus.*

Clavicula — sediu: os al umărului întins între stern și scapula; componente principale: *extremitas sternalis (cu facies articularis sternalis, impressio ligamenti costoclavicularis), extremitas acromialis (cu facies articularis acromialis, tuberculum conoideum, linea trapezoida); articulare: manubrium sterni, acromion.*

Concha nasalis inferior — sediu: os inserat pe partea inferioară a peretelui lateral al cavității nazale; componente principale: *processus lacrimalis, processus maxillaris, processus ethmoidalis; articulare: os ethmoideum, maxilla, os palatinum, os lacrimale.*

Costae — sediu: cele douăsprezece perechi de oase care alcătuiesc pereții laterali ai cutiei toracice; componente principale: *costae verae, costae spuriae.* *Vezi și Os costale.*

Cranium — sediu: scheletul osos al cutiei craniene; componente principale: *calvaria, pericranium, diploe (cu lamina externa, canales diploici, lamina interna), vertex, frons, occiput, tempora, basis cranii externa, basis cranii interna (fossa cranii anterior, fossa cranii media, fossa cranii posterior), clivus, impressiones digitatae, sulci venosi, sulci arteriosi, foveolae granulares, ossa suturarum (inconstante), fossa temporalis, arcus zygomaticus, fossa infratemporalis, fossa pterygopalatina, fissura pterygomaxillaris, canalis palatinus major, foramen jugulare, fissura sphenopetrosa, fissura petrooccipitalis, foramen lacerum, palatum osseum, foramen palatinum majus, fossa incisiva, canalis incisivus, foramina incisiva, torus palatinus, canalis palatinovaginalis, canalis vomerovaginalis.*

Cubitus. *Ulna.*

Epistropheus. *Axis.*

Femur — sediu: osul coapsei; componente principale: *caput femoris (cu fovea capitis femoris, collum femoris), trochanter major (cu fossa trochanterica), trochanter minor (trochanter tertius), linea intertrochanterica, crista intertrochanterica, corpus femoris (cu linea aspera, labium laterale, labium mediale, linea pectinea, tuberositas glutea, fossa intercondylaris, linea intercondylaris, facies poplitea), condylus medialis (cu*

epicondylus medialis, tuberculum adductorium), condylus lateralis (cu epicondylus lateralis, facies patellaris).

Fibula, *sin.: Peroneu* — sediu: osul lateral al gambei; componente principale: *caput fibulae (cu facies articularis capitis fibulae, apex capitis fibulae), corpus fibulae (cu margo interosseus, margo anterior, margo posterior, facies medialis, crista medialis, facies lateralis, facies posterior, malleolus lateralis, facies articularis malleolaris, fossa malleoli lateralis); articulare: tibia (proximal și distal), talus.*

Humerus — sediu: osul brațului; componente principale: *caput humeri, collum anatomicum, collum chirurgicum, tuberculum majus (cu sulcus intertubercularis), tuberculum minus (cu crista tuberculi majoris, crista tuberculi minoris), corpus humeri (cu facies anterior medialis, facies anterior lateralis, facies posterior, margo medialis, margo lateralis, tuberositas deltoidea, sulcus nervi radialis), condylus humeri (cu capitulum humeri, trochlea humeri, fossa olecrani, fossa coronoidea, fossa radialis), epicondylus lateralis (cu processus supracondylaris); articulare: scapula, ulna, radius.*

Incus, *sin.: Anvil, Nicovala* — sediu: unul din cele trei oscioare ale urechii medii; componente principale: *corpus incudis, crus breve, crus longum (cu processus lenticularis); articulare: stapes, malleus.*

Ischion. *Os ischii.*

Malleus, *sin.: Ciocan* — sediu: unul din cele trei oscioare ale urechii medii; componente principale: *manubrium mallei, caput mallei, collum mallei, processus lateralis, processus anterior; articulare: incus.*

Mandibula, *sin.: Osul maxilar inferior* — sediu: osul mobil al feței; componente principale: *corpus mandibulae (cu basis, protuberantia mentalis, tuberculum mentale, spina mentalis, foramen mentale, linea obliqua, fossa digastrica, linea obliqua, fossa digastrica, linea mylohyoidea, fovea sublingualis, fovea submandibularis, pars alveolaris alveoli dentales, septa interalveolaria, septa interradicularia, juga alveolaria, ramus mandibulae (cu anguli, tuberositas masseterica, tuberositas pterygoidea, processus condylaris) caput mandibulae, collum mandibulae, fovea pterygoidea, incisura mandibulae, foramen mandibulae lingula mandibulae, canalis mandibulae, sulcus mylohyoideus; articulare: os temporale.*

Maxilla — sediu: os al feței; componente principale: *corpus maxillae, facies orbitalis (cu canalis infraorbitalis, sulcus infraorbitalis), margo infraorbitalis, facies anterior (cu foramen infraorbitale, fossa canina, incisura nasalis, spina nasalis anterior, sutura infraorbitalis), facies infraorbitalis (cu foramina alveolaria, cunales alveolares, tuber maxillae), facies nasalis (cu sul-*

os lacrimalis, crista conchalis, margo lacrimalis, hiatus maxillaris), sulcus palatinus major, sinus maxillaris, processus frontalis (cu crista lacrimalis anterior, incisura lacrimalis, crista ethmoidalis), processus zygomaticus, processus palatinus (cu crista nasalis, os incisivum, canalis incisivus, sutura incisiva, spinae palatinae, sulci palatini), processus alveolaris (cu arcus alveolaris, alveoli dentales, septa interalveolaria, septa interradicularia, juga alveolaria, foramen incisivum); articulare: os frontale, os ethmoideum, os nasale, os zygomaticum, os lacrimale, concha nasalis inferior, os palatinum, vomer, maxilla (opusă).

Metacarpus. Vezi *Ossa metacarpalia I—V.*

Metatarsus. Vezi *Ossa metatarsalia I—V.*

Nievoala. *Incus.*

Omoplat. *Scapula.*

Orbita — sediu : cavitare osoasă simetrică, conținând globul ocular cu anexele lui; componente principale: *aditus orbitae* (cu *margo supraorbitalis, margo infraorbitalis, paries superior, paries inferior, paries lateralis, paries medialis* (cu *foramen ethmoidale anterius, foramen ethmoidale posterius*), *fissura orbitalis superior, fissura orbitalis inferior.*

Os calcis. *Calcaneus.*

Os capitatum, sin. : *Osul mare* — sediu : în partea centrală a rîndului distal al carpului; articulare : *os scaphoideum, os lunatum, os hamatum, ossa metacarpalia* (II, III, IV).

Os centrale. Os inconstant al carpului.

Osul cu eirlig. *Os hamatum.*

Os ceceyis — sediu : partea terminală a coloanei vertebrale; componente principale : *cornu coccygeum*; articulare : *os sacrum.*

Os costale — sediu : fiecare din cele douăsprezece perechi de oase care formează cutia toracică; componente principale : *caput costae* (cu *facies articularis capitis costae, crista capitis costae*), *collum costae* (cu *crista colli costae*), *corpus costae* (cu *tuberculum costae, facies articularis tuberculi costae, angulus costae, tuberculum musculi scaleni anterioris, sulcus arteriae subclaviae, sulcus venae subclaviae, tuberositas musculi serrati anterioris, sulcus costae, cartilago costalis*; articulare : *vertebra (sternum)* Vezi și *Costae.*

Os coxae — sediu : oasele plate pereche, care împreună cu *sacrum* formează pelvisul; componente principale : *foramen obturatum, acetabulum* (cu *fossa acetabuli, incisura acetabuli, facies lunata*), *os ilium, os ischii, os pubis, pelvis* (*arcus pubis, angulus subpubicus, pelvis major, pelvis minor, linea terminalis, apertura pelvis superior, apertura pelvis inferior, axis pelvis, conjugata, diameter transversa, diameter obliqua, inclinatio pelvis*; articulare : *femur, os sacrum.*

Os cuboideum — sediu : în partea medială a tarsului; componente principale : *sulcus tendinis musculi peronei longi, tuberositas ossis cuboidei*; articulare : *calcaneus, os cuneiforme laterale, os naviculare, ossa metatarsalia* (IV, V).

Os cuneiforme intermedium — sediu : os al tarsului, cel mai mic dintre cele trei oase cuneiforme; articulare : *os naviculare, os cuneiforme mediale, os cuneiforme laterale, metatarsale II.*

Os cuneiforme laterale — sediu : os al tarsului; articulare : *os cuneiforme intermedium, os naviculare, os cuboideum, ossa metatarsalia* (II, III, IV).

Os cuneiforme mediale — sediu : os al tarsului, cel mai larg dintre cele trei oase cuneiforme; articulare : *os naviculare, os cuneiforme intermedium, ossa metatarsalia* (I, II).

Os ethmoidale — sediu : os al bazei craniului; componente principale : *lamina cribrosa, crista galli, ala cristae galli, lamina perpendicularis, labyrinthus ethmoidalis* (cu *cellulae ethmoidales, infundibulum ethmoidale, hiatus semilunaris, bulla ethmoidalis, lamina orbitalis, foramina ethmoidalia, concha nasalis suprema, concha nasalis superior, concha nosulis media, processus uncinatus*); articulare : *os sphenoidale, os frontale, os nasale, maxilla, os lacrimale, os palatinum, concha nasalis inferior, vomer.*

Os frontale — sediu : osul anterior al calotei craniene; componente principale : *squama frontalis* (cu *facies externa, tuber frontale, arcus superciliaris, glabella, margo supraorbitalis, foramen sive incisura supraorbitalis, incisura sive foramen frontale, pars orbitalis, incisura ethmoidalis, pars nasalis* (cu *spina nasalis, margo nasalis*), *margo parietalis* (cu *processus zygomaticus*), *facies temporalis* (cu *linea temporalis*), *facies orbitalis* (cu *spina trochlearis, fovea trochlearis, foramen ethmoidale anterius, foramen ethmoidale posterius, fossa glandulae lacrimalis, facies interna* (cu *crista frontalis, sulcus sinus sagittalis superioris, foramen caecum*), *sinus frontalis* (cu *apertura sinus frontalis, septum sinuum frontalem*), (*sutura frontalis*), (*sutura metopica*); articulare : *os parietale, os sphenoidum, os ethmoideum, os nasale, maxilla, os lacrimale, os zygomaticum.*

Os hamatum, sin. : *Osul cu eirlig* — sediu : în partea medială a rîndului distal al carpului; componente principale : *hamulus ossis hamati*; articulare : *os lunatum, os triquetrum, os capitatum, ossa metacarpalia* (IV, V).

Os hyoideum — sediu : în regiunea cervicală a gîtului, între mandibulă și laringe; componente principale : *corpus, cornu majus, cornu minus*; articulare : nu are.

Os ilium — sediu : partea antero-superioară a osului coxal; componente principale : *corpus, ala* (cu *linea arcuata* și *crista iliaca* cu : *labium externum, linea intermedia, labium internum, spina iliaca anterior superior, spina iliaca anterior inferior, spina iliaca posterior superior, spina iliaca posterior inferior*), *fossa iliaca, facies glutea* (cu *linea glutea anterior, linea glutea posterior, linea glutea inferior*), *facies sacropelvina* (cu *facies auricularis, tuberositas iliaca*); articulare : *os sacrum, os pubis, os ischium, femur*.

Os interparietale — sediu : între oasele parietale (os inconstant); articulare *ossa parietalia*.

Os ischii, sin. : *Ischion* — sediu : partea postero-inferioară a osului coxal; componente principale : *corpus ossis ischii, ramus ossis ischii* (cu *tuber ischiadicum*), *spina ischiadica, incisura ischiadica major, incisura ischiadica minor*; articulare : *os ilium, os pubis, femur*.

Os lacrimale — sediu : în partea infero-medială a orbitei; componente principale : *crista lacrimalis posterior, sulcus lacrimalis, hamulus lacrimalis, fossa sacci lacrimalis*; articulare : *os frontale, os ethmoidale, maxilla, concha nasalis inferior*.

Os lunatum, sin. : *Semilunar* — sediu : în partea mijlocie a rindului proximal al carpului; articulare : *radius, os capitatum, os hamatum, os triquetrum, os scaphoideum*.

Osul mare. Os capitatum.

Osul maxilar inferior. Mandibula.

Os nasale — sediu : în partea superioară a cavității nazale; componente principale : *sulcus ethmoidalis*; articulare : *os frontale, os ethmoidale, os nasale* (opus), *maxilla*.

Os naviculare — sediu : în partea medială a tarsului; componente principale : *tuberositas ossis navicularis*; articulare : *talus, ossa cuneiforma, os cuboideum*.

Os occipitale — sediu : os posterior al calotei și bazei craniene; componente principale : *foramen magnum, pars basilaris* (cu *sulcus sinus petrosi inferioris, tuberculum pharyngeum*), *squama occipitalis* (cu *margo mastoideus, margo lambdoideus, os interparietale* — inconstant), *pars lateralis* (cu *condylus occipitalis, canalis condylaris, tuberculum jugulare, incisura jugularis, processus jugularis, processus intrajugularis*), *protuberantia occipitalis externa* (inion), *crista occipitalis externa, linea nuchae suprema, linea nuchae superior, linea nuchae inferior, eminentia cruciformis, protuberantia occipitalis interna* — *crista occipitalis interna* —, *sulcus sinus sagittalis superioris, sulcus sinus transversi, sulcus sigmoidei* — *processus paramastoideus*; articulare : *ossa parietalia, ossa temporalia, os sphenoidale, atlas*.

Os palatinum — sediu : os al bazei craniene; componente principale : *lamina perpendicularis* (cu *facies nasalis, facies maxillaris, incisura sphenopalatina, sulcus palatinus major, processus pyramidalis, canales palatini minores, crista conchalis, crista ethmoidalis, crista palatina, processus orbitalis, processus sphenoidalis*), *lamina horizontalis* (cu *facies nasalis, facies palatina, foramina palatina minora, spina nasalis, crista nasalis*); articulare : *os sphenoidale, os ethmoidale, maxilla, concha nasalis inferior, vomer, os palatinum* (opus).

Os parietale — sediu : os lateral, pereche, al calotei craniene; componente principale : *facies interna, facies externa, margo occipitalis, margo squamosus, margo sagittalis, margo frontalis, angulus frontalis, angulus occipitalis, angulus sphenoidalis, angulus mastoideus, foramen parietale, tuber parietale, linea temporalis superior, linea temporalis inferior, sulcus sinus sagittalis superioris, sulcus sinus sigmoidei*; articulare : *os parietale* (opus), *os occipitale, os temporale, os sphenoidale*.

Os pisiforme — sediu; în partea medială a rindului proximal al carpului; componente principale : fața articulară pentru *os triquetrum*; articulare : *os triquetrum*.

Os pneumaticeum. Termen generic pentru oasele care conțin cavități de aer.

Os pubis — sediu : partea antero-medială a coxalului; componente principale : *corpus ossis pubis, facies symphyialis, crista pubica, pecten ossis pubis, tuberculum pubicum, eminentia iliopubica ramus inferior, ramus superior* (cu *crista obturatoria, sulcus obturatorius, tuberculum obturatorium anterior, tuberculum obturatorium posterius*); articulare : *os ilium, os ischii, os pubis* (opus).

Os sacrum — sediu : rezultat din sudarea celor 5 vertebre sacrate, constituie partea posteroară a scheletului pelvisului; componente principale : *facies dorsalis, facies pelvina, basis ossis sacri* (cu *processus articularis superior, promontorium*), *pars lateralis* (cu *facies auricularis, tuberositas sacralis*), *foramina intervertebralia, foramina sacralia pelvina, lineae transversae, foramina sacralia dorsalia, crista sacralis mediana, crista sacralis lateralis, crista sacralis intermedia, cornu sacrale, canalis sacralis, hiatus sacralis, apex ossis sacri*; articulare : vertebra L_5 , *os coccygis*.

Os scaphoideum — sediu : în partea laterală a rindului proximal al carpului; componente principale : *tuberculum ossis scaphoidei*; articulare : *os trapezium, os trapezoideum, os capitatum, os lunatum, radius*.

Os sphenoidale — sediu : os unic, median al bazei craniului; componente principale : *corpus* (cu *jugum sphenoidale, sulcus chiasmatis*,

sella turcica, tuberculum sellae, processus clinoides medius, fossa hypophysialis, dorsum sellae, processus clinoides posterior, sulcus caroticus, lingula sphenoidalis, crista sphenoidalis, rostrum sphenoidale, sinus sphenoidalis, septum sinus sphenoidalis, apertura sinus sphenoidalis, concha sphenoidalis, ala minor (cu canalis opticus, processus clinoides anterior, fissura orbitalis superior), ala major (cu facies cerebrialis, facies temporalis, facies maxillaris, facies orbitalis, margo zygomaticus, margo frontalis, margo parietalis, margo squamosus, crista infratemporalis, foramen rotundum, foramen spinosum, spina ossis sphenoidalis, sulcus tubae auditivae), processus pterygoideus (cu lamina lateralis processus pterygoidei, lamina medialis processus pterygoidei, incisura pterygoidea, fossa scaphoidea, processus vaginalis, sulcus palato-vaginalis, sulcus vomerovaginalis, hamulus pterygoideus, sulcus hamuli pterygoidei, canalis pterygoideus, processus pterygospinosus); articulare: os frontale, os parietale, os occipitale, os temporale, os ethmoidale, os palatinum, os zygomaticum, vomer.

Os temporale — sediu: os pereche în partea laterală a bazei craniului; componente principale: *pars petrosa* — stinca, *pyramis* — (cu *margo occipitalis, processus mastoideus, incisura mastoidea, sulcus sinus sigmoidei, sulcus arteriae occipitalis, foramen mastoideum, canalis facialis, geniculum canalis facialis, canaliculus chordae tympani, apex partis petrosae, canalis caroticus, canaliculi caroticotympanici, canalis musculotubarius, semicanalis muscui tensoris tympani, semicanalis tubae auditivae, septum canalis musculotubarii, facies anterior partis petrosae, tegmen tympani, eminentia arcuata, hiatus canalis nervi petrosi majoris, hiatus nervi petrosi minoris, sulcus nervi petrosi majoris, sulcus nervi petrosi minoris, impressio trigemini, margo superior partis petrosae, sulcus sinus petrosi superioris, facies posterior partis petrosae, porus acusticus internus, meatus acusticus internus, fossa subarcuata, aqueductus vestibuli, apertura externa aqueductus vestibuli, margo posterior partis petrosae, sulcus sinus petrosi inferioris, incisura jugularis, processus intrajugularis, canaliculus cochleae, apertura externa canaliculi cochleae, facies inferior partis petrosae, fossa jugularis, canaliculus mastoideus, processus styloideus, foramen stylomastoideum, canaliculus tympanicus, fossula petrosa, cavum tympani, fissura petrotympanica, fissura petrosquamosa, fissura tympanomastoidea, fissura tympanosquamosa), *pars tympanica* (cu *anulus tympanicus, meatus acusticus externus, porus acusticus externus, spina suprameatum, spina tympanica major, spina tympanica minor, sulcus tympanicus, vagina processus styloidei, pars squamosa* —*

scuama, solzul — (cu *margo parietalis, incisura parietalis, margo sphenoidalis, facies temporalis, sulcus arteriae temporalis mediae, processus zygomaticus, fossa mandibularis, facies articularis, tuberculum articulare, facies cerebrialis); articulare: os occipitale, os parietale, os sphenoidale, os zygomaticum, mandibula.*

Os trapezium — sediu: în partea laterală a rîndului distal al carpului; componente principale: *tuberculum ossis trapezii*; articulare: *os scaphoideum, os trapezoideum, ossa metacarpalia (I, II).*

Os trapezoideum — sediu: în partea mijlocie a rîndului distal al carpului; articulare: *os scaphoideum, os capitatum, os trapezium, os metacarpalis II.*

Os trigonum tarsi. Os inconstant, separat al talusului, pe marginea posterioară a acestuia.

Os triquetrum, sin.: Piramidal — sediu: în partea mijlocie a rîndului proximal al carpului; articulare: *os pisiforme, os lunatum, os hamatum, radius.*

Os zygomaticum — sediu: os al feței (pomeții); componente principale: *facies lateralis, facies temporalis, facies orbitalis, processus orbitalis, processus temporalis, processus frontalis, tuberculum marginale, foramen zygomaticoorbitale, foramen zygomaticofaciale, foramen zygomaticotemporale*; articulare: *os frontale, os sphenoidale, os temporale, maxilla.*

Ossa carpi (Carpus) — sediu: cele 8 oase ale încheieturii mîinii, aranjate în două rînduri (proximal și distal) de cite 4 oase; componente principale: rîndul proximal — *os centrale, os scaphoideum, os lunatum, os triquetrum, os pisiforme, rîndul distal* — *os trapezium, os trapezoideum, os capitatum, os hamatum*; articulare: *radius, ossa metacarpalia.*

Ossa cranii — sediu: formează cutia craniană; componente principale: *os occipitale, os sphenoidale, os temporale, os parietale, os frontale, os ethmoidale, concha nasalis inferior, os lacrimale, os nasale, vomer*; articulare: *suturae.*

Ossa digitorum manus. Phalanges manus.

Ossa digitorum pedis. Phalanges pedis.

Ossa faciei — sediu: formează scheletul feței; componente principale: *maxilla, os palatinum, os zygomaticum, mandibula, os hyoideum.*

Ossa membri inferioris — sediu: scheletul membrului inferior, inclusiv centura pelvină; componente principale: *cingulum membri inferioris (os coxae), skeleton membri inferioris liberi (femur, tibia, fibula, patella, tarsus, metatarsus, ossa digitorum pedis)*; articulare: *sacrum.*

Ossa membri superioris — sediu: scheletul membrului superior, inclusiv centura scapulară;

componente principale : *cingulum membri superioris (scapula, clavicula)*, *skeleton membri superioris liberi (humerus, ulna, radius, carpus, metacarpus, ossa digitorum manus)*; articulare : *sternum*.

Ossa metacarpalia I—V (Metacarpus) — sediu : cele 5 oase care leagă carpul de falange; componente principale : *basis, corpus, caput*; articulare : *rindul distal al carpului, phalanges proximales*.

Ossa metatarsalia I—V (Metatarsus) — sediu : cele 5 oase care leagă tarsul de falange; componente principale : *basis, corpus, caput, tuberositas ossis metatarsalis I, tuberositas ossis metatarsalis V*; articulare : *tarsus, phalanges proximales*.

Ossa sesamoidea manus. Mici oscioare ovoide incluse în unele tendoane sau ligamente ale mîinii (de ex. în tendoanele muşchilor : *flexor pollicis brevis, adductor pollicis* ş.a.).

Ossa sesamoidea pedis. Mici oscioare ovoide incluse în unele tendoane sau ligamente ale piciorului (de ex. în tendonul muşchiului *flexor hallucis brevis* ş.a.).

Ossa suprasternalia. Oase inconstante, situate pe muchea superioară a sternului.

Ossa suturarum, sin. : *Ossa wormi*. Oase inconstante, în interiorul suturilor craniene.

Ossa tarsi (Tarsus) — sediu : în porţiunea postero-centrală a piciorului; componente principale : *talus, calcaneus, os naviculare, os cuneiforme mediale, os cuneiforme intermedium, os cuneiforme laterale, os cuboideum*; articulare : *fibula, tibia, ossa metatarsalia*.

Ossa wormi. *Ossa suturarum*.

Ossiocula auditus — sediu : în urechea medie; componente principale : *incus, stapes, malleus*; articulare : între ele.

Patella, sin. : *Rotulă* — sediu : osul ovoid, plat, anterior al genunchiului; componente principale : *basis patellae, apex patellae, facies articularis, facies anterior*; articulare : *femur*.
Peroneu. *Fibula*.

Phalanges manus, sin. : *Ossa digitorum manus* — sediu : oasele degetelor mîinii; componente principale : *phalanx proximalis, phalanx media, phalanx distalis* (cu *tuberositas phalangis distalis*), *basis phalangis, corpus phalangis, caput phalangis, ossa sesamoidea*; articulare : *ossa metacarpalia*.

Phalanges pedis, sin. : *Ossa digitorum pedis* — sediu : oasele degetelor piciorului; componente principale : *phalanx proximalis, phalanx media, phalanx distalis* (cu *tuberositas phalangis distalis*), *basis phalangis, corpus phalangis, caput phalangis, ossa sesamoidea*; articulare : *ossa metatarsalia*.

Piramidal. *Os triquetrum*.

Radius — sediu : osul lateral al antebraţului; componente principale : *caput radii* (cu *circumferentia articularis*), *collum radii, corpus radii* (cu *tuberositas, margo interosseus, facies posterior, facies anterior, facies lateralis, margo posterior, margo anterior*), *processus styloideus, incisura ulnaris, facies articularis carpea*; articulare : *humerus, ulna* (proximal), *ulna* (distal), *ossa carpi* (rindul proximal).

Rotulă. *Patella*.

Scapula, sin. : *Omoplat* — sediu : osul posterior al umărului; componente principale : *facies costalis (fossa subscapularis), facies dorsalis* (cu *spina scapulae, fossa supraspinata, fossa infraspinata*), *acromion* (cu *facies articularis acromii, angulus acromialis*), *margo medialis, margo lateralis, margo superior, incisura scapulae, angulus inferior, angulus lateralis, angulus superior, cavitas glenoidalis, collum scapulae, tuberculum infraglenoidale, tuberculum supraglenoidale, processus coracoideus*; articulare : *humerus, clavicula*.

Scăriţă. *Stapes*.

Semilunar. *Os lunatum*.

Stapes, sin. : *Scăriţă* — sediu : unul din cele 3 oscioare ale urechii medii; componente principale : *caput stapedis, crus anterius, crus posterius, basis stapedis*; articulare : *incus, membrana stapedis*.

Sternum — sediu : osul median, ventral al cutiei toracice; componente principale : *manubrium sterni* (cu *incisura clavicularis, incisura jugularis*), *angulus sterni, synchondrosis sternalis, corpus sterni, processus xifoideus, incisurae costales (ossa suprasternalia)*; articulare : *clavicula, costae verae*.

Talus. *Astragalus*.

Tarsus. *Vezi Ossa tarsi*.

Tibia — sediu : osul medial al gambei; componente principale : *facies articularis superior, condylus medialis, femur, condylus lateralis, facies articularis fibularis, area intercondylaris anterior, area intercondylaris posterior, eminentia intercondylaris, tuberculum intercondylare mediale, tuberculum intercondylare laterale, corpus tibiae* (cu *tuberositas tibiae, facies medialis, facies posterior, linea musculi solei, facies lateralis, margo medialis, margo anterior, margo interosseus*), *malleolus medialis* (cu *incisura fibularis, sulcus malleolaris*), *facies articularis inferior, facies articularis malleoli*; articulare : *femur, fibula* (proximal), *fibula* (distal), *talus*.

Ulna, sin. : *Cubitus* — sediu : osul medial al antebraţului; componente principale : *olecranon, processus coronoideus, tuberositas ulnae, incisura trochlearis, incisura radialis, corpus ulnae* (cu *facies anterior, facies posterior, facies medialis, margo interosseus, margo posterior*,

margo anterior, crista musculi supinatoris, caput ulnae (cu *circumferentia articularis, processus styloideus*); articulare: *humerus, radius*.

Vertebra — sediu: unul din cele 32—33 elemente care intră în alcătuirea coloanei vertebrale; componente principale: *corpus vertebrae* (cu *fovea costalis superior, fovea costalis inferior*), *foramen vertebrale (canalis vertebralis) arcus vertebrae* (cu *pediculus, arcus vertebrae, lamina arcus vertebrae, incisura vertebralis superior, incisura vertebralis inferior, foramen intervertebrale*), *sulcus nervi spinalis, processus spinosus, processus transversus* (cu *fovea costalis transversalis, tuberculum anterius vertebrarum cervicalium, tuberculum caroticum (vertebrae cervicalis VI), foramen transversarium, tuberculum posterius vertebrarum cervicalium, processus articularis superior, processus articularis inferior, processus accessorius (vertebrarum lumbalium), processus mamillaris*; articulare: vertebrele supraiacentă și subiacentă (coaste, craniu, sacrum — unele).

Vomer — sediu: os al septului nazal; componente principale: *ala vomeri*; articulare: *os sphenoidale, os ethmoidale, maxilla, os palatinum*.

Osazone. Compuși cristalizabili ai glucidelor puse în contact cu un exces de hidrazină. După tipul de cristale (osazone) pe care le formează un preparat organic în prezența hidrazinei pot fi identificate glucidele pe care le conține (5).

Oscilație (lat. *oscillatio*) Mișcare alternativă (periodică) de o parte și de alta a unei poziții de echilibru; are 3 mărimi caracteristice: frecvența, amplitudinea și faza (7).

Oscilo- (lat. *oscillatio* = legănare). Prefix cu sens de mișcare alternativă în direcții opuse (32).

Oscilografie (*oscilo-* + gr. *graphein* = a scrie). Înregistrare grafică cu ajutorul oscilografului catodic a oscilațiilor de diferite cauze (vibratorii, electrice etc.) (15). ~ **endocavitară**, înscrierea modificărilor de presiune endocavitară, cu ajutorul unei sonde manometrice și al unui sistem exterior galvanometric cu oglindă (10).

Oscilometrie (*oscilo-* + gr. *metron* = măsură). Metodă de investigație a arterelor periferice cu ajutorul oscilometrului, aparat în care o capsulă manometrică fină înregistrează — prin intermediul manșetei — oscilațiile peretelui vascular la diferitele presiuni aplicate (10).

Oscilometru Vezi Oscilometrie.

Oscilopsie (*oscilo-* + gr. *ops* = vedere). Vedere oscilantă.

Osciloscop (*oscilo-* + gr. *skopein* = a vedea). Aparat care servește la transformarea semnalelor electrice în semnale optice vizualizate pe

ecranul fluorescent al unui tub catodic. Poate fi folosit numai în cazul în care variațiile mărimilor care trebuie măsurate pot fi transformate în variații corespunzătoare ale unui potențial sau ale unui curent. Se bazează pe proprietățile razelor catodice de a fi deviate de un câmp magnetic sau electric, fasciculul catodic fiind practic considerat fără inerție. Osciloscopul catodic are o utilizare amplă în cercetările de electrofiziologie, în studiul biocurenților, electrocardiografie, electroencefalografie, electromiografie (6).

Oscilotație (*oscilo-* + gr. *taxis* = ordine). Vezi Electrotaxie.

Oseină. Scleroproteină specială, insolubilă la rece în apă, acizi și alcali, transformabilă în gelatină prin fierbere prelungită în apă. Este prezentă în oase (unde constituie aproximativ 12%), fiind dispusă sub formă de lame subțiri concentrice, în jurul canalelor Havers (5).

Osfalgie (gr. *osphys* = șale + *algos* = durere). Durere în șale și articulația șoldului (4).

Osfilită (gr. *osphys* = șale + *-ita*). Inflamație a articulației șoldului (4).

Osgood-Schlatter (Osgood, Robert Bayley. Schlatter, Carl). **Boala** ~, vezi Apofizită;

O'Shaughnessy, L. Operația ~, cardioomertopexie efectuată pentru îmbunătățirea vascularizației miocardice (11).

Oscicul (lat. *ossiculum*, dim. de la *os, ossis* = os). *Ossiculum*. ~ **Bergmann**, punctul de osificare a apofizei odontoide a vertebrei atlas; se sudează la vârsta de 4—5 ani (24).

Osidesmoză (lat. *os* = os + gr. *desmos* = bandă), sin.: *Osteodesmoză*. Calcificare sau osificare a unor tendoane sau a ligamentelor articulațiilor mari (4).

Osificare (lat. *os* = os + *facere* = a face). Procesul biologic complex cu ajutorul căruia organismul construiește țesut osos prin depunerea sărurilor minerale pe suportul protidic proos și organizarea acestuia (24). ~ **cartilaginoasă**, Osificare encondrală. ~ **condroidă**, Osificare encondrală. ~ **encondrală**, sin.: *Osificare cartilaginoasă, Osificare condroidă*, formarea osului din țesut cartilagos (24). ~ **endoosteală**, osificare cu punct de plecare intraos (24). ~ **fibroasă**, vezi Osificare periostală. ~ **heterotipică**, producere de țesut osos acolo unde în mod normal nu există (de ex. miozita osifiantă, osificarea în cartilajele normal neosificabile sau osificarea în viscere, ca urmare a unor leziuni distrofice) (2). ~ **heterotopică**, producere anormală de țesut osos în afara scheletului (24). ~ **intramembranoasă**, termen folosit în literatura anglo-saxonă pentru osteogeneza periostală a oaselor late ale craniului (24). ~ **membranoasă**, vezi Osificare periostală.

~ **metaplazie**, osificare produsă printr-un proces de metaplazie a țesutului conjunctiv (calus, osificare heterotopică) (24). ~ **paracondiliană posttraumatică**, Boala Pellegrini-Stieda, vezi Pellegrini-Stieda. ~ **pericondrală**, vezi Osificare periostală. ~ **periostală**, osificare prin metaplazia stratului profund al periostului: a) în osteogeneză, modul exclusiv de formare a oaselor calotei craniene, a unei părți din oasele feței și a treimii medii a claviculelor (sin.: *Osificare fibroasă*, *Osificare membranoasă*); b) în osificare, modul preponderent de formare a calusului (sin.: *Osificare pericondrală*); c) în patologie generează osificare heterotopică în porțiuni de periost dilacerat sau sfîșiat și apozitie osoasă (24).

Osiform (lat. *os* = os + *forma* = formă). Vezi Osteoid.

-**osis**. Sufix grecesc indicînd o stare de boală, un proces morbid; conține adesea și sensul de creștere continuă, anormală. Corespunde sufixului românesc -oză (32).

Osler, William, 1849—1919. **Boala** ~, Endocardita lentă. **Nodozități** ~, mici leziuni eritematopapuloase, moderat dureroase, apărînd pe pulpa degetelor sau lobulul urechii prin endoteliză în endocardita malignă lentă (10). **Panariții** ~, pseudopanariții rezultînd din confluința nodozităților Osler, cu evoluție spontan rezolutivă (10). **Sindromul** ~, icter febril, recidivant, prin calcul coledocian „cu supapă“ (10).

Osmihidroză. Bromhidroză.

Osmiu. Simbol Os. Element în stare metalică, aparținînd familiei metalelor platinice grele, cu număr atomic 76 și greutate atomică 190,2. Este foarte dur, însă casant și în același timp foarte rezistent la temperaturi înalte (punctul de topire 2 700°C; punctul de fierbere 5 500°C). Oxizii săi sînt toxici; tetraoxidul de osmiu se folosește pentru colorarea unor preparate microscopice. Împreună cu iridiul, osmiul se folosește la prepararea aliajelor dure (5).

Osmo- (gr. *osme* = miros și gr. *osmos* = impuls). 1. Element de compunere care introduce în termeni referirea la simțul olfactiv (32). 2. Element de compunere care introduce în termeni referirea la un impuls sau la osmoză (32).

Osmoceptori (*osmo-* + *receptori*). Receptori situați în sistemul nervos central, care sînt influențați de schimbările în presiunea osmotică a singelui (15).

Osmofil (*osmo-* + gr. *philein* = a iubi). Care necesită pentru dezvoltare un mediu de cultură cu o presiune osmotică ridicată (3).

Osmolaritate. Concentrația în săruri minerale, exprimată în osmoli, a unei soluții/litru solvent (15). ~ **urini**, concentrația de

substanțe solvite, osmotice active, din urină. Definește puterea de concentrație și diluție a rinichiului. În condiții normale, la un regim mixt, osmolaritatea urinii se situează la 800—1 300 mOsm/litru (eustenurie), ea poate varia însă în funcție de sarcina totală de solvați care trebuie eliminată și de cantitatea de apă disponibilă, de la 1 330 ± 170 mOsm/litru, osmolaritatea urinii variază în sens invers cu volumul ei și, în general, paralel cu greutatea ei specifică. În condiții patologice (insuficiență renală cronică, nefropatii tubulointerstițiale), variațiile osmolarității urinii se restrîng, paralel cu reducerea capacității de concentrație și diluție, pînă la izostenurie (25).

Osmometru (*osmo-* + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru măsurarea presiunii osmotice a unei soluții. În general se folosesc membrane semipermeabile (de ex. precipitat de ferocianură de cupru) (6).

Osmoză (*osmo-* + *-oză*). Fenomen de trecere a unei soluții printr-o membrană permeabilă, determinat de gradientul de concentrație a substanțelor anorganice ionizabile (Na, K, Cl etc.) și organice neionizabile (glucoză, uree etc.). Deplasarea se realizează prin simpla difuziune a soluției dinspre partea mai puțin concentrată spre teritoriul cu concentrație mai mare a particulelor nedifuzibile, determinînd apariția presiunii osmotice cu rol important în menținerea echilibrului hidroelectrolitic, schimbărilor ionice de membrană etc. (15).

Osmologie. Studiul lichidelor corpului (32).

Ospitalism. Complex de tulburări psihice datorit menținerii îndelungate în spital (35).

Ossiculum (lat. = os mic, sin.: *Ossicul*. Os mic. **Ossicula auditus**. Denumirea celor 3 oscioare aflate în cavitatea timpanică: scărița (*stapes*), nicovala (*incus*) și ciocanul (*malleus*), articulate între ele (1).

Osteal. Vezi Osteoid.

Osteită (lat. *os* = os + *-ită*), sin.: *Osteitis*. Termen generic pentru inflamațiile țesutului osos (4). ~ **condensantă**, Condensare osoasă. ~ **condensantă generalizată**, Osteopoiiklie. ~ **condensantă posttraumatică**, Boala Leriche, vezi Leriche. ~ **cronică**, proces inflamator cronic al osului (24). ~ **fibrochistică generalizată**, Boala Recklinghausen, vezi Recklinghausen. ~ **micotică**, infecție a osului prin ciuperci (aspergiloză, blastomicoză, actinomicoză, sporotricoză), care produce periostite, gome, abcese intraosoase și osteomielite cu caractere foarte diferite (24). ~ **nevralgică** (Gosselin), osteită cronică nesupurativă, caracterizată clinic prin dureri rezistente la orice medicație antalgică și radiografie prin eburnare osoasă (24). ~ **polichistică** (Jüngling), Boala Perthes-Jüngling,

vezi Perthes-Jüngling. ~ rarefiantă, în cavitatea osteomedulară și în canalele Havers apare un țesut de granulație care erodează osul prin resorbție lacunară, realizându-se fie carii osoase, fie osteoporoză (2).

Osteitis (gr. *osteon* = os + *-itis*). Osteită. ~ **deformans**, Boala Paget, vezi Paget. ~ **fibrosa eystica**, Sindromul Albright, vezi Albright. ~ **fibrosa osteoplastica**, Sindromul Albright, vezi Albright.

Ostembrion (*osteo-* + gr. *embryon* = embrion). Fetus osificat (1).

Osten-Saken, E. I. **Operația** ~, intervenție chirurgicală în paralizia mîinii de tip radial, constînd din transplantarea tendonului mușchiului palmar mare la tendoanele extensorului comun și transplantarea mușchiului cubital anterior la primul extensor radial și la extensorii policeului. Este o modificare a operației Perthes (24).

Osteo- (gr. *osteon* = os). Element de compunere care introduce în termeni referirea la unul sau mai multe oase sau la țesutul osos (32).

Osteoarthritis (*osteo-* + gr. *arthron* = încheietură + *-itis*). Osteoartrită. ~ **deformans coxae juvenilis**, vezi Epifizită.

Osteoartrită (*osteo-* + gr. *arthron* = încheietură + *-ită*), sin.: *Osteoarthritis*. 1. Proces infecțios acut, subacut sau cronic, cu punct de plecare în extremitățile osoase articulare sau în țesuturile moi ale articulației și cu evoluție ulterioară osoasă; poate avea etiologii diverse (24). 2. Termen impropriu pentru a desemna o afecțiune trofică articulară, îndeosebi în tulburările nervoase și pentru care denumirea mai corectă ar fi de osteoartropatie (24). ~ **distrofică**, denumire folosită de Iselin pentru osteoporoza posttraumatică (24). ~ **hipertrofiantă pneumatică**, Boala Pierre Marie, vezi Marie. ~ **hipertrofică degenerativă**, Artroză. ~ **tuberculoasă**, localizare frecventă a tuberculozei, caracterizată prin apariția de granulații tuberculoase pe membrana sinovială și formarea unui exsudat serofibrinos; în forma fongoasă se produce hiperplazia țesutului de granulație, cu infiltrat inflamator tuberculos (tumoare albă), suferind cu timpul un proces de calcificare; procesul interesează atât țesuturile articulare și periarticulare, cit și capetele oaselor, și se termină cu anchiloză (2).

Osteoartropatie (*osteo-* + gr. *arthron* = încheietură + *pathos* = boală). Afecțiune neinfecțioasă care interesează articulația prin leziunea trofică a extremităților osoase care o alcătuiesc. Poate fi întlnită ca o complicație în siringomieli, tabes, unele diateze hemoragice (24). ~ **hipertrofiantă pneumatică**, Boala Pierre Marie, vezi Marie.

Osteoartrotomie (*osteo-* + gr. *arthron* = încheietură + *tome* = tăiere). Rezecție a extremității articulare a unui os (24).

Osteoblast (*osteo-* + gr. *blastos* = germen), sin.: *Osteoplast*. Celulă mezenchimală cu aspect variabil, mai mult sau mai puțin fuziform, cu nucleu mare, rotund, situat periferic, cu 1-3 nucleoli și cu citoplasmă abundentă și bazofilă, descrisă de Gegenbauer la nivelul țesutului osos, unde secretă materia proteică specifică (oseina) prin a cărei calcificare se realizează țesutul osos (2; 24).

Osteoblastoclastom (*osteo-* + gr. *blastos* = germen + *klasis* = ruptură + *-oma*). Denumire dată de V. A. Rusakov tumorii cu mieloplaxă (24).

Osteoblastom (*osteo-* + gr. *blastis* = germen + *-oma*), sin.: *Osteoblastosarcom*. Formă rară de osteosarcom (2). ~ **benign** (Jaffé-Lichtenstein), Fibrom osos osteogenic.

Osteoblastosarcom (*osteo-* + gr. *blastos* = germene + *sarcom*). Osteoblastom.

Osteocampsie (*osteo-* + gr. *kampe* = încovorie). Incurvarea unui os. Termen folosit de obicei în osteomalacie (24).

Osteochistom (*osteo-* + gr. *kystis* = vezică + *-oma*). Tumoare chistică a osului (2).

Osteochondritis (*osteo-* + gr. *chondros* = cartilaj + *-itis*). Osteocondrită. ~ **deformans**, vezi Epifizită.

Osteochondropathia (*osteo-* + gr. *chondros* = cartilaj + *pathos* = boală + *-ia*). Osteocondropatie. ~ **juvenilis paraosteogenetica**, Scafoi-dita tarsiană a copiilor.

Osteocie (Ferrier). Formă mai ușoară a osteomalaciei (4).

Osteocit (*osteo-* + gr. *kytos* = celulă). Celulă osoasă.

Osteoclast (*osteo-* + gr. *klasis* = ruptură). Celulă multinucleată, mare, avînd rol în resorbția osului (1).

Osteoclastom (*osteoclast* + *-oma*). Tumoare cu mieloplaxă.

Osteoclazie (*osteo-* + gr. *klasis* = ruptură). 1. Manevră folosită pentru îndreptarea unui membru anchilozat în poziție vicioasă sau pentru obținerea unei pseudartroze, în care caz se fac imediat mișcări pentru a se împiedica formarea calusului (24). 2. Proces lent de resorbție osoasă datorită osteoclastelor (24). ~ **operatorie**, Osteotomie.

Osteocondrită (*osteo-* + gr. *chondros* = cartilaj + *-ită*), sin.: *Osteochondritis*. Inflamația oaselor și cartilajelor respective (4). ~ **deformantă juvenilă vertebrală**, vezi Epifizită. ~ **disecantă**, boală articulară (genunchi, cot, șold etc.), constînd din necroza unei porțiuni din epifiza articulară, care în unele cazuri se desprinde și devine un corp liber articular (24).

~ **generalizată**, sin.: *Distrofie poliepifizară, Poliosteocondrită*, sindrom condrodistrofic poli-epifizar (24). ~ **semilunarului**, Boala Kienböck, vezi Kienböck. ~ **sifilitică**, leziune de sifilis congenital, constind din afectarea zonei endocondrale de osificare a oaselor și care apare pe o secțiune longitudinală ca o linie neregulată dințată (Wegener); organizarea osului este foarte redusă (osteoblaști atrofiați) (2). ~ **șoldului**, vezi Epifizită. ~ **vertebrală infantilă**, Boala Calvé, vezi Calvé.

Osteocondrodistrofie (*osteo-* + gr. *chondros* = cartilaj + *distrofie*). Osteocondropatie.

Osteocondrom (*osteo-* + gr. *chondros* = cartilaj + *-oma*). Tumoare benignă constituită din proliferarea țesuturilor osos și cartilaginose (2).

Osteocondromatoză (Reichel) (*osteocondrom* + *-oză*). Afecțiune caracterizată prin existența de corpi străini osteocartilaginoși articulari de origine sinovială. Mai frecvente la genunchi și cot, aceste formațiuni se situează, după Virchow, la limita care separă tumorile cartilaginose hiperplazice și heteroplastice (24).

Osteocondropatie (*osteo-* + gr. *chondros* = cartilaj + *pathos* = boală), sin.: *Osteochondropathia, Osteocondrodistrofie, Osteocondroză*. Termen generic pentru afecțiuni de origine osteocondrală constind din necroza unei porțiuni mai mari sau mai mici dintr-o epifiză sau apo-fiză (24).

Osteocondrosarcom (*osteo-* + gr. *chondros* = cartilaj + *sarcom*). Tumoare malignă cu punct de plecare de la nivelul scheletului și având 3 țesuturi (osos, cartilaginose și conjunctiv); se caracterizează prin liză osoasă (fracturi spontane) și metastaze pe cale sanguină (2).

Osteocondroză (*osteo-* + gr. *chondros* = cartilaj + *-oză*). Osteocondropatie. ~ **disecantă**, Boala Galland, vezi Galland.

Osteocranium (*osteo-* + gr. *kranion* = craniu). Craniu osificat. Termen folosit pentru diferențierea de *chondrocranium* (1).

Osteodentină. Țesut intermediar ca structură între os și dentină (1).

Osteodesmoză (*osteo-* + gr. *desmos* = tendon). Osidesmoză.

Osteodeză (Reiner). Termen pentru artrodeza calcaneocuboidiană cu grefon tibial în piciorul plat (24).

Osteodinie (*osteo-* + gr. *odyne* = durere). Durere osteocopă.

Osteodistrofie (*osteo-* + *dis-* + gr. *trophe* = nutriție), sin.: *Distrofie osoasă*. Termen generic pentru afecțiuni osoase caracterizate prin modificarea formei, mărării, consistenței sau creșterii osului (24). ~ **chistică juvenilă** (Mikulicz), formă localizată a osteopatiei fibrochistice, observată la tineri, caracterizată prin for-

mațiuni chistice multiple; este contestată de cei mai mulți autori (24). ~ **deformantă progresivă**, Boala Paget, vezi Paget. ~ **fibroasă generalizată**, Boala Recklinghausen, vezi Recklinghausen. ~ **fibroasă localizată** (Rusakov), formațiuni chistice cu conținut sanguinolent, în care se constată dispariția mezenchimului osteoformator, datorită unui tip particular de circulație sanguină și acțiunii osteoclaștilor (2). ~ **renală**, vezi Osteopatie renală.

Osteodysmetamorphosis foetalis. Afecțiune osoasă a copilului, în care se pierde capacitatea de reclădire a osului (24).

Osteofit (*osteo-* + gr. *phyton* = plantă). Formațiune osoasă la marginea unei suprafețe articulare în porțiunea juxtacondrală a zonei spongioase. Are un aspect trabecular, ca și osul din care provine, reprezentind o manifestare artrozică (24). ~ **vertebral**, Cioc de papagal.

Osteoflebită (*osteo-* + gr. *phleps* = venă + *-ită*). Inflamația venelor din interiorul oaselor, în special din diploe (2).

Osteogeneză (*osteo-* + gr. *genesis* = naștere). Totalitatea proceselor de dezvoltare a osului, de la începutul mularului cartilaginose și pînă la desăvîrșirea osului organ (24). ~ **endocondrală**, dezvoltarea osului din țesut cartilaginose (24). ~ **imperfectă**, sin.: *Boala Vrolik-Lobstein, Distrofie periostală hiperplastică familială*, distrofie mezenchimală caracterizată printr-un viciu al osteogenezei periostale cu tendință la fracturi multiple, apărind uneori chiar de la naștere (Boala Vrolik), alteori mai tardiv (Boala Lobstein) (24). ~ **imperfectă congenitală**, Boala Vrolik, vezi Vrolik. ~ **imperfectă tardivă**, Boala Lobstein. ~ **periostală**, dezvoltarea osului din periost (24).

Osteogenină. Enzimă cu substrat necunoscut, pe care Lacroix o consideră drept indispensabilă procesului de osificare (24).

Osteohalistereză (*osteo-* + gr. *hals* = sare + *sterein* = a priva, a lipsi). Demineralizare osoasă (4).

Osteoid (*osteo-* + gr. *eidos* = formă). 1. Matrice hialină tinăra a osului adevărat, în care se depozitează sărurile de calciu (1). 2. Asemănător osului (sin.: *Osteal, Osiform*) (24).

Osteolipom (*osteo-* + gr. *lipos* = grăsime + *-oma*). Lipom osteogen prin metaplazia osoasă a elementelor conjunctive (2).

Osteoliză (*osteo-* + gr. *lysis* = distrucție). 1. Proces de resorbție minerală și organică a osului, care se produce prin acțiunea invadantă a țesutului de granulație bogat vascularizat, apărut ca rezultat al unei reacții inflamatorii; aspectul histologic al osului este caracterizat prin prezența unor spații lacunare în pereții osoși ai canalelor din sistemele haversiene (2). 2. Imagine radiografică de transparentă osoasă

centrală sau marginală, cu limite șterse sau nete, expresie a unei resorbții osteoclastice patologice (36). ~ **esențială**, afecțiune rară de cauză necunoscută, în care o epifiză, uneori un os întreg sau scheletul unei extremități dispăr treptat prin liză (24).

Osteologie (*osteo-* + gr. *logos* = știință). Studiul și cunoștințele despre oase (1).

Osteom (*osteo-* + *-oma*). Tumoare benignă a țesutului osos, dezvoltată de obicei din oase; poate fi întâlnită și în cicatrice și în unele organe interne (plămâni), dar în aceste cazuri nu sînt veritabile tumori, ci metaplazii (2). ~ **central**, Enosteom. ~ **compact**, varietate de osteom format din țesut osos dens, amintind fildeșul (2). ~ **moale**, Fibrom osos osteogenic. ~ **muscular posttraumatic**, calcificare heterotopică, aberantă, a unui hematom posttraumatic, între fibrele unui mușchi, de obicei mușchii brahial anterior (24). ~ **osteoid**, tumoare benignă, frecventă la copii și adolescenți, cu localizare unică, formată din țesut conjunctiv osteogen înconjurat de țesut osos condensat (2). ~ **osteoid gigant** (Dahlin și Johnston), Fibrom osos osteogenic. ~ **periarticular posttraumatic al genunchiului**, Boala Pellegrini-Stieda, vezi Pellegrini-Stieda. ~ **spongios**, formă de osteom cu aspect spongios și consistență moale (2).

Osteomalacie (*osteo-* + gr. *malakia* = înmuire), sin.: *Mollities ossium*, *Ramoliment osos*. Osteopatie decalcifiantă a adultului, de origine carențială și care se manifestă printr-o ramolire a scheletului. Cadrul, vast altădată, trebuie limitat astăzi la acea tulburare a metabolismului fosfocalcic care constă din imposibilitatea precipitării acestor săruri pe un țesut osteoid, care a luat în parte locul osului (24). ~ **congenitală** (Jürgens), Boala Lobstein, vezi Lobstein. ~ **juvenilă**, dezvoltarea osteoidului nemineralizat la nivelul osificării periostale și endostale, manifestată prin: curburi ale diafizei, neregularități în cupulă ale metafizelor, reacții de periostoză, pseudostructuri, striatii Looser-Milkmann observate pe oasele lungi, marginea externă a omoplatului, coaste sau clavicule (33). ~ **puerperală**, osteomalacie întâlnită în cursul sarcinii (2). ~ **renală**, vezi Osteopatie renală. ~ **sugarului**, termen impropriu folosit de Marchand și Jürgens pentru boala Lobstein (24).

Osteomatoză. Osteoame multiple (2).

Osteomielită (*osteo-* + gr. *myelos* = măduvă + *-ită*). Panosteită purulentă și necrozantă, datorită stafilococului auriu, rareori celui alb, asociat uneori cu streptococul. Termenul aparține lui Lannelongue, care credea că infecția primară este în măduva osoasă. Poate evolua acut sau cronic (24). ~ **acută purulentă**, formă gravă de osteomielită la copii și tineri, datorită stafilococului auriu și altor microbi

piogeni; se produc focare purulente multiple ale măduvei și periostului la nivelul oaselor lungi, cu procese de necroză și metastaze piogene (2). ~ **idiopatică**, formă de osteomielită care apare ca urmare a unei infecții hematogene la un organism sensibilizat (2). ~ **secundară**, formă de osteomielită care apare ca o complicație a unei septicopioemii (2). ~ **traumatică**, osteomielită consecutivă unor plăgi osoase, cu zone de necroză și supurație ulterioară (2). ~ **tuberculoasă**, țesut de granulație tuberculos format mai întâi în măduva oaselor, dezvoltându-se ulterior sub forma unei osteomielite fongoose cu caverne și abcese tuberculoase sau a unei osteomielite cazeoase, unde atît țesutul de granulație, cît și măduva osului suferă o necroză de cazeificare; dă naștere la fistule tuberculoase cu eliminare îndelungată de puroi și de mici sechestre (2).

Osteomielioplazie (*osteo-* + gr. *myelos* = măduvă + *-dis-* + *plassein* = a forma). Degenerescență a țesutului hematopoietic din măduva oaselor (24).

Osteomielifibroză (*osteo-* + gr. *myelos* = măduvă + lat. *fibra* = fibră + *-oză*). Mielofibroză.

Osteomieloscleroză (*osteo-* + gr. *myelos* = măduvă + *sklerosis* = întărire). Mielofibroză.

Osteomuroid (*osteo-* + lat. *mucus* + gr. *ei-dos* = formă). Complex proteiopolizaharidic prezent în oase. Are structură similară cu aceea a condromucoidului din cartilaje și peretele arterial. Osteomuroidul conține galactozamină (6,9%), glucozamină (1,12%), galactoză, manoză și acid glucuronic, precum și un număr de 17 aminoacizi, printre care acidul glutamic (10,2%), acidul aspartic (8,35%) și leucina (6,27%). Conținutul în azot total al osteomuroidului este de 11,3 g/100 g substanță pură (5).

Osteon (Matyas). Unitate morfofuncțională a osului, alcătuită dintr-un sistem haversian cu toate elementele cuprinse în canalul lui (24).

Osteonecroză (*osteo-* + gr. *nekrosis* = moarte). Leziune elementară radiologică osoasă exprimată prin zone întinse sau limitate de condensare sau transparență crescută, produsă de moartea celulară a țesutului osos prin ischemie (36).

Osteopatie (*osteo-* + gr. *pathos* = boală). Termen generic pentru orice boală a osului (24). ~ **calciprivă**, osteopatie prin resorbție osoasă (24). ~ **de carență**, sin.: *Osteopatie de foame*, osteopatie datorită unei alimentații insuficiente cantitativ sau calitativ (24). ~ **fibrochistică**, categorie de boli osoase caracterizate prin prezența de chisturi osoase și fibroză a osului și care ar cuprinde după unii autori:

osteoa paratiroidiană Recklinghausen, chistul osos central, osteodistrofia chistică juvenilă Mikulicz, osteita fibrochistică localizată și displazia fibroasă poliostatică (24). ~ **de foame**, Osteopatie de carență. ~ **hemoragică infantilă**, Boala Möller-Barlow, vezi Möller-Barlow. ~ **hipertrofiată pneumatică**, Boala Pierre Marie, vezi Marie, ~ **mielogenă**, Hemopatie osteotropă. ~ **renală**, ansamblul leziunilor distrofice osoase consecutive nefropatiilor cronice care provoacă tulburări ale metabolismului fosfocalcic și care se pot însoți de rahitism sau (la adult) de osteomalacie, osteoscleroză, osteoporoză sau osteodistrofie fibroasă generalizată („osteita fibrochistică”); atunci când apar la copii, aceste tulburări pot opri dezvoltarea staturală (nanism renal). Tubulopatiile ereditare, congenitale sau dobândite, cu tulburări de reabsorbție a fosfaților (diabet renal fosfaturic, diabet fosfoglicidic, sindrom Fanconi-De Toni-Debré), cu tulburări de reabsorbție a calciului (hipercalcemie idiopatică), cu tulburări ale mecanismului de acidifiere a urinei (acidoze tubulare renale), determină mai ales rahitism sau osteomalacie, de regulă rezistente la dozele uzuale de vitamină D. Afecțiunile predominant glomerulare, cele cu insuficiență renală cronică, determină mai ales apariția osteitei fibrochistice, atribuită unui hipoparatioidism secundar și însoțită frecvent de aspecte osteomalacice sau rahitice, osteosclerotice și osteoporotice (25).

Osteoperiostită (*osteo- + periost + -ită*). Inflamație a periostului urmată de invadarea procesului inflamator către țesutul osos; are ca punct de plecare focare ale părților moi din vecinătatea osului sau metastaze piogene. Există forme acute sau cronice (cele acute pot fi seroase sau supurate, iar cele cronice fibroase sau osifiante) (2). ~ **reumatică**, Boala Poulet, vezi Poulet. ~ **sifilitică**, osteită și periostită condensantă osifiantă, care schimbă configurația externă a osului, dându-i un aspect fuziform (2). ~ **tuberculoasă**, osteoperiostită caracterizată prin apariția țesutului de granulație tuberculos, care dezlipind periostul realizează necroze pe suprafața oaselor (2).

Osteopetroză (*osteo- + lat. petra = piatră + -oză*). Boala Albers-Schönberg, Vezi Albers-Schönberg.

Osteopienoasă (Clément-Hamelle) (*osteo- + gr. pyknosis = condensare*). Meloreostoză.

Osteoplast. Osteoplast.

Osteoplastie (*osteo- + gr. plassein = a forma*). Plăstie prin greșă osoasă (24). ~ **sprâncenei cotiloide**, operație osteoplastică de mărire a sprâncenei cotiloide propusă de Juvara și apoi de Lance în afecțiunile subluxante sau luxante ale șoldului (24).

Osteopolkilie (*osteo- + gr. poikilos = pestriț*), sin.: *Boala oaselor pătate. Osteita condensantă generalizată*. Boală de etiologie necunoscută, cu caracter familial, prezentând la examenul radiologic al spongioasei numeroase zone bine delimitate de condensare osoasă (2).

Osteoporoză (*osteo- + gr. poros = trecere + -oză*), sin.: *Rarefație osoasă, Resorbție osoasă*. Proces de resorbție osoasă datorit unor cauze complexe (nervoase, vasculare, endocrine sau carentiale) și care au ca urmare demineralizare osoasă și porozitate, prin lărgirea canalelor Havers (24). ~ **algică posttraumatică**, Sindromul Sudeck-Leriche, vezi Sudeck-Leriche. ~ **de carență**, osteoporoză care apare în stări de avitaminoză, în inanție (4). ~ **endoerină**, osteoporoză secundară în diabet, hipertirodism, boala Cushing, menopauză etc. (4). ~ **senilă**, osteoporoză legată de fenomenele generale de involuție (4).

Osteopsatiroză (*osteo- + gr. psathyros = friabil + -oză*). Boala Lobstein.

Osteosarcom (*osteo- + gr. sarx = carne + -oma*). Tumoare malignă a țesutului osos cu punct de plecare de la periost sau central, înțilnită de cele mai multe ori la oasele spongioase; proliferarea sarcomatoasă fuzo- sau globocelulară, uneori gigantocelulară distruge osul (pentru osteosarcomul central explozia periostului constituie un semn important) și dă metastaze hematogene (2).

Osteoscleroză (*osteo- + gr. sklerosis = întărire*). 1. Termen folosit de Lewin și McLeod pentru meloreostoză (24). 2. Condensare osoasă. ~ **medulară monomelică**, tulburări congenitale ale dezvoltării mezenchimului primitiv osteoblastic, traducându-se radiologic printr-o imagine de condensare masivă a osului, limitată exclusiv la scheletul unui singur membru (2). ~ **mielofibroasă**, condensare osoasă prin fibroză medulară (24).

Osteosinteză (*osteo- + gr. synthesis = sinteză*). Operație chirurgicală prin care se fixează fragmentele osoase ale unei fracturi. Sinteza se poate face prin: a) legarea fragmentelor între ele cu material organic sau anorganic; b) fixarea temporară prin mijloace metalice care rămân și la exterior; c) începerea centrocetrală cu transplant autogen, cu os purum sau cui metallic (24). ~ **centromedulară**, Început centromedulară. ~ **cu „zăvor ruses”**, Operația Sklifosovski, vezi Sklifosovski.

Vezi și: Ciaklin, Djanelidze, Friedland, Petroșevskaia, Spijarnii-Küntschler, Telson-Ransonof.

Osteotomie (*osteo- + gr. tome = tăiere*), sin.: *Osteoclație operatorie*. Intervenție chirurgicală constând din secțiunea unui os în scopul obținerii axării, derotării, alungirii, scurtării sau

sprijinului său (24). ~ **bilaterală a condililor mandibulari**, secționarea bilaterală a mandibulei pentru remedierea prognatismului inferior și a macrognatismului (38). ~ **cuneiformă**, osteotomie în care două linii de secțiune converg, delimitând un fragment cuneiform (unghiular) (24). ~ **în formă de șa**, Operația Payr, vezi Payr, ~ **lamelară**, Osteotomia Kirschner, vezi Kirschner. ~ **orizontală a mandibulei**, procedeu chirurgical pentru remedierea dezvoltării sagitale exagerate a mandibulei, constând din deplasarea anterioară sau posterioară, pe cale chirurgicală, a segmentului inferior al mandibulei, în vederea realizării unei ocluzii normale între cele două arcade dentare (39). ~ **parțială a maxilarului superior**, osteotomia vestibulară palatinală cuneiformă a maxilarului superior pentru remedierea prognatismului superior (39). ~ **segmentară**, osteotomie multiple pe diafiza oaselor lungi (în special femurul), în scopul alungirii lor (24). ~ **uniformă a mandibulei**, rezecție de tip cuneiform la nivelul gonionului, pentru remedierea obtuzismului mandibular, cu ocluzie deschisă și etaj inferior mărit (39). ~ **vertebrală**, osteotomie folosită în corectarea cifozelor ankilopoietice (24). ~ **verticală dublă a mandibulei**, rezecție prin scizura sigmoidă a mandibulei pentru remedierea ocluziei deschise (39).

Vezi și: Brandt, Calot, Gant, Hadjistarov, Hahutov, Hoff, Kirmisson, Kirschner, Koslovski, Krukenberg, Mac Even, Mommsen, Pauwels, Putti, Whitmann.

Osteotomoclazie (*osteo-* + gr. *tome* = tăiere + *klasis* = ruptură). Operație de corectare a diformității unui os prin osteotomie parțială, completată cu osteoclazie manuală sau prin aparate (masă ortopedică) (24).

Osteotrib (*osteo-* + gr. *tribein* = a zdrobi). Instrument pentru zdrobirea bucăților de os necrozat sau cariat (24).

Osteoză. Afecțiune constând din infiltrații osificante în țesuturi (4). ~ **cutanată**, tip de osteoză constând din prezența de formațiuni nodulare osoase în piele (4). ~ **eburnizantă monomelică** (Putti), Meloreostoză. ~ **paratiroidiană**, Boala Recklinghausen, vezi Recklinghausen.

Ostexie (gr. *osteon* = os + *hexis* = condiție). Osificare anormală (4).

Ostiofoliculită (lat. *ostium* = deschidere + *folicul* + *-ită*). Foliculită superficială.

Ostium (lat. = deschidere, intrare). Termen anatomic general pentru deschiderile unor cavități sau organe tubulare (1). ~ **abdominale tubae uterinae**, orificiu prin care oviductul comunică cu cavitatea peritoneală (1). ~ **aortae**, orificiu de comunicare între ventriculul stâng și aortă prevăzut cu 3 valve semilunare concave

distal (1). ~ **apendicis vermiformis**, orificiu prin care cavitatea apendicelui vermiform comunică cu cavitatea cecului (1). ~ **atrioventriculare**, denumire pentru deschiderea atrioventriculară dreaptă sau stângă (1). ~ **cardiacum**, sin.: *Cardia*, orificiul esofagian al stomacului (1). ~ **ileocaecale**, orificiu prin care *ileum* comunică cu cecul și care este prevăzut cu un sfincter și o valvă dublă (1). ~ **internum tubae uterinae**, sin.: *Ostium uterinum tubae*, deschidere uterină a oviductului (1). ~ **introitus**, *Canaliculus mastoideus*. ~ **maxilare**, deschiderea sinusului maxilar în meatul mijlociu al fosei nazale (1). ~ **pharyngeum tubae auditivae**, deschiderea faringiană a tubei auditive (1). ~ **pyloricum**, *Pylorus*. ~ **trunci pulmonalis**, orificiul de comunicare între ventriculul drept și trunchiul arterei pulmonare prevăzut cu 3 valvule semilunare concave distal (1). ~ **tympanicum tubae auditivae**, deschiderea timpanică a tubei auditive (1). ~ **ureteris**, orificiul prin care ureterul se deschide în vezica urinară (1). ~ **urethrae externum**, orificiul prin care uretra (feminină sau masculină) se deschide la exterior (1). ~ **urethrae internum**, orificiul de comunicare între vezica urinară și uretră (1). ~ **uteri**, orificiul prin care uterul se deschide în vagin (1). ~ **uterinum tubae**, *Ostium internum tubae uterinae*. ~ **vaginae**, orificiul extern al vaginului (1).

Ostreism (gr. *osteon* = stridie). Intoxicație cu stridii (23).

Otalgie (gr. *ous* = ureche + *algos* = durere). Senzație de durere localizată în ureche și care poate avea origine auriculară sau din vecinătate. Poate îmbrăca un caracter violent, brusc, sau poate fi surdă, pulsatilă; poate fi localizată sau iradiată spre regiunea mastoidiană, occipitală, spre vertex, sau spre dinți. Poate fi continuă sau cu remisiuni, după cauza care o provoacă și este exacerbată în cursul nopții (30).

Othematom (gr. *ous* = ureche + *hemato-* + *-oma*). Colecție sanguinolentă a pavilionului auricular, situată între cartilajul helixului și pericondru, provocată de un traumatism (în cele mai multe cazuri) sau apărind în urma unor tulburări trofice. Deformează pavilionul, produce o senzație de tensiune și de durere și se poate infecta determinând pericondrita și necroza cartilajului auricular (30).

Otidium. Vezi Otocist.

Otită (gr. *ous*, *otos* = ureche + *-ită*). Termen generic pentru afecțiunile inflamatorii ale urechii (30). ~ **externă**, dermită localizată la nivelul conductului auditiv extern, generată de factori microbieni, micotici, prezența corpilor străini, traumatisme, diateze și tulburări alergice (30). ~ **externă parazitată**, Otomicoză.

~ **furunculoasă**, inflamație a foliculilor pilo-sebacei de la nivelul conductului auditiv extern, determinată de stafilococi piogeni și caracterizată prin dureri care iradiază spre hemicranii, hipoacuzie ușoară, supurație și recidive frecvente (30). ~ **internă**, termen impropriu pentru definirea afecțiunilor inflamatorii ale urechii interne; termenul corect pentru aceste afecțiuni este acela de labirintită (30). ~ **medie**, inflamație a mucoasei și pereților osoși ai casei timpanului consecutivă de obicei unei infecții rinofaringiene sau rinosinuzale, îmbrăcînd un aspect cataral sau supurativ, acut sau cronic (30). ~ **medie supurată cronică**, localizarea unui proces supurativ cronic la nivelul urechii medii, de cele mai multe ori ca o continuare a unei supurații acute auriculare la bolnavi cu rezistență fizică scăzută și care practică anumite profesii în condiții insalubre. Se caracterizează prin fenomene inflamatorii discrete, supurație persistentă și scăderea progresivă a auzului. *F o r m e c l i n i c e*: a) otita medie supurată cronică simplă (sin.: *Otoreea mucopurulentă benignă tubară*) și b) otita medie supurată cronică propriu-zisă (sin.: *Otoreea purulentă malignă*) (30).

Oto- (gr. *ous, otos* = ureche). Prefix care introduce în termenii compuși referirea la ureche (32).

Otoantrită (*oto-* + *antru* + *-ită*), sin.: *Faringootită, Otita creșelor, Otomastoidită*. Formă particulară a inflamației acute mastoidiene care se întâlnește la sugarii cu debilitate fizică importantă. Se manifestă prin fenomene otice nete (cel mai frecvent) sau latente (*otita creșelor*), cînd predomină un tablou toxic general grav (30).

Otocefal (*oto-* + gr. *kephale* = cap). *Otocephalus*.

Otoceel (*oto-* + gr. *koilos* = cavitate). Vezi Otocist.

Otocephalus (*oto-* + gr. *kephale* = cap), sin.: *Agnatus, Otocefal, Synothus*. Monstru caracterizat prin unirea urechilor sau închiderea căii de acces a urechii, absența maxilarului inferior și gură defectuos dezvoltată (1).

Otoeist (*oto-* + gr. *kystis* = vezică), sin.: *Sac otic*. 1. La nevertebrate, vezicula auditivă, otocelul sau *otidium* (1). 2. La vertebrate, vezicula auditivă embrionară (1).

Otoconia (*oto-* + gr. *konis* = praf + *-ia*). *Statoconia*.

Otodinie (*oto-* + gr. *odyne* = durere). Durere auriculară reflexă, cu punct de plecare faringolaringan sau dentar (30).

Otolievoree (*oto-* + lat. *liquor* = lichid + gr. *rhoia* = curgere), sin.: *Otorahie*. Scurgere de lichid cefalorahidian, prin conductul audi-

tiv extern, întilnită de obicei în cazurile de fractură a stîncii osului temporal (30).

Otolite (*oto-* + gr. *lithos* = piatră). *Statoconia*.

Otologie (*oto-* + gr. *logos* = știință). Ramură a otorinolaringologiei, disciplină medico-chirurgicală care studiază afecțiunile urechii în conexiune cu starea cavităților nazosinuzale și bucofaringiene (30).

Otomastoidită (*oto-* + gr. *mastos* = mamelă + *eidos* = formă + *-ită*). Afecțiune caracterizată prin osteita grupurilor celulare ale blocului mastoidian și distrugerea septurilor intercelulare, cu punct de plecare otitic (30).

Otomiază (*oto-* + *miază*). Vezi Miază.

Otomicoză (*oto-* + gr. *mykes* = ciupercă + *-oză*) sin.: *Otita externă parazitată*. Inflamație a tegumentului conductului auditiv extern și a timpanului produsă de paraziți vegetali. Afecțiunea este favorizată de inflamații preexistente, lipsa igienei locale, aplicarea de pomizi grași în conduct, medii favorabile pentru dezvoltarea paraziților. Se manifestă prin jenă auriculară, uneori durere, prurit, ușoară hipoacuzie (30).

Otoneurologie (*oto-* + gr. *neuron* = nerv + *logos* = știință). Disciplină medicală creată din necesitatea cunoașterii aprofundate a multiplelor legături existente între otologie și neurologie (30).

Otopediatrie (*oto-* + gr. *pais, paidos* = copil + *iatreia* = tratament). Ramură a otologiei, care se ocupă cu diagnosticarea și tratamentul afecțiunilor otorinolaringologice la copii (30).

Otoragie (*oto-* + gr. *rhegnynai* = a curge). Scurgere de sînge prin conductul auditiv extern (26).

Otorahie. Otolicvorie.

Otoree (*oto-* + gr. *rhoia* = curgere). Secreția auriculară, semn important în afecțiunile urechii. *V a r i e t ă ț i*: mucoasă, mucopurulentă, purulentă etc. (30). ~ **malignă**, Epitimpanită. ~ **purulentă**, Epitimpanită.

Otorinolaringologie (*oto-* + gr. *rhis* = nas + gr. *larynx* = laringe + *logos* = știință). Disciplină medicochirurgicală care studiază afecțiunile căilor aeriene și digestive: nazosinuzale, bucofaringolaringiene, traheobronșice și auriculare, precum și afecțiunile esofagiene, organe cavitate între care există o strînsă unitate anatomofiziopatologică (30).

Otosalpinx (*oto-* + gr. *salpinx* = trompă). Termen vechi pentru tuba auditivă (1).

Otoscleroză (*oto-* + gr. *sklerosis* = întărire). Afecțiune auriculară caracterizată prin invazia casei timpanului cu țesut cicatriceal care înglobează oscioarele, traducîndu-se prin surditate progresivă și acufene (30).

Otoscop (*oto* + gr. *skopein* = a vedea), sin.: *Specul auricular*. Tub metalic de formă tronconică, prin intermediul căruia se poate examina conductul auditiv extern și membrana timpanului, cu ajutorul luminii reflectate (30).

Otoscopie (*oto* + gr. *skopein* = a vedea). Explorarea conductului auditiv extern, a timpanului și, în caz de perforație a lui, a peretelui intern al casei timpanului, cu ajutorul specului auricular și al luminii reflectate (30).

Otospongioză (*oto* + lat. *spongia* = burete + *-oză*). Afecțiune otică nesupurativă, cu evoluție progresivă și care, netratată, determină o surditate cronică bilaterală prin imobilizarea lanțului osicular al urechii medii. Este cauzată de focare de otospongioză și otoscleroză dezvoltate pe promontoriu și în special în jurul ferestrei ovale și scârței (30).

Otravă (sl. *otrava*). Toxic.

Otrăvire. Intoxicație.

Ott. Dispozitivul ~, construcție care se aplică la protezele scheletate în edentații terminale. Constă dintr-o buclă metalică cu profil semirotond care pornește de la baza protezei din regiunea frontală, se prelungește izolat pe peretele oral al crestei alveolare (sau palatinal), ajungând apoi pe creasta terminală. Are un efect de resort elastic, despovărind creasta alveolară (38).

Ottfried-Müller. Reacția ~, mecanism de reglare a organismului prin care, la excitații hidroterapeutice pe suprafețe limitate, apar răspunsuri de același sens (vasodilatație sau vasoconstricție) pe suprafețe simetrice sau pe întreaga suprafață a tegumentului (4).

Ou (lat. *ovum*). *Ovum*. ~ **alecital**, ou având *vitelus* puțin sau lipsindu-i total (1). ~ **centrolecital**, ou având un *vitelus* central înconjurat de citoplasmă (1). ~ **clar**, ou redus numai la membrana amniotică, plin cu un lichid clar, în care nu se mai percepe embrionul. Se întâlnește în cazurile în care moartea oului survine în primele două luni de sarcină, dispariția embrionului fiind datorită unui proces de autoliză celulară (18). ~ **dropsiial**, ou la care embrionul a dispărut complet sau este reprezentat numai printr-un nodul de țesut degenerat; vezicula amniotică este întinsă (1). ~ **holoblastic**, ou cu segmentație totală (1). ~ **izolecitic**, ou având *vitelus* puțin, distribuit în citoplasmă (1). ~ **meroblastic**, ou cu segmentare parțială limitată de regiunea citoplasmică (1). ~ **mort**, ou în care embrionul sau fătul a mur.t. Fenomenul se poate produce în tot cursul sarcinii (18). ~ **primordial**, oul prezent în epiteliul germinal al ovarului embrionar, considerat frecvent ca celula-mamă pentru oogonie (1). ~ **teleolecitic**, ou având *vitelus*

concentrat la un pol sau într-o emisferă (1).

Vezi și: Naboth.

Ouabalină, sin.: *Strofantină G*. Glicozidă izolată din semințele de *Strophantus gratus* sau din *Acocanthera ouabaino* (*Apocynaceae*). Este un cardiotonic puternic cu acțiune rapidă și de durată relativ scurtă și un diuretic slab; nu se absoarbe pe cale digestivă, motiv pentru care se administrează intravenos (13).

Ouchterlony. Tehnica ~, vezi Reacția de precipitare în gel.

Oudard. Operația ~ 1. Seurtarea mușchiului subcapular și alungirea apofizei coracoide printr-un grefon tibial sau costal introdus în lungul și mijlocul ei, în luxația recidivantă a humerusului (24). 2. Modificare a operației I, în sensul că alungirea apofizei coracoide se face fără transplant, prin simpla deplasare infero-anterioară a unei jumătăți (24).

Oudard-Jean. Semnul ~, sin.: „*Strigățul meniscal*”, semn întâlnit în ruptura de menisc: provocarea durerii prin apăsarea cu policele la nivelul interliniei articulare și ducerea genuchiului din flexiune în extensiune (24).

Oudin, Paul, 1851—1923. Rezonatorul ~, solenoid de cupru atașat unui aparat d'Arsonval căruia — la acord precis — îi crește acțiunea (4).

Oudin. Tehnica ~ vezi Reacția de precipitare în gel.

Ovalbumină. Componentă albuminică din albușul de ou. Conține un număr de 18 aminoacizi; printre care acid glutamic (16,5%), acid aspartic (9,3%), leucină (9,2%), serină (8,2%), lizină (6,3%), alanină (6,7%) și metionină (5,2%) (5).

Ovalocit (lat. *ovalis* = oval + gr. *kytos* = celulă), sin.: *Camelocit*, *Eliptocit*. Globul roșu de formă ovalară. În mod normal, 5—10% din globulele roșii sînt ușor ovalare. În diferite anemii, proporția crește (19).

Ovalocitoză (*ovalocit* + *-oză*). Prezența de ovalocite în număr mare în circulație. Poate fi dobîndită (în legătură cu diferite forme de anemie) și congenitală (cînd reprezintă o anomalie). Ovalocitoza predispoze la manifestări hemolitice (19).

Ovar (lat. *ovarium*). *Ovarium*. ~ **scleroehistic**, degenerare scleromicrochistică a ovarului, de natură neuroendocrină, antrenînd deseori un sindrom hiperfollicular (7). ~ **testoid**, vezi Hipertecoză.

Ovaralgie (*ovar* + gr. *algos* = durere). Durere cu punct de plecare ovarian (7).

Ovariectomie (*ovar* + gr. *ektome* = excizie). Ooforectomie.

Ovario- (lat. *ovarium* = ovar). Element de compunere care introduce în termeni referirea la ovar (32).

Ovariocele (*ovario-* + gr. *kele* = hernie). Hernie a ovarului (18).

Ovariocenteză (*ovario-* + gr. *kentesis* = înțepătură). Puncționarea ovarului pentru evacuarea conținutului său în cazuri de tumori ovariene. Termen desuet (18).

Ovarioliză (*ovario-* + gr. *lysis* = distrucție). Secționarea intraoperatorie a aderențelor periovariene (18).

Ovariopatie (*ovario-* + gr. *pathos* = boală), sin.: *Ovaropatie*. Stare morbidă a ovarului, în special cu răsunet endocrin. *Forme*: androidă, hiperfoliulinică, hiperprogesteronică. Ovariopatia microchistică este o variantă a ovariopatiei hiperfoliulinice, iar cea sclerochistică testoidă este o variantă a ovariopatiei androide (7).

Ovarioteștis (*ovario-* + lat. *testis* = testicul), sin.: *Ovateștis*, *Ovotestis*. Hermafroditism caracterizat prin existența de glande sexuale compuse din porțiuni hipoplaziate de ovar și de testicul (2).

Ovariotomie (*ovario-* + gr. *tome* = tăiere). Secționare a ovarului (18).

Ovarită (*ovar* + *-ită*), sin.: *Ooforită*. Denumire generică dată oricărei inflamații acute sau cronice a ovarului (18). ~ *gonococică*, inflamație seroasă sau seropurulentă a ovarului, consecutivă unei salpingite gonococice și putând ajunge la formarea de abcese (2). ~ *tuberculoasă*, formă rară de ovarită asociată cu salpingită tuberculoasă sau cu o peritonită de aceeași natură; se caracterizează prin apariția de noduli pe suprafața organului sau în interior, mergând pînă la formarea de focare cazeoase (2).

Ovarium (lat. = ovar), sin.: *Gonadă feminină*, *Oophoron*, *Ovar*. Organ glandular intrapelvian, pereche, care dă naștere ovulului și hormonilor sexuali feminini; este constituit dintr-o stromă în care sînt implantați foliculii ovarieni și este înconjurat incomplet de o pătură seroasă derivată din peritoneu, iar în continuarea acestuia de un epiteliu ovarian (1).

Ovaropatie (*ovar* + gr. *pathos* = boală). Ovariopatie.

Ovateștis (*ovar* + lat. *testis* = testicul). *Ovarioteștis*.

Overdamping (engl.). Defect de reglaj al electrocardiografului (amortizare prea accentuată), ducînd la rotunjirea deflexiunilor, ștergerea undelor S etc. (10).

Overshooting (engl.). Defect de reglaj al electrocardiografului (amortizare insuficientă), determinînd o accentuare a amplitudinilor complexului QRS, undei S etc. (10).

Ovicapsulă (lat. *ovum* = ou + *capsula* = capsulă). Termen vechi pentru foliculul ovarian (1).

Ovidise (lat. *ovum* = ou + *discus* = disc). *Cumulus oophorus*.

Oviduet (lat. *ovum* = ou + *ductus* = canal, conductă), sin.: *Germiduct*. Canal care servește pentru transportul oului de la ovar spre exterior sau către un organ (cum este uterul); la mamifere ș. om, oviductul se numește tuba uterină (1).

Ovigena (lat. *ovum* = ou + gr. *gennan* = a produce). Stratul cortical al ovarului în care se formează ovulele (18).

Ovisae (lat. *ovum* = ou + *saccus* = sac). Termen vechi pentru foliculul ovarian (1).

Oviseapt. Tub retractil la femela unor insecte, destinat depunerii ouălor (31).

Ovo- (lat. *ovum* = ou). Element de compunere care introduce în termeni referirea la ou (32).

Ovocenter. Centrozomul oului în timpul fecundației (1).

Ovoeit (*ovo-* + gr. *kytos* = celulă). Oocit.

Ovogeneză (*ovo-* + gr. *genesis* = naștere). Denumire dată proceselor de formare și dezvoltare a oului (15).

Ovoglobulină. Globulina din albușul de ou (5).

Ovoid fetal. Formațiune reprezentînd corpul fătului cu situație normală în uter, începînd din luna a VII-a și pînă la termen (18).

Ovomuină (*ovo-* + lat. *mucus* = mucus). Glicoproteină, componentă a albuminei din ou (5).

Ovomueoid (*ovo-* + lat. *mucus* = mucus + gr. *eidos* = formă). Glicoproteidă din grupa mucinoizilor, cu structură analogă mucinelor. Ovomuoidul formează 10,1% din proteina prezentă în albușul de ou. Are acțiune inhibitorie asupra activității tripsinei (5).

Ovoplasmă (*ovo-* + gr. *plasma* = formație). Citoplasma oului (1).

Ovotestis (*ovo-* + lat. *testis* = testicul). *Ovarioteștis*.

Ovcvaccin. Vaccin preparat cu virusul cultivat în oul de găină embrionat (22).

Ovovitelină, sin.: *Ovovitelus*, *Vitelină*. Proteină cu structură globulară, prezentă în gălbenușul de ou (24% din proteinele gălbenușului). Se găsește sub formă de cenapsă cu lecitina; în afară de fosfor, conține și fier. Dintre cei 18 aminoacizi care intră în compoziția ovovitelinei, cei mai importanți sînt: serina (11,2%) acidul glutamic (11%), leucina (8,6%), arginina (8,4%) și acidul aspartic (8,1%) (5).

Ovovitelus. Ovovitelină.

Ovul (lat. *ovulum* = ou mic). Celulă germinală feminină maturată, pregătită pentru fecundație (1).

Ovulație (lat. *ovulum* = ou mic). Fenomen complex neuroendocrin prin care se înțelege

dehiscența foliculului matur și expulzarea ovocitului împreună cu celule foliculare din teaca internă și lichid folicular: are un caracter ciclic, apărind între a 11-a și a 19-a zi a ciclului menstrual (18). ~ **paracielică**, termen puțin folosit pentru ovulația care survine în afara ciclului normal (18). ~ **provocată**, ovulație produsă artificial, prin utilizarea unor excitanți mecanici, electricei sau prin tratamente hormonale (18).

Ovulă. Vezi Globul.

Ovum (lat. = ou), sin.: *Ov.* 1. Termen impropriu folosit uneori pentru celula germinală feminină (1). 2. Embrionul uman tânăr, din perioada fecundării pînă la formarea blastodiscului bilaminar (1).

Owen, Richard sir, 1804—1892. **Linile** ~, sin.: *Striații dentinare*, linii de creștere a dintelui, indicînd perioade de activitate în formarea dentinei. Din loc în loc, aceste linii sînt mai accentuate din cauza unei diferențe de mineralizare (38).

Owens. Vezi Conimetru.

Owerton-Mayer. **Coeeficientul** ~, concentrația unui toxic în grăsimi față de raportul concentrației în apă. Acest coeficient reprezintă o valoare constantă pentru fiecare substanță (de ex. clorofom 110, eter de petrol 200 etc.) (21).

Owren, Paul A. **Boala** ~, sin.: *Parahe-mofilia Owren*, *Sindromul Owren* afecțiune hemoragică asemănătoare hemofiliei, provocată de deficiența de factor V (proaccelerină). Există o formă familială și o formă simptomatică în afecțiunile hepatice grave (19). **Sindromul** ~, Boala Owren.

Oxacilină. Penicilină semisintetică cu catena laterală izoxazolică; este rezistentă la penicilază, fiind activă față de stafilococii penicilinazosecretori. Nu este distrusă de sucul gastric, fiind act.vă pe cale orală (14).

Oxalacetat. $^{-}\text{OOC}\cdot\text{CO}\cdot\text{CH}_2\cdot\text{COO}^{-}$. Metabolit intermediar în biogeneza carbohidraților, component indispensabil în ciclul glixoxalului. În prezența acetatului activat și a „enzimei de condensare”, oxaloacetatul formează citrat. Se formează pe seama piruvatului, avînd ca treaptă intermediară malatul. Prin transaminare, oxalacetatul formează acid aspartic, iar prin decarboxilare dă naștere piruvatului (5).

Oxalat. Sare a acidului oxalic. Urina normală de 24 ore conține între 20 și 40 mg oxalați (5). ~ **de calciu**, sarea de calciu a acidului oxalic; se găsește în urină sub formă de cristale și poate forma calculi (14). ~ **de sodiu**, $\text{Na}_2\text{C}_2\text{O}_4$, sarea sodică a acidului oxalic; are efect de fixare a calciului într-o formă insolubilă, făcînd singele incoagulabil; este folosită

ca anticoagulant *in vitro* (*in vivo* este toxică prin fixarea calciului ionic) (14).

Oxalemie. Prezența oxalaților în sînge; acumularea lor peste anumite limite predispoze la formarea de calculi renali (15).

Oxalosuccinat. $^{-}\text{OOC}\cdot\text{CH}_2\cdot\text{CH}_2\cdot\text{COO}^{-}$ (COO^{-}). CO. COO^{-} . Metabolit intermediar în catabolismul glucidelor, component al ciclului Krebs. Se formează prin dehidrogenarea izocitratului. Prin decarboxilare, oxalosuccinatul formează α -oxoglutarat (5).

Oxalurie. Prezența oxalaților în urină (normal, 40—100 mg/zi). Oxalatul de calciu se observă în sediment sub formă de cristale cu aspect de prisme terminate în piramidă sau de octaedri de diverse dimensiuni (5).

Oxfenazină. Substanță antibiotică extrasă din *Pseudomonas aeruginosa* și activă împotriva germenilor grampozitivi și a unor coci gramnegativi (3).

Oxi- (gr. *oxys* = ascuțit). 1. Element de compunere care introduce în termeni sensul de ascuțit, tăios (32). 2. Prefix chimic indicînd radicalul $-\text{O}$; uneori este utilizat incorect în loc de hidroxi-, indicînd radicalul $-\text{OH}$ (32).

Oxibiotic. Termen care desemnează un organism capabil să utilizeze oxigenul atmosferic în creșterea și multiplicarea sa (3).

Oxibioză. Condiții care asigură prezența oxigenului la locul desfășurării unui proces biochimic de tip aerob (care necesită prezența oxigenului molecular (5)).

Oxicarbonism. Intoxicație datorită carboxihemoglobinei formată prin fixarea ireversibilă a oxidului de carbon pe hemoglobină. Forma acută se manifestă prin dispnee, cefalee, slăbiciune musculară, colorație roz a pielii, urmată de comă; moartea se produce prin paralizie respiratorie. Forma cronică se manifestă prin cefalee, amețeli, paloare, astenie, stări neurasteniforme (23).

Oxicefalie (*oxi-* + gr. *kephale* = cap). Acrocefalie.

Oxicianură de mercur. Sare mercurică solubilă, mai puțin iritantă decît clorura mercurică, fiind mai puțin ionizabilă; este folosită limitat ca dezinfectant în urologie și ginecologie și ca antisifilitic (13).

Oxiolorură de carbon. Fosgen.

Oxieromatină. Partea cromatinei nucleare colorabilă cu acid anilinic (1).

Oxid. Compus chimic disociabil electrolytic, în care atomul de oxigen constituie radicalul electronegativ (5). **Oxizi de azot**. Amestec gazos de oxid, bioxid și tetraoxid de azot în proporții variabile, avînd acțiune iritantă asupra căilor respiratorii, puțin marcată la expunere, dar urmată deseori mai tirziu de edem pulmonar (9). ~ **de calciu**, sin.: *Var nestins*, oxid care

se prepară prin calcinarea carbonatului de calciu; formează cu apa hidroxidul de calciu (var stins); se folosește pentru acțiunea caustică și epilatorie (14). ~ de carbon, CO, compus monoxygenat al carbonului; gaz inodor, incolor, cu proprietăți toxice accentuate, datorită capacității de a se fixa ireversibil pe hemoglobină, sub formă de carboxihemoglobină (5). ~ galben de mercur, sin.: *Precipitat galben de mercur*, antiseptic extern (în unguente) pentru tratamentul blefaritelor, keratitelor, conjunctivitelor granulare (13). ~ de magneziu, sin.: *Magnezie calcinată*, *Magnezie ustă*, compus de magneziu folosit ca antiacid în hiperaciditatea gastrică și ca laxativ (13). ~ de plumb, Miniu. ~ de zinc, compus de zinc sub formă de pulbere; se folosește în stomatologie în amestec cu eugenol, ca material de obturații provizorii, precum și ca material de luat amprente în practica dentară; are și rol astringent sicativ și izolant, fiind folosit în dermatologie în cazuri de eczeme, prurit, intertrigo, seboree etc. (13; 38).

Oxidabilitate. Proprietate a unei substanțe de a se oxida sub acțiunea unui oxidant (20). ~ apei, determinarea consumului de oxigen de către apă, utilizând o substanță oxidantă (permanganat de potasiu, bicromat de potasiu). Oxidabilitatea la cald este o modalitate de a exprima indirect conținutul apei în substanțe organice. Este un indice important în aprecierea gradului de împurificare și a stării sanitare a apei (20).

Oxidare. Proces chimic de combinare cu oxigenul, care se însoțește de o pierdere de electroni și de creșterea corespunzătoare a sarcinii pozitive a atomului (grupului de atomi) care intră în combinație. În acest sens se consideră oxidare orice proces în care are loc o pierdere de electroni (5). ~ grăsimilor, proces de alterare a grăsimilor, rezultat din fixarea spontană a oxigenului molecular, în special la nivelul legăturilor etilenice din acizii grași. Peroxizii formați sînt instabili, acizii grași fiind scindați la nivelul formării peroxizilor, rezultînd aldehide sau acizi grași cu un număr mai mic de atomi de carbon. Procesul este favorizat de lumină, temperatură sau de prezența unor substanțe ca hemoglobina (la grăsimile animale), clorofila (la grăsimile vegetale), urme de metale rezultate din ambalaje (20). **N-Oxidare.** Procesul de oxidare a unui compus cu azot terțiar, rezultînd un oxid azotic (5). **β-Oxidare.** Procesul de scindare, pe cale oxidativă, a acizilor grași, cu eliberare de acid acetic. Scindarea oxidativă are loc la nivelul carbonului β al acidului gras. Procesul de β-oxidare constituie una din căile obișnuite de degradare a acizilor grași din organism (5).

ω-Oxidare. Procesul de oxidare a grupărilor metil terminale din lanțurile carbonice ale acizilor grași monocarboxilici ai seriei alifatice; ω-oxidarea are ca rezultat formarea de acizi dicarboxilici (5).

Oxidaze. Enzime care catalizează reacțiile de oxidare, activînd oxigenul molecular care devine apt de a se fixa pe substanța de oxidat. Procesul de activare constă dintr-un transport de electroni de la substrat la atomul de oxigen (5). **Oxidaza acidului ascorbic.** Vezi Cupru.

Oxido-reducere. 1. Proces chimic în care, simultan, un compus pierde electroni (se oxidează), iar altul se îmbogățește în electroni (se reduce), suma algebrică a sarcinilor electrice a ambelor substanțe fiind egală cu 0 (5). 2. Proces prin care se efectuează schimburile respiratorii tisulare de utilizare a oxigenului și reducere a ionilor de hidrogen (15).

Oxidoreductază. Enzimă care catalizează procesele de oxido-reducere: oxidarea unui metabolit prin transfer de electroni de la un alt metabolit, care este astfel redus (5).

Oxifenbutazonă. Derivat de oxazol, cu proprietăți anticonvulsivante, activ ca antiepileptic, mai ales împotriva micului rău (14).

Oxifenicelmină. Substituent sintetic de atropină cu acțiune predominantă de inhibare a secreției gastrice și de relaxare a musculaturii netede digestive și a tractului genitourinar (14).

Oxifilie (gr. *oxys* = acru + *philein* = a iubi), sin.: *Acidofilie*. Afinitate pentru coloranți acizi (2).

Oxifonie (gr. *oxyphonia*). Vorbirea cu voce exagerat de tare întîlnită de obicei la bolnavii cu excitație maniacă, delirranți etc. (35).

Oxigen (gr. *oxys* = acru + *gennan* = a produce). Simbol O. Metaloid bivalent, gaz incolor, inodor, insipid, cu număr atomic 8 și greutate atomică 16. Este elementul cel mai răspîndit în atmosferă, apă și pămînt. În aer constituie 20,9% în volume; sub formă combinată se găsește în apă (89% în greutate), în silicați, în carbonați, în materia organică și în organismele vii. Este indispensabil pentru menținerea vieții pe pămînt. Are utilizare terapeutică în diferite condiții de hipoxie. Inhalarea prelungită de oxigen pur poate cauza fenomene de iritație la nivelul căilor respiratorii și fenomene toxice (5; 14). ~ dizolvat în apă, cantitatea de oxigen dizolvat în apă care depinde de temperatura apei, presiunea atmosferică, gradul de aerare și de consumarea lui de către flora aerobă în procesul de mineralizare a substanțelor organice. Producții de împurificare duc la scăderea sau chiar la dispariția oxigenului. Prezența lui în apele de suprafață asigură des-

fășurarea normală a proceselor de autopurificare și a fenomenelor biologice. Nu se admite scăderea sub 4 mg/litru în apele de suprafață (20). ~ greu, molecule de oxigen formate de atomii de oxigen cu număr de masă 18. Izotopul cu greutate atomică 18 al oxigenului constituie 0,2% din masa totală a oxigenului natural și poate fi obținut prin metoda difuziunii diferențiate a oxigenului atmosferic (5). ~ hiperbar, oxigen inhalat la presiunea de 2-3 atmosfere. Crește considerabil concentrația gazului în sânge, care devine suficient pentru a asigura nevoile tisulare, fără a mai solicita intervenția hemoglobinei; aceasta face posibilă supraviețuirea unor organe insuficient aprovizionate cu sânge și crește rezistența organismului la hipoxia generalizată. Indicațiile terapeutice majore sînt boala de decompresie, intoxicația cu oxid de carbon, gangrena gazoasă (14). ~ necesar, cantitatea de oxigen necesară mineralizării substanțelor organice din apă (20).

Oxigenare. Procesul de fixare reversibilă a unei molecule de oxigen pe o moleculă de substrat (5). ~ singelui, combinare a oxigenului cu hemoglobina sau cu alt pigment respirator, cu obținerea unei legături labile, ușor scindabile în părțile componente (15).

Oxigenoterapie (*oxigen* + gr. *therapeia* = tratament). Administrarea oxigenului în scop terapeutic (11). ~ sub presiune, administrarea oxigenului sub presiune cu ajutorul unei măști etanșe și al unei sonde de intubație traheală (11). ~ subcutanată, administrarea oxigenului pe cale subcutanată prin intermediul unui ac conectat la un balon de oxigen (11).

Oxihemoglobină. Produs labil de combinare a hemoglobinei cu oxigenul (15).

Oxihidrie. Gaz obținut din amestecul oxigenului cu hidrogenul, folosit în laboratorul de tehnică dentară ca sursă de căldură, îndeosebi pentru lucrările din aliaje de crom-cobalt (39).

3-Oxindol. Indoxil.

Oxime. Derivați azotați ai glucidelor, obținuți sub acțiunea hidroxilaminei și caracterizați prin fixarea grupării oxidril prin intermediul azotului. Sub acțiunea anhidridei acetice, oximele sînt transformate în nitrili, care — prin eliminarea grupării CN^- — formează glucidul cu un atom de C mai puțin (5).

Oximetrie (*oxigen* + gr. *metron* = măsură). Determinare fizică a gradului de saturație cu oxigen a hemoglobinei sanguine, bazată pe densitatea optică mai mică a oxihemoglobinei apreciată: a) cu ajutorul unei celule fotoelectrice și al unui sistem de transiluminare a lobului urechii, examen repetat după compresia maximă a regiunii; b) prin transiluminarea — într-o cuvă — a singelui circulant, prelevat de foarte scurt timp (10).

Oximetru (*oxigen* + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru determinarea cantității de oxi-hemoglobină în sângele periferic, în raport cu o cifră convențională (11).

Oximoglobină. Mioglobină oxigenată (15). **Oximorfonă.** Derivat semișințetic al morfinei, mai activ și mai toxic decît aceasta (14).

Oxinervonă. Vezi Cerebrozidă.

Oxineurină. Betaină.

6-Oxipurină. Hipoxantină.

Oxitetracilină. Antibiotic din grupul tetraciclinelor, cu spectru antibacterian larg, izolat din mediile de cultură de *Streptomyces rimosus*; activ în infecții cu germeni grampozitivi și gramnegativi (13).

Oxitocină. Ocitocină.

Oxiurază, sin.: *Enterobiază, Oxiuroză.* Boală parazitară din cele mai frecvente determinată de viermele nematod *Enterobius vermicularis*. Se însoțește de prurit vesperal în regiunea anală, dureri abdominale periombilicale, tulburări nervoase etc. (31).

Oxiuroză. Oxiurază. ~ eutanată, sin. : *Dermatita oxiurică, Dermatita perianală și intertriginosă, dermatită localizată în regiunile perianală și fesiere datorită oxiurilor*; se manifestă prin prurit, eroziuni, eczematizări, pioderimizări de tip intertrigo, foliculite (12).

Oxo-, sin.: *Ceto-*. Prefix care desemnează prezența unui carbon cu funcție cetonă (=CO) în vecinătatea unei grupări carboxilice (5).

Oxyuris. Enterobius. ~ vermicularis, Enterobius vermicularis.

Ozamine, sin.: *Zaharuri aminate.* Derivați ai zaharurilor în molecula cărora un oxidril alcoolic este înlocuit printr-o grupare aminică ($-NH_2$) (5).

-oză. 1. Vezi *-osis*. 2. Sufix indicînd calitatea de hidrat de carbon a unei substanțe (32).

Oze. Zaharuri simple, nehidrolizabile. După localizarea funcției reducătoare în molecula ozelor se deosebesc aldoze (funcția reducătoare este la sfîrșitul lanțului de atomi de carbon, deci funcție pseudoaldehidică) și cetoze (funcția reducătoare localizată la unul din carbonii neterminali, deci funcție pseudocetonă). După numărul de atomi de carbon conținuți în moleculă, ozele se clasifică în tetroze, pentoze, hexoze, heptoze etc. (5).

Ozenă (gr. *ozaina* = duhoare). Afecțiune inflamatorie cronică, caracterizată prin atrofia mucoasei, supurație crustoasă și fetidă, care se observă mai frecvent în fosele nazale și rar la nivelul faringelui, laringelui și traheei (30).

Ozerețki, N. I. Proba ~, metodă de determinare a gradului de dezvoltare a copilului, pe baza unor probe de coordonare a mișcărilor (35).

Ozide. Polizaharide.

Ozon (gr. *ozein* = a avea miros). Simbol O_3 . Moleculă instabilă de oxigen (formă alotropică), formată din 3 atomi. Se descompune ușor în O_2 și O, oxigenul atomic avînd putere oxidantă mare. Se găsește în cantitate mică în atmosfera din apropierea solului; concentrația lui crește cu altitudinea (concentrații mai mari în zonele muntoase) și în urma descărcărilor electrice. În cantități mari (care nu se ating în mod natural la nivelul solului) are efecte iritante asupra mucoaselor. Anumiți produși eliminați de motoarele cu ardere internă și de unele industrii pot da naștere la substanțe care pun în libertate

oxigen atomic, avînd deci efect similar ozonului (20).

Ozonide. Substanțe care eliberate în atmosferă pun în libertate oxigen atomic, comportîndu-se asemănător cu ozonul (20).

Ozonizare. Procedeu de dezinfecție a apei potabile cu ajutorul ozonului (20).

Ozonizator. Aparat pentru transformarea oxigenului în ozon (39).

Ozonoterapie (*ozon* + gr. *therapeia* = tratament). Utilizarea în scop terapeutic a unui amestec de oxigen (95—99%) cu ozon (în injecții, irigații, dușuri, băi). Amestecul oxigen-ozon este un puternic oxidant (4).

P. 1. Simbolul fosforului (5). 2. Vezi Grupe sanguine.

Paas, H. A. Boala ~, grup nosologic cuprinzând diferite boli ale scheletului, cum ar fi scolioza, spondilita, *coxa valga* etc. (4).

PAB. Abreviere pentru acidul paraamino-benzoic (15).

Pacchioni, Antonio, 1665—1726. Foveolae granulares ~, *Foveolae granulares. Granulațiile* ~, *Granulationes arachnoidales*.

Pacci-Lorenz. Metoda ~, metodă de tratament conservator al luxației congenitale de șold în prima copilărie, constând din reducerea luxației și imobilizarea consecutivă în 3 poziții (24). **Pozițiile** ~, sin.: *Pozițiile Lorenz*, poziții succesive de imobilizare gipsată în metoda Pacci-Lorenz, de reducere nesingerindă a luxației de șold (24).

Pacemaker (engl. = creator de viteză). Antrenorul inimii.

Pachon, Michel Victor, 1867—1938. Metoda ~, cardiografie efectuată în decubit lateral stîng (10).

Pachon-Martinet. Proba ~, metodă clinică de explorare cardiovasculară funcțională, bazată pe urmărirea variațiilor pulsului și tensiunii arteriale în clino-ortostatism și după 10 genuflexiuni (10).

Pachygyria (gr. *pachys* = gros + lat. *gyrus* = întoarcere, circuit). Denumirea circumvoluțiilor cerebrale late și cu suprafața netedă, șanțurile dintre ele fiind mai puțin adinci (1).

Pachymeninx (gr. *pachys* = gros + *meninx* = membrană). Dura mater.

Pachynsis (gr. = îngroșare). Îngroșarea unei structuri laminare (de ex. îngroșarea unei membrane) (1).

Pachypodus (gr. *pachys* = gros + *pous* = picior). Subiect cu picioare anormal de groase (1).

Paedophilia erotica. Aberație sexuală constînd din dragoste patologică, cu nuanță erotică, pentru copii de același sex sau de sex opus; poate fi și platonice; survine mai ales la bătrîni (23).

Page, J. H. Sindromul ~, formă diencefalică a hipertensiunii juvenile, caracterizată prin fenomene cardiovasculare (hipertensiune, tahicardie), vegetative (eritem fugace, hiperhidroză) și endocrine (hipertrofie tiroidiană, tulburări sexuale) (10).

Pagel. Operația ~, sin.: *Ureterocalicostomie*, intervenție prin care se realizează o anastomoză între ureter și calicele inferior (cel mai frecvent) sau cel mijlociu (11).

Paget, James, sir, 1814—1899. Boala ~. 1. Hipertrofie deformantă a scheletului, interesînd în special craniul și oasele lungi, ca rezultat al unor tulburări profunde ale procesului de remaniere permanentă a țesutului osos (distrugere și proliferare anarhică) (sin.: *Osteitis deformans, Osteodistrofie deformantă progresivă*) (2). 2. Dermatoză precanceroasă localizată în marea majoritate a cazurilor pe mamelon, sub forma unei plăci eritematoase cu contur net și dur și tendință la ulcerare. Șt. Gh. Nicolau și M. Blumenthal o denumesc epitelioză displazică epidermică și glandulară, pentru a sublinia concomitența manifestărilor cutanate cu leziuni profunde, glandulare și evoluția obligatorie spre transformare malignă (sin.: *Dermatitis maligna papillaris*) (12). **Celula** ~, celulă caracteristică pentru boala Paget, voluminoasă, localizată în stratul malpighian, cu citoplasmă clară și nucleu bogat în cromatină, fără filamente de unire și de multe ori cu o membrană cu dublu contur, ceea ce a determinat pe Darier să o denumească celulă cu „manta” (12). **Semnul** ~, o tumoare solidă este mai dură spre centrul său, pe cînd un chist este mai moale spre centru (4).

Paget-Schroetter (Paget, James, sir, 1814—1899; Schroetter, Leopold, 1837—1908). **Sindromul** ~, obstrucție organică (tromboză, cicatrice) sau funcțională a venei axilare, apărînd de obicei la brațul mai activ al bărbaților tineri și musculoși și ducînd la o insuficiență venoasă acută a membrului respectiv (10).

-pagus (gr. *pagos* = care este fixat). Sufix cu semnificație de monstruoșitate fetală alcătuită din 2 gemeni uniți la locul indicat de cuvântul la care este atașat (de ex. *cranio-pagus*) (32).

PAH. Abreviere pentru acidul paraaminohipuric (15).

Pahar. Vas de sticlă, de forme diferite, de cele mai multe ori gradat, folosit pentru măsurători de lichide (32).

Vezi și: Imhoff.

Pahi- (gr. *pachys* = gros). Element de compunere care introduce în termeni sensul de gros, îngroșat (32).

Pahiaerie (Recklinghausen) (*pahi-* + gr. *akron* = extremitate). Diformitate constând din existența unor extremități îngroșate (2).

Pahicefalie (*pahi-* + gr. *kephale* = cap). Îngroșare anormală a oaselor cutiei craniene (24).

Pahichelie (*pahi-* + gr. *cheilos* = buză). Îngroșare a buzelor, de obicei de origine congenitală (38).

Pahieromatic (*pahi-* + gr. *chroma* = culoare). Cu cromatina dispusă în filamente groase (2).

Pahieurare. Grupă de substanțe curarizante cu molecula voluminoasă; acționează obișnuit ca antidepolarizante ale plăcii terminale (de ex. d-tubocurarina și galamina) (14).

Pahidaectilie (*pahi-* + gr. *daktylos* = deget). Îngroșare anormală a degetelor, de cele mai multe ori de natură congenitală (4).

Pahidermie (*pahi-* + gr. *derma* = piele). Îngroșare anormală a pielii (1). ~ **laringiană**, formă clinică de laringită cronică hipertrofică roșie sau albă, caracterizată prin hiperplazia dermopapilară a corionului mucos, cu hiperplazia și metaplasia epitelului pavimentos stratificat, manifestată clinic prin răgușeală permanentă, dureri laringiene și hemaj (30). ~ **occipitală girată**, *Cutis verticis gyrata*. ~ **pielei capului**, *Cutis verticis gyrata*. ~ **plicaturată**, *Cutis verticis gyrata*.

Pahiglosie (*pahi-* + gr. *glossa* = limbă). Îngroșare anormală a limbii (1).

Pahileptomeningită (*pahi-* + gr. *leptos* = subțire, *fin* + *meninx* = membrană + *-ită*). Inflamația durei mater și a piei mater; pahileptomeningita cronică se manifestă prin îngroșarea și densificarea meningelor și formarea de aderențe cu structurile învecinate (2).

Pahimeningită (*pahi-* + gr. *meninx* = membrană + *-ită*). Inflamația durei mater a creierului și măduvei spinării (2). ~ **cervicală hipertrofică**, Boala Charcot-Joffroy, vezi Charcot-Joffroy. ~ **externă supurată**, Absces epidural. ~ **internă hemoragică**, inflamație fibri-noasă a suprafeței interne a durei mater cu organizare prin țesut conjunctiv bogat vascularizat și adesea cu zone hemoragice (2).

Pahimetru (*pahi-* + gr. *metron* = măsură). Instrument pentru măsurarea grosimii obiectelor (4).

Pahionichie (*pahi-* + gr. *onix* = unghie), sin.: *Scleronichie*. Îngroșarea congenitală sau dobândită a uneia sau mai multor unghii (12).

Pahiperiostită (*pahi-* + *periost* + *-ită*). Îngroșare excesivă, cu caracter inflamator, a periostului oaselor lungi (4).

Pahipleurită (*pahi-* + *pleură* + *-ită*). Îngroșare pleurală formată din țesut conjunctiv vascularizat; apare după afecțiuni pulmonare inflamatorii (34). ~ **retractilă**, pahipleurită care determină retracția peretelui toracic și a mediastinului, cu imobilizarea plămânului afectat (34).

Pahisalpingită (*pahi-* + gr. *salpinx* = trompă + *-ită*). Salpingită cronică parenchimatooasă cu îngroșare (2).

Pais. Operația ~, rezecție artroplastică a cotului, cu interpunerea unui transplant autogen de piele (24).

Pajot, Charles, 1816—1896. **Legea lui** ~, sin.: *Legea acomodării fetale*, când un corp solid este conținut în altul, dacă conținătorul este sediul unor alternanțe de mișcări și repaus și dacă suprafețele sînt alunecoase și puțin unghiulare, conținutul va tinde fără încetare să-și acomodeze forma și dimensiunile sale la forma și capacitatea conținătorului (18). **Metoda** ~, embriotomie cervicală practică cu ajutorul unui cîrlig metalic, în șanțul căruia alunecă o sfoară cu care se execută o mișcare de du-te-vino, pentru decapitarea fătului (18).

Pal, Jacob, 1863—1936. **Criză vasculară** ~, creștere paroxistică masivă a tensiunii sistolice, însoțită de spasme vasculare cerebrale, observată în special în insuficiența aortică, tabes, saturnism etc. (10).

Palade, George. **Granulele** ~, sin.: *Ribozomi*, entități fizico-chimice și biologice, constituenți ai celulelor, de formă aproximativ sferică, liberi în citoplasmă sau atașați de formațiuni membranoase intracitoplasmatică, formați din ARN și proteine în părți aproape egale. Au rol important în biosinteza proteinelor (17).

Paladiu. Simbol Pd. Element în stare metalică, bi- și trivalent, aparținînd familiei metalelor platinice ușoare, cu număr atomic 46 și greutate atomică 106,7. Se găsește în natură necombinat, împreună cu celelalte metale platinice. Prezintă proprietatea de a absorbi ușor hidrogenul și anume, de 300—400 de ori volumul său, la temperatura ordinară, fiind utilizat în cataliza chimică industrială (5).

Palanestezie (gr. *pallein* = a tremura, a vibra + *anestezie*). Apalestezie.

Palat (lat. *palatum*). *Palatum*. ~ **primar**, palatul embrionar care corespunde aproximativ regiunii premaxilare (1). ~ **secundar**, palatul embrionar format din unirea proceselor palatine ale maxilarului; reprezintă palatul definitiv (1).

Palatită (lat. *palatum* = palat + *-ită*). Inflamația vălului palatin (2).

Palato- (lat. *palatum* = palat). Element de compunere care introduce în termeni referirea la bolta palatului sau oasele palatine (32).

Palatodinie (*palato-* + gr. *odyne* = durere). Durere de origine trigeminală a unei jumătăți a bolții palatului (38).

Palatogramă (*palato-* + gr. *gramma* = notare). Înregistrare grafică a articulării limbii cu bolta palatină, în cursul producerii unui anumit sunet vorbit. Este folosită în realizarea protezelor dentare pentru asigurarea unei fonații cât mai naturale (39).

Palatoplastie (*palato-* + gr. *plassein* = a forma). Închidere chirurgicală a unei despăcături sau a unui defect traumatic palatinal (38).

Palatoplegie (*palato-* + gr. *plege* = lovitură). Paralizia vălului palatin (2).

Palatoschizis (*palato-* + gr. *schisis* = diviziune). *Palatum fissum*.

Palatum (lat. = palat), sin.: *Palat*. Aco-perișul gurii. Este compus din palatul tare (*Palatum durum*) format din procesele palatine ale oaselor maxilare, oasele palatine care-i acoperă și palatul moale (*Palatum molle*, *Vățul palatului*, *Velum palatinum*), formațiune musculo-membranoasă mobilă, contractilă, de formă patrulateră, fixată la marginea posterioară a palatului dur; palatul moale se termină printr-o margine liberă, care median prezintă uvula, iar lateral se continuă cu stîlpul vălului palatin (1; 30). ~ **durum**, vezi *Palatum*. ~ **fissum**, sin.: *Palatoschizis*, deformație congenitală caracterizată prin închiderea incompletă a jumătăților laterale ale palatului. Pot fi implicate în aceasta palatul moale și uvula, palatul tare sau toate împreună; poate fi asociată sau nu cu buza fisurată sau cu procese alveolare fisurate (1). — **gothicum**, arc palatal foarte înalt (1). ~ **molle**, vezi *Palatum*.

Palazzoli. Discul ~, disc de cauciuc adaptabil la canalele uretrale, folosit pentru oprirea jetului de întoarcere în spărtura uretrei (11).

Paleoencephalon (*paleo-* + gr. *enkephalos* = creier), sin.: *Paleoencephalon*. Termen pentru partea, filogenetic, cea mai veche a creierului (1).

Paleo- (gr. *palaios* = bătrîn). Element de compunere care introduce în termeni sensul de vechi, bătrîn (32).

Paleoantropologie (*paleo-* + gr. *anthropos* = om + *logos* = știință). Antropologia omului preistoric (1).

Paleocerebellum (*paleo-* + lat. *cerebellum* = creier mic). Porțiunea cea mai veche, filogenetic, din cerebel. Cuprinde lobul anterior compus din *lingula*, lobul central și *culmen* și partea posterioară a lobului posterior compus din *pyramis*, *uvula* și *parafloculus*; poate include și lobul floculonodular (denumit de obicei *archicerebellum*) (1).

Paleocortex (*paleo-* + lat. *cortex* = scoarță). Porțiunea filogenetic cea mai veche a cortexului cerebral, reprezentată predominant prin scoarța olfactivă (1).

Paleoencephalon (*paleo-* + gr. *enkephalos* = creier). *Paleoencephalon*.

Paleooliva (*paleo-* + lat. *oliva* = măslină). Termen pentru nucleii olivari accesorii și porțiunea medială a nucleului olivar principal care formează, filogenetic, cea mai veche parte a olivei (1).

Paleopallium (*paleo-* + lat. *pallium* = mantă). Denumirea lobului olfactiv lateral sau a lobului piriform al formelor inferioare; la mamiferele superioare, în special la om, el formează *uncus* și partea anterioară adiacentă a girului hipocampic (1).

Paleopatologie (*paleo-* + gr. *pathos* = boală + *logos* = știință). Ramură a patologiei care se ocupă cu boli din epoci trecute, demonstrate prin studiul relicvelor umane și animale (1).

Paleostriatum (*paleo-* + lat. *striatum* = cu dungi). Grupul nucleilor cenușii centrali de origine filogenetică mai veche, reprezentat prin *globus pallidus* și nucleii subiacenți extrapiramidali diencefalomezencefalici (27).

Paleothalamus (*paleo-* + gr. *thalamos* = cameră dinăuntru). Denumire generică a nucleilor mijlocii ai talamusului: *nucleus parataenialis*, *nucleus paraventricularis anterior*, *nucleus paraventricularis posterior*, *nucleus centralis medialis* și *nucleus griseus centralis*. Funcția lor exactă nu este cunoscută (1).

Palestezie (gr. *pallein* = a tremura, a vibra + *aisthesis* = percepere). Sensibilitate vibratorie osoasă. Clinic, se evidențiază utilizând ca excitant vibrațiile diapazonului aplicat pe proeminențele osoase (27).

Paletație. Vezi *Flagelație*.

Pali-, **palin-** (gr. *palin* = îndărăt, din nou). Element de compunere care introduce în termeni sensul unei repetiri, de obicei patologice (32).

Paliativ (fr. *palliatif*). 1. Care ajută la atenuarea durerii sau a intensității simptomelor unei boli (32). 2. Medicament care ușurează starea de boală fără a o vindeca (32).

Palidectomie (*pallidum* + gr. *ektome* = excizie). Distrugerea palidului medial cu ajutorul curentului electric, frigului sau izotopilor radioactivi aplicați pe cale stereotactică. Este folosită astăzi în tratamentul diskineziilor (26).

Palikinezie (*pali-* + gr. *kinesis* = mișcare). Tulburare motorie, reprezentată prin repetarea spontană a acelorași mișcări sau a aceleiași gest (27).

Palilalie (*pali-* + gr. *lalein* = a vorbi). Tendință patologică către repetarea de mai multe ori a unor propoziții și cuvinte, deseori într-un ritm din ce în ce mai rapid; se întâlnește în special în bolile Pick și Alzheimer (35).

Palin-. Vezi Pali-

Palinbioză (*palin-* + gr. *bios* = viață + -oză). Repetarea și înglobarea în conținutul psihotic a unor perioade din trecutul bolnavului (35).

Palindromie (*palin-* + gr. *dromos* = drum). Recurent (4).

Palinestezie (*palin-* + gr. *aisthesis* = percepere). Revenire la starea de cunoștință prin terminarea bruscă a fazei anestezice după o anestezie generală (11).

Palingenesis (*palin-* + gr. *genesis* = naștere). Dezvoltarea, în timpul ontogeniei, a caracteristicilor considerate ca moștenite de la predecesorii ancesrali (1).

Palingrafie (*palin-* + gr. *graphein* = a scrie). Tendință patologică spre repetarea în scris de mai multe ori a unor propoziții și cuvinte; se întâlnește în special în bolile Pick și Alzheimer (35).

Paliospie (*pali-* + gr. *ops* = vedere). Perseverare vizuală.

Palisilabile (*pali-* + gr. *syllabe* = silabă). Tulburare de vorbire caracterizată prin repetarea explozivă și scandantă a aceleiași silabe (mai ales a primelor silabe din cuvânt) (27).

Pallidum (lat. = palid). *Globus pallidus*.

Pallium (lat. = mantă). Termen vechi pentru cortexul cerebral și substanța albă superficială a emisferelor cerebrale (1).

Palma manus (lat. = palma mîinii), sin.: *Palmă*, *Regio volaris manus*. Regiunea anterioară sau palmară a mîinii (1).

Palmă (lat. *palma*). *Palma manus*. **Palme hepatice**. Eritroză palmoplantară.

Palmer. Testul ~, sin.: *Testul curbei termice matinale*, creșterea temperaturii bazale matinale cu 4-6 zecimi de grad din momentul ovulației. Hipertermia este datorată acțiunii catabolizante a progesteronei, secretate de corpul galben care ia naștere după ovulație (18).

Paloare (lat. *pallor*). Semn clinic de orientare în anemie, constind din modificarea colorației normale a tegumentelor (obraj,

palme) și mucoaselor (limba, vîlul palatului, conjunctivele, buzele). În anemie acută prin hemoragie masivă, paloarea este ciroasă (piele de mort), în anemiile hemoragiilor cronice, culoarea este palidă-gălbuie, în cloroză palidă-verzuie, în anemia Biermer, galbenă-pai, în leucemii, ușor cenușie, în glomerulonefrita acută albicioasă, în boala canceroasă este gălbuie, ca în anemia pernicioasă, sau pămîntie (19).

Palograf (gr. *pallesthai* = a oscila + *graphein* = a scrie). Aparat pentru determinarea pulsațiilor arteriale prin transmiterea lor unei coloane lichidiene în U și înregistrarea fotografică a variațiilor de nivel (10).

Palpare (lat. *palpare* = a pipăi), Metodă de explorare clinică constind din aplicarea degetelor sau a întregii mîini pe regiunile externe ale corpului sau în cavitățile accesibile, pentru a aprecia prin simțul tactil calitățile fizice ale pielii, țesuturilor subiacente și ale organelor interne, obținînd date asupra dimensiunilor, conformației, consistenței și sensibilității lor (32). ~ **abdominală obstetrică**, metodă palpatorie de explorare clinică pentru aprecierea vrstei sarcinii, a prezentației, poziției, stării tonusului și contractilității musculaturii uterine, dimensiunii fătului, tensiunii și cantității lichidului amniotic (18). ~ **mensuratorie Müller-Pinard**, Metoda Müller-Pinard, vezi Müller-Pinard.

Palpebra (lat. = pleoapă), sin.: *Pleoapa*. Plică cutaneomucoasă care acoperă anterior globul ocular; există pentru fiecare ochi o pleoapă superioară și una inferioară, unite printr-o comisură laterală și una medială; pleoapele au câte o margine liberă, în care sînt implantate genele (1).

Palpitație (lat. *palpitatio*). Perceperea supărătoare a bătăilor inimii (normale, accelerate sau neregulate), datorită unei hipersensibilități de moment (emoții, surmenaj), unor reflexe viscerele (aerogastrocolie, afecțiuni pulmonare), unor disendocrinii, intoxicații (tabagism) sau afecțiuni cardiace, cu și fără tulburări de ritm (10).

Paltauf, Arnold, 1860-1893. **Infantilism** ~, sin.: *Stare timicolimfatică*, stare constituțională caracterizată de autor prin hipotrofie staturală, hipertrofie ganglionară, timică și splenică și prin hipoplazia suprarenalelor și a sistemului cardiovascular. Individizii sînt expuși morții subite, fapt atribuit stării de insuficiență corticosuprarenală (7). **Pete** ~, sufuziuni subpleurale, albastrii, cu contur difuz, formate de sînge hemolizat și datorite ruperii vaselor septurilor interalveolare, în cazurile de moarte prin înecare (23).

Paludism (lat. *palus* = mlaștină). Malarie. ~ **combinat**, denumire utilizată de unii cercetători pentru cazurile de asociere a malariei cu alte boli, ca: sifilis, tifos exantematic etc. (8).

Paludologie (*paludism* + gr. *logos* = știință). Malariologie.

Paludometrie (*paludism* + gr. *metron* = măsură). Malariometrie.

Palustru (lat. *paluster*). Termen folosit pentru a indica legătura cu o sursă de apă stătătoare (de ex. friguri palustre, hematozoarul palustru) (31).

Pamachină. Derivat 8-aminochinolinic; anti-malaric de sinteză, gametocid (13).

Pampana. Reacția ~, sin.: *Reacția la tripaflovină*, reacție bazată pe proprietățile soluțiilor de tripaflovină de a aglutina germenii în fază „R” și de a nu influența suspensiile celor în fază „S”. Se utilizează la punerea în evidență a formelor „R” (3).

Pampiniform (lat. *pampineus* = de viță de vie + *forma* = formă). Care are forma unui cirel sau viermișor; termen folosit în special pentru denumirea plexului venos din cordonul spermatic (1).

Pan- (gr. *pan* = tot). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de totalitate (32).

Panalgie (*pan-* + gr. *algos* = durere), sin.: *Pantalgie*. Durere extinsă la întreg corpul (4).

Panangeită (*pan-* + gr. *aggeton* = vas + *-ită*). 1. Termen generic pentru afecțiuni inflamatorii vasculare cu caracter generalizat (32). 2. Inflamație care cuprinde toate tunicile unui vas sanguin (32). ~ **difuză neerotică**, arterită obliterantă diseminată înrudită cu periarterita nodoasă, interesând arterele extremităților, pielea și viscerele și caracterizată prin febră, purpură, atingere nervoasă, gangrenă simetrică a degetelor și a unor sectoare cutanate (32).

Panarițiu (lat. *panaritium*). Infecție microbiană sau micotică, care evoluează la nivelul degetelor de la mână sau de la picior (11). ~ **analgezie**, Boala Morvan, vezi Morvan. ~ **anilinic**, panarițiu aseptice consecutiv unei necroze chimice prin pătrunderea anilinei în țesuturile moi ale degetelor (9). ~ **antracoid**, furuncul antracoid dezvoltat pe fața dorsală a degetului, cel mai adesea pe prima falangă (11). ~ **eritematos**, panarițiu superficial, caracterizat prin durere spontană și provocată, roșeață, umflătură și semne generale de infecție (11). ~ **flitenoid**, panarițiu superficial, caracterizat prin formarea unei colecții de puroi lichid care decolează epidermul de derm (11). ~ **gangrenos**, panarițiu complicat de o gangrenă produsă prin tromboză arterială (11). ~ **mulgătorilor**, Nodulii mulgătorilor. ~ **osos**, formă de panarițiu constând dintr-o osteită

a falangelor degetelor (11). ~ **periungțial**, panarițiu superficial constituit dintr-o flictenă periungțială (11). ~ **subcornos**, Turniolă. ~ **subepidermal**, Turniolă. ~ **subungțial**, panarițiu superficial dezvoltat între unghie și patul ei (11).

Panarterită (*pan-* + lat. *arteria* = arteră + *-ită*). Inflamația tuturor tunicilor arteriale (2). ~ **sifilitică**, formă de panarterită datorită infecției treponemice și caracterizată prin endotelită proliferantă, mezariterită cu infiltrat inflamator limfoplasmocitar difuz și nodular și periarterită interesând în special *vasa vasorum* (2).

Panartrită (*pan-* + gr. *arthron* = încheietură + *-ită*). Inflamația tuturor articulațiilor și a țesuturilor periarticulare (4).

Panax. Gen de plante din familia *Araliaceae*. Specia *Panax ginseng meyer*, denumită și *ginseng* conține glicozizi cu proprietăți stimulante psihomotorii (14).

Pană. Ichiu, volum prismatic triunghiular, care se introduce între două corpuri dure sau între marginile unei secțiuni pentru a ajuta îndepărtarea lor (24).

Vezi și: König.

Pancardită (*pan-* + gr. *kardia* = inimă + *-ită*). Inflamația tuturor straturilor peretelui inimii (2). ~ **reumatismală**, inflamație reumatismală interesând endo-, mio- și pericardul, cu elemente specifice, în special la nivelul miocardului, reprezentate prin nodulii Aschoff (degenerescență fibrinoidă, infiltrat limfopoli-blastic și celule gigante de tip Aschoff) (2).

Pancitopenie (*pan-* + gr. *kytos* = celulă + *penia* = sărăcie). Scăderea cifrei globale a elementelor sanguine din singele periferic, realizând o asociere de anemie, leucopenie și trombocitopenie. Este un sindrom cauzat de diferiți factori: agenți chimici (benzol, As, Au, medicamente anticonvulsivante etc.), agenți fizici (radiații ionizante), diferite boli tumorale invadante (leucemii, mielom multiplu, cancer metastatic, tezurismoze), infecții cronice, hipersplenism primar etc.; există și o formă de pancitopenie congenitală (19).

Pancoast-Tobias (Pancoast Henry K.; Tobias, J. W.). **Sindromul** ~, sin.: *Sindrom apicocostovertebral dureros*, sindrom caracterizat prin opacifierea virfului unui plămân, osteoliza sau atrofia prin presiune a primelor coaste, sindrom Claude Bernard-Horner și dureri pe traiectul ramurilor terminale ale plexului brahial. Apare în cazul tumorilor maligne și benigne situate în regiunea virfului pulmonar care exercită o presiune asupra organelor menționate (36).

Panereas (gr. *pankreas*). Glandă secundar retroperitoneală, mixtă, compusă, situată trans-

versal peste peretele posterior al abdomenului. Extremitatea sa dreaptă (capul) este situată în contact cu duodenul; extremitatea sa stângă (coada) se găsește în interiorul pedicului splenic. Pancreasul secretă un lichid bogat în enzime, care digeră proteinele, grăsimile și hidrocarbonatele; secreția este condusă în duoden prin canalul pancreatic. De asemenea, celulele insulelor Langerhans din pancreas secretă hormonul insulină (1). ~ **acesor**, formațiune mică cu o structură glandulară similară pancreasului și adiacentă acestuia (1). ~ **dorsal**, pancreasul embrionar care provine dintr-un diverticul al peretelui duodenal dorsal; formează cea mai mare parte a organului adult (1). ~ **inelar**, formă anormală a pancreasului, care înconjură duodenul (1). ~ **mle**, porțiune mică, parțial detașată a glandei, situată posterior de capul ei și uneori avind un canal separat deschis în canalul pancreatic propriu-zis (1). ~ **ventral**, pancreasul embrionar care provine dintr-un diverticul al canalului biliar comun; formează o parte a organului adult (1).

Vezi și: Aselli, Winslow.

Pancreatectomie (*pancreas* + gr. *ektome* = excizie). Extirparea chirurgicală a pancreasului (11). ~ **dreaptă**, ablația chirurgicală a porțiunii cefalice a pancreasului împreună cu o porțiune din corpul glandei (11). ~ **parțială**, excizia parțială, cuneiformă, a țesutului pancreatic (11). ~ **stângă**, ablația chirurgicală a cozii pancreasului împreună cu o porțiune din corpul glandei (11). ~ **totală**, ablația chirurgicală a glandei pancreatice în totalitate (11).

Panereatină. Produs obținut din pancreasul proaspăt de porc; conține fermeți, printre care tripsină, amilază și lipază și este folosit ca substituent al secreției pancreatice (13).

Panereatită (*pancreas* + *-ită*). Inflamație acută sau cronică a pancreasului (16). ~ **acută**, inflamație acută a pancreasului, adesea însoțită de necroză grăsoasă a epiploonului, mezenterului sau peritoneului, întâlnită mai frecvent în cursul litiazei biliare, alcoolismului cronic și ulcerului duodenal și considerată ca expresie a unui proces de autodigestie pancreatică; boala evoluează dramatic, cu stare de șoc, durere epigastrică violentă, grețuri, vărsături și apărare musculară epigastrică; evoluția duce deseori la moarte în câteva ore sau zile (16). ~ **catarațială**, formă de pancreatită acută de origine enterogenă cu exsudat mucos sau mucopurulent, celule descuamate și infiltrate granulocitare pericanaliculare (2). ~ **cronică**, inflamație cronică a pancreasului caracterizată printr-un proces inflamator infiltrativ interstițial și modificări degenerative acinoase, cu evoluție spre fibroză pancreatică inter- și intralobulară, survenind mai frecvent în litiaza biliară, alcoolis-

mul cronic, colecistopatii, ulcer gastroduodenal penetrant, litiaza pancreatică. Se caracterizează prin denutriție, tulburări digestive (anorexie, flatulență, diaree, steatoree), uneori icter prin retenție. Procesul de fibroză poate simula macroscopic aspectul unei tumori și poate fi o cauză a diabetului zaharat (2). ~ **edematoasă**, formă particulară a pancreatitei acute cu distrofia parenchimului, edem important interstițial și distensia capsulei pancreatice (16). ~ **hemoragică**, formă gravă a pancreatitei acute, în care procesul de autodigestie, afectând pereții vaselor pancreatice, determină caracterul hemoragic al procesului inflamator-distrofic (16). ~ **purulentă**, inflamație flegmonoasă a pancreasului de origine enterogenă, sanguină sau prin difuziunea unor procese supurative ale țesuturilor și organelor învecinate, cu formare de abcese care se pot deschide în cavitatea peritoneală sau în stomac (fistule) (2). ~ **sifilitică**, pancreatită interstițială specifică caracterizată anatomopatologic prin infiltrat limfoplasmocitar și vascularită, care antrenează scleroza organului; forma congenitală reprezintă o asociere a pancreatitei interstițiale specifice, cu oprirea în dezvoltare a parenchimului, care este înlocuit în mare parte cu țesut conjunctiv hiperplaziat, bogat în celule, uneori țesutul glandular lipsind complet din structura glandei (2). ~ **subacută**, formă de pancreatită cu debut și aspect asemănător celei acute, însă evoluind cu remisii și recidive spre pancreatita cronică (16).

Panereato- (gr. *pankreas* = pancreas). Element de compunere care introduce în termeni referirea la pancreas (32).

Panereatografie (*pancreato-* + gr. *graphein* = a scrie). Imagine radiologică a pancreasului obținută printr-o radiografie, după crearea unui contrast artificial sau după injectarea de izotopi radioactivi (autoradiografie) (36).

Panereatolit (*pancreato-* + gr. *lithos* = piatră). Calcul pancreatic (2).

Panereatoliză (*pancreato-* + gr. *lysis* = distrucție). Procedeu de decomprimare a pancreasului prin incizia operatorie a capsulei sale, în caz de edem acut al glandei (11).

Panereatopriv (*pancreato-* + lat. *privare* = a lipsi pe cineva de ceva). Care prezintă manifestări legate de suprimarea funcțiilor pancreatice (16).

Panereatotomie (*pancreato-* + gr. *tome* = tăiere). Incizia operatorie a țesutului pancreatic și a canalului Wirsung (11).

Panereatotrop (*pancreato-* + gr. *tropos* = întoarcere). Care are afinități pentru pancreas (16).

Panereozimin. Hormon găsit în mucoasa intestinală, având rolul de a stimula secreția enzimelor pancreatice (15).

Panereozimină. Componentă a secreției, care stimulează secreția fermenților pancreatici (7).

Pandemie (*pan-* + gr. *demos* = popor). Epidemie de o intensitate și extindere deosebită, ajungând să cuprindă într-un timp relativ scurt teritorii imense și chiar întreg globul (8).

Pandy, Kolóman. **Reacția ~,** reacție de precipitare pentru evidențierea globulinelor din lichidul cefalorahidian. Se folosește ca reactiv o soluție apoasă de fenol 10/150 (27).

Panencefalite (Pette-Kroll) (pl. de la *pan-* + gr. *enkephalos* = creier + *-ită*). Grup de encefalite în care procesul inflamator afectează atât substanța albă, cât și pe cea cenușie a encefalului (27).

Paneth, Josef, 1857–1890. **Celulele ~,** celule granulare mari, situate în criptele Lieberkühn din intestinul subțire (1).

Panofobie (*pan-* + gr. *phobos* = frică). Stare de anxietate extremă față de tot ceea ce se petrece în jur, deseori însoțită de dezorientare (35).

Pangene. Vezi Vries.

Panglică. 1. Termen folosit în anatomie pentru unele mănunchiuri de fibre nervoase (1). 2. Termen popular pentru *Tenia* (1). ~ **laterală** Reil, *Lemniscus lateralis*. ~ **medială** Reil, *Lemniscus medialis*.

Panhidroză (*pan-* + gr. *hidros* = sudoare + *-oză*). Sudorație pe întreaga suprafață a corpului (4).

Panhipopituitarism (*pan-* + *hipo-* + *pituitarism*). Insuficiență hipofizară globală, manifestată ca nanoinfantilism, cașexie hipofizară sau sindrom Sheehan (7).

Panicul (lat. *panicula* = umflătură mică). **Panniculus.**

Paniculalgie (lat. *panicula* = umflătură mică + gr. *algos* = durere). Adiposalgie.

Paniculită (lat. *panicula* = umflătură mică + *-ită*). Inflamația țesutului conjunctivogrăsos al hipodermului (2). ~ **nodulară** recidivantă febrilă, Boala Weber-Christian, vezi Weber-Christian.

Pankey-Mann. (Pankey, L. D.; Mann, A. W). **Aparatul ~,** dispozitiv mecanic compus dintr-un portmodel și un compas, cu ajutorul căruia se determină individual curba sagitală cea mai favorabilă pentru articularea echilibrată a dinților (39).

Panmastită (*pan-* + gr. *mastos* = mamelă + *-ită*). Inflamație acută, care cuprinde întreaga glandă mamară (11).

Panmieloftizie (*pan-* + gr. *myelos* = măduvă + *phthisis* = distrugere). Dispariția to-

tală sau aproape totală a elementelor hematopoietice din măduva oaselor prin cauze fizice (radiații ionizante), chimice (citostatice, preparate de Au, As, cloramfenicol etc.), infecțioase, hipersplenism etc. Fenomenul poate fi reversibil sau ireversibil (19).

Panmieloză (*pan-* + gr. *myelōs* = măduvă). Proliferare a tuturor elementelor celulare din măduva oaselor (15).

Panner. Boala ~, vezi Epifizită.

Panniculus, sin. : *Panicul*. Termen generic definind o pătură de țesut alcătuită predominant dintr-un singur tip tisular (adipos, muscular) (1). ~ **adiposus,** pătură de grăsime subcutanată (1). ~ **earnosus,** pătură de mușchi conținută în fascia superficială; este bine dezvoltată la unele animale inferioare, dar la om este reprezentată mai ales prin *platysma* (1).

Panoftalmie (*pan-* + gr. *ophthalmos* = ochi). Inflamația tuturor părților componente ale globului ocular (28).

Panosteită (*pan-* + gr. *osteon* = os + *-ită*). Infecție a tuturor țesuturilor osului-organ (24).

Pansament (fr. *pansement*). Acoperirea unei plăgi cu un material protector, de obicei tifon și vată, fixat cu ajutorul unei feșii (11). ~ **absorbant,** pansament efectuat cu material care absoarbe secrețiile din plagă (tifon și vată hidrofilă) (11). ~ **compresiv,** pansament fixat strâns cu ajutorul feșii, în scop de contenție sau în scop hemostatic (11). ~ **ocluziv,** pansament care izolează perfect o plagă de exterior (de obicei se folosește pansamentul gipsat, care are și avantajul de a absorbi secrețiile plăgii) (11).

Vezi și: Slartin.

Pansdorf. Proba ~, metodă radiologică pentru explorarea intestinului subțire prin administrarea unui prinz baritat în prize succesive (din 10 în 10 minute). Se practică apoi o radiografie de ansamblu a intestinului (36).

Panserozită. Formă de poliserozită tuberculoasă, în care sînt interesate toate seroasele toracoabdominale (34).

Pansini. Sindromul ~, sindrom care apare în malarie estivo-autumnală, caracterizat prin simptome cerebeloase însoțite uneori de o stare confuzională (27).

Pansinuzită. Inflamație concomitentă a sinusurilor anterioare și posterioare ale feței, unilaterală sau bilaterală (30).

Panstrongylus. Gen de insecte hematofage din familia *Reduviidae*. *Specii mai importante:* *P.geniculatus*, *P.infestans*, *P.megistus* (sin. : *Triatoma megista*) transmit pe cale

cominativă protozoarul *Trypanosoma cruzi*, agent etiologic al bolii somnului americane (boala Chagas) (31).

Pantalgie (*panto-* + gr. *algos* = durere). Panalgie.

Pantomorphia (*panto-* + gr. *morphe* = formă + *-ia*). Deformare generală a corpului (1).

Pantanencephalia (*panto-* + *an-* + gr. *enkephalos* = creier + *-ia*). Absența congenitală totală a creierului (1).

Pantă (fr. *pente*, de la *pendre* = a atârna). În geometrie, înclinarea unei drepte față de axa *Ox* a unui sistem de coordonate. Este măsurată prin tangenta unghiului făcut cu această axă. Dreapta $y = mx + n$ are panta $m = \operatorname{tg} \alpha$. Panta tangentei unei curbe este egală cu derivata în acel punct (7).

Panto- (gr. *pas*, *antos* = tot). Element de compunere care introduce în termeni sensul de tot, în întregime (32).

Pantoscoliozometru (*panto-* + *scolioză* + gr. *metron* = măsură). Aparat imaginat de Lavermicocca pentru înregistrarea grafică în 3 planuri ale deviațiilor din scolioze (24).

Pantostat. Aparat care poate transforma curentul de la rețea în curenți galvanici, faradici, sinusoidali, utilizabili în scopuri terapeutice (4).

Pantotenat. Sare sau ester al acidului pantotenic. Pantotenajii — și în special sarea de calciu — au activitate vitaminică, aparținând complexului vitaminic B (5). ~ de ealeju, compus calcic, formă de administrare a acidului pantotenic (13).

Pantotermie (*panto-* + gr. *therme* = căldură). Variații ale temperaturii corporale care apar fără o cauză evidentă (4).

Panus (lat. = tumoare). 1. Vascularizație anormală prin neoformație, însoțită de formare de țesut conjunctiv în exces, a unei membrane de obicei de tip braditrof (corneea, sinovială) (10). 2. Adenită nesupurată (24). ~ *crassus*, panus gros, de aspect gelatinos, care acoperă mai mult sau mai puțin corneea (28). ~ *degenerativ*, panus care apare pe corneea după forme avansate de irite, glaucom sau dezlipire de retină (28). ~ *tennis*, panus fin, caracterizat printr-un număr redus de vase de neoformație (28). ~ *trahomatos*, sin.: *Keratită trahomatoasă*, invazie vasculogranuloasă a corneei, cu debut în sectorul superior al acesteia; apare în cursul evoluției trahomului (28). ~ *vasculosus*, panus în care domină elementul vascular, ca o țesătură densă (28).

Panzerherz (germ.). Inimă în „cuirasă”. Aspect anatomopatologic al pericarditei cronice constrictive, constând din transformarea foștelor pericardice într-o masă fibroasă inextensibilă, cu depuneri calcare (10).

Papainază, sin.: *Cateptază*. Enzimă din grupul proteinazelor, care catalizează hidroliza și sinteza celulară a legăturilor peptidice la pH neutru. Acțiunea papainazelor este activată de acidul cianhidric, hidrogenul sulfurat și compușii sulfhidrici (5).

Papaină. Enzimă din grupul proteinazelor prezentă în latexul plantelor, capabilă să catalizeze hidroliza proteinelor până la aminoacizi; de asemenea, catalizează hidroliza peptidelor sintetice și a dipeptidelor. Este activă în mod specific asupra formelor *L* ale tuturor substanțelor probate. Papaina este de natură proteică și este activată de acidul cianhidric, hidrogenul sulfurat, tiocompuși (cisteină, glutatión redus, tioglicolat, dimercaptopropanol etc.). Iodul, peroxidul de hidrogen și alți oxidanți inhibează activitatea papainei (5).

Papnicolaou, George, 1883—1962. **Colorația ~**, metodă de laborator pentru evaluarea funcției endocrine ovariene și punerea în evidență a celulelor neoplazice în cancerul genital feminin, prin examinarea citologică a frotiurilor vaginale. Recoltarea conținutului vaginal se efectuează cu pipeta din fundul de sac lateral al vaginului, loc unde se oglindesc cu maximum de fidelitate stimulii hormonalii la nivelul vaginului. După fixare în alcool-eter se colorează trifazic: nucleul cu hematoxidină, celulele acidofile cu *orange G* combinat cu eozină și celulele cu verde de lumină (18). **Frotiul ~**, clasificare citologică a frotiului vaginal pentru diagnosticul cancerului genital feminin, propusă de autor, care a stabilit 5 clase de frotiuri, după gradul de deviere morfologică de la tipul normal (18).

Papaver somniferum, sin.: *Mac*. Plantă din familia *Papaveraceae*. Opiu, adică latexul din capsulele mature, conține peste 25 alcaloizi, principalii fiind morfina, codeina, narcotina, papaverina, precum și glucide, pectine, substanțe mucilaginoase, substanțe minerale (13).

Papaverină. Alcaloid din opiu; este relaxant al musculaturii netede prin acțiune directă asupra fibrei musculare, vasodilatator, antispastic (13).

Papilă (lat. *papilla*). **Papilla**. **Papile dermice**. **Papillae corii**. ~ **genitală**, penisul sau clitorisul primitiv (1). **Papile gustative**. Formațiuni senzitive papilare pe suprafața limbii, care conțin receptorii senzației gustului (38). ~ **incisivă**, sin.: **Papilă palatină**, îngroșare ovalară a membranei mucoase palatine, care acoperă fosa incisivă și conține vestigiile canalelor nazopalatine (1). ~ **interdentară**, sin.: **Gingie interproximală**, porțiunea gingiei dintre 2 dinți vecini, realizând relieful caracteristic, festonat (38). ~ **lacrimală**, proeminență mică în cantusul intern al pleoapelor, perforată de

punctul lacrimal (28). ~ **optică**, *Papilla nervi optici*. ~ **palatină**, Papilă incisivă. ~ **de stază**, Stază papilară. ~ **tactilă**, ridicătură mică în corionul pielii și care conține corpusculi tactili (1). ~ **vaseulară**, papilă dermică conținând ghemuri capilare (1).

Vezi și: Huschke.

Papilectomie (*papilă* + gr. *ektome* = excizie). Ablajie chirurgicală a papilei ampulei Vater (11).

Papilită (*papilă* + *-ită*). 1. Hiperplazia și inflamația piliului duodenal (papilei) la nivelul căruia se varsă canalul coledoc; poate determina uneori icter (papilita icterigenă primitivă Caroli) și tulburări pancreatice (16). 2. Inflamația porțiunii intraoculare a nervului optic (28).

Papilla (lat. = papilă), sin.: *Papilă*. Termen folosit în nomenclatura anatomică pentru mici formațiuni proeminente (1). ~ **analis**, sin.: *Papilla morgagnii*, ridicătură mică prezentă uneori pe marginea liberă a unei alveole anale sau la baza unei coloane rectale (1). ~ **basilaris**, Organul Corti, vezi Corti. **Papillae circumvallatae**. *Papillae vallatae*. **Papillae conicae**. Variantă a papilelor filiforme (1). **Papillae corii**, sin.: *Papile dermice*. Ridicături conice ale corionului, care antrenează o vâluire a epidermului de deasupra lor. Cuprind o stromă conjunctivă în care se găsește o arteriolă terminală, o venulă, o rețea capilară și un vas limfatic (1). ~ **dentis**, masă de țesut conjunctiv peste care se așază emailul dinților dezvoltati; formează dentina și pulpa dentară (1). ~ **duodeni major**, Ampula Vater, Vezi Vater. ~ **duodeni minor**, sin.: *Papilla duodeni Santorini*, ridicătură în mucoasa duodenală, situată cranial de *papilla duodeni major*, la deschiderea canalului pancreatic accesoriu (1). **Papillae filiformes**. Papile întinse pe fața dorsală și marginile părții orale a limbii, constând dintr-o ridicătură a țesutului conjunctiv acoperită de o pătură a epitelului. De formă conică, cilindrică sau piramidală, ele se termină cu un mănunchi de prelungiri fine, cornoase cu aspect de pensulă; nu au funcții gustative, ci numai mecanice (1). **Papillae foliatae**. Papile linguale asemănătoare ca structură cu papilele valate, situate pe marginea posterolaterală a limbii multor mamifere, dar vestigiale sau absente la om (1). **Papillae fungiformes**. Papile mari, împrăștiate pe dosul și marginile limbii (1). ~ **laecrialis**, ridicătură conică, mică, pe buza posterioară a pleoapei, aproape de comisura medială, străpunsă de *punctum lacrimale* (1). **Papillae lenticulares**. Pliuri distribuite neregulat pe mucoasa părții anterioare a feței dorsale a bazei limbii (1). **Papillae linguales**. Proeminențe ale mucoasei feței supe-

rioare a limbii, cu rol de organ gustativ. După forma lor sint denumite: filiforme, fungiforme, calciforme sau circumvalate și foliate, ultimele incluzând și mugurii gustativi (1). ~ **mammae**, mamelonul glandei mamare (1). ~ **nervi optice**, sin.: *Disc optic*, *Papilă optică*, disc albicios ovalar de 1,5 mm diametru, cu centrul înfundat, situat supero-medial de polul posterior al ochiului, pe retină; aici se adună fibrele care formează nervul optic (1). ~ **parotidea**, proeminență situată în partea superioară a vestibulului bucal și în care se deschide canalul parotidian (1). ~ **pili**, denumirea dilatației formată de bulbul pilos împreună cu țesutul conjunctiv, vasele și nervii care pătrund în el (1). **Papillae renales**. Virful unor piramide renale proiectate în calicele renal (1). **Papillae vallatae**, sin.: *Papillae circumvallatae*. Papile linguale mari, plate, înconjugate fiecare de un șanț; sint așezate pe un singur rând, anterior de *sulcus terminalis linguae* (1).

Papilom (*papilă* + *-oma*). Tumoretă circumscrisă, pediculată, benignă, rezultând din proliferarea (hiperacantoza) stratului malpighian (12). ~ **cornos**, Epiteliom papilar cornos.

Vezi și: Shope.

Papilomatoză (*papilom* + *-oză*). Stare caracterizată prin tendința de a forma papiloame multiple; după unii autori, proces pseudotumoral, de origine inflamatorie, posibil virotică (2). ~ **cutanată**, termen generic pentru afecțiuni cutanate în care apar formațiuni papilomatoase. *Varietăți*: p. Gougerot-Carteaud, sin.: *Displazia verucoasă difuză și pigmentară*, *Papulosa militară Miescher*, formată din mici papule verucoase, uneori pigmentate, reticulate sau confluind într-un singur placard de formă romboidală și localizată presternal sau interscapular; p. genitală, vegetații veneriene; p. punctată și verucoasă, cu debut prin elemente papuloveziculoase și prokeratoză palmoplantară (12). ~ **laringiană**, tumori benigne laringiene, de natură virotică, întinse la copil și adult sub forma unor vegetații conopidiforme și care se extind pe toată suprafața mucoasei, fiind izolate uneori prin porțiuni de mucoasă neinvadată; determină tulburări fonatorii și respiratorii grave, iar la adult se pot maligniza (30).

Vezi și: Gougerot-Carteaud.

Papiloretinită (*papilă* + *retină* + *-ită*). Inflamația retinei și a porțiunii intraoculare a nervului optic (28).

Papilosfincterectomie calibrată. Operația De Resende. Vezi Resende.

Papin, Denis. **Depărtătorul** ~, depărtător pentru vena renală în pedicul, format dintr-o tijă subțire, prevăzută la un capăt cu o valvă mică asemănătoare cu aceea a depărtătorului

de pleoape (11). **Pielotomie** ~. 1. Pielotomie executată pe marginea inferioară a bazinetului renal (sin.: *Pielotomie inferioară*) (11). 2. Pielotomie a cărei incizie este prelungită pe calicele renal inferior, secționându-se parenchimul renal în zona Hyrtl (sin.: *Pielotomie inferioară lărgită*) (11). **Procedeul** ~, procedeul de denerzare a pediculului renal (11).

Papova. Virusuri ~, grup de virusuri tumorigene de tip ADN (virusul papiloamelor umane și animale, virusul poliomei, SV.40, virusul K) (22).

Papp, Carolina. Metoda ~, metodă experimentală de transmitere a rujeolei prin inocularea virusului rujeolic în sacul conjunctival, conjunctiva fiind considerată de autoarea metodei ca o poartă de intrare importantă în această infecție (8).

Pappenheim, Artur, 1870-1916. Colorația panoptică ~, în hematologie, colorația de rutină a frotiurilor de sânge, constând din combinația colorațiilor May-Grünwald și Giemsa. Principiul colorației se bazează pe afinitatea coloranților acizi față de constituenții celulari bazici și, invers, a coloranților bazici față de constituenții celulari acizi (19). **Limfocit** ~, vezi Celulă tulpină.

Pappenheimer, Alwin Max. Corpii ~, incluziuni ferice în eritrocite (siderocite) (19).

Papulă (lat. *papula* = bubă). Leziune elementară dermatologică, constând dintr-o mică ridicătură la suprafața pielii, circumscrisă, consistentă, cu formă și aspect diferite. Papula este rezolitivă (nu lasă cicatrice), poate fi epidermică (veruca vulgară), dermică (sifilidele secundare) sau mixtă, dermoepidermică (lichenul plan) (12).

Papuloză (*papulă* + -oză). Termen generic pentru unele afecțiuni cutanate, în care principalul simptom este o erupție de papule (12). ~ **atrofiantă malignă**, sin.: *Ulerythema porcellanæa guttata*, erupție papulocicatriceală de cauză necunoscută, evoluind în puseuri, urmată la câteva săptămâni sau luni de manifestări abdominale acute (dureri, contractură, febră) și mergând rapid spre un sfârșit letal (12). ~ **miliară Miescher**, Papilomatoză cutanată.

Para- (gr. *para* = dincolo de). 1. Prefix care introduce în termenii compuși sensul: lângă, asemănător cu sau acela de opus, contrar (32). 2. Prefix chimic indicând derivații benzenici substituiți în pozițiile 1, 4 ale inelului (32).

Paraaglutinină. Aglutinină prezentă într-un imunoser în cantitate mai mică decât cea specifică pentru antigenul imunizant (aglutinina principală) și care reacționează cu antigene (de regulă microorganisme) strins înrudite cu acest antigen (3).

Paraalergie. Stare care apare în cadrul alergiei specifice și în care organismul prezintă reacții modificate și față de alte substanțe, simptomatologia acestor reacții fiind însă diferită de aceea a reacțiilor față de alergenul specific (3).

Paraaminofenol. Produs de metabolizare a nitrobenzenului și anilinei. Eliminarea urinară de p-aminofenol este un bun indiciu diagnostic pentru absorbția acestor toxice (9).

Paraarticular (*para-* + lat. *articularius* = articular). Juxtaarticular.

Parabasedow (Labbé). Sindrom vegetativ și metabolic care ar corespunde fazei neurohormonale a hipertiroidismului (7).

Parabenziloxifenol. Monobenzen.

Parabioză (*para-* + gr. *bios* = viață + -oză). Stare caracterizată prin pierderea conductibilității normale a unui nerv, cu apariția fazelor de egalizare paradoxală și ultraparadoxală (15).

Parabulie (*para-* + gr. *boule* = voință). Pervertirea tendințelor, întilnită de obicei la psihopați și schizofrenici, cu scăderea capacității de orientare a activității voluntare (35).

Paracarinal. Care este situat lângă o carină, în special lângă carina uretrală (1).

Paracazeină. Proteina din lapte sub formă coagulată, ca urmare a acțiunii enzimactice a labfermentului (5).

Paracephalus (*para-* + gr. *kephale* = cap). Gemen parazit placentar (*omphalosit*) caracterizat prin cap rudimentar, trunchi și membre anormale (1).

Paracenteză (*para-* + gr. *kentesis* = înțepătură). Puncționarea unui organ cavitătar cu ajutorul unui trocar, al unei canule sau al unui alt instrument, în vederea evacuării conținutului său lichidian (16). ~ **abdominală**, scoaterea unui revărsat produs în cavitatea peritoneală prin puncție cu un trocar (11). ~ **camerei oculare anterioare**, sin.: *Keratocenteză*, *Puncția camerei oculare anterioare*, extragerea de umoare apoasă din camera anterioară cu un trocar special, în scop diagnostic și terapeutic (28). ~ **timpanului**, sin.: *Timpanotomie*, incizia membranei timpanice, în scopul drenării unei colecții purulente din casa timpanului, în cursul unei otite acute (30).

Paracetamol, sin.: *Acetaminofen*. Produs de metabolism al fenacetinei, responsabil de acțiunile acesteia; este folosit ca analgezic anti-piretic (14).

Paracistită (*para-* + gr. *kystis* = vezică + -ită). Inflamația țesutului conjunctiv din jurul vezicii urinare (2).

Paracoccidioides. Denumire folosită de unii autori pentru *Blastomyces* (12). ~ **brasilienis**, vezi *Blastomyces*. ~ **eerebriformis**, vezi *Blastomyces*. ~ **tenuis**, vezi *Blastomyces*.

Paracoccidioomicoză. Termen folosit de unii autori pentru blastomicoză (34). ~ **pulmonară**, micoză cu localizare cutaneomucoasă, ganglionară și pulmonară, întâlnită în special în Brazilia; diagnosticul se pune pe endemicitate și izolarea ciupercii (34).

Paracolită (*para-* + gr. *kolon* = intestin gros + *-ită*). Inflamația țesutului conjunctiv din jurul colonului (2).

Paracolpos (*para-* + gr. *kolpos* = vagin). Denumire generică pentru țesutul conjunctiv din jurul vaginului (18).

Paracoxalgie (*para-* + lat. *coxa* = coapsă + gr. *algos* = durere). Osteită tuberculoasă juxta- sau paraarticulară, coxofemurală (24).

Paraeromatină. Partea fină, cromatofilă a substanței nucleare (1).

Paracuzie (*para-* + gr. *akouein* = a auzi). Iluzie auditivă (35).

Vezi și: Willis.

Paradentiu (*para-* + gr. *odous* = dinte). Denumire veche, scoasă din uz, a parodontiului (38).

Paradidymis (*para-* + *epididim*), sin.: *Organul Giraldeș*. Rămășiță atrofică a tubilor paragenitali ai mezonefrosului, care se separă de canalul mezonefrotic și este situată lângă convoluțiile canalului epididimar (1).

Paradoxia sexualis. Instinct sexual apărând în afara epocii fiziologice, în copilărie sau la bătrânețe (23).

Parafazie (*para-* + *afazie*). Tulburare de vorbire în cadrul afaziei, caracterizată prin deformarea cuvintelor sau prin înlocuirea unui cuvânt cu altul apropiat ca pronunțare, dar cu sens diferit (27).

Parafimoză (*para-* + gr. *phimosi* = întrerupere, oprire). Complicație a unor procese patologice din zona organului sexual bărbătesc (balanite, șancre, blenoragie), constând din imposibilitatea de revenire a prepuțului la situația de acoperire a glandului după decalotare. Inelul prepuțial inflammat, infiltrat, rigid, se fixează în șanțul balanoprepuțial, strangulând glandul (12).

Parafină. Amestec de hidrocarburi solide separate din reziduurile de la distilarea petrolului. Este folosită în unguente, pentru impregnarea unor bandaje, în stomatologie și în cosmetică (13). ~ **liehidă**, sin.: *Ulei de parafină*, *Ulei de vaselină*, produs constituit din hidrocarburi saturate lichide, obținut din reziduurile de la distilarea petrolului; are efect laxativ prin lubrifiere (13).

Parafinom (*parafină* + *-omă*). Tumoare alcătuită dintr-o proliferare conjunctivă reactivă în urma injectării unor particule solide de parafină în scop terapeutic sau cosmetic.

Poate apărea foarte târziu (luni, ani) de la administrarea parafinei; manifestă tendință la extindere (32).

Paraflebită (*para-* + gr. *phleps* = venă + *-ită*). Proces de celulolinfangită paravenoasă izolată, ascunzind de multe ori o tromboflebită superficială (10).

Parafonie (*para-* + gr. *phone* = voce). Tulburare a vocii caracterizată prin timbru nazonal (35).

Paraformaldehidă. Produs de polimerizare a aldehidei formice; prin încălzire directă sau în amestec cu diverse substanțe, ca oxid de calciu, clorură de calciu etc. și apă, se depolimerizează aproape instantaneu, punind în libertate cantități importante de aldehidă formică; este folosită pentru dezinfecția localurilor (13).

Parafrenie (*para-* + gr. *phren* = minte, spirit), sin.: *Delir sistematizat halucinator*. Psihoză caracterizată printr-un delir consecutiv halucinațiilor, în special auditive, cu tendință spre sistematizare și evoluție cronică, dar cu o conservare îndelungată a afectivității, capacității de muncă și a posibilității de integrare socială, în opoziție cu evoluția schizofreniei paranoide, cu care totuși unii autori o identifică (35). ~ **afectivă** (Leonhard), parafrenie în care debutul halucinator apare pe un fond depresiv, anxios sau euforic (35). ~ **confabulatorie**, formă de parafrenie în care delirul duce la apariția unor confabulații fantastice, prin care bolnavul întărește și explică sistemul delirant (35). ~ **expansivă**, formă de parafrenie caracterizată prin existența unui fond euforic exaltat care întreține producția delirantă (35). ~ **fantastică**, parafrenie cu delir bogat, absurd, fantastic (călătorii în diferite planete, bogății imense, stăpânirea unor planete etc.) (35). ~ **sistematică**, formă de parafrenie în care delirul păstrează o componentă mai apropiată de verosimil și o sistematizare mai persistentă în timp (35).

Paragmadism (*para-* + litera gr. γ). Pierderea posibilității de pronunțare a sunetelor guturale (35).

Paragangliom (*para-* + *ganglion* + *-omă*). Feocromocitom.

Paraganglion (*para-* + *ganglion*). Aglomerare de celule cromafine în alte locuri decât medulara suprarenală, cum sint: *corpora para-aortica*, *glomus carotica*, *glomus coccygeum* (32). ~ **aortie Zuckerkandl**, vezi *Corpora para-aortica*.

Parageuzie (*para-* + gr. *geusis* = gust). Senzație gustativă eronată, ca urmare a unei tulburări a sensibilității mucoasei bucofaringiene (30).

Paragnathus (*para-* + gr. *gnathos* = falcă). 1. Individ cu maxilare supranumerare (1). 2.

Fetus parazit sau cu o parte a corpului atașată de fața laterală a maxilarului (sin.: *Epignathus*, *Gnathopagus parasilicus*) (1).

Paragonimiază, sin.: *Hemoptizie orientală*. Boală parazită produsă de trematodul *Paragonimus westermani*, întâlnită în special în Coreea, Japonia și anumite regiuni din China și India. Se manifestă prin febră, cefalee, diferite algi și prin manifestări pulmonare (tuse matinală cu spută ruginie) (31).

Paragonimus. Gen de viermi paraziți din familia *Troglostrometidae*, clasa *Trematoda*. Specia *P. westermani* este întâlnită la diferite animale și la om, la care determină boala numită paragonimiază (31).

Paragrafie (*para-* + gr. *graphein* = a scrie). Tulburare a limbajului scris, în cadrul afaziei, caracterizată prin deformarea cuvintelor scrise sau înlocuirea prin altele cu sens diferit (27).

Paragramatism (Kleist). Tulburare de limbaj în cadrul afaziei, caracterizată printr-o utilizare greșită a regulilor de exprimare gramaticală (27).

Parahemofilie (*para-* + *hemo-* + gr. *philein* = a iubi). Sindrom hemoragic asemănător din punctul de vedere al manifestărilor clinice cu hemofilia adevărată, dar la care, examenul coagulochimic nu decelează un deficit de factor antihemofilic (factor VIII), ci de alt factor plasmatic. În general, denumirea de parahemofilie este dată sindromului clinic datorit deficitului congenital de factor V (19). ~ **Owren**, vezi **Owren**.

Parahidroză (*para-* + gr. *hidros* = sudoare), sin.: *Paridroză*. Denumirea stărilor caracterizate prin secreție de sudoare patologică (de ex. bromhidroza, hemathidroza, urhidroza etc.) (4).

Parahormon (*para-* + gr. *horman* = a excita). Substanță care, deși nu este de natură hormonală, acționează la distanță ca un veritabil hormon (de ex. acțiunea CO₂ asupra centrului respirator) (15).

Paraimunitate (*para-* + lat. *immunis* = scutit, apărat). Stare de rezistență eterologă de intensitate redusă, apărută în organism paralel cu imunitatea specifică; a fost descrisă de Ștefan S. Nicolau în infecțiile inframicrobiene (de ex. paraimunitatea herpes-poliomielită) (22).

Parainfluență. Viroze paragripale.

Parakeratoză (*para-* + gr. *keras* = corn + *-oză*). Proces de keratinizare incompletă a celulelor epiteliale cutanate, având ca rezultat un strat cornos nucleat, fără aderență între celule și apariția de scuame. Se disting: p. uscată de tip psoriazis; p. edematoasă de tip eczemă; p. grasă de tip eczemă seboreică. Se mai descriu după aspect: p. pitiriaziformă, p. psoriaziformă, p. scutulară, p. circinată etc.

(12). ~ **infecțioasă**, placard eritematos acoperit cu scuame uscate, cu tendință la extensiune periferică, având de multe ori o margine activă veziculoasă sau veziculopustuloasă. Este expresia unei dermoepidermite microbiene sau a unei epidermomicoze (12). ~ **pigmentogenă peribucală**, Dermatoza pigmentară peribucală. ~ **variegată**, vezi **Parapsoriazis**.

Parakinezie (*para-* + gr. *kinesis* = mișcare). Tulburări motorii care apar prin deformarea sau paralizarea mișcărilor normale (35).

Paralalie (*para-* + gr. *lalein* = a vorbi). Tulburare de vorbire caracterizată prin folosirea greșită, neintenționat, a unor cuvinte sau părți din cuvinte (38).

Paraldehidă. Produs de polimerizare a acetaldehidei, cu acțiune hipnotică; în doze mari este anticonvulsivantă, fiind folosită în intoxicația cu stricnină, tetanos etc. (13).

Paralele. Aparat de gimnastică constând din două bare cilindrice așezate paralel (24). ~ **inegale**, paralele așezate la înălțimi diferite, folosite în gimnastica feminină (24).

Paralelizare. În stomatologie, stabilirea liniei ecuatoriale protetice a dinților-stilpi, cu ajutorul paralelometrului pentru croșete (39).

Paralelogram. Patrulater cu laturile opuse paralele și egale (32).

Vezi și: **Neugebauer-Ribemont**.

Paralelometru pentru croșete. Instrument dentar pentru situarea și trasarea ecuatorului unuia sau mai multor dinți la o anumită înclinare a modelului de lucru. Se compune din: o bază de sprijin (suport) a instrumentului, un platou pentru așezarea modelului la diferite înclinări și un ax vertical, perpendicular pe bază, în care se pot fixa piesele interșanjabile ale instrumentului. Există un model electronic, cu ajutorul căruia se determină cu o precizie de 5/100 mm punctele de retenție de pe dinții-stilpi (39).

Paralexie (*para-* + gr. *lexis* = dicțiune). Tulburare de vorbire în cadrul afaziei senzoriale, caracterizată prin citirea greșită, deformată, a cuvintelor (27).

Paralgie psihică. Termen generic pentru desemnarea tulburărilor din sfera afectivă (35).

Paralipofobie (gr. *paralipein* = a nu băga de seamă + *phobos* = frică). Fobia de a nu comite acțiuni greșite (35).

Paralizie (*para-* + gr. *lysis* = dizolvare, distrucție). Diminuarea sau dispariția funcției motorii musculare (27). ~ **acomodației**, paralizia mușchiiului ciliar, organul motor al acomodației (28). ~ **agitată**, Boala Parkinson, vezi Parkinson. ~ **altărnă superioară**, Sindromul Weber, vezi Weber. ~ **ascendentă acută**, Paralizie Landry, vezi Landry. ~ **botulinică**, sindrom neurologic care apare în cursul intoxi-

cației botulinice, exprimind lezarea anumitor centri nervoși prin toxina botulinică; clinic, se manifestă prin paralizii oculare ale acomodării, ptoză, diplopie, strabism, uneori oftalmoplegie, paralizii ale mușchilor laringieni și faringieni, cu afonie și tulburări de deglutiție, pareză sau paralizie esofagiană, paralizii ale membrelor și, în formele grave, și ale musculaturii respiratorii (8). ~ **bulbară acută** (Leyden), sin.: *Polioencefalită inferioară acută*, formă gravă de paralizie bulbară ce afectează nucleii nervilor cranieni bulbari; apare ca o complicație de mare gravitate a unor boli infecțioase (27). ~ **bulbară atrofică progresivă**, sin.: *Paralizie Duchenne, Paralizie labioglosolaringiană, Polioencefalită inferioară cronică*, boală degenerativă de origine nedefinită, apropiată de scleroza laterală amiotrofică, constituind uneori chiar o formă de debut a acesteia; este caracterizată prin instalarea lentă și progresivă a unor tulburări de deglutiție și fonație, însoțite de atrofii și fibrilații ale mușchilor limbii (27). ~ **bulbară infecțioasă**, Boala Aujeszky, vezi Aujeszky. ~ **diafragmului**, simptom întâlnit în diverse afecțiuni toxice, infecțioase etc. și datorit lezării nervului frenic sau a nervilor motori respectivi. Determină o mare reducere a capacității funcționale a plămânului (34). ~ **dilatatorilor glotei**, Sindromul Gerhardt, vezi Gerhardt. ~ **de dimineță**, formă clinică de poliomielită, în care paralizii se instalează brusc, fără fenomene prodromale, evidențiindu-se de obicei dimineță, la scularea din pat (8). ~ **epidemică infantilă**, Boala Heine-Medin, vezi Heine-Medin. ~ **facială**, leziune a perechii a VII-a de nervi cranieni, caracterizată prin asimetria marcată a feței (în partea lezată, ridurile frunții sînt șterse, sprinceană este coborâtă, comisura bucală este căzută și depărtată de linia mediană, buza superioară atîrnă, șanțul nazolabial este șters, fanta palpebrală nu poate fi închisă) (30). ~ **facială a nou-născutului**, accident obstetrical produs după aplicarea forcepsului, prin compresiunea nervului facial dedesubtul apofizei mastoide, la punctul său de emergență la nivelul orificiului stilomastoidian. Manifestările clinice obișnuite ale paraliziei faciale dispar spontan după câteva zile (18). ~ **facială de tip central**, paralizie facială determinată de leziunea fibrelor corticonucleare (fasciculul geniculat). Afectează în special musculatura regiunii inferioare a hemifeței de partea opusă leziunii (27). ~ **facială de tip periferic**, paralizie facială determinată de leziunea nucleului sau a fibrelor nervului facial, afectînd musculatura întregii hemifețe de aceeași parte cu leziunea (27). ~ **flască**, paralizie însoțită de scăderea tonusului muscular; se întâlnește în leziunile neuronului

motor periferic și în faza inițială a leziunilor acute ale neuronului motor central (27). ~ **flascăspasmodică**, paralizie flască însoțită de exagerarea reflexelor osteotendinoase (semn de instalare a spasticității). Constituie un stadiu intermediar între paralizia flască și cea spasmodică (27). ~ **funcțională**, sin.: *Paralizie isterică*, paralizie în care lipsesc semnele de organicitate; este întâlnită în cadrul manifestărilor isterice (27). ~ **generală progresivă**, sin.: *Boala Bayle, meningoencefalită cronică difuză sifilitică tardivă*, formă de neuroleues caracterizată prin: semne serologice pentru sifilis pozitive în sînge și lichidul cefalorahidian, semne neurologice (sindrom Argyll—Robertson, dizartrie, tulburări motorii cu caracter paretic) și tulburări psihice (amnezie progresivă, delir de obicei de mărire, absurd, labil, polimorf și altruist), mergînd pînă la demență. Leziunile anatomopatologice constau din degenerarea și atrofia celulelor și fibrelor nervoase, proliferarea gliei și inflamația meningelor însoțită de infiltrat limfoplasmocitar (2). ~ **imunologică**, inhibarea formării de anticorpi, ca urmare a introducerii unor cantități mari de antigen, care persistă timp îndelungat în organism. Fenomenul a fost observat la imunizarea șoarecilor cu polizaharid pneumococic (3). ~ **infantilă**, Boala Heine-Medin, vezi Heine-Medin. ~ **isterică**, Paralizie funcțională. „*Paralizia îndrăgostiților*”, vezi Sindromul de hiperabducție. ~ **labioglosolaringiană**, Paralizie bulbară atrofică progresivă. ~ **laringiană miopatică**, paralizie a musculaturii dilatatorii sau constrictorii a glotei, apărînd în cursul reumatismului sau în inflamațiile acute sau cronice ale laringelui; determină modificări laringoscopice și disfonie (30). ~ **obstetricală a umărului**, paralizie de plex brahial, totală sau parțială, datorită unor cauze intrauterine sau traumatice obstetricale. *Tipuri*: Klumpke-Déjerine (paralizie radiculară inferioară), paralizie parțială a plexului brahial, datorită leziunilor rădăcinilor C₇, C₈ și D₁, care interesează în special musculatura tenară, hipotenară, mușchii interosoși și mușchii flexori ai mîinii; Erb-Duchenne (paralizie radiculară superioară), paralizie parțială a plexului brahial datorită leziunilor rădăcinilor C₆ și C₈, care interesează mușchii deltoid, biceps, brahial anterior și lungul supinator (24). **Paralizii oculare intrinseci**. Paralizia ramurilor din nervul motor ocular comun care inervează mușchiul ciliar, sfincterul pupilar sau al simpatului care inervează mușchiul dilatator al irisului (28). ~ **organică**, paralizie însoțită de semne obiective care indică leziuni ale nevraxului sau ale nervilor periferici (27). ~ **periodică familială**, Boala Westphal, vezi Westphal. ~ **plexului brahial al nou-născutului**, paralizie

a întregului plex brahial sau numai a unor ramuri ale acestuia prin elongație, presiune sau smulgere; accidentul se produce în timpul degajării umerilor fătului în prezența craniene sau al degajării craniului în prezența pelviene (18). ~ **poliomielitică**, tip de paralizie flască caracteristică poliomielitei, de întindere variabilă, asimetrică; interesează în special musculatura rădăcinii membrilor, se însoțește de diminuarea sau abolirea reflexelor osteotendinoase, este lipsită de tulburări obiective de sensibilitate și este urmată de atrofii (8). ~ **postdifterică**, complicație precoce sau tardivă a difteriei, produsă prin acțiunea toxinei difterice asupra nervilor periferici în special; se manifestă clinic prin paralizii ale vălului palatin, ale acomodației, uneori ptiza pleoapei superioare, strabism și diplopie, paralizii ale membrilor, mai rar paralizii generalizate, incluzând și musculatura respiratorie sau, rareori, sindrom ascendent Landry (8). ~ **recurențială**, paralizie a nervului recurent, uni- sau bilaterală, de cauză traumatică, prin comprimare din partea organelor vecine sau datorită unei intoxicații, excepțional a frigore; determină imobilitatea hemilaringelui corespunzător (coarda vocală respectivă este imobilă, atrofiată, bolnavul este mai mult sau mai puțin răgușit) (30). ~ **respiratorie**, tulburare gravă a respirației survenită fie în urma lezării centrilor respiratorii, fie prin paralizii sau contractura spasmodică a musculaturii respiratorii; poate apărea în multe boli infecțioase, mai ales în poliomielită, encefalite și tetanos (8). ~ **spastică**, paralizie însoțită de hipertonie musculară (27). ~ **spinală cronică Erb**, vezi Erb. ~ **spinală infantilă**, Boala Heiné-Medin, vezi Heiné-Medin. **Paralizii toxice**. Paralizii în intoxicații cronice, apărând în urma unor traumatisme minore (23). ~ **vasomotorie a extremităților**, Eritromelalgie.

Vezi și : Duchenne, Klumpke-Déjerine, Landry, Lissauer.

Paralogie (*para-* + *gr. logos* = judecată). 1. Tip de tulburare a gândirii constând din judecăți și raționamente eronate, evident contradictorii realității logice, fenomen întâlnit în psihopatiile de tip paranoic cverulent, paranoia și uneori în schizofrenie (35). 2. Termen utilizat pentru denumirea răspunsurilor alături, întâlnite în stările pseudodemențiale (35).

Paramanie (*para-* + *manie*). Termen utilizat pentru inversiunea sensului și conținutului manifestărilor afective (35).

Paramastită (*para-* + *gr. mastos* = mamelă + *-ită*). Inflamația acută a țesutului celulo-grăsos al glandei mamare (11).

Paramecium. Gen de protozoare ciliate (31).

Paramedian (*para-* + *lat. medianus* = de mijloc). Situat lângă linia mediană (1).

Parameniseită (*para-* + *menisc* + *-ită*). Inflamația meniscului tibial (4).

Parametadionă. Derivat de oxazolidină; este anticonvulsivant și antiepileptic, fiind folosit mai ales împotriva micului rău (13).

Parametrită (*para-* + *gr. metra* = uter + *-ită*). Inflamație a țesutului conjunctiv peruterin, în special a celui cuprins între foițele ligamentului larg; clasificarea anatomică diferențiază parametritele în anterioare, posterioare și laterale, iar cea clinică în acute și cronice (18). ~ **anterioară**, inflamație a țesutului conjunctiv situat între cele două ligamente pubovezicouterine (18). ~ **cronică atrofică** (Freund), atrofie cicatriceală a țesutului conjunctiv pelvian (adesea și a fundului de sac Douglas) (2). ~ **laterală**, inflamație a țesutului conjunctiv cuprins între foițele ligamentului larg al uterului; poate fi uni- sau bilaterală (18). ~ **posterioară**, inflamație a țesutului conjunctiv cuprins între cele două ligamente uterosacrate (18). ~ **tuberculoasă**, localizarea unei tuberculoze peritoneale la nivelul țesutului conjunctiv parametrial (2).

Parametrium (*para-* + *gr. metra* = uter), *sin.* : *Parametru*. Țesutul conjunctiv care înconjură uterul, mai dezvoltat la baza ligamentelor late (1).

Parametru. 1. Mărime care poate lua diferite valori, dar care este considerată constantă în cursul unei observații și care caracterizează starea sistemului (de ex. media și dispersia sint parametrilor unei colectivități statistice). Ecuațiile parametrice, de forma $x = \varphi(t)$, sînt ecuații care stabilesc dependența dintre x și y , prin intermediul parametrului t (7). 2. *Parametrium*.

Paramimie (*para-* + *gr. mimia* = imitare). Tip de parakinezie constând din perversiunea expresiei mimice în sensul neconcordanței pînă la opoziție între aceasta și conținutul trărilor bolnavului, repetarea stereotipă sau perseverarea uneia și aceleiași expresii mimice în stări emoționale diferite (35).

Paramioclonus multiplex (Friedreich). Boală rară, de origine nedeterminată, cu evoluție cronică progresivă. Clinic, este caracterizată prin mioclonii simetrice, asincrone și asimergice, care survin în acces repetate, de câteva minute, și afectează mai mult mușchii cvadricepși. Miocloniile diminuează în cursul mișcărilor active și în somn (27).

Paramiotonie congenitală. Boala Eulenburg. Vezi Eulenburg.

Paramitoma (*para-* + *gr. mitos* = ață, fir) Hialoplasmă.

Paramnezie (*para- + amnezie*). Tulburare de memorie constând din evocarea și recunoașterea eronată a unor evenimente care au avut loc în realitate sau reproducerea unor evenimente false, imaginare (35).

Paramolar (*para- + lat. molaris = măsea*). Dinte supranumerar, în formă de cui, uneori molariform, situat în vecinătatea feței meziobucale a molarului 2 sau 3 (1).

Paramorbili. Termen generic pentru o serie de boli infecțioase, însoțite de erupție rujeoliformă, cunoscute actualmente ca fiind provocate de diferite grupuri de virusuri, în special ECHO și adenovirusuri (8).

Paramorfie (*para- + gr. morphe = formă*). Anomalie de formă (2).

Paramorfină. Tebaină.

Paramuzie (*para- + gr. mousa = muzică*). Tulburarea posibilității de a forma asocieri melodice ritmice, de a reproduce tonuri muzicale (35).

Paranephros (*para- + gr. nephros = rinichi*). Termen vechi pentru glanda suprarenală (1).

Paranestezie (*para- + anestezie*). Anestezie a întregului corp (35).

Paranoia (*para- + gr. nous = minte, rațiune*), sin.: *Delir sistematizat nehalucinator*. Psihoză care apare de obicei la indivizii cu tendință la supraapreciere a propriei persoane, nelcredere, egocentrism, falsitate a judecății sau la psihopatii paranoici și se caracterizează printr-o aparență logică, reprezentând interpretarea eronată și puternic susținută afectiv a unor evenimente conflictuale reale, în afara delirului psihic, bolnavul rămânând relativ normal. Paranoicii luptă pentru traducerea în fapt a delirului și au posibilitatea de a induce pe cei din jur datorită aspectului aparent logic al delirului și saturației lui afective (35). ~ **acută halucinatorie**, Sindromul paranoid acut. ~ **de involuție** (Kleist), termen utilizat pentru desemnarea unui delir de obicei halucinator sistematizat sau cu tendință la sistematizare, care apare la vârsta de involuție, caracterizat prin idei delirante de urmărire, otrăvire, prejudiciu material și în special prin injurii, ofense, ironie la adresa oarecui bolnavului și a calităților lui sexuale (35).

Paranucleină. Procromatină.

Paranucleol (*para- + lat. nucleolus = nucleu mic*). Corpuscul mic bazofil, inconstant, coexistent cu nucleolul în interiorul nucleului celular (1).

Paranucleus (*para- + lat. nucleus = simbur, nucleu*). 1. Corp sferic mic situat în citoplasma unei celule, lângă nucleu (1). 2. Agregat mitocondrial al unei spermatoide care formează învelișul filamentului axial (1).

Paraomfalocel (*para- + omfalo- + gr. kele = hernie*). Hernie în vecinătatea ombilicului care se poate observa la nou-născut (18).

Paraosteoartrita (*para- + gr. osteon = os + arthron = încheietură + pathes = boală*). Osificare heterotopă paraarticulară observată la paraplegici (24).

Paraovarium (*para- + lat. ovarium = ovar*), sin.: *Epoophoron, Organul Rosenmüller, Proovarium*. Structură vestigială la femeie, rezultând din persistența unor porțiuni din tubii mezonefrotici paragenitali, din canalul mezonefrotic și din *rete ovarii* (1).

Paraoxon. Compus organofosforic cu acțiune anticolinesterazică intensă și de lungă durată; toxic folosit limitat în tratamentul glaucomului (14).

Parapareză (*para- + gr. paresis = paralizie*). Deficit motor al ambelor membre inferioare, într-un grad mai mic decât acela produs de paraplegie, având de obicei aceleași cauze (24).

Parapeptonă. Antialbumat.

Parapertussis. Infecție provocată de germeni din grupul *parapertussis*, evoluind clinic asemănător cu tusea convulsivă, dar cu debut mai brusc și evoluție scurtă și benignă. Lipsa unei imunități încrucișate explică apariția unor cazuri de boală la persoane vaccinate împotriva tusei convulsive, precum și așa-zisele „recidive” de tuse convulsivă (8).

Paraplasmă (*para- + gr. plasma = formație*). Hialoplasmă.

Paraplastin. Substanță de tipul timinei, aflată în nucleu (1).

Paraplazie (*para- + gr. plassein = a forma*). Formare patologică a unui țesut (2).

Paraplegie (*para- + gr. plege = lovitură*). Paralizia ambelor membre inferioare (27). ~ **cerebrală a bătrânilor**, paraplegie care survine la vârste mai înaintate, datorită unei arterioscleroze avansate, cu leziuni diseminate în scoarța cerebrală, nucleii cenușii și trunchiul cerebral (27). ~ **corticală**, paraplegie determinată de leziunea bilaterală a regiunii de proiecție pe scoarța cerebrală a membrilor inferioare (lobulul paracentral) (27). ~ **mielopatică a bătrânilor**, paraplegie care survine la vârste înaintate, datorită unor leziuni aterosclerotice ale vaselor măduvei. Se pot asocia tulburări de sensibilitate profundă (scleroza combinată senilă a măduvei) și atrofii musculare (prin leziuni ale cornului anterior), simptome care o diferențiază de paraplegia de origine corticală a bătrânilor (27). ~ **radiculară**, paraplegie determinată de leziuni ale rădăcinilor anterioare ale nervilor rahidieni care inervează musculatura membrilor inferioare. Un aspect caracteristic îl realizează paraplegia din sindromul coziei de cal (leziunea rădăcinilor L₂-S₂)

(27). ~ spastică, paraplegie însoțită de exagerarea tonusului muscular. Poate fi: a) paraplegie spastică în extensiune (prin contractura mușchilor extensori), însoțită de exagerarea reflexelor osteotendinoase și întilnită în leziunile parțiale ale măduvei spinării; b) paraplegie spastică în flexiune (datorită predominării reflexelor de flexiune asupra celor extensorii) și întilnită în faza cronică din secțiunile transversale complete ale măduvei (27). ~ spastică erezofiliică, Boala Marfan, vezi Marfan. ~ spastică familială. Boala Strümpell-Lorrain, vezi Strümpell-Lorrain.

Vezi și: Moxon.

Parapneumonie. Care apare în timpul evoluției unei pneumonii (34).

Parapneumonie (*para-* + gr. *pneumon* = plămîn). Proces inflamator pulmonar cu o evoluție clinică asemănătoare pneumoniei, dar cu etiologie nespecifică (2).

Parapoliomielită (*para-* + gr. *polios* = cenușiu + *myelos* = măduvă + *-ită*). 1. Denumire pentru un grup de infecții, simulând clinic poliomielită, provocate însă de alte virusuri decât cele poliomielitice, în special *Coxsackie*, ECHO și arbovirusuri (sin.: *Pseudopoliomielită*) (8). 2. Termen prin care, în concepția unor autori, se definește diagnosticul de poliomielită (ipotetic), înainte de precizarea etiologică prin cercetări virusologice și serologice (8).

Paraproctium (*para-* + gr. *proktos* = anus). Țesutul conjunctiv care înconjură rectul (1).

Paraproteine. Globuline serice anormale, caracterizate prin proprietăți fizico-chimice deosebite: sînt insolubile la rece, prezintă o viscozitate accentuată și o greutate moleculară mare, iar la analiza electroforetică manifestă o localizare specifică (de ex. paraproteinele mielomice) (5).

Parapsoriasis. Grup de dermatoze caracterizate prin leziuni cronice eritemato-scumozoase. *Forme clinice:* a) parapsoriasis în picătură, dermatoză benignă a adolescenților și tinerilor, de natură infecțioasă sau alergică, cu elemente polimorfe eritematoase, papuloase și papulo-scumozoase, localizate pe membre și trunchi (sin.: *Parapsoriasis gutat*); b) parapsoriasis varioliform Mucha, erupție polimorfă mergînd pînă la leziuni variceliforme sau varioliforme necrozante, însoțită de stare generală alterată și febră; c) parapsoriasis în plăci, erupție constituită din plăci eritematoase (roșii-gălbui) puțin scumozoase, variabile ca formă, întindere și număr, rareori pruriginoase. Evoluția dermatozei este indefinită; în unele cazuri se transformă în micozis fungoid (sin.: *Boala Brocq*, *Pitiriazis maculos cronic*, *Xantoretrodermia persians*); d) parapsoriasis lichenoid, dermatoză foarte rară de tip lichenoid,

apărînd în accese nepruriginoase, durînd ani de zile și putîndu-se transforma în micozis fungoid (sin.: *Lichen variegatus*, *Parakeratoză variegată*, *Pitiriazis lichenoid cronic*) (12).

Pararickettsia. 1. Corpusculei Miyagawa. Vezi Miyagawa. 2. Germen aparținînd grupului inframicrobian situat în scara taxonomică între virusuri și rickettsii (22). ~ A. M., denumire dată de Ștefan S. Nicolau pararickettsiilor producătoare de infecții comune omului, animalelor și păsărilor (22).

Pararickettsioză. Infecție produsă de germeni pararickettsieni (22).

Pararitmie (*para-* + gr. *rhythmos* = ritm), sin.: *Automatism cardiac pararitmie*. Tip de tulburare de ritm caracterizată prin coexistența a două (ritm dublu) sau mai multe ritmuri diferite (unul eventual normotop) — cu bloc de protecție — și care se pot influența reciproc prin interferență și intricare (10).

Parascaris. Gen de paraziți intestinali din familia *Ascaridae*, clasa *Nematoda*. Specia tip este *Parascaris equarum* (sin.: *Ascaris megalocephala*), care se întilnește la ecvidee (31).

Parascarlatină. Boala Filatov-Dukes. Vezi Filatov-Dukes.

Parasifilis, sin.: *Metasifilis*. Termen desuet, folosit în trecut pentru manifestările tardive ale sifilisului (tabes, paralizie generală progresivă, anevrisme etc.) (2).

Parasimpatie (*para-* + fr. *sympathique*). Vezi Sistem parasimpatic.

Parasimpaticolitice (*parasimpatic* + gr. *lysis* = dizolvare, distrucție), sin.: *Parasimpatolitice*. Grup de substanțe care împiedică efectele excitării nervilor parasimpatici și ale substanțelor parasimpatomimetice prin acțiune blocantă la nivelul sinapselor neuroefectorii; principalele acțiuni folosite în terapeutică sînt relaxarea musculaturii netede, inhibarea secrețiilor digestive, midriaza. Din acest grup fac parte atropina și o serie de substituenți semi-sintetici și sintetici (13).

Parasimpaticomimetice (*parasimpatic* + gr. *mimetikos* = care imită), sin.: *Parasimpatomimetice*. Grup de substanțe care reproduc efectele excitării parasimpaticului, provocînd contracția musculaturii netede digestive, bronșice și vezicale, hipotensiune, bradicardie, stimularea secrețiilor glandulare. Unele parasimpatomimetice acționează direct asupra receptorilor colinergici de la nivelul organelor efectorii, altele acționează indirect prin intermediul acetilcolinei (mediator chimic), căreia îi împiedică inactivarea blocînd colinesteraza (14).

Parasimpaticotonie (*parasimpatic* + gr. *tonos* = tensiune). Stare caracterizată prin manifestări de predominanță a tonusului parasimpatic (15).

Parasimpatolitice. Parasimpaticolitice.
Parasimpatomimetice. Parasimpaticomimetice.

Parasistolie (*para-* + gr. *systole* = contracție). Tip de pararitmie, caracterizat prin coexistența a două ritmuri cu frecvențe apropiate, cel ectopic fiind de obicei mai lent (10).

Paraspasm facial. Spasm facial median Meige. Vezi Meige.

Paratendinită (*para-* + gr. *tenon* = tendon + *-ită*), sin.: *Paratenonită*. *Peritenonită*. Inflamația țesutului peritendinos, în special din jurul tendonului ahilian, care nu are teacă vaginală (4).

Paratenonită (*para-* + gr. *tenon* = tendon + *-ită*). Paratendinită.

Paratermie (*para-* + gr. *therme* = căldură). Diatermie cu unde scurte (4).

Parathormon. Hormon secretat de glandele paratiroide. Diminuează reabsorbția fosforului în tubii renali, crescând eliminarea de fosfați, și favorizează activitatea osteoclastelor, mărind cantitatea de calciu difuzibil din ser; se folosește terapeutic sub formă de extract paratiroidian sau ca preparat hormonal parțial purificat, fiind indicat în tetania acută paratiroprivă (14).

Paratifooidă. Febră paratifooidă.

Paratifos. Boală asemănătoare tifosului exantematic, caracterizată prin febră, însoțită de obicei de un exantem maculopeteșial și de stare tifică (8). ~ *de Deli*, paratifos provocat de *Rickettsia orientalis*, transmisă la om prin acarianul *Trombicula deliensis* (8).

Paratimie (*para-* + gr. *thymos* = spirit, mințe). Discordanța dintre răsunetul afectiv și conținutul faptic (relații cu mediul, idei sau acțiuni) de care se leagă (35).

Paration, sin.: *Dietil-p-nitrofenilitionofosfat*. Insecticid organofosforic de contact cu acțiune de șoc puternică; este toxic pentru animale și are o remanență relativ scurtă (31).

Paratiropriv. Care este lipsit de glandele paratiroide (7).

Paratiroidă (*para-* + *tiroidă*). Vezi *Glandula parathyroidea*.

Paratiroidectomie (*paratiroidă* + gr. *ektome* = excizie). Exereza chirurgicală a glandelor paratiroide (11).

Paratonie (*para-* + gr. *tonos* = tensiune). Tulburare a tonusului muscular, caracterizată prin faptul că, în loc să se relaxeze la solicitările voluntare, mușchii se contractă, menținând segmentul respectiv într-o atitudine catabolică (27).

Paratrahom. Conjunctivita cu incluziuni.

Paratrofie (*para-* + gr. *trophe* = nutriție). Mod de relație între organisme, în care energia necesară pentru creșterea unui microorganism este furnizată de gazdă. Paratrofia este o formă de parazitism. (3).

Paratuberculoză (*para-* + *tuberculoză*). Termen care înglobează ansamblul tulburărilor observate la unii tuberculoși; dispensie, adenopatie, astm etc. În ultimul timp, în această noțiune este cuprinsă și intoxicația tuberculoasă și se încadrează în tuberculozele atipice (34). **Paratuberculoze eutanate.** Dermatoze cu bacili paratuberculoși. Se descriu: a) paratuberculoza de piscină, provocată de *Mycobacterium balnei* și caracterizată prin leziuni lupoide la nas, cu structură foliculară, aparținând la persoane care frecventează bazinele de înot; b) paratuberculoza la degetele de la mână, provocată de *Mycobacterium ulcerans* și descrisă la crescătorii de animale din Australia; c) abcese subcutanate torpide provocate de *Mycobacterium abscessus* (12).

Paratyphus abdominalis. Febră paratifooidă.

Paravaccina. Nodulii mulgătorilor.

Paravaccinal. Termen care se referă la o manifestare apărută după o vaccinare, fără a reprezenta o acțiune specifică a acesteia (2).

Paraxoni. Fibre colaterale.

Parazitemie (*parazit* + gr. *haima* = sînge). Prezența unor paraziți în sînge (31).

Parazitoid (*parazit* + lat. *caedere* = a omori). Substanță capabilă să distrugă paraziții (13).

Parazitism (*para-* + gr. *sitos* = mîncare).
 1. Modul de viață în care o ființă (parazitul) trăiește pe seama altei ființe (gazda) (31).
 2. Relație microorganism-macroorganism în care se găsesc toți agenții patogeni ai bolilor infecto-contagioase și care au capacitatea de a se stabili, înmulți și viețui mai mult sau mai puțin timp în organismul gazdei animale sau umane, provocînd sau nu îmbolnăvirea manifestă a acestora (8). ~ **accidental**, sin.: *Parazitism ocazional*, *Parazitism sporadic*, parazitismul unor ființe în general libere, care în anumite împrejurări sînt obligate să-și însușească o viață parazită (31). ~ **facultativ**, parazitismul unor ființe saprotrofe, care pot în unele cazuri să trăiască și ca parazite (31). ~ **de fază**, Parazitism periodic. ~ **obligatoriu**, parazitismul unor ființe a căror existență este condiționată de modul de viață parazită (31). ~ **ocațional**, Parazitism accidental. ~ **periodic**, sin.: *Parazitism de fază*, parazitismul unor ființe la care anumite perioade din viața și evoluția lor sînt legate de modul de viață parazită (31). ~ **permanent**, parazitismul unor ființe al căror mod de viață parazită durează tot timpul vieții lor. Sub anumite forme protejate, acești paraziți pot totuși trăi o parte din viață și în afara gazdelor (31). ~ **sporadic**, Parazitism accidental. ~ **temporar**, parazitism nepermanent, în general de scurtă durată, cel mai adesea pentru răstimpul în care se hrănesc paraziții (31).

Parazitologie (*parazit* + gr. *logos* = știință). Știința care se ocupă cu studiul morfobiologic al paraziților și cu relațiile dintre ei și gazdele lor (31).

Parazitoză (*parazit* + *-oză*). Denumire dată bolilor de origine parazitara (31).

Paraziți (*para* + gr. *sitos* = mîncare). Specii biologice care viețuiesc pe seama indivizilor din alte specii, folosesc permanent sau temporar organismul gazdelor drept mediu de existență și sint strîns legate de acestea formînd, din punct de vedere biologic și ecologic, un biotop (8).

Parazom (*para* + gr. *soma* = corpuscul). Corp de formă neregulată situat în citoplasmă lângă nucleu (1).

-pară (lat. *parere* = a da naștere la). Sufix adăugat unor numerele pentru a indica numărul sarcinilor cu descendenți viabili (de ex. secundipară) (32).

Pară. Instrument din cauciuc în formă de pară, a cărui elasticitate permite aspirarea și expulzarea unei cantități de aer sau lichide, utilizate în scop explorator sau terapeutic (30).

Vezi și: Politzer.

Pardee. Unda ~, aspect al electroventriculogramei, specific fazei de regresie a infarctului miocardic acut; se caracterizează prin degajarea undei T ischemice (negativă, simetrică, ascuțită) din marea undă monofazică, datorită reducerii supradenivelării segmentului ST (10).

Paraidolie (*para* + gr. *eidolon* = fantomă). Tip de iluzie vizuală patologică, apărînd de obicei pe un fond modificat al conștiinței și care constă din luarea drept oameni sau ființe fantastice, a unor figuri, ornamente de pe ziduri, covoare, tavan etc. (35).

Parenchim (gr. *parenchyma* = umplutură). Partea principală sau specializată a unui organ, înconjurată și alternînd cu țesutul conjunctiv de suport (*stroma*) (1).

Parendomyces farinomatousus. *Vezi Histoplasma*.

Parentali. Organisme sexuate sau asexuate — pluricelulare sau monocelulare — care dau naștere unui nou organism (progen), transmițînd acestuia caracterele lor (17).

Parenteral (*para* + gr. *enteron* = intestin). În afara canalului alimentar. Se referă la administrările terapeutice făcute pe alte căi decît pe cea digestivă (1).

Parerosie (*para* + gr. *Eros* = zeul iubirii). Aberație sexuală.

Parestezii (*para* + gr. *aisthesis* = percepere). Senzații subiective spontane, anormale, de tip variabil, care nu ating pragul dureros, cum sînt: furnicăturile, amorțelile, senzațiile de cald sau rece, senzațiile de constricție (27).

Vezi și: Berger.

Paretoxicaină. Anestezic local cu acțiune durabilă; nu este antagonist pentru sulfamidele antimicrobiene (13).

Pareză (gr. *paresis* = slăbire, relaxare). Paralizie parțială, incompletă, manifestată prin diminuarea forței musculare (15). ~ **toxică**, pereză care survine în urma unei intoxicații (alcoholism, saturnism etc.) (23).

Parhedonie (*para* + gr. *hedone* = plăcere). Aberație sexuală.

Parhidroză. Bromhidroză.

Paricid (lat. *parricidium*). Uciderea părintelui (23).

Paridroză (*para* + gr. *hidros* = sudoare). Parahidroză.

Paries (lat. = perete). Termen anatomic general care definește un perete al unui organ sau al unei cavități a corpului (1). ~ **anterior vaginæ**, peretele ventral al vaginului, în raport cu vezica urinară (1). ~ **anterior ventriculi**, peretele ventral al stomacului, în raport cu ficatul și peretele abdominal (1). ~ **caroticus cavi tympani**, peretele anterior sau carotidian al cavității timpanice (1). ~ **inferior orbitæ**, planșeul orbitei format din maxilă, osul zigomatic și osul palatin (1). ~ **jugularis cavi tympani**, porțiunea jugulară a peretelui inferior al casei timpanului (1). ~ **labyrinthicus cavi tympani**, peretele intern al cavității timpanice (1). ~ **lateralis orbitæ**, peretele orbitei format din oasele zigomatice, aripa mare a sfenoidului și osul frontal (1). ~ **mastoideus cavi tympani**, peretele posterior al cavității timpanice (1). ~ **medialis orbitæ**, peretele orbitei format din oasele etmoid și sfenoid; pe el se află fosa sacului lacrimal (1). ~ **membranaceus cavi tympani**, peretele membranos sau extern al cavității timpanice (1). ~ **membranaceus tracheæ**, porțiunea posterioară a membranei traheale alcătuită dintr-o lamă elastică plată, continuă, întinsă între extremitățile posterioare ale arcurilor cartilajinoase traheale (1). ~ **posterior vaginæ**, peretele dorsal, prin care vaginul ia contact cu rectul și fundul de sac rectouterin al peritoneului (1). ~ **posterior ventriculi**, fața dorsală a stomacului care corespunde bursei omentale (1). ~ **tegmentalîs cavi tympani**, peretele tegmental sau superior al cavității timpanice (1). ~ **vestibularis ductus cochlearis**, sin.: *Membrana Reissner*, *Membrana vestibularis*, membrană subțire întinsă de la suprafața superioară a lamei spirale osoase spre peretele extern al cochleei, separînd canalul cochlear de *scala vestibuli* (1).

Parietal (lat. *paries* = perete). 1. Formînd un perete sau situat pe un perete (de ex. pătura parietală a peritoneului) (1). 2. Aparținînd la sau în relație cu osul parietal al cutiei craniene (de ex. gaura parietală) (1).

Parinaud, Henri, 1844 — 1905. Sindromul ~, sindrom caracterizat prin paralizia mișcărilor de ridicare, coborire și convergență a globilor oculari (triada Parinaud). Se întâlnește mai frecvent numai sub forma paraliziei izolate a mișcărilor de verticalitate. Leziunea determinantă este situată în regiunea comisurii albe posterioare (27).

Park, Henry, 1744 — 1831. Aneurism ~, aneurism arteriovenos deschis în două vene (16).

Parkes Weber. Vezi Weber.

Parkinson, James Apothecker, 1755 — 1824. Boala ~, sin.: *Paralizie agitantă*, boală degenerativă a sistemului nervos central (leziuni palidonigrice) apărind la vârste mai înaintate (40—60 ani), cu evoluție lungă, progresivă. Clinic, se manifestă prin: contractură musculară plastică de tip extrapiramidal, bradikinezie, tremurături cu caracter static ale membrelor și ale capului (27).

Parkinsonism. Denumire dată unor sindroame de tip extrapiramidal cu simptome similare celor din boala Parkinson, secundare unor cauze diferite, cum sînt: encefalita epidemică (parkinsonismul postencefalic), ateroscleroza cerebrală (parkinsonismul aterosclerotic), intoxicații cu oxid de carbon, sulfură de carbon (parkinsonism toxic), traumatisme craniene (parkinsonism posttraumatic) (27).

Parma. Ineidentă ~, tehnică radiografică pentru punerea în evidență a condilului mandibulei, articulației temporomandibulare și a apofizei coronoide (36).

Parnas. Fermentul ~, sin.: *Glucopiranozo-1,6-fosfomutază*, enzimă care catalizează trecerea esterului Cori în ester Robison, prin transferul grupului fosforil de la C₁ la C₆ (5). **Reacția** ~, reacție ce pune în evidență sinteza fosfocreatinei în metabolismul muscular (4).

Parodontită (*para- + gr. odous = dinte + -ită*). Leziuni inflamatorii sau distrofice ale parodontiului (38). ~ **apicală**, inflamație de origine infecțioasă localizată în parodontiul apical. Poate avea o evoluție acută, subacută sau cronică, formînd granuloame paraapicale sau periapicale (38). ~ **marginală**, inflamație acută sau cronică a parodontiului marginal. În formele cronice duce la formarea de punji gingivale și mobilizare dentară prin resorbție osoasă, ca urmare a unui proces de polialveoliză. Depozitele de tartru favorizează evoluția afecțiunii, adăugînd factorului infecțios și un factor de iritație mecanică (38).

Parodontogramă (*para- + gr. odous = dinte + gramma = notare*). Transcrierea grafică a datelor obținute prin parodontometrie, arătînd adîncimea pungilor gingivoparodontale (38).

Parodontolit (*para- + gr. odous = dinte + lithos = piatră*). Neoformație dură, localizată în parodontiu fie independentă de dinte, fie intim atașată de cementul radicular (cementicul) (38).

Parodontoliză (*para- + gr. odous = dinte + lisis = dizolvare, distrucție*). Leziunea țesutului parodontal marginal, noțiune care însumează (după Held) efectele parodontitei cu cele ale parodontozei în procesul de degenerare și distrugere alveolodentară (38).

Parodontom (*para- + gr. odous = dinte + -oma*). Proliferare tumorală a țesuturilor parodontale. După natura țesutului care proliferază pot să ia naștere epulisul, fibromatoza gingivală sau alte formațiuni tumorale (38).

Parodontometrie (*para- + gr. odous = dinte + metron = măsură*). Exprimarea cifrică a datelor obținute prin măsurarea pungilor gingivale, a retracției și mobilității dinților. Pungile și retracția se exprimă în mm, mobilitatea în grade (I, II, III), stabilitate convențional (38).

Parodontopatie (*para- + gr. odous = dinte + pathos = boală*). Noțiune generală care indică modificări patologice ale parodontiului. Se disting: a) parodontite inflamatorii apicale sau marginale, superficiale (gingivite) sau profunde (parodontite); b) parodontite distrofice (parodontoză); c) parodontite tumorale (parodontoame) (38).

Parodontoză (*para- + gr. odous = dinte + -oză*). Boala Fauchard. Vezi Fauchard.

Parodontiu (*para- + gr. odous = dinte*), sin.: *Amfodontiu*. Complex morfologic și funcțional care asigură fixarea dinților în osul maxilar. Este constituit din ligamentul alveolodentar, osul alveolar, gingia și cementul radicular (38). ~ **moale**, sin.: *Periodont*, aparatul ligamentar alveolodentar, format din fibrele circulare, transversale și apicale care leagă cementul radicular de corticala internă a alveolei (38). ~ **osos**, porțiunea osoasă în care sînt săpate alveolele dentare și pe care se inserază ligamentul alveolodentar (38).

Paromomicină. Antibiotic extras din *Streptomyces rhimocin*, *paromomicinus*; are spectru antibacterian larg, asemănător neomicinei, cuprinzînd și *Entamoeba histolytica*; se administrează oral (absorbția digestivă este minimă), fiind indicat în infecțiile intestinale rezistente la alte antibiotice și în amibiaza acută; este toxic renal (14).

Paronichie (*para- + gr. onyx = unghie*). Tumefacție inflamatorie în jurul unghiei, fără tendință la supurație. Se întâlnește uneori în furunculoză, scabie, pemfigus și mai ales la persoane care nu respectă regulile elementare de igienă (12).

Paroophoron (*para-* + gr. *oon* = ou + *pherein* = a purta). Grup vestigial, caudal, de tubi mezonefrotici situat în ligamentul larg al uterului sau în vecinătatea lui, omolog cu paradidimul masculin; de obicei dispare la adult (1).

Parorexie (*para-* + gr. *orexis* = apetit). Viciere a apetitului, caracterizată prin dorința de a ingera substanțe necomestibile (16).

Parosmie (*para-* + gr. *osme* = miros). Tulburare a mirosului, care afectează funcția discriminativă cu păstrarea pragului de percepție (27).

Parostoză (*para-* + gr. *osteon* = os + *-ozd*). Producere de țesut osos în țesuturile moi aflate în apropierea periostului (4).

Parotidită (*para-* + gr. *ous* = ureche + *-ită*). Inflamație a glandei parotide (2). ~ **cronică recidivantă**, sindrom caracterizat prin tumefierea de cele mai multe ori inflamatorie a glandelor parotide, provocată prin modificări anatomice, spasm, stagnare a secrețiilor sau obstrucție prin calcul al canalului Stenon. Fenomenele se pot repeta la diferite intervale de timp, uneori menținându-se o tumefacție cronică de fond cu exacerbări ocazionale (8). ~ **epidemică**, sin.: **Infecție urliană**, **Oreion**, boală infectocontagioasă relativ benignă provocată de virusul urlian din grupul mixovirusurilor, apărând în epidemii restrânse sau sub formă de cazuri sporadice, predominant în anotimpul rece; se manifestă clinic prin cefalee, febră și tumefacție dureroasă, cel mai adesea bilaterală a regiunilor parotidiene, care deformează fața și realizează aspectul de „cap în pară”; adesea sint afectate și celelalte glande salivare (glandele submaxilare și mai rar glandele sublinguale); complicații relativ frecvente: orhită, ovarită, pancreatită, meningită sau encefalită (8). ~ **septică**, inflamație de etiologie bacteriană a glandei parotide, survenind cel mai adesea în cadrul unor boli septicemice cu evoluție trenantă și severă: febră tifoidă, tifos exantematic, infecții puerperale, erizipel, septicemii stafilococice etc., la organisme cașectizate; se manifestă prin tumefacția de tip supurativ a glandei (8). ~ **supurată**, parotidită cauzată fie de pătrunderea microbilor prin canalul glandei care se deschide în cavitatea bucală, fie pe cale sanguină, cum ar fi în septicopioemii, cu formare de microabcese (2). ~ **toxică**, inflamația glandei parotide datorită acțiunii directe a unor **substanțe toxice** care se elimină prin salivă: plumb, iod, mercur, tiouracil etc. (8).

Parotină. Hormon extras din glandele salivare și care influențează troficitatea țesuturilor mezenchimatoase (7).

Paroxizm (gr. *paroxysmos*). Perioadă de acutizare a simptomelor unei boli, în special a celor care revin periodic (32).

Parrot, Joseph Marie Jules, 1839–1883. **Atrofia** ~, **Atrepsie**. **Boala** ~, **Pseudoparalizia Parrot**. **Cicatrice periorale** ~, stigmatate sifilitice sub formă de cicatrice peribucale radiare, consecutive fisurilor peribucale din sifilisul congenital precoce (12). **Pseudoparalizia** ~, sin.: **Boala Parrot**, manifestare a sifilisului congenital precoce, datorită leziunilor de osteocondrită metaepifizară ale oaselor lungi de la membrele superioare și inferioare. Apare la sugarul între 4 săptămâni și 4 luni și constă din impotență funcțională a membrului atins, care atrăne balant și flasc, dureri locale spontane și provocate, reflexele osteotendinoase fiind normale (33).

Pars (lat. = parte). Termen anatomic care desemnează o porțiune cu structură sau aspect particular a unei formațiuni anatomice (1). ~ **abdominalis musculi pectoralis majoris**, grupa inferioară a fasciculelor de origine ale mușchiului pectoral mare, care se inserază pe aponevroza mușchiului oblic extern (1). ~ **abdominalis oesophagi**, porțiunea inferioară a esofagului, situată caudal de mușchiul diafragm (1). ~ **abdominalis systematis autonomiei**, porțiunea lombară a trunchiului simpatic laterovertebral și a maselor ganglionare și plexurilor legate cu el (1). ~ **abdominalis ureteris**, porțiunea lombară a ureterului, de la pelvisul renal (bazinet) la flexura marginală a ureterului, situată în dreptul strîmtorii superioare a bazinului (1). ~ **alveolaris mandibulae**, marginea liberă, cranială, a corpului mandibulei, care poartă orificiile ce se deschid în alveole (1). ~ **analisis recti**, sin.: **Canalis analis**, porțiunea inferioară, îngustă, a rectului situată inferior de ampulă (1). ~ **anterior commissurae anterioris cerebri**, contingența rostral de fibre din comisura albă anterioară interemisferică; este format din fibre olfactive care leagă trigonul olfactiv și aria parolfactivă din ambele părți (1). ~ **ascendens duodeni**, segmentul oblic ascendent (spre flexura duodenojejunală) al porțiunii inferioare a duodenului (1). ~ **basilaris pontis**, porțiunea ventrală a punții cerebrale prin care trec fasciculele corticospinale și corticopontine (1). ~ **cardiaca ventriculi**, porțiunea superioară a stomacului care face legătura cu esofagul prin **ostium cardiacum** (1). ~ **cartilaginea septi nasi**, sin.: **Septum cartilagineum nasi**, platou cartilagos angular care formează partea anterioară a septului nazal (1). ~ **cartilaginea tubae auditivae**, porțiunea cartilagineasă a tubei auditive, completată lateral prin porțiunea osoasă (1). ~ **cavernosa urethrae masculinae**, **Pars spongiosa urethrae masculinae**. ~ **centralis ventriculi lateralis**, sin.: **Pars parietalis ventriculi lateralis**, **Răspintia ventriculară**, partea centrală a ventriculului lateral al creierului

situată între *foramen interventriculare* și spleniul corpului calos și de la care se prelungesc porțile anterior, posterior și inferior (1). ~ **cephalica et cervicalis systematis autonomiei**, porțiunea craniocervicală a sistemului neurovegetativ (1). ~ **ceratopharyngea musculi constrictoris pharyngis medii**, sin.: *Mușchiul ceratofaringian*, porțiunea a mușchiului constrictor mijlociu al faringelui inserată pe cornul mare al osului hioid (1). ~ **cervicalis medullae spinalis**, segmentele medulare C₁—C₈ (1). ~ **cervicalis oesophagi**, porțiunea superioară a esofagului, situată la baza gâtului între cartilajul cricoid și deschiderea superioară a toracelui (1). ~ **ciliaris retinae**, partea retinei situată anterior de *ora serrata* (1). ~ **clavicularis musculi pectoralis majoris**, grup de fibre musculare care constituie originea claviculară a mușchiului pectoral mare (1). ~ **cochlearis nervi statoacustiei**. Vezi *Nervus vestibulocochlearis* (Tabelul nervilor). ~ **convoluta renis**, partea din rinichi (numită și labirintul rinichiului), situată între porțiunile striate (piramidele Ferrein) ale corticalei (1). ~ **costalis diaphragmatis**, grupul de fascicule prin care mușchiul diafragm se inserează pe ultimele coaste (1). ~ **ericopharyngea musculi constrictoris pharyngis inferioris**, sin.: *Fascicul cricoidian al mușchiului constrictor inferior al faringelui*, *Musculus cricopharyngeus*, porțiunea mușchiului constrictor inferior al faringelui inserată pe cartilajul cricoid (1). ~ **cupularis recessus epitympaniei**, zona adâncită a peretelui tegmental al cavității timpanice (*auris media*) (1). ~ **descendens duodeni**, porțiunea a 2-a a duodenului, care coboară de la genunchiul superior la cel inferior și care este încrucișată anterior de rădăcina mezocolonului transvers (1). ~ **distalis hypophyseos**, lobul anterior al glandei hipofize, care împreună cu lobul mijlociu sau intermediar și cu partea tuberală sau infundibulară alcătuiesc adenohipofiza (1). ~ **dorsalis pontis**, porțiunea tegmentală a punții situată înapoia zonei ocupate de lemniscurile mediale (1). ~ **flaccida membranae tympani**, Membrana Shrapnell, vezi Shrapnell. ~ **frontalis capsulae internae**, *Crus anterius capsulae internae*. ~ **frontalis operculi**, *Operculum frontale*. **Partes genitales externae femininae**. Denumire generică pentru organele genitale externe feminine, reprezentate prin muntele pubian, vulvă, clitoris și anexele lor (1). **Partes genitales externae masculinae**. Denumire generică pentru organele genitale externe masculine, reprezentate prin penis cu partea corespunzătoare a uretrei și *scrotum* (1). ~ **horizontalis duodeni**, sin.: *Pars inferior duodeni*, segmentul orizontal al porțiunii inferioare a duodenului. Unii cuprind în acest termen porțiunile orizontală și ascendentă (1). ~ **inferior**

duodeni, *Pars horizontalis duodeni*. ~ **infraclavicularis plexus brachialis**, porțiune topografică a plexului brahial care se proiectează inferior de claviculă (1). ~ **intercartilaginea rimae glottidis**, porțiunea glotei cuprinsă între cartilajele aritenoidiene (1). ~ **intermedia hypophyseos**, lob epitelial lameliform, inconstant în scara animală, care separă între ei lobii hipofizari anterior și posterior (1). ~ **intermembranaea rimae glottidis**, porțiunea glotei cuprinsă între pluriile vocale (1). ~ **iridica retinae**, zona porțiunii anterioare a retinei, care este situată în dreptul irisului (1). ~ **laryngea pharyngis**, vezi *Pharynx*. ~ **lateralis ossis occipitalis**, denumire pentru fiecare din cele două mase laterale ale occipitalului, pe a căror față exocraniană se găsesc condiliile occipitali (1). ~ **lumbalis diaphragmatis**, grup de fibre musculare reunite sub forma a 2 stilpi: drept (*crus dextrum*) și stâng (*crus sinistrum*), prin care mușchiul diafragm se inserează pe coloana lombară (1). ~ **lumbalis medullae spinalis**, porțiune mai dilatată a măduvei spinării, la nivelul emergenței plexului lombar, formată din segmentele L₁—L₅ (1). ~ **membranaea septi interventricularis**, sin.: *Septum membranaceum ventriculorum*, partea superioară a septului interventricular al inimii situată lângă rădăcina aortei; este alcătuită din țesut conjunctiv fibros și se continuă inferior cu partea musculară (1). ~ **membranaea septi nasi**, sin.: *Pars mobilis septi nasi*, *Septum membranaceum nasi*, partea cea mai anterioară și inferioară a septului nazal, mobilă, constând dintr-o membrană fibroasă și din stilpii mediali ai cartilajelor alare (1). ~ **membranaea urethrae masculinae**, porțiunea mijlocie, membranoasă, a uretrei masculine, cuprinsă între partea prostatică și partea spongioasă sau falică (1). ~ **mobilis septi nasi**, *Pars membranacea septi nasi*. ~ **muscularis septi interventricularis**, sin.: *Septum musculare ventriculorum*, porțiunea inferioară, cea mai mare, a septului interventricular, alcătuită din țesut muscular (1). ~ **nasalis pharyngis**, sin.: *Nasopharynx*, *Epipharynx*, porțiunea superioară a faringelui în care se deschid cele două fose nazale și care, inferior, se continuă cu porțiunea bucală a faringelui (1). ~ **occipitalis capsulae internae**, *Crus posterius capsulae internae*. ~ **olfactoria membranae mucosae nasi**, *Regio olfactoria membranae mucosae nasi* (1). ~ **opercularis gyri frontalis inferioris**, *Operculum frontale*. ~ **optica retinae**, porțiunea posterioară a retinei, diferențiată, întinsă anterior până la *ora serrata* (1). ~ **oralis pharyngis**, vezi *Pharynx*. ~ **orbitalis gyri frontalis inferioris**, porțiunea din girul frontal inferior cuprinsă între șanțul lateral și ramura lui anterioară

(1). ~ **orbitalis ossis frontalis**, porțiunea antero-inferioară a osului frontal, care participă la formarea peretelui superior al orbitei (1). ~ **ossea tubae auditivae**, porțiunea osoasă a tubei auditive, care este completată medial prin porțiunea cartilaginoasă (1). ~ **parietalis ventriculi lateralis**, *Pars centralis ventriculi lateralis*. ~ **pelvina systematis autonomiei**, segmentul pelvian al sistemului neurovegetativ, incluzând trunchiul sacral, nervii și plexurile ganglionare din pelvis (1). ~ **pelvina ureteris**, porțiunea a 2-a, a ureterului, de la flexura lui marginală pînă la deschiderea în vezica urinară (1). ~ **posterior commissurae anterioris cerebri**, componenta dorsală, temporală, care leagă între ele cîmpurile corticale temporale situate deasupra nucleului amigdalei (1). ~ **profunda glandulae parotidis**, *Processus retromandibularis glandulae parotis*. ~ **prostatia urethrae masculinae**, prima porțiune a uretrei masculine, cuprinsă în interiorul prostatei și prezentînd pe fața sa posterioară coliculul seminal (1). ~ **pylorica ventriculi**, sin.: *Vestibulum piloric*, porțiunea din segmentul orizontal al stomacului care precede orificiul piloric (1). ~ **radiata renis**, denumire pentru zonele cu striuri radiate ale corticalei renale prezente deasupra fiecărei piramide (1). ~ **retrolentiformis capsulae internae**, segmentul postero-inferior al capsulei interne, în continuarea brațului posterior, situat dorso-caudal de nucleul lentiform (1). ~ **spongiosa urethrae masculinae**, sin.: *Pars cavernosa urethrae masculinae*, porțiunea falică (anterioară) a uretrei masculine (1). ~ **squamosa ossis temporalis**, porțiunea verticală, laterală, subțire, a osului temporal (1). ~ **sternalis diaphragmatis**, grup de fibre musculare prin care diafragma se inserează pe partea inferioară a sternului (1). ~ **sternocostalis musculi pectoralis majoris**, fasciculele care constituie originea mușchiului pectoral mare de pe fața anterioară a sternului și a coastelor adevărate (1). ~ **sublentiformis capsulae internae**, porțiunea capsulei interne situată sub nucleul lentiform (1). ~ **superficialis glandulae parotidis**, sin.: *Processus facial al parotidei*, partea din parenchimul glandei parotide care este situată lateral de ramura mandibulei (1). ~ **superior duodeni**, prima porțiune, orizontală, superioară, a duodenului, întinzîndu-se de la pilor pînă la genunchiul superior; începutul ei, mai dilatat, constituie bulbul duodenal (1). ~ **supraclavicularis plexus brachialis**, primul segment topografic al plexului brahial, proiectat superior de claviculă (1). ~ **tensa membranae tympani**, sin.: *Mezotimpan*, porțiunea în tensiune a membranei timpanice situată în partea inferioară a timpanului sub plicile timpanomaleolare și alcătuiind majoritatea acestui organ (1). ~ **thoracica medullae**

spinalis, segmentele medulare T_1-T_{12} (1). ~ **thoracica oesophagi**, porțiunea cea mai lungă a esofagului, situată în mediastinul posterior (1). ~ **thoracica systematis autonomiei**, denumire dată segmentului toracic al trunchiului laterovertebral, împreună cu nervii și plexurile ganglionare cu care acesta se leagă (1). ~ **triangularis gyri frontalis inferioris**, porțiunea din girul frontal inferior cuprinsă între ramura ascendentă și ramura orizontală a șanțului lateral (1). ~ **tuberalis hypophyseos**, porțiunea superioară a părții anterioare a adenohipofizei, prelungită pe suprafața externă a tijeii, conținînd predominant celule cromofile agranulare; funcția sa este încă puțin cunoscută (1). ~ **uterina tubae uterinae**, segmentul intramural uterin, al trompei uterine (1).

Parsonage-Turner. Sindromul ~, atrofie neurogenă periferică a mușchilor inervați de plexul brahial, cu debut marcat prin dureri vii și continue, situate la nivelul umărului. Se poate însoți de hipoestezie cutanată și de dureri la presiunea maselor musculare (27).

Partenofilie (gr. *parthenos* = fecioară + *philein* = a iubi). Atracție homosexuală a femeilor adulte față de adolescenți (35).

Partenogeneză (gr. *parthenos* = fecioară + *genesis* = naștere). Reproducere asexuată, în care femela dă naștere la exemplare asemănătoare ei, fără fecundare de către mascul (15).

Particulă (lat. *particula*). Părticică extrem de mică de materie (32). ~ **elementară**, Particulă fundamentală. ~ **fundamentală**, sin.: *Particulă elementară*, elementele constitutive ale atomului; numărul acestor particule este de aproximativ 30 (protonul, neutronul, electronul, pozitronul, neutrino, mezonii, antiprotonii, fotonul etc.) (6). „**Particule stranii**”. Vezi Kaoni. ~ α , Radiație α . ~ β , Radiație β . **Partogramă**. Înscriere grafică a frecvenței și intensității contracțiilor uterine, stării membranelor, mersului dilatației, progresiunii prezentației, stării bătăilor cordului fetal; permite o urmărire mai sistematică a evoluției nașterii (18).

Partridge. Revelatorul ~, amestec în volume egale din soluții de azotat de argint 0,1 N și amoniac 5 N, folosit ca revelator al zaharurilor supuse examinării cromatografice. În prezența substanțelor reducătoare, prin încălzire la 105°C, reactivul dă o culoare brună (5).

Partsch, Carl, 1855—1932. Operația ~ I, chistotomie pentru chisturile de maxilar. După deschiderea cavității se face rezecția apicală și obturația dintelui cu rădăcina intrachistică. Cavitatea rămîne în comunicare largă cu vestibulul bucal (38). **Operația ~ II**, chistectomie pentru chisturile de maxilar. După deschiderea

cavității se practică rezecția și obturația radiculară a dintelui, urmată de chiuretarea membranei chistice. În final, cavitatea se suturează (38).

Parturientă (lat. *parturiens*). Femeie care naște (18).

Parturiție (lat. *parturitio*). Naștere.

Parvobacteriaceae, *Brucellaceae*.

PAS. Abreviere pentru acidul paraaminosalicilic (13).

Pas alergător. Alergare în ritm lent, forma cea mai comună de încălzire în cultura fizică și sport (24).

Pasaj celular. Transplantare celulară.

Pasehen, Enrique, 1860—1936. **Colorația** ~, metodă de colorare a corpusculilor elementari inframicrobieni pe frotiuri, folosind cerneala Löffler și fucsina fenicată (22). **Corpuseculii** ~, corpusculi elementari vaccinali, agenții etiologici ai vaccinii (22).

Pasini-Pierini (Pasini, A.; Pierini, L. E.).

Boala ~, sin.: *Atrofermie idiopatică*, varietate de sclerodermie caracterizată printr-o atrofie cutanată primitivă, având sediul de predilecție pe torace unde ia o dispoziție zoni-formă (12).

Pasiofilie. Masochism homosexual (35).

Pasqualini. **Proba** ~, probă funcțională renală utilizată pentru aprecierea capacității de concentrație, constând din determinarea creșterii densității după administrarea a 10 u. retrohipofiză subcutanat; la normal, în probele recoltate la 1 și la 2 ore după injectare, densitatea cea mai mare trebuie să depășească 1 025 (25).

Passiflora incarnata. Plantă din familia *Passifloraceae*; extractul fluid și tinctura sint folosite pentru acțiunea sedativă (13).

Pastă (neogr. *pastă*). Formă de unguent care conține excipient gras și pudre în proporții variabile (în general egale). În terapia dermatologică este folosită ca medicație antiinflamatorie sau ca vehicul pentru diferite substanțe active (14). ~ de **amprentă**, material dentar folosit pentru luarea amprentelor, corectarea amprentelor luate cu alt material și căptușirea protezelor instabile. Se prezintă sub forma a două substanțe, în două tuburi diferite, care în momentul întrebunțării se amestecă între ele (39). ~ **arsenicală**, pastă conținând acid arsenos, folosită în tratamentul pulpitelor totale în vederea extirpării pulpei coronare și radiculară (38). ~ de **eromoxid**, sin.: *Pastă verde*, pastă folosită pentru lustruirea turnăturilor dentare (39). ~ de **indicat compresiu**, pastă folosită pentru descoperirea punctelor de compresie inegală de pe suprafața mucozală a protezei (39). ~ **iodoformată Walkhoff**, vezi Walkhoff. ~ de **lustruit**, pastă care are

în compoziția sa elemente abrazive. Este folosită la lustruirea protezelor dentare în laboratorul de tehnică dentară (38). ~ **mumifiantă**, pastă conținând formol sau trioximetilen, întrebuințată în tratamentul pulpitelor coronare, pentru mumifierea porțiunii radiculară (38). ~ **verde**, Pastă de cromoxid.

Vezi și: Lassar, Robin.

Pasteau. **Procedeu** ~, procedeu de uretroplastie cu două lambouri dreptunghiulare pediculate aplicate unul peste altul (11).

Pasteur, Louis, 1822—1895. **Efectul** ~, acțiunea inhibantă a oxigenului asupra fermentării hidraților de carbon în celulele vii (32). **Mediul** ~, mediu de cultură conținând cenușă de drojdie de bere 1 g, carbonat de amoniu 1 g, glucoză 10 g, apă 100 g (32). **Teoria lui** ~, supoziție desuetă că imunitatea față de o infecție ar fi rezultatul epuizării elementelor nutritive necesare înmulțirii și creșterii microbilor specifici (32). **Vaccinul** ~, primul vaccin antirabic, preparat de Pasteur din măduva spinării uscată, obținută de la iepuri omorâți prin virusul rabic (32).

Pasteur-Meyerhof (Pasteur, Louis, 1822—1895; Meyerhof, Otto, 1884—1951). **Reacția** ~, proces biochimic cuplat, de oxidare și sinteză concomitentă, care se desfășoară în oxibioză, la nivelul mușchilor și la o serie de microorganisme (levuri), constând din oxidarea glucozei, reacție ce duce la degajarea de energie; aceasta este utilizată pentru sinteza glicogenului, pe seama glucozei nesupusă oxidării (5).

Pasteurella. Gen de bacterii din familia *Brucellaceae*, clasa *Schizomycetes*, având aspect de bacili scurți, elipsoidali sau mai alungiți, gramnegativi, colorați bipolar; sint paraziți la om, mamifere și păsări (3). ~ **pestis**, sin.: *Bacilul pestos*, bacil aerob și anaerob facultativ, gramnegativ, imobil, care se colorează bipolar. Este agentul etiologic al pestei la om și rozătoare. Transmiterea se face prin puricii de șobolan (pesta bubonică) sau pe cale aeriană (pesta pulmonară) (3). ~ **tularensis**, sin.: *Bacilul tularemie*, cocobacil aerob, gramnegativ, cu pleiomorfism accentuat, întâlnit în mod natural la rozătoarele sălbatice; este agentul etiologic al tularemiei la om și animale (3).

Pasteureloză. Termen generic pentru afecțiunile determinate de bacterii din genul *Pasteurella* (8). ~ **pseudotuberculoasă**, zoonoză provocată de *Pasteurella pseudotuberculosis*, care se transmite în mod accidental de la animale infectate la om; se manifestă clinic sub formă septicotifică, de apendicită sau de enterită; evoluția este în general severă (8).

Pasteurizare. Distrugerea formelor vegetative ale unor bacterii patogene sau saprofite

dintr-un produs ușor fermentescibil, necesar de conservat un timp scurt, printr-o încălzire unică la temperaturi sub 100°C. Se utilizează în cazul laptelui, sucurilor de fructe și legume etc. Deoarece sporii nu sînt distruși, produsele pasteurizate trebuie păstrate la temperaturi scăzute, pentru a împiedica germinarea acestora. În raport cu temperatura utilizată există următoarele tipuri: pasteurizare joasă (încălzire la 65°C, timp de 30 minute), pasteurizare înaltă (încălzire la 80–90°C, timp de 1–2 minute), și pasteurizare în strat subțire (încălzire la 91–95°C, timp de cîteva secunde) (3).

Pastia-Grozovici (Pastia, Constantin, 1883–1926; Grozovici, Calistrat). Semnul ~, semn descris în scarlatină, constînd din apariția unor dungii liniare de culoare violacee, pe fondul eritematos al exantemului scarlatin, la nivelul plicilor de flexiune, în cazul aplicării unui traumatism cutanat corespunzător (8).

Pat. 1. Mobilă folosită pentru somn sau pentru repaus de către persoane sănătoase sau bolnave (32). 2. Bază sau structură care suportă o altă formațiune anatomică (32). 3. Parte a unei mașini sau sistem tehnic cu fața superioară plană, orizontală, pe care se sprijină sau alunecă materiale sau părți ale sistemului tehnic respectiv (32). ~ **de gips**, aparat ortopedic confecționat din tifon și gips, folosit pentru imobilizarea coloanei vertebrale, reprezentînd mlaful negativ al jumătății posterioare a corpului (24). ~ **receptor osos**, regiune osoasă pregătită chirurgical pentru aplicarea unui grefon osos (24). ~ **vascular**, denumire pentru întreaga rețea sanguină (arterele, capilarele și venele) aparținînd unui organ sau unei regiuni anatomice (1).

Pat-baie. Procedură hidroterapeutică în care bolnavul este ținut în apă la temperatura de 37°C, timp de cîteva zile aproape în permanență, astfel încît el mîncîcă, citește, doarme în acest pat-baie. Se folosește în unele afecțiuni cutanate, cum este de pildă eritrodermia descuamativă, deoarece diminuează mult pruritul (4).

Pată. 1. Semn sau urmă lăsată pe un obiect de un corp de altă culoare, de o substanță grasă sau de impurități (32). 2. Porțiune diferit colorată pe un fond omogen (32). ~ **acustică a saulei**, *Macula sacculi*. ~ **acustică a utriculei**, *Macula utriculi*. ~ **cretoasă**, leziune la nivelul smalțului dentar, caracterizată prin modificarea transparenței acestuia; este considerată ca stadiu inițial al cariei dentare (38). ~ **galbenă**, *Macula lutea*. **Pete lenticulare.** Macule ușor reliefate, de mărimea unui bob de linte, de culoare roz, care dispar la presiune, aparînd în număr redus pe abdomen, flancuri, baza toracelui și excepțional pe membre;

sînt caracteristice în special febrei tifoide în a 7-a — a 8-a zi a evoluției; mai pot fi întîlnite în granulia tuberculoasă, bruceloză și unele septicemii (8). ~ **mongolică**, pigmentație circumscrișă, congenitală, mai frecventă în regiunea sacrococcigiană. Se întîlnește aproape constant la copiii de rasă neagră sau galbenă. Dispare în general la vîrsta de 6–10 ani, dar uneori persistă și la adult. Are structură histologică asemănătoare cu aceea a nevilor albaștri (12). ~ **neagră**, escară negricioasă cu un diametru de aproximativ 1 cm, nedureroasă, unică sau multiplă, înconjurată de o zonă congestivă, însoțită de adenopatie regională, aparînd la locul în care s-a produs înțepătura căpușei și constituind poarta de intrare în febra butonoasă (8). ~ **oarbă**, Pata Mariotte, vezi Mariotte. **Pete pulmonare**, Opacități pulmonare. ~ **rubinie**, Nev angiomatos.

Vezi și: Bitot, Förster-Fuchs, Fuchs, Liarché, Ludloff, Mariotte, Minakov, Paltauf, Tardieu, Vișnevski.

Patelectomie (lat. *patella* = disc mic + gr. *ektome* = excizie). Ablajie parțială sau totală a rotulei (24).

Patelită (lat. *patella* = disc mic + *-ită*). Afecțiune inflamatorie a rotulei (24). ~ **de creștere**, vezi Apofizită.

Patella (lat. = disc mic), sin.: *Rotula*. Os sesamoid situat în fața genunchiului, dezvoltat în tendonul mușchiului *quadriceps femoris* (1). ~ **bi-partită**, variație de dezvoltare a rotulei, în care o porțiune (de obicei partea supero-laterală) se dezvoltă dintr-un centru distinct de osificare, și rămîne ca un osior separat la adult (1). ~ **cubiti**, os sesamoid anormal, situat proximal de olecran în tendonul mușchiului *triceps brachii* (1). ~ **pluripartită**, anomalie congenitală a rotulei, evidentă radiografic, constînd din fragmentarea rotulei în mai multe părți (24).

Patelopexie (lat. *patella* = disc mic + gr. *pexis* = fixare). Fixarea rotulei, pe cale operatorie, la fața anterioară a condililor femurali (24).

Patek. Regimul alimentar ~, regim hipercaloric, hiperazotat, preconizat în tratamentul cirozelor hepatice; cuprinde 140 g protide, 50–100 g lipide și 360 g glucide/zi (16).

Patergie (Rössle) (gr. *pathos* = boală + *ergein* = a lucra). Reacție modificată a organismului (stare de reactivitate anormală), antigenică sau nu, înăscută sau dobîndită (34).

Paterson, Robert, 1814–1889. **Corpusculii** ~, incluziuni citoplasmice virotice întîlnite în *Molluscum contagiosum* uman (2).

Pateticus (gr. *pathein* = a suferi). Pederast pasiv.

-patie (gr. *pathos* = boală). Sufix care indică o stare de boală (32).

Pato- (gr. *pathos* = boală). Prefix care introduce în termeni referirea la o stare de boală (32).

Patofiziologie. Știința care se ocupă cu studiul disfuncțiilor organismului (15).

Patogen (*pato-* + gr. *gennan* = a produce). Capabil să producă o boală (3).

Patogeneză (*pato-* + gr. *genesis* = naștere), sin.: *Patogenie*. Mecanismul prin care apare și se dezvoltă o boală (2).

Patogenezie. În medicina homeopatică, ansamblul simptomelor pe care le determină un anumit remediu la omul sănătos (7).

Patogenie (*pato-* + gr. *gennan* = a produce). Patogeneză.

Patogenitate. Capacitatea unei specii microbiene de a produce o boală. Spre deosebire de virulență este un atribut de specie (3).

Patognomonie (gr. *pathognomonikos* = care indică o boală). Caracteristic sau specific pentru o anumită boală (15).

Patografie (*pato-* + gr. *graphein* = a scrie). Studiul biografiei unor personalități importante, în scopul scoaterii în evidență a unor trăsături psihopatologice ale acestora (35).

Patologie (*pato-* + gr. *logos* = știință).

1. Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul bolilor, cauzele și modificările produse de ele în structura și funcțiile organismului (32).
2. Ansamblul modificărilor morbide care apar în țesuturile corpului în cursul unei anumite boli (32). ~ **celulară**, studiul modificărilor morbide la nivelul celular, potrivit tezei care susține că alterările celulare reprezintă factorii bazali în boală (32). ~ **clinică**, parte a patologiei care se ocupă cu aspectele teoretice și tehnice (metode și diverse proceduri biochimice, bacteriologice, hematologice etc.), în vederea diagnosticului bolilor, tratării și prevenirii lor (32). ~ **corticoviscerală**, Medicină psihosomatică. ~ **exotică**, ansamblul afecțiunilor specifice unei regiuni situată geografic departe de un anumit ținut care posedă un tip diferit de patologie (32). ~ **externă**, parte a patologiei care se ocupă cu bolile sau leziunile situate la/in apropierea suprafeței corpului și a căror îngrijire necesită mijloace chirurgicale (32). ~ **generală**, parte a patologiei care tratează elementele comune tuturor bolilor (cauze, simptome, leziuni) considerate ca atare, iar nu în gruparea lor sub formă de tipuri morbide (32). ~ **geografică**, situație epidemiologică în care anumite boli apar cu predominanță sau îmbracă caractere clinic diferențiate, în anumite zone geografice ale globului pământesc (de ex. tetanosul în India, meningitele purulente în Africa etc.) (8). ~ **internă**, parte a patologiei care se ocupă cu bolile organelor

din interiorul corpului, a căror îngrijire necesită mijloace pur medicale (32).

Patometabolism (*pato-* + gr. *metabole* = schimbare). Metabolism general și tisular în diferite condiții patologice (2).

Patomimie (*pato-* + gr. *mimnia* = imitare). Imitarea unei boli, cîteodată chiar prin auto-mutilare (35).

Patomorfism. Stabilirea de relații noi între un organ îmbolnăvit și organismul căruia îi aparține. În splenomegalii, fenomenul este frecvent și explică de ce, adeseori, splenectomia practică fără motive majore produce mai mult rău prin ruperea acestor legături noi între organul bolnav și gazdă (19).

Patomorfologie (*pato-* + gr. *morphe* = formă + *logos* = știință). Anatomie patologică.

Patoplastie (*pato-* + gr. *plassein* = a forma). Dinamica particularităților prin care se manifestă o anumită boală la un anumit bolnav (7).

Patrulator. Figură geometrică cu 4 laturi (32). ~ **humeroetricipital**, Spațiul cvadranglar. *Vezi și*: Delorme.

Patulină. Antibiotic extras din unele specii de *Aspergillus clavatus* și *Penicillium patulum*, activ împotriva germenilor grampozitivi (3).

Pauchet, Victor. **Eerazorul** ~, eerazor pentru stomac, format din două brațe dreptunghiulare cu fețele interne sântuite, care se pot angrena între ele (11). **Incizia** ~, incizie oblică paralelă cu rebordul costal sting, folosită pentru abordarea chirurgicală a splinei (11).

Pauciarticular (lat. *paucus* = în număr mic + *articulatio* = încheietură). Care se referă la articulații puține (4).

Paul, Gustav, 1859—1935. **Proba** ~, metodă de diagnostic al variolei prin inocularea produsului patologic pe corneea scarificată a iepurelui (22).

Paul-Bunnell (Paul, Gustav; Bunnell, Walls Willard). **Reacția** ~, metodă folosită în diagnosticul mononucleozei infecțioase, bazată pe punerea în evidență în serul bolnavilor a unor aglutinine față de hematiile de berbec la un titru peste 1/64. Hângănuțiu și Deicher au demonstrat existența acestor aglutinine și la bolnavii tratați prin seruri imune (22).

Pauling. **Metoda** ~, metodă de determinare a oxigenului din aerul alveolar, pe baza modificării intensității unui cimp electromagnetic (10).

Paullinia cupana. Liană care crește în regiunea Amazonului; conține cafeină și intră în compoziția guaranei, pastă folosită de indigeni pentru prepararea unei băuturi stimulante (14).

Pauly, H. **Reactivii** ~, soluții folosite pentru identificarea tirozinei și histidinei, conținând:

soluția I — acid sulfanilic 0,5% în acid clorhidric normal; soluția II — nitrit de sodiu 5%; soluția III — carbonat de sodiu 10%. Pentru reacție, se amestecă extemporaneu, în ordine, cele 3 soluții, în proporții 2 : 1 : 2. În prezența tirozinei, reactivul dezvoltă o culoare roșie, iar în prezența histidinei o culoare roșie-violet. Reactivul este folosit mai ales în analiza cromatografică a aminoacizilor (5).

Pauwels, F. Legile lui ~, legi care se referă la biomecanica șoldului operat. 1. Extremitățile articulare nu trebuie să fie solicitate în mod izolat de către greutatea corpului sau de către forța musculară, ci numai de acțiunea simultană a forței musculare și a greutateii corpului, deci prin rezultanta celor două forțe (24). 2. Greutatea corpului și forța musculară trebuie să se echilibreze la nivelul articulației (24). **Osteotomia ~**, osteotomie subtrohanteriană cuneiformă externă, în pseudartroza gâtului femural, cu scopul de a orizontaliza focarul și a-i favoriza consolidarea (24).

Pauză (lat. *pausa*). Interval de întrerupere sau de repaus a unei activități (32). ~ **postextrasistolieă**, intervalul de timp dintre extrasistolă și bătaia care urmează; pauza poate fi compensată (de obicei la extrasistolele ventriculare), necompensată (la cele atriale), supracompensată sau interpolată (10).

Pavilion (fr. *pavillon*, de la lat. *papilio* = fluture). Porțiune dilatată situată la extremitatea unei formațiuni tubulare (1). ~ **auricular**, formațiune anatomică, componentă a urechii externe, constituită din cartilaj căptușit cu tegument; îndeplinește un rol în reflectarea undelor sonore spre conductul auditiv extern și urechea medie, precum și în funcția de orientare auditivă în spațiu (30). ~ **trompei uterine**, *Infundibulum tubae uterinae*.

Pavlikis. Procedeul ~, procedeul de cură a fistulei vezicovaginale prin decolarea peretelui vezical de cel vaginal și sutura izolată a tranșei vaginale cu fire separate în U (11).

Pavlov, Ivan Petrovici, 1849—1936. Reflexul acid ~, producerea unei secreții abundente pancreatice, prin introducerea unei substanțe acide în duoden (27). **Reflexul condiționat ~**, tip de reflex cîștigat, realizat prin coincidența repetată în timp a 2 excitanți (condițional și necondițional), avînd ca urmare stabilirea unei legături temporare la nivelul scoarței cerebrale, ceea ce permite ca, după un anumit număr de asocieri, excitantul nou (condițional) să poată evoca singur răspunsul reflex al excitantului obișnuit (necondițional) (27). **Stomac mie ~**, preparat pentru studii secreției reflexe gastrice, realizat operator la animal (cîine), prin compartimentarea stomacului și fixarea micului stomac la peretele abdominal (27).

Pavlovism. Concepția lui I. P. Pavlov asupra activității nervoase superioare, fundamentală în interpretarea unității funcționale a organismului și a relațiilor dintre organism și mediu (27).

Pavor (lat. = spaimă, groază). Vezi **Pavor nocturn**. ~ **diurn**, stare de pavor care apare la copii în timpul somnului din timpul zilei (35). ~ **nocturn**, paroxism de anxietate determinat psihogen, apărînd la copii în timpul somnului și manifestat printr-o tulburare de conștiință de tip crepuscular, cu mimică, gesturi și țipete, exprimînd o stare de groază provocată de imagini terifiante și uneori cu automatisme complexe (mers, fugă). Prin trezirea treptată fenomenele dispar, somnul se reinstalează, iar a 2-a zi copilul nu-și amintește nimic din episodul nocturn (35).

Pawlick, Karl, 1849—1914. Operația ~, procedeul de cură a incontinenței de urină la femeie, prin transplantarea subclitoridiană a meatului uretral (11).

Paxton, Francis Valentine, 1840—1924. Boala ~, sin.: *Lepothrix*, *Tricomicoza vulgară*, micoză superficială a perilor caracterizată prin apariția de mici nodozități în jurul firelor de păr. Se localizează de predilecție la perii din regiunea axilară. Agentul patogen este *Actinomyces tenuis* (12).

Payne. Procedeul ~, sin.: *Procedeul Lichtenauer*, procedeul de fixare a ureterului în ureterocistoneostomie prin secționarea extremității ureterale în două valve, care sînt apoi fixate la peretele vezical printr-un fir în U (11).

Payr, Erwin. Ecrazorul ~, ecrazor cu 4 articulații, folosit în chirurgia gastrică (11). **Ineizia ~**, incizie folosită în abordarea articulației genunchiului; este pararotuliană externă și are o formă neregulată, pornind de pe fața externă a coapsei în jos și în afară spre polul supero-extern al rotulei, ocolind apoi marginea ei externă și îndreptîndu-se vertical în jos, pe marginea externă a tendonului rotulian (24). **Operația ~**. 1. Alungirea tendonului mușchiului cvadriceps și degajarea aparatului extensor al genunchiului în redorile în extensiune ale genunchiului. Operația se completează cu secționarea aripioarelor rotuliene (24). 2. Artroplastie a șoldului în care anchiloza este desfăcută printr-o osteotomie în gîtul femural, care începe de sus de la foseta digitală și se prelungește oblic în „S” (sin.: *Osteotomie în formă de șa*) (24). **Pensa ~**, pensă-clamp strivitoare, folosită în chirurgia colică (11). **Semnul ~**. 1. În trombozele membrului inferior, presiunea este dureroasă pe marginea internă a piciorului (24). 2. Semn întîlnit în rupturile

cornului posterior al meniscului intern : bolnavul acuză dureri dacă stă în poziție turcească (24).

Păducel. *Crataegus oxyacantha*.

Păduche. (lat. *pediculus*). Denumire populară pentru insectele din familia *Pediculidae*. Păduche de cap este denumirea populară a speciei *Pediculus capitis*, iar păduche de corp sau de haină este denumirea populară a speciei *Pediculus corporis* (vezi *Pediculus*). Păduche lat este denumirea populară a speciei *Phthirus inguinalis* (vezi *Phthirus*) (31).

Păpădie. *Taraxacum officinale*.

Păr. *Pilum*.

Părți (lat. *partes*). Porțiuni dintr-un întreg (32). ~ **miei fetale**, porțiuni din membrele inferioare și superioare ale fătului în uter, care se palpează prin peretele abdominal în cursul examenului obstetrical (18).

Pătlagină. *Plantago lanceolata*.

Pătrunjel. *Petroselinum hortense*.

Pătură (lat. *pittula*). *Lamina*.

Vezi și : Langhans.

Pb. Simbolul plumbului (5).

P.B.S. Abreviere pentru *Phosphate buffer saline* (22).

pe. Abreviere pentru micromicrocurie. Vezi **Picocurie** (5).

Pd. Simbolul paladiului (5).

Peacock. **Spațiu vulnerabil** ~, porțiune membranoasă a septului interventricular, care obturează orificiul respectiv către a 8-a săptămână a vieții uterine (10).

Péan, Jules Emile, 1830—1898. **Ineizia** ~, cale de acces abdominală subperitoneală pentru abordarea chirurgicală a rinichiului printr-o incizie transversală la nivelul ombilicului, care pleacă de la masa sacrolombară și se termină anterior la marginea laterală a mușchiului drept abdominal (11). **Operația** ~, Operația Billroth I, vezi Billroth. **Pensa** ~, pensă hemostatică de 9—14 cm lungime, dreaptă sau curbă, cu brațele terminate în platouri ovalare (11).

Péan-Billroth I (Péan, Jules Emile, 1830—1898; Billroth, Christian Albert Theodor, 1829—1894). **Operația** ~, Operația Billroth I, vezi Billroth.

Péan-Wölfler-Weir. **Procedul** ~, gastro-duodenostomie executată pentru scurtcircuitarea unei stenoze pilorice (11).

Pechiagra (gr. *pechis* = antebraț + *agra* = prindere). Formă de gută cu afectarea articulației cotului (4).

Peequet, Jean, 1622—1674. **Cisterna** ~, *Cisterna chyli*.

Pecten (lat. = pieptene, creastă). 1. Termen vechi pentru osul pubis (1). 2. Treimea mijlocie a canalului anal (1). ~ **ossis pubis**, linia pecti-

neală a pubisului, continuarea liniei ileopectineale (1).

Pectinat (lat. *pecten* = pieptene). Care este aranjat ca dinții unui pieptene (de ex. musculatura vizibilă pe fața internă a atriului drept) (1).

Pectinază, sin. : *Poligalacturonază*, *Pectolază*. Enzimă care catalizează hidroliza poligalacturonilor, punind în libertate acid galacturonic. Se găsește în plante, microorganisme etc. și este folosită la limpezirea extractelor de fructe și a vinurilor (5).

Pectine. Substanțe polizaharidice izolate din plante, în special din fructe; sînt formate din unități de acid galacturonic (esterul metilic al *D*-galacturonphanozidei, legat în poziția α-1 : 4). În industria alimentară sînt folosite ca substanțe gelifiante (la prepararea marmeladei, jeleurilor etc.). Fiind coloizi hidrofili cu importante proprietăți adsorbante și protectoare, se folosesc ca emulsiificatori; au și acțiune antihemoragică, prin diminuarea timpului de coagulare (5; 13).

Pectinesterază. Enzimă care catalizează hidroliza pectinelor la nivelul legăturilor esterice, liberînd metanol și acid galacturonopiranozidic (acid pectic). Se găsește la plante, unii fungi și bacterii; țesuturile animale nu o conțin (5).

Pectolază. Pectinază.

Pectoriloevie (lat. *pectus* = piept + *loqui* = a vorbi), sin. : *Caverniloevie*. Transmisia exagerată și cu timbru modificat, cavernos, a vocii sonore, dînd impresia că ia naștere imediat sub ureche. Se produce în cazurile în care în parenchim există o cavitate mare; coexistă cu un suflu cavernos (34). ~ **afonă**, semn stenoacustic întîlnit în revărsatele pleurale mari, condensările parenchimiului pulmonar cu bronhia permeabilă, adenopatii etc.; constă în transmisia perfectă la urechea examinatorului a vocii șoptite (34).

Pectus (lat. = piept). Partea anterioară a toracelui (1). ~ **carinatum**, sin. : *Torace în carenă*, deformare rahitică sau congenitală a toracelui caracterizată prin proeminarea sternului și turtirea laterală a coastelor; denumirea este datorită analogiei cu sternul păsărilor (34). ~ **excavatum**, sin. : *Torace în pitnie*, deformitate a toracelui, congenitală, traumatică, rahitică sau consecutivă unei afecțiuni pericardice, pleurale sau mediastinale și care constă din infundarea sternului la nivelul apendicelui xifoid (24).

Pedagogie specială. Defectologie.

Pedantism (fr. *pédantisme*). Particularitate complexă caracterială constînd din tendința către respectarea amănunțelor, aspectelor secundare ale unor fenomene și acțiuni în detrimen-

mul celor de fond (35). ~ **epileptie**, viscozitate și greutate în gândire, tendința la fixarea afectelor și detalierea amănunțită în manifestările bolnavului (35). ~ **psihastenic**, pedantism datorit stării de anxietate, nesiguranță, nehotărâre, întârziat la psihastenici, fiind nu rareori însoțit de executarea unor ritualuri menite să preîntâmpine eventualitatea unui eșec sau a unor greșeli (35). ~ **schizoid**, pedantism determinat de tocirea afectivă, trăsăturile negativiste ale caracterului și tendința la izolare (35).

Pederast (gr. *pais* = băiat + *erastes* = îndrăgostit). Care practică pederastia (23). ~ **activ**, sin.: *Pedicator*, partenerul activ al unui act de pederastie (23). ~ **pasiv**, sin.: *Paticus*, invertit sexual, partener pasiv al homosexualului activ (23).

Pederastie, sin.: *Pedicatio*. 1. Perversiune sexuală constând din dragoste homosexuală pentru băieți (23). 2. Coit anal homo- sau heterosexual (23).

Pediatrie (gr. *pais, paidos* = copil + *iatreia* = tratament). Ramură a medicinei care se ocupă cu bolile copilului de la naștere pînă la vârsta de 16 ani (33).

Pedicatio. Pederastie. ~ **mulierum**, coit anal heterosexual (23).

Pedicator. Pederast activ (31).

Pedicul (lat. *pediculus* = picioruș). *Pediculus*. ~ **herniar**, porțiune de hernie care continuă sacul herniar către cavitatea peritoneală (11). **Pediculi podocitari**. Procese pediculate podocitare. ~ **pulmonar**, *Radix pulmonis*.

Pediculoză (lat. *pediculus* = păduche + *-oză*). Parazitoză determinată de păduchi din genurile *Pediculus* și *Phthirus* (31). ~ **capului**, pediculoză provocată de *Pediculus hominis var. capitis*; se însoțește de prurit violent și erupții papuloase sau veziculoase (31). ~ **corpului**, pediculoză provocată de *Pediculus hominis var. corporis* (*Pediculus vestimenti*); se însoțește de papule pruriginoase și întinse leziuni liniare de grataj. La nivelul acestor leziuni, în parazitismul intens și mai vechi, pielea se poate pigmenta, luînd o culoare brună (31). ~ **inghinală**, Ftiriază.

Pediculus (lat. = păduche, pedicul, picioruș). 1. Gen de insectă apteră din familia *Pediculidae*. Cuprinde s p e c i a: *P.humanus* (*hominis*), cu varietățile *P.capitis* (popular, păduchele de cap) și *P.corporis* (*P.vestimenti*) (popular, păduchele de corp sau de haine). Specie hematofagă, determină pediculoza capului sau pediculoza corpului și poate transmite tifosul exantematic, febra recurentă și febra de tranșee (31). 2. Formațiune anatomică de aspectul unei tulpini sau picior; de obicei leagă între ele două porțiuni mai mari ale unei forma-

țiuni (sin.: *Pedicul*) (1). ~ **arcus vertebrae**, sin.: *Radix arcus vertebrae*, rădăcină sau pedicul al arcului vertebral care-l leagă de corpul vertebrei (1). ~ **inguinalis**, *Phthirus pubis*.

Pedilevă (Lavermicoca). Aparat folosit în reeducarea motorie a spasticilor, constind dintr-un fel de schi, care mărește stabilitatea și ajută derotările (24).

Pediluviu. Baie de picioare (4).

Pediometru (gr. *pais, paidos* = copil + *metron* = măsură). Planșetă gradată folosită pentru măsurarea lungimii nou-născuților și a copiilor pînă la vârsta de 1 an (18).

Pedo- (gr. *pais, paidos* = copil, băiat; lat. *pes, pedis* = picior). 1. Element de compunere care introduce în termeni referirea la copil (32). 2. Element de compunere care introduce în termeni referirea la picior (32).

Pedofilie (*pedo-* + gr. *philein* = a iubi). Atracție sexuală către copii (35).

Pedograf (*pedo-* + gr. *graphein* = a scrie), sin.: *Podometru*. Aparat pentru înregistrarea dimensiunilor piciorului (24).

Pedonefrită (*pedo-* + gr. *nephros* = rinichi + *-ită*). Nefrită apărînd la copii (2).

Vezi și: Heubner.

Pedonosologie (*pedo-* + gr. *nosos* = boală + *logos* = știință). Studiul bolilor caracteristice copilăriei (2).

Peduneul (lat. *pedunculus* = picioruș).

Pedunculus. ~ **glandei pineale**, bandă de substanță nervoasă albă, subțire, care trece înainte de fiecare parte a corpului pineal în lungul marginii ventriculului al III-lea (1).

Pedunculotomie (Walker) (lat. *pedunculus* = picioruș + gr. *tomē* = tăiere). Secționarea tractului piramidal la nivelul pedunculului cerebral în diskineziile extrapiramidale (26).

Pedunculus (lat. = picioruș), sin.: *Peduncul*. Formațiune de aspectul unui mănunchi. Termen aplicat mai ales unor mănunchiuri de fibre nervoase din sistemul nervos central (1). ~ **cerebellaris inferior**, sin.: *Corpus restiforme*, bandă importantă (pereche) de fibre nervoase care merg de la măduva alungită spre cerebel. Conține tractul spinocerebelos dorsal de la *nucleus dorsalis* al măduvei spinării, fibrele olivocerebelare de la nucleul olivar inferior, fibrele arcuate externe dorsale de la nucleul cuneat lateral și fibrele arcuate externe ventrale de la nucleii reticular arcuat și lateral (1). ~ **cerebellaris medius**, sin.: *Brachium pontis*, *Crus pontocerebelare*, bandă de substanță nervoasă albă (pereche), care unește puntea cu cerebelul (1). ~ **cerebellaris superior**, sin.: *Brachium cerebelli*, *Brachium conjunctivum*, bandă importantă (pereche) de fibre nervoase care emerg din nucleii dințat și emboliform ai cerebelului, formînd partea dorso-laterală

a porțiunii rostrale a ventriculului al IV-lea; fibrele se decusează în regiunea colicului inferior și se termină în nucleul roșu și talamus (1). ~ **cerebri**, sin.: *Basis pedunculi cerebri*, *Crus cerebri*, bandă importantă (pereche) de substanță nervoasă albă, conținând axonii descendenți ai neuronilor motori superiori. Pedunculii emerg din partea inferioară a emisferelor cerebrale, proeminând pe fața anterioară a mezencefalului; între ei este situată fosa interpedunculară (1). ~ **corporis callosi**, *Gyrus paraterminalis*. ~ **flocculi**, denumirea legăturii dintre lobulul cerebelos *flocculus* și vâlul medular posterior (1).

Peep-show (engl.). Probă audiometrică bazată pe reflexul condiționat stabilit prin asocierea repetată a stimulului sonor și luminos, o dată cu apariția unor imagini sau păpuși, utilizată la copiii mici pentru testarea acuității auditive (30).

Peet. Operația ~, splanhnicosimpatectomie toracică D₆-D₁₂, practică pe cale subdiafragmatică mediastinală extrapleurală (10).

Peladă (fr. *pelade*), sin.: *Alopecie areată*. Dermatoză de natură încă neprecizată, caracterizată prin absența parțială sau totală a părului. *Forme clinice*: a) p. vulgară, cu plăci alopecice bine circumscrise, rotunde-ovalare, lucioase, atrofile, localizate în pielea capului, barbă, mustață. Se vindecă spontan în 6-8 săptămâni sau uneori evoluează spre o peladă ofiazică sau totală; b) p. ofiazică, cu plăci alopecice situate la marginea regiunii păroase a pielii capului, în special a regiunii occipitale; este o formă mai rezistentă, evoluând deseori spre o peladă totală, generalizată; c) p. totală, decalvanță sau generalizată, afectând întregul sistem pilar, inclusiv genele și sprâncenele (12).

Pelagră (it. *pelle* = piele + *agra* = aspru), sin.: *Maidism*. Afecțiune cronică datorită unei alimentații carentiale, săracă mai ales în vitamină PP și proteine animale; are o evoluție sezonieră (puseurile apar mai ales primăvara) și se caracterizează prin 3 categorii de simptome: a) cutanate (eritem fisurar și descuamații pe regiunile descoperite); b) digestive (diaree); c) nervoase (astenie, iritabilitate, confuzie mintală) (12).

Pelete. Comprimate de substanțe hormonale, destinate tratamentului de întreținere prin implantare subcutanată sau intramusculară, obținându-se o resorbție constantă (7).

Pelger, Karel, 1885-1931. Anomalia ~, Anomalia Pelger-Huët, vezi Pelger-Huët. **Celulă** ~, granulocit nesegmentat (în bisac) întâlnit în anomalia Pelger-Huët (2).

Pelger-Huët (Pelger, Karel; Huët, G. J.). **Anomalia** ~, sin.: *Anomalie Pelger*, anomalie

ereditară a granulocitelor transmisă autozomic dominant, constând din tulburarea procesului normal de segmentare nucleară, datorită unei hipercondensări a cromatinei. Nucleii apar nesegmențați sau segmențați în cel mult două componente (aspect în bisac). Alteori, neutrofilele adulte prezintă nucleii rotunzi, cu iradiere de substanță cromatiniană sub formă de fire, pornind de la un pol al nucleului spre interiorul citoplasmei. Anomalia este asociată uneori cu nanism, deficit intelectual și surdomunitate; alteori nu prezintă nici un simptom clinic (19; 33).

Peliculă (lat. *pellucula*, dim. de la *pellis* = piele). 1. Membrană foarte subțire (32). 2. Strat subțire dintr-un anumit material depus pe suprafața unui corp (32). 3. Crustă formată la suprafața unei soluții saturate în timpul evaporării (32). 4. Bandă subțire, flexibilă, de celuloză (32). ~ **apei**, pelicula formată la suprafața apei de reziduurile cu greutate specifică mică (grăsimi, uleiuri, reziduuri petrolifere). Împiedicând aerarea apei inhibează procesele normale de autopurificare (20).

Pelin. *Artemisia absinthium*.

Pelioză reumatismală. Purpura Henoch-Schönlein. Vezi Henoch-Schönlein.

Pelizaes-Merzbacher (Pelizaes, Friedrich; Merzbacher, Ludwig). **Boala** ~, sin.: *Scleroza difuză familială*, leucodistrofie familială de origine nedeterminată și cu evoluție acută, subacută sau cronică. Anatomic se constată plăci difuze de demielinizare în substanța albă a emisferelor cerebrale; clinic se manifestă prin semne piramidoextrapiramidale, cerebelo-vestibulare, crize epileptice, tulburări psihice (27).

Pellegrini-Stieda (Pellegrini, Augusto; Stieda, Alfred). **Boala** ~, sin.: *Osificare paracondiliană posttraumatică, Osteom periarticular posttraumatic al genunchiului*, osificare aberantă paracondiliană internă a genunchiului, consecutivă unui traumatism (24).

Pellizzi, G. B. Sindromul ~, macrogenitosomie precoce de origine epifizară (prin pinealom) (7).

Pelmatogramă (gr. *pelma* = urma piciorului + *gramma* = notare). Amprenta plantară înregistrată pe sol (24).

Peloide (gr. *pelos* = noroi + *eidōs* = formă), sin.: *Peloze, Poltoze*. Nămolul terapeutic (4).

Peloidoterapie (gr. *pelos* = noroi + *eidōs* = formă + *therapeia* = tratament). Fangoterapie.

Pelotă. Dispozitiv care se adaugă la o placă protetică pentru completarea unei lipse anatomic de țesut (38).

Vezi și: Schnek.

Peloterapie (gr. *pelos* = noroi + *therapeia* = tratament). Fangoterapie.

Peloze. Pelloide.

Pelucid (lat. *pelucidus* = transparent). Translucid, transparent sau clar (32).

Pelvectomie (*pelvis* + gr. *ektome* = excizie). Extirpare chirurgicală de indicație oncologică majoră a organelor conținute în pelvis (11). ~ **totală**, sin.: *Exenterație pelviand*, exereză chirurgicală a tuturor viscerelor pelviene (vezica urinară, prostata, veziculele seminale și rectul la bărbat, vezica urinară, uterul cu anexele și rectul la femeie), în cura unor anumite forme de neoplasm al acestor organe (11).

Pelvi- (lat. *pelvis* = bazin). Element de compunere care introduce în termeni referirea la bazin sau la organele conținute în bazin (32).

Pelvicelulită (*pelvi-* + lat. *cellula* = celulă + *-ită*). Inflamația țesutului celular pelvisubperitoneal, cel mai frecvent ca urmare a unui proces inflamator genital la femeie (11).

Pelvigrafie (*pelvi-* + gr. *graphein* = a scrie). Metodă radiologică de evidențiere, prin crearea unui contrast, a organelor pelviene. Contrastul se obține prin injectarea intraperitoneal a unui gaz (oxigen, CO₂ etc.). Radiografia se efectuează în poziție Trendelenburg. Pune în evidență în condiții foarte bune organele pelviene (36).

Pelvimetrie (*pelvi-* + gr. *metron* = măsură). Metodă obstetricală de măsurare a diametrelor bazinului (18). ~ **externă**, metodă obstetricală de măsurare a diametrelor externe ale bazinului cu ajutorul pelvimetrului (18). ~ **internă**, metodă obstetricală de măsurare a diametrelor interne ale bazinului osos obstetrical, care se face cu ajutorul tactului vaginal (18).

Pelvimetru (*pelvi-* + gr. *metron* = măsură). Instrument obstetrical folosit pentru măsurarea diametrelor externe ale bazinului. Are forma unui compas gradat, cu brațele curbe și egale (18).

Pelviperitonită (*pelvi-* + *peritoneu* + *-ită*). Peritonită localizată, ca urmare a difuziunii unui proces inflamator de la organele genitale feminine (perimetrită, perisalpingită, periooforită), de la vezica urinară (pericistită) sau de la rect (periproctită), putându-se prezenta cu exsudat inflamator în forma acută sau cu aderențe (periviscerită) în cea cronică (2).

Pelvis (lat. = bazin), sin.: *Bazin*. 1. Bazin sau cavitate în formă de bazin (1). 2. Inel osos format din cele două oase coxale, împreună cu *os sacrum* și *os coccigis*. 3. Cavitatea mărginită de bazinul osos constând din două părți: bazinul adevărat (inferior, mic) și bazinul fals (superior, mare), separate prin linia terminală. Intrarea bazinului adevărat, care corespunde

marginii sale, este inelul sau strimtoarea superioară; ieșirea sau strimtoarea inferioară este mărginită de simfiza pubiană, virful coccisului și cele două ischioane (1). ~ **android**, bazin feminin care are o cavitate adincă, de formă conică, similar bazinului normal masculin (1). ~ **antropoid**, sin.: *Pelvis dollicopelic*, tip de bazin feminin asemănător cu al maimuțelor mari: lung, subțire, oval, avînd diametrul antero-posterior mai mare decît cel transvers (1). ~ **bifid**, anomalie congenitală a bazinetului renal, în care există două calice mari (1). ~ **brahipelic**, tip de bazin, oval, avînd diametrul transvers mai mare cu 1-3 cm decît diametrul antero-posterior (1). ~ **coxalgie**, bazin contractat oblic, datorită unei presiuni inegale a femurului într-o boală unilaterală a șoldului desfășurată în primele perioade de viață (1). ~ **dollicopelic**, Pelvis antropoid. ~ **ginecoid**, sin.: *Pelvis ginoid*, *Pelvis mesatipelli*, pelvis masculin care are forma pelvisului feminin, canalul pelvian avînd în general o formă rotundă în loc de ovală (1). ~ **ginoid**, Pelvis ginecoid. ~ **justamajor**, bazin mărit în general (1). ~ **justaminor**, bazin contractat (micșorat) în general (1). ~ **major**, bazinul mare, fals sau superior (1). ~ **mesatipelic**, Pelvis ginecoid. ~ **minor**, bazinul mic, adevărat sau inferior (1). ~ **nana**, bazin contractat (micșorat) general, tinzînd către tipul infantil, cu persistența cartilajelor de creștere la toate epifizele; bazin pitic (1). ~ **obteata**, bazin obstetrical acoperit sau obturat de o tumoare osoasă a coloanei vertebrale lombare sau sacrate (18). ~ **renalis**, cavitate rezultată din confluarea calicelor majore și care se continuă cu ureterul (1).

Pelvisuport. Dispozitiv de menținere a pelvisului, în timpul diverselor manevre chirurgicale-ortopedice sau al aplicării aparatelor gipsate. Parte obligatorie a mesei ortopedice (24).

Pelvitomie (*pelvi-* + gr. *tome* = tăiere). Nume generic dat unui grup de operații chirurgicale practicate pe oasele și articulațiile bazinului, în scopul măririi diametrelor bazinului viciat, pentru a se înlesni actul nașterii (Vezi și Ischiopubiotomie, Pubiotomie și Simfiziotomie) (18).

Pemfigoid (gr. *pemphix* = bășicuță + *eidōs* = formă). Termen rar utilizat pentru erupții buloase asemănătoare pemfigusului (12). ~ **seboeie**, Pemfigus seboeic.

Pemfigus (gr. *pemphix* = bășicuță). Denumire generică pentru dermatoze de cele mai variate etiologii, caracterizate prin bule intraepidermice consecutive unui proces de acantoliză (12). ~ **acut**, Pemfigus acut febril și grav.

~ acut febril și grav, sin.: *Pemfigus acut*, *Febră buloasă*, dermatoză buloasă extrem de rară manifestată printr-o stare generală gravă și o erupție formată din bule gigante cu conținut seros sau hemoragic, apărând mai ales la persoane care manipulează cadavre și piei de animale (12). ~ **cronic benign familial**, sin.: *Boala Gougerot-Hailey-Hailey*, *Boala Hailey-Hailey*, formă de pemfigus în care erupția este inițial eritematoveziculoasă, apoi buloasă, apărând în accese de 4–8 săptămâni, cu evoluție benignă și având un caracter familial (12). ~ **cronic malign**, Pemfigus vulgar. ~ **epidemie al nou-născutului**, pododermită acută, contagioasă, gravă, apărând la nou-născuți, în primele 10–15 zile de la naștere, sub forma de erupție buloasă generalizată, dar respectând palmele și plantele și însoțită de stare generală gravă (12). ~ **eritematos**, Pemfigus seboreic. ~ **foliaceu** (Cazenave), formă clinică de pemfigus vulgar, caracterizată prin bule turtite, flasce, care evoluează sub aspectul unei eritrodermii descumative în lambouri mari și uneori zemuinde (12). ~ **foliaceu brazilian endemic**, formă specială de pemfigus foliaceu, endemică în Brazilia, caracterizată prin bule intramalpighiene foarte superficiale și evoluție asemănătoare unei eritrodermii exfoliative (12). ~ **iodic**, varietate de iodidă, caracterizată printr-o erupție buloasă, care uneori poate lua un caracter vegetant (12). ~ **seboreic**, sin.: *Pemfigoid seboreic*, *Pemfigus eritematos*, *Sindrom Senear-Usher*, dermatoză polimorfă, de cauză necunoscută, caracterizată prin: bule, placarde de aspect seboreic și leziuni eritematoscuamoase de tip lupus eritematos (12). ~ **sifilitic**, manifestare cutanată particulară a sifilisului congenital precoce constând dintr-o erupție buloasă cu conținut serosanguinolent localizată pe palme și plante (12). ~ **vegetant** (Neumann), dermatoză buloasă, cronică, considerată de majoritatea autorilor ca o formă clinică de pemfigus vulgar, în care după ruperea acoperișului bulelor, eroziunile devin vegetante. Poate avea o evoluție benignă sau malignă (12). ~ **vulgar**, sin.: *Pemfigus cronic malign*, dermatoză buloasă cronică de cauză încă necunoscută, cu evoluție gravă. Bulele apar pe piele sau mucoase, fără a fi precedate de alte leziuni, evoluind către exulcerații întinse cu tendință redusă la cicatrizare și se însoțesc de o alterare progresivă a stării generale. Semnul Nicolsky este pozitiv (proces de acantoliză) (12).

Pempidină. Amină terțiară cu acțiune ganglioplegică și hipotensivă durabilă; activă pe cale orală, se folosește în tratamentul bolii hipertensive (14).

Penat (lat. *penna* = pană). În formă de pană: fibrele unui mușchi penat sînt inserate pe tendon asemănător fibrelor unei pene (1).

Penatină. Substanță antibiotică toxică, extrasă din *Penicillium notatum* și *Penicillium resticulosum* (3).

Penicilină. Compus penicilinic acidorezistent, activ pe cale orală (14).

Penetrabilitate (lat. *penetrabilis* = pătrunzător). În radiobiologie, particularitatea radiațiilor ionizante de a străbate diferite corpuri; variază în funcție de natura materialului străbătut și de natura radiației (36).

Penetranță mare. Dominanță. ~ mică, Receptivitate.

Penfield, Wilder Graves, 1891—. **Sindromul dienecefalie anterior** ~, sindrom determinat de leziuni ale regiunii anterioare a hipotalamusului; este caracterizat prin tulburări vegetative (tahicardie, midriază, hipersudație, hipersalivație, valuri de căldură, lăcrimare abundentă) care apar sub formă de crize de cîteva minute pînă la cîteva ore, însoțite uneori de obnubilare (27).

Peng-Morales. Procedeu ~, procedeu de derivație urinară prin neovezică ileocecală anastomozată la rectosigmoid (11).

Penicilază. Enzimă care catalizează procesul de hidroliză a penicilinei, rezultînd acid peniciloic, formă sub care antibioticul este inactiv. Penicilaza este prezentă la variantele penicilinorezistente ale mai multor specii bacteriene (*Staphylococcus aureus*, *Escherichia coli*, *Clostridium*), fiind o enzimă inductivă. Este indicată în tratamentul reacțiilor anafilactice grave la penicilină (5).

Penicilină. Antibiotic extras din unele specii de *Penicillium* (3). ~ G, sin.: *Benzilpenicilină*, antibiotic izolat din mediile de cultură de *Penicillium notatum* și *Penicillium chrysogenum*; are acțiune bactericidă, fiind activ față de coci grampozitivi și gramnegativi, unii bacili gramnegativi, *Treponema pallidum*, actinomicete; chimiorezistența se realizează lent, foarte des pentru stafilococ, foarte rar pentru pneumococ, practic niciodată pentru streptococul A hemolitic și *Treponema pallidum*. ~ V, sin.: *Fenoximetilpenicilină*, produs obținut prin biosinteză dirijată, din culturile de *Penicillium notatum* și *chrysogenum*; rezistentă la acidul clorhidric din sucul gastric; administrată oral determină concentrații active în sânge; spectrul de acțiune este asemănător celui al penicilinei G (13).

Penicilli lienis. Grup de ramificații subțiri în care se subdivid arterele intrasplenice (1).

Penicillium, sin.: *Rhodocephalus*. Gen de ciuperci din familia aspergillaceelor, avînd unele

genuri parazite, în mod excepțional patogene la om, iar altele fiind sursă de antibiotice (12).

Penil. Porțiune anatomică situată deasupra și înaintea vulvei, limitată lateral de plicile inghinale, mergând în sus spre hipogastru și în jos spre labiile mari; este acoperită cu păr de la pubertate (18).

Penis (lat. *penis*). *Phalus*.

Penrose, Charles Bingham, 1862—1925. **Drenajul** ~, drenaj în formă de țigaretă, în care meșa se introduce printr-un tub de cauciuc (11).

Pensarea spațiului articular. Semn radiologic care constă din micșorarea pînă la ștergere completă a spațiului articular prin leziuni distructive ale cartilajului de acoperire. Se constată în artrite acute, cu evoluție rapidă, artrite subacute, artroze etc. (36).

Pensă (fr. *pince*). Instrument metallic, format din două brațe articulate, de diferite dimensiuni și forme, folosit pentru prinderea și manevrarea diferitelor țesuturi sau a materialelor de pansament (11). ~ **pentru afrontare**, pensă anatomică terminată în L, pentru afrontarea buzelor unei plăgi operatorii (11). ~ **de avort**, pensă cu două ramuri încrucișate, destinată a apuca, zdrobi și extrage părțile embrionului și ale anexelor sale în practica avortului (18). ~ **ciupitoare de os**, pensă de forma unui clește, prevăzută la partea terminală cu două lingurițe ascuțite pe margini (24). ~ **ciupitoare de os, cu talpă**, pensă de forma unui clește, prevăzută la partea terminală cu o ansă ascuțită, care se opune unei lame; este folosită la laminectomie (24). ~ **de coprostază**, pensă cu brațele elastice, folosită pentru a întrerupe la nevoie, în timpul intervenției operatorii, tranzitul digestiv (11). ~ **dentară**, instrument stomatologic în formă de pensă cu virfurile subțiate și indoite; există pense dentare netede și zimțate (38). ~ **de disecție**, pensă formată din două brațe, lipite la un capăt, cele libere fiind terminate bont și prevăzute pe fața internă cu șențuri transversale (11). ~ **de disecție cu dinți**, pensă de disecție avînd la extremitate unul sau 2 dinți (11). ~ „**în inimă**”, pensă pentru prins limba, avînd extremitatea terminată „în inimă” (11). ~ **de limbă**, pensă avînd un braț terminat în platou și altul cu una sau două gheare (11). ~ **Moskito**, instrument chirurgical care servește la pensarea vaselor și a țesuturilor deosebit de fine, cu traumatizare minimă (38). ~ **mușcătoare de os**, Pensa Citelli, vezi Citelli. ~ **port-tampon**, pensă lungă, cu brațe puternice, pentru fixarea unui tampon; este folosită la badijonajul cîmpului operator (11). ~ **pentru pus agrafe**, pensă cu brațele canelate transversal la o extremitate după dimensiunea unei agrafe Michel (11). ~ **pentru seos agrafe**, pensă cu articulația înaltă, subterminală, avînd un mecanism de

ghilotină, cu care agrafa se scoate prin dezdoire (11). ~ **de tehnică dentară**, instrument dentar de forma unei pense chirurgicale, cu deosebirea că extremitățile libere se termină cu virfuri ascuțite, nezimțate (39). ~ „**tire-balle**”, pensă a căror ramuri încrucișate se termină printr-un virf ascuțit în formă de cirlig. La închiderea pensei, ambele cirlige se îmbracă unul pe altul prin alunecare. Este prevăzută cu frînă de alunecare care împiedică deschiderea singură a pensei după ce a fost închisă. Se întrebuintează pentru prinderea colului uterin sau în miomectomie. În chirurgia de război servește pentru extragerea gloanțelor din țesuturi (18).

Vezi și: Backhaus, Blalock, Brock, Chaput, Cittelli, Cope, Crile, Doyen, Faure, Goldblatt, Kelly, Kocher, Lane, Langenbeck, Legueu, Mikulicz-Radecki, Millin, Museux, Payr, Péan, Price-Thomas, Rankin, Satinski, Struycken, Wertheim, Willet, Yellen.

Pensă-clamp. Pensă folosită pentru apucată, extirpat sau strivit, formată din două brațe amovibile, de obicei lungi și solide, articulate la mijlocul lor (11). ~ **Rummel-Belmont**, vezi Rummel-Belmont.

Pensie (fr. *pension*). Formă de asigurare socială acordată persoanelor care nu mai sînt în producție sau care și-au pierdut susținătorul și sînt incapabile de a munci (19). ~ **alimentară**, sumă de bani stabilită prin hotărîre judecătorească pe care o persoană trebuie să o plătească altcia față de care are obligația de a o întreține (29).

Pensionar. Beneficiarul unei pensii (29).

Penso, G. Ipoteza lui ~, ipoteză după care în oxizurază ar fi posibilă o autoinfestare endogenă, datorită faptului că parazitul femelă ar putea să depună ouăle chiar în grosimea mucoasei intestinale (31).

Penta-(gr. *pente* = 5). Element de compunere cu semnificația „cinci” (32).

Pentaeritrit tetranitrat. Derivat nitric; vasodilatator coronarian cu acțiune prelungită, util ca tratament de fond în angina pectorală (13).

Pentalogie. Apariția simultană a 5 elemente, cum ar fi asocierea de 5 simptome (32).

Vezi și: Fallot.

Pentametilendiamină. Cadaverină.

Pentametilentetrazol. Pentetrazol.

Pentametoniu. Compus cu acțiune deconectantă ganglionară, vasodilatator și hipotensiv; este folosit limitat în boala hipertensivă (13).

Pentatrichomonas. Tricomonade (paraziți din genul *Trichomonas*), prevăzute cu 5 flageli anteriori (31).

Pentetrazol, sin.: *Pentametilentetrazol*, substanță de sinteză cu acțiune excitantă centrală. Dozele terapeutice stimulează direct centrul vasomotor și respirator din bulb. În condițiile

deprimării toxice a sistemului nervos central prin narcotice, barbiturice, morfină etc. sau în șocul decompensat, pentetrazolul crește presiunea arterială scăzută, mărește amplitudinea și frecvența mișcărilor respiratorii, exercitând o acțiune analeptică circulatorie și respiratorie. Dozele toxice stimulează zonele motorii din creier și provoacă convulsii clonice, care pot servi ca model experimental pentru testarea substanțelor anticonvulsivante-antiepileptice (14).

Pentobarbital. Derivat barbituric cu durata de acțiune mijlocie; este folosit ca sedativ, hipnotic și anticonvulsivant (13).

Pentokinaze. Enzime specifice pentru fiecare substrat care catalizează fosforilarea pentozelor; reacțiile au loc în prezența adenosin-trifosfatului. Pentokinazele au fost identificate în omogenatele de ficat de mamifer, la unele microorganismе etc. (5).

Pentolinu. Agent blocant ganglionar; hipotensiv activ în boala hipertensivă (13).

Pentoxil. Derivat de uracil; stimulează leucopoezia, fiind utilizat în tratamentul agranulocitozei (14).

Pentozani. Polimeri de pentoze denumiți după monozaharidul care intră în compoziția lor: araban (pentozan de arabinoză), xilan (pentozan de xiloză) etc. Se găsesc în plante, alge marine și unele microorganismе (5).

Pentoze. Monozaharide cu 5 atomi de carbon (riboză, arabinoză, xiloză etc.). Se găsesc în special în fructe, sub formă liberă sau polimerizată. Intră în compoziția mai multor complecși celulari (de ex. riboza și deoxiriboza) luând parte la formarea nucleotidelor și acizilor nucleici. În metabolismul intermediar participă la formarea gliceraldehid-3-fosfatului și, prin intermediul acestuia, se pot transforma în glucoză; totalitatea proceselor metabolice interesate în aceste reacții sînt cunoscute sub numele de ciclul pentozofosfaților (5).

Pentozurie. Prezența pentozelor în urină. Pentozuria poate avea cauze fiziologice alimentare, prin ingestia unor cantități mai mari de alimente care conțin pentozani (în special unele fructe, ca cireșe, prune etc.). Pentozuria este însă prezentă și într-o serie de afecțiuni metabolice, care alterează metabolismul normal al acidului glucuronic și al unor aminoacizi gluciformatori (5). ~ **esențială**, tulburare înnașcută de metabolism, cu caracter benign, constînd din incapacitatea de a metaboliza acidul glucuronic din cauza blocării căii lui oxidative la nivelul conversiunii L-xilulozei în xilitol, ca urmare (probabil) a unei deficiențe genetice de TPN-xilitol- (L-xiluloză)-dehidrogenază; se caracte-

rizează printr-o excreție urinară crescută de L-xiluloză (1-4 g zi) (25).

Penumbă (lat. *paene* = aproape + *umbra* = umbră), sin.: *Flou*. Termen utilizat în fotografie, radioscopie, radiografie, pentru a exprima lipsa de netitate a conturilor imaginilor (36).

Penzoldt. Fenomenul ~, term. ~, caracteristică bolnavilor de tuberculoză, apărînd după eforturi fizice și constînd din revenirea întîrziată la normal a temperaturii corpului (34).

Pepsie (gr. *pepsis* = digestie). Termen folosit pentru a exprima caracterele generale ale digestiei evidențiate prin examenul fizico-chimic al sucului gastric (16).

Pepsinază. Pepsină.

Pepsină, sin.: *Pepsinază*. Enzimă care catalizează, în mediu acid (pH 1,4-2,5), hidroliza legăturilor peptidice din moleculele proteice. Este activă în special la nivelul grupărilor amonice ale aminoacizilor aromatici; are de asemenea acțiune catalitică asupra reacțiilor de transpeptidare. Pepsina este o holoenzimă secretată, în organismul uman, de mucoasa gastrică sub formă de pepsinogen (5).

Pepsinogen. Substanță proteică, cristalizabilă, secretată de mucoasa gastrică, deținînd funcția de precursor al pepsinei. Transformarea pepsinogenului în pepsină are loc pe cale autocatalitică, la pH 5, prin scindarea moleculei precursorului în pepsină și inhibitor; scindarea este însoțită și de liberarea de peptide cu greutate moleculară redusă (5).

Pepsinurie. Prezența pepsinei în urină (16).

Pepsitensin. Principiu activ rezultat din acțiunea pepsinei asupra hipertensinogenului; are acțiuni vasopresorii similare cu ale hipertensinei (15).

Peptidaze. Enzime care catalizează hidroliza peptidelor, liberînd aminoacizi; hidroliza are loc la nivelul legăturilor peptidice învecinate cu grupările amonice ($-NH_2$) sau carboxilice ($-COOH$) (5).

Peptide. Denumire generică pentru substanțe cuaternare (C, H, O, N) rezultate din unirea a două sau mai multe molecule de aminoacizi, care reacționează la nivelul grupelor amonice și carboxilice cu eliminare de apă (5).

Peptone. Polipeptide cu greutate moleculară mare, rezultate din hidroliza enzimatică sau acidă a proteinelor. Peptonele sînt nedializabile, dar nu coagulează prin căldură și nu sînt precipitabile cu sulfat de amoniu în mediu acid. Sînt folosite ca agent desensibilizant, ca colagog sau la prepararea unor medii de cultură în bacteriologie (5; 13).

Vezi și: Hottinger, Martini.

Peptonizare. Transformarea proteinelor dintr-un mediu de cultură în peptone, polipeptide,

aminoacizi, sub acțiunea enzimelor proteolitice produse de unele culturi microbiene (3).

Peptonurie. Prezența peptonelor în urină, demonstrabilă prin reacția biuretului în urină care nu dau precipitate prin saturare cu sulfat de amoniu în mediu acidulat cu acid acetic. Peptonele urinare pot proveni din leucocite. Peptonuria este obișnuită în febra puerperală (5).

Per contiguitatem (lat. = prin apropiere). Termen folosit pentru a defini modul de propagare a unui proces morbid prin contact, din aproape, în aproape (32).

Per continuitatem (lat. = prin continuitate, neîntrerupt). Termen folosit pentru a defini modul de propagare a unui proces morbid de la un teritoriu localizat la altul mai întins sau la un organ întreg, pe cale directă, fără intermediul vaselor sanguine sau limfatice (32).

Per os (lat. = pe cale bucală). Termen folosit curent în prescripțiile medicale care indică obligativitatea administrării interne a unui medicament (13).

Per primam (lat. *per primam intentionem* = prin prima străduință). Termen folosit pentru a exprima suturarea unei plăgi imediat după producerea și tratarea sa sau pentru a exprima cicatrizarea unei plăgi în termen și condiții fiziologice (11).

Per secundam (lat. *per secundam intentionem* = prin a doua străduință). Termen folosit pentru a exprima suturarea unei plăgi după stingerea complicațiilor septice sau pentru a defini cicatrizarea care se face după complicațiile septice ale unei plăgi (11).

Pérard, j. Procedeu ~, procedeu de denerare a pediculului renal prin rezecția ganglionului aorticorenal și a trunchiului care-l unește cu ganglionul semilunar (1).

Percepție (lat. *perceptio*). Reflectarea obiectelor și fenomenelor lumii materiale în totalitatea lor, în condițiile acțiunii lor nemijlocite asupra organelor de simț (35). ~ **adîncimii**, capacitatea de a aprecia raporturile obiectelor între ele (percepție relativă) sau în raport cu corpul propriu (percepție absolută) (28). ~ **eroatică**, perceperea de către retină a specificității reflexive a culorii superficiale a obiectelor (28). ~ **formelor**, capacitatea ochilor de a distinge linii, suprafețe și volume (28). ~ **luminosă**, perceperea de către retină a surselor luminoase sau a obiectelor luminate (28). ~ **reliefului**, Vedere stereoscopică. ~ **simultană**, senzație vizuală rezultată prin excitare simultană a zonelor retiniene corespondente (28). ~ **simultană foveolară**, corespondență retiniană optimă (28). ~ **spațială**, capacitatea de a aprecia diferența de poziție a obiectelor în spațiu, proprie vederii binoculare (28). ~ **stereo-**

gnostică, posibilitatea de recunoaștere prin explorare tactilă fără participare vizuală, a obiectelor pe baza calităților lor fizice (formă, consistență, greutate temperatură etc.). Constituie expresia unei acțiuni asociative a senzațiilor elementare obținute prin intermediul sensibilității superficiale și profunde (27).

Perclorat de potasiu. $KClO_4$. Sare potasică a acidului percloric ($HClO_4$), compus cu acțiune antitirodiană prin inhibarea acumulării iodurilor în tiroidă; se utilizează în tratamentul hipertiroidismului (14).

Pereuție (lat. *percussio*). 1. Metodă de explorare clinică constind din producerea unor sunete lovind fie cu degetele, fie prin intermediul unui instrument special o regiune a corpului pentru a obține date asupra stării fizice a organelor subiacente. Metoda se bazează pe faptul că lovirea unui corp elastic, capabil de vibrație, produce sunete de intensitate, înălțime și timbru variind cu starea fizică a corpului respectiv (32). 2. Sistem de masaj constind din aplicarea unor lovituri rapide asupra unei regiuni a corpului (32). ~ **toracelui**, metodă de investigație care folosește lovirea toracelui pentru a provoca zgomote interpretabile prin calitățile lor; poate fi mediată, imediată, superficială, profundă etc. (34).

Perdea de aer. Instalație de insuflare a unui curent de aer (cu viteză de 18—20 m/sec.) la marginile unei uși, pentru a se despărți mecanic spațiul aerian din încăpere, împiedicînd pătrunderea aerului rece din exterior (9).

Perello. J. Teoria lui ~, vibrația corzilor vocale reprezintă de fapt o mișcare ondulatorie a mucoasei respective, care alunecă pe submucoasa sa, foarte laxă (30).

Perez, Jorje. Semnul ~, sunet cu caracter de frecătură, perceput la nivelul sternului în anevrismele crosei aortice, în momentul cînd bolnavul ridică și coboară brațele (10).

Perez-Fontana. Operația ~, cura chistului hidatic pulmonar prin chistectomie și ablația adventiceii (11).

Perforator (lat. *perforator* = care străpunge). Instrument chirurgical cu ajutorul căruia se acționează un burghiu sau o broșă pentru a găuri osul (24). ~ **de os**, instrument folosit în chirurgia ortopedică pentru perforare osoasă, construit pe principiul burghiului și acționat de mîna (perforator de mîna) sau de un dinam (perforator electric) (24).

Vezi și: Ainsworth, Caulk.

Perforație (lat. *perforare* = a străpunge). 1. Orificiu de dimensiuni relativ mici, prin întreaga grosime a unei membrane, a unui țesut sau printr-un material oarecare (32). 2. Mic orificiu într-un organ cavitat sau viscer, consecință a unui proces inflamator, caustic, traumatic etc.

(32). ~ **duodenală**, complicație a ulcerului duodenal cu localizare de cele mai multe ori bulbară; se manifestă clinic prin durere violentă abdominală și semnele peritonitei acute, localizate sau generalizate (16). ~ **gastrieă**, posibilitate evolutivă a ulcerului și uneori a cancerului gastric (forma ulcerată); se manifestă prin durere abdominală vie și semnele peritonitei acute localizate sau generalizate. Uneori se asociază cu hemoragie (hematemază, melenă) (16). ~ **intestinală**, complicație care survine în cursul afecțiunilor ulcerative ale intestinului (febra tifoidă, colita ulceroasă ș.a.), evoluind acut sau subacut, cu semnele peritonitei difuze sau localizate și determinând uneori formarea de fistule (16). ~ **osoasă**. 1. Leziune osoasă întilnită în fracturile deschise și în fracturile de război în care agentul vulnerant perforează osul (24). 2. Manevră chirurgicală ortopedică efectuată cu instrumente adecvate, ca timp al unor procedee operatorii (24). ~ **septului nazal**, perforație a septului nazal permițând comunicarea unei fose cu cealaltă, consecutivă unui traumatism accidental sau operator, sifilisului, tuberculozei, unor boli profesionale, cocainei, unor tulburări trofice sau unei tumori (30). ~ **timpanului**, perforație în membrana timpanului, produsă în cursul unei otite supurate (spontan sau operator) sau prin traumatisme auriculare (30).

Performanță sportivă. Rezultatul sportiv deosebit obținut de un sportiv sau o echipă, în raport cu valoarea medie a acestora (24).

Perfuzat. Orice soluție sau suspensie coloidală care servește la irigarea unui teritoriu vascular (15).

Perfuzie (lat. *perfusio*). Injectarea lentă și continuă, picătură cu picătură, de obicei intravenoasă, a unei substanțe medicamentoase (11). ~ **de sînge**, introducerea intravenoasă sau intraarterială de sînge conservat printr-un sistem de tuburi, în ritm de picătură cu picătură (11). ~ **uterotubară kimografică**, metodă de apreciere a permeabilității trompelor uterine, prin instilare uterotubară de substanțe ocitocice și înregistrarea grafică a peristaltismului tubar; se utilizează în diagnosticul sterilității feminine (18).

Pergamentare. Aspect uscat pergamentos, dur, de culoare brună, al epidermului sau al dermului denudat, datorit desicării, aparînd în zonele cu epiderm subțire sau în locurile unde epidermul este lezat (23).

Pergola, A. Aparatul ~, aparat de laparoscopie constituit din două trocare, unul de 7,5 mm, altul de 9 mm, cu laparoscop cu transmisie luminoasă prin două tipuri de optică (11).

Perhidrol. Soluție concentrată de peroxid de hidrogen; servește la prepararea apei oxigenate

diluate și ca agent decolorant (decolorarea părului) (13).

Peri- (gr. *peri* = în jurul). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de: în jurul, împrejur (32).

Periadenită (*peri-* + gr. *aden* = glandă + *-ită*). Inflamație a capsulei unui ganglion limfatic și a țesuturilor învecinate, realizînd un bloc aderențial în cazurile de inflamație productivă sclerogenă sau o supurație prin fistule în cazurile de procese exsudativpurulente (2).

Periaj. 1. Metodă curentă de tratament de întreținere a igienei bucale, în vederea profilaxiei afecțiunilor stomatologice, care constă din îndepărtarea detritusurilor alimentare de pe dinți cu ajutorul periei de dinți sau a periuțelor speciale acționate electric, la care este asociată o pastă, o substanță proprie dentară (38). 2. Procedură mecanică executată cu ajutorul unor perii, care mișcate pe suprafața tegumentară provoacă vasodilatație. Periajul poate fi uscat sau umed, în care caz periile sînt muiate în apă caldă și rece (4).

Periangeită (*peri-* + gr. *ageion* = vas + *-ită*). Inflamație a țesuturilor perivascularare (2).

Periangiocolită (*peri-* + gr. *ageion* = vas + *chole* = bilă + *-ită*), sin.: *Pericolangită*. Inflamația țesuturilor din jurul canalelor biliare (2).

Periapendicită (*peri-* + *apendice* + *-ită*). Inflamație a apendicelui și a țesuturilor peria-pendiculare; uneori, inflamația se propagă dinafară-înăuntru (de ex. în cazurile de peritonită tuberculoasă cu invadare apendiculară secundară sau de anexită dreaptă cu propagare secundară la apendice) (2).

Periapical (*peri-* + lat. *apex* = vîrf). Situat în jurul vîrfului unei formațiuni anatomice (32).

Periarterial (*peri-* + lat. *arteria* = arteră). Situat în jurul unei artere (2).

Periarterită (*peri-* + lat. *arteria* = arteră + *-ită*). Inflamație a tunicii externe a unei artere (2). ~ **nodoasă**, sin.: *Boala Küssmaul-Maier*, boală considerată de majoritatea autorilor ca o colagenoză, în care arterele mici prezintă multiple nodozități, ca urmare a unui proces inflamator și degenerativ. Histologic se constată un infiltrat inflamator limfopoliblastic și degenerescență fibrinoidă, urmate de hiperplazia tunicii interne și a celei externe; ulterior se produce hialinoza pereților. Clinic, manifestările sînt foarte variate, datorită diversității localizărilor (2).

Periartrită (*peri-* + gr. *arthron* = încheietură + *-ită*). Inflamație a țesuturilor din jurul unei articulații (2). ~ **coxofemurală**, calcificări para-articulare coxofemorale, care apar în grosimea tendoanelor, secundar în bursele seroase și mai

rar în capsula articulară, în cadrul unor rocese degenerative. Termenul este generic, cuprinzând afecțiuni diferite anatomopatologice, dar cu manifestări clinice asemănătoare: dureri, limitări ale mișcărilor, șchiopătare (24). ~ **scapulohumerală**, sin.: *Periartrroză scapulohumerală*, *Umăr dureros*, termen clinic generic pentru afecțiunile degenerative ale țesuturilor periarticulare ale umărului. Cuprinde: bursita calcară subdeltoidiană (boala Duplay); inflamația reumatoidă a țesutului conjunctiv subacromial; ruptura post-traumatică a tendonului mușchiului supraspinos, a mușchiului subscapular sau a lungii porțiuni a mușchiului biceps (24).

Periartrroză scapulohumerală (Rădulescu-Rădulescu și Baciu). Periartrită scapulohumerală.

Peribronșită (*peri-* + lat. *bronchus* = bronhie). Inflamația țesutului conjunctiv din jurul bronhiilor (2). ~ **fibroasă**, peribronșită cu dezvoltare de țesut conjunctiv fibros (adesea pigmentat) în jurul bronhiilor, ca urmare a unor procese inflamatorii cronice (2). ~ **nodosă**, bronhopneumonie de cele mai multe ori de natură tuberculoasă, cu noduli centrați de bronhiole mici și alveolele învecinate (2).

Pericard (*peri-* + gr. *kardia* = inimă). *Pericardium*.

Pericardectomie (*pericar* + gr. *ektome* = excizie). Rezecție operatorie a pericardului în pericardita cronică constrictivă, pentru restabilirea hemodinamicii compromise (11).

Pericardioliză (*pericar* + gr. *lysis* = distrucție). Tratatul pericarditei adezive prin liză digitală sau instrumentală a aderențelor dintre foia parietală și cea viscerală a pericardului (11).

Pericardită (*pericar* + *-ită*). Inflamație de natură infecțioasă sau neinfecțioasă, acută sau cronică, cu sau fără lichid, a pericardului (10). ~ **acută nespecifică benignă**, formă de pericardită cu etiologie contestată (tuberculoză, virus, reumatism), evoluind rapid, în special la adult, cu dureri mari și recidive (10). ~ **adezivă**, formă de pericardită caracterizată prin simfiza celor două foițe seroase datorită organizării exsudatului fibrinos (de ex. în reumatism sau în tuberculoza plastică), putând suferi și calcificări, realizându-se pericardită calcifiantă (2). ~ **calcifiantă**, vezi Pericardită adezivă. ~ **chiloasă**, formă de pericardită cu lichid bogat în lipide; trebuie diferențiată de chilopericard care este datorit unei rupturi a canalului toracic în pericard (10). ~ **colesterolică**, formă rară de pericardită, cu abundențe cristale de colesterol, asociată de obicei cu un mixedem (10). ~ **eronică constrictivă**, afecțiune rară, atingând predilect vârsta tină, cu etiologie imprecisă, incriminându-se uneori tuberculoza, afecțiuni piogene, dar nu reumatismul, constând dintr-o trans-

formare a pericardului într-o carapace densă, fibroasă, care comprimă inima, în special cavitățile drepte. Pot apărea calcificări. Inima este intrinsec neatinsă, alterarea funcțională fiind datorită efectului mecanic al constricției care împiedică umplerea diastolică, ajungându-se la stază sanguină cu creșterea presiunii venoase mai ales în teritoriul venei cave inferioare. Semne clinice periferice caracteristice: puls mic, rapid, care dispăre uneori în inspirație (puls paradoxal Küssmaul), creșterea precoce a presiunii venoase, iar tardiv hipertensiune în teritoriul venei cave inferioare, hepatomegalie, ascită, edeme (32). ~ **hemoragică**, pericardită caracterizată prin prezența unui lichid hemoragic; apare în unele septicemii, în cancer și tuberculoză, în discrazii sanguine (scorbut etc.) sau ca o consecință a acțiunii gazelor toxice (2). ~ **de însofîre**, formă de pericardită cu apariție secundară (de ex. în traumatisme cardiace sau în infarct) (10). ~ **purulentă**, Empiem pericardic. ~ **seroasă**, formă de pericardită cu lichid clar, citrin, cu densitate peste 1 015 și reacție Rivalta pozitivă (2). ~ **serofibrinoasă**, forma cea mai frecventă de pericardită, cu lichid gălbui cu filamente de fibrină; prin resorbție sau exces de fibrină, lichidul devine de consistență siropoasă și se adună în părțile declive (de ex. în reumatism) (2). ~ **useată**, pericardită fără lichid în cavitatea pericardică; datorită depozitelor fibrinoase, seroasa ia aspectul de „lîmbă de pisică” (2).

Pericardium (*peri-* + gr. *kardia* = inimă), sin.: *Pericard*, *Sac pericardic*. Sac membranos închis, care înconjură inima. Baza este atașată de tendonul central al diafragmului, iar vîrful său înconjură, pe o distanță scurtă, vasele mari care pleacă din baza inimii. Este constituit dintr-o pătură fibroasă externă (*pericardium fibrosum*) și o pătură seroasă internă (*pericardium serosum*) formată din două foițe: una care vine în contact cu inima (*lamina visceralis* sau *epicardium*) și alta în contact cu *pericardium fibrosum* (*lamina parietalis*). În mod normal, sacul pericardic conține 5–20 g lichid seros clar (1).

Pericardotomie (*pericar* + gr. *tome* = tăiere). Incizia operatorie a pericardului (11).

Pericardon (*peri-* + gr. *karyon* = nucleu). Masă citoplasmică circumnucleară (1).

Pericementum (*peri-* + lat. *caementum* = cement). Membrana periodontică (1).

Perichistectomie (*peri-* + gr. *kystis* = vezică + *ektome* = excizie). Ablajație parțială sau totală a țesutului de reacție periparazitar în tratamentul chirurgical al chistului hidatic (11).

Perichondrium (*peri-* + gr. *chondros* = cartilaj), sin.: *Pericondru*. Țesutul conjunctiv fibros care acoperă cartilajul, cu excepția suprafețelor articulare (1).

Periciazină. Derivat fenotiazinic cu acțiune neuroleptică, indicat în tulburări de caracter și de comportament, în psihoze și nevroze (13).

Pericistită (*peri-* + gr. *kystis* = vezică + *-ită*), sin.: *Celulită perivezicală*. Inflamație acută sau cronică a țesuturilor perivezicale, consecutivă unui proces inflamator vezical (11).

Pericite (*peri-* + gr. *kytos* = celulă). Celulele Rouget. Vezi Rouget.

Pericitom (*pericit* + *-oma*). Tumoare benignă constituită din pericite (2).

Pericolangită (*peri-* + gr. *chole* = bilă + *ageion* = vas + *-ită*). Periangiocolită.

Pericolecistită (*peri-* + gr. *chole* = bilă + *kystis* = vezică + *-ită*). Inflamația seroasei veziculare și a țesutului celular care înconjură vezicula biliară (16).

Pericolită (*peri-* + gr. *kolon* = intestin gros + *-ită*). Peritonită localizată în jurul colonului, plastică sau supurată, consecutivă de cele mai multe ori unei colite segmentare (16). ~ *segmentară*, pericolită dezvoltată la un anumit segment al colonului (11).

Pericolpită (*peri-* + gr. *kolpos* = vagin + *-ită*). Inflamație a țesuturilor din jurul vaginului (2).

Perioma. Gen de insectă dipteră din familia *Psychodidae*. *Specii mai importante*: *P. ocellaris*; *P. townsvillensis*, originară din Australia, produce prin mușcătură leziuni foarte dureroase (31).

Pericondrită (*peri-* + gr. *chondros* = cartilaj + *-ită*). Inflamația membranei care acoperă suprafața unui cartilaj (2).

Pericondrom (*peri-* + gr. *chondros* = cartilaj + *-oma*). Tumoare benignă a pericondriului (2).

Pericondru (*peri-* + gr. *chondros* = cartilaj). *Perichondrium*.

Pericord (*peri-* + gr. *chorde* = coardă). Învelișul notocordului (1).

Pericoronarită (*peri-* + lat. *corona* = coroană + *-ită*). Inflamația țesuturilor moi care înconjură coroana unui dinte în erupție (32). ~ *acută supurată*, Abces pericoronar.

Perieranium (*peri-* + lat. *kranion* = craniu). Perioștul suprafeței externe a oaselor craniene (1).

Perideferențită (*peri-* + *deferent* + *-ită*). Inflamația țesuturilor din jurul canalului deferent (2).

Periderm (*peri-* + gr. *derma* = piele). Vezi *Epitrichium*.

Peridural. Care este situat extern, în jurul durei mater (1).

Peridurografie (*peri-* + *dura mater* + gr. *graphein* = a scrie). Punerea în evidență pe

un film radiografic a spațiului peridural, prin utilizarea mijloacelor de contrast (36).

Perielectrotonus. Zonă de creștere a excitabilității în vecinătatea zonei de inhibiție activă a nervului (4).

Periendoteliom (*peri-* + *endoteliu* + *-oma*). Periteliom.

Periesofagită (*peri-* + *esofag* + *-ită*). Inflamația țesutului celular care înconjură esofagul (16).

Periflebită (*peri-* + gr. *phleps* = venă + *-ită*). Inflamație a tunicii externe a venelor, însoțită de reacția inflamatorie a țesutului înconjurător; procesul se dezvoltă de cele mai multe ori dinăuntru--în afară, de la un proces de flebită (2). ~ *retiniană*, Boala Eales, yezi Eales. ~ *tuberculoasă*, leziune tuberculoasă a venelor caracterizată prin prezența de infiltrații granulomatoase, cu proliferare centripetă spre lumen (34).

Perifocal. Termen care desemnează situarea în jurul unui focar patologic (2).

Perifoliculită (*peri-* + lat. *folliculus* = folicul + *-ită*), sin.: *Perifolliculitis*. Reacție inflamatorie în jurul unui folicul pilos (2).

Perifolliculitis (*peri-* + lat. *folliculus* = folicul + *-itis*). Perifoliculită. ~ *capitis abscedens et suffodiens*, acnee conglobată cu localizare de predilecție în regiunea occipitală (12).

Perifrenită (*peri-* + gr. *phren* = diafragm + *-ită*). Inflamație a diafragmului și a structurilor învecinate, putînd realiza aderențe (2). ~ *tuberculoasă*, afectarea frenicului, primitivă sau secundară tuberculozei pulmonare, caracterizată prin dureri la baza hemitoracelui, asociate cu tulburări dispeptice (balonări, vărsături); simulează nevralgia intercostală și boli acute abdominale (34).

Perigastrită (*peri-* + gr. *gaster* = stomac + *-ită*). Peritonită localizată la nivelul seroasei stomacului (16). ~ *plastică*, formare de aderențe în jurul stomacului (11). ~ *supurată*, peritonită localizată la nivelul unei fisuri ulceroase (11).

Perihepatită (*peri-* + gr. *hepar* = ficat + *-ită*). Inflamația peritoneului care acoperă ficatul sau (și) a capsulei fibroase a acestuia (16).

Perijejunită (*peri-* + *jejun* + *-ită*). Inflamație în jurul jejunului (2).

Perikeratic (*peri-* + gr. *keras* = corn). Termen de localizare pentru zona sclerocônjunctivală care corespunde marginii corneei (28).

Perilimfă (*peri-* + gr. *lymph* = apă, limfă). Lichidul care separă labirintul membranos de labirintul osos al urechii interne (1).

Perimetrie (*peri-* + gr. *metron* = măsură). Măsurarea subiectivă a sensibilității periferice a retinei; punctele retiniene cu sensibilitate egală la teste luminoase sau colorate diferit

se înscriu în curbe circulare concentrice numite izoptere (28).

Perimetrită (*peri-* + gr. *metra* = uter + *-ită*). Inflamație a seroasei uterului; infecția se poate face dinăuntru-în afară, în cazurile de metrită, sau din afară-înăuntru, în cazurile de peritonită sau pelvipertonită (mai ales de origine bacilară) (2).

Perimetrium (*peri-* + gr. *metra* = uter). *Tunica serosa uteri*.

Perimetroanexită, sin.: *Perisalpingoovariță*. Inflamație a țesutului conjunctiv periuterin și perisalpingoovarian (18).

Perimetrosalpingită (Pozzi). Denumire generică pentru inflamațiile care interesează uterul și se întind la salpinge (2). ~ **Încapsulată**, inflamație a țesutului conjunctiv periuterin și perisalpingoovarian circumscrisă de aderențe periferice (18).

Perimetru (*peri-* + gr. *metron* = măsură). 1. În oftalmologie, instrument pentru măsurarea câmpului vizual (28). 2. Spațiu delimitat (4). ~ **de protecție**, limită de demarcație a unei zone, suprafețe sau teritoriu posedând anumite caracteristici, în general spații cu amenajamente igienice sanitare, stațiuni balneare, fântâni, izvoare minerale, cu scopul de a le proteja de influențe nefavorabile (4).

Perimiziu. *Perimysium*.

Perimysium (*peri-* + gr. *mys* = mușchi), sin.: *Perimiziu*. Țesut conjunctiv care înconjură benzi de fibre musculare (1).

Perinefrită (*peri-* + gr. *nephros* = rinichi + *-ită*). Inflamație a țesutului celulo-grăsos din jurul rinichului, adesea cu caracter supurativ (flegmon perinefretic), având drept cauză contuzii în regiunea lombară, abcese ale organelor de vecinătate sau apărind ca o complicație a unei pionefroze (calculoză infectată) (2). ~ **purulentă**, colecție purulentă în țesutul conjunctiv perirenal (de obicei nu este o colecție limitată de o capsulă, ci are un caracter difuz fiind vorba mai degrabă de un flegmon perirenal) (2).

Perineocel (*perineu* + gr. *kele* = hernie). Hernie perineală (2).

Periueografie (*perineu* + gr. *graphein* = a scrie). Radiografie a regiunii perineale după crearea unui contrast artificial (aer sau alt gaz) (36).

Vezi și: Emmet.

Perineorafie (*perineu* + gr. *rhaphe* = sutură). Operație ginecologică constând din refacerea chirurgicală a rupturilor de perineu (18).

Perineu. *Perineum*.

Perineum (gr. *perineos* = perineu), sin.: *Perineu*. Porțiunea corpului care închide inferior bazinul, mărginită în față de arcul pubian, înăpoi de cocis și ligamentele sacrotuberoase și

pe părți de tuberozitățile ischionului. La bărbat el este ocupat de canalul anal, uretra membranoasă și rădăcina penisului, la femeie de canalul anal, uretra, rădăcina clitorisului și orificiul vaginului; la ambele sexe, de mușchi, fascii, vase și nervi ai acestor structuri (1).

Perineurium (*peri-* + gr. *neuron* = nerv). Teaca de țesut conjunctiv a unui fascicul de fibre nervoase (1).

Perinevrită (*peri-* + gr. *neuron* = nerv + *-ită*), sin.: *Epinevrită*. Inflamație a perinevriului (țesutul conjunctiv care unește fasciculele secundare ale fibrelor nervoase) (2).

Perioadă (gr. *periodos*). 1. Fiecare șir orizontal al elementelor înscrise în tabloul periodic al lui Mendeleev; după lungimea acestor șiruri, se deosebesc: perioadele 1, 2 și 3 care sînt „perioade scurte” și perioadele 4, 5 și 6, care sînt „perioade lungi” (5). 2. Timpul scurs între două repetări ale unui același fenomen (5). ~ **antefizică**, perioada dintre primoinfecția tuberculoasă și apariția ftiziei (34). ~ **anti-alergică**, perioadă de timp care se scurge de la venirea în contact a organismului cu un antigen și pînă la apariția stării de alergie (34). ~ **de ascensiune epidemică**, interval de timp în care numărul cazurilor de îmbolnăvire crește de la o zi la alta; reprezintă segmentul ascendent al curbei epidemice (8). ~ **de dilatație**, Perioada I a nașterii. ~ **epidemică**, interval de timp în care o boală transmisibilă se manifestă prin număr mare de îmbolnăviri și extindere masivă în populația receptivă de pe întinderi teritoriale variate (8). ~ **de expulsie**, Perioada a II-a a nașterii. ~ **fundamentală**, în cultura fizică medicală, partea de mijloc a unui program de gimnastică medicală, în care efortul este maxim și dirijat în vederea corectării deficienței fizice sau funcționale respective (24). ~ **de incubatie**, interval de timp în evoluția clinică a bolilor infecțioase, cuprins între momentul infectant și apariția primelor semne de îmbolnăvire; în această perioadă, boala nu se exteriorizează prin nici o manifestare clinică, deși au loc procese fiziopatologice (8). ~ **inter-epidemică**, perioadă de timp în care, într-o populație de pe un teritoriu dat, nu există condiții de manifestare epidemică a unei boli transmisibile; în perioadele interepidemice, boala se manifestă în mod sporadic (8). ~ **de invazie**, Invazie. ~ **izoelectrică**, perioadă în care nu apare nici un fel de deflexiune pe traseul electric, ca urmare a echilibrului dintre sarcinile pozitive și negative (15). ~ **izometrică de contracție**, fază inițială, de punere în tensiune fără scurtarea fibrelor musculare (15). ~ **de înjumătățire**, Timp de înjumătățire. ~ **I a nașterii**, sin.: *Perioada de dilatație*, perioadă a nașterii care durează din momentul ștergerii

complete a colului uterin pînă la dilatația completă a orificiului uterin (18). ~ a II-a a nașterii, sin.: *Perioada de expulsie*, perioadă de timp care durează de la dilatarea completă a orificiului uterin și coborîrea fătului pe planșeul perineal pînă la terminarea expulsiei fătului din căile genitale (18). ~ a III-a a nașterii, perioadă a nașterii în care se produce expulsiia naturală a placentei (18). ~ a IV-a a nașterii, perioadă care urmează expulsiei placentei; durează aproximativ 2 ore, timp în care lăuza trebuie supravegheată cu atenție, pentru depistarea și tratarea eventualelor complicații (metroragii, stare de șoc) (18). ~ *postepidemică*, perioadă care urmează stingerii unei epidemii, caracterizată prin îmbolnăviri din ce în ce mai rare și trecerea către modul sporadic de apariție a cazurilor de boală (8). ~ *radioactivă*, Timp de înjumătățire. ~ *de refacere*, perioadă de timp necesară marilor funcții ale organismului pentru a-și reveni la normal, după un efort intens sau îndelungat (9). ~ *refractară*, vezi Batmotropism.

Vezi și: Wenckebach.

Periodicitate (gr. *periodos* = perioadă). Proprietatea unui fenomen exprimată prin reproducerea lui la un anumit interval egal de timp. *T*. Funcțiile periodice de forma $F(t + T) = F(t)$ exprimă într-o formă generală revenirea unei mărimi la valorile anterioare după scurgerea perioadei *T*. Funcția sinusoidală $A \sin(\omega t + \alpha)$ este cea mai simplă dintre funcțiile periodice, unde ω este frecvența și α o constantă. Ciclurile sînt o varietate a mișcării periodice (7).

Periodogramă (gr. *periodos* = perioadă + *gramma* = notare). Analiză sau exprimare statistică axată pe componentele periodice ale unui proces (7).

Periodont (*peri-* + gr. *odous* = dinte). Parodontiu moale.

Periodontal. Care este situat strict în jurul dintelui; se referă de obicei la membrana periodontală (38).

Periodontium (*peri-* + gr. *odous* = dinte). Membrană periodontică.

Periokie, sin.: *Periparazitism*. Formă de parazitism în care paraziții se găsesc în haine (păduchele vestimentar, purcii) sau în locuințe (ploșnițe, gîndaci), deci în microclimatul ambiant omului (8).

Perionixie (*peri-* + gr. *onyx* = unghie). Inflamație periunghială provocată de cele mai multe ori de coci piogeni sau de ciuperci levuriforme din grupul *Candida* (12).

Perionychium (*peri-* + gr. *onyx* = unghie). Marginea epidermei care înconjură unghia (1).

Periooforită (*peri-* + gr. *oon* = ou + *pherein* = a purta + *-ită*). Inflamația țesuturilor din jurul ovarului (2).

Periooforosalpingită (*peri-* + gr. *oon* = ou + *pherein* = a purta + *salpinx* = trompă + *-ită*). Inflamație a țesuturilor din jurul ovarului și salpingelui (2).

Periorbită (*peri-* + lat. *orbita* = orbită). Periorbita orbitei (1).

Periorechium (*peri-* + gr. *orchis* = testicul). *Lamina parietalis tunicae vaginalis testis*.

Periorhită (*peri-* + gr. *orchis* = testicul + *-ită*). Inflamație a tunicii vaginalei testiculare; reprezintă o condiție de bază pentru formarea hidrocelului (2).

Periost (*peri-* + gr. *osteon* = os). *Periosteum*.

Periosteum, sin.: *Periost*. Membrana fibroasă a suprafețelor osoase, cu excepția suprafețelor articulare unde se află cartilajul (1). ~ *alveolare*, Membrana periodontică.

Periostită (*peri-* + gr. *osteon* = os + *-ită*). Proces inflamator septic sau aseptice (traumatic, tumoral) al periostului (24). ~ *acută*, formă de periostită caracterizată anatomopatologic prin infiltrat inflamator granulocitar (2). ~ *albuminoasă* (Ollier-Poncet), formă de periostită cronică, caracterizată prin exsudarea subperiostală a unui lichid clar, albuminos (24). ~ *cronică*, formă de periostită caracterizată anatomopatologic prin infiltrat inflamator limfocitar (2). ~ *fibroasă*, inflamație cronică a periostului cu îngroșare fibroasă (2). ~ *hiperplastică*, aspect radiologic al unei periostite voluminoase, care tinde să se osifice, așa cum o întîlnim în osteomieliță (24). ~ *osifiantă*, inflamație acută sau cronică care determină dezvoltarea unor excrescențe osoase sub formă de osteofite sau de osteopatii difuze (hiperostoze), formațiuni care se pot confunda cu procese tumorale (2). ~ *seroasă*, leziune reversibilă constînd din imbibarea periostului cu un lichid (exsudat) seros, care poate să decoleze periostul de os (2). ~ *supurată*, proces supurativ periostal, cu dezlipirea periostului de pe os și erodarea suprafeței osoase denudate care devine astfel rugoasă; procesul poate să ajungă la necroză osoasă (2). ~ *supurată malignă*, formă de periostită supurată cu transformare într-un proces de osteomieliță (osteomieliță spontană) (2). ~ *tibială* (Nitz-Presber), sin.: *Tibia rugosa*, entezită a inserțiilor tendinomușculare de pe periostul tibial; apare de obicei în urma eforturilor sportive (24).

Periostoză (*periost* + *-oză*), sin.: *Apoziție periostală*. Periostită aseptice osificantă exprimată radiografic prin opacitate polimorfă nointegrată în forma osului și rezultată din transformarea osoasă a țesutului conjunctiv subperiostal, în condițiile create de traumatisme, infecții etc. (24; 36).

Peripancreatită (*peri-* + *pancreas* + *-ită*). Inflamație a țesutului peripancreatic (2).

Periparazitism. Periochie.

Periplaneta orientalis. Vezi Blatta.

Peripleurită (*peri-* + *pleură* + *-ită*). Inflamație a țesutului celular dintre pleura parietală și perețele toracic (34).

Periporită (*peri-* + gr. *poros* = trecere + *-ită*), sin.: *Stafilodermie periporală*. Inflamație areolară în jurul orificiilor glandelor sudoripare, provocată în special de stafilococ (12).

Periproctal (*peri-* + gr. *proktos* = anus). Circumanal.

Periprostată (*peri-* + gr. *prostates* = care stă înainte + *-ită*), sin.: *Celulită periprostatică*. Inflamație acută sau cronică a țesutului periprostatic, consecutivă unei prostatite (11).

Peripsoită. Inflamație a țesutului conjunctiv din jurul mușchiului psoas (2).

Perirectită (*peri-* + *rect* + *-ită*). Inflamație a țesutului conjunctiv din jurul rectului (2). ~ *sifilitică*, formă rară de perirectită, cu infiltrat limfoplasmocitar și proces de vascularită specifică (2). ~ *tuberculoasă*, formă de perirectită caracterizată anatomopatologic printr-un infiltrat epitelioidolinfocitar și zone de cazeificare cu tendință la fistulizare (2).

Vezi și: Nicolas-Favre.

Perisalpingită (*peri-* + gr. *salpinx* = trompă + *-ită*). Inflamație a țesuturilor din jurul salpingelui, putând antrena o pelvipertonită (2).

Perisalpingoovărită. Perimetronexită.

Perisalpinx (*peri-* + gr. *salpinx* = trompă). Peritoneul care acoperă marginea superioară a tubei uterine (1).

Perisigmoidită (*peri-* + *sigmoid* + *-ită*). Inflamație a peritoneului din jurul colonului sigmoidian (2).

Perispermatită (*peri-* + gr. *sperma* = sămânță + *-ită*). Inflamație a țesuturilor din jurul cordonului spermatic; forma seroasă se manifestă prin hidrocel, iar forma hemoragică prin hematocel (2).

Perisplanhinită (*peri-* + gr. *splanchnon* = viscer + *-ită*). Periviscerită.

Perisplenită (*peri-* + gr. *splen* = splină + *-ită*). Inflamația capsulei seroase a splinei (2).

Perispondilită (*peri-* + gr. *spondylos* = vertebră + *-ită*). Inflamație a țesuturilor perivertebrale (musculatură și ligamente), de obicei reumatică (24).

Vezi și: Gibney.

Peristaltism (*peri-* + gr. *stalsis* = contracție). Mișcări sub formă de unde ale tubului digestiv sau altor structuri tubulare, provocate de contracția și relaxarea periodică a musculaturii netede a acestora, ducând la propulsarea conținutului lor (15).

Peristolă (gr. *peristole* = contractură). Contractie a musculaturii unui organ cavitătar (stomac etc.) asupra conținutului său (15).

Peristrumită, sin.: *Peritiroidită*. Inflamație a țesuturilor din jurul glandei tiroide cu caracter supurativ în formele de tiroidită flegmonoasă și sclerogenă în unele tiroidite cronice (tiroidita lemnoasă Riedel) (2).

Periteliom (*peri-* + *endoteliu* + *-oma*), sin.: *Periendoteliom*. Tumoare benignă a celulelor din jurul vaselor mici; se poate maligniza (2). ~ *sarcomatos*, angiosarcom constituit din tumori roșii-albăstrui, formate din proliferări de celule cuboidocilindrice, înconjurând un endoteliu de aspect normal (10).

Peritelium (*peri-* + *endoteliu*). *Perithelium*.

Peritendineum (*peri-* + lat. *tendo* = tendon). Teaca conjunctivă care acoperă benzile fibroase ale tendoanelor (1).

Peritendinită (*peri-* + lat. *tendo* = tendon + *-ită*), sin.: *Pseudovaginită*. Inflamație a țesutului care înconjură tendoanele lipsite de teacă vaginală (4).

Peritenonită (*peri-* + gr. *tenon* = tendon + *-ită*). Paratendinită.

Perithelium (*peri-* + gr. *thele* = ridicătură), sin.: *Peritelium*. Țesutul conjunctiv care înconjură capilarele și vasele mici (1).

Peritiflilită (*peri-* + gr. *typhlos* = orb + *-ită*). Inflamație a peritoneului pericecal, ca urmare a unei tiflrite sau a unei apendicite (2).

Peritiroidită (*peri-* + *tiroidă* + *-ită*). Peristrumită.

Peritomie (*peri-* + gr. *tome* = tăiere). Excizia unei fișii de conjunctivă în jurul corneei pentru tratamentul panusului (28).

Peritoneoplastie (*peritoneu* + gr. *plassein* = a forma), sin.: *Peritonizare*. Acoperirea unei suprafețe cu peritoneu (11).

Peritoneoscopie (*peritoneu* + gr. *skopein* = a vedea). Laparoscopie.

Peritoneu (*peri-* + gr. *teinein* = a se întinde). *Peritoneum*.

Peritoneum (*peri-* + gr. *teinein* = a se întinde), sin.: *Peritoneu*, *Sac peritoneal*. Membrana seroasă care căptușește cavitatea abdominală și înconjură viscerale pe care aceasta le conține (1). ~ *parietale*, partea seroasei peritoneale care căptușește pereții cavității abdominale (1). ~ *viscerale*, partea seroasei peritoneale care acoperă visceralele abdominale (1).

Peritonism, sin.: *Pseudoperitonită*. Sindrom peritoneal acut (constipație, vărsături, dureri etc.), fără a avea ca substrat inflamația peritoneului (16).

Peritenită (*peritoneu* + *-ită*). Proces inflamator acut sau cronic al peritoneului. Poate fi localizat în jurul unui viscer (peritonită localizată) sau generalizat (peritonită generalizată); se descriu: p. aparent primitive, p. prin perforație, p. tributare colecțiilor purulente, p. în

cursul ocuziei intestinale și infarctului mezen-
teric, p. traumatică, p. canceroase, p. tubercu-
loase etc. (16). ~ **adezivă**, sin.: *Peritonită*
plastică, formă de peritonită în care se reali-
zează aderențe ale organelor intraperitoneale
prin organizarea exsudatului (2). ~ **astenică**,
denumire dată peritonitei consecutive perfo-
rației intestinale din febra tifoidă și care apare
la bolnavi cu stare tifică pronunțată, ce mas-
chează și estompează simptomele de perforație,
ceea ce o face greu de diagnosticat (8). ~ **bae-
ilară**, inflamație generalizată sau localizată a
peritoneului, determinată de bacilul tuberculos
ajuns aici pe cale hematogenă, limfatică sau
prin contiguitate; se întâlnesc forme ascitice
(singulare sau în cadrul poliserozitei bacilare),
acute (granulia peritoneală), ulcerocazeoase,
fibroadezive, localizate (pelvipertonita, peri-
tifiilită etc.) (16). ~ **biliară**, peritonită apărută
prin perforarea veziculei biliare, îmbrăcînd
o formă acută, toxică, aseptică, cu evoluție
foarte gravă (2). ~ **biliară fără perforație**,
peritonită survenită în urma scurgerii de bilă
infectată în cavitatea peritoneală, probabil
consecutiv unui proces de transudare la nivelul
peretelui vezicular (11). ~ **difuză**, sin.: *Peri-
tonită francă*, *Peritonită generalizată*, peritonită
în care procesul septic este diseminat în întreaga
cavitate peritoneală (11). ~ **în doi timpi**, perito-
nită produsă la câteva zile după un prim episod
peritoneal acut (11). ~ **fecaloidă**, formă de peri-
tonită consecutiv unei perforații a intestinului
(2). ~ **fistulizată**, peritonită în care puroiul
din cavitatea abdominală se scurge la exterior
printr-un orificiu fistulos creat sau rămas în
urma unui act operator (11). ~ **francă**, Peri-
tonită difuză. ~ **generalizată**, Peritonită difuză.
~ **inchistată**, peritonită în care procesul septic
este limitat, alcătuiind un abces cu pereți deli-
mitanți (11). ~ **limfogenă**, în unele cazuri de
pleurită, pericardită sau mediastinită se poate
produce o propagare a germinilor pe cale lim-
fatică la foița peritoneală, dînd fenomene de
peritonită (2). ~ **prin perforație**, infecția se-
roasă peritoneală produsă printr-o plagă per-
forantă sau prin perforația patologică a unui
organ cavitărilor intraperitoneale (11). ~ **plastică**,
Peritonită adezivă. ~ **postoperatorie**, infectarea
peritoneului după laparotomie, prin reactivarea
unei infecții latente sau datorită condițiilor
septice în care s-a petrecut intervenția chirur-
gicală (2). ~ **primitivă**, termen impropriu sub
care se denumesc peritonitele care survin fără
o cauză evidentă și în afara oricăror leziuni
viscerale abdominale (11). ~ **puerperală**, com-
plicație rară a unei infecții puerperale localizate
cel mai frecvent la uter (18). ~ **în trei timpi**,
peritonită produsă prin deschiderea intraperi-
toneală a unui abces constituit în urma unui

proces inflamator acut (11). ~ **uremică**, perito-
nită toxică, aseptică, datorită factorilor toxici
vehiculați de sînge în cursul unei insuficiențe
renale (2).

Peritonizare. Peritoneoplastie.

Peritonsilită (*peri-* + lat. *tonsilla* = amig-
dală + *-ită*). Inflamație a țesuturilor periamig-
daliene (2).

Peritrih (*peri-* + gr. *thrix* = păr). Referitor
la poziția cililor pe întreaga suprafață la-
terală a unei bacterii; mai poartă și numele
de flagelare laterală (3).

Periuretrită (*peri-* + gr. *ouethra* = uretră
+ *-ită*). Inflamație a țesuturilor periuretrale,
avînd ca urmare, de cele mai multe ori, formarea
de fistule (2).

Perivascular (*peri-* + lat. *vasculum* = vas
mic). Care este localizat în jurul vaselor san-
guine (15).

Perivascularită. Perivascularită.

Perivascularită, sin.: *Perivascularită*. Infla-
mație a adventiceii vasculare și a țesuturilor
dimpresur (2).

Periviscerită (*peri-* + lat. *viscera* = mă-
runtaie + *-ită*), sin.: *Perisplanhinită*. Infla-
mație a țesuturilor din jurul viscerelor, avînd
ca urmare formarea de aderențe, care pot pro-
duce tulburări funcționale uneori rebele la
tratament (2).

Perlavechio. **Procedeu** ~, sin.: *Exosple-
nioză*, exosplenopexie urmată de distrugerea
postoperatorie a splinei cu termocauterul, elec-
trocauterul sau prin radioterapie (11).

Perlă. Termen folosit în terminologia me-
dicală pentru formațiuni globuloase (32). **Perle**
de cobalt. Cobalt radioactiv utilizat în aplicări
locale sub formă de perle (36). ~ **epitelială**,
gobi keratozici sau parakeratozici, care apar
în derm în epitelioamele spinocelulare, consti-
tuind elemente histologice de diagnostic al
formelor de neoplazii ale epitelului malpighian
(2). **Perle osoase**. Sferule cu aspect de perle,
formate prin topirea osului în arsuri datorite
electrocūtării la curent de înaltă tensiune (23).

Vezi și: Elschnig.

Perleş. Zăbăluță.

Perlia, Richard. **Nucleul** ~, grup neuronal
al nucleului oculomotor plasat median și care
a fost recunoscut ca centru mezencefalic pentru
convergența ochilor (1).

Perls, Max, 1843—1881. **Corpusele** ~,
corpusele în formă de măciucă descriși în glo-
bulele roșii din anemia Biermer (19).

Permanganat de potasiu. $KMnO_4$. Sare po-
tasică a acidului permanganic cu proprietăți
de agent oxidant; se utilizează ca topic astrin-
gent și antiseptic (13).

Permanganizare. **Procedeu** de dezinfectie
a apei cu permanganat de potasiu. Se aplică

numai în condiții excepționale, modificând gustul apei (20).

Permeabilitate (lat. *permeare* = a pătrunde prin). Pătrunderea printr-un perete despărțitor sau printr-o membrană, a diferite substanțe; trecerea unei substanțe în mediul înconjurător și invers este considerată drept o difuziune printr-o membrană semipermeabilă. Celulele vegetale sau animale sînt considerate ca un osmometru, conținutul celulei fiind considerat drept o soluție cristaloidocoloidală care dezvoltă o presiune osmotică corespunzătoare celei a mediului (6). ~ **capilară**, trecerea unei substanțe prin perețele capilar. Viteza acestei treceri este determinată de concentrația substanței care trece prin perete în unitatea de timp și este proporțională cu suprafața peretelui și cu forța de împingere de la interiorul către exteriorul vasului. Există un gradient continuu de permeabilitate care crește de la extremitatea arterială spre cea venoasă a vasului, deci mărirea gradientului variază în raport cu lungimea vasului. Acest gradient s-ar datori mai degrabă unui factor prezent în sine decît diferențelor structurale permanente ale peretelui endotelial (6). ~ **selectivă**, proprietatea unor mucoase și structuri celulare (perete și membrană celulară) de a nu permite decît trecerea anumitor substanțe. Mecanismul permeabilității selective este explicat în special prin compoziția lipoproteică, hidrofugă și parțial impermeabilă a structurilor dotate cu această proprietate (5). ~ **solului**, proprietatea solului de a permite pătrunderea apei și a aerului, fiind în raport cu structura mecanică (dimensiunea și așezarea granulelor). Solurile puțin permeabile (argiloase) sînt umede și au putere mică de autopurificare din cauza cantității reduse de oxigen (20).

Permutare (lat. *permutare* = a face schimb). Așezarea unor elemente distincte în grupări ce diferă numai prin ordinea elementelor (de ex. permutarea a 3 obiecte luate cîte 3 se poate scrie astfel: *abc, acb, bca* etc.). Cu n elemente se pot face $P_n = n!$ permutări. Simbolul $n!$ se citește „ n factorial”, reprezentînd produsul lui n cu toate numerele întregi care îi sînt inferioare. Astfel, $5! = 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1 = 120$. Noțiunea de permutare este fundamentală în statistică (7).

Permutații. Substanțe (silicați de Al și Na) utilizate în dedurizarea apei; acționează pe principiul schimbărilor de ioni (20).

„**Pernă psihică**” (Dupré). Stereotipie de poziție întilnită în stările catatonice constînd din menținerea capului ridicat, ca fiind sprînjinit de o pernă inexistentă (35).

Pernă-atelă. Aparat ortopedic compus dintr-o pernă triunghiulară, care se leagă între coapsele

copilului sub 1 an cu luxație congenitală a șoldului, în scopul de a menține abducția și eventual rotația internă a membrului inferior (24).

Vezi și: Frejka.

Pernioane (lat. *pernio* = degerătură). Tumefieri cutanate cu tendință la exulcerare, situate mai ales la extremități, provocate de frig sau umezeală, la persoane care au suferit degerături (12).

Pernioză (lat. *pernio* = degerătură + *-oză*). Termen generic pentru dermatoze caracterizate prin tulburări circulatorii produse de acțiunea frigului (12).

Perobrachius (gr. *peros* = mutilat + lat. *brachium* = braț). Făt cu anomalii ale membrului superior și inferior (2).

Perocefal. *Perocephalus*.

Perocephalus (gr. *peros* = mutilat + *kephale* = cap), sin.: *Perocefal*. Făt cu un cap diform (2).

Perodaetile (gr. *peros* = mutilat + *daktylos* = deget). Dezvoltare defectuoasă a degetelor de la mîini sau picioare (1).

Peromelie (gr. *peros* = mutilat + *melos* = extremitate). Anomalie congenitală care constă din păstrarea, în locul unui membru, numai a unui simplu rudiment atașat direct centurii (24).

Peroxid. Denumire generală pentru toți compușii oxigenați care sînt suprasaturați cu oxigen. Peroxizii conțin gruparea peroxo-O-O și iau naștere prin tratarea, la rece, a unui hidroxid cu apă oxigenată. Toți sînt oxidanți puternici (5). ~ **de hidrogen**, compus instabil care eliberează oxigen în stare născîndă; este folosit ca dezinfectant sub formă de soluție diluată (apă oxigenată) (14). ~ **de hidrogen săpunat**, soluție, în părți egale, de peroxid de hidrogen pur și săpun verde (tinctură de săpun), folosită în laboratorul de tehnică dentară ca substanță antibuloasă (39). ~ **de magneziu**, compus de magneziu folosit ca antiacid gastric; are și oarecare acțiune antiseptică, prin eliberare de oxigen născînd (13). ~ **de zinc**, bactericid prin eliberare de oxigen în stare născîndă la contactul cu serozitățile; este întrebuințat în plăgi infectate, arsuri, abcese (13).

Peroxidaze. Enzime care catalizează oxidarea unui substrat pe seama peroxidului de hidrogen. Substratul oxidat poate fi format din fenoli, aminofenoli, indofenoli, amine, acid ascorbic, aminoacizi, acid uric, citocromul *c*, difosfopiridinnucleotidul redus etc. Partea activă a enzimei este constituită dintr-un derivat cu fier al hemului. Peroxidazele au o largă răspîndire, fiind prezente în țesuturile și umorile animalelor și plantelor, precum și la microorganismele (5).

Perrin. Operația ~, procedeu de cură a incontinenței de urină la femeie prin cervicocistopexie anterioară (11).

Perrin-Ferraton (Perrin, Maurice, 1826—1889; Ferraton, Louis). **Boala** ~, sin.: *Sold in resort*, cea mai obișnuită dintre articulațiile în resort. Coarda musculară este aici reprezentată mai frecvent de marginea fesierului, care se împiedică de cite ori alunecă pe marele trohanter (24).

Perseverare (lat. *perseverare* = a persevera). În neurologie, tendință de executare repetată stereotipă a unei acțiuni (perseverare clonică) sau de a prelungi durata unei acțiuni (perseverare tonică) (27). ~ **gestuală**, sin.: *Intoxicație prin gesturi*, tulburare a exprimării gestuale constând din repetarea succesivă, la solicitări diferite, a aceleiași mișcări; constituie un simptom caracteristic în cadrul afaziei (27). ~ **verbală**, sin.: *Intoxicație prin cuvânt*, tulburare a exprimării verbale constând din repetarea succesivă a aceluiași cuvânt; constituie un simptom caracteristic al afaziei (27). ~ **vizuală**, sin.: *Paltopsie*, persistența percepției vizuale după dispariția obiectului care i-a dat naștere (27).

Perseverare (lat. *perseveratio*). În psihiatrie, tendință patologică spre oprirea preocupărilor conștiente asupra unor reprezentări sau trăiri, cu reproducerea lor ulterioară, fenomen întâlnit în bolile cerebrale organice și epilepsie (35).

Personalitate (lat. = *persona*). Totalitatea însușirilor psihice, în special a celor morale și intelectuale, manifestată în caracterul interacțiunii dintre individ și mediul social (35).

Personalizare. Conștiința că percepțiile, senzațiile cenestezice, reprezentările, ideile, sentimentele aparțin eu-lui propriu (35).

Personificație. Formă de halucinații complexe constând din halucinații vizuale asociate cu halucinații auditive (vederea și auzirea simultană a unui om) în cadrul unor scene de masă ciudate, viu colorate, întâlnite în sindroamele halucinatorii delirante (35).

Personotrop (lat. *persona* = persoană, caracter + gr. *tropos* = întoarcere). Termen care se referă la un tratament îndreptat spre ceea ce este particular în terenul constituțional al bolnavului (7).

Perspirație (lat. *perspirare* = a transpira). Exhalare sau schimb de vapori sau gaze prin intermediul unei membrane (4). ~ **insensibilă**, sin.: *Diapnee*, excreția apei prin vaporizare fină la nivelul plămînilor și glandelor sudoripare ale pielii (15).

Perthes, Georg Clemens, 1869—1927. **Operația** ~. 1. Operație de recuperare funcțională a miinii în paralizia radială, constând din artrodeza în 20° extensie, tenodeza radialului II

și cubitalului posterior la radius și respectiv cubitus prin tunelizare și transpoziția posterioară a cubitalului anterior și a palmarului mare, fixându-i la extensorul comun și la extensorul degetului mare (24). 2. Crearea unei pense prehensoare în mina mutilată, prin despicarea unui spațiu între ultima patru metacarpieni (24).

Perthes-Jüngling (Perthes, Georg Clemens, 1869—1927; Jüngling, Otto). **Boala** ~, sin.: *Osteita Polichistică*, localizare la oasele degetelor minilor și picioarelor a sarcoidozei Besnier-Boeck-Schaumann (4).

Perturbație (lat. *perturbatio*). Tot ceea ce alterează semnalele care se propagă printr-un canal de comunicație; mărime secundară de intrare cu efecte negative asupra transmiterii informației. Perturbația are un caracter aleator, deoarece un semnal emis poate fi perturbat în mai multe semnale care se recepționează; cunoașterea perturbației înseamnă cunoașterea probabilităților semnalelor recepționate, condiționate de semnalele emise (37).

Pertussis. Tuse convulsivă.

Perversiune (lat. *pervertere* = a perverti, a corupe). Mod patologic de satisfacere a unor tendințe și trebuințe (35). ~ **sexuală**, Abarație sexuală.

Pes (lat. = picior). 1. Picior. Extremitatea liberă a membrului inferior, distal de articulația tibiotarsiană (1). 2. Formațiune anatomică în formă de picior (de ex. *pes hippocampi*) (1). ~ **abductus**, Picior valg. ~ **adductus**, Picior var. ~ **antice adductus**, *Metatarsus varus*. ~ **eavus**, Picior scobit. ~ **equinus**, vezi Echinism. ~ **flexus pronatus reflexus**, Picior plat. ~ **planus**, Picior plat. ~ **postice valgus antice detorsus**, termen folosit de Perthes pentru piciorul plat (24). ~ **valgus**, Picior valg. ~ **varus**, Picior var.

Pesar (lat. *pessarium*). Instrument în formă de inel, confecționat din cauciuc, metal sau material plastic, care se introduce în vagin în scopul reducerii deplasărilor uterine (18). ~ **oeluziv**, căpăcel din cauciuc, metal sau material plastic care se aplică pe porțiunea intravaginală a colului uterin, cu scopul de a-i obstrua orificiul extern (18).

Pestă (lat. *pestis* = mîlîmă, ciumă), sin.: *Ciumă*, *Mahamari*, *Pestis*. Boală pestilențială, endemoepidemică, provocată de *Pasturella pestis*, transmisă de la rozătoare (mai ales de la șobolani) la om prin intermediul purcelilor; se manifestă la om sub 3 forme clinice: bubonică, pulmonară și septicemică, ultimele două forme fiind foarte grave (8). ~ **ambulatorie**, sin.: *Pestă benignă*, *Pestis minor*, formă clinică ușoară a pestei, evoluind fără febră, cu stare generală bună și prezentînd numai adenopatii

moderate (8). ~ **aviară**, viroză gravă endemo-epidemică a păsărilor (22). ~ **aviară asiatică**, Boala Newcastle, vezi Boală. ~ **aviară atipică**, Boala Newcastle, vezi Boală. ~ **benignă**, Peste ambulatorie. ~ **bubonică**, cea mai frecventă formă clinică a pestei, manifestată printr-o tumefacție ganglionară regională dureroasă în zona tributară porții de intrare a baciului (bubon pestos); bubonul poate evolua spre supurație și se însoțește de alterarea gravă a stării generale, hipertermie continuă sau intermitentă, halucinații, delir, agitație, uneori stare de somnolență; în cazuri grave, cefaleea devine atroce, se instalează un sindrom hemoragipar cu hipotensiune arterială și bolnavul intră în comă (8). ~ **fulminantă**, sin.: *Pestă „siderans”*, formă foarte gravă a pestei septicecemică, în care moartea se produce în câteva ore (8). ~ **majoră**, denumire generică pentru cele 3 forme clinice majore ale pestei: bubonică, pulmonară și septicecemică (8). ~ **neagră**, denumirea formeii cu predominanță hemoragică a pestei septicecemică (8). ~ **pulmonară**, formă gravă a pestei, reprezentând fie o localizare pulmonară primară, consecutivă unei infecții aerogene, fie o localizare pulmonară secundară, ca o complicație a pestei bubonice; evoluează clinic ca o bronhopneumonie sau pneumonie severă, cu spută mucopurulentă hemoragică, pe fondul unei stări generale grave, către un sfârșit letal (8). ~ **septicecemică**, formă foarte gravă a pestei, evoluind de la început ca atare, sau ca stadiu terminal al unei peste bubonice sau pulmonare; clinic se manifestă prin febră ridicată continuă sau intermitentă, stare generală foarte alterată, fenomene de meningoencefalită, splenomegalie, sindrom hemoragic și simptome generate de variatele localizări metastatice (8). ~ „*siderans*”, Peste fulminantă.

Pesticide (lat. *pestis* = flagel + *caedere* = a omori). Substanțe chimice toxice, întrebuințate în agricultură în lupta împotriva dăunătorilor; cele mai multe dintre ele au toxicitate foarte mare, fiind periculoase și pentru om (23).

Pestis (lat. = molimă, ciumă). Peste. ~ **minor**, Peste ambulatorie.

Peters, George Armstrong, 1859—1907. **Procedeu** ~, procedeu de ureterocolostomie extraperitoneală, cu păstrarea unui coleret vezical în jurul orificiilor ureterale (11).

Peteșie (it. *petecchia*). Sufuziune sanguină subtegumentară sau submucoasă, apărind sub forma unei mici pete purpurice, rotunde, punctiforme sau lenticulare; nu dispăre la presiunea digitală (de ex. exantemul din tifosul exantematic, purpura) (2).

Petges-Cléjat (Petges, G.; Cléjat, C.). **Poikilodermatomiozita** ~, vezi Poikilodermie.

Petges-Jacobi (Petges, G.; Jacobi, E.). **Poikilodermia generalizată** ~, vezi Poikilodermie.

Petidină, sin.: *Meperidină*. Compus cu acțiune analgezică de tip morfinic și oarecare acțiune antispastică; provoacă eufomanie (13).

Petiolus epiglottidis. Prelungirea mediană antero-inferioară a epiglotei care pătrunde în unghiul dintre cele două lame tiroidiene (1).

Petit, François Pourfour du, 1664—1741. **Canalul** ~, sin.: *Spatia zonularia*, spațiu triunghiular limitat de porțiunea ecuatorială a cristalinului și fasciculele anterioare și posterioare ale fibrelor zonulare (28).

Petit, Jean Louis, 1664—1750. **Hernia** ~, hernie lombară produsă prin triunghiul Petit (11). **Triunghiul** ~, *Trigonum lumbale*.

Petit mal (fr. = mic rău). Epilepsie minoră.

Petrașevskaia, G. F., **Osteosinteza** ~, osteosinteza prin cerclaj cu fascia lata (24).

Petri, Richard Julius, 1852—1921. **Filtrul** ~, dispozitiv de filtrare a aerului în vederea cercetării florei microbiene din aer, masa filtrantă fiind formată din nisip fin de cuarț sterilizat (20). **Placa** ~, cutie de sticlă cu capac de formă cilindrică, utilizată pentru cultivarea bacteriilor pe suprafața mediilor solide (3).

Petrisaj (fr. *pétrissage*). Fază în procedurile de masaj care constă din apăsarea puternică și frământarea țesuturilor, prinse cu una sau cu ambele mâini (4).

Petroapicrită. Petrozită.

Petrolizare. Metodă de combatere a larvelor de anofeli, prin distribuirea petrolului pe suprafața apelor contaminate (31).

Petroselinum hortense, sin.: *Pătrunjel*. Plantă din familia *Umbelliferae* ale cărei frunze conțin un ulei esențial bogat în apiol, miristicină, acid petroselinic și petroselidinic; are acțiuni multiple: diuretică, uterotonică, spasmolitică și hipotensivă (13).

Petrov, N. N. **Operația** ~, intervenție plastică în sindactilie, constând din perforarea, ligaturarea și secționarea tegumentelor interdigitale (24).

Petrozită (gr. *petros* = stîncă, piatră + *-ită*), sin.: *Petroapicrită*. Proces supurativ al grupului de celule situate la virful stîncii temporalului, inflamație de origine otitică, cauzată de germeni osteolitici. Se caracterizează clinic prin sindromul Gradenigo (otoree, hemicranie paroxistică, strabism și diplopie) (30).

Pette-Löring. **Encefalită nodulară** ~, panencefalită sau panencefalomielită primitivă, sporadică, de etiologie nedeterminată (probabil virotică), caracterizată clinic prin tulburări psihice, vegetative, piramidale și extrapiramidale cu evoluție acută, subacută sau

cronică; anatomopatologic se constată micro-noduli gliali, diseminați cu predominanță în substanța cenușie a encefalului (8).

Pettenkofer, Max Joseph von, 1818—1901. **Reacția** ~, reacție pentru punerea în evidență a derivaților acidului colic (săruri biliare: glicocolatul și taurocolatul), care — în soluție apoasă sau alcoolică — în prezența de mici cantități de zaharoză și acid sulfuric dezvoltă o culoare violetă intensă. Reacția servește la identificarea sărurilor biliare în produsele biologice (5).

Petz, Aladar de. **Aparatul** ~, aparat pentru executarea automată a unei anastomoze gastro-intestinale, cu ajutorul unor agrafe de argint (11).

Peumus boldo, sin.: *Boldo*. Plantă din familia *Monimiaceae*; frunzele conțin un ulei volatil, un glicozid (boldoglucina) și un alcaloid (boldina); au acțiune coleretică și colecistokinetică, fiind folosite ca decongestiv hepatic și stimulent digestiv (13).

Peutz-Jeghers (Peutz, J.L.A.; Jeghers H.). **Sindromul** ~, Sindromul Peutz-Touraine, vezi Peutz-Touraine.

Peutz-Touraine (Peutz, J.L.A.; Touraine, H.). **Sindromul** ~, sin.: *Sindromul Peutz-Jeghers*, sindrom familial, care se manifestă prin apariția unor pete pigmentate pe mucoasa labială și pe mucoasa cavității bucale, ușor proeminente și însoțite adesea de o polipoză multiplă endobucală sau diseminată pe mucoasa tubului digestiv; se manifestă prin dureri abdominale, hemoragii digestive, anemie hipocromă și uneori invaginări cu obstrucție intestinală (16; 38).

Pexie (gr. *pexis* = fixare). Fixarea în poziție normală a unui organ ptozat (11).

Peyer, Johann Conrad, 1653—1712. **Plăcile** ~, *Folliculi lymphatici aggregati*.

Peyotl. Preparat ritual al indienilor din Mexic, în compoziția căruia intră mescalina; provoacă halucinații colorate (14).

Peyronie, François de la, 1678—1747. **Boala** ~, *Induratio penis plastica*.

Pezzer. **Sonda** ~, sondă de cauciuc sau de material plastic cu un capăt terminat în ciupercă, prevăzută cu două orificii (11).

Pezzer-Picot. **Procedeu** ~, procedeu de cură a fistulei vezicovaginale pe cale vaginoperineală (11).

Pezzi. **Semn** ~, sin.: *Dansul arterial al hilurilor*, pulsații ample ale desenului radiologic al hilurilor, observate în insuficiența pulmonară (10).

Pfannenstiel, Johann, 1862—1909. **Incizia** ~, incizie pentru celiotomie transversală situată între pliurile cutanate suprapubiene,

folosită în chirurgia organelor genitale interne la femeie (11).

Pfaundler-Hurler (Pfaundler, Meinhard, 1872—1947; Hurler, Gertrud). **Sindromul** ~, **Sindromul Hurler**, vezi *Hufstätter*.

Pfeiffer, Emil, 1847—1902. **Bacilul** ~ *Haemophilus influenzae*. **Boala** ~, Mononucleoza infecțioasă. **Fenomenul** ~, sin.: *Vibrioliză*, fenomen de imunobacterioliză, constând din liza vibriunilor holerici, în urma introducerii acestora în peritoneul cobailor imunizați anti-holerici (3).

Pfuhl, Adolph, 1842—1905. **Semn** ~, semn care permite localizarea unei colecții purulente în raport cu diafragma. Manometria după puncție arată o creștere a presiunii în inspirație și scădere în expirație dacă colecția este subdiafragmatică și invers dacă este supra-diafragmatică (34).

pg. Abreviere pentru micromicrogram. Vezi Picogram (5).

pH. Logaritmul inversului concentrației ionilor de hidrogen dintr-o soluție ($\text{pH} = -\log \text{CH}^+$), valoare teoretică ce reprezintă gradul de aciditate sau alcalinitate a soluției studiate. Valorile de pH se înscriu într-o scară de la 0 la 14, cu un punct de neutralitate la pH 7, unde concentrația ionilor H^+ este egală cu cea a ionilor $(\text{OH})^-$. Sub valorile 7 se află zona de aciditate, care se accentuează pe măsură ce valoarea pH-ului scade; invers, peste valorile 7, este zona de alcalinitate, care se intensifică o dată cu creșterea valorilor de pH. Valoarea pH-ului unui produs biologic se poate estima, cu suficientă precizie, cu ajutorul indicatorilor colorați (în soluție sau cu hirtie de filtru impregnată), sau se poate determina exact cu ajutorul pH-metrelor (5). ~ **optim enzimatic**, valoarea pH-ului la care o enzimă manifestă maximum de activitate; această valoare depinde de natura substratului asupra căruia acționează enzima, originea enzimei, temperatură, prezența anumitor săruri, concentrația substratului (5). ~ **sanguin**, valoarea pH-ului sângelui care, în mod normal, prezintă oscilații cuprinse între 7,30 și 7,45; valorile extreme, observate în unele afecțiuni patologice, au fost între 6,95 și 7,8. Valori scăzute de pH apar în acidozele gazoase (tuberculoză cronică, pneumonie, intoxicație cu morfină) și în acidozele fixe (diabet grav, nefrite în perioadă terminală). Valorile crescute de pH însoțesc alcalozele decompensate, gazoase (rău de munte) sau fixe (ingestia unor cantități mari de bicarbonat, vomismente incoercibile etc.) (5). ~ **urinar**, valoarea pH-ului urinei proaspete, care în mod normal se situează în zona acidă, în jur de 5,8, cu variații extreme între 4,8 și 8 și care poate varia fiziologic în funcție de regimul ali-

mentar; exteriorizează capacitatea rinichiului de a menține la valori constante echilibrul acido-bazic al mediului intern (5).

Phacomatosis angiomatosa familiaris. Boala Sturge-Weber-Krabbe. Vezi Sturge-Weber-Krabbe.

Phalanx (lat. = falangă), sin.: *Falangă*. 1. Os al unui deget de la mână sau picior (1). 2. Formațiuni subțiri dispuse în rând, care alcătuiesc *lamina reticularis* (1).

Phallus (gr. *phallos* = penis), sin.: *Penis*. 1. Organul masculin al copulației. Partea sa principală o constituie *corpus spongiosum penis*, cuprinzând uretra și formînd glandul și cele două *corpora cavernosa penis*, toate fiind acoperite de fascie și piele (1). 2. Termen dat uneori primordiului embrionar din care se diferențiază penisul sau clitorisul (1).

Pharynx (lat. = faringe), sin.: *Faringe*. Organ musculomembranos situat între baza craniului și esofag și care reprezintă o răspintie aerodigestivă în formă de jgheab deschis anterior; unește fosele cu laringele și cavitatea bucală cu esofagul. Are 3 porțiuni distincte: în sus, nazofaringele (sin.: *Cavum, Epifaringe, Faringe superior, Rino-faringe*), la mijloc, bucofaringele (sin.: *Orofaringe, Pars oralis pharyngis*), iar în jos, laringofaringele (sin.: *Hipofaringe, Laringopharynx, Pars laryngea pharyngis*) (30).

Phelan. **Procedeu** ~, procedeu de sutură a arterelor mici prin aplicarea principiului de plastie în Z (11).

Phelps, W. Metoda ~, metodă de reeducare neuromotorie în paralizile spastice postencefalitice, în care mișcările voluntare reciproce sînt învățate prin repetarea mișcărilor pasive ale membrilor inferioare într-un mod reciproc, ritmic, după muzică (24).

Phelps-Gocht (Phelps, W.; Gocht, H.). **Aparatul** ~, dispozitiv format dintr-o menghină sau din pelote bine căptușite pentru reducerea fracturii cominutive de calcaneu (24).

Phemister, D. B. Foraj ~, Operația Phemister. **Operația** ~, 1. Intervenție recomandată în pseudartrozele strînse, constînd din introducerea subperiostală, la nivelul focarului, a unui grefon osos (24). 2. Transfixie acromioclaviculară cu două cuie metalice în diastazisul acromioclavicular (24). 3. Foraj Duvernay urmat de evidarea cu chiureta a gitului și capului femural și introducerea unui transplant osos masiv transtrocantrocervicocapital (sin.: *Foraj Phemister*) (24). **Semnul** ~, semn radiologic excepțional al chistului dermoid al mediastinului: interiorul chistului este separat printr-o linie în două zone lichidiene de opacitate diferită (34).

Phenolsulphonphthalein (engl.), abreviat PSP. Fenolsulfonftaleină (25).

Phenozygos (gr. *phainein* = a apărea + *zygoma* = pomet). Anomalie de dezvoltare în care craniul este considerabil subțiat în comparație cu masivul osos facial (1).

Phialophora. Gen de ciuperci conidiosporate avînd unele specii patogene (care provoacă micetoame, cromoblastomicoze etc.) (12).

Philippson. **Reflexul** ~, reflex de extensiune încrucișată, declanșat prin flexiunea forțată a gambei pe coapsă la membrul de partea opusă; se pune în evidență în sindromul de secțiune medulară, după trecerea perioadei de șoc medular (27).

Philtrum. Depresiune pe suprafața buzei superioare, imediat dedesubtul septului nazal (1).

Phlebotomus, sin.: *Flebotom*. Gen de insectă din familia *Psychodidae*, vector important într-o serie de afecțiuni, ca: febra papataci (*P. papatasi*, *P. nitulescui*), leishmanioza (*P. argentipes*, *P. caucasicus*, *P. chinensis*, *P. intermedius*, *P. major*, *P. perniciosus*, *P. sergenti* etc.), bartoneloza (*P. noguchii*, *P. peruensis*, *P. verrucarum*) (31).

Phlegmasia (gr. = turgescență), sin.: *Flegmazie*. Termen folosit pentru anumite inflamații (2). ~ **alba dolens**, sin.: *Edem alb duros*, *Galactoflebită*, edem și tumefacție dureroasă a unui membru inferior, în special partea superioară a coapsei, avînd o colorație palidă asemănătoare cerei, care are loc ca o complicație tromboflebitică în cursul unei infecții puerperale, în teritoriul venei hipogastrice, venei iliace externe sau al venei femurale (2). ~ **coerulea dolens**, flebită a unui membru inferior, căreia i se asociază o obstrucție arterială acută, la început prin spasm și apoi prin tromboză, evoluînd pe fondul unei vechi cardiopatii. Se manifestă clinic prin edem voluminos, albastru-cianotic și dureros al membrului afectat, datorită unei staze accentuate în venele superficiale prin tromboză importantă care obstruează foarte multe vene colaterale (10).

pH-metru. Aparat care permite determinarea pH-ului pe cale electrometrică, prin măsurarea forței electromotrice a unei pile de concentrație, ai cărei electrozi sînt introduși în soluția de cercetat. Electrozii pH-metrului sînt constituiți fie din 2 electrozi de hidrogen (neoxidabili, din platină sau aur), fie, de obicei, dintr-un electrod de hidrogen și un electrod cu calomel, al cărui potențial de electrod a fost inițial stabilit în raport cu electrodul normal de hidrogen (5).

Phocomelia (gr. *phoke* = pecete + *melos* = extremitate), sin.: *Focomelie*. Anomalie congenitală constînd din lipsa segmentelor intermediare ale unui membru și atașarea segmentului

distal (mână sau picior) direct la centura scapulară sau pelviană (24).

Phosphate buffer saline (engl.). Abreviat P. B. S. Tampon fosfat folosit curent în tehnicile de cultivare a virusurilor în culturi celulare (22).

Phthirus pubis, sin.: *Morpion*, *Pediculus inguinalis*, *Phthirus inguinalis*, *Păduche* lat. Specie de insectă apteră din genul *Phthirus*, familia *Pediculidae*. Ectoparazit al omului, se localizează în regiunile păroase, determinând ftiriaza (31).

Physostigma venenosum. Liană din familia *Leguminosae-Papilionatae* care crește în Africa tropicală; semințele — boabele de calabar sau nucile de esere — conțin fizostigmină sau eserină, alcaloid toxic, parasimpatomimetic, anticolinesterazic (14).

Pia mater (lat. = mamă iubitoare). Membrană vasculară care învelește suprafața creierului și măduvei spinării și care constă dintr-un plex de vase de sânge înglobat într-un țesut areolar fin (1).

Pian, sin.: *Framboesia*, *Yaws*. Treponematoză din regiunile tropicale (Africa, America, Oceania), produsă de *Treponema pertenue* și asemănătoare în linii mari cu sifilisul. Forma mutilantă este denumită gangosa (12).

Piarahnită. Leptomeningită.

Piasetski. Grefă cutanată ~, grefă cutanată liberă, asemănătoare grefei Tiersch, introdusă cu un ac în profunzimea mugurilor în plăgile vechi infectate (24).

Piastrinemie. Trombocitemie.

Piatră. 1. Formațiune patologică dură, produsă prin precipitarea, adesea în jurul unui nucleu organic, a unor săruri anterior dizolvate (32). 2. Denumire folosită pentru unele săruri (32). 3. În limbaj comun, nume general pentru rocă (32). ~ aeră, Alau de potasiu. ~ Arkansas, cuarț compact, de culoare mai deschisă decît cea obișnuită, folosit în laboratorul de tehnică dentară pentru ascuțirea instrumentelor dentare (39). ~ artificială, Hidrocal. **Pietre dentare**. Instrumente care servesc la șlefuirea dinților, în scopul preparării lor pentru aplicarea diferitelor dispozitive protetice (38). ~ diamantată, instrument abraziv folosit pentru șlefuirea dinților și a lucrărilor protetice dentare. Se fabrică din granule de diamant încorporate într-un liant (39). ~ ponce, material de structură buretoasă de origine vulcanică. Se produce și sintetic prin arderea de nisip fin cu argilă. Duritatea = 5,5. În clinica stomatologică și laboratorul de tehnică dentară se folosește ca substanță abrazivă, sub formă de pastă din

pulbere fină sau granulații mai mari, amestecată cu glicerină și cîteva picături de peroxid de hidrogen, pentru periajul dinților după detartraj și polisarea lucrărilor protetice dentare (39). ~ vinată, Sulfat de cupru.

Picacism (lat. *pica* = coțofănă). Termen generic pentru coprolagnie și urolagnie (35).

Pică. Instrument tăios de formă triunghiulară, pentru keratotomie (28).

Picătură. Mică masă sferică de lichid (32). **Picături bacilifere**. Picăturile Flügge. Vezi Flügge. „Picătură de rouă”. Comparație sugerată de asemănarea cu picăturile de rouă a veziculelor transparente și superficiale din varicelă (8).

Vezi și: Flügge.

Piccolomini, Archangelo, 1526—1605. **Striu** ~, *Striae medullares ventriculi quarti*.

Picea excelsa, sin.: *Molid*. Arbore din familia *Pinaceae* a cărei scoarță conține materii tanante și un balsam bogat în ulei de terebentină; frunzele conțin însemnate cantități de acid ascorbic (13).

Picheteu hemoragic. Punctație hemoragică.

Pichia. Gen de levură anascosporată avînd unele specii patogene care produc leziuni viscerale, în special ale tractului digestiv (12).

Picior (lat. *petiolum*). *P.s.* ~ artificial, la proteze, partea corespunzătoare piciorului, confecționată de obicei din lemn sau pîslă (24). ~ de atlet, denumire dată de unii autori pentru epidermofitia plantară (12). ~ eav, Picior scobit. ~ de Căeala, Micetom. „Picior de cocoș.” Aspect particular al membrului inferior în boala Charcot-Marie, realizat de atrofiile musculare, care prind musculatura gambelor și a coapselor pînă în treimea mijlocie, de unde musculatura redevine brusc normală (27). ~ diabetic, procese trofice, ischemice, infectate secundar, ale piciorului pe fondul endarteritiei al diabetului (29). ~ echin, Echinism. ~ echin anterior, diformitate în flexiune plantară a antepiciorului (24). ~ echin idiopatic, picior echin de origine necunoscută (24). ~ forțat, Boala Deutschländer, vezi Deutschländer. „Picior de imersie”. „Picior de tranșee”. ~ de Madura, Micetom. „Picioare neliniștite”. Parestezii, mici contracții musculare și necesitate imperioasă de a mișca în permanență membrele inferioare, apărînd în special la începutul nopții, la bolnavul culcat, ca urmare a unei distonii neurocirculatorii (10). ~ paraltic, diformitate a piciorului apărută în urma unei paralizii (24). ~ paraltic balant, picior paraltic cu toate grupele musculare paralizate (24). ~ paraltic eav, picior scobit de etiopatogenie paraltică (24). ~ paraltic echin, picior echin de etiopatogenie paraltică, cu interesarea mușchului gambier anterior în special (24). ~ paraltic plat, picior

plat de etiopatogenie paralică, asociat de obicei piciorului valg (24). ~ **paralitie talus**, picior talus de etiopatogenie paralică, cu interesarea tricepsului sural (24). ~ **paralitie valg**, picior valg de etiopatogenie paralică, asociat de obicei piciorului plat (24). ~ **paralitie var**, picior var de etiopatogenie paralică cu interesarea mușchilor peronieri (24) ~ **plat**, sin.: *Pes flexus pronatus reflexus Pes planus. Tarsalgia adolescentilor*, diformitate a piciorului, constând din prăbușirea bolții plantare (24). ~ **plat anterior**, sin.: *Metatarsus latus, Picior plat transvers*, diformitate a piciorului constând din prăbușirea bolții sale anterioare (transversale) (24). ~ **plat fixat**, picior plat la care bolta plantară nu se poate reface prin manevre manuale, nici chiar sub anestezie (ireductibil, rigid) (24). ~ **plat transvers**, Picior plat anterior. ~ **plat valg**, diformitate rezultând din asocierea piciorului plat cu piciorul valg (24). ~ **plat valg dureros**, picior plat valg, care din cauza tulburărilor statice devine dureros (24). ~ **plat valg static**, picior plat determinat de stațiunea bipedă îndelungată (24). ~ **scobit**, sin.: *Pes cavus, Picior cav*, diformitate a piciorului constând din accentuarea bolții plantare interne, asociată de obicei cu degete în ciocan și uneori cu echinism (24). ~ **scobit esențial**, picior cav de origine necunoscută, care apare la adolescenți prin retractia mușchilor susținători ai bolții plantare (24). ~ **scobit I Friedreich**, deformație caracteristică a piciorului, care apare în cadrul eredoataxiei spinale; este reprezentată prin adncirea bolții plantare și extensiunea exagerată a primei falange cu flexiunea marcată a celorlalte două falange (degete în ciocan) (27). ~ **strîmb congenital**, atitudine congenitală permanentă și vicioasă a piciorului pe gambă, astfel încît el nu se mai aplică pe sol prin punctele de apăsare normale (24). ~ **talus**, diformitate în flexiune a piciorului, cu verticalizarea calcaneului, care ia sprijin pe tuberozitatea sa posterioară, asociată frecvent cu piciorul cav (24). „**Picior de tranșee**”, sin.: „**Picior de imersie**”. Sindrom determinat de imersia îndelungată în apă rece a picioarelor cu încălziminte strînsă și caracterizat prin alternanța de faze vasospastice și hiperemice, cu dureri, tumefiere, flictene hemoragice și o îndelungată sensibilitate la frig (10). ~ **valg**, sin.: *Pes abductus, Pes valgus*, diformitate a piciorului, constând din deviația lui în afară față de axul gambei (24). ~ **var**, sin.: *Pes abductus, Pes varus*, diformitate a piciorului, constând din deviația lui înăuntru față de axul gambei (24). ~ **var-echin**, diformitate complexă a piciorului, în care se asociază piciorul var cu piciorul echin (24).

Pick, Alois. Febra ~, Febra papataci. **Semnul ~**, semn descris în febra papataci, constând dintr-o congestie oculară de formă triunghiulară cu baza externă, de intensitate mai mare în unghiul extern al ochiului (8).

Pick, Arnold, 1851—1924. Boala ~. 1. Afecțiune psihică apărînd la vîrsta de involuție și caracterizată printr-o demență globală și progresivă cu elemente agnozoapractice, palilalie, afazie amnestică și senzorială, crize de slăbire a tonusului muscular și atrofii cerebrale corticale mari localizate (lobii frontali, temporali și parietali) (sin.: *Demența Pick*) (35). 2. Halucinoză vizuală întîlnită în special în tumorile planșeului ventriculului al IV-lea (10). **Demența ~**, Boala Pick.

Pick, Friedel, 1867—1926. Sindromul ~, sin.: *Pseudociroză pericardică*, sindrom caracterizat prin ascită recidivantă, ficat mare și dur, produse de o mediastinopericardită tuberculoasă (Hutinel) sau de o pericardită constrictivă virală (33).

Pick, Ludwig. Celulă ~, element reticular hipertrofiat și bogat în fosfolipide, întîlnit în ficat și splină în teaurismoza Niemann-Pick (2).

Pick-Herxheimer (Pick, Ludwig, 1868—1935; Herxheimer, Karl, 1861—1944). Boala ~, sin.: *Acrodermatita cronică atrofiantă, Atrofia cutanată idiopatică, Dermatita atrofică difuză progresivă, Eritromelie, dermatoză cronică de cauză neprecizată, care apare mai ales după vîrsta de 40 ani, la nivelul extremităților (genunchi, coate)*. În urma unui proces de atrofie, pielea, de culoare roșie-vioacee, capătă o elasticitate mai mare și se plisează ca o foiță de țigară mototolită (12).

Pickering, George White. Testul ~, probă clinică pentru depistarea insuficienței circulatorii arteriale periferice, bazată pe încetinirea reumplerii vaselor unui membru în prealabil încălzit și golit de sînge (10).

Pickwick. Vezi Sindromul Pickwick.

Pienie (gr. pyknos = gros, îndesat), sin.: Picnomorf. Tip constituțional îndesat, cu trunchiul globulos și membrele subțiri (7).

Pieno- (gr. pyknos = gros, frecvent). Element de compunere care introduce în termeni sensul de gros, compact sau frecvent (32).

Pienolepsie (pino- + epilepsie). Varietate a micului acces epileptic, întîlnită mai ales la copii, sub formă de absențe frecvente, de scurtă durată (27).

Pienometru (pino- + gr. metron = măsură). Dispozitiv folosit pentru determinarea densităților corpurilor lichide. Raportul dintre greutatea lichidului de cercetat și greutatea aceuiași

volum de apă distilată reprezintă densitatea relativă a lichidului studiat (6).

Picnomorf (*picno-* + gr. *morphe* = formă). Picnic.

Pienoasă (gr. *pyknosis* = condensare). Modificare degenerativă a celulelor, în care nucleul este condensat și contractat într-o masă de cromatină densă, fără structură (1).

Picocurie, sin.: *Micromicrocurie*, abreviat pc sau $\mu\mu c$. Unitate de radioactivitate reprezentând 10^{-12} curie. Cantitate de material radioactiv în care numărul de dezintegrări nucleare este de 0,037 ($3,7 \times 10^{-12}$)/sec. (5).

Picogram, sin.: *Micromicrogram*, abreviat pg sau $\mu\mu g$. Unitate de masă din sistemul metric reprezentând 10^{-12} g (5).

Picrotoxină. Principiul activ, foarte toxic, din *Anamirta cocculus* (*Menispermaceae*), combinație echimoleculară a două lactone sescviterpenice biciclice: picrotoxina și picrotina; are efect excitant bulbar și medular, convulsivant, antidot față de barbiturice (13).

Piedra. Tricosporie.

Piele (lat. *pellis*). *Cutis*.

„Piele de găină”, *Cutis anserina*.

Pielectomie (gr. *pyelos* = bazin + *ektome* = excizie). Rezecția unei porțiuni din bazinetul renal (11).

Pielită (gr. *pyelos* = bazin + *-ită*). Inflamația bazinetului renal (11).

Pielo- (gr. *pyelos* = bazin). Element de compunere care introduce în termeni referirea la bazinetul renal (32).

Pielografie (*pielo-* + gr. *graphein* = a scrie). Metodă radiologică pentru punerea în evidență a arborelui ureteropielocaliceal. Se realizează pe două căi: descendentă (urografie intravenoasă) și ascendentă (pielografie propriu-zisă) (36). ~ descendentă, Urografie intravenoasă.

Pielolitotomie (*pielo-* + gr. *lithos* = piatră + *tome* = tăiere). Deschidere chirurgicală a bazinetului renal, în vederea extragerii de calculi (11).

Pielonefrită (*pielo-* + gr. *nephros* = rinichi + *-ită*). Nefropatie interstițială supurată, acută sau cronică, uni- sau bilaterală, mai frecventă la femei, copii și bătrâni și asociată de obicei cu leziuni bazinetale. Este provocată de germeni microbieni banali, proveniți fie dintr-o sursă situată la distanță de rinichi și ajunși în interstițiul renal pe cale hematogenă, fie din căile urinare, pe cale ascendentă intraluminală, intraparietală sau limfohematogenă. Se caracterizează anatomopatologic printr-un proces inflamator interstițial parcalar, variind după forma evolutivă de la edem, infiltrate celulare predominant polinucleare și necroze supurate pînă la cicatrice scleroase, la care se adaugă

leziuni tubulare, vasculare, glomerulare și, eventual, bazinetale. Se traduce clinic printr-un proces polimorf, alcătuit din participarea în măsuri inegală a unui sindrom urinar (dominat de leucociturie, bacteriurie), a unui sindrom hipertensiv, a unui sindrom de insuficiență renală, a unui sindrom edematos (mai rar), a unui sindrom febril sau subfebril, a unui sindrom cistic și a variatei tulburări generale (25).

Pielonefrotomie (*pielo-* + gr. *nephros* = rinichi + *tome* = tăiere). Pielotomie lărgită prin incizarea parenchimului renal (11).

Pielostomie (*pielo-* + gr. *stoma* = gură, deschidere). Intervenție chirurgicală prin care se derivă către exterior urina bazinetală prin intermediul unei sonde (11). ~ **transrenală**, Nefrostomie.

Pielotomie (*pielo-* + gr. *tome* = tăiere). Deschidere chirurgicală a bazinetului renal (11). ~ **anterioară**, deschidere chirurgicală a bazinetului renal pe fața sa anterioară (11). ~ **inferioară**, Pielotomie Papin, vezi Papin. ~ **inferioară lărgită**, Pielotomie Papin, vezi Papin. ~ **posterioară**, pielotomie de elecție, executată pe fața posterioară a bazinetului renal (11). ~ **posterioară lărgită**, pielotomie a cărei incizie este prelungită radiar pe buza posterioară a hilului renal (11). ~ **transrenală**. Nefrotomie.

Vezi și: Illyes, Papin, Rosenstein.

Pieloureterostomie (*pielo-* + gr. *oureter* = ureter + *stoma* = deschidere). Crearea operatorie a unei anastomoze între bazinet și ureter (11).

Piemidă. Afecțiune manifestată prin abcese multiple, rezultând din transportarea în tegument pe cale hematogenă a piococilor porniți dintr-un focar primitiv (12).

Piemie (gr. *pyon* = puroi + *haima* = sînge). Prezența în sînge a germenilor patogeni sau a fragmentelor septice (8).

Pierderi albe. Leucoree. ~ **roșii**, secreție vaginală conținând sînge (18).

Pieri, G. **Procedeu** ~, procedeu de fixare cu fire separate a capetelor mușchiului drept abdominal, sectionat transversal, la fața ventrală a tecii sale în celetoamiile transverse (11).

Pierre Marie. Vezi Marie.

Pierret-Rougier. **Sindromul** ~, psihoză tabetică cu aspect paranoid sau hipomaniac, bazat pe un delir alimentat de tulburări senzitivosenzoriale (27).

Pierson. **Boala** ~, vezi Epifizită.

Piesă. Parte dintr-un tot, formînd ea însăși o unitate, un întreg (Dicționarul limbii române moderne). ~ **de concentrare**, cilindru de molibden care înconjură filamentul tubului radiogen, cu scopul de a concentra fasciculul de raze catod-

dice (36). ~ **dreaptă stomatologică**, piesă intermediară la aparatul de frezat dentar, care face legătura și transmisia turației de la motor, prin Oberteil, la freza cu care se lucrează pe dinte. Întregul dispozitiv de transmisie din interiorul piesei este dispus în linie dreaptă. Este folosită în special la arcada superioară (38). ~ **în unghi stomatologică**, piesă intermediară la aparatul de frezat dentar, avînd același rol ca și piesa dreaptă, cu deosebirea că porțiunea terminală, activă, a piesei este îndoită în unghi drept sau contraunghi, pentru a putea fi adaptată la intervențiile pe maxilarul inferior (38).

Pietrantoni. Procedeu ~, tehnică chirurgicală prin care se deschid și se drenează toate sinusurile paranasale, în caz de pansinuzită cronică supurată (30).

Piezogramă (gr. *piezein* = a presa + *gramma* = notare). Curba rezultată din înregistrarea unei presiuni sau alt fenomen biologic cu ajutorul cristalelor piezoelectrice (15).

Pigmalionism. Atracție sexuală perversă față de statui sau față de propriile creații ale bolnavului (35).

Pigmeism (gr. *pygmaios* de la *pygme* = mare cît un cot). Nanism primordial (7).

Pigment (lat. *pigmentum*), sin.: *Pigmentum*. Elementul care dă culoare proprie celulelor sau țesuturilor (2). **Pigmenți biliari**. Compuși organici colorați, prezenți în bilă, rezultați din degradarea oxidativă a hemoglobinei la nivelul sistemului reticulohistiocitar, după ce au fost lizate globulele roșii. Procesul de degradare a hemoglobinei constă inițial din ruperea inelului porfirinic (la nivelul grupelor metinice dintre inelele pirolice și grupele fenil) și liberarea fierului. Se formează astfel biliverdinoglobina, care se oxidează în bilirubinglobină. La nivelul celulelor hepatice este apoi detașată globina, iar bilirubina liberă este conjugată — în prezența uridildifosfatglucozei — în bilirubingluconat; o mică proporție este transformată în urobilinogen. Împreună cu bila, bilirubingluconatul și urobilinogenul ajung în intestin și — sub acțiunea florei intestinale — sînt oxidate în stercobilină și urobilină, care colorează materiile fecale; în cantitate mică, acestea sînt absorbite în circulația portală, încheind ciclul enterohepatic al pigmenților biliari (5). **Pigmenți carotenoizi**. Substanțe organice colorate din clasa terpenelor, derivate ale carotenului ($C_{40}H_{56}$), rezultate prin polimerizare izoprenică. Sînt prezente în numeroase vegetale și în special în rădăcinile de morcovi și în frunzele verzi. Pigmenții carotenoizi posedă calități de provitamine; în organismul animal pot da naștere la vitamina A (5). ~ **malarie**, Hemomelanină. **Pigmenți organici**. Substanțe organice colorate (clorofila, hemoglobina, sâr-

rile biliare etc.) prezente în materia organică și care pot fi extrase cu soluții saline apoase sau cu solvenți organici, provocînd colorarea acestora (5). **Pigmenți respiratori**. Substanțe organice colorante, constituite dintr-o proteină cuplată cu un metal (cromoproteide) și care pot să ia parte la procesele respiratorii celulare, deoarece sînt capabile să formeze cu oxigenul combinații labile, ușor disociabile. Dintre pigmenții respiratori fac parte hemoglobinele (cromoproteide ferice specifice vertebratelor), citocromii, catalazele și peroxidazele, cuorienele (cromoproteide ferice specifice nevertebratelor), hemocianinele (cromoproteide cuprice specifice moluștelor și crustaceelor) etc. (5). **Pigmenți urinari**. Substanțe organice colorante prezente în urină și care dau culoarea specifică a acesteia. Urina normală conține următorii pigmenți: urocromul (0,3—0,35 g/litru), urobilina (0,02—0,025 g/urina de 24 ore), porfirine (urme de protoporfirină III și coproporfirină I), indoxil urinar (8 mg/urina de 24 ore) (5). ~ **de uzură**, Lipofuscină.

Pigmentație (lat. *pigmentum* = pigment). Colorație normală sau patologică a pielii sau altor țesuturi, prin existența unui pigment oarecare (15). ~ **atrofică**, atrofie cu apariția pigmentului de uzură (2). ~ **cervicofacială**, Melanoza Riehl, vezi Riehl. ~ **de îndurație**, hiperplazia țesutului conjunctiv, cu înglobare de pigment (putînd fi de origine sanguină sau în cadrul unei atrofii brune) (2).

Pigmento- (lat. *pigmentum* = pigment). Element de compunere care introduce în termeni referirea la pigmenți (32).

Pigmentofagie (*pigmento-* + gr. *phagein* = a minca). Înglobarea pigmentului de unele celule (reticuloendoteliale sau conjunctive) (2).

Pigmentogeneză (*pigmento-* + gr. *genesis* = naștere). Procesul fiziologic de formare a pigmentului (12).

Pigmentolizină. Enzimă care distruge pigmentul (2).

Pigmentum (lat. = pigment). Pigment. ~ **nigrum**, substanță colorată neagră care captușește pătura coroidă a ochiului (1).

Pigmelus (gr. *pyge* = șezut + *melos* = extremitate). *Eptipygus*.

Pijper, A. Metoda ~, metodă pentru determinarea diametrului eritrocitar. Principiul se bazează pe ideea că un frotiu de singe subțire și egal întins reprezintă pentru razele de lumină o rețea optică. Contururile eritrocitelor sînt proiectate pe un micrometru care indică exact cifra diametrului (19).

Pileflebită (gr. *pyle* = poartă, intrare + *flebită*). Sindromul Frugoni-Cauchois-Eppinger. Vezi Frugoni-Cauchois-Eppinger.

Pilo- (lat. *pilus* = păr). Element de compunere care introduce în termenii referirea la păr (32).

Pilobezoar, sin.: *Trihobezoar*. Concrement în intestinul uman, constând din fire de păr aglutinate prin intermediul unei substanțe mucoide, realizându-se o consistență apreciabilă și având un aspect tumoral (2).

Pilocarpină. Alcaloid izolat din frunzele de *Pilocarpus jaborandi*, *P. pennatifolius* sau *P. microphyllus* (*Rutaceae*) și având acțiune parasimpatomimetică; folosit în uz intern, este puternic diaforetic și sialagog, iar în uz extern, în instilații oculare, are acțiune miotică, amănând tensiunea oculară în glaucom; are efect antidot în intoxicațiile cu atropină (13).

Pilocarpus jaborandi. Arbust din familia *Rutaceae* care crește în America de Sud și America Centrală și ale cărei foliole conțin pilocarpină (14).

Pilomicoză (*pilo-* + gr. *mykes* = ciupercă + *-oză*). Termen generic pentru dermatozele provocate de paraziți criptogamici și localizate pe regiunile păroase (12).

Pilomotor (*pilo-* + lat. *motor* = care mișcă). Fenomen umoral sau nervos capabil să contracte mușchii piloerectori ai pielii (15).

Pilon (gr. *pylon*). Proteză primitivă pentru lipsa membrului inferior, constând dintr-un manșon care se adaptează la bont, prelungit cu o coloană de sprijin, confecționată de obicei din lemn (24).

Pilor (lat. *pylorus*). *Pylorus*.

Pilorectomie (*pilor* + gr. *ektome* = excizie). Rezecție gastrică segmentară cuprinzând regiunea sfincterului piloric (11). ~ **antrală**, sin.: *Antropilorectomie*, exereză gastrică limitată la pilor și antru (11).

Pilorism. Tendința la spasm a musculaturii pilorului, determinată fie de o ulceratie a mucoasei gastroduodenale de vecinătate, fie de o excitabilitate deosebită a aparatului senzitivomotor al stomacului; se manifestă clinic printr-un sindrom dispeptic caracteristic (jenă epigastrică și balonare postprandială) (16).

Pilorită (*pilor* + *-ită*). Inflamație interstitală a mucoasei pilorice; se manifestă printr-un sindrom dureros epigastric tardiv (16).

Piloroduodenită (*pilor* + *duoden* + *-ită*). Inflamația mucoaselor pilorului și duodenului, precedind sau întovărășind ulcerul gastric sau duodenal; se manifestă printr-un sindrom dureros epigastric tardiv (16).

Piloroduodenostomie (*pilor* + *duoden* + gr. *stoma* = gură, deschidere). Procedeu Roeder. Vezi Roeder.

Piloroplastie (*pilor* + gr. *plassein* = a forma). Intervenție chirurgicală de lărgire a sfincterului piloric prin secțiunea longitudinală a

seromusculoasei și suturarea ei transversală (11).

Vezi și: Finney.

Pilot. Soluția ~, soluție utilizată pentru numărătoarea eozinofilelor pe bază de propilenglicol, floxină, carbonat de sodiu și heparină (19).

Piltz-Westphal (Piltz, Alexander; Westphal, Alexander Karl Otto, 1863—1941). **Reacția** ~, contracție pupilară care se observă în timp ce subiectul face un efort puternic de închidere a ochiului, iar examinatorul se opune; are semnificația unei sincinziei normale (27).

Pilulă (lat. *pilula*). Preparat farmaceutic, solid, sferic, în greutate de 0,10—0,50 g; se administrează pe cale bucală (13).

Pilum (lat. = păr), sin.: *Păr*. Anexe filamentoase ale tegumentului, fiind reprezentate din țesut epidermal modificat (1). **Pili annulați**. *Monilethrix*. **Pili moniliformis**. *Monilethrix*. **Pili torti**. *Tricholortosis*.

Pimpinela anisum, sin.: *Anason*, *Anis*. Plantă din familia *Umbelliferae*; fructele conțin un ulei esențial bogat în anetol, alături de p-crezol, acid anisic și alcool anisic; are acțiune spasmolitică și expectorantă (13).

Pin. *Pinus silvestris*.

Pinard, Adolphe, 1844—1934. **Centura eutocică** ~, centură abdominală prevăzută pe părțile laterale cu două punți pneumatice de cauciuc; se aplică imediat după efectuarea unei versiuni prin manevre externe, pentru a menține fătul în prezență longitudinală (18). **Diametrul util** ~, Diametrul conjugat intern. **Manevra** ~, sin.: *Manevra Mantel-Pinard*, manevra folosită în caz de prezență pelviană decompletă, când pelvisul este la strimtoarea superioară și trebuie căutat un membru inferior (de preferință cel anterior) spre a-l coborî în vagin în scopul efectuării mării extracții (18).

Pinelectomie (*pinealo-* + gr. *ektome* = excizie). Extirparea epifizei (7).

Pinealină. Hormon hipoglicemiant al epifizei, izolat de Șt. Milcu și Ioana Milcu (7).

Pinealo- (lat. *pinealis* = asemănător conului de pin). Element de compunere care introduce în termeni referirea la glanda pineală (32).

Pinealoblastom (*pinealo-* + gr. *blastos* = germeni + *-oma*). Tumoare a epifizei cu celule glandulare imature (pinealoblaste), de obicei malignă (7).

Pinealocit (*pinealo-* + gr. *kykos* = celulă), sin.: *Pineocit*. Celula principală epitelială a glandei pineale (1).

Pinealocitom (*pinealocit* + *-oma*). Pinealom.

Pinealom (*pinealo-* + *-oma*), sin.: *Pinealocitom*. Tumoare a glandei pineale, dezvoltată din celula adultă (pinealocit) (26).

Pineocit. Pinealocit.

Pingueculă (lat. *pinguis* = gras). Mică proeminență pe conjunctiva bulbară, de formă triunghiulară, cu baza la limbul cornean; apare la persoane în vîrstă (28).

Pinkerie. Semnul ~, imagine radiologică la sfîrșitul stadiului convulsiv al tusei convulsive, cu aspect de pleurezie mediastinală (8).

Pinkus, Felix. Alopecia mucinoasă ~, sin.: *Mucinoza foliculară*, afecțiune caracterizată printr-o infiltrație mucinoasă la nivelul unor alterații degenerative ale celulelor epidermice din foliculii piloși, ducînd la apariția de mici formațiuni chistice cu o reacție inflamatorie perifoliculară și foliculară (12). **Porom ecrin** ~, varietate de hidradenom care ia naștere din porțiunea intradermică a canalului excretor al glandelor sucoipare ecrine. Localizări de predilecție în planta sau fața plantară a unui deget (12).

Pinlay. Obturație dentară turnată cu știfturi de ancorare radiculară (38).

Pinna. Vezi *Auricula*.

Pinocit (gr. *pinein* = a bea + *kytos* = celulă). Celulă macrofagă care înglobează particule lichide tisulare (2).

Pinocitoză. Fenomen care constă din ingestia discontinuă a lichidelor de către o celulă, prin invaginarea suprafeței celulare. A fost descris inițial la celulele macrofage, iar ulterior și la alte celule animale și vegetale. Prin procesul de pinocitoză, celulele înglobează substanțe macromoleculare (sub formă de soluții) din mediul extern, care nu pot difuza prin membrană. Are rol în hrănirea țesuturilor slab vascularizate, înglobarea antigenelor solubile și, probabil, în înglobarea ADN în cursul procesului de transformare genetică la bacterii etc. (3).

Pins-Ewart (Pins, Emil, 1845—1913; Ewart, William, 1848—1929). **Semnul** ~, apariția, în pericarditele lichidiene mari, în special la copil, a unui sindrom pleuretic al bazei stîngi, care dispare în poziție genupectorală și care este datorit atelectazierii plămînilui comprimat de exsudat (10).

Pinta, sin.: *Azul, Carate, Mal de los pintos*. Treponematoză provocată de *Treponema carateum* sau *Treponema herrjoni*, endemică în regiunea intertropicală a Americilor (Columbia-Venezuela). Debutează printr-un șancru, care adesea trece neobservat, apoi apar erupții secundare generalizate, maculoase, pete roz, roșii sau violacee, care cu timpul devin acromice (12).

Pinten (sl. veche *pentino*). 1. În radiologie, semn patognomic de malignitate a unor procese localizate în organele cavitate. Apare ca o opacitate ascuțită, uneori neregulată, la limita radiologică a elementelor tumorale. Imaginea de pinten se întîlnește și în cazul

tumorilor osoase, fiind realizată la nivelul periostului (36). 2. Prolungire metalică a protezei dentare parțiale pe suprafața ocluzală sau incizală a unui dinte, în scopul de a se opune înfundării protezei (39). 3. Formațiune anatomică proeminentă, ascuțită (32). ~ **calcanean**, Exostoză calcaneană. ~ **ocluzal**, în stomatologie, brațul median, de lungime redusă, care pornește de obicei din corpul croșetului turnat, acoperind o mică porțiune din partea ocluzală a dintelui stilp. El împiedică înfundarea protezei ca efect al presiunilor masticatorii. În cazul unui dinte-stilp frontal, el se numește pinten incizal sau lingual, după cum este așezat pe muchia incizală sau pe fața linguală a dintelui (39). ~ **septal**, deformare a porțiunii cartilajinoase a septului nasului, care poate produce tulburări ale respirației nazale (30).

Vezi și: Merkel.

Pintilie, D. Aparatul ~, aparat de ochire și conducere a broșei în osteosinteza colului femural, cu o latură inferioară dispusă trapezoidal, un picior vertical mobil și reglabil pe cremalieră și un conductor cu trei canale concentrice pentru broșele conductorii simultane (24).

Pintilie-Denisehi. Operația ~, amputație osteoplastică Pirogov, cu fragmentul calcanean foarte subțire, osteosintează tibiocalcaneană cu grefon și fixarea în ansă a tendoanelor extensorii la tendonul ahilian (24).

Pintilie-Zara (Pintilie, D; Zara, E.). **Mașina** ~, mașină semiautomată pentru copiat lemnul de tei, necesară la confecționarea pieselor de gambă și picior ale protezelor (24).

Pinus silvestris, sin.: *Pin*. Arbore din familia *Pinaceae*, ai cărui muguri conțin un ulei esențial bogat în produși terpenici, avînd acțiune expectorantă; frunzele conțin însemnate cantități de acid ascorbic (13).

Pio- (gr. *pyon* = puroi). Element de compunere care introduce în termeni referirea la puroi (32).

Pioalergidă, sin.: *Microbidă*. Erupție secundară, alergică, apărînd la bolnavi cu piodermite (12).

Piocel (*pio-* + gr. *kele* = hernie, tumoare). Colecție purulentă în jurul testiculului (2).

Piocit (*pio-* + gr. *kytos* = celulă). Globulă (celulă) de puroi, rezultată din degenerescența vacuolară a unui granulocit, în cursul procesului de fagocitoză din inflamațiile supurative, ca acțiune a microbilor piogeni (2).

Piocolecist (*pio-* + gr. *chole* = bilă + *kystis* = vezică). Veziculă biliară inflamată care conține puroi (16).

Piocolpocel (*pio-* + gr. *kolpos* = vagin + *kele* = hernie, tumoare). Inflamație supurativă

a peretelui posterior al vaginului prin piocol retrouterin (2).

Piocolpos (*pio-* + gr. *kolpos* = vagin). Colectie purulentă intravaginală (18).

Piodermită (*pio-* + gr. *derma* = piele + *-ită*). Denumire generică pentru afecțiuni ale pielii și mucoaselor provocate în special de streptococi și stafilococi. *Clasificare*: 1. *Piodermite streptococice* (streptodermii): a) eritematoase: erizipelul și limfangita streptococică; b) veziculobuloase: impetigo streptococic (Tilbury-Fox), turniola, pemfigusul epidemic al nou-născutului, dishidroza streptococică; c) erozive și ulcerose: intertrigo streptococic, ectima, zăbăluța; d) eritematoscuamoase: pitiriazisul alb al feței, eczematidele streptococice; e) papuloase (discutabile) prurigo streptococic. 2. *Piodermite stafilococice* (stafilodermii): a) foliculita superficială (impetigo stafilococic Bockhart); b) foliculita profundă (sicozisl stafilococic); c) abcese multiple ale sugarului; d) furunculul, furunculoza, furunculul antracoid; e) hidrosadenita; f) botriomicomul; g) piodermita vegetantă (12).

Piemie (*pio-* + gr. *haima* = sînge). Infecție generalizată piogenă, cu formare de microabcese metastatice (2).

Piofagie (*pio-* + gr. *phagein* = a mânca). Deglutiție voluntară sau nu a secreției purulente provenind fie din cavitatea bucală (pioree alveolodentară), fie din căile respiratorii (nas, sinusuri, laringe, trahee sau bronhii) (16).

Piogen (*pio-* + gr. *gennan* = a produce). Care produce puroi (1).

Piometrie (*pio-* + gr. *metra* = uter, sin.: *Piometrită*). Colectie purulentă intrauterină (18).

Piometrită (*pio-* + gr. *metra* = uter + *-ită*). Piometrie.

Pionefrită (*pio-* + gr. *nephros* = rinichi + *-ită*). Infecție ascendentă a rinichiului, interesînd parenchimul renal și bazinetul, caracterizată prin formare de abcese și infiltrații purulente difuze; uneori se asociază cu dilatarea bazinetului, datorită unui obstacol în scurgerea urinei și a exsudatului purulent (2).

Pionefroză (*pio-* + gr. *nephros* = rinichi + *-oză*). Formarea unei pungi cu conținut purulent prin distensia și distrugerea parenchimului renal (11).

Pioni, sin.: *Mezoni* π . Particule elementare descoperite în radiațiile cosmice; pionii pot fi π^+ și π^- , cel de al 2-lea fiind antiparticula primului. În anul 1948 se realizează prima dată mezonii π în condiții de laborator. În anul 1949 s-a stabilit că la interacțiunea particulelor nucleare rapide iau naștere și mezonii π neutri (mezonii π^0). Viața medie a mezonilor π^\pm este de 1,6. 10^{-8} sec., iar cea a mezonilor π^0 de 2,5. 10^{-14} sec. Produsele de dezintegrare a mezonilor π

încărcați sînt un mezon μ și un neutrino. Mezonul π neutru se dezintegrează în 2 fotoni γ . Spinul mezonilor π este zero (6).

Piovarium (*pio-* + lat. *ovarium* = ovar). Inflamație purulentă a ovarului (2).

Piopneumochist hidatic. Chist hidatic supurat al plămînului, deschis într-o bronhie și care prezintă semnele unui piopneumotorax, fără să existe o atingere pleurală (34).

Piopneumohidatică. Chist hidatic infectat cu germeni anaerobi, supurat, în care semnele generale de infecție se asociază la percuție cu sonoritatea datorită prezenței de gaze în punga chistică (11).

Piopneumopericard (*pio-* + gr. *pneuma* = aer + *pericard*). Acumulare de puroi și aer în cavitatea pericardică, datorită unui proces septic în legătură cu căile aeriene (2).

Piopneumotorax (*pio-* + gr. *pneuma* = aer + *thorax* = torace). Sindrom toracopulmonar determinat de prezența în cavitatea pleurală de revărsat lichidian purulent și gaz (34).

Pioree (*pio-* + gr. *rhoia* = curgere). Catar purulent (2). \sim **alveolară**, termen prin care se definește un stadiu mai avansat al parodontitei marginale cronice. Procesul de osteoperiostită adîncește pungile parodontale din care se scurge puroi; mobilitatea dinților se accentuează, ajungîndu-se la pierderea lor (38).

Piosalpinx (*pio-* + gr. *salpinx* = trompă). Inflamație purulentă a trompei uterine, cu obliterarea lumenului și transformarea într-o cavitate plină cu puroi (2).

Pioscleroză (*pio-* + gr. *sklerosis* = întărire). Inflamație purulentă asociată cu o hiperplazie a țesutului conjunctiv, realizîndu-se astfel o oarecare limitare a procesului supurativ ca întindere și o cronicizare din punctul de vedere al evoluției sale (2). \sim **pulmonară**, supurație pulmonară cronică în care există multiple focare supurative înconjurate de țesut scleros cu tendință extensivă sau atrofică; este forma finală a unei supurații bronhopulmonare difuze (34).

Piospermie (*pio-* + gr. *sperma* = sămîntă). Spermă purulentă (23).

Piosplenită (*pio-* + gr. *splen* = splină + *-ită*). Abces splenic (2).

Piotrowski, Alexander. Fenomenul \sim , fenomen reflex produs prin percuția mușchiului gambier anterior între tuberculul tibial și capul peroneului, reprezentat prin contracția mușchilor gemeni și flexiunea plantară a piciorului; indică o leziune extrapiramidală și a fost descris în encefalita letargică (27).

Piovaccină. Vaccin antivariolic constituit exclusiv din conținutul pustulelor produse de virusul vaccinal pe tegumentul vițelului (22).

Pipadrol. Excitant al sistemului nervos central, mai ales al cortexului cerebral; provocând stimulare psihomotorie; are și slabe acțiuni simpatomimetice (13).

Pipazetat. Compus înrudit chimic cu derivații de fenotiazină; acționează ca antitusive prin mecanism central (14).

Piper de baltă. *Polygonum hydropiper.*

Piperazină, sin.: *Dietilendiamină.* Bază organică folosită ca vermifug în oxiazură și ascariidoză și ca dizolvant al acidului uric (13).

Piperocaină. Anestezic local de sinteză. Se întrebuințează în infiltrații, soluție 0,25–1%; rectal, în supozitoare 5%; în oftalmologie, soluție 2% sau unguent 4%; în O.R.L., soluție 2–10%. Nu se administrează niciodată intravenos, deoarece provoacă hipotensiune severă și convulsii (13).

Pipetă. Tub de sticlă, de obicei de dimensiuni reduse, folosit pentru recoltări sau pentru manipularea de cantități reduse de lichide (32). ~ **de gaze,** vas de recoltat gaze pentru analiză. De obicei este format dintr-un recipient cilindric, continuat la cele două extremități cu două tuburi prevăzute cu robinete. Se face vid în vas și se închide ermetic. La locul de recoltare, deschiderea unuia din robinete va permite pătrunderea gazului în recipient (20).

Vezi și: Westergreen.

Pir. *Agropyrum repens.*

Piramidă (gr. *pyramis*). Poliedru cu bază poligonală și cu fețe triunghiulare care coincid fiecare cu cite o latură a poligonului și care se unesc într-un punct comun: virful piramidei (32). ~ **posterioară,** *Clava.* ~ **de radiograf.** piesă situată între ecranul radioscopic și camera fotografică la un aparat de radiografie. Are rol dublu: de cameră obscură și de piesă care menține distanța utilă dintre ecran și iocarul lentilei fotografice (36).

Vezi și: Lalouette, Lorenz, Malpighi.

Piramidotomie (gr. *pyramis* = piramidă + *tome* = tăiere). Secționare chirurgicală, în parkinsonism, a tracturilor piramidale ventral și lateral ale măduvei spinării (26).

Piranometru, sin.: *Actinograf.* Instrument pentru determinarea radiației calorice solare (4).

Pirazinamidă. Derivat al acidului nicotinic, folosit în chimioterapia tuberculozei; este relativ toxic (14).

Piretoterapie (gr. *pyretos* = febră + *therapeia* = tratament). Metodă terapeutică constând din provocarea unei ascensiuni termice variabile ca intensitate prin mijloace artificiale: injecții intramusculare de lapte sterilizat, injecții intravenoase de vaccinuri antimicrobiene, injecții intramusculare de substanțe așa-numite piretoгене. Are efecte antialergice și de

ridicare a potențialului de apărare a organismului (4).

Piretrină. Vezi Piretru.

Piretru. Extract din florile uscate ale compozelor din genul *Chrysanthemum*. Principiul activ este piretrina, substanță insecticidă cu mare acțiune de șoc și în același timp netoxică pentru om (31).

Pirexie (gr. *pyressein* = a fi febril). Febră.

Pirexină. Una din substanțele care, după Menkin, se pun în libertate în focarele de necroză leucocitară și dirijează creșterea sau scăderea reacției leucocitare în singele periferic (19).

Pirgocefalie. Acrocefalie.

Piridin-2-aldoximă metodură. Antidot al toxicelor organofosforate, prin restabilirea activității colinesterazice (9).

Piridină. C_5H_5N . Substanță organică constituită dintr-un heterociclu cu caracter aromatic, heteroatomul fiind azotul. Se extrage din gudroanele de cărbune. Are un caracter bazic pronunțat și constituie nucleul principal al multor metaboliți intermediari (derivați piridinici) (5).

Piridinnucleotidază. Enzimă care catalizează hidroliza piridinnucleotidelor, punind în libertate nicotinamidă. Este prezentă în cele mai multe țesuturi, precum și la microorganisme (bacterii, levuri, ciuperci etc.) (5).

Piridinnucleotide. Nucleotide care conțin în molecula lor nucleul piridinic, de obicei sub formă de nicotinamidă. Cele mai importante piridinnucleotide pentru procesele metabolice sînt coenzimele piridinnucleotidice: nicotinamidadenindinucleotidul și nicotinamidadenindinucleotidfosfatul (5).

Piridostigmină. Compus sintetic parasimpatomimetic anticolinesterazic; este folosit în *miastenia gravis*, atonia intestinală și pentru decurarizare după operații chirurgicale (13).

Piridoxal. $C_8H_9NO_3$. Derivatul aldehidic al vitaminei B_6 , care — sub formă de piridoxal-5-fosfat — îndeplinește rolul de coenzimă în mai multe sisteme enzimactice, și anume: decarboxilazele aminoacizilor, racemazele aminoacizilor, desulfhidrazele cisteinei, transaminazele, dehidrazele serinei și treoninei etc. (5).

Piridoxalfosfokinază. Enzimă care catalizează fosforilarea piridoxalului pe seama adenozintrifosfatului. Activitatea enzimei se desfășoară în prezența ionului Mg^{2+} ; ionii Fe^{2+} și Co^{2+} sînt de asemenea activatori. Enzima este prezentă în țesuturile animale și vegetale, precum și la microorganisme (5).

Piridoxamină. Derivatul aminic al vitaminei B_6 . Ia parte la procesele de transaminare, în calitate de coenzimă (5).

Piridoxină, sin.: *Adermină, Vitamină B₆.* $C_8H_{11}O_3N$. Substanță organică hidrosolubilă, cu nucleu piridinic. Se găsește în drojdia de bere,

gru, porumb, ficat, rinichi, splină și creier. Poate fi sintetizată în laborator sau de flora microbiană intestinală. Intrând în constituția unui mare număr de enzime (decarboxilaze, transaminaze etc.), joacă un rol important în menținerea integrității structurale și funcționale a multor țesuturi și organe. Avitainoza B_6 conduce la fenomene importante nervoase, astenii nervoase, insomnii, distrofii musculare, carii dentare, precum și la dereglări în biosinteza hemoglobinei (5; 15).

Pirimetamină. Derivat de clorfenil folosit cu rezultate bune în terapia malariei și toxoplasmozei; nu este toxic și nu are gust neplăcut (31).

Pirimidină, sin.: *1,3-Diazină*. $C_4H_4N_2$. Substanță organică heterociclică, în care heteroatomul este azotul. Derivații aminați, hidroxiilați și metilați ai acestei substanțe (adenina, guanina, citozina, uracilul, metilcitozina, hidroximetilcitozina etc.) constituie metaboliți importanți în biosinteza pirimidinnucleotidelor și deci a acizilor nucleici. Tulburări în sinteza pirimidinei se constată în anemiile megaloblastice (5; 19).

Pirimidindionă. Uracil.

Pirimidinnucleotide. Nucleotide care conțin o bază pirimidinică (citozină, uracil, timidină etc.), cuplată cu acidul ortofosforic prin intermediul unei pentoze (riboză, dezoxiriboză). După tipul de bază pirimidinică conținut, se deosebesc următoarele nucleotide pirimidinice: a) ribonucleotidice: acid citidilic (sau citidin-5'-fosfat); acid uridilic (sau uridin-5'-fosfat); acid oroticidic (sau orotidin-5'-fosfat); b) dezoxiribonucleotidice: acid dezoxicitidilic (sau dezoxicitidin-5'-fosfat); acid timidilic (sau timidin-5'-fosfat); acid dezoxiuridilic (sau dezoxiuridin-5'-fosfat). Pirimidinnucleotidele iau parte la biosinteza acizilor nucleici, care sînt polimeri nucleotidici (5).

Pirocatehază. Catecolază.

Pirocatehină, sin.: *Pirocatehol*, *1,2-Dioxibenzen*. $C_6H_4(OH)_2$. Polifenol simplu folosit ca substrat în reacțiile de oxido-reducere, deoarece cedează cu ușurință hidrogenul, iar forma chinonică ce rezultă poate fi determinată cantitativ pe cale colorimetrică (5).

Pirocatehol. Pirocatehină.

Pirofobie (gr. *pyr* = foc + *phobos* = frică). Fobia de foc (35).

Pirofosfatază. Enzimă care catalizează hidroliza pirofosfaților, luînd parte activă la metabolismul intermediar al unor compuși macroergici, de tipul uridindifosfaților macroergici. Sub acțiunea pirofosfatazei, pirofosfatul este scindat cu hidroliză concomitentă. Ortofosfatul rezultat activează formarea derivaților uridindifosforici ai zaharurilor (5).

Pirofosforilază. Enzimă care catalizează hidroliza pirofosfatului neorganic din compuși organici fosforilați, ca adenzotrifosfatul, uridintrifosfatul, fosforibozilpirofosfatul etc. (5).

Pirogalol, sin.: *1,2,3-Trioxibenzen*. $C_6H_3(OH)_3$. Polifenol folosit ca indicator în reacțiile de oxidare în prezența perhidrazelor, deoarece prin fixare de oxigen dă naștere la purpurogalină, colorant portocaliu, a căru concentrație poate fi estimată fotometric. Are proprietăți keratolitice, iritante locale, antimicrobiene și antifungice (5; 14).

Pirogen (gr. *pyr* = foc + *gennan* = a produce). Capabil să declanșeze o stare de hipertermie (3).

Piroglobulină. Proteină care se găsește uneori în mielomul multiplu, în afară de crioglobuline. Prezintă o termolabilitate marcată, precipitînd cînd serul este încălzit la 56°C. Această globulină nu pare identică cu albumoza Bence-Jones (19).

Pirogov, Nicolai Ivanovici, 1810—1881. **Amputația** ~, amputație osteoplastică a piciorului, în care tuberozitatea posterioară a calcaneului, răsturnată, este folosită pentru sprijinul terminal al bontului (24).

Pirol. Substanță organică heterociclică nesaturată, în care heteroatomul este azotul; constituie unitatea structurală fundamentală a porfirinei (5).

Pirolidină, sin.: *Tetrahidropirol*. Substanță organică heterociclică, derivat hidrogenat al pirolului; constituie nucleul de bază al unor aminoacizi heterociclici, ca prolina și hidroxiprolina (5).

Piromanie (gr. *pyr* = foc + *mania* = nebunie, furie). Tendință patologică spre a provoca incendii, întîlnită în stările secundare epileptice, reacțiile psihogene, oligofrenie, schizofrenie paranoică și mai ales ca formă a psihopatiei impulsive (35).

Pirometru (gr. *pyr* = foc + *metron* = măsură). Aparat de măsurat temperaturile foarte înalte, folosit în laboratorul de tehnică dentară, în tratamentele termice ale aliajelor dentare și ale lucrărilor ceramice confecționate în laborator (39).

Pirozis (gr. *pyrosis* = ardere). Simptom caracterizat prin senzația de arsură retrosternală și determinat de iritația esofagului terminal; este însoțit de cele mai multe ori de eructații acide (16).

Pirquet, Clemens Peter von, 1874—1929. **Cutireacția** ~, vezi Reacția la tuberculină.

Piruvat. $CH_3.CO.COO^-$. Radical monobazic al acidului piruvic. În organism constituie metabolitul tricarbonic cel mai important al degradării glucozei și formează veriga inițială a ciclului

lui Krebs, prin intermediul căruia face legătura dintre metabolismele glucidelor, protidelor și lipidelor; de asemenea, constituie punctul de plecare al fermentațiilor anaerobe fiziologice (formarea lactatului la nivelul mușchilor) sau patologice (formarea corpurilor cetonici în diabet) (5).

Piruvatecarboxilază. Enzimă care catalizează scindarea piruvatului în acetoaldehidă și bioxid de carbon. Este prezentă în special la plantele superioare și la microorganismele cu proprietăți fermentative marcate (5).

Piruvatkinază. Enzimă care catalizează una din treptele esențiale ale glicolizei și degradării fermentative a carbohidraților: scindarea fosfoenolpiruvatului. Reacția are loc cu liberare de energie, care este stocată sub formă de compuși macrogici. Enzima este larg răspândită, fiind prezentă în celulele tuturor viețuitoarelor; se poate extrage din țesutul muscular, unde se află în concentrații importante (5).

Piruvatoxidază. Sistem enzimatic complex, care catalizează degradarea oxidativă a piruvatului. Reacția este complexă; ea se desfășoară în prezența fosfatului anorganic și este mijlocită de o serie de coenzime speciale: coenzima A, difosfopiridinnucleotidul, acidul lipoic, flavinadenindinucleotidul și tiaminpirofosfatul (5).

Piskaeek. Semnul ~, ramolirea și deformarea corpului uterin în caz de sarcină dezvoltată într-unul din coarnele uterine (18).

Pistol cu nisip. Dispozitiv care proiectează, sub presiunea unui curent puternic de aer comprimat, nisipul silicos pe ambalaj pentru a degaja piesa mecanoprotetică turnată, după răcire. Pistolul distruge cu destulă ușurință masa de ambalat devenită sticloasă și foarte dură (38).

Pistrui (sl. *pistru*). Efelide.

Pitiatism (Babinski) (gr. *peithein* = a convinge + *iatos* = vindecabil). Tulburări în cadrul isteriei care pot fi reproduse prin sugestie și dispar sub influența persuasiunii sau contrasugestiei (35).

Pitiatotraumatism (Babinski). Contractură reziduală posttraumatică.

Pitiriazis (gr. *pityron* = țărițe). Denumire generică pentru o serie de dermatoze caracterizate în special prin descumare (12). ~ **alb al feței**, sin.: *Pitiriazis simplu al feței*, streptococie scuamoasă, superficială, benignă, a feței, manifestată prin arii scuamoase albicioase (12). ~ **lichenoid cronic**, vezi Parapsoriazis. ~ **maucos cronic**, vezi Parapsoriazis. ~ **rozaceu Gibert**, Boala Gibert, vezi Gibert. ~ **rozat Gibert**, Boala Gibert, vezi Gibert. ~ **rubra Hebra**, vezi Hebra. ~ **rubra pilaris**, sin.: *Lichen peripilaris*, *Lichen ruber acuminatus*, dermatoză rară de cauză necunoscută,

caracterizată printr-o erupție de papule foliulare cornoase, localizate de predilecție pe fața dorsală a degetelor de la mână sau pe genunchi, asociată cu placarde eritematoscuamoase diseminate (în special pe față și pe trunchi) (12). ~ **simplu al feței**, Pitiriazis alb al feței. ~ **simplu al pielii capului**, descumare difuză a pielii capului, însoțită de cele mai multe ori de prurit. Apare în general la pubertate, evoluează în puseuri și poate dura toată viața (12). ~ **steatoid**, Eczematoid seboreice. ~ **versicolor**, sin.: *Pseudoacromie parazitara*, *Tinea versicolor*, micoză superficială mai ales a regiunii cervicale și toracice, provocată de *Microsporon furfur* și caracterizată prin pete cafenii cu diverse nuanțe sau prin macule acromice (pitiriazis versicolor acromiant), însoțite de o descumare fină (12).

Pitocinază. Enzimă hepatică ce inactivează ocitocina și vasopresina (7).

Pitres, Jean Albert, 1848—1927. **Secțiunile ~**, procedeu de secționare a creierului în plan frontal, realizându-se câte 6 secțiuni pentru fiecare emisferă cerebrală, paralele cu șanțul Rolando (2). **Semnul ~**. 1. Semn caracteristic de analgezie viscerală întlnit în tabes și care constă din absența durerii la presiunea testiculului (27). 2. Semn de evidențiere a paraliziei nervului median; de partea paralizată, bolnavul nu poate să zgirie cu indicele o suprafață oarecare (27).

Pitresină. Vasopresină.

Pituieit. Celulă caracteristică a neurohipofizei (1).

Pituitar. Care se referă la glanda pituitară (7).

Pituitară (lat. *pituita* = secreție). 1. Mucoasă de înveliș a cavităților nazale, constituită dintr-un epiteliu cilindric cu cili vibratili și un corion subiacent, care, în porțiunea denumită zona olfactivă Schultze, cuprinde elementele senzoriale ale mirosului (30). 2. Glanda pituitară. Vezi *Hypophysis*.

Pituitrină. Extract total de retrohipofiză (7).

Piurie (*pio-* + gr. *ouron* = urină). Prezența în urină a puroiului, provenit dintr-un proces inflamator al parenchimului renal sau al căilor genitourinare; urina cu puroi este tulbură în momentul emisiei; la examenul microscopic al sedimentului prezintă peste 10 leucocite/clmp sau peste 100 leucocite/mm³, iar leucocitele sint alterate și grupate (25). ~ **filamentoasă**, prezența de puroi sub forma de filamente în urină, semn al unei infecții uretrale (11). ~ **parțială**, prezența de puroi numai în primele picături de urină emise (11). ~ **totală**, prezența de puroi în toată cantitatea de urină emisă (11).

Pivot dentar. Dispozitiv în formă de cui conic alungit, introdus în canalul dentar, servind ca element de agregare a coroanelor

dentare artificiale (dispozitiv coronaradicular) (38).

Pix cadi, sin.: *Pix juniperi*, *Ulei de cadă*. Gudron obținut prin distilarea uscată a lemnului de *Juniperus oxycedrus* (*Pinaceae*) și care conține cadinen; este folosit local în unele dermatoze (13). ~ **juniperi**, *Pix cadi*. ~ **liquida**, Gudron vegetal. ~ **lithantraeis**, Gudron de huilă.

Pizon-Weissenbach. Unghiul ~, Unghiul de deschidere totală a cotilului femural.

Pinză de apă. Strat de apă subterană; poate fi freatică, de profunzime, liberă, captivă etc. (20).

Placă. 1. Corp solid cu fețe plane, paralele, avînd o grosime mică în raport cu celelalte dimensiuni (32). 2. Cutie plată de sticlă pentru cultura microbilor (32). 3. Zonă de țesut, piele sau mucoasă, cu aspect anormal (32). 4. Bară de metal, plată, subțire, aplicată cu șuruburi pe un os fracturat, pentru a-i menține extremitățile în contact (32). ~ **de bază**, în stomatologie, material prefabricat sub formă de plăci, care reproduce forma arcadelor dentare, fiind folosit pentru confecționarea lingurilor de amprentă individuale. Sub influența căldurii devine maleabil, astfel încît poate fi modelat în forma dorită (38). ~ **de ceară**, foi de ceară de diferite dimensiuni și grosimi, folosite în diferitele manopere intermediare pentru confecționarea protezelor dentare (38). ~ **de eoztenție Hawley**, vezi Hawley. ~ **de cristal**, instrument frecvent utilizat în stomatologie confecționat din sticlă, de preferință cu o față netedă și una mată, servind la prepararea prin amestec și malaxare cu o spatulă, a diferitelor materiale de obturație sau în laborator la prepararea unor bonturi artificiale, la amestecul masei de ambalat etc. (38). **Plăci mucoase**. Denumire generică pentru leziunile sifilitice secundare precoce localizate pe mucoase (sifilidele erozive și papuloerozive) (12). ~ **opalină**, varietate de sifilidă erozivă a mucoaselor acoperită cu un exsudat albicios, translucid (12). **Plăci ortodontice active**. Aparate ortodontice mobile cu acțiune mecanică sau predominant mecanică, compuse dintr-o bază (placa propriu-zisă), elemente de ancorare (croșete, inel sau gutiere), elemente de acțiune mecanică (șurub ortodontic, arc palatinal, arc vestibular sau resorturi auxiliare) și uneori elemente funcționale (plan inclinat, platou incizal, scut lingual sau menținător de spațiu). Ele pot fi monomaxilare sau bimaxilare (39). ~ **ortodontică activă cu gutiere**, placă ortodontică activă, monomaxilară superioară, ancorată prin gutiere din acrilat și prelungită cu o fațetă cu rol de mască, în regiunea caninului. Din placă pornește un arc din sirmă situat palatinal, care va deplasa caninul. Este folosită

în ectopia palatinală de canin (39). ~ **ortodontică activă Hurghina**, vezi Hurghina. ~ **ortodontică activă Schwartz**, vezi Schwartz. ~ **ortodontică vestibulară**, mijloc de tratament ortopedic pentru obținerea respirației corecte pe nas, care constă dintr-o placă introdusă în vestibul. Placa este prevăzută cu un ax perpendicular extraoral, care se ține între buze (39). ~ **de osteosinteză**, placă metalică, care fixează în poziție corectă fragmentele unei fracturi (24). ~ **palatinală**, în stomatologie, porțiunea unei proteze parțiale mobile superioare care acoperă bolta palatină. Este confecționată din material acrilic sau metalic și poate fi totală sau redusă (prin fenestrare sau răscoire). După localizarea topografică poate fi mediană sau posterioară (39). ~ **proteție**, baza protezelor dentare, confecționată din acrilat, metal sau cauciuc, pe care se montează dinții artificiali. Sub acest termen sînt denumite toate protezele mobile totale sau parțiale cu bază plină (în formă de plăci) (38).

Vezi și: Brühl-Reichenbach, Petri, Peyer, Takatsy.

Placebo (lat. *placere* = a plăcea). Substanță-martor folosită în farmacologia clinică. Constă de obicei dintr-un compus inactiv prezentat într-o formă farmaceutică identică cu aceea a medicamentului de cercetat. Permite distingerea efectelor farmacologice propriu-zise de reacțiile psihice și reflex-condiționate. În anumite condiții, cînd medicamentul de cercetat are efecte secundare importante, se folosește placebo-ul activ, adică o substanță-martor care prezintă efectele secundare corespunzătoare fără a avea efectul principal (14).

Placebo-reactiv. Persoană sugestionabilă sau cu psihic labil care reacționează la placebo inactiv la fel ca la medicamentul activ. Stabilirea prealabilă și eliminarea placebo-reactivilor din loturile asupra cărora se fac studii de farmacologie clinică poate ameliora considerabil rezultatul (14).

Placenta (lat. = plîcintă), sin.: *Placentă*. Organ fixat pe peretele uterului, legat cu embrionul prin intermediul cordonului ombilical. Se dezvoltă în a III-a lună de gestație, din corionul embrionului (*placenta fetalis*) și *decidua basalis* a uterului (*placenta uterina*). Vilozitățile corionului se lărgesc, intră în depresiunile deciduei, în jurul lor formîndu-se sinusoidale sanguine în care, prin difuziune, se realizează schimburile nutritive dintre mamă și făt. Placenta are de asemenea o funcție endocrină, secretînd luteină, foliculină și hormoni gonadotropi. În sarcina ectopică, placenta se fixează în tuba uterină, pe ovar sau chiar pe alte organe din cavitatea abdominală (1). ~ **accreta**,

placentă foarte aderentă de uter, prin pătrunderea vilozităților coriale în miometru. Poate produce hemoragii foarte mari în timpul delivrenței, care impun uneori histerectomia (18). ~ **inereta**, placentă aderentă de uter, ale cărei vilozități sînt mai puțin penetrante în miometru decît la *placenta accreta* (18). ~ **spuria**, porțiune de placentă accesorie, lipsită de vase sanguine (2).

Placentație. Formarea și modul de inserare a placentei (1).

Placentă. *Placenta.* **Placente accesorii.** Grămezi de țesut placentar, alături de placenta principală, unite cu aceasta prin vase sanguine; în cazurile în care rămîn pe loc după dezlipirea placentei pot da hemoragii atone de lungă durată, întîrziind involuția uterului (2). ~ **albuminurică**, sin.: *Placentă infarctată*, placentă caracterizată prin prezența de infarcte hemoragice roșii și albe pe masa cotiledonară; se întîlnește în disgravidii (18). ~ **bordată**, Placentă marginată. ~ **capsulară**, Placentă cirsoidă. ~ **circumvalată**, placentă la care se constată prezența unei formațiuni sacciforme pe fața internă a îngroșării marginale fibrinoase. La acest fel de placentă, țesutul vilos depășește întăritura fibrinoasă. Formațiunea sacciformă se explică prin slăbirea temporară a presiunii intraovulare și a tensiunii pungii oului. Învelișurile oului se relaxează și se cudează la emergența lor de pe marginea placentei (18). ~ **cirsoidă**, sin.: *Placentă capsulară*, placentă la care vilozitățile sînt parțial reținute pe membrana capsulară (18). ~ **fenestrată**, placentă formată din mai mulți lobi care, prin contactul parțial dintre ei, lasă în aria placentară zone lipsite de cotiledoane, acoperite numai de amnios, corion și caducă (18). ~ **infarctată**, Placentă albuminurică. ~ **încarcerată**, sin.: *Încarcerarea placentei*, placentă reținută în uter fie într-un corn, fie la fundul uterului, parțial dezlipită sau nedezlipită; reținerea ei se datorește unei retracții puternice a corpului uterin (18). ~ **jos inserată**, Placentă previa. ~ **marginată**, sin.: *Placentă bordată*, placentă la care, aproape de marginea suprafeței fetale, la emergența învelișurilor oului, se vede o îngroșare inelară alcătuită din material fibrinos (18). ~ **multilobulată**, placentă formată din 2 sau mai mulți lobi (2). ~ **neoplazică**, Corioepiteliom. ~ **normal inserată**, placentă inserată pe segmentul superior al uterului (18). ~ **previa**, sin.: *Placentă jos inserată*, *Placentă vicios inserată*, placentă inserată pe segmentul inferior al uterului; poate determina accidente grave hemoragice în ultimul trimestru de sarcină și în special în timpul travaliului (18). ~ **previa anatomică**, placentă previa lipsită de manifestări clinice în timpul sarcinii și al travaliului;

examenul placentei arată inserția ei la mai puțin de 10 cm de marginea de ruptură a membranelor (18). ~ **previa centrală**, placentă previa care acoperă în întregime orificiul intern al colului uterin (18). ~ **previa laterală**, placentă previa a cărei margine inferioară nu ajunge pînă la orificiul intern al colului uterin (18). ~ **previa marginală**, placentă previa a cărei margine inferioară se află chiar la limita orificiului intern al colului uterin (18). ~ **previa parțial centrală**, placentă previa care acoperă incomplet orificiul intern al colului uterin (18). ~ **sacului vitelin**, *Omphalochorion*. ~ **velamentoasă**, placentă cu inserție velamentoasă de cordon (18). ~ **vicios inserată**, Placentă previa.

Vezi și: Filatov.

Placentită (*placentă* + *-ită*). Inflamație a placentei (2).

Placento- (lat. *placenta* = plăcintă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la placentă (32).

Placentografie (*placento-* + gr. *graphein* = a scrie). Evidențierea aspectului, situației, sediului etc. ale placentei pe un film radiografic, cu ajutorul unei substanțe de contrast (36).

Placentalizină (*placento-* + gr. *lysis* = distrucție). Anticorp capabil să distrugă celulele placentare (2).

Placentom (*placento-* + *-oma*). Neoplasm derivînd din placentă (2). ~ **benign**, sin.: *Deciduom benign*, fragment cotiledonar reținut și organizat în uter sub forma unei tumori (18). ~ **malign**, sin.: *Deciduom malign*, tumoare malignă dezvoltată din vilozitățile coriale reținute în uter după o sarcină (18).

Plachetă sanguină. Trombocit.

Placido, A. Disc ~, sin.: *Aberoscop, Astigmatoscop, Keratoscop*, disc prevăzut cu o serie de cercuri concentrice albe și negre, pentru aprecierea curburii regulate a corneei (28).

Placodă (gr. *plax* = farfurie rotundă, plată + *eidos* = formă). Platou îngroșat al ectodermului care formează mugurele unui organ embrionar (1). ~ **auditivă**, sin.: *Placodă otică*, placa ectodermală dorso-laterală a urechii interne (1). ~ **crystalinului**, placa ectodermală a cristalinelui ochiului; formarea sa este indusă de prezența veziculei optice (1). ~ **dorso-laterală**, serie de placode ectodermale din care se dezvoltă nervii și organele de simț ale sistemelor acustice și ale liniei laterale (1). ~ **olfactivă**, placa ectodermală a regiunii olfactive a cavității nazale (1). ~ **otică**, Placodă auditivă.

Plafon al oxigenului. Cantitatea maximă de oxigen pe care o poate consuma organismul

intr-un minut. În medie este de 3 litri/min.; la persoane antrenate atinge 4—5 litri/min. (9).

Plafonare. Anoblepsie.

Plagă (lat. *plaga* = rană). Soluție de continuitate datorită unor leziuni distructive-necrobiotice prin agenți fizici, chimici sau infecțioși (2). ~ **atonă**, plagă fără tendință la cicatrizare, datorită unei troficități scăzute a țesuturilor interesate (2). ~ **contuză**, plagă cu margini neregulate și cu zdrobirea țesuturilor moi, produsă prin lovire cu sau de un corp contondent bont (23). ~ **împușcată**, plagă produsă prin proiectil de armă de foc, avînd de obicei un orificiu de intrare, un canal al plăgii și un orificiu de ieșire (23). ~ **înțepată**, plagă produsă cu un instrument înțepător, care determină depărtarea țesuturilor și pătrunderea în profunzime cu formarea unui canal (23). ~ **înțepată și tăiată**, plagă produsă printr-un instrument înțepător-tăietor, care determină secțiunea tegumentelor și pătrunderea în profunzime (23). ~ **mușcată**, plagă, de obicei contuză și totdeauna infectată, produsă prin mușcătură de om sau de animal (11). ~ **nepenetrantă**, plagă produsă de un agent vulnerant care rămîne în perete, nepătrunzînd într-o cavitate seroasă (11). ~ **oarbă**, plagă produsă de un agent vulnerant care a rămas inclus în țesuturi și care are numai orificiul de intrare (11). ~ **penetrantă**, plagă produsă de un agent vulnerant care a pătruns într-o cavitate seroasă (11). ~ **penetrantă oculară**, plagă care interesează toate membranele oculare (28). ~ **în seton**, plagă produsă de un proiectil, prezentînd un orificiu de intrare, un canal subcutanat orientat aproape paralel cu suprafața tegumentului și un orificiu de ieșire, realizînd imaginea unei cusături (11). ~ **spintecată**, plagă produsă prin instrument spintecător, cu margini netede, de formă liniară și cu depărtarea marginilor plăgii (23). ~ **tăiată**, plagă produsă cu un instrument tăios, cu caracter liniar, margini netede și unghiuri ascuțite la capete (23). ~ **transfixiantă**, plagă produsă de un agent vulnerant care a traversat dintr-o parte în alta o regiune a corpului (11).

Plagiocefalie (gr. *plagios* = pieziș + *kephale* = cap). Malformație craniană din grupul craniostenozelor, constînd din dezvoltarea asimetrică a craniului, din cauza sinostozării precoce, unilaterale, a suturii lambdoide sau coronare; porțiunea anterioară, de o parte, și porțiunea posterioară, de partea opusă a cutiei craniene, dezvoltîndu-se mai mult decît părțile lor corespondente, lungimea maximă a cutiei craniene nu mai este pe linia mediană, ci pe diagonală (1; 27).

Plagioencefalie (gr. *plagios* = pieziș + *enkephalos* = creier). Defect în dezvoltarea

creierului, caracterizat prin dezvoltarea exagerată a polului frontal de o parte și a celui occipital de partea opusă (26).

Plakine. Substanțe cu acțiune bactericidă extrase din trombocite (3).

Plan (lat. *planum*). 1. *Planum*. 2. Proiect de acțiune viitoare (Dicționarul limbii române moderne). 3. Mod de așezare a diferitelor părți componente ale unei formațiuni (32). ~ **alveolocondilian**, Planul Broca, vezi Broca. ~ **axiobucolingual**, plan paralel cu axul lung al unui dinte, trecînd atît prin suprafața bucală, cît și prin cea linguală (1). ~ **axiolabiolingual**, plan paralel cu axul lung al unui dinte incisiv și trecînd prin suprafețele lui labială și linguală (1). ~ **de basculă**, plan virtual pornit de la punctul de basculă prin corpul de tomografiat. Imaginea elementelor de la nivelul acestui plan apare netă, nefiînd supusă fenomenului de ștergere prin mișcare, cum se întîmplă cu imaginile de pe planurile anterioare și posterioare (36). ~ **bazal mandibular**, planul imaginar tangențial la marginea inferioară a corpului mandibulei (39). **Planurile bazinului** (Hodge). Planuri virtuale perpendiculare pe axa bazinului osos obstetrical; sînt în număr de 3: planul strîmtoarei superioare, planul strîmtoarei mijlocii și planul strîmtoarei inferioare (18). ~ **de elivaj**. 1. Aria, într-o celulă sau ovul dezvoltat, unde are loc diviziunea celulară (1). 2. Plan conjunctiv în organism în lungul căruia pot fi separate între ele organele sau structurile (1). ~ **coronal**, plan frontal, în special la cap (1). ~ **de experiență**, organizarea statistică a experimentului, cu scopul de a crește eficiența acestuia, de a evita erorile sistematice și de a economisi, în anumite limite, materialul și timpul de lucru. Sînt descrise mai multe metode de organizare a experiențelor: metoda patratului latin, metoda patratului greco-latin, metoda blocurilor total sau parțial randomizate, metoda subdivizării blocurilor, metoda amestecării, experimentul factorial etc. (37). ~ **fascial**, plan în corp orientat în lungul unei pături sau fascii; de obicei reprezintă un plan de clivaj și este folosit în chirurgie (1). ~ **fongoid**, Micozis fungoid. ~ **frontal**, plan paralel cu axul lung al corpului și perpendicular pe planul median sagital (1). ~ **intertubercular**, plan orizontal care trece prin tuberculii de pe crestele oaselor iliace; este situat de obicei la nivelul vertebrei L₅ (1). ~ **înclinat**, element funcțional al aparatelor ortodontice mobile, care constă din înclinarea masei acrilice din regiunea anterioară a plăcii aparatului (aproximativ 60°) fie anterior, fie posterior. Se determină în acest fel deplasarea mandibulei în sensul respectiv (39). ~ **median**, plan situat

vertical antero-posterior în axul longitudinal al corpului, pe care-l divide în două jumătăți simetrice (1). ~ **mușcăturii**, Planul de ocluzie Wilson, vezi Wilson. ~ **ocluzal Fox**, vezi Fox. ~ **de ocluzie dentară**, plan orizontal care unește toate punctele de contact dintre suprafețele ocluzale ale dinților celor două arcade în poziția de ocluzie centrată (38). ~ **de ocluzie Wilson**, vezi Wilson. **Planuri de orientare**. În cavitatea bucală, cele 3 planuri care servesc la precizarea devierilor de la forma și poziția normală a dinților și maxilarelor: planul sagital median, planul transversal și planul vertical al tuberozităților (39). ~ **de orientare ocluzală**, plan care trece prin marginile incizale ale dinților frontali inferiori și virfurile cuspizilor meziiovestibulari ai dinților molari inferiori (39). ~ **orizontal**. 1. Plan transvers în unghi drept cu axul lung al corpului (1). 2. În stomatologie, plan în unghi drept cu axul lung al dintelui (1). ~ **orizontal Frankfurt**, plan antropometric orizontal determinat de unirea punctelor inferioare ale marginii orbitelor cu punctele superioare de pe marginile meaturilor auditive; este folosit pentru orientare comparativă a capului și craniului (1). ~ **paramedian**, plan vertical paralel cu planul sagital median (1). ~ **postlaeteal**, plan frontal la care se termină molarii 2, superiori și inferiori, de pe cele două arcade temporare (39). ~ **potențialului zero**, plan ce împarte mediul conductor creat în jurul unui dipol electric în două jumătăți care manifestă, una potențiale pozitive, cealaltă potențiale negative. Acest plan de separare neutru este perpendicular pe jumătatea distanței care separă cei 2 poli ai dipolului. Potențialele sînt cu atît mai mari, cu cît ne apropiem de unul din poli cu un electrod explorator (6). ~ **protetie Camper**, vezi Camper. ~ **sagital**, *Sagittalis*. ~ **strimtorii inferioare a bazinei**, plan care trece prin marginea inferioară a simfizei pubiene și virful osului coccis (1). ~ **strimtorii superioare a bazinei**, plan care trece prin promontoriul sacral și marginea superioară a simfizei pubiene (1). ~ **subcostal**, plan orizontal care trece prin punctele cele mai caudale ale arcului costal sau punctele cele mai caudale ale celui de al 10-lea cartilaj costal. Este situat de obicei la nivelul vertebrei L_3 (1). ~ **transpilorie**, plan orizontal prin corp la nivelul vertebrei L_2 . Pilonul este de obicei situat în acest plan (1). ~ **transversal**. 1. Plan perpendicular pe axul lung al corpului; plan orizontal (1). 2. În stomatologie, plan perpendicular pe planul sagital median, determinat de virfurile cuspizilor vestibulari ai premolarilor și cuspidul meziiovestibular al molarului 1 inferior. Servește la precizarea devierilor dinților în sens vertical (suprapoziție, infrapoziție) (39). ~

vertical al tuberozităților, plan frontal tangent cu punctul cel mai distal al tuberozităților maxilare. Servește pentru precizarea devierilor în sens sagital (antero-posterior) ale poziției dinților și maxilarelor (39). ~ **vizual**, plan care trece prin axul viziunii binoculare (1).

Vezi și: Aeby, Broca, Camper.

Planare dentară. Operație de nivelare a anumitor regiuni cu relief neregulat (plusuri) de pe suprafața dinților, modelelor sau protezelor (39).

Planck, Max, 1858—1947. **Constanta** ~, sin.: *Cuanta de acțiune Planck*, valoarea minimă de acțiune = $6,62 \times 10^{-27}$ erg \times sec. (6). **Ipoteza cuantelor** ~, orice sistem fizic emite sau absoarbe energia numai în cantități discrete (cuante de energie), egale cu produsul hn , în care h este constanta Planck și n frecvența de vibrație caracteristică procesului respectiv de absorbție sau emisiune (6).

Planeton mineral. Depozit de particule minerale, de obicei silicoase, care se caută în singele hemolizat al înecaților, prin examen microscopic în lumină polarizată (23).

Planigraf (lat. *planum* = plan + gr. *graphein* = a scrie). Tomograf.

Planotopokinezie (lat. *planum* = plan + gr. *topos* = loc + *kinesis* = mișcare). Pierdere a simțului orientării spațiale a mișcărilor și a integrării spațiale a obiectelor (27).

Planșeu. Termen anatomic general pentru unii pereți musculoconjunctivi care delimitează inferior o cavitate (1). ~ **bucal**, peretele inferior al cavității bucale reprezentat îndeosebi prin mușchii milohioidieni (1). ~ **pelvipertoniceal**, pătura musculoconjunctivă care limitează inferior cavitatea pelviană și este străbătută de conductele care se deschid la exterior în regiunea perineală (1).

Planta (lat. = talpă). Talpa piciorului (1). ~ **pedis**, sin.: *Regio plantaris pedis*, regiunea feței plantare a piciorului (1).

Plantago lanceolata, sin.: *Pătălagină*. Plantă din familia *Plantaginaceae*, ale cărei frunze conțin aucubină, o glicozidă cu structură furanică și substanțe mucilaginoase; are acțiune expectorantă (13). ~ **psyllium**, sin.: *Ochiul lupului*, plantă din familia *Plantaginaceae*. Semințele conțin substanțe mucilaginoase și au acțiune laxativă (13).

Plantalgie (*planta* + gr. *algos* = durere). Durere în regiunea plantară (24).

Plantogramă (*planta* + gr. *gramma* = notare). Amprenta plantei în poziție ortostatică. Apreciază dimensiunile suprafeței plantare și repartizarea presiunilor de sprijin. Se folosește în special pentru evaluarea gradului de prăbușire a bolților plantare în piciorul plat (24).

Planum (lat. = plan), sin.: *Plan*. Suprafață netedă a unui corp (1). ~ **nuchale**, suprafața externă a scuamei occipitale, situată dedesubtul liniei nuchale superioare (1). ~ **occipitale**, suprafața externă, triunghiulară, relativ netedă, a scuamei occipitale situată deasupra liniei nuchale superioare (1). ~ **popliteum**. *Facies poplitea*. ~ **sternale**, suprafața ventrală a corpului sternului (1). ~ **temporale**, arie relativ netedă situată sub *linea temporalis inferior* și compusă din porțiuni ale oaselor frontal și parietal, aripa mare a sfenoidului și *squama temporalis* (1).

Plasament familial. Acțiunea prin care statul asigură copiii rămași fără părinți sau lipsiți de posibilitatea de a fi crescuți în familie plasarea în familia care să-i crească și să le asigure condițiile materiale, sanitare, de învățământ și educație necesare pentru dezvoltarea lor normală (29).

Plasmafereză (*plasmă* + gr. *aphairesis* = a pleca). Îndepărtarea plasmelor sanguine după separarea de elementele figurate, care sînt reluate în ser fiziologic și reinjectate, în vederea studierii naturii și locului de sinteză a proteinelor plasmatice (15).

Plasmakinine. Polipeptide formate în plasmă din fracțiunea globulinică sub influența unor enzime proteolitice endogene. Principalele plasmakinine sînt: *bradikinină*, *kalidina* și *angiotensina*. Ele intervin fiziologic în reglarea circulației, primele două avînd efecte vasodilatatorii și hipotensive, ultima producînd vasoconstricție și hipertensiune (14).

Plasmalemă (*plasmă* + r. *lemma* = teacă). Capsula celulară.

Plasmalogeni, sin.: *Compuși fosfatidolici*. Derivați ai fosfatidelor de colină, etanolamină sau serină, în care, la carbonul α -trigliceridic se fixează o grupare acil. Plasmalogenii apar în cursul metabolismului fosfolipidelor și se găsesc în sistemul nervos, hipofiză, spermatozoizi etc. Se elimină prin rinichi în cantități foarte mici; în chilurie se constată eliminarea de 5-8 mg plasmalogeni/100 ml urină (5).

Plasmă (gr. *plasma* = formație). Componenta lichidă, lipsită de elemente figurate, a singelui, limfei, lichidului seminal (32). ~ **adsorbită**, unul dintre elementele importante pentru testele de coagulare. Plasma se adsoarbe pe hidroxid de aluminiu, fosfat tricalcic, sulfat de bariu. Ea nu mai conține protrombină și factor VII, dar conține fibrinogen, precum și factorii V, VIII și Hageman (19). ~ **fundamentală**, Matrice citoplasmatică fundamentală. ~ **mușculară**, lichid cu compoziție similară plasmei sanguine, rezultat în timpul expirării țesutului muscular (15). ~ **sanguină** partea lichidă a singelui care se separă de

masa globulară cînd recoltarea acestuia se face pe un anticoagulant. Se deosebește de ser, lichid care se separă de masa cheagului după coagulare, nu numai prin faptul că posedă fibrinogen, dar și printr-o serie de alți factori de coagulare care nu sînt comuni. Constituie aproximativ 5% din greutatea corpului și formează între 52 și 60% din volumul singelui (5; 19). ~ **seminală**, sin.: *Lichid seminal*, partea lichidă a spermei, în care se mențin în suspensie elementele figurate, spermatozoizii. Este un lichid filant, viscos, opalescent, cu miros caracteristic, care coagulează în contact cu apa, datorită fosfatului de spermină pe care îl conține. Plasma seminală are o compoziție deosebită față de aceea a plasmei sanguine, mai ales în ceea ce privește conținutul în proteine; de asemenea, plasma seminală nu conține fibrinogen, dar conține fructoză în stare liberă (5).

Plasmină. Vezi Fibrinolizină.

Plasminogen, sin.: *Profibrinolizină*. Vezi Fibrinolizină.

Plasmo- (gr. *plasma* = formație). Element de compunere care introduce în termeni referirea la plasmă (32).

Plasmoblast (*plasmo-* + gr. *blastos* = germe). Celulă de trecere între elementul reticular care se diferențiază pe linie plasmocitară și plasmocitul diferențiat. Morfologic se prezintă sub aspectul unui histioblast cu citoplasma hiperbazofilă. În mod normal, nu se găsește în nici un țesut hematopoietic; apare în cazurile cu o foarte marcată hiperplazie plasmocitară (19).

Plasmocit (*plasmo-* + gr. *kytos* = celulă). Celulă reacțională cu funcții importante în mecanismul de apărare umorală a organismului (secretă globulinele-anticorpi), denumită în corect și celulă plasmatică. Are nucleul situat excentric, cu cromatina dispusă în grămezi și citoplasma intens bazofilă cu un halou juxtannuclear. În mod normal nu se găsește în singele circulant. Apare în număr crescut în procesele alergice și în diferite infecții (rubeolă, mononucleoză infecțioasă) (19). ~ **malignizat**, element celular esențial al mielomului multiplu, care pune în libertate produse alterate (paraproteine) (19).

Plasmocitom (*plasmocit* + *-oma*). Mielom solitar.

Plasmoditrofoblast. Sincițiotrofoblast.

Plasmodium. Gen de protozoar din familia *Plasmodiidae*, clasa *Sporozoa*. Cuprinde 4 specii care intră în etiologia malariei la om: *P. vivax*, *P. falciparum*, *P. malariae* și, mai rar, *P. ovale*. Parazitul, cunoscut și sub numele de hematozoarul palustru, prezintă un ciclu asexuat sau schizogonic — cu un stadiu exoeritocitar și un stadiu eritocitar, care se desfășoară în organismul omului — și un ciclu sexual sau

sporogonic, care are loc în stomacul insectei vectoare, reprezentată de femelele țânțarului din genul *Anopheles* (31). ~ **falciparum**, specie de *Plasmodium* caracterizată prin inele mai mici și mai fine, ocupind $1/5-1/4$ din diametrul hematiei. Formele amiboide și de rozete lipsesc din singele periferic. Hematiile parazitare rămân la diametrul normal și prezintă adeseori granulații Maurer. Gametociții se recunosc după forma lor semilunară (31). ~ **malariae**, specie de *Plasmodium* ale cărei inele sînt asemănătoare cu acelea de *Plasmodium vivax*. Formele amiboide au aspect de bandă ecuatorială, iar rozetele sînt formate din 8-12 merozoizi, așezați într-un singur plan. Hematiile parazitare au un diametru normal sau mai mic, iar granulațiile Ziehmann nu apar decît la colorații speciale. Gametociții sînt sferici și mai mici decît cei de *Plasmodium vivax* (31). ~ **ovale**, specie de *Plasmodium* care apare în hematii ce se recunosc după forma lor ovală sau cu marginile dințate; ele conțin granulații Schüffner, ca și cele parazitare de *Plasmodium vivax*, iar rozetele au 8-10 merozoizi, caracter prin care se aseamănă cu *Plasmodium malariae*. Această specie nu a fost semnalată în țara noastră (31). ~ **vivax**, specie de *Plasmodium* care se caracterizează prin inele tipice, ocupind $1/4-1/3$ din diametrul hematiei, prin formele amiboide cu una sau mai multe vacuole și prin rozetele cu 12-14 merozoizi așezați în mai multe planuri. Hematiile parazitare, mai mari de volum, apar mai slab colorate și conțin granulații Schüffner. Gametociții sînt sferici și mai mari decît o hematie normală (31).

Plasmoliză (*citoplasmă* + gr. *lysis* = dizolvare, distrucție). În bacteriologie, fenomen constînd din retracția citoplasmei bacteriene în medii hipertonicе, în urma pierderii de apă. Peretele celular fiind rigid nu urmează retracția citoplasmei, rămînînd în parte golit de conținut. Plasmoliza a permis — alături de alte metode — punerea în evidență a peretelui celular la bacterii și demonstrarea rigidității sale (3).

Plasmom (Unna). Mielom solitar.

Plasmometrie (*citoplasmă* + gr. *metron* = măsură). Măsurarea micșorării volumului celular în cursul plasmolizei. Metoda se utilizează încă și astăzi pentru cercetarea permeabilității celulare, apreciînd gradul de permeabilitate după micșorarea volumului celulei în mediul hipertonic de substanță cercetată (6).

Plasmoptiză (*citoplasmă* + gr. *ptyein* = a revărsa). Fenomen invers plasmolizei, constînd din umflarea și eliminarea citoplasmei la exteriorul celulei bacteriene, în medii hipotonice, în urma pătrunderii apei în celulă. Eliminarea citoplasmei este o consecință a lezării integri-

tății peretelui celular în urma umflării citoplasmei (3).

Plasmoragie (*plasma-* + gr. *rhegnynai* = a curge). Trecerea plasmеi în țesuturi, ca urmare a creșterii permeabilității pereților vasculari prin leziuni anoxice ale acestora (spasm prelungit, toxine); se poate observa de obicei la nivelul creierului, retinei, rinichilor etc. (2).

Plasmorrhaxis (*plasma-* + gr. *rhexis* = rup-tură). Ruperea unei celule și pierderea protoplasmei (1).

Plasmoschizis (*plasma-* + gr. *schisis* = diviziune). Fragmentare sau clivaj protoplasmic (1).

Plasmosin. Nucleoproteină găsită în citoplasma celulelor; una din structurile proteice (1).

Plasmozom (*citoplasmă* + gr. *soma* = corpul). 1. Corp mic sferic prezent în nucleul celular (sin.: *Nucleol*, *Nucleolus*) (1). 2. Termen vechi pentru unele granule citoplasmice (1).

Plastic (gr. *plastikos* = care se poate modela). Nume generic pentru macropolimeri sintetici cu variate compoziții și structuri, avînd întrebuințări practice extrem de numeroase. Plasticele ca atare sînt în general lipsite de toxicitate, însă fabricarea lor are importanță pentru toxicologie, implicînd folosirea unor diverse substanțe nocive (acid cianhidric, nitrili, acrilăți, fenol, formaldehidă, hidrocarburi și amine aromatice, cetone etc.) (9).

Plastic (gr. *plassein* = a forma). Intervenție chirurgicală prin care se înlocuiește o porțiune dintr-un țesut cu un alt țesut, în scopul corectării unui defect morfologic (11). ~ **eutanată**, Grefă cutanată. ~ **de fascie**. 1. Fascioplastie. 2. Intervenție plastică, care folosește grefa de fascie lăta pentru prelungirea unui corp muscular, ligamentoplastie, fasciodeză sau artroplastie (24). ~ **iraneeză**, Plastic Celsus, vezi Celsus. ~ **indiană**, metodă de autoplastie prin alunecarea unui lambou croit în tegumentele vecine (11). ~ **italiană**, metodă de autoplastie prin migrarea unui lambou prelevat la distanță de zona care trebuie grefată, dar care rămîne la început atașat printr-un pedicul de hrănire secționat numai într-un al 2-lea timp (11). ~ **musculară**. 1. Transplantare musculară. 2. Cura cavitaților osoase osteomielitice cu material muscular pediculat (24). ~ **nervoasă**, sin.: *Grefă nervoasă*, intervenție plastică pentru refacerea unei soluții de continuitate într-un nerv, cu ajutorul unei porțiuni de nerv sănătos (24). ~ **osoasă**, Grefă osoasă.

Vezi și: Celsus, Chiricuță.

Plastobalt. Cobalt radioactiv integrat într-o substanță plastică (maleabilă), utilizat în tratamentul tumorilor (36).

Plastobtur. Substanță de consistență pastoasă care se întrebuințează numai ca obturație provizorie a cavitațiilor de carie dentară; în

compoziția lui intră sulfat de calciu și oxid de zinc înglobate în vehicul gras (38).

Plastron (fr. *plastron*). Termen folosit în limbajul medical pentru definirea unei regiuni dure la palpare (32). ~ **apendicular**, indurare de întindere variabilă depistată prin palpare în fosa iliacă dreaptă, în cursul crizelor de apendicită, dînd o senzație, după Jalaguier, de „blindaj dureros al peretelui abdominal” și avînd drept cauză o reacție peritoneală localizată (32). ~ **costal**, termen folosit în anatomie pentru regiunea formată din stern și cartilajele costale (32).

Plathelmintes. Subîncręgătură de viermi paraziți, care cuprinde viermii lați, lipsiți de cavitate generală, și care, din punctul de vedere al reproducerii, sînt hermafrodiți. Din plathelmînți fac parte clasele *Trematoda*, cu viermi bine individualizați, și *Cestoda*, cu viermi alcătuiți din înșiruirea cap la cap a unui număr mai mare sau mai mic de segmente (proglote) (31).

Plati- (gr. *platys* = turtit). Element de compunere care introduce în termeni sensul de turtit, lat (32).

Platibazie (*plati-* + gr. *basis* = bază). *Platybasta*.

Platibrahispondilie (Guérin-Lachapelle). *Platispondilie*.

Platiecefalie (*plati-* + gr. *kephale* = cap). Diformitate a cutiei craniene, constînd din turtirea bolții (1).

Platieit (*plati-* + gr. *kytos* = celulă). Lep-tocit.

Platienemie (*plati-* + gr. *kneme* = picior). Vezi Index enemic.

Platienemie. În osteometrie, turtire pronunțată medio-laterală a diafizei tibiale, determinată de un index enemic sub 64,9 (1).

Platihieric (*plati-* + gr. *hieron* = sacru). Vezi Index hieric.

Platimerie (*plati-* + gr. *meros* = coapsă). Vezi Index platimeric.

Platimerie. În osteometrie, termen pentru osul femur care are o turtire antero-posterioară moderată și un diametru medio-lateral crescut în porțiunea proximală a diafizei (indexul platimeric între 75 și 84,9) (1).

Platină. Simbol Pt. Element chimic în stare metalică, cu valențe 2 și 4, cap de serie al familiei metalelor platinice grele, cu număr atomic 78 și greutate atomică 195,23. Metal alb-cenușiu, lucios, inoxidabil, maleabil, ductil, puțin fi prelucrat în foi și fire foarte subțiri, foarte rezistent la temperaturi înalte. Este utilizat pentru fabricarea electrozilor și contactelor electrice speciale (aparatură de laborator) și, în industrie, drept catalizator al proceselor

de oxido-reducere, sub formă de bureți, platină coloidală sau negru de platină (5).

Platiopie (*plati-* + gr. *ops* = față). Vezi Index orbitonazal.

Platipelie (*plati-* + gr. *pella* = bazin). În osteometrie, termen pentru **bazinul** care are diametrul transvers considerabil mai mare față de *conjugata vera* (indexul strîmtoarei superioare a bazinului sub 89,9) (1).

Platipelvie (*plati-* + lat. *pelvis* = bazine). Vezi Index strîmtoarei superioare a pelvisului.

Platirinie (*plati-* + gr. *rhis* = nas). În somatometrie, diformitate caracterizată prin nas larg și plat cu un index înălțime-lățime de peste 85 (1). 2. În craniometrie, termen pentru craniul care are *apertura piriformis* foarte mare (index nazal de peste 51) (1).

Platispondilie (*plati-* + gr. *spondylos* = vertebră), sin. : *Platibrahispondilie*. Termen creat de Putti pentru aspectul radiografic al corpilor vertebrali lățiși congenital, datorită — după autor — unui rahischizis posterior (24).

Platonichie (*plati-* + gr. *onyx* = unghie). Afecțiunile congenitale constînd din turtirea unghiilor, în special a celor de la picioare (12).

Platou (fr. *plateau*). O arie mai mult sau mai puțin netedă, situată pe o porțiune mai înălțată a unei formațiuni (1). ~ **alar**, *Lamina alara*. ~ **anal**, Membrana anală. ~ **auditiv**, osul plat care formează plafonul meatului auditiv extern (1). ~ **axial**, linia primitivă a embrionului (1). ~ **bazai al craniului**, sin. : *Platou paracordal*, platou cartilagos al craniului embrionar reprezentînd plăcile paracordale fuzionate ale formelor inferioare; este predecesorul osului occipital (1). ~ **bazai al tubului neural**, *Lamina basalis*. ~ **cardiogenie**, arie de mezoderm splanhnic situată la marginea cefalică a ariei embrionare, dedesubtul celomului și din care iau naștere tubii endoteliali ai inimii embrionare (1). ~ **eelular**, subțiere ecuatorială a fibrelor fuziforme din care pleacă septul intercelular în cursul diviziunii celulelor; este vestigial la unele animale (1). ~ **cloaeal**, Membrana cloacală. ~ **corionie**, membrana corionică a regiunii placentare, formată extern de pătura trofoblastică și intern de o pătură fibroasă de mezoderm (1). ~ **cribriform**, *Lamina cribrosa*. ~ **cuticular**, platou în formă de mantie, asociat cu celulele de suport ale organului Corti (1). ~ **cutis**, partea laterală a somitei din care ia naștere dermatomerul (1). ~ **dorsal**, Platou medular. ~ **ecuatorial**, agregat de cromozomi la ecuatorul fusului nuclear în timpul kariokinezei (1). ~ **epifizar**. 1. Suprafață articulară ușor ridicată la marginea corpului unei vertebre (1). 2. Masă cartilaginoasă subțire, situată între epifiză și corpul osului; este sediul creșterii în lungime și se osifică

complet o dată cu unirea dintre epifiză și diafiză (sin.: *Disc epifizar*) (1). ~ **frontal**, platou cartilagos interpus la făt între părțile laterale ale cartilajului etmoid și aripile mici și porțiunea anterioară a osului sfenoid (1). ~ **ineizal**, element funcțional al aparatelor ortodontice mobile, suprafața orizontală anterioară plăcii aparatului, cu care vin în contact dinții antagoniști, creează astfel spații bilaterale de inocluzie care favorizează egresiunea dinților laterali (39). ~ **lateral**, peretele subțiat, lateral, al tubului neural (1). ~ **meatal**, masă solidă de celule observată la embrionul de două luni și formată prin creșterea ectodermului din partea inferioară a fisurii branhiale spre cavitatea timpanică (1). ~ **medular**, sin.: *Platou dorsal*, *Platou neural*, platoul epiblastului de pe fața posterioară a embrionului, care dă naștere la două creste longitudinale din a căror unire ia naștere canalul neural (1). ~ **neural**, Platou medular. ~ **notoerdal**, platou de celule reprezentând rădăcina procesului cefalic al embrionului care mai târziu devine vezicular. Platoul devine intercalat în peretele dorsal al veziculei și mai târziu consolidat în notocord (1). ~ **nuclear**. 1. Cromozomii metafazei aranjați în lungul platoului ecuatorial (1). 2. Sept care împarte uneori nucleul în diviziunea amitotică (1). ~ **oral**, Membrana bucofaringiană. ~ **orbital**, denumirea celor două platouri triunghiulare subțiri ale osului frontal care formează plafonul orbitelor (1). ~ **paraerdal**, Platou bazal al craniului. ~ **planșeului**, peretele ventral al tubului neural embrionar, cu structură ependimară (1). ~ **procordial**, regiune de endoderm subțiat situată imediat anterior de notocord și în contact direct cu ectodermul, formînd o parte a membranei bucofaringiene (1). ~ **pterigoidian lateral**, platou subțire, larg, a cărui suprafață laterală formează o parte a peretelui medial al fosei infratemporale și reprezintă locul de inserție a mușchilui pterigoidian lateral. Suprafața sa medială face parte din fosa pterigoidiană și este loc de inserție pentru mușchii pterigoidian medial (1). ~ **pterigoidian medial**, platou lung, subțire, a cărui suprafață laterală face parte din fosa pterigoidă și a cărui suprafață medială constituie marginea laterală a coanei. Extremitatea sa inferioară formează un cîrlig, *hamulus pterygoideus*, pentru tendonul mușchilui *tensor veli palatini* (1). ~ **sinusului**, platou median de epiteliu situat în glandul penisului embrionar; mai târziu ia parte la formarea orificiului uretral extern (1). ~ **stomodeal**, Membrana bucofaringiană. ~ **tarsal**, platou alungit, subțire, de țesut conjunctiv dens, care contribuie la forma și suportul unei pleoape (1). ~ **tibial**, suprafața superioară a epifiziei proximale a tibiei, care

privește spre condilia femurali (1). **Platouri timpanice**. Denumire generică pentru părțile laterale osoase și planșeul meatului auditiv extern (1). ~ **uretral**, platou solid de celule endodermice derivate din endodermul membranei urogenitale; obliterează temporar cavitatea părții falice a sinusului urogenital și mai târziu formează o mare parte a uretrei peniene (1).

Platru. Soluție densă de gips, folosită la confecționarea aparatelor gipsate sau a mularajelor (24).

Platybasia (gr. *platys* = turtit + *basis* = bază), sin.: *Impresiune bazilară*, *Platibazie*. Malformație congenitală constînd dintr-o aplatare a bazei craniului însoțită de fuzionarea apofizei bazilare a osului occipital cu atlasul și a apofizelor spinoase ale primelor vertebre cervicale. Clinic, malformația osoasă duce la apariția de semne cerebeloase, semne piramidale, paralizii de nervi cranieni, sindrom de hipertensiune intracraniană (27).

Platysma (gr. *platys* = turtit). Mușchi pielos plat, cu originea pe pielea din jurul orificiului bucal, pe mandibulă și inserat pe fascia cervicală. Inervat de nervul facial, încrețește pielea gîtului și contribuie la coborîrea mandibulei (1).

Plaumaer-Heitz Boyer. Incizia ~, cale de acces asupra rinichiului prin incizie lombară cu rezecția sistematică a coastei a 12-a (11).

Plaut-Vincent (Plaut, Hugo Karl, 1858—1928; Vincent, Henri, 1862—1950). **Angină** ~, sin.: *Angină fuzospirilară*, *Angină ulceromembranoasă*, *Angină Vincent*, angină cu depozite de aspect cenușiu-murdar, de obicei unilaterală, însoțită de febră moderată, halenă fetidă, adenopatie regională dureroasă, stare generală bună. Este datorită asocierii germelor *Bacillus fusiformis* și *Spirochaeta denticola* (8).

Playfair. Drenajul ~, drenaj cu tub în sifonaj, aplicat printr-o pleurotomie minimă (11).

Plăcuță sanguină. Trombocit.

Plămîn (neogr. *plemoni*). *Pulmo*. ~ „*distrus*“, formă particulară de ftizie manifestată prin lezarea unui singur plămîn, cu respectarea temporară a celui contralateral. Radiologic se constată o opacifiere masivă și neomogenă cu imagini cavitare ale unui hemitorace întreg (34). ~ „*în fagure*“, plămîn în care țesutul pulmonar este înlocuit de cavități cu perete subțire. Procesul poate fi congenital sau secundar pentru foarte multe boli (bronșiolita obliterantă cronică, sindromul Hamann-Rich, boli de colagen, mucoviscidoză etc.) (34). ~ „*în oglindă*“, malformație congenitală în care arborele bronhial al unui plămîn este identic cu al celuilalt. Există două forme: stingul

egal cu cel drept și, invers, dreptul egal cu stîngul. Este însoțit de obicei de anomalii vasculare. Clinic apar dispnee și cianoză intensă de la naștere, explicate prin sunt intra-pulmonar (34). ~ **opac** (E. Bernard), plămîn distrus printr-un proces inflamator cronic; radiologic apare neomogen opac (imagini de dilatație bronșică, cu modificări retractile ale elementelor anatomiche din jur) (36). ~ **de oșel**, Biomotor.

— **plegie** (gr. *plege* = lovitură). Sufix cu semnificația de paralizie sau ictus apoplectic (32).

Plehn, Albert, 1861—1935. **Granulațiile** ~, granule bazofile în formă conjugată cu parazitul malariei (2).

Pleiotropismul genelor. Proprietatea genei de a produce efecte multiple (17).

Pleo- (gr. *pleon* = mai mult). Element de compunere cu semnificația de mai mult, cantitate mare de (32).

Pleoapă (lat. *palpebra*). *Palpebra*.

Pleocitoză (*pleo-* + gr. *kytos* = celulă). Creșterea numărului de celule într-un lichid biologic; de obicei, termenul se folosește pentru creșterea numărului de leucocite în lichidul cefalorahidian în cursul unor tulburări din sistemul nervos central (2).

Pleocromocitom (*pleo-* + gr. *chroma* = culoare + *kytos* = celulă + *-oma*). Tumoră compusă din țesuturi cu culori variate (2).

Pleomorfism (*pleo-* + gr. *morphe* = formă).

1. Polimorfism. 2. Concepție susținând variabilitatea extremă a morfologiei bacteriilor, diferitele forme bacteriene observate reprezentînd aspecte variate ale aceleiași microorganism, rezultate sub influența condițiilor de mediu. Deși teoria în ansamblul ei era incorectă, totuși, ea are meritul de a fi atras atenția pentru prima dată asupra marii plasticități a bacteriilor, ceea ce a fost demonstrat abia mai târziu de cercetările moderne de variabilitate microbială (3).

Pleonosteoză (gr. *pleon* = mai mult + *osteon* = os + *-oză*). Osificare prematură și excesivă (4).

Pleoptică (*pleo-* + gr. *optikos* = care ține de vedere). Ansamblu de metode de tratament pentru stimularea funcției vizuale a ambliopilor (28).

Pletismografie (gr. *plethysmos* = creștere + *graphein* = a scrie). Metodă de explorare a circulației periferice, bazată pe înregistrarea — prin diverse tehnici — a variațiilor dinamice de volum ale unui membru. Metoda este puțin fidelă în cazul arterelor mari, datorită faptului că este influențată în special de circulația musculară profundă și mai puțin de cea cutanată, superficială (10).

Pletoră (gr. *plethore* = prisos, surplus). Cantitate de sînge sau de lichide depășind valorile normale în întreg corpul sau în anumite porțiuni; clinic, se manifestă prin roșeața pielii și a mucoaselor, contracții puternice ale inimii însoțite de palpații, puls arterial plin, vene pline și respirații superficiale scurte (2). ~ **abdominală**, creșterea cantității de sînge în sistemul portal, ca o consecință a supraalimentației sau a unui mod de viață sedentar (2). ~ **hiperalbuminoasă**, pletoră cu creșterea cantității de proteine (2). ~ **seroasă**, Hidremie.

Pleumazie (gr. *plios* = plin + *mazion* = mamelă), sin.: *Hipermastie*, *Polimastie*. Anomalie congenitală constînd din existența de mamele supranumerare (18).

Pleura (gr. *pleura* = coastă), sin.: *Sac pleural*, *Pleură*. Foiță seroasă, mezotelială care învelește plămîni (*lamina pulmonalis*) și în continuare căptușește pereții cutiei toracice (*lamina parietalis*). Închide complet un spațiu denumit cavitate pleurală, în care se află lichidul pleural ce ușurează mișcările plămînilor. Cavitatea pleurală dreaptă este separată de cea stîngă prin mediastin (1). ~ **costalis**, porțiune a pleurei parietale care căptușește peretele osos al cavității toracice (1). ~ **diaphragmatica**, reflectarea pleurei parietale pe suprafața superioară a diafragmului (1). ~ **mediastinalis**, porțiune a pleurei parietale care acoperă laturile mediastinului (1). ~ **parietalis**, porțiunea pleurei care căptușește suprafața internă a cavității toracice (1). ~ **pulmonalis**, pleura pulmonară sau viscerală, membrană seroasă care acoperă plămînul (1).

Pleuralizare. Timp special al toracotomiei în care se face acoperirea plămînilor cu pleură (34).

Pleurapophysis (*pleura* + gr. *apophysis* = excrescență). Termen pentru procesele laterale ale unei vertebre (în planul ei de organizare), incluzînd, ca echivalență morfologică, și coastele corespunzătoare (1).

Pleuratom. Arie pleurală înervată de fibrele senzoriale ale unui singur nerv spinal (1).

Pleură (gr. *pleura* = coastă). *Pleura*. ~ **cervicală**, *Cupula pleurae*. ~ **pericardiacă**, porțiunea pleurei parietale mediastinale contiguă cu pericardul (1).

Pleurectomie (*pleuro-* + gr. *ektome* = excizie). Rezecția unei părți a pleurei executată uneori în cursul decorticărilor pleuropulmonare (34). ~ **valvulară**, deschiderea chirurgicală a pleurei și crearea unei supape care să permită ieșirea revărsatului pleural, dar care să nu permită intrarea aerului (11).

Pleurezle (lat. *pleurisis*). Inflamație acută sau cronică a pleurei, cu sau fără revărsat lichidian *Forme*: a) după natura lichidului

revărsat : p. serofibrinoasă, p. hemoragică, p. purulentă, p. chiloasă etc. ; b) după etiologie : p. reumatismală, p. canceroasă, p. tuberculoasă, p. cu microbi variați (pneumococ, pneumobacil, streptococ, stafilococ etc.) ; c) după sediul și întinderea revărsatului : p. dublă, p. diafragmatică, p. interlobară, p. apicală, p. mediastinală etc. ; d) după starea subiectului : p. la cardiaci, p. la copii, p. la bătrâni etc. Semnele clinice și de laborator sînt acelea ale unui sindrom lichidian, iar tratamentul etiologic (34). ~ **bilaterală**, Pleurezie dublă. ~ **cu colesterol**, pleurezie cu revărsat foarte bogat în colesterol care conferă lichidului un aspect turbure, gălbui, cremos, cu cristale de colesterol. Etiologia este de obicei tuberculoasă sau bacteriană (34). ~ **diafragmatică**, pleurezie localizată la nivelul pleurei diafragmatice. Semnele clinice sînt dominate de iritația nervului frenic (34). ~ **dublă**, sin. : *Pleurezie bilaterală*, pleurezie localizată în cavitățile pleurale ale ambelor hemitorace (34). ~ **cu eozinofile**, pleurezie în care lichidul conține peste 10% eozinofile (pot atinge 90%). Cauza poate fi : parazitoze (chist hidatic, ascaridoză), periarterită nodoasă, hemopatii maligne, sindrom Löffler. Mai rar însoțește pneumoniile virotice sau bacteriene și foarte rar tuberculoza (34). ~ **gangrenoasă**, varietate de pleurezie purulentă în care predomină fenomenele de supurație putridă și necrozantă, cu formare de sfacele și cu miros fetid, ca urmare a infectării cu floră microbiană anaerobă (2). ~ **hemoragică**, pleurezie cu lichid hemoragic. Etiologia este în 75% din cazuri neoplazică, iar în rest tuberculoasă, prin diateze hemorragice, pneumonii bacteriene (34). ~ **interlobară**, pleurezie cu localizare în pleura interlobară. Caracteristic este lipsa semnelor fizice ; durerea rămîne moderată (34). ~ **închistată**, pleurezie în care exsudatul este separat prin dezvoltarea de aderențe pleurale, realizîndu-se o pungă (poate fi scizurală, diafragmatică, apicală sau laterală) (2). ~ **lamelară** (Fleischner), pleurezie cu cantitate mică de lichid la baza plămînilui ; diagnosticată radiologic dificil, este pusă în evidență mai ușor în poziție oblică de 60° (36). ~ **luetică**, sin. : *Pleurezie rozeolică*, pleurezie rar întîlnită în faza secundară a luesului (în lichid se găsesc deseori eozinofile) (34). ~ **lupică**, pleurezie uni- sau bilaterală, de volum redus, care precede sau însoțește o lupoeritematoviscerită. Poate fi uneori singura manifestare a bolii (34). ~ **mediastinală**, pleurezie de etiologie de obicei tuberculoasă, frecventă la copii. Afectează regiunea anterioară, posterioară, suprahilară sau subhilară a pleurei mediastinale (34). ~ **neoplazică**, pleurezie serofibrinoasă sau foarte des hemoragică, cu debut foarte

rapid, care însoțește un neoplasm pleural sau bronhopulmonar (34). ~ **parapneumonică**, pleurezie secundară pneumopatiilor bacteriene cu revărsat steril, dar cu multe granulocite neutrofile (34). ~ **purulentă**, Empiem pleural. ~ **reumatică**, pleurezie cu revărsat puțin abundent (conține celule endoteliale) și tendință spontană la resorbție (34). ~ **rozeolică**, Pleurezie luetică. ~ **serofibrinoasă**, pleurezie caracterizată printr-un exsudat serofibrinos care poate deveni abundent ; apare în special în infecțiile cu bacil Koch (2). ~ **tuberculoasă**, pleurezie cu lichid serofibrinos și granulații urmate de cazeificări (2).

Pleurită (*pleuro- + -ită*). Inflamație fără epanșament a foitelor pleurale, cu depuneri de fibrină și pierderea luciului caracteristic (pleurita uscată) ; se poate croniciza, dînd aderențe sau simfize sau îngroșări deosebit de importante ale pleurei (pahipleurită) (2).

Pleuro- (gr. *pleura* = latură, coastă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la pleură (32).

Pleurodinie (*pleuro- + gr. odyne* = durere). Durere importantă de natură inflamatorie în regiunea nervilor intercostali (32). ~ **epidemică**, Boala din Bornholm.

Pleuroliză (*pleuro- + gr. lysis* = distrucție). Secțiunea aderențelor pleurale care unesc în anumite condiții cele două foite pleurale (34).

Pleuropericardită (*pleuro- + pericard + -ită*). Inflamație concomitentă a pleurei și pericardului ; semnele clinice sînt acelea ale sindromului pleural și ale celui pericardic (34).

Pleuroperitonită (*pleuro- + peritoneu + -ită*). Inflamație concomitentă a pleurei și peritoneului în cadrul unei poliserozite reumatismale, tuberculoase sau chiar banale, mai ales la copii, fiind vorba de un proces exsudativ serofibrinos sau proliferativ granular (în tuberculoză) (2).

Pleuropneumonectomie (*pleuro- + gr. pneumon* = plămîn + *ektome* = excizie). Rezecție într-un singur timp a pleurei și plămînilui subiacent indicată în anumite forme de tuberculoză pulmonară cu pahipleurită (34).

Pleuropneumonia-like organisms (engl.), abreviat P.P.L.O. Vezi *Mycoplasma*.

Pleuropneumonie (*pleuro- + gr. pneumon* = plămîn). Sindrom pleuropulmonar constînd din asocierea unei pleurezi cu o pneumonie (34).

Pleuropneumonită de iradiție. Fibroză pulmonară actinică.

Pleuropneumopatie (*pleuro- + gr. pneumon* = plămîn + *pathos* = boală). Termen generic pentru afecțiuni ce interesează atât pleura, cît și plămînul (32). ~ **alergică**, sindrom pulmonar întîlnit în cursul sindromului Löffler, în colagenoze sau sarcoidoze și manifestat printr-o

atingere fugace a pleurei și parenchimului pulmonar (34).

Pleuroscop (*pleuro-* + gr. *skopein* = a vedea). Nume dat diverselor endoscoape cu ajutorul cărora se explorează vizual cavitatea pleurală după o insuflație pleurală prealabilă; este format dintr-un tub de metal cu sistem optic și de iluminare (34).

Pleuroscopie. Toracoscopie.

Pleurostotonus (gr. *pleurothen* = de o parte + *tonos* = tensiune). Atitudine particulară pe care o ia bolnavul în tetanos, constând din încovoierea trunchiului pe o parte, datorită predominanței contracturii pe mușchii laterali de o singură parte (8).

Pleurotifos (*pleuro-* + gr. *typhos* = stupoare). Febră tifoidă cu debut pleural (34).

Pleurotomie (*pleuro-* + gr. *tome* = tăietură). Secțiunea pleurei fie în vederea evacuării unei colecții purulente, fie în vederea explorării cavitații pleurale (34).

Pleurotoracectomie (*pleuro-* + gr. *thorax* = torace + *ektome* = excizie). Toracoplastie la care se asociază și rezecția pleurei respective (11).

Plex (lat. *plexus* = impletit). *Plexus*: ~ **anococciagian**, *Plexus coccygeus*. ~ **aortic**, rețea fină de nervi simpatici care înconjură aorta, se continuă în jurul porțiunilor toracică și abdominală ale acesteia și coboară pînă la bifurcarea ei, de unde ia numele de plex hipogastric superior (nerv presacrat) (1). ~ **atrial**, plex nervos observat la embrion în jurul regiunii atriale a inimii (1). ~ **bulbar**, plex nervos găsit la embrion; înconjură *bulbus cordis* (1). ~ **carotie**, ramuri simpatice care înconjură arterele carotide internă, externă și comună (1). ~ **cavernos**. 1. Plex nervos asociat cu corpul cavernos al penisului (*nervi cavernosi penis*) sau clitorisului (*nervi cavernosi clitoridis*) (1). 2. Plex simpatic în sinusul cavernos care înconjură artera carotidă internă (1). ~ **cefalic ganglionar**, un număr de 4 ganglioni parasimpatici în relații topografice strinse cu ramurile nervului trigemen, cunoscuți ca ganglionii ciliar, sfenopalatin, otic și submandibular și legați prin fine fibre nervoase cu ganglionul cervical superior al sistemului simpatic (1). ~ **cervical superior**, Plexul Cruveilhier, vezi Cruveilhier. ~ **cervicotoraic**, denumire generică a plexurilor cervical și brahial (1). ~ **cistic**, plex nervos situat lângă vezicula biliară (1). ~ **cornean**, plex nervos al corneei derivat din nervii ciliari și format din 3 părți: un plex cornean inelar în jurul periferiei corneei, un plex cornean subepitelial situat dedesubtul epitelului cornean și un plex cornean intraepitelial (1). ~ **eoroid**, proces invaginat, lobulat longitudinal, constând dintr-un plex vascular

și o pătură de ependim, care se află în ventriculii al III-lea, al IV-lea și laterali ai creierului (1). ~ **coronar stomacic**, *Plexus gastricus superior*. ~ **erural**, *Plexus femoralis*. ~ **diafragmatic**, plex nervos al sistemului autonom situat în jurul arterei frenice inferioare (1). ~ **epigastric**, *Plexus coeliacus systematis autonomici*. ~ **gastroduodenal**, ramură a plexului celiac care se distribuie la stomac și duoden, de-a lungul arterei gastroduodenale (1). ~ **intercelular**, rețea de ramificații dendritice și axonice care înconjură celula într-un ganglion simpatic (1). ~ **intermediar**, plex nervos existent la embrion între plexurile bulbar și atrial (1). ~ **intramural**, plex localizat în peretele unui organ (de ex. plexurile submucoas sau mienteric ale canalului alimentar) (1). ~ **lingual**, plex nervos care înconjură artera linguală; provine din plexul carotic extern (1). ~ **nazopalatin**, plex care unește nervii nazopalatini în gaura incisivă (1). ~ **obturator**, Plex subsartorial. ~ **pancreaticoduodenal**, plex simpatic ale cărui fibre nervoase se distribuie la duoden și pancreas (1). ~ **patelar**, rețea nervoasă situată în fața osului *patela* (1). ~ **perivascular**, rețea de fibre nervoase care inervează vasele de sânge (artere și vene) și care pot produce vasoconstricția sau vasodilația (1). ~ **piloric**, plex nervos care inervează regiunea pilorică; provine din plexul celiac (1). ~ **prevertebral**, denumirea ganglionilor colaterali și fibrelor nervoase ale sistemului nervos simpatic (de ex. plexurile: cardiac, celiac și hipogastric) (1). ~ **rușinos**, *N. pudendus* (vezi Tabelul nervilor). ~ **sino-carotidian**, fibre nervoase ale sinusului carotidian (1). ~ **solar**, *Plexus coeliacus systematis autonomici*. ~ **splenic**, *Plexus lienalis*. ~ **stromal**, denumire dată de unii autori plexului nervos format de nervii ciliari în substanța proprie a corneei (1). ~ **subpapilar**, sin.: *Plex venos*, rețea de vene mici cu pereții subțiri situată în partea profundă a păturii papilare și în partea superficială a păturii reticulare a dermului (1). ~ **subperitoneal**, plex arterial situat în grăsimea extraperitoneală a regiunii lombare, format de ramurile arterelor lombară, frenică inferioară, liliolombară, hepatică, renală și colică (1). ~ **subpleural**, plex arterial din mediastin format de ramurile mici ale arterelor pericardicofrenică și intercostale (1). ~ **subsartorial**, sin.: *Plex obturator*, rețea nervoasă situată dedesubtul mușchiului *sartorius*, alcătuită din fibre ale nervului obturator (1). ~ **subtrapezial**, plex nervos situat dedesubtul mușchiului trapez (1). ~ **tonsilar**, rețea nervoasă ale cărei fibre se distribuie tonsilelor, istmului gitlejului și regiunilor apropiate de palatul moale (1). ~ **uterin**. 1. Plex venos situat pe pereții uterului, întinzându-se pînă în liga-

mentul larg (1). 2. Plex nervos al colului și porțiunii inferioare a uterului (1). ~ **utero-ovarian**, *Plexus ovaricus*. ~ **vaginal**. 1. Rețea nervoasă a pereților vaginului (1). 2. Plex venos situat lângă orificiul de intrare în vagin (1). ~ **venos**, Plex subpapilar. ~ **venos faringian**, plex venos situat pe fețele laterale ale faringelui (1). ~ **venos laringian**, ansamblul venelor intramurale ale laringelui care drenează în colectoare extralaringiene confluate în venele laringiene anterioară și inferioară; comunică cu plexul venos faringian (1). ~ **vezicoroușinos**, denumire generică a plexurilor venoase vezical și rușinos (1).

Vezi și: Auerbach, Batson, Cruveilhier, Leber, Meissner.

Plexalgie (*plex* + gr. *algos* = durere). Nevralgie determinată de lezarea unui plex nervos (27).

Plexectomie (*plex* + gr. *ektome* = excizie). Ablația chirurgicală sau coagularea plexurilor coroide (26).

Plexită (*plex* + *-ită*). Leziune inflamatorie a unui plex nervos (27). ~ **brahială**, sindrom clinic determinat de lezarea plexului brahial. Se manifestă prin paralizii flasce cu atrofii (sindrom de neuron motor periferic) ale mușchilor membrului superior și centurii scapulare, însoțite de tulburări de sensibilitate. Topografia tabloului clinic este în funcție de poziția leziunilor la nivelul plexului brahial, care poate fi lezat în totalitate sau numai parțial (27).

Plexus (lat. = impletit), sin.: *Plex*. 1. Rețea de fibre nervoase simple sau amestecate cu ganglioni nervoși. 2. Vase sanguine anastomozate. 3. Vase limfatice anastomozate în rețea (1). ~ **aorticus abdominalis**, plex neurovegetativ în jurul aortei abdominale, situat mai ales pe aortă și continuat, caudal de bifurcație, ca plex hipogastric superior sau nerv presacrat (1). ~ **aorticus (lymphaticus)**, rețea de vase limfatice care mărginesc sau înconjură artera aortă (1). ~ **aorticus thoracicus**, plex neurovegetativ care înconjură artera aortă toracică (1). ~ **arteriae ovariae**, *Plexus ovaricus*. **Plexus autonomiei**. Termen generic pentru ramurile nervilor simpatici care înconjură organele sau vasele; fiecare plex este denumit după formațiunea cu care este asociat (1). ~ **axillaris (lymphaticus)**, plex format din ganglioni și vase limfatice și localizat în axilă (1). ~ **basilaris**, sin.: *Sinus occipital transvers*, plex venos situat peste partea bazilară a osului occipital, care leagă cele două sinusuri petroase inferioare și plexurile vertebrale marginal și intern (1). ~ **brachialis**, plex nervos localizat la baza gâtului și în axilă, compus din ramurile anterioare ale nervilor C₅, C₆, C₇, C₈ și T₁ (1). ~ **cardiacus**,

rețea de nervi situată la baza inimii. Partea superficială este situată dedesubtul arcului aortei, anterior de artera pulmonară dreaptă. Partea profundă este situată anterior de bifurcația traheei, între aceasta și arcul aortei. Fiecare porțiune conține fibre nervoase de origine simpatică și vagală (parasimpatică) (1). ~ **caroticus communis**, plex neurovegetativ ortosimpatic care înconjură artera carotidă comună (1). ~ **caroticus externus**, plex neurovegetativ care înconjură artera carotidă externă și ramurile ei (1). ~ **caroticus internus**, plex neurovegetativ care înconjură artera carotidă internă și ramurile ei (1). **Plexus cavernosi concharum**. Plexuri venoase situate în mucoasa care acoperă cornetul nazal inferior (1). ~ **cervicalis**, plex nervos situat în regiunea superioară a gâtului, format de ramurile anterioare ale nervilor cervicali superiori: C₁, C₂, C₃, C₄ (1). ~ **choroideus ventriculi lateralis**, plex vascular coroidian, situat în interiorul ventriculului lateral (1). ~ **choroideus ventriculi quarti**, plex vascular coroidian situat în interiorul ventriculului al IV-lea cerebral (1). ~ **choroideus ventriculi tertii**, plex vascular coroidian situat în interiorul ventriculului al III-lea cerebral (1). ~ **coeeygeus**, sin.: *Plex anococcigian*, plex nervos format de unirea ramurilor anterioare ale nervului coccigian și nervului S₅, cu o fibră comunicantă de la nervul S₄ (1). ~ **coeliacus (systematis autonomiei)**, sin.: *Plex epigastric*, *Plex solar*, plex simpatic important, situat în fața arterei aorte, în jurul originii arterei celiace. Este format din fibre provenite de la nervii splanhnici și vagi (trunchi vagal posterior) și se distribuie la viscerele abdominale (1). ~ **coronarius cordis**, continuare a plexului cardiac, împărțită arbitrar într-o parte posterioară mare (*p. coronarius cordis posterior*) care însoțește artera coronară stângă și este distribuită mai ales atriului și ventriculului stâng și o parte anterioară mică (*p. coronarius cordis anterior*) care însoțește artera coronară dreaptă și se distribuie ventriculului și atriului drept (1). ~ **diferentialis**, plex nervos al sistemului autonom care înconjură canalul deferent și vezicula seminală (1). ~ **dentalis inferior**, plex de fibre nervoase situat în canalele alveolare ale mandibulei și care provine din nervul alveolar inferior (ramură a nervului mandibular) (1). ~ **dentalis superior**, plex de fibre nervoase situat în canalele alveolare ale maxilei și format de ramurile nervului infraorbital (1). ~ **entericus**, denumire generică pentru plexurile submucos, mienteric și subseros ale canalului alimentar (1). ~ **femorialis**, sin.: *Plex crural*, plex nervos care înconjură artera femurală (1). ~ **gastricus anterior**, *Rami gastrici anteriores nervi vagi*. ~ **gastricus inferior**, plex nervos

gastric care însoțește artera gastroepiploică stângă și ale cărui fibre provin din plexul splenic al sistemului autonom (1). ~ **gastrius posterior**, *Rami gastrici posteriores nervi vagi*. ~ **gastrius superior**, sin.: *Plex coronar stomachic*, plex nervos care însoțește artera gastrică stângă și primește fibre de la plexul celiac (1). ~ **haemorrhoidalis**, *Plexus venosus rectalis*. ~ **hepaticus**, rețea nervoasă simpatică provenind din plexul celiac și care însoțește artera hepatică în ficat (1). ~ **hypogastrius inferior**, sin.: *Plexus pelvinus*, plex nervos situat pe fețele laterale ale rectului și vezicii urinare și distribuit viscerelor pelviene (1). ~ **hypogastrius superior**, sin.: *Nervus presacralis*, plex nervos simpatic situat în fața promontoriului sacralui. Se împarte în nervii hipogastrici drept și stâng care, împreună cu splanhnicii sacrali și pelvieni (nervii erigenți) se întretes în plexul hipogastric inferior sau pelvian, bogat în ganglioni. De la acesta pleacă plexurile destinate viscerelor pelviene (1). **Plexus iliaci**. Plexuri nervoase ale sistemului autonom care înconjură arterele iliace comune (1). ~ **intemesentericus**, plexul nervos pre- și periaortic, cuprins între cele două plexuri mezenterice, superior și inferior (1). ~ **lienalis**, sin.: *Plex splenic*, grup de fibre nervoase predominant adrenergice, care intră cu pediculul splenic în splină și care provine din plexul celiac (1). ~ **lumbalis**, plex nervos format de diviziunile anterioare ale nervilor spinali lombari (L₁, L₂, L₃, L₄) și situat pe fața posterioară a mușchilor *psaos major* (1). ~ **lumbosacralis**, rețea formată de ramurile anterioare ale nervilor lombari, sacrali și cocigian, care se împart apoi în plexurile lombare, sacrale și rușinoase (1). ~ **lymphaticus**, rețea formată din canalicule limfatice anastomozate și grupuri de ganglioni limfatici (1). ~ **mammarius**, rețea limfatică având originea în pereții canalelor lactifere și între lobulii mamelei și care drenează și pielea, areola și mamelonul. Vasele eferente se golesc: lateral, în grupul pectoral (toracic) al ganglionilor axilari; medial, în grupul sternal (mamar intern); superior, în grupul apical (subclavicular) și uneori în ganglionii supraclaviculari (1). ~ **maxillaris**, plex nervos situat în jurul arterelor maxilare internă și externă și care provine din plexul carotic extern (1). ~ **meningeus**, plex nervos simpatic situat în jurul arterei meningiene mijlocii (1). ~ **mesentericus inferior**, plex nervos simpatic care înconjură artera mezenterică inferioară; provine din plexul aortic al sistemului autonom (1). ~ **mesentericus superior**, plex nervos simpatic care înconjură artera mezenterică superioară; provine din plexul celiac (1). ~ **myentericus**, Plexul Auerbach, vezi Auerbach. **Plexus nervorum spinalium**. Denumire generică pentru

plexurile formate de ramurile nervilor spinali, în special cele anterioare (1). ~ **occipitalis**, rețea simpatică situată în jurul arterei occipitale și care provine din plexul carotic extern (1). ~ **oesophageus**, rețea de fibre vagale care înconjură esofagul în special pe fața lui posterioară (1). ~ **ophthalmicus**, plex simpatic care înconjură artera oftalmică (1). ~ **ovaricus**, sin.: *Plex uteroovarian*, *Plexus arteriae ovariae*, plex neurovegetativ în jurul arterei ovariene împreună cu care pătrunde în ovar (1). ~ **pampiniformis**, rețea de vene situată la bărbat în cordonul spermatic, iar la femeie în ligamentul larg, lângă ovar (1). ~ **pancreaticus (systematis autonomiei)**, fibre neurovegetative care inervează pancreasul și care au originea în plexul celiac (1). ~ **parotideus nervi facialis**, ramuri ale nervului facial în strânsă relație cu glanda parotidă (1). ~ **pelvinus**, *Plexus hypogastricus inferior* ~ **periarterialis (systematis autonomiei)**, fibre neurovegetative care alcătuiesc un plex în adventicea arterelor pe care le și inervează (1). ~ **pharyngeus nervi vagi**, grup de fibre ale nervilor vagi care se distribuie pereților faringelui (1). ~ **pharyngeus (venosus)**, plex venos situat pe laturile faringelui, afluent al venei jugulare interne (1). ~ **popliteus**, fibre neurovegetative care înconjură artera poplitee (1). ~ **prostaticus**, plex nervos vegetativ situat pe partea laterală a prostatei; fibrele sale se distribuie uretrei, prostatei și penisului (1). ~ **pterygoideus**, plex venos care însoțește artera maxilară internă între mușchii pterigoidieni (1). ~ **pudendalis**, *Plexus venosus prostaticus*. ~ **pudendus**, *N. pudendus* (vezi Tabelul nervilor). ~ **pulmonalis (systematis autonomiei)**, plex nervos compus în special din fibre vagale situate pe fața anterioară și posterioară a bronhiilor, însoțind-o în interiorul plămînelui (1). **Plexus rectales inferiores**. Grupul anastomozelor venoase situate în partea inferioară a rectului și care se varsă deopotrivă în tributarele venelor rectale (hemoroidale) inferioare, cit și în tributarele venelor rușinoase, stabilind astfel o cale de derivație portocavă (1). **Plexus rectales medii**. Denumire generică pentru plexurile nervoase ale ampulei rectale, derivate din plexul pelvian (hipogastric inferior) (1). ~ **rectalis superior**, plex nervos al porțiunii superioare a ampulei rectale, derivat din plexul hipogastric superior (1). ~ **renalis (systematis autonomiei)**, plex nervos derivat din plexurile celiac și aortic abdominal; însoțește artera renală și este distribuit în rinichi (1). ~ **sacralis**, plex nervos format din unirea trunchiului lombosacral (L₄-L₆) cu ramura anterioară a primilor 3 nervi sacrali (1). ~ **sacralis anterior**, *Plexus venosus sacralis*. ~ **spermaticus**, *Plexus testicularis (systematis autonomiei)*. ~ **subclavius**

(*systematis autonomiei*), plex nervos situat în jurul arterei subclavii (1). ~ *submucosus*, Plexul Meissner, vezi Meissner. ~ *suprarenalis* (*systematis autonomiei*), plex nervos vegetativ simplu care provine din plexul celiac, înconjură glanda suprarenală și este format predominant din fibre preganglionare adrenergice ale nervului splanhnic mare (1). ~ *testicularis* (*systematis autonomiei*), sin.: *Plexus spermaticus*, plex nervos care provine din plexurile aortic și renal și merge pe fiecare parte cu artera testiculară la testicul (1). ~ *thyroideus*, plex nervos simpatic situat în regiunea glandei tiroide. Partea superioară (*p. thyroideus superior*) merge la glanda tiroidă, iar partea inferioară (*p. thyroideus inferior*) înconjură carotida externă și arterele tiroidiene inferioare, distribuindu-se laringelui și faringelui (1). ~ *thyroideus impar*, plex venos situat în glanda tiroidă și pe suprafața sa, dedesubtul capsulei. Prin *vena thyroidea ima* se varsă în vena brahiocefalică stângă (1). ~ *tympanicus*, sin.: *Plexus tympanicus jacobsoni*, rețea nervoasă formată din ramura timpanică a glosofaringianului, ramurile petros superficial mic și timpanopetroasă a nervilor facial și simpatic, derivați din plexul carotidian intern (1). ~ *tympanicus jacobsoni*, *Plexus tympanicus*. ~ *uretericus* (*systematis autonomiei*), plex simpatic care înconjură și inervează ureterul (1). ~ *utero-vaginalis*, denumire generică pentru *Plexus venosus uterinus* și *Plexus venosus vaginalis* (1). ~ *utero-vaginalis* (*systematis autonomiei*), plex nervos situat de fiecare parte a colului uterin; este compus din porțiunea pelviană a plexului hipogastric și nervii spinali S₃ și S₄ (1). ~ *vasculosus*, plex neurovegetativ care înconjură și inervează vasele sanguine de diferite mărimi (1). *Plexus venosi vertebrales externi*. Plexuri de vene mari anastomozate între ele și situate pe fața externă a coloanei vertebrale. Există un plex anterior și unul posterior (1). *Plexus venosi vertebrales interni*. Grup de anastomoze venoase orientate mai ales longitudinal median, unele pe fața anterioară (*anterior*) și altele pe cea posterioară (*posterior*) a canalului vertebral (1). ~ *venosus areolaris*, sin.: *Plexus venosus mamillae*, plex venos superficial care transportă sîngele de la glanda mamară la vena axilară (1). ~ *venosus canalis hypoglossi*, sin.: *Rele canalis hypoglossi*, *Venele condiliene anterioare*, rețea venoasă situată în interiorul canalului nervului hipoglos (1). ~ *venosus eartoticus internus*, plex venos care trece prin canalul carotic stabilind legătura între sinusul cavernos și vena jugulară internă (1). ~ *venosus foraminis ovalis*, sin.: *Rele foraminis ovalis*, rețea venoasă anastomotică situată în interiorul găurii ovale (1). ~ *venosus ma-*

millae, *Plexus venosus areolaris*. ~ *venosus prostaticus*, sin.: *Plexus pudendalis*, plex venos situat în jurul vezicii urinare și al prostatei (1). ~ *venosus rectalis*, sin.: *Plexus haemorrhoidalis*, plex venos care înconjură partea inferioară a rectului (1). ~ *venosus sacralis*, sin.: *Plexus sacralis anterior*, plex venos care leagă venele intervertebrale sacrale cu venele lombare și pelviene (1). ~ *venosus suboccipitalis*, plex venos situat în țesuturile moi ale regiunii nucale superioare (1). ~ *venosus uterinus*, plexul venos al colului uterin, care se varsă în vena iliacă internă (1). ~ *venosus vaginalis*, plexul venos al domului vaginal, care se varsă în vena iliacă internă (1). ~ *venosus vesicalis*, plex venos situat în jurul părții inferioare a vezicii urinare și bazei glandei prostatice (1). ~ *vertebralis* (*systematis autonomiei*), plex nervos simpatic care înconjură arterele vertebrală și bazilară (1).

Plicae (lat. = cută, îndoitură), sin.: *Plică*, *Pliu*. Plicaturare sau dublare a unei formațiuni anatomice (1). *Plicae alares*, sin.: *Ligamente alare*. Pliuri ale membranei sinoviale a articulației genunchiului, avînd formă de ciucure și fiind situate de fiecare parte a suprafeței articulare a osului *patella* (1). ~ *axillaris anterior*, pliu alcătuit din piele și marginea inferioară a mușchiului pectoral mare, mîrginind anterior axila (1). ~ *axillaris posterior*, pliu alcătuit din piele și marginea inferioară a mușchiului *latissimus dorsi*, mîrginind posterior axila (1). *Plicae caecales*. Pliuri de peritoneu, porțiuni nefuzionate ale mezocolonului ascendent, formînd marginea dreaptă a fosei cecale (1). *Plicae caecales vasculares*. Pliuri seroase înconjurînd unele vase destinate cecului (1). ~ *chordae tympani*, pliul pe care coarda timpanului îl ridică la trecerea ei peste membrana timpanică (1). *Plicae eilares*. Pliuri mici situate între procesele cilare (1). *Plicae circulares*, sin.: *Valvule convivente Kerckring*. Pliuri transversale ale mucoasei intestinului subțire (1). ~ *duodenalis inferior*, sin.: *Plica duodenomesocolica*, pliu inconstant al peritoneului, situat în etajul inframezocolic și întins între porțiunea inferioară ascendentă a duodenului și mezocolonul transvers sau peritoneul parietal posterior (1). ~ *duodenalis superior*, sin.: *Plica duodenojejunalis*, pliu inconstant și variabil ca dimensiuni, întins de la flexura duodenojejunală spre peritoneul parietal posterior; poate conține unele trunchiuri ale venei mezenterice inferioare (1). ~ *duodenojejunalis*, *Plica duodenalis superior*. ~ *duodenomesocolica*, *Plica duodenalis inferior*. ~ *epigastrica*, *Plica umbilicalis lateralis*. ~ *fimbriata*, pliu de mucoasă avînd o margine liberă, situat de fiecare parte a frîului limbii (1). *Plicae gastricae*. Pliuri ale mucoasei gastrice

(structuri dinamice), orientate mai ales longitudinal; patru dintre ele au o ocarecare constantă pe fiecare față a stomacului (1). **Plicae gastropancreaticae.** Pliuri peritoneale situate pe peretele posterior al bursei omentale, întinse de la pancreas pînă în porțiunea dreaptă a cardiului (1). ~ **glossoepiglottica lateralis**, pliu care mărginește lateral fosa epiglotică, situat între baza limbii și epiglotă (1). ~ **glossoepiglottica mediana**, pliu care separă fosa epiglotică în două valecule (1). ~ **ileoacaecalis**, pliu de peritoneu care se întinde din partea terminală a ileonului la cec și la mezenterul apendicelui vermiform sau spre apendice (1). ~ **incedis**, cuta de mucoasă a cavității timpanice, formată în dreptul nicovalei (1). ~ **interureterica**, sin.: **Plica ureterica**, creastă transversală situată pe suprafața internă a vezicii urinare, formată de fiecare ureter la trecerea lui prin perete, unind locurile lor de vărsare și marcînd marginea posterioară a trigonului vezical (1). **Plicae iridis.** Pliuri radiare situate pe suprafața posterioară a irisului (1). ~ **laeimalis**, sin.: **Valvula Hasner**, pliu valvular inconstant al mucoasei meatului inferior al canalului nazolacrimal (1). ~ **longitudinalis duodeni**, sin.: **Frenul carunculei mari**, pliu pe mucoasa peretelui medial al porțiunii descendente a duodenului, întins în sus de papila care marchează deschiderea canalului coledoc (1). ~ **malleolaris anterior**, sin.: **Plica malleolaris anterior**, pliu pe suprafața internă a membranei timpanice, întins de la proeminența maleolară la porțiunea anterioară a șanțului timpanic al osului temporal. Formează marginea antero-inferioară pentru *pars flaccida* (1). ~ **malleolaris posterior**, sin.: **Plica malleolaris posterior**, pliu pe suprafața internă a membranei timpanice, întins de la proeminența maleolară la porțiunea posterioară a șanțului timpanic al osului temporal. Formează marginea postero-inferioară pentru *pars flaccida* (1). ~ **malleolaris anterior**, **Plica malleolaris anterior**. ~ **malleolaris posterior**, **Plica malleolaris posterior**. ~ **nervi laryngei**, pliu al mucoasei faringiene determinat de trecerea prin submucoasa recesului piriform a nervului laringian superior (1). **Plicae palatinae transversae**, sin.: **Creste palatine**. Pliuri mucoase transversale situate în dreptul palatului dur (1). **Plicae palmatae.** Pliuri radiate situate în tunica mucoasă a colului uterin (1). ~ **palpebronasalis**, pliu inconstant al unghiului intern nazopalpebral (1). ~ **paraduodenalis**, pliu inconstant al seroasei peritoneale situat paraduodenal (1). ~ **rectouterina**, pliu al peritoneului care se întinde de la colul uterului de fiecare parte a rectului pînă la *sacrum*, formînd împreună cu pliul vecin marginile laterale ale gurii fundului de sac rectouterin (1). ~ **salpingopalatina**, pliu al mucoasei faringiene, care se în-

ține de la *torus tubarius* la *palatum* (1). ~ **salpingopharyngea**, pliu vertical al mucoasei care se întinde de la *torus tubarius* la faringe (1). ~ **semilunaris**, **Plica triangularis**. **Plicae semilunares coli.** Pliuri ale mucoasei colice, de aspect semilunar, care delimitează și determină haustura intestinului gros (1). ~ **semilunaris conjunctivae**, pliu conjunctival în marginea internă a ochiului, omolog vestigial al membranei nictitante a amfibiilor și sauropsidelor (1). ~ **spiralis**, sin.: **Valvula Heister**, plică spiralată situată în interiorul colului vezicii bilare și care se continuă și în canalul cistic (1). ~ **stapedis**, pliu al mucoasei cavității timpanice, acolo unde mucoasa înconjură scărița (1). ~ **sublingualis**, pliu al mucoasei planșeului bucal de fiecare parte a limbii, datorită proiecției în dreptul ei a glandei sublinguale (1). ~ **suspensoria ovarii**, **Ligamentum suspensorium ovarii**. ~ **synovialis**, pliu al membranei sinoviale a unei articulații, care se întinde către sau între suprafețele articulare; poate conține grăsimi și unele vase sanguine (1). ~ **synovialis infrapatellaris**, sin.: **Ligament adipos**, pliu al sinovialei articulației genunchiului, situat în partea inferioară, infrapatelară, a acestei cavități (1). **Plicae transversales recti**, sin.: **Valvule Houston**. Pliuri semilunare mari, transversale, în număr de 3-4, proiectate în lumenul primei porțiuni a rectului (1). ~ **triangularis**, sin.: **Plica semilunaris**, **Pliul triunghiular His**, membrană triunghiulară care se întinde de la porțiunea postero-superioară a arcului glosopalatin înăpoi și în jos, pierzîndu-se în țesuturile din baza limbii (1). **Plicae tubariae tubae uterinae.** Pliuri ale tunicii mucoase din tuba uterină (structuri dinamice), care creează succesiv alveole și canale tubare (1). **Plicae tunicae mucosae vesicae felleae.** Pliurile tunicii mucoase a vezicii biliare, mai sistematizate în zona colului veziculei (1). ~ **umbilicalis lateralis** sin.: **Plica epigastrica**, pliu peritoneal situat în dreptul vaselor epigastrice inferioare (1). ~ **umbilicalis media**, pliu peritoneal situat în dreptul arterei ombilicale obliterate (1). ~ **umbilicalis mediana**, pliu peritoneal situat în dreptul uracăi (1). ~ **ureterica**, **Plica interureterica**. ~ **ventricularis**, sin.: **Coardă vocală falsă**, **Coardă vocală superioară**, **Plica vestibularis**, pliu transversal antero-posterior situat deasupra corzii vocale adevărate și care limitează caudal, împreună cu pliul opus, vestibulul laringelui (1). ~ **vesicalis transversa**, pliu variabil al peritoneului întins de la vezica urinară lateral spre peretele pelvian; este vizibil atunci cînd vezica este goală (1). ~ **vestibularis**, **Plica ventricularis**. ~ **vocalis**, sin.: **Coardă vocală inferioară**, pliu pereche transversal, antero-posterior, aritenotiroidian, format de muș-

chiul vocal și ligamentul vocal; este coarda vocală care vibrează în emiterea sunetelor (1).

Plicaturare. Procedeu tehnic de unire (fără lipire) a două capete de benzi metalice, folosit frecvent în ortodonție. Este de două feluri: simplă (în formă de falț) sau cu pinten (în formă de cataramă) (39).

Plică (lat. *plica* = cută, îndoitură). *Plica*. ~ columbiană, Piedra. ~ fesieră, *Sulcus gluteus*. ~ semilunară, cută a mucoasei conjunctivale în unghiul intern al ochiului (28).

Pliu (fr. *pli*). *Plica*. **Pliuri ariepiglotice.** Două pliuri ale membranei mucoase cuprinse între cartilajele aritenoide și epiglotă și cuprinzând mușchii ariepiglotici (1). ~ **triunghiular His**, *Plica triangularis*.

Plombaj (fr. *plombage*). Plombare. ~ toracie, umplerea unei cavități extrapleurale obținută după apicoliză cu un material oarecare în vederea menținerii acestei cavități (de ex. 250–300 g parafină) (11).

Plombare (fr. *plomber* = a plomba), sin.: **Plombaj**. Umplerea unei cavități (32). ~ osoasă, umplerea unei cavități osoase cu material organic sau anorganic (24).

Plop negru. *Populus nigra*.

Ploșniță. Vezi *Cimex*.

Plumb. Simbol Pb. Metal bi- și tetravalent cu numărul atomic 82 și greutatea atomică 207,21. În mod normal, singele conține cantități foarte reduse de plumb (aproximativ 25 μ g/100 ml, în special în globule), iar în urina de 24 ore se elimină între 30 și 40 μ g plumb; se remarcă o creștere a acestor valori la vârstele înaintate. În medicină, sărurile de plumb sînt folosite ca antiseptice și astringente (5).

Plumbism. Termen neadecvat pentru intoxicația saturnină (9).

Plumbtetraetil. Compus al plumbului larg utilizat ca adaos antidetonant la benzine. Este un toxic foarte periculos, cu acțiune neurotropă intensă (9).

Plumburie. Eliminarea urinară de plumb (9).

Plummer, Henry Stanley. **Adenomul** ~, formă de adenom toxic tiroidian (7).

Plummer-Vinson (Plummer, Henry S.; Vinson, Porter P.). **Sindromul** ~, sin.: *Disfagie sideropenică*, sindrom caracterizat prin anemie feriprivă și aclorhidrie gastrică, însoțite de arsuri linguale, uscăciune bucală și tulburări de deglutiție cu atrofia mucoasei bucale (38).

Pliuri- (lat. *plus* = mai mult). Element de compunere, cu sensul: mai mult, mai multe (32).

Pluriglandular (*pluri-* + lat. *glans, glandis* = ghindă, glandă). Care interesează mai multe glande (7).

Pluriglandularită. Inflamația mai multor glande (32). ~ epidemică, denumire pentru parotidita epidemică, care subliniază multitudinea localizărilor glandulare ale infecției urliene (8).

Plutoniu. Simbol Pu. Element radioactiv, transuranic, cu număr atomic 94 și număr de masă 239. Prezintă 12 izotopi radioactivi, cu numărul de masă între 232 și 244. Se obține în pila atomică, prin bombardarea uraniului cu neutroni. Este folosit la fabricarea bombelor atomice (5).

Pm. Simbolul prometiului (5).

Pneumartroză (gr. *pneuma* = aer + *artroză*). Prezența de aer sau gaz într-o articulație datorită unui traumatism, prin activitatea unor bacterii sau prin introducerea artificială în scopul practicării unui examen radiologic al articulației (4).

Pneumato- (gr. *pneuma* = aer). Vezi **Pneumo-**.

Pneumatocel (gr. *pneuma* = aer + *koilos* = cavitate). Cavitate aeriană intrapulmonară suflată: chist aerian, cavitate de abces sau cavernă deterjată, bule de emfizem fuzionate etc. (11).

Pneumatoterapie (*pneumato-* + gr. *therapeia* = tratament). Pneumoterapie.

Pneumatoză (gr. *pneuma* = aer + *-oză*). Pseudotumori chistice pline cu gaze (2). ~ **cistoidă intestinală**, emfizem intestinal; chisturi gazoase produse prin acțiunea unor microbi, care produc gaze (2). ~ **pericardică**, prezența în pericard a gazelor determinate de o infecție microbială (10). ~ **sanguină**, pătrunderea de bule de aer în torrentul circulator (2).

Pneumaturie (gr. *pneuma* = aer + *ouron* = urină). Emisiune de urină amestecată cu gaze de fermentație (11). ~ **secundară**, prezența de gaz în cavitatea vezicală, consecutivă unei fistule colovezicale sau unei manevre instrumentale (11).

Pneumectomie (*pneumo-* + gr. *ektome* = excizie). Excizia unei părți mai mult sau mai puțin întinse a plămînilui (34).

Pneumo-, pneumato- (gr. *pneumon* = plămîn; *pneuma* = aer). Element de compunere care introduce în termeni referirea la aer, respirație sau plămîn (32).

Pneumoalergene. Alergene din grupa exoalergenelor și din care fac parte: polenurile (în special de graminee), fungii, diverse prafuri, substanțe chimice, esențe volatile, medicamente (34).

Pneumoartrografie (*pneumo-* + gr. *arthron* = încheietură + *graphein* = a scrie). Artrografie cu substanță de contrast gazoasă. Prin introducerea unui gaz (aer, oxigen, CO₂ etc.) în spațiul articular, se creează un contrast care permite punerea în evidență în condiții superi-

oare a elementelor ce compun articulația și implică leziunile acestora (36).

Pneumobacilul Friedländer. *Klebsiella pneumoniae*.

Pneumocefalie (*pneumo-* + gr. *kephale* = cap). Pătrunderea aerului intracranian (extradural, subarahnoidian sau intraventricular) datorită unor linii de fractură interesând spațiile aeriene ale craniului, care produc în același timp ruptura durei mater supraiacente, de unde comunicarea conținutului intracranian cu aerul atmosferic (26). ~ spontană, Aerocel intracranian.

Pneumoceel (*pneumo-* + gr. *koilos* = cavitate). Cavitate umplută cu un gaz (32). ~ **periombilical**, distensie gazoasă periombilicală, produsă de acumularea aerului introdus în cavitatea peritoneală în vederea laparoscopiei (11). ~ **scrotal**, distensie gazoasă a scrotului produsă de aerul introdus în cavitatea peritoneală, în vederea unei laparoscopii, și pătruns în scrot prin persistența canalului peritoneovaginal (10).

Pneumochistografie (*pneumo-* + gr. *kystis* = chist + *graphein* = a scrie). Metodă radiologică de punere în evidență a unui chist prin injectarea directă (intrachistică) de aer (36).

Pneumocistografie (*pneumo-* + gr. *kystis* = vezică + *graphein* = a scrie). Radiografie cu substanță de contrast (gazoasă), în scopul punerii în evidență a vezicii urinare (36).

Pneumocistoză. Boală parazitată gravă întâlnită rareori la copii, determinată de *Pneumocystis carinii*. Se manifestă ca o pneumonie însoțită de febră moderată, tahipnee, dispnee și cianoză și urmată de moarte prin asfizie într-o perioadă ridicată de cazuri (31).

Pneumococ. Vezi *Diplococcus*.

Pneumoconioză (*pneumo-* + gr. *konis* = praf + *-oză*). Inflamație cronică aseptică scleroasă a țesutului pulmonar datorită inhalării unor particule pulverulente, cu acțiuni mecanice și iritativ chimice, determinând, pe lângă îngroșarea septurilor interalveolare, procese emfizematoase în legătură cu pierderea elasticității țesutului pulmonar și pigmentări interstițiale și limfoganglionare, în funcție de substanța inhalată (2). ~ **neprofesională**, termen sub care se înțeleg toate sclerozele pulmonare întâlnite la populația de diferite vârste, ca o consecință a inhalării prelungite a fumului de tutun, prafului de stradă, fumurilor și prafulor industriale eliminate în atmosferă (34).

Pneumocystis earinii. Parazit încadrat de cei mai mulți autori în ordinul *Haplosporidia*; este agentul etiologic al pneumocistozei (31).

Pneumoencefalită aviară. Boala Newcastle.

Pneumoencefalografie (*pneumo-* + gr. *enkephalos* = creier + *graphein* = a scrie), sin.: **Insuflație craniană.** Metodă neuroradiologică de

diagnostic în care aerul este folosit ca mediu de contrast, fiind insuflat pe cale lombară sau suboccipitală în spațiile pericerebrale și sistemul ventricular, după extragerea unei cantități echivalente de lichid cefalorahidian (26).

Pneumogastric (*pneumo-* + gr. *gaster* = stomac). Vag.

Pneumogastroparietografie. Metodă radiologică de evidențiere a pereților gastrici prin realizarea unui contrast artificial intra- și extragastric (36).

Pneumograf (*pneumo-* + gr. *graphein* = a scrie). Aparat pentru înregistrarea amplitudinii și frecvenței mișcărilor respiratorii (15).

Pneumografie. În radiologie, radiografie executată într-o regiune anatomică oarecare după injectarea unei cantități de aer, oxigen, CO₂ sau alt gaz, în scopul creării unui contrast artificial (36). ~ **cerebrală**, Encefalografie gazoasă.

Pneumolit (*pneumo-* + gr. *lithos* = piatră). Concrețiune solidă, care se poate găsi uneori în parenchimul pulmonar (34).

Pneumoliză (*pneumo-* + gr. *lysis* = dizolvare, distrucție). Liberarea chirurgicală a plămînului prin secționarea aderențelor pleurale (11). ~ **endofaseală**, liberarea plămînului prin decolarea pleurei parietale de fascia endotoracică (11). ~ **extrafaseală**, liberarea plămînului prin planuri parietale împreună cu fascia endotoracică și periostul costal (11).

Pneumologie (*pneumo-* + gr. *logos* = știință). Termen încetățenit prin care se înțelege știința despre plămîn. În realitate, etimologic, înseamnă știința despre aer (34).

Pneumomamografie (*pneumo-* + lat. *mamma* = mamelă + gr. *graphein* = a scrie). Metodă de radiodiagnostic constând din administrarea unei substanțe de contrast (gaz), injectată retromamar, pentru punerea în evidență a modificărilor patologice la nivelul sinului (36).

Pneumomediastin (*pneumo-* + lat. *mediastinus* = mijlociu). Prezența de aer în regiunea mediastinală. Poate fi spontan, prin soluții de continuitate sau poate fi diagnostic; în ultimul caz, aerul este introdus în vederea diferențierii radiologice a umbrelor mediastinului (34).

Pneumomicoză (*pneumo-* + gr. *mikes* = ciupercă + *-oză*). Dezvoltare de ciuperci în plămîn, printre altele ca o consecință a unui tratament îndelungat cu antibiotice (2).

Pneumomielografie (*pneumo-* + gr. *myelos* = măduvă + *graphein* = a scrie). Mielografie care folosește aerul ca mijloc de contrast (26).

Pneumonectomie (gr. *pneumon* = plămîn + *ektome* = excizie). Exereză chirurgicală a unui plămîn; poate fi parțială sau totală (11). ~ **eu disecție în bloc**, Procedeu Brock, vezi Brock.

~ **lărgită**, tehnică de exereză a plămînuului, pentru cancerul bronhopulmonar, împreună cu ganglionii regionali și porțiunii din structurile învecinate (pericard, diafragm, perete toracic etc.) (11). ~ **radicală**, tehnică de exereză a plămînuului împreună cu ganglionii regionali în tratamentul cancerului bronhopulmonar; a fost codificată de Brock sub numele de pneumonectomie cu diseție în bloc (11).

Pneumonie (gr. *pneumonia*). Grupă de boli pulmonare caracterizate prin inflamație fără supurație a parenchimului pulmonar. În sens larg cuprinde și inflamațiile de origine chimică și fizică, iar în sens restrins numai pe cele de origine infecțioasă (34). ~ **aetnică**, reacție pseudopneumonică reversibilă postiradiații (34). ~ **acută primitivă**, inflamație acută primitivă a parenchimului pulmonar de etiologie bacteriană, nebacteriană (virotică și alți agenți clasificați și neclasați), chimică (gaze toxice, pulberi iritative, derivați de petrol, lipoizi, și fizică (iradieri) (34). ~ **albă**, formă de pneumonie întâlnită la nou-născuții sifilitici, cînd acest organ apare alb, de consistență dură, datorită unei pneumonii interstițiale, cu atelectazie alveolară (2). ~ **prin aspirație**, pneumopatie îmbrăcînd mai ales forma de bronhopneumonie; apare la nou-născuții prin aspirație de lichid amniotic (cu epiteliu pavimentoasă, păr, particule de *vernix caseosa*, meconiu) sau la indivizi cu tulburări de deglutiție (în narcoză, în stare de beție etc.). Se constată un exsudat extrem de variat și particule de materiale aspirate (2). ~ **atipică cu leucopenie** (Maxfield), Pneumonie cu *Mycoplasma pneumoniae*. **Pneumonii atipice**. Grup de boli pulmonare acute cuprinzînd pneumopatii icarte variate ca înfățișare clinică, substrat anatomic și modalitate de producere: pneumopatii alveolare sau interstițiale, congestive sau infiltrative, de etiologie virotică, microbiană, parazitară, toxică etc. După unii autori este vorba de o boală epidemică, determinată probabil de un virus și caracterizată prin debut progresiv, raluri subcrepitante sau bronșice, umbre radiologice necharacteristice, stare febrilă, astenie și evoluție lentă; aglutininele la rece sînt prezente (34). ~ **cu bacil Friedländer**, inflamație acută a parenchimului pulmonar determinată de bacilul Friedländer. Are o distribuție lobară sau plurilobară cu depășirea marginilor. Clinic se aseamănă cu pneumonia pneumococică, dar cu o foarte mare alterare a stării generale și tendință la colaps (34). ~ **cazeoasă**, formă acută a ftziei caracterizată anatomic prin infiltrații tuberculoase și cazeificare, iar clinic prin stare generală proastă și semne locale analoge pneumoniei pneumococice (34). ~ **chimică**, pneumopatie acută produsă de unii compuși metalici inhalați (aerosoli de oxizi ai cadmiu-

lui, beriliului, osmiului etc.) și de unele produse petroliere aspirate în căile aeriene (9). ~ **de Creta**, Febră Q. ~ **cronică**, pneumonie care apare după organizarea exsudatului unei pneumonii fibrinoase; alveolele se umplu cu țesut conjunctiv de granulație (pneumonie cronică fibroasă) (2). ~ **erupoasă**, Pneumonie pneumococică. ~ **de deglutiție**, infecție bronhopulmonară pneumonică provocată prin aspirarea de particule alimentare (34). ~ **disecantă**, inflamație pulmonară acută rară, cu evoluție spre supurație și distrugere a parenchimului, de cauză necunoscută (34). ~ **embolică**, inflamație circumscrisă a țesutului pulmonar, ca urmare a unor embolii septice la nivelul arterelor pulmonare (de fapt abcese metastatice) (2). ~ **enterococică**, inflamație acută a parenchimului pulmonar determinată de enterococ. Caracteristic este frecvența redusă și aspectul bronhopneumonic cu interesarea ambilor plămîni. Diagnostic etiologic se face prin izolarea germenului (34). ~ **fibrinoasă**, Pneumonie pneumococică. ~ **francă**, Pneumonie pneumococică. ~ **grasă**, boală rară și puțin cunoscută, observată mai ales la tineri; are puține semne clinice (tuse, expectorație redusă, dispnee și mai tirziu cianoză). Este descoperită radiologic, aparînd ca focare diseminate în plămîn. Etiopatogenic s-au incriminat instilațiile rinoaringiene cu uleiuri gomenolate (34). ~ **gripală**, pneumonie care apare în cursul unei gripe (34). ~ **cu Haemophilus influenzae**, formă de pneumonie cu focare diseminate, cu o congestie bronșică masivă. Caracteristic este apariția postgripală. La copii se întîlnesc frecvente complicații pleurale, laringiene, bronșice și mai rar pericardice și mediastinale (34). ~ **hipostatică**, pneumonie datorită stazei sanguine la indivizii cu circulație precară la nivelul plămînuului, care stau multă vreme în poziția de decubit dorsal (2). **Pneumonii prin inhalare de gaze**. Inflamații ale parenchimului pulmonar, ca urmare a inhalării de gaze (oxid de azot, fosgen, clor, tetracarbonil de nichel, cloroform etc.) care prin efectul caustic lezează epiteliul bronșic, endoteliul alveolar și capilar. Simptomatologia are 3 perioade: a) de iritație; b) de remisiune; c) de tuse cu dispnee și expectorație aerată (34). ~ **interstițială**, inflamație a septurilor interalveolare și peribronșice, survenind de cele mai multe ori prin infecții virotice (2). **interstițială cu celule plasmatiche**, Pneumonia cu *Pneumocystis carinii*. ~ **lipoidică**, pneumonie secundară pătrunderii de lipoizi (ulei, unt, untdelemn etc.) în căile respiratorii, cu evoluție spre granulom fibros. Semnele clinice sînt foarte șterse. Radiologic, aspectul variază de la o simplă densificare a parenchimului pînă la formațiuni macronodulare dense (34). ~ **lobară**, Pneumonie pneumo-

cocică. ~ **mixtă**, pneumonie provocată de asocierea a diverse virusuri cu bacterii variate; cel mai adesea, infecția bacteriană se suprapune infecției virale inițiale, modificând aspectul clinic, radiologic, evoluția și terapeutică acesteia (8). ~ **cu Mycoplasma pneumoniae (agent Eaton)**: sin.: *Pneumonie atipică cu leucopenie*, pneumonie nebacteriană cu o simptomatologie mult mai redusă față de pneumonia pneumococică, dar cu o tuse foarte chinătoare intensă și neproductivă și imagine radiologică caracteristică, ce persistă și după dispariția semnelor clinice. Diagnosticul se pune pe examenul radiologic, semne clinice și probe serologice (titrarea aglutininelor la rece, aglutinarea streptococului M.G. 344 și reacția specifică de fixare a complementului) (34). ~ **perifocală**, pneumonie care se poate dezvoltă în apropierea unor procese pulmonare mai vechi (abcese încapsulate, bronșiectazii purulente etc.) (2). ~ **pneumococică**, sin.: *Pneumonie crupoasă, Pneumonie fibrinoasă, Pneumonie francă, Pneumonie lobară*, inflamație acută a parenchimului pulmonar produsă de pneumococul lanceolat încapsulat. Se caracterizează anatomic prin localizarea lobară a inflamației, care poate cuprinde cele 3 aspecte macroscopice (congestie, hepatizație roșie și hepatizație cenușie), iar clinic prin debut brusc (junghi, frison, febră), tuse cu expectorație caracteristică și obiectiv semnele unui bloc de condensare (vibrații accentuate, matitate, suflu tubar) și de prindere alveolară (râuri crepitante); este forma cea mai frecventă (90% din toate pneumoniile) (34). ~ **cu Pneumocystis carinii**, sin.: *Pneumonie interstițială cu celule plasmatică*, pneumonie determinată de *Pneumocystis carinii*. Apare la sugari, prematuri și copii. Are debut insidios cu tuse, cianoză etc. Semnele fizice sînt minime. Radiologic se observă o umbră difuză. La sugari evoluează spre insuficiență respiratorie, prin pneumomediastin sau pneumotorax (34). ~ **postoperatorie**, pneumonie care apare după operațiile executate sub narcoză cu eter; se localizează de obicei în regiunea posterioară, fiind o formă de pneumonie catarală prin aspirația salivei și secrețiilor bronșice în timpul narcozei (2). ~ **primară variceloasă**, termen folosit pentru afectarea plămînilor de către virusul varicelos, în a 2-a - a 5-a zi de la apariția erupției cutanate; clinic se manifestă uneori prin simptomatologie severă (prostrăție, tahipnee, spută hemoptoică); radiologic prezintă imagine de pneumonie interstițială (8). ~ **reticulată hipertrofică**, îngroșare enormă a septurilor interalveolare prin infiltrat celular și țesut collagen, caracteristică plămînilor de stază al stenozei mitrale vechi; aspectul reticulat este imaginea radiologică „în ochiuri de plasă” a acestui proces (10). **Pneu-**

monii secundare. Inflamații acute ale parenchimului pulmonar, secundare unor tulburări circulatorii (după edem pulmonar, hipostatice) sau alterări bronșice (corpi străini, neoplasm, bronșiectazii, stenoză bronșică) (34). ~ **sifilitică**, formă de pneumonie interstițială caracterizată printr-un proces productiv de hiperplazie conjunctivă interlobulară și peribronșică, uneori cu gome miliare; în fazele tardive ale bolii, cicatrice și retracții (2). ~ **stafilococică**, inflamație acută a parenchimului pulmonar determinată de stafilococul auriu, în majoritatea cazurilor penicilinorezistent. Caracteristic anatomopatologic este abcesul cu centrul necrotic, numeroase piocite, germeni, vase de singe trombozate. Localizarea este lobulară, leziunea începînd la nivelul bronhiilor. Abcesele se umplu cu aer printr-un mecanism de supapă (aspect radiologic caracteristic). Clinic, debutul este mai puțin brutal, dar starea generală este alterată (34). ~ **streptococică**, inflamație acută a parenchimului pulmonar determinată de streptococ (de obicei β -hemolitic, mult mai rar *viridans*). Reprezintă 5% din totalul pneumoniilor. Anatomic, caracteristice sînt leziunile de tip lobular peribronșic (condensare de tip lobar mai rară). Clinic, debutul este de obicei insidios și cu semne fizice mai discrete; se complică des cu o pleurezie purulentă (34). ~ **de Sud-Est, Febră Q.** ~ **traumatică**, pneumonie localizată la nivelul unui traumatism toracic (contuzie, fractură costală, ruptură de parenchim pulmonar), apărînd la 24-48 ore după traumatism (23). ~ **tularemică**, formă de pneumonie determinată de *Pasteurella tularensis*. Caracteristic este discordanța dintre semnele generale și radiologice foarte intense și semnele fizice reduse (34). ~ **uremică**, pneumonie de origine chimică care apare în cursul cazurilor grave de insuficiență renală; radiologic, apar infiltrații de densitate redusă la nivelul lobului inferior drept sau bilateral, care confluează spre hil, lăsînd virfurile libere (34). ~ **virotică**, boală infecțioasă dominată de un sindrom pneumonic și determinată de o gamă largă de inframicrobi (virusuri gripale, adenovirusuri, REO-virusuri, pararickettsii, *Rickettsia burneti* etc.) (22).

Pneumonologie (gr. *pneumon* = plămîn + *logos* = știință). Termen recomandat de unii autori pentru știința despre plămîn, fiind mai corect etimologic decît termenul de pneumologie (34).

Pneumonoză (gr. *pneumon* = plămîn + *-oză*). Bloc alveolocapilar.

Pneumopaludism (*pneumo-* + lat. *palus* = mlaștină). Complicație pulmonară a malariei constînd din indurația virfului, simînd ftizia; cedează la antipaludice (34).

Pneumoparametrografie (*pneumo* + *para* + *gr. metra* = uter + *graphein* = a scrie). Metodă radiologică pentru explorarea parametrilor prin insuflarea de gaz (150—300 cm³) în spațiul peritoneal al parametrilor. Este indicată în diagnosticul tumorilor genitale feminine (36).

Pneumopatie (*pneumo* + *gr. pathos* = boală). Nume generic atribuit tuturor bolilor pulmonare; în funcție de evoluție se poate vorbi de pneumopatii acute sau cronice (34). ~ eurășitorilor de ardei, manifestări respiratorii de tip iritativ cu posibilă insuficiență respiratorie, descrisă la muncitorii care lucrează la curățirea ardeului mucegăit (9). ~ fermierilor, afecțiune pulmonară sezonieră, cu evoluție acută sau cronică la muncitorii agricoli care manipulează finul mucegăit (9).

Pneumopericard. Pătrunderea de aer în cavitatea pericardică, ca urmare a unui traumatism (cu comunicație realizată cu țesutul pulmonar sau cavitatea pleurală) sau prin apariția unor gaze datorită unui proces septic (piopneumopericard) (2).

Pneumoperitoneu. Prezența unor cantități variabile de gaze în cavitatea peritoneală; apare rareori spontan în cursul pneumatozei intestinale; este de cele mai multe ori provocat în scop diagnostic pentru examenul laparoscopic sau radiologic al viscerelor abdominale (16).

Pneumopexie (*pneumo* + *gr. pexis* = fixare). Fixarea plămînului sau suturii pulmonare la breșa operatorie (11).

Pneumopielografie (*pneumo* + *gr. pyelos* = bazin, bazine + *graphein* = a scrie). Metodă de explorare radiologică a aparatului urinar, constând din insuflarea de aer în ureter, bazine și calice printr-o sondă ureterală (11).

Pneumoren. Metodă radiologică pentru explorarea morfologică a rinichilor prin insuflarea de gaz (300—400 cm³) în loja celuloadipoasă perirenală (32).

Pneumoscleroză (*pneumo* + *gr. sklerosis* = scleroză). Scleroză pulmonară. ~ aetinică, Fibroză pulmonară actinică.

Pneumotahograf (*pneumo* + *gr. tachys* = rapid + *graphein* = a scrie). Aparat pentru înregistrarea unei pneumotahograme (15).

Pneumotahogramă (*pneumo* + *gr. tachys* = rapid + *gramma* = notare). Înregistrarea frecvenței și amplitudinii respirației în funcție de timp (15).

Pneumoterapie (*pneumo* + *gr. therapeia* = tratament), sin.: *Pneumatoterapie*. Tratamentul cu aer comprimat sau rarefiat în camera pneumatică sau cu ajutorul unor aparate speciale în care, alternativ, se inspiră în hiperpresiune și se expiră în presiune negativă; este folosit în emfizemul pulmonar (4).

Pneumotifus (*pneumo* + *gr. typhos* = stufoare). Formă particulară și rar întâlnită de debut al febrei tifoide printr-o bronșită difuză, prin bronhopneumonie sau prin pneumonie (8).

Pneumotomie (*pneumo* + *gr. tome* = tăiere). Incizie făcută în plămîn în scop terapeutic (chist hidatic, abces pulmonar etc.) (34).

Pneumotorax (*pneumo* + *gr. thorax* = torace). Acumulare de gaze sau de aer în cavitatea pleurală, ca urmare a unor traumatisme ale cūștii toracice, a deschiderii unei caverne sau a dezvoltării unui proces septic gazos (2). ~ artificial, insuflare de gaz în cavitatea pleurală în scop diagnostic (pentru identificarea unei opacități parapleurale) sau terapeutic, în vederea colapsoterapiei. Ca întindere, pneumotoraxul poate fi parțial sau localizat cînd cuprinde o regiune a pleurei sau total cînd cuprinde toată cavitatea pleurală. *Varietăți*: p. intrapleural (aer în cavitatea pleurală), p. extrapleural, p. mixt (intra-extrapleural) și p. extramusculoperiostal (34). ~ *desehis*, pneumotorax traumatic în care orificiul de comunicare sau bronhia sînt larg deschise, astfel că aerul poate intra și ieși fără dificultate (11). ~ *diagnostic*, metodă de diagnostic radiologic constînd din efectuarea unui examen radiologic al toracelui după insuflarea intrapleurală a unei cantități de aer (36). ~ *extrapleural*, apicoliză menținută prin injectarea de aer în spațiul de decolare extrapleurală (11). ~ *incomplet*, turtirea incompletă a plămînului în cursul colapsoterapiei, din cauza aderențelor pleuropulmonare (11). ~ *inehis*, pneumotorax traumatic în care orificiul de pătrundere a aerului s-a astupat spontan sau a fost astupat printr-un pansament (11). ~ *localizat*, Pneumotorax parțial. ~ *mixt*, pneumotorax terapeutic realizat chirurgical prin crearea unei pungi de pneumotorax extrapleural în comunicare cu o pungă de pneumotorax intrapleural (34). ~ *operator*, turtirea plămînului realizată în momentul în care se deschide operator cușca toracică (11). ~ *parțial*, sin.: *Pneumotorax localizat*, pneumotorax realizat numai într-o regiune a cavității pleurale din cauza unor aderențe sau simfize pleurale (34). ~ *spontan*, conținut de gaz în cavitatea pleurală, apărut prin perforarea unei bronhii sau unei bule de emfizem subpleural (comunicare bronhopleurală). Poate fi generat de un efort minim (tuse, efort fizic etc.). *Varietăți*: a) p. cu comunicare liberă (presiunile intrapleurale oscilează în jurul lui 0); b) p. cu comunicare închisă (presiuni negative mici); c) p. cu supapă sau sufocant (presiunile pozitive cresc cu fiecare inspirație) (34). ~ *sufocant*, pneumotorax

traumatic, de obicei cu supapă, însoțit de tulburări de ventilație, cu semne de asfizie, produse de deplasarea mediastinului (11). ~ cu supapă, pneumotorax traumatic în care aerul pătrunde în cavitatea pleurală, dar nu mai poate ieși din cauza unei clape tisulare care joacă rol de supapă; este varietatea cea mai gravă de pneumotorax traumatic (11). ~ total, pneumotorax în care gazul difuzează în toată cavitatea pleurală determinând colabarea parenchimului centripet (hilar) (34). ~ traumatic, pătrunderea aerului în cavitatea pleurală consecutiv unei plăgi penetrante toracice sau unei rupturi bronhopulmonare (11).

Po. Simbolul poloniu-ului (5).

P.o. Abreviere pentru *per os* (13).

Poartă de intrare. Locul prin care agentul patogen pătrunde în organism, producând sau nu la acest nivel o simptomatologie caracteristică (8).

Pod, sin.: *Punte.* În stomatologie, construcție protetică metalică sau mixtă, folosită ca metodă terapeutică în edentațiile intercalate reduse (38).

Podagră (*pod-* + gr. *agra* = acces, atac). Gută localizată la membrele inferioare, interesând în special degetul mare al piciorului (2).

Podalgie (*pod-* + gr. *algos* = durere). Senzație de durere la picior (4).

Podbal. *Tussilago farfara.*

Podencefal (*pod-* + gr. *enkephalos* = creier). *Podencephalus.*

Podencephalus, sin.: *Podencefal.* Monstru la care encefalul este situat parțial în afara cutiei craniene, fiind unit de aceasta printr-un pedicul (18).

Podiopskaia, K. V. Platforma ~, platformă pe roțile de pian, pe care se execută unele exerciții de gimnastică medicală, în vederea corectării cifozelor și scoliozelor. Înlocuiește într-o anumită măsură înotul, permițând efectuarea exercițiilor active fără încărcarea coloanei vertebrale (24).

Podiatrie (*pod-* + gr. *iatria* = medicină). Diagnosticul și tratamentul bolilor localizate la picioare (4).

Pod- (gr. *pous, podos* = picior). Element de compunere care introduce în termeni referirea la picior (32).

Podobromhidroză. Transpirație rău mirositoare a picioarelor (4).

Podocite (Hall) (*pod-* + gr. *kytos* = celulă). Celule care alcătuiesc stratul extern al membranei filtrante glomerulare, aparținând epitelului capsulei Bowman; prelungirile lor protoplasmice (trabecule), dispuse paralel cu membrana bazală glomerulară, se fixează de aceasta printr-o serie de procese pediculate

care subîmpart spațiul subpodocitar într-un sistem lacunar complex (25).

Pododinie (Gross) (*pod-* + gr. *odyne* = durere). Boala Morton.

Podofilină. Rezină extrasă din *Podophyllum peltatum* (*Berberidaceae*); conține picropodofilină și podofilotoxină, având efect purgativ, prin iritarea mucoasei intestinale, colagog și citotoxic (13).

Podologie (*pod-* + gr. *logos* = știință). Specialitate medicală care se ocupă cu studiul și tratamentul afecțiunilor piciorului (4).

Podometru (*pod-* + gr. *metron* = măsură). Pedograf.

Vezi și: Friedland.

Podopompholyx. Dishidroză.

Podrez. Operația ~, procedeu de cură a stricturii uretrale traumatice prin rezecția în bloc a focarului de fibroză (11).

Pogorelko. Ineizia ~, cale de acces pentru abordarea chirurgicală a rinichiului pe cale posterioară prin dilacerarea musculaturii (11).

Poikilo- (gr. *poikilos* = felurit). Element de compunere care introduce în termeni sensul de: felurit, neregulat (32).

Poikiloblast (*poikilo-* + gr. *blastos* = germe). Eritroblast cu formă variabilă (pară, sticlă, rachetă etc.), apărând în cursul unor anemii ca formă degenerativă (2).

Poikilocit (*poikilo-* + gr. *kytos* = celulă). Globul roșu cu morfologie anormală, având de obicei aspect piriform; apare în cursul unor anemii (19).

Poikilocitoză. Prezența în singe a poikilocitelor (15).

Poikilodermatomiozită (*poikilo-* + gr. *derma* = piele + *mys* = mușchi + *-ită*). *Vezi Poikilodermie.*

Vezi și: Petges-Cléjat.

Poikilodermie (*poikilo-* + gr. *derma* = piele). Grup de dermatoze caracterizate prin atrofii reticulare, pigmentații și telangiectazii, ce dau pielii un aspect pestriț. *Forme clinice:* a) p. reticulată a feței și gitului Civatte; b) p. generalizată Petges-Jacobi, cu placarde întinse; c) poikilodermatomiozita Petges-Cléjat, formă însoțită de fenomene generale și de leziuni de scleroză, urmate de atrofii ale țesutului muscular. Uneori se formează concrețiuni calcare (scleropoikilodermie); d) p. congenitală (sin.: *Sindromul Thomson*) (12).

Poikilotensiune (*poikilo-* + lat. *tensio* = tensiune). Deficiență a aparatului neurovascular de reglare antigravitațională, cu apariția unei dependențe marcate a tensiunii arteriale de poziția clinooortostatică a subiectului (10).

Poikiloterm (*poikilo-* + gr. *therme* = căldură). Care are temperatură variabilă în funcție de temperatura mediului înconjurător (15).

Poiseuille, Jean Marie, 1799—1869. **Legea lui ~**, lege de bază a hidrodinamicii, aplicabilă — cu anumite corective — și fenomenelor hemodinamice, conștient căreia diferența de presiune dintre două puncte ale unui tub de calibrul uniform, în care se scurge un flux laminar constant, este determinată de relația :

$$P = \frac{8\eta LV}{\pi r^4}, \text{ în care } \eta \text{ este viscozitatea,}$$

L = lungimea în cele două puncte și V = viteza (10).

Poisson, Siméon Denis, 1781—1840. **Distribuție ~**, sin. : *Repartiție Poisson*, repartiția unei variabile aleatorii discrete (care ia valorile $r = 0, 1, 2, \dots$), cu funcția de probabilitate

$$P(X = r) = \frac{\lambda^r}{r!} e^{-\lambda}$$

unde λ este o constantă pozitivă. Funcția de probabilitate poate fi obținută ca limita unui șir de funcții de probabilitate ale unei repartiții binomiale. Repartiția Poisson este repartiția unei variabile aleatorii care poate lua valori diferite, dar cu probabilități mici — de unde și numele de „legea evenimentelor rare”. Cu ajutorul repartiției Poisson sînt descrise repartiția elementelor figurate ale singelui pe patratele camerei de numărare, creșterea coloniilor bacteriene pe plăcile Petri, apariția unor boli rare, dezintegrările radioactive etc. (6). **Repartiție ~**, Distribuție Poisson.

Pojar (sl. *požaru*). Rujeolă. ~ german, Rubeolă.

Poljarniță. *Hypericum perforatum*.

Pol (lat. *polus*). 1. Unul dintre cele două puncte extreme ale axului longitudinal al unui corp oarecare (sin. : *Polus*) (15). 2. Una dintre cele două extremități ale unui magnet, sau a unor baterii electrice ori celule, cu proprietăți opuse (ca atracție și repulsie etc.) (15). ~ **animal**, sin. : *Pol apical*, *Pol germinal*. 1. Polul formativ al unui ou, care prezintă mai multă citoplasmă, pigment etc. (1). 2. La blastocistul mamiferelor, polul care conține masa celulară (1). ~ **anterior** al ochiului, jumătatea anterioară a globului ocular care este accesibilă examinării directe (28). ~ **apical**, Pol animal. ~ **germinal**, Pol animal. ~ **posterior** al ochiului, jumătatea posterioară a globului ocular, accesibilă examinării numai prin oftalmoscopia (28). ~ **vascular** al glomerulului, locul pe unde intră și ies din glomerul arteriolele aferentă și eferentă, opus polului tubular (urinar) (1).

Polă. Vezi Febră de cinci zile.

Polaeo. Boala ~, granulomul lipofagic al genunchiului (24).

Polakiurie (gr. *pollakis* = deseori + *ouron* = urină). Stare anormală care se manifestă prin nevoia de urinare în mod frecvent (5).

Polarimetrie (lat. *polus* = pol + *metron* = măsură). Metodă care folosește lumina polarizată pentru a determina puterea de rotire (unghiul de rotire) a planului de polarizare de către substanțele optic active. Mărirea unghiului de rotație (σ) depinde de concentrația substanței optic active în soluția cercetată, precum și de grosimea stratului de substanță; aparatul folosit se numește polarimetru sau zaharimetru (cînd este etalonat pentru zahăr). Concentrația substanței optic active se poate calcula după legea lui Biot ($\alpha = \rho \cdot l \cdot c$) (6).

Polarimetru. Aparat pentru măsurarea unghiului cu care o substanță optic activă rotește planul de polarizare a luminii. Există polarimetre simple (formate dintr-un analizor și un polarizor), polarimetre cu penumbră etc. (5).

Polaritate sexuală bacteriană. Aspectul heterotalic al conjugării bacteriene. Diferența de comportare, în procesul conjugării, între cele două tipuri celulare (donator și receptor) constă din prezența unui factor ereditar la celulele F^+ donatoare, care este absent la bacteriile receptorii F^- (17).

Polarizare (lat. *polus* = pol). 1. Orientarea într-un singur plan a radiațiilor de lumină în urma trecerii lor printr-un anumit mediu, astfel că vibrațiile optice ale luminii obișnuite, răspindite în toate planurile, apar acum într-un singur plan (32). 2. Modificarea repartiției sarcinilor electrice într-un atom sau moleculă (32). ~ de acțiune, vezi Depolarizare. ~ **electrică**. 1. Orientarea dipolilor moleculari permanenți și temporari în prezența unui câmp electric. Se consideră că în mod cu totul excepțional, polarizarea unui dielectric se poate produce în absența unui câmp exterior. Raportul dintre momentul dipolar al întregului dielectric și volumul lui constituie momentul dipolar al unității de volum și reprezintă intensitatea de polarizare sau polarizarea (6). 2. În electrofiziologie, fenomen complex de realizare a unui gradient de concentrații ionice și sarcini electrice la nivelul membranei, între interiorul și mediul extern al celulei musculare (10). ~ **optice**, transformarea luminii obișnuite (ale cărei oscilații electromagnetice se produc în toate planurile posibile, cîmpurile electric și magnetic fiind mereu perpendiculare pe direcția de propagare) în lumină polarizată, ale cărei oscilații se produc într-un singur plan (6). ~ **de repaus**, polarizare datorită existenței unei concentrații mari de ioni de sodiu în exteriorul fibrei și de ioni de potasiu în interior, cu predominanța sarcinilor pozitive la suprafața membranei și cu prezența unui „curent de egalizare” (poten-

țial de repaus 90 mV) îndreptat spre interior. Polarizarea de repaus se explică prin diferite teorii (a membranei, a echilibrului Donnan, a diferențelor de potențial de fază, a pompei de sodiu) (10). ~ **tensională optică**, formarea a două unde de lumină polarizată liniar din cauza stării de tensionare elastică a unui material transparent, planurile de oscilație ale celor două unde coincidând cu direcțiile celor două tensiuni mecanice din material. Birefringența de tensiune este provocată de torsiunea legăturilor electronice ale dielectricului, care implicit atrage o orientare a direcțiilor de oscilație a electronilor de legătură. Acest fenomen este folosit pentru studiul distribuțiilor tensiunilor mecanice în materialele transparente. La ieșirea din material a celor două unde, un analizor permite trecerea numai a acelor componente care au oscilațiile paralele cu planul de polarizare a analizorului. Când se utilizează lumina incandescentă se produc imagini colorate (izocromate), care permit aprecierea condițiilor tensionale într-un mulaj osos (6).

Polarograf (lat. *polus* = pol + gr. *graphein* = a scrie). Aparat folosit în analiza electrochimică pentru înregistrarea fotografică a curbei (polarograma) rezultată din modificarea variațiilor curentului de difuziune dintre 2 electrozi cu mercur, introduși într-o soluție de analizat, atunci când li se aplică o tensiune care crește continuu (5).

Polarografie. Metodă de analiză electrochimică ce permite estimarea cantitativă a unor ioni prezenți în soluția de cercetat, prin măsurarea la polarograf a curentului de difuziune care se realizează în soluție când este supusă unei anumite tensiuni (5).

Polejaev. Vas ~, absorbitor în care aerul trece prin lichidul absorbant, fiind distribuit bulă cu bulă printr-un orificiu mic (9).

Poli- (gr. *polys* = mulți). Element de compunere care introduce în termeni semnificația de pluralitate (32).

Poliartrită (*poli-* + gr. *arthron* = încheietură). Inflamație simultană a mai multor articulații (4). ~ **eronică evolutivă**, sin. : *Reumatism cronic inflamator*, *Reumatism cronic progresiv infecțios*, *Rheumatoid arthritis*, boală evolutivă cronică și progresivă, cu determinări poliarticulare simetrice, de tip inflamator, și alterare pronunțată a stării generale, ducând cu timpul la deformări și anchiloze (24). ~ **mumifiantă**, formă de poliartrită cronică evolutivă care prezintă fenomene de atrofie cutanată foarte accentuată (4). ~ **uscată progresivă** (Weissenbach-Françon), formă neinfecțioasă de poliartrită, evoluind timp îndelungat fără producere de anchiloze (4).

Poliartroză (*poli-* + gr. *arthron* = încheietură + *-oză*). Reumatism cronic deformant. ~ **xantomatoasă** (Layani), asociere între reumatismul cronic deformant cu evoluție severă și xantomatoza viscerală și cutanată (4).

Poliblefarie (*poli-* + gr. *blepharon* = pleoapă).

Prezența de pleoape suprașumerare (1).

Policarie (*poli-* + lat. *caries* = putrezire).

Afecțiune caracterizată prin carii multiple în cavitatea bucală, fiind în legătură cu diferite stări fiziologice sau patologice ale organismului (sarcină, rahitism, avitaminoze, distrofii etc.) (38).

Policariocit (*poli-* + gr. *karyon* = simbură, nucleu + *kytos* = celulă). Nume generic pentru celule multinucleate din măduva osoasă. În general se înțeleg sub această denumire elementele gigante din măduva osoasă, cu nucleu izolați (osteoclastele) (19).

Police (lat. *pollex*). *Pollex*. ~ **bifid**, sin. : *Police supranumerar*, anomalie congenitală, constând din prezența unui police dublu, articulat sau ramificat (24). ~ **supranumerar**, *Police bifid*.

Policheirie (*poli-* + gr. *cheir* = mână). *Polycheiria*.

Policistografie (*poli-* + gr. *kystis* = vezică + *graphein* = a scrie). Metodă de radiodiagnostic constând din expuneri radiologice repetate, executate pe același film, în momentul umplerii sau al golirii vezicii urinare cu substanța de contrast (36).

Policit (*poli-* + gr. *kytos* = celulă), sin. : *Propolicit*. Granulocit neutrofil de dimensiuni normale cu nucleul hipersegmentat, observat în infecții acute sau cronice (19).

Policitemie (*policit-* + gr. *haima* = sînge). Poliglobulie. ~ **hipertensivă** (Geisböck), policitemie insoțită de hipertensiune arterială și de hipertrofia inimii (2). ~ **rubra vera**, Poliglobulie esențială. ~ **rubra vera cu ciroză hepatică**, Sindromul Mosse, vezi Mosse. ~ **splenomegalieă Vaquez-Osler**, Poliglobulie esențială.

Policizare (lat. *pollex* = police). Intervenție ortopedicochirurgicală creatoare, prin care se urmărește reconstituirea policei lipsă, prin înlocuirea lui cu unul din degetele de la mîna lezată sau de la mîna opusă, prin înlocuirea cu halucele sau prin folosirea de grefe mixte cutaneoosoase (24).

Policlinică. Unitate sanitară care deservește bolnavi ambulatori; este alcătuită din servicii pentru consultații de specialitate și servicii tehnicomedicale (de diagnostic și tratament ambulatoriu) (29).

Policlonie (*poli-* + gr. *klonos* = agitație). Clonii succesive (27).

Policorie (*poli-* + gr. *kore* = pupilă). Prezența de mai multe pupile (28).

Polieromatie (*poli-* + *gr. chroma* = culoare). Cu mai multe culori (28).

Polieromatofilie (*poli-* + *gr. chroma* = culoare + *philein* = a iubi), sin.: *Policromatoză*. Stare caracterizată prin prezența de globule roșii cu afinitate atât pentru coloranții acizi, cât și pentru cei bazici sau neutri (15).

Polieromatoză. Policromatofilie.

Polidactilie (*poli-* + *gr. daktylos* = deget). Existența de degete supranumerare la mâini sau la picioare (1).

Polidezoxiribonucleotide. Polinucleotide sintetizate numai în prezența unui rest de moleculă de ADN („*primer*”), la capătul căreia sînt adăugate dezoxiribonucleotide de adenină, citozină, guanină și timidină; reacția are loc în prezența unei polimeraze dezoxiribonucleotidice specifice (enzima Kornberg). Procesul de polimerizare este activat de ionul de magneziu și se face cu liberare de pirofosfat, pe seama dezoxiribonucleotidtrifosfaților (5).

Polidipsie (*poli-* + *gr. dipsa* = sete). Sete excesivă (16).

Polieidoseopie (*poli-* + *gr. eidos* = formă + *skopein* = a vedea). Metodă de determinare a gradului de oboseală prin aprecierea gradului de slăbire a funcției de reproducere a memoriei (35).

Poliedru de frecvențe. Vezi Poligon de frecvențe.

Poliestezie (*poli-* + *gr. aisthesis* = percepere). Tulburare de sensibilitate în care o excitație unică determină senzații multiple (27).

Poliestru (*poli-* + *gr. oistros* = dorință, impuls). Avînd două sau mai multe cicluri estrale într-un sezon de împreunare (15).

Polietilenglicoli, sin.: *Carbowax*. Compuși cu formula generală $\text{HOCH}_2(\text{CH}_2\text{OCH}_2)_n\text{CH}_2\text{OH}$, cu greutate moleculară mare, folosiți ca baze pentru unguente hidrosolubile; sînt întrebuiți mai ales polietilenglicolii cu greutate moleculară medie 400, 1 000, 1 500, 4 000 și 6 000 (13).

Polifagie (*poli-* + *gr. phagein* = a mânca). Ingestie exagerată de alimente (15).

Polifalangie (*poli-* + *lat. phalanx* = falangă). Polifalangism.

Polifalangism, sin.: *Polifalangie*. Prezența falangelor supranumerare la un deget de la mînă sau de la picior (1).

Polifazism (*poli-* + *gr. phasis* = aparență, fază). Aspect electrocardiografic în „M” sau „W” al complexului QRS, fenomen patologic sau determinat de poziția inimii (10).

Polifenoli. Substanțe organice aromatice care conțin două sau mai multe grupări oxidrilice legate la carbonii unui inel aromatic. Polifenolii sînt deosebit de reactivi (participă intens la reacțiile de oxido-reducere) și de aceea

sînt folosiți în diferite teste de laborator (identificarea catalazelor, peroxidazelor etc.) (5).

Polifenoloxidază. Lacază.

Polifibromatoza ereditară Touraine-Ruel, vezi Touraine-Ruel. ~ **neurocutanată pigmentară**, Boala Recklinghausen, vezi Recklinghausen.

Polifiletism (*poli-* + *gr. phyle* = familie). Concepție asupra hematopoiezei, care admite pentru fiecare serie celulară din singele circulant o celulă cap de serie proprie (19).

Polifonie (*poli-* + *gr. phone* = voce). Halucinații auditive constînd din perceperea simultană a mai multor voci inexistente (35).

Polifosfataze. Enzime care catalizează hidroliza grupelor fosfat terminale din polifosfații liniari cu lanț scurt, rezultați din acțiunea unei depolimeraze asupra polifosfaților cu lanțuri lungi. Aceste enzime sînt prezente la nivelul mucoasei gastrice a mamiferelor și au pH-ul optim între 4,2 și 7,4; sînt lipsite de acțiune asupra fosfaților organici (5).

Polifosfați. Polimeri ai acidului ortofosforic, prezenți în citoplasma celulelor multor microorganismelor și animale, unde dețin rol de depozit de energie, sub formă de legături chimice macroergice (5).

Poligalactie (*poli-* + *gr. gala* = lapte). Secreție excesivă de lapte (15).

Poligalaeturonază. Pectinază.

Poliganglioradiculonevrită. Denumire dată poliradiculonevritelor, deoarece în numeroase cazuri procesul inflamator afectează și ganglionii spinali (27).

Poliganglozide. Polimeri care prin hidroliză liberează unități gangliozidice (sfingozină, neuramină etc.) (5).

Poligastrografie (*poli-* + *gr. gaster* = stomac + *graphein* = a scrie). Metodă de radiodiagnostic constînd din expuneri radiologice multiple, pe același film, ale stomacului opacifiat cu bariu, pentru analizarea cineticii acestuia (36).

Poligeminie. Salvă de extrasistole.

Poligirie (*poli-* + *gr. gyros* = învîrtitură). Existența unor circumvoluții supranumerare pe suprafața creierului (1)

Poliglobulie, sin.: *Eritremie*, *Eritrocitemie*, *Eritrocitoză*, *Policitemie*. Stare caracterizată prin creșterea numărului de globule roșii pe unitatea de volum de sînge periferic. În afara poliglobuliei esențiale, majoritatea poliglobuliilor sînt secundare sau simptomatice (19). ~ **esențială**, sin.: *Boala Vaquez-Osler*, *Policitemia rubra vera*, *Policitemie splenomegalică Vaquez-Osler*, proliferare ireversibilă a seriei roșii, cu creșterea numărului globulelor roșii în periferie, putînd ajunge pînă la cifra de peste 20 milioane/mm³ sînge, cu creșterea proporțională a hemoglobinei (18–25%). Este conside-

rată ca o boală tumorală a sistemului eritropoetic, corespunzătoare leucemiei granulocitare, dar — de obicei — cu evoluția mai lungă, până la 20 ani (19). ~ *relativă*, sin.: *Pseudoglobulie*, creștere relativă a globulelor roșii, prin scăderea masei plasmatică (stări de deshidratare) (19).

Poligon (*poli-* + gr. *gonia* = unghi). Figură geometrică formată dintr-o linie frântă închisă (32). ~ *arterial Willis*, *Circulus arteriosus cerebri willisi*. ~ *de frecvențe*, sin.: *Diagramă de frecvențe*, grafic obținut prin unirea punctelor care reprezintă frecvențele în diferite clase prin segmente de dreaptă. La limită (cînd intervalele de clasă devin foarte mici), se obține o curbă de frecvențe. Corespondentul în 3 dimensiuni este poliedrul de frecvențe (7).

Poligraf (*poli-* + gr. *graphein* = a scrie). Instrument pentru înregistrarea mai multor constante biologice (puls radial, apexogramă, jugulogramă etc.) (15).

Poligrafie. Metodă de investigație radiologică care constă din efectuarea a 3—4 expuneri pe același film în diverse momente funcționale ale organului de examinat (36).

Poliheteroxen. Termen care caracterizează ciclul evolutiv al acelor paraziți care necesită în dezvoltarea lor mai multe gazde (31).

Polihipermenoree (*poli-* + hiper- + gr. *men* = lună + *rhoia* = curgere). Menstre frecvente și abundente (15).

Polihlozide. Polimeri de glucide în compoziția cărora intră un singur tip de moleculă monozaharidică (de ex. amidon, celuloză, glicogen, galactan, araban, xilan, manan etc.) (5).

Polikeratoză congenitală. Termen folosit de Touraine pentru a caracteriza un grup de distrofii cutanate congenitale: keratoza palmo-plantară, keratoza foliculară tip Siemens, sindromul sau boala Jadassohn-Lewandowsky, keratoza subunghială, eritrodermia ihtioziformă congenitală, acrokeratomul congenital, epidermoliza buloasă simplă și cea displazică (12).

Polimastie (*poli-* + gr. *mastos* = mamelă). Pleumazie.

Polimelie (*poli-* + gr. *melos* = extremitate). Prezența unui număr mai mare de membre decât normal (1).

Polimenoree (*poli-* + gr. *men* = lună + *rhoia* = curgere). Apariția a ciclului menstrual la intervale mai scurte decât cele normale (15).

Polimer (*poli-* + gr. *meros* = parte). Compus organic cu moleculă mare, format din mai multe unități structurale. După natura unităților structurale conținute, se deosebesc polimeri, glucidici, lipidici, proteici, micți. etc. După numărul de unități structurale conținute, se deosebesc polimeri inferiori (cu greutate moleculară sub 5 000) și polimeri superiori (cu

greutate moleculară între 10^4 și 10^7). Polimerii superiori pot avea structură filiformă sau ramificată, prezentînd proprietăți coloidale. Polimerii participă deosebit de activ la fenomenele vieții, ca produși de constituție, sau în metabolismul intermediar. În industria modernă, polimerii dețin de asemenea un rol foarte important, cauciucul, masele plastice, îngrășămintele etc., fiind compuși polimerizați (5). ~ *acrilie*, pulbere de metil metacrilat. Împreună cu monomerul lichid este folosit pentru confecționarea protezelor dentare (38).

Polimerază. Enzimă care catalizează reacțiile de polimerizare. După tipul unităților structurale polimerizate, se deosebesc polimeraze glucidice, lipidice, ale aminoacizilor, ale acizilor nucleici etc. (5). ~ **ADN**, enzimă care participă la mecanismul biosintezei polideoxinucleotidelor, catalizînd atacul nucleofilic asupra grupărilor pirofosfat, ultimul fiind procesul fundamental al sintezei acidului dezoxiribonucleic (17). ~ **ARN dependentă de ADN**, sin.: *Transcriptază*, enzimă care catalizează biosinteza de ARN, în care ADN dictează secvența nucleotidică în ARN sintetizat. Pentru activitatea enzimei sînt necesari ioni de Mg sau Mn. Enzima purificată este inertă în lipsa unui ADN. Sinteza de ARN, dependentă de ADN, este considerată ca reprezentînd mecanismul sintezei ARN mesager în celulă, care este reacția de transcriere a mesajului genetic (17). ~ **ARN dependentă de ARN**, sin.: *Replicază*, enzimă de tip polimerazic, izolată și purificată din extracte celulare, a cărei semnificație funcțională nu este încă elucidată. Date recente sugerează că această enzimă este esențială în procesele de replicare a ARN aparținînd virurilor care au numai ARN în constituția lor (17).

Polimerizare (*poli-* + gr. *meros* = parte). Proces de sinteză în cursul căruia unități monomere dintr-o substanță simplă (monozaharid, aminoacid, nucleotid etc.) se condensează sub formă de polimeri (5).

Polimialgie (*poli-* + gr. *mys* = mușchi + *algos* = durere). Afectare dureroasă simultană a mai multor mușchi (4).

Polimiar (*poli-* + gr. *mys* = mușchi). Tip de organizare a sistemului muscular la nematode, caracterizat prin prezența a numeroase celule conjunctivomusculare în jurul cavității generale (31).

Polimiozită (*poli-* + gr. *mys* = mușchi + *-ită*). Infecție nesupurativă de tip inflamator și degenerativ, interesînd mai multe grupe musculare; etiologia este încă neelucidată (colagenoză? ultravirus mezechimatos?). Procesul inflamator se poate limita la sistemul muscular (polimiozită simplă) sau se poate extinde spre

țesuturile tegumentare (dermatomiozită) sau spre nervii periferici (polineuromiozită) (27).

Polimixină, sin.: *Bacilosporină*. Grup de antibiotice active față de germenii gramnegativi izolați din *Bacillus polymyxa*; având toxicitate ridicată, se folosesc numai în uz local (3).

Polimorfism (*poli-* + *gr. morphe* = formă), sin.: *Pleomorfism*. Prezentînd forme diferite (2).

Pollimorfocelular (*poli-* + *gr. morphe* = formă + *lat. cellula* = celulă). Cu celule de forme diferite (2).

Polineuromiozită (*poli-* + *gr. neuron* = nerv + *mys* = mușchi + *-ită*). Vezi Polimiozită.

Polinevrită (*poli-* + *gr. neuron* = nerv + *-ită*). Sindrom cu etiologie variată (toxică, infecțioasă, carentială), produs prin leziuni de tip inflamator sau degenerativ, care afectează extremitățile distale ale nervilor periferici, de obicei în mod simetric. Clinic, se constată tulburări senzitivomotorii simetrice, predominante la extremitatea membrelor (27). ~ **arseniceală**, sin.: *Pseudotabes arsenical*, manifestări nervoase în intoxicația cronică cu arsenic, mai frecvent sub formă de paralizii ale mușchilor extensori ai membrelor (23). ~ **difterieă**, complicație survenind după 2-4 săptămîni de evoluție a difteriei, interesînd mai ales membrele inferioare și mai rar pe cele superioare; se instalează lent, cu tulburări de sensibilitate, apoi evoluează clinic diferențiat în două forme: a) psudotabetică, cu ataxie și tulburări de sensibilitate profundă, reflexe osteotendinoase abolite, forță segmentară conservată; b) paralytică, interesînd mușchii extensori și mușchii peronieri laterali la membrele inferioare sau mușchii extensori la cele superioare (8).

Polinezie (*poli-* + *gr. nesos* = insulă). Înmulțirea exagerată a insulelor Langerhans (7).

Polinom (*poli-* + *gr. nomos* = parte, termen). Categorie particulară de expresii algebrice raționale ce pot fi stabilite în funcție de o variabilă x și de cîteva constante, cu ajutorul operațiilor de adunare, scădere și înmulțire. Expresia $a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_n x_n$ se numește polinom de gradul n în variabila x . Exponentul cel mai ridicat al puterilor lui x indică gradul polinomului. Numerele $a_0, a_1, a_2, \dots, a_n$ se numesc coeficienții polinomului (7).

Polinoză. Coriza spastică sezonieră.

Polinucleotidază. Enzimă de tipul nucleazelor, care catalizează depolimerizarea polimerilor nucleotidici (acizi nucleici), punînd în libertate tetranucleotide. Enzima are o răspîndire largă; se poate extrage cu randament bun din pancreas (5).

Polinucleotide. Polimeri de nucleotide; printre polinucleotide, acizii nucleici au o răspîndire deosebit de largă, fiind prezenți în toate tipurile de celule. Polinucleotidele se divid

în două mari grupe: poliribonucleotide (polimeri de ribonucleotide, cu structură adeseori ramificată) și polidezoxiribonucleotide (polimeri de dezoxiribonucleotide, cu structură liniară) (5).

Polinucleoză (*poli-* + *lat. nucleus* = simbură, nucleu + *-oză*). Prezența unui număr crescut de leucocite polinucleare în sângele periferic (15).

Polio- (*gr. polios* = cenușiu). Element de compunere care introduce în termeni referirea la substanța cenușie a sistemului nervos (32).

Poliobulbită (*polio-* + *lat. bulbus* = bulb + *-ită*). Inflamație cu localizare în substanța cenușie a bulbului rahidian (27).

Poliodontie (*poli-* + *gr. odous* = dinte). Prezența de dinți supranumerari (1).

Polioencefalită (*polio-* + *gr. enkephalos* = creier + *-ită*). 1. Denumire generică pentru encefalitele care interesează în mod predominant substanța cenușie (8). 2. Encefalită poliomieltică. ~ **inferioară acută**, Paralizie bulbară acută. ~ **inferioară cronică**, Paralizie bulbară atrofică progresivă. ~ **superioară acută**, polioencefalită care afectează numai porțiunea superioară a trunchiului cerebral (mezencefalul) (27). ~ **superioară cronică**, Oftalmoplegie nucleară progresivă. ~ **superioară hemoragică**, Boala Gayet-Wernicke, vezi Gayet-Wernicke.

Polioencefalomielită (*polio-* + *gr. enkephalos* = creier + *myelos* = măduvă + *-ită*), sin.: *Poliomieloencefalită*. Inflamație alterativă concomitentă a țesutului nervos cenușiu al creierului și al măduvei (2).

Polioli. Derivații hidroxilați ai hidrocarburilor liniare, avînd formula generală $C_nH_{2n+2}(OH)_n$. Sub acțiunea proceselor de oxido-reducere, polioli se transformă în aldoze sau cetoze (5).

Poliomieltă (*polio-* + *gr. myelos* = măduvă + *-ită*). Inflamație a substanței cenușii a măduvei spinării. Termenul este folosit de obicei pentru poliomieltă anterioară acută (32). ~ **abortivă**, formă clinică de poliomieltă, frecvent întîlnită, în care evoluția și simptomatologia clinică nu depășesc perioada prodromală, caracterizată prin: tulburări catarale respiratorii, tulburări enteritice, febră, cefalee, redoare a cefei, rahialgii, hiperestezie cutanată, agitație sau alternanță de agitație și somnolență; este greu de diagnosticat în mediu neepidemic, dar prezintă importanță deosebită din punct de vedere epidemiologic (8). ~ **anterioară acută**, Boala Heine-Medin, vezi Heine-Medin. ~ **anterioară cronică**, Amiotrofie spinală progresivă. ~ **ascendentă**, formă clinică în care infecția poliomieltică urcă progresiv de la nivelul măduvei lombare către măduva cervicală și trunchiul cerebral, consecutiv căreia paralizile cuprind membrele inferioare, mem-

brele superioare, musculatura respiratorie, deglutiția, fonația; evoluția este foarte gravă, prin lezarea centrilor cardiorespiratori bulbari (8). ~ **atipică**, denumire generică, incluzând o serie de forme ale infecției poliomielitice, diagnosticate de obicei virusologic și serologic, cu manifestări clinice neobișnuite: tetraplegie spastică prin interesare piramidală, mielită transversă, ataxie acută cerebeloasă, tulburări vegetative și tulburări de tonus, nistagmus prin leziuni mezencefalice etc. (8). ~ **bulbară**, una dintre formele foarte grave ale poliomielitei, manifestată prin paralizii ale perechilor a IX-a și a X-a de nervi cranieni, cu tulburări de deglutiție, fonație și insuficiență respiratorie sau cu lezarea centrilor respiratori, provocând așa-numita „anarhie respiratorie”; adesea este combinată cu manifestări encefalite sau cu paralizii spinale înalte (8). ~ **cronică infantilă**, Amiotrofie spinală infantilă. ~ **descendentă**, formă rară de poliomielită, cu evoluție mai benignă, în care paralizia debutează la nivelul trunchiului cerebral sau al mezencefalului, după care coboară la membrele superioare, trunchi și membrele inferioare (8). ~ **înaltă**, formă de poliomielită în care localizarea infecției are loc la nivelul măduvei cervicale și encefalului (8). ~ **meningiană**, una dintre formele frecvente ale poliomielitei neparalitice, cu evoluție de obicei benignă, manifestată ca meningită seroasă acută, fără simptome de deficit motor; poate exprima uneori un stadiu al infecției poliomielitice anterior fazei paralitice (8). ~ **mixtă**, denumire pentru combinarea diverselor localizări ale infecției poliomielitice: spinobulbară, spinoencefalică, spinotronculară, bulboprotuberanțială, bulboencefalică, spinobulboencefalică, subliniind faptul obiectiv că cel mai adesea leziunile poliomielitice nu apar izolate; aceste asocieri complică tabloul clinic și înrăutățesc de obicei evoluția (8). ~ **neparalitică**, denumire generică pentru grupul majoritar de infecții poliomielitice cu evoluție benignă, care nu ajunge la manifestări clinice paralitice, și care cuprinde formele inaparente, abortive și meningiene ale poliomielitei (8). ~ **paralitică**, denumire generică pentru formele de poliomielită manifestate clinic prin paralizii diverse și urmate în general de atrofii cu evoluție variabilă (8). ~ **spinală**, una din formele paralitice ale poliomielitei în care leziunile histopatologice și manifestările clinice corespunzătoare se delimitează la nivelul măduvei, traducându-se prin paralizii de întindere și intensitate variabile ale membrilor inferioare și superioare, ale musculaturii respiratorii efectorii și ale musculaturii cefei (8). ~ **troneulară**, una dintre formele severe, uneori mortală, ale poliomielitei, cu localizare la nivelul bulbului, protuberanței și

pedunculilor cerebrali; se manifestă clinic prin tulburări respiratorii, circulatorii și vegetative, la care se adaugă tulburări ale funcțiilor cerebrale și ale dinamicii corticosubcorticale provocate de hipoxie, hipercapnie și acidoză (8). ~ **la vaccinași**, formă clinică modificată a poliomielitei devenită deosebit de actuală în etapa aplicării vaccinării antipoliomielitice cu virus omorit sau virus viu atenuat, manifestată în deosebi prin boală neparalitică; în formele paralitice, infecția prezintă tablou benign, cu paralizii limitate cel mai adesea la un singur membru, cu retrocedare rapidă, fără atrofii sau cu atrofii minime (8).

Poliomieloencefalită (*polio-* + gr. *myelos* = măduvă + *enkephalos* = creier + *-ită*). Poliomieloencefalomielită.

Polionevrită (*polio-* + gr. *neuron* = nerv + *axis* = axă + *-ită*). Denumire generică în care se încadrează bolile inflamatorii ce afectează cu predilecție substanța cenușie a sistemului nervos central (de ex. encefalita epidemică, rabia, paralizia infantilă) (27).

Polionichie (*poli-* + gr. *onyx* = unghie). Stare caracterizată prin prezența unghiilor supra-numerare la degetele mâinilor sau picioarelor (1).

Poliopie (*poli-* + gr. *opsis* = vedere), sin.: *Poliopsie*, *Vedere multiplă*. Percepția multiplicată a unui obiect, datorată de obicei unor densificări neregulate ale cristalinului (28).

Polioplasm (*polio-* + gr. *plasma* = formație). Citoplasmă granulară (1).

Poliopsie (*poli-* + gr. *opsis* = vedere). Poliopie.

Poliorhidism (*poli-* + gr. *orchis* = testicul). Prezența la un individ a mai mult decît 2 testicule (1).

Poliosteoeondrită (Turpin-Coste) (*poli-* + gr. *osteon* = os + *chondros* = cartilaj + *-ită*). Osteocondrită generalizată.

Poliostoză fibroasă displazică. Boala Jaffé-Lichtenstein, vezi Jaffé-Lichtenstein.

Poliotie (*pol-* + gr. *ous* = ureche). Anomalie congenitală constînd din apariția la un individ a mai mult decît un singur pavilion auricular de o parte sau de ambele părți (1).

Polioidaze. Enzime care catalizează hidroliza polimerilor glucidici, punînd în libertate poliozide cu lanțuri scurte (tetra-, tri- și diglucidice) sau chiar monozaharide (5).

Poliiozide. Polizaharide.

Polip (gr. *polypous* = excrescență morbidă, de la *polys* = numeros + *pous* = picior). Proliferare de epiteliu cilindric la nivelul mucoaselor, de multe ori de origine inflamatorie, cu bază de implantare largă (sesilă) sau prezentînd un pedicul (2). ~ **cardiac**. 1. Mixom apărut în atriu formînd o tumoare pediculată, asemănătoare unui polip și simulînd în simptomatologie

stenoza mitrală (32). 2. Cheag rotund, atașat de endocard, format *post-mortem* în cavitățile cardiace, în special în cele drepte (32). ~ **cervical**, polip de obicei endocervical al colului uterin, cu aspect histologic adenomatos (pseudotumoare inflamatorie sau adenom propriu-zis), prezentînd de obicei dilatații chistice ale glandelor și infiltrat inflamator limfoplasmocitar, uneori cu metaplazii ale epitelului cilindric în epitelu malpighian (2). ~ **coanal**, polip care-și are originea în sinusurile anterioare ale feței și care poate hernia prin coană în nazofaringe (30). ~ **fibros al colului uterin**, tumoare benignă a colului uterin, formată din țesut conjunctiv (18). ~ **fibros malignizat al colului uterin**, tumoare a colului uterin, formată din țesut conjunctiv, care a suferit o transformare neoplazică (18). ~ **laringian**, sin.: *Polip vocal*, tumoare benignă situată pe corzile vocale, observată mai frecvent la bărbați, profesioniști vocali, sau la cei care își suprasolicită laringele în eforturi vocale, determinînd disfonie și, numai cînd este de volum mai mare, dispnee (30). ~ **placental**, polip care apare uneori după naștere sau avort, sub forma unei proeminente mamelonate, fiind constituit din vilozități coriale și țesut decidual (2). ~ **pulpar**, tumoretă de dimensiuni reduse, dezvoltată în camera pulpară a unui dinte viu (38). ~ **rectal**, proliferare adenomatoasă a mucoasei rectale, cu caracter mucipar, putînd prezenta depolarizări nucleare, care indică tendință la malignizare (2). ~ **uterin**, polip intracavitar, format din proliferarea mucoasei sub forma unui adenom sau în canalul cervical pe seama unei proliferări adenomatoase a glandelor endocervicale; în unele cazuri se prezintă ca o pseudotumoare de origine infecțioasă, cu stroma infiltrată cu numeroase neutrofile și poliblaști limfoizi, iar în caz de gonoree cu plasmocite (2). ~ **vezical**, polip dezvoltat pe seama epitelului paramalpighian al vezicii urinare, de obicei ca papilom, evoluînd frecvent spre malignizare (2). ~ **vocal**, Polip laringian.

Polipant. Material dentar abraziv, fabricat din cauciuc impregnat cu pulbere de carbon-dur (39).

Polipectomie (*polip* + gr. *ektome* = excizie). Operație de extirpare a polipilor (30).

Polipeptidază. Enzimă care catalizează hidroliza polipeptidelor în molecule mici, conținînd 2-4 aminoacizi (oligopeptide) (5).

Polipeptide. Polimeri de aminoacizi, legați între ei prin legături peptidice (-CO-NH-), rezultate prin eliminarea unei molecule de apă între o grupare aminică (-NH₂) și alta carboxilică (-COOH). Printre cele mai răspîndite polipeptide sint glutationul (tripeptid format prin unirea a 3 molecule de cisteină, acid glu-

tamic și glicocolglutamilcisteilglicocol), carnozina sau anserina (dipeptid format din histidină și acid aspartic - acid histidilaspatic) etc. (5).

Poliploidie (gr. *polyptous* = de mai multe ori). Anomalie de dezvoltare celulară, caracterizată printr-o disociere a procesului de diviziune nucleară și citoplasmică. Nucleul se divide, dar citoplasma rămîne nedivizată, rezultînd o celulă cu nucleu dublu, triplu etc. și o masă citoplasmică mult mărită de volum. La individul normal, megacariocitele prezintă -- în stare fiziologică -- fenomenul de poliploidie (19).

Polipnee (*poli-* + gr. *proia* = respirație); sin.: *Tahipnee*. Respirație cu frecvență crescută (15).

Polipotom (*polip* + gr. *tome* = tăiere). Instrument chirurgical constituit dintr-o ansă metalică, cu ajutorul căruia se face secționarea și ablația formațiunilor polipoide ale mucoasei din cavitățile nazale sau din urechea medie (30).

Polipoză (*polip* + *oză*). Proliferare difuză adenomatoasă interesînd mucoasele de tip cilindric (2). ~ **deformantă**, sin.: *Boala Woakes*, *Polipoza recidivantă a tinerilor*, afecțiune rinosinuzală observată la tineri, de etiologie necunoscută, caracterizată prin formațiuni polipoide multiple care obstruează fosele nazale și produc modificarea piramidei nazale (lățirea ei) datorită hipertrofiei oaselor proprii și disjuncțiilor produse de polipi (30). ~ **gastrointestinală**, afecțiune familială sau căpătată constînd din prezența de polipi ai mucoasei gastrice, intestinale sau colice. De cele mai multe ori mută, afecțiunea se poate exterioriza în cursul unui proces inflamator, prin hemoragii digestive sau degenerare malignă. Polipii se pot evidenția prin examene endoscopice sau radiologice (16). ~ **nazală**, afecțiune caracterizată prin degenerescența benignă edematoasă a mucoasei pituitare nazosinuzale, observată în cursul unei infecții cronice atenuate, la bolnavi cu teren artritic, diatezic, alergic; apar formațiuni conjunctivovascularoglandulare pediculizate (polipi), frecvent bilateral, avînd inserția, de cele mai multe ori, în meatul mijlociu și producînd obstrucție nazală și hiposmie (30). ~ **recidivantă a tinerilor**, Polipoza deformantă.

Poliradiculonevrită (*poli-* + gr. *radicula* = rădăcină mică + *neuron* = nerv + *-ită*). Denumire generică pentru sindroamele inflamatorii ale rădăcinilor nervilor rahidieni sau crănieni (27).

Poliribonucleotide. Polinucleotide sintetizate pe seama ribonucleozid-5'-difosfaților; în prezența polinucleotidfosforilazei (enzima Ochoa). *In vivo*, atunci cînd sinteza poliribonucleotidelor se face în prezența acidului dezoxiribonucleotidic, catalizarea reacției este realizată de o

polimerază ribonucleică deosebită (enzima Spiegelman), care realizează polimerizarea ribonucleozidtrifosfaților într-o secvență anumită, corespunzătoare tiparului reprezentat de ADN existent (5).

Pollserozită. Afectare tuberculoasă a mai multor seroase — expresia unei diseminări hematogene (34).

Pollisinuzită (*poli-* + lat. *sinus* = cavitate + *-ită*). Inflamație concomitentă a mai multor sinusuri paranazale (30).

Pollisorbat 80. sin.: *Tween 80*. Polietilen oxid sorbitan monooleat; emulgator neionic folosit ca agent de dispersie și de solubilizare pentru o serie de medicamente (vitamine liposolubile, unii hormoni, mentol, fenobarbital) (13).

Pollistiren. Rășină sintetică de tip termoplastic, obținută prin polimerizarea stirenului; este folosită în stomatologie, ca material pentru confecționarea protezelor dentare (39).

Pollitano-Leadbetter (Politano, V. A.; Leadbetter, W. F.). **Operația** ~, procedeu de cură a refluxului vezicouretral prin modificarea traiecului intramural al ureterului (11).

Pollitom (Porcher-Sans) (*poli-* + gr. *tome* = tăiere). Tomograf cu 3 tipuri de deplasare a tubului (36).

Pollitopie (*poli-* + gr. *topos* = loc). 1. Localizare în mai multe organe sau țesuturi a unei boli (32). 2. Acțiunea unei substanțe față de mai multe țesuturi (32). ~ **extrasistolieă**, sin.: *Anarhie ventriculară*, aritmie complexă, cuprinzând extrasistole declanșate din diverse centre, la diferite intervale (10).

Pollitzer. **Para** ~, instrument de cauciuc utilizat pentru executarea insuflațiilor tubare (30). **Procedeu** ~, Politzerizare. **Speeul** ~, instrument pentru executarea otoscopiei (30). **Triunghiul luminos** ~, con luminos format prin reflectarea razelor incidente în cadranul antero-inferior al timpanului, reper anatomic normal (30).

Politzerizare, sin.: *Diastolizare*, *Insuflație tubară*, *Procedeu Politzer*. Metodă terapeutică utilizată în cadrul ototubar când, cu ajutorul unei pere de cauciuc imaginată de Politzer, se insuflă aer prin fosele nazale în orificiile faringiene ale trompelor Eustachio, în scopul dezobstruării acestora și al aerisirii casei timpanului (30).

Poliurie (*poli-* + gr. *ouron* = urină). Condiție caracterizată prin creșterea peste 2 litri a volumului de urină eliminat în 24 ore, produsă printr-unul sau prin mai multe din următoarele mecanisme: a) creșterea filtratului glomerular (emoții, expuneri la frig, febră, hipertiroidie etc.); b) reducerea reabsorbției obligatorii de apă, cu diureză (osmotică) consecutivă (diabet

zaharat, diabet renal glicozuric, aminoaciduric fosfaturic; administrare de diuretice osmotice sau natriuretice); c) reducerea reabsorbției facultative de apă, prin diminuarea fie a activității ADH (ingestie crescută de apă, diabet insipid), fie a receptivității la ADH (diabet insipid nefrogen, pielonefrită cronică, insuficiență renală acută în faza poliurică) (25). ~ **compensatorie**, sin.: *Poliurie de necesitate*, poliurie caracteristică insuficienței renale cronice, instalată atunci când numărul de nefroni funcționali scade sub 50% și datorită probabilei creșterii fluxului urinar în sistemul tubular (respectiv, creșterii cantității de filtrat glomerular pe fiecare nefron), depășind astfel, prin volum sau prin viteză de scurgere, posibilitățile de reabsorbție tubulară; acest dezechilibru glomerulotubular poate fi accentuat de existența unor leziuni directe ale segmentelor tubulare distale sau ale țesutului interstițial, înscuțite de alterări specifice ale mecanismului de concentrare. Poliuria este hipostenurică și variază în funcție de sarcina de solvați care trebuie eliminată și de excesul de apă disponibil; deși ea este, în fond, consecința leziunilor renale, reprezintă, în fapt, un mecanism compensator, asigurând eliminarea solvaților cu un volum mai mare de apă, dar cu un consum mai mic de energie (25). ~ **farmacologică**, poliurie provocată prin diureză medicamentoasă (25). ~ **fiziologică**, poliurie care apare în prezența unei funcții renale normale și în afara unei diureze medicamentoase, ca urmare a unei ingestii crescute de lichide (prin reducerea secreției sau a eliberării de ADH), a unei emoții, a expunerii la frig (prin creșterea filtratului glomerular) (25). ~ **forțată**, poliurie izostenurică întâlnită în insuficiența renală cronică, corespunzătoare stadiului în care numărul de nefroni funcționali a scăzut în așa măsură (sub 35%), încât filtrarea glomerulară nu mai poate asigura eliminarea substanțelor azotate, dar a rămas încă suficient de mare (peste 25%) pentru ca volumul filtratului glomerular să nu coboare sub valoarea critică la care se instalează oliguria. Poliuria forțată este în primul rând consecința diurezei osmotice provocate de creșterea concentrației ureei în urina primară, dar la edificarea ei poate contribui și dezechilibrul glomerulotubular caracteristic poliuriei compensatorii (25). ~ **hipostenurică**. 1. **Vezi** Poliurie compensatorie. 2. Poliurie consecutivă unor leziuni directe ale țesutului interstițial și ale segmentelor tubulare distale (ansă Henle, tub distal, canal colector), cu alterarea specifică a mecanismului de concentrare (25). ~ **insipidă**, Diabet insipid. ~ **izostenurică**. 1. **Vezi** Poliurie forțată. 2. Poliurie consecutivă unor

leziuni directe ale țesutului interstițial și ale segmentelor tubulare distale, cu pierderea completă a capacității de diluție și de concentrare (21). 3. Poliuria din diureza osmotică (25). ~ de necesitate, Poliurie compensatorie. ~ subizostenurică, poliurie cu densitate constant scăzută (sub 1 010), ca urmare a unei leziuni a tubului distal care devine nereceptiv la ADH și incapabil să crească concentrația lichidului tubular hipoton, furnizat de ansa Henle. Reprezintă o variantă frustrată de „nefrită care pierde apă” și se întâlnește în unele pielonefrite (25).

Poliivalentă (*poli-* + lat. *valere* = a valora). Proprietatea unor elemente chimice sau grupări chimice de a prezenta valențe diferite în combinațiile chimice pe care le formează. *Exemple:* fierul poate fi bivalent (combinații feroase) sau trivalent (combinații ferice); sulful poate prezenta valențele 2, 3, 4, 6 și 8 etc. (5).

Poliivinilpirolidonă, abreviat PVP. Compus macromolecular sintetic, înlocuitor de plasmă; cu unele medicamente formează preparate de depozit, funcționând ca „vehicul-întârziere”; fixează unele substanțe toxice, având acțiune detoxifiantă; se utilizează și în tehnicile imunoserologice pentru decelarea anticorpilor incompleți (13; 19).

Polizaharide, sin.: *Ozide, Poliozide*. Polimeri de glucide. După compoziția chimică, se deosebesc: a) polizaharide omogene (holozidice), care dau prin hidroliză un singur tip de glucide (de ex. glucani, manani, galactani, arabani etc.); b) polizaharide heterozidice, care prin hidroliză liberează mai multe tipuri de glucide sau chiar alte tipuri de compuși (zaharuri aminate, aminoacizi etc.). Sinteza polizaharidelor are ca punct principal de plecare hexozofosfații, produși de fosforilare a glucozei și altor monozaharide. Într-o a 2-a etapă are loc formarea aldozo-1-fosfatului, care poate reacționa apoi cu uridintrifosfatul, rezultând uridindifosfozaharuri; aceste molecule macroergice pot reacționa între ele sau cu alte molecule de aldozo-1-fosfat, rezultând dizaharide, oligozaharide și în final polizaharide (5).

Polizom (*poli-* + gr. *soma* = corpusecul), sin.: *Ergozom*. Complex poliribozomal rezultat din fixarea de ribozomi pe ARNm sintetizat prin biosinteza de transcriere pe matricea ADN și eliberat de matrice. Prin migrarea lor în polizom, ribozomii contribuie la formarea lanțurilor polipeptidice, în cadrul procesului de biosinteză a proteinelor (17).

Pollex (lat. = pollice), sin.: *Police*. Degetul mare, primul, al minii. Prin opoziție față de celelalte degete, face posibilă funcția de prindere, apucare; de aici importanța mare a acestui segment și grija deosebită ce i se acordă în caz

de îmbolnăvire sau traumatizare (1). ~ *extensus* diformitate în hiperextensie a policelui (24). ~ *flexus*, diformitate în flexiune a policelui (24).

Pollock. Operația ~, dezarticulație a genunchiului, cu un lambou lung anterior și unul scurt posterior și cu păstrarea rotulei (24).

Polocit (lat. *polus* = pol + gr. *kytos* = celulă), sin.: *Corp polar, Globul polar*. Celulă mică, abortivă, formată în timpul diviziunilor de maturație a oului (1).

Polog, sin.: *Musticar*. Protecție individuală împotriva înțepăturilor de țânțari sau ale altor insecte, folosită în timpul nopții. Se compune dintr-un schelet de lemn sau de metal de mărimea patului și cu o înălțime de aproximativ 1 metru, îmbrăcat într-o rețea de plasă deasă sau de tifon (31).

Poloniu. Simbol Po. Element chimic în stare metalică, radioactiv, cu număr atomic 84. Prezintă 7 izomeri naturali, cu numărul de masă 210, 211, 212, 214, 215, 216 și 218; se mai cunosc 12 izomeri artificiali, cu numărul de masă între 200 și 219. În natură se găsește în pechblendă, împreună cu radiul. Are proprietăți chimice similare cu cele ale telurului (5).

Poloze. Peloide.

Polus (lat. = pol). Vezi Pol. ~ *anterior bulbi ochiului*, punctul exterior al globului ocular, situat cel mai ventral (1). ~ *anterior lentis*, punctul cel mai ventral al cristalinului ochiului (1). ~ *frontalis cerebri*, vârful lobului frontal al creierului (1). ~ *occipitalis cerebri*, vârful lobului occipital al creierului (1). ~ *posterior bulbi ochiului*, punctul cel mai dorsal al globului ocular (1). ~ *posterior lentis*, punctul cel mai dorsal al cristalinului ochiului (1). ~ *temporalis cerebri*, vârful lobului temporal al creierului (1).

Polycheiria (gr. *polys* = numeros + *cheir* = mână + *-ia*), sin.: *Policheirie*. Anomalie constând din prezența de mâini supranumerare (1).

Polygala amara. Plantă din familia *Polygalaceae*, care conține un principiu amar, poligalină și saponine, având acțiune expectorantă și stomahică (13). ~ *senega*, plantă din familia *Poligalaceae* a cărei rădăcină conține saponine, acid poligalic și un ulei esențial; are acțiune expectorantă, datorită saponinelor care măresc secreția bronșică, și ușoară acțiune diuretică prin iritație renală; în doze mari are acțiune vomitivă (13).

Polygonum hydropiper, sin.: *Piper de ballă*. Plantă din familia *Polygonaceae*, ale cărei părți aeriene conțin derivați flavonici, hiperină, persicarină, ramnazină și un ulei esențial; are acțiune hemostatică și emenagogă (13).

Polyoma (gr. *polys* = numeros + *-oma*). Viroză tumorală a șoarecilor și hamsterului a cărei formă clinică diferă după linia genetică a animalului inoculat (22).

Polzer-Schuhfried. Metoda ~, sistem de derivații spațiale vectocardiografice, folosind următoarele puncte de aplicare, a electrozilor: a) mijlocul matității cardiace; b) punctul corespunzător punctului *a* în spate; c) axila dreaptă; d) axila stângă; e) fosa supraclaviculară stângă; f) peretele anterior toracic (10).

Pomadă (fr. *pommade*). Formă de unguent care conține una sau mai multe substanțe grase, o substanță activă și eventual mici cantități de pulbere inertă, putând fi, uneori, congestivă prin împiedicarea respirației normale a pielii (14).

Pompă. Mașină alcătuită de obicei dintr-un cilindru cu piston pentru deplasarea unui fluid sau gaz de la un loc la altul (32). ~ **de lapte**, sin.: *Succipompă*, obiect de sticlă de forma unei ventuze, prevăzută cu o pară de cauciuc, folosit pentru aspirarea laptelui din sinul matern (18). „**Pompă**” **de potasiu**. Mecanism fiziologic cu importanță clinică prin care ionul de potasiu pătrunde în celulă, în mod activ, învingând gradientul extra/intracelular, bazat pe fosforilarea glucozei sub acțiunea hexokinazei activată de insulină (10). ~ **de salivă**, instrument format dintr-o canulă metalică sau de sticlă, care se atașează la unitul dentar și funcționează electric pe bază de aspirație, împiedicând inundarea cu salivă a cimpului operator dentar (38).

Pompe, J. C. Boala ~, sin.: *Cardiomegalie glicogenică*, formă localizată de glicogenoză, interesind miocardul (33).

Pompholyx (gr. = bășică). Dishidroză.

Poncet, Antonin, 1849—1913. Reumatism tuberculos ~, artrită, în general monoarticulară, datorită infecției capsulei articulare sau cartilajului subcondral prin bacilul Koch (2).

Poncet. Semnul ~, sin.: *Semnul argintului*. În intoxicația cu iodoform, introducerea unui obiect de argint în gură duce la apariția unei halene cu miros de usturoi (datorită carburii de calciu) (23).

Poncet-Bérard. Operația ~, procedeu de cură chirurgicală a gușii chistice sau nodulare prin enucleare masivă (11).

Ponopatie (Kraepelin) (gr. *ponos* = muncă grea + *pathos* = boală). Termen generic utilizat pentru desemnarea stărilor reactive provocate de activitatea individului și în care sînt introduse epuizarea nervoasă și nevroza de așteptare (35).

Ponos. Leishmanioză viscerală.

Pons (lat. = punte). 1. Proces de țesut conjunctiv care leagă două părți ale unui organ (sin.: *Punte*) (1). 2. Eminență albă, convexă, situată la baza creierului, între măduva prelungită și mezencefal; constă din fibre și nuclee care primesc impulsuri de la cortexul cerebral și trimite fibre pe partea contra-laterală a cere-

belului, pe calea pedunculilor cerebeloși mijlocii (sin.: *Puntea Varolio*) (1).

Pont. Indicele ~, raport între lățimea celor 4 incisivi superiori și deschiderea arcului arcadei dentare (38).

Pontaj arterial. Tehnică de refacerea continuității lumenului unei artere cu ajutorul protezelor plastice (10).

Pontă (fr. *ponte*, de la *pondre* = a oua). În parazitologie, procesul fiziologic de depunere a ouălor de către artropode și unii viermi (31). ~ **foliculară**, dehiscența foliculului ovarian care precede expulzarea ovocitului (18).

Popescu, Cornel. Procedul ~, procedeu de ureteroneocistostomie în care, pentru a se putea alungi ureterul, se mobilizează și se coboară rinichiul din loja sa, atît cît permite pediculul renal (11).

Popescu, Marin. Aparatul ~, aparat format dintr-un sistem de tuburi racordate la o piesă metalică intermediară, care poate fi adaptată la orice seringă de tip Record de 5 sau 10 cm³. Este folosit la transfuzia directă de singe, la transfuzia de singe conservat sau pentru evacuarea unui revărsat pleural (11; 34).

Popescu-Urlueni, Marin. Incizia ~, incizie pentru celiotomie, formată dintr-un segment median supra- sau subombilical, continuat cu unul oblic către rebordul costal sau respectiv către spina iliacă, în care se secționează ambele foițe ale tecii mușchiului drept anterior al abdomenului; se dezinsează apoi mușchiul din intersecțiile sale aponevrotice, ceea ce permite îndepărtarea lui laterală (11).

Popindău. Vezi *Citellus citellus*.

Poples (lat. = partea dinapoia genunchiului), sin.: *Groapa poplitee*. Depresiune de formă rombică situată pe fața posterioară a articulației genunchiului și cuprinsă superior între mușchii ischiogambieri, iar inferior între mușchii gemeni; conține ca formațiuni anatomice vasele poplitee și nervul sciatic mare cu ramurile terminale (1).

Popov. Nodului ~, sin.: *Granulom exantematic*, *Nodulul exantematic*, nodul format din celule gliale proliferate și din elemente adventițiale, întîlnit constant în creier în cursul tifosului exantematic (2).

Poppen. Tehnica ~, splanhnicosimpsectomie toracolombară largită (D₄—L₃), realizată pe cale extrapleurală (10).

Popper, H. Reacția ~, test pentru identificarea bilirubinei în urină; cînd testul este pozitiv, apare un inel de culoare verde la nivelul I de separare dintre urină și reactivul Popper care se adaugă (reactivul conține, dizolvate în 525 ml apă distilată: tinctură de iod 0,35 ml;

iodură de potasiu 12 g; clorură de sodiu 75 g; alcool 96% 125 ml) (5).

Populus nigra, sin.: *Plop negru*. Arbore din familia *Salicaceae*; mugurii vegetativi conțin un ulei esențial bogat în cariofilen și alte sesquiterpene, precum și glicozide fenolice; uleiul se folosește pentru prepararea unui unguent antihemoroidal (13).

Por (gr. *poros* = trecere). *Porus*.

Vezi și: Kohn.

Poradenită (*poro-* + gr. *aden* = glandă + *-ită*). Proces supurativ limfoganglionar cu sediul de obicei în regiunea inghinală, care apare în cursul limfogranulomatozei inghinale subacute (boala Nicolas-Favre), caracterizat prin numeroase fistule (în stropitoare) (2). ~ **inghinală subacută**, Limfogranulomatoza inghinală subacută.

Porak-Durante. Boala ~, sin.: *Displazie periostală*, distrofie osoasă caracterizată prin fragilitatea oaselor, nanism, cranihidrocefalie cu osteogeneză imperfectă, alterare a stării generale, survenind la o vîrstă tină (26).

Porencefalie (*poro-* + gr. *enkephalos* = creier). Boală din grupul encefalopatiilor infantile, caracterizată prin existența unei cavități crateriforme, deschisă la suprafața creierului, comunicînd la interior cu ventriculii laterali. Ea reprezintă fie un viciu de dezvoltare, fie stadiul terminal al unui proces patologic de necroză care are loc în perioada intrauterină prin cauze diferite (embolii vasculare, procese inflamatorii, mai ales de origine luetică, traumatisme) (27).

Porfirie (gr. *porphyra* = purpură), sin.: *Hematoporfirie*. Stare patologică produsă printr-o tulburare primitivă în metabolismul pirolic, ce antrenează blocarea parțială a sintezei hemoglobinei. În porfirie congenitală (sin.: *Boala Günther*) se constată impregnarea tisulară cu uroporfirină I, fotosensibilitate cutanată, uro- și coproporfirinurie. Formele cistigate sînt reprezentate de grupul porfiriei hepatice, cuprinzînd: porfirie acută intermitentă abdominoneuropsihică, caracterizată biochimic prin eliminarea masivă de porfobilinogen și porfirie cutanată tardivă cu leziuni buloase cutaneomucoase și eliminarea crescută de uroporfirină I și III în urină (19).

Porfirine. Substanțe organice cu nucleu heterociclic tetrapirolic derivate de la porfirinogen; constituie structura de bază a hemului și clorofilei. În organism, porfirinele se sintetizează pe seama glicinei (care asigură atomii de azot din nucleele pirolice) și a succinatului, din condensarea acestor substanțe rezultînd acidul δ -aminolevulinic, precursorul porfobilinogenului (5).

Porfirinemie. Concentrația porfirinelor în sînge (9).

Porfiriurie. Prezența în urină a porfirinelor și precursorilor acestora. În mod normal, urina de 24 ore conține cam 100 μ g coproporfirine totale, 20 μ g uroporfirine, 2—5 mg urobilinogen și urme de acid δ -aminolevulinic. Creșteri importante ale eliminării renale a acestor compuși s-au semnalat în porfiriile acută și congenitală, intoxicații cu plumb, mioglobinurie, hemoglobinurie etc. (5).

Porfobilinogen. Compus care reprezintă o fază intermediară în ciclul de sinteză a hemului. Este un monopirolic, format din două molecule de acid δ -aminolevulinic. Prin condensare, se transformă în uroporfirinogen. În porfirie acută intermitentă se constată o excreție urinară importantă de porfobilinogen (19).

Porioomanie (gr. *poria* = mers + *mania* = nebunie, furie). Dromomanie.

Porion (gr. *poros* = trecere). Punct situat pe marginea superioară a deschiderii canalului auditiv extern (*porus acusticus externus*). Cele două *poria* și orbitalul sting determină planul orizontal Frankfurt (1).

Pornografie (gr. *porne* = prostituată + *graphein* = a scrie). Scriere cu conținut obscen, trivial, indecent (35).

Poro- (gr. *poros* = trecere, por). Element de compunere care introduce în termeni referirea la formațiuni cu rol de trecere sau la pori (32).

Porocefalioză. Boală tropicală provocată de o specie de arahide (*Porocephalus parasitarius*), care determină calcificări pulmonare. A fost observată și în regiunile sudice ale Europei (34).

Porokeratoza inelară Mibelli. Vezi Mibelli. ~ **palmopantară Mantoux**, vezi Mantoux. ~ **spinuloasă palmară și plantară** (Maschilleison), Porokeratoza palmopantară Mantoux, vezi Mantoux.

Porom (gr. *poroma* = îngroșare, întărire). Durată inflamatorie (2). ~ **ecrin Pinkus**, vezi Pinkus. ~ **folicular**, tumoare benignă, bine diferențiată, derivată din canalul pilar (12).

Poroscopie (*poro-* + gr. *skopein* = a vedea). Metodă de identificare dactiloscopică, prin examinarea orificiilor glandelor sudoripare ale liniilor papilare (23).

Porriigo favosa. Favus.

Porro, Eduardo, 1842—1902. **Operația** ~, histerectomie subtotală pe cale abdominală cu extirparea ambelor anexe și extragere în bloc a uterului gravid. Intervenția era practică odinioară în cazurile de infecție amniotică gravă cu fizometrie sau emfizem uterin (18).

Porta (lat. = poartă). Hilul unui organ prin care intră vasele, nervii și limfaticile (1). ~ **hepatis**, sin.: *Hilul ficatului*, șanț care încrucișează transversal fața inferioară a lobului drept al ficatului. Conține vena portă, artera hepatică, nervii hepatici și canalele hepatice drept și stîng (1). ~ **vestibuli**, orificiu îngust în inima embrionară situat între sinusul venos și *atrium* (1).

Port-ac. Instrument pentru fixarea acelor de sutură (11).

Vezi și: Miller.

Port-amalgam. Instrument folosit în terapia stomatologică la transportul amalgamului plastic pentru a fi inserat cu precizie în orice cavitate dentară preparată pentru obturație de amalgam. Materialul se pune la extremitatea liberă, de unde este expulzat cu ajutorul unui resort manipulat din cealaltă extremitate (38).

Port-digă. Instrument format dintr-o pereche de bastonașe din metal, lungi de aproximativ 12 cm, care se așază la capetele laterale ale digei și care au rolul de a întinde diga în sens lateral (38).

Port-ecran. Complex de lemn sau metal (ramă), cu sticlă plumbată în față și foaie de bachelită sau pertinax în spate, între care se plasează ecranul radiologic (36).

Porter, William Henry, 1790—1861. **Semnul** ~, **Semnul Cardarelli**, *vezi* Cardarelli.

Portes, Louis. **Operația** ~, operație cezariană abdominală cu exteriorizarea uterului gravid un număr de zile după intervenție (18).

Portier. **Splină** ~, splenomegalie tumorală, reprezentînd localizarea splenică a limfogranulomatozei maligne, cu apariția unor noduli roșii-cenușii (2).

Portio (lat. = porțiune, parte). Porțiune mai mult sau mai puțin definită dintr-un organ (1). ~ **major nervi trigemini**, sin.: *Radix sensoria nervi trigemini*, porțiune receptorie, senzitivă, a trigemenului, pe care se află ganglionul semilunar (1). ~ **minor nervi trigemini**, sin.: *Radix motoria nervi trigemini*, porțiunea motorie a trigemenului (1). ~ **supravaginalis cervicis**, porțiune a colului uterin situată deasupra implantării peretelui vaginal pe uter (1). ~ **vaginalis cervicis**, porțiune vaginală a uterului, proeminentă în domul vaginal (1).

Port-matrice. Instrument folosit în terapia stomatologică, avînd două brațe care se articulează cu ajutorul unui șurub sau al unui clește și ale căror extremități se pot fixa în orificiile matricei metalice. Servește la obturarea cavităților proximale ale dinților pentru a reproduce modelarea anatomică a lipsei dentare și mai ales punctul de contact, fără ca materialul de obturație să depășească marginile cavității (38).

Portografie (*vena portă* + gr. *graphein* = a scrie). Metodă radiologică pentru punerea în evidență a sistemului venos port cu ajutorul unei substanțe de contrast. Mai adesea se execută splenopografie (36).

Porumb. *Zea mais*.

Porus (gr. *poros* = trecere), sin.: *Por*. Termen anatomic general dat unor orificii (1). ~ **acusticus externus**, orificiul extern al conductului auditiv (1). ~ **acusticus internus**, orificiul situat în porțiunea pietroasă a osului temporal; prin el trec nervii și vasele auditive și faciale (1). ~ **erotaphiticobuccinatorius**, sin.: *Gaură perigoalară*, orificiu format, la aproximativ 10 % din cutiile craniene, de o bară de os dezvoltată între baza lamei laterale pterigoide și suprafața superioară a aripii mari a osului sfenoid (1). ~ **gustatorius**, orificiul de deschidere al corpusculilor gustativi ai mucoasei linguale la nivelul papilelor (1). ~ **sudoriferus**, orificiul de deschidere superficială a glandelor sudoripare (1).

Posadas. **Inclizia** ~, cale de acces transpleurală folosită pentru extirparea chistului hidatic pulmonar (11). **Procedeu** ~, procedeu de cură chirurgicală a chistului hidatic, prin reducere fără drenaj și sutura adventivei (11).

Posadas-Wernicke (Posadas, Alejandro, 1870—1902; Wernicke, Robert). **Mieoza** ~, *Coccidioidomicoză*.

Posadasia. *Histoplasma*.

Posner-Schlossman. **Sindromul** ~, uveită benignă asociată cu accese de glaucum (28).

Pospischill-Fayrton. **Altoid** ~, afecțiune produsă de virusul herpesului simplu, întîlnită mai ales la copii și manifestîndu-se prin leziuni herpetice la față, în cavitatea bucală și regiunea vulvară (12).

Post- (lat. *post* = după). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de: consecutiv, după, în spate (32).

Post-abortum. Stare clinică imediat după avort și atribuit al complicațiilor care pot apărea după această intervenție (18).

Postaxial (*post-* + lat. *axis* = axă). Situat înapoia axului corpului sau al unui segment (1).

Postcapilar (*post-* + lat. *capillus* = fir de păr), sin.: *Capilar venos*. Partea terminală a unei rețele capilare, care se deschide într-o venulă (1).

Postcardinal. Aparținînd perechii de vene cardinale care hrănește partea posterioară a embrionului (1).

Posteavă. Vena cavă inferioară sau ascendentă (1).

Postclimacteriu (*post-* + gr. *klimakter* = treapta unei scări). Perioadă de involuție care urmează climacteriului (7).

Posterior (lat. = care este în urmă). Dorsal.

Posternum. Os cartilagos situat, la unele amfibii și mamifere primitive, ventral de *manubrium* și atașat de clavicule. La om este uneori reprezentat printr-o pereche de oase suprasternale (anomalie) (1).

Postimagine (*post-* + lat. *imago* = chip, imagine). Imagine consecutivă.

Postnodular (*post-* + lat. *nodulus* = nod mic). Situat dedesubtul nodului cerebelului (1).

Post-partum. Atribut al stării clinice normale sau patologice în primele 6–8 săptămâni după naștere (18).

Postpotențial. Unda pozitivă sau negativă, de mică amplitudine, observată uneori la sfârșitul depolarizării unei fibre musculare (10).

Postprandial (*post-* + lat. *prandium* = prinz). După masă (15).

Postulat (lat. *postulatum*). Adevăr fundamental care nu poate fi demonstrat, dar a cărui valabilitate este admisă, din el rezultând unele concluzii adevărate (32).

Vezi și: Koch.

Postură (lat. *postura*). Atitudine.

Potain, Pierre Carl Edouard, 1825–1901. **Aparatul** ~, aparat pentru injectarea serurilor artificiale izotonice subcutanat sau intramuscular, alcătuit dintr-un flacon de sticlă astupat cu un dop străbătut de două tuburi de sticlă, unul scurt, în legătură cu o pară de insuflat aer, altul lung, în legătură cu sistemul de injectare; prin pomparea aerului în flacon, lichidul este împins în țesuturi. Se poate utiliza și pentru aspirația și evacuarea lichidului pleural sau gazului, în cursul unei toracenteze (11). **Semnul** ~, matitate în dreptul sternului, la nivelul primelor două spații intercostale, în caz de dilatare a aortei ascendente (32).

Potasă, sin.: *Carbonat de potasiu*, K_2CO_3 . Cristale monoclinice, albe, foarte solubile în apă, insolubile în alcool. Se întrebuintează la fabricarea săpunurilor moi, în industria sticlei, industria chimică etc. (5). ~ **caustică**, sin.: *Hidroxid de potasiu*, KOH. Cristale albe, rombice, deliquescente. Solubilă în apă, alcool și eter. Se obține prin electroliza soluțiilor de clorură de potasiu. Se întrebuintează la fabricarea săpunurilor moi, a săpunului de ras, a sărurilor cu potasiu (5).

Potasemie. Kaliemie.

Potasiu. Kalium.

Potasurie. Kaliurie.

Potcoavă de traieune, sin.: *Scăriță de extensiune*. Dispozitiv metalic de forma unei potcoave sau patruleter, cu distanța dintre cele două brațe reglabilă printr-un șurub fără sfârșit, care se poate fixa la broșele transscheletice, în vederea extensiunii continue (24).

Potentia (lat. = putere, tărie), sin.: *Potență*. Putere, virilitate (32). ~ **oocunđi**, capacitate

de a practica actul sexual (23). ~ **oocunđi**, capacitate de concepție (23). ~ **generandi**, capacitate de procreare (23).

Potentilla anserina. Plantă din familia *Rosaceae*; părțile aeriene conțin materii tanante și coloranți flavonici, având acțiune astringentă, hemostatică și antispastică (13).

Potențare. Relație între acțiunile a 2 factori asociați, caracterizată printr-un efect mai mare decît suma efectelor lor separate. Potențarea se datorește fie sensibilizării substratului reactiv, fie împiedicării inactivării în organism (14).

Potență (lat. *potentia*). *Potentia*.

Potențial (lat. *potentialis*). Capacitatea unui sistem de a declanșa, în anumite condiții, o energie definită. În fizică, potențialul este mărimea reprezentată de un potențial scalar sau vectorial care permite caracterizarea diferitelor cîmpuri fizice: electrice, magnetice, de gravitație, ionice etc. în fiziologie, potențialul este mărimea reprezentată de diferența valorilor dintre două sisteme biologice aflate în acțiune sau în repaus (5). ~ **de acțiune**, sin.: *Potențial bicectric*, potențialul electric al materiei vii excitate (iritate), exprimînd diferența de tensiune electrică între zona excitată (potențialul nepropagat) și cea neexcitată a celulei sau țesutului (potențialul propagat) și avînd valoarea medie de 40–90 mV; constituie mijlocul prin care se face codificarea, transmiterea și decodificarea informației de la periferie spre centrul nervoși și, invers, de la centrul nervoși spre organele subordonate (efectorii) (6). ~ **bioelectrice**, Potențial de acțiune. ~ **chimice**, capacitatea unei substanțe de a se transforma într-o altă substanță, după un anumit sens și în anumite limite. Potențialul chimic are dimensiunile unei energii/masă (5). ~ **de contact**, diferența de potențial care se stabilește prin punerea în contact a două substanțe sau grupe de substanțe care conțin ioni sau electroni liberi (5). ~ **de difuziune**, diferența de potențial care se stabilește la suprafața de separare a două soluții disociabile în ioni cu compoziții sau concentrații diferite (5). ~ **de distensie**, electronegativitate mai îndelungată a fibrelor musculare, datorită probabil destinderii lor mai mari (de ex. fibrele miocardice de la baza inimii) (10). ~ **de electrod**, potențial care se stabilește, la echilibru, între un metal și o soluție ce conține ionii metalului. Este rezultanta a două procese: trecerea ionilor de pe suprafața electrodului în soluție și descărcarea ionilor din soluție la suprafața electrodului. Valoarea potențialului de electrod se deduce cu ajutorul ecuației Nernst (5). ~ **de membrană**. 1. Polarizarea membranei celulare (pozitiv la exterior, negativ în interiorul celulei), avînd o valoare de 50–90 mV

(6). 2. Diferență de potențial care există de o parte și de alta a unei membrane biologice (6). ~ de oxido-reducere, diferență de potențial care se realizează între o lamă de platină (sau de aur), introdusă într-un sistem de oxido-reducere (o soluție care conține un amestec din forma oxidativă și cea redusă a unei substanțe), și un electrod de hidrogen normal. Valoarea diferenței de potențial este determinată de concentrațiile proporționale ale celor două forme (redușă și oxidată) ale substanței dizolvate care constituie sistemul de oxido-reducere (5). ~ de proximitate, potențial miocardic subiacent electrodului (10). ~ de răspîndire a infecției, capacitatea de extindere și intensitate a unei infecții, estimată în raport cu densitatea și virulența agenților patogeni, rezervorul de germeni, prezența condițiilor ecologice favorizante, ușurința căilor de răspîndire și posibilitățile de întrerupere ale acestora, densitatea populației receptive și starea imunologică și de rezistență nespecifică a populației în general (8). ~ de repaus, sin.: *Potențial restant*, tensiunea curentului electric al unei fibre musculare în stare de repaus (10). ~ restant, Potențial de repaus. ~ de scurgere, diferența de potențial dintre o structură poroasă și o soluție care este pusă să treacă prin porii structurii respective (5). ~ de vîrf, nivelul maxim al potențialului de acțiune (10).

Vezi și: Purkinje.

Potențializare (lat. *potentialis* = potențial). Creșterea acțiunii unui medicament prin altul, care este lipsit de acțiunea respectivă (de ex. clorpromazina crește acțiunea narcoticelor, deși nu are acțiune narcotică) (14).

Potențiomtru (lat. *potentia* = forță, potență + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru măsurarea potențialelor electrice prin metoda de compensare. Există tipuri diferite de potențiometre: cu un electrod indicator (asociat cu un electrod cu calomel, pentru referință), cu 2 electrozi indicatori, cu tuburi electronice etc. (5).

Potomanie (gr. *potos* = care bea + *mania* = nebunie, furie). 1. Impuls morbid al unor nevropați de a ingera unele lichide în cantitate mare (16). 2. Impulsiune patologică spre consumul exagerat de băuturi alcoolice (35).

Pott, Percivall, 1714—1788. Anevrism ~, sin.: *Varice anevrismal*, formă de anevrism arteriovenos cu comunicare directă a celor două vase (10). **Fractura** ~, fractură superioară a maleolei peroniere, asociată cu smulgerea vîrfului maleolei tibiale, ruperea ligamentului tibial colateral și luxația externă a piciorului (24). **Morbul** ~, sin.: *Spondilită tuberculoasă*, tuberculoza corpurilor vertebrale, caracterizată prin triada devenită clasică: gibozitate verte-

brală cu rază mică, datorită cuneiformizării vertebrelor prin prăbușirea lor, abcese reci osifluente, migrînd pe tecile musculare și vasculare, cu tendință la fistulizare și tulburări neurologice radiculomedulare de diferite grade, mergînd pînă la paraplegie flască (24). **Triada** ~, complex simptomatic întîlnit în morbul Pott și format din gibozitate, abcese reci și paraplegie (24).

Pottenger, Frances Marion. Semnul ~, contractura mușchilor fosei supraspinoase, semn de prezumpție a tuberculozei vîrfului pulmonar (34).

Potts-Smith-Gibson (Potts, Willis; Smith, Sidney; Gibson, Stanley). Operația ~, procedeu pentru tratamentul chirurgical al tetralogiei Fallot prin anastomozare latero-laterală între aorta toracică descendentă și ramura stingă a arterei pulmonare (11).

Pötzl, Otto. Fenomenul ~, fenomen întîlnit în leziunile frontale, constînd din contractia paradoxală a mușchiiului cvadriiceps femurală provocată de flexiunea coapsei pe bazin (27).

Poțiune (lat. *potio*). Formă medicamentoasă lichidă, care constă din medicamentul activ dizolvat sau dispersat în apă, cu adaosul unui corectiv — de obicei sirop 20% (14).

Vezi și: Rivière.

Poulet, Alfred, 1848—1888. Boala ~, sin.: *Osteoperiostita reumatică*, inflamație a periostului de origine reumatică (24).

Pouliquen. Butonul de anastomoză ~, buton de anastomoză folosit în special pentru gastroenteroanastomoză sau pentru alte anastomoze latero-laterale, avînd piesa femelă de tip Jabouley, iar cea masculă de tip Villard și fiind prevăzută în plus și cu un mandren (11). **Clisma** ~, clismă baritată făcută în scop terapeutic în invaginația intestinală a sugarului (11).

Poupart, François, 1616—1708. Ligamentul ~, *Ligamentum inguinale*.

Pourfour du Petit. Sindromul ~, sindrom ocular simpatic determinat de leziuni iritative, caracterizat prin exoftalmie, midriază, lărgire a fantei palpebrale (27).

Pouteau. Fractură Pouteau joasă, Fractura stelată Dupuytren, vezi Dupuytren.

Pouteau-Colles. Fractura ~, sin.: *Fractură în „dos de furculiță”*, fractură paraarticulară a extremității inferioare a radiusului, cu deplasarea fragmentului distal dorsal și extern (24). **Fractura Pouteau-Coles inversată**, Fractura Goyrand, vezi Goyrand.

Pozitron, sin.: *Electron pozitiv* (β^+). Antiparticula electronului. Particulă elementară cu masa și sarcina egale cu ale electronului, avînd sarcina electrică pozitivă. Apare în procesul

de dezintegrare nucleară prin trecerea unui proton în neutron sau în fenomenul de formare de perechi în urma interacțiunii radiațiilor γ în cimpul nuclear (6).

Poziție (lat. *positio*). 1. Atitudine luată spontan sub influența unei boli sau la indicația medicului în vederea unui examen sau operații (32). 2. În obstetrică, denumire a raporturilor dintre partea fetală care se prezintă la strimtoarea superioară și punctele de reper ale bazinului matern (32). 3. În matematică, relația geometrică dintre un punct sau un sistem de puncte și un sistem de referință (32). ~ **acromioliacă dreaptă a umărului drept** (A.I.D.U.D.), poziție acromioliacă dreaptă dorso-posterioară în prezența transversală a fătului (18). ~ **acromioliacă dreaptă a umărului stâng** (A.I.D.U.S.), poziție acromioliacă dreaptă dorso-anterioară în prezența transversală a fătului (18). ~ **acromioliacă stângă a umărului drept** (A.I.S.U.D.), poziție acromioliacă stângă dorso-anterioară, în prezența transversală a fătului (18). ~ **acromioliacă stângă a umărului stâng** (A.I.S.U.S.), poziție acromioliacă stângă dorso-posterioară în prezența transversală a fătului (18). ~ **activă a dinților**, raportul de contact în care dinții laterali fărâmițează alimentele. În această poziție, cuspidii laterali inferiori vin în contact cu cuspidii omonimi laterali superiori de pe hemiarcada respectivă (39). ~ **antalgică**, Atitudine antalgică. **Poziții de bază ale dinților**. Principalele raporturi ale dinților antagoniști în timpul masticației: poziția de lucru (activă) și poziția de echilibrare (39). ~ **centrică a mandibulei**, cea mai retrasă poziție a mandibulei în raport cu maxila la indivizii cu dențație normală (39). ~ **eisfrontală a masivului facial**, acea poziție a masivului facial față de craniu, în care bărbia este situată posterior față de cimpul profilului feței. Poate fi: comună (fără înclinare); cu înclinare posterioară; cu înclinare anterioară (39). ~ **de echilibrare a dinților**, poziția dinților de pe partea opusă părții active a dențației sau protezei, în care versantele vestibulare ale cuspidilor linguali superiori vin în contact cu versantele linguale ale cuspidilor vestibulari inferiori (39). ~ **engleză la naștere**, Poziția Sims, vezi Sims. ~ **fiziologică**, Atitudine funcțională. ~ **fronto-anterioară**, poziție în prezența frontală a fătului, în care punctul de reper (nasul sau maxilarul superior al fătului) privește anterior, la dreapta sau la stînga (18). ~ **fronto-posterioară**, poziție în prezența frontală a fătului în care punctul de reper (nasul sau maxilarul superior al fătului) privește posterior, la dreapta sau la stînga (18). ~ **fronto-transversă**, poziție în prezența frontală a fătului, în care punctul de reper (nasul sau

maxilarul superior al fătului) privește la dreapta sau la stînga, orientat în diametrul transvers (18). ~ **funcțională**, Atitudine funcțională. ~ **genucubitală**, poziție de explorare clinică în care bolnavul este așezat cu fața ventrală în jos și coapsele ușor flectate pe bazin, sprijinindu-se pe coate și genunchi (18). ~ **genupectorală**, poziție de explorare clinică în care bolnavul este așezat cu fața ventrală în jos, cu coapsele hiperflectate pe bazin, astfel că genunchii iau contact cu toracele, sprijinindu-se pe planul de susținere, pe degetele plantelor și pe mâini, fruntea atingînd planul de susținere (18). ~ **ginecologică**, poziția în care femeia este așezată în decubit dorsal cu coapsele flectate și în abducție (18). ~ **labirintică maximală** (Magnus), la animalul decerebrat, rigiditatea musculară devine foarte accentuată cînd acesta este așezat în decubit dorsal, iar despîcătura labială (botul) formează cu orizontala un unghi de $+45^\circ$ (27). ~ **labirintică minimală** (Magnus), la animalul decerebrat, rigiditatea musculară scade atunci cînd animalul este așezat în poziție normală, iar despîcătura labială (botul) formează cu orizontala un unghi de -135° (27). ~ **mento-anterioară**, poziție a fătului în uter, în prezența facială, în care punctul de reper, mentonul (bărbia), privește anterior, la dreapta sau la stînga (18). ~ **mento-posterioară**, poziție a fătului în uter, în prezența facială, în care punctul de reper, mentonul, privește posterior, la dreapta sau la stînga (18). ~ **mentopubiană**, poziție a fătului în prezența facială, în care punctul de reper, mentonul, privește spre pubis (18). ~ **mento-transversă**, poziție a fătului în prezența facială, în care punctul de reper, mentonul, privește la dreapta sau stînga, orientat în diametrul transvers (18). ~ **de muncă**, atitudinea impusă corpului de condițiile specifice ale utilajului și/sau locului de muncă (9). ~ **obstetricală**, poziție în care parturienta este așezată pe spate, cu coapsele puternic flectate pe abdomen, gamba îndepărtată și cu genunchii în apropierea umerilor (18). ~ **occipito-anterioară**, varietate de poziție a fătului în uter în prezența craniană; mica fontanelă este situată la extremitatea anterioară a diametrului oblic stîng sau drept, iar occiputul privește către eminența ileopectinee dreaptă sau stîngă (18). ~ **occipitoiliacă dreaptă** (O.I.D.), poziție în prezența craniană, înainte de fixarea craniului fetal; occiputul acestuia este situat în dreapta diametrului antero-posterior al bazinului (18). ~ **occipitoiliacă dreaptă anterioară** (O.I.D.A.), varietate de poziție, în prezența craniană; mica fontanelă este situată la extremitatea anterioară a diametrului oblic drept (18). ~ **occipitoiliacă dreaptă posterioară** (O.I.D.P.), varietate de poziție în prezen-

tația craniană; mica fontanelă este situată la extremitatea posterioară a diametrului oblic stîng, fiind în contact cu articulația sacroiliacă dreaptă (18). ~ **occipitoliacă dreaptă transversă** (O.I.D.T.), varietate de poziție în prezența craniană, întilnită în bazinele turtite antero-posterior; mica fontanelă este situată la extremitatea dreaptă a diametrului transvers (18). ~ **occipitoliacă stîngă** (O.I.S.), poziție în prezența craniană, înainte de fixarea craniului fetal; occiputul acestuia este situat în stînga diametrului antero-posterior al bazinului (18). ~ **occipitoliacă stîngă anterioară** (O.I.S.A.), varietate de poziție în prezența craniană; mica fontanelă este situată la extremitatea anterioară a diametrului oblic stîng (18). ~ **occipitoliacă stîngă posterioară** (O.I.S.P.), varietate de poziție în prezența craniană; mica fontanelă este situată la extremitatea posterioară a diametrului oblic drept, fiind în contact cu articulația sacroiliacă stîngă (18). ~ **occipitoliacă stîngă transversă** (O.I.S.T.), varietate de poziție în prezența craniene, în bazinele turtite antero-posterior; mica fontanelă este orientată la extremitatea stîngă a diametrului transvers al strîmtorii superioare (18). ~ **occipito-posterioară**, varietate de poziție în prezența craniană; mica fontanelă este situată la extremitatea posterioară a unuia din diametrele oblice, drept sau stîng; occiputul privește către una din articulațiile sacroiliace, dreaptă sau stîngă (18). ~ **occipitopubiană**, varietate de poziție în prezența craniană, întilnită în majoritatea cazurilor în momentul degajării craniului; occiputul este situat anterior și ia contact cu fața posterioară a simfizei pubiene. Se poate întîlni și de la începutul travaliului, în cazuri de bazin dolicoptic (18). ~ **occipito-sacrată**, varietate rară de poziție în prezența craniene în momentul degajării craniului; occiputul este situat posterior, luînd contact cu fața anterioară a sacrului și a coccigului (18). ~ **occipitotransversă**, poziție a fătului în prezența craniană, în care punctul de reper, occiputul, privește la dreapta sau la stînga în diametrul transvers al bazinului (18). ~ **ortofrontală a masivului facial**, acea poziție a masivului facial față de craniu, în care buzele și bărbia sînt înscrise în cîmpul profilului feței. Poate fi: comună (fără înclinare); cu înclinare posterioară; cu înclinare anterioară (39). ~ **ortostatică**, poziție verticală, în rectitudine a corpului, astfel ca proiecția centrului său de greutate să cadă în centrul bazei de susținere (24). ~ **profilactică Horoșco**, vezi Horoșco. ~ **sacroanterioară**, poziție a fătului în prezența pelviană în care punctul de reper, creasta sacrată, privește anterior, la dreapta sau la stînga (18). ~ **sacroiliacă dreaptă anterioară**

(S.I.D.A.), poziție de angajare la strîmtoarea superioară a pelvisului fetal în prezența pelviană în care diametrul sacropubian al fătului (în prezența pelviană decompilată) sau cel sacropretibial (în prezența pelviană completă) coincide cu diametrul oblic drept al strîmtorii superioare a bazinului matern, șacul fătului fiind la dreapta și înainte (18). ~ **sacroiliacă dreaptă posterioară** (S.I.D.P.), poziție de angajare la strîmtoarea superioară a pelvisului fetal în prezența pelviană a fătului, în care diametrul sacropubian (în prezența pelviană decompilată) sau cel sacropretibial (în prezența pelviană completă) coincide cu diametrul oblic drept al strîmtorii superioare a bazinului matern, sacul fătului fiind la dreapta și înapoi (18). ~ **sacroiliacă dreaptă transversă** (S.I.D.T.), poziție de angajare în prezența pelviană în care punctul de reper (creasta sacrată) se află la extremitatea dreaptă a diametrului transvers al strîmtorii superioare (18). ~ **sacroiliacă stîngă anterioară** (S.I.S.A.), poziție de angajare a fătului în prezența pelviană, în care punctul de reper (creasta iliacă) privește la stînga și anterior (18). ~ **sacroiliacă stîngă posterioară** (S.I.S.P.), poziție de angajare a fătului în prezența pelviană, în care punctul de reper (creasta sacrată) privește la stînga și posterior (18). ~ **sacroiliacă stîngă transversă** (S.I.S.T.), poziție de angajare a fătului în prezența pelviană, în care punctul de reper (creasta sacrată) se află la extremitatea stîngă a diametrului transvers al strîmtorii superioare (18). ~ **sacrotransversă**, poziție a fătului în prezența pelviană, în care punctul de reper (creasta sacrată) privește la dreapta sau la stînga, în diametrul transvers al bazinului (18). ~ **transfrontală a masivului facial**, acea poziție a masivului facial față de craniu în care buzele depășesc (anterior) cîmpul profilului feței. Poate fi: comună (fără înclinare); cu înclinare posterioară; cu înclinare anterioară (39). ~ **zero a umărului**, poziție în care brațul fiind la 165° abducție și 45° rotație externă (deci epicondilul intern privind înainte și înăuntru), mușchii umărului se dispun coaxial și își pierd acțiunea de rotatori, ceea ce favorizează reducerea luxațiilor de umăr și a fracturilor de col chirurgical ale extremității superioare a humerusului (24).

Vezi și: Brikner, Couvelaire, Devraigue-Descomps, Fleischner, Fowler, Jones, Lange, Lausteine, Lorenz, Paci-Lorenz, Sims, Trendelenburg, Walcher-Crouzat.

P.P.D. Abreviere pentru *Purified protein derivative (tuberculin)*. Vezi Tuberculină (34).

P.P.L.O. Abreviere pentru *Pleuropneumonia-like organisms* (3).

Pr. Simbolul praseodimiului. Vezi Lantanide (5).

Praeputium (lat. = prepuț) sin.: *Prepuț*.
1. Pliu de piele care acoperă *glans penis* (*p. penis*) (1). 2. Pliu similar care acoperă *glans clitoridis* (*p. clitoridis*) (1).

Praf. Sistem aerodispersat cu fază de dispersie solidă și dimensiuni cuprinse între 100 și 0,01 μ (20). ~ **bacterian**, praf care are bacterii absorbite pe suprafață. Contaminarea aerului cu praf bacterian este destul de importantă în locuințe, instituții (în special spitale), precum și în mediul extern. Are stabilitate mai mică în aer decât nucleele de picătură, însă depunându-se pe sol sau obiecte, este din nou readus în aer prin curenții de aer sau anumite manevre (măturat, scuturat haine sau așternut etc.) (20). ~ **de dinți**, produs cu o compoziție variabilă care trebuie să aibă o acțiune mecanică de curățire și să nu fie antiseptic pentru a nu schimba echilibrul biologic al florei bucale (38). ~ **industrial**, sin.: *Pulbere industrială*, sistem dispers format dintr-o fază solidă (praful) și o fază gazoasă (aerul), care este generat în procesul de producție (9).

Prag. În biologie, limita la care un stimul minimal produce o excitație, o senzație, o acțiune (4). ~ **auditiv**, Limită de audibilitate. ~ **galvanic**, Reobază. ~ **luminos**, valoarea luminoasă necesare pentru a produce o percepție luminoasă liminară (28). ~ **renal**, noțiune înexactă, practic abandonată astăzi, corespunzătoare aserțiunii că apariția unor substanțe în urină este condiționată de atingerea unei anumite concentrații sanguine („pragul renal”). În realitate, aceste substanțe (glucoza, fosfații, aminoacizii, proteinele, acidul uric ș.a.), care se reabsorb printr-un proces activ limitat de o anumită *capacitate maximă de transport tubular* (T_m), apar în urină atunci când cantitatea totală filtrată la glomerul (adică produsul dintre filtratul glomerular pe unitatea de timp și concentrația substanței respective în filtrat) depășește T_m (25). ~ **de semnificație**, în statistica matematică, probabilitatea complementară (1-P) ca intervalul de încredere să nu acopere valoarea unui parametru statistic; reprezintă probabilitatea de a comite o eroare de ordinul I, adică de a respinge o ipoteză justă (37). ~ **vulvovaginal**, *Commissura labiorum (puđendi) posterior*.

Pralidoximă. Derivat oximic reactivator al colinesterazei, folosit ca antidot în intoxicațiile cu substanțele anticolinesterazice organofosforice (14).

Praseodimiu. Simbol Pr. Vezi Lantanide.

Prăștie de mină. Frondă de turnare.

Prausnitz-Küstner (Prausnitz, Carl Willy; Küstner, Heinz). **Reacția** ~, reacție pentru

depistarea indirectă a stării de hipersensibilitate imediată, care se efectuează inoculând intradermic la un individ normal o cantitate din serul unui individ alergic. După un scurt interval se inoculează în același loc antigenul suspectat. În câteva minute apare o puternică reacție locală, care exprimă producerea unei reacții antigen-anticorp *in vivo*. Transferul pasiv al stării de hipersensibilitate imediată, care are loc în cursul reacției Prausnitz-Küstner, arată rolul anticorpilor circulanți în acest tip de alergie (3).

Praxie (gr. *praxis* = acțiune). Funcția de organizare a formei și succesiunii mișcărilor în vederea executării unor acte motorii adecvate unui anumit scop (27).

Pre- (lat. *prae* = înainte). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de înainte (32).

Preanestezie (*pre-* + *an-* + gr. *aisthesis* = percepere). Prenarcoză.

Precapilar (*pre-* + lat. *capillus* = fir de păr). Metarteriolă.

Precardinal. Aparținând perechii de vene cardinale anterioare ale venei cardinale comune, care irigă capul și gâtul embrionului (1).

Precartilaj (*pre-* + lat. *cartilago* = cartilaj). Tesut conjunctiv celular embrionar, compact, înainte de diferențierea lui în cartilaj (1).

Precipitare (lat. *praecipitare* = a precipita). Trecerea unei substanțe dizolvate într-un lichid oarecare în stare solidă, determinată de procese fizice (răcire, evaporare) sau chimice (reacție de tip antigen-anticorp) (15).

Precipitat (lat. *praecipitatus*). 1. Substantă. 2. Substanță solidă rezultată în cursul proceselor fizice și chimice de precipitare. Poate fi cristalin, amorf sau sub formă de gel (5). ~ **alb de mercur**, Cloramidură de mercur. ~ **cornean**, depozite albuminoase sau pigmentare pe fața posterioară a corneei, care apar în cursul inflamațiilor irisului și corpului ciliar (28). ~ **galben de mercur**, Oxid galben de mercur.

Precipitină, sin.: *Anticorp precipitant*. Anticorp format în serul sanguin al unui animal care a primit doze repetate dintr-o proteină străină; este dotat cu proprietatea de precipitare a antigenului care i-a dat naștere (15).

Preciroză (*pre-* + *ciroză*, de la gr. *kirhos* = galben). Stare morbidă a ficatului, exprimând clinic, funcțional și morfologic trecerea de la hepatita cronică la ciroza hepatică (16).

Precizie (lat. *praecisio*). 1. În sens general, apropierea calculelor sau estimărilor de valori exacte sau adevărate (7). 2. În sens statistic, gradul de mărime a erorilor întâmplătoare (întrucât o selecție nu reprezintă exact întreaga colectivitate generală) sau lipsa erorilor sistematice (în cazul relației cu un estimator) (7).

Preclorizare. Procedeu de dezinfectie a apei potabile în instalațiile centrale de alimentare cu apă. Se utilizează când coagularea și filtrarea apei nu asigură o apă suficient de pură din punct de vedere bacteriologic. Preclorizarea constă din aplicarea dezinfectiei de clor înainte de coagularea sau filtrarea apei, urmînd de cele mai multe ori ca apa, după filtrare, să fie din nou clorizată (clorizare dublă) (20).

Procolagen, sin. : *Procolagen*. Stadiu incomplet de dezvoltare în formarea colagenului (1).

Precuneus (*pre-* + lat. *cuneus* = pană, cui). Lobul al lobului parietal situat în fața *cuneusului* lobului occipital (1).

Precursor (lat. *praecursor*.) Denumire dată substanțelor inactive prin ele însele, care pot fi însă convertite în substanțe active (vitamine, hormoni etc.) (15). **Precursori mareați.** Indicatori radioactivi.

Predilecție (lat. *praedilectio* = preferință). Încinare deosebită, preferință pentru cineva sau ceva (32). ~ **sezonieră**, creșterea numărului de îmbolnăviri prin boli transmisibile și apariția unor epidemii într-un anumit anotimp al anului, în care condițiile naturale realizează factori favorizanți (de ex. epidemii de boli digestive în cursul verii; infecții respiratorii în anotimpul rece etc.).

Predispoziție (*pre-* + lat. *disponere* = a aranja). Mod schimbat al organismului de a reacționa, de natură ereditară sau dobîndită, care-l face apt de a contracta cu ușurință anumite boli (32). ~ **individuală**, situație particulară complexă în care se găsește organismul unui individ, în care există condiții favorizante grefării și dezvoltării unei boli infecțioase (de ex. deformații ale cîștii toracice, hipogamaglobulinemie) (8).

Prednisolon. Δ^1 -hidrocortizon; compus de sinteză cu acțiune analogă cortizonului, dar mai rapidă și la doze mai mici; are acțiune antiinflamatorie foarte puternică și retenție hidrosalină slabă (13).

Preclampsie (*pre-* + *eclampsie*), sin. : *Eclampsism*. Formă gravă de disgravidie premergătoare eclampsiei, caracterizată prin albuminurie, edeme, hipertensiune arterială, la care se adaugă apariția a 3 simptome : cefalee intensă, durere vie epigastrică (Chaussier) și tulburări vizuale, care merg de la ambliopie pînă la cecitate (12).

Preexantem (*pre-* + gr. *exanthema* = răs-pîndire, înflorire). Raș.

Preferință (lat. *preferre* = a prefera). Alegerea predilectă a unuia dintre mai multe lucruri (32). ~ **manuală**, preponderența funcțională pe care o dobîndește o mîină asupra celeilalte, în sensul că devine mîina preferată pentru îndeplinirea unor acte uzuale care cer o îndem-

nare și o precizie deosebită. Marea majoritate a persoanelor au preferință manuală dreaptă (dreptaci). Într-un procent mai redus, se întîlnește preferința manuală stîngă (stîngaci) și preferința manuală pentru ambele mîini (ambidextri) (27).

Prefiltrare (*pre-* + lat. *filtrum* = filtru). Trecerea apei prin filtre mecanice mari în vederea limpezirii suficiente înainte de a trece la filtrarea propriu-zisă. Se aplică în cazul cînd sedimentarea nu asigură o reducere convenabilă a suspensiilor (20).

Prefrontal (*pre-* + lat. *frons* = frunte). Situat în partea anterioară a lobului frontal al creierului (1).

Pregnanđiol. Produs de metabolism al progesteronului (și al altor steroizi), inactiv din punct de vedere hormonal, cu proprietăți anestezice; dozarea sa în urină este folosită ca test funcțional pentru corpul galben (7).

Pregnanolon. Produs de metabolism al progesteronului, a cărui eliminare crește mult în timpul sarcinii (7).

Pregnantriol. Produs de metabolism al unor hormoni sterolici; dozarea sa în urină are importanță în unele stări hiperplazice și tumoră (7).

Pregnenolon. Steroid important în biosinteza hormonală; Δ -5-pregnenolonul stimulează glandele prepuțiale la șobolan și are o acțiune trofică asupra epitelului spermatogenic (7).

Prehallux (*pre-* + lat. *hallux* = degetul mare de la picior). Deget supranumerar atașat de degetul mare de la picior, de obicei pe fața lui medială (1).

Prehensiune (lat. *prehendere* = a apuca, a prinde). Acțiunea mîinii de a prinde cu ajutorul degetelor. Se realizează prin pensa police-degete, degete-palmă, police-palmă sau degete-degete (24).

Prehipofiză (*pre-* + *hipofiză*). *Lobus anterior hypophyseos*.

Preinfaret (*pre-* + lat. *infarcire* = a infunda). Vezi Sindrom coronarian intermediar.

Preîncălzirea țiparului. În tehnica dentară, încălzirea în cuptor a țiparului unei piese protetice dentare, înainte de turnare, în scopul eliminării machetei și a stifturilor de turnare de ceară, precum și pentru obținerea dilatării de compensare a contracției de solidificare a metalului topit turnat (39).

Prematur (*pre-* + lat. *maturus* = matur). Copil născut viu cu o greutate sub 2 500 g, indiferent de durata sarcinii (definiție propusă de O.M.S.). Dacă greutatea nu este specificată, termenul este folosit pentru copilul născut viu, cu o vîrstă de gestație sub 37 săptămîni (33).

Premolari (*pre-* + lat. *molaris* = măsea). Vezi *Dentes premolares*.

Premonocit (*pre-* + *mono-* + gr. *kytos* = celulă). Vezi Promonocit.

Premuniție (lat. *praemunitio* = apărare). Imunitate de infecție.

Prenarcoză (*pre-* + gr. *narke* = toropeală), sin.: *Preanestezie*. Metodă adjuvantă a narcozei, care constă din administrarea înaintea narcozei de medicamente liniștitoare, hipnotice și analgezice, în scopul pregătirii bolnavului pentru intervenție chirurgicală și al ușurării narcozei; se mai pot folosi ca preanarctice substanțe care împiedică anumite efecte nedorite ale narcoticelor; exemple de preanarctice sînt: clorpromazina (neuroleptic), fenobarbitalul (hipnotic), morfina (analgezic și liniștitor), atropina (hiposecretor) (14).

Prenatal (*pre-* + lat. *natalis* = natal). Există sau întîlnit înaintea nașterii (11).

Prenilamină. Derivat difenilpropilaminic cu acțiune vasodilatatorie coronariană și cerebrală. Este slab simpatolitică, micșorează cantitatea de catecolamine și 5-hidoxitriptamină din miocard și creier, are acțiune sedativă. Se folosește terapeutic în cardiopatiile ischemice și în tulburările de irigație cerebrală (14).

Preparat (lat. *praeparare* = a pregăti). 1. Medicament dinainte pregătit, gata pentru întrebuițare (32). 2. Formațiune anatomică sau histologică, normală sau patologică, pregătită după o tehnică specială în vederea studierii ei (32).

Vezi și: Bessau.

Preparație (lat. *praeparatio*). În stomatologie, pregătirea prin slefuire sau frezare a unui dinte, realizată în vederea obturării sau aplicării unei piese protetice (39).

Prepilorie (*pre-* + *pilor*). Situat în fața pilorului sau precedîndu-l (1).

Prepollex (*pre-* + lat. *pollex* = degetul mare la mîna). Deget supranumerar atașat la degetul mare al mîinii pe fața lui radială (1).

Prepotențial (*pre-* + lat. *potentialis* = potențial). Fază de trecere de la potențialul de repaus la depolarizare (10).

Prepuț (lat. *praeputium*). *Praeputium*.

Prerozetă malarică. Stadiu intermediar din evoluția hematozoarului palustru, care precedă pe cel de rozetă. Se caracterizează printr-o diviziune incompletă a masei de cromatină (31).

Prescripție medicală. Dispoziție scrisă a medicului privind tratamentul bolnavului; cuprinde recomandări de tratament medicamentos (rețeta), recomandări dietetice, igienice etc. (14).

Presfenoid. Porțiunea anterioară a corpului sfenoidului, osificată dintr-un centru separat (1).

Presistolă (*pre-* + gr. *systole* = contracție). Partea din diastolă care precede sistola (15).

Presiune (lat. *pressio*). Forță exercitată pe o anumită suprafață (5). ~ **acustică**, sin.: *Presiune sonoră*, suprapresiunea care domnește într-un punct al unui cîmp sonor datorită prezenței undelor sonore (9). ~ **arterială**, Tensiune arterială. ~ **atmosferică**, presiune exercitată pe o coloană de aer verticală pornind de la locul de observație și pînă la limita superioară a atmosferei. În medie este egală cu presiunea exercitată de o coloană de mercur de 760 mm cu secțiunea de 1 cm², la 0°C și la nivelul mării. Unitatea de măsură este atmosfera (atm.) = 1 013. 10⁶ dyne/cm². Variațiile mici de presiune atmosferică nu determină tulburări specifice, contribuind în cadrul climatului la apariția tulburărilor meteorotrope. Creșterile sau scăderile însemnate de presiune atmosferică dau naștere fenomenelor de disbarism (20). ~ **calorică**, cantitate de căldură emanată într-o oră/m³ aer. Exprimă capacitatea de producere a căldurii într-o încăpere industrială (9). ~ **capilară**, presiune cu care singele circulă prin capilare; este mai crescută la nivelul extremității arteriale a capilarului (35–40 mm Hg) și mai scăzută în segmentul său venos (10–12 mmHg)(15). ~ **capilară pulmonară**, presiune înregistrată prin blocarea cu cateterul a unei arteriole pulmonare și care reprezintă de fapt raporturile tensionale dintre atriul stîng și venele — arterele pulmonare; mai corect este denumită presiune pulmonară intermediară; în mod normal este sub 10 mm Hg (10). ~ **coloidosmotică**, sin.: *Presiune oncotică*, presiune dată de puterea de hidratare a proteinelor din plasmă cu rol important în schimburile nutritive de la nivelul capilarelor sanguine (normal, 25–26 mmHg) (15). ~ **critică**, presiune necesară condensării unui gaz la temperatura critică (5). ~ **eficace de filtrare glomerulară**, presiune pozitivă care asigură filtrarea glomerulară și care reprezintă diferența dintre presiunea hidrostatică din capilarele glomerulare, pe de o parte, și suma presiunii coloidosmotice cu presiunea din capsula Bowman, pe de altă parte; la normal măsoară 28 – 48 mmHg (25). ~ **hidrostatică**, presiune exercitată perpendicular de un lichid pe unitatea de suprafață. Valoarea presiunii hidrostatice (*p*) pe care un lichid o exercită asupra unei suprafețe de 1 cm² din interiorul lichidului, oricare ar fi orientarea ei, este egală cu greutatea unui cilindru din acel lichid, care are baza de 1 cm², înălțimea (*h*) pînă la suprafața lichidului și densitatea (*d*) ($p = h \cdot d \cdot g$; *g* = accelerația gravitației în locul considerat). La același nivel și în același lichid, valoarea presiunii hidrostatice este aceeași. Presiunea hidrostatică constituie unul din factorii importanți care intervin în schimburile dintre sînge și lichidele tisulare (6). ~ **intracardiacă**, presiune internă din cavitățile inimii, apreciată

prin cateterism în momente diferite ale revoluției cardiace (10). ~ **Intracraniană**, presiunea lichidului subarahnoidian de la nivelul cutiei craniene (10). ~ **Intraoculară**, sin.: *Tensiune intraoculară*, presiune exercitată de conținutul globului ocular asupra învelișului. Poate fi apreciată prin presiune digitală sau instrumentată cu tonometrul (28). ~ **masticatorie**, presiune transmisă în cursul masticăției de dinții naturali țesutului periodontal sau de proteză asupra țesuturilor de sprijin (39). ~ **oeluzală**, presiune care se produce în timpul masticăției între suprafețele ocluzale antagoniste (39). ~ **oncotică**, Presiune coloidosmotică. ~ **osmotică**, presiune care ia naștere între o soluție și solventul acesteia, de care este despărțită printr-o membrană semipermeabilă (biologică sau fizică). Mediul intern al organismului (singe, limfă, lichid intercelular etc.) posedă o presiune osmotică, supusă unor variații în plus sau în minus, datorite fie unui exces de eliminare de apă (care constituie solventul), fie unui aport exagerat de substanțe dizolvate (care cresc concentrația soluției) (5). ~ **osmotică a urinii**, presiunea dezvoltată de numărul total de molecule și de ioni prezenți în urină. Poate fi exprimată prin osmolaritatea urinii (numărul de miliosmoli/litru), prin osmoticitatea urinii (molaritatea unei soluții de NaCl care dezvoltă aceeași presiune osmotică), prin punctul crioscopic al urinii sau prin rezistivitatea electrică a urinii (25). ~ **portală**, valoare determinată direct (intraoperator în vena portă) sau indirect (cateterism, puncție hepatică) și variind între 8 și 14 cm apă (10). ~ **pulsului**, diferența dintre presiunea arterială sistolică și presiunea arterială diastolică (10). ~ **sonoră**, Presiune acustică. ~ **termică**, presiune rezultată din agitația termică și care se exercită perpendicular pe orice suprafață (6). ~ **venoasă**, presiune cu care singele circulă prin vene. Scade de la periferie (5-7 mmHg) spre inimă, devenind ușor negativă (15). ~ **vintului**, forța cu care aerul în mișcare, sub formă de curent, exercită o presiune pe suprafața unui corp așezat în calea lui (9).

Presor (lat. *pressare* = a strânge). Care are proprietatea de a crește presiunea (15).

Presoreceptor (lat. *pressare* = a strânge + *receptare* = a primi), sin.: *Baroreceptor*, *Baroreceptor*. Receptor nervos sensibil la modificările de presiune sanguină sau presiune directă din afară. Situați mai ales în pereții sinusului carotidian și arcului aortic, presoreceptorii trimit impulsurile aferente la centrul medular, provocând vasodilatație și scăderea reflexă a presiunii sanguine (1).

Prespondilolisteză. Anomalie congenitală a vertebrei L₅ constând dintr-o spondiloliză bilaterală a arcului vertebral (24).

Presubieulum. Aria corticală de tranziție situată între hipocamp și *subiculum* (1).

Prevederi sociale. Totalitatea acțiunilor prin care se previn și se înlătură orice greutateți pe care le-ar putea întâmpina unele colectivități, grupuri sau indivizi, în asigurarea nivelului de viață corespunzător etapei de dezvoltare atinsă de societate. Din cadrul acestor acțiuni fac parte atât măsurile de asistență și ocrotire socială, cât și cele privind drepturile de pensii (29).

Preventoriu. Unitate sanitară cu paturi, de tip profilactic (29). ~ **de tuberculoză**, preventoriu care acordă asistență copiilor și adulților proveniți din mediu tuberculos pentru a-i preveni de contaminare sau celor cu sechele de tuberculoză pentru prevenirea recidivelor (29).

Prevost, Jean Louis, 1838-1927. **Fenomenul** ~, deviație conjugată a capului și globilor oculari în cursul ictusului apoplectic (27).

Prezbiacuzie (gr. *presbys* = bătrîn + gr. *akouein* = a auzi). Senescență auriculară.

Prezbiestezie (gr. *presbys* = bătrîn + *ais-thesis* = percepere). Scădere a sensibilității cutanate înălțată la senili (35).

Prezbiofrenie (Wernicke) (gr. *presbys* = bătrîn + *phren* = minte, spirit). Tip de psihoză senilă caracterizată prin tulburări grave de memorie și printr-o stare euforică cu gesturi mimice și pantomimice bogate, expresive și concordante cu conținutul ideativ (35).

Prezbiopie (gr. *presbys* = bătrîn + *opsis* = vedere), sin.: *Prezbiție*. Scădere fiziologică a acomodăției la limita incompatibilă a vederii normale pentru aproape, prin pierderea treptată a elasticității cristalinului și a capacității de a-și modifica curbura în raport cu distanțele. Punctul cel mai apropiat pentru vederea distinctă se îndepărtează de ochi (28).

Prezbiție. Prezbiopie.

Prezențație (lat. *presentare* = a apărea). În obstetrică, partea fătului care ia prima contact cu strîmtoarea superioară a bazinului osos pentru a se angaja în excavație și a se degaja prima la vulvă (18). ~ **angajată**, prezențație a cărei mare circumferință a coborît sub nivelul strîmtoării superioare a bazinului, găsindu-se în excavație (18). ~ **aplicată**, prezențație care a luat contact cu strîmtoarea superioară a bazinului osos (18). ~ **bregmatică**, prezențație în care partea fetală care ia contact cu strîmtoarea superioară a bazinului este bregma; constituie o variantă prin deflectare a prezențației occiputului (18). ~ **cefalică**, Prezențație craniană. ~ **craniană**, sin.: *Prezențație cefalică*, prezențație în care craniul fetal ia contact primul cu strîmtoarea superioară a bazinului (18). ~ **distocică**, prezențație în care nașterea se anunță mai dificilă sau imposibilă și care uneori

necesită intervenții obstetricale sau chirurgicale; prezentațiile umerală, pelviană, facială și frontală sînt considerate ca distocice (18). ~ **eutoceală** prezentație a fătului în care nașterea va decurge de cele mai multe ori normal (18). ~ **facială**, prezentație în care fața fătului ia contact prima cu strîmtoarea superioară a bazinului osos matern (18). ~ **fixată**, prezentație la care circumferința sa mare se află în același plan cu circumferința strîmtoării superioare a bazinului; o prezentație fixată nu se mai poate mobiliza prin palpate abdominală (18). ~ **frontală**, prezentație în care fruntea fătului ia contact prima cu strîmtoarea superioară a bazinului osos matern (18). ~ **longitudinală**, prezentație în care axul fătului este situat în axul longitudinal al uterului (de ex. în prezentațiile craniene și pelviene) (18). ~ **mobilă**, prezentație care nu a luat contact cu strîmtoarea superioară a bazinului, fiind încă mobilă deasupra acesteia (18). ~ **oblică**, prezentație craniană sau pelviană care se găsește într-o situație intermediară între prezentația longitudinală și cea transversă (18). ~ **ocelputului**, sin.: *Prezențația vertexului*, prezentația cea mai comună, în care partea fetală ia contact cu strîmtoarea superioară este virful osului occipital (vertex) (18). ~ **pelviană**, prezentație în care pelvisul fetal ia contact primul cu strîmtoarea superioară a bazinului osos (18). ~ **pelviană completă**, varietate de prezentație pelviană în care fătul are coapsele flectate pe bazin, iar gambele flectate pe coapse (18). ~ **pelviană decompletă**, varietate de prezentație pelviană în care membrele inferioare ale fătului nu sînt repliate pe lingă pelvis. În varietatea denumită modul feselor, fătul se prezintă la strîmtoarea superioară cu fesele, membrele inferioare fiind ridicate în atelă pe trunchiul fetal. În varietatea denumită modul genunchilor, fătul se prezintă la strîmtoarea superioară cu genunchii, iar în aceea denumită modul picioarelor, care este excepțional de rară, fătul, de obicei prematur, se prezintă la strîmtoarea superioară cu picioarele (18). ~ **scoborită**, prezentație fetală care se găsește la nivelul strîmtoării inferioare și are contact cu planșeul pelvipereal (18). ~ **transversă**, *Prezențație umerală*. ~ **umerală**, sin.: *Prezențație transversă*, prezentație în care umărul fătului ia contact primul cu strîmtoarea superioară a bazinului osos matern (18). ~ **umerală neglijată**, prezentație în care umărul fetal, după ruperea pungii apelor, a coborît în vagin (18). ~ **vertexului**, *Prezențația occiputului*.

Prezonă. Fenomenul de zonă.

Prezonular. Care aparține camerei posteroare a ochiului (1).

Prezygapophys (*pre* + *gr. zygon* = jug + *apophys* = excrescență). Zigapofiză superioară sau anterioară; procesul articular superior al unei vertebre (1).

Priapism (*gr. Priapos* = zeul fecundității). Stare de erecție prelungită anormal, dureroasă și neurmată de ejaculare (11).

Priboianu. Aparatul ~, șurub de compresiune pentru arthrodeza de șold (24).

Pribram, Bruno Oskar. *Operația* ~, sin.: *Mucoclază veziculară*, operație prin care se distruge mucoasa veziculei biliare prin termocauterizare după ligatura canalului cistic (11). **Procedeu** ~, procedeu de scurtcircuitare a unui obstacol cistic prin colecistocolecostomie latero-laterală (11).

Price-Jones, Cecil, 1863—1943. *Curba* ~, graficul rezultatelor procentuale ale diferitelor diametre eritrocitare; servește la determinarea diametrului mediu eritrocitar (19).

Price-Thomas. *Pensa* ~, pensă-clamp cu curburi diferite, ale cărei brațe sînt prevăzute la vîrf cu dinți mici pentru a împiedica deraparea; este folosită pentru clamparea bronhiilor în operațiile de exereză pulmonară (11).

Priessnitz, Vinzenz, 1790—1851. *Compresa* ~, compresă umedă și rece cu acțiune stimulantă. Se mai scrie uneori — fonetic — și prișniț (4).

Prima bronhie dorsală inferioară. Bronhia Nielsen. Vezi Nielsen.

Primachină. Compus 8-aminochinolinic cu efect antimalaric avînd acțiune gametocidă, dar fiind activ și față de ciclul exoeritrocitar; este eficace și în unele forme de artrită reumatoidă (13).

Primer. Nucleu de condensare nespecifică, centru de polimerizare în sintezele de polimeri. În biochimie, primerul este înțlnit în sinteza glicogenului din resturi glucozice, în sinteza poliribonucleotizilor cu ajutorul polinucleotidfosforilazei (17).

Primidonă. Anticonvulsivant folosit ca anti-epileptic în „marele rău” (13).

Primipară (*lat. primus* = întîiul + *parere* = a naște). Gravidă trecută de luna a VI-a a sarcinii și care va naște pentru prima dată (18).

Primitor. Persoana — de obicei un bolnav — care primește sînge sau derivate de sînge, suc medular (măduvă osoasă) sau chiar grefă de organ, de la o altă persoană, numită donator (19). ~ **universal**, individ din grupul sanguin AB (IV). Neavînd în plasmă nici o aglutinină, poate primi sîngele indivizilor din orice alt grup sanguin din cadrul sistemului ABO (19).

Primoinfecție. Ansamblul manifestărilor clinice, umorale și anatomice ale unui organism care suferă pentru prima oară invazia unui microb (32). ~ **tuberculoasă**, episodul inițial

al unei infecții tuberculoase, constituit dintr-un ansamblu de manifestări umorale (alergie), anatomice (șancru de inoculare cu adenopatie satelită) și eventual clinice și radiologice; poate fi latentă sau manifestă (34).

Primordium (lat. = origine, început). Formă embrionară timpurie, primitivă, a unui organ sau a unei părți de organ (1). ~ **acustico-facial**, sin.: *Ganglion acustico-facial*, masa țesutului creștei neurale care se diferențiază în ganglionii nervilor cranieni VII și VIII (1).

Primula officinalis, sin.: *Ciuboșica-cucului*. Plantă din familia *Primulaceae*; conține saponine, glicozide fenolice și cantități apreciable de acid ascorbic; are acțiune expectorantă și diuretică (13).

Principiu (lat. *principium*). 1. Legă fundamentală a unei științe (32). 2. Totalitatea legilor și noțiunilor de bază ale unei discipline (32). 3. Element fundamental care servește drept punct de plecare în demonstrarea teoremelor într-un domeniu de cercetare (32). ~ **A.R.C.** (Ackermann), în tehnologia dentară, principiu de confecționare a protezelor mobile scheletate, potrivit căruia echilibrarea lor este condiționată de modul de proiectare a elementelor de sprijin, de retenție și de stabilizare, incluse în construcție (39). ~ **articulării general echilibrate** (A. Gysi), în tehnologia dentară, principiu potrivit căruia echilibrul protetic trebuie asigurat prin contacte articulare pe un cit mai mare număr de dinți, ce se obține prin înclinarea transversală — *ad linguam* — a planului ocular al dinților posteriori și prin curba sagitală de ocluzie (39). ~ **elicoid al articulării dinților** (Ackermann), principiu potrivit căruia anatomofiziologia dinților și a țesuturilor parodontale se bazează pe principiul mecanic elicoid amortizor de presiune (39). ~ **E.R.C.T.**, în tehnologia dentară, principiu de ancorare intracoronară printr-un sistem de culisare a protezelor mobile scheletate. Coroana turnată, aplicată pe dintele-stilp folosit pentru ancorare, trebuie prevăzută cu lăcașuri atât orizontale, cât și verticale, în care se adaptează patricea corespunzătoare creată pe proteză (39). ~ **SHM**, principiu protetic dentar, având aplicare în echilibrarea porțiunii laterale a protezelor mobile, potrivit căruia presiunea masticatorie majoră pe creasta alveolară trebuie orientată astfel ca să se exercite, nu distal, ci puțin mezial pe mijlocul acestei porțiuni. În acest scop se modifică forma (heteromorfie) și locul de montare a dinților, așezându-se premolarul I în locul molarului II (heterotopie) și uneori reducându-se numărul dinților (heteronumăr) (39). ~ **reciprocității** (Onsager), între constantele de interacțiune a 2 procese interdependente există o egalitate (6). ~ **I al termodinamicii**,

sin.: *Legea conservării energiei*, în orice fenomen fizico-chimic în care au loc modificări, suma tuturor formelor de energie conținute în sistem rămâne constantă (5). ~ **al II-lea al termodinamicii** (Clausius), transformarea căldurii în lucru mecanic nu este posibilă la temperatură constantă, fără cheltuiul de lucru mecanic din partea unui agent extern (5). ~ **al III-lea al termodinamicii** (Nernst), entropia unui sistem tinde către o valoare finită atunci când temperatura tinde către 0 absolut. În cazul când un sistem se poate transforma izoterm în alt sistem, la orice temperatură, variația entropiei corespunzătoare acestei transformări tinde către 0 ori de câte ori temperatura absolută tinde către 0 (5).

Vezi și: Blackmann-Putter, Fick, Gibbs-Thomson.

Pringle, John James, 1855—1922. Nev multiplu ~, vezi Adenoame sebacee simetrice.

Prinz. Vezi Metal Prinz.

Prismata adamantina. Fișile de substanță adamantină care acoperă dentina (1).

Prisniț. Vezi Priessnitz.

Priza ipsosului. În tehnologia dentară, procesul de întărire a ipsosului sub influența fenomenului chimic de transformare a semihidratului în dihidrat. Durata prizei cuprinde 2 perioade: a) priza inițială, care este timpul necesar pentru ca pasta să obțină o consistență în care ipsosul este modelabil și își păstrează forma modelată fără să se deformeze; b) priza finală, timpul necesar ca pasta să se întărească complet (39).

Prinz (lat. *prandium*). Cantitate de alimente, variabilă ca formă de preparare și conținut, administrată la o singură masă, cu scop nutrițional sau/și explorator (16). ~ **opac**, soluție de sulfat de bariu utilizată în scopul examinării radiologice a tractului gastrointestinal (36). ~ **de probă**, prinț compus dintr-o anumită cantitate de alimente, care se administrează bolnavilor în vederea explorării digestiei gastrice sau a digestiei și absorbției intestinale (16). ~ **de probă Ewald**, vezi Ewald.

Vezi și: Boas-Ewald, Boyden.

Pro- (lat. gr. *pro* = înaintea). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de: înaintea, în fruntea (32).

Pro dosis. Expresie latină care exprimă cantitatea de medicament de administrat o dată sau într-o doză (14).

Proaccelerină, sin.: *Factorul V de coagulare*, *Factorul labil al coagulării*, *Globulina acceleratoare*. β -Globulină care face parte din complexul protrombinic. Sub formă activă (accelerină) favorizează conversiunea protrombinei în trombină. Deficiența congenitală a acestui factor o constituie parahemofilia (19).

Proalveole. Poziție orientată vestibular a alveolelor dentare (39).

Proamnion (*pro-* + *gr. amnion* = membrană fetală). Partea ariei embrionare situată pe părți și în fața capului embrionului dezvoltat, care pentru o perioadă de timp rămâne fără mezoderm (1).

Proatlas (*pro-* + *lat. Atlas* = personaj mitologic). Element vertebral acestor prezent uneori între atlas și osul occipital (1).

Probabilitate (*lat. probabilitas*). Măsură a posibilității obiective. Probabilitatea unui eveniment este egală cu raportul dintre numărul de cazuri favorabile realizării acestui eveniment și numărul total de cazuri egal posibil. Probabilitatea unui eveniment A este un număr cuprins între 0 și 1 ($0 \leq p(A) \leq 1$). Unui eveniment care se produce în mod sigur (într-un sistem dat de condiții) i se atribuie probabilitatea 1. Probabilitatea evenimentului imposibil este nulă. Probabilitatea *a priori* este cea stabilită deductiv (de ex. la aruncarea unui zar bine construit, probabilitatea de apariție a fiecărei fețe este de $1:6 = 0,166 = 16\%$); probabilitatea *a posteriori* este cea stabilită inductiv (de ex. probabilitatea de naștere a unui copil de sex masculin este de 0,51) (7). ~ **condiționată**, probabilitatea evenimentului B , când se cunoaște că evenimentul A s-a produs. Această probabilitate se notează $P(B/A)$ sau $p_A(B)$. Este dată de expresia

$$p(B/A) = \frac{p(A \cap B)}{p(A)}$$

(unde semnul \cap înseamnă „intersecție”) (7).

Probă (*lat. proba*, *sin.: Eșantion, Mostră, Selecție*). Termen statistic denumind experiența ce duce la apariția unui eveniment cu aceeași caracteristică (37). ~ **Probe de acidifiere provocată**. Probe funcționale renale fine, care, supunând organismul la o încărcare cu valențe acide, permit punerea în evidență a tulburărilor mecanismului de acidificare a urinei, înainte ca examenele utilizate pentru aprecierea capacității funcționale renale de menținere a izohidriei să dea rezultate anormale (25). ~ **cu alcool**, în boala Hodgkin, ingestia sau administrarea intravenoasă a unei cantități moderate de alcool provoacă o durere vie, trecătoare, la locul existenței unui focar evolutiv limfogranulomatos (19). ~ **asimetriei tonice dinamice**, Proba Drăgănescu-Voiculescu, vezi Drăgănescu-Voiculescu. ~ **balansului sonor**, Proba Fowler, vezi Fowler. ~ **eu benzidină**, Reacția Adler, vezi Adler. **Probe de denivelare densimetrică**. Probe funcționale renale utilizate pentru aprecierea capacității de concentrare, bazate fie pe determinarea diferenței dintre densitatea maximă și densitatea minimă a pro-

belor de urină emise spontan în cursul a 24 ore (proba Walther), fie pe determinarea creșterii densității după administrarea de ADH, în condiții de încărcare cu apă (proba Hamburger) (25). **Probe de diluție și concentrație**. Probe funcționale renale utilizate pentru aprecierea capacității de diluție și concentrare, constând din stabilirea variațiilor maxime ale concentrației urinei după o încărcare cu apă (probe de diluție: Gurevici, Volhard), după o perioadă variabilă de privare apoasă (probe de concentrație: Addis, Fishberg, Volhard) sau după administrarea de retrohipofiză (probele Hamburger, Pasqualini) (25). **Probe de efort**. Metode de explorare clinică sau de laborator (chimică, radiologică, electrocardiografică etc.) a activității specifice a unui organ sau sistem, bazate pe faptul că în insuficiența incipientă, posibilitățile sale funcționale, deja restrinse, îi permit încă să facă față condițiilor normale de viață, fiind însă depășite în cazul impunerii unui efort adecvat (proba fiind pozitivă) (10). ~ **de eliminare a acidului hipuric**, vezi Hipurie. ~ **de eliminare a albastrului de metilen**, Proba Achard-Castaigne, vezi Achard-Castaigne. ~ **de eliminare a fenolsulfonfaleinei (PSP)**, probă funcțională renală semicantitativă și nespecifică, dar valoroasă prin ușurința efectuării și prin acuratețea rezultatelor ei, constând din determinarea eliminării urinei a PSP într-un anumit interval de timp după injectarea intravenoasă a 6 mg colorant. Eliminarea urinei a PSP fiind făcută aproape exclusiv prin secreție tubulară, cantitatea eliminată raportată la cea injectată (normal: la 15 minute minimum 25%; la 60 minute minimum 55%) permite o bună apreciere a masei tubulare active (25) ~ **de eliminare a indigocarminului**, probă de explorare renourinară (folosită în prezent mai rar), constând din urmărirea timpului de apariție în urină a indigocarminului injectat intramuscular (normal: 20 minute) sau intravenos (normal: 10 minute) (25). **Probe farmacodinamice radiologice**. Metode radiologice pentru studierea modificărilor de comportare a tubului digestiv, care constau în administrarea, înainte sau în timpul examenului radiologic, a unor substanțe farmacologice, simpaticomimetice sau parasimpaticomimetice, cu acțiune inhibantă sau stimulantă asupra tonicității și motilității diferitelor segmente ale tubului digestiv (se pot utiliza și în diagnosticul altor organe cavitate) (36). ~ **fistulei**, *sin.: Proba pneumatice*, procedeu prin care se pune în evidență existența unei fistule labirintice tradusă prin apariția unui nistagmus care bate de partea urechii bolnave, când se comprimă aer în conductul auditiv extern (30). ~ **eu formalină**, se amestecă în părți egale, într-o eprubetă,

sînge și formalină (soluție 40%). În mod normal, amestecul are culoare brună; în intoxicația cu oxid de carbon apare o colorație roșie-închisă (23). ~ fosfatazei, probă care servește la punerea în evidență a producerii de fosfatază de către bacterii. Se utilizează ca test secundar pentru a diferenția *Corynebacterium diphteriae* (fosfatazonegativ) de *Corynebacterium pseudodiphtheriticum* și *Corynebacterium xerose* (fosfatazopozitive în majoritatea cazurilor) (3). ~ galvanică, probă instrumentală de explorare a excitabilității vestibulare cu ajutorul unui curent galvanic. Excitarea se face cu ajutorul unor electrozi cutanați aplicați preauricular. În mod normal, la o excitare între 1 și 4 miliamperi apar mișcările reactionale ale ochilor (nistagmus cu secusa rapidă, spre polul negativ), capului și trunchiului (inclinare spre polul pozitiv) (27). ~ garoului. 1. Apariție de peteșii, în cazurile de fragilitate capilară, distal față de un garou (sau manșeta aparatului de tensiune) aplicat nu prea strîns pe braț timp de 5 minute (sin.: *Fenomenul Hecht, Proba Rumpell-Leede, Testul de fragilitate capilară, Testul de rezistență capilară*) (10). 2. Probă pentru insuficiența venoasă cronică, constînd din observarea în mers a bolnavului cu un garou strîns moderat, aplicat deasupra genunchiului; scăderea de volum a varicelor constituie o evidență pentru continența venelor comunicante și profunde, rămînera lor neschimbată demonstrînd, din contra, afectarea comunicantelor, iar creșterea de volum — insuficiența întregului sistem (sin.: *Proba Delbet-Mocquot*) (10). ~ indicației, probă pentru punerea în evidență a deviațiilor tonice în cadrul sindromului vestibular. Bolnavul este solicitat să ducă indicele pînă la reperul indicat de degetul examinătorului. Repetînd după aceea cu ochii închiși această mișcare, se constată că indicele deviază progresiv de partea labirintului hipoe excitabil (27). ~ de încălzire cu acid clorhidric, probă de acidificare provocată, constînd din măsurarea pH-ului eșantioanelor de urină recoltate la anumite intervale de timp, după administrarea unei cantități de acid clorhidric; în mod normal, după 2 ore, pH-ul urinar scade sub 6 (25). ~ de încălzire cu bicarbonat de sodiu, probă funcțională folosită pentru aprecierea capacității renale de menținere a izohidriei, constînd din determinarea pH-ului eșantioanelor de urină recoltate pe o perioadă de timp, în cursul sau înaintea căreia s-a administrat o anumită cantitate de bicarbonat. În mod normal, după 2—4 ore, pH-ul urinar crește la 8. Proba poate fi efectuată cu perfuzie intravenoasă de bicarbonat de sodiu și completată cu determinarea concentrației plasmatice a bicarbonatului, a pH-ului

plasmatic, a reabsorbției tubulare a bicarbonatului etc. (25). ~ de încălzire cu clorură de amoniu, probă de acidificare provocată, constînd din evidențierea modificărilor pH-ului urinar și ale amoniuriei apărute în ultimele zile ale unei perioade în care s-a administrat zilnic o anumită cantitate de clorură de amoniu; în mod normal, amoniuria crește de 2—5 ori față de valorile anterioare, iar pH-ul urinar scade sub 5. Proba poate fi completată cu determinarea ionogramei serice și urinare, a rezervei alcaline, a acidității titrabile, iar rezultatele ei pot fi exprimate cantitativ sub forma unor indici care permit precizarea tipului de tulburare a mecanismului renal de acidificare (25). ~ de încălzire cu uree, probă funcțională renală, constînd din urmărirea concentrației ureei din cele 3 eșantioane orare de urină, recoltate după ingerarea a 15 g uree/100 ml apă (normal, peste 25 g/100) (25). ~ marionetelor, probă de evidențiere a adiadococineziei în cursul sindromului cerebelos: efectuînd cu membrele superioare unele mișcări rapide, alternative, de supinație și pronție, membrul de partea lezată nu este capabil să urmeze ritmul membrului sănătos (27). ~ medie reprezentativă, sistem de recoltare a apelor reziduale, recoltîndu-se la intervale regulate — de obicei orare — probe proporționale cu debitul apei, care se strîng în 24 ore într-un singur recipient (20). ~ ortostatică. 1. Test funcțional cardiovascular, bazat pe studiul reacțiilor circulatorii la trecerea din clino- în ortostatism (de ex. probele Schellong I, Crampton etc.) (10). 2. Probă funcțională coronariană, bazată pe apariția pe traseul electrocardiografic, la anginoși (dar și la unii vegetativi), a unor subdenivelări ale ST și aplatazări ale undei T, reversibile în decubit (10). **Probele de pasivitate Thomas.** Vezi Thomas. ~ de plutire a plămînilor, Docimazie hidrostatică pulmonară. ~ pneumatică (Lucae), Proba fistulei. ~ cu roșu de Congo, Proba Bennhold, vezi Bennhold. ~ cu roz bengal, probă funcțională hepatică destinată explorării funcției cromagoge a ficatului; după injectarea intravenoasă a unei soluții determinate de roz bengal se recoltează sînge la 45 minute și se dozează colorimetric cantitatea de colorant restant în circulație (normal sub 3%); retenția peste 3% exprimă existența unei hepatopatii (16). ~ scărișei, test funcțional cardiovascular, utilizat pentru selecționarea indivizilor supuși unor eforturi foarte intense (sportivi de performanță) și constînd din urmărirea variațiilor pulsului după urcarea și coborrea alternativă a unei trepte înalte de 50,8 cm (pînă la 5 minute) (10). ~ cu secretină, provocarea unei

secreții abundente de suc pancreatic în urma administrării intravenoase a secreției purificate; recoltarea pe sonda duodenală a secreției pancreatice și dozarea componentelor acesteia permit explorarea funcției exocrine a pancreasului (16). ~ **selectivă cu eter**, metodă pentru depistarea scurtcircuitelor venoarteriale, realizată prin injectarea eterului la diferite niveluri ale arborelui circulator; trecerea substanței în circulația arterială duce la apariția de eritem pruriginos al zonei respective (10). ~ **solicitarii funcției antigравitice**, Proba Kreindler, vezi Kreindler. ~ **spatulei**, prin introducerea spatulei dentare între molarii montați pe șabloanele de ceară sau pe proteza definitivă, se controlează, în poziție de ocluzie centrată, dacă placa palatinală are o adeziune suficientă, îndeosebi spre marginea posterioară (38). ~ **suficienței valvulare**, probă cu apă; se efectuează la necropsie, turnând în aorta secționată și în artera pulmonară apă; se decelează insuficiențe funcționale valvulare (fără leziuni anatomice ale sigmoidelor aortice sau pulmonare); există astfel de situații în cazurile de ectazii (2). ~ **de travaliu**, probă utilizată în obstetrică și constând din ruperea artificială a membranelor la o dilatație a orificiului uterin de 4—5 cm, în cazurile de „bazine-limită”, cu o disproporție moderată între capul copilului și bazinul matern. Se așteaptă 3—4 ore pentru a stabili dacă se angajează craniul în bazin (probă de travaliu pozitivă) sau dacă nu se angajează (probă de travaliu negativă), în care caz se va practica operația cezariană (18). ~ **celor trei pahare**, probă utilizată în hematurii pentru precizarea sediului sîngerării, constînd din aprecierea comparativă a cantității de sînge în fiecare din cele 3 pahare care conțin urina de la începutul, de la mijlocul și, respectiv, de la sfîrșitul micțiunii. Hematuria totală, adică prezența unei cantități uniforme de sînge în toate cele 3 pahare, pledează pentru originea înaltă a sîngerării (rinichi, bazine, ureter); hematuria inițială (predominantă în primul pahar) și cea terminală (predominantă în ultimul pahar) pledează pentru originea uretrală, respectiv vezicală, a hemoragiei (25). ~ **de vitalitate dentară**, metodă prin care se poate diferenția un dinte normal de un dinte artificial sau devitalizat. Se obține prin mijloace termice, transmitînd dintelui răceala unui jet sau a unei bulete de vată îmbibată cu kelen, sau căldura unui fuloar încălzit (38).

Vezi și: Achard-Castaigne, Addis, Addis-Shevsky, Albarran, Babinski, Babinski-Weill, Bárány, Barré, Benhold, Bettorf, Breitmann, Breslau, Brinell, Cosăcescu, Czeppa, Delbet-Mocquot, Demohr, Dieuaide, Drăgănescu-Voiculescu, Fishberg, Fournier, Fowler, Galla-

vardin, Gellé, Gordon, Grigorescu, Gurevici, Holmes-Stewart, Kotov-Desin, Kreindler, Landis, Laubry, Leb, Letunov, Lian, Lichtheim-Déjérine, Mann, Marie-Foix, Martinet, Master, Mingazzini, Moschowitz, Noica, Ozerețki, Pachon-Martinet, Pansdorf, Pasqualini, Paul, Proust, Queckenstedt-Stookey, Rademaker-Garcin, Ratschow, Reeb, Rinne, Romberg, Rumpell-Leede, Schirmer, Schmidt, Schneider, Schwabach, Schwartz, Sellard, Shore, Sicard, Stahlin, Stenger, Stepp, Trendelenburg, Uhlenhuth, Valsalva, Virchow, Volhard, Weber, Zimnițki.

Probenecid. Compus cu acțiune uricozurică, diminundu astfel uricemia; administrat concomitent cu penicilina sau cu acidul p-aminosalicilic, întîrzie eliminarea renală a acestor medicamente, prelungindu-le durata de acțiune; normalizează și excreția de fosfați în hipoparatiroidism (13).

Probit. Echivalentul abaterilor reduce mîrit cu o valoare constantă, 5, pentru a face pozitive valorile foarte rare. Este folosit în farmacologie pentru transformarea procentului de mortalitate în cursul calculării dozei letale 50% (7).

Procainamidă. Derivat al procainei cu efect depresor direct față de mușchiul cardiac, antiaritmice și antifibrilant; are și acțiune anestezică locală, însă mai slabă decît a procainei (13).

Procaină. Novocaină.

Procainpenicilină. Compus penicilinic cu acțiune prelungită, folosit în suspensie apoasă (durată de acțiune 24 ore) sau în soluție uleioasă (durată de acțiune 2—3 zile) (14).

Procarbazină. Substanță citotoxică din grupa metilhidrazinelor, eficace mai ales în boala Hodgkin și reticulosarcom (14).

Procariot (*pro-* + *gr. karyon* = simbur, nucleu). Celulă procariotă.

Procedeu (lat. *procedere* = a înainta). Mod sistematic de efectuare a unei lucrări (Dicționarul limbii române moderne). ~ **cianoargintmetrie**, Metoda Dénigès, vezi Dénigès. ~ **extramusculoperiostal blocaț**, procedeu de colapsoterapie a tuberculozei pulmonare, care constă din plombajul cu bile de acril sau mingi de celuloză al unei punți extramusculoperiostale create prin deperiostarea coastelor (11). ~ **genunchiului** (Pingaud-Roser), manevră folosită în reducerea ortopedică a luxației de cot, în care chirurgical își așază genunchiul în plica cotului pentru contraacțiune, flectînd cotul luxat pe genunchi (24). ~ **operator**, modalitate de execuție a unui tip de operație (11). ~ **prosupului Griffith-Lejars**, vezi Griffith-Lejars. ~ **umărului**, manevră de reducere a luxației traumatice de șold. Bolnavul este așezat în

decubit dorsal pe sol; un ajutor fixează bazinul la sol, iar operatorul se așază într-un genunchi, cu spatele la bolnav, luînd pe umărul său spațiul popliteu al membrului inferior luxat în flexiune; reducerea luxației poate fi obținută în cursul încercării operatorului de a se ridica astfel în picioare (24).

Vezi și : Abott, Aboulker, Aburel, Albarran, Aglave, d'Allaines, Allison, Anderson, Andrews, Antelava, Antonucci, Antyllus, Appatita, Arcé, Armsby, Arnulf, Babcock, Baccelli, Bague, Bailey, Baldy-Dartigues, Barany-Brünings, Barker, Baumm-Jaboulay-Cavaillon, Baynton, Beatson, Begouin, Bennett, Bercher-Mathis, Bircher, Björk, Björk-Burdette, Björk-Craftford, Bobrov, Boerema, Boero, Bogoliubov, Boguș, Böhler, Borelius, Brauer, Bricker, Brindeau, Brock, Browne, Bülau, Burdenko, Burgess, Burghelle, Cadenat, Cantwel, Caracotă, Chaput, Cheyne, Chiricuță, Cîmpeanu, Coffey, Collis, Cooper, Cordonnier, Cotte, Couvelaire, Cunéo, Cunéo-Sénèque, Cyrszinsky-Hönig, Daniel, Daussat, Davis, Debye-Scherrer, Deistig, Delbet-Caraven, Delore-Braine, Delorme-Juvara, Deloyers, Denis-Varco, Denker, Destot, Djanelidze, Dohr, Doleris, Doleris-Pelanda, Dolejki, Donati, Doyen, Drăgănescu, Dubost, Ducroquet-Launay, Dudley, Duhamel, Duplay, Duval, Duval-Proust, Eiselberg-Mikulicz, Enrico-Barklây, Estlander, Ewald, Fedorov, Fenger, Ferey, Finsterer, Flandrin, Flörken, Forgue, Frumkin, Fuentes, Fuller, Galen, Gavriliiu, Gebauer, Georgescu, Geroulanos, Gerson, Gersuny, Goddard, Goldenberg, Gosset, Grillo, Gross, Grunert, Guyon, Hacker, Halban, Handley, Harrington, Havens, Hégar, Heitz-Boyer-Hovelacque, Hellström, Henriette, Hippocrates, Horsley, Huguier, Hundadze, Hunt, Iacobovici, Introzzi, Iselin, Ivanishevici, Jeanin, Jenkins, Jianu, Kawasoye, Kelly, Killian, Kirschner, Kocher, Korabelnikov, Kostariov, Krasavítov, Krönlein, Krönlein-Balfour, Kunlin, Küster, Lamy-Bricot, Lawson-Tait, Leadbetter, Lefèvre, Leveuf, Lichtenauer, Longuet, Lorenz, Lortat-Jacob, Loygue-Carbonnet, Lyons-Simon, Madden-Kim, Malgaigne, Mallet-Guy, Marcade, Marshall-Carlson, Maurer, Mayo, Mercier-Fauteux, Merendino, Mershon, Mikulicz, Morley, Moschowitz, Mothes, Mouchet, Moure, Müller, Murray, Narath, Nesbit, Neuhofer, Nikolaev, Nissen, Nové-Josserand, Nubauer, Ombrédanne, Orr, Papin, Pasteau, Pavlakis, Payne, Péan-Wölfler-Weir, Peng-Morales, Pérard, Peters, Pezzer-Picot, Phelan, Pieri, Pietrantonio, Politzer, Popescu, Posadas, Probram, Proust-Duval, Puigver, Quénu, Quénu-Duval, Razemon, Récamier, Rehbein, Reichel-Polya, Richard, Richet, Rodman, Roeder, Roman, Rouhier, Sabottin, Saegesser, Salzer,

Santy, Santy-Bonniot, Sapenko, Sauvage, Schatz, Schmieden, Schröder, Schubert-Popov-Grigoriu, Seror, Sicard, Smillie, Solovov, Soupault, Stanca, Stiles, Surraco, Sweet, Taylor, Teneff-Stepanov, Terrier-Aglave, Thomas, Thompson-Gorelik, Trendelenburg, Tuffier, Turnbull, Uglov, Valentin, Verral, Villard, Watson, Watson-Jones, Whitmann, Wölfler, Wolkmann, Wood.

Procent (*pro-* + lat. *centum* = o sută). Mărime relativă a cărei bază de comparare este echivalentă cu 100 (7).

Procentajul pierderii audicienii. Metodă de stabilire a gradului de hipoacuzie, pentru acordarea drepturilor medico-legale în caz de invaliditate prin surditate bilaterală (30).

Proces (lat. *processus*). 1. *Processus*. 2. Mersul, desfășurarea sau evoluția unui fenomen (Dicționarul limbii române moderne). ~ **adibatic**, proces care se desfășoară fără consum sau liberare de căldură de către sistemul considerat (5). ~ **aleator**, Proces stohastic. ~ **alveolar**, porțiunea maxilarelor în care se găsesc alveolele împreună cu dinții naturali; apare o dată cu eruperea dinților și dispare o dată cu căderea lor (39). ~ **auditiv**, marginea laterală a părții timpanice a osului temporal; constituie aria de inserție a cartilajului auricularului (1). ~ **bazilar**, platou osos patrat, solid, care formează porțiunea anterioară a osului occipital în fața găurii mari (1). **Procese ciliare**. Formațiuni glandulare radiare și mamelonate situate în partea anterioară a corpului ciliar, la care aderă fibrele zonulare ce susțin cristalinul și de la nivelul cărora ia naștere umoarea apoasă (28). ~ **cilindraxonie**, axonul unei celule nervoase (1). **Procese de conjugare**. Procese de unire sau cuplare în organism a 2 substanțe, dintre care una este activată (sau „de reacție”) și are capacitatea de a neutraliza toxicitatea celei de a 2-a substanțe, cu care se conjugă (5). ~ **descendent**, prelungire în jos a marginii inferioare a osului lacrimal care se articulează cu procesul lacrimal al cornetului nazal inferior și participă la formarea canalului nazolacrimal (1). **Procese de detoxifiere**. Procese biochimice prin care organismul reduce sau abolește toxicitatea unei substanțe nocive care a pătruns în mediul intern. Reacțiile biochimice de detoxifiere sînt în special procese de conjugare (5). ~ **de difuzie**, proces stohastic pur continuu de tip Markov, definit pe axa reală (de ex. comportamentul unei particule libere în mișcare browniană poate fi reprezentat ca un proces stohastic de difuzie). A fost utilizat, de asemenea, și în genetica populațiilor pentru a descrie mișcarea aleatorie a alelelor (37). ~ **epidemic**, proces de răspîndire a agentului patogen, de infectare și declanșare de

îmbolnăviri într-o populație umană, dependent în cea mai mare măsură de condițiile vieții sociale a oamenilor și determinat de existența factorilor epidemiologici principali și secundari (8). ~ **epizootie**, proces de răspândire a agentului patogen, de infectare și îmbolnăvire a anumitor specii de animale dintr-un teritoriu dat, dependent în cea mai mare măsură de factorii biologici ai biocenozei respective (8). ~ **facial al parotidei**, *Pars superficialis glandulae parotidis*. ~ **falangian**, prelungire externă a unor bastonașe ale organului spiral sau ale organului Corti (1). ~ **frontonazal**, sin.: *Proces nazo-frontal*, regiunea anterioară a capului embrionar care mai târziu dă naștere proceselor frontal, nazal median și nazal lateral (1). ~ **funicular**, porțiunea din *tunica vaginalis* care înconjură cordonul spermatic (1). ~ **globular**, expansiune bulboasă bilaterală inferioară a procesului nazal median, care fuzionează pe linia mediană pentru a forma *filtrum*-ul buzei superioare și *premaxilla* adiacentă. În mod eronat este folosit ca sinonim cu procesul nazal median (1). ~ **glosobial**, proeminență mică, vestigială, situată pe suprafața anterioară a osului hioid, proeminentă la unele mamifere; este inconstantă la om (1). ~ **infectios**, totalitatea etapelor în urma cărora, prin interacțiile dintre microorganismul patogen, macroorganism și mediul extern, rezultă infecția (inaparentă sau aparentă clinic) unui organism uman sau animal (8). ~ **infraorbital**, unghiul anterior al osului zigomatic, ascuțit, care se articulează cu maxila și uneori formează marginea superioară a găurii infraorbitale (1). ~ **infundibular**, porțiunea neurală a neurohipofizei (1). ~ **ireversibil**. 1. Proces care se desfășoară într-un singur sens, fără posibilitatea revenirii la starea inițială (5). 2. În termodinamică, proces care tinde spre o stare de echilibru în care toate forțele termodinamice sînt egale cu 0, iar sursa de entropie are o valoare pozitivă. Procesele vitale, mai ales cele legate de creștere, sînt socotite procese ireversibile, procese cuplate care absorb entropia (37). ~ **izobar**, proces care se desfășoară în condiții de presiune constantă (5). ~ **izocor**, proces care se desfășoară sub volum constant (5). ~ **izoterm**, proces care se desfășoară în condiții de temperatură constantă (5). ~ **mandibular al embrionului**, partea principală a arcului mandibular embrionar care formează mandibula (1). ~ **maxilar al embrionului**, excrescență embrionară din partea dorsală a arcului mandibular, care formează partea laterală a buzei superioare, regiunea superioară a obrazului și maxilarul superior, cu excepția premaxilei (1). ~ **maxilar al osului zigomatic**, proces triunghiular proeminent, situat la unghiul anterior al osului zigomatic și care se

articulează cu osul maxilar (1). ~ **de naștere și moarte**, proces stohastic de tip Markov, în care variabilele $\{X(t)\}$ iau valori discrete, iar t este un interval (ia valori continue) (de ex. creșterea unei populații, socotind nașterea sau moartea a cîte unui singur individ într-un interval de timp de lungime Δt) (37). ~ **nazal lateral**, proces embrionar sau pliu care mărginește lateral groapa olfactivă, formînd și o parte din aripa nasului (1). ~ **nazal median**, întreaga regiune situată între sacurile olfactive și dedesubtul șanțului frontonazal al embrionului. Formează septul mobil și porțiunea anterioară a septului cartilagos al nasului, *filtrum* și porțiunea premaxilară a maxilei (1). ~ **nazo-frontal**, Proces frontonazal. **Procese odontoblastice**. Fibre Tomes. Vezi Tomes. ~ **opereular**, excrescență caudală a arcului hioid care obliterează sinusul cervical (1). ~ **paraoccipital**, *Processus paramastoideus ossis occipitalis*. **Procese pediculate podocitare**, sin.: *Pediculi podocitari*. Prelungiri citoplasmice ale trabeculelor podocitelor, care se fixează pe membrana bazală glomerulară și care subîmpart spațiul dintre podocite și membrana bazală într-un sistem complex de lacune și canale (25). ~ **petros**, proces ascuțit al osului sfenoid, situat dedesubtul fisurii pentru trecerea nervului *abducens*; se articulează cu virful porțiunii petroase a osului temporal și formează marginea medială a găurii rupte (*foramen lacerum*) (1). ~ **postauditiv**, proeminență solzului temporalului care formează peretele lateral al antrului timpanic și ajută la formarea peretelui posterior al meatului auditiv extern (1). ~ **postglenoid**, *Processus retroauricularis ossis temporalis*. ~ **protoplasmic**, prelungire subțire de citoplasmă a corpului unei celule (1). ~ **de ramificație**, proces stohastic pur discret de tip Markov (de ex. creșterea unei populații prin dezvoltarea de la generație la generație poate fi reprezentată ca un proces de ramificație) (37). ~ **reversibil**, proces care se poate desfășura în ambele sensuri de reacție (5). ~ **sfenoidal turbinat**, platou curb mic osos care formează peretele anterior al fiecărui sinus sfenoidal (1). ~ **sfenomaxilar**, prelungire (inconstantă) în jos a aripii mari a osului sfenoid (1). ~ **stohastic**, sin.: *Proces aleator*, abstracția matematică a unui proces empiric a cărui desfășurare este guvernată de legi probabilistice (stohastice). Din punct de vedere matematic, un proces stohastic este o familie de variabile aleatorii $X(t)$, $\{t \in T\}$, intrucît pentru fiecare valoare a lui t , procesul conține variabila X . Așa cum a fost scris, procesul stohastic poate fi interpretat ca o funcție definită pe mulțimea numerelor reale T . După natura lui X și T , proce-

sele stochastice pot fi clasificate în: a) procese pur discrete, unde valorile lui X și T sînt discrete — aceste procese se mai numesc și lanțuri; b) procese pur continue, cînd X ia valori continue, iar T este un interval; c) procese continue în timp și discontinue în spațiu, cînd t este un interval, iar X ia valori discrete (spațiul valorilor lui X este format din valori discrete). Una din trăsăturile esențiale ale proceselor stochastice este dependența între variabilele aleatorii $\{X(t)\}$, în sensul că valoarea lui X_n depinde de valorile luate de variabilele $X_{n-1}, X_{n-2}, \dots, X_0$ (37). ~ **tegmental timpanic anterior**, platou osos subțire care proemină pe marginea anterioară a suprafeței piramidale anterioare a osului temporal și face parte din fisura petrotimpanică (1).

Vezi și: Markov.

Processus (lat. = proces), sin.: *Proces*. Proeminență sau excrescență a unui organ sau formațiunii anatomice (de ex. procesul spinos al unei vertebre) (1). ~ **acesorius vertebrarum lumballium**, proeminență osoasă situată latero-inferior de procesul mamilar, omolog al apofizei transverse a unei vertebre toracice (1). **alae parvae**, *Processus clinoides anterior*. ~ **alaris ossis ethmoidalis**, *Ala cristae galli*. ~ **anterior mallei**, sin.: *Processus longus mallei*, proeminență lungă, subțire, care pleacă din gîtul osului ciocan către fisura petrotimpanică de care este legată prin ligamentul anterior al ciocanului (1). ~ **articularis inferior vertebrae**, apofiză (pereche) proiectată în jos de arcul vertebral și articulată dedesubt cu procesul articular superior al vertebrei subiacente (1). ~ **articularis superior ossis sacri**, proeminență pereche a arcului primei vertebre sacrale, care se articulează cu ultima vertebră lombară (1). ~ **articularis superior vertebrae**, apofiză (pereche) proiectată în sus de arcul vertebral și articulată cu procesul articular inferior al vertebrei supraiacente (1). ~ **brevis mallei**, *Processus lateralis mallei*. ~ **caudatus hepatis**, excrescență a feței inferioare a ficatului, întinsă de la lobul caudat la suprafața inferioară a lobului drept (1). **Processus ciliaris**. Pliuri ale coroidiei așezate circular și care se continuă în față cu irisul (1). ~ **clinoides anterior**, sin.: *Processus alae parvae*, proces proeminent situat în jos de extremitatea medială a aripii mici a osului sfenoid, înapoia găurii optice (1). ~ **clinoides medius**, sin.: *Processus sellae medius*, tubercul mic situat înapoia terminației laterale a *tuberculus sellae*. În unele cazuri lipsește, iar în altele este mare și legat cu procesul clinoid anterior (1). ~ **clinoides posterior**, sin.: *Processus dorsi sellae*, apofiză situată la unghiul supero-lateral al lui *dorsum sellae*; este locul de inserție pentru *tentorium cerebelli* (1). ~ **cochleariformis**, în

urechea medie, porțiunea terminală, curbă, a canalului osos pentru mușchiul *tensor tympani*; extremitatea sa formează un scripete peste care trece tendonul mușchiului (1). ~ **condylaris mandibulae**, sin.: *Condilul mandibulei*, *Processus condyloideus mandibulae*, proeminență posterioară pe marginea superioară a ramurii mandibulei intrînd în componența articulației temporomandibulare (1). ~ **condyloideus mandibulae**, *Processus condylaris mandibulae*. ~ **coracoideus**, proces al osului scapula în formă de cioc, îndreptat anterior, pe sub acromion (1). ~ **coronoideus mandibulae**, sin.: *Processus muscularis mandibulae*, proces neted, subțire, proiectat din partea anterioară a marginii superioare a ramurii mandibulei și care servește inserției mușchiului temporal (1). ~ **coronoideus ulnae**, apofiză triunghiulară situată la extremitatea superioară a osului ulnar și care formează partea inferioară a incizurii trohleare (1). ~ **costarius vertebrae**, primordiu costal embrionar, excrescență ventro-laterală a jumătății caudale dense a unui sclerotom (1). ~ **dorsi sellae**, *Processus clinoides posterior*. ~ **ensiformis**, *Processus xiphoideus*. ~ **falciformis**, prelungire subțire a ligamentului sacrotuberos spre ramura osului ischion (1). ~ **frontalis maxillae**, prelungire prismatică a corpului osului maxilar, făcînd parte din marginea medială a orbitei și din partea laterală a cavității nazale (1). ~ **frontalis ossis zygomatici**, sin.: *Processus frontosphenoidalis*, prelungire superioară a osului zigomatic prin care acesta se articulează cu procesul zigomatic al osului frontal (1). ~ **frontosphenoidalis**, *Processus frontalis ossis zygomatici*. ~ **intrajugularis ossis occipitalis**, proces osos curb observat la unele cutii craniene, proiectîndu-se din planșelul fisurii jugulare și împărțînd parțial sau complet gaura jugulară (1). ~ **intrajugularis ossis temporalis**, proces care proemină în interiorul găurii jugulare, împărțînd-o mai mult sau mai puțin complet (1). ~ **jugularis ossis occipitalis**, lamă osoasă triunghiulară care pătrunde în unghiul intertemporomastoidian (1). ~ **laeralis conehae nasalis inferioris**, proces scurt al cornetului nazal inferior, care se articulează cu procesul descendent al osului lacrimal (1). ~ **lateralis mallei**, sin.: *Processus brevis mallei*, proeminență a rădăcinii manubriului osului ciocan, situată în contact cu membrana timpanică (1). ~ **longus mallei**, *Processus anterior mallei*. ~ **mamillaris vertebrae**, tubercul situat pe fața posterioară a procesului articular superior al vertebrei lombare (1). ~ **mastoideus**, sin.: *Mastoidă*, masiv osos pneumatizat cu celule osoase, așezat ina-

poia pavilionului auricular și avind formă de piramidă cu baza situată cranial și virful caudal; un conduct osos, *aditus ad antrum*, face să comunice între ele celulele mastoideene cu casa timpanului, favorizind, în anumite condiții, pătrunderea în mastoidă a unei infecții otice (30). ~ *muscularis cartilaginis arytenoideae*, apofiză pe care se inserează mușchii cricoaritenoidieni, situată pe unghiul lateral al bazei cartilajului aritenoid (1). ~ *muscularis mandibulae*, *Processus coronoideus mandibulae*. ~ *palatinus maxillae*. 1. Excrescență antero-medială a procesului maxilar embrionar care dă naștere palatului definitiv. 2. Proces subțire proiectat orizontal medial de fața medială a osului maxilar, formind o parte din planșelul cavității nazale și o parte din tavanul gurii (1). ~ *papillaris hepatis*, sin.: *Tuberculum papillar*, proeminență rotundă, scurtă, a lobului caudal al ficatului, situată înapoia hilului hepatic; la fetus este mare și în contact cu pancreasul (1). ~ *paramastoidaeus ossis occipitalis*, sin.: *Proces paraoccipital*, apofiză osoasă întilnită la unele cutii craniene și orientată în jos din partea laterală a procesului jugular, putîndu-se articula cu procesul transvers al vertebrei atlas (1). ~ *posterior sphenoidalis cartilaginis septi nasi*, sin.: *Processus sphenoidalis septi cartilaginei*, prelungire posterioară, variabilă ca mărime, a cartilajului septal între vomer și lama perpendiculară a etmoidului (1). ~ *posterior tali*, tubercul proeminent pe suprafața posterioară a talusului, de care se inserează ligamentul talofibular posterior (1). ~ *pterygoideus ossis sphenoidalis*, apofiză care coboară perpendicular din punctul de joncțiune a corpului cu aripa mare a osului sfenoid și care constă dintr-un platou medial și unul lateral (1). ~ *ptergospinosus*, sin.: *Spina Civinini*, spină a porțiunii posterioare a platoului pterigoid lateral, pe care se inserează ligamentul pterigospinos (1). ~ *pyramidalis ossis palatini*, tuberozitate proiectată în jos și lateral de la joncțiunea părților orizontală și verticală ale osului palatin; intră într-o fisură între extremitățile inferioare ale platourilor pterigoide, articulîndu-se anterior cu tuberozitatea maxilei (1). ~ *retroarticularis ossis temporalis*, sin.: *Proces postglenoid*, tubercul al osului temporal situat imediat în fața fisurii petrotimpanice, separînd groapa mandibulară de meatul auditiv extern (1). ~ *retromandibularis glandulae parotis*, sin.: *Pars profunda glandulae parotis*, porțiune medială, subțire, a glandei parotide, care umple groapa dinapoia ramurii mandibulei (1). ~ *sellae medius*, *Processus clinoidae medius*. ~ *sphenoidalis septi cartilaginei*, *Processus posterior sphenoidalis cartilaginis septi nasi*. ~ *spinous ver-*

tebrae, apofiză proeminentă în jos, de la mijlocul porțiunii posterioare a arcului vertebral (1). ~ *styloideus ossis metacarpalis III*, mică apofiză a părții laterale a bazei metacarpianului al III-lea (1). ~ *styloideus ossis temporalis*, spină ascuțită, orientată în jos, înainte și medial de pe suprafața inferioară a porțiunii petroase a osului temporal (1). ~ *styloideus radii*, mică apofiză a marginii laterale a extremității inferioare a osului radius (1). ~ *styloideus ulnae*, proeminență a porțiunii posterioare și mediale a extremității inferioare a osului ulnar (1). ~ *supracondylaris*, proeminență mică, întilnită rar, deasupra epicondilului medial al osului humerus, de care este legată printr-o bandă fibroasă și pe sub care pot trece nervul median și vasele brahiale (1). ~ *temporalis ossis zygomatici*, unghiul posterior al osului zigomatic, care este articulat cu procesul zigomatic al osului temporal (1). ~ *transversus vertebrae*, proeminență laterală a unei vertebre, situată la joncțiunea pediculului cu lama vertebrei (1). ~ *trochlearis calcanei*, *Trochlea peronealis (fibularis) ossis calcanei*. ~ *uncinatus ossis ethmoidalis*, proeminență situată în meatul mijlociu, dedesubtul bulei etmoidale, desprinsă din masele laterale ale osului etmoid (1). ~ *uncinatus pancreatis*, sin.: *Pancreasul Winslow*, proeminență a capului pancreasului îndreptată spre stînga, înapoia vaselor mezenterice superioare (1). ~ *vaginalis ossis sphenoidalis*, proeminență a suprafeței inferioare a corpului osului sfenoid, orientată orizontal și medial de la baza lamei pterigoidiene mediale (1). ~ *vaginalis peritonei*, canal peritoneal care trece prin canalul inghinal în scrot (sau *labium majus*) în timpul vieții embrionare. La bărbat, porțiunea distală persistă ca *tunica vaginalis testis*. La femeie persistă uneori o porțiune, formînd canalul Nuck (1). ~ *vermiformis*, *Appendix vermiformis*. ~ *vocalis cartilaginis arytenoidei*, apofiza antero-internă a cartilajului aritenoid, pe care se inserează ligamentul vocal și fasciculul vocal al mușchiului tiroaritenoidian (1). ~ *xiphoides*, sin.: *Apendice xifoid*, *Processus ensiformis*, *Xiphisternum*, denumirea celei de a 3-a porțiuni inferioare a sternului, care se osifică de obicei numai după vîrsta de 50 ani (1). ~ *zygomaticeus maxillae*, proeminență triunghiulară care se articulează cu procesul maxilar al osului zigomatic (1). ~ *zygomaticeus ossis frontalis*, proeminență laterală a marginii supraorbitale a osului frontal, care se articulează cu osul zigomatic (1). ~ *zygomaticeus ossis temporalis*, proeminență lungă situată în partea inferioară a porțiunii scuamoase a osului temporal și care se articulează cu osul zigomatic (1).

Procheilie (*pro-* + *gr. cheilos* = buză). Situație în care o buză este mai proeminentă anterior față de poziția ei normală (1).

Procheillon (*pro-* + *gr. cheilos* = buză). Proeminență în mijlocul buzei superioare (1).

Procedență (lat. *procidere* = a cădea înainte). Coborârea sau prolăbarea unui organ sau părți organice (32). ~ **cordonului ombilical**, căderea accidentală în vagin a cordonului ombilical, după ruperea pungii apelor (18). ~ **membrelor**, căderea în vagin a unui membru fetal după ruperea pungii apelor; se întâlnește mai des în prezența transverse neglijate și mai rar în prezența pelviene sau eraniene (18).

Proclorperazină. Derivat fenotiazinic; este antiemetic central și neuroleptic (13).

Procolagen. Precolagen.

Procondilism (*pro-* + *gr. kondylos* = virf). Deviere înainte a condiliilor mandibulari (1).

Procondral (*pro-* + *gr. chondros* = cartilaj). Premergător formării cartilajului (1).

Proconvertină, sin.: *Factorul stabil al coagulării*, *Factorul VII de coagulare*. β -Globulină plasmatică sintetizată în ficat, care sub forma activă (convertină) intervine în conversiunea protrombinei în trombină prin rolul său în activarea tromboplastinei tisulare (19).

Procreație (lat. *procreatio*). Proprietate generală a ființelor de a se înmulți, astfel ca specia să se perpetueze. Este rezultatul unirii unui spermatozoid cu un ovul în procesul fecundației. (18).

Prochromatină (*pro-* + *gr. chroma* = culoare), sin.: *Paranucleină*. Substanță care compune nucleolul unei celule (1).

Proctalgie (*procto-* + *gr. algos* = durere). Durere anală (16).

Proctatrezie (*procto-* + *atrezie*). Neperforarea anusului sau rectului (1).

Proctectazie (*procto-* + *gr. ektasis* = dilatație). Dilatația anusului sau rectului (1).

Proctită (*procto-* + *-ită*). Inflamație a rectului (2).

Procto- (*gr. proktos* = anus). Element de compunere care introduce în termeni referirea la rect (32).

Proctodaeum (*procto-* + *gr. hodaiois* = aparținând unei căi). Depresiune ectodermică formată de dezvoltarea zonelor care înconjură partea anală a membranei cloacale (1).

Proctoplastie (*procto-* + *gr. plassein* = a forma). Crearea sau refacerea chirurgicală a orificiului anal (11).

Proctoragie (*procto-* + *gr. rhegnyndai* = a curge). Rectoragie.

Proctoree (*procto-* + *gr. rhoia* = curgere). Scurgere cu caracter mucos prin anus (16).

Proetoscope (*procto-* + *gr. skopein* = a vedea). Examenul anusului și al rectului cu ajutorul anuscopului sau rectoscopului (16).

Proctotomie (*procto-* + *gr. tome* = tăiere). Secționarea operatorie a rectului (11).

Proenbitul cordonului ombilical. Căderea cordonului ombilical înaintea părții prezentate, atunci când pungea apelor este intactă (18).

Prodenție (*pro-* + *lat. dens, dentis* = dinți). Poziția orientată vestibular a dinților (39).

Prodiglozină. Vezi *Serratia*.

Prodrom (*pro-* + *gr. dromos* = drum, cursă). Vezi *Invasie*.

Proeminență (lat. *prominentia*). *Prominentia*. ~ **canină**, proeminența osului labial situată deasupra caninului superior și folosită ca reper în stomatologie (39). ~ **genitală**, acumulare de celule pe fața ventrală a cloacei embrionare, din care se dezvoltă organele genitale (1).

Proeritroblast (*pro-* + *gr. erythros* = roșu + *blastos* = germen), sin.: *Eritrogonie*, *Rubriblast*. Celula de origine a seriei eritrocitare. Are o formă rotundă-ovalară, cu diametrul între 12 și 20 μ , citoplasmă intens bazofilă și nucleu mare, cu cromatina dispusă în grămezi fine, separate prin zone mai clare (19).

Proeritrocit (*pro-* + *gr. erythros* = roșu + *kytos* = celulă). Reticulocit.

Proestru (*pro-* + *lat. oestrus* = dorință, impuls). Perioadă din ciclul menstrual care precedă estrul, caracterizată prin dezvoltarea foliculilor de Graaf (15).

Proetz. Metoda ~, mijloc de explorare și tratament în inflamațiile cavităților paranasale; constă din producerea unei presiuni negative intracavitate, permițând aspirarea substanțelor antiseptice sau de contrast (30).

Profag. Stadiu neinfecțios al unui bacteriofag temperat în celula bacteriană-gază (22).

Profază (*pro-* + *gr. phasis* = aparență, fază). Primul stadiu al mitozei, în care cromozomii se organizează din materiale nucleare sub forma unor spirale alungite (1).

Proferment (*pro-* + *lat. fermentum* = ferment). Substanță proteică, inactivă prin ea însăși, care se activează în prezența coenzimei, catalizând anumite procese fermentative (15).

Profeslogramă (lat. *professio* = meserie + *gr. gramma* = notare). Înregistrare cronologică detaliată a operațiilor de bază și auxiliare, precum și a perioadelor de repaus efectuate de muncitor de-a lungul unei zile de lucru (9).

Profeta. *Legea lui* ~, principiu de conduită în legătură cu profilaxia sifilisului congenital, formulat astfel: „Un copil aparent sănătos, născut dintr-o mamă sifilitică, poate fi alăptat de mama sa, fără nici un risc de contaminare pentru dînsul”. Atunci se considera că acest copil a dobîndit o imunitate pasivă în timpul

sarcinii de la mamă; în prezent s-a dovedit că acest nou-născut are deja o formă inapărentă, latentă, a bolii (12).

Profibrinolizină. Plasminogen. Vezi Fibrinolizină.

Profil psihologie (Rossolimo). Metodă cantitativă de cercetare a funcțiilor intelectuale, prin intermediul unor probe psihologice (35).

Profilaxie (*pro-* + gr. *phylaxis* = apărare). Totalitatea metodelor, mijloacelor și procedurilor prin care se acționează pentru menținerea stării de sănătate a unei populații (impiedicarea apariției îmbolnăvirilor, limitarea extinderii unei boli deja apărute), ca și pentru înlăturarea complicațiilor și consecințelor grave ale bolii respective (8). ~ **activă**, metoda de ridicare a rezistenței specifice a masei receptive față de o serie de boli infecțioase prin imunizare activă cu diverse vaccinuri, dar deseori fructuoasă și în epidemii declanșate (8). ~ **colectivă**, profilaxie care se adresează unei colectivități mai mult sau mai puțin extinse și care reprezintă de fapt domeniul esențial al adevăratei profilaxii (8). ~ **dispozițională**, măsuri de profilaxie reglementate prin dispoziții ale organelor sanitare, urmărind anihilarea unor factori cu rol epidemiologic (8). ~ **expozițională**, totalitatea măsurilor prin care se urmărește limitarea expunerii la infecție a individului, dar mai cu seamă a unei colectivități: izolare, carantinare etc. (8). ~ **generală**, Profilaxie nespecifică. ~ **individuală**, profilaxie care urmărește prevenirea îmbolnăvirii unei persoane umane prin aplicarea de măsuri care vizează creșterea rezistenței nespecifice, imunizarea activă și pasivă, igiena individuală, îmbrăcăminte de protecție (8). ~ **nespecifică**, sin.: *Profilaxie generală*, măsuri generale care privesc în primul rând masa receptivă, având drept scop creșterea rezistenței nespecifice a acesteia față de infecții (alimentație bună, călirea organismului etc.) (8). ~ **pasivă**, imunizarea pasivă a unui individ sau a unei colectivități receptiv restrânse prin: seruri imune omologe, eterologe sau prin γ -globuline hiperimune în raport cu boala de prevenit (8). ~ **specifică**, profilaxie care utilizează produse biologice cu acțiune strict limitată față de un anumit agent patogen (de ex. seruri și vaccinuri specifice) (8). ~ **de urgență**, măsuri de prevenire a unor boli infectocontagioase, sau a extinderii lor epidemice, aplicate de urgență în minimum de timp posibil (de ex. fierberea apei într-o epidemie hidrică, seroprofilaxia antitetanică într-o plagă gravă, vaccinarea anti-variolică la ivirea unei suspiciuni de variolă etc.) (8).

Progaster (*pro-* + gr. *gaster* = stomac). *Archenteron*.

Progen (lat. *progenies* = urmaș). Descendentul unor parentali oarecare, în succesiunea de generații (17).

Progeneză (*pro-* + gr. *genesis* = naștere). Dezvoltarea celulelor germinale înaintea fecundației sau blastogenezei (1).

Progenie (*pro-* + gr. *geneion* = bărbie), sin.: *Macrogнатism progenic*, *Prognatism*. Anomalie dentomaxilară caracterizată prin creșterea exagerată a arcului anterior mandibular. Se realizează o ocluzie inversă frontal, dinții inferiori călcând înaintea celor superiori (38). ~ **falsă**, mezializarea raportului interdental dintre mandibulă și maxilarul superior datorită lipsei de dezvoltare a maxilarului superior sau ocluziei inverse frontale (39).

Progeria (*pro-* + gr. *geras* = bătrânețe + *-ia*). Sindromul Hutchinson-Gilford. Vezi Hutchinson-Gilford.

Progestativ (*pro-* + lat. *gestare* = a naște). Substanță hormonală, care produce modificări caracteristice ale uterului, transformând endometrul proliferativ în endometru secretor, inhibând motilitatea uterină și favorizând nidarea și hrănirea oului; unele au acțiune anticoncepțională prin inhibarea ovulației. Progestativele, compuși naturali sau semisintetici, au structură steroidică, fiind derivați de pregnan, androstan sau estran. Sint indicate în tratamentul iminenței de avort și în avortul habitual, în unele tulburări menstruale, în endometroze. Principalele progestative folosite terapeutic sînt progesteronul, hidroxiprogesteronul, medroxiprogesteronul etc. (14).

Progesteron, sin.: *Luteină*. Hormon secretat de corpul galben; are rol de menținere în repaus a uterului în cursul sarcinii; favorizează implantarea și hrănirea oului; inhibează activitatea gonadotrofică a hipofizei (13).

Proglot. Denumire dată segmentelor care constituie corpul (strobila) diferitelor cestode. La *Taenia solium*, numărul lor poate ajunge pînă la aproximativ 900, iar la *Taenia saginata*, care este de obicei mai lungă, numărul lor poate trece de 1 200. Dimpotrivă, la *Taenia echinococcus*, corpul este format din 3-4 proglote (31).

Prognatic (*pro-* + gr. *gnathos* = falcă). Vezi Index gnatic.

Prognatism (*pro-* + gr. *gnathos* = falcă). Progenie.

Prognoză (*pro-* + gr. *gnosis* = cunoaștere). Termen utilizat pentru aprecierea evoluției imediate și tardive a unei boli (8).

Proguanil. Derivat de clorfenilbiguanidină; antimalaric cu acțiune schizontocidă și gametocidă (13).

Proiecție (lat. *projectio*). Imagine plană a unei figuri sau unui corp (Dicționarul limbii

române moderne). ~ **conică**, fenomen al geometriei optice, caracteristic în radiologie. Stă la baza aspectelor variate pe care le pot îmbrăca imaginile. Conform acestui fenomen, imaginea radiologică a obiectelor apare deformată calitativ sau cantitativ, în funcție de situația dintre tub, ecran și obiect (36). ~ **falsă**, în diplopie, este localizarea defectuoasă a imaginii în spațiu, prin proiectarea ei în zone retiniene necorespondente (28).

Vezi și: Luboțki.

Prolabare (lat. *prolabi* = a aluneca). Deplasare de sus în jos a unui organ (32). ~ **cordului ombilical**, căderea accidentală a cordului ombilical în vagin și exteriorizarea lui la vulvă, după ruperea pungii apelor (18).

Prolabium (*pro-* + lat. *labium* = buză). Porțiunea roșie, vizibilă, a buzelor (1).

Prolactină, sin.: *Galactină*, *Hormon lactogenic*, *Luteotrofină*, *Luteotropic hormone*, *Mamotrofină*. Hormon proteic secretat de celulele eozinofile ale hipofizei anterioare și care stimulează secreția corpului galben și lactația (7).

Prolani. Vezi *Hormon gonadotrop*.

Prolaps (lat. *prolabi* = a aluneca, a cădea înainte). Procidența unei mucoase dincolo de limitele sale normale (11). ~ **anal**, prolapsul mucoasei rectale prin anus (16). ~ **genital**, sin.: *Prolaps uterin*, coborîrea uterului în axa vaginului împreună cu alunecarea în același sens a pereților vaginului, din poziția lor normală, în urma relaxării mijloacelor de susținere și suspensie ale aparatului genital (18). ~ **genital de gradul I**, coborîrea uterului și a pereților vaginali pînă la 2-3 cm de orificiul vulvar (18). ~ **genital de gradul al II-lea**, coborîrea uterului și a pereților vaginali pînă la orificiul vulvar (18). ~ **genital de gradul al III-lea**, coborîrea uterului și pereților vaginali astfel încît colul uterin și uterul se exteriorizează în totalitate în afara vulvei (18). ~ **genital total**, prolaps genital la care, în afară de uter, sînt antrenate în proces și anexele (18). ~ **hemoroidal**, prolabarea transanală a pachetelor hemoroidale (11). ~ **irian**, Hernie de iris. ~ **mucoasei gastrice în duoden**, hernia mucoasei antrale prin pilor, întîlnită uneori în ulcere și în unele iritații ale mucoasei gastrice, fără a avea o simptomatologie clinică proprie, dar cu expresie radiologic particulară (imagine în „parașută” a pilorului) (16). ~ **rectal**, prolabarea transanală a peretelui rectal (11). ~ **rectal mucos**, prolabarea transanală a mucoasei rectale (11). ~ **uterin**, Prolaps genital. ~ **vitrean**, Hernie de vitros.

Prolidază. Vezi *Ereptaze*.

Prolimfocit (*pro-* + gr. *lympha* = limfă + *kytos* = celulă). Celulă din seria limfocitelor

intermediară ca maturitate între limfoblaste și limfocite (1).

Prolinază. Aminodipeptidază.

Prolină, sin.: *Acid pirolidin- α -carboxilic*. $C_6H_9O_2N$. Aminoacid cu heterociclu azotat, prezent în compoziția a numeroase proteine (cazeină, globulină etc.) și utilizat la sinteza nicotinei. În urina de 24 ore se elimină în medie cam 20-40 mg prolină liberă sau sub formă polipeptidică (5).

Promazină. Medicament fenotiazinic cu acțiune neuroleptică și tranchilizantă mai blîndă decît a clorpromazinei (13).

Promegacariocit (*pro-* + gr. *megas* = mare + gr. *karyon* = nucleu + *kytos* = celulă). Vezi *Megacariocit*.

Promegaloblast (*pro-* + gr. *megas* = mare + *blastos* = germe). Element medular patologic, precursor anormal al seriei eritrocitare, în caz de deviere megaloblastică a eritropoiezei (19).

Prometazină. Derivat fenotiazinic antihistaminic și antialergic prin blocarea receptorilor celulari la acțiunea histaminei; este tranchilizant, hipnotic, antivomitiv (13).

Promețiu. Simbol Pm. Vezi *Lantanide*.

Promielocit (*pro-* + gr. *myelos* = măduvă + *kytos* = celulă). Celulă care derivă din mieloblast prin diviziune heteroplăstică. Are o formă ovalară sau rotunjită, cu diametrul de aproximativ 20 μ , cu cromatina nucleară mai grosolană decît mieloblastul, cu nucleolii pe cale de dispariție și citoplasma ușor bazofilă, cu granulații azurofile. Poate conține și granulații specifice (neutrofile, eozinofile, bazofile) (19).

Promile. Mărimi relative a căror bază de comparare este echivalentă cu 1 000 (7).

Prominal. Metilfenobarbital.

Prominenția (lat. = care iese în afară), sin.: *Proeminență*. Structură proiectată la suprafața unui os (1). ~ **canalis facialis**, proeminența canalului facial pe peretele mastoidian al cavității timpanului (1). ~ **canalis semicircularis lateralis**, proeminența canalului semicircular lateral pe peretele mastoidian al cavității timpanice (1). ~ **laryngea**, tuberculul cartilajului tiroid, vizibil sau palpabil; în termeni populari este denumit mărul lui Adam (1). ~ **mallearis**, proeminența ciocanului pe membrana timpanică (1). ~ **spiralis**, proeminența lamei spirale în lumenul coleei (1). ~ **styloidea cavi tympani**, ridicătură neregulată, situată în porțiunea posterioară a planșei cavității timpanice; corespunde bazei procesului stiloïd (1).

Promonocit (*pro-* + gr. *monos* = singur + *kytos* = celulă). 1. Monocit imatur derivat dintr-un monoblast; nucleul său este sferoidal sau ușor crestat și nucleolul vizibil (sin.:

Premonocit, Monocit tânăr) (1). 2. Stadiu de tranziție între limfocit și monocit (1).

Promontoriu (lat. *promontorium* = vîrf de munte). *Promontorium*. ~ dublu, anomalie în care corpul primei vertebre sacrale este deplasat, formînd deasupra promontoriului propriu-zis un al 2-lea promontoriu (1). ~ fals, proeminență osoasă anormală situată pe fața anterioară a sacrului, înfrînită în bazinele rahitice (18). ~ lombar, proeminență osoasă formată de unghiul dintre vertebrele L_4 și L_5 , în cazurile în care vertebra L_5 este sacralizată (18).

Promontoriu, sin.: *Promontoriu*. 1. Proeminență formată de unghiul dintre ultima vertebră lombară și prima vertebră sacrată (sin.: *Promontorium ossi sacri*) (18). 2. Termen generic pentru o proeminență osoasă (1). ~ *eavi tympani*, protruza peretelui intern al urechii medii, determinată de partea bazală a cohleei (1). ~ *ossis sacri*, vezi *Promontorium*. ~ *ossis temporalis*, muchia osului temporal, pe care se află o parte a șanțului canalului timpanic (1).

Promotor (lat. *promotor*). 1. Factorul de fertilitate. 2. Inițiatorul și animatorul unei acțiuni (Dicționarul limbii române moderne).

Pronatometru (*pronație* + gr. *metron* = măsură). Aparat care măsoară gradul de pronație a picioarelor în funcție de unghiul pe care-l prezintă față de planul sagital o perpendiculară ce se ridică de pe suprafața antero-internă a extremității superioare a tibiei (24).

Pronație (lat. *pronare* = a apleca înainte). 1. Poziție aplecată; actul pasării într-o poziție aplecată (1). 2. Mișcare de rotație internă a antebrațului și mîinii (1). ~ *dureroasă a copiilor mici*, afecțiune traumatică a cotului, produsă printr-o tracțiune puternică a membrului superior și datorită unei subluxații radiocubitale superioare (24).

Pronephros (*pro-* + gr. *nephros* = rinichi), sin.: *Archinephron*. Rinichi primitiv derivat din partea cranială a cordonului nefrogen. Vestigial, la embrionul mamiferelor, canalul său (canalul pronefric) este preluat de *mesonephros* și numit canalul mezonefric sau wolffian (1).

Pronetalol. Inhibitor β -adrenergic; blochează specific receptorii β -adrenotropi, împiedicînd electiv acțiunile vasodilatatorie, stimulantă miocardică și acțiunile metabolice ale adrenalinei; prezintă interes experimental, dar utilitatea sa terapeutică este limitată de toxicitate (14).

Pronormocit (*pro-* + lat. *norma* = regulă, normă + gr. *kytos* = celulă). Reticulocit.

Pronucleus (*pro-* + lat. *nucleus* = simbur, nucleu). Termen pentru unul din cele două corpuri nucleare ale oului de curînd fecundat (*pronucleus* mascul și *pronucleus* femel), din

fuziunea cărora rezultă formarea nucleului germinal (1).

Proovarium (*pro-* + lat. *ovarium* = ovar, de la *ovum* = ou). *Paraovarium*.

Propanidid. Amidă fenoxiacetică din seria derivaților de eugenol; are acțiune narcotică rapidă și puțin durabilă, fiind folosit în injecții intravenoase, pentru intervențiile chirurgicale de scurtă durată, în bronhoscopii și pentru protecție în electroconvulsoterapie (14).

Propanonă. Acetonă.

Propantelină. Compus cu acțiune parasimpatolitică și slab ganglioplegică; diminuează motilitatea și secreția gastrică, înfrînză evacuarea intestinală, lizează spasmele musculaturii netede digestive (13).

Propenil. Alil.

Propentdiopent. Produs de oxidare a hemului (19).

Properdină. γ -Globulină plasmatică, cu activitate antibacteriană și antivirotică nespecifică în prezența complementului și ionilor de magneziu; a fost recomandată pentru profilaxia și tratamentul unor boli infecțioase (14).

Propicilină. Compus penicilinic acidorezistent, activ pe cale orală (14).

Propilenglycol. Compus organic folosit ca solvent pentru unii derivați barbiturici injectabili, ca ingredient în unele lîmimente hidrofili și ca dezinfectant sub formă de aerosoli pentru încăperi (13).

Propiliodon. Substanță de contrast diiodată folosită pentru bronhografie (13).

Propilhexedrină. Compus cu acțiune simpatomimetică; este folosit în inhalatii pentru a produce vasoconstricție nazală (13).

Propilparaben. Prop *p*-hidroxibenzoat.

Propil-p-hidroxibenzoat, sin.: *Propilparaben*. Compus cu acțiune bacteriostatică, folosit la conservarea unor medicamente și în profilaxia și tratamentul infecțiilor fungice (13).

Propiltiouracil. Antitiroidian de sinteză; are acțiune favorabilă în hipertiroidie și tireotoxicoze și este folosit de asemenea în angina pectorală (13).

Propionat de sodiu. Sarea sodică a acidului propionic, folosită ca antiseptic în oftalmologie și în otorinolaringologie, în special la copii (13).

Proplasmocit (*pro-* + gr. *plasma* = formație + *kytos* = celulă). Precursorul plasmocitelor, de obicei mai mare decît celula adultă, avînd un nucleu cu o structură cromatiniană fină, care nu este plasat totdeauna excentric (1).

Propoliet (*pro-* + *policit*). Policit.

Proporționalitate (lat. *proportio* = proporție, raport). Raport dintre două mărimi care variază proporțional (Dicționarul limbii române moderne). ~ *directă*, dependentă liniară între

două variabile, x și y , când la o creștere de n ori a lui x , y se mărește tot de n ori. Grafic se reprezintă printr-o dreaptă ce trece prin origine, cu ecuația $y = kx$, unde k este constanta de proporționalitate (7). ~ Inversă, dependență în sens invers între două mărimi; la o creștere de n ori a lui x , y scade de n ori. Se exprimă printr-o funcție hiperbolică (7).

Propranolol. Compus de sinteză cu acțiune inhibitorie β -adrenergică; blochează electiv receptorii β -adrenotropi, împiedicând acțiunile inhibitorii, acțiunea stimulantă miocardică și acțiunile metabolice ale adrenalinei. Are proprietăți antiaritmice, fiind util terapeutic în diferite tipuri de aritmii heterotope. Blocarea β -adrenergică poate provoca agravarea sau declanșarea insuficienței cardiace, bradicardie, bloc, hipotensiune, bronhospasm (14).

Proprioceptiv (lat. *proprium* = ceea ce ne aparține + *capere* = a lua). Care se referă la sensibilitatea profundă (27).

Proprioceptori. Formațiuni nervoase senzitive prevăzute cu proprietatea de a transmite stimulii din mușchi, tendoane și alte organe în legătură cu locomoția sau starea posturală spre centrii de integrare somatovegetativă (15).

Propulsia mandibulei. Proiecția mandibulei înainte; se efectuează sub acțiunea mușchiului pterigoidian extern (38).

Prorubriet (*pro-* + lat. *rubor* = roșu + gr. *kytos* = celulă). Vezi Normoblast.

Prosencephalon (gr. *proso* = înainte + *enkephalos* = creier). Creierul anterior sau vezicula cerebrală anterioară a embrionului care se împarte în telencefal și diencefal. Din el derivă emisferele cerebrale, lobii olfactivi, corpul striat și diferite părți ale talamusului, ventriculul al III-lea și ventriculii laterali (1).

Prosexie. Concentrare voluntară a atenției (35).

Prosoposis (gr. *prosopon* = față + *schisis* = diviziune). Fisură facială congenitală de la gură la orbită (fisură facială oblică) sau de la gură pînă în fața meatusului auditiv (fisură facială transversă) (1).

Prosopothoraeopagus (gr. *prosopon* = față + *thorax* = torace + *pagos* = care este fixat). *Hemipagus*.

Prosopus varus. Hemiatrofie congenitală a feței și craniului, dînd naștere unei oblicități faciale marcate (1).

Prostată (gr. *prostatae* = care stă înainte). Organul care înconjură gîtul vezicii urinare și începutul uretrei masculine (uretra prostatică). Este formată din 2 lobi laterali și un lob median și este alcătuită din țesut muscular, conjunctiv și glandular; este înconjurată de o capsulă distinctă. Se mărește uneori cu vîrsta înaintată, pîrtind tulbura golirea vezicii urinare (1).

Prostatectomie (*prostată* + gr. *ektome* = excizie). Ablajie chirurgicală a prostatei; poate fi parțială sau totală (11).

Prostatită (*prostată* + *-ită*). Inflamație a glandei prostatice. *Forme clinice:* p. acută se caracterizează anatomopatologic prin edem și infiltrație granulocitară interstițială, cu alterări ale celulelor epiteliale și descuamări în lumen, deseori cu organizarea de colecții purulente; p. cronică prezintă un tablou anatomopatologic cu infiltrate limfoplasmocitare, scleroză a țesutului interstițial și atrofie a epitelului, cu dilatații chistice sau proliferări papilifere, uneori cu metaplasie a epitelului cilindric în epiteliu malpighian (2).

Prostatoree (*prostată* + gr. *rhoia* = curgere). Scurgere pe uretră a lichidului prostatic (11).

Prostatotomie (*prostată* + gr. *tome* = tăiere). Incizie chirurgicală a prostatei, în vederea evacuării unei colecții purulente sau a extragerii de calculi (11).

Prostatovezeulectomie (*prostată* + lat. *vesicula* = bășicuță + gr. *ektome* = excizie). Ablajia în bloc a prostatei și veziculelor seminale în cura cancerului prostatic (11).

Prosthion (gr. *prosthios* = cel mai înaintat). Punct de pe marginea alveolară a maxilei, care se proiectează anterior în planul medio-sagital între dinții incisivi mijlocii (1).

Prostituție (lat. *prostitutio*). Infracțiune contra bunelor moravuri, pedepsită prin Codul Penal și constînd din procurarea mijloacelor de existență sau obținerea de foloase materiale în mod obișnuit prin raporturi sexuale (23).

Protactiniu, sin.: *Uraniu X₂*, *Uraniu Z*. Element chimic radioactiv cu număr atomic 91 și număr de masă 231. Are timpul de înjumătățire de $3,43 \times 10^4$ ani; prin emisiune de particule α trece în actiniu. Se găsește în pechblendă. Are valențele 4 și 5, iar proprietățile sale chimice sînt similare cu cele ale tantalului (5).

Protaminază. Vezi Ereptaze.

Protamină. Substanță polipeptidică bazică izolată din sperma de pește folosită sub formă de sulfat, pe cale intravenoasă (soluție 1%), ca antidot al heparinei în caz de hemoragii provocate de acest medicament; inhibează și acțiunea factorului IX și generarea de tromboplastină (13).

Protanopie (gr. *protos* = primul - roșu fiind prima culoare a spectrului + *an-* + *opsis* = vedere), sin.: *Protanopsie*. Cecitate pentru roșu, anomalie de tip Dalton (28).

Protanopsie. Protanopie.

Protargol, sin.: *Argint proteinic*, *Proteinat de argint*. Sare argentică. În soluții și unguente are proprietăți antiseptice, fiind folosit în special pe mucoase. Conține 8% argint (13).

Proteaze. Enzime care catalizează hidroliza legăturilor peptidice ($-CO-NH-$) ale aminoacizilor; constituie un grup mai mare de enzime care cuprinde: ereptazele (enzime care de-lubrază polipeptidele în aminoacizi) și proteinazele sau proteazele propriu-zise (enzime care hidrolizează substanțele proteice, liberând polipeptidele) (5).

Protecție (lat. *protectio*). 1. Măsuri de apărare, imunitate (32). 2. Ansamblul măsurilor care urmăresc suprimarea sau limitarea efectelor nocive produse de anumite acțiuni externe asupra viețuitoarelor sau obiectelor (32). ~ **perineului**, manevră obstetricală constând din aplicarea feței palmare a mâinii drepte pe perineu în momentul degajării prezentației, în scopul evitării rupturii perineului (18). ~ **contra radiațiilor**, totalitatea metodelor, mijloacelor fizice și chimice de apărare împotriva acțiunii și efectelor nocive ale radiațiilor asupra organismului uman (36). ~ **sanitară**, totalitatea măsurilor necesare în vederea menținerii purității mediului (de ex. protecția sanitară a surselor și instalațiilor de alimentare cu apă, a aerului din localități etc.) (20). ~ **sanitară a muncii**, elaborarea și aplicarea normelor sanitare privind condițiile de mediu și de muncă, în vederea profilaxiei bolilor profesionale și a accidentelor de muncă (9).

Proteide, sin.: *Proteine conjugate*. Compuși macromoleculari, care prin hidroliză liberează aminoacizi și alte substanțe neprotidice (5).

Proteinat. Sare a unei substanțe proteice cu un metal, rezultată prin substituirea, cu metalul respectiv, a hidrogenului din grupările carboxilice libere ale aminoacizilor constituenți (5). ~ **de argint**, Protargol.

Proteinaze. Vezi Proteaze.

Proteină (gr. *protos* = întâiul). Complex macromolecular, cu proprietăți coloidale și amfotere, format din polimeri de aminoacizi, uniți prin legături peptidice ($-CO-NH-$). Dimensiunile lanțului polipeptidic pot varia mult; astfel, citocromii au greutatea moleculară între 12 400 și 13 000, iar hemocianina 6 600 000. După structura lor, proteinele se împart în fibrilare (fibrina, keratina etc.) și globulare (globuline serice, hemoglobine, ovalbumine etc.); există și proteine cu caracter intermediar. Sinteza proteinelor se realizează în celulă la nivelul ribozomilor, în prezența unor fracțiuni speciale de acid ribonucleic (de transfer = ARNt și mesager = ARNm) și a sistemelor enzimatiche corespunzătoare (5). ~ **C reactivă**, glicoproteină anormală, care se găsește în fracția α_1 , a globulinelor și care apare în procese inflamatorii ca: reumatismul Bouillaud, P.C.E., reumatism infecțios, infecții bacteriene etc., precum și în sarcina fiziologică,

spre sfârșitul acesteia (4). **Proteine conjugate**. Proteide.

Vezi și: Bence-Jones.

Proteinogramă (*proteină* + gr. *gramma* = notare). Determinare a fracțiilor proteice din sânge (15).

Proteinoză alveolară. Afecțiune pulmonară identificată relativ recent, manifestându-se clinic prin dispnee progresivă și imagini radiologice de tip fibros, iar morfopatologic prin infiltrație alveolară cu substanță proteică PAS-positivă; de etiologie necunoscută, evoluează spre exitus prin insuficiență respiratorie (34).

Proteinurie (*proteină* + gr. *ouron* = urină), sin.: *Albuminurie*. Eliminarea în urină a unei cantități anormale de proteine (peste 0,1 g/24 ore), ca urmare, cel mai adesea, a unei afecțiuni renale sau a căilor urinare. Proteinele din urină pot proveni: a) din proteine plasmatic normale fie prin creșterea cantității ce trece prin filtrul glomerular, fie prin reducerea reabsorbției tubulare a proteinelor filtrate; b) din proteine circulante, cu moleculă mică: ovalbumine, albumine acetosolubile, pseudoalbumine, hemoglobină, mioglobină, proteină termosolubilă Bence-Jones; din celulele renale distruse, din sîngerări sau exsudate la nivelul căilor urinare. În mod normal, prin urină se elimină 30–50 mg proteine/zi (0,02–0,2g^o/₁₀₀) (25). ~ **alimentară**, proteinurie tranzitorie, survenind după ingerarea de proteine, consecință fie a unei alergii la proteinele respective, fie a apariției în circulație a pseudoalbuminelor digestive (proteine cu moleculă mică) (25). ~ **benignă**, Proteinurie funcțională. ~ **cancerorșilor**, proteinurie de regulă permanentă, uneori importantă (peste 10–15 g/24 ore), care poate însoți unele tumori maligne (în special carcinoamele bronșice) avansate, metastazate, și care se datorește fie unei amiloidoze renale sau sistemice, fie unei nefropatii membranoase, cu sau fără sindrom clinic nefrotic (25). ~ **cardiacilor**, proteinurie care apare în insuficiență cardiacă, ca urmare fie a stazei circulatorii (cînd este tranzitorie, dispărînd o dată cu remiterea insuficienței cardiace), fie a sclerozei renale secundare decompensărilor repetate sau insuficienței cardiace ireductibile (proteinurie persistentă) (25). ~ **constituțională**, Proteinurie ortostatică. ~ **emoțională**, sin.: *Proteinurie psihosomatică*, proteinurie benignă, intermitentă, apărînd în urma unui *stress* psihic la indivizii cu labilitate vegetativă (25). ~ **esențială**, Proteinurie familială. ~ **falsă**, Pseudoproteinurie. ~ **familială**, sin.: *Proteinurie esențială*, *Proteinurie idiopatică*, *Diabet renal proteinuric*, proteinurie permanentă, apărînd la mai mulți membri ai aceleiași familii, neînsoțită de nici un alt semn sau simptom de afectare renală și

atribuită unui defect congenital în reabsorbția tubulară a proteinelor (25). ~ **fiziologică**, apariția în urină a unei părți din proteinele care, în mod normal, străbat membrana filtrantă glomerulară și care, în cantitate mică (30-50 mg/zi), nesesizabilă prin examenele de rutină, scapă reabsorbției tubulare; la aceste proteine, în urina necentrifugată se pot adăuga cele provenite din dezintegrarea elementelor celulare normale ale urinei (100-510 mg/zi) (25). ~ „a frigore”, proteinurie benignă care apare după expunere la frig, datorită probabil modificărilor reflexe produse de frig asupra circulației renale sau asupra permeabilității membranei filtrante glomerulare (25). ~ **funcțională**, sin.: *Proteinurie benignă*, tip de proteinurie cu numeroase variante patogenice, în general intermitente sau tranzitorii și cu prognostic, bun, incluzând: proteinuriile „a frigore”, alimentară, de efort, de palpăre, emoțională, ortostatică (25). ~ **hiperlordotică**, Proteinurie ortostatică. ~ **idopatică**, Proteinurie familială. ~ **de însoțire**, proteinurie în general moderată (până la 1,5 g⁰₁₀₀) însoțitoare a unei piurii sau a unei hematurii (25). ~ **lordotică**, Proteinurie ortostatică. ~ **ortostatică**, sin.: *Albuminurie Yhles*, *Proteinurie constituțională*, *Proteinurie hiperlordotică*, *Proteinurie lordotică*, *Proteinurie posturală*, proteinurie benignă, intermitentă, de cantitate variabilă (de la urme fine până la 5-10 g⁰₁₀₀), care apare mai ales la tineri de constituție longilin-astenică, în legătură cu trecerea din clinostatism în ortostatism, fiind produsă probabil de staza venoasă renală (predominant stingă), ca urmare a unei hiperlordoze lombare (25). ~ **postrenală**, sin.: *Proteinurie urologică*, proteinurie în general moderată, consecutivă unei sîngerări sau unui proces inflamator al căilor urinare (infecții specifice sau nespecifice, litiază, tumori, traumatisme) (25). ~ **posturală**, Proteinurie ortostatică. ~ **prerenală**, proteinurie consecutivă traversării membranei filtrante glomerulare normale de către proteine circulante cu greutate moleculară mică: ovalbumine, albumine acetosolubile, pseudoalbumine digestive, hemoglobină, mioglobină, proteină termosolubilă Bence-Jones (25). ~ **psihosomatică**, Proteinurie emoțională. ~ **renală**, proteinurie produsă de procese patologice glomerulare sau tubulare fie prin creșterea permeabilității membranei filtrante (glomerulonefrite, glomerulonefroze), fie prin intensificarea procesului de difuziune (tulburări circulatorii locale sau generale însoțite de stază sanguină în capilarele glomerulare), fie prin scăderea reabsorbției tubulare a proteinelor (tubulopatii displazice, tubulonefroze), fie, în sfîrșit, prin descumarea și dezintegrarea celu-

lelor epiteliale tubulorenale (tubulonefroze, pielonefrite) (25). ~ **reziduală**, proteinurie permanentă, izolată, consecutivă unei glomerulonefrite difuze acute „vindecată cu defect” (25). ~ **urologică**, Proteinurie postrenală.

Vezi și: Bence-Jones.

Proteoliză (*proteină* + gr. *lysis* = dizolvare). Denumire generică dată fenomenului de descompunere și degradare a proteinelor (15).

Proteoze. Polipeptide cu greutate moleculară mare, rezultate din hidroliza menajată a proteinelor complexe; nu coagulează la căldură, nici chiar în mediu acid. Proteozele sînt de două feluri: peptone (care nu precipită în soluții saturate de sulfat de amoniu sau magneziu, în mediu acid) și albumoze (care precipită în soluții saturate de sulfat de amoniu sau magneziu) (5).

Proterandrie, sin.: *Protrandrie*. În parazitologie, tip de hermafroditism întîlnit la feni, constînd din dezvoltarea organelor reproducătoare masculine înaintea celor feminine (31).

Proteus. Gen de bacterii gramnegative din familia *Enterobacteriaceae*, clasa *Schizomyces*, prezentînd elemente bacilare, cu pleomorfism accentuat, mobile prin intermediul a numeroși cili peritrichi. S-a descris un mare număr de tipuri serologice (156) pe baza antigenelor somatice și flagelare. Se întîlnește de obicei în materiile fecale și în produse în putrefacție (3). ~ X (X19, XL, X2, XK), tipuri serologice de *Proteus*, înrudite antigenic cu unii agenți ai febrilor exantematice, din care cauză sînt aglutinate de către serul bolnavilor respectivi (3).

Proteză (gr. *prothesis*). Aparat care înlocuiește pierderea unui organ în întregime sau a unui segment al corpului (24). ~ **acrilică**, Endoproteză de acril (24). ~ **adjunctă**, lucrare protetică dentară mobilă sau mobilizabilă care se menține prin reactivitate, adeziune, croșete etc., fără a fi fixată prin cimentare pe dinți, cu care are numai un raport de continuitate (38). ~ **auditivă**, sin.: *Aparat acustic*, aparat radioelectronic care amplifică sunetele, utilizat de bolnavii cu surditate accentuată (30). ~ **cinematică**, proteză mecanică a cărei mecanism este pus în funcțiune prin anse musculare special create (24). ~ **cosmetică**, Proteză estetică. ~ **definitivă**, proteză aplicată după maturația bontului (24). ~ **dentară**, construcție protetică ce înlocuiește dinții absenți pe arcade, în scopul restabilirii funcțiilor aparatului dentomaxilar (38). ~ **dentară conjunctă**, Proteză dentară fixă. ~ **dentară fixă**, sin.: *Proteză dentară conjunctă*, proteză dentară sub formă de microproteză sau punte, fixată pe dinți naturali prin cimentare și pe care bolnavul nu

o poate îndepărta (39). ~ **dentară mobilă fenestrată**, vezi Fenestrare. ~ **estetică**, sin.: **Proteză cosmetică**, proteză care înlocuiește exclusiv forma și eventual culoarea segmentului lipsă (24). ~ **tip genunchier**, proteză pentru bonturile scurte de gambă, în care sprijinul se realizează pe genunchiul în flexiune (24). ~ **imediată preextractională**, proteză dentară totală sau parțială, confecționată înainte de extracția dinților și care se aplică imediat după extracția acestora (39). ~ **laringiană**, aparat permițând fonația la bolnavii laringectomizați care nu au putut fi reeducați vocal prin erigimofonie (nazofaringoesofagian) (30). ~ **meccanică**, proteză care urmărește să redea nu numai forma, ci și funcția segmentului pierdut. Se folosește de obicei în protezarea bonturilor de antebraț și braț. Mobilizarea policelui artificial se face prin mișcarea de supinație-pronație a bontului lung de antebraț, prin mișcarea de flexiune-extensiune a bontului scurt de antebraț, prin mișcările de tracțiune a umărului opus, prin anse musculare special create sau prin combinații diverse ale acestor posibilități (24). ~ **mixtă**, proteză confecționată din segmente de materiale diferite (de ex. proteza mixtă de coapsă este confecționată din piele pentru segmentul crural și din lemn pentru segmentul gambier) (24). ~ **oculară**, ochi artificial (28). ~ **parțială mobilă**, proteză dentară care înlocuiește o parte din dinți și care se ancorează de dinții existenți prin croșete, culise etc., putând fi aplicată și scoasă din gură de bolnav (39). ~ **parțială mobilă cu placă acrilică**, proteză dentară parțială, mobilă, a cărei bază se compune fie dintr-o placă palatală (la maxilarul superior), fie dintr-o placă linguală (la mandibulă), confecționate din material acrilic (39). ~ **provizorie**, proteză care se aplică după închiderea plăgii de amputație, plină la maturarea bontului (24). ~ **scheletată**, proteză dentară parțială, mobilă, prevăzută cu un schelet metalic (39).

Protionamidă. Analog propilic al etionamidei; are, ca și aceasta, acțiune tuberculostatică; este toxică pentru ficat, dar este mai puțin iritantă digestiv (14).

Proto- (gr. *protos* = întâiu). Element de compunere cu sensul: întâiu, primul (32).

Protoblaste (*proto-* + gr. *blastos* = germen). Blastomere produse printr-un clivaj în mozaic, destinate formării structurilor particulare sau organelor în dezvoltare (1).

Protocol de necropsie. Consemnarea metodică, detaliată și completă a tuturor observațiilor patomorfe constatate la necropsie (2).

Protodiastolie (*proto-* + gr. *diastole* = dilatare). Care este situat la începutul diastolei cardiace (15).

Protogaster (*proto-* + gr. *gaster* = stomac). Cavitatea intestinală primitivă a unei gastrule (1).

Protoleucocit (*proto-* + gr. *leukos* = alb + *kytos* = celulă). Celulă limfoidă mică găsită în măduva osoasă roșie și în splină (1).

Protometrocit (*proto-* + gr. *meter* = mamă + *kytos* = celulă). Termen generic pentru celula-mamă a seriilor leucocitară și eritrocitară (1).

Proton. Particulă elementară încărcată cu sarcină pozitivă și avind masa relativă 1,007573, adică de 1836,5 ori mai mare ca aceea a electronului. Nucleul de hidrogen conține un singur proton. În structura unui atom, numărul protonilor este egal cu al electronilor. În stare liberă se întâlnesc în razele cosmice. Intrând în structura nucleului atomic se numește nucleon, ca și neutronul (6). ~ **negativ**, sin.: **Antiproton**, particulă elementară a materiei, identică cu protonul, însă avind o sarcină electrică negativă. Se obține prin ciocnirea dintre un proton accelerat cu un neutron, fenomen care dă naștere la un proton pozitiv și unul negativ. În contact cu un proton pozitiv, protonul negativ dă naștere unui mezon, liberând o mare cantitate de energie (5).

Protoneuron (*proto-* + gr. *neuron* = nerv). Primul neuron așezat pe traseul unei căi nervoase (27).

Protoplasmă (*proto-* + gr. *plasma* = formație). Material organic care constituie masa principală a celulelor vii și în care se desfășoară funcțiile vitale (nutriție, secreție, dezvoltare, iritabilitate, motilitate) (1).

Protoplast (*proto-* + gr. *plassein* = a forma). Termen mai vechi prin care erau definite o celulă sau protoplasma celulară (de obicei formele lor primordiale) (1).

Protopopov, V. P. **Sindromul** ~, complex simptomatologic compus din tahicardie, midriază, constipație și amenoree, întâlnit în psihozele afective (35).

Protoporfirină. Corp organic care se găsește atât în constituția hemoglobinei umane și a altor proteide heminice, cât și în aceea a clorofilei. Provine din glicină și acid succinic, a căror unire formează acidul Δ -aminolevulinic. Condensarea a două molecule din acest acid produce porfobilinogenul care, prin transformări succesive (uroporfirină, coproporfirină), formează protoporfirina; sub acțiunea hemosintetazei, protoporfirina fixează fierul și se transformă în hem (19).

Prototrof (*proto-* + gr. *trophe* = nutriție). Modul de nutriție primitiv al unei tulpini microbiene sălbatice (3).

Protoveratine. Alcaloizi conținuți în diferite specii de *Veratrum*, mai ales în *V. album*. Pro-

voacă hipertensiune probabil prin permanențizarea unor reflexe, ca reflexul Bezold-Iarisch. Protoveratrinele A și B sînt folosite limitat (din cauza toxicității) în tratamentul bolii hipertensive (14).

Protovertebră (*proto-* + lat. *vertebra* = vertebră), sin.: *Scleromer*, *Vertebră primitivă*. Jumătatea caudală condensată a unui sclerotom din care derivă cea mai mare parte a unei vertebre (1).

Protoxid. Compus chimic oxidat, în care cantitatea de oxigen este minimă (5). ~ de azot, sin.: *Gaz ilariant*, narcotic gazos care se administrează prin inhalatie, în amestec cu oxigenul (13).

Protozoa. Subdiviziune a regnului animal reprezentînd organisme cu corpul alcătuit dintr-o singură celulă. Protozoarele importante în medicină fac parte din clasele: *Sarcodina*, *Mastigophora*, *Sporozoa* și *Ciliata (Infusoria)* (31).

Protozoologie (*proto-* + gr. *zoon* = animal + *logos* = știință). Capitol de zoologie care se ocupă cu studiul morfologic și biologic al organismelor unicelulare (31).

Protracția mandibulei. Mișcare voluntară a mandibulei dinapoi către poziția centrată, după ce a efectuat mișcarea de retracție Ferrein (39).

Protrandrie (*proto-* + gr. *aner*, *andros* = bărbat). Proterandrie.

Protriptilină. Compus triticicic asemănător amitriptilinei; acțiunea sa antidepresivă îl face util în psihozele depresive (14).

Protrombină, sin.: *Factorul II de coagulare*. Complex glicoproteic de origine hepatică, prezent în plasmă; sub influența tromboplastinei și a ionilor de calciu se transformă în trombină (15).

Protrombinopenie. Hipoprotrombinemie.

Protruzie (lat. *protrudere* = a împinge înainte). Proeminare anterioară foarte pronunțată a unei formațiuni anatomice (de ex. protruzia dinților incisivi) (1). ~ *acetabulară*, diformitate a șoldului, constînd din plasarea mai centrală a capului femural în cavitatea cotiloidă (luxație centrală a capului femural). Poate fi consecutivă unui traumatism sau de cauză necunoscută (esențială) (24). ~ *dentară*, anomalie maxilodentară care face ca dinții arcadei superioare să fie situați mult înaintea celor de pe arcada inferioară (38).

Protruziometru Tkacenko. Vezi Tkacenko.

Protuberantia (lat. = a umfla), sin.: *Protuberanță*. Parte proeminentă a unei formațiuni anatomice, de formă mai mult sau mai puțin rotundă (1). ~ *mentalis*, proeminența mediană a corpului mandibulei (1). ~ *occipitalis externa*, proeminența triunghiulară situată în mijlocul suprafeței externe a

solzului osului occipital (1). ~ *occipitalis interna*, proeminența în formă de cruce situată pe suprafața endocraniană a solzului osului occipital (1).

Protuberanță (lat. *protuberantia*). *Protuberantia*.

Proust, P. T. Semnul ~, Strigătul douglasului.

Proust, Robert. Legea lui ~, numărul de milicurie și sutimile miligram-oră distruse în cazul betaterapei sînt în raport direct cu 3/4 din curieterapia superficială (36).

Proust. *Proba* ~, probă utilizată pentru aprecierea tulburărilor psihovizuale din afazie constînd din a cere bolnavului să socotească numărul literelor conținute de un cuvînt pe care nu-l poate pronunța. Imposibilitatea efectuării acestei probe indică afectarea limbajului interior. Afazicii motori, al căror limbaj interior este conservat, pot efectua fără dificultate această probă (27).

Proust-Duval. *Procedul* ~, colperineorafie posterioară caracterizată prin excizia unui lambou triunghiular din mucoasa vaginală posterioară, urmată de miografia ridicătorilor anali (18).

Provitamină. Substanță care, introdusă în organism prin alimentație, este capabilă să se transforme într-o vitamină (de ex. carotenul formează vitamina A) (13). ~ A, Caroten.

Prowazek-Halberstädter (Prowazek, Stanislaus Josef Mathias von, 1875-1915; Halberstädter, Ludwig). *Incluziuni* ~, incluziuni intracelulare epiteliale conjunctivale reprezentînd colonii ale virusului trahomatos sau ale altor boli din grupa *Chlamidozoon* (28).

Proxenetism (lat. *proxenetes* = mijlocitor, misit). Exploatarea practicării prostituției și traficului de femei, constituind infracțiune contra bunelor moravuri, prevăzută și pedepsită prin Codul Penal (23).

Prozo- (gr. *proso* = din față, dinainte). Element de compunere care introduce în termenii localizarea înaintea (32).

Prozoel (*prozo-* + gr. *koilos* = cavitate). Cavitatea prozencefalului (1).

Prozodie (lat. *prosodia*). Variații de intensitate, de înălțime tonală și de ritm, care conferă vorbirii diverse nuanțe caracteristice limbii sau dialectului respectiv (prozodie elementară) și o expresivitate emoțională (prozodie emoțională) (27).

Prozodontie (*prozo-* + gr. *odous*, *odontis* = dinte). Poziția oblică anterioară a dinților frontali (38).

Prozopagnozie (*prozopo-* + *a-* + gr. *gnosis* = cunoaștere). Denumire dată de Bodamer (1947) unui tip particular de agnozie vizuală,

care constă din imposibilitatea de a recunoaște după fizionomie persoane destul de bine cunoscute, anterior. Recunoașterea este însă posibilă după voce, mers, îmbrăcăminte (27).

Prozopie (gr. *proso* = înainte, avansat + *ops* = ochi). Vezi Index orbitonazal.

Prozoplazie (gr. *proso* = înainte, avansat + *plassein* = a forma). Metaplazie care duce la o dezvoltare mai înaltă a celulelor (2).

Prozopo- (gr. *proso* = față). Element de compunere care introduce în termeni referirea la față (32).

Prozopoplegie (*prozopo-* + gr. *plege* = lovitură). Paralizie localizată la față (27).

Prozopospasm (*prozopo-* + gr. *spasmos* = spasm). Crampă musculară a feței, tic convulsiv (38).

Pruneucidere. Uciderea de către mamă a copilului natural înainte de a fi expirat termenul legal de declarare a oficiului stării civile, infrafracțiune pedepsită prin Codul Penal (23).

Prurigo (lat. = mîncărime). Denumire generică pentru dermatoze alergice caracterizate printr-un prurit intens și leziuni papuloase. *Clasificare*: a) prurigouri acute, cu formele: p. infantil, p. acut al adultului, p. estival, p. gravidic; b) prurigouri cronice, cu formele: p. cronic al adultului, p. Besnier, p. Hebra (12). ~ acut al adultului, sin.: *Lichen simplu acut*, *Lichen urticatus*, *Prurigo simplu acut*, *Strofulusul adulților*, erupție cutanată caracterizată prin papulovezicule pruriginoase, apărînd de cele mai multe ori într-un singur acces care durează aproximativ două luni (12). ~ bulos, vezi Prurigo infantil. ~ eronie al adultului, formă de prurigo cu evoluție îndelungată, provocată de cauze multiple (alergice, neuropsihice, autointoxicații). *Forme clinice*: a) prurigo simplu cronic difuz (Darier) (sin.: *Lichenificarea difuză*), cu debut brusc, prurit intens, evoluînd în accese sezoniere; b) prurigo cronic circumscris (Darier), vezi Nevrodermită; c) prurigo nodular (Hyde) (sin.: *Lichen simplu obtuz*, *Neurodermită nodulară*), varietate de prurigo caracterizată prin leziuni papuloase de dimensiuni mari (uneori pînă la o alună), foarte pruriginoase și rezistente la tratament (12). ~ estival, sin.: *Summer-prurigo*, formă acută de prurigo caracterizată prin erupții polimorfe (seropapule, eritem urticarian, bule, lichenificări), apărînd la adult pe părțile descoperite, sub acțiunea luminii solare (12). ~ gravidic, formă de prurigo acut apărînd către a IV-a lună de sarcină și dispărînd spontan după naștere (12). ~ infantil, sin.: *Prurigo-strofulus*, *Strofulus*, *Urticaria papuloasă a copiilor*, formă acută de prurigo la copil, caracterizată prin papulovezicule pruriginoase, di-se minate, putînd lua uneori un caracter bulos

(prurigo bulos). Erupția apare în puseuri și în multe cazuri se vindecă spontan după vârsta de 10 ani (12). ~ nodular (Hyde), vezi Prurigo cronic al adultului. ~ simplu acut (Brocq), Prurigo acut al adultului.

Vezi și: Besnier, Hebra.

Prurigo-strofulus. Prurigo infantil.

Prurit (lat. *pruritus* = mîncărime). Senzație particulară de cauze multiple, interne sau externe, la nivelul pielii și al unor mucoase, care provoacă scărpinatul. Poate fi generalizat sau localizat (12). ~ cu lichenificare, Neurodermită.

Prussak, Alexander, 1839–1897. **Punga** ~ *Recessus membranae tympani superior*.

Psaldodontie. Ocluzie normală a ortognatilor, caracterizată prin planuri oblice de abraziune, incisivii superiori depășind vertical pe cei inferiori cu aproximativ o treime (39).

Psalterium (lat. = liră). *Commissura fornicis*.

Psamoangiom (gr. *psamos* = nisip + *angiom*). Psamom cu neoformații vasculare (2).

Psamom (Virchow) (gr. *psamos* = nisip + *oma*). Tumoare cu depozite asemănătoare nisipului întilnită la nivelul sistemului nervos, uneori în fibroame, endoteliioame, carcinoame sau sarcoame (2).

Psamoterapie (gr. *psamos* = nisip + *therapeia* = tratament), sin.: *Ammoterapie*. Tratament extern cu ajutorul băilor sau săculețelor de nisip încălzite la soare sau în mod artificial (4).

Pseudartroză (*pseudo-* + *artroză*). Complicație în cursul formării unui calus, datorită neconsolidării fragmentelor și apariției unei mobilități anormale (2). ~ flotantă, Pseudartroză laxă. ~ laxă (Ménard), sin.: *Pseudartroză flotantă*, pseudartroză cu lipsă mare de substanță osoasă (24). ~ intracotiloidiană, formă de pseudartroză întilnită în osteoartrita tuberculoasă a șoldului; prin distrugerea extremității superioare a femurului fie total, fie în furcă, bontul colului rămas sau ramura inferioară a furcii rămîne în cotii (24). ~ „providențială”, termen introdus de Destot pentru pseudartrozele create chirurgical, în vederea unei recuperări funcționale (24). ~ strînsă, pseudartroză înglobată în țesut fibros, dens, care-i conferă o oarecare stabilitate (24).

Pseudo- (gr. *pseudes* = fals). Element de compunere care introduce în termeni sensul de: fals, falsificat (32).

Pseudoacneea rozacee a copilului. *Granulosis rubra nasi*.

Pseudoacromie parazitată. *Pitiriazis versicolor*.

Pseudoaglutinare (*pseudo-* + lat. *agglutinare* = a lipi, a uni). Disponerea hematiilor

în fișuri, constatată în diferite cazuri în care fibrinogenul sau globulinele din plasmă sînt crescute. Reprezintă unul dintre fenomenele care stau la baza creșterii vitezei de sedimentare a eritrocitelor. Constituie una dintre cauzele de eroare în tehnica determinării grupelor sanguine (19).

Pseudoalele, sin.: *Subgene*. Unități genetice cu funcții similare, strîns legate într-un grup ligatural și manifestîndu-se ca o singură unitate, în aceeași funcție (17).

Pseudoalternanță respiratorie. Aspect electrocardiografic de alternanță regulată a amplitudinii unei unde sau a întregului complex de unde, dispărînd însă în apnee (10).

Pseudoangină pectorală. Cardionevroză.

Pseudoapendicită. Denumire dată bolii Bornholm în formele cu dureri abdominale, care simulează apendicita (8).

Pseudoatrophoderma coli. Vezi Sclerodermii localizate.

Pseudoblepsie (*pseudo-* + gr. *blepsis* = vedere). Iluzie vizuală (35).

Pseudoceol (*pseudo-* + gr. *koilos* = cavitate). Cavitate generală falsă, lipsită de o membrană celomică, întîlnită la viermii din clasa *Nematoda* (31).

Pseudochist (*pseudo-* + gr. *kystis* = vezică). Formațiune asemănătoare unui chist, dar care nu are pereți proprii (2). ~ **pancreatic**, formațiune chistică de origine pancreatică ai cărei pereți sînt formați de peritoneul organelor vecine și de aderențe patologice (11).

Pseudo cilindri. Formațiuni de aspect cilindric, alcătuite din aglutinări de celule (neînglobate într-o materie proteică), din conglomerate de cristale sau de săruri amorfe, din spermatozoizi degenerați ș.a., prezente uneori în sedimentul urinar, putînd fi confundate cu cilindrii adevărați (25).

Pseudoicroză pericardică. Sindromul Pick. Vezi Pick.

Pseudo Colinesteraze. Enzime capabile să hidrolizeze atât acetilcolina, cît și esterii neolinici (tributirina etc.) (15).

Pseudooid al buzelor. Boala Fordyce. Vezi Fordyce.

Pseudocoxalgie (*pseudo-* + lat. *coxa* = articulația șoldului + *algos* = durere). Osteocondrită deformantă juvenilă a articulației coxo-femorale (4).

Pseudocriptohidie (*pseudo-* + gr. *kryptos* = ascuns + *orchis* = testicul), sin.: *Instabilitate testiculară*. Absența inconstantă a testiculului din scrot (7).

Pseudoerup, sin.: *Crup fals*. Termen utilizat uneori pentru a defini laringita obstruantă acută nedifterică, de obicei de etiologie virală.

Alți autori folosesc acest termen ca sinonim pentru laringita striduloasă (8).

Pseudoecutis verticis gyrata. Vezi *Cutis verticis gyrata*.

Pseudodemență (*pseudo-* + lat. *dementia* = nebunie). Stare tranzitorie de scădere globală a capacității intelectuale, însoțită de tulburări importante de memorie, dezorientare mnesică, după dispariția căroră psihicul bolnavului se apropie de normal (35). ~ **isterică**, tip de stare crepusculară în cursul isteriei, caracterizat prin răspunsuri și comportament absurd, bolnavul păstrînd însă totdeauna posibilitatea de a aprecia ambianța, pericolul situațional, precum și preocuparea de a se menține curat și a se hrăni (35).

Pseudodextrocardie (*pseudo-* + lat. *dexter* = din dreapta + gr. *kardia* = inimă). Deplasare — dar nu transpoziție — a inimii spre hemitoracele drept (10).

Pseudodiabet insipid. Diabet insipid nefrogen. ~ **renal**, vezi Diabet renal glicozuric.

Pseudodispepsie exsudativă. Diaree postprandială a sugarului.

Pseudoelefantiazis neuroartritic. Edem cronic familial Meige. Vezi Meige.

Pseudoencefalie (*pseudo-* + gr. *enkephalos* = creier). Malformație congenitală caracterizată prin absența encefalului care este înlocuit de o masă de țesut fibrovascular ce umple fosele craniului (26).

Pseudoencefalită (*pseudo-* + gr. *enkephalos* = creier + *-ită*), sin.: *Cerebralia*. Sindrom clinic cuprinzînd variate tulburări neuropsihice și întîlnit în diferite boli infecțioase, mai ales în poliomielită, tetanos, tuse convulsivă severă și botulism; este determinat de alte mecanisme etiopatogenice decît localizarea virusului la nivelul sistemului nervos central, și anume: hipoxie, tulburări de hemodinamică cerebrală, edem cerebral, intoxicație a sistemului nervos central cu toxine microbiene sau virale (8).

Pseudoendocrinopatie renală. Vezi Insuficiențe tubulare disociate.

Pseudoerizipel. Boala Baker-Rosenbach. Vezi Baker-Rosenbach.

Pseudoenucoidism (*pseudo-* + gr. *eune* = culcuș + *echein* = a păzi). Sindrom de insuficiență testiculară, caracterizat prin trăsături somatice asemănătoare eunucoizilor, dar cu dezvoltare și funcție normală a organelor genitale; ar fi datorit scăderii reactivității țesuturilor receptoare față de androgeni (7).

Pseudofemelă (*pseudo-* + lat. *femella* = femelă). Pseudohermafrodit avînd sexualizare somatică feminină și gonade de tip masculin (7).

Pseudogastrită (*pseudo-* + gr. *gaster* = stomac + *-ită*). Termen folosit pentru aspectele funcționale sau episodice care apar la examenul

gastroscopic sau fluoroscopic al stomacului, caracterizate prin congestia sau dezvoltarea pliurilor mucoasei gastrice, fără modificări histologice (16).

Pseudogliom retinian. Prezență de exsudat organizat in vitro, care simulează gliomul de retină (28).

Pseudoglobulie. Poliglobulie relativă.

Pseudoglobuline. Termen utilizat pentru desemnarea fracțiunilor globulinei serice care — spre deosebire de euglobuline — sînt solubile în apă distilată (pH neutru), în absența oricăror săruri (5).

Pseudohalucinație (*pseudo-* + lat. *hallucinatio* = nălucire). Percepție fără obiect, care nu trece prin căile senzoriale, este trăită în interiorul psihicului bolnavului, neavînd o proiecție spațială în exterior și fiind însoțită de obicei de fenomene de automatism mintal (35).

Pseudohemofilie (*pseudo-* + gr. *haima* = sînge + *philein* = a iubi). Denumire dată unor sindroame hemoragice, altele decît hemofilia clasică sau cea datorită deficienței factorilor antihemofilici B și C. Astfel, s-a dat această denumire bolii Willebrand-Jürgens, deficienței congenitale sau dobîndite a factorului V (pseudohemofilia Owren) sau a factorului VII (hipoprotrombinemia congenitală) (19). ~ ereditară, Boala Willebrand-Jürgens, vezi Willebrand-Jürgens.

Pseudohermafroditism (*pseudo-* + *hermafrodit*), sin.: *Ginandromorfism*, *Hermafroditism spurius*. Stare constituțională anormală în care caracterele sexuale aparente sînt în contradicție cu sexul gonadic. Deosebim pseudohermafroditismul extern, intern și complet, după cum sînt malformate organele sexuale interne, externe sau ambele (7).

Pseudoernie ventrală (Baracz). Semn întîlnit în paralizile poliomielitice ale musculaturii abdominale; constă din apariția, cu ocazia celui mai mic efort, a unei tumefacții sonore la percuzie și reductibilă, între marginea externă a masei sacrolombare, rebordul costal, creasta iliacă și ombilic (24).

Pseudohidronefroză (*pseudo-* + gr. *hydor* = apă + *nephros* = rinichi + *-oză*). Complicația unei contuzii renale, constînd din acumularea unui conținut urohemetic în atmosfera perirenală (11).

Pseudohipertrofie (*pseudo-* + *hiper-* + gr. *trophe* = nutriție). Hipertrofie falsă. ~ musculară, falsă hipertrofie musculară prin infiltrare fibrogrăsoasă; se întîlnește în unele boli musculare primitive, care realizează o creștere în volum a mușchiului, însă cu o valoare funcțională redusă (27).

Pseudohipoparatiroidism. Sindromul Albright. Vezi Albright.

Pseudoihtioza cașectiilor. Ihtioza cașectiilor.

Pseudoinfluență. Viroze paragripale.

Pseudoinhibiție (*pseudo-* + lat. *inhibere* = a împiedica). Capacitatea unor analogi chimici ai metaboliților finali de a preveni sinteza metaboliților naturali. Explicația (Monod și colab.) constă din stereospecificitatea acestor analogi, identică cu a compușilor pe care îi mimează (17).

Pseudolimax. Iodamoeba.

Pseudologie (*pseudo-* + gr. *logos* = cuvînt). Tendință patologică la denaturarea adevărului, întîlnită în special la personalitățile psihopatie și fiind uneori însoțită temporar de un grad de convingere în realitatea celor imaginate și povestite (35).

Pseudolyssa histerica. Tablou clinic cu manifestări isterice ce simulează rabia (8).

Pseudomaseul (*pseudo-* + lat. *masculus* = mascul). Pseudohermafrodit avînd sexualizare somatică masculină și ovare (7).

Pseudomelanom (*pseudo-* + gr. *melas* = negru + *-oma*). Histiocitom.

Pseudomelanoză (*pseudo-* + gr. *melas* = negru + *-oză*). Colorație negricioasă postmortală, datorită acțiunii hidrogenului sulfurat, produs prin putrefacție, asupra țesuturilor autolizate care conțin fier (23).

Pseudomelle (*pseudo-* + gr. *melos* = extremitate). 1. Perceperea unor extremități sau segmente în plus (35). 2. Perceperea falsă a existenței unui membru sau segment amputat al corpului (membru fantomă) (35).

Pseudomembrană (*pseudo-* + lat. *membrana* = membrană). Falsă membrană.

Pseudomenstruație (*pseudo-* + lat. *menstrua* = care are loc în fiecare lună). Sîngerare uterină datorită exclusiv scăderii nivelului foliculinei, fără a fi existat o impregnare progesteronică (7).

Pseudomilium coloid. Milium coloid.

Pseudomonas. Gen de bacterii din familia *Pseudomonadaceae*, clasa *Schizomycetes*, de formă bacilară, monotrihe, lofotrihe sau imobile, gramnegative. Unele specii produc un pigment fluorescent difuzibil verzui, albastru, violet, roz sau galben sau de culoare roșie sau galbenă nedifuzibil. Se întîlnesc în sol și apă. Multe specii sînt patogene pentru plante și numai foarte puține pentru animale (3). ~ *aeruginosa*, sin.: *Bacilul piocianic*, bacil aerob și anaerob facultativ, gramnegativ, mobil, posedînd 1-3 cili polari, dispus izolat în perechi sau în lanțuri scurte. Provoacă variate infecții la om și animale, caracterizate prin formarea unui puroi de culoare verzuie (3).

Pseudonefroză (*pseudo-* + gr. *nephros* = rinichi + *-oză*). Vezi Glomerulonefrită difuză cronică.

Pseudoosteomalacie (*pseudo-* + gr. *osteon* = os + *malakia* = înmuiere). Diformitate prin micșorarea dimensiunilor și rapoartelor oaselor bazinului, de origine rahitică (24).

Pseudopapilită (*pseudo-* + lat. *papilla* = papilă + *-ită*). Aspect de nevrită optică intrabulbară determinat de alterații vasculare retiniene de cauză neinflamatorie (28).

Pseudoparalizie generală. Psihoză caracterizată prin deteriorare intelectuală, euforie, delir de grandoare, asemănătoare paraliziei generale progresive, dar determinată de alte cauze (traumatism, tumori cerebrale, ateroscleroză, alcoolism) (35).

Vezi și: Parrot.

Pseudopelada areata. Tricoclazomanie.

Pseudopeladă Brocq. Vezi Brocq.

Pseudoperitonită (*pseudo-* + *peritoneu* + *-ită*). Peritonism.

Pseudopesta aviară. Boala Newcastle.

Pseudopode (*pseudo-* + gr. *pous* = picior). Emisiuni citoplasmice digitiforme, mobile, inconstante, variabile cu funcția celulei; participă în fagocitoză, deplasare etc. (1).

Pseudopoliomielită (*pseudo-* + *poli-* + gr. *myelos* = măduvă + *-ită*). Vezi Parapoliomielită.

Pseudoporencefalie (*pseudo-* + *poro-* + gr. *enkephalos* = creier). Cavități chistice intracerebrale care nu comunică cu ventriculii (26).

Pseudoproteinurie (*pseudo-* + *proteină* + gr. *ouron* = urină, sin.: *Proteinurie falsă*. Proteinurie aparentă, sugerată de pozitivări ale unora dintre testele de rutină pentru evidențierea proteinelor urinare, consecutive prezenței în urină a mucinei, a proteinelor de origine genitală sau a adaosului de proteine după emisia urinei (25).

Pseudopterigion (*pseudo-* + gr. *pterygion* = arlipă). Formațiune conjunctivală asemănătoare pterigionului, consecutivă unei arsuri sau unui traumatism (28).

Pseudoptialism (*pseudo-* + gr. *ptyalon* = salivă). Hipersalivație aparentă, întâlnită îndeosebi în stările catatonice prin reținerea salivei în cavitatea bucală (35).

Pseudopubertate precoce. Pubertate precoce, din care lipsesc însă elemente importante (de ex. maturația gonadelor), datorită hipercorticismului androgen (7).

Pseudorabile (*pseudo-* + lat. *rabies* = turbare). Tablou clinic însă simulează rabia, provocat de variate alte infecții (de ex. flegmon amigdalian, tetanos, poliomieliță cu hidrofobie, manie acută, isterie, encefalită) (8).

Pseudoreminiscență (*pseudo-* + lat. *reminiscere* = a-și aminti). Reproducere deseori deformată a unor evenimente care de obicei au avut loc în trecutul bolnavului, însă pe care el le situează în prezent în scopul acoperirii golurilor de memorie; se întâlnește mai ales în hipomnezie și amnezia progresivă (35).

Pseudoreumatism (*pseudo-* + gr. *rheumatismos* = reumatism). Manifestare articulară sau paraarticulară, care simulează infecția reumatică (32). ~ *infețios*, Reumatoid. ~ *saturnin*, dureri difuze, de obicei periarticulare, cu sediu variat, prezente în intoxicația cu plumb (în cursul colicii saturnine, dar și în afara episodului acut), neinfluențate de factorii meteorologici și fără răsunet asupra capacității de muncă (9).

Pseudorubeolă. Denumire acordată unor sindroame eruptive asemănătoare intructiv rubeolei, provocate de alte virusuri: ECHO, reovirusuri, adenovirusuri etc. (8).

Pseudoscleroză în plăci. Vezi Degenerescență hepatolenticulară (27).

Pseudoscope (*pseudo-* + gr. *skopein* = a vedea). Iluzii vizuale de mărime, formă și distanță a obiectelor (35).

Pseudosincopă (*pseudo-* + gr. *synkope* = sincopă). Pierdere de cunoștință, incompletă și de scurtă durată, întâlnită de obicei la femei de tip astenic, cu instalare și revenire progresivă (10).

Pseudospiculi (pl. de la *pseudo-* + lat. *spiculum* = ac). Semn radiologic al pozițiilor osoase aciforme, orientate pe interstițiul vascular și limfatic periosos (36).

Pseudospondilolistezis (*pseudo-* + gr. *spondylos* = vertebră + *olisthanein* = a aluneca). Sindrom descris de Junghans și care este consecința unor modificări ale articulațiilor vertebrale, în special L₃-L₁, prin procese artrozice (27).

Pseudostrangulare intestinală. Ocluzie intestinală paralică.

Pseudostupor (Westphal) (*pseudo-* + lat. *stupor* = încremenire). Stare asemănătoare stuporului, determinată de tulburări halucinator-delirante (35).

Pseudotabes (*pseudo-* + lat. *tabes* = putrezire). Tablou patologic asemănător tabesului, dar de altă etiologie decât cea luetică (32). ~ *aleoole*, polinevrită cronică alcoolică, cu manifestări asemănătoare tabesului (23). ~ *arsenical*, Polinevrită arsenicală. ~ *diabetic*, complicație rară a diabetului zaharat, constind din absența reflexelor rotuliene, durere epigastrică, tulburări de micțiune și mers, semnul Argyll-Robertson (7). ~ *postdifterie*, sindrom paralic paroplegic, apărind ca o complicație nervoasă a difteriei, manifestat clinic prin tulburări de coordonare, mers ataxie, obositor, semn Rom-

berg prezent, forță musculară segmentară aproape normală (8).

Pseudotifus (*pseudo-* + gr. *typhos* = stupeoare). Denumire generică pentru o serie de rickettsioze, transmise prin trombiculide, cu evoluție clinică mai benignă decât tifosul exantematic (8).

Pseudotrunchi arterial comun. Anomalie congenitală constând dintr-o dextropoziție aortică, cu atrezie a arterei pulmonare (10).

Pseudotuberculos. Atribut pentru un grup de boli caracterizate prin aspect macroscopic ce amintește pe acela al tuberculozei; se observă în special la animalele de laborator. La om, aspectul clinic este acel al febrei tifoide și este datorit pătrunderii în tubul digestiv a cocobacilului Malassez și Vignal (34).

Pseudotumoare (*pseudo-* + lat. *tumor* = tumoare). Aspect macroscopic tumoral, având la bază un proces inflamator productiv (proliferativ), interesând epiteliul sau stroma (2). ~ albă (Fournier), osteocondroatrofie în cadrul sifilisului terțiar (24). ~ silicoasă, imagine radiologică de condensare fibroasă importantă, caracteristică stadiului al III-lea al silicozei (9).

Pseudotumor cerebri. Denumire generică pentru procese patologice diferite de tumorile cerebrale, dar care pot produce simptome asemănătoare (26).

Pseudoturbare. Boala Aujeszky. Vezi Aujeszky.

Pseudoulcăr venerian. Ulcerul acut al vulvei.

Pseudouree. Izouree.

Pseudouremie. Termen clinic mai vechi, utilizat inițial pentru denumirea unui complex de simptome neurologice întâlnite în evoluția bolilor renale, asemănătoare din anumite puncte de vedere uremiei, dar fără a fi determinate de azotemie, ci de modificările vasospastice sau hidroelectrolitice (edem, hipertensiune lichidiană) de la nivelul creierului. Se descriu: a) o formă acută severă, denumită și eclampsie nefrogenă (identică formei de sarcină: cefalee, bradicardie, vărsături, convulsii), având la bază în special edemul cerebral și hipertensiunea L.C.R. și intraventriculară; b) o formă cronică, întâlnită și în cadrul hipertensiunii arteriale visceralizate, arteriosclerozei cerebrale etc., așa-numita encefalopatie hipertensivă cu manifestări clinice accentuate sau minore („micile semne ale brightismului”) (10).

Pseudovaginită (*pseudo-* + lat. *vagina* = teacă). Peritendinită.

Pseudovomică (*pseudo-* + lat. *vomica* = abces). Eliminarea matinală prin tuse a unei cantități mari de puroi, observată în cursul bronșiectaziei sau supurației pulmonare, ca

urmare a stagnerii secrețiilor în cursul nopții (34).

Pseudoxantom elastic, sin.: *Elastoma distrofica*, *Elastorrhexis*. Alterație particulară a țesutului elastic, ducând la apariția de plăci gălbui, cuprinse într-o rețea vag violacee, localizată de predilecție la marile pli și regiunea cervicală (12). ~ subcutanat al nou-născutului, Adiponecroza subcutanată a nou-născutului.

Psieroalgie (gr. *psychros* = rece + *algos* = durere), sin.: *Psicroestezie*. Senzație dureroasă la rece; apare de cele mai multe ori în polinevrite, în special de natură alcoolică (4).

Psicroestezie (gr. *psychros* = rece + *aisthesis* = percepere). Psicroalgie.

Psierofil (gr. *psychros* = rece + *philein* = a iubi), sin.: *Criofil*. Care se dezvoltă în limite de temperatură cuprinse între 0 și 35° C, cu un optim între 15 și 20° C. Termenul se folosește în special pentru bacterii (3).

Psierometru (gr. *psychros* = rece + *metron* = măsură). Aparat pentru determinarea umidității aerului bazat pe efectul de răcire a evaporării. Constă în principiu din două termometre (unul dintre acestea având rezervorul de mercur înfășurat într-un manșon de tifon care se umezește). Datorită evaporării, temperatura va coborî; răcirea este cu atât mai mare, cu cât evaporarea este mai intensă și atmosfera mai uscată. Se obțin astfel două valori de temperatură la cele două termometre, din diferența dintre aceste valori calculându-se umiditatea aerului (20).

Psieroterapie (gr. *psychros* = rece + *therapeia* = tratament). Tratamentul prin aplicații reci pe cale generală (baie, loțiuni etc.) sau locală (pungă de gheață, spălătură intestinală etc.) (4).

Psihagogie (*psih-* + gr. *agogos* = care dă la iveală, care obține). Formă de psihoterapie prin metode educative (35).

Psihalgie (*psih-* + gr. *algos* = durere). Exacerbarea durerilor nevralgice sau de altă natură în timpul stărilor de tensiune psihică (35).

Psihamină. Amfetamină.

Psihanaliză (*psih-* + gr. *analysis* = analiză). Concepție elaborată de Freud, conform căreia structura personalității este formată din „sine” ca expresie a psihismului tendințelor primitive, „eul” ca reprezentant al psihicului conștient și preconștient și „supraeu” ca element de cenzură a psihicului care determină refularea tendințelor instinctive, sexuale, agresive și care ar forma dinamismul întregii activități psihice a individului. Reducând dinamismul psihicului la cîteva tendințe sexuale și agresive, Freud minimalizează rolul mediului social și biologizează în mod vulgar comportamentul uman. Freudismul stă la baza unor curente

actuale în medicină și biologie (medicina psihosomatică, psihiatria dinamică) (35). ~ **intelectualistă**, curent care caută să precizeze condițiile sociale ce determină conflictele psihologice, fără a modifica fundamental psihanaliza freudiană de la care pornește (35).

Psihastenie (P. Janet) (*psicho- + a- + gr. sthenos = putere*). Termen generic utilizat pentru denumirea unor stări patologice, de obicei de dezvoltare, caracterizate prin scăderea simțului realului, aspect dubitativ, trepidatie, timorare, tendință marcată la intelectualizarea trăirilor, reactivitate scăzută față de situațiile reale afectogene și tendința la apariția și dezvoltarea tulburărilor obsesivofobice (35).

Psihiatrie (*psicho- + gr. iatreia = vindecare*). Știință medicală care studiază bolile psihice, tratamentul și profilaxia lor (35). ~ **dinamică**, concepție constând din aplicarea psihanalizei în diagnosticul, clasificarea și tratamentul tulburărilor psihice (35). ~ **socială**, termen utilizat pentru a desemna aspectele de asistență psihiatrică socială și juridică ale bolnavului psihic (35).

Psiho- (*gr. psyche = suflet*). Element de compunere care are sensul „în legătură cu sufletul” (32).

Psihoanaleptie (*psicho- + gr. analepsis = înzdrăvenire*). Medicament psihotrop cu acțiune psihotonă, euforizantă, utilizată de obicei în tratamentul stărilor depresive, în asociere cu anxioliticele și neurolepticele (35).

Psihoanalgezie (*psicho- + an- + gr. algos = durere*). Calmarea senzațiilor dureroase prin psihoterapie (18). ~ **durerilor de naștere**, metodă de analgezie propusă de școala sovietică din Harkov, constând din profilaxia durerilor de naștere prin folosirea mijloacelor pedagogice și educative; metoda se bazează pe concepția pavlovistă (18). ~ **extemporanee a durerilor de naștere**, metodă de calmare a durerilor de naștere prin administrarea de oxigen parturientei sau prin practicarea inspirațiilor profunde de către aceasta, asociate cu masajul zonelor de proiecție cutanată a durerii în regiunea abdomenului inferior și lombosacrată (18).

Psihobiogramă (*psicho- + gr. bios = viață + gramma = notare*). Descrierea dezvoltării caracterologice a personalității, incluzând în aceasta dezvoltarea biologică (35).

Psihoetarsis (Freud) (*psicho- + gr. katharsis = curățire, purificare*). Metodă psihanalitică având ca scop să determine retrăirea în stare de hipnoză a traumei psihice care a determinat tulburarea de obicei nevrotică (35).

Psihochirurgie. Termen generic pentru metodele chirurgicale de tratament al bolilor psihice (35).

Psihodisleptie (*psicho- + dis- + gr. lepsis = prindere*). Substanță psihotropă cu acțiune de obicei psihotonă care poate însă determina ușor diferite sindroame psihotice folosite ca modele experimentale pentru studiul clinicii și fiziopatologiei psihozelelor (35).

Psihofarmacologie (*psicho- + gr. pharmakon = medicament + logos = știință*). Ramură a farmacologiei care se ocupă cu studiul substanțelor psihotrope (35).

Psihogenie (*psicho- + gr. gennan = a produce*). Totalitatea tulburărilor psihotice sau nevrotice, a căror apariție și evoluție sînt determinate de factori psihogeni etiologici și de factori somatici și constituționali favorizanți sau predispozanți (35).

Psihogramă (*psicho- + gr. gramma = notare*). Caracterizare psihologică descriptivă a structurii și dezvoltării personalității (35).

Psihoigienă (*psicho- + gr. hygieinain = a fi sănătos*). Capitol al psihiatriei, care cuprinde măsurile de igienă a diferitelor categorii de activitate, în scopul întăririi sănătății psihice și al prevenirii bolilor psihice (35).

Psiholeptie (*psicho- + gr. lepsis = prindere*). Medicament psihotrop, a cărui acțiune se caracterizează printr-o acțiune hipnotică, sedativă sau neuroleptică (35).

Psihologie (*psicho- + gr. logos = știință*). Știința care se ocupă cu studiul legilor formării, dezvoltării și manifestării activității psihice normale (35). ~ **medicale**, totalitatea datelor psihologice teoretice și practice, care stabilesc raporturile dintre medic și bolnav în funcție de tipul afecțiunii și stării psihice a bolnavului (35).

Psihometrie (*psicho- + gr. metron = măsură*).
1. Măsurarea, cu ajutorul instrumentelor, a timpului și vitezei desfășurării proceselor psihice (35).
2. Totalitatea metodelor de apreciere, cu ajutorul testelor, a funcțiilor psihice luate separat sau în complex (35).

Psihonevroze (Kraft-Ebing) (*psicho- + gr. neuron = nerv + -oză*). Termen desuet utilizat pentru denumirea unor stări psihice patologice caracterizate printr-o intricare a elementelor psihotice și nevrotice (35).

Psihopat (*psicho- + gr. pathos = boală*).
1. Termen utilizat în mod greșit pentru denumirea tuturor indivizilor cu tulburări psihice de ordin nevrotic, psihotic sau de personalitate (35).
2. Termen uzual pentru denumirea indivizilor care suferă de o psihopatie (35). ~ **astenie**, psihopat caracterizat prin imbinarea sensibilității exagerate și a impresionabilității crescute cu epuizarea marcată a potențialului nervos, capacitate de muncă scăzută, labilitate a atenției și uneori printr-o tendință la închidere în sine (35). ~ **cieloid**, termen utilizat de Kretschmer pentru psihopații caracterizate prin tendința la

oscilații endogene ale dispoziției (35). ~ **epileptoid**, termen utilizat de Kretschmer pentru denumirea psihopațiilor caracterizate printr-o excitabilitate și instabilitate deosebite (35). ~ **excitabil**, psihopat caracterizat prin neconcordanța reacției personalității (în special sub raport emoțional) cu forța și calitatea excitației, din care cauză bolnavul reacționează furtunos, cu minie, insulte și câteodată cu acte agresive mergând pînă la crime (35). ~ **impulsiv**, psihopat la care predomină acțiunile și tendințele impulsive cu caracter patologic și care apar în conștiință subit și atât de puternice, încît bolnavul le dă curs (piromanie, cleptomanie, mitomanie, dromomanie) (35). ~ **isterie**, subiect caracterizat printr-o tendință la reacții isterice și o factură caracterială deosebită, tradusă în primul rînd prin emoționalitate, susceptibilitate crescută, egocentrism (35). ~ **paranoie**, psihopat la care predomină tendința patologică spre formarea de idei dominante și prevalente, întreținute de emoții puternice (gelozie patologică, fanatism, cverulență) (35). ~ **pervers**, psihopat caracterizat prin modul nefiresc, pervers, de a-și satisface nevoile sexuale (35). ~ **psihastenie**, sin.: **Anancast**, psihopat caracterizat prin slăbirea simțului realului, tendință la anxietate, ipohondrie, nehotărîre, îndoiele și oscilații permanente, impresionabilitate, pe fondul cărora pot apărea deseori tulburări de tip obsesivofobic (35). ~ **schizoid**, termen utilizat de Kretschmer pentru denumirea psihopațiilor caracterizate printr-o închidere patologică în ei înșiși, detașare, comportament cu elemente bizare, trăsături pe care autorul le considera stadii prepsihotice sau postprocesuale (35). ~ **timopat**, psihopat caracterizat printr-un tonus emoțional permanent și preponderent ridicat sau scăzut (35).

Psihopatie (*psicho-* + gr. *pathos* = boală). Grup polimorf de stări psihice anormale apropiate de diferitele variații extreme ale personalității normale, dar care, spre deosebire de acestea, reprezintă tulburări disarmonice de dezvoltare ale caracterului și personalității în general și constă din scăderea capacității de adaptare a individului la condițiile de mediu (35).

Psihortopedie (*psicho-* + *orto-* + gr. *paideia* = creștere). Formă de psihoterapie constînd din măsuri care au ca scop reglarea modului de viață și a comportării bolnavului (35).

Psihoterapie (*psicho-* + gr. *therapeia* = tratament). Totalitatea metodelor de tratament prin folosirea factorilor psihici (35). ~ **colectivă**, sin.: **Psihoterapie de grup**, termen generic pentru formele de psihoterapie aplicată la grupuri de bolnavi cu metode foarte diverse, ca lecții, discuții între bolnavi, activități culturale etc. (35). ~ **de grup**, Psihoterapie colec-

tivă. ~ **rațională**, formă de psihoterapie constînd din a explica bolnavului originea simptomelor patologice pe care le prezintă și a-i forma și întări convingerea în posibilitatea reversibilității acestora (35).

Psihotrop (*psicho-* + gr. *tropos* = întoarcere). Care influențează starea psihică (35).

Psihoză (*psicho-* + *-oză*). Termen generic pentru bolile psihice caracterizate prin tulburări psihopatologice profunde (confuzionale, halucinatorii, delirante etc.) și lipsa conștiinței bolii; are de obicei ca urmare o alterare gravă a comportamentului, activității profesionale și capacității de integrare socială, deosebindu-se astfel de nevroze și psihopatii (35). **Psihoze afective**. Psihoze în care tabloul clinic este dominat de tulburări de afectivitate (depresiune, manie) (35). ~ **alcoolică**, termen generic utilizat pentru denumirea complexului de tulburări psihotice, acute sau cronice, întîlnite în alcoolism (35). ~ **cardiacă**, sin.: „*Nebunie*” *cardiacă*, tulburări psihice, uneori importante, apărînd în insuficiențele cardiace; pot fi de tip depresiv, paranoic (cu delir de persecuție) sau confuzional, cu onirism halucinator (10). **Psihoze carentiale**. Termen generic pentru denumirea tulburărilor psihice apărute în carențele alimentare și vitaminice (35). **Psihoze eirculare**. Psihoze caracterizate prin trecerea fără intervale libere a unor tablouri psihotic-afective în stări psihotice afective cu conținut opus (35). ~ **depresivă**, psihoză afectivă caracterizată printr-o dispoziție tristă, pe fondul căreia apar deseori tulburări de percepție și idei delirante cu conținut dureros (35). **Psihoze de detenție**. Psihoze cu tablouri clinice polimorfe (de tip isteric, paranoic, confuziv) apărute în timpul detenției (35). ~ **discordantă**, termen utilizat în special de autorii francezi pentru schizofrenie (35). **Psihoze endocrine**. Termen generic pentru tulburările psihice apărute în hiper-, hiposau disfuncția glandelor endocrine (35). ~ **endogenă**, termen generic utilizat pentru bolile psihice cu etiologie internă (schizofrenie, psihoză maniacodepresivă) (35). ~ **epileptică**, psihoză acută, de obicei confuzională (crepusculară, delirantă, onirică) sau cronică (paranoică, dementială), apărînd în cursul epilepsiei (35). ~ **exogenă**, termen generic utilizat pentru denumirea psihozelor cu etiologie externă (35). **Psihoze experimentale**. Psihoze determinate de administrarea unor substanțe psihodisleptice (mescalina, dietilamida acidului lisergic, psilocibina), servind ca model experimental pentru studiul sindroamelor psihopatologice (35). ~ **halucinatorie cronică** (Ballet-Delmas), boală psihică întîlnită în arterioscleroza cerebrală, caracterizată prin existența unor halucinații, în special auditive sau verbale in-

tense, persistente și de idei delirante care sînt secundare halucinațiilor, derivă din acestea, uneori putînd avea un caracter tranzitoriu (35). **Psihoze infecțioase.** Termen generic pentru tulburările psihice care apar în cadrul bolilor infectocontagioase (35). ~ **de involuție**, termen generic pentru a desemna psihozele care apar pe fondul involuției (35). **Psihoze de lactație.** Psihoze legate de maternitate, apărînd în cursul lactației și avînd predominant forma depresivă sau schizofreniformă (35). ~ **legată de maternitate**, termen generic pentru denumirea totalității modificărilor psihice cu caracter patologic, care apar în cursul perioadei de gestație, *post-partum* sau de lactație, cuprînzînd sindroame confuzionale, maniacale, depresive, schizofreniforme, amnestice-polinevritice (35). **Psihoze luetice.** Termen generic pentru tulburările psihice din luesul cerebral și paralizia generală progresivă și avînd de obicei formă halucinator-paranoidă, amnestică demențială (35). ~ **maniacodepresivă**, boală psihică caracterizată prin apariția periodică a unei faze sau accese maniacale sau depresive care se succed la intervale aproximativ egale sau diferite de timp la același individ, fiecare dintre ele fiind complet reversibile, demențierea nefiînd caracteristică acestei afecțiuni. În forma alternă, accesele de manie și de melancolie sînt separate între ele prin perioade de remisiune completă. În forma circulară nu există intervale libere. În forma remitentă, accesele maniacale și depresive sînt separate între ele prin perioade de ameliorare, în cursul cărora dispoziția rămîne hipomaniacală sau depresivă, fără a se ajunge la un grad de remisiune completă (35). **Psihoze organice.** Termen generic prin care se înțeleg tulburările psihice de tip confuzional, amnestic, dismnestic sau demențial, consecutive leziunilor organice cerebrale (35). ~ **paranoidă**, psihoză al cărei tablou clinic este dominat de existența delirului și halucinațiilor (35). **Psihoze pelagrose.** Psihoze carentiale, de obicei de tip confuzional, depresiv sau demențial, apărînd în pelagră (35). **Psihoze periodice.** Termen generic desemnînd psihozele caracterizate prin apariția la intervale de timp mai mult sau mai puțin regulate a unor episoade psihice, de obicei de același tip și cu posibilitate de reversibilitate (35). ~ **post-eclampțică**, stare de excitație acută cu diminuarea cunoștinței, ce apare la bolnavele care au suferit un mare număr de accese eclampțice (2). **Psihoze puerperale.** Psihoze legate de maternitate care apar la scurt timp după parturiție (1—15) zile și au predominant formă confuzională cu agitație psihomotorie (35). **Psihoze reactive.** Psihozele care apar ca urmare a acțiunii unor traume psihice și se caracterizează prin existența unor legături inteligibile între trauma

psihică și conținutul psihotic, scăderea intensității simptomatologiei prin îndepărtarea la timp de momentul traumatizant, dispariția cauzei sau prin scoaterea bolnavului din mediul în care a fost traumatizat (35). **Psihoze reactive de dezvoltare.** Psihoze reactive cu instalare treptată în urma acțiunii îndelungate a unor factori de mediu traumatizanți, care pot duce la apariția ideilor dominante și prevalente, iar apoi la un delir cu tendința de sistematizare de tip paranoic, ipohondric (35). **Psihoze reflectate** (Griesinger, Schule). Termen vechi pentru denumirea unor episoade psihice care însoțesc crizele nevralgice (35). ~ **senilă**, psihoză care apare de obicei după vîrsta de 60 ani și se caracterizează prin existența unor tulburări psihice halucinatorii delirante, cu sau fără tulburări de conștiință, apărînd pe fondul unor modificări patologice, de obicei legate de vîrstă (35). **Psihoze somatogene.** Termen generic pentru tulburările psihice care apar în cadrul unor boli somatice (hepatice, cardiace, pulmonare, renale) (35). ~ **tabetică**, termen generic desemnînd tulburările psihice din tabes, cu aspect de obicei confuzional, demențial sau delirant halucinatoriu (35). **Psihoze traumatice.** Termen generic pentru tulburările psihice întîlnite în perioada acută sau sechelară a traumatismelor craniocerebrale, avînd forma unor tulburări de conștiință de tip delirant sau crepuscular sau a unor sindroame amnestice, astenice, psihopatoide sau demențiale (35). **Psihoze vasculare.** Psihoze care apar în hipertensiunea arterială, arterioscleroza cerebrală și trombangita obliterantă, caracterizate prin tulburări de conștiință de tip crepuscular, sindroame paranoide, depresive, maniacale, amnestice, demențiale (35).

Psiliat de sodiu. Sare de sodiu a acizilor grași din oleul semințelor de *Plantago ovata*. Are acțiune iritantă locală, sclerizînd și obliterînd venele varicoase cînd este injectat intravenos (14).

Psilocibină. Alcaloid din ciupercile *Psilocibe* și *Stropharia*; are proprietăți psihotomietice (14).

Psillozis (gr. *psilos* = chel, pleșuv). 1. Alopecie prematură (12). 2. Vezi Sprue.

Psitacism (gr. *psittakos* = papagal). Verbalizare mecanică fără conținut ideativ corespunzător (35).

Psitacoză (gr. *psittakos* = papagal + *-oză*), sin.: *Boala papagalilor*. Boală infecțioasă cu simptomatologie predominant pulmonară, determinată de o parickettsie transmisă prin intermediul psitacinelor (în special) sau chiar al unor mamifere (22).

Psoită (gr. *psoa* = mușchiul spatelui + *-ită*). Inflație a mușchiului psaoas-iliac (24).

Psoriazis (gr. *psoriasis* = mîncărime). Dermatoză recidivantă de cauză neprecizată, caracterizată prin leziuni eritematoscuamoase cu scuame groase, lamelare, stratificate, sidefii. Primele leziuni apar de cele mai multe ori în regiunile coatelor și genunchilor. *Forme după localizare*: p. pielii capului, p. artropatic, p. unghiilor, p. inversat sau intervertit. *Forme după aspect*: p. punctat, p. în picătură sau gutat, p. în plăci, p. în placarde, p. generalizat, p. eritrodermic, p. circinat, p. serpiginos, p. cretaceu, p. bulos, p. figurat, p. pustulos (12).

Psorospermoza foliculară. Boala Darier. Vezi Darier.

PSP. Abreviere pentru Phenolsulphonphtalein. Vezi Fenolsulfonftaleină (25).

Pt. Simbolul platinei (5).

Ptarmus (gr. *ptarmos* = strănut). Strănut convulsiv și prelungit (35).

Pterigon (gr. *pterygion* = aripioară). Pliu conjunctival triunghiular cu aspect de aripioară, care invadează corneea din partea internă a conjunctivei bulbare, cu vrful înspre pupilă și baza spre cantusul intern (28).

Pterine. Compuși organici derivați ai heterocicului pteridinic ($C_8H_4N_4$), înrudit cu heterocicului purinic. Dintre pterine fac parte xantopterina sau uropterina (amino-2-dihidroxi-6,8-pteridina) și leucopterina (amino-2-trihidroxi-6,8,9-pteridina), care au fost identificate în urină. Unele pterine dețin rol similar cu acela al vitaminelor B_1 și B_2 , la porumbel și șobolan. Acidul folic este un derivat al xantopterinei (5).

Pterion (gr. *pteron* = aripă). Regiune care înconjură sutura sfenoparietală, unde se unesc oasele frontal, parietal, *squama temporalis* și aripa mare a osului sfenoid (1).

Ptialină, sin.: *Amilază salivară*. Enzimă care catalizează scindarea carbohidraților înalt polimerizați în polimeri glicozidici cu lanțuri scurte. Este prezentă în secreția glandelor salivare (5).

Ptialism (gr. *ptyalon* = salivă), sin.: *Sialoree*. Exagerare a secreției salivare prin: a) iritații nervoase (neurovegetative) în stomatite; b) ca reflex în afecțiuni gastrointestinale, graviditate, menopauză, nevralgia de trigemen, encefalite, intoxicații, tabes; c) sub influența unor medicamente hipersecretorii (pilocarpină, iodură de potasiu, *folia jaborandi*) (38).

Ptomaline (gr. *ptoma* = cadavru). Baze azotate care rezultă din descompunerea proteinelor animale (de ex. putresceină, cadaverină etc.); parte dintre ele au efect toxic (20).

Ptoză (gr. *ptosis* = cădere). Deplasare în sens gravitațional a unui organ sau formațiuni anatomice din sediul său obișnuit. În cazul organelor abdominale, ptoza este datorită în special unei scăderi a presiunii intracavitare și

a slăbirii ligamentelor de susținere (2). ~ **palpebrală**, Blefaroptoză. ~ **renală**, Nefroptoză.

Pu. Simbolul plutoniului (5).

Pubertate (lat. *pubertas*). Perioadă a ontogenezei (între 13 și 16 ani la băieți și între 12 și 14 ani la fete), caracterizată prin accelerarea dezvoltării fizice, sexuale și psihice, astfel încît reproducerea devine posibilă (7). ~ **androidă**, pubertate anormală la fete, care apare cu manifestări de virilizare, datorită unor tumori ovariene sau corticosuprenale (7). ~ **mică**, perioadă a ontogenezei (între 5 și 7 ani), caracterizată prin stimularea creșterii și diferențierii (7). ~ **precoce**, pubertate în general disarmonică, apărînd prematur, datorită leziunilor diencefalohipofizare sau gonadice. Ea poate fi izosexuală sau heterosexuală (7).

Pubes (pl. lat. *pubis* = pubis). 1. Regiune păroasă care acoperă osul pubis (1). 2. Denumirea celor două oase pubiene considerate împreună; acea porțiune a oaselor șoldului care formează partea din față a pelvisului (1).

Pubiotomie (*pubis* + gr. *tome* = a tăia). Operație obstetricală părăsită astăzi aproape cu desăvîrșire, care constă din secționarea corpului pubian în scopul măririi diametrelor bazinului, astfel încît să se permită nașterea spontană în cazurile de bazine distocice (18).

Pubis. *Os pubis*. Vezi Tabelul oaselor.

Pucioasă. Sulf.

Puek. Mediul ~, mediu nutritiv semisintetic folosit la culturile celulare umane și animale (22).

Pudendum femininum, sin.: *Vulva*. Organul genital extern al femeii (1).

Pudră (fr. *poudre*). Pulbere.

Puericultură (lat. *puer* = copil + *cultura* = creștere). Ansamblul de mijloace prin care se asigură dezvoltarea somatopsihică normală și ocrotirea sănătății copilului de la naștere pînă la adolescență (33). ~ **prenatală**, totalitatea mijloacelor de protecție care asigură dezvoltarea intrauterină normală a produsului de concepție pînă la naștere (33).

Puerilism (lat. *puer* = copil). Stare în care bolnavul reproduce vorbirea, gesturile și întregul comportament al copilului (35).

Puerperalitate (lat. *puerpera* = lăuză). Starea femeii de la fecundație pînă la sfîrșitul lăuziei (18).

Puf. 1. Lanugo. 2. Material moale, fin, care provine din pene sau păr (32). ~ **pentru laborator**, în stomatologie, dispozitiv în formă de roată, pe marginile căruia se găsește prinsă o cantitate de material pufos (bumbac). Se folosește la lustruirea lucrărilor protetice (38).

Puigvert, A. **Operația** ~. 1. Procedeu de uretrectomie meatică efectuată pe cale transvezicală (sin.: *Uretrectomie meatică*) (11). 2.

Procedeu de ureterocistostomie pe cale endovezicală (11). **Procedeu** ~, procedeu de adenectomie prostatică pe cale perineală (11).

Pulbere (lat. *pulvis*), sin. *Pudră*, *Pulvis*. 1. Preparat farmaceutic solid, fin divizat, cu aspect omogen (13). 2. Material sub formă foarte fin divizată (32). **Pulberi animale**. Subgrupă în categoria prafului organic, având ca origine produse animale (praful de păr, lână, corn. etc.) (9). **Pulberi anorganice**. Pulberi industriale de natură anorganică (de origine minerală sau metalică) (9). **Pulberi artificiale**. Pulberi formate în industrie prin procedee fizico-chimice (aerosoli metalici, fumuri rezultate din procesele chimice etc.) (9). **Pulberi bacilifere**. Corpusculi de praf care se formează prin uscarea produselor patologice eliminate de omul bolnav în mediul înconjurător, în care unii germeni patogeni rezistenți la uscăciune pot supraviețui multă vreme, având astfel posibilitatea de a răspîndi infecția pe cale aeriană (8). ~ **efervescentă laxativă**, Pulbere Seidlitz. ~ **cu fum**, Pulbere neagră. ~ **fără fum**, amestec de piroxilina și nitroglicerina, înlocuind pulberea neagră în fabricația proiectilelor, cu descompunere mai completă și lăsînd un reziduu minim la ardere (23). ~ **industrială**, Praf industrial. **Pulberi metalice**. Subgrupă în categoria prafului anorganic, cuprinzînd pulberi de origine metalică (fier, zinc, cupru etc.). Iau naștere din procese de condensare sau prin dezagregare, eroziune etc. (9). **Pulberi minerale**. Subgrupă în categoria prafului anorganic, unele din ele avînd o importantă acțiune fibrogenă (praful de cuarț, de silicați etc.) (9). ~ **neagră**, sin.: *Pulbere cu fum*, amestec de salpetru (80%), sulf și cărbune; substanță explozivă întrebuințată în fabricația proiectilelor, formînd un depozit de funingine și pulbere de culoare neagră în jurul orificiului de intrare a proiectilului (23). **Pulberi organice**. Categorie de pulberi industriale cuprinzînd pulberile de origine vegetală, animală, precum și cele ale unor compuși sintetici (9). **Pulberi relativ solubile**. Pulberi foarte puțin solubile *in vitro*, care intră în combinație cu umorile organismului, formînd soluții slabe sau coloidale (9). ~ **sanguină**, Hemoconii. ~ **Seidlitz**, sin.: *Pulbere efervescentă laxativă*, laxativ constituit dintr-un amestec de tartrat de potasiu și sodiu cu bicarbonat de sodiu, pe de o parte, și acid tartric pe de altă parte; efervescența produsă la dizolvarea extemporanee a celor două componente în apă maschează gustul neplăcut (14). **Pulberi solubile**. Pulberi care se pot solva în lichidele și umorile organismului (9). **Pulberi vegetale**. Subgrupă în categoria prafului organic, avînd ca origine produse vegetale (praful de bumbac, in, cînepă, lemn; polenul) (9).

Vezi și: Dover.

Pulex. Gen de paraziți din familia *Pulicidae*, clasa *Insecta*. *Specie mai importantă*: *Pulex irritans* (popular purece) parazitează omul și mai rar porcul, pisica sau ciinele, pe pielea cărora trăiește numai în timpul suptului, provocînd dermite puriginose. Este insectă vectorie pentru germele pestei, tifosului murin și tularemiei. Servește de gazdă intermediară pentru cestozii *Dipylidium caninum* și *Hymenolepis diminuta* (31).

Pulmo (lat. = plămîn), sin.: *Plămîn*. Organul principal al respirației la nivelul căruia se realizează hematoza (singele venos adus de arterele pulmonare cedează bioxidul de carbon și se încarcă cu oxigenul adus cu aerul inspirat prin trahee și bronhii). Plămînul drept este format din 3 lobi, iar cel stîng din 2, fiind situat în cavitatea toracică și acoperit de pleură (1).

Pulmonaria officinalis, sin.: *Cuscrișor*. Plantă din familia *Boraginaceae*, conținînd substanțe mucilaginoase cu acțiune expectorantă (13).

Pulpa (lat. = pulpă), sin.: *Pulpă*. Partea moale din interiorul unui organ, cum este pulpa splinei, a dinților etc. (1). ~ **dentis**, sin.: *Pulpă dentară*, formațiune conjunctivo-vasculonervoasă, sediul vascularizației și sensibilității dintelui, umplînd camera pulpară coronară și canalul radicular. La periferia sa, în contact cu dentina, se găsesc odontoblaste dispuse stratificat la dinții tineri și în grămezi neregulate la dinții persoanelor în vîrstă. Are o funcție dentinoformatorie la dinții în dezvoltare și nutritivă, reparatorie, la dinții adulți (38). ~ **flenis**, substanță proprie a splinei formată din pulpă roșie și pulpă albă (1).

Pulpă. 1. *Pulpa*. 2. Termen popular pentru coapsă (1). 3. Termen folosit uneori pentru porțiuni musculare proeminente (1). ~ **degetelor**, proeminență elastică, convexă pe suprafața palmară sau plantară a falangei terminale a degetelor de la mîini sau de la picioare (1). ~ **dentară**, *Pulpa dentis*.

Pulpectomie (lat. *pulpa* = pulpă + gr. *ektome* = excizie). Metodă de tratament pentru pulpitele totale (seroase sau purulente) și pulpitele cronice, constînd din extirparea totală a pulpei coronoradiculare (38).

Pulpită (lat. = pulpă + *-ită*). Proces inflamator al pulpei dentare. Se produce de obicei ca o complicație a cariei dentare, a parodontopatiilor marginale avansate sau a traumatismelor, putînd surveni și în urma abraziunilor fiziologice sau artificiale a smalțului și dentinei sub influența acțiunilor chimice sau termice. *Forme clinice*: p. hiperemică, p. acută seroasă, p. acută purulentă, p. cronică închisă

(*clausa*), p. ulcerasă, p. hiperplastică (hipertrofică), p. degenerativă-necrozantă (38).

Pulpotomie (lat. *pulpa* = pulpă + gr. *tome* = tăiere). Metodă de extirpare parțială a pulpei din camera pulpară după o devitalizare prin arsenic sau depulpare sub anestezie (38).

Puls (lat. *pulsus* = izbire, lovire). Succesiune regulată a expansiunilor arteriale sistolice datorite transmiterii centrifuge — prin „unda pulsului” — a modificărilor de presiune determinate de expulsiunea singelui în aortă (puls arterial). Prin extensiune, termenul cuprinde diferite fenomene, de obicei vasculare, sincrone cu sistola ventriculară (puls capilar, hepatic, lingual, venos etc.) (10). ~ **abdominal**, perceperea pulsațiilor artei aorte abdominale la indivizii emaciați (10). ~ **alternant**, vezi Alternanța inimii. ~ **altus**, puls cu amplitudine ridicată întâlnit mai ales în insuficiența aortică și datorit unui volum sistolic important (10). ~ **amigdalian**, Semnul Huchard, vezi Huchard. ~ **anacrot**, Anacrotism. ~ **anadlerot**, Anadicrotism. ~ **arterial central**, pulsul arterelor mari; prezintă o curbă cu accidente particulare, care poate fi înregistrată cu ajutorul unui dispozitiv special, aplicat pe artera subclaviculară (10). ~ **bigminat**, Bigeminism. ~ **bulbar**, Puls Bamberger, vezi Bamberger. ~ **capilar**, Semnul Quincke, vezi Quincke. ~ **capilar pulmonar**, termen impropriu pentru presiunea capilară pulmonară intermediară (10). ~ **catacrot**, Catacrotism. ~ **căfărător Mahler**, vezi Mahler. ~ **eeler**, puls a cărui înregistrare grafică prezintă o pantă descendentă abruptă (de ex. în insuficiența aortică, anevrismul arteriovenos) (10). ~ **debilis**, puls slab (10). ~ **depresibil**, puls cu presiune redusă, ușor de învins prin apăsare (10). ~ **dierot**, Dicrotism. ~ **dur**, puls greu depresibil, observat în hipertrofiile ventriculare, rezistențe periferice crescute, hipertensiune arterială (10). ~ **entopie**, denumire pentru fosfele care apar sincron cu pulsul (10). ~ **filiform**, puls tahicardic și foarte mic, uneori la limita perceptibilității (de ex. în colaps etc.) (10). ~ **fortis**, puls puternic întâlnit în creșteri importante ale tensiunii arteriale (10). ~ **funicular**, pulsul artei cordonului ombilical (10). ~ **gambier**, pulsații percepute prin strângerea gambei cu mâna, observate de obicei în insuficiența aortică (10). ~ **hepatic**, expansiuni sistolice ale ficatului, observate în insuficiența tricuspidiană (10). ~ **hiperdierot**, puls prezentând grafic un croșet aortic sub linia bazală; semn de asteniere extremă (10). ~ **intermitent**, absență periodică a apariției uneia sau mai multor bătăi cardiace prea slabe pentru a se mai transmite la nivelul artei radiale (10). ~ **lingual**, Semnul Minervini, vezi Minervini. ~ **paradoxal**, Semnul Kussmaul, vezi Kussmaul. ~ **paradoxal in-**

versat, accentuarea pulsului în inspirația forțată, fenomen întâlnit în unele insuficiențe tricuspidiene (10). ~ **parvus**, puls cu amplitudine redusă întâlnit în stenoza aortică, consecință a diminuării debitului de eiecție sistolică (10). ~ **în plattou**, aspect sfigmografic al pulsului din stenoza aortică, prezentând o linie ascendentă oblică, un platou datorită pătrunderii lente a singelui în aortă și o linie descendentă oblică (10). ~ **retinian**, pulsații ale arterelor retiniene, observate în insuficiența aortică în timpul comprimării globului cu oftalmodinamometrul (10). ~ **tardus**, puls cu cădere foarte lentă întâlnit în stenoza aortică și datorit dificultății de pătrundere a unei sanguine în aortă (10). ~ **vaginal**, percepere inconstantă, prin tactul vaginal, a pulsațiilor vaselor uterine și periuterine, în special spre parametre. În caz de graviditate sau de tumori anexiale, bogat vascularizate, această pulsație este mai evidentă (18). ~ **venos**, expansiune sistolică a venelor jugulare, apărând în insuficiența tricuspida, ca urmare a transmiterii retrograde directe a presiunii din ventriculul drept (10).

Vezi și: Bamberger, Corrigan, Monneret.

Pulsații (lat. *pulsatio* = lovire, ciocnire). Expansiuni cardiovasculare sistolice palpabile (aorta în furculița sternală sau în abdomen, anevrismul aortic în spațiile al II-lea și al III-lea intercostale drepte, peretele precordial în valvulopatii) sau decelabile radiologic (pulsații atriale, arteriale, ventriculare) (10). ~ **proprie**, croșete kimografice caracteristice arcurilor siluetei cardiace, realizând tipuri ventriculare, atriale, aortice și pulmonare (36). ~ **transmise**, croșete kimografice de amplitudini diferite, dar egale între ele, pe centrul unor organe sau formațiuni ce se găsesc în vecinătatea inimii sau vaselor mari. Iau naștere prin șocul care se transmite acestor formațiuni și sînt total diferite ca formă de pulsațiile propriei cardiovasculare (36).

Pulsione (lat. *pulsare* = a împinge). Senzație penibilă de tracțiune într-o parte (înainte = anteropulsione, înapoi = retropulsione, lateral = lateropulsione), care apare în sindromul cerebelos și perturbază echilibrul static și dinamic (27).

Pulverizator dentar, sin.: *Spray*. Dispozitiv atașat la uniturile electrice dentare, compus dintr-un mic rezervor în care se poate pune apă sau o soluție antiseptică (apă oxigenată, hipermandanganat, perhidrol etc.) ce poate fi proiectată, sub un jet reglabil, în picături pulverizate foarte fine (38).

Pulverizație (lat. *pulverare* = a acoperi cu praf). Metodă care constă din aplicarea pe mucoase sau pe tegumente a unor substanțe solide sau lichide reduse la dimensiuni foarte mici, pulverulente în scop terapeutic (4).

Pulvili (pl. lat. *pulvillus* = perniță). Formațiune adezivă sub formă de perniță sau păr, de aspect caracteristic, care se găsește între cele două gheare pe extremitatea ultimului articol al picioarelor de la diferite insecte diptere. În cazul muștelor, aceste formațiuni permit mersul pe sticlă și menținerea pe suprafețe verticale sau pe tavan (31).

Pulvinar (lat. = culcuș). Masă nucleară nervoasă care formează tuberculul posterior al talamusului (1).

Pulvis (lat. = pulbere). Pulbere.

Pumn (lat. *pugnus*). Mina cu degetele strinse în flexiune (24).

Punct (lat. *punctum*). 1. *Punctum*. 2. Termen folosit pentru a marca un loc, o valoare (32). ~ **A**, sin.: *Punctul subspinal*, cel mai adânc punct de pe linia mediană a feței vestibulare a apofizei alveolare a maxilarului superior, situat între spina nazală anterioară și *prosthion*. Datorită poziției lui constante, menținută și după edentație, el este indicat ca reper protetic pentru conturarea marginii labiale a protezei totale superioare (39). ~ **alveolar**, punctul mijlociu de pe suprafața anterioară a arcului alveolar superior, folosit în craniometrie (1). ~ **auricular**, punct de pe rădăcina procesului zigomatic al osului temporal situat perpendicular, deasupra centrului meatului auditiv extern (1). ~ **de basculă**, punct fix față de care se mișcă brațele unei pârghii în balanță. La tomograf reprezintă punctul fix față de care tubul și ecranul se mișcă în sens invers unul față de altul (36). ~ **Bolton**, punct situat pe linia mediană între fisurile postcondilare ale osului occipital; reprezintă terminația posterioară a planului Bolton (1). **Puncte cardinale**. 1. În obstetrică, 4 puncte ale inelului pelvian, spre care poate fi îndreptat occiputul fătului, reprezentate de cele două articulații sacroiliace și cele două eminente ileopectineale (1). 2. În oftalmologie, 6 puncte optice care determină direcția razelor care intră și ies din mediile de refracție (1): ~ **de contact dentar**, zonă punctiformă prin care 2 dinți vecini, de pe aceeași arcadă, vin în contact fiziologic la o vîrstă tină înaintea instalării procesului de abraziune, cînd se transformă într-o suprafață de contact. Există la dinții naturali și, pentru rolul său de a menține unitățile de masticatie, de a proteja parodontiul (papila interdentală) și de a transmite și repartiza presiunile și altor dinți, trebuie reprodus și la dinții artificiali (38). **Puncte craniometrice**. Reper ale cutiei craniene folosite în craniometrie (1). ~ **erio-scopie al urinii**, punctul de înghețare a urinii. Pe baza corelației inverse dintre punctul de înghețare și concentrația de substanțe solvite,

osmotic active, punctul crioscopic al urinii poate servi la calcularea osmolarității ei, după

formula:
$$\text{Osm}/1 = \frac{\Delta}{1,86}$$
, în care: Δ = valoarea

absolută, în °C, a punctului crioscopic (25). ~ **de dezinfectie**, loc organizat de depozitare și manevrare a materialelor dezinfectante, de organizare, planificare, coordonare și dirijare a acțiunii de dezinfectie, într-o unitate instituțională sau teritorială dată (8). ~ **fronto-temporal**, punct situat pe linia temporală superioară a procesului zigomatic al osului frontal, localizat anterior și medial. Cele două puncte frontotemporale servesc pentru măsurarea celui mai mic diametru frontal al cutiei craniene (1). ~ **herniar**, angajarea sacului herniar la nivelul orificiului intern al canalului herniar (11). ~ **infraorbital**, punctul cel mai caudal de pe marginea anterioară a orbitei (1). ~ **izoelectrie**, valoarea pH-ului unei soluții coloidale la care numărul sarcinilor pozitive este egal cu cel al sarcinilor negative (5). ~ „J”, noțiune electrocardiografică exprimînd punctul de joncțiune între sfîrșitul complexului QRS și intervalul ST (10). ~ **jugal**, punct craniometric situat la unghiul pe care-l face marginea posterioară a procesului frontosfenoidal al zigomei cu marginea superioară a procesului ei temporal (1). ~ **laerimal**. 1. În craniometrie, punctul unde creasta lacrimală posterioară înfiltează sutura frontolacrimală; uneori poate coincide cu *dacryon* și nu poate fi localizat la cutiile craniene de la care oasele lacrimale au fost scoase (1). 2. Deschiderea canaliculului lacrimal din marginea pleoapei (28). ~ **malar**, punctul cel mai proeminent de pe suprafața externă a osului zigomatic (1). ~ **maxilo-frontal**, punctul unde creasta lacrimală anterioară sau prelungirile ei înfiltează sutura frontomaxilară (1). ~ **mental**, *Gnathion*. ~ **mort**, fază critică. ~ **nazal**, *Nasion*. ~ **occipital**, porțiunea cea mai dinapoi a osului occipital în planul sagital (1). ~ **occipital maxim**, *Opisthocranion*. **Puncte oculare corespondente**. Zone din ambele retine în care razele luminoase incidente produc aceeași impresie (28). ~ **ocular de fixație**, punctul pentru care acomodarea este reglată pentru a vedea clar (28). **Puncte oculare nodale**. Puncte situate pe un sistem optic centrat, astfel încît raza incidentă care trece printr-unul determină o rază emergentă paralelă prin celălalt (28). ~ **oral**, în craniometrie, punctul de pe porțiunea anterioară a palatului dur, unde linia tangentă la marginile linguale ale alveolelor dinților incisivi și proiecția ei pe palatul dur încrucișează planul sagital (1). ~ **orbital**, în craniometrie, punctul cel mai caudal al marginii inferioare a orbitei.

Nu este un punct de măsurare, ci este folosit, în conjuncție cu *poria*, pentru a orienta cutia craniană în planul orizontal Frankfurt (1). **Punctele sciatiche Valleix.** Vezi Valleix. ~ **spinal**, punct situat la convergența bolții palatine, vâului palatin și a orificiilor posterioare ale foselor nazale, folosit în stomatologie ca reper cefalometric (39). ~ **subnazal**, *Subnasion*. ~ **subspinal**, Punctul A. ~ **de sutură simplu**, punct de sutură în care firul este trecut o singură dată perpendicular pe axul plăgii (11). ~ **de sutură în U**, punct de sutură în care același fir este trecut de două ori, dus-intors, perpendicular pe axul plăgii, dintr-o parte în cealaltă, la o distanță de 1 cm o trecere de alta, realizând o afrentare în suprafață (11). ~ **de sutură în X**, punct de sutură în care firul este trecut o dată perpendicular și o dată oblic pe axul plăgii, la o distanță de 1 cm o trecere de alta, realizând o afrentare în suprafață (11). ~ **de topire**, temperatura la care o substanță trece din stare solidă în stare lichidă, cele două faze fiind în echilibru (5).

Vezi și: Desjardins, Erb, Mac Burney.

Punctație hemoragică, sin.: *Picheteu hemoragic*. Element al enantemului caracteristic care apare în perioadele de invazie și erupție a rujelei, constituit din mici puncte hemoragice, uneori confluențe, dispuse pe mucoasa vâului palatin, uneori și a palatului dur și pe mucoasa jugală (8).

Punctum (lat. = punct), sin.: *Punct*. Termen anatomic general dat unui loc de reper stabilit convențional sau corespunzând unei anumite formațiuni anatomice (1). ~ **proximum**, punctul cel mai apropiat la care vederea este posibilă cu folosirea acomodației (28). ~ **remotum**, punctul cel mai îndepărtat care poate fi văzut în stare de repaus a ochilor, fără acomodație (28).

Punctie (lat. *punctio*). Manevră prin care, cu ajutorul unui ac sau a unui trocar, se pătrunde în scop explorator, biopsic sau terapeutic într-o cavitate normală sau patologică a organismului, într-un organ cavitat sau în orice țesut (11). ~ **camerei oculare anterioare**, Paracenteza camerei oculare anterioare. ~ **intratecală**, punctia spațiului subarahnoidian (26). ~ **pericardică**, pătrundere cu un ac, prin diferite tehnici, în sacul pericardic destins de lichid (10). ~ **pleurală**, manoperă prin care se pătrunde cu un ac adaptat la o seringă în cavitatea pleurală pentru a extrage conținutul pleural (lichid, gaz sau puroi) sau pentru a introduce în scop diagnostic sau terapeutic aer, substanță de contrast sau medicamente (34). ~ **pulmonară**, pătrundere cu un ac de grosime și lungime adecvată în parenchimul pulmonar, de preferat prin pleură simfizată

(pentru a evita pneumotoraxul), în vederea extragerii conținutului unei colecții, cu scop diagnostic sau terapeutic, sau introducerii unei substanțe de contrast sau medicamentoase (34). ~ **rahidiană**, sin.: *Rahicenteză*, introducerea unui ac special într-un spațiu intervertebral până în canalul rahidian, în scopul prelevării de lichid cefalorahidian sau al injectării unei substanțe medicamentoase (11). ~ **sinusului maxilar**, metodă de investigații și tratament constând din introducerea unui trocar special sau ac gros în sinusul maxilar, pe calea meatului inferior (30). ~ **sinusului venos lateral**, explorare cu acul de seringă a sinusului venos lateral, în caz de tromboflebită de origine otică (30). ~ **transhepatoveziculară**, Procedeeul Seror, vezi Seror. ~ **vaginală**, manoperă de investigație ginecologică constând din puncționarea fundurilor de sac vaginal, cu scop diagnostic sau terapeutic, în caz de colecții hemactice, seroase, purulente sau în tumori ale pelvisului (18).

Vezi și: Bernard, Larrey.

Punctie-biopsie. Recoltarea prin punctie a unui fragment de țesut sau organ situat în profunzime, în vederea practicării unui examen anatomopatologic, bacteriologic etc. (32). ~ **hepatică**, metodă de explorare care, folosind un trocar special, permite obținerea unui fragment de țesut hepatic în scop diagnostic. Se realizează de obicei percutanat, uneori acul fiind dirijat cu ajutorul laparoscopului (16). ~ **pleurală**, pătrundere în cavitatea pleurală cu un ac special, în vederea prelevării unei porțiuni de pleură (34). ~ **pulmonară**, pătrundere în parenchimul pulmonar cu un ac special sau simplu și extragerea unui fragment din țesut sau din conținutul unei formațiuni patologice, în vederea examenului anatomopatologic (34). ~ **splenică**, mijloc de investigație citologic, bacteriologic, parazitologic sau al circulației splenoportale, important în unele afecțiuni de sistem cu splenomegalie sau în splenomegalii izolate nelămurite. Constă din pătrunderea cu un ac obișnuit de punctie într-un spațiu intercostal sau sub rebord — în plină matitate splenică — și aspirarea cu seringă de țesut splenic (19).

Pungă. Formațiune anatomică de aspectul unui buzunar sau sac (1). ~ **apelor**, porțiunea din membranele de înveliș ale oului fetal, care proemină în vagin în timpul travaliului și care sînt constituite din corion și amnios (18). ~ **oirului**, formațiune musculoasă în formă de pungă întilnită în structura aparatului reproducător masculin la paraziți din familia *Fasciolidae*. Conține vezicula seminală, canalul ejaculator și cirul (31). ~ **copulatorie**, expansiune cuticulară de forma unei umbrelor întilnită la paraziți din familia *Ancylostomidae*. Servește

viermelui mascul, pentru a se fixa deasupra regiunii vulvare a femeii în momentul acuplării (31). ~ **gingivală**, formațiune patologică de natură inflamatorie sau degenerativă la nivelul parodontiului marginal, printr-un proces de atrofiere alveolară verticală (fundul de sac depășește adâncimea normală de 1,2–2 mm). Este rezultatul dezechilibrului dintre diferitele țesuturi care alcătuiesc parodontiul. Pungile gingivale pot fi adevărate (ca mai sus) sau false, când își au originea în proliferarea gingivală. Pungile pot fi localizate pe o singură față a unui dinte, pe mai multe fețe sau pot interesa un grup de dinți. Printr-un traiect rectiliniu sau sinuos, ele pot ajunge pînă la *apex* (38). ~ **osoasă alveolară**, formațiune cu aspect de pilnie întîlnită în atrofia alveolară verticală la nivelul apofizei alveolare. Se produce prin atrofia osului alveolar, osul maxilar rămînd neresorbit. Între acesta și cement se formează punga osoasă căptușită cu epiteliul proliferat (38).

Vezi și: Akerlund, Champetier de Ribes, Hart, Prussak, Thormayer.

Punte (lat. *pons*). 1. Pod. 2. *Pons*. ~ cu **agregare culsantă**, punte agregată de dinții-stilpi printr-un dispozitiv de culisă (39). ~ în **extensiune**, o punte dentară cu cel puțin un element de corp de punte (ataș), sprijinit numai pe un singur element de agregare, respectiv dinte-stilp (39). ~ **fixă**, lucrare protetică metalică sau mixtă, care se fixează prin cementare pe dinții-stilpi (38). **Punțile intereeulare ale epidermei**. Fibrile interstițiale groase de 60–100 Å, întinse aparent de la o celulă la alta (1). ~ de **smalț**. Creastă oblică.

Vezi și: Varolio.

Pupilă (lat. *pupilla*). *Pupilla*. ~ **artificială**, crearea în mod artificial a unei deschideri prin iris (iridectomie) la bolnavi care prezintă o astupare a cîmpului pupilar (28).

Pupilla, sin.: *Pupilă*. Deschidere rotundă, mobilă, în centrul irisului, care permite trecerea razelor luminoase către interiorul ochiului (28).

Pupilometru (lat. *pupilla* = pupilă + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru măsurarea diametrului pupilar (28).

Pupiloscopie (lat. *pupilla* = pupilă + gr. *skopein* = a vedea). Skiascopie.

Pupilotonie (lat. *pupilla* = pupilă + gr. *tonos* = tensiune). Anomalie pupilară ce constă obișnuit din midriază excentrică și încetinirea reflexelor la lumină și convergență întîlnită în sindromul Adie (28).

Purgativ (lat. *purgare* = a curăța). Medicament care grăbește prealtismul intestinal, favorizînd sau provocînd eliminarea scaunului. După intensitatea de acțiune se descriu laxative care favorizează eliminarea scaunului normal, purgative propriu-zise care provoacă eliminarea

de scaune moi și purgative drastice care provoacă eliminarea de scaune apoase însoțite de colici. Purgativele pot acționa prin mecanisme fizice (osmoză, tensioactivitate, lubrefiere) sau prin mecanisme chimic-irritative (14). ~ **antrachinonle**, sin.: *Purgativ emodinic*, preparat vegetal cu efect purgativ prin conținutul în glucozide antrachinonice (de ex. frangula, cascara sagrada, aloesul, rubarba, sena) (14). ~ **emodinle**, Purgativ antrachinonic. ~ **salin**, sare greu solubilă care reține prin osmoză apa în intestin, căruia îi mărește conținutul, ducînd astfel la creșterea consecutivă a peristaltismului (de ex. sulfatul de magneziu, sulfatul de sodiu, citratul de magneziu) (14).

Purificare (lat. *purificare* = a curăța, a purifica). Epurare. ~ **apei**, totalitatea procedurilor utilizate pentru a face o apă potabilă (sedimentare, filtrare, dezinfecție etc.) (20).

Purified protein derivative (tuberculin) (engl.). **Vezi** Tuberculină.

Purinază. Termen depășit, utilizat în trecut pentru desemnarea enzimei xantinoxidaza (5).

Purine. Compuși organici care conțin în structura lor nucleul purinic. În organism, heterociclu purinic este sintetizat pe seama glicinei, formatului și CO₂ (care dau atomii de C) și a glutaminei și acidului aspartic (care dau heteroatomii de azot). Purinele intră în compoziția nucleotidelor purinice (adenozinice, guanozinice, uridilice), prin a căror degradare metabolică se transformă în acid uric, xantină și hipoxantină, eliminabile pe cale renală. Urina de 24 ore conține și purine libere, nedegradate (1,4 mg adenină, 1,6 mg xantină) sau derivați metilați (6–9 mg). O eliminare renală crescută a derivaților purinici are loc în policitemie, leucemie și sindromul xantinuric (5).

Puritatea catalazel. Capacitatea catalazei.

Purkinje, Johannes Evangelista, 1787–1869. **Celulele** ~, celule ale cortexului cerebelos cu un corp mare, formînd un singur strat între pături moleculare și granulare. Dendritele sale se ramifică în pătura moleculară într-un plan în unghi drept, cu axul lung al foliei, iar axonii săi trec prin pătura granulară în substanța albă pentru a se termina în nucleii cerebeloși (1). Efectul ~, deplasarea culorilor spre partea albastră a spectrului, atunci cînd se examinează un obiect mai întîi cu o iluminare puternică și imediat după aceea cu o intensitate luminoasă redusă. Este explicat prin aceea că reducerea intensității determină trecerea de la vederea cu participarea conurilor la vederea cu bastonașele (6). **Fibrele** ~, sin.: *Rețeaua Purkinje*, fibre modificate ale mușchiului cardiac, făcînd parte din sistemul de conducere al inimii (1). **Potențialul** ~, tensiune electrică produsă de trecerea excitației la joncțiunea fibrelor

Purkinje cu masa miocardică (10). Rețeaua ~, Fibrele Purkinje.

Purkinje-Sanson (Purkinje, Johannes Evangelista, 1787—1869; Sanson, Louis Joseph, 1790—1841). Imaginile ~, o suită de 3 imagini reflectate care pot fi văzute pe fața anterioară a corneei și pe fețele anterioară și posterioară ale cristalinului (28).

Purpura (lat. = culoare purpurie). Purpură. ~ **annularis telangiectodes Majocchi**, Purpura Majocchi, vezi Majocchi. ~ **factitia**, manifestări purpurice realizate printr-o sucțiune a pielii (10). ~ **fulminans**, Sindromul Waterhouse-Friderichsen, vezi Waterhouse-Friderichsen. ~ **simplex**, purpură apărând pe un teren constituțional, cu fragilitate vasculară; este observată mai ales la femei cu tulburări endocrine (10). ~ **variolosa**, formă severă a variolei, manifestată prin perioadă de incubație scurtă, cu trecere directă din rașul inițial în purpură, cu hemoragii cutanate și ale organelor interne, hemoragii intestinale, renale, metroragii, hemoptizii, cu evoluție în general mortală; apare în special la vaccinați, fiind interpretată ca un fenomen de hiperergie Sanarelli-Shwartzman (8).

Purpurat. Denumire utilizată pentru desemnarea combinației dintre aldehida rodopsinei („purpura vizuală”) și o proteină (5). ~ **de amoniu**, Murexid.

Purpură (lat. *purpura*), sin.: *Purpura*. Sindrom caracterizat prin apariția spontană a unei erupții hemoragice pe piele și mucoase, care nu se șterge la vitropresiune. Se deosebesc: purpura trombocitare, purpura vasculare pure și purpura însoțite de modificări ale proteinelor plasmatică (19). ~ **abdominală**, Purpura Henoch-Schönlein, vezi Henoch-Schönlein. ~ **anafilactică vasculară**, Purpura Henoch-Schönlein, vezi Henoch-Schönlein. ~ **capilarotoxieă** (Frank), Purpura Henoch-Schönlein, vezi Henoch-Schönlein. ~ **hiperglobulinemieă**, Purpura Waldenström, vezi Waldenström. ~ **inelară telangiectoidă Majocchi**, Purpura Majocchi, vezi Majocchi. ~ **mecanică**, purpură provocată de fenomene de hipertensiune într-un segment (stază, contracții musculare etc.) (10). ~ **Onyali**, formă de purpură trombocitopenică acută, hemoragică, observată în Africa (19). ~ **ortostaticeă**, formă de purpură apărând la membre, datorită unei insuficiențe a peretelui vascular însoțită de o creștere a presiunii venoase (10). ~ **retiniană**, Rodopsină. ~ **reumatismală**, Purpura Henoch-Schönlein, vezi Henoch-Schönlein. ~ **senilă** (Bateman), purpură întilnită la bătrâni, localizată la extremitățile membrilor și datorită alterării senile a endotelului vascular (19). ~ **toxică**, purpură provocată de anumite medicamente (aur, arsenic, sulfamide) cu acțiune trombocitopenică și de creștere

a fragilității vasculare (10). ~ **trombocitopenică idiopatică**, Boala Werlhof, vezi Werlhof. ~ **trombotică trombocitopenică**, Sindromul Moschcowitz, vezi Moschcowitz. ~ **variceleasă**, peteșii hemoragice care apar în jurul veziculelor sau pe porțiunile de tegumente sănătoase în formele severe de varicelă (8).

Vezi și: Henoch-Schönlein, Majocchi, Waldenström.

Purtător (lat. *portatorius*). Termen folosit în general pentru purtător de germeni (8). ~ **activ**, acel purtător de germeni capabil să transmită boala infecțioasă în mod persistent în mediul înconjurător (8). ~ **bolnav**, bolnavi sau persoane cu o boală infecțioasă subclinică sau aflați în perioada de incubație, care au în organism agentul patogen pe care-l răspindesc în mediul înconjurător (8). ~ **contact**, persoană care, în contact cu o boală infectocontagioasă, s-a infectat cu germele respectiv pe care-l răspindește în mediul înconjurător, fără ca ea însăși să se îmbolnăvească (8). ~ **convalescent**, bolnav în perioada de convalescență, care nu s-a sterilizat prin terapie sau proces imunologic, continuând să elimine în mediul înconjurător microorganismul bolii respective (fără semne clinice de recădere a bolii) (8). ~ **eronie**, fost bolnav la care agentul patogen persistă vreme îndelungată, putând fi eliminat în mod continuu sau intermitent în mediul înconjurător și generând îmbolnăviri secundare (8). ~ **de germeni**, persoană în afara oricărei manifestări de boală, în organismul căreia trăiesc și se înmulțesc microorganisme patogene, care pot fi răspindite în mediul înconjurător, ea devenind astfel o sursă de infecție (8). ~ **imun**, indivizi care, prin infecții anterioare ușoare și inaparente sau prin vaccinare, au dobândit o imunitate activă, astfel încât la o nouă infectare nu se îmbolnăvesc, ci devin numai excretori ai germelele respective (8). ~ **precoce**, persoană infectată, aflată în ultimele ore ale incubației și primele momente ale invaziei unei boli infectocontagioase manifestată prin simptome încă necaracteristice și care răspindește o cantitate mare de germeni, aflați în perioada de multiplicare logaritmică; purtătorii precoci joacă un rol epidemiologic important, în special în bolile în care maximum de infecțiozitate și contagiozitate se situează în această perioadă: febre eruptive, tuse convulsivă, oreion, holeră (8). ~ **sănătos**, persoană sănătoasă, cel puțin aparent, care găzduiește și transmite microorganisme patogene în masa receptivă (8). ~ **de toxice**, starea unui muncitor care a fost intoxicat și la care — după întreruperea expunerii — se găsește concentrații anormale de toxic în produsele biologice, fără semne de intoxicație (9). ~ **de virus**, individ aparent sănătos care eli-

mină virusuri. Spre deosebire de purtătorul de microbi, care poate fi sănătos, purtătorul de virusuri este obligatoriu un boinov inaparent, luând în considerație mecanismul de multiplicare a virusurilor la nivelul celulei (22).

Purtscher, Otmar, 1854—1927. Boala ~, sin.: *Angiopatie retiniană traumatică, Retinopatie traumatică*, angiopatie manifestată prin umplerea vaselor retiniene cu limfă, apărând după câteva zile de la un traumatism grav al capului sau o compresie toracică (26; 28).

Pustulă (lat. *pustula* = bășică). Leziune elementară dermatologică, caracterizată printr-o cavitate plină cu lichid purulent (12). ~ **malignă**, formă clinică a carbunelui cutanat, localizat cel mai adesea pe tegumentele neacoperite — membre și față; se caracterizează, pe lângă simptomele generale, prin prezența unei escare centrale brună-negricioasă, înconjurată de o coroană de vezicule cu conținut piohemoragic și cu tendință la confluare, situate pe un fond de edem alb, moale, gelatinos, nedureros ale cărui limite se pierd în țesutul sănătos (8).

Pustulizare (lat. *pustula* = bășică). 1. Stadiu în evoluția bolii vaccinale, situat între zilele a 6-a — a 8-a de boală (7). 2. Stadiu de maximă gravitate în evoluția variolei, caracterizat prin exacerbarea fenomenelor infecțioase (febră ridicată cu oscilații mari, stare generală alterată, agitație, cefalee, oligurie, albuminurie) și prin transformarea elementelor cutanate veziculoase în pustule cu lichid purulent, edem, hiperemie și infiltrație în jur; durează 2—4 zile, după care pustulele se ombilichează secundar, evoluind spre desicație și lăsând cicatrice indelebile (8). 3. Orice transformare purulentă a conținutului unei vezicule (8).

Pustuloză (lat. *pustula* = bășică + *-oză*). Denumire generică pentru afecțiunile caracterizate prin leziuni pustuloase (12). ~ **subeonoasă** (Sneddon-Wilkinson), afecțiune independentă, după unii autori, sau varietate de boală Dühring-Brocq, după alții. Se întâlnește la adulți și vîrstnici, mai ales la femei, sub forma de erupții veziculopustuloase grupate, localizate mai ales în marile pliuri (12). ~ **vacciniformă**, Boala Kaposi-Juliusberg, vezi Kaposi-Juliusberg. ~ **variceliformă**, Boala Kaposi-Juliusberg, vezi Kaposi-Juliusberg. ~ **varioliiformă acută** Kaposi, Boala Kaposi-Juliusberg, vezi Kaposi-Juliusberg.

Putamen (lat. = cochilie). Partea externă, mai închisă la culoare, a nucleului lenticular al creierului (1).

Putere (lat. *potere* = a putea). 1. Forță fizică, vigoare (32). 2. Capacitatea de a produce un anumit efect (32). 3. Lucru mecanic efectuat de un sistem fizic sau tehnic pe unitatea de timp sau energia primită sau cedată de un sistem

fizic sau tehnic pe unitatea de timp. Unitatea sa de măsură în sistemul cgs este ergul/sec., în sistemul mks wattul/sec., iar în sistemul mkfs kilogrammetrul/sec. (32). 4. Raportul dintre valoarea pe care o are o anumită mărime fizico-chimică și valoarea maximă pe care o poate avea aceea mărime (putere de absorbție) (32). ~ **eatalitică**, capacitatea unei substanțe (sau a unui sistem) de a activa desfășurarea unei reacții chimice, fără a se consuma pe ea însăși în cursul reacției (5). ~ **insecticidă**, capacitatea anumitor substanțe chimice de a distruge insectele dăunătoare (8). ~ **de răcire a aerului**, capacitatea aerului de a răci un corp, dependentă de efectul combinat al temperaturii, umidității, curenților de aer și radiațiilor calorice. Senzația de căldură și solicitarea sistemului de termoreglare depind de puterea de răcire a aerului (20). ~ **refringentă**, produsul dintre refracția specifică și greutatea unui corp (6). ~ **refrîngentă moleculară**, produsul dintre refracția specifică și greutatea moleculară (6). ~ **de rezolvare**, capacitatea unui sistem optic de a permite diferențierea a două puncte apropiate. Puterea de rezolvare a unui obiectiv microscopic se exprimă prin inversul distanței minime la care două puncte pot fi văzute separat, fiind direct proporțională cu apertura numerică și invers proporțională cu lungimea de undă a radiației utilizate:

$$\frac{1}{d} = \frac{2a}{\lambda} \quad (3). \sim \text{rotatorie, proprietatea unei}$$

substanțe de a provoca rotirea planului de polarizare a luminii polarizate (5). ~ **tampon**, capacitatea unei soluții de a neutraliza unele cantități de acizi sau baze, asigurînd menținerea pH-ului la valori constante (5).

Putnam, James Jackson, 1846—1918. Operația ~, secționarea tractului piramidal lateral la nivelul măduvei cervicale în tremurătura parkinsoniană (26). **Sindromul ~**, acroparestezie dureroasă a brațului datorită comprimării rădăcinilor plexului brahial de către plexul venos paravertebral congestionat (24).

Putorius furo. Dihor.

Putrefacție (lat. *putrefactio*). Fenomen cadaveric tardiv, constînd din modificarea distructivă a cadavrului, prin proces de descompunere a substanțelor proteice; este datorită microorganismelor și începe la câteva ore după moarte, cu dezintegrare progresivă și lichefiere ulterioară (23). ~ **fetală**, infectarea intrauterină a oului cu microbi anaerobi, determinînd putrefacția fătului (18).

Putresceină, sin.: 1,4-Diaminobutan, Tetrametilendiamină. $H_2N-(CH_2)_4-NH_2$. Ptomaină rezultată prin decarboxilarea ornitinei sub acțiunea bacteriilor intestinale sau de putrefacție. Sub

formă liberă este toxică, spre deosebire de sărurile sale care nu sînt toxice (5).

Putrescibilitatea apei. Fenomen de descompunere a apei datorit proceselor anaerobe de transformare a substanțelor organice, procese de reducere, produse de microorganisme anaerobe; se însoțește de producerea de gaze, ceea ce face ca în natură acest proces să fie insalubru (20).

Putrid (lat. *putridus*). Inflamație caracterizată prin putrefacția țesuturilor și organelor, care reprezintă o descompunere a materiei vii sub acțiunea unor microorganisme, în special anaerobi (microbi de putrefacție) (2).

Putti, Vittorio, 1880–1940. Cuiul ~, cui pentru osteosinteza fracturii gîtului femural, compus dintr-o parte în formă de șurub cu spirale largi, o parte intermediară cilindrică și o parte în formă de șurub cu spirale scurte. Pe șurubul scurt se prinde o mutelcă, la baza trohanterului. Cuiul realizează și impactarea fragmentelor (24). **Incizia** ~, incizie folosită pentru abordarea articulației genunchiului. **Are o formă de diapazon răsturnat cu concavitatea în jos, care încadrează rotula; de la mijlocul convexității sale se face o incizie longitudinală în lungul tendonului mușchiului cvadriceps** (24). **Operația** ~, artroză anterioară a gleznei cu grefon autogen introdus în astragal (24). **Osteotomia** ~. 1. Osteotomie intertrohanteriană orizontală, recomandată în pseudartrozele colului femural (24). 2. Osteotomie în scară pentru alungirea oaselor lungi (24).

Putti-Platt (Putti, Vittorio, 1880–1940; Platt, Harry). **Operația** ~, operație plastică în luxația recidivantă a umărului, în care capsula internă și partea din afară a mușchiului subscapular se suturează la buretul glenoidian, în timp ce brațul se află în puternică rotație internă; partea dinăuntru a mușchiului subscapular se suturează apoi pe deasupra (24).

Putti-Purham (Putti, Vittorio, 1880–1940; Purham, H.). **Lama** ~, lamă metalică subțire, folosită pentru osteosinteza fracturilor oblice diafizare, prin stringerea ei în jurul osului (24).

Putti-Scaglietti, (Putti, Vittorio, 1880–1940; Scaglietti, O.). Operația ~, rezecția apo-

fizei transverse hipertrofice a vertebrei L₅ în sacralizare (24).

Puussepp, Lyudvig Martinovici, 1875–1942. Reflexul ~, reflex patologic care constă din abducția degetului mic al piciorului, ca urmare a unei stimulări lente a marginii externe a plantei cu un ac bont; are valoare de semn extrapiramidal (27).

Puzos. Metoda ~, rupere largă a membranelor în caz de placentă *praevia*, urmărind oprirea hemoragiei prin suprimarea tracțiunii exercitate de membrane asupra placentei, în cursul contracțiilor uterine (18).

P.V.P. Abreviere pentru polivinilpirolidonă (13).

Pygopagus (gr. *pyge* = șezut + *pagos* = care este fixat). Monstruoziitate dublă caracterizată prin unirea feților în regiunea sacrată (2).

Pylorus (gr. *pyle* = poartă + *ouros* = paznic), sin.: *Ostium pyloricum*, *Pilor*. Deschiderea circulară a stomacului în duoden, constînd dintr-un pliu al membranei mucoase și din țesut muscular neted care înconjură această deschidere (1).

Pym, Sir William, 1772–1861. Febra ~, Febră papataci.

Pyophila casei. Specie de muscă din familia *Pyophilidae* ale cărei larve se dezvoltă în brînzeturi, preparate conservate sau diferite materii organice, descompuse. Larvele se recunosc după modul în care se deplasează, arcuindu-se și sărînd la distanță. Ouăle înghițite de om sau animale pot determina în unele cazuri miază gastrointestinală (31).

Pyramis (gr. = piramidă). Structură anatomică avînd un vîrf ascuțit și o bază poligonală (1). ~ *medullae oblongatae*, proeminență pereche, antero-inferioară a măduvei prelungite, determinată de fasciculul corticospinal (piramidal) (1). **Pyramides renales**, sin.: *Piramidele Malpighi*. Formațiuni conice care compun substanța medulară a rinichiului, avînd baza spre substanța corticală și vîrfurile în calice; sînt formate din aparatul colector al urinei (1). ~ *vermis*, lobul situat pe fața inferioară a vermisului cerebelos, între *tuber vermis* și *uvula* (1). ~ *vestibuli*, terminație anterioară a crestei vestibulare a labirintului osos (1).

Q

Q-enzima. Enzimă care catalizează sinteza legăturilor α -1: 6-glucozidice în polimerii de tip amiloză (amilopectină și glicogen). Este prezentă în celulele — animale și vegetale — care au proprietatea de a depozita glicogen sau amidon (5).

q.s. Abreviere pentru *quantum satis* (13).

qt. Abreviere pentru *quartina* (13).

Quantum satis (lat. = cantitatea necesară), abreviat q.s. Termen folosit curent în prescripțiile medicale, care indică obligativitatea adăugării vehiculului sau solventului ingredientelor ce intră în constituția unui medicament complex până la completarea unei cantități specificate (13).

Quartina (lat. = un sfert), abreviat qt. Termen folosit rar în prescripțiile medicale, care indică obligativitatea administrării numai a unui sfert din medicamentul preparat (13).

Quassia. Lemnul de *Picrasma excelsa* sau *Quassia amara* din familia *Simarubaceae*; conține un principiu amar, quassina, folosit ca tonic amar, aperitiv și eupeptic (13).

Quassina. Vezi *Quassia*.

Quastel, J. H. Teoria lui ~, teorie care explică β -oxidarea acizilor grași prin considerarea procesului de oxidare ca alternant, în sensul cuplării oxigenului la nivelul carbonilor impari ai catenei de acid gras; degradarea acizilor grași după oxidarea de tip alternant duce la apariția de corpi cetogeni, ceea ce corespunde mecanismelor metabolice anormale ce însoțesc diabetul zaharat (5).

Queckenstedt, Hans Heinrich Georg, 1876—1918. Semnul ~, în hernia de disc, la bolnavul în poziție ortostatică, presiunea pe vena jugulară determină dureri la nivelul comprimării rădăcinii prin discul herniat (24).

Queckenstedt-Stookey (Queckenstedt, Hans Heinrich Georg, 1876—1918; Stookey, Byron Polk). **Proba ~,** probă manometrică pentru cercetarea permeabilității spațiului subarahnoidian spinal. După efectuarea unei rahicen-

teze lombare se aplică manometrul la acul de puncție și se notează tensiunea lichidului cefalorahidian. Se comprimă apoi venele jugulare la nivelul gitului. În mod normal, tensiunea se ridică în primele 25 secunde, depășind dublul celei inițiale. Lipsa de ridicare a tensiunii sau o ridicare slabă și sacadată indică existența unui obstacol rahidian (27).

Queensland. Vezi Febră Q.

Quénu, J. Procedeu ~, procedeu de cură a eventrației diafragmatice prin gastropexie (11).

Quénu-Duval (Quénu, E; Duval, P). **Procedeu ~,** procedeu de cură a prolapsului rectal prin colopexie stângă și obliterarea fundului de sac Douglas (11).

Quercus robur, sin.: Stejar. Arbore din familia *Fagaceae*; scoarța ramurilor tinere conține materii tanante și polifenoli cu proprietăți astringente, antidiareice, hemostatice și anti-septice (13).

Quervain, Fritz de, 1868—1940. Depărtătorul ~, depărtător autostatic alcătuit din două valve fixate la două brațe articulate, care pot fi depărtate una de alta cu ajutorul unui șurub (11). **Fractura ~,** fractură a scafoidului carpian, asociată cu luxația volară a semilunareului (24). **Tenosinovita ~,** tenosinovită, de obicei profesională, avînd caracter stenozant al mușchilor lungul abductor și scurtul extensor ai policelui (24).

Quest. Indicele ~, sin.: *Indicele Quest-Fouet*, pierdere în greutate la sugarii distrofici, care atinge 30% din greutatea strict necesară. Cifra Quest relevă un prognostic grav și imediat în evoluția unei distrofii (33).

Quest-Fouet. Indicele ~, Indicele Quest, vezi Quest.

Quételet. Indicele ~, criteriu de apreciere a dezvoltării armonioase, reprezentat de raportul dintre greutate (în g) și talie (în cm). La 1 cm trebuie să corespundă 400 g (24).

Quick, Armand J. Metoda ~, metodă folosită pentru determinarea într-un singur timp

a timpului de protrombină. Constă din studiul coagulării plasmei venoase oxalatare și recalciolate în prezența unui exces de tromboplastină la 37°C. Metoda este utilă pentru controlul tratamentului cu anticoagulante de tipul cumarinei și ca test de funcționalitate hepatică (19). **Testul ~**, test de apreciere a funcției hepatice de conjugare, constând din ingestia *à jeun* de 6 g benzoat de sodiu, urmată de recoltarea urinelor din primele 4 ore, pentru dozarea acidului hipuric. În aceste condiții, în mod normal, se elimină peste 4 g acid hipuric; în insuficiența hepatică se elimină 3 g acid hipuric (5).

Quinke, Heinrich Iranæus, 1842—1922. **Edemul ~**, formă de urticarie gigantă, având ca localizări de predilecție buzele, cavitatea bucală, limba, faringele, glota, regiunile palpebrale (12). **Semnul ~**, sin.: *Pulsul capilar*, alternanță de înroșire și paloare a pielii în

ritmul inimii, prin distensie și retracție succesivă a capilarelor, datorită dilatației arteriolelor, întâlnită în insuficiența aortică avansată. Acest fenomen este perceptibil doar la nivelul secțiilor foarte vascularizate, ca dermul subunghial, frunte, retină. Pentru a fi observat se apasă ușor marginea unghiei (32).

Quinquaud, Charles Emile, 1841—1894. **Boala ~**, sin.: *Acnee decalvanță*, *Foliculită decalvanță*, inflamație a foliculilor pilosebacei urmată de cicatrice și alopecie cicatriceală (12).

Quintero. **Arcul ~**, aparat ortodontic format din două arcuri palatinale, atașate pe molar și activând asupra molarilor și premolarilor ca aparat de expansiune (38).

Quotidie (lat. = zilnic). Termen folosit rar în prescripțiile medicale, care arată obligativitatea administrării unui medicament în fiecare zi în doza specificată (13).

r. Abreviere pentru unitate Röntgen (6).

R. Vezi Colonie R.

R₁₈. Colorant preconizat de Ungureanu în tehnicile necesare diagnosticului hematologic al malariei. Conține glicerină, alcool etilic (sau metilic) și colorant. Dă colorații bune cu orice fel de apă și se poate întrebuița ușor în teren (31).

Ra. Simbolul radiului (5).

Rabdomiofibrom (gr. *rhabdos* = vergea, baghetă + *mys* = mușchi + lat. *fibra* = fibră + *-oma*). Vezi Miofibrom.

Rabdomiom (gr. *rhabdos* = vergea, baghetă + *mys* = mușchi + *-oma*). Tumoare benignă a musculaturii striate (2).

Rabdomiosarcom (gr. *rhabdos* = vergea, baghetă + *mys* = mușchi + *sarcom*). Tumoare malignă a țesutului muscular striat, caracterizată prin atipii celulare foarte accentuate (2).

Rabie (lat. *rabies*). Turbare. ~ imaginară, Isterie rabiofobă.

Racemază. Enzimă care catalizează procesele de racemizare (5).

Racemizare. Proces de transformare a unei substanțe optic activă în forma sa racemică; procesul constă din transformarea substanței respective în antipodul său optic pînă la formarea amestecului echimolecular, care se traduce prin dispariția activității optice. Sint racemizabile acele substanțe care conțin la carbonul asimetric un atom de hidrogen și o grupare reactivantă (acidifiantă) de tipul: $-NO_2$, $COCH_3$, $-COOC_2H_5$, $-CN$, $-SO_2$ etc. (5).

Racemos (lat. *racemus* = ciorchine). De forma unui ciorchine de struguri (2).

Rachipagus (gr. *rhachis* = coloană vertebrală). Gemeni uniți spate în spate printr-o porțiune a coloanei vertebrale (1).

Rachis (gr. *rhachis* = coloană vertebrală). *Columna vertebralis*.

Rachiterata. Termen generic pentru anomaliiile coloanei vertebrale (1).

Raclaj (fr. *raclage*). Chiuretaj. ~ uterin, Chiuretaj uterin.

Rad. Unitatea dozei de energie în sistemul radiobiologic de evaluare a efectelor biologice produse de orice radiații ionizante. Unitatea dozei de energie transferată prin interacțiunea volumului iradiat este ergul/g (un rad = 100 ergi/g). Radul reprezintă doza de energie cînd radiațiile nucleare incidente transferă 100 ergi masei de 1 g (6).

Radarterapie, sin.: *Terapie cu microunde*. Tratamentul cu aparate radar, care emit microunde cu lungimea de 12,5 cm și frecvența de 2,400 MHz (4).

Rademaker-Garcin (Rademaker, G. G.; Garcin, R.). *Proba* ~, probă a adaptării statice, utilizată pentru evidențierea tulburărilor de echilibru. Bolnavul este așezat în 4 labe pe un pat basculant și se apreciază reacțiile de adaptare statică la modificările de echilibru determinate de bascularea patului (27).

Radiatio (lat. = lumină, strălucire, radiație). Termen anatomic care desemnează un grup de fibre intracerebrale, care, pornind de la un grup de nuclei, se desfac ca un evantai spre nucleii următori (1). ~ *acustica*, fibrele nervoase ale căii acustice care radiază de la talamusul posterior (corpul geniculat medial) spre cortexul cerebral temporal (1). ~ *corporis callosi*, radiația fibrelor corpului calos în centrul medular al fiecărei emisfere cerebrale (1). ~ *occipitotalamica gratioletii*, *Radiatio optica*. ~ *optica*, sin.: *Radiatio occipitotalamica gratioletii*, *Tractul geniculocalcarin*, tract nervos provenit din corpul geniculat lateral și terminat în aria striată sau scoarța vizuală, din regiunea șanțului calcarin; conduce impulsurile vizuale (1).

Radiație (lat. *radiatio*), sin.: *Rază*. Fenomen ondulatoriu electromagnetic și cuantic caracterizat prin lungime de undă (λ) și frecvență (f), între care există relația: $V = \lambda f$ (V = viteza de propagare a radiației). Energia purtată

este exprimată prin formula lui Plank: $E = h \cdot f$ ($h =$ constanta Plank $= 6,55 \times 10^{27}$ ergi/cm²/sec.). Gama radiațiilor se împarte după lungimea de undă, mergînd de la lungimi de km (unde herțiene) pînă la Å (radiația γ și cosmică) (20). \sim **acustică**, propagare de unde sonore produse de un vibrator acustic, a cărui energie cinetică de vibrație se transmite prin intermediul unui mediu oarecare: gazos, lichid sau solid (5). \sim **calorică**, radiație care are efect caloric. Cel mai intens efect caloric este realizat de radiațiile infraroșii (20). **Radiații caracteristice**. Radiații Röntgen care posedă cuante de energie caracteristice pentru materialul în care ia naștere radiația respectivă (36). \sim **corpuseulară**, propagare de particule cu masă de repaus, posedînd sau nu sarcină electrică și avînd o viteză mare (de ex. radiații α , β etc.) (5). **Radiații cosmice**. Flux de particule de energii mari de proveniență astrală (radiații primare), care ajung la nivelul planetei noastre cu o energie atenuată (radiații cosmice secundare) (6). \sim **electromagnetică**, propagarea unui cîmp electromagnetic. După lungimea de undă a radiației, care este invers proporțională cu puterea de pătrundere a undei, se deosebesc radiații: cosmice (0,0002—0,0005 Å), γ (0,002—14 Å), Röntgen dure (0,04—10 Å), Röntgen, moi (10—100 Å), ultraviolete (150—3900 Å), vizibile (3900—7960 Å), infraroșii (0,8—1000 Å), herțiene (10^{-2} — $2 \cdot 10^6$ cm) etc. (5). **Radiații de frinare**. Radiații ondulatorii care se obțin prin lovirea bruscă și deci frînarea unui flux electronic la nivelul anodului unui tub radiogen (36). **Radiații de graniță** (Bucky). Radiații Röntgen extrem de moi, care se obțin în tuburi cu tensiune de 7—10 kV, cu o scădere bruscă a dozei spre profunzime (36). **Radiații infraroșii**, sin.: **Radiații ultraroșii**. Radiații cu efect caloric pronunțat, avînd lungime de undă peste 0,76 μ (limita radiației luminoase ajungînd pînă la aproximativ 343 μ); sînt invizibile, însă decelabile pe plăci fotografice speciale și prin efectul caloric, fiind emise de orice corp cu temperatură mai mare de 0 absolut. Intensitatea lor depinde de temperatura corpului emițător, fiind direct proporțională cu acesta. Radiațiile infraroșii intense au o penetrabilitate cutanată mare, determinînd eriteme și activînd circulația; ele provoacă la expuneri repetate și intense o pigmentare caracteristică, iar asupra ochiului pot provoca cataracta profesională (cataracta profesională a suflătorului de sticlă); acționînd asupra capului descoperit pot da naștere insolației, datorită congestiei meningiene (20). \sim **ionizantă**, radiație electromagnetică sau corpuseulară care produce ionizare primară (radiație α , β , protoni) sau secundară (radiație electromagnetică, neutroni), la

interacțiunea cu materia. Efectele nocive ale radiațiilor se datoresc în cea mai mare parte puterii lor ionizante (9). \sim **luminoasă**, radiație cuprinsă între 0,79 și 0,39 μ care dă naștere la senzații luminoase. Se descompune după lungimea de undă în cele 7 culori ale spectrului (roșu, portocaliu, galben, verde, albastru, indigo, violet) (20). \sim **solară**, radiație emisă de soare. Este principala sursă de energie pentru desfășurarea fenomenelor biologice și meteorologice de pe pămînt. La suprafața solului ajunge numai a patra miliardă parte din energia radiantă solară. De asemenea, numai o infimă parte din energia radiantă care ajunge la limita atmosferei terestre o străbate pe aceasta și ajunge pe sol. În general, radiația care ajunge pe sol este cuprinsă între 0,20—0,23 μ și 2,8 μ , incluzînd deci radiații ultraviolete, luminoase și infraroșii. Cantitatea de radiații solare depinde de unghiul sub care cad razele pe sol, deci de latitudine, anotimp și ora din zi (20). \sim **termică**, radiație infraroșie, singura emisă de corpurile încălzite pînă la 600°C și — de către sursele cu temperatură mai ridicată — concomitent cu radiațiile luminoase și ultraviolete. Are un efect caloric asupra organismului (9). **Radiații ultraroșii**, Radiații infraroșii. \sim **ultravioletă**, radiație cu lungime de undă sub 0,4 μ ajungînd pînă în domeniul lungimilor de undă al radiațiilor Röntgen. Bioclimatologic se distinge 3 zone: A = între 0,39 și 0,32 μ ; B = între 0,32—0,28 μ ; C = între 0,28—0,20 μ . Zona B este numită și zona Dorno și are efectul antirahitic cel mai distructiv asupra componentelor celulare. La lungimea de undă naturală distingem efectul bactericid, antirahitic, eritematos și pigmentogen. Efectul bactericid se utilizează pentru dezinfectia aerului, obiectelor și apei. Efect antirahitic în profilaxia rahitismului prin expuneri la soare (dehidrocolesterolul din piele se transformă în vitamina D naturală), cum și în prepararea sintetică a vitaminei D₂ (iradierea ergosterolului) (20). \sim α , sin.: *Particulă α* , nucleu de heliu emis în procesul de dezintegrare a unui element radioactiv. Masa sa este egală cu 4,002762 unități de masă; are două sarcini pozitive (6). \sim β , sin.: *Particulă β* , electronii emiși din interiorul nucleului în urma procesului de dezintegrare a unui element radioactiv. Are masă de repaus $9,4055 \pm 0,0012 \cdot 10^{-28}$ g sau $5,4862 \cdot 10^{-10}$ unități de masă și sarcină negativă egală cu $4,8024 \cdot 10^{-10}$ u.e.s sau $1,602 \cdot 10^{-20}$ u.c.m. (6). \sim γ , radiație electromagnetică de lungime de undă scurtă emisă în procesele de dezintegrare a elementelor radioactive; nu este influențată de cîmpul electric sau magnetic (6).

Radical. Grupă de atomi care se transferă împreună într-o reacție chimică, fără a putea

fi de sine-stătători. *Exemple de radicali*: metil ($-CH_3$), etil ($-C_2H_5$), fenil ($-C_6H_5$), naftil ($-C_{10}H_7$) etc. (5).

Radicotomie (lat. *radix* = rădăcină + gr. *tome* = tăiere), sin.: *Rizotomie*. Secționare chirurgicală a unei rădăcini anterioare sau posterioare a măduvei spinării (26). ~ **spontană**, secționare spontană a unei rădăcini de nerv rahidian, comprimată de o hernie discală. Constituie, după Chavany, unul din mecanismele prin care se explică dispariția spontană a durerilor sciatiche (24).

Radiculalgie (lat. *radicula*, dim. de la *radix* = rădăcină + gr. *algos* = durere). Durere determinată de afectarea unei rădăcini nervoase senzitive (27).

Radicular (lat. *radix* = rădăcină). Aparținând rădăcinii; în special aparținând rădăcinilor nervilor spinali sau rădăcinilor dinților (1).

Radiculită (lat. *radicula*, dim. de la *radix* = rădăcină + *-ită*). Nevrita rădăcinii unui nerv cranian sau spinal (4).

Radiculografie (lat. *radicula* = dim. de la *radix* = rădăcină + gr. *graphein* = a scris). Metodă de investigație radiologică, constind din punerea în evidență a rădăcinii responsabile de sindromul dureros, cu ajutorul substanțelor de contrast (24).

Radiculomielită (lat. *radicula*, dim. de la *radix* = rădăcină + gr. *myelos* = măduvă + *-ită*). Inflamația măduvei spinării și a rădăcinilor nervoase ale nervilor rahidieni (27).

Radio- (lat. *radius* = rază). 1. Element de compunere care introduce în termeni referirea la raze sau la emisiunea de energie radiantă (32). 2. Prefix asociat la un element chimic pentru a denumi un izotop (32).

Radioactiv (fr. *radio-actif*). Care emite în mod spontan radiații ionizante (6).

Radioactivitate (fr. *radio-activité*). Proprietatea unui element de a emite în mod spontan și continuu radiații corpusculare și electromagnetice, rezultate din dezagregarea nucleului lor. După cauza instabilității nucleului unui element care prezintă această proprietate, radioactivitatea poate fi naturală (neprovocată) sau artificială (provocată în laborator, ca urmare a bombardării unor elemente stabile cu particule subatomice, de tipul protonilor, electronilor, neutronilor etc.). Radioactivitatea se exprimă în dezintegrări pe secundă (d.s.⁻¹) și are ca unitate curie-ul ($3,7 \cdot 10^{10}$ d.s.⁻¹) (5; 6). ~ **specifică**, activitate pe unitatea de greutate sau volum a unei substanțe radioactive (6).

Radiocautografie (*radio-* + gr. *autos* = însuși + *graphein* = a scrie). Autoradiografie.

Radiobiologie (*radio-* + gr. *bios* = viață + *logos* = știință). Știință care se ocupă cu studiul

efectelor și mecanismelor de acțiune a radiațiilor ionizante asupra organismului viu (6).

Radiocardiografie (*radio-* + gr. *kardia* = inimă + *graphein* = a scrie). Metodă pentru studiul activității cardiace cu ajutorul substanțelor radioactive. Se înregistrează 2 unde de radioactivitate, una corespunzând intrării valului de singe radioactiv în inima dreaptă, iar a 2-a, care apare mai târziu, se datorește întoarcerii valului de singe radioactiv în inima stângă (6).

Radiochimie (*radio-* + *chimie*). Ramură a chimiei care se ocupă de studiul modificărilor chimice provocate de radiațiile ionizante, naturale sau artificiale (36).

Radiocinematografie, sin.: *Cinefluorografie*. Metodă radiologică de înscriere cinematografică a imaginii formate pe un ecran fluorescent, avind avantajul că redă mișcarea organului respectiv (36).

Radiocirculografie. Metodă pentru determinarea timpului de circulație, utilizind substanțe radioactive (de ex. $^{24}NaCl$); permite cercetarea circulației mici, aprecierea stării funcționale a inimii și coronarelor; se poate controla și efectul terapeutic al unor medicamente (6).

Radiodermită (*radio-* + gr. *derma* = piele + *-ită*). Ansamblu de leziuni cutanate produse de iradieri cu raze Röntgen sau substanțe radioactive. Poate fi precoce (cu evoluție acută) sau tardivă (cu evoluție cronică). După aspect se disting: forme eritematoase, buloase, ulceroase, necrotice, distrofice, scleroatrofice, unghiale etc. Pe cicatricele de radiodermită apar frecvent epitelioame spinocelulare (12).

Radiodiagnostic (*radio-* + gr. *dia* = prin + *gnosis* = cunoaștere). Aplicarea proprietăților radiațiilor ionizante în scop diagnostic (36).

Radioelement. Element care prezintă radioactivitate. În general, termenul se aplică cu precădere elementelor cărora li s-a provocat starea de radioactivitate pe cale artificială (5).

Radiofobie (*radio-* + gr. *phobos* = frică). Teamă patologică, nejustificată, față de efectele dăunătoare ale radiațiilor ionizante (36).

Radiofotografie medicală, sin.: *Microradiografografie*. Metodă radiologică utilizată pentru depistarea în masă a bolilor pulmonare și, mai recent, a bolilor cardiovasculare, folosind microfilme (36).

Radiografie (*radio-* + gr. *graphein* = a scrie). Metodă radiologică de înscriere a imaginii unui organ sau porțiuni a organismului pe un film, bazată, în primul rind, pe proprietatea radiațiilor Röntgen de a impresiona placa fotografică (36). ~ **cu dublu contrast**, tehnică radiologică care utilizează concomitent două substanțe de contrast (bariu sau iod și aer sau alt gaz) pentru

a pune în evidență mai bine pereții unor organe cavitare (stomac, colon, bronhii etc.). Se administrează mai întâi substanța de contrast opacifiantă, care se mulează pe pereți. Surplusul de substanță opacă este evacuat, după care se introduce aer sau alt gaz (36). ~ **glandei mamare**, sin.: *Mamografie*, evidențierea glandei mamare cu ajutorul radiografiei simple sau cu ajutorul unei substanțe de contrast (36). ~ **șintită**, radiografia unui organ sau segment din organism după prealabila localizare radioscopică (36).

Radiohistografie (*radio-* + gr. *histos* = țesut + *graphein* = a scrie). Historiografie.

Radioiodură de sodiu. Vezi Iod radioactiv.

Radiozotopi. Izotopi radioactivi.

Radiologie (*radio-* + gr. *logos* = știință). Disciplină medicală care se ocupă cu studiul utilizării și aplicării radiațiilor ionizante în investigațiile și tratamentul diverselor boli (36).

Radiolucită. Termen generic folosit de Gougerot pentru fotodermatitele cronice, ca *xeroderma pigmentosum*, keratozele senile precanceroase, pielea de marinar și agricultor, eritemele pelagroide (12).

Radiomanometrie (*radio-* + gr. *manos* = puțin dens + *metron* = măsură). Metodă radiologică de măsurare a presiunii în căile biliare cu ajutorul unui manometru. Se practică intraoperator sau prin puncție transhepatoveziculară combinată cu colangiografie (36).

Radiometru (*radio-* + gr. *metron* = măsură). Aparat folosit pentru măsurarea fluxurilor slabe de radiații (5).

Radiomimetie (*radio-* + gr. *mimetikos* = care imită). Substanță cu acțiune asemănătoare radiațiilor ionizante; acționează asupra celulelor în proliferare activă, provocând inhibarea activității mitotice și modificări morfologice ale cromozomilor, probabil datorită denaturării moleculelor de acid dezoxiribonucleic; în acest mod se comportă anticanceroasele alichilante (14).

Radiomucită (*radio-* + lat. *mucus* = mucus + *-ită*). Leziune mucoasă produsă de radiația ionizantă penetrantă (9).

Radioneeroză (*radio-* + gr. *nekrosis* = mortificare). Necroza unui țesut produsă prin acțiunea nocivă a radiațiilor ionizante în doză excesivă (36).

Radionevrită (*radio-* + gr. *neuron* = nerv + *-ită*). Nevrită cauzată de expunerea unui nerv la acțiunea razelor radioactive (2).

Radiopatologie (*radio-* + gr. *pathos* = boală + *logos* = știință). Studiul efectelor patologice provocate de acțiunea radiațiilor ionizante asupra țesuturilor vii (36).

Radiopelviografie (*radio-* + *pelvis* + gr. *graphein* = a scrie). Ginecografie.

Radiopelvimetrie (*radio-* + *pelvis* + gr. *metron* = măsură). Metodă radiologică de investigație a bazinului osos obstetrical, în ceea ce privește conformația și măsurarea diametrelor sale; ea nu exclude totuși proba travaliului în bazinele distocice (18).

Radiopilule. Cașete opercuiate care conțin substanță radioactivă de administrat *per os* (de ex. acid oleic sau trioleină marcată cu 131 , vitamina B_{12} marcată cu Co^{58} etc.) (6).

Radioprotector (pl. de la *radio-* + lat. *protector* = protector). Care protejează fața de acțiunea nocivă a unor iradiații (32). ~ **chimice**, substanțe chimice care prin neutralizarea efectului indirect al energiei radiante conferă unui organism iradiat un grad de protecție în anumite limite. Se recunosc ca substanțe protectoare cisteina, cisteamina etc. (36).

Radiorezistență (*radio-* + fr. *résistance*). Răspuns redus, calitativ și cantitativ, al țesuturilor vii față de acțiunea radiațiilor ionizante (36).

Radioseopie (*radio-* + gr. *skopein* = a vedea). Metodă radiologică care, datorită fenomenului de absorbție, pune în evidență forma, structura, funcția, poziția unor organe sau segmente din organism pe un ecran luminescent (36).

Radiosensibilitate (*radio-* + lat. *sensibilitas* = sensibilitate). Capacitatea unei celule, a unui țesut sau a organismului întreg de a răspunde printr-o leziune observabilă la iradierea cu o doză de radiații ionizante. Radiosensibilitatea este variabilă în funcție de constituției celulare și tisulare, de starea fiziologică, precum și de tipul de celule; variază și în raport cu modificările artificiale ale mediului (pH, hidratare, oxigenare, temperatură, factori chimici, factori biologici) și în același timp cu parametrii iradierii însăși (timpul de iradiere, debitul dozei). Radiosensibilitatea celulelor și țesuturilor se conformează legii lui Bergonié-Tribondeau (6).

Radiostereografie (*radio-* + gr. *stereos* = solid + *graphein* = a scrie). Metodă radiologică cu ajutorul căreia imaginea radiografică apare tridimensională. Se realizează prin efectuarea a două filme radiografice, prin deplasarea tubului 10 cm lateral; imaginile vor fi privite printr-un sistem optic special (36).

Radioterapie (*radio-* + gr. *therapeia* = tratament). Metodă terapeutică prin radiații ionizante (36). ~ **antalgică**, utilizarea radiațiilor ionizante, în scopul înlăturării senzației dureroase (36). ~ **semiprofundă**, radioterapie cu filtru de 0,5 mm Cu, 120—140 kV, 15—23 cm distanță focus-piele, utilizată în iradierea proceselor relativ superficiale (36). ~ **superficială**, Radioterapie Chaoul, vezi Chaoul.

Vezi și: Chaoul.

Radiotom (*radio-* + gr. *tome* = tăiere). Tomograf.

Radiu. Simbol Ra. Metal bivalent cu număr atomic 88 și greutate atomică 226,05. Face parte din seria uraniului și are proprietăți naturale radioactive, emițând radiații α cu putere de penetrație redusă. Izotopii săi emit radiații γ (similare razelor Röntgen) și radiații β (similare razelor catodice), dezintegrându-se apoi într-un gaz radioactiv, radonul. Până la descoperirea elementelor radioactive artificiale a fost larg utilizat în medicină în tratamentul tumorilor maligne (5).

Radiumpunctură. Metodă de radioterapie locală prin aplicarea de ace de radium (36).

Radiumterapie (*radium* + gr. *therapeia* = tratament). Tratamentul radiologic al tumorilor maligne cu radium. Tuburi sau ace confecționate din aur sau platină și conținând radium; sint folosite pentru terapia de contact sub formă de aplicatoare sau în terapia interstițială prin implantarea acelor în zona tumorală (6). ~ **peritubară**, Metoda Crowe, vezi Crowe.

Radius (lat. = rază; osul radius). 1. O linie care radiază de la un centru sau spre circumferință, definită printr-o distanță fixă de la un punct stabilit sau centru (sin.: *Rază*) (1). 2. Vezi Tabelul oaselor. ~ **curvus**, Diformitatea Madelung, vezi Madelung. ~ **fixus**, denumirea liniei drepte întinsă de la *horurion* pînă la *inion* (1). **Radii lentis**. Linii de sutură, radiate, ale noilor generații de fibre întinse pe ambele fețe ale cristalinului complet format (1).

Radix (lat. = rădăcină), sin.: *Rădăcină*. 1. Termen anatomic pentru partea cea mai inferioară prin care este ancorată o structură (1). 2. Partea din plantă care se găsește (de obicei) în pământ, avînd rolul de a absorbi apă și săruri minerale din sol și de a o fixa (13). ~ **anterior nervorum spinalium**, *Radix ventralis nervorum spinalium*. ~ **arcus vertebrae**, *Pedunculus arcus vertebrae*. ~ **brevis ganglii ciliaris**, *Radix oculomotoria ganglii ciliaris*. ~ **cochlearis nervi acustici**, *Radix inferior nervi vestibulocochlearis*. ~ **descendens (mesencephalica) nervi trigemini**, *Tractus mesencephalicus nervi trigemini*. ~ **dorsalis nervorum spinalium**, sin.: *Radix posterior nervorum spinalium*, fibrele aferente ale unui nerv spinal, care intră în coarnele posterioare ale măduvei spinării; pe rădăcina posterioară se află ganglionul spinal (1). ~ **inferior nervi vestibulocochlearis**, sin.: *Radix cochlearis nervi acustici*, rădăcina cochleară a perechii a VIII-a; deservește simțul auzului (1). ~ **lateralis nervi mediani**, trunchiul provenit din fasciculul lateral al plexului brahial, care ia parte la formarea nervului median (1). ~ **linguae**, porțiunea fixată, faringiană, a limbii, situată posterior de *sulcus terminalis* (1).

~ **longa ganglii ciliaris**, *Ramus communicans nervi nasociliaris cum ganglione ciliari*. ~ **medialis nervi mediani**, trunchiul provenit din fasciculul medial al plexului brahial, care ia parte la formarea nervului median (1). ~ **mesenterii**, inserție parietală a mezeaterului, întinsă de la flexura duodenojejunală la joncțiunea ileocecală (1). ~ **motoria nervi trigemini**, *Portio minor nervi trigemini*. ~ **nasi**, porțiunea superioară a nasului care este atașată la osul frontal (1). ~ **oculomotoria ganglii ciliaris**, sin.: *Radix brevis ganglii ciliaris*, grup de fibre parasimpatice ale ramurii inferioare a nervului oculomotor; provin din nucleul parvocelular al oculomotorului și se termină în ganglionul ciliar (oftalmic) (1). ~ **penis**, porțiunea prin care penisul aderă la perineu (1). ~ **pili**, rădăcina firului de păr, dilatată la capătul ei terminal, unde ia numele de *bulbus pili* (1). ~ **posterior nervorum spinalium**, *Radix dorsalis nervorum spinalium*. ~ **pulmonis**, sin.: *Pedunculul pulmonar*, pedicul format de bronhie, vasele pulmonare, limfaticile și nervii din hil și care leagă plămînul cu mediastinul (1). ~ **sensoria nervi trigemini**, *Portio major nervi trigemini*. ~ **superior nervi vestibulocochlearis**, sin.: *Radix vestibularis nervi acustici*, grup de fibre vestibulare care ia parte la formarea perechii a VIII-a a nervilor cranieni; deservește simțul echilibrului (1). **Radices sympathicae ganglii ciliaris**. *Ramus sympathicus ad ganglion ciliare*. ~ **sympathica ganglii submaxillaris**, *Ramus sympathicus ad ganglion submandibulare*. ~ **unguis**, regiunea proximală, mică, a platoului unghiei, acoperită de tegument (1). ~ **ventralis nervorum spinalium**, sin.: *Radix anterior nervorum spinalium*, mănunchi de fibre nervoase eferente care pleacă din cornul anterior al măduvei spinării, participînd la formarea nervului spinal (1). ~ **vestibularis nervi acustici**, *Radix superior nervi vestibulocochlearis*.

Radon, sin.: *Emanatie de radium*, *Niton*. Simbol Rn. Element natural radioactiv, avînd numărul atomic 86 și greutatea atomică 222, provenit din radium, ca urmare a dezintegrării acestuia; se prezintă sub stare gazoasă (5).

Raeder, J. H. **Sindromul** ~, sin.: *Sindromul paratrigeminal*, sindrom determinat de diverse procese patologice situate în spațiul paratrigeminal cuprins între ganglionul Gasser și partea verticală a arterei carotide, întins de la virful stîncii la sifonul carotidian. Simptomatologia clinică este reprezentată prin dureri fronto-orbitare, hipoestezie în teritoriul ramurii oftalmice a trigemenului, diminuarea reflexului cornean și sindrom Claude Bernard-Horner (27).

Rafeu (gr. *rhaphe* = sutură, linie de separație). *Raphe*. ~ **anococciagian**, *Ligamentum*

anococcygeum, vezi Tabelul ligamentelor. ~ **bucal**, cicatrice vestigială a unirii părților obrazului derivate respectiv din procesele maxilar și mandibular (1). ~ **limbii**, brazdă mediană pe suprafața dorsală a limbii, corespunzând septului fibros care o împarte în două jumătăți simetrice (1). ~ **orizontal al ochiului**, porțiunea din meridianul ochiului, unde se întâlnesc arcurile fibrelor nervoase ale cîmpului temporal inferior și superior (1). ~ **palatinal**, linia de coalescență a celor 2 apofize palatine ale maxilarului superior. Are un traiect mediosagital și este acoperită cu o mucoasă deosebit de bine fixată, cu vascularizare redusă (39).

Rafinoză, sin.: *Melitoză*, *Melitrioză*, *Gosipoză*. $C_{18}H_{32}O_{16} \cdot 5H_2O$. Trizaharid prezent în melasă, în semințele de bumbac, de mană și în general în leguminoase. Sub acțiunea levansucrazei, rafinoza, în prezență de glucoză, este transformată în melibioză și zaharoză, forme sub care poate participa la metabolismul glucidic în organismul animal (5).

Ragadă (fr. *rhagade*, de la gr. *rhagas* = deșirare). Vezi *Fissura*. **Ragade mamare**. Fisuri ale mamelonului survenite în timpul alăptării la sîn a copilului. Pot constitui poarta de intrare a germeilor care pot declanșa o limfangită sau o mastită (18).

Raġiocrin (gr. *rhax* = strugure + *krinein* = a secreta). Termen aplicat vacuolelor pline cu coloid în citoplasma celulelor secretorii (1).

Rahi- (gr. *rhachis* = coloană vertebrală). Element de compunere care introduce în termenii referirea la coloana vertebrală (32).

Rahiagră (*rahi-* + gr. *agra* = prindere). Guta coloanei vertebrale (4).

Rahialgie (*rahi-* + gr. *algos* = durere). Durere localizată la nivelul coloanei vertebrale (24).

Rahianestezie (*rahi-* + an- + gr. *aisthesis* = percepere). Anestezie rahidiană.

Vezi și: Ionescu.

Rahicenteză (*rahi-* + gr. *kentesis* = înțepătură). Puncție rahidiană.

Rahidian (gr. *rhachis* = coloană vertebrală). Care se referă la coloana vertebrală (27).

Rahiliză (*rahi-* + gr. *lysis* = distrucție). Metodă de tratament a devierilor de coloană vertebrală, cu ajutorul tracțiunii și presiunii (24).

Rahioampsie (*rahi-* + gr. *kampe* = încovoare). Încurbarea coloanei vertebrale (24).

Rahischizalgie (*rahi-* + gr. *schisis* = diviziune + *algos* = durere). Durere localizată la nivelul unui rahischizis posterior (24).

Rahischizis (*rahi-* + gr. *schisis* = diviziune). Malformație congenitală a coloanei vertebrale caracterizată prin dehiscenta completă a

canalului vertebral. Poate cuprinde toată întinderea coloanei vertebrale sau numai câteva segmente ale sale și se însoțește deseori de displazii medulare (23).

Rahisinteză (*rahi-* + gr. *synthesis* = unire, asociere). Intervenție chirurgicală prin care se urmărește solidarizarea mai multor vertebre între ele, de obicei cu ajutorul grefoanelor osoase, aplicate pe apofizele spinoase, pe lame sau pe corpii vertebrali (24).

Rahitism (fr. *rachitisme*). Boală metabolică generală, produsă de carența în vitamina D, caracterizată prin absența mineralizării zonei de creștere a oaselor, cu formarea de țesut osteoid anarhic și exuberant (33). ~ **fetal**, Boala Vrolik, vezi Vrolik. ~ **glicozurie**, Diabet fosfoglicidic. ~ **hipofosfatemie vitaminorezistent familial**, Diabet renal fosfaturic. ~ **intra-uterin**, tulburare metabolică care interesează fătul, fiind consecutivă subalimentației materne și în special unui defect în metabolismul calciului și fosforului matern; se caracterizează, în special, la nașterea fătului, prin subponderalitate (18). ~ **renal**, vezi Osteopatie renală.

Raimist, J. M. **Semnul** ~. 1. Semnul abducției și abducției asociate; are valoarea unei sincinezii de imitație și se întâlnește în cursul hemiplegiilor spastice determinate de leziuni ale căii motorii piramidale. Adducția sau abducția membrului inferior sănătos determină schițarea unei mișcări similare involuntare și la membrul simetric bolnav (27). 2. Semnul mîinii evidențiază caracterul preponderent al paraliziei piramidale pentru mușchii extensori la membrul superior. Dacă antebrațul de partea paralizată este ridicat pasiv la verticală, mîna cade totdeauna în flexiune (27).

Rainer-Burrough. **Metoda** ~, metodă de tratament a sincopiei cardiace la copil prin presiune ritmică (15–20/min.) exercitată, prin flectarea coapselor asupra abdomenului și bazei toracelui (11).

Ral (fr. *râle*). Denumire dată de Laenaec zgomotului bronhopulmonar adăugat murmurului vezicular peste care se suprapune și care rezultă din acțiunea curentului aerului respirator asupra secrețiilor din conductele bronhiale sau alveole. Ralurile pot fi bronșice sau alveolare și se împart, după timbru, în uscate și umede. Primele sînt: ronflante (apar la mobilizarea secreției în bronhiile mari) și sibilante (în bronhiile mici). Ralurile umede pot fi: subcrepitante, care apar la nivelul bronhiolilor în ambii timpi ai respirației și se modifică cu tusea; crepitante, care apar la nivelul alveolei, în inspirație și nu se modifică cu tusea; cavernoase sau subcrepitante groase, care apar la nivelul unei cavități, ca urmare a trecerii aerului prin aceasta (34).

Ral-frecătură. Frecătură pleurală umedă.
Ramadier, J. A. Sindromul ~, Sindromul Sluder, vezi Sluder.

Ramibacterium. Gen de bacterii anaerobe, nesporulate, de formă bacilară, cu false ramificații, imobile, grampozitive, patogene condiționat. Se găsesc în tractul intestinal și în leziuni, mai ales la om, făcând parte din flora endogenă. *Specia tip:* *Ramibacterium ramosus* (3).

Ramisecțiune (lat. *ramus* = ramură + *sectio* = tăiere). În sens larg, secționarea ramurilor de distribuție periferică a nervilor rauidieni. În sens restrâns, secționarea ramurilor comunicante (26).

Ramnoză, sin.: *Izodulcitate, 6-Dezoxiramanoză.* $C_6H_{12}O_5$. Metilpentoză prezentă în natură fie sub forma L- α (în unele glicozide, ca antocianinele, și saponinele), fie sub forma L- β (ca monozaharid liber la *Anacardiaceae* și la unele microorganisme). Este sintetizată din glicerol, prin condensare aldolică. Sub acțiunea izomerazelor, ramnoza (forma aldolică) este transformată în ramnuloză (forma cetozică) (5).

Ramnuloză. Vezi Ramnoză.

Ramolire (fr. *ramollir* = a ramoli). Topirea unui țesut; poate să apară fie în cadrul unei necroze de colicvație (de ex. ramolismenul cerebral), fie secundar unei leziuni anterioare (de ex. ramolirea unei gome sifilitice) (2). ~ **colului uterin**, modificare de consistență a colului uterin, care devine moale, elastic, în cursul gravidității, datorită imbibiției generale de sarcină (18). ~ **corpului uterin**, modificare de consistență a corpului uterin, care devine moale, păstos, elastic în cursul sarcinii (18).

Ramoliment (fr. *ramollissement*). Necroză de ramoliție (de lichefacție sau de colicvație) (2). ~ **cerebral**, sin.: *Cerebromalacie, Encefalomalacie*, ramolirea unei porțiuni din creier determinată frecvent de leziuni vasculare ischemice (27). ~ **cerebral ischemic**, necroză ischemică a creierului; datorită condițiilor structurale (bogăția în fosfolipide) și mai ales datorită lipsei de țesut fibroconjunctiv se manifestă prin lichefacția țesutului nervos; la marginea focarului de ramoliție se observă un material necrotic granular cu o mare abundență de macrofage încărcate cu material proteic, gras sau pigmentar; în jurul focarelor necrotice mai vechi se formează treptat o zonă de scleroză glială (2). ~ **osos**, Osteomalacie. ~ **paramedian protuberanțial** (Mareș), zonă critică vasculară situată în regiunea paramediană rostrală a protuberanței unde se realizează ramolimentele în cadrul sindromului de insuficiență circulatorie al arterei bazilare. Histologic se constată o mielinoliză pontină centrală. Clinic se manifestă de obicei prin tetrapareze sau tetraplegii,

uneori mutism akinetic (27). **Ramolimente vasculare talamice** (Sager). Varietăți anatomice de origine vasculară obliterativă în cadrul sindromului talamic. Vezi și Sindromul arterei talamogeniculate, Sindromul arterei talamoperforate, Sindromul arterei lenticulo-optice (27).

Ramond, Louis. Semnul ~, semn în pleurezia aceleiași hemitorace, constind din contractura mușchilor spinali (34).

Ramonède. Inelele ~, diafragm corespunzând la exterior zonelor strimțate ale canalului peritoneovaginal, dînd în ansamblu canalului un aspect moniliform (11).

Ramsay Hunt. Vezi Hunt.

Ramsden, Jesse, 1735—1800. Ocularul ~, ocular microscopic al cărui focar inferior se găsește situat sub cele 2 lentile ale ocularului, de unde denumirea de ocular pozitiv, el putînd fi utilizat ca lupă. Datorită unei aberații cromatice, el se utilizează numai la măsurători microscopice de precizie (3).

Ramură (lat. *ramus*). *Ramus*.

Ramus (lat. = ramură), sin.: *Ramură*. 1. Ramificație, în special a unei artere, vene sau nerv. 2. Proeminența subțire, osoasă, proiectată ca o ramură sau ramificație de la un os mare (1). ~ **anastomotice**, *Vas anastomoticum*. **Rami cardiaci nervi vagi.** Ramurile cardiace ale nervului vag (1). ~ **communicans nervi nasociliaris cum ganglione ciliaris**, sin.: *Radix longa ganglii ciliaris*, grup de fibre ale nervului nazociliar care se anastomozează cu ganglionul ciliar; conține fibre care trec prin nervii ciliari scurți la corneea (1). ~ **communicans nervorum**, ramură anastomotică a unui nerv; termen aplicat în special ramurilor comunicante albe și cenușii, dar și oricărei filet nervos de legătură în sistemul nervos periferic (1). ~ **descendens nervi hypoglossi**, *Ramus superior ansae cervicalis*. **Rami gastrici anteriores nervi vagi**, sin.: *Plexus gastricus anterior*. Plex nervos situat în lungul feței anterioare a curburii mici a stomacului; fibrele sale provin în special din trunchiul vagal anterior (1). **Rami gastrici posteriores nervi vagi**, sin.: *Plexus gastricus posterior*. Plex nervos situat în lungul feței posterioare a curburii mici a stomacului și ale cărui fibre provin în special din trunchiul vagal posterior (1). ~ **inferior ossis ischii**, *Ramus ossis ischii*. ~ **inferior ossis pubis**, bară osoasă întinsă de la porțiunea simfizară a pubisului la ramura ischionului (1). ~ **mandibulae**, fișie plată osoasă care se întinde în sus de la fiecare extremitate a corpului mandibulei (1). ~ **muscularis**, ramură fără nume a unei artere, destinată unui mușchi (1). ~ **ossis ischii**, sin.: *Ramus inferior ossis ischii*, ramură osoasă întinsă de la tuberozitatea ischiadică

la ramura inferioară a pubisului (1). ~ **sinus carotiei**, ramură a nervului glosfaringian care inervează sinusul carotidian (1). ~ **superior ansae cervicilis**, sin.: *Ramus descendens nervi hypoglossi*, ramură a plexului cervical care ia parte la formarea ansei hipoglosului (1). ~ **sympathicus ad ganglion ciliare**, sin.: *Radices sympathicae ganglii ciliaris*, grup de fibre neurovegetative care aferentează ganglionul ciliar (1). ~ **sympathicus ad ganglion submandibulare**, sin.: *Radix sympathica ganglii submaxillaris*, grup de fibre neurovegetative, deseori desprinse din nervul lingual și care aferentează ganglionul submandibular (1).

Randament (fr. *rendement*). Capacitatea de activitate într-o unitate de timp dat (32). ~ **corpului de iluminat**, raportul dintre fluxul de lumină radiată de sursa luminoasă și fluxul de lumină care ar fi putut fi obținut prin transformarea energiei în radiație cu lungimea de undă de 5 560 Å, corespunzător cu maximum de sensibilitate a ochiului (9).

Randomizare. Procedeu statistic de înlăturarea erorilor sistematice, alegind la întâmplare (după tabele calculate) unitățile unei selecții sau blocurile într-un experiment complex (37).

Rang. În statistica matematică, numărul de ordine al unei observații (valori), când mulțimea acestora este ordonată după un anumit criteriu [de ex. rangul mediane este numărul $r = n + 1/2$, unde n este volumul selecției (diferit, după cum n este un număr impar sau par)] (37).

Ranke, Karl Ernst, 1870—1926. **Clasificarea lui** ~, clasificare a ciclului infecției tuberculoase în 3 stadii succesive: a) perioada primară sau primoinfecția, caracterizată prin apariția alergiei și a complexului primar; b) perioada secundară, de hipersensibilitate și generalizare sanguină și limfatică, caracterizată prin procese inflamatorii, pleurale, peritoneale, ganglionare, meningiene etc.; c) perioada terțiară, caracterizată prin tuberculoză de organ, cu evoluție lentă, diseminări pe căile preformate și alergii moderate (34). **Complexul primar** ~, ansamblul leziunilor din tuberculoza primară (pulmonară sau intestinală), constituite din șancrul de inoculare (alveolita exsudativă cazeoasă sau ulcerăția mucoasei intestinale), limfangita și adenopatia satelită (sin. *Complex primar tuberculos*) (2).

Ranke-Wakefield. **Incizia** ~, incizie pe fața anterioară a degetelor („in oblon”), pentru sutura sau grefa tendoanelor, constind dintr-o incizie laterală, cu două incizii transversale în capete (24).

Rankin, Fred Wharton. **Operația** ~, colec-tomie totală la care se asociază și extirparea în totalitate a rectului (11). **Pensa** ~, pensă-

clamp strivitoare cu 3 ramuri, folosită în operațiile de rezecție colică (11).

Rankit. Transformarea răspunsurilor cwantale după rang. Valorile rankitului nu sînt obținute ca echivalente ale valorilor procentuale (ca în cazul probitului), ci ca o valoare medie pentru diferite ranguri. Rankitul ia valori între -3 și +3, variind la fiecare rang după volumul selecției. Este folosit în analiza statistică a relațiilor doză-efect, în farmacologie, imunologie, inframicrobiologie (37).

Ranulă, sin.: *Broscofă*. Formațiune chistică de origine congenitală a planșului bucal. Membrana, foarte subțire, lasă să se vadă prin transparență conținutul lichidian viscos, filant, limpede (38).

Ranvier, Louis Antoine, 1835—1922. **Stran-gulațiile inelare** ~, intreruperi segmentare ale tecii de mielină (0,5—2 μ lărgime) din jurul unei fibre nervoase. La acest nivel, citoplasma schwaniană conține numeroase mitocondrii mici, granulații dense și elemente ale reticulului endoplasmic (1).

Rouolt, François Marie, 1830—1899. **Legea lui** ~, scăderea punctului de congelare a unei soluții de concentrație mică este proporțională cu numărul de molecule și de ioni dintr-un gram de dizolvant (apă), oricare ar fi mărimea și natura acestor molecule. Această lege reglează raportul dintre valoarea punctului de congelare a unui lichid biologic (urină, ser, lichid interstițial, lichid cefalorahidian etc.) și concentrația diferitelor substanțe conținute, făcînd posibilă determinarea greutateii moleculare medii a acestor substanțe (5).

Raphe (gr. = sutură, linie de separație), sin.: *Rafeu*. În anatomie, linie sau creastă, în special aceea care indică linia de joncțiune a două jumătăți simetrice ale unei formațiuni sau organ (1). ~ **medullae oblongatae**, întretăiere mediană antero-posterioară a unor fibre provenite din cele două jumătăți, dreaptă și stîngă, a măduvei prelungite (1). ~ **palpebralis lateralis**, bandă subțire orizontală de țesut conjunctiv, care se întinde de la unghiul extern (*rima palpebralis*) la marginea laterală a orbitei (1). ~ **penis**, continuarea rafeului scrotului pe penis (1). ~ **perinei**, creastă tegumentară pe linia mediană a perineului (1). ~ **pharyngis**, bandă fibroasă situată pe linia mediană a peretelui posterior al faringelui (1). ~ **pontis**, întretăierea mediană a fibrelor din cele două jumătăți, dreaptă și stîngă, ale punții cerebrale (1). ~ **pterygomandibularis**, bandă fibroasă elastică ligamentară întinsă între procesul pterigoid și partea mijlocie a feței mediale a ramurii ascendente a mandibulei (1). ~ **scroti**, creastă mediană care împarte scrotul

în două jumătăți laterale; se continuă posterior cu *raphe perinei* și anterior cu *raphe penis* (1).

Raport (fr. *rapport*). 1. Valoare relativă a două mărimi ($\frac{A}{B}$) (6). 2. Relatare asupra unui fapt (23). ~ **de corelație**, parametru analog coeficientului de corelație, folosit în cazurile în care corelația nu este liniară. Raportul de corelație, η , poate lua valori între 0 și 1 (independență — corelație perfectă) (7). ~ **de expertiză medico-legală**, act de expertiză, încheiat în urma examinării medico-legale (23). **Raporturi lipidice**. Corelații între diferitele fracțiuni lipidice ale plasmii, cu valori în general constante și ale căror variații pot aduce date suplimentare într-o serie de afecțiuni (dislipidoze, ateroscleroză etc.) (de ex.: colesterol/acizi grași neutri = 1—2,5; lecitină/colesterol = 1; colesterol/fosfolipide = 21—22 (10)). ~ **nucleocitoplasmice**, raportul volumetric între nucleul și citoplasma unei celule; variază cu tipul celular și starea morfofuncțională a celulei (1).

Rappaport. **Mediul** ~, mediu nutritiv sintetic folosit în culturile celulare *in vitro*, având avantajul de a favoriza atașarea celulelor pe peretele de sticlă (22).

Raptus (lat. = răpire). Tulburare de activitate constând din trecerea bruscă de la o stare de inhibiție, susținută de o anxietate extremă, la o stare de agitație psihomotorie, de obicei însoțită de impulsii agresive față de cei din jur sau față de propria persoană; se întâlnește în stările confuzive, schizofrenie, depresii (35). ~ **melancolic**, formă de raptus în care bolnavii comit de obicei tentative de sinucidere, automutilare sau crime cu caracter altruist (35).

Rarefație (lat. *rarefacere* = a rări, a rarefia). Reducerea prin atrofiie sau resorbție a densității unui țesut (4). ~ **osoasă**, Osteoporoză.

Rasmussen, Fritz Waldemar, 1834—1881. **Anevrismul** ~, anevrism mic, cît un bob de linte, situat pe ramuri ale arterei pulmonare din peretele cavernelor tuberculoase; poate constitui punctul de plecare al unor hemoptizii mari, uneori mortale (34).

Raș, sin.: *Preexantem*. Erupecție fugace care apare în perioada de invazie a unor boli eruptive (în special în variolă, mai rar în varicelă), de durată scurtă, dispărînd o dată cu instalarea erupției specifice bolii respective; se manifestă clinic sub diverse aspecte: scarlatiniform, morbiliform, eritem difuz, mai rar ca plăci urticariene sau ca pete hemoragice (8).

Ratanhia. Rădăcinile uscate ale plantei *Rhameria trianda* (*Leguminoasae*). Conține tanin și are efect antiidiareic și hemostatic; este folosită și în uz extern, ca antihemoroidal (13).

Rathbun, J. C. **Boala** ~, hipofosfatazie congenitală (33).

Ratieide (fr. *rat* = șoarece + lat. *caedere* = a omori). Substanțe chimice toxice, întrebuințate în lupta împotriva rozătoarelor (23).

Ratschow. **Proba** ~, test de insuficiență arterială periferică, realizat prin roțaii repetate ale articulațiilor tibiotarsiene ținute la verticală și prin observarea reacțiilor vasomotorii în efort și repaus (10).

Rație (lat. *ratio*). Cantitatea de hrană, de compoziție corespunzătoare, necesară organismelor umane sau animale pe o perioadă determinată de timp (de obicei 24 ore), în vederea nevoilor alimentare fiziologice (20). ~ **alimentară**, cantitatea de alimente ingerate care satisface în mod optim cantitativ și calitativ toate trebuințele nutritive ale omului (20).

Raulin. **Mediul** ~, soluție salină complexă, care permite întreținerea calităților fiziologice și biochimice ale unei celule suspendate în acest mediu, prin realizarea izoosmiei și neutralizarea efectului antagonist al ionilor (5).

Rauwolfia. Gen de plante originare din India și Asia de Sud-Est, folosite de multă vreme în medicina populară pentru combaterea mușcăturilor de șerpi, insomniei și nebuniei (14). ~ **serpentina**, plantă care crește în regiunile tropicale ale Indiei, Africii și Americii de Sud. Rădăcina conține o serie de alcaloizi cu structură indolică, printre care rezerpina, deserpidina, rescinamina, sirosingopina și metoserpidina. Rezerpina este responsabilă de principalele proprietăți farmacologice ale preparatelor de *Rauwolfia*: acțiune hipotensivă, acțiune tranchilizantă și antipsihotică. Cauza biochimică probabilă a acestor acțiuni constă din eliberarea catecolaminelor și serotoninii conținute în unele terminații nervoase din sistemul nervos central și din periferie, cu epuizarea consecutivă a depozitelor acestor amine biogene și interferență cu transmiterea impulsului nervos prin anumite sinapse (14).

Rayer, Pierre François, 1793—1867. **Flux sebaceu** ~, vezi Seboree.

Rayleigh, John William Strutt, 1842—1919. **Ecuția** ~, vezi Ecuții cromatice.

Raymond, Fulgence, 1844—1910. **Sindromul** ~, sindrom reprezentat printr-un complex de tulburări psihice (amnezie, incoerență, instabilitate, iritabilitate crescută, bizarerie, lipsă de atenție), observate în leziunile corpului calos (27).

Raymond-Cestan (Raymond, Fulgence, 1844—1910; Cestan, Raymond, 1872—1934). **Sindromul** ~, sindrom protuberanțial superior reprezentat prin paralizie directă oculară (sindrom Foville protuberanțial) și o hemiplegie încrucișată asociată cu tulburări de sensibilitate, mișcări involuntare coreoatetozice și ataxie (27).

Raymond-Guillain (Raymond, Fulgence, 1844—1910; Guillain, Georges). **Miopatia** ~, tipul pelvilombar al miopatiei primitive progresive (27).

Raynaud, Maurice, 1834—1881. **Sindromul** ~, angionevroză vasoconstrictorie, caracterizată prin tulburări circulatorii paroxistice, care afectează simetric extremitățile membrilor (mai rar urechile sau nasul), provocate de obicei de frig și emoții și ducând adesea la leziuni trofice. Clinic se manifestă prin fenomene de ischemie cu cianoză și asfixie locală, însoțită de o senzație penibilă de degete moarte. Forma primitivă, denumită și boala Raynaud, apare în special la femei tinere, uneori pe fondul unei predispoziții familiale. Forma secundară este întâlnită într-un număr mare de afecțiuni: a) posttraumatice profesionale (boala vasospastică traumatică) sau accidentale (distrofie reflexă simpatică posttraumatică; b) sindromul cervicotoracic de ieșire; c) boli arteriale ocluzive (trombangeite etc.); d) intoxicații (taliu, ergotism etc.); e) boli de colagen; f) disproteinoze cu crioglobuline etc. (10; 27).

Rază (lat. *radia*). 1. Radiație. 2. **Vezi RADIUS**. ~ **actinică**, rază luminoasă care produce modificări chimice (de ex. descompunerea emulsiei fotografice) (4). ~ **centrală**, rază care pornește din centrul antiatodului și ajunge pe centrul planului de proiecție (36). ~ **normală**, rază centrală în condiția în care fasciculul conic de raze cade perpendicular pe planul de proiecție (36). **Raze vitale**. Partea spectrului ultraviolet deosebit de activă asupra organismelor, cuprinsă între lungimile de undă de 280 și 320 mμ, cunoscută și sub numele de ultraviolet B (4).

Vezi și: Becquerel, Bucky, Dorno, Röntgen.

Razemon. **Procedeu** ~. 1. Procedeu de umplere a cavității de speleotomie cu placentă (11). 2. Procedeu de cură a eventrației diafragmatice prin gastrogastrotomie (11).

Răchită. *Lythrum salicaria*.

Rădăcină (lat. *radix*). **Radix**. ~ **dentară anatomică**, porțiunea acoperită cu cement a dintelui. În condiții normale este situată intraalveolar (39). ~ **dentară clinică**, porțiunea intraalveolară a unui dinte. Ea poate fi egală sau mai mică decât rădăcina anatomică (39). ~ **senzitivă descendentă a nervului trigemen**, *Tractus spinalis nervi trigemini*.

Rădulescu, Alexandru. **Operația** ~. 1. Osteotomie a blocului unei anchiloze vicioase a șoldului, de jur împrejurul cavității cotiloide, cu scopul de a corecta diformitatea (24). 2. Osteotomia oblică a femurului, tibiei și peroneului pentru corectarea anchilozei în flexie

a genunchiului (24). 3. **Rahisinteză** cu grefon costal dedublat așezat pe un pat receptor, creat prin desfacerea apofizelor spinoase și suturarea deasupra a maselor musculare (24). 4. **Rezecții costale multiple** în partea concavă a unei scolioze de gradul al II-lea, urmată de ancorarea bonturilor costale cu fir metalici trecut în buclă, la apofizele spinoase (24). **Sindromul** ~, hipertrofie totală a membrului inferior cu nev plan vascular, osteoscleroză parțială și acrocianoză (24).

Răgușeală. Disfonie.

Răpciugă. Morvă.

Rărire. **Încetinire** (32). ~ **gradată a pulsului**, tip de aritmie sinuzală, însoțită de hipotensiune arterială și de tendință la lipotimie (10).

Răspîndire. **Împrăștiere** (32). ~ **geografică**.

1. Noțiune epidemiologică referitoare la incidența crescută a anumitor boli infectocontagioase pe anumite teritorii ale globului pămîntesc, ajungînd uneori să constituie o caracteristică locală epidemiologică și chiar de evoluție clinică (de ex. holera în Pakistan, variola în India și Pakistan, tetanosul în India) (8). 2. **Circulația pe glob** a unei boli infecțioase și transmisibile, plecînd de la punctul de origine, în cadrul unei epidemii sau pandemii. Viteza de extindere variază în raport cu rapiditatea mijloacelor de comunicație, iar densitatea îmbolnăvirilor în raport cu mișcarea unor grupe mari de populație (8). ~ **reală a infecției**, numărul total de îmbolnăviri clinic manifeste și de forme inaparente, decelate prin examene biologice, generate de un caz primar, de un focar epidemiologic primar sau întreținute prin condiții biocenotice specifice unui anumit teritoriu, într-o perioadă dată (8).

Răspîntie ventriculară. *Pars centralis ventriculi lateralis*.

Răsuri. Contractii uterine dureroase sub formă de colici. Se întînesc frecvent în primele 3—4 zile de lăuzie la multipare, mai rar la primipare. Apar spontan, dar provocate mai ales de excitarea mecanică a mamelonului (de ex. în momentul alăptării). Sînt atribuite eliminării de lohii și fragmente de caducă din uter (18).

Rășini. Substanțe organice complexe, cu structură macromoleculară, conținînd C, H, O, N și S. Se prezintă sub forme diferite, de la semifluide pînă la casante, de culoare galbenă, brună sau neagră. Au variate utilizări: izolanți, lacuri, săpunuri, hîrtie etc. După structura chimică se deosebesc: rășini acrilice; rășini alchidice — polimeri de polialcoolii și acizi polibazici (similare acetilcelulozei); rășini aldehidice — polimeri de acetaldehidă și alte aldehide; rășini clorurate — produse de clorurare a cauciucului, difenilului etc.; rășini de anilină

— polimeri de anilină și alte amide; rășini-epoxi; rășini fenolice; rășini stirenice (polistiren) etc. (5). ~ **acrilice**, derivate ale etilenului, care conțin o grupare de vinil în formula lor structurală. Unele derivă din acidul acrilic, iar altele din acidul metacrilic. În stomatologie sînt folosite ca materiale pentru construcția protezelor dentare. Se prezintă fie sub forma unei pulberi (polimerul) și a unui lichid (monomerul), fie sub forma unui gel premestecat. Rășinile termoplastice sînt modelabile în apă fierbinte, în timp ce rășinile termostactice nu-și pierd duritatea în această condiție (39). ~ **anionice**, rășini poliaminice obținute prin condensarea tetraetilenpentaminei cu formolul și acetona; fixează acidul clorhidric din sucul gastric, fiind indicate în hiperclorhidrii și în ulcerul gastroduodenal (13). **Rășină de benzoe**. Rășină obținută din *Styrax benzoe*; conține acid benzoic, vanilină, acid cinamic și are efect astringent, antipruriginos și antimicotic; este indicată în afecțiuni ale aparatului respirator (inhalatii) și afecțiuni ale pielii (13). ~ **cationice**, rășini sintetice macromoleculare obținute prin polimerizare; în terapeutică sînt folosite două varietăți; rășini cationice sulfonice, caracterizate prin prezența grupării $-SO_3H$ și rășini cationice carboxilice, caracterizate prin prezența grupării $-COOH$; au acțiune de fixare a cationilor din intestin prin mecanism de schimb ionic și sînt folosite pentru diminuarea absorbției sodiului alimentar, în toate formele de retenție hidrosalină (13). **Rășină de jalapa**, sin.: *Jalapa*. Rășină extrasă din rădăcinile tuberculifere ale plantei *Exogonium purga* (*Convolvulaceae*); conține convolvulină și jalapină (glicozide) care au efect purgativ drastic (13). **Rășină de seamonee**. Rășină extrasă din diferite specii de *Ipomoea* sau gumorășină obținută din rădăcina plantei *Convolvulus scammonia* (*Convolvulaceae*); conține scamonina (izomer al jalapinei) cu acțiune purgativă drastică (13).

Rău (lat. *reus* = acuzat, vinovat). Boală, stare de boală (32). ~ **de mare**, sin.: *Morbus nauticus*, *Naupatie*, stare patologică provocată de mișcările — în diversele sensuri — ale vaselor care navighează; se caracterizează prin greață, cefalee, amețeli și tulburări nervoase (4). ~ **de munte**, sindrom care poate apărea în cursul ascensiunilor pe munte la înălțimi peste 3 000—4 000 m (uneori la altitudini mai mici și cu fenomene mai pronunțate la persoane neantrenate) și este datorit nevoii crescute de oxigen în condiții de efort fizic și scăderii presiunii parțiale a oxigenului. Se caracterizează prin: oboseală, somnolență, cefalee, amețeli, tahicardie, dispnee, lentoare în mișcări, uneori necoordonare motorie, urmate eventual de epistaxis și hemoptizii. La altitudini mai mari

sau în cazul continuării efortului apare o stare de euforie (beția de altitudine), urmată de pierderea controlului cerebral asupra mișcărilor și lipotimie (20).

Răzușe. Instrument chirurgical folosit în deperiostarea oaselor (24).

Rb. Simbolul rubidiului (5).

R.D.E. Abreviere pentru *Receptor destroying enzyme*. Vezi Enzima vibriionului holerici (22).

Re. Simbolul reniului (5).

Re- (lat. *re-* = iarăși). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de: înapoi, iarăși, contrar (32).

Reabilitare (fr. *r habiliter* = a reabilita).

1. Readucerea în stare activă, prin reeducare, exerciții și fizioterapie, a unor funcții alterate sau aproape dispăruite în urma unor procese patologice (4). 2. În psihiatrie, termen folosit de autorii anglo-saxoni pentru readaptarea motorie, psihică, profesională și socială a bolnavilor cu diferite infirmități (35).

Reabsorbție (*re-* + lat. *absorbere* = a înghiți, a absorbi). Procesul de absorbție repetată, de reîmbibare sau reținere a unei substanțe în masa unui mediu lichid sau solid (5). ~ **tubulară renală**, proces tubular complex de transfer din lumenul tubular în singele capilarelor peritubulare a unei cantități variabile din substanțele care au fost filtrate în glomeruli. Transportul acestor substanțe prin celulele tubulare se realizează prin 3 tipuri de mecanisme: a) un mecanism de transport activ, efectuat cu ajutorul unor sisteme enzimactice și utilizat la reabsorbția în tubul proximal a glucozei, aminoacizilor, proteinelor, hemoglobinei, fosfaților, acidului uric, vitaminei C etc.; b) un mecanism de transport activ, efectuat pe baza gradientelor electrochimice și implicat în reabsorbția Na^+ , Cl^- și CO_3H^- ; c) un mecanism de transport pasiv, de difuziune, prin care se realizează reabsorbția tubulară a ureei și a apei (25). ~ **tubulară renală facultativă**, reabsorbție diferențiată și variabilă a apei și sodiului în segmentele distale ale tubilor uriniferi, dictată de necesitatea asigurării izostrucții mediului intern și decisivă pentru concentrația urinii finale (25). ~ **tubulară renală obligatorie**, reabsorbție proximală a 7/8 din apa și sodiul conținute în filtratul glomerular (25).

Reaclimatizare (*re-* + fr. *aclimater* = a aclimatiza). Reaclimatizare.

Reacolarea gingiei, sin.: *Reinserția gingiei*. Încercare de a realipi gingia de dinte la bolnavii cu parodontopatii marginale, prin chiuretarea pungilor gingivale (38).

Reactanță (fr. *reactance*). Mărime caracteristică circuitelor electrice alternative ce conțin elemente reactive (bobine, condensatoare); este

definită de raportul dintre valoarea efectivă a tensiunii curenului la origine și valoarea efectivă a intensității curenului absorbit de elementele reactive ale circuitului. Este dependentă de frecvența curenului. Constituie componenta reactivă a impedanței (5). ~ **capacitivă**, sin.: *Capacitanță*, rezistență introdusă de un condensator pe circuitul curenului alternativ (cu atât mai mare, cu cât frecvența curenului este mai mică) sau inversul cu semn schimbat al produsului dintre pulsația tensiunii la bornele unui condensator și capacitatea condensatorului (6).

Reactiv (fr. *réactif*). Substanță care, dacă este pusă în prezența unui anumit tip de alte substanțe, este capabilă să dezvolte o reacție caracteristică, evidențiable prin apariția unui precipitat, a unei culori etc. În chimia analitică, în laboratorul clinic etc., reactivii sînt folosiți atât pentru identificarea anionilor, cationilor și unor substanțe nedisociabile (glucoză etc.), cât și pentru determinarea cantitativă a acestora (5). ~ **eupropotasie Barreswil**, Reactivul Fehling, vezi Fehling. ~ **glixilie**, soluție de acid acetic și acid glixilic, obținută prin reducerea acidului oxalic cu ajutorul amalgamului de sodiu. În prezența triptofanului sau a proteinelor ce conțin acest aminoacid, reactivul dezvoltă o culoare violetă (5).

Vezi și: Benedict, Bial, Courtonne, Ehrlich, Esbach, Fehling, Feigl, Folin-Ciocâlțeu, Folin-Marenzi, Kovacs, Nylander, Pauly, Schweitzer, Tarnet, Töpfer, Uffelmann.

Reactivitate. Proprietatea unui țesut de a reacționa la un stimul oarecare (fizic, chimic etc.) (15).

Reacție (fr. *réaction*). 1. Proces fizico-chimic care are loc în urma contactului dintre 2 sau mai mulți reactanți (5). 2. Mod de manifestare (32). ~ **acidă**, proprietatea unei soluții de a prezenta un pH acid, adică de a conține ioni pozitivi liberi de hidrogen într-o proporție mai mare decît ionii negativi (5). ~ **de aglutinare a corpuseculilor elementari**, metodă serologică de diagnostic a unor inframicrobi constînd din aglutinarea pe lamă sau în tuburi, sub acțiunea serului specific, a unor corpuseculi inframicrobieni, de preferință purificați (22). ~ **de aglutinare-liză**, reacție antigen-anticorp caracterizată prin aglutinarea și liza leptospirelor, în prezența anticorpilor specifici. Se folosește în diagnosticul serologic al leptospirelor și în identificarea serologică a leptospirelor (3). ~ **de aglutinare pasivă**, reacție de aglutinare a unor antigene solubile adsorbite pe celule (hematii, bacterii) sau particule diverse (colodiu, latex, caolin etc.) care devin astfel aglutinabile prin anticorpii față de antigenele adsorbite (3). ~ **de aglutinare la rece**, reacție serologică

bazată pe proprietatea unor crioaglutinine care apar în sînge în anumite condiții patologice. Aceste crioaglutinine acționează atît asupra hematiilor proprii, cît și asupra hematiilor umane de grup 0, numai la temperatura de 1-4°C. Este folosită în special pentru diagnosticul unor pneumonii virotice (22). ~ **de aglutinare virusobacteriană**, metodă serologică de diagnostic a unor viroze, bazată pe aglutinarea sub acțiunea serului imun specific a unor microbi (în special *B. prodigiosus*) pe care s-au adsorbit intenționat unele virusuri (22). ~ **alcalină**, proprietatea unei soluții de a prezenta un pH alcalin, adică de a conține ioni negativi liberi într-o proporție mai mare decît cationii de hidrogen (5). ~ **alergică**, termen generic care se referă la orice manifestare clinică a fenomenului alergic, rezultînd din conflictul antigen-anticorp (alergen-anticorp), indiferent de forma și de organul în care are loc (12). ~ **anamnestică**, apariția rapidă a unor anticorpi, pe care organismul i-a mai produs în trecut în urma unei imunizări specifice, ca o consecință a stimulării sistemului reticulohistocitar, printr-un nou contact cu antigenul specific. Reacția anamnestică este de o intensitate și durată maximă, atunci cînd stimulul este reprezentat de însuși antigenul prin care s-a realizat prima imunizare. În cazul unui antigen heterolog, reacția dispăre după cîteva zile, în ciuda menținerii stimulului. Acest lucru impune repetarea unor probe serologice pozitive apărute în cursul unor boli infecțioase, puțînd fi luate în considerație numai cele care prezintă o tendință la intensificare. Reacția anamnestică stă la baza revaccinării cu o singură doză (rappel) practică în profilaxia specifică a unor boli infecțioase (3). ~ **antigen-anticorp**, unirea specifică a unui antigen cu anticorpul corespunzător. Formarea complexului este însoțită de modificări ale proprietăților celor două elemente, cum ar fi instabilitatea în prezența electroliților, neutralizarea acțiunii toxice, favorizarea fagocitării, apariția capacității de fixare a alexinei și uneori a sensibilității celulelor la acțiunea litică a alexinei, care stau la baza metodelor de punere în evidență a reacțiilor antigen-anticorp. În funcție de testul folosit pentru punerea în evidență a unei reacții antigen-anticorp, se deosebesc reacțiile de aglutinare, de precipitare, de neutralizare, de bacterioliză, de fixare a complementului, reacția opsonocitofagică etc. Dacă reacția antigen-anticorp se produce *in vivo* într-un mod întempestiv, apar diverse manifestări de hipersensibilitate imediată. Datorită specificității sale, reacția antigen-anticorp servește la punerea în evidență a unui antigen sau anticorp necunoscut, celălalt element fiind dat (3). ~ **apel**, cantitatea

de ioni de hidrogeni din apă. În natură, pentru desfășurarea proceselor biologice normale, pH-ul apei trebuie să fie între 6,5 și 8,5 (20). ~ **balneară**, fenomene patologice care se pot constata la unii bolnavi în timpul curei — mai ales externe — cu ape minerale (4). **Reacții biologice de sarcină**. Reacții bazate pe evidențierea la animal a hormonilor gonadotropi din urina femeii gravide, folosite pentru diagnosticul biologic al sarcinii (18). ~ **biuretelui**, la cald, în prezența unei soluții diluate de sulfat de cupru în hidrat de sodiu, ureea și moleculele ce conțin legături peptidice (-CO-NH-) dezvoltă o culoare roz-violacee (5). ~ **de blocare**, procedeu serologic indirect pentru demonstrarea anticorpilor incompleți față de un antigen corpuscular (aglutinabil). Combinarea acestor anticorpi, dintr-un ser de cercetat (I), cu receptorii antigenici, nu provoacă nici o modificare vizibilă, dar împiedică (blochează) reacția receptorilor cu anticorpii compleți dintr-un ser aglutinant (II) adăugat ulterior. Absența aglutinării care ar fi trebuit să se producă cu serul II indică prezența anticorpilor incompleți (blocanți) în serul I. Nu toți anticorpii incompleți sînt blocanți (3). ~ **de brucină**, reacție chimică pentru determinarea prezenței nitrailor; este folosită în analizele de apă sau pentru punerea în evidență a particulelor de pulbere de praf de pușcă; în prezența unei soluții 1% de brucină în acid sulfuric concentrat se produce o colorație roșie-portocalie; reacția este nespecifică, avînd numai valoare de orientare (23). ~ **chimică**, reacție care se caracterizează prin modificarea compoziției chimice a reacțanților; reacția chimică poate fi însoțită și de fenomene fizice, ca degajarea sau absorbția de căldură (5). ~ **citochole**, reacție de floclulare utilizată în serodiagnosticul sifilisului. Ca antigen se utilizează un extract alcoolic colesterinat de inimă de bou (3). ~ **de conglutinare**, reacție de fixare a complementului care folosește în locul sistemului hemolitic un sistem conglutinant, constituit din globule roșii de oaie și ser inactivat de bou. În lipsa fixării alexinei reprezentate de serul normal de cal, de către primul sistem, globulele roșii vor fi conglutinate de serul normal de bou care acționează numai în prezența alexinei. Reacția de conglutinare se utilizează în diagnosticul serologic al morvei, brucelozei etc. la animale (3). ~ **de degenerescență**, aspect caracteristic la electrostimularea nervilor și mușchilor în caz de leziune a neuronului motor periferic, reprezentat prin inexcitabilitate faradică și galvanică a nervului, cu păstrarea numai a excitabilității galvanice a mușchilor, însă modificată calitativ (reacție lentă vermiculară, egalizare sau inversiune polară, galvanotonus) (27). ~ **de**

deviere a complementului, Reacția Bordet-Gengou, vezi Bordet-Gengou. ~ **endergonică**, reacție chimică, produsă cu absorbție de energie (15). ~ **endotermică**, reacție chimică, care se efectuează cu absorbție de căldură (15). ~ **de fixare a complementului**, Reacția Bordet-Gengou, vezi Bordet-Gengou. ~ **fizică**, reacție care se caracterizează prin transformarea unui tip de energie fizică în alt tip de energie fizică, fără ca reacțanții respectivi să-și modifice structura chimică (5). ~ **de floclulare**, reacție de precipitare, în care cele 2 elemente sînt amestecate intim, precipitatul formîndu-se în toată masa lichidului (3). ~ **cu floroglucină**, Reacția Wheeler-Tollens, vezi Wheeler-Tollens. ~ **de focar**. 1. Reacție locală tisulară și celulară la punctul de intrare a unui agent infecțios (32). 2. Intensificarea sau reaprinderea unei inflamații, consecință a unor agenți specifici sau nespecifici, acționînd de la distanță (de ex. a unui focar pulmonar, după injectarea intracutanată de tuberculină) (32). ~ **formol-gel**, test de disproteinemie considerat caracteristic în plasmocitom (19). ~ **de hemaglutinare**, abreviat HA, Reacția Hirst, vezi Hirst. ~ **de hemaglutinare indirectă pasivă**, reacție de aglutinare pasivă folosind ca suport, pentru adsorbția diferitelor antigene, hematiile (3). ~ **de hemaglutinoinhibare**, sin.: *Reacția de inhibare a hemaglutinării*, abreviat HAI, metodă serologică de diagnostic cu caracter de tip, curent folosită în inframicrobiologie, bazată pe proprietatea anticorpilor hemaglutinoinhibanți de a neutraliza calitatea hemaglutinantă a unor virusuri. Metoda este frecvent folosită în diagnosticul gripei, oreionului, encefalitelor de căpușe etc. (22). ~ **hematoporfirinei**, reacție care servește la identificarea petelor de singe; prin adaos de acid sulfuric la sînge, hemoglobina este transformată în hematoporfirină, care se identifică spectroscopic (23). ~ **hidroterapie**, reacție generală favorabilă a organismului la proceduri hidriatice, caracterizată prin reacție dermovasculară, cu hiperemie activă și stare subiectivă bună (4). ~ **de imobilizare a treponemelor**, Testul Nelson-Mayer, vezi Nelson-Mayer. ~ **imună**, stare de rezistență a organismului față de o infecție oarecare evidențiată cel mai adesea prin capacitatea acestuia de a neutraliza antigene introduse cel mai adesea intradermic; reacția imună se traduce de fapt printr-un rezultat negativ al intradermoreacției respective (reacția Schick este negativă dacă individul este imunizat față de difterie) (8). ~ **de imunoaderență**, hematiile umane fixează treponemele în prezența serului imun și a alexinei. Centrifugarea amestecului la o turație joasă duce la îndepărtarea trepo-

nemelor din supernatant, o dată cu hematiiile. În lipsa anticorpilor, treponemele nu se fixează pe hematii și rămân în supernatant după centrifugare (3). ~ de **imunofluorescență**, sin.: **Imunofluorescență**, reacție serologică ce permite evidențierea și localizarea unor cantități mici de antigen, cu ajutorul unor anticorpi cuplați cu fluorocromi (izotiocianat de fluoresceină etc.) (3). ~ de **imunofluorescență directă**, reacție de imunofluorescență în care fixarea anticorpilor fluorescenți se face direct pe antigen. Tehnica constă din tratarea preparatelor care conțin antigenul cu anticorpii specifici fluorescenți și examinarea la microscop în lumină ultravioletă (3). ~ de **imunofluorescență indirectă**, reacție de imunofluorescență care se bazează pe fixarea anti-anticorpilor (anticorpi față de anticorpii specifici pentru antigenul respectiv) fluorescenți pe anticorpii specifici fixați în prealabil pe antigen. Reacția se efectuează în 2 timpi: în primul timp, preparatul se tratează cu un ser specific, nefluorescent, preparat pe iepure; în timpul al 2-lea, preparatul se tratează cu anticorpi antiiepure fluorescenți. În acest mod, fixarea anticorpului fluorescent pe antigen se face indirect, prin intermediul anticorpilor specifici pentru antigenul respectiv (3). ~ **indolnitroasă**, sin.: **Cholera Rot**, reacție pentru punerea în evidență simultană a producerii de indol și a reducerii nitraților în nitriți la bacterii, prin adăugarea de acid sulfuric, la culturi de 48 ore în apă peptonată conținând și KNO_3 . Apariția unei colorații roșii indică un rezultat pozitiv. Reacția este nespecifică, fiind pozitivă printre altele și la vibriionul holeric, de unde denumirea de reacția roșului de holeră (3). ~ de **inhibare a hemaglutinării**, Reacția de hemaglutinoinhibare. ~ **intradermică**, metodă de testare a reactivității organismului față de diferite antigene introduse pe cale intradermică (8). ~ **leucemoidă**, tablou hematologic care poate simula o leucemie, caracterizat printr-o hiperleucocitoză importantă și prin prezența formelor imature în singele periferic. Este o stare benignă datorită unei iritații toxiinfecțioase și care trebuie deosebită de leucemie (32). ~ **mastoidiană**, inflamație a mucoasei celulelor mastoidiene, fără leziuni ale septurilor osoase celulare, apărută în cursul unei otite acute și caracterizată clinic prin dureri mastoidiene (30). ~ **miotonică**, contracție musculară care persistă și după încetarea acțiunii excitației (mecanice sau electrice) (27). ~ de **neutralizare**, reacție serologică mult folosită în inframicrobiologie atât în scop diagnostic (decelarea anticorpilor neutralizați), cât mai ales pentru identificarea unui virus izolat. Se bazează pe anularea proprietăților patogene ale unui

virus sub acțiunea anticorpilor specifici. O reacție pozitivă se traduce prin lipsa infectivității amestecului virus-ser specific (22). ~ **neutră**, proprietatea unei soluții de a prezenta un pH neutru ($pH = 7$), adică de a conține un număr egal cu anioni și cationi (5). ~ **oftalmologică**, reacție locală a conjunctivei, care urmează după instilarea unei toxine în ochi (de ex. tuberculină) (28). ~ **opsonocitofagică**, sin.: **Indice opsonocitofagic**, reacție serologică pentru punerea în evidență a opsoninelor în serul unui organism bolnav sau trecut prin boală. Se bazează pe faptul că leucocitele polimorfonucleare fagocitează mai intens germeni în prezența opsoninelor respective decât în lipsa lor. Reacția pozitivă indică, în funcție de intensitatea ei, gradul de rezistență a organismului față de o infecție (3). ~ **cu oreinol**, metodă calitativă de identificare a pentozelor în urină, care se bazează pe capacitatea acestora de a dezvolta o culoare roșie cu oreinolul, în mediu puternic acid; este de reținut că, în condiții similare, galactoza dezvoltă de asemenea o culoare roșie (5). ~ **oxidazelor**, Testul Gordon-McLeod, vezi Gordon-McLeod. ~ **P.A.S. (Periodic Acid Schiff)**, reacție citochimică de oxidare, des utilizată în hematologie pentru determinarea componentelor glucidice intracelulare. Grupările aldehidice rezultate din oxidarea grupărilor glicol ale substratului de către acidul periodic sînt evidențiate prin colorarea cu reactivul Schiff (19). ~ **pentru peroxidază**, în prezența peroxidazelor, o soluție alcalină de fenoltaleină cu peroxid de hidrogen se colorează în roșu-violet prin eliberarea oxigenului din peroxid. În citoenzimologie, reacția servește la diferențierea granulațiilor din seria granulocitară față de formațiuni similare de altă natură (5; 19). ~ **postvaccinală**. 1. În general se referă la multiplele și variatele modificări patologice locale și generale survenite după administrarea diverselor vaccinuri, de la simple reacții inflamatorii sau alergice locale pînă la fenomene generale severe și de interesare a sistemului nervos central sau, în cazul vaccinurilor atenuate, la producerea modificată a bolii respective (8). 2. În sens restrîns se referă la reacțiile care succed vaccinării antivariolice (8). ~ de **precipitare**, reacție antigen-anticorp *in vitro*, caracterizată prin apariția unui precipitat vizibil cu ochiul liber. Reacția este strict specifică. Pentru apariția precipitării este necesară prezența electroliților. Reacția se poate efectua fie suprapunînd cele două elemente (tehnica inelului de precipitare), fie amestecîndu-le (tehnica floculării). Sensibilitatea și specificitatea sa permit folosirea ei la identificarea unor

antigene bacteriene sau de natură animală și vegetală, la titrarea toxinelor sau altor antigene și a serurilor (3). ~ **de precipitare în gel**, reacție de precipitare efectuată într-un gel (agar, amidon etc.), în care antigenul și anticorpurile sunt lăsate să difuzeze unul spre celălalt. La punctul de întâlnire vor apărea linii sau suprafețe de precipitare, al căror număr va corespunde în general cu numărul de fracțiuni al antigenului. Cu cât un antigen va fi mai omogen, cu atât va da un număr mai redus de linii de precipitare. Reacția se poate efectua în tuburi (tehnica Oudin) sau în plăci (tehnica Ouchterlony). Ultima tehnică se folosește la punerea în evidență a capacității toxigene a tulpinilor de *Corynebacterium diphtheriae* (reacția Elek-Ouchterlony-Frobisher) (3). ~ **pseudocatonică**, psihoză reactivă caracterizată printr-o stare de inhibiție sau excitație de tip catatonic care apare însă pe un fond anxios concordant cu situația traumatizantă și cu conținutul trăirilor halucinatorii și delirante determinate de acțiunea traumei psihice (35). ~ **psihogenă**, reacție psihică nevrotică sau psihică determinată de traume psihice (35). ~ **pupilară**, Reflex pupilar. ~ **de reducere a nitraților**, reacție utilizată la caracterizarea biochimică a bacteriilor. Prezența capacității de reducere a nitraților în nitriți se pune în evidență pe culturi de 48 ore în bulion cu KNO_3 , cu ajutorul reactivului Hoesway conținând acid sulfanilic și α -naftilamină. Reacția pozitivă se manifestă prin apariția unei colorații roz, în urma adăugării reactivului la cultură (3). ~ **roșului de metil**, reacție care servește la punerea în evidență a acidifierii mediului de cultură de către bacterii, în urma fermentării glucozei, utilizând roșu de metil ca indicator. În cazul unei reacții pozitive, mediul se colorează în roz (3). ~ **serologică**, sin.: *Seroreacție*, reacție antigen-anticorp efectuată *in vitro*, în scopul determinării calitative sau cantitative a unuia din cele două elemente ale reacției, prin referire la celălalt, a cărui specificitate sau titru sint cunoscute (3). ~ **situațională**, termen pentru denumirea stărilor reactive în care întregul tablou clinic este dominat de conținutul situației psihogene traumatizante care a generat-o (35). ~ **spirilară**, Reacția Herxheimer, vezi Herxheimer. ~ **la sublimat**, test pentru punerea în evidență a pigmentilor biliari în materiile fecale. Acestea se tratează cu o soluție saturată de sublimat și, după o jumătate de oră, se citește culoarea supernatantului: culoarea roșie aprinsă arată prezența stercobilinogenului și stercobilinei, iar culoarea verde arată prezența bilirubinei (5). ~ **sulfosofovanilică**, Testul Chabrol-Charonnat, vezi Chabrol-Charonnat. ~ **termopreci-**

pitinelor, Reacția Ascoli, vezi Ascoli. ~ **de transcriere a mesajului genetic**, Biosinteza de transcriere. ~ **de trezire**, fenomen electroencefalografic care exprimă trezirea din somn; este reprezentat prin desincronizarea traseului bioelectric cu creșterea frecvenței undelor corticale și scăderea amplitudinii lor (27). ~ **la tripaflavină**, Reacția Pampana, vezi Pampana. ~ **la tuberculină**, reacție pentru depistarea stării de alergii în tuberculoză cu ajutorul tuberculinei. Tuberculina poate fi depusă pe tegumente după scarificare (cutireacția Von Pirquet) sau pe conjunctiva oculară a animalelor (oftalmoreacția Calmette) sau poate fi introdusă intradermic în diluție de 1 : 10 000 (intradermoreacția Mantoux) (3). ~ **cu vanadat**, test pentru identificarea în produsele biologice a hidrazidei acidului izonicotinic în stare liberă (activă tuberculostatic); în prezența tuberculostaticului, reactivul cu vanadat, în mediu acid, dezvoltă o culoare roșie-brună, a cărei intensitate se mărește proporțional cu concentrația de hidrazidă în produsul analizat (5). ~ **VDRL**, vezi VDRL. ~ **xantoproteică**, test pentru identificarea proteinelor care conțin aminoacizi aromatici (fenilalanină, tirozină). Asemenea proteine, încălzite cu o soluție 20% de acid nitric, formează nitroderivați, de culoare galbenă; dacă se alcalinizează amestecul, culoarea virează în portocaliu (5).

Vezi și: Abderhalden, Abelin, Adamkiewicz-Hopkins, Adler, Afanosevski, Ambard-Brissemoret, Acheim-Zondek, Ascoli, Barberio, Bălțeanu, Bercovicz, Bial, Bordet-Gengou, Bordet-Wassermann, Boyden, Brachet, Brindeau-Hinglais, Busch, Castellani, Cevidalli, Dale, Davidsohn, Dominici, Donath-Landsteiner, Eber, Ehrlich, Elek-Ouchterlony-Frobisher, Enders, Ferguson-Hook, Feulgen, Frommer-Emiliwicz, Gerhardt, Gerngross, Giemsa, Gmelin, Griess, Grimbirt, Guillain-Laroche-Lechelle, Guterman-Olsanetski, Hallein, Hersheimer, Hirst, Ito-Reenstierna, Jaffé, Jarisch-Herxheimer, Jolly, Kahn, Kastle-Meyer, Kudicke-Steuer, Lecha-Marzo, Liebermann-Burckhard, Mantoux, Meinicke, Middlebrook-Dubos, Millon, Minor, Nagler, Nonne-Apelt, Otfried-Müller, Pampana, Pandý, Parnas, Pasteur-Meyerhof, Paul-Bunnell, Pettenkofer, Piltz-Westphall, Popper, Prausnitz-Küstner, Remak, Rivalta, Rosenheim, Salkowski, Scherer, Sc Lick, Selivanoff, Svartz-Schlossmann, Takata-Ara, Targowla, Terson, Tollens, Umikoff, Voges-Proskauer, Voisenet, Waaler-Rose, Weill-Felix, Weyl, Wheeler-Tollens, Widal, Wright.

Read, Marion J. Formula ~, formulă utilizată pentru calcularea rapidă a metabolismului bazal, folosind frecvența pulsului și

diferența dintre tensiunile arteriale maxime și minime. Este o metodă neprecisă (4).

Readaptare (fr. *réadapter*). Refacerea capacității de muncă a bolnavilor, a celor cu leziuni organice și a invalizilor și reintroducerea lor în viața socială, prin măsuri medicale, tehnice și psihologice cu recalificare profesională și adaptare la noile condiții de lucru, aplicând totodată o protecție a muncii în vederea obținerii unor rezultate de durată (32). ~ **socială**, proces de refacere parțială sau totală a unor funcții psihice alterate, realizabil printr-un complex de măsuri terapeutice și sociale care creează bolnavului psihic posibilitatea de a se întoarce în mediul social (35).

Reagent. Substanță sau produs care ocupă un loc principal într-o reacție (22).

Reagină. Termen acordat anumitor categorii de anticorpi serici: a) care se întindesc în stările de atopie; b) globulinei responsabilă de fixarea complementului în reacția Bordet-Wassermann, în care antigenul folosit este nespecific (extract de inimă de bou). Reaginele se diferențiază de anticorpii propriu-ziși, care reacționează specific numai cu antigenul care a indus formarea lor (3).

Reamputație (*re-* + lat. *amputatio* = tăiere), sin.: *Reamputație osteoplastică*, *Retușare de bont*. Tehnică de retușare a bonturilor de coapsă, cu crearea unui capac din corticală, cu care se obliterează apoi canalul medular (24). ~ **osteoplastică** (Ilcenko), Reamputație.

Reanchilozare (*re-* + gr. *ankylosis* = anchiloză). Complicație tardivă a unei artroplastii, datorită fie evoluției bolii, fie unor defecte de tehnică. Constă din refacerea anchilozei inițiale (24).

Reanimare (fr. *ranimer* = a reinsufleți), sin.: *Resuscitare*. Totalitatea actelor terapeutice care urmăresc restabilirea uneia sau mai multor funcții vitale ale organismului, afectate sau abolite din diverse cauze, sau readucerea la viață a unui organism în stare de moarte aparentă, prin asigurarea menținerii echilibrului funcțiilor sale vitale (11). ~ **preventivă**, totalitatea mijloacelor care urmăresc prevenirea dezechilibrelor funcționale legate de actul operator (11).

Réaumur, René Antoine, 1683—1757. **Termometrul** ~, instrument de măsurare a temperaturilor a cărui scală este divizată de la 0 la 80, punctul 0 reprezentând temperatura de înghețare a apei, iar punctul 80 temperatura de fierbere a apei distilate (5).

Rebazare. În tehnica dentară, înlocuirea în întregime a bazei unei proteze mobile, devenită instabilă, cu o bază nouă (39).

Recalificare, sin.: *Remineralizare*. Depunerea sărurilor minerale pe trama protidică a

țesutului osos, după o prealabilă decalcificare osoasă (24).

Recalibrarea, foselor nazale. Metodă chirurgicală utilizată pentru tratamentul rinitei cronice ozenoase, constând din strîntarea foselor nazale, prin introducerea de materiale protetice sub mucoasa nazală turbinală sau septală (30).

Récamier. Joseph Claude Anselme, 1774—1852. **Chiureta** ~, chiuretă fenestrată utilizată în practica chiuretajului pereților cavității uterine (18). **Procedeul** ~, tratamentul fisurii anale prin dilatația anusului (11).

Recădere, sin.: *Reșută*. Reaparitia simptomelor clinice ale unei boli în cursul perioadei de convalescență (8).

Receptacul (lat. *receptaculum*). O formațiune anatomică care primește sau conține ceva (1). ~ **seminal**, parte dilatată a vaginului (de aspect piriform), întîlnită în organizația genitală femelă la unele cestode (tenii) și care servește ca spațiu de înmagazinare a spermatozoizilor (31).

Receptivitate (fr. *réceptivité*). Capacitatea unei persoane sau a unei populații, care nu posedă o rezistență specifică, de a contracta o anumită boală infectocontagioasă în condiții sporadice sau epidemice de îmbolnăvire (8).

Receptor (fr. *récepteur*). Termen generic folosit atît pentru structuri nervoase capabile să reacționeze mai mult sau mai puțin specific la modificări fizice sau chimice, cit și pentru anumiți compuși intra- sau extracelulari, care se pot combina specific cu anumite substanțe (1). **Receptori adrenergici**, sin.: *Sisteme adrenoreactive*. Farmoreceptori situați la nivelul organelor efortorii cu inervație simpatică; sînt acționați specific de adrenalină, noradrenalină și substanțe simpatomimetice și sînt blocați specific de substanțe simpatolitice (14). **Receptori α -adrenergici**. Receptori adrenergici a căror acționare de către adrenalină, noradrenalină și alte substanțe simpatomimetice provoacă la nivelul organelor terminale efecte de tip excitator. Receptorii α -adrenergici sînt blocați specific de substanțele simpatomimetice (14). ~ **β -adrenergici**. Receptori adrenergici a căror acționare de către adrenalină și unele substanțe simpatomimetice provoacă efecte simpatomimetice de tip inhibitor, efecte metabolice, stimularea sistemului nervos central. Receptorii β -adrenergici sînt acționați electiv de izoprenalină, bametan, nilidrină, substanțe simpatomimetice cu acțiune predominant inhibitorie; nu sînt de obicei blocați prin simpatolitice (14). ~ **celular**, substanță de natură proteică foarte variată ca specificitate, existentă pe suprafața multor celule, în special hematii. Receptorii celulari pot reacționa biologic cu diferite anti-

gene (22). **Receptori colinergici**, sin.: *Sistem colinoreactiv*. Farmoreceptorii care fixează specific acetilocolina și diferite substanțe colinergice și anticolinergice (14). **Receptori colinergici muscarinici**, sin.: *Sistem M-colinoreactiv*. Farmoreceptori situați la nivelul organelor efectorii cu inervație parasimpatică; acționarea lor provoacă efecte parasimpatomimetice, iar blocarea, efecte parasimpatolitice (14). **Receptori colinergici nicotinici**, sin.: *Sistem N-colinoreactiv*. Farmoreceptori situați la nivelul neuronilor din ganglionii vegetativi simpatici și parasimpatici, al plăcilor terminale, al glomusului carotidian și probabil în sistemul nervos central. Substanțele nicotinice și ganglioplegice acționează specific asupra receptorilor colinergici din ganglionii vegetativi, iar substanțele curarizante asupra celor din placa terminală (14). ~ **destroying enzyme** (engl.), abreviat R.D.E., Enzima vibrionului holerici.

Receptură (germ. *Rezeptur*). Farmacografie.

Reces (lat. *recessus* = loc retras, reces). *Recessus*. ~ **incisiv**, sin.: *Reces nazopalatin*, depresiune în septul nazal, situată imediat deasupra canalului incisiv (1). ~ **laringofaringian**, partea inferioară a faringelui, din care se deschide esofagul și laringele (1). ~ **mezenteric**, sin.: *Cavitate hepatoenterică*, diverticul al cavității peritoneale în mezentarul gastric primitiv, format de o invaginație a peritoneului pe partea sa dreaptă; separă mezenterul gastric definitiv de mezentarul venei cave și dă bursa omentală, vestibulul său și bursa infracardiacă (1). ~ **nazopalatin**, *Reces incisiv*. ~ **ombilical**, porțiune dilatată a ramurii stîngi a venei porte adulte, marcînd poziția venei ombilicale primitive (1). ~ **peritoneal**, repliu seros înăpoia sau în jurul organelor din cavitătea peritoneală (1). ~ **supraamigdalian**, Sinusul Tourtual, vezi Tourtual. ~ **tubotimpanic**, aripa dorsală a primei punji faringiene (și posibil o parte din a doua), care formează cavitătea timpanică a urechii medii și tuba auditivă (1).

Recesivitate, sin.: *Penetrația mică*. Lipsa manifestării fenotipice, la progen, a unei trăsături a unui anumit caracter, trăsătură care este deosebită la cei 2 parentali. Progenii rezultați din 2 parentali care au o aceeași trăsătură recesivă vor prezenta expresia fenotipică a acestei trăsături dacă primesc ambele alele recesive (17).

Recessus (lat. = loc retras, reces), sin.: *Reces*. Termen anatomic cu semnificația de fosă, ventricul sau ampulă, depresiune (1). ~ **cochlearis**, depresiune eliptică situată dedesubtul ferestrei ovale a vestibulului, făcînd parte din cohlee; conține mici găuri prin care trec nervii canalului cochlear (1). ~ **costodia-**

phragmaticus pleurae, sin.: *Sinus phrenicocostalis pleurae*, spațiu virtual format prin continuarea porțiunilor costală și diafragmatică ale pleurei parietale; în inspirație adîncă este ocupat de marginea inferioară a plămînului (1). ~ **costomediastinalis pleurae**, sin.: *Sinus costomediastinalis pleurae*, spațiu virtual format din continuarea părții costale cu partea mediastinală a pleurei parietale (1). ~ **duodenalis inferior**, sin.: *Foseta duodenală inferioară*, *Recessus duodenojejunalis*, *Recessus duodenomesocolicus caudalis*, buzunar mic al peritoneului format la stînga porțiunii terminale a duodenului de un pliu triunghiular al peritoneului și avînd o deschidere superioară (1). ~ **duodenalis superior**, sin.: *Foseta duodenală superioară*, *Recessus duodenojejunalis*, *Recessus duodenomesocolicus cranialis*, buzunar mic al peritoneului format la stînga porțiunii terminale a duodenului de un pliu triunghiular al peritoneului cu deschiderea în jos (1). ~ **duodenojejunalis**, denumire comună pentru *Recessus duodenalis superior* și *Recessus duodenalis inferior* (1). ~ **duodenomesocolicus caudalis**, *Recessus duodenalis inferior*. ~ **duodenomesocolicus cranialis**, *Recessus duodenalis superior*. ~ **ellipticus**, sin.: *Foseta semiovoidă*, *Recessus utriculi*, depresiune ovală în planșeul și peretele medial al vestibulului, adăpostind utriculul; conține găuri mici prin care trec ramurile nervului acustic la utricul și ampula canalelor semicirculare superior și lateral (1). ~ **epitympanicus**, *Atica*. ~ **hepatorenalis**, mic repliu peritoneal situat între ficat și rinichi (1). ~ **ileoacaecalis inferior**, repliu peritoneal situat în partea caudală a joncțiunii ileocecale (1). ~ **ileoacaecalis superior**, repliu peritoneal situat pe fața superioară a joncțiunii ileocecale (1). ~ **infundibuli**, depresiune situată în partea anterioară a planșeului ventriculului al III-lea, întinzîndu-se prin *tuber cinereum* în *infundibulum* (1). ~ **intersigmoideus**, sin.: *Foseta intersigmoïdă*, mic repliu peritoneal situat la încrucișarea strîmtorii superioare a pelvisului de către rădăcina mezosigmoïdului; în fundul recesului se proiectează ureterul stîng (1). ~ **labyrinthis**, diverticul al veziculei otice care devine apoi sacul sau canalul endolimfatic (1). ~ **lateralis ventriculi quarti**, prelungirea laterală a ventriculului al IV-lea în unghiul dintre cerebel și măduva prelungită; se termină cu *apertura lateralis* (1). ~ **lienalis**, prelungire a bursei omentale înăpoia ligamentului gastro-splenic (1). ~ **membranae tympani anterior**, repliu mic al cavității timpanice situat între *plica malleolaris anterior* și partea antero-superioară a membranei timpanice și care se termină orb deasupra (1). ~ **membranae**

tympani posterior, repliu mic al cavității timpanice care se termină orb deasupra și este situat între *plica malleolaris posterior* și partea postero-superioară a membranei timpanice (1). ~ **membranae tympani superior**, sin.: *Punga Prussak*, mic buzunar în formă de pilnie situat în cavitatea timpanică și limitat de *pars flaccida membranae tympani* (lateral), capul, gîtul și ligamentele laterale ale osului *malleus* (medial) și de corpul osului *incus*; are o deschidere dedesubt sau medial (1). ~ **opticus**, depresiune a planșeiului ventriculului al III-lea situată anterior de recessul infundibular și care se întinde în jos deasupra chiasmei optice (1). ~ **paracolici**, *Sulci paracolici*. ~ **paraduodenalis**, sin.: *Foseta paraduodenală*, pungă inconstantă a peritoneului situată la stînga ultimei părți a duodenului (1). ~ **pharyngeus**, sin.: *Foseta Rosenmüller*, depresiune situată în peretele lateral al nazofaringelui, posterior de deschiderea tubei auditive (1). ~ **phrenicohepatiei**, *Recessus subphrenici*. ~ **pinealis**, infundibul situat în plafonul ventriculului al III-lea întins posterior pînă în tija corpului pineal (1). ~ **piriformis**, sin.: *Sinus piriform*, infundibul al faringelui situat lateral de orificiul laringian, mărginit lateral de cartilajul tiroid și membrana tirohioidiană și medial de pliul ariepiglotic (1). ~ **pleurae**, sin.: *Sinus pleurae*, zona unde se face trecerea între două porțiuni vecine ale pleurei parietale; spațiul este fie virtual, fie ocupat de marginea respectivă a plămînilui (1). ~ **retroaeccalis**, repliu inconstant al peritoneului care se întinde în sus între cec și peretele abdominal posterior (1). ~ **retroduodenalis**, sin.: *Foseta retroduodenală*, repliu inconstant al peritoneului, situat înapoia porțiunii a 3-a a duodenului (1). ~ **sacciformis articulationis radioulnaris distalis**, prelungire a membranei sinoviale întinsă între oasele radius și *ulna* la articulația lor distală (1). ~ **sacculi**, *Recessus sphericus*. ~ **sphenoethmoidalis**, spațiu mic situat între osul sfenoid și cornetul nazal superior (1). ~ **sphericus**, sin.: *Foseta emisferică*, *Recessus sacculi*, depresiune în peretele medial al vestibulului care adăpostește *sacculus*. Prin găurile mici din reces trec ramurile nervului acustic spre *sacculus* (1). **Recessus subhepatiei**. Pungi peritoneale variabile ca întindere și situate sub fața viscerală a ficatului (1). **Recessus subphrenici**, sin.: *Recessus phrenicohepatiei*. Spații peritoneale situate între fața superioară a ficatului și diafragm, despărțite între ele prin ligamentul falciform al ficatului (1). ~ **subpopliteus**, *Bursa musculi poplitei*. ~ **suprapinealis**, infundibul posterior al ventriculului al III-lea, întins înapoi supra-pineal ca un diverticul al ependimului tavanului său (1). ~ **utrieuli**, *Recessus ellipticus*.

Recidivă (lat. *recidivus* = care cade în aceeași greșeală), sin.: *Reimboldnavire*. Reapariția simptomatologiei unei boli, cauzată de o nouă infecție cu germeii respectivi, după o perioadă variabilă de timp de la prima îmbolnăvire de același fel; se poate observa după bolile care nu dau imunitate (erizipel) sau după acelea care dau o imunitate puțin durabilă. Poate fi precece (după cîteva săptămîni sau luni) sau tardivă (după mai mulți ani de la prima îmbolnăvire) (8).

Recipe (lat. = să se ia), abreviat Rp. Termen folosit în orice prescripție medicală, prin care se arată obligativitatea preparării și administrării medicamentului indicat, în forma farmaceutică și dozele specificate (13).

Recirculația aerului. Ventilație cu recirculație.

Recklinghausen, Friedrich Daniel von, 1833—1910. **Boala** ~. 1. Boală congenitală datorită unei displazii ectomezodermice, caracterizată prin pete pigmentare cutanate, tumori cutanate (*mollusca fibrosa*), tumori perineurale (neurofibroame) și uneori tulburări psihice. Se asociază frecvent și cu alte anomalii congenitale: *spina bifida*, sindactilia, agenezii osoase (sin.: *Distrofia ontogenetică Recklinghausen*, *Gliofibromatoză*, *Neurinoma multiplex*, *Neurofibromatoza Recklinghausen*, *Neurogliomatoza generalizată*, *Polifibromatoza neurocutanată pigmentară*) (27). 2. Boală caracterizată prin apariția de leziuni întinse la majoritatea oaselor (craniu, vertebre, oasele bazinului, oasele lungi ale membrelor), constînd din veresorbția țesutului osos și înlocuirea măduvei oaselor printr-un țesut fibros; canalele Havers sînt lărgite, trabeculele foarte subțiate, observîndu-se osteoclaști dispuși în grămezi în jurul trabeculelor pe cale de distrugere lacunară; se observă și neoformări osoase, dar cu tendință la construcție incompletă. Se însoțește de hipercalcemie, hipofosfatemie, hipofosfaturie, hipocalciurie (sin.: *Boala Engel-Recklinghausen*, *Osteodistrofie fibroasă generalizată*, *Osteita fibrochistică generalizată*, *Osteoza paratiroidiană*). Există și o formă localizată monoosoasă (Boala Jaffé-Lichtenstein) (2; 24).

Reclimatizare, sin.: *Reaclimatizare*. Reobînuirea organismului la un climat care a fost părăsit un timp și în care el revine dezadaptat (4).

Reclinația cataractei. Intervenție pentru cataractă practică în trecut, constînd din deplasarea în vitros a cristalinului din cîmpul pupilar (28).

Reclus, Paul, 1874—1914. **Boala** ~, sin.: *Boala chistică a stîului*, *Mastopatie fibrochistică*, *Mastoză chistică*, afecțiune de tip discriinic,

considerată leziune precanceroasă, caracterizată prin prezența, uni- sau bilaterală, la nivelul sinului, a unor mici noduli tumorali chistici diseminați, care dau la palpare senzația unor grăunțe de plumb (11). **Flegmonul** ~, sin.: *Flegmon lemnos*, inflamație a gitului caracterizată prin evoluție torpidă, duritate extremă a tumefacției și absența abcesului colectat (11). **Operația** ~, procedeu de coloproctie terminală definitivă în regiunea iliacă, pentru tratamentul paliativ al cancerului rectal (11).

Recoacere. Tratament termic al metalelor în stare solidă, folosit în tehnologia dentară, constind din încălzirea lor (cu viteze prescrise) până la o anumită temperatură și durată și apoi răcirea lor (cu anumite viteze) până la temperatura mediului înconjurător, în vederea modificării proprietăților lor fizico-chimice, mecanice, tehnologice, cristaline sau structurale, sau pentru a le degazeifica (39).

Recombinare genetică. Proces de schimb de material genetic între bacterii, care, în funcție de modul în care sint schimbate segmentele de ADN, ca și de modul de integrare și funcționare a segmentelor transferate în bacteria acceptoare, poate fi: proces de recombinare prin transformare sau proces de recombinare în care intervin factori cu proprietăți particulare, numiți epizomi (17).

Recon. Distanța minimă la care se poate produce o recombinare. Din punct de vedere molecular, mărimea acesteia a fost apreciată de Benzer ca fiind de 3 perechi nucleotidice, iar de alții, mai recent, ca reprezentind o singură pereche nucleotidică (17).

Recondiționare (fr. *reconditionner*). Operație de renovare sau refacere a unor instalații sau aparate, cu scopul restabilirii capacității lor funcționale (20). ~ **fintinii**, repararea, curățirea și salubritatea unei fintini, procedeu obligatoriu înainte de aplicarea dezinfecției (20).

Recrudescență (lat. *recrudescere* = a se întări). Reintensificarea simptomelor clinice ale unei boli, în perioada de declin a acesteia, înainte de defervescență sau de intrarea în convalescență (8).

Recruitment (engl.); sin.: *Fenomenul de întărire a senzației intensității sonore*. Distorsiune în perceperea intensității tonale determinată de o leziune a aparatului auditiv al urechii interne (30).

Rect (lat. *rectum* = rectiliniu, drept). **Rectum**.

Rectită (*rect* + *-ită*). Inflamația rectului (16).

Recto- (lat. *rectum* = rectiliniu, drept). Element de compunere care introduce în termeni referirea la rect (32).

Rectocele (*recto-* + gr. *kele* = hernie, tumoare). Prolabarea peretelui vaginal posterior

cu antrenarea unei porțiuni a peretelui anterior al rectului (18).

Rectocliză (*recto-* + gr. *klisis* = spălătură). Efectuarea unei spălături rectale sau introducerea unei substanțe medicamentoase pe cale rectală (11).

Rectocolită (*recto-* + gr. *kolon* = intestin gros + *-ită*), sin.: *Coloproctită*, *Colorectită*. Inflamație simultană a rectului și colonului (16). ~ **hemoragică**, Colită ulcerohemoragică.

Rectopexie (*recto-* + gr. *pexis* = fixare). Fixarea operatorie a rectului în poziție anatomică normală (11).

Rectorație (*recto-* + gr. *rhegnynai* = a curge), sin.: Proctorație. Hemorație rectală (16).

Rectorezeator. Aparatul Brummelkamp. Vezi Brummelkamp.

Rectoscop (*recto-* + gr. *skopein* = a vedea), sin.: *Colonoscop*. Varietate de endoscop adaptat pentru examenul rectului și colonului sigmoid până la o profunzime de 25 cm (16).

Rectoscopie (*recto-* + gr. *skopein* = a vedea), sin.: *Rectosigmoidoscopie*. Examenul cavității rectale și sigmoidiene cu ajutorul rectoscopului (16).

Rectosigmoidită (*recto-* + gr. litera σ , + *eidos* = formă + *-itis*). Inflamație concomitentă a rectului și a ansei sigmoidiene (16).

Rectosigmoidoscopie (*rectosigmoid* + gr. *skopein* = a vedea). Rectoscopie.

Rectum (lat. = rectiliniu, drept), sin.: *Intestinum rectum*, *Rect*. Partea inferioară a intestinului gros, întinsă din dreptul vertebrei S₃ până la orificiul anal. Porțiunea superioară, mai dilatată (*ampulla recti*), se înscrie în concavitatea sacrului; cea inferioară, mai îngustă (*canalis analis*), descrie o curbă cu orientare inversă (1).

Rectus-Wick. Operația ~, Operația Crowe, vezi Crowe.

Recuperare (lat. *recuperare* = a intra din nou în stăpînire). Vindecarea totală sau parțială, din punct de vedere fizic, psihic, al unei mișcări, al mersului, profesional etc., care se produce spontan sau ca urmare a unui proces de reeducare (24). ~ **funcțională**, terapie complexă prin care se urmărește recîstigarea funcției unui organ sau a unuia sau mai multor segmente de membru neutilizate o perioadă de timp (24).

Redie. Formă larvară întilnită în evoluția unor trematode ca transformare a formei de sporocist (31).

Redlich, Emil, 1866–1930. **Semnul** ~, semn cu valoare de reflex patologic care se întilnește în leziunile căii motorii piramidale; excitarea feței posterioare a gabei determină extensiunea halucelui (27).

Redlux (Prăgoiu). Aparat pentru reducerea intraoperatorie a luxației congenitale de șold. Aparatul are două vîrfuri, unul care pătrunde în osul coxal și unul care pătrunde în trohanter și un dispozitiv care îndepărtează cele două vîrfuri, extremitatea cefalică a femurului ajungînd astfel în dreptul cavității cotiloide, unde se poate introduce (24).

Redoare (fr. *raideur*). Rigiditate. ~ **articulară**, sin.: *Rigiditate articulară*, limitarea mișcărilor unei articulații, prin organizare fibroasă, intra- și periarticulară (24).

Redon, Henri. **Dren** ~, sin.: *Dren aspirativ*, tub de material plastic de 14 cm lungime, cu diametrul exterior obișnuit de 3 mm și cel interior de 1,5 mm, avînd la o extremitate 28 orificii (11).

Redondanță. Exponentul surplusului de litere care ajută la corectarea erorilor ce ar putea să apară în timpul transmiterii informației. Se exprimă ca $R = 1 - \frac{H}{H_0}$, unde

H este informația medie, iar H_0 cantitatea maximă de informație (37).

Redoxază. Desmolază.

Redresare (fr. *redresser* = a îndrepta). În ortopedie, corectarea extemporanee sau în mai mulți timpi a unei diformități prin manevre manuale sau cu ajutorul redresoarelor (24).

Redresor (fr. *redresseur*). 1. Aparat folosit în vederea redresării unor malformații osteo-articulare (24). 2. Dispozitiv cu ajutorul căruia curentul alternativ poate fi transformat în curent continuu. Se utilizează pentru aceasta redresori uscați (de cuproxid, seleniu), redresori electronici (dioda, kenotronul) și redresori cu mercur (6).

Vezi și: König, Lorenz, Thomas, Turner.

Reducere (lat. *reducere* = a reduce, a micșora). 1. Aducere din nou la locul sau la starea de mai înainte (32). 2. Micșorare, cu păstrarea aceluiași proporții (32). 3. Reacție în care are loc un câștig de electroni, de tipul (ion metalic)⁺ + e⁻ = metal. Ca donator de electroni, în reacțiile biochimice, cel mai utilizat este atomul de hidrogen, care este disociabil după ecuația: $1/2 H_2 = H^+ + e^-$. Reducerea este un fenomen invers oxidării, cu care se însoțește în mod obișnuit în procesele biologice sub forma reacțiilor de oxido-reducere (5). ~ **datelor**, metodă statistică prin care un ansamblu de date (o colectivitate generală, o selecție, o lege de repartiție) este înlocuită printr-un număr mic de caracteristici sau parametri. În cazul colectivității (sau selecției), scopul acestei reduceri a datelor este elaborarea unei

descrieri simplificate sau explicarea semnificației comparării unor grupe diferite de date (7). ~ **osoasă**, repunere cap la cap a fracturilor și luxațiilor, cu sau fără deschiderea focarului (reducere sîngerindă sau reducere deschisă și reducere ortopedică, nesîngerindă sau închisă) (24). ~ **de procidentă**, introducerea, în cursul travaliului, în cavitatea uterină, a cordonului ombilical care se găsește în vagin; se poate face fie manual, fie prin intermediul unei pense speciale (18).

Reductant, sin.: *Reductor*. Substanță chimică (corp compus sau element) capabilă să producă, în condiții definite, o reacție de reducere, adică să permită fixarea de electroni (5).

Reductaze. Enzime care catalizează procesele de reducere, mijlocind mobilizarea, transferul și fixarea de electroni pe un substrat care se reduce (5).

Reductor. Reductant.

Reduplicare cromozomială. Procesul de biosinteză a ADN din timpul diviziunii celulare, în urma căreia cromatidele unui cromozom se dublează. Cromozomii umani au o duplicare semiconservativă. Duplicarea cromozomului în perioada S de biosinteză nu este sincronă pentru toți cromozomii. Există posibilitatea ca în acest proces să se petreacă un schimb reciproc de segmente între cromatidele surori (17).

Reeb. Proba ~, perceperea palpatorie a contracției uterului gravid, în cazul cînd se injectează lent gravidei, intravenos, 2 u. extract de hormon retrohipofizar diluat în 5 ml ser fiziologic. În absența gravidității, contractia uterului nu se produce (18).

Reed-Muench. Metoda ~, metodă statistică prin care se calculează cumulativ valoarea lui DL₅₀; se aplică în domeniul titrării virușurilor, precum și pentru calcularea limitei extincției antigenice la unele vaccinuri (3).

Reeducare (re- + lat. *educare* = a educa). Proces care se ocupă cu recuperarea fizică, psihică și profesională a bolnavilor în faza acută a bolilor, în perioada de convalescență sau după formarea de sechele, folosind kineziterapia, fizioterapia, balneoterapia, psihopedagogia, logopedia, ergoterapia (24). ~ **fizică**, reeducare a deficiențelor fizice (24). ~ **funcțională**, în ortopedie, refacerea posibilităților funcționale ale unei articulații sau segment al corpului fie prin înlăturarea sechelelor, fie prin adaptare la noile condiții anormale, care se mențin după accident sau boală, prin fiziobalneogoterapie (24). ~ **locomotorie**, sin.: *Reeducarea mersului*, *Reeducarea motorie*, reeducarea mișcărilor, în special a mersului (24). ~ **mersului**, Reeducare locomotorie. ~ **motorie**. Reeducare locomotorie. ~ **profesională**, reeducare

ergoterapică în vederea însușirii unei noi profesii, compatibilă cu infirmitatea lăsată de boală (24). ~ **vocală**, metodă terapeutică constând din deprinderea vorbirii esofagiene la bolnavii laringectomizați (30).

Rees-Ecker (Rees, H. M.; Ecker, E. E). **Soluția** ~, soluție pentru numărătoarea directă — în celula de numărat — a trombocitelor din sângele periferic; se compune din citrat de sodiu, formol neutru, albastru de brillant cresil și apă distilată. Dezavantajul metodei constă din imposibilitatea de a deosebi tromboцитеle de precipitate, bacterii sau alte impurități din soluție. Un corectiv al acestui inconvenient este examenul în contrast de fază (19).

Reflectare (lat. *reflectere* = a răsfrînge, a întoarce). 1. Întoarcerea la mediul din care au venit a unor radiații (lumină, căldură, sunet) care au întâlnit o suprafață de separație între două medii. Se deosebesc: o rază incidentă (cea dinaintea reflectării) și alta reflectată (după răsfrîngere) (32). 2. Categorie fundamentală a filozofiei marxiste exprimînd relația dintre obiect și subiect, dintre materie și conștiință. Senzațiile, reprezentările, noțiunile sînt forme ale cunoașterii, reflectări ale realității obiective (32). 3. Reactualizarea în memorie a experienței trecute în lumina unor situații prezente (32). ~ **luminii**, întoarcerea razelor luminoase după ce au atins o suprafață reflectantă (28).

Reflectivitate. Capacitatea țesuturilor vii de a provoca răspunsuri reflexe (15).

Reflex (lat. *reflexus*, de la *reflectere* = a răsfrînge, a întoarce). 1. Proces de bază al activității nervoase prin intermediul căruia o excitație senzitivă sau senzorială determină un răspuns efector motor sau secretor (sin.: *Act reflex*) (27). 2. Efect de strălucire dat de o rază reflectată (28). ~ **abdominal**, sin.: *Reflex cutanat abdominal*, excitarea tegumentului abdominal în etajul superior (T_7 — T_8), mijlociu (T_9 — T_{10}) sau inferior (T_{11} — T_{12}) determină contracția unilaterală a mușchilor peretelui abdominal (27). ~ **abdominocardiac**, Semnul Livierato, vezi Livierato. ~ **ahilian**, extensiune a labeli piciorului, provocată prin lovirea tendonului lui Ahile (15). ~ **acid Pavlov**, vezi Pavlov. ~ **de acomodatie**, modificările necesare pentru focalizarea vederii de aproape, constînd din contracția pupilei, convergența și creșterea refracției cristalinului (28). ~ **acromial**, percuția acromionului determină o ușoară flexiune și pronație a antebrațului (27). ~ **acusticopalpebral**, Reflex cohleopalpebral. ~ **de alungire**, Reflex miotatic. ~ **anal**, contracția sfincterului extern al anusului la excitarea tegumentului din vecinătatea anusului (teritoriul corespunzător segmentelor S_3 — S_5) (27).

Reflexe antagoniste. Reflexe cu efecte contrarii (27). ~ **de apărare**, denumire dată reflexului flexor, de scurtare a membrilor, după semnificația lui biologică, deoarece reprezintă cea mai primitivă reacție de sustragere (de apărare) de sub acțiunea unui agent nociv (reflex nociceptiv). Se încadrează în reflexele de automatism medular (27). ~ **de apucare forțată**, sin.: *Fenomenul de apucare forțată*, *Forced grasping*, *Grasp reflex*, *Reflexul de prehensiune*, *Reflexul tonic al flexorilor*, reflex tonic proprioceptiv constituind un semn de eliberare a unor mecanisme tonigene subcorticale; constă din flexiunea forțată a degetelor minii, prin întinderea minimă a tendoanelor flexorilor. Reflexul ar fi integrat la nivelul segmentului mezencefalic și apare ca reflex patologic în leziunile frontale; poate fi înlinit și în leziunile ganglionilor centrali sau în leziunile mezencefalice. În mod fiziologic, reflexul se întâlnește la copii numai în primele luni de la naștere (27). ~ **de atenție** (Haab), contracția pupilei cînd într-o cameră obscură atenția subiectului este îndreptată spre o sursă luminoasă vizibilă prin periferia retinei (28). ~ **auditivoculogir**, dirijarea reflexă a globilor oculari în direcția sursei unui zgomot puternic survenit brusc (27). ~ **axonice**, reacție vasodilatatorie locală, provocată de excitarea filetelor senzitive ale unui nerv, ca urmare a trecerii impulsurilor nervoase de la terminațiile excitate la zona din jur tributară neuronului respectiv, pe cale antidromică, fără a traversa celula nervoasă (15). ~ **bicipital**, percuția tendonului mușchului biceps brahial la nivelul plicii cotului determină flexiunea antebrațului (nivelul metamer al arcului reflex C_5 — C_6) (27). ~ **bregmoardiac**, determinarea — la sugar — a unei bradicardii prin apăsarea fontanei mari (10). ~ **bulhocavernos**, contracția mușchului bulhocavernos la excitarea (înțeparea) părții dorsale a glandului (teritoriul corespunzător segmentelor S_3 — S_4) (27). ~ **carotidian**, sin.: *Reflex depresor sinocarotidian*, scăderea frecvenței cardiace și a tensiunii arteriale, provocată de compresiunea sinusului carotidian (15). ~ **carpometaacarpian**, Reflexul Bechterew, vezi Bechterew. ~ **celiac**, sin.: *Reflex solar*, încetinirea pulsului radial la comprimarea manuală a peretelui abdominal la nivelul epigastrului (27). ~ **ciliar**, construcția normală a pupilei în actul acomodatiei (28). ~ **ciliospinal**, sin.: *Reflex iridodilatator*, dilatarea pupilei în urma excitațiilor venite, prin ciupirea pielii gîtului, la centrul ciliospinal (C_8 — D_1) (27). ~ **de clipire**, Reflex oculofacial. ~ **cohlear**, reflex determinat de excitații auditive bruște (de ex. reflexul cohleopalpebral, reflexul auditivoculogir) (27). ~ **cohleopalpebral**, sin.: *Reflex acusticopalpebral*,

reflexul de clipire produs de perceperea unui sunet brusc sau suficient de puternic. Poate fi utilizat pentru depistarea simulării surdității (30). ~ **cohleopupilar**, contracția pupilei la un zgomot provocat subit (28). ~ **condiționat Pavlov**, vezi Pavlov. ~ **conjunctival**, închiderea fantei palpebrale la atingerea conjunctivei (28). ~ **consensual**, excitarea luminoasă a unui singur ochi determină, în mod reflex, contracția pupilei și la ochiul neexcitat, datorită fibrelor încrucișate ale căii optice (27). ~ **cornean**, excitarea corneei determină contracția orbicularului pleoapelor (afereză: nervul trigemen; eferență: nervul facial) (27). ~ **corneooculogir**, deviere contralaterală și în sus a ochilor după stimularea corneei de o parte (27). ~ **cremasterian**, excitarea feței interne a coapsei în treimea superioară (teritoriu corespunzător segmentelor L_1-L_2) determină ridicarea testiculului prin contracția mușchiului cremaster (27). ~ **cubitopronator**, percuția apofizei stiloide a cubitusului (teritoriu corespunzător segmentelor C_7-C_8) determină pronația mîinii și antebrațului (27). ~ **curoidian**, percuția feței dorsale a piciorului la nivelul osului curoid determină extensiunea degetelor (27). ~ **eufanat**, reflex produs prin excitarea tegumentului (27). ~ **eufanat abdominal**, Reflex abdominal. ~ **eufanat plantar**, excitarea tegumentului marginii externe a plantei (teritoriul corespunzător segmentelor L_5-S_1) determină în mod normal flexiunea în totalitatea degetelor (27). ~ **depresor sinocarotidian**, Reflex carotidian. ~ **de extensiune**, Reflex miotatic. ~ **de extensiune încrucișată**, reflex spinal elementar constînd din extensiunea unui membru inferior prin flexiunea membrului omolateral. În momentul în care un excitant nociceptiv determină un reflex de flexiune a unui membru inferior, stațiunea se menține prin extensiunea reflexă a membrului contralateral (27). ~ **exteroceptiv**, reflex determinat de excitanți proveniți din mediul extern (27). ~ **faringian**, excitarea peretelui posterior al faringelui provoacă o senzație de greață și o mișcare de deglutiție (27). ~ **fesier**, excitarea tegumentului regiunii fesiere determină contracția mușchilor fesieri și ridicarea plicii fesiere (27). ~ **de fixație**, reflex psihomotor constînd din dirijarea ochilor înspre o sursă luminoasă sau un obiectiv demn de interes (28). ~ **de flexiune**, sin.: *Reflex de scurtare*, reflex spinal elementar produs de excitanți extero- și interoceptivi, constînd din contracția sinergică a mușchilor flexori. Din punct de vedere biologic are valoarea unui reflex de apărare, determinînd flexiunea membrelor la agenți nocivi. Exagerarea acestui reflex poate imprima atitudini persistente în flexiune, cum se întîmplă

în cazul proceselor inflamatorii meningiene (poziția de cocoș de pușcă) sau în secțiunile complete medulare (paraplegia spastică în flexiune) (23). ~ **iotomotor**, contracția pupilei sub influența unui excitant luminos puternic (28). ~ **foveolar**, aspect strălucitor al foveolei normale, privită la oftalmoscop (28). ~ **de fuziune**, reflex prin care imaginile venite de la cei 2 ochi sînt percepute într-o singură imagine (28). ~ **interoceptiv**, reflex determinat de excitații provenite de la organele interne (28). **Reflexe intersementare**. Reflexe al căror răspuns motor apare la distanță de segmentul corespunzător nivelului la care s-a produs excitația (28). ~ **iridodilatator**, Reflex ciliospinal. ~ **de închidere a ochilor**, Reflex Kisch, vezi Kisch. ~ **de întindere**, Reflex miotatic. ~ **lacrimal**, reflex secretor reprezentat prin declanșarea secreției lacrimale de excitanți porniți de la corneea, conjunctivă, mucoasa nazală (afereză: nervul trigemen; eferență: fibre parasimpatice). Declanșarea secreției lacrimale poate fi determinată și de excitanți psihici (prin suprapunerea unui arc reflex cortical) (27). **Reflexe de masă**. Acte reflexe multiple asociate care apar în sindromul de secțiune totală medulară, în teritoriul dependent de segmentul medular sublezional, la unele excitații aplicate în acest teritoriu. Astfel, în secțiunile totale ale măduvei toracale, după trecerea perioadei de șoc, la o simplă ciupire a tegumentului unui membru inferior pot apărea simultan: tripla flexiune a membrului, evacuarea vezicii și a rectului, hipersudorație. Fenomenul este datorit unei exagerări a reflexelor de automatism medular (27). ~ **maseterin**, sin.: *Reflex mentonier*, ridicarea mandibulei la percuția mentonului (27). ~ **mediopantar**, percuția porțiunii mijlocii a plantei determină flexiunea plantară a piciorului (27). ~ **mediopubian**, adducția coapselor la percuția simfizei pubiene (27). ~ **mentonier**, Reflex maseterin. ~ **mienterie**, denumire dată fenomenului de contracție și relaxare apărut deasupra și dedesubtul unui punct excitat din intestin (15). ~ **miotatic**, sin.: *Reflex de alungire*, *Reflex de extensiune*, *Reflex de întindere*, reflex fundamental medular constînd dintr-o contracție a mușchilor provocată de propria lor întindere. Reflexul se desfășoară în cadrul unui arc reflex bineuronal și are o componentă fazăică corespunzătoare reacției rapide și care stă la baza reflexului osteotendinos și o componentă tonică corespunzătoare stării de tensiune musculară continuă, care contribuie la menținerea poziției corpului împotriva gravitației (27). **Reflexe monosinaptice**. Reflexe al căror arc reflex este format din 2 neuroni și o singură sinapsă (27). ~ **nazolabial**, reflex de automatism oral re-

marcat mai ales în stările comatoase, reprezentat prin proiecția buzelor la percuția rădăcinii nasului (27). ~ **nazopalpebral**, percuția rădăcinii nasului determină, în mod reflex, închiderea simultană a ochilor (27). **Reflexe necondiționate**. Reflexe innăscute, caracteristice fiecărei specii. Se manifestă chiar de la naștere sau imediat după aceea, într-o formă completă (27). ~ **noiceptiv**, vezi Reflex de apărare. ~ **oculoardiae**, Semnul Dagnini-Aschner, vezi Dagnini-Aschner. **Reflexe oculocefalogire**. Reflexe de dirijare a capului și globilor oculari în diferite direcții, în raport cu excitații bruște vizuale sau auditive (27). ~ **oculoafacial**, sin.: *Reflex de clipire*, reacție reflexă de apărare caracterizată prin închiderea rapidă a fantei palpebrale, când un obiect este adus pe neașteptate în câmpul de vedere (28). ~ **olecranian**, sin.: *Reflex tricipital*, extensiunea antebrațului la percuția tendonului mușchiului triceps brahial, la inserția lui pe olecran (teritoriul corespunzător segmentelor C₆-C₇) (27). ~ **optiopalpebral**, reflex de clipire (contractia mușchiului orbicular) determinat de o excitație luminoasă intensă și bruscă (27). ~ **otocardiae**, excitarea conductului auditiv extern determină bradicardie (27). ~ **palmomentonier**, Reflexul Marinescu-Radovici, vezi Marinescu-Radovici. ~ **patelar**, sin.: *Reflex rotulian*, extensiunea gambei pe coapsă la percuția tendonului rotulian (27). ~ **peroneofemural posterior**, flexiunea gambei la percuția capului peroneului (inserția peronieră a mușchiului biceps) (teritoriul corespunzător segmentelor S₁-S₂) (27). ~ **pilomotor**, reflex vegetativ spinal produs prin excitația spontană sau provocată a sistemului nervos simpatic, având ca efect erecția fibrelor de păr și contractia orificiului glandelor sebacee, ceea ce face ca tegumentele să ia un aspect particular de „piele de giscă” (27). ~ **pilomotor eneefalie** (André Thomas), Reflex pilomotor superior. ~ **pilomotor inferior**, sin.: *Reflex pilomotor medular ascendent*, *Reflex pilomotor spinal*, reflex pilomotor determinat de excitarea regiunii fesiere. Reacția anserină și horipilarea apar inițial local și difuzează apoi în sens ascendent (27). ~ **pilomotor medular ascendent** (Tinel), Reflex pilomotor inferior. ~ **pilomotor medular descendent** (Tinel), Reflex pilomotor superior. ~ **pilomotor psihic**, reflex pilomotor determinat de excitații psihice (teamă, frică) (27). ~ **pilomotor spinal** (André Thomas), Reflex pilomotor inferior. ~ **pilomotor superior**, sin.: *Reflex pilomotor eneefalic*, *Reflex pilomotor medular descendent*, reflex pilomotor determinat de excitarea regiunii scapulare. Reacția anserină apare la început în extremitatea cefală

și apoi se întinde spre regiunea superioară a toracelui (27). ~ **plantar al nou-născutului**, flexiunea plantei nou-născutului în prima oră după naștere, la un stimul asupra tegumentelor plantei; reacția poate fi indiferentă în această perioadă. După o oră de la naștere, la același stimul, noul-născutul reacționează prin extensiunea plantei (18). ~ **polikinetic**, reflex osteotendinos al cărui răspuns este reprezentat prin mai multe contracții succesive ale mușchiului la o singură percuție; are semnificația unui reflex exagerat (27). **Reflexe polisinaptice**. Reflexe al căror arc reflex este format dintr-o înlanțuire de neuroni conectați prin mai multe sinapse (27). ~ **de postură**, apropiind capetele de inserție ale unor mușchi (gambierul anterior) și lăsând segmentul mobilizat să revină pasiv la poziția inițială, segmentele apropiate sînt menținute un timp în această poziție. Reflexele de postură sînt exagerate în sindroamele parkinsoniene (27). ~ **de prehensiune** (Kleist), Reflexul de apucare forțată. ~ **presor**, sin.: *Reflex vasopresor*, creșterea presiunii sanguine în urma stimulării unor fibre aferente, vagale, senzitive etc. (15). ~ **proprioceptiv**, reflex determinat de excitarea proprioceptorilor din mușchi, tendoane, periost și articulații (27). ~ **psihogalvanic**, metodă de cercetare a răsnetului unor asociații de cuvinte cu semnificație traumatizant afectogenă pentru bolnav, pusă în evidență cu ajutorul unei rețele de curent electric de slabă intensitate și în care un galvanometru sensibil produce semnale luminoase de intensitate variabilă, în funcție de acțiunea cuvîntului afectogen dat, după metoda experimentului asociativ verbal (35). **Reflexe psihooptice**. Reflexe cu traiect lung (prin cortexul occipital) care necesită conservarea unui minimum de vedere, de atenție și interes (28). ~ **pupilar**, sin.: *Reacție pupilară*, contractia pupilei ca răspuns la stimularea luminoasă a retinei (28). **Reflexe de redresare**. Reflexe de reducere a corpului în poziția normală în spațiu. După locul de unde pornesc excitațiile, pot fi: reflexe de redresare labirintice, optice, ale corpului asupra capului și ale corpului asupra corpului (ultimele două fiind declanșate de excitațiile inegale pornite de la suprafața corpului) (27). ~ **rotulian**, Reflex patelar. ~ **scapular**, percuția marginii interne a omoplatului determină o ușoară adducție a brațului (27). ~ **de scurtare**, Reflex de flexiune. ~ **solar**, Reflex celiac. **Reflexe somatice**. Reflexe al căror arc reflex se desfășoară de-a lungul sistemului nervos al vieții de relație (27). **Reflexe spinale**. Reflexe cu arc de închidere în măduva spinării (15). **Reflexe statice**. Reflexe care reglementează distribuția tonusului muscular și intervin în redre-

sarea corpului din poziții anormale (27). **Reflexe statokinetice.** Reflexe declanșate de mișcările corpului, în special de rotație și progresiune; ele asigură adaptarea posturală corespunzătoare (27). ~ **stiloradial**, percuția apofizei stiloide a radiusului (corespunzătoare segmentelor medulare C_5-C_6) determină flexiunea antebrațului (27). ~ **de sugere**, atingerea buzelor sau a tegumentului feței din vecinătatea lor determină la sugăr deschiderea buzelor și mișcări de supt. Persistența reflexului peste această etapă de vîrstă este patologică (27). ~ **supraorbital**, contractia orbicularului pleoapelor, ca răspuns la atingerea regiunii frontale (28). ~ **tendinos**, reflex miotatic produs prin percuția tendonului muscular (27). ~ **tibiofemural posterior**, percuția tuberozității interne a tibiei (corespunzătoare segmentelor medulare C_5-C_6) determină adducția coapsei (L_5-S_1) (27). **Reflexe tonice cervicale.** Reflexe care determină modificarea tonusului musculaturii membrelor superioare, în raport cu mișcările coloanei vertebrale cervicale. Se evidențiază în stările de rigiditate prin decerebrare. Flexiunea ventrală a capului produce o diminuare a tonusului musculaturii membrelor superioare, iar flexiunea dorsală produce un efect opus. Rotarea capului determină extensiunea membrului superior de partea căruia este îndreptată fața și flexiunea membrului superior opus (spre care este îndreptată ceafa) (27). ~ **tonic al flexorilor** (André-Thomas), Reflexul de apucare forțată. ~ **tonic al palmei** (Botez), excitarea tactilă lentă, liniară a palmei din porțiunea medio-proximală spre spațiul cuprins între police și index, sau între index și degetul mijlociu, determină o flexiune tonică a degetelor cu adducție și ușoară flexiune a policelui. Exprimă o suferință a ariei premotorii a lobului frontal (27). ~ **tonic al plantei** (Goldstein), reflex patologic care apare în leziunile frontale sau mezencefalice. Presiunea plantei piciorului determină flexiunea lentă a degetelor cu formarea unei concavități a plantei ce persistă câteva clipe, revenind apoi lent la poziția normală (27). ~ **tricipital**, Reflex olecranian. ~ **de triplă retrație**, reflex de apărare declanșat de excitanți puternici (nociceptivi) care, la membrul inferior, produce flectarea în cele 3 articulații mari; constituie un fenomen de automatism medular care se exagerează în leziunile căii piramidale (27). ~ **de urmărire al mîinii** (Adie-Critschley), fenomen observat în leziunile regiunii frontale premotorii, caracterizat prin apariția, la atingerea repetată și ușoară a feței palmare a ultimelor falange ale degetelor, a unui șir de mișcări asemănătoare celor ale unui orb care caută un obiect (27). ~ **de urmărire al pieio-**

rului (Fradis-Botez), reflex patologic indicind o leziune prefrontală contralaterală. Bolnavul fiind așezat cu picioarele balante, se ating repetat degetele cu ciocanul; la îndepărtarea ciocanului, piciorul îl urmărește (27). ~ **vasopresor**, Reflex presor. ~ **velopalatin**, atingerea mucoasei vălului palatului determină contractia mușchilor vălului (27). ~ **vestibulo-ocular**, reflex statokinetic, care constă din rotația ochilor în partea opusă aceleia în care corpul este rotat brusc (28). ~ **vezical**, necesitatea de a urina, provocată de distensia vezicii (15). **Reflexe viscerale.** Reflexe cu arc reflex vegetativ (27). ~ **visceromotor**, contractia musculaturii striate, ca urmare a excitației unuia din organele interne (15). **Reflexe viserosomatice.** Reflexe în care calea aferentă este vegetativă, iar calea eferentă este somatică (27).

Vezi și: Abrams, Bainbridge, Bechterew, Bezold-Jarisch, Copps, Chodzko, Goetz, Gordon, Haab, Hering-Breuer, Jarisch-Bezold, Jucovski, Kisch, Léry, Marinescu-Radovici, Mayer, Mendel-Bechterew, Moro, Opper, Philippon, Puussepp, Rossolimo, Ruggery, Wernicke, Westphal, Würp.

Reflux (lat. *refluere* = a curge în direcție opusă). Revenirea înapoi a unei unde lichidiene (32). ~ **hepatojugular**, accentuarea turgescenței jugularelor prin comprimarea ficatului la un bolnav cu o insuficiență cardiacă dreaptă avansată (10). ~ **vezicoureteral**, ascensiunea conținutului vezical (sau a lichidului de contrast din vezică) în ureter, semn al unei permeabilități anormale a meatului ureteral (11).

Refractometrie (fr. *réfractométrie*). Metodă de analiză fizico-chimică care permite determinarea indicelui de refracție a unei substanțe, preparat sau produs biologic. Metoda folosește aparate gradate special, denumite refractometre (5).

Refractometru (fr. *réfractomètre*). Instrument pentru măsurarea gradului de refracție a unei raze de lumină în momentul trecerii ei prin substanțe cu transluciditate diferită; la ochi măsoară defectele de refracție (15).

Refracturare. Fracturarea accidentală sau terapeutică a unui focar de fractură pe cale de consolidare, în cel de al 2-lea caz, vicioasă (24).

Refracție (fr. *réfraction*). Fenomen fizic prin care o radiație de lumină își schimbă direcția inițială atunci cînd trece dintr-un mediu în altul, mediile avînd densități diferite. Puterea refringentă a unui mediu se exprimă prin indicele sau coeficientul de refracție (6). ~ **dinamică**, modificări aduse refracției ochiului prin intervenția acomodăției (28). ~ **ochiului**, starea refractivă a mediilor transparente și refringente ale ochiului, care în mod normal focalizează

razele paralele de la infinit pe retină (28). ~ **specifică**, refracția caracteristică unei anumite substanțe (6). ~ **statică**, starea refractivă a ochiului în repaus, fără intervenția acomodatiei (28).

Refrigerare (lat. *refrigeratio*). Refrigeratie. ~ **alimentelor**, procedeu de prelungire a duratei de păstrare a alimentelor prin frig (temperatură cuprinsă între 0 și 4°C). În aceste condiții, fenomenele biologice sînt foarte reduse. Eficacitatea procedurii este cu atît mai mare, cu cît încărcătura microbiană inițială este mai mică. Prin refrigerare se poate prelungi timpul de păstrare a laptelui pînă la 2 zile, a peștelui pînă la o săptămînă, a cărnii pînă la 13—14 zile, a brnzei și a ouălor pînă la 3—6 săptămîni etc. (20).

Refrigerator gastric. Aparat format dintr-un sistem de tubulatură în legătură cu un mecanism care asigură un debit constant reglabil de amestec refrigerator și cu care se pot menține temperaturi scăzute pînă la — 20°C în interiorul stomacului (11).

Refrigeratie (lat. *refrigeratio*), sin.: *Refrigerare*. Răcire la temperaturi joase (4). ~ **gastroică**, instilația cavității gastrice cu un amestec lichid la — 20°C, timp de o oră, în scopul obținerii unei anaclorhidrii persistente; se folosește în tratamentul bolii ulceroase (16). ~ **generală**, coborîrea temperaturii corporale prin metode fizice, farmacodinamice sau ambele în scopul reducerii metabolismului (11). ~ **locală**, producerea unei temperaturi joase într-o regiune a corpului, în scop anestezic sau terapeutic (11).

Refsum, Sigvald. **Boala** ~, sin.: *Eredopatie atactică polinevritiformă*, boală ereditară familială cu debut între 5 și 35 ani, caracterizată prin: retinită pigmentară, polinevrită cronică (cu tulburări de sensibilitate profundă), ataxie, disociație albuminocitologică lichidiană. Se mai pot asocia anomalii pupilare, scăderea acuității auditive, anosmie, alterații cutanate de tip ihtiozic (27).

Refulare. Termen psihanalist prin care se înțelege trecerea în inconștient a unor tendințe erotice sau agresive împiedicate de a se exterioriza de către „cenzura supraeului” (35).

Regenerare (*re-* + lat. *generare* = a produce). Refacerea țesuturilor prin înlocuirea celulelor distruse sau îmbătrînite cu altele nou formate, identice morfofuncțional cu primele (2). ~ **patologică**, regenerare consecutivă distrugerii patologice a celulelor. Regenerarea se face foarte dificil la celulele înalt diferențiate; ea are loc cu multă ușurință la nivelul țesutului conjunctiv (2).

Regim (lat. *regimen* = conducere, cîrmuire). 1. Alimentație conformă anumitor reguli impuse de starea de sănătate sau boală a unei persoane. Prin extindere, prescripții care reglează

modul de viață, privitoare în special la repaus, mișcare, somn (32). 2. Ansamblul valorilor pe care le au într-un anumit moment mărimile (de ex. putere, viteză, temperatură, presiune) care caracterizează funcționarea unui sistem tehnic (32). ~ **alimentar**, vezi *Dietă*. ~ **alimentar Patek**, vezi *Patek*. ~ **dietetice**, țoalitatea indicațiilor privind alimentația utilă a unui bolnav (29). ~ **de foame și sete**, *Dietă absolută*. ~ **hiposodat**, dietă cu cantitate redusă de sare, indicată în insuficiența cardiacă, boala hipertonică, nefropatii, ezobitate și realizată prin excluderea totală a sării la preparare (2—4 g) sau regimuri speciale (0,5—1 g) de tipul dietei de crudități. O desodare totală nu se poate obține decît cu preparate speciale de albumine lactate fără sodiu (10). ~ **igienico-dietetice**, țoalitatea indicațiilor privind regimul de viață și alimentația corespunzătoare unui bolnav (29). ~ **de muncă**, sistemul de succesiune a perioadelor de muncă și de repaus în timpul unei zile de muncă (9). ~ **de protecție**, condițiile de liniște, confort, igienă în care este pus un bolnav; contribuie la protecția scoarței cerebrale față de stimulii nocivi care pot influența în rău boala sa (18).

Vezi și: Noorden.

Regio (lat. = regiune), sin.: *Regiune*. Diziuniune a corpului avînd limite naturale sau arbitrare (1). **Regiones abdominis**. Denumirea celor 9 regiuni ale abdomenului, formate convențional prin două linii orizontale și două parasagittale. Liniile orizontale sînt tangente la cartilajele coastei a 9-a și respectiv la crestele iliace, în timp ce liniile parasagittale merg vertical, pe fiecare parte, din mijlocul ligamentului inghinal (1). ~ **analis**, regiunea perineală care cuprinde anusul și țesuturile imediat perianale (1). ~ **axillaris**, regiunea de pe fața laterală a toracelui care se întinde de la axilă la o linie care unește marginea inferioară a regiunii mamare cu cea a regiunii scapulare (1). ~ **buccalis**, regiunea buzelor și orificiului bucal (1). ~ **calcanea**, regiune de trecere între gambă și plantă, corespunzătoare osului calcaneu (1). ~ **colli anterior**, regiunea ventrală a gîtului, corespunzînd ariilor suprahioidiană și subhioidiană (1). ~ **colli lateralis**, regiunea laterală, simetrică, a gîtului corespunzînd ariilor încrucișate pe diagonală de mușchiul sternocleidomastoidian (1). ~ **colli posterior**, regiunea dorsală a gîtului, corespunzînd mușchilor cervicali ai șanțurilor vertebrale (1). ~ **eruris anterior**, regiunea anterioară a gambei (1). ~ **eruris posterior**, regiunea posterioară a gambei (1). ~ **cubiti anterior**, sin.: *Fossa cubitalis*, arie triunghiulară situată ventral de cot, mărginită superior de o linie care unește cei 2 epicondili humerali, medial de mușchiul *pronator teres* și lateral de mușchiul *brachioradialis* (1). ~ **cu-**

biti posterior, regiunea dorsală a cotului, în mijlocul căreia proemină olecranul (1). ~ **deltoidea**, partea proximală a feței laterale a brațului, corespunzând ariei mușchiului deltoid (1). ~ **dorsalis manus**, *Dorsum manus*. ~ **dorsalis pedis**, *Dorsum pedis*. ~ **epigastrica**, sin.: *Epigastricum*, *Epigastru*, partea superioară și mijlocie a suprafeței abdominale situată între cei 2 hipocondri (1). ~ **femoris anterior**, regiunea anterioară a coapsei (1). ~ **femoris posterior**, regiunea posterioară a coapsei (1). ~ **frontalis**, regiunea capului corespunzătoare, în cea mai mare parte, osului frontal (1). ~ **genus anterior**, regiunea ventrală a genunchiului, în mijlocul căreia proemină rotula (1). ~ **genus posterior**, regiunea posterioară a genunchiului corespunzătoare gropii poplitee (1). ~ **glutea**, regiunea fesei; limitele ei se suprapun în cea mai mare parte cu cele ale mușchiului fesier mare (1). ~ **hypochondriaca**, regiunea laterală superioară a abdomenului situată dedesubtul ultimelor coaste (1). ~ **hypogastrica**, regiunea inferioară dintre cele 3 regiuni mediane ale abdomenului, situată deasupra simfizei pubiene și dedesubtul regiunii ombilicale (1). ~ **infraclavicularis**, arie mărginită superior de marginea inferioară a claviculei, inferior de marginea inferioară a coastei a 3-a, lateral de o linie care se întinde de la acromion la spina pubică, iar medial de marginea sternului (1). ~ **inframammalis**, aria situată imediat dedesubtul fiecărei mamele și deasupra arcului costal (1). ~ **infraorbitalis**, sin.: *Regiunea geniană*, mică regiune a feței situată sub marginea inferioară a orbitei (1). ~ **infrascapularis**, regiune situată de fiecare parte a coloanei vertebrale, caudal de linia orizontală care trece prin unghiul inferior al fiecărei scapule (1). ~ **inguinalis**, regiune topografică laterală a etajului inferior al peretelui abdominal, mărginită de ligamentul inghinal (inferior), marginea laterală a mușchiului drept abdominal (medial) și orizontală dusă prin spina iliacă antero-superioară (superior); conține în aria ei canalul inghinal (1). ~ **lateralis abdominis**, regiunile iliocostale situate lateral de marginea laterală a mușchiului drept abdominal sau de linia verticală care urcă de la jumătatea ligamentului inghinal (1). ~ **lumbalis**, regiunea costaliacă posterioară în dreptul căreia se proiectează mușchiul erector spinal (1). ~ **mammalis**, spațiu situat pe suprafața anterioară a toracelui între o linie care trece prin marginea inferioară a coastei a 3-a și alta care trece prin marginea superioară a cartilajului xifoid; în aria ei se află mamele (1). ~ **mediana dorsi**, *Regio vertebralis*. ~ **mentalis**, regiune mediană anterioară în aria căreia se proiectează eminența mentonieră a mandibulei (1). ~ **nasalis**, regiune a feței care cuprinde în aria sa nasul (1). ~ **nuchae**, ceafa;

partea superioară a regiunii cervicale posterioare (1). ~ **occipitalis**, regiune a feței posterioare a capului corespunzătoare osului occipital (1). ~ **olfactoria membranae mucosae nasi**, sin.: *Pars olfactoria membranae mucosae nasi*, arie situată pe și în jurul cornetului nazal superior și pe septul nazal, unde membrana mucoasă are epiteliu olfactiv și glande olfactive (1). ~ **orbitalis**, regiune corespunzătoare deschiderii anterioare a orbitei (1). ~ **parietalis**, regiune a capului corespunzătoare osului parietal (1). ~ **parotideomasseterea**, regiunea laterală a capului și gîtului în aria căreia se proiectează mușchiul maseter și glanda parotidă adiacentă lui (1). ~ **perinealis**, arie topografică de formă rombică, cuprinzând părțile moi care închid în jos excavația pelviană. O linie transversală o împarte într-un triunghi anterior (*regio urogenitalis*) și altul posterior (*regio analis*) (1). ~ **plantaris pedis**, *Planta pedis*. ~ **pubica**, regiunea inferioară mediană a peretelui abdominal anterior, situată în dreptul și deasupra pubisului (1). ~ **respiratoria membranae mucosae nasi**, porțiune din mucoasa nazală care are rol doar în respirație. Ocupă majoritatea fosei nazale, cu excepția regiunii cornetului superior și a porțiunii superioare a septului (1). ~ **sacralis**, regiunea dorsală mediană inferioară, corespunzătoare osului sacru (1). ~ **scapularis**, regiune a spatelui care corespunde scapulei, a cărei spină o împarte într-o regiune suprascapuloasă și una infrascapuloasă (1). ~ **sternocleidomastoidea**, regiune laterală a gîtului corespunzătoare mușchiului sternocleidomastoidian (1). ~ **submandibularis**, *Trigonum submandibulare*. ~ **submaxillaris**, *Trigonum submaxillulare*. ~ **temporalis**, regiunea laterală a capului în dreptul căreia se proiectează mușchiul temporal (1). ~ **umbilicalis**, regiunea mijlocie a peretelui anterior al abdomenului, avînd în centru ombilicul (1). ~ **vertebralis**, sin.: *Regio mediana dorsi*, regiunea mediană longitudinală a trunchiului, corespunzătoare coloanei vertebrale (1). ~ **volaris manus**, *Palma manus*. ~ **zygomatica**, sin.: *Regiunea malară*, regiunea antero-laterală a pometului feței, în aria căreia proemină zigoma (1).

Regiune (lat. regio). Regio. ~ **e a fagului** λ , porțiune din genomul fagic, în care genele suferind o mutație, se alterează, efectul fiind apariția de fagi virulenți (aceștia dau plaje de liză clară, spre deosebire de fagul sălbatic, care dă plaje tulburi, motiv pentru care regiunea a fost numită c). De această zonă țin anumite proprietăți ale fagului. Regiuni similare se găsesc la toți fagii temperați (17). ~ **geniană**, *Regio infraorbitalis*. ~ **gustativă**, regiune cuprinzînd virful, marginile și rădăcina limbii în vecinătatea papi-

elor valate, părțile laterale ale palatului moale și suprafața anterioară a arcurilor glosopalatine (1). ~ **infrahioidiană**, spațiul situat caudal de osul hioid, între mușchii sternocleidomastoidian și stern (1). ~ **infraspinoasă**, regiune care corespunde fosei infraspinoase a scapulei (1). ~ **infratemporală**, aria situată caudal de fosa temporală și medial de ramul mandibulei (1). **Regiunea Lac. Lac.** ~ **malară**, *Regio zygomatica*. ~ **parasternală**, regiunea dintre marginea sternală și linia parasternală (1). ~ **parotidiană**, aria feței situată anterior de ureche, în dreptul glandei parotide (1). ~ **precordială**, suprafața peretelui toracic situată în dreptul inimii (1). ~ **preoptică**, Aria preoptică. ~ **sublinguală**, parte a planșeiului gurii situată dedesubtul limbii; conține glanda salivară sublinguală (1).

Vezi și: Hunt, Wernicke.

Reglare (fr. *régler* = a orîndui, a potrivi). Procedeu de influențare intenționată a stării unui sistem, în scopul de a obține și a menține o anumită valoare dată. Ansamblul de operații care au drept efect menținerea unor parametri la anumite valori, în prezența perturbațiilor existente. În funcție de modul de prelucrare a informației primite, reglarea poate fi: a) **proporțională** (*P*), dacă există o relație de proporționalitate între mărimea reglată *X* și cea de execuție *Y*; b) **diferențială** (*D*), cînd proporționalitatea există între mărimea de acționare și viteza de variație a măririi de comandă; c) **integrală** (*I*), cînd mărimea de acționare este influențată de acumularea în timp a variațiilor măririi reglate; d) **mixtă** (*P/D* etc.). Reglarea tensiunii arteriale este de tip *P/D* (7). ~ **automată**, Autoreglare. ~ **biologică**, comanda și coordonarea automată a mecanismelor cu legătură inversă în organisme vii, pentru menținerea unor echilibre biologice. Principiul de bază al reglării biologice constă din admiterea existenței legăturii inverse (6).

Regresie (lat. *regressio* = întoarcere). 1. În statistica matematică, relație între media uneia sau mai multor variabile aleatorii independente și una sau mai multe variabile independente fără caracter aleator (7). 2. Termen utilizat de adepții concepției psihanaliste care consideră că în bolile psihice s-ar produce o reîntoarcere a psihicului la treptele inferioare ale dezvoltării sale ontogenetice (35).

Regulă (lat. *regula* = regulă, măsură). Normă pe baza căreia are loc un proces, se desfășoară o activitate sau se produce un fenomen (Dicționarul limbii române moderne).

Vezi și: Abegg, Budin.

Regurgitație (re- + lat. *gurgitare* = a revărsa). Revenirea alimentelor ingerate din stomac sau esofag, fără efort de vărsătură; se în-tilnește în esofagite și stenoze esofagiene, ca și

în unele afecțiuni gastrice (ulcer gastric, gastrite cronice etc.) (16). ~ **sanguină**, refluxarea unei cantități de singe printr-un orificiu valvular incontinent, în faza revolutivă în care acesta ar trebui să fie închis (10).

Rehák, Rudolf. Activatorul ~, placă ortodontică activă, monomaxilară, superioară, în formă de „Y”, compusă din 3 fragmente unite prin arcuri palatine și menținută prin gutiere (39).

Rehbein. Procedeu ~, procedeu de cură chirurgicală a megacolonului congenital prin rezecție peritoneală a rectului sub fundul de sac Douglas (11).

Rehn, Eduard. Grefă dermică ~, grefă cutanată groasă, din care se folosește numai porțiunea dermică, cu scopul de a se înlocui aponevrozele (24). **Semnul** ~, tumefacție sensibilă la palparea regiunii suprasternale; se simte în momentul expirului și este determinată de hernia timusului hipertrofiat (34).

Reichardt, M. Semnul ~ metodă de punere în evidență a pregătirii halucinatorii sau a halucinațiilor vizuale, cerînd bolnavului să citească după o hîrtie albă nescrisă (35).

Reichel, Friedrich Paul, 1858—1934. Duetul ~, sin.: *Ductul cloacal*, partea caudală a cloacii, înaintea septului urorectal complet divizat în rect și sinusul urogenital (1). **Grefa osoasă autoplăstică** ~, grefă osoasă recoltată fie din vecinătatea lipsei de substanță osoasă, fie de pe membrul opus, cu pedicul cutanat, după tehnica plăstilor italiene (24).

Reichel-Polya. Procedeu ~, sin.: *Procedeu Krönlein*, refacerea continuității digestive după rezecția gastrică, prin gastrojejunostomie transmezocolică cu anastomoză pe toată tranșa de secțiune gastrică (11).

Reichert, Karl, 1811—1884. Cartilajul ~, cartilajul arcului hioid (al 2-lea arc visceral) (1).

Reichstein, Tadeus. Compușii ~, steroizi izolați din suprarenală, etichetați cu litere. Nomenclatura nu coincide cu aceea a lui Kendall sau a lui Wintersteiner. Astfel, compusul E Kendall este compusul Fa Reichstein și compusul F Wintersteiner etc. Compusul S Reichstein este secretat în exces în unele hiperplazii ale corticosuprarenalelor, însoțite de virilism și hipertensiune (7).

Reil, Johann Christian, 1759—1813. Panglica laterală ~, *Lemniscus lateralis*. **Panglica medială** ~, *Lemniscus medialis*. **Suleus cireularis reilei**, *Sulcus circularis insulae*.

Reilly. Sindromul ~, tablou neurovascular complex, determinat de o iritare generală a sistemului nervos, în special a simpaticului, prin diverse noxe fizice, chimice, biologice etc. și

caracterizat prin purpură, infarcte, hipoplazie limfatică, edem cerebral și leziuni vegetative (10).

Reinducția Fournier. Vezi Fournier.

Reindurație (*re-* + lat. *induratio* = întărire). Apariția unui nou afect primar pe locul primei leziuni, aparent vindecată (2).

Reinfecție vera. Reinfecție tuberculoasă nouă (adevărată) la un individ la care s-a făcut sterilizarea biologică a unei infecții anterioare (de obicei, la bătrâni) (34).

Reinfecție (*re-* + lat. *inficere* = a impregna, a strica). O a doua infecție cu același agent patogen; de cele mai multe ori se petrece cu germeni veniți din mediul extern (reinfecție exogenă); uneori (tuberculoză) se realizează prin reacțiunea unui proces considerat stins, din care se eliberează germeni virulenți capabili să dea însămințări noi, local sau la distanță (reinfecție endogenă) (2).

Reinke. Cristaloizii ~, formațiuni cristaline în celulele Leydig ale testiculului și în celulele hilare ale ovarului (7). **Triunghiul** ~, spațiu situat dedesubtul marginii epiteliale a plurilor vocale, cărora le dă oarecare ușurință de mișcare (1).

Reinserție (lat. *insertare* = a băga, a introduce). Fixarea în același loc sau în vecinătate a unei porțiuni dintr-un țesut, care a fost detașată (32). ~ **diafragmatică**, Transpoziție diafragmatică. ~ **gingiei**, Reacolarea gingiei. ~ **tendinoasă**, fixarea chirurgicală a unei inserții tendinoase pe locul de pe care a fost smulsă accidental sau detașată în cursul unei intervenții (24).

Reissner, Ernest, 1824—1878. Membrana ~, *Paries vestibularis ductus cochlearis*.

Reiter, Hans. Sindromul ~, sin.: *Sindromul conjunctivoretrosinovial Fiessinger-Leroy, Sindromul oculoretrosinovial*, afecțiune manifestată prin uretrită, conjunctivită și poliartrită, însoțită uneori de erupții cutanate variate și de tulburări digestive (enterită), provocată, după majoritatea autorilor, de virusul *Chlamydozoon oculo-genitale* (12).

Reiterknochen (germ.). Denumire pentru osteomul posttraumatic, care apare la nivelul mușchilor adductori ai coapsei și care se observă în special la călăreți (24).

Reîmbolnăvire. Recidivă.

Relație (lat. *relatio* = raport). Raport, corespondență, legătură, conexiune; reprezentarea abstractă, eventual matematică, a ceea ce este esențial într-o legătură (de ex. între mai multe variabile) (7). **Relații structură-acțiune.** Relații care pot fi stabilite între structura unui medicament și acțiunile sale farmacodinamice sau toxice. Sînt importante deoarece prin caracterul de lege pe care îl au uneori permit previziunea

științifică și generalizările care stau la baza sintezei de noi medicamente (14).

Relaxare (lat. *relaxare* = a slăbi). 1. Destindere; diminuarea unei tensiuni (32). 2. În psihiatrie, termen generic pentru metodele de psihoterapie constînd din practicarea sistematică a relaxării musculare (35). ~ **dueroasă a articulațiilor sacroiliace**, fenomen clinic întîlnit în cursul sarcinii sau lăuziei, caracterizat prin dureri spontane sau provocate de mers și mișcări, la nivelul articulațiilor sacroiliace. Este datorit unei tulburări metabolice-hormonale, provocată de starea de graviditate și care duce la creșterea relaxinei. Radiografia bazinului osos arată îndepărtarea anormală a oaselor la nivelul articulațiilor sacroiliace (18). ~ **dueroasă a simfizei pubiene**, fenomen clinic întîlnit în cursul sarcinii sau lăuziei, caracterizat prin dureri spontane sau provocate de mers și mișcări la nivelul simfizei pubiene și îndepărtarea oaselor pubiene la nivelul simfizei. Este datorit tulburărilor metabolice-hormonale provocate de starea de graviditate și care duce la creșterea relaxinei. Cînd depărtarea oaselor pubiene este mare poate produce impotență funcțională totală (18).

Relaxină. Hormon proteic al ovarului, care produce relaxarea simfizei pubiene și a altor țesuturi pelviene, ca pregătire pentru naștere (7). „**Relief enteritice**”. Denumire folosită de unii autori pentru semnul mulajului întîlnit în spruce (19).

Reluxare (*re-* + lat. *luxare* = a scrînti, a luxa). Refacerea unei luxații după reducerea ei (24).

Rem. Abreviere pentru *Röntgen equivalent man* (6).

Remak, Ernest Julius, 1849—1911. Reacția ~, contracție musculară lentă, vermiculară, la excitarea cu curent galvanic, în cazul leziunilor nervilor periferici (27). **Sindromul** ~, tipul mijlociu al plexitei brahiale; formă clinică în care leziunea interesează rădăcinile mijlocii ale plexului brahial (C₆—C₇) și determină o paralizie a a mușchilor extensori ai antebrațului, ai mîinii și ai degetelor, la care uneori se asociază și atrofia eminentei tenare (27).

Remak, Robert, 1815—1865. Fibrele ~, fibre nervoase amielinice periferice (1).

Remaniere. Proces de transformare fiziologică prin care un țesut își modifică structura (24). ~ **calusului osos**, procesele de resorbție și condensare care duc la transformarea calusului osos primitiv în calus osos definitiv, cu refacerea aspectului normal al osului și al canalului medular (24).

Remineralizare. Recalcificare.

Reminiscență (lat. *reminiscentia*, de la *reminiscere* = a-și aminti). Posibilitatea de a readuce fidel în memorie evenimentele trăite (35).

Remisiune (lat. *remissio*). Evoluție spre vindecare a unei boli, cu atenuarea simptomatologiei clinice (8).

Ren (lat. = rinichi), sin.: *Rinichi*. Organ pereche, în formă de boabă de fasole, situat retroperitoneal în regiunea lombară. La om, rinichii conțin aproximativ 1 500 000 nefroni, la nivelul cărora se formează urina ce este eliminată prin tubii uriniferi în calice (1).

Renal (lat. *ren* = rinichi). Aparținând rinichiului (2).

Rendu-Osler (Rendu, Henri Jules Louis Maria, 1844–1902; Osler, William, 1849–1919). **Boala** ~, sin.: *Angiomatoză hemoragică familială, Telangiectazie ereditară hemoragică*, afecțiune ereditară și familială începând prin epistaxisuri repetate la vârsta de aproximativ 18–20 ani, urmate de telangiectazii și angioame multiple, plane sau reliefate, care sângerează ușor. Localizările de predilecție sînt: fața, mucoasa nazală și cea bucală; uneori apar și pe extremități (12).

Renină. Enzimă proteolitică secretată în sânge de rinichiul ischemic; acționează asupra angiotensinogenului, transformându-l în angiotensină, o polipeptidă vasoconstrictorie (14).

Reniu. Simbol Re. Element chimic în stare metalică, cu număr atomic 75 și greutate atomică 186,31. Face parte din coloana a 7-a a sistemului periodic. Este multivalent, prezentînd valențe între 2 și 7. Are proprietăți fizico-chimice similare cu cele ale wolframului și osmiului, fiind folosit la construirea tuburilor electronice, a termoelementelor, transistorilor etc. (5).

Renotrofică (lat. *ren* = rinichi + gr. *trophe* = nutriție). Vezi Acțiune renotrofică.

Renshow. **Circuitul** ~, circuit reflex nervos format dintr-o colaterală subțire, care se desprinde din axonul neuronilor motori spinali α mici, în momentul părăsirii cornului anterior și care după un traiect recurent vine să se termine pe o celulă (celula Renshow) vecină cu celula motorie α mică; la rîndul ei, aceasta trimite un axon care se termină pe neuronul de pe al cărui axon a luat naștere fibra colaterală. Activitatea acestui circuit consistă în a menține descărcările celulelor motorii somatotonice în limite strînse. El execută o acțiune inhibitoare printr-un proces de hiperpolarizare, cînd frecvența de descărcare depășește un anumit nivel (27).

Reo- (gr. *rheos* = curent). Element de compunere care introduce în termeni referirea la un curent electric sau lichidian (32).

Reoangiografie (*reo-* + gr. *ageion* = vas + *graphein* = a scrie). Metodă de explorare a arterelor periferice, bazată pe înregistrarea variațiilor conductibilității electrice (10).

Reobază, sin.: *Prag galvanic*. Intensitatea minimă a curentului galvanic care provoacă o excitație a unui țesut nervos sau muscular (4).

Reocardiografie (*reo-* + gr. *kardia* = inimă + *graphein* = a scrie). Urmărirea variațiilor de conductibilitate a unui curent alternativ (impedanță) în timpul revoluției cardiace (10).

Reografie (*reo-* + gr. *graphein* = a scrie). Test de explorare a capacității funcționale a unui teritoriu oarecare, bazat pe înregistrarea rezistivității electrice a pielii (15).

Reometru (*reo-* + gr. *metron* = măsură). Dispozitiv pentru măsurarea debitului gazelor bazat pe principiul depresiunii realizate de un curent de gaz la trecerea printr-un tub îngust (20).

Reostat (*reo-* + gr. *statos* = care stă). Dispozitiv care servește la reglarea intensității curentului electric, bazat pe legea lui Ohm, conform căreia intensitatea curentului este invers proporțională cu rezistența circuitului. Rezistența conductorului variază direct proporțional cu lungimea sa (6).

Reotaxie (*reo-* + gr. *taxis* = ordine), sin.: *Reotropism*. Denumire dată fenomenului de deplasare a unui corp înspre sau în direcție contrară curentului de apă în care este plasat. După sensul în care se face deplasarea, reotaxia poate fi pozitivă sau negativă (15).

Reotom balistic (Weiss). Dispozitiv pentru studiul legii excitației electrice în care se poate varia durata trecerii curentului prin țesutul excitat pînă la valori de 0,001 secunde. Montajul este astfel alcătuit încît un glonte trimis de o carabină cu acid carbonic stabilește și interupe circuitul prin ruperea a 2 conductori convenabil situați. Primul circuit rupt are o rezistență foarte mică, astfel că înainte de ruperea sa aproape tot curentul de la sursă trece pe acest conductor, în circuitul general excitant necirculînd decît o nelsemnată intensitate de curent (6).

Reotropism (*reo-* + gr. *trepein* = a întoarce). Reotaxie,

Reovirusuri. Grup de virusuri conținînd 3 tipuri antigenice, producătoare — în special la copil — a unor enterite de tip diareic steatoric și fenomene catarale ale căilor respiratorii superioare (22).

rep. Abreviere pentru *repetatur* (13).

Rep. Abreviere pentru *Röntgen equivalent physical* (6).

Repartiție. Împărțirea statistică a unei colectivități în grupe care astfel sînt caracterizate numeric printr-un anumit efectiv (r , de frecvențe, r , de probabilități) (7). ~ **asimetrică**, repartiție în care majoritatea frecvențelor este concentrată de o singură parte a frecvenței maxime. Aceasta corespunde la o valoare a caracteris-

ticii foarte apropiate de unul din capetele intervalului de oscilație a repartiției. Repartițiile asimetrice de tip log-normal se prezintă frecvent în biostatistică (7). ~ **binomială**, sin.: *Distribuție binomială*, repartiția unei variabile aleatorii discrete X , care ia o valoare k , cu probabilitatea $P(X = k) = C_n^k p^k q^{n-k}$, unde X este numărul de apariții ale unui eveniment A ; P este probabilitatea apariției $P(A) = p$; q este probabilitatea contrară $P(A) = q$, ($p + q = 1$). Expresia ne dă probabilitatea ca evenimentul A să se producă de k ori în n probe independente. Repartiția binomială se aplică în cazul unor alternative: apariția sau absența unor fenomene independente (de ex. mortalitatea unui grup omogen de n persoane de aceeași vîrstă se desfășoară urmînd legea de probabilitate binomială) (37). ~ **binomială cu exponent negativ**, repartiție binomială a cărei funcție de probabilitate este termenul general al dezvoltării binomului $p^k (1-q)^{n-k}$ cu exponent negativ. Moartea celulelor bacteriene în urma unui tratament antibacterian se desfășoară urmînd această lege de probabilitate (37). ~ **de frecvențe**, seria statistică în care variabila independentă este reprezentată de o caracteristică oarecare, dar alta decît spațiul și timpul. După o diviziune cu circulație limitată, repartiția de frecvențe poate fi: a) omogradă (după criteriile calitative: sex, culoarea ochilor etc.) sau b) eterogradă (după criterii cantitative, variînd discret ca numărul dinților sau continuu ca talia). De asemenea, o repartiție poate fi deschisă (nu se precizează valorile elementelor extreme) sau închisă (7). ~ **multinomială**, sin.: *Distribuție multinomială*, generalizarea repartiției binomiale pentru mai multe variabile aleatorii discrete independente (37). ~ **normală**, sin.: *Distribuție Laplace-Gauss*, *Distribuție normală*, repartiția unei variabile aleatorii continue, care are densitatea de probabilitate

$$f(x) = \frac{1}{\sigma \sqrt{2\pi}} e^{-(x-m)^2/2\sigma^2},$$

unde m și σ^2 sînt parametrii repartiției, respectiv media și dispersia variabilei care admite pe $f(x)$. Latura cantitativă a unor fenomene biologice determinate de factori numeroși poate fi reprezentată prin repartiții normale (7). ~ **simetrică**, repartiție cu valori identice pentru frecvențele situate la distanțe egale, de o parte și de alta a frecvenței maxime. Este definită de legea normală de probabilitate (37). ~ **Snedecor**, vezi Snedecor. ~ **statistică**, sin.: *Distribuție statistică*, șir de valori ale unei variabile aleatorii, asociat cu frecvența de apariție a fiecărei valori. Este definită fie prin funcția de repartiție, fie prin legea de probabilitate care stă

la baza ei (7). ~ **Student**, vezi Student. ~ χ^2 sin.: *Distribuția Helmer-Pearson*, *Distribuția χ^2* , repartiția variabilei aleatorii continue χ^2 , care este suma patratelor a n variabile aleatorii independente:

$$\chi^2 = X \frac{2}{1} + X \frac{2}{2} + \dots + X \frac{2}{n} = \sum_{i=1}^n X \frac{2}{i}.$$

Variabilele X_i au o repartiție normală $N(0, \sigma)$; variabila χ^2 are următoarele momente: $m_1 = n \sigma^2$ și $\mu_2 = 2n\sigma^4$. Repartiția χ^2 se notează cu $H(n, \sigma)$, unde parametrul n este cunoscut ca numărul gradelor de libertate, repartiția fiind definită pentru fiecare valoare a lui n . Cînd parametrul n crește repartiția χ^2 are tendința de a se apropia de repartiția normală (37).

Vezi și: Poisson, Snedecor, Student.

Repaus (lat. *repausum*). Moment integrant al mișcării, cu caracter relativ și temporal în raport cu caracterul absolut și veșnic al mișcării. În fiziologie, reprezintă încetarea sau reducerea temporară a activității unui organ, sistem sau țesut, în vederea recuperării potențialului funcțional și a restabilirii capacității de muncă (20). ~ **vocal**, interzicerea fonației, mijloc terapeutic foarte important în inflamațiile laringelui, în special la profesioniștii vocali (30).

Repercepție (re- + lat. *perceptio* = percepție). Reprezentarea mișcărilor unui membru amputat, dînd bolnavului senzația existenței în realitate a mobilității acestui membru (35).

Repetatur (lat. = să se repete), abreviat rep. Termen folosit curent în prescripțiile medicale, prin care se arată obligativitatea de a se repeta prepararea și administrarea medicamentului specificat (13).

Replantare dentară, sin.: *Odontoplastie*. Reintroducerea în aceeași alveolă a unui dînte luxat traumatic sau extras în scopul chiuretării unui focar infecțios parodontal apical (38).

Repliază. Polimerază ARN dependentă de ARN.

Replică parțială. Copiere alternativă.

Repolarizare. Fenomen opus și succesiv depolarizării membranei fibrei musculare sau nervoase, constînd din reechilibrarea deplasărilor ionice ale acestora (ioni pozitivi în afară și ioni negativi pe fața sa internă), retragerea undei de excitație și refacerea integrală — prin procese biochimice adecvate — a stării energetice de repaus (10).

Represie (lat. *reprimerre* = a împiedica). Fenomenul de inactivare a unui operon prin interacțiunea operatorului cu represorul în stare activată, produs de gena reglatorie a operonului respectiv (17). ~ **coordonată**, fenomenul în virtutea căruia, în numeroase cazuri, genele determinate pentru mai multe enzime, aparți-

nînd în general aceleași căi metabolice, se manifestă mutațional și funcțional, în represie, ca o unitate (17). ~ **necoordonată**, modalitate de reglare a sintezelor mai multor enzime incluse într-o cale metabolică, de către o singură genă reglatorie, în cazul în care determinanții genetici ai sintezei diverselor enzime au localizări diferite, dispersate în genom (17).

Represor (lat. *repressor* = care împiedică). Frenator.

Repriză. În patologia infecțioasă, termen pentru inspirația adîncă, suierătoare, care apare după scade repetate de tuse, încheind o chîntă sau constituind punctul de plecare a unei chînte; este caracteristică acceselor tipice de tuse convulsivă (8).

Reproducere (*re-* + lat. *producere* = a naște, a crea). 1. Particularitate a memoriei constînd din posibilitatea de a readuce în conștiință reprezentările evenimentelor și fenomenelor fixate (35). 2. Denumire dată funcției de înmulțire a ființelor vii (15). ~ **brută**, fenomen demografic care reprezintă numărul mediu de copii de sex feminin pe care-l poate avea o femeie pînă la 50 ani; aduce un element în plus în aprecierea fertilității și oferă o imagine mai exactă a puterii de reproducere întrucît numai copiii de sex feminin sînt uniți reale de reproducere (8).

Resende, de. **Operația** ~, sin.: *Papilosfinc-tectomie calibrată*, procedeul de papilosfinc-tectomie prin exteriorizarea papilei pe o sondă Nélaton nr. 18 și sectionarea ei pe acest tutore (11).

Reserpină. Alcaloid izolat din *Rauwolfia serpentina* (*Apocynaceae*). Are efect neuroleptic tranchilizant și hipotensiv (prin mecanism central și periferic simpatolitic, cu acțiune blîndă, lentă și prelungită. Este folosită în psihiatrie ca tranchilizant și antipsihotic și în formele ușoare de boală hipertensivă (13).

Resorbție (*re-* + lat. *sorbere* = a absorbi, a înghiți). Preluarea unor lichide, gaze sau substanțe solide fine din anumite zone de către vasele limfatice sau sanguine, în special de la nivelul seroaselor (2). ~ **cutanată**, resorbție în general mică și selectivă dacă pielea este intactă și crescută dacă lichidul de înmuiere a pielii dizolvă sebumul sau dacă pielea este iritată, inflamată sau ulcerată (4). ~ **osoasă**, Osteoporoză. ~ **subperiostală a oaselor**, Boala Camp-Ochsner, vezi Camp-Ochsner.

Resorturi ortodontice auxiliare. Elemente de acțiune a plăcilor ortodontice sau șinelor active, care constau din resorturi obișnuite de sîrmă elastică, de grosimi diferite, cu una sau ambele extremități înglobate în acrilatul plăcii, iar partea activă în contact cu unul sau mai mulți dinți (39).

Respirator (lat. *respirare* = a respira). Aparat care asigură o ventilație pulmonară normală și constantă, urmînd caracteristicile fiecărui individ; se folosește și la administrarea anesteziei generale cu intubație (11).

Respirator syncitial virus (engl.), abreviat R.S.V. Agent patogen viral al unor afecțiuni ale aparatului respirator; în culturi celulare produce un efect citopatic de tip predominant sincitial (22).

Respirație (lat. *respiratio*). 1. Termen folosit în general pentru actul fiziologic prin care țesuturile vii ale plantelor și animalelor realizează schimburi gazoase cu mediul înconjurător (32). 2. Termen folosit în sens restrîns pentru inter-schimburile gazoase (oxigen și bioxid de carbon) la nivelul plămînului și celulelor organismului la mamifere. În mod eronat, termenul este folosit frecvent pentru procesul ventilației pulmonare (32). ~ **artificială**, executarea mişcărilor respiratorii ritmice, cu ajutorul uneia din metodele de creștere și micșorare a diametrelor cuștii toracice (15). ~ **artificială manuală**, asigurarea ventilației pulmonare prin manevre externe executate manual asupra cutiei toracice (11). ~ **asistată**, întreținerea unei amplitudini eficiente la respirația deficitară a bolnavului sau a anesteziatului prin manevre manuale imprimate camerei de amestec (balon) a aparatului de anestezie (11). ~ **controlată**, termen utilizat inițial în anesteziologie, pentru a defini suplînirea respirației abolite a bolnavului (11). ~ **externă**, fază a respirației în care se petrece saturarea cu oxigen a singelui venos la nivelul alveolelor pulmonare (32). ~ **internă**, fază a respirației care se petrece la nivelul țesuturilor și care constă din folosirea oxigenului arterial în cursul metabolismului celular și cedarea bioxidului de carbon (32). ~ **mecanică**, asigurarea ventilației pulmonare prin intermediul unei aparaturi care acționează fie asupra circuitului aerian (respirație prin acțiune internă), fie asupra cutiei toracice (respirație prin acțiune externă) (11). ~ **protezată**, suplînirea ventilației pulmonare prin intermediul unei aparaturi care realizează inspirația și expirația (11).

Vezi și: Biot, Cheyne-Stokes, Kussmaul.

Responsabilitate (lat. *responsare* = a răspunde). Termen utilizat în psihiatria judiciară în cadrul criteriului juridic, însemnînd capacitatea individului de a-și controla și aprecia faptele sale și consecințele sociale ce decurg din acestea (35). ~ **mediceală**, răspunderea penală, civilă, disciplinară și morală a medicului, în exercitarea obligațiilor profesionale (23).

Restaurare (lat. *restaurare* = a reconstrui, a reface). 1. Refacere în forma inițială (32). 2. Readucere la o poziție sau stare normală (32). ~ **selectivă**, în stomatologie, reconstitui-

rea prin aplicații protetice a reliefului ocular, în vederea obținerii unei articulații echilibrate, ținând seama de condițiile biostatice individuale (39).

Restitutio ad integrum. Vindecarea completă a unei leziuni, fără cicatrice, cu refacere tisulară și funcțională (23).

Resturile epiteliale Malassez. Vezi Malassez.

Resuscitare (lat. *resuscitare* = a redeștepta). Reanimare. ~ **cardiorespiratorie**, noțiune de reanimare prin care se definește restabilirea activității cardiorespiratorii (11). ~ **gură la gură**, sin.: *Resuscitare orală*, respirație artificială cu presiune intermitentă creată de aerul expirat al unui individ care este transmis gură la gură unui alt individ asfixic (11). ~ **gură la nas**, respirație artificială cu presiune intermitentă, în care persoana care acordă primul ajutor expiră aerul în nasul primitivului (11). ~ **orală**, Resuscitare gură la gură.

Reșută. Recădere.

Rete (lat. = rețea), sin.: *Rețea*. Termen utilizat în anatomie pentru anastomozele arteriale, venoase, nervoase, canaliculare etc., în formă de rețea (1). ~ **arteriosum**, rețea anastomotică a unor ramuri arteriale (1). ~ **articulare cubiti**, rețea articulară anastomotică situată în regiunea cotului, la formarea căreia participă, prin ramuri colaterale, arterele brahială profundă, radială și ulnară (1). ~ **articulare genus**, rețea de anastomoze arteriale formată peste suprafețele anterioare și laterale ale genunchiului, la care participă, prin ramuri colaterale, arterele femurală, poplitee, tibială anterioară și tibială posterioară (1). ~ **ealeaneum**, rețea de anastomoze arteriale situată în jurul osului calcaneu (1). ~ **canalis hypoglossi**, *Plexus venosus canalis hypoglossi*. ~ **earpi dorsale**, rețea arterială pe fața posterioară a articulației mîinii, formată de ramurile arterelor interosoase anterioară și posterioară și ramurile terminale ale arterelor ulnară și radială (1). ~ **cutaneum**, rețea de vase capilare la limita dintre corium și fascia superficială (1). ~ **dorsale pedis**, rețea arterială pe dosul piciorului, formată de ramurile arterelor tarsiene și metatarsiene unite prin ramurile plantare perforante (1). ~ **foraminis ovalis**, *Plexus venosus foraminis ovalis*. ~ **malleolare laterale**, rețea arterială anastomotică situată în jurul maleolei fibulare (1). ~ **malleolare mediale**, rețea arterială anastomotică situată în jurul maleolei tibiale (1). ~ **mirabile**, sin.: *Rețea admirabilă*, plex capilar intercalat în drumul unei artere sau vene (1). ~ **olecrani**, rețea de vase situată în jurul olecranului și în spatele cotului, formată din diviziunea diferitelor ar-

tere și în special a arterei *profunda brachii* (1). ~ **ovarii**, tubi vestigiali sau cordoane de celule situate lângă hilul ovarului, corespunzând cu *rete testis*, dar fără să fie legate cu canalul mezonefric (1). ~ **patellae**, rețea de artere care înconjură *patela* (1). ~ **testis**, sin.: *Rețea testis halleri*, rețea de tubi anastomozati în mediastinul testiculului, conținând canalele drepte și continuându-se cu canaliculele eferente (1). ~ **testis halleri**, *Rețea testis*. ~ **venosum**, rețea sau plex venos anastomotic (1). ~ **venosum dorsale manus**, rețea venoasă superficială situată pe fața dorsală a mîinii (1). ~ **venosum dorsale pedis**, rețea venoasă superficială situată pe fața dorsală a piciorului (1). ~ **venosum plantare**, rețea venoasă plexiformă, cu anse fine, situată în straturile superficiale ale plantei (1).

Retentivitate. În stomatologie, calitatea unui croșet de a se opune dislocării în sens ocular a protezei parțiale mobile sub efectul forțelor masticatorii; se realizează prin așezarea antebrațelor flexibile ale croșetelor în zonele subecuatoriale ale dinților-stilpi (39).

Retenție (lat. *retentio* = oprire, reținere). 1. Reținere. 2. Imposibilitatea de a se putea elimina un produs biologic (2). ~ **acută completă de urină**, retenție completă de urină apărută la un individ care nu a mai avut tulburări urinare (11). ~ **cavității preparate**, conformația pe care o realizează stomatologul într-o cavitate dentară preparată pentru a preveni dislocarea restaurării dentare respective (39). ~ **completă de urină**, imposibilitatea de a evacua o cantitate oricît de mică din urina conținută în vezică (11). ~ **cotiledonară**, reținerea în cavitatea uterină a unui cotiledon placentar, după naștere sau după un avort, la o sarcină înaintată; poate duce la complicații hemoragice sau infecțioase (18). ~ **cronică completă de urină**, retenție completă de urină care apare la un bolnav cu antecedente urinare și în special la acei care aveau tulburări în evacuarea urinei (11). ~ **dentară**, Incluziune dentară. ~ **fetală**, reținerea fătului mort în cavitatea uterină, în special cînd accidentul survine în a doua jumătate a sarcinii (18). ~ **gastrică**, acumularea în stomac a alimentelor sau a bariului în cursul stenozei pilorice sau a spasmului piloric prelungit (16). ~ **incompletă acută de urină**, evacuarea citorva picături de urină, de un bolnav aflat în retenție acută completă (11). ~ **incompletă de urină**, imposibilitatea de a goli complet vezica prin micțiune (11). ~ **eu magneți**, mijloc de fixare a protezelor dentare mobile, constînd din introducerea de magneți în baza protezelor sau în corpul maxilarelor și în baza protezelor. Ambele metode pot fi indicate pentru bolnavii cu creste alveolare accentuat deficitare, iar

prima metodă și în caz de maxilectomia ambelor maxilare (39). ~ de membrană, expulzarea incompletă a membranelor ovulare în perioada a III-a a nașterii; duce la reținerea lor în uter, fapt care poate produce în perioada a IV-a a nașterii hemoragie, iar în cursul lăuziei endometrită puerperală sau stări hemoragice prelungite (18). ~ de placenta, reținerea mai mult de o oră a placentei în cavitatea uterină în perioada a III-a a nașterii prin neexpulzare. Se datorește fie unor aderențe anormale ale placentei cu pereții cavității uterine, fie unei hipodinamii uterine în perioada a III-a. În acest caz se pot instala hemoragiile care obligă extracția manuală de urgență a placentei (18). ~ protezei, totalitatea elementelor mecanice folosite în construcția unei proteze pentru asigurarea menținerii ei în poziție, împotriva forțelor de dislocare din gură (39). ~ de urină, imposibilitatea de a goli spontan, parțial sau total urina conținută în vezică (11).

Reticul (lat. *reticulum*). *Reticulum*. ~ endoplasmic (Palade și Porter). Rețea de structuri membranoase cu dublu contur, care alcătuiesc trasee canaliculare și saci turtiți. Se întinde de la membrana citoplasmică la spațiul perinuclear, creînd un vast sistem canicular care realizează o legătură a nucleului și celorlalte organe cu exteriorul și constituie calea majoră a schimburilor metabolice celulare. Pe fața externă a reticulului endoplasmic se găsesc numeroase granule Palade (2). ~ nuclear, rețeaua intercromatiniană sau cromatiniană a unui nucleu (1). ~ stelat, porțiune a pulpei emailului dentar în care celulele formează o rețea cu spații mari, pline cu lichid (1).

Reticulină. Proteină izolată din fibrele țesutului reticular, identificabilă prin impregnație argentică (1).

Reticuloцит (lat. *reticulum* = rețea + gr. *kytos* = celulă), sin.: *Proeritroцит*, *Pronormocit*. Globul roșu incomplet maturat, fără nucleu, care la colorația supravitală prezintă granulații de ribonucleoproteine. În singele periferic normal, reticulocitele reprezintă între 10 și 20 % din totalul globulelor roșii. Reticulocitele cresc în procese hemolitice și în hemoragii acute; în anemia hipocromă feripriva sau anemia megalocitară constituie un test fidel al eficacității tratamentului („criza reticulocitară”) (19).

Reticulocitoză (*reticulocit* + -oză). Creșterea numărului de reticulocite din singele circulant, în timpul perioadei de regenerare a măduvei (15).

Reticuloendoteliomatoză, sin.: *Reticuloendoteliioză*. Termen folosit de unii autori pentru reticulozele maligne (19).

Reticuloendoteliioză. Reticuloendoteliomatoză. ~ malignă, sin.: *Reticuloză malignă*, nume generic care cuprinde diferite forme de proliferări maligne ale sistemului reticulohistiocitar, cu sau fără manifestări leucemice (leucemia cu monocite tip Schilling, leucemia reticuloendotelială). Din acest cadru general s-au separat unele entități, ca boala Abt-Letterer-Siwe (la sugari și copii mici). Reticuloendoteliioza malignă trebuie diferențiată de reticulozele reacționale, precum și de cele metabolice (19).

Reticulofilament. Substanță reticulofilamentoasă caracteristică globulelor roșii depozitate de nucleu, dar încă incomplet maturate (reticulocite); reprezintă resturi de acid ribonucleic și se colorează supravital cu albastru de brilliantresil (19).

Reticulohistiocitoză. Termen vag pentru procese afectînd componentele sistemului reticulohistiocitar. În dermatologie, termenul este folosit ca sinonim pentru reticuloza cutanată (12).

Reticulolimfosarcom. Tumoare malignă a sistemului limforectular, caracterizată prin distrugerea arhitecturii foliculare limfoide a organului, invadarea capsulei și atipii celulare polimorfe cu mitoze frecvente (2).

Reticulom (lat. *reticulum* = rețea + -oma). Proliferare tumorală benignă a retotelilor din ganglionii limfatici cu o rețea argentină (2). ~ eozinofil (Soboleva), Granulom eozinofilic.

Reticulopatie (lat. *reticulum* = rețea + gr. *pathos* = boală). Reticuloză.

Reticulosarcom (lat. *reticulum* = rețea + gr. *sarx* = carne + -oma). Boală tumorală malignă a sistemului limfatic, intrînd în grupul bolilor denumite de unii autori limfoame maligne. Reprezintă proliferarea tumorală a componentei reticulare a țesutului limfatic (19).

Reticuloză (lat. *reticulum* = rețea + -oză), sin.: *Reticulopatie*. Afecțiune a sistemului reticulohistiocitar cu o mare variabilitate etiopatogenică. Reticulozele sînt caracterizate printr-un accentuat polimorfism morfoclinic. În general se pot clasifica în: reticuloze inflamatorii (acute, cronice), reticuloendoteliioze sau reticuloze hiperplazice tumorale și reticuloze metabolice (tezaursimoze) (19). ~ cutanată, sin.: *Histiocitoză*, *Reticulohistiocitoză*, *Reticuloză histiocitară*, *Reticuloză histiomocitară*, grup de reticuloze în care predomină participarea dermului printr-o proliferare a elementelor din seria reticulohistiocitară. *Tipuri anatomico-clinice*: a) r. hiperplazice, tip reticuloza Sézary (pseudotumorală) și tip de reticuloză pură benignă, sistematizată

(Gay Prieto); b) r. malignă de la început sau ca urmare a unei alte dermatoze. Formele cu tumori localizate sau unice se aprobe de reticulosarcom; c) r. leucemică este uneori numai un stadiu evolutiv al unei reticuloze cutanate (12). ~ **difuză**, grup de reticuloze poliviscerale sistematizate, unele acute (de ex. boala Letterer-Siwe întâlnită la sugar), iar altele subacute sau cronice. Dintre formele cronice, unele prezintă o predominanță cutanată, având un aspect clinic foarte polimorf (12). ~ **eozinofilică benignă** a oaselor (Bremen-Wolkas), Granulom eozinofilic. ~ **histiocitară**, Reticuloză cutanată. ~ **histiomonoitară**, Reticuloză cutanată. ~ **limfocitară benignă**, Sarcoid Spiegler-Fendt, vezi Spiegler-Fendt. ~ **malignă**, Reticuloendoteliioză malignă. ~ **mastocitară**, formă rară, gravă, de mastocitoză cutaneo-viscerală, cu erupții cutanate polimorfe. Deseori, intermitent pruriginoasă, este însoțită de un sindrom visceral, splenomegalie, hepatomegalie, poliadenoopatii (12).

Reticulum (lat. = rețea), sin.: *Reticul*, *Rețea*. 1. Termen folosit în anatomie pentru formațiuni dispuse încrucișat în toate sensurile sau cu o arhitectură regulată, ca o rețea, în special pentru rețele protoplasmice intracelulare (1). 2. Țesut conjunctiv reticular (1).

Retinaculum (lat. = legătură). Îngroșare fascială specială care îmbracă, acoperă sau susține un organ sau o formațiune anatomică (1). ~ **extensorum**, sin.: *Ligament inelar posterior al carpalui*, îngroșare a fasciei profunde pe dosul încheieturii mîinii și antebrațului, inserată lateral pe osul radius și medial pe ulnă; este situată deasupra tendoanelor mușchilor extensori ai încheieturii mîinii și degetelor, pe care le menține în poziție, sporindu-le eficacitatea (1). ~ **flexorum**, sin.: *Ligament inelar anterior al carpalui*, bandă îngroșată a fasciei profunde, pe fața anterioară a carpalui, atașată lateral de oasele scafoid și trapez și medial de pisiform și osul cu cîrlig; pe sub aceasta trec tendonul mușchiului flexorul lung al policelui și tendoanele mușchilor flexori ai degetelor (1). ~ **musculorum extensorum pedis superius**, sin.: *Ligamentum transversum cruris*, porțiunea antero-inferioară, mai îngroșată a fasciei gambiere, fixată pe oasele tibia și fibula și servind ca o chingă care ajută conțința pe loc a tendoanelor mușchilor extensori care trec pe dinapoia ei (1). ~ **musculorum fibularium inferius**, *Retinaculum musculorum peroneorum inferius*. ~ **musculorum fibularium superius**, *Retinaculum musculorum peroneorum superius*. ~ **musculorum flexorum pedis**, sin.: *Ligament inelar intern*, *Ligamentum laciniatum*, bandă fibroasă întinsă între maleola medială și tuberculul medial al calcaneului peste ten-

doanele mușchilor tibial posterior, *flexor digitorum longus* și *flexor hallucis longus* (1). ~ **musculorum peroneorum inferius**, sin.: *Ligament inelar extern*, *Retinaculum musculorum fibularium inferius*, bandă a fasciei gleznei care, prin inserarea pe tuberculul peroneal, menține tendoanele mușchilor *peroneus longus* și *peroneus brevis* în contact cu suprafața laterală a calcaneului (1). ~ **musculorum peroneorum superius**, sin.: *Retinaculum musculorum fibularium superius*, bandă a fasciei gambiere, peste tendoanele mușchilor *peroneus longus* și *peroneus brevis*, întinzindu-se înapoia maleolei laterale pînă la fascia transversă profundă a gambei (1). ~ **patellae laterale**, prelungire aponevrotică a capsulei articulației genunchiului și a mușchiului vast lateral care coboară lateral de rotulă (1). ~ **patellae mediale**, prelungire aponevrotică a capsulei articulației genunchiului și a mușchiului vast medial, care coboară medial de rotulă (1).

Retină (lat. *rete* = rețea). Pătura receptivă pentru lumină a globului ocular. Se întinde de la punctul de ieșire a nervului optic din globul ocular, pînă la *ora serrata*; este alcătuită din următoarele straturi (din interior în afară): pigmentar, neuroepitelial (cuprinzînd celulele cu conuri și bastonașe), membrana limitantă externă, nuclear (granular) extern, reticular (plexiform) extern, nuclear (granular) intern, reticular (plexiform) intern, ganglionar (ai fibrelor nervoase), membrana limitantă internă. Aceste straturi sînt unite de elemente neuroglice foarte diferențiate, celulele de susținere Müller (1). ~ **coarctată**, aspect oftalmoscopic caracterizat prin strîmtoarea vaselor retiniene (28).

Retinită (*retină* + *-ită*). Inflamația retinei (28). ~ **centrală seroasă**, leziune retiniană inflamatorie sau vasomotorie, caracterizată prin prezența unui edem difuz în regiunea maculară (28). ~ **circinată**, retinită manifestată prin pete albe strălucitoare care înconjură macula și discul optic ca o coroană, urmare unor hemoragii profunde (28). ~ **diselformă**, sin.: *Degenerescență maculară*, retinită manifestată prin prezența unei formațiuni rotunde, gălbui, în regiunea maculară; are evoluție progresivă, apărînd la persoane în vîrstă (28). ~ **exsudativă**, retinită manifestată prin prezența unor zone exsudative între vase (28). ~ **proliferantă**, sin.: *Leucoză retiniană*, retinită caracterizată printr-un țesut conjunctiv de neoformație care invadează vitrosul (28). ~ **punctată albescens**, formă de retinită congenitală, degenerativă, caracterizată prin numeroase puncte albe, scăderea vederii centrale și hemeralopie (28). ~ **septică Roth**, vezi Roth. ~ **simpatică**, formă de retinită care apare în cadrul oftalmiei

simpatice, caracterizată prin hiperemie, congestia papilei și scădere mare a acuității vizuale (28).

Vezi și: Coats, Stargardt.

Retino- (lat. *rete* = rețea). Element de compunere care introduce în termeni referirea la retină (32).

Retinoblastom (*retino-* + gr. *blastos* = germe + *-oma*). Gliom retinian.

Retinocitom (*retino-* + gr. *kytos* = celulă + *-oma*). Gliom retinian.

Retinofot. Aparat pentru fotografierea fundului de ochi (28).

Retinopapilită (*retino-* + lat. *papilla* = papilă + *-ită*). Inflamație a retinei și a nervului optic (28).

Retinopatie (*retino-* + gr. *pathos* = boală). Stare patologică a retinei, de obicei asociată cu tulburări de vedere, metamorfopsie, edem și uneori hemoragii în retină (28). ~ **angiospastică**, leziuni retiniene de tip edematos, care apar în urma unui spasm parțial sau complet al arterei centrale a retinei (28). ~ **diabetică**, retinopatie care apare în cursul diabetului, manifestată prin hemoragii și exsudate punctiforme situate în stratul plexiform extern al retinei, focare de degenerescență și proliferative, uneori tromboza venei centrale a retinei (28). ~ **gravidică**, retinopatie care apare în cursul gravidității, manifestată prin exsudate, hemoragii și alterații vasculare (28). ~ **hipertensivă**, alterații neuroretiniene întâlnite în fazele avansate ale hipertensiunii arteriale, constând din hemoragii, exsudate și alterații vasculare (28). ~ **leucemică**, formă de retinopatie care apare în leucemie și care se caracterizează prin paloarea retinei, hemoragiile, exsudate și sinuozități vasculare (28). ~ **nefritică**, leziuni retiniene de tip hemoragic și exsudativ, care apar în cursul unei nefrite (28). ~ **pigmentară**, sin.: *Abiotrofie retiniană*, *Degenerescență tapetoretiniană*, retinopatie cu pigmentație, atrofie corioretiniană, scleroză vasculară și atrofie optică consecutivă (28). ~ **traumatică**, Boala Purtscher, vezi Purtscher. ~ **vasculară**, manifestări retiniene în cadrul unor boli vasculare, ca hipertensiunea arterială, nefrita cronică, eclampsia și arterioscleroza avansată, caracterizate prin hemoragii, exsudate, scleroză vasculară, stea maculară, edem vascular (28).

Retinosisis (*retino-* + gr. *schisis* = diviziune). Degenerescență chistoidă periferică a retinei (28).

Retinoscop (*retino-* + gr. *skopein* = a vedea). Skiascop.

Retinoseopie (*retino-* + gr. *skopein* = a vedea). Skiascopie.

Retoteliom (lat. *rete* = rețea + *endoteliom*) Tumoare a sistemului reticulohistiocitar constituită din elemente de înveliș (retoteliu) ale sinusurilor ganglionilor limfatici, cu structură afibrilată, cu celule nediferențiate, indicând o malignitate relativă, spre deosebire de retotelsarcom sau reticulosarcom (2).

Retotelsarcom. Tumoare malignă de sistem interesând ganglionii limfatici, deseori asociată cu proliferarea concomitentă a elementelor limfoide, realizându-se limforetotelsarcom sau limforeticuloendoteliosarcom (2).

Retractilitate (lat. *retractare* = a trage înapoi, a reveni). Proprietatea țesutului musculoelastic de a se scurta și a reveni la starea inițială după ce a fost întins în mod activ sau pasiv (15). ~ **uterină**, capacitatea fibrei musculare uterine de a-și reduce volumul, datorită elasticității, producând micșorarea corpului uterin. Fenomenul se observă după golirea uterului de produsul de concepție, în caz de avort sau naștere (18).

Retracție (lat. *retractio*, de la *re* = înapoi + *trahere* = a trage). Fenomen fizico-chimic prin care se produce scurtarea sau diminuarea de volum a unui țesut (11). ~ **aponevrozei palmare**, Boala Dupuytren, vezi Dupuytren. ~ **aponevrozei plantare**, Boala Ledderhose, vezi Ledderhose. ~ **cheagului**, fenomen fiziologic observat în cursul coagulării singelui, intra- sau extravascular. Retracția cheagului normală este în funcție de prezența unui număr suficient de trombocite normale (retractozim), precum și — probabil — în funcție de prezența factorului de stabilizare a fibrinei. În caz de deficiență a acestor două elemente, cheagul se retractă insuficient sau de loc, ceea ce duce la compromiterea hemostazei. În practică, măsurarea retracției cheagului calitativ sau și cantitativ este importantă în special în diagnosticul trombocitopeniilor sau/și trombocitopatiilor (19). ~ **ischemică**, scurtarea unui grup musculotendinos în urma unei necroze ischemice (24). ~ **mamelonului**, anomalie congenitală sau semn clinic de malignitate a unei tumori mamare juxtamamelonare, constând din ombilicarea mamelonului cu imposibilitatea de a-i produce protruzia (11). ~ **musculară ischemică**, Sindromul Volkmann, vezi Volkmann. ~ **sistoliceă**, fenomen observat în pericarditele adezive și constând dintr-o retracție a peretelui toracic în timpul sistolei; poate îmbrăca aspecte diferite: depresiune punctiformă a virfului, depresiune pluricostală netă etc. (10).

Retro- (lat. *retro* = înapoi). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de: situat înapoi, în spate (32).

Retrobulbar (*retro-* + lat. *bulbus* = bulb). În oftalmologie, termen care localizează un proces îndărătul globului ocular (28).

Retrocuplare. Termen ipotetic în fiziopatologia cardiacă, constând dintr-o facilitare — în cursul fazei de excitabilitate supranormală — a „ieșirii” excitației ectopice care determină extrasistola și realizarea, în acest mod, a cuplării bătăii sinuzale cu cea anormală (10).

Retrofecțiune. Mod particular de autoinfestare întâlnit în oxiază. Larvele de oxiiuri, ieșite prin ecloziunea ouălor localizate în regiunea perianală, pătrund activ prin orificiul anal în intestin, unde se pot transforma în forme adulte (31).

Retroflexie (*retro-* + lat. *flexio* = îndoire). Flexiune înapoi (24). ~ **uterină**, flexiunea înapoi a corpului uterin față de col (18).

Retrogenie (*retro-* + gr. *geneion* = bărbie). Bărbie ștearsă, infundată prin lipsa de dezvoltare a mandibulei în totalitate sau numai a ramurilor horizontale (38).

Retrognăție (*retro-* + gr. *gnathos* = falcă). Infundarea etajului mijlociu al feței prin lipsa de dezvoltare a maxilarului sau ca sechelă a fracturilor horizontale ale acestuia (38).

Retrohipofiză (*retro-* + gr. *hypo* = sub + *physis* = creștere). 1. *Lobus posterior hypophyseos*. 2. Pulbere de hipofiză posterioară cu proprietăți antiidiuretice, administrată în diabetul insipid sub formă de prize nazale (13).

Retroinhibiție (*retro-* + lat. *inhibere* = a împiedica). Vezi Legătură inversă.

Retrolistezis (*retro-* + gr. *olisthanein* = a aluneca), sin.: *Retrospondilolistezis*. Alunecare a corpurilor vertebrale înapoi față de corpurile vertebrale subiacente (24).

Retromutație (*retro-* + lat. *mutatio* = schimbare). Mutație inversă.

Retroperitoneal. Situat înapoia peritoneului parietal posterior (1).

Retropleuropneumoperitoneu. Metodă radiologică constând din introducerea unei substanțe de contrast gazoase în spațiul celulo-grăs retroperitoneal, în scopul punerii în evidență a unor organe (rinichi, suprarenale etc.) sau formațiuni patologice (36).

Retropoziție (*retro-* + lat. *positio* = poziție). Plasarea unei formațiuni anatomice înapoia poziției sale anterioare (32). ~ **unui mușchi oculomotor**, intervenție chirurgicală pentru corectarea strabismului, în care un mușchi oculomotor este dezinsertat și reinsertat apoi mai posterior, pentru a slăbi efectul contracției sale (28). ~ **uterină**, sin.: *Retropulsiune uterină*, deplasarea în totalitate a uterului înapoi față de axa longitudinală a bazinului (18).

Retropulsiune (*retro-* + lat. *pellere* = a mișca). Vezi Pulsiune. ~ **uterină**, Retropoziție uterină.

Retrospondilolistezis (*retro-* + gr. *spondylos* = vertebră + *olisthanein* = a aluneca). Retrolistezis.

Retroversiune (*retro-* + lat. *vertere* = a se întoarce). Poziție anormală a unui organ datorită basculării lui înapoi, în jurul axului său transversal (18). ~ **uterină**, devierea corpului uterin înapoi și în jos și a colului uterin înainte și în sus, prin bascularea uterului în jurul unui ax transversal fictiv care trece la unirea corpului cu colul uterin (18). ~ **uterină ireductibilă**, retroversiune uterină care nu poate fi corijată manual prin tactul vaginal. Aceasta se datorește fie inclavării uterului în concavitatea sacrată, fie unei retracții pronunțate a ligamentelor largi, fie unor aderențe care fixează uterul (18).

Retușare (fr. *retoucher* = a corecta, a retușa). Corectare chirurgicală sau ortotică a unui bont, cicatrice, operații, aparat ortopedic sau proteze dentare, pentru motive estetice sau în vederea unei mai bune adaptări funcționale (24). ~ **de bont**, Reamputație.

Retzius, Anders Adolf, 1796—1860. **Circumvoluțiile** ~, denumire pentru două sau 3 circumvoluții rudimentare, mici, inconstante, care ocupă unghiul dintre *gyrus dentatum* și hipocamp, imediat dedesubtul spleniului corpului calos (1). **Spațiul** ~, *Spatium retropubicum*.

Retzius, Magnus Gustaf, 1842—1919. **Orificiul** ~, Orificiul Key, vezi Key. **Striațiile** ~, linii generate de succesiunea poziției ritmice, în straturi, a matricei smaltului în timpul dezvoltării coroanei (38).

Rețea (lat. *retella*). 1. *Rețe*. 2. *Reticulum*. 3. Termen folosit pentru formațiuni sau semne care se intersectează (32). ~ **admirabilă**, *Rețe mirabile*. ~ **de distribuție a apei**, totalitatea conductelor care transportă apa de la sectorul de înmagazinare la locul de utilizare. Există sistemul ramificat și inelar, cel din urmă fiind preferat deoarece asigură circulația continuă a apei și împiedică stagnarea ei. În rețeaua de distribuție, apa nu trebuie să sufere nici un fel de impurificări (caracteristicile fizice, chimice și bacteriologice să rămână nemodificate), de aceea este necesar ca rețeaua să fie etanșă și să existe în permanență în ea apă sub presiune (20). ~ **grafică**, sistem de linii intersectate, paralele cu cele două axe de referință, care servesc drept repere într-o reprezentare grafică. Scările folosite pentru trasarea rețelelor pot fi de același tip (uniforme sau funcționale) sau de tipuri diferite, cum ar fi, rețeaua semilogaritmică, unde una din scări este uniformă, iar a 2-a este funcțională (logaritmică) (7). ~

semilogaritmică, rețea funcțională care are o scară logaritmică pe una dintre axe. Este folosită pentru a reprezenta ritmuri de creștere, fenomene cu mari intervale de variație, curbe cu niveluri diferite. Funcția exponențială este reprezentată printr-o dreaptă, dacă se folosește scara funcțională pe axa Oy (7).

Vezi și : Chiari, Haglund, Haller, Purkinje.

Retetă (neogr. *retseta*). Dispoziție scrisă a medicului privitoare la tratamentul medicamentos al bolnavului; părțile rețetei sînt : superscripția, inscripția, subscriptia și instrucția (14).

Reumatism (gr. *rheumatismos* = care curge). 1. Boală infecțioasă cu etiologie complexă, în care streptococul hemolitic joacă un rol preponderent; afectează țesutul conjunctiv, în special de la nivelul articulațiilor și inimii (reumatism cardioarticular). Morfopatologic se caracterizează prin 3 faze evolutive : alterativă (degenerescență fibrinoidă), granulomatoasă (granulomul reumatismal) și cicatriceală (scleroză) (2). 2. Termen generic folosit în mod abuziv pentru diferite procese articulare (2). ~ **acromegalie**, formă de reumatism care are drept cauză adenomul eozinofil al hipofizei și care poate prezenta clinic o formă articulară periferică (4). ~ **din Bougainville**, formă de poliartrită acută epidemică tropicală, descrisă inițial în insula cu acest nume din arhipelagul Salomon (4). ~ **brucelozie**, reumatism secundar avînd la origine o infecție cu *Brucella melitensis* sau *abortus* (4). ~ **cardiac evolutiv**, sin. : *Cardită reumatismală evolutivă*, formă subacută sau cronică severă și relativ rezistentă a carditei reumatismale, instalată după episodul inițial al bolii sau după una din recăderi (10). ~ **cardioarticular**, Boala Bouillaud, vezi Bouillaud. ~ **cataral**, formă de reumatism de etiologie virotică (Neergaard), avînd drept caracteristică aspectul migratoriu al artropatiilor și o deosebită meteorosensibilitate (4). ~ **eronic deformant**, sin. : *Poliartroză, Reumatism cronic degenerativ*, sindrom poliarticular cu evoluție cronică progresivă, caracterizat prin alterarea stării generale și instalarea de deformități multiple prin anchiloze în poziții vicioase, care se instalează treptat, în puseuri (24). ~ **eronic degenerativ**, Reumatism cronic deformant. ~ **eronic inflamator**, Poliartrită cronică evolutivă. ~ **eronic progresiv infecțios**, Poliartrită cronică evolutivă. ~ **infecțios**, termen impropriu folosit pentru manifestări articulare produse de agenți infecțioși diverși (gonococ, streptococ, bacil Koch etc.) (2). ~ **muscular**, dureri reumatice interesînd musculatura voluntară și structurile sale fibroase (2). ~ **nodos**, artroză cu afecțiuni nodulare articulare (4). ~ **palindromie** (Hench-Rosenberg),

formă de sindrom articular în care simptomatologia este fugace și labilă; evoluează în accese repetate (4). ~ **poliarticular acut**, Boala Bouillaud, vezi Bouillaud. ~ **saturnin**, denumire necorespunzătoare pentru pseudoreumatismul saturnin (9). ~ **scarlatinos precoce**, formă de reumatism care apare în primele zile ale scarlatinei, ca o manifestare toxică; cuprinde în special articulațiile mici, uneori simetric, fără să ducă la exsudat articular; are o evoluție benignă spre vindecare în câteva zile (8). ~ **scarlatinos tardiv**, formă de reumatism care apare în convalescența scarlatinei, în a 3-a - a 6-a săptămîină de boală, ca o complicație alergică a bolii, evoluînd în general ca un reumatism poliarticular Bouillaud, cu afectare posibilă a endocardului, cu febră mare sau afebril, însoțindu-se uneori de manifestări coreice; survine mai frecvent la bolnavi cu reumatism articular în antecedente (8). ~ **streptococic**, manifestări artropatice care au la origine o infecție cu streptococ : erizipel, scarlatină, endocardită cu streptococ *viridans* etc. și care nu evoluează spre artrită supurată (4). ~ **tuberculos Poncet**, vezi Poncet.

Vezi și : MacLeod.

Reumatoid (gr. *rheuma* = curgere + *eidos* = formă), sin. : *Pseudoreumatism infecțios*. Multiple localizări articulare, ca urmare a unor boli infecțioase acute (scarlatină, dizenterie, gonoree ș.a.), datorite acțiunii directe a agentului patogen respectiv, care poate fi pus în evidență la nivelul articulațiilor interesate (2). ~ **dizenterie**, inflamație articulară care apare fie la începutul dizenteriei, cînd de obicei prinde o singură articulație și evoluează rapid către vindecare, sau, cel mai des, în convalescență, fie după vindecare clinică, cînd se manifestă sub forma unei poliartrite cu evoluție lungă, interesînd mai ales articulațiile scapulo-humerală, genunchiului, tibiotalariană și pumnului (8).

Reumatologie (*reumatism* + gr. *logos* = știință). Specialitate a medicinei clinice care se ocupă cu diferitele forme de reumatism (24).

Reumatoze. Entități patologice încadrate în categoria afecțiunilor reumatismale (de ex. pelioza reumatismală) (4).

Reusner. Semnul ~, accentuarea pulsațiilor arterelor uterine, percepută în fundul de sac Douglas, începînd din luna a IV-a a sarcinii (10).

Revelator (lat. *revelator* = care dezvăluie). Soluție de substanțe chimice cu ajutorul căreia se revelează (se pune în evidență) imaginea latentă de pe un film impresionat de razele luminoase sau de radiațiile Röntgen. Substan-

țele revelatoare utilizate în radiologie sînt metolul și hidrochinona (36).

Vezi și: Partridge.

Revent. *Rheum palmatum*.

Reverdin, Albert, 1880—1929. **Aeul** ~, instrument metalic folosit pentru coaserea țesuturilor, format dintr-un minier de care este fixată o tijă-ac de lungimi, grosimi și curburi diferite sau în unghi drept, prevăzută către vîrf cu o ureche laterală, care poate fi închisă și deschisă cu ajutorul unui cursor manevrat de un buton fixat de minier (11).

Reverdin, Jacques Louis, 1842—1908. **Grefă cutanată** ~, grefă cutanată liberă, insulară subțire, care cuprinde în grosimea ei epidermul și foarte puțin din derm (24). **Operația** ~, rezecție cuneiformă cu bază internă a capului primului metatarsian, în cura pentru *hallux-valgus* (24).

Reversie (lat. *reversio*). Atavism.

Revol, L. **Boala** ~, diateză hemoragică constituțională caracterizată prin prezența de trombocite rotunde, lipsite de aglutinabilitate (19).

Revoluție cardiacă. Ciclu complet al activității inimii, format din sistola ventriculară, diastola generală și sistola atrială (10).

Revulsie (lat. *revulsio*). Modalitate terapeutică care constă din provocarea unei iritații locale cu consecințe favorabile la locul iritației și la distanță (14). ~ **toracică**, metodă prin care se determină hiperemia tegumentelor toracice, în scopul reducerii congestiei planurilor profunde; se obține prin cataplasme de muștar, prișniț, badijonaj cu iod etc. (34).

Revulsiv. Agent capabil de a produce revulsie. Exemple de substanțe revulsive sînt: preparatele de făină de muștar (aplicate pe pielea sub formă de sinapism), oleurile volatile ale terebentină, camforul (folosite ca soluții alcoolice pentru fricție), salicilatul de metil (în unguente), capsaicina, amoniacul (14).

Reynold-Revilloid-Déjérine. **Sindromul** ~, Sindromul interolivar Déjérine, vezi Déjérine.

Reynolds, Osborn. **Numărul** ~, parametru dimensional care stabilește condițiile ce determină transformarea stării de curgere laminară într-o stare turbulentă; raportul energiei de accelerare față de lucrul mecanic al forței de frecare. Pentru majoritatea lichidelor omogene, valoarea critică a numărului Reynolds este aproximativ 1 000. Singele, neputînd fi considerat un lichid omogen, este necesar a se stabili valoarea numărului Reynolds în sistemul circulației vasculare sanguine. Culter și Pappenheimer, utilizînd o metodă bazată pe determinarea rezistenței electrice a singelui circulant, găsesc valoarea numărului Reynolds egală cu 970 ± 80 . Această valoare de-

pinde de lărgimea tubului, de concentrația eritrocitelor și de temperatură (6).

Reynolds-Ollier. **Metoda** ~, metodă de conservare a transplantelor osoase, în mertiolat de sodiu soluție 1/1 000 și apoi 1/5 000. Transplantele se pot conserva astfel într-un frigider obișnuit la +4°C, timp de 2—3 luni (24).

Rezectoscop (Mac Carthy) (*rezecție* + gr. *skopein* = a vedea). Aparat pentru executarea electrorezecției prostatice pe cale endoscopică (11).

Rezecție (lat. *resectio*). Excizia unei porțiuni de mărime diferită între 2 secțiuni chirurgicale practicate într-un organ (24). ~ **apicală**, Apicectomie. ~ **articulară**, sin.: *Ar-trectomie*, intervenție chirurgicală care constă din ridicarea unor porțiuni mai mult sau mai puțin importante din extremitățile osoase articulare fie cu scop artroplastic (rezecție artroplastică), fie cu scopul anchilozării articulației (rezecție-artrodeză) (24). ~ **artroplastice**, sin.: *Rezecție modelantă*, rezecție articulară largă, făcută cu scopul de a recupera mișcările articulare și deci funcția (24). ~ **bronșică**, eliminarea chirurgicală a unui segment de bronhie lezată (34). ~ **cardiogastrică**, gastrectomie cilindrică cuprinzînd cardia și regiunea învecinată juxtacardiacă (11). ~ **cuneiformă**, rezecție de formă prismatică a unui os sau a unei articulații, efectuată cu scopul corectării axului funcțional al segmentului (24). ~ **extraperiostală**, rezecția unui segment osos, efectuată fără o decolare prealabilă a periostului (24). ~ **gastrică**, Gastrectomie. ~ **lobelona**, procedeu de rezecție parțială, sublobară, dar plurisegmentară, după sistematizarea lobelona (Garraud) (11). ~ **mamară parțială**, ablația mai multor lobi glandulari mamar (11). ~ **mamară subtotală**, ablația majorității glandei mamare, cu păstrarea învelișului cutanat (11). ~ **mamară totală**, ablația glandei mamare în întregime, cu păstrarea învelișului cutanat (11). ~ **mediogastrică**, gastrectomie cilindrică cuprinzînd o zonă din stomac distanțată de ambele orificii, în general mai apropiată de pilor decît de cardia (11). ~ **modelantă**, Rezecție artroplastică. ~ **nervului presacrat**, Procedeu Cotte, vezi Cotte. ~ **pulmonară**, denumire desemnînd excizia unui segment pulmonar, a unui lob sau a unui plămîn întreg (34). ~ **pulmonară asociată**, tehnică de rezecție pulmonară parțială, care constă din asocierea de rezecții limitate în același lob sau în lobi învecinați (de aceeași parte) (11). ~ **pulmonară bilaterală simultană**, tehnică de rezecție pulmonară, care extirpă în același timp operator teritorii parenchimatose din ambii plămîni (11). ~ **pulmonară combinată**, tehnică de rezecție pulmonară parțială care asociază

rezeție totală sau parțială a unui lob cu o rezeție segmentară din lobul învecinat, în prezența scizurii blocate în procesul patologic (lob superior + segment apical al lobului inferior, lob inferior + lingula etc.) (11). ~ **pulmonară mecanică**, procedeul de rezeție a parenchimului pulmonar cu aparate de sutură mecanică, care realizează hemostaza și aerostaza prin capsarea parenchimului cu un șir dublu de agrafe de tantal (11). ~ **sclerală**, intervenție fistulizantă antiglaucomatoasă constând din rezeție cu foarfecele sau cu trepanul a unei mici porțiuni de scleră (28). ~ **septului nazal**, metodă chirurgicală de tratament a deviației septului nazal, constând din îndepărtarea porțiunii deviate, obstruante, a scheletului septului nazal osteocartilaginos (30). ~ **subperiostală**, rezeția unui segment osos, efectuată după decolarea periostului (24). ~ **tendinoasă**, rezeția unei porțiuni de tendon, efectuată de obicei în vederea scurtării sale (24).

Vezi și: Gurd-Mumford.

Rezeție-anastomoză bronșică. Tehnică de rezeție pulmonară parțială pentru cancer bronhopulmonar, care asociază lobectomie ablația unei manșete din axul aerian principal, cu anastomoză termino-terminală între bronhia primitivă și segmentul bronșic al parenchimului pulmonar restant (11). ~ **traheobronșică**, tehnică de pneumonectomie cu rezeția carenei și anastomoză termino-terminală între segmentul distal al traheei și bronhia primitivă contralaterală (11).

Rezeție-artrodeză. Rezeție articulară făcută cu scopul anchilozării articulației în poziție funcțională (24).

Rezeție-reconstrucție. Metodă de artroplastie, care constă din rezeția unei extremități osoase a articulației și înlocuirea ei cu o endoproteză (24).

Rezervă (lat. *reservare* = a pune de o parte). 1. Ceea ce rămâne; ceea ce are un caracter potențial (32). 2. Ceea ce este păstrat pentru a fi utilizat în viitor (32). 3. Camera de spital în care se internează cel mult 2 bolnavi (32). ~ **alcalină**, cantitatea totală de ioni bazici (în special de bicarbonați) din sânge și din celelalte umori ale organismului, capabilă să acționeze ca tampon și să mențină în limite normale pH-ul sanguin (15). ~ **ventilatorie**, indicele care indică rezerva de adaptare a respirației la efort; se calculează scăzând volumul respirator de repaus din volumul respirator maxim și se exprimă în procente din ventilația maximă. Cifrele fiziologice variază între 91 și 96% (34).

Rezervor. Din punct de vedere epidemiologic (mai corect rezervor de virus) se referă la capacitatea anumitor specii de viețuitoare (inclusiv

omul) de a purta și multiplica germeii patogeni și de a-i răspîndi în mediul inconjurător prin căi multiple: urină, fecale, mușcătură etc. (8). ~ **animal**, totalitatea speciilor biologice animale care sînt gazde naturale pentru variate specii de microorganisme patogene (8). ~ **epidemie**, persistența anumitor condiții de parazitare a speciilor animale sau vegetale dintr-un teritoriu dat, întreținîndu-se astfel capacitatea de izbucnire a epidemiei (8). ~ **de germeni**, totalitatea speciilor biologice animale și vegetale care permit păstrarea, înmulțirea și posibilitatea de răspîndire în natură a microorganismelor patogene (8). ~ **natural**, persistența în natură în condiții ecologice și de mediu date a microorganismelor patogene (8). ~ **uman**, totalitatea persoanelor care poartă la un moment dat agentul patogen al unei antroponoze, pe care-l pot răspîndi în masa receptivă, declanșînd infectarea sau/și îmbolnăvirea inaparentă sau aparentă (8).

Reziduu (lat. *residuum*). Produsul care rămîne după prelucrarea unui material, ca urmare a unor procese fizice sau chimice (20). ~ **apei**, substanță rămasă după evaporarea apei. Distingem: reziduu fix, care cuprinde substanțele organice și sărurile minerale; reziduu uscat la 180°C, la care s-a îndepărtat apa de cristalizare; reziduu calcinat, care cuprinde numai sărurile minerale, substanțele organice fiind arse (20).

Reziliența mucoasei bucale. Termen folosit în stomatologie pentru gradul de compresibilitate (elasticitate) și a mucoasei bucale (38).

Rezistență (lat. *resistere* = a rezista, a se împotrivi). 1. Împotrivire la o forță (32). 2. Însușire a unui material de a nu-și modifica proprietățile sub acțiunea unor agenți fizico-chimici (32). 3. Opoziție înfrîntă de un curent electric într-un conductor, definită ca raportul dintre tensiunea electrică continuă aplicată în circuitul electric și intensitatea curentului pe care îl stabilește în circuit. În sistemul mksa, unitatea de măsură este ohmul (32). ~ **electrică a celulei**, rezistență opusă de celule la trecerea curentului electric; se exprimă în ohmi (Ω). Este greu de determinat, deoarece la suprafața celulelor sînt straturi conductibile de săruri, a căror spălare ar altera celulele. Rezistența electrică a unei suspensii de eritrocite în curent continuu este foarte mare, de ordinul 10^{12} ohmi/cm (6). ~ **globulară**, proprietate a elementelor figurate sanguine de a-și păstra în anumite limite integritatea anatomică în condiții fizico-chimice variate (19). ~ **globulară osmotică**, metodă prin care se evidențiază comportarea elementelor sanguine (eritrocite, leucocite sau trombocite) față de soluții saline

hipotonice în diferite concentrații. În mod frecvent se cercetează rezistența eritrocitelor. Normal, hemoliza începe la 4,6—4,2 g NaCl⁰/₁₀₀ și este totală la 3,1 — 3,4 g NaCl⁰/₁₀₀. Se utilizează în investigația sindroamelor hemolitice (19). ~ naturală, Imunitate naturală. ~ specifică, Rezistivitate. ~ vasculară, parametru hemodinamic, care exprimă o forță opusă singelui circulant, într-un anumit sector vascular. Rezistență elastică: valoarea abstractă, legată de comportamentul arterelor mari și

rezultând din formula $E = \frac{C \cdot V}{Q \cdot S}$ (normal

= 700 dy/5 sec.), în care *C* = viteza undei pulsatile, *V* = densitatea medie a singelui, *Q* = suprafața de secțiune a aortei, *S* = durata sistolei; rezistența periferică: parametru determinat în esență de condițiile circulatorii din arterele mici și exprimat prin formula $W = E \cdot D$. (*Pd.* 1 332) (normal = 700 dy/5 sec.), în care *D* = durata diastolei, *Pd* = presiunea diastolică humerală în mm Hg, *P* = presiunea arterială diferențiată în dy (mm Hg × 1 332); rezistența pulmonară totală: raportul dintre presiunea medie în artera pulmonară, multiplicată cu 1 332 și debitul cardiac; rezistența pulmonară vasculară: raportul dintre diferența presiunilor medie pulmonară și medie a atrului stîng, multiplicată cu 1 332 și debitul cardiac (10).

Rezistivitate, sin.: *Rezistență specifică*. Rezistența unui conductor care are lungimea egală cu unitatea de lungime și secțiunea egală cu unitatea de suprafață. Se exprimă în ohmi/cm. Rezistivitatea diferitelor celule variază între 30 și 3 000 ohmi/cm (6).

Rezoluție (lat. *resolutio*). Dispariția semnelor de boală sau al unui proces patologic prin topirea nepurulentă a produselor patologice, urmată de resorbție (2).

Rezonanță (lat. *resonantia*). 1. Tulburare de gândire la schizofreni, constînd din înlocuirea legăturilor de fond ale noțiunilor prin relații verbale, de obicei după asonanță, rimă sau localizare în timp și spațiu (35). 2. Vibrația unui corp fizic capabil de oscilații proprii, ca urmare a acțiunea vibratorie a altui corp fizic sau la constrîngerea unei alte forțe. Rezonanța se folosește în acordarea circuitelor generatoare și rezonatoare în electroterapie (4). ~ **electronică paramagnetică**, metodă care permite cercetarea naturii configurațiilor electronice și a schimbărilor acestora atît în substanțele organice, cît și în cele anorganice. Se bazează pe apariția proprietăților magnetice, ca urmare a rotației electronilor. Un astfel de electron, plasat într-un cîmp magnetic exterior, va interacționa cu acesta într-un mod caracteristic,

determinat de configurația convenabilă a magnetului și a radiației electromagnetice. Pot da informații numai acele substanțe care conțin entități magnetice ce pot reacționa la un cîmp magnetic exterior. De aceea, metoda se limitează la substanțele care conțin electroni neperechi (6).

Rezonator. Dispozitiv care indică existența fenomenului de rezonanță (4). **Rezonatorii membranei bazilare**. Fibre întinse în sens transversal, asemănător corzilor unui pian, din membrana bazilară a urechii interne, care ar acționa ca rezonator. În teoria rezonanței a lui Helmholtz, membrana bazilară este considerată ca un sistem de rezonanță constînd dintr-un mare număr de rezonatori alăturați și independenți. Excitarea acestor rezonatori se face prin diferența de presiune dintre cele două fețe ale membranei bazilare, realizată la pătrunderea sunetului (6).

Vezi și: Oudin.

Rezonerie. Simptom complex în psihiatrie, constînd dintr-o scădere a naturaleții cu slăbirea tonalității afective a producției verbale și o schimbare a procesului asociativ în sensul dizolvării conținutului judecăților, raționamentelor formal logice într-o serie de detalii expuse patetic, ceea ce reduce procesul asociativ la o rumegare infructuoasă, săracă în conținut și fără finalitate logică (35). ~ **epileptică**, detaliere excesivă a unor raționamente datorită micșorării posibilității epilepticilor de a distinge secundarul de principal (35). ~ **psihopatică**, rezonerie care apare în cadrul psihopatiei psihastenice și astenice, sub forma unor tulburări ușoare, fără alterare marcată a afectivității (35). ~ **schizofrenică**, repetare stereotipă a unor raționamente formal logice, dar lipsite de un conținut concret (35).

Rezoreină. C₆H₆O₂. Compus organic cu acțiune antiseptică, antipruriginoasă și keratoplastică în concentrații mici și keratolitică în concentrații mari; este folosită în uz extern în unele dermatoze (13).

rH. Simbol care caracterizează puterea de oxido-reducere a unui anumit mediu; reprezintă logaritmul cu semn schimbat al presiunii hidrogenului la nivelul mediului respectiv (5).

Rh. 1. *Vezi* Grupe sanguine. 2. Simbolul rodiului (5).

Rhabdoeit (gr. *rhabdos* = baghetă, striatie + *kytos* = celulă). Celulă în bandă.

Rhamnus frangula, sin.: *Crușin*. Arbust din familia *Rhamnaceae*, a cărui coajă conține antrachinone și glicozide antrachinonice (frangulaemodina, frangulina și glucofrangulina) cu acțiune laxativă (13).

Rheoscop (gr. *rheos* = curent + *skopein* = a vedea). Instrument cu care se poate constata prezența unui curent electric (4).

Rheostoză (gr. *rheos* = curent, val + *osteon* = os + -oză). Hiperostoză caracterizată prin prezența de striții osoase (4).

Rheum palmatum, sin.: *Revent*. Arbore din familia *Polygonaceae*. Rizomii și rădăcinile conțin produși antrachinonici, acid crisofanic, emodină, reină, substanțe tanante, rutină, având acțiune stomahică, laxativă și purgativă (13).

Rheumatie fever (engl.). Boala Bouillaud, vezi Bouillaud.

Rheumatoid arthritis (engl.). Poliartrită cronică evolutivă.

Rhinencephalon (gr. *rhin* = nas + *enkephalos* = creier). Porțiunea creierului care primește impulsuri olfactive și reglează activitățile motorii asociate; cuprinde *archipallium* (formațiunea hipocamică) și *paleopallium* (lobii olfactiv și piriform) (1).

Rhinion (dim. gr. *rhis* = nas). Punct cranio-metric situat la terminația distală a suturii internazale (1).

Rhinocephalus (gr. *rhis* = nas + gr. *kephale* = cap), sin.: *Rinocefal*. Făt teratologic la care nasul are forma unei trompe și este situat spre frunte (18).

Rhinoeladium. *Sporotrichum*.

Rhinolalia (gr. *rhis* = nas + gr. *lalia* = vorbire). Voce nazonantă (38). ~ **aperta**, în comunicările largi ale faringelui sau cavității bucale cu fosele nazale (paralizia vălului palatin, perforații palatinale sau velare, despicături congenitale ale palatului), aerul expirat în timpul vorbirii pătrunde în mod anormal în fosele nazale, schimbând rezonanța consoanelor și vocalelor (38). ~ **clausa**, în îngustarea comunicării faringonazale sau în cazul unor formațiuni care îngroașă mult palatul moale, debitul de aer expirat pe nas se reduce, dînd o rezonanță infundată vorbirii (38).

Rhinosporidium. Gen de ciuperci din subordnul oomicetelor, avînd unele specii patogene care provoacă leziuni vegetante (*Rhinosporidium seeberi*) (12).

Rhipiecephalus. Gen de căpușă din familia *Ixodidae*, clasa *Arahnida*. *Specii mai importante*: *R. appendiculatus*, *R. decoloratus*, *R. sanguineus*, *R. simus*; trăiesc în special pe animale (ciîni, pisici) și joacă rol de vectori în transmiterea unor rickettsioze (31).

Rhizomucor. Gen de ciuperci care parazitează foarte rar omul (*Rhizomucor parasiticus*, *Rhizomucor septatus*) (12).

Rhizopoda, sin.: *Sarcodina*. Clasă de protozoare. După unii autori, *Rhizopoda* ar fi o subclasă din *Sarcodina* (3).

Rhodnius. Gen de insecte hematofage din familia *Reduviidae*. *Specii mai impor-*

tante: *R. brumpti*, *R. domesticus*, *R. prolixus*; sînt gazde intermediare și pot transmite la om *Trypanosoma cruzi*, agentul etiologic al bolii somnului americane (31).

Rhodocephalus. *Penicillium*.

Rhombencephalon (gr. *rhombos* = romb + *enkephalos* = creier). Termen pentru cea mai caudală dintre cele 3 vezicule primare ale creierului embrionar; se împarte în *metencephalon* și *metencephalon* (1).

Rhombomys opimus. Specie de rozătoare, care după Latîșev și alți autori, are rol de rezervor de infecție în leishmanioza cutanată (31).

Rhopheocitosa. Invaginări ale membranei celulare urmată de formarea unei vacuole care înglobează, ca într-o „aspirație”, particule ultramicroscopice și macromolecule (1).

Riberi. **Metoda** ~, metodă, astăzi desuetă, prin care se urmărea, obținerea unei pseudartroze în focarul de fractură, prin mobilizarea precoce a brațului în fracturile-luxații ale extremității superioare a humerusului (24).

Ribodesoză. Dezoxiriboză.

Riboflavinofosfat. Flavinmononucleotid.

Riboflavină. Lactoflavină.

Ribokinază. Enzimă din grupa pentokinazelor, care catalizează procesul de fosforilare a ribozei, pe seama adenozintrifosfatului (5).

Ribonucleaze. Enzime care catalizează hidroliza esterilor ribonucleozidelor pirimidinice sau purinice, prezentînd specificitate diferențiată. În funcție de tipul legăturii ester (în poziția 3' sau 5'), a nucleotidelor supuse hidrolizei. Au fost identificate la nivelul celulelor din diferite organe (ficat, pancreas, rinichi etc.), precum și în urină, unde se decelează cantități mai importante la leucemici (5).

Ribonucleoproteine. Heteroproteine formate din polinucleotide bazice care au ca grup prostetic polimeri de acid ribonucleic. În celule formează principalul component al ribozomilor și mezozomilor, particule ce constituie sediul sintezei proteinelor (5).

Ribonucleotid. Combinație heterociclică, conținînd o bază purinică sau pirimidică (adenină, guanină, citozină sau uracil), acid fosforic și D-riboză. Ia parte la formarea acizilor ribonucleici (5).

Ribonucleozid. Nucleozid format din riboză și o bază purinică (adenină și guanină) sau pirimidinică (citozină și uracil); ribonucleozidele sînt constituenți principali ai acidului ribonucleic (5).

Ribot, Théodule, 1839—1916. **Legile lui** ~, legi care descriu stadiile pierderii capitalului mnestic după care, în primul stadiu se pierde posibilitatea de a forma noi asociații dinamice, în al 2-lea stadiu datele științifice, cunoștințele de limbi străine, numele de ființe și lucruri,

în al 3-lea stadiu amnezia cuprinde întregul bagaj intelectual al omului, rămânând încă nealterate amintirile cu conținut afectiv puternic și, în sfârșit, în cel de al 4-lea stadiu, amnezia se extinde și în sfera senzorială, raportându-se și la persoana proprie a bolnavului (35).

Riboză. $C_5H_{10}O_5$. Monozaharidă aldopentozică, prezentă în toate nucleotidele acidului ribonucleic. În organism se sintetizează pe seama glucozei. În urina normală, riboza se elimină în concentrație de aproximativ 18 mg/100 ml la adulți și peste 20 mg/100 ml la copii. Creșteri fiziologice ale eliminării de riboză au fost găsite în funcție de regimul alimentar (ingestia de euforbiacee și alimente bogate în acid ribonucleic). Creșteri patologice s-au semnalat în pentozuria esențială și în distrofia musculară (5).

Ribozomi. Granule Palade. Vezi Palade.

Ribulokinază. Enzimă din grupa pentokinazelor, care catalizează procesul de fosforilare a ribulozei, pe seama adenozintrifosfatului (5).

Ribuloză. $C_5H_{10}O_5$. Monozaharidă ceto-pentozică, izomer al ribozei. Deține rol important în asimilarea CO_2 la plantele verzi, precum și în catabolismul aerob al carbohidraților (5).

Ricard. Procedeu ~, procedeu de pregătire a extremității ureterale pentru ureteroneocistostomie prin întoarcerea sa în manșetă de mânășă (11).

Richard, Felix Adolphe, 1822—1872. **Procedeu** ~, procedeu de gastroenterostomie cu gura de anastomoză situată vertical (11).

Richeț, Louis Dominique Alfred, 1816—1891. **Bandajul** ~, bandaj gipsat la care se adaugă o cantitate de gelatină (11). **Operația** ~, procedeu de denervare vezicală constând din rezecția nervului presacrat, rezecția unghiului postero-superior al plexului hipogastric și secționarea nervilor erectori (11). **Procedeu** ~, procedeu de cură a incontinenței de urină la femeie prin cerclajul meatului uretral (11). **Semn** ~, în sacrocoxalgie, tactul rectal permite perceperea unei zone infiltrate sau a unui abces intrapelvian (24).

Richmond, C. M., 1835—1902. **Coroană dentară** ~, coroană dentară artificială de substituție, care se fixează pe bontul radicular prin știftul de ancorare intraradicular și printr-o capă mică adaptată intim pe bont, reconstituind fiziologic și funcțional dintele a cărui coroană a fost distrusă (38).

Richter, August Gottlieb, 1742—1812. **Hernia** ~, hernie al cărei conținut este pensat lateral, realizându-se o strangulare parțială (11).

Ricin. *Ricinus communis*.

Ricinus communis, sin.: *Ricin*. Plantă din familia *Euphorbiaceae*; uleiul obținut din semințele presate la rece (*oleum ricini*), format

din trigliceride, printre care predomină triglicerida acidului ricinoleic, are acțiune purgativă la nivelul intestinului subțire (13).

Rickettsia. Nume generic dat unui grup de germeni inframicrobieni cu organizare complexă, care produce la oameni și animale o serie de boli infecțioase asemănătoare între ele, rickettsiozele. Pe scara taxonomică sînt situați între pararickettsii și microbi. De regulă, rickettsiile sînt introduse în organism prin înțepătura unui artropod hematofag: păduche, purice, căpușă sau larva hexapodă de acarian, provocînd leziuni endoteliale ale capilarelor și vaselor sanguine mici (8; 22). ~ *akari*, agentul etiologic al rickettsiozei variceliforme transmis prin intermediul unor acarieni; rezervorul de virus este șoarecele de casă (22). ~ *australis*, agentul cauzal al rickettsiozei australiene, afecțiune transmisă prin intermediul căpușei *Ixodes holocyclus* (22). ~ *burnetii*, sin.: *Coxiella burnetii*, *Rickettsia diasporica*, agentul etiologic al febrei Q, afecțiune transmisă prin intermediul căpușelor *Dermacentor andersoni*, *Haemaphysalis heimerosa* etc., ca și prin laptele de capră (22). ~ *conorii*, agentul etiologic al febrei butonoase, afecțiune transmisă prin intermediul căpușei (*Rhiphcephalus sanguineus*) (22). ~ *diasporica*, *Rickettsia burnetii*. ~ *mooseri*, agentul etiologic al tifosului endemic murin, afecțiune transmisă prin intermediul puricelui *Xenopsylla cheopis* etc. (22). ~ *orientalis*, sin.: *Rickettsia tsutsugamushi*, agentul etiologic al febrei fluviale japoneze, afecțiune transmisă prin intermediul larvelor unor acarieni (*Trombicula*) (22). ~ *proWazeki*, agentul etiologic al tifosului exantematic, boală transmisă prin intermediul păduchelui *Pediculus hominis*. Prin redeşptarea infecției determină tifosul de recădere (boala Brill) (22). ~ *quintana*, sin.: *Rickettsia wolhynica*, inframicrob din grupul *Rickettsia* transmis prin păduche; este agentul etiologic al febrei de tranșee (22). ~ *rickettsii*, agentul etiologic al febrei pătate a Munților Stîncoși, afecțiune transmisă prin intermediul căpușelor *Dermacentor andersoni*, *Dermacentor variabilis* etc. (22). ~ *sibiricus*, agentul etiologic al rickettsiozei de căpușă din Asia de Nord, afecțiune transmisă prin diferite specii de căpușe (22). ~ *tsutsugamushi*, *Rickettsia orientalis*. ~ *wolhynica*, *Rickettsia quintana*.

Rickettsioză. Denumire generică pentru o serie de boli infecțioase, răspindite pe întreg globul, cu apariție sporadică, endemică sau epidemică, cauzate de rickettsii; se manifestă clinic prin febră însoțită de obicei de exantem maculopeteșial și stare tifică; evoluția este variabilă (8). ~ *siberiană de căpușă*, Tifos de căpușă al Asiei de Nord. ~ *variceliformă*, sin.: *Rickettsioză veziculoasă*, rickettsioză benignă

observată în diverse regiuni ale globului pământesc, provocată de *Rickettsia akari*, transmisă la om de la șoarecele de casă prin intermediul căpușei *Allodermanyssus sanguineus*; se manifestă clinic prin apariția la poarta de intrare, după o incubatie de 6–23 zile, a unui afect primar caracterizat printr-o papulă de culoare roșie-închisă care virează către necroză neagră, însoțită de adenopatie satelită, precum și de ascensiune termică, frisoane, erupție maculoveziculoasă asemănătoare varicelei (8). ~ **veziculoasă**, Rickettsioză variceliformă.

Ricord, Philippe, 1800–1889. **Epididimită** ~, *Epididimită în basculă*, epididimită care recidivează alternativ de fiecare parte (11).

Riddoch, George, 1888–1947. **Sindromul** ~, inatenție în sfera vizuală manifestată numai în jumătatea laterală a câmpului vizual (26).

Ridicare congenitală a omoplatului. Boala Sprengel. Vezi Sprengel.

Ridicător de epiglotă. Instrument în formă de cirlig utilizat la tragerea înaintea a epiglotei pentru executarea laringoscopiei indirecte (30).

Ridley, Humphrey, 1653–1708. **Sinus eoronar** ~, *Sinus intercavernosi*.

Riedel, Bernhardt Moritz Carl Ludwig, 1846–1916. **Boala** ~, afecțiune gravă a glandei tiroide, care, sub influența unei transformări fibroase capătă o duritate lemnoasă, comprimând organele din jur: traheea, esofagul, vasele mari ale gâtului (30).

Rieder, Hermann, 1858–1932. **Celula** ~, celulă limfoidă cu nucleul incizat sau chiar divizat în mai mulți lobi. Aceeași denumire se folosește de către unii autori și pentru mieloblastii cu nucleul incizat (19).

Riehl, Gustav, 1855–1943. **Melanoza** ~, sin.: *Pigmentația cervicofacială*. afecțiune de cauză neprecizată, endogenă și exogenă, cu pigmenții caracteristici cervicofaciale. După un stadiu pruriginos, eritematos, se constituie o rețea de culoare brună, ușor hiperkeratozică, care se descuamează pitiriazic. Unii autori includ aici și melanodermia toxică lichenoidă, precum și poikilodermia reticulară progresivă (12).

Riesman, David, 1867–1940. **Semnul** ~, zgomot perceput uneori în hipertiroidismul grav, prin aplicarea stetoscopului pe ochiul închis (10).

Riatti-Greppi-Micheli (Riatti, Fernando; Greppi, Enrico; Micheli, F.). **Anemia** ~, Anemie microliptopoikilocitară.

Rieuneau. **Forajul** ~, Operația Rieuneau. **Operația** ~, sin.: *Foraj Rieuneau*, foraj Phemister cărui autorul îi adaugă capsulectomia. Transplantul osos masiv este înlocuit cu burarea

cu mici transplantate prelevate din creasta iliacă (24).

Rieux, Leon. **Hernia** ~, hernie internă produsă la nivelul recesului peritoneal retrocecal (11).

Riga, Antonio, 1832–1919. **Boala** ~, sin.: *Subglosila difteroidă*, *Ulcerul frezului lingual*, *Ulcus Fede-Riga*, ulceratie la nivelul frenului lingual, uneori de aspect tumoral, întilnită la sugari, de obicei ca o complicație a tusei convulsive (12).

Rigiditate (lat. *rigiditas*), sin.: *Redoare*, *Rigor*. Înțepenire, lipsă de flexibilitate (4). ~ **arteriosclerotică**, Sindromul Förster, vezi Förster. ~ **articulară**, Redoare articulară. ~ **cadaverică**, modificare cadaverică precoce, conștind dintr-o stare de întărire și înțepenire a musculaturii care se extinde progresiv, cranio-caudal; apare la câteva ore după moarte, cu intensitate variabilă, este completă în 24 ore și începe să dispară, în ordinea apariției, după 1–2 zile; s-ar datori unui proces enzimatic în mediu anaerob, cu degradarea fosfolipidelor și umflarea proteinelor (23). ~ **cataleptică**, sin.: *Spasm cadaveric*, rigiditate cadaverică care se instalează imediat după moarte; este generalizată, păstrind poziția corpului din momentul instalării morții și survine în moartea rapidă prin leziuni ale trunchiului cerebral (23).

~ **coloanei vertebrale**. 1. Simptom capital al afecțiunilor vertebrale, datorit contracturii antalgice a mușchilor paravertebrali (24). 2. Fixarea coloanei vertebrale în spondilartrita anchilopoietică (24). ~ **prin decerebrare**, stare caracterizată prin apariția unei contracturi (rigidități) în extensiune, datorită exagerării tonusului mușchilor antigravici (extensori), însoțită de abolirea reflexelor de redresare și evidențierea reflexelor tonice cervicale și labirintice; apare în urma lezării sau comprimării porțiunii superioare a trunchiului cerebral. *Varietăți*: a) *tip α*: rigiditate prin decerebrare în mecanismul căreia intervine activitatea tonică foarte accentuată a celulelor α mici din cornul anterior al măduvei. Dezaferentarea prin secțiunea rădăcinilor posterioare nu suprimă acest tip de rigiditate; b) *tip γ*: rigiditate prin decerebrare în mecanismul căreia intervine activitatea tonică accentuată a celulelor γ din cornul anterior al măduvei. Dezaferentarea prin secțiunea rădăcinilor posterioare suprimă acest tip de rigiditate (27). ~ **pupilară**, Imobilitate pupilară. ~ **sclerală**, rezistența variabilă pe care o opune sclera la tensiunea intraoculară (28). ~ **spasmodică a colului uterin**, col dur, spastic, la naștere, care duce la o perturbare a travaliului; este o manifestare a anomaliei de dinamică a uterului (18). ~ **uterină**, expresie clinică a

stării de tetanizare uterină completă; antrenează o stare patologică de mare gravitate pentru mamă și făt (18).

Rigor (lat. = rigiditate). Rigiditate.

Riley-Day (Riley, Conrad; Day, Richard). **Sindromul** ~, sin.: *Disautonomie familială*, disfuncție neurovegetativă cu caracter familial, de origine necunoscută, caracterizată prin apariția de plăci cutanate, perspirație excesivă, deficit în secreția lacrimală, incoordonare motorie, hiporeflexie, tendință la hipertensiune, crize de apnee, accese de febră inexplicabilă, alternanță de constipație și diaree, vărsături ciclice și convulsii (33).

Rille, J. H. Keratosis rubra congenita ~, vezi Brocq.

Rima (lat. = deschizătură). Fisură sau deschidere anatomică (1). ~ **glottidis**, deschiderea dintre pliurile vocale (1). ~ **oris**, linie formată de joncțiunea buzelor (1). ~ **palpebrarum**, spațiul (deschiderea) dintre pleoape care se întinde de la cantul extern la cel intern (1). ~ **pudendi**, deschiderea vulvară; spațiul interlabial (1). ~ **vestibuli laryngis**, deschiderea vestibulului laringian (1).

Rimula (dim. lat. *rima* = deschizătură), sin.: *Incisura interarytenoidea*. Comisura posterioară a laringelui, cuprinsă între cartilajele aritenoide (30).

Rindfleisch, Eduard, 1836—1908. **Celulă** ~, sin.: *Celulă tifică*, celulă reticulohistiocitară din splină sau din formațiunile limfatice intestinale, cu acțiune macrofagică; apare în cursul febrei tifoide (2).

Ringelmann. **Seara** ~, scară pentru determinarea intensității fumului, formată dintr-o serie de etaloane de culoare fumurie din ce în ce mai intensă. Se caută intensitatea de culoare corespunzătoare fumului cercetat, rezultatul exprimându-se în grade convenționale (20).

Ringer, Sydney, 1835—1910. **Soluția** ~, 1. Soluție-tampon izotonică folosită pe scară largă în medicina experimentală. La 1 000 ml apă bidistilată conține: 6,5 g NaCl, 0,14 g KCl, 0,24 g CaCl₂ și 0,5 g NaHCO₃ (5). 2. Soluția Ringer-fosfat-bicarbonat este mai complexă și conține: 94 vol. NaCl 0,9% (0,154 M); 4 vol. KCl 1,15% (0,154%); 3 vol. CaCl₂ 1,22% (0,11 M); 1 vol. KH₂PO₄ 2,11% (0,154 M); 1 vol. Mg SO₄ 3,82% (0,154 M); 13 vol. Na₂HPO₄ (0,1 M) și 14 vol. NaHCO₃ 1,3% (0,154 M) (5).

Rinhematom (gr. *rhis* = nas + *hematom*). Tulburări trofice aparând în regiunea cartilajelor nazale consecutiv unor leziuni traumatiche și întâlnite în general la bolnavii cu paralizie generală progresivă (35).

Rinichi (lat. *reniculus*). **Ren.** ~ **artificial**, aparat prevăzut cu o membrană filtrantă, semipermeabilă, cu ajutorul căruia se realizează

îndepărtarea substanțelor azotate, toxice, din sânge (15). ~ **cardiac**, Rinichi de stază. ~ **disglobulinemie**, denumire generică acordată leziunilor glomerulare care apar în stările patologice caracterizate prin disglobulinemie (macroglobulinemii primare și secundare, mielom multiplu, crioglobulinemii etc.) (25). ~ **đublu**, anomalie congenitală uni- sau bilaterală în care rinichiul apare format din 2 porțiuni sudate, prezentînd fiecare bazinet și ureter propriu (11). ~ **ectopie**, Ectopie renală. ~ **flotant**, Nefroptoză. ~ **gravidie**, Glomerulonefroză gravidică. ~ **mare alb**, amiloidoză renală caracterizată anatomopatologic prin mărirea de volum a organului, aspect lucios și paloare datorită colabării vaselor prin leziunile interstițiale (2). ~ **pestrîț**, asociere de leziuni degenerative parenchimatose renale cu leziuni glomerulare (caracterizate prin hiperemie intensă), dînd în ansamblu un aspect macroscopic particular (2). ~ **polichistic**, Boală polichistică renală. ~ **în poteavă**, malformație congenitală caracterizată prin unirea celor 2 rinichi la polul inferior, putînd să aibă uretere separate sau un ureter comun (2). ~ **sceleroatofic**, nefroscleroză cu atrofie consecutivă a parenchimului, putînd fi de origine aterosclerotică sau inflamatorie; se manifestă clinic prin hipertensiune arterială și insuficiență renală (2). ~ **de stază**, sin.: *Rinichi cardiac*, denumire utilizată pentru desemnarea suferinței renale întîlnite în insuficiența cardiacă cu stază sistemică și în alte condiții însoțite de stază în vena cavă inferioară, în care apar congestie venoasă renală, dilatații ale capilarelor glomerulare, leziuni degenerative ale celulelor epiteliale tubulare și, tardiv, edem interstițial și scleroză, iar pe plan clinic, oligurie, proteinurie, microhematurie și, uneori, retenție azotată moderată (25). ~ **supranumerar**, anomalie congenitală constînd din prezența unui rinichi suplimentar situat pe linia mediană sau în loja lombară (11). ~ **de șoc**, sin.: *Tubulonefrită renală*, nefropatie determinată printr-o ischemie intensă și prelungită a parenchimului renal, consecutivă unor tulburări circulatorii extrarenale, de tipul celor din șoc, care provoacă un tablou anatomopatologic dominat de leziuni tubulare degenerativ-necrotice și leziuni disruptive ale membranei bazale și un tablou clinic de insuficiență renală acută; în etiologia acestei tubulonefroze prin hipoxie renală acută poate intra orice condiție agresivă capabilă să genereze starea de șoc (25).

Rinită (gr. *rhis* = nas + *-ită*). Inflamație a mucoasei nazale de etiologie variată, caracterizată în special prin catar de hipersecreție. Are o evoluție acută sau cronică, putînd determina complicații de vecinătate (sinuzale, oculare, otice, faringiene) sau întrefine, în anumite

cazuri, tulburări la distanță (digestive, traheo-bronșice etc.) (30). ~ **acută banală**, Coriză. ~ **alergică**, Coriză alergică. ~ **atrofică**, afecțiune inflamatorie cronică, caracterizată prin **atrofia** mucoasei foselor nazale. Se manifestă prin senzația de uscăciune, formarea de cruste, reducerea pînă la dispariție a secreției de mucus, senzația de insuficiență respiratorie. În unele cazuri poate evolua spre ozenă (30). ~ **difterică**, Difterie nazală. ~ **hipertrofică**, afecțiune cronică a mucoasei pituitare caracterizată prin hipertrofia în diverse stadii a mucoasei. Se manifestă prin tulburări respiratorii, hipersecreție de mucus, tulburări de fonatie (voce nazonată). *Forme clinice*: r. catarală cronică; r. hipertrofică parțială; r. hipertrofică difuză (30).

Rinne, Heinrich, 1819—1868. **Proba** ~, probă audiometrică și acumetrică, utilizată pentru compararea transmisiunii pe cale osoasă și pe cale aeriană a sunetelor. În mod normal, percepția sunetelor transmise pe cale aeriană este dublă ca durată în timp față de cea din transmisiunea pe cale osoasă (Rinne pozitiv normal). În surditatea de transmisiune, conducerea aeriană este inferioară celei pe cale osoasă (Rinne negativ). În surditatea de percepție, durata de recepție a sunetului este scurtată pe ambele căi (Rinne pozitiv scurtat). În surditatea totală unilaterală de percepție se întâlnește falsul Rinne negativ (perceperea diapazonului așezat pe mastoidă se face transcranian, cu cohleea de partea sănătoasă) (30).

Rino- (gr. *rhis* = nas). Element de compunere care introduce în termeni referirea la nas sau la o structură asemănătoare (32).

Rinocefal (*rino-* + gr. *kephale* = cap). **Rhinocephalus**.

Rinofaringe (*rino-* + lat. *pharynx* = faringe). Vezi **Pharynx**.

Rinofaringită (*rinofaringe* + *-ită*). Inflamația rinofaringelui (34).

Rinoțima (*rino-* + gr. *phyma* = creștere), sin.: **Acnee hipertrofică a nasului**, **Rozacee hipertrofică**. Angiectazie și fibroză a tegumentelor piramidei nazale, consecutivă acneei rozacee, caracterizată prin hipertrofia tuturor straturilor constitutive, care dă nasului un aspect special, plurilob, conopidiform; boala este observată mai frecvent la mării băutori și la acei care fac abuzuri alimentare, de tutun și condimente (12; 30).

Rinolievoree (*rino-* + lat. *liquor* = lichid + gr. *rhoia* = curgere). Scurgere de lichid cefalorahidian prin una sau ambele fose nazale (26).

Rinolit (*rino-* + gr. *lithos* = piatră), sin.: **Calcul nazal**. Formațiune constituită din săruri

calcare depuse în jurul unui corp străin nazal vechi (30).

Rinolitiiază. Litiiază nazală.

Rinologie (*rino-* + gr. *logos* = știință). Disciplină care se ocupă cu studiul afecțiunilor rinosinuzale (30).

Rinomanometrie (*rino-* + gr. *manos* = puțin dens + *metron* = măsură). Metodă de determinare a capacității respiratorii nazale, cu ajutorul unui manometru instalat la partea anterioară sau posterioară a foselor nazale (30). ~ **anterioară**, metodă de explorare și măsurare a debitului inspirator cu ajutorul măștii manometrice Pech (30). ~ **posterioară**, metodă utilizată pentru înregistrarea variațiilor de presiune în respirația pe cale nazală (30).

Rinoplastie (*rino-* + gr. *plassein* = a forma). Operație prin care se restaurează piramida nazală, parțial sau total deformată sau distrusă (30).

Rinoragie (*rino-* + gr. *rhegnynai* = a curge). Epistaxis.

Rinosclerom (*rino-* + gr. *skleroma* = tumoare dură), sin.: **Scleroma**. Proliferare granulomatoasă în zona de trecere dintre mucoasa nazală și pielea nasului, datorită unei inflamații cronice specifice, determinată de bacilul incapsulat Frisch. Histologic se caracterizează prin existența, într-un țesut de granulație, a unui infiltrat inflamator constituit din limfocite, plasmocite, celule epitelioide și celule tipice cu protoplasma clară (Mickulicz), în care se găsesc numeroși bacili Frisch; uneori, celulele plasmatiche prezintă o degenerescență hialină a protoplasmei, observându-se corpusculii fucsinofili Russell. Clinic se manifestă prin catar cronic cu infiltrație stenoizantă și invadantă, cu tendința la extensivitate descendentă faringo-laringotraheală (2; 30).

Rinoscopie (*rino-* + gr. *skopein* = a vedea). Metodă de investigație a foselor nazale (30). ~ **anterioară**, explorarea elementelor endonazale după lărgirea vestibulului nazal cu ajutorul unui specul metalic special (30). ~ **paralateronazală** (Sébileau, Moure), intervenție chirurgicală pe cale exonazală pentru extirparea tumorilor maligne sau benigne nazosinuzale sau nazofaringiene cu mare extindere, care nu pot fi abordate pe cale endocavitară (30). ~ **posterioară**, explorarea rinofaringelui și părții posterioare a foselor nazale (30).

Rio Branco. **Ineizia** ~, incizie unghiulară folosită pentru abordarea căilor biliare, formată dintr-un segment vertical median xifoombilical, continuată în unghi ascuțit în afară și în sus către virful coastei a 11-a (11).

Riolan, Jean, 1577—1657. **Arcada** ~, sin.: **Arcada Haller**, anastomoza dintre ramura stîngă a arterei colice medii și ramura dreaptă

a arterei colice stîngi, în interiorul mezocolonului transvers (1).

Risa. Abreviere pentru serumalbumină marcată cu radioiod („*radioiodinated serum albumin*” — engl.), compus cu care se realizează determinarea mai precisă a volumului sanguin (plasmatic) decît cu colorantul albastru-Evans (19).

Risipola. Erizipel.

Rist. Semnul ~, lipsa de luminare a unui vîrf pulmonar în timpul tusei, semn care traduce o condensare a parenchimului pulmonar respectiv (34).

Rist-Hautfeuille. Semnul ~, semn radiologic în pleurezia interlobară: în timpul tusei, umbra lichidiană se alungește în sens lateral, subțindu-se relativ, în același timp (34).

Ritgen, Ferdinand August Max Franz von, 1787—1867. Manevra ~, introducerea a două degete în anusul parturientei, în momentul degajării craniului fetal; se apasă pe fruntea fătului pentru a deflecta prezentația (18).

Ritm (gr. *rhythmos*). Revenirea regulată a aceluiași fenomen în același interval de timp (32). ~ **atrial inferior**, sin.: Ritm *sinocoronar*, tip foarte rar de aritmie, în care stimulul pornește din porțiunea declivă a atriului drept, în apropierea punctului de deschidere a sinusului coronar (10). ~ **atrioventricular**, sin.: *Aritmie nodală*, *Ritm nodal*, ritm cardiac cu alură rară (40 bătăi/min.), imprimat de nodul atrioventricular Aschoff-Tawara; caracteristic leziunilor nodului sinuzal (Keith-Flack) sau căilor de conducere atrioventriculare (15). ~ **bigeminat**, Bigeminism. ~ **biologic**, sin.: *Bioritm*, succesiune periodică a două sau mai multe fenomene biologice (7). ~ **biologic circadian**, ritm biologic cu o durată de aproximativ 24 ore (7). ~ **biologic nictemeral**, ritm biologic avînd alternanță de zi și noapte (7). ~ **cardiac**, succesiunea contracțiilor și a zgomotelor inimii (10). ~ **cuplat**, Bigeminism. ~ **evadrigeminat**, ritm cardiac constînd din cuplarea regulată a unei extrasistole cu 3 contracții normale (10). ~ **dublu**, vezi Pararitmie. ~ **ectopic**, ritm generat de un centru diferit de nodul sinuzal, prin eliberarea sa (ritm pasiv, automat) sau datorit unei excitabilități crescute (activ) (10). ~ **embriocardie**, Embriocardie. ~ **fetal**, Embriocardie. ~ **de galop**, vezi Galop. ~ **heterotop autonom**, sin.: *Automatism cardiac exclusiv*, ritm cardiac caracterizat prin preluarea de durată a conducerii activității de către un centru ierarhic inferior (10). ~ **idioventricular**, ritm cardiac heterotop, mai des pasiv decît activ, cu punctul de plecare deasupra bifurcației fasciculului Hiss (supraventricular) sau dedesubtul ei (inferior) (10). ~ **inversat**, ritm, nodal cu conducere retrogradă spre atri,

făcînd ca acestea să se contracte în urma ventriculelor (32). ~ **de iradiere**, ritmul în care se aplică anumite cantități de radiații pînă la administrarea dozei totale propuse (36). ~ **de înlocuire**, grup de aritmii heterotope automate (ectopice pasive) (10). ~ **de muncă**, cadența în care se execută procesul de muncă, depinzînd de viteza fluxului tehnologic și de sistemul de reflexe condiționate formate în cursul muncii (9). ~ **nodal**, Ritm atrioventricular. ~ **în patru timpi**, cadență în 4 timpi a zgomotelor cardiace datorită audibilității ușoare a zgomotelor al III-lea și al IV-lea, simptom semnificativ de boală miocardică (32). ~ **pendular**, ritm caracterizat prin succesiunea la intervale egale a zgomotelor cardiace de intensitate normală (10). ~ **reciproc**, succesiune de bătăi reciproce (10). ~ **sinocoronar**, Ritm atrial inferior. ~ **sinuzal**, ritm normal al inimii, imprimat de nodul sinuzal Keith-Flack (15). ~ **sinuzal ventriculofazie**, fenomen de influențare a ritmului sinuzal de către ritmul ventricular în blocul atrioventricular complet, constînd din scurtarea intervalelor *P—P* care cuprind o sistolă ventriculară, în timp ce intervalele *P—P* dintre două complexe ventriculare sînt mai lungi (10). ~ **toxic avansat**, politopie extrasistolică declanșată de digitală, pe fondul unor leziuni miocardice severe (10). ~ **trigeminat**, cuplare constantă a două bătăi normale cu o extrasistolă (10). ~ **vagabond**, aritmie complexă determinată de migrarea focarului care dirijează activitatea cardiacă între nodul sinuzal, sinusul coronar și nodul atrioventricular (10).

Ritmia somnului. Ticul somnului.

Ritter von Rittersheim, Gottfried, 1820—1883. Boala ~, sin.: *Dermatita exfoliativă a nou-născutului*, *Eritrodermia exfoliativă a nou-născutului*, afecțiune rară a sugarului, probabil de cauză infecțioasă, manifestată prin erupții buloase generalizate și febră mare (12).

Ritual. În psihiatrie, înlînțuire de acțiuni sau mișcări obsedante, care apar împreună cu fobiile sau îndoilele obsesive, avînd aspectul unor reacții de apărare (35).

Riva-Rocci, Scipione, 1863—1943. Sfigomanometrul ~, aparat pentru măsurarea indirectă a tensiunii arteriale, cu ajutorul unei manșete în jurul brațului, în care se creează o presiune prin pompare de aer pentru a contrabalansa tensiunea arterială și pe care o putem citi pe un manometru cu mercur (32).

Rivalta, Fabio. Reacția ~, reacție cu ajutorul căreia se pune în evidență prezența de proteine în revărsat, diferențînd etiologia inflamatorie de cea mecanică. Se efectuează punînd cîteva picături din lichidul de cercetat într-o soluție slab acidulată (acid acetic 0,2% în apă

distilată). Lichidul rămâne limpede în caz de transsudat și se tulbură în caz de exsudat (34).

Rivalta, Sebastiano, 1852—1893. **Boala** ~, **Actinomicoză**.

Rivero-Carvalo. **Semnul** ~, intensificarea, în apnee inspiratorie, a suflurilor tricuspidiene, spre deosebire de celelalte, care rămân nemodificate sau se atenuază (10).

Rivers. **Virus** ~, virus producător de orhită la iepure, confundat inițial cu virusul varicelos (22).

Rivière, **Poțiunea** ~, preparat constând din două tipuri de soluție apoasă zaharată; poțiunea I, alcalină, conținând bicarbonat de sodiu, și poțiunea II, acidă, conținând acid citric. Se administrează o lingură din poțiunea I, urmată imediat de o lingură din poțiunea II, ceea ce permite eliberarea în stomac de bioxid de sodiu cu consecințe antivomitice (14).

Rivinus, Augustus Quirinus, 1652—1723. **Canalul** ~, *Ductus sublingualis major*.

Rivus (lat. = rlu, canal, conduct). Termen folosit în anatomie cu sensul de canal sau conduct (1). ~ **lacrimalis**, șanțul subțire dintre marginile libere ale pleoapelor, prin care lacrimile se scurg în lacul lacrimal din unghiul medial al ochiului (1).

Rizaliză (gr. *rhiza* = rădăcină + *lysis* = dizolvare). Resorbție fiziologică progresivă a rădăcinilor dinților temporali sau resorbția patologică a rădăcinii dinților permanenți (39).

Rizartroză (gr. *rhiza* = rădăcină + *arthron* = încheietură + *-oză*). Artroză localizată la rădăcina unui membru sau a unui deget (4).

Rizomelie (gr. *rhiza* = rădăcină + *melos* = extremitate). Care se referă la rădăcina membrului (4).

Rizomelie. Malformație congenitală, caracterizată prin scurtimea segmentelor proximale ale membrului, însoțită de o mărire de volum a craniului și care poate constitui o cauză de distocie fetală la naștere. Este o formă de acondroplazie (18).

Rizopină. Acid β -indolilacetic.

Rizotomie (gr. *rhiza* = rădăcină + *tome* = tăiere). Radicotomie.

Rișin. **Operația** ~, procedeu de cură a fistulei perianale, cu sfîcterotomie sistematică (11).

Ris (lat. *risus*). Mișcare caracteristică a feței, însoțită de un sunet specific, nearticulat, rezultat al unor mișcări vibratorii ale corzilor vocale în urma unei serii de expirații neregulate, adesea involuntare (32). ~ **sardonie**, sin.: **Facies tetanic**, **Mască tetanică**, aspect particular al feței în tetanos, care exprimă un ris dureros datorită contracției mușchilor frontal, orbicular al pleoapelor și **risorius**, ceea ce provoacă încrețirea frunții, devierea în sus a

sprincenelor, închiderea pe jumătate a ochilor, accentuarea șanțului nazolabial, devierea buzelor în sus și în afară cu descoperirea dinților (8).

Rn. Simbolul radonului (5).

RNA. Abreviere pentru acid*ribonucleic.

Roach. **Ancorarea** ~, ancorare care utilizează un dispozitiv Roach (38). **Croșet dentar** eu gheară ~, croșet dentar alcătuit dintr-o sîrmă de aur, rotundă, în formă de „U”, care îmbracă fața linguală și fețele proximale, deasupra punctelor de contact, luînd formă de gheară (38). **Dispozitivul** ~, sistem de culisă între proteză și dinți, alcătuit dintr-un tub cilindric deschis, fixat într-o incrustație sau coroană pe dințele de sprijin (matrice) și în care alunecă un cap sferic sau cilindric solidarizat de proteză (patrice) (38).

Robecchi. **Semnul** ~, sin.: **Semnul soneriei electrice**, în sciatica vertebrală, excitația electrică a zonei paraspinose deșteaptă o durere vie la nivelul herniei (24).

Robert, Heinrich Ludwig, 1814—1878. **Bazinul** ~, bazin dublu oblic ovalar, micșorat transversal prin atrofia aripioarelor sacrului de ambele părți și cu sinostoză sacroiliacă bilaterală (18).

Robert Jones. **Vezi Jones**.

Robertson, Douglas Argyll, 1837—1909. **Semnul** ~, semn întilnit în sifilisul nervos și caracterizat prin anizocorie, neregularitate a conturului pupilar și abolire a reflexului fotomotor cu păstrarea celui de acomodare. În afara formei clasice, mai sînt cunoscute și alte două variante: forma inversată, în care este păstrat reflexul fotomotor și este abolit cel de acomodare, și forma complicată, în care sînt abolite ambele reflexe (27).

Robin, Pierre, **Roata** ~, amestec cu care se obturează canalele radiculare dentare. Se prepară dintr-o pulbere ce conține oxid de zinc, trioximetilen și miniu 100 g, care se amestecă în momentul folosirii cu eugenol sau *ol. caryophyll* (38).

Robinson. **Operația** ~, procedeu pentru cura varicelor membrului inferior prin secționarea acestora între 2 ligaturi (11).

Robinson-Power-Kepler. **Testul** ~, probă larg folosită în endocrinologie, pentru diagnosticul insuficienței de mineralocorticoizi; are la bază cercetarea eliminării urinare de apă și săruri (7).

Robison, Robert, 1884—1941. **Esterul** ~, ester monofosforic al glucozei, izomer al esterului Cori, din care derivă în prezența glucopiranozo-1,6-fosfomutazei (5).

Robson, Arthur William Mayo, 1853—1933. **Incizia** ~, incizie cudadă formată dintr-un segment cranial, oblic, paralel cu rebordul

costal și continuată în unghi obtuz cu alt segment caudal, paralel cu marginea laterală a tecii mușchiului drept anterior al abdomenului, folosită pentru abordul căilor biliare (11).

Roch. Semnul ~, pectorilocvie afonă la nivelul vertebrelor D₅—D₇, semn de adenopatie hilară la adult (34).

Roche-Garcia, A. Indice de calcificare ~, indice propus pentru urmărirea evoluției proceselor de depunere a sărurilor minerale pe suportul protidic, în cadrul osificării. Pentru stabi-

lirea acestui indice $\frac{P}{N}$, este necesară determi-

narea azotului (N), ca reprezentant al suportului protidic și a fosforului (P), ca reprezentant al sărurilor minerale (24).

Rocher, H. L. Operația ~, osteosinteză centromedulară a fracturilor de claviculă cu broșe Kirschner, cu deschiderea focarului de fractură (24).

Rochon-Duvignaud. Sindromul ~, Sindromul de fantă sfenoidală.

Rodet. Lama subtrohanteriană ~, sin.: *Arcul Adam*, formațiune de os compact, care întărește marginea inferioară a gâtului femural și care prelungeste corticala internă diafizară către marginea inferioară a capului femural (24).

Rodiu. Simbol Rh. Element chimic în stare metalică, cu număr atomic 45 și greutate atomică 102,91. Face parte din coloana a 8-a a sistemului periodic. Este bi-, tri- și tetravalent, valența principală fiind 3. Se găsește în natură împreună cu platina, în minereurile platinice. Are o utilizare industrială limitată (5).

Rodman. Procedeu ~, refacerea continuității tractului digestiv după gastrectomie prin gastrojejunostomie latero-laterală situată pe fața posterioară a stomacului, gura de anastomoză fiind așezată lângă tranșa de secțiune gastrică, la polul inferior al acesteia (11).

Rodopsină, sin.: *Purpură retiniană*. Pigmentul roșu existent în segmentele externe ale bastonașelor din retină; se decolorează sub influența luminii, restabilindu-și culoarea la întuneric (15).

Roeder. Procedeu ~, sin.: *Piloroduodenostomie*, cura chirurgicală a ulcerului duodenal printr-o duodenectomie inelară, cu închiderea bontului duodenal și anastomozarea termino-laterală a pilorului la porțiunea a 3-a a duodenului (11).

Roentgenalergie. Denumire dată de Schwartz pentru fenomenele de sensibilitate exagerată față de radiații (36).

Roentgenatrofie. Leziune tardivă la nivelul tegumentelor iradiate cu doze mari (peste 2 000 r), deosebit de sensibilă față de trauma-

tisme mecanice, chimice, actinice, calorice etc. (36).

Roentgendiagnostic. Capitolul radiologiei care se ocupă cu studiul diagnosticului cu ajutorul exclusiv al radiațiilor Röntgen (36).

Roentgenkimografie. Înregistrarea radiografică a fazelor succesive ale mișcărilor unui organ viu. Acest procedeu, aplicat curent contracțiilor cardiovasculare, mișcărilor pulmonare și ale diafragmului, se bazează pe utilizarea unei grile cu fante reglabile care se deplasează în timpul înregistrării (32).

Rofeocitoză. Mecanism de incorporare intracelulară, asemănător pinocitozei. Prin acest mecanism, granulele de fier trec din celulele reticulare în normoblastii din insulele reticulo-eritroblastice din măduva osoasă (19).

Rogé. Limonada ~, soluție de citrat de magneziu îndulcită, folosită ca purgativ (13).

Roger, Henri Louis, 1809—1891. Boala ~, malformație cardiacă constând dintr-o dezvoltare incompletă a septului ventricular muscular sau membranos, cu comunicarea celor 2 ventriculi, asociată uneori cu dextropoziția aortei (10).

Roger. Metoda ~, metodă de anestezie locală prin proiecția sub presiune a lichidului anestezic (11).

Rogers, A. P. Exersorul ~, aparat special folosit în mirotterapia ortodontică pentru executarea exercițiilor gimnastice indicate ca tratament al unor anomalii dentomaxilare (39).

Roiniță. *Melissa officinalis*.

Rokitansky, Cari Freiherr von, 1804—1878. Diverticulul ~, diverticul de tracțiune a esofagului (16).

Roland. Testul ~, sin.: *Testul ferigei*, modificarea imaginii microscopice de cristalizare a gherei cervicale în perioada ovulației, în sensul dezagregării formei de cristalizare, care este netă în faza estrogenică a ciclului menstrual. În faza estrogenică, cristalizarea îmbracă aspectul unei foi de ferigă. Scheletul foi este format din albuminele gherei, iar frunzele din cristale de clorură de sodiu (18).

Rolando, Luigi, 1773—1831. Seizura ~, *Sulcus centralis rolandi*. Substanța ~, *Substantia gelatinosa rolandi*.

Rolitetracelină. Derivat de tetracelină; este un antibiotic cu spectru larg, injectabil intravenos, rezervat tratamentelor de urgență (13).

Roller, Christian Friedrich Wilhelm, 1802—1878. Nucleul ~, sin.: *Nucleu sublingual*, grup de celule situat ventral de nucleul nervului hipoglos (1).

Rollet. Sindromul ~, sin.: *Sindromul de apex orbital*, sindrom caracterizat prin afectarea nervilor oculomotori, oftalmic și optic,

determinat de procese patologice ce interesează fanta sfenoidală și gaura optică (27).

Rollier, Auguste, 1874—1954. **Tabelul** ~, tabel de indicații pentru expunerea gradată la raze ultraviolete (24).

Roman, Ștefan. **Procedeu** ~, modificare a procedurii Berg de derivație urinară prin utilizarea unui grefon ileal așezat vertical, la a cărui extremitate cranială se anastomozează ureterele, în timp ce extremitatea distală este anastomozată latero-lateral la colonul sigmoid (11). **Sutura** ~, procedeu de sutură digestivă pe secțiuni, prin fir în L, ceea ce permite reducerea incongruențelor segmentelor de anastomozat (11).

Romaniță. *Matricaria chamomilla*.

Romanowski, Dmitri Leonidovici, 1861—1921. **Colorantul** ~, prin amestec de albastru de metilen vechi cu eozină, Romanowski a obținut un produs nou, azurul de metilen, care permite evidențierea unor detalii importante pentru studiul elementelor singelui și al organelor hematopoietice. Combinând acest produs, Pappenheim a obținut metoda de colorare panoptică (May-Grünwald-Giemsa), utilizată și astăzi pentru examenele hematologice curente (19).

Romb (gr. *rhombos*). Patrulater cu toate laturile egale și cu diagonale perpendiculare (32).

Vezi și: Michaelis.

Romberg, Moritz Heinrich, 1795—1873. **Boala** ~, Hemiatrofie facială progresivă. **Proba** ~, probă pentru evidențierea tulburărilor de echilibru static în leziunile vestibulare sau ale căilor sensibilității profunde. Este pozitivă în cazul cînd bolnavul, în ortostatism, cu planetele alipite, se dezechilibrează imediat ce închide ochii. La examinări repetate, căderea este de aceeași parte în leziunile vestibulare (Romberg sistematizat) și de părți diferite în leziunile căilor sensibilității profunde (Romberg nesistematizat) (27).

Romberg-Paessler (Romberg, Moritz Heinrich, 1795—1873; Paessler, Heinrich). **Sindromul** ~, hipotensiune, tahicardie, șoc și meteorism, determinate de o vasodilatație splanhnică masivă (10).

Römer. Metoda ~, metodă de titrare *in vivo* a unor cantități mici de antitoxină difterică, prin inocularea intradermică la cobai a unui amestec în părți egale de diluție din serul de cercetat cu o doză de test de toxină difterică (3).

Rometti-Senni. Operația ~, procedeu de adenectomie prostatică transvezicală într-un singur timp, cu sutură hemostatică a colului, cu instalarea unei sonde cu balon și închiderea vezicii pe un dren pe care se face spălarea per-

manentă a cavității vezicale timp de 48 ore (11).

Römheld, Ludwig, 1871—1938. **Sindromul** ~, Sindromul gastrocardiac.

Roneus (lat. *ronchus* = sforăit). Ral bronșic gros sau respirație sforăitoare a unui individ cu secreții abundente pe căile respiratorii mari (34).

Rongalită. Formaldehid-sulfoxilat de sodiu, antidot al sărurilor solubile de mercur; este folosit pentru tratamentul stomatitelor mercuriale (13).

Rönne, Henning Kristian Trappaud. **Treaptă** ~, restrîngerea limitelor timpului vizual în partea nazală inferioară, semn patognomic pentru glaucom (28).

Röntgen, Wilhelm Konrad von, 1845—1923.

Aparatul ~, ansamblu de piese (tub radiogen, ecran fluorescent, masă de comandă, transformatoare de înaltă și joasă tensiune, stativ, cabluri), care permite examinarea complexă a bolnavului pe baza proprietăților fizice ale razelor Röntgen (aparat pentru radiodiagnostic) sau permite tratamentul unor boli ce răspund la acțiunea radiațiilor ionizante (36).

Raze ~, radiații (ondulații) electromagnetice cu o lungime de undă de 10—0,06 Å. Se propagă în linie dreaptă, cu o viteză de 300 000 km/sec.; intensitatea lor scade invers proporțional cu patratul distanței, se reflectă, se refractă, se polarizează, se difractă, prezintă un spectru continuu, produc fluorescența unor săruri și impresionează placa fotografică. Măresc conductibilitatea electrică a seleniului, ionizează gazele și se absorb în corpurile pe care le străbat (36). **Unitate** ~, abreviat r, cantitate de radiații ionizante care produc 1 cm³ aer, în condiții normale de presiune și temperatură, un număr de ioni purtînd sarcină de o unitate electrostatică de fiecare semn. Absorbția de energie este de 83,8 ergi/g aer sau aproximativ 93 ergi/g de apă sau țesut viu (6).

Röntgen equivalent man (engl.), abreviat Rem. Unitate a dozei biologice în sistemul radiobiologic de măsurare a efectelor biologice a radiațiilor nucleare. Doza biologică se exprimă prin produsul între efectivitatea biologică relativă (η) și doza de energie $B = \eta D$. Rem reprezintă doza biologică primită de 1 g din țesutul iradiat cînd acesta absoarbe prin intermediul particulelor ionizante energia de 100/ η ergi. Debitul dozei biologice (raportul dintre doza biologică și timpul de iradiere) se măsoară în rem/sec. sau rem/oră; are importanță în protecția contra radiațiilor ionizante (6).

Röntgen equivalent physical (engl.), abreviat Rep, Unitate a energiei absorbite. 1 rep = 83,8 ergi/g (≈ 90 ergi/g). Este o unitate care a făcut trecerea de la sistemul roentgenologic

la cel radiobiologic (sisteme pentru măsurarea efectelor biologice ale radiațiilor ionizante), căutînd să se înlăture faptul că unui Röntgen îi corespundea efecte biologice diferite (6).

Röntgenrecording. Procedeu de înregistrare magnetică pe o bandă asemănătoare celei de magnetofon a imaginilor radiologice obținute pe ecranul televizorului. Are avantajul că imaginea poate fi studiată imediat, nemaifiind necesară dezvoltarea. Pe aceeași bandă pot fi înregistrate simultan și semnale auditive (36).

Rorschach, Hermann, 1884–1922. Testul ~, cercetarea posibilităților de asociație prin interpretarea de către subiect a unor desene sub diferite forme de pete, cerîndu-se bolnavului să spună cu ce se aseamănă o pată sau alta (35).

Rosa canina, sin. : Măceș. Arbust din familia *Rosaceae* ale cărui fructe conțin acid ascorbic, flavonoide și vitamina P (13).

Rose, Edmund, 1836–1914. Tetanos ~, tetanos cefalic asociat cu paralizia facială unisau bilaterală (8).

Rose. Metalul ~, aliaj dentar ușor fuzibil (la aproximativ 94°C), compus din părți egale de plumb și zinc și o cantitate dublă de bismut; este folosit în stomatologie pentru confecționarea de modele dentare (39).

Rosenbach, Ottomar, 1851–1907. Semnul ~. 1. Abolirea reflexelor abdominale în scleroza în plăci (27). 2. Persistența reflexelor abdominale în hemiplegia isterică, contrastînd cu anestezierea cutanată pe care o acuză bolnavii (27). 3. În hipertiroidism, tremurătură fină fibrilară a pleoapei superioare, însoțită cîteodată de blefarospasm (7). **Testul ~,** test de laborator util în diagnosticul hemoglobinuriei paroxistice *a frigore*. Servește la demonstrarea prezenței de hemolizine (19).

Rosenheim, Otto, 1871–1955. Reacția ~, test pentru identificarea ergosterolului, care — în soluție clorofornică, la baie marină și în prezență de acid tricloroacetic — degajează o culoare roșie, ce devine apoi albastră (5).

Rosenmüller, Johann Christian, 1771–1820. Foseta ~, Recessus pharyngeus. Ganglionul ~, vezi Cloquet. **Organul ~, Paraovarium.**

Rosenstein, P. Pielotomia ~, pielotomie executată între vasele pediculului renal (11).

Rosenthal, Isidor, 1836–1915. Canalul ~, *Canalis spiralis modiolii.*

Roseola (lat. *roseus* = purpuriu). Rozeolă. ~ *elevata*, erupție formată din elemente maculoase de dimensiuni mai mari, reliefate, întîlnită în diverse boli infecțioase, între altele în febra paratifoidă B (8). ~ *infantum*, Exantem subit postfebril.

Roser, Wilhelm, 1817–1888. Acul ~, ac lung, subțire, tubulat, folosit pentru introdu-

cerea unui fir foarte subțire de sîrmă în interiorul pungii unui aneurism, în metoda denumită *wirring* (11).

Roser-König (Roser, Wilhelm, 1817–1888; König, Franz, 1832–1910). Deschizătorul de gură ~, instrument constituit din 2 ramuri articulate, folosit de regulă în timpul narcozei pentru deschiderea forțată a gurii (38).

Roskam. Sindromul ~, hiperexcitabilitatea sinusului carotidian, manifestată prin bradicardie și scăderea marcată a tensiunii arteriale (28).

Rosolia. Rujeolă.

Ross, Ronald, sir. Indicele I ~, sin. : *Indicele splenic*, indice folosit în anchetele malarice, care rezultă din raportul procentual dintre numărul persoanelor cu splenomegalie (*s*) și numărul celor cercetați (*n*). $I_3 = \frac{s \cdot 100}{n}$ (31).

Indicele II ~, sin. : *Indicele splenic mediu*, indice folosit în anchetele malarice pentru stabilirea valorii medii de hipertrofie a splinei. El rezultă din formula $\frac{1a + 2b + 3c + 4d}{a + b + c + d}$

în care *a* = numărul persoanelor cu splină de gradul I; *b* = numărul persoanelor cu splină de gradul al II-lea; *c* = numărul persoanelor cu splină de gradul al III-lea; *d* = numărul persoanelor cu splină de gradul al IV-lea (31).

Rossania. Denumire sub care a fost descrisă pentru prima oară scarlatina de către Ingrassias în anul 1552 la Neapole (8).

Rossolimo, Grigori Ivanovici, 1860–1928. Reflexul ~, reflex patologic care apare în leziunile căii piramidale, reprezentat prin flexiunea plantară a degetelor piciorului la percucia spațiului metatarsofalangian (27).

Rostopască. *Chelidonium majus.*

Rostral (lat. *rostrum* = cioc). 1. Aparținînd sau asemănător unui *rostrum* (1). 2. Situat (orientat) către extremitatea orală (bucală) a capului (1).

Rostru. *Rostrum.*

Rostrum (lat. = cioc), sin. : *Rostru.* 1. Formațiune anatomică în formă de cioc (1). 2. Formațiune musculoasă și retractilă din regiunea apicală a scolexului de la unele specii de tenie (31). 3. Denumire sub care este cunoscut aparatul bucal al acarienilor din familia *Ixodidae* (31). ~ *corporis callosi*, porțiunea anterioară a genunchiului corpului calos (1). ~ *sphenoidale*, creastă verticală pe fața inferioară a corpului osului sfenoid, care intră în șantul adînc de pe marginea superioară a vomerului (1).

Roșu. 1. Prima culoare a spectrului vizibil (32). 2. Termen folosit pentru diverși coloranți utilizați în laborator (32). ~ **armenese**, Amarant. ~ **de Congo**, colorant azoic folosit în laboratoarele de chimie și histopatologie; își modifică culoarea în albastru atunci când trece din mediu alcalin în mediu acid (32). ~ **de fenol**, Fenolsulfonftaleină. ~ **de naftilamină**, Amarant.

Roșu-indigo. Indirubină.

Roșu-scharlach. Colorant azoic folosit în tehnica histopatologică și în terapeutică în uz local (unguent 4—6%), ca stimulent al vindecării plăgilor (14).

Rotametrul. Dispozitiv pentru măsurarea debitului gazelor, constând dintr-un tub gradat în interiorul căruia se găsește un cilindru metalic mobil (indicator) prevăzut cu șanțuri oblice. Gazul, al cărui debit este măsurat, este condus prin tub și imprimă cilindrilor indicator o mișcare de rotație, făcându-l să „plutească” la un anumit nivel, care este în funcție de debitul gazului (20).

Rotație (lat. *rotatio*). 1. Mișcare a unui corp sau segment în jurul unui punct fix sau a unei axe (32). 2. În electrocardiografie, deplasările modelului electric al inimii în jurul axului longitudinal, care nu sînt însă totdeauna și complet superpozabile pe deviațiile anatomice de acest tip (10). ~ **prezențației**, în timpul travaliului, prezențația suferă următoarele mișcări de rotație: a) în momentul flectării și angajării craniului, el se rotează la dreapta sau stînga, sutura sagitală orientîndu-se în unul din axele oblice ale strîmtoarei superioare; b) în momentul ieșirii din bazin, craniul fetal execută o rotație în interiorul excavației, orientîndu-și sutura sagitală în axa antero-posterioară a strîmtoarei inferioare a bazinului cu occiputul spre osul pubis sau spre osul sacru; c) după degajarea craniului fetal, el execută o ușoară mișcare de rotație care aduce occiputul la dreapta sau stînga; rotația externă a craniului fetal coincide cu rotația internă a umerilor fătului (18).

Rotch, Thomas Morgan, 1848—1914. **Semnul** ~, apariția unei zone de matitate la extremitatea internă a spațiilor al V-lea și al VI-lea intercostale drepte, determinată de o stenoză tricuspidiană cu dilatarea atriului drept sau de un revărsat pericardic (10).

Roth, Moritz, 1839—1914. **Retinită septică** ~, formă de retinită care apare ca o complicație în cursul unor infecții generale, cu deosebire în endocardită (28).

Rothman-Makai. **Sindromul** ~, vezi Weber-Christian.

Rothmund, August, 1830—1906. **Sindromul** ~, sindrom ereditar recesiv, caracterizat

prin poikilodermie, hipogonadism și tulburări oculare (keratocon, hemeralopie și distrofie tapetoretiniană) (26; 28).

Rotlerina. Vezi Kamala.

Rotor. **Sindromul** ~, vezi Icter familial.

Rotula (lat. *rotula* = roțiță), *Patella*.

Rotupexie (*rotulă* + gr. *pexis* = fixare). Intervenție propusă de Kirmisson și Stern pentru *genu recurvatum* poliomieltic și care constă din fixarea rotulei la femur, după răsturnarea ei (24).

Rouget, Charles Marie Benjamin, 1824—1904. **Celulele** ~, sin.: *Pericite*, celule ramificate situate în peretele extern al capilarelor și care sînt contractile la broască; probabil la mamifere nu au această proprietate (1). **Mușchiul** ~, *Fibrae circulares musculi ciliaris*.

Rough (engl.). Vezi Colonie R.

Rougnon-Heberden (Rougnon, Nicholas François, 1727—1799; Heberden, William, 1710—1801). **Sindromul** ~, crize de tip anginos care apar în afara insuficienței coronariene, datorită afectării simpaticului cervical în tabes, leziuni vertebrale, siringomieli etc. (10).

Rouhier. **Procedul** ~, în reducerea fracturilor de cavitate cotiloidă cu infundare: abducția, apoi adducția cu tracțiune în afara coapsei, care este apoi imobilizată în adducție forțată și rotație internă (24).

Rous, Francis Peyton. **Sarcomul** ~, tumoră virotică a galinaceelor, transmisibilă în serie prin grefă și filtrat acelular; tulpina Schmidt-Rupin a putut fi transmisă și la mamifere (hamster, maimuța *Rhesus*) (22).

Roussy-Lévy (Roussy, Gustave, 1874—1948; Lévy, Fernand). **Boala** ~, sin.: *Distazie areflexă ereditară*, boală familială din grupul atrofiilor spinocerebeloase caracterizată prin tulburări de mers, atrofii musculare distale la membrele inferioare, picior scobit, abolirea reflexelor osteotendinoase (27).

Roussy-Lhermitte (Roussy, Gustave, 1874—1948; Lhermitte, Jacques Jean). **Sindromul** ~, sindrom caracterizat clinic prin paraplegie cu reflexe abolite, sindrom de fibre lungi, pierderea sensibilității profunde cu păstrarea celei superficiale. Se datorește unei hemiseccțiuni transverse posterioare traumatice a măduvei spinării, care interesează cordoanele și carnele posterioare, precum și partea posterioară a cordoanelor laterale (26).

Routier. **Operația** ~, aponevrectomie pentru contractura Dupuytren (24).

Roux, César, 1857—1937. **Incizia** ~, incizie cudadă formată dintr-un segment vertical xifoombilical, continuată în unghi drept cu un segment transversal către dreapta, folosită pentru abordul chirurgical al porțiunii a II-a

a duodenului (11). **Operația** ~, esofagoplastie cu ansă jejunală exclusă bilateral și trecută subcutanat înaintea sternului (11).

Roux, Pierre Paul Emile, 1853—1933.

Flacon ~, recipient de sticlă paralelipipedic, plat, cu capacitate mare (1—5 litri), folosit în microbiologie (medii gelozate) și inframicrobiologie (culturi de țesut) (22).

Roux. Legea lui ~, oasele normale ale adulților au, concomitent cu structura lor funcțională, și o formă funcțională (24). **Semnul** ~, depresiunea marelui trohanter în fracturile cavității cotiloide (24).

Roux-Bérard. Operația ~, translocarea pe un lăcaș mai intern a tendonului rotulian în luxația recidivantă de rotulă (24).

Roux-Picot. Ineizia ~, cale de acces subscapulară folosită în toracoplastie; permite bascularea scapulei și descoperirea cutiei toracice de jos în sus (11). **Operația** ~, toracoplastie prin suprimarea segmentelor paravertebrale a 8 sau 9 coaste (11).

Rovaglioni. Varicelă.

Rovsing, Nils Thorkild, 1862—1927. **Semnul** ~, semn dureror în apendicita cronică, provocat la nivelul segmentului cecoapendicular prin comprimarea sigmoidului (11).

Rowley-Müller-Watkin-Rosenberg. Sindromul ~, sin.: *Hiperaminoacidurie cu anomalii cardiopulmonare și nanism*, afecțiune foarte rară, de natură necunoscută, caracterizată prin hiperaminoacidurie globală de tip renal, asociată cu anomalii pulmonare și cardiace severe și cu tulburări de dezvoltare staturală (25).

Royal-Whitman-Löfberg. Aparatul gipsat ~, aparat gipsat toracopelvipedios, care fixează membrul inferior în abducție și rotație internă, cuprinzând toracele de la axilă, bazinul și membrul inferior în întregime. Se întrebuințează pentru imobilizarea fracturii de col femural (24).

Royer, M. Aparatul ~, aparat de laparoscopie format dintr-un trocar cu diametrul de 5 mm și optică cu viziune directă sau oblică cu lumina încorporată (11).

Rozacee (lat. *roseus* = trandafiriu), sin.: *Cuperoză*. Afecțiune caracterizată prin tulburări de circulație la față (eritroză facială), în special pe nas, frunte și obraji; congestia duce la formarea de telangiectazii. Când apar și leziuni papulopustuloase poartă denumirea de acnee rozacee (12). ~ **hipertrofiă**, Rinofima.

Rozeolă (lat. *roseus* = purpuriu), sin.: *Roseola*. Denumire generică pentru erupții formate din pete eritematoase diseminate, ce dispar la presiune. *Forme etiologice*: r. sifilitică, manifestare precoce a perioadei secundare; r. medicamentoasă (după anti-pirină, balsamice, rezine, copahu etc.); r. le-

proasă, în lepra maculoanesteziică; r. emotivă sau pudică; r. infecțioasă acută; r. tifoïdică (vezi Pete lenticulare) (12). ~ **epidemică** (Trouseau), Rubeolă. ~ **sifilitică**, erupție cutanată formată din pete roz, apărind în faza secundară a sifilisului, ca primă manifestare cutanată a acesteia. Rozeola sifilitică poate recidiva (rozeolă de recidivă). În această formă, petele sînt ușor proeminente și cu tendința de grupare în buchete, circinații etc. (12). ~ **vaccinală**, stadiu de evoluție a vaccinării anti-varicelice, tradus prin hiperemie la locul de inoculare (maculă), care apare în a 3-a — a 4-a zi după vaccinare (8).

Rozetă (lat. *rosetum* = trandafir). 1. Formațiune caracteristică pentru lupusul eritematos diseminat, în frotiul de singe special preparat (vezi și Fenomenul L. E.). Se compune dintr-o celulă „L. E.”, înconjurată de granulocite neutrofile segmentate (19). 2. Stadiu în evoluția hematozoarului palustru care urmează schizontului adult în cadrul ciclului eritrocitar. Se caracterizează prin dispunerea radială a fragmentelor de cromatină în jurul protoplasmei reziduale (31).

Rp. Abreviere pentru *recipe* (13).

R.S.V. Abreviere pentru *Respirator syncytial virus* (22).

Ru. Simbolul ruteniului (5).

Rüault. Semnul ~, semn de debut al tuberculozei pulmonare constînd din întîrzierea excursiilor pulmonare ale vîrfului plămînuului afectat (34).

Rubarbă. Rădăcina diferitelor specii de *Rheum* (din familia *Polygonaceae*), care cresc în special în China (cultivate și în țara noastră); conține un complex glicozidic antrachinonic cu acțiune purgativă (14).

Rubefiant (lat. *ruber* = roșu + *facere* = a face). Substanță care în contact cu pielea provoacă iritație ușoară, însoțită de congestie trecătoare, uneori cu consecințe revulsive (13).

Rubella. Rubeolă.

Rubeolă (lat. *ruber* = roșu), sin.: *Pojar german*, *Rozeolă epidemică*, *Rubella*. Boală infecțioasă și contagioasă acută, cu evoluție benignă, produsă de un virus, răspîndită pe întreg globul pămîntesc, apărînd sub formă de epidemii de extinderi variate, de obicei restrînse și afectînd în special copiii mari și adolescenții. Se caracterizează prin incubatie medie de 16 zile, debut insidios, ascensiune termică moderată, cefalee, catar rinofaringian discret, oboseală, indispoziție, curbatură moderată, micropliadenopatie generalizată (caracteristic retroauricular și cuboccipital), erupție maculopapuloasă discretă, de culoare roz-pal (ca floarea de piersic), apărînd mai întîi pe față, cu generalizare și stingere rapidă; formula san-

guină este caracteristică prin apariția plasmo-citoei; la femeia însărcinată, apariția bolii în primele două luni ale sarcinii poate determina grave malformații ale fătului (8). ~ **rujeoli-formă**, formă clinică de rubeolă a cărei erupție este constituită din elemente asemănătoare cu cele din rujeolă, în special pe față (8). ~ **scarlatiniformă**, formă clinică de rubeolă cu erupție asemănătoare scarlatinei, elementele eruptive conflund și luind aspectul de placarde scarlatiniforme, în special la nivelul articulațiilor, la plica cotului, în regiunea poplitee și inghinală; erupția este fină la palpare, catifelată (8).

Rubeoză iriană. Vascularizarea masivă a suprafeței irisului, observată mai des în diabet (28).

Rubidiu. Simbol Rb. Metal de culoare albă și consistență moale, făcând parte din grupa metalelor alcaline, cu număr atomic 37 și greutate atomică 85,48. Formează combinații analoge celor de sodiu și de potasiu. Experimental, la animal, s-a constatat că poate înlocui potasiul în alimentație (5).

Rubriblast (lat. *ruber* = roșu + gr. *blastos* = germen). Proeritroblast.

Rubricit (lat. *ruber* = roșu + gr. *kytos* = celulă). Vezi Normoblast.

Rubrofiție. Epidermofitie provocată de *Epidermophyton rubrum*, localizată mai ales în spațiile interdigitale de la picioare, de unde se poate întinde și pe dosul picioarelor (12).

Rubrophyton. Vezi *Epidermophyton*.

Rucker. Semnul ~, semn descris în scleroza în plăci, reprezentat printr-un lizereu alb care înconjură ca un manșon venele retiniene îngustate. Ar fi datorit unei priflebite care evoluează în două faze: o fază activă, exsudativă, cu dilatație venoasă, și o fază cicatriceală, corespunzătoare semnului Rucker. Poate constitui un semn prezumtiv pentru scleroza în plăci, dar nu este patognomonic, fiind întâlnit și în alte boli neurologice (27).

Ruddock, J. C. **Aparatul** ~, aparat de laparoscopie format dintr-un trocar cu diametrul de 10 mm și un telescop cu viziune oblică (11).

Rudimentum (lat. = debut). Prima schiță a unei structuri, apărută în cursul dezvoltării sale; poate persista ca structură vestigială (1). ~ **processus vaginalis**, bandă de țesut conjunctiv în funiculul spermatic, reprezentând vestigiul procesului vaginal embrionar (1).

Rudler. **Ineizia** ~, cale de acces abdominală pentru esofagectomie în leziunile mijlocii sau înalte ale esofagului (11).

Ruffier. **Indicele** ~, criteriu de apreciere a dezvoltării fizice; se calculează scăzând diferența dintre talie și greutate din diferența dintre media perimetrului toracic și perimetrul abdominal (24).

Ruffini. **Corpusele** ~, terminații nervoase fuziforme, situate profund în derm și constituite dintr-un ghem de fibrile cu numeroase îngroșări, totul învelit într-o capsulă din colagen și elastină (12).

Rufocromomicină. Antibiotic produs de *Streptomyces rufocromogenus*; are acțiune citologică, utilă terapeutic în reticulosarcom (14).

Ruga (lat. = încrețitură). Formațiune cu aspect de creastă, cută, pliu (1). **Rugae palatinales**. Plici radiare proeminente ale mucoasei palatului dur anterior, care se întind de la rafeul median la crestele alveolare (38). **Rugae vaginales**. Pliurile transversale ale mucoasei vaginale (1).

Ruggery, Ruggero. **Reflexul** ~, la simpatocotonici convergența la maximum a ochilor provoacă tahicardie. Semnul este inconstant (4).

Ruggi. **Cura** ~, cura herniei femurale printr-o incizie inghinală, cu eversarea mușchiului micul oblic, a mușchiului transvers și a marginii posterioare a arcadei femurale la ligamentul Cooper (11). **Operația** ~, gastrojejunostomie cu dublă anastomoză între stomac și jejun (11).

Rugozitate (lat. *rugosus* = încrețit). 1. Depozite reziduale organizate la nivelul seroaselor, ca urmare a unor procese inflamatorii sau la nivelul endotelilor vasculare (unde favorizează procesele de coagulare), prin leziuni inflamatorii sau distrofice; pierderea luciului în toate aceste împrejurări constituie semnul patognomonic macroscopic al modificărilor patologice evolutive sau stinse (sechele) (2). 2. Leziuni proeminente, aspre, în general neinflamatorii, la nivelul pielii, datorite unor procese de hiperkeratoză (2).

Ruj (fr. *rouge* = roșu). Pastă compusă din particule de oxid de fier și oxid de crom, incorporate într-un liant, folosită în laboratorul de tehnică dentară ca substanță abrazivă și ca antidecapant (39).

Rujeolă (fr. *rougeole*), sin.: *Cori*, *Morbili*, *Pojar*, *Rosolla*, *Sarampion*. Boală infecțioasă acută, extrem de contagioasă, endemoepidemică, răspândită pe întregul glob, cauzată de un virus cu poartă de intrare mucoasa nazofaringiană, respiratorie și conjunctivală; se manifestă prin incubatie de 10-12 zile, debut brusc cu febră, fenomene catarale intense (triplu catar oculonazobronșic, strănut, tuse, lăcrimare, fațes plngăreț), perioadă de invazie lungă (3-5 zile), în cursul căreia apar semnul caracteristic Koplick și punctația hemoragică; erupția apare retroauricular după 3-5 zile de la debut, coboară pe trunchi și membre, generalizându-se în 2-3 zile; aspectul erupției este maculopapulos, cu elemente de dimensiuni

și forme variabile, contur neregulat, uneori conflund și formînd placarde neregulate, care ăasă între ele zone tegumentare indemne; la palpare, senzație catifelată; după 3—6 zile, erupția dispăre, fiind urmată de pigmentație și fină descuamare furfuracee (8). ~ **acneiformă**, formă clinică de rujeolă rar întîlnită, în care erupția este formată din elemente papuloase, izolate între ele, unele prezentînd central o mică pustulă proeminentă (8). ~ **ataxoadinamică**, Rujeolă hipertoxică. ~ **buloasă**, formă clinică extrem de rară a rujeolei, apărînd de obicei în asocierile morbide cu alte viroze eruptive (varicelă, vaccină) și caracterizată prin prezența de bule cutanate mai mult sau mai puțin extinse (8). ~ **hemoragică**, sin.: *Rujeolă neagră*, formă clinică severă a rujeolei, care survine mai ales la copiii debili, cașectici, datorită de obicei unei suprainfecții cu streptococ; se manifestă clinic prin exantem purpuric, hemoragii, epistaxis, gingivoragii, hemoptizii, hematemeză, melenă, sufuziuni sanguine subcutanate; are prognostic rezervat (8). ~ **hipertoxică**, sin.: *Rujeolă ataxoadinamică*, formă clinică supraacută a rujeolei, caracterizată prin tablou clinic sever, alterare profundă a stării generale, hipotensiune, colaps cardiovascular care determină dispariția erupției, bronșiolită capilară, hipertermie, agitație, somnolență, reacție meningiană, convulsii tonicoclonice; adesea sfirșit letal în cîteva zile (8). ~ **inelară**, Eritem infecțios acut. ~ **miliară**, formă ușoară a rujeolei, în care exantemul rujeolic este însoțit de apariția de elemente veziculoase de mărimea unei gămălii de ac, cu conținut clar (8). ~ **mitigată**, sin.: *Morbiloid*, formă clinică ușoară de rujeolă apărînd cel mai adesea la contacti după administrarea profilactică de γ -globuline; se manifestă prin incubație prelungită de 16—28 zile, perioadă catarală ștearsă și necaracteristică, curbă febrilă cu oscilații mici, erupție palidă, fenomene generale moderate; deși evoluția este benignă, contagiozitatea este aceeași ca la forma comună (8). ~ **neagră**, Rujeolă hemoragică. ~ a **nou-năseușilor**, formă clinică excepțional de rară, produsă prin transmiterea transplacentară a virusului la făt, cu puțin timp înainte nașterii, de la mama aflată în perioada viremică a bolii; se caracterizează prin lipsa enantemului și apariția erupției la cîteva zile de la naștere (8). ~ **pemfigoidă**, formă clinică de rujeolă extrem de rară, caracterizată prin apariția, pe fondul unei erupții rujeolice tipice, a unei erupții pemfigoide buloase (8). ~ „**sîne cataro**”, formă rară de rujeolă, atipică și ușoară, cu febră redusă, lipsa catarului, semnul Koplick prezent, erupție atipică, adesea rubeoliformă (8). ~ „**sîne exantemate**”, formă clinică de rujeolă caracterizată prin prezența

simptomatologiei din perioada de invazie și lipsa exantemului caracteristic (8). ~ **sufocantă**, formă gravă de rujeolă caracterizată prin bronșită capilară precoce, manifestată clinic prin dispnee intensă de la început și progresivă, cianoză, tuse chinuitoare, expectorație spumoasă abundentă, tiraj foarte accentuat, colaps (8).

Rujeolizare. Morbilizare.

Rujet (fr. *rouget*). Boala Baker-Rosenbach, vezi Baker-Rosenbach.

Rulment. Uruitură.

Ruminație mintală (B. Janet). Particularitate a gîndirii psihasteniceilor constînd din desfășurarea interminabilă și ineficientă a unor judecăți, raționamente sau indoieli obsedante (35).

Rummel-Belmont. **Pensă-clamp** ~, instrument folosit pentru efectuarea hemostazei provizorii în chirurgia cardiovasculară (11).

Rumpell-Leede (Rumpell, Theodor; Leede, C.). **Proba** ~, vezi Proba garoului.

Rupia (gr. *rhypos* = murdărie). Denumire generică pentru leziuni cutanate ulcerocrustoase. *Forme etiologice*: r. *simplex* (ectima); r. sifilitică (sifilide secundare pustuloase-crustoase); r. scorbutică (leziuni ulcerocrustoase scorbutice) (12).

Rupofobie (gr. *rhypos* = murdărie + *phobos* = frică). Sindrom maniacal caracterizat printr-o teamă exagerată de murdărie (12).

Ruptură. Soluție de continuitate, de obicei neregulată, care are loc într-un organ sau într-o formațiune anatomică în urma unui traumatism. Pentru os se folosește exclusiv termenul de fractură (24). ~ **de menisc**, sin.: *Leziune de menisc*, leziune de obicei traumatică a unuia din cele două meniscuri (intern sau extern) ale genunchiului. Artroza avansată a genunchiului, chisturile meniscale sau alte leziuni de uzură cartilaginoasă predispun la rupturi spontane de menisc (24). ~ **musculară**, Clacaj. ~ **perineală**, soluție de continuitate a perineului feminin, producîndu-se de obicei la naștere (18). ~ **pulmonară**, accident intraoperator în cursul efectuării pneumotoraxului extrapleural și datorit unei manopere brutale (34). ~ **uterină**, soluție de continuitate a peretelui uterin care se poate produce în timpul nașterii, în cazuri de disproporție între făt și bazin sau datorită unei cicatrice uterine survenite după diferite intervenții (operație cezariană, miometrectomie, sarcină tubară, perforație uterină). Se poate produce, excepțional, înainte de travaliu, în cursul sarcinii (18). ~ **vaginală**, soluție de continuitate a peretelui vaginal care se poate produce cu ocazia nașterii, a actului sexual sau, excepțional, prin traumatisme accidentale (18). ~ **vulvară**, soluție de

continuitate la nivelul vulvei produsă în timpul nașterii, actului sexual sau, excepțional, prin traumatisme accidentale (18).

Rusakov. Operația ~, procedeu de cură a rupturii de uretră posterioară prin telescopare, sub aspirația continuă a urinii (11).

Ruseuță. *Adonis vernalis*.

Russel, R. Semnul ~, semn întâlnit în rupturile de menisc, constând din prezența unui corpuscul care intrerupe palparea interliniei articulare (24).

Russell, William, 1852–1940. **Corpusculi** ~, sin.: *Corpusculi fuscinoșili*, granulații intracitoplasmatiche fuscinoșile de natură proteică, întâlnite mai ales în plasmocite, având semnificația unei activități metabolice celulare intense. Sint întâlniți în procese inflamatorii productive (plasmocitom, rinosclerom) (2; 19).

Rust, Johan Nepomuk, 1775–1840. **Boala** ~, spondilita tuberculoasă a primelor două vertebre cervicale și a articulațiilor lor (4). **Fenomenul** ~, în cariile sau cancerul vertebrelor cervicale superioare, bolnavul își sus-

ține capul cu mâinile atunci când vrea să facă mișcarea de culcare sau de ridicare din pat (4).

Rustișki-Kahler. **Boala** ~, vezi Kahler.

Rut (lat. *rugitus* = care rage). Perioadă de exacerbare a activității sexuale în unele mamifere; coincide cu faza de estru a femelelor (15).

Ruteniu. Simbol Ru. Element chimic în stare metalică, cu număr atomic 44 și greutate atomică 101,7. Face parte din coloana a 8-a a sistemului periodic, din familia metalelor platinice ușoare. Este multivalent, valența principală fiind 4. Prezintă 7 izotopi artificiali radioactivi (5).

Rutilism (lat. *rutilus* = roșu aprins), sin.: *Eritrism*. Colorație congenitală roșcată a părului și o depigmentație cutanată mergind spre albinism (facies venețian) (12).

Rutin. Rutosid.

Rutosid, sin.: *Rutin*. Glicozidă cu acțiune vitaminică P; diminuează fragilitatea și permeabilitatea capilarelor (13).

S

S. Vezi Colonie S.

Sabadini. Operația ~, procedeu de uretroplastie prin acoperire cutanată pe sondă tutore (11).

Sabaneev, I. F. Operația ~, procedeu de amputație osteoplastică la nivelul genunchiului, cu păstrarea regiunii tuberozității anterioare a tibiei și atașarea ei la secțiunea osoasă făcută în condilii femurali (24).

Sabin, Albert Bruce. Vaccinul ~, vaccin anti-poliomielitic cu virusuri vii, modificate (tulpinile Sabin), administrat pe cale bucală (22).

Sabinism. Intoxicație cu uleiul din *Juni-perus sabina*, întrebuințat ca mijloc abortiv; se manifestă prin colici, tulburări respiratorii cu cianoză, pierderea cunoștinței (23).

Sablaj (fr. *sablage*), sin.: *Sablare*. 1. Operație de curățire a metalelor cu un jet de nisip proiectat de un curent de aer. Prezintă riscuri mari de silicoză, prin inhalare de pulberi cu conținut ridicat de bioxid de siliciu (9). 2. În tehnica dentară, operație de îndepărtare a resturilor de masă de ambalat de pe o piesă protetică turnată, printr-un jet de nisip proiectat cu ajutorul acralui comprimat (39).

Sablare. Sablaj.

Sabottin. Procedeu ~, toracoplastie prin mobilizarea segmentelor mijlocii ale coastelor, după secționarea lor ventral înaintea liniei mamelonare și dorsal în prelungirea marginii axilare a omoplatului (11).

Sabouraud, Raymond Jacques Adrien, 1864—1938. Boala ~, vezi Epidermofitie. **Mediul** ~, mediu lichid sau solid pentru cultivarea lemurilor și ciupercilor, conținând glucoză și leptonă (3).

Sabouraudites. *Microsporium*.

Sabur. Aloe.

Sabural (lat. *saburra* = leșt). Aspect al limbii, caracterizat prin acoperirea mucoasei linguale cu un depozit alb-gălbui; se întâlnește în unele tulburări gastrice legate sau nu de o afecțiune generală (16).

Sac (lat. *saccus*). **Saccus.** ~ **amniotic**, Amnios ~ **aortic**, dilatație sacciformă situată distal de *bulbus arteriosus*, din care pleacă arcul aortic (1). ~ **conjunctival**, spațiu dintre conjunctiva palpebrală și conjunctiva bulbară (28). ~ **dental**, sin.: *Folicul dental*, inveliș periferic, conjunctiv, al mugurelui dental ajuns în faza de folicul (1). ~ **gingival**, spațiu cuprins între gingie și dinte, la nivelul parodonțiului marginal (38). ~ **herniar**, diverticul peritoneal care s-a angajat în traiecul herniar și care conține organele herniate (11). ~ **lacrimal**, porțiune superioară, dilatată, a canalului nazolacrimonar (1). **Saci olfactivi.** Găuri adânci olfactive, întinse de la nările embrionare la membranele buconazale (1). ~ **omental**, sac format între foițele ascendente și descendente ale epiploonului mare (1). ~ **otic**, Otocist. ~ **pericardic**, *Pericardium*. ~ **peritoneal**, Peritoneum. ~ **pleural**, *Pleura*.

Vezi și: Douglas, Bunyan.

Saccharomicoză, sin.: *Exascozis*. Denumire dată afecțiunilor produse de specii de *Saccharomyces* (12).

Saccharomyces. Gen de levură propriu-zisă, cuprinzând numeroase specii în general saprofite, excepțional parazite, a căror patogenitate este contestată de unii autori (12).

Sacculus (lat. = sac mic). Termen utilizat în anatomie pentru formațiuni sacciforme de dimensiuni reduse (1). **Sacculi alveolare.** Dilații terminale ale canalelor alveolare (*ductuli alveolares*), precedind alveolele pulmonare (1). ~ **laryngis**, *Appendix ventriculi laryngis*.

Saccus (lat. = sac), sin.: *Sac*. Termen folosit în nomenclatura anatomică pentru a desemna formațiuni cavitare sacciforme (1). ~ **endolymphaticus**, terminație lărgită, bulbiformă, a canalului endolimfatic (1).

Saciz. Colofoniu.

Sacralgie (lat. *sacrum* = osul sacru + gr. *algos* = durere), sin.: *Hieralgie*, *Sacrodinie*. Durere în regiunea sacrului (4).

Sacralizare. Anomalie congenitală a regiunii lombosacrate, constând din tendința de asimilare a ultimei vertebre lombare la prima sacrată. Transformarea vertebrei L₅ poate îmbrăca 6 grade sau etape, în funcție de intensitatea modificărilor, pornind de la simpla dezvoltare exagerată a uneia din apofizele sale transverse și ajungând la totala sa sudură cu prima vertebra sacrată (24).

Sacro- (lat. *sacrum* = osul sacru). Element de compunere care introduce în termeni referirea la osul sacru (32).

Sacrocoxalgie (*sacro-* + lat. *coxa* = șold + gr. *algos* = durere), sin.: *Sacrocoxotuberculoză*. Termen greșit, introdus de Larrey, pentru osteoartrita tuberculoasă sacroiliacă, deoarece se referă numai la elementul durere. Noțiunea este însă clasică și ca atare păstrată de mai toți autorii (24).

Sacrocoxită (*sacro-* + lat. *coxa* = șold + -ită), sin.: *Sacroiliită*. Inflamația articulației sacroiliace (2).

Sacrocoxotuberculoză (*sacro-* + lat. *coxa* = șold + *tuberculoză*). Sacrocoxalgie (denumire dată de Lannelongue pentru osteoartrita tuberculoasă sacroiliacă) (24).

Sacrodinie (*sacro-* + gr. *odyne* = durere). Sacralgie.

Sacroiliită (*sacro-* + osul *iliac* + -ită). Sacrocoxită.

Sacrolistezis (*sacro-* + gr. *olisthanein* = a aluneca). Stare patologică în care sacrul se află pe un plan frontal, anterior vertebrei L₅ (4).

Sacrum (lat. = sacru, sfințit, osul sacru). *Os sacrum*. Vezi Tabelul oaselor. ~ **aeutum**, denumire dată de Scherb anomaliilor de poziție a osului sacru față de coloana lombară, în care sacrul face cu coloana un unghi mai ascuțit decât cel normal (24). ~ **arcuatum**, denumire dată de Scherb lordozei lombare exagerate, datorită unei arcuiri a ultimelor vertebre lombare, care se articulează astfel cu sacrul, mult rotat și el posterior (24).

Saculă (lat. *sacculus* = sac mic). Veziculă a vestibulului membranos, situată dedesubtul utriculei, în partea cea mai declivă a cavității vestibulare, de formă sferică, cu diametrul de 2 mm, prezentând pe fața internă o proeminență albicioasă, pata acustică, care corespunde terminației nervului sacular (30).

Sadism (după numele marchizului de Sade). Perversiune constând din obținerea satisfacției sexuale prin provocarea de suferințe fizice sau morale partenerului (35).

Saegesser. Procedeu ~, procedeu de cură chirurgicală a megacolonului congenital prin miotomie rectocolică extramucoasă (11).

Safism (după numele poetei *Sappho din Lesbos*, sec. VI î.e.n.). Formă de homosexualitate feminină prin cunclinție (35).

Sage. Splenomegalia ~, tip de splenomegalie cu degenerescență amiloidă a foliculilor mărinți de volum și vizibili, proeminent pe suprafața de secțiune, așa încât par a fi niște grăunțe albicioase pe fondul roșu al organului (2).

Sagital (de la lat. *sagitta* = săgeată). *Sagittalis*.

Sagittalis (lat. = în formă de săgeată), sin.: *Plan sagital*, *Sagital*. 1. Plan anatomic convențional situat pe direcția suturii sagitale a craniului (antero-posterior median) (1). 2. Care se găsește situat în plan sagital (1).

Sahli, Hermann, 1856—1933. Metoda ~, metodă pentru măsurarea cantității de hemoglobină într-un anumit volum de sînge, avînd la bază un principiu de colorimetrie. Determinarea se face în procente de hemoglobină în sînge (normal 80—100%) sau în grame de hemoglobină la 100 ml sînge. În general, determinarea cu hemoglobinometrul este neprecisă, erorile în plus sau în minus fiind foarte mari (19).

Saint. Triada ~, sindrom caracterizat prin asocierea herniei diafragmatice prin alunecare cu litiază biliară și diverticuloză colică (11).

Saint-Germain. Atela ~, atelă pentru corecția piciorului strîmb congenital varus echin, formată dintr-o bară de oțel gambieră, așezată lateral și o talpă metalică înclinată la unghiul de corecție dorit (24).

Sakel, Manfred. Metoda ~, metodă de tratament a bolilor psihice constînd din producerea de stări hipoglicemice sub formă de șoc, mergînd pînă la comă, cu ajutorul insulinei (35).

„**Salată de cuvinte**”. Înșiruire de cuvinte fără sens și fără legătură gramaticală, reflectînd o tulburare profundă a procesului asociativ și în general a gândirii bolnavilor schizofrenici (35).

„**Salată de os**”. Mortar osos.

Salaverri. Operația ~. 1. Incizie transversală a tegumentelor și aponevrozei plantare la partea internă a piciorului și corectarea piciorului strîmb congenital pe triunghiul Lorenz. Se completează eventual cu tenotomia gambierului posterior și sindesmotomia internă, lăsîndu-se plaga deschisă sub pansament gipsat ocluziv (24). 2. Artroriză anterioară și posterioară a gleznei, cu două grefoane introduse în epifiza tibială. Grefoanele prelungec marginile anterioară și posterioară ale osului (24).

Salcie. Salix alba.

Salicilamidă. Compus din grupa salicilaților, avînd proprietăți analgezice-antipiretice și antireumatice asemănătoare acidului acetilsalicilic (14).

Salicilat. Compus al acidului salicilic. Salicilații (săruri, esteri, amide) sînt caracterizați farmacodinamic prin proprietăți analgezice, antipiretice, antiinflamatorii, antireumatice și antigutoase (14). ~ **de amid**, succedaneu al salicilatului de metil, folosit local în afecțiuni reumatice cronice, lumbago, nevralgii (14). ~ **de antipirină**, compus analgezic, antiinflamator și antipiretic (13). ~ **bazie de bismut**, compus al bismutului, activ în sifilis și în alte infecții cu spirochete. (13). ~ **de fenil**, Salol. ~ **de litiu**, sare de litiu cu acțiune antigutoasă și antireumatismală (13). ~ **de metil**, substanță conținută în uleiul de Wintergreen (extras din *Gaultheria procumbens*), obținută și prin sinteză. Are proprietăți iritante locale și revulsive, fiind folosit în aplicații locale (unguent 10 %), pentru tratamentul unor afecțiuni reumatice cronice (14). ~ **de sodiu**, sarea sodică a acidului salicilic; are efect antiinflamator și antireumatic, cu rezultate bune în reumatismul poliarticular acut, acțiune analgezică, antipiretică, uricozurică, coleretică și diminuează a protrombinei sanguine (13).

Salicilazosulfapiridină. Substanță care reunește în moleculă sulfapiridină și acid salicilic, legate azo. O parte din cantitatea ingerată se acumulează în țesutul conjunctiv subepitelial al peretelui intestinal, unde legătura azo este desfacută, eliberindu-se sulfapiridină. Aceasta explică eficacitatea, respectiv indicația particulară în rectocolita ulcerohemoragică, enterita regională, colitele nespecifice (14).

Salicină, sin.: *Salicoidă*. Glucozida alcoolului salicilic extrasă din scoarța de salcie; are proprietăți antipiretice și antinevralgice (5).

Salicoidă. Salicină.

Salîșeev. Incizia ~, incizie folosită în dezarticulația interilioabdominală (24).

Salivă (lat. *saliva*). Produsul de secreție a 3 perechi de glande — parotidele, submaxilarele și sublingualele — la care se adaugă secreția micilor glande existente în mucoasele labială, linguală, bucală și palatină. Compoziția chimică a salivei variază calitativ și cantitativ foarte mult de la un individ la altul și chiar la același individ, în funcție de stimulii locali și centrali (5).

Salk, Jones E. **Vaccin** ~, primul vaccin antipoliomielitic eficace obținut cu virusul poliomieltic (tipurile I, al II-lea și al III-lea), cultivat *in vitro* în celule de rinichi de maimuță și inactivat prin formol (22).

Salkowski, Ernst Leopold, 1844—1923. **Reacția** ~, test pentru identificarea steroliilor, care — în soluție cloroformică, după agitare cu un volum egal de acid sulfuric — se separă în două straturi: a) stratul cloroformic, de culoare roșie-aprinsă (dacă este prezent colesterolul) sau incoloră (dacă este prezent numai

ergosterolul) și b) stratul sulfuric, de culoare roșie-brună cu fluorescență verde (dacă este prezent colesterolul) sau roșie-aprinsă (dacă este prezent numai ergosterolul) (5).

Salmonella. Gen de bacterii din familia *Enterobacteriaceae*, clasa *Schizomycetes*, cuprinzînd bacili gramnegativi mobili, cu cili peritrihi, patogeni pentru om și animale. La om produc febra tifoidă, febrele paratifoide și toxiinfecțiile alimentare. Tipurile mai importante din punctul de vedere al patologiei umane sînt: *S.typhi*, agentul febrei tifoide; *S.paratyphi A*, *S.paratyphi B*, *S.paratyphi C*, agenții febrei paratifoide; *S.enteritidis*, *S.typhi murium*, *S.cholerae suis*, agenți frecvenți ai toxiinfecțiilor alimentare (3).

Salmoneloză. Denumire generică pentru un grup de boli cu evoluție clinică variabilă, importante pentru patologia umană și veterinară, apărînd sporadic, endemic sau epidemic pe întregul glob și provocate de germeni din grupul *Salmonella*. Sînt transmise de la sursele de infecție la om fie prin contact direct, fie, mai ales, prin intermediul hranei infectate. Clinic se manifestă ca: infecție generală de aspect tifoidic sau septicemic, toxiinfecție alimentară, gastroenterocolită, infecții subclinice, localizări extraintestinale (meningite, colecistite, artrite, osteomielite) (8).

Salol, sin.: *Salicilat de fenil*. Compus salicilic cu efect (slab) antiseptic intestinal, urinar și local, avînd și rol protector față de arsurile prin raze ultraviolete și solare; intră în compoziția învelișurilor enterosolubile (13).

Salpînge (gr. *salpinx*). *Salpinx*.

Salpingectomie (gr. *salpinx* = trompă + *ektome* = excizie). Ablajie chirurgicală, parțială sau totală, a trompei uterine (18). ~ **subseroasă**, salpingectomie parțială, cu păstrarea arcului vascular al mezosalpinxului pentru preîntîmpinarea distrofiei ovariene (18).

Salpingită (gr. *salpinx* = trompă + *-ită*). Inflamația acută, subacută sau cronică, banală sau specifică, a trompelor uterine, cu sau fără obliterarea lumenului și deci cu sau fără dilatare, putîndu-se realiza o pungă plină cu puroi (piosalpinx) și care prin rupere poate da peritonită (pelvipertonită) (2). ~ **cronică interstitală**, inflamație cronică a trompei uterine, în care procesul inflamator interesează în special tunica medie a trompei (stratul muscular) (18). ~ **hipertrofică**, inflamație cronică a trompei uterine caracterizată printr-o îngroșare accentuată a peretelui tubar. Trompa este mărită, aderentă, iar histologic se constată o proliferare intensă a țesutului conjunctiv (18). ~ **purulentă**, sin.: *Salpingită supurată*, inflamație a trompei care duce la formarea unui abces intratubar (18). ~ **supurată**, Salpingită puru-

lentă. ~ **tuberculoasă**, formă etiologică de salpingită, care reprezintă aproape totalitatea cazurilor de tuberculoză genitală a femeii; există o formă ascitică a tinerelor fete, cu granulatii miliare pe suprafața peritoneală a trompelor sau cu prezența unei ascite citrine cu compartimentări care poate simula aspecte de chisturi, și o formă de abces rece tubar, hidrosalpinxul tuberculos (2). ~ **xantomatoasă** (Daniel), formă de salpingită care prezintă, la examenul macroscopic al secțiunilor executate, leziuni sub forma unor insule de culoare galbenă (18).

Salpingografie (gr. *salpinx* = trompă + *graphein* = a scrie). Radiografierea trompei uterine prin introducerea în lumenul ei a unei substanțe de contrast (18).

Salpingolizis (gr. *salpinx* = trompă + *lysis* = dizolvare, distrucție). Desfacerea chirurgicală a aderențelor care fixează trompa și pavilionul acesteia la organele din jur (18).

Salpingoneostomie (gr. *salpinx* = trompă + *neo-* + *stoma* = gură, deschidere). Crearea, pe cale chirurgicală, a unui orificiu artificial, după prealabila rezecție parțială a trompei uterine (18).

Salpingoovarectomie (gr. *salpinx* = trompă + lat. *ovarium* = ovar + gr. *ektome* = excizie). Anexectomie.

Salpingoovariță (gr. *salpinx* = trompă + lat. *ovarium* = ovar + *-ită*). Anexită.

Salpingopexie (gr. *salpinx* = trompă + *paxis* = fixare). Fixarea trompei la unul din organele vecine (ovar sau uter). Termen impropriu folosit izolat, deoarece fixarea trompei de ovar este denumită salpingoovarișindeză, iar trompa se fixează de uter numai în caz de amputare a ei și implantare în acest organ, operație denumită implantare tubouterină (18).

Salpingorafie (gr. *salpinx* = trompă + *rhaphe* = sutură). Sută chirurgicală a trompei uterine (18).

Salpingoscopie (gr. *salpinx* = trompă + *skopein* = a vedea). Metodă de explorare vizuală, cu ajutorul salpingoscopului, a orificiului faringian al trompei Eustachio (30).

Salpingotomie (gr. *salpinx* = trompă + *tome* = tăiere). Secționarea chirurgicală a trompei uterine (18).

Salpinx (gr. = trompă), sin.: *Salpinge*. Formațiune anatomică de formă tubulară. Termenul este frecvent folosit ca sinonim pentru *tuba* (32).

Saluretic. Medicament care favorizează excreția renală de sodiu (15).

Salureză. Excreție de sodiu prin urină (15).

Salus-Gunn. Semnul ~, comprimarea unei vene retinene printr-o arteră sclerozată și modificarea direcției sale (28).

Salvă de extrasistole, sin.: *Poligeminie*. Grupare de extrasistole, care se succed fără întrerupere, înlocuind complet pentru o perioadă scurtă contracțiile normale; poate fi întilnită și la inima normală (32).

Salvia officinalis, sin.: *Jaleș, Salvie*. Plantă din familia *Labiatae*, ale cărei frunze conțin un ulei esențial bogat în terpenoide și materii tanante, cu acțiune antisudorifică, antispasmică și bacteriostatică (13).

Salvie. *Salvia officinalis*.

Salzer. Procedeu ~, excluderea bilaterală a unei anse intestinale prin deschiderea la piele a ambelor capete (11).

Samarium. Simbol Sm. Zezi Lantanide.

Sambucus nigra, sin.: *Soc*. Arbust din familia *Caprifoliaceae*, ale cărui inflorescențe conțin un ulei esențial, substanțe mucilaginose, glicozide flavonice și amine alifatic inferioare cu acțiune sudorifică, antireumatică și laxativă (13).

Sanarelli, Giuseppe, 1864-1940. **Mixomul** ~, Mixomul iepurilor.

Sanarelli-Schwartzman. Zezi Schwartzman-Sanarelli.

Sanatoriu (lat. *sanatorius* = care vindecă). Instituție medicală situată în condiții climatice favorabile, în care sînt tratate unele boli cronice, ca : reumatismul, nevrozile, tuberculoza etc., care necesită, pe lângă supraveghere medicală, și o cură igienodietetică (32). ~ **balnear**, sanatoriu în care se asigură bolnavilor internați tratament medical cu factori naturali și, în mod excepțional, alte tratamente ajutoare : tratamente stomatologice, administrări de medicamente (29). ~ **de nevroze**, sanatoriu în care se acordă asistență medicală bolnavilor internați pentru nevroze, cărora le este necesar și tratamentul cu factori naturali (29). ~ **de noapte**, formă de sanatoriu care se organizează pe lângă întreprinderile mari și în care sînt internați în timpul după amiezii și nopții, fără a fi scoși din producție, salariați cu boli cronice : tuberculoză (în faza stabilizată), boli cardiovasculare (în faza compensată), boală ulcerooasă etc. În aceste unități se aplică îndeosebi un regim igienodietetic (29). ~ **de postură**, sanatoriu în care se asigură asistență medicală bolnavilor convalescenți după anumite boli, cărora le este necesar un tratament igienodietetic mai îndelungat și folosirea factorilor climatici. Sanatoriile de postură pot fi pentru reumatism, boli cardiace, sechele după hepatită epidemică, boală ulcerooasă (29). ~ **de tuberculoză**, sanatoriu în care se asigură asistența bolnavilor internați pentru tuberculoză și care participă

la lupta antituberculoasă pe un anumit teritoriu. *Tipuri*: sanatoriu pentru adulți, sanatoriu pentru tuberculoza pulmonară sau extrapulmonară (29).

Sanctis, Sancte de. **Metoda** ~, metodă de cercetare a jocului musculaturii frontale în diferite exerciții de atenție, constând în aplicarea pe tegumentele frunții a unui revelator fotografic, care lasă urme după dezvoltare pe o hîrtie fotografică ce în prealabil fusese aplicată pe frunte în momentul probei de atenție (35).

Sandarac. Rășină naturală, extrasă dintr-un conifer rășinos din nordul Africii și din Australia și folosită la prepararea lacurilor. Lacul de Sandarac este folosit în stomatologie ca izolator al materialelor dentare (mai ales al gipsului) (39).

Sanders, James, 1777—1843. **Semnul** ~, șoc sistolic, cu aspect ondulat, întilnit în adevrețele pericardice (10).

Sandmeyer. **Diabetul** ~, diabet zaharat experimental, realizat epuizînd pancreasul insular prin hiperglicemie și pancreatectomie parțială (7).

Sandolină, sin.: *Dinitroortocrezol*. Substanță întrebuințată în agricultură ca erbicid (23).

Sandström, Ivan Victor. **Mușchiul** ~, fibre musculare netede situate în fascia din jurul globului ocular; o porțiune din acestea constituie mușchiul neted asociat cu mușchiul *levator palpebrae superioris* (1).

Sanguis (lat. = sînge), sin.: *Stnge*. Țesut lichid circulant prezent în inimă și vasele sanguine. Singele total se compune dintr-o parte lichidă, plasma (52—60%), formată din ser și fibrinogen și dintr-o serie de celule sanguine (globulele roșii, leucocitele și trombocitele). Transportă oxigenul, diferitele substanțe nutritive, vitaminele, hormonii, sărurile minerale spre celulele organismului, asigură eliminarea deșeurilor toxice metabolice, apără organismul împotriva diferitelor agresiuni microbiene (prin anticorpi și fagocite) și asigură coordonarea chimică și termică a organismului. Singele conține 78% apă și 22% reziduu uscat, format din 80,25% proteine complexe (parțial cenepsate), 4,52% glucoză, 6,25% lipide, 6,71% săruri minerale, 2,27% produse de metabolism. Are greutatea specifică 1,055—1,062 (5; 19).

Sanitație (lat. *sanitas* = sănătate). Ansamblu de procedee și măsuri luate în vederea asanării mediului (20). ~ **industrială**, stare igienico-sanitară a mediului de muncă (9).

Sanoerizină. Tiosulfat de aur și sodiu.

Sanogeneză (lat. *sanus* = sănătos + gr. *genesis* = naștere). Totalitatea mijloacelor și măsurilor pentru promovarea și întărirea stării de sănătate a populației (20).

Santesson. **Anemia** ~, formă de anemie mielotoxică, observată la lucrătorii din industria cauciucului, datorită intoxicației cronice cu benzol (19).

Santonină. Alcaloid extras din bobocii unei specii de pelin din genul *Artemisia* și folosit ca antihelmintic, în special în ascariidoză. Se prezintă ca o pulbere cristalină, incoloră și cu gust amarui (31).

Santorini, Giovanni D., 1681—1737. **Canalul** ~, *Ductus pancreaticus accessorius*. **Cartilajul corniculat** ~, *Cartilago corniculata*. **Cornetul** ~, *Concha nasalis suprema*. **Ineizurile** ~, *Incisurae cartilaginis meatus acustici*. **Papilla duodenii** ~, *Papilla duodeni minor*. **Țuberculul corniculat** ~, *Tuberculum corniculatum*.

Santy, Pierre. **Procedeu** ~, procedeu de anastomoză mezenterico-cavă latero-terminală pe cale stîngă, după decolarea unghiului duodenojejunal sau pe cale dreaptă, dacă duodenum este în poziție înaltă (11).

Santy-Bonniot. **Procedeu** ~, procedeu de pleurotoracectomie (11).

Sapă de dentină. Instrument de mîină din seria Black, folosit în terapia stomatologică pentru sculptarea, prepararea cavităților cariilor simple în vederea obturării (38).

Sapenko. **Procedeu** ~, procedeu de cură a herniei ombilicale cu redingotă aponevrotică (11).

Saponaria officinalis, sin.: *Ciuin roșu*. Plantă din familia *Caryophyllaceae*; conține saponine și are acțiune expectorantă (13).

Saponificare (lat. *sapo* = săpun + *facere* = a face). Proces de hidroliză bazică a grăsimilor, care are ca rezultat formarea săpunurilor corespunzătoare și liberarea de glicerină. Procesul de saponificare se desfășoară în 3 stadii: a) stadiul de emulsie, în care se realizează contactul dintre reactanți (grăsimi și hidrați); b) stadiul de saponificare rapidă, în care are loc transformarea în săpun a majorității grăsimilor; c) stadiul de saponificare finală, de perfectare a reacției de saponificare. În organism, saponificarea grăsimilor se desfășoară la nivelul intestinului (5).

Saponine. Substanțe glicozidice sterolice de origine vegetală, avînd proprietăți tensioactive și de precipitare a compușilor sterolici din membrane. Administrate pe cale orală, au acțiune iritantă, expectorantă și vomitivă; pe cale parenterală, sînt toxice hemolitice prin acțiune directă, litică asupra globulelor roșii; sînt folosite și pentru stabilizarea unor suspensii și emulsii, precum și ca detergenți (13).

Saprob. Sistem saprob.

Saprofit (gr. *sapros* = putred + *phyton* = plantă). Ființă vegetală care se dezvoltă pe

substanțe în descompunere (de ex. ciuperci, bacterii) (31).

Saprofitism. 1. Modul de viață al saprofitilor (31). 2. Situație în care se află unele microorganisme de a fi incapabile să provoace boala unui organism pe care se dezvoltă; în anumite împrejurări, aceste microorganisme pot deveni virulente, neexistând o limită netă între saprofitism și virulență (8).

Saprozoit (gr. *sapros* = putred + *zoon* = animal). Ființă animală, care se dezvoltă pe substanțe în descompunere (de ex. larvele diferitelor specii de insecte) (31).

Sarampion. Rujeolă.

Sarcina. Gen de bacterii din familia *Micrococcaceae*, clasa *Schizomycetes*, cuprinzând coci grampozitivi dispuși în grămezi cubice, în urma diviziunii, care se face după 3 planuri perpendiculare; sînt în general saprofiti și uneori paraziți facultativ. Specia tip este *Sarcina ventriculi* (3).

Sarcină (lat. *sarcina*). 1. Stare și perioadă a femeii, în al cărei uter se dezvoltă produsul de concepție, din momentul fecundației și pînă la naștere; termenul este echivalent al însuși produsului de concepție (18). 2. Hipoxantină. ~ **abdominală**, sarcină ectopică în care ovulul fecundat se dezvoltă în cavitatea abdominală (18). ~ **ampulară**, sarcină ectopică dezvoltată în porțiunea ampulară a trompei (18). ~ **biarniotică**, sarcină gemelară univitelină cu două amniosuri (18). ~ **cervicală**, sarcină dezvoltată între orificiul extern și cel intern al colului uterin. Produce grave accidente hemoragice, uneori mortale (18). ~ **ectopică**, sin.: *Sarcină extrauterină*, sarcină în care oul se dezvoltă în afara cavității uterine (18). ~ **extrauterină**, Sarcină ectopică. ~ **falsă**, sin.: *Sarcină fantomă*, *Sarcină nervoasă*, stare caracterizată prin balonarea abdomenului, simlind la prima vedere o sarcină înaintată ca vîrstă, aparînd la femeile cu tulburări neuropsihice care doresc cu orice preț o sarcină; examenul obstetrical corect înlătură eroarea (18). ~ **fantomă**, Sarcină falsă. ~ **gemelară**, sarcină caracterizată prin dezvoltarea concomitentă a 2 feți în uter; excepțional poate fi și extrauterină (18). ~ **interstițială**, sarcină ectopică dezvoltată în porțiunea trompei situată în grosimea peretelui uterin (18). ~ **intraligamentară**, sin.: *Sarcină subperitoneopleviană*, sarcină ectopică dezvoltată în grosimea ligamentului larg, după ruperea unei sarcini tubare (18). ~ **intramurală** (Woerth), sarcină dezvoltată în grosimea peretelui uterin (18). ~ **intrauterină**, sarcină dezvoltată în cavitatea uterină (18). ~ **istmică**, sarcină ectopică, dezvoltată în porțiunea istmică a trompei uterine (18). ~ **molară**, sarcină ale cărei vilozități placen-

tare suferă degenerescență chistică, constituind mola hidatiformă (18). ~ **multiplă**, sarcină cu dezvoltare concomitentă în cavitatea uterină a 2 sau 3 și, excepțional, 4 sau 5 feți (18). ~ **nervoasă**, Sarcină falsă. ~ **ovariană**, sarcină dezvoltată în interiorul ovarului prin dezvoltarea oului în interiorul foliculului de Graaf (18). ~ **ovariană externă**, sarcină ovariană rezultată din dezvoltarea unui ou pe suprafața corticalei glandei (18). ~ **ovariană internă**, sarcină ovariană rezultată din dezvoltarea oului în interiorul glandei (18). ~ **ovariană neruptă**, sarcină ovariană rezultată din dezvoltarea unui ou la nivelul foliculului de Graaf și care se găsește în evoluție (18). ~ **ovariană ruptă**, sarcină ovariană a cărei fracțiune produce accidente hemoragice peritoneale (18). ~ **prelungită**, Sarcină supramaturată. ~ **subperitoneopleviană**, Sarcină intraligamentară. ~ **supramaturată**, sin.: *Sarcină prelungită*, sarcină la care datele calendaristice depășesc 301 zile de gestație (18). ~ **tubară**, sarcină ectopică dezvoltată în interiorul trompei uterine; se poate menține în evoluție pînă la apariția avortului tubar sau a rupturii de trompă, accident urmat de complicații hemoragice: hematocel pelvian, inundație peritoneală (18). ~ **tuboabdominală**, sarcină ectopică dezvoltată în parte la nivelul pavilionului trompei și în parte în cavitatea abdominală (18). ~ **tuboovariană**, sarcină ectopică dezvoltată parțial în treimea externă a trompei și parțial pe ovar; este de obicei consecutivă unui avort tubar (18).

Sarco- (gr. *sarx*, *sarkos* = carne, mușchi). Element de compunere care introduce în termeni referirea la formațiuni cărnoase, mușchi (32).

Sarcođina. *Rhizopoda*.

Sarcođd (*sarco-* + gr. *eidōs* = formă). Denumire generică pentru leziuni cutanate infiltrativ-nodulare, diferite ca structură histologică (12). **Sarcođde subcutanate Darier-Roussy.** Vezi Darier-Roussy.

Vezi și: Boeck.

Sarcođdoză (*sarco-* + gr. *eidōs* = formă + *oză*). Afecțiune caracterizată prin multiple leziuni sarcođdice (12).

Vezi și: Besnier-Boeck-Schaumann.

Sarcolemma (*sarco-* + gr. *lemma* = teacă). Teacă conjunctivă laxă, fină, care înconjură fibra musculară (1).

Sarcoleucoză (*sarco-* + gr. *leukos* = alb + *oză*), sin.: *Leucosarcom*, *Leucosarcomatoză leucemică*, *Leucoză cu celule limfosarcomatoase*. Forma „citemică” a limfosarcomului, aspectul periferic fiind acela de leucemie acută limfoblastică atipică (19).

Sarcoliză (*sarco-* + gr. *lysis* = distrucție). Dezintegrarea histolitică a fibrelor musculare striate (2).

Sarcom (*sarco-* + *-oma*). Proliferare malignă a țesuturilor de origine mezodermală, caracterizată microscopic prin prezența de numeroase celule conjunctive atipice, cu mitoze și lacune sanguine fără pereți proprii, ceea ce explică existența metastazelor pe cale sanguină (2). ~ **angioblastic**, sarcom constituit din tumori vasculare multiple, moi și albastre-violacee și cu tendință la hemoragie (10). ~ **fibropar**, Fibrosarcom. ~ **fuzocelular**, sarcom cu celule fuziforme, avînd malignitate medie (2). ~ **gigantocelular**, sin.: *Sarcom polimorf*, formă de sarcom cu celule de diferite mărimi, unele multinucleate (gigante), prezentînd o mare malignitate (2). ~ **globocelular**, formă de sarcom cu celule rotunde (caracter nediferențiat) și cu malignitate ridicată; poate fi constituit din celule mici sau din celule mari cu protoplasma abundentă (2). ~ **cu mieloplax**, tumoare cu mieloplaxe a unui os, malignizată sarcomatos (2). ~ **osteogenetic**, tumoare osoasă malignă primitivă, cu sediul de elecție în regiunea juxtaepifizară a oase'or lungi și cu evoluție centrală; histologic se caracterizează printr-un aspect fuzocelular, uneori cu polimorfism accentuat prin existența de celule de diferite vîrste (malignitatea fiind proporțională cu abundența elementelor celulare tinere) (2). ~ **osteoid**, formă de sarcom al osului, care prezintă o schiță de caracter osteogen și în care procesul de osificare rămîne la o fază de început, găsindu-se în loc de travee osoase o substanță omogenă, refringentă (2). ~ **polimorf**, Sarcom gigantocelular. ~ **renal**, disem-brion neoplazic întilnit la copil sub forma unei tumori renale mixte, avînd histologic aspectul unui adenosarcom (tumoare mezenchimoepitelială) (2). ~ **sinovial**, sin.: *Sarcomezoteliom*, *Sinovialom*, *Sinoviom*, sarcom de origine sinovială, cu localizare articulară în tecile tendinoase sau în bursele mucoase (24).

Vezi și: Ewing, Rous.

Sarcomatoză (*sarco-* + *-oma* + *-oză*). Afecțiune caracterizată prin existența de sarcoame multiple (12). ~ **multiplă idiopatică hemoragică**, Boala Kaposi, vezi Kaposi.

Sarcomezoteliom (Fischer) (*sarco-* + *mezo-* *teliu* + *-oma*). Sarcom sinovial.

Sarcophaga. Gen de muște diptere din familia *Sarcophagidae*, clasa *Insecta*. *Specii mai importante*: *S.barbata*, *S.carnaria* (popular, musca cadavrelor), *S.fuscicauda*, *S.haemorrhoidalis*, *S.ruficornis*. Larvele pot determina miază cutanată, intestinală, urinară la om (31).

Sarcoplasmă (*sarco-* + gr. *plasma* = formație). Substanță interfibrilară sau fin granulată, necontractilă, a țesutului muscular (1).

Sarcoplast (*sarco-* + gr. *plassein* = a forma). Celulă din care se formează fibrele musculare striate; acest proces se observă și în regenerare, cînd sarcoplastele preiau produsele rezultate din dezintegrarea celulelor și formează fibre noi (2).

Sarcopoietic (*sarco-* + gr. *poiesis* = producere). Care formează mușchi (2).

Sarcoptes (*sarco-* + gr. *koptein* = a tăia). Gen de acarieni din familia *Sarcoptidae*, clasa *Arachnida*. *Specii mai importante*: *S.scabiei*, var. *hominis* (sin.: *Acarus scabiei*), determină la om scabia; *S.scabiei* var. *crustosae* determină scabia norvegiană (31).

Sarcoptidoză. Scabie.

Sarcoterapie (*sarco-* + gr. *therapeia* = tratament). Tratamentul afecțiunilor cu ajutorul extractelor animale (4).

Sarcozom (*sarco-* + gr. *soma* = corpuscul). Partea contractilă a unei fibre musculare (2).

Sare (lat. *sal*). Corp chimic compus, rezultat prin înlocuirea hidrogenului ionizabil al unui acid cu un element electropozitiv sau cu radicali minerali sau organici electropozitivi (5). ~ **acidă**, sare provenită de la un acid al cărui hidrogen nu a fost complet înlocuit cu un metal sau cu un radical. Prin dizolvare în apă, aceste săruri disociază ioni de hidrogen, astfel că soluțiile respective au reacție acidă. *Exemple*: bicarbonații, fosfații acizi, bisulfații etc. (5). ~ **bazică**, sare provenită din reacția unei baze cu un monoacid, în constituția căreia intră gruparea oxidril (-OH). Prin dizolvare în apă, aceste săruri disociază ioni oxidril, astfel că soluțiile respective au o reacție bazică (5). **Săruri biliare**. Componentii biliari — conținînd stercobilinogen și urobilinogen alături de taurocolați și glicocolați — care sînt secretați în intestin și revin, în cea mai mare parte, prin circulația portală, înapoi în ficat. Partea de săruri biliare care nu se resoarbe este eliminată prin materiile fecale sau pe cale renală (5). **Săruri minerale**. Compuși neorganici, derivați ai acizilor și bazelor anorganice. Sînt prezente în organism: a) sub formă solidă, cristalizată și deci nelonizate (în oasele scheletului și în dinți); 2) sub formă de soluție, ionizate (în singe, limfă și lichidul interstițial); 3) sub formă combinată cu substanțe organice (ionul fosforic în compușii macroergici, fierul în hemoglobină etc.) (5). **Săruri osoase**. Material mineral care intră în structura țesutului osos. Ar fi vorba de microcristalite de fosfat tricalcic α (hidratat), pe suprafețele cărora s-ar găsi alți fosfați, carbonați și oxalați în cantități mici (24). ~ **Seignette**, compus salin cu rol catarctic (36).

Vezi și: Glauber.

Sargnon. Metoda ~, procedeu terapeutic de dilatare a stenozelor laringelui, introducând bujiile dilatatorii pe cale retrogradă prin orificiul traheostomei (30).

Sarnoff, S. I. Tehnica ~, tehnică de respirație artificială prin excitație electrică directă sau transcutanată a nervului frenic (4).

Sarothamnus scoparius. Arbust din familia *Leguminosae*, care crește în Europa. Virfurile tulpinilor înainte de înflorire conțin alcaloizi, dintre care principalul este sparteina (13).

Sasehin. Vinca minor.

Satelitoză. Hiperplazie de elemente gliale cu celule mobilizate având nuclei rotunzi, apărând în jurul celulelor nervoase din ganglionii simpatici sau din creier, ca urmare a unor leziuni inflamatorii și procese distrofice consecutive ale neuronilor (2).

Satinski. Pensa ~, pensă-clamp lungă, cu dințătura longitudinală, prevăzută cu 3 curburi, folosită în chirurgia stenozelor mitrale sau la clamparea vaselor mari și urechii (11).

Satiriazis (gr. *satyros* = satir), sin.: *Aidionomie*. Exagerare patologică a instinctului sexual la bărbat (35).

Sato-Sekiya. Metoda ~, metodă de colorare a peroxidazelor, prin fixare cu o soluție de sulfat de cupru (19).

Saturnism. Boală profesională, mai rar accidentală, prin intoxicație cronică cu plumb, caracterizată prin gingivită, colici, anemie cu apariția de hematii cu granulații bazofile în sânge, scleroză renală, gută saturnină, nevră și paralizii periferice; în cazuri grave encefalopatie saturnină. Plumbul inhibează sinteza hemului, blocând enzimele care catalizează trecerea de la coproporfirină la protoporfirină. Prin acest mecanism, intoxicația cu plumb realizează forma de anemie hipocromă hipersideremică, numită acrestică (19; 23).

Sauerbruch, Ernst Ferdinand, 1875–1951. Camera pneumatică ~, sală de operație etanșă în care se lucrează — după nevoie — cu presiuni atmosferice mai mari sau mai mici decât o atmosferă (4). **Incizia** ~, cale de acces cervicală înaltă folosită pentru mediastinotomia dorsală (11). **Operația** ~, lobectomie pulmonară sau pneumonectomie efectuată în cazuri de simfiză pleurală (34).

Sauerbruch-Mathieu. Operația ~, sin.: *Mobilizare sternală*, intervenție plastică în toracele în plnie, efectuată prin condrotomie sau condrectomie asociată cu o secțiune sternală înaltă (24).

Sauerbruch-Niessen. Operația ~, osteoplastie a sternului infundat (torace în plnie) prin secționarea cartilajelor costale și suspendarea în extensiune a sternului eliberat (24).

Sauna. Baie care se practică în țările nordice. Este o procedură generală de aer supraincălzit la 70–80°C și chiar mai mult și de o durată de 10–20 minute, urmată de o procedură de răcire bruscă (plonjare în apă rece) (4).

Sauriază (gr. *sauros* = șopîrlă + *-ază*). *Vezi* Ihtioză.

Sauton. Mediul ~, mediu de cultură lichid, sintetic, conținând asparagină, acid citric, glicerină neutră, fosfat bipotasic, sulfat de magneziu și citrat ferlic amoniacal, utilizat pentru cultivarea bacilului tuberculozei (3).

Sauvage. Procedeu ~, procedeu de autoplastie cutanată în cura fistulelor bronșice (11).

Sauvé-Kapandji (Sauvé, L.; Kapandji, A.L.). **Operația** ~, artrodeză radiocubitală inferioară fixată cu șurub și rezecția metafizei inferioare cubitale, urmărind crearea unei pseudartroze providențiale la acest nivel. Este practică în tratamentul luxației de extremitate inferioară de cubitus și fracturilor de extremitate inferioară de radius vicios consolidate (24).

Savariaud. Operația ~, cura cancerului colonului stîng prin colectomie segmentară precedată de instituirea unui anus derivativ situat aproape de leziune (11). **Semnul** ~, în luxația congenitală de sold, la bolnavul trecut din decubit dorsal în poziție șezînd, diferența de lungime dintre membrele inferioare se mărește (24).

Savinîh, A. G. Incizia ~, cale de acces pentru abordarea esofagului toracic inferior prin frenotomie (11).

Sayre, Lewis Albert, 1820–1900. Aparatul ~, cadru metalic de suspendare a corpului printr-un căpăstru, în vederea aplicării unui corset gipsat (24).

Săpun (lat. *sapo*). Sare a acizilor grași, obținută prin saponificarea grăsimilor vegetale sau animale cu baze. Săpunurile au proprietăți detergente foarte accentuate. Săpunurile „tari” se obțin prin folosirea hidroxidului de sodiu în procesul de saponificare, în timp ce săpunurile „moi” se obțin cu ajutorul hidroxidului de potasiu (5). ~ **medicinal**, produs obținut din uleiul de floarea soarelui sau de migdale prin saponificare cu hidroxid de sodiu; are acțiune detergentă și emulsionantă, acțiune laxativă prin ușoară iritare a mucoasei intestinale și este un neutralizant indicat în intoxicațiile cu acizi (13). ~ **moale**, sin.: *Săpun de potasiu, Săpun verde*, produs obținut din uleiurile vegetale prin saponificare cu hidroxid de potasiu. Are acțiune degresantă, keratolitică și exfoliativă; este folosit în psoriazis ca decapant și în eczemele uscate hiperkeratozice (13). ~ **de potasiu, Săpun moale**. ~ **verde, Săpun moale**.

Sb. 1. Simbolul stibiului (5). **2.** Simbol pentru stilb (20).

Sbîrelog. *Helvella esculenta*.

Sc. Simbolul scandiului (5).

Scabie (lat. *scabies*), sin.: *Acariază sarcopitică*, *Sarcoptidoză*. Dermatoză contagioasă a omului și a unor animale (cal, ciine, bovine, pisică etc.), pruriginoasă (mai ales noaptea) datorită parazitului acarian *Sarcoptes scabiei*. Se manifestă prin: șanț acarian (tunel săpat în epiderm de către parazit), vezicule perlate, papulovezicule și leziuni secundare scărpinatului (uneori piodermite). Localizări specifice: spațiile interdigitale, fața anterioară a pumnului, peretele anterior al axilei, plicile subfesiere, fețele interne ale coapselor, areola mamară, teaca penisului, iar la sugar palmele și plantele. *Varietăți clinice*: s.buloasă; s.impeptiginizată; s.norvegiană, formă crustoasă, generalizată, profuză, foarte contagioasă (12). ~ **cerealelor**, dermatoză eritematopapuloveziculoasă, pruriginoasă, datorită acarianului *Pediculoides ventricosus*, care trăind pe cereale (mai ales pe grâu) poate contamina uneori și omul (12). ~ **Dajak**, Tokelau. ~ **nichelatorilor**, eczemă profesională prin sensibilizare la săruri de nichel (9). ~ **tropică**, Oncoceroză africană. ~ **zidarilor**, eczemă profesională prin sensibilizare la bicromați (9).

Scabrities unguium. Distrofii unghiale, caracterizate prin neregularități la suprafața lor (12).

Scafohidrocefalie (gr. *skaphe* = barcă + *hydor* = apă + *kephale* = cap). Asociere de scafocefalie cu hidrocefalie internă obstructivă sau nu (26).

Scafoidită (gr. *skaphe* = barcă + *eidōs* = formă + *-itā*). Inflamație a osului navicular (scafoid) (2). ~ **tarsiană a copiilor**, sin.: *Boala I Köhler*, *Osteochondropatia juvenilis paraosteogenetica*, afecțiune cu caracter particular, care intră în cadrul osteocondritelor de creștere (24).

Scala (lat. = scară). Subdiviziuni ale spațiului perilimfatic, cuprins inferior de lama spirală osoasă și membrana bazilară (*scala tympani*) sau superior de lama spirală osoasă și membrana vestibulară (*scala vestibuli*) (1). ~ **media**, *Ductus cochlearis*.

Seală (lat. *scala*). Linie divizată în părți egale pentru a măsura distanțele pe o hartă, pentru a sluji drept referință de mărime într-un grafic sau într-o fotografie; serie de diviziuni pe un instrument de fizică (7). ~ **de performanță**, test psihometric folosit la copii și adolescenți pentru stabilirea coeficientului de dezvoltare intelectuală (24).

Vezi și: Celsius.

Scalen. Hidrocarbură nesaturată cu C₃₀, metabolit intermediar în sinteza sterolilor și vitaminei K₂ (5).

Scalenotomie. Secționarea mușchiului scalen în scopul obținerii imobilizării coastelor 1 și a 2-a (11).

Scalp (engl. *scalp*). Partea cu păr a capului (2).

Scalpel. Bisturiu folosit pentru disecție, avînd lama cu tăișul convex (11).

Seandiu. Simbol Sc. Element chimic în stare metalică, cu număr atomic 21 și greutate atomică 44,96. În natură se găsește sub formă de oxid în yterbită, tortveitită etc. Are valența 3 și proprietățile sale chimice sînt similare cu cele ale lantanidelor (5).

Seanzoni, Friderich Wilhelm, 1821—1891.

Metoda ~, dublă aplicație de forceps în variațiile de poziție posterioară: o primă aplicație pe craniul situat în poziție occipitoiliacă dreaptă sau occipitoiliacă stîngă posterioară, în urma căreia craniul este coborît și rotat, fiind adus în poziția occipitoiliacă dreaptă anterioară sau occipitoiliacă stîngă anterioară; urmează a doua aplicație, pentru extragerea craniului fetal în poziție occipitopubiană (18).

Scapha (lat. = barcă). *Fossa scaphoidea*.

Scaphocephalia. *Cybocephalia*.

Scapula (de la lat. *scapulae* = umeri, spate, spinare). Vezi Tabelul oaselor. ~ **alata**, detașarea omoplatului de torace în paralizia mușchilor mare dințat și romboid, sugerînd aspectul de aripioară (27). ~ **valga**, deplasare a omoplatului în axul său vertical, fața anterioară ajungînd să privească extern; este datorită paraliziei mușchiului marele dințat (care o ținea aplicată la torace) și persistenței acțiunii mușchiului trapez (24).

Scapulalgie (*scapula* + gr. *algos* = durere), sin.: *Omalgie*. Durere în umăr. Prin analogie cu coxalgie, termenul este folosit uneori, în mod greșit, pentru desemnarea osteoartritei tuberculoase a umărului (24).

Scapulectomie (*scapula* + gr. *ektome* = excizie). Rezecția omoplatului (24).

Scapulopexie (*scapula* + gr. *pexis* = fixare). Intervenție chirurgicală care urmărește fixarea omoplatului fie la apofizele spinoase, fie cu ajutorul coastelor (24).

Scapus pili. Corpul firului de păr (1).

Seară (lat. *scala*). Locul geometric al punctelor cotate, fiecărui punct corespunzîndu-i prin urmare, o valoare determinată a mărimii (care variază după o anumită lege). Linia dreaptă (sau curbă) pe care sînt înșirate punctele se numește suportul scării grafice. Există scări grafice uniforme (izograde), care au diviziuni egale și scări grafice neuniforme (funcționale): logaritmice, exponențiale, trigonome-

trice, proiective etc. ~ **elinică 0—5**, scară folosită în examenul bolnavilor de poliomielită pentru determinarea capacității funcționale musculare numai pe baza examenului clinic, valorile înregistrate fiind notate de la 0 (paralizie totală) la 5 (forță musculară normală) (24). ~ **de duritate Mohs**, vezi Mohs. ~ **de platină-cobalt**, scară-etalon artificială pentru determinarea culorii apei. După această scară, standardul de apă potabilă din țara noastră prevede că o apă pentru a fi potabilă nu trebuie să aibă mai mult de 15°, excepțional 20° (20). ~ **de siliciu**, scară artificială de turbidități crescînde, făcută dintr-o suspensie lichidă de SiO₂ și folosită pentru determinarea turbidității apei. Pentru apa potabilă, standardul din țara noastră nu permite o turbiditate mai mare de 5°, excepțional 10° (20).

Vezi și: Babaiant, Beaumé, Berkow, Brix, Brown-Sharp, Greifensteiner, Iordănescu-Baciu, Ringelmann.

Scarificare (lat. *scarificatio*). Manevra de aplicare a scarificatorului, în scopul obținerii unei emisii sanguine sau a aplicării unui vaccin (11).

Scarificator. Instrument metalic format dintr-o cutie care conține 8—16 lame tăioase care pot fi mobilizate de un resort de oțel, astfel încît să producă tot atîtea creștături în tegument, de o profunzime dinainte reglată (11).

Vezi și: Brocq.

Scarlatină. Boală eruptivă acută, infecțioasă și contagioasă, provocată de tipuri de streptococi β-hemolitici de grup A, transmiși de la bolnav sau purtător la omul sănătos pe cale aerogenă. Se manifestă prin: incubajie de 2—7 zile, debut brusc, cu febră, cefalee, dureri la deglutiție, vărsături, *facies* caracteristic, erupție micropapuloasă pe fond eritematos, simetrică, generalizată, imprimînd tegumentelor un caracter aspru la palpate; erupția este urmată de descuamație, în lambouri la nivelul degetelor sau fină pe corp; adenopatie regională cervicală și submaxilară; enantem caracteristic: amigdale hipertrofiate, intens hiperemiate, hiperemie intensă a mucoasei jugale și a palatului moale, care se întrerupe brusc la palatul dur; ciclu lingual caracteristic; complicații multiple și variate ca aspect și gravitate, în special renale; evoluție variabilă (8). ~ **abortivă**, formă clinică ușoară a scarlatinei, caracterizată prin debut violent, dar cu dispariția rapidă a exantemului și enantemului (8). ~ **albastră**, sin.: *Scarlatină Bormann*, formă gravă de scarlatină caracterizată prin exantem astacoid, format din pete de culoare roșie-închisă, uneori violacee, asociate cu cianoza extremităților și buzelor (8). ~ **albă**. 1. Formă clinică de scarlatină fără

exantem (8). 2. Denumire generică pentru scarlatinele aflate în perioada posteruptivă (8). ~ **chirurgicală**, formă clinică de scarlatină în care streptococul hemolitic pătrunde în organism printr-o plagă chirurgicală sau după arsuri, leziuni cutanate supraînfectate (vezicule de varicelă, herpes, vaccin, eczemă); se manifestă clinic, spre deosebire de scarlatina comună, prin lipsa anginei și prezența unui enantem bucofaringian șters (8). ~ **difteroidă**, formă gravă de scarlatină în care amigdalele prezintă ulceratii și necroze acoperite de un depozit membranos galben-brun cu tendință la extindere, simulînd falsa membrană difterică (8). ~ **frustă**, formă clinică ușoară de scarlatină cu simptomatologie fugace, de intensitate redusă, cu enantem și exantem discrete (8). ~ **fulgerătoare**, formă extrem de gravă a scarlatinei, debutînd brusc cu frisoane, febră, vărsături repetate, diaree, dispnee toxică, colaps, agitație, convulsii generalizate, delir; sfîrșit letal înainte de apariția exantemului (8). ~ **hemoragică**, formă gravă, malignă, a scarlatinei, cu hemoragii multiple (cutanate și mucoase, hematemeză, melenă, epistaxis, hematurie) care se suprapun, precoce sau tardiv, simptomatologiei obișnuite (8). ~ **hipertoxică**, formă clinică extrem de gravă a scarlatinei, caracterizată prin fenomene nervoase intense: agitație, delir, convulsii și insuficiență circulatorie periferică severă (8). ~ **laevissima**, formă clinică foarte ușoară a scarlatinei, în care simptomatologia obiectivă și subiectivă este extrem de redusă, diagnosticul stabilindu-se în special pe criterii epidemiologice (8). ~ **malignă**, denumire generică pentru formele severe ale scarlatinei: hipertoxică, fulgerătoare, septică, cu angină ulceronecrotică sau ulcerogangrenoasă, septicemică și toxicoseptică, care se pot manifesta precoce sau tardiv (8). ~ **millară**, formă clinică mai rară a scarlatinei, în care la nivelul micropapulelor se observă vezicule mici cu conținut clar (8). ~ **puerperală**, formă clinică de scarlatină extrem de rară astăzi; survine la 2—5 zile după naștere, poarta de intrare fiind uterovaginală; angina lipsește (8). ~ **roșie**, denumire pentru scarlatinele aflate în perioada de erupție caracteristică (8). ~ **septică**, formă clinică de scarlatină caracterizată prin predominanța fenomenelor septice: reacție ganglionară intensă, adenoflegmon cervical, abces amigdalian, necroză tonsilară (uneori progresivă, extinzîndu-se la faringele posterior), determinări septicociemice la distanță (artrite purulente, meningită purulentă, empieme, abcese etc.) (8). ~ **sine exanthemate**, formă oligosimptomatică de scarlatină în care exantemul lipsește complet sau trece neobservat, enantemul fiind prezent; complicațiile rămîn

posibile (8). ~ **stafiloecică**, varietate etiologică rară a scarlatinei în care agentul cauzal este stafilococul patogen; se caracterizează clinic prin apariția exantemului în regiunea plăgii care constituie poarta de intrare, de unde se generalizează; descuamație precoce și intensă în jurul plăgii; diagnosticul se precizează prin izolarea stafilococului patogen hemolitic din plagă și faringe, prin prezența antistafilolizinelor și, indirect, prin lipsa streptococului β-hemolitic (8). ~ **toxică**, formă clinică relativ severă de scarlatină în care predomină fenomene generale de intoxicație a sistemului nervos central, endocrinovegetativ, cardiovascular (8). ~ **toxicoseptică**, formă gravă de scarlatină, în care elementele de severitate sînt mixte, toxice și septice; este cauzată de streptococi inters toxigeni și cu mare capacitate invazivă și necrozantă; se manifestă prin fenomene de intoxicație profundă și semne locale sau generale de invazie bacteriană a organismului (8). ~ **variegată**, formă clinică de scarlatină cu exantem polimorf: tipic pe alocuri, maculos sau papulos în alte regiuni, cu caracter rujeoliform, alături de zone indemne (8). ~ **varioloïdă**, formă de scarlatină cu granulații miliare, uneori de aspect hemoragic (extravazări sanguine în piele și mucoase) (2).

Vezi și: Bormann.

Scarlatinetă. Termen folosit pentru a desemna formele ușoare de scarlatină (8).

Scarpa, Antonio, 1747—1832. **Fascia** ~, pătura membranoasă profundă a fasciei superficiale a abdomenului inferior (1). **Ganglionul** ~, sin.: *Ganglion vestibulare*, ganglionul nervului vestibular, localizat în meatul auditiv intern (1). **Orificiile** ~, vezi Orificiile incisive. **Tringhiul** ~, sin.: *Trigonum femorale*, regiune topografică delimitată lateral de marginea medială a mușchiului *sartorius*, medial de marginea laterală a mușchiului *adductor longus* și superior de ligamentul inghinal (1).

Scatofagie (gr. *skor, skatos* = excrement + *phagein* = a mânca). Coprofagie.

Scatofilie (gr. *skor, skatos* = excrement + *philein* = a iubi). Formă de perversitate, cu atracție pentru mîrdărie (23).

Scatol, sin.: 3-Metilindol. Produs de degradare a triptofanului, rezultat sub acțiunea bacteriilor intestinale asupra acestui aminoacid provenit din alimente. Se elimină prin materiile fecale, împreună cu indolul, contribuind la mirosul specific al fecalelor. Parțial poate fi resorbit în sînge, însă — datorită toxicității sale — scatolul este imediat supus proceselor de sulfo- și glicuronoconjugare, care îl detoxifică (5).

Scatolagnie (gr. *skor, skatos* = excrement + *lagneia* = poftă). Perversiune constînd din ingerare de excremente, în scopul obținerii de satisfacții sexuale (35).

Scatologie (gr. *skor, skatos* = excrement + *logos* = studiu). Coprolalie.

Scaun (lat. *scamnum*). Totalitatea materiilor fecale eliminate prin anus cu ocazia defecării; în afară de materiile fecale și gaze, el poate conține mucus, puroi, sînge, alte substanțe și, uneori, corpi străini (16). ~ **enteritice**, scaun apos, fecaloid, de culoare verzuie, urît mirositor, caracteristic pentru toxiinfecțiile alimentare și enterocolitele acute cu germeni banali (8). ~ **mucopiosanguinolent**, scaun nefecaloid sau cu cantitate redusă de materii fecale, caracteristic pentru dizenterie. Este constituit predominant din mucus, sînge în cheag sau striuri, puroi și este însoțit de tenesme (8). ~ **riziform**, scaun care caracterizează diareea profuză din holeră, constînd dintr-un lichid turbure cu grăunțe albicioase asemănătoare fragmentelor de boabe de orez; emisiile frecvente sînt însoțite de colici sau tenesme (8).

Scăriță de extensiune. Potcoavă de tracțiune.

Schade-Lange. Vezi Micgeloza Schade-Lange.

Schäffer, Max, 1852—1923. **Semnul** ~, semn cu semnificație de reflex patologic, care se întilnește în leziunile căilor piramidale și caracterizat prin extensiunea halucelui la ciupirea (comprimarea) tendonului lui Ahile (27).

Schamberg, Jay Frank, 1870—1934. **Boala** ~, sin.: *Sideroză dermoepidermică*, dermatoză pigmentară progresivă cu sediul de predilecție pe gambe, datorită unei capilarite cronice de etiologie neprecizată (12).

Schanz, Alfred, 1868—1931. **Boala** ~, 1. Inflamație posttraumatică a tendonului lui Ahile (4). 2. Cifoza elevilor, considerată de autor ca o insuficiență a musculaturii vertebrale (4). **Operația** ~, csteotomie subtrohanteriană în luxația congenitală a șoldului, executată în dreptul ischionului, în scopul de a asigura un sprijin membrului luxat (24).

Schapiro, Heinrich, 1852—1901. **Semnul** ~, absența diminuării frecvenței cardiace în clinostatism — semn de insuficiență miocardică (10).

Schardinger. **Enzima** ~, Xantindehidrază.

Schatz, Christian Friedrich, 1841—1920. **Procedeu** ~, corectarea retrodeviației uterine prin plicaturarea anterioară a ligamentelor rotunde (18).

Schauta, Friedrich, 1849—1919. **Operația** ~, procedeu de histerectomie vaginală în cazurile de prolaps genital (18).

Schauta-Wertheim (Schauta, Friedrich, 1849—1919; Wertheim, Ernst, 1864—1920). **Operația** ~, procedeu de cură a incontinenței de urină la femeie, bazat pe susținerea colului vezical prin interpoziția corpului uterin între vezică și vagin (11).

Schede, Max, 1844—1902. **Operația** ~, cura fistulei pleurale prin ablația peretelui toracic (os, mușchi, vase intercostale, pleura parietală) exclusiv tegumentul, pe o întindere limitată, punându-se astfel focarul supurativ „în suprafață”, ceea ce permite o cicatrizare secundară (11).

Scheele K. **Operația** ~, procedeu de enterocistoplastie în inel (11).

Schelet (gr. *skeletos*). Structură de suport, în special scheletul osos care suportă și protejează părțile moi ale unui organism (1). ~ **apendicular**, scheletul centurilor scapulare și pelviană și al membrilor (1). ~ **axial**, scheletul capului și trunchiului (1). ~ **cartilaginos**, precursorul cartilaginos al majorității scheletului osos (1). ~ **inimii**, inele fibroase (*anuli fibrosi*) care înconjură cele 4 orificii valvulare ale inimii și sînt unite între ele prin două trigonuri fibroase. Cele 4 inele se unesc și se prind de partea membranoasă superioară a septului interventricular (*pars membranacea septi*). Toți mușchii inimii pleacă din scheletul cardiac și unii se întorc pentru a se însera din nou pe el (1).

Schellong, F. **Metoda** ~, sistem de derivații vectocardiografice, cu următoarele puncte de derivație: a) un punct situat la nivelul articulației scapulohumerale stîngi; b) punctul situat dedesubtul scapulei stîngi la nivelul marginii sale laterale; c) un alt punct situat sub virful scapulei drepte; d) un al 4-lea punct situat în locul în care o axă antero-posterioară ce trece prin punctul b străbate fața antero-laterală a hemitoracelui stîng (10). **Proba** ~. 1. Aprecierea modificărilor pulsului și tensiunii arteriale după ridicarea în ortostatism (10). 2. Urmărirea pulsului și tensiunii arteriale în repaus și după urcarea și coborîrea de două ori a 25 de trepte (10). 3. Modificări accentuate ale tensiunii arteriale și pulsului în caz de varice, după ridicarea unor bandaje compresive de la nivelul membrilor inferioare (10).

Schemă. Figură simplificată servind pentru demonstrație, pentru studiul relațiilor și funcționării unui sistem sau ca proiect preliminar (7). ~ **corporală**, sin.: *Imagine corporală*, imagine reprezentativă integrală a corpului în conștiința noastră. Constitute o formă de integrare superioară a datelor furnizate de proprioceptivitate, activitatea mioartrokinetică, vestibulară și vizuală, al cărui mecanism principal s-ar găsi în scoarța cerebrală a lobului parietal (27).

Vezi și: Chipault, Danielevici, Degwitz, Gueddel, Kauffmann-White, Krönlein.

Schepelmann-Cotte. **Operația** ~, operație autoplăstică de policizare, care folosește o grefă cutaneoosoasă simultană, după menținerea temporară prealabilă a transplantului osos sub tegumente (24).

Scherb. Legea lui ~, se referă la transplantare musculară în sechelele paraliziei infantile. Ca să obținem un rezultat bun trebuie ca absolut toți mușchii antagoniști celui transplantat să fie paralizați (24).

Scherer, Johann Joseph von, 1814—1869. **Reacția** ~, test pentru identificarea inozitolului, care — prin încălzire cu acid nitric pînă la evaporare și reluare în amoniac cu acetat de bariu 5% — dezvoltă o culoare roșie, datorită sării de bariu a acidului rodizonic (care ia naștere prin oxidarea nitrică a inozitolului) (5).

Scherl-Prinzmetal. **Teoria lui** ~, ipoteză care consideră ca monotopă originea flutterului și fibrilației (10).

Scheuerlein. **Semnul** ~, semn clinic în abcesul subfrenic constînd din extragerea de lichid seros prin puncția unui spațiu intercostal și de puroi prin puncția spațiului imediat subiacent, test al unei pleurezii seroase supraacente abcesului (11).

Scheuermann, Holger Werfel, 1877—1960. **Boala** ~, vezi Epifizită.

Schiassi, B. **Operația** ~. 1. Deschiderea operatorie a veziculei biliare, în scopul extragerii calculilor, urmată de refacerea peretelui vezicular (sin.: *Colecistendeză*, *Colecistotomie ideală*) (11). 2. Operație prin care se creează aderențe conjunctive în jurul splinei, pentru a realiza noi conexiuni vasculare (sin.: *Splenocleisis*) (11).

Schick, Bela. **Reacția** ~, test de receptivitate (imunitate) folosit în difterie; constă din injectarea intradermică a 0,2 ml toxină difterică Schick (1/50 dintr-o DLM); reacția este pozitivă după 48—72 ore (roseață, edem) la cei receptivi la difterie (8). **Triada** ~, simptomatologie de alarmă a instalării unei miocardite difterice acute: alterarea stării generale, dureri abdominale și vărsături, galop (10).

Schiede. **Operația** ~, toracoplastie intrapleurală care se practică în leziuni grave pleurale sau parietale; constă din rezecția în bloc a peretelui costal împreună cu pleura parietală (34).

Schiff, Hugo, 1834—1915. **Ciclul** ~, trecerea în bilă a constituenților biliari absorbiți din intestin și, îndeosebi, a sărurilor biliare (ciclul enterobiliar) (16). **Reactivul** ~, soluție de fucsină 0,5%, decolorată prin adăos de bisulfid de sodiu, care, în mediu acid, liberează

bioxid de sulf. În prezența hidrolizatorilor de ADN din nucleii, reactivul Schiff colorează în roșu acidul timic liberat prin hidroliză; procedeul este utilizat pentru evidențierea histo-chimică a ADN și este cunoscut sub numele de reacția nucleară Feulgen (5). **Testul ~**, reacție caracteristică pentru aldehide. Se bazează pe faptul că soluțiile diluate de pararozanilină, decolorate cu bioxid de sulf, se colorează în roșu-intens în prezența aldehydelor. Acest test este utilizat și în reacția Robinow pentru acizii nucleici (5).

Schiff-Sherrington. Fenomenul ~, fenomen descris la pisica decerebrată, constând din exagerarea tonusului muscular la membrele anterioare după secțiunea transversală a măduvei în regiunea toracală mijlocie (27).

Schilder, Paul Ferdinand, 1886—1940. Boala ~, sin.: *Encefalită periaxială difuză, Leucoencefalită periaxială difuză*, boală rară din grupul leuconevraxitelor demielinizante, caracterizată anatomic prin zone intense de demielinizare, care afectează aproape simetric substanța albă a ambelor emisfere cerebrale. Clinic se manifestă prin tulburări vizuale (hemianopsie, cecitate corticală), tulburări motorii (hemiplegii, paraplegii), crize convulsive, afazie, apraxie, tulburări psihice. Se mai poate asocia și o simptomatologie pseudotumorală cu sindrom de hipertensiune intracraniană și stază papilară (27).

Schilling, Robert F. Testul ~, în anemia pernicioasă, o doză mică de vitamină B₁₂ radioactivă (marcată cu Co⁶⁰), administrată pe gură, este urmată de o eliminare urinară care reprezintă în 24 ore 11—26% din cantitatea totală administrată, cu condiția ca administrarea perorală a vitaminei B₁₂ marcată să fie urmată de o doză mare de vitamină B₁₂ (1 000 γ), administrată parenteral. În caz de anemie pernicioasă, din cauza lipsei de factor intrinsec, eliminarea urinară de vitamină B₁₂ marcată este foarte redusă sau nulă. Dacă proba este negativă și după administrarea simultană de vitamină B₁₂ marcată și factor intrinsec, avem dovada că este vorba de o tulburare a absorbției intestinale. Acest test devine neconcludent în caz de insuficiență renală (19).

Schilling, Victor, 1883—1960. Clasificarea lui ~, vezi Formula leucocitară.

Schimbare. Înlocuire (32). ~ vocii, modificare a calității vocii, care se produce la pubertate, mai accentuată la băieți decît la fete, survenită în urma dezvoltării laringelui sub dependența activității endocrine (30).

Schimbători de ioni. Polimeri naturali sau sintetici care prezintă proprietatea de a schimba ionii lor cu ionii din soluția cu care sînt puși

în contact și în care nu se dizolvă. Schimbătorii de ioni sintetici sînt minerali sau, cel mai adesea, organici (rășini de policondensare cu grupe active sulfonice, carboxilice, fenolice sau amonice). *Schimbătorii de cationi* au caractere acide și schimbă cationii proprii, inclusiv ionul H⁺, cu unii cationi din soluția cu care vin în contact; printre schimbătorii de cationi se numără Wofatit P, KS și C, Ambertit IR-120 și RRC-50, Dowex 50, Zeo-Karb 215, 225 și 226. *Schimbătorii de anioni* au caractere bazice și schimbă anionii proprii cu cei din soluția de contact; schimbătorii anionici uzuali: Amberlit IRA-400, IRA-410, IR-4B și IR-45, De-Acidite FF, E și G, Dowex 1, 2 și 3. Schimbătorii de ioni sînt folosiți în analiza biochimică pentru fracționarea diferitelor preparate biologice și purificarea unor componente (5).

Schimmelbusch, Curt, 1860—1895. Masea ~, mască pentru anestezie în circuit deschis, formată dintr-un cadru ovalar și o plasă de sîrmă pentru fixarea compreselor (11).

Schinel. Cnicus benedictus.

Schir (gr. skirkos = tumoare dură). Tumoare malignă a epitelului glandular, caracterizată macroscopic prin consistență fermă și cu retracții evidente, avînd un tablou histologic distinct prin existența unor insule de celule neoplazice într-o masă de țesut conjunctiv hiperplaziat al stromei (2).

Schirmer, Otto Wilhelm August, 1864—1917. Proba ~, probă pentru examinarea debitului secreției lacrimale; constă din plasarea unei benzi de hîrtie de filtru de 5 mm lățime și 35 mm lungime în unghiul lacrimal cu un capăt, celălalt capăt fiind lăsat să atîrne pe obraz; la un debit lacrimal normal, hîrtia de filtru trebuie să fie în întregime umezită într-un minut și jumătate pînă la 3 minute (28).

Schisandra chinensis. Liană din familia *Magnoliaceae*; fructele și semințele, folosite sub formă de tinctură, au proprietăți stimulante psihomotorii (14).

Schistocelle (gr. schistos = fisură + koilos = cavitate). Celosoma.

Schistoecephalus (gr. skistos = fisură + kephale = cap). Monstru care prezintă un craniu fisurat, bifid (1).

Schistocit (gr. schistos = fisură + kytos = celulă), sin.: Schizocit. Fragment de hematie. Se observă deseori în sîngele periferic al bolnavilor cu anemie hemolitică (19).

Schistoglossia (gr. schistos = fisură + glossa = limbă). Malformație caracterizată prin limbă fisurată, bifidă (1).

Schistomelus (gr. schistos = fisură + melos = extremitate). Individ cu o extremitate fisurată, despicată (1).

Schistoprosopus (gr. *schistos* = fisură + *prosopon* = față). Monstru care prezintă o fisură a feței (1).

Schistosoma, sin.: *Bilharzia*. Gen de viermi paraziti din familia *Schistosomidae*. *Specii importante*: *S. haematophilum* (sin.: *Distoma haematobium*); *S. japonicum*, agentul etiologic al schistosomiazii chino-japoneze; *S. mansoni*, agentul etiologic al schistosomiazii intestinale (31).

Schistosomiază, sin.: *Bilharzioză*. Boală parazitată determinată de prezența în organism a diferitelor specii de trematode din genul *Schistosoma* (31). ~ **arteriovenoasă**, sin.: *Boala de Katayama*, *Schistosomiaza chino-japoneză*, determinată de *Schistosoma japonicum*, se caracterizează prin hepato- și splenomegalie, tulburări dizenteriforme, ascită, manifestări urticariene (31). ~ **chino-japoneză**, *Schistosomiaza arteriovenoasă*. ~ **cutanată**, sin.: *Dermatita înolătorilor*, *Dermatitis a cercariis*, afecțiune datorită trematodului *Cercaria ocellata*; contaminarea se face în apă, iar leziunile constau din pete pruriginoase, urticariene, leziuni papuloase, tumorale, localizate în regiunile anală și genitală (12). ~ **intestinală**, întâlnită în anumite regiuni din Africa, Asia și America, provocată de *Schistosoma mansoni*, se manifestă la început prin tulburări intestinale, însoțite de o anemie microcitară hipocromă, iar mai târziu printr-o fază de ciroză hepatică, fibroză și tromboză a vaselor splenice cu splenomegalie consecutivă (19; 31). ~ **vezicală**, sin.: *Hematuria de Egipt*, provocată de *Schistosoma haematobium*, se caracterizează în special prin hematurie și diferite tulburări vezicale (31).

Schistothorax (gr. *schistos* = fisură + *thorax* = torace). Torace fisurat, despicat (1).

Schizo- (gr. *schizein* = a despărți, a dirija). Element de compunere care introduce în termeni sensul unei separări (32).

Schizoeerie (*schizo-* + gr. *karos* = somn adânc). Termen utilizat pentru desemnarea formelor de schizofrenie cu evoluție gravă spre dezagregare psihică rapidă (35).

Schizocit (*schizo-* + gr. *kytos* = celulă). Schistocit.

Schizofazie (*schizo-* + gr. *phasis* = vorbire), sin.: *Disfrazie*. Confuzie verbală întâlnită de obicei în formele avansate de schizofrenie, caracterizată printr-o vorbire neinteligibilă datorită unei incoerențe extreme și multiplelor neologisme, în contrast cu păstrarea relativă a înțelegerii cuvintelor și a obiceiurilor comportamentale (35).

Schizofrenie (*schizo-* + gr. *phren* = minte, spirit). Boală psihică de obicei cu evoluție progresivă, caracterizată prin disocierea psihicului,

autism, tocire sau inversiune afectivă, gândire paralogică, idei delirante, automatism mintal, halucinații de obicei auditive, tulburări catatonice și în unele cazuri printr-o evoluție către o stare dementială apatoabulică (35). ~ **acută**, formă de schizofrenie cu debut brusc, de obicei cu elemente confuzionale, delir fragmentar și halucinații, însoțite de anxietate și agitație psihomorie, cu evoluție oscilantă (35). ~ **catonică**, formă clinică a schizofreniei, de obicei remitentă, caracterizată prin predominanța sindromului catonic (35). ~ **circulară**, formă clinică a schizofreniei în care simptomatologia este caracterizată prin succesiunea unor tablouri maniacale și depresive atipice, despărțite între ele prin perioade de remisiuni parțiale sau totale (35). ~ **grefată**, termen utilizat pentru denumirea schizofreniei care apare pe un fond psihic deficitar, de obicei oligofren (35). ~ **hebefrenică**, Hebefrenie. ~ **infantilă**, sin.: *Dementia praecocissima*, formă de schizofrenie apărând la copiii și deosebită de schizofrenia adultului prin existența preponderentă a halucinațiilor vizuale, limitarea și stereotipizarea preocupărilor, autism, inversiune afectivă în special față de tată, paroxisme de anxietate; ideile delirante sînt mai rar reprezentate, fragmentare și sporadice (35). ~ **ipohondrică**, formă apropiată de schizofrenie paranoidă, caracterizată prin predominanța ideilor delirante ipohondrice, cenesstopatiilor și halucinațiilor cenes-tezice și printr-o evoluție de obicei cronică (35). ~ **latentă**, termen impropriu, utilizat pentru schizofrenia oligosimptomatică (35). ~ **oligosimptomatică**, formă clinică a schizofreniei caracterizată printr-o simptomatologie săracă, conștient de obicei în tocire sau inversiune afectivă, tendință la autism și uneori acte bizare (35). ~ **paranoidă**, schizofrenie caracterizată prin preponderența în tabloul clinic a unui sindrom paranoid, la o vîrstă cuprinsă în general între 30 și 40 ani, de obicei cu automatism mintal, pseudohalucinații, idei delirante de relație și prin apariția mai tardivă a fenomenelor de incoerență și disociere marcată a personalității (35). ~ **pseudonevrotică**, sin.: *Schizonevroză*, formă de schizofrenie caracterizată printr-un debut neurasteniform, psihasteniform sau isteriform, care poate domina vreme îndelungată tabloul clinic, diagnosticul de schizofrenie fiind dificil pînă la apariția simptomelor caracteristice acesteia (35). ~ **recurentă**, formă de evoluție a schizofreniei cu sindroame afective sau catatonooneiroide evoluind cu remisiuni totale sau parțiale și în care elementele apatoabulice se instalează mai rar și tardiv (35). ~ **simplă**, formă clinică a schizofreniei caracterizată printr-o productivitate psihotică redusă, tabloul clinic fiind dominat de sărăcire afectivă, au-

tism și inactivitate, avînd de obicei o evoluție lent progresivă cu remisiuni în general rare și parțiale (35). ~ **tardivă**, formă clinică a schizofreniei cu debut după 40 ani, de obicei cu simptomatologie paranoidă (35).

Schizogeneză (*schizo-* + gr. *genesis* = naștere). Reproducere prin fuziune (1).

Schizogirie (*schizo-* + lat. *gyrus* = întoarcere, circuit). Deformare cerebrală marcată prin separarea parțială a girilor (1).

Schizogonie (*schizo-* + gr. *gone* = sămînță). În parazitologie, înmulțire pe cale asexuată a unor paraziti, în special sporozoare. Merozoitii, care iau naștere de obicei printr-o diviziune multiplă concomitentă, sînt capabili de a parazitiza celule noi din organismul gazdei (31).

Schizoid (*schizofrenie* + gr. *eidos* = formă). Personalitate caracterizată printr-un comportament bizar, autist și detașat din punct de vedere afectiv (35).

Schizomanie (H. Claude). Termen prin care s-a încercat izolarea unor psihoze caracterizate prin autism și dezadaptare față de mediu, datorite unor factori toxiinfecțioși și psihogeni și favorizate de o anumită constituție (35).

Schizonevroză. Schizofrenie pseudonevrotică.

Schizont (gr. *schizein* = a diviza + *on*, *ontos* = ființă). Nume dat de obicei parazitului malariei în cursul ciclului său de multiplicare asexuată (schizogonie) din interiorul hematiilor (31).

Schizontocid (*schizont* + lat. *caedere* = a omorî). Preparat folosit în malarie, care prin distrugerea schizontilor duce la vindecare clinică (31).

Schizotism. Tip caracterial în clasificția lui Kretschmer, caracterizat printr-o reactivitate emoțională oscilînd între senzitivism și indiferentism în cadrul concepției psihestezice a acestui autor (35).

Schizotrypanum. Gen de protozoar din familia *Trypanosomidae*, clasa *Mastigophora*, cuprinzînd specia *Trypanosoma cruzi* (sin.: *Schizotrypanum cruzi*) (agentul etiologic al bolii somnului americană) (31).

Schlatter, Carl, 1864—1934. **Fraetura** ~, smulgerea tendonului rotulian cu fractura tuberozității tibiale anterioare (24).

Schleieh, C. L. **Narcoza** ~, narcoză obținută prin administrarea unui amestec anestezic format din clorură de etil (10 g), cloroform (20 g) și eter dietilic (60 g); facultativ, gomenol 6 g (11).

Schlemm, Friedrich, 1795—1858. **Canalul** ~, *Sinus venosus sclerae*.

Schlenz. **Băile** ~, băi hiperterme pînă la temperatura de 41 — 43°C (4).

Schlesinger, Hermann, 1866—1934. **Semnul** ~, contracția musculaturii gambei după percuția tibiei, constatată în hipoparatiroidism (7).

Schloffer, Herman, 1868—1937. **Operația** ~, cura cancerului colonului stîng, prin colectomie segmentară precedată de instituirea unui anus derivativ situat pe transvers (11).

Schlomka. **Indicele** ~, indice electrocardiografic, calculat după formula

$$I = \frac{O_I - U_I - O_{III} + U_{III}}{G_{\max}}$$

în care O = deflexiunea pozitivă maximă, U = deflexiunea negativă maximă, G_{\max} = depărtarea maximă, între cele 2 deflexiuni în derivația unde aceasta este mai mare (normal = ± 1) (10).

Schmidt, Adolf, 1865—1918. **Proba** ~, probă destinată explorării funcționale pancreatice constînd din ingerarea de către bolnav de timus și examinarea materiilor fecale; în caz de deficit al tripsinei pancreatice, se pun în evidență la examenul coprologic nucleii nedigerate ai celulelor timice (16).

Schmidt, Johann Friedrich Moritz, 1838 — 1907. **Sindromul** ~, paralizie a ramurii interne și externe a nervului spinal, manifestată clinic prin hemiplegia vîlului și a laringelui, atrofia mușchilor sternocleidomastoidian și trapez (30).

Schmidt, **Metoda** ~, decolarea pleurei parietale (simfizată de cea viscerală) de fascia endotoracică, în vederea creării unei pungi extrapleurale care va fi insuflată pentru a se realiza un pneumotorax extrapleural (34).

Schmidt-Lantermann (Schmidt, Henry D.; Lantermann A. J.). **Inezurile** ~, îngustări segmentare ale tecii de mielină fără întreruperea tecii Schwann la nivelul lor; pe preparatele vii, existența acestora este indoielnică (1).

Schmieden, V. **Procedeu** ~, tratamentul pericarditei constrictive prin pericardectomie segmentară (11). **Sutura** ~, sutură digestivă cu fir continuu total, în care firul trece mucoseros pe fiecare buză a plăgii, realizînd inversiunea mucoasei (11).

Schmincke, Alexander. **Tumoarca** ~, limfoepitelic cu punct de plecare din inelul Waldeyer, cu extensiune craniocerebrală și metastaze în plămîni, viscere abdominale și oase (10).

Schmorell. **Drenaajul** ~, tub de cauciuc pentru drenaajul coledocului, cu extremitatea tăiată în platou rombic (11).

Schmorl, Christian Georg, 1861—1932. **Notulul** ~, aspectul radiologic al unei hernii intraspongioase, caracteristic mai ales epifizitei vertebrale Scheuermann. Apare ca o lacună semicirculară, cu margini condensate, din fața superioară sau inferioară a corpului vertebral către partea sa anterioară (24).

Schnabel. **Cavernele** ~, spații umplute cu lichid care apar în țesutul glial al nervului optic, îndărătul lamei ciuruite (28).

Schneider, Edward Christian. Proba ~, test funcțional cardiovascular, bazat pe variațiile tensiunii arteriale și pulsului în clinooortostatism și la efort; aprecierea rezultatelor se efectuează cu ajutorul unor tabele speciale (10).

Schneider, Konrad Victor, 1614—1680. Membrana ~, *Tunica mucosa nasi*.

Schneider. Boala ~, afecțiune transmisibilă de etiologie virală (virus din grupul *louping-ill*), realizând variate tablouri clinice cu determinări neurologice, dintre care cele mai importante sînt cele care simulează poliomielita (8).

Schnek. Pelota ~, pelotă pentru presiune asupra gibozității, în tratamentul scoliozelor grave. Se pot asocia concomitent exerciții respiratorii (24).

Scholder, J. C. Operația ~, procedeu chirurgical de dedublare-tenodează a tricepsului sural (tendonul ahilian), în caz de *genu flexum* asociat cu picior echin (24).

Schömacher, Jan, 1871—1940. Linia ~, linie care unește virful marelui trohanter cu spina iliacă antero-superioară, prelungindu-se pe abdomen pînă la ombilic, sau foarte aproape de acesta. Dacă marele trohanter este deplasat în sus, linia va trece sub ombilic, distanța dintre linie și reper reprezentînd scurtarea (24).

Schridde, Herman. Boala ~, sin.: *Anasarca fetoplacentară*, formă clinică a bolii hemolitice a nou-născutului, prin incompatibilitatea factorului Rh sau a subgrupurilor sale; se manifestă prin infiltrație edematoasă masivă, care provoacă deformarea monstuoasă a corpului, hepatomegalie și splenomegalie și anemie de tip hemolitic (33).

Schröder, Henry A. Sindromul ~, complex simptomatic cuprinzînd hipertensiune arterială, hiposalinitate sudorală, obezitate, determinat de o hiperactivitate suprarenală (10).

Schröder, Karl Ludwig Ernst, 1838—1887. Procedeu ~, amputație de col uterin constînd din dilatarea canalului cervical, urmată de două incizii comisurale pînă aproape de inserția colului pe vagin și excizarea din fiecare buză a colului a unui lambou transversal; buzele colului uterin rămase mai subțiate sînt răsturnate înăuntru pe suprafața de secțiune și fixate cu fire separate (18).

Schröder. Fațeta ~, fațetă dentară artificială cavitară cu perete posterior plan; se introduce pe suportul lucrării ortopedice prin alunecare pe jgheab (38).

Schroth, Johann, 1800—1856. Cura ~, regim aproape uscat, alternat la 3 zile cu o zi de regim de lichide și din proceduri de hidroterapie, care se execută sistematic, zilnic, pentru tratamentul obezității (4).

Schubert-Popov-Grigoriu. Procedeu ~, necolpopoieză constînd în crearea unui neovagin

prin intermediul ampulei rectale. Operația se execută în trei timpi succesivi (18).

Schüffner, Wilhelm, 1867—1950. Granulațiile ~, granulații mici care apar în eritrocitele parazitate de *Plasmodium vivax* și *Plasmodium ovale* (31). **Metoda** ~, sin.: *Splenometrie*, evaluarea gradului de hipertrofie a splinei la bolnavii de malarie, prin măsurarea acesteia. O linie convențională dusă de la rebordul costal la ombilic și împărțită în 4 sferturi poate servi la stabilirea gradului de hipertrofie a splinei (31).

Schüller, Arthur. Boala ~, osteoporoză craniană limitată, caracterizată clinic prin crize algice violente provocate de eforturi sau mișcări ale capului (4).

Schulte. Zona ectopică ~, arie în prozencefal care înconjură vezicula optică pe fețele ei dorsală, cefalică și ventrală. Din această zonă își au originea numeroase porțiuni ale telencefalului și diencefalului (1).

Schulten, H. Boala ~, sin.: *Cloroză*, vezi Anemie aclorhidrică.

Schultess. Aparatul ~. 1. Aparat pentru mecanoterapie (24). 2. Compas de nivel pentru măsurarea cifoscoliozelor (24).

Schultz, Werner, 1878—1947. Angină ~, sin.: *Angină agranulocitară*, inflamație cu aspect ulceronecrotic, pseudomembranos sau ulcerogangrenos a mucoasei bucofaringiene, care se produce în cursul agranulocitozei (8).

Schultz-Charlton (Schultz, Werner; Charlton, Willy). Fenomenul de stingere ~, metodă pentru diagnosticul diferențial al exantemelor scarlatiniforme. a) Proba directă constă din injectarea intradermică în plin exantem a 0,5 ml ser de convalescent de scarlatină sau ser anti-scarlatins Dick; după 8—15 ore apare o stingere a erupției pe un diametru de 1—3 cm, în cazul cînd erupția este de scarlatină; posibilitatea transmiterii hepatitei serice a determinat ca, în prezent, această reacție să nu mai fie practică, sau în locul serului de convalescent să se injecteze γ -globuline. b) Proba indirectă constă din injectarea de ser prelevat de la un bolnav suspect de scarlatină, în plină erupție la un bolnav sigur scarlatinos; se obține o stingere a erupției dacă serul are anticorpi antiscarlatinoși. Stingerea erupției prin serul recoltat în primele zile de boală infirmă scarlatina; lipsa stingerii la început, urmată de obținerea stingerii cu ser recoltat după 10—14 zile, confirmă îmbolnăvirea de scarlatină a donatorului serului (8).

Schultz-Dale (Schultz, Werner; Dale, sir Henry Hallett). Fenomenul ~, demonstrarea reacției anafilactice *in vitro* pe organ izolat. Uterul sau fragmente de ansă intestinală de la o cobaiță sensibilizată, menținute într-o baie cu

lichid nutritiv, prezintă contracții puternice ale musculaturii netede respective, dacă în baie se adaugă o cantitate mică de substanță față de care a fost sensibilizat animalul (3).

Schultze, Bernhard Sigismund, 1827—1919. **Metoda** ~, metodă brutală de respirație artificială pentru nou-născut. Obstetricianul apucă fătul de umeri și-l suspendă între picioarele sale, cu spatele spre el (poziția de inspirație); fătul este lansat apoi înainte și în sus, în direcția umărului operatorului, astfel că extremitatea inferioară a corpului fătului basculează spre toracele său (poziția de expirație). Se repetă manevra de 8 — 10 ori/min. (18).

Schultze, Friedrich, 1848—1934. **Semnul** ~, Semnul Chvostek, vezi Chvostek. **Sindromul** ~, formă de acroparestezie, care are tendința de a se transforma în acrocianoză (4).

Schultze, Maximilian Johann, 1825—1874. **Fasciculul în virgulă** ~, *Fasciculus interfascicularis*.

Sehum, Otto. **Testul** ~, test folosit la punerea în evidență a hematiei. Se constată în anemia pernicioasă, malarie și porfirie congenitală, în intoxicația cu plumb și fosgen. Determinarea se face spectrofotometric, prin prezența unei benzi caracteristice la $\lambda = 620$ mm (19).

Schütz, H. **Fasciculul** ~, *Fasciculus longitudinalis dorsalis*.

Schuyler, Clyde H. **Tehnica** ~, procedeu special pentru înregistrarea traseului de articulație funcțională a dinților, constând din înregistrarea raporturilor interocluziale în poziție centrată, în propulsie și în mișcări de lateralitate (la stînga și la dreapta) și determinarea pe baza lor a pantelor condilience individuale (39).

Schwabach, Dagobert, 1846—1920. **Proba** ~, test acumetric constând din măsurarea duratei percepției sunetului emis de un diapazon (128 db) plasat pe vertex sau mastoidă, utilizat pentru stabilirea sediului leziunii în surdități. În raport cu normalul, valorile sînt crescute în surditățile de transmisie (proba Schwabach prelungită) și scăzute în surditățile de percepție (proba Schwabach scurtată) (30).

Schwalbe, Gustav Albert, 1844—1916. **Hiatul** ~, deschidere observată uneori în fascia pelviană datorată fasciei obturatorii cu arcul tendinos (1). **Inelul** ~, linie albă care demarchează în unghiul camerei anterioare a ochiului extremitatea membranei Descemet (28). **Nucleul** ~, *Nucleus vestibularis medialis*.

Schwann, Theodor, 1810—1882. **Teaca** ~, sin.: *Neurilemă*, *Neurolemă*, *Teaca nucleată*, *Teaca primitivă*, pătură membranoasă subțire care înconjură treaca de mielină a unei fibre nervoase mielinice sau cilindraxul unei fibre nervoase amielinice (1).

Schwannită. Inflamația tecii Schwann (27).

Schwannom. Neurinom.

Schwartz, Arthur Martin. **Cleștele** ~, clește de o construcție specială, care pe una din făci prezintă o creastă, iar pe cealaltă un șanț și care este folosit pentru confecționarea croșetului Schwartz; cu ajutorul lui se dă croșetului forma de treflă (39). **Placă ortodontică activă** ~, placă ortodontică activă, monomaxilară, cu șurub, arc vestibular și croșete de tip Schwartz, care poate fi aplicată atît pe maxilarul superior, cit și pe cel inferior (39).

Schwartz, Charles Edouard. **Proba** ~, metodă de recunoaștere a insuficienței valvulare venoase prin transmiterea în jos a unor vibrații provocate de lovirea safenei interne (subiectul stînd în picioare) (10).

Schwartz. **Semnul** ~, în luxația de șold, palparea comparativă a șoldurilor arată de partea luxată micșorarea distanței dintre spina iliacă antero-superioară și marele trohanter ascensionat (24).

Schwartz-Bartter. **Sindromul** ~, asociere patologică a carcinomului bronșic cu hiponatremie, hemodiluție și pierdere renală de sodiu, mai frecvent întîlnit în cancerule rapid metastazante, mai ales în carcinoamele anaplastice cu celule mici (11).

Schwartz, Hermann, 1837—1910. **Operația** ~, variantă de tehnică chirurgicală de trepanare otomastoidiană, care constă în primul rînd din deschiderea antrului și apoi a aditusului și a aticeii (30). **Semnul** ~, semn considerat de unii autori ca patognomonic în otospongioză; constă din prezența unei pete roșiatice semilunare în cadranel postero-inferior al timpanului, traducînd, de cele mai multe ori, un proces congestiv tubar supraadăugat (30).

Schwarzschild. **Legea lui** ~, aplicarea legii Bunsen-Rescoe în cazul iradierii pentru efecte cu ținte multiple, cînd elementul biologic are metabolismul normal: $E = r/\text{min. t.p.}$ (36).

Schweitzer, Matthias Eduard, 1818—1860. **Reactivul** ~, soluție amoniacală de hidrat de cupru; dizolvă celuloza (bumbac, vată) (5).

Schwyzzer. **Operația** ~, procedeu de cură a stenozei joncțiunii pieloureterale prin incizie în Y cu ramurile divergînd spre bazinet și ureter și cu fixarea virfului lamboului la extremitatea inciziei ureterale (11).

Seiatalgie (*sciatic* + gr. *algos* = durere). Durere pe traiectul nervului sciatic (27).

Sciatică, sin.: *Neuralgie sciatică*. Sindrom dureros datorit leziunilor nervului sciatic (proces inflamatorii, ccmpresiune). Cauza cea mai obișnuită o constituie hernia de disc intervertebral. În afara durerii se mai adaugă contractură musculară paravertebrală lombară și hipotonie a mușchilor inervați de sciatic. Elongafia nervului este foarte dureroasă. După sediul

leziunii se disting: sciatică radiculară, sciatică funiculară (Sicard), sciatică tronculară. Leziunile mai intense ale nervului sciatic determină atrofii musculare și deficit motor în mușchii inervați (sciatica paralizantă) (27).

Seibale (gr. *skybalon* = bălegar). Boluri fecale indurate acumulate în intestin în cursul constipațiilor prelungite (16).

Seilla maritima. Plantă din familia *Liliaceae* care crește în regiunea Mediteranei și ai cărei bulbi conțin glicozide tonicardiacce ca scilarenul A și B. Se folosesc preparate galenice (pulberea, extractul, tinctura și vinul) și glicozide izolate, ca medicație tonicardiacă minoră și diuretică (14).

Seintigramă (lat. *scintillatio* = scnteiere + gr. *gramma* = notare). Înregistrare automată a radioactivității unui țesut, după administrarea de substanțe marcate cu un izotop radioactiv (15).

Seintilație (lat. *scintillatio* = scnteiere). Emisiune de particule în procesul de dezintegrare a unui element radioactiv (36).

Seizură (lat. *scissura* = crăpătură, fisură). Termen folosit în anatomie, cu semnificația de fisură, șanț (1). ~ **calosomarginală**, *Sulcus cinguli*. ~ **perpendiculară internă**, *Sulcus parieto-occipitalis*. ~ **petrotimpanică**, *Fissura petrotympanica*. ~ **subparietală Broca**, vezi Broca.

Vezi și: Glaser, Rolando, Sylvius.

Seizurită (*scizură* + *-ită*). Inflamație sau sechele postinflamatorii care interesează o scizură pulmonară (34).

Seizurotomie (*scizură* + gr. *tome* = tăiere). Secționarea unui organ în sinusul unei scizuri (11).

Sefndura Goehlt. Vezi Gocht.

Sefnteietor. Eclator.

Seleradenie (gr. *skleros* = tare + *aden* = glandă). Termen puțin folosit pentru unele adenopatii cu caracter scleros (12). ~ **sifilitică**, adenopatie sifilitică, satelită în cursul sifilisului primar și generalizată în cel secundar (12).

Scleră (gr. *skleros* = tare, dur). Tunica de suport, solidă a globului ocular; este de culoare albă și acoperă aproximativ 5/6 posterioare din suprafața sa; se continuă posterior cu teaca externă a nervului optic (1).

Sclerectazie (*scleră* + gr. *ektasis* = dilatație). Stafilom scleral.

Sclerectoiridectomie. Operație antiglaucomatoasă constând din rezecția unei porțiuni din scleră și iris (28).

Sclerectomie (*scleră* + gr. *ektome* = excizie). Intervenție fistulizantă antiglaucomatoasă, care constă din rezecția unui mic fragment de scleră la nivelul unghiului iridocornean fie cu foarfecile (Lagrange), cu perforatorul *empor-*

pièce (Holth) sau cu trepanul (Fergus-Elliot) (28).

Scleredem (*scleră* + gr. *oidema* = umflătură). Edem mai dur, scleros, infiltrând toată grosimea dermului și hipodermului, fără să lase godeuri la presiunea cu degetul (12).

Vezi și: Buschke.

Sclerem (gr. *skleros* = tare, dur). Sclerodermie difuză.

Sclerită (*scleră* + *-ită*). Inflamație a sclerei; după profunzimea straturilor interesate poate fi sclerită sau episclerită și se poate asocia cu inflamația corneei, irisului sau coroidii (28). ~ **inelară**, inflamație a sclerei în jurul limbului (28).

Sclero- (gr. *skleros* = tare, dur). Element de compunere care introduce în termenii sensul de: tare, dur. Deseori introduce referirea la scleră sau la țesutul scleros (32).

Scleroblastema (*sclero-* + gr. *blastema* = lăstar, mlădiță). Țesut embrionar din care se formează oasele (1).

Sclerodactilie (*sclero-* + gr. *daktylos* = deget). Formă de sclerodermie care începe la extremitățile degetelor de la mâini și picioare, ducând la deformării și mutilații; scleroza se întinde progresiv spre rădăcina membrilor, iar uneori se generalizează (12).

Sclerodermie (*sclero-* + gr. *derma* = piele). Denumire generică pentru o serie de dermatoze caracterizate prin îngroșarea și indurarea pielii, urmate de obicei de atrofie și considerate de unii autori ca boli de colagen, iar de alții ca disendocrinii (12). ~ **calcarea**, Sindromul Thibierge-Weissenbach, vezi Thibierge-Weissenbach. ~ **difuză**, sin.: *Sclerem*, *Sclerodermie edematoasă*, *Sclerodermie progresivă*, *Sclerodermie universală*, este caracterizată inițial prin leziuni eritematoase, urmate de infiltrații și apoi de atrofii. O formă aparte este scleredemul Buschke, acut, febril, aparând la tineri și cu evoluție spre retrocedare (12). ~ **edematoasă**, Sclerodermie difuză. **Sclerodermii localizate**. *Forme clinice*: a) s. în plăci (vezi Morfea); b) s. în benzi sau striată localizată deseori la frunte (sclerodermie „în lovitură de sabie”); c) s. gutată sau în picătură (sin.: *Atrofie lucitoare*, *Pseudotrophoderma coli*, *White spot disease*, cu pete mici, atrofici, albe-lucitoare, localizate mai ales în regiunile cervicală și toracică superioară (12). ~ **progresivă**, Sclerodermie difuză. ~ **universală**, Sclerodermie difuză.

Sclerodesmie (*sclero-* + gr. *desmos* = bandă, ligament). Creșterea consistenței ligamentelor până la indurarea lor (4).

Sclerofonie (*sclero-* + gr. *phone* = voce), Voce lemnoasă.

Sclerokeratită (*sclero-* + gr. *keras* = corn + *-ită*). Inflamație concomitentă a sclerei și a corneei (28).

Sclerokeratoirită (*sclero-* + gr. *keras* = corn + *iris* = curcubeu + *-ită*). Inflamație concomitentă a sclerei, corneei și irisului (28).

Sclerolichen. Vezi Lichen scleros și atrofie.

Scleroma (gr. *skleroma* = indurație). Rinosclerom.

Scleromalacie (van der Hoeve) (*sclero-* + gr. *malakia* = înmuiere). Afecțiune constând din subțierea progresivă a unor porțiuni de scleră și eliminarea zonei respective, lăsând să se vadă prin conjunctivă culoarea neagră a țesutului uveal. Evoluează defavorabil, cu semne reacționale minime (28).

Scleromer (*sclero-* + gr. *meros* = parte). Protopvertebră.

Scleromixedem (*sclero-* + gr. *myxa* = mucozitate + *oidema* = umflătură). Varietate clinică de mixedem, care se însoțește de indurația scleroasă a tegumentului (12).

Scleronichie (*sclero-* + gr. *onyx* = unghie). Pahionichie.

Scleropoikilodermie (*sclero-* + gr. *poikilos* = variat + *derma* = piele). Vezi Poikilodermie.

Scleroproteide. Proteine eterogene insolubile în apă, care prin hidroliză liberează, în afară de aminoacizi, unii acizi organici din seria aromatică; nu conțin triptofan și nici tirozină. Au rol în susținere, participând la formarea oaselor și tendoanelor. Se grupează în: colagene — scleroproteide care prin încălzire la autoclav se transformă în cleiuri; gelatine — holoproteidă neoagubilă prin căldură, care se dizolvă în apă prin încălzire și dă la răcire geluri viscoase; keratine — scleroproteide bogate în sulf, rezistente la acizi și baze, care nu dau gelatine prin încălzire în apă (5).

Sclerotenonită. Inflamația sclerei și a capsulei Tenon (28).

Sclerotică (gr. *skleros* = tare, dur). *Albuginea oculi*. ~ *albastră*, aspect albăstrui al scleroticeii, datorită vizibilității pigmentului uveal printr-o scleră subțiată. Reprezintă o condiție congenitală, adesea asociată cu o osteogeneză imperfectă; se modifică uneori cu vârsta și poate exista și fără fragilitate osoasă (28).

Sclerotom. Partea somitei mezodermale care participă la formarea vertebrelor (1).

Scleroză (gr. *sklerosis* = întărire). Indurație prin hiperplazia fibroasă a țesutului conjunctiv, ca urmare a unor procese inflamatorii cronice, stazei sanguine prelungite sau ischemiei instalate lent și progresiv; reprezintă de fapt o sechelă (2). ~ *atrofiantă a vulvei*, vezi *Kraurosis*. ~ *eavernoasă*, *Induratio penis plastica*. ~ *cerebrală*, tablou neurologic datorit unui proces de ramoliție lacunară diseminată a encefalului,

prin ateromatoză difuză arteriolară cu insuficiență circulatorie cerebrală cronică. Debutază ca sindrom pseudoneurastenic arteriosclerotic, cu cefalee, amețeli, insomnie, oboseală intelectuală. Evoluează cu pareze fugace prin microtromboze sau angiospasm, ajungându-se la aspectul paraliziei pseudobulbare, asociere de tetrapareze de tip piramidal cu tulburări funcționale ale ultimilor perechi de nervi cranieni. Există un mers caracteristic cu pași mici, tiriți, deglutiție, masticatie dificilă, plîns, ris spasmodic și tulburări sfinteriene. Psihic, se instalează tabloul demenței arteriosclerotice, de formă depresivă sau confuzivă (dezorientare, delir amnestic, agitație nocturnă) (32). **Scleroze combinate ale măduvei**. Denumire dată unor sindroame cu etiologie variată (sifilis, anemie Biermer, intoxicații, leucemie, alcoolism, diabet, pelagră, ergotism), caracterizate prin degenerare urmată de scleroză a mai multor fascicule din măduvă (mai frecvent a fasciculelor piramidale și a cordoanelor posterioare) (27). ~ **crystaliniană**, fenomenul fiziologic de pierdere a elasticității cristalinelor în raport cu vârsta; se traduce prin prezbiție (28). ~ **difuză centrolobară simetrică** (Marie P.-Foix). boală identificată inițial cu leucoencefalita periaxială difuză (boala Schilder), dar care s-a dovedit a fi o encefalopatie infantilă neevolutivă; constă din leziuni de scleroză secundară a substanței albe (centrul oval) a creierului (27). ~ **difuză familială**, Boala Pelizaeus-Merzbacher, vezi Pelizaeus-Merzbacher. ~ **diseminată**, Scleroză în plăci. ~ **laterală amiotrofiică**, Boala Charcot, vezi Charcot. ~ **multiloculară**, Scleroză în plăci. ~ **multiplă**, Scleroză în plăci. ~ **osoasă**, Condensare osoasă. ~ **peribronhovasculară**, sechelă după o infiltrație tuberculoasă resorbită, limfangită reticulară sau după o tuberculoză hematogenă. Poate fi limitată sau generalizată. Ia aspectul de benzi fibroase sau determină un desen în fagure (34). ~ **în plăci**, sin.: *Boala Charcot-Vulpian*, *Scleroză diseminată*, *Scleroză multiloculară*, *Scleroză multiplă*, boală care afectează predominant substanța albă a nevraxului (leuconevraxită), sub forma unor multiple focare de demielinizare, urmate de plăci de scleroză, diseminate de-a lungul întregului nevrax. Are o evoluție caracteristică, în puseuri cu remisuni. Tabloul clinic este reprezentat de obicei prin asocierea unor semne piramidale-cerebeloase și vestibulare (triada celor 3 sindroame), cu semne de suferință ale unor nervi cranieni (paralizii ale nervilor oculomotori cu diplopie și nevrită optică retrobulară cu ambliopie marcată (27). ~ **pulmonară**, sin.: *Pneumo-scleroză*, sindrom pulmonar inflamator cronic, cicatriceal, care rezultă din hiperplazia țesutului conjunctiv, ca urmare a unor boli bronho-

pulmonare sau pleurale. Clinic se manifestă prin: predominanța tulburărilor de ventilație (în tabagism, pneumoconioze neprofesionale, silicoză, calcoză, caolinoză, bisinoză, cabanoză, tuberculoză, lues, histoplasmoză etc.), de difuziune (în berilioză, azbestoză, bagasoză, sindrom Hamman-Rich, colagenoză, sarcoidoză, limfogranulomatoză, iradiții etc.) sau de circulație (în stenoză mitrală, aarierită pulmonară, infarcte pulmonare, etc.). *Varietăți*: după întindere — difuze peribronhovasculare, extralobulare sau intralobulare; după evoluție — mutilante, retractile; după punctul de plecare — pleurogene și parenchimatose (34). ~ **pulmonară amiloidozică**, formă de scleroză pulmonară cu evoluție progresivă și letală, determinată de depunerea amiloidului la nivelul țesutului conjunctiv interstițial pulmonar în cursul amiloidozei primitive. Se caracterizează prin formațiuni pulmonare nodulare, benzi fibroase cu microhisturi, cu depuneri de amiloid în pereții alveolari, în țesutul peribronșic etc. (34). ~ **renală**, sin.: *Nefrociroză*, *Nefroscleroză*, expresia anatomopatologică finală a majorității nefropatiilor glomerulare, interstițiale, tubulare și vasculare cronice, caracterizată în general prin ratatinarea rinichiului și prin fibroză glomerulară, atrofii și degenerescențe tubulare, scleroză interstițială, arterioloscleroză și arteriolonecroză (cu particularități dictate de tipul nefropatiei cauzale), având drept rezultat distrugerea progresivă a nefronilor funcționali, iar pe plan clinic, instalarea insuficienței renale globale (25). ~ **tuberoasă**, Boala Bourneville—Pringle, vezi Bourneville—Pringle.

Seoabă de osteosinteză. Placă sau bară metalică cu 2, 3 sau 4 proeminențe ascuțite, cu care se face osteosinteză, în special a fracturilor diafizopifizare. Se folosește și pentru epifiziodeză (24).

Seobitură. *Fossa*. ~ **jugulară**, *Fosa suprasternală*.

Vezi și: Sibson.

Seodism. Sonoritate pulmonară cu tonalitate ridicată și tensiune înaltă (variantă a timpanismului). Se obține în zona de supleanță funcțională la virfuri și mai ales subclavicular, în procese bazale, ca o expresie a unei hiperfuncții pulmonare. Termenul provine de la numele lui Josef Skoda, medic vienez (1805—1881), care a descris acest simptom (34).

Seoică (sl. *skolika*). *Concha*.

Scolex (gr. = vierme). Extremitatea anterioară (capul) a paraziților din clasa cestodelor. Scolexul este prevăzut — după specii — cu ventuze și cu una sau două coroane de cirlige (31).

Scolioză. Semn radiologic reprezentat de incurbarea oaselor lungi față de axul lor, ca-

racteristic displaziilor osoase endocrine și carentiale (36).

Scolioză (gr. *skoliosis* = curbare). Deviație a coloanei vertebrale față de planul sagital, înscriind una sau mai multe curburi în plan frontal, de mărimi variabile și prin etiologii diferite. Diformitatea nu se corectează total nici voluntar, nici prin eliminarea forțelor gravitaționale (24). ~ **funcțională**, Atitudine scoliotică. ~ **paralitică**, scolioză datorită poliomielitei acute anterioare. Diformitatea poate fi rezultatul: a) dezechilibrului muscular produs de paralizia unilaterală a mușchilor șanțurilor vertebrale, a mușchilor dreپți abdominali sau a mușchiului psoas iliac sau b) diformităților bazinului și membrilor inferioare produse de boală (24). ~ **posturală**, Atitudine scoliotică. ~ **rahitică**, scolioză structurală datorită unor deformații rahitice ale toracelui și coloanei vertebrale, sau statică, printr-un *genu valgum*, *coxa vara* sau *coxa valga*, care creează o inegalitate de membre inferioare (24). ~ **reumatică**, scolioză datorită: a) deformațiilor coloanei vertebrale și bazinului sau b) contracturilor antalgice de origine reumatică. Cea mai frecventă este scolioza dinamică din cadrul herniei discului intervertebral (24).

Scopolamină, sin.: *Hioscină*. Alcaloid cu nucleu tropanic izolat din mai multe specii de *Solanaceae*, în special din *Datura metel* și *Scopolia carniolica*, prezent și în *Hyoscyamus niger* și folosit sub formă de clorhidrat sau bromhidrat; are rol deprimant motor și sedativ, util în boala Parkinson și în *delirium tremens*, mărește acțiunea analgezică și hipnotică a morfinei și are efect parasimpatolitic cu acțiune asemănătoare atropinei (13).

Scopolia carniolica. Plantă din familia *Solanaceae*, ai cărei rizomi conțin hiosciamină și scopolamină (13).

Scoptofilie (gr. *skopein* = a vedea + *philein* = a iubi). Hoieruism.

Scopulariopsis. Gen din familia *Aspergillaceae*, cuprinzând unele specii care provoacă onicomicoze (12).

Scorbut (gr. *scorbut*). Boală carentială datorită deficienței în acid ascorbic, care se manifestă prin anemie (normo- sau macrocitară), gingivite și diateză hemoragică (hemoragii articular, periarticulare sau în organele interne), cu cașexie consecutivă (2). ~ **infantil**, Boala Möller-Barlow, vezi Möller-Barlow.

Scorbutide, sin.: *Keratoza pilară prescorbutică*, *Lichen scorbutic*. Leziuni cutanate papulokeratozice descrise pentru prima oară de Șt. Gh. Nicolau în cursul primului război mondial, ca manifestări cutanate ale scorbutului (12).

Seotocromogeni. Vezi *Micobacterii atipice*.

Scotofobie (gr. *skotos* = întuneric, obscuritate + *phobos* = frică). Teamă morbidă de întuneric (28).

Scotom (gr. *skotos* = întuneric, obscuritate). Orbire totală sau parțială pentru o suprafață din câmpul vizual (28). ~ **absolut**, orbire completă, fără perceperea luminii, a unei părți din câmpul vizual (28). ~ **eentral**, scotom care corespunde maculei lutea (28). ~ **pentru culori**, orbire pentru culori a unei părți din câmpul vizual, care poate exista fără modificări ale câmpului vizual pentru alb (28). ~ **inelar**, zonă circulară de scotom, care înconjură punctul de fixație (28). ~ **negativ**, o suprafață din câmpul vizual în care vederea este scăzută sau abolită, fără a fi sesizată de bolnav în mod spontan (28). ~ **pozitiv**, scotom perceput de bolnav ca o pată neagră în fața ochiului (28). ~ **relativ**, o parte din câmpul vizual în care percepția luminoasă este parțial scăzută (28). ~ **scintilelor**, apariție în câmpul vizual de linii în zigzag și scintile (28).

Scotometrie (gr. *skotos* = întuneric + *metron* = măsură). Determinarea cu ajutorul campimetriei sau perimetriei a zonelor din câmpul vizual, în care vederea este diminuată sau abolită (28).

Seotopie (gr. *skotos* = întuneric + *opsis* = vedere). Adaptarea ochiului la întuneric (28).

Scototerapie (gr. *skotos* = întuneric + *therapeia* = tratament). Tratamentul cu ajutorul întunericului, excluzând total razele soarelui (4).

Seriere pictografică. Scriere în care conținutul este transmis prin intermediul desenului (35).

Serofulide (de la lat. *scrofa* = scroafă). Tuberculide.

Serofuloderma (lat. *scrofa* = scroafă + *derma* = piele), sin.: *Tuberculoza cutanată colicativă*. Formă de tuberculoză cutanată tipică, în care leziunile elementare sînt reprezentate de gome. Localizările de predilecție sînt în regiunile: cervicală, submandibulară, supraclaviculară. Se întîlnește mai ales la copii și adolescenții suferind de o tuberculoză viscerală, ganglionară sau osoasă (12). ~ **miliară**, Tuberculoza cutanată lichenoidă.

Serofuloză (lat. *scrofula*, dim. de la *scrofa* = scroafă + *-oză*). Termen desuet folosit în trecut pentru a desemna o tuberculoză a ganglionilor cervicali pe un fond de diateză limfatică exsudativă (2).

Serot (lat. *scrotum* = sac). *Scrotum*.

Scrotum (lat. = sac), sin.: *Scrot*. Pungă care conține testiculele, constituită din piele și țesut subcutanat, dartos, fascia spermatică externă, fascia cremasterică, fascia spermatică internă și lama perietală a vaginalei testiculare (*periorchium*) (1).

Serub-tifus. Tifos tsutsugamushi.

Seuamă (lat. *squama*). *Squama*.

Seurocaină. Novocaină.

Seurtare esofagiană. Anomalie congenitală constînd din terminarea esofagului deasupra diafragmului și ascensiunea parțială a stomacului în cavitatea toracală (11).

Scut labial. Aparat ortodontic funcțional mobil, format dintr-o placă vestibulară de acrilat. Are rolul de a împiedica interpoziția degetelor sau a reeduca respirația (39).

Seutula (lat. *scutulum*, pl. *scutula* = scut mic). Godeu favic.

Seutum tympanicum. Platou semilunar osos care separă aticul timpanului de celulele mastoidiene externe (1).

Se. Simbolul seleniului (5).

Seabright-Bantam. Vezi Sindromul Seabright-Bantam.

Sebacee (lat. *sebaceus* = de seu). Denumire dată glandelor secretorii de sebum (15).

Sebestyen. **Operația** ~, operație în care unui pneumotorax intrapleural i se asociază un altul extrapleural, în vederea realizării unei punji fără aderențe (34). **Tehnica** ~, secționarea bridelor parietopulmonare pe cale extrapulmonară (11).

Seboeistomatoză (lat. *sebum* = seu + gr. *kystis* = vezică + *-oză*). Steatocistomatoză.

Seboree (lat. *sebum* = seu + gr. *rhoia* = curgere), sin.: *Cutis unctosa*. Flux sebaceu exagerat, apărînd în mod frecvent la pubertate, însoțit de dilatația porilor pielii și de tendința spre hiperkeratoză epidermică și foliculară. *Varietăți*: a) s. uscată (*sicca*), în pitiriazisul uscat al pielii capului; b) s. uleioasă (flux sebaceu Rayer); c) s. scuamoasă a nou-născutului (crusta de lapte); s. senilă și verucoasă (keratomul senil) (12).

Sebum (lat. = seu). Secreția glandelor sebacee; conține o cantitate mică de proteine, aproximativ 1% colesterol și cantități ceva mai mari de grăsimi neutre și alcooli superiori; are reacție acidă (5).

Secale cornutum. Secară cornută.

Secară cornută, sin.: *Ergot*, *Secale cornutum*. Sclerotul (forma vegetativă) de *Claviceps purpurea*, ciupercă care parazitează spicul de secară. Conține alcaloizi importanți terapeutic și toxicologic: alcaloizi polipeptidici (ergotamina, ergometrina) și alcaloizi aminoalcoolici (complexul ergotoxinei). Aceștia au proprietăți simpatolitice, vasoconstrictorii și ocitocice (14).

Sechelă (lat. *sequela* = consecință). Leziune sau afecțiune durabilă consecutivă unui proces patologic (2).

Sechestrare (lat. *sequestratio*). 1. Detașarea unui fragment de os mort dintr-un țesut osos sănătos, printr-un proces de necroză (32). 2.

Metodă de oprit sau micșorat hemoragia în intervenții pe trunchi și cap, prin înfășurarea cu benzi a brațelor și coapselor, ceea ce imobilizează o parte din sînge în aceste sectoare, reducînd cantitatea celui circulant (32). 3. Izolare în caz de boală infecțioasă (32). 4. Termen de limbă comună, folosit în sens de reținere (32). ~ **pulmonară**, malformație congenitală caracterizată prin sechestrarea, de obicei chistică, a unui teritoriu segmentar atașat lobului inferior (predominant stîng), irigat de o arteră anormală provenind din aortă sau una din ramurile sale (11). ~ **splenică a globulelor roșii**, reținerea de către splină a unei părți din globulele roșii care urmează a fi distruse. În mod normal sînt reținute globulele roșii îmbătrînite. În stări patologice, hematiile cu o durată de viață scurtată, hematiile învelite cu anticorpi antieritrocitari sînt reținute în splină ca și cele îmbătrînite, spre a fi distruse. Sechestrarea se mai produce în caz de hiperfuncțiune a mezenchimului splenic fagocitar (hipersplenism hemolitic). Determinarea exactă, științifică a sechestrării se face prin diferite substanțe marcate cu izotopi radioactivi (9).

Sechestrectomie (*sechestr* + gr. *ektome* = excizie). Extirpare chirurgicală a sechestrului osoase (24).

Sechestr (lat. *sequestrum*). Țesut osos mortificat și detașat în cadrul osteomielitei, constituind elementul de bază pentru caracterul trenant al acestei supurații la nivelul țesutului osos, constituind un mediu bun de cultură (2). ~ **pulmonar**, malformație congenitală constituită din asocierea, într-un teritoriu pulmonar, de chisturi aeriene și anomalie de vascularizație (arteră aberantă direct din aorta toracică descendentă) (34). ~ **osos**, partea mortificată a unui țesut osos, în cadrul unui proces de osteomielită; apare ca un fragment osos cu capsulă sechestrulă constituită din țesut de granulație (sechestrul organizat), iar radiologic se traduce printr-o zonă de os condensat înconjurată de un halou transparent (36).

Secluzie pupilară, sin.: *Sinechie iriană circulară*, *Sinechie iriană inelară*, aderența irisului inflamată la fața anterioară a cristalinului de-a lungul marginii pupilare (28).

Secobarbital. Sedativ și hipnotic cu durată de acțiune scurtă (13).

Second wind (engl.). Al doilea suflu. Vezi Suflu.

Seréran, Henri François, 1856—1916. **Boala** ~, edem cronic de origine traumatică (4).

Secretină. Hormon polipeptidic secretat de mucoasa duodenală sub influența conținutului gastric acid; are rol stimulant asupra secreției pancreatice (15).

Secretori. Indivizi în a căror salivă se găsesc antigenele naturale de grup A, B și H. Este o

proprietate constituțională, ereditară, transmisă dominant. Antigenele prezente în saliva secretorilor sînt hidrosolubile (19).

Secreție (lat. *secretio*). Produs lichid sau solid al activității celulare sau glandulară (15). ~ **internă**, produsul de secreție a glandelor endocrine (15). ~ **tubulară renală**, sin.: *Excreție tubulară renală*, proces tubular complex constînd din transferarea din capilarele tubulare în lumenul tubilor renali a unor substanțe exogene sau endogene. Transportul acestor substanțe prin celulele tubulare se realizează, ca și reabsorbția tisulară, prin 3 tipuri de mecanisme: a) un mecanism de transport activ, efectuat cu ajutorul unor sisteme enzimice și implicat în eliminarea tubulară a acidului hipuric, a acidului paraaminohipuric, a diiodrastului, a fenolsulfonftaleinei, a penicilinei etc.; b) un mecanism de transport activ, efectuat pe baza gradientelor electrochimice și implicat în secreția H^+ și K^+ ; c) un mecanism de transport pasiv, prin difuziune prin care se secretă de exemplu NH_3 (25). ~ **vaginală**, conținutul seromucos găsit în vagin și produs prin secreția endometrului și endocervixului; conține celule vaginale descumate și (mai puțin) celule endocervicale și endometriale (18). ~ **vulvară**, secreție provenind din glandele Bartholin și Skene (18).

Sectio (lat. = tăiere). Tăiere, secțiune, operație (23). ~ **legalis**, Autopsie medico-legală (23).

Sectorcardiografie. Metodă de analiză electrocardiografică, bazată pe raportarea vectorilor pe un sistem ortogonal format din două cercuri perpendiculare, împărțite în sectoare (10).

Secție cu paturi. Parte componentă a spitalului care cuprinde un anumit număr de saloane cu paturi (29).

Secțiune (lat. *sectio*). Tăierea unui țesut cu ajutorul bisturiului (11).

Vezi și: Pitres.

Secusă. Contractie musculară provocată de aplicarea unui stimul electric unic (15).

Sedativ (lat. *sedare* = a liniști). Medicament depresiv capabil să calmeze stările de excitație corticală (13).

Sédillot-Allingham. Inciziile ~, incizii latero-rotuliene, verticale, simetrice și ușor concave median (24).

Sediment (lat. *sedimentum* = depunere). Material insolubil, care se găsește într-un lichid biologic și care se depune la fundul vasului conținător (15). ~ **urinar**, componentele insolubile din urină, care se obțin prin centrifugare. Printre aceste componente sînt unele pur chimice (acid uric, urați, carbonat sau oxalat de calciu, fosfați alcalini sau amoniomagnezieni; mai rar xantină sau aminoacizi de tipul cistinei, tirozinei sau leucinei); componentele chimice sînt prezente în stare amorfă sau cristalizate

în forme specifice, ușor de recunoscut la microscop. Sedimentul conține în anumite condiții și o serie de elemente organizate : celule epiteliale, spermatozoizi, globule sanguine, hematii sau leucocite, puroi, cilindri renali, hialini sau granuloși. Uneori, urările patologice pot prezenta calculi urinari, de culoare galbenă (urați) sau cu striuri (cistină, xantină, oxalat de calciu), de formă ovoidă sau chiar rotundă (5). ~ **urinar calitativ**, examenul microscopic direct (între lamă și lamelă) sau după colorare (cu albastru de metilen, eozină, violet de gentiană și safranină, Sudan III etc.) al sedimentului urinar (25). ~ **urinar cantitativ**, examen constând din determinarea cantitativă a elementelor formate din sedimentul urinar, după una din metodele uzuale: Addis, Hamburger sau Stansfed-Webb (25). ~ **urinar „telescopat”**, sediment urinar în care se găsesc toate elementele patologice ale urării (hematii, leucocite numeroase și alterate, cilindri de diferite tipuri), considerat, în mod inexact, ca patognomic pentru nefropatia lupică (25).

Sedimentare (lat. *sedimentum* = depunere). Proces de depunere a suspensiilor dintr-un mediu lichid sau gazos. Acest fenomen fizic se utilizează la purificarea apei potabile, la epurarea apelor reziduale, la determinarea pulberii și florei microbiene din aer etc. De asemenea constituie un factor important în autopurificarea aerului și a apei (20). ~ în vase, metodă de determinare a pulberilor din aer pe baza sedimentării. Constă în principiu din expunerea unor vase cu suprafața cunoscută și determinarea gravimetrică și chimică a suspensiilor depuse datorită forței de gravitație într-un anumit interval de timp. Rezultatul gravimetric se exprimă în $g/m^2/30$ zile sau în $t/km^2/an$ (20).

Segment (lat. *segmentum* = tăietură), sin.: *Segmentum*. 1. Parte dintr-un organ mărginită de o limită naturală sau convențională (de ex. segmentele pulmonare, hepatice, renale, splenice) (1). 2. Parte rezultată din segmentare (1). 3. Element dintr-o serie de părți omologe (de ex. miotom) (1). 4. Parte a unui membru între două articulații consecutive (1). 5. Subdiviziune, inel, lob, somită sau metamer ale unor corpuri articulate (1). ~ **bronhopulmonar**, unitate morfo-patologică în care țesutul pulmonar este grupat în jurul unui pedicul bronhovascular și delimitat imperfect de septuri conjunctive (34). ~ **ECG**, porțiune, de obicei izoelectrică, dintre 2 unde, datorită fie unei polarizări uniforme, fie prezenței unor vectori mici, anihilați reciproc. **Segmentul PQ**, care corespunde transmiterii unde de excitație de la nodul Keith-Flack la nodul Aschoff-Tawara, durează, în funcție de frecvență, între 0,12 și 0,20 sec. **Segmentul ST**, porțiune care coincide cu perioada de contracție

și expulsie maximă a sistolei ventriculare, a cărei lungime variază invers cu frecvența și cu înălțimea unde *T*, poate fi sub- sau supra-denivelat, în modificări secundare (hipertrofie ventriculară, blocuri de ramură) sau primitive (pericardite, curent de leziune în sindroamele coronariene) (10). ~ **inferior**, zonă uterină cuprinsă între corpul și colul uterin și care se dezvoltă în ultimele 3 luni de sarcină. La multipare se poate forma la sfârșitul sarcinii sau chiar în timpul travaliului. Toate condițiile care împiedică angajarea prezentației împiedică constituirea segmentului inferior (18). ~ **pulmonar**, Zonă pulmonară. ~ **superior**, zonă uterină care cuprinde corpul uterin propriu-zis (18).

Vezi și : Fowler.

Segmentație. 1. Diviziune în părți mai mult sau mai puțin similare (1). 2. Procesul de clivaj (1). ~ **completă**, sin.: *Segmentație holoblastică*, proces de segmentare care interesează oul în întregime (1). ~ **holoblastică**, *Segmentație completă*. ~ **inegală**, segmentație care produce blastomere de mărimi diferite; cele de la polul animal sînt mai mici și mai numeroase decît cele de la polul vegetativ (1).

Segmentum (lat. = tăietură). **Segment**. **Segmenta bronhopulmonalia**. Vezi *Lobi pulmonum*.

Segregare (lat. *segregare* = a separa). Vezi *Legea segregării*.

Séguin, Eduard, 1812—1880. **Simptomul** ~, contracții involuntare ale mușchilor imediat înainte de un acces epileptic (35).

Seidelin, H. **Corpusculii** ~, formațiuni corpusculare prezente în hematiile bolnavilor de febră galbenă și considerate de cel care le-a descris ca agentul patogen viral al holii (8).

Seidlitz. Vezi *Puibere Seidlitz*.

Seidlmayer, Hubert. **Sindromul** ~, purpură toxiinfecțioasă, întilnită la copilul mic și evoluind în puseuri; are aspect de cocardă și localizare simetrică (10).

Seignette, Pierre, 1660 — 1719. Vezi *Sarea Seignette*.

Seismocardiografie (gr. *seismos* = tremurătură + *kardia* = inimă + *graphein* = a scrie). Înregistrare selectivă a vibrațiilor și bătăilor inimii sub forma unor curbe de frecvențe cuprinse între 4—5 și 34—40 cicl/sec. (32).

Seismoterapie (gr. *seismos* = tremurătură + *therapeia* = tratament), sin.: *Sismoterapie*, *Vibroterapie*. Tratament cu ajutorul vibrațiilor mecanice (4).

Seitelberg. **Boala** ~, sin.: *Degenerescență neuroaxonală infantilă*, boală rară, [familială, infantilă, caracterizată anatomic prin dilatare axonale în teritoriul substanței cenușii a sistemului nervos central, afectînd în special trunchiul cerebral, asociate cu o stare dismieli-

nică a globului palid și cu degenerări ale unor fascicule ale măduvei. Boala debutează prin tulburări de mers, cu semne piramidale, tulburări de coordonare și uneori amauroză și evoluează progresiv (27).

Seltz, Ernest. Filtrul ~, filtru bacteriologic, compus dintr-un schelet metalic și plăci filtrante propriu-zise, confecționate din azbest. Se folosește pentru clarificarea sau sterilizarea unor lichide (3).

Sejunefie (Wernicke) (lat. *sejungere* = a desface). Tulburare a legăturilor asociative dintre reprezentări, întâlnită în special în stările amentive și în schizofazie (35).

Sekki. Discul ~, dispozitiv pentru aprecierea pe teren a turbidității unei ape de suprafață; constă dintr-un disc metalic vopsit în alb și fixat pe o tijă. Se coboară discul în apă pînă unde nu se mai distinge discul, adîncimea notîndu-se pe tijă. Se face o a 2-a citire a nivelului la care, prin ridicarea tijei, discul devine din nou vizibil. Media celor două valori în cm reprezintă turbiditatea apei exprimată în cm coloană de apă (20).

Selectie (lat. *selectio* = alegere). Probă. ~ artificială, izolarea dintr-o populație a unor indivizi cu caractere particulare, cu ajutorul oricăror mijloace de selecție (17). ~ naturală, izolarea prin supraviețuire a unor indivizi avantați dintr-o populație, prin presor selectiv, natural (17).

Selene unguim. Leuconichie.

Selenu. Simbol Se. Element chimic în stare nemetalică, cu număr atomic 34 și greutate atomică 78,96. Este bi-tetra-și hexavalent. Prezintă mai multe modificări alotropice: seleniu roșu, monoclinic; seleniu cenușiu, hexagonal; seleniu amorf, de culoare brună-neagră. Seleniul cenușiu, denumit și „metalic”, este folosit pentru fabricarea celulelor fotoelectrice, deoarece prezintă o conductivitate electrică particulară, care variază cu iluminarea (5).

Selig. Operația ~, rezecția nervului obturator subperitoneal, la nivelul unde acesta intră în canalul subpubian, pentru a reduce contractura adductorilor în boala Little (24).

Selivanoff, Feodor. Reacția ~, test pentru identificarea fructozei, care — la cald, în prezența rezorcinolului și în mediu clorhidric — dezvoltă o culoare roșie-intensă și un precipitat de asemenea de culoare roșie (5).

Sella (lat. = șa), sin.: Șa. Depresiune în formă de șa (1). ~ tureica, sin.: *Ephippium*, Șaua turcească, depresiune transversă mediană situată pe fața superioară a corpului osului sfenoid; conține hipofiza și este acoperită de o parte a durei mater (1).

Sellard. Proba ~, probă de încărcare cu bicarbonat, constînd din administrarea din 2

în 2 ore a cite 5 g bicarbonat de sodiu; în primul eșantion de urină pH-ul trebuie să fie mai mare de 7 (25).

Sellers. Colorația ~, metodă de colorație rapidă a incluziunilor rabice (corpii Babeș-Negri) pe froiuri, folosind fucsina păzică și albastrul de metilen; este utilizată mai ales în scop diagnostic (22).

Sellers-Overholt. Incizia ~, cale de acces dorso-laterală în decubit ventral, folosită în intervențiile pentru exereză pulmonară, în special la bolnavii cu secreție bronșică abundentă (11).

Selter-Swift-Feer. Boala ~, Acrodinie.

Semb, Cari. Operația ~, toracoplastie superioară cu apicoliză extrafascială (34).

Semen contra. Pulbere din bobocii uscați ai unor specii de pelin din genul *Artemisia*, folosită, sub forma de infuzie sau de pulbere încorporată în miere sau marmeladă, în tratamentul ascariozei (31).

Semi- (lat. *semi* = pe jumătate). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de jumătate (32).

Semiacetal. Derivați monoalcoolai ai ozelor (5).

Semibuclă elastică. Buclă elastică în formă „Z” a unui croșet din sîrmă (39).

Semicanal. (*semi-* + lat. *canalis* = canal). Canal deschis pe una din laturi (1). ~ **musculi tensoris tympani**, șanț pe stîncă osului temporal în care se găsește mușchiul *tensor tympani* (1). ~ **tubae auditivae**, șanț pe stîncă osului temporal în care este situată tuba auditivă (1).

Semiconductori (*semi-* = lat. *conducere* = a conduce). Categorie de substanțe clasate între izolanti și metale, a căror conductibilitate, la temperatura ordinară, este mult mai mică decît a metalelor, uneori cu totul neglijabilă și care poate suferi creșteri deosebit de mari sub acțiunea unor factori externi ca lumină, căldură, emisiune radioactivă etc. Asemenea calități se întîlnesc la unele sulfuri, oxizi, nitruți sau seleniuri metalice, la cristalele de seleniu, siliciu sau germaniu. Semiconductorii de diverse tipuri au aplicații practice foarte largi: redresori de curent alternativ, detectori sau amplificatori, generatori de curent electric etc. Variația foarte mare a rezistenței semiconductoarelor la încălzire permite construirea unor dispozitive numite „termistori”, cu care se pot măsura diferențe foarte mici de temperatură (6).

Semieretnism. Formă relativ benignă de cretinism (7).

Seminom (lat. *semen* = sămînță + *-oma*). Disgerminom testicular sau ovarian cu malignitate variabilă, care apare de obicei la tineri; se caracterizează prin aspectul histologic dens

celular, cu celule rotunde și protoplasmă bogată, zone de hemoragie și necroze, avînd o stromă săracă; dă metastaze pe cale limfatică (la ganglionii regionali și retroperitoneali) și sanguină (în ficat, plămîni, uneori în oase și creier) (2).

Semiologie (gr. *semeion* = semn + *logos* = știință), sin.: *Semiologică*. Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul simptomelor și semnelor bolilor, precum și cu tehnica cercetării utilizării lor în vederea precizării diagnosticului și prognosticului (32).

Semiologică (gr. *semeiotikos*). Semiologie.

Semipermeabilitate (*semi-* + lat. *permeare* = a traversa). Procese de difuziune selectivă printr-o membrană (6).

Semliki. 1. Vezi Encefalită africană. 2. Vezi Virus Semliki.

Semn (lat. *signum*), sin.: *Signum*. 1. Fenomen manifestat de organismul bolnavului, recunoscut de medic și utilizat pentru precizarea diagnosticului și a prognosticului bolii (32). 2. Urmă, cicatrice, rămășiță pe piele după o boală sau rănire (32). 3. Gest, mișcare, exprimînd un gând, o intenție, o acțiune (32). ~ **abducției elastice**, Semnul Berger, vezi Berger. ~ **adductorului Froment**, vezi Froment. ~ **alunecării**, Semnul Ortolani, vezi Ortolani. ~ **argintului**, semnul Poncet, vezi Poncet. ~ **auricular Mendel**, vezi Mendel. ~ **balamalei**, Semnul Hégar, vezi Hégar. ~ **balonului**, Semnul Nothnagel, vezi Nothnagel. ~ **briciului**, sonoritate specială, perceptibilă cînd se rade un membru atins de gangrenă gazoasă în vederea amputării (11). ~ **casurei**, în sciatica vertebrală L₄ - L₅, cu scolioză încrucișată, coloana se poate inclina armonic de partea sănătoasă în vederea amputării (11). ~ **casurei**, în sciatica vertebrală L₄ - L₅, cu scolioză încrucișată, coloana se poate inclina armonic de partea bolnavă se inclină dizarmonic, în linie frîntă (24). ~ **căleliului**, Semnul Allajouanine-Thurell, vezi Allajouanine-Thurell. ~ **ciocanului de apă**, Pulsul Corrigan, vezi Corrigan. ~ „**elapei de pian**”, semn caracteristic în diastazisul acromioclavicular. Apăsîndu-se pe extremitatea claviculară externă, luxată, se reduce luxația (dacă revărsatul nu este prea mare sau dacă nu există interpunere fibroasă); de îndată ce se suprîmă apăsarea, luxația se reface (24). ~ „**elieului**”, Semnul MacMurray, vezi MacMurray. ~ **cortinei**, Semnul perdelci. ~ **corzilor tendoanelor radialilor**, Semnul Velpeau, vezi Velpeau. ~ **creionului**, în fracturile transversale de rotulă cu deplasare, între fragmente apare un șanț în care se poate așeza un creion (24). ~ **decalcifierii marginale condiliene subcondrale** (Alex. Rădulescu), în tuberculoza genuchiului, în faza incipientă, pe radiografie se observă o zonă foarte îngustă, transparentă, paralelă cu corticala articulară a condilului femural (24). ~ **diapazonului Zervopulos**, vezi Zervopulos. ~ **digitoocular**,

Semnul Franceschetti, vezi Franceschetti. ~ **drapelului**. 1. Sinkinezie întîlnită în hemiplegia spastică, constînd din circumducția membrului superior pe sus, cu degetele desfăcute, în timpul mersului (24). 2. Zgomot steticastic care se întîlnește în bronșita pseudomembranoasă și sugerează fluturarea unui drapel; este datorit existenței unei membrane într-o bronhie mare (34). ~ **epoletului**, Umăr în epolet. ~ **facialului**, Semnul Chvostek, vezi Chvostek. ~ **foreipresurii**, sin.: *Semnul Icard*, în cazul morții aparente, ciupirea pielii cu pensa este urmată de apariția unei serozități cu reacție alcalină; reacția este acidă la 5-7 ore după instalarea morții reale (23). ~ **geambașului**, Semnul Marjolin, vezi Marjolin. ~ **guașei**, semn radiologic, descris de Leriche și Fontaine în osteoporoza posttraumatică și care constă din subțierea conturului corticalei și aspectul *flou*, de tuș întins subțire, al spongioasei (24). ~ **indielei**, Semnul Kreindler, vezi Kreindler. ~ **inerției cefei**, vezi Inerția cefei. ~ **istmului gîtlejului**, asocierea unui triplu „puls”: lingual, amigdalian și al luetei (puisații ritmice, sistolice); semnul a fost descris de Müller în insuficiența aortică (10). ~ **încrucișării**, Semnul Nové-Josserand, vezi Nové-Josserand. ~ **Lasègue în picioare**, Semnul Léri, vezi Léri. ~ **lănțișorului Dupuytren**, vezi Dupuytren. **Semnele miciei ale brightismului**. Complex de simptome, aparînd în cadrul spasmelor vasculare din hipertensiunea arterială, mai ales renală sau renalizată, uneori premergător unor accese eclamptice și constînd din astenie, cefalee, nervozitate, crieștezii, paretezii, epistaxis, mici tulburări senzoriale și vărsături (10). ~ **migrației ombilicului**, semn descris în poliomielită, constînd din deplasarea ombilicului de partea musculaturii abdominale sănătoase la manevra de ridicare a bolnavului din poziția culcat în poziția șezînd; exprimă pareza musculaturii abdominale de partea bolnavă (8). ~ **mîinii de mamoș**, contractură tonică a musculaturii mîinii prin spasm carpal, aspect caracteristic în tetania sugarului; policele este în abducție, mîna în abducție și flexiune; degetele sînt flectate în articulația metacarpofalangiană și extinse în articulația interfalangiană distală (33). ~ **mîinii suculente**, Semnul Marinescu, vezi Marinescu. ~ **mulașului**, aspect caracteristic radiologic al mucoasei intestinului subțire în sprue. Intestinul subțire seamănă cu un tub în care s-a băgat ceară care a fost lăsată să se usuce (19). ~ **nucomidriatie Flatau**, vezi Flatau. ~ **oglinzii**. 1. Nerecunoașterea propriei figuri în oglindă, întîlnită în stările de demență profundă senilă sau boala Alzheimer și determinînd pe bolnav să stea timp îndelungat în fața oglinzii vorbind cu propria imagine, ca și cînd ar discuta cu o

altă persoană (35). 2. (Abely). Controlul repetat și îndelungat în oglindă al aspectului feței și uneori al altor părți ale corpului, caracteristic bolnavilor cu tulburări dismorfofobice și întâlnit de obicei în stadiile incipiente ale schizofreniei (35). ~ **pantofului**, Semnul Duvernay, vezi Duvernay. ~ **pendulării membrului inferior** Froment, vezi Froment. ~ **perdelei**, sin.: **Semnul cortinei**, deplasarea peretelui posterior al faringelui prin tracțiune de partea sănătoasă, la pronunțarea vocalei a; este întâlnit în leziunile unilaterale ale nervului glosolarințian (30). ~ **pernei**, poziție șezând, cu toracele mult aplecat înaintea și brațele rezemate de o pernă ținută pe genunchi; este caracteristică în pericarditele cu revărsat abundent (10). ~ „**pernei psihice**”, semn întâlnit în unele sindroame extrapiramidale de tip hipertonic, constând din faptul că bolnavul, culcat pe pat, ține capul deasupra pernei, lăsând astfel impresia că repauzează capul pe o pernă imaginară, mai ridicată; este datorită unei hipertonii pronunțate a mușchilor flexori ai gâtului, care imprimă această postură (27). ~ „**pielei de portocală**”, semn clinic de malignitate la o tumoare de sân, produs de invadarea tumorală a pielii, care capătă forma înflătrată caracteristică (11). ~ **pielosului Babinski**, vezi Babinski. ~ **pistonului**, Semnul Dujarier, vezi Dujarier. ~ **pleoapei** Froment, vezi Froment. ~ **radialului**, Fenomenul Strümpell, Vezi Strümpell. ~ **reducerii și al relaxării**, Semnul Șneiderov, vezi Șneiderov. ~ **resortului**, semn întâlnit în meniscurile discoide și care constă dintr-o alunecare rapidă sub deget a meniscului, la nivelul interlinei (24). ~ **resortului duros**, Semnul Dawbarn, vezi Dawbarn. ~ **riglei**, în luxația scapulohumerală, rigla așezată pe fața externă a brațului atinge marginea acromionului, în timp ce în mod normal nu o poate atinge (24). ~ **roții dințate**, Fenomenul roții dințate. ~ „**rugăciunii mahomedane**”, poziție genupectorală luată de bolnavii cu pericardită exsudativă cu lichid abundent, pentru ameliorarea hemodinamicii și deci ușurarea dispneei (10). ~ **saltelei**, Semnul Gendrin, vezi Gendrin. ~ **saltului**, Semnul Ortolani, vezi Ortolani. ~ „**salutului recrutului**”, semnul Bourde, vezi Bourde. ~ **scării**, în osteoartrita tuberculoasă a genunchiului, dacă se trece cu mâna de pe fundul de sac îngroșat pe țesut sănătos se simte o denivelare (24). ~ **sertarului** (Delbet), semn întâlnit în pseudartrozele strânse de col femural. Bolnavul se așază în decubit dorsal, cu coapsa flectală la unghi drept și se trage de coapsă; se obține o mobilitate oarecare, verticală, anormală, a membrului inferior (24). ~ **smochinei**, Semnul Bonnaire, vezi Bonnaire. ~ **soneriei** (de Sèze), producerea în hernia de disc a unei dureri fulgurante în membrul inferior, asemănătoare unui curent

electric, printr-o presiune pe spațiul interspinos corespunzător discului herniat (26). ~ **soneriei electrice**, Semnul Robecchi, vezi Robecchi. ~ **strănutului**, Semnul Crouzet, vezi Crouzet. ~ „**în treaptă de scară**”, Semnul Ménard, vezi Ménard. ~ **tripiedului**, Semnul Amoss, vezi Amoss. ~ **tripodului**, în faza acută a poliomielitei, dacă bolnavul este ridicat în poziție șezând, el își curbează spatele în hiperextensie și duce membrele superioare înapoi, pentru a se susține pe mâini (24). ~ **tusei**. 1. În sciatica vertebrală, tusea produce dureri la nivelul conflictului discoradicular (sin.: **Semnul Déjérine**) (24). 2. În paralizia poliomielitica a mușchului transvers abdominal, tusea provoacă o expansiune abdominală mai mare de partea paralizată (24). ~ **vîrfului**, Semnul Chiray-Roger, vezi Chiray-Roger.

Vezi și: Abadie, Alberti, Aleksandrov, Allajouanine-Thurell, Allis, Ammon, Amoss, Anghelescu, Apert, Appley, Argyll-Robertson, Aschoffenburg, Aschner, Auspitz, Babinski, Bacceli, Bade, Ballance, Bamberger, Barnes, Barré, Bazy, Beaunis, Bechterew, Becker, Beevor, Bell, Bergara-Wartenberg, Berger, Biermer, Biernacki, Bikele, Bing, Bjerrum, Blumberg, Böhler, Bonnaire, Bonnet, Borelini, Borsieri, Bourde, Bouveret, Bozzolo, Bragard, Branham, Brasdor, Braun-Fernwald, Briançon, Brisaud, Broadbent, Brock, Broșteanu, Brown, Brudzinski, Budin, Bumke, Bürger, Campbell, Cardarelli, Castellino, Cazin Cejka, Chaddock, Chasonov, Chaussier, Chiray-Roger, Chvostek, Clark, Claude, Clauss, Coleman, Comby, Cooper, Corrigan, Crobach Crouzet, Crowe, Cruweilhier, Cullen, Dagnini-Aschenr, Dalrymple, Damany-Schneiderov, Dawbarn, Déjérine, Delbet, Demianoff, Desault, D'Espine, Destot, Dubois, Duchenne, Dugas, Dujarier, Dupuytren, Dutemps-Cestan, Duvernay, Ebstein, Edelmann, Egger, Eichoff-Finkelstein, Elsberg-Dyke, Ely, Empis, Erb, Erichsen, Escudero-Nemenov, Estlander Ewald, Faget, Feer, Fischer, Flatau, Fergue, Franceschetti, Friedreich, Fruchaud, Fürbringer, Gaenslen, Galeazzi, Gangolphe, Garel, Gendrin, Gibson, Gifford, Glasgow, Gobiet, Goldstein, Gonda, Gordon, Gosselin, Gotlieb, Götche, Gourdon, Graefe, Grancher, Granström, Griesinger, Griesinger-Kussmaul, Grigorescu, Grocco, Gubler, Gubler-Gendrin, Gudden, Guérin-Kerguistel, Guillain, Guttman, Hall, Halsted, Hamilton, Harrer, Harzer, Hégar, Helbing, Hertz, Hertz, Heryng, Higoumenakis, Hirtz, Hoffmann, Hofmeister, Hohenegg, Homans, Huchard, Hueber, Icard, Ingelrans, Jaccoud, Jackson, Janeway, Jaworski, Jellinek, Joffroy, Jolly, Josseland, Kahn, Kanavel, Keen, Kirmisson, Klippel-Weil, Koplik, Kraepelin; Krammer, Kreindler, Kussmaul, Laffont, Lambrinudi, Lance, Landolfi,

Landouzy, Langenbeck, Langoria, Lannelongue, Larrey, Laruelle; Lasègue, Laugier, Lawrence-Louvel, Lecha-Marza, Leclercq, Lehndorff, Léri, Léri-Lonjumeau; Leriche, Leyden, Lhermitte, Libman, Liepmann, Lippman, Livierato, Lorrain, Löwenberg, Lucatello, Luchin, Ludington, Ludloff, Lupulescu Lust, Mac Burney, McMurray, Magnan, Maisonneuve, Malgaigne, Mannkopf, Manson-Bahr, Marinescu, Marjolin, Mațkiewicz, Maygrier, Mayo-Robson, Meige, Ménard, Mennell, Merkle, Minervini, Moebius, Monakov, Monro, Morquio-Bonara-Soto, Morris, Morrison, Moseley, Müller, Murphy, Musset, Nachles, Negri, Negro, Nélaton, Nélaton-Velpeau, Nikolsky, Noica, Nothnagel, Nové-Josserand, Nové-Josserand-Rendu, Oddi, Oliver, Oliver-Mac Donnel, Oppenheim, Ombrédanne, Ortolani, Orton, Oudard-Jean, Paget, Pastia-Grozovici, Payr, Perez, Pezzi, Pfuhl, Plemister, Pick, Pinkerie, Pins-Ewart, Piskacek, Pitres, Poncet, Porter, Potain, Pottenger, Proust, Queckensted, Raimist, Ramond, Redlich, Rehn, Reichardt, Reusner, Riche, Riesman, Rist, Rist-Hautfeuille, Rivero-Carvalo, Robecchi, Robertson, Roch, Rosenbach, Rotch, Roux, Roving, Rüault, Rucker, Russel, Salus-Gunn, Sanders, Savariaud, Schäffer, Schapiro, Scheuerlein, Schlesinger, Schultze, Schwartz, Schwartze, Sisto, Smith, Sot-Hall, Souques, Spalding, Spurling, Squires, Steel, Stellweg, Sterles, Straus, Strong-Levine, Strümpell-Naffziger, Șneiderov, Taussig, Tavernier-Turner, Teleky, Tetrazini, Theodore, Thieu, Thomson, Tillaux, Tinel-Hoffman, Topolansky, Tournay, Trendelenburg, Trömmer, Turyn, Velpeau, Veraguth, Vasilescu, Verneuil, Vincent d'Alger, Von Wahl, Wagner-Jauregg, Wartenberg, Watson-Jones, Wegner, Weingrow, Weiss, Wernicke, Westphal, Williamson, Winterberger, Yergason, Zațepin.

Semnificație statistică. Diferența dintre observație și ipoteză, cu presupunerea că această diferență nu este dată de erori tehnice sau fluctuații (7).

Simple, sir David, 1856—1936. **Vaccinul** ~, vaccin antirabic preparat cu virus fix, atenuat cu ajutorul acidului fenic, după metoda Fermi modificată (22).

Sencert. Operația ~, cura cardiospasmului prin coborirea esofagului toracic, cu sau fără fixarea sa la diafragm (11).

Senear-Usher (Senear, Francis Eugene; Usher Barney David). **Sindromul** ~, Pemfigus seboreic.

Senescență (lat. *senescere* = a îmbătrâni). Slăbire a stării organice datorită vârstei înaintate (32). ~ **auriculară**, sin. : *Presbiacuzie*, surditate instalată la bătrâni, consecutivă degenerescenței senile a elementelor senzoriale auditive (30). ~ **cutanată**, vezi Atrofie cutanată.

Senilitate (lat. *senilis* = bătrânesc). Slăbirea funcțiilor organice și psihice, provocată de vîrsta avansată (15).

Senn, Nicholas, 1844—1908. **Tehnica** ~, excluderea unilaterală a unei anse intestinale prin secționarea ei deasupra obstacolului, închiderea capătului distal, secționarea sau deschiderea sa la piele și anastomozarea termino-laterală a capătului proximal secțiunii în pîntecele ansei distale (11).

Senna. Frunzele uscate ale plantelor *Cassia senna* sau *Cassia angustifolia* (*Leguminosae*), care conțin acid crisofanic, senosid A și B (glicozide antrachinonice); se utilizează ca laxativ și purgativ prin mărirea iritativă a peristaltismului colonului (13).

Sensatio (lat. = senzație). Senzație. ~ **pilomotrica,** *Cutis anserina*.

Sensibilitate (lat. *sensibilitas*). Proprietatea unor părți din sistemul nervos de a recepționa, transmite sau percepe excitațiile. După teritoriul de recepție se deosebesc : a) sensibilitatea superficială sau exteroceptivă (excitații provin din mediul extern și acționează la suprafața organismului); b) sensibilitatea profundă sau proprioceptivă (excitațiile provin de la mușchi, tendoane, periost, articulații); c) sensibilitatea viscerală sau interoceptivă (excitațiile provin de la organele interne, viscere). După caracterul senzațiilor se disting: a) sensibilitatea elementară sau protopatică (senzațiile elementare : tactile, termice, dureroase, mioartrokinetice) și b) sensibilitatea diferențiată sau epicritică (stereognozie, discriminare tactilă, somatognozie, topognozie) (27). ~ **electromusculară,** sensibilitate la stimulul electric a mușchilor (4). ~ **filmului,** sensibilitate selectivă pe care o are emulsia de bromură de argint de pe filmele radiografice față de radiațiile Röntgen și luminiscenta ecranelor întăritoare (36). ~ **la föhn,** vezi Föhn. ~ **luminosă diferențială,** inversul celei mai mici diferențe relative a luminanței perceptibile (28). ~ **profundă,** denumire dată sensibilității interoși proprioceptive, persistente după îndepărtarea sensibilității cutanate (15). ~ **proprioceptivă,** sensibilitate conferită de terminațiile senzitive din mușchi, articulații și tendoane privind mișcările și poziția corpului (15).

Sensibilizare (lat. *sensitire* = a simți). Fenomenul de creștere a sensibilității organismului față de o substanță străină oarecare (15). ~ **activă,** producerea naturală sau artificială a unei stări de alergie prin contactul organismului cu alergenul respectiv (contact cutanat, inhalare, ingestie, injecție parenterală) (3). ~ **anti-Rh,** fenomen de sensibilizare care se realizează prin transfuzii de sînge Rh-pozitiv la un receptor Rh-negativ; poate duce la accidente transfuzionale grave, mortale (19). ~ **pasivă,**

producerea naturală (rară) sau artificială a unei stări de alergie prin transferul serului (alergie de tip imediat) sau al unor celule (alergie de tip întârziat) de la un organism alergic la un organism normal (3).

Senzație (lat. *sensatio*), sin.: *Sensatio*. Reflectarea însușirilor izolate ale obiectelor și fenomenelor lumii materiale care acționează nemijlocit asupra organelor de simț (35). ~ **concomitentă**, senzație survenind fără un stimul propriu, concomitent cu o senzație primară (32). ~ **entastică**, senzație auditivă constând din țuitori, șuerături, pocnituri, percepute în timpul liniștii (35). ~ **gnostică**, senzație percepută de simțurile care s-au dezvoltat mai târziu (de ex. acela al sensibilității epicritice care înregistrează vibrațiile mușchilor, tendoanelor și articulațiilor) (32). ~ **întârziată**, senzație percepută după cîtva timp de la aplicarea stimulului (32).

Senzitivism (lat. *sensitivus* = care simte). Sensibilitate emoțională exagerată (35).

Senzitometrie. Relația dintre efectul radiațiilor Röntgen și înnegrirea filmului în unitatea de timp (36).

Senzorial (lat. *sentire* = a simți). Termen generic pentru procesele fiziologice care stau la baza formării senzațiilor (15).

Separare (lat. *separare* = a despărți). 1. Despărțirea unei părți dintr-un întreg (32). 2. Izolarea unei substanțe sau a unui grup de substanțe dintr-un amestec (32). ~ **catenară**, Disociere catenară. ~ **dentară**, crearea unui spațiu între dinți, pentru ușurarea introducerii inelelor protetice sau ortodontice sau a altor dispozitive. Poate fi: permanentă—prin șlefuirea punctelor de contact proximale dentare, sau tranzitorie—prin instrumente separatoare (38).

Separator (lat. *separator* = care desparte). Dispozitiv folosit în cursul epurării unor ape care conțin grăsimi sau substanțe plutoare (20). ~ **dentar**, disc metalic Horico abraziv pe o față sau pe ambele, folosit la separarea punctului de control în șlefuirea dinților (38).

Sepie. Pulbere obținută prin măcinarea scheletului de pește *Septia officinalis* și folosită în laboratorul de tehnică dentară ca substanță abrazivă pentru polisarea lucrărilor protetice dentare (39).

Sepsis (gr. = putrefacție). Septicemie. ~ **lenta**, denumire, puțin utilizată, pentru o infecție de focar bine delimitată anatomopatologic, dar care se răsrînge la distanță prin manifestări mai mult sau mai puțin evidente clinic (8).

Sept (lat *septum* = barieră). *Septum*. ~ **aorticepulmonar**, Sept bulbar. ~ **bulbar**, sin.: *Sept aorticopulmonar*, perete format de crestele endocardiale bulbare perechi care împart după o linie spirală bulbul cordului în trunchiurile

aortice și pulmonar (1). ~ **cloacal**, Sept urorectal. ~ **crural**, *Septum femorale cloqueti*, vezi Cloquet. ~ **gingival**, membrana mucoasă proiectată în spațiul dintre dinți (1). ~ **intervalveolar dentar**, perete de structură osoasă care desparte două alveole dentare (38). ~ **interadicular dentar**, perete care desparte lăcașul fiecărei rădăcini în alveola aceluiași dinte (38). ~ **intersegmental**, spațiul dintre două somite mezodermice (1). ~ **pectiniform**, perete conjunctiv median longitudinal, care la bărbat este dependent de albuginee și separă corpii cavernoși (*septum penis*), iar la femeie separă corpii cavernoși ai clitorisului (*septum corporum cavernosorum clitoridis*) (1). ~ **pontin**, rafeu median al punții, format dintr-o decusație de fibre nervoase și de fibre nevroglice (1). ~ **rectovaginal**, formațiune anatomică cuprinsă între rect și vagin, reprezentată de țesut conjunctivofibros, vestigiu embrionar al obliterării fundului de sac peritoneal rectovaginal (18). ~ **sigmoidian**, membrana subțire care ocupă fisura mandibulară și separă mușchiul maseter de mușchiul pterigoidian lateral (1). ~ **subarahnoid**, perete format din benzi de țesut fibroelastic legînd arahnoida spinală de pia mater de-a lungul liniei mediane posterioare (1). ~ **urorectal**, sin.: *Sept cloacal*, *Septul Douglas*, sept embrionar de țesut conjunctiv așezat orizontal, care împarte cloaca în rect și sinusul urogenital primar (1).

Vezi și: Douglas.

Septicemie (lat. *septicus* = care face să putrezească + gr. *haima* = sînge), sin.: *Sepsis*. Infecție generală a organismului, de obicei bacteriană, cu evoluție în general gravă, fără tendință de vindecare spontană, caracterizată prin: prezența unui focar septic în care germeii se multiplică și de unde se revarsă în sînge; prezența germeilor patogeni în sînge, continuu sau periodic și în cantități variabile; formarea de metastaze septice prin însămîntarea pe cale hematogenă a diferitelor țesuturi. Se manifestă prin simptome generale septice, simptome legate de poarta de intrare sau de focarul septicemic, prin hepatomegalie și mai ales splenomegalie și prin simptome viscerale de localizare metastatică; leucocitoză cu polinucleoză; anemie; tulburări hidroelectrolitice; uremie; acidoză (8). ~ **eriptogenetică**, septicemie la care nu se poate specifica poarta de intrare a agentului patogen (2). ~ **meningococică**, varietate etiologică de septicemie produsă de meningococ, diferențiată deseori clinic prin prezența unei erupții purpurice sau papulohemoragice și a determinărilor septice articulare; are aspect clinic de regulă mai benign, în afara formei cu evoluție supraacută însoțită de sindrom Watterhouse-Friederichsen (8). ~ **ombilicală**, septicemie apărînd la nou-născuți în urma infecțării părții necrozate a

cordonului ombilical și propagării infecției pe calea arterelor ombilicale; în unele cazuri este precedată de simptome de peritonită (2). ~ **parainfecțioasă**, septicemie care apare ca o complicație a diferitelor boli infecțioase (2). ~ **post-partum**, sin.: *Septicemie puerperală*, stare septicemică survenită după naștere, vezi și Infecție puerperală (18). ~ **puerperală**, Septicemie *post-partum*. ~ **stafilococică**, varietate etiologică de septicemie, cu tablou clinic acut sau supraacut, cu embolii septice cutanate, localizări în diferite organe, în special determinări pulmonare caracteristice, evidențiate radiologic sub formă de bule sau chisturi de aspect clar, alături de zone de condensare obișnuită; evoluția este deosebit de gravă, marea majoritate a stafilococilor fiind rezistenți la antibiotice (8). ~ **streptococică**, septicemie produsă de streptococi β -hemolitici, streptococi anaerobi, streptococi *viridans* sau enterococi; are evoluție clinică variabilă, în raport cu tipul de streptococ, cea cu streptococi β -hemolitici fiind cea mai accesibilă tratamentului cu antibiotice (8). ~ **tuberculoasă supraacută**, formă rară anatomoclinică a tuberculozei hematogene generalizate. În afară de semne generale și locale se decelează și o reacție leucemoidă (34). ~ **urogenă**, formă de septicemie consecutivă afecțiunilor infecțioase urologice, cu o gravitate accentuată prin acțiunea microbilor asociați și a proceselor fermentative care au loc în urină (2).

Septicopioemie (*septicemie* + gr. *pyon* = puroi + *haima* = sînge). Formă particulară de septicemie, cu predominanța febrei de tip supurativ și mai ales a metastazelor septice multiple ajunse în faza de colectare de puroi (8).

Septinevrită (lat. *septicus* = care face să putrezească + gr. *neuron* = nerv + *-ită*). Diseminarea virusurilor pe cale nervoasă. Se poate desfășura pe cale centrifugă spre sistemul nervos central sau pe cale centripetă spre periferie (22).

Septulum (dim. lat. *septum* = barieră). Sept mic (1). **Septula testis**. Septurile interlobulare ale testiculului (1).

Septum (lat. = sept, barieră), sin.: *Sept*. În anatomie, perete situat între 2 spații sau cavități (1). ~ **atriorum**, *Septum interatriale*. ~ **atrioventriculare**, porțiunea membranoasă a septului interventricular, completată cu porțiunile de inserție pe ea a valvulelor septale atrioventriculare; este situată între atriu drept și ventriculul stîng, de unde și numele (1). ~ **bulbi urethrae**, sept fibros median, incomplet, al bulbului uretrei (1). ~ **canalis musculotubarii**, lamă osoasă care desparte canalul musculotubar într-un canal pentru mușchiul *tensor tympani* și un canal pentru tuba auditivă (1). ~ **cartilagineum nasi**, *Pars cartilaginea septi nasi*.

~ **cervicale intermedium**, membrană care unește posterior, pe linia mediană, arahnoida și dura mater spinală cervicală (1). ~ **corporum cavernosorum clitoridis**, vezi Sept pectiniform. ~ **femorale eloqueti**, vezi Cloquet. ~ **glandis penis**, perete conjunctiv median, care pleacă din albuginee și desparte glandul în două jumătăți simetrice (1). **Septa interalveolaria mandibulae**. Septul osos dintre alveolele dentare ale mandibulei (1). **Septa interalveolaria maxillae**. Septul osos dintre alveolele dentare ale maxilei (1). ~ **interatriale**, sin.: *Septum atriorum*, septul dintre atriile drept și stîng ale inimii (1). ~ **intermusculare anterius eruris**, sin.: *Septum intermusculare anterius fibulare*, membrană conjunctivă care se întinde de pe fața profundă a fasciei crurale pe marginea anterioară a peroneului, separînd mușchii peronieri de extensori (1). ~ **intermusculare anterius fibulare**, *Septum intermusculare anterius cruris*. ~ **intermusculare brachii laterale**, sin.: *Septum intermusculare humeri laterale*, lamă conjunctivofibroasă întinsă între periostul humerusului și fascia superficială a brațului; separă lateral loja anterioară de cea posterioară a brațului și dă inserție unora dintre mușchii brațului și ai antebrățului (1). ~ **intermusculare brachii mediale**, sin.: *Septum intermusculare humeri mediale*, lamă conjunctivofibroasă, întinsă medial între periostul humerusului și fascia brațului, separînd mușchii lojii anterioare de cei ai lojii posterioare a brațului și fiind perforată de nervul ulnar; dă inserție unora din mușchii brahiali și antebrahiali (1). ~ **intermusculare femoris laterale**, membrană conjunctivă întinsă între partea laterală a fasciei late și buza laterală a liniei aspre a femurului și ramura ei de bifurcație laterală; separă mușchii anteriori de cei posteriori ai coapsei (1). ~ **intermusculare femoris mediale**, membrană conjunctivă întinsă între partea medială a tecii femurale și buza medială a liniei aspre, ramura ei de bifurcație medială și tuberculul adductorului mare; separă mușchii anteriori de cei posteriori ai coapsei (1). ~ **intermusculare humeri laterale**, *Septum intermusculare brachii laterale*. ~ **intermusculare humeri mediale**, *Septum intermusculare brachii mediale*. ~ **intermusculare posterius eruris**, sin.: *Septum intermusculare posterius fibulare*, membrană conjunctivă întinsă între fascia gambieră și marginea postero-laterală a peroneului; separă mușchii flexori de peronieri (1). ~ **intermusculare posterius fibulare**, *Septum intermusculare posterius cruris*. **Septa interradiularia mandibulae**. Despărțiturile osoase dintre rădăcinile dinților mandibulari (1). ~ **interventriculare**, sin.: *Septum ventriculorum*, perete situat între ventriculele inimii; are o structură membranoasă în partea superioară și musculară în

cele 4/5 inferioare (1). ~ **intraventriculare primum**, Creasta bulboventriculară. ~ **linguae**, membrană mediană verticală a limbii care împarte țesutul muscular în două jumătăți (1). ~ **medianum posterius**, proces septal subțire din *pia mater* care desparte cordoanele posterioare ale măduvei spinării (1). ~ **membranaeum nasi**, *Pars membranacea septi nasi*. ~ **membranaeum ventriculorum**, *Pars membranacea septi interventricularis*. ~ **musculare ventriculorum**, *Pars muscularis septi interventricularis*. ~ **nasi**, septul dintre cele două cavități nazale (1). ~ **nasi osseum**, porțiune osoasă a septului nazal, formată de lama perpendiculară a etmoidului și de osul vomer (1). ~ **orbitale**, lamă conjunctivofibroasă care continuă spre orbită per contactul crestei anterioare a acesteia, luând contact cu tarsele și fascia tarsoorbita (1). ~ **pellucidum**, sept transucid, subțire, formând marginea medială a ventriculului lateral al creierului; între cele două lame ale sale se află așa-numitul ventricul al V-lea (1). ~ **penis**, vezi Sept pectiniform. ~ **primum**, primul sept interatrial, incomplet, al embrionului (1). ~ **rectovaginale**, țesutul care formează peretele despărțitor dintre rect și vagin (1). ~ **rectovesicale**, perete conjunctiv longitudinal la bărbat situat în plan frontal și care se interpune între porțiunile subperitoneale ale rectului și vezicii urinare (1). ~ **seroti**, perete median musculoconjunctiv care separă cele două burse scrotale (1). ~ **secundum**, denumirea celui de-al 2-lea sept interatrial, incomplet, al embrionului, care conține gaura ovală; se dezvoltă la dreapta septului prim și fuzionează cu acesta pentru a forma septul atrial adult (1). ~ **sinuum frontallium**, perete osos median sagital, uneori deviat sau angulat lateral, care separă între ele cele două sinusuri frontale (1). ~ **sinuum sphenoidalium**, perete osos care separă între ele sinusurile sfenoidale (1). ~ **spurium**, pliu situat pe peretele antero-dorsal al atriumului drept embrionar și format prin fuziunea terminațiilor valvulelor dreaptă și stângă ale sinusului venos (1). ~ **transversum**, perete despărțitor embrionar, întins orizontal între partea ventrală a cavității pericardice și cavitatea peritoneală; contribuie la formarea mușchiiului diafragm, a unei părți din parenchimul hepatic și din capsula conjunctivă a acestuia (1). ~ **ventriculorum**, *Septum interventriculare*.

Ser (lat. *serum*). Partea lichidă a singelui, care rămâne după îndepărtarea cheagului format din celulele sanguine și fibrinogen; conține macromolecule coloidale — în care predomină proteinele de tip albuminic și globulinic cenapsate cu lipide și glucide — precum și molecule mici, organice sau minerale; spre deosebire de plasmă, nu conține fibrinogen

(5). ~ **A**, ser aglutinant sau litic, antiplachetar (19). ~ **anticărbunos**, ser mixt antimicrobian și antitoxic obținut de la caii hiperimunizați cu *Bacillus anthracis* și utilizat în tratamentul infecției cărbunoase (3). ~ **anticomplementar**, ser care are proprietatea de a fixa în mod nespecific alexina (3). ~ **antidifteric**, ser antitoxic obținut prin hiperimunizarea cailor cu anatoxină difterică și utilizat în profilaxia și tratamentul difteriei (3). ~ **antidizenteric**, ser hiperimun mixt (antitoxic și antimicrobian), polyvalent, obținut de la cai imunizați cu anatoxină și toxină *Shiga*, precum și cu bacili dizenterici din subgrupul A (*Shigella dysenteriae* tip I) subgrupul B (*Shigella flexneri*) și subgrupul D (*Shigella sonnei*). Se utilizează în formele de dizenterie toxică (3). ~ **antigangrenos polyvalent**, ser obținut prin amestecul de obicei a 4 seruri hiperimune, cu acțiune împotriva principalilor agenți etiologici ai gangrenei gazoase: *Clostridium perfringens* tip A, *Clostridium septicum*, *Clostridium oedematiens*, *Clostridium histolyticum*. Se utilizează în profilaxia și tratamentul gangrenei gazoase, precum și în tratamentul unor infecții determinate de agenții gangrenei gazoase (3). ~ **antilimfocitar**, ser obținut injectând cailor limfocite umane, perfect izolate. Acest ser se utilizează recent în terapia „imunodepresivă”, cu scopul de a favoriza „priza” unei grefe, prin reducerea numărului sau anihilarea funcțională a elementelor „imunologic competente”, adică a limfocitelor care dirijează producția de anticorpi în general și de anticorpi „antigrefă” în special (19). ~ **antimeningococic**, ser antimicrobian, polyvalent, provenit de la caii hiperimunizați cu variate tipuri de meningococi vii. Este utilizat în infecțiile meningococice grave (3). ~ **antimicrobian**, ser hiperimun bogat în anticorpi antimicrobieni, obținut în general de la cal, utilizat în cazul bolilor determinate în special de componenta infecțioasă (de ex. serul antiendocarditic, serul antimeningococic) (3). ~ **antiperfringens**, ser antitoxic obținut prin hiperimunizarea cailor cu toxină de *Clostridium perfringens* tip A. Intră în compoziția serului antigangrenos. Se livrează și separat, în stare purificată. Se utilizează în profilaxia și tratamentul gangrenei gazoase și ale altor infecții determinate de *Clostridium perfringens* (3). ~ **antiplachetar**, sin.: *Ser antitrombocitar*, ser obținut injectând unui animal de laborator (iepure) trombocite umane (sau de la altă specie). *In vitro*, serul antiplachetar provoacă aglutinarea trombocitelor și inhibarea retracției cheagului; *in vivo*, serul antiplachetar produce o trombocitopenie brutală, cu manifestări hemoragice și iretractibilitatea cheagului (fenomene de șoc anafilactic) (19). ~ **antireti-**

cular-citotoxice, ser Bogomoleț, vezi Bogomoleț. ~ **antireticuloendotelial**, ser Bogomoleț, vezi Bogomoleț. ~ **antisearlatin**, ser mixt antitoxic și antimicrobian, provenit de la caii hiperimunizați cu toxina streptococică produsă de tulpina de streptococ hemolitic Dochez NY₅ și cu culturi de streptococ hemolitic de diferite tipuri serologice. Serul conține atât anticorpi față de toxina eritrogenă, cît și față de celelalte toxine streptococice și față de corpii microbieni. Se utilizează în tratamentul cazurilor grave de scarlatină (3). ~ **antistafilococice**, ser antitoxic obținut prin hiperimunizarea cailor cu anatoxină și toxină stafilococică. Se utilizează în special în tratamentul septicemiilor determinate de stafilococi rezistenți la antibiotice (3). ~ **antitetanic**, ser antitoxic obținut prin hiperimunizarea cailor cu anatoxină tetanică, utilizat în seroprofilaxia și seroterapia tetanosului (3). ~ **antitoxice**, ser hiperimun bogat în antitoxină, obținut în general de la cal, utilizat în cazul bolilor determinate în special de exotoxinele microbiene (3). ~ **antitrombocitar**, Ser antiplachetar. ~ **antiveninos**, ser provenit de la caii hiperimunizați inițial cu anaveninuri și apoi cu veninuri de șerpi sau scorpioni. Se utilizează pentru seroprofilaxia mușcăturilor de șerpi veninoși sau a înțepăturilor de scorpion (3). ~ **de convalescent**, ser sanguin recoltat de la o persoană în timpul convalescenței după o boală infecțioasă. Pe baza conținutului său de anticorpi față de agentul etiologic respectiv, se utilizează în profilaxia și tratamentul rujeolei, scarlatinei, tusei convulsive etc. (3). ~ **de diagnostic**, ser preparat prin imunizarea animalelor de laborator (în general animale mici: iepuri, cobai), cu un antigen cunoscut, utilizat la identificarea germeilor, a provenienței unor seruri, proteine etc. (3). ~ **fiziologic**, denumire improprie pentru soluția apoasă izotonă de clorură de sodiu; cuprinde clorură de sodiu 9%, adică aproximativ cîte 155 mEq/l ioni de sodiu și ioni de clor. Este folosit mai ales pentru corectarea stărilor de dezechilibru hidroelectrolitic (14). ~ **hiperimun**, ser obținut de la animale hiperimunizate, bogat în anticorpi specifici, utilizat în seroterapie sau seroprofilaxie (3). ~ **imun**, serul sanguin al unui individ care a trecut printr-un proces cunoscut de imunizare; de obicei, serul unor animale supuse imunizării artificiale (3). ~ **mixt**, ser hiperimun conținând în același timp anticorpi antitoxici și antimicrobieni, obținut în general de la cai, utilizat în bolile determinate printr-un mecanism mixt toxic și infecțios (3). ~ **purificat și concentrat**, ser hiperimun din care s-au îndepărtat prin procedee chimice fracțiunile de balast care nu conțin anticorpi, concentrându-se

anticorpii rămași. Purificarea și concentrarea serurilor duc la eliminarea sau atenuarea însemnată a accidentelor serice prin reacții alergice (3). ~ **de referință**, sin.: *Ser standard*, ser animal preparat prin hiperimunizare, conținând anticorpi specifici la un titru înalt, utilizat pentru identificarea unor virusuri sau microbi sau în diagnosticul serologic (22). ~ **standard**, Ser de referință. ~ **terapeutic**, ser provenit de la un animal hiperimunizat (de obicei de la cal), avînd un conținut bogat în anticorpi specifici, putînd conferi o stare de imunitate pasivă, de durată scurtă, care se instalează rapid în urma injectării. Este utilizat în tratamentul specific al unor boli infecțiocontagioase (3). ~ **de vită ultrafiltrat**, produs obținut prin filtrarea serului bovin prin membrane de colodiu, folosit la cultivarea celulelor (22).

Vezi și: Bogomoleț.

Sergheev-Tareev. Boala ~, Hepatită prin ser omolog.

Serieitoză. Silicotoză produsă de inhalarea prelungită a unor concentrații mari de sericită (silicat de aluminiu complex) (9).

Serie (lat. *series* = șir, rînd). Suma finită (sau nu) a unui număr infinit de termeni, exprimată sub forma $a_1 + a_2 + a_3 + \dots + a_n + \dots$. Un exemplu simplu de serie este progresia geometrică: $a + aq + aq^2 + \dots + aq^{n-1} + \dots$. Cînd seria are o sumă finită, ea se numește convergentă; această condiție este necesară, dar nu și suficientă. Seriile sînt un instrument important de cercetare în analiza matematică. Dezvoltarea în serie a funcțiilor este un procedeu des folosit în aplicațiile matematice și științele naturii (7).

Serină, sin.: β -*Hidroxi-alanină*. $H_2COH \cdot CHNH_2 \cdot COOH$. Aminoacid monoaminomonocarboxilic care intră în compoziția unui mare număr de proteine vegetale și animale și ia parte activă la procesele de metabolism, fiind precursor în biosinteza multor aminoacizi (glicocol, cisteină, cistină, triptofan, metionină, nucleul histidinic), a lipidelor (fosfatide, plasmalogeni) și glucidelor. Dă compuși de conjugare, participînd la procesele de detoxifiere. Se elimină pe cale renală în mod normal atît sub formă liberă (aproximativ 43 mg în urina de 24 ore), cît și sub formă conjugată (70–206 mg în urina de 24 ore) (5).

Seringă (gr. *syrix* = tub), sin.: *Siringă*. Instrument format dintr-un cilindru și un piston etanș la cilindru, cu care se pot injecta substanțe medicamentoase (11). ~ **pentru apă**, seringă de capacitate mai mare, folosită în stomatologie la răcirea unor amprente în cavitatea bucală, la spălături bucale etc. Există seringă de mină și diferite feluri de

seringi atașate unit-ului dentar (38). ~ **pentru țeără**, instrument folosit în laboratorul de tehnică dentară, constând dintr-o seringă metalică de aproximativ 20 cm³, în interiorul căreia sînt tăiate pasuri; la extremitatea activă se pot aplica dispozitive cu orificii de diferite dimensiuni și forme (rotundă, semirotundă și plană). Se folosește deosebi pentru realizarea machetelor de țeără albastră a croșetelor și conectorilor (39). ~ **uretrală**, seringă de sticlă cu capacitate 3-5 cm³ cu piston cu ghivent, care permite instilarea picătură cu picătură a lichidului conținut (11).

Vezi și: Anel, Barthélemy, Guyon, Luer, Stansbery.

Seriograf (lat. *series* = șir + gr. *graphein* = a scrie). Accesoriu al aparatului radiologie, care permite executarea mai multor radiografii în serie (36).

Serioscop (lat. *series* = șir + gr. *skopein* = a vedea). Negatoscop special, cu dimensiuni mari, prevăzută cu lămpi luminescente și opalescente, permițînd examinarea mai multor filme simultan (36).

Seroanafilaxie (lat. *serum* = ser + *anafilaxie*). Termen imprecis, utilizat uneori pentru a desemna anafilaxia pasivă sau, mai rar, pentru a desemna anafilaxia față de serul sanguin (al unei alte specii) (3).

Seroanatoxiprofilaxie. Profilaxie specifică a bolilor infecțioase, care combină avantajele seroprofilaxiei (instalarea rapidă a imunității) cu vaccinarea cu anatoxină (imunitate de lungă durată), astfel încît la dispariția imunității pasive determinate de administrarea serului începe să se instaleze imunitatea activă în urma vaccinării. Se utilizează în special în tetanos și difterie (3).

Seroanatoxiterapie. Utilizarea asociată de ser antitoxic și anatoxină în tratamentul unor boli infectocontagioase cu componentă toxică (8).

Seroasă (lat. *serosa*). *Serosa*.

Seroatenuare (lat. *serum* = ser + *atenuare* = a micșora). 1. Reducerea simptomatologiei clinice a rujeolei prin administrarea (între a 4-a și a 7-a zi de la contactul infectant) de ser de convalescent; metoda este rar folosită, în prezent administrîndu-se în acest scop γ -globulinele (8). 2. În sens larg, termenul se referă la atenuarea simptomatologiei unor boli infecțioase în urma administrării de seruri imune specifice (8).

Seroocolită (*seroasă* + gr. *kolon* = intestin gros + *-ită*). Inflamație a peritoneului colonului (2).

Serodiagnostic (lat. *serum* = ser + *diagnostic*). Diagnostic serologic.

Seroenterită (*seroasă* + gr. *enteron* = intestin + *-ită*). Inflamație a seroasei intestinului subțire (2).

Serofibrinos. Vezi Exsudat serofibrinos. **Serologie** (lat. *serum* = ser + *logos* = știință). Știința despre reacțiile antigen-anticorp *in vitro*, reactivul care conține sau reprezintă anticorpii fiind, în imensa majoritate a cazurilor, serul sanguin sau o fracțiune a acestuia. Termenul se aplică și reacțiilor de acest tip cu alte umori (de ex. lichidul cefalorahidian) (3).

Seroprevenire (lat. *serum* = ser + *praevnire* = a preveni). 1. Metodă de prevenire a rujeolei, prin administrarea în primele 4 zile de la contactul infectant de ser convalescent; metoda este astăzi depășită, folosindu-se în acest scop γ -globulinele (8). 2. În sens larg, termenul se confundă cu cel de seroprofilaxie (8).

Seroprofilaxie (lat. *serum* = ser + gr. *pro* = înainte + *phylaxis* = apărare). Metodă de prevenire a diferitelor boli infectocontagioase constînd din administrarea la contactul de seruri imune fie de convalescent (omologe), fie preparate pe animal (eterologe). Se administrează doze reduse, în general unice, de seruri care conferă rapid organismului o stare de imunitate pasivă, de durată scurtă. În prezent, folosirea serurilor de convalescent a fost abandonată, fiind înlocuită cu γ -globuline hiperimune specifice (8).

Seror. Procedeu ~, sin.: *Puncție transhepatoveziculară*, procedeu de explorare a căilor biliare în cazurile în care vezicula biliară este sănătoasă, prin injectarea transhepatoveziculară a substanței de contrast (11).

Seroreacție (lat. *serum* = ser + *reacție*). Reacție serologică.

Serosa (lat. = seroasă), sin.: *Seroasă*. Membrană seroasă compusă din mezotelium și o lamă conjunctivă subiacentă care captează cavitățile pericardiacă, pleurală și peritoneală, acoperind și visceralele conținute în ele (1).

Serosanguinolent (lat. *serum* = ser + *sanguis* = sînge). Vezi Exsudat serosanguinolent.

Seroterapie (lat. *serum* = ser + gr. *therapeia* = tratament). Tratamentul unor boli infectocontagioase, în special al aceloră cu componentă toxică sau al aceloră al căror tratament cu antibiotice este parțial sau total ineficace (cărbone, boli virale etc.), prin seruri specifice, omologe sau eterologe; seroterapia conferă organismului, în mod rapid, o stare de imunitate pasivă de durată scurtă (8).

Serotina (lat. = ultima). Caduca spongioasă care tapisează fața maternă a placentei căreia îi conferă luciul caracteristic (18).

Serotomină. 5-Hidroxitriptamină.

Serozim (lat. *serum* = ser + gr. *zyme* = drojdie). Denumire dată de Bordet protrombinei (15).

Serozită (lat. *serosa* = seroasă + *-ită*). Inflamație a unei seroase, de obicei însoțită de prezența lichidului în cavitatea pe care o închide. Termenul se aplică, impropriu, și cu privire la sinoviala articulară deși aceasta nu este o seroasă în sensul embriologic al noțiunii (24).

Serpiginos (lat. *serpere* = a se târi). Termen adjectival aplicat acelor leziuni sau erupții cutanate care se vindecă pe o porțiune a lor, în timp ce progresează în alte porțiuni, chiar opuse, descriind șerpuiți (12).

Serratia. Gen de bacterii din familia *Enterobacteriaceae*, clasa *Schizomycetes*, cuprinzând bacili saprofiti, aerobi, mici, peritrichi, gramnegativi, producind pigmenți caracteristici roșii; pigmentul poartă numele de prodigiozină și este activ *in vitro* față de unele protozoare și ciuperci patogene. *Specia tip*: *Serratia marcescens* (sin.: *Bacilul prodigios*) (3).

Sertoli, Enrico, 1842–1910. **Celulele** ~, celele ale tubilor seminiferi cu rol dublu: de nutriție a elementelor germinale și de biosinteză a unor hormoni sexuali (1).

Serumalbumine. Frațiune proteică prezentă în plasma umană în proporție de 4,5–5,2 g% din conținutul total de proteine, reprezentată de albumine (15).

Serumglobuline. Frațiune proteică prezentă în serul sanguin în concentrație de 2,50–3 g%, reprezentată de β - și γ -globuline (15).

Servelle, M. **Operația** ~, sin.: *Limfangiectomie totală*, procedeul de cură a elefantiazisului membrului inferior prin limfangiectomie totală (excizia unei fișii de tegument, țesut conjunctiv subcutanat și fascie), urmată de reaplicarea tegumentului direct pe mușchi sub formă de grefă liberă de piele despicată (11).

Servomecanism. Sistem de control pentru menținerea funcției unui alt sistem (de ex. reflexul fotomotor, de acomodare la lumină și distanță) (15).

Sesamoid (gr. *sesamon* = susan + *eidōs* = formă). Termen utilizat în anatomie pentru denumirea formațiunilor asemănătoare cu o sămânță de susan; de ex. os sesamoid, cartilaj sesamoid (1).

Sesilă (lat. *sesilis* = cu bază largă). Formațiune polipoasă cu bază de implantare largă (2).

Seston. Totalitatea elementelor libere în apă, cuprinzând atât suspensiile inerte, cât și elementele biologice. Conform standardului din țara noastră, sestonul nu trebuie să depășească 1 ml/m³ pentru ca apa să fie potabilă (20).

Setolnă. Material de sutură chirurgicală neresorbabil, preparat din glandele sericipare ale viermelui de mătase (11).

Sever, J. W. **Boala** ~, vezi Epifizită.

Severeanu. **Ineizia** ~, incizie folosită în abordarea articulației scapulohumerale. Pornește de la interlinia acromioclaviculară, pe fața superioară a acromionului și merge pînă la marginea deltoidului, pe care coboară (24).

Sex (lat. *sexus*). Diferențiere fundamentală biopsihică a indivizilor unei specii în organisme care produc ovule (sex feminin) și organisme care produc spermatozoizi (sex masculin). Deosebim: a) sex genetic, dat de raportul genelor de polarizare sexuală; b) sex cromozomial, dat de prezența cromozomilor X și Y; c) sex cromatinian, dat de prezența cromatinei Barr; d) sex gonadic și gonoforic, dat de dezvoltarea organelor genitale; e) sex civil, dat de diagnosticul ectoscopic al sexului, pe baza căruia copilului i s-a dat un nume. În cazuri de ambisexualitate, aceste criterii nu se suprapun (7). ~ psihic, sexul individului apreciat prin caracterele terțiare sexuale: instinct sexual și caracter (23). ~ somatie, sexul individului în funcție de caracterele morfologice sexuale primare și secundare (23).

Sexducție, sin.: *F-ducție*, transducție mediată prin factor F și factor RTF (*resistance transfer factor*). Transferul de segmente cromozomiale cu ajutorul factorului F autonom aflat în starea F₂ (17).

Sexologie (lat. *sexus* = sex + *logos* = știință). Știință sintetică avînd ca obiect diferențierea sexuală cu toate implicațiile sale biologice, psihologice, sociale, medicale, filozofice etc. (7).

Sezonalitate (fr. *saison* = sezon). Dependența izbucnirilor epidemice de factorul anotimp, ceea ce face ca în diferite sezoane ale anului să predomină anumite boli (cele digestive în anotimpul cald, cele respiratorii în anotimpul rece etc.) (8).

Sfacel (gr. *sphakelos*). Fragment de țesut necrozat în curs de liză purulentă (11).

Sfenoid (gr. *sphen* = colț + *eidōs* = formă). *Ospenoidale*. Vezi Tabelul oaselor.

Sfenoidită (*sfenoid* + *-ită*). Inflamație a mucoasei sinusului sfenoidal; din punctul de vedere al evoluției poate îmbrăca un aspect acut sau cronic (30).

Sferocampimetru. Perimetru cu cupolă pentru măsurarea câmpului vizual (28).

Sferocit (gr. *sphaira* = sferă + *kytos* = celulă), sin.: *Miosferocit*. Globul roșu cu diametrul redus, grosimea crescută față de normal și cu lipsa zonei palide centrale, obișnuită la hematiile normale. Este considerat ca un stadiu morfologic al globului roșu, premergător hemolizei. Reprezintă un element constant în anemia hemolitică constituțională tip Minkowski-Chauffard, dar se întîlnește și în alte forme de anemie hemolitică (19).

Sferocitoză. Prezența sferocitelor în număr crescut în singele circulant (15). ~ ereditară, Sindromul Minkowski-Chauffard, vezi Minkowski-Chauffard.

Sferofakie (gr. *sphaira* = sferă + *phakós* = lentilă). Anomalie congenitală de formă a cristalinului, caracterizată prin sfericitate, însoțită uneori de ectopie (28).

Sferometru (gr. *sphaira* = sferă + *metron* = măsură). Aparat pentru măsurarea curbării unei sfere sau unei porțiuni de sferă și în special a lentilelor (28).

Sfigmo- (gr. *sphymos* = puls). Element de compunere pentru termeni referitori la puls (32).

Sfigmoholometrie (*sfigmo-* + gr. *bolos* = masă + *metron* = măsură). Metodă de înregistrare a intensității unde pulsului (10).

Sfigmocardioagraf (*sfigmo-* + gr. *kardia* = inimă + *graphein* = a scrie). Aparat pentru înregistrarea simultană a bătăilor cardiace și pulsului radial (15).

Sfigmogramă (*sfigmo-* + gr. *gramma* = notare). Arteriogramă.

Sfigmomanometru (*sfigmo-* + *manometru*). Aparat pentru măsurarea presiunii sanguine (15).

Sfigmotonometru (*sfigmo-* + gr. *tonos* = tensiune + *metron* = măsură). Aparat adaptat pentru determinarea elasticității peretelui arterial (10).

Sfincter (gr. *sphinkter* = care strânge tare). *Sphincter*. ~ **cardiei**, fibre musculare circulare care înconjură extremitatea inferioară a esofagului; în realitate nu are nici structura și nici funcția unui sfincter (1). ~ **pancreatic**, bandă inconstantă de mușchi neted care înconjură canalul pancreatic înainte de unirea sa cu canalul coledoc (1). ~ **piloric**, bandă inelară îngroșată a părții circulare a stomacului, situată la terminația canalului piloric al stomacului, pe care îl separă de duoden (1). ~ **pupilar**, mușchi circular la marginea pupilei (28). ~ **vaginal**, mușchiul bulbocavernos la femeie (1).

Vezi și: Boyden, Ochsner, Oddi.

Sfingolipide. Grup deosebit de lipide în care esterificarea acizilor grași se face cu un aminoalcool, sfingozina. Se cunosc 4 subgrupe de sfingolipide: sfingomielina, cerebrozidele, sulfatidele și mucopolipidele; aceste subgrupe diferă între ele prin substituenții grupării hidroxilice a sfingozinei. Sfingolipidele intră în structura multor organe; mai ales sfingomielina și cerebrozidele sînt constituenți uzuali ai sistemului nervos (5).

Sfingomieline. Subgrupă de lipide compuse (conjugate), din grupul sfingolipidelor, conținând în molecula lor o bază azotată (sfingozina), un singur acid gras (de obicei, acidul lignoceric), acid fosforic și colină. Ca structură,

sînt asemănătoare cu lecitinele, însă în loc de glicerină conțin sfingozină. Sînt prezente în țesutul nervos, care conține 4,5–6,8% sfingomieline. În plasmă, peste 38% din fosfolipide sînt sfingomieline, iar în globulele sanguine, proporția este de $28 \pm 5\%$ (5).

Sfingozină. $C_{18}H_{37}NO_2$. Monoaminodialcool alifatic, care deține rol de alcool în esterii sfingolipidici. Este sintetizată pe seama aldehidei palmitice și a serinei (5).

Sham rage (engl. = furie fictivă). Stare de ferocitate, cu reacții apărute la stimulii vizuali, obținută experimental de Bard (1928) la animale, prin leziuni ale creierului anterior, cu condiția păstrării părții posterioare a hipotalamusului (27).

Shambaugh. **Glandele** ~, epiteliu din lungul peretelui extern al canalului cohlear, modificat asemănător cu epiteliul glandular care rămîne pe *stria vascularis* (1).

Sharpey, William, 1802–1880. **Fibrele** ~, sin.: *Fibre penetrante*, *Fibre perforante*, denumire generică pentru fibrele colagene ale unui tendon, ligament sau periost, pentru fibrele din matricea subperiostală a osului, precum și pentru fibrele similare din cementul dinților (1).

Shaver, C. G. **Boala** ~, vezi Alumină.

Sheehan. **Sindromul** ~, sindrom caracterizat prin amenoree, agalactie, căderea perilor pubieni și axilari și ducînd, de cele mai multe ori, la cașexie datorită necrozei parțiale a antehipofizei, consecutiv unei staze, anemiei sau fenomenelor de tromboză locală, provocate de o stare de șoc în urma unei hemoragii puternice și prelungite în *post-partum*. Poate surveni după un număr de gestații, chiar fără complicații manifeste (18).

Shepherd, Francis J., 1851–1929. **Fractura** ~, fractură a tuberculului posterior al astragalului. Se confundă cu osul trigon supranumerar Bardeleben, motiv pentru care diagnosticul nu se poate pune decît pe clișee simetrice comparative (24).

Sheppard. Vezi Corecție Sheppard.

Sherrington, Charles Scott, 1857–1952. **Legea lui** ~. 1. De o anumită rădăcină spinală depinde un anumit teritoriu cutanat; aceste teritorii se întrepătrund însă (4). 2. Acțiunea reflexă exercitată asupra mușchilor în tensiune incită una inversă asupra mușchilor antagoniști, a căror tensiune scade (sin.: *Legea inducției reciproce*) (24).

Shiga, Kiyoshi, 1870–1957. **Bacilul** ~, vezi *Shigella*.

Shigella, sin.: *Bacil dizenteric*. Gen de bacterii din familia *Enterobacteriaceae*, clasa *Schizomycetes*, cuprinzînd bacili imobili, gramnegativi, aerobi. Pe baza unor criterii biochimice și serologice, germenii din acest gen au fost

împărțiți în 4 subgrupe : *Sh. dysenteriae* (bacilul Shiga), *Sh. flexneri*, *Sh. boydii* și *Sh. sonnei*. Este agentul etiologic al dizenteriei la om (3).

Shigelosis. Dizenterie bacilară.

Shirodka. Operația ~, intervenție chirurgicală pentru tratamentul colului uterin incontinent care utilizează pentru recalibrarea colului o bandeletă aponevrotică (18).

Shope, Richard Edwin. Fibromul ~, sin. : *Fibromul iepurilor*, tumoare benignă fibromatoasă produsă în serie la iepure de un virus, care posedă unele fracțiuni antigenice comune cu virusul mixomului iepurilor (22). **Papilemul** ~, tumoare benignă produsă la iepurele sălbatic de virusul Shope. Inoculat la iepurele domestic, același virus produce un carcinom cu evoluție fatală, transmisibil exclusiv prin grefă (22). **Virusul** ~, virus oncogen aparținând grupului *Papova*, capabil să producă la iepurele sălbatic o tumoare papilomatoasă benignă, iar la iepurele domestic o tumoare cu evoluție malignă (22).

Shore. Proba ~, metodă folosită în stomatologie pentru încercarea durtății superficiale a materialelor cu ajutorul unui conduct vertical și al unui ciocânel mobil. Măsura durtății este raportul dintre înălțimea de la care este lăsat să cadă ciocânelul pe materialul respectiv și înălțimea la care acesta sare înapoi (39).

Shrapnell, Henry Jones. Membrana ~, sin. : *Pars flaccida membranae tympani*, porțiune a timpanului de formă triunghiulară, situată în partea superioară, deasupra ligamentelor timpanomaleolare, în structura căreia lipsește stratul fibros (30).

Shwartzman-Sanarelli. Fenomenul ~, fenomen de heteroalergie. Sanarelli a arătat că dacă unui iepure i se injectează intravenos o doză subletală de vibrioni holerici, iar după 24-48 ore i se reinjectează pe aceeași cale filtratul unei culturi de *Escherichia coli* sau *Proteus*, animalul moare cu leziuni congestiv-hemoragice și necrotice la nivelul mucoasei intestinale. Shwartzman a arătat că dacă se prepară un animal cu o injecție intradermică de filtrat de cultură de *Salmonella typhi* sau *Neisseria meningitidis*, iar după 24 ore animalul este reinjectat intravenos cu același filtrat, la locul injectiei preparate se observă o intensă reacție congestiv-hemoragică (3).

Si. Simbolul siliciului (5).

Sia, R.P.H. Testul ~, test de disproteinemie, care decelează prezența de euglobuline, fără a fi patognomic — după cum s-a considerat — pentru macroglobulinemie (19).

Sialo- (gr. *sialon* = salivă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la salivă sau la glandele salivare (32).

Sialoadenită (*sialo-* + gr. *aden* = glandă + *-ită*). Inflamație a unei glande salivare (38).

Sialodochită (*sialo-* + gr. *dochos* = care primește + *-ită*). Inflamație a canalului excretor al unei glande salivare, realizată de obicei printr-o stază salivară și un proces de suprainfecție (38).

Sialografie (*sialo-* + gr. *graphein* = a scrie). Metodă de explorare radiologică a glandelor salivare prin instilarea în canalul excretor principal a unui lichid radioopac (lipiodol) (38).

Sialolit (*sialo-* + gr. *lithos* = piatră). Formațiune calculoasă din carbonați sau fosfați de calciu și resturi epiteliale, constituită de obicei în urma unor procese iritative endocanaliculare de natură mecanică și infecțioasă (38).

Sialolitiază, sin. : *Litiiază salivară*. Calculoză a glandelor salivare, care barează, complet sau incomplet, calea de excreție a glandei în cauză și provoacă, prin stază salivară consecutivă, tumefacția glandei. Se manifestă prin dureri în crize, condiționate de alimentație și scurgeri intermitente de salivă amestecată cu dopuri fibrinopurulente (38).

Sialoree (*sialo-* + gr. *rhoia* = curgere). Ptialism.

Sihson, Francis, 1814-1876. Fascia ~, sin. : *Membrana suprapleuris*. **Scobitura** ~, sin. : *Matitate cardiacă în brișe*, tip de matitate cardiacă de forma a două sfere inegale suprapuse, observată uneori în pericardita cu revărsat (10).

Sic volo (lat. = așa vreau), abreviat s.v. Termen folosit în prescripțiile medicale care, adăugat în dreptul unui principiu activ din componența unui medicament complex, arată că în mod voluntar doza maximă a fost depășită, responsabilitatea administrării revenind medicului. Dacă însă depășirea dozei este prea mare și prin aceasta viața bolnavului este periclitată, chiar dacă prescripția poartă această mențiune, medicamentul nu va fi preparat decât după reconfirmarea de către medic a cantității prescrise (13).

Sicard, Jean Athanase, 1872-1929. Proba ~, propagarea centrifugă a unei unde de presiune, vizibilă de-a lungul venei safene, determinată de efortul de tuse în cazuri de insuficiență valvulară (10). **Procedeu** ~. 1. Procedeu de cură a varicelor membrelor inferioare prin injecții sclerozante etajate (11). 2. Procedeu de gastrostomie în care sonda este fixată prin încrucșarea mușchilor dreپți abdomina l pe linia mediană (11).

Sicard-Barré, Sicard, Jean Athanase, 1872-1929; Barré, Jean Alexander. Sindromul ~, sin. : *Sindrom extensoprogresiv*, sindrom caracterizat prin tulburări reflexe cu caracter extensiv (dureri, tulburări vasomotorii, contractură

musculare), care apar după traumatisme la membrul lezat, adesea departe de locul leziunii (27).

Sicard-Foix (Sicard, Jean Athanase, 1872—1929; Foix, Charles, 1882—1927). **Sindromul** ~, sindrom de blocaj lichidian care survine în cadrul compresiunilor medulare, caracterizat prin hiperalbuminoză și xantocromie a lichidului cefalorahidian, fără reacție celulară (27).

Sicard-Robineau. **Sindromul** ~, dureri nevralgice cu hipersensibilitatea bazei limbii (nervul glosofaringian), însoțite de tulburări gustative și dureri oculare (38).

Sicozis (gr. *sykon* = smochină + *-osis*), sin.: **Foliculită profundă**. Denumire pentru leziuni foliculare inflamatorii profunde, cu evoluție subacută și cronică, cu localizare de predilecție la barbă și mustață. Este de natură piococică (stafilococ) sau micotică (trichofitoni etc.). **Forme clinice**: s.median al feței (simetric la mustață și barbă, microbial); s.lupoid, formă de sicozis care evoluează spre atrofiie tegumentară (sin.: *Ulerythema sycosiforme*); s.pielii capului. Cînd agentul patogen este o ciupercă, se mai numește și sicozis parazitair sau micotic (11).

Siderare (fr. *sidérer* = a țintui, a fixa). 1. Abolire subită a forțelor vitale, manifestată prin oprirea respirației și o stare de moarte aparentă (de ex. prin apoplexie, trăsnet, electrocutare) (32). 2. Termen folosit pentru încetarea unei funcții a organismului (32). 3. Aplicare terapeutică a scintei electrice (32).

Sideremie (*sidero-* + gr. *haima* = sînge). Prezența fierului în plasma sanguină (normal 90—112 μg%) (15).

Siderizare (gr. *sideros* = fier). Infiltrare difuză a fibrelor colagene și elastice cu pigment feric (hemosiderină), observată mai des în pereții vaselor mici ale creierului, la nivelul focarelor hemoragice, în pereții vaselor splinei în cazul hemosiderozei (2).

Sidero- (gr. *sideros* = fier). Element de compunere care introduce în termeni referirea la fier (32).

Sideroplast (*sidero-* + gr. *blastos* = germe). Normoplast care conține granule de feritină, puse în evidență prin colorarea cu albastru de Prusia (19).

Siderocit (*sidero-* + gr. *kytos* = celulă). Globul roșu care conține granule siderotice, puse în evidență prin colorația cu albastru de Prusia. Aceste granule apar uneori pe frotiul colorat panoptic, sub forma corpilor Pappenheimer, colorați bazofil (19).

Siderofilină (*sidero-* + gr. *philein* = a iubi), sin.: **Transferină**. Frațiune β-globulinică avînd ca funcție principală transportul fierului plasmatic. O moleculă de siderofilină fixează 2

atomi de fier feric. Normal, saturația siderofilinei cu fier este numai 1/3 din capacitatea totală (19).

Sideroscop (*sidero-* + gr. *skopein* = a vedea). Aparat pentru detectarea prezenței unui corp străin feros în ochi (28).

Sideroză (*sidero-* + *-oză*). Pneumoconioză întâlnită la muncitorii din industrie care inhalează particule fine de fier, realizîndu-se leziuni pulmonare asemănătoare silicozei, avînd ca particularitate macroscopică o culoare roșie (oxizi de fier); se poate prezenta și cu o colorație neagră în cazul asocierii cu praful de cărbune (2). ~ **eutanată**, dermatoză profesională, manifestată printr-un tatuaj particular, rezultînd din pătrunderea în piele a unor mici particule de fier (12). ~ **dermoepidermică**, Boala Schamberg, vezi Schamberg. ~ **oculară**, alterație lentă a țesuturilor oculare prin săruri solubile de fier, rezultate din oxidarea unui corp străin intraocular din fier sau oțel (28).

Siegal-Cattan-Mamou. **Boala** ~, afecțiune eredofamilială cu o componentă alergică, manifestîndu-se prin accese febrile paroxistice recidivante, de tip malaric și reacții acute peritoneopleuropericardice, articulare și unei renale (10).

Siep-Lawrence. **Sindromul** ~, asociere de diabet congenital lipodistrofic cu *Acanthosis nigricans* (12).

Sifilide. Denumire generică pentru unele leziuni polimorfe sifilitice secundare sau terțiare, apărînd pe piele sau mucoase. Histologic se caracterizează prin dilatații vasculare și infiltrat perivascular limfoplasmocitar; în papule există și o proliferare a endoteliului vaselor mici (2; 12). ~ **eritematoase**, sifilide apărînd în perioada secundară și caracterizate prin pete roșii-roz. Vezi Rozeola sifilitică și Angina sifilitică (12). ~ **papuloase**, sifilide apărînd în perioada secundară și caracterizate prin leziuni proeminente, bine delimitate, dure, de culoare roșie-brună, rezolutive chiar spontan. Pot îmbrăca aspecte clinice diferite: micro- sau macropapuloase (prototipul acestora din urmă fiind sifilidele papulohipertrofice sau condiloamele late), papulolenticulare, lichenoid, psoriaziforme, papuloerozive, papuloveziculoase, papulopustuloase etc. (12). ~ **pigmentare**, Leucomelanodermie sifilitică. ~ **tuberculoase**, Sifilide tuberoase. ~ **tuberoase**, sin.: **Sifilide tuberculoase**, sifilide apărînd în perioada terțiară și caracterizate prin tuberculi duri, infiltrați, cu tendință la necroză (12).

Sifiligrافية (*sifilis* + gr. *graphein* = a scrie). Specialitate medicală care studiază infecția sifilitică (12).

Sifilis (probabil de la gr. *syn* = împreună + *philein* = a iubi), sin.: **Lues**. Infecție cronică

datorită spirochetei *Treponema pallidum* și caracterizată printr-o succesiune de perioade floride și de latență. Poate fi dobândită sau congenitală. Perioada primară, care apare după o incubajie de 21–27 zile de la contactul infecțiant, se caracterizează prin șancru sifilitic și adenopatia satelită. Perioada secundară, care se instalează după 6 săptămâni de la apariția sifilomului și care ține 2–3 ani prezintă diverse erupții cutanate sau mucoase (eritematoase, papuloase, pigmentare, pustuloase etc.), alopecii, poliadenopatie, fenomene generale discrete (cefalee, febră, splenomegalie), întretăiate de faze de latență. Perioada terțiară se caracterizează prin leziuni de tip tuberculi sau gome, cutanate sau viscerale, care dau distrugerii masive ale organelor atinse. Sifilisul visceral poate leza orice organ sau sistem, de preferință pe cel circulator (cardioaortic) și nervos (tabes, paralizie generală progresivă). Sifilisul congenital poate fi: a) precoce, cu pemfigus sifilitic, coriză sifilitică, erupții cutanate polimorfe, hepatosplenomegalie etc. sau b) tardiv, cu leziuni de tip gome, keratită parenchimatooasă etc. (11). ~ **decapitat** (Fournier), sifilis din a cărui evoluție lipsește afectul primar (2). ~ **endemie al arabilor**, sin.: *Bejel*, treponematoză foarte apropiată, dacă nu chiar identică cu sifilisul. Are un caracter endemic în Orientul apropiat (Siria, Arabia, Iran), contaminarea făcându-se în mica copilărie prin coabitare și promiscuitate (12). ~ **malign precoce**, varietate de sifilis dobândit, în care chiar din perioada secundară apar leziuni distructive, ulcerose, extensive, torpide, mutilante (12). ~ **ocult**, formă latentă de sifilis în care bolnavul nu-și amintește de accidentul primar sau de cele secundare, nu prezintă nici o manifestare clinică, iar infecția a fost depistată întâmplător, printr-un examen serologic (12).

Sifilofobie (*sifilis* + gr. *phobos* = frică), sin.: *Sifilomanie*. Teama de infecția sifilitică sau considerarea de origine sifilitică a manifestărilor datorite altor boli (12).

Sifiloid (*sifilis* + gr. *eidos* = formă). Leziune de aspect unei leziuni sifilitice (12).

Sifilom (*sifilis* + *-oma*). Termen generic pentru orice leziune de aspect exulcerativ-indurativ din cursul infecției sifilitice; a căpătat în general sensul de sifilom primar. Rareori se mai întîlnesc termenii de sifilom terțiar și cu totul excepțional de sifilom secundar (al prepuțului) (12). ~ **primar**, sin.: *Afect primar sifilitic*, *Șancru sifilitic*, *Șancru tare*, leziune inițială, sau accidentul primar sifilitic, care apare la locul de inoculare a treponemei palide, după o incubajie în medie de 21 zile. În mod obișnuit se prezintă ca o eroziune rotundă sau ovalară, cu margini regulate, nedureroase, de aspect slăninosis, situ-

ată pe o bază indurată. *Varietăți*: pitic sau gigant, unic sau multiplu, eroziv, ulceros, difteroid, crustos, în foaie de carte etc. (12). ~ **terțiar**, leziune sifilitică terțiară, foarte rară, caracterizată printr-o exulcerație cu caracter hipertrofic (12).

Sifilomanie (*sifilis* + gr. *mania* = nebunie). Sifilofobie.

Sifonaj. Metodă care asigură scurgerea secrețiilor patologice, fără a permite aerului din exterior să intre în cavitatea respectivă; se realizează prin imersiunea sub nivel de lichid al capătului liber decliv al tubului de drenaj (11).

Sigmatism (de la litera gr. σ). Dificultatea de a pronunța litera „S”, provocată de cele mai multe ori de prezența unei diasteme (39).

Sigmodon hispidus, sin.: *Șobolanul de bum-bac*. Animal rozător folosit în experimentările cu virusul poliomieltic de tip II (22).

Sigmoidă (de la litera gr. σ + *eidos* = formă). Curbă în formă de S alungit; curba logistică (7).

Sigmoidită. Colopatie inflamatorie, specifică sau nespecifică, localizată pe colonul sigmoid; se exprimă clinic, coprologic, dar mai ales radiologic (16).

Sigmoidoproctie (*colon sigmoid* + gr. *proktos* = anus). Efectuarea unui anus artificial pe colonul sigmoid (11).

Signatură (lat. *signatura*). Instrucție.

Signum (lat. = semn). Semn. ~ **mali ominis**, simptom sau semn fizic care prevestește o evoluție fatală a bolii (10).

Silicagel. Gel de bioxid de siliciu cu mare capacitate de adsorbție pentru diverse gaze și vapori (9).

Silicat. Sare a acidului silicic. Silicații se găesc în stare naturală sub formă de garnituri, gneisuri, argilă și caolin sau se pot produce sintetic. Majoritatea lor au o mare duritate. Intră în compoziția unor materiale dentare (cementurile dentare de silicat) (39). ~ **de aluminiu hidratat**, Caolin. ~ **de sodiu**, silicat folosit sub formă de soluție apoasă în tehnica dentară ca izolator al ipsosului de ipsos și al ipsosului de acrilat (39).

Silicatoză. Pneumoconioză datorită inhalării masive și prelungite a pulberilor unor silicați naturali (azbest, talc, mică, caolin, sericită etc.) (9).

Silicee, sin.: *Bioxid de siliciu*. SiO_2 . Compus de siliciu a cărui inhalare îndelungată sub formă de pulberi fine dispersate produce silicoza (9).

Silicemie. Concentrație de siliciu în sânge. Determinarea silicemiei nu are nici o utilitate pentru diagnosticul silicozei (9).

Siliciu. Simbol Si. Element metaloid, tetra-valent, cu numărul atomic 14 și greutatea ato-

mică 28,09. Se combină atât cu metalele, cât și cu metalozii, găsindu-se în natură numai sub formă combinată, în mod deosebit ca bioxid de siliciu și silicați. În organism se găsește în cantități mici: 2% (Ca SiO₂) în cenușa singelui total; 4 mg/100 g în mușchi; 1 mg/100 g în cornee și 6 μg/100 g în cristalin (5).

Siliconare. Metodă de hidrofugare a materialelor de laborator pentru diverse prelucrări; constă din acoperirea sticlăriei, seringelor și acelor de seringă etc. cu o peliculă fină, rezistentă și biologic inertă de siliconi (6).

Siliconi. Polimeri macromoleculari hidrofobi, derivați de silanoli (R₃Si—OH); aplicați pe suprafețele ruгоose formează un strat neted, care împiedică coagularea singelui (se siliconează seringi, eprubete, fiole etc.); sint folosiți și pentru protejarea pielii (14).

Silicotuberculoză. Asocierea unei silicoze cu tuseculoză; se admite că silicoza facilitează dieminarea în plămîn a bacilului Koch (34).

Silicoză. Pneumoconioză care se observă la muncitorii din fabricile de sticlă, ciment etc. (profesii legate de inhalarea pulberilor ce conțin SiO₂); se caracterizează prin dezvoltarea unor noduli mici cenușii, care amintesc granulațiile miliare cu sel roză consecutivă, ca urmare a unei pneumonii interstițiale cronice; leziunile nodulare, determinate de acțiunea toxică a acidului silicic, apar microscopic sub forma unor zone de necroză cu infiltrat limfopoliblastic în jur și reacție sclerogenă intensă, iar radiologic sub formă de opacități nodulare și liniare difuze (34).

Siluire (sl. *silovati* = a silui). Viol.

Silver. Operația ~, metodă de tratament chirurgical pentru *hallux valgus* constind în capsulectomie internă metatarsofalangiană și translocare a adductorului la partea internă a primului metatarsian (24).

Silverman, Meyer M. Tehnica ~, tehnică de echilibrare ocluzală funcțională potrivit căreia ocluzia centrată este înregistrată intrabucal, iar dimensiunea verticală este stabilită după o tehnică funcțională fonetică (pronunțarea unui cuvânt conținind litera „S”) (39).

Silverstein. Sindromul ~, sin.: *Sindromul Christiansen-Silverstein*, amiotrofie de origine corticală, localizată unilateral la mână, descrisă în tumorile lcbului parietal și în unele tumori rolandice (27).

Silvestri. Operația ~, procedeu de cură a fistulei perianale prin ligaturi elastice necrozate (firul elastic sub tensiune secționează prin necroza ischemică planurile moi de la profunzime către suprafață) (11).

Silvestroni-Bianco (Silvestroni E.; Bianco A.). **Anemia** ~, sin.: *Talasemie minimă*, formă

asimptomatică a hemoglobinopatiei F, relevată prin examen hematologic (33).

Simanovski. Amputația ~, amputație osteoplastică tip Gritti, în care operculul este luat chiar din diafiza femurului, prevenind osteofitoza (24).

Simbantopatie. Termen generic care unește în clasificția lui Kraepelin tulburările nevrotice și psihotice provocate de „loviturile soartei” (nevroză traumatică, de spaimă, tulburări psihogene de detenție) (35).

Simbioză (gr. *syn* = împreună + *bios* = viață). Existența simultană a două sau mai multe organisme, care trăiesc și se dezvoltă în aceleași condiții de mediu. Printr-o influențare reciprocă, ele se transformă și dobîndesc proprietăți noi. De regulă, existența izolată a unuia din simbioți nu este posibilă (32). ~ **os-mușchi**, relație histobiologică intimă între inserția musculară și osul subiacent. După Crétin, la acest nivel ar avea loc adevărate schimburi metabolice, în special de săruri minerale (24).

Simblefaron (gr. *syn* = împreună + *blepharon* = pleoapă), sin.: *Blefarosinechie*. Aderența conjunctivei palpebrale de conjunctiva bulbară sau de cornee, prin contactul suprafețelor lor sîngerinde. Se observă de cele mai multe ori ca urmare a arsurilor chimice (28). ~ **anterior**, formă de simblefaron în care este aderentă marginea pleoapelor (28). ~ **posterior**, simblefaron în care aderența s-a petrecut în sacul conjunctival (28). ~ **total**, simblefaron caracterizat prin aderența conjunctivei palpebrale în întregime (28).

Simbol (gr. *symbolon* = semn, marcă). Prescurtare sau semn special care se folosește pentru desemnarea unui număr (1, 2, 3...), compoziției unui corp (zinc = Zn; clorură de zinc = ZnCl₂), unei unități de măsură (metru = m; litru = l), unei operații matematice etc. (5). ~ **genetic**, unitatea de bază într-un sistem informațional genetic; deoarece determinismul genetic este însuși sistemul informațional genetic, constituenții de bază ai acizilor nucleici — nucleotizii — sint simbolurile genetice. Nucleotizii diferind între ei prin bazele pe care le conțin, practic, bazele purinice și pirimidinice reprezintă simbolurile genetice (17).

Simetroscop (gr. *symmetria* = simetrie + *skopein* = a vedea). Instrument pentru măsurarea devierilor dentomaxilare transversale de la linia mediană (39).

Simfiză (gr. *syn* = împreună + *physis* = structură), sin.: *Symphisis*. 1. Alipirea foițelor seroase în urma unui proces inflamator, datorită organizării exsudatului din cavitatea respectivă, cu tulburări funcționale consecutive (sin.: *Sinechie*) (2). 2. Tip de articulație în care

cele 2 oase sînt strîns unite printr-un fibrocartilaj (1). 3. Termen generic pentru alipirea a două suprafețe (32). ~ **extrapericardică**, *Accretio cordis*. ~ **intrapericardică**, *Concretio cordis*. ~ **pleurală**, alipirea foițelor pleurale cu suprimarea alunecării lor în cursul mișcărilor respiratorii. Anatomopatologic, se caracterizează prin fibroza pleurelor cu consecințe asupra fiziologiei respirației (tulburări de mecanică pulmonară și de ventilație); clinic, apare jenă respiratorie, diminuarea vibrațiilor, a sonorităților și a murmurului vezicular (34).

Simfiziotomie (*simfiză* + gr. *tome* = tăiere). Secționarea unei simfize (32). ~ **pubiană**. 1. (Sigault). Secțiunea simfizei pubiene în timpul nașterii, în scopul măririi diametrelor bazinului obstetrical prin îndepărtarea celor două oase iliace, în caz de distocie prin disproporție fetopelvică. Intervenția este astăzi părăsită datorită consecințelor nefaste asupra mamei și înlocuită prin operația cezariană (18). 2. (Zarate). Varietate de simfiziotomie constînd din secționarea fibrocartilajului simfizei pubiene, cu păstrarea intactă a ligamentului inferior sau arcuat al simfizei; este mai ușor de executat și mai puțin traumatizantă decît simfiziotomia clasică, neriscîndu-se lezarea corpilor cavernoși (18). ~ **renaală**, secționare operatorie a istmului care unește cei 2 poli ai rinichiului în potcoavă (11).

Simmonds, Morris, 1855—1925. Boala ~, panhipopituitarism manifestat prin cașexie (cașexie hipofizară) și prin insuficiență gonadică, tiroidiană și corticosuprarenală (7).

Simmons, James Stevens, 1890—1954. Mediul ~, mediu sintetic conținînd citrat de sodiu ca unică sursă de carbon organic; se utilizează pentru punerea în evidență a capacității bacteriilor de a se dezvolta în prezența exclusivă a acestei surse de carbon (3).

Simon, Charles Edmund, 1866—1927. Fenomenul ~, fenomen de dispariție a eozinofililor din circulația periferică în cursul infecțiilor cu reacție neutrofilă, consecință a acțiunii corticosuprarenalei; eozinofilia reapare în convalescență (19).

Simon, George. Nodulii ~, focare nodulare apicale de origine tuberculoasă, provenind din diseminările postprimare; au fost comparate de autor cu alicele de plumb (34).

Simon, Inelul ortodontic ~, inel ortodontic construit după o metodă specială. Banda metalică a inelului se dublează pe o porțiune de 4—5 mm lungime și 1 mm lățime, corespunzătoare marginii ocluzale orale, iar capetele bandei se unesc prin plicaturare simplă și punctare electrică (39).

Simon-Marekwald. Operația ~, Operația Marckwald, vezi Marckwald.

Simon-Richer. Incizia ~, cale de acces directă pentru abordarea feței posterioare a bazinetului și pediculului renal printr-o incizie trasată vertical la 5 cm lateral de linia apofizelor spinoase, de la coasta a 11-a la spina iliacă postero-superioară (11).

Simpatectomie (*simpato-* + gr. *ektome* = excizie). Secționarea unuia sau mai multor nervi simpatici (15). ~ **chimică**, șuprimarea tonusului simpatic dintr-un anumit teritoriu fie prin badijonarea nervilor simpatici cu agenți corozivi, ca fenolul, fie prin administrare de substanțe simpaticolitice sau ganglioplegice (15). ~ **lombară**, rezecție operatorie catenară sau ganglionară a simpaticului lombar (11). ~ **periarterială**, Operația Leriche, vezi Leriche.

Simpatico-, **simpato-** (gr. *sympathein* = a fi alături de cineva, a împărtăși sentimentele cuiva). Element de compunere care introduce în termeni referirea la sistemul nervos simpatic sau la substanțe cu acțiune asemănătoare acestuia (32).

Simpaticolitic (*simpatico-* + gr. *lysis* = distrucție). Simpatolitic.

Simpaticotonie (*simpatico-* + gr. *tonos* = tensiune). Stare caracterizată prin predominanța tonusului simpatic (15).

Simpaticotrop (*simpatico-* + gr. *tropos* = întoarcere). Care are afinitate crescută pentru structurile nervoase simpatic (15).

Simpatină. Substanță asemănătoare adrenalinei, eliberată la nivelul terminațiilor simpatic (15).

Simpato-. Vezi Simpatico-

Simpatoblast (*simpato-* + gr. *blastos* = germen). Celulă nervoasă simpatică embrionară care se diferențiază în celule ganglionare simpatic caracteristice; este mai mare decît simpatogonia, are un nucleu mic, dens, citoplasmă abundentă și adesea un proces citoplasmic scurt (1).

Simpatogonie (*simpato-* + gr. *gone* = sămînță). Celulă primitivă a sistemului nervos simpatic, derivată din neuroblastele crestei ganglionare a tubului neural; are nucleu dens, bogat în cromatină și numai o pătură subțire de citoplasmă; se diferențiază pentru a forma celule ganglionare și celule cromafine (1).

Simpatogoniom. Tumoare nematură derivată din ganglionii simpatici și din suprarenale, caracterizată prin aspectul cu totul nediferențiat al celulelor și prin tendința lor de a forma rozete (2).

Simpatolitic (*simpato-* + gr. *lysis* = distrucție), sin. : *Simpaticolitic*. Substanță care împiedică efectele excitării nervilor simpatici și unele acțiuni ale aminelor simpatomimetice. Principala consecință a acțiunii simpatolitice

este vasodilatația. Acționează blocând receptorii adrenergici, mai ales pe cei de tip α (de ex. ergotamina) sau interferind cu eliberarea de noradrenalină din terminațiile simpatică (de ex. guanetidina) (14).

Simpatomimetie (*simpato-* + gr. *mimesis* = imitare). Care reproduce parțial sau în întregime efectele excitării simpaticului, respectiv ale adrenalinei și noradrenalinei. Acțiunea simpatomimetică se traduce prin relaxarea musculaturii netede digestive, bronhiale și vezicale, midriază, hipertensiune, tahicardie, efecte metabolice (hiperglicemie) și centrale (excitație). Acționează fie direct asupra receptorilor adrenergici, fie indirect, prin eliberarea de noradrenalină (14).

Simpatoză (*simpato-* + *-oză*). Nevroză vegetativă.

Simptom (gr. *symptoma*). Semn întâlnit în cursul unei afecțiuni (32).

Vezi și: Séguin.

Sims, James Marion, 1813—1883. **Poziția** ~, sin.: *Poziția engleză la naștere*, poziție la naștere, în care parturienta se află în decubit lateral stâng, pelvisul în raport cu marginea patului și cu o pernă între gambe (18). **Speculul** ~, specul vaginal bivalv cu dublă articulație (18).

Simț (lat. *sentire* = a simți). Funcție a organismului prin care se recepționează și se prelucerează anumiți excitanți externi și interni sub formă de senzații conștiente. Simțurile care prelucerează stimulii externi sînt: văzul, auzul, gustul, mirosul și tactul. Printre cele care prelucerează pe cei interni se enumeră foamea și setea (32) ~ **romatic**, percepție cromatică (28). ~ **luminos**, percepție luminoasă (28). ~ **olfactiv**, simțul mirosului (27). ~ **tactil**, simț pe baza căruia se percepe, prin intermediul unor receptori de suprafață, atingerea tegumentului (27).

Simulare (lat. *simulare* = a imita). Crearea de semne (artificiale) ale unei boli inexistente, prin simularea simptomelor subiective sau prin acțiuni mecanice, chimice, termice etc. (boală artificială), în scopul obținerii unui avantaj material sau moral (23).

Simulium. Gen de muște diptere din familia *Simuliidae*, clasa *Insecta*. *Specii mai importante*: *S.avidum* (sin.: *S.metallicum*), *S.callidum*, *S.damnorum*, *S.naevet*, *S.ochraceum* care sînt vectori pentru *Onchocerca volvulus*; *S.columbaczense* (popular, musca columbacă), *S.pecuarum*, *S.ventustum*, care înțepă omul și mai ales vitele și caii, provocînd dureri mari și chiar efecte toxice, putînd omorî un mare număr de animale (31).

Simultanagnozie, sin.: Agnozie Wolpert. *Vezi* Wolpert.

Simultaneitate. Două sau mai multe procese fizice, chimice, biologice, care se petrec în același timp (de ex. acțiunea simultană agonistă-antagonistă a unor grupe musculare) (4).

Sin- (gr. *syn* = cu, împreună). Prefix introducînd în termeni sensul de unire, asociere (32).

Sinapis alba. *Brassica alba*.

Sinapism. Preparat de făină de muștar destinat aplicării pe piele, în scop revulsiv, datorită formării izotiocianatului de alii, principiu activ iritant. Cataplasma cu făină de muștar sau hîrtia de muștar (*charta sinapisata*), aplicate pe piele, provoacă roșeață cu senzație de usturime; dacă contactul este prelungit se produce arsură cu vezicule. Sinapismul este indicat ca revulsiv în bronșite cronice, pleurezie în perioada de resorbție, diferite tipuri de nevralgii etc. (14).

Sinapsă (gr. *synapsis* = legătură), sin.: *Sindesm*. Regiunea de legătură prin contiguitate între neuroni, punctul în care un impuls trece de la axonul unui neuron la o dendrită (sinapsă axodendritică) sau la un corp celular (sinapsă axosomatică). Sinapsa este polarizată, astfel încît impulsurile nervoase se transmit numai într-o singură direcție de la axon la dendrită sau la corpul celulei următoare (1).

Sinaptolemă (gr. *synaptein* = a lega + *lemma* = teacă). Membrană sinaptică.

Sinartroză (*sin-* + gr. *arthrosis* = încheietură). *Synarthrosis*.

Sineaină. Novocaină.

Sincarion (*sin-* + gr. *karyon* = simbur, nucleu). Nucleu care rezultă din unirea a 2 nuclee prin copulație (2).

Sinchizis (gr. *synchysis* = a amesteca împreună). Lichefierea vitrosului (28). ~ **albicans**, degenerescență a vitrosului caracterizată prin lichefierea acestuia și prezența de opacități albicioase multiple mobile (28). ~ **sefintefetor**, sinchizis cu prezența de particule multiple mobile și strălucitoare de colesterol sau alte substanțe (28).

Sincinezie (*sin-* + gr. *kinesis* = mișcare), sin.: *Sinkinezie*. Tulburare care constă din apariția unor mișcări automate, involuntare ale unor segmente paralizate, cu ocazia unui efort sau a mișcărilor voluntare executate în zonele sănătoase. Sincinezile pot fi: a) globale: mișcări automate ce apar la membrele paralizate în direcția mușchilor contracturați la un efort (tuse, strănut, oftat, căscat); b) de imitație: membrele paralizate imită (schitează) mișcările executate cu forță de membrele sănătoase; c) de coordonație: la unele mișcări voluntare executate de membrele parietice se asociază și altele în mod involuntar (27).

Sineiput (lat. = jumătate de cap). 1. Extremitatea superioară a capului (1). 2. Termen vechi pentru partea anterioară și superioară a capului (1). 3. Bregma (1).

Sineifotrofoblast (*scinfiu* + gr. *trophe* = nutriție + *blastos* = germe), sin.: *Plasmodi-trofoblast*. Tip de celulă situată în afara citotrofoblastului și uneori întilnită în corioepiteli-oame; este alcătuită dintr-o masă citoplasmică sincițială, puternic colorabilă, în care nucleii sint dispersați neregulat (1).

Sineifiu (*sin-* + gr. *kytos* = celulă). *Syn-cytium*.

Sinelitism (*sin-* + gr. *klinein* = a se înclina). Modalitate generală de angajare a craniului fetal, care se face simultan cu ambele parietale (18).

Sineondroză (*sin-* + gr. *chondros* = cartilaj + *-oză*). *Synchondrosis*.

Sineopă (gr. *synkope*). Sindrom paroxistic de întrerupere a circulației și respirației, caracterizat prin pierderea cunoștinței, prăbușirea tensiunii, absența pulsului și diferite fenomene neuroase. Se descriu sineope neurogene (emoții, dureri, leziuni ale sistemului nervos central, reflexe viscerale sau sinocarotidiene), sineope circulatorii (cardiace — blocuri, aritmii, stenoză aortică, infarct; vasculare — tulburări ortostatice, anevrism, șoc etc.) și sineope anoxice (tuse sincopală, sincopa aviatorilor) (10).

Sindaectile (*sin-* + gr. *daktylos* = deget), sin.: *Dactylosymphisis*. Lîpirea degetelor de la mîini sau de la picioare (1).

Sindbis. Vezi Encefalită africană.

Sindesm. Sinapsă.

Sindesmită (gr. *syndesmos* = ligament + *-ită*). Inflamația unuia sau mai multor ligamente (4).

Sindesmo- (gr. *syndesmos* = fișie, bandă, ligament). Element de compunere pentru termeni referitori la țesutul conjunctiv, dar mai ales la ligamente (32).

Sindesmofit (*sindesmo-* + *phyton* = plantă). Produsul de osificare a unui ligament articular. Spre deosebire de osteofit, sindesmofitul nu are, în faza lui incipientă, relații intime cu epifizele articulare (24).

Sindesmologie (*sindesmo-* + gr. *logos* = știință), sin.: *Artrologie*. Ramură a anatomiei care se ocupă cu studiul articulațiilor (1).

Sindesmopexie (*sindemos-* + gr. *pexis* = fixare). Refacerea unui ligament rupt prin intervenție chirurgicală (24).

Vezi și: Delbet.

Sindesmotomie (*sindesmo-* + gr. *tome* = tăiere). Secționarea chirurgicală a unui ligament (24).

Sindesmoză (*sindesmo-* + *-oză*). *Syndesmosis*.

Sindileză. Articulație de sutură între un șanț și o muchie (în fier de plug) (de ex. articulația dintre vomer și sfenoid) (4).

Sindrom (gr. *syndrome* = care merg împreună). Asociere de semne și simptome alcătuită împreună un tablou morbid caracteristic, dar care apare în mai multe boli (32). ~ **de abstenență**, Sindrom de întrerupere. ~ **acut de iradiere**, îmbolnăvire acută produsă de iradierea externă și masivă a întregului organism sau a unei mari părți a acestuia, cu radiații ionizante penetrante (9). ~ **adipozogenital**, Sindromul Fröhlich, vezi Fröhlich. ~ **adrenogenital**, sin.: *Sindrom genitosuprarenal*, hiperfuncție corticosuprarenală incluzînd virilism sau pseudopubertate precoce la băieți; este datorită hipersecreției de androgeni (7). ~ **algoparalitic**, amiotrofie nevralgică a centurii scapulare (27). ~ **altern asfignopiramidal**, sindrom caracterizat prin hemipareză cu semne piramidale de partea opusă leziunii și prin absența pulsațiilor ramurilor colaterale superficiale ale arterei carotide externe (temporală superficială, facială) de aceeași parte cu leziunea. A fost descris (Fradis-Petrovici) în trombozele arterei carotide primitive (27). ~ **anogenito-rectal**, Sindromul Jersild, vezi Jersild. ~ **de ansă aferentă**, suferință digestivă care survine la bolnavii cu gastrectomie și care se caracterizează prin dureri violente postprandiale și vărsături bilioase abundente; este determinat de defecte de tehnică chirurgicală sau de modificări ale kineticii intestinale (16). ~ **apalie**, sindrom caracterizat prin suprimarea funcțională a activității scoarței cerebrale (27). ~ **de apex orbital**, Sindromul Rollet, vezi Rollet. ~ **apicocostovertebral duros**, Sindromul Pancoast-Tobias, vezi Pancoast-Tobias. ~ **de arc aortic**, Boala Takayasu, vezi Takayasu. ~ **arterei interparietale**, Sindromul interparietal. ~ **arterei lenticulooptice**, varietate anatomoclinică a sindromului talamic, determinată de obliterarea arterei lenticulooptice, caracterizată clinic printr-un sindrom talamic în care durerea cu caracter hiperpativ constituie simptomul dominant. Leziunile anatomice interesează îndeosebi nucleul talamic lateral (27). ~ **arterei silviene**, sin.: *Sindromul silvian*, complex simptomatic determinat de tulburări de irigație în teritoriul arterei silviene produse de procese vasculare obliterative (tromboză, embolie). În raport cu sediul obliterării se diferențiază: a) sindromul silvian total (obstruarea arterei la originea sa), manifestat clinic printr-o hemiplegie contralaterală intensă și persistentă însoțită de tulburări de sensibilitate (dacă leziunea este în stînga, la dreapta ei se mai adaugă și afazie); b) sindromul silvian profund (obstruarea ramu-

rilor profunde ale arterei silviene: arterele putamenocapsulo caudate și palidale externe, reprezentat clinic prin hemiplegie de tip capsular fără tulburări de sensibilitate; c) sindromul silvian superficial (obstruarea arterei după emergența ramurilor profunde), exprimat clinic prin: hemiplegie cu predominantă la membrul superior, însoțită de tulburări de sensibilitate (în leziunile stîngi se adaugă afazie); d) sindromul silvian posterior (obliterarea arterei silviene după emergența ramurilor ascendente), manifestîndu-se clinic prin hemianopsie, iar în leziunile stîngi și prin afazie Wernicke (27). ~ **arterei talamogeniculate**, varietate anatomoclinică a sindromului talamic determinată de obliterarea arterei talamogeniculate, caracterizată printr-un sindrom talamic în care tulburările de sensibilitate profundă interesează îndeosebi membrul inferior și respectă fața. Se remarcă de asemenea prezența aproape constantă a unei hemianopsii. Leziunile anatomice interesează îndeosebi partea laterală a nucleului talamic ventral caudal (27). ~ **arterei talamoperforate**, varietate anatomoclinică a sindromului talamic determinată de obliterarea arterei talamoperforate, în care tulburările de sensibilitate profundă interesează îndeosebi fața și într-o măsură mai mică și membrul superior, dar respectă membrul inferior. Leziunile anatomice interesează îndeosebi nucleul talamic semilunar Flechsig (27). ~ **astenovegetativ**, tulburări nervoase funcționale necaracteristice, de origine diencefalică, ce apar în cadrul intoxicațiilor cronice profesionale și al altor afecțiuni profesionale (9). ~ **de atlas**, sindrom cefalalgic reprezentat printr-o senzație de tensiune sau contractură dureroasă a mușchilor cefei. Limita superioară a durerii se confundă cu inserțiile pe craniu ale mușchilor trapez și sternocleidomastoidian. În jos, durerea poate iradia spre regiunea cervicală și să se întindă în pelerină pînă la umeri. Mișcările active ale capului și gîtului sînt limitate și dureroase, în timp ce mișcările pasive sînt libere și nedureroase. Este realizat de diverse boli organice și de tulburări psihoafective care produc o mărire a tonusului mușchilor cefei (27). ~ **de automatoză Zingerlé**, vezi Zingerlé. ~ **biliopriv**, sindrom clinic concretizat prin tulburări hidroelectrolitice cauzate de pierderea excesivă de bilă la exterior (11). ~ **de bradicardie-tahicardie alternantă**, aritmie paroxistică, caracterizată printr-o alternanță de bradicardie sinuzală cu tahicardie (chiar flutter) atrială (10). ~ **de bulb anterior**, Sindromul interolivar Déjérine, vezi Déjérine. ~ **de bulb lateral**, sindrom determinat de leziuni (mai ales vasculare) care afectează porțiunea laterală a bulbului rahidian. În cadrul lui se

disting, după topografia leziunilor și după simptomatologie, următoarele variante: sindromul Wallenberg (sindromul retroolivar), sindromul Babinski-Nageotte (sindromul de hemibulb), sindromul Cestan-Chenais (27). **Sindroame bulbare posterioare**. Sindroame datorite lezării porțiunii posterioare a bulbului rahidian. În acest grup sînt cuprinse: sindroamele Avellis, Jackson și Schmidt (27). ~ **de canal carpian**, Sindromul de tunel carpian. ~ **cancerului capului pancreatic**, Sindromul Bard-Pic, vezi Bard-Pic. ~ **catatonie**, complex de tulburări psihomotorii cuprinzînd stări de excitație sau inhibiție patologică, rigiditate musculară, tendință la perseverarea atitudinilor și mișcărilor, sugestibilitate și imitare patologică (ecolalie, ecomimie, ecopraxie), negativism, acte impulsive, flexibilitate ceroasă (35). ~ **cauzalgie**, Cauzalgie. ~ **cavitar**, complex de simptome avînd ca substrat morfopatologic o cavitate pulmonară (cavernă tuberculoasă, abces etc.); cînd aceasta se găsește aproape de peretele toracic se constată: sonoritate, vibrații vocale accentuate, suflu cavitar (34). ~ **centromedular** (Schneider) sindrom care se manifestă printr-o tetrapareză cu predominanță superioară, tulburări nesistematizate ale sensibilității și retenție sfincteriană; este datorit unei ischemii posttraumatice pasagere în teritoriul arterei spinale anterioare (26). ~ **cerebelos**, sindrom caracterizat prin tulburări de coordonare (ataxie cerebeloasă), tulburări de tonus (hipotonie) și tulburări de echilibru, survenînd în leziunile cerebelului (27). ~ **chiasmatic**, sindrom caracterizat prin deficite în cîmpul vizual (hemianopsie binazală sau bitemporală, cvadranopsie, scotom de joncțiune etc.), atrofie optică primară uni- sau bilaterală, modificări osoase ale șei turcești și canalelor optice; este produs de procesele expansive ale regiunii chiasmatică (26). ~ **de coadă de cal**, sindrom determinat de lezarea ultimelor rădăcini spinale (lombosacrate). Clinic, se caracterizează prin paralizii flasce, cu atrofii musculare ale membrilor inferioare (paraplegie), abolirea reflexelor ahiliene, tulburări sfincteriene și genitale, tulburări de sensibilitate pe dermatoamele lombare și sacrate (27). ~ **de coastă cervicală**, tulburări neurovasculare ale membrului superior, datorite comprimării plexului brahial și arterei subclaviculare între o coastă cervicală sau o apofiză transversă C₇ anormal de lungă și fasciculele scalenului anterior (10). ~ **de con medular**, sindrom determinat de leziunea măduvei spinării în segmentul S₃-S₅ (conul medular), caracterizat prin tulburări de sensibilitate care interesează regiunea perianală (S₃-S₅), fără tulburări de motilitate. Se mai pot asocia tulburări sfincteriene și tulburări genitale

(ejaculare fără erecție), escare (27). ~ **de condilo-gaură ruptă posterioară**, sindromul Collet-Sicard-Vernet, vezi Collet-Sicard-Vernet. ~ **confuzional**, sindrom în care predomină simptomatologia tulburărilor de conștiință, de tip amenzial, crepuscular, delirant, oneiroid (35). ~ **conjunctivoretrosinovial Fiessinger-Leroy**, Sindromul Reiter, vezi Reiter. ~ **coronarian intermediar**, formă severă a insuficienței coronariene, rebelă la nitroalcooli, care poate retroceda înainte de instalarea unei necroze complete, prezentând aspecte clinice și de laborator intermediare față de criza de angor și infarctul miocardic propriu-zis. Unii autori au descris acest sindrom sub denumirea de insuficiență coronariană acută, iminență de infarct, preinfarct, tromboză coronariană neinfarctizată etc. (10). ~ **costoclavicular**, Sindromul Falconer, vezi Falconer. ~ **defileului costoclavicular**, Sindromul Naffziger, vezi Naffziger. ~ **de depresiune medulară**, sindrom de hipofuncție hematopoietică, datorită acțiunii unor agenți fizici, chimici, infecțioși, alergici etc. asupra măduvei oaselor. Fenomen foarte frecvent observat în cursul tratamentelor cu citostatice pentru hematopatiile maligne (19). ~ **diencefalic exterior Penfield**, vezi Penfield. ~ **disfagic-mezocefalie** (Bacaloglu, Vasilescu). Sindrom descris în cadrul sifilisului meningo-vascular encefalic, caracterizat prin disfagie și semne pseudobulbare de origine mezecefalică. Uneori, disfagia poate constitui singurul semn manifest, putându-se confunda prin intensitatea ei cu stenoza esofagiană (27). ~ **dishematopoitic**, sindrom constând din tulburări ale hematopoeziei de origine medulară (19). ~ „**dumping**”, „**Dumping-syndrome**”. ~ **enterorenal**, infecție urinară enterogenă determinată de pătrunderea în sânge și fixarea pe căile urinare a unor germeni din lumenul intestinal (*B. coli*, *B. proteus* etc.) (16). ~ **de epieon medular**, sindrom determinat de leziunile măduvei spinării în segmentul L₅-S₂ (27). ~ **esofagian**, asocieri de simptome (disfagie, durere și regurgitații) întâlnite în afecțiunile interesind esofagu (30). ~ **extensoprogresiv**, Sindromul Sicard-Barré, vezi Sicard-Barré. ~ **de fantă sfenoidală**, sin.: *Sindromul Rochon-Duvignaud*, tulburări motorii și senzitive prin paralizia perechii a III-a, a IV-a și a VI-a de nervi cranieni, pareza sau paralizia nervilor nazal, frontal și lacrimal. Acest sindrom poate fi determinat de leziuni inflamatorii, traumatiche sau tumorale care interesează osul sau sinusul sfenoidal (28). ~ **de fibre lungi**, sindrom determinat de lezarea fibrei or radicular posterioare lungi, care formează fasciculele Goll și Burdach din cordoanul posterior al măduvei; se caracterizează clinic prin abolirea sensibilității

profunde, ataxie, abolirea reflexelor osteotendinoase (27). ~ **flexurii hepatice**, sin.: *Sindromul Verbrycke*, senzație de apăsare și distensie în hipocondrul drept, determinată de acumularea de gaze în flexura hepatică a colonului (16). ~ **de fosă posterioară**, complex simptomatic care se manifestă prin hidrocefalie obstructivă, tulburări paleo- sau neocerebelcase și sindrom de linie mediană (26). ~ **frenogastric**, aerogastrocolie marcată, cu tulburări digestive, apărând după infarctele miocardice (10). ~ **frontal**, complex simptomatic care apare în leziunile lobului frontal. În funcție de regiunea afectată se disting: a) un sindrom juxtarolantic, manifestat prin crize de epilepsie și paralizii de partea opusă leziunii. În leziunile emisferei stîngi (la dreapta ei) se asociază și tulburări de vorbire (afazie motorie); b) un sindrom prefrontal (lezarea porțiunii anterioare), caracterizat prin tulburări psihice (indiferență, euforie, moria, dezorientare, lipsă de finalizare a acțiunilor și ataxie) (27). ~ **gastrocardiac**, sin.: *Sindromul Römheld*, tulburări cardiovasculare subiective și obiective, datorite deplasării craniale a inimii prin aerogastrie sau aerocolie (10). ~ **de gaură ruptă posterioară**, Sindromul Vernet, vezi Vernet. ~ **general de adaptare**, după Selye, ansamblul reacțiilor standard, nespecifice, pe care le prezintă un organism supus unei noxe violente și de durată. Schematic s-au deosebit succesiv: o reacție de alarmă (șoc + contrașoc), un stadiu de rezistență și un stadiu de epuizare. În realizarea manifestărilor acestui sindrom, un rol important îl joacă hipofiza și suprarenalele. După Selye, o reacție de adaptare neadecvată sau prelungită poate determina boli de adaptare, cum sînt unele forme de reumatism, de arterioscleroză, de nefroscleroză, de hipertensiune etc. (7). ~ **genitosuprarenal**, Sindrom adrenogenital. ~ **de hemibulb**, Sindromul Babinski-Nageotte, vezi Babinski-Nageotte. ~ **de hemisecție medulară**, Sindromul Brown Séquard, vezi Brown Séquard. ~ **hemolitice-uremie**, Sindromul Gasser. vezi Gasser. ~ **hepatocardiac**, modificări cardiovasculare (hipotensiune, miocardopatie) și electrolitice, apărînd uneori în cadrul bolilor hepatobiliare (10). ~ **hepatorenal**, Sindromul Heyd, vezi Heyd. ~ **hepatostriat**, Degenerescență hepatolenticulară. ~ **de hiperabducție**, sin.: *Sindromul Wright*, sindrom neuroischemic al membrului superior, determinat de elongația și compresiunea plexului brahial și a arterei subclaviculare, între apofiza coracoidă, mușchiul pectoral mic, prima coastă și claviculă, la persoanele care dorm sau lucrează timp îndelungat cu brațele în hiperabducție („paralizia îndrăgostiților”, zugrăvi etc.) (10). ~ **hiperhidropexie**, sindrom hiperfuncțional al retrohipofizei, descris de C. I.

Parhon, caracterizat prin edeme, oligurie și oligodipsie (7). ~ **de hipertensiune intracraniană**, sindrom caracterizat prin cefalee, grețuri, vărsături, stază papilară, iar radiologic prin modificări ale craniului (eroziunea apofizelor clinoide și a dorsului selar, dehiscența suturilor, craniu hidrocefal); se întâlnește în procesele expansive intracraniene (26). ~ **hipoglicemie**, sindrom produs prin exces de insulină, prin insuficiență de corticoizi sau prin alte mecanisme nervoase, endocrine și metabolice; se manifestă prin astenie, foame imperioasă, comă, reacție hiperadrenalinică etc. (7). ~ **intermenstrual**, ansamblu de tulburări neurovegetative și congestive care însoțesc, la unele femei, ovulația (7). ~ **interolivar Déjérine**, vezi Déjérine. ~ **interparietal**, sin.: *Sindromul arterei interparietale*, *Sindromul pseudotalamic cortical*, sindrom caracterizat prin hemipareză cu tulburări de sensibilitate, ce afectează mai intens sensibilitatea profundă, cu tulburări ataxice consecutive. Este determinat de obstrucțiile arterei șanțului interparietal (27). ~ **de inundare jejunală**, „*Dumping-syndrome*”. ~ **de iradiere**, totalitatea simptomelor clinice care apar după o iradiere masivă și unică (36). ~ **de intrerupere**, sin.: *Sindrom de abținere*, totalitatea tulburărilor neuropsihice și organice care apar după întreruperea bruscă a administrării unei substanțe la care s-a creat obișnuință (alcool, morfină etc.) (26). ~ **jejunal**, vezi „*Dumping-syndrome*”. ~ **Kasai**, sindrom descris în Congo, prezentînd o depigmentare a pielii, edeme, tulburări digestive, avînd drept cauză o deficiență de fier (19). ~ **Kwashiorkor**, sindrom carențial grav, care apare la copiii din Africa tropicală în timpul foametei; se caracterizează prin edeme, depigmentarea părului și a pielii, întîrzierea de creștere, dermatoze variate, diaree, tulburări hepatice, apatie, anemie; este determinat de carența în proteine animale; sindromul are o mortalitate ridicată (16). ~ **labirintic**, sindrom datorit lezării labirintului (urechea internă), caracterizat clinic prin vertij, greață sau vomismente, nistagmus, deviații tonice (27). ~ „**lăcrimilor de crocodil**” lăcrimare excesivă unilaterală produsă de excitația mucoasei orolinguale care stimulează în mod normal salivăția; se observă în faza sechelară a paraliziiilor faciale sau a secționării marelui nerv petros superficial, datorită unei regenerări disdirecționale (26). ~ **lacunar**, sindrom vascular difuz, în cadrul arteriosclerozei cerebrale, caracterizat anatomic prin mici zone de ramolism (lacune de dezintegrare), diseminate în parenchimul cerebral. Aspectul clinic este reprezentat prin mici accidente vasculare repetate, care, într-un stadiu mai înaintat al bolii, determină apariția unui sindrom pseudo-

bulbar (27). ~ „**lapte-alcaline**”, Sindromul Burnett, vezi Burnett. ~ **de linie mediană**, complex simptomatic caracterizat prin tulburări de echilibru și semne vegetative bulbare; se întâlnește în tumorile fosei posterioare cu evoluție mediană (26). ~ **de lob mijlociu**, sindrom de condensare a lobului pulmonar mijlociu de etiologie diferită (tuberculoasă, neoplazică, supurativă etc.), care are caracteristic, indiferent de etiologie, penuria semnelor clinice și evoluția îndelungată (34). ~ **de locus niger**, sindrom peduncular determinat de lezarea substanței negre Sömmering, caracterizat prin apariția unei hipertonii extrapiramidale în hemicorpul opus leziunii (27). ~ **mediastinal**, complex de simptome determinat de compresiunea diferitelor organe mediastinale cu semne clinice caracteristice: dispnee, disfagie, disfonie, circulație toracică etc. (34). ~ **miorenal**, Sindromul Bywaters, vezi Bywaters. ~ **Münchhausen**, sindrom ce realizează o formă chirurgicală a patomimiei. Bolnavii sînt purtători a numeroase cicatrice ca urmare a intervențiilor chirurgicale de urgență practicate pentru afecțiuni simulate în mod dramatic. Uneori cicatricile pot constitui expresia unei automutilări în cadrul aceleiași impulsuni psihice (27). ~ **muşchilor papilari**, tulburări funcționale sau lezionale ale mușchilor papilari, apărînd în suprasolicitări, miocardopatii dismetabolice, insuficiențe coronariene și manifestate prin modificări ale segmentului TU (lungire, scurtare, denivelare) sau ale undei U (înlaltă sau negativă) (10). ~ **nefrotic**, sindrom clinic unitar, care poate fi produs de un mare număr de factori etiologici, cunoscuți (în formele secundare) sau necunoscuți (în formele primitive), a cărui simptomatologie — consecință clinicoumorală probabil a unei proteinurii marcate și prelungite — este dominată de edeme, hipoproteinemie, hiperlipemie (liposind, de regulă, hipertensiunea arterială, hematuria și semnele de insuficiență renală) și al cărui substrat anatomopatologic, variabil în funcție de etiologie, este reprezentat, în esență, de leziunile degenerative ale membranei filtrante glomerulare, respectiv ale membranei bazale și, mai ales, ale proceselor pediculate (25). ~ **nefrotic primitiv**, Glomerulonefroză lipidică. ~ **nefrotic pur**, vezi Glomerulonefroză lipidică. ~ **neocerebelos**, sindrom clinic determinat de leziunile neocerebelului și ale conexiunilor sale aferente sau eferente. Este reprezentat prin: dismetrie, adiadococinezie, hipotonie, tremurături intenționale și tulburări minime de echilibru (27). ~ **de neostriat**, sindrom clinic hipotonic hiperkinetic caracterizat prin hipotonie musculară și mișcări involuntare (coreice, atetozice sau coreoatetozice) (27).

~ **nervului nazal**, Sindromul Charlin, vezi Charlin. ~ **neuroanemie**, Boala Lichtheim, vezi Lichtheim. ~ **de neuron motor periferic**, complex simptomatic care exprimă lezarea neuronului motor periferic; este reprezentat prin paralizii flasce, cu abolirea reflexelor tendinoase și atrofii musculare în teritoriul de distribuție a neuronilor lezați (27). ~ **nucleului Deiters**, Sindromul Bonnier, vezi Bonnier. ~ **de nucleu roșu**, complex simptomatic determinat de lezarea nucleului roșu Stilling, din calota pedunculului cerebral. După porțiunea lezată se disting: a) sindromul inferior de nucleu roșu (tip Claude), caracterizat prin paraliza homolaterală (față de leziune) a nervului motor ocular comun, asociată cu un hemisindrom cerebelos de partea opusă; b) sindromul superior de nucleu roșu (tip Foix, Chiray, Niculescu), caracterizat printr-un sindrom cerebelotalamic de partea opusă leziunii. Nu se asociază paraliza nervului motor ocular comun (27). ~ **occipital**, complex simptomatic produs de leziunile lobului occipital, reprezentat prin tulburări vizuale: hemianopsie omonimă cu respectarea vederii maculare, halucinații vizuale, agnozie vizuală și alexie (dacă leziunea este în stînga) (27). ~ **ocular simpatic**, Sindromul Bernard-Horner, vezi Bernard-Horner. ~ **oculo-cerebrorenal**, Acidurie organică. ~ **oculoretrosinovial**, Sindromul Reiter, vezi Reiter. ~ **opticopiramidal**, sindrom descris de Radovici și Lascu în trombozele arterei carotide interne, reprezentat prin amauroză homolaterală și hemiplegie heterolaterală (27). **Sindroame ortostatice**. Grup de sindroame — aparînd în poziție verticală sub influența gravitației atunci cînd mecanismele reflexe de adaptare posturală sînt defectuoase — fie constituțional, fie cîștigat (convalescență de boli infecțioase, tratamente cu ganglioplegice etc.) sau cînd se produc tulburări mecanice (ptoază renală cu compresiuni vasculare etc.) (10). ~ **paleocerebelos**, sindrom datorit leziunii paleocerebelului, reprezentat prin simptome de ataxie care predomină la membrele inferioare (mers titubant cu baza de susținere lărgită) (27). ~ **de paleostriat**, sindrom clinic hipertonic — hiperkinetic caracterizat printr-o hipertonie musculară cu caracter plastic, încetinirea mișcărilor voluntare (bradikinezie), exagerea reflexelor de postură și mișcări involuntare (tremurături) (27). ~ **palidal**, sindrom hipertonic — hipokinetic (contractură musculară și bradikinezie), determinat de leziunea globului palid; constituie tulburarea de bază în boala Parkinson (27). ~ **pancreati-**

coortic, sindrom determinat de carcinomul de corp pancreatic prin compresiunea tumorală a plexului celiac și aortei abdominale și caracterizat prin durere severă epigastrică și auscultarea unui murmur sistolic (16). ~ **paramedian bulbar Foix**, vezi Déjérine. **Sindroame paraneoplazice**. Dezordini metabolice care întovărășesc cancerul bronhopulmonar, manifestate prin tulburări neurologice, endocrine, dermatologice, hematologice, osteoarticulare etc. (11). ~ **paranoid**, sin.: *Paranoia acută halucinatorie*, delir sistematizat de interpretare, de obicei de persecuție, însoțit de halucinații adevărate și automatism mintal (35). ~ **paranoid acut reactiv**, psihoză reactivă paranoidă care apare de obicei în detenție, prizonierat, în timpul unor călătorii lungi traumatizante (35). ~ **paratrigeminal**, Sindromul Raeder, vezi Raeder. ~ **parietal**, complex simptomatic determinat de leziuni care își au sediul în lobul parietal al creierului, constînd din tulburări de sensibilitate (epilepsie senzitivă, parestezii, tulburări de sensibilitate obiectivă cu interesarea mai ales a sensibilității profunde, tulburări de discriminare și localizare senzitivă, inatenție tactilă, asimbolie la durere, sindrom pseudotalamic), tulburări de schemă corporală (asomatognozie, pseudomelie, exosomestezie, sindrom Gertsman), tulburări de orientare spațială (inatenție spațială unilaterală), tulburări ale funcției praxice (apraxie constructivă), tulburări trofice musculare (atrofie parietală care interesează mai ales mușchii mîinilor), tulburări gustative (halucinații gustative) (27). ~ **de perete extern de sinus cavernos Foix**, vezi Foix. ~ **petrosfenoidal**, Sindromul Jacod, vezi Jacod. ~ **pleioarelor neliniștite**, Sindromul Ekbohm, vezi Ekbohm. ~ **Plekwick**, tablou clinic complex, înfîlțit la unii obezi, care ajung — prin hipoventilație alveolară, hipoxemie și hipercapnie — la o hipertensiune pulmonară, cu insuficiență ventriculară dreaptă consecutivă (10). ~ **pneumocardiae**, sindrom caracterizat anatmic prin asocierea miocarditei cu emfizemul pulmonar și dilatația de bronhii; clinic apare cianoză cu dispnee și evoluție rapidă spre exitus. Atingerea simultană a inimii ar fi determinată de tulburări neurovegetative (34). ~ **pneumolimfoicitar**, termen propus pentru un grup de boli caracterizate prin umbre pulmonare fugace, vizibile radiologic și însoțite de limfocitoză (34). ~ **de posteomisurotomie**, complex de tulburări aparînd la cîteva săptămîni, luni sau chiar la 1 an după intervenție și caracterizat prin stenocardii, febră, fenomene articulare și uneori exsudate pleuropericardice; este considerat de unii drept recidivă reumatică (10). ~ **postextrasistolice**, modificări observate imediat după o extrasistolă și avînd o expresie

mecanică (tensiune sistolică crescută, poate datorită unei umpleri ventriculare precedente mai bune) și una electrică (variații ale potențialului de acțiune) (10). ~ **posthepatitic**, comp'lex simptomatic constind din tulburări de tip neuroastenic și dispeptic, întovărășite uneori de subicter intermitent, persistind în convalescența hepatitei epidemice; absența alterării probei funcționale și aspectul histologic hepatic diferențiază sindromul posthepatitic de hepatita cronică și ciroza postnecrotică (16). ~ **postinfaret**, Sindrom Dressler, vezi Dressler. ~ **posttrombotic**, complexul fenomenelor de insuficiență venoasă valvulară (varice, edeme, tulburări trofice), care apar după vindecarea unui episod tromboflebitic, în special în cel netratat cu anticoagulante (10). ~ **de preexcitare**, *Sindromul Wolff-Parkinson-White*, vezi Wolff-Parkinson-White. ~ **premenstrual**, sin.: *Tensiune premenstruală*, ansamblu de manifestări care apar la unele femei în zilele ce preced menstruația, cu simptome psihice, neurovegetative, congestive etc., datorite unui dezechilibru complex corticohipotalamohipofizoovarian (7). ~ **pseudobulbar**, sindrom datorit unor ramolimente cerebrale repetate, care se instalează prin ictusuri succesive, determinând leziuni difuze ce afectează bilateral căile motorii centrale. La semnele de aparență bulbară (paralizie labioglosolaringiană fără atrofii ale limbii) se asociază semne piramidoextrapiramidale și tulburări psihice (iritabilitate, labilitate afectivă cu ris și plns spasmodic) (27). ~ **pseudoembolie**. 1. Ocluzie arterială acută, determinată de un spasm reflex, consecutiv de obicei acțiunii iritante a unei injecții intravenoase (10). 2. Tablou de insuficiență cardiacă dreaptă supraacută, extrem de rapid reversibilă, produs de obstrucția momentană a orificiului mitral, printr-un tromb sau un pōlip atrial (10). ~ **pseudomiopatie**, sindrom de origine neurogenă (poliradiculonevritic, poliomieltic, polineuromiozitic) care realizează paralizii însoțite de atrofii musculare ce afectează rădăcina membrilor, dind un aspect clinic asemănător cu localizare celui din miopatia progresivă (27). ~ **pseudotalamie corticală**, Sindrom interparietal. ~ **radicular**, complex simptomatic determinat de afectarea unor rădăcini nervoase ale nervilor rahidieni. Leziunea rădăcinii anterioare (motorii) determină paralizii flasce însoțite de atrofii musculare. Leziunea rădăcinii posterioare (senzitive) determină dureri, hipoestezie sau anestezie pe teritoriul corespunzător rădăcinii respective (27). ~ **de răspintie hipotalamică**, sindrom caracterizat prin semne piramidale, extrapiramidale și cerebeloase asociate cu tulburări de sensibilitate obiectivă (mai ales profundă) și tulburări

hemianopsice (27). ~ **de răspintie parietotemporooccipitală**, sindrom care se manifestă clinic — în leziunile emisferei stîngi — prin: afazie amnestică, tulburări de schemă corporală, sindrom Gerstmann, autotopoagnozie, apraxie ideomotorie și constructivă (26). ~ **renal extrarenal**, Azotemie extrarenală. ~ **retroolivar**, Sindromul Wallenberg, vezi Wallenberg. ~ **retroparotidian posterior**, Sindromul Villaret, vezi Villaret ~ **scalenilor**, Sindromul Naffziger, vezi Naffziger. ~ **schizofreniform**, complex de simptome psihice caracterizate prin comportament bizar, detașare de real, discordanța reacțiilor afective și uneori elemente catatonice și delirante, întilnit în afecțiuni somatice, toxice, infecțioase, endocrinometabolice sau cerebral-organice (35). ~ **Seabright-Bantam**, denumire folosită de Albright după o rasă de găini pentru sindromul care-i poartă numele (25). ~ **senzitiv cortical**, Sindromul Verger-Déjérine, vezi Verger-Déjérine. ~ **septice**, complex simptomatic caracterizat prin febră mare de tip neregulat, frisoane, fenomene de localizare septică în diverse organe (8). ~ **silvian**, Sindromul arterei silviene. ~ **simpatice cervicale posterior**, Sindromul Barré-Liéou, vezi Barré-Liéou. ~ **sinocarotidian**, Sindromul Charcot-Weiss-Baker, vezi Charcot-Weiss-Baker. ~ **de sinus cavernos**, sindrom datorit mai ales proceselor inflamatorii ale sinusului cavernos (tromboflebite), care afectează nervii ce trec prin peretele extern al sinusului și prin interiorul lui. Clinic se manifestă prin: oftalmoplegie unilaterală, dureri pe teritoriul ramurii oftalmice a trigemenului, edem palpebral, exoftalmie, sufuziuni sanguine pe conjunctiva globului ocular (27). ~ **spasmo-paralitic**, sindrom ale cărui simptome principale sînt reprezentate de spasticitate și impotență funcțională (24). ~ **striat**, sindrom extrapiramidal determinat de lezarea nucleilor striati (27). ~ **striopalidal**, sindrom extrapiramidal determinat de leziuni ale corpiilor striati și ale globului palid (27). ~ **suprarenogenital**, sindrom produs de secreția în exces a sexozilor suprarenali, manifestat (după vîrstă și sex) prin pseudopubertate precoce, virilism etc. (7). ~ **suprarenometabolic**, vezi Cushing. ~ **suspinului**, vezi Oftat. ~ **talamic**, Sindromul Déjérine-Roussy, vezi Déjérine-Roussy. ~ **temporal**, complex simptomatic realizat de leziunile lobului temporal al creierului, reprezentat prin: halucinații auditive, olfactive, gustative, crize uncinatate, epilepsie psihomotorie, hemianopsie. Leziunile lobului temporal stîng se însoțesc și de tulburări afazice (afazie Wernicke) (27). ~ **tibial anterior**, necroză ischemică a mușchilor compartimentului tibial anterior datorită efortului (24). ~ **tirocardiae**, miocardoză determinată de hiper- sau hipotiroidism (10). ~ **toxic**

secundar al difteriei maligne, vezi Marfan. ~ **toxicoseptic al nou-născutului**, Diareea epidemică a nou-născutului. ~ **toxiinfecțios**, complex simptomatic provocat de exotoxine și endotoxine bacteriene, ca și de produse toxice virale, manifestat clinic prin predominanța fenomenelor de șoc și insuficiență cardiocirculatorie, fenomene hemoragice, stare generală gravă (8). ~ **de tunel carpian**, sin.: *Sindromul de canal carpian*, sindrom determinat de iritarea sau comprimarea nervului median la nivelul canalului carpian. Cauza cea mai frecventă o constituie inflamația reumatismală sau traumatică a tecilor sinoviale digitorcarpiene (27). ~ **umăr-braț**, tip de sindrom cervicobrahial, determinat de compresiuni datorite de obicei unor leziuni discale sau vertebrale cervicale, cu tulburări nervoase vegetative și somatice, deficiente de irigație și tulburări trofice (musculare, articulare, osoase, cutanate) ale membrului superior respectiv (10). ~ **de unghi pontoceerebelos**, sindrom care se caracterizează prin paralizii ale perechilor V, VII și VIII de nervi cranieni, semne cerebelovestibulare, hemipareză contralaterală; este datorit proceselor expansive din această regiune (26). ~ **uremie**, sin.: *Uremie*, sindrom clinic și umoral complex, propriu insuficienței renale acute și stadiului final al insuficienței renale cronice, caracterizat prin modificări generale și prin manifestări cutanate, digestive, respiratorii, cardiovasculare, hematologice, neuropsihice și osoase, determinate de tulburările generalizate ale metabolismului celular, ele însele consecința (și cauză de agravare) a perturbărilor homeostaziei mediului intern (retenție de compuși azotați, dezechilibre hidroelectrolitice și acido-bazice) provocate de reducerea pînă la suprimare completă a funcțiilor renale (25). ~ **vascular encefalotrigeminal**, angiomatoză a creierului asociată cu nevi vasculari în teritoriul trigemenului (10). ~ **de venă cavă superioară**, tablou clinic determinat de ocluzia sau stenozarea lumenului venei cave superioare, ducînd la stază, cianoză și edem în pelerină, tulburări cardiorespiratorii etc. (10). ~ **vertebral** (Putti), Sindromul vertebrei tranziționale. ~ **vertebrei tranziționale**, sin.: *Sindromul vertebral*, dureri de tip discopatic cauzate de existența unei vertebre cu caracter tranzițional: vertebra L₅ sacralizată, vertebra S₁ lomalizată, dorsalizarea vertebrei C₇ (24). ~ **vestibular**, complex simptomatic determinat de leziunile aparatului vestibular periferic, nervului vestibular sau căilor vestibulare centrale. Este reprezentat clinic prin: vertij, greață, vomismente, nistagmus, tulburări de echilibru static la închiderea ochilor (proba Romberg pozitivă), deviații tonice (27). ~ **vestibular central**, sindrom

vestibular determinat de leziuni ale nucleilor vestibulari din trunchiul cerebral sau ale căilor vestibulare centrale. Are o simptomatologie disarmonică (secusa lentă a nistagmusului bate de o parte, iar deviațiile tonice apar de partea opusă) și incompletă (semnele subiective pot lipsi sau să nu fie în concordanță cu cele obiective) (27). ~ **vestibular periferic**, sindrom vestibular determinat de leziuni ale labirintului sau nervului vestibular. Are o simptomatologie armonică (secusa lentă a nistagmusului și deviațiile tonice ale brațelor și ale corpului sint de aceeași parte) și completă (semnele subiective sint prezente și în concordanță cu intensitatea semnelor obiective) (27). ~ **virfului de orbită**, oftalmoplegie senzitivomotorie asociată cîteodată și cu nevrită optică, neuroretinită sau stază papilară (28). ~ **de virf de stîncă**, Sindromul Gradenigo, vezi Gradenigo. ~ **de zdrobire**, Sindrom Bywaters, vezi Bywaters.

Vezi și: Abderhalden-Fanconi, Achard-Thiers, Achenbach, Adams-Stokes, Adie, Albright, Albright-Butler, Albright-Butler-Bloomberg, Albright-Butler-Lighwood, Albright-McCune-Sternberg, Aldrich, Alport, Anton, Anton-Babinski, Apert, Aran-Duchenne, Arnold-Chiari, Ascher, Astrup-Dent, Avellis, Axenfield-Schuremberg, Ayerza, Ayerza-Arrillaga-Escudero, Bastrup, Babinski-Fröhlich, Babinski-Fromment, Babinski-Meige, Babinski-Nageotte, Babinski-Vaquez, Bandl-Frommel, Banti, Bard-Pick, Barré-Liéou, Bassen-Kornzweig, Bazy, Beck, Benedikt, Bernard-Horner, Bernard-Soulier, Bernheim, Bertolotti, Bianchi, Bickel-Thursby-Pelham, Bland-White-Garland, Bonnet, Bonnet-Dechaume-Blanc, Bonnevie-Ubrich, Bonnier, Bouveret, Boyd-Stearns, Brenneman, Brisaud-Sicard, Brown-Séguard, Bruns, Budd-Chiari, Burnett, Bywaters, Capgras, Caplan, Cassirer, Cerise-Thurel, Cestan-Chenais, Charcot-Joffroy, Charcot-Weiss-Baker, Charlin, Chauffard, Chediak-Steinbrinck-Higashi, Chiari, Chiari-Frommel, Christiansen-Silverstein, Cochran-Payne, Cogan, Collet-Sicard-Vernet, Conn, Cornil, Coste, Costen, Cotard, Crust-Siemens, Cruveilhier-Baumgarten, Curtius, Da Costa, Dandy-Walker, Debré-Fibiger, Debré-Semelaigne, Déjérine-Klumpke, Déjérine-Mouzoun, Déjérine-Roussy, Demons-Meigs, De Toni-Debré-Fanconi, Dressler, Duane, Dubin-Johnson, Duchenne-Erb, Dudley-Klingenstein, Eberlein-De Bongiovanni, Ectors, Ehlers-Danlos, Eijkman, Eisenmenger Ekbohm, Ellis-van Crevelde, Engel, Erb, Evans, Fabry, Falconer, Fanconi, Fanconi-De Toni-Debré, Fegeler, Felty, Fernet-Boulland, Fiedler, Foix-Alajouanine, Fontaine, Förster, Foville, Franceschetti, Frey, Friedemann, Fröhlich,

Froin, Frugoni-Cauchois-Eppinger, Gaillard, Ganser, Garcin, Gasser, Gellé, Gerhardt, Gerstmann, Gianotti-Crosti, Gilbert, Gilford, Gimard, Glanzmann-Saland, Godfried-Prick-Carol-Prakken, Godtfredsen, Goldblatt, Goodpasture, Gougerot-Sjögren, Gourdon, Gradenigo, Gram, Grisel, Grönblad-Strandberg, Gubler, Guillain-Alajouanine, Guillain-Barré-Strohl, Guillain-Thaon, Gunn, Haglund, Hamman-Rich, Hedblom, Hedinger, Hegglin, Heyd, Horton, Hurler, Hutchinson, Hutchinson-Gilford, Jackson, Jadassohn-Lewandowsky, Jeghers-Peutz, Jersild, Jonxis, Kadinski-Clérambault, Kartagener, Kasabach-Merritt, Kast, Kennedy, Kimmelstiel-Wilson, Kleine-Levin, Klinefelter, Klippel-Feil, Klippel-Trénaunay, Kluver-Bucy, König, Korsakov, Koyanagi, Kugel-Stoloff, Küss, Lassueur-Graham-Little, Laurence-Moon-Bardet-Biêld, Laverié, Lenoble-Aubineau, Léri, Léri-Weil, Leriche, Lermoyez, Lian-Garcin, Lightwood, Lignac-Fanconi, Löffler, Löfgren, Lcrain-Lévi, Lowe, Lowe-Terry-MacLachlan, Lutembacher, Lyell, Maffuci, Mallory-Weiss, Marchesani, Marfan, Marinescu-Sjögren-Garland, Martin-Albright, Martorelli, Mas Y Magro, Meige, Melkersson-Rosenthal, Mendelsohn, Ménière, Milkman, Millard-Gubler, Minkowski-Chauffard, Mirizzi, Moebius, Monakov, Monbrun-Bénisty, Moncrieff, Morgagni, Morgagni-Adams-Stokes, Morgagni-Morel, Mornbrun-Athanasiu-Bénisty, Morsier, Moschowitz, Mosse, Mounier-Kuhn, Naffziger, Ogilvie, Ortner, Owren, Page, Paget-Schroetter, Pancoast-Tobias, Pansini, Parinaud, Parsonage-Turner, Pellizzi, Peutz-Jeghers, Peutz-Touraine, Pfaundler-Hurler, Pick, Pierret-Rougie, Plummer-Vinson, Posner-Schlossman, Pourfour du Petit, Protopopov, Putnam, Raeder, Ramadier, Raymond, Raymond-Cestan, Raynaud, Rădulescu, Reilly, Reiter, Remak, Reynold-Revillod-Déjérine, Riddoch, Riley-Day, Rochon-Duvignaud, Rollet, Romberg-Paessler, Römheld, Roskam, Rothman-Makai, Rothmund, Rotor, Rougnon-Heberden, Roussey-Lhermitte, Rowley-Müller-Watkin-Rosenberg, Schmidt, Schröder, Schultze, Schwartz-Bartter, Seidlmayer, Senear-Usher, Sheehan, Sicard-Barré, Sicard-Foix, Sicard-Robineau, Siep-Lawrence, Silverstein, Sluder, Solis-Cohen, Stein-Leventhal, Steinbroker, Stevens-Johnson, Stewart-Morel, Stewart-Treves, Still, Sudeck-Leriche, Swediaur, Tapia, Taussig, Taussig-Bing, Taussig-Snellen-Albers, Thibierge-Weissenbach, Thomson, Thorson-Björök, Tietze, Tiling-Wernicke, Van der Hoeve, Vaquez, Vaquez-Lutembacher, Verbrycke, Verger-Déjérine, Vernet, Vidal-Jacquet, Villaret, Vogt, Vogt-Koyangi, Volkmann, Wal-

denström, Wallenberg, Walther, Waterhouse-Friderichsen, Weber, Weber-Cockayne, Weil-Reys-Adie, Weingarten, Werner, Whipple, Wilkins, Wissler-Fanconi, Wolff-Parkinson-White, Wright, Zieve, Zollinger-Ellison.

Sinechie (gr. *synechia* = adevăr). Simfiză. ~ **iriană**, aderența irisului la corneă (sinechie anterioară), la membrana cristaloidă anterioară sau membrana hialoidă (sinechie posterioară). Se produce în cursul evoluției iritelor sau iridociclitelor (28). ~ **iriană anterioară**, sinechie iriană survenind cel mai frecvent în urma unei perforații a corneei (28). ~ **iriană circulară**, Secluzie pupilară. ~ **iriană inelară**, Secluzie pupilară. ~ **iriană posterioară**, aderența irisului la cristalin sau hialoidă, survenind cel mai frecvent în cursul iritelor sau iridociclitelor (28). ~ **septoturbinală**, punte fibroasă stabilită între mucoasa turbinală și cea septală (consecutivă unui traumatism sau unei inflamații), producând jenă respiratorie prin fosa nazală respectivă (30). ~ **uterină**, aderența patologică a pereților cavității uterine, cu reducerea consecutivă de volum a acestei cavități; uneori poate fi totală, desființând complet cavitatea uterină. Survine în urma chiuretajelor prea abrazive, a unei endometrite grave sau după instilarea uterină a unor substanțe caustice (tinctură de iod, clorură de zinc etc.) (18).

Sinectomie (*sinechie* + gr. *tome* = tăiere). Desprinderea chirurgicală a aderențelor formate prin sinechii (32).

Sinefrină. Amină de sinteză cu acțiune simpatomimetică; se utilizează ca stimulent cardiovascular și respirator, fiind activă *per os* în stări de hipertensiune (13).

Sineresis (*sin-* + gr. *airein* = a lua). Complexul de fenomene din procesul de coagulare care urmează după retractiona cheagului, când are loc expulsiia serului (19).

Sinergism (*sin-* + gr. *ergon* = acțiune). Relația dintre acțiunile care se exercită în același sens; există 2 tipuri: adiția și potențarea (14).

Sinestalgie (*sin-* + gr. *aisthesis* = percepere + *algos* = durere). Durere care apare la simpla atingere a unei zone îndepărtate de cea algică în unele afecțiuni (de ex. în cauzalgie) (4).

Sinestezie (*sin-* + gr. *aisthesis* = percepere). Tulburare de sensibilitate constând din apariția unei duble senzații după o singură excitație (a doua senzație apare într-o regiune apropiată sau la distanță de regiunea excitată) (27).

Singamie (*sin-* + gr. *gamos* = căsătorie). Proces de fuziune citoplasmatică între 2 celule în timpul fertilizării (17).

Singultus epidemicus. Sughit epidemic.

Sinistro- (lat. *sinister* = stîng). Element de compunere care introduce în termeni referirea la partea stîngă (32).

Sinistrocărdie (*sinistro-* + gr. *kardia* = inimă). Deplasarea inimii spre stînga, dincolo de poziția normală (15).

Sinistroză (lat. *sinister* = stîng, prevestitor de nenorociri + *-oză*). Tulburare psihică reactivă cu apariție după catastrofe sau după traume psihice implicînd pierderea capacității de muncă sau a unei situații materiale și în care pot interveni elemente revendicative (35).

Sinkinezie (*sin-* + gr. *kinesis* = mișcare). Sinkinezie.

Sinoatrial. Care aparține regiunii dintre atriu și sinusul venos (de ex. nodul sinoatrial (1)).

Sinoftalm (*sin-* + gr. *ophthalmos* = ochi). Monstru fetal care are o singură orbită (28).

Sinoftalmie. Ciclopie.

Sinopsie (*sin-* + gr. *opsis* = vedere). Audiența colorată.

Sinoptofor (*sin-* + gr. *opsis* = vedere + *pherein* = a purta, a duce). Aparat pentru explorarea echilibrului oculomotor (28).

Sinostoză (*sin-* + gr. *osteon* = os + *-oză*), sin. : *Synostosis*. Fuziune prin os secundar (lamelar) a două apofize, epifize sau segmente osoase, care nu sînt unite în mod normal. Sinostoza poate fi congenitală (sin. : *Bloc osos*), patologică sau chirurgicală (cu scop terapeutic) (24). ~ **congenitală radiocubitală**, sinostoză congenitală a oaselor *radius* și *cubitus* printr-o punte, de obicei la nivelul extremităților lor proximale, mai rar în articulația lor inferioară sau la ambele capete, determinînd abolirea mișcărilor de pronție-supinație (24). ~ **vertebrală**, fuziune între două sau mai multe vertebre, de natură congenitală sau cîștigată, sau efectuată în scop terapeutic (24).

Sinovectomie (*sinovie* + gr. *ektome* = excizie). Excizie chirurgicală totală sau parțială a sinovialei unei articulații (24).

Sinovialom (Sabrazés — De Grailly) (*sinovie* + *-oma*). Sarcom sinovial.

Sinovie (*sin-* + lat. *ovum* = ou). Lichid sinovial.

Sinoviom (L. W. Smith) (*sinovie* + *-oma*). Sarcom sinovial.

Sinovită (*sinovie* + *-ită*). Inflamație acută sau cronică a unei teci sau a unei cavități sinoviale (11). ~ **fongoasă**, formă de sinovită tuberculoasă, caracterizată prin prezența de revărsat seros și fongozități (11). ~ **seroasă**, formă de sinovită consecutivă cel mai adesea unei boli infecțioase și caracterizată prin prezența unui revărsat citrin în teaca sau cavitatea sinovială (11). ~ **supurată**, formă de sinovită acută consecutivă unei înșămîntări directe printr-o plagă sau printr-un proces infecțios general și caracterizată prin prezența de puroi în teaca sau cavitatea sinovială (11). ~ **uscată**, sinovită

subcrepitantă dezvoltată la nivelul tecilor sinoviale ale tendoanelor mușchilor antebrațului, în jurul articulației radiocubitocarpiene (11). ~ **viloză**, sinovită cronică, în care franjurile sinoviale se indurează prin congestie vasculară, sclerosîndu-se parțial și luînd aspectul unor vilozități (24).

Sinplasm (*sin-* + gr. *plasma* = formație). Masă protoplasmică multinucleată rezultînd din coalescența celulelor inițial separate, ca în unele celule gigante (1).

Sinton. Caracteristică temperamentală constînd din ușurința de acomodare afectivă cu ambianța (35).

Sinucidere (at. *se* = pe sine + *occidere* = a ucide), sin. : *Suicid*. Omorîrea propriei persoane (23).

Sinus (lat. = cotitură, adîncitură). 1. Depresiune sau cavitare, reces, fund de sac (1). 2. Canal mare care conține sînge, în special sînge venos (1). 3. Cavitare într-un os (1). **Sinus anales**. Șanțurile dintre coloanele rectale ale canalului anal (1). ~ **aortae**, sin. : *Sinus aortae* (*Valsalvae*), denumire pentru cele 3 dilatații în formă de cuiburi ale aortei ascendente, situate deasupra valvelor semilunare (1). ~ **caroticus**. 1. Dilatație a arterei carotide comune la bifurcația sa, ai cărei pereți sînt inervați de ramura intercarotidă sau ramura sinuzală a nervului glosofaringian și pe a cărui față posterioară se află corpusculul carotidian; conține presor și chemoreceptori care joacă un rol important în reglarea presiunii sanguine sistemice și a respirației (sin. : *Bulbus caroticus*) (1; 15). 2. Prelungire a sinusului cavernos în canalul carotidian, sub forma unui plex venos în jurul porțiunii intrapetroase a arterei carotide interne (1). ~ **cavernosus**, sinus de formă neregulată al durei mater, situat pe laturile corpului osului sfenoid și întins de la fisura orbitală superioară (anterior) la vrful stîncii temporalului (posterior) (1). ~ **cervical**, sin. : *Sinus precervical*, depresiune triunghiulară situată caudal de arcul hoid, conținînd arcurile viscerale posterioare și fisurile respective; este oclerată superficial de creșterea arcului hoid, formînd vezicula cervicală (1). ~ **circularis**, *Sinus intercavernosi*. ~ **coccygeus**, *Fovea coccygea*. ~ **coronar Ridley**, *Sinus intercavernosi*. ~ **coronarius cordis**, sinus venos care drenează cele mai multe dintre venele cardiace, deschis în atriu drept și situat în partea inferioară a șanțului atrioventricular al inimii; derivă din porțiunea transversă a sinusului venos embrionar (1). ~ **cortical**, sinus limfatic situat în cortexul unui nodul limfatic (1). ~ **costomediastinalis pleurae**, *Recessus costomediastinalis pleurae*. **Sinus durae matris**. Cavități endoteliale, spații sanguine venoase situate între păturile periostală și

meningiană ale durei mater, prin care singele este condus de la venele cerebrale și de la unele vene ale meningelor și diploei în venele gitului (1). ~ **epididymidis**, fund de sac al seroasei vaginale situat între marginea posterioară a testiculului și corpul epididimului (1). ~ **ethmoidalis**, sin.: *Cellulae ethmoidales cavi nasi*, denumirea fiecăruia din sinusurile nazale aeriene, situate în osul etmoid și care sînt formate din 3 grupuri: *cellulae anteriores*, *cellulae mediae* și *cellulae posteriores* (1). ~ **frontalis**, denumire pentru cavitățile pneumatice dezvoltate în oasele frontale, situate deasupra orbitelor și comunicînd cu fosele nazale prin canalul nazofrontal care se deschide la extremitatea anterioară a antrului uncibular din meatul mijlociu (30). ~ **intercavernosi**, sin.: *Sinus circularis*, *Sinus coronar Ridley*, denumire generică pentru sinusurile durei mater care merg peste linia mediană a fosei hipofizare în fața (s. *intercavernosi anterior*) și înapoia hipofizei (s. *intercavernosi posterior*), unind sinusurile cavernoase de fiecare parte (1). ~ **lactiferi**, dilatație a canalului lactifer unde se acumulează laptele (1). ~ **lienis**, scobitura intraparenchimatoasă de pe fața medială a splinei care continuă hilul și prin care intră pediculul splenic (1). ~ **limfatic**, spațiu canalicular prin care circulă limfa în nodulii (ganglionii) limfatici (1). ~ **longitudinal inferior**, *Sinus sagittalis inferior*. ~ **longitudinal superior**, *Sinus sagittalis superior*. ~ **marginal**. 1. Sinus venos lărgit care înconjură incomplet marginea placentei (1). 2. Sinusuri mici bilaterale ale durei mater care înconjură marginea găurii occipitale mari, unite posterior pentru a forma sinusul occipital (1). 3. Sinus care mărginește *area vasculosa* a blastodermului ouălor meroblastice (sin.: *Sinus terminal*) (1). ~ **maxillaris**, sin.: *Antru maxilar*, *Antrum ethmoidale*, *Antrumh ighmori*, *Antrum maxillare*, *Sinus maxillaris cavi nasi highmori*, cavitate pneumatică situată în interiorul corpului osului maxilar, deschisă printr-un orificiu în meatul mijlociu al cavității nazale (1). ~ **maxillaris cavi nasi highmori**, *Sinus maxillaris*. ~ **medular**, sinus limfatic situat în măduva unui nodul limfatic (1). **Sinus nasales**. *Sinus paranasales*. ~ **obliquus pericardii**, sin.: *Sinusul Haller*, fund de sac al cavității pericardice situat pe fața posterioară a atrilor, între venele pulmonare și vena cavă inferioară (1). ~ **occipital transvers**, *Plexus basilaris*. ~ **occipitalis**, sinus al durei mater care merge pe marginea aderentă a coasei cerebelului de la *foramen magnum* la confluența sinusurilor (1). ~ **oral**, *Stomodeum*. **Sinus paranasales**, sin.: *Sinus nasales*. Cavități aerifere căptușite de o membrană mucoasă și aflate în comunicație cu cavitatea nazală (1). ~ **pericranii**, tumoare vasculară

care comunică cu sinusul sagital superior și bombează la nivelul frunții (26). ~ **petrosuamos**, sinus inconstant al durei mater situat la joncțiunea părților petroasă și scuamoasă ale osului temporal și deschis posterior în sinusul transvers (1). ~ **petrosus inferior**, sinus al durei mater care merge de la sinusul cavernos, în lungul liniei suturii petrooccipitale, pînă la începutul venei jugulare interne în gaura jugulară (1). ~ **petrosus superior**, sinus al durei mater care merge într-un șanț de pe porțiunea petrosă a osului temporal de la sinusul cavernos la sinusul transvers (1). ~ **phrenicocostalis pleurae**, *Recessus costodiaphragmaticus pleurae*. ~ **pilonidal**, sin.: *Chist coccigian*, *Chist pilonidal*, anomalie congenitală în regiunea sacrococcigiană constînd de obicei dintr-un chist dermoid conținînd sebum și păr și comunicînd adesea cu exteriorul printr-un traiect fistulos (1). ~ **piriform**, *Recessus piriformis*. ~ **pleurae**, *Recessus pleurae*. **Sinusuri posterioare ale feței**. Cavități pneumatice dezvoltate în partea posterioară a osului etmoid și în osul sfenoid, comunicînd cu meatul superior al foselor nazale (30). ~ **posterior cavi tympani**, mică adîncitură în partea dorsală a urechii medii (1). ~ **preecervical**, Sinus cervical. ~ **prostaticus urethrae masculinae**, șanț situat de fiecare parte a colicului seminal și în care se deschid canalele glandei prostatice (1). ~ **rectus**, sinusul durei mater care continuă anterior sinusul sagital inferior (1). ~ **renalis**, spațiu virtual, scobitură pe marginea medială a rinichiului, înconjurată de masa rinichiului și ocupată de pelvisul renal, calicele, vasele și o parte din capsula renală (1). ~ **romboidal**, deschidere la extremitatea posterioară externă a măduvei spinării embrionare care formează la adult ventriculul terminal (1). ~ **sagittalis inferior**, sin.: *Sinus longitudinal inferior*, sinus al durei mater care se întinde în lungul jumătății posterioare a marginii inferioare a coasei creierului și se termină în sinusul drept (1). ~ **sagittalis superior**, sin.: *Sinus longitudinal superior*, sinus al durei mater situat în lungul muchiei superioare a coasei creierului, începînd anterior de *crista galii* și terminîndu-se la confluența sinusurilor (1). ~ **sphenoidalis**, denumire pentru cavitățile pneumatice situate în corpul osului sfenoid, înapoia etmoidului și a orbitelor, înapoia foselor nazale sub baza craniului și care comunică cu porțiunea posterioară și superioară a foselor nazale (30). ~ **sphenoparietalis**, sinus al durei mater situat în lungul marginii posterioare a aripii mici a sfenoidului (1). ~ **subcapsular**, sinus limfatic situat între capsula și cortexul unui nodul limfatic (1). ~ **tarsii**, spațiu în formă de tunel, între talus și calcaneu, format de două

șanțuri vecine ale acestor oase; desparte articulația talocalcaneană posterioară de articulația talocalcaneonaviculară (1). ~ **terminal**, vezi Sinus marginal. ~ **tonsillaris**, sin.: *Fossa tonsillaris*, scobitură între arcul palatoglos și arcul palatofaringian în care se află amigdala palatină (1). ~ **transversus**, sin.: *Sinus venos lateralis*, mare canal venos pereche și simetric, cuprins într-o dedublare a durei mater, întins de la protuberanța occipitală internă la gaura ruptă posterioară; colectează o parte din singele venos endo-și exocranian și se continuă cu vena jugulară internă (30). ~ **transversus pericardii**, sin.: *Sinusul Theile*, comunicație dorsală între părțile dreaptă și stângă ale cavității pericardice, produsă de reflectarea pericardului seros pe pediculii arterial și venos ai inimii; este situat înapoia aortei și trunchiului pulmonar și înaintea venei cave superioare și atrului stâng (1). ~ **tympani**, reces adânc situat în peretele labirintic al cavității timpanice și a cărui margine inferioară este formată de *subiculum promontorii* (1). ~ **urogenitalis**, partea lărgită a cloacii, situată anterior de septul urorectal; partea distală a sinusului urogenital primitiv care formează o cameră comună pentru deschiderile uretrei primare și canalelor mezonefrice și paramezonefrice (1). ~ **uterin**, sinus venos situat în peretele uterului gravid (1). ~ **venarum cavarum**, porțiunea dreaptă a atrului drept în ale cărei extremități, superioară și inferioară, se varsă cele două vene cave; este situat posterior de *crista terminalis* (1). ~ **vene jugulare**, *Bulbus venae jugularis inferior*. ~ **venos lateralis**, *Sinus transversus*. ~ **venosus**. 1. Camera a inimii vertebratelor inferioare în care venele aduc singele din corp; la om corespunde porțiunii atrului drept în care se varsă venele cave (1). 2. Vas în septul transvers al inimii embrionare, în care se deschid venele vitelină și alantoică și canalul Cuvier (1). ~ **venosus sclerae**, sin.: *Canalul Schlemm*, canal al sclerei situat aproape de joncțiunea sclerocorneană, mergând circular în jurul periferiei corneei; drenează lichidul din camera anterioară a ochiului în venele anterioare ciliare (1).

Vezi și: Haller; Pheile, Tourtual.

Sinusografie (*sinus* + gr. *graphein* = a scrie). Metodă radiologică de punere în evidență a sinusurilor craniului (36).

Sinusoid (*sinus* + gr. *eidōs* = formă). 1. Spații relativ largi sau tubi fără pereți proprii constituind o parte din sistemul circulator venos în unele organe (glandele endocrine, ficat și altele) (1). 2. Curbe plane ondulate, regulate, periodice, corespunzând ecuației transcendente $y = \sin x$ (7).

Sinuzită (*sinus* + *-ită*). Inflația mucoasei sinusurilor paranasale, afecțiune frecvent obser-

vată, ca o complicație a rinitelor sau uneori a leziunilor dentare și mai des a unor manifestări alergice, traumatice sau tumorale (30).

Siononă. Sorbitol.

Sipacev. Operația ~, operație cinematică pentru reconstituirea degetelor mîinii, cu ajutorul plastiei locale și a grefelor cutanate libere (24).

Sirenomelie (gr. *seiren* = sireună + *melos* = extremitate). Malformație caracterizată prin extremități inferioare fuzionate (absența picioarelor) (1).

Siringadenom (gr. *syrix* = tub + *aden* = glandă + *-oma*). sin.: *Haemangioendotelioma tuberosum multiplex*, *Hidradenom eruptiv*, *Limfangiom tuberos multiplex*. Tumoare benignă apărind uneori eruptiv (mai ales pe față și torace), avînd la bază chisturi ale glandelor sudoripare (12). ~ **papilifer**, sin.: *Adenochistom intracanalicular*, *Chistadenom papilifer*, *Hidradenom fistulos vegetant*, *Hidradenom verucos fistulovegetant*, *Hidrochistom papilifer*, *Nev siringadenomatos papilifer*, varietate deosebită de adenom al glandelor sudoripare, caracterizat clinic prin mici proeminențe emisferice, moluscoide sau plăci verucoase vegetante situate în pielea capului, axile, iar histologic prin proliferări ale conductelor glandelor sudoripare (12).

Siringă (gr. *syrix* = tub). Siringă.

Siringectazie (gr. *syrix* = tub + *ektasis* = dilatare). Ectazie a glandelor sudoripare, mai ales la față. Vezi și Hidrocistom (12).

Siringo- (gr. *syrix* = tub, țevă, fistulă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la un tub, la o fistulă (32).

Siringlobulie (*siringo-* + *bulb*). Formă clinică în cadrul siringomieliei, cu localizare bulbară, caracterizată prin: hemiatrofie linguală, paralizia vălului palatin și a laringelui, tulburări vestibulare și tulburări de sensibilitate pe teritoriul trigemenului (27).

Siringomielie (*siringo-* + gr. *myelos* = măduvă). Boală cu etiopatogenie încă insuficient clarificată. Anatomopatologic se remarcă existența unor cavități în porțiunea centrală a măduvei, în apropierea canalului endimar, înconjurate de o zonă masivă de glioză, de obicei localizate pe mai multe segmente ale măduvei, mai frecvent în regiunea cervicodorsală. Leziunile se pot întinde și la bulb (siringomielobulbie) sau îl pot afecta în mod izolat (siringogobulbie). Clinic, siringomielia se manifestă prin instalarea lentă a unor atrofii musculare localizate de obicei distal la membrele superioare (de tip Aran-Duchenne), semne piramidale la membrele inferioare, tulburări trofice (artropatii ulceratice cronice, panariții analgezice, mînă suculentă) și tulburări de sensibilitate disociate (abolirea sensibilității termoaigee, diminuarea

sensibilității tactile și conservarea sensibilității profunde) sub formă de benzi suspendate (27). ~ **lombară familială**, Mielodisplazie familială.

Siringomielocel (*siringo-* + *myelos* = măduvă + *koilos* = cavitate). Mielocistocel.

Sirop (lat. *syrupus*). Soluție concentrată de zahăr în apă sau în lichide apoase conținând substanțe aromatice sau diferite principii active; se administrează pe cale orală (13). ~ **diacod**, sirop de opiu diluat; conține 0,01 g % morfină (14). ~ **simplicu**, soluție de zahăr (640 g) în apă (360 g) (13). ~ **tebaie**, sirop de opiu; conține 0,04 g % morfină (14).

Sismoterapie (gr. *seismos* = tremurătură + *therapeia* = tratament). Seismoterapie.

Sistem (gr. *systema*, de la *sin-* + *istemi* = a așeza). 1. *Systema*. 2. Ansamblu de elemente care sînt în interdependență, constituind un întreg organizat (Dicționarul enciclopedic român). ~ **ABO**, vezi Grupe sanguine. **Sisteme adrenoreactive**. Receptori adrenergici. ~ **aerodispersat**, sistem format din elemente cu stare de agregare solidă sau lichidă aflate în suspensie în aer (20). ~ **biofizic**, sistem biologic la care se iau în considerație proprietăți sau fenomene ce pot fi supuse unei analize fizice; celula sau grupurile de celule animale sau vegetale reprezintă un sistem biologic (6). ~ **cardionector**, sin.: **Țesut nodal**, țesut muscular cardiac cu caractere embrionare, grupat în formă de noduli și fascicule; nodul sinoatrial, nodul atrioventricular, fasciculul atrioventricular și ramurile lui; servește ca loc de origine și de transmisie a impulsurilor în inimă (1). ~ **cardiovascular**, denumirea inimii și vaselor sanguine (1). **Sisteme centrencefalice**. Sisteme neuronale conexionate simetric cu ambele emisfere cerebrale și care servesc pentru a coordona funcțiile acestora. Aceste circuite sînt localizate în partea superioară a trunchiului cerebral, cuprinzînd și talamusul cu diencefalul (1). ~ **egs**, sistem de unități fundamentale de măsură: centimetru-gram-secundă. Este folosit în știință ca sistem de bază pentru exprimarea cantitativă a lungimilor, masei inerte și timpului (5). ~ **ehimic**, sistem format din două sau mai multe substanțe chimice, care reacționează între ele (5). ~ **colinoreactiv**, Receptori colinergici ~ **M-colinoreactiv**, Receptori colinergici muscarinici. ~ **N-colinoreactiv**, Receptori colinergici nicotinici. ~ **corticopontocerebelar**, Sistem extrapiramidal. ~ **craniosaeral**, termen folosit uneori pentru formațiunile parasimplice care împrumută calea nervilor cranieni III, VII, IX, X și a nervilor spinali sacrali II, III și V (1). ~ **crystalin**, sin.: *Sistem cristalografic*, ansamblul unor forme derivate dintr-o formă fundamentală de cristale, căreia îi este caracteristică o anumită simetrie a rețelei cristaline. După

forma fundamentală cristalină — determinată de direcția axelor cristalografice și de raportul lungimilor acestor axe — se deosebesc 6 tipuri de sisteme cristaline: cubic, patratic (sau tetragonal), hexagonal, ortorombic (sau rombic), monoclinic (sau clinorombic) și triclinic; uneori se descrie și un al 7-lea tip de sistem cristalin, trigonal sau romboedric, derivînd din sistemul hexagonal (5). ~ **cristalografic**, Sistem cristalin. ~ **deschis**, în termodinamică, sistem care schimbă cu mediul extern atît energie, cît și masă. Într-un sistem deschis, entropia se modifică atît prin transferul entropiei din afară în interiorul sistemului, cît și prin producerea entropiei în interiorul sistemului, datorită proceselor ireversibile. În cibernetică, sistem care utilizează principiul reglării în funcție de perturbație. Sistemele deschise sînt puțin stabile și au caracteristici neliniare autoadaptive. Organismele vii sînt considerate a fi sisteme deschise, în special din punctul de vedere al termodinamicii (7). ~ **dispers**, sistem în care o substanță este divizată și repartizată sub formă de particule mai mari sau mai mici într-o altă substanță; substanța divizată se numește fază dispersă (dispersată), iar substanța înconjurătoare se numește mediu sau fază dispersantă (6). ~ **ductului hepatic**, arborizație de canalicule biliare care confluează progresiv spre canalele hepatice (1). ~ **endocrin**, grupul de glande fără canale (*glandulae sine ductibus*) sau glandele cu secreție internă hormonală vărsată în sânge, limfă sau lichid cerebrospinal (1). ~ **enzimatic**, sistem în care este prezent: a) un preparat ce conține una sau mai multe enzime ce concură la realizarea unui proces de cataliză biochimică; b) substratul care suferă transformarea enzimatică; c) alți factori necesari desfășurării procesului de cataliză enzimatică (donatori de grupări chimice, ioni metalici activatori, sistem-tampon cu pH optim etc.) (5). ~ **ergodic**, sistem în echilibru termodinamic la care parametrii interni sînt funcții de parametrii externi și de energie (37). ~ **eterogen**, sistem format din mai multe faze, diferite în proprietățile lor, care imprimă discontinuitatea ansamblului (5). ~ **extrapiramidal**, sin.: *Sistem corticopontocerebelar*, sistem de tracturi fibroase descendente care provin din cortex și centrul motori subcorticali și ai trunchiului cerebral; are rol important în menținerea tonusului muscular, armonizarea mișcărilor voluntare etc. (1). ~ **fizic**, sistem format din două sau mai multe substanțe și/sau cîmpuri de forțe, care sînt supuse interacțiunii fizice, dar care nu reacționează chimic între ele (5). ~ **genital**, aparat alcătuit din gonade (producătoare de hormoni sexuali și de gameți), calea gonoforică (destinată a conduce

sau a nida gameții), glandele ei anexe și organul de copulație. La femeie: ovar, trompe uterine, uter, vagin, vulvă, glandele vestibulare. La bărbat: testicule, calea spermatică, prostată, glandele bulbouretrale, penis (1). ~ **haversian**, pături concentrice de os situate în jurul vaselor de singe în canalele haversiene ale osului compact (1). ~ **hematopoietic**, sistemul formator al celulelor sanguine, cuprinzând măduva osoasă și organele limfatice (1). ~ **Hu-1**, sistemul principal uman de histocompatibilitate, descoperit de Dausset. Antigenele acestui sistem, răspândite în tot organismul, pot fi detectate pe leucocite și trombocite. Există cel puțin 14 antigene diferite și probabil o serie de factori antigenici încă necunoscuți. Cunoașterea acestui sistem va facilita, pe de o parte, determinarea exactă a histocompatibilității, elementul fundamental al intervențiilor de transplant de organe, iar pe de altă parte, posibilitatea de a acționa pe cale imunologică în combaterea cancerului (19). **Sisteme de înregistrare**. Sisteme oscilatorii menite să execute oscilații forțate de către mărimea de măsurat. Printr-o transmisie mecanică, hidroaerică, optică sau electronică se poate mări amplitudinea variației mărimii de măsurat, înscriind-o pe hîrtie înnegrită cu negru de fum, cu cerneală sau fotografic, pe fișii de hîrtie corespunzător pregătite și care au o mișcare uniformă în direcție perpendiculară față de mișcarea oscilatorie. Pentru redarea fidelă a oscilațiilor sistemului, se cere ca frecvența proprie a sistemului de înregistrare să fie aproximativ egală cu cea mai înaltă frecvență de înregistrat și ca sistemul de înregistrare să fie puternic amortizat (6). ~ **liniar**, sistem de reglare automată a cărui funcționare poate fi descrisă prin ecuații diferențiale liniare. Sistemele biologice sînt sisteme deschise și, în general, sisteme automate neliniare (caracterizate prin prag, plafon, reacții „tot sau nimic”) etc. (7). ~ **metric**, sistemul de unități de măsurare a lungimilor, suprafețelor și volumelor, avînd la bază metrul ca unitate fundamentală de măsură a lungimilor (5). ~ **mks**, sistem de unități fundamentale de măsură: metru-kilogram-secundă. Este folosit în tehnică drept sistem de bază pentru exprimarea cantitativă a lungimilor, masei inerte și timpului (5). ~ **MN**, sistem sanguin bazat pe existența în eritrocite a aglutinogenelor M sau N, important pentru stabilirea paternității. Anticorpii anti-M și anti-N pot da naștere uneori la reacții transfuzionale sau la fenomene de incompatibilitate fetomaternă (19). ~ **nervos autonom**, *Systema nervosum autonomicum*. ~ **nervos central**, *Systema nervosum centrale*. ~ **nervos vegetativ**, *Systema nervosum autonomicum*. ~ **neurovegetativ**, *Systema nervosum autonomicum*. ~ **omogen**, sis-

tem fizico-chimic format dintr-o singură fază (solidă, lichidă sau gazoasă) și care are aceleași proprietăți fizice și chimice în toate punctele sale (5). ~ **ortosimpatic**, sin.: *Sistem simpatic*, componenta simpatică, adrenergică a sistemului nervos autonom (1). ~ **osos**, totalitatea oaselor care alcătuiesc scheletul corpului (1). ~ **parasimpatic**, porțiune a sistemului nervos autonom, formată din fibre colinergice și reprezentată printr-un grup cranial, unul sacral și altul, încă incomplet elucidat, medular (cervicotoracolombar) (1). ~ **periodic al elementelor**, Sistemul Mendeleev, vezi Mendeleev. ~ **piramidă**, tracturi corticopontine (în parte), corticobulbare și corticospinale, reprezentînd primul neuron al căii motorii voluntare avînd originea în scoarța cerebrală și terminată în unul dintre nucleii nervilor motori ai trunchiului cerebral (sau măduvei spinării) (1). ~ **polidispers**, sistem coloidal în care faza dispersată este formată din particule cu mărimi diferite (5). ~ **portal**, trunchi venos care are la ambele capete cîte o rețea de capilare (de ex. sistemul port hepatic) (1). ~ **radiobiologic**, sistem folosit pentru evaluarea efectelor biologice produse de radiații nucleare. Se bazează pe măsurarea energiei absorbite de țesut și pe adoptarea unor valori pentru efectivitatea biologică relativă a diferitelor radiații nucleare. Mărimea sa principală este doza biologică, iar unitatea este remul. Este un sistem biofizic care utilizează trei mărimi: doza de energie (mărime fizică), efectivitatea biologică relativă (mărime biologică), doza biologică (mărime biofizică) (6). ~ **reticuloendotelial**, termen propus de Landau și Aschoff pentru sistemul reticulohistiocitar și folosit astăzi din ce în ce mai puțin (2). ~ **reticulohistiocitar**, complex morfofuncțional cu componență histocitologică variată: celulele endoteliale și reticulare ale splinei, ganglionilor limfatici, timusului, celulele Kupffer din ficat, celulele reticuloendoteliale din măduva oaselor, clasmotocitele etc. Aceste elemente sînt interesate în hematopoeză, fagocitoză, coloidopexie, anticor-pogeneză, steroidogeneză, metabolismul fierului și magneziului etc. (1). ~ **Rh**, vezi Grupe sanguine. ~ **roentgenologie**, sistem de unități pentru radiațiile Röntgen și γ pînă la o energie de 3 MeV. Se bazează pe măsurarea ionizării în aer. Mărimea principală este doza de ioni, iar unitatea sa röntgenul (6). ~ **saprob** (Kolowitz), sin.: *Saprob*, sistem de clasificare a organismelor din apă țînînd seama de interrelația dintre organisme acvatice și mediul hidric în care trăiesc. Pornind de la considerentul că în funcție de încălcarea apei cu substanțe organice și de conținutul în oxigen se găsesc diferite organisme sau asocieri de organisme, sistemul saprob permite aprecieri asupra gradului de impurificare a apei.

(20). ~ **simpatie**, Sistem ortosimpatic. ~ **toracolumbosacral**, termen folosit uneori pentru formațiunile ortosimpatice periferice corespunzătoare segmentelor medulare și ganglionilor laterovertebrali toracici, lombari și sacrali (1). ~ **venos vertebral**, sin.: *Plexus Batson*, grup de anastomoze venoase care trece prin orificiile intervertebrale pentru a lega venele cavității pelviene, ale centurii pelviene, ale centurii scapulare și ale peretelui trunchiului cu venele vertebrale și prin acestea cu sinusurile durei mater (1).

Vezi și: Bayley, Berzelius, Connoly, Mendeleev.

Sistematizare lobelonară. Sistematizare Garraud, *vezi* Garraud.

Sisto. **Semnul** ~, țipătul sugarului datorită durerilor provocate de leziunile osoase din sifilisul congenital (33).

Sistolă (gr. *systole* = contracție). Fază de contracție a unui organ muscular cavitatar, cu expulzarea conținutului (10). ~ **cardiacă**, perioadă de contracție miocardică durind 0,30 sec. la ventricul și 0,11 sec. la atriu; sistola ventriculară evoluează într-o fază izometrică (diametre nemodificate) de 0,04 sec. și alta auxotonă (variații mici de presiune), cu o expulsiie inițial rapidă (0,11 sec.) și apoi lentă (0,14 sec.) (10). ~ **cardiacă antiepată**, contracție cardiacă realizată mai înainte de umplerea ventriculului (10). ~ **cardiacă combinată**, declanșarea unei contracții miocardice unice prin activarea simultană a 2 centri (de ex. în pararitmie) (10). ~ „*in ecou*”, zgomote surde, percepute în blocul complet în pauzele dintre contracții, și determinate de izbirea undei atriale de pereții ventriculului hipotoni (10). ~ **gastriacă**, denumire, prin analogie, a perioadei expulzive a contracției stomacului (10). ~ **de sumăție**, Bătăie cardiacă fuzionată.

Sită (sl. *sito*). Țesătură de fire textile sau metalice cu ochiurile sub 1 mm, servind la separarea prin cernere a unui material pulverulent (32).

Vezi și: Knopp.

Sitenko, M. I. **Operația** ~, intervenție plastică pentru refacerea ligamentelor încrucișate ale genunchiului constând din trecerea prin condilul extern femural și prin condilul intern tibial a unui tub de *fascia lata*, care se fixează prin cele două capete ale sale la epicondiliile femurale (24).

Sitiomanie (Magnan) (lat. *sitos* = aliment + *mania* = nebunie). Foame exagerată și insatiabilă aparținând periodic în manie și debutul paraliziei generale (35).

Sito- (gr. *sitos* = hrană). Element de compunere care introduce în termeni referirea la hrană, la alimente (32).

Sitosterol. Sterol prezent în boabele de grâu incolțit, principală sursă exogenă de steroli vegetali (15).

Situs (lat. = așezat, situat). Așezarea, poziția unui organ (1). ~ **inversus**, malformație congenitală cu inversarea în plan frontal a inimii (*situs inversus* parțial) sau a tuturor viscerelor (*situs inversus* total) (10).

Six. **Termometrul** ~, termometru cu alcool care înregistrează concomitent temperatura maximă și temperatura minimă pe o perioadă de observație (20).

Sîn (lat. *sinus*). *Mamma*.

Singe (lat. *sanguis*). *Sanguis*. ~ **arterial**, singe saturat în mod normal cu oxigen, circulând prin artere de la plămâni spre țesuturi, unde cedează acest element (19). ~ **conservat**, singe recoltat de la donatori, păstrat în flacoane speciale, conținând substanțe stabilizatoare (anticoagulante și conservante) (19). ~ **defibrinat**, singe din care s-a îndepărtat fibrina cu ajutorul perlelor de sticlă, devenind astfel necoagulabil (19). ~ **hemolizat**, Singe lacat. ~ **lecat**, sin.: *Singe hemolizat*, singe care conține hematii lizate (19). ~ „*norolios*”, *vezi* Aglutinare intravasculară. ~ **venos**, singe care circulă în vene, transportând bioxidul de carbon de la țesuturi spre plămâni. Excepție fac artera și vena pulmonară, prima transportând de la inimă spre plămâni singe venos, a 2-a, de la plămâni spre inimă singe arterial (19).

Singerare. Pierdere de singe, hemoragie (19).

Sjöqvist, John August, 1863—1934. **Operația** ~, secțiunea rădăcinii descendente a trigemenului la nivelul bulbului, în scopul de a suprima nevralgia trigeminală (26).

Skelalgie (gr. *skelos* = gambă + *algos* = durere). Sindrom datorit leziunilor nervului sciatic popliteu extern, caracterizat prin dureri, parestezii și tulburări trofice cutanate ale gambei în teritoriul de distribuție al nervului (27).

Skene, Alexander Johnston Chalmers, 1838—1900. **Canalul** ~, *Ductus paraurethrales*. **Glandele** ~, Glande parauretrale. **Stiletul** ~, stilet cu vîrf bont găurit în ax, folosit pentru cateterizarea și instilarea glandelor Skene (11). **Tubii** ~, Glande parauretrale.

Skeptofilaxie (gr. *skeptikos* = indoelnic + *phylaxis* = apărare). Profilaxia alergiei alimentare prin ingerarea unor cantități foarte mici din alergenul respectiv cu trei săptămîni de oră înaintea mesei (4).

Skia- (gr. *skia* = umbră, întuneric). Element de compunere care introduce referirea la umbră, în special la acelea formate de structurile interne ale unor organe cercetate prin metode optice sau radiologice (32).

Skiascop (*skia-* + gr. *skopein* = întuneric), sin.: *Retinoscop*. Aparat prevăzut cu lentile

mobile folosit pentru determinarea obiectivă a refracției oculare prin skiascopie (28).

Skiascopie, sin.: *Pupiloscopie, Retinoscopie*. Măsurarea obiectivă a refracției ochiului prin interpretarea optică a unei umbre ce apare în cimpul pupilar, prin proiectarea cu ajutorul oglinzii de skiascopie a unui fascicul luminos (28).

Skiaseotometrie (*skia-* + *scotom* + gr. *metron* = măsură). Măsurarea timpului de întrerupere a percepției zonei obscure în cursul perimetriei; prin această metodă se poate recunoaște timpul relativ de somație identică în diferite puncte ale aceleiași izopter (28).

Skid (Murphy). Instrument chirurgical special, de forma unei linguri, cu care se ține îndepărtat bontul gîtului femural în artroplastiile coxofemorale (24).

Skin test dosis (engl.), abreviat S.T.D. Doza minimă de toxină eritrogenă (scarlatinoasă) care, introdusă intradermic la om, determină o reacție eritematoasă cu un diametru de 10 mm (3).

Sklifosovski, N. V. Operația ~, sin.: *Osteosinteză* cu „zavor rusesă”, osteosinteză în care fragmentele osoase se întrepătrund cu ajutorul unui colț median creat într-unul dintre fragmente, care se încastrează într-un șanț median, creat în celălalt fragment (24).

Slartia. Pansamentul ~, bandaj efectuat cu o față mușată în stearină și parafină, folosit pentru pansarea regiunilor grefate (11).

Sluder, Grenfield, 1865—1928. Sindromul ~, sin.: *Nevralgia ganglionului sfenopalatin, Sindromul Ramadier*, nevralgie în teritoriul facial al ganglionului sfenopalatin (rădăcina nasului, regiunea peripalpebrală, maxilarul superior), însoțită de hidrorie nazală și lăcrimare (26).

Sm. Simbolul samariului (5).

Smalt dentar, sin.: *Adamantină, Adams dentis*. Înveliș exterior al coroanei dentare, pînă la colet, dispus în strat mai gros pe suprafața oculară. Reprezintă substanța cea mai dură a organismului și este alcătuit din 2,5 — 5% substanțe organice, în rest fiind constituit din substanțe minerale organizate în prisme hexagonale alipite între ele (38). ~ **pătât**, distrofie dentară ereditară și progresivă, extrem de rară, constind dintr-o colorare roșie-gălbuie sau cafenie a smaltului, în timp ce dentina și cementul își păstrează culoarea normală. Interesează atât dențiția temporară, cît și pe cea permanentă (38).

Smegmă (gr. *smegma* = săpun). Substanță albicioasă care rezultă din secreții celulare și detritusuri; se adună în fundul pliului prepuțului sau între buzele mici și clitoris la femeie, în cazurile lipsei de igienă; este infectată uneori cu un bacil acidorezistent, care poate determina

aparitia unui proces inflamator (2). ~ **embrio** nară, *Vernix caseosa*.

Smillie, I. S. Procedeul ~, reducerea ortopedică a blocajului de genunchi în leziunea de menisc; bolnavul este în poziție șezînd sub anestezie locală, cu o greutate atîrnată de picior (24).

Smith, Cari Henry. Boala ~, sin.: *Limfocitoză acută benignă asimptomatică, Limfocitoză infecțioasă acută*, boală infecțioasă cu evoluție în general benignă, de etiologie probabil virală, mai frecventă la copii, manifestată clinic prin febră moderată, rinofaringobronșită acută, greață, vărsături, dureri abdominale, simptomatologie clinică în general nespecifică; tablou hematologic caracteristic (leucocitoză cu limfocitoză foarte accentuată, fără splenomegalie sau adenopatii) (8). **Semnul** ~, semn observat la copii cu adenopatie traheobronșică și determinat de compresiunea venoasă; constă dintr-un suflu venos, perceput de ureche la nivelul sternului, după o prealabilă flexiune dorsală a capului (34).

Smith-Petersen, Marius Nygard, 1886—1953. Compactorul ~, instrument metalic cu ajutorul căruia se compactează fragmentele fracturii gîtului femural după osteosinteză cu cui (24). **Cuiul** ~ 1. Cui din vitalium pentru osteosinteză fracturii gîtului femural. De lungimi diferite (6—15 cm) și de două grosimi, prezintă 3 aripi în formă de X pe secțiune transversală (24). 2. Cui lung (12—22 cm) cu placă, de tip Mc Laughlin, în unghi fix, pentru artrodeza coxofemurală (24). **Impactorul** ~, instrument pentru impactarea fragmentelor fracturii de col femural în osteosinteză cu cui. Impactarea se face prin batere cu ciocanul pe acest instrument, astfel alcătuit, înțit cuiul să nu suporte presiunea de abatere (24). **Ineiziă** ~, incizie pentru abordarea articulației coxofemorale; pornește de la jumătatea crestei iliace, merge pe creastă pînă la spina iliacă antero-superioară și se îndreaptă distal către baza triunghiului Scarpa (24). **Operația** ~. 1. În corectarea cifozei, rezecția a 2—3 apofize spinoase lombare, rezecția ligamentelor galbene, osteotomia masivelor articulare apofizare într-unul sau mai multe niveluri și, după redresarea cifozei, aplicarea unor mici grefoane pentru sinostoza în poziție corectă (24). 2. Osteosinteză colului femural cu cui metalic în fracturi (24). 3. Artrodeza cu cui metalic a articulației coxofemorale (24). 4. Artroplastia soldului cu cupă de vitalium (24).

Smithwick, Reginald Hammerick. Operația ~. 1. Rezecția ganglionilor simpatici dorsali ($D_2 - D_3$), completată cu secțiunea extremității proximale a nervilor intercostali II și III, în scopul de a suprima unele tipuri de algii ale membrului superior (26). 2. Splanhnicosimpatec-

tomie toracolombară ($D_8 - L_1$), efectuată pe cale extrapleură pentru tratamentul hipertensiunii arteriale (10).

Smog (engl.). Vezi Ceață de impurificare.

Smooth (engl.). Vezi Colonie S.

Snedecor. Distribuție ~, sin.: *Repartiție Snedecor*, repartiția variabilei aleatorii continue F, care este raportul între două variabile independente X și Y, fiecare urmînd legea de probabilitate X^2 , cu H (n_1, σ) și respectiv H (n_2, σ):

$$F = \frac{X}{n_1} \bigg/ \frac{Y}{n_2} = \frac{n_2 X}{n_1 Y} \quad (37).$$

Repartiție ~, Distribuție Snedecor.

Soave. Operația ~, procedeu de coloanostomie fără sutură, după mobilizarea și coborîrea extramucosă a rectosigmoidului, în tratamentul bolii Hirschsprung (11).

Soc. Sambucus nigra.

Socia parotis. Glandula parotis accesoria.

Sociogeneză (lat. *societas* = societate + gr. *genesis* = naștere). Termen generic utilizat în psihiatrie pentru denumirea factorilor psihogeni traumatizanți de ordin social incriminați în apariția unei boli psihice (35).

Sociopatie (lat. *societas* = societate + *pathos* = boală). 1. Termen utilizat pentru denumirea tulburărilor de comportament determinate de defectele educației generate de medii sociale nefavorabile (35). 2. În terminologia anglo-saxonă formă de psihopatie cu reacții grave antisociale (35).

Sodiu, sin.: *Natriu*. Simbol Na. Element în stare metalică, monovalent, din familia metalelor alcaline, cu număr atomic 11 și greutate atomică 22,991. Este puternic reactiv și nu se găsește în stare liberă în natură. Este prezent în toate organismele. La om, sângele total conține 196 mg/100 ml, fiind predominant în plasmă (325 mg/100/ml). Sub formă ionică predominantă în mediul extracelular, fiind esențial pentru fenomenele electrice de membrană: influxul de sodiu provoacă depolarizarea, iar afluxul repolarizarea membranei celulare. Ionii de sodiu intervin și în echilibrul acido-bazic (5; 14).

Sodoku (japon. *so* = șoarece + *doku* = otrăvă), sin.: *Boala mușcăturii de șobolan*. Boală infecțioasă acută cu evoluție lentă cauzată de spirocheta *Spirillum minus* al cărui principal rezervor de virus și agent de transmitere este șobolanul; se manifestă printr-o incubatie în medie de 2-3 săptămîni, după care apar semne locale (prurit, senzație de arsură, escară neagră, limfangită și limfadenită regională) și semne generale (febră de tip recurent, exantem maculopapulos, mialgii, osteoartralgii, astenie marcată, anemie) (8).

Sodomie (de la *Sodoma*, oraș antic). 1. Coit anal. 2. În sens mai larg, toate manifestările anomaliilor simțului genezic (23).

Soforă. Sophora japonica.

Sokolov-Friedländer. Indicele ~, indice electrocardiografic de hipertrofie ventriculară aplicabil conductorilor precordiale, în două variante, după formulele: $I_1 = S_{V_1} + R_{V_5}$ (normal pînă la 35 mm) și $I_2 = R_{V_1} + S_{V_5}$ (normal pînă la 10,5 mm) (10).

Sol (lat. *solum*). 1. Stratul superficial al scoarței terestre în care se produc în permanență fenomene biologice și fizico-chimice (20). 2. Vezi Coloid. ~ **insalubru**, sol cu putere mică de autopurificare sau pătruns de o cantitate de impurități care depășesc puterea lui de autopurificare (20). ~ **salubru**, sol cu putere de autopurificare bună și care nu este pătruns de o cantitate de reziduuri depășind puterea sa de autopurificare (20).

Solanină. Glicozid care se găsește în tomatele verzi și în cartofi și din a cărui hidroliză rezultă hidrocarbonate și solanidină, un alcaloid toxic ce produce solanismul. Cantitatea cea mai mare se găsește în cartofii încolțiți, în special în porțiunile periferice și la nivelul colților (20).

Solanism. Intoxicație cu solanină, caracterizată prin arsuri esofagiene, cefalee, febră, convulsii, deseori tulburări oculare și auditive (23).

Solfatar. Locul de emanație naturală a unor gaze sulfuroase (hidrogen sulfurat, bioxid de sulf etc.). În țara noastră este cunoscut sulfatarul de la Turia (Fidelis), numit și „Peștera de pucioasă” (4).

Solis-Cohen. Sindromul ~, reumatism alergic, la care se poate determina un alergen alimentar sau de altă natură și care prezintă eozinofilie sanguină (4).

Solovov, P. D., 1875-1940. **Procedeu** ~, procedeu de cură a rupturii de uretră posterioară prin telescopare (11).

Solum. Vezi Garraud.

Soluție (lat. *solutio*). Sistem format dintr-o singură fază lichidă, omogenă, care conține două sau mai multe specii de molecule. Substanța care se găsește în exces constituie solventul, celelalte substanțe sînt substanțe dizolvate, putînd fi gaze, lichide sau solide (5). ~ **adezivă pentru machete**, soluție preparată în laboratorul de tehnică dentară, dizolvînd resturile de mase plastice în acetonă; este folosită pentru fixarea machetelor și a foliilor de plumb pe modele (39). ~ **de alginat**, soluție de alginat de sodiu sau potasiu dizolvat în apă, în care se adaugă unele elemente complementare (anilină, glicerină și coloranți), folosită în laboratorul de tehnică dentară ca izolator al acrilatului de ipsos (39). ~ **centinormală**, soluția care — la

un litru — conține substanța dizolvată într-o concentrație egală cu a suta parte din echivalent-gramul său. Se notează prescurtat prin N/100 sau 0,01 N (5). ~ **coloidală**, soluție eterogenă, conținând două faze: o fază continuă (formată din solvent) și o fază dispersă (aflată în suspensie în solvent). Mărimea particulelor fazei disperse este cuprinsă între 1 și 100 μ . De obicei, particulele dispersate sînt formate din macromolecule sau agregate moleculare (5). ~ **de continuitate**, separare a două părți vecine; întreruperea continuității unui țesut printr-un agent traumatic mecanic (23). ~ **crystaloidă**, soluție care conține ca solvit o substanță crystaloidă și prin evaporare lasă un reziduu crystalin. *Varietăți*: a) electrolite, cînd disociază în ioni și conduc curentul electric (Na, Cl, KCl etc.) și b) neelectrolite, cînd nu disociază și nu conduc curentul electric (zaharoza) (6). ~ **decimolară**, soluție care — la un litru — conține substanța dizolvată într-o concentrație egală cu a zecea parte din greutatea moleculară a acesteia exprimată în grame. Se notează prescurtat prin M/10 sau 0,1 M (5). ~ **decinormală**, soluție care — la un litru — conține substanța dizolvată într-o concentrație egală cu o zecime din echivalent-gramul acesteia. Se notează prescurtat prin N/10 sau 0,1 N (5). ~ **fiziologică**, soluție apoasă care conține ionii echilibrați și are un pH corespunzător mediului intern, îndeplinind condițiile de izotonie, izionie și izohidrie. Principalele soluții fiziologice sînt soluțiile Ringer și Tyrode, care sînt folosite mai ales în medicina experimentală (14). ~ **gazogenă**, soluție care, administrată unui bolnav, degajă o anumită cantitate de gaz. Se utilizează în special în examenele gastrice cu dublu contrast (36). ~ **hipertonică**, soluție care are o presiune osmotică mai mare decît aceea a unei soluții luate ca termen de referință (în biologie, serul sanguin) (5). ~ **hipotonică**, soluție care are o presiune osmotică mai mică decît aceea a unei soluții luate ca termen de referință (în biologie, serul sanguin) (5). ~ **iod-iodurată**, Soluție Lugol, vezi Lugol. ~ **izotonică**, soluție care are o presiune osmotică egală cu aceea a unei soluții luate ca termen de referință (în biologie, serul sanguin) (5). ~ **molară**, soluție care conține — la un litru — o cantitate de substanță dizolvată egală cu greutatea moleculară a acesteia exprimată în grame. Se notează prescurtat prin 1 M (5). ~ **normală**, soluție care conține — la un litru — o cantitate de substanță dizolvată, egală cu echivalent-gramul acesteia. Se notează prescurtat prin 1 N (5). ~ **saturată**, soluție care conține, pe unitatea de volum, cea mai mare cantitate care se dizolvă la temperatura dată din substanța dizolvată. Soluțiile saturate de sulfat de amoniu

sau de sodiu sînt folosite la precipitarea diferențiată a proteinelor serice (5). ~ **suprasaturată**, soluție care, la temperatura camerei, conține, pe unitatea de volum, cea mai mare cantitate care se dizolvă la fierbere din substanța dizolvată. Soluțiile suprasaturate conțin o parte din substanța de dizolvat sub formă nedizolvată (5). **Soluții tampon**. Amestecuri de soluții, cu forță ionică și pH bine definite, care prezintă putere-tampon. Există un mare număr de formule pentru realizarea unor sisteme-tampon, printre care cele mai cunoscute sînt soluțiile-tampon cu fosfați (Sørensen), soluțiile-tampon cu NaCl/HCl (Clark și Lubs), soluțiile-tampon cu veronal (Michaelis), soluțiile-tampon cu acid citric (Mc Ilvaine) etc. (5).

Vezi și: Achard-Aynaud, Alsever, Bonain, Burow, Chlumsky, Dakin, Drabkin, Eagle, Earle, Fowler, Giemsa, Hanks, Hayem, Labarraque, Locke, Lugol, Pilot, Rees-Ecker, Ringer, Türck, Tyrode, Walkhoff.

Solvatare. Aderare la suprafața micelilor coloidale a unei părți din solvent, formînd membrana hidrică sau de solvatare (6).

Solvent, sin.: *Dizolvant*. Partea unei soluții în care se realizează dizolvarea celorlalți compuși. Cei mai utilizați solvenți sînt: apa, etanolul, benzenul, toluenul, xilenul, eterul de petrol, acetona, eterul etilic, cloroformul etc. (5). ~ **de alginat**, soluție saturată de bicarbonat de sodiu, folosită în laboratorul de tehnică dentară, ca solvent al alginatelor (39). **Solvenți de ceară**. Substanțe care dizolvă ceara, folosite în laboratorul de tehnică dentară pentru netezirea fină a machetelor de ceară și îndepărtarea cerii de pe instrumente și aparate: eterul, xilenul, cloroformul, acetona și tetraclorura de carbon. În comerț există solvenți speciali de ceară, sub diferite denumiri comerciale, neinflamabili și care nu atacă rășina acrilică (39). **Solvenți organici**. Nume generic cuprinzînd numeroși compuși organici (hidrocarburi, hidrocarburi halogenate, alcoolii, cetone, esteri etc.) care servesc ca solvenți în industrie. Au o acțiune toxică larg diferită, după compoziția și structura lor (9).

Soma (gr. = corp, corpuscul). 1. Întreg corpul excluzînd celulele germinale (1). 2. Termen folosit uneori pentru corp, cu excepția membrilor (1). 3. Termen folosit ca sufix pentru formațiuni corpusculare (1).

Soman. Metilfluorofosfat de pinacolin, substanță toxică cu acțiune neuroparalitică, putînd fi întrebuințată ca armă de luptă chimică; farmacodinamic acționează prin inhibarea colinesterazei (23).

Somatalgie (*soma* + gr. *algos* = durere). Durere corporală (4).

Somatic. Care aparține corpului în general și nu viscerelor; de ex.: musculatura somatică, mușchii peretelui corpului sau somatopleura, deosebindu-se de musculatura splanhnică, splanhnopleura (1).

Somatochrome (*soma* + gr. *chrome* = culoare). Celulele nervoase care au un corp celular bine definit, înconjurînd nucleul pe toate părțile și citoplasma cu contur distinct (1).

Somatodimie (*soma* + gr. *didymos* = geamăn). Termen general pentru corpurile alipite ale gemenilor uniți (1).

Somatognozie (*soma* + gr. *gnosis* = cunoaștere). Posibilitatea de a cunoaște diferitele segmente ale corpului (27).

Somatometrie (*soma* + gr. *metron* = măsură). Antropometrie.

Somatopagus (*soma* + gr. *pagos* = care este fixat). Monstru fetal dublu, ale cărui trunchiuri sînt mai mult sau mai puțin unite (1).

Somatoplasmă (*soma* + gr. *plasma* = formație). Protoplasma corpului celular, exceptînd celulele reproducătoare, germinale (1).

Somatopleură (*soma* + gr. *pleura* = parte, latură). Peretele corpului compus din ectoderm și mezoderm somatic, diferite de splanhnopleura; mărginește lateral coelomul (1).

Somatoscopie (*soma* + gr. *skopein* = a vedea). Examenul vizual (ectoscopic) al constituției somatice (7).

Somatotom (*soma* + gr. *tome* = tăiere), sin.: *Embriolom*. Segmentul transversal al unui corp animal organizat după tipul metametamerelor somatice, identice, succesive (1).

Somatotrofină (*soma* + gr. *trophe* = nutriție). Hormon somatotrop.

Somatotrydimus (*soma* + gr. *tri* = trei + *didymos* = geamăn). Monstru fetal cu 3 trunchiuri (1).

Somite. Segmentele somatice ale corpului unui embrion; o serie de segmente perechi ale mezodermului paraaxial compuse din dermatoame, miotoame și sclerotoame (1). ~ **occi-pitale**, denumirea celor 3 sau 4 somite nedistincte din regiunea occipitală, din care se formează mușchii limbii, inervați de nervul hipoglos (1). ~ **preoptice**, condensare de mezenchim care formează mușchii ochiului; se crede că reprezintă o parte din somitele capului (1).

Sömmering, Samuel Thomas von, 1755—1830. *Loevis niger* ~, *Substantia nigra*.

Somn (lat. *somnus*). Stare fiziologică, caracterizată prin inactivitate somatică și abolirea relativă a conștiinței, cauzată de procese neuro-umorale complexe, de dezaferentare nervoasă și acumulare de substanțe fatigante (15).

Somnambulism (lat. *somnus* = somn + *ambulare* = a merge), sin.: *Hipnotatism*, *Lunatism*, *Noctambulism*. Tulburare de conștiință

de tip crepuscular, care apare în timpul somnului și este caracterizată prin păstrarea posibilității de a executa acte motorii complexe (mers la înălțime, pe streășină, parapet, gard etc.) (35).

Somnifer (lat. *somnus* = somn + *ferre* = a aduce). Hipnotic.

Somnolență (lat. *somnolentia*). Stare intermediară între somn și veghe, întîlnită în mod patologic în afecțiuni organice ale creierului (encefalită, tumori) și în diverse intoxicații (de ex. uremică) (32).

Sonantă. Sunet fonetic obținut prin vibrația laringelui (de ex. J, Z) (30).

Sonda (fr. *sondage*). În statistica matematică, subcolectivitate de selecție (7). ~ **mecanică**, subcolectivitate de selecție care este formată din unități ordonate după un criteriu oarecare, alese la anumite intervale (pasuri de numărare) (7). ~ **simplu**, subcolectivitate de selecție care este aleasă la întîmplare, din întreaga colectivitate generală, fără vreo diferențiere prealabilă. Sondajul simplu este repetat sau nerepetat, după cum unitățile au fost sau nu extrase și introduse în selecție de mai multe ori. În cazul unităților complexe, sondajul se numește de serie (7). ~ **tipic**, colectivitatea generală este despărțită în grupe tipice (sau straturi), după una sau mai multe caracteristici. Sondajul tipic poate fi simplu, proporțional (reprezentativ) sau optim (7).

Sondă (fr. *sonde*). Instrument tubular metalic sau de cauciuc, avînd calibre și lungimi diferite, folosit pentru introducerea sau evacuarea lichidelor din organism. Termenul este folosit impropriu și pentru unele instrumente folosite în scop explorator (11). ~ **acustică Zöllner**, vezi Zöllner. ~ **autostatică**, sondă vezicală care se fixează în poziția dorită și se menține ca atare cu ajutorul unui balonaș sau al unui alt sistem pendinte de sondă (11). ~ **canalată**, instrument metalic format dintr-o tijă șențuită, avînd un capăt terminat conic și unul prevăzută cu o rozetă pentru prehensiune (11). ~ **conică**, sondă pentru dilatarea canalelor lacrimale (28). ~ „**à demeure**”, sondă permanentă. ~ **dentară**, instrument de mină folosit în stomatologie. Prezintă o extremitate cu vîrf fin, cu care se poate explora cariile incipiente. Există sub o mare varietate de forme, lungimi și grosimi (38). ~ **permanentă**, sin.: *Sondă „à demeure*”, sondă uretrală sau vezicală lăsată pe loc și fixată pentru un timp oarecare (11). ~ **traheală**, sondă de cauciuc sau material plastic, de diverse dimensiuni, curbă sau dreaptă, prevăzută sau nu cu un balonaș de etanșeizare, folosită pentru întubarea traheei în anestezie (11). ~ **uretrală cu cîrjă**, sondă de gumă sau de material plastic, cu extremitatea

cutată scurt, în unghi de 30°, prevăzută cu orificiu lateral și folosită pentru sondajul prostaticilor (11). ~ **uretrală conică**, sondă de gumă sau de material plastic, la extremitate cu vîrf conic, terminat în bulă (11).

Vezi și: Blakemore, Bowman, Chevassu, Delinotte, Dormia, Friedland, Guyon, Hurst, Itard, Jackson, Kantor, MacDonald, Malécot, Metras, Miller-Abbot, Nélaton, Pezzer, Thilmann.

Sonnenburg. Diformitatea ~, în osteoartrita tuberculoasă a genunchiului, scheletul gambei ajunge să prezinte o incurbare anterioară de compensație, constituindu-se astfel o diformitate în baionetă (24).

Sonometru (lat. *sonus* = sunet + *metron* = măsură). Dispozitiv pentru înregistrarea intensității sonore (20).

Sophora Japonica, sin.: *Soforă*. Plantă din familia *Leguminosae*, ai cărei butoni florari tineri conțin cantități importante de rutină, glicozidă cu acțiune vitaminică P; tinctura are acțiune tonică și stimulantă respiratorie (13).

Sepor (gr. = somn). Stare de somnolență accentuată, care se apropie de comă (27).

Sorbită. Sorbitol.

Sorbitol, sin.: *Siononă*, *Sorbită*. $C_6H_{14}O_6$. Alcool hexavalent care rezultă din reducerea hexozelor (glucoză, fructoză). Se găsește sub formă liberă în diferite specii vegetale (*Rosaceae*, *Palmaceae*, *Vitaceae*). În organismul uman deține rol de intermediar între cetohezoze și aldohexoze; prin reducere dă fructoză, iar prin oxidare dă sorboză. Se utilizează ca diuretic, laxativ și corectiv edulcorant în alimentația diabeticilor (5; 13).

Sorboză. $C_6H_{12}O_6$. Hexoză izomeră cu glucoza, manoză, galactoza și fructoza. Rezultă din oxidarea sorbitolului sub acțiunea florei intestinale (5).

Sorbțiune (lat. = *sorbere* = a sorbi). Teorie susținută de Nasonov, Alexandrov, Troșin, Segal și alții, care presupune că protoplasma celulară are un nivel de sorbțiune care determină permeabilitatea mai mare sau mai mică a celulei pentru o substanță oarecare. Cu cît nivelul de sorbțiune a unei celule, pentru o anumită stare funcțională, este mai mare față de o anumită substanță, cu atît această substanță va pătrunde în măsură mai mare în celulă și invers (6).

Sörensen, Sören Peter Lauritz, 1868—1939. **Metoda** ~, sin.: *Formolitrare*, metodă de titrare a aminoacizilor cu ajutorul formolului, care conduce la formarea derivatului metilenic al aminoacidului respectiv, permițînd titrarea grupărilor acide (carboxilice) rămase libere (5).

Soresi-Brocq. Operația ~, histerectomie în teranexială, cu conservarea anexelor și a marginilor uterului cu vascularizația acestuia (18).

Sorrel, Etienne. Operația ~. 1. Rezecție cuneiformă a unghiului cervicodiazifar, cu răsturnarea penei în corectarea coxei vara (24). 2. Artrodeză extraarticulară de șold cu grefon iliac răsturnat pe trohanter (24).

s.o.s. Abreviere pentru *si opus sit* (13).

Sot-Hall, R. Semnul ~, în afecțiunile coloanei vertebrale, bolnavului în decubit dorsal i se face o flexiune progresivă de coloană din regiunea cervicală în jos; durerea apare la nivelul afecțiunii (24).

Soterie (Laughlin). Termen utilizat pentru denumirea unui tip de nevroză obsesivofobică caracterizată prin căutarea anxioasă a unor condiții de asigurare și protecție contra eventualității unor pericole (35).

Soupault, R. Procedul ~. 1. Refacerea continuității digestive după pancreatectomie cefalică prin implantarea jejunală a bontului pancreatic pe toată tranșa sa de secțiune și fixare cu fire în U (11). 2. Refacerea continuității digestive după gastrectomie totală prin interpunerea între esofag și duoden a unui segment de intestin subțire (11).

Souques, Achille Alexandre, 1860—1944. Semnul ~, sin.: *Fenomenul interosoșilor*, sincinezie de coordonare care se pune în evidență, în cazul leziunilor piramidale, la membrul superior paretic: la mișcarea activă de ridicare a membrului superior se asociază în mod involuntar răsfirarea degetelor (27). **Triada** ~, vezi Zona zoster.

Sourdille. Metoda ~, tip de evidare petromastoidiană parțială constînd din îndepărtarea leziunilor osteitice antroaticale și ruperea cadrului timpanal (30). **Operația** ~, intervenție cofochirurgicală care constă din crearea unei noi ferestre în canalul semicircular extern, prin care să treacă unda sonoră în caz de anchiloză stapedovestibulară otospongiotică (30).

Souttar, H. S. Tubul ~, tub scurt rigid, folosit pentru intubarea esofagului cu stenoză neoplazică; este introdus prin esofagoscopie (11).

Soutter. Operația ~, coborîrea de pe spina iliacă antero-superioară a inserțiilor grupului flexor retractat al șoldului. Dacă această coborîre nu este suficientă, se face o capsulotomie anterioară și o rezecție de creastă iliacă (24).

Sovîrf. Origanum vulgare.

Soxhlet. Aparatul ~, dispozitiv automat pentru degresarea unui preparat (produs) biologic. Este constituit dintr-un balon situat inferior, în care solventul organic folosit pentru degresare se încălzește la fierbere; vaporii for-

mați pătrund într-un recipient superior, care conține preparatul de degresat așezat într-un cartuș din hîrtie de filtru. În momentul în care recipientul superior s-a umplut cu solvent, acesta este decantat prin sifonare în balonul inferior de încălzire, antrenînd totodată și lipidele dizolvate din preparatul supus degresării (5).

Soziodol. Succedaneu al iodoformului, inodor și foarte puțin toxic; este folosit ca antiseptic în tratamentul unor dermatoze, al arsurilor și plăgilor (13).

Sozon-Iaroseviei, P. P. Inelzia ~, incizie în regiunea scapulară, în formă de H cu latura orizontală, urmărind spina omoplatului, iar cea verticală internă urmărind marginea internă a acestuia; practică în scapulectomie (24).

Spalding, Alfred Baker. Semnul ~, radiografia unui făt mort intrauterin arată încălecare excesivă a oaselor craniene, o deflectare a coloanei vertebrale și un aspect voalat al craniului, cînd *exitus*-ul fetal datează de mai multă vreme (18).

Spalding-Richardson. Operația ~, tehnică operatorie ginecologică pentru cura prolapsului genital, constînd din amputația vaginală a corpului uterin, excizia parțială a colului uterin și interpoziția sa subvezicală (18).

Spalier (germ. *Spalier*). Aparat de gimnastică medicală din lemn lustruit, de forma unei scări fixată de un perete (24).

Sparteică. Alcaloid izolat din *Sarothamnus scoparius*, întrebuințat sub forma de sulfat, izovalerianat, camfocarbonat sau camfosulfonat; este antiaritmice și reglator cardiac, ocitocic, iar în doze mari toxic nicotinic (13).

Spasm (gr. *spasmos*). Contractie bruscă a musculaturii involuntare (15). ~ **de acomodatie**, menținerea cristalinelor în stare de contractie acomodativă și după ce a încetat necesitatea acomodatiei (28). ~ **cadaveric**, rigiditate cataleptică. ~ **esofagian**, vezi Acalazie. ~ **facial median Meige**, vezi Meige. ~ **glotie**, Laringospasm. ~ **glotie fonator**, Afonie spastică. ~ **laringian**, Laringospasm. ~ **de torsiune**, sindrom de natură extrapiramidală, caracterizat prin contracturi musculare involuntare persistente, care predomină la musculatura unei jumătăți a corpului, determinînd contorsiuni ale trunchiului și o hiperlordoză (*disbazie lordotică*). Contractura cedează la actele motorii automate și în timpul somnului. Spasmul de torsiune poate surveni ca simptom în cursul encefalitei epidemice sau al bolii Wilson sau poate constitui o boală aparte, boala Ziehen-Oppenheim. Este cunoscut și un spasm de torsiune familial, boala Thomala (27).

Spasmodynia cruciată (Oppenheim). Crampe în mușchii de partea paralizată și dureri în membrele de partea opusă unor leziuni interzînd o parte a măduvei spinării (2).

Spasmodilie (gr. *spasmos* = spasm + *philein* = a iubi). Formă specială de convulsii, care apare la copii, asemănătoare tetaniei, avînd la bază cauze variate (hipocalcemie — ca urmare a unor tulburări paratiroidiene, boli infecțioase febrile etc.) (2).

Spasmolitic (gr. *spasmos* = spasm + *lysis* = dizolvare). Antispastic.

Spasmus nutans. Oscilații puțin ample ale capului, în plan orizontal sau vertical, ce survin în accese de durată variabilă și apar mai ales la copiii mici rahitici. Sint cauzate de o hiperexcitabilitate labirintică (27).

Spasticitate (gr. *spastikos* = care trage înăuntru). Hipertonie musculară piramidală.

Spate (lat. *spatha*). *Dorsum*.

Spatium (lat. = spațiu), sin.: *Spațiu*. Termen general folosit în nomenclatura anatomică pentru a desemna o anumită arie potențială sau reală (1). ~ **intercelulare**, țesut sau cavități interstițiale, aparietale, situate între celule adiacente (1). ~ **intercostale**, spațiu dintre două coaste adiacente; este ocupat de mușchii intercostali și de mănunchiul vasculonervos cu același nume (1). ~ **interfasciale (Tenoni)**, vezi Tenon. **Spatia interglobulară.** Regiune a dentinei, incomplet calcificată și mărginită de sferule calcificate (1). **Spatia interossea metacarp.** Spații în regiunea profundă a mîinii, cuprinse între fascia interosasă anterioară și fascia interosoasă posterioară (1). **Spatia interossea metatarsi.** Spații profunde ale piciorului, delimitate de fascia inferioară plantară și fascia interosoasă dorsală (1). ~ **intervaginale bulbi oculi**, *Spatium interfasciale* (Tenoni), vezi Tenon. **Spatia intervaginală cervi optiei.** Denumirea spațiilor subdural și subarahnoidian ale tractului optic (1). ~ **pericoroideale**, spațiu virtual între scleră și coroidă (1). ~ **perilymphaticum**, porțiune a vestibulului urechii, care se găsește exact în dreptul ferestrei ovale; este umplută cu perilimfă și comunică cu spațiul subarahnoid prin apeductul cohlear (1). ~ **perineuronale**, spații tisulare care înconjură neuronul (1). ~ **retroperitoneale**, spațiu situat înnapoia peritoneului, în fața coloanei vertebrale și mușchilor lombari; în el se află rinichii, glandele suprarenale, aorta, vena cavă inferioară și trunchiul simpatic (1). ~ **retropubieum**, sin.: *Fosa uracală*, *Spațiul prevezical*, *Spațiul Retzius*, spațiu situat imediat deasupra și înnapoia pubisului, între peritoneu și suprafața posterioară a mușchiului drept abdominal (1). **Spatia zonularia.** Canalul Petit. Vezi Petit.

Spatulă (fr. *spatule*). 1. Instrument chirurgical folosit pentru protejarea țesuturilor moi în timpul rezecțiilor osoase (24). 2. Instrument folosit pentru recoltarea din creozot a secțiunilor efectuate la microtom și întinderea lor pe lamă

pentru a fi montate (2). ~ **dentară**, instrument cu lamă plată din lemn, metal, agat, tantal etc., folosit în stomatologie pentru diferite manopere în clinică sau în laboratorul de tehnică dentară (38).

Spațiu (lat. *spatium*). *Spatium*. ~ **aerifer**, spațiu în țesuturi, plin cu aer sau cu alte gaze (de ex.: sinusurile paranazale, fornixul gastric etc.) (1). ~ **antecubital**, spațiu triunghiular situat pe fața anterioară a cotului, folosit adesea ca loc pentru venopuncură (1). ~ **apical**, spațiu la nivelul vârfului unei rădăcini dentare; în cazuri patologice se lărgiște și dă imagini radiografice specifice (38). ~ **arahnoidian**, *Cavum subdurale*. ~ **articular**, spațiu virtual dintre cele 2 (sau mai multe) epifize osoase, care formează articulația. Este delimitat de cartilajele diartrodiale, de capsula articulară și de sinovială. Toate aceste formațiuni fiind transparente la razele Röntgen, articulația apare pe radiografie ca o „interlinie articulară”, spațiu aparent real, de o anumită grosime (24). ~ **circum-lental**, spațiu dintre corpul ciliar și ecuatorul cristalinului (1). ~ **complementar**, porțiunea cavității pleurale din jurul inserției diafragmului, care nu este ocupată de plămîn în timpul inspirației obișnuite (1). ~ **corneal**, spațiu interstițial situat între lamele substanței proprii a corneei (1). ~ **evadrangular**, sin.: *Patru-lateralul humerotricipital*, *Spațiul humerobirondotricipital*, diviziunea laterală a spațiului triunghiular mare al umărului; prin el trec vasele circumflexe humerale posterioare și nervul axilar (1). ~ **discovertebriligamentar**, termen folosit de De Sèze pentru a atrage atenția asupra regiunii conjunctive dintre ligamentul vertebral anterior, disc și marginea vertebrei, regiune favorabilă dezvoltării osteofitelor vertebrale (24). ~ **endolimfatic**, spațiu care conține sacul endolimfatic situat înapoia porțiunii petroase a osului temporal și comunicînd cu apeductul vestibular (1). ~ **epidural**, spațiu cuprins între dura mater și tabla internă a craniului sau a canalului rahidian (26). ~ **faseial**, spațiu virtual situat între pături de țesut conjunctiv (1). ~ **humerobirondotricipital** (Velpéau), Spațiul cvadrangular. ~ **de inocluzie**, distanța dintre arcadele dentare, cînd acestea nu sînt în contact. În mod fiziologic, cînd mandibula se află în repaus este de 2—3 mm (39). ~ **inter-mediar**, *Mediastinum*. ~ **interpeduncular**, *Fossa interpeduncularis*. **Spații interproximale**. Spațiile dintre 2 dinți vecini, care pornesc de la suprafața (punctul) de contact interdentar și se deschid vestibular, lingual, cervical sau ocular. După direcția deschiderilor se numesc: spațiu interproximal vestibular (bucal), spațiu interproximal oral (lingual); spațiu interproximal cervical; nișe de masticăție. Prin pierderea

contactului interdentar aceste spații se măresc, devenind diasteme sau treme (39). ~ **interseptoalvular**, fisura embrionară îngustă între valvula stîngă a sinusului venos și *septum primum*, după ce se dezvoltă aceasta din urmă (1). ~ **intervaginal al nervului optic**, spațiu subdural și subarahnoidian al tecilor nervului optic (28). **Spații interuloase**. Spații în placentă, cu care comunică vasele materne dezvoltate din lacunele trofoblastice (1). ~ **minim de vorbire**, distanța minimă dintre arcadele dentare necesară vorbirii. Cel mai mic spațiu de vorbire este cel necesar pentru pronunțarea literei „S” (39). ~ **mort anatomic**, denumirea spațiului cuprins între căile aeriene superioare: trahee, bronhiile mari și bronhiole, cu excepția celor respiratorii; aerul din acest spațiu păstrează compoziția aerului inspirat (34). ~ **mort fiziologic**, spațiu care cuprinde, pe lingă spațiul mort anatomic, alveolele normal ventilate, dar slab sau deloc irigate (raport V/P supraunitar), alveolele cu compoziție eterogenă a gazelor, precum și teritoriile inegal ventilate din cauza unei distribuții neuniforme; de fapt, noțiunea de spațiu mort fiziologic nu se referă la un spațiu anatomic, ci la o anumită cantitate din aerul ventilat care nu participă la schimbul gazos. După Rossier, spațiul mort fiziologic reprezintă acea cantitate de aer cu compoziție alveolară ($O_2 = 14,2\%$, $CO_2 = 5,5\%$) care, în cursul respirației, vine în contact cu capilarele pulmonare, iar în expirație are compoziția aerului inspirat (34). ~ **omotricipital**, Spațiul triunghiular mic. ~ **palmar median**, spațiu fascial al mîinii situat între ariile tenară și hipotenară, separate prin septurile palmare medial și lateral (1). ~ **pelvirectal**, spațiu ocupat de țesut conjunctivogrăsos cuprins între pereții rectului și pereții laterali ai excavației (18). ~ **perforat anterior**, *Substantia perforata anterior*. ~ **perforat posterior**, *Substantia perforata posterior*. ~ **perilenticular**, spațiu care înconjură cristalinul (1). **Spații perineurale**. Spații în teaca rădăcinii nervilor cranieni prin care trece lichidul cerebrospinal (1). ~ **perinuclear**, spațiu care înconjură nucleul; în el se deschide spațiul dintre cele două membrane nucleare și capetele centrale ale reticulului endoplasmic (1). ~ **periodontal**, spațiu din jurul dintelui, în care se găsesc formațiuni parodontale. Are o lărgime neuniformă în raport cu funcția și cu mișcarea dintelui în alveolă, variînd între 0,17 mm lărgime biologică și 0,35 mm la marginea alveolei (38). ~ **perisinooidal**, Spațiul Disse, vezi Disse. ~ **perivitelin**, spațiu format la ouăle mamiferelor în timpul maturăției, între ou și zona pelucidă, în care apar corpii polari (1). ~ **portal**, sin.: *Arie portală*, aria dintre lobulii hepatici, conținînd țesut conjunctiv, artere, vene, canale

biliare, nervi și limfatice (1). ~ **prepuțial**, spațiu virtual între prepuț și glandul penisului, reprezentat prin două depresiuni puțin adânci de fiecare parte a frului prepuțial (1). ~ **prevezical**, *Spatium retropubicum*. ~ **prezonular**, porțiunea ochiului care cuprinde irisul, cristalul, corpul ciliar și corpul vitros (1). ~ **rectovezical**, porțiunea cea mai declivă a cavității peritoneale la bărbat, situată între vezica urinară și rect (1). ~ **retrofaringian**, spațiu situat înapoia faringelui, conținând țesutul areolar prevertebral (1). ~ **retroparotidian**, spațiu virtual situat între suprafața medială a glandei parotide și peretele lateral superior al faringelui (1). ~ **semilunar Traube**, vezi Traube. ~ **suboeluzal dentar**, spațiu interocluzal obținut cu dinții artificiali antagoniști în contact, în scopul măririi eficienței masticatorii și al echilibrării ocuziei, realizat prin crearea unor depresiuni pe suprafețele ocuzale plane ale acestor dinți. Majoritatea dinților artificiali de tip funcțional prezintă astfel de spații (39). ~ **suprasternal**, Spațiul Burns, vezi Burns. ~ **supravaginal**, continuarea spațiului Tencn în lungul părții externe a tecii durale a nervului optic (1). ~ **triunghiular cervical posterior**, spațiu topografic situat deasupra claviculei între mușchii sternocleidomastoidian, trapez și osul occipital (1). ~ **triunghiular mare**, spațiu de formă triunghiulară în peretele posterior al axilei, mărginit de mușchii *teres major*, *teres minor* și gîtul chirurgical al humerusului; este împărțit de capătul lung al tricepsului în spațiile cvadrangulare și triunghiular mic (1). ~ **triunghiular mic**, sin.: *Spațiul cmotricipital*, diviziunea medială a spațiului triunghiular mare; prin ea trece *artera circumflexa scapulae* cu venele comitante (1). ~ **vulnerabil Peacock**, vezi Peacock.

Vezi și: Bogros, Burns, Disse, Fontana, Holzknacht, Kiernan, Larrey, Littré, Retzius, Virchow-Robin.

Spălătură. Introducerea de lichid într-o cavitate fiziologică sau patologică a organismului pentru a o curăța sau dezinfecă (32). ~ **aticală**, metodă terapeutică utilizată pentru îndepărtarea depozitelor colesteatmateose din atică (30). ~ **auriculară**, metodă terapeutică utilizată pentru îndepărtarea cerumenului, a dopurilor epidermice sau a corpurilor străine din conductul auditiv extern (30). ~ **baritată**, climă înaltă de bariu, efectuată în scopul de a provoca dezinvația colonului într-o invaginație colocolică la copil (11). ~ **bronșică**, metodă pentru căutarea bacilului Koch. Se introduce un cateter de cauciu în bronhia tributară segmentului afectat și prin el 10 ml ser fiziologic, care apoi se aspiră; se caută în aspirat bacilul acidoalcoolorezistent (34). ~ **pleu-**

rală, metodă terapeutică utilizată în pleureziile purulente (tuberculoase sau nu), în vederea eliminării puroiului. Constă din puncție pleurală cu evacuarea puroiului fluid și introducerea în pungă a serului fiziologic sau a unei alte soluții de deterjare și evacuarea ulterioară pe același ac sau pe un altul în curent continuu (34). ~ **sinuzală**, metodă terapeutică utilizată pentru golirea sinusului maxilar de conținutul purulent, care se efectuează după puncția lui prin meatul inferior (30).

Spărgători de forțe. Întrerupători de presiune.

Specie (lat. *species*). Subdiviziune a genului (32).

Specific (lat. *specificus*). Termen consacrat pentru a defini o categorie de leziuni inflamatorii, la care se găsesc caractere comune, din punct de vedere histopatologic, fiind vorba de inflamații productive (proliferative) cu formare de foliculi constituiți din elemente celulare asemănătoare și cu aranjament mai mult sau mai puțin tipic (sifilis, tuberculoză etc.) (2).

Specificitate (lat. *specificus* = specific). 1. Ansamblul caracterelor care alcătuiesc o anumită specie, aparținând exclusiv acesteia (32). ~ **imunologică**, calitatea unui anticorp de a reacționa numai cu antigenul care a indus formarea, lui, precum și calitatea unui antigen de a reacționa numai cu anticorpul a cărui formare a indus-o (3).

Specii (lat. *species*). Amestecuri de plante sau părți din plante, uscate, mărunțite, cu sau fără adaos de alte substanțe medicamentoase și care servesc la prepararea soluțiilor extractive apoase (13).

Spectrocolorimetru. Instrument pentru detectarea discromatopsiei (28).

Spectrofotometru. Aparat pentru determinarea prin comparație a intensității unei iradiatii, de anumită lungime de undă, după ce aceasta a trecut printr-o soluție de cercetat și prin martorul-etalon. Spectrofotometrele sînt vizuale (cu galvanometru cu oglindă), fotoelectrice sau cu înscriere directă pe placă fotografică. Sînt folosite în biologie pentru măsurarea concentrației diferiților componente dintr-un preparat, permițînd determinarea unor cantități de ordinul de mărime a 0,1 — 10 μg, cu o precizie de 0,5 — 1% (5).

Spectroscopie (lat. *spectrum* = apariție + gr. *skopein* = a vedea). Mijloc de identificare a corpurilor, prin proprietatea lor de a absorbi anumite raze ale spectrului solar (23). ~ **moleculară**, studiu calitativ al spectrelor moleculare; este în special spectroscopie de absorbție. Spectrele moleculare, ca și cele atomice sînt caracteristice nu numai pentru particulele substanței respective, ci și pentru clasa de compuși din

care face parte molecula emițătoare sau absorbantă (6).

Spectru (lat. *spectrum* = apariție). Totalitatea radiațiilor electromagnetice simple rezultate după desfacerea unei radiații complexe; desfacerea se realizează prin dispersie cu ajutorul instrumentelor speciale, astfel încât fiecare radiație cu o anumită lungime de undă este separată fizic de radiațiile cu lungimi de undă învecinate (5). ~ **de absorbție**, spectrul dat de o radiație după ce a traversat un mediu absorbant pentru unele radiații monocromatice. Un asemenea spectru prezintă linii (benzi) întinse în zonele corespunzătoare frecvențelor absorbite. Spectrul de absorbție este caracteristic pentru substanța care a absorbit lungimile de undă respective (5). ~ **de benzi**, Spectru chimic. ~ **chimic**, sin.: *Spectru molecular*, *Spectru de benzi*, spectru de emisie al unei substanțe în stare de gaz molecular și adus la incandescență. Este constituit din benzi luminoase, continue sau discontinue, adeseori sub formă de linii foarte apropiate (5). ~ **de emisie**, spectru obținut prin dispersarea radiației emise de o anumită sursă, urmare a excitației acesteia; un asemenea spectru prezintă linii (benzi) de anumite frecvențe, caracteristice pentru sursa care emite radiația (5). ~ **de flacără**, spectru de emisie a unei substanțe pusă în flacără unui bec Bunsen. Acest spectru este folosit în analiza flam-spectrofotometrică (5). ~ **molecular**, Spectru chimic. ~ **solar**, ansamblul radiațiilor solare supuse dispersării printr-o prismă, care separă radiațiile componente după lungimea lor de undă. Constă dintr-o suită continuă de radiații vizibile, colorate în roșu, portocaliu, galben, verde, albastru, indigo și violet (5). ~ **vizibil**, benzi variat colorate, în care este decompusă lumina în trecere printr-o prismă sau cristal, reprezentând diferitele lungimi de undă ale energiei radiante (28).

Specul (lat. *speculum* = oglindă). Instrument destinat a îndepărta pereții unui conduct natural, în scopul explorării vizuale directe a pereților lui (18). ~ **auricular**, Otoscop. ~ **nazal**, instrument utilizat pentru explorarea vizuală a foselor nazale prin rinoscopie anterioară (30). ~ **vaginal**, sin.: *Colpostat*, specul folosit pentru explorarea vaginului și colului uterin (18).

Vezi și: Cusco, Killian, Politzer, Sims.

Spee, Ferdinand von, 1855—1937. **Centrul** ~, centrul sferei pe suprafața căreia curba Spee formează un segment. Este un punct geometric convențional, care coincide anatomic cu *crista galli* (39). **Curba** ~, sin.: *Curba sagitală de ocluzie*, linie curbă antero-posterioară imaginată, pe care o formează cuspizii vestibulari ai dinților posteriori, începând de la cuspidul vestibular al primului molar și pînă la cuspidul vesti-

bulari ai ultimului molar, avînd concavitatea la nivelul primului molar inferior (39).

Speed, J. S. **Operația** ~, artrosinteză sternoclaviculară (24).

Speed-Kellog. (Speed, J. S.; Kellog, H.) **Operația** ~, rezecție artroplastică a capului radial, al cărui bont este îmbrăcat într-o cupă de vitaliu (24).

Spelectomie (lat. *spelaeum* = peșteră + gr. *ektome* = excizie). Ablația chirurgicală a unei caverne pulmonare (11).

Speleoscopie (lat. *spelaeum* = peșteră + gr. *skopein* = a vedea). Examenul cavității unei caverne pulmonare, cu ajutorul unui aparat asemănător endoscopului, introdus prin canala unui trocar (34).

Speleostomie (lat. *spelaeum* = peșteră + gr. *stoma* = gură, deschidere). Deschiderea operatorie și punerea în suprafață a unei caverne pulmonare tuberculoase după cauterizarea leziunilor (abcese vecine, fistule bronșice) (11).

Speleotomie (lat. *spelaeum* = peșteră + *tome* = tăiere), sin.: *Cavernotomie*. Deschiderea chirurgicală a unei caverne pulmonare situată aproape de perete (34).

Vezi și: Magnin-Hanish.

Spence. Aliaj ușor fuzibil de culoare gri-deschis, obținut din amestecarea prin topire de sulfuri de fier, plumb, zinc și antimoniu, cu adaos de sulf, folosit pentru ștanțele de plăci metalice și pentru modelele turnate în amprente luate cu materiale termoplastice (39).

Speranță matematică, Momentul de ordinul întâi al unei variabile aleatorii (37).

Spermăceti, sin.: *Cetaceu*, Produs obținut din cavitățile pericrariene ale balenei *Physeter macrocephalus* constituit din palmitat de cetil și cantități mai mici de esterii ai acizilor lauric, stearic, miristic; are acțiune emolientă și este folosit mult în cosmetică (13).

Spermatecă (gr. *sperma* = sămînță + lat. *theca* = teacă). Organ al insectei femele destinat înmagazinării spermatozoizilor. Morfologia particulară a acestui organ este folosită în sistematică (31).

Spermatidă. Celulă germinală masculină rezultată prin diviziunea spermatoцитului care își reduce la jumătate numărul cromozomilor. Spermatozidele se transformă ulterior în spermatozoizi (1).

Spermatocitită (gr. *sperma* = sămînță + *kystis* = vezică + *-ită*). Inflamație a veziculelor seminale, apărînd în cursul prostatitelor prin propagarea infecției în canalele ejaculatoare respective. Veziculele seminale se tumefiază și apare un exsudat caracteristic, în funcție de agentul patogen în cauză (2). ~ **gonococică**, formă etiologică de spermatocitită, complicație a gonoreei, caracterizată prin existența unui

exsudat cataropurulent, cu infiltrat inflamator granuloplasmocitar (2). ~ **tuberculoasă**, formă etiologică de spermatoцитită, cu focare cazecase de dimensiuni variabile, care se pot ramoli și pot da fistule, eventual flegmoane perineale; uneori se produce o petrificare prin calcifiere a maselor cazeoase (2).

Spermatoцит (gr. *sperma* = sămînță + *kytos* = celulă). Celulă provenită din ultima generație de celule spermatogonii și în care s-a acumulat material nutritiv în citoplasmă, mitocondriile au devenit mai active, au apărut granule și vacuole de secreție; ulterior se divide de două ori succesiv, reducîndu-și la jumătate numărul cromozomilor și dînd naștere la spermatoide (1).

Spermatoгенезă (gr. *sperma* = sămînță + *genesis* = naștere). Procesul de formare și dezvoltare a spermatozoizilor (15).

Spermatoгоние (gr. *sperma* = sămînță + *gone* = producere). Celulă germinală masculină primitivă situată lingă membrana bazală a tubilor seminiferi. Prin proliferare dau mai multe generații, din care ultima, sporindu-și mult volumul și diferențiindu-se, devine spermatoцит de primul ordin (1).

Spermatoграмă (gr. *sperma* = sămînță + *gramma* = înscriere). Spermogramă.

Spermatoree (gr. *sperma* = sămînță + *rhoia* = curgere). Eliminarea de spermă pe uretră în afara actului sexual (11).

Spermatozoid (gr. *sperma* = sămînță + *zoon* = animal + *eidos* = formă), sin.: *Celulă spermatică*, *Spermatozoen*, *Spermie*. Celula germinală masculină matură. La om are o lungime de 50 — 60 μ și i se distinge un cap, un corp și o coadă; prezintă mișcări undulatorii (1).

Spermatozoon (gr. *sperma* = sămînță + *zoon* = animal). Spermatozoid.

Spermidină. Bază organică azotată, existentă în spermă (5).

Spermie (gr. *sperma* = sămînță). Spermatozoid.

Spermină. Baza organică poliazotată derivată din putresceină și metionină, prezentă în spermă sub formă de difosfat. Se găsește de asemenea și în cornee, iris, umoarea vitroasă, coroidă, precum și în pancreas și alte organe (5).

Sperminooxidază. Vezi Aminooxidaze.

Spermogramă (gr. *sperma* = sămînță + *gramma* = notare), sin.: *Spermatoграмă*. Examenul cantitativ și calitativ, macroscopic și microscopic al spermei, cu redarea tabelară a rezultatelor, util în endocrinologie, în medicina legală etc.; este examenul fundamental în diagnosticul sterilității masculine (7).

Spermophilus leptodaetilus. *Citellus citellus*.

Sphaerophorus. Gen din familia *Bacteroidiaceae*, clasa *Schizomyces*, cuprinzînd bacili anaerobi pleomorfi, nesporulați, mobili sau

imcbili, grămnegativi; sînt întlniți în tubul digestiv și tractul urogenital la om și animale. Se izolează din infecții gangrenoase sau purulente ale omului. *Specia tip*: *Sphaerophorus necrophorus* (3).

Sphenion. Termen craniometric pentru punctul situat la extremitatea anterioară a suturii sfenoparietale (1).

Spherită. Organism vegetal de formă rotundă, care parazitează citoplasma amîbelor (31).

Sphineter (gr. *sphinkter* = care strînge tare), sin.: *Sfincter*. Mușchi orbicular, care determină prin contractarea sa închiderea unor orificii anatomice (15). ~ **ampullae hepatopancreaticeae**, sin.: *Sfincterul Oddi*, complex muscular sfincterian și dilator al porțiunii de vărsare a canalelor ccedoc și pancreatic principal în duoden (1). ~ **ani externus**, înel muscular striat care înconjură orificiul anal; are o porțiune subcutanată, una superficială și alta profundă (1). ~ **ani internus**, înel muscular neted rezultat din îngreșarea pături interne (circulare) a canalului anal (1). ~ **duetus choledoei**, mușchi neted inelar al porțiunii inferioare a canalului coledoc, înaintea joncțiunii sale cu canalul pancreatic principal, la vărsarea lor comună în duoden (1). ~ **urethrae**, sistem de fibre netede și striate care înconjură și reglează dinamica porțiunii superioare a uretrei (1). ~ **urethrae membranaceae**, sistem de fibre musculare striate, voluntare, care înconjură porțiunea membranoasă a uretrei la bărbat; la femeie, fibrele musculare analoge înconjură porțiunea proximală a uretrei (1). ~ **vesicae**, sistem de fibre musculare netede, care continuă tunica musculară a vezicii urinare, înconjurînd gîtul vezicii și coborînd și peste partea superioară a uretrei membranoase. Aceste fibre sînt situate, în partea lor distală, în interior față de fibrele striate ale *sphincter urethrae membranaceae* (1).

Spică (lat. *spica* = spic). Bandaș-spică.

Spicula (lat. *spiculum* = virf ascuțit, spic).

1. Os mic în formă de spic sau fragment de os (1). 2. Os în formă de ac (1).

Spiegelhel (Spigelius), Adriaan van, 1578—1625. *Linia semilunară* ~, *Linea semilunaris*. **Lobul caudat** ~, *Lobus caudatus*.

Spiegler, Eduard, 1860—1908. **Tumoarea** ~, tumoare cilindromatoasă benignă a pielii capului (12).

Spiegler-Fendt (Spiegler, E.; Fendt, H.). **Sarcoid** ~, sin.: *Limfocitom cutanat benign*, *Reticuloză limfocitară benignă*, hiperplazie limfoidă circumscrisă, benignă, caracterizată clinic prin tumorete emisferice, netede, elastice cu evoluție cronică (12).

Spielmeier-Vogt (Spielmeier, Walther; Vogt, Heinrich). Vezi Degenerescență cerebro-maculară.

Spîjarnî-Küntscher. **Osteosinteză** ~, csteo-sinteză cu cui Küntscher (24).

Spiller-Frazier. **Operația** ~, sin.: *Neurotomie retrogasseriană*, secționarea rădăcinii retrogasseriene, pe cale subtemporală, în nevralgia trigeminală (26).

Spina (lat. = virf ascuțit), sin.: *Spină*. Proces ascuțit al unui os; proeminență ascuțită (1). ~ *angularis*, *Spina ossis sphenoidalis*. ~ *bifida*, malformație congenitală a canalului vertebral, înfîlnită mai ales în regiunea lombosacrală și caracterizată prin lipsa de sudură a arcurilor vertebrale ale uneia sau mai multor vertebre. După situația conținutului rahidian se disting: a) *s.bifida* chistică (mielocelul, mielocistocelul, meningocelul), caracterizată prin hernierea meningelui și măduvei; b) *s.bifida* ocultă, limitată numai la existența dehiscenței osoase, fără hernierea conținutului canalului vertebral (27). ~ *helicis*, proeminență anterioară a cartilajului pavilionului urechii în regiunea helixului (1). ~ *ischiadica*, eminență ascuțită, unghiulară, situată pe marginea posterioară a corpului ischionului; formează marginea inferioară a marii găuri ischiadice (1). ~ *mentalis*, sin.: *Apoziză geni*, tubercul unic sau dublu situat de fiecare parte a corpului mandibulei lângă linia mediană, pe care își au originea mușchii genioglos și genioidian (1). ~ *nasalis anterior maxillae*, proces median ascuțit format de prelungirea anterioară a celor două maxile la marginea inferioară a deschiderii piriforme a nasului (1). ~ *nasalis ossis frontalis*, proeminență medială, ascuțită, care coboară de la procesul nazal al osului frontal (1). ~ *nasalis posterior ossis palatini*, proces format de unirea extremităților mediale ale marginilor posterioare ale celor două case palatine; dă inserție mușchiului uvulei (1). ~ *ossis sphenoidalis*, sin.: *Spina angularis*, proiecția în jos a unei mici lame osoase pornită din extremitatea posterioară a aripii mari a sfenoidului; dă inserție ligamentului sfenomandibular și unora din fibrele mușchiului *tensor veli palatini* (1). ~ *scapulae*, platou osos puternic, triunghiular, atașat oblic pe fața posterioară a scapulei, pe care o împarte în două teritorii inegale: fosa suprascapuloasă și fosa infrascapuloasă (1). ~ *suprameatum*, Spina Henle, vezi Henle. ~ *trochlearis*, proeminență mică pe peretele medial superior al orbitei; dă inserție inelului fibrocartilagos cu rol de scîpete pentru mușchii oblici superiori (1). ~ *tympanica major*, capătul ventral al inelului timpanic (1). ~ *tympanica minor*, capătul dorsal al inelului timpanic (1). ~ *ventosa*,

sin.: *Dactilită tuberculoasă*, leziuni tuberculoase ale oaselor degetelor și metacarpienilor înfîlnite mai ales la copii; osul se rarefiază în jurul canalului medular, locul său fiind ocupat de o masă cazeoasă, iar periostul se îngroașă prin depuneri de straturi osoase (2).

Spinalgie (lat. *spina* = șira spinării + *algos* = durere). Durere în coloana vertebrală (4).

Spinaliom. Epiteliom spinocelular.

Spină (lat. *spina* = virf ascuțit). *Spina*. **Spine iliace**. Denumire pentru cele 4 spine ale osului iliac. Extremitatea anterioară a crestei iliace formează *spina iliaca anterior superior*; extremitatea posterioară formează *spina iliaca posterior superior*. *Spina iliaca anterior inferior* este situată pe marginea anterioară a osului iliac, iar *spina iliaca posterior inferior* este cea de pe marginea posterioară, separată de spina superioară posterioară respectivă printr-o fisură (1). ~ *neurală*, partea care include arcul neural al vertebrelor tipice (1). ~ *pubiană*, *Tuberculum pubicum*. ~ *tibiei*, *Eminentia intercondylaris tibiae*.

Vezi și: Civinini, Henle, Spix.

Spinterism (gr. *spinther* = scînteie). Tip de halucinații vizuale elementare (fotoame) constind din vederea unor scînteii (35).

Spintermetru (gr. *spinther* = scînteie + *metron* = măsură). Aparat de măsurare a diferenței de potențial al curentului electric, prevăzut cu 2 bile metalice situate la distanțe reglabile. Între acestea se produce o descărcare electrică în momentul în care diferența de potențial învinge rezistența aerului (36).

Spinozism. Lichen spinulos.

Spirală (lat. *spira* = înfășurare). Curbă care se învîrtește în jurul unui punct sau ax (32).

Vezi și: Curschmann.

Spiramicină. Antibiotic izolat din mediile de cultură de *Streptomyces ambifaciens*, avînd spectru antibacterian asemănător celui al penicilinei și eritromicinei; este indicat mai ales în stafilocociile penicilino-rezistente (13).

Spirema (gr. *speirema* = încolăcire). Panglică de cromatină în profaza meiozei sau mitozei, care se segmentează și se condensează pentru a forma cromozomii (1).

Spiril (gr. *speira* = încolăcire). Bacterie de formă spiralată în corp rigid și mobilă datorită unui mînunchi de cili terminali (3).

Spirillum. Gen de bacterii spiralate, conținînd de obicei granulații de volutină; sînt mobile datorită unui mînunchi de cili, prezent la unul sau ambele capete. Se dezvoltă bine pe mediile obișnuite, cu excepția *S.volutans* (specie saprofită) și *S.minus*. Specia *S.minus*

este patogenă pentru om, maimuță, șobolan și cobai, la care provoacă sodoku (3).

Spiritus (lat. = suflare, emanație). **Spirit**. ~ **mindereri**, soluție alcoolică de acetat de amoniu (13).

Spirochaeta, sin.: *Spirochetă*. Microorganism din familia *Spirochaetaceae*, cu corp spiralat, flexibil, animat de mișcări (12).

Spirochetă. *Spirochaeta*.

Spirochetoză. Denumire generică pentru boli provocate de spirochete (8). ~ **biliohemoglobininurică**, Leptospiroză icterohemoglobininurică.

Spirograf (lat. *spirare* = a respira + *graphin* = a scrie). Aparat cu ajutorul căruia se înregistrează și se determină volumele și debitele respiratorii (34).

Spirometrie (lat. *spirare* + a respira + *metron* = măsură). Metodă de măsurare a capacității respiratorii cu ajutorul spirometrului (24).

Spirometru. Aparat pentru măsurarea volumului de aer mobilizat în cursul respirației (15).

Spironolactonă. Compus cu structură steroidică, antagonist al aldosteronei; are acțiune diuretică, cu eliminare mărită de sodiu și excreție moderată de potasiu. Determină dispa-riția progresivă a edemelor și a ascitei și o scădere ponderală importantă. Indicat în hiperaldosteronism secundar, ciroză cu ascită, edeme ireductibile cu retenție sodică, sindrom nefrotic (13).

Spirit (lat. *spiritus* = suflare, emanație), sin.: *Spiritus*. Termen folosit pentru alcoolul etilic sau pentru unele soluții alcoolice (32). ~ **amoniu anisat**, soluție alcoolică de ulei de anason și hidroxid de amoniu; are acțiune expectorantă (13). ~ **medicamentos**, soluție obținută prin dizolvarea unor substanțe active în alcool de diferite concentrații (13).

Spital (germ. *Spital*). Instituție medico-sanitară cu paturi, de tip curativo-profilactic, prin care se asigură asistența medicală a bolnavilor internați. Spitalul are în structura sa: secții cu paturi, servicii tehnico-medicale, servicii administrativ-gospodărești. *Tipurii*: spital de medicină generală, în care se acordă asistență spitalicească nespecializată, spitalul neavând secții de specialitate și nefiind încadrat cu medici specialiști (apar de obicei în mediul rural și în unele întreprinderi și au un număr mic de paturi); spital general, spital în care se acordă asistență spitalicească cel puțin în specialitățile medicale de bază (medicină internă, chirurgie, pediatrie, obstetrică-ginecologie, boli contagioase); spital de specialitate (pediatrie, de urgență, boli contagioase, obstetrică-ginecologie, tuberculoză etc.), în care

se acordă asistență spitalicească în specialitățile cărora le corespund secțiile respective; spital clinic, spital în care paralel cu activitatea de asistență medicală, în cadrul secțiilor clinice se desfășoară și procesul de învățămînt medical universitar și postuniversitar (29).

Spitalizare. Internare în spital în vederea stabilirii diagnosticului și aplicării tratamentului (29). ~ **la domiciliu**, formă de asistență medicală prin care un bolnav de o afecțiune ușoară sau de o boală cronică este tratat chiar la domiciliu de către medicul specialist din policlinica teritorială, medicul de circumscripție și personalul mediu (29).

Spitzka, Edward Charles, 1852—1914. **Înerușirea piriformă** ~, *Decussatio lemniscorum*.

Spitzky. **Masa** ~, aparat folosit în reeducarea prehensiunii; constă dintr-o masă cu orificii, prin care trec bare de lemn de dimensiuni crescînde, de care se atîrnă greutatea (24).

Spix, Johann Baptist, 1781—1826. **Spina** ~, *Lingula mandibulae*.

Spinț. *Adonis vernalis*.

Spinz. *Helleborus purpureus*.

Spinzurare (lat. *expndiolare* = a spînzura). Compresiunea gîtului prin laț, în care forța de compresiune este realizată de greutatea corpului, ducînd la moarte prin asfixie mecanică (23). ~ **atipică**, spînzurare cu nodul așezat lateral sau în față (23). ~ **completă**, spînzurare în care corpul atîrnă liber în laț (23). ~ **incompletă**, spînzurare în care o parte a corpului este sprijinită (23). ~ **tipică**, spînzurare cu nodul așezat la ceafă și corpul atîrnat liber în laț (23).

Splanhniectomie (*splanhno-* + gr. *ektome* = excizie). Rezecția operatorie a nervilor splanhnici (11).

Splanhno- (gr. *splanchnos* = viscer). Element de compunere care introduce în termeni referirea la un viscer sau la nervul splanhnic (32).

Splanhnoeraniu (*splanhno-* + gr. *kranion* = craniu). *Cranium viscerale*.

Splanhnomegalie (*splanhno-* + gr. *megas* = mare). Megalosplanhnie.

Splanhnomierie (*splanhno-* + gr. *mikros* = mic). Microsplanhnie.

Splanhnopleură (*splanhno-* + *pleură*). Perețele compus din endoderm și pătura splanhnică a mezodermului lateral (1).

Splenectomie (*spleno-* + gr. *ektome* = excizie). Extirparea chirurgicală a splinei, efectuată frecvent în diferite hemopatii. Are indicație majoră în anemia hemolitică microsferocitară (tip Minkowski — Chauffard), boala Werlhof, neutropenia sau pancitopenia splenică. În alte anemii hemolitice, boala Banti, porfirie congenitală, boala Gaucher, hemoglo-

binoze etc., rezultatele sînt variabile (19). ~ **subcapsulară**, intervenție chirurgicală cu indicație excepțional de rară, constînd din ablația splinei lăsînd capsula sa pe loc (11).

Splinită (gr. *splen* = splină + *-ită*). Lienită.

Splenium (lat. = compresă, bandă, legătură). Structură în formă de bandă (1). ~ **corporis callosi**, extremitatea posterioară rotunjită a corpului calos (1).

Splenizare (gr. *splen* = splină). Stare a plămînului asemănătoare cu splina (în ceea ce privește consistența și culoarea), datorită unei staze accentuate cu edem sau în cursul unei pneumonii hipostatice prin organizarea exsudatului fibrinohemoragic, ca urmare a unei insuficiențe sau chiar absenței acțiunii proteolitice a granulocitelor din exsudatul inflamator (2).

Spleno- (gr. *splen* = splină). Element de compunere pentru termeni referitori la splină (32).

Splenoцит (*spleno-* + gr. *kytos* = celulă). Element reticulohistocitar caracteristic al țesutului splenic (19).

Splenoceleisis (*spleno-* + gr. *kleisis* = închidere). Vezi Schiassi.

Splenocontractie (*spleno-* + lat. *contractio* = strîngere). Test pentru aprecierea contractilității splenice. După injectarea unui miligram de adrenalină se urmărește: fie modificarea de volum a splinei, fie creșterea elementelor figurate ale singelui. Normal, după 20 minute, hematitele ating cifra maximă (19).

Splenogramă (*spleno-* + gr. *gramma* = notare). Formula elementelor celulare splenice, determinată pe frotiurile preparate din punctatul splenic. Splenograma normală prezintă un tablou predominant limfocitar și cu rare elemente reticulare caracteristice (splenoците) (19).

Splenoanometrie (*spleno-* + gr. *manos* = puțin dens + *metron* = măsură). Determinarea presiunii intrasplenice prin puncționare cu un ac de calibrul adecvat; valoare normală = 12 cm apă (10).

Splenomegalie (*spleno-* + gr. *megas* = mare). Simptom constînd în mărirea de volum a splinei. Splenomegaliile acute sînt de obicei inflamatorii și infecțioase (febră tifoidă, septicemie, mononucleoză infecțioasă, endocardită lentă, abces splenic etc.); cele cronice pot fi: infecțioase (tuberculoză, malarie, sifilis etc.), parazitare (histoplasmoză, echinococoză), congestive (ciroză hepatică, leziuni ale venei porte, ale venei splenice), hiperplastice benigne (anemii hemolitice, anemie Biermer etc.), hiperplastice maligne (boli de sistem etc.), infiltrative (tezurismoze), neoplazice, chistice (19).

Vezi și: Sage.

Splenometrie (*spleno-* + gr. *metron* = măsură). Metoda Schüffner. Vezi Schüffner.

Splenopexie (*spleno-* + gr. *pexis* = fixare). Fixare operatorie a unei spline anormal mobilă (11).

Splenopneumonie. Boala Grancher. Vezi Grancher.

Splenoportografie. Vezi Portografie.

Splenorafie (*spleno-* + gr. *rhaphe* = sutură). Sută operatorie a splinei (11).

Splenotomie (*spleno-* + gr. *tome* = tăiere). Incizie operatorie a splinei (11).

Splină (gr. *splen*). *Lien*. ~ **acesorie**, *Lien accesorius*. ~ **cu aspect de șuncă**, Splină slăbinoasă. ~ „**sagu**”, aspect macroscopic pestriț realizat în cazuri de amiloidoza splinei, atunci cînd depunerea de amiloid are loc la nivelul foliculilor Malpighi (2). ~ **slăbinoasă**, sin.: *Splină cu aspect de șuncă*, depunere difuză de amiloid pe traiectul fibrelor reticulare, în tot parenchimul și sub endoteliul sinusurilor, comprimînd lumenul acestora și ducînd la atrofie, care interesează elementele celulare ale pulpei; splina are o consistență dură și aspect de carne afumată (2). ~ **spodogenă** (Ponfick), splenomegalie cu aspect tumoral, datorită acumulării produselor rezultate din distrugerea globulelor roșii ale singelui (2).

Vezi și: Portier.

Spodogen (gr. *spodos* = cenușă, deșeu + *genan* = a produce). Produs de praf sau detritusuri celulare (2).

Spondilalgie (*spondilo-* + gr. *algos* = durere), sin.: *Spondilodinie*. Dureri în una din vertebre (4).

Spondilartrită (*spondilo-* + gr. *arthron* = încheietură). Inflamație a articulațiilor vertebrale (2). ~ **anchilopoietică**, sin.: *Boala Bechterew-P. Marie-Strümpell*, *Spondilită anchilopoietică*, *Spondilită deformantă*, *Spondilită rizomelică*, reumatism cronic deformant al coloanei vertebrale, evoluînd în puseuri spre anchilozare în coloană de bambus. Anchilozarea poate avea loc în extensiune, cînd prinde de obicei articulațiile coxofemorale (boala P. Marie-Strümpell) sau în flexiune (boala Bechterew) (24).

Spondilită (*spondilo-* + *-ită*). Inflamație a vertebrelor, adesea de natură tuberculoasă (2). ~ **anchilopoietică**, Spondilartrită anchilopoietică. ~ **deformantă**, Spondilartrită anchilopoietică. ~ **infecțioasă**, spondilita care apare în afecțiuni ca: febra tifoidă, bruceloză (4). ~ **rizomelică**, Spondilartrită anchilopoietică. ~ **traumatică**, Sindromul Kümmel-Verneuil, vezi Kümmel-Verneuil. ~ **tuberculoasă**, Morbul Pott.

Vezi și: Kümmel.

Spondilo- (gr. *spondylos* = vertebră). Element de compunere pentru termeni referitori la o vertebră sau la coloana vertebrală (32).

Spondilodinie (*spondilo-* + gr. *odyne* = durere). Spondilalgie.

Spondilolistezis (Killian) (*spondilo-* + gr. *olisthanein* = a aluneca). Alunecarea unui corp vertebral de obicei înainte față de corpurile vertebrale subiacente. Cele mai frecvente alunecări sînt L_5 pe S_1 și L_4 pe L_5 . Spondilolistezisul presupune mai totdeauna o spondiloliză bilaterală a vertebrei care alunecă înainte (24).

Spondiloliză (*spondilo-* + gr. *lysis* = dizolvare, distrucție). Anomalie congenitală constînd din prezența unei întreruperi de continuitate a arcurilor vertebrale și separarea lor de pediculii la nivelul istmului vertebral (24).

Spondilotomie (*spondilo-* + gr. *tome* = tăiere). Osteotomia coloanei vertebrale (24).

Spondiloză (*spondilo-* + *-oză*). Manifestare vertebrală a reumatismului degenerativ, caracterizată prin osteofitoză, degenerescenta discului intervertebral și un tablou clinic care diferă după segmentul afectat, avînd însă ca simptom comun durerea (4).

Spongioblast (lat. *spongia* = burete + gr. *blastos* = germen). Celulă derivată din ectodermul tubului neural embrionar, care mai tîrziu formează nevroglia, celulele ependimale, celulele tecii neurilemăre, celulele satelite ale ganglionilor și fibrele Müller din retină (1).

Spongioblastom. Tumoare formată din celule embrionare gliale, care se poate întîlni în diferite regiuni ale creierului și rareori în măduva spinării; prezintă o structură laxă și prin lichefierea țesutului apar adesea formațiuni chistice cu hemoragii, ce pot simula apoplexia; metastazarea este foarte rară (2). ~ **multiform**, Glioblastom.

Spongiocit (lat. *spongia* = burete + gr. *kytos* = celulă). 1. Celulă nevroglică. 2. Celulă din zona fasciculată a corticosuprarenalei, care apare spongioasă din cauza lipoizilor eliminați din țesut în timpul preparării histologice (1).

Spongioplasm (lat. *spongia* = burete + gr. *plasma* = formație). Filamente protoplasmice fine care formează reticulul celulei după unele fixări (1).

Spongioscleroză (lat. *spongia* = burete + gr. *sklerosis* = întărire). Leziune radiologică osoasă elementară produsă de densificarea trabeculelor spongioasei pînă la dispariția spațiilor medulare. Se traduce printr-un exces de opacifiere a spongioasei (36).

Spongioză (lat. *spongia* = durere + *-oză*). Denumire dată de Unna edemului care apare în stratul malpighian al epidermu¹ui, ducînd la mărirea spațiilor intercelulare, ruperea filamentelor de unire (aspect de burete) și la formarea de vezicule interstițiale (tipul de veziculație din eczeme) (12).

Spor (gr. *sporos* = sămîntă; sl. *sporu* = creștere). 1. Corpuscul relativ rezistent, produs de microorganisme și de anumite plante (de ex. criptogame), ca mijloc de multiplicare sau de supraviețuire. Poate fi format în număr mare sau redus, rezultînd fie dintr-o conjugare a celulelor (sexuat), fie asexuat (32). 2. Creștere (32). ~ **absolut**, Creștere absolută. ~ **natural al populației**, Excedent natural. ~ **al populației**, număr de persane cu care crește populația unui teritoriu, într-o anumită perioadă de timp (29).

Sporo- (gr. *sporos* = sămîntă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la spori (32).

Sporocest (*sporo-* + gr. *kystis* = vezică). Stadiu larvar din evoluția unor trematode (*Fasciola*, *Opisthorchis* etc.), urmînd aceluia din miracidiu și care se formează de obicei o dată cu pătrunderea parazitului în prima gazdă intermediară. Uneori există sporociști de gradul I și sporociști de gradul al II-lea, care apar înăuntrul celor dintii (31).

Sporogonie (*sporo-* + gr. *gone* = producere). În parazitologie, înmulțire pe cale sexuată a unor paraziți, în special sporozoaare, proces care are loc în insectă, ca urmare a unirii gameților sexuați (31).

Sporotrichum (*sporo-* + gr. *thrix* = păr), sin.: *Rhinocladium*. Gen de ciuperci din clasa *Hyphomycetae*, cuprinzînd unele specii parazite pentru om, *S.beurmanni*, *S.schencki* (12).

Sporotricoză. Micoză cronică profundă, rar întîlnită, provocată de ciuperci din clasa *Hyphomycetae*, genul *Sporotrichum*. Poate prezenta forme generalizate cu gome hipodermice ulcerate sau neulcerate, forme localizate (cutanate, osoase, limfatice, viscereale) (12). ~ **osoasă**, formă clinică de sporotricoză cu localizări predominant osoase, manifestîndu-se prin leziuni variate: osteomielită acută, pericistită supurată, abces rece osos, osteomielită cronică cu hiperostoza și osteită condensantă (2). ~ **pulmonară**, micoză pulmonară foarte rară, determinată de *Sporotrichum beurmanni*; clinic apar adenopatii traheobronșice și leziuni neculare ale pielii; diagnosticul se bazează pe probele de laborator (reacții de aglutinare, precipitare etc.) (34).

Sporozoa. Clasă de *Protozoa*. Sporozoaarele se caracterizează printr-o mobilitate redusă, prin alternare de cicluri evolutive sexuate și asexuate și prin faptul că cel puțin o parte din viață o petrec ca paraziți intracelulari (31).

Sporozoit. 1. Stadiu final al sporogoniei la sporozoaare (31). 2. În malarie, formele infective de *Plasmodium*, eliberate de oocisturi și care se găsesc în glandele salivare ale țînțarului (31).

Spot luminos. Urmă luminoasă lăsată pe o scară gradată sau pe un ecran de o rază de lumină reflectată pe oglinda unui instrument de măsură, sau urma lăsată de un fascicul de electroni pe ecranul fluorescent al oscilatorului (6).

Spray. Pulverizator dentar.

Sprengel, Otto Gerhard Karl, 1852—1915.

Boala ~, sin.: *Ridicarea congenitală a omoplatului*, malformație congenitală, care constă dintr-o poziție anormală, mai ridicată, a unui sau ambilor omoplați. Clinic, copiii prezintă unul sau ambii umeri ridicați, gîtul infundîndu-se între umeri. Se poate întovărăși de malformații congenitale ale coloanei vertebrale (24). **Ineiziă** ~. 1. Incizie transversală situată la 3 laturi de deget deasupra ombilicului, începînd de la linia mediană și îndreptîndu-se de la marginea externă a tecii mușchului drept anterior al abdomenului către rebordul costal; este folosită pentru abordarea căilor biliare (11). 2. Incizie laterală arciformă în lungul întregii creste iliace și care coboară și anterior sub spina iliacă antero-superioară; este folosită pentru abordarea articulației coxofemorale (24). **Operația** ~, tip de osteotomie segmentară, în care segmentele osoase au forma unui „V” (24).

Sprîjin. Modalitate de susținere, totală sau parțială, a greutății corpului (24). ~ **prin derivație**, descărcarea sprîjinului la un membru inferior bolnav pe puncte osoase diferite — ischion, condilia femurali, apofiza tibială anterioară — prin intermediul unei atele, aparat sau proteză (24). ~ **digitigrad**, sprîjin pe degetele piciorului; poate fi fiziologic (în mersul pe virfuri, balet, gimnastică) sau patologic, (în mersul echin) (24). ~ **terminal**, sprîjin într-o proteză de membru inferior direct pe virful bontului (24).

Sprîncene (lat. *supercilia*). *Supercilia*.

Sprue. Boală endemică în anumite țări de la tropice (*Sprue tropical*, sin.: *Psilosis*), caracterizată prin glosită, diaree, anemie megaloblastică; se întîlnește și în zonele temperate, sub diverse denumiri: sprue tropical, *sprue nostras*, sprue celiachia, boala Gee-Herter. Boala face parte din cadrul tulburărilor datorite malabsorbției (19).

Spurius (lat. = neadevărat). Fals (2).

Spurling. Semnul ~, în hernia de disc cervicală, presiunea axială asupra coloanei provoacă durere (24).

Spută (lat. *sputum*). Produsul eliminat pe gură prin tuse din aparatul respirator. După cantitate, sputa poate fi redusă sau abundentă; ea se poate diferenția în: spută mucoasă (puțin caracteristică) întîlnită în traheobronșite, procese pulmonare inflamatorii; spută mucopurulentă (cu conținut purulent), caracteristică

acelorași boli, cu variațiile numulară (de aspectul monedelor), specifică tuberculozei și globoidă (sub formă de globule); spută purulentă (conținut net purulent), caracteristică supurațiilor. De asemenea se mai întîlnesc sputele: seroase, pseudomembranoase, rozat-gelatinose (neoplasm), brună (gangrenă), hemoptoică (cu sînge), fetidă (proces gangrenose sau stază etc.). Microscopic, sputa poate conține celule alveolare, bronșice, granulocite eozinofile (astm) și diverși germeni sau micelii (34).

Squama (lat. = solz), sin.: *Squamă*. Structură de aspect plat, ca un solz (1). 2. Leziune elementară cutanată, primitivă sau secundară, constînd dintr-o structură turtită, de culoare albicioasă, compusă din celule epiteliale și avînd ca substrat histologic un proces de hiper-sau parakeratoză (12). ~ **frontalis**, porțiunea verticală a osului frontal (1). ~ **occipitalis**, partea posterioară a osului occipital (1).

Squatting (engl.). Poziție „pe vine” cu rol compensator, observată în unele cardiopatii congenitale (stenoză pulmonară, tetralogie Fallot etc.) (10).

Squires. Semnul ~, semn întîlnit în meningite, constînd din apariția midriazei prin reflexiune forțată a capului (27).

Sr. Simbolul stronțului (5).

Stabilitate (lat. *stabilitas*). 1. Proprietatea unui sistem de a-și menține poziția sau de a reveni la poziția inițială cînd este deplasat (32). 2. Proprietatea unei substanțe, aflată în domeniul său de echilibru, de a nu fi sediul niciunei reacții, rezistînd astfel atît la descompunerea spontană, cît și la cea favorizată prin anumite condiții de mediu (32). ~ **relativă a apei**, raportul dintre cantitatea existentă de oxigen și cantitatea de oxigen necesară oxidării substanțelor organice din apă OS =

$\frac{O}{L} \times 100$. O valoare de 99% arată că în apă nu vor avea loc fenomene anaerobe de descompunere. Indicele se folosește pentru a stabili gradul necesar de epurare a apelor reziduale (20).

Stabiloeluzor. Vezi Villain.

Stacke, Ludwig, 1859—1918. **Depărtătorul** ~, instrument utilizat în timpul evidării petromastoidiene pentru protejarea canalului Fallope și a nervului facial (30). **Metoda** ~, variantă de tehnică chirurgicală în evidarea petromastoidiană constînd din ridicarea peretelui atical extern și trepanarea osoasă retrogradă a leziunilor, dinspre conduct, deschizînd întîi atica și apoi antrul (30).

Staderini, Rutilio. **Nucleul intercalat** ~, *Nucleus intercalatus*.

Stadiu (lat. *stadium*), sin.: *Stadium*. Etapă de desfășurare în timp a unui fenomen (32). ~ **asfixie**, stadiu de gravitate majoră în evoluția unei laringite obstruante sau a crupului, urmînd stadiilor disfonice și dispneice (în rujeolă, tuse convulsivă, viroze respiratorii, difterie etc.) (8). ~ **organoinfecțios Hamburger**, vezi Hamburger. ~ **prodromal**, Invazie.

Stadium (lat. = *stadium*). *Stadiu*. ~ **augmenti**, stadiu de dezvoltare și amplificare în evoluția procesului infecțios (8). ~ **defervescentia**, perioadă a bolii în care se produce scăderea și apoi dispariția febrei (8). ~ **eflorescentia**, perioada de exantem a bolilor infecțioase eruptive (8). ~ **incrementi**, perioada oscilațiilor febrile ascendente în primul septenar al febrei tifoide (8). ~ **sudoris**. 1. Stadiu în perioada de defervescentă a unei boli infecțioase, în care celorlalte fenomene li se adaugă transpirația (8). 2. Perioada terminală a accesului tipic de malarie, manifestată prin defervescentă și o transpirație profuză care începe pe frunte, trece pe față, palme, tălpi și cuprinde apoi toată suprafața cutanată (8). 3. Perioada de stare a febrei miliare (8).

Staffel. Tabelul ~, tabel cuprinzînd 5 tipuri clasice de ținută: ținută normală; spate rotund; spate plat; spate concav-plat și spate concav-rotund (24).

Stafilo- (gr. *staphyle* = ciorchine). 1. Prefix pentru formațiuni în formă de ciorchine (32). 2. Prefix care introduce în termeni referirea la uvula sau la palatul moale (32).

Stafilocoagulază. Coagulază elaborată de stafilococi, reprezentînd un important caracter de patogenitate a acestora (3).

Stafilococ. *Staphylococcus*.

Stafilococie. Termen folosit pentru a denumi infecțiile cu stafilococ și în special manifestările cutanate (12). ~ **eutanată**, vezi Piodermită. ~ **malignă a feței**, formă particulară a infecției stafilococice a feței, caracterizată printr-un conglomerat de leziuni stafilococice: dermită, focare necrotice, pustule, furuncule, limfangită, tromboflebită cu „buză de tapir”; evoluția este gravă, fiind însoțită frecvent de septicemie și de tromboza sinusului cavernos (8).

Stafilodermie. Vezi Piodermită. ~ **periorală**, Periorită. ~ **sudoripară supurativă multiplă**, Abces miliar al copiilor.

Stafiloleucocidină. Leucocidină elaborată de majoritatea stafilococilor patogeni. Este antigenică, dînd naștere la anticorpi în urma inoculării la animale (3).

Stafilolizină. Termen generic, puțin utilizat, pentru hemolizinele produse de stafilococi (3).

Stafilom (gr. *staphyloma* = defect ocular). Proeminențe ale unor porțiuni din globul ocular,

ca urmare a unor leziuni inflamatorii sau arsuri, rezultînd după sediul leziunii: forma corneană, ciliară sclerală sau uveală; există și o formă fetală la nivelul polului posterior, care însă poate să dispară după naștere (2). ~ **cornean**, mărirea de volum și destînderea parțială sau totală a corneei, consecutivă unor leziuni inflamatorii, degenerative sau traumatice (28). ~ **miopic**, bombarea sclerei în polul posterior, care apare în miopia forte prin mărirea axului antero-posterior al ochiului (28). ~ **scleral**, sin.: *Sclerectazie*, destîndere anterioară sau posterioară a sclerei, secundară unor leziuni inflamatorii degenerative sau traumatice (28).

Stafilografie (*stafilo-* + gr. *rhaphe* = sutură). Sutură a unei dehiscențe congenitale sau post-traumatice a palatului moale (38).

Stafilosehizis (*stafilo-* + gr. *schisis* = diviziune). Dehiscență congenitală a palatului moale sau numai a luelei (38).

Stahlin. **Proba** ~, probă funcțională cardiovasculară, care constă din numărarea frecvenței pulsului înainte și după mers 100—300 pași (24).

Stalagmetrie (gr. *stalagmos* = picătură + *metron* = măsură). Metodă dinamică de determinare a tensiunii superficiale a lichidelor. Se bazează pe legea lui Tate, după care există o legătură directă între tensiunea superficială și greutatea unei picături care cade: picătura se desprinde de extremitatea unui tub capilar atunci cînd greutatea sa, G , este egală cu tracțiunea suferită de membrana superficială ($2 \pi R \sigma$) (6).

Stanea, C. **Procedeu** ~, procedeu operator de greaf liberă de ovar în uter în chirurgia sterilității feminine; din ovarele compromise se recoltează un fragment cortical, care se introduce în uter printr-o incizie a miometrului; fragmentul de ovar se orientează cu suprafața corticală spre interiorul cavității uterine, fixîndu-se de peretele uterin cu un fir de catgut (18).

Standard (fr. veche: *estandard*). Modalitate convențional adoptată, ca referință sau chiar ca normă obligatorie, urmărind uniformizarea procedeelor, obiectelor etc. (7). ~ **igienic**, Normă igienică.

Standardizare biologică. Determinarea activității unui medicament, a unei vitamine sau a unui hormon, prin dozări biologice, în raport cu un preparat standard (7).

Stanger. **Baia** ~, baie generală hidroelectrică folosind curent galvanic (sau mai rar curent faradic); uneori se adaugă extracte de plante (4).

Staniol. Foi subțiri obținute prin laminarea staniului; în stomatologie sînt folosite ca material de izolare a masei acrilice de gips în timpul polimerizării sau ca material de reliefare a modelelor (39).

Stanley. Cristalele ~, cristale aciculare de $40 \times 0,4 \mu$, obținute din virusul mozaicului de tutun (22).

Stanleyville I și II. Denumire pentru două hemoglobine anormale descoperite în Congo (19).

Stanoză. Tatuaj anatomic al plămînilor, cu corespondență radiologică, datorit inhalării prelungite de aerosoli și particule fine de oxizi de staniu (9).

Stansbery. Seringă ~, seringă pentru injectarea gipsului în cavitatea orală, folosită pentru înregistrările interocluzale (39).

Stansfeld-Webb. Metoda ~, sin.: *Urogramă*, metodă de determinare cantitativă a elementelor formate din sedimentul urinar, constînd din numărarea hematiilor, leucocitelor și cilindrilor în urina proaspătă, necentrifugată. În mod normal, într-un mm^3 de urină nu se găsesc hematii și cilindri, ci numai leucocite ($0-2/\text{mm}^3$ la bărbat și $0-7/\text{mm}^3$ la femeie) (25).

Staphyllon. Punctul în care linia dreaptă care trece tangent la cele două margini posterioare curbe ale lamelor horizontale ale oaselor palatine intersectează sutura interpalatină (1).

Staphylococcus, sin.: *Stafilococ*. Gen de bacterii din familia *Micrococcaceae*, clasa *Schizomyceles*, cuprinzînd coci dispuși în grămezi neregulate asemănător unor ciorchini, imobili, grampozitivi, aerobi și facultativ anaerobi. Produc adesea un pigment auriu sau galben. Tulpinile coagulazopozitive sînt patogene, determinînd infecții piogene. Unele tulpini sînt capabile să provoace toxiinfecții alimentare. Se găsesc pe piele, mucoase și în cavitățile naturale. Sînt întilniți de asemenea în produse alimentare. Specia tip: *Staphylococcus aureus* (3).

Stare (lat. *stare* = a sta, a se afla), sin.: *Status*. Situație în care se află cineva sau ceva (Dicționarul limbii române moderne). ~ de **agregare**, formă sub care se găsesc corpurile în natură: solidă, lichidă, gazoasă și plasmă (6). ~ **crepusculară**, sindrom de tulburare de conștiință, cu debut și sfîrșit brusc, cu păstrarea automatismelor motorii în contrast cu perceperea profund alterată a mediului, atitudinea bolnavului putînd fi determinată de idei delirante fragmentare și halucinații auditive imperative sau vizuale terifiante și urmată de o amnezie lacunară a episodului confuzional (35). ~ **critică**, fază, denumită și „de interferență”, a excitabilității sistemului de conducere a inimii, în care este posibilă producerea fenomenului conducerii ascunse (10). ~ **excepțională**, în psihiatrie, psihoză reactivă caracterizată printr-o tulburare de conștiință de tip crepuscular, cu anxietate fobică, percepere halucina-

torie sau delirantă a ambianței, agitație psihomotorie și agresivitate (35). ~ **F₂**, situație în care factorul F, prin recombinare, a integrat în genomul său o regiune genetică a cromozomului unei bacterii (17). ~ de **heterogenot**, stare de diploidizare parțială, întilnită la transductanții λ , Gal⁺, survenită prin transducția cu substituție sau de suxducție și care constă din existența a două alele ale aceleiași segment genetic în aceeași celulă. Alela care aparține genomului celulei-gază se numește endogenot (în sistemul profagului λ , alela Gal), iar alela extrinsecă acestui genom este numită exogenot (în sistemul profagului λ , alela Gal⁺). Starea de heterogenot poate să apară și în procesul de sexducție organizat de factorul F, cînd acesta se găsește în starea F₂ (17). ~ **lizogenă a bacteriilor**, capacitatea bacteriilor purtătoare de profag de a da naștere la fagi în absența infecției. Bacteria lizogenă este purtătoarea materialului genetic al fagului pe care-l eliberează; în starea de provirus, bacteriofagul se atașează de cromozomul celulei gazdă într-un locus specific. Pentru instalarea stării de lizogenie este necesară funcția integrală a unui grup de gene situat într-o regiune c a genomului fagic. Starea de lizogenie implică și o stare de imunitate a bacteriei lizogene față de infecția cu un fag omolog (17). ~ **mixtă**, în psihiatrie, complex de tulburări psihotice caracterizat printr-o înțricare a elementelor semiologice de tip maniacal și depresiv întilnit în perioada de trecere între sindroamele depresive și maniacale, precum și ca sindrom de origine toxică, infecțioasă, traumatică, endocrină (35). ~ de **morbiditate**, numărul total al cazurilor de boală existente în sinul unei populații, indiferent dacă este vorba de cazuri noi sau vechi (8). ~ **preleucemieă**, stare caracterizată prin prezența de modificări hematologice nespecifice (anemie, trombocitopenie, leucopenie), izolate sau combinate, cu sau fără simptomatologie clinică evidentă, cu măduva oaselor eu-, hiper- sau aplastică, fără cauză decelabilă, precedînd adeseori leucozele (19). ~ de **prostrație**, stare patologică de extenuare fizică extremă (27). ~ **psihopatoldă**, complex de tulburări psihice de tip psihopatic, care apare în urma unor procese lezionale cerebrale (toxice, traumatice, encefalitice), postprocesuale (schizofrenie) sau în cursul epilepsiei (35). ~ de **rău anginos**, *Status anginosus*. ~ de **rău epileptic**, *Status epilepticus*. ~ **refractară**, stare de areactivitate absolută sau relativă față de diverși factori excitanți nervoși și umorali. Reactivitatea țesuturilor excitabile apare suprimată complet în timpul perioadei refractare absolute și parțială în timpul perioadei refractare relative, ca urmare a depolari-

zării membranelor și epuizării substratului energetic (15). ~ de **start**, totalitatea manifestărilor (tahicardie, hipertensiune, transpirații etc.), datorite excitației neurofuncționale condiționate de începerea unei probe sau întâlniri sportive (24). ~ **tifică**, complex simptomatic care caracterizează febra tifoidă, constituit din astenie, adinamie, stare de obnubilare, apatie, delir liniștit, carfologie, cefalee intensă (8). ~ **timicolimfatică**, Infantilism Paltauf, vezi Paltauf.

Stargardt, Karl Bruno, 1875—1927. **Retinită** ~, formă de degenerescență corioretiniană maculară (28).

Starling, Ernest Henry, 1866—1927. **Legea lui** ~, mecanism intrinsec de adaptare funcțională cardiacă, bazat pe creșterea puterii contractile a unei fibre musculare o dată cu alungirea sa (între anumite limite) (10).

Sarr. **Formula** ~, expresie empirică de apreciere a debitului (minut-volumului) cardiac: $D.C. = \text{puls} \times [100 + 0,5 \times \text{presiunea diferențială} - 0,6 (\text{vîrstă} + \text{presiunea diastolică})]$ (10).

Statidensimetrie. Cinedensigrafie.

Statistică (fr. *statistique*). Știință care studiază aspectul cantitativ al fenomenelor, folosind calculul probabilităților (37). ~ **neparametrică**, capitol al statisticii matematice în care nu se fac presupuneri asupra repartițiilor și nu avem informații asupra lor (în afară de caracterul discret sau continuu) (37). ~ **sanitară**, ramură a statisticii, care are ca obiect studiul complex al stării de sănătate a unei populații și al eficienței activității cadrelor medico-sanitare, ținând seama de condițiile economico-sociale ale populației respective, de mediul de muncă și de trai (9).

Statmokineză. Starea de pseudometafază în care se află cromozomii nucleari sub acțiunea toxică a colchicinei (19).

Statoeonia (gr. *statos* = care stă + *konis* = praf), sin.: *Nisip auditiv*, *Otoconia*, *Otolite*, *Statolite*. Mici formațiuni alcătuite din carbonat de calciu și substanțe organice, care se găsesc în ampulele canalelor semicirculare, utriculă și saculă, la nivelul petelor și creștelor acustice, sub aspectul plajelor otolitice; au rol în menținerea echilibrului (30).

Statolite (gr. *statos* = care stă + *lithos* = piatră). *Statoeonia*.

Status (lat. = stare). **Stare**. ~ **anginosus**, sin.: *Stare de rău anginos*, stare caracterizată prin crize anginoase pluricotidiene survenind fără cauză aparentă, repetându-se și în timpul nopții, în repaus absolut, incomplet ușurate de trinitrină, cu lipsa modificărilor clinice sau radiologice ale inimii, dar cu prezența semnelor electrice de ischemie sau chiar necroză în special

cu localizare posterioară. Reprezintă prodromul infarctului miocardic, fiind în acest caz un sindrom intermediar sau chiar un infarct miocardic a cărui criză inițială s-a fragmentat. Prognostic sever (32). ~ **astmaticus**, stare caracterizată prin crize subintrante de astm bronșic (10). ~ **epilepticus**, sin.: *Stare de rău epileptic*, stare caracterizată prin accese subintrante de epilepsie sau printr-o repetare la intervale foarte scurte a acceselor, determinând uneori instalarea unei forme epileptice (27). ~ **hemieranicus**, vezi Migrenă. ~ **lymphaticus**, stare constituțională caracterizată prin hiperplazia ganglionilor limfatici, reprezentând un organism cu apărare slabă față de infecții (2). ~ **marmoratus**, Sindromul Vogt, vezi Vogt. ~ **paralitic**, perioadă de accese apoplectiforme sau epileptiforme, în succesiune frecventă, apărând în cursul paraliziei generale progresive (35). ~ **thymicolymphticus**, Diateză limfatică. ~ **thymicus**, stare caracterizată prin existența unui timus mare (de 3—4 ori mai mare decât în mod normal) la copil sau persistența acestei glande la adult, realizând o instabilitate neuroendocrină a organismului; se consideră a fi la baza unor morți subite fără cauze evidente (2).

Stație (lat. *statio*). Așezămint sau instituție pentru efectuarea de cercetări științifice bazate mai ales pe observarea anumitor fenomene (Dicționar de neologisme). 2. Loc de staționare a unor vehicule (32). ~ **de aviație sanitară**, Aviasan. ~ **de epurare a apelor reziduale**, complex de instalații în care apele reziduale sînt supuse tratării înainte de reintroducerea lor în circuitul natural al apei (20). ~ **de recoltare și conservare de sînge**, unitate sanitară care organizează și execută recoltarea și conservarea singelui și prepararea derivatelor de sînge, necesare instituțiilor medicale din teritoriu; îndrumă, controlează și răspunde din punct de vedere tehnic de practica transfuziei în unitățile din teritoriu; studiază problemele științifice legate de metodologia și practica transfuziei și poate executa transfuziile la bolnavii ambulatori (29). ~ **de salvare**, unitate sanitară dotată cu autosanitare, prin care se acordă primul ajutor la locul accidentului sau îmbolnăvirii și se execută transportul bolnavilor în spital pentru continuarea tratamentului (29). ~ **de vase sanitare**, unitate sanitară dotată cu ambarcațiuni special amenajate, prin care se acordă asistența medicală curentă și de urgență, care execută transportul bolnavilor și al accidentaților, al diverselor materiale sanitare, medicamente, sînge, precum și al personalului medico-sanitar necesar (29).

Stațiune balneoclimaterică. Localitate dotată cu condiții speciale de mediu și factori naturali, care au capacitatea de a consolida

starea de sănătate și de a vindeca anumite boli (29).

Staurion (dim. gr. *stauros* = cruce). Punct craniometric localizat la intersecția suturilor palatină mediană și palatină transversă (1).

Stauroplegie (gr. *stauros* = cruce + *plege* = lovitură). Paralizie încrucișată, afectând membrul superior de o parte și membrul inferior de cealaltă parte (27).

Stază (gr. *stasis* = reținere). Încetinirea circulației fiziologice a unui lichid într-un sistem de vase sau organe cavitare, datorită unui obstacol mecanic sau funcțional sau unei insuficiențe a musculaturii propulsive respective (10). ~ **cardiacă**, stagnarea singelui circulant în anumite vase sau în totalitatea sectoarelor vasculare, datorită unei valvulopatii, insuficiențe cardiace, simfize pericardice etc.; tulburarea se repercutează asupra funcției organelor irigate (10). ~ **papilară**, sin.: *Papilă de stază*, edem accentuat neinflamator al papilei nervului optic, rezultând din creșterea tensiunii intracraniene (28). ~ **venoasă**, tulburare circulatorie interesând rețeaua capilară și venele, cu pierderea tonusului vascular, datorită unui factor mecanic local sau hemodinamic (insuficiență cardiacă) sau unei tulburări vasomotorii de natură reflexă; se produc edem și tulburări distrofice în funcție de gradul și durata stazei, precum și în legătură cu sensibilitatea țesutului respectiv (2). ~ **venoasă Bier**, vezi Bier.

S.T.D. Abreviere pentru *Skin test dosis* (3).

Stea maculară. Aspectul care rezultă prin dispoziția în formă de stea a exsudatelor din regiunea maculară în retinopatiile vasculare grave (28).

Steato- (gr. *stear*, *steatos* = grăsime). Element de compunere care introduce în termeni referirea la grăsime (32).

Steatoeistomatoză (*steato-* + gr. *kystis* = vezică + *-oma* + *-oză*), sin.: *Morbus polycysticus hereditarius*, *Morbus polycysticus sebaceus*, *Nev tricosebaceu*, *Sebocistomatoză*. Dermatoză congenitală rară, caracterizată prin hipersecreția glandelor sebacee și formarea de chisturi sebacee (12).

Steatoliză (*steato-* + gr. *lysis* = dizolvare, distrucție). Denumire dată emulsionării și degradării grăsimilor în timpul procesului de digestie intestinală (15).

Steatonecroză (*steato-* + gr. *nekrosis* = mortificare). Proces de necroză interesând țesutul gras, rezultând ca urmare a desfacerii grăsimilor respective în acizi grași și glicerină, cu formarea consecutivă a unor plăci lăptoase; se întâlnește mai ales la nivelul epiploonului, în cursul pancreatitei cronice sau chiar în glandă în citosteatonecroza pancreatică sau pancreatita hemoragică, unde însă, alături de

steatonecroza propriu-zisă, există leziuni distrofice proteice și hemoragice (2).

Steatoree (*steato-* + gr. *rhoia* = curgere). Eliminarea de grăsimi în cantități mari cu materiile fecale; simptom frecvent în leziunile pancreatice și îndeosebi în pancreatitele cronice avansate (16). ~ **idiopatică**, formă sporadică specială a sindromului de malabsorbție observată în zonele temperate, în spruce tropical (19).

Steatoză (*steato-* + *-oză*). Distrofie grasă (2). ~ **degenerativă**, degenerescență grasă (2). ~ **pulmonară**, boală rară, observată în special la copii, cu semne clinice reduse (tuse chințoasă, expectorație, mai târziu dispnee). Radiologic apar opacități nodulare diseminate; ca etiologie s-au incriminat instilațiile cu ulei gomenolat (34).

Steel, Graham, 1851–1942. **Semnul** ~, expansiune sistolică a pungii unui anevrism cardiac, observată radiologic (10). **Suflul** ~, suflu diastolic al unei insuficiențe pulmonare funcționale, datorit dilatației arterei pulmonare prin hipertensiune în mica circulație (10).

Stefanini. **Operația** ~, prelungirea coracoidiană prin desplicarea apofizei și introducerea în fantă a unui grefon ridicat din marea tuberozitate a humerusului în tratamentul luxației recidivante a umărului (24).

Stein-Leventhal (Stein, Irving F.; Leventhal, Michael L.). **Sindromul** ~, tulburare a funcțiilor endocrine și exocrine ale ovarului, asociind tulburările menstruale (amenoree sau oligomenoree) și sterilitatea cu virilismul; corelatul anatomic este adesea un ovar testoid (7).

Steinach, Eugen, 1861–1944. **Operația** ~, legătura canalelor deferente în scopul stimulării țesutului interstițial al testiculului; una dintre operațiile de întinerire propuse în cursul timpului (7).

Steinberg-Barraya. **Operația** ~, refacerea tranzitului digestiv după gastrectomie totală prin jejunoesofagoduodenoplastie, cu ansa jejunală așezată izoperistaltic (11).

Steinbroker. **Sindromul** ~, algodistrofie simpatică a membrului superior (4).

Steindler, Arthur. **Operația** ~. 1. Transpoziția mușchilor epitrohleeni pe marginea internă și inferioară a humerusului pentru suplearea flexorilor cotului paralizați (24). 2. Fasciotomie profundă (24). 3. Transplantarea jumătății externe a lungului extensor al degetului mare pe marginea cubitală a bazei primei falange a policelui, cu scopul de a crea un opozant (24). 4. Osteotomia tuberozității calcaneului după fasciotomie, pentru corectarea piciorului varus scobit (24).

Steinert, Hand. *Boala* ~, sin.: *Miotonie atrofică*, sindrom miotonic însoțit de atrofii musculare, poikilodermie, cataractă zonulară presenilă, calviție precoce, tulburări endocrine (27).

Steinmann, Fritz, 1872—1932. *Cuțit* ~, cui de oțel cu mâner în T detașabil, care se folosește pentru minuirea fragmentelor unei fracturi sau osteotomii în vederea reducerii sau a aranjării lor într-o anumită poziție (24).

Stelar. *Quercus robur*.

Stelectomie. Intervenție constând din excizia ganglionului stelat, izolată sau asociată cu rezecția ganglionilor D_2 — D_3 (stelectomie lărgită), indicată în sindromul Raynaud (10).

Stellwag, von Carion, 1823—1904. *Semn* ~, semn întâlnit în hipertiroidism și care constă din retracția pleoapei superioare, cu împiedicarea închiderii complete a ochiului (Stellwag I) și cu dificultatea (raritatea) clipitului (Stellwag II) (7).

Stelniță. Vezi *Cimex*.

Steluță vasculară. Element cutanat întâlnit în insuficiența hepatică, cu aspectul stelat al unui „păianjen”, al cărui centru este pulsatil la vitropresiune progresivă; are la bază o proliferare activă a unei arteriole, datorită — poate — unei insuficiențe metabolizării a estrogenilor la nivelul ficatului lezată (10).

Stenger, P. Proba ~, perceperea unui singur sunet cînd se pun în vibrație concomitent două diapazoane avînd aceeași frecvență sonoră, în dreptul fiecărei urechi, fapt ce se interpretează ca un fenomen de interdependență auditivă și de intervenție a corticalității în perceperea senzației sonore (30).

Stenocardie (gr. *stenos* = strîmt, îngust + *kardia* = inimă). Durere precordială de tip anginos (10).

Stenomerie (gr. *stenos* = strîmt, îngust + *meros* = coapsă). 1. Vezi Index platimeric. 2. Termen care desemnează, în osteometrie, un femur fără compresiunea antero-posterioară a porțiunii proximale a diafizei. Poate fi considerată o compresiune medio-laterală a aceleiași porțiuni care este indicată de indexul platimeric de 100 sau mai mult. Femurul stenomerice este anormal, femurul normal fiind fie platimeric, fie eurimeric (1).

Stenon. Vezi *Stensen*.

Stenoxen. Parazit adaptat la o gazdă unică sau la mai multe gazde din grupe zoologice apropiate (31).

Stenoză (gr. *stenos* = strîmt, îngust). Strîmtarea unui lumen sau a unui orificiu, ca afecțiune congenitală sau ca urmare a unui proces inflamator sau caustic (2). ~ *anorectală*, diminuarea calibrului canalului anal, consecutivă unui proces inflamator sau unei cicatrizări

postoperatorii (11). ~ *aortică*, sudare parțială a marginilor libere ale valvulelor semilunare, cu dificultăți în trecerea curentului sanguin sistolic; poate fi de natură congenitală (la nivelul infundibulului subvalvular, al inelului valvular sau al zonei de deasupra), endocarditică sau ateromatoasă; unii autori admit și existența unei stenoză aortice funcționale relative, în dilatăriile mari ale ventriculului stîng, cu creșterea debitului (10). ~ *căilor respiratorii*, strîmtorarea lumenului căilor respiratorii la diverse niveluri ale arborelui traheobronșic, realizată prin trei mecanisme: procese extrabronșice (adenopatii), intraparietale (neoplasm bronșic, stenoză prin proces tuberculos), corpi străini (os, simburi etc.). Ca localizare, se pot produce la nivelul laringelui (difterie, tuberculoză, edem, tumori etc.), traheei (gușă retrosternală, anevrism, adenopatie), bronhiilor (tumori, inflamații, adenopatie, puroi, corp străin etc.) (34). ~ *duodenală*, diminuarea calibrului duodenului. Se poate realiza printr-o compresiune care se exercită din afară, prin dezvoltarea în interior a unor tumori sau prin prezența de corpi străini (11). ~ *esofagiană*, constricție rareori congenitală, de obicei dobîndită, cicatriceală sau proliferativă, pe traiectul esofagului, consecință de cele mai multe ori a unor leziuni toxicerozive (de ex. ingerare de sodă caustică) sau infiltrative; se manifestă prin tulburări în ingestia alimentelor (16). ~ *gastrică*, afecțiune rară, datorită evoluției particulare a unor tumori mediogastrice sau antrale, exprimată clinic prin dureri epigastrice și vărsături alimentare (16). ~ *istmului aortice*, Coarctare aortică. ~ *Iacrimonă*, obstruarea uneia din căile de drenaj al lacrimilor (28). ~ *laringiană*, diminuarea lumenului laringelui, congenitală sau dobîndită (cicatrice după inflamații ulceronecrotice și pericondritice sau traumatisme), determinînd disfonie și dispnee (30). ~ *mediogastrică*, sin.: *Stomac bilocular*, prezența la mijlocul stomacului a unei strangulări congenitale sau cicatriceale care-l desparte în două încăperi gastrice (11). ~ *mitrală*, valvulopatie determinată de sudarea și îndurarea valvulelor orificiului mitral, prin procese de endocardită reumatismală sau (excepțional) de altă natură: infectoalergică, ateromatoasă, malformativă (vicii simple sau asociate, ca în sindroamele Kartagener sau Lutembacher) (10). ~ *pericoliceă pelviană*, sindrom aderențial dezvoltat în jurul sigmoidului, în urma unor intervenții chirurgicale asupra organelor pelviene (11). ~ *pilorică*, diminuarea calibrului sfîcterului piloric pînă la ocluzia sa completă. Reprezintă de obicei o complicație a ulcerelor pilorice și juxtampilorice (antrale sau bulbare), datorită atât cicatricei stenozante constituită

după multiple recidive ulcerose, cît și spasmului piloric secundar; poate apărea și ca urmare a dezvoltării unei formațiuni tumorale la acest nivel. Se traduce clinic prin dureri epigastrice postprandiale tardive, care se calmează temporar prin vărsături spontane sau provocate de bolnav (11; 16). ~ pilorică a sugarilor, sin.: *Hipertrofie congenitală de pilor*, diminuarea calibrului sfincterului piloric, în urma unei hipertrofii congenitale a acestuia (11). ~ *pulmonară*, îngustarea porțiunii incipiente a arterei pulmonare, de tip infundibular (congenital), valvular (coalescență și retracție a valvelor datorită unei embriopatii, reumatism, infecție bacteriană, rar traumatisme); există și stenoze pulmonare funcționale (10). ~ *rectală*, proces constrictiv inflamator, cicatriceal sau tumoral, localizat la nivelul rectului, cu importante tulburări de scaun (constipație prelungită, false diaree, scaune sanguinolente etc.) (16). ~ *tricuspidă*, strîmtoarea orificiului tricuspid, de origine mai ales reumatică (10).

Stensen (Stenon), Niels, 1638—1686. **Canalul** ~, *Ductus parotidicus*. **Orificiile** ~, sin.: *Orificiile incisive*, cele 2—4 deschideri ale canalului incisiv sau canalelor planșeului fosei incisive; pe linia mediană sînt situate orificiile mediane incisive (orificiile Scarpa), prin care trec nervii nazopalatini; prin orificiile incisive laterale (orificiile Stensen) trec ramurile terminale ale arterelor palatine mari, de la palat la planșeul cavităților nazale (1).

Stents. Material folosit în stomatologie pentru amprentarea cîmpului protetic, în cazurile în care este nevoie să se obțină o amprentă sub presiune. Conține 40% rășini naturale, 40% talc, 20% acizi grași, șerlac și substanțe colorante (38).

Stepaj, sin.: *Mers în buestru*, *Mers stepat*. Tulburare de mers datorită paraliziei mușchilor inervați de nervul sciatic popliteu extern; în timpul mersului, piciorul lovește solul întii cu vîrf și apoi cu călcîiul (27).

Stephanion (gr. *stephanos* = coroană). Punctul unde sutura coronală încrucișează *linea temporalis inferior* (1).

Stephens-Christophers (Stephens, John William Watson; Christophers, sir Samuel Rickard). **Granulațiile** ~, **Granulațiile Maurer**, vezi Maurer.

Stapp. Proba ~, probă constînd din instilarea intraduodenală, prin tubaj, a unei soluții de peptonă (5—10%), cu scopul de a provoca contracția veziculei biliare și excreția bilei conținute (16).

Step-test (engl.) Probă de adaptare funcțională la efort, constînd din urcarea și coborîrea de pe un taburet de 50 cm cu ritmul de o urcare la 2 sec., timp de 5 minute. Timpul în secunde

se înmulțește cu 100 și se împarte la dublul sumei pulsului. Sub 55, adaptarea la efort este slabă (24).

Steradian. Unitate de unghi solid (unghiul solid total al unei sfere fiind 4π steradiani), utilizată în tehnica iluminatului și în măsurătorile de radiații (9).

Stereo- (lat. *stercus* = excrement). Element de compunere care introduce în termeni referirea la fecale (32).

Stercobilină. Metabolit cu nucleu tetra-pirol, prezent în materiile fecale și rezultat din oxidarea stercobilinogenului. Participă la ciclul enterohepatic al bilirubinei (5).

Stercobilinogen. Produs incolor de degradare a bilirubinei, rezultat din hidrogenarea pigmentilor biliari, component al ciclului enterohepatic; are structură tetra-pirolică (5).

Stereoremie (*stereo-* + gr. *haima* = sînge). Stare toxică produsă prin resorbția unor substanțe din conținutul intestinal în cursul constipațiilor prelungite, ocuziei intestinale și herniei strangulate (16).

Stereo- (gr. *stereos* = solid). Element de compunere care introduce în termeni sensul de: avînd trei dimensiuni, de consistență solidă sau bine fixat (32).

Stereoblastulă (*stereo-* + gr. *blastos* = germen). Blastulă solidă, fără blastocel, dar în care toate celulele mărginesc suprafața externă (1). ~ *inegală*, *Amfimerulă*.

Stereocampimetru (*stereo-* + lat. *campus* = cîmp + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru măsurarea întinderii cîmpului vizual concomitent la ambii ochi (28).

Stereocardiografie (*stereo-* + gr. *kardia* = inimă + *graphein* = a scrie), sin.: *Vectocardiografie spațială*, vectocardiografie tridimensională în care buclele vectoriale sînt înregistrate în plan frontal, sagital și orizontal. Privirea printr-un stereoscop a două vectocardiograme înregistrate simultan din poziții axial simetrice oferă impresia spațială a buclei vectoriale (32).

Stereochimie (*stereo-* + *chimie*). Disciplină chimică care se ocupă cu studiul modului de așezare în spațiu a atomilor sau a grupărilor de atomi în molecule (5).

Stereocinefluorografie. Imagine radiocinematografică executată în stăere după principiul stereofotografiei; oferă imagini în mișcare, cu aspect tridimensional (36).

Stereoencefalotomie (*stereo-* + gr. *enkephalos* = creier + *tome* = tăiere). Intervenție chirurgicală folosită în tratamentul diskineziilor, durerilor și unor forme de epilepsie. Folosind metodele stereotactice, ea urmărește distrugerea anumitor structuri din profunzimea encefalului cu ajutorul curentului electric, frigului, izotopilor radioactivi (26).

Stereognozie (*stereo-* + gr. *gnosis* = înțelegere). Posibilitatea de identificare prin explorare tactică (fără participare vizuală) a obiectelor, pe baza proprietăților lor fizice (consistență, greutate, formă, temperatură) (27).

Stereoizomeri. Substanțe care au aceeași compoziție chimică, dar diferă între ele prin modul de așezare în spațiu a atomilor sau radicalilor din moleculă; prezintă proprietăți chimice similare, dar au proprietăți fizice diferite, manifestând izomerie optică (5).

Stereoizomerie geometrică. Izomerie de poziție.

Stereoplasmă (*stereo-* + gr. *plasma* = formație). Partea solidă a protoplasmei celulare (1).

Stereoradiografie. Radiografie în stereo. După ce a fost executată prima imagine radiografică, se deplasează tubul lateral sau de sus în jos, la o distanță egală cu distanța interpupilară. Cele două imagini obținute vor fi privite printr-un stereoscop, obținându-se impresia de imagine în spațiu (36).

Stereoscop (*stereo-* + gr. *skopein* = a vedea). Instrument optic prin care două imagini plane suprapuse prin vederea binoculară dau impresia unei singure imagini în relief (28).

Stereotaxie (*stereo-* + gr. *taxis* = ordine). Metodă de reperaj neuroradiologic, cu ajutorul unor aparate speciale, al diferitelor structuri nervoase în vederea distrugerii lor (26).

Stereotip de masticație. Modul caracteristic, individual, în care se produc mișcările mandibulare de masticație. Se deosebesc 3 stereotipuri de masticație: frecător, tocător și mixt (39).

Stereotipie (*stereo-* + gr. *typos* = caracter). Tendință spre repetarea uneia și aceleiași manifestări a activității psihice în vorbire, scris, atitudine și gesturi (35).

Steride. Substanțe din grupa esterilor, în care alcoolul este un sterol. Au culoare albă-cristalină, sînt insolubile în apă, dar solubile în solvenți organici (eter, cloroform, benzen). Se găsesc în materiile grase naturale, precum și în toate țesuturile. Singele conține în medie 0,1% steride diverse, printre care domină palmitatul și oleatul de colesterol (colesterol esterificat) (5).

Sterilitate (lat. *sterilitas*). Stare de infertilitate; incapacitatea de reproducere (15). ~ **artificială**, Sterilitate voluntară. ~ **feminină**, incapacitatea femeii de a rămîne gravidă după 2-3 ani de viață sexuală cu un bărbat care poate procrea (18). ~ **feminină primară**, sterilitate feminină în care femeia n-a rămas niciodată gravidă, avînd o viață sexuală normală (18). ~ **feminină secundară**, sterilitate survenită la o femeie care anterior a mai avut sarcini; se instalează de obicei după infecții uteroanexiale sau după tulburări neuroendo-

crine (18). ~ **fiziologică**, perioadă din ciclul menstrual, cuprinsă între prima și a 11-a zi a ciclului, apoi între a 19-a și a ciclului pînă la menstră, în care, neexistînd un ovul apt pentru fecundație, aceasta nu este posibilă. Perioada ciclului menstrual dintre a 11-a și a 19-a zi a ciclului este perioada de fecunditate (18). ~ **masculină**, sterilitate a bărbaților avînd drept cauză insuficiența orhitică germinală (aspermie, azoospermie, oligospermie etc.) (7). ~ **patologică**, termen impropriu, deoarece, exceptînd sterilitatea voluntară, orice sterilitate are o cauză patologică (inflamatorie, hormonală, chimică, mecanică etc.). Starea patologică poate aparține bărbatului sau femeii (18). ~ **voluntară**, sin.: *Sterilitate artificială*, utilizarea de metode anticoncepționale, pentru evitarea sarcinii (18).

Sterilizare (lat. *sterilis* = sterp, neproductiv). Operație de îndepărtare sau distrugere totală a germeilor microbieni. În bacteriologie, se realizează prin metode fizice (căldură), fizico-chimice (filtrare) și mai rar chimice. Metodele de sterilizare cel mai des folosite sînt cele fizice și în special căldura, sub forma căldurii uscate sau umede (1 oră la 180° în pupinel) (20 minute, la 120°, în autoclav) (3).

Sterine. Steroli.

Sterles. **Semnul** ~, semn în tumorile intratoracice constînd din accentuarea șocului apexian (10).

Sterling Bunnell. Vezi Bunnell.

Stern. *Sternum*. Vezi Tabelul oaselor.

Sternberg, Karl, 1872-1935. **Celula** ~, sin.: *Celula Sternberg-Reed*, elementul citologic caracteristic — dar nu absolut specific — al bolii Hodgkin. Este o celulă reticulohistocitară gigantă (poliploidă), cu aspecte nete de atipie și malignitate. Valoarea diagnostică a acestei celule nu este absolută decît în contextul histocitologic, deoarece elemente cu același aspect se pot observa în ganglionii limfatici hipertrofiați în prima săptămînă de evoluție a mononucleozei infecțioase și care dispar ulterior, neavînd nici o semnificație de gravitate (19).

Sternberg-Reed (Sternberg, Karl, 1872-1935; Reed, Dorothy Mendenhall). **Celula** ~, Celula Sternberg, vezi Sternberg.

Sternebre. Segmente embriologice ale corpului sternului; de obicei sînt în număr de 4, ultimele două sau 3 formîndu-se din centre de osificație perechi (1).

Sternheimer-Malbin. **Celulele** ~, leucocite atipice puse în evidență în urină cu ajutorul unei colorații supraviviale speciale, deosebite de leucocitele obișnuite prin diametrul lor mai mare, prin nucleul rotund și palid și prin granulațiile citoplasmice agitate de mișcări browniene. Au fost considerate inițial ca patognomonice

pielonefritei (mai ales cînd proporția lor depășește 10% din leucocitele urinare), dar ele pot apărea și în afecțiunile renale de altă natură sau în procese inflamatorii ale căilor genitourinare, modificările lor caracteristice fiind datorite probabil hipoosmolarității urinii (25). **Colorația** ~, colorație supravitală a sedimentului urinar folosită pentru punerea în evidență a celulelor Sternheimer-Malbin și realizată cu două soluții, dintre care una pe bază de violet de gențiană și alta pe bază de safranină (25).

Sternopagus (*stern* + gr. *pagos* = care este fixat), Monstruozitate dublă constînd din alipirea feșilor la nivelul toracelui prin stern (2).

Sternotom (*stern* + gr. *tome* = tăiere). Instrument chirurgical utilizat pentru secționarea osului stern (11).

Sternotomie. Secțiunea sternului, practică de obicei în intervențiile plastice pentru corectarea toracelui în plînie sau toracelui în carenă (24).

Steroide, sin. : **Steroizi**. Cominații organice, derivați ai 1,2-ciclopentanoperhidrofenantrenului, cu 3 inele ciclohexanice și un al 4-lea ciclopentenic. În această grupă sînt cuprinse: sterolii, acizii biliari, tonicele cardiace, hormonii sexuali și suprarenali, vitaminele D etc. (5).

Sterolizi. Steroide.

Steroli, sin. : **Sterine**. Substanțe organice din grupa steroidelor, derivați ai 1-2-ciclopentanoperhidrofenantrenului, prezentînd funcții alcoolice, care pot forma esteri (steride). Se găsesc atît în regnul vegetal (fitosteroli: sitosterol, ergosterol, stigmasterol), cît și în regnul animal (colesterol, izocolesterol, coprosterol, estrosterol). În organismul uman, sterolii sînt prezenți în toate organele și țesuturile, în cantități diferite: 0,3% în ficat, 45% în suprarenală, 0,15% în sînge etc. (5).

Stertor (lat. *stertere* = a sforăi). Respirație zgomotoasă (27).

Stetoscop (gr. *stethos* = piept + *skopein* = a vedea, a observa), sin. : **Fonendoscop**. Instrument de diferite tipuri, folosînd la conducerea și amplificarea diferitelor fenomene sonore produse în interiorul organismului prin funcționarea normală sau patologică a unor organe (15). ~ **obstetrical**, instrument în formă de plînie, din lemn sau aluminiu, care prezintă un orificiu larg ce se aplică pe abdomenul femeii gravide și un orificiu îngust pe care se aplică urechea obstetricianului; se utilizează pentru perceperea bătăilor cordului fetal, mișcărilor fetale, suflului uterin sau suflului ombilical (18).

Stevens-Johnson (Stevens, Albert Mason, 1884—1945; Johnson, Frank C., 1894—1934). **Sindromul** ~, sindrom caracterizat prin erupție cutanată de tip eritem polimorfi, conjunctivită

purulentă sau pseudomembranoasă și stomatită ulceromembranoasă (28).

Stewart-Morel. **Sindromul** ~, sin. : **Sindromul Morgagni**, complex simptomatic datorit unei tulburări endocrine și constînd din hiperostoza frontală internă, virilism și obezitate (12).

Stewart-Treves. **Sindromul** ~, angiosarcom apărut pe fondul unui limfedem cronic, după intervenții chirurgicale pentru neoplasm mamar (10).

Stibiu, sin. : **Antimoniu**. Simbol Sb. Element metalic cristalin cu număr atomic 51 și greutate atomică 121,75, ale cărui săruri sînt iritante local, avînd în administrare orală acțiune vomitivă sau expectorantă; în concentrații mari sînt caustice. Anumiți compuși trivalenți și pentavalenți de stibiu au proprietăți tripanocide (14).

Stich, W. **Celulele** ~, **Celulele Mott**, vezi Mott.

Stieda, Alfred. **Fractura** ~, fractura condilului intern al extremității inferioare a femurului (24).

Stieglitz, Edward J. **Testul** ~, apariția unei hipotensiuni diastolice marcate după inhalarea de nitrit de amil, semn plîndîmpotriva unei arterioscleroze cerebrale (10).

Sterlin, Eduard, 1878—1919. **Imagine** ~, imagine irigografică de amputare (defect de umplere) a polului inferior al colonului ascendent și a ileonului terminal constînd din prezența unei lacune cu caractere benigne sau maligne, după natura procesului care a invadat ceul și ileonul terminal (36).

Stigma foliculului De Graaf. Vezi De Graaf.

Stigmasterol. Steroid de origine vegetală, important pentru relațiile structurale cu vitaminele D și progesteronul (13).

Stigmat (gr. *stigma* = urmă, pată). Urmă lăsată de desfășurarea unui anumit proces (32). ~ **congenital**, leziune deformantă ireversibilă, consecutivă unor procese active care au evoluat în timpul vieții intrauterine, de obicei de origine sifilitică (24). **Stigmatie isterice**. Termen introdus de Babinski și Froment pentru totalitatea tulburărilor de ordin reflex în isterie, caracterizate prin contracturi și paralizii isterice însoțite de dereglări vagosimpatice și diferite algii (35). ~ **profesional**, semn corporal, lipsit de semnificație patologică, prezent în mod obișnuit în unele profesii, la muncitorii care lucrează în condiții de muncă neadevate (9).

Stigmatizat (gr. *stigma* = urmă). În sens medical, care poartă amprenta unei boli (32). ~ **vegetativ**, individ cu dezechilibru sau hiperexcitabilitate neurovegetativă (7).

Stilb. Simbol sb. Unitate de măsură pentru strălucire, reprezentînd strălucirea unei su-

prafețe de 1 cm² care transmite o intensitate luminoasă de 1 luminare internațională în direcție perpendiculară (20).

Stiles, sir Harold Jalland, 1863—1946. **Procedeul** ~, procedeu de ureterocolostomie prin implantare directă „în trompă de elefant” a ureterului în colon (11).

Stiles. Operația ~, procedeu de extirpare a coastei cervicale pe cale de abordare anterioară (24).

Stilet (fr. *stylet*). Instrument metalic subțire, cu extremitățile butonate, folosit pentru explorarea traiectelor fistuloase (11).

Vezi și: Skene.

Still, George Frederick, 1868—1941. **Sindromul** ~, sindromul Chauffard-Still, vezi Chauffard-Still.

Stillling, Benedict, 1810—1879. **Nucleul** ~, *Nucleus ruber*.

Stilo- (gr. *stylos* = coloană, stîlp). Element de compunere care introduce în termeni sensul de asemănător unei coloane (32).

Stiloidită (*stilo-* + gr. *eidos* = formă + *-ită*). Proces inflamator aseptice al țesuturilor moi peristoloidiene, forma cea mai frecventă fiind stiloidita radială (24).

Stimul (lat. *stimulus*). Orice factor chimic sau fizic, capabil să determine un răspuns din partea organismului excitabil asupra căruia a acționat (15).

Stimulare. Fenomenul rezultat din acțiunea unui stimul asupra unor structuri sensibile la acesta (15).

Stimulent psihomotor. Substanță care crește activitatea nervoasă superioară, psihică, motorie și senzitivă-senzorială, stimulând scoarța cerebrală (de ex. cafeina și amfetamina) (14).

Stimulină. Denumire generică, dată factorilor umorali de origine diferită, care stimulează activitatea unor organe (15). ~ **hipofizară**, denumire generică pentru hormonii glandulotropi ai hipofizei (gonadotrop, tireotrop, corticotrop etc.) (7).

Stipt e. Agent care, în aplicare locală, este capabil să oprească hemoragia de suprafață datorită proprietăților astringente. Soluțiile concentrate de clorură ferică sau alaiunul (sulfat dublu de aluminiu și potasiu) pot acționa ca stiptice (14).

Stiren, sin.: *Feniletilenă*. C₆H₅-CH = CH₂. Compus sintetic rășinos, preparat în mod industrial din etilbenzen prin dehidrogenare în fază de vapori sub acțiunea unor catalizatori (oxizi de aluminiu, magneziu etc.); este folosit ca materie primă pentru prepararea maselor plastice. Poate fi iritant și toxic neurotrop (narcotic) (39).

Strigoale. *Veratrum album*.

Stîlp. În anatomie, structură columnară acționând sau avînd aspectul unui suport (1). ~ **anterior al trigonului**, *Columna fornicis*. ~ **posterior al trigonului**; *Crus fornicis*.

Stînjenei. *Iris germanica*.

Stoehastic. Care implică prezența unei variabile aleatorii (37).

Stoff BA (germ.). Bromacetonă.

Stoffel, Adolf, 1880—1937. **Fasciodeză** ~, fasciodeză pentru paraliza peronierilor, în care fascia solidarizează peroneul la baza celui de al V-lea metatarsian (24). **Operația** ~, rezecția ramurilor nervoase motorii care merg la mușchii contractați spastic (24).

Stoichiologie (gr. *stoicheion* = element + *logos* = știință). Disciplină științifică ce se ocupă cu studiul raporturilor dintre volumele și greutatea corpurilor (5).

Stoichiometrie (gr. *stoicheion* = element + *metron* = măsură). Parte a chimiei care se ocupă cu precizarea raporturilor de greutate și de volum în care se combină elementele. Calculele stoichiometrice permit stabilirea cantităților de reactanți care trebuie puși în contact pentru obținerea reacțiilor chimice (5).

Stokes, George Gabriel, 1819—1903. **Formula** ~, expresia forței de frecare pentru o sferă mică: R = 6πr.ηv., în care v = viteza, r = raza sferei și η = viscozitatea lichidului (6). **Unitatea** ~, unitate de măsură în sistemul cgs, pentru viscozitatea cinematică. Reprezintă viscozitatea cinematică a unui fluid cu densitatea de 1 g/cm³ și care are o viscozitate dinamică de 1 poise (6).

Stokes, William, 1804—1878. **Legrea lui** ~, inflamația unei mucoase poate determina o pareză a musculaturii subiacente (30).

Stokes, William Royal, 1870—1930. **Banda** ~, linia spectrală care caracterizează spectrul de absorbție al hemoglobinei și care, pentru hemoglobina redusă este la 554 mμ, pentru cea oxigenată la 577—579 mμ, iar pentru carboxihemoglobină la 570—572 mμ (5).

Stoma (gr. = gură, deschidere). Deschidere mică sau per intr-o suprafață; în special, stigmele sau deschiderile mici ale unei suprafețe peritoneale, probabil pentru trecerea lichidelor în limfatice; în electronomicroscopie, orificiile unora dintre lamelle de filtrare (în *lamina densa* sau *lamina fenestrata* ale membranei glomerulare) (1).

Stomae (gr. *stomachos*). *Gaster*. ~ **hilocular**, Stenoză mediogastrică. ~ **mic Pavlov**, vezi Pavlov. ~ **primitiv**, *Archerteron*.

Stomabic (gr. *stomachos* = stomac). Medicament care favorizează digestia gastrică (13).

Stomatită (gr. *stoma* = gură + *-ită*). Inflamație a mucoasei cavității bucale, datorită unor cauze infecțioase, alergice sau toxice.

Se manifestă fie sub forma unor leziuni eritematoase sau eritematopultacee în formele mai ușoare, fie sub forma unor leziuni ulcerose, ulceronecrotice sau gangrenoase în formele mai grave. Provoacă mari suferințe bolnavului, îngreunând masticția, deglutiția și fonația și ducând la alterări ale stării generale (38). ~ **aftoasă**, erupție veziculoasă localizată pe mucoasa bucală, determinată de virusul febrei aftoase și însoțită de febră și fenomene generale (22). ~ **atarală**, formă acută sau cronică de stomatită localizată, apărând mai frecvent ca o gingivită și putând evolua spre stomatita eritematopultacee sau necrotică; are cauze etiologice diverse (hormonale, alergice, toxice, avitaminice etc.) (38). ~ **eritematoasă**, formă de stomatită care poate fi limitată la marginea gingivală sau difuză interesând regiuni mai întinse ale mucoasei bucale. De obicei este un epifenomen în cursul febrei eruptive. Poate lua aspect de gingivită hiperplazică (38). ~ **eritematopultacee**, formă de stomatită având ca simptome caracteristice exsudatul și descuamația epitelului (38). ~ **gangrenoasă**, Noma. ~ **mercurială**, stomatită atarală generală asociată cu leziuni gangrenoase ale gingiei apărând în intoxicația cu săruri de mercur (23). ~ **necrotică**, formă de stomatită mai frecventă la tineri și având ca simptom principal necroza primitivă a țesutului. În stomatita ulcerosă există o necroză superficială care se ulcerează. În stomatita gangrenoasă, inflamația gangrenoasă determină necroze întinse sau mers rapid (38). ~ **pustuloasă**, stomatită caracterizată prin vezicule cu conținut opac, purulent, pe mucoasa obrazului, a buzelor și a vârfului limbii și care prin rupere dau naștere la ulcerării (2). ~ **ulcerosă**, stomatită care interesează în special gingia și se caracterizează prin apariția de ulcerării cu depozite putride; poate fi inflamatorie și distrofică (scorbucică) sau poate apărea ca o manifestare a unor leucoze acute (2). ~ **ulterioară**, vezi Comby.

Stomato- (gr. *stoma*, *stomatos* = gură, deschidere). Element de compunere care introduce în termeni referirea la gură sau la o deschidere anatomică (32).

Stomatologie (*stomato-* + gr. *logos* = știință). Specialitate a medicinei care are drept obiect patologia dinților, cavității bucale, maxilarelor și feței. Limitată în trecut numai la afecțiunile dentare (vechea denticică), în prezent cuprinde întreg domeniul bucomaxilofacial, integrându-l în cadrul general al organismului și abordând, alături de bolile dinților și parodontiului, toate afecțiunile infecțioase, tumorale, traumatiche, congenitale etc. ale regiunii (38).

Stomatomicoză (*stomato-* + gr. *mykes* = ciupercă + *-oză*). Denumire generică pentru afecțiunile datorite unor infecții cu ciuperci ale mucoasei sau țesuturilor cavității bucale, ca: actinomicoză, blastomicoză, histoplasmoza, leptotricoză, *oidium albicans*, sporotricoză (38).

Stomatoscop (*stomato-* + gr. *skopein* = a vedea). Aparat optic binocular folosit pentru observația și studiul stărilor patologice ale mucoasei cavității bucale, mărind imaginea stereoscopică de aproximativ 30 de ori (38).

Stomatoscopie. Metodă de investigație a mucoasei cavității bucale, cu ajutorul stomatoscopului (38).

— **stomie** (gr. *stomoun* = a prevedea cu o deschidere sau gură). Sufix care introduce în termenii compuși semnificația creării chirurgicale a unei deschideri într-un organ cavitat sau a realizării unei noi deschideri între două formațiuni (32).

Stomodeum, sin.: *Sinus oral*. Cavitatea orală primitivă a embrionului; fosă ectodermală formată de dezvoltarea proceselor faciale în jurul membranei bucofaringiene (1).

Stomoxys. Gen de muște diptere din familia *Muscidae*, clasa *Insecta*. *Specie mai importantă*: *S. calcitrans* (popular, musca săritoare, musca de grajd), care poate transmite prin înțepătură bacilii antraxului sau tetanosului și unele tripanosome (31).

Stone, R. E. **Operația** ~, intervenție plastică în pseudartrozele largi ale tibiei constând din prelungirea fragmentului superior tibial cu peroneul (24).

Stop. **Oprire** (32). ~ **cardiac**, încetarea temporară a activității porțiunii dominante a țesutului specific sau a unei cavități cardiace; se descriu stopaje ventriculare (bloc atrioventricular complet), atriale și sinuzale (bloc sinoatrial, lipsă de formare a stimulului cu prezența unui alt centru în ventricul) și stopaje cardiace totale (10). ~ **radiologie**, imagine caracteristică a stenozei complete a unei bronhii, vas, salpinge etc. pe o radiografie executată cu substanță de contrast (36). ~ **respirator**, oprirea spontană sau provocată a respirației (11).

Storm van Leeuwen, Willem, 1882-1933. **Camera pneumatică** ~, încăpere special amenajată, folosită în tratamentul alergiilor provocate prin alergeni climatici sau praf de cameră. Pentru a evita introducerea în această cameră a unor alergeni care se pot găsi în aerul atmosferic de la suprafața solului se captează, cu ajutorul unui dispozitiv de aspirație și a unui tub lung, aer pur de la o anumită înălțime, variabilă după localitate și condiții prezente (4).

Strabism (gr. *strabismos*). Tulburare de coordonare a musculaturii oculare extrinseci, caracterizată prin deviația axei vizuale a unui ochi,

în timp ce celălalt fixează, astfel că vederea binoculară nu este posibilă (28). ~ **acomodativ**, strabism în care deviația rezultă din ruperea echilibrului între acomodatie și convergență (28). ~ **alternant**, formă de strabism în care vederea este bună la ambii ochi și subiectul schimbă ochiul director după voință (28). ~ **concomitent**, strabism în care relațiile unghiulare între axele vizuale sînt constante, oricare ar fi poziția ochiului fixator (28). ~ **convergent**, formă de strabism în care axa ochiului deviat este îndreptată înăuntru (28). ~ **deorsoadductor**, formă de strabism în care ochiul deviat este în adducție și în jos (28). ~ **divergent**, strabism în care axa ochiului deviat este îndreptată în afară (28). ~ **intermitent**, formă de strabism în care deviația axelor vizuale apare la intervale mai mult sau mai puțin îndepărtate (28). ~ **neconcomitent**, strabism în care relațiile unghiulare între axele vizuale nu se mențin, rezultînd prin paralizarea unui sau mai multor mușchi oculomotori (28). ~ **orizontal**, strabism caracterizat prin devierea axelor vizuale orizontal (28). ~ **paralitic**, strabism neconcomitent în care deviația globilor este produsă prin paralizii oculomotorii (28). ~ **sursoadductor**, formă de strabism în care ochiul deviat este în adducție și în sus (28). ~ **vertical**, strabism caracterizat prin devierea axelor vizuale în verticalitate (28).

Strabometru (*strabism* + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru măsurarea gradului deviației ochiului în strabism (28).

Stracker-Tipkin-Hurghin. Metoda ~, congelarea cu clorură de etil a nervului peronier în tratamentul piciorului plat (24).

Strangulare (lat. *strangulatio*). 1. În medicina legală, compresiunea gîtului printr-un laț strîns cu mina, oprind pătrunderea aerului în plămîni și circulația sanguină la nivelul gîtului și ducînd la moarte prin asfixie mecanică (23). 2. În sens general, termenul este folosit pentru comprimarea pînă la oprirea, mai mult sau mai puțin completă, a tranzitului printr-un organ tubular (32). ~ **herniară**, strangularea unei anse intestinale conținută în sacul herniar la nivelul inelului herniar; se manifestă prin semne locale ca: tumefacția și îndurația dureroasă a zonei herniare și semnele generale ale ocluziei: oprirea materiilor și gazelor, meteorism, dureri abdominale sub formă de colici, vărsături etc. (11). ~ **intestinală**, strangularea unei anse intestinale prin volvularea ei sau prin răsucirea în jurul unei bride; se manifestă prin semne locale de oprire a transportului materiilor și gazelor și semne generale mai grave, cu stare de șoc peritoneal, datorită reacției vasculonervoase produse de strangularea concomitentă a pediculului mezenteric (11).

Strangulații inelare Ranvier. Vezi Ranvier. **Strassmann**, Paul Ferdinand, 1866—1938. **Operația** ~, intervenție chirurgicală practică în unele malformații uterine (uter dublu) constînd dintr-o metroplastie, prin deschiderea lumenului celor două utere și unirea lor într-un singur organ pe linia mediană (18).

Strat (lat. *stratum*). **Stratum**. ~ **central**, **enușiu**, pătură de substanță cenușie care înconjură apeductul cerebral în creierul mijlociu, continuîndu-se cu substanța cenușie care înconjură ventriculul al IV-lea și acoperă fosa romboidă (1). ~ **germinal**, Strat Malpighi, vezi Malpighi. ~ **de înjumătățire**, sin.: *Halbwertschicht*, Strat de *semiabsorbție*, noțiune prin care se exprimă calitatea unei radiații (duritatea). Este reprezentată de grosimea în milimetri a unui strat dintr-un material anumit care determină diminuarea unei radiații la jumătate din valoarea sa inițială (36). ~ **mucos**, Strat Malpighi, vezi Malpighi. ~ **optic**, denumirea celei de-a treia pături a colicului superior, compusă din fibre optice de la retină și corpul geniculat lateral, care intră prin brațul colicului superior și se termină mai ales în *stratum cinereum* (1). ~ **purtător de apă**, stratul din sol în care circulă apa subterană (20). ~ **de semiabsorbție**, Strat de înjumătățire. ~ **spinos**, Strat Malpighi, vezi Malpighi.

Vezi și: Malpighi.

Stratidensigrafie. Metodă de explorare a capacității respiratorii pulmonare constînd din compararea cantităților de raze Röntgen care traversează plămînul în inspirație și în expirație, înregistrare cu ajutorul unei celule fotoelectrice (34).

Stratigraf. Tomograf.

Stratigrafie. Metodă radiografică prin care este redată pe placă imaginea pulmonară la diferite adîncimi, în planul de secțiune verticală, orizontală sau oblică (34).

Stratiterapie. Metodă de iradiere convergentă, imaginată de Palmieri, la care tubul se deplasează față de bolnav de-a lungul unei suprafețe pe trasee care pot avea forme diferite: rectilinie, în zigzag etc. (36).

Stratosferă (lat. *stratum* = strat + gr. *sphaira* = sferă). Vezi Atmosferă.

Stratum, sin.: *Strat*. În anatomie, pătură celulară cu elemente asemănătoare (1). ~ **basale epidermidis**, sin.: *Stratum cylindricum epidermidis*, pătură profundă, proliferativă, generatoare a epidermului (1). ~ **cinereum**, denumirea celei de-a 2-a pături a colicului superior, compusă din celule aranjate radiale, care primesc fibrele corticocelulare și o mare parte din fibrele optice (1). ~ **cinereum cerebelli**, *Stratum moleculare cerebelli*. ~ **circulare membranae tympani**, denumirea grupurilor

de fibre inelare, în special periferice, ale membranei timpanice (1). ~ **circulare tuniceae muscularis intestini crassi**, pătură internă a tunicii musculare a intestinului gros, peste care se prind cele 3 tenii reprezentând pătura incompletă, cu fibre longitudinale (1). ~ **circulare tuniceae muscularis intestini tenuis**, pătură internă spiralat-inelară a tunicii musculare a intestinului subțire (1). ~ **circulare tuniceae muscularis recti**, pătură internă a tunicii musculare a rectului, a cărei îngroșare formează sfincterul intern al anusului (1). ~ **circulare tuniceae muscularis ventriculi**, pătura internă a tunicii musculare a stomacului, a cărei îngroșare formează sfincterul piloric (1). ~ **compactum**, zonă superficială, groasă, compactă și vasculară a deciduei parietale, în care pătrund vilozitățile coriale (1). ~ **corneum epidermis**, pătură de celule keratinizate ale epidermului (1). ~ **corneum unguis**, strat superficial cornos, amorf, al unghiei (1). ~ **eutaneum membranae tympani**, pătură externă a timpanului, dinspre meatul acustic, acoperită cu tegument (1). ~ **eylindricum epidermidis**, *Stratum basale epidermidis*. ~ **disjunctum**, pătura cea mai externă de celule de descumare a stratului cornos al epidermului (1). ~ **externum tuniceae muscularis vesicae urinariae**, pătura de fibre musculare, predominant longitudinale, care intră în componența detrusorului vezical (1). ~ **fibrosum capsulae articularis**, *Membrana fibrosa capsulae articularis*. ~ **ganglionare nervi optici**, pătură formată de prelungirile cilindronice ale celulelor ganglionare din retină, care formează nervul optic (1). ~ **ganglionare retinae**, stratul retinei alcătuit din corpurile celulelor ganglionare (1). ~ **germinativum unguis**, stratul profund epitelial, germinativ, al unghiei, ale cărui celule se înmulțesc neconținut (1). ~ **granulosum epidermidis**, pătură de celule mici care conțin multe granule de keratohialină; este mai dezvoltată în epidermul palmelor și plantelor (1). ~ **granulosum ovarii**, sin.: *Membrana granulosa*, pătură de celule poliedrice mici care mărginește cavitatea foliculară, fiind înconjurată de teaca foliculului De Graaf din ovar (1). ~ **griseum centrale**, *Substantia grisea centralis mesencephali*. ~ **griseum colliculi superioris**, pătură profundă a colliculului superior, cu celule nervoase mari (1). ~ **griseum corporis callosi**, *Indusium griseum*. ~ **intermediūm**, zonă subțire a pulpei smălțului, situată lângă ameloblaste și constituită din celule care nu devin o parte din *reticulum stelat* (1). ~ **internum tuniceae muscularis vesicae urinariae**, pătură de fibre musculare predominant circulare ale mușchiului detrusor al vezicii urinare (1). ~ **lemnisei**, pătura cea mai profundă a colicului superior,

compusă din pericarioni și fibre nervoase; primește tracturile spinocoliculare și trimite în afară fibre, în special la formațiunea reticulată, nucleul oculomotor, măduva alungită și măduva spinării (1). ~ **longitudinale tuniceae muscularis intestini tenuis**, pătură externă cu fibre longitudinale a tunicii musculare a intestinului subțire (1). ~ **longitudinale tuniceae muscularis recti**, pătură externă a tunicii musculare a rectului, ale cărei fascicule se intrică cu ale mușchiului ridicător anal și cu fasciile acestuia (1). ~ **longitudinale tuniceae muscularis ventriculi**, pătură externă a tunicii musculare a stomacului (1). ~ **lucidum epidermidis**, pătură translucidă a epidermului, formată din celule transparente, neregulate, cu urme de nucleu (1). ~ **moleculare cerebelli**, sin.: *Stratum cinereum cerebelli*, pătură superficială, săracă în celule, a scoarței cerebeloase (1). ~ **mucosum membranae tympani**, pătură de mucoasă ce îmbracă fața membranei timpanice care privește spre cavul timpanic (1). ~ **neuroepitheliale retinae**, pătura celulelor cu conuri și bastonașe din retină (1). ~ **papillare**, zona de țesut conjunctiv fin fibrilat, situată în papilele corionului și imediat subiacent acesteia (1). ~ **pigmenti corporis ciliaris**, porțiune periferică a corpului ciliar spre linia de joncțiune cu coroida (1). ~ **pigmenti iridis**, celule stromale ale irisului încărcate cu pigment (1). ~ **pigmenti retinae**, pătură cu celule pigmentate situată la limita dinspre coroidă a retinei (1). ~ **radiatum membranae tympani**, grupuri de fibre radiate pornite din centrul membranei timpanice (*umbo*) și care formează partea principală a scheletului conjunctiv al acesteia (1). ~ **reticulare**, țesut conjunctiv al corionului (1). ~ **spongiosum**, pătura profundă (aproape trei pătrimi) a deciduei parietale (1). ~ **submucosum**, pătură subțire de mușchi neted a miometrului, adiacentă față de endometru (1). ~ **subserosum**, pătură subțire de mușchi neted a miometrului, adiacentă față de pătura seroasă (1). ~ **supravascularare**, pătură de mușchi a miometrului situată între *stratum vasculare* și *stratum subserosum* (1). ~ **synoviale capsulae articularis**, *Membrana synovialis capsulae articularis*. ~ **vasculare**, pătură subțire de mușchi în *miometrium* situată lângă *stratum submucosum* (1). ~ **zonale**, pătura cea mai superficială a colicului superior (1). ~ **zonale thalami**, lamă subțire de fibre nervoase care acoperă talamusul, dându-i o culoare albicioasă (1).

Straus, Isidore, 1845—1896. **Semnul** ~, întârzierea transpirației provocată prin pilocarpină în caz de paralizie facială periferică foarte gravă (27).

Strălucire. Intensitatea luminoasă transmisă de o suprafață luminoasă în direcția ochiului. Are ca unitate de măsură stilbul. Strălucirea de intensitate foarte mare produce scotoame sau fenomenul de orbire temporară prin descompunerea pigmentilor retinieni. În condiții de activitate, strălucirea prea intensă a obiectivelor sau suprafeței de lucru scade capacitatea de lucru și favorizează oboseala și surmenajul (20).

Strănut (lat. *sternuere* = a strănuta). Act reflex declanșat de excitații cu punct de plecare nazal și constând dintr-o expirație forțată cu glota închisă (30).

Streissler. Operația ~, procedeu de rezecție a coastei cervicale printr-o cale de abord posterioară (24).

Streptobacillus. Gen de bacterii din familia *Bacteroidaceae*, clasa *Schizomycetes*, cuprinzând bacili dispuși în lanțuri mai mult sau mai puțin lungi. Termenul se folosește mai ales pentru *Streptobacillus moniliformis*, agentul patogen al febrei de Haverhill (3).

Streptococcus. Gen de bacterii din familia *Lactobacillaceae*, clasa *Schizomycetes*, cuprinzând coci dispuși în lanțuri, uneori capsulați, în general imobili, grampozitivi. Streptococii pot fi împărțiți prin reacția de precipitare pe baza polizaharidului C (Lancefield) în grupe serologice, notate de la A la S, cu excepția streptococilor *viridans*. Pe baza unor criterii fiziologice, speciile de streptococi s-au putut grupa în 4 categorii: piogeni, *viridans*, lactici, enterococi. Din punctul de vedere al hemolizei produse pe plăcile cu geloză sînge de cal, streptococii se împart în: a) streptococi β -hemolitici, care produc o zonă clară de hemoliză în jurul coloniei; b) streptococi α '-hemolitici, care produc o hemoliză incompletă; c) streptococi α -hemolitici (*viridans*), care prezintă o zonă verzuie în jurul coloniei; d) streptococi nehemolitici (tip γ). Se întîlnesc ca saprofiți sau paraziți. Unii streptococi determină diferite infecții la om și unele animale (3). ~ **pyogenes**, streptococ care aparține grupului A, după clasificarea lui Lancefield. Este patogen, determinînd la om infecții piogene și scarlatina. Produce o toxină eritrogenă, precum și hemolizine (streptolizine), fibrinolizină (streptokinază), nucleaze (streptodornază), proteinaze, hialuronidază, difosfopiridinnucleotidază (3).

Streptodermie. Vezi Piodermită. ~ **uleeroasă**, Ectimă.

Streptodornază. Dezoxiribonuclează secretată de streptococii grupului A, utilizată în combinație cu streptokinaza pentru îndepărtarea exsudatelor patologice sau a țesuturilor necrozate (3).

Streptokinază. Fibrinolizină elaborată de streptococi, reprezentînd de fapt o kinază, care activează factorul litic existent în serul sanguin normal. Se utilizează în combinație cu streptodornaza pentru îndepărtarea exsudatelor patologice sau a țesuturilor necrozate (3).

Streptoleucocidină. Leucocidină elaborată de streptococii piogeni, reprezentînd probabil difosfopiridinnucleotidaza (3).

Streptolizină. Hemolizină produsă de streptococi (3). ~ „O”, streptolizină sensibilă la acțiunea oxigenului, produsă de streptococii grupului A, C uman și G, avînd acțiune letală și cardiotoxică, puternic antigenică. Induce formarea antistreptolizinei „O” în organismul bolnavilor cu afecțiuni streptococice (3). ~ „S”, hemolizină elaborată de streptococi, neactivată de oxigen (oxigenstabilă). Este produsă de streptococii de grup B, C animal, D, E, H, K și de majoritatea streptococilor de grup A, care produc ambele tipuri de streptolizină. Streptolizina „S” nu pare a fi antigenică și acționează ca o dezoxiribonuclează (?), exercitînd o acțiune toxică marcată la șoareci (3).

Streptomycină. Antibiotic izolat din culturile de *Streptomyces griseus*, activ *in vitro* și *in vivo* asupra bacilului Koch. Este folosită în toate formele de tuberculoză evolutivă (asociată cu PAS și H.I.N. pentru a evita sau întîrzia apariția rezistenței), dar este activă și față de numeroși germeni gramnegativi și grampozitivi. Fiînd toxică pentru nervul acusticovestibular, poate provoca tulburări de echilibru, de obicei reversibile (13).

Streptomyces. Gen de ciuperci din clasa *Actinomycetales*. Unele specii saprofite sînt excepțional de rar patologice, iar altele sînt surse a diferite antibiotice (12).

Stress (engl. = constrîngere, forță, solicitare). Termen anglo-saxon desemnînd orice agresiune din mediu sau orice stare de tensiune creată de mediu și față de care organismul se apără prin reacții adaptative de suprasolicitare a axului hipotalamo-hipofizo-suprarenalian. Termenul este utilizat în două sensuri: cel psihiatric, privind latura emoțională a efortului de adaptare; cel popularizat de Selye, privind perturbările neuroendocrine și umorale provocate de factorii nocivi (7; 15).

Stria (lat. = brazdă, sin.: *Strie*. 1. Termen anatomic general desemnînd un grup de fibre nervoase avînd un traiect longitudinal în encefal (1). 2. Leziune cutanată atrofică de aspect liniar (12). *Striae atroficeae*. Vergeturi. ~ **longitudinalis lateralis corporis callosi**, fișia laterală din cele două benzi lungi de fibre de pe suprafața superioară a corpului calos (1). ~ **longitudinalis medialis corporis callosi**, sin.: *Stria Lancisi*, fișia medială din cele două

benzi lungi de fibre de pe suprafața superioară a corpului calos (1). ~ *medullaris thalami*, sin.: *Acies thalami optici*, bandă de substanță cenușie pe suprafața dorsală a talamusului (1). *Striae medullares ventriculi quarti*, sin.: *Striile acustice*, *Striile medulare*, *Striile Piccolomini*. Fibre transversale care, pornind din tuberculul acustic, încrucișează porțiunea intermediară a planșeului ventriculului al IV-lea și pătrund în șanțul median posterior (1). ~ *olfactoria*, sin.: *Stria olfactoria lateralis*, denumirea celor două diviziuni (laterală și medială) ale tractului olfactiv, conținând fibre continue de la tract și acoperite de o pătură subțire de substanță cenușie (1). ~ *olfactoria lateralis*, *Stria olfactoria*. ~ *terminalis*, sin.: *Tenia semicircularis*, bandă longitudinală de fibre nervoase situată în *sulcus terminalis*, care pleacă din nucleul amigdaloid și se termină în regiunea preoptică și hipotalamus; alte fibre străbat comisura anterioară spre nucleul amigdaloid de pe partea opusă (1). ~ *vascularis*, *Stria Huschke*, *vezi Huschke*.

Striații (lat. *striatus* = cu dungi). Dungi paralele pe suprafața unei formațiuni anatomice (32). ~ *dentinare*, *Linile Owen*, *vezi Owen*.

Stricnină. Principalul alcaloid, toxic, izolat din semințele de *Strychnos nux vomica* și folosit sub formă de sulfat sau nitrat; este stimulent și tonifiant al sistemului nervos central, mai ales al măduvei spinării; este folosit ca antidot în intoxicațiile cu substanțe deprimante centrale și ca tonic amar, excitant al secrețiilor gastrice și stimulent al motricității gastrointestinale (13).

Stricnism. Intoxicație cu stricnină; doza mortală este de 0,02–0,05 g. În intoxicația acută, la 15–20 minute apar contracții musculare, anxietate, frisoane, urmate de convulsii tetaniforme în accese; decesul survine în 30 minute — 6 ore, cu fenomene asfixice, prin tetanizarea mușchilor respiratori (23).

Strictură (lat. *strictura* = strîmtorare). Strîmtorarea lumenului unui canal, ca urmare a unor cicatrice retractile care apar după leziuni ulcerative inflamatorii microbiene sau de natură caustică (2). ~ *esofagiană congenitală*, boală congenitală cauzată din diminuarea calibrului esofagului, cel mai adesea la nivelul corespunzător bifurcației aortei (11). ~ *uretrală*, diminuarea lumenului uretrei la un anumit nivel, de origine congenitală, inflamatorie sau traumatică (11). ~ *uretrală filiformă*, strictură care obstruează aproape în totalitate lumenul uretral, permițând trecerea cu greutate a jetului urinar sau a unor bujii filiforme (11).

Stridor (lat. = țipăt, șuier). Sunet aspru, ascuțit (32). ~ *dentium*, sunet special perceput la zgrierea dentinei cu un instrument metalic.

Este o probă clinică a smalțului sănătos (38). ~ *laringian*, stridor produs în timpul inspirației la trecerea aerului prin glota micșorată congenital (malformație laringiană) sau dobândită (laringita spastică a copilului) (30).

Strie (lat. *stria* = brazdă). *Stria*. **Striile acustice**. *Striae medullares ventriculi quarti*. **Striile angioid**. Degenerescență coroidiană, manifestată oftalmoscopic prin prezența unor dungi brune, arborescente, între vasele coroidiene și retiniene (28). **Striile medulare**. *Striae medullares ventriculi quarti*. **Striile transversale ale prismelor**. Linii de culoare mai închisă, perceptibile sub acțiunea acizilor slabi, separând discurile segmentare ale smalțului dentar (38).

Vezi și: *Baillarger*, *Hunter-Schreger*, *Huschke*, *Lancisi*, *Piccolomini*, *Retzius*.

„**Strigătul douglasului**”, sin.: *Semnul Proust*. Semn constând din apariția unei dureri deosebit de vii la palparea fundului de sac Douglas, în cazuri de hemoperitoneu sau hematocel retrouterin; durerea este dată de reflexe la distanță, cu punct de plecare din fundul de sac Douglas (18).

„**Strigătul meniseal**”. *Semnul Oudard-Jean*. *Vezi Oudard-Jean*.

„**Strigăt uterin**”. Zgomotul produs de chiureta pe mușchiul uterin, la sfârșitul chiuretașului, când uterul se golește complet sau aproape complet (18).

Strîmtoare (din lat. *strinctus* = strîmt). Termen anatomic general definind un loc mai îngust aparținând unei cavități, de obicei intrării sau ieșirii acesteia. Este folosit mai ales la bazinul osos (1). ~ *inferioară*, *Apertura pelvis minoris inferior*. ~ *superioară*, *Apertura pelvis minoris superior*.

Strobilă. Corp de cestod, alcătuit din înșiruirea cap la cap a unui număr mai mic sau mai mare de proglote (31).

Stroboscop (gr. *strobos* = învîrtire, rotire + *skopein* = a vedea). Aparat optic cu care se pot studia obiecte animate de o mișcare periodică foarte rapidă, ca și cum ar fi în repaus sau avînd o mișcare foarte lentă. Cercetarea se face pe baza observării periodice a acestor fenomene la intervale de timp puțin mai mari decît perioada lor. Se realizează fie prin iluminare intermitentă și observare continuă, fie prin iluminare continuă și observare intermitentă, la care se adaugă persistența impresiei luminoase (6).

Strofantină. Denumire generică pentru extrase glicozidice din specii de *Strophantus* (13). ~ *G*, *Oubaină*. ~ *K*, glicozidă purificată, izolată din *Strophantus kombé*, cu acțiune cardiotonică rapidă și de scurtă durată (13).

Strofulus. Prurigo infantil. ~ *adultilor*, *Prurigo acut al adultului*.

Stroganov. Metoda ~, conduită terapeutică în eclampsie constând din administrarea de morfină și clismă cu cloralhidrat (18).

Stroma (gr. = covor), sin.: *Stromă*. Rețea de suport a unui organ, alcătuită din țesut conjunctiv, vase și nervi, diferită de țesutul epitelial sau de alte țesuturi, îndeplinind funcții speciale ale organului (1). ~ **grandulae thyroideae**, rețea conjunctivovasculară din interiorul parenchimului tiroidian, la periferia căreia formează capsula proprie a tiroidei (1). ~ **iridis**, țesut conjunctivofibros de tipul mezenchimului embrionar, care alcătuiește pătura mijlocie a irisului (1). ~ **ovarii**, țesut special celulofibros ocupând spațiul dintre foliuli și posedând largi potențe de diferențiere; în special celulele secretorii luteale (celulele luteinizante ale stromei) (1). ~ **vitreum**, rețeaua fibroasă a corpului vitros, care conține în ochiurile ei o substanță gelatinoasă transparentă (*humor vitreus*) (1).

Stromatină. Vezi Stroma eritrocitară.

Stromă (gr. *stroma* = covor). *Stroma*. ~ **eritrocitară**, materialul insolubil constituit dintr-un complex lipidoproteinic care rămâne după liza globulelor roșii. Partea proteică este compusă din stromatină și elinină (19).

Stromuhr (germ.). Aparat pentru determinarea cantității de sânge care circulă în unitatea de timp printr-un vas sanguin (15).

Strong-Levine. Semnul ~, aritmie ventriculară caracteristică a tahicardiei paroxistice de acest tip (10).

Strongiloidoză, sin.: *Anguiluloză*. Boală parazitară determinată de *Strongyloides stercoralis* și caracterizată prin leziuni iritative cutanate, iar în condițiile unei infestări masive prin tulburări digestive destul de accentuate (diaree, dureri abdominale etc.). Infestarea omului se face prin larvele filariforme, care pot străbate pielea sau, mai frecvent, pe cale bucală, prin apa sau alimentele care conțin aceleași forme infecțioase ale parazitului (31).

Strongyloides, sin.: *Anguillula*. Gen de vierme parazit din familia *Rhabditidae*, clasa *Nematoda*. Cea mai importantă specie în patologia umană este *Strongyloides stercoralis* (sin.: *Anguillula intestinalis*, *Anguillula stercoralis*, *Strongyloides intestinalis*), agentul etiologic al strongilidozei. În afara gazdei sale, pe sol, parazitul are o evoluție directă (larvele rhabditoide se transformă direct în larve infecțioase) sau indirectă (larvele rhabditoide eliminate se maturează, adulții se acuplează, iar femela depune ouă embrionate) (31).

Stronțin. Simbol Sr. Element în stare metalică, bivalent, cu număr atomic 38 și greutate atomică 87,63. Se găsește în natură sub formă de combinații (carbonați, sulfuri).

În organism, stronțiu a fost identificat în ochi, în mici cantități (cornee 0,1 mg/kg, iris 0,3 mg/kg, cristalini, 0,1 mg/kg) (5).

Strophantus. Liane din familia *Apocynaceae*. Sînt importante pentru terapeutică speciile: *S. gratus*, *S. hispidus* și *S. kombé*. Cresc în pădurile tropicale ale Africei. Se folosesc semințele, care conțin glicozide cardiotonice (14).

Structură (lat. *structura*). 1. Mod de aranjare și formare a diferitelor țesuturi, organe ale corpului sau a întregului organism (1). 2. Un organ sau o parte de organ (1). 3. Mod de organizare internă a materiei sau de asociere a componentilor unui corp, a unui întreg organizat, caracterizat prin forma și dimensiunile fiecărui element component și prin aranjarea lor unul față de altul (6). ~ **paranemică**, structură ipotetică, neconfirmată de experimente, deosebită de structura plectonemică, cunoscută, a moleculei de ADN (17). ~ **primară monocatenară** a ADN, polimer format dintr-o repetare continuă de unități dezoxinucleotidice esterificate (17). ~ **secundară dublu heliceoidală** a ADN, vezi Acid dezoxiribonucleic.

Strugurele ursului. *Arctostaphylos uva-ursi*.

Struma. 1. Gușă. 2. Termen folosit uneori pentru formațiuni tumorale cu aspect neregulat (32). ~ **lymphomatoasă**, Boala Hashimoto, vezi Hashimoto. ~ **ovarii**, tumoare ovariană în care structura de organ dispare complet, fiind înlocuită cu formațiuni chistice cu conținut coloid, asemănătoare cu cele întâlnite în gușa coloid-chistică (2).

Strumă. Gușă. ~ **endotoracică**, gușă coborînd pînă în mediastinul anterior (2). ~ **retroviscerală**, gușă situată înapoia faringelui și esofagului (2).

Strumigen (*struma* + gr. *gennan* = a produce). Gușogen.

Strumită (*struma* + *-ită*). Inflamație a țesutului tiroidian afectat de gușă (7).

Strümpell, Ernst Adolf Gustav Gottfried von, 1853–1925. **Fenomenul** ~. 1. Sincinezie de coordonare în cazul leziunilor piramidale, pusă în evidență la membrul superior; este caracterizată prin asocierea unei mișcări de pronație la flexiunea antebrațului pe braț, executată de membrul paretic (sin.: *Fenomenul pronației asociate*) (27). 2. Sincinezie de coordonare care apare la membrul inferior paretic în cazul leziunilor piramidale: la flexiunea activă a genunchiului (în timp ce examinatorul se opune acestei mișcări) se asociază în mod involuntar și flexiunea dorsală a piciorului (sin.: *Fenomenul flexiunii combinate a genunchiului și piciorului*) (27). 3. Sincinezie de coordonare constînd din asocierea unei mișcări de extensiune a mîinii la mișcarea de flexiune a

degetelor de partea membrului paretic (sin.: *Semnul radialului*) (27).

Strümpell-Leichtenstern (Strümpell, Ernst Adolf Gustav Gottfried von, 1853—1925; Leichtenstern, Otto, 1845—1900). **Boala** ~, sin.: *Encefalită hemoragică acută, Meningoencefalită hemoragică acută*, neuroviroză caracterizată prin leziuni hemoragice și inflamatorii la nivelul encefalului și meningelor (8).

Strümpell-Lorrain. **Boala** ~, sin.: *Paraplegie spastică familială*, boală ereditară cu debut în copilărie sau adolescență și cu evoluție lentă progresivă. Este datorită unor leziuni degenerative ale căii piramidale, începând de la scoarța cerebrală. Uneori se pot asocia leziuni degenerative, mai puțin întinse, și ale căilor spinocerebeloase (27).

Strümpell-Naffziger. (Strümpell, Ernst Adolf Gustav Gottfried von, 1853—1925; Naffziger, Howard Christian, 1884—1961). **Semnul** ~, compresiunea venelor jugulare determină exagărarea durerii în sciatica radiculară (27).

Strungăreață. Diastemă.

Struyeken. **Pensa** ~, instrument tăietor utilizat pentru secționarea porțiunilor degenerate polipoid din cornetele nazale (30). **Mono-cord** ~, instrument utilizat în acumetrie pentru producerea de sunete de frecvențe variabile (30).

Strychnos nux vomica. Arbore din familia *Loganiaceae* care crește în Asia tropicală și în Australia. Semintele — *Nuca vomica* sau *Semen strychni* — conțin stricnină și brucină, alcaloizi indolici, excitanți ai sistemului nervos central, mai ales ai măduvei spinării. Se folosesc pentru prepararea tincturii de nuca vomică, indicată ca tonic amar și pentru extragerea stricninei (14). ~ **toxifera**, plantă din familia *Loganiaceae* care crește în Brazilia și Peru; scoarța servește la prepararea curarei de calebassă, care conține o serie de alcaloizi toxici, mai ales toxiferinele (14).

Stuart-Prower. **Factorul** ~, vezi **Factorul Stuart-Prower**.

Student. **Distribuție** ~, sin.: *Repartiție Student*, repartiția variabilei aleatorii continue t , care este raportul între două variabile aleatorii independente, X cu repartiția $N(0, \sigma)$ și Y cu repartiția $H(n, \sigma)$: $t = \frac{X}{\sqrt{\frac{Y}{n}}}$ Această repar-

țiție urmează, deci, legea de probabilitate a două variabile aleatorii care nu depind de abaterile medii patrice, ci numai de parametrii selecției. Ea este utilizată în numeroase aplicații statistice, reprezentând un criteriu de verificare a ipotezelor statistice asupra egalității

între media de selecție și media teoretică (criteriul t) (37). **Repartiție** ~, Distribuție Student.

Stuertz. **Operația** ~, sin.: *Freniectomie*, secțiunea chirurgicală a nervului frenic cu îndepărtarea unei porțiuni din nerv, practică în scopul obținerii unei imobilizări (paralizi) a hemidiafragmului respectiv (11).

Stumpf, Pleikart. **Croșete** ~, croșete radiochimografice pe cartul inimii, fără semnificație patologică; ele stabilesc tonusul și gradul de adaptare la efortul muscularii cardiace. Se întâlnesc două tipuri pulsative principale; tip Stumpf I constând din croșete mai ample la vârful inimii și tip Stumpf II constând din croșete mai ample la baza inimii (36).

Stupoare (lat. *stupor* = amorfie, încremire). Stare patologică caracterizată printr-o completă adinamie și indiferență față de tot ce este în jur. Bolnavii stau cu ochii deschiși, nemișcați, și nu percep decât în mod foarte restrâns ceea ce se întâmplă în jurul lor. Se întâlnește în schizofrenie, în unele stări confuzionale și în unele forme de melancolie (27). ~ **catatonie**, stare de imobilitate cu creșterea tonusului muscular, flexibilitate ceroasă, mutism și negativism (35). ~ **confuzională**, stare de inhibiție motorie profundă datorită unor tulburări de conștiință (35). ~ **epileptică**, formă de stupoare confuzională de tip crepuscular, cu interpretări delirante și percepții halucinatorii, însoțită de anxietate și care trece uneori într-o stare de agitație psihomotorie cu agresivitate (35). ~ **isterică**, stare de inhibiție stuporoasă, de obicei însoțită de o tulburare de conștiință de tip crepuscular isteric (35). ~ **melancolică**, grad extrem al inhibiției motorii pe un fond profund depresiv anxios, cu păstrarea efortului bolnavului de a comunica și de a răspunde unor solicitări din afară, mimica exprimând în mod concordant starea afectivă (35). ~ **reactivă**, psihoză reactivă acută caracterizată printr-o stare de anxietate extremă și imobilitate totală (35).

Stupuire. Manoperă de tehnică dentară, prin care se face îndesarea materialului în matrice (38).

Sturge-Weber-Krabbe (Sturge, William Allen, 1850—1919; Weber, Frederick Parkes, 1863—1962; Krabbe, Knud H., 1885—1961). **Boala** ~, sin.: *Angiomatoza encefalotrigeminală, Angiomatoza neurocutanată, Neuroangiomatoza encefalofacială, Phacomatosis angiomatoza familialis*, angiomatoză cutanată pe teritoriul uneia din ramurile nervului trigemen, însoțită de glaucom, calcificări cerebrale, tulburări piramidale, deficiențe mintale, epilepsie, consecutive unor dilatații vasculare nevce congenitale (12).

Styrax lichid. Balsam extras din planta *Liquidambar orientalis* (*Hamamelidaceae*); conține rășini, ulei volatil, esteri ai acidului cina-

mic, stiracină, stiren; intern are acțiune expectorantă, iar extern acțiune antiscabioasă și cicatrizantă (13).

Sub- (lat. *sub* = sub). 1. Prefix care introduce în termenii compuși sensul de mai puțin decât o anumită valoare (32). 2. Prefix care introduce în termenii compuși sensul de inferioritate, subordonare, localizare mai jos (32).

Subaectat de aluminiu. Compus de aluminiu astringent și antiseptic, folosit local în soluție (13).

Subalimentație. Situație în care nevoia organismului în substanțe alimentare nu este asigurată prin alimentație, nici calitativ nici cantitativ, pentru o perioadă lungă de timp. Pentru acoperirea nevoilor se consumă din rezerve (glicogen, grăsimi) și din proteinele proprii. Rezultă pierdere în greutate, scăderea rezistenței față de agenții agresivi ai mediului (îndeosebi față de bolile infecțioase), tulburări metabolice, endocrine etc (20).

Subarahnoidoperitoneostomie. Operație de drenaj al lichidului cefalorahidian, prin care se creează o comunicare între spațiul subarahnoidian și cavitatea peritoneală (26).

Subarahnoidoureterostomie. Operație de drenaj al lichidului cefalorahidian prin care se creează o comunicare între spațiul subarahnoidian și ureter (26).

Subcortical (*sub* + lat. *cortex* = scoarță). Termen de referință, indicând poziția de dedesubtul scoarței cerebrale a unor formațiuni nervoase cenușii sau albe (1).

Subcorticectomie (*sub* + lat. *cortex* = scoarță + gr. *ektome* = excizie). Termen general desemnând distrugerea anumitor structuri subcorticale (de ex. palidul medial) cu ajutorul unor substanțe chimice, curentului electric, ultrasunetelor etc.; se utilizează în tratamentul diskineziilor extrapiramidale (de ex. în parkinsonism) (26).

Subcorticotomie (*sub* + lat. *cortex* = scoarță + gr. *tome* = tăiere). Secționare subcorticală a proiecțiilor corticofugale și corticopetale, utilizată în scopul suprimării diskineziilor extrapiramidale. Astăzi este părăsită (26).

Subcultură (*sub* + lat. *cultura* = cultivare). Cultură care rezultă prin însămînțarea unei alte culturi într-un mediu oarecare (3).

Subcuticular (*sub* + lat. *cuticula* = piele fină). Sub epiderm (1).

Suberoză (lat. *uber* = plută + -oză). Pneumonioză provocată de plută. Se manifestă prin tuse, expectorație uneori sanguinolentă, dureri toracice și o stare generală alterată. Radiologic apar opacități pulmonare, uneori în blocuri dense și bronșiectazii; clinic se constată semne de scleroză, iar bronhoscopic, edem al mucoasei (34).

Subexpunere (*sub* + lat. *exponere* = a expune). Viciu de folosire a constantelor electrice, prin utilizarea unor constante electrice mai mici decât cele necesare în efectuarea unei radiografii (36).

Subfebră (*sub* + lat. *febris* = febră). Ridicare moderată cu 0,5 - 1° C a temperaturii normale a corpului; cel mai adesea evidențiază un proces infecțios de intensitate redusă (8).

Subfebrilitate. Stare caracterizată prin existența unei subfebre (8). ~ rigidă în ferăstrău, Febră în ferăstrău.

Subfrenie (*sub* + gr. *phren* = diafragm). Situat sub cupola diafragmatică (11).

Subgene. Pseudoalele.

Subglosită difteroidă. Boala Riga. Vezi Riga.

Subhemofilie. Forma cea mai ușoară a hemofiliei, în care boala se manifestă numai prin sîngerări mai prelungite după intervenții chirurgicale sau plăgi accidentale. Se constată un nivel scăzut față de normal al factorului VIII al coagulării (19).

Subicter. Icter moderat (16).

Subieulum (de la lat. *subicere* = a înălța, a construi). Termen anatomic pentru structuri cu rol de suport (1). ~ hippocampi, partea dorsală a girului hipocampic, de lângă fisura hipocampică (1). ~ promontorii. 1. Suportul promontoriului (1). 2. Marginea posterioară a ferestrei cohleei (din cavul timpanic) (1).

Subinski. Operația ~, scapulopexie în sechelele de paralizie infantilă. Unghiul inferior al scapulei se fixează cu *fascia lata* la apofizele spinose D₅ - D₆, iar unghiul supero-intern la D₂ - D₃ (24).

Subintrant (lat. *subintrans* = care intră pe furiș). Fenomen patologic începînd înainte de terminarea ciclului sau paroxismului anterior, de obicei repetat de mai multe ori la rînd (de ex. crize de astm) (10).

Subinvoluție. Regresiune (18). ~ uterină, regresiune patologică a uterului în lăuzie, care se produce mai încet decât în mod normal cînd involuția se face cu aproximativ 1 cm pe zi (18).

Subizogravurie. Condiție în care se elimină o urină finală cu greutate specifică mai mică decât aceea a plasmei dezalbuminate (25).

Subizorefracturie. Condiție în care se elimină o urină finală cu refractivitate mai mică decât aceea a plasmei dezalbuminate (25).

Subizostenurie. Condiție în care se elimină o urină finală cu presiune osmotică mai mică decât aceea a plasmei dezalbuminate (25).

Subizosterurie. Condiție în care se elimină o urină finală cu conținut total în substanțe solvite mai mic decât al plasmei (25).

Sublimare. 1. Proces fizic de trecere a unei substanțe din stare solidă direct în stare ga-

zoasă sau, invers, fără a mai trece și prin starea lichidă (5). 2. Termen psihanalitic prin care se înțelege transformarea energiei tendințelor în forme superioare de activitate (profesională, artistică, științifică), noțiune care subliniază aspectul biologizant al acestei concepții (35).

Sublimat. Substanță preparată prin sublimare (5). ~ **coroziv**, Biclaură de mercur.

Sublingualită. Inflamație a glandelor salivare sublinguale (8). ~ **urliană**, afectarea singulară sau asociată a glandelor sublinguale de către virusul urlian (8).

Subluxație (sub- + lat. *luxatio* = scrintitură), sin.: *Luxație incompletă*, *Luxație parțială*. 1. Dislocare parțială a unei formațiuni anatomice (24). 2. Leziune articulară în care suprafețele articulare își pierd incomplet raportul normal (24). ~ **crystalinului**, deplasarea cristalinelor prin rupturi parțiale ale ligamentului Zinn (28).

Submatitate (sub- + fr. *matité* = matitate). Scădere redusă a sonorității la percuzie (34).

Submaxilită. Inflamație a glandelor salivare submaxilare (8). ~ **urliană**, afectarea izolată sau asociată a glandelor submaxilare de către virusul urlian (8).

Submersie (lat. *submersio*). Înecare.

Submicroscopie (sub- + gr. *mikros* = mic + *skopein* = a vedea). Element ale cărui dimensiuni se află sub limita de rezoluție a microscopului optic; este decelabil cu microscopul electronic (1).

Subnasion, sin.: *Punct subnazal*. Punctul situat pe linia mediană a feței, la joncțiunea despărțiturii nărilor cu buza superioară, folosit în stomatologie ca reper cefalometric (39).

Subnatant (sub- + lat. *natare* = a înnota), sin.: *Precipitat*. Parte insolubilă ce rezultă dintr-o reacție chimică și care se depune (spontan sau prin centrifugare) la fundul vasului de reacție (5).

Subnitrat. Sare bazică azotată (5). ~ **de bismut**, compus al bismutului, adsorbant și protector, slab astringent, utilizat ca pansament gastric și ca antiidiareic (13).

Subnutriție (sub- + lat. *nutritio* = nutriție). Stare rezultată în urma subalimentației (20).

Subperitoneal. Localizat dedesubtul peritoneului (1).

Subplatihierie (sub- + gr. *platys* = turtit + *hieron* = sacru). Vezi Index hieric.

Subponderal (sub- + lat. *pondus* = pondere, greutate). 1. În obstetrică, termenul desemnează fătul care la naștere cântărește între 2 500 - 3 000 g (18). 2. Cu greutate mai mică decât obișnuit (18).

Subscripție (lat. *scriptio*). Parte a rețetei care cuprinde recomandări ale medicului către farmacist asupra felului de preparare (forma

medicamentoasă, cantității, preparat steril etc.) (14).

Subsepsis alergica. Sindromul Wissler-Fanconi. Vezi Wissler-Fanconi.

Substanță (lat. = substanță), sin.: *Substanță*. Termen anatomic general pentru unele țesuturi, de obicei omogene și compacte aparținând unor organe (1). ~ **adamantina**, *Enamelum*. ~ **alba**, partea sistemului nervos central care este alcătuită din fibre nervoase mielinizate (1). ~ **compacta**, porțiunea periferică, compactă, a oaselor, în special a diafizelor oaselor lungi (1). ~ **corticalis cerebelli**, *Cortex cerebelli*. ~ **corticalis cerebri**, *Cortex cerebri*. ~ **corticalis glandulae suprarenalis**, *Cortex glandulae suprarenalis*. ~ **corticalis lentis**, *Cortex lentis*. ~ **corticalis lymphoglandulae**, *Cortex lymphonodi*. ~ **corticalis ossis**, porțiunea compactă, periferică, a unui os scurt sau a epifizei unui os lung (1). ~ **corticalis renis**, *Cortex renis*. ~ **eburnea dentis**, *Dentinum*. ~ **gelatinosa rolandi**, sin.: *Substanța Rolando*, substanța cenușie gelatinoasă, translucidă, care formează vârful coloanei posterioare a măduvei spinării, având pe secțiune forma literei V; este o regiune sinaptică pentru nervii periferici care conduc sensibilitatea termică și dureroasă (1). ~ **glandularis prostateae**, sin.: *Corpus glandulae prostateae*, componenta epitelială glandulară a prostatei, dezvoltată mai rapid la pubertate, activă în perioada sexuală a vieții și involuind la andropauză, fiind înlocuită treptat cu țesut conjunctivofibros (1). ~ **gllosa**, *Substantia grisea centralis medullae spinalis*. ~ **grisea**, sin.: *Substanța cenușie*, partea sistemului nervos central compusă din corpii celulelor nervoase, dendritele lor și porțiunile proximală și terminală amielinice ale axonilor (1). ~ **grisea centralis medullae spinalis**, sin.: *Substantia gliosa*, *Substanța gelatinoasă centrală*, condensare de neuroni și celule nevroglice în jurul canalului central al măduvei spinării (1). ~ **grisea centralis mesencephali**, sin.: *Stratum griseum centrale*, pătura de substanță cenușie care înconjură apeductul cerebral al mezencefalului (1). ~ **intermedia centralis medullae spinalis**, sin.: *Comisura cenușie*, denumirea substanței cenușii din jurul canalului central al măduvei spinării; canalul central o împarte în comisura cenușie anterioară și comisura cenușie posterioară (1). ~ **intermedia lateralis medullae spinalis**, porțiunea laterală a substanței cenușii a măduvei spinării care proemină extern prin *cornu laterale*; se întinde de la regiunea toracică până la segmentele lombare superioare (1). ~ **lentis**, porțiunea cea mai mare a cristalinelor produsă de către elementele epiteliale (1). ~ **muscularis prostateae**, *M. prostaticus* (vezi Tabelul mușchilor). ~ **medullaris glandulae**

suprarenalis, *Medulla glandulae suprarenalis*. ~ **medullaris lymphoglandulae**, *Medulla lymphonodi*. ~ **medullaris renis**, *Medulla renis*. ~ **nigra**, sin.: *Locus niger Soemmering*, *Nucleus niger*, grupare de celule nervoase pigmentate mari, care separă baza pedunculilor cerebrali de *tegmentum* și se întinde de la marginea punții, prin mezencefal, în *hipotalamus*; face parte din sistemul extrapiramidal (1). ~ **ossea dentis**, Cimentul dentar (1). ~ **perforata anterior**, sin.: *Area olfactoria*, *Spațiul perforat anterior*, arie de substanță cenușie situată la baza creierului, rostral de tractul optic, conținând numeroase orificii mici prin care trec artere spre ganglionii bazali (1). ~ **perforata posterior**, sin.: *Spațiul perforat posterior*, arie situată la baza creierului, între pedunculii cerebrali, posterior de corpii mamilari, conținând multe orificii mici prin care trec vase de sânge spre nucleii bazali (1). ~ **propria corneae**, pătură transparentă, lamelată, densă, de țesut conjunctiv, situată în centrul corneei (1). ~ **propria sclerae**, pătură conjunctivofibroasă care constituie stroma sclerei oculare (1). ~ **spongiosa**, porțiunea de substanță osoasă lamelar-cavitară, care formează țesutul osos spongios al epifizelor și al unor porțiuni din corpul diafizelor; cel puțin o parte din ea conține și măduvă hematogenă (1).

Substanță (at. *substantia*). 1. *Substantia*. 2. Corp cu compoziție și structură omogene (32). **Substanțe amare**. Grupă de substanțe medicamentoase, care prin gustul amar stimulează reflex secreția gastrică și cresc apetitul, acțiuni utile în anorexie și în hiposecreția gastrică (fără leziuni gastrice). Se folosesc tincturi obținute din diferite plante (de ex. tinctura de gențiană, tinctura de nucă vomică, tinctura de cola) (14). ~ **amfoteră**, Amfolit. ~ **cenușie**, *Substantia grisea*. **Substanțe elorigene**. Substanțe care în soluție pun în libertate clor. Constituie o grupă mare de substanțe dezinfectante (cloramină, clorură de var, hipocloriți de sodiu, potasiu etc.). Pentru a fi eficiente, cantitatea de clor eliberată (clor activ) nu trebuie să fie mai mică de 20%. Cum clorul activ se eliberează în totalitate numai în soluție, este absolut necesar ca substanța clorigenă să fie dizolvată înainte de utilizare (20). ~ **de contrast**, substanță opacă la razele Röntgen, utilă prin aceasta pentru examenul radiologic al unor organe cavitare; se folosesc: suflatul de bariu (pentru examenul radiologic al tubului digestiv), compuși iodați (pentru colangiografie, colecistografie, urografie, arteriografie) etc. (14). ~ **fundamentală intercanaliculară**, Substanța intertubulară. ~ **fundamentală a țesutului conjunctiv**, componenta extracelulară, afibrilară, relativ omogenă a țesutului conjunctiv. Forma de prezentare va-

riază de la un tip de țesut conjunctiv la altul (de ex. la sânge = plasma, la țesutul osos = substanța osoasă intercelulară) (1). ~ **gelaținoasă centrală**, *Substantia grisea centralis medullae spinalis*. ~ **granulofilamentoasă**, element caracteristic al reticulorțetelor, constituit prin coagularea reticulului endoplasmic, care este prezent în celulele încă incomplet maturate și care dispare din globulele roșii mature (19). ~ **H**, Substanța Lewis, vezi Lewis. ~ **hialină**, vezi Hialin. **Substanțe humice**. Combinații macrocelulare bogate în carbon. Sub formă de acizi humici, ele se găsesc în turbele utilizabile pentru scopuri balneoterapeutice (4). ~ **intercelulară**, partea de țesut situată între celule (1). ~ **interprismatică**, substanță care leagă coloanele de prisme ce alcătuiesc smalțul dintelui. La om se găsește în cantitate mică, mineralizarea ei fiind mult mai redusă decât a prismelor (38). ~ **interstițială**, Substanța intercelulară și interfibrilară (1). ~ **intertubulară**, sin.: *Substanța fundamentală intercanaliculară*, matricea fundamentală a dentinei, alcătuită dintr-o hialoplasmă mineralizată cuprinsă în ochiurile unei rețele de fibrele cologene perpendiculare pe canaliculele dentinei (1). **Substanțe oxidante din aer**. Produși de impurificare a aerului rezultați în special de la industriile petrolifere și de la motoarele cu ardere internă a autovehiculelor. Sînt constituiți îndeosebi din hidrocarburi, care se oxidează fotochimic sub acțiunea radiațiilor solare, dînd naștere la produși de oxidare instabili care se descompun repede, punînd în libertate oxigen atomic. În felul acesta au în atmosferă un efect oxidant asemănător ozonului. Sînt iritanți pentru mucoasele respiratorii și oculare. Cel mai caracteristic este „smogul” iritant de Los Angeles (20). ~ **P**, polipeptidă activă, izolată din sistemul nervos central și din intestin. Ar interveni ca factor fiziologic al motilității intestinale și ca mediator al impulsurilor senzitive la unele sinapse din măduva spinării (14). **Substanțe radioactive**. Substanțe care se dezintegrează în mod natural sau artificial, emițînd energie radiantă (36). ~ **reticulară**, *Formatio reticularis*.

Vezi și: Lewis, Rolando.

Substituenți (lat. *substituere* = a substitui). Grupe de atomi care participă la reacțiile chimice de substituție ca grupe de transfer (5). ~ **coloidal de plasmă**, substanțe coloidale naturale sau sintetice, care, introduse în circulație sub formă de soluție, pot înlocui masa plasmatică. Gelatina, dextranul și polivinilprolidona sînt principalele substanțe din această grupă, fiind folosite terapeutic în cazurile de hipovolemie acută (14).

Substrat (lat. *substratum*). Substanță chimică asupra căreia acționează un sistem enzimatic (5).

Subtalamus. Porțiunea ventrală a diencefalului, situată infero-posterior de talamus, în continuarea tegmentului mezencefalic și conținând nucleii motori extrapiramidali (1).

Subtentorial (*sub-* + lat. *tentorium* = cort). Infratentorial.

Subsuoară. *Azilla.*

Suc (lat. *succus*). Lichidul conținut sau eliminat de celule sau prezent în spațiile intracelulare. Se poate obține fie prin presarea țesuturilor (animale și vegetale), fie prin distrugerea peretelui celular (la microorganisme, plante, animale) și ultracentrifugare, procedeu care permite obținerea sucului celular. Sucurile au o compoziție chimică complexă, conținutul relativ al lor în apă, săruri minerale, proteine, enzime, hormoni, lipopolizaharide, glucide etc. variază cu tipul de țesut sau de celulă din care s-au obținut (5). **Sucuri digestive.** Sucurile cu activitate enzimatică hidrolitică marcată, secrete de tubul digestiv și anexe sale (stomac, pancreas, intestin etc.). Mijlocesc digestia, ca urmare a acțiunii lor catabolice asupra principiilor alimentare de origine exogenă (5). ~ **gastric**, fluidul secretat de glandele tubulare ale mucoasei gastrice. În stare pură, este un lichid incolor, puțin viscos, limpede, inodor, cu aciditate mare (datorită prezentei HCl liber). Conține cloruri (1,2% clor), substanță organică (0,04%), substanță minerală (0,08%). Principala substanță activă este pepsina, care — în mediu acid — hidrolizează proteinele. Un om normal alimentat secretă în 24 ore aproximativ 1 500 ml suc gastric (5). ~ **intestinal**, suc digestiv secretat în intestin. Este un lichid clar, ușor viscos, cu o compoziție similară cu cea a sucului pancreatic, de care diferă prin activitatea sa enzimatică. Conține 1,3% reziduu sec, din care jumătate materie organică și jumătate substanțe minerale, dominând bicarbonații. Printre enzimele în stare activă ce le conține, în concentrație mai mare este tripsina și o serie de mono- și dizaharidaze. Un om normal alimentat secretă zilnic 1—1,5 litri suc intestinal (5). ~ **pancreatic**, lichid clar, alcalin, secretat de celulele pancreasului exocrin și transportat în duoden prin canalul Wirsung. Datorită bogăției sale în enzime, dintre care cele mai importante sînt tripsina, amilaza și lipaza, joacă un rol important în digestia alimentelor (5).

Succindehidrază, sin.: *Dehidrogenază succinică*. Enzimă care catalizează transferul hidrogenului de la acidul succinic la un acceptor de hidrogen (printre care citocromul b). Enzima catalizează etapa succinat → fumarat din ciclul Krebs. Este prezentată în omogenatele de mușchi, ficat, rinichi, plămîni etc. Activitatea succindehidrazei este inhibată în cazurile de

intoxicații acute (cu tetraclorură de carbon, plumb etc.) (5).

Succinileolină. *Suxametoniu.*

Succinilsulfatazol. Sulfamidă greu solubilă care eliberează în colon sulfatazol, acționînd local asupra florei intestinale; se folosește în infecții intestinale și pentru pregătirea intervențiilor chirurgicale pe colon (14).

Succinimide. Imide ciclice ale acidului succinic; au proprietăți anticonvulsivante și sînt active ca antiepileptice, mai ales împotriva micului rău; principalele succinimide folosite terapeutic sînt fensuximida, mesuximida și etosuximida (14).

Succintlokinază. Enzimă care catalizează reacția macroergică de formare a succinatului, cu liberare de coenzimă A și adenzotriphosfat, pe seama succinilcoenzimei A. Enzima ia parte la desfășurarea ciclului acizilor tricarboksilici (5)

Succipompă. Pompă de lapte.

Succiune. Contactul strîns și rezistent la separare, dintre două corpuri, realizat prin crearea unui spațiu vid sau de aer rarefiat între ele. În stomatologie, succiunea este unul din mijloacele de obținere a stabilității protezelor mobile. Ea se realizează prin diferite metode: închidere marginală perfectă, cameră de vid, dinți cu vid, linie americană (39).

Süerază. Zaharază.

Süeroză. Zaharoză.

Süerozurie. Zaharozurie.

Sucusiune (lat. *succussio*). Metodă de punere în evidență a unei cantități de lichid liber amestecat cu un gaz într-un organ cavităar. Prin imprimarea de mișcări laterale bolnavului se percepe un zgomot hidroaeric caracteristic (34). ~ **hipoeratică**, prin sucusiunea toracelui unui bolnav cu hidro-, pio- sau hemopneumotorax se percepe un zgomot hidroaeric (34).

Sudamina. Miliaria.

Sudație (lat. *sudatio*). Transpirație excesivă, în urma expunerii la temperaturi înalte (15).

Sudeck-Leriche (Sudeck, Paul Hermann Martin, 1866—1938; Leriche, René, 1879—1955). **Sindromul** ~, sin.: *Osteoporoză algică posttraumatică*, sindrom posttraumatic caracterizat prin osteoporoză localizată la nivelul oaselor mici ale mîinii sau piciorului și al epifizelor articulare și prin tulburări neurovasculare (edem, cianoză, atonie musculară etc.) ale părților moi (24).

Sudoare (lat. *sudor*), sin.: *Sudor*. Secreția glandelor sudoripare (4).

Sudor (lat. = sudoare). Sudoare. ~ **anglicus**, Sueta miliară. ~ **sanguineus**, Hematidroză. ~ **urinosus**, Urhidroză.

Sudorație. Transpirație.

Sudorific (lat. *sudorificus*). Agent care stimulează secreția glandelor sudoripare. Princi-

palul medicament sudorific, pilocarpina (alcool parasympatometric conținut în *Pilocarpus jaborandi*), a fost folosită în trecut în tratamentul uremiei și altor stări toxemice, pe considerentul favorizării eliminării toxiceilor prin sudație (14).

Sudură (fr. *soudure*). Unire, lipire (32). ~ **de aur**, aliaj de aur, argint, cupru, cositor și zinc folosit în tehnica dentară pentru unirea părților componente ale protezelor dentare de aur și în reparațiile lucrărilor protetice de aur (39). ~ **coastelor**, sinostoza de origine congenitală a două sau mai multe coaste, către unghiul lor; însoțește scolioza congenitală (24).

Suetă miliară, sin.: **Febră miliară**, **Sudor anglicus**. Boală infecțioasă și contagioasă acută, epidemică, survenind în special primăvara și vara, mai ales la adulți și copii mari, provocată de un virus. Se manifestă prin incubatie de 1-2 zile, debut brusc cu febră mare, frisoane, curbatură, transpirații profuze foarte intense noaptea, erupție microveziculoasă urmată de descumăție, simptome cardiovasculare accentuate, tulburări nervoase; în tabloul sanguin, leucocitoză și limfocitoză (8). ~ **miliară infantilă**, Exantem miliariform infantil.

Suferință (lat. *sufferre* = a îndura, a suferi). Stare de rău (32). ~ **fetală**, stare patologică a fătului, manifestată intrauterin și care se percepe prin auscultarea bătăilor cordului fetal cu stetoscopul obstetrical, când se aud bătăi suflante, îndepărtate, bradicardice, tahicardice sau aritmice. Modificarea lichidului amniotic spre o culoare verde poate fi de asemenea, uneori, un semn de suferință fetală intrauterină. Alterarea bătăilor cordului fetal se mai poate depista și prin electrocardiogramă fetală și constituie manifestarea majoră a unei hipoxii fetale (18).

Suflaj cavitar. Distensie cavitară prin hiperpresiune endocavitară, ca urmare a existenței unei supape sau leziuni la nivelul bronhiei de drenaj sau ca urmare a unui pneumotorax intrapleural care determină obstrucția bronhiei de drenaj (lobul căzut care cudează bronhia, creînd o supapă ce împiedică ieșirea aerului din cavernă). Radiologic se observă o bruscă mărire a volumului cavității (34).

Sufiu (fr. *souffle*). 1. Zgomot anormal, de oarecare durată, care se poate produce la nivelul sistemului circulator sau al aparatului respirator (10). 2. Formă specială a dispneei cardiace, apărînd — pentru scurt timp — după primii pași pe care îi face bolnavul cînd iese din casă (al 2-lea suflu) (10). ~ **amforic**, suflu pulmonar slab, dulce, cu rezonanță muzicală, metalică; apare în cavitățile mari care depășesc 6 cm în diametru, cu zonă de condensare pericavitară

și cu comunicare strîmtă cu bronhia (caverne mari, pneumotorax) (34). ~ **anemic**, suflu anorganic datorit vitezei circulatorii mari (compensatoare) din anemii (10). ~ **anorganic**, suflu cardiac, care nu are la bază modificări anatomice sau funcționale ale aparatului valvular sau pereților cardiaci (10). ~ **cardiac**, zgomot anormal produs la nivelul inimii, datorit de cele mai multe ori unor modificări ale aparatului valvular sau pereților cardiaci (10). **Sufluri cardiopulmonare**. Tip de sufluri extracardiace, percepute la nivelul inimii, sincron cu fazele revoluției, dar determinate de modificările secundare ale conținutului în aer din țesutul pulmonar învecinat (10). ~ **cavernos**, sin.: **Sufiu cavitar**, suflu pulmonar grav, tare, rezonant; rezultă din transmisia zgomotului traheal printr-o cavitate care-l dă rezonanță (34). ~ **cavitar**, **Sufiu cavernos**. ~ „**în clepsidră**”, sin.: „**Sufiu în eșarfă**”, suflu cardiac sistolic (adesea funcțional), care însoțește uneori insuficiența aortică și are două focare de intensitate maximă: la vîrf și la bază (10). ~ **diastolic**, suflu cardiac de obicei organic, apărînd în cazuri de stenoză atrioventriculară sau de insuficiență ventriculară (10). ~ „**în eșarfă**”, **Sufiu „în clepsidră”**. ~ **funcțional**, suflu cardiac produs prin același mecanism fizic, ca și suflul organic, dar care nu are la bază leziuni tisulare propriu-zise ale aparatului valvular (de ex. în insuficiențe sau stenoze relative, în creșterea vitezei singelui, la vibrația valvulelor etc.) (10). ~ **funicular**, **Sufiu ombilical**. ~ **de mașinărie**, **Semnul Gibson**, **vezi Gibson**. ~ **ombilical**, sin.: **Sufiu funicular**, perceperea cu stetoscopul obstetrical a unui zgomot suflant produs în cordonul ombilical al fătului (18). ~ **organic**, suflu cardiac determinat de o valvulopatie sau de modificări ale pereților inimii (10). ~ **piolant**, suflu cardiac cu caracter țiuitor, apărînd ca o urmare a unei rupturi a aparatului valvular și instalat de obicei foarte rapid (10). ~ **placentar**, sin.: **Sufiu uterin**, perceperea cu stetoscopul obstetrical a unui suflu datorit circulației sanguine placentare și care poate masca uneori bătăile cordului fetal (18). ~ **pleuretice**, suflu pulmonar ascuțit, dulce, voalat, depărtat de ureche, expirator; se înfiltează în pleurezia serofibrinoasă, la limita superioară a lichidului și rezultă din suflul tubar trecut printr-o lamă de lichid (34). ~ **respirator**, zgomot cu caractere acustice particulare prin timbru, intensitate și sonoritate, care înlocuiește zgomotul respirator normal (34). ~ **sistolice**, suflu cardiac funcțional sau anorganic, observat în condițiile inverse suflurilor diastolice (10). ~ **tubar**, suflu pulmonar aspru, grav, apropiat de ureche, mai ales inspirator; rezultă din transmiterea zgomotului traheal printr-un bloc de condensare

cu bronhia permeabilă (pneumonie, atelectazie, infarct pulmonar, tumori, pleurezie masivă) (34). ~ **uterin**, Suflu placentar. **Sufluri vasculare**, Sufluri care se produc prin comprimarea vaselor mari; pot fi fiziologice (dublu suflu femoral Duroziez), sau patologice la nivelul anevrismelor (sufluri anevrismale) sau fistulelor vasculare, al unor artere (splenomegalie cu hiperflux) sau vene (sindrom Baumgarten) anormal dilatate; suflu cerebral, suflu sistolic percept la nivelul regiunii temporale în rahitism (10).

Vezi și: Flint, Gibson, Steel.

Sufocare (lat. *suffocare* = a înăbuși, a sufoca). Asfixie progresivă determinată de lipsa oxigenului fie din cauze patologice (leziuni cardiopulmonare), fie prin obstacol mecanic la nivelul gurii, nasului sau pe căile aeriene superioare (23).

Sufuziune (lat. *suffusio*). Revărsare de sînge din vase lezate în țesutul subiacent tegumentului, unei seroase sau unei mucoase (23).

Sugestibilitate. Posibilitatea de a fi influențat prin sugestie (35). ~ **patologică**, tulburare psihică ce constă dintr-o receptivitate extremă față de influențele exercitate de alte persoane, fenomen întâlnit frecvent în psihopatia isterică, oligofrenii, demențe, schizofrenie (35).

Sugestie (lat. *suggestio*). 1. Proces psihic constînd dintr-o influență exercitată de o persoană asupra psihicului unei sau mai multor persoane, transmiterea unor sentimente, idei, atitudini comportamentale (35). 2. Metodă de psihoterapie constînd din a imprima bolnavului psihic convingeri optimiste în posibilitatea reversibilității fenomenelor patologice, mobilizarea pentru a putea lupta contra apariției unor fenomene psihopatologice sau unor tendințe anormale (abuz de alcool, narcotice), bolnavul fiind în stare de veghe, de somn narcotic sau hipnotic (35).

Sughit (lat. *subgluttare* = a sughița). Spasm clonic al diafragmului, pricinuit de bruscă inspirație de aer cu vibrație a corzilor vocale, producînd un sunet caracteristic, urmat de închiderea spastică a glotei (32). ~ **epidemie**, sin.: *Singultus epidemicus*, afecțiune cu prognostic bun, identică după unii autori cu o formă rudimentară a encefalitei epidemice și care se exteriorizează prin sughit infecțios, transmisibil la cei din jur, aparînd în epidemiile de encefalite von Economo; după alți autori este vorba de un alt virus, boala fiind mult mai contagioasă decît encefalita (8).

Sugilație (lat. *suggillatio*). Sufuziune sanguină subtegmentară, traumatică sau prin stază sanguină (23).

Sugrumare. Strangularea cu minile care comprimă gîtul, comprimînd laringele, traheea,

nervii și vasele cervicale, realizînd o asfixie mecanică prin compresiune (23).

Suicid (lat. *sui* = a sa + *caedere* = a omorî). Sinucidere.

Sulcus (lat. = șanț). *Vezi Fissura*. ~ **ampullaris**, fisură transversă externă situată pe fiecare ampulă membranoasă; prin ea intră nervul ampular (1). ~ **antheleis transversus**, șanțul transvers care pornește din dreptul părții superioare a antehelixului (1). ~ **aorticus**, șanț vertical pe fața medială a plămînului stîng, adăpostind o parte a aortei toracice (1). ~ **arteriae occipitalis**, șanț al feței mediale a porțiunii mastoidiene a osului temporal, prin care trece artera occipitală (1). ~ **arteriae subclaviae**, șanț puțin adînc pe suprafața superioară a primei coaste, peste care trece artera subclavie (1). ~ **arteriae vertebralis**, șanț situat pe fața superioară a arcului posterior al atlasului, determinat de artera vertebrală (1). **Sulei arteriosi cranii**. Șanțuri pe fața internă a craniului, determinate de unele artere în traiectul lor extradural (1). ~ **auriculae posterior**, șanț dinapoia pavilionului urechii (1). ~ **basilaris pontis**, șanț longitudinal situat pe linia mediană a suprafeței ventrale a punții, în raport cu artera bazilară (1). ~ **bicipitalis lateralis**, șanț delimitat de proeminența tendonului mușchiului biceps brahial (medial) și de masa musculară a mușchilor epicondilieni laterali (lateral); conține ramura superficială a nervului radial și ramuri vasculare din rețeaua anastomotică a cotului (1). ~ **bicipitalis medialis**, șanțul delimitat de proeminența tendonului mușchiului biceps brahial (lateral) și de masa musculară a mușchilor epicondilieni mediali (medial); conține porțiuni din artera brahială și din nervul median și ramuri din rețeaua anastomotică a cotului (1). ~ **calcanei**, șanț situat pe fața superioară a calcaneului, între suprafețele articulare pentru *talus* și adăpostind ligamentul talocalnean interosus; împreună cu șanțul similar de pe *talus* alcătuiește *sinus tarsi* (1). ~ **calcarinus**, sin.: *Fisura calcarină*, fisură pe fața medială a lobului occipital al creierului, între girul lingual și *cuneus*; corespunde ariei 17 Brodmann și reprezintă nucleul analizatorului optic (1). ~ **caroticeus**, șanț situat pe corpul osului sfenoid lateral de șaua turcească; este în raport cu artera carotidă internă și sinusul cavernos (1). ~ **centralis rolandi**, sin.: *Scizura Rolando*, șanț oblic antero-inferior, situat pe mijlocul suprafeței laterale a emisferei cerebrale, separînd lobul frontal de lobul parietal (1). **Sulei cerebelli**. *Fissurae cerebelli*. **Sulei cerebri**. Șanțurile care împart scoarța cerebrală în lobi, lobuli și circumvoluții (1). ~ **chiasmatis**, șanț al osului sfenoid în raport cu chiasma nervilor optici (1).

~ **ciuguli**, sin.: *Scizura calosomarginală*, șanț situat pe fața medială a emisferei cerebrale și care se termină prin diviziune; separă girul frontal superior și lobul paracentral de *gyrus cinguli* (1). ~ **circularis insulae**, sin.: *Sulcus circularis reili*, șanț limitant care înconjură baza lobului insular, separînd-o de *operculum* (1). ~ **circularis reili**, *Sulcus circularis insulae*. ~ **collateralis**, sin.: *Șanțul temporooccipital intern*, fisură pe fața bazală a creierului între girurile subcalcarin și subcolateral care corespunde eminenței colaterale (1). ~ **coronarius cordis**, sin.: *Șanțul atrioventricular*, șanț care separă atriile de ventriculi, conținînd trunchiul vaselor nutritive ale inimii (1). ~ **corporis callosi**, șanț pe fața medială a emisferei cerebrale între *gyrus cinguli* și corpul calos (1). ~ **costae**, șanț în lungul muchiei inferioare a coastei, pentru vasele și nervii intercostali (1). **Sulei cutis**. Șanțuri multiple, mici, pe piele, care se intersectează astfel încît mărginesc arii poligonale (1). ~ **ethmoidalis ossis nasalis**, șanț longitudinal pe fața posterioară a osului nazal (1). ~ **frontalis inferior**, șanțul care separă între ei girii frontali mijlociu și inferior ai scoarței cerebrale (1). ~ **frontalis superior**, șanțul care separă între ei girii frontali mijlociu și superior (1). ~ **gluteus**, sin.: *Plica festeră*, șanțul care separă fesa de fața posterioară a coapsei (1). ~ **hamuli pterygoidei**, șanț care separă cirligul pterigoidian de lama medială a procesului pterigoid al osului sfenoid (1). ~ **hippocampi**, sin.: *Fissura hippocampi*, șanț situat între girul hipocampului și *fascia dentata* (1). ~ **horizontalis cerebelli**, *Fissura horizontalis cerebelli*. ~ **hypotalamicus**, sin.: *Șanțul Monro*, șanț pe suprafața medială inferioară a talamusului, la nivelul ventriculului al III-lea (1). ~ **infrapalpebralis**, șanțul curb care marchează la exterior limita inferioară a pleoapei inferioare (1). ~ **intermedius posterior medullae spinalis**, șanț superficial care separă între ele fasciculele *cuneatus* și *gracilis* (1). ~ **interparietalis**, *Sulcus intraparietalis*. ~ **intertubercularis humeri**, șanț care separă tuberculii mare și mic ai extremității superioare a humerusului; prin el trece tendonul capului lung al mușchiului biceps (1). ~ **interventricularis anterior**, sin.: *Sulcus longitudinalis anterior cordis*, șanț situat pe suprafața sternocostală a inimii, separînd ventriculii între ei (1). ~ **interventricularis posterior**, sin.: *Sulcus longitudinalis posterior cordis*, șanț situat pe suprafața diafragmatică a inimii, separînd ventriculii între ei (1). ~ **intraparietalis**, sin.: *Sulcus intraparietalis*, fisură care separă între ei lobii parietali superior și inferior, avînd o formă variabilă și complexă și prezentînd următoarele subdiviziuni: șanțul postcentral superior, șan-

țul postcentral inferior și șanțul occipital transvers (1). ~ **lacrimalis maxillae**, șanț pe fața nazală a maxilei, anterior de *hiatus*; împreună cu osul lacrimal formează canalul lacrimonazal (1). ~ **lateralis anterior medullae oblongatae**, sin.: *Șanțul preolivax*, continuarea cefalică a șanțului antero-lateral al măduvei spinării, din care ies rădăcinile nervului hipoglos (1). ~ **lateralis anterior medullae spinalis**, sin.: *Șanțul colateral anterior*, fisură largă, puțin adîncă, pe suprafața antero-laterală a măduvei spinării, corespunzînd liniei de origine a rădăcinilor anterioare ale nervilor spinali (1). ~ **lateralis cerebri**, sin.: *Fissura cerebri lateralis*, *Scizura Sylvius*, fisură adîncă a creierului, care începe pe partea externă a spațiului perforat anterior și se întinde în afară spre suprafața laterală a emisferelor; are două ramuri, una verticală scurtă și una orizontală lungă, ultima separînd lobul temporal de lobii frontal și parietal (1). ~ **lateralis posterior medullae oblongatae**, continuarea superioară a șanțului postero-lateral al măduvei spinării; la nivelul măduvei prelungite delimitează lateral corpii restiformi (1). ~ **lateralis posterior medullae spinalis**, sin.: *Șanțul colateral posterior*, adîncitură longitudinală prin care pătrund în măduvă rădăcinile posterioare ale nervilor spinali (1). ~ **limitans**, sin.: *Sulcus limitans ventriculorum*, șanț longitudinal pe mijlocul suprafeței interne a peretelui lateral al tubului neural, pe care-l împarte în platoul alar (dorsal) și platoul bazal (ventral) (1). ~ **limitans fossae rhomboideae**, șanț care limitează lateral fiecare din cele 2 coloane longitudinale mediale, fuziforme, ale planșeului ventriculului al IV-lea (1). ~ **limitans ventriculorum**, *Sulcus limitans*. ~ **longitudinalis anterior cordis**, *Sulcus interventricularis anterior*. ~ **longitudinalis posterior cordis**, *Sulcus interventricularis posterior*. ~ **malleolaris**, șanț puțin adînc situat pe marginea posterioară a maleolei mediale, pe care alunecă tendoanele mușchilor *tibialis posterior* și *flexor digitorum longus* (1). ~ **matricis unguis**, șanțul curb din dreptul matricei unghiei (1). ~ **medialis cruris cerebri**, sin.: *Sulcus nervi oculomotorii*, adîncitură longitudinală pe suprafața medială a pedunculului cerebral, de la care pleacă rădăcinile nervului oculomotor (1). ~ **medianus fossae rhomboideae**, *Calamus scriptorius*. ~ **medianus linguae**, adîncitură mediană longitudinală, îngustă, pe fața superioară a limbii (1). ~ **medianus posterior medullae oblongatae**, șanț median longitudinal situat pe fața posterioară a măduvei prelungite (1). ~ **medianus posterior medullae spinalis**, fisură longitudinală posterioară, care împarte incomplet măduva spinării în 2 părți simetrice (1). ~ **mentolabialis**,

adincitură care separă superficial bărbia de buza inferioară (1). ~ **musculi peronei ossis cuboidei**, *Sulcus tendinis musculi peronei longi*. ~ **mylohyoideus**, șanț oblic orientat antero-inferior de la orificiul canalului mandibular; prin el trec artera și nervul milohioidian (1). ~ **nasolabialis**, șanț superficial care separă baza nasului de buza superioară (1). ~ **nervi oculomotorii**, *Sulcus medialis cruris cerebri*. ~ **nervi petrosi majoris**, sin.: *Sulcus nervi petrosi superficialis majoris*, șanț care prelungeste orificiul medial al feței anterioare a stincii temporalului; prin el trece nervul pietros superficial mare (1). ~ **nervi petrosi minoris**, sin.: *Sulcus nervi petrosi superficialis minoris*, șanț care prelungeste spre virful stincii temporalului orificiul lateral aflat pe fața ei anterioară; prin el trece nervul pietros superficial mic (1). ~ **nervi petrosi superficialis majoris**, *Sulcus nervi petrosi majoris*. ~ **nervi petrosi superficialis minoris**, *Sulcus nervi petrosi minoris*. ~ **nervi radialis**, sin.: *Șanțul de torsiune*, șanț spiralat oblic care înconjură parțial diafiza humerusului și prin care trece nervul radial însoțit de vasele brahiale profunde (1). ~ **nervi spinalis**, șanț al procesului transvers al vertebrelor, în raport cu nervul spinal (1). ~ **nervi ulnaris**, șanț pe fața posterioară a condilului medial al humerusului, în raport cu nervul ulnar (1). ~ **oburatorius**, șanț oblic pe fața inferioară a ramurii superioare a osului pubis; prin el trece mănunchiul vasculonervos oburator (1). **Sulei occipitalis laterales**. Șanțuri care împart suprafața laterală a lobului occipital în girii superior și inferior (1). ~ **occipitalis transversus**, șanț care continuă extremitatea posterioară a ramurii occipitale a șanțului intraparietal, întins peste porțiunea superioară a lobului occipital (1). ~ **olfactorius eavi nasi**, șanț longitudinal paramedian situat pe tavanul fosei nazale (1). ~ **olfactorius cerebri**, depresiune antero-posterioară pe girul orbital medial, în raport cu tractul olfactiv (1). **Sulei orbitales**. Șanț complex, avînd forma literei H, situat pe suprafața inferioară a lobului frontal; delimitează cei patru giri orbitali (1). **Sulei palatini**. Șanțuri (în număr de patru) ale procesului palatin al maxilei, care continuă orificiul palatin anterior și prin care trec vasele și nervii palatini (1). ~ **palatinovaginalis processus pterygoidei**, șanț al apofizei pterygoide a sfenoidului prin care trece o ramură a arterei sfenopalatine (1). **Sulei paracolici**, sin.: *Recessus paracolici*, *Șanț parietocolic*. Spații din cavitatea peritoneală, delimitate de peretele abdominal și de colonul ascendent sau descendent (1). **Sulei paraglenoidales ossis coxae**. Șanțuri superficiale multiple, situate anterior de suprafața auriculară a osului iliac și de care se prind

ligamentele sacroiliace și interosoase (1). ~ **paraolfactorius anterior**, șanț situat pe fața medială a emisferei cerebrale, separînd *area paraolfactoria* (posterior) de girul frontal inferior (anterior) (1). ~ **paraolfactorius posterior**, șanț curb situat pe fața medială a emisferei cerebrale, inferior de spleniul corpului calos și separînd *area paraolfactoria de girul subcalos* (1). ~ **parietooccipitalis**, sin.: *Fissura parieto-occipitalis*, șanț care separă lobii parietal și occipital ai emisferei cerebrale. Puțin întins pe fața convexă (scizura perpendiculară externă, fisura simiană), este mai mare pe fața medială a emisferei (scizura perpendiculară internă) unde delimitează *cuneus de precuneus* (1). ~ **polar**, denumire pentru fiecare dintre numeroasele scobituri mici situate la terminația distală a fisurii calcarine (1). ~ **postcentralis cerebri**, sin.: *Șanțul postrolandic*, șanț situat înapoia și paralel cu șanțul central, împreună cu care delimitează girul postcentral al lobului parietal (1). ~ **precentralis cerebri**, sin.: *Șanțul prerolandic*, șanț situat înaintea și paralel cu șanțul central, împreună cu care delimitează girul precentral al lobului frontal (1). ~ **pterygopalatinus ossis palatini**, șanț situat pe porțiunea perpendiculară a osului palatin, care împreună cu șanțul corespunzător al maxilei formează canalul pterigopalatin (1). ~ **pterygopalatinus ossis sphenoidalis**, șanț situat la unirea anterioară a celor 2 lame, laterală și medială, ale procesului pterigoid al sfenoidului (1). ~ **pulmonalis thoracis**, șanț în cavitatea toracică, situat lateral de coloana vertebrală, datorit curbării coastelor; este în raport cu fața costală a plămînului (1). ~ **sclerae**, șanț superficial situat la joncțiunea sclerei cu corneea (1). ~ **sinus petrosi inferioris ossis occipitalis**, șanț pentru sinusul petros inferior situat pe partea endocraniană a marginii laterale a porțiunii bazilare a osului occipital (1). ~ **sinus petrosi inferioris ossis temporalis**, șanț pentru sinusul petros inferior situat la marginea infero-medială a porțiunii anterioare a stincii temporalului (1). ~ **sinus petrosi superioris ossis temporalis**, șanț pentru sinusul petros superior, situat de-a lungul marginii superioare a stincii temporalului (1). ~ **sinus sagittalis superioris ossis frontalis**, șanț puțin adînc, situat pe linia mediană a suprafeței cerebrale a solzului frontal, adăpostind sinusul sagital superior al durei mater (1). ~ **sinus sagittalis superioris ossis occipitalis**, șanț longitudinal situat pe fața internă a solzului occipitalului, în care se află porțiunea posterioară a sinusului sagital superior al durei mater (1). ~ **sinus sagittalis superioris ossis parietalis**, șanț longitudinal situat în dreptul suturii interparietale, adăpostind o parte din sinusul sagital superior

al durei mater (1). ~ **sinus sigmoidei ossis parietalis**, sin.: *Sulcus transversus ossis parietalis*, șanț situat alături de marginea occipitală a parietalului pentru sinusul sigmoid (1). ~ **sinus sigmoidei ossis temporalis**, șanț în formă de S situat pe suprafața internă a porțiunii mastoide a osului temporal, adăpostind o parte a sinusului transvers al durei mater (1). ~ **sinus transversus ossis occipitalis**, șanț situat pe fața endocraniană a solzului osului occipital, pentru sinusul transvers al durei mater (1). ~ **spiralis externus**, șanț mic aflat la nivelul inserției membranei bazilare pe canalul osos cohlear (1). ~ **spiralis internus**, șanț concav situat sub *membrana tectoria* a planșeului canalului cohlear (1). ~ **subparietalis**, Șizura subparietală Broca, vezi Broca. ~ **tali**, șanț profund situat pe suprafața inferioară a osului *talus*, între suprafețele articulare pentru calcaneu; împreună cu șanțul similar de pe calcaneu alcătuiește *sinus tarsi* (1). **Sulei temporales transversi**. Șanțuri situate pe versantul inferior al șanțului lateral; despart între ele circumvoluțiile temporale transverse (1). ~ **temporalis inferior**, șanț situat în lobul temporal al emisferei cerebrale, pe fața bazală, medial de girul temporal inferior (1). ~ **temporalis superior**, șanț situat pe fața laterală a lobului temporal, paralel cu șanțul lateral, despărțind girurile temporale superior și mijlociu (1). ~ **tendinis musculi flexoris hallucis longi calcanei**, șanț pe fața inferioară a apofizei *sustentaculum tali* a calcaneului pe care alunecă tendonul mușchiului flexor lung al halucelui (1). ~ **tendinis musculi flexoris hallucis longi tali**, șanț pe marginea posterioară a astragalului prin care trece tendonul mușchiului flexor lung al halucelui (1). ~ **tendinis musculi peronei longi**, sin.: *Sulcus musculi peronei ossis cuboidei*, șanț situat anterior de tuberozitatea cuboidului prin care trece tendonul mușchiului peronier lung (1). ~ **tendinum musculorum peroneorum calcanei**, șanțuri situate lângă trohleea peroneală a calcaneului prin care trec tendoanele mușchilor peronieri (1). ~ **terminalis atrii dextri**, șanț pe suprafața externă a atrului drept, întins din partea dreaptă a venei cave superioare pînă în partea dreaptă a venei cave inferioare; reprezintă marginea dreaptă a sinusului venos embrionar (1). ~ **terminalis linguae**, șanț de forma literei V, superficial, cu vârful îndreptat posterior, situat pe fața dorsală a limbii; separă părțile orală și faringiană ale limbii (1). ~ **transversus ossis parietalis**, *Sulcus sinus sigmoidei ossis parietalis*. ~ **tubae auditivae**, șanț situat între partea petroasă a osului temporal și aripa mare a sfenoidului, adăpostind partea cartilaginoasă a tubei auditive (1). ~ **tympanicus**, șanț situat

în porțiunea osoasă a meatului auditiv extern, de care se prinde circumferința membranei timpanice (1). ~ **venae cavae**, sin.: *Fossa venae cavae caudalis*, scobitură pe suprafața posterioară a ficatului între lobi caudal și drept ocupată de vena cavă inferioară (1). ~ **venae umbilicalls**, *Fissura ligamenti teretis*. **Sulei venosi cranii**. Șanțuri determinate de sinusurile venoase pe fața endocraniană a calotei craniene (1).

Sulf, sin.: *Pucioasă*. Simbol S. Element metaloid, bivalent, tetravalent și hexavalent (poate prezenta și valențele 3 și 8), cu număr atomic 16 și greutate atomică 32,066. Este prezent în combinații minerale (sulfuri, sulfați, sulfizi etc.) sau organice (tioderivați). În organism, sub formă de combinații, sulful este prezent în toate țesuturile și organele, în cantități variabile: 0,207% în sistemul nervos, 3 mg/100 ml sulf total și 1,8 mg/100 ml sulf organic în plasmă. Farmacodinamic are proprietăți purgative și expectorante; local acționează ca parazitocid și keratolitic, fiind folosit în dermatologie (5; 14). ~ **sublimat**, pulbere fină, galbenă, obținută prin răcirea vaporilor de sulf. Este folosit ca laxativ și purgativ, ca expectorant în bronșite cronice, ca antiparazitar extern. Este activ în diverse dermatoze, în special în tratamentul seboreei (13).

Sulfaetamidă. Sulfamidă cu acțiune bacteriostatică, activă în infecțiile cu bacterii gram-pozitive și gram-negative sensibile, utilizată mai ales în infecții urinare; în unguente (10%) și loțiuni (3%) este uneori eficientă în dermatite seboreice și alte dermatoze, dar poate cauza iritații locale și reacții alergice; sarea de sodiu (soluție 30%) este folosită în infecțiile oftalmice (13).

Sulfadiazină. Sulfamidă cu nucleu pirimidinic; are acțiune bacteriostatică puternică polivalentă; este utilă mai ales în meningitele meningococice (13).

Sulfadimetoxim. Sulfamidă cu acțiune bacteriostatică prelungită (13).

Sulfadimidină. Derivat metilat al sulfadiazinei; intră în compoziția unor preparate polisulfamidice (14).

Sulfafenazol. Sulfamidă cu nucleu pirazolic, cu acțiune bacteriostatică de durată medie (13).

Sulfafurazol. Sulfamidă cu nucleu izoxazolic; are acțiune bacteriostatică puternică și este activă față de unele tulpini de *Proteus*; este mult mai solubilă în urină decât alți compuși similari, realizând concentrații bactericide, fiind astfel indicată în special în infecțiile urinare (13).

Sulfamerazină. Sulfamidă cu nucleu pirimidinic; are acțiune bacteriostatică puternică și relativ prelungită (13).

Sulfametoxazol. Derivat sulfamidic înrudit cu sulfafurazolul, dar cu acțiune mai prelungită. Este acetilat în proporție mare, prezentînd pericol de cristalurie (14).

Sulfametoxidiazină. Sulfamonometoxină. Sulfamidă cu acțiune bacteriostatică puternică și cu efect prelungit (sulfamidă depozit); nu provoacă cristalurie și realizează concentrații mari în urină; este indicată mai ales în infecțiile urinare (13).

Sulfamide. Compuși organici în molecula cărora este prezentă gruparea sulfonamidică; după acțiune se deosebesc sulfamide bacteriostatice, hipoglicemizante, diuretice și cu alte însușiri (13).

Sulfamonometoxină, sin.: Sulfametoxidiazină. Sulfamidă cu activitate bacteriostatică intensă, spectru larg și acțiune prelungită, care permite administrarea unei singure doze pe zi (14).

Sulfanilamidă. p-Aminobenzen sulfonamidă, cap de serie al tuturor sulfamidelor antibacteriene; este relativ toxică și se folosește numai local pentru tratamentul plăgilor infectate, arsurilor, dermatozelor infecțioase; provoacă frecvent reacții de sensibilizare (13).

Sulfarsfenamină. Medicament arsenical antisifilitic, mai puțin toxic și mai puțin alterabil decît novarsenbenzolul, bine tolerat în injecții subcutanate și intramusculare (13).

Sulfat. Sare a acidului sulfuric cu metale sau radical mineral (sulfat de amoniu) ori organic (sulfat de etil etc.). Se cunosc sulfați neutri și sulfați acizi (bisulfați ai metalelor alcaline). Sulfații neutri sînt incolori și, în cea mai mare parte, ușor solubili în apă; mai greu solubili sînt sulfații de bariu, de plumb, de calciu. Prin încălzire, sulfații metalelor alcaline nu se descompun, iar ceilalți se descompun în trioxid de sulf și oxidul metalului respectiv (5). ~ de **aluminiu**, compus de aluminiu, astringent și antiseptic, folosit în unguente oftalmice, colire sau în soluții pentru spălături vaginale (13). ~ de **bariu**, sare de bariu, care datorită opacității pentru razele Röntgen este folosită ca substanță de contrast pentru examenul radiologic al tractului gastrointestinal (13). ~ de **calciu**, sare de calciu întilnită în natură sub formă anhidră (anhidrit) sau sub formă de gips ori alabastru (13). ~ de **cupru**, sin.: *Piatră vîntată*, compus cupric astringent, iritant, caustic, antiseptic fungicid; în laboratorul de tehnică dentară este folosit ca accelerator de priză a gipsului și pentru prepararea soluției electrolitice cu care se realizează modelele de cupru (13; 39). ~ **feros**, FeSO_4 , compus de fier sub formă de pulbere cristalină de culoare verde, cu gust

metalic astringent. Pe cale orală, în doze de 1—2 g/zi, are acțiune antianemică. Este utilizat și extern în conjunctivite cronice și leucoree; în soluție 20% este folosit ca dezinfectant și dezodorizant (13). ~ de **magneziu**, sare de magneziu folosită ca purgativ salin, colagog (intern) și antispastic, hipotensiv, anticonvulsivant și antialergic (parenteral) (13). ~ de **sodiu**, sare Glauber, vezi Glauber. ~ de **zinc**, astringent și antiseptic folosit în conjunctivite și uretrite; este și vomitiv prin iritarea mucoasei gastrice (13).

Sulfataze. Enzime care catalizează hidroliza sulfaților organici. Ele au specificitate diferită, în funcție de substrat (arilsulfataze, steroidsulfataze, glucosulfataze, condrosulfataze, alkilsulfataze). Au răspîndire largă la microorganisme, plante și animale. În organismul uman, omogenele de ficat conțin cantități importante de sulfataze (5).

Sulfatiazol. Sulfamidă cu nucleu tiazolic și acțiune bacteriostatică; spectrul său antimicrobial cuprinde o serie de coci și bacili grampozitivi și gramnegativi, virusul traheomului, al limfogranulomatozei benigne etc. (13).

Sulfatide. Vezi Sfingolipide.

Sulfat-index. Proporție de sulf urinar eliminat sub formă anorganică; normal mai mare de 85%. Scăderea sulfat-indexului este un indiciu al absorbției de benzen (9).

Sulfhemoglobină, sin.: Verdoglobină S. Compus ireversibil de hemoglobină datorită pătrunderii unui atom labil de sulfură în molecula de hemoglobină. Este rezultatul unei acțiuni toxice a unor substanțe ca: acetanilida, fenacetina sau apare în anumite cazuri de tulburări intestinale însoțite de absorbția de sulfuri. Există și cazuri de sulfhemoglobinemie congenitală (19).

Sulfipirazonă. Sulfoxid al fenilbutazonei; crește eliminarea de acid uric și are acțiune antiinflamatorie marcată, fiind folosită în tratamentul gutei cronice (14).

Sulfizomidină. Sulfamidă cu nucleu pirimidinic, utilă mai ales în infecțiile urinare (13).

Sulfo- Prefix chimic indicînd prezența sulfului bivalent sau a grupului $\text{SO}_2 \text{OH}$ (32).

β -Sulfo- α -alanină. Acid cisteic.

Sulfocarbonism. Intoxicație cu sulfură de carbon; în intoxicația acută, tradusă prin manifestări digestive, oligurie, moartea se produce în colaps; în intoxicația cronică apar: cefalee, polinevrite, tulburări psihice (23).

Sulfocianură, sin.: Tiocianură. Compus rezultat din procesele de detoxifiere a unor substanțe toxice ca acidul cianhidric, nitrili și carbilaminele alifatiche. Sulfocianurile pot fi puse în evidență în mici cantități în salivă și în urinile normale (5).

Sulfoconjugare. Proces biochimic de cuplare a grupării sulfat la grupările hidroxilice ale unor compuși toxici (fenoli, alcooli, compuși aminici aromatici). Sulfoconjugarea realizează compuși detoxificați, reacțiile fiind catalizate de sulfokinaze (5).

Sulfokinaze, sin.: *Sulfotransferaze.* Enzime care catalizează transferul grupării sulfat de la un metabolit (donor) la altul (acceptor). Donorul este în cele mai multe cazuri 3'-fosfoadenozin-5'-fosfosulfatul. Sulfokinazele participă direct la procesele de sulfoconjugare (5).

Sulfone. Compuși înrudiți cu sulfamidele, avînd acțiune antibacteriană asemănătoare acestora, dar folosiți numai pentru tratamentul leprei (sînt relativ toxici); principalii sînt: diafenilsulfona, glucosulfona, aldesulfona, solasulfona, tiazosulfona (14).

Sulfopolizaharide. Polizaharide care conțin în molecula lor și grupări sulfat (agarul, galactansulfatul, fucansulfatul, heparina, mucotinsulfatul și condroitinsulfatii A, B și C) (5).

Sulfotransferaze. Sulfokinaze.

Sulfouree, sin.: *Tiouree, Tiocarbamidă,* S:C(NH₂)₂. Derivat al ureei, în care atomul de oxigen este înlocuit prin sulf. Prezintă cele două forme tautomere ale ureei. Este un intermediar în sinteze organice și de medicamente (tratamentul hipertiroidismului) (5).

Sulfoxonă. Aldesulfonă.

Sulfură. Sare a acidului sulfhidric cu metalele (sulfură de sodiu, potasiu, calciu), cu radicalii minerali (sulfură de amoniu) sau organici (sulfură de etil). Se cunosc sulfuri neutre sau acide (hidrosulfuri). Sulfurile neutre sînt insolubile sau greu solubile în apă; sulfurile acide sînt solubile. Sulfurile au culori variate și solubilități diferite în acizi, motiv pentru care sînt folosite la identificarea unor cationi în chimia analitică calitativă (5). ~ de carbon, CS₂, solvent și reactiv industrial. Toxic neurotrop (central și periferic) important (9).

Sulkowitch, Hirsch Wolf. Testul ~, test folosit pentru recunoașterea rapidă a hipercalcemiei prin precipitare oxalică (7).

Sullivăn. Indicele ~, suma în decibeli a diferenței între conducerea osoasă relativă și conducerea osoasă absolută pentru frecvențele de 256, 512 și 1 024 db, fiind una din modalitățile de exprimare a rezultatelor probei Bing audiometrice. Normal, indicele este de 20, putînd scade la 0 sau 5 în anchiloza stapedo-vestibulară (30).

Sulzberger-Garbe (Sulzberger, Marion; Garbe, William). Boala ~, sin.: *Dermatoza discoidă și lichenoidă cronică Sulzberger-Garbe,* afecțiune cutanată caracterizată prin 4 faze: exsudativă, lichenoidă, urticariană și formarea

de placarde discoidale, asemănătoare celor din premicozisul fungoid (12).

Sumare (lat. *summa* = adunare, total), sin.: *Sumație.* Effect produs prin repetarea frecventă a stimulilor (15).

Sumație. Sumare. ~ planurilor, fenomen care are loc cu ocazia formării imaginii radiologice, cînd fasciculul radiant străbate succesiv elementele unui corp situate în planuri diferite. Imaginea obținută reprezintă suma imaginilor parțiale (36).

Summer-Koeh. Incizia ~, incizie pentru abordul nervului median și al tendoanelor la nivelul palmei și canalului carpian. Incizia începe transversal în plicile mîinii, se ascunde în unghi ascuțit în plica tenariană la nivelul gîtului mîinii, merge transversal pe 3-4 cm în plicile de la acest nivel, apoi urcă pe fața anterioară a antebrațului, terminîndu-se „în undiță” (24).

Summer-prurigo (Hutchinson). Prurigo estival.

Sunătoare. *Hypericum perforatum.*

Sunet (lat. = *sonus*). Fenomen sonor de anumită frecvență (20).

Vezi și: Korotkov.

Supa maltozată Keller. Vezi Keller.

Super- (lat. *super* = deasupra). Prefix de localizare sau de valoare, avînd sensul: deasupra, superior, excesiv de (32).

Superaeril. Rășină acrilică de culoare roz în diferite nuanțe, O, A, B, C, D, E, F, folosită pentru confecționarea protezelor dentare (38).

Supercilia (lat. = sprîncene), sin.: *Sprîncene.* Grup de fire de păr implantate pe o linie curbă în dreptul marginii superioare a orbitei (1).

Superfecundație (super- + lat. *fecundare* = a rodi). Fenomen biologic constînd din fecundarea succesivă a două ovule, la interval de cîteva zile unul de altul; ambele ovule provin din aceeași ovulație (18).

Superfetație (super- + lat. *fetare* = a fecunda). Fenomen biologic constînd din fecundarea a 2 ovule care provin din perioade diferite de ovulație, contactele fecundante succedîndu-se la interval de săptămîni (18).

Superfosfat. Amestec de fosfați de calciu folosit ca îngrășămint agricol. La fabricarea acestuia din apatită există risc de expunere la compuși ai fluorului, care se liberează în timpul prelucrării (9).

Superimpregnare (super- + lat. *impraegnare* = a împregna). Fecundare succesivă a două ovule în cadrul unei sarcini multiple (18).

Superinvoluție uterină. Involuție uterină mai rapidă decît în mod normal (18).

Supernatant (super- + lat. *natare* = a înota). Partea solubilă, clară, ce rezultă dintr-o

reacție chimică și care nu se depune nici spontan și nici prin centrifugarea amestecului (5).

Superscripție (lat. *superscriptio*). Parte inițială a rețetei care cuprinde date asupra bolnavului și prescurtarea *Rp.* (de la cuvântul latin *recipe*) (14).

Supinație (lat. *supinare* = a răsturna). 1. Mișcarea de rotație externă a antebrațului prin care, pe membrul superior orientat orizontal înainte, palma este întoarsă în sus. 2. Mișcarea prin care marginea medială a piciorului este ridicată, planta fiind întoarsă medial (1).

Support (lat. *supportare* = a suporta). Termen pentru formațiuni cu rol de susținere (32). ~ **proteic**. 1. Calus fibrinoproteic (24). 2. Matricea organică a osului (24).

Supozitor. Preparat farmaceutic solid de formă conică sau cilindroconică, obținut prin incorporarea de substanțe active într-un excipient adecvat (unt de cacao, grăsimi hidrogenate, mase gelatinoase sau produse sintetice corespunzătoare), care se topește la temperatura corpului; se administrează pe cale rectală (13). ~ **cu glicerină**, supozitor care conține glicerină, stearină și carbonat de sodiu; are acțiune laxativă (13).

Supra- (lat. *supra* = deasupra). Prefix care introduce în termenii compuși sensul: deasupra, peste (32).

Supraalimentație (*supra-* + lat. *alimentum* = aliment). Situație în care aportul alimentar depășește trebuințele organismului. Se însoțește de tulburări metabolice și scăderea rezistenței organismului (20).

Supraantrenament (*supra-* + fr. *entrainement* = antrenament). Stare fiziologică de oboseală și scădere a capacității funcționale a unui sportiv, datorită unui antrenament intens, supradozat și necontrolat (24).

Supraclorinare. Introducerea în apă a unor doze mari de clor în vederea dezinfecției și neutralizării ulterioare a excesului de clor (cu tiosulfat de sodiu sau alte substanțe). Se utilizează când procedeele obișnuite de purificare a apei nu asigură reducerea corespunzătoare a florei microbiene (20).

Supraexpunere (*supra-* + lat. *exponere* = a expune). Viciu de folosire a constantelor electrice în efectuarea unei radiografii, prin utilizarea unor constante electrice mai mari decât cele necesare (36).

Suprafață (lat. *superficies*). Partea exterioră sau de deasupra a unui corp (Dicționarul limbii române moderne). ~ **axială**, orice suprafață a dintelui paralelă cu axul lui longitudinal (39). ~ **de contact dentar**, vezi Punct de contact dentar. ~ **echipotențială**, suprafața pe

care potențialul păstrează aceeași valoare. O proprietate principală a suprafețelor echipotențiale este aceea că sînt perpendiculare în fiecare punct pe direcția cîmpului electric din acel punct (6). ~ **glomerulară activă**, unul dintre indicii determinați prin proba Romeo, calculat prin raportarea produsului dintre debitul urinar pe oră și concentrația urinară a creatininei, la concentrația sanguină a creatininei; valorile lui (normal, 5-8 litri/oră) variază paralel cu valorile filtratului glomerular (25). ~ **prespinală a tibiei**, *Area intercondylaris anterior tibiae*. ~ **retrospinală a tibiei**, *Area intercondylaris posterior tibiae*.

Suprainfecție (*supra-* + lat. *inficere* = a strica, a otrăvi). Termen care se referă la apariția unei infecții secundare bacteriene în cursul unor boli virale sau la suprapunerea unor agenți microbieni noi în evoluția unei infecții bacteriene (8).

Supraocluzie (*supra-* + lat. *occlusio* = închidere). Ocluzie dentară dereglată în sens vertical. Dinții frontali superiori acoperă mai mult de jumătate din dinții inferiori, rămînd însă în contact masticator (38). ~ **Inversă**, depășire verticală a dinților frontali inferiori pe fața vestibulară a celor frontali superiori. Supraocluzia inversă exagerată (peste 1/3 din fața vestibulară a dinților superiori) se numește ocluzie adncă negativă (39).

Suprareacția Head-Holmes. Vezi Head-Holmes.

Suprarenalectomie, sin.: *Adrenectomie*. Extirpare a glandei suprarenale, practică unilaterală și totală în tumorile corticale și medulare; bilaterală și subtotală în sindromul suprarenometabolic; bilaterală și totală în arterioscleroza malignă și în unele cancere mamare dependente de estrogeni (7).

Suprarenalită (*glandula suprarenalis* + *-ită*). Inflamație a suprarenalei; varietatea cea mai bine cunoscută (și cea mai importantă din punct de vedere practic) este suprarenalita tuberculoasă, substrat al multor cazuri de boală Addison (7).

Suprarenină. Adrenalină.

Supraselar (*supra-* + lat. *sella* = șa). Denumire care se referă la procesele patologice ce se dezvoltă deasupra planului șei turcești (26).

Supratentorial (*supra-* + lat. *tentorium* = cort). Situat deasupra tentoriului (cortului) cerebelului (26).

Suprimare (lat. *supprimare* = a suprima). În genetică, tip de schimbare în procesul mutației a secvenței bazelor conținute în molecula de ADN, în care o bază purinică sau pirimidinică este scoasă din secvența nucleotidică (17).

Supunere automată. Simptom întâlnit în schizofrenie și uneori în demențe sau oligofrenie, caracterizat printr-o sugestibilitate crescută, în care întregul comportament al bolnavului este determinat și se desfășoară în sensul influenței altor persoane (35).

Supurare, sin. : *Supurație*. Topirea purulentă a unui țesut (2).

Supurație (lat. *suppuratio*). Supurare. ~ **pleuropulmonară**, supurație care interesează parenchimul pulmonar și pleura. Semnele sînt ale unui sindrom de condensare și ale unui sindrom pleural (34). ~ **pulmonară**, colecție purulentă dezvoltată în parenchimul pulmonar printr-o inflamație acută sau subacută a acestuia. *Forme clinice:* a) supurații primitive, care se dezvoltă într-un parenchim normal și b) supurații secundare, care iau naștere pe un proces patologic preexistent (chist, cavernă, micoză, cancer). *Evoluiv*, se împart în supurații acute și cronice. *Anatomopatologic*, pot fi difuze (formă pneumonică) și circumscrise (abces pulmonar). Semnele stetoacustice sînt reduse, iar aspectul radiologic este caracteristic (infiltrații în cele difuze, imagine hidroaerică în abces pulmonar, scleroză și retracție în pioscleroze) (34).

Sura (lat. = pulpa piciorului). Pulpa gabei, determinată în special de mușchii gemeni și solear (1).

Surd. Bolnav care suferă de surditate (30).

Surdă. Sunetul fonetic obținut fără vibrarea laringelui (de ex. S, Ș) (39).

Surditate (lat. *surditas*). Hipoacuzie. ~ **profesională**, hipoacuzie (rareori mergînd pînă la cofoză), datorită expunerii profesionale îndelungate la zgomot intens (9). ~ **totală**, Anacuzie. ~ **verbală** (Kussmaul) sin. : *Logocofoză*, tulburare în cadrul afaziei senzoriale, caracterizată prin neînțelegerea semnificației cuvintelor vorbite (27).

Surdomutitate. Afecțiune caracterizată prin pierderea totală a auzului și imposibilitatea deprinderii normale a limbajului, din această cauză. Poate fi congenitală (datorită unei malformații congenitale sau unui proces inflamator *in utero*) sau căpătată (de origine otitică, virotică neurotropică, traumatică) (30).

Surdopedagogie. Vezi Defectologie.

Surjet (fr.). Sutura făcută cu fir continuu (11).

Surmenaj (fr. *surmenage*). Stare patologică cauzată de un exces de oboseală fizică sau intelectuală (9). ~ **ocular**, Oboseală oculară.

Surraeo. Procedeul ~, nefropexie capsulară cu ajutorul a 2 lambouri create din capsula marginii externe a rinichiului și trecute în jurul coastelor a 10-a și a 11-a (11).

Sursă (fr. *source*). Locul unde se produce sau unde se poate găsi un lucru (Dicționarul limbii române moderne). ~ **de apă**, punctul de utilizare a apei din natură. Sursa poate fi de apă subterană, de suprafață, meteorică etc. (20). ~ **de impurificare**, locul de unde pătrund și se răspîndesc în mediu substanțe de impurificare. Există surse de impurificare a aerului, apei, solului etc. (20). ~ **de infecție** sin. : *Izvor de infecție*, organism uman sau animal infectat, bolnav aparent sau inaparent, în care trăiește și se înmulțește agentul patogen al unei boli infecțioase, care se răspîndește apoi în mediul extern, provocînd noi îmbolnăviri (8).

Suspensie (lat. *suspensio*). Sistem fizic format din 2 faze aflate în echilibru : o fază dispersată, solidă, și una de dispersie, constituind mediul lichid sau gazos al suspensiei. Faza dispersată are o viteză de sedimentare foarte mică (5). ~ **aleoolată**, suspensie de bacili tifici sau paratifici tratați cu alcool, care inactivează antigenul „H”, neinfluențînd antigenul „O”. Este folosită în serodiagnosticul calitativ al febrei tifoide, pentru punerea în evidență a anticorpilor antisemantici (3). ~ **formolată**, suspensie de bacili tifici sau paratifici tratați cu formol, care inactivează antigenul „O” și nu influențează antigenul „H”. Este folosită în serodiagnosticul calitativ al febrei tifoide, pentru punerea în evidență a anticorpilor antinflagelari (3).

Suspensoid (lat. *suspensio* = suspensie + gr. *eidos* = formă). Termen preconizat pentru a desemna sistemele aerodispersate sau aerosolii (20).

Suspensor (fr. *suspenseur*). Dispozitiv pentru contenția scrotului, confecționat din pinză, sub forma unei pungi prevăzută cu un sistem de fixare prin chingi în jurul abdomenului (11).

Sustentaculum (lat. = sprijin, reazem). Termen anatomic general, dat de obicei unor ligamente peritoneale care prin poziția lor sugerează ideea că ar susține viscerele supraiacente (ex. *sustentaculum lienis* și *sustentaculum hepatis*, denumiri date ligamentelor frenocolice, stîng și drept) (1). ~ **talare**, sin. : *Sustentaculum tali*, proces al calcaneului care poartă talusul (1). ~ **tali**, *Sustentaculum talare*.

Susținător plantar. Aparat ortopedic alcătuit de obicei dintr-o lamă de duraluminiu, cudadă după mularj de gips, pentru susținerea bolții în piciorul plat (24).

Sușă (fr. *souche*). Tulpină.

Sutter. Vezi Grupe sanguine.

Sutton, Richard Lightburn, 1878—1952. **Boala** ~, sin. : *Halonev, Nev leucopigmentar, Vitiligo perinevic*, nevi unici sau multipli înconjurați de o areolă depigmentată (12).

Sutura (lat. = sutură), sin.: *Sutură*. Articulație fixă de tipul sinartrozei, în care oasele sînt strîns apropiate (1). ~ **coronalis**, sin.: *Sutura coronară*, *Sutura transversă*, articulația frontalului cu oasele parietale (1). ~ **dentata**, sutură cu traiect zimțat (de ex. aceea dintre oasele parietale) (1). ~ **ethmoideomaxillaris**, sutură care unește lama papiracee a etmoidului cu osul maxilar (1). ~ **frontalis** sin.: *Sutură metopică*, sutură care la naștere unește cele două oase frontale de la *vertex* la rădăcina nasului, dar care de obicei se obliterează după naștere (1). ~ **frontoethmoidalis**, sutură între osul frontal și osul etmoid (1). ~ **frontolacrimalis**, sutură care unește marginea superioară a osului lacrimal cu osul frontal (1). ~ **frontomaxillaris**, sutură care unește oasele maxilare cu osul frontal (1). ~ **frontonasalis**, sutura dintre oasele nazale și osul frontal (1). ~ **frontozygomatica**, sutură care unește osul frontal cu oasele zigomatice (1). ~ **intermaxillaris**, unirea mediană sagitală dintre oasele maxilare (1). ~ **internasalis**, unirea mediană sagitală dintre oasele nazale (1). ~ **lacrimoconchal**, sutură care unește osul lacrimal cu apofiza lacrimală a cornetului inferior (1). ~ **lacrimoethmoida**, sutură care unește osul lacrimal cu lama papiracee a etmoidului (1). ~ **lacrimomaxillaris**, sutură care unește osul lacrimal cu porțiunea orbitală a maxilarului (1). ~ **lambdoides**, sutura dintre solzul occipital și marginea posterioară a oaselor parietale (1). ~ **nasomaxillaris**, sutura dintre marginea laterală a osului nazal și procesul frontal al maxilarului (1). ~ **occipitomastoidea**, sutură care unește porțiunea mastoidă a osului temporal cu osul occipital (1). ~ **palatina mediana**, sutura mediană dintre lamele orizontale ale oaselor palatine (1). ~ **palatina transversa**, sutura dintre marginea anterioară a lamelor orizontale ale oaselor palatine și marginea posterioară a apofizelor palatine ale maxilelor (1). ~ **palatoethmoidalis**, sutură care unește procesul orbital al osului palatin cu lama papiracee a osului etmoid (1). ~ **palatomaxillaris**, sutura dintre apofiza orbitală a osului palatin și fața orbitală a maxilei (1). ~ **parietomastoidea**, sutura care unește porțiunea mastoidă a osului temporal cu osul parietal (1). ~ **sagittalis**, sin.: *Sutură interparietală*, unirea dintre marginile superioare ale oaselor parietale (1). ~ **sphenoethmoidalis**, sutură care unește aripa mică a osului sfenoid cu osul etmoid (1). ~ **sphenofrontalis**, sutura dintre aripa mică a osului sfenoid și osul frontal (1). ~ **sphenoparietalis**, sutură care unește aripa mare a osului sfenoid cu osul parietal (1). ~ **sphenosquamosa**, sutură care unește marginea sfenoidală a solzului temporalului cu aripa mare a sfenoi-

dului (1). ~ **sphenozygomatica**, sin.: *Sutură sfenomalară*, sutură care unește osul zigomatic cu aripa mare a sfenoidului (1). ~ **squamosa**. 1. Unirea dintre marginea parietală a solzului temporalului și marginea osului parietal. 2. Unirea dintre cele două porțiuni ale mastoidei (1). ~ **temporozygomatica**, sin.: *Sutură temporomalară*, sutură care unește procesul temporal al osului zigomatic cu apofiza zigomatică a osului temporal, formînd arcul zigomatic (1). ~ **zygomaticomaxillaris**, sutura care unește marginea posterioară a feței orbitale a osului zigomatic cu fața orbitală a maxilarului (1).

Suturare chirurgicală, sin.: *Sutură*. Actul de a coase țesuturile după anumite reguli, cu ajutorul unui ac chirurgical și al unui material de sutură resorbabil sau neresorbabil (11).

Sutură (lat. *sutura*). 1. *Sutura*. 2. Suturare chirurgicală. ~ **antiseptică**, sutura a două segmente ale tubului digestiv, dintre care cel proximal este închis printr-o ligatură, urmînd ca deschiderea sa să se facă după un interval de timp prin căderea escarei (11). ~ **bazilară**, *Synchondrosis sphenoccipitalis*. ~ **cap la cap**, sutură realizată termino-terminal pe două segmente de vas sau intestin (11). ~ **cojocărească**, sutură digestivă cu fir continuu total, firul trecînd seromucos pe o parte a plăgii și mucoseros de cealaltă parte (11). ~ **coronară**, *Sutura coronalis*. ~ **în două planuri**, sutură făcută în două planuri, unul total și unul seroseros (11). ~ **ineisivă**, articulația dintre premaxilă și maxilă la embrion și făt; la adult este vizibilă rar (1). ~ **interparietală**, *Sutura sagittalis*. ~ **intradermică**, sutură chirurgicală în care firul prinde numai dermul (11). ~ **metopică**, *Sutura frontalis*. ~ **osoasă**, osteosinteză cu fire metalice trecute prin fiecare ligament (24). ~ **seromusculoeroasă**, Sutură seroeroasă. ~ **seroeroasă**, sin.: *Sutură seromusculoeroasă*, sutură prin care se afruntează două suprafețe seroase, firul prinzînd în realitate seromusculoasa (11). ~ **sfenomalară**, *Sutura sphenozygomatica*. ~ **sfenopalatină**, sutură care unește osul sfenoid cu procesul orbital al osului palatin (1). ~ **sfenotemporală**, sutură care unește oasele temporal și sfenoid (1). ~ **într-un singur plan**, sutură făcută într-un singur strat de fire totale (11). ~ **în straturi**, sutură făcută în mai multe planuri (11). ~ **temporomalară**, *Sutura temporozygomatica*. ~ **timpanoseuamoasă anterioară**, *Fissura tympanosquamosa*. ~ **timpanoseuamoasă posterioară**, *Fissura tympanomastoidea*. ~ **totală**, sutură în care se prinde toată grosimea peretelui unui organ (11). ~ **transversă**, *Sutura coronalis*.
Vezi și: Albert, Blair-Donati, Cushing, Czerny, Gillies, Lemberg, Mikulicz-Radecki, Roman, O'Connell, Schmieden.

Suxametoniu, sin.: *Succinilcolină*. Compus de sinteză cu acțiune curarizantă de scurtă durată; acționează prin depolarizarea prelungită a plăcii motorii (13).

S.v. Abreviere pentru *sic volo* (13).

Svartz-Schlossmann (Svartz, Nana; Schlossmann, K.). Reacția ~, modificarea reacției Waaler-Rose cu ajutorul căreia se poate determina existența în serul bolnavilor de poliartrită cronică evolutivă a factorului reumatoid (4).

Svedberg, Theodor. Constanta ~, raportul între viteza de sedimentare (Ms) și accelerarea centrifugală (b) a ultracentrifugii, adică $S = \frac{Ms}{b}$ (secunde) (6). **Metoda** ~, metodă de determinare a greutății moleculare reale a unei componente biologice, bazată pe măsurarea vitezei de sedimentare a componentei de analizat; sedimentarea se realizează în condiții de mediu date și la viteze foarte mari, cu ajutorul ultracentrifugilor (5). **Unitatea** ~, unitate de timp de 10^{-13} sec. S-a ales această valoare deoarece constanta Svedberg pentru numeroase proteine este situată între $1.10 \cdot 10^{-13}$ și 100.10^{-13} sec. (6).

Sven Johansen. Cuiul ~, cui trilamelar lipsit de canal central pentru osteosinteza fracturii gâtului femural (24).

Swediaur, François Xavier, 1748 — 1824. **Sindromul** ~, sin.: *Talgie blenoragică*, afecțiune caracterizată prin dureri la nivelul inserției pe calcaneu a tendonului lui Ahile, provocate de inflamația bursei calcaneene (4).

Sweet. **Anastomoza** ~, procedeu de esogastroanastomoză termino-laterală în 3 planuri cu puncte separate (11). **Procedeul** ~, procedeu de cură a herniei diafragmatice prin alunecare, pe cale toracică, cu reducerea prin plisare a sacului și fixarea esofagului la hiatul esofagian (11). **Sydenham**, Thomas, 1624 — 1689. **Coree acută** ~, vezi Coree.

Sylvester. **Tehnica** ~, metodă manuală de respirație artificială constând dintr-o manevră inspiratorie prin tragerea brațelor prin lateral în lungul capului și o manevră expiratorie, în sens invers; când brațele au ajuns la baza toracelui se execută asupra acestuia o presiune puternică pentru a se alunga restul de aer din plămâni. Ritmul trebuie să fie de 18 — 20 mișcări/min. (11).

Sylvius, Franciscus, 1614 — 1672. **Apeductul** ~, *Aquaeductus cerebri*. **Cisterna fossae Sylvii**, *Cisterna fossae lateralis cerebri*. **Seizura** ~, *Sulcus lateralis cerebri*.

Symblesaron (gr. *syn* = împreună + *blepharon* = pleoapă). Aderență cicatriceală mai mult sau mai puțin limitată între pleoapă și globul ocular; apare după arsuri oculare,

traumatisme sau forme de conjunctivite care creează suprafețe ulcerate suprapuse pe corneea sau conjunctiva bulbară și fața internă a pleoapelor (28).

Syme, James, 1799—1870. **Amputația** ~, amputație la nivelul suprafeței articulare inferioare a tibiei, cu secționarea maleolelor (24).

Symphysion. Punctul cel mai anterior al procesului alveolar al maxilarului inferior, folosit în craniometrie (1).

Symphysis (gr. *syn* = împreună + *physis* = structură). Simfiză. ~ **mandibulae**, unirea osteocondrală mediană a jumătăților mandibulei, aparentă intrauterin; dispăre ulterior prin sudarea completă a celor două jumătăți (1). ~ **pubicea**, unirea fibrocartilagineasă a oaselor pubice (1). ~ **sacrocoocygea**, *Junctura sacrocoocygea*.

Symphytum officinale, sin.: *Tătăneasă*. Plantă din familia *Boraginaceae*; conține alantoină (alcaloid), precum și substanțe mucilaginose; are acțiune cicatrizantă și hemostipică (13).

Symphodia (gr. *syn* = împreună + *pous* = picior). *Sympus*.

Sympus (gr. *syn* = împreună + *pous* = picior), sin.: *Fetus cuspidat*, *Fetus mermaid*, *Fetus sirenoform*, *Symphodia*. Monstru caracterizat prin fuzionarea, mai mult sau mai puțin completă, a picioarelor și brațelor (1).

Synadelphus (gr. *syn* = împreună + *adelphos* = frate). Monstru dublu cu un singur cap și trunchi, dar cu membre duble (2).

Synarthrosis (gr. *syn* = împreună + *arthrosis* = incheietură), sin.: *Sinartroză*. Formă de articulație în care oasele sînt fixe, unite între ele fără interpunerea unei cavități sinoviale. Sinartrozele se împart în **sincondroze** (legătură prin lamă de cartilaj) și **sinfibroze** (legătură prin țesut conjunctiv fibros). Varietățile sinfibrozei sînt: sutura, în care procesele sînt unite strîns; schindileza, în care un platou subțire al unui os este inserat într-o groapă a altuia; gomfoza, în care un proces conic este primit într-o alveolă (1).

Syneardon (Fuchs) (gr. *syn* = împreună + *kardia* = inimă). Aparat folosit în fizioterapie pentru a favoriza circulația sîngelui la nivelul membrelor. Este realizat pe principiul masajului pneumatic, al cărui ritm se sincronizează cu bătăile inimii (24).

Synecephalus asymmetros. *Intiops*.

Synchondrosis (gr. *syn* = împreună + *chondros* = cartilaj + *-osis*), sin.: *Sincondroză*. Varietate de sinartroză în care suprafețele sînt legate printr-o lamă de cartilaj; la craniu corespund pentru un timp zonele de creștere; majoritatea sînt osificate ulterior (1). ~ **epiphyseos**, *Cartilago epiphysialis*. ~ **intraoccipitalis anterior**,

unirea cartilaginoasă a porțiunii bazilare cu părțile laterale ale osului occipital la nou-născut (1). ~ **intraoccipitalis posterior**, unirea cartilaginoasă a porțiunii scuamoase cu părțile laterale ale osului occipital, la nou-născut (1). ~ **petrooccipitalis**, sutură temporală frecvent osificată între solzul occipitalului și porțiunea petroasă a osului temporal (1). ~ **sphenooccipitalis**, sin.: *Sutură bazilară*, sutură temporară care unește porțiunea bazilară a osului occipital cu corpul osului sfenoid; se osifică ulterior (1). ~ **sphenopetrosa**, sutură temporară, frecvent osificată, între porțiunea petroasă a osului temporal și osul sfenoid (1). ~ **sternalis**, sindondroză care unește manubriul cu corpul sternului (1).

Syneotron. Accelerator electronic folosit în terapia antitumorală cu energii între 30 și 70 MeV (36).

Syneytium (gr. *syn* = împreună + *kytos* = celulă), sin.: *Sincițiu*. Celulă mare, multinucleată, fără limite nete, care rezultă prin cariodiereză fără plasmodiereză sau prin alipirea mai multor celule cu dispariția membranelor de contact (2).

Syndesmosis (gr. *syndesmos* = fișie, bandă, ligament + *-osis*), sin.: *Sindesmoză*. Formă de legătură la distanță, prin ligamente sau membrane, între două oase sau două elemente ale aceluiași os (1). ~ **tympanostapedia**, articulația dintre platoul piciorului scăriței și fereastra vestibulară (fereastra ovală) (1).

Synoktia. Raporturi de simbioză între microorganismele și oamenii, în care gazda poate și ea să beneficieze (de ex. acțiunea fiziologică a florei intestinale) (8).

Synostosis (gr. *syn* = împreună + *osteon* = os + *-osis*). Sinostoză.

Synothus (gr. *syn* = împreună + *ous* = ureche). *Otocephalus*.

Synovia. Lichid sinovial.

Systema (gr. = sistem din *syn* = împreună + *istemi* = a așeza), sin.: *Sistem*. Grupare morfologică unitară a unor organe sau structuri (1). ~ **digestorium**, *Apparatus digestorius*. ~ **lymphaticum**, sistem de vase și noduli (ganglioni), anexat sistemului vascular sanguin, având rolul de a vehicula limfa. Începe în interstițiile

țesăturilor prin nenumărate capilare care formează plexuri cu noduli limfatici ce acționează ca filtre; colectoarele mai mari se unesc sub diafragm în *cisterna chyli* din dreptul vertebrei L₂. De la aceasta, canalul toracic merge în sus și se deschide în joncțiunea venelor subclavie stângă și jugulară internă stângă, unde se varsă și limfa din jumătatea superioară stângă a corpului. Limfa din jumătatea superioară dreaptă a corpului și capului se adună în canalul limfatic drept care se deschide la joncțiunea venelor jugulară internă dreaptă și subclavie dreaptă (1). ~ **nervosum autonomicum**, sin.: *Sistem nervos autonom*, *Sistem nervos vegetativ*, *Sistem neurovegetativ*, porțiunea din sistemul nervos care reglează activitatea viscerelor și în special a glandelor, mușchilor netezi și miocardului. Cuprinde un sistem aferent interoceptor și două sisteme eferente: sistemul ortosimpatic (porțiunea toracolombară) și sistemul parasimpatic (porțiunea craniocervicală). Din punct de vedere anatomic este alcătuit din nucleii internevraxiali, ganglioni, plexuri, fibre nervoase (nervi) și terminații nervoase (1). ~ **nervosum centrale**, sin.: *Axa neurală*, *Axa cerebrospinală*, *Nevrax*, *Sistem nervos central*, porțiunea din sistemul nervos cuprinsă în interiorul cavității craniovertebrale, inclusiv ganglionii spinali. Este alcătuit din măduva spinării, trunchiul cerebral (măduva prelungită, puntea, mezencefalul), cerebelul și creierul (diencefalul și telencefalul). Substanța nervoasă este învelită de pia mater, iar în interior este străbătută de un spațiu (canalicular la nivelul măduvei spinării și mai dilatat la celelalte etaje-ventriculii). Reprezintă totalitatea formațiilor scmatovegetative centrale prevăzute cu capacitatea de a recepționa și integra informațiile sosite din zonele intero-, extro- și proprioceptive, în vederea elaborării și coordonării diverselor forme de activitate conștientă și neuro-reflexă (1; 15). ~ **nervosum periphericum**, porțiunea extranevraxială a sistemului nervos, care leagă restul organismului de nevrax. Este reprezentat prin nervii periferici cu ganglionii și formațiunile receptoare (1). ~ **respiratorium**, *Apparatus respiratorius*. ~ **urogenitale**, *Apparatus urogenitalis*.

S

Șa (lat. *sella*). *Sella*. ~ **protezei**, acea porțiune a protezei parțiale mobile care acoperă crestele alveolare edentate, substituind protezele alveolare dispărute, și care poartă dinții artificiali (39). ~ **turcească**, *Sella turcica*. ~ **turcească în omega**, aspect radiologic al șei turcești, care, datorită unui proces de atrofiere prin presiune, capătă forma literei omega. Se întâlnește în tumorile supraselare (36).

Șablon (germ. *Schablone*). În tehnica dentară, model care servește la controlul unei etape în confecționarea protezelor dentare (38). ~ **de ocluzie**, placă de bază prevăzută cu valuri de ceară, folosită pentru determinarea ocluziei (39).

Șalazodermie (gr. *chalazion* = piatră grindină + *derma* = piele). *Cutis laxa*.

Șalodermie (Kétly). Vezi *Cutis laxa*.

Șaneroïd (fr. *chancre* = șancru + gr. *eidos* = formă). Șancru moale.

Șancru (fr. *chancre* = șancru). Ulcerație sau exulcerație cutanată sau mucoasă, aparținând la locul de inoculare a unui germe microbian, virotic sau parazitar (12). ~ **acarian**, sin.: *Șancru scabios*, leziune ulcerocrustoasă peniană (pe teaca penisului), provocată inițial de parazitul scabiei și apoi infectată cu piococi (12). ~ **fagedenie**, șancru torpid, extensiv, fără tendință de vindecare, întâlnit mai ales ca o complicație a șancrelor moi (12). ~ **fareinos**, leziune cutanată de inoculare a morvei (12). ~ **limfogramulomatos**, sin.: *Afect primar limfogramulomatos*, *Ulcer venerian adenogen*, șancru de inoculare a virusului limfogramulomatozei inghinale subacute (Nicolas-Favre). De cele mai multe ori fugace, poate îmbrăca diverse aspecte: herpetiform, sifiloid, șancriform (12). ~ **mixt**, ulcerație datorită inoculării simultane sau succesive în același loc a două sau chiar 3 afecțiuni veneriene (sifilis, șancru moale și boala Nicolas-Favre). Prezintă caractere clinice foarte variate, în funcție de combinațiile de boli sau de inoculare simultană sau succesivă (12). ~ **moale**, sin.: *Șaneroïd*, *Șancru simplu*,

boală veneriană datorită streptobacilului Peteresen-Ducrey, manifestată prin ulcerații de formă neregulată, cu margini dezlipite, fund murdar și foarte dureroase. Localizarea de predilecție este în regiunile genitală și perianală, dar poate fi întâlnit (mai rar) și extragenital. **V a r i e t ă ț i** : folicular, ectimatoïd sau ulcerocrustos, difteroid, infundibular, herpetiform, nodular, papulos, ragadiform sau fisurar (anal) etc. (12). ~ **redux**, Reindurație Fournier, vezi Fournier. ~ **scabios**, Șancru acarian. ~ **sifilitic**, Sifilom primar. ~ **simplu**, Șancru moale. ~ **tare**, Sifilom primar. ~ **tuberculos**, leziunea inițială, de inoculare primitivă a tuberculozei pe piele sau mucoase, caracterizată printr-o ulcerație însoțită ulterior de limfangită și adenopatie satelită (12).

Șanț. Vezi *Fissura*. ~ **acarian**, denumire improprie pentru galeria pe care o sapă în grosimea epidermului parazitul scabiei. Element patognomic de diagnostic al acestei afecțiuni, este localizat în zonele de elecție ale scabiei și are forma de S sau C (12). ~ **atrioventricular**, *Sulcus coronarius cordis*. ~ **bulboventricular**, șanț format de proeminența tubului cardiac embrionar în cavitatea pericardică (1). ~ **eolateral anterior**, *Sulcus lateralis anterior medullae spinalis*. ~ **eolateral posterior**, *Sulcus lateralis posterior medullae spinalis*. ~ **eruciat**, șanț în formă de cruce pe suprafața dorsală a mezencefalului, între cei 4 coliculi cvadrigemeni (1). **Șanțuri dentare de descărcare**. Depresiuni liniare verticale, uneori ramificate, aflate pe suprafețele vestibuloorale ale coroanei dinților, avînd o direcție paralelă cu linia axială a crestelor cuspidiene. Servesc la dirijarea alimentelor fărîmitate, ferindu-le să pătrundă în spațiul interdental (39). **Șanțuri dentare de dezvoltare**. Depresiuni liniare aflate la joncțiunea lobilor dentari (39). ~ **diagonal**, șanț oblic, scurt, care traversează porțiunea operculară a girului frontal inferior (1). ~ **omisterie**, fisură circulară, puțin adîncă, separînd telencefalul embrionar de diencefal (1). ~ **fimbriodontat**, fisură pe fața

medială superioră a lobului temporal, separînd fimbria hipocampică de girul dentat (1). ~ **gingival**, spațiu dintre marginea gingiei și suprafața dinților (1). ~ **glosoamigdalian**, spațiu cuprins între amigdala palatină și baza limbii (30). ~ **helicotragic**, *Incisura anterior auris*. ~ **interatrial**, șanț superficial care separă cele două atrii embrionare (1). **Șanțuri intercuspidiene**. Depresiunile liniare dintre cuspidii dinților (39). ~ **intermediar**, ușoară fisură pe curbura mare a stomacului, opusă incizurii angulare, separînd antrul piloric de vestibulul (1). ~ **lateral cerebral peduncular**, sin.: *Șanțul lateral mezencefalic*, șanț longitudinal situat pe suprafața laterală a fiecărui peduncul, separîndu-l de *tegmentum* (1). ~ **lateral mezencefalic**, Șanțul lateral cerebral peduncular. ~ **longitudinal sting al ficatului**, *Fissura ligamenti venosi*. ~ **marginal**, ramură a șanțului cingulat care se depărtează de corpul calos și merge spre marginea dorsală a emisferii, înapoia șanțului central (1). ~ **median**, fisură longitudinală mediană situată în planșeul ventriculului al IV-lea al creierului (1). ~ **mentolabial**, depresiune transversală care separă buza inferioară de regiunea mentonieră. Este bine exprimată, și prezintă un contur curb cu concavitatea îndreptată spre regiunea mentonieră (39). ~ **nazofrontal**, depresiune între procesul frontal și procesul nazal al feței în curs de dezvoltare (1). **Șanțuri nazolabiale**. Pliurile cutanate care pornesc din dreptul aripilor nasului și coboară pînă în vecinătatea comisurilor labiale (39). ~ **nimfocaranucular**, depresiune între *labium minus* și himen (1). **Șanțuri oculuzale**. Depresiunile liniare de pe suprafața oculuzală a dinților. Sînt de două feluri: șanțuri principale (sau intercuspidiene) și șanțuri accesorii (sau secundare) (39). **Șanțuri paramediane**. O serie de brazde neregulate pe suprafața laterală a girului frontal superior, împărțindu-l într-o zonă inferioară și una superioară (1). ~ **parietocolic**, *Sulci paracolici*. ~ **postolivar**, șanț profund pe marginea dorso-laterală a olivei bulbare; poate fi considerat continuarea superioară a șanțului postero-lateral al măduvei spinării (1). ~ **postrolandic**, *Sulcus postcentralis cerebri*. ~ **prenodular**, șanț pe suprafața postero-laterală a cerebelului embrionar, care separă *vermis de flocculus* (1). ~ **preolivar**, *Sulcus lateralis anterior medullae oblongatae*. ~ **prepiramidal al cerebelului**, șanț situat între *uvula* și piramida cerebelului (1). ~ **prerolandic**, *Sulcus precentralis cerebri*. **Șanțuri secundare**. Depresiunile liniare de pe suprafețele dinților, de dimensiuni mai reduse decît șanțurile intercuspidiene (39.) ~ **subnazal**, depresiunea verticală, mediană, care pornește de la subnasion și se termină la tuberculul buzei superioare (39). ~ **subtarsal**, depresiune

pe fața internă a pleoapelor la marginea liberă, paralelă cu marginea ciliară (28). ~ **temporo-occipital intern**, *Sulcus collateralis*. ~ **terminal**, șanț situat între suprafața dorsală a talamusului și nucleul caudat, adăpostind vena terminală și *stria terminalis* (1). ~ **de torsiune**, *Sulcus nervi radialis*. ~ **uvulonodular**, șanț care separă *uvula de nodulus*, segment a *vermisului* cerebelos (1). ~ **vermicular**, șanț între *vermis* și emisferile cerebeloase (1). ~ **veziculei biliare**, *Fossa vesicae felleae*.

Vezi și: Monro.

Șarnieră (fr. *charnière*). Lamă metalică de sprijin a protezei sau a aparatului ortopedic, prevăzută cu articulație (24).

Șchiopătare (lat. *excloppare* = a șchiopăta). Mers asimetric cu sprijin inegal și cu oscilații anormale de trunchi, datorit unei afecțiuni care interesează coloana vertebrală, centura pelviană, un membru inferior sau ambele membre inferioare în măsură inegală (24).

Școală. Instituție de învățămînt (32). ~ **mamei**, formă de educație sanitară pe care gravidele din ultimele luni, lăuzele și mamele cu nou-născuți învață prin lecții teoretice și practice ținute de medici sau personalul mediu, noțiuni privind fiziologia nașterii, igiena lăuzei și a alăptării, precum și reguli referitoare la creșterea copilului (29). ~ **tehnică sanitară**, instituție de învățămînt mediu sanitar și de prevederi sociale, prin care se pregătesc asistenți medicali, de farmacie și de prevederi sociale (29).

Șerlac (germ. *Schellack*). Material obținut dintr-o rășină naturală animală produsă de anumite insecte tropicale (*Coccus lacca* și *Tachardia lacca*), folosit în stomatologie în compunerea unor materiale dentare (plăci de bază și altele), iar în soluție alcoolică ca izolator al gipsului de ipsos (39).

Șină ortodontică. Aparat folosit în ortodonție pentru menținerea rezultatelor obținute după redresarea unei anomalii dentomaxilare, în scopul de a se da organismului răgazul necesar pentru definitivarea structurii trabeculare osoase corespunzătoare noii situații create. Aparatul constă din legături de sîrmă, benzi metalice sau aplicații din rășini acrilice (termosau autopolimerizabile) (39).

Șlefuire (germ. *schleifen* = a șlefui). Acțiunea de a netezi sau a da o anumită formă prin frecarea unei suprafețe (32). ~ **dentară**, operație prin care se înlătură o parte din substanța dură dentară pentru obținerea unui bont de formă potrivită, care va fi acoperit cu o coroană artificială (38). ~ **dentară selectivă**, modificarea suprafețelor oculuzale ale dinților naturali (în scop de profilaxie parodontală) sau a dinților

artificiali (în scopul stabilizării lucrării protetice) obținută prin șlefuirea într-o anumită ordine a unor porțiuni ale acestor suprafețe, echilibrând ocluzia și articularea interdentară (39).

Șlicuri. Nămoluri cu un conținut mai mic în substanțe organice. În țara noastră, ele se găsesc la revărsarea Dunării în mare și vărsarea unor râuri ca Prutul, Ialomița, în Dunăre (4).

Șmirghel (germ. *Schmirgel*). Emeri.

Șmiridoză. Pneumoconioză rară, datorită inhalării prelungite a pulberilor unor varietăți de emeri (șmirghel) natural, conținând proporții semnificative de bioxid de siliciu liber (9).

Șneiderov, Z. I. Semnul ~, sin.: Semnul reducerii și relaxării, în luxația congenitală a șoldului, abducția coapsei reduce luxația, iar adducția o reproduce (24).

„Șoarece” intraarticular. 1. Imagine radiografică de corp străin intraarticular, reprezentat prin opacitate intensă, nestructurată la nivelul spațiului articular (36). 2. Corp liber intraarticular (sin.: *Artrofit, Artrolit*) (24).

Șoarece de lapte. Denumire folosită pentru șoarecii albi, sugari, sensibili la acțiunea patogenă a unor virusuri pentru care șoarecele adult rămâne insensibil (22).

Șobolan de bumbae. *Sigmodon hispidus*.

Șoc (fr. *choc*). 1. Reacție nespecifică a mecanismelor de adaptare la o tulburare importantă a echilibrului dintre organism și mediul înconjurător, caracterizată în general prin tahicardie, hipotensiune, răcirea extremităților, sudori reci, frisoane sau agitație, oligurie etc.; aceste semne sînt variabile în funcție de factorii etiopatogenici și în funcție de etapa evolutivă a șocului (11). 2. Lovitură (32). ~ **acetilcolinic** (Fiamberti), metodă de terapie psihiatrică constînd din obținerea unei stări de șoc prin injectarea intravenoasă de acetilcolină în doze cuprinse între 0,06 și 0,20 g (35). ~ **aerian**. 1. Totalitatea efectelor produse asupra organismului viu de unda de presiune a unei explozii (sin.: *Șoc prin suflu*) (10). 2. Nevroză cu hipertensiune arterială la soldații expuși unor astfel de traumatisme, chiar mai puțin brutale, dar repetate (10). ~ **alergic**, complex de reacții generale grave ale unui conflict antigen-anticorp, apărînd în condiții clinice sau experimentale (10). ~ **apexian**, perceperea la suprafața toracelui a mișcărilor vîrfului inimii (10). ~ **prin arsură**, șoc datorit unor traume repetate și înlătuite, reprezentate de durere, pansamente, agresiune septică, tulburări metabolice etc. și care însoțește orice arsură de gradul al II-lea care depășește 20% din suprafața corpului și orice arsură de gradul al III-lea care depășește 30% din suprafața corpului (11). ~ **astragalian**, semn în fracturile bimalolare: astragalul împins înă-

untru se lovește de malcola internă și apoi revine (24). ~ **caloric**, Șoc termic. ~ **cardiazolic** (von Meduna), metodă de terapie convulsivantă constînd din producerea de accese convulsive generalizate prin injectarea intravenoasă de cardiazol (35). ~ **chimic**, stare de șoc obținută prin administrarea de doze mari de substanțe neuroleptice din grupa sulfamidofenotiazinelor (35). ~ **circulator**, sindrom complex cu progresiune fazică și cu aspectul unei insuficiențe circulatorii periferice acute, cu tulburări viscerale și metabolice variate, determinat hematogen (scăderea „conținutului”-hemoragie, deshidratare, hiperpermeabilizare capilară), vasogen (vasoplegie — șoc de „conținător”) sau cardiogen (tahiaritmii) de condiții etiologice multiple: traumatisme, hemoragii, arsuri, leziuni cardiace etc. (10). ~ **coloidoclastic**, sin.: *Șoc hemoclastic*, sindrom anafilactic determinat de absorbția unor substanțe — de obicei cuate și mai ales proteice — insuficient prelucrate, care ar duce la o rupere a echilibrului coloidal plasmatic (10). ~ **compensat**, Șoc erectil. ~ **cedat**, stadiul de șoc decedat, torpid (11). ~ **decompensat**, sin.: *Șoc secundar*, stadiu clinic de șoc în care mecanismele de compensare au cedat și în care apare clinic starea de șoc propriu-zisă, bolnavul fiind inert, hipotermic, cu senziul abolit, cianoză, puls mic, tensiune arterială prăbușită etc. (11). ~ **diastolic ai bazei**, revenire la poziția inițială a peretelui toracic retractat în sistolă, observată în cazuri de pericardită constrictivă (10). ~ „**în dom**”, aspect globulos al șocului apexian intens, întîlnit în hipertrofiile ventriculului sting (10). ~ **electric**. 1. Electroșoc. 2. Complex de tulburări funcționale și organice, determinate de contactul — accidental sau terapeutic — cu un curent electric intens (10). ~ **erectil**, sin.: *Șoc compensat*, prima fază evolutivă a șocului, care începe din momentul agresiunii și corespunde clinic unei reacții hipercompensatorii, simptoadergic, mută clinic (11). ~ **de garou**, șoc care se produce în momentul ridicării unui garou purtat îndelung (peste 60—90 minute); atînge de obicei de la început intensitatea maximă datorită pătrunderii bruște în circulație a substanțelor vasodilatatorii acumulate în segmentul de membru ischemiat prin garou (11). ~ **prin hematom retroperitoneal**, șoc consecutiv iritației produse asupra plexurilor nervoase paraaortice din baza mezenterului de către un hematom cu dezvoltare retroperitoneală (11). ~ **hemoclastic**, Șoc coloidoclastic. ~ **hemoragie**, șoc care se produce în urma unei pierderi mari de sînge (aproximativ 20% din masa sanguină); se caracterizează printr-o fază de tulburări cardiovasculare, o fază de tulburări metabolice și o fază renală (11). ~ **histaminic**, șoc la care lip-

sește faza erectilă, produs prin acțiunea vasculară a histaminei (11). ~ **ireversibil**, Șoc terminal. ~ **laringian**, stare de șoc produsă de un traumatism al laringelui și caracterizată prin: sincopă trecătoare, urmată de tuse foarte iritantă, afonie, dispnee și expectorație sanguinolentă (30). ~ **latent**, stadiu de șoc compensat, erectil (11). ~ **masticator**, lovitură dată de mandibulă alimentelor în cursul masticăției (39). ~ **medular**, Șoc spinal. ~ **obstetrical**, șoc care apare ca urmare a manevrelor obstetricale pe terenul modificărilor neuromorale și dezechilibrului anatomofuncțional proprii unei sarcini, de obicei patologic (11). ~ **obstetrical tardiv**, șoc obstetrical care apare după 4 ore de la expulsie (11). ~ **ocluzal**, lovitură produsă prin contactul ocluzal al dinților (39). ~ **olecranian**, semn în fractura de olecran cu deplasarea fragmentului și hemartroză: olecranul apăsător revine asemenea unui bloc de gheață în apă (24). ~ **operator**, șoc în general de mică intensitate, care are la bază o sumă de traumatisme succesive, ca anestezia, actul operator, pierderea de sânge (11). ~ **piretoterapeutic**, provocarea de accese febrile în scop terapeutic prin injecțarea de substanțe piretogene (sulf, vaccinuri proteice) (35). ~ **posttransfuzional**, sin.: Șoc transfuzional, șoc produs în urma transfuziei de sânge, datorită cel mai adesea incompatibilității de grup sanguin care produce un accident imunologic hemolitic; este datorită în 70% din cazuri incompatibilității din sistemul clasic ABO, în 11% din cazuri incompatibilității Rh și în 19% prin existența aglutininelor rare (11). ~ **rotulian**, simptom caracteristic în hemartrozele sau hidartrozele genunchiului; după comprimarea fundurilor de sac, rotula apăsată revine, asemenea unui bloc de gheață în apă (29). ~ **secundar**, Șoc decompensat. ~ **septic**, șoc constatat în cursul unei bacteriemii, în special cu germeni gramnegativi; în marea majoritate a cazurilor și sub formele cele mai grave apare după manevrele instrumentale sau intervențiile pe căi urinare (11). ~ **solar**, formă etiologică a șocului caloric (9). ~ **spinal**, sin.: Șoc medular, totalitatea fenomenelor clinice care apar în primele zile după transecțiunea medulară traumatică acută a măduvei spinării (26). ~ **prin suflu**, vezi Șoc aerian. ~ **termic**, sin.: Șoc caloric, tulburare gravă provocată de condiții termice ambiante care depășesc capacitatea de adaptare a sistemului de termoreglare (de ex. temperatură ridicată, umiditate crescută, aer imobil). Apare de obicei când la o ambianță caldă se asociază o termogeneză crescută (efort fizic). Se caracterizează prin hipertermie, puls mic, paloare urmată de cianoză, tulburări senzoriale, pierderea cunoștinței, dezechilibru hidromineral (hipocloremie cu hipervolemie) (20).

~ **terminal**, sin.: Șoc ireversibil, faza de decompensare preagonică, care corespunde epuizării mecanismelor reacției la agresiune și în care tulburările funcționale au fost depășite, apărând leziuni organice grave ale structurilor vitale; în acest stadiu, bolnavul nu mai răspunde la transfuzie, indiferent de cantitatea lichidelor volemice introduse în circulație (11). ~ **termo-diferențial**, șoc care se instalează ca urmare a contactului dintre tegumentul corpului încălzit la soare și apa care are o temperatură mai scăzută (11). ~ **torpid**, stare de șoc care corespunde fazei clinice de șoc decompensat (11). ~ **transfuzional**, Șoc posttransfuzional. ~ **traumatic**, șoc mixt în care la elementele legate de factorii nervoși — zona traumatizată constituind o sursă de excitații patologice —, se adaugă aproape totdeauna hipovolemia creată de hemoragia internă sau externă care însoțește leziunea traumatică (11).

Sold. Regiune anatomică corespunzând articulației coxofemorale (1). ~ **balant**, șoldul ai cărui mușchi sînt în totalitate paralizați, nemai-permițînd nici o mișcare activă (24). ~ **in resort**, Boala Perrin-Ferraton, vezi Perrin-Ferraton.

Șoricloaică. Trioxid de arsen.

Șostakovski. Balsam ~, soluție de ester polivinilbutilic; este antiseptic, cicatrizant, regenerativ al țesuturilor și epitelilor, fiind indicat extern în tratamentul plăgilor atone și intern în boala ulceroasă (13).

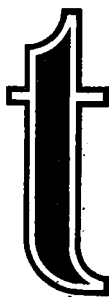
Ștanțare. Operația de fasonare la cald sau la rece, fără așchiere, a unor obiecte de aceeași formă, prin tăiere cu ajutorul unei matrice. În stomatologie, prin ștanțare se înțelege operația de confecționare a coroanelor de inveliș din cape prefabricate (39).

Știft (germ. *Stift*). Tijă folosită la îmbinarea a 2 piese (32). ~ **de turnare din ceară**, tijă de ceară care se atașează de macheta protezei și se ambalează o dată cu aceasta și care, după eliminarea cerii din tipar, creează canalul de pătrundere a metalului topit turnat (39). ~ **de turnare metalte**, tijă metalică obținută prin umplerea canalului de turnare, o dată cu turnarea piesei protetice (39).

Șunt (fr., engl. *shunt* = derivație). Cale de derivație (32). ~ **cardiovascular**, ocolirea unui teritoriu de către singele circulat prin scurtcircuitarea irigației sale. Se descriu diverse tipuri de șunturi: a) la nivelul inimii (defecte septale) și vaselor de la bază (canal arterial), cu sens arteriovenos sau venoarterial, în funcție de presiunea dominantă; b) arteriovenoase (fistule, anevrisme); c) precapilare (de obicei

fiziologice — bogat reprezentate în organe ca ficatul rinichiul, plămînul, cu mari jocuri de adaptare); d) portocave intra- și extrahepatice, spontane sau chirurgicale (10). ~ ~~hexozomono-~~ **fosforie**, Ciclul Lipmann-Warburg-Dickens, vezi Lipmann-Warburg-Dickens. ~ **ventriculoatrial**, sin.: *Ventriculoatriostomie*, stabilirea unei comunicații între sistemul ventricular cerebral și vena cavă superioară pentru combaterea hidrocefaliilor obstructive (26).

Șuruburi ortodontice. Elemente de acțiune a aparatelor ortodontice, care constă din două plăci metalice dreptunghiulare, fiecare străbătută de cîte două tunele paralele, din care unul este ghiventat. În tunelul neghiventat culisează o tijă cilindrică fixată în placa opusă. Cele două plăci sînt activate cu ajutorul unui ax ghiventat la extremități în sens contrar, care se înșurubează în tunelele ghiventate ale celor două plăci (39).

- ³**T.** Simbolul tritiului (5).
T₁. Abreviere pentru timp de înjumătățire (5).
T₃. Abreviere pentru triiodotironină (7).
T₄. Abreviere pentru tiroxină (7).
Ta. Simbolul tantalului (5).

Taarnhy, P. Operația ~, decompresiunea ganglionului Gasser și a rădăcinii retrogasseriene, prin incizarea cavumului Meckel, în nevralgia trigeminală esențială (26).

Tabacheră anatomică. Depresiune pe fața radială a articulației pumnului, delimitată de tendoanele mușchilor lungul extensor al policlei (medial) și scurtul extensor și lungul abductor al policlei (lateral). În aria ei se proiectează artera radială (1).

Tabacoză. Pretinsă pneumoconioză prin inhalarea pulberilor rezultate din prelucrarea tutunului (9).

Tabagism. Vezi Intoxicația cu nicotină.

Tabanus. Gen de insecte diptere din familia *Tabanidae*, la care femelele sînt hematofage (popular, tăun). *Specii mai importante*: *T. bovinus*, *T. gratus* pot fi vectori mecanici pentru diferite boli (de ex. tularemia) (31).

Tabardillo. Tifos murin.

Tabel. Tablou, planșă (32). ~ **de contingență**, tabel asociat unei selecții în care elementele (unitățile) au fost clasificate după două caracteristici. În general, caracteristica A se împarte în *m* clase, iar caracteristica B în *n* clase. Avem un tabel $m \times n$. Analiza statistică se face pe baza ipotezei independenței între cele două caracteristici (7). ~ **de corelație**, tabel care grupează date statistice în scopul desprinderii legăturii dintre aspecte sau caractere (7). ~ **cronologie al îmbolnăvirilor**, componentă a anchetei epidemiologice care urmărește extinderea în timp a îmbolnăvirilor, ca și evidența purtătorilor într-un focar epidemiologic dat, prin înscrisura numelui, vârstei, sexului, ocupației, data depistării, data contactului infectant, data izo-

lării și data vindecării (8). **Tabele pseudoizoeromatice.** Planșe pseudoizoeromatice de culori apropiate sau semne colorate utilizînd culori de confuzie pentru discromatopi (28).

Vezi și: Aub-Dubois, Friedenwald, Grebe-Nitzge, Ishihara, Rollier, Staffel.

Tabes (lat = boala care macină), sin.: *Ataxie locomotorie progresivă*. Boală de origine sifilitică, caracterizată clinic prin: incoordonare motorie (ataxie), cu conservarea forței musculare, abolirea reflexelor osteotendinoase, hipotonie musculară, dureri fulgurante, tulburări de sensibilitate profundă, tulburări trofice, crize viscerale, tulburări vizuale (atrofie optică) și semne pupilare (sindrom Argyll-Robertson). Anatomopatologic se constată o meningoradiculită posterioară, cu demielinizarea cordoanelor dorsale ale măduvei (27). ~ **amaurotic**, tabes caracterizat prin instalarea inițială a unei atrofii optice cu amauroză (27). ~ **combinat** (Grasset), tabes asociat cu parapareză sau paraplegie (27). ~ **juvenil**, manifestare tardivă a sifilisului nervos la copii; constituie o determinare a sifilisului congenital (27). ~ **oligosimptomatic**, tabes cu simptomatologia inițială redusă la un singur simptom (27). ~ **poliartropatie** (Foix-Alajouanine), tabes în care existența unor artropatii multiple domină tabloul clinic (27).

Tablă. Placă subțire din diverse materiale (32). ~ **externă**, *Lamina externa ossium cranii*. ~ **internă**, *Lamina interna ossium cranii*.

Tabletă. Preparat farmaceutic în formă de disc mic (13). ~ **iodată**, mijloc eficace de tratament curativoprofilactic al distrofiei endemice tireopate; conține 1 mg iodură de potasiu și este potrivit pentru administrarea discontinuă, mai ales la copii, gravide și femeile care alăptează (7).

Tablou leucemoid. Modificări sanguine periferice foarte asemănătoare cu cele constatate în leucoze, dar fără caracterul de proliferare ireversibilă a elementelor și metaplazia diferitelor organe. Este vorba de reacții cauzate de diferiți agenți (19).

Taboparalizie. Asocierea tabesului cu paralizia generală progresivă (tabes ascendent) (2).

Tact (lat. *tactus* = atingere, pipăire), sin.: *Tuseu*. Procedeu de explorare palpatorie digitală (30). ~ **rectal**, metodă de explorare clinică constind din introducerea indexului în rect, în scopul palpării pereților săi, a mucoasei rectale și a unora din formațiunile anatomice învecinate (18). ~ **rinofaringian**, tact al rino-faringelui, utilizat pentru depistarea vegetațiilor adenoidice sau a unei tumori nazofaringiene (30). ~ **vaginal**, sin.: *Tact vaginal cu palpare abdominală*, metodă de explorare clinică constind din introducerea indexului și degetului mijlociu al mâinii drepte în vagin, în timp ce cealaltă mână palpează etajul inferior al abdomenului. Cele două mâini explorează sinergic, ajutându-se. Degetele introduse în vagin explorează starea pereților vaginali, suplețea mucoasei vaginului, starea colului uterin, a corpului uterin și a anexelor sale (18). ~ **vaginal cu palpare abdominală**, Tact vaginal.

Tactil. Aparținind simțului pipăitului (1).

Tactognozie (lat. *tactus* = atingere, pipăire + gr. *gnosis* = cunoaștere). Posibilitatea recunoașterii obiectelor prin simțul tactil (27).

Taenia. Gen de viermi paraziți din familia *Taeniidae*, clasa *Cestoda* (popular, panglică) (31). ~ **africana**, specie întilnită în Africa de Răsărit (31). ~ **coenurus**, vezi *Multiceps*. ~ **cucurbitum**, *T. saginata*. ~ **flavopunctata**, *Hymenolepis diminuta*. ~ **mediocanellata**, *T. saginata*. ~ **nana**, *Hymenolepis nana*. ~ **saginata**, sin.: *T. cucurbitum*, *T. medicanellata*, vierme parazit lung de 8–12 m, frecvent întilnit la om, care se îmbolnăvește consumind carne de bovine infectată cu forma larvară, *Cysticercus bovis* (31). ~ **serialis**, vezi *Multiceps*. ~ **solium**, specie lungă de 6–8 m, care, alături de botriocelal și oxiuur, este cel mai frecvent vierme parazit al omului. Infestarea se produce prin consumul de carne de porc parazitată cu forma larvară, *Cysticercus cellulosae* (31).

Tafefobie (gr. *taphos* = mormint + *phobos* = frică). Fobia de a nu fi îngropat de viu (35).

Tahi- (gr. *tachys* = rapid). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de rapiditate (32).

Tahiaritmie (*tahi-* + *a-* + gr. *rhythmos* = ritm). Aritmie cu frecvență cardiacă mare. Producerea tahiaritmiilor poate fi explicată fie prin teoria undei circulare atriale continue (de excitație), emițând impulsuri secundare, mai mult sau mai puțin rapide (fibrilație, respectiv flutter), fie prin ipoteza mai recentă a existenței unui factor ectopic, cu frecvență ridicată și variabilă, determinând între 140 și 160 contrac-

ții/min. (tahicardie paroxistică), 150–300 contracții/min. (flutter) și 400–600 contracții/min. (fibrilație) (Scherf și Prinzmetal) (10).

Tahicardie (*tahi-* + gr. *kardia* = inimă). Acclerația frecvenței cardiace peste limitele fiziologice corespunzătoare vârstei și sexului și stării de antrenament (10). ~ **constituțională**, tahicardie apărind de obicei familial, în general fără tulburări funcționale (10). ~ **ortostatică**, formă de tahicardie întilnită la convalescenți, astenici, bolnavi cu dereglări neurovegetative sau deconectări ganglionare, la trecerea în poziție verticală (10). ~ **paroxistică**, tahicardie regulată, cu frecvența de obicei între 150 și 200/min., putând ajunge și până la 300/min., și care se manifestă sub forma unor crize de durată variabilă, care încep și se sfârșesc brusc; în funcție de sediul focarului ectopic se descriu tahicardiile paroxistice supraventriculare (atriale sau nodale), constituind sindromul Bouveret, precum și forme ventriculare (10). ~ **sinuzală**, tahicardie normotropă (cu punct de plecare în nodul sinoatrial) (10). ~ **vegetativă**, formă de tahicardie întilnită în simpaticotonii (10).

Tahifagie (*tahi-* + gr. *phagein* = a mânca). Obicei de a ingera repede alimentele cu masticație insuficientă, determinând tulburări dispeptice (16).

Tahifemie (*tahi-* + gr. *pheme* = vorbire). Acclerație a ritmului verbal (35).

Tahifilaxie (*tahi-* + gr. *phylaxis* = apărare). Fenomen constind din diminuarea progresivă a răspunsurilor la o substanță farmacodinamic activă, care se administrează repetat, frecvent. Se presupune că s-ar datori epuizării unor compuși fiziologici, prin intermediul cărora acționează substanțele medicamentoase (14).

Tahifrazie (*tahi-* + gr. *phrasis* = vorbire). Vorbire foarte rapidă (15).

Tahifrenie (*tahi-* + gr. *phren* = minte, spirit). Procese mintale rapide (15).

Tahilalie (*tahi-* + gr. *lalein* = a vorbi). Vorbire tumultuoasă, precipitată, cu debit mare de cuvinte (35).

Tahimetru (*tahi-* + gr. *metron* = măsură), sin.: *Tahometru*. Instrument pentru determinarea frecvenței mișcărilor unui obiect sau organ oarecare (15).

Tahipnee (*tahi-* + gr. *pnoia* = respirație). Polipnee.

Tahisterol. C₂₈H₄₄O. Substanță cu structură steroică, care ia naștere, împreună cu calciferolul și lumisterolul, în cursul iradierii cu ultraviolete a precalciferolului de origine vegetală. Tahisterolul are acțiune farmacodinamică asemănătoare cu aceea a hormonului paratiroidian; este folosit în tratamentul hipoparatiroidismului (5).

Tahograf (gr. *tachos* = viteză + *graphein* = a scrie). Aparat pentru înregistrarea frecvenței pulsului, respirației etc. (15).

Tahometru (gr. *tachos* = viteză + *metron* = măsură). Tahimetru.

Takata-Ara (Takata M.; Ara, K.). **Reacția** ~, test de disproteinemie, care se bazează pe existența unui echilibru coloidal între proteinele serice normale și o soluție coloidală de oxid mercuric și carbonat de sodiu. Stabilitatea echilibrului este menținută de albumina serică ce acționează ca un coloid de protecție. Amestecul flocează în cazul când în serul analizat raportul fracțiunilor proteice este deplasat în favoarea globulinelor. În cazul serurilor normale nu are loc decât cel mult o slabă floclare în 1-2 tuburi. Reacția este pozitivă când floclarea are loc în mod net în 3 tuburi și este intens pozitivă în cazul floclării în 4-5 tuburi (5).

Takatsy. Plăcile ~, plăci din material plastic cu godeuri pentru reacții serologice (22).

Takayasu, M. Boala ~, sin.: *Boală fără puls, Sindromul de arc aortic*, panarterită obliterantă nespecifică a ramurilor arcului aortic, caracterizată prin tulburări cerebrale, absența pulsului radial și crize anginoase; există și forme secundare (lues etc.) (10).

Talalgie (lat. *talus* = călcii + gr. *algos* = durere). Termen generic, exprimând simptomul durere din patologia calcaneului. În literatura medicală franceză veche desemnează exostoza calcaneului (24). ~ **blenoragică**, Sindromul Swediaur, vezi Swediaur.

Talamotomie (*talampus* + gr. *tome* = tăiere). Întreruperea chirurgicală a fibrelor de proiecție dintre talamus și sistemul striopalidal (26).

Talamus (lat. *thalamus* = cameră interioară). *Thalamus*.

Talasanemie (gr. *thalassa* = mare + *anemie*). Talasemie.

Talasesmie, sin.: *Anemie mediteraneană, Lep-tocitoză ereditară, Talasanemie*. Anemie hemolitică prin defect corpuscular datorită persistenței hemoglobinei fetale (hemoglobina F). Prezintă 3 forme clinice: anemie Cooley (forma majoră), boala Rietti-Greppy-Micheli (forma minoră) și boala Silvestroni-Bianco (forma minimă sau inaparentă) (19). ~ **majoră**, Anemie Cooley, vezi Cooley. ~ **minimă**, Anemie Silvestroni-Bianco, vezi Silvestroni-Bianco. ~ **minoră**, Anemie microeliptopokilocitară.

Talasofobie (gr. *thalassa* = mare + *phobos* = frică). Teama de mare și valuri (4).

Talaserapie (gr. *thalassa* = mare + *therapeia* = tratament). Tratament prin băi de mare și climat maritim (4).

Talc. Silicat de magneziu natural; este folosit local ca protector și sicativ, intern pentru acțiunea adsorbantă, antiacidă și antiidiareică

și ca excipient pentru unele forme farmaceutice (13).

Taleaj. Introducerea pudrei de talc în diverse cavități ale organismului, în vederea realizării unor procese congestive, iritative, urmate de sinechii (34). ~ **pericardic**, metodă chirurgicală de obținere a unor anastomoze vasculare mio-pericardice în insuficiența coronariană cronică (10). ~ **pleural**, metodă avînd ca scop realizarea simfizei pleurale prin introducerea pudrei de talc în cavitatea pleurală. Se utilizează în special pentru pleureziile neoplazice rebelle, în vederea reducerii exsudării (34).

Taleoză. Silicoză datorită inhalării masive și prelungite a pulberii de talc (9).

Tales doses (lat. = doze asemenea), abreviat t. d. Termen folosit curent în prescripțiile medicale care, urmat de o cifră romană, indică obligativitatea preparării medicamentului în numărul specificat de doze asemănătoare (13).

Talie. 1. Statură (32). 2. Parte de mijloc a corpului, situată deasupra șoldurilor (32). 3. În chirurgie, termenul este folosit uneori pentru incizie (11). ~ **hipogastrică**, incizie subombilicală joasă, folosită pentru abordarea vezicii urinare (11).

Talipes equinus. Piciorul echin datorit re-tracției tendonului ahilian (24).

Taliu. Simbol Tl. Element metalic cu număr atomic 81 și greutate atomică 204,39. Sărurile de taliu au întrebuințare ca rodenticide și — restrîns — în terapia dermatologică, în scop epilator (9).

Talma, Sape, 1847 — 1918. **Boala** ~, sin.: *Miotonie ciștigată*, spasm muscular tonic dezvoltat secundar unei alte afecțiuni (4). **Operația** ~, realizarea unor anastomoze portocave prin introducerea epiploonului sub pielea abdomenului (producerea spontană a acestor anastomoze prin aderențe omentoperitoneale fiind denumită de aceea și „auto-Talma”) (10).

Talpa-gîștei. *Leonurus cardiaca*.

Talus (lat. = călcii). 1. Primul dintre oasele tarsiene ale piciorului. Termenul vechi este *astragalus* (1). 2. Poziție anormală a piciorului, în hiperflexiune dorsală, din cauze congenitale sau prin paralizie a tricepsului gambier (24).

Tamponadă cardiacă. Oprirea activității inimii prin împiedicarea expansiunii diastolice, datorită unei mari cantități de exsudat sau sînge în cavitatea pericardică (10).

Tamponament (fr. *tamponner* = a tampona). Metodă de hemostază provizorie, prin compresiunea realizată cu o meșă de tifon îndesată, pentru singerările în suprafață (11). ~ **nazal**, procedeu terapeutic utilizat pentru oprirea unei hemoragii nazale (epistaxis) constînd din obstruarea foselor nazale cu meșe sau comprese sterile (30). ~ **posterior**, Tamponament rinofa-

ringian. ~ **rinoaringian**, sin.: *Tamponament posterior*, procedeul terapeutic utilizat pentru obstruarea foselor nazale și rinoaringelui. În caz de hemoragie nazală sau nazofaringiană care nu cedează la tamponamentul nazal anterior (30). ~ **uterin** (Dürreahn), introducerea unei meșe în cavitatea uterină, în scopul opririi unei hemoragii uterine care nu poate fi stăpinită prin mijloace farmaceutice (18). ~ **uterovaginal**, introducerea de meșe în cavitatea uterină, completată cu introducerea de meșe sau comprese în vagin, în scopul opririi unei hemoragii uterine. Astăzi, metoda s-a redus mult datorită numeroaselor procedee farmaceutice și chirurgicale eficiente în oprirea hemoragiilor uterine. Tamponamentul uterovaginal constituie totuși o metodă salvatoare în cazuri de mare urgență, când celelalte metode nu pot fi aplicate (18). ~ **vaginal**, introducerea de meșe sau comprese în vagin, cu scopul opririi unei hemoragii uterine sau vaginale (18).

Tanacetum vulgare. Plantă din familia *Compositae*; florile conțin un principiu amar și un ulei; are acțiune antihelmintică, în special asupra oxuriilor (13).

Tanalină. Antidiareic astringent prin eliberare de tanin în intestin (13).

Tanații. Substanțe folosite pentru tăbăcirea pieilor crude. Pot fi de natură anorganică sau organică (produse vegetale sau nevegetale). Dintre tanații anorganici, sărurile de crom, alaunul și sulfatul de aluminiu, compușii de fier și zirconiu sînt cei mai obișnuiți. Produsele vegetale tanante (taninuri) se extrag din scoarța de stejar, molid, salcie, din unele fructe sau frunze tanante. Ca substanțe tanante organice vegetale se folosesc fenoli, chinone, nitroderivați, aldehida formică etc. (5).

Tanat. Sare a acidului tanic. Tanații de albumină și de gelatină sînt folosiți intern ca antidiareice, datorită proprietății astringente a acidului tanic eliberat în intestin; sînt mai puțin iritante gastrice decît taninul (14). ~ **de bismut**, sare de bismut cu proprietăți adsorbante și astringente, folosită ca antidiareic (14).

Tanato- (gr. *thanatos* = moarte). Element de compunere care introduce în termeni referirea la moarte (32).

Tanatofobie (*tanato-* + gr. *phobos* = frică). Fobia de moarte (35).

Tanatogeneză (*tanato-* + gr. *genesis* = naștere). Studiul cauzelor și mecanismelor care au dus la moarte și al legăturii dintre cauză și moarte (23).

Tanatognostie (*tanato-* + gr. *gnosis* = cunoaștere). Revelator pentru cauza morții (23).

Tanatologie (*tanato-* + gr. *logos* = știință, studiu). Studiul morții și al fenomenelor legate de moarte (23).

Tanc. Recipient pentru lichide (32). ~ **de dezvoltat**, tanc din ceramică sau mase plastice, utilizat în procedurile fotografice ale filmului radiologic (36).

Tandler. **Trabecul septomarginal** ~, *Trabecula septomarginalis ventriculi dextri*.

Tangier. **Boala** ~, boală cu ereditate autozomică recesivă din grupul lipidozelor, caracterizată printr-un stocaj de esteri de colesterol în numeroase țesuturi. Clinic se constată: tumefierea și colorarea roșcată-gălbuie a amigdalelor, opacifieri corneene, hepatosplenomegalie, tumefierea ganglionilor limfatici și semne de suferință a sistemului nervos. Examenul biochimic sanguin arată o hipocolesterolemie cu diminuarea α -lipoproteinelor serice (27).

Tangoreceptor (lat. *tangere* = a atinge + *receptor*). Formațiune receptoare sensibilă la contactul fizic (1).

Taninuri. Glicozide naturale din gogoșile de ristic; au acțiune astringentă prin precipitarea reversibilă a proteinelor; în medicină se folosesc limitat ca antidiareice (intern), precum și local, în unele dermatoze și împotriva hiperhidrozei plantare (13).

Tannhauser-Magendanz. **Boala** ~, xantomatoză caracterizată prin acumularea de colesterol în ficat și splină (care se hipertrofiază), în piele și uneori în oase, articulații și vase (16).

Tantal. Simbol Ta. Element chimic în stare metalică, cu număr atomic 73 și greutate atomică 180,88. Este foarte ductil și maleabil; este rezistent la acțiunea agenților corozivi și a temperaturilor înalte. Se folosește în locul platinei la confecționarea unor aparate de laborator, a electrozilor, redresoarelor de curent alternativ (5).

Tapia, Antonio Garcia. **Sindromul** ~, sindrom caracterizat printr-o paralizie unilaterală a limbii și corzilor vocale de aceeași parte cu leziunea, determinat de leziuni periferice (traumatice) ale nervilor glosolingian și vago-spinal (sub ganglionul plexiform) (27).

Tapinocefalie (gr. *tapeinos* = jos + *kephale* = cap). Formă anormală, congenitală, a cutiei craniene, care este mică, netedă anterior și are indexul vertical sub 72 (1).

Tapotare. Metodă de masaj, care constă din baterea țesuturilor cu marginea cubitală a mîinii (4).

Taraxacum officinale, sin.: *Păpădie*. Plantă din familia *Compositae* ale cărei rădăcini conțin acid p-hidroxifenilacetic, cafeic și terpenoide; are acțiune stomahică (13).

Taraxeină. Substanță extrasă din serul schizofrenicilor, capabilă să producă manifestări psihotice prin injectarea la individul normal (15).

Tardieu, Auguste Ambroise, 1818–1879. **Pete** ~, sufuziuni subpleurale și subendocardice, de culoare cafenie, de obicei punctiforme, putând apărea și pe mucoasele căilor respiratorii și subconjunctival, semn inconstant în asfizia mecanică (23).

Targowia. Reacția ~, reacție lichidiană de floculare pentru diagnosticul sifilisului nervos. Se amestecă lichidul cefalorahidian cu elixir paregoric și în caz de pozitivitate se produce floculare (27).

Tarin, Pierre, 1700 – 1761. **Fossa interpeduncularis tarini,** *Fossa interpeduncularis.*

Tarnet. Reactivul ~, soluție acetică de iodo-mercurat de potasiu, care are calitatea de a precipita proteinele și alcaloizii; aceștia din urmă pot fi reluați din precipitat prin dizolvare la cald (5).

Tarnier, Etienne Stéphane, 1828 – 1897. **Forcepsul** ~, instrument obstetrical alcătuit din două ramuri încrucișate, care se articulează între ele și un tractor. Lingurile prezintă o curbură cefalică și una pelviană. Curbura perineală este realizată de tractorul care se atașează forcepsului. Forcepsul Tarnier face posibilă tracțiunea craniului fetal în axul bazinului și permite craniului mișcările de rotație și degajare (18).

Tars (gr. *tarsos* = talpă; marginea pleoapei). *Tarsus.*

Tarsalgie (*tars* + gr. *algos* = durere). Leziuni inflamatorii, dureroase, ale articulațiilor tarsului (*Pes valgus inflamatorius*) (2). ~ **adolescenților,** Picior plat.

Tarsectomie (*tars* + gr. *ektome* = excizie). Rezecție parțială sau totală a tarsului (24). ~ **cuneiformă,** rezecție parțială de formă prismatică a tarsului. Poate fi: calcaneocuboidiană, cu bază externă în cura piciorului strîmb varus echin; mediotarsiană, cu bază infero-internă în cura piciorului plat sau subastragaliană, cu baza anterioară, în cura piciorului echin sau cu bază posterioară în cura piciorului talus (24).

Tarsită (*tars* + -ită). Inflamația țesutului tarsal (28).

Tarso- (gr. *tarsos* = o suprafață lată, plată). Element de compunere referitor la marginea pleoapei sau la regiunea tarsiană aabei piciorului (32).

Tarsoclast (*tarso-* + gr. *klassein* = a rupe). Aparat pentru redresarea ortopedică extemporanee a picioarelor strîmbe, prin tarsoclazie (24).

Tarsoclazie (*tarso-* + gr. *klasis* = rupere). Fracturarea închisă a oaselor tarsului, manuală

sau instrumentală, de obicei prin tasare, cu scopul de a corecta diformitățile fixate ale piciorului. Este o metodă oarbă, astăzi părăsită în favoarea tratamentelor chirurgicale (24).

Tarsofimă (*tarso-* + gr. *phyma* = excrescență). Tumoare a tarsului (2).

Tarsorafie (*tarso* + gr. *raphhe* = sutură). Blefarorafie.

Tarsus (lat. din gr. *tarsos* = talpă; marginea pleoapei), sin.: *Tars.* 1. Oasele proximale ale piciorului (1). 2. Membrană conjunctivoelastică, densă și rigidă, cuprinsă în grosimea pleoapei inferioare (*tarsus palpebrae inferior*) și superioare (*tarsus palpebrae superior*) (1).

Tartrat. Sare a acidului tartric cu metale sau radicali organici. Tartrații pot fi mono- sau bibazici. Se prezintă ca pulberi sau cristale incolore sau albe, solubile în apă. Prezintă putere rotatorie. Sînt folosiți ca mordanți în industria textilă (tartrații de aluminiu, amoniu, staniu etc.), în industria farmaceutică (tartrații de ergotamină, de potasiu etc.) (5). ~ **acid de potasiu,** sare potasică a acidului tartric, avînd efect laxativ sau purgativ, în funcție de doza administrată (13). ~ **dublu de sodiu și potasiu,** antilitiazic, laxativ și diuretic în doze mici (2–10 g); purgativ în doze mari (15–50 g) (13). ~ **de ergotamină,** sare a ergotaminei folosită terapeutic ca ocitocic și antimigrenos (13). ~ **de magneziu,** sare de magneziu folosită ca laxativ sub formă de limonadă (13).

Tartru dentar, sin.: *Odontolitiiază.* Concrețiuni mineraloorganice, formate în special din carbonați și fosfați de calciu, depuse la nivelul coletului dinților (supra- sau subgingival), cu elecție pentru fețele linguale ale frontallilor inferiori, interdentar și vestibular la molarii superiori. Favorizat de anomaliiile dentomaxilare, igiena bucală defectuoasă și de felul alimentației, este considerat un factor important în etiologia parodontopatiilor (38).

Tasare (fr. *tasser* = a tasa). Turtire (24). ~ **osoasă,** fractură trabeculară a osului spongios, urmată de infundare osoasă a corticalei pe care s-a exercitat forța de apăsare (24).

Tasikinezie (gr. *tasis* = sforțare, încordare + *kinesis* = mișcare). Tendință irezistibilă de a merge sau chiar de a alerga, observată în sindroamele extrapiramidale produse de neuroleptice (35).

Tatu. Vezi *Dasyplus novemcinctus.*

Tatuaj (fr. *tatouage*). Introducerea artificială în dermul profund a unor particule colorate (2). ~ **accidental,** tatuaj realizat prin introducerea accidentală a particulelor colorate în derm (de ex. incrustații de pulbere de cărbune în caz de explozie într-o mină) (2). ~ **cornean,** impregnația opacităților corneene, în scop estetic și

optic, cu un colorant (28). ~ **eriminal**, incrustații datorite prafului de pușcă în jurul locului pătrunderii glonțului, în cazul unei împușcări de aproape; identificarea materiei colorante se poate face la examenul microscopic chiar și pe cadavrul în putrefacție (2). ~ **voluntar**, pigmentație exogenă a pielii, făcută prin înțeparea cu acul și introducerea în derm a unor particule insolubile de colorant, care persistă indefinit (2).

Taurină, sin.: *Acid 2-aminoetan-1-sulfonic*. $H_2N.CH_2.CH_2.SO_3H$. Aminoacid sulfonat, derivat de oxidare a cisteinei. Intră în compoziția taurocolinei. A fost izolat din bilă, mușchi și plămâni (5).

Taurocolat. Sare biliară a acidului taurocolic, având rol important în emulsionarea grăsimilor (5).

Taurocolemie. Prezența de acid taurocolic în singe (2).

Taurocolină. Compus rezultat din condensarea taurinei cu colina. Sub formă de taurocolat de sodiu intră în compoziția bilei mamiferelor (5).

Taussig, Helen. **Semnul** ~, accentuarea durerii globilor oculari prin manevra de ridicare a pleoapei superioare; descris în febra papataci (8). **Sindromul** ~, malformație cardiovasculară complexă, în care se asociază un dublu defect septal, atrial și ventricular, transpoziția aortei și o arteră pulmonară „călare” pe defect (10).

Taussig-Bing (Taussig, Helen; Bing, Richard J.). **Sindromul** ~, cardiopatie congenitală cianogenă complexă prezentând o comunicație interventriculară înaltă, transpoziția vaselor mari și hipertrofia ventriculului drept (10).

Taussig-Snellen-Albers. **Sindromul** ~, anomalie cardiovasculară complexă, constând dintr-o comunicație interatrială cu vărsarea tuturor venelor pulmonare în trunchiul brahiocelalic sting; este aproape patognomonică imaginea în „8” a umbrei cardiace pe ortodiagramă (10).

Tauto- (gr. *tautos* = același). Element de compunere care introduce în termeni sensul de identitate sau asemănare (32).

Tautomeră (*tauto-* + gr. *meros* = parte). Termen aplicat la neuronii măduvei spinării, ai căror axoni trec în substanța albă a măduvei de aceeași parte (1).

Tautomerie. Modalitate de izomerie, în care două sau mai multe substanțe, prezentând o compoziție chimică comună, diferă între ele prin legături și așezarea unora dintre atomi. În general, tautomeria este condiționată de deplasarea unei duble legături și a unui atom de hidrogen (5).

Tavernier, L. **Operația** ~. 1. Translocarea tendonului rotulian supero-intern și plastic

capsulară în luxația recidivantă a rotulei (24). 2. Enervația șoldului (24).

Tavernier-Turner (Tavernier, L.; Turner, G. I.). **Semnul** ~, hiperestezia tegumentelor de pe fața internă a genunchiului, în ruptura de menisc intern (24).

Taxie (gr. *taxis*). Tropism.

Taxis (gr. = ordine, aranjare). Manevra de reducere prin masaj a unei hernii incarcerate (11).

Taxonomie (*taxis* + gr. *nomos* = lege). Clasificarea organismelor în categorii apropiate, pe baza asemănarilor și relațiilor dintre ele (1).

Tay-Sachs (Tay, Warren, 1843-1927; Sachs, Bernard, 1858-1944). Vezi Degenerescență cerebromaculară.

Taylor, Alfred Swaine, 1806-1880. **Amprenta** ~, amprenta unei pete de singe, luată de pe suport (textile, metal, lemn) prin aplicarea pe pată a unei hirtii de filtru îmbibate cu apă. Amprenta astfel obținută se tratează cu reactiv (tinctură de gaiac și esență de terebentină); în prezența singelui apare o colorație verde, apoi albastră (23).

Taylor, R. N. **Incizia** ~, incizie folosită pentru neuroлиза sau neurosinteza trunchiului plexului brahial, în paralizia obstetricală a umărului. Incizia pornește de la originea mușchii sternocleidomastoidian până la treimea externă a claviculei (24).

Taylor. **Procedeu** ~, procedeu de tratament conservator al ulcerului duodenal perforat, prin aspirație duodenală continuă pe sondă Einhorn (11).

Tătăneasă. *Symphytum officinale*.

Tăun. Vezi *Tabanus*.

Tăviță renală. Recipient metalic emailat, de forma unui rinichi, folosit în timpul pansamentelor (11).

Tb. Simbolul terbiului (5).

Tehebol. **Incidența** ~, sin.: *Incidență nas-bârbie*, tehnică radiografică indicată în explorarea scheletului facial și a sinusurilor anterioare. Oferă detalii precise asupra sinusurilor maxilare și asupra celulelor etmoidale (36).

t.d. Abreviere pentru *tales doses* (13).

Te. Simbolul telurului (5).

Teacă (lat. *theca*). *Theca*. ~ **femurală**, înveliș fascial de natură adventițială al vaselor femurale, continuare în coapsă a țesutului conjunctiv care formează în peretele abdominal *fascia transversalis* (1). ~ **nucleată**, Teaca Schwann, vezi Schwann. ~ **primitivă**, Teaca Schwann, vezi Schwann. ~ **radiculară Hertwig**, vezi Hertwig.

Vezi și: Schwann.

Tebaină, sin.: *Paramorfină*. $C_{19}H_{21}NO_3$. Eter metallic al enolului codeinonei. Alcaloid izolat din opiu, puțin solubil în apă și alcool. Folosit

ca intermediar în sinteza mai multor medicamente (5).

Tebaism. Intoxicație acută cu opiu (23).

Teenocit (gr. *teknon* = copil + *kytos* = celulă). Metamielocit tinăr (1).

Tecodont (gr. *theke* = teacă + *odous* = dinte). Caracteristica unui dinte fixat într-o alveolă separată sau o dentiție compusă din acest fel de dinți (1).

Tecom (gr. *theke* = teacă + *-oma*). Tumoare ovariană dezvoltată din teaca internă a foliculilor De Graaf (7).

Tecomatoză. Hiperplazie difuză a tecii interne foliculare, substrat anatomic al unor forme de hiperestrogenism (7).

Tectoecefalie. Anomalie constând din prezența unei cutii craniene turtite, în formă de acoperiș (1).

Tectum (lat. = acoperiș), sin. *Tegmen*. Denumire pentru formațiuni anatomice care seamănă cu un acoperiș (1). ~ **mesencephali**, porțiunea cea mai dorsală a creierului mijlociu, cuprinzând lama cvadrigemină cu coliculi cvadrigemini (1).

Teepol. Detergent din grupul alcoolilor secundari sulfurați. Se obține prin sulfatarea directă a olefinelor cu un număr de atomi de carbon între 8 și 18. Este utilizat în general ca detergent și în special în bacteriologie, biochimia microorganismelor etc. (5).

Teevan. Legea lui ~, fracturile oaselor se produc în linia de extensiune și nu în linia de compresiune (24).

Tefromielită (gr. *tephros* = cenușiu + *myelos* = măduvă + *-ită*). Inflamația substanței cenușii a măduvei (27)

Tegmen (lat. = înveliș, acoperiș). **Tectum.** ~ **mastoideum**, acoperișul celulelor mastoidiene (1). ~ **tympani**, acoperișul cavității timpanice (1). ~ **ventriculi quarti**, acoperișul ventriculului al IV-lea al creierului (1).

Tegmentum (lat. acoperământ). Porțiunea dorsală a creierului mijlociu, exclusiv **tectum** (*lamina quadrigemina*) și substanța cenușie centrală (1).

Tegment (lat. *tegmentum* = înveliș). **Cutis.**

Tehnică (gr. *technikos* = ingenios, dibaci). Totalitatea procedeelelor utilizate în executarea unui proces mecanic sau a unei intervenții chirurgicale (32). ~ **aseptică**, în sens epidemiologic, se referă la ambalarea sau acoperirea obiectelor septice (rufe murdare, vase, resturi septice) sau a omului bolnav, în așa fel încât prin transportare să nu se propage infecția împrejur (8). ~ **garoului**, compresiune alternativă a membrilor, folosită în insuficiențele ventriculare stîngi acute, pentru a realiza ușurarea circula-

ției printr-o adevărată „sîngerare internă” (10). ~ **de selectare indirectă**, Testul Lederberg, vezi Lederberg.

Vezi și: Bárány, Curschmann, D'Arcelin-Judet, Dieulafoy, Ginsburg-Kalinin, Grimson, Kinton-Lord, Kellenberger, Kovacs, La Guardia, Lillehei, Marfan, Massell-Ettinger, Ouchterlony, Oudin, Poppen, Sarnoff, Schuyler, Sebestyen, Senn, Silverman, Sylvester, Thomas, Wertheimer, Westergreen, Wohlgemuth.

Tei. *Tilia platyphillos*.

Teichmann, Stawiarzsky Ludwig, 1823 – 1895. **Cristale** ~, vezi Hemină.

Teină. Cafeină.

Teism. Intoxicație datorită ingestiei unei cantități mari de infuzie de frunze de ceai, provocînd insomnie, agitație, tulburări funcționale cardiace (23).

Tela (lat. = țesătură, plînză). Lamă de țesut (1). ~ **choroidea ventriculi quarti**, pătură de țesut coroidian cuprinsă în interiorul ventriculului al IV-lea (1). ~ **choroidea ventriculi tertii**, sin.: *Tenia thalami*, pătură de țesut coroidian aflată în interiorul ventriculului mijlociu (1). ~ **submucoasa**, pătură de țesut conjunctiv situată între o membrană mucoasă și țesutul subiacent (1). ~ **submucoasa coli**, lamă conjunctivă sub tunica mucoasă a intestinului gros (1). ~ **submucoasa intestini tenuis**, pătură conjunctivă aflată între tunicile mucoasă și musculară ale intestinului subțire, mai aderentă de ultima (1). ~ **submucoasa esofagi**, pătură conjunctivoelastică aflată sub tunica mucoasă a esofagului; este mai densă și mai groasă în partea superioară a acestuia (1). ~ **submucoasa pharyngis**, pătură elastoconjunctivă aflată sub mucoasa faringelui; este mai densă aici decît în restul tubului digestiv, compensînd lipsa musculaturii mucoasei (*muscularis mucosae*) (1). ~ **submucoasa recti**, lamă conjunctivă, mai densă, aflată sub tunica mucoasă a rectului, inclusiv porțiunea lui anală (1). ~ **submucoasa tracheae et bronehorum**, lama conjunctivă aflată sub tunica mucoasă a traheei și bronhiilor; mai densă în partea posterioară, musculară (1). ~ **submucoasa ventriculi**, lamă conjunctivă aflată sub mucoasa stomacului; de ea aderă stîns plexul venos submucoas al peretelui gastric (1). ~ **submucoasa vesicae urinariae**, lamă conjunctivoelastică situată sub pătura mucoasă a vezicii, în interstițiile căreia trimite unele prelungiri intercelulare bazale (1). ~ **subserosa**, pătură conjunctivă, de obicei laxă, neorganizată, mediînd legătura dintre peretele unui viscer sau părți somatice și seroasa care le acoperă (1) ~ **subserosa peritonei**, pătură conjunctivă situată sub mezoteliul seroasei peritoneale (1).

Telalgie (*tele-* + *gr. algos* = durere). Durere care apare în altă parte — uneori la distanță — de locul leziunii (4).

Telangiectazie (*tele-* + *gr. aggeion* = vas + *ektasis* = dilatație). Dilatație a micilor vase din derm, formînd o rețea fină roșie. Poate fi congenitală, de tip angiom stelar sau nev vascular sau dobîndită, difuză sau regională (12). ~ **ereditară hemoragică**, Boala Rendu-Osler, vezi Rendu-Osler. ~ **foliculară inelară**, Purpura Majocchi, vezi Majocchi. ~ **simptomatică**, dilatație localizată a capilarelor, probabil de natură histaminică, întîlnită în diferite afecțiuni (insuficiență hepatică, tulburări endocrine etc.) (10).

Telangiom (*tele-* + *gr. aggeion* = vas + *-oma*). Tumoare benignă formată din proliferări capilare (10).

Tele- (*gr. tele* = departe sau *telos* = capăt, extremitate). Element de compunere cu sensul de acționare din depărtare, de la distanță sau care introduce în termeni referirea la o extremitate (32).

Telecardiogramă (*tele-* + *gr. kardia* = inimă + *gramma* = notare). Înregistrare a electrocardiografei de la distanță (15).

Teleceptori. Telereceptori.

Telcesiumterapie. Utilizarea în scop terapeutic a radiațiilor γ ale cesiului ^{137}Cs , pentru iradierea externă a unei regiuni tumorale; se folosește în tratamentul leziunilor puțin profunde și relativ limitate (tumorile capului și gîtului, ale adenopatiilor superficiale, ale membrilor etc.) (6).

Telcobaltoterapie. Iradiere în scop terapeutic a regiunilor tumorale, utilizînd radiații γ ale radiocobaltului (Co^{60}). Activitatea sursei poate ajunge pînă la 3000 — 6000 curie. Avantaje: energia radiațiilor mare, penetrabilitate tisulară mare, difuziune mai puțin importantă, absorbție omogenă în toate țesuturile, preț de cost și întreținere ieftine (6).

Teloinregistrare. Înregistrare grafică de la distanță a unui fenomen biologic (15).

Teluky, L. **Semnul** ~, imposibilitatea menținerii extensiunii forțate a mîinilor pe antebraț, datorită unei pareze radiale discrete în cadrul intoxicației saturnine (9).

Teleman-Langeron (Teleman, G.; Langeron, M.). **Metoda** ~, metodă folosită pentru depistarea microscopică în materiile fecale a ouălor sau chisturilor de paraziți intestinali. Se bazează pe dizolvarea prin HCl și eter a unei părți din materiile fecale. Ouăle foarte ușoare, ca cele de *Himenolepis nana* și de oxiuri, nu sînt puse suficient de bine în evidență prin această metodă (31).

Telencephalon (*tele-* + *gr. enkephalos* = creier). Subdiviziune anterioară a creierului

anterior primar, care dă naștere lobilor olfactivi, cortexului cerebral și corpilor striați (1).

Teleneuron (*tele-* + *gr. neuron* = nerv). Termen vechi pentru un neuron care formează elementul terminal al unui impuls într-un act fiziologic ce cuprinde și sistemul nervos (1).

Teleopsie (*tele-* + *gr. opsis* = vedere). Viciu în perceperea distanțelor prin care obiectele sînt percepute la o distanță mai mare decît sînt în realitate (26).

Teleradiografie. Radiografie executată cu o distanță tub-film de 1,60 — 2 m, realizînd o imagine cu dimensiunile apropiate de cele ale obiectului de radiografiat (36).

Teleradiumterapie. Radiumterapie la care sursa radiantă este situată la distanță mare. Se efectuează cu cantități mari de radium la distanță de 5 — 15 cm (36).

Telereceptori (pl. de la *tele-* + lat. *recipere* = a primi). sin.: *Teleceptori*. Denumire dată organelor receptorii, cum sînt ochiul, urechea, nasul, care recepționează stimuli senzoriali produși la distanță (15).

Telesistolie (*tele-* + *gr. systole* = contracție). Care se situează la sfîrșitul sistolei cardiace (15).

Telocel (*tele-* + *gr. koilos* = cavitate). Cavitate a telencefalului (1).

Telodendron (*tele-* + *gr. dendron* = arbore). Arborizație terminală a unui axon (1).

Telofază. 1. Stadiul final al mitozei în care cromozomii se reorganizează pentru a forma nucleul stadiului intermitotic (1). 2. În general fază finală a unui proces. (1).

Telofragmă (*tele-* + *gr. phragmos* = membrană). Membrană Krause. Vezi Krause.

Telolecitic. Ou cu o masă mare de *vitellus* plasat excentric (1).

Telolemma (*tele-* + *gr. lemma* = teacă). Membrană peste o plăcuță motorie terminală într-o fibră musculară scheletică (1).

Telomer. Condensare de cromatină delimitată de constricții secundare (cromomer), situată terminal (17). ~ **interstițial**, cromomer intercalar, care are comportarea telomerului, neadmițînd procesele reparatorii consecutive iradierii (17).

Telotesm. Ereția mamelonului (18).

Telson-Ransonof. **Osteosinteza** ~, osteosineză de col femural cu buchet de broșe Kirschner (24).

Telur. Simbol Te. Element chimic cu caracter metaloid, făcînd parte din grupa a VI-a, cu număr atomic 52 și greutate atomică 127,61. Se găsește în natură combinat cu metalele (telururi), în minerale ca silvanitul, tetradimitul, hessitul. Are valențele 2, 4 și 6, iar proprietățile chimice sînt similare cu cele ale sulfului (5).

Temperament (lat. *temperamentum*). Tip caracteristic de reacție a fiecărui individ, care se reflectă în special în particularitățile de grad, viteză și intensitate a reacțiilor psihice și motorii, cît și în fondul dispoziției și variabilitatea acestuia. Temperamentul constituie complexul de particularități innăscute și cîpătate ale reactivității individului, la baza lui stînd tipul de activitate nervoasă superioară și constituind una dintre componentele importante ale caracterului (35). ~ **coleric**, temperament caracterizat prin vioiciunea, impetuozitatea și intensitatea sentimentelor, mimică, limbaj și gesturi vii, adeseori însoțite de irascibilitate și înclinație către accese emoționale furtunoase (35). ~ **flegmatic**, tip temperamental echilibrat, liniștit, cu o exprimare temperată, lentă, a sentimentelor, gesturilor și atitudinilor (35). ~ **melancolic**, tip temperamental cu modulații afective reduse, cu o dispoziție în general tristă, cu o sensibilitate crescută, cu trăiri interioare puternice, dar cu exteriorizare redusă și în general cu sentimente stabile, de lungă durată (35). ~ **sanguin**, temperament caracterizat prin vioiciunea, impetuozitatea și intensitatea crescută a sentimentelor și reflectarea lor rapidă în mimică, gesturi, atitudini și, în general, în întregul comportament al individului (35).

Temperatură (lat. *temperatura*). Nivelul termic al unui corp, adică starea de încălzire. Este în funcție de energia cinetică moleculară și arată nivelul termic care determină sensul de trecere a energiei moleculare de la un corp la altul. Temperatura corpului omesc măsurată în diferite regiuni prezintă următoarele valori normale: axilar 36,2 — 36°,8; bucal 36°,2; rectal 37°,5. Deși organismul uman se menține în general la o temperatură constantă, totuși se constată totdeauna unele oscilații, în condiții normale: seara de obicei mai ridicată de cît dimineața, variază cu regiunea corpului, cu vîrsta etc. (6). ~ **echivalent efectivă**, metodă complexă de apreciere a efectului caloric produs de temperatura, umiditatea și mișcarea aerului, bazată pe senzația de căldură. Stă la baza stabilirii celor mai multe „zone de confort” (20). ~ **efectivă**, indice complex prin care se apreciază acțiunea concomitentă a diverselor condiții de temperatură și umiditate a aerului asupra senzației de căldură, în comparație cu senzația termică produsă de acțiunea temperaturii aerului imobil saturat cu vapori (9). ~ **eutermică**, temperatura mediului ambiant, apropiată de cea a organismului, la care mecanismele termoreglatorii se declanșează rapid și funcționează cu cea mai mare rapiditate și suplețe, neregularitățile prin deperdiție termică fiind cel mai bine compensate (5). ~ **de indiferență**, acea temperatură a apei de baie în care corpul nu are

senzație nici de cald și nici de rece. La apa simplă, ea este situată la 34 — 35°C, la apele carbogazoase la 32°C, iar la băile de nămol, la 37°C. În aer, temperatura de indiferență se află în zone numite „de confort” la 18 — 22° (4). ~ **joasă**, starea termică a aerului, în general sub 15°, care modifică echilibrul termic al organismului în sensul pierderii de căldură cu pericolul de răcire a corpului. Este în funcție de intensitatea efortului, aclimatizare și îmbrăcăminte (9). ~ **optimă enzimatică**, temperatură la care o enzimă prezintă activitate maximă la un pH anumit (5). ~ **rezultantă** (Missenard), metodă complexă de apreciere a efectului caloric combinat al temperaturii aerului, umidității aerului, curenților de aer și radiației calorice (în special a radiației negative față de obiectele mai reci), bazată pe senzația de căldură. Față de metoda temperaturii efective prezintă avantajul pentru determinarea microclimatului de încăpere că ține seama de pierderile de căldură prin radiație, care pentru condițiile obișnuite de viață ale omului reprezintă mijlocul cel mai intens de pierdere de căldură (45% din totalitatea pierderilor de căldură) (20). ~ **ridică**, stare termică a aerului, în general peste 25°, care modifică echilibrul termic al organismului, în sensul acumulării de căldură cu pericolul supraîncălzirii. Este în funcție de intensitatea efortului, aclimatizare și îmbrăcăminte (9). ~ **umedă**, temperatură înregistrată de termometrul umezit al psihometrului (20). ~ **uscată**, temperatură înregistrată de termometrul uscat al psihometrului (20).

Temple, Fay. Metoda ~, metodă de reeducare neuromotorie la copii, bazată pe ideea că dezvoltarea mișcării urmează în filogeneză evoluția ontogenetică (24).

Tempora (pl. lat. *tempus* = timp), sin. : *Timple*. Regiunea temporală (1).

Tenalgie (gr. *tenon* = tendon + *algos* = durere), sin. *Tenontodinie*. Dureri tendinoase (4).

Tench, W. Russell. Conceptul ~, tehnică de amprentare în edentația totală, folosind contracțiile musculare de sugere și înghițire (39).

Tendinită (lat. *tendo* = tendon + *-ită*). Afecțiune inflamatorie a tendonului. De fapt este o tenosinovită (24).

Tendinoză (lat. *tendo* = tendon + *-oză*). Afecțiune neinfecțioasă a tendoanelor. Termen generic, rar folosit pentru procesele reumatice și degenerative (24).

Tendință (fr. *tendance*). Dispoziție sau înclinație pentru ceva (32). ~ **centrală**, în statistica matematică, tendința datelor cantitative de a se aglomera în jurul unei valori centrale. Poziția valorii centrale este determinată de obicei printr-una din măsurile localizării: media, modul, mediana. Concentrarea valorilor în jurul

acestui centru este determinată de una dintre măsurile dispersiei (7). ~ **de lungă durată**, sin.: *Tendință seculară*, în statistica matematică, caracteristică a seriilor în timp (dinamice), exprimată prin variații lente, continue, aperiode. De fapt, această tendință evidențiază tendința centrală: direcția fundamentală de mișcare, în sens crescător sau descrescător. Estimarea tendinței de lungă durată se face fie prin metoda mediilor mobile, fie prin metoda celor mai mici pătrate (7). ~ **seculară**, Tendință de lungă durată.

Tendo (lat. = tendon), sin.: *Tendon*. Porțiune fibroasă prin care unii mușchi se inserează pe oase sau pe alte structuri (1). ~ **Achillis**, *Tendo calcaneus*. ~ **calcaneus**, sin.: *Tendo Achillis*, *Tendonul lui Ahile*, tendon comun al mușchilor *gastrocnemius* și *soleus*, avînd inserția pe calcaneu (1). ~ **conjunctivus**, *Falx inguinalis*. ~ **ericooesophageus**, tendon de origine al musculaturii longitudinale striate a esofagului, inserat pe cartilajul cricoid (1).

Tendon (lat. *tendo*). *Tendo*. ~ **lui Ahile**, *Tendo calcaneus*. ~ **conului arterial**, bandă de țesut fibros care se întinde de la trigonul fibros al inimii și inelul fibros din jurul orificiului atrioventricular drept la suprafața posterioară a conului arterial (1).

Vezi și: Zinn.

Tendoperiostită (lat. *tendo* = tendon + *periost* + *-ită*). sin.: *Entezită*. Proces inflamator localizat la nivelul unei inserții tendoase, aponevrotice sau ligamentare (4).

Tendosinovită (lat. *tendo* = tendon + *sinovie* + *-ită*). Tenosinovită.

Tendovaginită (lat. *tendo* = tendon + *vagina* = teacă + *-ită*). Tenosinovită. ~ **profesională**, inflamație acută a tecii tendoanelor la muncitorii care efectuează mișcări rapide și repetate (tendovaginita seroasă) sau după microtraumatisme repetate și îndelungate (tendovaginită stenoizantă) (9).

Teneif-Stepanov. *Procedeul* ~, în amputații pentru prevenirea apariției neuroglioamelor dureroase, implantarea capului nervului secționat în mușchi (24).

Tenesme (gr. *tenesmos*). Contracturi spastice, dureroase ale sfincterului striat anal sau ale colului vezicii urinare (11).

Tenev. *Operația* ~, transplantarea mușchiului gambier posterior pe tendonul mușchiului lungul peronier, scurtat în prealabil prin pliatură (24).

Tenia (lat. *taenia* = panglică). Structură în formă de bandă, de panglică (1). **Teniae choroideae**. Benzi situate pe marginile laterale ale ventriculilor al III-lea (*tenia ventriculi tertii*) și al IV-lea (*tenia ventriculi quarti*), unde se inserează *tela choroidea ventriculi tertii*

(*tenia thalami*) și *tela choroidea ventriculi quarti* (1). **Teniae coli**. Denumirea celor 3 benzi în formă de panglică ale părții longitudinale a tunicii musculare a colonului (1). ~ **fornicis**, mușchia laterală a fornixului pe care se prinde pinza coroidiană a ventriculului, al III-lea (1). ~ **libera**, una dintre cele 3 tenii ale colonului; pe ea nu se inserează nici un mezo, iar ca sediu este opusă teniei mezocolice (1). ~ **mesocolica**, bandă musculară longitudinală care corespunde inserției mezocolonului pe colon (1). ~ **omentalis**, tenia anterioară a colonului transvers, pe care se prinde *omentum majus* (1). ~ **pontis**, *Fibrae lateralis pontis*. ~ **semicircularis**, *Stria terminalis*. ~ **thalami**, *Tela choroidea ventriculi tertii*.

Teniază. Boală parazitată determinată de prezența în intestinul omului a viermilor paraziți din genul *Taenia*. De cele mai multe ori, boala se manifestă clinic prin tulburări digestive (poftă capricioasă de mâncare, dureri abdominale, greață, tulburări de tranzit intestinal, senzații de balonare etc.) și chiar neuroase. În teniaza cu *Taenia saginata*, omul se infestază prin consumul cărnii de bovine insuficient friptă sau fiartă, conținând forme larvare de *Cysticercus bovis*, iar în teniaza cu *Taenia solium*, prin carnea de porcine insuficient prelucrată termic, conținând *Cysticercus cellulosae*. În teniaza cu *T. saginata*, progloatele se elimină izolat, atît o dată cu scaunele, cît și între scaune iar în teniaza cu *T. solium*, acestea se elimină grupate și de obicei o dată cu scaunele (31).

Teniflug. Antihelmintic vermifug față de viermii plăși (13).

Teniola cinerea. Creastă subțire care separă stria ventriculului al IV-lea de diviziunea cohleară a nervului acustic (1).

Tenner-Vandeput. *Dermatomul* ~, dermatom pentru recoltarea de grefe dermoepidermice în fileu (11).

Teno- (gr. *tenon* = tendon). Element de compunere care introduce în termeni referirea la tendoane (32).

Tenodeză (*teno-* + gr. *desis* = legare împreună). Intervenție ortopedicochirurgicală prin care se limitează o mișcare sau tendință la o deviație patologică într-o articulație, datorită paraliziei unui grup muscular, cu ajutorul tendoanelor mușchilor respectivi (24).

Vezi și: Vreden.

Tenofibrile (*teno-* + dim. lat. *fibra* = fibră). Tonofibrile.

Tenoliză (*teno-* + gr. *lysis* = dizolvare). Intervenție ortopedicochirurgicală, prin care se eliberează un tendon dintr-o cicatrice posttraumatică, sau operatorie. Eliberarea tendonului prins într-un proces de tenosinovită stenoizantă

inflamatorie, reumatismală sau traumatică (chirurgicală) are același sens (24).

Tenon, Jaques René, 1724 — 1816. **Cap-sula** ~, sin.: *Capsula bulbi*, *Fascia bulbi* (*Tenoni*), *Vaginae bulbi*, membrană conjunctivă alcătuită din două foi, care acoperă toată porțiunea sclerală a globului ocular; între cele două foi se află o cavitate închisă, în care circulă limfă (28). **Spatium interfasciale** (*Tenoni*), sin.: *Spatium intervaginale bulbi oculi*, spațiul dintre scleră și capsula Tenon (1).

Tenonită. Inflamație a capsulei Tenon (28).

Tenontodinie (gr. *tenon*, *tenontos* = tendon + *odynē* = durere). Tenalgie.

Tenoplastie (*teno-* + gr. *plassein* = a forma). Operație plastică asupra unui tendon; înlocuirea unui tendon rupt sau bolnav prin grefă tendinoasă; transplantare tendinoasă sau izolarea unui tendon dintr-un bont de amputație, în vederea cinematizării (24).

Tenosinovită (*teno-* + *sinovie* + *-ită*), sin.: *Tendosinovită*, *Tendovaginită*, *Tenovaginită*. Afecțiune inflamatorie a tecii conjunctive a tendonului (24). ~ **De Quervain**, vezi Quervain. ~ **stenozantă**, tenosinovită în faza cicatriceală, în care exsudatul se organizează în jurul tendonului, blocându-i alunecarea (24).

Tenotom (*teno-* + gr. *tome* = tăiere). Instrument chirurgical de forme variate, folosit în trecut pentru tenotomia subcutanată (24).

Tenotomie. Secționare chirurgicală a unui tendon (11).

Tenovaginită (*teno-* + lat. *vagina* = teacă + *-ită*). Tenosinovită.

Tensioactivitate. Proprietatea unor substanțe de a modifica tensiunea superficială. Sint tensioactive substanțele organice cu lanțuri lungi de carbon și număr mic de radicali —OH sau —CO₂H. Corpurile solvite care scad tensiunea superficială trebuie să se afle în concentrație exagerată în stratul superficial al soluției și, invers, pentru cele ce cresc tensiunea superficială. Substanțele care cresc tensiunea superficială se numesc tensioactive pozitive, iar cele care o scad poartă numele de tensioactive negative (6).

Tensiometrie (lat. *tensio* = tensiune + gr. *metron* = măsură). Studiul distribuției tensiunilor mecanice în materialele transparente, utilizând fenomenul de birefringență tensională (6).

Tensiune (lat. *tensio*). 1. Rezistența pe care un perete organic mai suplu sau mai (rezistent) rigid o opune lichidului sau gazelor conținute în cavitatea ce o delimitează (32). 2. Presiunea exercitată de fluxul unui lichid organic asupra pereților vaselor sau canalelor ce-l conțin (32). 3. Voltaj; mărime egală cu produsul dintre intensitatea cimpului electric și lungimea liniei de-a lungul căreia se măsoară tensiunea. Ten-

siunea electrică se măsoară în volți (32). ~ **arterială**, sin.: *Presiune arterială*, stare de tensiune sub care se găesc arterele, întreținută de forța de propulsie a singelui și de rezistența periferică a vaselor. Normal: 120 — 140 mm Hg Mx și 70 — 90 mmHg Mn (15). ~ **arterială decapitată**, tip întâlnit în infarctul miocardic, în care scade mult maxima (10). ~ **arterială diferențială**, diferența dintre maximă și minimă (presiunea pulsului), care poate crește (formulă sfigomanometrică divergentă) în boli ca insuficiența aortică, hipertiroidism, fistule arterio-venoase sau care poate scădea (formulă convergentă) în nefrite, insuficiențe cardiace etc. (10). ~ **arterială maximă**, presiune arterială sistolică (10). ~ **arterială medie**, presiune mijlocie din timpul unui ciclu cardiac, exprimată curent prin media aritmetică, dar corect prin cea geometrică a valorilor extreme (10). ~ **arterială minimă**, presiune arterială diastolică (10). ~ **de difuziune**, tensiune care reflectă viteza de migrare diferită a ionilor la concentrații egale. Prezența membranei înseamnă o încetinire puternică a permeabilității atât pentru ionii lenți, cât și pentru cei rapizi; prin aceasta se obține înșirarea ionilor lenți de o parte a membranei și a celor rapizi de partea cealaltă a ei; membrana este polarizată și se produce o tensiune de membrană sau potențial de repaus (6). ~ **intraoculară**, Presiune intraoculară. ~ **premenstruală**, Sindrom premenstrual. ~ **restantă**, fenomen bioelectric datorit ingestării volum-conductorului corporal la nivelul membrilor și constind dintr-o concentrare și relativă egalizare a liniilor izopotențiale, cu creșterea globală a potențialului recoltat de electrodul ECG (10). ~ **superficială**, forțele tangențiale care acționează la suprafața lichidelor și care fac ca suprafața lichidelor să semene cu o membrană elastică, micșorind suprafața de separație între două faze; unitatea de măsură: dine/cm (în sistemul cgs) (6). ~ **vaporilor de apă**, tensiune parțială a vaporilor de apă din aer. Este modul de exprimare a umidității aerului (20).

Tensor (lat. *tendere* = a întinde). Un mușchi care pune în tensiune una sau ambele structuri pe care se înserează (1). ~ **eoroidel**, fibrele longitudinale ale mușchilor ciliar, care se întind de la nivelul limbului sclerocornean la ora serrata (28).

Vezi și: Lambotte.

Tentorium (lat. = cort), sin.: *Cort*. Formațiune anatomică semănând cu un cort sau un acoperământ (1). ~ **cerebelli**, sin.: *Cortul cerebelului*, formațiune a durei mater, care acoperă fosa craniană posterioară, separând cerebelul de emisferile cerebrale (1). ~ **hypophysis**, *Diaphragma sellae turcicae*.

Teobromină. Derivat purinic extras din cacao; are acțiune diuretică, vasodilatatorie coronariană și bronhodilatatorie slabă (13). ~ **natriu salicilic**, Teobromină salisodică. ~ **salisodică**, sin.: *Teobromină natriu salicilic*, compus al teobrominei cu salicilatul de sodiu, avînd solubilitate crescută în apă și aceleași proprietăți farmacodinamice (13).

Teodoroiu, T. Grefe ~, grefe cutanate libere, insulare, de formă patulateră, asemănătoare celor Corachan, introduse cu un ac în profunzimea mugurilor, în plăgile vechi infectate (24).

Teofilinat de colină. Compus solubil de teofilină cu rol vasodilatator coronarian, stimulant al miocardului, excitant al centrului respirator, relaxant al musculaturii netede a bronhiilor, diuretic (13).

Teofilină. Derivat purinic extras din ceai; este diuretic, excitant al sistemului nervos central, stimulant miocardic, vasodilatator coronarian, analeptic respirator (13).

Teofilinilendiamină. Aminofilină.

Teomanie (gr. *theos* = zeu + *mania* = nebunie). Delir religios (35).

Teorie (gr. *theoria*). Sistem de idei sau principii științifice rezultat din generalizarea logică a cunoștințelor bazate pe experiență. În urma confirmării lor prin practică, ele devin adevăruri (32). ~ **antieromatică**, teorie propusă de Hartridge, pentru a explica corectarea aberațiilor cromatice; ar exista un mecanism de suprimare în retină sau creier, care deprimă sensibilitatea pentru albastru și galben (28). ~ **asimetriei bicondiliene**, teorie potrivit căreia condiții mandibulei nu au o axă comună de rotație, ci fiecare se rotește pe o axă de balama independentă, paralele între ele, de unde rezultă o asimetrie laterală a mandibulei (39). ~ **așteptării**, sin.: *Teoria cozilor*, capitol al teoriei probabilităților aplicat la studiul fenomenelor de aglomerare, pentru modelarea comportamentului sistemelor care satisfac cereri sosite aleator: organizarea unei clinici, stocajul materialelor, traficul rutier, aerian sau maritim, radiocomunicații etc. (37). ~ **cablului** (Cole și Curtis), teorie care exprimă transpunerea formulei telegrafice la conducerea nervoasă, conform căreia, în timp ce noi porțiuni ale fibrei nervoase ajung să fie excitate peste prag, cele rămase în urmă și care au fost excitate anterior revin în starea de repaus. Abateri de la această teorie se întîlnesc numai pentru stimuli prin curent puternic, cu durată foarte scurtă de acțiune (6). ~ **copierii greșite** (Watson și Crick), ipoteză conform căreia acțiunea unui agent mutagen ar consta din inducerea, în procesul de biosinteză replicativă, a unei schimbări în secvența de baze purinice și pirimidinice. Cum fie-

care bază din ADN constituie un simbol al mesajului genetic și formează o parte din codon, copierea greșită va avea repercusiuni și asupra expresiei fenotipice și va determina sinteza unei proteine cu secvență aminoacidică schimbată. Ordinea greșită din mesaj se va perpetua, prin copiere, teoretic indefinit (17). ~ **cozilor**, Teoria așteptării. ~ **cuantică a viziunii culorilor**, teorie după care celulele conice din retină posedă calitatea, atunci cînd sînt stimulate de lumină, de a transmite de-a lungul fibrelor nervoase impulsuri de diferite forme, care depind de cuantumul lungimii de undă a stimulului luminos. Astfel, lumina porțiunii violete din spectru va da impulsuri diferite de cele generate de banda roșie a spectrului (28). ~ **diferenței de potențial de fază**, teorie care caută să explice polarizarea fibrei musculare prin diferența de sarcini electrice, stabilită în zona de separație a două faze (proteinoelectrolitică intracelulară și electrolitică extracelulară) (10). ~ **diferențială**, teorie asupra formării electrocardiogramei, bazată pe ipoteza că traseul ar fi rezultanta a două unde polifazice (levo- și dextrogramă) sau monofazice (din diverse zone) (10). ~ **dipolului**, teorie asupra formării electrocardiogramei, bazată pe propagarea undelor de de- și repolarizare, asimilate unor dipoli (10). ~ **duplicității**, în oftalmologie, teorie după care bastonașele sînt stimulate prin diferite intensități de lumină, iar conurile prin diferite lungimi de undă (28). ~ **fazelor**, ipoteză care caută să explice geneza potențialelor de acțiune și repaus prin apariția modificărilor de repartiție ionică, nu în funcție de proprietățile membranei, ci legat de faptul că ionii intracelulari ar exista în 3 faze: a) strîns fixați de proteinele protoplasmei (K, Mg, Ca, PO₄, în special); b) legați reversibil; c) liberi (Na, în special); excitația ar produce eliberarea ionilor fixați și deci deplasarea echilibrului cu ieșirea potasiului în afara celulei și apariția potențialului de acțiune (10). ~ **informației**, capitol al matematicii și ciberneticii care studiază în principal transmiterea semnalelor. Se deosebesc, ca obiecte ale teoriei: sursa de informație care emite semnale (proces aleator), canalul de comunicație care transmite semnalele codificate ce are o anumită capacitate (și în care semnalele pot suferi diferite perturbații), recepția unde se face decodificarea cu ajutorul unui traductor (7). ~ **jocurilor**, teorie matematică al cărei obiect de studiu este șirul unor acte libere, executate potrivit unor reguli de către un grup de persoane, acte care urmăresc repartizarea optimă a unor valori. Un joc este constituit din două elemente fundamentale: a) o succesiune finită de evenimente; b) o regulă de repartiție de valori. Teoria jocurilor se ocupă mai ales de stra-

tegiile posibile (7). ~ **membranei**, ipoteză, formulată de Bernstein, căutînd să explice polarizarea fibrei musculare prin existența unei permeabilități electivă a membranei celulare, care ar împiedica trecerea ionilor de sodiu, spre deosebire de cei de potasiu (10). ~ **mioeretică**, teorie care caută să explice geneza extrasistolelor, prin apariția unei hiperexcitabilități miocardice, consecutivă dezechilibrului dintre forța cardiacă și rezistențele periferice (10). ~ **mișcării circulare**, teorie patogenică a flutterului și fibrilației, bazată pe apariția unei unde de excitație heterotopă, care se propagă circular continuu, atunci cînd într-un punct al miocardului există o refractaritate intermitentă, împiedicînd răspîndirea impulsului din sensul opus (10). ~ **monocromatică a vederii**, teorie care consideră că absența percepției culorilor este cauzată de o oprire în dezvoltare a receptorilor retinieni pentru culori, deși sensibilitatea luminoasă a conurilor este normală (28). ~ **monofiletică**, concepție după care toate elementele celulare ale singelui și organelor hematopoietice derivă dintr-o singură celulă reticuloendotelială cu potențialități citopoiectice multiple, hemocitoblastul, care ar fi elementul de origine al tuturor seriilor hematopoietice, el însuși provenind dintr-o celulă liberată din reticul și posedînd potențial hematopoietic, hemohistioblastul. Numai monocitul ar putea deriva direct din hemohist.oblast, fără stadiu hemocitoblastic (19). ~ **neurocronaxică a fonației**, Teoria lui Husson, vezi Husson. ~ **oetetului**, teorie care explică proprietățile chimice, valența și electroafinitatea elementelor cu ajutorul numărului de electroni de pe orbita periferică a elementului respectiv și a tendinței acestuia de a cîștiga sau a pierde electronii în vederea realizării pe orbita exterioară a unui număr de 8 electroni (oetet), așa cum au gazele nobile (inerte din punct de vedere chimic) (5). ~ **[-oxidării**, Teoria lui Knoop, vezi Knoop. ~ **pan-genelor**, Teoria lui Vries, vezi Vries. ~ **parabiozei**, teorie care caută să explice geneza extrasistolelor printr-un răspuns anormal la excitația subliminală a unei porțiuni miocardice cu reactivitate modificată (10). ~ **parasistolică**, teorie care admite producerea extrasistolelor prin „îșirca” intermitentă a excitației dintr-un centru heterotop autonom cu activitate ritmică (10). ~ **polieromatică a vederii**, teorie asupra viziunii culorilor, emisă de Hartridge, care admite 7 tipuri de receptori cu 8 curbe de răspuns : roșu ; oranj ; galben ; verde ; albastru — verde ; albastru ; albastru-violet (28). ~ **pompei ionice**, teorie care explică bioelectrogenza pe baza modificării unui mecanism întretinut de procesele oxidative (suprimat în excitație), care „pompează” ionii de sodiu din celulă, pri-

mind pe cei de potasiu (în repaus) (10). ~ **potențialelor locale**, ipoteză care caută să explice morfologia electrocardiogramei pe baza transmiterii la electrod a potențialelor proprii ale zonei de țesut epicardic pe care îl „privește” (10). ~ **probabilităților**, sin. : *Calculul probabilităților*, ramură a matematicii care se ocupă cu legile fenomenelor complexe cercetate în masă și cu aspectele cantitative generale ale împletirii dintre necesitate și întîmplare. Are aplicații în fizica atomică și moleculară, în statistica matematică, în teoria informației, în practica asigurărilor pe viață, în genetică, în sociologie etc. (7). ~ **reîntoarcerii**, ipoteză care explică geneza stimulilor ectopici ai extrasistolelor, prin existența unei zone miocardice modificate, cu fază refractară prelungită, în care excitația pătrunde tîrziu, după contracția porțiunilor învecinate (10). ~ **rezonatorilor**, vezi Helmholtz. ~ **semi-conservativă** (Watson—Crick), teorie care încearcă să elucideze mecanismul întîm al replicării *in vivo* a ADN. În virtutea acestor ipoteze, în timpul desfășurării catenelor unui duplex, pornind de la un capăt al acestuia, se produce și sinteza noilor catene, ceea ce s-ar putea reprezenta printr-o figură în Y (17). ~ **tahisistolică**, ipoteză care explică geneza flutterului și a fibrilației atriale prin existența unui focar ectopic cu frecvență mare (varianta monotopă) sau a mai multor focare cu activitate concomitentă și reîntoarceri multiple (varianta politopă) (10). ~ **trialistă a hematopoeziei** (Schilling), teorie care susține originea reticuloendotelială a monocitelor sanguine (19). ~ **întei**, redare simbolică a modului de acțiune a agenților mutageni. Teoria susține că o singură lovitură a agentului asupra întei (materialul genetic) o inactivează sau provoacă mutație (efect letal sau mutagen); se consideră deci că materialul genetic și agentul mutagen sint 2 reactanți și că efectul celui de al doilea este guvernat de legea „totul sau nimic” (17). ~ **vectorială**, teorie care consideră elementele curbei electrocardiografice drept rezultanta sumării efectelor unor dipoli electrici momentani, reprezentați vectorial și proiectați pe derivațiile respective (10). ~ **zgomotelor în transmiterea mesajului**, exprimare—prin analogie cu situația dintr-un mesaj sonor — a tulburărilor care pot să apară în calea de transmisie a mesajului genetic de la ADN (sursa de informație) pînă la proteină (destinatarul); perturbarea constă din tulburarea ordinii aminoacizilor din molecula de ADN (17).

Vezi și : Abbé, Arrhenius-Madsen, Burnet, Ehrlich, Helmholtz, Hering, Husson, Keilin, Knopp, Lamark, Monson, Pasteur, Perello, Quastel, Scherf-Prinzmetal, Vries, Watson-Crick, Young-Helmholtz.

Terapeutică (gr. *therapeusin* = a îngriji).
Terapie.

Terapie (gr. *therapeia* = tratament), sin. : *Terapeutică*. Parte a medicinei care se ocupă cu tratamentul diferitelor boli și cu modul științific de utilizare a medicamentelor (32). ~ **convulsivantă**, sin. : *Convulsioterapie*, producere în scop terapeutic a unor crize convulsivante de tipul accesului epileptic major prin curent electric sau substanțe chimice (cardiazol, indoklon) (35). ~ **dentară biomecanică**, terapie a anomaliilor dentomaxilare cu ajutorul aparatelor ortodontice (39). ~ **intensivă**, metodă de tratament prin care bolnavii foarte gravi dintr-un spital sînt permanent asistați de către medici și personal medical în saloane (camere) speciale, numite saloane (camere) de terapie intensivă (28). ~ **cu microunde**, Radarterapie. ~ **ocupațională**, metodă de tratament al bolnavilor prin muncă adecvată stadiului de evoluție a bolii, culturii și pregătirii lor profesionale (35). ~ **tisulară**, Metoda Filatov, vezi Filatov.

Teratenecefalie (*terato-* + gr. *enkephalos* = creier). Denumire generică dată monstroozităților encefalice (27).

Teratism (gr. *teras* = monstru). Anomalie, malformație sau monstroozitate congenitală (1). ~ **atrezie**, anomalie în care orificiile naturale sînt închise (1). ~ **caseurie**, deformare în care părțile care trebuie să fie unite rămîn în stadiul lor primitiv, fisurat (1). ~ **eetogenie**, teratism în care unele părți ale corpului sînt absente sau defecte (1). ~ **ectopie**, teratism care prezintă deplasarea anormală a unora sau mai multor părți (1). ~ **hipergenetic**, teratism în care unele organe sînt disproportionat de mari (1). ~ **simfizie**, anomalie de fuzionare a unor organe sau părți ale organelor (1).

Terato- (gr. *teras*, *teratos* = monstru). Element de compunere referitor la un monstru (32).

Teratoid (*terato-* + gr. *eidōs* = formă). Asemănător unui monstru (1).

Teratologie (*terato-* + gr. *logos* = știință, studiu). Știința anomaliilor, malformațiilor și monstroozităților (1).

Teratom (*terato-* + *-oma*), sin. : *Tumoare teratoidă*. Tumoare congenitală cu țesuturi multiple, adesea chistică sau compusă dintr-o parte chistică și alta solidă, fără vreun raport de structură cu organele sau sediul său de dezvoltare (heterotipie) (2). ~ **bigeminal**, teratom care derivă din evoluția anormală a unui din cei 2 embrioni gemeni (2). ~ **embriionar**, teratom în care există sub o formă tumorală resturile organelor embrionare (2). ~ **histioid**, teratom format dintr-un singur fel

de țesut (2). ~ **matur**, teratom format din țesuturi mature, corespunzătoare țesuturilor purtătorului teratomului; are un caracter histologic benign (2). ~ **monogerminal**, viciu de dezvoltare a unui singur embrion, care poate rezulta din grupe de celule, desprinse din diferitele faze embrionare (2). ~ **nematur**, neoformațiune constituită din țesuturi de tip embrionar, cu evoluție malignă (2). ~ **organismoid**, Embriom. ~ **organoid**, teratom format din câteva țesuturi, care amintesc un organ oarecare (de ex. chistul dermoid) (2).

Terbiu. Simbol Tb. Vezi Lantanide.

Terebentină. Oleorezină obținută prin incizii practicate în diferite specii de *Pinus* (*Pinaceae*); are acțiune antiseptică și modificatoare a secrețiilor bronșice; este utilă și în infecții urinare cronice (13).

Terea (fr. *terrain*). Ansamblul proprietăților particulare (individuale sau momentane) ale unui sistem viu, care-i determină reactivitatea (cantitativ, calitativ și temporal) sau comportarea față de o influență a mediului. Notele permanente definesc terenul constituțional. Terenul trebuie luat în considerație în probleme de etiologie, patogenie, patoplasmie și prognoză, iar analiza sa fundamentează individualizarea teraputiciei și terapia activă (7).

Termalism. Noțiune largă, care cuprinde tot ceea ce se referă la stațiuni balneare, la factorii naturali, organizarea, urbanismul și igiena acestora (4).

Termalitate. Însușire pe care o au unele ape minerale de a izvorî la o temperatură mai mare decît cea a mediului înconjurător (4).

Terme. Stabilimente pentru tratament cu ape minerale termale. La romani, orice stabiliment de băi purta numele de termă (4).

Terminatio (lat. = terminație). Locul de discontinuitate a unei structuri (de obicei folosit pentru fibrele nervoase); un sfîrșit (1). **Terminations nervorum liberae**. Terminații în buton, plachetă sau alte forme ale axonilor, la nivelul sinapselor lor interneuronale și mai ales ale celor neuroefectorii (neuromusculare, neuroepiteliale etc.) (1).

Termistor. Dispozitiv alcătuit din semiconductor, cu care se pot măsura diferențe foarte mici de temperatură (6).

Termo- (gr. *thermos* = cald). Element de compunere care introduce în termeni referirea la temperatură, la starea de căldură (32).

Termoanalgezie (*thermo-* + *an-* + gr. *algos* = durere). Lipsa durerii la excitanți termici a căror intensitate atinge în mod normal pragul dureros (27).

Termocauter (*thermo-* + gr. *kaiein* = a arde). Cauter folosind ca sursă de căldură arderea vaporilor de benzină (11).

Termoclimatism (*termo-* + gr. *klima* = inclinare). Studiul simultan al condițiilor de cură balneară și al celor de cură climatică (4).

Termocuplu (*termo-* + fr. *couple*), sin.: *Termoelement*. Dispozitiv bazat pe principiul termoelectric folosit la determinarea variațiilor fine ale temperaturii, în special ale temperaturii suprafețelor, ale temperaturii cutanate și ale temperaturii țesuturilor. În principiu este format din sudarea a două metale cu constante termice diferite; la încălzirea sudurii ia naștere un curent electric înregistrat cu un galvanometru. Dispozitivul cuprinde două suduri, una de referință care se ține la temperatură cunoscută în vas izoterm (sudura rece, și a 2-a cu care se face determinarea propriu-zisă (sudura caldă). Intensitatea curentului depinde de diferența de temperatură realizată la cele două suduri (20).

Termodinamică (*termo-* + gr. *dynamis* = forță). Capitol al fizicii care se ocupă cu studiul legilor ce guvernează mișcarea termică în sistemele aflate în echilibru și la trecerea sistemelor în stare de echilibru; ea generalizează aceste legi și la sistemele care nu se află în stare de echilibru (termodinamica proceselor ireversibile) (6).

Termodispersie (*termo-* + lat. *dispersio* = împrăștiere), sin.: Termoliză. Totalitatea proceselor fiziologice prin care organismul elimină surplusul de căldură, în vederea menținerii echilibrului său termic la 37°C (9).

Termoelement (*termo-* + lat. *elementum* = element). Termocuplu.

Termofil (*termo-* + gr. *philein* = a iubi). Termen folosit pentru bacteriile caracterizate printr-o temperatură optimă de dezvoltare cuprinsă între 50 și 60°C, cu limite între 35 și 80°C. Bacteriile termofile fac parte din flora saprofită, având rol în purificarea biotermă a gunoaielor și în alterarea conservelor alimentare sterilizate (3).

Termofilie. Termen care se referă la preferința pentru temperaturile calde (4).

Termofor (*termo-* + gr. *pherein* = a purta). Recipient de metal, sticlă sau cauciuc, care conține apă caldă și care se aplică pe o regiune a corpului, în scopul de a obține un efect revulsiv (11).

Termogenetic. Denumire dată centrului nervos din hipotalamusul posterior, care stimulează producerea de căldură în întregul organism (15).

Termogeneză (*termo-* + gr. *genesis* = naștere). Termoproducție.

Termograful (*termo-* + gr. *graphein* = a scrie). Dispozitiv de înregistrare continuă a temperaturii aerului. Elementul sensibil la

oscilațiile de temperatură este de obicei un cuplu bimetalic, ale cărui variații de lungime se transmit printr-un sistem de pîrghii la o peniță ce se deplasează în dreptul unui cilindru rotit de un mecanism de ceasornic (20).

Termogramă (*termo-* + gr. *gramma* = notare). Curbă de înregistrare continuă a temperaturii aerului, înscrisă pe o hîrtie special gradată (20).

Termohiperalgie (*termo-* + *hiper-* + gr. *algos* = durere). Stare în care aplicarea de căldură medie produce dureri (4).

Termohiperestezie (*termo-* + *hiper-* + gr. *aisthesis* = percepere). Stări în care atît aplicații calde, cît și reci produc senzații neplăcute (4).

Termolabil (*termo-* + lat. *labilis* = nestabil). Care poate fi inactivat sau distrus prin încălzire (15).

Termolitie. Denumire dată centrului nervos din hipotalamusul anterior, care favorizează pierderea de căldură din organism (15).

Termoliză (*termo-* + gr. *lysis* = dizolvare, pierdere). Termodispersie.

Termomasaj (*termo-* + fr. *massage* = masaj). Masaj cu aplicare concomitentă a unei proceduri termice, de obicei încălzire cu aer cald (4).

Termometrie (*termo-* + gr. *metron* = măsură). Metodă de determinare a temperaturii corpului care utilizează termometrele; în medicină se urmărește febra bolnavului prin aplicarea termometrului cu mercur, axilar, rectal sau bucal; cel mai adesea se utilizează scara Celsius, iar în țările anglo-saxone scara Fahrenheit; există și metode de determinare a temperaturii cutanate, ca și a temperaturii din diverse organe (8).

Termometru. Instrument pentru măsurarea temperaturilor, bazat pe fenomenul de dilatare sau principiul termoelectric. *T i p u r i*: termometru cu mercur, cu alcool, cu gaz, cu termocuplu, cu rezistență metalică, termoelectrice și cu termistori (semiconductori). Scări termometrice (care diferă prin distanța lor fundamentală): Celsius (0–100°), Réaumur (0–80°), Fahrenheit (32–212°) (6). ~ **de maximă**, termometru utilizat pentru determinarea temperaturii maxime realizată pe perioada de expunere. Cele mai frecvente au o gîtuitoră la baza capilarului termometric, deasupra rezervorului de mercur, gîtuitoră care permite pătrunderea mercurului în tubul capilar în cazul dilatării, însă împiedică coborîrea coloanei de mercur din capilar în cazul răcirii. Un model de termometru de maximă este termometru medical (20). ~ **de minimă**, termometru folosit pentru determinarea temperaturii minime din perioada de expunere. Este un termometru cu alcool, în interiorul căruia plutește un indicator (20).

Vezi și : Fahrenheit, Réaumur, Six.

Termoosmoză (*termo-* + gr. *osmos* = impulsie). Termen utilizat pentru a exprima, conform teoriei lui Van't Hoff, că presiunea osmotică apare ca datorită ciocnirilor continui ale moleculelor solventului de membrană, datorită mișcării lor termice (6).

Termopalpație (*termo-* + lat. *palpatio* = atingere). Metodă prin care, cu ajutorul măsurării temperaturii superficiale, se pot determina limitele dintre organele interne care conțin și care nu conțin aer (4).

Termoparestezie (*termo-* + *para-* + gr. *aisthesis* = percepere). Senzație subiectivă spontană de răceală sau căldură (27).

Termopenetrație (*termo-* + lat. *penetratio* = pătrundere). Diatermie.

Termopexie (*termo-* + gr. *pexis* = fixare). Însușirea pe care o au corpurile fizice de a fixa căldura. Nămolul — de exemplu — reține căldura în mod diferit, după cum este vorba de turbă care fixează la nivelul cel mai înalt, de sapropel sau de nămol mineral care are o termopexie joasă (4).

Termoprecipitare (*termo-* + lat. *precipitare* = a cădea, a se separa). Procedeu utilizat pentru determinarea pulberilor din aer. Aerul aspirat este trecut în dreptul unui fir incandescent, curenții de convecție produși de acesta proiectând elementele aflate în suspensie în aer pe pereții dispozitivului, unde se rețin (20).

Termoprecipitator. Aparat pentru recoltarea pulberilor din aerul atmosferic, folosit în igiena industrială. Funcționează pe principiul precipitării pulberilor dintr-un curent de aer care trece în apropierea unui fir încălzit (9).

Termoproducție, sin. : *Termogeneză*. Totalitatea proceselor fizico-chimice care duc la formarea de căldură în organism (9).

Termoreglare (*termo-* + fr. *régler* = a aranja, a orîndui). Funcție a organismului care asigură echilibrul dintre termogeneză și termoliză, pentru menținerea stării de homeotermie (4).

Termosferă (*termo-* + gr. *sphaira* = sferă). Vezi Atmosferă.

Termostabil (*termo-* + lat. *stabilis* = stabil). Care este rezistent la căldură (15).

Termostat (*termo-* + gr. *histanai* = a opri). Aparat pentru reglarea automată a temperaturii (15).

Termostromuhr. Aparat construit pe principiul înregistrării variațiilor de temperatură de la nivelul unui vas sanguin, în vederea determinării cantității de sînge care se scurge prin vasul respectiv (15).

Termoterapie (*termo-* + gr. *therapeia* = tratament). Utilizarea căldurii în scopuri terapeutice (4).

Termotirină. Hormon tiroidian neiodat, ipotetic, intervenind în adaptarea la frig și la cald (7).

Terpene. Hidrocarburi naturale, derivate de la izopren; se deosebesc: hemiterpene C_5H_8 ; monoterpene $C_{10}H_{16}$; sesquiterpene $C_{15}H_{24}$; diterpene $C_{20}H_{32}$; triterpene $C_{30}H_{48}$; tetraterpene $(C_5H_8)_8$; politerpene $(C_5H_8)_n$. Terpenele sînt substanțe incolore, cu miros caracteristic; au caracter nesaturat olefinic. Se separă din uleiurile eterice. Sînt utilizate și în industria farmaceutică (5).

Terpin hidrat. Derivat terpenoidic cu acțiune expectorantă; administrat în doze mici (0,20—0,50 g) mărește și fluidifică secrețiile bronșice; în doze mai mari (0,80—1 g) produce o diminuare a acestor secreții, cu uscarea mucoasei; este și slab antiseptic al căilor respiratorii (13).

Terpinol. Amestec de compuși, rezultat prin deshidratarea terpinului, format din terpineol, terpilin și eucaliptol; este modificator al secrețiilor bronșice, dezodorizant (13).

Terrier-Aglave. Procedeu ~, rezecția venei safene varicoase printr-o incizie lungă, trasată în axul ei (11).

Terson, Albert, 1867—1935. **Reacția** ~, reacție care are drept scop verificarea morții reale: praful de dionină aplicat pe ochi provoacă hiperemie și chemosis în caz de moarte aparentă (23).

Teslaizare. Arsonvalizare.

Test (lat. *testari* = a confirma, a dovedi). Denumire generică dată oricărui mijloc fizic sau chimic de evaluare a variațiilor normale sau patologice ale diverselor constante biologice (15). ~ **acidului hipuric**, Testul Quick, vezi Quick. ~ **cu adrenalină**, metodă de apreciere a intensității unui spasm arterial, prin observarea zonei ischemice produsă de o injecție intradermică de adrenalină (10). ~ **cu albastru de metilen**, injecție a 1 ml dintr-o soluție de albastru de metilen 1/20 provoacă colorarea în albastru a urinei emisă în următoarele 3—4 ore; dacă intensitatea culorii este redusă, atunci proba indică o concentrare renală insuficientă (5). ~ **cu alealoizi ai searei cornute**, probă funcțională de efort pentru circulația coronariană, constînd din examinarea traseelor electrocardiografice, înainte și după administrarea unui derivat dihidrogenat de seară cornută; dispariția tulburărilor anginoase ar indica natura lor funcțională (10). ~ **antiglobulinic**, sin. : *Testul Coombs-Mourant-Race*, metodă de laborator pentru descoperirea anticorpilor incompleți. Testul direct permite punerea în evidență a anticorpilor fixați pe

globulele roșii; testul indirect arată prezența anticorpilor circulanți. Este important în diagnosticul anemiilor hemolitice și în determinarea compatibilităților transfuzionale, mai ales în sistemul Rh (19). ~ **asociației de cuvinte**, după emiterea unui cuvânt „stimul”, subiectul răspunde imediat cu un cuvânt „reacție” sugerat de primul. Se calculează timpul de asociație scurs între stimul și reacție, avându-se în vedere și natura răspunsului (32). ~ **audiometrie Bing**, vezi Bing. ~ **de autohemoliză**, cercetarea gradului de hemoliză spontană în singele păstrat la 37°C; se utilizează în diagnosticul diferențial al diferitelor forme de anemie hemolitică (19). ~ **cu bromsulfontaleină**, test de apreciere a funcției hepatice, constind din inocularea intravenoasă de bromsulfontaleină (150 mg/m² suprafață corporală), urmată de prelevarea de probe de singe la 15 și 45 minute, în vederea măsurării concentrației serice a colorantului. În mod normal, peste 75% din colorant este eliminat în primele 15 minute și peste 90% după 45 minute. Retenții mari de colorant se observă în ciroza hepatică, icterul prin retenție și icterul prin hepatită; testul are valori normale în icterul hemolitic (5). **Teste bronhomotorii**. Teste care relevă existența unei hipertonii bronșice. Se efectuează cu acetilcolină care arată rezistența unui spasm potențial al musculaturii bronșice (după inhalare de substanță se produce o scădere cu cel puțin 15% a V.E.M.S. inițial) sau cu izopropilnoradrenalină care produce, din contra, o bronhodilatație. După aerosoli cu substanțe bronhodilatatorii, în special la bolnavii cu V.E.M.S. scăzut, se produce o creștere cu cel puțin 15% a acestui parametru respirator (34). ~ **bulei de edem**, Testul Aldrich-McClure, vezi Aldrich-McClure. ~ **cu cianură de potasiu**, test pentru punerea în evidență a sensibilității bacteriilor la KCN. Pentru determinare se folosește un mediu lichid conținând KCN (3). ~ **de clarificare la heparină**, test bazat pe hidroliza grăsimilor neutre ale chilomicronilor de către un factor seric, eliberat de heparină; fenomenul este diminuat în ateroscleroză (10). ~ **cu clorură de potasiu**, apariția unor alterări ale traseului ECG (segment ST și undă T), la două ore după ingestia a 8-10 g clorură de potasiu, probă pentru depistarea unei insuficiențe coronariene latente (10). ~ **de coagulare**, probă de laborator cu ajutorul căreia se determină calitativ, semicantitativ sau cantitativ, deficitul sau excesul diferiților factori ai coagulării, în vederea diagnosticului exact al coagulopatiei (19). ~ **de confirmare**, examen bacteriologic care confirmă prezența germeilor din grupul coliform pe medii selective după ce s-a făcut testul de prezumție. Testul de confir-

mare este obligatoriu la colimetrie (20). ~ **de culoare**, tehnică de diagnostic inframicrobiologic, care poate pune în evidență titrul unui virus sau al anticorpilor. Se bazează pe virajul culorii roșului fenol în funcție de inhibiția sau lipsa inhibiției metabolice a suspensiei de celule din amestecul reactiv (22). ~ **curbei termice matinale**, Testul Palmer, vezi Palmer. ~ **depresor**, probă funcțională de apreciere clinică a reactivității anormale a sistemului arterial, constind din obținerea unui răspuns exagerat la un vasodilatator: căldură, nitroglicerina (1-2 mg), carbamilclorid (0,25 mg), adrenolitice etc. (10). ~ **de dispersie** (Newcombe), probă experimentală care atestă existența mutațiilor spontane la bacterii (17). ~ **„dublu orb”**, metodă de studiu științific în farmacologia clinică. Prevede ca nici bolnavul, nici medicul curant să nu cunoască medicamentul administrat și proprietățile sale farmacoterapice. Prin aceasta se evită interferarea rezultatelor obiective cu elemente subiective (14). ~ **elongației** (Mațkievici), Manevra Mațkievici, vezi Mațkievici. ~ **eozinopeniei provocate**, test de explorare funcțională a corticopurarenalelor, bazat pe scăderea cifrei eozinofililor circulante sub acțiunea glucocorticoizilor; scăderea poate fi provocată prin ACTH (testul Thorn) sau prin insulină (testul Milcu, Belloiu, Holban și Săhleanu) (7). ~ **F**, Criteriul F. ~ **febril Brown**, vezi Brown. ~ **cu fentolamină**, scădere promptă și apreciabilă (35/25 mmHg), dar de scurtă durată (3-4), a tensiunii arteriale în feocromocitom, după o injecție intravenoasă rapidă de fentolamină (5 mg regină) (10). ~ **ferigei**, Testul Roland, vezi Roland. ~ **FIGLU**, test pentru determinarea deficienței de acid folic, respectiv acid folinic. Normal, acidul folic este redus în tubul digestiv în acid tetrahidrofolinic. Când această reducere este inhibată, catabolismul acidului formilglutamic (FIGLU) este împiedicat, această substanță apărând în urină (19). ~ **fluctuației**, Testul Luria-Delbrück, vezi Luria-Delbrück. ~ **cu fluoresceină**, metodă obiectivă de apreciere a sediului unui obstacol arterial prin observarea — în lumină ultravioletă — a progresiunii fluoresceinei (injecțate intravenos) la nivelul unui șir de papule intradermice histaminice, efectuate de-a lungul membrului în cauză (metoda este utilă de altfel și pentru determinarea timpului de circulație sau pentru stabilirea morții aparente) (10). ~ **de fragilitate capilară**, metodă care, fie prin compresiune (Rumpel-Leede), fie prin succiune (testul cu ventuza) sau ciupirea pielii (Jürgens) evidențiază o eventuală fragilitate capilară. Testul este pozitiv în purpura trombocitopenică și în purpura vasculară (19). ~ **de fragilitate lipo-**

proteică, reacție cu tricloretilen, care explorează stabilitatea cenapselor lipidoprotidice ale plasmiei (de ex. redusă în ateroscleroză) (10). ~ **galactozuriei provocate**, test de explorare funcțională a ficatului, constind din ingestia a 40 g galactoză pură : dacă ficatul funcționează normal, cea mai mare parte a galactozei este reținută și transformată în glicogen, rezultind o foarte slabă galactozurie; dacă ficatul nu funcționează normal, galactozuria este însemnată, proporțională cu întinderea leziunii celulelor hepatice (5). ~ **de generare de trombo-plastină**, Testul Biggs-Douglas, vezi Biggs-Douglas. ~ **glerii cervicale**, transformarea glerii cervicale filante și transparente din prima jumătate a ciclului menstrual în gleră groasă, opacă și aderentă, ce obturează orificiul extern al colului uterin la 2-3 zile după ce ovulația s-a produs (18). ~ **cu glicintriptofan**, Testul Neubauer-Fischer, vezi Neubauer-Fischer. ~ **gustativ**, capacitatea, transmisă ereditar, de a percepe gustul feniltiocarbamidei, folosită ca test în expertiza filiației (23). ~ **de hiperemie reactivă**, metodă de apreciere a deficienței circulației arteriale periferice, prin urmărirea timpului de recolorare a tegumentelor unui membru golit în prealabil de sînge (10). ~ **de hiperlipemie provocată**, probă funcțională constind din urmărirea lipidelor serice simple și complexe după ingestia unui prinz de probă cu grăsimi; în ateroscleroză, lipidele, β -lipoproteinele și turbiditatea (testul Kunkel) rămîn crescute în platou, timp de 3-6 ore (10). ~ **hipervitaminemiei A**, test de măsurare a concentrației sanguine în vitamina A, la 3 și 6 ore după ingestia de 200 000 u.i. Modificări importante se constată în hipotirozilor și hipertirozilor, precum și în nefroze (5). ~ **cu histamină**. 1. Administrarea de 0,04 mg histamină/kilocorp la persoane pe stomacul gol provoacă secreție gastrică (pH în jur de 6). Lipsa de răspuns la testul cu histamină indică prezența anemiei pernicioase (5). 2. Tehnică de apreciere a reacției vasomotorii locale după producerea unei bule intradermice cu histamină (10). 3. Administrată intravenos în cantitate de 0,01-0,025 mg, histamina este slab hipotensivă la normalii și puternic hipertensivă la bolnavii cu feocromocitom (15). ~ **înoculării replicare**, Testul Lederberg, vezi Lederberg. ~ **de inteligibilitate**, probă utilizată în audiometria vocală pentru determinarea procentului de cuvinte înțelese corect de cel examinat (30). ~ **latexului**, tehnică de laborator care folosește particule inerte de polistiren-latex, pentru a pune în evidență, prin reacție de aglutinare, prezența „factorului reumatoid”, factor aglutinant nespecific, care poate fi decelat în poliar-

trita cronică evolutivă (4). ~ **cu optochină**, test utilizat la diferențierea pneumococului de ceilalți coci grampozitivi, bazat pe sensibilitatea marcată a pneumococului față de acțiunea bactericidă a optochinei (3). ~ **de ovulație a frotiului vaginal**, data ovulației corespunde aproximativ zilei cu maximum de acidofilie și picnoză a celulelor vaginale (18). ~ „**petei albe**”, Testul Hallion, vezi Hallion. ~ **cu pitresină**, probă farmacologică bazată pe provocarea unor modificări electrocardiografice cu ajutorul pitresinei în insuficiența coronariană latentă (10). ~ **de postură**, Eritroza de declivitate. ~ **pentru precarența C**, Testul de saturare cu acid ascorbic. ~ **pregnandioluriei**, prezența a peste 1 mg pregnandiol în urină, la 36 ore după ovulație (18). ~ **presor**. 1. Testul Hines-Brown, vezi Hines-Brown. 2. Variante ale testului Hines-Brown, prin alți excitanți: efort, amoniac, adrenalină, bioxid de carbon etc. (10). ~ **de prezumție**, prima parte a examenului bacteriologic din cadrul colimetriei, care stabilește dacă în mediul cercetat (apă, lapte, sol etc.) există germeni care fermentează lactoza. În general se face prin însămînțare în bulion lactozat sau în apă peptonată lactozată, cercetîndu-se prezența fermentației după incubare. Trebuie să fie urmat de testul de confirmare (20). ~ **de psihologic**, probă definită care, după formularea Asociației internaționale de psihotehnică, implică o sarcină de îndeplinit, identică pentru toți subiecții examinați, cu o tehnică precisă pentru aprecierea succesului sau eșecului sau pentru notarea numerică a reușitei (35). ~ **de rezistență capilară**, vezi Proba garoului. ~ **de rezistență globală osmotică**, metodă prin care se evidențiază comportamentul globulului roșu față de soluții saline hipotonice în diferite concentrații. Se folosește în studiul anemiilor hemolitice, în diagnosticul diferențial între un icter hemolitic sau prin alt mecanism (hepatită, obstrucție) (19). ~ **de saturare cu acid ascorbic**, sin.: *Testul pentru precarența C*, administrarea unei doze mari de vitamină C (10 mg/kilocorp) este în mod normal urmată de eliminarea pe cale renală a întregii cantități eliminate; dacă există o lipsă de saturare în acid ascorbic a organelor, atunci cantitatea decelată de urină este mult mai mică (5). ~ **de semnificație**, regulă pentru determinarea măsurii în care o ipoteză (privind parametrul unei colectivități sau o lege de repartiție) este sau nu infirmată de informația adusă prin sondaje. Întregul spațiu de selecție este împărțit în două regiuni: regiunea critică (de respingere) și regiunea de acceptare. Ipoteza va fi respinsă sau acceptată, după cum selecția făcută aparține uneia din

cele două regiuni. Respingerea sau acceptarea se efectuează cu un anumit prag de semnificație ales (7). ~ **stroboscopic**, aprecierea spasmului arterial retinian din boala hipertensivă, prin cercetarea frecvenței la care pot fi văzute limpede imaginile succedate într-un aparat special (stroboscop) (10). ~ **t**, Criteriul t. ~ **de trei mutații adiacente la bacteriofag**, procedeul de determinare a lungimii hărții materialului genetic cuprins într-o schimbare mutațională (17).

Vezi și: Ackroyd, Adson, Aldrich-McClure, Allen-Doisy, Babcock-Lévy, Bachman, Barach, Bartlett, Bierhaus, Biggs-Douglas, Binet-Simon, Bouchard, Braasch, Brachmachari, Braun, Brouha, Bürger, Chabrol, Charonnat, Coombs-Mourant-Race, Coplex, Corner-Allen, Davy, Deen, Dehio, Doisy-Curtis, Dolman, Ehrlich, Ellsworth-Howard, Eustis, Everse-Fremery, Farnsworth, Farris, Ferrier, Flack-Guillaume, Flosdorf, Friedman, Galli Mainini, Gordon-McLeod, Göthlin, Haines, Hallion, Ham, Heller, Henle-Coenen, Hines-Brown, Holmgren, Hoppe-Seyler, Howard, Howell, Knaus, Kunkel, Kveim, Laplace, Lederberg, Legal, Luria-Delbruück, Matas, Meulengracht, Molisch, Moots, Nelson-Mayer, Neubauer-Fischer, Palmer, Pickering, Quick, Robinson-Power-Kepler, Roland, Rorschach, Rosenbach, Schiff, Schilling, Schumm, Sia, Sulkowitch, Stieglitz, Theiler, Tobey-Ayer, Umber-Retzloff, Vedrov, Vollmer, Zeller.

Testicul (lat. *testiculus*). *Testis*. ~ **abdominal**, testicul necoborît, rămas în cavitatea abdominală (1). ~ **ectopic**, testicul care a făcut numai parțial sau nu a făcut de loc coborirea din regiunea lombară în puna scrotală, rămânând în situație anormală în abdomen, pelvis sau în traiectul inghinal (1). ~ **feminizant**, denumire pentru forma de pseudohermafroditism masculin extern cu structură somatică și organe genitale externe de tip feminin (7). ~ **inghinal**, testicul necoborît, rămas în canalul inghinal (1). ~ **inversat**, testicul plasat astfel în scrot încît epididimul este atașat de partea anterioară a glandei (1). ~ **perineal**, testicul situat în afara scrotului, în regiunea perineală (1). ~ **puboserotal**, testicul situat în fața tuberculului pubic (1).

Testis (lat. = testicul), sin.: *Gonadă masculină*, *Testicul*. Glandă reproducătoare masculină, care după maturitatea sexuală devine sursa de producere a spermatozoizilor și a hormonilor sexuali (1).

Testoid (lat. *testis* = testicul + gr. *eidos* = formă). 1. Structură cu aspect asemănător cu cel al testiculului, avînd în special aspectul sidefiu al albuginei, cum este ovarul testoid (1). 2. Hormon steroid cu acțiune androgenă (7).

Testosteron. Hormon testicular responsabil de apariția și dezvoltarea caracterelor sexuale la bărbat și de modificările psihologice care le însoțesc; favorizează anabolismul proteic; inhibează secreția de gonadotrofine hipofizare; împiedică dezvoltarea carcinomului mamar; este util în insuficiența testiculară și în tulburări de climacteriu (13). ~ **propionat**, ester al testosteronului; se administrează intramuscular sau perlingual (13).

Tetanie. Stare de hiperexcitabilitate neuromusculară, trădată prin tulburări senzitive (parestezii, crampe dureroase), motorii (contracturi, mioclonii, spasme, convulsii), trofice etc. Poate fi produsă prin dezechilibre ionice (raportul Ca/K, raportul Ca/P, pH sanguin), prin toxice, prin influențe neurogene. Cele mai importante forme patologice sînt: tetania gastrică (prin alcaloză), tetania isterică, tetania paratiroidiană (prin hipocalcemie), tetania saturnină. Tetania paratiroidiană poate rămîne latentă (spasmofilie) sau se poate manifesta prin crize de tetanie acută cu contractură generalizată, spasm carpopedal, laringospasm, convulsii (la copii); este forma curentă de hipoparatiroidism (7). ~ **a maternității**, formă de tetanie care se manifestă fie în timpul gravidației, fie în perioada de lactație, fără a se putea observa în aceste cazuri leziuni ale glandelor paratiroide (2).

Tetanism. Termen impropriu pentru determinarea stării de tetanie sau de contractură tonică, mai rar tonicoclonică a membrorilor (8).

Tetanizare (gr. *teinein* = a încorda). Stimulare a unui mușchi printr-o serie de excitații rapide, care duc în cele din urmă la apariția unei contracții musculare persistente, tetaniforme (15). ~ **uterină completă**, stare patologică evoluind din tetanizarea uterină incompletă netratată, în care fibra musculară uterină a suferit modificări anatomice ireversibile (18). ~ **uterină incompletă**, anomalie funcțională reversibilă, caracterizată prin dispariția aproape completă a fazelor intercalare, realizată de creșterea progresivă și accentuată a tonusului bazal al musculaturii uterine (18).

Tetanolină. Componentă cu acțiune hemolitică a toxinei tetanice, fără importanță în patogenia tetanosului (3).

Tetanos (gr. *tetanos* de la *teinein* = a încorda). Boală infecțioasă acută provocată de bacilul tetanic; infecția pătrunde în organism prin diverse porți de intrare, în majoritatea cazurilor plăgi murdărite cu pămînt, bacilul rămînînd localizat la poarta de intrare, iar exotoxina fixîndu-se la nivelul sistemului nervos. Se caracterizează prin: trismus, contractură tonică dureroasă generalizată a

mușchilor striaiți pe fondul căreia apar contracțiuni spastice paroxistice de intensitate și frecvență variată, însoțite de febră și alte tulburări generale; evoluție severă, de cele mai multe ori (8). ~ **acut**, formă de tetanos cu incubație scurtă de 5–10 zile, generalizare rapidă, paroxisme frecvente și grave, cel mai adesea marcate prin crize asfixice (8). ~ **auricular**, formă foarte rară de tetanos cefalic, care survine în urma unui traumatism complicat cu infecție a urechii mijlocii; se însoțește de paralizie facială (8). ~ **cefalic**, formă de tetanos, care survine după o plagă a feței situată mai ales pe teritoriul de inervație a nervului trigemen sau facial sau, mai rar, după carie dentară, amigdalectomie sau extracție dentară; se caracterizează prin localizarea contracturilor în regiunea cervico-facială, însoțindu-se de paralizia mușchilor oculomotorii; evoluție de obicei severă, spre generalizare (8). ~ **cerebral**, formă rară de tetanos, caracterizată prin asocierea de tulburări encefalitale și meningiene; acestea survin de la începutul bolii și nu secundar tulburărilor hidroelectrolitice care însoțesc de obicei formele grave (8). ~ **chirurgical**, sin.: *Tetanos postoperator*, formă de tetanos care survine după intervenții operatorii, infecția producându-se fie prin catgutul insuficient sterilizat, fie în urma deschiderii tubului digestiv în cursul operațiilor pe intestin (8). ~ **eronie**, sin.: *Tetanos tardiv*, formă de tetanos care survine la persoane vaccinate sau incomplet imunizate la 2–4 săptămâni după infectare; se caracterizează prin instalarea lentă a unei contracturi de intensitate redusă, fără tendință la generalizare, întreruptă de remisiuni lungi; se însoțește de febră moderată, puls și respirație normale; evoluție spre vindecare în majoritatea cazurilor (8). ~ **discontinuu**, formă atipică și foarte rară de tetanos, în care contractura generalizată lipsește complet sau este abia perceptibilă în pauza dintre crizele paroxistice (8). ~ **frust**, formă ușoară de tetanos, caracterizată prin prezența unei contracturi generalizate de intensitate în general redusă și absența paroxismelor (8). ~ **generalizat**, cea mai frecventă formă clinică de tetanos, întilnită de obicei la persoane neimunizate, în care contractura tonică se extinde la toate grupele importante ale musculaturii striate (8). ~ **hidrofobie**, formă de tetanos cefalic manifestată printr-o disfație dureroasă provocată de contractura mușchilor faringieni; disfația poate fi declanșată chiar la ideea alimentării sau la vederea unui pahar cu apă, ceea ce creează confuzie cu turbarea; evoluție gravă, ducând la moarte prin asfixie (8). ~ **infantil**, tetanos prin infecția plăgii ombilicale (2). ~ **intermitent**, formă de tetanos, caracterizată numai prin prezența

paroxismelor, contractura generalizată lipsind cu desăvârșire (8). ~ **localizat**, formă de tetanos care apare la indivizi cu receptivitate redusă sau parțial imunizați, cu plăgi prost irigate, condiționând o difuziune redusă de toxină (de ex. tetanosul localizat al membrilor) (8). ~ **medical**, formă de tetanos fără poartă de intrare aparentă. Contaminarea s-a putut petrece prin intervenții chirurgicale, prin activarea unor germeni rămași în cicatrice de plăgi vechi (8). ~ **nou-născutului**, sin.: *Tetanos ombilical*, formă gravă de tetanos apărând în legătură cu lipsa de igienă în incizia cordonului ombilical și în îngrijirea plăgii ombilicale a nou-născutului; evoluție foarte gravă cu mortalitate ridicată (8). ~ **oftalmoplegie**, formă rară de tetanos cefalic, caracterizată prin paralizia perechilor a III-a, a IV-a și a VI-a de nervi cranieni; primul este interesat oculomotorul extern, iar ulterior apare trismusul însoțit uneori de tulburarea acomodării prin pareza mușchilor intrinseci ai ochiului (8). ~ **ombilical**, Tetanosul nou-născutului. ~ **parțial**, formă de tetanos care interesează o anumită parte a corpului; poate fi cefalic, al membrilor (tip monoplegic, paraplegic) (2). ~ **post-abortum**, sin.: *Tetanos puerperal*, formă gravă de tetanos care apare după manevre abortive septice; evoluează supraacut către un sfârșit letal (8). ~ **postoperator**, Tetanos chirurgical. ~ **puerperal**, Tetanos *post-abortum*. ~ **recidivant**, formă clinică de tetanos în care simptomele bolii revin după luni sau ani la un fost bolnav de tetanos; mai puțin accentuată decât la prima apariție, se explică prin lipsa imunității și persistența bacilului tetanic în plagă, de unde produce noi cantități de toxină (8). ~ **splanhnie**, formă de tetanos consecutivă unei inoculări viscerale (intestin, rect, vagin, uter), având drept caracter esențiale crize de sufocare cu spasm glotic, provocate de cele mai mici tentative de deglutiție, și cianoză a feței, moartea producându-se prin asfixie sau sincopă (2). ~ **subacut**, formă clinică de tetanos cu incubatie relativ lungă de peste 7 zile și generalizare lentă în 2–5 zile, prezentind contractură tonică generalizată, dar cu paroxisme rare; evoluție prelungită în 2–6 săptămâni, în majoritatea cazurilor spre vindecare (8). ~ **supraacut**, formă clinică foarte gravă de tetanos cu incubatie scurtă (3–5 zile), generalizare în câteva ore, paroxisme frecvente, hiperpirexie, tahisfigmie, moarte prin asfixie în 1–2 zile (8). ~ **tardiv**, Tetanos cronic. ~ **traumatic**, formă de tetanos în care infectarea s-a produs în urma unui traumatism, care a permis contaminarea cu apă din pământ (2).

Vezi și: Rose.

Tetanospasmină. Componenta cu acțiune neurotoxică a toxinei tetanice, răspunzătoare de sindromul tetanic (3).

Tetieră. Piesă accesorie la fotoliile dentare pe care se sprijină regiunea occipitală a capului bolnavului, în diferitele tratamente stomatologice. Prezintă o articulație complexă, adaptându-se la poziția dorită (38).

Tetra- (gr. *tetra* = 4). Element de compunere cu sensul: alcătuit din 4 părți (32).

Tetrabrachius (*tetra-* + lat. *brachium* = braț). Monstru care prezintă 4 membre superioare (2).

Tetracaină. Anestezic local de suprafață și de infiltrație (13).

Tetracheirus (*tetra-* + gr. *cheir* = mână). Monstru având 4 mâini (1).

Tetraciclina. Antibiotice bacteriostatice cu sferă largă de acțiune, asemănătoare din punct de vedere chimic și produse de diferite specii de *Streptomyces*. Cele mai importante antibiotice din acest grup sint: clortetraciclina produsă de *S.aureofaciens*, oxitetraciclina produsă de *S.rimosus*, dimetilclortetraciclina produsă de *S.aureofaciens*. Tetraciclinae sint mai active și mai stabile la pH acid. Spectrul lor de acțiune se extinde asupra germeilor grampozitivi, unii germeni gramnegativi, rickettsii, virusuri mari, unele protozoare (3).

Tetraclorotenă. Antihelmintic activ în ankilostomiază și necatoriază (13).

Tetraclorometan. Tetraclorură de carbon.

Tetraclorură. Combinație a carbonului conținând 4 atomi de carbon (5). ~ de carbon, sin.: *Tetraclorometan*, CCl_4 , lichid incolor, cu miros eteric, neinflamabil. Este utilizat ca dizolvant al grăsimilor, la fabricarea lacurilor și a insecticidelor și în tratamentul ankilostomiază și al altor boli parazitare (5). ~ de etilen, substanță cu proprietăți antihelmintice folosită în tratamentul ankilostomiază și al altor boli parazitare. Este mai puțin toxică decât tetraclorura de carbon, căpătând în prezent o utilizare mai largă în terapia antihelmintică (31).

Tetradactilie (*tetra-* + gr. *daktylos* = deget). Stare caracterizată prin 4 degete la unul sau mai multe membre (1).

Tetradă. 1. Grupare alcătuită din 4 entități similare sau înrudite (sin.: *Tetralogie*) (32). 2. Grupare de 4 elemente cromozomiale formate în timpul meiozei (32). 3. Grupare patrată de microorganisme rezultată din diviziunea în două planuri a unor coci. Cu 4 celule, tetradă este de puterea I; cu 16 celule este de puterea a II-a (32).

Vezi și: Fallot.

Tetradecilsulfat de sodiu. Detergent anionic cu acțiune iritantă locală, folosit în injecții

intravenoase, pentru sclerozarea și obliterarea venelor varicoase (14).

Tetraetilamoniu. Sare cuaternară de amoniu cu acțiune ganglioplegică slabă și efecte nedorite importante; puțin utilizat terapeutic (13).

Tetrahidropirol. Pirolidină.

Tetraholozide. Holozide formate prin condensarea a 4 molecule cu monozaharide (5).

Tetralogie. Vezi Tetradă.

Tetrametilendiamină. Putresceină.

Tetramitus mesnili. Vezi *Chilomastix*.

Tetrapareză (*tetra-* + gr. *pareisis* = slăbire). Diminuarea forței musculare în cele 4 membre (27).

Tetraplegie (*tetra-* + gr. *plege* = lovitură), sin.: *Cvadriplegie*. Paraliză, mai mult sau mai puțin completă, a celor 4 membre (27).

Tetraploid. Set cromozomial conținând de 4 ori numărul haploid de cromozomi al speciei. La secară, setul haploid de cromozomi în celulele reproducătoare este de 7, în celulele somatice diploide de 14, iar în soiurile tetraploide de 28 cromozomi. În cultura plantelor, tetraploidizarea constituie o metodă de obținere a unor varietăți avantajoase (17).

Tetratrichomonas. Tricomonade (paraziți din genul *Trichomonas*) prevăzute cu 4 flageli anteriori (31).

Tetravaccin. Vaccin conținând 4 componente profilactice diferite. Se cunoaște tetravaccinul diftero-tetano-pertussis-polio inactivat, folosit în unele țări (3).

Tetrazini. Semnul ~, modificare a tonusului musculaturii cefei determinind o retroflexiune a capului observată în paraliză generală progresivă (35).

Tetroze. Monozaharide cu 4 atomi de carbon în moleculă (5).

Textiform (lat. *textilis* = țesut, împletit + *forma* = formă). Reticular, formind o rețea (1).

Textoblastic (lat. *textilis* = țesut, împletit + *blastos* = germen). Formind un țesut regenerativ (1).

Textor. **Incizia** ~, incizie pentru abordarea genunchiului pe cale anterioară; pornește de la interlinia articulară externă, merge pe marginea externă a rotulei, ocolește rotula pe dedesubt și apoi urmează direcția interliniei articulare interne (24). **Operația** ~, rezecție de genunchi prin incizie Farabeuf-McAuslander, cu secțiunea tendonului rotului (24).

Textură (lat. *textura* = țesătură). În biofizică, ordonarea anizometrică a lanțurilor moleculare (6).

Tezaurismoză (von Gierke), sin.: *Boală de acumulare*. Denumire care înglobează un grup de boli dismetabolice, caracterizate prin depozitarea în celulele organismului a unor produși

intermediari ai metabolismului lipidic și glu-cidic. În acest grup sînt cuprinse: idiopia amaurotică, glicogenoza von Gierke, boala Nieman-Pick, boala Gaucher, boala Hand-Schüller-Christian (27).

Th. Simbolul toriului (5).

Thalamencephalon (*thalamus* + gr. *enkephalos* = creier). *Thalamus*.

Thalamus (lat. *thalamus* = cameră interioară), sin.: *Talamus*, *Thalamencephalon*. Masă de substanță cenușie situată la baza creierului, dezvoltată din peretele veziculei ventriculului al III-lea; partea sa posterioară este numită *pulvinar*. Format din mai multe grupe nucleare, talamusul trimite fibre de proiecție la ariile senzoriale primitive ale scoarței cerebrale și primește fibre din toate părțile scoarței fiind legat de asemenea cu *tegmentum mesencephali*. Este locul de sinapsă precorticală a tuturor căilor senzoriale și senzitive (1).

Tham. Trometanol.

Thebesius, Adam Christian, 1686—1732. **Foramina venarum minimarum thebesii**, orificii mici situate în peretele atriului drept al inimii și prin care se varsă singele colectat prin venele Thebesius (1). **Valvula** ~, *Valvula sinus coronarii*.

Theca (lat. = teacă), sin.: *Teacă*. Structură anatomică în formă de teacă; înconjură o altă formațiune (1). ~ **folliculi**, capsula foliculului ovarian în creștere sau matur, formată dintr-o pătură celulară vasculară internă — tunica internă și o pătură fibroasă externă — tunica externă (1).

Theile, Friedrich Wilhelm, 1801—1879. **Calota aponevrotică** ~, *Galea aponevrotica*. **Sinusul** ~, *Sinus transversus pericardii*.

Theiler, Max. **Testul** ~, test de protecție cu ser de convalescent, aplicat la șoarece; poate servi ca diagnostic retrospectiv în febra galbenă (8). **Vaccinul** ~, vaccin antiamaril viu preparat cu ajutorul tulpinii neurotrope a virusului de febră galbenă, obținut de Max Theiler prin adaptare la creierul de șoarece (22).

Thenar (gr. = palma mîinii), sin.: *Eminența tenară*. Proeminență a palmei, corespunzînd bazei degetului mare, ocupată de o parte din mușchii care deservesc acest deget; spațiul fascial respectiv este despărțit de loja palmară mediană prin septul palmar lateral (1).

Theobroma cacao. Arbore din familia *Sterculiaceae*; semințele — boabele de cacao — conțin ulei gras, teobromină, urme de cafeină și substanțe tanante; se folosesc pentru prepararea untului de cacao și a ciocolatei (14).

Theodore. **Semnul** ~, semn considerat caracteristic în rubeolă, manifestat prin tumefierea aproape generalizată a ganglionilor limfatici periferici, începînd cu cei angulomaxilari;

poliadenopatia se instalează în perioada de invazie și se menține în perioada eruptivă, uneori chiar după ștergerea exantemului (8).

Thibièrge-Weissenbach (Thibièrge, Georges; Weissenbach, R. J.). **Sindromul** ~, sin.: *Sclerodermia calcarea*, formă de sclerodermie în care se formează concrețiiuni calcare subcutanate (12).

Thiemann. **Operația** ~, procedeu de dener-vare vezicală pe cale sacrococcigiană, constînd din rezecția nervilor hipogastrici și pelvieni (11). **Sonda** ~, sondă conică de cauciuc sau de material plastic, cu virful cudad, prevăzută cu orificiu lateral, folosită pentru sondaj vezical la bărbat (11).

Thiersch, Karl, 1822—1895. **Grefa** ~, sin.: *Grefa Ollier-Thiersch*, grefă de piele liberă despicată, tăiată în formă de panglică sau lambou (11).

Thieu. **Semnul** ~, în fractura extremității inferioare a radiusului, exagerarea plicii interne a gîtului mîinii (24).

Thoma-Zeiss (Thoma, Richard; Zeiss, Carl, 1816—1888). **Camera** ~, una din primele camere de numărare elementele celulare ale singelui la microscop (19).

Thomala. **Boala** ~, vezi Spasm de torsiune.

Thomas, André. **Atrofia lamelară** ~, formă de atrofie cerebeloasă primitivă cîștigată, care interesează în special lamelele paleocerebelului cu degenerarea celulelor Purkinje (27). **Probele de pasivitate** ~, probe pentru punerea în evidență a hipotoniei în cadrul sindromului cerebelos: se scutură ambele atrebrațe și se constată exagerarea amplitudinii mișcărilor pasive ale mîinii de partea bolnavă. Manevre similare pot fi executate la toate segmentele (27).

Thomas, Hugh Owen, 1834—1891. **Atela** ~. 1. Atelă de imobilizare în extensiune a membrului inferior, formată dintr-un cadru metalic cu un inel superior de sprijin la rădăcina membrului. Bolnavul poate călca pe această atelă, sprijinul descărcîndu-se pe ischion și pubis (24). 2. Atelă posterioară din lemn a membrului inferior, care se întinde pînă în regiunea toracică de care este prinsă cu ajutorul unor chingi (24). **Procedeu** ~, reducerea luxației scapulohumerale cu ajutorul tracțiunii elastice aplicate continuu asupra membrului superior în abducție (24). **Redresorul** ~, aparat folosit în corectarea ortopedică a picioarelor strîmbe congenitale, alcătuit dintr-o pirghie cu două bare, între care se prinde piciorul (24).

Thomas, P. K. **Tehnică** ~, metodă de echilibrare ocluzală al cărei prim obiectiv este asigurarea articulației caninilor superiori, astfel ca mișcările de propulsie și lateralitate ale mandibu-

lei să fie reglate prin intermediul reflexelor proprioceptive ale acestor dinți (39).

Thompson-Gorelik (Thompson, S. A.; Gorelik, A.). **Procedeu** ~, procedeu de ameliorare a vascularizației miocardice, prin crearea unei pericardite adezive cu ajutorul pudrajului cu talc (11).

Thomsen, Asmus Julius, 1815—1896. **Boala** ~, sin.: *Miotonie congenitală*, sindrom miotonic asociat cu pseudohipertrofii musculare care dau bolnavului un aspect athletic (27).

Thomson, A. **Sindromul** ~, vezi Poikilodermie.

Thomson, Frederick Holland, 1867—1938. **Semn**ul ~. 1. În epicondilită, supinația pumnului strâns produce durere, în timp ce pronția cu degetele întinse nu o provoacă (4). 2. În sciatică, flexiunea dorsală a piciorului — coapsa fiind flectată în unghi drept în articulația șoldului, iar gamba în unghi de 150° — produce dureri caracteristice (4).

Thoracocelosehisis (*thorax* + gr. *koilos* = cavitate + *schisis* = diviziune), sin.: *Thoracogastroschisis*. Fisură congenitală a toracelui și abdomenului (1).

Thoracoecylosis (*thorax* + gr. *kyllosis* = schilodire). Termen pentru deformarea congenitală a cutiei toracice (1).

Thoracoecyrtosis (*thorax* + gr. *kyrtosis* = ghebos). Termen pentru curbura anormală, excesivă a toracelui sau proeminența anormală a cutiei toracice (1).

Thoracodelphus (*thorax* + gr. *adelphos* = frate). *Thoradelphus*.

Thoracodidymus (*thorax* + gr. *didymos* = geamăn). *Thoracopagus*.

Thoracogastrodidymus (*thorax* + gr. *gaster* = stomac + *didymos* = geamăn). Făt lipit cu fratele său geamăn prin torace și abdomen (1).

Thoracogastroschisis (*thorax* + gr. *gaster* = stomac + *schisis* = diviziune). *Thoracocelosehisis*.

Thoracomelus (*thorax* + gr. *melos* = extremitate). Monstru caracterizat printr-un membru parazit atașat de torace (1).

Thoracopagus (*thorax* + gr. *phagos* = care este fixat), sin.: *Thoracodidymus*. Făt lipit cu fratele său geamăn prin torace sau regiunile epigastrice (1). ~ *parasiticus*, frate geamăn, mai mult sau mai puțin parazit, unit prin torace sau regiunea epigastrică de celălalt frate (1). ~ *tribrachius*, grup de gemeni toracopagi, având două din cele 4 membre superioare coalescente (lipite) (1). ~ *tripus*, grup de gemeni toracopagi, având două din cele 4 membre inferioare coalescente (1).

Thoradelphus (*thorax* + gr. *adelphos* = frate), sin.: *Thoracodelphus*. Monstru dublu,

având un cap, două brațe și 4 picioare, corpurile fiind unite deasupra ombilicului (1).

Thorax (gr. torace), sin.: *Torace*. Porțiunea trunchiului situată deasupra diafragmului și dedesubtul gâtului; este mărginită de diafragm inferior, de coaste și stern în față, de coaste și porțiunea toracică a coloanei vertebrale în spate și superior de structurile din partea inferioară a gâtului. Cuprinde pe laturi cele două regiuni pleuropulmonare, iar la mijloc mediastinul cu inima, vasele mari, esofagul, traheea, canalul toracic și lanțurile simpatice paravertebrale (1).

Thormayer. **Punga** ~, pungă ascitică persistentă în peritonita tuberculoasă în hemiabdomenul stâng, în timp ce ansele intestinale sînt atrase spre dreapta (34).

Thörner. **Grade** ~, grade folosite pentru aprecierea acidității laptei. Un grad Thörner corespunde acidității neutralizate de 1 ml NaOH 0,1 n la 100 ml lapte. Laptele are în mod normal 18—22° Thörner (20).

Thorsen-Björök. **Sindromul** ~, Carcinoid. **Thorton-Bond**. **Metoda** ~, metodă de tratament al chistului hidatic prin incizie urmată de sutură fără drenaj (34).

Thost-Unna. **Boala** ~, Keratodermie palmo-plantară simetrică familială.

Thymus (gr. *thymos*), sin.: *Timus*. Organ situat în mediastinul antero-superior. Se dezvoltă pînă în al 2-lea an de viață, după care rămîne staționar pînă la 14 ani, cînd se atrofiază și se transformă mai mult sau mai puțin în grăsime. Este format din lobuli mari, compuși din țesut limfatic, în care se găsesc corpi mici concentrice, rămășițe ale structurilor epiteliale sau corpusculi timici (1).

Thymus serpyllum, sin.: *Cimbrișor*. Plantă din familia *Labiatae* conținînd un ulei esențial bogat în compuși fenolici, hidrocarburi ciclice și terpenoide; are acțiune expectorantă, spasmolitică și antiseptică, fiind folosit în afecțiuni ale căilor respiratorii (13). ~ *vulgaris*, sin.: *Cimbru*, plantă din familia *Labiatae* conținînd un ulei esențial bogat în timol, carvacrol, terpenoide și materii tanante; are acțiune expectorantă și stomahică, iar uleiul este folosit ca antihelmintic (13).

Thyroid-stimulating hormone (engl.), abreviat TSH. Hormonul tireotrop hipofizar (Tireotrop) (15).

Thysanotrix. *Desmothryx*.

Ti. Simbolul titanului (5).

Tialbarbital. Tiobarbituric cu acțiune de foarte scurtă durată; este folosit ca narcotic, în injecții intravenoase (14).

Tiamazol, sin.: *Metimazol*. Compus tioamidic activ în hipertiroidism (13).

Tiamilal sodiu. Derivat tiobarbituric cu durată de acțiune foarte scurtă, folosit ca narcotic (13).

Tiaminază. Enzimă care catalizează hidroliza tiaminei, liberând cele două cicluri: pirimidinic și tiazolic. Este prezentă la unele microorganisme și la pești; la om a fost pusă în evidență în fecale, fiind considerată ca originară din flora intestinală (5).

Tiamină. Vitamină B₁.

Tiaminfosforilază. Tiaminkinază.

Tiaminkinază, sin.: *Tiaminfosforilază.* Enzimă care catalizează transferul pirofosfatului de la adenzin trifosfat la tiamină. Este prezentă în eritrocitele nucleate, în ficat și mucoasa intestinală (5).

Tiaminpirofosfat. Cocarboxilază.

Tiazol. C₃H₃NS. Heterociclu cu 5 atomi. Lichid incolor sau ușor galben, cu miros neplăcut, caracteristic. Este utilizat pentru o serie de sinteze organice de substanțe heterociclice: derivații tiazolici (sulfatiazolul, tiazolidinele etc.) (5).

Tibia (lat. = fluierul piciorului). Vezi Tabelul oaselor. ~ *rugosa* (La Cava), Periostită tibială.

Tic (fr.). Mișcare involuntară a unor grupuri musculare separate, de obicei aceleași, care se produce repetat, intempestiv și rapid, are aspect intențional și poate fi stăpinită temporar prin voință (35). ~ *dureros al feței* (Trousseau), Boala Fothergill, vezi Fothergill. ~ *psihic* (Brissaud), tic generat de idei cu conținut obsesiv (27). ~ „salaam”, diskinezie descrisă la copii, survenind sub formă de accese, în care capul este animat de mișcări de mare frecvență, amintind gestul de salut. Poate constitui uneori o manifestare epileptică (epilepsie diskinetică) (27). ~ *somnului*, sin.: *Jactatio capitis nocturna*, *Ritmia somnului*, tic care apare la copii, caracterizat prin mișcări de lateralitate ritmică ale capului și uneori ale trunchiului ce apar numai în momentul adormirii. I se atribuie o origine nevrotică (27).

Tidal drainage (engl.), sin.: *Drenaj prin flux-reflux*. Sistem de sifonaj intermitent cu declanșare automată, care umple vezica urinară în scopul evacuarii urinei, combaterii reziduuului vezical și obținerii mai rapide a unei vezice automate (26).

Tierny. Operația ~, corectarea degetului în ciocan prin osteotomie metafizică distală a primei falange și introducerea bontului diafizar într-un lăcaș creat pe fața dorsală a epifizei, astfel încât această epifiză se rotează plantar cu 90° (24).

Tiersch. Grefe ~, transplantele epidermice, libere, care se recoltează cu briciul sau cu dermatomul și se folosesc pentru acoperirea plas-

tică a unor suprafețe sîngerinde întinse (38). **Operația** ~, cură chirurgicală a prolapsului rectal prin rectopexie și miografia ridicătorilor anali și rectoplicatură anterioară și posterioară (11).

Tietilpiperazină. Compus de sinteză cu acțiune antiemetică prin mecanism central (14).

Tietze, Alexander, 1864–1927. Sindromul ~, sindrom caracterizat prin tumefierea dureroasă a cartilajelor condrocostale ale coastelor a 3-a și a 4-a, de etiologie necunoscută (34).

Tiftită (gr. *typhlon* = cec + *-ită*). Afecțiune inflamatorie a cecului, determinată de procese locale endogene (colite infecțioase sau parazitare) sau exogene (apendicite, peritonite, anexite), manifestându-se prin dureri abdominale, tulburări dispeptice și uneori modificări ale scaunului (16).

Tiflocolită (gr. *typhlon* = cec + *kolon* = intestin gros + *-ită*). Colită cu localizare predominantă cecală (16).

Tiflomegale (gr. *typhlon* = cec + *megas* = mare). Hipertrofia cecului sub influența unei alimentații vegetale abundente (16).

Tiflopedagogie. Vezi Defectologie.

Tiflosigmoidostomie (gr. *typhlon* = cec + *sigmoid* + *stoma* = gură). Anastomoză între cec și sigmoid (11).

Tiflostomie (gr. *typhlon* = cec + *stoma* = gură). Deschiderea chirurgicală a cecului la piele (11).

Tiflotomie (gr. *typhlon* = cec + *tome* = tăiere). Incizie chirurgicală a cecului (11).

Tifobaciloză (*tifos* + lat. *bacillus* = bastonaș + *-oză*). Manifestare a primoinfecției tuberculoase, caracterizată prin febră ciclică și stare pseudotifoidă (34).

Tifoidă (*tifos* + gr. *eidos* = formă). Febră tifoidă.

Tifoidetă. Febră tifoidă ușoară (8).

Tifon. Tesătură de bumbac, conținând 24–28 fire/cm², pregătit special pentru a fi cât mai hidrofil (11).

Tifos (gr. *typhos* = sfirșeală), sin.: *Tifus*. Alterarea particulară a stării generale a bolnavilor în perioada de stare a anumitor boli infecțioase, în primul rând a febrei tifoide și tifosului exantematic, caracterizată prin adinamie, torpoare, somnolență (8). ~ **abdominal**, Febră tifoidă. ~ **amaril**, Febră galbenă. ~ **de căpușă al Africii de Sud**, rickettsioză descrisă în sudul continentului african, transmisă prin căpușa *Haemophysalis leachi*, cu tablou clinic asemănător febrei butonoase (8). ~ **de căpușă al Asiei de nord**, sin.: *Rickettsioză siberiană de căpușă*, *Ixodorickettsioză asiatică*, infecție provocată de o rickettsie din subgrupul *Dermacentrozenus sibiricus*, transmisă prin căpușele *Ixodes persulcatus*, *Dermacentor silvarum*,

Haemophysalis caninum, întâlnită în Siberia, cu tablou clinic asemănător febrei butonoase sau celorlalte feluri de tifos prin căpușă (8). ~ de căpușă indian, rickettsioză provocată de rickettsii din subgrupa *Dermacentroexenus*, întâlnită în India, transmisă prin căpușă *Rhipicephalus sanguineus*; are o evoluție clinică asemănătoare febrei butonoase (8). ~ de corabie, Tifos murin. ~ endemic, Tifos murin. ~ epidemie, Tifos exantematic. ~ eritematos, Leptospiroză cu *Leptospira grippityphosa*. ~ european, Tifos exantematic. ~ exantematic, sin.: Febră ataxică, Febră exantematică, Febră malignă, Febră pătată epidemică, Febră pătată de păduche, Febră peteșială, Tifos epidemic, Tifos european, Tifos exantematic al Lumii Vechi, Tifos istoric, Tifos de lagăr, Tifos de păduche, Tifos pătat, Tifos de război, boală infecțioasă gravă, acută și epidemică, provocată de *Rickettsia prowazeki* și transmisă de la om la om prin intermediul păduchelui de corp, de cap sau pubian, răspândită în special în regiunile temperate și reci, în zone de aglomerație și la persoane cu igienă defectuoasă. După o incubatie de 12–14 zile apar brusc: febră mare, frisoane, cefalee, dureri musculare, congestia feței și a conjunctivelor, agitație, neliniște, uneori delir, stare tifică, febră în platou (în perioada de stare), exantem caracteristic peteșial cu aspect de „cer înstelat” (între a 4-a și a 7-a zi de boală), tulburări circulatorii cu insuficiență vasculară periferică și semne de suferință miocardică; se însoțește de leucocitoză cu neutrofilie și creșterea ureei sanguine (8). ~ exantematic al Lumii Noi, Tifos murin. ~ exantematic al Lumii Vechi, Tifos exantematic. ~ exantematic sporadic, sin.: *Boala Brill-Zinsser*, forma de tifos exantematic cea mai frecvent întâlnită actualmente, în care îmbolnăvirile apar izolate (în afara oricărei epidemii) și de obicei la persoane în vîrstă, care au mai suferit în trecut de tifos exantematic; clinic prezintă o evoluție ușoară, atipică sau frustă, cu perioadă febrilă mai scurtă (7–10 zile), febră moderată, fenomene toxice atenuate, stare generală ușor alterată, erupție discretă, în general maculară (8). ~ istoric, Tifos exantematic. ~ de Kenya, varietate de tifos de căpușă provocată de *Rickettsia conori* și transmisă prin căpușă *Rhipicephalus sanguineus* (8). ~ laevisimus, Febră tifoidă abortivă. ~ de lagăr, Tifos exantematic. ~ prin larve de acarieni, denumire generică pentru grupul de rickettsioze transmise prin larve de acarieni; cea mai importantă este tifosul tsutsugamushi (8). ~ marocan, Febră butonoasă. ~ mexican, Tifos murin. ~ murin, sin.: Febră pătată de corabie, Febră pătată de purice, Febră pătată de șobolan, Tabardillo, Tifos de

corabie, Tifos endemic, Tifos exantematic al Lumii Noi, Tifos mexican, Tifos nautic de Toulon, Tifos de purici, Tifos urban de Malaya, boală infecțioasă răspândită pe toate continentele, provocată de *Rickettsia mooseri*, transmisă de la șobolan la om prin intermediul puricelui de șobolan. După o incubatie de 6–14 zile, se manifestă prin debut brusc, febră care durează 8–12 zile, cefalee, mialgii, adinamie, erupție maculoasă, mai rar peteșială (8). ~ nautic, Febră galbenă. ~ nautic de Toulon, Tifos murin. ~ de păduche, Tifos exantematic. ~ pătat, Tifos exantematic. ~ pulmonar, Febră Q. ~ de purici, Tifos murin. ~ de război, Tifos exantematic. ~ recurent, Febră recurentă. ~ de São Paulo, Febră pătată a Munților StIncoși. ~ tropicai, Febră galbenă. ~ tsutsugamushi, sin.: Febră fluvială de Japonia, Febră de Islanda, Febră de Kedani, Febră de molie, Scrub-tifus, Tifos de tușișuri, Tsutsugamushi, boală infecțioasă și epidemică răspândită în Asia de Răsărit, Australia, India, provocată de infecția cu *Rickettsia orientalis* (*Rickettsia tsutsugamushi*), transmisă la om prin intermediul larvelor de trombiculide. Se caracterizează prin apariția după o incubatie de 10–12 zile, a unui afect primar urmat de escară la nivelul porții de intrare cutanată, însoțit de o erupție maculopapuloasă care durează 14–18 zile (8). ~ de tușișuri, Tifos tsutsugamushi. ~ urban de Malaya, Tifos murin. ~ de vară, Febră butonoasă. ~ zoolic, denumire generică pentru grupul de rickettsioze cu rezervor de virus extrauman și cu vector diferite căpușe; se referă la toate tipurile de tifos, în afara celui exantematic (8).

Tifus (lat. *typhus* din gr. *thyphos* = sfîrșeală). Tifos. ~ polonies, febră tifoidă cu erupție lenticulară, generalizată prin embolii capilare (8).

Tigmanestezie (gr. *thigma* = pipăit + *an-* + *aisthesis* = percepere). Denumire pentru anestezia tactilă (26).

Tigroid (gr. *tigroides* = vîrgat, tigrat). Termen folosit pentru masa de substanțe cromofile dintr-o celulă nervoasă (1).

Tigroliză. Dezintegrarea substanței cromofile într-o celulă nervoasă (1).

Tilbury-Fox. Impetigo ~, Impetigo contagios, vezi Impetigo.

Tilia *platyphylos*, sin.: *Tei*. Plantă din familia *Tiliaceae*; inflorescențele, cu sau fără bractee, conțin un ulei esențial, mucilagii, saponine și glicozide flavonice; are acțiune sudorifică, expectorantă, spasmolitică și calmantă (13).

Tiling-Wernicke. Sindromul ~, sindrom caracterizat prin paralizia disociată a mișcărilor

oculogire, mișcările voluntare fiind abolite, iar cele automaticoreflexive, conservate (27).

Tillaux. **Extensiunea** ~, extensiune continuă indirectă, în care benzile adezive se aplică sub nivelul fracturii (24). **Manevra** ~, manevră de explorare clinică a aderenței unui cancer mamar la planurile profunde prin căutarea mobilității acesteia la planul mușchiului pectoral respectiv, relaxat și contractat (11). **Semnul** ~, diformitate caracteristică, în baionetă, întilnită în fractura Pouteau-Colles, în care axul mîinii este deviat sub un unghi obtuz, deschis în afară, ceea ce atrage proeminarea stiloidei cubitale (24).

Timbru (fr. *timbre*). Calitate particulară fiecărei voci; este determinată de numărul de sunete armonice care însoțesc sunetul fundamental întărit de rezonatorii vocali (30).

Timectomie (*timus* + gr. *ektome* = excizie). Extirparea chirurgicală a timusului (11).

Timidin-5'-fosfat, sin.: *Acid timidilic*. Nucleotid dezoxiribonucleic derivat de la timină, constituit din timidină și acid fosforic. În organism este sintetizat pe seama acidului uridilic, prin metilarea inelului pirimidinic (în prezența acidului tetrahidrofolic) și reducerea pentozei nucleozidice (5).

Timidină. Nucleozid constituit din timină și dezoxiriboză. Este precursorul nucleotidului timidin-5'-fosfat, component caracteristic al acidului dezoxiribonucleic (5).

Timie (gr. *thymos* = minte, spirit). Afecțiivitate.

-**timie** (gr. *thymos* = minte, spirit). Sufix care introduce în termenii compuși referirea la starea mintală, raționament, „suflet” (32).

Timină, sin.: *5-Metiluracil*. $C_5H_6N_2O_2$. Derivat al pirimidinei, bază organică componentă a acidului timidilic (dezoxinucleotid); este pusă în libertate în cursul hidrolizei acidului dezoxiribonucleic (5).

Timo- (gr. *thymos* = timus sau minte, spirit). Element de compunere care introduce în termeni referirea la timus sau la o stare psihică (32).

Timocit (*timus* + gr. *kytos* = celulă). Celulă de tip limfocit din timus; are o origine probabil epitelială (endodermală) și competență imunologică (7).

Timol. Alchilfenol obținut din *Thymus vulgaris*; se utilizează ca antiseptic în inhalării, gargarisme, pulverizații și în stomatologie în tratamentul plăgilor dentinare; este și vermifug indicat în teniază și oxiuiază (13).

Timoleptie (*thymos* = minte, spirit + *lepsis* = fixare). Substanță antidepressivă din grupa imipraminei (14).

Timom. Termen generic pentru tumorile timusului (7).

Timopatie (*timus* + gr. *pathos* = boală). Afecțiune a timusului (2). ~ **atrofică**, involuție postinfecțioasă a timusului prin hiperplazia țesutului conjunctiv (atrofie scleroasă); este vorba de o atrofie precoce și nu de involuția fiziologică a glandei (2). ~ **sifilitică**, manifestare observată în sifilisul congenital constând din leziuni scleroase cu atrofie sau din așa-numitele abcese Dubois, în care pot fi puse în evidență spirochete palide (2). ~ **tuberculoasă**, formă de timopatie caracterizată anatomopatologic prin infiltrat epitelioidoplasmocitar cu reacție sclerogenă și hialinizări (2).

Temp (lat. *tempus*). Perioadă de durată care corespunde unei acțiuni sau unui eveniment (32). ~ **de amestec alveolar**, sin.: *Tempul de mixtură alveolară*, test dinamic care cercetează modul în care se face distribuția intrapulmonară a gazului inspirat și deci timpul necesar pentru a se face schimbul gazului rezidual. Valoarea normală este 50–110 sec.; crește în emfizem și stenoza bronșică (10–12 min.) (prelungirea reflectă insuficiența ventilației interne). Poate fi crescut și în ventilația paradoxală sau cînd există zone slab ventilate (obstrucția unei bronhii lobare) (34). ~ **de amestec intrapulmonar**, timpul necesar pentru a se obține distribuția omogenă a unui gaz inert în aerul pulmonar (34). ~ **de circulație**, durata necesară singelui pentru a parcurge un anumit sector circulator; se determină prin introducerea intravenoasă a unei substanțe și decelarea ei în punctul terminus ales, prin modificări subiective (gust, vasodilatație, miros) sau obiective (tulburări respiratorii, coloranți, substanțe radioactive). Tempul de circulație pulmonară este în medie de 6 sec., cel al circulației totale între 12 (braț-cap) și 25 sec. (braț-braț) (10). ~ **de coagulare**, unul dintre testele cele mai uzuale în sindroamele hemoragice. Spre deosebire de timpul de sîngerare, utilizează singele total, în absența factorilor tisulari. Metoda cea mai răspîdită, pe lamă, este foarte neprecisă; mai precisă este metoda cu 3 eprubete, metoda Lee-White. Tempul de coagulare este prelungit în hemofilia clasică, deficiența de factor IX, deficiența de PTA, sindromul Hageman, hipoprotrombinemie, afibrinogenemie, hiperheparinemie (19). ~ **de expunere**, timpul în care se execută expunerea unui film radiologic. Cu cit acest timp este mai scurt, cu atît imaginea radiografică este mai netă (36). ~ **de generare**, suma timpului de mitoză și a timpului intermitotic sau de repaus al celulelor pe cale de proliferare (19). ~ **intermitotic**, sin.: *Faza de repaus intermitotică*, *Interfază*, *Interkinesis*, *Kariostasis*, fază de repaus care urmează procesului de mitoză și în care are loc sinteza acidului dezoxiribonucleic (19).

~ de înjumătățire biologic, sin.: *Timp de semidispariție radioactivă*, timpul în care concentrația inițială de substanță radioactivă scade la jumătate în organism sau la nivelul organului critic acumulator. Se determină cu elemente sau substanțe radioactive (6). ~ de înjumătățire efectiv, durata acțiunii unui element radioactiv introdus în organism, care poate fi calculat din timpul de înjumătățire biologic și timpul de înjumătățire fizic (6). ~ de înjumătățire fizic, sin.: *Durată de înjumătățire, Perioadă de înjumătățire, Perioadă radioactivă*, timpul în care se dezintegrează jumătate din numărul nucleelor atomice ale unui element radioactiv. Variază de la durate de ordinul milionimilor de secundă la miliarde de ani (6). ~ de latență, timpul scurs de la aplicarea unui excitant pînă la obținerea unui răspuns perceptibil din partea sistemului excitat (6). ~ de mixică alveolară, Timpul de amestec alveolar. ~ de muncă, durata calculată în ore a unei zile de lucru, fixată prin legislația muncii (9). **Timpii nașterii**. Diversele mișcări pasive impriimate fătului, în scopul traversării și ieșirii lui din bazinul osos obstetrical, prin adaptarea succesivă a marilor diametre fetale la marile diametre ale bazinului matern. Pentru prezența craniiană, timpii nașterii sînt în număr de 6 și anume: a) flexiunea, orientarea și angajarea craniului; b) coborîrea craniului; c) rotația internă a craniului; d) degajarea craniului; e) rotația internă a trunchiului și rotația externă a craniului; f) degajarea trunchiului (18). ~ de protrombină, una dintre tehnicile cele mai răspîndite din cadrul probelor de coagulare. De fapt, denumirea de timp de protrombină se aplică la două tehnici cu totul deosebite: 1) timpul de protrombină sau timpul Quick, care reprezintă un test de coagulare pentru controlul activității complexului protrombinic (protrombina, factorii V, VII, Stuart etc.); 2) timpul de protrombină propriu-zis, prin care se determină numai activitatea izolată a protrombinei pure. Timpul de protrombină este — printre altele — un test prețios de funcționalitate hepatocelulară (19). ~ de relaxare, timpul necesar pentru stabilirea unei stări de echilibru (de ex. întreruperea unei oscilații). În acest sens, timpul de relaxare a moleculelor polare ale unui dielectric polarizat este o mărime constantă, caracteristică structurii dielectricului dat, și care reprezintă timpul în care se produce rotația moleculelor în câmpul electric, adică polarizarea (6). ~ de semidispariție radioactivă, timp de înjumătățire biologic. ~ de singerare, metodă curentă de laborator pentru determinarea mecanismului de tulburare a hemostazei în cazuri de sindroame hemoragice (normal 1—3

minute). Alungirea timpului de singerare indică o tulburare în sfera vasculară (capilară) sau trombocitară (19).

Timpan (gr. *tympanon*). *Membrana tympani*. ~ artificial, peliculă de substanță organică utilizată pentru a suplini absența unei porțiuni mari de timpan, permițînd, în anumite cazuri, o îmbunătățire a auzului (30).

Timpanism (fr. *tympanisme*). Creșterea sonorității puimonare prin hiperaerație intensă. Ca sonoritate, reproduce zgomotul percuției unui stomac sau intestin moderat destins; este un zgomot de intensitate crescută, cu ton grav muzical. Se întîlnește în emfizem, pneumotorax etc. (34).

Timpanolabirintoscleroză. Afecțiune caracterizată printr-o hipoacuzie de tip mixt progresiv traducînd invadarea labirintului de către leziunile ce scleroză din cursul unei otite medii cicatriceale (30).

Timpanoplastie (*timpan* + gr. *plassein* = a forma). Operație cu ajutorul căreia se încearcă, în surditățile consecutive supurațiilor otomastoidiene, să se refacă prin diferite metode timpanul perforat, să se restabilească lanțul oscioarelor distruse sau să se creeze o „nouă căsuță medie” în scopul îmbunătățirii auzului (30).

Timpanotom (*timpan* + gr. *tome* = tăiere). Mic bisturiu lanceolat, cu care se face timpanotomia (30).

Timpanotomie. Paracenteza timpanului.

Timus (gr. *thymus*). *Thymus*.

Tinctură (lat. *tinctura*). Soluție extractivă alcoolică sau eteroalcoolică obținută din produse de origine vegetală sau animală (13). ~ anticolerină, tinctură de opiu mentolată; conține morfină 0,16 — 0,18 g % (14). ~ de iod, soluție alcoolică de iod și iodură de potasiu, folosită extern ca antiseptic, antiparazitar, revulsiv (13). ~ tebaică, tinctură de opiu; conține morfină 1 g % (14).

Tindalizare. Metodă de sterilizare intermitentă prin căldură, constînd din încălzirea produselor 3 zile consecutiv, timp de o oră, la 58—60°C. Se utilizează pentru produsele ușor degradabile la temperaturi mai ridicate (3).

Tindalometrie. Metodă de determinare a pulberilor din aer cu tindalometrul, bazată pe fenomenul Tyndall; se pornește de la considerentul că intensitatea fenomenului Tyndall este direct proporțională cu gradul de încărcare în suspensii a aerului (20).

Tinea (lat. = larvă, vierme). Termen generic folosit în trecut pentru afecțiuni cutanate considerate a fi de natură micotică (12). ~ decalvans, formă rară de microsporie a pielii capului, în care plăcile parazitare sînt aproape complet lipsite de păr (12). ~ favosa, Favus. ~ imbricata, Tokelau. ~ nigra palmaris, Keratoză nea-

gră palmară. ~ **nodosa**, Tricosporie. ~ **tonsurans**, termen folosit pentru microsporia și tricoftizia pielii capului (12). ~ **versicolor**, *Pitiriazis versicolor*.

Tinel-Hoffman. Semnul ~, senzație de furnicătură obținută prin percuteți ușoară sau comprimare dedesubtul leziunii unui trunchi nervos traumatizat. Absența furnicăturii indică întreruperea completă a nervului sau lipsa reacției de regenerare spontană (27).

Tinnitus (lat. = sunet metalic, clinchet). **Acufene**.

Tinovă, sin. : *Mlohaș*. Turbe bombate care se găsesc la noi mai ales în fosele cratere vulcanice (în Oaș, lângă Tușnad etc.) și care dau un nămol de bună calitate terapeutică (4).

Tio- (gr. *theon* = sulf). Prefix indicând prezența sulfurului într-o substanță chimică (32).

Tioacetazonă. Tiosemicarbazonă; are acțiuni antituberculoasă, dar este relativ toxică (14).

Tioamide. Derivați ciclici ai tioureei (14). ~ **antitirodine**, tioamide cu acțiuni antitirodiană, datorită deprimării sintezei hormonale tirodine; pot provoca gușă secundar secreției reactive de tireotrofină hipofizară. Principalele tioamide folosite terapeutic în hipertirodism sînt metiltiouracilul, propiltiouracilul, iodotiouracilul, tiamazolul și carbimazolul (14).

Tiocarbamidă. Sulfouree.

Tioearlidă. Derivat tiocarbamidic cu acțiuni bacteriostatică. În asociere cu izoniazida sau cu streptomicina împiedică dezvoltarea tulpinilor de bacil Koch rezistente la tuberculostaticele majore. Indicat în formele acute și cronice de tuberculoză, precum și în lepră (13).

Tiocianură. Sulfocianură.

Tiocrom. Produs de oxidare menajeră a tiaminei. Are culoare galbenă și, în lumina ultravioletă, dezvoltă o lumină fluorescentă albastră-intensă. Relativ ușoară transformare a aneurinei în tiocrom este folosită pentru dozarea cantitativă a acestei vitamine (5).

Tiofos. Insecticid organofosforat (23).

Tiokinaze. Enzime care catalizează fixarea coenzimei A pe anumite substraturi (acizi grași, acidul succinic etc.) (5).

Tioli, sin. : *Mercaptani*. Derivați organici monosubstituiți ai hidrogenului sulfurat, avînd formula generală (R — SH). Se formează în intestinul gros, sub acțiunea florei microbiene, care decarboxilează și dezaminează cisteina. Au un miros deosebit de puternic și de pătrunzător, contribuind la mirosul caracteristic al materiilor fecale. Numeroși compuși tiolici îndeplinesc funcții catalitice deosebite în organism (coenzima A, acidul lipoic etc.). În industrie sînt întilniți în produse petroliere și utilizați la odorizarea gazelor combustibile. Pot avea efect toxic neurotrop de intensitate moderată (5; 9).

Tiomersal. Mertiolat de sodiu.

Tiomersolat. Mertiolat de sodiu.

Tiopental. Tiobarbituric cu acțiune de foarte scurtă durată, folosit ca narcotic (13).

Tioproperezin. Derivat fenotiazinic; este neuroleptic puternic și antiemetetic (13).

Tiosulfat. Sare a acidului tiosulfuric (13).

~ **de aur și sodiu**, sin. : *Sanocrizină*, compus organic al aurului, activ în artrita reumatoidă, lupusul eritematos, psoriazis (13). ~ **de magneziu**, sin. : *Hiposulfid de magneziu*, compus de magneziu folosit ca desensibilizant, antialergic (13). ~ **de sodiu**, Hiposulfid de sodiu.

Tiouracil. Derivat metilat al tiopirimidinelor folosit în terapia hipertirodismului și în tireotoxicoză (5).

Tiouree. Sulfouree.

Tip (gr. *typos*). 1. Model sau formă reprezentînd prin caracterele sale o grupă de obiecte sau fenomene asemănătoare (32). 2. Individ; formă biologică reprezentativă a unui grup (32). ~ **astenice**, *Hyperontomorph*. ~ **constituțional**, ansamblu de note caracteristice, alcătuiind o imagine unitară, cu rol descriptiv sau cu rol de punct de reper în aprecierea structurii și dinamicii constituției. Tipurile extreme au rolul acestor puncte de reper; indivizii curent întilniți sînt „tipuri” intermediare sau mixte (7). ~ **microsplanhnie**, *Hyperontomorph*.

Vezi și : Gowers, Zimerlin.

Tipar protetic dentar. Forma negativă, realizată prin ambalare a unei machete de proteză, cu ajutorul căreia macheta este transformată în proteză (39).

Tipare, sin. : *Tipizare*. În bacteriologie și inframicrobiologie, operația de stabilire a tipului serologic al unui virus sau microb, bazată cel mai frecvent pe metode serologice (de ex. reacțiile de seroneutralizare, hemaglutinoinhibare etc.) (22).

Tipizare. Tipare.

Tipologie (gr. *typos* = tip + *logos* = știință, studiu). Doctrină clasificatoare a tipurilor. Unele tipologii au un punct de plecare anatomic : Viola a descris longilini și breviliini, Stockard a deosebit un tip liniar și un tip lateral, Castaldi un platitip și un stenotip, Weidenreich un tip eurizom și un tip leptozom etc. Sigaud și Mc Auliffe au descris tipuri după predominanța unui aparat sau sistem : digestiv, respirator, muscular, cerebral. Eppinger și Hess au luat în considerație tonusul vegetativ, deosebind simpatocotoni și vagotoni, la care Danielopolu a adăugat pe amfotoni. Pende a deosebit, printre longilini și breviliini, variantele stenice și astenice și a dat formula endocrină pentru fiecare variantă. Tipologia endocrină a fost elaborată de L. Levi, C. I. Parhon și, recent, reconsiderată de către

Șt. M. Milcu. Kretschmer a semnalat legătura dintre anumite tipuri somatice și anumite temperamente, dar legătura aceasta are un caracter statistic și o valoare numai orientativă. I. P. Pavlov a deosebit tipuri de activitate nervoasă superioară : puternic echilibrat (stabil și mobil), slab, dezechilibrat. Pentru om a mai folosit criteriul predominării unuia dintre sistemele de semnalizare : tipul artistic și tipul gânditor (7). ~ **QRS**, denumire electrocardiografică înglobând devierile de tip (fiziologice și patologice) ale formei complexului ventricular inițial, spre deosebire de categoria așa-numitelor alterări de detaliu (10).

Tiraj (fr. *tirage*). Con tracție energetică a mușchilor inspiratori, pentru a crește presiunea negativă intratoracică și a permite o pătrundere mai ușoară a aerului prin orificiul glotic. Se obiectivează prin accentuarea scobiturii supra-sternale, adâncirea regiunii supraclaviculare, a spațiilor intercostale și a regiunii epigastrice (34).

Tiraminază. Enzimă de tipul dehidrogenazelor aerobe, care catalizează oxidarea tiraminei; este prezentă în fracțiunea celulară ce conține fermenteii galbeni respiratori (5).

Tiramină, sin. : *p-Hidroxifeniletilamină*. Amină aromatică, rezultată din decarboxilarea tirozinei, cu puternică acțiune vasoconstrictorie (5).

Tireo-, **tiro-** (gr. *thyreos* = pavăză, scut). Element de compunere care introduce în termeni referirea la glanda tiroidă (32).

Tireoglobulină. Forma de depozit a hormonilor tiroidieni; glicoproteină iodată care alcătuiește coloidul intrafolicular (7).

Tireostimulină (tiro- + lat. *stimulare* = a stimula). Tireotrop.

Tireotoxicoză. Hipertiroidism.

Tireotrofină (tiro- + gr. *trophe* = nutriție). Tireotrop.

Tireotrop (tiro- + gr. *tropos* = întoarcere). sin. : *Tireostimulină*, *Tireotrofină*, *TSH*. Hormon glicoproteic al lobului anterior al hipofizei, simulând creșterea celulei tiroidiene și hormonogeneza în tiroidă. După unele cercetări ar exista un tireotrop G pentru creștere și un tireotrop M pentru funcție, după altele, un factor tireotrop propriu-zis și un factor cu acțiune exoftalmiantă (7).

Tireoză (tiroidă + -oză). Distiroidie corelativă unui dezechilibru endocrin (de ex. gușa cu hiperfuncție poate apărea ca o reacție la hiperfoliculinism) (7).

Tiro-. Vezi Tireo-.

Tirocidină. Vezi Tirotricină.

Tiroidă (gr. *thyreos* = pavăză, scut + *eidos* = formă). *Glandula thyroidea*.

Tiroidectomie (tiroidă + gr. *ektome* = excizie). Extirparea tiroidei; se practică total în

cancer sau subtotal în hipertiroidism și în unele cazuri de insuficiență cardiacă (7).

Vezi și : Martinov.

Tiroidism. Nume generic pentru orice stare anormală sau patologică datorită funcției aberante a glandei tiroide (7).

Tiroidită (tiroidă + -ită). Inflamație a glandei tiroide. Tiroiditele pot fi acute, subacute și cronice; supurate și nesupurate. Cea mai cunoscută formă de tiroidită subacută este tiroidita De Quervain cu celule gigante. Cele mai cunoscute forme de tiroidite cronice sînt tiroidita tuberculoasă, tiroidita sifilitică, tiroidita limfomatoasă (Hashimoto) și tiroidita lemnoasă (Riedel). În evoluția tiroiditelor joacă un rol anumit fenomenele de autoagresiune imunologică (7).

Tiroidoză (tiroidă + -oză). Denumire folosită uneori pentru unele afecțiuni ale glandei tiroide (7). ~ **involutivă**, degenerare a celulelor tiroidiene, cu reacție limfohistiocitară, înțilnită în hipertiroidii, în tiroiditele autoimune, în mixedemul adultului etc. (7).

Tiroptoză (tiro- + gr. *ptosis* = cădere). Deplasarea unei guși în jos, astfel încît ea este parțial sau complet coborîtă în torace (1).

Tirotomie (tiro- + gr. *tome* = tăiere). Laringofisură.

Tiroticină. Antibiotic extras din *Bacillus brevis*, reprezentînd un amestec de două substanțe : gramicidina și tirocidina. Acțiunea sa este bacteriostatică și bactericidă asupra cociilor gramnegativi și grampozitivi. Din cauza toxicității sale este folosită numai în aplicații locale (3).

Tiroxină, abreviat T₄. Unul dintre principalii hormoni iodați tiroidieni, cel mai vechi hormon tiroidian cunoscut și sintetizat ; are acțiune de stimulare a metabolismului, fiind indicat în stările de hipotiroidism (7).

Tirozinază, sin. : *Monofenoloxidază*. Enzimă care catalizează transformarea tirozinei (și altor derivați fenolici) în ortochinonă (de culoare neagră) (5). ~ **plantelor**, Fenolază.

Tirozină, sin. : *p-Hidroxifenilalanină*. C₉H₁₁O₃N. α-aminoacid aromatic, derivat de la benzen și alanină. Este prezentă, mai ales sub forma L(-), în majoritatea proteinelor naturale. În organism rezultă prin aminarea acidului p-hidroxifenilpiruvic, acidul shikimic constituînd precursorul comun pentru tirozină, fenilalanină și triptofan. În urina normală de 24 ore se elimină între 15 și 49 mg tirozină (cu o medie de 35 mg) (5).

T.I.T. Abreviere pentru Testul Nelson-Mayer.

Titan. Simbol Ti. Element chimic în stare metalică, bi-tri-și tetravalent, prezent în natură sub formă combinată (oxizi, săruri acide și neutre). Are numărul atomic 22 și greutatea

atomică 47,90. Vegetalele, și în special făina, conțin urme de titan, care pătrund și în organismul uman, unde pare să se fixeze în glanda suprarenală (conținut: 10 mg titan/100 g țesut proaspăt) (5).

Titilomanie. Onicofagie.

Titrare. 1. Operație de determinare a cantității dintr-o substanță chimică (element sau compus) prezentă într-un volum dat dintr-un preparat de analizat; are la bază măsurarea volumului de reactiv ce trebuie adăugat pentru a reacționa cu toată cantitatea de substanțe existente. Sfârșitul reacției este arătat de un indicator de culoare, de apariția unui precipitat, de saltul potențialului de electrod sau de saltul conductivității (5). 2. Operație prin care se precizează titrul (numărul de unități infectante — toxice) unui produs infectant sau toxic (tulpină bacteriană, inframicrobiană, toxină etc.) (22).

Titrimetrie (fr. *titre* = standard + gr. *metron* = măsură). Grup de metode chimice care folosesc titrarea pentru determinarea cantitativă a diferitelor substanțe chimice simple sau compuse (5).

Titru (fr. *titre* = standard). 1. Cantitatea dintr-un element, ion sau compus chimic, exprimată în g, care este prezentă într-un ml dintr-o soluție (5). 2. Numărul de unități infectante sau toxice dintr-un produs infectant sau toxic (22).

Timele (lat. *tempora*). *Tempora*.

Tkacenko, S. S. Protruziometrul ~, aparat pentru măsurarea gradului de protruzie, acetabulară (24).

Tl. Simbolul taliului (9).

Tm. Simbolul tuliului (5).

Tobey-Ayer (Tobey, George Loring, 1881 — 1947; Ayer, James Bourne). **Testul** ~, compresiunea uneia din venele jugulare interne nu produce creșterea presiunii lichidului cefalorahidian în caz de tromboză a sinusului lateral (26).

Tobiask. Incizia ~, incizie în „S” pe fața palmară a mîinii pentru aponevrectomie. Sutura se face cu răsturnarea lambourilor (24).

Tobruk. Vezi Atelă Tobruk.

Tocodinometru (gr. *tokos* = naștere + *dynamis* = forță + *metron* = măsură). Aparat pentru înregistrarea forței de contracție a uterului (18).

Tocoteroli. Compuși heterociclici derivați de la croman, conținând un hidroxil fenolic în moleculă. Au aspect uleios viscos și se extrag din plante (germeni de cereale). Prezintă calități vitaminice: α -tocopherolul este vitamina E (5).

Tocofobie (gr. *tokos* = naștere + *phobos* = frică). Fobia de naștere (35).

Tocograf (gr. *tokos* = naștere + *graphein* = a scrie). Aparat pentru înregistrarea grafică a

frecvenței, duratei și intensității contracției uterine (18).

Tocologie (gr. *tokos* = naștere + *logos* = știință). Studiul actului nașterii (18).

Tocostom (gr. *tokos* = naștere + *stoma* = gură, deschidere). Orificiul de pontă la botriocelalide (31).

Tofus gutos, sin.: *Nodul gutos*. Nodul dur format prin depuneri de săruri ale acidului uric și întâlnit în jurul articulațiilor degetelor de la picioare și mîini; apare ca o consecință a tulburărilor metabolice ale nucleoproteinelor, urmate de proliferarea țesutului conjunctiv, cu formarea unui țesut de granulație cu celule gigante de corp străin (2).

Tokelau, sin.: *Scabie Dajak, Tinea imbricata*. Denumire dată unei dermatomicoze cronice exotice, datorită parazitului *Endodermatophyton concentricum*, întâlnită și descrisă prima dată în grupul de insule Tokelau din Polinezia. Se caracterizează prin leziuni eritematoscuamoase dispuse sub forma de cercuri concentrice care cuprind suprafețe mari de tegument (12).

Tolbutamidă. Sulfamidă hipoglicemiantă utilizată în tratamentul diabetului zaharat; acționează prin stimularea secreției pancreatice de insulină; se administrează oral (13).

Toleranță (lat. *tolerantia*). În farmacologie, lipsa de răspuns la acțiunea unui medicament; toleranța poate fi înnăscută sau dobîndită (în ultimul caz este denumită obișnuință). Rezistența microbiană la diferite chimioterapice poate fi de asemenea considerată ca o modalitate de toleranță (14). ~ **imunologică**, absența specifică a reacțiilor imunologice (producere de anticorpi, reacții celulare de tipul alergiei întârziate) față de un antigen, la un organism care a venit în contact cu acest antigen în timpul vieții intrauterine sau în perioada imediat postnatală. O areactivitate imunologică aparent similară poate fi indusă și la adult, cu doze foarte mari de antigen (paralizie imunologică) (3).

Tollens, W. Reacția ~, test pentru identificarea acizilor uronici, care — în prezența unei soluții de naftorezorcină în acid clorhidric — formează flocoane de culoare brună (5).

Tolnaftat. Antimicotic utilizat terapeutic în unele dermatofitoze ale pielii glabre, pliurilor, spațiilor interdigitale (14).

Toluen, sin.: *Metilbenzen*. Solvent și reactiv industrial. Toxic neurotrop (9).

-tom (gr. *tome* = tăiere). Sufix care introduce în termenii compuși semnificația de instrument de tăiat sau segment (32).

Tomes, John sir, 1836—1895. Fibre ~, sin.: *Fibre dentinale, Procese odontoplastice*, prelungiri periferice unice, voluminoase, ale odontoblaștilor pînă în smalț și cement. Împreună cu

fibrele colagene Korff și fibrele Ebner formează scheletul proteic al dentinei (38). **Zona granulată** ~, zonă de spații interglobulare foarte mici, situată în regiunea dentinei radiculare, imediat sub cement; cu cât spațiile sînt mai numeroase, cu atît este mai mare predispoziția pentru decalcifieri, carii și hipoplazii ale smalțului (38).

-tomie (gr. *tome* = tăiere). Sufix care introduce în termeni referirea la o incizie sau operație de tăiere (32).

Tomograf (gr. *tome* = tăiere, secțiune + *graphein* = a scrie), sin.: *Bioto.n*, *Planigraf*, *Radiotom*, *Stratigraf*. Aparat cu ajutorul căruia se execută o tomografie. Se bazează pe principiul că două elemente din cele 3 obligatorii (tub, film, bolnav) sînt în mișcare față de un punct fix — punct de basculă (36).

Tomografie. Examen radiologic executat cu ajutorul tomografului, prin care se realizează imagini radiografice ale secțiunilor unui organ. Cu ajutorul acestei metode se pun în evidență leziuni care sînt invizibile sau dubioase pe imaginea radiografică standard, datorită fenomenului sumaiției umbrelor (36). ~ **osoasă**, procedeu radiologic de radiografii în serie și la diferite profunzimi, cu scopul de a depista și contura modificările de structură intraosoase (24). ~ **simultană**, sistem de tomografie prin care se pot executa mai multe secțiuni printr-o singură expunere, contribuind la diminuarea dozei de radiații absorbite de bolnav (36).

Tomomanie (gr. *tome* = tăiere + *mania* = nebunie). 1. Tendință exagerată de a executa intervenții chirurgicale (35). 2. Tendință patologică de a fi supus la intervenții chirurgicale însoțită de cverulență și note de demonstrativitate de tip isteric (35).

Tondantă microscopică. Microsporie.

Tonic (gr. *tonikos* = întăritor). Medicament cu acțiune de refacere și de fortificare a activității complexe a organismului slăbit, imprimîndu-i rezistență vitală (13).

Tonicardiac (gr. *tonikos* = întăritor + *kardia* = inimă). Substanțe folosite cu scopul corectării insuficienței cardiace; măresc eficiența inimii și-i normalizează metabolismul. Principalele tonicardiac sînt substanțe de origine vegetală cu structură glicozidică (14). ~ **majore**, glicozide din *Digitalis strophantus* cu acțiune tonicardiacă puternică (14). ~ **minore**, glicozide din *Scilla maritima*, *Adonis vernalis*, *Convallaria majalis* și alte plante; au acțiune tonicardiacă slabă (14).

Tono- (gr. *tonos* = tensiune, încordare). Element de compunere referitor la starea de tonus sau la tensiune, presiune (32).

Tonofibrile (*tono-* + lat. *fibrilla* = fibră mică), sin.: *Tenofibrile*. Mănușchiri de fibre

subțiri găsite în celulele epiteliale (în special în celulele stratului malpighian al dermului). Îndeplinesc două roluri importante: a) iau parte activă în stabilirea conexiunilor intercelulare în cadrul aparatului desmozomial; b) au un rol secretor evident, în special în procesul de keratinizare (1).

Tonografie (*tono-* + gr. *graphein* = a scrie). Procedeu tonometric, ce înregistrează grafic tensiunea intraoculară (28).

Tonometrie (*tono-* + gr. *metron* = măsură). Operația de măsurare a unei tensiuni (6). ~ **digitală**, aprecierea tensiunii intraoculare prin presiune digitală (28).

Tonoplast (*tono-* + gr. *plassein* = a forma). Strat lipoproteic, constituit în jurul vacuolelor și avînd funcțiile unei membrane semipermeabile (3).

Tonoscop (*tono-* + gr. *skopein* = a vedea). Oftalmodinamometru.

Tonotropism (*tono-* + gr. *tropos* = întoarcere). Menținerea unei stări permanente de oarecare contracție a miocardului, pe fondul căreia se desfășoară fazele revoluției cardiace (10).

Tonsilectomie (lat. *tonsilla* = amigdală + gr. *ektome* = excizie). Amigdalectomie.

Tonsilită (lat. *tonsilla* = amigdală + *-ită*). Amigdalită.

Tonsilla (lat. = amigdală). sin.: *Amigdală*.

1. Aglomerare de țesut limfoid (1). 2. Termen folosit în anatomie pentru mici formațiuni constituite în lobi (1). ~ **cerebelli**, sin.: *Amigdala cerebeloasă*, lobul al emisferei cerebeloase situat pe fața lui medială și inferioară (1). ~ **lingualis**, sin.: *Amigdala linguală*, acumulare de țesut limfatic, mai mult sau mai puțin dens, pe fața dorsală a bazei limbii; face parte din inelul limfatic Waldeyer; criptele de la acest nivel servesc ca ducte ale glandelor mucoase de la baza limbii (1). ~ **palatina**, sin.: *Amigdala palatină*, acumulare de țesut limfatic situată de fiecare parte a istmului gîtlejului între arcurile glosopalatin și faringopalatin, în sinusul tonsilar, făcînd parte din inelul limfatic Waldeyer; are forma de migdală și este separată de musculatura faringiană printr-o capsulă subțire (1). ~ **pharyngea**, sin.: *Amigdala faringiană*, acumulare nepereche de țesut limfatic situată pe peretele superior și posterior al nazofaringelui, în pluriere mucoasei cu scobituri și cripte, făcînd parte din inelul limfatic Waldeyer; este mai prominentă în timpul copilăriei, cînd se hipertrofiază și formează vegetațiile adenoide (1). ~ **tubaria**, sin.: *Amigdala peritubară*, acumulări mici și variabile de țesut limfatic situate în jurul orificiului faringian al fiecărei tube auditive; face parte din inelul limfatic Waldeyer (1).

Tonus (gr. *tonos* = tensiune). 1. Starea de semicontractură permanentă a mușchilor care

întrețin poziția normală a corpului, diversele funcții somatovegetative etc. (15). 2. Nivelul de excitabilitate a sistemului nervos cu răsurnetul funcțional respectiv pe plan somatic și psihic (15). ~ **museular**, stare de contracție musculară moderată care asigură menținerea posturii normale a organismului. Constituie o funcție reflexă medulară, coordonată de formațiunile nervoase superioare (27). ~ **uterin**, starea de tensiune a fibrei musculare uterine în travaliu, în perioada dintre contracțiile uterine. Tonusul uterin se poate aprecia palpatoriu prin rezistența pe care o opune peretele uterin la palpare sau cu aparate speciale (tocometru). Tonusul uterin se poate aprecia și în timpul sarcinii, în afara travaliului (18).

Topagnozie (gr. *topos* = loc + *a-* + *gnosis* = cunoaștere). Topanestezie.

Topalgie (gr. *topos* = loc + *algos* = durere). Senzație dureroasă strict localizată (4).

Topanestezie (gr. *topos* = loc + *an-* + *ais-thesis* = percepere), sin.: *Topagnozie*. Pierdere a capacității de a localiza senzațiile tactile (26).

Topectomie (gr. *topos* = loc + *ektome* = excizie). Ablatie chirurgicală părăsită astăzi a uneia sau a mai multor arii citoarhitectonice corticale, în scopul ameliorării unor tulburări psihice, diskineziei, tulburări de tonus muscular; ține seama numai de delimitarea citoarhitectonică (26).

Töpfer. Reactivul ~, soluție alcoolică 0,05 % de dimetilaminoazobenzen folosită la punerea în evidență a acidului clorhidric liber din suc gastric (soluția se colorează în roșu la pH 3 sau sub acesta) (5).

Topie (gr. *topos* = loc). Medicament aplicat local, extern (13).

Topo- (gr. *topos* = loc). Element de compunere care introduce în termeni sensul de: loc, regiune (32).

Topofobie (gr. *topos* = loc + *phobos* = frică). Fobia de un loc bine determinat (35).

Topogeneză. Morfogeneză.

Topolansky. Semuul ~, în hipertiroidism, congestia vasculară a regiunii pericorneene (7).

Toponimie (gr. *topos* = loc + *onyma* = nume). Parte din morfologie care indică poziția și direcția organelor și părților (1).

Toporaș. *Viola odorata*.

Toprover. Operația ~, gastrectomie executată printr-o incizie paramediană, cu trecerea a 3 — 4 fire de bursă în jurul unei sonde, eare se fixează la perete (11).

Torace (gr. *thorax*). *Thorax*. ~ în **butoi**, deformare observată la emfizematoși; cartilajele sînt calcificate, iar toracele este imobilizat în poziție inspiratorie, luînd aspect de butoi

(34). ~ în **carenă**, *Pectus carinatum*. ~ **cizmă-rese**, deformare toracică de natură profesională, caracterizată prin deprimarea sternului în treimea inferioară (34). ~ **infundibular**, deformare toracică de origine congenitală, caracterizată prin deprimarea sternului în treimea superioară (34). ~ în **plnie**, *Pectus excavatum*.

Toracectomie (*torace* + gr. *ektome* = excizie). Rezecție mai mult sau mai puțin întinsă a 10 — 11 coaste, indicată uneori în tuberculoza pulmonară sau în pleurezia purulentă cronicizată (34).

Toracentză (*torace* + gr. *kentesis* = înțepătură). Puncția peretelui toracic cu ajutorul unui trocar, în scop diagnostic sau terapeutic (34).

Toraco- (gr. *thorax* = torace). Element de compunere care introduce în termeni referirea la torace (32).

Toraeocaustică (*toraco-* + gr. *kaustikos* = arzător). Secțiune, cu ajutorul unui termocauter sub control pleuroscopic, a bridelor sau aderențelor pleurale care împiedică colabarea plămînilui după crearea unui pneumotorax terapeutic (34).

Toracofrenicolarotomie. Incizie a peretelui toracic și a diafragmului, în vederea pătrunderii în regiunea superioară a cavității abdominale (34).

Toracoliză. Intervenție chirurgicală prin care se secționează aderențele pleuropulmonare, în vederea liberării mișcărilor plămînilui (11).

Toracomediatinoplicatură. Operația Andrews. Vezi Andrews.

Toracoplastie (*toraco-* + gr. *plassein* = a forma). Rezecția uneia sau a mai multor coaste (sau părți de coastă), în vederea realizării unui colaps pulmonar. Poate fi totală (de la prima coastă pînă la a 11-a), subtotală (de la prima coastă pînă la a 8-a) sau parțială (limitată la nivelul leziunii ce trebuie supusă colapsului). Toracoplastia poate fi lărgită cînd cele parțiale i se adaugă rezecția marginilor anterioare ale coastelor superioare și completă cînd unei toracoplastii totale i se adaugă rezecția segmentelor anterioare ale primelor 6 — 7 coaste (34). ~ **elastică**, toracoplastie în care se împiedică reosificarea la nivelul coastelor rezecate prin rezecție costală extraperiostală sau formolizarea patului periostal (11). ~ **extraperiostală**, Procedeu Maurer, vezi Maurer. ~ **paravertebrală**, Operația Wilms-Sauerbruch, vezi Wilms-Sauerbruch. ~ **subperiostală**, toracoplastie în care se scot coastele respective, păstrîndu-se periostul (11). ~ **totală**, Operația Wilms-Sauerbruch, vezi Wilms-Sauerbruch.

Toracopleuroplastie (*toraco-* + *pleură* + gr. *plassein* = a forma). Procedeu chirurgical de tratament a empiemelor cronice, cu sau fără

fistulă bronșică, prin rezecții costale limitate la întinderea pungii de empiem și desființarea acesteia prin capitonajul cu pahipleurita parietală (11).

Toracopleuropneumonectomie. Intervenție chirurgicală care constă din asocierea unei toracoplastii după efectuarea pleuropneumonectomiei (34).

Toracoscopie (*toraco-* + gr. *skopein* = a vedea), sin.: *Pleuroscopie*. Explorarea vizuală a cavității pleurale cu ajutorul pleuroscopului introdus printr-un trocar, după o prealabilă insuflare a cavității pleurale cu un gaz (34).

Toracostomie (*toraco-* + gr. *stoma* = gură, deschidere). Rezecție costală la gâ efectuată în vederea reducerii presiunii intratoracice foarte mari, determinată fie de o tumoră mediastinală inoperabilă, fie de o creștere importantă de volum a inimii (34).

Toracosuport. Piesă principală a mesei ortopedice, pe care se sprijină toracele (24).

Toracotomie (*toraco-* + gr. *tome* = tăiere). Deschiderea operatorie a toracelui (a cavității pleurale) (11). ~ **intercostală**, deschiderea operatorie a toracelui prin incizia peretelui între 2 coaste (11). ~ **transeostală**, deschiderea operatorie a toracelui prin rezecția unei coaste pe o întindere oarecare (11).

Torulular herophilii. *Confluens sinuum*. Vezi *Herophilus*.

Tord-Skoog. Operația ~, plastia mamelonului ombilicat printr-o incizie periareolară pe care se trasează 4 unghiuri tegumentare care vor fi excizate (11).

Toriu. Simbol Th. Element chimic în stare metalică, prezentând radioactivitate naturală, cu timpul de înjumătățire foarte lung ($1,34 \times 10^{10}$ ani), cu număr atomic 90 și greutate atomică 232. Emite particule α și se transformă în mezotoriu I. Are valențele 2, 3 și 4. Nu este atacat de acizi, cu excepția HCl concentrat și a apei regale. Dă săruri cu unii metaloizi, dacă este încălzit la temperaturi înalte (5).

Toron. Element radioactiv natural, izotopul radonului 86 Rn^{220} (9).

Torotrastom. Tumoră malignă dezvoltată în locurile în care torotrastul, folosit altădată ca substanță de contrast în angiografii, a fost fixat în țesut (26).

Torpid (lat. *torpidus* = amorțit). 1. Lipsit de forța normală în acțiune (32). 2. Caracter al plăgilor, leziunilor și al unor afecțiuni care nu manifestă în evoluția lor nici o tendință de vindecare (32).

Torpillage (fr.). Metodă terapeutică realizată cu ajutorul curentului electric, de obicei faradic, care prin efectul lui întărește sugestia psihoterapeutică în isterie și alte forme de nevroză (35).

Torpoare (lat. *torpor* = toropeală). Stare caracterizată prin scădere a tonusului volitiv-emoțional, lipsă de inițiativă, indiferență, apatie (35).

Torres-Teixeira. Corpii ~, incluziuni inframicrobiene situate în nucleu și citoplasmă, caracteristice alastrimului (22).

Torsiune (lat. *torsio* = răsucire). 1. Răsucire; stare de solicitare a unui corp care suferă acțiunea unui moment de răsucire (32). 2. Rotație a meridianelor verticale ale corneii, în sensul acelor de ceasornic (torsiune pozitivă) sau contrar acelor de ceasornic (torsiune negativă) (32). ~ **axială a uterului gravid**, rotație a uterului gravid în cavitatea abdominală, în jurul axului longitudinal, uneori de $45 - 90^\circ$; este datorită fie unor tumori uterine, fie unor malformații uterine sau uterelor cilindrice. Poate constitui o distocie la naștere (18). ~ **congenitală anterioară a tibiei**, anomalie congenitală a tibiei, constând din torsionarea crestei sale anterioare (24). ~ **humerusului**, torsiune fiziologică a diafizei humerale, la unirea treimeii superioare cu cea mijlocie, urmare a transformărilor ce au însoțit trecerea de la stațiunea patrupedă la cea bipedă (24). ~ **osoasă**, răsucirea diafizei unui os lung, astfel că în timp ce o epifiză se rotează într-o direcție, cealaltă se rotează în direcție opusă. Poate fi: ontogenetică (torsiunea humerusului), congenitală (torsiunea congenitală anterioară a tibiei), rahitică, posttraumatică (decalaj, *dislocatio ad peripheriam*) (24).

Torsiversiune dentară. Poziție rotată a dinților în alveole (1).

Torticolis (lat. *torlus* = răsucit + *collum* = gât), sin.: *Loxia*. Sindrom-diformitate constând din înclinarea permanentă de o parte a capului. Poate fi datorită unor cauze multiple: osteoartrogene (malformații congenitale ale coloanei cervicale), oculare, nervoase, contracturi dure-roase musculare. *Forme clinice*: t. congenital, datorit dezvoltării asimetrice a mușchilor sternocleidomastoidieni; t. Grisel, formă care apare în cadrul inflamației țesutului periadenoid al nazofaringelui și al lojii laterocervicale (sin.: *Sindromul Grisel*) (24). ~ **congenital**, atitudine vicioasă a gâtului, care se instalează încă din viața intrauterină (11). ~ **dobândit**, atitudine vicioasă a gâtului care apare ca o consecință a unei rupturi musculare sau atitudini vicioase prelungite (11). ~ **mental** (Brissaud-Meige), Torticolis spasmodic. ~ **nevralgie**, torticolis determinat de contracția tonică antalgică a mușchilor gâtului, în cazul unei hiperalgezii de vecinătate (nevralgie occipitală, nevralgii dentare, artrită cervicală etc.) (27). ~ **obstetrical**, atitudine vicioasă a gâtului, care survine în urma unor manevre obstetri-

cale, în special în urma aplicării de forceps (11). ~ **ocular**, atitudine vicioasă a capului pentru compensarea unei paralizii oculomotorii (28). ~ **paralitic**, torticolis consecutiv paraliziei său atrofiei mușchilor de o parte a gâtului și acțiunii antagoniștilor acestora (11). ~ **psihic** (Grasset), Torticolis spasmodic. ~ **prin rețracție**, atitudine vicioasă, produsă prin rețracția mușchilor gâtului de o parte (11). ~ **spasmodic**, sin.: *Torticolis mental*, *Torticolis psihic*, rotație și înclinație permanentă sau intermitentă a capului, datorite unei contracții unilaterale tonice sau clonice a mușchilor gâtului. Poate constitui sechela unei encefalite epidemice sau unul din simptomele parkinsonismului postencefalitic, iar în unele cazuri se poate prezenta ca o tulburare pur funcțională, apărând la persoane cu comportament psihopatic (27).

Torula hystolitica. Vezi *Cryptococcus*.

Torulopsis neoformans. Vezi *Cryptococcus*.

Toruloză. Blastomicoză europeană. ~ **pulmonară**, criptocoză pulmonară produsă de *Torulopsis neoformans*, având un tablou clinic și radiologic cu aspecte variate și banale. Diagnosticul se face prin izolarea agentului. Poate apărea după tratament îndelungat cu antibiotice (34).

Torus (dim. lat. *torus* = proeminență). Mică ridicătură; papilă (1). **Toruli tactiles**, sin.: *Creste papilare*, *Dermatoglife*. Pliuri fine pe tegumentul de pe față palmară a ultimei falange a degetelor mâinii; sint de 4 tipuri, combinate în forme particulare fiecărui individ (ansă, vârtej, dublă ansă, triradiu) (1).

Torus (lat. *torus* = proeminență). 1. Suprafață având o curbură regulată, cu două meridiane principale de curbură (1). 2. Ridicătură sau proeminență (1). ~ **levatorius**, proeminență a părții laterale a suprafeței superioare a palatului moale datorită proeminenței mușchiului *levator veli palatini* (1). ~ **mandibulae**, creastă a mandibulei situată în porțiunea anterioară a feței interne a osului, aproximativ la joncțiunea dintre corp și procesul alveolar în regiunea incisivilor, caninilor și premolarilor, rareori în regiunea molară, datorită unei supraînzălțări a osului (1). ~ **occipitalis transversus**, proeminență inconstantă a osului occipital, care cuprinde protuberanța occipitală externă și aerea adiacentă (1). ~ **palatinus**, proeminență nodulară în lungul suturii mediane a palatului tare, datorită unei exostoze normale (1). ~ **pubicus**, proeminență verticală inferioară pe marginea pelviană a discului fibrocartilajinos al simfizei pubiene (1). ~ **tubarius**, proeminență arcuată a mucoasei faringelui peste terminația medială a cartilajului tubei auditive, deasupra și înăpoia orificiului faringian al tubei (1). ~ **uterinus**, pliu transvers pe față posterioară a colului uterin,

format ca o extensiune a ligamentelor uterosacrate (1).

Toupet. Operația ~, artroriză posterioară a gleznei și artrodeză subastragaliană cu greșon tibial, care trece prin astragal până în calcaneu (24).

Touraine-Rouel. **Polifibromatoza ereditară** ~, afecțiune distrofică familială, prezentind asocieri diverse de fibroame cutanate, cheloide, boala Dupuytren, indurația corpilor cavernoși (12).

Touraine-Solente (Touraine, A.; Solente, G.). **Neurofibromatoza miliară** ~, fibroame multiple diseminate, foarte mici, de natură nevică, apărute în copilărie (12).

Touraine-Solente-Golé (Touraine, A.; Solente, G.; Golé, L.). Vezi *Cutis verticis gyrata*.

Tourette. Vezi Gilles de la Tourette.

Tournay, Auguste. **Semnul** ~, dilatarea pupilei de partea ochiului abduș, în caz de conjugație externă a globilor oculari (26).

Tourtual. **Sinusul** ~, sin.: *Recesul supraamigdalian*, spațiu situat deasupra amigdalei palatine, limitat în sus de unirea stilpilor palatini, iar în jos de polul superior al amigdalei; conține țesut limfoid și poate fi punctul de plecare al flegmoanelor periamigdaliene (30).

Toxascaris. Gen de paraziți intestinali din familia *Ascaridae*, clasa *Nematoda*. Specia tip este *Toxascaris leoninae*, care se întâlnește la diferite animale sălbatice (leu, tigru etc.) și cu totul întimplător la om (31).

Toxemie (gr. *toxikon* = otravă + *haima* = sînge). Intoxicație generală datorită acumulării în sînge a unei cantități excesive de toxine endo- sau exogene, consecință a insuficienței funcționale a organelor cărora le revine sarcina detoxificării și eliminării lor (32). ~ **gravidică**, Gastoza.

Toxie (gr. *toxikon* = otravă), sin.: *Otravă*. Substanță care, pătrunsă în organism în cantitate suficientă, determină tulburări ale funcțiilor fiziologice și/sau leziuni ale țesuturilor, care pot duce la îmbolnăvire (intoxicație) și moarte (9). ~ **caustic**, substanță toxică care are acțiune locală necrozantă (23). ~ **destructiv**, substanță toxică care produce modificări structurale ale țesuturilor și organelor, de obicei leziuni degenerative (23). ~ **funcțional**, substanță toxică cu acțiune asupra funcțiilor organismului (23). ~ **hematice**, substanță toxică cu acțiune asupra hematiilor, ducînd la distrugere (hemolizine) sau la modificări ale hemoglobinei (de ex. CO, cianururile, anilina, cloratul de potasiu) (23). ~ **industrial**, substanță cu acțiune toxică folosită în procesele industriale sau apărînd ca produs intermediar, deșeu etc. (9). ~ **methemoglobinizant**, substanță cu acțiune oxidantă asupra hemoglobinei, al cărei atom de Fe bivalent

trece în Fe trivalent (methemoglobină) și nu mai este capabil să lege labil oxigenul. Compușii organici cu grupări nitro și amino sînt toxice methemoglobinizante puternice (9). ~ **mitotic**, sin. : *Mitoclastic*, substanță care oprește mitoză în metafază, împiedicînd formarea fusului; toxicele mitotice de felul colchicinei sînt folosite terapeutic ca anticanceroase (14).

Toxicitate. Proprietatea unei substanțe de a fi toxică. Toxicitatea se poate determina în experiment acut și cronic (14). ~ **acută**, efecte toxice sau mortale care apar după o singură administrare a substanței de cercetat; toxicitatea acută urmărește efectele toxice ale dozelor subletale, stabilirea dozei letale 50 % și a cauzei morții (14). ~ **cronică**, efecte toxice sau mortale care apar după administrarea prelungită a substanței de cercetat; se datorește acumulării de substanță sau cumulării de efecte (14). ~ **relativă**, toxicitatea unei substanțe în raport cu a alteia luată ca unitate de măsură (21).

Toxicodermatită (gr. *toxikon* = otravă + *derma* = piele + *-ită*). Toxicodermie.

Toxicodermie (gr. *toxikon* = otravă + *derma* = piele). Toxicodermie.

Toxicofobie (gr. *toxikon* = otravă + *phobos* = frică). Toxofobie.

Toxicologie (gr. *toxikon* = otravă + *logos* = știință). Studiul otrăvurilor care se pot găsi normal sau accidental în organism (23). ~ **industrială**, disciplina care se ocupă cu studiul caracteristicilor și acțiunii toxicelor industriale, folosind metode experimentale și de cercetare fiziopatologică și clinică (9).

Toxicomanie (gr. *toxikon* = otravă + *mania* = nebunie). Tendința de a consuma anumite substanțe, ca morfină, cocaină, opiu, care creează cu timpul nevoie imperioasă și duc la decadentă fizică și psihică și în special morală (23).

Toxiceoză (gr. *toxikon* = otravă + *-oză*). Forma clinică cea mai gravă a tulburărilor acute de nutriție și digestie ale sugarului, caracterizată prin diaree, vărsături, exsicoză, colaps, acidoză, comă (*coma dispepticum*) (33). ~ **de sarcină**, Gestoază.

Toxicodermie (gr. *toxikon* = otravă + *derma* = piele), sin. : *Toxicodermatită*, *Toxicodermie*. Erupție cutanată datorită acțiunii unei substanțe toxice (12). ~ **iodică**, Iodide.

Toxiinfecție. Boală cu manifestări toxice datorite acțiunii asupra organismului a unor substanțe toxice solubile (toxine), secretate de microbi neidentificabili la prima vedere (32). ~ **alimentară**, denumire generică pentru o serie de afecțiuni acute ale tubului digestiv, apărînd de obicei exploziv la grupuri de persoane, colectivități, familii și mai rar sporadic în urma inge-

rării unor alimente contaminate cu diverși germeni : salmonelle, shigelle, colibacili, proteu, stafilococ, streptococ enterotoxic, germeni anaerobi; se manifestă clinic prin simptome de gastroenterocolită, cu fenomene toxice, febră, colici abdominale, vărsături, scaune apoase, tulburări hidroelectrolitice consecutive, tendință la insuficiență circulatorie și posibilitate de șoc toxiinfecțios; evoluție variabilă (8).

Toxină (fr. *toxine* din gr. *toxikon* = otravă). Substanță organică (mai frecvent proteică) cu acțiune toxică, produsă de organisme vegetale sau animale (20). ~ **bacteriană**, sin. : *Bacterio-toxină*, substanță elaborată de unele microorganisme patogene, cu acțiune toxică uneori destul de caracteristică asupra organismelor superioare, avînd proprietăți chimice și fizice bine definite. În funcție de modul de elaborare și proprietățile lor, toxinele bacteriene se împart în exotoxine și endotoxine (3).

Vezi și : Dick.

Toxo- (gr. *toxikon* = otravă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la o toxină sau otravă (32).

Toxocara, sin. : *Elascaris*. Gen de paraziți intestinali din familia *Ascaridae*, clasa *Nematoda*. *Specii mai importante* : *T. canis* (sin. : *Belascaris marginala*) și *T. mystax* (sin. : *Toxocara cati*, *Belascaris mystax*) trăiesc la animale (ciini, pisici) și nu au fost întîlnite decît rareori la om, la care nu se dezvoltă decît în stadiul de larvă, provocînd *larva migrans* (31).

Toxofobie (gr. *toxikon* = otravă + *phobos* = frică), sin. : *Toxifobie*. Fobia de otrăvuri (35).

Toxofor (gr. *toxikon* = otravă + *pherein* = a purta). Vezi G: up toxofor.

Toxogen (gr. *toxikon* = otravă + *gennan* = a produce). Care elaborează o toxină sau o otravă (32).

Toxoid (gr. *toxikon* = otravă + *eidōs* = formă). Anatoxină.

Toxomieoză. Boala fermierilor.

Toxoplasma. Gen de protozoare din clasa *Sporozoa*. *Specii mai importante* : *T. gondii* și *T. pyrogenes*, care parazitează unele mamifere și păsări, dar au fost întîlnite și la om, unde determină toxoplasmoza (31).

Toxoplasmoză. Boală parazitată congenitală sau dobîndită, determinată de protozoare din genul *Toxoplasma*. Toxoplasmoza congenitală, în general foarte rară, este însoțită de corioretinită, calcificări cerebrale, microcefalie sau hidrocefalie și tulburări psihomotorii. La adult, manifestările variate ale bolii sînt consecința leziunilor pe care parazitul le determină în sistemul nervos central și în globii oculari (31).

T.P.I. Abreviere internațională pentru Testul Nelson-Mayer.

TPN. Abreviere pentru }Trifosfopiridinnucleotid (5).

Trabecul (lat. *trabecula*, dim. de la *trabs* = grindă, birnă). *Trabecula*. ~ **corneoscleral**, spațiu între membrana Descemet și canalul Schlemm, ocupat de numeroase tractusuri anastomozate (28). ~ **irian**, marginea ciliară a irisului (28). ~ **septomarginal Tandler**, *Trabecula septomarginalis*.

Trabecula (dim. lat. *trabs* = grindă, birnă), sin. : *Trabecul*. 1. Bandă fibroasă care se întinde de la capsulă în interiorul organului respectiv (1). 2. Bandă musculară (1). **Trabeculae carneaee**, sin. : *Coloane carnoase ale inimii*. Coloane musculare intercalate, proeminente pe suprafața internă a cavităților inimii (1). **Trabeculae corporum cavernosorum**. Septurile care delimitează între ele lacunele sau cavernele corpilor cavernoși (1). **Trabeculae corporis spongiosi penis**. Septurile care separă între ele camerele din care este format corpul spongios al penisului (1). **Trabeculae lienis**. Septurile conjunctivomusculare care pătrund din capsula splenică în interiorul parenchimului splenic, compartimentându-l (1). ~ **septomarginalis ventriculi dextri**, sin. : *Fascicul ansiform*, *Fascicul arcuat*, *Moderator band*, *Trabecul septomarginal Tandler*, bandă musculară în ventriculul drept al inimii, care leagă stilpul anterior de peretele septal și în grosimea căruia trece o ramură importantă a fasciculului His, de unde și numele de bandă moderatoare care i se dă uneori (1).

Trachea (gr. *tracheia*), sin. : *Trahee*. Tub cartilaginos și membranos întins de la extremitatea inferioară a laringelui până la împărțirea sa în cele 2 bronhii pulmonare (1).

Traet (lat. *tractus* = drum, cale). *Tractus*. ~ **afereent**, *Tract ascendent*. ~ **ascendent**, sin. : *Tract aferent*, *tract nervos al măduvei spinării* care conduce impulsurile către creier (1). ~ **biliar**, denumire pentru întregul sistem canalicular hepatic, incluzând canalele hepatice, vezicula biliară, canalul cistic și canalul coledoc (1). ~ **bulbospinal**, *Tract olivospinal*. ~ **cerebelobulbar**, *Tractul fastigiobulbar*. ~ **cerebelovestibular**, grup de fibre eferente care pleacă din nucleii fastigiali și se termină în nucleul vestibular ipsilateral; reprezintă o parte din tractul fastigiobulbar (1). ~ **colicilorubral**, *Tractul tectorubral*. ~ **comisurospinal**, fibre nervoase descendente care pleacă din nucleul comisurii posterioare și intră în fasciculul longitudinal medial (1). ~ **corticocolicular**, o parte din comisura posterioară; fibre nervoase care pleacă din cortexul cerebral și merg la *stratum zonale* al colicului superior (1). ~ **corticogeniculat**, fibre nervoase care pleacă din aria calcarină a scoarței cerebrale și se termină în corpul geniculat lateral (1). ~ **cortiohabenular**, vezi *For-*

nix cerebri. ~ **cortioamamilar**, vezi *Fornix cerebri*. ~ **cortioanigral**, componentă a sistemului extrapiramidal; fibre care pleacă în special din ariile 4 și 6 ale scoarței cerebrale și trec prin *stratum intermedium* al pedunculului cerebral, unde fac sinapsă cu celulele substanței negre (1). ~ **cortioapalidal**, fibre nervoase care pleacă din aria premotorie a scoarței cerebrale și se termină în *globus pallidus* (1). ~ **cortiorubral**, componentă a sistemului extrapiramidal; fibrele pleacă în special din ariile 1, 3 și 5 ale lobului parietal al scoarței, trec prin brațul posterior al capsulei interne și intră în radiația superioară a nucleului roșu (1). ~ **cortioestriat**, fibre nervoase având originea în ariile Brodman 4, 4s, 6, 1, 2, 3, 10, 7 ale scoarței cerebrale și care coboară pentru a face sinapsa în nucleii striați (1). ~ **dentatoreticular**, fibre nervoase care pleacă din nucleul dentat al cerebelului, separat de pedunculul cerebelos superior, în față și peste decusația acestuia, și coboară ca fibre încrucișate și neîncrucișate în formațiunea reticulată a trunchiului cerebral (1). ~ **dentatorubral**, o parte din pedunculul cerebelos superior; fibre nervoase care pleacă din partea ventro-laterală a nucleului dentat și se termină în nucleul roșu din mezencefal (1). ~ **dentotalamic**, denumire pentru cea mai mare componentă a pedunculului cerebelos superior; fibre nervoase care pleacă din partea ventro-laterală a nucleului dentat și se termină în nucleul talamic ventral lateral (1). ~ **descendent**, sin. : *Tract eferent*, bandă de fibre nervoase care conduc impulsurile în jos spre măduva spinării (1). ~ **digestiv**, *Canalis alimentarius*. ~ **eferent**, *Tract descendent*. ~ **fastigiobulbar**, sin. : *Tract cerebelobulbar*, *tract care pleacă din nucleii fastigiali*, conținând fibre încrucișate și neîncrucișate și care coboară medial de pedunculul cerebelos inferior în măduva prelungită (1). ~ **gastrointestinal**, *Canalis alimentarius*. ~ **geniculocalarin**, *Radiatio optica*. ~ **gentourinar**, *Apparatus urogenitalis*. ~ **habenulopeduncular**, *Fasciculus retroflexus*. ~ **hipotalamicohipofizar**, sin. : *Tractul tuberohipofizar*, *tract de fibre nervoase cu celulele de origine în nucleii supraoptici și paraventricular ai hipotalamusului și în tuber cinereum*, care merg spre eminența mediană și trunchiul infundibular și spre neurohipofiză și distribuie fibre acestor formațiuni. Părțile sale componente sînt : *tractus supraopticohypophysialis*, *tractus paraventriculohypophysialis* și *tractus tuberohypophysialis* (1). ~ **interstițiospinal**, fibre nervoase descendente, care provin din nucleul interstițial Cajal și intră în fasciculul longitudinal medial (1). ~ **lenticulotalamic**, fibre de la nucleul lenticular spre talamus (1). ~ **motor**, *tract descendent al sistemului nervos central*, terminat într-un nucleu motor primar (1). ~ **nigroreti-**

ular, fibre nervoase care au originea în *substantia nigra* și se termină în formațiunea reticulară, după ce trec prin baza pedunculului și *tegmentum* (1). ~ **nigrorubral**, fibre nervoase care au originea în *substantia nigra* și se termină în nucleul roșu (1). ~ **nigrostriat**, fibre nervoase cu originea în *substantia nigra* și care se termină în *corpus striatum* (1). ~ **olfactohabenular**, fibre nervoase care au originea în nucleul olfactiv bazal, se curbează dorsal și intră în *stria medullaris thalami*, mergând la nucleul habenular de aceeași parte și de partea opusă (1). ~ **olfactohipotalamic**, vezi Fasciculul olfactiv bazal. ~ **olfactotegmental**, vezi Fasciculul olfactiv bazal. ~ **olivospinal**, sin.: *Tractul bulbospinal*, *Tractul Helweg*, *Tractul triunghiular*, fascicul încrucișat care coboară din nucleul olivar inferior al măduvei prelungite spre segmentele măduvei spinării (regiunea ei cervicotoracică) (1). ~ **palidohipotalamic**, fibre nervoase care iau naștere din *globus pallidus* și se termină în *hipotalamus* (1). ~ **palidoreticular**, fibre nervoase care au originea în *globus pallidus* și se termină în formațiunea reticulară a creierului mijlociu, punții și măduvei prelungite (1). ~ **palidosubtalamic**, fibre nervoase care apar în *globus pallidus*, traversează baza pedunculului și se termină în nucleul subtalamic (1). ~ **palidotalamic**, fibre nervoase care apar în *globus pallidus* și merg la nucleul ventral anterior și, poate, de asemenea, la nucleul talamic medial (1). **Tracturi piramidale**. *Tractus corticospinales*. ~ **respirator**, totalitatea căilor respiratorii (1). ~ **reticulobulbar**, fibre nervoase cu originea în celulele formațiunii reticulare și terminația în nucleii motori ai nervilor cranieni din măduva prelungită (1). ~ **reticuloolivar**, parte din tractul tegmental central; fibre nervoase care pornesc din formațiunea reticulară și se termină în oliva inferioară (1). ~ **reticuloreticular**, fibre nervoase cu originea în formațiunea reticulară și terminația la marginea inferioară a acestei structuri (1). ~ **rubrobulbar**, fibre nervoase care pornesc din nucleii roșii, se încrucișează în decusația tegmentală ventrală, coboară în formațiunea reticulară și merg la nucleii nervilor cranieni din măduva prelungită (1). ~ **rubroolivar**, fibre nervoase care pornesc din nucleul roșu și se termină în oliva inferioară omolaterală (1). ~ **rubrotalamic**, fibre nervoase cu originea în nucleul roșu și terminația în nucleul ventral lateral al talamusului (1). ~ **senzorial**, tract compus din fibre care conduc impulsurile senzoriale la creier (1). ~ **spinoolivar**, sin.: *Fascicul spinoolivar*, tract compus din fibre care merg de la măduva spinării la nucleul olivar inferior al măduvei prelungite (1). ~ **spinoospinal**, *Fasciculi proprii*. ~ **strionigral**, fibre nervoase cu originea în *putamen* și

nucleul caudat și terminația în *substantia nigra* (1). ~ **tectobulbar**, vezi *Tractus tectospinalis*. ~ **tectocerebelos**, bandă de fibre care porneste din *tectum* sau acoperișul creierului mijlociu și coboară în cerebel. (1). ~ **tectorubral**, sin.: *Tract coliculatorubral*, fibre nervoase cu originea în *colliculus superior* și terminația în nucleul roșu, pe calea decusației tegmentale dorsale (1). ~ **tegmentoolivar**, tract care ia naștere în creierul mijlociu și se termină în nucleul olivar inferior (1). ~ **trigeminootalamic**, *Lemniscus trigeminalis*. ~ **triunghiular**, Tract olivospinal. ~ **tuberohipofizar**, Tract hipotalamico-hipofizar. ~ **urinar**, calea urinară considerată de la calicele urinare și pînă la uretră inclusiv (1). ~ **uveal**, sin.: *Uvee*, denumire pentru iris, corpul ciliar și coroidă, care formează tunica vasculară și pigmentară a ochiului (1). ~ **vestibular descendent**, sin.: *Tract vestibular spinal*, tract alcătuit din ramurile descendente ale rădăcinii vestibulare, care se termină în nucleii vestibulari spinal și lateral (1). ~ **vestibular spinal**, Tract vestibular descendent. ~ **vestibulocerebelos**, tract nervos al fibrelor rădăcinii vestibulare și fibrelor vestibulare secundare ale nervului vestibulocohlear, care ating nucleul fastigial din cerebel pe calea pedunculului cerebelos inferior (1). ~ **vestibuloocular**, tract al fibrelor nervoase omolaterale și controlaterale provenind din nucleul vestibular superior și medial, care urcă prin fasciculul longitudinal median la nucleii nervilor oculomotor, trohlear și *abducens*; mediază reflexele mișcărilor capului și ochilor (1).

Vezi și: Allen, Hellweg, Loewenthal.

Tractor Lambotte. Vezi Lambotte.

Tractotom (lat. *tractus* = drum, cale + gr. *tome* = tăiere). Instrument diferit ca formă, în general cu tăiș triunghiular, cu care se practică tractotomia (26).

Tractotomie. Secționarea chirurgicală a unui tract de fibre nervoase în interiorul sistemului nervos central (26).

Tractus (lat. = drum, cale), sin.: *Tract*. 1. Cale sau drum (1). 2. Bandă de fibre nervoase (1). 3. Unele căi nervoase ale măduvei spinării sau creierului, ca o entitate anatomică sau funcțională evidentă (1). ~ **cerebellorubralis**, fascicul de fibre nervoase care merge de la nucleul dințat al cerebelului la nucleul roșu controlateral și de acolo la măduva spinării (1). ~ **cerebellotalamicus**, grup de fibre nervoase care, pornind de la nucleii cerebelului, urcă prin pedunculii cerebeloși superiori, pentru a face sinapsă în nucleii talamusului (1). ~ **corticeobulbaris**, *Tractus corticonuclearis*. ~ **corticohipotalamici**, fibre nervoase care pleacă din ariile premotorie și orbitală posterioară și se termină în hipotalamus (1). ~ **corticonuclearis**, sin.:

Tractus corticobulbaris, denumirea fibrelor sistemului piramidal, originare în scoarța motorie, care trec prin capsula internă și se termină în nucleii motori ai nervilor cranieni (1). ~ **corticopontini**, fibrele tracturilor frontopontin, temporopontin, parietopontin și occipitopontin, care pleacă din scoarță, trec prin capsula internă și se termină în nucleii pontini. Fibrele au destinații deosebite, în funcție de locul lor de origine (1). ~ **corticospinales**, sin.: *Fasciculi pyramidales*, *Tracturi piramidale*, tracturi eferente care pleacă din scoarța frontală, trec prin capsula internă, pedunculii cerebrali, punte și măduva prelungită, unde suferă o decusație incompletă pentru a forma tracturile corticospinale lateral și ventral. Sînt interesate în mișcările voluntare fine de coordonare. Tractul corticospinal ventral este numit și fascicul Türk (1). ~ **corticospinalis anterior**, sin.: *Fascicul pyramidal anterior*, *Fascicul pyramidal direct*, *Fascicul Türk*, *Fasciculus cerebrospinalis anterior*, *Fasciculus pyramidalis anterior*, *Tractus pyramidalis anterior*, fibre nervoase ale motilității voluntare, care coboară din scoarța cerebrală mergînd prin funiculul anterior spre cornul anterior (motor) al măduvei (1). ~ **corticospinalis lateralis**, sin.: *Fascicul pyramidal încrucișat*, *Fascicul pyramidal lateral*, *Fasciculus cerebrospinalis lateralis*, *Fasciculus pyramidalis lateralis*, fibre ale tractului corticospinal care formează decusația piramidală și coboară în funiculul lateral al măduvei spinării, terminîndu-se în substanța cenușie de aceeași parte (1). ~ **frontopontinus**, vezi *Tractus corticopontini*. ~ **illofibialis**, sin.: *Bandeleta Maissiat*, porțiunea îngroșată a fasciei late întinsă de la condilul lateral al tibiei la creasta iliacă și mușchiul tensor al fasciei late (1). ~ **mesencephalicus nervi trigemini**, sin.: *Radix descendens (mesencephalica) nervi trigemini*, fibre nervoase care iau naștere din celule localizate în porțiunea laterală a substanței cenușii centrale a ventriculului al IV-lea și apeductului cerebral și se alătură rădăcinii motorii a nervului trigemen (1). ~ **occipitopontinus**, vezi *Tractus corticopontini*. ~ **olfactorius**, bandă îngustă de substanță albă, originară în bulbul olfactiv și care se întinde posterior în șanțul olfactiv la substanța perforată anterioară, unde se lărgește pentru a forma trigonul olfactiv, împărțindu-se în două rădăcini (striile olfactive laterală și medială) (1). ~ **olivocerebellaris**, fibre nervoase de la nucleii olivari inferior și accesori de aceeași parte și de partea opusă, care intră în cerebel pe calea pedunculului cerebelos inferior (1). ~ **opticus**, sin.: *Bandeleta optică*, bandă din fibre nervoase care merge în jurul părții laterale a unui peduncul cerebral de la chiasma optică la corpul geniculat lateral

și creierul mijlociu (1). ~ **paraventriculohypophysialis**, vezi Tractul hipotalamicohipofizar. ~ **parietopontinus**, vezi *Tractus corticopontini*. ~ **pyramidalis anterior**, *Tractus corticospinalis anterior*. ~ **pyramidalis lateralis**, *Tractus corticospinalis lateralis*. ~ **reticulos spinalis**, fibre nervoase care coboară din celulele mari ale formațiunii reticulate a punții și măduvei prelungite spre măduva spinării. Ele sînt o componentă a sistemului extrapiramidal, care mediază reflexele trunchiului cerebral, creierului și măduvei spinării (1). ~ **rubrospinalis**, sin.: *Fasciculus Monakow*, componentă a sistemului extrapiramidal care coboară de la nucleul roșu în măduva spinării; la om este înlocuit în funcție de tractul reticulos spinal, filogenetic cel mai nou (1). ~ **solitarius**, sin.: *Fasciculus solitarius*, *Tractul Allen*, fibre senzoriale în măduva prelungită provenind din nervii cranieni VII, IX și X; ele se încovoie caudal, pentru a forma o bandă descendentă și se termină în nucleul senzorial dorsal al vagului și nucleului tractului solitar (1). ~ **spinalis nervi trigemini**, sin.: *Rădăcina senzitivă descendentă a nervului trigemen*, tract nervos situat în măduva prelungită, compus din fibrele senzoriale ale nervului trigemen care se termină în nucleul tractului spinal al nervului trigemen (1). ~ **spinocerebellaris anterior**, sin.: *Fasciculus Gowers*, *Fasciculus spinocerebellos încrucișat*, *Fasciculus anterolateralis superficialis*, tract nervos care provine din celulele coloanei dorsale de pe aceeași parte și de pe partea opusă și urcă în funiculul lateral al măduvei spinării, pentru a pătrunde în cerebel pe calea pedunculului cerebelos superior (1). ~ **spinocerebellaris posterior**, sin.: *Fasciculus spinocerebellos direct Flechsig*, tract nervos care pleacă din celulele nucleului dorsal Clarke, trece în sus în cordonul lateral al măduvei spinării și ajunge la cerebel pe calea pedunculului cerebelos inferior; conduce impulsurile proprioceptive subconștiente (1). ~ **spinothalamicus anterior**, tract de fibre nervoase care provin din celulele coloanei posterioare, se încrucișează în comisura albă anterioară, urcă în funiculul anterior și se termină în talamus, conducînd impulsurile stimulilor pentru tact și presiune (1). ~ **spinothalamicus lateralis**, tract de fibre nervoase care provin din celulele coloanei cenușii posterioare, se încrucișează în comisura albă anterioară, urcă prin funiculul lateral și se termină în talamus; conduce impulsurile pentru durere și temperatură (1). ~ **supraopticohypophysialis**, vezi Tractul hipotalamicohipofizar. ~ **systematis nervosi centralis**, tracturile nervoase din interiorul nevraxului (1). ~ **tectospinalis**, sin.: *Tractul Loewenthal*, grup de fibre care coboară din celulele mari din *tectum mesencephali*, se decusează, dă fibre la nucleii

motori ai trunchiului cerebral (include tractul tectobulbar) și face sinapsa cu celulele motorii ale măduvei spinării, în special în regiunea cervicală (1). ~ **tegmentalis centralis**, sin.: *Fasciculus centralis al calotei*, fibre nervoase care pleacă din nucleul roșu și formațiunea reticulară și se termină în olivele inferioare (bulbare) (1). ~ **temporopontinus**, vezi *Tractus corticopontini*. ~ **vestibulospinalis**, tract nervos care își are originea în nucleul vestibular lateral și coboară în funiculul anterior al măduvei spinării; mediază impulsurile în legătură cu echilibrul static (1).

Traecțiune (lat. *tractio*). Forță exercitată pentru a provoca o mișcare sau pentru a executa o extensiune (32). ~ cu **greutăți**, vezi Extensiune. ~ **transscheletică**, vezi Extensiune.

Traductor (fr. *traducteur*). Element al unui sistem cu reglare automată, care produce la ieșire o mărime (de o anumită natură fizică), atunci când la intrare a fost aplicată o mărime de altă natură fizică, menținând o corespondență biunivocă între valorile celor două mărimi. Se spune că traductorul transformă în semnal unificat o mărime pe care este construit să o măsoare. De ex. termometrul cu mercur transformă în semnal unificat (lungime) mărimea pe care o măsoară (temperatura). În general, traductorul este alcătuit din două părți funcționale: elementul primar sesizor și elementul traductor de bază (37).

Tragi. Periozii meatului auditiv extern (1).

Tragion. Punct de măsură antropologic situat la intersecția unui plan orizontal care trece tangent cu partea superioară a conductului auditiv extern și un plan vertical tangent cu partea anterioară a aceluiași conduct (38).

Tragus (lat. din gr. *tragos* = capră). Proeminență mică a cartilajului pavilionului urechii acoperită cu piele, situată anterior, mascând parțial deschiderea meatului auditiv extern (1).

Traheită (*trahee* + *-ită*). Inflație acută sau cronică a traheei; se însoțește de obicei de laringită sau bronșită (34).

Traheopexie ligamentară. Tehnică chirurgicală constând din fixarea colului uterin, după histerectomie subtotală, la nivelul ligamentelor rotunde sau al ligamentelor largi, în scopul evitării producerii prolapsului (18).

Traheorafie Emmet. Vezi Emmet.

Traheosechizis (gr. *trachelos* = gât + *schisis* = diviziune). Fisură congenitală a gâtului (1).

Traheo- (gr. *traheia*, de la *trahys* = aspru). Element de compunere care introduce în termeni referirea la trahee (32).

Traheobronșită (*traheo-* + lat. *bronchus* = bronhie + *-ită*). Afecțiune a căilor aeriene manifestată prin tuse, cu sau fără expectorație, având uneori un caracter lătrător. Are o gravitate mai

mare la copil, când poate fi însoțită de senzație de sufocație (34).

Traheoceel (*traheo-* + gr. *koilos* = cavitate). Tumoare gazoasă a gâtului, congenitală sau dobândită (în urma unui efort de tuse), constituită dintr-un diverticul al mucoasei traheale plin cu aer, care apare între inelele traheale și care comunică cu traheea printr-un mic orificiu (30).

Traheomalacie (*traheo-* + gr. *malakia* = înmuiere). Înmuieră cartilajelor traheale, consecință a unei compresii prelungite produsă de hipertrofia glandei tiroide (11).

Traheoplastie (*traheo-* + gr. *plassein* = a forma). Operație prin care se face plastia cu grefon cutanat a traheei (în caz de stenoză) sau plastia părții sale membranoase cu grefon osos (în diskinezii traheobronșice) (34).

Traheoschizis (*traheo-* + gr. *schisis* = diviziune). Fisura congenitală a traheei (1).

Traheoscopie (*traheo-* + *skopein* = a vedea). Examen endoscopic al traheei cu ajutorul bronhoscopului, în vederea extirpării unui corp străin, a efectuării unei biopsii sau a aspirării secrețiilor (30).

Traheostomie (*traheo-* + gr. *stoma* = gură, deschidere). Operație prin care traheea este fixată la piele după ce i s-a practicat un orificiu, pentru asigurarea respirației permanente pe această cale (30).

Traheotomie (*traheo-* + gr. *tome* = tăiere). Intervenție chirurgicală prin care se practică o incizie în partea superioară a traheei, în axul său lung, de preferință la nivelul inelelor traheale al 3-lea — al 5-lea, în scopul de a permite pe această cale respirația (30).

Trahionelie (gr. *trahys* = aspru + *onyx* = unghie). Distrofie unghială, foarte rară, provocată de agenți chimici sau de cauze necunoscute și manifestată printr-un aspect rugos al suprafeței unghiilor (11).

Trahem (gr. *trachoma* = asprime). Conjunctivită granuloasă.

Traista-ciolanului. *Capsella bursa pastoris*.

Trablanta oilor. Encefalită scoțiană.

Tramită (lat. *trama* = urzeală, țesătură). Termen impropriu care definește o inflamație cronică a tramei pulmonare, asociată deseori cu o alveolită. Este de obicei de etiologie tuberculoasă și reprezintă o formă de tuberculoză filroasă caracterizată clinic prin hemoptizii, bronșite, emfizem și leziuni pleurale (34).

Tranchilizant (fr. *tranquillisant* = liniștitor), sin.: *Anxiolitic*, *Ataractic*. Medicament care reduce starea de tensiune psihică, frica, reacțiile psihomotorii, echilibrează afectul și determină o stare de calmare, de indiferență; nu provoacă fenomene de deprimare generală evidente; este

util în tratamentul nevrozelor, agitației psihice și al unor afecțiuni medicale cu implicații psihoafective; este folosit și în prenarcoză (13).

Trans- (lat. *trans* = peste). Element de compunere care introduce în termeni sensul de: dincolo de, peste, prin, în altfel. În chimie se utilizează pentru izomerii în care unii atomi sau radicali sînt situați în părțile opuse ale unei molecule (de ex. de o parte și de alta a planului unei duble legături) (32).

Transacetilază. Enzimă care catalizează transferul grupelor acetil (CH_3CO^-) de la un donor ($\text{CH}_3\text{CO-X}$) la un acceptor (YH); transferul se face în prezența coenzimei acetilante (CoASH). Printre substratele acetilate sub acțiunea enzimelor sînt acizii grași, aminoacizii, acidul lipoic etc. (5).

Transaldolază. Enzimă care catalizează interconversia neoxidativă a pentozelor (sub formă de pentozofosfat) în hexoze (ca hexozofosfat). Enzima este prezentă la microorganisme și mamifere. În țesuturile animalelor ia parte la formarea ribozo-5-fosfatului, pe seama hexozofosfatului (5).

Transamidinaze. Enzime care catalizează transferul reversibil al grupărilor amidice; participă la biosinteza precursorilor creatininei, ornitina fiind principala sursă de grupări amidice (5).

Transaminare. Proces de transferare a grupărilor aminice de la un aminoacid la un cetoacid; procesul se desfășoară sub acțiunea catalitică a transaminazelor. Transaminarea constituie unul din principalele procese de biosinteză a aminoacizilor în organismul animal, pe seama cetoacizilor rezultați în cursul catabolismului glucidic (5).

Transaminază. Enzimă care catalizează transferul grupărilor aminice de la aminoacizi la cetoacizi. După substratele asupra cărora acționează, transaminazele au specificități diferite: glutamicaspartică, glutamicalanică, leucinică, tirozinică, asparaginică etc. Coenzima a fost identificată ca fiind vitamina B_6 (piridoxal \approx piridoxamină). Creșteri ale valorilor transaminazelor serice se constată în infarctul miocardic și în afecțiunile hepatice (5).

Transă (fr. *trance*). 1. Termen utilizat pentru denumirea stării de hipnoză în care individul se află total sub influența hipnotizatorului (35). 2. Stare crepusculară întinlinită de obicei în stările secundare din epilepsie (35).

Transcetolază. Enzimă care catalizează transferul grupărilor cetolice de 2 atomi de carbon ($\text{H}_2\text{C}(\text{OH})\text{CO}-$) de pe o moleculă de monozaharid (donor) pe o altă moleculă (acceptor). Împreună cu transaldolaza și cu epimeraza fosfoceptopentozelor, transcetolaza realizează cataliza

proceselor de biosinteză a ribozo-5-fosfatului din hexozofosfat, pe calea neoxidativă (anoxică) (5).

Transcrierea mesajului genetic. Biosinteza de transcriere.

Transcriptază. Polimeraza ARN dependentă de ADN.

Transductanți. Bacteriile transduse, care au acceptat fragmentul genetic în procesul recombinării bacteriene (17).

Transducție (lat. *transducere* = a trece dincolo). Transfer de material genetic interbacterian, în care rolul de purtător al acestui material îi revine bacteriofagului. Tip de recombinare interbacteriană mediată de epizomi, epizomul mediator fiind bacteriofagul. În funcție de raporturile care se stabilesc între genomul fagic și segmentele genetice celulare care se transferă, transducția este de două tipuri: cu adăuție și cu substituție (17). \sim **abortivă**, aspectul de neintegrare în sistemul de coordonare genetică a celulei receptorii a unui segment genetic transferat prin transducție (17). \sim **cu adăuție**, sin.: *Transducție generalizată*, tip de transducție bacteriană, în care segmentul genetic transdus este în raport de contiguitate cu materialul genetic fagic, dar nu integrat liniar în aceasta (17). \sim **generalizată**, Transducție cu adăuție. \sim **ligaturată**, Transducție multiplă. \sim **multiplă**, sin.: *Transducție ligaturată*, transducție a mai multor caractere simultan, fiind strins ligaturate. Transducția ligaturată a mai multor markeri indică un raport de interconectare a genelor acestor markeri, a uneia dintre ele cu toate celelalte (17). \sim **specializată**, Transducție cu substituție. \sim **cu substituție**, sin.: *Transducție specializată*, tip de transducție în care genomul fagic se află sub formă integrată în bacteria donoare. În procesul de integrare, segmentul genetic bacterian înlocuiește o parte variabilă din genomul fagului transductor, fenomenul fiind o veritabilă recombinare (17).

Transfer (lat. *transferre* = a duce dintr-o parte în alta). Proces chimic de trecere a unui radical, ion, electron etc. de la o substanță chimică la alta. Procesul de transfer chimic în organism se realizează pe cale enzimatică, prin intermediul transferazelor (5).

Transferină. Siderofilină.

Transfixatorul Juvara. Vezi Juvara.

Transfixie (lat. *transfigere* = a străpunge). Metodă pentru crearea lambourilor în dezarticulații și amputații, constînd din transfixierea cu cuțitul de amputație razant cu osul și tăiere dinăuntru-înafară a țesuturilor moi (11). \sim **acromioclaviculară**, artrosinteză acromioclaviculară prin transfixie cu tije sau cuie metalice (24). \sim **cu broșe**, trecerea unei broșe Kirschner

printr-un focar de fractură, articulație sau prin grosimea unui os (24).

Transformanți. Recombinanți bacterieni rezultați prin transformare (17).

Transformare. Modificarea formei (32). ~ (la bacterii), proces de recombinare genetică la bacterii, în care are loc un transfer de informație genetică de la un tip celular donor la alt tip celular receptor, cu ajutorul ADN transformant. Proprietățile noi, câștigate în acest mod, rămân stabile de-a lungul generațiilor. Transformări cu ADN s-au obținut și în sisteme celulare donor-receptor, formate din linii celulare derivate de la macroorganisme (17). ~ **interspecifică**, procesul de transformare care are loc între specii diferite de bacterii. Lizarea ADN transformant și pătrunderea intracelulară sînt similare celor din transferul homospecific. Integrarea ADN transformant în cromozomul celulei receptoare și obținerea de transformanți are loc cu o frecvență mult mai joasă în transferul interspecific decît în cel intraspecific (17). ~ **innădită**, transformare (la bacterii) prin transferarea unei regiuni genetice formată din mai multe gene ligaturate (de ex. la pneumococ, regiunile genetice manitol⁺ și streptomycinorezistența se transferă ligaturate într-un sistem de transformare) (17).

Transfuzie (*trans-* + lat. *fusio* = vărsare). Metodă de tratament biologic constînd din injectarea de sînge, plasmă sau globule roșii în sistemul circular al unui bolnav (11). ~ **directă**, transfuzie care se face direct de la donator la primitor (11). ~ **indirectă**, transfuzie cu sînge conservat (11). ~ **de sînge**, metodă constînd din trecerea — în circulația unui individ — a unei cantități de sînge recoltat de la un individ. Are indicații multiple și variate: de substituție, prin restabilirea volumului sanguin, a nivelului de hemoglobină, a elementelor figurate etc., de stimulare biologică, de combatere a șocului operator și hemoragic etc.; transfuzia se poate face cu sînge integral proaspăt sau conservat sau cu diverși substituenți sanguini: plasmă, masă eritocitară, leucocitară și trombocitară (19).

Transglicozidaze. Enzime care transferă grupările glicozidice de la o substanță (donor) la alta (acceptor) (5).

Transhidrogenaze. Enzime care catalizează transferul hidrogenului. Cea mai cunoscută este transhidrogenaza piridinucleotidelor, care catalizează reacția ireversibilă de reducere a difosfopiridinucleotidului pe seama trifosfopiridinucleotidului redus (5).

Transiluminanție (*trans-* + lat. *illuminatio* = iluminare). Diafanoscopie.

Transitivism. Simptom observat în sindromul Kandinski-Ciêrambault constînd din con-

vingerea bolnavului că persoanele din jur sînt supuse acelorași influențe ca și el (35).

Translocație (*trans-* + lat. *locatio* = așezare). Schimbare de așezare (32). ~ **genelor**, schimbare în ordinea liniară a genelor într-un grup ligatural, în care o genă sau un grup de gene trece de la un grup ligatural la alt grup ligatural, neomolog. Translocațiile, împreună cu inversiile, dau naștere la o instabilitate mai mare a genelor, ca poziție și expresie fenotipică. Translocația poate avea loc și între cromozomi omologi (17). ~ **tendinoasă**, intervenție ortopedicochirurgicală în paralizia infantilă, în care se schimbă direcția normală a unui tendon, fără a-i modifica inserțiile, forțîndu-l astfel să îndeplinească o funcție contrară (24).

Transmetilaze. Enzime care catalizează transferul grupărilor metil. Cea mai răspîdită este transmetilaza betaină-homocisteină, care — prin metilarea homocisteinei pe seama betainei — duce la formarea de metionină (5).

Transmineralizare. Schimburile dintre diverși ioni intra- și extracelulari care provoacă modificări ale echilibrului hidroelectrolitic; fenomenul este prezent în cura internă și externă cu ape minerale (4).

Transmitere (lat. *transmittere* = a transmite). În epidemiologie, diseminarea agentului patogen în masa receptivă (8). ~ **accidentală**, transmitere care se produce cu un indice de frecvență mic (în general zoonozele) (8). ~ **directă**, transmiterea prin contact direct a agentului patogen de la organismul bolnav sau parazitat la cel sănătos (8). ~ **facultativă**, în sensul teoriei lui Pavlovski, se referă la acel grup de boli care, pe lângă alte modalități de răspîndire, pot fi transmise în subsidiar și prin artropode (de ex. tularemia, răspîdită frecvent prin contact, alimente, aer și, în plus, și prin intermediul artropodelor) (8). ~ **indirectă**, transmitere care se realizează prin intermediul unui factor interpus între sursa de infecție și organismul receptiv; în general, diferite obiecte, alimente, vectori etc. (8). ~ **obligatorie**, termen care se referă în special la acele boli transmise prin artropode, în care difuzarea infecției se realizează în mod exclusiv prin intermediul insectelor infectate (de ex. malaria, tifosul exantematic, febra recurentă) (8). ~ **într-un singur timp**, formă de transmitere cînd îmbolnăvirea masei receptive se produce dintr-o dată, la apariția agentului patogen în populație și la deschiderea căilor de transmitere a acestuia (8). ~ **în ștafetă**, transmitere în care cuprinderea masei receptive se face în stadii consecutive, afectînd inițial o parte din populație (selecționată după criteriul teritorial, vîrstă, sex, factori de rezistență etc.); ulterior, infecția difuzează de la o grupă la alta (8).

Transmutație (lat. *transmutare* = a muta). Schimbare a unui element în altul (32). ~ **genetică**, sin.: *Conversie de genă*, schimbare în ordinea liniară a genelor, avînd ca rezultat o conversie a unei forme alelice în alta, într-o pereche de cromozomi omologi (17). ~ **musculară**, intervenție ortopedicochirurgicală în paralizia infantilă, prin care se transplantează în locul mușchiului paralizat un mușchi sănătos, din altă regiune a corpului (24). ~ **radioactivă**, Dezintegrare radioactivă.

Tranșonanză sternovertebrală (Oelsnitz). Semn stetcastic observat în sindromul mediastinal la auscultarea coloanei vertebrale, în timp ce se percutează sternul sub unghiul Louis; se percepe un zgomot clar, scurt, lemnos în dreptul vertebrei D₇ (34).

Transpeptidare. Proces biochimic de înlocuire a grupărilor amidice sau aminice dintr-o legătură (CO—NH) printr-o altă grupare aminică sau amidică (NH₂ X). Procesul de transpeptidare este utilizat în reacțiile de sinteză (polimerizarea polipeptidelor amidice) și este catalizat de o serie de enzime proteolitice (catepsina C, catepsina B, papaina, ficina etc.) (5).

Transpirație (*trans-* + lat. *spirare* = a exala), sin.: *Sudorație*. Secreția și trecerea la nivelul glandelor și celorlalte formațiuni tegumentare a vaporilor de apă, bioxidului de carbon unor săruri și a unor substanțe anorganice, care constituie împreună sudoarea (4).

Transplant (*trans-* + lat. *plantare* = a planta). Fragment tisular sau organ luat din corp pentru a fi grețat în altă parte a corpului sau în alt organism (32). ~ **celular**, celule cultivate *in vitro*, prelevate prin metode fizice sau chimice și însămînțate în flacoane noi (22). ~ **eutanat**, Grefon cutanat. ~ **de măduvă**, sin.: *Mielotransfuzie*, metodă nouă de refacere a hematopoiezei compromise prin acțiunea inhibantă a diferiților factori (radiații, substanțe toxice, injecții etc.). Termenul de „transplant” nu este totdeauna adecvat, nefiind vorba de greță, în adevăratul sens al cuvîntului, ci numai de transfuzie cu măduvă cu efect excitant asupra hematopoiezei restante. Se transplantează măduvă autologă, izologă sau omologă (proprie, provenită de la un gemen sau de la indivizi de aceeași grupă sanguină) (19). ~ **osos**, Grefon osos. ~ **de țesut fetal hematopoietic**, transplant lipsit de acțiune antigenică, preconizat pentru a evita reacțiile imunologice observate cu măduva omologă; se utilizează țesutul hepatic sau splenic (19).

Transplantare (*trans-* + lat. *plantare* = a planta). Grețarea unui țesut sau a unui organ provenite din același organism sau din altul (32). ~ **celulară**, sin.: *Pasaj celular*, operație prin

care o populație celulară, crescută la maximum într-un recipient este recoltată în mod mecanic sau chimic (tripsină, versen) și redistribuită în vase noi de cultură (22). ~ **de cornee**, Keratoplastie. ~ **musculară**, sin.: *Mioplastie*, *Transplantare musculotendinoasă*, *Transplantare tendinoasă*, *Transpoziție musculară*, intervenție ortopedicochirurgicală, în care un mușchi paralizat este înlocuit printr-unul sănătos, care va acționa prin tendonul celui dintii sau direct prin tendonul său (24). ~ **musculotendinoasă**, *Transplantare musculară*. ~ **de organ**, *Grefă de organ*. ~ **pasivă**, fenomen semnalat de E. N. Pavlovski în răspîndirea plerocercioizilor de botriocefali printre pești. Constă din faptul că dacă un pește infestat cu plerocercioizi este ingerat de un alt pește, plerocercioizii nu sînt digerați și se reinchistază în organismul acestuia. Această reinchistare se poate repeta de mai multe ori. Fenomenul a fost observat și de Ungureanu în focarul de botriocefaloză din Delta Dunării (31). ~ **tendinoasă**, *Transplantare musculară*.

Transportori de electroni. Sisteme enzimatice ale căror coenzime sînt capabile să fixeze electronii și să-i cedeze, în anumite condiții, unor metaboliți ce pot accepta acești electroni (5).

Transpoziție (*trans-* + lat. *positio* = așezare). Poziție schimbată (32). ~ **aortopulmonară**, anomalie congenitală a vaselor de la bază, care poate fi totală (emergența fiecărui vas din ventriculul opus), parțială (aortică, pulmonară sau dublă din aceeași cavitate) sau corectată (asociată cu transpoziția marilor vene) (10). ~ **dentară**, anomalie dentomaxilară, caracterizată prin inversarea așezării pe arcadă a 2 dinți. Mai frecvent se observă între canin și unul dintre dinții vecini (mai ales primul premolar), pe arcada superioară. Pe arcada inferioară, inversarea se produce mai frecvent între canin și incisivul lateral (39). ~ **diafragmatică**, sin.: *Reinserție diafragmatică*, procedeu pentru reducerea spațiului toracic supradiafragmatic, cu păstrarea mobilității diafragmului, prin deinsertia costală a diafragmului și reinsertia lui la un nivel mai înalt (11). ~ **musculară**, *Transplantare musculară*.

Transsudat (*trans-* + lat. *sudare* = a asuda). Lichid extravazat în țesuturi sau cavități, ca urmare a filtrării și difuziunii serului sanguin datorită diferenței de presiune și tensiune osmotică dintre sînge și țesuturi; spre deosebire de exsudat, care apare ca urmare a unor procese inflamatorii, transsudatul prezintă reacția Rivalta negativă (2). ~ **pleural**, lichid pleural cu densitatea sub 1 015, albumină sub 25 g %₁₀₀, viscozitate 1,1—1,3, iar reacție Rivalta negativă; nu coagulează niciodată. Se observă

în revărsatele de origine mecanică (insuficiență cardiacă, compresiune, sindromul Demons-Megs, insuficiență renală etc.) (34).

Transulfuraze. Enzime care catalizează transferul sulfurului, fixându-l pe ionul cian. Ca donator, în organism, este adesea folosit β -mercaptopiruvatul. Cantități mai importante de enzimă au fost puse în evidență în ficat și cortexul renal; de asemenea, în mușchi, măduva spinării, splină, singe etc. (5).

Transtermie (*trans* + gr. *therme* = căldură). Diatermie.

Transuretrocistostomie. Anastomoză ureterală contralaterală (11).

Transversie (*trans* + lat. *versio* = întoarcere). Proces mutațional în care o bază purinică este înlocuită cu o bază pirimidinică sau invers (17).

Transversoproctie (*colon transvers* + gr. *proktos* = anus), sin.: *Transversostomie*. Crearea operatorie a unui anus artificial pe colonul transvers (11).

Transversostomie (*colon transvers* + gr. *stoma* = deschidere). Transversoproctie.

Tranzistor. Cristal cu proprietăți semiconductorii; se caracterizează prin aceea că transportul de electricitate are loc în parte prin electroni, în parte prin goluri de electroni; tranzistorii găsesc aplicarea în tehnica medicală în locul lămpilor electronice sau ca element de amplificare în electrocardiografie, în tehnica măsurării radiațiilor și la aparatele electronice de auzit (6).

Tranziție (lat. *transitio* = trecere). Proces mutațional în care o bază purinică este înlocuită tot cu o bază purinică, iar o bază pirimidinică cu o bază pirimidinică (17). ~ **alosterică**, fenomen genetic care are loc în modificările cantitative ale funcțiilor unor macromolecule proteice, constând dintr-o modificare conformațională a acestor macromolecule sub acțiunea specifică a unor compuși cu greutate moleculară mică; modificarea are ca efect activarea funcțiilor unor proteine sau, dimpotrivă, inhibiția acestor funcții, după cum ea este de natură de a împiedica legarea represorului de operator sau de a induce fixarea represorului de corepresor. Din punct de vedere structural, tranziția alosterică ar consta din relaxarea sau întărirea legăturilor dintre subunitățile moleculei proteice (lanțurile polipeptidice) (17). ~ **alosterică în sistemul de înlocuire reciprocă**, modificare conformațională reversibilă a enzimei regulatorii, care modifică și locul de legare a enzimei pe substrat. Enzima nu mai catalizează etapa metabolică și, în acest fel, o întreagă cale metabolică este blocată (17).

Trapping (engl. de la *to trap* = a întinde curse). Manevră chirurgicală folosită în intervențiile

pe anevrismele intracraniene, constând din excluderea acestora prin clamparea în amont și în aval a vasului pe care sînt implantate (26).

Trasori. Indicatori radioactivi.

Tratament (fr. *traitement*). Îngrijire medicală, de la sfaturi igienice pînă la cele mai complexe acțiuni cu caracter medical (radioterapie, intervenții chirurgicale etc.) (29).

Vezi și: Felsen, Yeo.

Traube, Ludwig, 1818–1876. **Dublul ton** ~, perceperea a două zgomote prin auscultarea arterelor mari supuse unei compresiuni progresive, în insuficiența aortică, la hipertensivi etc. (10). **Spațiul semilunar** ~, arie de percuție în porțiunea antero-inferioară stîngă a toracelui, delimitată de proiecția diafragmului, a marginii ficatului, a marginii splinei și de arcul costal; corespunde fundului de sac pleural costodiafragmatic și stomacului. Este de obicei sonor și devine mat în revărsatele pleurale stîngi care depășesc 2 litri (1; 34).

Traum. **Boala** ~, Bruceloză porcînă. **Febra undulantă** ~, Bruceloză porcînă.

Traumatism (gr. *trauma* = rană). Ansamblul tulburărilor de ordin local și general care apar consecutiv aplicării unui agent vulnerant asupra organismului (11).

Traumă. Leziune locală produsă de un agent extern violent (32). ~ **acustică**, Traumă sonoră. ~ **biologică**, leziune provocată de agenți biologici (bacterii, ciuperci) (23). ~ **chimică**, leziune provocată de un agent chimic (substanțe chimice) (23). ~ **fizică**, leziune provocată de agenții fizici: temperatură, presiune crescută sau scăzută, electricitate, radiații (23). ~ **mecanică**, leziune provocată de un agent traumatic mecanic, acționat de o forță (23). ~ **psihică**, tulburare datorită unui factor psihic (23). ~ **sonoră**, sin.: **Traumă acustică**, hipoacuzie tip percepție provocată prin expunere îndelungată la zgomot (surditățile profesionale la cazangii) sau prin expunerea urechii la un zgomot de scurtă durată, dar foarte intens, simplu sau asociat cu un suflu (30).

Trautmann. **Triunghiul** ~, arie în formă de triunghi cu unghiul anterior la proeminența labirintică, delimitat posterior de sinusul lateral și superior de linia temporală (1).

Travalu (fr. *travail*). 1. Totalitatea fenomenelor mecanice, plastice și dureroase care se produc în timpul nașterii și care concurează la expulsiia fătului (18). 2. Lucru mecanic (32). ~ **cardiac**, lucru mecanic efectuat de inimă, egal — pentru fiecare ventricul — cu presiunea medie din artera respectivă (aortă sau pulmonară), multiplicată cu debitul cardiac (10). ~ **ventilator**, lucrul mecanic depus pentru efectuarea mișcărilor ventilatorii sau lucrul

necesar pentru a mobiliza peretele toracic, diafragul și plămînul și a produce un curent de aer în arborele bronhial. Depinde de relația dintre forțele care produc mișcarea (musculare) și cele care se opun (rezistența elastică a plămînului, rezistența la trecerea aerului și rezistența țesutului pulmonar la frecare și deformare) (34).

Travestitism (fr. *travestir* = a se deghiza), sin.: *Eonism*. Adoptarea ținutei vestimentare a sexului opus observată de obicei la homosexuali, ca expresie a tendințelor de perversiune sexuală (35).

Trăznire. Leziuni produse de descărcarea de electricitate atmosferică; în cazuri severe se pot produce arsuri ale pielii, comotie nervoasă, mortală sau cu paralizii persistente; în cazuri mai ușoare, nevroză traumatică reversibilă (23).

Treaptă. Termen de limbă comună, folosit pentru grad, nivel, fază (32). ~ **geotermică**, distanța, în adîncime, la care temperatura solului crește cu 1°. La noi, ea este de 33 m în medie. Apele minerale izvorăsc la o temperatură corespunzătoare acestei trepte geotermice (4).

Vezi și: Rönne.

Treflare. Tragerea unui metal în formă de sîrmă, operație folosită și în laboratorul de tehnică dentară pentru obținerea unei sirme mai subțiri dintr-una mai groasă (39).

Trefon. Vezi Extract embrionar.

Trehaloză. $C_{12}H_{22}O_{11}$. Dizaharid care prezintă o legătură dicarbonilică și nu reduce soluția Fehling. Prin hidroliză pune în libertate două molecule de glucoză. Este prezentă la unii fungi (*Basidiomycetae*, *Ascomycetae*), alge (*Rhodophyceae*, *Myxophyceae*) și plante superioare. În organism este transformată în glucoză, în prezența uridindifosfatului (5).

Trei frați pătași. *Viola tricolor*.

Treitz, Wenzel, 1819 — 1872. **Hernia** ~, sin.: *Hernie duodenală stîngă*, *Hernie Landzert*, *Hernie mezentericoparietală*, *Hernie în mezocolonul descendent*, hernie internă produsă în foseta duodenală a cărei margine ventrocranială este ocupată de vena mezenterică caudală și uneori și de artera colică stîngă cranială (11). **Mușchiul** ~, sin.: *Musculus suspensorius duodeni*, bandă musculară asociată uneori cu ligamentul suspensor al duodenului; pleacă din stîlpul drept al diafragmului și se inserează pe duoden la nivelul flexurii duodenojejunale (1).

Trélat. **Dilatatorul** ~, dilatator anal pentru explorarea rectului, format din două valve reprezentînd cele două jumătăți ale unui trunchi de con, fixate în unghi drept la două mlînere articulate și îndepărtate unul de altul

cînd dilatatorul este închis; deschiderea acestuia se efectuează prin apropierea mlînelor (11). **Granulațiile** ~, mici abcese miliare, formate din tuberculi cazeificați, întîlnite pe fundul ulcerului tuberculos (12).

Trematoda. Clasă de viermi paraziți din subîncręgătura *Plathelminthes*. Se caracterizează prin indivizi izolați, cu corpul foliaceu nesegmentat, înzestrat cu ventuze ca organe de fixație. Prezintă tub digestiv incomplet și sînt de cele mai multe ori hermafrodiți (31).

Tremă. Poziție respirată a unui grup de dinți în așa fel încît se pierd punctele de contact, între unghiurile și muchiile proximale rămînînd un spațiu interdentar lărgit (38).

Tremolo. Tulburare a emisiunii vocale la cîntăreți, caracterizată prin tremurătura vocii, datorită unei tehnici vocale greșite (30).

Tremor (lat. = tremurătura), sin.: *Tremurătura*. Mișcare ușoară, involuntară, repetată, de obicei rapidă, a corpului sau a unei părți a lui (32).

Tremurătura (lat. *tremor*). *Tremor*. ~ **ereditară**, Boala Minor, vezi Minor.

Tren sanitar. Unitate sanitară mobilă folosind vagoane de cale ferată, special amenajate, prin care se acordă asistența medicală ambulatorie locuitorilor din diverse localități în care nu există unități sanitare bine dezvoltate (policlinici) sau se organizează acțiuni de depistare și control periodic pentru unele afecțiuni ca tuberculoză, cancer, sifilis, afecțiuni dentare etc. (29).

Trendelenburg, Friedrich, 1844 — 1925. **Manevra** ~, metodă clinică de punere în evidență a insuficienței valvulare din boala varicoasă, constînd din vidarea pozițională a venelor, comprimarea confluentului safen intern și decomprimarea acestuia în ortostatism. În insuficiențele valvulare, toată rețeaua venoasă superficială se umple de sus în jos (11). **Operația** ~. 1. Cura chirurgicală a emboliei arterei pulmonare prin arteriotomie și extragerea cheagului (11). 2. Obturarea orificiului unei hernii crurale voluminoase cu os decalcificat (11). **Poziția** ~, poziție operatorie în intervențiile pe pelvis: masa de operație este frîntă, astfel că bolnavul este lăsat cu capul mai jos decît nivelul membrilor inferioare (11). **Procedeu** ~, ligatura și rezecția etajată a pachetelor varicoase (11). **Semn** ~, în deficiența mușchilor abductori ai șoldului (fesierul mijlociu în special), în timpul sprijinului unilateral pe membrul inferior bolnav, bazinul nu este menținut la orizontală; el cade de partea sănătoasă (semnul Trendelenburg direct) sau este tras deasupra orizontalei de acțiunea abdominalilor (semnul Trendelenburg indirect). Se întîlnește în paralizia fesierului mijlociu, luxația congenitală

a șoldului, *coxa vara*, sacrocoxalgie. Se însoțește de semnul Duchenne (24).

Trendelenburg-Estor. Operația ~, artroriză laterală pentru luxația recidivantă de rotulă, prin ridicarea condilului femural extern cu un grefon osos lat (24).

Treonină, sin.: Acid α -amino- β -hidroxibutiric. $\text{CH}_3\text{-CH(OH)-CH(NH}_2\text{)-COOH}$. Hidroxiaminoacid monoaminomonocarboxilic, prezent în cazeina din lapte [forma L (-)]. Catabolizarea treoninei se face în prezența unei aldolaze specifice care o transformă în acetaldehidă și glicină (5).

Treoză, sin.: Aldotreoză. $\text{C}_4\text{H}_8\text{O}_4$. Monozaharid cu 4 atomi de carbon (trihidroxibutiraldehidă); reduce soluția Fehling. Este prezentă în structura chimică a unor microorganisme și vegetale (5).

Trepan (gr. *trypanon*). Instrument folosit pentru găurirea unui țesut (32). ~ **dentar**, freză prefabricată, asemănătoare celei à fissure, cilindrică sau conică, care servește la trepanarea dintelui sau la îndepărtarea obturațiilor vechi (38).

Trepanație. Operație de găurire a unui organ sau țesut, executată cu trepanul (32). ~ **dentară**, metodă ce face parte din tehnica de extirpare a pulpei și prin care se caută o cale de acces convenabilă pentru tratamentul radicular (38). ~ **osoasă**, forarea cu trepanul sau secțiunea cu dalta sau ferăstrăul a unui os pentru a pătrunde într-o cavitate (24). ~ **selerei**, intervenție hipotonizantă în glaucom care constă din realizarea unei fistule sclerale cu ajutorul unui trepan (28).

Trepanopuncția sinusului frontal. Procedeu de explorare a sinusului frontal, cu ajutorul unui trepan introdus prin peretele anterior al sinusului, utilizat numai după ce radiografic s-a precizat existența și dimensiunile lui (30).

Trepidatie (fr. *trepidation*). Vibrație, mai ales verticală, a unui sistem tehnic solid, întreținută de funcționarea sistemului considerat sau de cauze externe (9). ~ **epileptoidă a piciorului**, Clonusul piciorului.

Treponemă. Gen de bacterii din familia *Treponemataceae*, clasa *Schizomycetes*, cuprinzând germeni de 3–18 μ lungime, de formă spiralată. Uneori prezintă filamente terminale. Se colorează cu Giemsa. Unele specii sînt patogene pentru om și animale. Specia tip este *Treponema pallidum*, agentul etiologic al infecției sifilitice la om (3).

Tretamină, sin.: *Trietilenmelamină*. Compus citotoxic prin acțiune alchilantă; este utilizat mai ales în leucemia limfatică cronică și în limfosarcom (13).

TRF. Abreviere pentru „factorul hipotalamic de liberare a hormonului tireotrop”, care

stimulează specific hipofiza anterioară (7).

Triac. Abreviere pentru acid triiodotiroacetic (7).

Triadă (lat. *trias*). Grupare a 3 entități (32).

Vezi și: Barr, Beck, Bergmann, Christian, Dieulafoy, Fallot, Herz, Hutchinson, Knapp, Luciani, Marburg, Naegeli, Pott, Saint, Schick, Souques.

Triaj. Operație de sortare și clasificare (32). ~ **epidemiologic**, complexul acțiunilor menite să împiedice intrarea și difuzarea într-o colectivitate, teritoriu sau populație dată a bolnavilor sau purtătorilor de anumiți agenți patogeni transmisibili (8).

Triameinolon. Derivat Δ^1 halogenat al cortizonului; are acțiune antiinflamatorie mai intensă decît a acestuia și produce retenție hidrosalină mult mai redusă (14).

Triamteren. Derivat pteridinic cu acțiune diuretică; crește mult natriureza, reduce excreția de ioni de potasiu și hidrogen, crește pH-ul urinar. Efectele sînt asemănătoare spironolactonei și se datoresc unor acțiuni contrare aldosteronului, cu inhibarea consecutivă a schimbului ionic la nivelul tubilor contorți distali. Triamterenul este activ pe cale orală, fiind indicat la cirozici cu edeme și ascită, în sindroamele nefrotice, în insuficiența cardiacă; poate fi util în paralizia familială (14).

Triatoma. Gen de insecte hematofage din familia *Reduviidae*. *Specii mai importante*: *T. dimidiata*, *T. geniculata*, *T. infestans*, *T. megista* (sin.: *Panstrongylus megistus*), *T. migrovarius* transmit protozoarul *Trypanosoma cruzi*, agentul patologic al bolii somnului americane (31).

Triaziqun. Trietilenimoniubenzochinonă, citotoxică eficace în poliglobulia Vaquez, leucemia limfatică cronică, unele cancere epiteliale; are o mielotoxicitate marcată (14).

Tribadism (gr. *tribein* = a freca). Homosexualitate feminină constînd din heteromasturbație (23).

Tribrachius (lat. *tres* = trei + *brachium* = braț). 1. Monstru fetal care prezintă tribrahie (1). 2. Monstru fetal rezultat din unirea geminilor și avînd numai 3 brațe (1).

Tribrometanol. Hipnotic și narcotic; se administrează pe cale rectală pentru narcoza de bază (13).

Tribrommetan. Bromoform.

Triceps (lat. *tres* = 3 + *caput* = cap). Avînd 3 capete (1).

Trichiază (gr. *thrix* = păr + *-ază*). Creștere anormală a genelor și devierea lor spre corneea, ceea ce produce iritarea mecanică a globului ocular (28).

Trichina. *Trichinella*.

Trichinella, sin.: *Trichina*. Gen de viermi paraziți din familia *Trichinellidae*, clasa *Nematoda*. Specia *T. spiralis*, întâlnită mai ales la porc, pisică și cîine, poate parazita și omul, provocînd trichinoza (31).

Trichineloză. Trichinoză.

Trichinoscop. Aparat optic de mărire folosit pentru identificarea chisturilor de trichină din carnea infestată (31).

Trichinoză, sin.: *Trichineloză*. Boală parazitată provocată de *Trichinella spiralis*, caracterizată prin tulburări variate cu caracter în mare parte alergic (febră ridicată, cefalee, dureri musculare și edeme palpebrale sau faciale, uneori foarte pronunțate, din care cauză boala mai este cunoscută și sub numele de boala capetelor umflate; se însoțește de o eozinofilie sanguină ridicată). Omul se infestază ingerînd carnea de porc sau de alte animale (mistreț, urs) parazitată. Paraziții ingerați depun ouă, din care se dezvoltă larve. Acestea sînt antrenate în curentul circulator și, ajungînd în mușchii striaiți, se închistează (31).

Trichion. Punct situat la intersecția liniei frontale a părului cu planul medio-sagital al feței, folosit în stomatologie ca reper cefalometric (39).

Tricho-. Vezi Trico-

Trichocephalus. Nume folosit pentru viermii paraziți din genul *Trichuris*. Specia *T. dispar* (sin.: *T. hominis*, *T. trichiura*) este sinonimă speciei *Trichuris trichiura* (31).

Trichokinesis. *Trichotortosis*.

Tricholemoma (gr. *thrix* = păr + *lemma* = teacă + *-oma*). Tumoră benignă dezvoltată din teaca epitelială externă a firului de păr (12).

Trichomonas. Gen de protozoar flagelat din familia *Trichomonadidae*, clasa *Flagellata*. *Specii mai importante*: *T. buccalis* (sin.: *T. elongata*, *T. tenax*) se găsește în gură, mai ales în cazuri de pioree alveolară, deși rolul său patogen este nesigur; *T. hominis* (sin.: *T. intestinalis*) se localizează în intestinul gros, putînd determina, în infestările masive, fenomene de enterocolită; *T. vaginalis* se localizează pe mucoasa vaginală la femeie și, mai rar, în șanțul balanoprepuțial la bărbat, determinînd tricomonaza genitală (31).

Trichophyton, sin.: *Tricofiton*. Gen de dermatofiti cuprinzînd numeroase specii și varietăți, parazite la om și animale: *T. violaceum*, cel mai frecvent agent al tricofitiei uscate; *T. tonsurans* (sin.: *T. crateriforme*); *T. rubrum* (sin.: *Epidermophyton rubrum*); *T. mentagrophytes*, cu varietățile *gypseum* și *interdigitale*; *T. verrucosum* (sin.: *T. ochraceum*); *T. (Achorion) schoenleini*, agentul favusului;

T. (Achorion) quinckeanum, agentul favusului la șoareci; *T. (Achorion) gallinae*, excepțional parazit la om (12).

Trichorrhaxis nodosa, sin.: *Boala Beigel*. Nodozități la diverse niveluri ale firului de păr, rezultînd din disjunția lui (o frăcționare incompletă), întâlnite mai frecvent la femei și datorite mai ales unor cauze traumatice (coafură, vopsire, periere exagerată etc.) (12).

Trichosporum. Denumire folosită pentru unii paraziți criptogamici care infestază părul (12). ~ *beigeli*, vezi *Geotrichum*.

Trichostasis spinulosa. *Desmothrix*.

Trichostrongylus. Gen de viermi paraziți din familia *Strongilidae*, clasa *Nematoda*. Rareori patogeni la om, la care pot provoca trichostrongiloză (31).

Trichotortosis (gr. *thrix* = păr + lat. *tortus* = răsucit), sin.: *Atrofie pilară*, *Pili torti*, *Trichokinesis*. Malformație congenitală constînd din prezența de fire de păr torsionate (regulat sau neregulat) predominînd în regiunea occipitală (12).

Trichter. Baza de sprijin a manșoanelor protezelor și aparatelor ortopedice (24).

Trichuris. Gen de viermi paraziți din familia *Trichinellidae*, clasa *Nematoda*. Specia *T. trichiura* (sin.: *Trichocephalus dispar*, *Trichocephalus hominis*, *Trichocephalus trichiura*) parazitează frecvent omul, dînd boala numită tricocefaloză (31).

Trielofos. Ester fosforic al triclorethanolului, metabolit activ al hidratului de cloral; are acțiune hipnotică de durată medie și este bine suportat, fiind practic lipsit de acțiune iritantă locală (14).

Tricloretilenă. Solvent. Iritant al căilor respiratorii și toxic neurotrop, lezînd îndeosebi căile nervoase senzitive (9).

Trielormetină. Cloretilamină alchilantă cu acțiune anticanceroasă; utilizată mai ales în limfogranulomatoza malignă (14).

Trielornaitalină. Izolant pentru cabluri electrice și impregnant. Iritant puternic al pielii, dînd sensibilizare și dermatite. Acțiune toxică asupra parenchimului hepatic (9).

Trico-, Tricho-, Triho- (gr. *thrix*, *trichos* = păr). Prefix care introduce în termenii compuși referirea la păr (32).

Tricoadenom. Vezi Nev adenomatos.

Tricocefaloză. Boală parazitată determinată de prezența în intestinul omului (colon, cec, apendice) a nematodului *Trichuris trichiura*. În infestările cu număr mic de paraziți, boala este asimptomatică sau însoțită de unele tulburări digestive neînsemnate. În infestările masive, cu totul rare la noi, se poate manifesta prin

anemie, enterită și chiar unele manifestări neuroase (31).

Tricoclazie (*trico-* + gr. *klasis* = ruptură). Ruperea firelor de păr, de obicei traumatică. Tricoclazia idiopatică este discutabilă. Pentru tricoclazii congenitale vezi *Monilethrix* și *Trichorrhæxis nodosa* (Tricoclazia nodoasă) (12).

Tricoelazomanie (*trico* + gr. *klasis* = ruptură + *mania* = nebunie), sin.: *Pseudopelada areata*. Mania, ticul de a-și smulge părul, ducând la formarea de zone de alopecie (12).

Tricoepiteliom papulos multiplu. Acantom adenoid chistic.

Tricoftidă. Erupție secundară cu aspect variabil: lichenoid, eritematos, eczematos, pe teren alergizat, la bolnavii cu tricofitii, mai ales supurate (12).

Tricoftină. Extract total sau parțial din culturile unuia sau mai multor specii de tricofitoni, folosit atât în scop diagnostic, pentru intradermoreacții, cât și terapeutic (desensibilizant sau imunizant) (12).

Tricofiton. *Tricophyton*.

Tricoftiție. Micoză provocată de un dermatofit din genul *Tricophyton*. *Forme clinice*: a) t.uscată a pielii capului și pielii glabre (sin.: *Herpes tonsurans*, *Herpes circinat eritematoscuamos*) este datorită diferitelor specii de *T.violaceum* (cel mai răspândit în țara noastră), *T.niveum*, *T.cerebriforme*, *T.gypseum*. În pielea capului formează zone eritematoscuamoase, cu perii rupți sau în grosimea scuamelor; pe pielea glabră, leziuni eritematoscuamoase, rotunde-ovalare, cu periferia mai activă și extensivă; b)t. supurată a pielii capului (vezi Kerion); c) t.cronică a adultului poate apărea în pielea capului sau, foarte rar, pe pielea glabră; d) granulomul tricofitic Majocchi, formă foarte rară, infiltrativă, torpidă, nesupurată (12).

Tricomalacie (*trico-* + gr. *malakia* = înmuier). Afecțiune foarte rară, reprezentată prin plăci alopecice, peladoide, pe suprafața cărora se găsesc fire de păr groase, hiperpigmentate, însă extrem de moi și deci fragile (12).

Tricomieoză vulgară. Boala Paxton. Vezi Paxton.

Tricomonadioză. Tricomonază.

Tricomonază, sin.: *Tricomonadioză*. Boală determinată de paraziți din genul *Trichomonas* (31). ~ genitală, determinată de *Trichomonas vaginalis*, se caracterizează la femeie printr-o scurgere vaginală abundentă, spumoasă, de culoare albă-verzuie și se însoțește de intense senzații de arsură și mâncărime. La bărbat, simptomatologia este redusă, uneori chiar absentă, deși acesta poate fi purtător și deci transmite boala (31). ~ intestinală, provocată de *Tri-*

chomonas intestinalis, se manifestă prin tulburări necaracteristice de enterocolită (31).

Tricoptiloză (*trico-* + gr. *ptilon* = pană + -oză). Fisurarea extremităților firelor de păr în sens longitudinal; este de obicei traumatică (periere exagerată, loțiuni, săpunuri etc.) (12).

Tricosporie, sin.: *Piedra*, *Plica columbiană*, *Tinea nodosa*. Micoză a perilor, mai rară în Europa, frecventă în America de Sud, Japonia, provocată de paraziți criptogamici din genul *Piedraia*. Este caracterizată prin mici nodozități în jurul firelor de păr, în regiunea pielii capului, bărbii și mustății (12).

Tricostrongiloidoză. Tricostrongiloză.

Tricostrongiloză, sin.: *Tricostrongiloidoză*. Boală parazitară, destul de rară la om, determinată de specii de paraziți din genul *Trichostrongylus*. În infestări mai însemnate se poate manifesta prin dureri abdominale și tulburări de tranzit intestinal însoțite de anemie (31).

Tricoftilomanie (*trico-* + gr. *tilliein* = a trage + *mania* = nebunie), sin.: *Autodepilare*. Manie sau tic, înfilit mai ales la copii, și constind din răsucirea unor smocuri de păr din pielea capului; acest gen de traumatizare duce la apariția unor zone de alopecie (12).

Tricrezol formalin. Amestec de formalină (soluție apoasă 40% a aldehidei formice) cu tricrezolul (orto-meta-paracrezol) în proporție de 4/1, folosit în tratamentul gangrenei pulpare (38).

Tricromatism (lat. *tres* = 3 + gr. *chroma* = culoare), sin.: *Vedere tricromatică*. Capacitatea normală de a percepe cele 3 culori primare (28).

Tricrotism. Prezența a 3 incizuri pe traseul unei unde pulsatile (32).

Tricuspid (lat. *tricuspis* = cu 3 virfuri). Avind 3 virfuri sau valve, cum sînt dinții tricuspizi sau valvula tricupidă (1).

Tridermie (lat. *tres* = 3 + gr. *derma* = piele). Derivat din, sau relativ la toate 3 părțile germinale ale embrionului (1).

Trietilenmelamină. Tretamină.

Trietilfosforamidă. Compus alchilant cu acțiune citotoxică; anticanceros indicat în leucemii cronice, limfogranulomatoză malignă, limfosarcom, limfom gigantofolicular, carcinom pulmonar metastatic și alte forme de cancer (13).

Trifalangie (lat. *tres* = 3 + *phalanx* = falangă). Prezența a 3 falange la degetul cel mare (1).

Trifluperidol. Compus din grupa butirofenonelor cu acțiune neuroleptică energică, indicat în psihoze acute, excitații psihomotorii, confuzii mintale, *delirium tremens* (13).

Triflupromazină. Derivat de fenotiazină cu acțiune antiemetică intensă și electivă prin mecanism central. Este indicată pentru combaterea vomiei de diferite cauze (14).

Trifoiste. *Menyanthes trifoliata*.

Trifosfopiridinucleotid, abreviat TPN, sin.: *Nicotinamid-adenindinucleotidfosfat*. Coenzimă cu rol deosebit de important în procesele de dehidrogenare, formată dintr-o moleculă de acid adenilic și o moleculă de nicotinamidmononucleotid, legate între ele printr-o moleculă de acid fosforic (5).

Trifosfopiridinucleotidază. Enzimă de tipul hidrolazelor, care catalizează liberarea nicotinamidei din trifosfopiridinucleotid, cu fixarea concomitentă a unei molecule de apă. În țesuturile animale, TPN-aza are o acțiune transglicozidazică: catalizează substituirea nicotinamidei din TPN printr-un alt compus pirimidinic, asemănător nicotinamidei (5).

Trigeminal (lat. *tres* = 3 + *geminus* = geamăn). Triplu; împărțit în 3 părți, ca nervul trigemen (26).

Trigeminotomie (*trigemen* + gr. *tome* = tăiere). Secționarea rădăcinii senzitive a nervului trigemen (26).

Trigger finger (engl.). Vezi Deget „în resort”.

Trigger mechanism (engl.). Expresie anglo-saxonă foarte sugestivă, referitoare la fazele de la limita compensării ale unei boli, în care este de-ajuns și „o picătură pentru a umple paharul” (de ex. un efort minim într-o insuficiență cardiacă pe cale de decompensare) (10).

Trigger zone (engl.). Denumire dată de autorii anglo-saxoni zonei a cărei atingere instrumentală, manuală sau prin alimente declanșează ticul dureros al feței. În românește s-ar traduce prin „zona trăgaci” (26).

Trigliceride. Esteri ai glicerinei cu acizi grași, în care toate 3 grupările hidroxilice ale glicerinei sînt esterificate (5).

Trigon (lat. *trigonum* din gr. *trigonon* = arie triunghiulară). *Trigonum*. ~ **acustic**, *Area vestibularis*. ~ **cerebral**, *Fornix cerebri*.
Vezi și: Lieutaud.

Trigonocefalie (*trigon* + gr. *kephale* = cap). Malformație congenitală a craniului care devine piriform (26).

Trigonocephalus, sin.: *Ocephalus*. Făt monstru cu cap triunghiular sau în formă de ou, avînd partea frontală a craniului turtită, datorită unei sinostozări timpurii a suturii metopice (1).

Trigonoencefalie (*trigon* + gr. *enkephalos* = creier). Malformație de dezvoltare a creierului, secundară trigonocefaliei (26).

Trigonoizidare pulmonară. Coalescență a valvulelor arterei pulmonare datorită tracțiunilor

inleale ale arterei (de ex. în aderențe pleurale), ducînd la apariția de sufluri funcționale (10).

Trigonum (lat. = trigon), sin.: *Trigon*, *Triunghi*. Arie sau regiune cu 3 margini naturale sau arbitrare (1). ~ **collaterale**, arie triunghiulară situată la joncțiunea cordonilor posterior și inferior al ventriculilor laterali ai creierului (1). ~ **deltoidopecturale**, Fosa subclaviculară. **Trigona fibrosa cordis**. Denumire pentru 2 zone fibroase triunghiulare făcînd parte din scheletul fibros al inimii. Trigonul drept este situat între orificiile atrioventriculare drept și stîng; cel stîng între partea stîngă a orificiului aortic și orificiul atrioventricular stîng; pe ele se inserează unele fibre miocardice (1). ~ **habenuiae**, arie triunghiulară pereche pe fața dorsală a diencefalului, între tîja epifizei și colicului superior, acoperind nucleul habenular; parte din *epithalamus* (1). ~ **lemnisci**, arie ușor proeminentă a tegmentului mezencefalic deasupra lemniscului lateral (1). ~ **lumbale**, sin.: *Triunghiul Petit*, zonă slabă a peretelui abdominal lateral, mărginită de creasta iliacă inferior, mușchiul oblic extern anterior și mușchiul *latissimus dorsi* posterior (1). ~ **nervi hypoglossi**, arie triunghiulară a planșeului ventriculului al IV-lea, situată în dreptul nucleului nervului hipoglos (1). ~ **nervi vagi**, sin.: *Ala cinerea*, mică ridicătură de formă triunghiulară a planșeului ventriculului al IV-lea cerebral, în dreptul nucleului dorsal al vagului (1). ~ **omoclaviulare**, *Fossa supraclavicularis major*. ~ **submandibulare**, sin.: *Regio submandibularis*, *Regio submaxilaris*, regiune mărginită superior de marginea inferioară a corpului mandibulei și o linie de la unghiul său la procesul mastoid, inferior de pîntecele posterior al digastricului și stilohioidianului și anterior de pîntecele anterior al digastricului; conține în centru glanda submandibulară (1). ~ **vesiceae**, sin.: *Trigonul Lieutaud*, arie triunghiulară, netedă, situată pe suprafața internă a vezicii urinare, între orificiile celor două uretere și orificiul uretral intern (1).

Trihalgie (*trih-* + gr. *algos* = durere). Senzație dureroasă la atingerea părului, adesea observată în isterie (35).

Triho-. Vezi Trico-

Trihebezoar. Pilobezoar.

Triholozide. Holozide formate prin condensarea a 3 molecule de monozaharide (5).

Triiodmetan. Iodoform.

Triiodotironină, abreviat T₃. Unul dintre hormonii iodați tiroidieni, cu acțiune mai rapidă decît tiroxina (7).

Tril (fr. *trille*). Perceperea palpatorie a unor vibrații de natură cardiovasculară (de obicei sufluri); se descriu triluri anevrismale, aortice, diastolice, sistolice. Vezi și Freamăt (10).

Vezi și: Hunter.

Trilocular (lat. *tres* = 3 + *loculus* = compartiment mic). Având 3 camere sau celule; de ex. inima triloculară, anomalie congenitală a inimii care are 3 camere în loc de 4 (1).

Trillat, A. **Operația ~**, operație indicată în redorile sau anchilozele patelofemorale cu deviații ale genuchiului și care constă dintr-o osteotomie corectoare a *genu valgum* sau *genu varus*, completată cu o patelectomie (24).

Trimeprazină, sin.: *Alimemazină*. Derivat fenotiazinic cu acțiune antihistaminică și neuroleptică (13).

Trimetadionă. Derivat oxazolidinic cu acțiune antiepileptică (13).

Trimetafan d-camforsulfonat. Derivat de tiofaniu cu acțiune ganglioplegică de scurtă durată; este folosit în chirurgie pentru realizarea hipotensiunii controlate (14).

5,7,8-**Trimetiltoecol**. Vitamină E.

1-3-7-**Trimetilkantină**. Cafeină.

Trinitrotoluen. Exploziv; are acțiune toxică methemoglobinizantă, hepatică, medulară și cataractogenică, fiind și un sensibilizant cutanat (9).

Triocephalus. Monstru caracterizat prin absența aparatelor ocular, nazal și oral, capul fiind reprezentat printr-o masă sferoidală mică, fără creier (1).

Triopastă (Gysi). Pastă care se aplică în tratamentele dentare după amputația pulpei. Conține (în părți): tricrezol 10, creolină 20, glicerină 4, trioximetilen 20, oxid de zinc 60 (38).

Triorhid (lat. *tres* = 3 + gr. *orchis* = testicul). Individ cu 3 testicule (1).

1,2,3-**Trioxibenzen**. Pirogalol.

Trioxid de arsen, sin.: *Anhidridă arsenioasă*, *Șoricioaică*. As_2O_3 . Compus arsenical cu acțiune caustică, folosit mai ales în stomatologie, sub formă de pastă arsenicală, pentru distrugerea pulpei dentare; este un toxic general (13).

2,6,8-**Trioxipurină**. Acid uric.

Trioze. Monozaharide cu 3 atomi de carbon, dintre care una prezintă grupare carboxilică. Nu se găsesc în natură sub formă liberă. Ca metaboliți intermediari au fost descrise: gliceraldehida (aldotrioza) și dioxiacetona (cetotrioza) (5).

Tripanosomiază. Boală parazitară determinată de protozoare flagelate din genul *Trypanosoma* (31). ~ **africană**, sin.: *Boala somnului africană*, cu cele 2 variante ale sale, gambiană

și rhodeziană (kaodzera), este provocată de *Trypanosoma gambiense* și *Trypanosoma rhodesiense* și transmisă prin înțepătura insectelor *Glossina palpalis*, respectiv *Glossina morsitans*. Se caracterizează prin febră intermitentă și vărsături, urmate de adenopatii și o anemie marcată și, în final, de o stare depresivă însoțită de somn irezistibil, care poate duce la cașexie și chiar moarte (31). ~ **americană**, sin.: *Boala somnului americană*, *Boala Chagas*, este provocată de *Trypanosoma cruzi* transmisă de insecte din genurile *Panstrongylus*, *Rhodnius*, *Triatoma*. Prezintă simptome asemănătoare formei africane, cazurile letale fiind însă mai puțin frecvente, în afara formelor meningiene la copii (31).

Tripelenamină. Antihistaminic folosit în profilaxia și tratamentul reacțiilor alergice locale și generalizate (13).

Tripeptid. Oligopeptid format din 3 molecule de aminoacizi (5).

Triplegie (lat. *tres* = 3 + *plege* = lovitură). Paralizie a 3 membre (27).

Triploblastie (gr. *triploos* = triplu + *blastos* = germe). Având 3 pături germinale: ectoderm, endoderm și mezoderm (1).

Triplopie (gr. *triploos* = triplu + *opsis* = vedere). Defect de vedere care constă din a vedea de 3 ori imaginea aceleiași obiect (28).

Tripsină, sin.: *Triptază*. Enzimă din grupa endopeptidazelor, care hidrolizează legăturile peptidice, în special la nivelul grupărilor carboxilice ale argininei și lizinei. A fost obținută în stare cristalizată; este o proteină pură. Se găsește în sucul pancreatic, sub formă de tripsinogen (5).

Tripsininhibitor. Globulină izolată inițial din soia și apoi din majoritatea leguminoaselor uscate, care inhibează activitatea tripsinei, reducând astfel în cursul digestiei hidroliza proteinelor și utilizarea digestivă a aminoacizilor componenți. Această substanță pare a avea și alte efecte toxice, ca inhibarea unor enzime hepatice, încetinirea creșterii etc. Cum este inactivată de căldură, prelucrarea termică corectă a leguminoaselor uscate este suficientă pentru profilaxia acțiunii sale nocive (20).

Tripsinizare. Obținerea de celule libere din fragmente tisulare cu ajutorul unei soluții de tripsină. Metoda este curent folosită în laboratoarele de culturi celulare (22).

Tripsinogen. Substanță secretată de pancreas, care este transformată în tripsină sub influența enterokinazei intestinale (15).

Triptamină, sin.: *2-ω-Aminoetilindol*. Amină heterociclică toxică rezultată prin decarboxilarea triptofanului, cap de serie a unor amine biogene (5-hidroxitriptamina, melatamina). Este

o bază organică puternic reactivă; are acțiune vasoconstrictorie (5; 15).

Triptază. Tripsină.

Triptofan, sin.: Acid β -indolil- α -aminopropionic. $C_8H_7N.CH(NH_2)COOH$. Aminoacid esențial cu nucleu heterociclic, prezent în numeroase proteine, hemoglobină (3,6%) etc. În organism este sintetizat din indol și serină. În urina normală de 24 ore se elimină în medie cam 20 mg triptofan; cantități mai mari sint excretate în boala Hartnup. Sub formă de cataboliți, 3-hidroxicinurenină și chinurenină, triptofanul se elimină în cantități mai mari în stările de sarcină, în unele stări febrile, în hemoblastoze, tuberculoze, endocrinopatii și neoplasme (5).

Triptofanază. Enzimă care catalizează hidroliza triptofanului, eliminând indol, amoniac și acid piruvic. Este prezentă la microorganismele care dau reacția indolului pozitivă (5).

Tripton. Totalitatea conținutului abiotic dintr-o apă. Prezența triptonului organic în cantitate mare indică o apă impurificată (20).

Tripus (lat. *tres* = 3 + gr. *pous* = picior). Monstru dublu unit, având 3 picioare (1).

Tris(hidroximetil)-aminometan. Trometanol.

Trisilicat de magneziu. Compus de magneziu folosit ca antiacid gastric și adsorbant intestinal (13).

Trisindrom. Termen folosit pentru o afecțiune caracterizată prin 3 semne sau categorii de semne (12).

Vezi și: Gougerot, Milian.

Trismus (gr. *trismos* = care scrișnește). Tulburare motorie a nervului trigemen producând o contractură a mușchilor masticatori cu dificultate în deschiderea gurii. Semn precoce de tetanos (32).

Tristichiază (lat. *tres* = 3 + gr. *stichos* = rind, șir). Anomalie caracterizată prin prezența de 3 rinduri de gene (28).

Trit. Abreviere pentru *tritius* (13).

Tritanomalie (gr. *tritos* = a treia - culoare a spectrului + *anomalie*). Orbire pentru albastru (28).

Triticini. Vezi Fructozani.

Tritiu. Simbol 3_1H , 3_1T . Izotop al hidrogenului cu numărul de masă 3. Se obține în cantități mari în reacțiile atomice, în special în urma reacției nucleare dintre litiu și neutroni. În natură ia naștere ca urmare a acțiunii radiațiilor cosmice. Timpul de înjumătățire: 12,2 ani. Este utilizat în reacțiile de fuziune și în biologie, ca traser radioactiv pentru urmărirea localizării sau transformării metabolice a unor substanțe (5).

Triticoonid (gr. *tritos* = al treilea + *konos* = con). Vîrf distolingual al unui dinte premolar al mandibulei; nu se găsește la om decât excepțional (1).

Tritrichomonas. Tricomonade (paraziți din genul *Trichomonas*) prevăzute cu 3 flageli anteriori (31).

Triturare (lat. *tritrus* = măcinare). Pulverizarea unei substanțe sau omogenizarea unui amestec de substanțe prin presare, frecare și amestecare (13).

Triturator de embrioni. Aparat care permite triturarea embrionilor în vederea obținerii extractelor embrionare (22).

Tritus (lat. = triturat), abreviat trit. Termen folosit în prescripțiile medicale care indică obligativitatea omogenizării la mojar a ingredientelor pentru prepararea medicamentului în forma farmaceutică specificată (13).

Triunghi. *Trigonum.* ~ anterior al gîtului, arie topografică mărginită anterior de linia mediană, posterior de marginea anterioară a mușchiului sternocleidomastoidian și superior de marginea inferioară a corpului mandibulei și de o linie care se întinde de la unghiul mandibulei la procesul mastoid; este împărțită în triunghiurile carotidian inferior, carotidian superior, submandibular și suprahioidian (1). ~ aortice, arie topografică delimitată de marginea superioară a arcului aortic (inferior), coloana vertebrală toracică (posterior) și artera subclavie stîngă (anterior) (1). ~ carotidian inferior, arie topografică a gîtului mărginită de linia mediană, mușchiul sternocleidomastoidian și pîntecele superior al mușchiului omohioidian (1). ~ carotidian superior, triunghi mărginit deasupra de pîntecele posterior al digastricului și stilohioidianului, înapoi de mușchiul sternocleidomastoidian și dedesubt de mușchiul omohioidian (1). ~ cistic, Triunghiul Calot, vezi Calot. ~ facial, arie mărginită de liniile dintre punctul alveolar, *basion* și *nasion* (1). ~ iliofemural, Triunghiul Bryant-Ogston, vezi Bryant-Ogston. ~ lomboceostal, Triunghiul Bochdaleck, vezi Bochdaleck. ~ luminos Politzer, vezi Politzer. ~ occipital, arie mărginită anterior de mușchiul sternocleidomastoidian, posterior de mușchiul trapez și inferior de mușchiul omohioidian (1). ~ paravertebral, Triunghiul Grocco, vezi Grocco. ~ posterior al gîtului, arie topografică mărginită anterior de mușchiul sternocleidomastoidian, posterior de marginea anterioară a mușchiului trapez, baza sa fiind formată de treimea mijlocie a claviculei, iar vîrf de osul occipital; este împărțit de mușchiul omohioidian (pîntecele inferior) în triunghiurile occipital și supraclavicular (1). ~ submental, Triunghiul supra-

hioidian. ~ **suboccipital**, arie profund situată în regiunea cervicală posterioară, delimitată de mușchii: marele drept posterior, oblicul superior și oblicul inferior al capului. Triunghiul are raporturi importante cu artera vertebrală, nervul suboccipital și nervul mare occipital Arnold (1). ~ **supraclavicular**, arie mărginită superior de pînțelele inferior al mușchiului omohioidian, inferior de claviculă și anterior de marginea posterioară a mușchiului sternocleidomastoidian (1). ~ **suprahioidian**, sin.: *Triunghiul submental*, arie topografică limitată posterior de pînțelele anterior al digastricului, anterior de linia mediană și inferior de corpul osului hioid (1). ~ **suprameatal**, Triunghiul MacEwen, vezi MacEwen. ~ **urogenital**, regiune topografică a perineului cu baza între cele două tuberozități ischiadice și cu vârful sub simfiza pubiană (1). ~ **vertebrocostal**, Triunghiul Bochdaleck, vezi Bochdaleck.

Vezi și: Autric, Bochdaleck, Bonwill, Bryant-Ogston, Budde, Bürger, Calot, Chevalier-Jackson, Dunham, Garland, Gerhardt, Gombault-Philippe, Götche, Grocco, Guillain-Mollaret, Hesselbach, Langenbeck, MacEwen, Petit, Reinke, Scarpa, Trautmann, Word.

Trizomie (lat. *tres* = 3 + gr. *soma* = corpuscul). Tip de aberație cromozomică, în care apare un cromozom supranumerar într-o pereche cromozomică. La om a fost observată la mai multe perechi cromozomice, fiecare trizomie fiind însoțită de malformații caracteristice: trizomia perechilor 13-15 cu sindromul D Patau, trizomia 21 cu sindromul mongoloid, trizomia cromozomilor sexuali XXY cu sindromul Klinefelter etc. (17).

Trocizare. Crearea unui traiect transtilar cu ajutorul unui trocar (11).

Trochanter, sin.: *Trohanter*. Denumire folosită pentru tuberozitățile situate în vecinătatea gâtului femural (1). ~ **major**, apofiză voluminoasă situată la baza gâtului femural; dă inserție mușchilor pelvitrohanterieni (1). ~ **minor**, apofiză situată infero-medial de gâtul femural; dă inserție mușchiului iliopsoas (1). ~ **tertius**, tubercul inconstant al femurului situat aproape de trohanterul mic (1).

Trochiter. *Tuberculum majus humeri*.

Trochlea (lat. = scripete), sin.: *Trohlee*. Parte dintr-un os sau proces care are forma unui scripete (1). ~ **humeri**, porțiunea medială a articulației distale a humerusului; suprafața care se articulează cu incizura trohleară a ulnei (1). ~ **museuli obliqui oculi superioris**, inel ligamentar atașat de marginea superomedială a orbitei, prin care trece tendonul mușchiului oblic superior al ochiului (1). ~ **peronealis (fibularis) ossis calcanei**, sin.:

Processus trochlearis calcanei, apofiză inconstantă situată pe suprafața laterală a osului calcaneu și care separă tendoanele mușchilor *peroneus longus* și *peroneus brevis* (1). ~ **phalangis**, *Caput phalangis*. ~ **tali**, suprafața superioară a osului *talus*, care se articulează cu tibia (1).

Trofedem (*trofo-* + gr. *oidema* = umflătură). Edem cronic familial Meige. Vezi Meige. ~ **congenital cronic**, Sindromul Meige-Milroy, vezi Meige-Milroy.

Trofic. Care se prezintă în bune condiții de troficitate (32).

Troficitate (gr. *trophikos* = care hrănește). Ansamblul funcțiilor necesare nutriției și dezvoltării normale a unui țesut sau organ (32).

Trofine (I. Gontea). Totalitatea substanțelor nutritive pe care organismul le încorporează din mediul extern (protide, glucide, lipide, săruri minerale și vitamine), pe baza cărora se realizează funcția generală de troficitate a materiei vii (20).

Trofo- (gr. *trophe* = nutriție). Element de compunere cu sens de aliment, nutriție (32).

Trofoblast (*trofo-* + gr. *blastos* = germen). Epiteliul ectodermal extern al blastocistului mamiferelor sau corionului și viilor corionice (1).

Trofocit (*trofo-* + gr. *kytos* = celulă). Termen pentru celula Sertoli din testicul; are rol trofic, de susținere și endocrin (1).

Trofochromidie. Cromatina nutrițională a celulei (1).

Trofoderm (*trofo-* + gr. *derma* = piele).

1. Trofoblastul sau ectodermul corionic (1).
2. Partea activă, în dezvoltare, a trofoblastului din regiunea placentară (1).

Trofoneuroză. Tulburare funcțională nervoasă avînd ca rezultat o tulburare a troficității unui țesut sau organ (27). ~ **facială**, Hemiatrofie facială progresivă. ~ **necretică** (Lancereaux), Gangrenă trofică.

Trofopatie mielodisplazică a extremităților inferioare. Mielodisplazie familială.

Trofoplasm (*trofo-* + gr. *plasma* = formație). Protoplasmă nutritivă, în contrast cu kinoplasma activă, filară, a celulei (1).

Trofospongie (*trofo-* + gr. *spongion* = burete). Endometrul vascular care formează pătura externă sau maternă a placentei (1).

Trofotropism (*trofo-* + gr. *tropos* = întorcere). Proprietate a protoplasmei de a fi atrasă (trofotropism pozitiv) sau respinsă (trofotropism negativ) de unele substanțe chimice în special toxine microbiene. Pe această proprietate se bazează intervenția leucocitelor în lupta împotriva agenților infecțioși (32).

Trofozoit (*trofo-* + gr. *zoon* = animal).

Orice parazit asexuat în dezvoltare, cu nucleu nedivizat (31).

Trohanter (gr. *trochanter* = alergător). 1. *Trochanter*. 2. Piesă metalică sau confecționată din piele, care face legătura dintre manșonul de coapsă și centura pelviană a aparatelor și protezelor ortopedice (24).

Trohanterită (*trochanter* + *-ită*). Afecțiune inflamatorie a marelui trohanter, de obicei de natură tuberculoasă (24).

Trohiter. *Tuberculum majus humeri*.

Trohlee. *Trochlea*. ~ **femurală**, *Facies patellaris femoris*.

Trohocardie. Deplasarea inimii prin rotație în jurul axului său lung (1).

Troocefalie (gr. *trochos* = roată + *kephale* = cap). Malformație craniană caracterizată prin forma rotundă a capului (27).

Troianov, A. A., 1849–1916. **Operația** ~, extirparea venelor ectaziate ale gambei, cu ligatura și secționarea venei safene, în tratamentul varicelor gambei (11).

Troisier. **Ganglionul** ~, ganglion supraclavicular a cărui mărime de volum în cursul evoluției unui cancer gastric reprezintă semnul unei diseminări largi limfatice a bolii ca atare, constituind un semn clinic de inoperabilitate (11).

Tromb (gr. *thrombos*). *Trombus*. ~ **agonal**, tromb format în cursul agoniei; este predominant fibrinos (2). ~ **alb**, masă de culoare cenușie-albicioasă formată din coagularea trombocitelor, din fibrină și leucocite (în unele infecții) sau din leucocite (în leucemii — tromb leucemic) (2). ~ **biliar**, coagularea bilei în canalele și capilare biliare, ca urmare a unor procese de colostază, ducând la încetarea scurgerii bilei (2). ~ **hialin**, masă omogenă de aspect sticlos, formată din fibrina apărută prin coagularea singelui sub acțiunea unor toxine (2). ~ **leucemie**, vezi Tromb alb. ~ **marantic**, tromb format în stări de cașexie, de inanție (2). ~ **mixt**, tromb compus din trombi albi și roșii (de obicei partea intermediară a unui tromb) (2). ~ **obliterant**, tromb care ocupă tot lumenul vasului (2). ~ **organizat**, tromb în care se formează un țesut de granulație (2). ~ **parietal**, tromb lipit de peretele vasului sau în una din cavitățile inimii, fără a cuprinde tot lumenul sau întreaga cavitare; în inimă se observă mai ales la nivelul atrilor (2). ~ **pasiv**, cheag format într-un sac anevrismal (10). ~ **petrificat**, tromb în care se petrec depuneri de săruri calcare; în cazul unei dilatații a venei trombozate (varice), trombul petrificat se poate desprinde de peretele vasului, constituind flebolitul (2). ~ **plastic**, tromb care ia forma lumenului unde se produce (2). ~ **postmor-**

tal, tromb produs după moarte, predominant fibrinoleucocitar, neaderent la peretele vasului (2). ~ **ramolit**, autoliza masei albuminoase a unui tromb prin fermenții proteolitici elaborați de leucocite; poate fi aseptică sau septică (când intervin și lizine microbiene) (2). ~ **roșu**, tromb alcătuit din hematii (2). ~ „**în zurgălău**”, cheag mare, liber, într-o cavitate cardiacă, întâlnit câteodată în endocardita trombozantă a cardiacilor (10).

Trombangeită obliterantă. Boala Bürger. Vezi Bürger.

Trombangioză. Denumire dată de Gery-Leriche bolii Bürger (10).

Trombarterită (*tromb* + lat. *arteria* = arteră + *-ită*). Inflamație a peretelui arterial care antrenează formarea unui tromb și tulburări consecutive de irigație (2).

Trombastenie (*trombocit* + gr. *astheneia* = slăbiciune), sin.: *Trombocitopatie*. Afecțiune cu caracter familial, caracterizată prin sindrom hemoragipar datorit unei disfuncții trombocitare cu un număr normal de trombocite (19). ~ **hemoragică ereditară**, Boala Glanzmann, vezi Glanzmann.

Trombectomie. Intervenție chirurgicală prin care se extrage trombusul format și fixat într-un segment vascular arterial sau venos (11).

Trombelastografie. Metodă care permite înregistrarea fotografică a unor proprietăți fizice ale cheagului, de la formarea sa pînă la fibrinoliză. Înscrisura diferitelor faze ale proceselor de coagulare se fixează sub forma trombelastogramei. Trombelastografia reprezintă o completare a metodelor obișnuite de investigație a coagulării. Se efectuează pe singe total sau pe plasmă cu ajutorul trombelastografului (19).

Trombelastometrie. Măsurarea alungirii, modulului și coeficientului de elasticitate a cheagului sanguin (6).

Trombicula. Gen de arahnide din familia *Trombiculidae*. Înțeapă omul în stadiul de boală, producând local un eritem caracteristic urmat de escare. *Specie mai importantă*: *T. akamushi*, ale cărei larve pot transmite omului, o dată cu înțepătura lor, *Rickettsia tsutsugamushi*. *Alte specii*: *T. autumnalis*, *T. deliensis* etc. (31).

Trombină. Albumină ce se găsește în fracțiunea II Cohn a plasmei, avînd rol de substanță-cheie în procesul de coagulare. Rezultă din conversiunea protrombinei printr-un proces autocatalitic. Este o diastază care provoacă transformarea fibrinogenului în fibrină; se utilizează cu rol coagulant parenteral în doze de 15–30 u. sau în aplicații locale (19).

Trombo- (gr. *thrombos* = cheag). Element de compunere referitor la un cheag sau tromb (32).

Tromboeit (*trombo-* + gr. *kytos* = celulă), sin.: *Plachetă sanguină*, *Plăcuță sanguină*. Element figurat anucleat al singelui circulant, fragment celular din citoplasma megacariocitelor, de formă rotundă sau ovalară și cu diametrul mediu de 3 μ . Numărul trombocitelor variază în mod normal între 150 000 și 350 000/mm³, după metoda de colorare folosită, mai ridicat în singele arterial decît în singele venos sau capilar. Joacă un rol important în coagularea singelui (19).

Trombocitemie (*trombocit* + gr. *haima* = sînge), sin.: *Piastrinemie*, *Trombocitoză*. Creșterea numărului trombocitelor peste limita superioară normală (400 000/mm³, după metoda Fonio). Poate fi și reacțională: în infecții masive (pneumonie), în atrofia splinei, după splenectomie, în sarcoidul Boeck. Poate fi și rezultatul unei proliferări maligne a sistemului hematopoietic în întregime (leucoze, poliglobulia tip Vaquez) sau numai a sistemului megacariocitar. O formă specială a acestei manifestări este trombocitemia hemoragică (19).

Trombocitocrit (*trombocit* + gr. *krinein* = a separa). Aparat pentru determinarea volumului trombocitar într-un volum anumit de sînge (19).

Trombocitopatie (*trombocit* + gr. *pathos* = boală). Trombastenie.

Trombocitopen. Substanță ipotetică secretată de splină, cu acțiune inhibitorie asupra trombocitopoiezei și al cărei exces ar fi cauza unor trombocitopenii (19).

Trombocitopenie (*trombocit* + gr. *penia* = sărăcie), sin.: *Trombopenie*. Scăderea numărului absolut al trombocitelor circulante, care se produce în diferite stări fiziologice (ciclu menstrual etc.) sau patologice. Se deosebesc: a) t.cronică idiopatică (sin.: *Purpura Werlhof*) și b) t.simptomatică, datorită acțiunii diversilor agenți fizici, chimici, toxici etc., cu acțiune directă, depresivă, asupra măduvei, sau care acționează prin mecanisme aliergice (arsenicale, sulfamide, chinidină etc.) sau imunologice (transfuzii masive). Se mai constată în proliferări tumorale ale sistemului hematopoietic (leucemii), aplazii medulare, hipersplenism etc. (19).

Trombocitoză. Trombocitemie.

Tromboflebită (*trombo-* + gr. *phleps* = venă + *-ită*). Proces mixt de inflamație a peretelui venos și de coagulare intravasculară, primul fiind mai adeseori momentul inițial (10). ~ **chirurgicală**, termen incluzînd formele

postoperatorii sau traumatice de tromboflebită (10). ~ **de efort**, tromboflebită axilară, apărînd brusc la adulți tineri, viguroși, după un efort deosebit de intens (10). ~ **latentă**, formă de tromboflebită manifestată adesea numai prin embolie sau insuficiență venoasă secundară (10). ~ **migratorie**, tromboflebită recidivantă în alte teritorii, apărînd adesea în cursul neoplasmelor de pancreas, gastrice sau hepatice (frecvent metastaze mucipare) (10). ~ **nodulară necrotică**, formă de tromboflebită cu noduli cutanați, avînd tendința la necroză (10). ~ **obstetrică**, formă de tromboflebită instalată *post-partum* (10). ~ **plastică**, flebită cu tendința la ocuzia vasului (10). ~ **portă**, Sindromul Frugoni-Cauchois-Eppinger, vezi Frugoni-Cauchois-Eppinger. ~ **sinusului cavernos**, afecțiune foarte gravă, care poate complica o infecție a tegumentelor feței, a cavităților rinosinzale sau rinofaringiene și mai rar o infecție auriculară; se caracterizează prin stare septică, pierderea vederii, exoftalmie (30). ~ **sinusurilor cerebrale**, tromboză a sinusurilor venoase cerebrale, care se produce fie în urma propagării unor procese infecțioase de vecinătate (plăgi infectate, furuncule ale feței, otomastoidite, sinuzite), fie prin alterarea mecanismului de coagulare a singelui în stările postoperatorii și *post-parium* (27). ~ **sinusului venos lateral**, afecțiune a sinusului venos lateral, apare cel mai adesea ca o complicație a unei infecții otomastoidiene și se caracterizează prin stare septică gravă (30). ~ **subacută Vaquez-Lecomte**, formă de tromboflebită cu evoluție trenantă, în puseuri, apărînd uneori după infecții și lăsînd sechele importante (10). ~ **supurată**, formă de tromboflebită cu abcese endo- și paravenoase (10). ~ **venelor corticale**, tromboză a venelor scoarței cerebrale determinată de obicei de propagarea unui proces infecțios de la distanță (procesele inflamatorii din micul bazin) sau de tulburări ale coagulabilității sanguine. Clinic se manifestă prin cefalee, febră, accese convulsive, paralizii sau pareze ale membrilor și uneori tulburări psihice (27). ~ **venelor Galen**, vezi Galen.

Trombogen. Denumire dată inițial protrombinei (15).

Trombolimfangită. Inflamație de natură trombotică a unui vas limfatic (10).

Tromboliză (*trombo-* + gr. *lysis* = distrucție). Liză sau topire a unui tromb (15).

Trombolizină. Asociere de streptokinază (enzimă proteolitică care activează plasminogenul) și plasminogen, folosită pentru acțiunea fibrinolitică în tromboze și embolii (14).

Trombopatie (*trombo-* + gr. *pathos* = boală). Predispoziția de a forma trombi, mai ales în

vene, fără o cauză evidentă, datorită probabil unei infecții latente cu leziuni ale endoteliului în mai multe locuri sau unor fenomene de sensibilizare (2). ~ **constituțională**, Boala Willebrand-Jürgens, vezi Willebrand-Jürgens.

Trombopenie (*trombocit* + gr. *penia* = sărăcie). Trombocitopenie.

Tromboplastine. Denumire atribuită diferitelor substanțe cu substrat protidic sau lipoprotidic din țesuturi, plasmă și trombocite, care, acționând enzimatic asupra protrombinei, o transformă în trombină. Tromboplastina tisulară (factorul III al coagulării), care se găsește în toate celulele organismului (cu precădere în creier, plămâni, placenta), reprezintă tromboplastina exogenă. Tromboplastina trombocitară și plasmatică, rezultând dintr-un complex de factori plasmatici (factorii VIII, IX, XI ai coagulării), formează tromboplastina endogenă. Tromboplastinele devin active prin intervenția diferiților factori acceleratori (accelerina, factorul Stuart-Prower, Ca^{++}). Tromboplastina exogenă necesită și intervenția proconvertinei (19).

Trombopoieză (*trombocit* + gr. *poiesis* = producere). Procesul de formare a trombocitelor (15).

Trombotonină. Substanță vasoconstrictorie, eliberată de plachetele sanguine (15).

Tromboză (*trombo-* + *-oză*). Coagulare intravasculară a singelui în timpul vieții, ca urmare a unor leziuni endoteliale, încetării vitezei de circulație a singelui sau unor modificări în compoziția singelui; cheagul format este aderent de peretele vasului (2). ~ **de aglutinare**, tip de tromboză realizată prin depunerea plachetelor, leucocitelor și a unei cantități de fibrină (10). ~ **agonică**, coagulare intravitală masivă, survenind — uneori — înaintea morții (10). ~ **arterială**, complicație acută sau cronică a unei modificări inflamatorii sau degenerative preexistente a peretelui arterei (10). ~ **cerebrală**, accident vascular ducând la ramolism (10). ~ **coronariană neinfartizată**, vezi Sindrom coronarian intermediar. ~ **generalizată capilară și arterioară**, Sindromul Moschcowitz, vezi Moschcowitz. ~ **intraocardică**, complicație observată uneori la nivelul atrului sau urechiișei stîngi în stenoza mitrală (10). ~ **postoperatorie**, tromboză apărînd ca o complicație în perioada postoperatorie (11). ~ **vasculară cerebrală**, obliterare a vaselor cerebrale printr-un proces patologic organizat local (aterom, procese arteritice de diverse etiologii). Simptomele clinice sînt în raport cu artera trombozată și teritoriul cerebral ischemiat (27).

Trombus (lat. *thrombus* = cheag), sin. :

Tromb. Cheag format într-un vas sanguin sau în una dintre cavitățile inimii (2).

Trometanol, sin. : *Tham*, *Tris(hidroxitmetil) aminometan*. Aminoalcool care funcționează *in vivo* ca acceptor de H^+ , avînd funcție de tampon și acțiune alcalinizantă. Este folosit ca medicație de urgență pentru corectarea acidozei metabolice în condiții care pun viața în pericol. Indicația principală o constituie acidoza metabolică care însoțește circulația extracorporeală în cazul intervențiilor pe inimă deschisă. Poate provoca deprimarea respirației, hipoglicemie și hipopotasemie (favorizată de insuficiența renală); are acțiune iritantă locală, dezavantaje care impun folosirea sa pentru un timp scurt, sub controlul pH-ului sanguin, al bicarbonatului, glicemiei și electroliților (14).

Trömmer, Ernest. **Semnul** ~, reflex patologic la mînă, apărînd în leziuni ale căii motorii piramidale. Percuția pulpei degetului mediu al bolnavului determină flexiunea degetelor (27).

Trompă. Conduct membranos care unește între ele unele cavități (1). ~ **uterină**, *Tuba uterina*.

Vezi și : Eustachio.

Trophospongium (gr. *trophe* = nutriție + gr. *spongion* = burete). Aparat reticular intern Golgi.

Tropism (gr. *tropos* = întoarcere), sin. : *Taxie*. Reacția unor organisme inferioare sau celule la excitanți chimici sau fizici, față de care au tendința de a se apropia (tropism pozitiv) sau îndepărta (tropism negativ) (4).

Tropocrom (gr. *tropos* = întoarcere + *chroma* = culoare). Homocrom.

Tropomiozină. Proteină musculară contractilă, cu greutate moleculară inferioară miozinei (15).

Troposferă. Vezi Atmosferă.

Trose, Andrei. **Operația** ~, circumcizia nervului sciatic (fibrele superficiale) pentru înlăturarea spasticității în boala Little (24).

Trotii. Denumire tehnică a trinitrotoluenului (9).

Trotuar rulant. Aparat folosit în reeducarea motorie a mersului; constă din două rotative, așezate la distanță, pe care se mișcă într-un ritm dorit o bandă lată (24).

Trousseau, Armand, 1801—1867. **Fenomenul** ~, provocarea spasmului carpal la sugarii cu spasmofilie prin compresiunea timp de 2—3 minute a nervilor și vaselor de față internă a brațului (33).

Trumble. **Operația** ~, artrodeză ischiofemurală cu ajutorul unui grefon osos fixat în ischion și în marele trohanter cu un șurub (24).

Trunchi (lat. *truncus*). *Truncus*. ~ **arterial comun**, anomalie congenitală rezultînd în urma

absenței septului aortopulmonar, cu sau fără dispariția ramurilor pulmonare principale, în acest din urmă caz plămînul fiind irigat de artera bronșică (10). ~ **cerebral**, sin.: *Axa cerebrală*, porțiune a nevraxului alcătuită din măduva prelungită, puntea și mezencefalul și legată de cerebel prin cele trei perechi de pedunculii cerebeloși: inferiori, mijlocii și superiori. Conține atît formațiuni care aparțin porțiunii segmentate, cit și structuri suprasedimentare (1). ~ **tireobicervicoscapular Farabeuf**, *Truncus thyrocervicalis*.

Truncus (lat. = trunchi), sin.: *Trunchi*. 1. Partea din corpul omenesc fără cap și fără membre (1). 2. O porțiune dintr-un vas, nerv sau formațiune tubulară (1). ~ **arteriosus**, trunchi arterial embrionar al inimii, care se împarte în artera aortă și artera pulmonară. Poate persista ca o anomalie cardiacă în care aceste artere, mai mult sau mai puțin unite, sînt așezate peste un defect septal ventricular, fiind prevăzute cu 3-5 valvule semilunare (1). ~ **brachiocephalus**, sin.: *Artera anonyma*, trunchi arterial avînd origine în *arcus aortae*. Are 3 ramuri: *artera thyroidea ima*, *artera carotis communis*, *artera subclavia*. Irigă regiunile capului, gîtului și membrului superior (1). ~ **bronhomediastinalis**, principal colector limfatic toracic pereche care primește limfa de la totalitatea viscerelor toracice, o parte a peretelui toracic și suprafața posterioară a ficatului. Trunchiul bronhomediastinal drept se varsă în canalul toracic drept sau în unghiul joncțiunii venelor subclavie dreaptă și jugulară internă dreaptă. Trunchiul bronhomediastinal stîng (inconstant) se varsă în canalul toracic sau independent în unghiul joncțiunii venei subclavii și venei jugulare interne stîngi (1). ~ **coeliacus**, trunchi arterial avînd origine în *artera aortae abdominalis*. Are ca ramuri: *artera gastrica sinistra*, *artera hepatica communis* și *artera lienalis* (1). ~ **corporis callosi**, porțiunea cea mai mare, mijlocie, a corpului calos (1). ~ **costocervicalis**, ramură principală a arterei subclavii; dă artera cervicală profundă și se continuă cu artera intercostală superioară (supremă) (1). ~ **fasciculi atrioventricularis**, porțiunea inițială a fascicului atrioventricular (HIS), care se divide apoi în ramurile dreaptă și stîngă (1). **Trunci intestinales**. Trunchiuri limfatice colectoare care primesc limfa de la stomac, intestin, pancreas, splină și partea anterioară și inferioară a ficatului; se varsă în *cisterna chyli* (1). ~ **jugularis**, trunchi limfatic colector pereche care drenează capul și gîtul. Trunchiul jugular drept se varsă în canalul toracic drept sau în vena subclavie dreaptă la unghiul său de joncțiune cu vena jugulară internă dreaptă; trunchiul jugular stîng se varsă în

canalul toracic (1). **Trunci lumbales (dexter et sinister)**. Trunchiuri limfatice (drept și stîng) care primesc limfa de la membrele inferioare, pereții pelvisului și abdomenului, visceralele pelviene, rinichi și glandele suprarenale și se varsă în *cisterna chyli* (1). ~ **lumbosacralis**, trunchi nervos format de ramura anterioară a nervului L₅ și partea cea mai mică a ramurii anterioare a nervului L₄; participă la formarea plexului sacral (1). ~ **pulmonalis**, sin.: *Artera pulmonalis*, trunchi arterial avînd origine în ventriculul drept. Are ca ramuri: *artera pulmonalis dextra* și *artera pulmonalis sinistra* (1). ~ **subclavius**, trunchi limfatic colector pereche care drenează membrele superioare. Trunchiul subclavicular drept se varsă în canalul toracic drept sau direct în vena subclavie dreaptă; trunchiul subclavicular stîng se varsă în canalul toracic (1). ~ **thyrocervicalis**, sin.: *Trunchiul tireobicervicoscapular Farabeuf*, ramură importantă a arterei subclavii, care se divide în arterele tiroidiană inferioară, scapulară superioară, cervicală ascendentă și cervicală superficială (1). ~ **vagalis anterior**, grupul fibrelor provenite din ambii nervi vagi și care la nivelul cardiac se situează anterior de ea (1). ~ **vagalis posterior**, grupul fibrelor provenite din ambii nervi vagi și care la nivelul cardiac se situează posterior de ea (1).

Trusă. Geantă sau cutie în care se țin instrumentele sau obiectele de strictă necesitate (32). ~ **sanitară**, geantă ce cuprinde instrumente și medicamente, pe care o poartă medicul sau personalul sanitar mediu, atunci cînd se deplasează pentru executarea unor tratamente curente, vaccinări sau pentru acordarea primului ajutor în cazuri de urgență (29). ~ **de urologie**, cutie metalică portativă conținînd instrumentar urologic (11).

Trypanosoma. Gen de protozoar flagelat din familia *Trypanosomidae*, clasa *Flagellata*. Parazit digenetic evoluînd în singele unui vertebrat (gazdă definitivă) și în tubul digestiv al unei insecte hematofage (gazdă intermediară), unde trece prin diferite stadii evolutive (asemănătoare unei *Leishmania*, de leptomonadă, asemănătoare unei *Criethidia*). *Specii mai importante la om*: *T. cruzi*, transmisă prin defecțiile de *Panstrongylus magistus* este agentul etiologic al bolii somnului americane (boala Chagas); *T. gambiense* (sin.: *T. castellani*, *T. hominis*, *T. ugandense*), transmisă prin înțepăturile de *Glossina palpalis*, provoacă tripanosomiiza gambiană, formă de boala somnului africană; *T. rhodesiense*, transmisă de *Glossina morsitans*, provoacă tripanosomiiza rhodeziană (kaodzera), formă de boala somnului africană (31).

TSH. Abreviere internațională pentru *thyroid-stimulating-hormone*, termenul englez pentru tireotrofină (7).

Tsutsugamushi (japon. = gindac periculos). Tifos tsutsugamushi.

Tub (lat. *tubus*). *Tubus*. ~ **colector**, segment terminal al tubului urinifer, care colectează urina din canalele de legătură cu tubii contorți distali și o devarsă în calicele bazinetale (25). ~ **contort distal**, segment al tubului urinifer, situat în corticala renală, lung de aproximativ 5 mm și prevăzută cu un epiteliu alcătuit din celule cilindrice asemănătoare celor din tubul contort proximal, de care se deosebesc prin absența microvilozităților (a marginii „în perie”) (25). ~ **contort proximal**, segmentul inițial al tubului urinifer, situat în corticala renală, avind o lungime medie de 14 mm și un diametru de 15–25 μ și fiind prevăzută cu un epiteliu alcătuit din celule cilindrice înalte, a căror margine dinspre lumen are, datorită numeroaselor microvilozități, un aspect caracteristic, „în perie” (25). ~ **convolut**, porțiunea tubilor renali situată în *cortex*, cum sînt porțiunile convolute proximale și distale ale nefronului (1). ~ **dentinal**, sin.: *Canal dentinal*, canal în matricea dentinei ocupat de procesele odontoblastice (1). ~ **digestiv**, *Canalis alimentarius*. ~ **epigenital**, tub mezonefric care începe în *ductuli aberanti* (1). ~ **mezonefric**, tub prin care elementele secretorii-excretorii ale mezonefrului își varsă produsele în sinusul urogenital (1). ~ **radiogen autoprotejat**, tub radiogen al cărui anod se găsește într-o piesă metalică prevăzută cu o fantă. Piesa metalică absoarbe radiațiile secundare și restul radiațiilor primare care nu fac parte din fasciculul util de radiații (36). **Tuburi de radium**. Tuburi de aur sau platină care conțin săruri de radium, utilizate în terapia tumorilor maligne sau benigne (36). ~ **urinifer**, element component al nefronului, alcătuit dintr-un sistem tubular care conduce urina de la glomerul la extremitatea papilei renale, cuprinzînd mai multe segmente: tubul contort proximal, ansa Henle, tubul contort distal, canalele colectoare, tubii colectori. Întreaga rețea de tubi uriniferi are aproximativ o lungime de 80 km și o suprafață totală de 6 m² (25).

Vezi și: Bellini, Bessis, Chaoul, Chevalier-Jackson, Coolidge, Crookes, Faucher, Freyer, Haslinger, Kropff, Skene, Souttar.

Tuba (lat. = trompetă), sin.: *Tubă*. Termen folosit în nomenclatura anatomică pentru structuri cavitare alungite, cilindrice (1). ~ **auditivă**, sin.: *Trompa Eustachio*, *Tuba pharyngotympanica*, conduct care unește urechea medie cu faringele (1). ~ **pharyngotympanica**,

Tuba auditiva. ~ **uterina**, sin.: *Trompa uterină*, partea cea mai laterală a căii gonoforice feminine, cu un capăt apropiată de ovar, cu celălalt continuîndu-se cu uterul. Legată de ligamentul lat al uterului prin *mesosalpinx*, are 4 porțiuni: infundibulară, ampulară, istmică și uterină (interstițială) (1).

Tubaj. Metodă de explorare sau tratament constînd din introducerea unui tub într-un organ cavităar (32). ~ **duodenal**, tubaj care constă din introducerea în duoden prin gură, esofag și stomac a unui tub subțire de cauciuc sau de polietilen, terminat printr-o olivă perforată, pentru recoltarea de eșantioane de bilă sau suc pancreatic sau pentru introducerea intraduodenală de medicamente. *Vezi și* Proba Meltzer-Lyon (16). ~ **gastric**, introducerea în stomac prin gură și esofag a unui tub de cauciuc sau de material plastic, cu scopul de a recolta eșantioane de suc gastric sau de a face spălături gastrice (16).

Tubă (lat. *tuba*). *Tuba*.

Tubby. **Operația** ~, transplantarea mușchiiului rotundul pronator pe tendonul mușchiiului marele palmar (24).

Tuber (lat. = umflătură). Porțiune îngroșată sau proeminentă a unui organ sau formațiune anatomică (1). ~ **ealeanei**, tuberozitatea calcaneană, situată posterior, pe care se inserază tendonul tricepsului sural (1). ~ **cineureum**, arie de substanță cenușie care se întinde de la chiasma optică la corpii mamilari, făcînd parte din planșeul ventriculului al III-lea și de care este atașată tulpina neurohipofizei (1). ~ **frontale**, proeminență anterioară, simetrică, a osului frontal (1). ~ **ischiadicum**, tuberozitate situată în partea postero-inferioară a ramurii ischiadice a osului coxal (1). ~ **maxilae**, proeminență situată pe partea inferioară a suprafeței infratemporale a osului maxilar; partea medială se articulează cu procesul piramidal al osului palatin (1). ~ **omentale hepatis**, sin.: *Tuberculul epiploic hepatic*, *Tuberculul hepatic His*, proeminență a lobului stîng al ficatului în dreptul curburii mici a stomacului și a epiploonului mic (1). ~ **omentale pancreatis**, sin.: *Tuberculul epiploic pancreatic*, *Tuberculul pancreatic His*, proeminență a părții mijlocii a pancreasului, în dreptul epiploonului mic (1). ~ **parietale**, proeminență bombată, laterală, a osului parietal (1). ~ **vermis**, segment al porțiunii inferioare a vermisului cerebelos, situat între *folium* și *pyramis* (1).

Tubercul (lat. *tuberculum* = umflătură mică). 1. Leziune elementară primitivă cutanată, caracterizată printr-o ridicătură, circumscrisă, compactă, de culoare și consistență variabile. Evoluează spre cicatrizare, după ce se

ulcerează (cazeificare) sau chiar dacă infiltratul dermic se resoarbe (cicatrice interstițială) (12).

2. Leziunea elementară a tuberculozei (12).

3. *Tuberculum*. ~ **acustic**, sin.: *Eminență acustică*, proeminență pe planșeul ventriculului al IV-lea cerebral, în recesul lateral, determinată de nucleul cohlear dorsal (1). ~ **amigdaloid**, proeminență a substanței cenușii pe acoperișul cornului inferior al ventriculului lateral, marcând poziția nucleului amigdaloid (1). ~ **anal**, proeminență simetrică la embrion, situată pe marginea laterală a deschiderii anale (1). ~ **anatomic**, varietate de tuberculoză verucoasă sau stadiul incipient al acesteia, constând dintr-o mică ridicătură care în centru se ulcerează și se acoperă cu o crustă (12). ~ **buzei superioare**, proeminență pe care se termină șanțul subnazal (filtrul), situată pe linia mediană a buzei superioare. Factor fizionomic de care se ține seama în construcția protezei dentare (39). ~ **cloacal**, Tubercul genital. ~ **evadrigemen anterior**, *Colliculus superior laminae tecti*. ~ **evadrigemen posterior**, *Colliculus inferior laminae tecti*. ~ **dental**, denumire pentru virful unui dinte (1). ~ **epiploie hepatice**, *Tuber omentale hepatis*. ~ **epiploie pancreatice**, *Tuber omentale pancreatis*. ~ **epiteloid**, tubercul compus din țesut de granulație de tip epiteloid (corespunde fazei proliferative din evoluția tuberculozei) (2). ~ **genital**, sin.: *Tubercul cloacal*, ridicătură conică pe linia medio-ventrală a embrionului, între coadă și ombilic, dând naștere falusului embrionar (1). ~ **hepatice His**, *Tuber omentale hepatis*. **Tuberculi hioidieni**. Tuberculi situați pe suprafața anterioară a arcului hioidian al embrionului; sînt în număr de 3 (1). ~ **lacrimal**, proeminență papilară mică situată la marginea pleoapei, în centrul căreia este punctul lacrimal (1). ~ **limfoid**, tubercul cu elemente limfoide (2). ~ **mamilar**, *Corpus mamillare*. ~ **nucal**, proeminență vizibilă, subcutanată, produsă de procesul spinos lung al vertebrei C₇ (*vertebra proeminens*) (1). ~ **pancreatice His**, *Tuber omentale pancreatis*. ~ **papilar**, *Procesus papillaris hepatis*. ~ **paramolar**, lob sau virf accesoriu pe partea meziobucală a dintelui molar 2 sau 3; se crede că reprezintă un paramolar rudimentar (1). ~ **postglenoidian**, proces al osului temporal situat înapoia fosei mandibulare; împiedică deplasarea înapoi a mandibulei în timpul masticăției (1). ~ **preglenoidian**, ridicătură mică la baza rădăcinii anterioare a procesului zigomatic al osului temporal (1). **Tuberculi sacrali postero-externi**. *Crista sacralis lateralis*. **Tuberculi sacrali postero-interni**. *Crista sacralis intermedia*. ~ **supracondilian extern**, *Epicondylus lateralis femoris*. ~ **supracondilian intern**,

Epicondylus medialis femoris. ~ **supratragice His**, *Tuberculum supratragicum*.

Vezi și: Bolk, Carabelli, Chassaignac, Darwin, Lisfranc, Lower, Montgomery, Müller.

Tuberculemie. Totalitatea manifestărilor toxice datorite resorbției toxinelor tuberculoase; se observă la bolnavii care retenționează spută sau la subiecții supuși injecțiilor de tuberculină (34).

Tuberculide, sin.: *Scrofulide*. Denumire pentru unele forme de tuberculoze cutanate atipice, care apar în puseuri urmate de vindecări spontane; calea de infecție este hematogenă (12). ~ **lichenoid**, Tuberculoza cutanată lichenoidă. ~ **papulonecrotice**, formă de tuberculoză cutanată atipică, din grupul nodular dermic, avînd două variații mai importante: a) *acnitis*, cu leziuni profunde, de tip acneiform, localizate la față; b) *folliclitis*, cu leziuni asemănătoare unei foliculite, însă de culoare brună-vioacee. Elementele apar în puseuri, iarna și primăvara. *Localizări de predilecție*: față, fețele de extensiune ale membrelor, fese, lombe, abdomen (12). ~ **rozaceiforme Lewandowsky**, *vezi* Lewandowsky. ~ **ulceroase**, sin.: *Ectima terebrantă a scrofuloșilor*, ulcerări de mărimi variabile, cu localizare de predilecție pe membrele superioare și trunchi. Evoluție lentă, apariție în puseuri în anotimpul rece (12).

Tuberculină. Filtratul concentrat al unei culturi vechi în mediu lichid de bacili tuberculoși umani și bovini, omoriți prin căldură. Aceasta reprezintă tuberculină veche a lui Koch sau *Alttuberkulin* (A.T.), din care se poate obține tuberculină purificată (P.P.D.), la care 0,002 mg sînt egale cu 1 mg tuberculină brută. Se utilizează la punerea în evidență a alergiei tuberculoase (3).

Tuberculinoterapie. Întrebuințarea terapeutică a tuberculinei, în vederea desensibilizării; se practică în alergiile tuberculinice (34).

Tuberculom. Leziune cazeoasă rotundă, bine delimitată, încapsulată, situată într-un parenchim pulmonar relativ puțin afectat (34). ~ **cerebral**, leziune caracteristică creierului și cerebelului, constituită dintr-o zonă de cazeificare înconjurată de un țesut de granulație tuberculoasă și noduli miliari; poate avea mărimea unui ou de porumbel; simulează adesea o tumoră (2).

Tuberculostatic. 1. Substanță care inhibează înmulțirea bacilului tuberculos (14). 2. Substanță medicamentoasă eficientă în tratamentul tuberculozei prin acțiune antimicrobiană specifică. O serie de antibiotice: streptomicina și dihidrostreptomina, cicloserina, viomicina, ca și o serie de chimioterapice obținute prin sinteză (izoniazida, acidul paraaminosalici-

lic, pirazinamida, etionamida, etambutolul, tioacetazona) sînt active împotriva bacilului tuberculos. Tuberculostaticile se administrează obligatoriu asociat, pentru a evita dezvoltarea rezistenței microbiene și apariția reacțiilor toxice frecvente, ca urmare a necesității tratamentului prelungit. Streptomicina, izoniazida și acidul paraaminosalicilic sînt considerate tuberculostatice majore, fiind mai eficiente și mai puțin toxice; restul antibioticelor și chimioterapicelor constituie tuberculostatice de releu, folosite în condițiile apariției rezistenței microbiene sau a reacțiilor toxice la tuberculostaticele majore (14).

Tuberculoză. Boală contagioasă dintre cele mai vechi și mai răspândite, comună oamenilor și animalelor, determinată de bacilul Koch și caracterizată anatomic prin leziuni specifice tuberculoase, iar clinic prin aspecte foarte polimorfe, variind în funcție de stadiu și localizare. Se împarte de obicei în tuberculoza primară sau de primă infecție care cuprinde șancrul de inoculare și leziunile legate de el (pleurale, pulmonare, ganglionare sau de diseminare la distanță) și tuberculoza secundară sau tuberculoza de organ; localizarea secundară poate fi pulmonară (ftizia), intestinală, genitală, renală etc. Anatomopatologic se caracterizează prin două aspecte principale: forma exsudativ cazeoasă, traducînd o reactivitate scăzută a organismului și forma proliferativă gigantofoliculară, care apare ca urmare a sensibilizării organismului la agentul patogen respectiv (alergie), traducînd o reactivitate bună a organismului (2; 34). ~ **abortivă**, formă de tuberculoză care înglobează aspecte radiologice și clinice disparate, caracterizate printr-o dispariție rapidă a procesului patologic, cu simptome clinice foarte fugace, substratul anatomic fiind evidențiat prin imagini radiologice cu tendință sclerocalcifiantă manifestă (34). ~ **acinoasă**, noduli tuberculoși diseminați în plămîni, interesînd grupe alveolare (2). ~ **acinoanodulară**, formă de tuberculoză care rezultă din contopirea focarelor acinoase apropiate, formîndu-se noduli mai mari (2). ~ **eavernoasă**, formă de tuberculoză cu formare a unor cavități ce rezultă din eliminarea cazeumului printr-o bronhie de drenaj; cavernele recente au un perete anfractuos (pericol mai evident de hemoptizii), în timp ce formele vechi au un perete conjunctiv bine constituit (2). ~ **cazeoasă**, formă exsudativă a tuberculozei; poate avea orice localizare, dar tipică este pneumonia cazeoasă cu mers rapid (formă galopantă) (2). ~ **cutanată**, manifestări cutanate diferite datorite bacilului Koch. Unele sînt considerate tipice (prezența B.K. în leziuni,

culturi și inoculări pozitive pe animale), ca: lupusul vulgar, șancrul tuberculos, ulcerul tuberculos, scrofuloderma și tuberculoza verucoasă. Tuberculozele cutanate atipice (structură tuberculoasă, coexistență cu alte leziuni tuberculoase, intradermoreacții pozitive) sînt: tuberculoza lichenoidă sau *lichen scrofulosorum*; tuberculoza nodulară dermică cu 3 tipuri: tuberculidele papulonecrotice, tuberculoza cutanată miliară sau lupoidul miliar și tuberculidele ulcerose; tuberculoza nodulară hipodermică sau eritemul îndurat Bazin (12). ~ **cutanată colievativă**, Scrofuloderma. ~ **cutanată fongoasă**, formă de tuberculoză cutanată, caracterizată prin leziuni proeminente, pseudotumorale, neregulate sau lobulate, moi și de culoare roșiatică. *Varietăți*: t. fongoasă serpiginoasă, t. elefantiazică perianală și perivulvară, t. fongoasă limfangitică (12). ~ **cutanată îndurativă**, Eritem îndurat Bazin, vezi Bazin. ~ **cutanată lichenoidă**, sin.: *Lichen scrofulosorum*, *Scrofuloderma miliară*, *Tuberculide lichenoid*, formă atipică de tuberculoză cutanată, mai frecventă la copii, datorită diseminării hematogene a bacilului Koch sau numai a toxinei bacilare, care, ajungînd la nivelul pielii alergizate, produce leziuni micropapuloase, lichenoid, diseminate sau grupate (uneori simetrice). Localizări de predicție: fețele laterale ale toracelui și abdomenului (12). ~ **cutanată miliară diseminată**, formă rară de tuberculoză cutanată atipică (12). ~ **cutanată verucoasă**, sin.: *Lupus scleros*, *Lupus scleros papilomatos*, *Lupus verucos*, formă de tuberculoză cutanată tipică, localizată mai ales la extremități. Inițial se prezintă ca un tubercul anatomic, apoi ca un placard la care se disting 3 zone concentrice: periferică (eritematoasă roșie-violacee), mijlocie (papilomatoasă cu pustule și cruste), centrală (papilomatoasă, verucoasă sau mai tirziu cicatriceală) (12). ~ **fibroasă difuză**, proces de fibroză perivasculară și perilobulară cu proliferare celulară conjunctivă și vase de neoformație, limitate la unul sau mai mulți lobi pulmonari. Apare de obicei după diseminări hematogene cu evoluție sclerogenă (34). ~ **fibrocazeoasă**, asocierea formei cazeoase de tuberculoză cu procese de scleroză, care realizează într-o măsură mai mult sau mai puțin importantă o limitare a procesului (2). ~ **hemoptică** (Peter), formă de tuberculoză bronhopneumonică a adultului (la bătrîni și diabetici), complicată cu hemoptizii (34). ~ **intestinală**, localizarea intestinală a infecției tuberculoase, cu caracter primar (foarte rar) sau secundar (în tuberculoza pulmonară, genitală, miliară), afectează de cele mai multe ori regiunea ileocecală, evoluînd cronic, cu aspect ulceros sau hiper-

trofic și manifestându-se prin slăbire în greutate, dureri abdominale și diaree (16). ~ **millară**, Granulie. ~ **mixtă**, asocierea unei tuberculoze pulmonare cu manifestări tuberculoase extrapulmonare (34). ~ **primară**, primoinfecție tuberculoasă (pulmonară, intestinală sau cutanată), realizând complexul primar tuberculos descris de Ranke: afectul primar tuberculos (alveolita, ulcerăția intestinală sau ulcerul cutanat), limfangita și adenopatia satelită; vindecare prin scleroză și închistare calcară (2). ~ **secundară**, termen care înglobează toate formele de tuberculoză care apar de obicei tardiv (uneori în continuitate), după vindecarea complexului primar, datorită reactivării pe loc sau la distanță, prin mecanisme variate, a unuia sau mai multor focare latente postprimare (34). ~ **ulceroasă cutanată și mucosă**, grup de afecțiuni tuberculoase în care intră: șancrul primar tuberculos, tuberculoza cutanată pseudoprimară (prin superinfecție) și tuberculoza ulceroasă propriu-zisă (ulcerul tuberculos) (12).

Tubereulum (lat. = tubercul), sin.: *Tubercul*. Proeminență nodulară a unui os sau unui organ (2). ~ **adductorium femoris**, protuberanță mică aflată la extremitatea inferioară a liniei supracondiliene mediale a femurului, pe care se inserează tendonul mușchiului *adductor magnus* (1). ~ **anterior atlantis**, proeminență conică situată pe arcul anterior al atlasului (1). ~ **anterior thalami**, extremitatea frontală a talamusului (1). ~ **anterior vertebrarum cervicalium**, tubercul situat în partea anterioară a extremității procesului transvers al unor vertebre cervicale (1). ~ **articulare ossis temporalis**, sin.: *Condilul temporalului*, rădăcina transversală a procesului zigomatic al osului temporal care marchează marginea anterioară a fosei mandibulare (1). ~ **auriculae**, sin.: *Apex auriculae*, *Tuberculul Darwin*, tubercul situat pe marginea supero-laterală a pavilionului urechii (1). ~ **caroticum vertebrae cervicalis VI**, sin.: *Tuberculul Chassaignac*, proeminență a vertebrei C₆ pe partea anterioară a procesului său transvers, pe care poate fi comprimată artera carotidă comună (1). ~ **eonoideum**, terminație medială a tuberozității coracoide a claviculei, de care se atașează ligamentul conoid (1). ~ **corniculatum**, sin.: *Tuberculul corniculat Santorini*, eminență rotundă de fiecare parte a intrării în cavitatea laringiană, situată peste cartilajul corniculat (1). ~ **costae**, ridicătură situată pe marginea dorsală a unei coaste la joncțiunea gâtului și corpului; se articulează cu vârful procesului transvers al vertebrei corespunzătoare (1). ~ **euneiforme**, sin.: *Tuberculul cuneiform Wisberg*, eminență rotundă de fiecare parte a

intrării în cavitatea laringiană, situată peste cartilajul cuneiform (1). ~ **dentale**, *Cingulum*. ~ **epiglotticum**, convexitate ușoară pe suprafața dorsală a epiglotei (1). ~ **infraglenoidale**, impresiune rugoasă situată inferior de cavitatea glenoidă a scapulei; pe ea se inserează porțiunea lungă a mușchiului triceps (1). ~ **intervenosum**, sin.: *Tuberculul Lower*, proeminență sub forma unei cute, pe fața internă a atrului drept, în porțiunea care provine din sinusul venos, între deschiderile venelor cave superioară și inferioară (1). ~ **jugulare ossis occipitalis**, eminență pereche situată pe porțiunea bazilară a osului occipital între *foramen magnum* și *foramen jugulare* (1). ~ **majus humeri**, sin.: *Trochiter*, *Trochiter*, proeminență pe epifiza superioară a humerusului, pe care se inserează mușchii supraspinos, infraspinos și rotund mic (1). ~ **mentale**, proeminență de fiecare parte a protuberanței mentale a mandibulei, situată pe fața anterioară a corpului său (1). ~ **minus humeri**, proeminență situată pe epifiza superioară a humerusului, pe care se inserează mușchiul subscapular (1). **Tubercula mulgentium**. Noduli mulgătorilor. ~ **musculi scaleni anterioris**, sin.: *Tuberculul Lisfranc*, tubercul pe suprafața superioară a primei coaste, pe care se inserează mușchiul scalen anterior (1). ~ **musculi serrati anterioris costae secundae**, proeminență pe suprafața laterală a coastei a 2-a, de care se atașează o parte din primele digitații ale mușchiului *serratus anterior* (1). ~ **nuclei cuneati**, proeminență ovoidă, pereche, pe fața dorsală a măduvei prelungite, între *sulcus intermedius posterior* și *sulcus lateralis posterior*; subiacent de ea este nucleul cuneat (1). ~ **nuclei gracilis**, *Clava*. ~ **obturatorium anterior**, proeminență pe creasta obturatorie a ramurii superioare a pubisului (1). ~ **obturatorium posterior**, proeminență inconstantă pe marginea medială a ischionului, situată imediat anterior de fosa acetabulară (1). ~ **pharyngeum**, proeminență mică situată lângă mijlocul suprafeței inferioare a procesului bazilar al osului occipital, pentru inserția superioară a rafeului median al faringelui (1). ~ **posterior atlantis**, proeminență mediană pe fața posterioară a arcului posterior al atlasului (1). ~ **posterior vertebrarum cervicalium**, tubercul în partea posterioară a extremității procesului transvers al vertebrelor cervicale (1). ~ **pubicum**, sin.: *Spina pubiană*, proeminență osoasă pe ramura superioară a pubisului, care dă inserție ligamentului inghinal (1). ~ **sellae tureicae**, marginea anterioară a șei turcești (1). ~ **supraglenoidale**, apofiză pe marginea superioară a cavității glenoide a scapulei, pe care se inserează tendonul lung al mușchiului *biceps brachii* (1). ~ **suprtragieum**,

sin.: *Tuberculul supratragic His*, proeminență mică, inconstantă, a pavilionului urechii, situată deasupra tragusului (1). ~ **thyreoidium inferius**, proeminență mai mult sau mai puțin distinctă, situată la extremitatea inferioară a liniei oblice a cartilajului tiroid (1). ~ **thyreoidium superius**, proeminență, mai mult sau mai puțin evidentă, situată la extremitatea superioară a liniei oblice a cartilajului tiroid (1).

Tuberositas (lat. = tuberozitate), sin.: *Tuberozitate*. Umflătură sau protuberanță situată pe suprafața unui organ sau a unui os (1). ~ **costalis claviculae**, *Impressio ligamenti costoclavicularis*. ~ **deltoida**, sin.: *V deltoidian*, proeminență ruгоasă la mijlocul suprafeței antero-laterale a humerusului, pe care se inserează mușchiul deltoid (1). ~ **glutea**, prelungire supero-laterală a liniei aspre a femurului, pe care se inserează o parte a mușchiului *gluteus maximus* (1). ~ **iliaea**, proeminență situată deasupra suprafeței articulare de pe fața internă a aripei osului *ilium*, de care se atașează ligamentul sacroiliac posterior și de pe care își iau originea mușchii erector spinal și *multifidus* (1). ~ **ossis cuboidei**, ridicătură pe partea laterală a osului cuboid; prezintă o față ovală pe care alunecă osul sesamoid sau cartilajul găsite adesea în tendonul mușchiului *peroneus longus* (1). ~ **ossis metatarsalis I**, apofiză la baza primului os metatarsian, pe care se inserează tendonul mușchiului *peroneus longus* (1). ~ **ossis metatarsalis V**, apofiză puternică a bazei osului metatarsian V, pe care se inserează mușchiul *peroneus brevis* și mușchiul *flexor digiti minimi brevis* (1). ~ **ossis navicularis**, apofiză puternică la extremitatea medială a osului navicular, pe care se inserează o parte din tendonul mușchiului *tibialis posterior* (1). ~ **phalangis distalis**, sin.: *Tuberositas unguicularis*, extremitatea distală a unei falange terminale (1). ~ **radii**, sin.: *Tuberozitate bicipitală*, proeminență mare pe partea medială a extremității superioare a radiusului, pe care se inserează tendonul mușchiului *biceps brachii* (1). ~ **saeralis**, arie ruгоasă pe suprafața posterioară a sacrului, pe care se inserează ligamentul sacroiliac posterior (1). ~ **tibiae**, ridicătură alungită, pe suprafața anterioară a extremității superioare a tibiei, pe care se inserează ligamentul patelar (1). ~ **ulnae**, proeminență situată distal de procesul coronoïd pe suprafața anterioară a ulnei, pe care se inserează o parte a mușchiului *brachialis* (1). ~ **unguicularis**, *Tuberositas phalangis distalis*.

Tuberozitate (lat. *tuberositas*). *Tuberositas*. ~ **bicipitală**, *Tuberositas radii*.

d-Tubocourarină. Alcaloid izolat din *Chondrodendron tomentosum* (*Menispermaceae*); este

relaxant și paralizant al musculaturii striate (curarizant), prin blocarea acțiunii fiziologice a acetilcolinei de mediator la placa terminală, fiind folosit ca adjuvant în narcoză și în diverse acțiuni convulsivante; în doze mici este util pentru a diagnostica *miastenia gravis*; acțiunea este antagonizată de neostigmină și alte anticolinesterazice (13).

Tubulodisplazie. Nefropatie tubulară caracterizată prin leziuni histologice sau numai biochimice, de natură probabil congenitală, care interesează selectiv și segmentar epiteliul tubular și se traduce prin insuficiențe tubulare disociate (25).

Tubulonefrită acută. Rinichi de șoc.

Tubulonefroză. Nefropatie tubulară dobândită, cu etiologie multiplă, caracterizată anatomopatologic prin leziuni degenerative ale epiteliului tubular, de natură hipoxică, toxică, metabolică și funcțional prin insuficiență tubulară disociată sau, în cazul leziunilor necrotice ale celulelor epiteliiale, prin suprimarea practic completă a funcțiilor tubulare (s-a propus a se utiliza denumirea de tubulonefroză numai pentru această ultimă condiție, care reunește: tubulonefrozele prin hipoxie renală acută, tubulonefrozele toxice și tubulonefrozele osmotice) (25). ~ **prin hipoxie renală acută**, vezi Rinichi de șoc. ~ **toxică**, sin.: *Nefroză necrozantă*, nefropatie tubulară produsă de substanțe toxice diverse și caracterizată anatomopatologic prin leziuni degenerativ-necrotice ale celulelor epiteliiale tubulare și clinic printr-un tablou parțial sau complet de insuficiență renală acută. În formele severe realizează aspectul anatomopatologic și clinic al rinichiului de șoc (25).

Tubulopatie. Nefropatie tubulară.

Tubulorrhexis (lat. *tubulus* = tub mic + *rhexis* = ruptură). Leziune tubulară circumscrisă proprie rinichiului de șoc, constînd din asocierea la alterările degenerativ-necrotice ale celulelor epiteliiale și a proceselor disruptive ale membranei bazale (25).

Tubulus (lat. = tub mic). Structură anatomică în formă de tuburi mici. Vezi și *Tub*, *Tubus* (1). **Tubuli seminiferi contorti**. Tubii seminiferi întortochiați din lobulii testiculului, la nivelul cărora are loc spermogeneza (1). **Tubuli seminiferi recti**. Tubi seminiferi drepecți, cu rol exclusiv de conducere a spermatozoizilor (1).

Tubus (lat. = tub), sin.: *Tub*. Formațiune anatomică în formă de conduct (1). 2. Aparat sau instrument în formă de țevă (32). **Tubi dentali**. *Canaliculi dentales*. **Tubi mesonefriei paragenitali**. Tubi mezonefriei din care provin canalele eferente ale testiculului, apendicele epididimului și *paradidimus* (1).

Tuffier. **Depărtătorul** ~, depărtător auto-static de diferite mărimi, folosit pentru depărtarea coastelor în chirurgia toracică, format din două valve zimțate, pentru a împiedica deraparea, din care una este fixată pe un cursor crenelat, cealaltă fiind mobilă pe aceasta (11). **Procedeu** ~, apicoliză pentru realizarea căreia se folosește planul de clivaj endofascial (11).

Tujona. Izomer al camforului, conținut în uleiul esențial de *Artemisia absinthium* (pelin); este un toxic convulsivant; are importanță toxicologică, deoarece consumul cronic de băuturi preparate cu pelin provoacă tulburări mintale (14).

Tukon. **Aparatul** ~, aparat pentru probarea durtății materialelor dentare, prevăzut cu o piramidă de diamant care se presează cu o sarcină de 300 g pe materialul respectiv (39).

Tularemie, sin.: *Boala Francis*, *Boala Ohara*. Antropozoonoză endemioepidemică cu focalitate naturală, provocată de *Pasteurella tularensis*, comună rozătoarelor sălbatice, animalelor domestice și omului; rezervorul principal de virus îl constituie artropodele hematofage, în primul rând căpușele ixodide. După o incubatie de 1-7 zile, boala debutează brusc, cu frison solemn, febră mare, cefalee, dureri osteomusculare; apar congestia pomeților, un triunghi palid perioral, cearcăne viorii (facies tularemic), insomnie, transpirații abundente, cu localizări variate și simptomatologie diversificată în perioada de stare, corespunzător diferitelor forme clinice; evoluția este de obicei subacută, boala durind 2-3 luni și fiind urmată de o convalescență lungă, cu astenie persistentă; prognosticul este în general bun (8). ~ **abdominală**, sin.: *Tularemie pseudotifoidică*, formă clinică de tularemie manifestată prin febră prelungită, dureri epigastrice sau abdominale difuze, însoțite de scaune diareice sau constipație; pe intestin apar ulceratii multiple, însoțite de hipertrofia ganglionilor mezen-terici; evoluția este lentă, de lungă durată, uneori cu recăderi (8). ~ **bucoganglionară**, tularemie cu poartă de intrare faringiană, caracterizată printr-o angină cu depozit fibrinos, pseudomembranos sau cu leziuni ulceromembranoase și adenolimită secundară submaxilară sau laterocervicală însoțită de periadenită precoce, care realizează o tumefacție dură, în bloc, evoluind către supurație în 10-14 zile

(bubonul tularemic fistulizat); fenomenele locale se însoțesc de fenomene generale: hipotensiune, dureri de tip polinevritic, modificări metabolice (8). ~ **ganglionară simplă**, formă clinică de tularemie în care lipsește afectul primar (mucos sau cutanat) și care poate evolua fie ca formă abortivă, limfadenita neajungând la supurație, fie ca formă ușoară sau medie, fie ca formă torpidă, pseudotuberculoasă, cu subfebră prelungită alternind cu afebrilitate, bubonul tularemic constituindu-se în 1-2 luni (8). ~ **meningoencefalitică**, formă clinică rară de tularemie cu febră ridicată, sindrom meningian, tulburări encefalice de aspect și intensitate variată, lichid cefalorahidian clar, cu pleiocitoză neutrofilă moderată (8). ~ **oculoganglionară**, tularemie cu poartă de intrare conjunctivală; se manifestă clinic prin congestie și edem conjunctivopalpebral unilateral, noduli miliari galbeni-sidefii, corneea intactă, pleoape edemate, adenopatie preauriculară sau submaxilară; se vindecă în 1-2 săptămâni (8). ~ **pseudotifoidică**, Tularemie abdominală. ~ **respiratorie**, tularemie întâlnită în special la muncitorii agricoli în timpul treieratului păioaselor sau la manipularea de cartofi, morcovi sau sfeclă de zahăr contaminate, cu aspect clinic asemănător pneumoniei virale; în lipsa suprainfecției bacteriene, evoluție spre rezoluție în câteva săptămâni (8). ~ **septemică**, tularemie caracterizată prin evoluție febrilă de durată variabilă, apariție tardivă a limfadenitelor metastatice, interesare simultană a mai multor grupe ganglionare, complicații variate: endocardită, pericardită, hepatită, meningoencefalită, artrită, flebită, nevrită; vindecare în 3-4 luni (8). ~ **ulceroganglionară cutanată**, formă clinică de tularemie, cu prezența la poarta de intrare a unui afect primar însoțit de limfangită și adenită regională; localizat mai frecvent pe membrele superioare și inferioare și mai rar pe trunchi, afectul primar se prezintă sub forma unei mici papule erozive sau a unei ulceratii cutanate, cu bază indurată și tegumentele inflamate în jur, acoperită uneori cu o crustă brună; se însoțește rareori de exanteme fugace urmate de descuamație; afectul primar se vindecă în 10-14 zile (8).

Tularină. Suspensie de bacili tularemici omorți, conținind 100 milioane germeni/ml. Se utilizează pentru punerea în evidență a reacției alergice la bolnavii de tularemie (3).

Tulburare de comportament. Termen impropriu utilizat deseori pentru desemnarea deficiențelor de adaptare care caracterizează psiopatiile și stările psihopatoide. În neuropsihiatria infantilă, prin tulburări de comportament se înțelege deficitul de adaptare a copiilor

(vagabondaj, furturi, ritomanie, inadapabilitate la disciplina școlară etc.) în apariția căruia pot interveni factori negativi familiali, sociali și uneori factori organici (35).

Tuliu. Simbol Tm. Vezi Lantanide.

Tulpină, sin.: *Sușă*. Populație celulară, microbiană sau inframicrobiană, izolată din natură sau în laborator și care se menține prin treceri în serie, cu păstrarea majorității proprietăților ce o caracterizează (22). ~ **celulară**, populație celulară cultivată *in vitro*, izolată de obicei din țesuturi embrionare și care poate fi trecută *in vitro* 40—50 treceri, după care, din cauze necunoscute încă, își epuizează capacitatea de multiplicare (22). ~ **epidemică**, tipul de germeni care generează o epidemie de boală infectocontagioasă într-o populație sau teritoriu la un moment dat (8).

Vezi și: Koprowski.

Tumenol amniu. Produs obținut prin distilarea șisturilor bituminoase; antiinflamator, decongestiv, keratoplastic sau keratolitic (în funcție de concentrație), antiseptic, anti-*pruriginos* (13).

Tumoare (lat. *tumor*). Proliferare celulară fără caracter de regenerare, cu o importanță independentă în raporturile sale cu țesuturile învecinate (autonomie), având caractere biologice deosebite (2). ~ **albă**, termen necorespunzător, introdus de Wiesman pentru osteoartrita tuberculoasă (24). ~ **anaplastică**, tumoare caracterizată prin celule la care se constată lipsa semnelor de diferențiere, prezentându-se ca un fel de reînnoire a țesutului la starea sa inițială, neorganizată (2). ~ **benignă**, tumoare în general încapsulată, cu evoluție lentă, fără caracter invadant și care nu alterează starea generală a organismului (2). **Tumori brune.** Mici formațiuni fibroreticulare bogate în pigment hemosiderinic din chisturile esențiale, tumoarea cu mieloplaxă și mai ales în geodele din osteita fibrochistică generalizată Recklinghausen (24). **Tumori gastrice benigne.** Tumori singulare, de cele mai multe ori epiteliale (polipi) și mai rar de altă natură (fibroame, mioame, schwanoame); rămân multă vreme clinic mute, uneori exteriorizându-se prin hemoragiile digestive discrete sau manifeste (16). ~ **gломică**, sin.: *Angioneurom, Glomangiom*, angiom dureros intraepidermic sau subcutanat, întâlnit în regiunile tactile și patul unghiei (12). ~ **de glomus jugular**, tumoare cu benignitate variabilă, dezvoltată din glomusul venei jugulare interne, alcătuită microscopic din țesutul glomic normal și caracterizată prin semne otorinolaringologice, semne vasculare, paralizii nervilor cranieni VII—XI și uneori prin compresiunea trunchiului cerebral (26). ~ **a granuloasei**, tumoare ovariană cu

punct de plecare de la celulele membranei granuloase (2). ~ **heterotipică**, tumoare formată din țesut cu totul străin față de acela unde s-a dezvoltat (2). ~ **limfoepitelială** (Schminke), tumoare malignă care derivă din țesutul limfoid al nazofaringelui și al amigdalelor; este constituită din elemente epiteliale și limfoide (2). ~ **malignă**, tumoare cu atipii celulare și de aranjament, ducând la alterarea structurii normale a organului în care se formează; are caracter invaziv, dă metastaze pe cale limfatică sau sanguină și alterează starea generală a organismului printr-o intoxicație cronică, ca rezultat al unui metabolism anormal al celulelor neoplazice (2). ~ **metaplastică**, tumoare apărută pe baza unei metaplazii (de ex. metaplazia epitelului bronșic în epitelul malpighian) (2). ~ **cu mieloplaxă**, sin.: *Osteoclastom*, tumoare benignă a oaselor de natură conjunctivă cu rarefacție osoasă prin acțiunea osteoclastelor, caracterizată microscopic prin prezența de celule gigante (mieloplaxă) (2). ~ **mixomatoasă**, transformare mucoidă a unui fibrom (2). ~ **mixtă a glandelor salivare**, proliferare a epitelului glandular sub formă de acini sau trabecule, asociată cu proliferarea stromei de aspect fibromatos cu remanieri accentuate mixocondromatoase și cu posibilități de malignizare relativ accentuate, ceea ce o încadrează în rindul stărilor precanceroase (2). **Tumori ovariene endocrine.** Tumori ovariene secretante. **Tumori ovariene secretante**, sin.: *Tumori ovariene endocrine*. Tumori ovariene care în raport cu celulele afectate pot fi: feminizante (foliculom, tecalom sau tumori cu celule granuloase), masculinizante (arenoblastom, luteom sau hiperetromi) și germinative (seminom, disgerminom și mezonefion ovarian) (18). ~ **perlată**, Colesteatom. ~ **pigmentară**, Melanom. ~ **tecală**, tumoare ovariană fibromatoasă conținând material lipidic (2). ~ **teratoidă**, Teratom. ~ **virotică**, tumoare benignă sau malignă produsă de un virus (22).

Vezi și: Abrikosov, Elsberg, Ewin, Gubler, Koenen, Krukenberg, Küttner, Laugier, Leydig, Mehregan-Butler, Schmincke, Spiegler, Wilms.

Tunel. Termen folosit în nomenclatura anatomică pentru un spațiu prin care trec anumite formațiuni, acoperit de o altă formațiune (1). ~ **carpian**, spațiu situat între retinaculul flexorilor încheieturii mâinii și oaselor carpiene, prin care trec tendoanele flexorilor lungi ai degetelor, tendonul flexorului lung al policelui și nervul median (1).

Vezi și: Corti.

Tunelizare. Procedeu chirurgical prin care se creează un spațiu sub o formațiune anatomo-

mică (24). ~ **de bont**, procedeul de cinematizare a unui bont de amputație, care constă din crearea unui spațiu cilindric, căptușit cu piele, sub o ansă musculară, cu scopul de a mobiliza pirghia unei proteze cinematice (24). ~ **musculară**, tunel creat chirurgical într-un mușchi, pentru trecerea prin el a unui tendon sau a unui alt corp muscular (24). ~ **osoasă**, în transplantări tendinoase, tenozi și fasciozi, fixarea inserției respective într-un tunel forat în os (24).

Tungsten, sin.: *Wolfram*. Simbol W. Element chimic în stare metalică, cu număr atomic 74 și greutate atomică 183,92. Se găsește în natură ca wolframit, scheelit etc., din care se obține prin reducere cu hidrogen. Este folosit la prepararea oțelurilor speciale, cu duritate mare, la fabricarea filamentelor pentru becuri electrice, a pietrelor foarte dure pentru polizat (carburi de wolfram) etc. (5).

Tunica (lat. tunică), sin.: *Tunică*. Denumire folosită în anatomie pentru structurile în formă de pătură sau tunică (1). ~ **adventitia**, sin.: *Adventice*, pătură de țesut conjunctiv externă a unui organ acoperit sau nu de o membrană seroasă (1). ~ **adventitia ductus deferentis**, stratul conjunctiv perimuscular al canalului deferent (1). ~ **adventitia oesophagi**, pătură conjunctivă externă a esofagului, care înglobează nervii vagi (1). ~ **adventitia tubae uterinae**, *Tunica subserosa tubae uterinae*. ~ **adventitia ureteris**, pătură conjunctivă externă a ureterului, care aderă de pătura submezotelială a peritoneului parietal posterior (1). ~ **adventitia vesiculae seminalis**, strat conjunctiv care învelește la exterior vezicula seminală (1). ~ **albuginea**, *Albuginea*. ~ **albuginea corporum cavernosorum**, înveliș conjunctiv albicios-sidefiu al corpilor cavernoși ai penisului (1). ~ **albuginea corporis spongiosi penis**, pătură conjunctivă albicioasă-sidefie, care învelește corpul spongios al penisului (1). ~ **albuginea lienis**, *Tunica fibrosa lienis*. ~ **albuginea testis**, capsulă fibroasă densă a testiculului, în contact cu parenchimul organului; integritatea sa este o condiție a funcției de spermatogeneză (1). ~ **conjunctiva**, *Conjunctivă*. ~ **conjunctiva bulbi**, pătura epitelială cea mai externă a bulbului ocular, în continuarea conjunctivei palpebrale (1). ~ **conjunctiva palpebrarum**, pătura epitelială cea mai internă a pleoapelor (1). ~ **dartos**, pătură de țesut conjunctiv, care conține și mușchi netezi în *corium*, împreună cu porțiunea externă a fasciei superficiale a scrotului și penisului (1). ~ **externa (adventitia) vasorum**, *Tunica externa vasorum*. ~ **externa oculi**, *Tunica fibrosa oculi*. ~ **externa thecae folliculi**, pătura exterioară a tecii foliculului veziculos

ovarian, formată din celule fuziforme și fibre conjunctive (1). ~ **externa vasorum**, sin.: *Tunica externa (adventitia) vasorum*, tunica adventice a vaselor sanguine și a colectoarelor limfatice (1). ~ **fibrosa**, pătură periviscerală, care învelește la exterior un organ (1). ~ **fibrosa hepatis**, stratul conjunctiv care învelește la exterior parenchimul hepatic, fiind mai dens pe fața lui viscerală (1). ~ **fibrosa lienis**, sin.: *Capsula lienis*, *Tunica albuginea lienis*, capsulă care înconjură parenchimul splenic și a cărei structură conține și fibre musculare netede (1). ~ **fibrosa oculi**, sin.: *Tunica externa oculi*, stratul cel mai extern al globului ocular; în majoritate este alcătuit din sclera, înlocuită la polul anterior de cornea (1). ~ **fibrosa renis**, *Capsula fibrosa renis*. ~ **interna thecae folliculi**, pătura epitelială internă a tecii foliculului veziculos ovarian; secretă hormonii estrogeni (1). ~ **intima vasorum**, pătura internă, endotelială, a unui vas sanguin sau a unui colector limfatic (1). ~ **media vasorum**, pătura medie musculară sau elastică a vaselor sanguine sau a colectoarelor limfatice (1). ~ **mucosa**, membrana mucoasă care căptușește un canal sau o cavitate visceră; rmlă (1). ~ **mucosa cavi tympani**, sin.: *Tunica mucosa tympanica*, pătură mucoasă care căptușește urechea medie, continuându-se cu mucoasa tubei auditive (1). ~ **mucosa ductus deferentis**, mucoasă unistratificată, ciliată, a canalului deferent (1). ~ **mucosa intestini crassi**, mucoasa unistratificată a intestinului gros conținând glande Lieberkühn (1). ~ **mucosa intestini tenuis**, mucoasa intestinului subțire, unistratificată, plicaturată transversal (plicile Kerkring) și posedind numeroase vilozități intestinale (1). ~ **mucosa laryngis**, pătură mucoasă, unistratificată, predominant ciliată, care căptușește cavitatea laringiană (1). ~ **mucosa linguae**, înveliș mucos pluristratificat al limbii, prevăzut pe fața dorsală a acesteia cu structuri receptorii gustative și papile (1). ~ **mucosa nasi**, sin.: *Membrana Schneider*, mucoasă care căptușește fosele nazale și sinusurile paranasale; în partea ei superioară servește ca arie a porțiunii periferice a analizorului olfactiv (zona pituitară) (1). ~ **mucosa oesophagi**, stratul intern, mucos, pluristratificat, al esofagului (1). ~ **mucosa oris**, pătura mucoasă a vestibulului bucal și a cavității bucale propriuzise, cu excepția mucoasei linguale (1). ~ **mucosa pharyngis**, pătura mucoasă a faringelui; ea este pluristratificată, cilindrică și ciliată în partea lui nazală și pluristratificată, pavimentoasă, în părțile bucală și laringiană (1). ~ **mucosa recti**, mucoasa ampulei rectale (unistratificată) și a canalului anal (pluristra-

tificată) (1). ~ **mucosa tracheae et bronchorum**, pătură internă, mucoasă, unistratificată, ciliată, a traheei și bronhiilor, conținând și glandele mucoase (1). ~ **mucosa tubae auditivae**, pătură internă, mucoasă, a trompei Eustachio, continuată cu mucoasa urechii medii și a porțiunii nazale a faringelui (1). ~ **mucosa tubae uterinae**, pătură internă mucoasă, a trompei uterine, unistratificată, parțial ciliată, continuată lateral cu peritoneul și medial cu endometrul (1). ~ **mucosa tympanica**, *Tunica mucosa cavi tympani*. ~ **mucosa ureteris**, pătură internă, epitelială, pluristratificată, impermeabilă, a ureterului (1). ~ **mucosa urethrae femininae**, sin.: *Tunica mucosa urethrae muliebris*, pătură internă, epitelială, pluristratificată, impermeabilă, a uretrei feminine (1). ~ **mucosa urethrae muliebris**, *Tunica mucosa urethrae femininae*. ~ **mucosa uteri**, *Endometrium*. ~ **mucosa vaginae**, pătură epitelială, pluristratificată, pavimentoasă, aglandulară, care căptușește vaginul și acoperă colul uterin (1). ~ **mucosa ventriculi**, pătură epitelială, monostratificată, cu cripte și glande, mamelonată și plicaturată, care căptușește stomacul (1). ~ **mucosa vesicae felleae**, pătură care căptușește vezicula biliară, urmînd apoi spirala colului vezical; este alcătuită dintr-un epiteliu cilindric simplu și un *corium* conjunctivovascular (1). ~ **mucosa vesicae urinariae**, pătură epitelială, pluristratificată, impermeabilă, care căptușește vezica urinară (1). ~ **mucosa vesiculae seminalis**, pătură epitelio glandulară, care căptușește vezicula seminală cu camerele ei (1). ~ **mucularis**, pătură musculară a unor organe cavitare (de ex. aceea a tubului digestiv) (1). ~ **mucularis ductus deferentis**, pătură mijlocie, alcătuită din fibre musculare netede longitudinale și circulare, a canalului deferent (1). ~ **mucularis intestini crassi**, pătură mijlocie a intestinului gros, alcătuită din fibre musculare circulare și din 3 tenii musculare longitudinale (1). ~ **mucularis intestini tenuis**, pătură musculară a intestinului subțire, formată din fibre circulare (intern) și fibre longitudinale (extern) (1). ~ **mucularis oesophagi**, pătură musculară complexă a esofagului, formată exclusiv din fibre striate (în treimea superioară), fibre netede (în treimea inferioară) și fibre striate și netede (în treimea mijlocie) (1). ~ **mucularis pharyngis**, pătură musculară a faringelui, alcătuită din musculatura intrinsecă (cei 3 mușchi constrictori: superior, mijlociu și inferior) și capetele inferioare ale mușchilor extrinseci ai faringelui (1). ~ **mucularis recti**, pătură musculară a rectului, formată intern din stratul circular (*stratum circulare*) și extern din stratul longitudinal (*stratum*

longitudinale) (1). ~ **mucularis tracheae et bronchorum**, pătură musculară netedă, care completează posterior inelele traheale și alcătuieste un strat continuu circular între tunica elastică (*paries membranaceus*) și scheletul cartilagos al bronhiilor (1). ~ **mucularis tubae uterinae**, pătura fibrelor musculare netede longitudinale (externe) și circulare (interne) ale trompei uterine (1). ~ **mucularis ureteris**, pătura fibrelor musculare netede spiralate ale ureterului; desfășoară contracții ritmice de tip peristaltic (1). ~ **mucularis urethrae femininae**, sin.: *Tunica muscularis urethrae muliebris*, fișii musculare, uneori incomplete, formînd pătura mijlocie a uretrei feminine (1). ~ **mucularis urethrae muliebris**, *Tunica muscularis urethrae femininae*. ~ **mucularis uteri**, sin.: *Miometru*, *Mușchiul uterin*, *Myometrium*, complexul plexiform al fibrelor musculare netede care alcătuieste pătura medie a uterului; fibrele alcătuiesc și pereții arterelor intramiometrice, influențîndu-le dinamica (1). ~ **mucularis vaginae**, pătură mijlocie a vaginului, inserată pe colul uterin și avînd fibre musculare netede (1). ~ **mucularis ventriculi**, pătură musculară netedă a stomacului; este formată din fibre longitudinale (externe), oblice (intermediare) și circulare (interne); acestea din urmă sînt îngroșate la nivelul orificiului piloric, formînd sfîncterul omonim (1). ~ **mucularis vesicae felleae**, pătură mijlocie de fibre musculare netede ale veziculei biliare; este îngroșată la nivelul canalului cistic, unde formează sfîncterul Lütckens (1). ~ **mucularis vesiculae seminalis**, pătură mijlocie de fibre musculare netede a veziculei seminale (1). ~ **serosa**, mezoteliul și țesutul conjunctiv subiacent lui, care formează: pericardul seros, pleura, peritoneul și tunica vaginală proprie a testicului (1). ~ **serosa hepatis**, peritoneul visceral care învelește ficatul, cu excepția zonei posterioare pericave (*pars affixa*) (1). ~ **serosa intestini crassi**, peritoneul visceral care înconjură aproape complet colonul transvers și sigmoid și acoperă anterior colonul ascendent și descendent (1). ~ **serosa intestini tenuis**, peritoneul care învelește prima porțiune a duodenului, acoperă fața anterioară a restului cadrului duodenal și învelește pe cea mai mare întindere intestinul mezenterial (1). ~ **serosa lienis**, peritoneul visceral care învelește splina, aderînd de capsula sa fibromusculară (1). ~ **serosa tubae uterinae**, peritoneu visceral care înconjură trompa uterină, continuîndu-se caudal cu mezosalpinxul, parte a ligamentului lat (1). ~ **serosa uteri**, sin.: *Perimetrium*, peritoneu visceral care acoperă anterior și posterior fundul și corpul

uterului (1). ~ *serosa ventriculi*, peritoneul visceral care acoperă fețele anterioară și posterioară ale stomacului (1). ~ *serosa vesicae felleae*, peritoneul feței viscerale a ficatului, care acoperă și fața inferioară a veziculei biliare (1). ~ *serosa vesicae urinariae*, peritoneul visceral care acoperă partea superioară a vezicii urinare (1). ~ *subserosa tubae uterinae*, sin.: *Tunica adventitia tubae uterinae*, pătură conjunctivă situată între foițele peritoneale ale mezosalpinxului și pătura musculară a tubei uterine (1). ~ *vaginalis communis testis et funiculi spermatici*, *Fascia spermatica interna*. ~ *vaginalis propria testis*, *Tunica vaginalis testis*. ~ *vaginalis testis*, sin.: *Tunica vaginalis propria testis*, membrana seroasă care acoperă testiculul și epididimul; are o lamă parietală și una viscerală, între care se află cavitatea seroasă a scrotului ce, în mod normal, este virtuală (1). ~ *vasculosa bulbi*, sin.: *Tunica vasculosa oculi*, strat mijlociu al globului ocular, alcătuit din coroidă, corpul ciliar și irisul ochiului (1). ~ *vasculosa oculi*, *Tunica vasculosa bulbi*.

Tunică (lat. *tunica*). *Tunica*.

Tur. Termen folosit în nomenclatura aparatului stomatologic pentru un aparat capabil să imprime turajii uneia din piese (38). ~ **electric mixt**, motor electric care transmite turajile pieselor de mină, acționat de o pedală (38). ~ **de laborator**, motor electric care se folosește la prelucrarea unor piese protetice în laboratorul de tehnică dentară, șlefuint, netezind sau lustruind (38). ~ **de perete**, tur cu motor electric atașat de perete, care dă energia necesară acționării pieselor de mină, dreaptă sau în contraunghi, în clinica și tehnica dentară (38). ~ **de picior**, aparat format dintr-o roată ce se acționează printr-o pedală și care transmite viteza mișcărilor piciorului printr-un șnur în spirală, fără capăt și oberteil, la piesa de mină; folosește la diferite manopere în stomatologie (38).

Tur de spiră. Manevra Lachapelle. Vezi Lachapelle.

Turanoză. $C_{11}H_{22}O_{12}$. Dizaharid izomer al zaharozei, care prin hidroliză liberează o moleculă de glucoză și una de fructoză. Are putere reductorie slabă și gust foarte dulce. Se prepară din subprodusele rezultate de la fabricarea zahărului (5).

Turbare (lat. *turbare* = a tulbura, a-și pierde mințile), sin.: *Fobodipsie*, *Lyssa*, *Rabie*. Boală infecțioasă acută a animalelor, cu răspândire universală, provocată de virusul rabic, transmisibilă accidental la om prin mușcătura animalelor infectate (mai frecvent clinele, pisica, lupul); după o incubatie variabilă,

se manifestă prin tulburări de caracter, tristețe, melancolie, paretezii la locul mușcăturii, febră premonitorie în perioada prodromală, hidrofobie, aerofobie, hiperexcitabilitate, crize furioase, sialoree, senzație de sufocare, impresia îngrozitoare de moarte iminentă în perioada de stare; diminuarea excitabilității generale, paralizii ale ochilor, feței, limbii, hemiplegie, paraplegie, pareză vezicală, evoluție ascendentă a paraliziiilor în faza terminală; evoluția este totdeauna letală, prin sincopă cardiacă, asfixie sau prin paralizie ascendentă bulbară (8). ~ **consumptivă**, formă clinică a turbării, caracterizată printr-o evoluție mai lentă, dominată de fenomene cașetice (22). ~ **furioasă**, formă clinică de turbare frecvent întilnită la om, în care bolnavul este pradă unei excitabilități mari, prezintă perioade de furie, devine amenințător, gata să dea o luptă pe viață și pe moarte cu cei din jur (8). ~ **mută**, Turbare paraltică. ~ **paraltică**, sin.: *Turbare mută*, formă clinică de turbare, mai rară la om, în care faza de excitație este de durată scurtă, cu excitabilitate mică și manifestări furioase atenuate, predominând în schimb paralizile (8).

Turbă. Amestec bogat în carbon format din resturi vegetale mai mult sau mai puțin descompuse (4).

Turbiditate (lat. *turbidus* = tulbure). Fenomen de opalescență produs de o substanță aflată sub formă de suspensie, în emulsie sau ca soluție tulbure (5). ~ **apei**, modificare de transparență a apei produsă de totalitatea elementelor în suspensie. Apa potabilă nu trebuie să aibă o turbiditate mai mare de 5° (excepțional 10°) în scara de siliciu (20).

Turbinectomie (lat. *turbinatus* = care seamănă cu o șfirlează + gr. *ektome* = excizie). Rezecție parțială a unui cornet nazal (30).

Turbinotom (lat. *turbinatus* = care seamănă cu o șfirlează + gr. *tome* = tăiere). Foaie specială cu care se execută turbinectomia (30).

Türk, W. **Celula** ~, sin.: *Celula de iritație Türk*, termen cu interpretare variată după autori. De fapt, este vorba de o celulă cu aspect plasmocitoid, de origine limfatică (19). **Celula de iritație** ~, Celula Türk. **Celula de numărât globule** ~, dispozitiv utilizat în microscopie pentru numărarea globulelor albe și roșii din sânge (19). **Fasciculul** ~, *Tractus corticospinalis anterior*. **Soluția** ~, soluție de diluție pentru număratoarea de leucocite, conținând acid acetic 1-3% și citeva picături de violet de gențiana sau albastru de metilen pentru colorarea nucleilor (19).

Tureviel. **Colorația** ~. 1. Metodă de colorare a corpusculilor elementari inframicrobieni pe secțiuni, folosind alau de fier amoniacal,

tanin, azur și acid picric (22). 2. Metodă pentru evidențierea rapidă a incluziunilor rabice, folosind hematoxilina ferică Weigert, fucsină acidă și acid picric (22).

Turgescență (lat. *turgere* = a umfla), sin.: *Turgor*. Presiune osmotică crescută în general în interiorul unei celule, care este umflată puternic, încât protoplasma este întinsă spre peretele celular (mai ales peretele celulozic al celulelor vegetale) (6).

Turgor (lat. = umflare). Turgescență.

Turicefalie (lat. *turris* = turn + gr. *kephale* = cap). Malformație congenitală a craniului care ia forma unui turn (26).

Turicenecefalie (lat. *turris* = turn + gr. *enkephalos* = creier). Defect de dezvoltare a creierului, secundar turicefaliei (26).

Turnbull. Procedeu ~, procedeu de ureterocolostomie prin implantarea ureterelor într-un segment de ansă ileală exclusă, care este anastomozată la colon după refringerea peretelui său în manșetă de mânășă (11).

Turner, G. I. Operația ~. 1. Neurotomia nervului peronier în ulcerările trofice ale piciorului (24). 2. Osteosinteza de rotulă cu piele (24). **Redresorul** ~, aparat folosit în corectarea ortopedică a piciorului strâmb congenital (24).

Turner, Joseph George. Dinte ~, dinte cu rezistență scăzută, care prezintă hipoplazii ale smalțului prin inflamația sacului coronar al germenului dentar (infecții parodontale apicale ale dentiției temporare) (38).

Turner-Thomas. Operația ~, în luxația recidivantă de umăr, capsulotomie anterioară și capsulorafie strânsă a breșei create (24).

Turniolă, sin.: *Bulla rodens*, *Impetigo periunghial*, *Panarițiu subcornos*, *Panarițiu subepidermal*. Piodermită streptococică buloasă, cu localizare periunghială (12).

Turnover. Neologism care se referă la intensitatea și viteza de metabolizare a unei substanțe oarecare (15).

Turyn, Felix. Semnul ~, în sciatică, flexiunea dorsală a halucelui produce durere în regiunea gluteală (inconstant) (4).

Tuse (lat. *tussis*). Respirație modificată, voluntară sau reflexă, constând dintr-o expirație bruscă, violentă, însoțită de deschidere bruscă a orificiului glotic și de un zgomot caracteristic. Este datorită unei iritații a nervului pneumogastric. Reflexul poate avea origini diferite (plămân, uter, stomac, intestin etc.). Se cunosc: tusea surdă, răgușită (laringită, neoplasm, rujeolă), bitonală (paralizie a recurentului, ca urmare unei compresiuni), lătrătoare (la copii cu laringite, adenopatii etc.), chintoasă (tuse convulsivă), emetizantă

(supurație pulmonară, tuberculoză); în funcție de prezența expectorației, se împarte în uscată și umedă; în raport cu condițiile de apariție, se descrie tusea care apare la eforturi (de obicei, în afectarea căilor aeriene superioare), tusea nocturnă (la cardiaci), matinală (în supurația pulmonară și bronșiectazii), vespérală (în tuberculoză) (34). ~ **albastră**, Tuse convulsivă, ~ **convulsivă**, sin.: *Pertussis*, *Tuse albastră*, *Tuse măgărească*, boală infecțioasă și contagioasă, endemoepidemică, cu mare răspândire pe suprafața globului pământesc, cauzată de *Bordetella pertussis* și afectând în primul rând copiii; după o incubatie de 7-14 zile și o perioadă prodromală necaracteristică, se manifestă prin accentuarea progresivă a frecvenței și intensității acceselor de tuse, care capătă un caracter predominant nocturn; tusea devine chintoasă, cianozantă, emetizantă, chinuitoare, cu facies edemațiat și apărind ulcerarea friului limbii patognomonică în perioada de stare și leucocitoză cu limfocitoză marcată; apar complicații frecvente: respiratorii, nervoase, mecanice (8). ~ **convulsivă abortivă**, Tuse convulsivă frustă. ~ **convulsivă frustă**, sin.: *Tuse convulsivă abortivă*, *Tuse convulsivă rudimentară*, formă clinică manifestată ca o laringită sau traheobronșită banală, cu accese paroxistice (3-5 în 24 ore), fără reprize sau vărsături; reprezintă forma cea mai frecventă a adulților, dar poate fi întâlnită și la copii în cursul epidemiilor din colectivități; evoluția este afebrilă, cu durată de săptămâni sau luni (8). ~ **convulsivă gravă**, sin.: *Tuse hiperconvulsivă*, formă clinică rară, descrisă la sugar, considerată de unii autori ca o tuse convulsivă complicată; după un debut brusc, se manifestă prin febră mare, perioadă catarală scurtă, accese de tuse frecvente (40-50 în 24 ore), chinte prelungite cu cite 15-20 reprize, dispnee, cianoză, vărsături, tahicardie, complicații pulmonare precoce: bronșită, bronhopneumonie, bronșită capilară, convulsii; moarte prin asfixie, laringospasm sau bronhopneumonie (8). ~ **convulsivă larvată**, formă atipică de tuse convulsivă, caracterizată prin înlocuirea chintelor de tuse prin echivalențe: strănut și spasme faringiene, urmate de apnee și de vărsături (8). ~ **convulsivă malignă**, formă clinică în care pe primul plan se situează hipertermia și alterarea stării generale, febră în platou sau oscilantă, paloare accentuată, manifestări nervoase (8). ~ **convulsivă rudimentară**, Tuse convulsivă frustă. ~ **hiperconvulsivă**, Tuse convulsivă gravă. ~ **măgărească**, Tuse convulsivă.

Tussilago farfara, sin.: *Podbal*. Plantă din familia *Compositae* ale cărei inflorescențe

tinere și frunze conțin produse mucilaginoase și unele sterine cu acțiune, expectorantă și calmantă a tusei astmatice (13).

Tușeu (fr. *toucher* = a palpa). Tact.

Tutun. *Nicotiana tabacum*, plantă originară din America, ale cărei frunze sînt utilizate pentru fumat, prizat sau mestecat. Fumul de tutun are în compoziția sa nicotină, baze piridinice, amoniac, oxid de carbon, hidrocarburi aromatice, cantități foarte mici de benzpiren etc. Intoxicația cronică cu tutun — tabagismul — se manifestă prin iritația cronică a mucoasei respiratorii și gastrice, aritmii cardiace, tîburări distrofice și spastice vasculare, nervozitate, tremor, ambliopie; în ultimul timp s-a dovedit că fumatul favorizează apariția cancerului bronșic (14).

Tween 80. Polisorbit 80.

Tylian (gr. *tyleion* = pernă). Punct cranio-metric situat la intersecția liniei mediane cu marginea anterioară a șanțului chiasmatic al osului sfenoid (1).

Tyloma (gr. *tylos* = calus + *-oma*). Calozitate.

Tylosis (gr. = calozitate). Calozitate.

Tympanum (lat. din gr. *tympanon* = tobă, timpan). *Auris media*.

Typhlosis (gr. = orbire). Orbire.

Tyrode, Maurice Vejux, 1878—1930. **Soluția** ~, soluție salină bicarbonată folosită printre altele la prepararea unor medii nutritive utilizate în culturile celulare (22).

Tyroglyphus. Gen de paraziți din familia *Sarcoptidae*, clasa *Arachnida*. *Specii mai importante*: *T. farinae* (sin.: *Aleurobus farinae*) și *T. siro*, parazitînd făina și unele varietăți de brînză, pot provoca la om iritații ale tractului digestiv sau, prin contact extern, discrete erupții cutanate pruriginoase (31).

Tyson, Edward, 1649—1708. **Glandele** ~, glande sebacee ale prepuțului, care secretă smegma (1).

Tyzer. Corpii ~, incluziunile nucleare din varicelă (22).

Țepușă Ombrédanne. Vezi Ombrédanne.

Țesut (lat. *textum* = țesătură). Acumulare de celule, similare ca formă și funcție, unite prin substanța lor intercelulară (1). ~ **adenoid**, termen vechi pentru țesutul limfatic (1). ~ **adipos**, formă de țesut conjunctiv alcătuit din adipocite incluse în țesut areolar și dispuse în lobuli (1). ~ **adipos brun**, sin.: *Țesut adipos fetal*, țesut adipos de culoare galbenă-brună și structură particulară, cu capacități de sinteză steroidă; se găsește în regiunea interscapulară, perisuprarenală etc. (1). ~ **adipos fetal**, Țesut adipos brun. ~ **adipos galben**, Țesut grasos ubicvitar comun (1). ~ **areolar**, formă de țesut conjunctiv compus din celule și fibre elastice și colagene subțiri, intersectate în toate direcțiile (1). ~ **braditrofie**, țesut cu nutriție redusă, lipsit de vase sau cu o capilarizare minimă (de ex. cartilajele, corneea, cristalinelul etc.) (4). ~ **cartilaginos**, sin.: *Țesut condral*, varietate de țesut conjunctiv în care componenta celulară este reprezentată de celulele cartilajinoase, care elaborează o substanță fundamentală densă, în compoziția căreia predomină acizii mucoitin-și condroitinsulfurici (1). ~ **cavernos**, țesut erectil. ~ **celuloadipos**, țesut infiltrat de grăsime, dar păstrând unele din structurile celulare originare (1). ~ **condral**, Țesut cartilaginos. ~ **condroid**, cartilaj embrionar (1). ~ **conjunctiv**, termen general pentru toate țesuturile corpului, care suportă elemente specializate sau un parenchim. Cele mai importante varietăți sînt țesutul adipos, areolar, osos, cartilaginos, elastic, fibros (1). ~ **conjunctiv embrionar**, Țesut mucoid. ~ **conjunctiv fibros**, țesutul conjunctiv dens al corpului. Fibrele colagene formează principalul constituent; ele sînt aranjate în benzi paralele, între care sînt rînduri de celule ale țesutului conjunctiv. Include tendoanele și membranele fibroase, cum este *dura mater* (1). ~ **elastie**, țesut conjunctiv compus predominant din fibre elastice galbene (1). ~ **epitelial**, țesut alcătuit din celule polie-

dric, așezate unele lingă altele în unul sau mai multe straturi sau formînd grupuri compacte; reprezintă învelișul corpului, cavităților, conductelor și structura de fond a parenchimelor secretorii (1). ~ **erectil**, sin.: *Țesut cavernos*, sistem spongios de spații vasculare, în penis și clitoris, care se umple cu sînge producînd mărirea și rigiditatea organului (1). ~ **fibroelastie**, țesut conjunctiv în care fibrele colagene sînt intricate cu benzi de fibre elastice (1). ~ **gelatinos**, Țesut mucoid. ~ **glandular**, grup de celule epiteliale care elaborează o secreție exocrină sau endocrină (1). ~ **hematopoietic**, țesut formator de celule sanguine; este alcătuit din fibre reticulare și celule reticulare primitive care se pot transforma în orice tip de celule sanguine sau celule ale țesutului conjunctiv (1). ~ **indiferent**, țesut nediferențiat (1). ~ **interstițial**, țesut conjunctiv intercelular (1). ~ **keratinizat**, țesut din unghii, păr sau epiderm, care este încărcat cu keratină (1). ~ **limfatic**, țesut format din rețele de fibre reticulare și colagene și din limfocite (1). ~ **limfoid**, țesut cu caracterul celui limfatic, întîlnit acolo unde în mod normal acesta nu este prezent (1). ~ **metanefrogenic**, partea caudală a țesutului nefrogenic, care dă naștere metanefrosului sau rinichiul definitiv (1). ~ **mezencehimal**, țesut embrionar nediferențiat, compus din celule de obicei ramificate, polivalente, între care se găsește substanță amorfă sau fibrilară (1). ~ **mieloid**, măduva osoasă roșie, formată din celule reticulare prinse de fibre argenteofile și conținînd și celule grase, eritroblaste, mielocite și elemente mieloid mature (1). ~ **mucoid**, sin.: *Țesut conjunctiv embrionar*, Țesut gelatinos, formă de țesut conjunctiv situat în multe părți ale embrionului și în cordonul ombilical al fetei umane; este caracterizat prin prezența fibroblastelor mari, stelate, înconjurate de o substanță intercelulară, omogenă, moale, bazofilă (1). ~ **muscular**, țesut alcătuit din celule alungite

constituind fibrele musculare care conțin o substanță contractilă sub formă de filamente paralele (miofibrile), după ale căror proprietăți țesutul muscular este împărțit în 3 grupe: mușchi netezi, mușchi striați și mușchiul cardiac (1). ~ **nefrogenic**, țesut al cordonului nefrogenic derivat din platoul nefrotomic care formează blastemul sau primordiul, din care se dezvoltă rinichiul embrionar și definitiv (1). ~ **nervos**, țesut format din celule nervoase cu prelungirile lor și din celule accesorii (celulele nevrogiale) (1). ~ **nodal**, Sistem cardionector. ~ **osos**, varietate a țesutului conjunctiv în care componenta celulară alcătuită din elemente constructoare (osteoblaste) și elemente distructoare (osteoclaste) este relativ mai redusă în raport cu bogata substanță fundamentală alcătuită din material dur fosfocalcic (1). ~ **osos compact**, țesut al corticalelor osoase, format din os haversian dens (24). ~ **osos spongios**, țesut al spongioaselor osoase, format din lamele osoase cu ochiuri medulo-

grăsoase mai mult sau mai puțin largi (24). ~ **parenchimal**, componentele epiteliale ale unui organ sau, în cazul organelor limfatice, țesutul limfatic în contrast cu rețeaua nutritivă sau de suport a organului (stroma) (1). ~ **pseudoerectil**, țesut conjunctivomusculovascular având capacitatea de a înmagazina temporar și elimina o cantitate mai mare de masă sanguină. Este întâlnit în submucoasa cornetelor nazale cu bogatele lor plexuri venoase, unele sfinctere bogate în lacuri venoase, ca sfincterul piloric ș.a. (1). ~ **reticular**, țesut conjunctiv tinăr, în care fibrele reticulare sînt elemente predominante, formînd o rețea ramificată neelastică (1).

Țițină. Burbion.

Țovianov. Manevra ~, introducerea mîinii în vagin, în prezența pelviene, decomplete, modul feselor, opunînd o rezistență la coborîrea prea rapidă a pelvisului, în scopul obținerii unei dilatații cit mai completă a orificiului uterin (18).

U

U. Simbolul uraniului (5).

Uffelmann. Reactivul ~, soluție de acid fenic 4%, la care se adaugă cîteva picături de perclorură de fier; culoarea violetă a soluției virează în galben în prezența acidului lactic și este total decolorată în prezența acidului clorhidric liber din stomac (5).

Uglov, G. F. Incizia ~, cale de acces pentru abordarea chirurgicală a inimii, cu secționarea cartilajelor costale al 2-lea — al 6-lea, de partea stîngă (11). **Procedul** ~, cura supurației pulmonare și a bronșiectaziei prin ligatura arterei pulmonare, abordată printr-o incizie situată în al III-lea spațiu intercostal (11).

Uhlenhuth, Paul, 1870—1957. Proba ~, probă pentru determinarea provenienței singelui; singele de cal sau cobai care au primit mai multe injecții intravenoase de ser uman, precipită numai cu sînge de om (23).

Ulalgie (gr. *oulon* = gingie + *algos* = durere). Dureri în gingii (4).

Ulcer (lat. *ulcus* = rană). **Ulcus**. ~ **acut al vulvei**, sin.: *Pseudoulcer venerian*, *Vulvita ulceroasă pseudotuberculoasă*, afecțiune datorită bacilului *crassus* (care în mod obișnuit este saprofit) și constînd din ulcerații mici, miliare, șancriforme sau gangrenoase, la nivelul mucoasei vulvare. Este mai frecvent la fete tinere (virgine) (12). ~ **aderent**, stadiu evolutiv al bolii ulcerose, în care procesul inflamator perulceros face ca organul lezat să adere în zona respectivă de un organ vecin (11). ~ **de Bahia**, Leishmanioză americană. ~ **balistic**, sin.: *Ulcer vulvar simplu cronic*, ulcerare cronică vulvară simplă, de obicei traumatică (12). ~ **bulbar**, ulcer duodenal localizat pe bulb (16). ~ **ealos**, ulcer gastric sau duodenal vechi, avînd fundul și marginile constituite din țesut conjunctiv cicatriceal, dur, care dau ulcerului și regiunii din jur un caracter indurat (2). ~ **de contact**, formă de laringită cronică hipertrofică caracterizată printr-o proliferare granulomatoasă la nivelul unei apofize

vocale și printr-o ulcerare înconjurată de mici granulații la nivelul apofizei vocale de partea opusă (30). ~ **cornean**, pierdere de substanță în epiteliul cornean. **Variante**: ulcer rozător al corneei, malign, cronic, progresiv, cu tendință de a invadea întreaga cornee; ulcer serpinginos cornean, formă supurată, care pe măsură ce se vindecă într-o parte invadează corneea în altă parte (este asociat cu irită și hipopion în camera anterioară) (28). ~ **eromic**, pierdere de substanță cutanată (localizare de predilecție pe degete) sau mucoasă (sept nazal) datorită acțiunii compușilor caustici ai cromului (9). ~ **eromic limfogranulomatos**, formă rară a bolii Nicolas-Favre, apărînd mai ales la femeie, precedînd uneori un sindrom Jersild (12). ~ **duodenal**, localizare duodenală a bolii ulcerose, caracterizată anatomohistologic printr-o pierdere de substanță a mucoasei duodenale și exprimată clinic printr-un sindrom dureros epigastric și dispeptic, cu ritmicitate alimentară (dureri postprandiale tardive și nocturne) și evoluție periodică sezonieră; se întovărășește de secreție crescută de suc gastric hiperacid. În cursul evoluției cronice, ulcerul duodenal se poate complica cu hemoragii (hematemeze, melene), perforații, stenoză pilorică etc. (16). ~ **esofagian**, ulcer care apare în partea terminală a esofagului, datorită acțiunii erozive a secreției gastrice hiperacide regurgitate din stomac în anumite condiții morfofuncționale; frecvența sa este rară (16). ~ **fagedenic**, formă de ulcer rapid și masiv distructiv-necrozantă (10). ~ **frenului lingual**, Boala Riga, vezi Riga. ~ **de gambă**, ulcerare cronică și cu evoluție torpidă a gambelor, apărînd de cele mai multe ori la bolnavi cu varice sau cu alergide vasculare ale membrului inferior (12). ~ **gastric**, leziune a stomacului caracterizată prin pierdere de substanță a mucoasei gastrice, de cele mai multe ori pe mica curbură sau în antru. Este frecvent expresia localizării gastrice a bolii ulcerose

și se manifestă clinic printr-un sindrom dureros epigastric și dispeptic cu ritmicitate alimentară și evoluție periodică sezonieră. Ulcerul gastric poate apărea de asemenea în cursul evoluției tumorilor gastrice maligne, avînd caractere anatomopatologice, radiologice și clinice particulare. Se poate complica cu hemoragii (hematemeze, melene), perforații, stenoze pilorice (ulcerul piloric) (16). ~ **gastric perforat**, ulcer gastric deschis în cavitatea peritoneală, determinînd o peritonită (2). ~ **gomos**, ulcer care rezultă prin degenerarea cazeoasă și lichefierea necrobioțică a gomelor localizate la nivelul pielii sau al mucoaselor (2). ~ **hipertensiv**, vezi Sindromul Martorelli. ~ **neurotrofic**, ulcer determinat de leziuni ale nervilor somatici și vegetativi, de obicei la nivelul membrului inferior (mal perforans, siringomielie) (10). ~ **penetrant**, stadiu evolutiv al bolii ulceroase în care, după aderența la un organ vecin, ulcerul perforază și parenchimul acestuia (11). ~ **peptic**. 1. Complicație care poate să apară după o rezecție gastrică efectuată pentru ulcer; constă din apariția unui sau mai multor ulcere, în general pe gura de anastomoză (2). 2. Se mai dă acest nume ulcerului gastroduodenal obișnuit, pentru a scoate în evidență rolul pepsinei în producerea bolii (teoria peptică) (2). ~ **piloric**, boală ulceroasă cu localizare lezională pe mucoasa pilorică (16). ~ **posttrombotic**, ulcer care survine în cadrul insuficienței venoase consecutive unei tromboflebite; este asemănător ulcerului varicos (10). ~ **protejat**, ulcer gastric sau duodenal ajuns pînă în seroasă, fără perforare, prin protejarea realizată de aderențele conjunctive (2). ~ **rotund** (Cruveilhier), ulcer cronic din boala ulceroasă; pierderea de substanță care interesează straturile peretelui stomacal poate fi într-adevăr de formă rotundă, dar aceasta nu constituie o regulă, deoarece se întîlnesc și leziuni de formă ovalară și, mai rar, neregulată (2). ~ **septal** (Hajek), pierdere de substanță la nivelul porțiunii antero-inferioare a septului nazal cartilagos consecutivă unor tulburări trofice (30). ~ **trofic**, formă de ulcer observată în deficitul de irigație arterială a extremităților (10). ~ **tuberculos**, formă tipică de tuberculoză cutanată, apărînd la bolnavi cu tuberculoze avansate bacilifere (pulmonare sau digestive) și cu localizare în cavitatea bucală, regiunea anală sau genitală. Se prezintă ca o pierdere de substanță cu margini neregulate dezlipite și fund anfractuos, cu detritusuri și mici puncte galbene (granulațiile Trélat) care reprezintă tuberculi (12). ~ **varicos**, ulcerăție tegumentară dezvoltată de obicei pe fața antero-internă a gabei, pe un fond de ectazie venoasă prealabilă (11). ~ **venerian adenogen**, Șancru

limfgranulomatos. ~ **vulvar acut** (Lipschütz), leziune rapid evolutivă, de origine neveneriană și asociată de obicei prezenței de *Bacillus crassus* (10). ~ **vulvar simplu cronic**, Ulcer balistic.

Vezi și: Curling, Cushing-Rokitansky, Hunner.

Ulcerăție (lat. *ulceratio*). Soluție de continuitate într-un țesut epitelial pavimentos sau al mucoaselor, cu pierdere de substanță de profunzime variabilă, depășind în orice caz stratul bazal (2). ~ **atonă**, ulcerăție fără tendință la vindecare, datorită troficității scăzute a țesuturilor respective (2). ~ **compresivă** (Lannelongue), leziune ulcerativă a cartilajului articular al epifizelor, care apare în cadrul unei osteoartrite tuberculoase, prin compresiunea reciprocă a zonelor devitalizezate (24). ~ **gastrică**, leziune de obicei multiplă, care poate să apară în unele forme de gastrite sau în uremie, neavînd nimic comun cu ulcerul gastroduodenal, care reprezintă o entitate nosologică cu totul aparte din punct de vedere anatomoclinic (2).

Ulcero-cancer. Cancer dezvoltat pe un ulcer. Termenul este folosit în special pentru leziuni gastrice de acest gen (2).

Ulcus (lat. = rană), sin.: **Ulcer**. Pierdere de substanță profundă, depășind dermul, și a cărei vindecare se face prin cicatrice (12). ~ **rodens**, varietate de epiteliom cutanat bazocelular constînd dintr-o ulcerăție torpidă înconjurată de un chenar dur, cu localizare de predilecție în cele două treimi superioare ale feței (12). ~ **tropeum**, ulcerăție unică sau multiplă, datorită asocierii fuzospirilare, ducînd la fagedenism și chiar gangrene, întîlnit în zonele calde intertropicale. Termenul este folosit și pentru leziunile ulcerative întîlnite în leishmanioza cutanată (12).

Vezi și: Fede-Riga.

Ulegirie (gr. *oule* = cicatrice + *girus* = întorcere, circuit). Atrofie corticală cerebrală limitată la un lob (26).

Ulei (lat. *oleum*), sin.: *Oleum*. Grăsimă în stare fluidă la temperatura obișnuită. Se poate obține din parafine (ulei mineral), din vegetale (ulei de alune, anason, arahide, bergamotte etc.), din țesuturi animale (ulei de delfin, ficat de pește, copite etc.). Prin tratări speciale (hidrogenare, izomerizare etc.), uleiurile își pot schimba proprietățile inițiale, devenind mai viscoase sau chiar solide, mai hidrosolubile etc. (5). ~ **de cadă**, *Pix cadi*. ~ **de castor**, ulei folosit ca izolator în interiorul punților dentare, cînd se face un model de lucru din metal cu topire joasă, de pe turnătură (39). ~ **de ehaulmoogra**, *Oleum hydnocarp*. ~ **esențial**, sin.: *Ulei volatil*, produs odorant lichid,

mai rar solid, obținut din plante, oleozine, balsamuri; este răspândit în cele mai variate organe ale plantei, mai frecvent în flori. Chimic este un amestec de terpeni, derivați de terpeni și derivați ai benzolului, puțin solubil în apă, dar bine solubil în alcool; are acțiune iritantă și antiseptică (13). ~ de floarea soarelui, *Oleum heliantii*. ~ de muștar, *Oleum sinapis*. ~ de parafină, Parafină lichidă. ~ de terebentină, ulei esențial, obținut prin distilarea terebentinei; este folosit extern ca iritant (14). ~ de vaselină, Parafină lichidă. ~ volatili, Ulei esențial. ~ de Wintergreen, vezi Salicilat de metil.

Ulerythema (gr. *oule* = cicatrice + *erythema* = roșeață). Termen puțin folosit astăzi pentru leziuni cutanate eritematoase, cu tendință la cicatrice și atrofii (12). ~ centrifugum, formă cronică, centrifugă, de eritematodes (12). ~ ophyrogenes, Keratoza pilară. ~ porellanaea guttata, Papuloza atrofiantă malignă. ~ sycosiforme, vezi Sicozis.

Ultery. Operația ~, procedeu de cură a incontinenței de urină la femeie; prin fixarea fundului de sac vaginal juxtauretral la fața posterioară a simfizei pubiene (11).

Ullmann. Linia ~, în caz de spondilolistezis, linia trasă pe radiografie în sus de la colțul anterior al primei vertebre sacrate va trece prin corpul ultimei vertebre lombare (24). **Operația** ~, tenotomia extensorului propriu, alungirea lui și fixarea la partea internă a primei falange a halucelui în cura pentru *hallux-vulgus* (24).

Ultimisternal. Care se referă la cartilajul xifoid (4).

Ultimobranhial. Aparținând derivatelor punții caudale faringiene branhiale (de ex. corpul ultimobranhial care participă la formarea glandei tiroide) (1).

Ultimum moriens (lat. = care moare ultimul). Denumire dată atriului drept, care pare a fi ultima parte a corpului ce se mișcă la moarte (1).

Ultra- (lat. *ultra* = dincolo de). Prefix care introduce în termenii compuși semnificația: în exces (32).

Ultrabrahicefalic (*ultra-* + gr. *brachis* = scurt + *kephale* = cap). Individ cu indexul cefalic extrem de înalt (1).

Ultrabrahieranial (*ultra-* + gr. *brachys* = scurt + *kranion* = craniu). Vezi Index cranial.

Ultracentrifugare (*ultra-* + lat. *centrum* = centru + *fugere* = a fugi). Operație de sedimentare a particulelor coloidale cu ajutorul ultracentrifugării, la viteze mari; operația permite determinarea mărimii particulelor coloidale cu grad mare de dispersie, prin măsurarea

vitezei lor de sedimentare (5). ~ fracționată, metodă de purificare a virusurilor, prin folosirea alternativă a centrifugării și ultracentrifugării (22).

Ultracentrifugă. Aparat de tip centrifugal, care realizează viteze mari de rotație (100 000–200 000 rotații/min.) și o forță centrifugă care poate depăși de un milion de ori forța gravitației. În aparatele moderne, rotorul este acționat fie cu ulei comprimat refrigerat, fie cu aer comprimat. Ultracentrifugile sînt folosite pentru sedimentarea particulelor coloidale și pentru determinarea greutatei moleculare a substanțelor cu macromolecule disperse (proteine, amidon, săpunuri etc.) (5).

Ultradolicocranial (*ultra-* + gr. *dolichos* = lung + *kranion* = craniu). Vezi Index cranial.

Ultrafiltrare (*ultra-* + lat. *filtrum* = filtru). Operație de filtrare prin ultrafiltre (filtre cu pori între 10 și 200 m μ), formate din colodiu, celofan, gelatină etc. Ultrafiltrarea se realizează sub presiune (pozitivă sau negativă) și se folosește în cercetările biologice pentru separarea și fracționarea sistemelor cu diferite grade de dispersie, obținînd fracțiuni monodisperse (5).

Ultrafiltru. Dispozitiv prin care se poate realiza o ultrafiltrare (de ex. sacul de colodiu, membrana Gradocol etc.) (22).

Ultrafracționare (*ultra-* + lat. *fractio* = fracțiune). Iradiere fracționată în care doza administrată este extrem de mică (36).

Ulragiu la bunele moravuri. Delict prevăzut și pedepsit de lege, constînd din acte, gesturi sau manifestări verbale cu caracter obscen, comise în public (23).

Ultramicrocoaeervat. Vezi Coaeervat.

Ultramicroscopie (*ultra-* + gr. *mikros* = mic + *skopein* = a vedea). Metodă cu ajutorul căreia se poate urmări prezența, poziția și mișcarea unor categorii de particule, ale căror dimensiuni sînt mai mici decît ale celor ce pot fi văzute la microscop, ajungînd la un diametru de 0,003 μ . Se bazează pe fenomenul Tyndall, care constă din aceea că particule foarte mici iluminate lateral devin centre de emisie de lumină și apar vizibile. Ca aparatură se utilizează un microscop obișnuit, la care se adaptează un condensator cardioid sau paraboloid, ce oferă posibilitatea iluminării laterale a obiectelor studiate (6).

Ultramicrotomie (*ultra-* + gr. *mikros* = mic + *tome* = tăiere). Secționarea preparatelor tisulare în felii mai subțiri de 500 μ , pentru a fi studiate cu ajutorul microscopului electronic (1).

Ultrapresiune (*ultra-* + lat. *pressio* = presiune). Presiune obținută în aparate speciale, cu valori de peste 1 000 atmosfere (virusurile sînt inactivate între 3 000 și 6 000 at-

mosfere, enzimele la peste 12 000 atmosfere etc.) (22).

Ultrastructură (*ultra-* + lat. *structura* = structură). Dispoziția structurilor ultramicroscopice (1).

Ultrasonet (*ultra-* + lat. *sonitus* = sunet). Undă elastică care depășește limita de percepere a urechii umane, avînd o frecvență de peste 20 000 Hz. Undele ultrasonore au lungimi de cîțiva milimetri; în aer se propagă pînă la aproximativ 2 cm. Produc efecte termice, mecanice, chimice și apariția de efecte electrice secundare; măresc viteza unor reacții chimice, pot provoca ruperea unor molecule mari sau, din contra, polimerizarea, degajarea gazelor dizolvate în lichide; omoară mici animale acvatice, distrug infuzorii și fermenți (6).

Umăr (lat. *humerus*). Regiune anatomică ce corespunde articulației dintre un membru superior și trunchi (32). ~ **balant**, umăr instabil prin laxitate musculocapsuloligamentară excesivă, care apare de obicei ca urmare a poliomielitei (24). ~ **blocat**, sin.: *Umăr înghețat*, periartrită scapulohumerală în care articulația este fixată în adducție prin fibrozarea țesutului conjunctiv subacromial și contractura adductorilor umărului (24). ~ **în epolet**, sin.: *Semnul epoletului*, diformitate a umărului, caracterizată prin pierderea reliefului rotunjit deltoidian și cu proeminența acromionului, ceea ce îi dă un aspect de unghi drept. Este caracteristic pentru luxația scapulohumerală antero-inferioară (24). ~ **înghețat**, Umăr blocat. ~ **paralitic**, paralizie totală sau parțială, de obicei după poliomielită, a musculaturii umărului (24).

„Umbauzonen” (germ. = zone de transformare). Aspect radiologic de resorbție osoasă în dungii ușor oblice sau transversale, care apare în boala Milkman-Looser (24).

Umber-Retzloff. Testul ~, determinarea eliminării acidului uric după ce s-a introdus intravenos o cantitate de acid uric (4).

Umbilicat. Avînd o depresiune, ca și cea a ombilicului (1).

Umbilicus (lat. = ombilic), sin.: *Buric*, *Ombilic*. Cicatrice rotundă, adîncită, situată pe linia mediană a abdomenului, consecutivă căderii după naștere a cordonului ombilical. În stadiul intrauterin reprezintă regiunea de trecere a alantoidiei și a vaselor care leagă fătul de placenta (1; 18).

Umbo (lat. = partea centrală, bombată a scutului). Formațiune anatomică de aspectul unei suprafețe rotunde, bombate (1). ~ **membranae tympani**, proeminență convexă centrală a timpanului, provocată de virful manubriului osului *malleus* (1).

Umbră (lat. *umbra*). Efectul interpunerii unui corp opac în calea unor raze luminoase (32). **Umbre pulmonare**. Opacități pulmonare.

Vezi și: Gumprecht.

Umbrire. Tehnică folosită în microscopia electronică, prin care preparatele de examinat sînt acoperite cu un strat foarte subțire de metal proiectat dintr-un unghi variabil (22).

Umiditate (lat. *humidus* = umed). Cantitate de lichid conținută în masa unui corp solid sau a unui gaz (32). ~ **absolută**, cantitate de vapori de apă exprimată în unități gradimetrice la unitatea de volum de aer sau în tensiune a vaporilor de apă. Este un mod mai puțin obișnuit de exprimare a umidității (20). ~ **aerului**, cantitatea de vapori de apă din aer; joacă un rol important în fenomenele meteorologice și bioclimatice și intervine în schimbul de căldură dintre organism și mediu. Este unul din factorii ambianței termice (20). ~ **maximă**, presiunea vaporilor de apă dintr-o atmosferă completă saturată la o anumită temperatură (9). ~ **relativă**, raportul — exprimat în procente — dintre umiditatea absolută și cea maximă. Exprimă gradul de saturare a aerului cu vapori de apă (9).

Umikoff. Reacția ~, test pentru diferențierea laptelui de femeie de laptele de vacă; în prezența unei soluții amoniacale, laptele de femeie păstrat 30 minute la 60°C dă o culoare roz-vioacee, în timp ce laptele de vacă dezvoltă o culoare galbenă (5).

Uncartroză (lat. *uncus* = cîrlig + *artroză*). Artroza dintre apofizele unciforme ale vertebrelor cervicale (24).

Unciform (lat. *uncus* = cîrlig + *forma* = formă).

Uncinat.

Uncinaria. Gen de viermi intestinali din familia *Ancylostomidae*, clasa *Nematoda*. *Specii mai importante*: *Uncinaria americana* (sin.: *Ancylostoma americanum*) și *Uncinaria duodenalis* (sin.: *Ancylostoma duodenalis*) determină la om anchilostomiaza (31).

Uncinat (lat. *uncinatus* = încovoiat), sin.: *Unciform*. Formațiune anatomică în formă de cîrlig (de ex. *Fasciculus uncinatus*) (1).

Uncotomie (lat. *uncus* = cîrlig + gr. *tome* = tăiere). Rezecție subpială a uncusului hipocampic (26).

Uncus (lat. = cîrlig). Denumire folosită în anatomie pentru formațiuni în formă de cîrlig (1). ~ **gyri hippocampi**, *Uncus gyri parahippocampalis* ~ **gyri parahippocampalis**, sin.: *Uncus gyri hippocampi*, extremitatea anterioară, în formă de cîrlig, a circumvoluției hipocampice (1).

Undametri (lat. *unda* = undă + gr. *metron* = măsură), sin.: *Ondometru*. Instrument

pentru determinarea frecvenței sau lungimilor de undă a oscilațiilor electromagnetice (4).

Undă (lat. *unda*). Fenomen fizic de mișcare propagată din aproape în aproape sub influența unui impuls (4). **Unde amortizate**. Grup de unde cu amplitudine din ce în ce mai mică, pînă dispar total, revenind apoi după o pauză, cînd din nou amplitudinile descresc (4). **Unde balistocardiografice**. Unde sistolice (H, I, J, K) și diastolice (L, M, N, S), alternativ pozitiv-negative, determinate de deplasările cranio-caudale ale corpului sub influența mișcărilor inimii (10). ~ **dierotă**, undă secundară a pulsului arterial, produsă prin propagarea pînă la periferie a vibrației produse în aortă prin închiderea valvulelor sigmoide (15). **Unde electrocardiografice**. Deflexiuni înregistrate pe traseul ECG ca urmare a unor variații normale sau patologice ale potențialului de acțiune. *Tipuri*: **undă delta**: porțiune îngroșată observată între P și Q în sindromul Wolff-Parkinson-White; **undă f**: mici ondulații, care acoperă linia izoelectrică în fibrilația atrială; **undă F**: accidente regulate, înscrise pe un traiect ideal sinusoidal „in dinți de ferăstrău”, observate în flutter-ul atrial; **undă P**: rezultanta vectorilor de depolarizare și repolarizare atrială; **undă Q**: primul accident negativ din complexul ventricular rapid; **undă R**: primul accident pozitiv al ventriculogramei; **undă S**: deflexiune negativă după R; **undă T**: undă de repolarizare ventriculară; **undă U**: accident determinat de vectori parțial restanți în diastolă (hipokaliemie) (10). **Unde electroencefalografice**. Deflexiuni ale curbei de înregistrare a biocurenților cerebrali (unde α , β , Δ , θ) (10). **Unde neamortizate**. Unde la care oscilațiile sînt egale (4). ~ **pulsului**, vibrație transmisă pînă la periferie, cu o viteză de 5–8 m/sec., prin coloana de sînge aruncată de sistolă în aortă (10). ~ **sfigmografică**, accident de pe curba de înregistrare a pulsului (10). **Unde ultracurte**. Unde electromagnetice cu o frecvență cuprinsă între 10 și 50 MHz. Produc asupra organismului efecte termice, vasomotorii (mai ales arteriole și capilare), intensifică fagocitoza, cresc metabolismul tisular (6).

Vezi și: Kussmaul, Pardee.

Undritz, Erik. **Anomalia** ~, sin.: **Hipersegmentarea ereditară a neutrofilelor**, anomalie constituțională ereditară constînd din hipersegmentarea nucleilor granulocitelor neutrofile. Fenomenul poate fi observat și în anemia pernicioasă, unde persistă timp îndelungat (19).

Unghă (lat. *angulus*). Figură geometrică formată din două drepte care pleacă din același punct (32). ~ **acoperișului cotiloidian**, **Index acetabuli aris**. ~ de lasculă, unghiul de mișcare

a. tubului și ecranului unui tomograf față de punctul de basculă. În funcție de acest unghi, straturile tomografiei sînt mai groase sau mai subțiri, în raport invers proporțional (36). ~ **cardiofrenic**, unghi radiologic delimitat de arcurile inferioare ale umbrei inimii și de diafragm (10). ~ **cardiohepatice**, unghi situat între marginea dreaptă a inimii și marginea superioară a lobului drept hepatic, pe proiecțiile acestor viscere la peretele anterior al trunchiului; este important în semiologia clinică și radiologică (1). ~ **colic drept**, **Flexura coli dextra**. ~ **colic stîng**, **Flexura coli sinistra**. ~ **cursei condilience**, sin.: **Direcție condiliană**, unghiul dintre panta tubercului articular și planul orizontal al mandibulei (39). ~ **cursei incizale**, sin.: **Direcție incizală**, unghiul dintre suprafața palatinală a incisivilor superiori și planul orizontal. Este unul dintre cei 5 factori de bază ai articulației dinților după Hanau (39). ~ **de declinație**, unghiul format în plan transversal de axa colului femural cu axa bicondiliană a extremității inferioare a femurului. Este deschis înăuntru și înainte și măsoară în mod normal 12–15° (24). ~ **de deschidere**, indice de apreciere a iluminatului natural format dintr-o greeaptă de la locul de muncă la marginea superioară a ferestrei și o dreaptă la marginea superioară a celui mai înalt obstacol din fața ferestrei. Ne indică suprafața de cer vizibilă din punctul de unde se face determinarea (locul de muncă). În condiții igienice nu trebuie să fie mai mic de 5° (20). ~ **de deschidere totală a cotilului femural**, sin.: **Unghiul Pizon-Weissenbach**, unghiul format de linia care unește centrul cotilului femural cu vârful sprincenei cotiloidiene și de linia care unește același centru cu partea inferioară a cotilului. Folosește la aprecierea radiologică a poziției capului femural față de cotil și măsoară normal 165° (24). ~ **de direcție a femurului**, Unghiul Hoffa-Alsberg, vezi Hoffa-A.sberg. ~ **duodenojejunal**, **Flexura duodenojejunalis**. ~ **epigastrie**, **Angulus infrasternalis**. ~ **facial**, Unghi Camper, vezi Camper. ~ **hepatie al colonului**, **Flexura coli dextra**. ~ **de incidență**, sin.: **Unghi de pătrundere**, indice de apreciere a iluminatului natural, format dintr-o dreaptă care merge din punctul cercetat la marginea superioară a ferestrei și orizontala la marginea inferioară a ferestrei. În cel mai îndepărtat punct al încăperii, în raport cu fereastra, unghiul de incidență nu trebuie să fie mai mic de 27° (20). ~ **iridocornean**, unghiului periferic realizat de fața posterioară a corneei și fața anterioară a irisului, vizibil prin gonioscopie (28). ~ **de înclinație a acoperișului cotilului**, unghi folosit la aprecierea poziției capului femural față de cotil; este cat de o linie care

trece prin mijlocul cotilului și prin vârful sprincenei și de o linie perpendiculară dusă la axul sacralui sau la verticala care trece prin simfiza pubiană. Măsoară în mod normal 36° (24). ~ de **inclinație a capului femural**, unghiul pe care îl formează axa gâtului femural cu axa femurului. Măsoară normal $123-127^\circ$ (24). ~ **metric**, unghiul de convergență care corespunde acomodăției pentru distanța de 1 m (28). ~ **palpebral**, Cantus. ~ de **pătrundere**, Unghi de incidență. ~ **pontoocerebelos**, spațiu anatomic delimitat de unghiul solid format de fața laterală a punții și a cerebelului, pe de o parte, și de osul cranian pe de altă parte; este locul de dezvoltare a neurinomului acustic (26). ~ de **protecție în iluminat**, unghi format între orizontală care trece prin izvorul de lumină și tangenta care unește izvorul de lumină cu marginea armăturii lui (9). ~ **sternal**, *Angulus sterni*. ~ **strabie**, unghi format de direcția axei vizuale a ochiului strabie față de axa normală (28). ~ **subcostal**, *Angulus infrasternalis*. ~ **superior al scapulei**, *Angulus superior scapulae*. ~ de **valență**, unghi care se formează între legăturile (valențele) unei molecule. Unghiul de valență se măsoară cu ajutorul metodelor de difracție a electronilor (5). ~ **vasulocardiac**, unghi radiologic rezultat din întretărirea celor două arcuri ale marginii drepte a inimii (10). ~ α , Unghi γ . ~ γ , sin.: *Unghi* α , unghi format de axul vizual (care unește macula cu punctul nodal al ochiului) cu axul anatomic al ochiului (perpendicular pe centrul corneei) (28). ~ **K**, unghi format de axul vizual și o perpendiculară pe corneea, prin centrul pupilei (28).

Vezi și: Balkwill, Bennett, Böhler, Boorgard, Camper, Citteli, Fisher, Hilgenreiner, Hiss, Hoffa-Alsberg, Louis, Ludwig, Pizon-Weissenbach, Wiberg.

Unghie (lat. *unguis*). *Vezi Unguis*. ~ **incarnată**, pătrunderea unui colț al unghiei în țesutul învecinat; se însoțește de obicei de inflamație și supurație (11).

Unghiulare (lat. *angulare*). *Dislocatio ad axim*.

Unguent (lat. *unguentum*). Preparat farmaceutic semisolid care conține de obicei substanțe active încorporate într-un excipient ce se înmoaie la temperatura corpului (vaselină, diferite grăsimi animale sau vegetale), formînd un strat de acoperire; se aplică pe piele sau pe mucoase, în scop emolient; este protector și pentru principiile active conținute (13). ~ **emolliens**, unguent format din ceară, stearină, parafină lichidă și apă; are acțiune emolientă și este folosit ca excipient pentru încorporarea diferitelor medicamente de uz extern (13). ~ de **glicerină**, unguent format prin incor-

porare de amidon și apă în glicerină; are acțiune emolientă și este folosit ca excipient pentru diferite medicamente de uz extern (13). ~ de **protecție**, unguent care se aplică pe mâini (eventual și pe față și gît), cu scopul de a proteja tegumentele de acțiunea unor agenți nocivi. Există tipuri diferite de unguente, în raport cu agentul nociv față de care trebuie să protejeze pielea. În funcție de excipient pot fi creme, pomezi, paste etc. (20). ~ **simplu**, unguent format prin încorporarea colesterolului în lanolină și vaselină albă; are acțiune emolientă și este folosit ca excipient pentru diferite medicamente de uz extern (13).

Unguis (lat. = unghi). 1. Unghia degetelor mîinii sau picioarelor. Faneră cutanată, ca o lamă ușor indoită, situată la terminația distală a suprafeței dorsale a ultimei falange (sin.: *Unghie*) (1). 2. O formațiune în formă de unghie (1). 3. *Calcar avis* sau *hippocampus minor* (1).

Unguraș. *Marrubium vulgare*.

Uni- (lat. *unus* = unu). Prefix care introduce în termenii compuși sensul de unic (32).

Unicelular (*uni-* + lat. *cellula* = celulă). Compus dintr-o singură celulă (1).

Unicentral (*uni-* + lat. *centrum* = centru). Avînd un singur centru de dezvoltare (1).

Unicuspid (*uni-* + lat. *cuspis* = vîrf). Dinte cu un singur vîrf sau punct (1).

Uniformitatea luminii. Indicele de apreciere a iluminatului format din raportul dintre iluminatul minim și iluminatul maxim pe o anumită suprafață. Într-o încăpere, pe o suprafață de 5 m^2 , acest raport nu trebuie să fie mai mic de 0,3 (20).

Unilatera (*uni-* + lat. *latus* = latură). Care afectează sau se referă la o singură latură (32).

Unioocular (*uni-* + lat. *oculus* = ochi). Avînd numai un ochi (1).

Unipară (*uni-* + lat. *parere* = a naște). Care a născut un singur pui sau copil (15).

Unipolar (*uni-* + lat. *polus* = pol). 1. Avînd un singur pol (electrod) de culegere (15). 2. Plasat de o singură parte a celei (15).

Unit dentar. *Vezi Aparat unit dentar*.

Unitate (lat. *unitas*). 1. Ansamblu de sisteme tehnice cu activitate coordonată pentru realizarea unui anumit efect (32). 2. Mărime servind ca măsură de bază pentru toate mărimile de același fel (unitate de măsură) (32). 3. O singură entitate (32). ~ de **asistență socială**, termen generic acordat instituțiilor care au rolul de a asigura pensionarilor, bătrînilor și anumiților categorii de copii și adulți îngrijire completă, inclusiv asistență medicală și de a crea condiții pentru ca asistații din aceste instituții să poată lucra în limita capacității lor de muncă (29). ~ **biologică**,

unitate de ergonă (medicament, vitamină, hormon, enzimă, toxină, ser imun toxic), definită după efectul fiziologic asupra unor animale obținut în condiții standard (unități : șoarece, șobolan, broască, pisică, ciine, cocoș etc.) (7). ~ fiziologică, cea mai mică parte dintr-un organ, capabilă să-i asigure funcția (de ex. nefronul renal) (15). ~ hemoragică cerebrală (Hornet), denumire atribuită zonei perivascularare arteriolare cerebrale în care se produce hemoragia prin diapedeză de globule roșii (27). ~ motorie, complex morfofuncțional format dintr-o celulă motorie cu prelungirile ei și fibrele musculare pe care le inervează (27). ~ de recombinație, cea mai mică distanță genetică dintr-un segment unidimensional, care este nedivizibilă prin recombinație, dar care poate fi interschimbabilă în procesul de schimb reciproc de segmente genetice (17). ~ X, unitate specială de lungime folosită în spectroscopia cu raze Röntgen; o unitate X este egală cu 10^{-11} cm sau cu 10^{-3} Å (5).

Vezi și : Angström; Ashman, Bodansky, Collip, Debye, Florey, Gauss, Lambert, Mache, Newton, Ohm, Röntgen, Stokes, Svedberg.

Unt (lat. *unctum*). Grăsimi de origine animală, obținută prin separarea pe cale centrifugală a laptelui. Constituie un aliment de bază în hrana omului. Untul de vacă are următoarea compoziție medie : grăsimi 84%, apă 14,7%, substanțe organice (proteine, lactoză, acid lactic etc.; fără lipide) 1,15%, săruri 0,15%. Indicele de saponificare 221–233, indicele de iod 26–38, punctul de topire 28–35°C (5). ~ de cacao, *Oleum cacao*. ~ vegetal, grăsime de origine vegetală, cu consistență similară cu aceea a untului, obținută din fructele și simburii unor plante tropicale (cocos, palmier, cacao etc.) (5).

Untură (lat. *unctura*). Grăsimi de origine animală (porc), comestibilă, de consistența unei paste, folosită în alimentație și la fabricarea săpunurilor. Se obține prin topirea țesutului adipos subcutanat (65–88% grăsime) sau peritoneal (75–94% grăsime) de la porc. Untura de porc are indicele de saponificare 173–200 și indicele de iod 46–66; punctul de topire este ceva mai ridicat decât al untului : 36–45°C (5). ~ de pește, *Oleum jecoris*.

Unverricht-Lundborg. Boala ~, sin. : *Epilepsie mioclonică familială*, *Mioclonie epileptică familială*, epilepsie mioclonică cu caracter deseori familial, cu debut în copilărie și adolescență, caracterizată prin accese convulsive, mioclonii și tulburări psihice. Histologic s-au evidențiat incluziuni celulare (corpuculi Lafora), în special în corpii striati (27).

Ur-, uro- (gr. *ouron* = urină). Element de compunere care introduce în termeni referirea la urină sau la tractul urinar (32).

Uraea. *Urachus*.

Uraehus (gr. *ourachos* = canalul urinar), sin. : *Uracă*. Vestigiul canalului alantoidian, care la făt unește vezica urinară cu alantoida, iar la adult persistă ca ligamentul ombilical median (1).

Uracil, sin. : 2,4-Dioxipirimidină, *Pirimidindionă*. $C_4H_4N_2O_2$. Bază pirimidinică, rezultând din hidroliza acidului ribonucleic. Se prepară sintetic din uree și formililacetat. În organism ia parte la formarea unor metaboliți importanți, ca acidul uridilic și uridinopolifosfații (5).

Uradinkinază. Enzimă care catalizează transformarea nucleozidului uridinic (uridina) în nucleotidul uridinei (acid uridilic); fosforilarea are loc în prezența unui compus macroergic (ATP), care cedează radicalul fosfat (5).

Uragoga *ipecauanha*, sin. : *Ipeca*. Plantă din familia *Rubiaceae*; rădăcinile conțin emetină, cefalină, psihotrină și acid ipecauanic; are acțiune emetică, expectorantă și diaforetică (13).

Uranide. Familie de elemente chimice, cuprinzând uraniu și unele elemente transuraniene : neptuniu, plutoniu și americium. Elementele din această familie au pe orbita exterioară aceiași număr de electroni și deci au aceleași proprietăți chimice; diferă însă între ele prin greutatea atomică și prin numărul de electroni de pe cea de a doua orbită electronică exterioară (5).

Uranism. Deviere înăscută a simțului genetic cu atracția către același sex (23).

Uranium. Simbol U. Element în stare metalică, cu număr atomic 92 și cu greutate atomică 238,07; are proprietăți radioactive naturale. Prezintă 3 izotopi : *uranium-234*, constituind 0,00518%, slab radioactiv (timpul de înjumătățire $2,35 \cdot 10^{16}$ ani; emite raze α); *uranium-235*, constituind 0,719%, de asemenea slab radioactiv (timp de înjumătățire $7,07 \cdot 10^8$ ani; emite raze α); *uranium-238*, constituind 99,274%, cu perioadă lungă de înjumătățire $(4,5 \cdot 10^9)$ ani; emite particule α . S-au obținut numeroși izotopi artificiali radioactivi (*uranium 227–240*). În organismul uman, uraniu a fost identificat în glanda suprarenală (21 mg/100 g țesut proaspăt) și în pancreas (0,075 mg/100 g țesut umed) (5). ~ X_2 , Protactiniu. ~ Z, Protactiniu.

Urano- (gr. *ouranos* = cerul gurii, bolta cerească). Element de compunere care introduce în termeni fie referirea la palat, fie, uneori, la cer (32).

Uranoplastie (*urano* + gr. *plassein* = a forma). Plastia defectelor congenitale sau dobândite ale bolții palatine (38)

Uranostafilorafie (*urano* + gr. *staphyle* = omușor + *raphesutură*). Închiderea chirurgicală a despicăturilor congenitale ale palatului dur și vălului palatin (38).

Uranostafilloshizis (*urano* + gr. *staphyle* = omușor + *schisis* = divizune). Despicătură velopalatină.

Uratohisteehie. Prezența în țesuturi a unor cantități excesive de acid uric sau uree (4).

Urați. Săruri ale acidului uric. În organism rezultă ca produși finali ai metabolismului nucleoproteidelor, prin catabolizarea purinelor. Se elimină pe cale renală, iar în urină, solubilitatea lor este limitată de concentrația și pH-ul acesteia. Apariția în sedimentul urinar a cristalelor de urat acid de amoniu, cu formă caracteristică, semnaleză tendința la insolubilizare a uraților urinari (5).

Urbach-Oppenheim (Urbach, Erich, 1893 — 1946; Oppenheim, Herman, 1858 — 1919). **Dislipidoza** ~, sin.: *Dermita atrofiantă maculoasă diabetică*, *Granulom necrozant lipoidic*, *Necrobioza lipoidică a diabeticilor*, proces de necrozare treptată a unor porțiuni de tegument, întâlnit la diabetici, provocat de infiltrația cu colesterol a endarterei și calcificarea peretelui unei arteriole care irigă teritoriul respectiv (12).

Urbach-Wiethe (Urbach, Erich, 1893—1946; Wiethe, C.). **Boala** ~, sin.: *Hialinoza cutaneo-mucoasă*, *Lipoidoproteinoza Urbach-Wiethe*, afecțiune rară, congenitală, familială, care se manifestă prin apariția de mici plăci discoide albe-gălbui pe mucoase și leziuni polimorfe (papuloase plate, globuloase sau hiperkeratozice) pe tegumente (12). **Lipoidoproteinoza** ~, Boala Urbach-Wiethe.

Urează. Enzimă de tipul hidrolazelor amidazice, care catalizează hidroliza ureei, liberând carbonat de amoniu. Este foarte răspândită la *Papilionaceae* și în special la soia (concentrație 0,1%). Este folosită pentru determinarea cantitativă a ureei în produsele biologice (5).

Ureche. *Auris*. ~ **externă**, porțiunea urechii cuprinzând pavilionul și conductul auditiv extern plină la membrana timpanică (30). ~ **internă**, Labirint. ~ **mijlocie**, *Auris media*.

Urechiușă. Vezi *Auricula*.

Uree, sin.: *Carbamidă*, *Carbonildiamidă*. $H_2N-CO-NH_2$. Principala produs de degradare finală a proteinelor; prezentă în mod normal în sânge, în concentrație de 0,25 — 0,40 g⁰/₁₀₀; se elimină prin urină în cantități variabile (20-70 g zilnic), în funcție de regimul alimentar și de integritatea filtrului renal (15).

Uremie. Sindrom uremic. ~ **extrarenală**, Azotemie extrarenală. ~ **neazotemică**, vezi Pseudouremie.

Ureometru (*uree* + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru determinarea cantității de uree din urină (15).

Ureopoeză (*uree* + gr. *poiesis* = producere). Termen generic dat proceselor formatoare de uree, pe seama degradării proteinelor (15).

Uretani. Săruri ale acidului carbamic. Sint folosiți ca citostatice în tratamentul mielomului multiplu și limfosarcomului sau ca hipnotice (13).

Ureter (gr. *oureter*). Conduct cilindric lung de aproximativ 30 cm, care conduce urina de la bazinetul renal la vezica urinară. Situat retroperitoneal, are o porțiune abdominală și una pelviană și este alcătuit dintr-o tunică mucoasă, una musculară și o adventice (1). ~ **bifid**, anomalie congenitală uni- sau bilaterală, constind din prezența a două bazinețe cu ureterele respective, care se unesc la un nivel oarecare (11). ~ **dublu**, malformație congenitală uni- sau bilaterală constind din prezența a două uretere complete pentru un rinichi, liecare avind un orificiu vezical distinct (11). ~ **retrocav**, malformație congenitală în care ureterul înconjură în spirală vena cavă (de obicei în porțiunea sa lombară), trecind de pe marginea externă înapoia feței posterioare, apoi pe marginea internă și pe fața anterioară, pentru a reveni la marginea externă a acesteia (11).

Ureterectomie (*uretero* + gr. *ektome* = excizie). Ablajie chirurgicală a ureterului (11). ~ **complementară**, ablație ureterului după o nefrectomie (11). ~ **meatică**, Operația Puigvert, vezi Puigvert. ~ **segmentară**, ablație chirurgicală a unui segment de ureter (11). ~ **terminală**, ablație chirurgicală a segmentului terminal, juxtavezical, al ureterului (11).

Uretero (gr. *oureter* = canal care aduce urina de la rinichi la bășică). Element de compunere referitor la ureter (32).

Ureterocalicostomie. Operația Pagel. Vezi Pagel.

Ureteroceel (*uretero* + gr. *koilos* = cavitate). Dilatație chistică a extremității inferioare a ureterului (11).

Ureterocistostomie (*uretero* + gr. *kystis* = vezică + *neos* = nou + *stoma* = deschidere). Implantarea operatorie a ureterului terminal în vezică (11).

Ureterocistostomie (*uretero* + gr. *kystis* = vezică + *stoma* = deschidere). Crearea operatorie a unei anastomoză între ureter și vezică (11). ~ **latero-laterală**, anastomoză indicată în dilatațiile mari ale ureterului terminal (11).

Ureterocolostomie (*uretero* + gr. *kolon* = intestin gros + *stoma* = deschidere). Crearea

operatorie a unei anastomoze între ureter și colon (11). ~ **directă**, procedeu operator în care ureterul este implantat direct în colon, fără tunelizare (11). ~ **mixtă**, procedeu operator în care se face anastomoza ureterocolică reglată și tunelizarea (11). ~ **reglată**, procedeu în care anastomoza între ureter și colon se cează prin cusătură mucoasă la mucoasă a celor 2 segmente (11). ~ **cu tunelizare**, procedeu în care ureterul traversează, înainte de a se deschide în colon, un tunel creat în musculatura longitudinală a colonului, în scopul împiedicării refluxului ureteral (11).

Ureteroenterocistoplastie (*uretero-* + *gr. enteron* = intestin + *kystis* = vezică + *plassein* = a forma). Anastomozarea unuia sau ambelor uretere la o ansă intestinală, care a fost la rindul ei anastomozată la vezică, în vederea măririi capacității acesteia (11).

Ureterografie (*uretero-* + *gr. graphein* = a scrie). Explorarea radiologică a ureterelor (11).

Ureterolitotomie (*uretero-* + *gr. lithos* = piatră + *tome* = tăiere). Ureterotomie făcută în scopul extragerii unui calcul (11).

Ureteropielografie (*uretero-* + *gr. pyelos* = pelvis + *graphein* = a scrie). Metodă de explorare radiologică a ureterului și a cavităților pielice (11). ~ **ascendentă**, metodă de explorare radiologică a ureterului și a cavităților pielice prin injectarea substanței de contrast ascendent, de la meatul ureteral către bazinet (11).

Ureterorafie (*uretero-* + *gr. rhapshe* = sutură). Sută chirurgicală a unei plăgi ureterale (11). ~ **circulară**, sutură termino-terminală a celor două capete ureterale după ureterotomie totală (11).

Ureterostomie (*uretero-* + *gr. stoma* = deschidere). Deschidere operatorie a ureterului la piele sau într-un segment al intestinului (11).

Ureterotomie (*uretero-* + *gr. tome* = tăiere). Deschidere operatorie a ureterului printr-o incizie trasată în axul său (11). ~ **extramucoasă**, incizie operatorie a musculaturei ureterului (11). ~ **totală**, secționare accidentală completă, transversală, a ureterului (11). ~ **totală oblică**, secționare completă, oblică, a ureterului, făcută în scopul de a se ușura o ureterorafie (11). ~ **transvezicală extrameatică**, deschiderea operatorie a ureterului în porțiunea sa intramurală, în vederea extirpării unui calcul printr-o incizie a peretelui vezical deasupra meatalui ureteral (11).

Urethra (lat. din *gr. ourethra* = uretră), sin.: **Uretră**. Conduct prin care se elimină urina din vezică. Se întinde de la gâtul vezicii urinare la orificiul uretral extern; la bărbat este împărțită în: *pars prostatica*, *pars membranacea* și *pars spongiosa* sau uretra falică (1).

Uretră. **Urethra**. ~ **falică**, vezi Canal urogenital. ~ **primară**, partea tubului urogenital

cuprinsă între vezica embrionară și sinusul urogenital; la femeie ea formează uretra definitivă; la bărbat formează partea proximală a uretrei prostatice, de la vezica urinară la canalul ejaculator (1). ~ **secundară**, uretra definitivă, în special la bărbat, unde ea include uretra primară și sinusul urogenital (1).

Ureectomie (*uretră* + *gr. ektome* = excizie). Rezecție operatorie a unui segment al uretrei (11).

Uretrită (*uretră* + *-ită*). Denumire generică pentru inflamațiile uretrei. După localizare poate fi anterioară sau posterioară (totală). Din punctul de vedere al etiologiei, uretritele se pot împărți în două mari grupe: a) u. microbiene, virotice și parazitare, în care intră: u. blenoragică, u. virotice, u. tricomoniatică, u. candidozică și b) u. amicrobiene, prin substanțe chimice iritante sau caustice, medicamente, traumatisme, condimente, excitații sexuale prelungite (12). ~ **gonococică**, sin.: **Blenoragie**, **Gonoree**, boală infecțioasă veneriană produsă de diplococul Neisser (gonococ), transmisă de cele mai multe ori prin raporturi sexuale. Localizată mai ales pe mucoasa uretrală, se manifestă prin dureri și arsuri în momentul urinării și printr-o scurgere purulentă pe canalul urinar. Poate da complicații locale (bartolinită, cowperită, prostatită), la distanță (cistită, metrită, anexită, orhită, oftalmie, artrită) și chiar stări septice-mice (12). ~ **cu incluziuni**, uretrită determinată de inframicrobi din grupul *Pararickettsia* și denumită astfel din cauza prezenței unor incluziuni caracteristice în citoplasma celulelor uretrale (22). ~ **vegetantă**, Boala neoformantă a colului vezical.

Urethro- (*gr. ourethra* = canal prin care se descarcă vezica). Element de compunere referitor la uretră (32).

Uretrobulbar (*urethro-* + *lat. bulbus* = bulb). Relativ la uretră și bulbul corpului spongios (1).

Uretroerviotrigoană (*urethro-* + *lat. cervix* = gât + *trigon* + *-ită*). Boala neoformantă a colului vezical.

Uretrografie (*urethro-* + *gr. graphein* = a scrie). Explorarea radiologică a uretrei (11).

Uretroplastie (*urethro-* + *gr. plassein* = a forma). Refacerea chirurgicală a unui segment de uretră printr-un procedeu de plastie (11).

Uretrorafie (*urethro-* + *gr. rhapshe* = sutură). Sutura operatorie a uretrei (11). ~ **circulară**, uretrorafie cu fire separate pe toată circumferința uretrei, respectând mucoasa (11). ~ **parțială**, refacere prin sutură a unui perete uretral (11).

Vezi și: Davis.

Uretroragie (*urethro-* + *gr. rhegynai* = a curge). Scurgere de sînge pe uretră, în afara micțiunii (11).

Uretroscop (*uretro-* + gr. *skopein* = a vedea). Aparat pentru explorarea endoscopică a uretrei (11).

Vezi și: Brunings, Mac Carthy, Valentine-Luys.

Uretroscopie. Explorarea endoscopică a uretrei (11).

Uretrostomie (*uretro-* + gr. *stoma* = deschidere). Deschiderea operatorie a uretrei la piele (11). ~ **de derivație**, uretostomie practică în scopul drenării urinii (11). ~ **perineală**, deschiderea și fixarea operatorie a uretrei perineale la pielea perineului (11). ~ **de reparație**, fixarea la piele a ambelor capete ale uretrei anterioare (când acestea sînt separate prin rup-tură), în scopul de a împiedica inițial o cicatrizare vicioasă și a permite apoi uretrorafia (11).

Vezi și: Browne.

Uretrotom (*uretro-* + gr. *tome* = tăiere). Instrument format dintr-un conductor metalic uretral, prevăzut cu o gutieră în care alunecă o lamă tăioasă triunghiulară fixată de o tijă flexibilă și folosit pentru secționarea stricturilor uretrale (11). ~ **complementar**, uretrotom cu care se pot face două sau mai multe incizii concomitente ale unei stricturi (11).

Uretrotomie. Secționare operatorie a unei stricturi uretrale (11). ~ **complementară**, secționare operatorie multiplă a unei stricturi uretrale (11) ~ **electrolitică**, Electroliză liniară. ~ **externă**, deschidere operatorie a uretrei printr-o incizie trasată vertical în axul său lung (11). ~ **internă**, secționare operatorie pe cale endouretrală a unei stricturi de uretră (11).

Urgență medicală. Îmbolnăvire sau accident care necesită asistență medicală imediată (29).

Urhidroză (*ur-* + gr. *hidros* = sudoare), sin.: *Sudor urinosus*. Sudoare conținând multă uree. Apare în uremie (4).

Uricacidurie. Eliminarea urinară de acid uric (normal, 300 - 550 mg/zi); crește în caz de aport exogen mărit de nucleoproteine, în hiperproducția endogenă (gută, leucemie, iradiții, tratamente citostatice) sau sub influența substanțelor uricozurice, care blochează reabsorbția tubulară a acidului uric (derivați salicilici, fenilbutazonă, probenecid, corticosteroizi); scade în boli renale cu insuficiență renală cronică și după administrarea de medicamente care interferează cu eliminarea renală a acidului uric (acetazolamidă, derivați benzotiadiazinici, salicilați în doze mici) (25).

Uricază. Enzimă care catalizează hidroliza oxidativă a acidului uric. Uricaza este prezentă în ficatul, rinichiul și splina multor mamifere, dar este absentă la om (la care produsul final al catabolismului purinelor este acidul uric, nu alantoina) (5).

Uricemie. Prezența acidului uric în sânge. Valori normale ale uricemiei la om: 2 - 5 mg/100 ml ser și 4,6 mg/100 ml hematii. Valorile uricemiei cresc cu vârsta: 2,5 mg/100 ml ser pînă la 40 ani; 3,0 - 3,2 peste 50 ani (la bărbați fiind valori ceva mai crescute decît la femei) (5).

Uricozurie. Mijloc terapeutic care crește eliminarea urinară de acid uric. Principalele substanțe uricozurice actuale, care acționează blocînd reabsorbția tubulară a acidului uric, sînt: probenecidul, derivații salicilici (în doze mari), fenilbutazona, corticosteroizii (25).

Uridină. $C_9H_{12}N_2O_6$. Glicozid, ribozida uracilului, constituită din uracil și riboză. Este metabolit intermediar în formarea acidului uridilic (5).

Uridindifosfat. Derivat difosforat al uridinei, metabolit intermediar principal în metabolismul hidraților de carbon. Sub formă de derivați uridindifosforici, monozaharidele pot fi epimerizate, oxidate sau reduse, decarboxilate sau polimerizate (5).

Uridinfosforilază. Enzimă care catalizează biosinteza acidului uridilic, pe seama uracilului, în prezența ribozotrifosfatului (5).

Uridintrifosfat. Derivat trifosforat al uridinei, metabolit intermediar principal în metabolismul hidraților de carbon, la a căror pirofosforilare participă. Reacția are drept rezultat formarea derivaților uridindifosforici ai monozaharidelor (5).

-urie (gr. *ouron* = urină). Sufix indicînd un caracter sau un constituent al urinii, indicat de cuvîntul la care este atașat (32).

Urină (gr. *ouron*). Soluție eterogenă de cristaloizi și coloizi, produsă de rinichi prin filtrare glomerulară, reabsorbție tubulară parțială a filtratului și excreție (sau secreție) tubulară a unora dintre solvați și eliminată ritmic prin căile urinare, după o prealabilă colectare în vezica urinară. Compoziția sa și proprietățile fizice pe care i le conferă variază în cadrul unor limite largi, în raport cu necesitățile de asigurare a izostructurii mediului intern, pe care aportul, eliminările extrarenale și activitatea metabolică a organismului tind să o modifice (25). ~ **primară**, lichidul rezultat din procesul de ultrafiltrare a plasmiei prin membrana filtrantă glomerulară; are o compoziție chimică asemănătoare cu a plasmiei, de care se deosebește prin absența proteinelor și a lipidelor care nu pot traversa filtrul glomerular (25). ~ „**spastică**”, poliurie hipotonă consecutivă colicilor viscerale diverse, crizelor anginoase, astmatice, migrenoase, epileptice, de tahicardie paroxistică etc., datorită unor tulburări vegetative de origine centrală (25).

Uro-. *Vezi Ur -*.

Urobilină. $C_{33}H_{42}N_4O_6$. Pigment biliar de culoare roșie-brună, prezent în mod normal în materiile fecale și, în cantitate mai mică, în urină. Ia naștere prin dehidrogenarea urobilino-genului (oxidarea spontană a mezobilirubino-genului) (5).

Urobilinogen. $C_{33}H_{44}N_4O_6$. Pigment galben, care ia naștere în intestin prin reducerea bilirubinei sub acțiunea florei intestinale de putrefacție. În parte se resoarbe, ajungând la ficat unde reface bilirubina, închizând ciclul enterohepatic al pigmentilor biliari; o cantitate mai mică este oxidată, dând naștere urobilinei, de culoare roșie-brună. După resorbția intestinală, o parte din urobilinogen se elimină în urină (0,5 — 2,0 mg/24 ore). Valori crescute ale urobilino-genului în urină se găsesc în porfirii (10 mg/24 ore), intoxicații cu plumb etc. (5).

Urobilinogenurie. Eliminarea urinară a urobilino-genului (normal, 0 — 4 mg/24 ore); crește în afecțiunile hepatice parenchimatose cu sau fără icter și în anemiile hemolitice (25).

Urobilinurie. Prezența urobilinei în urină. Valori normale ale urobilinuriei: 20 — 25 mg/urina de 24 ore. Valorile mai mari denotă o insuficiență hepatică în ceea ce privește capacitatea de a reține urobilina resorbită la nivelul intestinului (5).

Urocanază. Enzimă care catalizează hidratarea acidului urocanic, transformându-l în acid imidazolpropionic (metabolit intermediar în biosinteza histidinei la nivelul celulei hepatice) (5).

Uroecistită (*uro-* + gr. *kystis* = vezică + *-ită*). Inflamație a vezicii urinare datorită prezenței de calculi, caracterizată printr-o inflamație catarală, purulentă sau difteroidă (2).

Urocrom (*uro-* + gr. *chroma* = culoare). Complex de substanțe de natură proteică, legate parțial cu acidul uric, care sînt conținute în urină și care, în soluție concentrată, prezintă o culoare maron-roșcată, cu fluorescență verde. În compoziția urocromului intră grupări polipeptidice sulfurate (conținînd cistină), precum și acid indoxilglicuronic. Urocromul este principala materie colorantă a urinei; de asemenea colorează în roșu cristalele și calculii de acid uric, cu care este antrenat în precipitate. Urina normală conține 0,3—0,35 g urocrom/litru (5).

Urodensimetru (*uro-* + lat. *densitas* = densitate + gr. *metron* = măsură). Instrument pentru măsurarea densității urinei; este format dintr-un tub de sticlă, cu o bulă inferioară (umplută cu perle de sticlă) și cu o prelungire superioară, gradată de la 1 000 la 1 060. Urodensimetrele sînt cotate pentru urinele cu temperaturi de 15°C; orice abatere de la această temperatură necesită o corecție pe scara densității de aproximativ 1 mm pentru fiecare 5—6°C

în plus sau n minus față de temperatura de 15°C (5).

Urodinie (*uro-* + gr. *odyne* = durere). Micti-une însoțită de dureri (15).

Urodipsie (*uro-* + gr. *dipsa* = sete). Per-versiune constînd din obținerea de satisfacții sexuale prin ingerarea urinei sexului opus (35).

Uroeritriină. Pigment roșiatic prezent în mod normal în urină, în cantități foarte mici (25).

Uroflavină. Produs fluorescent de cata-bolizare a riboflavinei, prezent în urină (15).

Urofobic. Teama de a nu fi surprins de nevoia de a urina (35).

Urogaster (*uro-* + gr. *gaster* = stomac). Intestinul urinar, parte a cavității alantoice a embrionului (1).

Urogastronă. Antelonă.

Urografie (*uro-* + gr. *graphein* = a scrie). Metodă radiologică pentru explorarea morfo-funcțională a arborelui ureteropielocaliceal (36). ~ **Intravenoasă**, sin.: *Pielografie descendentă*, urografie prin injectarea unei substanțe de contrast triodate. Se practică în general 3 radiografii, la intervale de timp anumite, pentru a surprinde diverse momente funcționale ale rinichilor (36).

Urogramă (*uro-* + gr. *gramma* = notare). Metoda Stansfeld-Webb. Vezi Stansfeld-Webb.

Urohipertensină. Substanță presoare extrasă din urină (15).

Urokimografie (*uro-* + gr. *kyma* = undă + *graphein* = a scrie). Metodă radiokimo-grafică pentru studiul modificărilor kinetice ale arborelui ureteropielocaliceal. Se execută după administrarea unei substanțe de contrast intravenos sau pe cale retrogradă (36).

Urokinază. Enzimă prezentă în urină, avînd proprietatea de a converti plasminogenul în plasmină (15).

Urolagne (*uro-* + gr. *lagneia* = poftă). Tip de fetișism constînd din satisfacerea sexuală prin vederea, mirosul sau gustul urinei sexului opus (35).

Urologie (*uro-* + gr. *logos* = știință). Specialitate chirurgicală care se ocupă cu studiul bolilor chirurgicale ale aparatului urinar și ale aparatului genital al bărbatului (11).

Uroluteină (*uro-* + lat. *luteus* = galben). Pigment galben existent în urină (15).

Urometru (*uro-* + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru determinarea greutateii specifice a urinei (15).

Uronefroză (*uro-* + gr. *nefros* = rinichi + *-oză*). Hidronefroză.

Uropatie postobstructivă. Stare patologică apărută după suprimarea sau ocolirea unui obstacol situat pe căile urinare și condiționată de restabilirea progresivă a funcției urofor-matoare la un rinichi pînă atunci inactiv (25).

Uropepsină. Enzimă proteolitică prezentă în în urină (15).

Uropepsinogen. Proenzimă, transformată de aciditatea urinei în uropepsină (15).

Uropioneoză (uro- + gr. *pyon* = puroi + *nephros* = rinichi + -oză). Infecțare secundară a unei punji formată prin distensia rinichiului și a bazinetului (11).

Uroporfirină. Pigment biliar derivat de la porfobilinogen. Molecula de uroporfirină are o structură ciclică tetrapirolică, similară cu aceea a hemoglobinei, dar este lipsită de fier și prezintă 8 radicali carboxilici: 4 propanoici (ca în molecula de coproporfirină) și 4 acetici (corespunzători celor 4 metili ai porfirinelor obișnuite). După poziția grupărilor carboxilice, se deosebesc două forme izomere: *uroporfirina I* (cea mai abundentă în organism) și *uroporfirina III*. Urina normală conține mici cantități de uroporfirină (15–30 μg/24 ore). La bolnavii porfirinici, urina prezintă o culoare brună-roșie și conține cantități mari de uroporfirină (50 mg/24 ore), din care tipul I predomină (95%) în porfiri congenitală, iar tipul al III-lea predomină (75–80%) în porfiri acută (5).

Uropterină. Xantopterină.

Urosmie (uro- + gr. *osme* = miros). Perversiune constând din obținerea de satisfacții sexuale prin mirosul urinei sexului opus (35).

Urticarie (lat. *urtice* = urzică). Dermatoză pruriginosă cel mai adesea de natură alergică, caracterizată prin erupții de elemente papuloase sau plăci reliefate roșii sau albe (porțelance), cu o durată efemeră, dar recidivante. *Forme clinice:* papuloasă, buloasă, pigmentară, hemoragică, gigantă, tip edem Quincke. *Forme etiologice:* a caloare, a frigore, emotivă, alimentară, menstruală etc. (12). ~ *factice*, Dermografism. ~ *papuloasă a copiilor*, Prurigo infantil. ~ *pigmentară*, sin: *Boala Nettleship*, *Chromelasma urticans*, *Xanthelasmaidea*, varietate de mastocitoză apărind în primele luni de viață, sub forma de plăci brune-gălbui care devin urticariene prin grataj. *Histologic:* infiltrație cu mastocite. Există forme simple maculoase, forme nodulare și forme mixte maculonodulare. La adult se întâlnește mai rar (12).

Uruitură, sin: *Rulment*. Zgomot diastolic, vibrant și prelungit, cu ridicarea progresivă a tonalității și intensității către presistolă (10). ~ *diastolică*, tipul cel mai frecvent de uruitură, percepută de obicei la vîrf și apărind în stenoza mitrală organică (10). ~ *tricuspidă*, varietate de uruitură întilnită mai rar și dato-

rită stenozei orificiului tricuspîd; se aude la baza apendicelui xifoid (10). *Vezi și:* Flint.

Uscare (lat. *exsucare*). Desicare.

Uter (lat *uterus*). *Uterus*. ~ *arcuat*, uter cu un singur corp și col, la care fundul este deprimat la mijlocul său, făcînd astfel coarnele uterine să devină mai proeminente (18). ~ *bicorn*, sin.: *Uter dublu unicervical*, uter cu două corpuri și cu un singur col care rezultă din sudarea canalei Müller la partea inferioară; părțile superioare ale acestora dau naștere corpurilor uterine separate (18). ~ *bilocular*, sin.: *Uter sept*, uter cu o formă exterioară aproape normală, însă avînd două cavități, ca rezultat al resorbției incomplete a celor două canale Müller (18). ~ *bipartit*, sin.: *Uter cloazonat parțial bicervical*, uter cu colul cloazonat de un sept intracervical (18). ~ *cloazonat parțial bicervical*, Uter bipartit. ~ *cordiform*, uter la care fundul este moderat deprimat; malformația este mai ușoară decît uterul arcuat (18) ~ *didelf*, uter cu două coluri și două corpuri, rezultat din absența sudurii celor două canale Müller, care se dezvoltă separat (18). ~ *dublu unicervical*, Uter bicorn. ~ *fetal*, dezvoltarea defectuoasă a uterului, în care lungimea canalului cervical depășește lungimea cavității corpului (1). ~ *hipoplazie*, sin.: *Uter infantil*, uter al cărui volum este sub valorile normale (18). ~ *infantil*, Uter hipoplazic. ~ *sept*, Uter bilocular. ~ *subsept*, uter cu sept incomplet sub formă de pînten situat la fundul organului (18). ~ *unicorn*, uter cu o singură trompă și un singur ovar, rezultînd dintr-un singur canal Müller, celălalt fiind atrofiat (18).

Uteromanie (lat. *uterus* = uter + gr. *mania* = nebunie). Nimfomanie.

Uterus (lat. = uter), sin.: *Uter*. Organul gestației în care se nidează oul fecundat, în care se dezvoltă fătul și care devine factorul principal în expulsiunea acestuia în timpul parturii. Are o formă de pară, este împărțit în 3 porțiuni: *fundus*, *corpus* și *cervix uteri*. Orificiul (*ostium uteri*) comunică cu vaginul. Suprafața internă este acoperită cu o mucoasă (*endometrium*) care se continuă cu cea a vaginului. Suprafața externă a fundului și corpului este acoperită cu peritoneu (*perimetrium*). Între ele se află tunica musculară (*miometrium*). Întregul organ este suspendat în pelvis prin ligamentele late, rotunde și uterosacrale și susținut prin conexiunea intimă cu planurile musculofasciale ale perineului (1). ~ *acollis*, uter în care partea vaginală (colul) este anormal de mică sau absentă (1). ~ *deficiens*, Agenezie uterină. ~ *duplex*, sin.: *Dimetrie*, uter dublu, rar întilnit la specia umană (1). ~ *par-*

vicollis, malformație uterină în care porțiunea vaginală este mică, dar corpul este normal (1).

Utriculă. *Utriculus.*

Utriculus (lat. = sac mic), sin.: *Utriculă*. Termen folosit în nomenclatura anatomică pentru o formațiune asemănătoare unui sac (1).

~ **prostaticus**, sin.: *Vagina masculina*, vestigiul canalului Müller la bărbat, constind dintr-un mic buzunar orb, situat între prostată și țesutul conjunctiv pelvian și care se deschide în uretră (1). ~ **vestibuli**, formațiune saciformă a labirintului membranos, în care confluează canalele semicirculare, prevăzute cu otoliți mobili capabili să determine prin deplasarea lor impulsuri nervoase, ca urmare a compresiunii exercitate asupra celulelor senzoriale ale nervului vestibular (15).

Uvea (lat. *uva* = strugure). Tract uveal.

Uveită (*uvea* + *-ită*). Inflamația uveei. *V a r i e t ă ț i*: u. heterocromică, formă în care ochiul bolnav diferă la culoare față de cel sănătos; u. simpatică, oftalmie simpatică (28).

Uveoparotidită (*uvea* + *parotidă* + *-ită*). Uveită cu parotidită (2).

Uveosclerită (*uvea* + *sclerotică* + *-ită*). Inflamație a uveei și sclerei (25).

Uvula (lat. = omușor), sin.: *Uvulă*. Termen folosit în nomenclatura anatomică pentru o formațiune de consistență moale, care proemină

față de țesuturile înconjurătoare (1). ~ **cerebelli**, lobul mic al vermisului inferior al cerebelului, avind raport cu porțiunea inferioară a tavanului ventriculului al IV-lea (1). ~ **palatina**, sin.: *Lueta*, *Omușor*, proeminență mediană a marginii posterioare a vălului palatine, atârând deasupra rădăcinii limbii. Conține mușchii: *uvular*, *levator* și *tensor palatini*, țesut conjunctiv și este acoperită de mucoasă (1). ~ **palatina bifida**, uvulă despărțită în două (1).

Uvulă (lat. *uvula*). *Uvula*.

Uvulită (*uvulă* + *-ită*). Inflamația uvulei, survenită de obicei în cursul unei angine acute (30).

Uvuloptoză (*uvulă* + gr. *ptosis* = cădere). Alungirea neobișnuită a luetei, determinată de un proces inflamator sau tumoral. Se manifestă prin senzație de corp străin faringian, jenă la deglutiție și uneori la respirație și fonatie (30).

Uxoricide (lat. *uxor* = soție + *caedere* = a omorî). Ucidere de către soț a soției sale (23).

Uzură dentară. Proces fiziologic sau patologic de tocire a dinților. Suprafețele ocluzale devin plane, iar incisivii și caninii pot căpăta fațete triturate în loc de muchii incizale. Când este foarte accentuată și generalizată, pune probleme dificile în restaurarea dimensiunii verticale a etajului inferior al feței, din cauza dezechilibrului ocluzoarticular coborît (38).

V. Simbolul vanadiului (5).

V **deltoidian**. *Tuberositas deltoidea*.

V **gripal**. Reprezentare grafică a curbei febrile de forma literei V, în care cele două crosșete termice sînt separate printr-o scurtă perioadă de sub- sau afebrilitate, caracteristică gripei, dar întîlnită și în alte viroze (8).

V/sec. Simbol pentru debit instantaneu (34).

Vaccin (fr. *vaccin*). Produs biologic, utilizat pentru inducerea imunității active specifice, în vederea profilaxiei și mai rar a terapiei specifice a unor boli infectocontagioase. Conține antigenele specifice ale agentului infecțios sub diverse forme: corpi microbieni omorîți (vaccinuri inactivate), bacterii sau virusuri vii, dar atenuate (vaccinuri atenuate), toxine detoxificate prin formol (anatoxine) (3). ~ **adsorbit**, vaccin care conține antigene adsorbite de obicei pe un gel de aluminiu (fosfat sau hidroxid de aluminiu), în vederea potențării calităților lor imunogene (3). ~ **antibrucelos curativ**, suspensie de *Brucella abortus* și *Brucella suis*, omorite prin căldură, conținînd 100 milioane germeni/ml. Se utilizează în tratamentul brucelozii (3). ~ **antigonococic**, suspensie în soluție salină fiziologică de diferite tulpini de gonococ, omorite prin căldură, conținînd 1 miliard germeni/ml. Se utilizează în tratamentul gonoreei, în cazurile cînd antibioticele nu au efect (3). ~ **antiholeric**, suspensie de vibrioni holerici omorîți prin căldură, conținînd 8 miliarde germeni/ml, utilizat în profilaxia specifică a holerei (3). ~ **antistafilococic**, suspensie în soluție salină fiziologică de diferite tulpini de stafilococi, omorite prin căldură și formolate, conținînd 1 miliard germeni/ml. Este utilizat în terapia infecțiilor stafilococice asociat cu anatoxina și eventual cu antibiotice sau cu alte metode de tratament (3). ~ **antitifoparatif**, Vaccin T.A.B. ~ **antituberculos**, Vaccin B.C.G. ~ **antitularemie, viu, atenuat**, suspensie de *Pasteurella tularensis*, tulpină avirulentă, utilizată în profilaxia și tratamentul tularemiei. Vaccinul profilactic con-

ține 20 miliarde germeni/ml, iar cel terapeutic este livrat în două concentrații: normal (700 milioane germeni/ml) și forte (7 miliarde germeni/ml) (3). ~ **asociat**, vaccin care conține un amestec de antigene, provenite de la specii patogene diferite, imunizînd astfel simultan împotriva mai multor boli. Avantajul vaccinurilor asociate constă din reducerea numărului de vaccinări prin posibilitatea vaccinării simultane împotriva mai multor boli, iar uneori se constată chiar o potențare reciprocă a antigenelor (3). ~ **B.C.G.**, sin.: *Vaccin antituberculos*, vaccin microbial viu și atenuat, conținînd bacili tuberculoși vii, de tip bovin, nepatogeni și netuberculoși. Se utilizează în profilaxia specifică a tuberculozei (3). ~ **metalizat**, vaccin antivirotic preparat cu virusuri atenuate prin ionii unor metale grele (Ag, Cu) (de ex. vaccinul antirabic, vaccinul antiiornitozic) etc. (22). ~ **pasteurian**, denumire sub care este cunoscut orice vaccin antirabic preparat cu virusul fix (22). ~ **purificat**, vaccin supus în prealabil unui procedeu de purificare de substanțele de balast fără importanță în vaccinare, dar care pot determina reacții supărătoare. Vaccinurile purificate au o activitate reactogenă, dar și imunogenă/mai redusă, ceea ce face să fie utilizate adsorbite pe suporturi minerale (3). ~ **T.A.B.**, sin.: *Vaccin antitifoparatif*, suspensie în soluție salină fiziologică, de diferite tulpini de bacili tifici, paratifici A și B, omorite prin căldură, avînd o concentrație de 1,5 miliarde germeni/ml (b. tific: 1 miliard, paratific A și B: cîte 250 milioane). Se utilizează în profilaxia specifică a febrei tifoide și a febrilor paratifoide A și B (3). ~ **eu virus viu**, vaccin antivirotic preparat cu virusuri modificate, devenite apatogene (de ex. vaccinul antipoliomielitic cu virusul Sabin; vaccinul antiamaril cu virus Theiler; vaccinul antirabic Flury etc.) (22).

Vezi și: Cox, Dürand-Giroud, Fermi, Kutschera-Eichenberg, Pasteur, Sabin, Salx, Semple, Theiler, Weigl.

Vaccinare (fr. *vacciner* = a vaccina). Metodă de profilaxie care urmărește creșterea rezistenței specifice printr-o imunizare activă (inoculare preventivă) cu variate vaccinuri: vii, atenuate, omorite, adsorbite, purificate, liofilizate etc. Introduse în organism, vaccinurile declanșează mecanismele formatoare de anticorpi specifici față de antigenul respectiv (8). ~ **jenneriană**, vezi Jenner.

Vaccină, sin.: *Cowpox*. Viroză eruptivă din grupul variolei, aparținând la vaci. Agentul etiologic specific, virusul vaccinal, imunizează omul împotriva variolei, datorită unei fracțiuni antigenice comune (22). ~ **generalizată**, complicație a vaccinării antivariolice, constând din apariția, concomitent cu evoluția pustulei vaccinale, în vecinătate sau la distanță, de noi elemente cutanate, u. mînd aceeași evoluție; apare în special la copii cu afecțiuni cutanate, eczeme, impetigo; mecanismul de producere este fie prin autoinoculare (grataj și transmitere din aproape în aproape), fie prin diseminare pe cale hematogenă (8).

Vaccinia. Nodulii mîlgătorilor.

Vaccinium vitis idaea, sin.: *Merișor*. Plantă din familia *Ericaceae*, ale cărei frunze conțin arbutozidă, hidrochinonă, flavonoli, tanin etc. și au acțiune diuretică și antiseptică (13).

Vaccinogeneză (*vaccinā* + gr. *genesis* = naștere). Dezvoltarea și evoluția leziunilor produse de virusul vaccinal (22).

Vaccinostil. Instrument folosit pentru scarificarea efectuată în vederea inoculării unui vaccin pe cale epicutanată (22).

Vaccinoterapie (*vaccin* + gr. *therapeia* = tratament). Tratamentul unei infecții constă din inducerea unei stări de rezistență specifică față de agentul patogen, prin administrarea de vaccin (3).

Vachenfeld. Agrafa ~, agrafă formată din două benzi metalice, cea inferioară fiind prevăzută cu coși, cea superioară fiind răsucită în rulou de o parte și de alta a liniei mediane, astfel încît, la stringerea agrafei, cele două ruloouri se îndepărtează unul de altul. Pentru scoaterea agrafei, este suficientă apropierea ruloourilor cu ajutorul unei pense (11).

Vacuolă (fr. *vacuole* din lat. *vacuus* = gol). Formațiune intracitoplasmică, conținând diferite substanțe în soluție apoasă, înconjurată de obicei de o membrană numită tonoplast. Densitatea optică a vacuolelor este mai redusă decît a restului citoplasmei. Apare în celulă în perioada de creștere activă și dispare în faza staționară (3). ~ **contractilă**, sin.: *Vacuolă pulsatilă*, vacuolă din citoplasma unor protozoare; ea își mărește și apoi își micșorează în mod ritmic și gradat dimensiunile (1). ~ **de difuziune**, aspectul sub care apar, în metoda de examinare

in vitro a celulelor vii, picăturile mici din lichidul colorat înconjurător după ce sînt absorbite de celulă (1). ~ **plasmocerină**, vacuolă plină cu substanțe cristaloidice, întîlnită în citoplasma celulelor secretorii (1). ~ **pulsatilă**, Vacuolă contractilă. ~ **ragiocerină**, vacuolă plină cu coloid, întîlnită în citoplasma celulelor secretorii (1).

Vacuolizare. Formare de vacuole (spații sau cavități) în protoplasma celulelor; poate să aibă loc un proces similar (mai redus) și la nivelul nucleilor (2). ~ **degenerativă**, proces distrofic ireversibil, de diferite intensități, avînd la bază o tulburare a metabolismului hidric de geneză diferită; funcția celulelor vacuolizate este scăzută (2). ~ **hialinoalbuminoidă**, degenerare granulară caracterizată prin apariția în protoplasmă a unor picături mari, cu aspect hialin și de natură albuminoidă; poate să aibă loc în epiteliile tubilor renali în cazuri de nefrite cronice (2). ~ **a nucleului**, apariția de vacuole în nucleu se însoțește de tumefierea acestuia și de dispariția cromatinei (aspect de nucleu în chenar) (2).

Vacuom. Aparat reticular intern Golgi.

Vacuum-extractor, sin.: *Vid-extractor*. Aparat folosit în obstetrică pentru extragerea fătului din căile genitale. Este compus dintr-o ventuză care se aplică pe capul fătului și o aparatură care creează vidul parțial necesar ventuzei (18).

Vag, sin.: *Pneumogastric*. Denumire dată celei de a X-a perechi de nervi cranieni. Ramurile sale se distribuie larg la formațiuni situate la cap și în cavitățile toracică și abdominală, îndeplinind funcții parasimpatice (15).

Vagin (lat. *vagina* = teacă). *Vagina*. ~ **atretic**, vagin redus în dimensiunile sale, datorită unei malformații congenitale, postinflamator, postlezional sau prin involuție senilă (18). ~ **diafragmat**, vagin care prezintă un sept transversal, care îl poate obtura la diferite niveluri (18). ~ **dublu**, vagin care corespunde totdeauna unui uter dublu; este datorit lipsei de contopire a canalelor Müller (18). ~ **subseptus**, vagin caracterizat prin prezența unui sept sagital incomplet (18).

Vagina (lat. = teacă), sin.: *Vagin*. 1. Formațiune anatomică semănînd cu o teacă (1). 2. Canal musculomembranos situat între deschiderea vulvară și colul uterin; organul copulației (1). **Vaginae bulbi**. Capsula Tenon. Vezi Tenon. ~ **carotica**, vezi *Fascia cervicalis* (1). **Vaginae fibrosae digitorum manus**. Teci fibroconjunctive care învelesc tecile sinoviale ale tendoanelor flexorilor degetelor mîinii (1). **Vaginae fibrosae digitorum pedis**. Teci fibroconjunctive mai mult sau mai puțin complete, care

înconjură degetele piciorului; de ele se prind și unele fascicule ale tendoanelor și membranelor sinoviale (1). ~ **fibrosa tendinis**, manșon fibroconjunctiv, uneori incomplet, care învelește tendoanele unor mușchi, inclusiv teaca lor sinovială (1). ~ **mascălina**, *Utriculus prostaticus*.

Vaginae mucosae digitorum manus. *Vaginae synoviales digitales manus.* **Vaginae mucosae digitorum pedis.** *Vaginae synoviales digitales pedis.* ~ **mucosa intertubercularis**, *Vaginae synovialis intertubercularis.* ~ **mucosa tendinis**, *Vaginae synovialis tendinis.* ~ **museuli recti abdominis**, teacă formată mușchiului drept abdominal de aponevrozele anterioare ale mușchilor lați abdominali (mușchii oblic extern, oblic intern și transvers). În cele trei sferturi superioare ale sale, teaca este completă, cu o lamă anterioară (*lamina anterior*) și alta posterioară (*lamina posterior*). În rest, toate 3 aponevrozele trec anterior de mușchi, lăsând posterior numai *fascia transversalis* (1). ~ **processus styloidei ossis temporalis**, sin.: *Apo-fiza vaginală*, platou osos care se întinde înapoi de la canalul carotidian la procesul mastoid; se separă înapoi în două lame care includ procesul stiloid (1). **Vaginae synoviales.** Saci membranoși umpluți cu lichid sinovial (1). **Vaginae synoviales digitales manus**, sin.: *Vaginae mucosae digitorum manus.* Învelișul mucus sinovial imediat al tendoanelor mușchilor flexori și mușchilor extensori ai degetelor mîinii (1). **Vaginae synoviales digitales pedis**, sin.: *Vaginae mucosae digitorum pedis.* Manșoanele sinoviale care înconjură nemediat tendoanele flexorilor și extensorilor degetelor piciorului (1). ~ **synovialis intertubercularis**, sin.: *Vagina mucosa intertubercularis*, teaca din jurul tendonului lung al mușchiului biceps brahial, la trecerea acestuia prin șanțul intertubercular al humerusului (1). ~ **synovialis tendinis**, sin.: *Vagina mucosa tendinis*, teaca sinovială sau mucoasă care înconjură pe o anumită porțiune unele tendoane musculare (1). ~ **synovialis tendinis museuli flexoris carpi radialis**, teaca sinovială a tendonului mușchiului flexor radial al car-pului (1).

Vaginalită (lat. *vagina* = teacă + *-ită*). Inflamația tunicii seroase testiculare (32).

Vaginism. Termen atribuit de Sims hiperes-teziei exagerate a vulvei și vaginului și contrac-turii dureroase a mușchilor perineali și constrictori ai vaginului. Fenomenul este întâlnit la unele femei nevropate (18).

Vaginită (*vagin* + *-ită*). Inflamația mucoasei vaginale (18). ~ **acută**, inflamație acută a mucoasei vaginale (18). ~ **banală**, inflamația mucoasei vaginului cu germeni saprofiți, care pot deveni virulenți prin scăderea puterii de

apărare a vaginului (13). ~ **de cauză generală**, în flamația mucoasei vaginale în cursul unei boli infecțioase anergizante sau al unei debilități constituționale sau carențiale (18) ~ **eronică**, inflamație cronică a mucoasei vaginale (18). ~ **distrofică**, inflamația mucoasei vaginale datorită deficienței de apărare a vaginului în hipofoliculinii sau prin lipsă de receptivitate a mucoasei vaginale la hormonul feminizant (18). ~ **senilă**, vaginită distrofică apărind la femei după menopauză (18).

Vagotomie (*n. vag* + gr. *tome* = tăiere). Întrerupere a impulsurilor conduse de nervii vagi, executată cu mijloace chirurgicale. Recomandată în special de Dragstedt ca rezecție a celor două trunchiuri pneumogastrice și a anastomozelor lor supradiaphragmatice, vagotomia se execută acum preferențial abdominal, avind ca scop reducerea hipersecreției și hiperclorhidriei gastrice, considerate patologice mai ales în ulcerul duodenal (32).

Vezi și: Dragstedt.

Vagotonie (*n. vag* + gr. *tonus* = tensiune). Stare de predominanță vagală, caracterizată prin moleșală, bradicardie, peristaltism exagerat, dispariția reflexului faringian etc. (15).

Vagotomină. Hormon pancreatic cu efecte hipoglicemizante și hipotensive (7).

Vail. **Nevralgia** ~, nevralgie cu caracter paroxistic și apariție mai ales nocturnă, localizată unilateral la nas, ureche, orbită și regiunea inferioară a feței, determinată de leziuni pe traiectul nervului vidian (27).

Vainstein. **Operația** ~, procedeu plastic în luxația recidivantă de umăr, constind din suturarea tendonului lung al mușchiului biceps pe sub mușchiul subscapular secționat în „Z” (24).

Val epidemic. Exacerbări ale indicelui de frecvență și extindere a unei boli infecțioase și transmisibile, care marchează fie începutul unei epidemii într-un teritoriu dat, fie oscilații ascendente ale morbidității în evoluția unei epidemii (8).

Valat (lat. *vallum* = ridicătură). Înconjurat de o depresiune sau un șanț circumvalar (1).

Valeculă (dim. lat. *valles* = vale). 1. Fosetă glosopiglotică. 2. *Vallecula*.

Valentin, Gustav, 1810 - 1883. **Ganglionul** ~, dilatație gangliformă la joncțiunea ramurilor medii și posterioare ale plexului dental superior; este un pseudoganglion (1).

Valentin. **Boala** ~, condrodistrofie gravă caracterizată prin nanism, deformații osoase, hipotonii musculare, laxitate ligamentară etc. (4). **Procedeul** ~, manevră de reducere pe cale ortopedică a luxației de rotulă prin extensiune. Gamba se așază în extensiune pe coapsă și coapsa în flexiune la unghi drept pe bazin,

pentru a se relaxa cvadricepsul, apoi se apasă lateral asupra rotulei (24).

Valentine-Luys. Uretroscopul ~, uretoscop cu sursă internă de lumină (11).

Valență (lat. *valere* = a avea valoare). Proprietatea unui element sau radical chimic de a se combina, în proporții definite, cu alți atomi sau radicali, elementul de referință fiind hidrogenul, căruia i se atribuie valența 1. Valența unui anumit element sau radical este deci numărul de atomi de hidrogen (sau echivalenți ai hidrogenului) cu care acesta se poate combina (5). ~ **auxiliară**, Valență secundară. ~ **coordinativă**, Valență secundară. ~ **liberă**, valență nesatisfăcută (de ex. valența unui radical liber). Din punct de vedere electronic, o valență liberă este reprezentată de un electron nepereche (5). ~ **maximă**, cea mai mare valență pe care o poate prezenta un element în combinațiile sale (de ex. 6 pentru crom și molibden, 7 pentru sulf, 5 pentru azot) (5). ~ **negativă**, valență prezentată de un ion negativ (5). ~ **pozitivă**, valență prezentată de un ion pozitiv (5). ~ **secundară**, sin.: *Valență coordinativă*, *Valență auxiliară*, valențele de care dispune atomul sau ionul central al unui compus complex, prin intermediul cărora poate lega molecule neutre, ioni, atomi, în conformitate cu indicele său de coordinație (5).

Valeriana officinalis, sin.: *Valeriană*. Plantă din familia *Valerianaceae*: rizomul și rădăcina conțin un ulei esențial, bogat în terpenoide, acizii izovalerianic și α -hidroxizovalerianic, liberi sau esterificați; are acțiune sedativă și spasmolitică, favorabilă în stări de hiperexcitabilitate psihică și senzorială; este un adjuvant în tratamentul epilepsiei (13).

Valerianat de cafeină. Sare a cafeinei cu acidul valerianic; se folosește în tusea convulsivă și în stările de vomă cu componentă psihică importantă (14).

Valeriană. *Valeriana officinalis*.

Valetudinar (lat. *valetudinarius* = bolnav, infirm). Infirm (4).

Valgus (lat. = cu picioare curbate în afară). Deviere a unui membru sau segment de membru în afara axului longitudinal normal, astfel încât unghiul extern de 180° se micșorează. Există un grad oarecare de valgus fiziologic (la cot, genunchi, gleznă); depășirea acestui grad are o semnificație patologică (24).

Validitate (lat. *validitas*). Valabilitatea unei măsurători comparată cu criteriul ei. O măsurătoare (sau un test) este validă atunci când măsoară ceea ce este indicat să măsoare. Testul **validității ajustării** este un test statistic pentru asigurarea validității ajustării unei repartiții teoretice sau a liniilor de regresie (7).

Valină, sin.: *Acid α -aminoizovalerianic*, $\text{CH}_3\text{CH}(\text{CH}_3)\text{CH}(\text{NH}_2)\text{COOH}$. α -Aminoacid cu lanț

carbonic ramificat, monoaminomono-carboxilic, prezent în mai multe proteine fibroase, de origine vegetală sau animală. Este esențial pentru dezvoltarea organismului uman. În organism, sub acțiunea transaminazei C, se poate forma pe seama acidului α -cetoizovalerianic. În urina normală de 24 ore se elimină între 25 și 45 mg valină (5).

Vallecula (dim. lat. *valles* = vale), sin.: *Valeculă*. Depresiune moderat de adâncă pe suprafața exterioră (sau interioară) a unui organ (1). ~ **cerebeli**, depresiune mediană adâncă situată între emisferile cerebelului (1).

Vallée, Henri. Boala ~, Anemia infecțioasă a cailor.

Valleix, Francois Louis Isidore, 1807 - 1855. Legile lui ~, examinarea zonelor dureroase în caz de nevralgie trebuie efectuată prin presiune în punctele Valleix (24). **Punctele** ~, locurile unde nervul este mai sensibil la presiune, în caz de nevralgie: emergența trunchiului nervos, locul unde trunchiul nervos este mai superficial, locul unde fibrele nervoase traversează mușchii, precum și nivelul ramificațiilor intradermice ale nervului (27). **Puncte sciatică** ~, în sciatalgie, puncte dureroase pe traiectul nervului sciatic: punctul fesier, punctul femural, punctul de la capul peroneului, punctul achilian, punctul medio-plantar etc. Durerea provocată prin presiunea acestor puncte nu trebuie atribuită, după Thurel, compresiunii nervului sau ramurilor sale, ci hiperexcitabilității simpaticului parasciatic (24).

Vallum (lat. = *ridicătură*). Termen folosit în nomenclatura anatomică pentru formațiuni ce prezintă depresiuni (1). ~ **unguis**, depresiune în piele care cuprinde rădăcina unghiei (1).

Valoare (lat. *valor*). Suma calităților care dau preț unui lucru sau unei persoane (Dicționarul limbii române moderne). ~ **calorică a rației alimentare**, cantitatea totală de calorii asigurată de rația alimentară. Pentru a afla materialul energetic pus la dispoziția organismului, trebuie scăzute din cantitatea totală de alimente pierderile din timpul preparării culinare, precum și pierderile digestive (20). ~ **globulară**, Indice de culoare. ~ **globulară supraunitară**, Hiperchromie. ~ **nutritivă a alimentelor**, valoarea nutritivă a unui aliment se apreciază în raport cu trofinele componente, cu echilibrul între trofine și cu digestibilitatea lui (20).

Valsalva, Antonio Maria, 1666 - 1723. Ligamentele ~, *Ligamenta auricularia*. **Proba** ~, probă vegetativă, care constă din executarea unui expir profund cu glota închisă, în vederea aprecierii capacității de adaptare a aparatului cardiovascular la efort. În mod normal, proba provoacă bradicardie și modificări de volum ale inimii (15). **Sinus aortae** (*Valsalvae*), *Sinus aortae*.

Valva (lat. = valvă) sin.: *Valvă*. Formațiune membranoasă situată într-un organ cavitat sau un conduit și care împiedică refluarea conținutului lichidian cuprins în organul sau conductul respectiv (1). ~ **aortae**, sin.: *Valvulae semilunares aortae*, aparatul valvular compus din 3 plici semilunare situate la ieșirea aortei din ventriculul stîng al inimii (1). ~ **atrioventricularis dextra**, sin.: *Valva tricuspidalis*, *Valvula tricuspidalis*, valvă cu 3 valvule (cuspid) situată între atriu drept și ventriculul drept (1). ~ **atrioventricularis sinistra**, sin.: *Valva mitralis*, *Valvula bicuspidalis*, *Valvula mitralis*, valvă cu două valvule (cuspid) situată între atriu stîng și ventriculul stîng (1). ~ **ileocaecalis**, sin.: *Valvula Bauhin*, *Valvula coli*, valvă la joncțiunea ileonului terminal cu cecul, constînd dintr-o buză superioară și una inferioară și împiedicînd parțial refluxul din cec în ileon (1). ~ **mitralis**, *Valva atrioventricularis sinistra*. ~ **tricuspidalis**, *Valva atrioventricularis dextra*. ~ **trunci pulmonalis**, sin.: *Valvulae semilunares arteriae pulmonalis*, aparatul valvular compus din cele 3 valvule semilunare aflate la ieșirea trunchiului pulmonar din ventriculul drept (1).

Valvă (lat. = valvă). 1. *Valva* 2. Instrument folosit pentru depărtarea părților moi care astupă intrarea unui organ cavitat (11). ~ **anterioară a valvulei tricuspide**, *Cuspis ventralis valvulae tricuspidalis*. ~ **externă a valvulei mitrale**, *Cuspis posterior valvulae mitralis*. ~ **internă a valvulei mitrale**, *Cuspis anterior valvulae mitralis*. ~ **internă (septală) a valvulei tricuspide**, *Cuspis septalis valvulae tricuspidalis*. ~ **posterioară a valvulei tricuspide**, *Cuspis dorsalis valvulae tricuspidalis*

Valvula (dim. lat. *valva* = valvă), sin.: *Valvulă*. Formațiune anatomică în formă de plică acoperind incomplet un orificiu (1). **Valvulae anales**. Plici în formă de valvulă ale mucoasei anale, care unesc împreună extremitățile inferioare ale coloanelor rectale (1). ~ **bicuspidalis**, *Valva atrioventricularis sinistra*. ~ **coli**, *Valva ileocaecalis*. ~ **foraminis ovalis**, sin.: *Falx septi*, valvulă vestigială a găurii ovale intratriale, întîlnită în cazurile de persistență a acesteia (1). ~ **fossae navicularis**, sin.: *Valvula Guérin*, pliu al membranei mucoase, întîlnit uneori în acoperișul fosei naviculare a uretrei masculine (1). ~ **lymphaticae**, pliu transvers în lumenul unui vas limfatic (1). ~ **mitralis**, *Valva atrioventricularis sinistra*. ~ **processus vermiformis**, sin.: *Valvula Gerlach*, pliu al mucoasei situat la deschiderea canalului apendicelui vermiform în cec (1). ~ **pylori**, pliu al mucoasei la extremitatea pilorică a stomacului, în dreptul sfînterului omonim (1). ~ **semilunaris anterior trunci pulmonalis**, valvula anterioară a apa-

ratului valvular cu care este prevăzut orificiul de ieșire a trunchiului pulmonar din ventriculul drept (1). **Valvulae semilunares aortae**. *Valva aortae*. **Valvulae semilunares arteriae pulmonalis**. *Valva trunci pulmonalis*. ~ **semilunaris dextra aortae**, valvula dreaptă a aparatului valvular al orificiului aortic (1). ~ **semilunaris dextra trunci pulmonalis**, valvula dreaptă a aparatului valvular al orificiului aortic (1). ~ **semilunaris posterior aortae**, valvula dorsală a aparatului valvular al orificiului aortic (1). ~ **semilunaris sinistra aortae**, valvula stîngă a aparatului valvular al orificiului aortic (1). ~ **semilunaris sinistra trunci pulmonalis**, valvula stîngă a aparatului valvular al orificiului pulmonar (1). ~ **sinus coronarii**, sin.: *Valvula Thebesius*, pliu semicircular al endocardului atrului drept, la orificiul de vărsare a sinusului coronar (1). ~ **tricuspidalis**, *Valva atrioventricularis dextra*. ~ **venae cavae inferioris**, sin.: *Valvula Eustachio*, plică semilunară care închide incomplet orificiul de vărsare a venei cave inferioare în atriu drept (1). ~ **venosa**, plică transversală concavă cranial, aflată în interiorul venelor, în special al celor tributare sistemului cav inferior (1).

Valvulă (lat. *valvula*). *Valvula*. **Valvule conivente Kerkring**. *Plicae circulares*.

Vezi și: Bauhin, Bianchi, Eustachio, Gerlach, Guérin, Hasner, Heister, Houston, Thebesius, Vieussens.

Valvulită (*valvulă* + *-ită*), sin.: *Endocardită valvulară*. Inflamație a valvulelor inimii; poate fi datorită unei infecții microbiene, de cele mai multe ori streptococice, în cadrul reumatismului poliarticular acut sau acțiunii unor toxine microbiene (2). ~ **recurentă**, prezența de leziuni inflamatorii acute alături de leziuni cicatrizate de endocardită valvulară verucoasă (reumatismală) (2). ~ **ulceropolipoasă**, formă anatomopatologică în cadrul endocarditei lente caracterizată prin caracterul proliferativ predominant al ulceratiilor (2). ~ **ulcerovegetantă malignă**, formă de valvulită în care predomină ulceratiile, ducînd la desprinderi valvulare și realizînd embolii septice (2). ~ **verucoasă**, valvulită de origine reumatismală, caracterizată prin apariția pe linia de închidere a valvulelor a unor mici vegetații ca boabele de nisip; endoteliul subiacent este în general alterat (2).

Valvulotom (*valvulă* + gr. *tome* = tăiere). Instrument pentru efectuarea valvulotomiei (11).

Vezi și: Brock, Dubost, Harken.

Valvulotomie. Secționarea chirurgicală a unei valvule cardiace (11).

Vampirism (fr. *vampire* = vampir). Perverșiune constînd din satisfacere sexuală de un sadism dus la extrem, prin aceea că bolnavul

provoacă sîngerare partenerului devenit victimă (35).

Van den Bergh, Albert Abraham Hijmans, 1869 — 1943. Metoda ~, metodă colorimetrică de dozare a pigmentilor biliari, care are la bază proprietatea acestora de a da o culoare roșie în contact cu produsul de diazotare a acidului sulfanilic (5).

Van Bogaert, Ludo. Vezi Leucoencefalita sclerozantă subacută Van Bogaert.

Van Gehuchten, Arthur, 1861 — 1914. Celulele ~, vezi Golgi.

Van Gehuchten-Nellis. Nodulii ~, aglomerări de mononucleare sub forma unor noduli, frecvent întâlnite în ganglionii spinali ai omului și animalului turbat. Sînt echivalentele nodulilor encefalici Babeș (22).

Van der Hoeve, J. Sindromul ~, asociere de osteogeneză imperfectă cu sclerotice albastre și surditate (26).

Van Huevel-Tarnier. Operația ~, operație de perforare a rahisului fetal în prezența pelviană cu făt mort hidrocefal, urmată de punționarea craniului fetal la nivelul segmentului inferior al canalului cervical prin tranșa rahidiană (18).

Van Neck-Ovelberg. Boala ~, vezi Epifizită.

Van Slyke, Donald Dexter. Aparatul ~, dispozitiv gazometric pentru determinarea rezervei alcaline a plasmii prin măsurarea CO₂ liberat de bicarbonații conținuți în plasmă, sub acțiunea unui acid puternic (acid sulfuric) (5). **Coefficientul** ~, coeficientul de epurație plasmatică a ureei. Pentru un debit urinar mai mare de 2 ml/min, coeficientul van Slyke se calculează după formula: $C = \frac{U \cdot V}{P}$, în care: C =

coeficientul van Slyke (ml/min.); U = concentrația urinară a ureei (mg%); V = volumul urinar (ml/min.); P = concentrația plasmatică a ureei. Această formulă este însă formula generală a clearance-ului, astfel încît coeficientul van Slyke reprezintă de fapt clearance-ul ureei endogene, denumit și *clearance maxim*. În cazul unui debit urinar mai mic de 2 ml/min., van Slyke introduce în locul lui V din formula de mai sus \sqrt{V} , determinînd în acest fel așa-numitul *clearance standard*. În mod normal, coeficientul standard = 54 ml/min., iar coeficientul maxim = 75 ml/min., cu variații de 60–132% (25). **Metoda** ~, tehnică manometrică de dozare a aminoacizilor dintr-un produs biologic, avînd la bază măsurarea volumului de azot liberat de aminoacizi sub acțiunea acidului nitros (5).

Van der Stricht. Operația ~, procedeu de cură a varicelor membrilor inferioare prin safenectomie și crosectomie lărgită asociată cu rezecția axului safen prin smulgere invaginată pe fir (11).

Van der Waals, Johannes, 1837 — 1923. Forțele ~, tipuri de forțe de atracție care acționează între două sau mai multe molecule cu învelișuri electronice stabile. Forțele Van der Waals nu sînt rezultatul punerii în comun de electroni sau a transferului de electroni, ci a atracției dintre: a) polii opuși ai dipolilor; b) dipolii induși de dipolii permanenți ai unor molecule în moleculele vecine; c) dipolii temporari, formați din cauza vibrațiilor învelișului electronic față de nucleele atomilor. Forțele Van der Waals au intensitate mică (1–9 kcal./mol.), dar suficientă pentru a le asigura un rol important în realizarea atracției dintre moleculele gazelor reale, coeziunii lichidelor lipsite de ioni și coeziunii cristalelor cu rețele moleculare (5).

Vanadiu. Simbol V. Element chimic în stare metalică, bi-, tri-, tetra- și pentavalent, cu număr atomic 23 și greutate atomică 50,95. Se găsește în natură sub formă de compuși minerali (sulfuri, vanadați, vanadinați etc.). În organismele vii a fost identificat numai la unele nevertebrate și, în mici cantități (10–12 μg), în oul de pasăre (5).

Vanilism. Intoxicație prin ingestie de vanilie, cu prurit, cefalee, amețeli, erupții papuloase (23).

Vaporizator (fr. *vaporisateur*). Aparat destinat a răspîndi vapori medicamentoși, utili în tratamentul unor inflamații ale căilor aeriene superioare (30).

Vapoterație (lat. *vapor* = abur + gr. *therapeia* = tratament). Tratamentul cu vapori, aburi sau apă fin pulverizată (4).

Vaquez, Louis Henri, 1860 — 1936. Claudi-cație venoasă ~, denumire improprie dată unor dureri ce apar în timpul mersului, la nivelul gambelor, în sindromul posttrombotic (10). **Sindromul** ~, complex de tulburări subiective în aritmia extrasistolice constînd din perceperea extrasistolelor sub forma unor lovituri scurte, senzație de anxietate, durere vagă precordială (prin intermediul plexului cardiac) și amețeală condiționată de pauza postextrasistolice (10).

Vaquez-Bordet. Metoda ~, metodă ortoradiografică de măsurare a calibrului aortei în poziția O.A.D. (36).

Vaquez-Lecomte. Tromboflebita subacută ~, formă de tromboflebită cu evoluție trenantă, în puseuri, apărînd uneori după infecții și lăsînd sechele importante (10).

Vaquez-Lutembacher (Vaquez, Louis Henri, 1860–1936; Lutembacher, René). **Sindromul** ~, sin.: *Endocardita secundară nespecifică a cardiacilor*, *Endocardita subacută malignă trombozantă a cardiacilor*, endocardită care

apare la vechii cardiaci și este caracterizată prin formarea unui tromb parietal masiv, putînd determina tulburări hemodinamice (10).

Vaquez-Osler (Vaquez, Louis Henri, 1860—1936; Osler, William sir, 1849—1919). **Boala** ~, Poliglobulia esențială. **Polieitemia splenomegalică** ~, Poliglobulia esențială.

Var. Material obținut din rocile calcaroase (32). ~ **nestins**, Oxid de calciu. ~ **stins**, Hidroxid de calciu.

Variable. Cantități care iau succesiv diferite valori în cursul evoluției unui fenomen. **Tipuri:** variabile aleatorii sau întâmplătoare, variabile care pot lua orice valori în funcție de o serie întreagă de cauze pe care nu le putem controla; aceste variabile pot fi discrete (discontinui), dacă iau numai valori întregi (de ex. numărul de băieți dintr-o familie, numărul deceselor printr-o anumită boală etc.) sau continui, dacă pot lua orice valori (talăa unor oameni, greutatea unor animale de experiență etc.); variabila dependentă este în general reprezentată de mărimea studiată și care este în funcție de valorile și variațiile variabilei independente (6). **Variabilă aleatorie.** Variabila întâmplătoare (statistică), definită prin mulțimea valorilor X împreună cu posibilitățile respective de apariție

$$X \begin{pmatrix} x_1, x_2, \dots, x_n \\ p_1, p_2, \dots, p_n \end{pmatrix} (7).$$

Variabilitate (lat. *variabilis* = schimbător). Funcție esențială pentru viețuirea organismelor sau speciilor, constînd din schimbarea discontinuă a caracterelor sau a asocierilor de caractere. Starea schimbată a caracterelor este transmisă ca atare de-a lungul generațiilor. Numai schimbările transmisibile fac parte din fenomenul variabilității (17). ~ **inframicrobiană**, capacitatea inframicrobilor de a răspunde la diferite influențe, prin transformări care pot diferenția membrii aceleiași specii. Poate fi naturală, spontană sau dirijată, în laborator, în condiții stabilite de experimentator (22).

Variantă (lat. *variare* = a schimba). În statistica matematică, mărimea concretă a unei caracteristici cantitative (de ex. înălțimea corpului este o caracteristică cantitativă; cifra 1,70 este varianta acestei caracteristici) (37). ~ **de virus**, tulpină virală ale cărei proprietăți diferă de ale celei parentale (22).

Variantă. Dispersie.

Varice (lat. *varix*). Dilatare permanentă, circumscrișă și patologică a venelor, datorită pierderii tonicității pereților, ca urmare a unor **procese inflamatorii** și distrofice, a insuficienței valvulelor (congenitală) sau a creșterii presiunii sanguine din cauza unui baraj în circulația de întoarcere; anatomopatologic este o endo- și

mezoflebită cronică atrofică ectaziantă (2). ~ **anevrismal**, Anevrișm Pott, vezi Pott. ~ **arterial**, Anevrișm cirsoi'. ~ **elefantiazic**, îngroșare considerabilă a membrului inferior varicos prin infiltrarea edematoasă a pielii și țesutului celular subcutanat; anatomopatologic se constată imbibiție apoasă și hiperplazie conjunctivă cu infiltrat celular variat, urmate de atrofia consecutivă a epidermului (2). ~ **esofagian**, transformare varicoasă a venelor esofagiene inferioare în cursul sindromului de hipertensiune portală; se exteriorizează clinic prin hemoragii (16). ~ **gelatinos**, aspect nodular al cordonului ombilical (10). **Varice profunde.** Varice ale venelor profunde, realizînd un veritabil rezervor venos, din care singele este expulzat prin contracțiile musculare către căile colectoare (2). **Varice superficiale.** Dilatația rețelei venoase superficiale a membrilor inferioare (11). ~ **turbinal**, dilatație venoasă varicoasă localizată la nivelul cornetelor nazale (10). **Varice vulvare.** Dilatații venoase la nivelul vulvei, cu aspect varicos, întîlnite mai ales în timpul sarcinii (18).

Varicelă (dim. lat. *varius* = pătat), sin.: *Rovaglioni*, *Vârșat de vînt*. Boală infecțioasă și contagioasă endemoepidemică benignă, răspîndită pe întregul glob pămîntesc, afectînd cu predilecție copiii, și provocată de un virus conținut în veziculele și singele bolnavilor; după o incubatie de 14—15 zile, se manifestă prin fenomene infecțioase generale discrete, febră moderată în perioada preeruptivă și o erupție generalizată polimorfă cu durată de 7—10 zile, avînd ca elemente eruptive de bază vezicule rotunde sau ovale, superficiale, asemănătoare picăturilor de rouă; pe același segment de trunchi se găsesc elemente eruptive de vîrstă diferită: macule, papule, vezicule cu conținut clar sau tulbure, vezicule ombilicate sau cruste (8). ~ **abortivă**, sin.: *Varicelă larvată*, formă clinică de varicelă în care exantemul lipsește, boala reducîndu-se la o angină roșie și un scurt croșet febril (8). ~ **buloasă**, sin.: *Varicelă pemfigoidă*, formă clinică de varicelă cu vezicule mari, care, prin confluență, pot forma flictene întinse (8). ~ **confluentă**, formă severă de varicelă cu vezicule foarte numeroase, atingîndu-se prin marginile lor, uneori cele din palmă fiind profunde și dure, amintînd „perla de sticlă”; se întîlnește mai ales la adulții tineri sau la convalescenții de altă boală infecțioasă (8). ~ **frustă**, formă clinică de varicelă în care exantemul este trecător, iar elementele cutanate își întrerup evoluția în stadiul de papulă (8). ~ **gangrenoasă**, formă clinică gravă de varicelă, în care se produc ulceratii gangrenoase, profunde; evoluția este adesea letală (8). ~ **hemoragică**, formă severă

de varicelă, care survine uneori în cazurile tratate prin hormoni corticoizi, caracterizată prin vezicule cu conținut hemoragic, peteșii hemoragice perilezionale sau pe tegumentele sănătoase, hemoragii la nivelul mucoaselor, viscerelor; evoluție severă (8). ~ **larvată**, Varicelă abortivă. ~ **pemfigoidă**, Varicelă buloasă. ~ **pustuloasă**, formă gravă de varicelă în care veziculele se supraînfectează prin grataj, lipsă de igienă sau hipoergie, trec în stadiu supurativ și lasă cicatrice indelebile, similare celor din variolă; uneori, supurația veziculelor generează procese supurative profunde și septicemii (8).

Varicelizare. Metodă abandonată astăzi de imunizare activă față de varicelă, constind din inocularea de virus varicelos la receptivi (8).

Varico- (lat. *varix* = venă varicoasă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la varice sau sensul de: încolăcit, șerpuit și tumefiat (32).

Varicoelefantom (*varico-* + gr. *blepharon* = pleoapă + *-oma*). Tumoare varicoasă a pleoapelor (2).

Varicoeel (*varico-* + gr. *kele* = tumoare). Dilatații varicoase ale venelor plexului spermatic (papiliform), de natură primitivă (mai frecvent de partea stângă, unde vena spermatică se varsă în unghi drept în vena renală) sau secundară (tumori renale) (10). ~ **orbital**, dezvoltare și dilatare anormală a venelor orbitare (28).

Varicoflebită (*varico-* + gr. *phleps* = venă + *itā*). Infecție latentă într-o venă varicoasă (2).

Varicozități. Dilatații, de obicei sinuoase și multiple, ale micilor vene superficiale ale tegumentelor (10).

Variola. Variolă. ~ **fulminans**, formă malignă de variolă manifestată clinic prin debut brutal, hemoragii, dispnee, simptome nervoase și moarte în câteva ore pînă la 1-2 zile în comă sau convulsii, înainte de apariția erupției; prezintă dificultăți mari de diagnostic, avînd prin aceasta o mare importanță epidemiologică (8). ~ **major**, Variolă. ~ **minor**, Alastrim. ~ **vera**, Variolă.

Variolă (fr. *variolē*), sin.: *Bubal mare*, *Variola*, *Variola major*, *Variola vera*, *Vărsat mare*. Boală pestilențială cu mortalitate mare, endemoepidemică în India, Pakistan, Africa și America de Sud, provocată de un virus; după o incubatie medie de 12 zile, se manifestă prin debut violent, cu frison puternic, febră 40°C, cefalee, rahialgii puternice caracteristice, raș trecător scarlatiniform, morbiliform, urticarian sau hemoragic, localizat de predilecție în regiunile inghinale („în slip”)

și axilare; după 2-4 zile apare erupția, întii pe față, sub forma unor macule congestive care se transformă în papule dure, apoi în vezicule rotunde sau ombilicate, profunde, cu lichid clar sub presiune (comparate cu perle de sticlă); erupția se extinde centrifug; la nivelul mucoaselor, enanțemul trece prin stadiul de macule, papule și vezicule; în a 9-a - a 10-a zi, veziculele se transformă în pustule, fenomenele infecțioase și generale reapar, starea bolnavului devine severă; în perioada următoare, de desicatie, fenomenele clinice se ameliorează, pustulele se resorb sau se rup și se transformă în cruste care cad în a 30-a - a 40-a zi de boală, lăsînd cicatrice indelebile (8). ~ **albă**, Alastrim. ~ **atenuată a vaccinațiilor**, formă clinică de variolă aparentă la vaccinați, cu evoluție clinică mai benignă, cuprinde ca forme clinice: varioloidul, variola frustă și variola fără exanțem (8). ~ **aviară**, boală infecțioasă cu caracter epizootic a păsărilor, determinată de un virus din grupul *variolo-vaccinae* (*pox*) (22). ~ **coniluentă**, formă gravă de variolă cu fenomene infecțioase generale foarte pronunțate și erupție abundentă, în special pe față; elementele eruptive confluează în placarde în faza veziculoasă, iar în faza supurativă tegumentele sînt foarte edemate, pustulele conflund în adevărate mase purulente fetide și monstroase; la nivelul mucoaselor se produc ulcerații numeroase, profunde, foarte dureroase, împiedicînd masticatia și deglutiția; evoluția este foarte gravă, cel mai adesea letală (8). ~ **fără exanțem**, formă benignă de variolă, în care erupția lipsește cu desăvîrșire, boala reducîndu-se la un episod febril scurt, apărut în urma unui contact sigur infectant; nu poate fi diagnosticată decît epidemiologic (contact infectant și estimarea perioadei de incubatie, care este de durată obișnuită) (8). ~ **frustă**, formă benignă de variolă apărînd în cursul epidemiilor la persoane vaccinate recent, dar în contact strîns cu bolnavul (de obicei personalul medico-sanitar); se manifestă clinic prin invazie scurtă, fenomene infecțioase generale reduse, elemente eruptive puțin numeroase (uneori numai 2-3 vezicule pe față, neînsoțite de febră) (8). ~ **hemoragică**, sin.: *Vărsat negru*, formă gravă de variolă apărînd mai ales la gravide și la indivizi debilitați; se manifestă prin semne toxiinfecțioase foarte grave, precum și printr-un sindrom hemoragipar constind din hemoragii la nivelul mucoaselor și tegumentelor fie în perioada de invazie, ducînd la *exitus* și constituind așa-numita purpură (*variolică*) fie în perioada de erupție și pustulizare, realizînd variola hemoragică pustuloasă sau tardivă (8).

Varioliform (*variola* + lat. *forma* = formă). Asemănător variolă (se referă în special la aspectul erupției) (22).

Varioizare. Metodă de imunizare în variolă folosită în trecut, înaintea vaccinării jenne-riene sau în absența vaccinului, utilizând cruste provenite de la bolnavii de variolă sau produsul recoltat din raclarea unei pustule (8).

Varioloid (*variola* + gr. *eidos* = formă). Formă atenuată și benignă de variolă, care apare la indivizi vaccinați sau trecuți prin boală cu mulți ani înainte (parțial imuni); după o incubajie și invazie asemănătoare variolii medii se manifestă prin fenomene infecțioase generale mai reduse și un exantem discret și abortiv cu elemente puțin numeroase, care se opresc în stadiul de papule sau vezicule și nu se pustulizează, ci se transformă direct în cruste, care se elimină fără a lăsa cicatrice; complicațiile sînt rare, iar vindecarea completă, rapidă. Varioloidul transmis la indivizi nevaccinați poate să genereze o variolă comună sau chiar malignă (8).

Variolo-vaccinae. Vezi Grup *variolo-vaccinae*.

Variometru (lat. *v. arius* = diferit, variat + gr. *metron* = măsură). Instrument pentru măsurarea modificărilor presiunii atmosferice (4).

Varolio (Varolius), Constanzo, 1543—1575. **puntea** ~, vezi *Pons*.

Varus (lat. = înclinat spre interior). Devierea unui membru sau segment de membru înăuntru axului longitudinal normal, astfel încît unghiul intern scade sub 180°. Există un varus fiziologic (umăr, mină, șold) a cărui depășire are semnificație patologică (24).

Vas (lat. = vas, canal). 1. Termen anatomic general desemnînd un canal prin care circulă de obicei un lichid (sînge, limfă) (1). 2. Recipient (32). ~ **aberant** **Haller, Ductuli aberrantes epididymidis.** Vase absorbante. Vase în care se pun substanțe absorbante prin care se botează aerul în vederea determinării aerosolilor sau gazelor din aer (20). ~ **afferens glomeruli renalis,** arteriola care aprovizionează ghemul capilar într-un corpuscul renal (1). **Vasa afferentia lymphoglandulae.** Vase limfatice aferente ale unui nodul limfatic (1). ~ **anastomoticum** sin.: *Ramus anastomoticus,* vas sanguin care face legătura dintre două artere sau două vene vecine (1). ~ **capillare,** ultima ramificație a unui sistem vascular; vase foarte fine care vin în contact strîns cu țesutul înconjurător (1). ~ **collaterale,** ramificație colaterală a unei artere sau aferente colaterală a unei vene (1). ~ **afferens glomeruli renalis** denumire pentru vasele precapilare care drenează ghemul capilar al unui corpuscul renal (1). **Vasa efferentia lymphoglandulae.** Vase limfa-

tice eferente ale unui nodul limfatic (1). **Vasa lymphatica.** Conduct prin care circulă limfa (1). **Vasa lymphatica profunda.** Conducte limfatice situate în părțile profunde ale țesuturilor somatice sau viscerale (1). **Vasa lymphatica superficialia.** Vase limfatice situate în părțile superficiale ale țesuturilor somatice sau viscerale (1). **Vasa sanguinea retinae.** Vasele sanguine care irigă tunica nervoasă a globului ocular (1). ~ **spirale ductus cochlearis,** cel mai larg vas de sînge situat în țesutul conjunctiv de sub lama bazilară a ductului cochlear din urechea internă (1). **Vasa vasorum.** Vase de sînge care irigă pereții arterelor și venelor care au un calibru de peste 1 mm (1).

Vezi și: Polejaev.

Vascularită (at. *vasculum* = vas mic + -ită). Angeită. ~ **neerotică** vascularită care apare în tifosul exantematic și se caracterizează prin necroze limitate ale peretelui vascular cu reacție celulară perivasculară (2). ~ **nodulară,** cîmă îndurată netuberculos al gambelor, caracterizat prin noduli cutanați sau subcutanați, uneori ulcerati, pe fondul unei panarite de natură probabil alergică; este mai frecventă la femeia adultă (10). ~ **proliferativă,** formă de vascularită în care există proliferare endotelială fără alterări ale celulelor și deci fără producere de tromboze (2). ~ **sifilitică,** endotelită proliferantă cu tendință la obliterare și manșon perivascular limfoplasmocitar (2). ~ **trombozantă,** formă de vascularită proliferativ distructivă, producînd dezagregarea celulelor și determinînd apariția trombozelor (2). ~ **vegetantă,** vascularită însoțită de formarea de vegetații trombotice mici în zonele unde au existat leziuni endoteliale distrofice (2).

Vasulită. Angeită.

Vaselină (fr. *vaseline*). Amestec de hidrocarburi saturate, obținut prin purificarea și decolorarea reziduurilor de la rectificarea petrolului; este folosită ca excipient pentru unguente, lubrifianț și emolient (13).

Vasilescu, Niclaie. Semnul ~, probă clinică de evidențiere a deficitului motor de origine piramidală la membrul inferior paretic. Bolnavul așezat în decubit dorsal pe pat este solicitat să îlechteze simultan membrele inferioare și să așeze plantele pe pat cît mai aproape de fese. Membrul paretic rămîne în urmă (27).

Vasilevskala. Operația ~, reconstrucție osteoplastică a extremității superioare a femurului, cu ajutorul unui transplant osos autogen (24).

Vaso- (lat. *vas* = vas). Element de compunere referitor la un canal sau vas (32).

Vasoconstricție (*vaso-* + lat. *constrictio* = stringere, îngustare). Îngustare a lumenului

vasculare provocată de constricția musculaturii netede a vaselor sanguine (15).

Vasodepressor material (engl.), abreviat VDM. Substanță de natură polipeptidică extrasă din diverse țesuturi și care are o acțiune vasodilatatorie periferică (15).

Vasodilatație (*vaso-* + lat. *dilatatio* = dilatație). Dilatare a vaselor sanguine provocată de relaxarea musculaturii netede vasculare (15).

Vasoexcitator material (engl.), abreviat VEM. Substanță de tip reninic, eliberată de țesuturi în faza erectilă a șocului (10).

Vasografie (*vaso-* + gr. *graphein* = a scrie). Metodă radiologică utilizată pentru punerea în evidență a vaselor sanguine sau limfatice, prin opacifierea acestora cu o substanță de contrast (36).

Vasomotricitate (*vaso-* + lat. *motus* = mișcare). Capacitate de a determina modificării vasomotorii (15).

Vasoplegie periferică. Paralizie arteriolocapilară cu reținerea unui important volum de sînge stagnant, factor important în unele forme de colaps sau șoc (10).

Vasopresină, sin.: *Adiuretină*, *Hormon antidiuretic*, *Pitresină*. Hormon diencefalic octapeptidic depozitat în retrohipofiză, cu acțiune vasoconstrictorie și antidiuretică; este utilizat pentru diagnosticul și tratamentul diabetului insipid (7; 14).

Vasotocină. Octapeptid cu acțiune stimulatorie asupra musculaturii netede și vezicii de broască, secretat de diencefalul unor specii de vertebrate (7).

Västerbotten. **Anomalie** ~, poliploidia constituțională, ereditară, a normoblaștilor (19).

Vată. Material vegetal sau mineral, format din fibre scurte cu proprietăți adezive și folosit ca absorbant sau izolator (32). ~ **hidrofilă**, perii semințelor diferitelor specii de *Gossypium* (*Malvaceae*) separați de impurități, degresați și albiți. Produs de largă întrebuințare în farmacie și medicină, pentru pansamente (13). ~ **de sticlă**, vată obținută prin suflarea sticlei cu vapori sub presiune; este folosită în laboratoare ca material absorbant și izolat (32).

Vater, Abraham, 1684 - 1751. **Ampulla vateri**, sin.: *Ampulla hepatopancreatica*, *Papilla duodeni major*, ridicătură în mucoasa duodenală la deschiderea în duoden a canalului biliar comun și a canalului pancreatic (1).

Vater-Pacini (Vater, Abraham, 1684 - 1751; Pacini, Filippo, 1812 - 1883). **Corpuseuli** ~, sin.: *Corpuscula lamellosa*, corpusculi eliptici, mari, alcătuiți din mai multe lamele concentrice de țesut conjunctiv în jurul unui centru care conține terminațiile fibrei nervoase; sint

situați în păturiile interne ale pielii, sub membrana mucoasă, în tendoane, septuri intermusculare, periost și în membranele seroase (1).

Vazectomie (*vaso-* + gr. *ektome* = excizie). Excizia vaselor deferente (10).

Văl (lat. *velum*). *Velum*. ~ **palatului**, vezi *Palatum*.

Vărsat. Termen folosit în limbajul popular pentru unele afecțiuni veziculobuloase, în special pentru unele forme de variolă și pentru varicelă (8). ~ **mare**, Variolă. ~ **negru**, Variolă hemoragică. ~ **de Samoa**, Alastrim. ~ **de Sanaga**, Alastrim. ~ **de vînt**, Varicelă.

Vărsătură (lat. *versare* = a vărsa). Act reflex prin care conținutul stomacului este expulzat violent pe gură; poate fi de origine centrală (cerebrală) sau periferică (viscerală), în primul rînd gastrică (16). ~ **acidă**, vărsătură care conține aproape în totalitate suc gastric (16). ~ **alimentară**, vărsătură care conține alimente nedigerate sau parțial digerate (16). ~ **bilioasă**, vărsătură cu conținut total sau predominant bilios (16). ~ **fecaloidă**, vărsătură care conține alimente transformate prin digestie peptică și bacteriană, avînd caracter fecaloid (16). ~ **gravă de sarcină**, sin.: *Vărsătură incoercibilă de sarcină*, formă a disgravidiei din primul trimestru de sarcină, manifestată prin vărsături alimentare sau bilioase, care se succed la intervale foarte scurte, ajungînd uneori la un număr mare și care fac aproape imposibilă alimentarea gravidei, contribuind astfel la apariția acetonuriei care impune întreruperea artificială a sarcinii (18). ~ **incoercibilă**, intoleranță la alimentele solide sau lichide cu inapetență absolută, determinînd deshidratare și denutriție rapidă (16). ~ **incoercibilă de sarcină**, Vărsătură gravă de sarcină.

VCO₂. Simbol pentru eliminarea CO₂/min. (34).

VDM. Abreviere pentru *Vasodepressor material* (15).

V.D.R.L. Prescurtare pentru *Veneral Diseases Research Laboratory*. Reacția V.D.R.L. este o reacție de floclulare pe lamă în tub pentru șerodagnosticul sifilisului cu antigen cardiojipinic (3).

Vectocardiografie (*vector* + gr. *kardia* = inimă + *graphein* = a scrie). Metodă de explorare a curenților de acțiune ai inimii prin înregistrarea extremităților pozitive ale vectorilor electrici integrali momentani pe o linie, constituind, în spațiul tridimensional, așa-numita buclă vectorială (10). ~ **spațială**, Stereocardiografie.

Vectocardiogramă (*vector* + gr. *kardia* = inimă + *gramma* = notare). Reprezentare grafică a mărimii și direcției curenților de

acțiune ai inimii sub forma buclei vectoriale (15).

Vector (lat. = care transportă). 1. Termen care se referă la rolul pe care-l dețin unele viețuitoare (în special unele insecte) în transmiterea agenților patogeni (microbi, paraziți etc.) ai unor boli de la o gazdă la altă gazdă (31). 2. În matematică, orice segment dirijat (indiferent de semnificația sa), avind lungime, direcție și sens (de ex. viteza) (7). ~ **electrocardiografie**, noțiune reprezentind momentul electric al dipolului care generează cîmpul electric respectiv și caracterizată prin mărime (proporțională cu distanța dintre sarcini), direcție (paralelă cu axa dipolului) și sens (de la minus la plus). Vectorii corespunzători dipolilor realizați simultan în miocard se pot suma, ducind la vectorul integral, a cărui proiecție pe axele derivațiilor oblice (standard etc.) sau ortogonale ($V_2 - V_6$) reprezintă unda electrocardiografică respectivă (10).

Vedere (lat. *videre* = a vedea). Facultatea de a vedea. Constă din reprezentarea în scoarța cerebrală, prin intermediul analizorului optic, a imaginilor obiective ale lumii exterioare. Actul complex al vederii cuprinde excitarea celulelor receptorii din retină prin radiații luminoase de diferite lungimi de undă, care produce modificări fotochimice în substanța fotosensibilă a conurilor și bastonașelor, nașterea unor biocurenți în celulele și fibrele nervoase ale retinei, transmiterea acestora prin căile optice în sistemul nervos central și transformarea lor în senzația psihică de vedere (28). ~ **alternantă**, folosirea alternativă a ochilor în actul vederii (28). ~ **binoculară**, vedere care rezultă prin folosirea ambilor ochi, fără diplopie (28). ~ **cantitativă**, vedere suficientă pentru a distinge lumina de întuneric (28). ~ **centrală**, sin.: *Vedere directă*, vedere care rezultă din impresiunea maculei (28). ~ **colorată**, Cromatopsie. ~ **directă**, Vedere centrală. ~ **entoptică**, senzație vizuală produsă de cauze intraoculare (28). ~ **fotopică**, vedere care se realizează în condiții de luminozitate optimă, cînd este activă regiunea maculară, prin sensibilizarea numai a conurilor (28). ~ **indirectă**, vedere realizată prin periferia retinei (28). ~ **mezopică**, vederea la lumină crepusculară, în care este activă regiunea parafoveolară a retinei (28). ~ **multiplă**, Poliopie. ~ **oscilantă**, sin.: *Oscilopsie*, defect vizual în care obiectele văzute par să se miște înainte și înapoi (28). ~ **panoramică**, vedere picturală, fără relief (28). ~ **periferică**, vedere care rezultă prin excitarea altor părți din retină decît macula (28). ~ **scotopică**, vedere în condiții de luminozitate scăzută, așa încît regiunea maculară este inactivă, unitatea sen-

zorială fiind dată de bastonașe și conuri (28). ~ **scurtă**, vedere bună numai în apropiere (28). ~ **stereoscopică**, sin.: *Percepția reliefului*, *Vedere tridimensională*, vedere binoculară, în relief; vederea adîncimii, lățimii și înălțimii obiectelor (28). ~ **trieromatică**, Tricromatism. ~ **tridimensională**, Vedere stereoscopică.

Vedrov, N. S., 1891—1949. Testul ~, test cutanat pentru determinarea sensibilizării la diferite substanțe. Constă din aplicarea pe piele a unei picături din substanța bănuită ca sensibilizantă, solvită în alcool sau acetonă. Citirea se face după 24 ore (12).

Vegetarian (fr. *végétarien*). Persoană care se hrănește exclusiv cu alimente vegetale. Vegetarianul sever mănincă numai fructe; lactovegetarianul folosește în alimentație, în afară de vegetale, lapte și ouă, evitînd carnea de orice fel (16).

Vegetativ. Care se referă la centrii, ganglionii și nervii simpatici și parasimpatici, cu rol de reglare și coordonare a funcțiilor vegetative ale organismului (15).

Vegetație (lat. *vegetatio*). Denumire generică pentru formațiuni proeminente, filiforme sau globuloase, caracterizate histologic printr-o proliferare papilomatoasă dermoepidermică (12).

Vegetații adenoide. Hipertrofii ale amigdalei faringiene frecvent întîlnite la copii distrofici, subnutriți, sub forma unei tumori multilobate care împiedică respirația nazală și modifică timbrul vocii. Prezența țesutului limfoid infectat cronic determină fenomene de infecție de focar, cu manifestări locale, de vecinătate sau la distanță (30). **Vegetații veneriene**, sin.: *Condiloame acuminat*e. Excreșcențe papiliforme, în creastă de cocoș, conoșidiforme, de culoare roșie-vie, localizate în regiunile genitale sau anale și provocate de un ultravirus (12).

Vehicul (lat. *vehiculum*). Mediul de dispersie a substanțelor active care intră în componența unui medicament complex (13).

Veillonella. Gen de bacterii anaerobe din familia *Neisseriaceae*, clasa *Schizomycetes*, cuprinzînd coci mici, de 0,3 — 0,4 μ diametru, dispuși în grămezi, perechi sau lanțuri scurte, gramnegativi. Cresc bine pe medii uzuale. Sint întîlniți ca paraziți în gură, intestin, tract respirator și urogenital, la om și animale. Specia tip: *Veillonella parvula* (3).

Veit—Smellie. **Metoda** ~, metodă de degajare a capului fetal în nașterile cu prezență pelviană, asemănătoare manevrei Mauriceau (18).

Velanoschiascopie (lat. *velum* = vâl + gr. *skia* = umbră + *skopein* = a vedea). Metodă subiectivă de măsurarea refracției celulare, imaginată de A. Trantas; constă din aprecierea de către bolnav a mișcărilor umbrei

unei baghete subțiri plimbată lent în fața ochiului în diferite meridiane, proiectată pe un mic ecran luminos (28).

Velocitate (lat. *velocitas*). Viteză de deplasare (15).

Veloreceptori. Receptori sensibili la modificările de volum ale masei sanguine, cu rol important în reglarea secreției de aldosteron (15).

Velveau, Alfred Armand Louis Marie, 1795—1867. **Semnul** ~, sin.: *Semnul corzilor tendoanelor radialilor*, ridicarea și întinderea ca pe niște coarde a tendoanelor radialilor în fractura extremității inferioare a radiusului, cu deplasarea dorso-externă a fragmentului distal (24).

Velum (lat. = vâl), sin.: *Vâl*. Termen anatomic pentru stricturi ondulate (1). ~ **interpositum**, plexul coroid din acoperișul ventriculului al III-lea al creierului (1). ~ **medullare anterius**, sin.: *Valvula Vieussens*, foaie subțire de substanță nervoasă care formează acoperișul porțiunii antero-superioare a ventriculului al IV-lea al creierului (1). ~ **medullare posterius** (**inferius**), lamă subțire, mediană, de substanță albă, care face parte din tavanul ventriculului al IV-lea, fiind situată sub *fastigium*. Superior se continuă cu *nodulus*, lateral cu *pedunculus flocculi* și *teniae*, iar ventral fuzionează cu plexul coroid (1). ~ **palatinum**, vezi *Palatum*. ~ **pendulum palati**, palatul moale, în special *uvula* (omșorul) (1).

VEM. Abreviere pentru Vasoexcitator material (10).

VEMS. Abreviere pentru Volum expirator maxim pe secundă (34).

Vena (lat. = venă), sin.: *Venă*. Vas prin care singele rețelelor capilare se întoarce spre inimă (1). ~ **comitans**, venă care însoțește ea satelit o arteră sau un nerv (1). ~ **cutanea**, venă situată în hipoderm și care colectează singele venos al tegumentului și straturilor superficiale subiacente acestuia (1). **Venae rectae**. Venele drepte ale medulei rinichiului (1). **Venae stellatae**, sin.: *Venele Verheyen*. Vene superficiale, de formă stelată, ale corticalei renale (1).

TABELUL VENELOR (1)

Abrevieri: V., v. = *vena*, *venae*, venă, vene.

V. anastomotica inferior — leagă *v.cerebri media superficialis* cu *sinus transversus*.

V. anastomotica superior — leagă *sinus sagittalis superior* cu *v.cerebri media superficialis*.

V. angularis — țesut de origine: regiunea unghiului oculonazal — anastomoază cu v.

oftalmică → sinusul cavernos; sediu topografic: unghiul oculonazal; vărsare: *v. facialis*.

V. appendicularis — țesut de origine: *appendix vermiformis*; sediu topografic: *mesoappendix*; vărsare: *v. iliocolica*.

V. aquaeductus vestibuli — țesut de origine: *sacculus*, *utriculus*, *ductus semicirculares*; sediu topografic: *aquaeductus vestibuli*; vărsare: *v. jugularis interna*.

V. arcuatae renis — vene de origine: *v. interlobulares renis*; sediu topografic: zona corticomedulară a rinichiului; vărsare: *v. interlobares renis*.

V. articulares temporomandibulares — țesut de origine: *articulatio temporomandibularis*; sediu topografic: zona articulației temporomandibulare; vărsare: *v. retromandibularis*.

V. auriculares anteriores — țesut de origine: *auris externa*; sediu topografic: preauricular; vărsare: *v. retromandibularis*.

V. auricularis posterior — țesut de origine: *auris externa*; sediu topografic: retroauricular; vărsare: *v. retromandibularis*.

V. axillaris — vene de origine: *v. thoracica lateralis*, *v. thoracoepigastricae*, *v. brachiales*, *v. ulnares*, *v. radiales*, *v. cephalica*, *v. basilica*, *plexus venosus areolaris*; sediu topografic: *fossa axillaris*; vărsare: *v. subclavia*.

V. azygos — vene de origine: *v. intercostalis superior dextra*, *v. hemiazygos*, *v. hemiazygos accessoria*, *v. esophageae*, *v. bronchiales*, *v. pericardicae*, *v. mediastinales*, *v. phrenicae superiores*, *v. lumbalis ascendens*, *v. subcostalis*, *v. lumbales (I et II)*, *v. intercostales posteriores*, *v. spinales*, *v. basivertebrales*; sediu topografic: fața laterală dreaptă a coloanei vertebrale toracice; vărsare: *v. cava superior*.

V. basalis — vene de origine: *v. cerebri media anterior*, *v. cerebri profunda*, *v. striata*; sediu topografic: dorsal de pedunculul cerebral; vărsare: *v. cerebri magna*.

V. basivertebrales — țesut de origine: corpurile vertebrelor; sediu topografic: corpurile vertebrelor; vărsare: *plexus venosi vertebrales interni et externi (anterior et posterior)*.

V. brachiales — vene de origine: *v. basilica*, *v. ulnares*, *v. radiales*, *v. musculare*, *v. anastomotice*; sediu topografic: însoțesc artera brahială; vărsare: *v. axillaris*.

V. brachiocephalicae (dextra et sinistra) — vene de origine: *v. subclavia*, *v. jugularis interna*, *v. thyroidea inferior*, *plexus thyroideus impar*, *v. laryngea inferior*, *v. thymicae*, *v. pericardicae*, *v. pericardiophrenicae*, *v. mediastinales*, *v. bronchiales*, *v. tracheales*, *v. oesophageae*, *v. vertebralis*, *v. vertebralis anterior*, *v. vertebralis accessoria*, *plexus venosus suboccipitalis*, *v. cervicalis profunda*, *v. thoracicae internae*, *v. intercostalis suprema*, *v. intercostalis superior sinistra*;

sediu topografic: în continuarea confluenței v. subclavii cu v. jugulară internă, pînă la vărsarea în cava superioară; vărsare: *v. cava superior*.

V. bronchiales — țesut de origine: *bronchi*; sediu topografic: parabronhic, mediastinal; vărsare: *v. azygos* (direct sau indirect).

V. bulbi penis (vestibuli) — țesut de origine: *bulbus penis* sau *bulbus vestibuli*; sediu topografic: regiunile omonime; vărsare: *v. pudenda interna*.

V. canaliculi cochleae — țesut de origine: *cochlea, spiralis modioli vestibulares*; sediu topografic: *canalis spiralis cochleae*; vărsare: *v. jugularis interna*.

V. canalis pterygoidei — țesut de origine: canalul pterigoidian și structurile lui învecinate; sediu topografic: canalul pterigoidian; vărsare: *plexus pterygoidei*.

V. cava inferior — vene de origine: *v. iliace communes, v. phrenicae inferiores, (v. lumbales III et IV), v. hepaticae, v. renales, v. suprarenalis dextra, v. testicularis dextra, v. ovarica dextra*; sediu topografic: prevertebral, la dreapta aortei; vărsare: *atrium dextrum cordis*.

V. cava superior — vene de origine: *v. brachiocephalicae, v. azygos*; sediu topografic: mediastinal anterior (etajul vascular); vărsare: *atrium dextrum cordis*.

V. cavernosae — țesut de origine: *corpus cavernosum, corpus spongiosum*; sediu topografic: structurile omonime; vărsare: *v. pudenda interna*.

V. centrales — țesut de origine: sinusoidale hepatice; sediu topografic: centrul lobului hepatic; vărsare: *v. supralobulare*.

V. centralis — țesut de origine: *glandula suprarenalis*; sediu topografic: hilul glandei suprarenale; vărsare: dreapta — *v. cava inferior*, stînga — *v. renalis*.

V. centralis retinae — țesut de origine: *retina*; sediu topografic: *retina*; vărsare: *v. ophthalmica superior* sau *sinus cavernosus*.

V. cephalica — vene de origine: *v. thoracoacromialis (cephalica accesoria), rete venosum dorsale manus, v. intercapitales*; sediu topografic: fața antero-laterală a antebrațului, șanțul deltopectoral; vărsare: *v. axillaris*.

V. cephalica accessoria — țesut de origine: zone din teritoriul v. cefalice principale; sediu topografic: satelită cu *v. cephalica*; vărsare: *v. axillaris, v. cephalica*.

V. cerebelli inferiores — țesut de origine: fața inferioară a cerebelului; sediu topografic: fața inferioară a cerebelului; vărsare: *v. cerebri magna*.

V. cerebelli superiores — țesut de origine: fața superioară a cerebelului; sediu topografic:

fața superioară a cerebelului; vărsare: *v. cerebri magna*.

V. cerebri — vene de origine: *v. cerebri superiores, v. cerebri inferiores, v. cerebri media, v. superficialis, v. basalis, v. cerebri magna*; sediu topografic: vezi venele tributare; vărsare: *sinus durae matris*.

V. cerebri anterior — țesut de origine: ariile anterioare ale encefalului (baza); sediu topografic: zona rostrală a feței bazale a encefalului; vărsare: *v. basalis*.

V. cerebri inferiores — țesut de origine: fața bazală a creierului; sediu topografic: fața bazală a creierului; vărsare: *sinus cavernosus, sinus transversus* sau *sinus petrosus*.

V. cerebri internae — vene de origine: *v. choroidea, v. thalamostriata, v. septi pellucidi, v. cerebelli superiores, v. cerebelli inferiores*; sediu topografic: lingă *splenium corporis callosi*; vărsare: *v. cerebri magna*.

V. cerebri magna — vene de origine: *v. cerebri internae, v. thalamostriata, v. septi pellucidi, v. cerebelli superiores, v. cerebelli inferiores*; sediu topografic: *plexus choroideus ventriculi III*, postero-inferior de *splenium corporis callosi*; vărsare: *sinus rectus*.

V. cerebri media profunda — țesut de origine: zonele profunde ale fisurii laterale și o parte din insulă; sediu topografic: satelită cu *artera cerebri media* în șanțul de pe insulă; vărsare: *v. basalis*.

V. cerebri media superficialis — vene de origine: *v. anastomotica inferior, v. anastomotica superior*; sediu topografic: ramura posterioară a șanțului lateral; vărsare: *sinus cavernosus*.

V. cerebri superiores — țesut de origine: fețele convexă și medială ale emisferei cerebrale; sediu topografic: fața supero-medială a creierului; vărsare: *sinus sagittalis superior*.

V. cervicalis profunda — țesut de origine: mușchii cefei, plexul vertebral; sediu topografic: sub mușchii *semispinalis cervicis*; vărsare: *v. brachiocephalica*.

V. choroidea — vene de origine: *plexus choroideus ventriculi lateralis*; sediu topografic: *plexus choroideus ventriculi lateralis*; vărsare: *v. cerebri internae*.

V. ciliare — țesut de origine: *choroidea, corpus ciliare, processus ciliares, iris*; sediu topografic: *bulbus oculi*; vărsare: *v. ophthalmica superior*.

V. circumflexa femoris lateralis — țesut de origine: regiunile profunde laterale ale bazei coapsei; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. profunda femoris*.

V. circumflexae femoris mediales — țesut de origine: regiunile profunde mediale ale

bazei coapsei; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. profunda femoris*.

V. circumflexa ilium profunda — țesut de origine: peretele abdominal (straturile profunde ale regiunii ilioinghinale); sediu topografic: paralelă cu artera omonimă; vărsare: *v. iliaca externa*.

V. circumflexa ilium superficialis — țesut de origine: peretele abdominal (partea antero-inferioară a straturilor superficiale); sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. saphena magna* sau *v. femoralis*.

V. colica dextra — țesut de origine: colonul ascendent; sediu topografic: satelită arterei omonime (în firida colică dreaptă); vărsare: *v. mesenterica superior*.

V. colica media — țesut de origine: *colon transversum, flexura coli dextra*; sediu topografic: satelită arterei omonime (în firida colică dreaptă); vărsare: *v. mesenterica superior*.

V. colica sinistra — țesut de origine: *flexura coli sinistra, colon descendens*; sediu topografic: satelită arterei omonime (în firida colică stângă); vărsare: *v. mesenterica inferior*.

V. comitans nervi hypoglossi — venă de origine: *v. sublingualis*; sediu topografic: satelită nervului hipoglos; vărsare: *v. lingualis*.

V. conjunctivales — țesut de origine: conjunctiva oculopalpebrală; sediu topografic: subconjunctival; vărsare: *v. ophthalmica superior*.

V. cordis — țesut de origine: venele drenate în *sinus coronarius* [*v. cordis magna, v. cordis media, v. cordis parva, v. cordis minimae, v. posterior ventriculi sinistri, v. obliqua atrii sinistri* (Marshall), *v. cordis anteriores*]; sediu topografic: vezi venele tributare; vărsare: *sinus coronarius*.

V. cordis anteriores — țesut de origine: partea anterioară a inimii; sediu topografic: fața anterioară a inimii; vărsare: *sinus coronarius* sau celelalte vene cardiace.

V. cordis magna — țesut de origine: partea anterioară a ventriculilor; sediu topografic: *sulcus interventricularis anterior, sulcus coronarius*; vărsare: *sinus coronarius*.

V. cordis media — țesut de origine: fața diafragmatică a inimii; sediu topografic: *sulcus interventricularis anterior*; vărsare: *sinus coronarius*.

V. cordis minimae — vene de origine: *v. marginii drepte, v. infundibulului, v. Zukerkandl, v. atrului drept, v. Thebesius*; sediu topografic: miocard; epicard; vărsare: *sinus coronarius, atrium dextrum* (*v. Thebesius*).

V. cordis parva — țesut de origine: o arie din partea posterioară a atrului și ventriculului drept; sediu topografic: partea dreaptă a șanțului coronar; vărsare: *sinus coronarius*.

V. cystica — țesut de origine: *vesica fellea*; sediu topografic: în poala canalului biliar; vărsare: *v. portae hepatis*.

V. digitales dorsales pedis — țesut de origine: fața dorsală a degetelor piciorului; sediu topografic: fața dorsală a degetelor; vărsare: *v. tibiales anteriores*.

V. digitales palmares — țesut de origine: degetele mîinii; sediu topografic: fețele laterale ale degetelor; vărsare: *arcus venosus palmaris superficialis*.

V. digitales plantares — țesut de origine: fața plantară a degetelor; sediu topografic: fața plantară a degetelor; vărsare: *v. tibiales posteriores*.

V. diploica — vene de origine: *v. diploica frontalis, v. diploica temporalis anterior et temporalis posterior, v. diploica occipitalis*; sediu topografic: în diploc (în canalele diploice); vărsare: *sinus durae matris, v. occipitales, v. parietales*.

V. diploica frontalis — unește *sinus sagittalis superior* cu *v. frontalis*.

V. diploica occipitalis — unește *confluens sinuum* cu *v. occipitalis* prin intermediul *v. emissaria occipitalis*.

V. diploica temporalis anterior — unește *sinus sphenoparietalis* cu una din venele temporale profunde.

V. diploica temporalis posterior — unește *v. emissaria mastoidea* cu *sinus transversus*.

V. dorsalis clitoridis — țesut de origine: *clitoris*; sediu topografic: fața dorsală a clitorisului; vărsare: *v. iliaca interna*.

V. dorsales linguae — țesut de origine: fața dorsală a limbii; sediu topografic: satelite arterelor; vărsare: *v. lingualis*.

V. dorsalis penis — țesut de origine: structurile profunde ale penisului; sediu topografic: sub *fascia penis*; vărsare: *v. iliaca interna*.

V. dorsalis penis vel clitoridis superficiales — țesut de origine: straturile superficiale ale penisului (clitorisului); sediu topografic: între fascia și tegumentul penisului (clitorisului); vărsare: *v. iliaca interna (pudenda)*.

V. emissariae — vene de origine: *e. parietalis, e. mastoidea, e. condylaris, e. occipitalis, plexus venosus canalis hypoglossi, plexus venosus foraminis ovalis, plexus venosus caroticus internus*; sediu topografic: în regiunile omonime, leagă circulația exocraniană cu cea endocraniană; vărsare: *v. auriculares, v. occipitales*.

V. epigastrica inferior — țesut de origine: straturile profunde ale regiunii inghinale și anterioare abdominale; sediu topografic: teaca mușchilor drepti abdominali; vărsare: *v. iliaca externa*.

V. epigastrica superficialis — țesut de origine: straturile superficiale ale regiunii inghi-

nale; sediu topografic: subcutanat în regiunea inghinală; vărsare: *v. saphena magna*.

V. epigastricae superiores — țesut de origine: țesuturile din partea profundă a regiunii epigastrice; sediu topografic: teaca mușchiului drept abdominal; vărsare: *v. thoracicae internae*.

V. episclerales — țesut de origine: sclera; sediu topografic: la limita dintre scleră și cornee; vărsare: *v. conjunctivales*.

V. ethmoidales — țesut de origine: orbita; sediu topografic: peretele medial al orbitei; vărsare: *v. ophthalmica superior*.

V. facialis — vene de origine: *rami parotidiei, angularis, supratrochleares, supraorbitalis, palpebrales superiores, nasales externae, palpebrales inferiores, labialis superior, labiales inferiores, faciei profunda, palatina externa, submentalis*; sediu topografic: sub unghiul mandibulei; vărsare: *v. jugularis interna*.

V. faciei profunda — țesut de origine: țesuturile retromaxilare; sediu topografic: medial de mandibulă; vărsare: *v. facialis*.

V. femoralis — vene de origine: *v. pudendae externae, v. circumflexa ilium superficialis, v. epigastrica superficialis, v. dorsales penis (clitoridis) superficiales, v. scrotales (labiales) anteriores, v. saphena magna, v. saphena accessoria, v. profunda femoris*; sediu topografic: canalis femoralis; vărsare: *v. iliaca externa*.

V. fibulares. V. peroneae.

V. gastricae breves — țesut de origine: *fundus ventriculi*; sediu topografic: *ligamentum gastrolienale*; vărsare: *v. lienalis*.

V. gastrica dextra — țesut de origine: fețele stomacului vecine micii curburi; sediu topografic: *curvatura ventriculi minor*; vărsare: *v. portae hepatis*.

V. gastrica sinistra — țesut de origine: suprafețele stomacului vecine mării curburi; sediu topografic: *curvatura ventriculi minor*; vărsare: *v. portae hepatis*.

V. gastroepiploica dextra — țesut de origine: fețele stomacului vecine mării curburi; sediu topografic: *curvatura ventriculi major*; vărsare: *v. mesenterica superior*.

V. gastroepiploica sinistra — țesut de origine: fețele stomacului vecine mării curburi; sediu topografic: *curvatura ventriculi major*; vărsare: *v. lienalis*.

V. genus — țesut de origine: regiunea genunchiului; sediu topografic: perirotulian; vărsare: *v. popliteae*.

V. gluteae inferiores — țesut de origine: partea inferioară a fesei și superioară a coapsei (posterior); sediu topografic: orificiul infra-piriform; vărsare: *v. iliaca interna*.

V. gluteae superiores — țesut de origine: partea superioară a fesei; sediu topografic:

orificiul suprapiriform; vărsare: *v. iliaca interna*.

V. hemiazygos — vene de origine: *v. lumbalis ascendens* (stînga); sediu topografic: fața stîngă a coloanei toracale (inferior); vărsare: *v. azygos*.

V. hemiazygos accesoria — țesut de origine: trei-patru spații intercostale stîngi; sediu topografic: fața stîngă a coloanei toracale (superior); vărsare: *v. azygos* sau *v. hemiazygos*.

V. hepaticae — țesut de origine: *hepar*; sediu topografic: *pars posterior hepatis*; vărsare: *v. cava inferior*.

V. iliaca communis — vene de origine: *v. sacralis mediana, v. iliolumbalis, v. iliaca interna, v. iliaca externa*; sediu topografic: peretele pelvin; vărsare: *cava inferior*.

V. iliaca externa — vene de origine: *v. epigastrica inferior, v. circumflexa ilium profunda, v. femoralis*; sediu topografic: peretele pelvin; vărsare: *v. iliaca communis*.

V. iliaca interna — vene de origine: *v. iliolumbalis, v. gluteae superiores, v. gluteae inferiores, v. obturatoriae, v. sacrales laterales, plexus venosus sacralis, plexus venosus rectales, v. vesicales, plexus venosus prostaticus, v. dorsalis penis, v. dorsalis clitoridis, v. uterinae, v. pudenda interna, v. profundae penis, v. profundae clitoridis, v. rectales mediae, v. rectales inferiores, v. scrotales (labiales) posteriores, v. bulbi penis*; sediu topografic: peretele pelvin; vărsare: *v. iliaca communis*.

V. iliocolica — vene de origine: *v. appendicularis*, venele ileale, cecale, colice; sediu topografic: firida colică dreaptă; vărsare: *v. mesenterica superior*.

V. iliolumbalis — țesut de origine: canalul vertebral; mușchii: *iliopsoas, quadratus lumborum, transversus abdominis, os coxae*; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. iliaca communis* sau *v. iliaca interna*.

V. intercapitulares — țesut de origine: unesc venele metatarsiene plantare și dorsale; sediu topografic: între capetele metatarsienelor; vărsare: *v. tibiales anteriores, v. tibiales posteriores*.

V. intercostales anteriores — țesut de origine: spațiile intercostale (partea anterioară); sediu topografic: spațiile intercostale (porțiunea ventrală); vărsare: *v. thoracicae internae*.

V. intercostales posteriores (IV—XI) — vene de origine: *ramus dorsalis, ramus intervertebralis, ramus spinalis*; sediu topografic: spațiile intercostale (partea posterioară); vărsare: în dreapta — *v. azygos*, în stînga — *v. hemiazygos* sau *v. hemiazygos accesoria*.

V. intercostalis superior dextra — țesut de origine: primele spații intercostale; sediu

topografic: primul spațiu intercostal drept; vărsare: *v. azygos*.

V. intercostalis superior sinistra — țesut de origine: primele spații intercostale; sediu topografic: primul spațiu intercostal stîng; vărsare: *v. brachiocephalica*.

V. intercostalis suprema — țesut de origine: primele trei spații intercostale; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. brachiocephalica*.

V. interlobares renis — țesut și vene de origine: columnele și piramidele renale, *v. arcuatae*; sediu topografic: în columnele renale; vărsare: *v. segmentale renale*.

V. interlobulares hepatis — țesut de origine: lobulii hepatici; sediu topografic: în spațiile conjunctive interlobulare; vărsare: *v. hepaticae*.

V. interlobulares renis — țesut de origine: corticala rinichiului; sediu topografic: în corticala renală; vărsare: *v. arcuatae*.

V. intervertebralis — țesut de origine: zonele canalelor de conjugare intervertebrale; sediu topografic: canalul intervertebral; vărsare: *plexus venosi vertebrales*.

V. jejunales et ilei — țesut de origine: intestinul subțire; sediu topografic: *mesenterium*; vărsare: *v. mesenterica superior*.

V. jugularis anterior — țesut de origine: partea anterioară a gîtului; sediu topografic: aproape de linia mediană a gîtului; vărsare: *v. jugularis externa* sau *v. subclavia*.

V. jugularis externa — vene de origine: *v. occipitalis*, *v. auricularis posterior*, *v. jugularis anterior*, *v. suprascapularis*, *v. transversae colli*; sediu topografic: fața laterală a gîtului; vărsare: *v. subclavia*.

V. jugularis interna — vene de origine: *v. canaliculi cochleae*, *plexus pharyngeus*, *v. pharyngeae*, *v. meningeae*, *v. lingualis*, *v. thyroideae superior*, *v. thyroideae mediae*, *v. sternocleidomastoidea*, *v. laryngea superior*, *v. facialis*, *v. retromandibularis*, *sinus durae matris*, *v. cerebri*, *v. ophthalmicae*, *v. emissariae*; sediu topografic: mănunchiul vasculonervos al gîtului; vărsare: *v. brachiocephalica*.

V. labiales anteriores — țesut de origine: partea anterioară a labiilor mari; sediu topografic: regiunea pubiană; vărsare: *v. femoralis*.

V. labiales inferiores — țesut de origine: buza inferioară; sediu topografic: buza inferioară; vărsare: *v. facialis*.

V. labiales posteriores — țesut de origine: partea posterioară a labiilor mari; sediu topografic: perineul posterior; vărsare: *v. pudenda interna*.

V. labialis superior — țesut de origine: buza superioară; sediu topografic: buza superioară; vărsare: *v. facialis*.

V. labyrinthi — țesut de origine: *meatus acusticus internus*; sediu topografic: *meatus acusticus internus*; vărsare: sinusul petros inferior.

V. lacrimalis — țesut de origine: *glandula lacrimalis*; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. ophthalmica superior*.

V. laryngea inferior — țesut de origine: *larynx*; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *plexus thyroideus impar*.

V. laryngea superior — țesut de origine: *larynx*; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. jugularis interna*.

V. lienalis — vene de origine: *v. pancreatica*, *v. gastricae breves*, *v. gastroepiploica sinistra*, *v. mesenterica inferior*; sediu topografic: epiploonal pancreaticosplenic; vărsare: *v. portae hepatis*.

V. lingualis — vene de origine: *v. dorsales linguae*, *v. comitans nervi hypoglossi*, *v. sublingualis*, *v. profunda linguae*; sediu topografic: limba, regiunea suprahioidiană; vărsare: *v. jugularis interna*.

V. lumbales — țesut de origine: păturile profunde ale peretelui abdominal lombar; sediu topografic: peretele lombar, satelite arterelor omonime; vărsare: 1 și 2 în *vena azygos*, 3 și 4 în *vena cava inferior*.

V. lumbalis ascendens — anastomoză între venele lombare; sediu topografic: paravertebral lombar; vărsare: dreapta: *v. azygos*, stînga: *v. hemiazygos*.

V. Marshall — vezi *V. cordis*.

V. maxillares — țesut de origine: țesuturile infratemporale; sediu topografic: intratemporal; vărsare: *v. retromandibularis*.

V. mediana antebrachii — țesut de origine: antebrațul; sediu topografic: pe mijlocul antebrațului (superficial); vărsare: *v. basilica*.

V. mediana basilica — se unește cu *v. basilica* antebrațului; sediu topografic: plica cotului; vărsare: *v. basilica*.

V. mediana cephalica — se unește cu *v. cephalica* antebrațului; sediu topografic: plica cotului; vărsare: *v. cephalica*.

V. mediana cubiti — țesut de origine: fața superficială a antebrațului; sediu topografic: plica cotului; vărsare: *v. basilica*.

V. mediastinales — țesut de origine: mediastinul (mai ales cel posterior); sediu topografic: mediastinul posterior; vărsare: *v. azygos*.

V. meningeae — țesut de origine: dura mater spinală cervicală și structurile înconjurătoare; sediu topografic: *canalis vertebralis*; vărsare: *v. jugularis interna*.

V. meningeae mediae — țesut de origine: pahimeningele craniene; sediu topografic:

satelită arterei omonime; vărsare: *v. retro-mandibularis* sau *plexus pterygoideus*.

V. mesenterica inferior — vene de origine: *v. colica sinistra*, *v. sigmoideae*, *v. rectalis superior*; sediu topografic: firida colică; vărsare: *v. lienalis*.

V. mesenterica superior — vene de origine: *v. jejunales et ilei*, *v. gastroepiploica dextra*, *v. pancreaticae*, *v. ileocolica*, *v. colica dextra*, *v. colica media*, *v. pancreaticoduodenales*; sediu topografic: firida colică dreaptă; vărsare: *v. portae hepatis*.

V. metacarpeae dorsales — țesut de origine: degetele mîinii; sediu topografic: regiunea digitopalmară profundă; vărsare: *arcus venosus palmaris profundus*.

V. metacarpeae palmares — țesut de origine: degetele mîinii; sediu topografic: regiunea digitopalmară profundă; vărsare: *arcus venosus palmaris profundus*.

V. metatarsae dorsales — țesut de origine: degetele și partea distală a piciorului (dorsal); sediu topografic: partea dorsală a piciorului; vărsare: *v. tibiales anteriores*.

V. metatarsae plantares — țesut de origine: partea distală a piciorului (plantar); sediu topografic: regiunea plantară; vărsare: *v. tibiales posteriores*.

V. museulophrenicae — țesut de origine: *diaphragma*; sediu topografic: iața superioară a diafragmului (mediastinul anterior); vărsare: *v. thoracicae interna*.

V. nasales externae — țesut de origine: *nasus externus*; sediu topografic: suprafața nasului; vărsare: *v. facialis*.

V. nasofrontalis — țesut de origine: perețele medial al orbitei, rădăcina nasului; sediu topografic: regiunea nazoorbitală; vărsare: *v. ophthalmica superior* și *v. angularis*.

V. obliqua atrii sinistri — țesut de origine: *atrium sinistrum*; sediu topografic: posterior de atriu stîng; vărsare: *sinus coronarius*.

V. obturatoriae — țesut de origine: mușchii din jurul găurii obturate; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. iliaca interna*.

V. occipitalis — țesut de origine: țesuturile regiunii occipitale exocraniene; sediu topografic: regiunea occipitală; vărsare: *v. jugularis externa*.

V. oesophageae — țesut de origine: *oesophagus*; sediu topografic: periesofagian; vărsare: *v. brachiocephalicae*, *v. azygos*.

V. ophthalmica inferior — țesut de origine: partea inferioară a orbitei; sediu topografic: planșeul orbitei; vărsare: *plexus pterygoideus* și *sinus cavernosus*.

V. ophthalmica superior — vene de origine: *v. nasofrontalis*, *v. ethmoidales*, *v. lacrimalis*,

v. vorticosae (choroideae oculi), *v. ciliares*, *v. centralis retinae*, *v. episclerates*, *v. palpebrales*, *v. conjunctivales*; sediu topografic: *orbita*; vărsare: *sinus cavernosus*.

V. ovarica dextra — țesut de origine: ovarul drept, jumătatea laterală a trompei; sediu topografic: *mesoovarium*, regiunea lombară; vărsare: *v. cava inferior*.

V. ovarica sinistra — țesut de origine: ovarul stîng și jumătatea laterală a trompei; sediu topografic: *mesoovarium*, regiunea lombară; vărsare: *v. renalis*.

V. palatina externa — țesut de origine: *velum palatinum*; sediu topografic: polul superior al tonsilei palatine, mușchiul constrictor superior; vărsare: *v. facialis*.

V. palpebrales — țesut de origine: *palpebrae*; sediu topografic: *palpebrae*; vărsare: *v. facialis*.

V. palpebrales inferiores — țesut de origine: *palpebra inferior*; sediu topografic: *palpebra inferior*; vărsare: *v. facialis*.

V. palpebrales superiores — țesut de origine: *palpebra superior*; sediu topografic: *palpebra superior*; vărsare: *v. facialis*.

V. pancreaticae — țesut de origine: pancreasul (mai ales capul și coada); sediu topografic: peripancreatic; vărsare: *v. lienalis*.

V. pancreatoduodenales — țesut de origine: *caput pancreatis*; sediu topografic: interduodenopancreatic; vărsare: *v. mesenterica superior*.

V. parotideae — țesut de origine: *glandula parotis*; sediu topografic: periparotidian; vărsare: *plexus pterygoideus*.

V. parumbilicales — țesut de origine: perețele abdominal al regiunii ombilicale; sediu topografic: *ligamentum teres hepatis*; vărsare: *v. portae hepatis*.

V. perforantes — țesut de origine: zonele profunde ale coapsei; sediu topografic: juxtafemural; vărsare: *v. femoralis profunda*.

V. pericardicae — țesut de origine: *pericardium fibrosum*; sediu topografic: peripericardiac (în mediastinul posterior); vărsare: *v. azygos* sau *v. hemiazygos*.

V. peroneae, sin.: *v. fibulares* — țesut de origine: gamba (posterior-profund); sediu topografic: satelite arterei omonime; vărsare: *v. tibiales posteriores*.

V. pharyngeae — vene de origine: *plexus pharyngeus*; sediu topografic: perifaringian; vărsare: *v. jugularis interna*.

V. phrenicae inferiores — țesut de origine: fața inferioară a diafragmului, *oesophagus (pars abdominalis)*; sediu topografic: fața inferioară a diafragmului; vărsare: *v. cava inferior*.

V. phrenicae superiores — țesut de origine: fața superioară a diafragmului; sediu topografic: fața superioară a diafragmului; vărsare: *v. azygos*.

V. popliteae — vene de origine: *v. genus*, *v. saphena parva*, *v. tibiales anteriores*, *v. tibiales posteriores*; sediu topografic: regiunea poplitee; vărsare: *v. femoralis*.

V. portae — vene de origine: *v. cystica*, *v. paraumbilicales*, *v. gastrica sinistra*, *v. gastrica dextra*, *v. prepylorica*, *v. mesenterica superior*, *v. lienalis*; sediu topografic: *omentum minus*; vărsare: sinusoidalele ficatului.

V. posterior ventriculi sinister — țesut de origine: *ventriculus sinister*; sediu topografic: fața diafragmatică a ventriculului sting; vărsare: *sinus coronarius*.

V. preauriculares — țesut de origine: *auricula*, *articulatio temporomandibularis*; sediu topografic: satelite arterelor omonime; vărsare: *plexus pterygoideus* sau *v. retromandibularis*.

V. prepylorica — țesut de origine: *pylorus*; sediu topografic: fața anterioară a pilorului; vărsare: *v. portae hepatis*.

V. profunda clitoridis — țesut de origine: *clitoris*; sediu topografic: dorsală față de clitoris; vărsare: *plexus rușinos*, *v. pudenda interna*.

V. profunda femoris — vene de origine: *v. circumflexae femoris mediales*, *v. circumflexae femoris laterales*, *v. perforantes*; sediu topografic: regiunea profundă antero-medială a coapsei; vărsare: *v. femoralis*.

V. profundae linguae — țesut de origine: *lingua*; sediu topografic: în grosimea limbii; vărsare: *v. lingualis*.

V. profundae penis — țesut de origine: *penis*; sediu topografic: în grosimea penisului; vărsare: *v. pudenda interna*.

V. pudendae externae — țesut de origine: regiunea pubiană și perineul anterior; sediu topografic: regiunea pubiană; vărsare: *v. femoralis*.

V. pudenda interna — țesut de origine: *perineum*; sediu topografic: canalul rușinos (fosa ischiorectală); vărsare: *v. iliaca interna*.

V. pulmonales — țesut de origine: plămîni; sediu topografic: pediculii pulmonari, baza inimii; vărsare: *atrium sinistrum cordis*.

V. pulmonalis dextra — I. *v. pulmonalis superior dextra*: 1. *ramus apicalis*, — *pars intrasegmentalis*, — *pars infrasegmentalis (intersegmentalis)*; 2. *ramus anterior*, — *pars intrasegmentalis*, — *pars infrasegmentalis (interlobaris)*; 3. *ramus posterior*, — *pars interlobaris*, — *pars intralobaris (intersegmentalis)*; 4. *ramus lobii medii*, — *pars lateralis*, — *pars medialis*. II. *v. pulmonalis inferior dextra*: 1. *ramus apicalis (superior)*, — *pars intrasegmen-*

talis, — *pars infrasegmentalis (intersegmentalis)*; 2. *v. basalis communis*; 3. *v. basalis superior*, — *ramus basalis anterior*, a) *pars intrasegmentalis*, b) *pars infrasegmentalis (intersegmentalis)*; 4. *v. basalis inferior*.

V. pulmonalis sinistra — I. *v. pulmonalis superior sinistra*: 1. *ramus apicoposterior*, — *pars intrasegmentalis*, — *pars infrasegmentalis (intersegmentalis)*; 2. *ramus anterior*, — *pars intrasegmentalis*, — *pars infrasegmentalis (intersegmentalis)*; 3. *ramus lingularis*, — *pars superior*, — *pars inferior*. II. *v. pulmonalis inferior sinistra*: 1. *ramus apicalis (superior)*, — *pars intrasegmentalis*, — *pars infrasegmentalis (intersegmentalis)*; 2. *v. basalis communis*.

V. radiales — țesut de origine: zonele laterale profunde ale antebrațului; sediu topografic: satelite arterei radiale; vărsare: *v. brachiales*.

V. rectales inferiores — țesut de origine: partea inferioară (perineală) a rectului; sediu topografic: perirectal; vărsare: *v. pudenda interna*.

V. rectales mediae — țesut de origine: partea mijlocie a rectului; sediu topografic: laterorectal; vărsare: *v. iliaca interna*.

V. rectalis superior — țesut de origine: partea superioară a rectului; sediu topografic: retro-superorectal; vărsare: *v. mesenterica inferior*.

V. renales — vene de origine: *v. suprarrenală sinistra*, *v. testicularis sinistra*, *v. ovarica sinistra*; sediu topografic: pediculul renal; vărsare: *v. cava inferior*.

V. retromandibularis — vene de origine: *v. temporales superficiales*, *v. temporalis media*, *v. transversa faciei*, *v. maxillares*, *plexus pterygoideus*; sediu topografic: regiunea retromandibulară; vărsare: *v. facialis*.

V. sacrales laterales — țesut de origine: fața laterală a sacrului; sediu topografic: presacrat (lateral); vărsare: *v. iliaca interna*.

V. sacralis media — vene de origine: plexul sacral anterior; sediu topografic: presacrat (medial); vărsare: *v. iliaca communis*.

V. saphena accesoria — completează *saphena magna*; sediu topografic: fața antero-medială a coapsei; vărsare: *v. saphena magna*.

V. saphena magna — țesut de origine: fața medială a coapsei și gambei; sediu topografic: fața medială a coapsei și gambei; vărsare: *v. femoris*.

V. saphena parva — țesut de origine: piciorul și gamba; sediu topografic: fața posterioară a gambei; vărsare: *v. poplitea*.

V. serotales vel labiales anteriores — țesut de origine: partea anterioară a scrotului (la-

biilor mari); sediu topografic: perineul anterior; vărsare: *v. dorsalis penis (clitoridis)*.

V. scrotales vel labiales posteriores — țesut de origine: partea posterioară a scrotului (labiilor mari); sediu topografic: perineul anterior; vărsare: plexul rușinos, *v. pudenda interna*.

V. septi pellucidi — țesut de origine: *septum pellucidum*; sediu topografic: *septum pellucidum*; vărsare: *v. thalamostriata*.

V. sigmoideae — țesut de origine: *colon sigmoideum*; sediu topografic: *mesocolon sigmoideum*; vărsare: *v. mesenterica inferior*.

V. spinales — țesut de origine: *medulla spinalis*; sediu topografic: *canalis vertebralis*; vărsare: *plexus venosi vertebrales interni*.

V. spiralis modioli — țesut de origine: *modiolus*; sediu topografic: fața scalei timpanice a membranei bazilare; vărsare: *canaliculi cochleae*.

V. stellatae renis — țesut de origine: corticala și capsula renală; sediu topografic: sub capsula renală; vărsare: *v. intertubulares renis*.

V. sternocleidomastoidea — țesut de origine: mușchiul omonim; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. thyreoidea*.

V. stylomastoidea — țesut de origine: teritoriul arterei stilomastoidiene; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. retromandibularis*.

V. subelavia — vene de origine: *v. thoracoacromialis*, *v. axillaris*; sediu topografic: sub claviculă; vărsare: *v. brachiocephalica*.

V. subcostalis — țesuturi de origine: țesuturile de sub ultima coastă; sediu topografic: sub ultima coastă; vărsare: *v. azygos* sau *v. hemiazygos*.

V. sublingualis — țesuturi de origine: *lingua*, *glandula sublingualis*; sediu topografic: în limbă; vărsare: *v. comitans nervi hypoglossi* sau *v. profunda linguae*.

V. submentalis — țesut de origine: regiunile submentale; sediu topografic: submental; vărsare: *v. facialis*.

V. supraorbitalis — țesut de origine: regiunile subcutanate frontale; sediu topografic: orificiul supraorbital; vărsare: *v. facialis*.

V. suprarenalis dextra — țesut de origine: *glandula suprarenalis dextra*; sediu topografic: hilul glandei; vărsare: *v. cava inferior*.

V. suprarenalis sinistra — țesut de origine: *glandula suprarenalis sinistra*; sediu topografic: hilul glandei și pediculul renal; vărsare: *v. renalis sinistra*.

V. suprascapularis — țesut de origine: părțile moi ale regiunii suprascapulare; sediu topografic: regiunea suprascapulară; vărsare: *v. jugularis externa*.

V. supratrochleares — vene de origine: *v. regiunii frontale*; sediu topografic: regiunea frontală; vărsare: *v. facialis*.

V. temporalis media — țesut de origine: *musculus temporalis*; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. retromandibularis*.

V. temporales profundae — țesut de origine: *musculus temporalis*; sediu topografic: fața profundă a mușchiului temporal; vărsare: *v. retromandibularis* sau *plexus pterygoideus*.

V. temporales superficiales — țesut de origine: regiunea temporală (straturile superficiale); sediu topografic: intraparotidian; vărsare: *v. retromandibularis*.

V. terminalis. *V. thalamostriata*.

V. testicularis dextra — țesut de origine: *testis dextra*; sediu topografic: *funiculus spermaticus*, regiunea lombară; vărsare: *v. cava inferior*.

V. testicularis sinistra — țesut de origine: *testis sinister*; sediu topografic: *funiculus spermaticus*, regiunea lombară; vărsare: *v. renalis*.

V. thalamostriata, sin: *V. terminalis* — țesut de origine: *corpus striatum*, *corpus callosum*, *thalamus* și *septum pellucidum*; sediu topografic: de-a lungul striei terminale; vărsare: *v. cerebrales internae*.

V. thoracicae internae — vene de origine: *v. epigastricae superiores*, *v. subcutaneae abdominis*, *v. musculophrenicae*, *v. intercostales anteriores*; sediu topografic: retrosternocostal; vărsare: *v. brachiocephalica*.

V. thoracica lateralis — țesut de origine: partea laterală a peretelui toracic; sediu topografic: *axilla*; vărsare: *v. axillaris*.

V. thoracoacromialis — țesut de origine: regiunea acromială și regiunea toracică superolaterală; sediu topografic: *axilla*; vărsare: *v. cephalica* sau *v. axillaris*.

V. thoracoepigastricae — țesut de origine: regiunea antero-laterală a toracelui; sediu topografic: regiunea antero-laterală a toracelui; vărsare: *v. axillaris*.

V. thymicae — țesut de origine: *thymus*; sediu topografic: mediastinul superior; vărsare: *v. cava superior*.

V. thyreoidea inferior — țesut de origine: *glandula thyreoidea*, *parathyreoideae inferiores*; sediu topografic: polul inferior al tiroidei; vărsare: *v. brachiocephalica*.

V. thyreoideae mediae — țesut de origine: *glandula thyreoidea*; sediu topografic: lobul tiroidei; vărsare: *v. jugularis interna*.

V. thyreoideae superiores — țesut de origine: *glandula thyreoidea*, *parathyreoideae superiores*; sediu topografic: polul superior al tiroidei; vărsare: *v. jugularis interna*.

V. tibiales anteriores — vene de origine: *rete venosum dorsale pedis, arcus venosus dorsalis pedis, v. digitales dorsales pedis, v. metatarsae dorsales pedis*; sediu topografic: mănunchiul vasculonervos tibial anterior; vărsare: *v. poplitea*.

V. tibiales posteriores — vene de origine: *v. peroneae, rete venosum plantare, arcus venosus plantaris, metatarsae plantares, digitales plantares*; sediu topografic: mănunchiul vasculonervos tibial posterior; vărsare: *v. poplitea*.

V. tracheales — țesut de origine: *trachea*; sediu topografic: mediastinul posterior (peritraheal); vărsare: *v. brachiocephalicae*.

V. transversae eoli — țesut de origine: regiunea laterală a gâtului; sediu topografic: satelite arterei omonime; vărsare: *v. jugularis externa*.

V. transversae faciei — țesut de origine: țesuturile porțiunii mijlocii a feței (lateral); sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. retromandibularis*.

V. tympanicae — țesut de origine: *cavum tympani, cellulae mastoideae*; sediu topografic: satelite arterei omonime; vărsare: *plexus pterygoideus* sau *v. retromandibularis*.

V. ulnare — zonele profunde mediale ale antebrațului; sediu topografic: satelite arterei ulnare; vărsare: *v. brachiales*.

V. umbilicalis — se obstruează postnatal, rezultând *ligamentum teres* și *ligamentum venosum hepatis*; vărsare: *v. portae hepatis, v. cava inferior*.

V. uterinae — țesut de origine: *uterus, parametrium, tuba uterina* (jumătatea medială); sediu topografic: *parametrium*; vărsare: *v. iliaca interna*.

V. vertebralis — vene de origine: *v. vertebralis anterior, plexus venosi vertebrales*; sediu topografic: satelită arterei omonime; vărsare: *v. brachiocephalicae*.

V. vertebralis accessoria — însoțește și completează vena vertebrală.

V. vertebralis anterior — plexul vens din jurul apofizelor transverse ale vertebrelor cervicale superioare; sediu topografic: juxta-vertebral cervical, satelit arterei cervicale ascendente; vărsare: *v. vertebralis*.

V. vestibulares — țesut de origine: *sacculus, utriculus*; sediu topografic: *cochlea*; vărsare: *v. canaliculi cochleae*.

V. vorticosae (choroideae oculi) — vene de origine: venele globului ocular; sediu topografic: *bulbus oculi*; vărsare: *v. ophthalmica superior* sau *v. ciliares*.

Venable-Stokes. Operația ~ , modificare a operației Crétin în artrozile dureroase, dar cu mișcări aproape normale, mai ales la articulațiile mari (șold, genunchi). Pleacă de la

premise că durerea este datorită unui defect trofocirculator local. Constă din forarea unui tunel în metafiza osului și introducerea-ancorarea unui fascicul muscular din vecinătate, cu legături hrănitoare păstrate (vasele) (24).

Venă (lat. *vena*). *Venă*. **Venele apoase** Ascher. Vezi Ascher. ~ **centrală a retinei**, vena care primește singele din retină și-l varsă în vena oftalmică superioară (28). **Venele condiliene anterioare**. *Plexus venosus canalis hypoglossi*. **Vene vorticoase**. Vene care primesc singele din tunica medie a ochiului și-l varsă în vena oftalmică superioară (28).

Vezi și: Verheyen.

Venectazie (*veno-* + gr. *ektasis* = dilatație). Dilatare a unei vene (2).

Venerologie (lat. *Venus* = zeița dragostei + gr. *logos* = știință). Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul bolilor venerice, boli care în marea lor majoritate se transmit prin contact sexual (12).

Venesectie (*veno-* + lat. *sectio* = tăiere). Flebotomie.

Veno- (lat. *vena* = venă). Element de compunere care introduce în termeni referirea la o venă (32).

Venocliză (*veno-* + gr. *klysis* = injectare). Administrarea intravenoasă continuă a unei substanțe medicamentoase sau nutritive (15).

Venomotricitate (*veno-* + lat. *motus* = mișcare). Modificarea calibrului venelor, sub influența factorilor nervoși sau umorali (15).

Venoscleroză (*veno-* + gr. *sclerosis* = întărire). Scleroză a venelor, datorită unor procese inflamatorii sau distrofice (2).

Venostază (*veno-* + gr. *stasis* = reținere). Stază venoasă datorită unor cauze locale sau generale, determinând, în cazurile prelungite, la nivelul țesuturilor respective, tulburări distrofice variate ca intensitate, în funcție de gradul și durata stazei, ca și de sensibilitatea țesutului; poate genera hiperplazia țesutului conjunctiv de stromă și atrofia consecutivă a parenchimului organului (2).

Venter (lat. = pîntece). 1. Structură în formă de pîntec; termen folosit în nomenclatura anatomică pentru a desemna o parte carnoasă a unui mușchi (1). 2. Stomacul. 3. Orice cavitate goală (1).

Ventilator (fr. *ventilateur*). Instalație tehnică care servește la comprimarea aerului, producând o creștere de presiune cuprinsă între 1 și 1 000 kgf m², și al cărei organ de lucru este constituit dintr-unul sau două rotoare cu palete (9). ~ **axial**, ventilator cu unul sau cu două rotoare cu palete, la care direcția principală a fluxului de aer în rotor este paralelă cu axa de rotație a acestuia (9). ~ **centrifugal**, sin. :

Ventilator radial, ventilator cu unul sau cu două rotoare cu palete, la care aerul intră în rotor paralel cu axa de rotație a acestuia și-l părăsește într-o direcție perpendiculară sau înclinată față de axa de rotație (9). ~ *radial*, Ventilator centrifugal.

Ventilație (lat. *ventilatio*). Procedeu de încălzire a aerului viciat sau impurificat din încăperi cu aer curat din exterior sau cu aer purificat. Ventilația este naturală și artificială. Cea naturală se asigură prin aerisire și coșuri de ventilație. Ventilația artificială se poate asigura prin introducerea aerului din exterior, prin extragerea aerului din încăpere (pătrunzând aer din exterior prin geamuri și din încăperile vecine) și prin asocierea celor două procedee (20). ~ **artificială de depresiune**, sin.: *Ventilație de aspirare*, sistem de ventilație artificială care constă din menținerea într-o încăpere sau la un loc de muncă a unei depresiuni constante (9). ~ **artificială echilibrată**, sistem de ventilație artificială care constă din menținerea într-o încăpere a aceleiași presiuni ca în mediul înconjurător, prin folosirea unei ventilații de refulare și absorbție (9). ~ **artificială generată cu suprapresiune**, sin.: *Ventilația de insuflare*, sistem de ventilație artificială care se bazează pe principiul menținerii într-o încăpere a unei suprapresiuni constante (9). ~ **artificială locală cu suprapresiune**, sistem de ventilație artificială care realizează introducerea și dirijarea sub presiune a aerului în anumite locuri din încăperile de lucru (9). ~ **de aspirare**, Ventilație artificială de depresiune. ~ **generală**, sistem de ventilație artificială care asigură circulația aerului din întreg spațiul supus acestei acțiuni (9). ~ **de insuflare**, Ventilație artificială generală cu suprapresiune. ~ **locală**, sistem de ventilație care asigură circulația aerului dintr-un spațiu limitat (9). ~ **pulmonară**, totalitatea proceselor mecanice (externe) și chimice (interne) care asigură schimbul de gaze la nivelul plămînilor (15). ~ **pulmonară maximă**, Debit ventilator maxim. ~ **cu recirculație**, sin.: *Recirculația aerului*, sistem de ventilație care folosește numai o parte din aerul exterior, restul provenind din încăperea de ventilat (9). ~ **de turnare**, canale create în ambalajul unei machete mari pentru eliminarea aerului și a gazelor din tipar în momentul turnării metalului topit și care se obțin prin aplicarea unor tije subțiri de ceară pe machetă înainte de ambalare. Ele pot să se extindă sau nu pînă la exteriorul masei de ambalat (39).

Ventral (lat. *venter* = pîntece). Anterior.

Ventri-, ventro- (lat. *venter* = pîntece). Element de compunere referitor la abdomen sau la fața anterioară a corpului (32).

Ventricul (lat. *ventriculus*). Vezi *Ventriculus*. ~ al V-lea al creierului, denumire improprie pentru *Cavum septi pellucidi*. ~ **unie**, în sens anatomic strict — anomalie congenitală cu lipsa septului interventricular („cord trilocular biatriat”); în sens funcțional — noțiune mai largă, incluzînd și atreziile sau hipoplaziile ventriculare ori valvulare (10).

Vezi și: Arantius.

Ventriculoatriostomie (*ventricul* + *atriu* + gr. *stoma* = deschidere). Șunt ventriculoatrial.

Ventriculografie (*ventricul* + gr. *graphein* = a scrie). Metodă radiologică utilizată în scopul evidențierii ventriculilor cerebrali. Se execută după insuflarea acestora cu o substanță de contrast (acr, gaz) (36).

Ventriculotomie (*ventricul* + gr. *tome* = tăiere). Deschidere chirurgicală a unui ventricul cardiac (11).

Ventriculus (lat. = stomac, ventricul).

1. *Gaster*. 2. Termen folosit în nomenclatura anatomică pentru o cavitate mică, așa cum sînt cavitățile inimii sau ale creierului (sin.: *Ventricul*) (1). **Ventriculi cerebri**. Cavitățile din interiorul creierului: cei 2 ventriculi laterali, ventriculul al III-lea și ventriculul al IV-lea; conțin plexurile coroide, formațiuni importante în elaborarea și circulația lichidului cerebrospinal (1). ~ **dexter cordis**, ventriculul drept al inimii, care trimite singele prin artera pulmonară în plămîni (1). ~ **laryngis**, sin.: *Ventriculul laringian Morgagni*, reces lateral situat de fiecare parte a cavității laringelui, între pliurile vocale adevărate și cele false (1). ~ **lateralis cerebri**, cavitate în fiecare emisferă cerebrală care comunică cu ventriculul al III-lea prin *foramen interventriculare*; este formată dintr-o cavitate sau corp central triunghiular și 3 prelungiri sau coarne (anterior, posterior, inferior) (1). ~ **quartus cerebri**, cavitate a metencefalului și jumătății superioare a mielencefalului, mărginită anterior de trunchiul cerebral și posterior de acoperișul ventriculului, la care participă și cerebelul; comunică prin apeductul cerebral cu ventriculul al III-lea. La nivelul său se face, prin găurile Luschka și gaura Magendie, comunicarea dintre cavitățile intranevraxiale și spațiul subarahnoidian (1). ~ **sinister cordis**, ventriculul stîng al inimii, care trimite singele prin aortă în marea circulație (1). ~ **terminalis**, porțiunea dilatată a canalului central al măduvei spinării, situată în *conus medullaris* (1). ~ **tertius cerebri**, ventriculul al III-lea al creierului sau cavitatea diencefalului, cameră îngustă situată între cele două talamusuri; comunică cu ventriculii laterali prin găurile interventriculare și cu ventriculul al IV-lea prin apeductul cerebral (1).

Ventro-. Vezi Ventri-.

Ventrofixație uterină, sin. : *Histeropexie abdominală*. Operație ginecologică de fixare la nivelul peretelui abdominal a uterului, probabilat (18).

Ventuză. 1. Piesă de sticlă de forma unui pahar mic. După eliminarea aerului din interiorul său, aplicată pe pielea intactă sau scarificată, realizează o pată congestivă locală sau extragerea unei mici cantități de sânge (32). 2. Organ întâlnit la viermii paraziți din clasa *Trematoda*, așezat anterior în jurul orificiului bucal. Unele ordine (*Distoma*) au 2 ventuze, una bucală și una ventrală, care servesc pentru sugere și fixație (31).

Venula (dim. lat. *vena* = venă), sin. : *Venulă*. Venă mică (1). ~ *macularis inferior*, venula inferioară a porțiunii maculare a retinei (1). ~ *macularis superior*, venula superioară a porțiunii maculare a retinei (1). ~ *nasalis retinae inferior*, venula porțiunii nazale inferioare a retinei (1). ~ *nasalis retinae superior*, venula porțiunii nazale superioare a retinei (1). ~ *retinae medialis*, venula porțiunii mediale a retinei (1). ~ *temporalis retinae inferior*, venula porțiunii temporale inferioare a retinei (1). ~ *temporalis retinae superior*, venula porțiunii temporale superioare a retinei (1).

Venulă. *Venula*.

Veraguth, Otto, 1870—1940. **Fenomenul** ~, schimbare a conductivității galvanice a pielii sub influența trăirilor psihice (35). **Semnul** ~, semn întâlnit în stările depresive constind din ridicarea treimii interne a pleoapei (35).

Veratrină. Amestec de cevadină și veratridină, alcaloizi din *Veratrum sabadilla*; excită receptorii și terminațiile senzitive și provoacă o stimulare de tip particular a musculaturii striate; este un toxic folosit în medicina experimentală (14).

Veratrum album, sin. : *Știrigoaie*. Plantă din familia *Liliaceae*; rizomii cu rădăcini conțin alcaloizi (protoveratrine) cu acțiune hipotensivă; extractele se folosesc în medicina veterinară pentru combaterea diferiților ectoparaziți (13). ~ *sabadilla*, plantă erbacee din familia *Liliaceae*, care crește în America Centrală și de Sud; semințele conțin o serie de alcaloizi toxici, printre care cevadină și veratridină (14). ~ *viride*, plantă erbacee din familia *Liliaceae*, care crește în America de Nord; rizomii conțin o serie de alcaloizi, ca germitrina, protoveratrinele (substanțe hipotensive), jervina; se folosește limitat ca sedativ (14).

Verbasum thapsus, sin. : *Lumnărică*. Plantă din familia *Scrophulariaceae*; corola, inclusiv staminele (*flores verbasci*), conține substanțe mucilaginose, saponine și carotinoide, printre

care și crocetină; are acțiune expectorantă și emolientă; se folosește în afecțiunile căilor respiratorii (13).

Verbigeratie (Kahlbaum) (lat. *verbigerare* = a trâncăni, a sporovăi). Repețirea stereotipă a unor și acelorași fraze, cuvinte, câteodată lipsite total de înțeles, mai des întâlnită în schizofrenie, în stadiile caracterizate prin confuzie verbală sau tulburări schizofazice (35).

Verbrycke, J. **Sindromul** ~, Sindromul flexurii hepatice.

Vercesu-Whitehead. **Operația** ~, sin. : *Operația Whitehead*, cură chirurgicală a hemoroidelor prolabați prin rezecție circumferențială a mucoasei canalului anal și coborîrea mucoasei rectale, care se coase la piele (11).

Verde. Una dintre culorile spectrului solar, situată între galben și albastru (32). ~ *malachit*, colorant, derivat de trifenilmetan; este folosit ca antiseptic și antihelmintic (în oxiazolă) (13). ~ **de Paris**, Acetoarseniat de cupru.

Verdzare. Metodă chimică folosită în combaterea stadiului larvar al țânțarilor anofeli, constind din repartizarea verdelei de Paris (amestecat cu pulberi inerte) pe suprafața apelor (31).

Verdoglobină S. Sulfhemoglobină.

Verdohemocromogen (lat. *viridis* = verde + *hemo* + gr. *chroma* = culoare + *gennan* = a produce). Produs de oxido-reducere a hemocromogenului, obținut sub acțiunea acidului ascorbic și a perhidrolului, care realizează ruperea nucleului tetrapirolic al hemului, fără liberarea atomului de fier. În organism este intermediar în reacțiile de conversiune a hemocromogenului piridinic în biliverdină (5).

Verdohemoglobină. Coleglobină.

Verga. **Cavitatea** ~, extensiune caudală a cavității septului pelucid în corpul calos, de la *fornix* la *splenium*; este numită greșit ventriculul al VI-lea (1).

Verges-Déjérine. **Sindromul** ~, sin. : *Sindromul senzitiv cortical*, sindrom senzitiv determinat de leziuni ale lobului parietal, caracterizat prin tulburări de sensibilitate heterolaterale, ce cuprind întreg hemicorpul sau se limitează numai la un membru, în funcție de întinderea leziunii corticale. Sînt interesate în special sensibilitățile profunde mioartrokinetică, tactilă discriminativă și stereognozia, în timp ce sensibilitățile termoalgezică, tactilă elementară și osoasă sînt conservate (27).

Verges. **Operația** ~, procedeu de cură a incontinenței de urină la bărbat, prin formarea unui nou sfincter activ din sfincterul extern al anusului (11).

Vergeturi (lat. *virgae* = vergi), sin. : *Anetodermie striată*, *Atrofodermie striată*, *Macule atrofice liniare*, *Maculae distensae*, *Striae atrofi-*

cae. Atrofii cutanate liniare, inițial roșii-vioacee, apoi albe-sidefii, de obicei în striuri paralele, localizate pe abdomen, coapse, fese. Apar consecutiv unei distensii progresive, urmată de ruperea fibrelor elastice din derm. Se disting, după localizare și aspect : a) v. transversale lombosacrate ; b) v. juxtaarticulare ; c) v. rotunde, atrofii maculoase consecutive unor leziuni sifilitice (sin. : *Macule rotunde*) (12).

Verheyen, Philippe, 1648—1710. **Venele** ~, *Venae stellatae*.

Vermes. În clasificția lui Linné, incregnătură de metazoare formată dintr-un grup foarte eterogen de animale (31).

Vermicid. Substanță capabilă să omoare viermii paraziți (14).

Vermifug. Substanță medicamentoasă care acționează asupra viermilor (paraziților intestinali) prin îndepărtarea lor din organism (31).

Vermis. 1. Structură în formă de vierme (1). 2. Termen folosit uneori singur pentru *vermis cerebelli* (1). ~ **cerebelli**, lobul median al cerebelului situat între cele două emisfere sau lobi laterali cerebeloși (1). ~ **inferior**, porțiune inferioară a vermisului cerebelos, care cuprinde lobulii : *nodulus*, *uvula*, *pyramis* și *tuber* (1). ~ **superior**, porțiunea superioară a vermisului cerebelos, care cuprinde lobulii : *lingula*, lobulul central, *monticulus* (format din *culmen* și *declive*) și *folium* (1).

Vernet, Maurice. **Sindromul** ~, sin. : *Sindromul de gaură ruptă posterioară*, paralizie a nervilor glosofaringian, pneumogastric și spinal, manifestată clinic prin hemiplegia vălului și a faringelui, a laringelui și atrofia mușchilor sternocleidomastoidian și trapez (30).

Verneuil. **Semnul** ~. 1. În osteoartrita tuberculoasă a soldului, limitarea abducției coapsei, cu evidențierea adductorilor, care fac coardă (24). 2. În sacrocoxalgie, îndepărtarea aripilor iliace produce durere (24).

Vernină. Guanozină.

Vernix caseosa, sin. : *Crustă de lapte*, *Smegmă embrionară*. Substanță albă-gălbuie, conținând colesterol, glicogen și resturi epidermice, care se găsește pe tegumentele nou-născutului (33).

Verral. **Operația** ~, transplantarea indexului în vederea policizării (24). **Procedeul** ~, menținerea în contact a celor două capete ale unui tendon flexor secționat la nivelul canalului digital, cu ajutorul a două ace de siguranță, care transfixiază grosimea degetului (24).

Verral-Massart. **Operația** ~, artrodeză sacroiliacă extraarticulară cu grefon tibial, care trece prin apofiza spinoasă a primei vertebre sacrate și osul iliac (24).

Verrecoma epiteliomatiform. Afecțiune rară, de cauză necunoscută, apărând sub forma de ulcerații șancrifforme peniene, cu structură

histologică sifiloid-epiteliomatoasă. Unii autori îl identifică cu keratoacantomul mucoasei peniene (12).

Verruga peruana, sin. : *Buton de Anzi*. Elemente diseminate, papuloveziculoase, evoluind în puseuri și transformându-se apoi în leziuni vegetante verucoase ; sint caracteristice în bartoneloză (12).

Versenizare. Operație tehnică folosită în transplantarea culturilor celulare, cu ajutorul unei substanțe chelatoare, versenul (22).

Versiune (lat. *vertere* = a întoarce). Termen uzitat în obstetrică pentru a defini o manoperă care constă din întoarcerea fătului în uter, de obicei pentru a transforma prezența transversală într-o prezență longitudinală (18). ~ **bimanuală** **Hiks**, vezi **Hiks**. ~ **a fătului în uter**, operație obstetricală constând din întoarcerea fătului în cavitatea uterină, în scopul modificării prezenței de la strimtoarea superioară, obținându-se alta mai favorabilă (18). ~ **prin manevre externe**, metodă de versiune în care manevra se face prin intermediul peretelui abdominal, gravida fiind așezată în decubit dorsal, având mușchii abdominali relaxați. Operatorul așezat la dreapta sau stînga gravidei, prin intermediul mâinilor împinge prezența de la strimtoarea superioară în sus, astfel ca fătul să se mobilizeze în cavitatea uterină, iar prezența de la strimtoarea superioară să fie modificată, obținându-se alta mai favorabilă. Se mai practică uneori astăzi în cursul ultimei luni de sarcină în prezență transversală, în scopul transformării ei în prezență craniană (18). ~ **prin manevre interne**, sin. : *Versiune pelviană*, *Versiune podalică*, metodă de versiune în care manevra se face prin introducerea mîinii în cavitatea uterină, apucarea unui picior al fătului sau a amindurora, exteriorizarea lor la vulvă și aducerea astfel a pelvisului la strimtoarea superioară, după care urmează extracția fătului. Operația se face sub anestezie generală (18). ~ **prin manevre mixte**, *Versiune bimanuală* **Hiks**, vezi **Hiks**. ~ **pelviană**, *Versiune prin manevre interne*. ~ **podalică**, *Versiune prin manevre interne*.

Vertebra (lat. = vertebră), sin. : *Vertebră*. Denumire pentru fiecare din cele 33 de oase care formează coloana vertebrală. Vertebra tipică este formată dintr-un corp și un arc, arcul fiind format din 2 pediculi și două lame și avînd mai multe apofize : 4 articulare, două transverse și una spinoasă (1). ~ **prominens**, denumire pentru vertebra C₇, numită astfel datorită procesului său spinos mai proeminent decît celelalte (1).

Vertebră (lat. *vertebra*). *Vertebra*. ~ **bazilară**, denumire pentru ultima vertebră lombară (1). ~ **euneiformă**. 1. Malformație congenitală

datorită dezvoltării separate a unei singure jumătăți de sclerotom. Constituie cauza frecventă a scoliozei congenitale. 2. Diformitate cîștigată a corpului vertebral care devine cuneiform, prin presiuni anormale, în cadrul scoliozei, spondilitelor sau proceselor tumorale (24). ~ „în diablo”, Vertebră „de pește”. ~ **de ivoriu**, aspect radiografic al metastazei osoase condensante a corpului vertebral (24). ~ „de pește”, sin.: *Vertebră „în diablo”*, aspectul radiografic de lentilă biconcavă a vertebrelor în osteomalacie (24). ~ **primitivă**, Protovertebră. **Vertebre rotatorii**. Primele două vertebre cervicale (1). ~ **tranzitională** (Putti), anomalie calitativă a coloanei vertebrale; vertebra L₅ ia caracterele unei vertebre sacrate (sacralizare) sau prima vertebră sacrată ia caracterele unei vertebre lombare (lombalizare) (24).

Vertebro- (lat. *vertebra* = vertebră, de la *vertere* = a se roti). Element de compunere care introduce în termeni referirea la o vertebră sau la coloana vertebrală (32).

Vertebrodidymia (*vertebro-* + gr. *didymos* = geamăn + *-ia*). Pereche de gemeni uniți la nivelul vertebrelor (1).

Vertebroterapie (*vertebro-* + gr. *therapeia* = tratament). Tratatamentul unor afecțiuni vertebrale cu ajutorul procedurilor de elongație-intindere și al manevrelor vertebrale (4).

Vertex (lat. = creștet). 1. Punctul cel mai înalt în plan sagital pe suprafața externă a cutiei craniene orientată în planul orizontal Frankfurt (1). 2. Termen folosit pentru punctul cel mai proeminent al unei formațiuni anatomice (1). ~ **corneae**, porțiunea centrală, cea mai proeminentă a corneei (1). ~ **vesicae urinariae**, *Apex vesicae urinariae*.

Verticil (lat. *verticillus* = rotirea unui fus). Cerc de tentacule, peri, organe sau procese care radiază de la un ax în același plan orizontal (1).

Vertigofobie (lat. *vertigo* = vârtej, amețeală + gr. *phobos* = frică), sin.: *Dinofobie*. Fobia de amețeală (35).

Vertij (lat. *vertigo* = vârtej, amețeală), sin.: *Amețeală*. Senzație falsă de deplasare a propriei persoane sau a obiectelor din jur asociată cu imposibilitatea aprecierii exacte a poziției corpului în spațiu și cu o stare psihică de rău ce poate ajunge pînă la anxietate (30). ~ **auricular**, Sindrom Ménière, vezi Ménière. ~ **laringian** (Charcot), Ictus laringian. ~ **mental**, vertij însoțit de anxietate, determinat de o senzație de teamă nemotivată (27). ~ **optokinetie**, vertij care survine la deplasarea rapidă a obiectelor (peisajelor) prin fața ochilor (27). ~ **paralizant**, Boala Gerlier, vezi Gerlier.

Veru montanum (lat. = creasta muntelui). *Colliculus seminalis*.

Verucă (lat. *verruca* = ridicătură). Excrescență papilară și hiperkeratozică de dimensiuni variabile, provocată de un virus. *Forme clinice*: v. plane juvenile (pe față, frunte, dosul mîinilor); v. vulgare (mai mari, proeminente, pe mîini, degete); v. plantare (foarte dureroase) (12). ~ **de azbest**, dermatoză profesională caracterizată clinic printr-un aspect de verucă dermică, iar histologic printr-un tablou de granulom de corp străin; este datofită pătrunderii intradermice a fibrelor de azbest (12). **Veruci diskeratozice congenitale**. Epidermodisplazia veruciformă. ~ **sebacee**, *Molluscum contagiosum*. ~ **seboreică**, Verucă senilă. ~ **senilă**, sin.: *Nev acantotic*, *Nev seboreic*, *Verucă seboreică*, leziune hiperkeratozică atingînd un diametru de 0,5–1 cm, ovalară, proeminentă, de culoare galbenă-cenușie, localizată de predilecție pe trunchi. Verucile senile apar după vîrsta de 40–50 ani. Sînt considerate ca o dermatoză precanceroasă de natură nevică (12).

Verucoză generalizată. Epidermodisplazia veruciformă.

Verucozitate (lat. *verruca* = ridicătură). Excrescență de aspect verucos (hiperkeratozic) (11).

Vervaeck. **Indicele** ~, criteriu de apreciere a dezvoltării fizice, rezultat din raportul dintre suma greutateii cu perimetrul toracic și talie (24).

Vesalius, Andreas, 1514–1564. **Gaura** ~, orificiu inconstant în aripa mare a sfenoidului, situat între *foramen ovale* și *foramen rotundum*; cînd este prezent lasă să treacă o venă emisară de la sinusul cavernos (1).

Vesanie (lat. *vesania* = nebunie). Termen vechi pentru desemnarea psihozelor (35).

Vezică (lat. = vezică, umflătură), sin.: *Vezică*. Denumire pentru organe cavitate în care se acumulează un lichid. Termenul este folosit în general pentru vezica urinară (1). ~ **biparită**, vezică urinară incomplet subîmpărțită de un sept parțial situat frontal sau sagital (1). ~ **fellea**, sin.: *Vezicula biliară*, rezervor temporar al bilei, avînd o formă de pară, cu un fund, un corp și un gît; este situată în fosa colecistică de pe fața inferioară a ficatului și se continuă cu canalul cistic, care se varsă în conductul biliar hepatic comun (1). ~ **urinară**, organul de depozitare temporară a urinei, situat în partea anterioară a pelvisului și în care se deschid, postero-superior, cele două uretere, din ea pornind, inferior, uretra. Are forma de pară, cu un fund, un corp și un gît și este alcătuită dintr-o mucoasă pavimentoasă și pluristratificată, mușchiul detrusor și adventicea. Capacitatea sa medie este de 300 ml (1).

Vesicula (dim. lat. *vesica* = vezică), sin. : *Veziculă*. *Vezică mică* (1). ~ **ophthalmica**, formațiune saculară din care se dezvoltă la embrion o parte a ochiului (1). ~ **optica inversa**, sin. : *Cupula optică*, *vezicula optică*, după invaginarea sa pentru a forma cupa optică (1). ~ **seminalis**, diverticul glandular, sacular, întortochiat, al ductului deferent cu care-i este unit canalul pentru a forma canalul ejaculator (1).

Vespertilio (lat. = liliac). Vezi Eritematodes.

Vestibul (lat. *vestibulum*). *Vestibulum*. ~ **aortie**, spațiu format de ventriculul stâng sub orificiul aortic (1). ~ **piloric**, *Pars pylorica ventriculi*.

Vestibulum (lat. = vestibul), sin. : *Vestibul*. Spațiu sau cavitate la intrarea într-un canal (1). ~ **bursae omentalis**, prima porțiune a bursei omentale în care se intră prin *foramen epiploicum* (hiatul Winslow) (1). ~ **labirinthi ossei**, cavitate ovală a urechii interne în care se deschid canalele semicirculare, comunicând în același timp și cu melcul (*cochlea*) (1). ~ **laryngis**, prima porțiune a laringelui, cuprinsă între *aditus laryngis* și pilicile ventriculare (corzile vocale false) (1). ~ **nasi**, porțiune acoperită de piele a fiecărei cavități nazale, cuprinsă între nări și *limen nasi* (1). ~ **oris**, porțiune din gură mărginită intern de dinți și gingii, extern de buze și obraji (1). ~ **vaginae**, porțiunea vulvei situată între buzele mici (1).

Vestigium (lat. = urmă, rămășiță). Relicvă anatomică din viața embrionară sau fetală (1).

Vezieant (lat. *vesica* = umflătură). Substanță care aplicată pe piele sau mucoasă provoacă arsuri, cu apariția de vezicule (14).

Vezică (lat. *vesica*). *Vesica*. ~ **ileală**, rezervor creat dintr-un segment de ileon exclus din continuitate, în care sînt implantate ureterele și care este deschis la piele sau în rectosigmoid (11). ~ „**miocard**”, hipertrofie accentuată a peretelui vezical, consecutivă disectaziei colului (11). ~ **rectală**, rezervor creat din segmentul terminal al intestinului gros, în care sînt implantate ureterele și care este exclus pentru tranzitul materiilor fecale, prin efectuarea unei coboriri colice pre- sau retrorectale (11). ~ **sigmoidiană**, rezervor creat dintr-un segment de sigmoid exclus din continuitate, în care sînt implantate ureterele și care asigură și continența prin existența sfincterului anal (11).

Veziculă (lat. *vesicula* = umflătură mică, bășicuță). 1. Leziune elementară cutanată, cu sediul în stratul malpighian, constînd dintr-o cavitate plină cu serozitate. Procesul de veziculație poate fi interstițial (în eczeme), parenchimatous (intracelular ca în varicelă) sau mixt (în zona zoster) (11). 2. *Vesicula*. ~ **biliară**, *Vesica fellea*. ~ **blastodermică**, Blastulă. ~

crystaliniană, începutul embrionar al cristalinului (28). ~ **fraga**, colecistopatie caracterizată anatomopatologic prin granulații galbene ale mucoasei veziculei biliare constituite de îngrămădiri de celule lipidice subepiteliale; este determinată de unele modificări fizico-chimice ale bilei, stază veziculară și uneori de infecții cronice ale arborelui biliar (16). ~ **germinală**, Blastulă. ~ **optică**, o parte din vezicula cerebrală din care ia naștere ochiul (28). ~ **proliferă**, formațiune de 250–500 μ, întilnită în structura chistului hidatic acefalochist. Rezultă printr-un proces de proliferare a membranei proligeră (31). **Veziculele sinaptice**. Mici formațiuni rotunjite, membranoase, cu diametru de 200–500 Å, conținute în citoplasma butonului terminal nervos și considerate ca suport al mediatoarelor chimice (1).

Veziculectomie (*veziculă* + gr. *ektome* = excizie). Intervenție chirurgicală constînd din extirparea unei vezicule (11). ~ **seminală**, ablație chirurgicală a veziculelor seminale (11).

Veziculografie (*veziculă* + gr. *graphein* = a scrie). Explorarea radiologică a unei vezicule cu substanțe de contrast (11). ~ **seminală**, explorarea radiologică a veziculelor seminale, după opacifierea acestora prin injectarea substanței de contrast retrograd, prin canalele deferente (11).

Veziculoplicatură (*veziculă* + lat. *plica* = cută, indoitură). Operație de reducere a volumului veziculei biliare prin plicaturarea pereților săi (11).

Veziculotomie (*veziculă* + gr. *tome* = tăiere). Deschidere chirurgicală a unei vezicule (11).

Vi. Vezi Antigen Vi.

Viabilitate (fr. *viabilité*). Capacitatea fătului sau nou-născutului de a trăi în afara organismului matern (23).

Viață (lat. *vita*). Stare a ceea ce este viu (Dicționarul limbii române moderne). ~ **medie**, sin. : *Durată medie de viață*, în statistica matematică, valoarea medie a numărului de ani pe care poate să-i mai trăiască o persoană în vîrstă de x ani. Calculul vieții medii se face cu ajutorul funcției de supraviețuire, l_x , după formula :

$$e_x = \frac{1}{2} + \frac{l_{x+1} + l_{x+2} + \dots + l_{x+n} + \dots}{l_x},$$

unde n este numărul de ani (pentru un n destul de mare, $l_{x+n+1} = 0$, întrucît orice om este muritor). *Viața medie redusă* se calculează întocmai, înălăturînd însă fracția $1/2$ (37).

Vibice (lat. *vibices* = vinătăi). Hemoragii cutanate liniare (10).

Vibrantă (lat. *vibrare* = a vibra). Zgomot vibrator (32). ~ **pericardică**, zgomot cardiac

supraadăugat, intens și sec, produs de obicei în pericardita constrictivă de variațiile curbuii unei plăci calcare pericardice, în diversele faze ale revoluției (10). ~ **pericardică izodiastolică**, zgomot cardiac datorit redresării plăcii la începutul diastolei, realizând un ritm în 3 timpi (10). ~ **pericardică proto(mezo)sistolică**, zgomot cardiac produs prin incurbarea plăcii; asociat cu vibrația pericardică izodiastolică determină un ritm în 4 timpi (10).

Vibrato (it. = cu vibrații). Calitate specială a vocii cîntate, constituită din totalitatea vibrațiilor normale ale sistemului muscular al aparatului vocal, determinînd variații de intensitate, de înălțime și de timbru în timpul emisiunii unui sunet (30).

Vibrații (lat. *vibrationes*). Oscilații mecanice ale diferitelor corpuri cu o frecvență mai mare de o oscilație/sec. (1 Hz). Se împart în infra-acustice (1—16 Hz), acustice (16—20 000 Hz) și ultrasunete (peste 20 000 Hz). Vibrațiile provoacă o boală generală a organismului (boala de vibrații) dacă depășesc o anumită intensitate, frecvența cea mai nocivă fiind cuprinsă între 30 și 200 Hz. Cea mai frecventă manifestare este angionevroza periferică, de obicei localizată la mîini la muncitorii care lucrează cu aparate în vibrații (ciocane pneumatice etc.) (20). ~ **vocale**, vibrații simțite de mina aplicată pe toracele unui subiect care vorbește; sînt accentuate în condensările pulmonare (pneumonii, atelectazii etc.) și diminuate sau abolite în revărsatele pleurale sau pneumotorax; sînt în funcție și de grosimea peretelui toracic (34).

Vibrio. Gen de bacterii din familia *Spirillaceae*, clasa *Schizomycetes*, cuprinzînd bacterii în formă de virgulă, mobile, posedînd un cil polar și mai rar 2 sau mai mulți cili. Cresc ușor pe medii uzuale. Vibrionii sînt aerobi și facultativ anaerobi. Larg răspîndiți în natură (speciile saprofite). Unele specii sînt patogene. *Specia tip*: *Vibrio comma* (3). ~ **comma**, sin.: *Vibriionul holerice*. Agentul etiologic al holerei (3).

Vibrioliză. Vezi Pfeiffer.

Vibriion. Termen folosit pentru germeni din genul *Vibrio* (3). ~ **holeric**, *Vibrio comma*.

Vibrissae (pl. lat. = perișori). Termen pentru perișorii din vestibulul nasului (1).

Vibroterapie (lat. *vibrare* = a vibra + gr. *therapeia* = tratament). Seismoterapie.

Viburnum opulus, sin.: *Călin*. Plantă din familia *Caprifoliaceae*; conține un principiu amar, viburnină și o glicozidă, care prin hidroliză pune în libertate acid izovalerianic; este folosit în dismenoree ca sedativ și relaxant uterin (13).

Vicariant (lat. *vicarius* = înlocuitor). Ținînd locul, servind în compensație (de ex. emfizem

vicariant în compensație cînd zone de țesut pulmonar sînt scoase din funcția de ventilație) (2).

Viciere (lat. *vitiare* = a vicia). Rezultatul acțiunii unui viciu (32). ~ **aerului**, modificarea proprietăților aerului într-un spațiu închis datorită prezenței și activității oamenilor. În spațiile închise populate se modifică proprietățile fizice ale aerului (crește temperatura aerului și umiditatea aerului) și unele proprietăți chimice (apar produși volatili cu miros neplăcut). Vicierea aerului ca factor nociv bine demonstrat se combate prin asigurarea în încăperi a unui cubaj corespunzător și prin ventilație (20).

Viciu (lat. *vitium*). Defect, lipsă (32). ~ **de dezvoltare**, monstruozitate; modificare definitivă în formarea organismului apărută în timpul organizării intrauterine a embrionului (2). ~ **de refracție**, Ametropie.

Vieq d'Azyr. Vezi d'Azyr.

Vidal-Jacquet (Vidal, Émile, 1825—1893; Jacquet, Léonard Marie Lucien, 1860—1914). **Sindromul** ~, reumatism blenoragic asociat cu keratoză palmară și plantară (4).

Vid-extractor. Vacuum-extractor.

Vidius (Guidi, Guido). **Nervul** ~, nervul canalului pterigoidian (1).

Vierme (lat. *vermis*). În parazitologie, denumire comună sub care sînt cunoscutei mare parte dintre paraziții din încrengătura *Vermes* (31). **Viermi cilindrici**. Denumire sub care sînt cunoscute diferite specii de viermi de formă cilindrică (de ex. ascaridul, oxiorul) din subîncrengătura *Nemathelminthes* (31). **Viermi inelați**. Denumire sub care este cunoscută categoria viermilor din subîncrengătura *Nemathelminthes* (31). **Viermi lași**. Denumire sub care sînt cunoscute diferite specii de viermi turțiți (de ex. teniile, fasciola etc.) din subîncrengătura *Plathelminthes* (31). ~ **solitar**, nume dat cestodelor *Taenia solium* și *Taenia saginata*, care de cele mai multe ori se găsesc în exemplar unic în intestinul omului parazitat (31).

Vierminoză (lat. *vermis* = vierme + -oză). În parazitologie, termen folosit pentru infestările cu diferite specii de viermi paraziți. După localizarea în organism a viermilor respectivi se vorbește de vierminoză intestinală, vierminoză pulmonară etc. (31).

Vieussens, Raymond de, 1641—1715. **Ansa** ~, *Ansa subclavia*. **Inelul** ~, *Limbus fossae ovalis*. **Valvula** ~, *Velum medullare arterius*.

Vigilență musculară. Expresie folosită de Lannelongue, pentru a arăta starea de contractură antalgică a musculaturii periariculare în cadrul unui proces osteoartritic tuberculos (24).

Villain. **Stabiloocluzor** ~, articulador individual care îngăduie printr-o metodă cine-

tică reconstituirea suprafețelor sferoidale de articulare dentară (38).

Villard, Eugène. Procedeul ~, sin.: *Gastro-duodenostomie subpilorică*, anastomoză latero-laterală între duoden și antrul piloric (11).

Villaret, Maurice, 1877—1946. Sindromul ~, sin.: *Sindromul retroparotidian posterior*, lezarea nervilor glosofaringian, pneumogastric, spinal, hipoglos și a lanțului ganglionar simpatic la nivelul spațiului retroparotidian. Clinic, se caracterizează prin paralizii unilaterale ale mușchilor limbii, vălului palatului, faringelui și laringelui, care determină tulburări de deglutiție și fonație, asociate cu un sindrom Claude Bernard-Horner (27).

Villi (lat. *peri*), sin.: *Vilozități*. Proeminențe alungite, mici, ale membranelor mucoase sau ale altor membrane (1). ~ *intestinalis*, vilozități ale mucoasei intestinului subțire. Fiecare este compusă dintr-un ax conjunctivovascular acoperit de o pătură epitelială; conține, de asemenea, celule musculare netede și vasul limfatic de origine a chiliferelor intestinale (1). ~ *synoviales*, proeminențe (franjuri) ale membranei sinoviale spre cavitatea articulară (1).

Vilozități (lat. *villosus* = păros). *Villi*. ~ *coriale*, formațiuni anatomice derivate din corionul bazal (membrana corială), care se găsesc pe fața fetală a placentei. Fiecare vilozitate este străbătută de ramificații ale vaselor arteriale și venoase ombilicale. Vilozitatea constituie unitatea funcțională a placentei. Unele ramificații ale vilozităților se fixează pe caducă, iar altele rămân libere în lacurile sanguine (18). ~ *coriale libere*, ramificații ale vilozităților coriale ce rămân libere în spațiile (lacurile) sanguine (18). ~ *crampon*, ramificații ale vilozităților coriale fixate pe caducă (18).

Vim-Silverman. Acul ~, ac pentru puncție-biopsie prin excizie, format dintr-o canulă cu vârful bizotat, având calibrul 14 mm și lungimea 65—80 mm; canula este prevăzută cu un mandren și un ac intern bivalv, cu suprafețe tăietoare orientate una către alta, concave înăuntru și care se depărtează după ce pătrund în cavitatea peritoneală; prin învîrtire se excizează fragmentul pentru biopsie (11).

VIMS. Abreviere pentru Volum inspirator maxim pe secundă (34).

Vinblastină. Alcaloid izolat din *Vinca rosea*, cu acțiune citostatică, activ în boala Hodgkin, leucemie acută, corioepiteliom. Este citostatic de rezervă, utilizat numai atunci cînd alte tratamente au fost ineficace (13).

Vinca minor, sin.: *Saschiu*. Plantă din familia *Apocinaceae*. Părțile aeriene (*herba vincae*) conțin alcaloizii vincamina și vincaminorina; are acțiune hipotensivă (13).

Vincaleucoblastină. Extract din planta *Vinca rosea*, utilizat în tratamentul hemopatiilor maligne; dă rezultate satisfăcătoare mai ales în boala Hodgkin (19).

Vincent, Henri, 1862—1950. Angină ~, Angină Plaut-Vincent, vezi Plaut-Vincent.

Vincent d'Alger. Semnul ~, anestezia buzei inferioare și regiunii bărbiei (teritoriul nervului mentonier), apărînd în tumorile maligne ale mandibulei sau în fracturile ramurii sale orizontale, prin lezarea nervului alveolar inferior (38).

Vincristină. Alcaloid din *Vinca rosea*; are acțiune citotoxică utilă terapeutic în limfoblastosarcom, leucemia acută, boala Hodgkin, unele cancere solide (14).

Vineulum (lat. = legătură). Filament, fren (1). **Vineula tendinum** (*Vineulum breve et vineulum longum*). Fișii tendinoase subțiri care leagă falangele cu tendoanele flexorilor degetelor (1).

Vineberg, A. Operația ~, îmbunătățirea vascularizației miocardice în angina pectorală, prin implantarea arterei mamare interne în ventriculul sting (1).

Vinil. Radical organic cu 2 atomi de carbon și dublă legătură ($-CH = CH_2$). Participă la formarea multor compuși biogeni, printre care porfirinele, vinilglicina etc. (5).

Viniltiooxazolidonă. Goitrină.

Viol (lat. *violare* = a profana, a necinsti), sin.: *Siluire*. Infracțiune prevăzută și pedepsită de Codul Penal, constînd din raport sexual impus unei persoane, fără consimțămîntul ei, fie prin violență sau amenințare, fie profitînd de starea de inconștiență sau de neputință de a-și exprima voința sau de a se apăra (23).

Viola odorata, sin.: *Toporaș, Viorea*. Plantă din familia *Violaceae*; rizomii cu rădăcini conțin saponine și un ulei esențial bogat în derivați ai acidului salicilic; are acțiune expectorantă (13).

Viola tricolor, sin.: *Trei frați pătași*. Plantă din familia *Violaceae*, părțile aeriene conțin saponine, rutină, pigmenți flavonici, coloranți eritrocianici și un ulei esențial bogat în salicilat de metil; are acțiune diuretică și expectorantă (13).

Violență contra pudorii. Infracțiune prevăzută și pedepsită de Codul Penal, constînd din act de inversiune sexuală comis asupra unei persoane, prin violență, amenințare sau profitînd de starea de inconștiență, de neputință de a-și exprima voința sau de a se apăra (23).

Violet. Ultima culoare vizibilă din spectrul solar (32). ~ *de gențiană*, Metilrozanilină.

Viomicină. Antibiotic izolat din culturile de *Streptomyces puniceus*, var. *floridae*; are acțiune bacteriostatică asupra *Micobacterium*

tuberculosis, inclusiv a formelor rezistente la alte antibiotice (13).

Vioarea. *Viola odorata*.

Virago (lat. = luptătoare). Femeie avînd talia și unele caractere masculine (4).

Virchow, Rudolf Ludwig Karl, 1821—1902.

Boala ~, sin.: *Limfadenectazie*, tumori axilare sau inghinale formate prin dilatarea sau proliferarea vaselor din ganglionul limfatic (10).

Proba ~, probă microscopică pentru decelarea distrofiei amiloide într-un organ, *post-mortem*. Se toarnă soluție Lugol pe suprafața organului respectiv și se adaugă cîteva picături de acid sulfuric 10%; în caz de amiloid apare o colorație brună (2).

Virchow-Robin (Virchow, Rudolf Ludwig Karl, 1821—1902; Robin, Charles Philippe, 1821—1885). **Spațiile** ~, spații piene cu lichid situate între adventicea vaselor sanguine ale creierului și membrana limitantă pială, mărginite cu celule endoteliale și legate cu spațiu subarahnoid (1).

Viremie (*virus* + gr. *haima* = sînge). Prezența unui virus în sînge; diseminarea virusurilor se face deseori pe cale sanguină (22).

Virginitate (lat. *virginitas*). Starea de integritate a membranei himenale (23).

Virilism (lat. *vir* = bărbat). Anomalie constituțională sau patologică caracterizată prin apariția caracterelor sexuale masculine la o femeie. Forma cea mai ușoară este virilismul pilar — o variantă de hirsutism; în forme mai nete se îngroașă vocea, se dezvoltă musculatura etc. Virilismul poate fi familial sau poate fi dat de o tulburare a raportului dintre androgeni și estrogeni, de obicei prin hipersecreție de androgeni în suprarenală sau ovar (eventual, în tumori) (7). ~ **pilar**, Hirsutism.

Virion, sin.: *Corpuscul elementar*. Corpuscul viral matur constituit dintr-un nucleozid central alcătuit din acid nucleic (ARN sau ADN) și un înveliș proteic, capsida, alcătuită dintr-un număr variabil de unități (capsomere) (22).

Viroforie (*virus* + gr. *pherein* = a purta, a duce). Mecanism de purtare a unor virusuri adsorbite la suprafața unor microbi (22).

Virologie (*virus* + gr. *logos* = știință). Virologie.

Viroză (*virus* + *-oză*). Boală determinată de un virus (22). **Viroze APC**. Adenoviroze. **Viroze ECHO**. Grup de îmbolnăviri umane provocate de virusurile ECHO, din familia enterovirusurilor, cu 30 tipuri serologice, răspindite în foarte multe țări din lume, provocînd epidemii de obicei estivoautumnale cu spectru variat de tablouri clinice: meningite seroase acute, boli paralizice asemănătoare poliomielitei, boli febrile acute cu exantem, afecțiuni catarale ale căilor respiratorii, diaree de vară a sugarilor (8).

Viroze eruptive. Grup de îmbolnăviri umane provocate de virusuri, în al căror tablou clinic predomină elementul eruptiv (de ex. rujeola, rubeola, varicela, variola, exantemul de Boston etc.) (8). ~ **miomielitică paralizantă** (Rădulescu-Baciu), Boala Heine-Medin, vezi Heine-Medin. **Viroze paragripale**, sin.: *Parainfluență*, *Pseudoinfluență*. Grup de boli acute ale aparatului respirator, răspindite în special în zonele temperate și reci ale globului, provocate de virusurile paragripale (4 tipuri serologice); se manifestă clinic prin: crupuri severe, bronșită, bronșiolită, bronhopneumonie la copii mici; rinite și rinofaringite, bronșite sau traheobronșite, stări febrile ușoare sau asemănătoare gripei la celelalte grupe de vîrstă (8).

Vezi și: *Coxsackie*.

Virulență (lat. *virulentus* = plin de otravă). Proprietatea unor tulpini aparținînd speciilor microbiene patogene de a pătrunde și a se multiplica într-un organism susceptibil, provocînd boala. Virulența, spre deosebire de patogenitate, este un caracter de tulpină și nu de specie (3).

Virulicid (*virus* + lat. *caedere* = a omori). 1. Efect al unor substanțe cu acțiune de distrugere a virusurilor (8). 2. Substanță capabilă să distrugă virusurile (22).

Virus (lat. = otravă, infecție), sin.: *Infragermen*, *Inframicrob*. Germen din grupul inframicrobian cu dimensiuni extrem de mici (evaluate în milimicroni), cultivabil numai în celule vii. Virusurile sînt agenți patogeni ai multor boli infecțioase ale omului, animalelor, insectelor și plantelor și chiar ai unor microbi (bacteriofagii) (22). ~ **Columbia MM**, Virus MM. ~ **Columbia SK**, virus izolat de la șobolanul de bumbac, înrudit cu virusurile din grupul encefalomiocardic (22). ~ **D**, Virus Sendai. ~ **glandelor salivare**, vezi Boala incluziunilor citomegalice. ~ **gripal**, agentul etiologic al gripei, încadrat în grupul mixovirusurilor. Se cunosc mai multe tipuri și subtipuri (A, A₁, A₂, B, C etc.) (22). ~ **gripal D**, Virus Sendai. ~ **hepatitic**, agentul etiologic al hepatitei epidemice, foarte rezistent la căldură, raze ultraviolete etc. și transmis pe cale digestivă, respiratorie (?) sau parenterală (22). ~ **herpetic**, agentul etiologic al herpesului (22). ~ **interferent**, virusul care determină fenomenul de interferență (22). ~ **interferit**, virusul barat în acțiunea sau în procesul de interferență de către virusul interferent (22). **Virusuri liponucleoproteice**. Virusuri constituite din acid nucleic, proteine și lipide, în clasificarea lui Tovarnițki (de ex. mixovirusurile) (22). ~ **MM**, sin.: *Virus Columbia MM*, abreviere folosită pentru virusul encefalomiocarditei; este foarte patogen pentru rozătoare și este înrudit cu virusurile Columbia,

SK, EMC, Mengo (22). ~ **Newcastle**, sin.: *Virus pseudopestos aviar*, agentul etiologic al pseudopestei aviare (boala Newcastle) și a unor conjunctivite (de obicei unilaterale) la om. Este încadrat în grupul mixovirusurilor (22). **Virusuri nucleoproteice**. Grup de virusuri, în clasificarea lui Tovarniĳki, constituite dintr-un acid nucleic și proteine (de ex. virusul poliomieltic) (22). **Virusuri oncogene**. Virusuri producătoare de tumori (de ex. virusul polyoma, virusul sarcomului Rous) (22). **Virusuri orfane**. Virusuri izolate în culturi celulare, prezente de obicei în tractul intestinal al mamiferelor și cărora nu li s-a dovedit totdeauna patogenitatea sau relația cu vreo manifestare clinică aparentă (de ex. ECBO = entero-citopatogen-bovin-orfan; ECMO = entero-citopatogen-maimuță-orfan etc.) (22). **Virusuri Picorna**, sin.: *Nanivirusuri*. Grupă de virusuri de tip ARN, cuprinzând enterovirusurile (virusurile poliomieltice, *Coxsackie* și ECHO), rinovirusurile și virusurile encefalomiocardice (22). ~ **poliomieltie**, agentul etiologic al poliomielticului. Face parte din grupul enterovirusurilor. Se cunosc 3 tipuri serologice (I, II și III), transmisibile la maimuță (tipul II și la murele) și cultivabile curent în culturi celulare (22). ~ **polyoma**, virus oncogen, agentul etiologic al polyomei șoarecilor, patogen și pentru hamsteri, iar după adaptare la culturi celulare și pentru alte specii animale (șobolan, iepuri nou-născuți). Aparține grupului Papova (22). ~ **PR8**, tulpină de virus gripal deosebit de patogenă, aparținând tipului A (Porto-Rico 8) (22). ~ **pseudopestos aviar**, Virusul Newcastle. ~ **rabie**, agentul etiologic al turbării (22). ~ **rabie fix**, virus rabic transformat prin adaptarea la sistemul nervos central al animalului de laborator (iepure, cobai etc.), cu timp de incubare scurt și fix; a fost numit astfel de Pasteur, care a realizat prima transformare a unui virus. Este folosit la prepararea vaccinului antirabic (22). ~ **rabie de stradă**, agentul etiologic al turbării naturale (22). **Virusuri respiratorii**. Grup de virusuri cu afinitate principală pentru arborele respirator (de ex. virusurile gripale, ale guturaiului, adenovirusurile etc.) (22). ~ **Semliki**, virus încadrat în grupa A-arbor, izolat în Uganda, patogen pentru șoarece, cobai, iepure și maimuță (22). ~ **spumos**, nume dat unui mare grup de virusuri simiene, printre care și SV. 40, înainte de identificarea lor individuală, datorită efectului lor citopatic caracterizat prin vacuolizarea intensă a citoplasmei, care capătă un aspect spumos (22). ~ **SV.40**, virusuri simiene descoperite în culturi celulare de rinichi de maimuță *Macacus rhesus* sau *cynomolgus*,

endemice la aceste maimuțe într-o proporție de cel puțin 50%. Virusul induce transformarea celulelor umane sau de hamster cultivate *in vitro* cu producerea de tumori maligne în urma injectării lor la animal (22). ~ **West-Nile**, agentul etiologic al encefalitei de West-Nile aparținând grupului B al arbovirusurilor (22).

Vezi și: Bittner, Coxsackie, Kruse-Dochez, Lee, Leon, Papova, Rivers, Shope.

Virusologie (*virus* + gr. *logos* = știință), sin.: *Virologie*. Știință care se ocupă cu studiul virusurilor (22).

Virustat (*virus* + gr. *statikos* = care oprește). Produs cu proprietăți inhibante a multiplicării unor virusuri în special a virusului herpetic (22).

Viscere (lat. *viscera* = organe interne). Termen generic dat organelor interne (15).

Viscero- (lat. *viscus*, pl. *viscera* = viscer). Element de compunere care introduce în termenii referirea la viscere (32).

Visceroceptori (*viscero-* + *receptori*). Interceptori.

Viscerograf (*viscero-* + gr. *graphein* = a scrie). Aparat pentru înregistrarea activității mecanice a unor viscere (15).

Visceroptoză (*viscero-* + gr. *ptosis* = cădere). **Vezi** Ptoză.

Viscoză. Fibre sintetice din xantat de celuloză. La fabricarea lor există risc de expunere la sulfură de carbon (9).

Viscozimetru (lat. *viscosus* = lipicios + gr. *metron* = măsură). Aparat pentru măsurarea viscozității care are la bază fie măsurarea rezistenței unui corp care se mișcă în produsul analizat (viscozimetre de torsiune, cu sferă metalică în lichid etc.), fie măsurarea timpului de scurgere a lichidului pus să traverseze un tub capilar (5).

Viscozitate (lat. *viscosus* = lipicios). Proprietatea lichidelor și gazelor de a manifesta tensiuni interioare tangențiale la suprafețele care separă 2 porțiuni de fluid, ori de câte ori se realizează o mișcare relativă de alunecare (5). ~ **absolută**, viscozitatea exprimată în newtoni secundă/metru². Între această unitate și unitățile mai vechi, Poise, există următoarea relație: 1 newton secundă/metru² = = 10 Poise = 10⁹ centipoise (6). ~ **cinematică**, aportul dintre viscozitate și densitatea substanței. Unitatea de viscozitate cinematică reprezintă viscozitatea unui fluid omogen, care are viscozitatea dinamică de o unitate și densitatea de o unitate. În sistemul cgs, această unitate se numește stokes (6). ~ **relativă**, Viscozitate specifică. ~ **sîngelui**, viscozitatea proprie a sîngelui, dependentă de conținutul său în substanțe albuminoide și hema-

tii. Se stabilește în raport cu apa distilată, normal variind între 3,8 și 4,6 (la viscozimetru Hess). Intervine în mare măsură în menținerea presiunii sanguine (19). ~ **specifică**, sin.: *Viscozitate relativă*, viscozitate exprimată prin raportul între viscozitatea fluidului în raport cu a apei la aceeași temperatură (viscozitatea apei la 20° C este de 0,01 newtoni secundă/metru²) (6).

Viseum album, sin.: *Visc.* Plantă din familia *Loranthaceae*: fructele sau ramurile tinere conțin derivați terpenici, acid oleanolic, acid ursolic și viscotoxină; are acțiune hipotensivă și cardiotoxică (13).

Vişnevski ~, mici sufuziuni sanguine în stratul superficial al mucoasei gastrice, de culoare cafenie, dispuse pe traiectul vaselor, datorite extravazării de sînge în capilarele inegal dilatate și rupte; apar în 80—90% din cazurile de moarte prin degerare (23).

Vitalism (lat. *vitalis* = vital). Curent filozofic idealist, după care la baza funcțiilor organismului ar sta o formă specială de energie, forța vitală, diferită de alte forme de energie (15).

Vitallium. Aliaj de oțel, cu o mare cantitate de crom și o cantitate mică de nichel, care poate fi turnat uniform în orice mularaj, ca: tablă, bloc sau lame, fără să-și piardă marea sa rezistență. Fiind foarte bine tolerat de organism, folosește la confecționarea șuruburilor, tijelor, cuielelor, scoabelor, plăcilor și endoprotezelor în chirurgia ortopedică (24).

Vitamină (lat. *vita* = viață + *amină*). Compus organic complex, relativ stabil, indispensabil întreținerii și dezvoltării organismului animal, care însă nu-l poate sintetiza, fiind obligat să-l preia din lumea vegetală sau de la microorganismele (flora intestinală). Vitaminele dețin rolul de biocatalizatori și constituie, direct sau indirect, coenzime ale multor sisteme enzimatice importante. În prezent au fost identificate un mare număr de vitamine, dintre care unele hidrosolubile (complexul B), altele liposolubile (A, D, K, E). Lipsa din alimentație a uneia sau mai multor vitamine provoacă „avitaminoze”, carențe care se manifestă clinic prin simptome caracteristice, îndepărtate în urma administrării vitaminei respective (5). ~ **A**, sin.: *Vitamina antixeroftalmică*, C₂₀H₃₀O, alcool primar polietenic din clasa terpenelor; se găsește în uleiul de pește, lapte, unt, gălbenuș de ou, urzici, legume verzi sub formă de pigmenți carotenoizi (provitamină). Se poate obține și pe cale sintetică. Insolubilă în apă; liposolubilă. Avitaminoza A provoacă oprirea creșterii la organismul tânăr, scăderea rezistenței la infecții, leziuni descuamative ale pielii, xeroftalmie, colpokeratoză. Necesarul zilnic

în vitamină A (și caroteni) este de 3 000—5 000 u. i. În urina normală nu se elimină vitamina A; este prezentă în urinile patologice, ca albuminurie (5). ~ **A₁**, vitamină A găsită la pești marini (5). ~ **A₂**, vitamină A găsită la pești de apă dulce; are un spectru de absorbție în ultraviolet deosebit de vitamina A obișnuită (5). ~ **antiberiberică**, Vitamina B₁. ~ **antihemoragică**, Vitamina K. ~ **antinevritică**, Vitamina B₁. ~ **antipelagrosă**, Nicotinamidă. ~ **antirahitică**, Vitamina D. ~ **antiscorbucică**, Vitamina C. ~ **antixeroftalmică**, Vitamina A. ~ **B complex**, complex vitaminic din care face parte tiamina, riboflavina, acidul pantotenic, acidul nicotinic, piridoxina, biotina, inozitolul, acidul paraaminobenzoic, colina, acidul folic și vitamina B₁₂ (15). ~ **B₁**, sin.: *Aneurină*, *Tiamină*, *Vitamina antiberiberică*, *Vitamina antinevritică*, C₁₂H₁₆N₄OS, compus hidrosolubil constituit din unirea unui ciclu pirimidinic cu unul tiazolic, formind o sare de amoniu cuaternar. Se obține din drojdia de bere sau pe cale sintetică. Intră în compoziția mai multor enzime, constituind coenzima carboxilazei și joacă un rol însemnat în metabolismul glucidelor, în funcția sistemului nervos central și periferic, a inimii și a aparatului digestiv; carența determină beriberi, polinevrite, atrofie musculară, edeme, insuficiență cardiacă. Se administrează în carența specifică, în algiile de diferite origini, polinevrite, unele afecțiuni cardiovasculare, hipertiroidie, reumatism. Necesitățile nutritive: 1—3 mg/zi (la femeile însărcinate 6—8 mg/zi); se elimină în mod normal în cantități de 44—332 μg/urina de 24 ore, dintre care numai 3—5 μg sînt în forma liberă, restul în metaboliți (5; 13). ~ **B₂**, Lactoflavină. ~ **B₆**, Piridoxină. ~ **B₁₀**, vitamină hematopoietică la puii de găină (19). ~ **B₁₁**, vitamină B cu acțiune și compoziție asemănătoare vitaminei B₁₀ (19). ~ **B₁₂**, sin.: *Cianocobalamină*, *Cobalamină*, *Factorul antianemic*, *Factorul antipernicios*, *Factorul extrinsec Castle*, *Factorul de maturare a eritrocitelor*, substanță complexă hidrosolubilă, izolată din extractele de ficat și din culturi de *Streptomyces griseus*. Se găsește în ficat, mușchi, rinichi, albuș de ou, drojdie de bere și pîne integrală. Resorbția ei necesită prezența factorului intrinsec Castle. Vitamina B₁₂ intervine în eritropoieză, favorizînd procesele de maturare și liberare a eritrocitelor în circulație. Lipsa ei duce la anemie pernicioasă. În ultima vreme s-au descris vitaminele B_{12a}, B_{12b}, B_{12c} și B_{12d}, cu structură și proprietăți fiziologice similare cu ale cianocobalaminei (15). ~ **B_C**, Acid folic. ~ **B_M**, componentă a complexului vitaminic B, care vindecă anemia și leucopenia carențială experimentală la mai-muțe (19). ~ **C**, sin.: *Acid ascorbic*, *Vitamina*

antiscorbutică, $C_5H_8O_6$, pulbere albă, cristalină ușor solubilă în apă, alcool și acetonă; are proprietăți oxidoreducătoare importante. Se obține sintetic din sorboză, prin reducere. Este prezentă mai ales în fructele și legumele proaspete. În rația alimentară zilnică sînt necesare cantități în jur de 25–30 mg. Absența ei din alimentație duce la apariția scorbutului (5). ~ **D**, sin.: *Vitamina antirahitică*, vitamină liposolubilă, care cuprinde un grup de mai multe vitamine (D_2, D_3, D_4) cu structură chimică și acțiuni fiziologice asemănătoare. În natură se găsește sub formă de provitamină (ergosterol), care prin iradiere cu ultraviolete se transformă în vitamină activă. Alimentațiile de origine animală constituie cea mai bogată sursă de vitamină D. Printre acestea se numără: untura de pește, ouăle, untul, smîntîna, laptele, ficatul, ciupercile, drojdia de bere etc. Nevoile zilnice ale organismului variază între 10 și 20 μ g. Intervine în metabolismul calciului și fosforului, favorizînd absorbția intestinală a acestora și depunerea lor la nivelul oaselor, sub forma unui complex fosfocalcic insolubil (15). ~ **D**₁, compus de adiție între vitamină D_2 (ergocalciferol) și lumisterol; sub acțiunea razelor ultraviolete, complexul se desface și liberează vitamină D_2 , activă biologic (5). ~ **D**₂, sin.: *Calciferol, Ergocalciferol, Ergosterol iradiat*, vitamină liposolubilă cu acțiune de reglare a absorbției calciului și de menținerea acestuia la un nivel plasmatic care permite depunerea sărurilor de calciu în oase; mărește concentrația fosforului în plasmă; este folosită la copii în rahitism și la adult în osteomalacie, fracturi osoase, osteoporoză și afecțiuni intestinale care duc la dezechilibrul calcic prin deficit de absorbție, precum și în unele forme de tuberculoză cutanată (lupus tuberculos) (13). ~ **D**₃, formă de vitamină D naturală a omului, formată sub efectul luminii solare asupra 7-dehidrocolesterolului (33). ~ **D**₄, formă de vitamină D provenită din provitamină 22-dehidroergosterol (33). ~ **E**, sin.: 5, 7, 8-*Trimetilcolol*, $C_{26}H_{56}O_2$, amestec de α -, β - și γ -tocoferol, compuși heterociclici derivați de la croman. Se extrage din uleiul de griu embrionat, uleiul de arahide etc. Este liposolubilă. Avitaminaza E se manifestă diferit, în funcție de vîrstă și sex: la impuberi provoacă tulburări musculare (însoțite de o creatinurie accentuată) și tulburări nervoase senzitive și motorii, simînd scleroza laterală amiotrofică; la masculi provoacă o încetinire progresivă a spermatogenezei, conducînd final la atrofia tubilor seminiferi; la femeie, avitaminaza E se manifestă prin oprirea gestației și moartea fătului la 6–7 zile de la concepție (ovulația și fecundația rămînd normale). În organismul uman, ficatul conține vitamină E în cantități

medii de 23 mg/kg (localizate în special în mitocondrii); în plasmă, concentrațiile medii de vitamină E sînt în jur de 1 mg/100 ml, la femeie însărcinată depășind 1,7 mg/100 ml (5). ~ **F**, amestec de acizi grași nesaturați superiori: linolic, linolenic și arahidonic (acizi grași esențiali). Vitamină liposolubilă cu rol important în metabolismul lipidelor și al colesterolului și, indirect, în mecanismele endocrine, indispensabilă pentru funcționarea și dezvoltarea normală a pielii. Este folosită în tratamentul eczemelor, al unor forme de acnee și furunculoză, al ateromatozei (acțiune hipocolesterolemiantă) (13). ~ **H**, Biotină. ~ **H**⁺, Acid paraaminobenzoic. ~ **K**, sin.: *Filochinonă, Vitamina anti-hemoragică*, $C_{31}H_{46}O_2$, derivat liposolubil al naftochinonei, cu proprietăți terapeutice antihemoragice, izolat din lucernă, cereale, varză, gălbenuș de ou etc. Se găsește în cantități mai importante și în ficatul de porc, brînzeturii, cartofi, morcovi, soia etc. Lipsa de vitamină K din organism provoacă un sindrom hemoragic grav, prin defect de coagulare, ca urmare a scăderii importante a concentrației de protrombină. În organismul uman este prezentă în cantități mai importante în ficat (0,18 – 0,32 mg/kg), în laptele de mamă (260 u./litru), în salivă (15 μ g/litru) etc. (5). ~ **K**₂, $C_{41}H_{56}O_2$, derivat naftochinonic cu structură chimică și proprietăți biologice similare cu cele ale vitaminei K. Se extrage din făina de pește. Este sintetizată de microorganismele din flora intestinală a omului și este resorbită la nivelul intestinului gros. Este folosită ca agent antihemoragic (5). ~ **K**₃, Menadionă. ~ **K**₅, $C_{11}H_{11}NO$, preparat sintetic folosit drept conservant alimentar. Are acțiune similară vitaminei K, fiind utilizată în profilaxia și tratamentul hipoprotrombinemiei (5). ~ **P**, sin.: *Epicatehol*, substanță polifenolică aparținînd grupului flavonelor; se găsește în fructe și legume, alături de vitamina C. Este un factor important pentru menținerea permeabilității capilare. Absența vitaminei P din alimentație declanșează manifestări hemoragice (5). ~ **PP**, Nicotinamidă.

Vitelină. Ovovitelină.

Viteloduct (lat. *vitellus* = gălbenuș + *ductus* = canal). Conduct întîlnit în organizarea aparatului reproducător femel la diferiți helminți (*Cestoda, Trematoda*). Servește pentru revărsarea vitelusului produs de glandele vitelogene (31).

Viteză. Variația unei mărimi în unitatea de timp (32). ~ **conducerii excitației**, distanța parcursă de excitație în unitatea de timp de-a lungul fibrei nervoase. Factorii care determină viteza de conductibilitate a unui impuls sînt capacitatea membranei și rezistența axoplasmiei. La om, viteza de conducere a excitației în fi-

brele motorii este de 60 — 120 m/sec., iar pentru fibrele amielinice de 1 — 30 m/sec. (6). ~ de **încorporare a Fe^{59} în eritrocite**, timpul în care apar în circulație eritrocite provenite din măduva oaselor, încărcate cu Fe^{59} (19). ~ de **sedimentare a hematiilor**, viteza de separare și depunere a eritrocitelor din singele recoltat într-o soluție citratată. Depinde în special de încărcarea pozitivă a plasmiei, respectiv a albuminelor și globulinelor plasmatiche. Creșterea γ -globulinelor (de ex. în infecții) determină accelerarea vitezei de sedimentare a hematiilor, iar scăderea albuminelor (de ex. în unele boli de ficat) provoacă, invers, o încetinire a vitezei de sedimentare. Normal: 4 — 7 mm/1 oră și 9 — 11 mm/2 ore (15).

Vitiligo (lat. = pată albă pe piele), sin.: *Cloasma albă*, *Leucopathia acquisita*. Discromie dobândită de cauză neprecizată, caracterizată prin pete acromice persistente, de diferite mărimi, de cele mai multe ori simetrice, datorite dispariției pigmentului melanic. La periferia petelor acromice se vede de cele mai multe ori un lizereu hiperpigmentat (12). ~ **perinevie**, Boala Sutton, vezi Sutton.

Vitreodentină (lat. *vitreus* = sticlos + *dentină*). Dentină vitroasă.

Vitriolaj. Aruncarea de acid sulfuric sau azotic pe față și părți descoperite, cu producerea de leziuni în scop criminal (23).

Vitropresiune (lat. *vitrum* = sticlă + *pressio* = presiune). Vezi Diascopie.

Vivi- (lat. *vivus* = viu). Element de compunere care introduce în termeni sensul de viu sau referirea la viață (32).

Viviparitate. Proprietatea de a naște pui vii (32).

Vivisecție (lat. *vivus* = viu + *sectio* = tăiere). Act operator singierind în scop experimental (15).

Vizibilitate (lat. *visibilitas*). Condițiile externe necesare pentru exercitarea actului vederii (28).

Vizită medicală. Examinarea bolnavilor internați în spital de către medici în timpul dimineții (29). ~ **medicală periodică**, examinare periodică pe care o face medicul persoanelor dintr-o anumită colectivitate (fabrică, întreprindere, școală, gospodărie agricolă colectivă etc.) (29).

Virf epidemic. Moment de maximă extindere în evoluția unei epidemii, când indicele de frecvență și de extindere a morbidității este cel mai crescut și după care urmează declinul curbei epidemice (8).

Visc. *Viscum album*.

Vișnevski, Aleksandr Vasilievici, 1871 — 1948. **Blocaj novoeainie** ~, metodă terapeutică având drept scop întreruperea excitațiilor nocive către

scoarță prin infiltrație cu novocaină a planurilor parietale și a pediculilor neurovasculari (11). **Operația** ~, denervarea pe cale extrapelviană a mușchiului obturator (24).

Vladimirov-Mikulicz. **Operația** ~, rezecții articulare în extremitatea inferioară a gambii, astragal și calcaneu, cu crearea unei labe în prelungirea axei gambei pentru sprijin digitigrad (24).

VO₂. Simbol pentru consum de O₂/min. (34).

Voal pulmonar. Termen radiologic pentru o opacitate pulmonară întinsă, omogenă și de intensitate redusă (36).

Voce (lat. *vox*), sin.: *Glas*. Fenomen complex rezultând din modificarea sunetului primar emis de laringe în cavitățile rezonatorii faringiene și nazosinuzaie (30). ~ **bitonală**, sin.: *Diplofonie*, tulburare vocală observată în paralizile recurențiale unilaterale și rareori la persoane cu noduli, constând din emisiune concomitentă a două tonuri de tonalități diferite, prin interferențe vibratorii ale celor două corzi vocale (30). ~ **de cap**, emisiune vocală în registrul acut la femeie (30). ~ **esofagiană**, sin.: *Erigmofo-nație*, emisiune vocală a laringectomizaților, posibilă prin crearea unei noi „glote vocale” la nivelul gurii esofagului (30). ~ **eunueoidă**, sin.: *Voce infantilă*, tulburare de mutație a vocii întilnită la adulți de sex masculin normal dezvoltăți, la care vocea prezintă un registru de falset (30). ~ **infantilă**, Voce eunueoidă. ~ **lemnoasă**, sin.: *Sclerofonie*, emisiune vocală aspră, cu timbru dur, observată în leziunile luetice faringolaringiene (30). ~ **nazonală**, Nazalizare. ~ **sînsă**, voce de intensitate scăzută întilnită la debili, astenici, tuberculoși (30). ~ **surdă**, voce netimbrată, observată mai ales în hipertrofia amigdaliană (30). ~ **de țirovnic**, Nazalizare.

Vogel, H. **Procedeu** ~, procedeu de nefropexie constând din suspendarea rinichiului la coasta a 12-a cu două lambouri create din fața posterioară a capsulei renale (11).

Vogel. **Operația** ~, rahisinteză precedată de rezecție a unui sau a 2 arcuri vertebrale, în scopul de a micșora o gibozitate (24).

Voges-Proskauer (Voges, Otto; Proskauer, Bernhard). **Reacția** ~, reacție pentru punerea în evidență a producerii de acetilmetilcarbinol de către unele bacterii. Se folosește mai ales pentru diferențierea colibacilului (reacție negativă) de *Aerobacter* (reacție pozitivă) (3).

Vogt, Oskar, 1870 — 1959. **Aplazie neocerebeloasă** ~, Sindromul Vogt. **Atetoză** ~, Sindromul Vogt. **Sindromul** ~, sin.: *Aplazie neocerebeloasă Vogt*, *Atetoză Vogt*, *Degenerescență marmorată a nucleilor striaiți*, *Status marmoratus*, sindrom cu debut precoce, în copilărie, caracterizat prin contracturi ale membrilor

inferioare cu caracter discontinuu, mișcări involuntare ale membrelor superioare cu aspect atetozic și fenomene pseudobulbare. Evoluția este în general regresivă. Anatomopatologic este o atrofie predominantă pe emisferile cerebeloase, care prinde și nucleii punții; histologic se observă o imagine marmorată la nivelul nucleilor striaiți prin densificări ale fibrelor mielinice, alternând cu mici focare degenerative (27).

Vogt-Koyanagi. Sindromul ~, sindrom care constă din asocierea de uveită, alopecie, polioză, surditate și vitiligo (26).

Voillemier, Léon Clément. Fractura ~, fractură a oaselor bazinului în care denivelarea importantă a fragmentului intermediar se produce prin presiune verticală (24).

Voisenet. Reacția ~, test pentru identificarea triptofanului, care — sub acțiunea apei de brom — dezvoltă o culoare roșie-vioacee (5).

Volar (lat. *vola* = suprafața palmei sau a tălpii). 1. Aparținând palmei (1). 2. Termen de referință pentru suprafața flexorie a antebrațului, încheieturii mâinii sau miinii (1).

Voletul Frazier. Vezi Frazier.

Voleu. Serie rapidă de contracții musculare provocate artificial (15).

Volhard, Franz, 1872 — 1950. Proba ~, proba funcțională cea mai larg utilizată pentru aprecierea capacității de diluție și concentrație: după ingerarea, dimineața, pe nemincate, a 1 500 ml apă, la normal, volumul total al eșanționelor semiorare din primele 4 ore trebuie să depășească 1 300 ml (din care se elimină mai mult de jumătate în primele 2 ore), iar densitatea ultimelor probe să scadă la 1 001 — 1 002; în următoarele 18 ore, în condiții de restricție apoasă completă, urina colectată în ultimele 12 ore trebuie să aibă o densitate mai mare de 1 028 (25).

Völker. Drenajul ~, metodă de drenaj colodocian cu un tub trecut transpapilar și scos prin peretele ventro-lateral al duodenului (11).

Volkmann, Alfred Wilhelm, 1800 — 1827. Canalele ~, canale în pătură subperiostică a oaselor, prin care trec vasele sanguine; comunică cu canalele Havers și participă la procesele de osteoliză (1).

Volkmann, E. Cheilita ~, vezi Cheilita glandulară.

Volkmann, Richard von, 1830 — 1889. Atela ~, atelă pentru imobilizarea fracturilor bimaleolare, formată dintr-o piesă pentru picior și două suporturi metalice laterale (24). **Chiureta** ~, instrument metalic format dintr-un minier de care este fixată o tijă terminată cu o lingură ovală de diferite mărimi, cu marginile ușor ascuțite, folosită pentru curățirea suprafețelor tisulare anfractuoză sau înmugurite și pentru

curățirea cavităților patologice (11). **Depărtătorul** ~, depărtător metalic format dintr-un minier pe care este fixată o tijă lărgită și prevăzută cu 2 — 8 dinți curbați, ascuțiți; este folosit în chirurgia membrilor, pentru îndepărtarea maselor musculare (11). **Diformitatea** ~, luxație tibiotarsiană congenitală însoțită de deformități ale oaselor gambei (24). **Sindromul** ~, sin.: *Retracția musculară ischemică*, sindrom neurovascular complex, determinat de leziuni ischemice, de obicei posttraumatice (aparatură gipsată prea strins, garou), caracterizat prin paralizii însoțite de contractură, retracții tendinoase, tulburări vasomotorii și tulburări trofice ale segmentului respectiv (27).

Volkman-Kirmisson. Operația ~, cură chirurgicală a torticolisului muscular prin tenotomie cu plagă deschisă (11).

Volkovici, N. M., 1858 — 1928. Incizia ~, incizie oblică în fosa iliacă dreaptă pentru abordarea chirurgicală a apendicelui (11). **Operația** ~, rezecție largă de genunchi, efectuată în bloc (24).

Vollmer. Testul ~, reacție cutanată inflamatorie care apare în caz de alergie tuberculinică după aplicarea pe piele a unui timbru impregnat cu tuberculină brută (34).

Volm. Aparat de mecanoterapie imaginat de Zander pentru tratamentul scoliozei, compus dintr-o parte fixă, una mobilă și un sul intermediar pe care bolnavul își așază lateral gibozitatea costală (24).

Volt. Unitate de măsură a tensiunii electrice, a forței electromagnetice și a diferenței de potențial electric. Este utilizată în sistemul mksa și se definește ca tensiunea electrică care, aplicată unui conductor a cărui rezistență este de un ohm, produce un curent de un amper (5).

Voltmetru. Aparat folosit pentru măsurarea tensiunilor electrice, tensiunilor electromagnetice și diferenței de potențial (5).

Volum (lat. *volumen* = sul de hirtie, carte). Spațiu ocupat de un corp (32). ~ *cardiac*, mărime geometrică a inimii determinată prin asimilarea acesteia cu o machetă sau prin formule empirice, plecate de la măsurători radioplanografice (10). ~ *cardiac rezidual*, rest fiziologic de 25 — 150 ml sînge (mult mai mare la sportivii de performanță), care poate fi utilizat în momentul unui efort fizic mare (volum rezidual eficace); crește în insuficiența cardiacă (ineficient însă) (10). ~ *circulator*, termen mai puțin adecvat pentru debitul cardiac (10). ~ *curent*, simbol V_T , cantitatea de aer care intră și iese din plămîni în timpul unei respirații de repaus (normal aproximativ 500 cm³) (34). ~ *eritrocitar*, componentă a volumului sanguin total variind între 23 și 30 ml/kilocorp (19). ~ *expirator maxim pe secundă*, abreviat VEMS, volumul

maxim de aer care poate fi expirat în prima secundă a unei expirații maxime, bruște, care urmează unei inspirații forțate (34). ~ **globular mediu**, parametru în hematologie, care se calculează din raportul dintre volumul globular total și numărul de eritrocite. Normal : 82 — 92 μ^3 (19). ~ **inspirator maxim pe secundă**, abreviat VIMS, volumul maxim de aer care poate fi inspirat în prima secundă a unei inspirații maxime bruște ce urmează unei expirații complete (34). ~ **molar**, sin.: *Volum molecular*, volumul ocupat de o moleculă-gram dintr-un gaz în condiții normale. O moleculă-gram din orice gaz ocupă în condiții normale un volum de 22,4 litri. Folosind volumul molecular se poate calcula ușor greutatea moleculară a substanțelor gazoase (6). ~ **molecular**, Volum molar. ~ **plasmatic**, componentă a volumului sanguin total variind între 43 și 46 ml/kilocorp (19). ~ **radiosensibil**, acea parte dintr-o unitate biologică în care se găsește maximum de radiosensibilitate (36). ~ **de rezervă expiratorie**, abreviat VRE, fracțiune din capacitatea vitală care reprezintă volumul pulmonar de aer mobilizat de la o poziție expiratorie simplă la una expiratorie maximă (normal = 1 000 — 1 500 cm^3) (34). ~ **de rezervă inspiratorie**, abreviat VRI, volumul de aer care mai poate pătrunde în plămâni în cursul unei inspirații complete, plecând de la sfârșitul unei inspirații de repaus (normal = 1 500 — 2 000 cm^3) (34). ~ **rezidual**, abreviat VR, volumul de aer care rămâne în plămâni la sfârșitul unei expirații complete; se exprimă în procente din capacitatea pulmonară totală (34). ~ **sanguin total**, cantitatea totală a singelui circulant. Se calculează cu ajutorul unor metode colorimetrice (albastru Evans) sau izotopice (crom radioactiv, *Risa*) (19). ~ **seurteireuitului sanguin**, sin.: *Volumul șuntului sanguin*, masa de sînge scurtcircuitată din sistemul venos în cel arterial sau invers, în cazul unei comunicări cardiovasculare anormale. Reprezintă un parametru hemodinamic important, calculabil prin metode care se bazează pe diferența debitelor circulației sistemice și pulmonare (10). ~ **sistolice**, cantitate de sînge expulzată de ventricul într-o contracție (10). ~ **specifice**, volumul ocupat de o unitate de masă dintr-o substanță (6). ~ **șuntului sanguin**, Volumul scurtcircuitului sanguin. ~ **ventilației**, cantitatea de aer necesară a fi introdusă în încăpere pentru un om, în timp de o oră. Pentru locuințe și săli publice este de aproximativ 35 — 40 m^3 (20).

Volum-conducător. Corp bun conducător de electricitate, variind prin formă spațială, dimensiuni și omogenitatea conductibilității (10).

Volumetrie (*volum* + gr. *metron* = măsură). Totalitatea analizelor chimice cantitative care folosesc metodele volumetrice de dozare a

substanțelor în soluție prin titrare. Volumetria cuprinde reacții de neutralizare, de oxido-reducere, de precipitare, cu formare de complecși, cu compuși disociați etc. (5).

~ **Volutină**. Nume dat complexului din care sint alcătuite granulațiile metacromatice Babeș-Ernst. Denumirea derivă de la *Spirillum volutans*, bogat în asemenea granulații. Volutina pare să fie constituită din ARN și metafosfați, reprezentând rezerve nutritive. Prezintă o mare afinitate pentru coloranți și o mare densitate electronoptică (3).

Volvulus (lat. = care este răsucit). Torsiunea în jurul unui ax format de vasele mezenterice a unui segment al tubului intestinal (11). ~ **gastric mezentericoaxial**, volvulus al stomacului în jurul unui ax perpendicular pe curbura sa (11). ~ **gastric organoaxial**, volvulus de stomac în jurul unei axe care merge de la cardia la pilor (11). ~ **gastric parțial**, volvulus numai a unei părți din stomac, de obicei a regiunii pilorice, în stomacul bilocular (11). ~ **gastric total**, volvulus care interesează întreg stomacul, în afară de marea tuberozitate (11). ~ **intestinal parțial**, volvulus de intestin în care torsiunea nu crează leziuni vasculare prin compresiunea pediculului mezenteric respectiv (11).

Vomică (lat. *vomica* = abces). Expulsie bruscă a unei cantități abundente de expectorație (seroasă, purulentă sau hemoragică). De cele mai multe ori se face prin efracția parenchimului pulmonar (abces, chist hidatic) sau printr-o bronhie de calibru mare (34). ~ **hidatică**, evacuarea spontană prin bronhii a conținutului unui chist hidatic pulmonar (2).

Vomitare (lat. *vomitare* = a vărsa). Eliminarea explozivă pe cale bucală a conținutului gastric (15).

Vomitiv. Agent capabil să provoace eliminarea conținutului gastric pe cale bucală; poate acționa periferic, prin iritarea mucoasei gastrice, sau central, prin stimularea zonei chemoreceptorii declanșatoare sau a centrului vomei din bulb (13).

Voron. Metoda ~, metodă de declanșare a travaliului, prin ruperea artificială a membranelor (18).

Voronoff, Serge. Operația ~, transplantarea testiculelor de maimuță la om; una dintre operațiile de întinerire încercată fără succes (7).

Voronov. Operația ~, transplantare de greșon fon controlateral în pseudartroza diafizelor (24).

Vortex (lat. = virtej). Termen folosit în nomenclatura anatomică pentru structuri (mușchi, peri) dispuse în virtejuri (1). ~ **cordis**, regiune în vârful inimii, unde pătura superficială de mușchi a ambelor ventricule se răsucește trecând într-un plan mai profund (1). **Vortices pilorum**.

Virtejul pe care-l formează părul capului, de obicei în dreptul suturii lambdoide (1).

VR. Abreviere pentru volum rezidual (34).

VRE. Abreviere pentru volum de rezervă expiratorie (34).

Vreden, R. R. Condiloelazia ~, Operația Vreden. **Filodeză** ~, Operația Vreden. **Ineizia** ~, incizie pentru abordarea articulației șoldului; pornește de la spina iliacă antero-superioară, coboară distal până în dreptul regiunii subtrohanteriene și se îndreaptă în afară, peste aceasta. Poate continua incizia Smith-Petersen, amîndouă formînd incizia Mathieu (24). **Operația** ~. 1. Operație care realizează un *genu recurvatum* printr-o osteotomie supracondiliană. Un pinten posterior creat în fragmentul proximal se introduce într-un lăcaș frezat în metafiză (24). 2. Artrodeză sacroiliacă bilaterală prin trecerea unui grefon osos de pe creasta iliacă postero-superioară de o parte (rezecată), prin apofiza spinoasă a vertebrei L₄ și pînă pe creasta iliacă postero-superioară de partea opusă (de asemenea rezecată) (24). 3. Artrodeză extraarticulară de umăr pe cale posterioară, cu grefon recoltat din omoplat (24). 4. În cura pentru *hallux valgus*, rezecția capului metatarsian, după capsulotomie în U culcat, cu bază distală (24). 5. Intervenție plastică pentru a corecta *genu valgum*, realizată prin chiuretarea spongioasei condilului femural intern și turtirea corticalei rămase (sin.: *Condiloelazia Vreden*) (24). 6. Filodeză în piciorul echin poliomieltic, firele de ață trecîndu-se prin tibie și fixîndu-se la marginile externă și internă ale piciorului (sin.: *Filodeza Vreden, Tenodeza Vreden*) (24). 7. Intervenție plastică în luxația habituală de rotulă (24). 8. Osteosinteză de rotulă cu *fascia lata* (24). 9. Sinostoză vertebrală în morbul Pott la nivelul L₄ — L₅, cu ajutorul a două grefoane tibiale fixate de la crestele iliace la apofiza spinoasă L₃ (24). **Tenodeza** ~, Operația Vreden.

VRI. Abreviere pentru volum de rezervă inspiratorie (34).

Vries, Hugo de, 1848 — 1935. Teoria lui ~. 1. Teorie a eredității, după care caracterele sînt reprezentate prin particule, denumite în concepția sa pangene (teoria panganelor) (17). 2. Teorie a evoluției care pornește de la ideea că evoluția nu este un proces continuu și că speciile

se transformă brusc, aceste transformări avînd loc în viața speciilor în anumite perioade critice, cînd specia ar fi cuprinsă de un proces intens de variabilitate mutațională (17).

Vrolik. Boala ~, sin.: *Displazie congenitală, Osteogeneză imperfectă congenitală, Rahitism fetal*, osteodistrofie apărînd de la naștere, caracterizată prin fracturi multiple și calusuri vicioase datorite unei fragilități osoase importante și prin surditate progresivă de transmisie, colorația albastruie a scleroticelor etc. (24).

Vrolik-Lobstein. Boala ~, Osteogeneză imperfectă.

V_T. Simbol pentru volum curent (34).

Vulpian, Felix Alfred, 1826 — 1887. Atrofia ~, tip de atrofie musculară progresivă, cu debut proximal la musculatura centurii scapulare (27).

Vulpian-Prévost (Vulpian, Felix Alfred, 1826 — 1887; Prévost, Jean Louis, 1838 — 1927). Fenomenul ~, fenomen întîlnit în cursul ictusului apoplectic, constînd din rotația capului și deviația globilor oculari spre partea leziunii cerebrale (27).

Vulpius, Oskar. Operația ~, artrodeză extra-și intraarticulară de umăr, prin rezecția suprafețelor articulare și solidarizarea extremității superioare a humerusului la acromion și claviculă cu fire de sîrmă transfixiante (24).

Vulva (lat. = vulvă). *Pudendum femininum*.

Vulvită (*vulva* + *-ită*). Denumire generică pentru inflamații vulvare. *Forme clinice etiologice*: v. gonococică, v. difterică, v. aftoasă, v. tricomonazică, v. cu levuri (*Candida*) etc. *Forme clinice după simptomatologie*: v. purulentă, v. gangrenoasă, v. cronică hemoragică etc. (12). ~ **atrofiantă progresivă**, *Kraurosis vulvae*. ~ **ulceroasă pseudotuberculoasă**, Ulcerul acut al vulvei.

Vulvovaginită. Denumire generică pentru inflamații de cauză variată ale vulvei și vaginului (12). ~ **gonococică a tinerelor fete**, infecție gonococică apărută la fetițe sau tinere fete virgine, prin contaminare extragenitală, de cele mai multe ori de la unul dintre părinți, bolnav de blenoragie (12). ~ **parazitară**, vulvovaginită determinată de un protozoar (*Trichomonas vaginalis*), de un helmint (*Oxuris vermicularis*) sau de o ciupercă (din genul *Candida*) (31).

W. Simbolul tungstenului (5).

Waealer-Rose. *Reacția* ~, reacție prin care se pune în evidență prezența factorului reumatoid în serul bolnavilor suspecti de poliartrită cronică evolutivă (4).

Wachendorff, Evert Jacob, 1703 — 1753.

Membrana ~, membrană de origine mezenchimală, care acoperă pupila și are legături vasculare cu tunica vasculară a cristalinului în viața intrauterină (28).

Wagner. *Boala* ~, sin.: *Miozita fibroasă progresivă, Miozita sclerozantă progresivă generalizată*, dermatită specifică însoțită de degenerare nesupurativă și contractură a majorității mușchilor striati (24).

Wagner-Jauregg, Julius, 1857 — 1940.

Semnul ~, obținerea unor răspunsuri verbale și motorii prin apăsarea globilor oculari la bolnavii cu inhibiție catatonică (35).

Wagstaff, William Harwick, 1843 — 1910.

Fractura ~, fractură cu traiect vertical a maleolei peroniere (24).

Wahl, Eduard von, 1833 — 1890. **Semnul** ~, semn clinic în ileus constând din dilatația localizată a ansei intestinale deasupra obstacolului (11).

Walcher-Crouzat. *Poziția* ~, poziție a femeii la naștere, în care aceasta este așezată pe spate cu bazinul la marginea patului și cu coapsele atârând în jos. Se obține astfel o mărire a diametrelor strimtorii superioare printr-o mișcare de contranutație a bazei sacrului (18).

Waldenström, Jan Gösta. **Purpura** ~, sin.: *Purpură hiperglobulinemică*, sindrom hemoragic apărând în cadrul macroglobulinemiei primare (19). **Sindromul** ~, sin.: *Macroglobulinemie primară*, sindrom cu evoluție fatală (2 — 10 ani), caracterizat prin anemie, tumefacții variabile ale organelor limfatice, manifestări hemoragice, limfocitoză periferică inconstantă și prezența de globuline plasmatiche cu moleculă mare (constanta de sedimentare între S_{15} și

S_{25}). Ca substrat anatomic prezintă o proliferare limforeticulară (19).

Waldeyer, Wilhelm von, 1836—1921.

Fascia ~, porțiune a fasciei pelvine, care înconjură terminația distală a fiecărui ureter (1). **Inelul** ~, termen folosit pentru formațiunile limfatice constituite din amigdalele linguală, palatină și faringiană (1).

Walker, S. M. **Aparatul** ~, aparat folosit în reeducarea mersului. Constă dintr-un cadru metalic pe 4 roțile, cadru prevăzut cu cirje axilare și cu bară de sprijin pentru mâini (24).

Walker. **Cutireacția** ~, cutireacție practică pentru identificarea alergenului în astmul bronșic; se face cu extracte din diferite produse alergene (34).

Walkhoff, O. **Pastă iodoformată** ~, pastă de obturat canalele dentare cuprinzând iodoform; are acțiune antiseptică prelungită (38). **Soluția** ~, antiseptic uleios folosit în stomatologie; conține monoclorfenol, camfor, mentol (38).

Wallenberg, Adolf, 1862—1949. **Sindromul** ~, sin.: *Sindromul retroolivă*, sindrom bulbar lateral, de origine vasculară (tromboza arterei cerebeloase postero-inferioare, a arterei fosetei laterale a bulbului sau — mai frecvent — a arterei vertebrale). De partea leziunii apar tulburări cerebeloase, sindrom Claude Bernard-Horner, anestezia feței, paralizia vălului palatului și a corzilor vocale, iar de partea opusă a corpului o hemianestezie disociată de tip siringomicelic (27).

Wallet, A. **Operația** ~, rezecția treimii proximale a primei falange a halucelui, cu interpunerea de capsulă articulară, recomandată în *hallux valgus* (24).

Waltherd, Max, 1867—1933. **Cuiburile celulare** ~, structuri chistice sau solide din corticala sau hiul ovarului, provenind probabil din mezotelul celomic și din care se dezvoltă unele tumori ovariene (tumorile Brenner, cistadenomele pseudomucinoase) (7).

Walther, August Friedrich, 1688—1746. **Canalele ~, Ductus sublinguales minores.**

Walther. Proba ~, probă funcțională renală utilizată pentru aprecierea capacității de concentrare, constând din determinarea diferenței dintre densitatea maximă și densitatea minimă a probelor de urină emise spontan în timp de 24 ore, în condiții de alimentație obișnuită; la normal, diferența este de 12—25, iar în insuficiența renală cronică scade sub 10 puțină merge pînă la 0 (izogravurie) (25).

Wangensteen, Owen. Aspirația ~, aspirație duodenală aplicată în sindroamele ocluzive postoperatorii (11).

Warburg, Otto Heinrich. Fermentul galben ~, Citocromoxidaza. Metoda ~, metodă manometrică de studiu a schimburilor gazoase la nivelul unor preparate celulare. Metoda se bazează pe măsurarea — într-un sistem cu temperatură și volum constante — a variațiilor de presiune realizate ca urmare a consumului de O₂ sau/și eliminării de CO₂ de către preparatul celular supus investigației. Determinările se fac în dispozitive manometrice special construite, după modelul inițiat de Warburg (5).

Warfarină. Derivat de cumarină folosit ca anticoagulant (14).

Warstadt. Incizia ~, incizie în „U” în primul spațiu intermetacarpian, folosită în falangizarea primului metacarpian (24).

Wartenberg, Robert. Semnul ~, flexiunea și opoziția reflexă a policelui pe palmă, cînd bolnavul opune rezistență la extinderea degetelor în prealabil flectate; are valoarea unui reflex patologic piramidal (27).

Wasserglass. Soluție 1 : 6 de silicat de sodiu în apă, folosită în stomatologie ca substanță de izolare a ipsosului de ipsos (39).

Waterhouse-Friderichsen (Waterhouse, Rupert; Friderichsen, Carl). Sindromul ~, sin.: *Purpura fulminans*, tablou clinic supracut manifestat prin simptome de insuficiență suprarenală acută și colaps circulator adesea ireversibil, însoțit de un sindrom hemoragipar generalizat, apărînd în special în infecția meningococică (8).

Watson-Crick (Watson, J. D.; Crick, F. H. C.). Teoria ~, teorie care explică structura și proprietățile acizilor nucleici pornind de la un model spațial conform căruia structura de bază a acidului dezoxiribonucleic cuprinde 2 lanțuri polinucleotidice liniare, însă antiparalele, înfășurate helicoidal în jurul axei longitudinale a moleculei. Legătura dintre cele 2 lanțuri polinucleotidice se face prin punți de hidrogen între perechi specifice de baze purinice și pirimidinice (adenină-timină; citozină-guanină); acest mod de legătură — între anumite perechi de nucleotide — face ca fiecare lanț

polinucleotidic să constituie replica perechii sale (5).

Watson-Jones, sir Reginald. Incizia ~, incizie antero-laterală folosită pentru abordarea articulației coxofemorale; pornește de la spina iliacă antero-superioară, merge spre vîrfurile marelui trohanter și coboară pe fața externă a acestuia (24). Operația ~, osteosinteză de col femural cu cui Smith-Petersen, cu deschiderea articulației (24). Procedeu ~. 1. În reducerea fracturilor de cavitate cotiloidă cu infundare, bolnavul găsindu-se în decubit lateral pe partea sănătoasă, cu membrul inferior lezat atîrnînd în jos, se execută o presiune manuală asupra trohanterului în jos (24). 2. Manevră de reducere pe cale ortopedică a luxației de rotulă. Se face mai întîi o flexiune a gambei pe coapsă, apoi se trece brusc la poziția inversă, ridicînd gamba (24). Semnul ~, în periartrita scapulohumerală, pe radiografia de față se constată o depresiune supratuberozitară la inserția tendonului supraspinos, însoțită de o condensare a corticalei (24).

Watsonius. Gen de viermi paraziți din familia Paramphistomidae, clasa Trematoda. Specia tip este *Watsonius watsoni*, care se întîlnește la om în unele regiuni din Africa și Asia (31).

Watt. Unitate de putere aparținînd sistemului mks. Exprimă energia pe care o liberează un joule într-o secundă; reprezintă de asemenea puterea unui curent electric cu intensitatea de un amper și diferența de potențial de un volt. Un watt este egal cu un volt-amper; un watt-oră este egal cu 3 600 jouli, iar 746 wați reprezintă un cal putere (5).

Weber, Friedrich Eugen, 1832—1891. Proba ~, probă acumatică instrumentală pentru controlul percepției sunetelor pe cale osoasă, constînd din aplicarea mînerului unui diapazon (128 sau 256 dv.) în vibrații (la 0 acumatic) pe vertexul persoanei de examinat. Rezultate : a) sunetul rămîne localizat în vertex (auz normal sau afectare bilaterală egală a aparatului de transmisie); b) sunetul lateralizat la urechea de partea bolnavă (surditate de tip transmisie); c) sunetul lateralizat la urechea sănătoasă (surditate de percepție) (30).

Weber, Frederick Parkes, 1863—1962. Sindromul ~, Sindromul Klippel-Trénaunay, vezi Klippel-Trénaunay.

Weber, sir Hermann David, 1824—1918. Compasul ~, compas pentru cercetarea discriminării tactile și dureroase. Extremitățile compasului sînt bifurcate într-un vîrf ascuțit și unul bont (respectiv pentru excitații dureroase și tactile) (27). Sindromul ~, sin.: *Paralizie alternă superioară*, sindrom altern mezencefalic (peduncular) reprezentat prin paralizia nervului motor ocular comun de aceeași parte

cu leziunea și hemiplegie de partea opusă (27).

Weber-Christian (Weber, Frederick Parkes, 1863—1962; Christian, Henry Asbury, 1876—1951). **Boala** ~, sin.: *Paniculita nodulară recidivantă febrilă*, inflamație cronică cu aspect fibros a țesutului subcutanat (celulită, hipodermită) și noduli dermici, unici sau multipli, evoluind spre atrofie, apărind în puseuri însoțite de febră. Formele fruste, afebrile, sînt descrise sub denumirea de sindrom Rothman-Makai (12).

Weber-Cockayne. **Sindromul** ~, varietate de epidermoliză buloasă localizată palmo-plantar (12).

Weber-Fechner (Weber, Ernst Heinrich, 1795—1878; Fechner, Gustav Theodor, 1801—1887). **Legea** ~, lege care stabilește că în timp ce senzația crește în progresie aritmetică, excitația crește urmînd o progresie geometrică sau, altfel spus, senzația crește cu logaritmul excitației (30).

Weber-Fick. **Legea** ~, mușchii își adaptează lungimea fibrelor lor la excursiile pe care le poate executa segmentul deformat (24).

Wegener, Friedrich, 1843—1917. **Granulomatoza** ~, sindrom de etiologie necunoscută, caracterizat prin granuloame necrozante la nivelul aparatului respirator, vasculită necrozantă și glomerulonefrită în focare; clinic, apare febră, inflamația căilor respiratorii și uremie cu evoluție letală în cîteva luni (34).

Wegner. **Semnul** ~, în osteocondrita sifilitică, pe radiografie, se constată la nivelul interliniei articulare prezența unor prelungiri de țesut osos fin către cartilajul epifizar (24).

Weigl. **Vaccin** ~, vaccin antiexantematic preparat cu *Rickettsia prowazekii*, cultivată în intestinul păduchelii infectat (22).

Weil, Adolf, 1848—1916. **Boala** ~, Leptospiroza icterohemoragică.

Weil, L. A. **Zona** ~, stratul mijlociu de la periferia pulpei coronare a dintelui, cuprins între zona externă a odontoblaștilor și cea internă, bogată în celule; este alcătuită din fibre nervoase multiple care formează plexul subodontoblastic (38).

Weil-Felix (Weil, Edmund, 1880—1922; Felix, Arthur, 1887—1956). **Reacția** ~, reacție serologică heterospecifică de aglutinare, bazată pe proprietatea serului bolnavilor de rickettsioze de a aglutina unele tulpini de *Proteus* (OX₁₉, OX₂ sau OXK). Se utilizează în diagnosticul serologic al unor rickettsioze (3).

Weill-Reys-Adie. **Sindromul** ~, Sindromul Adie, vezi Adie.

Weingarten, R. J. **Sindromul** ~, sin.: *Eozinofilie pulmonară*, sindrom tropical, caracterizat prin manifestări pulmonare asociate

cu splenomegalie, leucocitoză cu eozinofilie marcată și ușoare adenopatii. Survine la toate vîrstele. Se presupune o etiologie parazită (19).

Weingrow. **Semnul** ~, percucia ușoară a calcaneului determină în caz de leziuni piramidale răsfirarea în evantai și flexiunea plantară a degetelor piciorului (27).

Weir Mitchell. Vezi Mitchell.

Weiss, Georges, 1859—1931. **Legea lui** ~, la excitația prin curent continuu a unui nerv, intensitatea liminară variază în raport invers

cu durata de trecere a curentului: $i = \frac{a}{t} +$

b , în care i = intensitatea prag; t = timpul de trecere a curentului prin nerv; a și b = coeficienți a căror valoare depinde de suprafața electrozilor și de locul unde se aplică pe nerv (6).

Weiss, Nathan, 1851—1883. **Semnul** ~, Semnul Chvostek, vezi Chvostek.

Weissfleckenkrankheit (germ.). Vezi Lichen scleros și atrofie.

Weitbrecht. **Ligamentul** ~, *Chorda obliqua*.

Welsch. **Fenomenul** ~, fenomen constînd din eliminarea rapidă a unei tulpini bacteriene rezistente la streptomycină dintr-un amestec cu o tulpină sensibilă, în urma unui număr redus de treceri. Fenomenul pare să fie datorit diferenței dintre ritmurile de creștere a celor două tulpini (3).

Weltmann, Oskar, 1885—1934. **Banda** ~, serie de tuburi în care coagulează, la cald, precipitatul globulinelor serice în contact cu o soluție de clorură de calciu. Banda de coagulare suferă o „scurtare” cînd coagularea se produce numai la diluții mici de ser; invers, banda se „alungește” (deviere la dreapta) cînd coagularea are loc și la diluții mari de ser, denotînd o creștere a cantității de globuline în serul cercetat (5).

Wennebach, Karl Friedrich, 1864—1940. **Perioade** ~, formă particulară a blocului atrioventricular (zis de gradul al II-lea), caracterizată printr-o alungire progresivă a conducerii nodale ($PQ >$) mergînd pînă la omiterea unei contracții ventriculare, după care ciclul se repetă (10).

Wendel. **Operația** ~, procedeu de cardioplastie prin cardiotomie extramucoasă cu sutură transversală (11).

Werdnig-Hoffman (Werdnig, Guido; Hoffman, Ernst). **Boala** ~, Amiotrofie spinală infantilă.

Werlhof, Paul Gottlieb, 1699—1767. **Boala** ~, sin.: *Purpura trombocitopenică idiopatică*, sindrom hemoragiar instalat uneori din copilărie, caracterizat prin scăderea numărului de trombocite, prelungirea timpului de sîngerare și teste de fragilitate capilară

pozitive. În mielogramă : hiperplazie megacario-citară cu devierea spre stînga a megacario-gramei (19).

Werneking, Friedrich Christian Gregor, 1798—1835. **Decusația** ~, *Decussatio penduncolorum cerebellarium superiorum*.

Werner, C. W. O. **Sindromul** ~, asociere de sclerodermie cu cataractă (12).

Wernicke, Karl, 1848—1905. **Afazia** ~, Afazie senzorială. **Reflexul** ~, sin. : *Semnul Wernicke*, reacție care se observă în unele hemianopsii, cînd luminînd partea oarbă a retinei nu se obține reflexul fotomotor, iar luminînd partea normală, reflexul apare. Această reacție arată că leziunea care a produs hemianopsia este situată în interiorul sau înaintea corpilor geniculați (28). **Regiunea** ~, sin. : *Zona Wernicke*, regiune din scoarța cerebrală care corespunde celor două circumvoluții temporale stîngi, considerată de Wernicke ca centru al imaginilor auditive ale cuvintelor (28). **Semnul** ~, Reflexul Wernicke. **Zona** ~, Regiunea Wernicke.

Wertheim, Ernst, 1864—1920. **Operația** ~, sin. : *Histerectomie totală lărgită*, extirparea în totalitate a uterului și a anexelor, împreună cu ganglionii limfatici parauterini palpabili și cu țesutul celular și grăos inconjurator ; are indicație în neoplasmul de col uterin (18). **Pensa** ~, pensă puternică de forcpresură, în formă de L, utilizată în histerectomiile totale pentru închiderea vaginului înainte de a-l secționa (18).

Wertheimer. **Tehnica** ~, splanhnicosimpactomie toracolombară D_4-L_2 pe cale transpleurală (10).

Westergreen. **Pipeta** ~, pipetă de construcție specială, avînd înălțimea de 30 cm, diametrul interior de 3 mm și diviziuni de la 0 (în partea de sus) pînă la 200 (în partea de jos). Este folosită pentru determinarea vitezei de sedimentare a eritrocitelor (5). **Tehnica** ~, metodă de determinare a vitezei de sedimentare a hematiilor. În pipeta Westergreen se introduce sînge citrat nehemolizat și se lasă să sedimenteze. La una și două ore se citește nivelul sedimentării pe gradațiile orizontale ale tubului. Valori normale : 2—8 mm după prima oră (5).

Westphal, Alexander Karl Otto, 1863—1941. **Boala** ~, sin. : *Paralizie periodică familială*, boală eredofamilială datorită unei tulburări în metabolismul glucidic, caracterizată prin paralizie flască cu abolirea reflexelor tendinoase. Survine periodic, în crize de durată variabilă, de la cîteva ore la cîteva zile. În cursul crizelor se constată o scădere a potasemiei. Între crize, examenul neurologic este normal (27). **Reflexul** ~, reflex de atenție constînd

din dilatarea pupilelor în procesele de concentrare a atenției (35).

Westphal, Carl Friedrich Otto, 1833—1890. **Semnul** ~, abolire precoce a reflexelor patelare în tabes (27).

Westphal-Galassi. **Fenomenul** ~, sin. : *Fenomenul orbiculopupilar*, fenomen fiziologic care constă din contracția sinergică a pupilei la contracția forțată a mușchului orbicularul pleoapelor ; poate fi observat dacă examinătorul opune rezistență mișcării de coborîre a pleoapei superioare a examenatului, lăsînd astfel să se vadă pupila (27).

Westphal-Strümpell (Westphal, Karl Friedrich Otto, 1833—1890 ; Strümpell, Ernst Adolf Gustav Gottfried von, 1853—1925). **Boala** ~, sin. : *Pseudoscleroza în plăci*, vezi Degenerescentă hepatolenticulară.

Wetler-Böger. **Metoda** ~, formulă de calcul al debitului sistolic : $Ds = \frac{2QPL}{VC}$, în care

Q = suprafața aortei ; P = presiunea arterială diferențială ; L = lungimea camerei de primire a singelui (între cele 2 puncte de înregistrare a pulsului) ; V = densitatea singelui ; C = viteza undei pulsatile (10).

Wewer-Bray. **Fenomenul** ~, energia sonoră este transformată printr-un proces electrochimic la nivelul urechii interne în energie electrică, putîndu-se înregistra curenții de acțiune dezvoltate de activitatea nervilor acustici (potențialul de acțiune acustică) sau curenții dezvoltate de acțiunea cohleei (potențialul cohlear) (30).

Weyl, Theodor, 1851—1913. **Reacția** ~, test pentru identificarea creatinei, care — sub acțiunea nitroprusiatului de sodiu — dezvoltă o culoare roșie-rubinie (5).

Wharton, Thomas, 1614—1673. **Canalul** ~, *Ductus submandibularis*.

Whartonită. Inflamația canalului excretor al glandei submaxilare (38).

Wheeler-Tollens (Wheeler, H. O. ; Tollens, W.). **Reacția** ~, sin. : *Reacția cu floroglucină*, test pentru identificarea pentozelor, care — în mediu acid (HCl 20%), sub acțiunea floroglucinei — dezvoltă o culoare roșie, cu spectru de absorbție între 520 și 570 m μ (5).

Whipple, ~ George Hoyt. **Sindromul** ~, sin. : *Lipodistrofie intestinală*, afecțiune caracterizată anatomic prin depozite de grăsimi în ganglionii mezenterici (adenită mezenterică lipoidă) și clinic prin steatoree, ascită chiloasă, poliartrită, subfebrilitate, denutriție progresivă, pigmentația mucoasei bucale (16).

White spot disease (engl. = boala petei albe). Vezi Sclerodermie.

Whitehead, Walter, 1840—1913. Deschizătorul de gură ~, dispozitiv care ține arcadele dentare deschise, pentru a ușura intervențiile chirurgicale endobucale și îndeosebi operațiile plasilor de boltă. Uneori este completat cu un menținător de limbă (38). **Operația** ~, Operația Verescu-Whitehead, vezi Verescu-Whitehead.

Whitman, Royal. Operația ~. 1. Degajarea marelui trohanter prin osteotomie în pseudartroza veche a gâtului femural, pentru a permite imobilizarea membrului inferior în poziția recomandată de autor. Trohanterul se fixează apoi cu șurub în poziția nouă (24). 2. Metodă de astragalectomie (24). 3. Operație de reconstrucție recomandată în necroza capului femural, constând din extirparea capului femural, deplasarea distală a trohanterului cu inserțiile sale și așezarea bontului de col în cotil (24). **Osteotomia** ~, osteotomie trohanteriană cuneiformă, recomandată în *coxa vara* (24). **Procedeu** ~, în reducerea fracturilor de cavitate cotiloidă cu infundare, se exercită o tracțiune puternică pe membrul în abducție mare; trohanterul ia punct de sprijin pe sprinceană cotiloidă și capul se poate extrage (24).

Whitmore, Alfred, 1876—1946. Boala ~, Melioidoză.

Wiberg. Unghiul ~, unghi format de o verticală care trece prin centrul capului femural și o a doua linie care unește acest punct cu marginea sprincenei cotiloide. Folosește la aprecierea poziției capului față de cotil. Normal măsoară 25—35°. Creșterea lui este direct proporțională cu gravitatea înfundării capului în cotii, micșorarea lui cu gradul de subluxație (24).

Widal, Fernand, 1862—1929. Reacția ~, reacție serologică de aglutinare utilizată în diagnosticul febrei tifoide. Antigenul este reprezentat de o cultură de *Salmonella typhi*. În prezent, reacția Widal clasică a fost înlocuită de serodiagnosticul calitativ al febrei tifoide (3).

Widal-Abrami (Widal, Fernand, 1862—1929; Abrami, Pierre, 1879—1943). Boala ~, Boala Abrami, vezi Abrami.

Widmark, Erit Matho Prochet. Metoda ~, micrometodă pentru dozarea alcoolului în sine. Sângele tratat cu reactiv sulfocromic este distilat, apoi se face titrajul iodometric al excesului de bicromat (23).

Wigand, Justus Heinrich, 1769—1817. Manevra ~, manevră practică în caz de naștere în prezentație pelviană când, după degajarea umerilor, capul nu se angajează. Este asemănătoare manevrei Champetier de Ribes (18).

Wildbolz, Hans, 1873—1940. Operația ~, procedeu de cură a hidronefrozei produsă prin vas polar prin secționarea ureterului și reanastomoză (11).

Wilkins. Sindromul ~, virilism prin hiperplazie suprarenală reacțională la un deficit de biosinteză a glucocorticoizilor (7).

Willebrand-Jürgens (Willebrand, E. A.; Jürgens, Rudolf). Boala ~, sin.: *Angiohemofilie, Hemofilie vasculară, Pseudohemofilie ereditară, Trombopatie constituțională*, sindrom hemoragipar constituțional, ereditar, caracterizat prin prelungirea marcată a timpului de sîngerare și consum deficitar de protrombină (19).

Willet, J. Abernethy. Pensa ~, pensă-clamp care se aplică pe calota fătului la prezentare, pentru efectuarea tracțiunii în timpul travaliului (11).

Williams. Fenomenul ~, sunet timpanic obținut prin percutarea în partea anterioară a spațiilor I și al II-lea intercostale în condensările lobului superior pulmonar, din cauza propagării vibrațiilor pînă la bronhiile mari, care devin cameră de rezonanță (34).

Williamson, Oliver Key, 1866—1941. Semnul ~, reducerea tensiunii arteriale la membrul inferior de partea unui pneumotorax sau a unei pleurezii (10).

Willis, Thomas, 1621—1675. Vezi *Circulus arteriosus cerebri*.

Willis. Compas ~, instrument folosit pentru stabilirea dimensiunii verticale a feței; constă dintr-o lamă principală gradată, îndoită în unghi drept la una din extremități, pe care culisează un inel plat, prevăzut pe una din fețe cu o lamă perpendiculară pe cea principală, iar pe cealaltă față cu șurub de fixare a inelului (39).

Willis. Paraeuzie ~, supraaudiție paradoxală observată în cursul otopatiilor, în special în otospongioză și caracterizată prin aceea că surdul, prin leziunea aparatului de transmisiune, aude mai bine în zgomot (tren, tramvai, autobuz), datorită faptului că acel care îi vorbește ridică imediat intensitatea vocii peste nivelul zgomotului, care pe surd nu-l jencăză datorită hipoacuziei sale (30).

Willis-Hung (Willis, H. H.; Hung, Sl.). Metoda ~, metodă de concentrare folosită pentru depistarea microscopică în materiile fecale a ouălor de paraziți intestinali, îmbinînd avantajele metodei Willis de ridicarea ouălor într-o soluție saturată de sare și ale metodei Hung de aderarea ouălor pe lamele care plutesc la suprafața lichidului (31).

Wills, Lucy. Factorul ~, factor antianemic care se găsește în ficat și în drojdia de bere, diferit de acidul folic și vitamina B₁₂ (19).

Wilmoth-Lenormant. Operația ~, artroză anterioară a umărului în luxația recidivantă, prin alungirea apofizei coracoide cu un transplant osos introdus în dedublarea ei (24).

Wilms, Max, 1867—1918. Tumoare ~, Carcinosarcom embrionar al rinichiului (2).

Wilms-Sauerbruch. Operația ~, sin.: *Toracoplastie paravertebrală, Toracoplastie totală*, toracoplastie prin suprimarea segmentelor posterioare ale primelor 11 coaste de o parte a toracelui (11).

Wilson, Charles Thomas Rees. Camera ~, cameră care permite punerea în evidență a traiectoriei radiațiilor ionizante electromagnetice și corpusculare; este bazată pe principiul condensării vaporilor sub acțiunea acestor radiații (36).

Wilson, Frank Norman. Bloc ~, bloc de ramură dreaptă coexistind cu o hipertrofie ventriculară stângă, caracterizat electrocardiografic prin apariția unei unde S₁ lărgită și îngroșată (10).

Wilson, G. A. Operația ~. 1. Rezecție artroplastică a cotului, cu interpunere între extremitățile rezecate a unei plăci fixe de vitaliu (24). 2. Artrodeză extraarticulară de șold, realizată cu un grefon larg, recoltat din corticala iliacă externă și răsturnat într-o despicătură creată în masivul trohanterian (24).

Wilson, James, 1765—1821. Grefă cutanată ~, grefă cutanată liberă din piele totală, perforată (24).

Wilson, Samuel Alexander Kinnier, 1877—1937. Boala ~, vezi Degenerescență hepatolenticulară.

Wilson, sir William James Erasmus, 1809—1884. Lichen ~, Lichen plan.

Wilson. Planul de ocluzie ~, sin.: *Planul mușcăturii*, plan imaginar care se întinde de la nivelul buzei superioare în jos, în unghi drept cu planul sagital și paralel cu o linie care trece de la spina nazală anterioară la marginea inferioară a meatului auditiv extern; pe el se face mușcătura (1).

Wilson-Blair. Mediul ~, mediu selectiv utilizat la izoarea salmonelilor. Conține un amestec de bază (citrat de bismut amoniacal, sulfat de sodiu, fosfat acid de sodiu, glucoză), sulfat feros, verde brilliant, geloză nutritivă. Coloniile de *Salmonella* se prezintă fie negre cu luciu și halou metalic, fie verzi-albăstrui (3).

Wilson-Brocq (Wilson, sir William James Erasmus, 1809—1884; Brocq, Louis, 1856—1928). Dermatita exfoliativă ~, Eritrodermia exfoliativă Wilson-Brocq. **Eritrodermia exfoliativă** ~, sin.: *Dermatita exfoliativă Wilson-Brocq*, eritrodermie primitivă de etiologie necunoscută, cu evoluție acută (benignă), subacută sau cronică (12).

Wilson-McKeeves. Operația ~, pentru luxația veche scapulohumerală se face reducerea singerindă. Pentru prevenirea relaxării

se adaugă transfixia în cruce a capului humeral și acromionului cu cuie Küntscher (24).

Winslow, Jacques Bénigne, 1669—1760. Foramen epiploicum winslowi, Foramen epiploicum. Hernia ~, hernie internă produsă în cavitatea mică peritoneală (11). **Hiatul** ~, *Foramen epiploicum. Pancreasul* ~, *Processus uncinatus pancreatis*.

Winter. Operația ~, plastia cavităților osteomielitice după cura chirurgicală cu cheag de plasmă, trombină și penicilină (24).

Winterberger. Semnul ~, în scorbutul infantil, pe radiografic, se constată prezența unui contur dens în jurul nucleilor de osificare ai epifizelor caselor lungi (24).

Wintrich. Semnul ~, modificare a tonalității sunetului timpanic obținut la percuția unei cavități pulmonare care comunică cu exteriorul, în funcție de închiderea sau deschiderea gurii: în primul caz tonalitatea este mai joasă, iar în al doilea mai ridicată (34).

Wiplă. Oțel alcătuit din crom și nichel inoxidabil. Pretinde o prelucrare la rece și se utilizează la confecționarea protezelor dentare, pentru croșete rigide sau elastice în scopuri ortodontice și la imobilizarea fracturilor maxilare (38).

Wiring (engl. to wire = a fixa cu o sîrmă). Obliterarea unui anevrism voluminos (de obicei aortic), prin introducerea în interiorul lui, sub formă de ghem, a unui fir de sîrmă lung și subțire (11).

Wirsung, Johann George. Canalul ~, *Ductus pancreaticus*.

Wirsungoduodenostomie. Anastomoză între canalul Wirsung și duoden, realizată prin foraj transduodenal și aplicabilă în dilatațiile pseudo-chistice juxtaduodenale ale conductului (11).

Wirsungojejunostomie. Cura unor forme de pancreatită cronică prin anastomozarea canalului Wirsung la jejun (11).

Wissler-Faneoni. Sindromul ~, sin.: *Subsepsis allergica*, varietate de vascularită nodulară întâlnită la copii, prezentind manifestări cutanate variate (erupții scarlatiniforme, nodulare, purpurice, necrotice) și febră, care alternează cu manifestări de tip sindrom Raynaud (12).

Wittek. Operația ~, artrodeză extraarticulară de cot, cu grefon osos plasat anterior, între humerus și radius (24).

Witzel, Friedrich Oskar, 1856—1925. Anus artificial ~, anus artificial în care se urmărește crearea continenței prin trecerea capătului colic proximal prin mușchiul drept abdominal (11). **Operația** ~, procedeu de gastrostomie cu traiect indirect (tunelizarea sondei în peretele gastric) (11).

Wizil. Aliaj de cobalt, crom, molibden, lipsit de fier, de o duritate foarte mare. Prezintă cu toate acestea o mare elasticitate. Deoarece la prelucrare curge cu mare ușurință, se pretează la confecționarea protezelor dentare turnate (proteze scheletate) (38).

Woakes. **Boala** ~, Polipoza deformantă.

Wohlfahrtia. Gen de muște diptere din familia *Sarcophagidae*. *Specii mai importante:* *W. magnifica*, *W. nuba*, *W. vigil*, care depun larvele în plăgi la om și animale (31).

Wohlgemuth, Julius. **Tehnica** ~, metodă de determinare a activității amilazice (amilaza urinară, amilaza din materiile fecale etc.); constă din măsurarea timpului necesar pentru dispariția culorii albastre dată de iodul adăugat unei soluții de amidon solubil, la pH 6,4 și la 37°C, în contact cu o diluție cunoscută din preparatul care conține amilază (5).

Woillez, Eugène Joseph, 1811—1882. **Boala** ~, sin.: *Congestie pulmonară de tip pneumonic*, bronhoalveolită acută pneumococică cu evoluție scurtă, benignă și cu semne steta-custice atenuate de condensare pulmonară (34).

Wolff, Julius, 1836—1902. **Legea lui** ~, sin.: *Legea transformării osoase*, dacă se schimbă arhitectura internă a osului, printr-o permanentizare a poziției anormale a uneia din extremitățile sale articulare, trebuie să se schimbe neapărat concomitent și forma lui exterioară. Fiecărei forme a osului îi corespunde o arhitectură internă care se poate calcula matematic (Kulmann); de asemenea, orice modificare a arhitecturii interne trebuie să determine tot matematic o anumită formă exterioară (24).

Wolff, Kaspar Friedrich, 1733—1794. **Canalul** ~, sin.: *Ductus mesonephricus*, canalul mezonefrosului sau rinichiului embrionar; el devine canalul excretor al testiculului și dă mugurele ureteric la ambele sexe (1). **Corpul** ~, sin.: *Mesonephros*, *Mezonephros*, rinichiul mijlociu la vertebratele superioare, organ funcțional la embrion, care este înlocuit apoi de metanefros (1).

Wolff-Parkinson-White (Wolff, Louis; Parkinson, John; White, Paul D.), sin.: *Sindromul de preexcitare*. Sindrom electrocardiografic caracterizat prin scurtarea intervalului PQ și apariția undei Δ în porțiunea inițială a unui complex QRS lărgit, explicabil printr-o hiperexcitabilitate ventriculară sau printr-o accelerare temporară a conducerii ventriculare (fascicul Paladino-Kent congenital, sau disociere longitudinală a nodului atrioventricular) (10).

Wolfe, John Reisberg, 1824—1904. **Grefă cutanată** ~, grefă cutanată liberă, groasă, de piele totală, sub formă de lame (24).

Wöllfler, Anton, 1850—1917. **Procedeu** ~, scurtcircuitarea unui obstacol piloric prin gastroenterostomie anterioară, ansa jejunală fiind adusă precolic la stomac (11).

Wolfram. Tungsten.

Wolkmann. **Procedeu** ~, manevră pentru reducerea pe cale ortopedică a fracturii de extremitate inferioară de radius cu deplasare (24).

Wollenberg. **Operația** ~, artroză anterioară de genunchi prin deplasarea în sus a unei porțiuni osoase din tibie, care cuprinde apofiza tibială anterioară cu inserția ligamentului rotulian (24).

Wolman. **Boala** ~, varietate cu caracter familial în cadrul lipidozelor, caracterizată prin depuneri de trigliceride și colesterol în numeroase organe: splină, ficat, ganglioni limfatici, glande suprarenale, măduva oaselor, nevrax. Se manifestă încă în primele luni de la naștere și are un prognostic grav (27).

Wolpert. **Agnozie** ~, sin.: *Simultanagnozie*, varietate de agnozie caracterizată prin imposibilitatea de recunoaștere a întregului (ansamblului), deși amănuntele, detaliile sînt cunoscute cu precizie (27).

Wood, Robert Williams. **Lampă** ~, lampă cu un filtru de oxid de nichel, a cărei lumină devine fluorescentă în prezența perilor infestați cu dermatofiți (în special din genul *Microsporon*) sau a scuamelor cuprinzînd aceiași paraziți (12).

Wood. **Procedeu** ~, procedeu de cură a eventrației diafragmatice prin plicatura diafragmului (11).

Word. **Triunghiul** ~, triunghiul de substanță osoasă situat la baza colului femural și care la tineri este format din țesut osos trabecular; o dată cu vîrsta, acesta se înlocuiește treptat cu măduvă osoasă, ceea ce favorizează producerea fracturilor de col femural (24).

Workuta. **Hipertensiune de tip** ~, hipertonie progresivă, datorită unei predispoziții sau unei modificări de nivel de reglare (10).

Wormser. **Canula** ~, canulă pentru irigație uretrală la femeie, formată dintr-o tijă găurită în ax, butonată la vîrf, cu mai multe orificii laterale (11).

Wright, Irving. **Sindromul** ~, Sindromul de hiperabducție.

Wright, J. H. **Reacția** ~, reacție serologică de aglutinare pentru diagnosticul brucelezei. Antigenul este reprezentat de o suspensie de brucele formolate 5¹/₁₀₀ (3).

Wright. **Colorația** ~, metodă utilizată pentru diferențierea elementelor sanguine; rezultatele sînt analoge procedurii panoptic (19).

Wright. Indicele ~, raportul dintre debitul ventilator de repaus $\times 100$ și debitul ventilator maxim; exprimă rezervele de ventilație și în mod normal este mai mic de 30 (34).

Wrisberg, Heinrich August, 1739—1808. **Cartilajul** ~, *Cartilago cuneiformis*. **Ganglionul** ~, *Ganglia cardiaca*. **Nervul** ~, *Nervus intermedius* (vezi tabelul nervilor). **Tuberculul cuneiform** ~, *Tuberculum cuneiforme*.

Wuchereria. Gen de viermi paraziți din familia *Filariidae*, clasa *Nematoda*. *S p e c i i* mai importante: *W. bancrofti* (sin.: *Filaria bancrofti*, *Filaria nocturna*), agentul patogen al wuchereriozei bancrofti și *W. malayi* (sin.: *Filaria malayi*), agentul patogen al wuchereriozei de Malaya (31).

Wuchererioză. Boală parazitară provocată de viermi paraziți din genul *Wuchereria*, transmiși la om prin țânțari din genul *Culex*, *Aedes*

sau *Anopheles*. ~ **Bancroft**, sin.: *Filarioza bancrofti*, filarioză nocturnă, caracterizată prin manifestări rezultate din obstruarea vaselor limfatice prin aglomerări de paraziți în stare adultă sau embrionară: limforagii, varice limfatice, elefantiazis scrotal sau al membrelor inferioare etc. (30). ~ **de Malaya**, sin.: *Filarioza de Malaya*, prezintă leziuni asemănătoare cu *w. Bancroft*, deși leziunile organelor genitale sînt mai rar întîlnite (31).

Wunderlich, Carl Reinhold August, 1815—1877. **Curbă febrilă** ~, schematizarea evoluției curbei febrile și a simptomatologiei clinice a febrei tifoide în 3 stadii: *incrementi*, *acmen* și *decrementi* (8).

Würpf. **Reflexul** ~, reflex patologic de origine subcorticală, care constă din contracția orbicularului buzelor atunci cînd se percutează colțul buzelor (27).

X

X. 1. Cromozomi speciali (heterocromozomi): sînt în număr pereche la femeie (sex homogamic), în timp ce la bărbat un cromozom X este asociat cu cromozomul Y (sex heterogamic). Cromozomii X și Y conțin gene determinante pentru sex (7). 2. **Factorul X. Substanța ~,** primul nume dat gonadotropinelor (7). **Zona ~,** în suprarenalele de șoareci, o zonă profundă a corticalei, legată de elaborarea hormonilor sexoizi (7).

Xantelasma (gr. *xanthos* = galben + *elasma* = placă). Vezi Xantom. ~ **neviformă,** Nevo-xantoendoteliom.

Xanteloid. Vezi Xantom.

Xanthelasma (*xantelasma* + gr. *eidos* = formă). Urticaria pigmentară.

Xanthidrol, sin.: *9-Hidroxixantenă, Dibenzopiranol.* $C_{13}H_{10}O_2$. Compus care conține două nuclee benzenice, unite printr-o punte de oxigen și un carbon alcoolic; este solubil în mediu acid, dînd o culoare galbenă fluorescentă și reacționează caracteristic cu ureea, fiind utilizat în metoda Fosse (5).

Xantină, sin.: *2, 6-Dioxipurină.* $C_5H_4O_2N_4$. Bază purinică rezultată prin dezaminarea guaninei în prezența guanazei. Sub formă de derivați metilați se găsește în ceai (teobromina este dimetil-1, 3-xantină), în cafea (cafeina este trimetil-1, 3, 9-xantină), în cacao etc. În organismul uman, ia parte la sinteza riboflavinei. Sub acțiunea enzimei Schardinger (xantindehidraza), xantina este transformată în acid uric. Xantina se elimină renal și fără să fie catabolizată, urina normală de 24 ore conținând în medie 6 mg xantină; eliminarea renală poate crește pînă la 175 mg/24 ore în xantiniurie sau poate scădea sub valorile normale în *politemia vera*, leucemii și gută (5).

Xantindehidrază, sin.: *Enzima Schardinger Xantinoxidaza.* Enzimă care catalizează procesul de reducere a xantinei și hipoxantinei în acid uric (5).

Xantinoxidază. Xantindehidrază.

Xantin-9-ribofuranozidă. Xantozină.

Xantiniurie. Excreția unor cantități mari de xantină prin urină (15). ~ **simplă,** afecțiune probabil tubulorenală foarte rară, de natură necunoscută, caracterizată prin eliminare urinară excesivă de xantină; este însoțită de scăderea concentrației plasmatice de xantină și acid uric și de litiază xantinică (25).

Xanto- (gr. *xanthos* = galben). Element de compunere care introduce în termeni sensul: de culoare galbenă (32).

Xantocit (*xanto-* + gr. *kytos* = celulă). Celulă care conține pigment galben (1).

Xantoeromie (*xanto-* + gr. *chroma* = culoare). Colorat în galben (28).

Xantoeromie. Colorație galbenă a unor leziuni maculoase tegumentare sau a unor lichide organice (15).

Xantodermie (*xanto-* + gr. *derma* = piele). Colorație galbenă a pielii (12). ~ **aerată,** dermatomicoză tropicală cu agent micotic necunoscut (12).

Xantoeritrodermia perstans. Vezi Parapsoriasis.

Xantofibrom (*xanto-* + *fibrom*). Vezi Xantom.

Xantofile, sin.: *Luteină, Luteol.* $C_{40}H_{56}O_2$. Pigmenți cu structură alcoolică carotenoidă, prezenți în gălbenușul de ou, la bacterii și alge și în petalele florilor galbene. Sînt insolubili în apă, dar solubili în grăsimi și solvenți organici (5).

Xantoidism. Formă particulară de albinism întîlnită la negri, pielea avînd o colorație gălbuie-maronie (12).

Xantom (*xanto-* + *-oma*). Nodul de colorație gălbuie, cu localizări diverse, datorit acumulării de lipide în celulele stratului papilar, consecutivă unei tulburări în metabolismul lipidelor. Poate fi plan, pete solitare sau multiple de culoare gălbuie caracteristică, care cu timpul devin reliefate, localizarea de predilecție fiind

pleoapele și purtând în acest caz denumirea de xantelasma sau xantom tuberos (proeminent), deosebit de precedentul prin relieful său și dezvoltarea de tip eruptiv. *Varietăți*: a) x. diabeticilor sau glicozuric; b) x. juvenil (vezi și Nevoxantoteliom); c) x. congenital; d) x. papulos eruptiv. Uneori, depozitarea de lipide se face pe o cicatrice sau într-o tumoare preexistentă (fibrom, sarcom), leziunile denumindu-se în astfel de cazuri xanteloid, pseudoxantom, xantofibrom, xantosarcom etc. (12). ~ **tropical**, Nodozități juxtaarticulare.

Xantomatoză (*xanto-* + *-oma* + *-oză*). Tezaurismoză lipoidică, predominant colesterolică, de tip normo- sau hipercolesterolemie (10). ~ **orneană**, degenerare grasă a corneei (28). ~ **eranihipofizară**, Boala Hand-Schüller-Christian, vezi Hand-Schüller-Christian. ~ **cutanată**, denumire generică pentru afecțiunile în care se fac acumulări de substanțe grase (tezaurizări) în celulele stratului dermopapilar (12). ~ **generalizată**, apariția celulelor xantomatoase în mai multe organe, ca urmare a unor tulburări ale metabolismului colesterinic (2). ~ **globului ocular**, degenerescență grasă localizată în iris (28). ~ **hipercolesterolemie familială**, Hiperlipemie idiopatică familială. ~ **juvenilă**, Hiperlipemie idiopatică familială. ~ **osoasă**, afecțiune osoasă datorită unui dismetabolism lipidic (24).

Xantomielom (*xanto-* + gr. *myelos* = măduvă + *-oma*). Xantosarcom.

Xantoproteinemie. Retenție sanguină a compușilor aromatici rezultați din degradarea intestinală a aminoacizilor aromatici (tirozină, fenilalanină, triptofan); se determină colorimetric cu ajutorul reacției xantoproteice (normal = 15–25 u.) (25).

Xantopsie (*xanto-* + gr. *opsis* = vedere). Vedere galbenă, care însoțește uneori icterul (28).

Xantopterină, sin.: *Uropterină*. Metabolit intermediar, precursor în sinteza acidului folic; a fost identificată în urina normală (5).

Xantosarcom (*xanto-* + gr. *sarx* = carne + *-oma*), sin.: *Xantomielom*. Sarcom cu celule gigante ale tendoanelor și aponevrozelor, conținând celule xantomatoase (2).

Xantoză (*xanto-* + *-oză*). Carotenodermie.

Xantozină, sin.: *Xantin-9-ribofuranozidă*. $C_{10}H_{12}N_4O_6$. Nucleozida xantinei, rezultată prin condensarea xantinei cu riboza (5).

Xeno- (gr. *xenos* = oaspete, străin). Element de compunere care introduce în termeni sensul de: străin, necunoscut (32).

Xenodiagnostic (*xeno-* + *diagnostic*). Metodă de diagnostic preconizată de E. Brumpt, care folosește gazde intermediare în scopul

multiplicării unor paraziți greu de găsit la gazda definitivă, din cauza rarității lor (31).

Xenopatie (*xeno-* + gr. *pathos* = boală). Delir de influență.

Xero- (gr. *xeros* = uscat). Element de compunere care introduce în termeni sensul de uscat (32).

Xerocheilie (*xero-* + gr. *cheilos* = buză). Uscăciune a buzelor (2).

Xeroderma pigmentosum, sin.: *Atrophoderma pigmentosum*, *Efelidoză malignă*, *Lentigoepiteliomatoză*. Dermatoză, de obicei familială, traducând o hipersensibilitate la lumina solară și manifestându-se din copilărie prin hiperpigmentații sub formă de pete, urmate de ulceratii, atrofii și în cele din urmă de apariția unor epitelioame multiple. Localizarea de predilecție o constituie părțile descoperite (12).

Xerodermie (*xero-* + gr. *derma* = piele). Uscăciune a pielii (12).

Xerofarm. Bismut tribromfenolic.

Xerofthalmie (*xero-* + gr. *ophthalmos* = ochi), sin.: *Xeroma*. Uscarea conjunctivei și corneei care se produce în unele conjunctivite cronice, boli ale aparatului lacrimal sau deficiențe în vitamina A (28).

Xeroma (*xero-* + *-oma*). Xerofthalmie.

Xeromenie (*xero-* + gr. *meniaia* = menstruație). Apariția simptomelor organice ale perioadei menstruale, fără menstruație (2).

Xerostomie (*xero-* + gr. *stoma* = gură). Sindrom de „gură uscată” datorit unei disfuncții a glandelor salivare, manifestare care se poate întâlni în avitaminoze (avitaminoza C), sindroame ocularsalivare (sindromul Sjörgren, sindromul Heerfordt), disfgia sideropenică din sindromul Kelly-Paterson (12).

Xeroză (*xero-* + *-oză*), sin.: *Asteatoză*. Uscăciune a pielii datorită diminuării secrețiilor glandelor sudoripare și în special a celor sebacee (12).

Xifi-, xifo- (gr. *xiphos* = spadă). Element de compunere care introduce în termeni sensul de conformat ca o sabie, dar mai ales referirea la procesul xifoid (32).

Xifo- Vezi *Xifi-*.

Xifodinie (*xifo-* + gr. *odyne* = durere), sin.: *Xifoidalgie*. Dureri în apendicele xifoid (4).

Xifoidalgie (*xifo-* + gr. *eidōs* = formă + *algos* = durere). Xifodinie.

Xifoidită (*xifo-* + gr. *eidōs* = formă + *-itā*). Inflamație a cartilajului xifoid (2).

Xifosternopectie (*xifoid* + *stern* + gr. *pexis* = fixare). Intervenție chirurgicală efectuată în toracele în carenă. Constă din detașarea apendicelui xifoid cu inserțiile sale diafragmatice și sutura sa pe fața anterioară a sternului, în partea sa inferioară (24).

Xilani. Polimeri ramificați de xiloză, avînd formula generală $(C_5H_8O_4)_n$. Aceste polizaharide se găsesc în plante, însoțind structurile celulozice. Sînt formați din unități D-xilopiranozice, legate β -glucozidic în 1,4 sau 1,3 ramificații. În prezența acizilor degajă furfurool. Nu reduc soluția Fehling (5).

Xilen, sin.: *Dimetilbenzen*. Lichid incolor, solubil în alcool și eter, obținut prin distilarea petrolului, folosit ca solvent; în laboratorul de tehnică dentară este întrebuințat pentru îndepărtarea cerii de pe instrumente, aparate și meșele de lucru (39).

Xilo- (gr. *xylon*=lemn). Element de compunere referitor la lemn (32).

Xilocetoză. Cetopentoză derivată de la xiloză; este prezentă rareori în urina umană și atunci exteriorizează o deviere a metabolismului unor aminoacizi glucoformatori (5).

Xilol. Amestec de o-, m- și p-dimetilbenzen; este folosit ca antiparazitar și solvent (13).

Xiloterapie (*xilo-* + gr. *therapeia* = tratament). Tratament cu ajutorul aplicării unor anumite varietăți de lemn (4).

Xiloză. $C_5H_{10}O_5$. Monozaharid pentozic, constituent al xilanilor. Reduce soluția Fehling. În organismul uman pătrunde, o dată cu ingestia de fructe și legume (5).

Xiluloză. Monozaharid pentozic, izomer al xilozei. În organism ia naștere din acidul glucuronic, în cursul pentozuriilor patologice (5).

Xiphisternum. *Processus xiphoideus*.

Xiphodymus (*xifoid* + gr. *didymos* = gemă). *Xiphopagus* (2).

Xiphopagus (*xifoid* + gr. *pagos* = care este fixat), sin.: *Xiphodymus*. Monstru dublu, la care cele două corpuri sînt unite de la ombilic pînă la apendicele xifoid (2).

Xismă (gr. *xysma* = ceea ce rezultă prin răzuire). Bucăți de membrane în scaune diareice (2).

U

Y. 1. Cromozom care conține gene determinante pentru dezvoltarea testiculului (7). 2. Simbolul ytriului (5).

Yaws. Pian.

Yb. Simbolul yterbiului (5)

Yellen. Peusa ~, pensă-clamp mică, folosită pentru strivirea prepuțului în operația de circumcizie (11).

Yeo, Isaac Barney, 1835–1914. Tratamentele ~, tratament în obezitate, cu restricția hidraților de carbon și cu cantități mari de băuturi calde (4).

Yergason. Semnul ~, în periartrita scapulo-humerală, producerea durerii în gutiera bicipitală, în urma supinației cu opunere din partea examinatorului (24).

Yhles. Albuminurie ~, Albuminurie ortostatică.

Youmans. Mediul ~, mediu de cultură lichid, semisintetic, conținând asparagină, glicerină neutră, citrat de magneziu, fosfat monopotasic, sulfat de potasiu și fie plasmă citratată umană, fie ser normal de bou, utilizat în special pentru testarea sensibilității bacilului tuberculozei față de antibiotice (3).

Young, Hugh Hampton, 1870–1945. Dezinclavatorul ~, dezinclavator metalic folosit în prostatectomia pe cale perineală; este format dintr-o tijă bivalvă, cu care se poate trage prostata în câmpul operator (11). **Ineizia** ~, cale de acces posterioară paramediană pentru abordarea glandelor suprarenale printr-o incizie verticală tăsată de la 3 cm deasupra coastei a 12-a pînă la creasta iliacă (11).

Young, Thomas, 1773–1829. Modulul ~, sin.: *Modulul de elasticitate*, mărimea inversă coeficientului de elasticitate; caracterizează proprietățile elastice ale substanțelor. Determinările făcute pînă în prezent asupra modulului

de elasticitate a protoplasmei sint indoielnice. Se pare că unica determinare reală a modulului de elasticitate a materialului celular este cea făcută pe firele protoplasmei de mixomicete, pentru care s-a găsit o valoare de 9.10^3 N/m² la temperatura camerei și pentru alungiri sub 20% (6).

Young. Diabetul ~, diabet zaharat experimental, metahipofizar, realizat prin administrare cronică de extracte hipofizare (7).

Young-Helmholtz (Young, Thomas, 1773–1829; Helmholtz, Hermann Ludwig Ferdinand von, 1821–1894). Teoria ~, teorie după care viziunea culorilor depinde de 3 căi ale receptorilor retinieni, corespunzătoare culorilor roșu, verde și violet (28).

Yperită, sin.: *Gaz muștar*. Sulfuretildiclor, lichid uleios galben sau incolor, inodor sau cu miros de hrean sau de muștar, întrebunțat sub formă de gaz (gaz de luptă, cu acțiune vezicantă); după latență de 3–5 ore apar fenomene de iritație oculară și respiratorie, cu leziuni ulcerative; în cazuri grave, edem pulmonar; în intoxicația *per os* apar dureri abdominale, grețuri, vărsături, constipație sau diaree, vezicule cutanate, hipertensiune, somnolență (23).

Yterbiu. Simbol Yb. Vezi Lantanide.

Ytriu. Simbol Y. Element chimic în stare metalică, cu număr atomic 39 și greutate moleculară 88, 92. În natură se găsește combinat, în mineralele ce conțin lantanide. Este trivalent. Are un singur izotop stabil, cu număr de masă 89, și 17 izotopi radioactivi (5).

Yves-Bureau. Boala ~, acropatie ulceromutilantă pseudosiringomicică nefamilială, înțilnită la adulți etilici. Constă dintr-o deformație cubică a piciorului, mal perforant plantar nedureros, hiperhidroză, disociere termoanalgezică și leziuni locale de osteoliză (12).

Z

Zacchary. Operația ~, intervenție chirurgicală recomandată în paralizia mîinii de tip radial și care constă din transplantarea tendonului cubital anterior la tendoanele extensorii ale ultimelor 4 degete, transplantarea tendonului micului palmar sau al flexorului superficial al mediusului pe abductorul lung și extensorul lung al policlei și transplantarea rotundului pronator la cei 2 extensori radiali ai carpului (24).

Zaharază, sin.: *Fructozidază, Invertină, Sucrază.* Enzimă prezentă în sucul intestinal, care catalizează reacția reversibilă de dedublare hidrolitică a zaharozei în fructoză și glucoză; reacția are loc în prezența fosfatului (5).

Zaharimetru (lat. *saccharum* = zahăr + gr. *metron* = măsură). Polarimetru etalonat pentru dozarea zahărului în diferitele medii biologice. Utilizează lumina polarizată, ale cărei oscilații se produc într-un singur plan (6).

Zaharină. Ortosulfimidă benzoică; edulcorant pentru diabetici (13).

Zaharoză, sin.: *Sucroză.* $C_{12}H_{22}O_{11}$. Dizaharid format dintr-o moleculă de glucoză și una de fructoză, avînd o structură D-glucopiranozido-D-fructofuranozidică. Este foarte răspîndită în natură, în special în regnul vegetal. Majoritatea microorganismelor o pot hidroliza (de ex. bacteriile de fermentație). În organism este resorbită după o prealabilă hidroliză, sub acțiunea zaharazei; uneori, însă, în urma ingestiei de cantități mari de dulciuri, are loc resorbția fără hidroliză și eliminarea pe cale renală (5 – 15 mg/100 ml urină) (5).

Zaharozurie, sin.: *Sucrozurie.* Prezența de zaharoză în urină (25).

Zaharuri (pl. lat. *saccharum* = zahăr). Carbohidrați. ~ *aminate, Ozamine. Zahăr invertit.* Amestec de glucoză și fructoză (rezultat prin invertirea zaharozei) în soluție injectabilă (20, 33 și 40%); stimulent energetic, trofic miocardic și hepatic, are și acțiune diuretică (13).

Zahradnicek. Operația ~, reducere singurîndă a luxației congenitale a șoldului, folosind o osteotomie oblică trapezoidală a extremității superioare a femurului (24).

Zander, Jonas Gustav Wilhelm, 1835 – 1920. **Aparatul ~,** aparat de mecanoterapie, acționat pe principiul unui pendul, cu greutate reglabilă, care mobilizează pasiv o incheietură (24).

Zanoli, Rafael. **Operația ~,** introducerea unui grefon transtrohanterocervicocapital în boala Legg-Perthes-Calvé (24).

Zaponlac. Celuloid dizolvat în acetat amilic și acetonă în proporție de 2 : 78 : 20. Se folosește pentru protejarea față de salivă a obturațiilor de silicat și de cement (38).

Zarate. Vezi Simfizotomie.

Zarin. Metilfluorofosfat de izopropil, substanță toxică cu acțiune neuroparalitică, putînd fi întrebunțată ca armă chimică; acționează prin inhibarea colinesterazei, producînd simptome asemănătoare celor din intoxicația cu paration (23).

Zațepin, T. C. **Operația ~.** 1. Translocația scurtului peronier și gambierului posterior înaintea maleolelor respective, astfel ca din extensori să devină flexori dorsali ai piciorului (24). 2. Tenodeză prin deplasarea extensorului comun și menținerea lui prin buclă tendinoasă, în tratamentul piciorului poliomielitice (24). 3. Operație de tip Codivilla, folosind două incizii verticale interne, una premaleolară și alta retromaleolară (24). 4. Artrodeză extraarticulară de umăr cu colț de mistreț. 5. Tenodeză în piciorul talus, folosind jumătate din tendonul ahilian (24). 6. Transplantarea unei fișii individualizate din tensorul *fascia lata* pe tuberozitatea anterioară a tibiei, în paralizii cvadriicepsului (24). **Semnul ~,** în luxația congenitală de șold, reducerea mișcării de abducție a coapsei (24).

Zațepin-Abarbannel (Zațepin, T. C.; Abarbannel, E. E.). **Metoda ~,** metoda de înregistrare a gradului de deformare a coloanei verte-

brale în scolioze, cu ajutorul unor muloje gipsate pe linia apofizelor spinoase (24).

Zăbăluță, sin.: *Angulus infectiosus*, *Impe-
ligo comisural*, *Perleș*. Piodermită fisurată pro-
vocată de streptococ sau de ciuperci levuriforme
din grupul *Candida*, situată la comisurile bucale
(12).

Zăpadă carbonică. Bioxid de carbon sub
formă solidă; în aplicație locală distruge țesu-
turile prin înghețare, fiind indicată în lupusul
eritematos, unele tumori ale pielii etc. (14).

Zdrobire. Leziune traumatică produsă de un
agent vulnerant și constând din strivirea sau
sfărâmarea țesutului asupra căruia s-a exer-
citat agresiunea (32). ~ **osoasă**, fractură incom-
pletă, la nivelul epifizelor sau oaselor scurte, cu
țesutul spongios transformat într-o pastă gră-
unțoasă (24).

Zea mays, sin.: *Porumb*. Plantă din familia
Gramineae; stigmatetele, numite și mătasea po-
rumbului, conțin saponine, ergosterină și un
ulei esențial bogat în carvacrol. Infuzia de mă-
tase de porumb are acțiune diuretică (13).

Zeaxantină. $C_{40}H_{56}O_6$. Pigment de culoare gal-
benă, prezent în bobul de porumb și, în cantități
mai mici, alături de xantofilă, în ouăle de
pasăre (5).

Zeek. **Boala** ~, varietate de angetă aler-
gică de hipersensibilizare (12).

Zeină. Proteină din proumb săracă în ami-
noacizi esențiali și complet lipsită de lizină.
Este incriminată ca factor important al apari-
ției distrofiei alimentare și a pelagrei în cazul
alimentației predominant maidice (20).

Zeis, Edward, 1807 — 1868. **Glandele** ~,
glande sebacee prevăzute cu cili (1).

Zeller. **Operația** ~, procedeu pentru cura sin-
dactiliei la baza degetelor. Un lambou dorsal
în „V” răsturnat acoperă comisura încizată
(24).

Zeller. **Testul** ~, test de evidențiere a sar-
cinii, constând din dozarea diaminooxidazei în
ser (se măsoară amoniacul liberat în prezența
cadaverinei, folosită ca substrat). În serul fe-
meilor însărcinate, activitatea diaminooxidazică
este net crescută (5).

Zenker, Friedrich Albert, 1825 — 1898.
Begenerescența ceroasă ~, sin.: *Distrofia ce-
roasă Zenker*, *Distrofie vitroasă*, formă de dis-
trofie manifestată prin omogenizarea proteinelor
musculare diferențiate și aspect sticlos; rege-
nerarea este posibilă, de tip mioblastic, amintind
regenerarea embrionară (2). **Distrofia ceroasă** ~,
Begenerescența ceroasă Zenker. **Diverticul** ~,
diverticul al esofagului situat în porțiunea pos-
terioară a segmentului faringoesofagian; la
examenul radiologic de față apare pe linia me-
diană (36).

Zeoliți (pl. gr. *zein* = a fierbe + *lithos* =
piatră). Silicați dubli naturali de aluminiu și
sodiu care au proprietatea de a fixa ionul de
calciu și de magneziu din apă, cedind pe cel de
sodiu; sint folosiți la dedurizarea apei (20).

Zero. 1. Nul (5). 2. Punctul de la care încep
măsurătorile pe o scală (5). ~ **absolut**, punctul
de zero al temperaturii absolute ($-273^{\circ} 16$),
temperatură la care, conform calculelor efec-
tuate, un gaz ideal nu ar mai putea să prezinte
nici un volum (5). ~ **fiziologic**, temperatura la
care se abolește orice senzații ca răspuns al unui
stimul termic (5).

Zervopulos. **Semnul diapazonului** ~, în her-
nia de disc, excitația vibratorie atrage dureri pe
una sau alta din regiunile maleolare (24).

Zettnov. **Colorația** ~, metodă de impregnare
argentică, folosită curent pentru evidențierea
cililor microbieni, ca și a unor corpusculi in-
framicrobieni pe froțiuri: utilizează sulfatul de
argint amoniacal după mordansare cu tanin tar-
trat stibiat (22).

Zgomot. Amestec neomogen de sunete cu
intensități și frecvențe diferite. Expunerea pro-
fesională la zgomot de intensitate mare provoacă
surditatea profesională prin modificări dege-
nerative în organul Corti. Expunerea prelungită
la zgomot mai puțin intens, chiar în condiții
obișnuite de viață, poate provoca insomnie,
tulburări vegetative, tulburări digestive, scă-
derea capacității de muncă, nevroze etc. (20).

~ **de aramă**, zgomot rezonant grav, muzical,
care se percepe când în parenchimul pulmonar
există o cavitate mare sau un pneumotorax,
dacă se utilizează tehnica semnului banului (34).
~ **cardiac**, efect sonor al desfășurării revoluției
cardiace. Zgomotul I: complex de vibrații sis-
toleice cu o triplă componentă: musculară, val-
vulară și vasculară; zgomotul al II-lea: vi-
brație diastolică, mai înaltă, determinată de val-
vulele semilunare și de șocul coloanei sanguine;
zgomotul al III-lea: fenomen observat imediat
după zgomotul al II-lea, de natură musculoval-
vulară fiziologică; zgomotul al IV-lea: zgomotul
atrial. Zgomot clanguros, vezi Clangor. Zgomot
de galop, vezi Galop. Zgomot de tun: coincidența,
în timpul unui bloc atrioventricular complet,
a unei sistole atriale cu una ventriculară (10).
~ **pericardotoracic**, zgomot cardiac de „du-te-
vino”: dublă frecătură pericardică; zgomot de
locomotivă: triplă frecătură pericardică; zgo-
mot de moară: zgomot hidroaeric determinat
de prezența simultană a aerului și lichidului în
pericard sau în loja pleuropericardică (10).
~ **de supapă**, zgomot intermitent, ca de supapă,
ce apare în inspirațiile profunde în caz de cavi-
tate sau pneumotorax, atunci când bronhia de
drenaj este astupată de mucus sau puroi care
se mobilizează ca urmare a unui curent aerian

puternic (34). ~ „de tunel”, suflu continuu, sistolodiastolic, în persistența canalului arterial (10).

Ziehen-Oppenheim (Ziehen, Georg; Oppenheim, Herman). **Boala** ~, sin.: *Disbazie tôrdotică progresivă, Distonie musculară deformantă*, boală cronică rară, de origine nedeterminată, caracterizată prin mișcări involuntare, neregulate, de contorsiune, ale mușchilor trunchiului și extremităților, apărind mai ales în cursul mersului (27).

Ziehl, Franz, 1859 — 1926. **Fucsină** ~, sin.: *Fucsină fenicată*, soluție apoasă 1% de fucsină bazică, conținând fenol 5%. Este utilizată ca atare în colorația Ziehl-Neelsen și diluată 1/10 în colorația Gram sau pentru colorația simplă (3).

Ziehl-Neelsen (Ziehl, Franz, 1859 — 1926; Neelsen, Friedrich Karl Adolf, 1854 — 1894). **Colorația** ~, procedeu de colorare diferențială pentru punerea în evidență a bacteriilor alcooloacidorezistente. Se utilizează în special pentru evidențierea micobacteriilor. Preparatul fixat se acoperă cu fucsină fenicată și se încălzește timp de 10 minute, evitându-se fierberea. După spălarea cu apă se decolorează cu acid azotic 1/3 sau acid sulfuric 1/4 și apoi cu alcool. După o nouă spălare se recolorează cu albastru de metilen timp de 1 minut și urmează apoi spălarea finală și uscarea. Germeii alcooloacidorezistenți apar roșii pe un fond albastru (3).

Ziemann, Hans. **Granulațiile** ~, granulații care apar după unele colorații speciale în eritrocitele parazitare cu *Plasmodium malariae* (31).

Zieve, I. **Sindromul** ~, afecțiune caracterizată prin icter, hiperlipemie și anemie hemolitică, survenind la bolnavi cu etilism cronic; puncția-biopsie hepatică pune în evidență o infiltrație grasă importantă și ciroză portală moderată (16).

Zigion. *Zygion*.

Zigo- (gr. *zygon* = jug). Element de compunere cu semnificația: unit, împreunat sau care introduce în termeni referirea la o joncțiune (32).

Zigoma (gr. *zygoma* = bară, obstacol). *Zygoma*.

Zigot (gr. *zygon* = jug). 1. Organism produs din unirea a 2 gameți (1). 2. Oul fecundat, considerat înaintea segmentării (1). ~ **bacterian**, starea de diploidizare a celulei femele (primitoare), care rezultă după transferul cromozomal de la donator. Este o fază intermediară în procesul de conjugare bacteriană, fiind obligatorie pentru formarea recombinanților (17).

Zimază. Termen vechi, care desemnează complexul de sisteme enzimatică provenite din drojdia de bere, care participă la cataliza biochimică a fermentației alcoolice (5).

Zimerlin, Franz, 1858 — 1932. **Tipul** ~, forma clinică toracoabdominală a miopatiei primitive progresive, caracterizată prin atrofia inițială a mușchilor trunchiului. Ulterior, atrofia se extinde și la musculatura regiunii proximale a membrelor (27)*.

Zimuiști. Proba ~, probă funcțională renală utilizată pentru aprecierea capacității de concentrare și bazală pe determinarea variațiilor volumului densității concentrației clorurilor și ureei în probele de urină recoltate la fiecare 3 ore, în cursul unui nictemer cu alimentație obișnuită; cu cit aceste variații sint mai mari, cu atât capacitatea funcțională renală este mai bună; dacă densitatea maximă înregistrată într-una dintre probe depășește 1 025, nu mai este necesară o probă propriu-zisă de concentrare (25).

Zimo- (gr. *zyme* = ferment). Element de compunere referitor la o enzimă sau la o fermentație (32).

Zimogen (*zimo-* + gr. *gennan* = a produce). Substanță prezentă în tubul digestiv, având rol de precursor al unei enzime fermentative (15).

Zimohexază. Amestec de fosfohexomutază și aldolază, obținut din drojdia de bere; participă la procesele de fermentație alcoolică (5).

Zimoproteină. Proteină cu putere litică (2).

Zimosis gastrica. Prezența unui acid organic în stomac (2).

Zimosteroli. $C_{27}H_{44}O$. Steroli prezenți în drojdia de bere, conținând o structură similară cu cea a lanosterolului. În organism constituie un metabolit intermediar în sinteza colesterolului pe seama scalenului (5).

Zimozan. Substanța de natură glucidică, obținută prin extracția apoasă și alcoolică a sedimentului insolubil, rămas după digestia celulelor de drojdie de bere cu tripsină. Împreună cu properdina din serul normal formează un complex insolubil, care inactivează una din fracțiunile alexinei (C_2), la temperatura de 37°C și în prezența ionilor de magneziu (3).

Zinc. Simbol Zn. Element bivalent în stare metalică, având numărul atomic 30 și greutatea atomică 65,38. Se găsește în natură sub formă de sulfură (blendă), silicat (calamină) etc. Are tendința de a da compuși complecși cu substanțe organice (glicină, cisteină, histamină, acidul folic, glicerofosfatul etc.). Intensifică acțiunea unor enzime (alcooldehidrogenaza, insulina etc.) și inhibează activitatea altora (anhidraza carbonică). În organismul uman se găsește în cantități diferite (de ex.: sînge, 880 $\mu\text{g}/100$ ml; rinichi, 670 $\mu\text{g}/100$ g; ficat, 720 $\mu\text{g}/100$ g; urină, 0,3—0,5 mg/24 ore) (5).

Zinc-insulină. Insulină cristalizată în prezența acetatului de zinc sub formă romboedrică. Soluția este rapid absorbită și rapid eficientă. Pro-

tamin-zinc-insulina are o absorbție mai lentă, o eficacitate prelungită și o stabilitate mare. Standardul internațional de insulină este un preparat de zinc-insulină cu 22 u./mg (7).

Zincoporfirine. Complecși porfirinici cu zincul, prezenți în materiile fecale și urina porfiruricilor (5).

Zingerlė. Sindromul de automatoză ~, sindrom caracterizat prin apariția de mișcări forțate, complexe, survenind în paroxisme și care constau din rostogoliri în jurul axului longitudinal al corpului, contracții puternice ale musculaturii în plan sagital (opistotonus, crize oculogire de verticalitate) sau în plan frontal (crize cefalogire și oculogire de lateralitate). Originea acestor tulburări este atribuită leziunilor regiunii parietotemporale (27).

Zinn, Johann Gottfried, 1727 — 1759. Cereul ~, *Circulus vasculosus nervi optici Halleri*, vezi Haller. **Inelul** ~, *Anulus tendineus communis*. **Ligamentul** ~, *Anulus tendineus communis*. **Tendonul** ~, *Anulus tendineus communis*. **Zonula** ~, sin.: *Ligamentul suspensor al cristalinelui, Zonula ciliaris*, sistem de fibrile fine care fixează cristalinel de corpul ciliar (28).

Zirconiu. Simbol Zr. Metal rar cu număr atomic 40 și greutate atomică 91,22. Metalul și compuşii lui pot da sensibilizări (9).

Zollinger-Ellison (Zollinger, Robert M.; Ellison, E. H.). Sindromul ~, complex simptomatic caracterizat prin triada: hipersecreție gastrică enormă cu hiperaciditate importantă, ulcere recidivante gastrointestinale și tumori pancreatice insulare neinsulinice. Se manifestă clinic prin dureri epigastrice invariabile, vărsături acide, diaree, denutriție (16).

Zöllner. Sonda acustică ~, instrument utilizat în timpul operațiilor de timpanoplastie pentru a cerceta audiometric acuitatea auditivă la nivelul diverselor porțiuni din urechea medie (30).

Zona (lat. = briu, cingătoare, zonă), sin.: *Zonă*. Centură, arie sau regiune delimitată (1). ~ **arcuata**, zona internă a membranei bazilare, care se întinde de la marginea inferioară a fisurii spirale a cohleei pînă la marginea externă a bazei bastonașelor externe descrise de Corti (1). ~ **cartilaginea**, limbul lamei spirale a cohleei (1). ~ **columnaris recti**, porțiunea canalului anal în care se găsesc coloanele rectale (1). ~ **cutaneu recti**, porțiunea canalului anal mărginită de piele (1). ~ **denticulata**, zona internă a membranei bazilare, împreună cu limbul lamei spirale (1). ~ **fasciculata**, porțiunea centrală a corticosuprarenalei, în care cordoanele celulare sînt dispuse radiar; secretă glucocorticoizi (1). ~ **glomerulosa**, zona externă a corticosuprarenalei, în care celulele sînt grupate în mase rotunjite; secretă mineralocorticoizi (1). ~ **haemor-**

rhoidalis recti, porțiunea canalului anal care se întinde de la valvulele anale la orificiul anal și care conține plexul venos rectal, sediu frecvent al hemoroizilor (1). ~ **incerta**, porțiunea anterioară a formațiunii reticulare, situată dedesubtul talamusului (1). ~ **intermedia recti**, porțiunea canalului anal situată între zonele cutanată și columnară (1). ~ **limitrophica**, sin.: *Arie limitrofă, Cortex limitrof*, arie de tranziție a scoarței cerebrale situată între arii vecine bine definite (1). ~ **orbicularis**, îngroșare a ligamentului capsular în jurul *acetabulum*-ului (1). ~ **pectinata**, porțiunea externă a membranei bazilare, care se întinde de la bastonașele Corti la ligamentul spiral (1). ~ **pellucida**, sin.: *Oolemma*, învelișul elastic, solid, îngroșat al oului (1). ~ **perforata**, marginea inferioară a fisurii spirale a cohleei (1). ~ **reticularis**, zona internă a corticosuprarenalei, în care cordoanele celulare formează o rețea; secretă glucocorticoizi, estrogeni și androgeni (1). ~ **spongiosa**, zonă subțire de celule nervoase și fibre mielice, situată extern de *substantia gelatinosa*, în virful coloanelor posterioare ale măduvei spinării (1). ~ **teeta**, porțiunea internă a membranei bazilare, din care ia naștere organul Corti (1). ~ **zoster**, sin.: *Herpes zoster*, viroză neurocutanată, manifestată printr-o erupție eritematoveziculoasă, dureroasă, pe teritoriul unui nerv sau plex nervos, de cele mai multe ori unilateral. Formele generalizate sînt contestate de unii autori și considerate ca varicelă. *Forme clinice după localizare*: z. oftalmică (uneori keratită și ulcerații corneene); z. auriculară, caracterizată prin triada Souques (erupție veziculoasă a conductului auditiv extern și a pavilionului urechii, tulburări vestibulare și paralizie facială periferică); z. occipitocervicală; z. intercostală. *Forme clinice după aspect*: z. hemoragică; z. gangrenoasă sau necrotică; z. fără exantem (numai dureri de tip nevralgic) etc. (12).

Zonă (lat. *zona* = briu, cingătoare, zonă). 1. *Zona*. 2. Vezi Fenomenul de zonă. ~ **de alarmă** (Chauvet), regiunea internă a fosei suprapsinoase, la nivelul căreia apar de obicei primele semne stetacustice în tuberculoză (34). ~ **androgenică a suprarenalelor**, zona internă, hipertrofică a corticosuprarenalei fetale. Involuează rapid după naștere, avînd unele funcții hormonale similare testiculului (1). ~ **ciliară**, procesele ciliare considerate împreună (1). ~ **ciuruită Chipault**, vezi Chipault. ~ **condrogenică**, pătură a formațiunii cartilagineose situată sub fața profundă a pericondrului (1). ~ **de confort**, zona factorilor meteorologici (temperatură, umiditate relativă, curenți de aer) a căror combinație realizează senzația de confort termic (9). ~ **critică**, regiunea inserției cordajelor pe marginea

valvelor atrioventriculare, la limita porțiunii centrale a orificiului cu cele oblice periferice (10). ~ **dentofacială**, porțiunea feței care cuprinde dinții și procesele alveolare de suport; este subîmpărțită în 4 porțiuni: apicală superioară, coronală superioară, apicală inferioară, coronală inferioară (1). ~ **ectopică Schulte**, vezi Schulte. ~ **electivă Levaditi-Nicolau**, vezi Levaditi-Nicolau. ~ **eloeventă** (Mondor), regiune a plastronului sternocostal, la unirea liniei mamelonare cu axilara anterioară; este periculoasă datorită posibilității lezării inimii în traumatismele de la acest nivel (10). ~ **entezimală**, Zona electivă Levaditi-Nicolau, vezi Levaditi-Nicolau. ~ **ependimară**, zona internă a tubului neural embrionar, conținând celulele ependimare și nediferențiate, celulele proliferative (1). ~ **ganglionului geniculat**, formă de localizare a zonei zoster caracterizată printr-o erupție veziculoasă la nivelul conductului auditiv extern și al pavilionului urechii, însoțită de dureri și deseori de paralizie facială (27). ~ **granuloasă Tomes**, vezi Tomes. ~ **interpalpebrală**, partea corneei care în mod obișnuit nu este acoperită de pleoape cînd ochiul este deschis (1). ~ **primejdoasă** (Zeibler), regiunea situată la nivelul extremităților anterioare ale spațiilor al IV-lea — al V-lea intercostale stîngi; este periculoasă datorită posibilității lezării inimii în traumatismele de la acest nivel (10). ~ **de protecție sanitară a aerului**, teritoriul cuprins între industrii și cartierele de locuit în care nu se pot amplasa clădiri de locuit, școli etc., cu scopul de a evita influența nocivă a industriei (gaze toxice, pulberi, zgomot). Este bine ca pe aceste teritorii să se amenajeze spații verzi. Distanța pe care se întinde acest teritoriu depinde de puterea de impurificare a industriei respective. În funcție de diferitele tipuri de industrie, în țara noastră avem 5 categorii de zone de protecție sanitară, distanțele obligatorii față de cartierele de locuit fiind 50, 100, 300, 500 și 1 000 m (20). ~ **pulmonară**, sin.: *Segment pulmonar*, unitate parenchimatooasă pulmonară, anatomică și funcțională, intermediară între lobi și lobuli, grupată în jurul unui pedicul bronhovascular și delimitată de pereți interzonali conjunctivi. Plămînul drept are în lobul superior 3 zone constante (zona apicală, zona ventrală, zona dorsală) și una inconstantă (zona axilară); lobul mijlociu are două zone: z. antero-internă și z. postero-externă, precum și o zonă inconstantă, axilară; lobul inferior are 5 zone: z. apicală inferioară sau dorsală medie sau prima dorsală inferioară; z. a două dorsală inferioară, z. terminală, z. ventrală, z. mediastinală și z. axilară inferioară inconstantă. Plămînul stîng care are 2 lobi prezintă două zone lingulare, iar în lobul inferior lipsește zona mediastinală (34). ~ **de regim**

sever, teritoriul restrîns din jurul surselor de aprovizionare centrală cu apă, aflat sub o supraveghere foarte strictă (se interzice accesul persoanelor care nu fac parte din personalul întreprinderii), în vederea împiedicării impurificării apei. Cuprinde de fapt zona de captare a apei și instalațiile de purificare și înmagazinare a apei (20). ~ **de remaniere**, leziune colposcopică benignă, care apare în regiunea unei ectopii pe cale de regresie, traducînd înlocuirea epitelului cilindric cu epitelu pavimentos; apare ca o suprafață relativ netedă, albicioasă, cu progresiune de la periferie spre centru (18). ~ **de restricție**, teritoriul mai larg decît zona de regim sever în jurul instalațiilor centrale de aprovizionare cu apă, în care se iau toate măsurile pentru ca apa să nu fie impurificată (deversări de ape reziduale, rampe de spălare etc.) (20). ~ **subecuatorială a dintelui**, suprafața externă a coroanei unui dinte, cuprinsă între linia ecuatorială și linia coletului (39). ~ **subglotică**, *Cavum infraglotticum*. ~ **supraecuatorială a dintelui**, suprafața externă a coroanei unui dinte cuprinsă între linia ecuatorială și suprafața ocluzală (39). ~ **vaseulonervoasă** (Froze), Hil muscular.

Vezi și: Head, Looser, Weil, Wernicke.

Zonificarea centrelor populate. Principiu modern de planificare și sistematizare a localităților cu mari avantaje igienice care împarte teritoriul localității în zone funcționale (zone de locuință, zone industriale, zone de transporturi, zona suburbană etc.), luîndu-se concomitent toate măsurile de protecție sanitară (20).

Zonită (*zonă* + *-ită*). Afecțiune de obicei de etiologie tuberculoasă a unei zone pulmonare (34).

Zonula (dim. lat. *zona* = zonă). Zonă mică (1). ~ **ciliaris**, Zonula Zinn, vezi Zinn.

Zonulită (*zonulă* + *-ită*). Inflamație a zonulei Zinn (2).

Zonuloliză enzimatică. Desprinderea zonulei Zinn de cristalîn sub acțiunea unei enzime (*α*-chimotripsina), aplicată local (28).

Zonulotomie (*zonulă* + gr. *tome* = tăiere). Secționarea zonulei Zinn pentru extragerea cristalinelui (28).

Zoo- (gr. *zoon* = animal). Element de compunere care introduce în termeni referirea la unul sau mai multe animale (32).

Zooantropism (*zoo* + gr. *anthrōpos* = om). Delir de metamorfoză într-un animal (35).

Zoofilie (*zoo* + gr. *philein* = a iubi). Dragoste morbidă pentru animale, cu nuanță erotică (23). 2. Preferința unor insecte hematofage (în special țînțari) pentru singele animalelor (31).

Zoofobie (*zoo* + gr. *phobos* = frică). Fobia de animale (35).

Zoomanie (*zoo-* + gr. *mania* = nebunie). Atașament patologic față de animale (35).

Zoonoză. Denumire generică pentru un grup de boli infecțioase comune animalelor și omului, al căror rezervor de infecție îl reprezintă animalele, de la care boala se poate transmite accidental la om (de ex. bruceloză, cărbunele, leptospirozele, tularemia, turbarea, pesta, ornitoza etc.) (8).

Zoopatie (*zoo-* + gr. *pathos* = boală). Convingere delirantă de a avea animale în corp (șerpi, broaște, șoareci etc.) (35).

Zooprofilaxie (*zoo-* + *pro-* + gr. *phylaxis* = apărare). Metodă biologică folosită în combaterea malariei, care se bazează pe preferința pentru singele animalelor a unor specii de țânțari vectori ai acestei boli. Se realizează prin interpunerea de adăposturi de vite între locuințele omeștii și focarele larvare (31).

Zoopsie (*zoo-* + gr. *opsis* = vedere). Tip de halucinații vizuale, constind din vederea unor animale apărind în tulburări de conștiință de tip delirant (*delirium tremens*, delir febril etc.) (35).

Zoospermie (*zoo-* + gr. *sperma* = sămânță). Prezența spermatozoizilor în ejaculat (23).

Zoosterine. Sterine de origine animală (5).

Zootoxină (*zoo-* + gr. *toxikon* = otrăvă). Toxină de origine animală (2).

Zottner. Colorația ~, metodă de colorație rapidă a incluziunilor, cu aplicație specială pen-

tru diagnosticul turbării, utilizând fucsină Ziehl după mordansare cu acid picric (22).

Zr. Simbolul zirconiului (9).

Zuckerkindl, Emil, 1849 — 1910. **Paraganglionul aortic** ~, *Corpora paraaortica*.

Zuelzer-Ogden (Zuelzer, W.; Ogden, F. N.). **Anemia** ~, anemie megaloblastică nutrițională a sugarului, alimentat exclusiv cu lapte praf industrial, fără vitamine (33).

Zur Werth-Klapp. Incizia ~, incizie pentru panarițiul pulpei formată din două incizii laterale separate de o punte cutanată subțire destinată să împiedice rețracția lamboului (11).

Zwölzer. Metoda ~, metodă conservatoare de tratament a herniei discale. Constă din menținerea bolnavului în decubit dorsal cu șoldul și genunchiul în ușoară flexiune, administrare de antinevralgice și efectuarea unui program special de gimnastică, alcătuit din două mișcări, una de flexiune a trunchiului și alta de flexiune a membrilor inferioare (24).

Zygion, sin.: *Zigion*. Punct craniometric situat la fiecare extremitate a diametrului cel mai mare bizigomatic (1).

Zygoma (gr. = bară, obstacol), sin.: *Zigoma*. Arc format de unirea proceselor zigomatice ale oaselor temporal, maxilar și osul zigomatic (1).

Zygonema. Cromonema în stadiul zigotic al meiozei (1).

Tehnoredactor: GHIȚA VASILE

**Format: 16/70×100. Hirtie: Seria I A/70 g/m²
Coli tipar: 46,75; Bun de tipar: 3—X—1969**

**Lucrarea a fost executată la
Intreprinderea Poligrafică „Informația“
București, str. Brezoianu nr. 23—25**